Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

FL. JOSEPHI
OPERA.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII JOSEPHI
HIEROSOLYMITANI
SACERDOTIS

Opera qvæ extant omnia,

Nempe

ANTIQVITATUM JUDAICARUM Libri XX. Sigismundo Gelenio interprete.

DE BELLO JUDAICO Libri VII. interprete, Rufino Aqvilejensi.

Liber DE VITA SUA cum interpretatione Gelenii.

ADVERSUS APIONEM Libri II. cum versione antiqva à Gelenio emendata, &

DE MACCABÆIS, seu de Imperio rationis Liber cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

ACCEDIT INDEX LOCUPLETISSIMUS.

Juxta editionem Græco-Latinam Genevensem ad manuscriptos Palatinæ bibliothecæ Codices castigatam, qvæ nunc à pluribus mendis expurgata, & præterea

PROLEGOMENIS
&
APPENDICE
auctior redditur.

Cartusiæ Waldicensis

1702

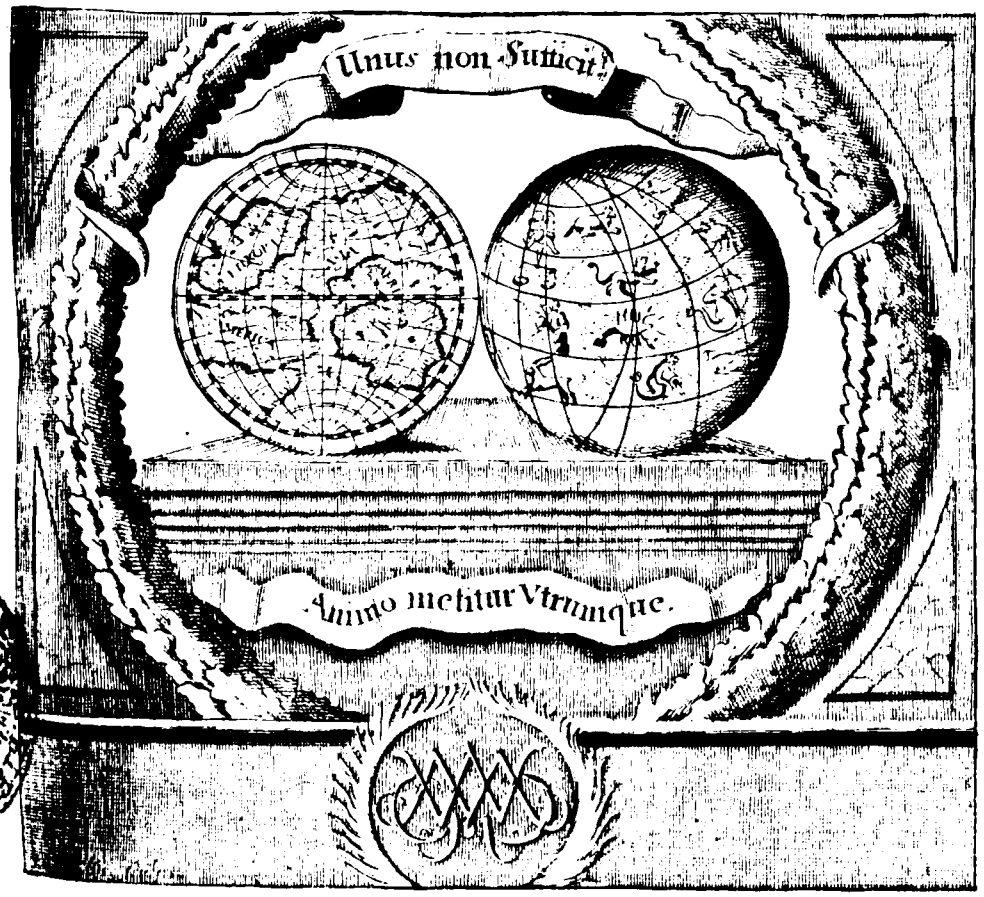

COLONIÆ,
Sumptibus Mauritii Georgii Weidmanni.
ANNO M. DC. XCI.

THOMÆ ITTIGII
S. T. L.
ad novam hanc Josephi editionem
PROLEGOMENA.

Multorum curæ in Josephũ frustra hactenus promissæ & expectatæ.

Um à pluribus annis multa excellentia ingenia novam Operum Flavii Josephi editionem parturiverint, nescio qvo fato factum sit, ut fœtum animo conceptum & sæpe jam partui maturum eniti non potuerint. Omnibus enim, qvi utilissimo huic labori manum admoverunt, vel morte, anteqvam absolverent, præventis, vel ob alias causas a cœpto revocatis, literatus orbis diuturna exspectatione suspensus, & novi Josephi desiderio pæne contabescens spes tandem suas & vota per integrum seculum delusa sensit. Annus agebatur superioris seculi octavus & octogesimus, cum BONAVENTURA CORNELIUS BERTRAMUS lucubrationes suas Franckthalenses a loco, ubi Geneva relicta tum agebat, sic appellatas ederet, in qvibus profitebatur, (1.) se jam pridem in omnes Josephi libros notas meditatum, & aliqvando, si Deus permitteret, editurum esse. Verum doctissimo hoc Viro post Sexennium Lausani, qvo a Bernatum republica evocatus fuerat, mortuo, simul etiam promissæ in Josephum notæ expirarunt. Hanc jacturam JOSEPHUS JUSTUS SCALIGER abunde resarturus videbatur. Vix enim admirandum illud opus, qvod thesaurum temporum inscripsit, in lucem publicam emiserat, cum

Bertrami.

Scaligeri.

(1.) Cap. 3. p. 59.

cum pleriqve eruditorum, Casaubono teste, (2.) non dubitarent, qvin Scriptorem sibi cognominem, a pluribus, qvibus hactenus obscuratus fuerat, mendis expurgaturus, doctisqve suis animadversionibus illustraturus esset. Qvos opinio sua minime fefellit, siqvidem Phœnix ille Criticorum, cum jampridem infinita, qvæ a nemine intelligi possent, loca in vulgata Josephi editione animadvertisset, & subinde nonnullis eruendis & restituendis ingenii sui vires impendisset, de hoc etiam nobilissimo Scriptore, Josepho inqvam, dummodo Amicorum ope varias manuscriptorum Codicum Lectiones nanciscipossetse bene meriturum Carolo Labbeo per literas Nonis Februarii A. C. cIↃ IↃC VII. (3.) scriptas indicabat, & morti jam vicinus (4.) ad exeqvendum hoc propositum ætati suæ triennii spatium a supremo rerum humanarum Arbitro superaddi exoptabat. Et profecto non parum lucis & ornamenti Josephi scriptis conciliari potuisset, si illustri Scaligero, qvod animo gestiebat, perficere licuisset. Qvod obscurum nemini esse potest, qvi ejus notas ad fragmenta selecta veterum Græcorum apud Josephum & Eusebium servata, & ejusdem animadversiones ad Eusebii Chronicon legerit. Verum istam Josephi editionem immatura Viri Divini mors rei literariæ invidit, ut Casaubonus alicubi (5.) qveritur, qvem una cum Carolo Labbeo vetustissima Regiæ, qvæ Parisiis est, Bibliothecæ exemplaria ad vulgatam Josephi editionem conferre non piguerat, ut, qvi Scaligero Josephi a librariorum corruptelis vindicandi consilium dederat, pulcherrimos illos conatus etiam qvalicunqve auxilio juvaret. Post Scaligeri mortem parum aberat, qvin ISAACUS CASAUBONUS modo nominatus & nunqvam sine veneratione nominandus palmam in medio relictam occuparet, a qvo sane non pœnitendam Josephi editionem sperare poterant Musarum sacris operantes, cum incomparabilem ejus doctrinam jamdudum in plurimis aliis, qvos ediderat, Scriptoribus Græcis pariter & Latinis ad miraculum usqve probatam

Casauboni.

(2.) Epistol. 496. edit. Græv. (3.) libr. 4. ep. 353. (4.) Conf. Patin. epist. 67. p. 186. edit. Paris.
(5.) Exercit. I. ad Baron. c. 34. n. 99.

tam cognoviſſent. Verum cum neqve ætas, qvæ jam provectior erat, tantæ molis oneri ferendo ſatis valida, neqve loci, ubi extrema vitæ tempora ducebat, conditio peragendo huic negotio ſatis commoda videretur, ut ipſe (6.) in epiſtola proximo ante mortem ſuam anno Londini ſcripta judicavit, nihil de Joſepho certa fide promittere auſus eſt. Neqve tamen defuerunt alii, qvi Joſephum edendum & illuſtrandum in ſe ſuſciperent. PETRUS enim CUNÆUS in literis ad Franconem Duyckium, ſeu præfatione libri 3. de Republica Hebræorum commentarios in univerſa Flavii Joſephi Opera polliceri minime dubitavit. Qvem cunctantem & moras excuſantem eloqventiſſimus Buchnerus [7.] & alii Familiares ſerio urgebant, ut ſpem de Joſepho factam qvamprimum expleret, morasqve omnes rumperet, & qvicqvid vinculorum pulcherrimis iſtis commentationibus necteretur, prorſus abſcinderet, ne dilata abſolutiſſimi illius operis editione docti multas magnasqve res diutius ignorare cogerentur. Verum ante vivis exceſſit Cunæus, qvam fidem liberaret. Cunæi. Idem SAMUELI PETITO accidit Nemauſenſis eccleſiæ Miniſtro & Theologiæ Profeſſori, Viro neqvaqvam Exiguo, ſed, ut Reineſii judicium noſtrum faciamus, inter Gallorum literatorum maximos numerando, [8.] qvem in nova Joſephi interpretatione, notisqve ad eundem Scriptorem edendis occupatum cum fama paſſim ſpargeret, non mediocriter eo nomine gaudebant, qvotqvot Joſephi ſcriptis bene cupiebant. Nec deerant, qvi laudabile hoc inſtitutum collatis ſuis operis egregie juvarent, in qvorum numero Nicolaus Fabricius Peireſcius, qvi per Lucam Holſtenium variorum locorum collationem cum tribus Codicibus Vaticanis manuſcriptis Petito impetravit [9.] Hugo autem Grotius, qvi hactenus de ea Joſephi parte, qvæ legis præcepta continet, & interpretanda & notis ſuis illuſtranda cogitaverat, cum totius Joſephi editionem a Petito parari intelligeret, ſe qvicqvid poſſet ad eam prompte col-

Petiti.

(6.) Epiſt. 717. (7.) Part. 1. epiſtol. 176. (8.) Libr. 1. Var. Lect. c. 25. (9.) Conf. Gaſſend. in vit. Peireſc. p. 195.

collaturum datis ad Peireſcium literis ſpopondit. [10.] Qvibus promiſſis an Grotius ſteterit, ignoro. Id tantum ſcio, qvod dum Petiti in Joſephum lucubrationes, qvæ, ut ex Riveti ad Voſſium epiſtola [11.] liqvet, maximo cum ſumtu & labore collectæ ferebantur, multi hiarent, imperfectas nec ad umbilicum perductas moriens reliqverit, & neqve Samuel Sorberius, ad qvem cognationis jure id negotii ſpectare videbatur (erat enim Petiti e ſorore nepos) neqve alius qvisqvam poſthumum illum Petiti fœtum in lucem hactenus produxerit, & omnis de Petiti Joſepho ſpes decollaverit. Poſt Petitum in Joſepho occupatus fuit EMERICUS BIGOTIUS, cui ne idem eveniret, qvod Petito acciderat, Patinus exoptabat. [12.] Nec dubito qvin etiam apud alios & egregia de Bigotio exiſtimatio, & amor boni publici ejusmodi vota expreſſerit. Verum Bigotius telam, quam exorſus fuerat, aliis pertexendam poſtea relinqvere maluit. Dicendum hic etiam foret de JOHANNE HENRICO BOECLERO, inſigni qvondam Argentoratenſis Academiæ ornamento, & Præceptore meo æternum venerando, ſi Godofredi, Spanhemii, Forſtneri, aliorumqve amicorum monitis, qvibus ad Joſephum Autorem ſibi perqvam familiarem illuſtrandum ſolicitabatur, locum aliqvem concedere voluiſſet [13.] ſed multis aliis negotiis diſtractus de toto Joſepho edendo deſperavit, & tantum priora *ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας* capita peculiari diſſertatione illuſtravit. Progredior ergo ad CHRISTIANUM NOLDIUM, qvi in præfatione hiſtoriæ ſuæ Idumææ non ſolum aliorum, qvi de Joſepho emendando cogitarunt, & in his GERHARDI JOHANNIS VOSSII qvoqve meminit, & præterea poſt Scaligeri, Voſſii & Petiti mortem JOHANNEM COCCEJUM & CHRISTIANUM SCHOTANUM in hunc laborem ſucceſſuros ſperare jubet, ſed ſibimet etiam ipſi ad arduum hoc opus aggrediendum animos non deeſſe ſignificat. At Noldium & ſpes de Coccejo & Schotano fefellit, niſi Schotani bibliothecam hiſtoriæ ſacræ Veteris Teſtamenti ob nonnul-

Bigotii. Bœcleri. Noldii. Voſſii. Cocceji. Schotani.

la

(10.) Epiſtol. 1564. (11.) Epiſtol. 362. (12.) Epiſt. 67. (13.) Conf. Wagenſeil. epiſtol. ad Arnold.

la Josephi loca illustrata referre huc velimus, & ipse qvoq; orbi Literato ereptus est, anteqvam, quod pridem animo molitus fuerat, effectum dare posset. Omnes autem, quorum insigne de Josepho bene merendi studium hactenus laudavimus, apparatus copia superavit JOHANNES ANDREAS BOSIUS Lipsiensis, Historices in inclyta Jenensi Academia Professor celeberrimus, cui tam felici esse licuit, ut Augustissimo Imperatore Leopoldo clementissime indulgente ex bibliotheca Vindobonensi insignes qvosdam Josephi codices MSS. emendandis Josephi operibus haud parum profuturos impetraret. Qua de re peculiaris Petri Lambecii ad Serenissimum Augustum, Brunsvicensium & Luneburgensium Principem, qvi publici boni causa apud Imperatorem pro Bosio interceserat, epistola Vindobonæ A.C. cIↃ IↃC LXVI. excusa legitur, in qvâ Codices illi manuscripti ad Principem Augustum indeqve ad Bosium transmissi breviter delineantur. Erant autem codices illi numero septem, & in his quatuor Græci, tres reliqui Latini. Primus, ut a Græcis ordiamur, continebat Judaicarum antiquitatum libros 20. abbreviatos & passim interpolatos, & a principio mutilos, qvem codicem Augerius Busbeckius Ferdinandi I. ad Solimanum Turcarum Tyrannum Legatus Constantinopoli sibi comparaverat. Secundus qvem itidem Busbeckius Constantinopoli nactus fuerat, exhibebat historiam belli Judaici a verbis: τρεπόμενοι δ' ἅπαντας διώκει, quæ libro 1. cap. 13. leguntur usq; ad verba: τῷ Καίσαρι θαυμασιώτερον ἢ πε τοῖς quæ libri 7. cap. 7. extant. Tertius codex complectebatur antiqvitatum Judaicarum libros 10. priores, & præmissos singulis libris capitum indices, etsi in ipso contextu nullum divisionis librorum in capita indicium compareret, ex qvo divisionis hujus in capita autorem non esse Flavium Josephum, sed singulos libros continenti scriptura primum cohæsisse Lambecius colligebat, qvi primi libri indicem ab his verbis incipere docet: Bosii.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας.
α΄ ἡ περὶ νόμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.
β΄ περὶ τῆς γένεσις Ἀδάμ &c.

Pertinuit olim hic codex ad monaſterium qvoddam urbis Conſtantinopolitanæ, qvod dicitur S. Georgii in Manganis, ſeu loco, ubi μάγγανα h.e. machinæ bellicæ cum materiis mechanicis variisqve inſtrumentis ad urbium oppugnationes idoneis aſſervari ſolebant [14.] Deinde venit in manus Dionyſii cujusdam Zazynthii, cujus Pater eum Conſtantinopoli ſibi acqviſiverat. Poſtea eum emtionis jure ſibi vendicavit Johannes Sambucus Maximiliani II. & Rudolphi II. Conſiliarius, a qvo ad Sebaſtianum Tenckna-gelium auguſtiſſimæ bibliothecæ qvondam Præfectum tranſiit, poſt cujus obitum tandem in Cæſaream bibliothecam translatus fuit. Qvartus Codex comprehendebat Joſephi de Maccabæis librum ſub hoc titulo: Μαρτύριον τῶν ἁγίων μακκαβαίων ἐκ τῆς ἰωσήπου ἱστορίας. Eadem de Græcis iſtis Joſephi Codicibus Lambecius (15.) in ſuis de bibliotheca Vindobonenſi commentariis iteravit. Qvintus Codex, ut ad Latinos progrediamur, continebat Antiqvitatum Judaicarum libros 20. & libros 7. de Bello Judaico ex verſione antiqva, qvæ Rufino Aqvilejenſis eccleſiæ Presbytero vulgo tribuitur. Sextus exhibebat librum de Maccabæis ex verſione antiqva hominis cujusdam Chriſtiani, qvi eam paſſim interpolavit. Titulus eſt hujusmodi: Paſſio S. Machabæorum ſecundum Flavium Joſephum. Ipſe autem tractatus ſic incipit: Principium meum Philoſophico qvidem Sermone, ſed Chriſtiano explicabitur ſenſu. Neceſſe eſt enim &c. De Autore verſionis nondum ſibi liqvere ait Lambecius, etſi certo conſtet, qvod perantiqva ſit, & ad indagandam Græci textus ſinceritatem plurimum juvare poſſit. Septimus deniqve Codex epitomen antiqvitatum Judaicarum Flavii Joſephi com-

(14.) Conf. Cang. Conſtantinop. Chriſt. libr. 2. p. 155. & libr. 4. p. 124.
(15.) Tom. VIII. p. 2. 4. 43. & 101.

complectebatur ſub hoc titulo: Incipit liber antiqvitatis Flavii Joſephi Hiſtoriographi. Ipſa epitome hujusmodi habet initium: In principio creavit Deus cœlum & terram, ſed dum terra in adſpectum non veniret, & profunditate tenebrarum celaretur, & ſpiritus Dei deſuper ferebatur, Deus fieri lumen juſſit, qvo facto &c. Uſus vero præterea eſt Boſius duobus Codicibus manuſcriptis bibliothecæ noſtræ Academicæ Paulinæ uno Græco & altero Latino, nec non membranis perantiqvis & emendatiſſimis Gymnaſii Portenſis, & manuſcripto Schleuſingenſi, cujus uſum illuſtri Seckendorffio Heroi de re literaria plurimisqve literatis immortaliter merito acceptum retulit. Acceſſerunt Variæ Lectiones ab Emerico Bigotio ex Regio Pariſienſi Codice & duobus Florentinis excerptæ, qvas Voſſii, Heinſii, Gronovii & Grævii maximorum Belgii Luminum ope feliciter impetravit, item variæ Lectiones ex duobus manuſcriptis bibliothecæ Noribergenſis, qvas Vir venerandæ memoriæ Chriſtophorus Arnoldus ipſi procuravit. Qvid igitur de Joſepho ſperari non poterat, cum ad hæc aliaqve ſubſidia ingenium ſuum & immenſam eruditionem & indefeſſas vigilias afferret clariſſimus ille Polyhiſtor? Verum vitæ ſumma brevis ſpes, qvas inchoaverat, longas intervertit, & Joſepho ad vitam revocando dum incubuit Vir doctiſſimus, vitam ipſe perdidit. Qvo mortuo STEPHANUS LE MOYNE ſeu MONACHIUS ſupererat, leMoyne qvi edendi Joſephi curam in ſe ſuſciperet. Pridem id Vir clariſſimus jam animo ſuo agitaverat, Boſioqve per literas ſignificaverat (16.) Incitabant etſi currentem Samuel Bochartus & alii, optimeqve de eventu paſſim ominabantur eruditi. Audiamus nobiliſſimum Wagenſeilium, qvi in præfatione ad ignea Satanæ tela (17.) cum in cauſam inqviſiviſſet, cur Joſephus eximius & utiliſſimus ſcriptor tam-

(16.) Conf. Boſ. in exercit. ad perioch. Joſeph. c. 1. theſ. 10. (17.) p. 69.

tamdiu deſertus jacuerit, nec commentatorem invenerit, etſi publica vota id ſæpe flagitarent, & interim alii minoris momenti libri annotationibus, obſervationibus, caſtigationibus & commentariis onerarentur, ejus rei hanc cauſam eſſe dicit, qvod qvi in Joſepho exponendo periculum fecerunt, ad ejus ſcripta explicanda animum Græcorum Latinorumqve Scriptorum lectione ſubactum non ſufficere, ſed alia inſuper præſidia & imprimis non mediocrem Talmudicarum Pandectarum cognitionem afferri oportere deprehenderint, qvalia præſidia cum Petito non defuerint, ejus in Joſephum commentarios, ſi extarent, ſe in precio habiturum aſſerit, & tandem iſta ſubjicit: Nunc ſpes & exſpectationes noſtræ in Stephanum le Moyne converſæ ſunt, qvem nihil doctrinæ profundioris latet, qviqve iis adminiculis, qvibus ad Joſephum emaculandum, illuſtrandumqve opus eſt, abundat, proindeqve huic operi pridem feliciter manum admovit. Qvanta autem fuerit in Monachio Joſephi edendi cupiditas, ipſe in Prolegomenis ſuis ad varia ſacra ſatis indicat, ubi refert, qvod, cum ex Rotomagenſi eccleſia ad Lugdunenſem Academiam vocatus fuiſſet, plenus Joſepho in Belgium venerit, & ſucceſſus non pœnitendos ſperaverit, nec infauſtis ominibus operis ab aliis toties fruſtra tentati deterritus fuerit. Meliora ipſi augurabantur explorati lacerti, & humeri pondus ferre non recuſantes, & codicum Florentinorum, Pariſienſium, Londinenſium, Oxonienſium & virorum doctorum variis lectionibus & emendationibus munitæ inſtructæqve vires onerigraviſſimo non impares videbantur. Recurrebat, ut ipſe loqvitur, ſingulis diebus Joſephi memoria, magna ſemper oculis obverſabatur imago, vota, conſilia, promiſſa identidem officium repræſentabant, animus impatiens labo-

PATRIBUS
REIPUBLICÆ LIPSIENSIS
VIRIS
Magnificis, Nobilisſimis, Amplisſimis,
Conſultiſſimis, Prudentiſſimis,

PATRONIS SUMMIS.

EX qvo jure civitatis Veſtræ gaudeo, qvo me octo ab hinc annis donatum memini, poſt Dei cultum nil magis curæ mihi cordiqve fuit VIRI MAGNIFICI ATQVE NOBILISSIMI, PATRONI MAXIMI,

qvam

qvam ut libraria mea officina bono publico prodeſſem. Qva in re neqve gravibus impenſis unqvam, neqve indefeſſis laboribus peperci. Teſtari id poterunt Euſebii Cæſarienſis volumina de præparatione & demonſtratione evangelica, Sancti Athanaſii Epiſcopi Alexandrini, Gregorii Nazianzeni, & Dionyſii Halicarnaſſenſis opera, Abarbanelis Judæi in Prophetas majores commentarius, aliiqve Scriptores, qvos cum raritate ſua ſe commendare, & ab eruditis deſiderari intelligerem, ut novis typis impreſſi publicam lucem denuo adſpicerent, curavi, qvamvis ob triſtiſſima belli tempora, & commerciorum qvæ indies in pejus ruunt decrementum inter tot miſerabiles regionum & urbium ruinas, qvibus & dulciſſimam patriam meam antiqvam Nemetum urbem Spiram oppreſſam & pœne ſepultam expertus ſum, tantorum ſumtuum periculum facere minus oportunum videretur. Nunc in eo ſum, ut Imperatoris Juliani opera a doctiſſimo Jeſuita Dionyſio Petavio qvondam Græce & Latine edita cum novis obſervationibus Viri celeberrimi Ezechielis Spanhemii, qvas Literato Orbi gratiſſimas futuras haud temere confido, e bibliopolio meo propediem emittam. Et impoſterum qvoqve, ſi Divina Gratia permittat, optimis qvibusqve libris evulgandis curas meas & facultates impen-

impendere non desistam, certa spe animatus, fore, ut Vos PATRES REIPUBLICÆ OPTIMI, PATRONI MAXIMI, qvod hactenus feciſtis, hos Civis Vestri conatus, & bonas literas juvandi ſtudium ſumma Vestra benevolentia fovere non ceſſetis. Hanc fiduciam in me excitarunt magna illa, qvæ in me ab eo tempore, qvo domicilium in Urbe Vestra fixi, contuliſtis beneficia, & ſingularis affectus, qvo Magnifici Conſules WAGNERUS, BORNIUS, STEGERUS, Nobiliſſimi Proconſules, alter BORNIUS & FALCKNERUS, Conſultiſſimus Prætor PLAZIUS, nec non CARPZOVIUS, GRÆVIUS, PINCKERUS, BAUDISIUS aliiqve Senatorii Vestri Ordinis Proceres, omnes doctrina & meritis incomparabiles & qvovis elogio majores, tenuitatem meam proſecuti ſunt. Vos, Venerandi Juſtitiæ Sacerdotes, præſidio & patrocinio Vestro rebus meis & fortunis nunqvam defuiſtis, Vos celeberrimi literarum, qvibus ad miraculum excellitis, Fautores officinam meam qvalemcunqve haud raro præſentia Vestra illuſtrem reddere, & libraria mea ſupellectile cum privatas Vestras bibliothecas, tum publicam illam locupletare dignati eſtis, qvæ paucis ab hinc annis a Vobis inſtituta, & inæſtimabili rariſſimorum librorum aliorumqve cimeliorum apparatu ſubinde aucta inter ſplendidiſſima

didisſima Urbis hujus ornamenta jure ſuo numeratur. Et hanc ipſam bibliothecam Veſtram impræſentiarum Joſephus meus ambit, qvem, ut qvalecunq; gratæmentis monumentum exiſtat, Magnificis Veſtris & Nobiliſſimis Dignitatibus humillime offerre audeo. Vix ediderat ſcripta ſua Flavius Joſephus, cum ea Romani publicæ bibliothecæ honore dignati ſunt. Concedite qvæſo Patroni Summi & novæ huic Joſephi editioni hunc honorem, ut in publica Veſtra Bibliotheca reponatur. Non timebit Joſephus armamentarium, cui Bibliotheca Veſtra incumbit, cum armis non minus qvam literis ſtrenuus fuerit. Deus autem Inclytum Veſtrum Collegium, cum ſplendidiſſimis Familiis & tota Republica ſub Umbra SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS noſtri omnibus bonorum incrementis in pace florere jubeat.

Magnificarum, Nobiliſſimarum Ampliſſimarumqve Dignitatum Veſtrarum

Cultor devotiſſimus

MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS.

res peroptabat, & ad carceres ſtans illosqve mordens mapparium ac mappam anhelabat, & admitti, pergere, ſtadium licet longum & difficile decurrere & ſuperare geſtiebat. Verum, dum ſic totus in Ioſephum intentus eſſet, rumor de Ioſepho in Anglia edendo aures ejus perculit, qvem etſi ut falſum contemneret, cum paulo ante in Anglia verſatus nihil plane de Ioſepho typis imprimendo inaudiviſſet, poſtea tamen & freqventibus amicorum literis, & ipſo ſpecimine Anglicanæ editionis oculis oblato certior ea de re factus, amores ſuos, qvos tanto ardore deperibat, e medio ſinu raptos, ut ingenue fatetur, haud levius doluit, qvam ſi coſtam a latere avulſam ſentiret. Qvid faceret? Non invidendum videbatur Ioſepho, qvod e theatro Scheldoniano cum magno ſplendoris augmento emittendus eſſet. Animum igitur ad alia abduxit, Joſepho tantiſper ſepoſito, donec poſt Anglicanam editionem, ſi non uberrimæ meſſi, ſaltem non ignobili ſpicilegio locus relinqveretur. Qvod ſi Monachio adhuc vita ſupereſſet, non dubium eſt, qvin ad priſtina de Joſepho edendo conſilia rediturus eſſet, ſiqvidem Anglicanæ editionis fama, qva perturbatus Joſephi curam abjecit, in nihilum abiit. Nondum mihi prima illius Anglicanæ editionis a Viro celeberrimi nominis EDUARDO BERNARDO procuratæ folia videre contigit. Bernardi. Qvantum vero ex Amicis cognoſcere licuit, id imprimis ejus inſtitutum fuit, ut ex multis manuſcriptis codicibus varias lectiones textus Græci, & antiqvæ verſionis colligeret, & nonnunqvam animadverſiones ſatis prolixas adderet, in qvibus ex manuſcriptis Arabicis non pauca expoſuit. Verum, uti jam dictum, hanc etiam Ioſephi editionem neſcio qvæ impedimenta remorantur, & Anglorum literæ de ea plane deſperare jubent, qvamvis & Petiti manu exarata ad Joſephum commentaria, & qvæ Boſius ad Joſephum collegerat, aliaqve qvæ ad exornandam hanc

editionem facere poſſent, magno pretio undiqve conqviſita & redemta fuerint.

Joſephi τὰ σωζόμενα.

Optandum utiqve, ut ex tot Eruditi Orbis Atlantibus vel uni Joſephum emendatiorem, qvam hactenus prodiit, & illuſtriorem edere licuiſſet. Neqve tamen diutius ferendum, ut Bibliopolarum officinæ Joſephi ſcriptis plane careant, ne ſingulare Divinæ Providentiæ beneficium negligere videamur, qvæ Joſephi opera ad noſtram usqve ætatem ſervari voluit, abs qvibus multa cognitu haud indigna ſcientiam noſtram fugerent, & imprimis res proximis ante Chriſti adventum annis in eccleſia geſtæ denſiſſimis ignorantiæ tenebris ſepultæ jacerent. Sunt autem iſta Joſephi ſcripta, qvæ in eruditorum manibus verſantur, libri 7. de Bello Judaico, Antiqvitatum Judaicarum libri 20. cum appendice de vita ſua, libri duo contra Apionem, & Panegyricus in Maccabæos. Et hiſtoriam qvidem Belli Judaici, qvod & ipſe miſerabile vidit, & cujus pars magna fuit, Hebraice primum ſcripſit, qvæ editio temporum injuria intercidit. Poſtea eandem Græco ſermone complexus eſt. Tanta autem operis hujus fiducia ipſi fuit, ut illud Imperatoribus Veſpaſiano & Tito, qvorum auſpiciis bellum illud conſummatum fuit, offerre non dubitaverit. Nec ingratum Imperatoribus munus illud fuit. Certè Titus Imperator, ut ipſe Joſephus (18.) teſtatur, ὅπως ἐκ μόνων αὐτῶν ἐβελήθη τὴν γνῶσιν τοῖς ἀνθρώποις παραδοῦναι τῶν πεφάξεων, ὥςε χαράξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι προσέταξεν, qvæ verba Nicephorus in hiſtoria ſua eccleſiaſtica [19.] ita reddit, ut Titum libros iſtos de bello Judaico ſua ipſius manu deſcripſiſſe dicat, idqve Johanni Lango (20.) non improbabile videtur, cum Titus, Svetonio teſte (21.) ſcribendi velocitate vel amanuenſes ſuos ſuperaverit, etſi alias Rufinus in verſione Euſebii hunc Joſephi locum allegantis, & alii verba illa ſic interpretati fuerint, qvaſi Imperator libros illos tantum ſubſcriptione ſua dignatus fuerit, qvam ſententiam Henricꝰ Valeſius [22] in

Hiſtoria Belli Judaici.

(18.) de vita ſua p. 1026. (19.) libr. 2. c. 18. & libr. 3. c. 11. (20.) in not. ad Nicephor. Tom. I. edit. Græco-Lat. p. 247. (21.) in Tito c. 3. (22.) ad Euſeb. libr. 3. hiſt. eccleſ. c. 10.

in ſuis ad Euſebium notis priori poſtponendam cenſet. Utramvis eligamus, æſtimare licet, qvanti illam Joſephi lucubrationem Titus habuerit, qvam propria manu vel deſcriptam vel ſubſcriptam δημοσιεύεσθαι h.e. ut Rufinus in Euſebio ſuo interpretatur, publice legi voluit. Accedit honorificum Regis Agrippæ teſtimonium, qvi datis ad Joſephum literis eum πολὺ ἐπιμελέστερον τῶν ταῦτα συγγεγραφότων ἡκειβωκέναι judicavit (23.) Qvin etiam hos libros bibliothecæ publicæ traditos, & Autorem ob ingenii gloriam Romæ ſtatua donatum Hieronymus memoriæ prodidit, (24.) Euſebium, ut alias in catalogo ſcriptorum eccleſiaſticorum ſolet, hic etiam ſecutus, etſi Euſebius (25.) non ſolum ſeptem illos libros de hiſtoria belli Judaici, ſed generatim τὰς σωζομένας αὐτοῦ λόγους publico illo honore mactatos aſſerat. Neqve hic omittendum graviſſimum Iſidori Peluſiotæ judicium, qvi in epiſtola ad Adamantium (26.) hanc Joſephi περὶ ἁλώσεως ἰσοείαν θρῆνον appellat, & obſervatu dignum cenſet, qvod homo Hebræus & patriæ ſuæ religionis ſervantiſſimus tragicum gentis Judaicæ excidium literis conſignaverit, ne qvis horrendis illis & omne exemplum ſuperantibus calamitatibus fidem derogaret. Poſt hiſtoriam belli Judaici Joſephus ἀρχαιολογίας i. e. antiqvitatum, ſeu, ut alii loqvi amant, originum Judaicarum libros 20. Romæ compoſuit, Dionyſium forte Halicarnaſſenſem æmulatus, qvi ibidem totidem libros ἀρχαιολογίας Ῥωμαϊκῆς ſeu Antiqvitatum Romanarum Græco ſermone conſcriptos ediderat. In hac archæologia Joſephus Judaicæ gentis hiſtoriam ita perſeqvitur, ut ab ipſa mundi creatione exorſus ad duodecimum usqve Neronis annum progrediatur. Qvo tempore hoc opus elucubraverit, ipſe indicat, cum in fine libri ultimi ſe anno Domitiani decimo tertio, & ætatis ſuæ qvinqvageſimo ſexto ultimam his libris manum impoſuiſſe ſcribit. Memoria autem lapſus videtur Sixtus Senenſis, cum in bibliotheca ſua ſancta (27.)

Antiqvitatum libri.

(23.) Joſeph. de vit. p. 1027. (24.) Catalog. Script. eccl. c. 13. (25.) Lib. 3. hiſtor. eccl. c. 9. (26.) lib. 4. ep. 75. (27.) libr. 4. p. 273.

hos Antiqvitatum libros Hebraica primum lingva a Josepho scriptos asserit, qvod de libris περὶ ἁλώσεως seu de historia belli Judaici, ut ex præfatione ad illos libros colligi potest, non item de archæologia verum est. Eqvidem Vir qvidam doctissimus in notulis, qvas ad græco-latinam Josephi editionem manu sua adscripsit, cum hunc Sixti Senensis errorem notasset, statim seipsum corrigit: imò, ait, ut nunc qvidem existimo, Josephus etiam libros antiqvitatum Hebraice primum exarasse videtur. Id enim manifeste evincit locus lib. 7. c. 11. p. 249. ubi sortitio familiarum Sacerdotalium in hodiernum usqve diem durare legitur, qvod certe de illo tempore necessario intelligendum est, cum Josephus templo nondum everso adhuc Hierosolymis ageret. Græcam enim editionem, posteaqvam Romam migrasset, demū meditatus est. Verum cum Josephus Hebraicæ illius editionis nusqvam meminerit, & tum demum se de antiqvitatibus Judaicis scribendis cogitasse dicat, cum jam historiam belli Judaici contexeret, qvod everso templo factum est, credi vix potest, Josephum Hierosolymis & templo adhuc stante Antiqvitates suas Judaicas Hebraice scripsisse, neqve locus de sortitione familiarum Sacerdotalium id evincit. Si enim in Hebraica, qvæ fingitur, Antiqvitatum editione Josephus scripsit, sortitionem illam in hodiernum usqve diem durare, idqve necessario de tempore, qvod conflagrationem templi antecessit, intelligendum est, cur Josephus in Græca editione, qvam templo pridem in cineres redacto elaboratam, & anno Domitiani decimo tertio, qvi post templi conflagrationem tertius & vigesimus fuit, absolutam fuisse constat, verba ista non mutavit? Atqvi in ea expresse dicit, divi-

sionem

ſionem 24. familiarum Sacerdotalium per ſingulas hebdomadas in liturgiæ officio ſibi ſuccedentium ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας duraſſe. Nimirum per hodiernum diem non præciſe tempus, qvo iſta literis tradebat, ſed ſeculum, qvo vivebat, & integrum ætatis ſuæ curriculum intellexit, vel forte μειοσμὸν illum familiarum Sacerdotalium etiam templo jam everſo eatenus adhuc duraſſe ſcribit, qvatenus illarum Familiarum numerus & ordo in recenti omnium memoria viguit, & in Sacerdotum reliqviis nomina iſta manſerunt, etſi eorum functiones, qvarum gratia diviſio illa per ſortem facta fuerat, jam ceſſaſſent. Ex his autem, qvæ de Joſephi Archæologia dicta ſunt, etiam de tempore, qvo hiſtoriam vitæ ſuæ in literas retulit, judicari poteſt. Eſt enim ea narratio appendix & epilogus Antiqvitatum, ut ipſe Joſephus ad calcem libri 20. teſtatur, ubi ſe, anteqvam Antiqvitates finiat, nonnulla de vita ſua dicturum Epaphrodito ſignificat, cui etiam in fine opuſculi de vita ſua totum Ἀρχαιολογίας ſuæ opus, qvod ipſo impellente & ſtimulos addente pertexuerat, ſe dedicare ſcribit. Qvamobrem ipſi errant, qvi Euſebium eo nomine erroris arguunt, qvod, qvæ ex Joſephi vita excerpſit, ſub ἀρχαιολογίας titulo allegaverit (28.) Et hæc ipſa cauſa eſt, cur Labbeus (29.) & alii Joſephi librum de vita ſua in græco-Latina editione, qvam nova hæc ſeqvitur, a libris Antiqvitatum avulſam & diſtractam nollent. Cæterum ad hoc Joſephi opuſculum remittimus, qvi de ejus proſapia & vitæ genere, & rebus usqve ad ſextum & qvinqvageſimum ætatis annum geſtis plura cognoſcere cupiunt. Poſt hiſtoriam belli Judaici, & Judaicarum Antiqvitatum ſeu Originum libros, qvibus vitæ ſuæ curriculum Joſephus attexuit, novi operis elaborandi occaſionem ſubminiſtravit Apio Grammaticus Alexandrinus, qvem Tiberius Cæſar cymbalum mundi vocare ſolebat, cum Plinio judice (30.) publicæ famæ tympanum potius videri potuiſſet. Cum enim illud mundi cymbalum magno doctrinæ ſtrepitu contra

De vita ſua.

Libri contra Apionem

(28.) Lib. 3. c. 10. (29.) in addend. ad Tom. I. de Scriptor. eccleſ. p. 817. (30.) prolog. hiſtor. natur.

Judaicæ gentis antiqvitatem insonuisset, Josephus gentis suæ vindicias ex ipsis Græcorum monumentis adornavit, & duobus libris, qvi passim περὶ ἀρχαιότητος seu de antiqvitate inscribi solent, cum Moloni & aliis, qvi de Judæorum legibus & institutis falsa qvædam commenti fuerant, respondit, tum imprimis Apionis calumnias tanto profanæ doctrinæ apparatu confutavit, ut magna Hieronymum (31.) hæc legentem admiratio subierit, cum ab homine Hebræo omnes Græcorum bibliothecas tam studiose evolutas animadverteret. De Maccabæis. Supereſt tractatus de imperio rationis, seu panegyricus in Maccabæos, si modo is Josephum Autorem habeat, qvod Eruditorum multos negare Gulielmus Cave (32.) observavit. Eusebius (33.) illud opusculum τὸν ἀγενὲς σωτήδασμα nominat, & vulgò περὶ αὐτοκράτορος λογισμῦ inscribi, & a qvibusdam Μακκαβαικὸν appellari scribit. Hieronymus (34.) valde elegantem libellum vocat. Honorius autem Augustodunensis, (35.) Græcum titulum περὶ αὐτοκράτορος λογισμῦ, qvem apud Hieronymum invenerat, non satis commode exprimit, cum ait hunc Josephi librum, in qvo Maccabæorum martyria digesta sunt, de potentia inscribi. In Manuscripto qvodam codice Vindobonensi, qvi diversus est ab eo, qvem supra recensuimus, nec in eorum numero fuit, qvi ad Bosium transmissi sunt, titulus est hujusmodi: Ἰωσήπου εἰς τὸ αὐτοκράτορα τῶν παθῶν λογισμὸν εἶναι, ut refert Lambecius (36.) qvi etiam indicat codicem illum tantum usqve ad illa procœmii verba pertingere: τὸ γὰρ ἅπτεσθαι μικροῖς καὶ μεγάλοις παραινομεῖν ἰσοδύναμόν ἐστι· δι' ἑκατέρου γὰρ ὡσαύτως ὁ νόμος ὑπερφανεῖται, qvæ verba in editis exemplaribus plane desunt, nec in manuscripto Paulinæ nostræ bibliothecæ codice comparent, etsi ille multas integras periodos habeat, qvæ in vulgata editione desiderantur, ut ex appendice novæ hujus editionis manifestum est. Fratres autem illos Maccabæos, qvorum martyrium Josephus in hoc opusculo exposuit, etiam Johannes Chrysostomus, Gre-

(31.) Epistol. ad Magnum. (32.) Histor. liter. scriptor. eccles. p. 22. (33.) lib. 3. c. 10. (34.) in catalog. Script. eccl. c. 13. (35.) libr. 1. de luminaribus eccl. c. 13. (36.) Tom. V. biblioth. Vindob. p. 104.

Gregorius Nazianzenus, Auguſtinus, Gaudentius, Leo Magnus & alii eccleſiæ Doctores ſermonibus ſuis celebrarunt. Sunt forte & alia qvæ Joſephus ſcripſit. Nam in fine libri 20. promittit, ſe, ſi Fata conceſſerint, hiſtoriam belli Judaici & vitæ ſuæ κατὰ τὸ ἑξῆς denuo recenſiturum, & qvatuor inſuper libros de Judæorum opinionibus circa Deum ejusqve eſſentiam, & legum rationes editurum. Qvæ promiſſa Joſephus non implevit, niſi forte hæc monumenta temporum injuria interciderint. Idem dicendum de volumine περὶ πολογιῶν, cujus in limine Antiqvitatum ſuarum meminit. Ejus autem jacturam non admodum dolendam arbitratur Cunæus (37.) & ipſius Joſephi intereſſe putat, qvod perierit, cum ex ſpecimine, qvod libro 1. Antiqvitatum c. 1. legitur, ſatis appareat, Joſephum frigida qvædam myſteria & putidas argutias iſto volumine complexum fuiſſe. Cui conſentiens Bœclerus (38.) opus illud Joſephi ætiologicum nihil aliud fuiſſe præſumit, qvam campum τῆς ἑρμηνείας, in qvem plura Judaici pulveris nube obſcurata & corrupta φιλοσοφήματα ſepoſuerit. Sunt etiam, qvi ex Hieronymi præfatione ad librum XI. Commentariorum in Eſaiam colligunt, qvod Joſephus Librum de 70. hebdomadibus Danielis compoſuerit. Cum enim ibi Hieronymus Africanum, Origenem, Euſebium, Clementem Apollinarium, Hippolytum, & Tertullianum commemoraſſet, ſubjungit, Joſephum Porphyriumqve plurima de eadem qvæſtione diſputaſſe. Verum cum Hieronymus non indicet, qvis Joſephus ille fuerit, & ubi qvæſtionem illam tractaverit, incertum plane eſt, an Flavius Joſephus peculiarem tractatum de 70. Danielis hebdomadibus unqvam ediderit. Ad Pſeudepigrapha Joſephi opera pertinet liber περὶ παντὸς, cujus fragmentum in editionis hujus appendice exhibetur, & de qvo plura inferius dicemus.

Scripta a Joſepho promiſſa & deperdita.

Pſeudepigrapha.

Etſi vero genuina Ioſephi opera, qvæ ad noſtram usqve ætatem pervenerunt, citius pariter & ſæpius peregri-

Editiones Joſephi Græcæ.

(37.) Libr. 3. de Republ. Hebr. c. 1. (38.) Exercit. in Fl. Joſeph. p. 439.

no, qvam proprio Græci Sermonis habitu ex officinis typographicis emiſſa fuerint, de Græcis tamen editionibus prius dicere convenit. Primæ editionis Græcæ Aldinæ mentionem facit Cl. Arnoldus in præfatione ad teſtimonium Flavianum, ubi Caſaubonum manu ſua ad hanc editionem ex codicibus Regiis multa annotaſſe, & ſe, dum in Anglia verſaretur, exemplar illud apud Seldenum vidiſſe memorat. Verum cum ipſa Caſauboni verba ſtatim ſubjiciat, in qvibus editio illa Græca cum Pariſienſibus manuſcriptis collata Baſileenſis dicitur, non dubito, qvin Typographi vitio Aldina vocetur prima Joſephi editio Græca, qvæ Arnoldina potius dici debuiſſet. Primus enim fuit Arnoldus Peraxylus Arlenius, qvi Græcum Joſephi textum Baſileæ M D XLIV. typis Hieronymi Frobenii & Nicolai Epiſcopii in lucem publicam eduxit, cum in Diegi Hurtadi Mendozæ Cæſarei tum apud Venetos Legati bibliotheca, qvæ poſtea in Eſcurialenſem tranſiit, [39.] inſignem hunc theſaurum inveniſſet. In qva editione ad emendandos & reſtituendos poſteriores Antiqvitatum libros, cum eos multis in locis depravatos deprehendiſſet, epitomen qvandam Joſephi, qvam Romæ nactus fuerat, adhibuit, & adſcito in partem laboris Sigismundo Gelenio, ut qvam fieri poſſet caſtigatiſſime prodiret, procuravit. In hiſtoria belli Judaici, & cæteris Joſephi ſcriptis minus negotii habuit, cum & ſua exemplaria ſatis accurate ſcripta eſſent, & alia inſuper Johannes Crotus & Petrus Gillius ſuppeditarent, qvorum erga ſe ſtudium & in bonas literas amorem eo nomine collaudat. Græcam hanc editionem poſt annos 67. excepit græco-latina typis Petri de la Roviere A. C. MDCXI. Coloniæ Allobrogum excuſa, qvæ ut emendatior prodiret, manuſcripti qvidam Codices bibliothecæ Palatinæ collati ſunt, qvos in Typographi gratiam a Bibliothecario Jano Grutero Marqvardus Freherus impetravit, etſi jam longius operæ proceſſiſſent, cum iſtæ membranæ ad Rovierium transmitte-

(39.) Conferatur Anton. in biblioth. Hiſp. p. 223.

mitterentur, qvi pollicitus qvidem est, se Virorum qvorundam doctorum notas & varias Lectiones ejus, qvi manuscripta illa Palatina excusit, studio collectas propediem peculiari volumine luce publica donaturum, sed, ut eventus docuit, promissis tantum dives fuit. Ipsa autem Roveriana operum Josephi editio græco-latina sine ulla mutatione A. C. M DC XXXIV. apud Johannem Crispinum iterata fuit. Et præter illas modo recensitas nulla alia vel græca vel græco-latina operum Josephi editio hactenus visa est. LIBER tamen DE MACCABÆIS etiam extra Josephi opera in nonnullis Græcis Bibliorum editionibus tertio Maccabæorum libro subjectus reperitur. Factum id in editione Bibliorum A. C. M D XXVI. Argentinæ typis Wolphianis a Lonicero procurata, qvem tribus Maccabæorum libris librum Iosephi de martyrio septem fratrum Maccabæorum irreligiose attexuisse Morinus (40.) arguit, qvi & plures Bibliorum Græcorum editiones recenset, in qvibus Iosephi de Maccabæis liber apocryphis insertus legitur, nempe duas Basileenses, qvarum una A. C. M D XL. ex Hervagii officina, altera M D L. typis Nicolai Brylingeri prodiit, & Francofurtensem A. C. M D XCVII. typis Wechelianis editam, qvibus addi potest editio Apocryphorum græco-latina Basileæ A. C. M D LXXXII. in lucem publicam emissa, & forte aliæ. Eundem Josephi librum de Maccabæis JOHANNES LLOYDIUS & auctiorem & emendatiorem cum latina interpretatione & notis edidisse perhibetur. (41) Postremo eundem librum FRANCISCUS COMBEFISIUS in novissimo, qvod vocat, Bibliothecæ Patrum auctario græce & latine 1672. Parisiis vulgavit.

Interpretes Josephus varios habuit, qvi ejus scripta ex lingva Græca in Latinam, Germanicam, Hispanicam, Italicam, Gallicam, Anglicam, Belgicam & alias transfuderunt. Ad latinos Interpretes, ut ab his ordiamur, qvodammodo referendus est S. AMBROSIUS Mediolanensis ecclesiæ

Interpretes Latini.

Ambrosius vel qvisqvis

(40.) Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 9. c. 1. (41.) Conferatur Witte in Diario biographico ad A. C. 1603.

Autor est librorum de excidio Hierosolymitano sub Hegesippi nomine editorū.

clesiæ Antistes, siqvidem ille Autor sit librorum 5. de excidio Hierosolymitano, qvi sub HEGESIPPI nomine circumferuntur a Jacobo Fabro per Jodocum Badium Ascensium, Godofredo Hittorpio, Laurentio de la Barre, Cornelio Gvalthero & aliis editi, & Patrum qvoqve bibliothecæ inserti. Est enim hoc opus nihil aliud, qvam liberior translatio librorum Josephi de bello Judaico, cui etiam nonnulla ex libris ἀρχαιολογίας admista sunt. Qvod vero hi libri de excidio Hierosolymitano Ambrosium Autorem habeant, etsi multis incredibile videatur, Ludovicus tamen Vives (42.) libros illos sub Ambrosii nomine allegat. Nec alienus est ab hac sententia doctissimus Gronovius (43.) non repugnaturus, si qvis Ambrosium ætate adolescentiori aut in exordio pontificatus sui opus hoc lusisse contendat. Qvam conjecturam & styli cum Ambrosiano convenientia & fides nonnullorum veterum codicum confirmat, qvalis est ille Mediolanensis, qvem Mabillonius (44) literis partim Longobardicis partim Romanis majusculis scriptum memorat. In eo enim liber Egesippi secundus hoc titulo signatur: Incipit secundus. Ambrosius Episcopus de Græco transtulit in Latinum. Qvem Ambrosii ut interpretis titulum etiam nonnullæ Hegesippi editiones præferunt, ut ex Ascensiana & Hittorpiana manifestum est. Qvod autem hi libri Hegesippi tanqvam primarii Autoris nomine vulgo gaudeant, inde factum est, qvod Josephi nomen librariorum vitio corruptum fuerit. Pro Josepho enim sæpe scribi solebat Josepus aut Joseppus, vel etiam Josipus aut Josippus. Unde & in Mediolanensi Hegesippi codice, qvem paulo ante memoravimus, multis foliis libri qvinti in capite paginarum hæc verba apposita leguntur: IOSEPPI LIBER QVINTUS. Ex Iosippo autem in nonnullis exemplaribus levi mutatione Igisippus natus est, ut ex pervetustis membranis, qvæ apud Isaacum Vossium fuerunt, Colome-

(42.) ad Augustinum de Civit. Dei lib. 21. c. 5. (43.) observat. ad Scriptor. eccles. c. 1. p. 6. (44.) Mus. Ital. part. 1. tom. 1. p. 14.

lomesius (45.) probavit. Tandem vero Egesippi vel Hegesippi nomen huic operi adhæsit. Cum enim proximo post Apostolos seculo Hegesippus qvidam claruerit, qvi qvinqve libros actuum ecclesiasticorum composuit, ab Eusebio & aliis antiqvis Scriptoribus commendatos, facili errore libris qvinqve de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen assignatum fuit, etsi non ex Hegesippo, sed ex Josippo vel Josepho expressi fuerint. Nonnulli tamen existimant, libris illis de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen non librariorum errore inditum, sed ab Autore sponte adscitum, sive qvod hoc nomen qvoad literarum sonum cum Josippi nomine magnam cognationem haberet, sive ut ex Hegesippi fama operi huic antiqvitatis autoritatem adderet. Interim Hegesippi nomen, undecunq; illud libri de excidio Hierosolymitano sortiti fuerint, multis fraudi fuit, ut Hegesippo Apostolorum temporibus vicino historiam excidii Hierosolymitani tribuerent. In qvorum numero miramur fuisse Casparum Barthium, (46.) qvi, cum multa seqvioris ævi indicia in Hegesippo deprehenderet, qvæ veteris Hegesippi ævo convenire minime possent, hunc scrupulum ita sibi eximebat, ut diceret idem Egesippo contigisse, qvod in Eutropio aliisqve Autoribus factum esse constat, cum jam a multis seculis Monachi id in more habuerint, ut longiora scripta in epitomen redigerent, aut breviora assutis variis laciniis extenderent. Et Egesippi qvidem libros immanibus cumulis ex Rufini Josepho petitis distentos atqve effarctos judicat, de cœtero minime dubitans, qvin priscus Egesippus illorum librorum Autor censeri debeat. Discedit ab hac sententia Gerhardus Johannes Vossius (47.) & qvod mireris, ipse Barthius, qvi alibi (48.) non parvam Monachorum impudentiam fuisse qveritur, qvod Egesippum, qvi hodie extat, cum veteri illo confuderint. Vossius autem dum Barthii sententiam refutat, ad alterum extremum labitur, dum Autorem hujus operis sexcen-

(45.) Paralipom. ad Cav. Chartophyl. p. 239. edit. ult. (46.) libr. 46. Adv. c. 4. (47.) libr. 3. de Hist. Lat. p. 707. & de Histor. Græc. libr. 2. c. 14. (48.) libr. 34. Adv. c. 11.

centis & amplius annis Ambrosio juniorem facit. Otium hic nobis fecit doctissimus Gronovius (49.) qvi utramqve sententiam confutavit, & Autorem, qvi sub Hegesippi nomine excidii Hierosolymitani historiam conscripsit, neqve ad tempora Apostolicæ ætati proxima evehendum, neqve ad Scriptores infimæ vetustatis detrudendum, sed sub Theodosii imperio collocandum probavit. Sive autem Ambrosius hujus operis autor sit, sive alius Scriptor Ambrosio coævus, certum est eum Josephi vestigiis sic insistere, ut qvodammodo interpretis vice fungatur. Ea tamen libertate interpretem agit, ut multa de suo admisceat, & subinde non tam Josephum, qvam sui ingenii impetum seqvatur. Unde Scaliger (50.) de Hegesippo ait, qvod sincerum Josephi vas incrustare consveverit. Sanctum qvoqve Hieronymum Josephi opera una cum Papiæ & Polycarpi libris in latinam lingvam transtulisse rumor ad Lucinii Bætici aures tulerat. Verum Hieronymus (51.) respondebat, tantum nec otii sibi fuisse, nec virium, ut tantos Autores pari venustate in alias lingvas exprimere potuerit.

Rufinus. Æqvalis tamen Hieronymi RUFINUS Aqvilejensis Presbyter Josephi Antiqvitates & historiam belli Judaici & duos contra Apionem libros latinitate donasse perhibetur. Unde antiqva illa & vulgata istorum librorum versio in Latinis Josephi editionibus Rufino passim tribuitur. Nec refragantur codices manuscripti, & in his antiqvissimus ille, qvi Mediolani in Ambrosiana bibliotheca extat, laudatus a Burneto in suis epistolis de itinere suo Italico (52.) & Mabillonio (53.) qvi hoc volumen ex charta Ægyptiaca constare, & aliqvot libros Josephi de antiqvitatibus Judaicis continere scribit, & Boschæ qvidem non consentit, qvi ab annis mille trecentis hoc volumen scriptum suspicatur, antiqvissimum tamen illud esse, & ante mille & centum annos exaratum judicat. Num vero recte Rufino versio ἀρχαιολογίας ἰουδαϊκῆς & duorum librorum contra Apionem tribuatur, haut immerito dubitari possit. De libris

ἁλώσεως

(49.) observ. in Script. eccles. c. 1. & 21. (50.) animadvers. ad Euseb. chron. num. 1950. (51.) epistol. 28. (52.) epistol. 2. (53.) Mus. Ital. Tom. I. part. I. p. 12.

ἀλλώσεως minor dubitandi ratio exiſtit. Etſi enim eorum verſio ut ex Caſſiodori divinis lectionibus ſeu inſtitutione divinarum literarum (54) patet, ab aliis Ambroſio, ab aliis Hieronymo, ab aliis Rufino adſcriberetur, vicit tamen ſententia pro Rufino, neq; ſtylus ab aliis Rufini operibus diſcrepat. At cum idem CASSIODORUS ibidem dicat, qvod Joſephi Antiqvitatum libros 22. [intelligit libros viginti ἀρχαιολογίας & duos ἀρχαιότητος contra Apionem] per Amicos ſuos non ſine magno labore latine reddi curaverit, ex eo haud obſcure colligi poteſt, Caſſiodori ævo, qvem integro & amplius ſeculo Rufinus anteceſſit, nullam adhuc illorum Joſephi librorum verſionem extitiſſe. Qvorſum enim amicis ſuis tantum laborem impoſuiſſet, ſi jam olim a Rufino ſuſceptus fuiſſet. Saltem iſtam Rufini verſionem ſilentio prætermiſſurus non fuiſſet, ſi forte illi meliorem & fideliorem ſubſtituere voluiſſet. Fatendum autem eſt, antiqvam Joſephi verſionem tam in hiſtoria belli Judaici qvam in antiqvitatibus & duobus libris, qvibus famoſum illum πλειστονίκην Apionem [55.] ſuperavit, plurimis in locis Græco Joſephi textui parum reſpondere, ſive corruptos codices habuerit Interpres, ſive bonos malo ſenſu corruperit. Κομίζειν Ῥωμαϊκὸν ſeu adducere auxiliares copias Antiqvo illi interpreti idem eſt ac per Coricum tranſire. (56.) Vicum Emmaun tem ſeu Ammaun tem Joſephus (57.) ab Hieroſolymis ſtadiis ἑξήκοντα diſſitum dicit, qvod cum Luca (58.) convenit, & parum tamen abfuit, qvin Vir qvidam doctiſſimus, cujus Bochartus (59.) meminit, Lucam falſi argueret, cum apud Latinum Joſephi interpretem triginta ſtadia legiſſet. Alibi antiqvus ille Joſephi interpres χιόνα ſeu nivem per æſtus explicat, ut plura alia hujusmodi taceam, in qvibus interpres Joſephi cum ipſo Joſepho non magis convenit, qvam cum ex bubone, qvem ſupra Agrippæ paulo poſt morituri caput adſtitiſſe Joſephus tradidit, Euſebius

Caſſiodori familiares.

(54.) c. 17. Tom. II. Operum Caſſ. p. 550. edit. Rotomag. (55.) Ita Apio vocatur a Plinio lib. 30. c. 5. Gell. lib. V. c. 14. Clemente Alex. lib. 1. Strom. p. 235. (56.) libr. 14. Antiqu. c. 16. (57.) lib. 7. de Bell. Jud. c. 27. (58.) Luc. XXIV, 13. (59.) Chan. lib. 2. c. 16.

(60.) Angelum formavit. Non est hic prolixe differendi locus, qvalem in aliis Scriptoribus vertendis Rufinus se gesserit. Notum est qvod in Eusebio multa omiserit, multa de suo adjecerit, multa deniqve pessime reddiderit, ut cum Zachariam Johannis Baptistæ Patrem, cujus Eusebius vel Lugdunenses in sua epistola apud Eusebium obiter meminerant, in Martyrem Lugduni sub Antonino passum transmutavit. Qvali perfidia Origenis scripta tractaverit, non opus est, ut Erasmi (62.) Dallæi, (63.) & aliorum verbis exponamus. Habemus enim confitentem reum, siqvidem ipse Rufinus in præfationibus ad libros περὶ ἀρχῶν, item in præfatione & epilogo Origeniani in epistolam ad Romanos Commentarii non dissimulat, qvantum sibi in Origene interpretando licere existimaverit. Sed, ut ad Josephum redeamus, nec hoc tacendum est, antiqvam versionem interdum saniorem esse, qvam novam, & ipsi Græco, qvalis nunc est, textui præferendam. Unicum libet adducere exemplum. Refert Josephus, qvod Boozus, cum Ruthem ducturus esset, coacto Senatu & adducto Ruthis cognato, qvi eam ducere recusabat mulierem jusserit accedere cognatum suum, & juxta legem calceum ei detrahere, καὶ πτύσειν εἰς τὸ πρόσωπον (64.) Rectius antiqvus interpres in suo exemplari legit: Καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. Sic enim vertit: Booz testificans Seniores, jussit mulieri, ut ejus calceamentum solveret juxta legem, & in faciem ejus exspueret. Respexit nimirum Josephus ad legem de fratria ducenda, qvæ extat Deut. XXV, 9. etsi ea ad præsentem causam non spectaret, ut post Drusium Seldenus [65.] observavit. Sed hæc de antiqvioribus Josephi interpretibus dixisse sufficiat. Nunc ad recentiores pergendum, e qvorum numero SIGISMUNDUS GELENIUS libros 20. antiqvitatum nova versione donavit. Cum enim Arnoldus Arlenius in græca sua Josephi editione libros antiqvitatum

Gelenius.

juxta

(60.) libr. 2. hist. eccl. c. 10. ubi allegat locum ex Josephi Antiqvit. libr. 19. c. 7. (62.) Prolog. ad Orig. (63.) de script. Ignat. c. 40. & seqv. (64.) Antiqvit. libr. 5. c. 11. (65.) de succession. in bon. defunctor. c. 15.

juxta duos codices ex diverſiſſimis terræ tractibus petitos, qvorum uterqve alterius lacunas explere poterat, ediditſet, non deerant, qvi novam hujus operis interpretationem ad Græcos fontes exactam deſiderarent. Gelenius autem tanto lubentius id operis in ſe ſuſcepit, qvod antiqvitatum libros non perinde ac hiſtoriam Belli Judaici a Rufino verſos animadverteret, ſiqvidem non referrent hominem utriusqve lingvæ peritum, qvalis Rufinus ſeculo ſuo fuit, nec ſtylo libros de bello Judaico æqvarent. Novo igitur ſtylo hos libros reddidit, & nonnulla a veteri interprete omiſſa ſupplevit. Idem & Joſephi librum de vita ſua in Latinam lingvam transtulit. In hiſtoria autem Belli Judaici & libris contra Apionem veterem verſionem ad Græcum textum caſtigavit, qvod tamen ubivis factum non eſſe collatio oſtendit, qvemadmodum etiam nova, qvam fecit, Antiqvitatum verſio, eruditorum cenſuram effugere non potuit, unde Vorſtius (66.) egregiam reipublicæ literariæ navaturum operam judicat, ſi qvis Flavii Joſephi verſionem, in pluribus a Græco textu diſcedentem, ad limam revocaturus eſſet. Ioſephi librum de vita ſua Godofridus TILMANNUS Carthuſiæ Pariſienſis Monachus latinè vertit, & typis Michaëlis Fezandat Pariſiis exprimendum dedit, qvod ex Petri Lambecii ad Principem Auguſtum epiſtola didici. Prodiit iſta Tilmanni verſio anno 1548. qvo ipſo anno Gelenius in præfatione ad Ioſephi opera Baſileæ ſcribebat, vitam Ioſephi nunc primum in præſenti operum ejus editione a Latinis hominibus legi poſſe. Referendus eſſet ad Latinos Ioſephi interpretes etiam ERASMUS ROTERODAMUS, ſi tractatum de Maccabæis ex Græco Ioſephi textu expreſſiſſet. Verum cum Græcum codicem ad manus non habuerit, e latinis tantum Græca conjectavit, & mutatis nonnullis verſionem illius tractatus antiqvam elegantiori ſtylo reddidit. Eundem tractatum de Maccabæis Lloydius & Combefiſius in Latinum ſermonem traduxerunt, ut alias libelli iſtius translationes, qvæ in nonnullis bibliorum editionibus

Tilmannus.

Erasmus.

Lloydius, Combefiſius. Alii

(66.) in notis ad chronologiam R. Dav. Ganz. p. 290.

nec non in nonnullis Josephi editionibus leguntur, taceamus. Sunt autem Latinæ Josephi editiones variæ. Antiqvissima forte est, cui neqve annum neqve locum impressionis adscriptum Bosius (67.) indicat, qvi eam ex liberalitate Curatorum bibliothecæ Rhedigerianæ habuit. An præter Antiqvitates Judaicas plura Josephi opera editio illa complexa fuerit, nescio. Nullus etiam impressionis annus & locus adscriptus est libris septem de Bello Judaico per Platinam castigatis, qvos in suis Typographiæ incunabulis Cornelius a Beughem (68.) memorat. Idem Beughemius (69.) Antiqvitates Josephi Judaicas Venetiis per Ludovicum Cendratam impressas tradit. Aliam Josephi Latinam editionem Venetiis 1486. excusam in bibliotheca sua habuit celeberrimus Heinsius (70) Secuta est apud Venetos alia editio A.C.M CCCC XCIX. qvæ Antiqvitatum libros, historiam de Bello Judaico, & duos libros de antiqvitate Iudæorum contra Apionem præmissis singulorum capitum argumentis exhibuit. (71.) Qvam grata hæc Venetorum opera eruditis fuerit, & qvam avidos emtores Josephus invenerit, ex eo colligere licet, qvod vix triennio elapso nempe M D II. iterum nova Josephi editio Venetiis prodierit. Prodiit illa typis Bernardini Vercellensis, sumtibus Andreæ Asulani. Præmissa est tabula rubricarum, qva singulorum capitum in Antiqvitatibus & historia belli Iudaici argumenta continentur. Et illa qvidem, qvæ ad historiam belli Iudaici spectant, Autorem habent Magistrum Franciscum Macæratam, Ordinis minorum, & ita concepta sunt, ut ferme epitomes instar haberi possint. Addita etiam est epistola Hieronymi Sqvarzafici Alexandrini ad Raynaldum de Novimajo, in qva Josephi libros a Rufino translatos indicat, & Josephi vitam e juratissimis, ut ait, Autoribus elicitam breviter subjungit. Aliam Josephi editionem Venetam, qvæ A.C.MDX lucem adspexit, Reinesius in qvadam ad Adolphum Vorstium epistola, (72.) Mediolanensem, qvæ per Alexandrum Minutianum MDXIII. prodiit, Bosius in sua ad Josephi

Editiones operum Josephi latinæ.

(67.) Exercit. ad perioch. Joseph. (68.) p. 178. (69.) p. 79. (70.) Conf. Catal. Bibl. Heinsianæ fol. 20. (71.) Conf. bibliothecam Fris. p. 233. (72.) epistol. 24.

phi periocham exercitatione,(73.) Parisiensem a Roberto Goullet typis Johannis Barbieri A. C. M D XIV. procuratam Lambecius in sua ad Augustum Principem epistola,(74.) aliam Parisiensem A. C. M D XIX. ex officina Johannis Parvi emissam Possevinus (75.) commemorat. Postea A. C. M D XXIV. Coloniæ in ædibus Eucharii Cervicorni Josephi opera impressa sunt, addito, qvi in prioribus editionibus desideratur, libello de Machabæis per Erasmum recognito. Præmissa est Jacobi Sobii ad Lectorem præfatio, in qva Josephi versionem a Godofredo Hittorpio ad vetustissima Latina exemplaria diligenter recognitam asserit. Græcum enim textum Sobius temporum injuria plane deperditum suspicabatur, nisi forte in Romana Bibliotheca latitaret. Additus etiam est index, qvem Cornelii Lynnichensis industriæ debemus. Eodem anno M D XXIV. eadem Josephi opera Basileæ Johannes Frobenius excudit, qvi agnoscit, in Coloniensi editione, qvæ suam aliqvot mensibus anteverti, loca qvædam non infeliciter restituta, multa tamen in mendis suis adhuc relicta asserit, cum adeo depravatus Josephus fuerit, ut expurgando huic Augiæ stabulo unus Hercules non suffecerit. Qvibus præmissis speciminis gratia loca qvædam indicat, qvæ veterum exemplarium collatione in Basileensi hac editione emendata sunt. Bene sibi cessisse suam Josephi editionem cum animadverteret Eucharius Cervicornus, distractis primæ editionis exemplaribus A. C. M D XXXIV. Josephum majori labore & industria recognitum iterum Coloniæ prælo subjecit, additis etiam monumentis, qvæ sub Berosi, Manethonis & Metasthenis nomine Johannes Annius Viterbiensis orbi literato venditavit. Sed hic iterum cum Colonia de Josepho Basilea certavit. Eodem enim anno M D XXXIV. Basileæ ex officina Frobeniana Josephus exiit, Sigismundi Gelenii studio recognitus, qvi Antiqvitatum qvidem interpretationem veterem ob Græcorum Codicum penuriam tantum

(73.) p. 1. (74.) p. 11. (75.) tom. I. apparat. p. 967.

ad vetuſta qvædam exemplaria Latina contulit, hiſtoriam autem Belli Judaici ex duobus Græcis codicibus, qvorum unum Georgius Arminiacus Rutenorum Epiſcopus, alterum Johannes Crotus obtulit, emendavit, & tantundem laboris aut aliqvanto plus in libris contra Apionem adhibuit, ut a legentibus intelligi poſſent. Et hæc editio Baſileæ A. M D XL. repetita fuit, in qva Typographus (76.) monet, librorum de Bello Judaico & contra Apionem exemplaria Græca ex Gallia, Germania & Polonia corrogata fuiſſe, & cum Latinis collata, & in libris contra Apionem circa finem primi, & initium ſecundi libri plus-qvam centenos verſus additos fuiſſe, qvi hactenus omiſſi fuerant. Paulo poſt nempe A. M D XLVI. Sebaſtianus Gryphius Joſephi opera tribus voluminibus diſtincta minori forma nempe plagulis in octo folia complicandis publicavit. Et iſtæ qvidem, qvas hactenus recenſui, editiones antiqvam Joſephi verſionem exhibent, de cujus Autoribus ſupra dictum eſt. Anno autem M D XLVIII. Baſileæ nova Antiqvitatum Judaicarum verſio a Sigismundo Gelenio concinnata lucem publicam adſpexit, cui & cœtera Joſephi opera juxta antiqvam verſionem & liber de Maccabæis ex Eraſmi paraphraſi adjuncta fuerunt, & qvi hactenus in Latinis editionibus nondum viſus fuerat, Joſephi liber de vita ſua ab eodem Gelenio in Latinam lingvam translatus, qvæ editio Baſileæ A. M D LIV. repetita fuit. Has editiones ſecutæ ſunt duæ Lugdunenſes, qvarum una A. M D LV. altera M D LVII. utraqve apud Gryphium impreſſa, & duæ Baſileenſes, qvarum una A. M D LIX. altera M D LXVII. utraqve ex officina Frobeniana prodiit. Et in priore qvidem Baſileenſi liber de Maccabæis ex Eraſmi Roterodami paraphraſi legitur, qvæ hactenus etiam in aliis Ioſephi editionibus retenta fuerat, in poſteriore autem alia verſio occurrit, cujus hoc eſt initium: diſputaturus de re ad philoſophiæ rationem maxime pertinente num affectibus

(76.) p. 545.

ctibus imperet pia ratio, recte fecero, si vobis, ut Philosophiæ sedulo incumbatis, consuluero. Qvæ Francofurti ad Mœnum A. C. M D LXXX. impensis Sigismundi Feyerabend procurata est editio, figuris exornatur, & singulis foliis chronologiam adscriptam habet, ipsumqve textum doctorum hominum laboribus & vigiliis a pluribus mendis expurgatum pollicetur. Anno M D LXXXII. iterum Basileæ ex Frobeniana officina vulgatus est Iosephus, itidem chronologia & aliis scholiis marginalibus illustratus. Anno M D LXXXVIII. Sigismundus Feyerabend Francofurti Iosephi opera denuo typis imprimi curavit, sed minori forma, & ad commodiorem usum adornata. Anno M D XCIII. Coloniæ apud Iohannem Gymnicum sub monocerote Flavii Iosephi opera iterum latine prodierunt, ut Genevensem anno M D XCV. a Iacobo Stoerio excusam, Francofurtensem anno M DC XVII. vulgatam & alias taceamus. Qvorsum etiam spectant Nicolai Asclepii Barbati periochæ & argumenta librorum 20. de Antiqvitatibus Judaicis & librorum septem de Bello Iudaico singulorum capitum summam singulis tetrastichis complectentia, qvæ una cum Ducum, Iudicum, & Regum populi Israelitici historia per Bartholomæum Stenum conscripta Coloniæ typis hæredum Arnoldi Birckmanni anno M D LXIV. in lucem prodierunt, item compendiosissima Belli Iudaici descriptio, qvam ex Iosepho collegit, & Coloniæ M D LII. edidit Georgius Vicelius, ut alia ejus generis taceamus. Dignus autem omnino Iosephus fuit, qvi non ab eruditis modo Græce & Latine, sed etiam a vulgo in vernaculis variarum gentium linguis legeretur. Et de Germanis qvidem suis hac in causa bene meritus est D. CASPAR HEDIO, qvi anno M D XXXI. Flavii Josephi opera in Germanicam lingvam convertit, & Argentinæ typis Michaelis Meyeri & Balthasaris Bockii primum edidit, anno M D XXXV. & forte sæpius novis typis impressa. Præmissa est explicatio vocabu-

Versiones Germanicæ.

lorum lingvæ Hebraicæ, Chaldaicæ, Græcæ & Latinæ, qvæ in Josephi scriptis passim occurrunt. Cui nominum explicationi subjunguntur, qvæ Gulielmus Budæus in libris de Asse & ejus partibus ad loca qvædam in libris Josephi contra Apionem animadvertit. Fatetur autem elegantiori habitu Germanicum suum Josephum legentium oculis se oblaturum fuisse, nisi defectu Græcorum exemplarium, qvæ tum adhuc in bibliothecis latebant, tantum ad Latinos codices conformatus fuisset, qvos adeo corruptos fuisse qveritur, ut non sine magno labore multisqve vigiliis loca qvædam restituere, eorumqve sensum assequi potuerit, qva in re etiam Melchiorem Ambachium, & Wolfgangum Musculum auxilio sibi fuisse non dissimulat. Minime tamen dubitat, qvin improbo suo labore tantum effecerit, ut ex Germanica sua versione Latina exemplaria, si prælo iterum subjicerentur, plurimis in locis emendari possent, ne amplius

mala culmos
Esset rubigo, segnisqve horreret in arvis
Carduus, - - - - -
Lappæqve tribuliqve interqve nitentia culta
Infelix lolium, & steriles dominentur avenæ.

Postea, cum Arnoldi Peraxyli Arlenii studio Græcus Josephus in lucem editus fuisset, Bibliopolæ qvidam Francofurtenses per M. JOHANNEM SPRENGENIUM & ZACHARIAM MUNZERUM ex Græco textu Josephi opera in Germanicam lingvam transferri curarunt, qvorum versionem Johannes Feyerabend Francofurti anno M D LXXXI. prælo iterum commisit, cum primæ editionis, qvæ Georgii Rabi & Cognati cujusdam sui impensis ante aliqvot annos facta fuerat, exemplaria nulla amplius supereſſe intelligeret. Neqve hic silentio prætermittendus CONRADUS LAUTERBACHIUS, qvi itidem Flavii Josephi opera, qvæ extant, omnia Germanice reddidit, nihilqve eorum omisit, qvæ Josepho vel ornatum vel lucem afferre poterant.

Ejus

Ejus interpretatio primum Argentorati anno MDLXXIV. iterumqve MDXCV & MDCXI & noviſſime Francofurti MDCLXXVI. lucem publicam adſpexit. Libri ſeptem de Bello Iudaico Francofurti anno MDLII. ſeorſim typis Chriſtophori Egenolfi Germanice prodierunt, qvo interprete, cum editio illa ad manus non ſit, dicere non poſſum. In Hiſpania IOHANNES MARTINUS CORDERO Valentinus, qvi multa veterum & recentiorum Scriptorum monumenta in ſermonem Caſtellæ vernaculum traduxit, Ioſephi qvoqve libros ſeptem de Bello Iudaico poſt veterem, qvæ ei diſplicuit, Catholicorum Regum Chronographi interpretationem Hiſpanice edidit, impreſſos Antverpiæ anno MDLVII. & Madriti anno MDCXVI. Antiqvitates autem Iudaicæ, in eandem lingvam traductæ, una cum vita Ioſephi ab ipſomet conſcripta, & tractatus de imperio rationis ſeu de Maccabæis incerto interprete Antverpiæ anno MDLIV. typis Martini Nucii prodierunt. Hiſpanicæ.

In Italia PETRUS LAURUS Mutinenſis Ioſephi Antiqvitates Iudaicas Italice reddidit, qvas Balthaſar Conſtantini Venetiis anno MDXLIX. ex officina ſua prodire juſſit. FRANCISCUS autem BALDELLUS non Antiqvitates modo, ſed etiam libros de Bello Iudaico, libros duos contra Apionem, & tractatum de imperio rationis in Italicam lingvam convertit, qvæ Baldelli verſio in duos tomos diſtributa itidem Venetiis anno MDLXXXI. lucem publicam adſpexit. Italicæ.

Gallia Flavium Ioſephum in ſua lingva prodeuntem ſæpiſſime conſpexit. Prodiiſſe Ioſephum Gallice anno MCCCCXCII. Cornelius a Beughem in Typographiæ incunabulis tradit, interpretem non addit, & forte ipſe interpres nomen ſuum latere voluit. Inter eos, qvos Gallice Joſephum interpretatos fuiſſe novi, fuit NICOLAUS DE HERBERAY DOMINUS DES ESSARS, qvi præter alia etiam Joſephi libros ſeptem de Bello Judaico Gallico ſermone expreſſit anno MDLVII. Pariſiis excuſos. Agit de eo Autor, qvi de Eruditis & præcipuis eorundem ſcriptis judicia pluribus tomis hactenus vulgavit, eumqve in Joſepho Gallicæ.

pho vertendo bonas horas melius, qvam in transferendis Amadisi libris collocasse censet (77.) Omnia Josephi opera Gallice interpretatus est FRANCISCUS BURGUNDUS, cujus versio Lugduni apud Johannem Temporalem & postea apud hæredes Jacobi Junti, nec non Parisiis anno M D LXXIII. apud Claudium Micræum prodiit. Hanc Francisci Burgundi versionem postea correxit JOHANNES LE FRERE DE LA VAL, & hæc Burgundi versio a Frerio Lavallensi ad Græcum textum emendata Parisiis M D LXX. apud Nicolaum Chesneau una cum Latina versione, ita ut una alteri qvoad singulas periodos respondeat, lucem publicam adspexit. Additum est in eadem editione historiæ de bello & excidio Judaico compendium, qvod studio Davidis Kyberi ex Hebraico Josepho Latine concinnatum Franciscus Belleforestus in Gallicam lingvam transtulit (78.) Neqve hic omittendus Antonius Fayus, qvem a Bosio inter Gallicos Josephi interpretes referri video (79.) Nec mirum, qvod qvi Livium Gallici sermonis habitu donavit, Josephum qvoqve, qvem Græcum Livium Hieronymus appellat (80.) eodem honore dignatus fuerit. Verum plerasqve ex his Josephi versionibus etsi a popularibus suis factas Galli parum æstimarunt. Alias enim ob styli barbariem aspernati sunt, alias minus fideliter translatas arguerunt, nonnullas etiam de hæresi suspectas habuerunt, cum in illis phrases qvasdam & loqvendi formulas observare sibi viderentur, qvibus ferendis non essent aures Romanis placitis assvetæ, ut Johannes Gallœsius (81.) in ephemeridibus Eruditorum annotavit, qvi etiam addit GILBERTO GENEBRARDO Josephi versionem felicius cessisse. Cum enim ante ipsum intra qvinqvaginta annorum spatium qvinqve aut sex versiones Josephi Gallicæ prodiissent, postea vel centum anni elapsi sunt, anteqvam qvisqvam de nova versione Josephi cogitaret. Cum igitur tot Interpretibus in unius libri versione defatigatis omnes jam

(77.) Jugemens de Scavans tom. 3. Sect. 930. (78.) Conf. la Bibliotheque d' Antoine du Verdier p. 368. (79.) exercit. ad Josephi periocham c. 1. p. 12. edir. secund. (80.) epistol. ad Rustoch. de custod. Virginit. c. 15. (81.) Anno 1667. d. 16. Januar.

jam in Genebrardi verſione acqvieſcerent, haud mirum cuiqvam videri poteſt, qvod illi excudendo præla toties deſudaverint. Prodiit enim Pariſiis apud Michaëlem Sonniumanno M D LXXVIII. apud Claudium Rogerium M*D*LXXXVIII. apud Lucam Bruneau M DC IV. ut alias editiones taceamus. Neq; tamen erroribus ſuis & nævis hæc Genebrardi verſio deſtituitur, qvos paſſim a doctis notari videas. Sane Caſaubonus [82] Gelenii & Rufini errores leves eſſe cenſet præ iis, qvos Genebrardus commiſit, qvi tantum ſibi in Joſepho licere exiſtimavit, ut pro voce Cleopatra poſuerit: ceſte chiene, pro vocibus; δίδωσιν ὠτῇ: il donne a ceſte putain, ex qvo magnam illius Theologi παιδολογίαν arguit, qvam etiam Thuanus [83.] in ejus elogio notavit. Poſtremo ARNOLDUS D' ANDILLY qvatuor & viginti abhinc annis Judaicas Ioſephi Antiqvitates Gallice edidit, qvibus poſt biennium etiam hiſtoriam Belli Iudaici, vitam Ioſephi ab ipſomet conſcriptam, libros contra Apionem, tractatum de Maccabæis, & Philonis legationem ad Cajum Caligulam adjecit. Cum enim per integrum ſeculi ſpatium lingvæ Gallicæ cultus tantum increviſſet, ut Genebrardi verſio nemini amplius jucunda eſſe poſſet, ſi vel maxime Ioſephi ſenſus accurate expreſſiſſet, operæ ſe pretium facturum exiſtimavit, ſi nobiliſſimum ſcriptorem, qvem barbaræ verſiones pæne exoſum reddiderant, novo ornatu genti ſuæ iterum conciliaret. In hac verſione Andillius, ſi Gallœſio in ephemeridibus eruditorum hoc opus commendanti credimus, Ioſephum fideliter reddidit, idqve præſtare ut poſſet, varia manuſcripta conſuluit, nec fideliter modo, ſed comte etiam & nitide Ioſephum expreſſit, dum Gallicæ lingvæ elegantias ad Græci ſermonis emphaſes tam feliciter applicavit, ut facundia cum Ioſepho certare videatur. Imprimis autem iſtos eloqventiæ flores deprehendere licebit in hiſtoria de Bello Iudaico, & maxime in oratione Anani, qvæ libro

4.c.13.

82.) Exercit. 1. contra Baron. Sect. 9. n. 8. (83.) libr. 19. hiſt. p. 771.

4. c. 13. extat, nec non in descriptione horrendæ famis, qvæ libri 5. cap. 28. legitur. In versione Antiqvitatum fatetur se a Græco textu nonnihil dissentire circa descriptionem tabernaculi & mensæ, in qva sacri panes repositi fuerunt, cum hæc & alia qvædam loca in Græco textu adeo corrupta fuerint, ut ea corrigendi necessitas sibi imposita fuerit. Hæc Andillii versio etiam extra Galliam typis commissa fuit. Anno enim MDC LXXVI. Bruxellis qvinqve voluminibus distincta prodiit. Tria priora volumina complectuntur libros 20. Antiqvitatum, duo posteriora exhibent Josephi librum de vita sua, libros 7. de Bello Judaico, libros duos contra Apionem, tractatum de Maccabæis, in qvo vertendo Andillius non Erasmi paraphrasin, ut Genebrardus, sed Græcum textum secutus est, & deniqve Philonis legationem ad Cajum. Uno volumine, qvod elegantissimis figuris æri incisis exornatum est, Andilliana illa Josephi versio Amstelodami annó MDC LXXXI. prodiit. Nondum viderat Andillianam Josephi versionem, ut unicum hoc addam, Bosius cum exercitationem suam ad periocham Flavii Josephi prima vice ederet. In altera autem illius exercitationis editione concedit qvidem Andillii versionem sermonis elegantia cœteris præstare, neqve negat Græciæ lepores haud raro in ista versione feliciter exprimi, vix tamen credendum censet, qvod Andillius manuscripta Græca consuluerit, aut qvod hæc versio majestati textus originalis perfecte respondeat, etsi Sorbonenses in approbatione operi præfixa ejus rei fidem facere voluerint. Qvin potius existimat, Andillium Gelenianæ magis versioni qvam Græco textui inhæsisse, ideoqve nonnulla, qvæ Gelenius obscure interpretatus fuerat, plane omisisse. Qvod judicium aliorum, qvi penitiorem Gallicæ lingvæ cognitionem habent, examini relinqvo. In Anglia THOMAS LODGE Josephi historiam Judaicam in patriam suam lingvam transtulit, & Oxonii vulgavit, ubi etiam MDC LXXVI. Josephi opera recognita & emendata juxta elegantissimam

Anglicæ.

versio-

verſionem Andillii in Anglicam lingvam traducta cum locis ſcripturæ parallelis, tabula Geographica Palæſtinæ, aliisqve imaginibus æri inciſis ad illuſtrandam Ioſephi hiſtoriam facientibus prodierunt. In Belgicam lingvam Amſtelodami anno MDCLXXVIII. Flavii Joſephi opera omnia ex Græco Latinoqve recens convertit LAMBERTUS VAN. DER Bos, cui editioni annexus eſt Hegeſippus, qvem ex Germanico tranſtulit Simon de Vries. Præfixa ſunt ſingulis libris & capitibus ſummaria, accedunt ducentæ & qvinqvaginta icones æneæ elegantiſſimæ, tabula chronologica indicesqve chronologici & biblici, nondum antea impreſſi. Fortaſſe etiam in aliarum gentium lingvas Joſephi opera tranſierunt. Si Baronio fides adhibenda, (84.) Joſephus etiam in Hebraicam lingvam converſus extat. Refert enim in bibliotheca Vaticana haberi manuſcriptum verſionis illius Hebraicæ codicem, in qvo Judæi Ioſephi de Chriſto teſtimonium abraſerint, cujus ſceleris veſtigia tam manifeſta eſſe ſcribit, ut nulla excuſatio aut defenſio locum habeat. Et qvamvis hanc narrationem Caſaubonus a veritate alienam eſſe ſuſpicetur, (85.) Huetius tamen [86.] adhuc Romæ in Vaticana bibliotheca membranas iſtas videri, & Baronium a mendacio abſolvere aſſerit. Et hanc ipſam Hebraicam Joſephi verſionem etiam illuſtri cuidam Perſonæ Romæ in Vaticana Bibliotheca oſtenſam Wagenſeilius in epiſtola quadam ad Arnoldum memorat, E Judæis R. Schabtai ben Joſeph in libro, qvem Siphte Jeſchenim ſeu labia dormientium inſcripſit, itidem affirmat, Flavii Joſephi antiqvitates cum bello Judaico e Græco in Hebraicum ſermonem converſas fuiſſe, ut ex Actis Eruditorum didici. (87.) Interim nulla verſio Joſephi Hebraica in lucem hactenus producta fuit, niſi qvis Ioſephi Gorionidæ hiſtoriam pro Hebraica Ioſephi verſione habere velit, cum plurimis in locis Ioſephum noſtrum τῷ πόδα ſecutus fuerit. Edita eſt illa

Belgicæ.

Hebraicæ

Joſeph Ben Gorion.

d Ioſe-

(84) tom. 1. annal. A. C. 34. p. 210. edit. Rom. (85.) exercit. 16. in Baron. Sect. 154. (86.) demonſtrat. evangel. prop. 3. p. 27. (87.) A. C. 1690. p. 302.

Ioſephi, qvi ſe filium Gorionis appellat, hiſtoria Conſtantinopoli A. M. 5250. ſeu anno Chriſti M CCCCXC. iterumqve ibidem A. M. 5270. Chriſti M DX regnante Bajazetho. Qvæ autem anno M DXXIX. Wormatiæ Sebaſtiani Munſteri ſtudio prodiit, breviſſimum tantum eſt Conſtantinopolitanæ editionis compendium, a Iudæo qvodam concinnatum, & a Munſtero Latine redditum. Obſervat autem Morinus, qvi Wormatienſem editionem cum ſecunda Conſtantinopolitana contulit, (88.) Autorem illius compendii nonnulla ex aliis Autoribus addidiſſe, nempe traditionem Talmudicam de tredecim mutationibus, a LXX. Interpretibus in Bibliorum translationem illatis, qvarum nulla mentio extet in editione Conſtantinopolitana, a qua compendium hoc etiam in eo diſcrepat, qvod ſolam Legem a LXX. Interpretibus translatam aſſerat, cum in Conſtantinopolitana editione viginti qvatuor libri translati aſſerantur. Poſt Wormatienſem editionem Munſterus iterum aliam Baſileæ anno M DXLI. vulgavit, qvæ, ut Morinus indicat, a Conſtantinopolitana nihil differt, niſi qvod plus media parte mutilata eſt. Deſunt enim in Munſteriana editione priora *duo* capita cum tertii capitis non mediocri parte, & cum Conſtantinopolitana editio 97. capitibus conſtet, Munſteriana in capite 63. finitur, adeoqve totam hiſtoriam rebellionis Iudæorum adverſus Romanos, natumqve inde urbis & templi excidium omittit, ut cœteras mediorum capitum mutilationes taceam, in qvibus ut membra divulſa melius cohærerent, Munſterus nonnulla verba ſeu periodos textui aſſuit. Et poſtremam qvidem partem, qvæ de bello Iudaico agit, in Munſteri manuſcripto plane defuiſſe ſuſpicatur Morinus, cum nobilem iſtam Ioſippi partem omiſſurus non fuiſſet, niſi lacerum & extrema ſui parte mancum exemplar habuiſſet. Verum ſi Morinus Munſterianæ editionis titulum inſpexiſſet, legere ibi potuiſſet, Munſterum

(88.) Exercit. bibl. lib. 2. Exerc. 4. c. 3.

ſterum etiam hiſtoriam belli Judaici & excidii Hieroſolymitani Hebraice a Joſippo ſcriptam habuiſſe, quippe quam ſe alio tempore adjecturum lectoribus promittit. Wormatienſi editioni reſpondet ea, quam Baſileæ anno MDLIX. Sebaſtianus Lepuſculus procuravit. Nam & illa compendium tantum continet à Judæo qvodam ex variis Autoribus, ſed maxime e Joſepho Gorionide conflatum & a Munſtero latine redditum. Conſtantinopolitanæ autem editioni conformis eſt Veneta, quam cum mutilata Munſteri editione comparans Scaliger obſervat Munſterianam a folio Venetæ ſeptimo incipere, & in folio nonageſimo ſecundo deſinere, poſtremis ſexaginta tribus foliis plane omiſſis (89.) Integram Conſtantinopolitanam ſeqvuntur etiam Cracovienſis, & qvæ ſuperiore anno prodiit Francofurdienſis, quibus etiam Germanicam typis Hebraicis Tiguri anno MDXLVI. impreſſam, quæ poſtea Amſtelodami anno MDC LXI. cum commentario ejusdem lingvæ prodiit, addere licebit. Qvamvis autem Munſterus Joſephum Gorionis filium cum Flavio noſtro Joſepho eundem fuiſſe contendat, & ipſe quoque Gorionides Joſephi noſtri perſonam ſubinde mentiatur, & ſe bello Judaico interfuiſſe ſimulet, & ſe a Veſpaſiano captum, & poſtea libertate donatum & honorifice habitum referat, aliaqve, qvæ vero Joſepho contigerunt, ſibi tribuat, Critici tamen nares aliter leones aliter catulos olere pridem ſenſerunt. Noſter certe Joſephus, quoties Parentis ſui meminit, ubiqve Matathiæ nusqvam Gorionis Filium ſe nominat, nec probabile eſt Munſteri inventum, qvod hic Joſephus & Gorionis & Matathiæ Filius dici potuerit, cum Gorionem Patrem agnoverit, Matathiam autem inter majores habuerit. Qvin imo Joſephus noſter in hiſtoria belli Iudaici (90) a Joſepho Gorionis Filio aperte ſe diſtinguit. Hebraicus autem ille Joſephus ſeu Joſippus neque pro Flavio noſtro Joſepho, cujus larvam in ſcripto ſuo ſæpius induit, neqve pro Joſepho Gorionis Filio Joſe-

(89.) elench. trihæreſ. c. 4. (90.) libr. 2. c. 42. in lat. 25.

phi noſtri coætaneo, a qvo & proprium & paternum nomen mutuatus eſt, haberi poteſt, cum ſe multis ſeculis utroqve juniorem abunde prodiderit, dum Hiſpanos ab Hannibale domitos, Gothorum, & Gallos a Cæſare ſubactos Francorum nomine deſignat, multaqve alia urbium, fluminum & gentium nomina uſurpat, qvæ ævum a Ioſephi ætate remotiſſimum indicant. Præterea etiam Joſephi gravitate plane indignæ ſunt ineptiſſimæ & ridiculæ, qvas paſſim nectit, fabulæ, qvalis eſt illa de fundo Tiberis, qvem a Romanis, cum Hieroſolymam a Nabuchodonoſore obſeſſam cognoviſſent, ære ſtratum narrat, ut cæteras mittamus, qvas non ab alio ad Gorionidæ textum aſſitas fuiſſe, omnimoda elegantis ſtyli cum Gorionidæ textu æqvalitas evincit. Similes igitur habent labra lactucas, cum Judæi qvidam hunc Joſephum Gorionis Filium ejusqve Hebraicam hiſtoriam magnis elogiis commendant. Virum ſapientia & prudentia inſignem, juſtumqve & rectum hunc Gorionis Filium Joſephum vocat R. David Ganz, (91.) eumqve ut fidelem Hiſtoricum deprædicat, cum ea, qvæ narrat, ipſe viderit, qvod teſtimonium ab Hebraico Joſippo, qvi Gorionis Filius audire voluit, tam alienum eſt, ut Joſephus de Voiſin in notis ad pugionem fidei (92.) ipſum Flavium noſtrum Joſephum a Ganzio hac laude condecoratum exiſtimaverit, & hoc Ganzii teſtimonium Abarbanelis contra Ioſephum noſtrum calumniis oppoſuerit. Majora ſunt, qvæ de Ioſepho Gorionis Filio & Hebraico ejus opere plenis buccis celebrat R. Abraham Conat (93.) Medicus Conſtantinopolitanus. Dicit enim Virum hunc divinum in libris edendis poſt Regem Salomonem felicis memoriæ omnes antecelluiſſe. Qvin etiam R. Tam in animadverſione, qvam Conſtantinopolitanæ Ioſippi editioni adjecit, affirmare non dubitat, omnia iſtius libri verba juſtitiam eſſe, & nullam perverſitatem in eo reperiri, & re-

vera

(91.) in Zemach. David q. 95. (92.) part. 2. c. 3. p. 202. edit. Carpzovianæ. (93.) Conf. Munſteri præfat. ad Joſipp. Bahl. 1541.

vera manum Dei super hunc Virum fuisse, dum hunc librum componeret, & paululum abesse, qvin verba ipsius sint verba Viri Dei & Prophetæ. (94.) Forte adhuc majoribus elogiis Gorionidem hunc suum Judæi exornarent, nisi in historia Titi a Talmudicis traditionibus dissensissent. Cum enim Judæi Titum impium vocare soleant, & fabulentur, post excidium Hierosolymitanum bibentis nares muscam introivisse, & ipsum cerebrum penetrasse, ibiqve in pulli columbæ magnitudinem excrevisse, & pondere duas libras exæqvasse, septemqve annis cerebrum ejus corrosisse & perfodisse, eaqve tandem educta & avolante etiam animam Titi avolasse, tantum abest, ut tribulibus suis Gorionides assentiatur, ut potius Titi sapientiam & justitiam commendet, eumqve a culpa vastatæ & perditæ Hierosolymæ absolvat, cum totum illud malum Hierosolymæ ob prædones, qvi tum in populo Israëlitico fuerunt & propter eorum iniqvitatem contigerit, Titus autem qvicqvid in vastatione urbis fecit, pressus & coactus fecerit.

Recte autem Serarius (95.) Gorionidem cum Flavio nostro Josepho comparans notavit, qvod Gorionides obscurus, incognitus, illaudatusqve e tenebricosis Judæorum antris non ita pridem proserpserit, cum contra Flavii nostri Josephi memoria tam illustris per plurima secula fuerit, ut neminem vel mediocri literarum cognitione tinctum ea fugere potuerit. Qvamvis enim ejus scripta apud Judæos in nullo pretio fuerint, qvos ignaviæ in excolendo lingvarum studio & colligendo doctrinæ apparatu ipse Josephus (96.) arguit, Gentiles tamen pariter & Christiani Josephum, licet Judæum, ejusqve opera magni æstimarunt. Certe Josephi testimoniis passim utuntur, & hoc ipso se in Josephi lectione probe versatos indicant celeberrimi Scriptores, Justinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Origenes, Porphyrius, Eusebius, Hieronymus, Theodoretus, Stephanus Byzantius, & alii, qvos omnes nominare

Fragmenta Josephi

(94.) Conf. Morinus l. c. (95.) tribæref. libr. 1. c. 9. (96.) libr. 20. Antiqvit. cap. ult.

nimis longum foret. Fatendum tamen in his esse qvædam, qvæ in hodiernis Josephi editionibus non comparent. Eusebius enim de Jacobo Justo agens (97.) refert Josephum causam excidii Hierosolymitani & calamitatum, qvæ Judæis acciderunt, Jacobi hujus supplicio his verbis imputasse: Ταῦτα δ' συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν τοῦ Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν, qvæ verba Rufinus ita interpretatur: qvæ omnia acciderunt Judæis pro vindicta Jacobi Justi, qvi erat frater Jesu, qvi dicitur Justus, qvem justissimum & piissimum omnium confessione Virum Judæi interfecerunt. Et hæc Josephum tradidisse asserunt etiam Origenes (98.) Hieronymus (99.) & alii, cum tamen id apud Josephum hodie non legatur. Etsi enim Josephus referat, (100.) qvod Ananus Pontifex Secta Sadducæus, homo audax & ingenio ferox post mortem Festi Præsidis, & cum Albinus Festi Successor adhuc in itinere ageret, oportuno hoc, qvod ipsi videbatur, tempore concilium convocaverit, & Iacobum Fratrem Iesu, qvi Christus dicebatur, tanqvam impietatis reum una cum qvibusdam aliis lapidandum tradiderit, idqve factum omnibus bonis, qvotqvot in civitate agerent, vehementer displicuerit, nusqvam tamen expresse dicit, qvod Deus Iacobi hujus supplicium Hierosolymitanæ urbis eversione vindicaverit, ideoqve hunc locum Spencerus (1.) librariorum incuria periisse suspicatur. Fieri tamen etiam potuit, ut eum, qvi primus hac in causa Josephum testem appellavit, memoria falleret, cujus oscitantia postea & alios oscitantes fecit. Non legitur etiam hodie in Josepho, qvod Iohannes Baptista vere Propheta fuerit, qvanqvam Hieronymus (2.) id a Josepho traditum affirmet. Id tantum Josephus asserit, (3.) apud Iudæos constantem opinionem fuisse, qvod justa Numinis

(97.) lib. 2. histor. eccles. c. 23. (98.) libr. 1. contr. Cels. p. 35. & libr. 2. p. 69. item in comment. ad Matth. c. 13. p. 223. edit. Huet. (99.) in Catal. Scriptor. c. 2. & 13. (100.) libr. 20. Antiqv. c. 8. p. 698. (1.) not. ad Orig. contr. Cels. p. 31. (2.) Catalog. c. 13. (3.) Antiqv. libr. 18. c. 7. p. 626.

nis ultione propter Iohannem Baptiſtam Herodis exercitus deletus fuerit. Cum enim, ut Ioſephus addit, vir optimus Iudæos ad pietatis & juſtitiæ ſtudium incitaret, ſimulqve ad baptiſmi lavacrum invitaret, qvod ita demum Deo fore gratum ajebat, ſi animis per juſtitiam prius mundatis & puritatem corporis adderent, veritus Herodes, ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, ſiquidem plebe doctrinæ hujus avida magni concurſus ad Iohannem fiebant, & populus ejus conſiliis nihil non facturus videbatur, apprehendi illum vinctumque Machærunte mitti, atque illic occidi imperabat. Porro apud Suidam [4.] longa fabula de Ieſu in locum Sacerdotis cujusdam Iudaici defuncti ſurrogato recenſetur, in qva refertur, Ioſephum in ſuis de Hieroſolymitano excidio commentariis dicere, ὅτι Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ μετὰ τῶν ἱερέων ἠγιάζε, ſeu qvod Ieſus in templo cum Sacerdotibus ſacra fecerit. Et hæc verba a Iudæis ex Ioſepho expuncta putat Huetius, [5.] ego vero hæc verba Ioſepho potius afficta exiſtimaverim, qvod eadem facilitate me probaturum confido, qvam qvod hic locus a Iudæis eraſus fuerit. Aliud fragmentum Ioſephi ab Euſtathio Antiocheno ſervatum cenſet Iſaacus Voſſius [6.] qvod ita ſe habet: ἀπέθανε δὲ [ſermo eſt de Harane Abrahami fratre] ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέσθαι αὐτά [7.] Leo Allatius, qvi Euſtathii Antiocheni commentarium in Hexaemeron, ex qvo hæc verba deprompta ſunt, publici juris fecit, Latine ita reddidit: deceſsit [Haran] in incendio, qvo Abraham idola Patris ſui conflagravit, [rectius incendit, vel conflagrare fecit] dum illis ut ſubveniret domum eſt ingreſſus. Eqvidem Euſtathius in iſto loco Ioſephi mentionem non facit. Non dubitat tamen Voſſius, qvin hæc verba Euſtathius ex Ioſepho deprompſerit, cum Georgius Syncellus eandem hiſtoriam

(4.) Tom. I. voce Ἰησοῦς p. 1231. (5.) demonſtrat. evangel. p. 27. (6.) de 70. Interpret. c. 12. (7.) Euſtath. in comment. ad Hexaemeron. p. 57.

referens Ioſephum teſtem appellaverit. Et prius qvidem verum eſt. Syncellus enim in chronographia ſua [8.] itidem refert, Haranum, cum Abraham idolis ignem injeciſſet, ea flammis eripere conatum, incendio extinctum. Verum an Ioſephum ejus rei teſtem citaverit, haud immerito dubitari poteſt. Id enim tantum Syncellus ex Ioſepho ſe mutuari ſcribit, qvod Abrahamus omni ſtudio anniſus fuerit, ut Patrem ſuum a fingendis & colendis idolis averteret. Nihilominus tamen Voſſii ſententia ex eo probabilis videtur, qvod verba qvæ apud Euſtathium de ſepulchro Harani ejusqve liberis proxime præcedunt, eadem ferme ſint, qvæ apud Joſephum in Antiqvitatibus leguntur, (9.) ex qvo colligere licet, Euſtathium ea qvoqve, qvæ de Harani combuſtione narrat, e Joſepho hauſiſſe, qvamvis nec Euſtathius Joſephum nominet, neqve verba illa apud Joſephum hodie legantur. Idem Voſſius (10.) aliud Joſephi fragmentum, qvod in ejus operibus hodie deſideratur, ex Græcorum Patrum catenis adducit, nempe tale: ἄτοπον εἶναι λογιζόμενον μεθέντα λαὸν καὶ πατρῴαν νομοθεσίαν θεοῦ δέχεσθαι. Et forte plura hujusmodi inveniet, cui Græcorum Patrum catenas pervolvere vacabit.

Joſephi de Chriſto teſtimonium.

Mirabitur vero forte qvispiam, qvis Joſepho inter Græcos Patres locus, & ipſe Joſephus mirari poſſit, qvod Se qvoqve Principibus permiſtum agnoſcat Achivis. Sunt enim variæ Græcorum Patrum catenæ, in qvibus Joſephi nomen Græcis Patribus intermiſtum legitur, qvales ſunt catenæ in Geneſin & Lucam, qvas Lambecius in ſuis de Vindobonenſi Bibliotheca commentariis recenſet, (11.) ut alias ſive manuſcriptas ſive editas omittam. Sed qvid mirum, in catenis Patrum legi, qvem in Catalogo ſuo inter eccleſiaſticos ſcriptores retulit Hieronymus, & cujus aliqvam partem Sebaſtianus Caſtalion ipſis Bibliis adjunxit? Enimvero argumentum, qvod Joſephus in ſuis antiqvitatibus tractavit, hanc gratiam apud Chriſtianos facile conciliare ipſi potuit. Acceſſit honorificum de Chriſto teſtimonium,

(8.) pag. 75. & iterum p. 98. (9.) libr. 1. c. 7. (10.) de 70. Interpret. p. 46. (11.) tom. 3. cod. 4. & 42.

monium, qvod in ejus Antiqvitatibus legitur (12.) qvam qvam adhuc ſub judice lis eſt, ſitne illud Ioſephi de Chriſto teſtimonium genuinum, an Ioſepho pia fraude ſuppoſitum, vel ſaltem interpolatum. Ruperti, Snellii, Reineſii, Majoris, Menaſſis, Gronovii, Blondelli, Wheloci, Lanſii, Urſini, Wagenſeilii, Bœcleri, Bangii, Fabri, & ſuas ipſius de hoc argumento epiſtolas collegit, & ſimul varia Veterum & Recentiorum de hoc teſtimonio judicia ex eorum ſcriptis excerpſit & Noribergæ anno MDCLXI. ſub titulo teſtimonii Flaviani vulgavit Chriſtophorus Arnoldus. Præterea peculiaribus diſſertationibus hoc argumentum ventilarunt Boſius, Spanhemius, & Franciſcus de Roye. De eodem ſatis prolixe agunt Huetius (13.) Lambecius (14.) Natalis Alexander, (15.) Iſaacus Voſſius (16.) & alii. Et fatendum qvidem eſt hoc Ioſephi teſtimonium non ſolum in editis & ſcriptis Ioſephi codicibus conſtanter legi, verum etiam ab Euſebio tam in hiſtoria eccleſiaſtica qvam in demonſtratione evangelica Ioſepho tribui. [17.] Poſt Euſebium ejusdem teſtimonii fidem confirmant e Græcis Iſidorus Peluſiota [18.] Sozomenus [19.] Sophronius, qvi Hieronymi catalogum Græco ſtylo reddidit, [20.] Cedrenus, [21.] Suidas, [22.] Zonaras, [23.] Glycas, [24.] Nicephorus, [25.] e Latinis Hegeſippus, [26.] Hieronymus, [27.] ut Rufinum Euſebii interpretem, & plures ſeqventium ſeculorum ſcriptores, qvorum ſuffragia ad rerum ſummam parum conferunt, ſilentio prætermittam. At, ſi vere iſta Ioſephus ſcripſit, mirari ſatis neqveo, qvod antiqvi eccleſiæ Doctores, qvi ex inſtituto Iudæos impugnarunt, telo hoc contra Iudæos uſi non fuerint. Non incognita erant Ioſephi ſcripta Iuſtino Martyri, qvippe qvi in paræneſi ad Græcos Ioſephi Antiqvitates egregie commendat. [28.] Qvid ergo

(12.) libr. 18. antiqvit. c. 4. p. 628. (13.) demonſtrat. Evangel. p. 17. (14.) tom. VIII. bibliothec. Vindobon. p. 5. & ſeqv. (15.) hiſtor. eccl. Vet. Teſtam. tom. 6. diſſert. 10. (16.) de 70. Interpr. p. 161. (17.) H. E. lib. 1. c. 11. demonſtrat. lib. 3. c. 5. (18.) libr. 4. epiſt. 225. (19.) libr. 1. c. 1. (20.) tom. 1. Hieronym. edit. Baſil. fol. 123. & 124. (21.) Compend. hiſtor. tom. 1. p. 196. (22.) lexic. tom. 1. p. 1265. (23.) libr. 3. annal. c. 4. tom. 1. edit. ultim. p. 267. (24.) annal. part. 3 p. 234. (25.) libr. 1. c. 39. (26.) libr. 2. de excid. Hieroſol. c. 12. (27.) Catalog. c. 13. (28.) p. 10.

go oportunius fuiſſet, qvam Tryphoni Iudæo Ioſephum opponere, ſi Juſtini ævo illud de Chriſto teſtimonium in Joſephi Antiqvitatibus lectum fuiſſet? Tertullianus qvoqve, qvi Joſephum Antiqvitatum Judaicarum vernaculum vindicem appellat, (29.) etſi peculiari opere contra Judæos diſputet, Joſephi tamen de Chriſto teſtimonium omittit, qvod ſane fieri vix potuiſſet, ſi Tertulliani ætate cognitum fuiſſet. Chryſoſtomus in orationibus adverſus Judæos (30.) Joſephum μάρτυρα μάλιστα ἀξιόπιστον appellat, & quid de Daniele ſcripſerit, allegat. Qvi fieri potuit, ut non etiam, qvæ de Chriſto Joſephus ſcripſit, allegaret? Mitto jam alios, qui contra Judæos ſcripſerunt, & ad Photium Patriarcham Conſtantinopolitanum venio. Is duabus vicibus in ſua bibliotheca de Joſephi antiqvitatibus agit, ſemel codice ſeptuageſimo ſexto, & iterum codice ducenteſimo trigeſimo octavo. Sed neutrobi ἀξιομνημόνευτον illud de Chriſto teſtimonium excerpit. Equidem Aubertus Miræus in notis ad Hieronymi catalogum Scriptorum eccleſiaſticorum (31.) periocham illam de Chriſto, qvæ apud Joſephum extat, a Photio memorari ſcribit. Verum memoria hic eum fefellit. Seductus tamen, ut puto, a Miræo Lambecius in epiſtola ad Principem Auguſtum inter eos, qui Joſephi de Chriſto teſtimonium pro genuino agnoverunt, etiam Photium numerat. (32.) De qvo errore forte monitus, tantum abeſt, ut eum retractaverit, ut potius in commentariis ad bibliothecam Vindobonenſem (33.) probare conetur, Photium ſaltem obſcuram hujus teſtimonii mentionem feciſſe. Sic enim procedit: Photius in recenſione operis alicujus, qvod περὶ παντὸς ſeu de univerſo inſcriptum fuit, monet, (34.) opus illud a nonnullis Joſepho attributum, ſed rectius Cajo ſeu Gajo Romanæ eccleſiæ Presbytero tribuendum eſſe, cum in eo opere Salvator noſter Chriſtus appelletur, & inenarrabilis ejus e Patre generatio accurate deſcribatur. Cum autem poſtea in recenſendis Joſephi antiquitatibus, Jeſum a Joſepho Chriſtum appel-

(29.) in apologet. c. 19. (30.) orat. 3. adv. Judæos p. 114. edit. Hæſchel. (31.) cap. 13. p. 7. (32.) pag. 4. (33.) tom. 8. pag. 14. (34.) codix. 48.

appellari animadverteret, ne ſibi contradicere cogeretur, totam Ioſephi periocham excerpere noluit, ſed tantum paſſionis Chriſti mentionem fecit his verbis: κατὰ τοῦτον καὶ τὸ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ἐγεγόνει ΠΑΘΟΣ, ſub hoc [nempe Herode, Tetrarcha Galilææ & Perææ] etiam Salvatoris contigit paſſio. Qvibus verbis ad Ioſephi periocham de Chriſto alludiſtatuit, cum Ioſephus paſſionis Dominicæ nullibi niſi in decantatiſſimo illo teſtimonio meminerit. Verum Lambecius magno conatu magnas nugas agit. Verba enim illa de Domini paſſione Photii ſunt, non Ioſephi, ſiqvidem Photius ea, qvæ ex Ioſepho excerpit, ſuis diſcurſibus illuſtrat, & occaſione Herodis Tetrarchæ obiter addit, qvod Chriſtus ſub iſto Herode paſſus fuerit, quorſum etiam ſpectant, qvæ occaſione Herodis Magni de Chriſti Nativitate, & infanticidio Bethlehemitico, & occaſione Agrippæ de Iacobi majoris ſupplicio & Petri captivitate diſſerit, qvæ ſane Photius ex Ioſepho non excerpſit. Certum igitur eſt, altum eſſe de Periocha Ioſephi, quæ Chriſti vitam breviter exponit, in Photii bibliotheca ſilentium, ſive in Photiano exemplari plane defuerit, ſive eam pro adulterina habuerit. Sane librum περὶ παντὸς etiam hanc ob cauſam Ioſepho abjudicat, qvod Ieſus in eo Chriſtus appelletur. Atqvi in teſtimonio, qvo Joſephus Chriſtum prædicaſſe perhibetur, expreſſe legitur: ὁ χειστὸς οὗτος ἦν. Accedit quod Photius in codice 33. ubi de Juſto Tiberienſi agit, hoc commune Judæorum vitium eſſe ſcribit, qvod de Chriſti adventu & miraculis ſileant: Si igitur Photius in Joſepho tam illuſtre Chriſti elogium, qvale hodie legitur, inveniſſet, & pro genuino habuiſſet, dubio procul illud tanqvam aliquid ſingulare, & a communi Judæorum more prorſus alienum obſervaſſet. Ne qvis autem Euſebium ut antiqviorem Photio præferendum exiſtimet, ſuppetiari Photio poteſt Origenes Euſebio antiquior. Is enim clare teſtatur, qvod Joſephus Jeſum pro Chriſto non habuerit. (35.) Si Jeſum pro Chriſto non habuit Joſephus, qvomodo in Antiqvitatibus dicere de Jeſu potuit: χειστὸς ἦν-

τος

(35.) libr. 1. contr. Celſ. & in Matth. p. 223.

τος ἦν. Excipit Vossius, (36.) Origenis verba ita explicari posse, qvod Josephus qvidem crediderit, Jesum fuisse Christum seu Messiam, sed hominem tamen, aut excellentioris naturæ, qvam sit humana, non divinæ. Et hanc sententiam Apostolorum ævo apud Ebionitas & Nazaræos viguisse, qvin etiam Christo etiamnum in terris versante apud multos obtinuisse tradit. Verum Origenes expresse negat, qvod Josephus Jesum pro Messia agnoverit, & ex ipso Josepho constat, qvod Prophetarum de Messia oracula in Vespasiano impleta professus fuerit. Porro si qvis objiciat, Josephum de Præcursore Christi Johanne Baptista, & de discipulo Christi Jacobo nonnulla protulisse, ideoqve boni Historici partes implere non potuisse, si de Christo ipso plane siluerit: libenter concedam, Josephum de Christo non plane siluisse, qvin & hoc concedam, qvod Josephus de Iesu verba faciens a laudibus ejus non abstinuerit. Neqve enim ex inveterato Iudæorum, qvi hodie vivunt, erga Christum odio de illorum moribus judicandum est, qvibus miracula per Apostolos in Christi nomine qvotidie facta sacrum qvendam horrorem incusserunt. Et qvamvis probari non possit, Josephum in aula Vespasiani ex conversatione cum T. Flavio Clemente, qvi postea sub Domitiano ob fidem Christianam interfectus est, & cum Flavia Domitilla ob eandem causam in exilium missa, bonam de Cristo opinionem imbibisse, qvæ Ruperti (37.) conjectura fuit, aut qvod Banus Josephi Præceptor Essenorum sectæ addictus Iohannis Baptistæ sectator fuerit, adeoque de Christo inique sentire non potuerit, ut Vossius arbitratur, qui & ipsum Iohannem Baptistam Essenum fuisse ex cibi & vestitus simplicitate, baptismo, & reliquarum sectarum Iudaicarum odio colligit: (38.) ex iis tamen, quæ de Iohanne Baptista & Iacobo Josephus retulit, satis, ut opinor, probari potest, falsam esse illorum sententiam, qui Josephum de Christo contumeliose in suis Antiqvitatibus locutum, & istarum blasphemiarum vice a Christiano qvo-

(36.) de 70. Interpret. p. 164. (37.) epistol. ad Snell. (38.) de 70. Interpret. c. 17. p. 168.

qvopiam insigne hoc Christi elogium substitutum statuunt. Certum qvidem est Pharisæos, quorum placitis se addictum Josephus in vita sua profitetur, plerosqve magno Christi odio flagrasse, at fuerunt etiam inter Pharisæos ab immani illo adversus Christum odio alieni, neqve sic Pharisæis addictus fuit Josephus, ut non subinde eorum mores & facta perstrinxerit. Qvocirca nihil obstat, qvo minus Josephum honorifico aliqvo præconio Christi nomen condecorasse dicamus. Tale tamen illud fuisse minime dubito, qvale decebat hominem Judæum, & qvi τὸ χριστιανὸν κήρυγμα Theodoreto (39.) teste non amplecteretur. At qvæ hodie apud Josephum de Christo leguntur, ita comparata sunt, ut Christiano magis homini qvam Judæo conveniant, unde & Sozomenus (40.) ex illis concludebat, Josephum isto scribentem propemodum clamare, Christum Deum esse. Videns hanc difficultatem Lambecius (41.) in defendenda hac Josephi periocha longe alia via incedit, qvam cæteri qvi hoc Josephi testimonium ut genuinum tuentur. Omnia enim Josephi verba in siniſtram partem interpretatur, qvasi non ad Christi elogium, sed potius ad ejusdem vituperium & contemtum spectarent, etsi a Josepho, ut neqve Judæos neqve Christianos neqve Gentiles offenderet, ambiguis phrasibus concepta fuerint. Imprimis autem ea via Josephum solerter usum dicit, ut nihil suis verbis de Christo scribat, sed tantum propriam Christianorum traditionem ex trium Evangelistarum scriptis (Johannes enim Evangelium suum nondum ediderat) & Actis Apostolicis hausta m referat, sed ita tamen, ut phrases, qvas adhibet, ad irrisionem Christianæ fidei torqveri possint. Cum ergo Josephus Jesum Virum sapientem dicit, respicere putat Lambecius Josephum ad loca Math. XIII. 54. & Marc. VI, 2. & tamen ambiguo sensu Christum σοφὸν ἄνδρα appellare, cum vox sapientiæ nonnunqvam etiam in malam partem usurpetur. Deinde cum Io-

e sephus

(39.) Commentat. in Danielem Tom. II. Opp. p. 697. (40.) libr. 1. c. 1. (41.) tom. 8. Bibl. Viadob. p. 22.

ſephus titulum Viri ſapientis ita reſtringit, aut corrigit, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, ſi modo Virum eum appellare oportet, Lambecius non eam Joſephi mentem fuiſſe putat, qvaſi Chriſtus Deus potius qvam Vir vel Homo dicendus fuerit, qva ratione Apollo Pythius apud Herodotum per oraculi vocem Lycurgum compellavit: (42.)

Δίζω ἦ σε Θεὸν μαντεύομαι, ἠὲ καὶ ἄνδρα
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον Θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε:

qvem ſenſum a Joſephi mente alienum fuiſſe putat, cum Chriſtum ne Prophetam qvidem nedum Deum aut Dei Filium eſſe exiſtimaverit. Qvamobrem ſenſum Joſephi hunc potius fuiſſe exiſtimat: fuit hoc eodem tempore Jeſus ſapiens Vir, ſi modo Virum eum appellare oportet, & non potius phantaſma ſive ſpectrum, ſiqvidem ab ipſis diſcipulis ſuis propter φάσεις naturalem humanæ potentiæ modum excedentes pro tali fuit habitus. Cujus interpretationis rationem confirmat ex Matth. XIV, 26. Marc. VI, 49. Luc. XXIV, 37. Seqventia apud Joſephum verba: ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, erat enim mirabilium operum patrator, alludere putat ad verba populi apud Lucam c. V. v. 26. dicentis: εἴδομεν παράδοξα σήμερον. Veretur autem Lambecius, ne hic etiam angvis in herba lateat, & Joſephus forte per ἔργα παράδοξα ἔργα ἄπιστα ſeu incredibilia intellexerit. Porro cum Joſephus Chriſtum fuiſſe dicit διδάσκαλον ἀνθρώπων τῶν σὺν ἡδονῇ τ' ἀληθῆ δεχομένων ſeu Doctorem hominum cum voluptate vera ſuſcipientium, his verbis Chriſtum a Joſepho perſtringi cenſet ut Magiſtrum piſcatorum, publicanorum, mulierculārum aliorumqve rudium hominum qvævis paradoxa dogmata ſimplici credulitate ſuſcipientium, & cum voluptate tanqvam vera amplectentium. Pro qva interpretatione illuſtranda Ciceronem adducit (43.) qvi aſſerit, fictas qvoqve fabulas, e qvibus utilitas nulla dari poteſt, cum voluptate legi. Seqvitur apud Joſephum:

(42.) libr. 1. c. 66. (43.) libr. 5. de finib.

phum: Καὶ πολλοὺς Ἰουδαίους πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο, qvæ verba Lambecius sic interpretatur: & multos qvidem Judæos multos autem & gentiles sequaces nactus est, nempe Judæos, ut ταῦτα θεσπικῶς adjungit, per prædicationem Evangelii, Gentiles autem, qvorum nomine hic etiam Samaritani comprehenduntur, partim sola curiositate propter famam miraculorum, partim & necessitate propter indigentiam auxilii ultro se offerentes. Qvod autem Josephus addit: ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν CHRISTUS HIC ERAT, a Lambecio sic explicatur, qvasi sensus Josephi fuerit, hunc Jesum ad aliorum, qvi nomen Jesu tanqvam apud Judæos admodum vulgare eodem tempore obtinebant, differentiam Christum vulgo cognominatum fuisse, qvoniam a discipulis & sectatoribus suis promissus Judæis Messias falso credebatur. Proxima Josephi verba ita se habent: καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, eumqve accusatum a primariis Viris nostris, cum cruci addixisset Pilatus, non tamen cesserunt, qvi ab initio eum audiverunt. Hic Lambecius Josephum respicere putat partim ad querelam duorum discipulorum Christi, qvi in itinere versus Emmauntem Christum a summis Sacerdotibus & Principibus populi ad supplicium crucis damnatum tristes referebant, partim ad Apostolos & reliqvos discipulos in monte oliveti Christum a mortuis excitatum interrogantes, an hoc tempore regnum Israëlis reparaturus, & solium Davidis recuperaturus esset? Cum autem Josephus ait: οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, idem exprimi putat, qvod in Actis Apostolorum legitur c. V, 40. πᾶσαν ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. Etsi autem verba Josephi bene se habeant, pessimos tamen sensus in illis latere suspicatur. Putat enim Josephum salutiferæ Christi crucifixioni insultare

voluisse, qvasi ea Personæ ac titulo Messiæ, qvi collapsum Israëlis regnum restituere debuisset, minime convenerit, simul & discipulos Christi deridere voluisse, qvod, licet Christum a Pilato crucifixum viderint, nihilominus tamen post mortem tam ignominiosam eum ut Messiam venerari non cessaverint. Observat etiam Josephum aperte hic Judæum se profiteri, cum eos, qvi Christum apud Pilatum accusarunt τὰς πρώτας παρ' ἡμῶν appellat, & simul callide anniti, ut præcipuam crucifixionis invidiam a Judæis amovens in Pilatum & Romanos transferat. Pergit Josephus: ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μύρια περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων, apparuit enim iis tertia die iterum vivus, prout divini Prophetæ & hæc & alia multa de ipso miranda prædixerant. Hæc verba Lambecius deprompta a Josepho esse putat ex Marc. XVI, 9. Luc. XXIV, 25.26.27. & aliis dictis Evangelicis & Apostolicis, in qvibus Christi resurrectio, & resurgentis apparitiones referuntur, ejusqve gesta Propheticorum oraculorum collatione confirmantur. Minime tamen Josephi verba ita accipienda esse notat, qvasi ipse vel Christi resurrectionem veram esse vel oracula Prophetarum ad eundem pertinuisse crediderit, cum potius hæc tantum ex Christianorum sententia retulerit, iisqve traditionis suæ probandæ onus reliqverit, lectoribus autem suis in utramqve partem judicandi libertatem concesserit. Idqve ex eo confirmat, qvod Josephus non simpliciter dicat: ἐφάνη πάλιν ζῶν sed ἐφάνη αὐτοῖς, qvasi dixerit: illi vivum apparuisse dicunt, fides sit penes Autores. Tandem Josephus & hoc addit: εἴς τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον & nunc etiam Christianorum ab hoc denominatorū non defecit genus. His verbis Lambecius Josephum non modo se Christianorum numero eximere ait, sed etiam mirari, qvod eo tempore, qvo hæc scripsit,

scripsit, ullus adhuc Christianorum superfuerit, cum præsertim persecutio, qvam sub Nerone Christiani passi sunt, tam gravis fuerit, ut totum Christianorum genus ea extingvi posse videretur. Hæc paulo prolixius ex Lambecio excerpere haud gravatus sum, cum isti de bibliotheca Vindobonensi commentarii in paucorum manibus versentur, & ab aliis, qvi de hac Josephi periocha scripserunt, hactenus nondum, qvod sciam, ad examen revocata fuerint. Videntur autem mihi Lambecii interpretationes nimis longe petitæ, & tam coactæ, ut longe satius videatur, locum hunc Josephi ut spurium plane rejicere, vel saltem interpolatum agnoscere, qvam hoc modo ut genuinum defendere. Qvis enim temere præsumat, Josephum, cum Jesum sapientem Virum appellat, hoc titulo in siniſtram partem uti? Christum semel iterumqve a discipulis pro spectro habitum fuisse verum est, sed qvod Josepho hæc in mentem venerint, cum scriberet, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, persuadere mihi non possum. Et qvalis foret hæc consequentia, Christus non tam homo qvam φάντασμα potius seu spectrum fuit. Multa enim miracula patravit? Rectius hæc Josephi verba Huetius interpretatur, cum illa κατὰ χάριν & oratorio more a Josepho dicta asserit, ut prodigiorum a Jesu patratorum & beneficiorum in homines collatorum magnitudinem extolleret, ac si dixisset: tanta Christus gessit, ut Deo qvam hominibus propior videretur. Cujus explicationis illustrandæ gratia Matthiæ Corvini Pannoniæ Regis epitaphium adducit:

Corvini brevis hæc urna est, qvem magna fatentur
Facta fuisse Deum, fata fuisse hominem.

Notamus vero & hoc, in manuscriptis exemplaribus antiqvæ versionis, qvæ Rufino tribuitur, verba hæc: εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή plane non reddi, unde non injuria aliqvis suspicari possit, verba illa ab aliena manu accessisse. Sane in codice ante 8. secula exarato, qvi penes Vossium fuit, verba hæc latine expressa non erant, ut ipse attestatur. Porro longe aliud est libenter vera suscipere, qvod Christi discipulis

Josephus tribuit, aliud fabulas & qvævis absurda cum voluptate amplecti, qvæ Lambecii explicatio est. Cum autem Josephus ait: ὁ χριστὸς οὗτος ἦν, certum est, qvod Christi nomine Jesum Nazarenum non solum a Jesu Damnei Filio, vel a Jesu Gamalielis Filio & aliis qvi isto tempore hoc nomine gaudebant distinguere voluerit, sed Christi etiam nomine Messiam intelligat. Et cum Josephus quippe Judæus Jesum pro Messia agnoscere non potuerit, non possunt ejus verba aliter interpretari, qvi hoc de Christo testimonium revera a Josepho scriptum contendunt, qvam qvod hæc verba ellipsi vocis λεγόμενος laborent. At Iosephus tali ellipsi uti non solebat. Nam Jacobum vocat fratrem Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ (44.) qvemadmodum & Pilatus ad Iudæos dicebat: τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστὸν; (45.) Malim igitur cum Montacutio (46.) statuere, verba ista ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν glossema qvoddam esse & marginalem Christiani cujuspiam lectoris annotationem, Josephi textui postea a librariis insertam. Unde & a Cedreno hoc Josephi testimonium allegante omissa videas. Aut si Christi mentionem Josephus fecit, fortasse his verbis usus est: ὁ Χριστὸς οὗτος εἶναι ἐπιστεύετο. Sic enim Hieronymus videtur legisse, qvi Josephi verba ita exprimit: credebatur esse Christus. Præterea qvoqve non probabile videtur, qvod Josephus crucifixioni Christi insultare, aut Apostolorum fidem in crucifixum irridere voluerit. Qvomodo enim crucifixioni Christi insultare potuit, qvi statim addit eum a mortuis tertia die resurrexisse, qvemadmodum hæc & plura alia Prophetæ prædixerant. Qvæ verba ita sane a Josepho concepta sunt, ut non ex aliena, sed ex sua sententia loqvi videatur. Qvamobrem hæc etiam verba vel Josepho afficta, vel interpolata arbitramur. Postremo & hoc addit Lambecius, qvod Josephus historiam de Paulina qvam Decius Mundus Anubidis personam simulans in templo Isidis stupravit, testimonio suo de Christo non aliam

(44.) lib. 20. c. 8. (45.) Matth. XXVII, 17. (46.) in var. lect. ad Euseb. demonstrat. evangel. pag. 2.

am ob causam subjungat, qvam ut Christianorum fidem de Christi conceptione & nativitate tacite suggillaret. Et tamen hoc testimonium Iosephi de Christo summo jure in Iosephi operibus pro pretiosissima & vix æstimabili gemma haberi cupit, cum per illud Sacrorum Bibliorum Novi Testamenti veritas etiam hostili attestatione confirmetur. Si igitur Lambecius hoc Iosephi testimonium tanti æstimat, qvi tamen ex maligno animo & cum maximo Christianæ religionis ludibrio hæc a Iosepho dicta statuit, qvanti hoc testimonium æstimabunt, qvi insigne elogium his Iosephi verbis contineri, & Iosephum vel in confinio Christianæ lucis positum, vel ad confessionem veritatis singulari Dei virtute compulsum asserunt? Sane Abrahamus Whelocus in epistola ad Arnoldum [47.] totum potius Iosephum e medio & penitus emundo tollendum existimat, qvam ut illam nobilissimam de Christo periocham a Christiana ecclesia tolli patiamur.

Scriptorum Josephi utilitas & autovilas.

Verum cum illam Iosephi periocham adulterinam vel saltem interpolatam esse non levia prodant indicia, & neqve Christiani, qvorum fides certioribus fundamentis innititur, magnopere illo egeant, neqve Iudæi ejus autoritate moveantur, leve damnum erit, si gemma illa adulterina careamus. At Iosepho non æqve carere possumus. Nam non solum libros Veteris Testamenti, historicos egregie illustrat, sed etiam historiam ecclesiasticam Veteris testamenti, qvæ in Sacro Codice integra non extat, continuat, qvo nomine qvantum Josepho debeamus res ipsa clamat, cum e solo pæne Josepho historiam ecclesiasticam Veteris Testamenti qvoad ultimas ejus periodos haurire liceat. Et vel hoc unum pro Josephi commendatione sufficit, etsi longe plura, qvæ nobilissimo huic Scriptori insigne precium conciliant, afferre possem, nisi soli lumen inferre intempestivum foret. Pessime qvidem Historicum optime de posteritate meritum excepit Jacobus Salianus in annalibus ecclesiasticis Veteris

(47.) Conferatur testim. Flavian. p. 222.

Teſtamenti, cum per omnes iſtorum annalium tomos Ioſephi reprehenſio utramqve paginam faciat. Præiverat Saliano Baronius in annalibus eccleſiaſticis novi Teſtamenti, qvippe qvi nullam Joſephi carpendi occaſionem prætermittit. Neqve benignior erga Joſephum eſt Leonis Allatii affectus. Cum enim Scaliger in prolegomenis librorum de emendatione temporum Joſephum diligentiſſimum & φιλαληθέστατον Scriptorem nominaſſet, & poſtea ſubjunxiſſet: audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnib9 Græcis & Latinis, veriſſime qvidem id a Scaligero dictum cenſet Allatius, (48.) ſed eo tantum reſpectu, qvatenus id audacter ſe dicere pronunciat, cum extremæ audaciæ ſit, hominem denſiſſimis errorum tenebris involutum omnibus Græcis & Latinis Scriptoribus anteferre. Nolo alios recenſere, qvi Joſephum tanqvam Scriptorem futilem & nullius precii traducunt. At nec defuerunt, qvi Sanctorum Patrum veſtigiis inſiſtentes Joſephum fide dignum judicarunt, & maximum veritatis ſtudium in ejus operibus commendarunt. E qvibus Caſaubonus (49.) arbitratur, omnes Joſephi hallucinationes & ἀβλεψίας, ſi in unam ſummam contrahantur, vix centeſimam partem culparum ab Euſebio in chronicis aliisqve ſcriptis commiſſarum æqvaturas eſſe. Et, ut alios Joſephi vindices nunc omittam, nuperrime etiam Antonius Pagi Ord. Min. Convent. S. Franciſci paſſim (50.) Joſephum ab erroribus, qvorum a Baronio poſtulatus fuerat, abſolvit. Inter alia dicit, Joſephum cujus magna fides & eruditio in iis, qvæ narrat, eluceſcit, juſto inclementius a Baronio tractari, ejusqve diligentiam in notatione temporum ſpectatiſſimam in iis qvæ ſine ipſo Euſebius ignoraſſet, ex Euſebio corrigi non poſſe. Fatemur tamen, Joſephum ut hominem, & Judæum inſuper, multis erroribus obnoxium fuiſſe. Unum atqve alterum tantum notabimus. Libro 12. anti-

Joſephi errores & nævi.

(48.) not. ad Euſtath. p. 11. (49.) exercit. 12. ad Baron. p. 170. (50.) Conf. ejus Criticam ad annal. Baron. in apparat. n. 134. & 135. it. ad A. C. 14. n. 3.

antiqvitatum c. 13. Polybium reprehendit, qvod Antiochum Epiphanem ob ſacrilegii conatum periiſſe dicat, cum ſacrilegium voluiſſe non videatur res digna ſupplicio, niſi voluntas iſta perficiatur. Qvam ſententiam ne qvidem in ſoli *foro* ſimpliciter tolerari poſſe Rainoldus (51.) animadvertit. Qvamvis enim ob peccata cogitationis neminem pœnam pati Ulpianus pronuntiet, conatus tamen alicujus ſceleris etiam humano judicio vindicatur. Qvanto minus ergo conatus ſacrilegii coram divino tribunali impunis erit? unde hac in parte etiam gentiles qvosdam plus vidiſſe qvam Joſephum, & alios Judæos Chriſto coævos, Ludovicus Ferrandus (52.) obſervavit. Nimirum Joſephus, ut Cunæi judicium repetamus (53.) Autor omni laude dignus, & cui poſt ſacrorum voluminum Scriptores prima eſſe debet fides, etſi gravitate ſuper cunctos Judæos eminet, tamen haud ubiqve a deliramentis abhorret popularium ſuorum. Adducit Cunæus ejus rei ſpecimen ex hiſtoria Caini, in qvo Joſephus agriculturæ ſtudium, tanqvam ex lucri odore profectum & cum magna terræ injuria conjunctum damnat, unde etiam ejus muneribus per ſacrificium oblatis Deum delectari non potuiſſe ſcribit, cum non ſponte nata ſed labore hominis avari veluti pervim producta fuerint. In qva ſententia Joſephum rationem fugiſſe etiam Bœclerus notavit, (54.) qvi præterea Joſephum in hiſtoria creationis & lapſus ſæpius impegiſſe & Moſis verba ob κάλυμμα ἰουδαϊκὸν oculis incumbens minus intellecta ad ſeqviores interpretationes deflexiſſe demonſtravit. Porro ad errores Joſephi referenda ſunt, qvæ de arte Dæmones virtute radicis annulo incluſæ per nares extrahendi, & ab obſeſſis profligandi tanqvam ſingulari ſapientiſſimi Regis Salomonis invento libr. 8. Antiqvit. c. 2. retulit. Radicem autem illam dum alibi deſcribit, (55.) aliam etiam errorem addit, cum ait, Dæmonia eſſe hominum impiorum ſpiritus, qvos vivis immergi, & eos, qvibus ſubventum non fuerit, necare tradit. Qvam opinionem ex Magorum diſciplina hauſtam

eſſe

(51.) de apocryph tom. 2. p. 818. (52.) in Pſalm libr. p. 334. (53.) libr. 3. de Rep. Hebr. p. 373. 374. (54.) exercit. in Fl. Joſeph. (55.) lib. 7. de bell. Judaic. c. 23. vel 25. p. 981.

esse Tertullianus (56.) indicat. Qvamobrem hic Iosepho non magis credendum est, qvam illi Dæmoni puerum sedecim annorum vexanti, qvi Philostrato referente (57.) interrogatus qvis esset, respondebat se esse ἔιδωλον ἀνδρὸς, ὃς πολέμῳ ποτὲ ἀπέθανεν, seu idolum viri jamdudum in bello interfecti, qvi uxorem suam vehementer amaverit, sed qvia uxor conjugii jure violato triduo post ejus mortem alteri nupserit, summum erga mulieres odium conceperit, & amorem suum ad hunc puerum transtulerit. Non probandum qvoqve in Iosepho, qvod, cum historiam transitus Israelitarum per mare Erythræum describit, miraculum divinæ potentiæ haud parum extenuet, dum ait, [58.] se hæc recensuisse, ut in sacris codicibus invenerit, & cuilibet liberam sentiendi facultatem permittere, num Dei Voluntate via per mare Israëlitis patuerit, an naturæ sponte, qvemadmodum & Alexandri M. ductu Macedonibus mare Pamphylium cesserit, & aliam viam non habentibus iter illac aperuerit, cum Deus ejus opera ad destruendum Persarum imperium uti vellet. At qvid cum Mose commune habuit Alexander, qvem Strabo libro 14. Pamphyliæ littus observato æstu, & militibus umbilico tenus immissis obliqve legisse & superasse tradit? Qvemadmodum igitur Plutarchus (59.) Gentiles Historicos perstringit, qvod Alexandri iter per mare Pamphyliæ referentes miraculum excitent, qvasi divina aliqva forte Alexandro mare cessisset, cum tamen ipse Alexander in epistolis suis nullum ejusmodi portentum jactaverit: ita & Iosephum reprehendere licebit, qvod admirandum Israelitarum per mare transitum cum Alexandri per mare Pamphyliæ itinere comparans, tanto plus vero miraculo detraxerit, qvanto magis fictum amplificavit. Observarunt, qvi in Iosephi lectione diligenter versati sunt, qvod etiam de aliis divinis miraculis subdubitanter & frigidius loqvatur, qvam Sacræ Scripturæ autoritas postulet. Historiam enim Ionæ a ceto devorati & post triduum redditi his verbis concludit, διεξῆλ-

(56.) c. 57. de anima: (57.) libr. 3. de vit. Apollon. c. 12. (58.) l. 2. antiqvit. c. 7. (59.) in Alexand. p. 673.

διεξῆλθον ὅ τὴν περὶ αὐτῶν διήγησιν, ὡς εἶχον ἀναγεγραμμένην, hæc de eo ſic retulimus ut invenimus in commentariis. (60.) Qvali epiphonemate etiam decimum Antiqvitatum librum concludit, dum ait, ſe hæc, ut invenerit, in literas retuliſſe, & cuilibet integrum relinqvere, ut diverſam, ſi velit, opinionem ſeqvatur. Enimvero nonnunqvam veritatis amorem in Joſepho nimium Gentilibus placendi ſtudium corrupit. Qvorſum & illud referendum, qvod libro 2. contra Apionem ſcribit, [61.] ſupremum Legislatorem aperte Iudæis interdixiſſe, ne Deos ab aliis cultos riderent aut blaſphemarent. Ubi autem Deus hanc legem ſanxit, ne qvisqvam illis malediceret, qvos aliarum gentium opinio Deos confinxit? Reſpexit forte ad legem, qvæ Deos execrari vetat. [62.] Verum iſtud edictum non ad Gentilium idola, ſed ad Magiſtratus Dei in terra Vicarios pertinet, ut jamolim Cyrillus Alexandrinus contra Iulianum Apoſtatam oſtendit. [63.] Si vero Ioſephus ad legem de Diis Gentilium ore non memorandis aut nominandis, qvæ Exod. cap. 23. v. 13. legitur, reſpexit, ne ſic qvidem probare poterit, convicia in Deos Gentilium Divina lege prohibita fuiſſe, ut fuſe Seldenus (64.) demonſtravit. Neqve hic diſſimulanda eſt pudenda illa Joſephi adulatio, qva oracula de regno Meſſiæ ad Veſpaſianum applicuit. Cum enim in ſacris literis prædictum fuiſſet, iſtis circiter temporibus qvendam ex Judæorum finibus profectum orbem terrarum imperio potiturum, id in Veſpaſiano implendum dicere Joſephus non dubitavit. (65.) Et toto qvidem oriente vetus illa & conſtans fama percrebuerat, eſſe in fatis, ut eo tempore Judæa profecti rerum potirentur, qvam de Imperatore Romano & imprimis de Veſpaſiano & Tito qvod interpretati fuerint Svetonius, (66.) & Tacitus, (67.) minus mirandum eſt, cum & ipſe Joſephus ſacro illo oracului Veſpaſianum, qvi apud Judæam Imperator creatus eſt, deſignatum ſcripſerit, (68.) a reliqvis Judæis hic diſſentiens, qvi

(60.) lib. 9. Antiqvit. c. 11. (61.) p. 1077. (62.) Exod. XXII, 28. (63.) libr. 7. contr. Julian. (64.) de jur. nat. & gent. libr. 2. c. 13. (65.) Euſeb. libr. 3. c. 8. Zonar. libr. XI. annal. c. 16. (66.) in Veſpaſ. c. 4. (67.) libr. 5. hiſtor. (68.) libr. 7. de bell. Judaic. c. 12. vel 31. p. 961.

qvi oraculum illud ad se spectare rati se tanto fortius Romanis oppoſuerunt. Non satis ergo erat Iosepho, cum in castro Jotapata captus esset, imperium Romanum Vespasiano prædicere, nisi ipsum etiam terræ marisque & totius humani generis Dominum futurum prædixisset. (69.) Rectius autem vulgatum illud toto oriente oraculum de Iesu nostro explicari debuisse Hegesippus (70.) & alii notarunt. Sed nolo jam recensendis Iosephi erroribus diutius immorari, qvos multos esse non diffiteor. Fatendum tamen & illud, multos Iosepho errores tribui, qvi potius librariis vel interpretibus tribui debuissent. Sane numeros in Iosephi operibus scriptorum vitio sæpe vitiatos deprehendit Constantinus L' Empereur [71.] Et nonnunquam Iosephus ex ipso Iosepho corrigi potest. Nonnulla enim in libris contra Apionem rectius scripta sunt, qvam in libris Originum scripta fuerant, ut Scaliger in notis ad selecta fragementa veterum Græcorum uno alteroque exemplo probatum dedit. (72.) Nec defuerunt, qui Iosephum agraviorum qvorundam errorum culpa liberarent. Qvid freqventius qvam Iosepho objicere, qvod a Matthæo dissentiat, dicente, Tetrarcham Herodem Fratris sui Philippi Conjugem Herodiadem rapuisse? Iosephus enim Herodiadem non Philippi sed alterius Herodis uxorem fuisse dicit. Atqve hinc, ut Sanctis Evangelistis veritas sua constet, qvamplurimi Iosephum ignorantiæ & oblivionis arguunt, & in hac de raptu Herodiadis historia vel Gorionidem ab Herodum ætate longe remotissimum Flavio nostro Iosepho in cognoscenda veritate perspicaciorem fuisse contendunt. Qvamvis autem Iosephus in hac causa etiam a Casaubono, qvem in aliis gravissimum sui vindicem expertus est, desertus fuerit, fuerunt tamen qvi insanabili huic qvod videbatur, vulneri medicam manum adhiberent. Cum enim Iosephum in Herodum historia accuratissime versatum constet, non permittendum censuerunt, ut in hac Herodiadis historia mendacii argueretur. Et parum qvidem

(69.) libr. 3. de B. J. c. 27. p. 854. (70.) libr. 5. de excid. Hierosolym. c. 45. (71.) in notis ad Middoth. c. 4. sect. 3. p. 145. (72.) p. 9. & 18.

qvidem abfuit, qvin nonnulli ex Joſepho Evangeliſtas corrigere auderent. Legitur enim in Scaligerianis, qvæ Jacobus & Petrus Fratres Puteani ex Scaligeri ore excerpſerunt, veteres Chriſtianos multa in Novo Teſtamento addidiſſe, & forte hic etiam aliqvid mutaſſe. (73.) Verum deſperato iſto remedio non opus eſt, cum non deſit commoda ratio Joſephum cum Evangeliſtis conciliandi, qvæ apud Grotium, (74.) Noldium (75.) & alios videri poterit. Qvantum ad hiſtoriam infanticidii Bethlehemitici attinet a Joſepho omiſſam, Scaliger in prædictis excerptis Chriſtianos potius alicujus additionis ad hiſtoriam Evangelicam, qvam Joſephum alicujus omiſſionis arguere videtur. Voſſius autem in chronologia ſacra, qvam ad mentem veterum Hebræorum & præcipue Joſephi expoſuit, non ſe mirari dicit, qvod Joſephus infanticidii illius hiſtoriam prætermiſerit, cum poſt tot crudelitatis exempla Hieroſolymis & per totam Palæſtinam edita, poſt ſublatos diverſis ſupplicüs tot filios, uxores, proximos, & amicos non magna res fuiſſe videatur, qvod Herodes unius vici & adhærentis territorii infantes ſuſtulerit, qvorum ſtragem non adeo magnam fuiſſe putat, cum non omnes, ſed mares tantum, & qvi intra bimatum eſſent, cæſi fuerint. Qvod autem Macrobius libr. 2. Saturnal. c. 4. retulit, Imperatorem Auguſtum cum inter pueros, qvos in Syria Herodes Rex Judæorum intra bimatum juſſit interfici, filium qvoq; ejus occiſum audiviſſet, dixiſſe: melius eſt Herodis porcum eſſe qvam filium, id Voſſius merum figmentum eſſe cenſet, cum Herodis filii, qvi a Patre interempti ſunt, omnes adoleſcentiam jam exuerint, ideoqve illud Auguſti ſcomma ad infanticidium Bethlehemiticum non pertineat. Sed eſto, ad fabulas referri debere, qvod inter infantes ab Herode occiſos aliqvis ex Herodis filiis fuerit, omnino tamen mirandum videtur, Macrobium Gentilem de infantibus intra bimatum ab Herode occiſis aliqvid memoraſſe, & Joſephum Judæum, qvi illorum temporum hiſtoriam magna diligentia perſecutus eſt, ſtragem illam Bethlehemiticam ſilentio in-

f volve-

(73.) p. 177. (74.) annot. ad Matth. (75.) in hiſtor. Idum. p. 204. & ſeq.

volvere, qvæ non unicum tantum vicum, sed etiam totum circumjacens territorium pervasit.

Nova editio Josephi.

Qvamvis autem nonnulla in Josepho sint, qvæ omnem excusationem aut defensionem respuant, cœtera tamen ita comparata sunt, ut avidissimos lectores merito suo semper invenerit. Qvamobrem cum Græco-Latina Josephi exemplaria, qvibus Bibliopolarum officinæ jampridem caruerunt, a plurimis eruditis desiderari animadverteret Vir integerrimus & sumtibus in novas Sanctorum qvorundam Patrum aliorumqve bonorum Autorum editiones hactenus erogatis spectatissimus MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS, cœteris in bonos libros meritis & hoc addidit, ut Josephi opera Græco-Latine impensis suis denuo imprimi & novam insuper appendicem adjici curaret. In ista appendice primum exhibetur ARISTEÆ liber de 70. Interpretibus. Cum enim Josephus in suis antiqvitatibus illam Aristeæ narrationem velut in compendio referat, & ipse Aristeas in paucorum manibus versetur, visum fuit operæ pretium, Josephi operibus Aristeam adjungere. Fuit autem Aristeas e Ministris Ptolemæi Philadelphi Regis Ægyptii, quem Hieronymus (76.) Ptolemæi ὑπερασπιστὴν appellat, quam vocem non fideliter interpretatur Hugo Cardinalis, cum ait hoc vocabulo fidelem interpretem notari ab hyper i.e. valde & pistis i.e. fides. Nec minus lepida est altera interpretatio, qva hyperaspistes est Notarius, ab hyper i.e. super & pistan assistens. Utramqve deridet Erasmus, (77.) cum ὑπερασπιστὴς satellitem seu protectorem significet, qvia satellites ἀσπίδων seu clypei objectu Regum corpora tegebant. Neqve tamen e vulgari satellitio Aristeas fuit. Andreas enim, qvi una cum Aristea Ptolemæi Regis nomine ad Judæos ablegatus fuit, in literis Regis ad Eleazarum Pontificem Judæorum Ἀρχισωματοφύλακων titulo ornatur. Si igitur etiam Aristeas Regis corporis custodiam habuit, qvod Josephus asserit, [78.] ipse qvoqve inter præcipuos Regii corporis custodes numerandus erit. Sane Ptolemæus &

Appendix Aristeas.

(76.) præfat. in Pentateuchum seu epistol. 104. (77.) Tom. IV. Oper. Hieron. p. 6. (78.) libr. 2. contr. Apion. p. 1064.

us & Andream & Aristeam in magno apud se honore constitutos asserit. Hujus autem Aristeæ & historiæ, qvam composuit de LXX. Interpretibus, præter Josephum & Hieronymum etiam Tertullianus, [79.] Eusebius, [80.] Epiphanius, [81.] Syncellus [82.] & alii meminerunt. Prodiit ille Aristeæ liber a Matthia Palmerio latine redditus Basileæ anno 1536. apud Iohannem Bebelium una cum Olympiodori in Ecclesiasten commentario, & Gregorii Neocæsarienſis in eundem Ecclesiasten metaphrasi. Et hæc Palmerii versio etiam micropresbytico seu syntagmati veterum qvorundam Theologorum, qvod Basileæ anno 1550. Henricus Petri in lucem publicam emisit, nec non Bibliothecæ Patrum (83.) inserta legitur. Sichardus autem cum Palmerii versionem minus accuratam deprehenderet, de nova adornanda cogitabat, qvod consilium postea mutavit, cum hunc laborem a Matthia Garbitio præoccupatum intelligeret, cujus versionem Basileæ anno 1561. una cum græco Aristeæ textu Oporinus excudit. Postea etiam Iacobus Middendorpius Aristeam ex græcis manuscriptis & latinis codicibus restituit, & commentario suo illustravit, qvæ editio Coloniæ anno 1578. in lucem prodiit. Atqve ut de Germanicis, Italicis & Gallicis versionibus taceam, etiam in Hebraicum sermonem hanc Aristeæ historiam transtulit R. Azarias de Rubeis, qvi hunc Aristeæ tractatum Hadrath Zekenim seu decorem senum inscripsit, & libro Meor Enajim inclusit. (84.) Num vero ista narratio de 70. Interpretibus vere a Ministro qvodam Ptolemæi Philadelphi, qvi Aristeæ nomen gessit, scripta, an ab impostore qvodam sub Aristeæ nomine conficta fuerit, de eo non inter omnes æqve convenit. Alii enim cum Isaaco Vossio (85.) priorem, alii cum Josepho Scaligero (86.) posteriorem sententiam defendunt. Peculiari tractatu paucis abhinc annis hoc argumentum discussit Humfredus Hody, qvi qvidem librum Aristeæ, qvalis

(79.) Apolog. c. 18. (80.) libr. 3. de præparat. evangel. c. 1. & seqv. (81.) de ponder. & mensur. c. 9. & seqv. (82.) chronogr. p. 273. (83.) edit. Paris. tom. 7. Colon. tom. 1. & Lugdun. tom. 2. (84.) Bartolocc. Bibliothec. Rabbin. tom. 1. p. 437. seqv. (85.) de 70. Interpret. c. 4. (86.) ad Chronic. Euseb. p. 133.

hodie ſupereſt, non diverſum eſſe ab eo, ex qvo Joſephus & Euſebius hiſtoriam de 70. Interpretibus retulerunt, ipſam autem hiſtoriam jam ante Joſephi ætatem ſub Ariſteæ nomine a Judæo qvodam confictam eſſe pluribus argumentis demonſtrare contendit. Noſtrum jam non eſt tantas componere lites. Qvæ in appendice Ioſephi noſtri ſeqvuntur notæ ad epitomen Ariſteæ vel Ariſtæi a Joſepho excerptam debentur Juveni non vulgaris induſtriæ & eruditionis JOHANNI ALBERTO FABRICIO, a qvo etiam novam Apocryphorum editionem propediem expectamus. Notas illas, cum & breves ſint, & eruditæ, perlegere nec moleſtum, nec inutile fuerit. Varias lectiones librorum de bello Judaico & libelli de Maccabæis ex manuſcripto bibliothecæ noſtræ Academicæ Paulinæ collegit Excellentiſſimi Bibliothecarii heu nuper defuncti, ſed tamen in Academia noſtra & Orbe toto literato eruditionis fama immortaliter victuri Filius non degener JOACHIMUS FRIDERICUS FELLERUS, qvas Joſephi lectoribus non ingratas fore arbitramur cum illarum collatio locis nonnullis obſcurioribus lucem afferre poſſit. Imprimis autem in libro de Imperio rationis manuſcriptus ille codex integris periodis auctior ab editis multum differre deprehenditur, qvod jam ſupra monuimus & ipſa collatio oſtendit. Ejusdem libelli de Maccabæis verſionem novam a Combefiſio elaboratam propterea addere voluimus, qvia Eraſmi paraphraſis ſupra exhibita a Græco textu nimium diſcrepat. Nusqvam enim in græco textu leguntur nomina fratrum Maccabæorum, qvæ Eraſmus in ſua paraphraſi expreſſit neſcio unde hauſta. Neqve in græco textu Ioſephus hæc de Maccabæis ex ſacris Literis ſe accepiſſe dicit, qvod in latinæ paraphraſeos epilogo legitur, ut plura alia taceamus. Unde & in Eraſmum invehitur Combefiſius, qvod nova ſua pro Ioſephi antiqvis venditaverit, & ſub paraphraſeos ſpecie multa infarſerit a Joſephi verbis aliena, diuqve ſibi in votis fuiſſe dicit, ut eruditus qvispiam & græcæ

Notæ ad epitomen Ariſteæ.

Variæ Lectiones ex MSC. Lipſ.

Liber de Maccabæis cum verſione & notis Combefiſii.

græce doctus egregiam hanc Josephi lucubrationem Latine redderet, cum Erasmus in sua paraphrasi sui potius ingenii speculationes, qvam Josephi verba expresserit. Dum autem Combefisius ita se gerit, qvasi nemo hunc tractatum ante se ita interpretatus fuerit, ut latina græcis respondeant, ignorasse videtur, qvod in nonnullis Josephi editionibus nempe in editione Basileensi anni 1567. Coloniensi anni 1593. & qvibusdam aliis non Erasmi paraphrasis, sed alia nescio cujus interpretis versio legatur, qvæ ad græcum textum propius accedit. Initium illius versionis jam supra, ubi de Latinis Josephi editionibus actum est, indicavimus. Præterea in editione apocryphorum Basileensi, qvæ ex Officina Brylingeriana anno 1582. prodiit, adhuc alia versio legitur, quæ sic incipit: Studiosissimum sapientiæ sermonē declaraturus. Non est igitur qvod Combefisius, & Andillius Gallicus Josephi interpres qverantur, libelli de Maccabæis nullam aliam interpretationem hactenus extitisse, qvam illam Erasmi paraphrasin. Deprompsimus autem novam, qvam in hac Josephi appendice damus, Combefisii versionem cum ejusdem notis & animadversionibus ad hunc tractatum ex novissimo, qvod vocat, bibliothecæ Patrum Græco-Latinorum auctario, qvod anno 1672. Parisiis vulgatum est. In postremam appendicis partem rejecimus fragmentum ex Josephi paræneſi ad Græcos, qvæ inscribitur de causa universi contra Platonem. Tractatum illum περὶ παντὸς integrum habuit & legit Photius, ut in bibliotheca sua testatur, (87.) ubi refert hunc librum in qvibusdam exemplaribus sic inscriptum: περὶ τῆς τ' παντὸς αἰτίας, in aliis περὶ τῆς & παντὸς ὑσίας. Duos vero libellos fuisse docet, qvibus Autor Platonem secum pugnare docuerit, Alcinoum qvoqve de anima, materia & resurrectione ut absurda & falsa differentem reprehenderit, & Judæorum nationem qvam Græcorum antiqviorem fuisse tradiderit. Dicit autem hunc tractatum ab aliis Josepho, ab aliis Justino Martyri, ab aliis Irenæo adscriptum fuisse

Fragmentum ex libro περὶ παντὸς.

(87.) cod. 48.

isse. Ipse autem in eam sententiam inclinat, qvod hic liber a Cajo Presbytero Romano script⁹ fuerit, cum & in παλαιογραφαῖς marginalibus Codicis sui Caji nomen adscriptum invenerit, & Cajus in Labyrintho suo se libri de universi natura autorem professus fuerit. Josepho qvo minus hunc tractatum tribuere velit, duas imprimis rationes obstare sibi profitetur, unam qvidem, qvod Autor de homine & anima ita differat, ut ejus discursus Hebræorum de natura hominis doctrinæ minus convenire videantur; altera vero, qvod de Christo ὡς ἔγνωσα, hoc est juxta Schottum aptissime, seu ut Tanaqvillus Faber (88.) maluit, ad nostrum ferme modum seu proxime ad Christianorum fidem differuerit, κλῆσίν τε αὐτὴν ἀναφθεγξόμενος, λόγιον ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων, & ipsam Christi appellationem explicans, & inenarrabilem ejus ex Patre generationem describens, qvod a Josepho Judæo alienum esse res ipsa demonstrat. Non defuerunt tamen, qui adhuc Josepho tractatum illum vindicarent. In his Iohannes Zonaras, (89.) cum Iosephi de Christo testimonium adduxisset, subjungit, eundem Iosephum ἐν τῷ πρὸς ἕλληνας λόγῳ, ὃς κατὰ Πλάτωνος ἐπιγέγραπται περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, seu in oratione ad Græcos, qvæ contra Platonem inscribitur de universi causa Christum ut mundi Iudicem inducere, ejusq; tractatus, ex qvo verba qvædam adducit, etiam Damascenum in suis parallelis meminisse. Et Arnold⁹ Peraxylus Arleni⁹, qvi Iosephi opera Græce primus edidit, non sufficientes rationes a Photio adductas existimat, ob qvas Josepho hoc opus abjudicari debeat, cum Josephus etiam in libris Originum ita de Christo ejusqve operibus & miraculis differat, ut eundem virum vel hominem vix appellare audeat, & tacito suffragio ejus divinitatem veneretur. Qva de re qvid sentiendum sit, superius ostensum fuit. Promittebat autem idem Arlenius, (90.) se propediem istum tractatum cum Studiosis communicaturum. Sed promissa non servavit. David autem Hœschelius cum Photii bibliothecam Græce ederet & notis illustraret, fragmentum hujus tractatus ex Italia a Maximo Margunio ad se missum notis inseruit, cui etsi Josephi titulum præfixerit,

(88.) part. 1. epistol. pag. 141. (89.) libr. 6. annal. c. 4. (90.) præfat. ad oper. Joseph.

rit, non injuria tamen dubitari posse statuit, an Josephum Autorem habeat, cum a Christiano potius homine scriptum videatur (91.) Post Hœschelium, Stephanus le Moyne in variis suis sacris (92.) fragmentum illud iterum vulgavit, non amplius Josephi, sed Hippolyti nomine signatum. Cum enim anno 1551. non procul ab æde Laurentiana extra muros marmorea Hippolyti statua effoderetur, qvæ postea in Vaticanam bibliothecam translata fuit, præter Hippolyti canonem Paschalem in hac statua repertus fuit librorum ab Hippolyto scriptorum catalogus, in qvo & hoc opus observare licet:

ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ
Η ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ,

Qvamobrem non amplius dubitandum censet Monachius, qvin hoc opus, cujus insigne fragmentum supersit, Hippolyto tribui debeat: Cur autem hoc opus olim a nonnullis Josepho tributum fuerit, duas affert causas. Prima est, qvod Josephus (93.) promiserit, se peculiari opere περὶ ἀϊδίας Θεοῦ acturum; Altera, qvod qvæ in hoc fragmento de statu & loco animarum separatarum referuntur, cum iis conveniant, qvæ Josephus περὶ τοῦ Ἅδου tradidit. Possit & tertia addi ex styli æqvalitate, qvam Photius observavit. Addimus & qvartam ex Dodwello (94.) qvi hunc περὶ παντὸς tractatum a Cajo (hunc enim Autorem esse putat, non Hippolytum) ex multis Autoribus & qvidem propriis Autorum verbis collectum fuisse putat, qvemadmodum & Macrobius ipsa Gellii aliorumqve Autorum verba suppressis nominibus describat. Videtur autem ipsi verisimile, Cajum etiam nonnulla ex Josepho in librum istum transcripsisse. Certe Photius indicat autorem illius libri inter alia Judæos Græcis antiquiores demonstrasse. Ea autem quæ de Judaicæ gentis antiqvitate disseruit, commode ex Josephi libris contra Apionem transcribere potuit. Forte etiam ex Josepho hausit, qvæ de mundi opificio breviter disseruit. Nam de hoc etiam argumento Autorem hujus operis tractasse ex Photio discimus. Cum autem ex variis Autoribus hoc opus collectum fuerit, qvorum nomina forte vel ipse Autor, vel librarius qvispiam nonnunqvam in margine notavit, hinc illud opus modo Josepho, modo Justino, modo Irenæo, modo aliis adscriptum fuit. Qvamvis autem Josephus ad calcem suarum antiqvitatum promiserit, se in qvadripartito volumine de sectis Judæorum etiam de Deo ejusqve substantia acturum, opus tamen illud a Josepho non absolutum fuisse Dodwellus suspicatur. Cum enim Epaphroditus anno post editam Josephi ἀρχαιολογίαν proximo, nempe anno Domitiani penultimo, Christi 95. perierit, & Josephus infensissimos e gente sua hostes habuerit, conjicit istos Patroni casum in ipsius qvoqve Josephi perniciem convertisse, adeoqve Josephum Epaphrodito haud diu superstitem fuisse. Cœterum cum fragmentum libri περὶ παντὸς sub Josephi nomine editum olim fuerit, ei in hac appendice operum Josephi locum aliqvem concedere voluimus. Qvod superest, benevolum Lectorem rogamus, ut qvalemcunqve hanc Josephi editionem boni consulat, donec vel novi Bertrami, Scaligeri, Cunæi, Petiti, Bigotii, Bosii, Monachii excitentur, vel Clarissimus Bernardus cum Josepho suo in gratiam redeat.

Scripsi Lipsiæ A. C. 1691. ante nundinas vernales.

(91.) not. ad Phot. bibl. p. 923. (92.) pag. 53. tom. 1. (93.) libr. 20. antiqu. c. ult. (94.) diss. 6. ad Irenæum.

ILLUSTRISSIMO

PRINCIPI FRIDERICO V.

COMITI PALATINO AD RHENUM,

ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS

hæredi, Bavariæ Duci, &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

FLAVII Josephi Helleniſtarum Judæorum cum eruditione, tum eloqventia facile principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T. C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios acervatorum librorũ cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere redivivos, & adverſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex vero mihi cauſa fuit cur ad T. C. noſter confugeret Joſephus: namqve primum tota operis πραγματεία de rebus eſt quæ a Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe mundani Syſtematis divina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legislatione, politia Hebraica, monarchiarum, qvæ olim orbem rexerunt, imperio & aliis, qvæ qvatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, qvod non ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſangvine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Judæos familia, cum in adoleſcentia ad miraculum uſqve in literarum ſtudio profeciſſet, juventutem rebus gerendis & bello, qvod cum Romanis geſſere Judæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu æqve promptus, ætate vero provectiori otium Romæ nactus ea literis mandavit, qvæ literarum cognitione & uſu didicerat, vir cæteroqvin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verum acceſſit & alia cauſa cur Joſephum coram T. C. ſiſterem, beneficium qvod tuæ C. debeo, ob manuſcriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Joſephi liberalem uſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Jano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetravit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus JCtus Marquardus Freherus Tuæ C. Conſiliarius. Sed qvia in hoc autore excudendo longius proceſſeram cum membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione ut qvam primum Joſephum Græce, publici juris iterum facerem efflagitabant, qvod editionis Baſilienſis qvæ ante LXVII. annos unica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, qvorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones ejus qvi manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T. C. tuorumqve beneficio ſim adjutus C. T. patrocinio Joſephum hiſtoricum Principe non indignum jure meritoqve dedico, demiſſe rogans ut qvemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἀλώσεως offerentem benigne admiſit, probavit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri juſſit; ita Joſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditavit, ut emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. a qvo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo ut det T. C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & qvæcunqve boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſervus addictiſſimus

PETRUS ROVERIANUS
Typographus.

DE IO-

DE JOSEPHO, ET EJUS SCRIPTIS VETERUM TESTIMONIA.

EUSEBIUS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap. 9.

Ἰώσηπος ματθαβίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ὢν ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον ἀθλίως τυχοῦσιν ἐξ ἀνάγκης, μάλιστα δὴ, τῶν κατ' ἐκεῖνο καιρὸν ἰουδαίων. ὃ δὴ οὐ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐπιδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὲν καὶ ἑστῶτι ἀνδριάντος ἐπὶ τῶν ῥωμαίων τιμηθῆναι πόλει, τὰς δὲ συγγραφὰς αὐτοῦ λόγως βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔτι δὲ πᾶσαν τὴν ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν εἰκόσι καταπιθέντα συγγράμμασι. τίνα δὲ ἱστορίαν καθ' αὐτὸν ῥωμαϊκῷ πολέμου, ὧδε ἐπιλογίσασθαι. οὐκ ἐν μόνοις τῇ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίῳ φωνῇ ἀξιωθῆναι αὐτὸν ἑαυτοῦ μαρτυρεῖν ἄξιος γεγένηται τοῖς λοιποῖς πιστεύεσθαι. καὶ ἔπειτα δὲ αὐτοῦ φέρεται συγγράμματα, δύο, τὰ περὶ τῆς ἰουδαίων ἀρχαιότητος, ἐν οἷς καὶ αὐτὸν πρῶτον ἐπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων πικρῶς συνταξάμενα λέγειν πεπίστευται καὶ ἄλλους, οἱ βλασφημεῖν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καὶ ἰουδαίων ἔθνη ἐπειράθησαν. πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο οὐκ ἀγχοῦ ἀποδέον τοῦ αὐθαιρέτως αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ὃ τινες μακκαβαϊκὸν ἐπιγράψαι. τοὺς γὰρ ἀγῶνας τῶν ἐν αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ καλουμένους μακκαβαϊκοὺς συγγράμμασιν, ὑπὲρ τοῦ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρικωτάτων ἕνεκεν ἐθελῆσαι. καὶ ὡς τῇ πόλει δὲ τῶν εἰκοστῆς ἀρχαιολογίας ὑπομιμνήσκεται ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν ἐπιτομὴν ἐν τοῖς παρ' αὐτοῦ συγγράμμασι βιβλίους καὶ τὰς πατρίους δόξας τῶν ἰουδαίων, ὡς ἂν καὶ τὰς ἰδίας αὐτοῦ, καὶ ὡς ἂν τοὺς νόμους, ἅμα τι κατ' αὐτοὺς καὶ μὴ, ἔξεστι πράττειν, καὶ δὴ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δὲ αὐτοῦ ἀποδεδεῖχθαι ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

OSEPHUS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Judaici oppugnavit, sed cæteris præliis postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Josephus non solum apud gentem suam, verùm etiam apud Romanos, Judæorum illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita ut tùm statuæ honore in urbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectiqve in bibliothecam, tanqvam monumenta, merito reponerentur. hic verò rerum Judaicarum antiqvitatem in viginti integros libros redegit. historiam item de bello Judaico sua ipsius ætate administrato septem libris conscripsit. Qvas res non Græco solum sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliqvas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides jure debet adhiberi. Dicuntur etiam alii duo libri de Judæorum vetustate ab eo accuratius elucubrati: in qvibus non solum contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Judæos vehementius suis scriptis invehebatur, verum etiam contra alios qui patria & avita Judaicæ gentis instituta conviciis & ignominia afficere conabantur, strenue disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, qvod qvidam Maccabæorum propterea inscribunt, qvod gravia Hebræorum qvorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de qvibus in libris qvi vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineat. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat qvo pacto patrias Judæorum sententias & opiniones de Deo, de ejus essentia, & de legibus etiam, qvamobrem essent qvædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itemqve in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMUS IN LIBRO DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHUS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio ejus relictus est. hic Romam veniens, septem libros Judaicæ captivitatis imperatoribus patri filioqve obtulit, qvi & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenii gloriam statuam qvoqve meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiqvitatum libros, ab exordio mundi usqve ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀρχαιότητος adversus Apionem grammaticum Alexandrinum, qvi sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Judaicæ continentem, scripserat. Alius qvoq; liber ejus qvi inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in qvo & Maccabæorum sunt digesta martyria. Hic in decimooctavo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum a Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Jesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qvi libenter vera suscipiunt: plutimos qvoqve tam de Judæis qvam de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumqve invidia nostrorum principum, crucieum Pilatus addixisset, nihilominus qvi eum primum dilexerant, perseverarunt. Apparuit enim eis tertia die vivens. multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & usqve hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNUM ORATOREM ROMANUM.

JOsephus antiqvitatem approbans Judaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta secularia profert testimonia, ut mihi miraculum subeat, qvomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cumtam Græcorum bibliothecam evolverit.

HERMIAS SOZOMENUS SALAMINIUS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

JOsephus Mattathiæ filius, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ Ματταθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ ὢν καὶ τὰ Ἰουδαίων, καὶ Ῥωμαίων ἐπιδοξότατος ἡμῖν, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIUS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro qvinto, cap. 24.

LOngam Josephus scripsit historiam, eamqve refertam utilitate cujusqve generis &c.

Πολλὰ Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρησίμην εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIUS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Josephum Judæum, De Judaicæ gentis calamitate atq; interitu. Qvo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Jotapatorum, in qvo & ipse Josephus captus: Præterea Gischalorum eversionem, & aliorum Judaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem hujus operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atqve momentum cum puritate ac jucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam qvum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dextre qvoqve & copiose enthymematis in utramqve partem utitur, sententiasqve, si qvis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdemqve mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου Ἰουδαίου περὶ τῆς Ἰουδαίων πάθης, ἐν οἷς ἤπτηται τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως τὰ πολλὰ τῶν λόγων ἄλωσις, ἐν ᾗ δὲ μασάδος πόλεως. περὶ ἑπτὰ τούτων, ἧς τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ συμπέρασμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὰ φρόσιν καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' ὀξυτάτης καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφέρειν. πιθανὸς τε πρὸς δημηγορίαν, καὶ ἐπιχαρὴς καὶ ἐναντία ὑπομνήσεως καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς καὶ γνώμης ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δὲ, ὡς εἴ τις ἄλλος, ἐπάθη τῷ λόγῳ ἐπιδοῦναι ἱκανώτατος, καὶ ἐλεεινὸς πάθος, καὶ πραῦναι δεινότατος.

HIS ACCEDIT JOSEPHUS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORUM.

DIligentissimus & φιλαληθέστατος omnium scriptorum Josephus: de qvo nos hoc audacter dicimus, non solum in rebus Judaicis, sed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnibus Græcis & Latinis: Itaqve desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos qvoqve, qvi non in illis eruditis, sed hujus scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cujus fides & eruditio in omnibus elucet.

AUTO-

AUTORES QVORUM POTISSIMUM TESTIMONIO PARTIM COMPRObato, partim confutato Joſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argivus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſtor.
Demetrius Phalereus
Dius hiſtor.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Livius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσυρεμῶν τῆς ἰυδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τῆς συγγραφῆς, & τὸν σκοπὸν αὐτῆς περιέχον. Κεφ. α
Τις ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, & ἡ διαταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ ἡλικίας ἀδάμου & τῶν αὐτοῦ δέκα ἡμερῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, & ὡς νῶε & σωθεὶς λάρναξι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεννααὶρ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τοῦ πύργου βαβυλῶνος, & ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ως οἱ νῶε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Οτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ως ἀβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατῴκησεν τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Οτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσεβείαν αὐτοὺς ὑπερβαλλούσης. Κεφ. ι
Ως ἄβραμος ὑπὲρ τὰς ἀσεβείας ὑπερβαλλούσας ἐνίκησεν, καὶ τὰς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἐλάβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς καταστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου παιδὸς, & τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσαάκου, ὃν ἐκ σάρρας γήσιον ἔσχεν ἄβραμος παῖδα. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τοῦ ἀβράμου γυναικὸς, & πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ως ἐκ χαστούρας ἀβράμου γαμηθείσης τὸ τρωγλοδυτῶν γένος ἐγένετο. Κεφ. ις
Περὶ τῆς ἀβράμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσαάκου υἱῶν, ἡσαύ τε & ἰακώβου & γενέσεως αὐτῶν & ἀνατροφῆς. Κεφ. ιη
Ιακὼβος φυγὴ εἰς μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφὸν φόβον. Κεφ. ιθ
Ως ἰσαὰκ τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἑβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO JOSEPHI ANTIQVITATUM Judaicarum libro continentur.

Proœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum ejus complectens. CAP. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. CAP. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus uſque ad diluvium. CAP. III.
De diluvio, & quomodo Noë in arca cum familia ſervatus habitarit in campo Sennaar. CAP. IV.
De turri Babylonica, deque linguarum mutatione. CAP. V.
Qvomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupaverint. CAP. VI.
Qvod gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.
Qvomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitavit regionem Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur. CAP. VIII.
Quod, fame Chananæam premente, in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro, unde venerat, eſt reverſus. CAP. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. CAP. X.
Qvomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit. CAP. XI.
Qvomodo Deus Sodomitarum gentem excidit, flagitiis eorum offenſus. CAP. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, ejusque poſteris Arabibus. CAP. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. CAP. XIV.
Saræ Abrahami uxoris obitus. CAP. XV.
Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit. CAP. XVI.
De obitu Abrahami. CAP. XVII.
De Iſaci filiis Eſao & Jacobo, & nativitate eorum. CAP. XVIII.
De Jacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. CAP. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. CAP. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER PRIMUS.

Προοίμιον τῆς αἰτίαν τῆς συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς περιέχον.

Κεφάλαιον α.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ἃ μίαν οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τὴν αἰτίαν γινομένην αὐτοῖς, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πολλοῖς ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἠρώμενοι δόξαν, ἐπὶ τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ', χάριν ἑτέροις φέροντες, ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκεν, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ τὴν δύναμιν ὑπέσχοντο. εἰσὶν δ' οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπὸ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, οἷς πραγθεῖσιν παρέτυχον, ταύτην γραφῆ δηλοῦσθαι βέλτιον, πολλοὺς δὲ καὶ χρησίμων μεγέθη πραγμάτων εἰς ἀγνοίαν κειμένων, περιῆρεν τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καὶ μοὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πειρασθεὶς ἐβιάσθην ἐκδιηγήσασθαι, διὰ τοὺς ἐν τῇ γραφῇ λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν. τούτων δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἐπεχειρήθην πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν σπουδῆς. μέλλησε δ' οὐδὲν ἄπαυστον τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην ὅτε τὸν πόλεμον συνεγραφόμην δηλῶσαι, τίνες ἔντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ποῖ χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδαγωγῷ θεῷ τὴν πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μα-

PROOEMIUM CAUSAM SCRIptionis & ſcopum ejus complectens.

CAPUT. I.

QVi ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non unam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, easque multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alii, quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori, quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt, quos res ipſa compulit, ut, quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognituque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex jam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permoverunt. Bellum enim, quod cum Romanis habuimus, & res utrinque geſtas, ac demum eventum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quosdam, qui ſcriptis ſuis veritatem depravarunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non injucundum fore. Complectetur enim univerſam noſtræ gentis antiquitatem, formamque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaveram equidem & antea, jam tum, cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, docere, unde primum oriundi Judæi, quàm varia fortuna uſi, ſub quali legislatore ad pietatem cæteraſque virtutes inſtituti, quibus bellis per tot

secula gestis, inviti ad postremum contra Ro-
manos bellum sint pertracti; sed quoniam
prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud
propriè dicato opere exorsus usque ad finem
suum perduxi. Procedente dein tempore, sic-
ut usu venit his, qui res arduas aggrediun-
tur, cunctatio quædam ac segnities mihi in-
cessit, tantam materiam in alienam ac pere-
grinam linguam traducturo: sed fuerunt,
qui cupiditate cognoscendi ad opus me ad-
hortabantur, & præ cunctis Epaphroditus,
vir cùm omnis generis disciplinarum, tum
verò rerum gestarum peritiæ cumprimis a-
vidus, ut qui ipse in maximis negotiis & va-
riis fortunæ casibus versatus, in omnibus
eximiam naturæ indolem præ se tulisset, in-
concussumque virtutis studium perpetuò re-
tinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo
cunctorum utile aliquid ac honestam moli-
entium fautori, cùm me mei jam suppuderet,
si viderer ignaviam speciosissimo labori an-
teponere, vires animumque resumpsi: simul
hac quoque reputatione non leviter permo-
tus, quod & majores olim nostri exteris sua
benigne communicaverunt, & Græcorum
nonnulli vehementi res nostras cognoscendi
studio flagraverunt. Itaque invenio literis
proditum, quod Ptolemæus secundus ejus no-
minis rex, totus disciplinis colligendisque li-
bris deditus, magnopere contenderit legem
nostram, ejusque instituta, & vivendi for-
mam præscriptam, in Græcum eloquium
transferri. Eleazarus autem pontificum no-
strorum nemini secundus, regi hanc utilita-
tem non invidit, reclamaturus omnino, nisi
consuetudinem haberemus à majoribus ac-
ceptam, res bonas & honestas celare nemi-
nem. Proinde mihi quoque convenire duxi,
ut & pontificis nostri imitarer magnanimi-
tatem: & hodie quoque regis illius multos
persimiles putarem, duntaxat quod ad di-
scendi cupiditatem attinet. neque enim to-
tam scripturam occupavit ille, sed legem so-
lam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc A-
lexandriam missi fuerant. Sunt autem innu-
mera sacris literis prodita, ut quæ quinque
millium annorum historiam in se comple-
ctantur, in qua diversi sunt inopinati casus,
varia belli fortuna, multa imperatorum præ-
clara facinora, multæ rerum publicarum
mutationes. In universum autem ex hujus potissimum historiæ lectione cognoscere licet,
quòd his, qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia
prospere succedunt, supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur.
quod si ab illarum diligenti observatione discedant, neque consilia eorum exitum inveni-
unt, & boni ipsorum opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Qua propter
jam nunc lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mente adhibeant, & legislatorem nostrum

A κρῶς πολεμήσαντες ἀχθόμενοι, εἰς τὸν πόλεμον ἄμ-
κοντες ὡς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μεί-
ζων μοι ἡ τῇδε τοῦ λόγου βουλή, καθ' αὑτὸν σκέψ-
νον χωρήσας τῆς ἰδίας αὐτῷ ἀρχαίας καὶ τὸ τέλος
τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. χρόνῳ δ' ὡς εἰώθοτ ⓒ, ὅπερ
φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι δεινὸς ὀκνῶ ⓒ
μοι καὶ μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μεταγενέσθαι
εἰς ἑτέραν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διάλεκτον
B συντίθεσθαι. ἦσαν δέ τινες οἱ πάνυ τῆς ἱστορίας ἐπ'
αὐτὴν με προὔτρεπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων
Ἐπαφρόδιτ ⓒ, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας
ἠσκημένος, διαφερόντως δὲ χαίρων ἐμπειρίαις
πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλή-
σας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ
θαυμασὴν φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺν καὶ προ-
αίρεσιν ἀρετῆς ἀμετακίνητον. πάντῃ δὴ πειθό-
μενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγαν
C δυναμένοις συνφιλοκαλεῖν, καὶ ἐμαυτὸν ὁρμῶ ⓒ, οἰόμενος ἁβρυνεῖν πλέον ἢ τῷ πρὸ
τοῦ καλλίστοις χαίρειν πόνοις, προθυμότερον ἐπιβρώ-
σθαι. ἐπὶ καὶ ἐκεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λεγομένους
ὑπ' ἐργώδους, πρός τε τὸν ἡμετέρων προγόνων, οἳ μετα-
δίδοσαν τῶν πίστων ἡμῖν, καὶ πρός τῶν Ἑλλήνων,
οἵτινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν.
εὗρον πάντως, ὅτι Πτολεμαῖ ⓒ μὲν ὁ δεύτερ ⓒ βα-
D σιλεὺς πρόθυμον καὶ βίβλων συναγωγὴν ἐσπου-
δάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον,
καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν
Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων
ἀδένος ἀρετῇ δόντες ⓒ Ἐλεάζαρ ⓒ τῷ προειρη-
μένῳ βασιλεῖ τούτῳ ἀπολαῦσαι τῆς ὠφελείας οὐκ
ἐφθόνησεν, πάντως ἀντειπὼν ἄν, εἰ μὴ πάτριον
ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν κρύπτειν τῶν καλῶν ἀποῤῥήτων.
E καὶ μαυτῷ δὴ πρέπειν νόμισα, ἐμοὶ μὲν ἀρχιερέως
μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δὲ βασιλεῖ πολλοὺς
ὁμοίως ἀπολαβεῖν καὶ νῦν ἐσπουδακότι φιλομαθεῖς. οὐδὲ
γὰρ πᾶσιν ἐκεῖνο ἔφθη λαβεῖν τὸν ἀναγραφήν,
ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ ἐν νόμῳ παραδόσιμα οἱ πεμφθέν-
τες ὑπὸ τὴν ἐξήγησιν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία
δ' ἐστὶ δηλούμενα διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε
δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριει-
F ληλημένης. καὶ παντοίαις μὲν ἀεὶ τῶν ἀλλοτρίων πεῖ-
ρασι, πολλαῖς δὲ τύχαις πολέμων, ἐν ῥᾳστώναις ἀνδρα-
γαθίαις, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαῖς. τὸ συμβολον
οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ πάντων μάθοι τῆς ἱστορίας
ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ
κατακολουθοῦσιν, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα
μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατ' ἐλπίδα πέρα
καὶ πίστεως, καὶ μέρας δαιμονίᾳ τινὶ ῥοπῇ δε-
G θεῖ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀπιστῶσι τοῖς τούτων ἀκρι-
βοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρῶτα,
τρέπεται δ' εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους ὅτι πολλοὶ ἂν ὡς
ἀληθῶς δρᾶν ἀπεδόκησαν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντευ-
ξομένους τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τῷ γνώ-
μῃ θεῷ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὴν μετ-

μέτρον νομοθετῶν, εἰ τὴν Φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατ-
νόησεν, καὶ τῇ δυνάμει πεπιστευσας ἀεὶ τὰς πρά-
ξεις ἀναπεθηκεν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτὸ φυ-
λάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀσχήμονος μυθολο-
γίας, καὶ τοι γε ὢν ἐπὶ μηκὺ χρόνου καὶ παλαιό-
τητι πολλῶν ἔχων ἀδειαν ψευδῶν πλασμάτων. γε-
γονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος
οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενεὰς τῶν θεῶν, μήτιγε
τὰς ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐ-
τόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγρα-
φαῖς προϊόντων ὁ λόγος καὶ τάξιν σημανεῖ· τοῦτο γὰρ ἀρχὴ ταύτης ποιήσεως τῆς πραγματείας
ἐπηγγειλάμην, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' αὖ ἀφελὼν τῶν ἐπιόντων. ἅπαντα γὰρ ἐχρεὼν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σο-
φίας ἡμῖν ἀνήρτησθαι Μωϋσέως, ἀναγκαῖον βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀ-
ναγινωσκόντων ἀπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ὅλῃ τοσού-
τον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἴσως οὖν ὅτι πάν-
των ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον, ἡγήσατο, τῷ ἑαυτοῦ
μέλλοντι βίον οἰκονομίσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νο-
μοθετῆσαι θεὸν πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τῶν ἔρ-
γων τῶν ἐκείνου θεατὴν τὸν νοῦν γενόμενον, οὕτω πα-
ράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν
τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. οὔτε γὰρ αὐτῷ
τινα ἂν ἡγεῖσθαι νοῦν ἀγαθὸν τῶν νομοθετῆ ταύτης
ἀπολειπομένῳ τῆς θεᾶς, οὔτε τῶν γραφησομένων εἰς
ἀρετὴν λόγων οὐδὲν ὀνήσεσθαι τοὺς λαβοῦσιν, εἰ
μὴ πρὸ πάντος ἕτερον διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατὴρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ἐπιβλέπων,
τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον,
τοὺς ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδευσαι βουληθεὶς τὸ παί-
δευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τὰ τῶν νόμων θέσεως ἀπ'
ἀπ' συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαί-
ων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις προτιθησιος. ἀλλ' ὅτι τὸν
θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώ-
μας αὐτῶν ἀναλαβὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ὅτι γῆς ἔρ-
γων τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὅτι πρὸς τὸ
ὅσιον ἔχειν εὐπαρακόντας ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάν-
των ἔπειθεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις
ἐπαχαλουθήσαντες, τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων
εἰς τοὺς θεοὺς τὰ λόγῳ τὴν αἰσχύνην μετέθεσαν, καὶ
πολλῷ πλείονας εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.
ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καθαρὰν τὴν
ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφήνας, ὡήθη δεῖν τὰς ἀν-
θρώπους πείρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τὰς
μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀφελῆ-
τους ἐκέλευσεν. πρὸς ταύτῃ δὲ ἐν τῷ ἐπόθεσιν ποιεῖ-
σθαι τὴν ἐξέτασιν, τὰς ἀναγνωσομένους ὠφελῆσαι.
φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ἕτως, οὐδὲν ἄτοπ ἄλογον
αὐτῷ, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν
φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων
φύσει συμφωνον ἔχει τὴν θέσιν. τὰ μὲν, αἰνιττομέ-
νου τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορεῖσθαι μὴ σεμ-

probent, si naturam, ut dignum est, consideravit, & virtuti ejus convenientes semper operationes assignavit, puramq; suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conservavit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetustatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cum ad tot retro secula etiam poetæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortaliū leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate suo quæq; ordine docebit, ita ut nos facturos sumus polliciti, neq; subtrahendo quicquam nec addendo. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem forte cogitatio subeat, qui factum sit, ut quū operis inscriptiones gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionē spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quod vir ille ante omnia necessarium existimavit, vel vitam suam rectè disposituro, vel aliis leges posituro, ut in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita, consideratis ejus operibus, egregium illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absq; hac contemplatione neque legislatorem ipsum unquam bonam mentem sibi paraturum, neq; scripta ejus ullum momentum ad virtutem auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quod Deus, cum sit parens omnium ac Dominus, omniaque contineatur, eis quidem, qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autē à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus involvit. Hanc doctrinam cives suos docere volens, non a pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges est auspicatus, quemadmodum alii solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditū erectos mente, & persuasos, quod in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cum jam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaq; alii legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis transtulerunt, atq; hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad malitiā addiderunt. at noster legislator postquam puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quemq; adniti oportere, ut in partem ejus aliquam pervenire posset: in eosque, qui neq; sapiunt hæc, neq; credunt, severe admodum animadvertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namq; sic considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa concinnitate juxta universi naturam sunt disposita, partim ita, ut dignum erat, à legislatore subindicata, partim decentissimis allegoriis

conveſtita: partim etiam diſerte expreſſa, nimirum quæcunque abſque ambagibus erant proferenda: quorum cauſas ſi quis ſingillatim conſiderare vellet, ſublimis inde & valde philoſophica ſpeculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quod ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, abſolutis, quæ nunc tractamus, ut illa quoque perſcribantur, operam dabimus: nunc ad rerum ſeriem vertemus ſtylum, præmiſſis, quæ Moyſes narrat de mundo condito: ea è ſacris codicibus ita, ut invenimus, transſumpta, in hunc ferme modum ſe habent:

Ανόητος. ἔσται δ' ἐξ αὐθείας λέγεσθαι σωφέρειν, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντ@. τῆς μὲν οὖν βουλομένους ἑκάστου σκοπεῖν, πολλὴ ἂν ἡ ἀσωρία, καὶ λίαν φιλόσοφ@. διὸ ἐγὼ νῦν ὑπερβαλοῦμαι. θεὸς γὰρ δοὺς ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μὴ ταύτῃ γράψας τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δὴ ἤδη ὅπως τῶν ἀφήγησιν τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὑρὼν γεγραμμένα, ἔχει δ' ἔτως.

****

MUNDI CREATIO, ET Elementorum diſpoſitio.

CAP. II.

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Κεφάλαιον β.

Geneſ. 1.

IN principio creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conſpectum non veniret, alta caligine tecta, ſpiritusque eam ſuperne permearet, lucem Deus fieri juſſit: quæ cum effulſiſſet, conſiderata tota materia, diſcrevit lucem à tenebris: & his nomen impoſuit noctem, illam vero diem appellavit, veſperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit. Moyſes autem unam eam dixit. Cujus cauſam poſſem equidem & nunc reddere: ſed quoniam promiſi, me omnium cauſas proprio volumine conſcriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Poſt hæc ſecunda die cœlum univerſitati rerum ſuperimpoſuit, diſcretum à cæteris, & in ſublimi per ſe collocatum, glacieque circumpactum, & humida ac pluvia natura ob terram irroratione juvandam, competenter temperatum. Tertia vero terram ſtatuit, mari undequaque circumfuſam: eademq; die continuo plantæ ſimul & ſemina è terra ſunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliisq; ſiderib⁹ exornavit, mandato eis dato, ut ſuo motu & meatu temporum anni revolutionem manifeſte indicarent. Quinta vero die animantia, tum natatilia, tum per ſublime volantia, per altũ perque aërẽ dimiſit, copulata prius & ad congreſſus geniturę cauſa comparata, qvo genus eorũ creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac vero hominem etiam finxit, atq; ita mundum ſex diebus univerſum, & omnia, quæ mundo continentur, Moyſes facta eſſe dicit: ſeptima autem requieviſſe Deum, & ab operibus ceſſaviſſe, quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam ſabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua ſignificat. Quin etiam naturam interpretari poſt ſeptimam diem Moyſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modum diſſerens:

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ἀόψιν οὔσης ἔτι ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντ@, γλαυκὸς φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γλυφομένης τότε, καταυγάσας τὴν ὕλην, διεχώρησε τότε φῶς καὶ τὸ σκότος. καὶ πρὸ μὲν ἔνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ἕῤθρον τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀναπαυσιν προσαγορεύσας. ἑνὸς μὲν οὖν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπερέχημι τὴν παρούσαν ἁπάντων ἰδίαν συλλογισμῷ φαμὲν@ ἀποδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν αὐτῆς ἐρμήνειαν ἀναβάλλομαι. μὴ δὴ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸ στερέωμα τοῖς ὅλοις ἐπιθήσιν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἡδρυσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δρόσων ὠφέλειαν ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ, ἵσχυσε τὴν γῆν, ἀναχέας περὶ αὐτὴν τὰ πελάσσαν, καὶ αὐτῷ δὲ τὴν ἡμέραν δὴ τοῖς φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸ στερέωμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσεις αὐτοῖς ἐπιστείλας καὶ ὁδοὺς, εἰς ἂν αἱ τῶν ὡρῶν περιφοραὶ φανεραὶ σημήνειαν. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ, ζῶα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν τῷ βάθους, τὰ δὲ ἀέρ@ ἀνῆκεν, σωθησομένους αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ τὸ σωαυξάνεσθαι καὶ πολυπλατύνειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ δὲ ἑκτῇ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὰ τῶν τετραπόδων γένη, ἄῤῥεν τε καὶ θῆλυ πάντως. ἐν ταύτῃ δὴ καὶ τὸ ἀνθρώπων ἔπλασεν, καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τε πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γεγενῆσθαι. τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀνεχείρησαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων τῇ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν τῇ ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν μωϋσῆς μὲν τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων οὕτως, ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐτὸς ἄδαμος ἐκλήθη. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδὴ ἀπὸ πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης γεγένηται. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρέλαβεν δὲ ὁ θεὸς τὸν Ἀδάμαν καὶ ζῷα θηλέα τε καὶ ἄρσενα ἀποδείξας αὐτῷ. καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν Ἀδάμαν οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐ δὲ γὰρ ἦν, ξενίζομενον δὲ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὕτως ἔχουσιν, μίαν αὐτὸς κατανοήσας τελείαν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ Ἀδὰμ προσαχθεῖσαν αὐτῷ ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγονυῖαν. ἡσὰ δὲ κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα εὔα ἐστί, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶ δὲ τὸν θεὸν καὶ φυτεῦσαι πρὸς τὴν ἀνατολὴν παράδεισον πανταχόθεν πεφυτευμένον φυτοῖς. ἐν τούτοις δὲ εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκεται τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς δὲ τὸν τε τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τὸν τε Ἀδάμαν καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δὲ οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πάσαν κυκλῷ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη διίσταται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πλῆθος τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων γάγγης λεγόμενος. εὐφράτης δὲ καὶ τίγρης ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν εὐφράτης φορά. σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ ἄνθος. τίγρις δὲ, δίγλαθ ἐξ οὗ φράζεται τὸ μὴ στενόν. ὀξὺ γάρ δι' αὐτῆς αἰγυπτίου ῥεῖ. δηλοῖ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν Ἀδάμαν καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, ἀπὸ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προεἰπὼν ἁψαμένοις ἀπ' αὐτοῦ, ὄλεθρον γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζώων ἁπάντων, ὅθεν συνδιατρίβοντα τῷ Ἀδάμαν ἡ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμονήσειν ᾤετο, πεπεισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ προστάγμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὸ τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, οὐ γενομένους αὐτοὺς, μακάριον, καὶ μηδὲν ἀπολειπόντας τοῦ θείου βίου. ἐκ παρακούσεται μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονήσαι γενομένη δὲ φυτοῦ, καὶ ἡδέσματι, ἐκ τὸν Ἀδάμαν ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. ἐκ συνίεσαν ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ σκέπην ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτὰς συκῆς ὑπέπτευσαν. καὶ ταῦτα τοῖς αἰδοῦς περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν Ἀδαμονεῖν, ὡς ὧν πρότερον ἐπανίζον αἰσχύνης. τοῦ θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδὰμ ὕστερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτῷ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τὸν δὲ θεὸν ἐξένιζεν τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει παύεσθαι καὶ πρόσεισιν. τοῦ δὲ, μηδὲν φθεγγομένου Ἀδὰμ συγγνώσεσθαι αὐτῷ ἐδόκει τοῦ θεοῦ ἐντολὴν παρακούσαντι καὶ πρόσεσθαι. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, ἔφην ὁ θεὸς ἔγνωσται πρὸ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

A Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diverſa animalium genera, tam maſculina quam fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & victu fœminæ (nondum enim erat) mirantemq;, quod reliquæ animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta una exempta, mulierem ex ea formavit: moxq; ut eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnovit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. hujus autē nomen erat Eva, id ſignificat matrem omnium viventium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum uxore, juſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab uno amne, univerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diverſos alveos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrū mare exeunt: qvorū Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum media ſecat: id nobis ab Oriente exortū ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porro Deus Adamum & uxorē de cæteris plantis guſtare juſſit, una arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis, ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cum autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac uxore degeret, invidebat eis felicitatem venturam, ſi juſſis Dei parere perſeverarent: & ratus, in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, malitioſe perſuadet mulieri, ut de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeverans, ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloque deteriorem quam Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierem ſubvertit, ut mandatum Domini contemneret: quæ, guſtato arboris fructu, ciboque hoc delectata, etiam Adamo uſum ejus perſuaſit. jamque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi diſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita convelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inveniſſent, qvo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi injuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam, ſcitabatur, quid ita, prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo vero tacente præ conſcientia non ſervati præcepti, Deus ita infit: Equidē proſpexerā vobis, qvomodo vitam felicem omniſq; mali experte viveretis,

Geneſ. 2.

Geneſ. 3.

nulla nova cura in animo solicitati, omnibus quæcunque ad usum ac voluptatem conferunt, sua sponte vobis provenientibus, mea unius providentia citra omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quibus fruentes vos neq; senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quam longissime proferretur. tu vero hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contemto, non enim propter bonum aliqvod taces, sed propter malam conscientiam: quare & senectus ocyor superveniat, & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in uxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccavisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus multavit eum, quod muliebri consilio cessisset: terramque nullos posthac fructus sponte proferre jussit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Evam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigavit, eo quod ipsa à serpente decepta Adamum eisdem dolis illectum in calamitates conjecisset. quin & serpenti vocem ademit, iratus ob malitiam, qua erga Adamum est usus: venenumq; linguæ ejus indidit, & hostem eorum declaravit: admonuitque, caput ejus plagis impetendum esse, tum quod in hoc pernicies hominis sita sit, tum quod ipsa bestia hoc pacto facillime opprimatur: ad hæc pedibus privatum trahi per terram, ac volvi fecit. His pœnis impositis, Deus Adamum & Evam ex horto in aliam regionem transtulit.

μηδεμιᾶ ξενιζόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα θεὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν σωτελῆ κτᾶται τὴν ἐμὴν ἀνιόντων προνοίαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ παλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον οὐκ ἂν ἐπέλθοι, καὶ τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ἂν ὑμῖν χρόνοιτο. νῦν δ' εἰς ταυτὴν μὲ τὴν γνώμην ἐνύβρισας, ὦ δακούσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν. οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τινὶ σιωπᾷς ἄγαν, ἀλλ' ὅτι συνειδὼς πονηρῷ. ἄδαμος δ' ὑπερητᾶτο τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τὸ γεγονὸς αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὡς αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ἡ δ' αὖ κατηγόρει τὸ ὄφεως. ὁ δὲ θεὸς ἤθελε γυναικείας συμβολῆς αὐτὸν χρόμενον ὑπεύθυνα τιμωρίᾳ, τῷ γὰρ οὐκ ἔπι μὴν αὐτῆς τὰ ἑαυτῆς ἀναδῶσθαι αὐτομάτως εἰπὼν, πονεῖσθαι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις τρίβομένους, τὸ μὲν παρέζειν, τὸ δὲ οὐκ ἀξιώσθαι. ὃ καὶ τοκετοῖς καὶ πόνοις ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτῷ ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, ταύτοις ὠφελημένην συμφοραῖς ὠφελέλαβεν. ἀφῄρητο δὲ καὶ τὴν ὄφιν τῆς φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τὸν ἄδαμον, ἐς ἴον ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτῆς, καὶ ὑποτίθεμεν κατὰ τὴν κεφαλὴν φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τῷδε κακοῦ δ' πρὸς ἀνθρώπους κειμένου, καὶ τῆς πληγῆς βάσιν τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὴν ἀποστερήσας, σύρεσθαι κατὰ γῆς εἱλιττόμενον ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετῳκίζει τὸν ἄδαμον καὶ τὴν εὔαν ἐκ δὴ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

CAP. III.

De posteritate Adami, & decem ætatibus usque diluvium.

Genes. 4. NAti sunt autem eis & filii mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis quisq; studiis intenti erant. Abel justitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deum præsentem ratus, virtuti operam dabat, pastoralis autem ejus erat vita. Cain vero, qvum alioqvin etiam pessimus esset, lucrumq; solum spectaret, terram quoq; arare primus excogitavit: ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Qvum visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Hujus sacrificium Deo fuit acceptius, qvod sponte naturæ genitis constaret, quam ea, quæ homo avarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. Ideo Cain ægre ferens, prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, &, cadavere ejus abdito, rem clam fore putabat. Qvo cognito, Deus venit ad Cain, rogans de fratre, ubinam esset? multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animadvertisset. Tum Cain anxius, nec habens, qvod responderet Deo, primum se qvoque demirari ait, qvi factum sit, qvod frater nusquam compareat. Instante vero Deo, & accuratius inquirente, jam commotior negavit se pædagogum fratris, aut rerum ejus observatorem esse. Tum Deus coar-

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γλώσσης ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄρρενες δύο. θρεσσηγορᾷ δ' αὐτῶν, ὁ μὲν πρῶτος, καΐν. κτῆσιν ἡ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελος ἦν, ὁ δεύτερος. σημαίνει δὲ, πένθος τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο ἑπιτηδεύμασιν. ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετὴ θεογνοεῖτο. ποιμνικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. καΐν δὲ, πρὸς ἅπαντα πονηρότατος ὢν, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρόσει ἐπενόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ τοιαύτης αἰτίας. θύσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν καΐν ἀπὸ γεωργίας καὶ τῶν φυτῶν καρπὸς ἐπήνεγκεν. ἄβελος δὲ γάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. ὁ θεὸς δὲ ταύτῃ μᾶλλον ἥδεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κατὰ φύσιν γεγονόσιν τιμῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονεκτοῦσι καὶ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ καΐν ὠφληκὼς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφόν. καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ θεὸς σαφὲς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν καΐν, περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῦ ποτε εἴη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ εἶδεν αὐτὸν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ καΐν ἀπορούμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅτι λέγοι πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανῶν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον, ὅτι τοῦ ἀδελφοῦ μὴ βλεπομένου. παροξυνθεὶς δὲ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶναι παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἔλεγεν. ὁ δὲ θεὸς πιστεῦσαι ἤλεγχεν ἤδη τὸν

καΐν

καὶν φονέα τὸν ἀδελφὸν ἑαυτοῦ γνόμενον. καὶ θαυμάζων φησὶν, A guit Cain parricidii, mirari se dicens, qvod negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem qvod cæde commeruerat, ei remittit, sacrificio placatus, ne gravius in supplicem sæviret: sed male ominatus ei, & posteris ipsius, usque septimam progeniem puniturum se est comminatus: & ex illa regione extorrem una cum uxore fecit. Illo autem timente, B ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, securum esse jussit, quod ad hoc periculum attinet, & impavide terras peragrare: & signo, ei indito, qvo nosci posset, abire procul jussit. Cain autem multas regiones una cum uxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atq; illic sedem optavit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum tantum abfuit, ut hac castigatione in melius vitam mutaverit, ut pejor etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum injuria indulgens: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis undecunque latrociniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhæc simplicem hactenus vivendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutavit, pristinamq; sinceritatem & generositatem ignaram talium artium in novam quandam versutiam depravavit. Primus agrorum terminos fixit, urbemque extruC ctam & communitam coactis in unum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit. Enosæ nomine impositio ab Enoso liberorum natu maximo. Is Jaredum genuit, ex qvo Malalehel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duabus susceptos uxoribus, Sella & Ada. Ex his Jobel ex Ada natus, tabernaculis D constructis, pastorali cultu ac victu fuit contentus. Jubal vero germanus ejus musicæ operam dedit, psalteriumq; & citharam invenit. Thobel autem unus ex altera uxore prognatorum viribus excellens rem militarem egregiè tractavit, cujus artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparavit. quin & æraria primus est commentus, & filiæ factus est pater unius, noE mine Naamæ. Porro Lamechus divini juris non imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidii à Caino perpetrati, uxoribus suis hoc indicavit. Cæterum, superstite etiam tum Adamo, Caini soboles sceleratissima evasit, dum posterior qvisq; fit deterior, nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibq abstineF bant, alioquin avare & superbè inter suos vivebant. Adamus autem, qui primus è terra factus, ut ad illum oratio nostra recurrat, posteaquam Abel esset mactatus, & Cain propter cædē solum vertisset, procreandis liberis operam dedit, quod magno prolis desiderio teneretur, annos jam natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septingenti, tandem vita defunG ctus est. ex hujus liberis, quos complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de aliis longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic a patre educatus, ubi eo ætatis venit, ut jam, quod rectum est, discernere valeret, virtutis studiis se totum dedidit: & cum ipse vir optimus evasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi,

& patriam absq; seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitaverunt. ne autem inventa sua ex hominum notitia dilaberentur,& prius perirent,quam pernoscerentur, scientes Adamum universalem rerum interitum præcecinisse,unum incendio, diluvio alterum, excitatis duabus columnis utriq; sua inventa inscripserunt: ut,si lateritiam diluvio deleri contingeret,lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. ajunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.

CAP. IV.

De diluvio,& quomodo Noe in arca cum familia servatus habitarit in campo Senaar.

Genes.5.6. IN hunc modum per septem generationes perseveraverunt,unum Deum colentes omnium rerumDominum,semperque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degenarunt,neque humana jura servantes,neque Deo consuetos honores persolventes. & qui prius certatim virtutem exercuerant,postea duplo majore studio malitiam consectabantur: atque ita Deum infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progeniem procreaverunt insolentem,& fiducia roboris omne jus & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his, quæ de gigantibus Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta eorum moleste & indigne ferens, suadebat, ut in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non parere,totosque vitiorum dulcedini succumbere, veritus, ne & se & familiam suam interimerent,secedens cum suis in aliam regionem migravit. tum Deus viri justitia delectatus, non ejus solum seculi homines extremæ malitiæ damnavit: sed cum decrevisset, universum humanum genus extinguere,aliudque novum & à vitiis purum instaurare, primum vitam eorum breviore spatio circumscripsit, & abrogata longævitate,intra centum & viginti annos coercuit, dein continentem terram in pelagi faciem transmutavit, atque ita genus illud abolevit universum. Noe autem solus est servatus, divino oraculo viam evadendi & rationem edoctus talem: Arcam quatuor contignationum exstruxit longitudine cubitorum trecentorum, latitudine quinquaginta,patentem in altum cubitos triginta,in eam cum matre liberorum suorum,eorumque conjugibus conscendit:impositus prius,quæ ad vitam sustentandam forent usui, & omne genus animantibus ad seminarium conservandum jugatim pro sexus ratione introductis,& quibusdam ex his septenarium usque numerum. erat autem arca tam tecto quam lateribus firmis contra omnem vim tempestatum,& undarum insultum. In hunc modum servatus est Noe cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam a Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala.hic autemEnochi fuit filii Jaredi,Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio.Enosus vero Sethi filius erat,Adami nepos.contigit autem hæc vastitas anno ætatis Noe sexcentesimo,mense secundo,

γῆν τὸ τὴν αὐτοῖ ἀσεσίασοι κατωκήσαντες, ἀδάμου μόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι τελευτῆς δυσκόλου πεφανεσόντος. σοφίαν τὲ τ ὤφει τὰ ὐράνια καὶ τ τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὑσὸς ὃ δ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ὐρημένα, μὴ ὃ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθορᾶς, πρηνηκότος ἀφανισμὸν ἀδάμου τῶν ὅλων ἐσεσθαι, τ μὲν κατ' ἰσχὺν πυρος, τ ἕτερον ὃ κ βίαν ὑδατος, ἡλας δύο πιναξὶ μένοι, τ μὲν ὐκ πλίνθου, τοῦ δ' ἑτέραν ὐκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ ὐρημένα. ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑσὸ τ ἐπομβρίας ἡ λιθίνη μένασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα. καὶ πλινθίνου δ' ὑσ' αὐτῶν ἀναπεφηνας. μένει δ' ἄχρι δεῦρο κ τοῦ συρμάδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὁ ἐν τροπὴν νῶχος σωθεὶς λάρνακι μ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ὲν τῷ σιναρῶ πεδίῳ.

ΚΑὶ ὅτι μὲν ἑπτὰ γενεαῖς διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα μεταβάλλον πρὸς τὸ χεῖρον ὐκ τῶν πατρώων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τοῦ θεῷ παρέχοντες, μήτε δ' πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ πεπέμφθαι λόγον. ἀλλ' ἰῷ πρότερον ἔχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διαλασίονα τῆς κακίας τὸ ἀπιδεικνύμενοι δι' ὧν ἐπρατον. ἐνῆεν αὐτοῖς τ θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συμμιγῆτες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ πάντ ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τ ὑπὶ τῇ δυνάμει πεποίθησιν. ὁμοια τοῖς ὑπὸ γιγάντων πεπλασμένοις ὑφ' ἑλλήνων, καὶ ὅτι δράσαι φασὶ δίδον. ὁ νῶχος ὃ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραττομένοις δυχεραίνων καὶ ἀληθῶς ἔχων, ἐπειθεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τ διανοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ἐρῶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κεκρατημένους, δείσας καὶ μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μ γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ τῶν πρὸς τοῖς οἰκείων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ ὃ θεὸς τοῦτον μὲν τ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε ὃ οὐκ ἐκεῖν μόνον τ κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον πεπεδόξαν αὐτῷ διαφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γῆν ἕτερον παντὸς καθαρὸν ἀπιτεμόμενος αὐτῶν τ βίον, ἐ πλείους ἐτῶν οὐκ ὄσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τ ἤπειρον μετέβαλε. καὶ οἱ μὲν ἄτως ἀφανίζοι τοὺς πάντας νῶχος ὃ σώζε μόνον, ὑπὸ τε μὲν ἐ μηχανὴν αὐτῷ ἐ πρὸν πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιαύτην. λάρνακα πετράστεγον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν τριακοσίων, πεντήκοντα ὃ τὸ πλάτος, καὶ τεσσαράκοντα βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητρὶ τῶν παίδων καὶ ταῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπικουρήσειν ἐμελλεν ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους αὐτῶν, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεισβαλόμενος, ἄλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα τ ἀριθμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τὰς τε τοίχους καρτερὰ ἐ τ ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ἐπικλύζεσθαι, μηδ' ἡπλάσθαι τ τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ νῶχος μὲν οὕτω μ τῶν οἰκείων διατώζε, ἦν δ' αὐτὸς μὲν, ἀπὸ ἀδάμου δέκατος. λαμέχ γάρ ἐστιν υἱὸς, οὗ πατὴρ ἦν μαθουσάλας. οὗτος ὃ ἦν τῷ ἑνώχου δ' ἰαρέδου, μαλαήλε ὃ ἰαρέδος ἐγένετο, ὃς ὐκ κάϊος τεκνῶ τῷ ἑνώσου σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἑνως ὃ σήθου υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμου. συνέβη ὃ τοῦτο τὸ πάθος κ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νῶχε τ ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

δίω μὴν ὃν μακεδόνων λεγομένῳ. μαρσουάνη ὃ ἐστὶ
ἑβραίων. οὕτω γὰρ αἰγύπτιοι τὸν ἴδιον αὐτῶν ἐκάλε-
σαν. μωυσῆς δὲ τὸν νισὰν ὃς ἐστὶ ξανθικὸς, μῆνα
πρῶτον εἰς τοὺς ἑορτασίους ἔθεσεν, ἐν ᾧ τὸν ἐξ αἰγύπτου
τοὺς ἑβραίους μεταγαγών. ἔτος δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπά-
σας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅθεν μὴν τοιγε ὠνὰς
καὶ πράσεις καὶ τἄλλα διοικήσιν, τὸν πρῶτον κόσμον
διεφύλαξε. τῷ δὲ ἐπιμέλειαν ἄρξασθαι φησὶν ἑβ-
δόμη τοῦ προκεχωρηκότος μηνὸς καὶ εἰκάδι. ἐγένετο δὲ ὃ ἔτος
ἀπὸ ἀδὰμ τοῦ πρώτου γεγονὸς ἐτῶν ὑπῆρχε δισχι-
λίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δὲ ὁ
χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειουμένων μὲν πολλῆς
ἀμβλείας τῶν τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ἀπογόνων ἀν-
θρώπων καὶ τοὺς πλόους. ἀδάμῳ μὲν ἦν τριακοσιοστὸν ἤδη
καὶ δισχιλιοστὸν ἔτος γεγονότι, πῶς οὗτος γένηται. ὃς ἐ-
νενήκοντα μὲν καὶ τριακόσια ἐβίωσεν ἔτη. σῆθος δὲ, ᾧ
πατὴρ καὶ ἀδὰμ ὑπῆρξεν, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς δω-
δεκάτῳ ζήσας ἔτει καὶ ἐννακόσια, καϊνᾶν τῷ παιδὶ τὸν
τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσι, πενταε-
καιδεκάτῳ καὶ ἐννεηκοστῷ ἔτει ἔτος ἐβίωσεν ἕν καὶ πέντε καὶ τοῖς ἐννακοσίοις. καϊνᾶς δὲ
βιὰς δέκα καὶ ἐννακόσια, μαλέλεηλ υἱὸν ἔσχεν ἔτει γε-
νέσθαι ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔτος ὁ μαλέηλ ζή-
σας πέντε καὶ ἐννενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν
ἄρδον καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτει ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκο-
στὸν καὶ ἑκατοστὸν γενόμενος, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς δύο καὶ
ἑξήκοντα καὶ τοῖς ἐννακοσίοις βιώσαντα. ἔνωχον δὲ ὁ
υἱὸς ἰάρδεχος ἐγεννηθὴς ἔτει δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ
ἑκατὸν τὰς πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος, ἔτος ζήσας
πάντα καὶ ἑξήκοντα καὶ τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς
τὸ θεῖον, ὅθεν οὐδὲ τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγεγράφασιν.
μαθουσάλας δὲ ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς
ἑβδομηκοστὸν καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε,
ἔτη γεγενότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ᾧ τὴν
ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὴν καταρχὴν ἐννέα καὶ
ἑξήκοντα ἔτη ἐννακοσίοις. λάμεχος δὲ ἄρξας ἑπτὰ ἔτη
ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τῶν πραγμάτων ἀποδείκνυ-
σιν πρεσβύτερον υἱὸν, ὃς λαμέχῳ γηρομένῳ, δεύ-
τερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος λευκότι ἐννακοσίοις ἔτεσιν
ἤρξατο πραγμάτων. ταῦτα σημαινόμενα τοῖς ἔτη, τὸ
παρεγγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξετάζετω δὲ
μηδὲς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς γὰρ αὐτῶν παι-
σὶν καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινεν τὸν
βίον, ἀλλὰ τὰς γηρύσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω. Ἐπισ-
μαίνοντος δὲ γεοῦ, καὶ ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡ-
μέρας πεντακοσίας ἔλαας κατέφερετο ὡς ὅτι πή-
χεις πέντε καὶ δέκα τὸν γῆν ὑπερέχον. καὶ ἔστω δὲ τὸ
αἴτιον τοῦ μὴ ἀμαυρῶσαι πλείονας φυγῆς ἀφορμὰς
ἐκ ἔχοντας. παυσαμένου δὲ ἐκείνου, μέλας ἤρξατο
καθορᾶσθαι τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκον-
τα, ὡς μὲν ἑβδόμῳ, ἰσταμένου δὲ νέου ἑβδόμῃ. ἔπειτα
τῆς λάρνακος ἐκ ἄκρον τινὰ ὄρους σαθείσης καὶ
τὸν ἀρυμὸν, σωσὶς ὁ νῶχος, ἀνοίγα ταύτην. καὶ
ἀσκυθρωπὸν γῆν βεχείαν ἐκ αὐτῆς, ἐπεὶ χεν-
γάρας ἤδη γεγονὸν ἐλπίδος, ἠρέμει. ὀλίγας δὲ ὕστε-
ρον ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωρούσης δὲ ὕδατος, με-
ταπέμψασθαι βουλόμενος καὶ θεῖναι εἰ καὶ τὸ ἄλλο τῆς
γῆς ἐκλελειμμένον ὑπὸ δὲ ὕδατος, ἀσφαλὲς ἐστὶν ἤδη
πρὸς ἔκβασιν. ὃ πᾶσιν ἱεροῖς ἔτι λιμεναζομένοις πρὸς
νῶχον ἐποίησε. μετὰ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ πρεσβυτέραν ὅτι

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptii distinxerunt annũ. Mosesautem Nisan, qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinavit, quod per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium, quæ ad rem divinam pertinerent, exordium fecit: alioqui, quod ad nundinationes rerum venalium, reliquamq; dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu annotavit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima jam dicti mensis post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorũ tam natales quam obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est: Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan, cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel, cum vixisset quinq; ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Jaredum filium derelinquens, quem genuit, qvum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui novem & sexaginta & nongentis annis viventi Enochus filius successit, natus, cum sexaginta duorum & centum annorum pater ejus existeret, qui, exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: unde finis ejus non invenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit, qvum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & novem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noe filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est, agente annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quiq; quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni, in unam summam contracti, supra scriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam, eamque usq; ad ipsorũ nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus, signo dato, imbres emisit: qui, cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus, quo se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die, postquam pluere desiit, tandem cœperunt aquæ sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cujusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eam: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta, paulisper quievit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit corvum, cupiens cognoscere, si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, ut tutò exscendere posset. at ille, comperto, totum adhuc stagnare, ad Noë est reversus. is post septem dies co-

Genes. 7. 8.

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit. A quæ cum lutata & frondem olivæ ferens rediſſet, intellecto, terrã a diluvio jam eſſe liberatam, poſtquam alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur una cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Hujus autem diluvii & Arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluvio ſic fermè ſcribit: Fertur autem & navigii hujus pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe, & quosdam bitumen inde abraſum ſecum reportare, qvo vice amuleti loci ejus homines uti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alii plures quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo C ſexto de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluvii tempore ſervatos ferunt, & quendam arca vectum in hujus vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum ejus longo tempore duraviſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Judæorum legislator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis, precabatur, ut in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam univerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: utque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus: quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſolverit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & gravius damnatos, ſi non in univerſum incolumes alteri diluvio reſervarentur, & prioris pavorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, neve ullam poſthac tantam iram contra terram conciperet: ut operibus ſuis eam excolerent, &, urbibus exſtructis, feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes, quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longævitatemqve, qvalis majorum ſuorum fuerat, pervenientes.

His precibus finitis, Deus juſtitia viri delectatus, votis ejus annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciviſſe. Si enim deletos cuperet, G nunqvam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe, ne dare qvidem vitam, qvàm eos, qvibus dederis, perdere. ſed continuis, inqvit, contumeliis, qvibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me, vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. qvod ſi qvando majores tempeſtates concitavero, cavete, expaveſcatis ob *Geneſ. 9.* vim imbrium. nunqvam enim in poſterum aqvæ terram ſunt inundaturæ. Jubeo tamen, ut ab humana cæde puras manus abſtineatis, &, qvi contra fecerit, ſeverè puniatis. aliorum animalium uſum ad voluntatem ac libitum veſtrum permitto.

τὸ γνῶναι τὰ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς περιπεμψεν. ὑπανελθούσης δὲ πεπλωμένης ἅμα, καὶ θαλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφῆκεν. αὐτὸς τε μετὰ τῆς γυναικὸς προελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖθεν δὲ ἀναστωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος, διηγούμενος τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτι που διέξεισι. λέγει δὲ καὶ ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ ἀρμενίᾳ περὶ τὰ ὄρη τῶν κορδυαίων ἐπιμέρους τινὰ εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τοῦ ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπασμούς. μέμνηται δὲ τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὰ ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικικὴν συγγεγραφώς. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων ἔτως. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν ἀρμενίαν, βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα ἐπὶ λάρνακος ἐκπεσόντα, ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. ἦν δ' ἄν ἔτος ὃν τινα καὶ μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης, νῶχος ὁ φοβούμενος μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερεῖα καίσας ἐδεῖτο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν ἐπὶ τῆς πρώτης μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν ἐπὶ πλεῖστον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσῃ πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένων τοὺς πονηροὺς φείδεσθαι τῶν διὰ χρηστότητα ἐπιλειφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκελευσμένων. κακοδαιμονέστερους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων καὶ χείρον κατακριθησομένους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τῷ μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσορροπίαν παύοντες, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν, ὁμοίως τε οὐκ αὐτὸν προσδέχεσθαι τὰς θυσίας παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις αὐτὴν προσλιπαροῦντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπέλαυον ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρόν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὁμοίων τοῖς πάλαι ἐπερχομένοις. νεύσου δὲ πάντας ποιησαμένους τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς εὐχὰς εἰς τέλος ἄξειν, ἔτε τοὺς διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίας δὲ τ οἰκείαν ταύτην αὐτοὺς ὑπασχεῖν τὴν δίκην. ἔτ' ἂν εἰ ἡμομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σῶφρον δὲ εἶναι μηδὲ τῷ δεχθῆναι αὐτοῖς χαρίσασθαι τὰ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθεῖραι, ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδίασαντό με ταύτην αὐτοῖς ἐπιθῆναι τὴν δίκην. παύσομαι δὲ ὅλοιτο μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν ἐπιτεραπτέμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ τῶδε καλοῦντος. εἰ δὲ ἐπὶ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τῶν ὄμβρων τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἐπικλύσῃ τὸ ὕδωρ. παραινῶ μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας. χρῆ-

χήσθαι ἢ πῆς ἄλλοις ζώοις ἅπασι τοῖς ἀ βλέπεσθε καὶ τοῖς ἑρπετὰ ἔχεπι. δεσπόζας γὰρ ἁπάντων, ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα, τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τ' μετάρσιον χώρων ἔχει καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος. ἐν τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. σημαίνω γὰρ ὑμῖν παῦλαν ἐσομένην τοξεύματι τῇ ἐμῇ τοῦ ἱεροῦ ἀποσημαίνων. τόξον γὰρ ἔφην ἔ θεὸς περὶ αὐτοῖς σκηνὸν ἐνόμισεν. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν ἀπαλλάξας. νῶχος δὲ βιοὺς μετ' ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη, καὶ πάντα τ' χρόνον τοῦτον δαιμόνων ἀμαγῶν, πελάτης, ζήσας ἐτῶν ἐννακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς γὰρ τοῦ νῦν βίον, καὶ τ' βραχύτητα τῶν ἐτῶν ἀζωμὲν συμβαλὼν τ' τῶν παλαιῶν, ψεύδη νομιζέτω περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ ὠφελεῖσθαι χρόνον τεκμηρόμενον, μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ' ζωῆς ἀφίχθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ δ' θεοῦ γηθόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἁπλουστέρας τοῖς πλείονα χρόνον εἶναι, εἰκότως ἔζων πολῦθος τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ διὰ ἀρετὴν καὶ τὴν εὐχρησίαν ὧν ἐπενόουν ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῆν τ' θεὸν αὐτοῖς ὠφελεῖν, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοῖς ποιῆσαι, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς. διὰ τοσούτων γὰρ μοίρας ἐνιαυτὸς πληροῦ. μαρτυροῦσι δέ μοι τοῦ λόγου πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ βαρβάροις συγγραφάμενοι τοὺς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ Μανέθων ὁ τ' τῶν αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, Βηρωσσὸς ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ μῶχος τε Ἑστιαῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικικὰ συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. ἡσίοδος τε Ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις ἔφορος Ἑνικόλαος ἱστοροῦσι τὸς δεκαπέντε ζήσαντας ἔτη χίλια. ταῦτα μὲν ἂν τούτων, ὡς ἂν ἑκάστοις ἡ φίλον, ἔστω σκοπεῖσθωσαν.

A Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium qvam natatilium & eorum, qvæ per sublime feruntur, absqve sangvine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ jaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluvium supervixisset trecentos & qvinqvaginta annos, totumqve hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est, expletis annis in universum nongentis qvinqvaginta. Nec est, cur aliqvis præsentem vitam, annorumqve ejus paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut, qvia nunc eam non peræqvè prorogari videt, conjecturam hinc de illorum longævitate faciat. Illi enim, Deo chari qvum essent, ipsiusqve recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem uterentur, merito per tam multos annos vivebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter utilitatem inventarum artium, ut Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: qvarum certitudinem assèqvi non poterant, si minus sexcentis annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes, qvi Græcas barbaricasve antiqvitates literis prodiderunt. Namqve & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qvi Phœnicum res proseqvuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus qvoqve cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur qvisqve, ut sibi visum fuerit, accipiat.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τ' πύργου Βαβιλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων.

CAP. V.

De turri Babylonica, deqve linguarum mutatione.

Οἱ δὲ νῶχε παῖδες, τρεῖς ὄντες, σήμας, Ἰάφθας, Ἑχάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἐμπροσθεν τ' ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τ' ἐν τούτοις οἰκῆσιν ἐποιήσαντο. καὶ τοὺς ἄλλους σφόδρα δεδιότας διὰ τ' κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ σκηνὰς ἔχοντας πρὸς τῷ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων καταβάσιν, ἔπεισαν θαρσύναντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι καὶ τὸ μὲν πεδίον εἰς ἃ πρῶτον αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖ σεννααρ. ἔ δὲ θεὸς κελεύσαντ' αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας (ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολάβοιεν τ' καρπῶν,) ὑπερημαθίας παρήκουσαν τ' θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶς περιπεσόντες, ἠφάνισεν τ' ἁμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἦν νέότης πολλὴ, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς σωτηρίαν πολλὴν παιδαγωγῶν τ' ἀποικίαν. οἱ δὲ, ἀπὸ τῶν ἀρμάτων τ' σκευασίαν νομίζοντες ἔχειν τὰ αἰτήματα, τ' δὲ ἰσχὺν αὐτοῖς τῶν ἐκείνων αἰτίαν δ' ὑπαρξάντων ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείσθησαν. μᾶλλον δὲ ἐπῆρεν ἡ τοῦ θεοῦ ἀκοὴ τῆς δ' θεοῦ γνώμης, καὶ τὸ κατ' ἀπειθοῦντων ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαφθαρέντες, ἀ ἐπιχειρήσωσι γένωνται. ἐλθόντες δὲ αὐτοὶ πρὸς τὸ ὕδωρ τ' δ' θεοῦ καὶ καταφρόνησιν ἀσεβοῦσης. ὡς γὰρ νὸς μὲν ὢν χάμης τὸ νῶχε, πολυμηχάνου ἦν καὶ χειραγωγοῦ, ἐπειδὴν αὐτοὺς μὴ τοῦ θεοῦ δόσεναι τὸ δι' ἐκείνου δαιμονεῖν, ἀλλὰ τῶν ἰδίων δρετῶν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ πείσας ὀλίγον ἐς τυραννίδα τὰ πράγματα,

F Res verò Noë filii, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati, primi, relictis montibus, planiciem habitare cœperunt, & aliis recenti etiam tum cladis memoria pavidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, qvem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum, Deo jubente, ut propagandi multiplicandiqve generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: qvamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent juventutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti, se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamqve illam felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto ejus non fuerunt obedientes. Et qvod pejus erat, consilium de coloniis non favorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet, qvo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam deiqve contemptum excitavit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filii Noe, vir audax & manu promptus, subinde jactans, non deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atqve ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

Genes. 10.

ratus fore,ut homines ad ſe deficerent a deo,ſi ſe illis ducem præberet,opem ſuam offerens contra novum aliud diluvium intentantem. Turrim enim ſe exædificaturum, excelſiorem, quam quo aqua aſcendere poſſet: & inſuper majorum ſuorum interitum ulturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignavum ratus deo cedere:atque ita ſtructurâ turris occœperunt,nulli labori parcentes, nihilque ſibi ad ſummam induſtriam reliqvum facientes.Cumq; ingens eſſet operarum numerus, ſurgebat opus ſupra quam ſperaverant. Craſſitudo enim erat tanta,ut proceritatem obſcuraret. Struebant autem lateribus coctis,ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væſaniam videns deus delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: ſed diſſidium in eos immiſit, linguis eorum variatis, ita ut diverſitatem ſermonis mutuo ſe non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur,propter confuſam linguam, quæ prius omnibus ex æqvo clara fuerat. Nam Hebræi confuſionem nominant Babel. De turri autem hac,deque lingvis hominum mutatis,meminit & Sibylla his verbis: Cum univerſi homines uno eloquio uterentur, turrim ædificaverunt excelſiſſimam,quaſi ad cœlum per eam aſcenſuri. Dii verò,procellis immiſſis, turrim ſubverterunt, & ſuam cuique linguam dederunt: Quæ cauſa fuit,ut urbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem,qui Senaar in Babylonia nominatur,meminit Heſtiæus hoc modo: Ajunt ſacerdotes cladis ejus ſuperſtites, Enyelii Jovis ſacra ferentes, in Senaar Babyloniæ perveniſſe.

A μόνως ἔτως νομίζων ἀποχήσειν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ θεοῦ, εἰ χερώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει διατελοῖεν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπείλει τῷ γλιῷ ἐπικλύσασθαι δελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλύειν δυνηθείη. μετελθόσεσθαι δὲ καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας. τὸ δὲ πλῆθος πρόθυμον ἦν πρὸς ἅπαν τὸ ἐπιτασσόμενον, δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. καὶ τὸν πύργον οἰκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολείποντες ἀσκήσεως οὐδὲ προθυμίας πρὸς τὸ ἔργον οἰκήρως ἔχοντες. ἐλάμβανε δὲ τὸν ὕψος ἡ προσεδοκήσεν ἄν τις ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μὲν γὰρ πάχος ἦν ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπὸ αὐτοῦ μεινοῦσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ κατὰ λίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ σωδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ ῥαγείη. οὕτως ἐμμανεῖς ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν οὐκ ἤθελεν, ἵνα μὴ δὶς ὑπὸ τῶν πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθείη. εἰς ζάλην δὲ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῶν φωνῶν τὴν πρώτην ἀναμιγεῖσαν. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλοῦσι. περὶ δὲ πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα οὕτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινες ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν θεὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα σωνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. περὶ δὲ λεγομένου σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἐστιαῖος, λέγων οὕτως. τῶν δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ δὲ ἐνυελίου διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τῆς βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

B

C

D

E

CAP. VI.

Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupaverint.

Geneſ. 10. ILlo ex tempore diſperſi ſunt paſſim, propter diverſitatem linguarum coloniis nusquam non deductis,& quo quemque ſors & deus tulit, eam terram cum ſuis occupavit, ut tam maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt,qui,conſcenſis navibus,ad inſulas habitandas trajicerent. Porro gentium quædam adhuc ſervant derivatam à ſuis conditoribus appellationem,quædam etiam mutaverunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem ſunt verſæ,Græcis potiſſimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim poſterioribus ſeculis veterem locorum gloriam ſibi uſurpaverunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſignirunt, dumque tanquam ad ſuum jus attinerent, mores quoque proprios in illas invehunt.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς οἱ νώχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Σκίδναν δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιούμενοι, πανταχῇ τῆς γῆν ἕκαστος κατελάμβανον τὴν ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγαιόν τε καὶ ὠκεάνιον. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ περαιούμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ἀπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια δὲ καὶ μεταβαλόν. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦσι τοῖς παροικοῦσι τροπῇ ἐλάβον. ἔλλιπες δ' ἐστὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τῇ πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σφίσιν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

F

G

CAP. VII.

Quod gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.

Geneſ. 10. ERant autem Noe filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, ut quisque terram aliquam occupaverat.Siquidem Japheto Noe filio filii fuerunt ſeptem.Horum ſedes à Tauro&Amano montibus incipientes,per-

Κεφάλαιον ζ'.

Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Ησαν δὲ τῶν νώχου παίδων υἱοὶ ὧν ἐπὶ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφὲθ μὲν οὖν ὁ νώχου παῖδος, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δ' ἀπὸ ταύρου καὶ ἀμανὸ

ἀμάνῳ τῶν ὀρῶν δεξάμενοι. καὶ πεσὸν λθον ὅτι μὲν τὴ ἀσίας ἄχρι ποταμοῦ παναίου. ὅτι δὲ τὴ εὐρώπης, ἕως γαδείρων γῆν, ἰὼ ἔτυχον κατελαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς πεφθάσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν σκάλμοις ἐνόμασι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλάτας καλουμένους, γομαρεῖς ἢ λεγομένους, γομαρὸς ἔκτισε. μαγὼγης δὲ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μαγώγας ἐνόμασθέ τας ὠκατε σκύθας. ἢ ἀπ' αὐτῶν πεσσαγορδομένους, τὴν δὲ ἰάφθου παίδων, ἰαυάνου καὶ μάδου, ὅτι μὴ μαδύης γένοντας, ἔθνος ὃ πᾶς ἑλλήνων μήδους κεκλῆνται. ὅτι δὲ ἰαυάνου ἰωνία καὶ πάντες ἕλληνες γέγονασι. κατοικίζει δὲ καὶ θοβήλους θοβελθμίνες ἐν τοῖς νῦν ἴβηρες καλουῦνται. καὶ μεχρὶ δὲ τοῦ μέχου κτισθέντες. καπποδόκες μὲν κέκληνται. τῆς δὲ δεχαίας αὐτῶν πεσσηγορίας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἐπὶ καππαδοκίᾳ μάζακα, δηλοῦσα τοῖς σωσιεναι δυναμένοις οὕτως ποτὲ πεσσαγορδοθὲν τὸ ἔθνος. θήρης δὲ θήρας μὲν σκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες δὲ θρᾷκας αὐτοὺς, μετωνόμασεν. καὶ πεσαῦτα μὲν ἔθνη τοῦ τῶν ἰαφέθου παίδων κατοικέσαι. γομάρου δὲ τριῶν ἀδελφιδῶν, ἀχαναίης μὲν ἀχαναίας ὠκισεν, οἱ νῦ ῥηγῖνες τοῦ τῶν ἑλλήνων καλουῦνται, ῥιφαθης δὲ ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγραμμης δὲ θυγραμμαίους. οἱ δόξαν ἕλληνι φρύγες ὠνομάσθησαν. ἰαυάνου δὲ ἰάφθου, τριῶν αὐτὸ παίδων ἐθνῶν, ἀλίσιος μὲν, ἀλισαίους σκάλεσεν ὧν ἦρξεν. αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσι. θαρσοῦς δὲ, θαρσεῖς. οὕτως γὰρ σκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ χιλικία. σημεῖον δὲ, θαρσοὺς γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πεσὸς τὴν κλῆσιν, ἀντὶ τοῦ θητα μεταβαλλόντων. χεθιμαῖος δὲ, χεθιμὰ τλεὺ νῆσον ἔσχεν, χύπρος αὐτὴ νῦν καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοι τε πᾶσαι καὶ τὸ πολὺ τῶν πρὸς θαλάσσαν, χεθιμὸ τοῦ ἑβραίων ὀνομάζεται. μαρτυς δέμου δὲ λόγου, μία τῶν ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τλεὺ πεσσηγορίαν φυλάξαι. κήτιος γὰρ τοῦ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴ καλεῖται, μὴ δὴ οὕτω λέγοντος δὲ φυγοῦσα δὲ χεθίμου τὸ ὄνομα. ἰαφέθῳ μὲν παῖδες τε καὶ ἡμῶνοι, τοσαῦτα ἔσχον ὠνομὸ δὴ ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τὸ τοῦ πεσεπτῶν τρέψομαι πρὸς τλεὺ ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. τὰ γὰρ ὀνόματα λέγω τὸ τῇ χρεφῆς ὑπερεπὲς ἑλλήνισμα πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων. ἐγὼ γὰρ ὅτι χώρει ἡμῖν ὁ πιστὸς αὐτῶν τρόπος. ἀλλ' ἓν τε αὐτῶν σχῆμα καὶ τελευτὴ μία, γῶχ ὅτι γένοι, νῶε καλεῖ. καὶ τοῦτον τὸν τύπον ὅπη πάντες τηρεῖ σχήματος. οἱ δὲ χάμου παῖδες, τλεὺ μὲν ὀρεσι καὶ ἀμάνου καὶ λιβάνου τῶν ὀρῶν γλῶ κατέσχον, ὅσον πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐτετράπτο καταλαβόντες, τὰ δὲ μέχρι δὲ ὠκεανοῦ ἐξιδιωτεύσαντο. αἱ μέντοι πεσσηγορίαι, τῶν μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν, ἢ μεταβάλλουσαι τε μεταρυθμισθεῖσαι πρὸς ἑτέρας δυσγνώστως συγχέονται. πεσσάρων δὲ χάμου παίδων ἡμένων, χρυσοῦν μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες δὲ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν τοῦ ἑαυτῶν τὰ καὶ τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χουσεῖοι καλοῦνται. ἑτέρωθι δὲ καὶ μεσραίους ἢ κατὰ τλεὺ πεσσηγορίαν μίμημα. τλεὺ γὰρ αἴγυπτον, μέσρλεν, καὶ μεσρεῖς τοὺς αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτλεν οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ φούτης τὴν λιβύλεν, φούτους ἀπ' αὐτὸ καλέσας τοὺς ἀπηχρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα.

A in Asia ad amnem usque Tanaim, in Europa usque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, ut ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges vero Magogarum à se denominatorũ fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Japheti filiis Javane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: a Javane vero
B Jonia, totumque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio nova est, veteris autẽ vestigium adhuc supereſt. Urbs enim est apud eos hodie qvoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocavit, quorum fuit
C princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Japheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, unus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates vero Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, qvos Phrygas Græcis libuit vocare. Javanis item trium filio-
D rum unus Alisas Alisæis ut originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pariq; modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cujus rei signum est Tarsus urbium ejus celeberrima cæterarumque princeps, prima nominis litera in Tau mutata. Porro Chethimus insulam occupavit, tunc Chethimam, nunc Cyprum: quo factum est, ut tum insulas omnes, tum
E pleraq; loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. attestatur mihi una è Cypriis urbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his, qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens a Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Japheti filii nepotesque. Cæterum, qvod Græci fortassis ignorant, prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar. Nomina ista decoris causa in
F Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. nostrates enim hujusmodi forma non utuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë, qui Græcis Nochos diceretur, eaque forma nullam variationem admittit.

Chamæ vero filii Syriam & regionem Amanò
G Libanoque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid ejus ad mare vergit occupando, & Oceanum usque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino evanuerunt, partim ita depravata sunt in diversum, ut haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuso nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim, quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis, quam ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mesræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mesren & Mesræos Ægyptios vocamus, qvotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de suoque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos historici ejus mentionem faciunt, sicut adjacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutavit autem præsens nomen ab uno filiorum Mesræi, qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo post docebimus. Qvartus Chamæ filius Chananæus Judæam nunc vocatam habitavit, gentemque suam Chanaan nominavit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. qvorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Evilas Evilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas qvoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Judas genti Judæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut jam ante diximus. Mesræi vero filii numero octo, quantum terrarum à Gaza Ægyptum usque patet, possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio servavit. Palæstinam enim Græci ejus portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus, colonis in Libyam ductis, regionem à se denominavit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloemi, Chephthomi, tam res quam nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, urbes eorum sunt eversæ. Chananæo quoque filii fuerunt hi Sidonius, qui & urbem sibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus vero Amathen habitavit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab uno è Regum successoribus denominaverunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen urbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Jebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi præter nomina nihil in sacris codicibus supereſt, nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc:

Genes. 9. Postquam terra, finito diluvio, in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conseviſſet, suoque tempore vindemiasset, invento vini usu, sacris prius operatus epulabatur: ebriusq; factus ac sopore gravatus, parum decore nudatus jacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi reveriti parentem operuerunt. Sensit hoc Noë, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris devovit, respectu sui sanguinis, sed tantum ejus posteros: quas cum *Genes. 11.* cæteri evasiſſent, Chananæi liberos ultio divina est consecuta. sed de his rebus dicemus postea.

Semæ vero tertio Noë filio filii fuerunt quinque, qui Asiam usque ad Indicum Oceanum incoluerũt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras urbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominavit, quorum opes præ cæteri efloruerunt. Arphaxades eos, qui nunc Chaldæi sunt, Arphaxadæos nominavit, imperio gentis potitus.

A ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τῆ παρακειμένης αὐτῷ χώρας, Φάτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσραίμου υἱῶν ἑνὸς, Λίβυος λεγομένου. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἀφρικὴν προσηγορεύθη συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναίους προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χοῦσος μὲν ἐξ. ὧν σάβας μὲν σαβαίους. εὐίλας δὲ εὐιλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτουλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δέ, ἀστάβαρροι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτας σαβακτηνούς. ῥώμος δέ, ῥωμαίους ὤκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίοις ἀνθρωπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτὸ κατέλιπε, σαβαίους δέ, σαβαῖος. ναβρώδης δὲ χοῦσου υἱὸς τυραννίδος ἁρπάσας βαβυλωνίοις ἐπεγένησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ μεσραίου παίδων ὀκτὼ ῥηθέντων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνου δὲ φυλιστίνου τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτὸ τὸ μέρος καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, λουμαίου καὶ ἐναμίας καὶ λαβίμου τὸ μόνου κατοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλοίμου καὶ χεφθώμου, τὰ μὲν τῶν ὀνομάτων, ὡδὲ ἴσμεν. ὁ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, περὶ οὗ δηλώσωμεν ὕστερον, ἀνάστατους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδὼν, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδῶνα δὲ ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθη δὲ ἀμαθίαν κατῴκησεν, ἥτις ἔστι καὶ νῦν. τὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἐπιγόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρουκαῖος δέ, ἄρκην τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ τῶν δὲ ἄλλων ἑπτά, εὐαίου, χετταίου, ἰεβουσαίου, εὐδαίου, σινναίου, σαμαραίου, πολλὴ τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἠνέσησαν τὰς πόλεις ἐν τοιαύτῃ αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶε δὲ μὴ τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς καταστροφὴν εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἡνίκα δὲ καρπὸν τελεσφορηθέντα καθ' ὥραν ἐτρύγησε, καὶ παρὰ τὴν ἐς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ὧν δικαίας ἦν μεθοδείας, εἰς ὕπνον καταφέρεται. καὶ γεγυμνωμένος ἀκοσμως ἔκειτο. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν δείκνυσιν. οἱ δὲ αἰσθόμενοι τὸν πατέρα. ἐνῶχος αἰδούμενοι, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὔχεται. τῷ δὲ χάμῳ, ἀλλὰ τὴν συγγνώμην αὐτῷ μὲν ἀπεκάρατο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων ἀφειδῶς ἀπολαύειν τὴν ἄρην, τὸν χαναναίου παῖδας μετέωσιν ὁ θεός. καὶ περὶ μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σήμα δὲ τοῦ τρίτου τῶν νώχου υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τῆς κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' ἐυφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλιπεν. ἀσσούρας δέ, νίνον. οἰκίζει πόλιν, ἐτοὺς ἀσσυρίους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἱ μάλιστα εὐδαιμόνησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν.

ara-

λαμαίας ὁ, ἄραμος ἔσχεν, οὓς ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι. οὓς ὁ λυδους νῦν καλοῦσι, λουδους ὁ τόπος, λουδας ἔκτισε. τῶν δ' ἀράμου παίδων τέσσαρων ὄντων, ὕστις μὲν κτίζει τ' τραχωνίτιν καὶ δαμασκόν. μέσην δ' ἐστὶ τ' παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀριθμίαν δ' ὄτρος. κ' γέλαμ βακτριανὰς. μῆσας δ', μησανίτας. πασίνα χαράξ ἐστ νῦν καλεῖ). ἀρφαξάδου δ' γίνε) πὰς σαλής. τῦ δ' ἔβερος, ἀφ' οὗ τοὺς ἰουδαίους ἑβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. ἔβερος δ' ἰακτὰν καὶ φάλεγον ἔθρεψεν. ἐκλήθη δ' φάλεγος, ἐπειδὴ κ' τὴν ὑποδιαίρεσιν τ' οἰκήσεως ἔπιπτε). φαλὲκ γὰρ τ' μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰάκτα δ' τῶν ἑβέρου παίδων ἔθνη ἐγένοντο ἐλμοδαδ, σάλεφος, ἀζερμωθης, ἰεραὴς, ἀδώραμος, ὔζαλος, δαήλης, ἤβαλ, ἐβημαήλ, σαφὰς, ὤφιρος, δεῖλας, ἰώβηλ. ἃ τοι ἀπὸ χώφλους ποταμοῦ τ' ἀσσυρίης καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ συρίας τινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τῶν σήμα τοιούτων ἱστορήσθω. πρόσεισι δὲ ἑβραίων τὸν λόγον. φάλεγος γὰρ ὁ ἑβέρου γενε) παῖς ῥαγαῦς ταύτα δ', σερούγ, ὧν ναχώρης ἐγένετο). τοῦτο δ' ἰωβὴρ ὁ. σερούγ δ' οὗτος ἀβραμου γενεᾶς ἐκ δεκάτης μὲν ἔστιν ἀπὸ νωχε, δευτέρου δὲ καὶ εἰκοστοῦ πρὸς διακοσίοις μὴ τ' ἐπομβρίαν ἔτεσι. ἰωβὴρ μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ τ' ἄβραμον. ναχώρης δ' ἰωβὴρ, ἐτῶν ἐκατὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγος δ' ναχώρης πέντε καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἄγων, δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, ῥαγαῦ δ' περσῶν ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατὸν. ὁ δ' τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦ φάλεγος ἔσχεν. ἔβερος δ', τεταρτῷ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἔτεσιν ἄγων φάλεγον, γεννᾷ τοὺς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ σέλου, τριάκοντα ἔτη ἔχοντος καὶ ἑκατόν. ὃν δ' ἀρφαξάδης ἐπέκνωσε κ' πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατὸν. σῆμα δ' ἰὼς ἀρφαξάδης ἦν, μ' ἔτη δώδεκατ' ἐπομβρίας γεγράμμος. ἄβραμος δ' ἔσχεν ἀδελφὰς, ναχωρέαν, κ' σαράν. τούτων σάρας μὲν καταλιπὼν ἰὼν λώτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰν γυναῖκας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει οὔρη λεγομένη τῶν χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. γαμεῖ δ' τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰν μὲν, ναχώρης σέραν δ' ἄβραμος. ἰωβὴρ δ' μετοικεῖ τ' χαλδαίαν ἐκ τ' ὁράνε πέδος, μετοικίζων πάντας εἰς χαρὰν τ' μεσοποταμίας. ὅπου δ' ἰωβὴρ πλάσσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. σωπεῖ τ' μῆτο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ἀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγίνετο μέχρι τ' μωσέως ἡμέτερος. μεθ' ὃν ὁρ ἰὼβ τὸ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, πάνυ ἐβίωσεν δ' θεὸν, ὅσα καὶ μακρῶν σωθῆ βιώναι. ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, οὖζος, βαὺζος, μαούηλος. ζαχαμ, ὄζαμος, φέλδας, ἰαδελφᾶς, βαθουήλος. οὗτοι μέν, ναχώρου παῖδες γνήσιοι. τάβαμος γὰρ καὶ γαδαμος καὶ θαναος καὶ μαχᾶς, ἐκ ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγονότων. βαθουήλου δ' τῶν ναχώρε γνησίων παίδων, γίνεται ῥέβεκκα θυγάτηρ, καὶ λάβαν ὁ υἱός.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami vero quatuor liberis Uſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcique conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas vero Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Judæi Hebræi quondam appellabantur. Porro Heberus Juctam & Phalegum genuit, qui natus eſt, dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Juctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Uzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Evilas, Jobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam uſq; habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluvium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo annò genuit Abrahamum. Nachores, cum eſſet viginti & octo annorum, genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater, cum eſſet annorum triginta duorum. totidem vero annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & trigeſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato trigeſimum: quem Arphaxades genuit quinto & trigeſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluvio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes, relicto filio Loto, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in urbe, quæ Ura Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum ejus nunc uſque oſtenditur. neptes vero ex fratre duxerunt conjuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterum cum Tharrus exoſam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migraverunt Carras Meſopotamiæ, ubi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Jam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, uſque ad Moyſis ætatem: poſt quem centum & viginti annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Uxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Jadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filii fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tavaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porro Bathuelis unica legitimis Nachoris filiis nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον η.

Ως ἄβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τ' χαλδαίων γῆς κατέσχεν τ' τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δ' ἰουδαίαν λεγομένην.

CAP. IIX.

Quomodo Abrahamgeneris noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.

ΑΒραμος δὲ, λώτον τὸν ἀράνε τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς δ' γυναικὸς αὐτοῦ σαίβρας ἀδελφὸν ἐποιήσατο γνησίε παρὰ τοὺς ἄλλους. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, ἔ θεοῦ

ABrahamus vero Lotum, Aranis fratris ſui filium, Saræ conjugis ſuæ fratrem, adoptavit, quod germano careret: & cũ jam eſſet annorũ ſeptuaginta quinq; monitus oraculo Chaldæam *Gen. 12. 13.*

terram mutavit Chananæa: quam & ipse habitavit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in conjectando sagax. Cumque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cunctis habitus ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem convellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicavit, unum esse Deum rerum universitatis conditorem: de cætero, si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc vero ex terræ ac maris observatione colligebat, tum eorum, quæ circa solem ac Lunam & reliqua sidera videbat accidere: esse nimirum potentiam quandam, quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret, qua cessante, nihil nostris utilitatibus serviturum, cum nihil suapte virtute polleat, sed universa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic uni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Qvamobrem cum Chaldæi Mesopotamitæque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cœpit, & voluntate ac favore Dei fretus terram Chananæam tenuit: ubi sedibus positis, Deo struxit aram, & hostias mactavit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis: post diluvium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam justitiæ cultor, vir magnus & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res ejus posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scribit: Abrahamus regnavit apud Damascum advena, ut qui cum exercitu venerat e regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur, nec ita multo post hinc qvoque migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc vero Judæam nominatam: ejusq; posteritas ibi crevit in ingentem numerum, qvorum res alibi sum narraturus. Abrahami vero nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur; quem vocant Abrahami domicilium.

κελεύσαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μεταλθεῖν. ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἐκγόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε περὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, περί τε ὧν εἰκάσειεν ἀμάρτυρον. Διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠξιώθη, καὶ τὰ περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν εἰς ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, καὶ νικᾶσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. πρῶτος ἓν τελεῖ θεὸν δημιουργὸν τῶν ὅλων εἶναι. τῶν δ' ἄλλων, εἰκάζει πρὸς δαιμονίαν συντελεῖ, καὶ προσαγὰν τὴν τούτου παρέχειν ἕκαστον καὶ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἰκάζε δὲ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης καὶ προνοίας τῆς καθ' αὐτοὺς ὑπαρξίας. τούτης δ' ὑστερουμένοις φανερὸς γίνεσθαι μηδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ δι' ἐκείνου ἰσχύειν ὑπουργεῖν, ᾧ καλῶς ἔχειν μένειν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐσεβείαν ἀπονέμειν. διὸ ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν συνιστάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικίαν δοκιμάσας, καὶ βουλήσιν, καὶ βοήθειαν ἐκ θεοῦ, τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι βωμὸν ἀνοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐπέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου Βηρωσσὸς, οὐκ ὀνομάζων λέγων οὕτως. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ἐν Χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ μέγας καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. ἑκάταιος δὲ, ὁ τὰ μυθολογίαν πλέον τι πεποίηκεν. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλειπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει οὕτως. Ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπήλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς χώρας τῆς ὑπὲρ βαβυλῶνος καλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ ἑτέρῳ λαῷ, εἰς τὴν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱερογλυφικά. τὸν δὲ Ἀβράμην ἐπὶ καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζειν, καὶ κώμην ἀπ' αὐτοῦ δεῖκνυσθαι, Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

CAP. IX.

Qvod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro, unde venerat, est reversus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram invadente Abrahamus, audita Ægypti ubertate, proficisci illuc decrevit, tum ut copiis eorum frueretur, tum ut sententiam faceret totum de divinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem, si modo melior esset, aut ipse rectiora eis comonstraturus. Cæterum cum & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne forte ob excellentem uxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem ejus se finxit, monita prius, ut ob præsentem necessitatem simulationi suæ subserviat. Ut autem ventum est in Ægyptum, id, qvod suspicatus fuerat, evenit:

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς λιμοῦ τὴν Χαναναίων καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

Λιμοῦ δὲ ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, Ἄβραμος αἰγυπτίων εὐδαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἐβούλετο, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε περὶ θεῶν. ἢ γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι κατακολουθήσειν, ἢ μεταπεισομένοις αὐτοὺς ὅτι τὰ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάραν, καὶ φοβούμενος τὸ περὶ τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῃ ἐπενόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο. καὶ κινδύνου τοῦτο ἐκποδὼν ἄγειν, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἰγυπτίων, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε. τό τε

πᾶσαν καλλονὴν ἐξεβασήνησε τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ Φαραώθης ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων, ἀ τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις ἀκουσθεὶς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι σπουδάσας, οἴστρῳ τινὶ ἀψάσθαι τῆς συμμιξίας ἐμπεδίζει ἡ ὁ θεὸς αὐτοῦ τὴν ἀδοκίμητον ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ ταραχῇ τῶν πραγμάτων. καὶ πυθομένῳ τοῖς ἀπαλλαγῆς, ἢ μᾶλλον θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσήμαινον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ἐνδέσασθαι τὸ ξένιον τὴν γαμετὴν. ὁ δὲ φοβηθεὶς, πρῶτα τινὰ τοῦ συμμάχου τίς εἴη καὶ πόθεν τὸ ἔπαγμα τοῦτο ἐρωτᾷ. πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἀποδίδωσι τὴν παρθένον. νομίζων γὰρ ἀδελφὴν αὐτὸν ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτοῦ ἀποδόσθαι τοῖς αἰγυπτίοις τὴν ὑγιείαν ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐκ ὕβριν κατ' ἐπιθυμίαν ὁρμημένος. δωρεῖται τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, καὶ συμβίαν αἰγυπτίων τῶν λογιωτάτων, τοῦ τε ἀρετῇ καὶ τῷ ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐπιφανεστέραν σωσθῆναι ἡγεμόνα. τῶν γὰρ αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ὁμιλίας καὶ διαπύων τοὺς λόγους, ἐπιστώσατο περὶ τῶν ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀποφαίνει. θαυμασθεὶς οὖν ἐπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνετώτατος καὶ δεινὸς ἀνὴρ, ἃ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσῃ διδάσκειν, τὴν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν διαδίδωσι. πρὸς γὰρ τὴν Ἀβράμου παρουσίαν εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀπῆλθεν καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μεμέρισται πρὸς λῶτον τὴν γῆν. τῶν δὲ ποιμένων αὐτοῦ φασιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν, τὴν ἐκλογὴν μέν τοι καὶ τὴν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τῷ λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ἐπ' ἐκείνῃ καταλελειμμένην ἐπωρείαν ᾤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πόλει. παλαιοτέρα τε ἔστιν ἑπτὰ ἔτεσιν ἐπὶ πρὸς τάνιδος τῆς αἰγύπτου λώτου. ἡ τ' πρὸς τὸ πεδίον κειμένην, καὶ παμμεγέθη ἰορδάνην ἔχει, σὺν ἄπωθεν τῆς σοδομιτῶν πόλεως. ἣ τότε μὲν ἀγαθὴ, νῦν δὲ φάνισται καὶ βέλεσιν καὶ μᾶλλον θεῷ. τὴν αἰτίαν καὶ χώραν σημανῶ.

A jam enim conjugis pulchritudinem fama divulgaverat: qvamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupivit. Huic malę libidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quove modo placandum esset numen, hanc mali causam responderunt, quod hospitis matrimonio injuriam inferre paravisset. Rex territus primum scitatur, B quænam sit, quisve ejus comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse, non uxorem, & affinitatem contrahere, non injuriam inferre voluisse: donatoque magna pecunia potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo qvoque Ægyptiorum ac doctissimo: qvo factum est, ut virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cum ea gens in diversos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque insectationem infensis C inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse, nihilque prorsus veritatis habere declaravit: ob has dissertationes in precio habitus, ut qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & doctrinam siderum benignè illis communicavit. nam ante Abrahami D ad se adventum Ægyptii rudes erant hujusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem pervenerunt. Reversus inde in Chananæam, agros cum Loto divisit. orta verò inter opiliones contentione de jure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit E in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quam urbs Ægypti Tanis. Loto vero campi cesserunt, & planities Jordani fluvio contigua, non longè à Sodomorum urbe: quæ tunc bona & magna, nunc divina ultione ac ira, ut ne vestigium quidem supersit, est deleta: cujus rei causa mox suo loco dicetur.

Κεφάλαιον ι'.
Η τῶν σοδομιτῶν ἁλωφορὰ, ἀσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

CAP. X.
Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

F

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσυρίων κρατούντων τῆς ἀσίας σοδομίταις ἔδοξε τὰ πράγματα, εἰς τε πλῆθος ἐπιδεδοκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διεῖπον πέντε τινὲς χώραν, Βαλλᾶς, βαρεᾶς, σενάβαρος, καὶ συμόβορος, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας δὲ ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες ἀσύριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς στρατιᾶς ἐπολιόρκουν αὐτούς. στρατιὰς δὲ ἑκάστῃ ἓν τῶν ἐπιτεταγμένων. γινομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσύριοι φόρον ἐπιτίθουσι τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοὺς ἐπιτεταχθέντας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, ἐνέμειναν. τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ ἀπέστησαν. καὶ ἐλαύνει στρατὸς ἀσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μαρφάδε, ἀριόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. οὗτοι τὴν τε συρίαν ἅπασαν διηρπάσαντο, καὶ τοὺς τῶν γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. ἐνέμοντο δὲ κατὰ σόδομα,

Gen. 14.

Odem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quam numerosa juventute florebant, ut à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq; regno præpositus. Hos Assyrii bello petierunt, divisisque quadrifariam copiis G sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandem prælio victores Assyrii Sodomitarum regibus tributum imperaverunt. cumque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa solvissent, decimotertio defecerunt: quo factum est, ut nova in eos Assyriorum expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam universam rapinis vastaverunt & gigantum posteros perdomuerunt. cumq; in agrum Sodomorum esset ventum,

castrametati sunt in valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captivus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

στρατοπεδεύουσι κ τὸν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νυνὶ μὲν οὖν τοῦ τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτις. περὶ μὲν δὴ τὴν λίμνης ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. τῶν δὲ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσσυρίοις καὶ καρτερᾶς τὴν μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἡχμαλωτίσθησαν, συνῆσαν καὶ λῶτος ἦγετο, τοῖς σοδομίταις συμμαχῶν ἑαλωκὼς.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ἄβραμος ἐπὶ τοὺς ἀσσυρίους ἐπιστρατεύσας ἐνίκησεν, καὶ τούς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο.

Gen. 14. His auditis, Abrahamus tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorũ clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properavit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Jordanis fontium est nomen) oppressum ex improviso facile superavit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se converterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens, ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto, nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, ut qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triumq; amicorum auxiliis tantum exercitum profligaverit, qvotquot autem ex hac clade evadere contigit, cum ignominia domum se receperunt: Abrahamus verò, captivis incolumibus reductis, parta pace, victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum usque in locum, quem Campũ regium vocant, gratulabundus occurrit: ubi à Solymæ urbis rege Melchisedeco est exceptus, id nomen interpretatur, rex justus. erat enim revera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob justitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocavit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo, cujus favore victoria contigerat, debitos hymnos, ut sua pietate dignum erat, cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captivos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio, quod pro tot rebus egregie gestis tibi debetur. Quo respondente. Et quam voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondũ enim pater factus erat) tũ Deus & filiũ illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantã, quæ stellas cœli posset æquare

Ἀβράμου δὲ ἀκούσαντος τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τε ἅμα περὶ λώτου συγγενῆ ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἶκτος περὶ τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γνωρίμων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἐδοκίμασεν, οὐκ ἀνέμενεν. ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ κατὰ πόδας ἐπὶ πεσὼν νύκτα τοῖς ἀσσυρίοις περὶ δᾶνον, οὕτως γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν ἰορδάνου πεφυκυῖα πηγή, ἐξ ἧς ἐκεῖνος πρῶτον ἐκ ὄνομος ἐγένετο, τοὺς μὲν ἐν τῇ κοίτῃ ὄντας ἀπέκτεινε, μηδεμίαν ἔννοιαν τῆς συμφορᾶς ἐχόντας, οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δὴ ἐπὶ πολὺ μὲν ἦσαν ἀδύνατοι ἐφυγον. ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίους σωθῆναι αὐτοὺς εἰς σωβὰ τῆς δαμασκηνῶν χώρας. ἐπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πολῆθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμίᾳ τῶν μαχομένων, καὶ τὸ ἡνιοῦν κρατεῖ πάντως ἀριθμοῦ, τριακοσίους καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέτας αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις, ποσούτοις στρατὸν προσβαλόμενος. ὁπόσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν. ἄβραμος δὲ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους σὺν ἅπασι τοῖς ἔτυχον ὑπαρχόντων, καὶ τὸν συγγενῆ λῶτον, ἀνέζευξεν μὴ ἐρωτήσας. ἀπαντήσαι δὲ αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς σολύμων πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. ἦν δὲ τοιοῦτος ὁμολογουμένως διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν αἰτίαν, καὶ ἱερέα γενέσθαι θεοῦ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ οὗτος ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμῃ στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε. καὶ θεῷ τῷ δικαίᾳ αὐτόν τε ἐπῃνεῖν ἤρξατο, καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἄβραμος δὲ δίδοντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ἃς ὧν ἐκ τῶν ἀσσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δὲ οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, ἀλλ' ἂν ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτῷ συμπαραπεμψόμενος. ἐχώλα δὲ ὁ πρῶτος ἐκαλεῖτο, καὶ ἔννηρος, καὶ μαμβρῆς. ἐπῃνεσεν δὲ αὐτοὺς τὴν ἀρετὴν ὁ θεὸς, ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς οὓς ἄξιόν ἐστιν ἐπὶ τοιούτοις κατεργάσθαι. τὰ δὲ ὑπολαβόντος, τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἱ δεξομένου μετ' αὐτὸν, ἐπὶ δὲ τὴν ἄπαις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι κατεγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς ἀριθμήσειν αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἐτέοις τὸ πλῆθος.

κοσ

καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ κελεύσαντος αὐτοῦ, ἣν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιόσδε· δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύσας διεῖλε τῶν ὀρνέων οὐδὲν διελών. ἔπειτα πρὶν ἐγεῖραι τὸν βωμὸν, μόνων ἐφιπταμένων, ὀπτηρία δ' αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηροὺς αὐτοῦ τοὺς ἐκγόνους γενέσθαι ἐπὶ ἔτη τετρακόσια δουλωσομένους καὶ τλῆναι ἀγνῶτα, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας περιεῖναι τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ χαναναίων, ἔχειν αὐτῶν τλῆναι γῆν καὶ τὰς πόλεις. ἀβραμος μὲν κατῴκει περὶ τλῆν ὠγύτλεν καλουμένην δρῦν. ἦν δὲ χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπόρρωθεν τῆς ἑβρωνίτιδος πόλεως. δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱκέτευε τὸν θεὸν γενέσθαι αὐτῷ παῖδας ἄρρενας· ὧδε γὰρ ἦν θεοῦ ἢ θαρσεῖν αὐτὴν ὠδὰ κελευομένου, ὡς παλλοῖς ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας ἡγεμένου καὶ παίδων ἐσομένων, σάῤῥα δ' ἐκ θεοῦ κελεύσαντος ἀπικλίνει μίαν τῶν θεραπαινίδων ἀγαρεῖτιν ὄνομα, ἣν ὑσσον αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένου καὶ ἡμερώσειν ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς ἐβαρύνετο εἰς τλῆν σάῤῥαν ἐτόλμησε βασιλεύουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας ἐκείνης εἰς τὸ τὰ αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῳ δ' αὐτλῆν ἐς οἰκίαν ὠδὰ δίδοντος τὴν σάῤῥαν, ὅρασμὸν ἐπένοησεν, ἐχ ὑπομένουσα τὴν παλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἴκτειραι αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δ' ἄλλα τῆς ἐρήμου φεύγουσαν αὐτλῆν ἄγγελος, κελεύων ἐς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου δὲ μεῖζον πεύξεσθαι σωφρονοῦσαν. καὶ δὲ νῦν εἰς τλῆν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη ἠμομένην, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κακοῖς ὠδὰ κακούσασαν μὲν οὐδὲ θεοῦ, καὶ ποσσοστῷ χωροῦσαν, ἐλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοήσασαν δ' αὐτὴν ὀπίσω, ἡμέσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύοντος. πυθομένην, καὶ ἐπανελθοῦσαν ποὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δ' μετ' οὐ πολὺ ἰσμάηλον, θεόκλυτον ἂν τις εἴποι ἀβὰ τὸ ἐπακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ ποσειρημένος ἐφάνη. εἰς ἔναυτον δ' αὐτῷ, καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ὀπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς πεῖς αὐτῷ ἐκ σάῤῥας ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι κόσμον, ὅλων ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τλῆν χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσέταξε δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ἡμῶν, βουλομένων τοῖς ἄλλοις μὴ συμφερόμενον, ἀπεκτμεσθαι τὰ αἰδοῖα, ἔστω ποιεῖν ἐγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γενηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς ἀπετομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δ' ἀβράμῳ καὶ περὶ δὲ ἰσμάηλου εἰ ζήσοι, πολυχρόνιον τε ἀπεφήνατο μενεῖν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ ἀβράμῳ μὲν ὑπὸ τούτοις δ' χαιρήσας ὁ θεὸς, ἀπέπεμψε δὲ ὡσαύτως ἐκ, καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ παῖς ἰσμάηλος, ἐ κατ' ἐκεῖνον τλῆν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστῷ ποὸς τοῖς ἑνὶ ἑκατοστῷ ἔτει γεγονώς.

numero. His auditis, lætus ſacrificium Deo juſſu ipſius obtulit. Porro ſacrificii ritus erat hic: mactata juvenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas, ut juſſus fuerat, diviſit, ſolis avibus exceptis. deinde priuſquam erigeretur ara, advolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians, progeniem ejus malos vicinos per annos quadringentos in Ægypto habituram: quo tempore graviter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, devictiſq; Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum, quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab urbe Hebrone. Cæterum ægre ferens conjugis ſterilitatem, ſupplex a Deo petiit, ut prolem ſibi maſculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene ſperare illum juſſit, ut qui non temere Meſopotamiam reliquiſſet, atque inſuper liberos ei non defuturos promiſit. Ibi Sara Dei monitu in thalamum ejus adducit unam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos ſibi ex ea quæreret. & cum uterum ſe gerere ſenſiſſet famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aſpirans, quaſi ad prolem ſuam dominatio perventura eſſet. quapropter cum Abrahamus uxori eam ad pœnam dedidiſſet, decrevit fugere, non ferens afflictionem: Deumq; rogabat, ut ſui miſereretur. Itaq; per deſertum abeunti occurrit angelus jubens, ut ad dominos reverteretur, fore enim eam meliore conditione, modo ſe modeſtè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quod ſi, contemptis Dei juſſis, ulterius pergeret, præſens exitium eam manere ajebat; ſin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno ejus regionis eſſet potiturus. Paruit famula, & reverſa ad dominos, veniam eſt conſecuta: nec ita multo poſt Iſmahelem peperit, ac ſi dicas exoratum, eo qvod Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus ſextum ſupra octogeſimum annum natus genuit: cum autem nonageſimum nonum attigiſſet, apparuit ei Deus, nuncians, qvod è Sara ſuſcepturus eſſet filium. eum juſſit vocari Iſacum addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: easque jure belli occupaturas univerſam Chananæam à Sidone uſque Ægyptum. Juſſit etiam genus ipſius, qvod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idque octava die nativitatis. cauſam vero noſtræ circumciſionis dicam alibi. Conſulenti verò Abrahamo & de Iſmahele, an eſſet victurus, reſponſum eſt, fore longævum ſimul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus, poſteaqvam Deo gratias egiſſet, eveſtigio circumciſus eſt cum tota familia, ſimiliter & Iſmahel, annum tunc agens decimum tertium: ipſe verò pater nonum jam agebat ſupra nonageſimum.

Gen. 16.

Gen. 16.

Κεφαλαίον ιβ'.

Πῶς τὰ ἀθεμιτῶν ἐθνῶν ὁ θεὸς κατεπρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus.

ΥΠὸ δὴ τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγάθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρεισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γενο-

PEr idē tempus Sodomitæ divitiis & abūdantia pecuniarū elati, tā in homines contumelioſi erant, quam erga Deū impii: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

que beneficiorum ejus meminerant, & hoſpites averſabantur: deniq; mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus, decrevit ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorum adeo vaſtam reddere, ut poſthac nec plantas nec fructum ullum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad quercum Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, rogavitque, ut ad ſe divertentes fruerentur hoſpitio. illis vero annuentibus, jubet panes ex ſimila fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei comedere, & de uxore quærebant, ubinam eſſet Sara. qvo referente, intus eam eſſe; ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri poſſe, ut liberos gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum annum agente: non ſuſtinuerunt amplius ſimulare: ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos: & qvod miſſi eſſent, unus nunciatum de filio, duo vero ad delendos Sodomitas. Quo audito, Abrahamus indoluit pro ter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcue juſtos cũ injuſtis perderet. Deo vero negante, quenquam Sodomitarum eſſe bonum, alioqui, ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, angeli vero pervenerunt Sodoma. cives autem, cum vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lotum divertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Loto vero ſuadente, continerent ſe, neve in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo nonnihil honoris haberent: aut ſi temperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibiturum; ne ſic quidem parere voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem excæcavit, ne in ædes introitum invenire poſſent. cæterum Sodomitarum populum univerſum ad ſupplicium adjudicavit. Lotus autem ab ipſo præmonitus de futuro excidio, diſceſſit inde, aſſumpta etiam uxore & duabus filiabus etiam tum innuptis. ſponſi enim earum monentem de exeundo contempſerant, ut delirum, qui talia diceret. Tum Deus jaculatur telum in urbem, eamque cum ipſis incolis exurit, & agrum qvoque pari devaſtat incendio, quemadmodum mihi jam dictum eſt in commentariis, qvos de bello Judaico prodidi. Cæterum Loti uxor inter abeundum ſubinde ad urbem reſpicens, & curioſius clademG hanc contra mandatum Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt mihi jam & de illa: nam extat hodie qvoque: ipſe vero cum filiabus in parvum quoddam rus evaſit, cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepercit. Id Zoor nunc uſque vocatur, ſic parvum Hebræorum lingua ſignificante. In hac ſolicitudine vitam inopem aliquanti ſper toleravit. puellæ vero univerſum genus humanum extinctũ ratæ, aſtu circumvento parente, cũ inſcio ſunt congreſſæ, curantes, ne totum gen⁹ deficeret. ex hoc congreſſu nati ſũt filii: major Moab⁹, quaſi dicas è patre: ju-

A μῶν ὠφελείων. εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. χαλεπλεύσας οὖν ὁ θεὸς τούτοις ὁ θεὸς, ἐγὼ τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτοὺς, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν χώραν ἄτως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τῶ θεῶ κρίναντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἄβραμος θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους, σκάληνος ὄντας πρὸς τῇ δρυὶ τῇ μαμβρῆ πρὸ τῆς θύρας τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὐτῶ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπακουόντων δ', ἄρτους τε πρόσταξεν ἐκ σεμιδάλεως ψυθῆναι, καὶ μόσχον θύσας, καὶ ὀπήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυὶ κατακειμένοις. οἱ δ', δόξαν αὐτῶ παρέχον ἐσθιόντων. ἔτι καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ σάρρα. ἅ δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶναι, ἤδειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ διρήσθαι αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγυημυῖαν. τῆς δ' γυναικὸς ἐν τούτῳ μειδιάσασης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιίαν ἐπιούσης, αὐτῆς μὲν ἐνενηκοντα ἔτη ἐχούσης, ἅ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἐκεῖνοι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας, ἀγγέλους θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθείη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων τῶ θεῶ παῖδος, δύο δ', σοδομίτας καταστρεψόμενοι. ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἤλγησεν ὅτι τοῖς σοδομίταις, καὶ τὸν θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε φείσασθαι, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. ἅ θεὸς δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν πόλιν. (καὶ ὁ λὼτος αὐτοὺς ὅτι ξενίων παρεκάλει. λίαν γὰ ἦν φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς τῆς ἄβράμου χρηστότητος.) οἱ δ' σοδομίται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους ὑπερπερεία τῆς ὄψεως διαφέροντας, καὶ φοβηθέντας λώτῳ καταχθέντας, ὅτι βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τὸ ὥρας ἐπράξησαν. τὸ δ' λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνη τῶν ξένων, ἀλλ' ἐχθὲ αὐδῶς τὸ παρ' αὐτῶ κατηγορῆς, εἰ δ' ἔχουσιν ἀκρατῶς, τὰς θυγατέρας, αὐτὸ ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ὅτι θυμίαις αὐτῶν λέγοντος παρεῖχεν, οὐδ' οὕτως ἐπείσθησαν. ὁ δ' θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῶν ὅτι πῖς τολμήμασι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὸ ἴσοδον τὸ εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν δ' κατέκρινε πάνδημον ὄλεθρον. λῶτος δ' ἅ θεοῦ τὸ μέλλουσιν τῶν σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῶ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα ἔτι τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι ἀναλαβών. οἱ δὲ μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τὸ ἐξόδε, ἀληθείαν ὑπικαλοῦντες τοῖς ὑπὸ τῶ λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ θεὸς ἐνσκήψει βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συὶ τοῖς οἰκήτορσι κατεπέμπερσε καὶ τὴν γῆν ὁμοίως πυρώσας ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τῆς ἰουδαϊκῆς ἀναγράφοντι πόλεμον. ἡ δ' λώτου γυνὴ ὠθοῦσα τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν σωρεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονῆσαι τὸ θεῖ αὐτὴ, ἀπηγορεύκοτος τῶ θεῶ τοῦτο ποιῆν, εἰς στήλην ἁλῶν μετέβαλεν. ἱσταται δ' αὐτὴ, ἔτι γὰ καὶ νῦν διαμένει. διαφεύγει δ' αὐτὸς μὲν τῶν θυγατέρων εἰς βραχύτι χωρίον κατέχων, θεσπρωτὸν ὑπὸ πυρός. ζοὼρ ἔτι καὶ νῦν λεγόμενον, καλοῦσι γὰ ἕτως ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα ὑπὸ τε ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ τροφῆς ἀπορίας πολυπόνως διῆγε. αἱ δ' παρθένοι πᾶν ἠφανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ συνουσιάζουσι διανοήσασαι λαθεῖν. ἐπίσιοι δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ γένος σκληπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μωάβος. ὅπερ δ' ἄν τις

ἀπὸ

λοὶ παῖδες. Ἄμμανον δ' ἡ νεωτέρα ποιήσατο. χρόνους ἡμῶν δηλοῖ τὸ ὄνομα. κτίζει δ' αὐτῶν, ὁ μὲν Μωαβίτας, μέγιστον ἔντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος. Ἀμμανίτας δ' ἕτερος. συγγενεῖς τῆς κοίλης ἐστὶν Ἀμφότερα. καὶ λωτὸς μὲν, τοιαύτην σωζόμενη τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρησιν χωρὶς ἀγνοείας. Ἄβραμος δ' μετοίκησεν εἰς γέραρα τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι τὴν ἀρχὴν, ὁμοία τοῖς πρὶν ὑποκειμένοις. Διὰ τὸν φόβον. ἐδεδίει γὰρ Ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν τόπων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς ἀρχῆς, φθόνου ὡς τὰ πολλὰ. ἔρως δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς αὐτῷ περιπεσούσης ἐκ θεοῦ, καὶ τῶν ἰατρικῶν ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν ἅψασθαι τῆς ξένης γυναικὸς. καὶ ῥᾴδιον διαπεθεὶς, φράζει πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτην ἐπαγαγὼν τὴν νόσον ὑπὲρ ἐκδικίας ξένης, φυλάσσων ἀνέφερεν αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖσαν ἐπαγγέλλεσθαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεται τε παρέξειν αὐτὸν δίκαιον, τὰ λοιπὰ ἀδεοῦς ἔχειν πρὸς τὴν γυναῖκα ἐμποιῶν. ταῦτ' εἰπὼν, μεταπέμπεται τὸν Ἄβραμον, συμβαλλομένων τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἔτι πρὸς τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισομένης τι τῶν αἰσχρῶν ἐκέλευσε θαρρεῖν. θεὸν γὰρ αὐτὸ κήδεσθαι, καὶ καθ' ἑαυτὸν τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνης μεμηχανῆσθαι νομίζεσθαι. ἐξ οὗ θεοῦ μάρτυρος αὐτῷ καὶ τὰ τῆς γυναικὸς σωφρονοῦντος, ἔλεγε μηδ' ἂν ἐφεστηκέναι τὴν ὀργὴν εἰ γαμετὴν οὖσαν ἠπίστατο. ὡς δ' ἀδελφὴν ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν. ὧδε καλεῖ ἢ πρᾶος ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν ἵλεων ποιεῖν. παρ' αὐτοῦ τε μένειν βελομένῳ, πᾶσαν ἀφθονίαν ὑπάρξειν. ἀπιέναι τε βουλομένῳ, πέμψειν τε καὶ πάντων ὅσων ἂν χρείζων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο. τοῦτ' ἐπαινοῦντος, Ἄβραμος ὅτι τὴν συγγένειαν τῆς γυναικὸς ἐψεύδετο ἐλεγεν. ἀδελφοῦ γὰρ αὐτὸν εἶναι παῖδα, καὶ δίκαι ταύτης ὑπομνήσεως οὖσι ἀσφαλῆ τὴν ὑποδημίαν ὑπολαβεῖν. ὅσοι τε διὰ τὸ μηδὲν αἴτιον τῆς νόσου γενέσθαι. πρὸ γοῦν μηθὲν αἰτησαμένου δεῖ τὰ σωτήρια ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, καὶ παρ' αὐτοῦ μένειν. Ἀβιμέλεχος τὴν τε γῆν πρὸς αὐτὸν νέμει καὶ τὰ χρήματα, καὶ συνθέσεται ἀδόλως πολιτεύεσθαι, ὑπὲρ τῶν φρεάτων ποιούμενον τὸν ὅρκον, ὃ βηρσουβὲε καλεῖται. ὅρκιον δὲ φρέαρ λέγοιτο ἂν. οὕτω δὲ ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασαν. γὰρ δὲ Ἀβράμῳ μετὰ πολὺν καὶ παῖς ἐκ σαρρᾶς, ὡς αὐτῷ ὑπὸ θεοῦ προεῖρηται. ἐν ἴσαακον ὠνόμασε. τοῦτο γελῶτα σημαίνει. Διαμένει τὸ τὴν σαρρᾶν μετὰ πάσης τεκεῖν φήσαντος αὐτὴν θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκετὸν πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν οὕτως ἐκάλεσεν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη. ἑκατὸν δὲ Ἄβραμος. πατὴρ δὲ πάσης ἑκατέρων τῷ ὑγιεῖ ἔτει. ἐν οἷς μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι, καθ' ἑκάστου μὴ παιδὸς ἔθος ἔχουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς.

niori Ammanus, qvod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate, alter vero Amonitarum; utrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migravit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte, qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum ejus loci regem: qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus gravis impedivit divinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab injuria conjugis hospitis. mox cum meliuscule habere cœpisset, indicat amicis, quod Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans jus hospitii, & uxori ejus ab injuria cavens. nō enim sororem esse, sed uxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia conjugis jubet, Deum enim ejus curam habere, cujus auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciviſſet. ad hæc rogabat, ut æquo animo in se esset, Deumque propitium redderet. Et sive apud se maneret, nihil ei defore: sive abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia, qvorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem ajebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quam pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide utrinque servandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersube vocatur: ea vox juramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus servat. Nec ita multo post Abrahamus filium e Sara suscepit, juxta promissa Dei, quem Isacum nominavit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei jam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit hujus appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus vero annorum centum, ipso anno, qvo Isacus est natus. eum octava mox die circumcidunt, qui mos adhuc Judæis durat, ut post totidem dies circumcisionem celebrent.

Genes. 20.

Gen. 21.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ Ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Ἀράβων.

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.

Ἄραβες δὲ, μετὰ ἔτος τρισκαιδέκατον. Ἰσμαήλου δὲ κτίσης αὐτῶν τὸ ἔθνος, Ἀβράμου γεγονὼς ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐφ' ᾧτε περιτμηθῆναι τῷ χρόνῳ, περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθήσομαι μετὰ παλλῆς ἀκριβείας. σαρρᾶ γὰρ γεννῆσαι τὸν Ἰσμαήλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς ἀγαρηνῆς, τὸ μὲν πρῶτον ἐστέργησε, καθὸν ἀπολείπεσθαι

Genes. 21.

Abrabes vero post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorū autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo jam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, e famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus. alebatur

enim in ſpem ſucceſſionis. verum poſtquam ipſa Iſacum peperit, non amplius æqvum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu major, defuncto communi patre injuriam ei facile inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo, ut eum una cum matre aliqvo ablegaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis utre aquæ ac panibus, juſſit ire, quo eos neceſſitas duceret, & cum defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cumq; nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis, ulterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicavit, & curam educandi pueri habere juſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum vero mulier, meliori ſpe concepta, cum incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam evaſit: Poſtquam autem ad virilem ætatem pervenit, uxorem ei conjunxit Ægyptiam genere, unde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Jeturus, Napheſus, Calmaſus. hi, quicqvid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare, habitant, Nabataæ nomine regioni indito. Sunt autem hi, a quibus Arabes gentem ſuam ejusque tribus denominaverunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

A τῆς ὡς πρὸς ἴδιον ἀνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὑπὸ τῆς ἡγεμονίας ἀλλαδοχῆ. τεκοῦσα δ' αὐτὴ τὸν ἴσακον, ὡς ἡβίου συνεκτρεφέσθαι τούτῳ τὸν ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τοῖς παισὶν αὐτῆς ἀποθανόντος. ἐπειδὴν οὖν τὸν Ἄβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μὴ τῆς μητρός. ὁ μὲν οὖν κατ' ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τῇ αὐτοῦ γνώμῃ οἷς ἡ σύμβουλος ἐπαιδάκει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δ', καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὲρ τῆς σύμβουλος προτεινομένοις, πεισθεὶς παρεδίδου τὸν ἰσμαήλον τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτὸς χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῃ ἐπέλιπεν ἀπέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῃ. ὡς δ' ἀπέβησαν ἐπιλελοιπότα τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. ὕδατος γὰρ ἀναιζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τλῆ ψυχὴν ἀφῆ, πρόσω προῆλθε. σωτυχὼν δ' αὐτῇ θεὸς ἄγγελον, τὴν τε φράζει πεφυκυῖαν, καὶ κελεύει προνοεῖν τῆς ἀνατροφῆς τοῦ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτὸν ἀγαθὰ πεμένειν ἐκ τῆς ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' εὐαρεστοῦσα πίστις προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα πιμέσι, διὰ τὸν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, διαφθύγα τὰς παλαιπωρίας. ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδὶ, γύναιον ἄγεται, τὸ γένος αἰγύπτιον, ἐνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἐκγενὲς. ἐξ οὗ γεγένται ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα παῖδες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀδβεήλος, ἠδουμᾶς, μάσαμος, μαμμασσος, μάσμησος, χέδαμος, θεμανὸς, ἰέτουρος, ναφαισσος, κάλμασος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπὸ Εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβατινὴν τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ τῶν Ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ Ἀβράμου ἀξίωμα.

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Geneſ. 22. ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat, ut unigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat, hunc affectum & benevolentiã parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quam Deum colens: qvo ſucceſſore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud gravatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis ejus periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, ut victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit, utque præſenti felicitate ſuo favore frueretur, filium Iſacum popoſcit, ut ſacrificium & victimam ſibi offerret. jubebat autem, ut in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem ejus illuſtriorem fore, ſi vel filii ſalutem voluntati divinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei, per quem omnes viverent, celans uxorem tam Dei mandatum, qvam ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem ulli rem indicans, ne forte aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσάκου ὃς ἦν γνήσιος Ἀβράμῳ παῖς.

ΙΣακον δὲ ὁ πατὴρ Ἄβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ ὑπὸ γήρως κατ' εὐχὴν αὐτῷ δοθέντα θεοῦ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπαρχων πάσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ πρὸς τὴν θεὸν θρησκείαν ἐσπουδακώς. Ἄβραμος τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ἡγούμενος καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐτύγχανε. τοῦτο μέν τοι κατὰ τὴν θεοῦ βούλησιν ἐτυχεν. εἰς διάπειραν αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τῆς πρὸς αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἴη παρεσχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀπουσίας ἔχη τὸν υἱὸν ἴσακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θύμα καὶ ἱερεῖον προσαγαγεῖν. ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ μώριον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν ἐμφανίσειν τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. Ἄβραμος δὲ, ὅτι μηδένι κρείνων πειθαρχοῦσιν τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἀπαυθαδίζεσθαι δ' ὑπουργεῖν ὡς σκηπτῆς σκεύη προνοίας ἁπάντων ζώντων, ἀπεκρυψάμενος πρὸς τὴν γυναῖκα, τήν τε τοῦ θεοῦ προτροπὴν, καὶ ἃ εἶχεν αὐτὸς γνώμην πρὸς τῆς δὲ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἀνωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν ἴσακον

μετ'

καὶ δύο ὑικετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἁπαντῶν ἕνεκα, ἅπαντες πρὸς τὸ ὄρος. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν ἡμέρας συνεδεύσαν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δέ, ὡς κατόπιον ἤδη αὐτοῖς τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, μόνος τὸ παιδάριον προσλαβὼν εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' ὃ τι ἱερὸν ὁ Δαυὶδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ἅπερ καὶ λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου· τοῦ γὰρ ἱκανὸν πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος, πόν τι βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τι καὶ μέλλοι θύειν, ἱερεῖα μὴ παρόντος. ὁ δέ, τὸ δεῖν αὐτοῖς παρὼν ἔλεγεν, ὅντα ἱκανὸν καὶ τῶν σὺν οὖσιν εἰς θυσίαν ἀνθρώπους θαλάσσης, καὶ τὰ ἔντα τῶν ἐπ' αὐτοῖς θεροῦσθαι ἀφελέσθαι. δώσειν οὖν καὶ κείνῳ ἅπερ ἐρεῖς, εἴπερ ἐρεῖς μέλλει τῇ θυσίᾳ θαλαττυχήσειν αὐτός. ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ξύλας ἐπενηνέχθαι, καὶ ἦν εὐτρεπὴς λέγειν τὸν υἱόν, ὦ παῖ, μυρίας εὐχὰς αἰτησάμενός σε γεγένηταί μοι θαλὰ δὲ δὴ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, σὸν ἐστιν ὅπι μὴ πρὸ τῆς τὴν ἀνατροφὴν ἐφιλοτιμησάμην, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσειν ἐμέ, ὡς εἰ σὲ ἰδοίμι ἡνδραγαθηκότα, καὶ τελευτῶν ἀξιόχρεον τῆς ἀρχῆς τὸ ἐμαυτοῦ καταλελοιπώς. ἀλλ' ἐπεὶ δεῦρο τε βλέπομεν ὡς παρ' ἐμοὶ νέμῃ, καὶ πάλιν τοὐτῳ δοκοῦμεν ἀποτίθεσθαί σε, φέρε γενναίως τὰ καθ' ἑαυτόν. τῷ θεῷ γὰρ θαλαχωρῶ παντὸς ἀξιώσαντι πρὸ ἡμῶν τῆς τιμῆς, ἀνθ' ὧν εὐμενὴς γέγονέ μοι θαλασσάτης καὶ σύμμαχος πάντα ἀπέτυχεν. ἐπειδὴ γὰρ γυνὴ γεγένησαι, ἀποθανοῖσθαι, ὃ τὸ κοινὸν ἅπασι δεῖν ζῆν τρόπον, ἀλλ' οὐ πάσης ἰδίᾳ θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας ἀπεπεμπόμην, ἄξιον εἶναί σε κρίναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μήτε πολέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπάσαν πέφυκεν ἀνθρώπους, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν δὲ καὶ ἱερουργίας οἰκείας ψυχὴν τὴν σὴν ἀποδεξομένου, καὶ παρ' αὐτῷ καθέζεσθαι. ἴσθι τέ μοι ὡς κηδεμόνα καὶ γηροκόμον, διὸ καί σε μάλιστα ἀνατρέφομεν, τὸ θεῖον ἀντὶ σοῦ τὸ παρεχημένον. ἴσασι δὲ, πατρὸς δὲ ἦν οἷα πεπυγκότα γνησίου εἶναι τὸ φρόνημα ἀνάρ, δέχεσθαι πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς οὐδὲ γενόμενος τῆς ἀρχῆς ἐκ θεοῦ καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀποθήσεσθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸ τοῖς ἀμφοτέρων βουλήμασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνος τὸ πατρὸς τοῦτο προσουρούμενος μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἦν, ὥρμησεν ὅπι τὸ βωμοῦ καὶ τὴν σφαγήν. κἀνεπράχθη τὸ ἔργον μὴ φάντος ἐμποδὼν τὸ θεῖον. βοᾷ μὲν γὰρ ὀνόματι τὸ ἄβρεγμον, ἔρχων τὸ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ ἐπιθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου, τὸ σφαγὴν αὐτοῦ προσρέξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδὲ οὗ πατέρα ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ τοιαύτης ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὸ διάνοιαν, εἰ καὶ τοιαῦτα προστασσόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας, ἡδέως μὲν εἰς αὖθις παρέχειν, οὐχ ὑστερήσειν δ' αὖτ' εἰς πᾶσι ἐπιμελείας καὶ γήρους ἀξιώσασθαι, ἐσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσεσθαι εὐδαιμονίας, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις θαλαδώσειν μεγάλων ἡγεμονίαν. προεθέσπιζε τὸ γένος τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πολὺν ἐπιδώσειν καὶ μνήμιμον αἰώνιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς ἡμιάρχοις. τήν τε Χαναναίαν ὅπασιν ἔθνεσι καταπτήσεσθαι, ζηλωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ταῦτα ὁ Ἰσὰκ ἔπων, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγε αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοῖ σεσωσμένοι,

A cum duobus ſervis, impoſitisq; in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad montem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſervi. tertia vero die, cum jam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo, cum ſolo puero aſcendit in montem, in qvo poſt David templum conſtituit: ferebantque ſecum, quicquid ad ſacrificium pertinet, absque victima. Iſaco vero, qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontanteque, quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille, Deum daturum, ajebat, qui potens eſſet hominibus &, quæ non habeant, largiri &, quæ habeant, adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interventurus. poſtquam autem, ſtructa ara, ligna impoſuerat, omnibus apparatis, ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educavi, nihil beatius exiſtimans, quam ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt, ut te ſuſciperem, ac nunc rurſum, ut te amittam, fer generoſe hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo favore, quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis, ut moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri univerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo, ut credere par eſt, indignum te cenſente, qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: ubi memor, cur te potiſſimum educaverim, ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per te ipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum, qui unquam natus eſſet, ſi tam Dei quã patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet utriusq; placitis: quandoquidem, etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi, jamq; minimum aberat, quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamũ, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque ut, quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed ut probaret ejus animum, an etiam talibus juſſis pariturus eſſet. nunc cognita ejus promptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere, quicquid illi hactenus conceſſerat, non deſuturam autem nec in poſterum ſuam providentiam, tam ipſi quam ejus generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum, vitaq; feliciter exacta, filiis germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore, ut genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quam numero augeretur: ipſorum etiam autorum ejus generis memoriã fore ſempiternã. regione quoque Chananæa bello quæſita, uſque ad invidiam omnium exterarum gentiũ fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improviſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

ſibi redditi,auditaq; tantæ felicitatis promiſſione,mutuo ſe complectebantur: mactata deinde victima,incolumes adSaram ſe receperunt.vixeruntque beati, omnes eorum conatus Deo proſperante.

CAP. XV.

Sara obitus Abrahami conjugis.

Geneſ. 23. SAra autem non multo poſt moritur, cum vixiſſet annos viginti ſeptem ſupra centum.Sepulta eſt in Hebrone, Chananæis publicè jus ſepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit ſepulturæ locum quadringentis ſiclis emere de Ephremo quodam Hebronenſi cive: ubi monumenta ejus & poſterorum ſunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo à Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit.

Gen.24.25. POſt hæc duxit Chæturam,ex qua nati ſunt ei filii ſex,viri prudentes & induſtrii, Zembranes, Jazares, Madanes, Madianes, Luſubacus, Suus: qui & ipſi filios habuerunt,Suo Sabacanes natus eſt & Dadanes. huic Latuſimus, Aſurus, Luures. Madanis vero fuerunt, Epha, Ophres, Anochus,Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor,occupaveruntque Troglodyticam regionem,&ArabiæFelicis quicquid ad rubrum mare pertinet.Fertur etiam,qvod hic Ophres cum exercitu profectus occupavit Libyam, quam poſtea nepotes ejus tenuerunt, Aphricam ab ipſo denominatam,Atteſtatur huic opinioni & Alexander Polyhiſtor ſic ſcribens: Cleodemus, inquit,propheta,cognomine Malchus, qui ad imitationem Moſis legislatoris Judæorum hiſtoriam contexuit,narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios ſuſcepiſſe, tres nominatim recenſens,Aphram,Surim,Japhram. à Suri appellatam Aſſyriam.Ab Aphra vero & Japhra urbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militaſſe contra Antæum.Herculem etiam ex Aphræ filia genuiſſe filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum,à qvo Sophaces barbari habent nomen.

Iſaco autem jam ferme quadragenario Abrahamus pater conjungere volens uxorem Rebeccam Nachoris fratris ſui neptem , mittit maximum natu famulorum ad ſponſalia, prius accepta fide obligatum.modus vero devinciendi fuit talis:Subditis ab altero alteri manib⁹ ſub femora, Deum ita teſtem invocabant eorũ, quæ deſtinaverant.Miſit etiam dona ad illos,vel rara illic vel nunquam ante viſa.Profectus autẽ famulus diuturnum iter faciens,eo qvod difficilis eſſet tranſitus per Meſopotamiam , hyeme propter cœni altitudinem,æſtate ob aquarum inopiam,ad hæc propter latrocinia, quæ vitari non poterant, niſi à cautis,tandem pervenit ad urbem Carras.& cũ veniſſet in ſuburbium,incidit in complures puellas euntes aquatũ:moxq;intra ſe precatur,ſi Deo gratæ forent hæ nuptiæ,ut inter illas inveniretur Rebecca,ad quam filio deſponſandã Abrahamus

καὶ παυτῶν ἀγαθῶν, ἀγγελίας ἀκηκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους. καὶ θυσαντες, ἀπενόσησαν πρὸς τὴν σάῤῥαν. καὶ δίηγεν εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐβεληθησαν τῷ θεῷ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιϛ.

Περὶ σάῤῥας τῆς Ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάῤῥα μὲν ὁ πολὺ ὕστερον ἀπεθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. ἔθαψαν δ' αὐτὴν ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων καὶ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸν τάφον. Ἀβράμιος δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' Ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῆς χεβρῶνος. καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπογονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαντο.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ἐκ χαττούρης Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν τρωγλοδυτῶν Ἀβράμῳ ἔθνος ἐφυνήθη.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαττούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐξ γίνονται, ὡς τε πένθος καρτερὸν καὶ δεινὸν συμπέσαι, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσούβακος, σοῦος. φύονται δ' καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοὶ μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτοις δ', λατουσιμος, ἄσσυρος, λουέρης. μαδάνου δ', ἤφας, ὤφρης, ἄνοχος, ἔβιδας, ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐγγόνοις Ἀβράμου ἀποικιῶν ἔθνους μηχανὰ δ', καὶ τὴν τε τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, καὶ τῆς εὐδαίμονος ἀραβίας ἔσον ἀπὸ τῶν ἐρυθρᾶν θαλάσσαν καθήκει. λέγεται δ' ὡς ἔστος ὁ ὤφρης, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἐγγονοὶ αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ τὴν γῆν ἀπ' ἐκείνου ὀνόματος, ἄφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ἔτως. κλεόδημος φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχος, ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαττούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων τρεῖς, ἄφερραν, σουρεὶμ, ἴαφραν. ἀπὸ σουρεὶμ μὲν, τὴν ἀσσυρίαν κεκλῆσθαι, ἀπὸ δ' τῶν δύο ἀφράτη καὶ ἰαφρᾶ, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἄφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους γὰρ ἡρακλεῖ στρατεῦσαι ἐπὶ λιβύην καὶ ἄντιον. γήμαντά τε τὴν ἄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γενέσθαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς δέδωρον. τούτου δ' γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λεχθῆναι. ἱστορεῖ δὲ καὶ πασαρμᾶς ὁ ἔτος γεγονέναι γυναῖκα γνῶσιν ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχώρου παιδὸς θυγατέρα δ' ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τ' μνησείαν ἐξουσάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὐτῷ τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπιφέροντες, ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἐπέμπε δ' καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, διὰ τὸ ἀπάνιον ἢ μηδόλως ἐπιχωριάζειν οὕτος ἀπερχόμενος χρόνῳ διὰ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδευόμενην τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, θέρος δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ λῃστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφεύγειν οὐκ ἐνῆν μὴ προνοοῦσι τούτοις τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἐφικνεῖται καιρὸν. καὶ γὰρ ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις συντυγχάνει τοιαύταις, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἐν τῷ παιδὶ ἄβραμος

μνησευ-

μησευσάμην ἐξαπορεῖλιον, εἰ κῆ νοωῖ τὸν αὐτὸ A eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quod
μέλειν ὁ γάμος ἔτι συμπλέοιθαι, ὧν ἐκείναις εὑρεθῆ- cæteris negantibus, ipsa potum roganti præberet.
ναι, γνῶμοδοίσας τε αὐτὸ, τῶν μὲν ἄλλων αἰτοῦντι πο τὸν hæc secum volutans accedit ad puteum, poscens
δεηθουμένων, σκιὴν ἢ αὐτῷ ὠφελχέσης. καὶ ὁ μὲν ὅτι ab eis potum. illis vero causantibus, aquam se
τοιύτης ὢν ἀμοιβῆς, ὅτι τὸ φρέαρ ὠφελχύσειε, καὶ πα- non sine labore acquirere, quam domum defe-
ρακαλεῖ τὰς παρθένους πο τὸν αὐτῷ ὠφελχεῖν. τῶν δὲ rant, non aliis præbeant: una omnium, objurga-
ἐκτρεπομένων καὶ χρηζουσῶν οἰκαδε κομίζειν, ἀλλ' tis reliquis, negando eas unquam inter homines
οὐκ ἐκείνῳ ὠφελχεῖν. καὶ γὰ οὐ δὲ ἀλλπιον εἶναι τὸ ὕ- versatas, quæ ne aqvam quidem impertirent, be-
δωρ, μίαν ἐξ ἁπασῶν ἐκείνας τὸ τῆς ὡς τὸν ξένον B nigne hospiti potum offert. at ille, certa jam spe de
ἀπαλγῆσαι δυσκολίας τινός. ἀλλ' οὐ κοινωνήσειν eventu concepta, volens tamen verum cogno-
ὡς ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, ἀφ' μηδὲ ὕδατος μετιδῶ- scere, collaudata prius virginis indole & beni-
σει λέγουσαν. καὶ παρέχει αὐτὸ Φιλοφρόνως. ὁ ἢ, ὡς gnitate, quæ vel cum sua fatigatione roganti
ὑπὸ μὲν τῶν ὅλων ἥδομαι, βλόμαι δὲ ἢ τὶ ὠφελη- submministrare non gravaretur, scisciatur, ex
θῆναι μαθεῖν, ἐπήνει τε τῆς εὐμηδείας αὐτὶ καὶ τ' χρη- quibusnam esset parentibus: gratulatus eis ta-
στότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείας πόνε τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν lem filiam, & imprecatus, ut eam ex animi sen-
σπεύδει. ἐπιθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων. καὶ κα- tentia viro probo elocarent, ex quo germanos
τανύσσεται αὐτοῖς χρόνησιν τοιαύτης παιδός. καὶ νυμφεύ- ac legitimos liberos pareret. puella in hoc qvo-
σεσθαι ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς que ei gratificatura genus suum indicat. Rebec-
ἀγαθοῦ παῖδας αὐτῷ τεξομένην γνησίους. ἡ δὲ, οὐδὲ C ca, inquit, mihi nomen est, pater vero fuit Bathu-
τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βλόμενον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ el. qvo defuncto, Labanus frater meus & do-
τὸ χρὼς ἀπεσήμαινε. καὶ ῥεβέκκα μέν φησιν καλοῦμαι. mum curat & matrem, meæ quoque virginitatis
πατὴρ δ' ἐμοὶ βαθουήλ ὦ. ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνη- tutor. His cognitis, homo gaudebat ob ea, quæ
κεν. λάβανος ἢ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, ὅτε οἴκου παν- sibi acciderant, quæque audivisset: manifesto
τὸς σὺν τῇ μητρὶ σπουδόμενος, καὶ τῆς ἐμῆς παρθε- cernens Deum hoc iter prosperare, prolato dein-
νίας ἐπιμελούμενος. τούτων ἀκροασάμενος, ἐκαμέ τε de monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus
τῆς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν ætas hæc delectatur, obtulit ea puellæ, dicens,
αὐτῷ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. ἢ δὲ προκομί- D hanc esse gratiam & honorem pro communicato
σας ὁρμισκόν τε καὶ τινας κόσμους ἐς ὑπερτερεῖς φορεῖν potu, ipsamque dignam, quæ accipiat, cum inter
παρθένοις, ἀνεδίδα τῇ κόρῃ ὅτι τῷ πίνειν χαρίεις ἀμοι- tot virgines bonitas ejus emineat: rogabat et-
βὴν εἶναι λέγων, καὶ γέρας δίκαιον τοιοῦτον αὐτὶν τυγ- iam, ut ad domesticos ipsius divertere liceat,
χάνειν, ἀναβὰν ὠφελὰ τὰς τοσαύτας παρθένους ἡμομέ- quandoquidem, nocte jam appetente, ulterius
νας. ἠξίωτε παρ' αὐτῆς καταχθεῖσα, ἐ προσωτέρω progredi non detur. ferre se mundum mulie-
χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρουμένης, κόσμον τε φέ- brem magni precii, qui nusquam tutior esse pos-
ρων γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν σὺν ἀσφαλε- sit, quam apud eos, qvorum probitatem jam esset
στέροις ἔφασκεν, ἢ τούτοις οἷς αὐτῆς ἐπειράθη. τεκμαίρε- expertus. conjecturam enim se facere ex ipsius
σθαι δὲ καὶ τὸν τῆς μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ φιλανθρω- E moribus, matrem quoque & fratrem pari huma-
πίαν αὐτῆς ἐλέγω, ὡς οὐ δυσχεραίνουσιν, ὀκ τῆς ὠφελίας nitate esse præditos, neque gravatim hospitem
αὐτὸν ὀρεπῆς. ὅδε γὰ ἐσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sum-
πλέονος καὶ λαβανεως ἰδίους χρησόμενος. ἢ δ', εἰ μὲν ptui futurum, ad hæc illa, bene eum de paren-
τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν tum humanitate conjectare, sed non recte face-
αὐτὸν εἶπεν, ἐμέμφετο ἢ ὡς μικρολόγους ὑπειληφότα, re, quod tam illiberales suspicetur. omnia enim
πάντων γὰ ἀμισθὶ μεθέξειν. δηλώσασα μέντοι λα- sine precio habiturum, indicaturam tamen pri-
βάνῳ πρότερον τὰδελφῷ, συγχωροῦντος ἄξειν αὐτὸν us Labano fratri, cujus permissu ipsum adduc-tu-
ἔλεγε. ὡς ἂν τούτου ἡδομένου παρῆγε τὸν ξένον, τὰς F ram. quo facto, postquam adduxit hospitem,
μὲν καμήλους αὐτὸ θεραπεύοντες οἱ λαβάνου θερά- servi Labani camelos curandos acceperunt, ipse
πωντες, ἐπιμέλουν. αὐτὸς ἢ δειπνήσων ἠγάγετο σὺν vero ad cœnam eum secum duxit. qua peracta,
αὐτῷ. ὡς μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὸν μη- sic eum & matrem puellæ est allocutus: Abra-
τέρα τῆς κόρης ἄβραμος, θαῤῥοῦ μέν ἐστιν υἱός. συγγνὺς hamus filius est Tharri, vester autem cognatus.
δ' ὑμέτερος. ναχώρης γὰ τούτων τῶν παίδων ὁ γοννα- Nachores enim tuorum, matrona, liberorum a-
πάππος, ἀδελφὸς μὲν ἀβράμου, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμο- vus, Abrahami erat frater, eodem patre, ea-
μήτριος. πέμπει τοίνυν οὗτος πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τὸν demque matre prognatus. is nunc mittit me ad
κόρην τοῦτον, παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς G vos, postulans hanc virginem filio suo conjugem
γνήσιος ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος. ὅτι ταῖς πᾶσι τεθραμμέ- dari, quem legitimum habet unicum, & ad o-
νος τῷ μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τὸν ὅλον mnium suarum facultatum hæreditatem educa-
μοῖραν τοῦ λαβεῖν, σὺκ ἠξίωσεν ἀγεσθαι. τιμῶν δὲ τὸ tum, cui cum posset opulentissimam quamvis ex
γένος, τὴν γάμον πολιτεύεται τοῦτον. οὗ τοῦ ἀπουδὴν ἔ τ' ejus regionis fœminis deligere, non est ita vi-
πρεσβύτου μὴ ὑβρίσητε. κῆ ἢ θεοῦ βούλησιν, τά τε sum: sed malens hunc honorem cognationis
ἄλλα μοι κῆ τὴν ὁδὸν ὑπήντησε, καὶ τοῦ παῖδα ἔ τὸν suæ habere, procurat has nuptias. cujus volun-
ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰ πλησίον τῆς πόλεως ἐγγὺς tatem nolite contemnere, divino enim favore,
μοῦ, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ ὠφελ- præter alia, quæ mihi feliciter in hoc itinere suc-
cesserunt, & puellam hanc & vestras ædes inve-

ni. propinqvus enim jam oppido, conspicatus multas virgines, puteum petentes, putavi, ut in

hanc inciderem: quod & factum est. hasigitur A
nuptias, auspice Deo conciliatas, vos quoque
vestra authoritate ratas habetote: & Abraha-
mum, qui me tam accurate huc misit, vestro an-
nutu honorate. illi vero, tum quod rem tam o-
ptabilem approbarent, tum quod Dei sententiam
accedere cognoscerent, mittunt eam, quibus po-
stulabatur conditionibus: duxitque illam Isacus
facultatum paternarum jam dominus.

CAP. XVII.
De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita
multo post. vir in omni virtute eximius, &
pro sua insigni pietate Deo egregie carus. Vixit
annos centum septuaginta quinq;; sepultus est in
Hebrone juxta uxorem Saram, communi cura fi-
liorum suorum, Isaci & Ismahelis.

CAP. XIIX.
De Isaci filiis Esau & Jacobo, & nativitate eorum.

Genes. 25. DEfuncto autem Abrahamo, uxor Isaci ge-
rebat uterum: cujus mole crescente indies,
anxius consuluit oraculum. Responsum est, ge- D
mellos ei parituram Rebeccam, & ab utroque
descensuram gentem autori suo cognominem:
& quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec
multo post, sicut prædictum erat, nascuntur ei
gemini, quorum grandior è capite ad pedes erat
hispidus. minor vero exeuntis ante se cal-
caneum retinebat. pater autem amabat se-
niorem Esaum ex re cognomen habentem. E
nam Hebræi pilos vocant Seir. Jacobus
vero junior à matre amabatur. Fame autem
in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægy-
ptum propter ubertatem regionis, pervenit Ge-
rara, Deo sic jubente. rex autem Abimelechus
excepit eum, quia hospitii & amicitiæ jus inter
eum & Abrahamum intercesserat. cumque ho-
minem initio magna benevolentia prosequere-
tur, motus invidia non potuit in eo affectu per-
manere. videns enim Deum Isaco propitium, F
suumque favorem declarantem, expulit illum.
at ille expertus mutatum præ invidia, secessit,
non longè à Geraris in locum, qui vocatur Fau-
ces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes
aggressi sunt armis opus impedire: sed illo ultro
cedente, visi sunt vicisse. mox cum alio loco fo-
dere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis A- G
bimelechi pastoribus, hunc quoque puteum im-
perfectum reliquit, prudenti consilio meliorem
occasionem expectans. qua deinde oblata, rege
sponte fodiendi potestatem faciente, puteo Roo-
both nomen imposuit, quod significat amplum. è
prioribus vero alterũ vocavit Escon, hoc est pu-
gnam: alterũ Syennam, hoc est inimicitiam. Itaq;
Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis
crescebat. Abimelech autem ratus contra se for-
tunas Isaci augeri, cum quo parum syncere con-
suetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

γαμβρίας, πιξάμενοις παύτῳ ἐμπεσεῖν. ὃ δὴ γέγο-
νε. γάμον θεοῦ ὑπὸ θείας μνησευόμενον ἀπεφάνειας, ὃ
ὑμεῖς κυρώσατε. καὶ ἄβραμον μὴ τοσαύτης ἀπεστελ-
κότα ἀσουδῆς, τοῦ καταπεῦσαι τῷ κόρῳ πιμήσατε.
οἱ ᾧ, καλὰ μὲν ἐῶν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τῷ τε
γνώμῳ δ' θεοῦ σωπῆκαν, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἠξίου
τῷ θυγατέρα. γαμεῖ τε αὐτῷ ἴσακ, τ πραγμά-
των εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ μὲν ὃν τῆς χαυτούρας, εἰς
τὰς ἀποικίας ἐξεληλύθεσαν.

B

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιζ.
Περὶ τῆς ἀβράμου τελδτῆς.

ΤΕλδτᾷ ᾧ καὶ ὁ ἄβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πά-
σαν ἀρετὴν ἀκρος, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀσουδῆς
ἀξίως ὑπὸ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε ᾧ τὸν ἅ-
παντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑ-
κατόν. καὶ θάπτεται ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάῤῥας,
ὑπὸ τῶν παίδων ἰσάκου καὶ ἰσμαήλου.

C

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιή.
Περὶ τῶν ἰσάκου υἱῶν, ἡσαύ καὶ ἰακώβου, καὶ γενέ-
σεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς.

ΙΣάκῳ ᾧ μετ' ἀβράμου τελδτὴν σκύνη τὸ γύναιον. καὶ
τῆς γαστρὸς ὄπι μεῖζον ἀγκουμένης, ἀγωνιάσας ἀ-
νήρετο τὸν θεόν. φραζεισδ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν
ῥεβέκκαν. καὶ φερωνύμα ἐσεσθαι τοῖς παισὶν ἑθνη. τὸ δὲ
μεῖζον πεσοτρηχὺ τὸ δοκοῦν ἐλάσσον εἶναι. πίπτειν
δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον τ θεορρήσιν τὸ θεοῦ, δίδυμα
παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ἀπὸ κεφαλῆς ὄπι τοὺς
πόδας, δασὺ θείοσως ἰδ. τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο πτερ-
νᾶς αὐτὸ τ πέρναν. ἠκάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύ-
τερον, ἡσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς τριχώ-
σεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σηαιρον, τρίχωμα λέγουσιν. ἰακώ-
βος δὲ ὁ νεώτερος, τῇ μητρὶ πρόσφιλης ἰδ. λιμοῦ δὲ
τῷ γῇ καταλαβόντος, ἰσακος δόξαν αὐτῷ χωρεῖν
εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀφθόνους ὑπαρχούσης, ἐπιγερά-
ρων ἀπῆει θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐ-
τὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, τ ξενίαν τ φιλίαν τῷ
ἀβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν διάνοιᾳ χρησάμε-
νος. κατ' ἀρχὰς, ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ φθόνου μέγαν
πρὸς τὸ πᾶν σκωλύετο. ὁρῶν ᾧ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ F
συμπαίροντα, καὶ τοσαύτῃ σφὶ αὐτὸν ἀσουδῇ χρώμε-
νον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοιούτου πάλιν οὐ μεταβο-
λῆς τῆς ἀπὸ βασκάνου πειραθεὶς ἀβιμέλεχου, τότε
μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τῷ λεγομένῳ φάραξα χωρίον
ἐ μακρὰ γεραρῶν. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες
ὄπιπεσόντες, εἰς μάχῃν ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον.
καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέ-
ναι. ὑποχωρήσας ᾧ, ὤρυσεν ἕτερον. καὶ βιασαμένων
ἄλλων τινῶν ἀβιμέλεχου ποιμένων, καὶ τοῦτο κατάλε- G
πτων, ἀπεχώρησεν, διγνώμονι λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ
τῷ ἀδείαν. εἶτα αὐτομάτου ὑδραχόντος αὐτῷ
φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, ῥοώδεσι τὸ φρέαρ ὠνόμα-
σεν. εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν ᾧ πρότε-
ρων τὸ μὲν ἔσκον καλεῖται. μάχης ἂν τις αὐτὸ φήσειε.
τὸ δὲ δεύτερον, σύενναν. ἔχθραν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα.
ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τῷ ἰσχυ,
ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ'
αὐτοῦ φύσεσθαι νομίζων τὸν ἰσακον, ὑποπτον μὲν αὐ-
τοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἠγόμενης, ἐπ' οὐ φανερᾷ

ὑ

ὑ ἔχθρα τῦ ἰσαὰκ ὑ πατρὸς, δέησας μὴ τῆς πρότε- A
ρας αὐτῶ φιλίας οὐδὲν ὄφελος γένηται, πρὸς ἄμιλλαν
ὧν ἔπαθεν ἰσαὰκ τραπέντος, φιλίαν ἄνωθεν ποιῆται
πρὸς αὐτὸν, ἵνα τῶν τραπεζῶν φίλον ἐπαγόμενος.
πάντων δὲ τυγχάνων ὧν ἠξίου, λαβὼ τὴν ἰσαὰκ χρησό-
τητα, ὀργῆς πρόφασιν πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε
καὶ τὸν πατέρα μεγαλομερῶς προτιμῶντος, ἀπῆρεν εἰς
τὴν ἑαυτῦ. τῶν ὑ ἰσαὰκ παίδων, ἡσαῦς, μᾶλλον
ἢ ὁ πατὴρ ἰακὼβ ἔσχε, πεντηκοντούτης γεγονὼς ἔτη, γά- B
μει ἄδαν τὴν ἠλῶνος, καὶ ὀλιβαμὲν τὴν ἐσεβέων
δυναστῶν ἐκ χαναναίων ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτῦ
πατρὸς τῆς μὲν τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μὴ δὲ
πατρὸς συμβουλὴν ποιούμενος. οὐ δὲ γὰρ ἐπέτρεψεν ἂν ἰσα-
ὰκ ἐπ' αὐτῶ τῆς γνώμης γνώμενος. οὐ γὰρ ἂν αὐτῶ
δι' ἡδονῆς σπασάμενος συγγνώμην πρὸς τοὺς ἁμαρτά-
νοντας. οὐ βουλόμενος δὲ ἀπεχθῆ εἶναι τῶ παιδὶ κε-
λεύων ἀφίεσθαι τῶν γυναικῶν, ἔκρινε σιγᾶν γηραιὸς ὢν C
καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, πρὸσ-
καλεσάμενος τὸν ἡσαῦ, καὶ τὸ γῆρας ἐπῶν, ὡς καὶ
δίκαιος πληρώσεως καὶ τῶ κῦ τὰς ὄψεις παθὼν ἐμ-
παθῶς τῶ αὐτῶ θεραπεύειν τὸν θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελ-
θὼν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηράσαντα ἔσω ἀνῆκεν ἡδύσμα-
τόν τε ἑψήσαντα ὡς ἐπιθυμεῖ πατὴρ ἐσθίειν δεῖπνον, ἵνα μὴ τὸ
πνεῦμα τὸν θεὸν, σύμμαχον αὐτῶ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον. ἄδηλον μὲν εἶναι λέ-
γων ὁπότε καὶ τελευτήσειε. πρὸ δὲ τούτου ὡδη- D
γεῖν αὐτῶ βούλεσθαι λέγων τὸν θεὸν τῆς δίκαιος
τῆς κατ' αὐτὸ ὡδηκεκληκότος. καὶ ἡσαῦς μὲν, ὅπὶ τὸ
κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς
τὴν δόξαν ἀξιοῦσα τῶ ἰακὼβ ὡδηγαλεῖν, καὶ
ὡδὸν τῶ ἰσαὰκ γνώμῃ, σκέλεσιν αὐτὸν ἐρίφους
καταφάξαντα, δεῖπνον ὡδοσκεύαζεν. ὁ δὲ ἰακὼ-
βος, ὑπηρετεῖ τῆ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος.
ἐπεὶ δ' ὀπτὰς ἔλαβε τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν E
βραχίονα περιβαλών ἵνα πιστεύοιτο ὡδῶ τῶ πατρὶ
λαβὼ τὴν δασύτητα, ἡσαῦς εἶναι. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα
ὢν ὅμοιος, λαβὼ τὸ εἶναι δίδυμος, ταύτῃ μόνῃ διέφερεν.
καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν ἡμέραν τὰς ὄψὰς εὐρεθεὶς
κακουργῶν εἰς τοὐναντίον παροξύνειν τὸν πατέρα
ποιήσαῖς ταῦτα, προσφέρει τὸ δεῖπνον τῶ πατρὶ.
καὶ ἰσαὰκ ἐπιφθόμενος τῶ κῦ τὴν φωνὴν ἰδίᾳ,
προσκαλεῖται τὸν υἱόν. ὁ δὲ, τὸν βραχίονα προτεί- F
νοντος ὡ τὴν αἰγέαν περιεβέβλητο, πεύσῃς ἐπι-
φώνημα, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακὼβ ὡδηγολήσιον, κῦ
μὴν τὸ τῆς τριχὸς βάθος, ἡσαῦς εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ
μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δεησάμενος, τρέπεται εἰς
εὐχὰς πρὸς ὡδήκλησιν τῶ θεῶ. δέσποτα, λέγων, παν-
τῶν αἰώνων, κ δημιουργὲ τῆς ὅλης ὐσίας. σὺ γὰρ πατρὶ τῶ
ἐμῶ μεγάλων ἰσχὺν προὔθηκας ἀγαθῶν, κ ἐμὲ τῶν
παρόντων ἠξίωσας, κ τῆς ἐξ ἐμοῦ γινομένοις ὑπέσχου
βοηθὸς διαμενῆ καὶ σώτηρ ἀεὶ τῶν κρειττόνων ἔσεσθαι.
ταῦτ' οὖν καὶ βεβαίωσον. καὶ μὴ προΐδῃς με λαβὼν τὴν G
παρούσαν ἀσθένειαν, δι' ὃν καὶ μᾶλλον σου δέομαι
προσέχειν. καὶ μοι παῖδα τοῦτον εὐμενῆ σῶζε, καὶ
πάσης ἀπαλλῆ κακοῦ λαβὼ φύλαττε, δοὺς αὐτῶ βίον
εὐδαίμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις πα-
ρασχεῖν. πᾶσιν δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις
δ', τίμιον καὶ κεχαριτωμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἡσαῦν
ποιεῖσθαι τὰς εὐχὰς, παρεκάλει τὸν θεόν. ἅρτι δ' πέπαυ-
τῶν, καὶ παρῆν ἡσαῦς ἀπὸ τῆς θήρας, ὁ τὴν λαμπρὰν

spicionem aliquantiſper ſeceſſerat, veritus, nequando apud eum plus recens offenſa quam priſtinæ amicitiæ memoria valeret, neve injuriam acceptam ulciſceretur, profectus ad illum amicitiam cum eo renovat, uno è ſuis amicis arbitro adhibito. cumqve Iſacus pro naturæ bonitate injurias ſuas paternæ amiticiæ libenter donaret, voti compos domum eſt reverſus. Alter autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem conſulto. neque enim ille permiſſurus erat, ſi filius ſententiam ipſius expectaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate ejus regionis hominum: nolens tamen moleſtus eſſe filio, jubendo eum: ut mulieres miſſas faceret, decrevit rem totam ſilentio transmittere. Sed cum eſſet ſenex, & viſu orbatus, accito filio, præfatusq; ætatẽ, per quam, etiamſi cæcitatis calamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi ampli⁹ Deum ſolito cultu venerari, juſſit eum venatum ire. Cura, inquit, ut, qvod poteris, capias, & para mihi cœnam: qua ſumpta, precabor Deum, ut tibi dignetur eſſe auxiliator & adjutor per omnem vitam tuam. nam vitæ meæ finis quam longe abſit, incertus ſum: qui prius quam me opprimat, æqvum eſt, ut meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Rebecca malens Jacobo Deum propitium, etiam præter Iſaci mentem, jubet eum hœdis jugulatis cœnam inſtruere. Ille obſequitur matri, juſſu ipſius omnia faciens, cœna vero parata, circumvolutis hœdino exuvio brachiis, ut, contactis pilis, Eſaus crederetur: nam cætera omnino ſimilis, ut gemellus, hoc ſolo differebat: ſolicitus, ne mature in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiens in voce non nihil peculiare, advocat filium. illo vero protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Jacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpicans, jam cœnatus ad Deum precibus invocandum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſeculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, meis quoq; poſteris propitium te fore, & majoribus beneficiis eos cumulaturum promiſiſti. hic tuus favor perpetuus ſit, precor, neve me propter hanc debilitatem deſpicias, quæ facit, ut magis etiam ope tua egeam. Serva puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem: & poſſeſſionem bonorum, qvæ in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deum invocabat, putans ſe Eſao bene precari. vix abſolverat preces, cum Eſaus a venatu revertit, & Iſacus, intellecto errore, nihil tamen

est commotus. Esaus vero postulabat, ut sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quod omnes preces in Jacobum absumpsisset, lugebat, qvod voti compos non esset. quin & pater mœrore ejus motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorumq; præstantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipsi tum ejus posteris mansuram sempiternam: servituram tamen fratri.

Cæterum cum Jacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumventum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Jacobo Mesopotamenam uxorem daret, propinquam genere. jam enim etiam Esaus duxerat Basemmathen Ismahelis filiam. Male enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in qvorum gratiam filius Basemmathen duxit, qvam postea magis quam cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Jacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus avunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre, iter faciebat per Chananæam: cumque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam divertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice pulvini capiti subjecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Jacobe, cum sis patre bono, & avo ob suam virtutem celebri prognatus non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eveniet ex tua sententia conjugium, ad qvod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus majorem prolem post se relinquent. his ego terræ hujus imperium dabo, & eorum posteris, qvi repleturi sunt terram omnem & mare, quam latè sol aspicit. tu ne cede ulli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Jacobo reddidit: quo lætus ungit lapidem, in qvo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod post revertens solvit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: qvod Græcis domicilium Dei significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem pervenit Carras,

Gen. 29.

θείαν ἑστίαν καὶ τῶν ἐλλείπων γλῶτταν. φερομένου δ' ὅτι τῆς μεσοποταμίας χρόνῳ παρῆν εἰς τὸν χαῤῥᾶν. καὶ

Κεφάλαιον ιθ'.

Ἰακὼβ φυγὼν τὴν μεσοποταμίαν, ἀφ' ὧν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβὸς δ' εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ γάμον τῆς Λαβάνου θυγατρὸς ἅμα καὶ ἐκείνης ἀδελφοῦ, ἐπιτρέψαντος ἰσάκου τὸν γάμον ἀφ' ὧν τὸ πειθὼς τῆς βελημασιτῆς γυναικὸς, ἀφ' ὧν τῆς χαναναίας ἐπορεύετο. καὶ ἀφ' ὧν τὸ θεῖος πᾶς ὑπεχώρουν μέσῳ παρ' ὕδενι μὴ ἤξια καταγέσθαι. ὑπαίθρος δ' ηὐλίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπὸ αὐτὸ συμφορουμένοις ὑπιτιθείς. καὶ τοιαύτην καθ' ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ· κλίμακα γῆθεν ἐδόκει ἐφικνουμένην ἐς οὐρανὸν βλέπειν, καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις κατιούσας, σεμνότερον ἢ καθ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τέλος πάντων ὑπὲρ αὐτῆς τὸ θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόματί τε καλέσαι, καὶ πατρῴοις τισὶ τοὺς λόγους. ἰακὼβε, πατρὸς ἔντα σε ἀγαθοῦ, καὶ πάππου δέξαν ἀρετῆς μεγάλης ἀφ' ὑμῶν, καμνειν ὅτι πῆς πυροῦσιν ἃ πρόσηκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καθ' ἄφθονον σὲ δέξεται μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, πρὸς τὸ πεπρῶτον καὶ τὴν ἐμὴν ὑπήκοον. ἄβραμόν τε γὰρ ἐγὼ ἐκ τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα σὸν ἀδαίμονα ἀπέφηνα, ὧν ἀφ' ἧς μοίρας εἰς σὲ κατάθησομαι. θαῤῥῶν οὖν καὶ ταύτην πρεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος· ἀνυσθήσεταί σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐστεύδακας. καὶ γνήσιαί σοι παῖδες ἀφθήσονται, τοῦ δὲ πλήθους αὐτῶν, ἀριθμὸν κρεῖττον ἔσεσθαι μίζοσιν ἢ ἐς αὐτῶν καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τε τούτης κρατῶ τῆς γῆς δίδωμι καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῶν, εἰ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μή τ' εὐλαβοῦ τι πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοῦ συμπόνων τῶν σοὶ πραχθησομένων ἀφέξοι ἂν, ἔντε πῆς νεῶ, καὶ πολὺ πλέω ἐν τοῖς ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προσαγορεύει. ὁ δὲ, πρὸς ἀρὴν γνόμενος ὅτι πῆς εὐφραινόμενοις καὶ καταγελῶσι, φαιδρύνει τε τοὺς λίθους ὡς πλείστων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προσῤῥήσεως γενομένης. καὶ εὐχὴν ποιεῖ θυσίαν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθῆς ἐπανοι. τῷ δὲ θεῷ δεκάτην τῶν πεπισμένων ποιεῖται, ἅτως αὖθις ἀφικόμενος. τιμίον τε κρίνει τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ βηθὴλ θέμενος. σημαίνει δ' τοῦτο

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς περιστοίοις λακῶν, καὶ παῖδας A & cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteũ quendam ſedentes
ἐφήβους, καὶ παρθένους, ὑπέρ τινος ἰδρυμένους φρέατος, συνδιετρίβειν αὐτοῖς χρήζων ποτοῦ. εἰς τε λόγους popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus
αὐτοῖς ἀφικνοῦμενος ἀνέκρινεν αὐτοὺς, εἰ τυγχάνοιεν est, an noſſent quendam Labanum ſuum popula-
λαβανόν τινα παρ' αὐτοῖς ἰδότες ἔτι περιόντα. οἱ δὲ, rem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes. ajunt omnibus
πάντες ἐπιστασθαι ἔφασαν, οὐ γὰρ εἶναι τοιοῦτον ὡς τε ἀ- ſibi notum. neque enim talem eſſe, ut ignotus
γνοεῖσθαι. καὶ συμπαραμένειν αὐτοῖς ἠρώτα τὰ ἀυτοῦ, ἕως eſſe poſſit. quin & filiam ejus una paſcere, demi-
θεάσαιτο ἔτι μὴ τὸν παρεόντα. ὡς δὲ γάρ ταύτης μεμα- rarique ſe, quod nondum adſit, ex ea facile, quæ
θήκει ἀν ἀκριβέστερον ὅσοι περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι πο- cuperet, cogniturum. vix hæc verba finierunt,
θεῖ. αὐτὸς δ' αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρὰ τῶ ἡ παῖς σὺν B cum puella accedit comitantibus ſuis paſtori-
ταῖς ἑπομπεύσι τῶν ποιμένων καὶ δεικνύσι τὸν ἰακωβον bus. ei Jacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem
αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος ἔστος ἥκει τις περὶ τοῦ πατρὸς ἐκ de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gaviſa
αὐτῆς ἀναπυθησόμενος. ἡ δὲ ἡδέως ὑπὸ νηπιότητος ὡς Jacobi adventu, rogabat, quiſnam & unde ad eos
τὴν παρεστίαν τοῦ ἰακωβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ veniret, & cujus rei cauſa: addens optare ſe, ut
πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, καὶ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος. poſſent illi gratificari, quacunque re opus habe-
ἥκιστα δ' εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δεό- ret. Jacobus vero non tam cognatione aut hujus
μενος. ἰακωβος δὲ, οὐχ ὑπὸ τοῦ συγγενείας, οὐδὲ τοῦ ἀφ' ἑαυ- affectu, quam inſigni puellæ forma captus obſtu-
τῶ ὄνοιας, ἀλλ' ἐρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, σκοπῶν- C puit, ut qui perpaucas viderat pulchritudine hu-
τι τὸ κάλλος ὁρῶν οὕτως ἔχουσαν, ὡς ὀλίγας τῶν ic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo
τοιαυτῶν ἰδεῖν. καὶ φησι. ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σε καὶ πα- patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior inter-
τέρα τὸν σὸν εἶπερ λαβανος πατὴς τυγχάνεις οἰκειότης ἐστὶ cedit neceſſitudo, qvam ſit vel tua ætas vel mea.
πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως. ὁ γὰρ βαθου- Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores
ήλου ὁ σὸς πάππος ναχώρου γέγονεν παῖς, ἀβραάμου fuere filii, ex his Bathuelus tuus avus Nachoris
καὶ τῆς ἀρράνου σαρρᾶς, ἰσαακος ἐμὸς πατήρ. ἐγγύον δὲ fuit filius: Abrahami vero & Saræ Aranis filiæ
καὶ νεώτερον τὸ δ' ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμηρεύμα πρὸς D Iſacus meus pater. eſt & propinquior ac recen-
ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λαβάνου πα- tior neceſſitudo, qua ſumus mutuò devincti.
τρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε ἐξ αὐτοῦ καὶ μητρός. ἀ- Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſo-
σπασμὸν δ' ἐσομαι ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ror eſt, eodem patre ac matre genita. itaque con-
ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, ἅτε τὴν πρέπουσαν ἡμῖν συγγε- ſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita ut par eſt, re-
νειαν ἀνανεωσόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης ὁποῖα φιλεῖ novaturus. At illa memor eorum, quæ de Re-
συμπυγχάνειν τοῖς νέοις περιπεπυσμένη ταῦτα ἐξ πατρὸς becca ex patre, ut fit, audierat, ſciensque paren-
τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, ἅτε τοὺς γονεῖς εἰδυῖα πολυωπας tes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum ejus,
αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸ πατέρα ὀνοίας ἐνδα- E complexoq; juvene: optatiſſimam, inquit, & ma-
κρυος γενομένη, περιβάλλει τὸν ἰακωβον. ἅτε καταπασασα- ximam voluptatem affers patri cum tota familia,
μένη, τὴν εὐκταιοτάτην καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτῷ κομί- qui nunquam matris tuæ obliviſcitur, crebram
σαι τοῦ πατρὶ καὶ τοῖς ὅλοις τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅλην illius mentionem faciens, eumq; nuncium cum
τὴν μνήμην τῆς μητρὸς αὐτοῦ ποιούμενος καὶ πρὸς μόνην ταύτην quantavis felicitate non permutaret. tum jubet,
τυγχάνοντι. φαντάζεσθαι δ' αὐτῷ πάντας ἀνυπέρβλητον ἀγα- ut è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, neve diutius
θὸν. χωρεῖν τε σπέυδειν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐπεύ- eum hac voluptate fraudet. His dictis, adduxit
χεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡσυχίαν ἄγοντα, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι eum ad Labanum: & agnitus ab avunculo, tum
τὸ τάλαιον αὐτῷ βραδύνοντα. ταῦτ' εἰπόντος παρῆγαγεν ipſe fuit ſecurus jam apud ſuos, tum illis inexpe-
αὐτὸν πρὸς τὸν λαβανον. ὁ γνωρισθεὶς ὑπὸ μητρώου, F ctato adventu magnam voluptatem attulit. Poſt
αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις ἡσύχαζε, κἀκεῖνος πολ- aliquot autem dies Labanus, gaudere ſe quidem
λὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ἐπιφανείς. μὴν δὲ ejus præſentia magis, qvam verbis exprimere
πλείους ἡμέρας ἐλάβαν χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι poſſet, ajebat; rogabat tamen, quamobrem veniſ-
μᾶλλον ἢ ὡς τοῦ λόγου δηλοῦσθαι ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ſet, relictis parentibus ætate confectis, & qvi
ἣν ἀφίκετο μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλι- ipſius obſequiis ægrè carerent. pollicebatur et-
πών, ὑπεραπίους τὸ παρ' αὐτῷ δεομένους, ἀνεπυνθάνε- iam benignitatem & operam ſuam, in quacun-
το. παρέχειν δὲ αὐτῷ ὑπὸ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρεία. ἰακωβος δὲ, πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων G que re opus haberet. Jacobus vero totam ei
ἰσαακ μὲν εἶναι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἡσαῦ. ὃν causam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe &
ἐπὶ τῶν ἐξ πατρὸς ἐχῶν διήμαρτε σοφία τῆς μητρὸς Eſaum. eum, qui fraudatus ſit patris fauſta im-
ὑπ' αὐτῆς γενομένων, ὑποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφηρη- precatione, per matris artem in ſe translata, cu-
μένον τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν pere ſe interimere, quaſi raptorem principa-
ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο. ταύτῃ τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ὁμῶν παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς tus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum
ἐντολήν. πῶς τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, paternorum. hanc eſſe cauſam ſui adventus,
καὶ τάλαν τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῦς ἡ μήτηρ & mandata matris, præſertim cum omnes
προσλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu
εἶναί τε καὶ τὸν θεὸν παρεῖναι μόνον, ἱκετεύσαντα τοῦτο. mater. Sperare, ſe in rebus anguſtis poſt Deum
præſidium maximum in avunculo reperturum.

Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes avos, tum etiam, ut affectum sororis absenti debitum erga ipsum, præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reverti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinque cognatum deceat. ad hæc Jacobus, se vero libenter accipere conditionem, quantumvis laboriosam, sed æqvum esse mercedis loco sibi dari Rachelis conjugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia ejus opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum, hanc mentionem injicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, ejus petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse, ut aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum, datæ propemodum pœnitere. His assentiente Jacobo, de septem annis est conventum. tot enim voluit servire mercede apud socerum, ut, dato virtutis specimine, magis cognosceretur, quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore, Labanus epulum nuptiale apparat: noctu vero, non sentiente Jacobo, inducit in thalamum alteram filiam Rachele majorem natu, facieque non admodum liberali. at ille, vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore, expostulavit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiose, inquit Liam supposui, sed consuetudine regionis hujus cogente nihil tamen hoc oberit Rachelis conjugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Jacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ devinctus: & exacto altero septennio, Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaqvam ancillæ, subditæ tamen, sed Liam malè habebat amor mariti, qvo sororem prosequebatur, expectabatque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit, quia sibi miseratione divina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto post nascuntur ei tres alii: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Levi, qvod est firmator societatis: Judas, qvod est gratiarum actio. Rachel autem verita, ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, jubet famulam suam Balam cum Jacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, qvasi dicas, Dei judicium: & aliquanto post alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: qvod mater arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam usa. deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, qvod sonat,

Genes. 30.

Λάβαν δὲ ἦ καὶ διὰ τοὺς προγόνους ἐπαχθεῖαν πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ διὰ τὴν μητέρα πρὸς ἣν τὴν διάνοιαν διὰ τῆς θεᾶς αὐτὴν ἀπουδῆς ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρούσης. παιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἀπημελητεῖν κατηφῆ ἔφασκε καὶ προνομίας τῆς πάντων ἀξιώσειν. ἐπὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπελλάσασθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δώρων ἐπαυξῆσαι, καὶ τιμῆς ἧς εἰκὸς ἐστὶ τυχεῖν τὸν οὕτω συγγενῆ. ἰακὼβου δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως πάντα μὲν τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δὲ ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥαχήλου γάμον διά τε τἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχανούσης, καὶ ὅτι διὰ τοῦ λόγου τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως γέγονεν. ὁ δὲ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν δὲ ἡδέως τούτοις, ὑπισχνεῖται τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, σὺν ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μέντοι παρ' αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ χαναναίους οὐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα. μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῶν τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ σωθέντος. ὁ δὲ ἰακὼβου τούτοις συγχωροῦντος, ἐπὶ ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συνίστησιν. παῖδε γὰρ αὐτῷ κέκρικτο ἡττεῦσαι τῷ πενθερῷ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν δίδοις, ὅπηνικα θᾶλλον τὶς εἴη. καὶ προσδεξαμένου τὸν λόγον, λάβαν χρόνου διελθόντος, πρὸς ἑστίασιν τὸν γάμων. νυκτὸς δ' ὑπογενομένης, ἀδήλῳ προσηνεγμένῳ τῷ ἰακὼβῳ, ὑποκατακλίνει τὴν ἑτέραν τῶν θυγατέρων τὴν πρεσβυτέραν τε τῆς ῥαχήλος, καὶ τὴν ὄψιν οὐκ εὐπρεπῆ. σωφρονῶν δ' ἐκείνου τὸ μέθης καὶ σκότους, εἶτα μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λάβανι. ὁ δὲ, συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πεπόηκεν. οὐ γὰρ κακουργίαν αὐτῷ τὴν λείαν προσφέρειν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο μέν τι γὰρ οὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥαχήλου γάμον, ἀλλ' ὁρῶντι δώσειν καὶ τοῦτον μετ' ἄλλην ἑπταετίαν. πείθεται δὲ ὁ ἰακώβου. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέρᾳ συναγωνίδες τὰ πατρὸς δόντος. ζέλφαν μὲν, λείας ῥαχήλου, βάλαν δὲ λείας μὲν οὐδαμῶς, ἐπιτετιμημένην δ' αὐτῆς. καὶ τῆς λείας ἠπίστατο δεινὸς ὁ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔρως ἀνδρὸς, προσδοκᾶσθαι παίδων γιγνομένων ἐσταῖς τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διλωνεκῶς καὶ γιγνομένου παιδὸς ἄρρενος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὸν ἐπεγραμμένης ἀνδρὸς, ῥουβῆλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. διότι κατ' ἔλεον αὐτῇ δ' θεοῦ γέγονεν. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον. συμεὼν, ὅτι σημαίνει δ' τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γενέσθαι. εἶτα λεβί, κοινωνίας οἷον εὐσεβείστης. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχὴλ δ' φοβουμένη μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον ᾖ τοῦ ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, ὑποκατακλίνει τῷ ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς, δάν. δικηρέτου ἄν τινες ἑρμηνεύσειν, δ' τὴν ἐλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλεὶμ, ἐμμηχανητοῦ οἷον διὰ τὸ ἀντιτετεχνᾶσθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη. ὑποκατακλίνει δὲ τῷ σαυτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ζέλφης υἱὸς γάδας. τυχαῖον ἄντις καλέσειεν αὐτὸν, καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, ἀσήρ. μακαριεῖς λέγεται ἂν, ἐξ ὧν
τοὺς ὄκλεαν τῇ λεία προσελάμβανε. ῥουβήλου
γὰρ τὰ πρεσβυτάτα τῶν παίδων τῶν ὑὸν λείας, μανδρα-
γόρας μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχὴλ ἰδοῦσα ἐμύη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας τὸ βρῶμα τοῦ
ἥμισυ. τῆς δ' οὐ παθούσης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐ-
τὴν ἀξιούσης ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πα-
ρὰ τὸν ἄνδρα, ῥαχὴλ πεπαίνουσα τὸν θυμὸν τῆς ἀ-
δελφῆς, ὡς συγχωρήσειν αὐτῇ τὸν ἀνδρὸς ἔλεγε κοιμησο-
μένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ
προθύμως τὴν χάριν, ἰακὼβος συνεκλίνθη τῇ
λείᾳ ῥαχὴλ χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες
αὐτῷ, ἰσσάχαρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γενόμενον.
ζαβουλὼν δὲ ἰσχυροποιημένον διάνοια τῇ πρὸς αὐτὸν.
θυγάτηρ δὲ δεῖνα, χρόνοις δ' ὕστερον καὶ ῥαχὴλ γίνε-
ται ὁ
ἄνθρωπος υἱός. προσθήκην γεγονότα τινὸς δηλοῖ. τοῦτον
ἅπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δ' ἑξὴν εἴκοσιν, ἐποίμανε τοῦ
πενθεροῦ μὴ δὲ τοῦτον, ἠξίου τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀ-
πελθεῖν πρὸς αὐτόν. ὃ δὲ πενθερὸς μὴ συγχω-
ρῶν, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὖν
ἀπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δ'
ἐγχωρίων ἡδέως, ῥαχὴλ καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν ἐς σέ-
βου πατρίας ὕλας νόμιμον ὂν, σὺν αὐτοῖς δὲ φεύγει, σὺν αὐτοῖς
ἀπέδρασκε μὴ τῆς ἀδελφῆς, οὔτε ἑκατέρων ὠφελοῦσα καὶ
θεραπαινίδες σὺν τοῖς υἱοῖς, εἴ τε τις ἦν κτήσις αὐτοῖς.
ἔπεμπε δ' ἰακὼβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν,
λαβὰν μὴ προσεγνωκότος. τοὺς δὲ τύπους ἐπεφέρετο τῶν
θεῶν ἡ ῥαχὴλ, καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς
τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὴν ἰακώβου, ἵνα δ' εἰ καταλη-
φθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τὸ τοὺς
προφεύγουσι συγγνώμης τυγχάνειν. λάβαν δὲ, μεθ'
ἡμέραν μίαν γνοὺς τὴν τε ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν
θυγατέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυ-
νάμεως ἐπιγομένου, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅπι
νος λόφου λαμβάνει προσκαθήμενος. ἐν τούτῳ μὲν
ἑαυτὸν ἀγάλλων, ἡσύχαζεν. ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ ἐπέστη,
παρήνεσε λαβόντι τὸν χαλκοῦν καὶ τὰς θυγατέρας ἥρε-
μεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ τολμᾶν. ἀσουδὰς
δὲ ποιήσασθαι πρὸς ἰακώβου, αὐτὸς λέγων ἑκείνῳ συμ-
μαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότητος χω-
ρήσειεν αὐτῷ διὰ μάχης. λάβαν δὲ τοιαύτης αὐτῷ ἐκ
θεοῦ προῤῥήσεως γεγενημένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λό-
γους τὸν ἰακώβου προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐ-
τῷ τὸ ὄναρ, ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πεισθείς, ἤρξατο κα-
τηγορεῖν αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα
πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ ὠδάξ-
ει πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. ἐγὼ θυγατέ-
ρας τὰς ἐμὰς σὰς ἔδοξα, τὴν δ' νοιάν σου τὴν πρὸς ἡ-
μᾶς τοιαύτας αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ', σὔτε τῆς
μητρὸς τῆς ἑαυτοῦ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγ-
γένειαν, ὅτι γυναικῶν ἃς ἔγημας, μόνῳ πιστεύμενος, ἀ-
δικήσων ὧν ἐμοὶ πάππος, ἐχθήσομαι πολέμιος νόμῳ,
πρῶτα μὲν ἄγων τὰ ἐμὰ, θυγατέρας δὲ ἀναπείσας ἀπο-
δρᾶναι τὰ γεγονηκότα, ἱερά τε πάτρια βαστάσας οἴκοι
φερόμενος, ὑπό τε τῶν ἐμῶν. τιμηθέντα πρεσβύτου καὶ
τὰ ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς σκεύεσι ἀξιωθέντα.
καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγενὴς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐ-
μῆς υἱός, θυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν ἀνὴρ, ξένος δὲ
καὶ ἔφεστος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγονὼς ἔδρασας.
ταῦτα εἶπεν λαβάνου, ἰακὼβος ὑπολογεῖτο,

A beatificum, quod mactam fœcunditate se Lia duceret. Porro cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel, hoc viso, concupivit hunc cibum, partemque à sorore precario petiit. Illa vero denegante, jubenteque contentam esse, quod honoris prærogativam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem sororis, ait se
B illi virum cessuram in sequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Jacobus cum Lia cubavit in Rachelis gratiam. Rursum igitur ei filii nascuntur: Issachares, quod nomen significat ex mercede natum: & Zabulon, quod significat pignus benevolentiæ: præterque hos filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Josephum filium: ea vox significat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum vi-
C ginti, pascuis soceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum esse ajebat, ut cum uxoribus ad suos reverteretur. Socero vero non permittente, clam hoc facere cogitabat: pertentabatque animum uxorum, quomodo laturæ essent peregrinationem. quibus cum gratum hoc esset, Rachel sigillis etiam deorum patriæ religionis sublatis, una cum sorore fugiebat: simulque utriusque
D liberi & famulæ cum suis filiis, asportatis etiam totis, quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Jacob dimidium pecorum, priusquam Labam rescire posset. sigilla vero deorum secum ferebat Rachel: non quod deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat; sed ut, si forte pater fugientes assequeretur, haberet, quo confugeret, veniam impetratura. Labanus autem
E post unam diem, cognito Jacobi & filiarum discessu, indignatus persequebatur eum cum valida manu, & septima demum die deprehendit eos in quodam colle quiescentes: quumque esset diei serum, ab omni vi se continuit per noctem vero Deus in somnis illi visus vetuit, ne quid in deprehensum in fuga generum cum filiabus durius præ ira consuleret: sed potius fœdus cum eo feriret: neve paucitatem fugientium contemneret, alioqui se illis propugnatorem
F futurum. Sequenti vero luce Labanus Jacobum ad colloqvium evocat, non dissimulans oraculum: qvumque ille fidei ejus se commisisset, cœpit hominem accusare, exprobrans, qvod pauperem omniumque egenum susceperit, & de suis facultatibus abunde ipsi suppeditasset. Propterea filias, inquit, tibi conjunxi, putans hoc pacto be-
G nevolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu vero neque matrem tuam & communem sanguinem, neque uxores apud nos ductas, neque liberos, quorum ego avus sum, reveritus, non aliter quam hostem me tractasti. rapuisti mea bona, filiabus, ut parentem fugerent, autor fuisti; sacra patria domum tecum portasti, & apud majores meos, & apud me in summa veneratione habita; & quæ vix hostis hosti faceret, tu cognatus, è sorore nepos, gener, hospes ac domesticus convictor mihi fecisti. Jacobus contra pro se afferebat, non sibi soli,

Gen. 31.

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æqvumque, ut poſt tanti temporis moras tandem ad eam revertatur. Qvod verò prædæ, inquit, abactæ crimen objicis, ipſe injuſtitiæ ſub alio judice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſervatis & auctis debeas, an non iniqvum eſt ægre ferre, qvod partem earum modicam uſurpavimus? certè qvod ad filias attinet, ſcito, non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis conjugalis hoc eſſe officium. ſeqvuntur igitur non tam me quam ſuos liberos. Hæc pro ſe: retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quod avunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos viginti vexaverit. & illa quidem, quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamvis per ſe gravia, ſibi tamen leviora fuiſſe: quæ vero poſtea ſecuta ſunt, multo graviora, quæ nemo niſi benevolus perferret. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adjuvari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cum vero magno numero naſcerentur, quæ Jacobo deſtinata eſſent: non ſervabat fidem in præſens, ſed in proxime ſequentem annum promittebat, quod eſſet ad rem attentior, promittens quidē, eo qvod non ſperaret tantū proventum, ac mox, ubi provenerat, fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem, cognito, patrem permiſſa poteſtate uti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli, qua ipſa vectabatur: ſedebatq; deſuper, dicens menſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque jurejurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte qvodam, ubi columnam erexerunt aræ ſpecie: unde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus convivio celebrato, Laban ad ſua rediit. Jacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obveniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei Caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem juſſit alloqui. Ultro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideoque redire cum uxoribus ac liberis & facultatibus induſtria qvæſitis, ut ſe, & quicquid earum haberet, illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quam ea, quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis, Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum quater centum armatis. At Jacobus audiens, eum obviam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſervatore fretus providebat pro tempore, ne quid detrimenti acciperet, utque ſuos ab injuria defenderet.

A μὴ μόνῳ πατρίδ' ἔρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμ-
φύσαι, καὶ μὴ ποσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ κα-
τελθεῖν εἰς ταὐτὸ ὥσπερ ἢ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φη-
σιν, ἀδίκων αὐτὸς ἂν ὤφθης ἐπ' ἄλλῳ κρατῶν. ὥσπερ
γὰρ ἧς ἐχρῶ σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθεισῶν ὑφ'
ἡμῶν καὶ πλείονος γενομένης, ὥσπερ ταύτης πῶς ἂ
ἁμαρτάνεις τ' δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μοίρας
αὐτῆς ὀλίγας λαβόντες ἔχομεν; ἐμὲ μὲν γε τ' θυγα-
τέρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὴν κακουργίαν ἀπαναστῆσαντος
B ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην δικαίαν τῷ γυναῖκας
γαμετὰς πρὸς συνοικοῦντας εἶναι συμβεβήκειν. ἔπει-
τα πόθεν οὐχ ὡς ἐμοὶ ποσοῦτον ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυ-
τῶν. καὶ ταῦτα μὲν ὥσπερ ὑ μηδὲν ἀδίκων αὐτὸς ἔλεγε.
πρόσθεν ἐκάλει ὑ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μητρὸς ὢν
ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας,
ἐπιτάγμασι χαλεποῖς σκληρύχωσεν, ἔτεσιν ἐτῶν λῆθ-
μὲν ἐν αὐτοῖς καταχών. καὶ τὰ μὲν πρόσθεν τῶν
C γάμων ὥσ' αὐτοῦ μόνα, καθάπερ χαλεπὰ κουφότε-
ρα ἔφασκε. χείρω ὑ, τὰ μετὰ τοὺς γάμους, καὶ ἅτις ἂν ἐ-
χθρὸς ἔφυγ. καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ λάβανος ἐ-
ζήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι
βελήσοιτο συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῶν τεχθησομέ-
νων αὐτῷ παρέξειν ἐφ' ὅτε μὲν ὅτι καὶ μόνατο λάβοι,
ποτὲ ὑ τὰ μέλανα τῶν μόνωμένων. πληθυόντων ὑ τῶν
ἐπ' ὀνόματι τῷ ἰακώβου τικτομένων, τῷ μὲν εἰς τὸ
παρὸν οὐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτη ὑ παρέχειν ἐπαγ-
D γέλλετο τὸ ἐξῆς, ἀφ' τὸ ἐπιφθαλμιᾶν τῷ πολήθει τῆς
κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὲν ἀφ' τὸ δυσέλπιστον
μόνατος τοσοῦτο φαδόμενος ὑ ἐπιμνομένοις· ἐπεὶ μέν
τοι τῶν ἱερομάτων, ἐκέλευεν ἔρευναν ποιεῖσθ. δέξα-
μένου ὑ λαβάνα τῷ ἔρευναν, ῥαχήλα πυθομένη,
κατεπήδησε τοὺς τύπους εἰς τὸν σάγμα τῆς φερούσης
αὐτῷ καμήλα, καθέζετο ὑ φάσκουσα τῷ κ' φύσιν
κάθαρσιν αὐτῆς ἐνοχλεῖν. καὶ λάβαν μὲν, ἀφίσταται
τῆς ἐπιπόνου ἐρεύνης, οὐκ ἂν οἰηθεὶς τῷ θυγατέρα μ'
E τοιούτου πάθους τῆς τύχης πρόσεσθαι. ποιεῖται ὑ ὅρ-
κους πρὸς ἰακώβον μηδενὸς αὐτῶν μνησικακήσειν τῶν
γεγονότων. ἀλλὰ καὶκεῖνος ἀγαπήσειν αὐτοῦ τὰς θυγα-
τέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὑπὲ τούτοις ἐποιήσαντο ὥσπερ
ὄρων τινῶν, ἐφ' οἷς σήμηλον ἀνέθεσαν κατὰ βωμὸν σχῆμα.
ἔθεν γαλάδης λέγεται ὁ βωμός. ἀφ' ὃ νῦν γαλαδηνὴν
καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δ' ὑπὲ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν
λάβανος ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ ὑ εἰς τὴν χαναναίαν πρόσ-
F ὁντι, φαντάσματα συμπεύχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑ-
παγορεύοντα περὶ τῶν εἰς ὕστερον. καὶ τ μὲν τόπον προσ-
αγορεύει, θεοῦ στρατόπεδον. βελόμενος ὑ εἰδέναι τί ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔκαμε μ' ἀ-
νελπίστως προϋπέμψε, θεδιὼς αὐτὸν ἀφ' τὴν πρότε-
ραν ὑπόνοιαν. ἐνετείλατο ὑ τοῖς πεμπομένοις λέγειν
πρὸς τ ἠσαῦ. ὅτι νομίσας ἰακώβος ἄδικον συμβεβηκέ-
θαι αὐτοῦ τῇ ὀργῇ τ χώρας ἑκὼν ὑπεξέλθοι. ἐ νῦν τ
G χρόνον ἱκανὸν ἡγεμόνος εἶναι ἁμαλλάκτην, ἐπανήκοι, γυ-
ναῖκας τε ἢ παῖδας ἐπαγόμενος μ' ὃ πρεσβεύτος βίᾳ,
μ' τ πιωτάτων ἑαυτ' σκήνῳ φαδιδοὺς, ὅτι κρίνῃ μέ-
γιστον ἀγαθὸν τὸ, τῷ ἀδελφῷ συμπεπλαμβάνειν τῶν
ὑπὸ θεοῦ δεδομένων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἡσθεὶς ὑ
πρέσβεις γίνεται, ἢ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντα σὺν ὁπλίταις
τετρακοσίοις. ἢ ἰακώβῳ πυνθανόμενος ἥκειν αὐ-
τὸν, ὑπανιστάμενον μ' τοσούτων ὁπλιτῶν, ἐν πρέ-
φοβῳ. τῷ μέν τοι θεῷ τ ἐλπίδα τ σωτηρίας ἐπέτρεπε
καὶ πρὸ-

καὶ τὴν οὐσίαν εἶχεν ὧν τῶν παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς ἀ- A
πὸ τῆς τάξεως τοὺς σὺν αὐτῷ χρήσαιτο τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐ-
πέλοιεν ἀδικεῖν. νέμεις οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ πρὸ μὲν
τοῦ πέμπει, τοὺς ὑποζυγίους, ὅσον ἐκέλευεν ἀκο-
λουθεῖν. ὅπως εἰ βιασθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ἀπὸ τῆ-
μένου τὸ ἀδελφοῦ, κατὰ φυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους κ̀
τῶν ἀποσκευῶν τοὺς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον, πέμπει πινὰς
δῶρα κομίζοντας τῷ ἀδελφῷ· ὑποζύγια ὓ λῶ τὰ πέμ-
πτα ἀριθμῷ πλῆθ̀ τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τιμία B
τοῖς λαμβάνουσιν ἐμελλεν ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἀπαντᾶσθαι
αὐτῷ. ἦσαν ὓ οἱ προπεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα
συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν, ἀνήσθη πρὸς
τῶν δώρων τῆς ὀργῆς ἀποπαυόμενοι τελευτῶντες. ἔ-
τι δὲ καὶ λόγοις χρησοῖς ἐμελέτων πρὸς αὐτὸν εἰρηνι-
κῶς προσιέναι. ταῦτα σωθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέ-
ρας νυκτὸς ὀπτωμένης κινεῖ τοὺς σὺν αὐτῷ. καὶ χει-
μάρρου τινὰ ἰσχυρὸν λεγόμενον διαβεβηκότων, ἀ- C
φεὶς ὑπολελειμμένος φαντάσματι σωτυχῶν διε-
πάλαιεν, ἕως κατάρχοντος τῆς μάχης, κρατεῖ
τοῦ φαντάσματος, ὁ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις
πρὸς αὐτόν, χαίρειν τε πρὸς τοὺς γεγυμνασμένους παραινοῦν,
ὡς μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑποληψόμενον, ἀλλὰ θείου ἀγ-
γέλου νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τὸ μεγάλων ἀγα-
θῶν ἐσόμενον, καὶ ὃ μηδέποτε τὸ γῆρας ἐκλεῖψαι αὐτόν,
μηδὲ ὑστερῆσαι τινα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἐφ' ἕως D
τῆς ἐκείνου. ἐκέλευέ τε καλεῖν αὐτὸν Ἰσραήλ. σημαί-
νει ὓ τοῦτο κ̀ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀντισχόντα
ἀγγέλῳ θείῳ. ταῦτα μὲν τοι προὔλεγεν, ἰακώβου δεη-
θέντος. αὐτὸς ὓ ὡς ἄγγελον εἶναι θεοῦ, τίνα μοίραν
ἔχει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὴ φάντασμα
αὐτὸν εἶπον, ἀφανὲς γένεται. ἡδέως ὓ τυγχάνει ἰακώβ̀,
φανούηλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δέ, θεοῦ
πρόσωπον. καὶ γυμνοῦσθαι τῇ μάχῃ ἀλγήμα-
τ̀ αὐτῷ δεῖ τὸ νεῦρον τὸ πλατύ, αὐτός τε ἀπέχεται E
τῆς τούτου βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ ἡμῖν ἐστιν ἐδώ-
διμον. πλησίον δ' ἤδη τὸν ἀδελφὸν πανταχόμενος, κε-
λεύει προϊέναι τῶν γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μ̀
τῶν παραπαιδίων, ἵνα πρόῤῥωθεν ἀφορῶεν τὰ ἔργα τῶν
ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τάχα θελήσειεν ἡσυῖς. προσεκύ-
νησε δ' αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γιόμενον, οὐδὲν
δεῖ αὐτῷ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ ἡσαῦς ἀσπασάμενος
αὐτὸν, ἀνήρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖ- F
κας. ἠξίου τε τότε τὸ πᾶν μαθὼν δεῖ αὐτῶν, καὶ αὐ-
τὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου ὓ
προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑποχω-
ρησεν εἰς σταθμὸν ἐνταῦθα γὰρ ἐπιστῆσαι τὴν διαίταν, προσ-
αρρύσεως τὸ χωρίον λοιπὸν τῆς αὐτῆς. τριχώσεως δα-
σέως. ἰακώβ̀ ὓ ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νῦν σκηνὰς λε-
γομένας. ὅθεν εἰς σίκιμον πρὸ χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ
πόλις. τῶν ὓ σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, δόνακι ἡ θυγά- G
τηρ τοῦ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἐθέ-
λουσα τὸν κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμε-
νος δ' αὐτὴν συχέμις ἐμμώρου τοῦ βασιλέως υἱός, φθεί-
ρει δι' ἁρπαγῆς. καὶ διαπεθεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύει τὸ πα-
τέρα λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ ὓ πεισθεὶς
ἦκε πρὸς τὸν ἰακώβον, δεόμενος τοῦ παιδὶ αὐτοῦ συχέμι
συζεῦξαι θέσιν κ̀ νόμον. ἰακώβ̀ ὓ, ὅτ' ἀνεπλέ-
γη τὰ ἀξίωμα τῶν ἀδελφῶν, οὔτε
νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συμοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑποσχέσθαι αὐτῷ βουλὴν ἀγα-
γεῖν δεῖ ὧν παρεκάλει. ἀπῆει μὲν οὖν ὁ βασιλεύς, ἰάκωβον ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰα-
κώβ̀ δὲ δηλώσας τοῖς παροῦσι, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμμώρου τὴν δέησιν,

Distributo igitur agmine, alios præcedere jussit, alios propere subsequi: ut si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis, qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant jumentis multisq; ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alii post alios, vt crebri occurrentes plures quã pro numero viderentur: & credibile erat, donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, ut blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu movit agmen. Cumque Jobacchum torrentem transissent, Jacobus aliquantum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, eratque superior. exclamat igitur, mactum virtute, qui non quemvis adversarium, sed angelum Dei vicerit: idque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genusque ejus nunquam defore, nec ullis unquam humanis viribus posse opprimi. jussitque illum posthac vocari Israelem, qvod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Jacobo, id ipsum roganti. Cum enim sensisset angelum esse Dei, precatus est, ut ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis, spectrum evanuit. Jacobus vero lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum nervum inter luctandum læsit, & ipse post eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito vero, fratrem jam non longe abesse, jubet uxores procedere per se quamque cum pedisequis, vt e longinquo spectarent pugnam virorũ, si eam frater mallet. ipse propior factus adoravit fratrem, non male de se cogitantem. at Esaus, eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cum didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Jacobo vero excusante lassitudinem jumentorum, reversus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Jacobus autem pervenit ad Scenas qvas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est urbs Chananæorum. & cum esset celebritas apud Sicimitas, Dina unica Jacobi filia venit in urbem ad visendum cultum mulierum ejus regionis. qva visa, Sychemis Emmoris regis filius raptæ stuprum obtulit: & correptus amore patrem suum rogavit, ut puellam uxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Jacobum, rogans, ut filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter majestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex, sperans Jacobum assensurum, abiit. Ille vero, indicata filiis injuria sororis, & Emmoris petitione, Genes. 34.

jussit eos consultare, qvid facto opus esset. major pars hærebat, incerti, quid esset agendum. Simeon vero & Levis uterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Observato festo die, qvo Sicimitæ voluptati & conviviis operam dabant, invasis noctu custodibus, sopitos contrucidant: atque ita facile urbe potiti, mares universos interimunt una cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. qvo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Jacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indigne- *Genes. 35.* que ferentem, Deus per visum bono animo esse jussum, lustrare tentoria, sacrificiumque, qvod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena voverat, persolvere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciverat enim, Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificavit apud Bethela, ubi somnium illud divinum viderat, iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam qvum mirum in modum lugeret, infantulum nominavit Benjamin, eo quod doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Jacobi numerus, mares duodecim, fœmina una. ex his octo legitimi, è Lia sex. duo è Rachele: quatuor vero e pedisequis, e singulis duo: qvorum nomina jam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, ubi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum convictus.

CAP. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Gen. 35. REbecca enim jam ante defuncta, Isacus quoque eam sequitur, non multo post filii reditum: & sepultus est à filiis juxta uxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus. & magna providentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim, exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

ἠξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀπορούντες. συμεὼν δὲ καὶ λεβὶς ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους σωτήριαν τοιανδέ τινα πρᾶξιν. οὔσης ἑορτῆς, καὶ τῶν σικιμητῶν εἰς ἄνεσιν καὶ εὐωχίαν τετραμμένων, νύκτωρ πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πάντα ἄρρενα, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείδονται δὲ τῶν γυναικῶν πράξαντες δὲ ταῦτα δίκαια τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι πρὸς τὰδελφούς. ἰακὼβος δὲ σκοταλγήσας πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς, ὁ θεὸς φωνᾶς σκέλλουσι θαρρεῖν. ἁγνίσαντι δὲ τοὺς σηλεὰς, θυσίας ἐπιτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς πρὸς μεσοποταμίαν, ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ ὀνείρου ηὔξατο. ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ἐπιτυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτὸς ἔκρυψεν ἐν σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν, ἀπάρας τε ταύτῃ ἦλθεν, ἐν βεθήλοις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ἐπὶ τῆς μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν δὲ πορευόμενος ἐπὶ κώμην πρὸς τῷ ἐφραθαίῳ γίνεται, ἐν ᾗδε ῥαχὴλαν ἐκ τοκετοῦ θανοῦσαν θάπτει, μόνῃ τῶν συγγενῶν τῆς ἐν χεβρῶνι τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀλλὰ τῷ ἐπ' αὐτῷ ἡδομένῳ ὀδύνῃ τῇ μητρί. οὗτοι ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θηλεῖα δὲ, μία, τούτων ἐκτὸς γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἑξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρῶν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐκεῖ δὲ ἰσαακ τῷ πατρὶ διαίτων εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιατρίβουσι.

Κεφάλαιον κ'.

Ως ἰσαακ τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

ΤΗν γὰρ ῥεβέκκαν ἰάκωβος οὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαακ ὀ μὴ πολὺ δ' ἀφίξεως τὸν υἱοῦ. καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐγένετο δὲ ἰσαακ ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπὸ αὐτοῦ μετ' ἄβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὴ ἀρετὴν, ἔτος ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσαάκου παῖδες ὄντες, διέλαχον τὴν οἴκησιν καὶ ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέχειν ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α.
Ὡς ἰώσηπος ὁ πάππος τῶν ἰακώβου παίδων, ἀνειράτων εἶπεν ἀποδειχθέντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.
Ὡς αὐτὸς ὑπ' εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἀφ' οὗ τὸ σῶς αὐτὸν μῖσος, καὶ ᾠκόμφου ἐπιστήμου ὑπὸ καὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. Κεφ. γ.
Ἡ τοῦ αὐτοῦ μετὰ τῆς γυναικὸς πίστις πρὸς αὐτὸν μεταβασις, ἀφ' ὧν ᾠκόμφουν λιμόν. Κεφ. δ.
Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐτῶν ὑπὲρ τετρακόσια. Κεφ. ε.
Ὡς μωσῆς αὐτοῖς ἡγούμενος, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπεν. Κεφ. ς.
Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διανοιγομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀναιρουμένοις, φυγὴν δι' αὐτῆς παρέσχε Κεφ. ζ.

HÆC IN SECUNDO JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Esaus & Jacobus filii diviserunt habitationem, & quod Esao Idumæa, Jacobo Chananæa contigit. Cap. I.
Quomodo Josephus Jacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum invidiam incurrit. Cap. II.
Quomodo Josephus in Ægyptum venditus a fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. Cap. III.
Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit. Cap. IV.
De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos. Cap. V.
Quomodo, Moyse, duce Ægyptum reliquerunt. Cap. VI.
Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Secundus.

CAP. I.

Quomodo Esau & Jacobus Isaci filii diviserunt habitationem, & quod Esuo Idumæa, Jacobo Chananæa contigit.

DEfuncto autem Isaco, filii partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus, Hebrone fratri concessa, habitavit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum, reversus à venatu, famelicus offendit fratrem coqventem sibi ipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogavit, ut expetitum sibi cibum traderet. at ille, adjuvante fratris fame, jus primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum jus, interposito jurejurando. Ob ejus cibi colorem à collusoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est derivatum, qvod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Jaus, Jolamus, & Coreus, eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit, Hos filios habuit Esaus. Aliphazæ item quinque legitimi filii fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Jothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitaverunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicitur, & eam, quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim late patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cujus partes à primis colonorum inductoribus denominatæ, appellationes eas postea retinuerunt.

Genes. 35.

Genes. 36.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσαάκου παῖδες ὄντες διέλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ ἡσαῦς μὲν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὸν ἰσαάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μεμερισμένοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐχὶ μὲν ἔλαβον ταύτην κατέσχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τῆς χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σαίρᾳ διῳκῆτο, καὶ τ ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, κ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τ ἐπικλήσεως. ὄντος θέρους ποτὲ καὶ πόνῳ δ ὠθεὶ τὸ κωμητήσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν τ ἡλικίαν. ἐπιτυχὼν δὲ τῷ ἀδελφῷ φακὴν ἑψοῦντι κόκκινον πρὸς ἄφθονον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τ χρόαν, καὶ διὰ τ ἐπιμάλλον ὄρεχθείς, ἠξίωσε δοθῆναι αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δὲ ἐπιπλῶσθαι τὸ πεσσόμενον αὐτῷ δ φαγεῖν, συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ τ ἀδελφὸν ἠνάγκασε. κἀκεῖνος τοῦτο δ λιμῷ πεφορτισθείς, ἀπεμάχετο τῶν πεσσομένων αὐτῷ μέχρις ὅρκων ἐνδεῖν διὰ τ ξανθότητα τοῦ βρώματος, διὸ καὶ τῶν ἡλικιωτῶν ἄδωμος καλεῖται, κ παιδίαν ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τ δὲ χώραν ἔτος πεσσομένου ἔλλησι γὰρ αὐτ ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τ ἀριθμόν. ὧν ἰάϋς μὲν καὶ ἰόλαμος, κ κόρεος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλβάμης τοὔνομα. τ δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγουήλου δ, ἐκ μοσυμήθης ὑπῆρξαντο αὐτῷ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲν οὐ τοὺς παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζῃ δὲ γίνονται γήσιοι παῖδες πέντε, θήμαν, ὄμερος, ὄφις ἰώθαμος, ὀκάναζος. ἀμάληκος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονώς, θαμνᾶ ὄνομα. ὅτε κατῴκησαν τ ἰδουμαίας τ γωβολίτιν λεγομένην, καὶ τ ὑπὸ ἀμαληκιτῶν κληθεῖσαν ἀμαληκίτιν. πολλὴ γὰρ ἦν ἡμῶν ποτε ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτ ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τοῖς ὑπὸ τῶν οἰκητόρων πεσσομένοις διεφύλαξεν.

Ωs

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνύοντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, διὰ τοὺς ἀδελφοὺς ἐφθονήθη.

CAP. II.

Quomodo Joſephus Jacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum invidiam incurrit.

ΙΑκὼβος δὲ εἰς τοσαύτην εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς κατὰ χώραν, καὶ παίδων ἀρετῆς ζηλωτὸς καὶ μακαριστὸς τοῖς οὖσιν ἦν. οὐδὲν γὰρ ὑστέρουν. ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ἐπιμονὴν ἦσαν εὔψυχοι, καὶ ῥώμην σωμάτων. τοσαύτην δὲ ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόνοιαν εἶχε, καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν προσάρχειν, καὶ ποιήσαι τῆς ἀπὸ αἰγύπτου τὴν ἡμετέρων πρόγονων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γενομένους, διὰ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον γὰρ ἔχων ἐκ ῥαχήλης παῖδα πατὴρ ἰάκωβος. ἀφ' ἧς τὸν μὲν σώματος εὐμορφίαν καὶ ψυχῆς ἀρετὴν, φρονήσει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων παίδων μᾶλλον ἠγάπα. τούτῳ γὰρ ἀδελφῶν, ἅτε πατρὸς γεγονὼς ἔκ τε γήρως καὶ μίσους ἦν τῶν ὀνειράτων, ἃ ἰώσηπος, τῷ τε πατρὶ καὶ πίστις ἐμήνυσεν, εὐδαιμονίαν καταγγέλλοντα, ζηλωτὰ τοῖς ἄρα τῶν ἀνθρώπων, τοῖς τῶν οἰκειοτάτων εὐπραγίας. οἷ γὰρ ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, παιδὸς ἦσαν. ἐπεμφθεὶς μὲν τοῖς ἀδελφοῖς ἀφ' οὗ πατρὸς ἐπὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ τὰ τῶν κατὰ τὴν σωτηρίαν ἀπαφοιτώντων καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ἀφαφέρουσαν ὄψιν. οὐ τοῖς ἐγερθεῖς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κενὸν αὐτοῦ τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' οὗ κατέθηκε τόπῳ, τὰ δ' ἑκείνων περιέρχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. καὶ μέγεθος πραγμάτων τοῦ ὄψει προσλέγουσιν, καὶ κατ' αὐτῶν τοῦ ἐξουσίαν ἐσομένου τῷ μὲν ἰωσήπῳ, πάντων ἀδεῖν, ὡς ἐγνώρισμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεσάφησεν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ἐνόησαν, καὶ προσεῖχον αὐτῷ ἐπὶ μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ἀπέπεμψε τοῦ ἰωσήπου πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἐδόξε τοῦ σελήνου καὶ ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τοῦ γοῦ καταβαθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τοῦ ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν πω τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων πω τυγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τί βούλοιτο σημαίνειν, φράσαι παρεκάλων. ὁ δ' ἤσθη τοῦ ὀνείρατος τὴν προρρησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβών, καὶ μὴ σφίσιν οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἐχαιρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν γὰρ τοῦ παιδὸς κατηγγελλον. ἐκαιρὸν ἦκειν θεᾷ ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ἀπὸ τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑστᾶσι πομπῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον, τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρα, τὸν μὲν αὐξησιν πάντα καὶ τροφῆς δ' ἐκτυποῦτος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐκ θείου εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς ταὐτοὺς ἕνδεκα εἶναι, καθάπερ τοὺς ἀστέρας, δῆτα τε ἥλιον καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, τοιαύτην οὐκ ἀσυνέτως τὴν ὄψεως κρίσιν ἐποιήσατο. τοὺς ἀδελφοὺς δ' ἰώσηπος, σφόδρα ἐλύπησε τοῖς προφρημένοις. καὶ διετέλουν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα. ἀφ' ὧν ὀνειράτων ἀγαθὰ ἤκειν ἀλλ' οὐκ

ΙAcobus autem ad tantam felicitatem pervenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter ejus regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrii fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, ut etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, adverſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum ejusque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Joſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & invidiam fratrum in eum provocavit. acceſſerunt ea ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicavit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam conjunctiſſimos ad æmulationem facile concitat. Viſiones autem Joſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari una ex iſtis vulgaribus, quales in ſomnis obverſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum vero manipulos accurrentes adorare eum: qvod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres qvoque in ejus poteſtate futuros. At illi nihil tale Joſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſumque majore etiam odio proſequebantur. Deus autem adverſus eorum invidiam contendens, alteram viſionem Joſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & undecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicavit, rogans, ut interpretari dignaretur: qvod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnii colligens, & ſapienter eventum conjiciens, gaudebat, eo qvod ingens filio felicitas portendi videretur: eventurum olim tempus, quando tam à parentibus quam à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quod altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porro ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quod numerus non diſcreparet, tũ quia vim à ſole & luna haberent. Et Jacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Joſephi valde contriſtavit id præſagium, haud aliter quã ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum qvo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quam generis ſocii:

Gen. 37.

decreverunt que adolescentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis jam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi pastoritias curas obibant. At ille, nemine a gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Josephum ad greges, cognituru res fratrum, & quid agant, renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Josephus in Ægyptum venditus à fratribus, illustris ibi factus est, & fratres tandem in suæ potestate habuit.

Gen. 37. ILli autem, viso fratre adventante, gavisi sunt, non ob adventum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebantque confestim eum interimere, neque præsentem occasionem elabi sinere. Rubelus autem inter hos natu maximus, videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens, quantum facinus molirentur, & quantam invidiã pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum judicio cædem hominis vel non cognati, sed longe sceleratius esse, necis fratrem reos deprehendi, quo sublato, etiam in patrem eam injuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem conjecturos. hos respicerent, reputantesque, quantam eis calamitatem allatura sit mors filii tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quin etiam vererentur, spectatorem ac testem consilii contra fratrem initi. hunc si à cœpto desistant, accepturum eorum pœnitentiam atque resipiscentiam: sin pergant, fieri non posse, quin exigat ab eis parricidii pœnas, cum nihil ipsius providentiam latere possit, sive in solitudine admittatur, sive in civitate. Ubicunque enim sint homines, existimandum ibi Deum quoque adesse. Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis adversariam fore, eam nunquam abire, sive bona sit, sive talis, qualis ipsorum foret, si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso quidem fas esse germanum occidere. Satius esse, dare veniam amicis, si cubi non fecisse officium videantur. Josephum vero ne peccasse quidem in illos, cujus ætas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus eorum gravaturam si videantur ob invidiam futuræ felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse, quicquid Josepho largitus fuerit, proinde cogitandum eo graviorem fore indignationem Dei, si eum, quem ipse omni bona fortuna dignum judicasset, interimendo, materiam divinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans, conabatur eos absterrere a parricidio.

ἀδελφῶ, καὶ ὧν συναπολαύσειν αὐτῷ ἐκὸς ἕως κοινωνοὺς τ ἡγεμόνος, ὄντως καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐσομένης. ἀνελεῖν τε ὥρμηντο αὐτὸν καὶ μειράκιον, & ταύτῃ κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ τ συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἔχειν, ἐπὶ σικιμῶσι τραπέντες, χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα καὶ νομὰς εὐτρέφειν, αὐτοὶ τῶν ποιμνίων ἐπιμέλουν, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκείσε ἄφιξιν, ὃ δ', ἀπὸ τῆς ἀγνοίας καὶ τὰ μηδὲν ὑποπτεύοντα τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τινα τῶν περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ τ ἀληθῆς σημήνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν ἀγνοιαν λαμβάνων, καὶ προϊδεὶς ὧν, πέμπει τ ἰόντα εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τῶν ἀδελφῶν, & τὰ πεπραγμένα, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἰώσηπος ὄντως εἰς αἴγυπτον προαθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ ὑπερμέγεθες ἐπίσημος ὢν καὶ λαμπρὸς, τυχὸν ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἤσθησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθροῦ, καὶ τοῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ θείᾳ βουλήσει τῷ δεδοξότι ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ὑπὸ πόνων ὑπερβαλλόντως ἡμῶν ὥρμηκέναι. οὕτω δ' αὐτοὺς βουλὴ ἐσῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν καὶ πρὸς τ πρᾶξιν ὁμονοήσοντας, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδείκνυς τὸ μέγεθος & κολάσματος, & τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος, ὡς πονηρὸν μὲν & θεῷ & ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, & τὸ μὴ συγγενοῦς ἀνθρώπου χεῖρας ἐργήσαι φόνου. πολὺ μέν τι μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ἐφθῆναι τῷ πατρὶ τε ἀναμαρτήτῳ συναδικεῖν, & μητρὸς πένθος καὶ παιδὸς ὑποστῆναι οὐ κατ' ἀνθρώπινον νόμον σύγκαπαπᾶσι τούτων οὖν αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, & τῷ λογισμῷ τι καὶ πρέπον θέντας αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου ἀφαιρεθέντας, ὑποχείους & τολμήματος παρεκάλει καὶ τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα ἤδη καὶ βουλῆς αὐτῶν τῆς ὑπὲρ τ ἀδελφοῦ γεγενημένης ὑποστῆναι μὲν τῆς πράξεως ἀφαιρῆσθαι μεταγνόντας καὶ τὸ σωφρονεῖν ἐξάντας. προελθόντος δ' ὑπὲρ τοῦργου σὺν ἐσπουδακότι τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μέλλοντας αὐτὸ τ παντὸς οὖν παρεῖσαν πρόνοιαν, καὶ μήτε τ ἐπ' ἐρημίους πραττομένων ὑστερεῖσθαι μήτε τῶν καὶ τοὺς πολλοὺς ὅπερ & ἀνθρωπον & ἀνηκεστον δοκοῦν ἐργάσαι καὶ τ θεῖον. τό τε συμπαθὲς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔχειν ἐχθρὸν ὑπὲρ τοῖς τολμηθεῖσιν ἐλέγχειν, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὑπὸν αὐτοῖς συνοικίσαι τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐστὶν ἀποδρᾶναι. προστίθει δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικοῦντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δὲ & τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φίλοις ὑπὲρ ὧν ἁμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον δὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγενημένον, ἀλλὰ φθείρουσιν. ὧ τὸ ἡλικίας ἀθενὲς μᾶλλον ἐλέου καὶ τ παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἐρανίζει κηδεμονίαν. ἦτε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως, πολὺ χαίρουσα τ πρᾶξιν αὐτῶν πήδησι, διὰ φθόνου τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τὸ ζῆν ἐξαναγεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσοσι κινδυνοῦντες αὐτῷ τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων, ἰδίᾳ γὴν αὐτὸ ὑπολαμβάνειν ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσει περισκεῖν σὺν τ ὀργὴν καὶ διὰ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἕξειν νομίζων. ἢτ ὑπ' αὐξῆ κειμένου τ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείνοντας ἀφαιρήσειν τ θεὸν ὧ ταῦτα χαρίσῃ, & ὁ μὲν ῥᾳδίως ταῦτα λέγων & πρὸς τούτοις ἐπὶ πλείω, & δεόμενος, ἐπήρατο τοῖς τ ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν.

ἐπεὶ

ἐαυτὸ δ' οὐδὲν μετριώτερος τῶν λόγων ἐώρα γεγενημένους, ἀλλὰ καὶ δόντας ὅπως τὴν ἀναίρεσιν, σωφρονέστερόν τι τὸ κακὸν αὐτοὺς ἐργάσεσθαι ποιῆσαι τὸν τρόπον τῆς ἀναιρέσεως. ὁ δὲ ἀμυνομένους παρῃνεσε τὸ πεῶτον, πειρᾶσθαι λέγων αὐτούς. ἐπειδὴ δὲ κρατῆσαι ὥς τε ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, οὐκ ἐᾶσθαι σφᾶς δρᾶν κακοὺς εἰς νεῶ παρεμπεσόντας. ἐν δὲ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ σπεύδασι, καὶ μὴ τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἂν ἑτέροις καθόπερ ἦν δὲ αὐτοὺς, αὐτοῖς χερσὶ μὲν μὴ βλαβεῖς παῖδα ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν ῥίψαντας εἰς τὸ ὠδαϊκὸν μέρος λάκκον, ἕως ἂν ἑτέρων ἐλθόντων, καὶ τὸ γε μιαιφονεῖν τὰς χεῖρας αὐτοὺς κεκωλυκέναι σωσαμένων τὸν παῖδα. τῶν δὲ νεανίσκων, παραλαβόντες τὸ μειράκιον, καὶ καλωδίῳ σκήψαντες, ἧκεν καθιμήσαντες εἰς τὸν λάκκον, καὶ δὴ ἱκανῶς ἄνυδρος ὢν ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσετο κατὰ ζήτησιν χωρῶν πρὸς νομὰς ἁρπαγδείων. ἰούδας δὲ καὶ αὐτὸς ὢν τῶν ἰακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας ἐξ ἰσμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ σύρα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἐκ τῆς γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐβουλήθη τοῖς ἀδελφοῖς σωφρόνως ἀνιμήσασθαι τὸν ἰώσηπον ἀπεμπολήσας τοῖς ἄραψιν. ἐκεῖνο τε γὰρ, ὅτι περιττότατον ἡμέρμον καὶ ἀντιθυμήξεσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτούς τε τῷ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι δόξαν οὕτω τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδιδόντας τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μυῶν εἴκοσι ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. ἐρρύβηλος ἦν, νύκτωρ ὅπως τὸ λάκκον ἐλθὼν σώσοι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. ὡς ἀνακαλυμένου μὴ ἀκούσαι, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τῶν δὲ τὰ πρῶτα ἀπιστούντων, παύεται δὲ πένθους ὁ ῥουβήλας. ὡς δὲ ταῦτα ἔφη τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο, τὰ ποιήσαντες ἀν ἔχω τὴν ἀκουσίας ὠδῖνα τοῦ πατρὸς ἡμῶν θεῖν ἐκέλευον. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνδεδυμένος ἀφίκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, πρὶν ἐπιβῆναι δὲ αὐτῶν ὅτε καθίσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς διαπαράξασιν αἵματι τράγου μολύναι, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτὸν φανεὶς διεφθαρμένος. ἐς τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῶν περὶ τὸν υἱὸν γνῶσιν ἀφισμένον. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν ἰώσηπον οὔτ' ἰδεῖν, οὔτ' εἰ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα δὲ τοῦτον εὑρεῖν ἡμαγμένον, καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, μὴ ἐπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἔχειν τοῦτον ἐνδεδυμένος οἶκόθεν ἐξελθεῖν. ὁ δὲ ἰακώβου δὲ ὅπως καθορῶν ἐλπίσιν ὡς ἠνδραποδισμένῳ δῆθεν αὐτῷ τὸ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφῆσι τὸν λογισμόν. πᾶσιν δ' αὐτοῖς τὸ τελευταῖον ἐναργὴς ἡ χιτῶνα ὑπολαβεῖν, καὶ δὴ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπεμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅπως νεκρῷ τὸ λοιπὸν οὕτως διέκειτο ὅπως τῷ μειρακίῳ, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς παιδὸς ὤν, ἐς ἐξ ἄλλων ὠδαμυθείας ἐστερημένῳ, οὕτως ἐῶ ὠδῖνι τοῦ κακοῦ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν ἐκ καζῶν ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μηδ' ὑπὸ παίδων παρηγορεῖσθαι αὐτῶν βάον γενέσθαι. πατὴρ καμόντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρῆς ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅπως τῶν φαραώθ μαγείρων ἐξ βασιλέως, ἔχων ἐν ἀπόσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαπρεπῆ χρήσασθαι κρείττονι τῆς ὅπως δούλου τύχης ἐπέτρεπεν. ἐγχειρίζει τε τὰ τοῦ καὶ τὸν οἶκον πρόνοιαν. ὁδὲ, τούτων τε ἀπολαύσε, καὶ τὸν δρετὴν ἥπις ἐν αὐτῷ, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat, ut saltem modum necis mitiorem eligerent. Diffuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum, si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habiturum effectum, leviorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. B Satius esse temperare a manibus, & projectum in proximum puteum illic extingui sinere, ut saltem manus puras servarent. In hanc sententiam itum est, abductumque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto, abiit pascua quæsiturus. III. Judas autem unus e Jacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægy- C ptum e Galadena, profecto jam Rubelo, consilium dedit fratribus, ut extractum Josephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens, insciis fratribus servare Jose- D phum voluit. qvo frustra inclamato, suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitoqve, qvid accidisset, lugere desiit. his perpetratis, fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem, tunicam, qua indutus Josephus ad eos venerat, quamqve demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atqve ita patri allatam osten- E dere, ut à feris devoratum putaret. quo facto, venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii. ajebant autem Josephum quidem neque vidisse se, neqve scire, quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inveniisse laceram & cruentam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domo exiverit. Jacobus autem, qui hactenus levius F malum speraverat, captivum aliquo abductum puerum, opinionem hanc jam abjecit, evidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse, qua indutum miserat: jamque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam unicum, aliorum consolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris devoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & G neque filii consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Josephum autem de negotiatoribus emptum Perephres vir Ægyptius, qui Pharaothis co- *Genes. 39* quis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curavit, & victu commodiore quam pro servili conditione uti præcepit: deniqve totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit:

docuitque prudentiam adversanti fortunæ non
succumbere, si quis ea legitime, & non secundis
tantum in rebus utatur. Herilis enim uxor tum
dexteritate ejus tum forma in amorem illecta,
rataque, si rem aperiret, se facilius eo potituram,
& in parte felicitatis habiturum, si contingeret
ab hera se rogari, æstimans eum magis ex præ-
senti conditione quam ex immutabili morum
generositate, concupiscentia detecta, mentio-
nem de concubitu facit. at ille preces ejus repu-
lit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ
cum tam benigni Domini contumelia & injuria
conjuncta esset. quin & ipsam hortabatur, ut
morbo suo repugnaret, negans unquam se in
hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo
potiri non liceat: sic enim fore, ut mala cupiditas
facile sedetur. se quidvis potius perpessurum,
quam ut huic ejus voluntati pareat. quamvis e-
nim adversari heræ servum non deceat, ipsam
tamen rei fœditatem reclamare, ne quid tale ad-
mittatur. Illam vero repulsa magis etiam accen-
debat, quod non putaret Josephum pernegatu-
rum: & non cessante morbo, secundas illi machi-
nas admovere cogitat. Ergo publico festo in-
stante, cujus celebritatem fœminas quoque fre-
quentare mos erat, fingit morbum apud mari-
tum, captans solitudinem, & ad Josephum solli-
citandum opportunitatem. quam nacta supplex
blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem
erat primis precibus non repugnantem cedere,
idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris
vehementiæ, qua cogente, oblita me dominam
ad tam abjecta verba descendi: sapies tamen, si
vel nunc cedes, & prius erratum corriges. sive
enim iterum rogari expectabas, jam facio accu-
ratius etiam quam ante. nam & ægritudinem ad
hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuetudini post-
habui: sive prius diffidebas, non tentari te mali-
tiose, certo argumento colligere potes, quia in
eadem voluntate persto. quare aut præsentem
voluptatem elige, & amanti obsequere, majora
etiam commoda expectans: aut odium meum
& vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem
præferes. Nihil ea te juvabit, mihi crede, si ad
maritum te deferam, & de stupro me appellatam
dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis
verbis majorem fidem habiturus est Petephres,
quam tuis. ad hæc verba, lacrymasque verbo-
rum testes, nec miseratione induci, nec terrore
cogi potuit, quo minus perstaret in suo pudici-
tiæ proposito: constanterque restitit intentanti
injustam afflictionem, malens acerbissima quæ-
que sufferre, qvam oblatis perfrui: non ignarus,
justo se dignum supplicio, si quicquam tale in
mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque
officii sui monuit, jurisque conjugalis ac
consuetudinis, jubens hujus majorem ha-
bere rationem, quam momentaneæ libidinis:
huic enim præsto esse pœnitentiam, quæ fa-
ctum quidem doleat, infectum tamen reddere
non possit: adesse & timorem continuum, qui
pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσ-
κόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς
τὰς ὑπαγωγὰς τὰς τῆς κυρίας μένον ἥμερος μόνον. τῆς γὰρ
δεσπότου γυναικὸς, ἅμα τε τὴν μορφὴν, καὶ τῷ πρὸς
τὰς πράξεις αὐτῆς δεξιότητα ἐρωτικῶς ἔχοντος, καὶ
νομιζούσης εἰ πείσειεν αὐτῷ τὸ φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν
αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, καὶ τύχημα ἡγησαμένου τὸ τῷ
δεσπότου αὐτῆς δεηθῆναι, καὶ πρὸς τὸ χρῆμα τότε δυ-
λείας, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ πρόσθεν ἀφορώσης τὸ σῶφρον τῷ
μεταβολῇ τῶν πραγμάτων, τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιη-
σούσης καταφανῆ καὶ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως,
παρέπεμπε τὰ ἀξιούμενα, καὶ κέρδος ὅσον εἶναι τοιαύτην αὐ-
τῇ δίδοναι χάριν, ἐν ᾗ δὲ πιαμένῃ καὶ τοσούτῳ ἠξιω-
κότι τιμῆς, ἀδικίαν συμβαίνειν εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ
καρτερεῖν τε δεῖν πάθους κακοῦ λέγοντα, τὴν ἀπόγνωσιν
δὲ τάξεως τῆς ἐπιθυμίας προβαλλόμενον. ἐρρωσθαι
χάρτε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρέσεσθαι ἐλπίδος, αὐτὸς τὰ πάντα
μᾶλλον ὑπομένειν ἕλεγεν, ἢ πρὸς τοῦτο καταπειθὴς ἐ-
σεσθαι. ἐν γὰρ τῇ δεσποίνῃ δίκαιον ὄντα δεῖν ποιεῖν ἐναν-
τίον μηδὲν, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν πραγμάτων ἀντι-
λογίαν πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐπέ-
τεινε τὴν ἔρωτα μὴ προσδοκώσῃ τὴν ἰσότητα ἀντιοχεῖν. καὶ
δεινῶς ὑπὸ κακοῦ πολιορκουμένη, δευτέραν πάλιν πεῖραν
προσεπιθυμεῖ κατεργάσασθαι δημοτελοῦς ἂν ἑορτῆς ἐπι-
σχούσης, καθ' ἣν εἰς τὸ πανήγυριν ἐν γυναιξὶ φοιτᾶν νόμι-
μον ἦν, σκήπτεται νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα. ἐρωτωμένου μέντοι
ἐν ὀλίγῳ εἰς τὸ δεηθῆναι δὲ ἰσότητα. καὶ ἡδομένης αὐτῇ
ταύτης, λιπαρωτέρως ἐπὶ τῶν πρώτων αὖθις προσηνέγ-
κατο λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν αὐτῷ μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς
δέησιν εἶχεν καὶ μηδὲν ἀντειρηκέναι, κατά τε τὴν παρακαλοῦσαν ἐν τροπὴν καὶ τὸ πάθους ὑπερβολῇ, ὑφ'
ἧς βιαζομένη δεσποινικὰ οὖσα δὲ κατ' αὐτὴν ἀξιώματος
παπεινοτέραν ἡγεῖσθαι. φρονήσει τε καὶ νῷ ἄμεινον ἐν-
δοὺς καὶ τὸ ἐπὶ τῆς παρελθούσης ἄγνωμον διορθώσε-
σθαι. εἴ τε δὴ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτῃ γεγονέναι
καὶ μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἀκριβῆ, νόσον τε γὰρ προφασιζο-
μένῃ καὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁ-
μιλίαν προτιμήσαι. εἰ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας
ἀντικρούσει λογισμοῖς, ἢ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι
κρίνῃ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν, προσδοκᾶν
τε τὴν παρὰ τῶν ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν προθέ-
μενον αὐτὴν τῷ ἔρωτι, καὶ μᾶλλον ἀπολαύειν, ὑπήκοον
γνόμενον. ἀμωμὰν ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποσφέντα
τὴν ἀξίωσιν, καὶ δὴ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὴν σωφροσύνης
δόκησιν προθέμενον. ἀγνὸν αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν τραπή-
σης εἰς κατηγορίαν αὐτῆς, καὶ καταψεύσασθαι πεῖραν
δὴ τὸν ἀνδρί. προσέξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις πι-
στὸν φρένην, ἢ πρὸς ἐκείνην, καὶ ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἀληθείας
φέρον. ταῦτα λεγούσης τὴν γυναῖκος ἱκετικῶς καὶ δακρύουσης,
οὔτε οἰκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔσωσεν, οὔτ' ἰσάγκα-
στος φόβος, ἀλλὰ τὰς δεήσεσιν ἀντέχειν καὶ τὰς ἀπει-
λὰς οὐκ ἐνδέδωκε δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομέ-
νειν τι τῶν χαλεπωτέρων ἕλετο μᾶλλον, ἢ τῶν παρό-
ντων ἀπολαύειν, χαίρουσάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ συνοίδει,
δικαίως ἀπολουμένῳ. χαμαὶ τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ
τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα συμβιώσεως. καὶ τὸ τοῖς τὸ κρεῖσσον νέμειν,
ἢ τῇ προκειμένῃ τὴν ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τὴν γὰρ
μὴ μεγάνοιαν ἔχούσης αὐθις ἐπ' ὀδύνῃ ἡμαρτημένων, καὶ
δὴ διορθώσει τὰ ἡμαρτημένων, καὶ φόβον δὲ καταφορον
ἡμέᾳ, καὶ χάριν δὲ λαβεῖν ἀγνοουμένῃ δὲ κακοῦ. τὴν γὰρ
πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπολαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς ἕπ πλεῖον τὴν ἀπὸ τοῦ συνειδότος καὶ πρὸς A at conjugalem consuetudinem & voluptatem
τὸν θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτῷ habere securam, & conscientiæ fiduciam tam a-
μᾶλλον δεσπόσῃ, μένασα καθαρὰ, καὶ δεσποίνης ἐξ- pud Deum quam apud homines. quin & conduci-
ουσία χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' οὐ συνεξαμαρτάνον- bilius esse, si impolluta manens habeat se herili
τος αἰδοῦ. πολὺ γὰρ κρεῖττον ἐναι θαρσεῖν ἐπιγινομέ- jure subditum, potius quam flagitii communis
νοις, τοῖς εὐβεβιωμένοις, ἢ ἐπὶ λανθανούσῃ κακο- conscium. satius enim esse conscientia recte fa-
πραγίᾳ. ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, ctorum, quam peccati latebris fidere. his & aliis
τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ similibus verbis mulieris impetum retundere
πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἐπανάγειν. ἡ δὲ βιαιότε- conabatur, eamque à prava affectione ad ratio-
ρον ἐχθὴ τῇ ἀτοκίᾳ, καὶ ἐπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, B nis arbitrium revocare. at illa vehementius in-
ἀναγκάζειν ἐπιγνοῦσα τὸ πείθειν ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέ- stabat, & cum verbis nihil proficeret, injectis
φυγε τὰ ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ προσκαταλιπὼν τὸ ἱμά- manibus hominem ad obsequium cogere nite-
τιον, κατσχούσης αὐτὸν οὐ τούτῳ, ἐξεπήδησε δ' ὠμό- batur. Ibi vero Josephus intemperias mulieris
τητι, φθάσῃ γυμνῶσαι μὴ κατεῖπη πρὸς τὸν ἄνδρα ulterius non ferens, relicta etiam interula, ex qua
αὐτῆς ὕβρεως, προκαλησάμενος ἔχουσα φάσιν κατα- retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim re-
σκάψαι πρὸς τ' πετεφρῆν ἔγνω δ' ἰώσηπον, καὶ τούτῳ τῷ pulsæ dolore, partim metu, ne suam petulantiam
τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν αὐτὸ δεινῶς ὑπερφανησάμενε, maritus cognosceret, decrevit prior Josephum
προλαβεῖν δ' τ' Δίαβολον, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον C falso deferre, & hoc pacto vindictam de eo su-
ἤγκατο. καὶ κεκάθικο μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυ- mere, dignum muliebri astutia rata, si accusatio-
μένη, τ' ἐπὶ τῷ Δίαμαρτεῖν τῆς ἐπιθυμίας λύπῃ nem præoccuparet. itaque sedebat mœrens &
ὡς ἐπὶ πείρᾳ Δίαφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidi-
ἐλθὼν δ' πάνδεις καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παραχθέντι καὶ nem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ simu-
πυνθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας ἰώσηπον κα- lans. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum
τάρξατο, καὶ τεθνάναι εἶπεν ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοί- turbato, causamque scitante, Ne vivas, inquit,
την μιᾶναι τὴν σὴν ἐθελήσαντα κόλασιν. ὃς, οὐδ' οἷος marite, ni sceleatum servum, cubile tuum vio-
ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκται μνησθεὶς ἐσωφρόνη- D lare conatum, digna pœna mulctaveris, oblitum
σεν, οὐδ' ὢν ἐκ τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχάριστος & qualis in ædes nostras venerit, & quanta be-
ἂν ἀνὴρ μὴ πάντα παρεῖχεν αὐτῷ ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπε- nevolentia sit à te complexus: qui ingratissimus
βάλλσεν ὑβρίσαι γάμον τὸν σὸν, καὶ ταύτῃ ἐν ἑορτῇ τῇ habendus, ni omnibus modis frugi se approba-
σῇ ἀποστάσαν τῆς φυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μέτρος ἐδό- ret, ne a conjugio quidem tuo injuriam abstinuit:
κει πρότερον Δία τὸν ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ ἀφ' ἡδονῆς idque die festo, observata absentia tua, ut facile
χρῆσθαι δῶ. τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ apparet, modestiam, quam prius præ se ferebat, ab
παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθὼν ἐπόησεν. ὡς δέον, herili metu, non ab indole recta profectam.
ὧ τῶν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τὴν οἰκονομίαν Quod ut auderet, à te præter spem ac meritum
λαβὼν ἐφύετο, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν προτιμη- E indulgente corruptus est. videns enim omnia
θεὶς τούτων τῆς σῆς φαύειν γυναικός. παυσαμένη δ' tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, gran-
τῶν λόγων, ἐπιδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχεί- dioribusque conservis se præpositum, æquum
ρει βιαιοῦσθαι καταλιπόντος αὐτό. πετεφρὴς δ' μήτε δα- putavit uxorem quoque tuam attrectare. & ut
κρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε δ' εἶδεν ἀπιστεῖν ἔ- verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in
χων, τῷ τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι πλέον νέμων, ἐπὶ μὲν τὴν colluctatione relictam. Petephres autem victus
τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο. δοὺς δ' σωφρονεῖν oratione ac lacrymis mulieris, & conjugis amori
τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶναι καίπερ ἐκείνας τὸν ἰώσηπον, τὸν plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis in-
μὲν εἰς τὸν τῶν κακούργων εἱρκτὸν ἐνέβαλεν. ἐπὶ δὲ F quisitione, collaudata prius uxoris fide, audacis
τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σω- facinoris Josephum damnatum in maleficorum
φροσύνῃ αὐτῆ μαρτυρῶν. ἰώσηπος μὲν οὖν πάντα carcerem conjecit: ob uxorisque pudicitiam
ἐπὶ τῷ θεῷ πιστεύσας τὰ πρὸς αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολο- magis sibi placebat, testis jam compertæ ipsius
γίαν οὐδ' ἐπ' ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη. honestatis. Josephus autem innocentiam suam IV.
τὰ δεσμὰ δ' καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμει- Deo committens, neque se defendere curavit, Genes. 40.
νων ἐστέναζε τῶν δεδωκότων δικῶν, τὸν τὴν αἰτίαν τ' neque rem ita, ut gesta erat, indicare: sed vincu-
συμφορᾶς ἔτ' ἀλήθειαν εἰδότα θεὸν, ἃ πεῖραν τ' προ- lorum necessitatem tacitus ferens, una spe con-
νοίας οὐδὲς ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὴν ἐπιμέ- solabatur, nimirum potentiorem esse Deum his,
λειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ καταγνόησας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸ, G qui se vinxerant, cujus providentiam confestim
καὶ τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς, ὑπανίεσε τῶν δεσμῶν, καὶ est expertus. Custos enim carceris tum fidem
τὸ θεῖον ἐλαφρότερον ἐποίει. διαίτῃ δ' χρήσασθ' κρεί- ejus ac diligentiam in absolvendis operum pen-
τονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, sis considerans, tum formæ dignitatem, solvit
ὁπότε παύσαιτο τῆς τοῦ τὰ ἔργα πολυπραγμοσύνης, εἰς eum à vinculis, eamque miseriam aliquanto le-
ὁμιλίαν ὑπ' φιλεῖ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς viorem reddidit: victu etiam commodiore
προσιόντων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' οἷς quam reliquos vinctos uti permisit. Cæterum,
κατακεκλῆσθαι ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόῳ τοῦ βα- his, qui in eodem erant ergastulo, quoties la-
σιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμωμένῳ κατ' ὀργὴν bor intermitteretur, confabulantibus, ita ut
δεδεμένῳ καὶ σιτοδαφέρων τῷ ἰωσήπῳ τὰς πέδας, solent miseriarum socii, & inter se causam da-
mnationis percontantibus, pincerna quidam

regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiaritatem cum Josepho contraxit:

& quia prudentem existimavit, visum somnium ei exposuit, orans, indicaret, si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis divinitus turbaretur. Ajebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis uvas è singulis enatas pendere grandes jam & vindemiæ tempestivas, easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illumque libenter bibisse. Narrato hoc somnio, rogabat, ut, si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille vero bono animo hominem esse jubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum usum afferre, quandoquidem, eo conciliante, fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissolvantur, adhæc molestiæ mœroresque usu ejus discutiantur pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ hujus remissionem intra tot dies, ex qvot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu vero memento mei, postquam eventus hanc faustam prædictionem non falsam approbaverit: & jam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur, te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quod potiorem habuerimus honorem domus, in qua versabamur, & ejus, qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, ut par erat, lætus hoc interpretamento eventū expectabat. Alius vero quidam servus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Josephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum, quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem hujusmodi: Tria canistra, inquit, supra caput bajulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Devolantes autem alites absumpsisse omnia, ipso licet arcente, nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Josephus, conjectura somnii facta, præfatusque, qvod mallet ei lætiora prænuntiare, quam quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia vero cruci suffixum ab alitibus devorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter evenit utrisque, quam ut Josephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Josephum autem post biennii tempus, in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adjutum, Deus eripuit, tali via ad libertatem præ-

A σωτηδέστερον αὐτῷ μᾶλλον ἐγίνετο. καὶ σωσόμενον αὐτὸν ἐδόκει τεθύχειν, ὅταν ἰδών, ἐξέλετο τὰ φυλακῶν δηλοῦν, ὅτι σημαίνει, μεμφόμενον ὅτι τοῖς ἐκ τῶν βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτὸν καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐνειράτων φροντίδας τεθυκέναι. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κατὰ τὸν ὕπνους, τριῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀκμάζοντας μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρυγητὸν ὡραίους, καὶ τὸν αὐτὸν ἀποθλίβειν εἰς φιάλην ἔχοντα δ' βασιλέως. διηγήσασθαι τε τὸ γλεῦκος, δῶναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, καὶ κεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἑωραμένον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. ἤξειν δ' ἔτη μεμιᾶς τὴν τεθρέψεως. ὃ δὴ χαρᾶς τε παρεκάλει, καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν, δ' βασιλέως ποιήσαντος αὐτὸν τ' ἀρχιονίαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν ἐπανήξειν. καρπὸν γὰρ εἰσημαίνειν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθῷ ἀνθρώποις φέρεσθαι, ὅτι αὐτῷ τε σπένδεται, ἐπὶ σπονδαῖς ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ἐμπρεύει, ἀφανῶν μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς τεθραμμένοις αὐτῷ, καὶ τοῖς ἡδονὴν ἐπιφέρων. ἔτον δὲ φῆς ἐν τριῶν ἀποθλίβεσθαι βοτρύων, χρῆσθαι τοῖς σοῖς τεθρέψασί τ' βασιλέα. καλῶ τοίνυν ἴδιόν σοι τ' ὄψιν γεγονέναι, καὶ τεθρυλλήσειν ἄφεσιν τ' παρόντος ἀνάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τ' καρπὸν ἐτεύχησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέν τοι τούτων πειρωθεὶς δὲ τεθρυλλήσαντος σοι τὰ ἀγαθά. καὶ γνώμεθα ἐν ἐξέτασι, μὴ παρίδῃς ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, τεθυσὰ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος. οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆ ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὴν τῶν κακούργων ὑπομένειν κατεκρίθημεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τ' ταύτ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑπερόπτας γελάσαντες. τῷ μὲν ἂν οἰνοχόῳ χωρεῖν καὶ τὰ εἰκὸς ἀκουσαντι τοιαύτης τ' τε ἐνειρατῆς καὶ ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ τεθιμάνειν τ' δεδηλωμένων τ' πλάστην. δοῦλος δέ τις ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν τεταγμένος δ' βασιλέως, σωδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένῳ δ' ἰωσήπῳ τεθεῖ τ' ὄψεως σκεῦος τ' ἀποφασιν εὐελπις ὢν, καὶ αὐτὸς ἄναρ ἰδὼν τεθεαμένος, ἠξίωσε τ' ἰωσηπον, φράσαι τι κἀκείνῳ δηλοῦν βάλεται τὰ ἀληθ' παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδὼν γὰρ τοιαῦτα. τρία φησὶ κανᾶ φέρειν ἐπὶ τ' κεφαλῆς ἐοικότα δυσὶ μὲν ἄρτων πλέα, τῷ τρίτον ὄψεσι τε καὶ ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκεάζεται. κατιπαμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι μηδένα λόγον αὐτῷ ποιεμένους ἀποτροπιασμοῦ. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τ' τεθρέψεως ἔσεσθαι τῇ τ' οἰνοχόῃ τεσσαράκοντα. ὁ δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τὸ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ τεθὸς αὐτὸν εἰπὼν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνεὺς αὐτῷ γεγονέναι, καὶ ἐκ οἵων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πάσας ἔτη δ' ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὸ γὰρ κανᾶ τ' τοῦτο σημαίνειν. τῇ τρίτῃ δὲ αὐτὸν ἀναστανρωθέντα βορὰν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ἐδέν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυναμένου. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τεθειρημένῃ, γενεθλιον τεθυκὼς ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν ἀνεστανρωσεν. τ' δ' οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ δίετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου μνήμην τῶν τεθειρημένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τ' εἱρκτ', τοιαύτην αὐτῷ τ' ἀπαλλαγὴν μηχανησάμενος

πηλύμους. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ἅτε τ' αὐτὰ ἑωρα-
κὼς ἐνύπνια θεασάμενος δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν
ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμνημόνησε, τῶν δ'
ὀνειράτων κατέσχεν, ἀχθόμενος ὅτι τῆς ἑωραμένης.
καὶ δὴ ἐδόκει σκιθρωπὰ ταῦτα αὐτῷ. καὶ συνεκάλει μεθ' ἡ-
μέραν αὐγὴν πάντων τοὺς λογιωτάτους χρήζων μαθεῖν τῶν
ὀνειράτων τὸ κρῖνον. λεπτομυθούντων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλ-
λον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο τὸν δὴ οἰνοχόον ἐρωτῶντα δ' Φα-
ραώθης τὸν σύγχυσιν, ἅτε ἔρχεσθαι μνήμην τοῦ δ' Ἰωσήπου,
καὶ τῆς τοῦ τ' ὀνειράτων συνέσεως. καὶ προσελθὼν ἐ-
μήνυσεν αὐτῷ τὸν Ἰωσηπον, τόν τε ἄψιν ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν
τῇ φυλακῇ καὶ τὸ ἀποβὰν ἐκείνῳ Φράσαντος, ὅτι τε σαυ-
ρώσει κρεμασθήσεται ὁ δὴ τῶν σιτοποιῶν, καὶ κεί-
ρεται τὰ συμβαίνοντα κατὰ ἐξήγησιν ὀνείρατος Ἰωσήπου προει-
πόντος. δεδεμένος δὴ τὸν μὲν ἅτε πεπιφροῦς ὢν δὴ τοῦ
μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγεσθαι δ' αὐτὸν Ἑβραίων ἐν ὀλίγοις
εἶναι χρόνοις ἅμα καὶ τοῦ πατρὸς δόξης. τοῦτον οὖν μετα-
πεμψάμενος, καὶ μὴ δεδιέναι τὴν ἄρτι κακοπραγίαν
αὐτὸν κατεγνωκὼς, μαθήσεσθαι τε ἅτε τῶν ἐνειράτων σοι δη-
λώσοντα. κελεύσαντος οὖν δὲ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸν
τὴν Ἰωσηπον ἀφικέσθαι, τὰ μὲν ἤκιστα ἄγοντες, τὸ κεκε-
λευσμένον ποιήσειν μὴ μελλήσαντες καὶ τὸ προσταγμα
τὸ βασιλέως. ὁ δ', τὴν δεξιὰν αὐτοῦ λαβόμενος, ὠνεανία
φησίν. σὺ χαίρε μοι νῦν ἄρισθ', καὶ σώφρονι ἱκανώτατος,
ἅτε οἰκέτα τὰ μὰ μεμαρτύρησαι. τὰ αὐτὰ ἀγαθὰ ὧν
ἔτυχω μεγαλοδώρους, ἀξίωσον Φράσαι ὅσα μοι καὶ τὰς
ὕπνους ὀνειράτων ὄψεις προδηλῶσι. βάλομαι δέ σε μη-
δὲν ἀποστελλόμενον φόβου, κολακείαν ψυδρὰν λέγω,
καὶ τὸ προς ἡδονὴν, ἂν ταλήθης σκυθρωπότερον ἢ. ἔδοξα
γὰρ ἐμαυτῷ ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν ἑπτὰ ἀφ' ὕδατος ἅμα
καὶ μεγέθει διαφερούσας ἑπτὰ τὸ ἀριθμὸν, ἀπὸ δ' ναμά-
των χωρεῖν ὅπου τὸ ἕλος. ἄλλας δὴ ταύταις τὸ ἀριθμὸν
ἴσας πλησίας ἐκ δ' ἕλους ἀναστῆσαι, λίαν κατηχνω-
μένας ἰδεῖν ὠραθλίας. αἳ κατεδίεσαι τὰς ἑπτὰ
βοῦς καὶ μεγάλας, οὐδὲν ὠφελοῦντο χαλεπῶς ἅτε δ'
λιμῷ πεπεγχωμένας. μὴ δὴ ταύτην τὴν ὄψιν διεγερθεὶς
ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ πεπαρεγμένος, καὶ τί ποτε εἴη τὸ φάντα-
σμα παρ' ἐμαυτῷ, σκοπῶν καταφέρομαι καὶ πάλιν εἰς
ὕπνον, κἀδύτερον ἄναρ ὁρῶ, πολὺ δ' ποτέρᾳ θαυμα-
στότερον, ὃ με καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ παράττει. στάχυας
ἑπτὰ ἑωρῶν ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέντας, καρηβαρεῖντας
ἤδη καὶ κεκλιμένους ἅτε δ' καρπῷ, ἐς τ' ποτὲ ἀμητὸν
ὥρας. καὶ τούτοις ἑπτὰς ἑπτὰ στάχυας ταλησίον λιφερ-
κεῖντας καὶ ἀσθενεῖς ἅτε ἀδρότητος, οἳ δαπανᾶν καὶ κατα-
δίειν τὰς ὡραίους τραπέντες, ἐκβαλεῖν μοι παρεῖχον.
ἰώσηπος δὴ ταλαιβῶν. ἐνύπνιος μὲν ὅτος ἔπειν ὦ βασιλεῦ,
καθάπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ἐφθεῖς, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν
δύναται καὶ ἐς τελευτὴν τὸ ἐσομένων. τὸ τε δὴ τοὺς βοῦς ἰδεῖν,
ζεῦγος ἐπ' ἀρότρῳ ποιεῖν γεγυμνασμένον, ἅτε τ' χειρόνων
καταδιαμένας, καὶ οἱ στάχυες ἅτε τῶν ἐλαττόνων δαπα-
νήσαι, λιμὸν αὐχμῷ καὶ ἀκαρπίαν δηλοῖ τοσαύτα προσ-
καταγγέλλοντα ἔτη, τοῖς ἴσοις προτέρου δ' δαιμονήσα-
σης τὸ τούτων εὐφορίαν τὸ ἐτῶν ἅτε τὸ μὴ ποιοῦσαν
ἀριθμὸν ἴσων ἀφορίας ἀναλωθήναι. γλυκὺ δὴ ἡ ἀπάνις
τῶν ἀναγκαίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον δ', αἳ
δὴ καταγωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρειττόνας,
οὐκ ἐχόρτασαι κορεσθῆναι. ὁ μὲν τοι θεὸς, οὐκ ἵνα τῷ λυπεῖν,
τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως
προευγνώστης, καὶ φοβερὰς σωσέσθαι ποιῶν δὲ τὰς πείρας

Structa. Pharaothes rex cum eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, pariterque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum, ut conjicere poterat, significantia: convocatisque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis vero nihil explicantibus, tanto magis rex turbabatur. Quo viso, pincernam subit recordatio
B Josephi, ejusque in hoc genus conjecturis prudentiæ: & adito rege, indicavit ei de Josepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, ejusque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus ejus astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cujus esset servus. ipsum autem dicere,
C apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, evocari jubeto, neve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clare enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manuque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone juvenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognovi, enarra somniorum meorum præsagia, quemad-
D modum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, cave autem vel metu quicquam supprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videreque boves bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obviam eis factas, vehementer exte-
E nuatas macie ac visu fœdas, quæ cum devorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, misere à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatusq;, dum mecum agito, quidnam sibi velint species per somnum obversatæ, obrepente sensim sopore gravatus iterum obdormivi: iterumque somnium vidi priore prodigiosius, qvod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam
F ab una radice enatas, fruge gravatas & vertice pronas, messique jam maturas: juxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Josephus: Somnium hoc, Rex, duplici licet specie visum, unum tamen & eundem eventū significat. Namq;
G & boves animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus devorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores ubertatis felicitatem: horumque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id qvod inde conjicio, quia macræ boves, devoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non ut terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed ut præmoniti sibi provideant, quo levius imminenti malo

premantur. tu ergo, si uberioris temporis proventus reposueris ac dispensaveris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cumque rex admiratus Josephi prudentiam & sapientiam percontaretur, quonam modo esset in futurum prospiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptiis utendum parsimonia,&,qvod præsenti usui supereſſet, ad futuram necessitatem reservandum. suasit etiam, ut, indicta professione frumenti,aratores juberet id in horrea condere, & quantum sat esset,& non amplius, populo distribueret. ibi rex,tam consilio quam interpretatione Josephi collaudatis,ipsum huic dispensationi præficit, jubetque providere, quæcunque putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi: præfatus neminem sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum,quam ipsum ejus authorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam anulo regis signatorio, & jure purpuræ gestandæ,in sella curuli sublimis per Ægyptum circumvectabatur, frumentumque comportabat,tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementem sufficeret, nemine sciente causam, cur hoc faccret. Trigesimum jam ætatis annum exegerat, in summo apud regem honore habitus,& ob incredibilem prudentiam Psonthomphanechus ab eo cognominatus, quod occultorum inventorem significat: sed & conjugium nactus est honoratissimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante, virginem Petephræ Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe:ex qua & liberos genuit ante agrorum sterilitatem. ex his major dictus est Manasses, qvo nomine significatur oblivio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris oblivionem: junior vero Ephræmes, qvod redditum significat, eo qvod majorum suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem juxta Josephi interpretamentum, septennio per divitem affluentiam exacto, octavus annus fame infestabat, & quia malum improvisum erat, promiscua multitudo graviter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Josephum accersit,qui mox frumenta dividendo servator populi citra controversiam extitit. nec solum ejus regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris,existimans universum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope sublevari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Jacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cum cognovisset, quod & exteris eo foro uti liceret, solo Benjamine retento,quem è Rachele susceperat,uterinum Josephi fratrem. Qui postquam in Ægyptum pervenere, Josephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam tum demum regem coluisse proderat, si ne Josephi quidem gratia negligeretur. Ille, agnitis fratribus, nihil tum minus quam de se cogitantibus, quod adolescens ab

A τῶν κατηγγελμένων. σὺ τοίνυν παμβούλῳ τύχῃ χρῆσθαι τὰ κ̄ τὸν πρῶτον χρόνον ἡμῖν σῖτον, ποιήσῃς ἀνεπαίσθητον αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθοῦσαν συμφοράν. θαυμάσαντος δ̄ βασιλέως τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προοικονομήσειεν ἐν τῇ τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ περὶ τῶν μ̄ τοιούτων, ὡς ἂν ἐλαφροτέρα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας, ὑπέθετο. καὶ συνεβούλευεν φειδοῦ πολεῖ-

B σθαι τῶν ἀγαθῶν καὶ μὴ κ̄ προϊούσαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιτρέπειν. ἀλλ' ὅσον ἂν ἀναλώσουσιν ἐκ προϊόντος, τοῦτο τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. ἐπιτάξαι τε παρῄνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον τῶν γεωργῶν, τὰ πλάρκη μόνον εἰς διατροφὴν χορηγοῦντα. φαρασῶθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως & ὑπερβάτου, & τῆς συμβουλίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν ὡς τε πράττειν ἀκωλύ-

C τως τ̄ αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα ἐπιλαμβάνοι, τὸν ἐξωρόντα τῷ δ̄ πάγματος ὁδὸν, καὶ προστάττων ἄρχειν αὐτῆς ἐπόλαβεν ἡμῖν ὁ ἀ̄, ταύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ δ̄ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι. διὰ τ̄ ἧς ἁπάσης ἐλαιῶνος ἐφ' ἅρματος, ἦγε τὸν σῖτον τῶν γεωργῶν, τὸν ἀρκοῦντα πρός τε σπόρον καὶ διατροφὴν ἑκάστοις ἀπομετρῶν, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐπράττε. τριακοστὸν ἦ ἔτος ἤδη τῆς

D ἡλικίας αὐτῷ διεληλύθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαβε παρὰ δ̄ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, ψονθομφάνηχον, ἀποδὸν αὐτοῦ πρὸς τὸ πρόσχημα τῆς συνέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ πετεφροῦ θυγατέρα τῶν ἐν ἡλιουπόλει ἱερέων, συμπεράναντος αὐτῷ δ̄ βασιλέως, ἐπὶ παρθένον ἀσενὲθ λεγομένην. ἐκ ταύτης ἦ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας.

E μανασσῆς μὲν πρεσβύτερος. σημαίνει δ' ἐπίληθον, δι' δαιμονήσαντα λήθην εὑρεῖν τῶν ἀποτυχημάτων. ὁ ἦ νεώτερος, ἐφραιμῆς. ἀποδιδὺς ἦ τοῦτο σημαίνῃ, διὰ τὸ ἀποδοθεῖναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τῆς δ' αἰγύπτου κ̄ τὴν ἰωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαριστὸς ἐτῶν ἑπτὰ διαγούσης, λιμὸς ἤπλετο τῷ ὀγδόῳ ἔτει. διὰ τὸ μὴ προπαθημένους ὑπομεῖναι τὸ κακὸν, πανάθροοι χαλεπῶς ὑπ' αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς δ̄

F βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ ἦ, ἰώσηπον σκάλῃ, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, χειμαμένος σωτὴρ ὁμολογουμένως δ' πάντων. κ̄ τὴν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρεῖχεν, πάντας ἀνθρώπους κ̄ συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπάρχειν τυγχάνειν ἰωσήπου τῶν δαιμονίᾳ χρωμένων. πέμπει ἦ καὶ ἰακώβος τοὺς χαναναίας δεινῶς ἐκτεταχυμένης, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς

G υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφῆσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. μόνον ἦ καταλαβενιαμὶν, ἐκ ῥαχήλας αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον ἦ τοῦ ἰωσήπου, οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλθόντες, συντύγχανον τῷ ἰωσήπῳ χρῄζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ κ̄ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου. καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς ἰωσήπου τιμῆς ὑπεμελήθη. ὁ ἦ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸ μειράκιον μὲν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῶσι, εἰς ὃ τὸ μὴ ἐλθεῖν τῆς ἡλικίας
καὶ τῶν χαρακτήρων ἐπηλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς
εἶναι, τό τε μέγεθος καὶ ἀξιώματος οὐδεὶς ἐς ὑπόνοιαν ἐλ-
θεῖν αὐτοῖς δυναμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης
περὶ τῶν ὅλων. καὶ τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, κα-
τασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμάτων ἐλεγχθ ἥκειν.
καὶ πολλαχῇ μὲν αὐτὸς συνελήλυθέναι, μὴ φασίζε-
σθαι ὑπ' ἀγγελίαν. ἐπὶ γὰρ εἴκοσι δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσού-
τοις παισὶ καὶ μορφὰς ἴσως ὑπὸ φανεῖς ἑκτρα φῆναι B
δυσπείθου καὶ βασιλεῦσιν οὔσης τῆ πικρίας πολυτρο-
φίας. ὅπερ ὑπ' ἐγνῶναι τὸ καθ' τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβε-
βηκότα αὐτῷ μὴ τῷ ἰδίαν ἀπαλλαγὴν, ταῦτ' ἐπεφαν-
τάσθαι, μάλιστα τε βουλόμενος καὶ τὸν περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελ-
φὸν. ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐπίλ-
λωσιν ἔχειν ἀποκλάσωσιν οἱ ἄγριοι. ὡς δ' ἦσαν ἐν τα-
ραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κατ' ὀλίγον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρ-
τῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν ὠφελῆ τὸ ἀδελφὸν μὴ νοῦν
λαμβάνοντες. καταστάντες τὸ πρὸς τοὺς αἰτίους ἀπολο- C
γεῖσθαι, ῥᾳδίηλου προηγορεῖτο, ὃς δὴ πρεσβύτατος
αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἤλθομεν,
οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα. σω-
τηρίας ἥκοντες, καὶ καταφυγὴν τῶν συνεχόντων τ' χω-
ρὶς ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ἐπο-
λαβόντες, ὡς οὐκ ἐπὶ πολίτας μόνον τοῖς αὑτοῖ, ἀλλὰ καὶ ξένοις
ἡκούσθαι τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου προτεθεικέναι, πρὸς τὸ
σωζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διεγνωκότας. ὅπερ δ' D
ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τῆς
μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ.
πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν, ἰακὼβ ὄνομα ἐβραῖος. ᾧ γεγόμεθα
δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων πα-
ρόντων, ἡμῖν δοῦλος μονογενὴς. ἀποθανόντος γ' ἑνὸς τῶν ἀ-
δελφῶν ἰωσήπου, τὰ πράγματα ἡμῖν ὑπὸ τὸ χεῖρον με-
τέβαλεν. ὅτε γὰρ πατὴρ, μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἴρηται.
καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ὑπὸ τοῦ τεθνηκότι συμφορᾷ, καὶ τῆς
ἔτι πρεσβύτου παλαιπωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε E
νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τὴν τε ἔτι πατρὸς ὑπεμέλειαν καὶ
τὸν κῆ τὸν οἶκον πρόνοιαν, βενιαμὶ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀ-
δελφῶν πεπιστευκότες. δύνασαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέ-
τερον οἶκον μαθεῖν, εἰ τι ψεῦδές ἐστιν τῶν λεγομένων. καὶ
ῥᾳδίηλος μὲν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν ἰώσηπον
περὶ αὑτῶν τε καὶ ἀμείνω φρονοῦσαν. ὁ δὲ τὸν ἰακὼβ ζῶντα
μαθών, καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς
τὸν ἑκτὸν αὐτοὺς ὡς ὑπὸ σχολῆς βασανίσων ἐνέβα- F
λεν. τῇ δὲ τρίτῃ ἡμερῶν τεσσαράκοντα αὐτοὺς, ἐπεὶ φη-
σὶ διϊσχυρίζεσθε, μὴ ὑπὸ κακουργίας τῶν βασιλέως ἥ-
κειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς οὗ λέ-
γετε, πιστεύω με ταῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε
μὲν ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πεισό-
μενον, ἀπελθόντες δὲ τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πά-
λιν ἔλθοιτε πρός με, τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλεπτῶν ἐκεῖ
φατε μᾶλ' ἑαυτῶν ἄγοντες. ἕτο γὰρ ἐσομένου τὸ ἀ- G
ληθὲς, οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἐκλαίειν τε καὶ συν-
εχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τ' ἰωσήπου συμφο-
ρὰς ὡς τὰ κατ' ἐκεῖνον βαλόμενοι τιμωρὸν ἔντα αὐ-
τοὺς ἤδη τότε πρεσπεσεῖν. ῥᾳδίηλος δὲ πολὺς ἦν ὑπὲ
παλαιῶν αὐτοῖς τῆ μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος ἀδὲν ἰωσήπου
γένεται. φέρειν δ' αὐτοὺς ἔφη ὅτι καὶ πάθοιεν, κατ' ἐκ-
δικίαν ἐκείνου δρῶντος αὐτὰ θεοῦ, καρτερῶς ἠξίου. ταῦ-
τα δ' ἔλεγεν πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἡγούμενος τὸν ἰώση-
πον γλώττης τῆς αὐτῶν συνιέναι. κατήφεια δ' πάντας
εἶχε πρὸς τοὺς ῥαδίηλου λόγους, καὶ τῶν πραγμάτων

Aeis diſtractus jam per ætatem faciei lineamenta
mutaverat, ac de tanta dignitate ne ſuſpicari
quidem poterant. tentare eos decrevit, qvali
mente eſſent præditi. nam & frumenti emendi
poteſtatem eis negavit, & pro ſpeculatoribus
comprehendi voluit, dicens conveniſſe è diver-
ſis regionibus, & cognationem ſimulare. qvi e-
nim fieri poſſet, ut vir privatus tot jam inſignes
filios educaverit, quæ felicitas vel regibus rárò
contingeret. Id faciebat, ut de patre cognoſce-
ret, qvove in ſtatu per ſuam abſentiam res ejus
interim fuerint, quidve de Benjamine ſit factum.
ſolicitus enim erat, ne & eum, quemadmodum
ſe de medio ſuſtulerint. at illos magnus pavor
occupat, imminens periculum reputantes, & fru-
ſtra ſe tantum iter emenſos exiſtimantes: cum-
que crimen amoliendum viderent, Rubelus na-
tu maximus ſic communem cauſam agere cœpit.
Nos neque ſpeculatum huc venimus, neqve re-
gi damnum aliqvod allaturi: ſed dira fames, cu-
jus effugium quærimus, venire huc compulit
fretos veſtra humanitate, quos non civibus ſolis,
ſed exteris qvoque, ſalutem vobis debituris, fru-
mentum venale propoſuiſſe audivimus. Qvod
autem fratres ſimus & ex eodem ſangvine, vel
facies noſtræ argumento ſunt, non admodum
inter ſe variantes. Pater nobis eſt Jacobus, vir
Hebræus, qui nos duodecim è qvatuor mulie-
ribus ſuſcepit, qui donec omnes eſſent incolu-
mes, res noſtræ ſatis proſperæ fuerunt. Cæterum
uno, cui Joſepho fuit nomen, abſumpto, domeſti-
cæ fortunæ in pejo labi cœperunt. Pater in perpe-
tuo luctu eſt, cujus lamentatio non minus nos af-
ficit, quam olim ſuaviſſimi fratris immaturus in-
teritus. nunc frumentatum venimus, patris cura
Benjamini natu minimo commiſſa. Hæc ita eſ-
ſe, potes aliquo ad noſtram domum miſſo cogno-
ſcere. Hæc Rubelus pro ſe ac fratribus, quo fal-
ſam Joſepho ſuſpicionem eximeret, qui, cognito
patrem ac fratrem eſſe incolumes, jubet eos in-
cludi in carcerem, quaſi per otium quæſtioni
admoturus. Poſt triduum deinde productis,
quoniam, inquit, aſſeveratis vos in detrimen-
tum regis ac regni non veniſſe, fratreſque eſſe
ex patre, quem nominaſtis, facietis mihi fidem,
hæc ita ſe habere, ſi, relicto interim uno ex vobis
apud me nihil durius paſſuro, cum frumento ad
patrem profecti, rurſum ad me revertamini,
adducentes vobiſcum fratrem, quem ajebatis
illic relictum eſſe: hoc enim erit argumentum
vos nihil fingere. His verbis perculſi, ratiq; jam
extremam calamitatem inſtare, lamentabantur,
fortunam ſuam, crebro jactantes, adeſſe diras ul-
trices fratris per ſummam immanitatem oppreſ-
ſi. Rubelus inſuper increpabat ſeram & inutili
eorum pœnitentiam, fortiter ferenda ma-
la dictitans, quæ Deus innocentiæ vindex in
impios fratres immitteret. Talibus ſe invicem
alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gna-
rum intereſſe neminem: mœrebantque omnes
tacti verbis Rubeli, & ſcelus perpetratum da-

mnabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum justissimam pœnam à Deo judicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Josephus, dissimulare fratrem ulterius non valens, qvòd lacrymæ jam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo post reversus, retento Simeone, qui interim obses esset, dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire jussit, quum priùs uni è suis mandasset, ut pecunia, quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Jacobi verò filii reversi in Chananæam, renuntiaverunt patri, quicquid eis in Ægypto acciderat, & quod pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quumque dicerent fratres se esse, & undecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Benjamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabantqve, ut pater nihil solicitus juvenem cum eis mitteret. Jacobo vero filiorum factum displicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Benjamine privari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosqve suos dedente, ut si quid Benjamini accidisset in itinere, in illos avus sæviret, Jacobo, ut assentiret, persuaderi potuit. at illos, quid agendum, incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente jam tritico, urgente fame, compulsus Jacobus deliberavit Benjaminem una cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reverti, nisi servato pacto. Cumqve indies major necessitas incumberet, & filii rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Judas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, qvòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere sive foris sive domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam unicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Benjaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filii: se certè aut eum salvum reducturum, aut illic una periturum. ac tum demum Jacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Josepho ex proventu Chananæ, balaninum unguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita, multis utrinqve fusis lacrymis, à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis, ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quo postquam est perventum, apud Josephum divertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Gen. 43.

μετὰ μελ☉, ὥσπερ ὁκ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δικαίαν ἐκείνου τὴν ζημίαν κολάζεσθαι. βλέπων δ' οὕτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ δ πάθους εἰς δάκρυα τραπόμενος, ἐ μὴ ἐκλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γνῶναι καταφανὴς, ὑπεχώρει, κ) λαλιπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτούς. κ) συμεῶνα καταλαχὼν ὁμήρου τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν γνησιώτατον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τὸ σῖτον, παρήγγειλεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀγγεῖον ὃ πρὸς τὴν ὠνὴν εἶεν δ σίτου κεκομικότες, κ) φᾶ πρὸς φορτίοις ἑκάστοις, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. κ) ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἐπραττεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κ) τ' αἴγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα, κ) ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἁφῖχθαι δ βασιλέως. κ) λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι κ) τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν ὧδε τῷ πατρὶ ἀπιστηθέντες. ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα ὧδε τῷ στρατηγῷ μεχρὶ βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιόντα πίστις αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῶν γένηται, κ) ξένιον τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ δ οὐδὲν ἤρεσκε τῶν πρὸς ἡμῶν πεπραγμένων. κ) πρὸς τὸν συμεῶν☉ δ κατοχὴν, λυπηρῶς εἶχε. κ) λυπηρῶς φέρων, ἤνατον ἡγεῖτο, πρὸς τῷ ἦναι ☉ τὸν βενιαμίν. κ) ὁ μὲν πατὴρ ὠδὲ ῥοιζήλου δεομένῳ κ) πρὸς αὐτὸ παῖδας ἀντιδιδόμενος, ἵν' εἴ τι πάθοιε βενιαμὶς κ) τὸν ἀποδημίαν δοκτείνειεν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λεγομένοις. οἱ δ, ἤπερ ἐν τοῖς κακοῖς, κ) μᾶλλον αὐτοὺς ἐπεργάζεται τὸ ῥύγιον, σακκίοις δ σίτου κατακεκρυμμένον ὀφθέν. δ δ σίτος κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν ὀπίσω τοὺς, ☉ τὸ λυπεῖ μᾶλλον ἀπλομένους, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀνάγκης, ἰακώβου σκέψασθαι ἐγνώσκετο τὸν βενιαμὶν, μὴ τῶν ἀδελφῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ αὐτοὺς εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τῶν ἐπαγγελμένων ἀπερχομένους. κ) δ πάντως σὺν χείροι☉ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένῳ, κ) ἐπ' ἐξ ὧν δεομένων ὁκ ἔσχεν ὅτι χρήσαιτο πρὸς παρουσίν. ἰούδα δ, πολυμερὲς πάλαι τ φύσιν ἀνδρὸς χρησιμένου πρὸς αὐτὸ παῤῥησίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφοῦ δεδοιότα, δὲ τὸ τυχὸν δι' ὑπονοίας λαμβάνειν. πρᾶγμ' ἦν δ οὐδὲν τῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ᾧ μὴ πάρεσται ὁ θεός, τοῦτο δ συμβήσεσθαι πάντως κ) παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὰν δ' οὕτως ἀπώλειαν αὐτὸ μὴ καθοδικάζῃ, μηδὲ τῷ ὁκ φαρμάκῳ δ τροφῆς δ' πρίαν αὐτὸς ἀφωρισμένος ἀλογῶς περὶ δ παιδὸς φροντίζοντα. φροντίζειν δ κ) τ σεμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τῆς βενιαμὶν ἀποδημίας ὀκνεῖ☉ ἀπολῆται. πιστεῦσαι δ πρὸς αὐτὸ τῷ θεῷ ὧδε παινοῦντος, κ) αὐτῷ, ὡς ἢ σῶον ἐπαναξοντ☉ τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταρρεύσοντ☉ ἅμα ὀκείνῳ τὸν βίον. πρὸς δὲ ἰακὼβ☉ παρεδίδ τὸν βενιαμὶν, κ) τ τιμὴν δ σίτου διπλασίονα, τ τε ὧδε τοῖς χαναναίοις γινομένων τὸ τε τ βαλάνου μύρον κ) στάκτης τερέβινθον τε κ) μέλι δωρεὰς ἱκανῶς κομίζειν. πολλὰ δ' ἐν ὧδε δ πατρὸς ὑπὲρ τῆ τῶν παίδων ἐξόδου δάκρυα κἀκείνων αὐτ. ὁ μὲν δὴ τοὺς υἱοὺς εἰκομισθ σῶας ὀκτ' ἀποδημίας ἐφρόντιζεν. εἰ δ, οἱ τ πατέρα καταλάβοιεν ἐῤῥωμένον κ) μηδὲν ὑπὸ τ ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμέρησιν δ αὐτοῖς ἐν ὑδ τὸ πένθος. κ) ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ δ, ἐχώρουν τὸν ἐπ' αἴγυπτον, μὲ κρείττοι☉ ἐλπίδ☉ τὸν ὑπὸ τοῖς παροῦσιν λύπαις ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὸν αἴγυπτον, καταίγοντας μὲν ὧδε τὸν ἰώσηπον. φέρ☉ δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διεπράξατο μὴ περὶ τῆς δ σίτου

οὗπερ τιμῆς ἐγκλήματα λαβόντων ὡς αὐτοί τι κακουργήσαντες. καὶ τοὺς τὴν ταμίαν ἔχοντος πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, ὃ πάλιν ἤκειν ἐπανάξοντας αὐτῷ τοῦτο. ὁ δὲ μηδὲν περὶ τούτων εἰδέναι φήσαντος, ἀνῆκεν ἀπολύων δεσμῶν. λύσας δὲ τὸν Συμεῶνα ἀπέλυσεν σὺν αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἀδελφούς. ἐλθόντας δὲ ἐν τούτῳ καὶ Ἰωσήπου λοιπὸν τὰ δῶρα παρήσαν αὐτῷ, καὶ πυνθανόμενοι περὶ τοῦ πατρός, ἔλεγον ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ δὲ μαθὼν περὶ τοῦ Βενιαμίν, εἰ ἔστιν ὁ ἐκ τῆς μητρὸς ἀδελφὸς αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ ἑωρακὼς αὐτὸν εἶπεν. τῶν δὲ φησάντων, τὸ μὲν ὅλον ὅτι πᾶσιν αὐτῶν εἴη σωτήριον, ὡς δὲ παῖδας προσαγόμενος εἰς θάλαμον, μεθ' ὧν μὴ βαλόμενος καταφανὴς εἶναι τῆς ἀδελφοῦς. σπεύδοντα τε αὐτὸν ὁρᾶν λαμβάνει, καὶ καταπλέον δὲ αὐτὸν ὡς καὶ ὁρᾶν τὸν πατέρα. πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ Ἰωσήπος δεξιουμένους, διπλασίοις μοίραις τῶν αὐτῷ θαλαμευόντων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα. ὅπως δὲ μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον τραπόντες, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μεμετρημένον, καὶ τὸν τιμὸν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σακκίοις. εἰς δὲ τὸ Βενιαμὶν φορτίον, ἣ σκύφον ἀργυροῦν ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐπιὼν δὲ αὐτοῖς, ἀφαιρεῖσθαι βουλόμενος τὸν ἀδελφὸν λαβεῖν, πότερον πειθηνίους τοῦ Βενιαμὶν κλοπῆς ἐναγομένῳ καὶ δοκοῦσι κινδυνεύειν. ἢ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ πεκακουργηκότες, ἅπασι πρὸς τὸν πατέρα πορεύσονται. ὧν δὲ οἰκέται τὰ ἐπιτελούμενα, μεθ' ἡμέραν οὐδὲν τούτων εἰδότες οἱ δὲ Ἰακώβου παῖδες, ἀπιόντων ἀπειληφότες τὸν σεμεῖνα, καὶ διπλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅτι τε τοῦτο, καὶ τὸν Βενιαμὶν ἀποκομιζόμενον τοῦ πατρὸς καθὼς ὑπεσχέτο. ὡς ἐλαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὃς ἐναπέκειτο τοῦ δὲ Βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. παραχθέντες δὲ τοῦ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν ὧν δὲ δεσπότου, κακίστους ἀπεκάλουν, εἰ μηδ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὰ φιλοφρονήματα δι' ἰωσήπου μνήμης λαβόντες σὺν ὠκύποδι ἐπὶ αὐτὸν ἀδίκοις χρεώσασι σκύφον ὦ φιλοτησίας αὐτοῖς πρόσθεν ἀράμενοι φέροιεν, κέρδος ἀδίκως τε καὶ τοῦ ἰωσήπου φιλίαν, τὸν τε ἑαυτῶν σωτῆρα θεῖον κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι τιμωρίαν τε σὺν αὐτοῖς ὑφέξειν ἠπείλουν δ' λαβόντας τὸν θεὸν, οὐδὲ λοιδορίας μὴ τῆς κλοπῆς, κεὶν τὸν ἀμοιβοῦ μὴν οἰκέτην διελάθοι. πυνθανόμενοί τε τοῦ τί παροινοῦντες εἶεν, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μᾶλλον κολαζόμενοι αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δὲ, ὑπὸ ἀγνοίας τῶν ὧδε αὐτοῖς ἐγκλημάτων ἐλάζον ὅτι τῆς λεγομένης κλοπῆς, καὶ τὴν καταφρόνησιν τὴν οἰκέτου ἐθαύμαζον, πολλῶν ὄντων αὐτῶν ἀπιόντων ἀνδρῶν, οἳ μηδὲ τὸν τοῦ σίτου τιμὸν ἐν τοῖς σακκίοις αὐτῶν εὑρεθέντα κατέχον. ἀλλὰ σκόμισαν μηδ' ἑνὸς εἰδότος τὸ πεπραχθὲν, τοσοῦτον ἀπεδέησε τοῦ γνώμην κακουργήσαι τῆς μοῦ τι γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὸν ἔρευναν, σκέλυσιν αὐτῇ λεχθῆναι εὑρεθῆς ὑφ' ἡμῶν, ἅπαντας κολάζειν. οὐδὲν δ' αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν ὡς ἐδόκουν ἀκινδύνου. οἱ δὲ, τὴν ἔρευναν μοῦ ἠξίωσαν ποιήσασθαι. τὸν μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι τοῦ τὸν κλοπὸν εὑρεθέντος. πεπείσθαι. τὸν δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους σκοπεῖν ἐλθόντες καὶ τὸν

A stulerint: quod mox apud Josephi dispensatorem diligenter excusaverunt, dicentes, pecuniam domi repertam in frumento, dum saccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo vero negante, se unquam eam pecuniam desiderasse, liberati hoc metu securiores esse cœperunt. moxque Simeon jam liber inter fratres versari est permissus. Interea Josepho ab officio reverso, dona ei offerunt, & scitanti de patre, bene
B valere, ajunt. tum ille, cognito Benjaminem superesse, qvem inter eos videbat, percontatur, an is esset frater natu minimus: & audito, quod is esset, hoc tantum effatus, Deum universis rebus providere, secessit, nolens ab eis adverti lachrymas, qvas ulterius continere non poterat. Acceptos deinde convivio jussit ordine, quo apud patrem solebant, discumbere: cumque omnes
C comiter haberet, duplicibus partibus Benjaminem honorabat.

Post cœnam autem illis jam cubantibus, jubet VI.
D dispensatorem frumentum admetiri, quod *Genes. 44.*
asportaturi erant, & precium rursus in saccis abscondere: in Benjaminis vero sarcinam cyphum argenteum, quo ipse præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat, volens experiri fratrum animum, essentne adfuturi Benjamini reo furti, an illo relicto, ac si maleficium hoc nihil ad se attineret, ad patrem reverterentur. quæ ubi facta sunt, ut imperatum erat, prima luce omnium ignari filii Jacobi proficiscuntur, assumpto Simeone, læti tam hujus restitutione, quam Benjaminis reditu, qvem patri se reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repente illos
E circumvenit, inter qvos erat famulus, qui cyphum in sarcinam indiderat. illis vero turbatis inopinato incursu, & rogantibus, cur irruerent in viros, quos paulo ante honore hospitii dignati fuerint: Ægyptii contra sceleratos infamabant, qui hujus ipsius beneficii, Josephique comitatis immemores, ausi sint pro talibus meritis injuriam reponere. daturosque furti pœnas, minitabantur. non fefelliss enim eos Deum, licet
F ad tempus ministrum mensæ fefellerint. & nunc cogitare, satisne sani essent, quasi vero nesciant statim se ad pœnam rapiendos. his & similibus verbis famulus præ cæteris insultabat. at illi, ut qui nihil de dolo composito sciebant, convicia-bantur ei, demirari se hominis intemperias temere objicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in saccis inventum
G retinuerint, sed secum reportaverint, cum nullus de ea pecunia præter ipsos sciret: tantum abesse, ut, data opera, damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquisitionem quam negationem, jubent eos scrutari sarcinas: nec recusabant universi pœnas dare, si unus aliquis ex ipsis in furto deprehenderetur. tanta erat securitas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquisitionis, supplicium tamen solius fore, penes qvem furtum inventum fuerit. Inquisitionem deinde aggressi, omniumq; ordine sarcinas scrutati, postremo ad Benjaminem veniunt,

non qvod nescirent in ejus sacco latere cyphum, sed ut accurate officium facere viderentur. itaque cæteri jam securi de se, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen, ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeo ut jam liberius indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset, ne bonam partem itineris jam confectam haberent: ut vero Benjaminis sarcinam scrutati scyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuo versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Benjaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, qvod, cum maxime evasisse omnia pericula videbantur, fortunæ invidia pervenerint in tantam calamitatem. atque hujus tam fratris quam parentis infortunii se autores fatebantur, qui invitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Benjaminem ducebant secum ad Josephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns, fratre in carcerem contruso, cæteros lugubri habitu adstare, Itane, inquit, scelestissimi omnium, vel meam humanitatem vel Dei providentiam contempsistis, ut tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Benjamine ad supplicium offerebant: rursumque Josephi crebra mentio, felicem eum, qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: qvod si vivat, qui dignus sit habitus, ob cujus injuriam Deus tam severe in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuo illis scelus eorum exprobrare. Josephus vero negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus unius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æqvum esse, neque illos alieni peccati pœnas persolvere. abirent, quo vellent, se curaturum, ut tutum iter facere liceat. his verbis graviter ictos, cæteros præ dolore vox defecit; Judas vero, qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus decrevit se pro fratris salute periculo objicere. Fatemur, inquit, Præses, graviter a nobis peccatum, suppliciumque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed unius natu minimi. sed quamvis salutem ejus pene pro deplorata habeamus, unica tamen effugii spes in clementia tua bonitateque superest. quamobrem oramus, ut non tam nostri commissi rationem habeas, quam tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem justam, sed nativam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis juxta ac parvis rebus succumbere solent. dispice, qvæso, num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

Ἔρφναν, ὅπι τὸν πελάτατον βενιαμὶν ἦκον. ἐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σκύφον ἐναπεκρυφότες, ἀλλ' ἀμελῶς τὴν ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους ἐν τῇ ὥρᾳ τὸν βενιαμὶν φρουρηθέντα τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐταράττοντο δὲ, ὡς οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ἀνεξησομένης, ἐκκάκιζόν τε τοὺς ὑπεδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν διαμένοντες ἤδη πεπεκοφένας. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἐτράπησαν. καὶ τὰς στολὰς ἀποκαταρρήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὑπὲρ τῆ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε διαψευσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ διαφθονηθῆναι. τῶν δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, συλλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δ', τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' πενθίμοις σχήμασι, τί δήφησιν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πεπάτηκεν εἰς ἑρμῆλον καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τῶν δὲ συναδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅπι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένων. καὶ κεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ πέθνηκεν ὅτι τῶν κδ' τὸν βίον ἀπηλλαγμένων σκυθρωπῶν. εἰ δὲ ζῇεσιν, ὅτι τῆς συναθεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτοὺς ἀληθεῖς θεοῦ πατρὸς ὅτι τῇ λύπῃ ἐπ' ἐκείνῳ μέλει νῦν ἔχει καὶ τὸν ὑπὲρ βενιαμὶν προθήσουσι. πολὺς δ' ἐν καὶ ταῦθα ὁ ῥοῦβηλος, αὐτῶν καθαπτόμενος. ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι μόνῃ τῇ θεοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. οὔτε γὰρ τὸν ἀπολύειν διὰ τὸς οὐδὲν ἐξαμαρτῶντας σῶφρον ἐλέγχειν ὅτε συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τὸν κλοπεῖ εἰργασμένῳ. βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τὸς μὲν ἄλλους, ἐκπλῆξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁμοῦ τὸν πατέρα πείσας σκέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ παῖδα δεσπότου ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς ταδελφοῦ σωτηρίας ἔκρινε θαλέσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ στρατηγὲ τετολμηκάμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια, καὶ θεοῦ κόλασιν ὑποχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς θεοῦ νεωτάτου γεγονεν. ὅμως δὲ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τὸ δι' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολέλειπται θαρρᾶ τῆς χρηστότητος ἐγγυωμένη τῷ θεοῦ κινδύνου φυγεῖν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν σὴν θεοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος ἀντὶ τῆς ὀργῆς, ᾗ οἱ τἄλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι σὺ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν αὐτὴν χρώμενοι, ὑμοῦ πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας ἀντιποιουμένους, ἀλλὰ θεοῦ σοῦ λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ οὐδὲ νῦν πρῶτον αὐτὴν ἡμῖν παρέχεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθοῦσιν ὅπι τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὴν

τῶν ὄντως ἐν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσοι κινδυνεύοντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ λιμοῦ ἀφθαρῆναι προέσωσας. ἀλλὰ φέρε δ' ἴδωμεν ἢ μὴ προῖδεν ἀπολλυμένους ὑπὸ ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ προῖδε τὸν ἀργυρίαν τὸν ἀπὸ σοῦ λαμπρὸν ἡδομένου φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις ἀλλὰ μὴ τοῖς τρόποις διδομένη. σώσεις γὰρ ἂν εἰς τέλος ἤδη φέρες, καὶ ψυχὰς ἂν ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ ἐάσας τηρήσεις ταῖς ἐαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοῦναί τε ψυχὰς ἡμῖν καὶ πάλιν ἔχειν δι' ὧν αὖ πάσχουσιν ἀπορούμενοις, οἰμαί τι τὸν θεὸν, αὐτίκα σφαγιάσαι βουλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν ἧς ἔχει τοῦ ἀρετῶν ἥξοντας, ἡμᾶς εἰς τοῦτο προῆκεν συμφορᾶς. ἵνα καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκων φανῇ τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς ἔχοντας ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δεομένους ἐπικουρίας φιλάνθρωπον δοκῇ. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαί τινας εὖ κατεσταλμένους εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς ἐκ τῶν εἰς ἑαυτὸν πεπλημμελημένων δίκαια ἐφιλοτιμήσαντας. ἀλλὰ τὸ μὲν μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοὺς πλημμεληκότας ἔπαινον ἔλαχε τοῖς ἐκ περιουσίας, τὸ γε μὴ τούτων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ἐκινδύνευσε τῇ κολάσει γενέσθαι τῶν ἠδικηκότων, θεοῦ φύσει πρόσεστιν. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν ὡς ἅπαξ παίδων ἀπόλεσις πελαίπωρος, ἀλλὰ τῆς ἅπαξ ἰωσήπου τελούσης ὑπόδειγμα, οὐκ ἂν τέλεα καθ' ἡμᾶς ἕνεκα μὲν τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τοὺς εἰ λυπήσοντας τεθνηκότων οὐκ ἔχοντες, παρέχομεν ἂν αὐτοὺς πρεσβεύοντας ὅτι καὶ ἐλεήσας. νῦν δὲ, εὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μὴ πρώτων τοῦ βίου ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ γοῦν πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοι τὰς δεήσεις προσφερόμενον, καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῶν ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς οὔτε πονηρὸς αὐτὸς, οὔτε τοιούτους ἐσομένους ἐγίνωσεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὢν, καὶ περιφθόνων τινῶν οὐχὶ δίκαιος. καὶ νῦν μὲν ἀποδημοῦντων, τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ πυθόμενος ἢ ἀπολωλότας, ἢ τὴν αἰτίαν, τάχιστα ἀφεὶς παύσει πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπών. καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀφθήσεται ἀφαιρησόμενος, καὶ κακὸν αὐτῷ ποιῆσαι τὸν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπόβασιν αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταναγεῖν. χρόνῳ γοῦν ἐν τούτῳ τῶν λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει νῦν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνηθήτω μᾶλλον ὁ περὶ ἐκείνου ἔλεος, τῆς ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ πεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολουμένων αἰδέσθητι τὸ πατρῷον ὄνειμα τούτῳ χαριζόμενος τὴν ἀμοιβήν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὸν φύσαντα τιμῶν καὶ παιδοποιῶν, ἀπολαύσῃ μᾶλλον ἤδη τῆς περιουσίας, ἀπ' ἧς ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῶν πάντων πατρὸς, εἰς οὐκ κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος εὐσεβεῖν δόξεις τοῦ ἡμετέρου πατρὸς οἰκτιρόμενος, ἐφ' οἷς πέπονθε τῶν παίδων στερούμενος. σὺν οὖν ἃ παρέσχεν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφελεῖν.

A acceptam laturi. ne committas, ut illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adjutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi poteſtatem feciſti. Ejuſdem enim bonitatis eſt, ſervare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam invidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diverſo modo collata. Servabis enim, quos paviſti, & vitam, quam præ fame deficere non es paſſus, denuo donabis, quo commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exercendæ materiam ſuppeditare: ut appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quantumvis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in cauſa, quæ ad ipſius injuriam privatim attinet. Si enim parva peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non divinæ clementiæ proximum videri debet? Quod niſi Joſephi interitu compertum haberem, quam moleſte ferat pater orbari filiis, non adeo pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: &, ſi non haberemus, quibus mors noſtra luctum ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſupplicium perferremus. Nunc vero quando non tam noſtri nos miſeret, tametſi juvenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quam parentis miſeri, ætate curiſq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, ſupplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certe vir bonus eſt, nosque, ut ſimiles eſſemus, genuit, dignus, qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob noſtram abſentiam curis ac mœrore diſcruciatur. quod ſi talem noſtri interitus nuncium acceperit, ſimulque ejus cauſam, non ſuſtinebit amplius vivere: noſtræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipſo infeliciorem, quia, ne noſtri dedecoris rumorem ſentiret, è vivis exceſſiſſe videbitur. His igitur perpenſis, tametſi ad juſtam indignationem hoc ſcelere permotus, patri tamen vindictæ gratiam facito: & plus illius miſeratio apud te valeat, quam noſtra iniquitas. Defer hoc honoris ſenectuti ejus, quæ ſi nobis orbetur, ſuperſtes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipſi patris vocabulo, quod tibi jam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipſum honorabis hac pietate propter commune nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſeret, quem orbatum manere eſt credibile. Nunc tuum eſt, quæ nobis Deus dedit, cum jure poſſis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte ſimilem ei fieri.

B C D E F G

Cum enim tantundem ad utrumlibet valeas, præstat bene facere quam male, & potestate contentum sui juris non meminisse, sed tantum ad servandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore; potes autem, fratri erroris venia data, nos omnes servare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque domum absque hoc ad patrem redire licet, sed hic ferendum est, quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te, Præses, petimus, si hanc non impetramus, quam ut nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quam si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam juvenem esse, & per ætatem nondum satis sapere & talibus non gravatim veniam dari solere: sed hic finem dicendi faciam, ut sive damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causæ patrocinato: sive absolvamur, in solidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cujus laudi hoc quoque accedet, quod non solum nos servaveris, sed plura etiam, quam nos ipsi in causa nostra, quæ pro nobis faciant, videris. Sive igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito. Sive ad servitium addicere mavis, ego tuis ministeriis magis sum idoneus, & ad utrumvis, ut vides, magis paratus. His dictis, Judas promptus ad quidvis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Josepho ad pedes, quantum in se erat, mollire ac placare iram conatur. parique modo & cæteri prosternuntur, pro Benjamine sese offerentes. Josephus autem pietate victus & jam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios, qui tum aderant, ut sine arbitris à fratribus agnoscerentur, cumque soli essent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram & amorem, quo fratrem prosequimini non laudare non possum; quem majorem comperio, quam expectaram, conjecturam faciens ex his, quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci, ut fraternæ benevolentiæ caperem experimentum. cujus quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati totum ascribo, qui vobis in præsentia commoda procuravit, & majora est largiturus, si nobis propitius favorem suum non subtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quam speratam cognovi, & vos tales, quales cupiebam, erga fratrem comperi, libenter injuriæ olim mihi factæ obliviscor, malens vobis ut ministris divinæ providentiæ in hoc tempus communi nostræ utilitati prospicientis gratiam habere, quam vestræ, ut tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos quoque temporis illius immemores jubeo bono animo esse, & mali consilii bonum eventum libenter ferre, neque pudore præteriti erroris quicquam contristari. qvid est enim, cur vos pœnitentia, quam frustratam esse jam videtis? Læti igitur hac divina dispensatione ite feli-

Genes. 45.

λέσθαι δοῦναι, καὶ μηδὲν ἐκείνου διενεγκεῖν τῇ χάριτι. τῆς γὰρ ἐπ' ἀμφότερα δωσάμενος τετυχηκὼς, καλὸν παύτῳ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἀποδείκνυσθαι. καὶ παρὸν καὶ δοκολαύειν τῆς μὴ κῆ ἔτο ἐξουσίας ὡς μὴ δὲ ὑπαρχούσης, ἀπολαμβάνειν, μόνον δὲ ἀπιτιτρέφθαι τὸ σώζειν ἐπολαμβάνειν, καὶ ἐσῳ τις ἐλλείποι ἔτο παρέξειν μᾶλλον αὐτὸ φαινέσθαι διδόντα. σὺ γὰ πάντας ἡμᾶς σώσῃς τὸν ἀδελφὸν συγγνοὺς, ὑπὲρ ὧν ἠτυχήκειν. ὁδὲ γὰ ἡμῖν βιώσιμα, παύτου κελαδέντος, εἰς γε τὸν πατέρα μὴ ἔξεσιν ἀνασωθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς ἔ βίου. καὶ τοσούτου δεησόμεθα χρατηχὲ καταπεφνάντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συσκολάσαι γὰ ἡμᾶς ὡς τὸ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. ἐγὼ γὰ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀνελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γεγενῆσθαι δοκοῦντες ἔτως. γὰ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν ἡμάρτηκα καὶ μήπω τὸ φρονεῖν ἐπηλυμένος, ὡς ἀνθρώπινον τοῖς πιστοῖς συγγνώμῃ νέμεσθαι, καταλειπὼν παύομαι περαιτέρω λέγων. ἵν' εἰ μὲν καθαρμένας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βέλαφέναι ὡς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δὲ ἀπλότητος καὶ κενὰ τῇ σαυτὸ χρησότητι σωιδῶν ἀπεψηφίζῃ νομοθέτης, ἐ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότεροι μᾶλλον φαινόμεθα τυχεῖν χαρίζόμενος καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νεότητος σωτηρίας. εἴ τ' οὖν κτείναι αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ τιμωρούμενος ἀντὶ τούτου, τῷ πατρὶ τὸν ἀποπεμψον. ἔστι γὰ κατέχειν σοι δοκεῖ ὅλον, ἐγὼ σοῦ τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, σοῦ ἑκατέρου τῶν παίδων ὑπάρχων. ἰούδας μὲν οὖν πάντ' ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς παδελφῆ σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτει σοῦ τῶν ἰωσὴχ ἐ ποδῶν ἑαυτὸ, ἕτως σκαλάζειν τὸν ὀργὴν αὐτὸ, γὰ καταπεφαύειν ἀγωνιῶμενος. πρέσπεσὼν γὰ οἱ ἀδελφοὶ πάντες γὰ ὡσαύτως διδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολυμένους. ὁ δὲ ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τ' πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὴν τ' ὀργῆς φέρειν ὑπόκρισιν, κελαδῇ μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς πιστὸς φανερόν. ἀναχωρησάντων δὲ, πιστὸν γνώρισμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν. τ μὲν ὀρεῖ ὑμᾶς καὶ δύνοιας τ' ὠφεὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν, ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν ὠφεὶ ἐμὲ βεβουλευμένων διέγνωκα, πάντα ταῦτα ποιήσας ἐπὶ σωτείρᾳ τ' ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει δὲ ὠφεὶ ἐμὲ νομίζω πονηρούς γεγονέναι, ἐδὲ γὰ βεβλημένοι τὸν τοιοῦτον ἀγαθῶν ἀπολαυσιν, καὶ τὸν εἰς ὕστερον ἀνυμνῆς ἡμῶν ὠφελομένην. παρόστε δὲ σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἀδὲ ἐλπιδόπαν, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν ὠφεὶ τὸν ἀδελφὸν, ἀδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἐπιμνημονεύω. παύομαι γὰ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ ὡς σωματίοις τῶν τῷ θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὸ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν σκεύων λαβεῖν ἡδέως μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλίας εἰς τοιοῦτον ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡμαρτημένοις. μὴ σωὶ δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. χαίροντες σωὶ ἐπὶ τοῖς σὺν θεοῦ γεγενημένοις, ἅπιτε παῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν φρον-

Gen. 45.

maledicat iniquæ quondam vestræ sententiæ

φροντίσιν ἀναλωθεὶς ζημιώσῃ μὲ τὸ κάλλιστον τῆς εὐ-
δαιμονίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τινὰ ἐμοὶ καὶ μεταλα-
βεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἀποθανόν. αὐτὸν δὴ τοῦτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τινὰ συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνταῦθα μετοικίζεσθε. οὐ γὰρ
ἀποδήμους ἑαυτῶν ἀγαθῶν δεῖ τῶν ἡμετέρων τοὺς
ἐμοὶ φιλτάτους, ἄλλως τε καὶ ἔτι λιμοῦ λοιπὰ πέντε
ἔτη διαμένοντος. ταῦτ' εἰπὼν Ἰώσηπος, ἀσπάζεται
τοὺς ἀδελφούς. οἱ δὲ ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τὸ
δὲ ἐπὶ αἰτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἀπο-
λειπὼν εἰκότως τὸ ἄγνωμον τὰδελφοῦ. καὶ τότε μὲν
ἦσαν ἐν δυσχερείᾳ. βασιλεὺς δὲ ἀκούσας ἥκοντας παρὰ
Ἰωσήπου τοὺς ἀδελφούς, ἡδέως τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ'
ἀνέλπιστοις ἀγαθοῖς χαρεὶς ἔχειν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου πλήρεις, καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἀποκομίζειν τῷ
πατρί. λαβόντας δ' ὅπλων τὰ δῶρα τὰδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ
πατρὶ φέρειν, τὰ δὲ αὐτοῖ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας
πλείονων χιλιομέδμνου βενιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπίεσαν. ὡς
δ' ἀφικνοῦμένων τῶν παίδων Ἰακώβου τε ᾤετο τὸν Ἰώσηπον ἰδεῖν, ὅτι μὴ μόνον ἔτι τὸν θάνατον διαπέφυγώς
ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ καὶ ζῇ μὴ λαμπρᾶς δ' ὑπαρ-
χούσης βασιλεῖ σωδίπτων τινὶ αἰγύπτου, καὶ τινὶ ἄπασαν ἀρχὴν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ἐπιμέλειαν, ἄπασιν ὧδέν εἶδε τῶν ἐπηγγελμένων, λογιζόμενος
τὴν θεὸν τινὰ μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν δ' νοιαν,
ἣ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμητο δ' ἡδέως
πρὸς τὸν Ἰώσηπον.

Aces patri hæc renuntiaturi, ne forte, illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & uxores ac liberos vestros totamque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinq; adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres; illi vero in lachrymis erant ac mœrore, tanto majore pœnitentia, quod in tam bonum fratrem peccavissent. mox convivium est secutum. Rex autem, cognito fratrum Josephi adventu, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donavitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui, pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Benjamini, reversi sunt ad suos.

Κεφάλαιον δ'.

Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γυναικὸς πάσης, πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

Jacobus autem postquam ex filiis statum Josephi cognovit, quod non solum mortem effugit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna vivit cum rege administrans Ægyptum & pene totam illius regionis gubernationem commissam habens, facile ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se favorem, tametsi aliquantisper, ut videbatur, intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Josephum properans. VII.

CAP. IV.

Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit.

Ὡς δὲ κατέσχεν ἤδη τὸ ὅρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἐκ ἔτι εἰς τὴν χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἐπηγγείλατο, ἅμα τε μὴ δίκαια βουλήσεως θεοῦ γιγνομένης τῆς εἰς αἴγυπτον ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτοῦ, πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ πρεσβεύσῃ τοῦ βίου πρὶν ἢ ὄψιν Ἰωσήπου ἴδῃ, καταφέρεται σφόδρα ἑαυτὸν τόνον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ἐπιστὰς δ' ὁ θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόματι καλέσας, πυθομένῳ τίς ἐστιν. ἀλλ' οὐ δίκαιον ἔφην Ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι τὸν ἀεὶ σωτῆρα καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ γενομένου. στερουμένῳ τε γάρ σοι τῆς ἀρχῆς ὑπὸ πατρὸς, ἐγὼ παρέσχον. καὶ καθ' ἑμὲ εὔνοιαν, εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνον ἐλθεῖν, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπιγόνων πλήθους, καὶ χρημάτων ἐκτήσω. παρέμεινέ τε σοι γενεὰ πᾶσα τῇ ἐμῇ προνοίᾳ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῶν ἐμῶν ἐδόκεις ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τῆς αἰγύπτου κύριον ὀλίγου δεῖν ἀφέρειν βασιλέως ἐποίησα. ἵνα τε τοῦτο τε τοιούτης ἡγεμονίας ἐσόμενος, καὶ βίᾳ σοι τελευτᾷ ἐν τῇ ἰωσήπου χερσὶν γηροβοσθεὶς πρεσβηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων κατοικήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην ἥκω. τούτῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, πρόθυμότερον εἰς τὴν αἴγυπτον ἔσω τοὺς υἱοὺς καὶ παῖδας τοὺς τούτων ἀπήλαυνεν.

UT vero ventum est ad puteum juramenti, oblato Deo sacrificio, cum timeret ne, filiis propter ubertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæam occupatura eam juxta promissa Dei: neve, inconsulto Deo migratione præsenti facta, genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc, ne forte ipse, antequam Josephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno gravato Deus per visionem astitit, eumque bis nominatim inclamavit. Quo rogante, quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Jacobe, Deum perpetuum tam tuum quam tuorum majorum protectorem simul & auxiliatorem? qui contra patris tui propositum principem familiæ te constitui, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci, ut conjugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam servavi, & quem amisisse videbaris Josephum, ad tam sublime dignitatis fastigium evexi, ut non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni, ut me ducem hujus itineris habeas, utque tibi prænunciem inter manus Josephi te e vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturamque terram, cujus ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in universum septuaginta. *Genes. 46.*

Eorum nomina cum sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter qvosdam, qui nos Ægyptios contendunt esse, non Mesopotamenos. Ergo Jacobi filii fuere duodecim, ex quibus Josephus jam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filii, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Jumilus, Jaminus, Puthodus, Jachenus, Zoar, Saar. Levis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Jude item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filii Pharæ Esron & Amyrus. Issacharæ qvatuor, Thulas, Phuras, Jobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Janel, & hoc quidem genus e Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filii fuerunt duo, qvorum alter Josephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri vero Benjamini fuerunt decem, Bolosus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemanes, Ises, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. isti qvatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Jacobi genus hoc fuit. è Bala vero famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem qvatuor sequebantur filii, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano vero unicus erat filius nomine Usis. his ad jam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filii septem, Zophonias, Ugis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Asserum vero una filia, & mares numero sex, qvorum nomina Jomnes, Essus, Jubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adjectis ad prædictos quinquaginta quatuor, supra dictus numerus completur, annumerato etiam Jacobo. Josephus autem, cognito patrem adventare (etenim Judas præcurrens id significaverat) profectus obviam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit, quin expiraret. sed Josephus eum refovit, quamvis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æque ac pater. deinde jusso eo, paulatim progredi, ipse, assumptis quinque fratribus, properavit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Jacobum. quo audito, lætus ille percontatus est Josephum, quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idqve eo consilio respondit, ne forte distraherentur, sed ut una degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interveniret, si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Jacobo autem salutatum ad regem perducto, post fastas ominationes acceptas rogavit eum Pharao, quantum temporis vixisset. & cum audisset, triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longævum.

Genes. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἐβουλόμαζον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν ἵνα μή τι πάθωσιν τοῖς ἀπ' Αἰγυπτίων λαμβάνουσιν ἡμᾶς ὡς τὴν Μεσοποταμίας ἀλλ' αἰγυπτίους ἔθνους, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων. ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰώσηπος ἤδη προαφῖκτο. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτου γενομένους δηλώσομεν. ῥουβὴλ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσσάρων, χάρμισος. συμεὼν δ', ἐξ. ἰεμίλος, ἰάμενος, πούθδος, ἰαχήνες, σάαρος, σαάρος τρεῖς· ἦ λοιπὸ γενόμενοι ἡμῖν γηλοσημις, καὶ θος, μαραΐρος. λευὶ δ' παῖδες ἦσαν τρεῖς, σωλᾶς, Φαρὲς, ζάρας. οἱ δ' δύο γενόμενοι ἐκ Φαρέσσα, ἕσρων καὶ ἄμαρος. ἐκ δὲ τέσσαρες, θουλᾶς, Φρουρᾶς, ἰῶδος, σαμάρων. τρεῖς δ' ζαβουλὼν ἦγεν ἡμῖν υἱούς, σάραδον, ἤλωνα, ἰάνηλον. τὸ μὲν τοῦ ἐκ λείας ὄχλος, ἡ αὐτὴ σωωσήει καὶ δυγάτηρ αὐτῆς δείνα. τρεῖς οὗτοι καὶ τριάκοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων ἰωσὴφ μὲν γέγονεσαν ἡμῖν, μανασσῆς καὶ ἔφραΐμης βενιαμὶν δ' τῷ ἑπτὰ δέκα, βολοσσὶς, βάκχαρις, ἀσάβηλος, γήλας, ναμαρὶς, ἴσης, ἀρὼς. νομφθεὶς, σπάας, σάροδος. οὗτοι τέσσαρες καὶ δέκα ἐκ τοῦ πρότερον κατειλεγμένους, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. ἡ τὸ μὲν γνήσιον ἰακώβου γένος τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δ' αὖτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δᾶνος, καὶ νεφθαλὶς. ὧ τέσσαρες ἕπονται παῖδες, ἐλλήνος, γουσὶς, σάρις τε, καὶ ἔλλαμος. δᾶνῳ μὲν, μονογενὴς ἦν παιδίον, οὖσις. τούτων τεσσαρεσκαιδεκάτων τοῖς πρειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦσιν ἀριθμόν. γάδης δ', καὶ ἄσηρος, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ λίας δὲ αὐτῶν θεραπαινὶς. παῖδες δ' ἑπτὰ γεντο, γάδης μὲν, ἑπτὰ ζοφωνίαν, οὖγιν, σουνὶν, ζάβρων, ἀηρίνλαν, ἐρωεδὴν, ἀρίηλον ἀστήρωνός τε ἦν δυγάτηρ, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ, οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἦσους, ἰούβης, βάρις, ἄβαρές τε καὶ μελμιήλος. τούτων ἑνδεκα ὄντων ἐκ τεσσαρακοντὰ πτὰ μένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληρᾶται, μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δ' ἰώσηπος προαγγέλλοντα τὸν πατέρα, καὶ γὰρ προῆλθεν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐμήνωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντιάσων ἐξέσει καὶ καθ' ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γιγνομένης, μικροῦ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. οὐδ' αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς, ὡς μὴ παντὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. εὐ μέν τοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἤθων τοῦ πάθους, ἔπεσε τὸν μὲν ἠρέμα κολλοῦσας ἐδεύσιν, αὐτὸς δ' ὑπὸ γαλεῶν πάντα τῶν ἀδελφῶν, ἐπέστησε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ προαγγελόμενον μὲν τοῦ γήρους τὸν ἰακώβου. ὁ δ' τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον σκέλλειν αὐτῷ λέγων, τίνι βίῳ διατεροῦσιν, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν πατρόθεν διαγάν. ὁ δὲ, παιδεύσας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἐλέγειν, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, τότε μὴ διαζόμενους, ἀλλ' ἐν τούτοις τοῦ χαίνοντος ὑπιμελεῖσθαι τὰ πατρὸς προσνεμόμενοι, τότε τοῖς αἰγυπτίοις ἵνα προσφιλεῖς, μηδὲν πάσχοντας ἐκ αὐτῶν ἐκείνοις. αἰγυπτίοις γὰρ ἀπειρημένον ἦν θεῖ νόμοις ἀναστρέφεσθαι. ὁ δ' ἰακώβου προαγγελόμενος πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζόμενος τε, ἐκ πευχόμενος θεῖ τῆς βασιλείας αὐτῷ. ὁ Φαραὼ ἐπυνθάνετο ποσῶν ἤδη βεβιωκὼς ἔτη χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τὸν μῆκος τῆς ζωῆς τοῦ ἰακώβου εἰπόν-

ἀπόντος δ' ὡς ἤθελεν τῶν προγόνων ἔτη βεβιωκὼς ἱκανὰ
ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν ἡλιου-
πόλει. ἐν ταύτῃ γὰρ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δει-
νὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, οὐ γὰρ ἀνέβαινε,
μήτε ὄντος τοῦ θεοῦ. προγόνων τε μηδὲ μίαν ἑαυτῶν
ὑπὸ ἀγροικίας πεποιημένων, καὶ τὸ ἰωσήπου τὸν σῖτον
ἐπὶ χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ καὶ τοῦτο αὐτοῖς
ἀπέλιπε, τῶν βοσκημάτων ἐνόμιζον τὸν σῖτον καὶ τῶν
ἀνδραπόδων. οἷς ἤδη καὶ γῆ τις λιπομένη, μοίρα τούτῳ παρεχώ-
ρουν τῆς τροφῆς. οὕτως τε βασιλέως πάσης
αὐτῶν τῆς οὐσίας κυρίου γενομένου μετῳκίσθη-
σαν ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίᾳ χρήσηται τοῦ βα-
σιλέως χώρᾳ τούτων ἡ κτῆσις. πλὴν τῶν ἱερέων. τού-
τους γὰρ ἔμεινεν ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδούλετ' αὐτῶν οὐ τὰ
σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ
λυπὸν εἰς ἀρχὴν μόνα τῆς τροφῆς ἐμπορίαν αὐτοὺς κατη-
ναγκάζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
τὸν γῆν ἐπιβάντος, καὶ τούτους τοὺς καρποὺς ἀφθόνως
ἐκφερούσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ὥραν χωρίζων πο-
λυανθρωπίαν συλλέγων ἐν αὐτᾷς τὸ πλῆθος, τήν τε γῆν αὐ-
τοῖς ἐκ τῶν ἀχωρήτων βασιλεὺς ἔχειν ἐδύ-
ναται, καὶ καρποῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο καὶ κτη-
μάτων ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τὸν πέμπτην
τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας ἧς
δίδοσαν αὐτοῖς ἅπασαν αὖθις. τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίους
τῆς καθεσταμένης χάριτος ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο
τὰ πράγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ
παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώσηπος ἀπερ-
γάσατο, καὶ πλείω τὴν εὐνοιαν τοῦ βασιλέως ἔσχε
αὐτῶν. ὅτε τὸ τελεῖν τὸν πέμπτον τῶν καρπῶν
νόμος ἔμεινε μέχρι τῶν ὕστερον βασιλέων. ἰάκωβος
ἑπτὰ καὶ δέκατον ἔτος ἄγων Αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ
νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέλαυεν, ἐ-
πευξάμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προφητεύων αὐ-
τοῖς ἡ προφητεία ὡς μέλλει τῶν ἐκ γενεᾶς αὐ-
τῶν ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. τοῦτο δὴ καὶ πολ-
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον δι-
ελθὼν ἐπὶ μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ
πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοὺς
ἀγαθοῖς οἷς ἐδὲ εὐεργέτας τινὲς ἡμείψαντο, προστάξε
τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα δὲ ἰωσήπου παῖδας ἐφραίμιον καὶ
μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶν διαιρόμενοι
μετ' αὐτῶν τὴν χαναναίαν, ἧς ὧν ὕστερον εὑροῦμεν.
ἦλθε μέν τι καὶ ταφῆς ἐν χεβρῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ
δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τριῶν δεούσας πεντήκοντα καὶ ἑκα-
τὸν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐπ' ὀσίᾳ καὶ θεῷ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀ-
γαθοῖς γενόμενα. ἰωσὴφ ὁ συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ
βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς χεβρῶνα κομίσας,
καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐνταφιάσας. τῶν δὲ ἀδελφῶν οὐ βουλομένων
αὐτῷ συνεπιστρέφειν, δέος ἦν αὐτοὺς ἔχειν μὴ τεθνηκό-
τος αὐτοῦ τὸν πατρὸς τιμωρήσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ἐπι-
βουλῆς, οὐκ ἐπόντος ὡ χαρίζοιτο τοῦ πρὸς αὐτοὺς
μεγέθους, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πρόσθεν μὴ ὃ ἔχειν αὐτὸν
δι' αὐτοὺς. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλοῦ
ἐκέκτητο, καὶ πᾶσιν εὖ αὐτοὺς ἀπουδῇ χρώ-
μενος οὐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ ἔτος, ἔτη βιώσας
ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμασθεὶς τοῦ ἀρετοῦ χρώμενος,

A cumque ille adjeciſſet majores ſuos longioris ætatis fuiſſe, juſſit eum cum filiis degere in Heliopoli, ubi etiam regii paſtores habebant paſcua. Fames autem creſcebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agros rigante, non enim aſcendebat, neque ullis de cœlo pluviis: ad hæc gravius erat malum, quia vulgo improviſum, qui nihil parati habebat, neque Joſephus
B frumentum dabat, niſi numerata pecunia, quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus vero agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cumque ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in jus regis deveniſſent, alius alio migrabant, qvo certius eſſet regium dominium. ſoli ſacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremo hæc neceſſitas adeo non
C corpora ſolum, ſed & animos gentis in ſervitutem redegit, ut nihil turpe putarent, qvo victus utcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſavit fames, &, rigante flumine, terra ad priſtinam fertilitatem rediit, Joſephus regionis urbes obeundo, convocata per ſingulas multitudine, agrorum, qvos regi ceſſerant, uſumfructum illis reſtituit, & adhortatus, ut non ſecus quam pro-
D prios colerent, juſſit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei jure dominii deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenue aggrediebantur, atque hoc pacto tum Joſephi autoritas, tum gentis erga regem benevolentia non mediocriter crevit: & jus quintæ partis frugum etiam penes regum poſteros ac ſucceſſores permanſit.

Jacobus autem cum decimum ſeptimum an- VIII.
E num in Ægypto exegiſſet, inter manus filiorum *Geneſ.* 48.
vitam finivit, precatus eis prius proſperitatem 49. 50.
& abundantiam, & vaticinatus, qvod ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananææ terræ eſſent perventuri, id qvod factum eſt aliquanto poſt tempore. præterea collaudato Joſepho, qvod oblitus injuriarum plura fratribus bona contulerit, quam vel benefactoribus debe-
F rentur, mandavit ſuis filiis, ut Joſephi filios Ephræmen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diviſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremo rogavit, ut in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos centumquinquaginta minus tribus, ex majoribus ſuis nulli pietate ſecundus, cujus digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Joſephus vero, permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnifice ſepelivit. cæterum fratribus recuſantibus cum eo
G reverti, quod timerent, ne defuncto patre, in ſe vindicaret, cum non amplius eſſet, in cujus gratiam daturum veniam ſperarent, juſſit eos, poſito metu, nihil mali ſuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec unqvam eos ſumma benevolentia proſeqvi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & poteſtate bene uſus: quibus artibus factum eſt, ut neque externum genus, neque calamitas, de qua diximus,

quicquam offecerit, qvo minus ad ſummam dignitatem eveheretur. Reliqui etiam fratres, vita feliciter exacta, in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filii & nepotes in Hebronem relata ſepeliverunt. Joſephi autem oſſa poſtea translata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adjuratis prius mandaverat. Sed & hoc & alia hujus populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam, propter quam ex Ægypto exiverunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

IX. *Exod. 1.* ÆGyptii gens delicata & ad laborem ſegnis voluptatibus ſolum & captandis undecunque lucris dedita, male volebat Hebræis, quod per invidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimaverunt: & cum jam Joſephi beneficiorum memoriam tempus oblitteraſſet, regnumque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt juſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſueſcere. atque in hunc modum per quadringentos annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus, ut Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum, quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorumque prædictionibus multum tribuit, præmunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam, res Ægyptiorum olim graviter afflicturum, Iſraelitas contra evecturum, ſi modo ad ætatem adultam pervenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne ævum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen projectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſervare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat, ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam, ſi quis clam ſervare fœtus auderet, ut cum tota familia tolleretur. Gravis fuit hæc calamitas non eo ſolum, quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, ἐτλεῖ ἐξουσίαν πεμιδόμενος. ὁ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης δύσμενίας αἴτιον αὐτὸ ὤφθη τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἤκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς τὸ ἡγεμονικὸν ἐτάραττεν. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες δύσμενείας ἔθη τοῖς αἰγυπτίοις. ἐτούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἔκγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν χεβρωνι. τὰ δὲ ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς αἰγύπτου οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. οὕτως δὲ αὐτοὺς ὁ ἰωσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τισι πόνοις κρατήσαντες τῆς χαναναίας, σημανῶ προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλειπον.

Κεφάλαιον ε.

Ὡσαι τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθῆσαι ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις τρυφεροῖς καὶ ῥαδύμοις οὖσι πρὸς πόνους, καὶ τῶν τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ φιλοκέρδειαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς ἑβραίους διατεθῆναι καὶ φθόνον τῆς εὐδαιμονίας. ἑρῶντες γὰρ τὸ ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν τελεσθὲν χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καὶ αὐτῶν αὔξεσθαι τούτους ἐπολέμησαν. ὧν τ' ἦσαν εὖ ἐπὶ ἰωσήπου τετυχηκότες, διὰ χρόνου μῆκος ληθεῖν λαθόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελθούσης, δεινῶς ἐνύβριζον τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ παλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομεῖσθαι τῆς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν εἰς οἰκίαν ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτειχον ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκειν, καὶ τοῖς πόνοις γυμνάζειν συνηθεῖς. καὶ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπ' αὐτοῖς διέτεινον τὰς παλαιπωρίας ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ὑπαγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς πεζάγμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀπουδάσαι περὶ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ γένους ἡμῶν τοὺς αἰγυπτίους προεγένετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ δὴ ἦσαν οἱ περὶ τὰ ἀληθείαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς παπεινώσει μὲν τῶν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, τρυφεῖς. ἀρετὴ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. θύσιος δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τῶν ἐκείνῳ κελεύσῃ πᾶν τὸ γιγνηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν. φυλάσσειν τε τὰς θύρας τῶν ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας. ὑπὸ δὲ τούτων ἐκέλευσεν αὐτὰς μαιεύσασθαι, ἡνίκα συγγένειαν ἔμελλον μὴ φράσειν τὸ βασιλέως θέλησιν. τοὺς μὲν τοιαῦτα διαφρονήσαντας τὸ πρόσταγμα, καὶ μηχανᾶσθαι λάθρα τολμήσαντας τὸ τέχθεν, τούτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ ἡμέρᾳ προσέταξε. θέντων δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν τὸ πλῆθος, καὶ καθ' ἡμέραν αὐξανόντων, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπούργουν τῶν γεννωμένων. ἀλλὰ καὶ ἡ θήνοια τὸ ἦθος αὐτῶν ὑπὸ λύπης ἀφειδοῦς τῶν τικτομένων, αὐτῶν ἦν ἀλυ-

ter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

λοῦμενων, καλεσαι αὐτοῖς καὶ δυσωδημύητον A & ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere, etiamsi infinitas artes in hoc commiscatur. nam & puer, de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis observatoribus, clam fuit educatus, & vatem non fuisse vanum eventus rei comprobavit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo, ne gens defectu juventutis ad nihilum redigeretur tum privatim, qvod domi prægnantem uxorem haberet, inopia consilii laborabat; & ad implorandum divinum præsidium conversus orabat, ut tandem miseraretur homines, à quibus unis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis, quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, jussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à majoribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo favore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex uxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Jacobi vero nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem, in qua ipse vixit, tum ob eam, quæ posteris ejus quasi hæreditario jure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi jam ad sexcentorum millium numerum creverunt. nunc quoque scito, mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & privatim tuam gloriam. puer enim iste cujus nativitatis metu Ægyptii fœtus vestros ad necem damnaverunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab observatoribus, & postquam evaserit præter opinionem, educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia servitute liberabit, memoriamque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri ejus in omne ævum. His per visionem cognitis, Amarames experrectus narravit hoc Jochabeli uxori, quæ res utrisque solicitudinem auxit. jam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa, ut observatores fefellerit, nihil sentientes eorum, quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt. deinde Amarames veritus, ne, re deprehensa, iram regis incurreret, ac mox & ipse una cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

Exod. 2.

maluit ſalutem filii totam ipſius providentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, qvod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo vivere, non ejus tantùm, ſed & ſuo. De Deo vero certam ſpem habebat, proviſurum, ut oraculi veritatem eventus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitaverunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commode capere poterat, bitumineque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen projecti ſalutem divinæ providentiæ commiſerunt. in hunc modum cum à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror juſſu matris ex adverſo per ripam deſcendebat, obſervatura, qvo tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic vero manifeſtiſſimè Deus declaravit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosque, qui propter utilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum, qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: qvod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis, conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus jubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. qvo, ut juſſum erat, allato, mire placuit puer, quod eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim favore Deus Moyſen proſecutus eſt, ut eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem reliqvos quoque Hebræos perdendos decreverant. Itaque jubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. qvo non admittente mammam, ſed adverſante, idque cum alia poſt aliam adduceretur. Mariame, quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interveniſſet, Nihil agis, inquit, regina, dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quod ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum forte popularis mammam admitteret. cumque recte monere videretur puella, juſſa eſt ipſa hoc negotium exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox uſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus, qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mammillæ viſus eſt: &, rogante regina, mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia projectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aqvam Ægyptii vocant, Mo, yſes vero ſervatos. quare compoſita voce ex utrisque nomen infanti fuit inditum. qui deinde citra controverſiam prudentiſſimus Hebræorum evaſit, ita ut Deus jam ante prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater ejus Cathi, hic vero Levis, & Levis Jacobi, qui ex Iſaco erat prognatus, hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, nova quadam indole

A Ἐγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ πιήσασθαι τλεὼ ϗ παιδὸς σωτηρίαν ηϗ θεόνοιαν. τῷ τε λήσεθαι πεπιστευκὼς, τὸ δ' ἰῶ ἄδηλον, ἐναπκινδυνδύειν, ϗ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ ηϗ αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν σκέψεσιν ἀσφάλειαν ὑπὲρ ϗ μηδὲν ψεῦδος γνέσϑ τῶν εἰρημένων. ταῦτα κρίναντες, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ καλαμωδῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ πιήσαντες αὔταρκες εἰς τὸ μετ' ὀλίγου

B χωρείας ἐναπκεῖϑϗ τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὰ ὕδατι τλεὼ ϗ τῶν πλεγμάτων ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐνιϑέασι τὸ παιδίον. ηϗ κϗ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, ἔασαν ὅπῃ τῷ θεῷ τλεὼ σωτηρίαν αὐτῷ. ηϗ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὠϑαλάσσων ἔφερε. μαριάμη ϗ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελϗϑεῖσα ἐπὶ τοῦ μητρὸς, ἀντιπαρῆξεν, ὅπου φερόμενον χωρήσῃ ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἐνϑα δ' ἐπιδείξειν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τλεὼ ἀνϑρωπίαν σοφίαν, πᾶν δ' ὅτι ϗ βουλη-

C ϑεὶν πράξῃ αὐτοτελοῦς ἀγαϑοῦ τυγχάνον. ϗ ἁμαρτάνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας ηϗ ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὀλεθρον ηϗ πολλῇ πρὸς τούτοις χρῆσϑαι μύους ἀπειδῆ. σωζομένους δ' ἐκ ὠδοδόξα ηϗ ϗχεδὸν ἐκ μέσου τ κακῶν διεσκομένους τλεὼ ὑπεραγίαν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ ϗ θεῦ γνώμῃ. τοιῶτον γάρ πϗ τῷ πρὸς τὸν παῖδα τ τὸν ἡμέμενον ἐμφανίζειν τλεὼ ἰσχὺν τ ϑεῦ. θερμουθὶς λεὼ ϑυγάτηρ τ βασιλέως. αὕτη παῖ-

D ζουσα ὠδῷ πὰς ἠϊόνας τ ποταμῦ, ηϗ φερόμενον ὑπὸ τ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπϗ, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτὴ ἐκκομίσαι. παραγενομένων ϗ τῶν ὅπῃ τούτῳ σταλέντων μϗ τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε, μεγέϑους τε ἕνεκα ηϗ κάλλους. τοσαύτη γὰ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν ἐχρήσατο εὐνοΐᾳ. ὡς ὑπὸ πάντων τῶν καταψηφισαμένων

E λεὼ τλεὼ αὐτ. ἡ γένεσιν ηϗ τῶν ἄλλων ἐκ τ ἑβραίων γένους ἀπωλείαν πιῆσαι πρόφῆς ηϗ ὑπιμελείας ἀξιωϑῆναι. κελεύει π γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχϑῆναι, παρέξον ϑηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ πρσεμένου ϗ αὐτὸ τλεὼ ϑηλὴν, ἀλλ' ὑποστρα φέντος, ϗ τότ' ὅπῃ πολλῶν πιήσαντος, ἡ μαριάμη ὠδατυγχάνουσα τοῖς γινομένοις, ἐκ ὡς τι ἐκ ὠδασκάλης δοκεῖν, ἀλλὰ ϗ θεωρίαν, ἐπὶ

F μάτλεω ὦ βασίλισσα ταύτας ὅπῃ τροφῆ ϗ παιδὸς μεπικαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδεὶ πρὸς αὐτὸν συγγένες ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀχϑῆναι ποιήσειας τάχα ἂν πρόσοιτο ϑηλὴν ὁμοφύλου. δόξασα ϗ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτὸ τλεὼ ἐκπορίσαι, ϗ τῶν γαλουχρσῶν τινὰ μεπλϑεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρὸ ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γινωσκομένην. ϗ τὸ παιδίον ἀσμένως πρσφύεϑ τῇ ϑηλῇ. ηϗ δεηθείσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τλεὼ

G τροφὸν τ παιδίου πρὸς τ πάν. ϗ αὐτῷ τὴν ὄπικλησιν ταύτῃ τλεὼ τὸ συμβεβηκὸς ἔϑετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης ϗ, τοὺς ἐξ ὕδατος σωϑέντας. σωϑέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τ πρσηγορίαν αὐτῷ ταύτῃ τίϑενται. ηϗ λεὼ ὁμολογημένως ϗ τλεὼ τ ϑεοῦ πρσρήσιν φρονήσῃ ἑβραίων ἄριστος, ἀβραμος γὰ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμαράμου μὲν γὰ αὐτὸς λεὼ πᾶϊς. κάϑυ δὲ ὁ πατὴρ. ὁ ϗ λδι. ηϗ λευὶ τοῦ ἰακώβου, ὃς λεὼ ἰσάκῳ γνώμος. ἀβράμου δὲ ἦτϑ λεὼ σώσεως ϗ ἐ ϗ τλεὼ ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, ἔϗ πάντης μέτρα πολὺ κρείττω ϗ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν πρόνοιαν ἐν ταῖς παιδιαῖς.

ηϗ

καὶ μειζόνων τῶν ἐκ ἀνθρὸς ἡμησομένων ἐπαγγελίαν
ἔχειν ἅπερ πραττόμενα, καὶ τριετῆ μὲν αὐτὸν γεγὼ-
μενον, θαυμάσαι ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρε ἀνάστη-
μα. θεὸς γὰρ κάλλος οὐδεὶς ἀφιλοτίμητος ἐῶ οὕτως, ὡς
μονοῦσθαι θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς εὐμορφί-
ας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συμπυ-
κάνουσιν, ἅπερ ἐφέδρᾳ μὲν ἐκ τῆς ὄψεως τὸ παιδὸς.
ἀφίενται δὲ καὶ σπουδάζοντα καὶ τῇ θεωρίᾳ προσα-
γελᾶν αὐτῷ. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἀ-
κρατὴς εἶχεν αὐτὸν οὕτω, κατεῖχετο τοὺς ὁρῶντας. ὄντα
δ' αὐτὸν τοιοῦτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιήσασθαι, γονῆς
γνησίου μεμοιραμένη. καὶ ποτε κομίσασα τὸν μου-
σῆν πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυτο ἔτον, καὶ ὡς φρον-
τίσει διαδοχῆς εἰ καὶ βουλήσει θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς
γνησίου ἔφασκε αὐτὸν τε ἕλεσθαι. ἀναθρεψαμένη παῖδα
μορφῇ τε θείον καὶ φρονήματι ἡρωϊκῶν, θαυμασίως δὲ
αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς ἔδοξε παρὰ μοῦ λαβοῦσα χάριτι
ἐμαυτῆς μᾶλλον ἡγησομένου παῖδα ποιήσασθαι, τῆς ὑπὸ σῆς
βασιλείας διαδόχου. ταῦτα λέγουσα τοῖς δὲ πατρὸς
χερσὶν ὀρθὴν ἔθηκε τὸ βρέφος. ὁ δὲ καὶ λαβὼν ἡδέως ἐπε-
στόμισε, καὶ φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἀπο-
δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα. καταφέρει δ' ὁ μουσῆς εἰς
τὸν γνάθον, ὡς ἐλεύθερος αὐτὸ καὶ νηπιότητα δῆθεν, ἐπέ-
βαινε τε αὐτῷ τοῖς ποσί. καὶ τὸ τὰ ἔδοξεν οἰωνὸν ὅτι τῇ
βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ
καὶ τὸν ψόγον αὐτῷ προειπὼν ὅτι ταπεινώσει τῆς αὐ-
γυπίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ ὅτι
νεὶ ἀνεκραγὼς εἶπε, βασιλεῦ, σοῖς σκῆνος ὃν κτείνασιν
ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶναι μαρτυρεῖ τῇ προσα-
γορεύσει τὸ γεγονέτος, ὅπι δεδήκως ἡμονία τῇ σῇ καὶ
παῖδων τὸ διάδημα. τέτον ἀνελὼν, αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ
αὐτοῦ δέος ἄνες. ἑβραίοις δ', τὸν ἐλπίδα τοῦ δι' αὐτοῦ θαρ-
σους ἀφελοῦ. φθάνει δ' αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἐξαρπάσα-
σα, καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἐῶ ὁ βασιλεύς, τοιοῦτον
αὐτὸν ὑπὲρ θεοῦ θρασυδιάστατος, ὡς προθυμία τῆς μου-
σέως τῆς σωτηρίας ἐῶ. ἐτρέφετο οὖν, πολλῆς ἐπιμε-
λείας τυγχάνων. καὶ τις μὲν ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ
παρῆν ἐλπὶς εἶναι σφᾶς τῶν ὅλων. οἱ δὲ τοιαῦτα δ'
ἔχον αἰγύπτιοι τὸν ἀναστροφὴν αὐτοῦ. μηδ' ἐνὸς ὄν-
τος φανεροῦ, καθ' ὃν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, ἢ συγ-
γενῶν ἀπὸ τῆς ἐιασοιήσεως, ἢ τ' ἄλλων τινὸς, ᾧ τοῦλεον ὑ-
πὲρ ὠφελείας τῶν αἰγυπτίων ἐκ τοῦ προειδέναι θαῤῥεῖν
πολλῶν, ἀπέσχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ. μωϋσῆς μὲν
οὖν τοῦ προειρημένου τρόπου γνωσθεὶς καὶ τραφεὶς, καὶ
παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανεραν τοῖς αἰγυπτίοις τὴν ἀρε-
τὴν ἐποίησε. καὶ τὸ ὅτι ταπεινώσει μὲν τὴν ἐκείνων, ἐπ'
αὐξήσει δὲ τῶν ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς
λαβόμενος. αἰθίοπες, προσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις,
ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ
τῶν αἰγυπτίων. οἱ δ' ὀργῇ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀ-
μυνόμενοι τῆς καθ' ὕβρεως. καὶ τῇ μάχῃ κρατη-
θέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' ἀκόσμως εἰς τὸν οἰ-
κεῖον διεσώθησαν φυγόντες. ἐπηκολούθησαν δ' διώ-
κοντες αἰθίοπες, καὶ μαλακίας καταλαβόντες τὸ μὴ κρα-
τῆσαι τῆς αἰγυπτίας, τὰ χώρας ἐπόλεον ἥδοντο, καὶ
γευσάμενοι τῶν ἀγαθῶν, οὐκέτι αὐτῶν ἀπεῖχοντο. ὡς
δὲ παγγενεὶ πλήθει πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων σὺν
ἑπλίτων ἀντιστατοῦσιν, προύβησαν ἄχρι μέμ-
φεως, καὶ τῆς θαλάσσης, οὐδεμιᾶς τῶν πόλεων ἀντι-
σχεῖν δυναμένης. τὴν δὲ κακῶς πεζόμενοι, πρὸς χεί-

res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium vero annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeo tetricus, ut, visa Moysis pulchritudine, non obstupesceret: & persæpe accidebat, ut dum gestatur ac circumfertur, obvios quosque in se converteret, ita ut, relictis seriis negotiis, mallent præcellenti ejus forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, ut inviti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est, ut Thermuthis hunc sibi filium adoptaverit, cum alioqvin germanis liberis careret: allatumque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiamsi Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educavi non minus indole quam pulchritudine divina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decrevi adoptare mihi filium, tibi vero in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum ejus capiti imposuit. Moyses vero capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcavit, id qvod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. moxque ille sacrorum scriba, qui nativitatem ejus Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex puer iste, per cujus necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium jam confirmavit, insultando tuo regno & diadema calcando. Hoc interempto, tam Ægyptiis metum quam Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis vero confestim eum eripit, rege quoque non invito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti providens. itaque educabatur quam accuratissime. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis vero suspecta erat hæc educatio. sed cum nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui, etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab ejus cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adolevit, brevi suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes, qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum injuria conjunctam ulturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt, quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignavum rati, si fortuna non uterentur, concepta spe subjugandæ Ægypti, latè eam populabantur: degustataque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad majora audenda accendebantur. cumque vicinas regiones pervagantibus nemo cum armis obviam iret, pergebant ulterius Memphim usque & mare, nulla civitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptii pressi,

X.

mittunt, qui remedium ab oraculis petant. cumque responsum esset, Hebræum in auxilium advocandum, rex à filia postulat Moysen, qui universis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed prius rege jurejurando obstricto, nihil in perniciem juvenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans, quod non puderet nunc ejus opem implorare, quem prius ut hostem occidendum esse monuerint ac jusserint. Moyses vero Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. qvod factum gentis utriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptii post partam ejus virtute de Æthiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contra Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem evadendi ex Ægyptia servitute. Ille vero volens hostem opprimere, priusquam de adventu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re satis declaravit, quantum ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera, quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, ut non solum humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improviso noceant) commentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curavit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum insectationem, & interfugiendum sicut à cervis retracti devorantur: sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, utpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in tertam venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera usus, itinere impune peracto, nec opinos Æthiopes invasit: commissoque prælio, fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum evertebat, & ubique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est, ut post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, ut nihil non laboris toleraturus videretur, jamque aut exidium aut captivitas Æthiopibus immineret. ad ultimum compulsi in Saba regiam ejus gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellavit, obsidione sunt cincti. erat autem pene inexpugnabilis, utpote Nilo circumquaq; cincta, accedentibus ad ejus munitionem & aliis fluviis Astapo & Astoborra, qui objectu suo difficiliorem trajectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido inclusa, non fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas instructi, ad hoc quoq; tũ prodesant, qvod hosti etiam post superata flumina aditum ad urbem oppugnandum negabant.

A σμοὺς αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέπονται. συμβουλεύσαντος ὃ αὐτῆς ἐκ θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ᾠδὴν ἄγειν τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ γνησόμενον. ἡ δὲ ὅρκους ποιησαμένῳ ὡς τε μηδὲν δόλῳ νέον κακὸν, ᾠδὴν δίδωσιν. αὐτὶ μεγάλης μὲν ἀπειρεσίας κρίνουσι τὴν συμμαχίαν. κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας εἰ κτείνας τοσαυτορδώσαντας αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδοῦντο νῦν χρήζοντες αὐτοῦ τῆς ἐπικουρίας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμουθίδος ᾠδὴν κληθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δὲ οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς τὸν τε πολέμιον τῇ ἐκείνου χρησάντων ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταχρασάμενοι. οἱ δὲ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτῆς ἐσομένου τοὺς αἰγυπτίους διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ἐπὶ δὲ φθάσας πεῖν ἡ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τὸν στρατὸν ἀνάλαβεν ἦλθε, οὐ διὰ ποταμοῦ πεποιημένου τὴν ἐλάσιαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἐπίδειξιν ἐποίησατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης ἐδευθλεῖαν διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (πάμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ περ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ τῷ τῆς ὄψεως ἀσωμήθει διαφέροντα, πινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πτερνᾶ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προειδομένους ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γινόμενα) νοῦν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πρόοδον τὸ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, καὶ πλήσας ἰβέων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστιν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρωθεὶς δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ τὰ μὲν πύτων, παρίημι νῦν γράφειν, ὡς ἀγνοουμένων τῶν ἐλλιμένων τῆς ἰδιότητος. ὡς οὖν εἰς τὸν γλῶν ἐνέβαλε τὸν θηροτρόφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὸν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτῆς, καὶ προπολεμούσας χρώμενος. τὸν οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς αἰθίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ἐπὶ τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάς τε πόλεις αὐτῶν ἐπεὶ κατασρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς ἦν ὁπόσων ἐπράττετο. καὶ τῆς διὰ μωϋσῆν ἀπειλῆς γευσάμενον τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα πρόσω οὐκ ἐκαμνεν, ὡς πρὸ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναιρέσεως τὸν κίνδυνον ἔναντι τοῖς αἰθίοψι. καὶ τέλος, συνελαθέντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ὑπ' ὕστερον καμβύσης μερίσαι ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιόρκουτο. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τῷ τε νείλου περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων ἀξιάπου καὶ ἀστοβόρρα δυσμάχητον τοῖς περιμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἦν δὲ πόλις ἐντὸς οὖσα νήσου οἰκεῖται, τείχους τε αὐτὴν καρτεροῦ περιεγμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους περίβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε ἀνεπίκλυστος εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὴ πόλεως τὴ ἅλωσιν.

Φέρον

Φέρον τὸν στρατὸν ἀηδῶς τὴν μωϋσέως τὸν δὲ τραπύματος ἀργίαν, εἰς χεῖρας μὲν οὐκ ἐπέλπων ἐπάντων οἱ πολέμιοι μαχεῖσθαι τι τοιοῦτον. θάρσεις θυγάτηρ λέγει δέ οἱ θιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μωϋσέα καὶ πλησίον τοῖς τάφροις περιοῦντα τὸν στρατιὰν καὶ μαχόμενον γνησίως ἀποστιποῦσα, καὶ τῆς ἀθηναίας τῶν ἐγχωρίων θαυμάζεται, καὶ τῆς αἰγυπτίοις αὖτον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὸν ἐλεύθεραν, τῆς δυνάμεως ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς αἰθίοψιν αἰχμὴν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῶν καταπεφωμένοις τὸν ἀεὶ τῶν ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὠλισθεν αὐτῷ. καὶ αὔξοντος δὲ πάθους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν εἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους ἀγαλεγομένη τὸν γάμον. προσδέχεται ὁ τὸν λόγον ὅτι τὸ παραδοθῆναι τὸν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ περιστήσασθαι τῆς πόλεως μὴ φθονήσειν τοῖς οἰκείοις, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μὴ τὸν ἀναίσιον τῶν αἰθιόπων δύναμις τὸν θεὸν, συνεπίλεκτον γάμον μωϋσῆ, καὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπάγειν εἰς τὸν ἑαυτῶν. οἱ δὲ ἐξ ὧν ἐσώζοντο τὸ ὑπὸ μωϋσέως, μισθὸν τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον καὶ θερμοτέραν ἀπέδειξε κατ' αὐτὸ βουλευμάτων ἠξίουν. ὑπονοοῦντες μὲν μὴ ἀφ' τὸν δύναμιν νεωτερίσειεν κατ' τὸν αἰγυπτίων, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα πρὸς τῆς φυγῆς, ὁ δὲ καὶ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὸν ἐπαίνου τοιοῦτον, ὑπό τε φθόνου τῆς μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους παραυτίκα, ἐπισχεθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων, εἴ τι τὸν ἐγχειρεῖν τῇ μωϋσέως ἀναιρήσει φθάσας ἢ τὸν ὀπλίταν λαθὼν ὑπεξέσειν. καὶ τῶν ὁδῶν φυλαττομένων, πείσας ἀφ' τῆς ἐρήμου τὸν θᾶσιν, καὶ ὕδατος τὸν ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς. ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάγητο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. ὡς τε πλὴν μαδιλιτῶν ἀφικόμενος πρὸς τῇ μὲν ἑσπερᾷ θαλάσσῃ κειμένῳ, ἐπωνύμου ἢ ἑνὸς τῶν ἀβραὰμ ἡμετέρων ὑπ' χαμαιτύρας ἡῶν καθεδεῖς ἐπὶ πηγῆς φρέατος, ὑπ' κόπου καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρεμεῖ μεσημβρίας οὔσης οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐνταῦθα αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ὑπ' διαφόρων τῶν αὐτόθι συνήθων τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν σχεῖν. τῶν γὰρ χαρείων δυσυδρούντων ὄντων, προσκαταλαμβάνουσι οἱ ποιμένες τὸ φρέατος, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένου δ' ὕδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀπανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. φθάνουσι οὖν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαί, ῥαγουήλου ἱερέως ἱερεῖς, καὶ πολλῆς ἐχομένου τιμῆς φθάνουσι τοῖς ἀπίχωρίοις. αἱ τῶν τὰ πατρὸς ποιμνίων ἀπιμελούμεναι διὰ τὸ ταύτην ὑπερφέρειν αὐτὰς καὶ γνωμοξύνη ἀπίχωρίον φθάνουσι τοῖς ποιμέσιν φθάνουσι τὸ αὐταρκες οὐ δ' φρέατος ἀνεσταμένου ὕδατος τοῖς ποιμνίοις ταῖς δεξαμένοις, αἱ πρὸς ὀκτὼ ἐχούσαις δ' ὕδατος ἐγεγένητο. ἀπιόντων ἢ ποιμένων, καὶ ἀπολαυόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ δ' ὕδατος κρατῆσαι, μωϋσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι τοιοῦτον ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν ἑαυτῷ χρήσιμα ζητοῦσαν πρὸ τῶν παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν ἔργῳ πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέχειν τὴν δέουσαν βοήθειαν. εἰ δὲ δέοιτο θεῖσαν παρῆσαν πρὸς τὸ πιεῖν, τὴν τε ὕδρευσιν τῶν ποιμένων αὐτοῖς διηγεμένας, καὶ τὴν ἀπόκρισιν τῶν ξένου. παρεκάλεσε τε ἐπὶ μισθῷ αὐτοῖς ποιήσειν τὴν δίκαιαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερούσας· ὁ δὲ, πρὸς τε παῖδας ἀπε-

A Hic cum Moyses desidere exercitum otiosum ægre ferret, hoste non audente manus conserere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis: hæc Moysen mœnibus exercitum admoventem & egregiè dimicantem conspicata, virtutemque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum restituisset, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxisset, vehementi ejus amore est correpta: quo in dies crescente, mittit ad eum è servis fidissimos conjugium suum offerens. assensit ille, hac conditione jurejurando firmata, post urbem sibi traditam ducturum se eam uxorem: ac mox dicta factum sequitur. Sævitum est nihilominus in hostem, & actis Deo gratiis nuptiisque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum est reductus. illi vero, accepta salute, odium pro gratia Moysi reposuerunt, & majoribus studiis insidias contra eum machinabantur: suspicatique, ne, rebus feliciter gestis, elatus res novas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accusaverunt. jam enim & ipse suspectum hominem habere cœperat, partim invidia motus ob bellum fortiter ac prudenter administratum, partim etiam metu alicujus cladis, sollicitantibus huc & irritantibus indesinenter scribis ac sacrificis. Ut jam Moyses minimo minus abesset à pernicie, opprimendus dubio procul, nisi rem olfaciens in ipso temporis articulo se clam subduxisset. & cum vias observari intelligeret, per solitudines fugam arripuit, qua evasurum inimici minime suspicabantur: & quamvis alimenta nusquam inveniret, inediam patientia superabat. cumque ad urbem Madienam perveniisset in rubri maris litore sitam, denominatam ab uno ex Abrahami & Cheturæ filiis, sedens ad quendam puteum lassitudinem ex laborioso itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianum, & urbem jam in prospectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum vivendi ratione, per quod & virtutem suam declaravit, & melioris fortunæ occasionem invenit. cum enim ea regio laboret aquarum inopia, pastores operam dabant, ut primi puteos occuparent, ne forte, exhausta aqua ab aliis, ipsorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum septem virgines sorores, Raguelis sacerdotis filiæ, qui in magno honore ab ejus loci habitatoribus habebantur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hausta aqua, quantum satis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc usum factas diffundunt. cumque pastores supervenissent, & repellendo puellas aquam sibi usurparent, Moyses iniqvum ratus non ferre opem injuriam patientibus virginibus, &, se inspectante, vim virorum plus pollere quam jus puellarum, abactis usurpatoribus, auxilium eis ita, ut decebat, præbuit. at illæ, accepto beneficio, postquam ad patrem venerunt, & pastorum injuriam, & quomodo ab hospite adjutæ fuerint, ei retulerunt; rogabantq; ne illi hoc

XL

beneficium periret. tum ille, collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, jussit, ut Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui ubi venit, indicavit ei, quomodo ex filiabus cognovisset de auxilio, quod eis tulerat, & virtutem ejus admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum ajebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto majorem. deinde adoptato in filium unam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim universa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc

XII. fortunam Moyses nactus apud Jetheglæum,
Exod. 3. quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto vero post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quod, vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audivit: quibus & audaciam ejus taxavit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper, ut quam longissime à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac majorum suorum virtutem habitus, cæterum ulterius nihil curiose inquirat. prædixit etiam, quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines, divino favore assistente: jussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua ejus gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam, quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona ejus percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac, memineris, ut, eductis Hebræis ex Ægypto, in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses vero tam visis quam auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ, Domine, quem & ego veneror & majores mei coluerunt, non sum tam insanus, ut parere dubitem: attamen non intelligo, qvomodo vir privatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, ut, relicta terra, quam nunc habitant, me ducem seqvantur; vel, etiamsi persuasero, qvomodo Pharaothes sit cogendus, ut illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem jussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunqvam non adfuturum pollicitus, & sive verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, sive operibus, virium satis additurum. mox jussit,

A δέξατο τῆς τοῦ θεοῦ τὸν διεργετικὸτα τοιούτης, καὶ τὸν μισθὸν εἰς ὄψιν ἐκέλευεν ἀγαγεῖν αὐτῷ τευξόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τοῦ θεοῦ τῶν θυγατέρων ἀπισήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὡς εἰς ἀνοσιωθήτους διεργεσιῶν κατατεθεὶς τοῦ θηκουρίαν ἐλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερέβαλλεν τὸ μέτρον τῆς ὑποσίας. μιᾶτται δ' αὐτὸν υἱὸν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων τοῦς γάμον δίδωσιν. τῶν τε θρεμμάτων, ὧν τυτοις γὰ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν ὡδὲ τὰ ἱεθγλαΐου, τὰ γὰρ ἦν ἐπίκλημα τῷ ἑαγουήλου, διῆγε αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ σινᾶον καλούμενον ἔρος ἦλθε τὰ πρόμνια. τὰτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, ποὸς νομὰς ἄριστον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνθεατεῖσθαι αὐτῷ τὸ θεῖον οὐ κατανενεμηθέσης πρότερον, οὐ τολμόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἐνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰ βάτου νεμόμενον, τοῦ θεοῦ αὐτὸν χλόην τε ἄνθος αὐτῆς παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτοῦ μὲν ἐθάμβει τοῦ ὄψιν παράδοξον ἡγομένου. κατεπλάγη δ' ἐπὶ μᾶλλον, φωνοῦ τοῦ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόμασι καλέσαντος αὐτὸ καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θάρσος αὐτὸ πλημμοῦντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμηνεν, καὶ συμβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς εὐσεβεῖν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις περιεργότερον. προηγόρευεν δὲ τοῦ ἐσομένου αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμοῦ παρὰ ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. καὶ θαρρεῖν τε ἐκέλευεν εἰς τοῦ ἄγνωτον ἀπέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰ γοῦ οἰκήσουσι φησὶ ταύτοις δὐδαίμονα, οὓς ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευεν δέχασθαι ἐπιχωρίους ἀφικομένους εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτήσας. μωυσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστῶν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, οὓς αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν γνωμένοις, μανιοδέστερον ἢ κατὰ τοῦ ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πολλὰ δ' ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπορῶν, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας τὴν ἄρτι κατοικοῦσι γῆν ἕπεσθαί μοι, πρὸς τὸν αὐτοὺς ἡγοῦμαι. κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμην φαραώθην ἐπιτρέψαι τοῦ ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τοῦ οἰκείαν αὔξησιν δύναμονίαν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ περὶ πάντων σωβούλου θαρρεῖν παρεκελεύετο. ἐὰν δὴ μὲν λόγων πειθὼ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευεν δὲ τοῦ βακτηρίαν ἐπὶ τοῦ γῆν

γῶν ἀφέντα πίστιν ὧν ἐπηγγείλατο λαμβάνειν. καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, δράκων ἑρπύσας, καὶ σπειρηδὸν ἑλιττόμενος ἀπειλῶν, ὡς διώξοντι ἐπὶ ἀμυνῆ τῷ κεφαλῇ ἐπανέτεινεν. εἶτα πάλιν βάκτρον λαβὼν. μὴ τοῦτο ἡγήσῃ καθεύσας τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας ἡ λαβὶδ καὶ πάλιν τὴν χεῖρα ὁμοίαν προσκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σπήλαιον κατέβη. κελεύσας ἡ καὶ ὕδατος πλησίον ὑδατος λαβὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέαι, ἁρᾶ τὴν χεῖρα αἵματα ὠθῆ ῥεόμενα, φαιμάζοντα δ' ἐπὶ τούτοις, ἱκέτευεν παρακελεύεται, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον, καὶ σημείοις τοῖς τὸ πιστεύεσθαι ὠφελοῦσι πᾶσι χρᾶσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς. κελεύω ἡ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα πορεύεσθαι εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον καὶ μὴ τέλεσθαι τὸν χρόνον, τελείαν ποιεῖν τῶν ἑβραίων ἐκ δουλείας κακοπαθούσιν. μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν εἰς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γνώμῃ, δ' ἐξάμῃ αὐτῷ, καὶ πεπεισθεὶς ταύτης τῆς δυνάμεως ὑπ' αἰγύπτῳ δεηθείς, ἱκετεύει μηδὲ ὀνόματος αὐτὸ γνῶναι τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μετεσχηκὼς καὶ ὄψεως ἔτι, καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρέναι τοῖς ἱεροῖς παρακαλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὸν ἑαυτὸ προσηγορίαν, οὐ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, περὶ ἧς οὐ μὴ θέμις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὴν τὰ σημεῖα παῦσαι, οὐ τότε μόνον διαπεπτὸς δ' ὅπως δεηθεὶς σωσιπυγχανεν. ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον τῆς ἀληθείας τῷ πυνθάνεσθαι, καὶ τὸν θεὸν δύνασθαι ὠφελεῖν, τοὺς πολίτας ἔξειν πιστεύων, τοὺς οἰκείους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους κακοῖς προβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν αἰγυπτίων τὸν δυνάμει βασιλέα Φαραὼθ εἶναι, ἐφ' ᾧ τε αὐτὸς ἔφυγε, δεῖσθαι βασιλέως συγχωρῆσαι καὶ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ὠφελαβὼν τὴν σεπφώραν, ἣν γαμβρὸν ἔσχε ῥαγουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρᾳ καὶ ἐλεάζαρον, ὠρμησεν εἰς τὴν αἴγυπτον. τῶν δὲ ὀνομάτων τούτων γήρᾳ μὲν σημαίνει καὶ ἑβραίων διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν. ἐλεάζαρος ἡ, συμμαχῶ τοῦ πατρώου θεοῦ χρησαμένου αὐτὸν αἰγυπτίους διαφυγεῖν. ὁρμώμενον δ' αὐτῶν πλησίον τῶν ὁρῶν ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ὑπήντησεν ὑπὸ θεοῦ κελεύσαντος, ᾧ ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς ἐπλησίαζον ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῶν σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ἐπ' ἐκπλήξεως τῶν ὠφελιῶν δόξαν αὐτοῖς ὁμολόγων ἀνεθάρσησαν, καὶ πρὸς τῶν ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καταπεπτώκει ἤδη τοὺς ἑβραίους ὁ μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ ταῦτα ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, ὠφθησάν τῷ βασιλεῖ τὴν ἥκουσαν πρεσβείαν ἀγγελοῦντες. καὶ ὅσα τε ὠφελήσειεν αἰγυπτίους ἐπὶ αἰθίοψιν καταφρονουμένους, καὶ διαφθειρομένης αὐτῆς χώρας ἐὰν ἐλαύνειν στρατηγίᾳ τε πόνοις κεκαμμένους ὡς τὰ οἰκεῖα. τὰς δὲ κινδύνων ὑπὲρ τούτοις ὑπ' αὐτοῦ ἀμοιβὰς ἀδίκως κομιζόμενος ἀνεδίδρασκεν.

A ut, virga in terram projecta, fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se convolvens caput erigebat, quasi repugnaturus, si quis insequeretur: ac mox denuo in virgam est mutatus. post hoc manum in sinum mittere jussus, cum paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinum colorem rediit, jussus deinde aquam è propinquo B haustam humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem, ut confidat, hortatur, cum sciat maximum sibi adjutorē affore. utque apud omnes his prodigiis utendo fidem illis faciat à Deo se missum, ejusque jussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, neve diu tempus terendo longiorem Hebræis servitutem & afflictionem C redderet. Moyses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem, tot argumentis auditis & visis, satis colligebat, precatus, ut eandem potentiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat, ut quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret, ut rem divinam illi aliquan- D do facturus nominatim eum ad sacrificium invocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, nunquam antea hominum ulli auditum aut cognitum, qvod mihi eloqui nec jus nec fas esse arbitror. Moysi vero non tunc tantum, sed qvotiescunque opus esset, talium prodigiorum facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deque Dei adjutoris favore, magnam spem concepit, fore, ut tandem & E sui liberarentur, & Ægyptii insigni aliqua clade afficerentur. Cumq; cognovisset Pharaothen Ægyptiorū regem, sub quo ipse fugerat, esse defunctum, à Raguele commeatum rogat, ut, salva ejus pace, ac gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicā cognatorum ac tribulium suorum utilitatem proficisci, quo impetrato & assumpta, quam ibi duxerat Raguelis filia, liberisque communibus, Ger- F so & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: qvorum nominum prius peregrinum significat, posterius Dei auxilium, qvod divina ope insidias Ægyptiorum evasisset. cumque jam non longe à limitibus abessent. Aaron frater venit obviam, Deo sic jubente: cui mox indicavit, quicquid in monte viderat, & omnia mandata, quæ divinitus illic acceperat. mox ulterius progressus obvios in- G venit præstantissimos quosq; Hebræorum, qui adventum ejus præsensérant: & mox, ne quid amplius de fide Moysis dubitarent, prodigia divinæ voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis, attoniti sperare jam cœperunt, providentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad novum regem se confert. Ibi, posteaquam commemorasset operam *Exod. 5.7.* suam, pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes navatam, laboresque exhaustos, dum non aliter quam pro suis popularibus bellum administraret, adjicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XIII.

gi aperit, nec non prodigia, quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces, ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit, cæterum cum à rege contemptim audiri se animadverteret, exhibet illi specimen prodigiorum, quæ in Sina viderat. Rex vero iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitivus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes, qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minus peritos hujusmodi artium: nec esse, cur se Moyses jactare debeat, quasi solus divina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem, quasi supra mortalem conditionem positus, se venditet: confestimque cum & ipsi suas virgas projecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen, quæ ego operor, tanto præstantiora esse ajo, quam istorum magiam, quanto intervallo res divinæ humanas post se relinquunt. jamque manifeste declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, jubens, ut fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas, quæ draconum specie reptabant, unam post aliam aggressa omnes ad unam devoravit. ac mox in pristinam speciem reversam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quam admirationem hoc facto commotus, cum nihil actarum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori, qui Hebræis erat præpositus, ut de labore nihil eis remittat, sed gravioribus etiam quam antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorum querelis, ut à cœpto desisteret, vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra utrumq; animo, in hoc totus erat, ut suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens, ut dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum jussisse, nec posse quenquam ejus voluntati resistere. quapropter dandam operam, ne favorem ejus contemnere videatur, utque populo potestatem exeundi faciat, ne forte contra moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntate resistentibus evenire solent. Nam necessario calamitates eos comprehendere, qui divinam iram in se provocaverint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse evitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetraverint.

Exod. 6.

A τί τε χρὴ τὸ σιναῖον ὄρος αὐτῷ σωτηρίαν ἔχοντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ θεσπίσματα ὧν ἔτυχον αὐτῷ θεσπιζόμενα καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο. παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἴσασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως μωυσῆς ἔργῳ παρέσχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ χρὴ τὸ σιναῖον ὄρος γενέμενα. ὁ δὲ, εἰρωνευσάμενος πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ θᾶττον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξαπάτης αὐτοῦ τὴν B ἀφιξιν πεποιημένον, καὶ περιτρεχόντας καὶ μαγείας κατασκευάζειν ἐπικεχειρηκότα. καὶ ταῦτ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τοὺς αὑτοῦ ὄψεις αὐτῷ θαυμαστὰς ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τούτων ἐπιστήμην, καὶ ὅτι μὴ μόνον ἔμπειρον ὧν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται. τὸ γὰρ ἐστὶ αὐτῷ θαυμάζειν ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ἐπάρχειν. καὶ δεμμῶν βακτηρίας δράκοντες ἦσαν. μωυσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, ὁ δ' αὐτὸς μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν αἰγυπτίων σοφίας C καταφρονῶ. τάχα μὲν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρειν δείκνυμι δέ, οὐ χρόνοις καὶ πολλῷ τῆς ἀληθοῦς δόξης τὰ μὰ, χρὴ δὲ θεοῦ πρόνοιαν καὶ δύναμιν φανερόμενα. καὶ ταῦτ' εἰ τῶν μεθήσειν ὅτι τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἤδη ἐπειγέτω καὶ τὰς τῶν D αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δράκοντες ἐδέκοντο πρόσω καταθέειν, μέχρι πάσους ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτὸς χρῆμα μεταπεπτωκυῖαν κομίζεται μωυσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ πραχθέντι καταπλήττεται. προσοργισθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ προχωρῆσαι εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ἐπὶ τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχυρον E αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον οὐκ ἔτι παρῆκεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅλας τοὺς ἐργοις πλανωρεῖν ἐποίει, νύκτας δ' συναγαγὼν τὸ ἄχυρον, καὶ ὅ δεινοῦ ἀναλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς πλανωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκαμνεν, οὔτε πρὸς τοὺς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν ὡδυσσημένος πρὸς ἑκάτερον ὅτι τὸ πονεῖν καὶ τοὺς F οἰκείους ἐκπικρίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ παροξυνόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπαιτίαν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅτι τὸ σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελεύκεναι, καὶ μηδὲν ἀντιπράττειν οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δ' ὑμνύοντα αὐτὸν ὡς πάντως πείσοντα συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τὸ τῶν κωλύτης ὑμνούμενος αὐτὸν ἀπαδόντα πίστιν ὅσα παθὼν εἰκὸς τὸν ἀντιπράττοντα θεοῦ προσάγεσθαι. τοῖς γὰρ κόλον ἐφ' αὑτοὺς κινήσασι θεὸν ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. Ϛ ἔστε γὴ τούτοις, ἔστε ἀὴρ φίλος, ἔστε γονὰ τέκνων χθὼν φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πέντας πολέμια. πείρᾳ δηλοῦσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μὴ δὲ καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

G

Ϛ

τῷ δὲ βασιλέως ὀκφαυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ὅτι τροφὴν ἐπὶ τοιούτοις, πάθη δεινὰ τοὺς αἰγυπτίους καταλάμβανεν. ὧν ἕκαστον ὀκνήσω, διά τε τὸ μὴ πρότερον τισὶ συμβάντα τό τε τοῖς αἰγυπτίοις ἐς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βέλεσιν μωϋσεῖ μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψεῦσμα ὄφελος ἐπιδεῖξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθοῦσιν φυλάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσμενὴς ἡ τοῦ θείου, μηδ' ἐς ὀργὴν προτραπὲν ἀμυνῆται τῆς ἀδικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης ἐς μέλαν τραπεὶς, ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ δὲ τὴν χρόαν μόνον τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν· τοῖς δὲ πᾶσιν ἀμφ' αἰγυπτίους, ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν τῆς κατὰ φύσιν παρηλλαγμένος πρὸς τὸ προσδοκώμενον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας τὰς τῶν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀπιέναι. καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τῆς γνώμης μεταβαλὼν, οὐκ ἐπέτρεπεν τῆς ἐξόδου αὐτοῖς. ὁ δὲ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μὴ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἐπὶ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλην τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγήν. βατράχων πλῆθος ἀπέπεμψε τὴν γῆν αὐτῶν ἐπιβόσκεσθαι. μεσοῦ δὲ τούτων καὶ ὁ σκνὶψ ἦν, ὡς διανεμομένους τε πᾶσαν τὴν τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένων λαμβάνειν, ἀναπνεόντων καὶ συναπολλυμένων τῷ ὕδατι. ἦτε χώρα μεστὴ κακῆς ἰλύος, γλοιωδῶν τε καὶ ἀποθνησκόντων, πᾶς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτης ἢ φαγίζον ἐν βρωτοῖς εὐεμπολήτοις καὶ ποτοῖς, καὶ τὰς εὐνὰς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες. ὥς τε χαλεπὴ μὲν ἡ θέα καὶ δυσώδης ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν αἰγυπτίων, τὸν μωϋσέα ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς οἰκέτας τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ ὡς ἔδοξεν ἔτ' ἐπόντος φάσκειν τῶν βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ ἥτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέσησαν. φαραὼθης δὲ ἅμα τοῦ πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ, καὶ τῆς αἰτίας ἐπελέλησο, καὶ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ ὥσπερ πλείονων παθημάτων φύσεις βουλόμενος μαθεῖν οὐκ ἐπείθετο τοῖς περὶ τὸν μωϋσέα τὴν ἔξοδον, φθόνῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει τοιούτῳ αὐτοὺς ἐπιτρέπων. πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολῇ μετίει τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξέλυσεν ἄπειρον τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μήτε λουτροῖς μήτε χρίσεσι φαρμάκων διαφθείραι τὸ ῥύος αὐτῶν δυναμένοις. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς ταραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν αἰχύνην δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους τοῦ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτὸς ἐδίδου τὴν ἔξοδον, καὶ πρὸς τοὺς λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμηρεύσοντας αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς, ἠξίου πρόσχημα δὴ τοῦ θεὸν νομίσας ἀποτίσειν αὐτῷ τὰ πρόσφορα ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ πιμωρήσοντος τὸ αἰγυπτίων κατὰ τῶν ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων ἐν εἷς ὅλῳ οὐδεὶς ἀπωλωλήκει, πρότερον τῆς χώρας αὐτῶν ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

A Rege vero nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad ejus preces advertente, gravissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum novitatem, tũ ut eo magis appareat nõ vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremo quia hominũ interest talia cognoscere. quo magis ea caveant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoveri solet. Primum amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem habeant, nec coloris tantum id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: eratque talis Ægyptiis solis, Hebræis vero dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilii, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cumque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam revocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluvius, ut aqua inde non nisi sanie harum vitiata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo, ex quo enascebantur, rursusque in eundem resolvebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque potulentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita ut omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cum exagitarentur Ægyptii, rex jubet Moysen cum Hebræis abire, quo velit: & quamprimum hoc dixit, evanuerunt ranæ, terraque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessaverat, cum Pharaothes denuo mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: &, quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum, quem prius concesserat timore magis compulsus quam ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua nova peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quam ejus fœditate ac turpitudine territus, nequam cum esset, ægre dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & uxores reditus obsides ab eis exigebat. qvo facto, magis etiam Deum exasperat, putans se providentiam ejus circumvenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem unquã viderat, tan-

ta copia, ut tota regio malo hoc repleretur: præ quarum frequentia & homines plurimi extinguebãtur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium evadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege vero nec tum quidem resipiscente, ut voluntati divinæ cederet, sed mulieres quidem cum viris dimittente, pueros vero retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam graviores pœnæ, quibus ob regis malitiam in universam gentem severe animadverteret: sed, exulceratis intus in cute corporibus, miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cum ne sic quidem rex respiceret, grando nunquam ante in Ægyptio cœlo visa, tunc vero major quam apud alios hiberno tempore, aut in septentrionali regione, vere jam adulto, superne ruens omnes eorum fructus contrivit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum supervenientes ita absumpserunt, ut fructuum colligendorum spes Ægyptiis omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantum, & non etiam malus fuisset, poterat vel jam dictis cladibus admonitus resipiscere, ut tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes, tametsi non ita insaniebat, ut causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus ejus obsederat, ut adduci nullo modo posset, quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica commoda sciens volensque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam una cum mulieribus concedit, sed jussis, ut bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo qvod ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse vero negante, æqvum postulari, alioqui non habituros, unde sacrificarent, atque hac controversia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque luminis expertes Ægyptiis sunt circumfusæ, ut prospectu in universum privati alii alio casu absumerentur, illo quoque metu imminente, ne forte penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies actotidem noctes, cum nondum flecteretur Pharaothes, ut liberum exitum permitteret, his verbis eum Moyses aggreditur: Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac jubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium adversus mala, quibus affligimini. Rex v. irate ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eum capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturum, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis ultro Hebræos rogaturum, ut quamprimum inde proficiscantur. atque his dictis abiit. Deus autem cum decrevisset adhuc una plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, jussit Moysen edicere populo, ut paratum habeant sacrificium,

Exod. 10. 11. 12.

καὶ ἡ γῆ τῆς ἁπαμελείας τῆς τῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. εἰ δέτι τ διεφύλαττε τὰ σπέρματα, ἀπώλλυτο. νόσῳ τε τῶν ἀνθρώπων ἐπομένων ἐδαπανᾶτο. τὸ δὲ τοῦ Φαραώθου μηδ' ἕτως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὰ πονηρὰ αὐτοῦ, πικέλοις κακοῖς καὶ μείζοσιν ἐνδεδημηκόσι μεταχόμενον βασανίσαι. ἀλλὰ καὶ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦντο τὰ σώματα τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων, καὶ τὸ πολὺ τῶν αἰγυπτίων ἔτως ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τοῦ βασιλέως, χάλαζα μήπω πρότερον ἐφ' ὑστέρου κατ' αἴγυπτον ἀέρος τότο πεπονθότος, μήτε ὁμοία τῇ πυρὶ ἄλλοις ὥραις χειμῶνος καπούσης, μείζων δὲ τῆς τοῖς τὰ βόρεια καὶ τοῦ ἄρκτου νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἐπειτα φῦλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τοῦ ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβέντος πωρεῖν, ὥστε πρὸς ἀκρίδες πάσας τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὸν δικαιοπορίας ἀνέχεσθαι καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν εἰς σωφρονισμὸν καὶ ἃ συμφέροντος τοῦ ἐπίνοιαν ὠφελῆσαι. Φαραώθης δὲ οὐ πάντων ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσων ὑπὸ κακίας, ἐναδόμενος τῆς αἰτίας, ὅμως ἀντιβιλονείκει τῷ θεῷ, καὶ τοῦ πρέποντος ἐνοῶν προσδοκᾶν ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν μωϋσέα, μετὰ τῶν γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφ' ἁρμήσι αὐτοῖς τῆς οἰκείας. τὰ δὲ μωϋσέως οὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ τρισσομένου διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγους ἄμοιρον ἐπέχειν τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' οὗ τὰς τε ὄψεις ὑπὸ κλειομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν συνέβαινεν καὶ δεδιέναι μὴ καταπεθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τούτου διασκεδασθέντος, μεθ' τρεῖς ἡμέρας καὶ τεσσάρας νύκτας, ὡς οὐ μετανοεῖ πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ ἅτος ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερος ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς προειρημένοις ἠπείλησεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτμήσειν, εἰ πάλιν πρὸς αὐτοὺς ἔρχοιτο πρὸς ταῦτα λέγων. μωϋσῆς ἦ αὐτὸς οὐκέτι ποιήσεσθαι πρὸς ταῦτα λέγους, ἔφησεν. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν αἰγυπτίων παρακαλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάττεται. ὁ δὲ θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσεῖ πρὸς τὰς λαοῦ θυσίαν ἑτοίμους ἔχειν, παρασκευάσαντας τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὸν τεταρεσκαιδεκάτον. ὃς πρὸς μὲν αἰγυπτίοις Φαρμοῦθι καλεῖται, νεισὰν δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐτὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπάγγειλε τοὺς ἑβραίους πάντα ἑτοιμάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διαταξάμενος εἰς φρατρίας, ἐν αὐτῷ συνῆγεν. ἐνέστησε δὲ τῆς τεταρεσκαιδεκάτης, πέντε πρὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἦσαν. καὶ

præparatum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: utque ipse Hebræos educat omnia sua secum portantes. ille vero instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in uno loco continebat.

καὶ τὸ αἷμα τῆς οἰκίας ἤγνιζον, ὑστάτου κόμας ἀναλαβόντες. καὶ θεσπίσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νῦν ἔτι καὶ τὸ ἔθος οὕτως φυλάττομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διὰ τὸ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ὑπερβὰς ἀγυπτίοις ἐναπέσκηψεν τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς σωθέντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαστωμύων τὴν Φαραώθη συμβουλεύειν ὀπαλύειν τοὺς ἑβραίους. καὶ μωυσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπάσαις προσέταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τοῖς αἰγυπτίοις κακοπαθοῦσιν ὑπολαβών. δώροις τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ δ' τὸ χεῖον ἐξελθεῖν αὐτοὺς καὶ τῆς ἀτυχίας λυθῆναι τοὺς αὐτοὺς συμφοράς. καὶ οἱ μὲν, ἔβησαν κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι καὶ τοῖς παλαιοῖς τῶν αἰγυπτίων. τὴν δ' πορείαν ἐποιοῦντο ἐπὶ λητὸς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τὸ π. βαβυλῶνι δ' ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταφθείραντος τὴν αἴγυπτον. σωτόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ὁδὸν εἰς βεελσεφῶν τὸ χωρίον τρίτῃ ἡμέρᾳ τὴν ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δ' τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀνθρώπων διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τῶν ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ τούτοις ἐπὶ τριάκοντ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα δὲ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν τροφὴν μεμιγμένοις, ἐπὶ πρὸς ἀναγκαῖα ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν μιμούμενοι τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μετανισταμένων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκευῶν οὐκ εὐαρίθμητον ἦν. οἱ δ' στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

Κεφάλαιον ς'.
Ὡς μωυσέως αὐτοῖς ἡγουμένου τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Κατέλιπον δὲ τὴν αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ σελήνου, τοῦ ἔτη τριακόσια καὶ πεντακόσια ἢ τὸν πρόγονον ἡμῶν ἀβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τῆς δ' ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν αἴγυπτον γενομένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον, μωυσῆ δ' γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δ' καὶ τὰ τοῦ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς ἰδίοις αὐτοὺς κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δ' ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ ὁ βασιλεὺς δεινῶς φέροντος, ὡς τῆς γενηθείσης ὑπὸ μωυσέως τούτων γενομένων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγνώκεσαν ἀπεναντίας. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ ἅρματα, ἐδίωκον ὡς ἐπαναξόντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰρ ἐδόκει αὐτοὺς ἐντεύξεσθαι τῷ θεῷ, τὴν δὲ ὁδὸν αὐτοῖς γεγονέναι. κοπτήσιν δ' ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπολαβόν, ἀνόπλων τε ὄντων καὶ διὰ τῆς ὁδοιπορίας κεκμηκότων. παρ' ἕκαστον δ' αἰ ἀπυνθανόμενοι ἡ χωρήσαιεν ἐπιστεύοντ' διώξειν, καὶ τοι χαλεπῆς ὕσης ὁδευθῆναι τῆς, ὁ τραπεζοειδὴς μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωυσῆς δ' αὐτὴ τοὺς ἑβραίους ἀπήγαγε, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς παρβάσεως καὶ ὑβρίσεως τῶν ὁμολογημένων ὑπόσχοιεν.

Ægyptii, mutata ſententia, perſequi eos vellent,

A illuceſcente vero quartadecima. omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos luſtrabant, aſperſas hyſſopo: &, peracta cœna, reliquias carnium exuſſerunt tanquam exituri. unde nunc quoque ſolemne manet nobis idem ſacrificium, qui feſtivitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo qvod Deus illa die præteritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo perB cuſſit. nam peſtis illa nocte abſumpſit primogenita Ægyptiorum, ut agminatim ad regiam concurreretur à proximis, vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum rex, accito Moyſe, mandat, ut abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus ſublevandam. donis etiam Hebræos honorabant, alii qvo celerius diſcederent, alii propter vicinitatis conſuetudinem. atque hoc pacto exitum eſt, flentiC bus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe Ægyptum vaſtante. cumque abeuntes iter ſtrenue continuarent, tertia die pervenerunt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cumque nihil per viam invenirent propter ſolitudinem, macerata farina & modico D calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabant: quo victu per triginta dies ſunt uſi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipſum parce diſpenſabant ad neceſſitatem magis quam ad ſatietatem. quapropter in memoriam ejus inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus vix erat E numerabilis, qui vero militarem ætatem habebant, ſexcentorum millium numerum explebant.

CAP. VI.
Quomodo, Moyſe duce, Ægyptum reliquerunt.

Reliquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo, poſtquam Abraham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moyſes vero annum tunc agebat octuageſimum, & frater ejus Aaron triennio erat major. deferebant etiam ſecum oſſa Joſephi, ita ut filiis ſuis mandaverat. Ægyptios autem pœnituit, quod Hebræos dimiſiſſent: cumque rex præ cæteris hanc rem ægre ferret, totum præſtiGiis Moyſis imputans, decretū eſt, ut in eos irruerent. & correptis armis reliquoque apparatu, perſequebantur, retracturi, ſi poſſent aſſequi. non enim timendum, ne Deus offendatur, cum jam ſemel exitus illis ſit conceſſus. ſperabant etiam facile ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaque obvium quemque rogantes, qua tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos ideo duxit, ut ſi pœnas malitiæ violatique pacti perſolverent:

Exod. 12.

XIV.

neve Palæstini, qvos ob veterem simultatem infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter, omissa via, quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili voluit Chananæam invadere: obiterque juxta Dei mandata in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed ubi ad rubrum mare perventum est, ecce, Ægyptiorum multitudo circumfusa in arctum eos compellit. aderant enim septingenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia scutatorum peditum, hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusis, quo loco mons præ aspretis invius ad littus usque procurrit. atque ita ne fugæ quidem spe relicta, Hebræos mare inter & montem obsidione premebant, oppositis armatis, qua exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cum nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam invenire possent, nec arma adessent, etiamsi maxime pugnare cuperent, nihil superesse videbant, nisi ut turpi deditione saluti consulerent: qvo factum est, ut Moysen incusarent, obliti prodigiorum, quibus libertatem eis Deus significaverat: minimumque aberat, quin, propheta lapidato, contemptisque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam servitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectantium, cum essent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec ulla spes effugii relinqveretur. Moyses autem, efferata licet contra se turba, nulli ſuccumbens difficultati, non cessabat eis prospicere, Deo fretus, qvem post tot libertatis præfagia probabile non erat permissurum, ut aut delerentur, aut in potestatem inimicorum relaberentur, cumque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit: Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset, oportebat & in posterum similem ejus curam & diligentiam expectare; nunc postquam Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit ejus opem non sperare, qui per me ultro vobis præstitit, quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur, imo hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, ut ex tanta necessitate præter vestram æque ac hostium opinionem servaret, atque in hunc modum declararet non solum potentiam suam, sed favorem etiam, qvo vos perpetuo prosequitur. non enim in parvis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimum, quando spei superest minimum. ergo hujus ope freti, qui potest & ex parvis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum despondete. potest enim Deus & hos in planitiem & mare in terram vertere.

Exod. 14.

Ἀμὰ δὲ παλαισταὶ δυσμαχοῦς ἔχοντες καὶ παλαιὰν ἀπέχθειαν οὖσαν ὑπώπτευον βουλεύεσθαι λαὸν ἀπερχόμενος. ὄμορος γάρ ἐστι τῆς τῶν αἰγυπτίων χώρας. καὶ διὰ τοῦτο, τὴν μὲν ἄγουσαν εἰς τὴν παλαιστίνην ὁδὸν ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρήμου πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας ἐβούλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χαναναίαν, ἐπὶ ᾗ δὲ διὰ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ σινᾶϊον ὄρος ἐκεῖ πυθόμενος θυσίας. καταλαβόντες δὲ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μάχην παρεσκευάζοντο, καὶ συνελαύνουσιν αὐτοὺς ἐπὶ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτῆς ἅρματα εἶπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, καὶ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τὰς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἳ φόβοις τοὺς ἑβραίους ἐπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀπροσβάτων καὶ θαλάττης ἀπολαμβάνοντες. πλοῖα γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος ἐπὶ τραχύτητος ὁδὸς ἄπορον. καὶ φυγῆς ἀπολαμβανομένοις περιφρασῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῇ πρὸς θάλατταν ὄρυγας τοὺς ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ καὶ χῶμα ὑποβρύσαι μέλλοι, ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφῃρημένοι. μήτ' οὖν ἐπιμένειν πολιορκουμένοις τρόπῳ διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς καὶ πορείαν ἐρῶντες, ὅπλων τε ἀπανιέντες εἰ καὶ μάχεσθαι δοκοῖεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι δὲ πάντα ἀπωλείας καὶ δουλείας ἐμὴ ῥᾳδιώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιτρέψαι. καὶ τὸν μωϋσῆν ἠτιῶντο, πάντων ὑπολειπομένων τῶν ἐκ θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γενομένων, ὡς καὶ τὴν προφητείαν παρορμῶντα καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ἐπὶ ἀπιστίας λίθοις ἐβούλησαν βαλεῖν, ῥᾳδιόν τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάττῃ προκεκλεισμένων καὶ πολεμίοις καὶ φυγὴν ἀδαμόθεν ὁρώντων. μωϋσῆς δὲ καὶ ὡς ἀχριῶντα καὶ πρὸς αὐτὸν πολλούς, ὅτι αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ πρὸς αὐτοὺς προνοίᾳ, καὶ τοῦ θεοῦ κατεφρόνει. τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς ὅσα προθύμως παρειχήκοτος, καὶ μηδὲν τότ' αὐτοὺς ἐάσοντος πρὸ τοῖς ἐχθροῖς ἡττωμένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ἐν μέσοις, οὐδὲ ἀνθρώπως ἔτι καλῶς τὰ παρόντα πεπλημμελημένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον τὸν ἀπιστεῖν, ἃς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλοντα. τῆς δὲ θεοῦ κηδεμονίας ὑμᾶς προνοίας μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ' ἃ πάνθ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὸν ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας, ἃδε προσδοκῶσιν ἐπέχετο. μᾶλλον δὲ χρὴ ἐν ἀπόροις γεγενημένοις βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. διὸ καὶ τὸ νῦν εἰς ταύτην ἡμᾶς προκεκλεῖσθαι τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων ὅτι μάλιστα δῆλον ὑμῖν γένηται σωτηρίαν ἔχειν οὕτω καὶ οἱ πολέμιοι, ὃ ἐκ τούτων δυσωπούμενος τὸν τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς προθυμίαν. ἃ γὰρ ὀλίγοις τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ὅσαν εὔνοιαν δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνῃ ἐλπίδα μὴ βλέπειν πρὸς τὸ κρεῖττον παρεῖσαν. ἔστιν τοιούτῳ βοηθῷ πεπιστευκότες, ᾧ δύναμις καὶ τὰ μικρὰ πίστιν μεγάλα, καὶ τῶν τηλικούτων ἀφθονίαν καταψηφίσασθαι, μὴ καταπτοηθῆναι τὴν αἰγυπτίων θρασυστομίαν. μηδ' ὅτι θάλασσα κάθηται ὑμῶν, ὄρη τε φυγῆς ὁδὸν ἃ παρέχοντα, διὰ τοῦτ' ἀπογινώσκετε σωτηρίας. χώρα γὰρ ἂν καὶ ταῦθ' ὑμῖν πεδία θεὸς θελήσας καὶ γῆ τὸ πέλαγος.

ΚΕΦΑ-

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχεν.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν θάλατταν τῶν αἰγυπτίων ἐρώντων. ἐν ὀφθαλμοῖς γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ πεπλανημένοις τῆς διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερέβαλλεσθε, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν αἰγιαλὸν μωνῆς ἐγένετο, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐπικαλούμενος. οἶδας αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, οὔτε κατὰ θάλατταν οὔτε κατ' ὄρεινοιαν ἔστιν ἀνθρωπίνη. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον πρᾶττε τῇ σῇ τὸν σὸν βούλησιν ἀφέντι τὴν αἴγυπτον· σὺν ἐστὶν ἐπιμελείᾳ. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν σὴν τοῦ μόνου καταφεύγομεν. καὶ ἔστι φῶς τῆς σῆς προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυναμένου ἀῤῥῶμεν. ἀφίκοιτο γὰρ τάχος τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. ἐπὶ τὸν λαὸν ἀπὸ ἀνελπιστίας κατάπεπλωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάγαγε εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρὸς τῆς σωτηρίας χάρους. οὐκ ἄλλοτρίοις δὲ ἐσμὲν τοῖς δόποις. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν γὰρ τὸ πρόκλειστον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοίγημεν μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρωθεῖσαν δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἶναι γὰρ ἡμῖν δύσοδον ἀναγκαῖον καὶ διὰ ἀέρος, δόξαν ἀρεῖ τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα εἰπὼν ἐπιτάσσει τύπῳ τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς πλησίον ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ἀναχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν ἑβραίοις εἶναι καὶ φυγήν. μωυσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ἐπιφάνειαν θεοῦ, καὶ τὸ πέλαγος συνεχωρηκὸς αὐτοῖς τὸ ἴδιος ἡγεμόνα, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοὺς ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι. διὰ θείας ὁδοῦ ποιούμενους τὴν πορείαν, καὶ τοὺ κινδύνου τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας, διὰ τὴν ὠφέλιμον ἔτως ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δὲ ὀπισθίων ἐκνικωμένων ἀλλ' ἐμένων μὴ ἀπολυθῆς, ὡς συμπεριόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ἐπὶ προδήλων ὀλεθρον ἑρμωμένους. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἐπὶ τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, δίωκειν ὥρμησαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνοις ἠρεμήσαντος τοῦ πελάγους. καὶ προστάξαντες τῷ ἵππων καταβαίνουν ἑρεῖσι δὲ καθοπλιζομένους, καὶ τὸν χρόνον εἰς τοῦτο τρίβοντας ἐφθασαν εἰς τὴν ἀντιπέραν γῆν ἀπαθεῖς σὺν φυγόντες. ἔνθεν δὲ θαρσαλεωτέροις συνέβαλεν πρὸς τὸν διώξιν ὡς ἐδὲν αὐτῶν πεισομένων εἶναι. αἰγύπτιοι δὲ ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγενημένην, ἀλλ' ἐκ κακίας ἐμβαίνοντες, καὶ μὲ χρῆσθαι σωτηρίας τῶν κεκινδυνευκότων πεπαυμένην, ἀλλ' οὐ χὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ἐπὶ τῶν αἰγυπτίων ἅπας ὁ τρόπος ἦν, ἐπιχέσθαι πάλιν ἡ θάλασσα καὶ μὲ καταπαλαμεῦσα ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσαν τὰς αἰγυπτίους, ὄμβροι τε ἀπ' ἀέρος καταῤῥαγέν καὶ βροντὴ σκληρὰ πρόεξαπλομένης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ κατηνέχθησαν, ὅλως δὲ ἐδὲν ἦν τὸ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μῆνιν θεοῦ συμπίπτοντος ἀνθρώπους ὃ μὴ τότε συνέβη. ἐσκότωσε γὰρ αὐτοὺς σοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὴ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμένοις ὑποστρέ-

CAP. VII.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos, Ægyptiis ſpectantibus, ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quod eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant. ut vero ad extremum littus ventum eſt, tum Moyſes, ſumpta virga, Deum in auxilium ſupplex invocat, dicens: Tu, domine, ſcis ipſe, qvod nec viribus nec artibus humanis ullum hinc nobis patet effugium: ſupereſt, ut ipſe ſalutem huic populo expedias, qui, Ægypto relicta, huc eſt delatus, tuam voluntatem tuamque fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio deſtituti confugimus: ad tuam tantum providentiam reſpicimus, quæ ſola nos iratis Ægyptiis eripere poteſt. ſuccurre igitur propere, & potentiam tuam exere, & populum jam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita, in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris, non tuis. tuum eſt, Domine, hoc mare, tuus & mons, qui nos claudit: & hic poteſt, te jubente, aperiri, & illud in terram verti. poſſumus & per aerem ſublimes effugere, ſi ita nos ſervari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo icture pente ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moyſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe, primus progreditur, hortatus Hebræos, ut alacriter ſequantur per viam divinitus datam, & læti, præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam. illis vero impigre ſubſequentibus, nimirum divina ope fretis, Ægyptii primum inſanire eos putabant, in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquam vero viderunt eos longe proceſſiſſe, & impune abſq; omni impedimento iter facere, impetu facto, perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: &, præmiſſis equitibus, a littore deſcendebant: jamque in adverſum littus evaſerant Hebræi, hoſtibus a tergo relictis. quos armis graves ipſa etiam miraculi novitas non nihil eſt remorata: ſed cum incolumes illos terram tenere viderent, ſibi quoque eundem eventum pollicebantur. Verum fefellit eos hæc opinio, neſcientes non quorumvis talem viam eſſe, ſed Hebræorum tantum, & fugientibus tantum ad ſalutem patere, non hoſtibus, qui eos perdendi animo inſectarentur. ergo cum jam univerſus exercitus introgreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus involvit, ventis etiam eodem impellentibus: acceſſerunt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulguribus ſimul intermicantibus fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum, quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos caliginoſa nimis ac tenebroſa comprehendit. atque ita totus ille exercitus eſt deletus, ut ne nuncius quidem cladis domum revertere-

tur. Hebræi vero vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo major eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite, qui eos in ſervitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis, quam ulli antehac homines, in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei & ob præſentem favorem gratiarum actiones continens hexametro verſu
Exod. 8.9. compoſuit. Hæc ego, ut in ſacris codicibus inveni, ita ſigillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus, via per mare patuit, ſive Dei voluntate, ſive naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphylium mare ceſſit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus ejus opera ad deſtruendum Perſarum imperium uti decreviſſet: id quod omnes teſtantur, qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his, ut cuique libet, ita ſentiat. Poſtera vero die, cum æſtus & ventus arma Ægyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moyſes id quoque divina providentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita jam probe munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum juſſum eſſe jam ante dictum eſt.

A ψαν. τοὺς δ' ἑβραίους ὐδὲ καταχεῖν ἦν ὅπῃ τῇ χαρᾷ τὸ ὠφελιμόδοξον σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἠλευθερῶσθαι τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, & τὸν θεὸν οὕτως ἐναργῶς ἐχοντας βοηθοῦντα. & οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκφυγόντες, & πεσόντες τοὺς ἐχθροὺς ὑπιδόντες κεκοσμημένους, ὡς ὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν & παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα. & μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τὴν εὐμηνίας εὐχαριστείαν περιέχουσαν, ἐν ἐξαμέτρῳ τόνῳ συνετίθησιν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἔτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσει δ' μηδεὶς τὸ λόγῳ τὸ ὠφελίδοξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις & πονηρίας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, ἔστε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ πρὸ τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ἐχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην ὐκ ἔχουσιν, παρέσχεν τότε δι' αὐτὸ καταλύσαι τὴν περσῶν ἡγεμονίαν ὃ θεοῦ θελήσαντος. καὶ ὅτι πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. πρὸ μὲν ὃν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων περισενεχθέντα τῷ σταπιπέδῳ τῶν ἑβραίων ἐπὶ ὃ ῥᾳ καὶ τῆς βίας ὃ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδούσης, & μωϋσῆς & τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄπορει, συναγαγὼν & τούτους σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ σινάιον ὄρος ἅμα τῷ θεῷ, καὶ τὰ σώτρα τῆς πλήθους ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ καὶ προείρηται.

ΤΑΔΕ ΕΝ[illegible]ΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σιναῖον ὄρος ἐξήγαγεν. ΚΕΦ. α.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ σκύλων ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλίταις κτήσεως. ΚΕΦ. β.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλου τοῦ γαμβροῦ μωϋσῆ ἔδωκεν. ΚΕΦ. γ.

Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σιναῖον ὄρος, καὶ παρὰ θεοῦ τοὺς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτοὺς παρέδωκεν. ΚΕΦ. δ.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐπάγων ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ εἶδος διέφερεν. ΚΕΦ. ε.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. ΚΕΦ. ϛ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. ΚΕΦ. ζ.

περὶ τῶν τε ἱερέων καὶ ἀρχιερέως κοσμισμοῦ. ΚΕΦ. η.

Περὶ τῶν ἀπαρχῶν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τίνα περὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. ΚΕΦ. θ.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. ΚΕΦ. ι.

Νόμοι καὶ ἄθλα περὶ τὰ πολεμικά. ΚΕΦ. ια.

Στάσις τῆς μωϋσέως δι' ἀπορίαν, καὶ τῶν στασιασάντων κόλασις. ΚΕΦ. ιβ.

Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξερευνήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν. ΚΕΦ. ιγ.

HÆC IN JOSEPHI TERTIO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda, quæ Israelitis inde obtigit. CAP. II.

Raguelis consilium, quod genero suo Moysi dedit. CAP. III.

Moyses, conscenso Sina monte, acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.

De tabernaculo per Moysem in terra deserta facto, qvod similitudinem templi portatilis referebat. CAP. V.

De arca, in qua tabulas legis Moyses collocavit. CAP. VI.

De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi. CAP. VII.

De pontificiali ac sacerdotali ornatu. CAP. VIII.

De Aaronis sacerdotio, & quæ leges ad festa ac sacrificia spectent. CAP. IX.

Leges de sacrificiis & purificationibus. CAP. X.

Leges belli & consuetudines. CAP. XI.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. CAP. XII.

De speculatoribus, qui, explorata Chananæorum regione, reversi Israelitis terrorem hostium incusserunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Tertius.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis offuscavit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: qvod emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim tota squalida, & nihil omnino humoris habens, unde fructus provenire solent. talem autem viam necessario sunt ingressi, cum aliam non possent: deferebantque secum aquam, priusquam desertum intrarent, haustam, duce ita præmonente. qva absumpta, puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel qvantum sufficeret, inveniebant. in hunc modum iter facientes perveniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibique lassis de via, & commeatu quoque jam absumpto, inopiam sentire incipientibus, divertere placuit. invitabat ad manendum puteus forte repertus, qui tametsi tantis copiis non posset sufficere, nonnihil tamen solatii propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inventuros, hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solum, sed & ne jumento quidem. Moyses autem videns eis animum cecidisse, nec habens, quod diceret, non enim erat res cum hoste, quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægre expediebat consilium, populi miseriam, ad proprium infortunium referens. ad hunc unum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶϊον ὄρος ἐξήγαγεν.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τις ἐξαίφνης τὴν σωτηρίας ἔτω γλυκυθεῖσαν, δεινῶς ἐλύπησε πάλιν αὐτοὺς ἀγκυθοῦσα διὰ τὸ σινᾶϊον ὄρος ἡ χώρα τελέως οὖσα ἔρημος, καὶ τῶν τε πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἄπορος, ἀφανίζεσθαι ἢ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τι παρέχειν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδὲ ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὴ θρέψειν. ψαφαρὰ γάρ ἐστι καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν, ὅτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην οὖσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὥδευον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δὲ ἐκ τῆς προσδοκωμένης ὕδωρ δὲ σταθηροῦ κεκελαδικότος. καὶ τούτου δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐπιοιοῦτο τὴν ὑδρείαν, σπανίως διὰ σκληρότητα τῆς γῆς καὶ τὸ διορισκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ἀπότιμον λίαν, καὶ ἔτω ἦ ἀπάνιον ἀφικνεῖσθαι ἦ τοῦτον ὀδεύοντες τὸν τρόπον εἰς δείλην ὀψίαν εἰς μάραθον, ἔτως διὰ τὸ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μάρα γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτόθι πεπλανωμένοι τῷ σπανίζειν τὴν ὁδοιπορίας καὶ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ ἤδη αὐτοὺς τελέως ἀπελελοίπει, κατάγον. φρέαρ γὰρ λιῶ, διὸ καὶ μᾶλλον ἐμένειαν, ἀθλίαν μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον πολύτῳ στρατῷ, βραχείαν μέν τοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν σκένους δέοντος τοῖς χωρίοις, καὶ γὰρ ἤκουον ὧν τῶν ἐξανούντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζουσιν εἶναι, πικρὸν ἦ σκέπτο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον εἶναι, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ἐρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ δι' ὀργῆς τὸ ἀναντίλεκτον, οὐδὲ ἐχθροὺς λιῶ στρατὸς, ὡς τε τῷ βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης ἀντιπάξαι τι ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο πᾶν τε γυναικῶν παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀθενέστερος, τῆς σκένους διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις λιῶ, τὸ συμφορὰν τὴν ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ σωέτρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ἀντιβολοῦντες γύνα

Β Γ Δ Ε Ζ

ναμ μὴ ὑπὲρ γυναικῶν, εἰ δὲ ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ A
ὀλιγωρᾶν, ἀλλ' ἐπιμελεῖσθαι αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύουσιν οὖν τὸν θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ
ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ ποτιμον αὐτοῖς ἀπερ-
γάσασθαι. ὁ καταινέσαντος δὲ θεοῦ τῇ χάριτι, λαβὼν ἀπὸ
τοῦ παρόντος τὸ ἄκρον ἐν ποτῷ ἐρριμμένης, διαιρεῖ μέσον,
καὶ τὴν μῆκος τοῦ τόπου τομήν, ἐπιστὰς μεθεῖς
εἰς τὸ φρέαρ, ἐπεύξατο τοῖς ἑβραίοις τὸν θεὸν ἐπήκοον ἀπὸ
τῆς δίκης γενόμενον, καὶ ὑπεσχῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πα- B
ρέξασθαι πιθυμοῦσιν, ὡσοῖς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα
μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρωμένων
δ' αὐτῶν τι καὶ ποιούντων ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε-
λεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ
ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι ποτιμον αὐτοῖς προσεκκενωθέντος
δ' πλέονος. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν, τὸ δ' ὑπὸ τῶν συνεχῶν
πληγῶν γεγυμνασμένον & κεκαθαρμένον ἤδη ποτιμον
ὂν. ἀραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἴλιν ἀφικνοῦνται, πρόῤῥωθεν
μὲν ἀχλὴν ὁρᾶσθαι. & γὰρ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά- C
ζουσι δ' ἀπελέγχεται πανηρά. & γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες οὐ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσωχεῖς τε ἦσαν & χαμαίζηλοι
διὰ ὕδατος ἀπορίαν ψαφαρὸς & παντὸς ὄντος χωρίου. ἔτι
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα μόσους τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι
& ἐκ αὐδούσιν αὐτοῖς διὰ ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
ῥωμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναρχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν
ὀλίγαι. & διαμωμένοις τοῦ ψάμμου οὐδὲν ἀπλοῦται.
κἂν τι ἐπέζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δ' ἕλκος D
ὑπὸ & πολεροῦ εἶναι. καρπὸν τε φέρειν μὲν ἀσθενῆ τὰ
δένδρα διὰ ἀπάνειν τῆς ἐξ ὕδατος εἰς ἕτο ἀφορμῆς καὶ
εὐθηνίας. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, καὶ καιπ-
βόων αὐτὸν, τοῦ ταλαιπωρίαν καὶ τοῦ πόνου τῶν κακῶν
δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. τριακοστῷ γὰρ ὁδεύοντες ἡ-
μέραν, ὅσα μὲν ἐπεφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες.
μηδὲν δ' ἐπιτυγχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν
ὅλων. ὡσοῖς δὴ τῷ παρόντι κακῷ τοῦ Αἰγύπτου ὄντες, E
καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἐκ τε & θεοῦ
καὶ τῆς μωυσέως ἀρετῆς καὶ σωτεσίας κωλυόμενοι, δι'
ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ-
μήκεσαν ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὲ
οὕτως ἀνηρεθισμένου & πλήθους & πικρῶς ἐπ' αὐτὸν
κεκινημένου τῇ θεῷ βαρρῶν, καὶ τῷ σωτειδότι τῆς περὶ
τοὺς ὁμοφύλους προνοίας, παρεισιν εἰς μέσους & κατα-
βοῶντας & τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὁρᾶσθη- F
ναί τε κεχαρισμένος ὢν, καὶ πλήθους ὁμιλεῖν πεπαυ-
μένους, καταπαύσειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς μὴ τῶν παρόντων
αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λιθβολεῖν ἔχειν τῶν ἐμ-
προσθεν διεργασιῶν ὠφελαλῶν. μηδ' ὅτι νῦν πονοῦν-
τες, τῆς ἀνοίας ἐκβαλόντες τὰς & θεοῦ χάριτος & δω-
ρεᾶς ἐν μεγάλων καὶ ἐκ ὠφελόξου ἐτύχον ἡμουμέ-
νων. προσδοκᾶν δὴ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀ-
μηχάνως ἐκ τῆς & θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκιμ-
ζόντα τοῦ δρετοῦ αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσιν G
ἢ μὴ τῶν προϋπηργμένων, εἰμὴ προς ἐκεῖνα ἠρόσιν-
το. ἀφ' ὧν ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τῆς ἀρα χα-
λεπῆς. ἐλέγχεσθαι δὴ αὐτοὺς σὺν ἀγαθοῖς, ἔτε περὶ τοῦ
ἀπαιτοῦντος οὔτε περὶ τοῦ μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, ἔ-
τως μὲν & θεὸν καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης καθ' ὃν ἐκλε-
λοίπασιν ἀγνωμον καὶ φρονήσεως, ἔτως δὴ πρὸς αὐτ
τὸ παρὸν αὐτὰ ἀφαιρεθέντας, ἢ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς
ἀφελοῦσθαι πρὸς ὧν ἔπασι τὸ δὴ πραττόμενον κατ' ἐκ-

tibus opem implorantes, viri vero mulieribus, ne se despiceret, utq; salutis remedium aliquod quæreret, ad preces igitur versus orat, ut Deus, mutata aqua, ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni forte ibi jacens; & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus, pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnaviter jussa perageret. quibus rogantibus, quid facto opus sit, ut aqua mutetur. jubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, majore parte evacuata, reliquum potabile fore. quo facto, aqua agitatione continua purior reddita, potum jam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis, pervenerunt Ilym, agrum, ut primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. ut vero propius est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quam septuaginta, æque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne a fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi, ut emissis rivulis humiditatem terræ submini strarent, quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in unum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem, quem secum extulerant jam absumptum desiderabant, & cum nihil alimentorum in terra deserta invenirent, minimum à desperatione aberant: atque ita, præsente egestate, præteritorum tam Dei quam Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati, videbantur jamjam, correptis saxis, in imperatorem suum invasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animadvertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intentantes. cumque singularem quandam gratiam in vultu præferret, popularique facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans, ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorum beneficiorum memoriam abjicerent: utque à difficultate tunc premente animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, utq; appareat, præteritane an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cavendum igitur, ne ob intolerantiam atq; ingratitudinem divino favore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius, quam ministrum ejus iniquis odiis persequantur, præ- Exod. 16.

secuti Ægyptum reliqvissent, contemnant, & se fertim cum hactenus in mi[illegible] eorum, quæ Dei jussu gerenda susceperat, deceptos se queri possint.

Enumerat deinde singillatim. qvomodo afflicti A fuerint Ægyptii, dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: qvomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis vero dulce fuerit ac potabile. quomodo ita, refluo mari, locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam evadentes salutem sint consecuti inimicos vero internecione deletos inspectaverint: & quomodo in eam usque diem inermes, Deo præbente, armorum quoque copiam sibi comparaverint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cum semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius providentia desperandum. qvamobrem æqvo animo ferenda omnia, cogitandumque non esse serum auxilium, quantumvis differatur, qvod, rebus adhuc integris, accipitur. & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, ut videat, utrum ejus cupidine & ciborum & aquarum inopiam sustinere valeant, an potius more pecudum dominis in suum usum pascentibus servire malint. Se quidem non tam sibi privatim timere, cui casu injustè nihil mali accidere possit: quam ipsorum incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & jam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat, non de nihilo concitatos, ad preces & supplicationes confugit: &, conscensa quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cujus solius manibus salus populi reposita esset: utque propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus vero curæ sibi populum fore pollicetur, & opem, quam peterent, jamjam affuturam. His impetratis, Moyses descendit ad multitudinem: illi vero animadvertentes promissionibus divinis lætum, & ipsi, posito mœrore, vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre, nec ita multo post magna vis coturnicum, qvod genus avium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interjacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebræos defertur. illi vero cibos divinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyses rursum ad supplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moyses precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cum manibus ejus hærens concrevisset, suspicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, degustat: lætusq; re comperta, turbam ignaram & putantem, hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo descendere, sed alimoniam, quæ ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatam offert, ut experto crederent. illi vero ad ejus exemplum novo cibo læti fruebantur, qui suavitate ad mellis dulcedinem accedebat, aspe-

λὴν δ' θεὸς κελεύσεν. καταριθμεῖ δ' ἓν πάντα, ὡς τε φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατέχοι αὐτὸς ὧδε τ' θεὸν γνώμην βιαζόμενοι. καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μὲν αἷμα ἦν καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δ' πότιμος, καὶ γλυκύς. πῶς τε ἀφ' θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς παρέσχετο, καὶ τ' ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ ταύτῃ σωθείησαν μὲν αὐτοὶ, τοὺς δ' ἐχθροὺς ὀλέθριον ἀπολωλότας. ὅτι τε ἀπαράσκευοι ὅπλων εἰς ὑπερβολὴν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασκέψειεν. τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ ἀφθαρήσεσθαι δόξαν γεγονέναι σώσειεν ὁ θεὸς ἐκ πολλοῦ, καὶ ὡς δυναμις αὐτῷ μὴ ἀπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτὸ τῶν νοίαν. ἀλλ' ἀοργήτως ἐμμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ἀπορίαν μηδὲ βραδύτερον γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ πρὸ πολλοῦ τινὸς πειρασθῆναι δυσκόλου πάρεσιν. ἡγουμένους δ' κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν τ' τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρα τῆς ἀνθρείας αὐτ καὶ τ' πρὸς τ' ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερον πότε τροφῆς ἀπορίαν καὶ πανίν ὑδάτος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσὲ σκεῖσθαι γυναῖοι. ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τε βοσκήματα τοῖς κρείττοσιν τοῖς πρὸς τὰς σκευῶν ὑπηρεσίας ἀφθόνως τρεφομένοις. δεδιέναι δ' λοιπὸν ἐκ ἔτως ὑπὲρ τ' ἑαυτῶν σωτηρίας. πείσεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθανόν. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτ βάλλουσι λίθων δ' θεὸν καταμένειν νομιοῦσιν. ἔτως οὖν ἐπράυνεν αὐτοὺς, καὶ τ' μὲν τ' βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέσχεν, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον ὁρᾶν ἔτρεψεν. παθεῖν δ' οὐκ ἀλόγως αὐτὸς ἀφ' τ' ἀνάγκην τοῦτο νομίσας, ἐγνω δεῖν ἐφ' ἱκετείαν δ' θεὸν καὶ ὠφελησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς ὅπου πινα σκοπιὰν ἤρε πόρον πινὰ τῷ λαῷ καὶ τ' ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τ' σωτηρίαν αὐτὸ, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ. σωγνώσκειν δ' τοῖς νεῦ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ δ' λαῦ πραττομένοις φύσει δυσαιρέτου καὶ φιλαυτίου δ' τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένους ὄντος. ὁ δ' θεὸς πρεσβύτερόν τε ἐπαγγελεῖται ὡς παρέξειν ἀφορμὴν εἰς ζητῆσιν. μετὰ δὲ δ' θεῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ὡς εἶδον καὶ τὰς ἐπαγγελίας τὰς πρὸς δ' θεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ἐκ τ' κατηφείας ὅπη τὸ ἱλαρότερον. ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἤκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς πρὸς τ' θεῦ τ' πρὸς τῶν ἐνεσηκότων ἀπόρων ἀπαλλαγήν. ὡς μετ' ὀλίγον ἐρτύγων πλῆθος, πρέφει δ' τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἐδὲν ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφ' ἵπται δ' τοῦ μεταξὺ θαλάσσαν ὑπερελθὸν, καὶ ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως ὡς πρὸς ὁμαλὸν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐν, καταφέρεται εἰς τοὺς ἑβραίους. οἱ δ' συλλαμβάνοντες ὡς τροφὴν αὐτοῖς δ' θεῦ, ταύτῃ μηχανησαμένῳ τοῦ ἐνδεῖαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' εὐχὰς τρέπεται τοῦ θεοῦ παχεῖαν καὶ πρῶτ' ὑπὸ χεσιν πεποιημένος τὴν ὑπηκόων. εὐθὺς δ' μὲν τοῦ πρώτου ἀφορμὴν τῆς τροφῆς καὶ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. ἀνέχοντος γὰρ δ' μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅπη ταῖς εὐχαῖς, δρόσος κατεῤῥέθη. καὶ προσπηγνυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ τούτῳ εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς πρὸς δ' θεοῦ, γεύεται τε, καὶ ἡδεῖς δ' πλήθους ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθ'. ὡς τῆς ὥρας εἶναι δ' ἔτους τ' χειμῶνα, ἀνεδίδασκεν οὐ καὶ τοῦ ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ἐρανοῦ καταφέρεσθ' τοῦ δρόσον. ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτ καὶ διατροφῇ. καὶ γευόμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δ' μιμούμενοι τὸν χρατῆρα ἥδοντο τῷ βρώματι. μέλιτι γὰρ ἐοικὸς τοῦ γλυκύτητα

B

C

D

E

F

G

κὴπῳ καὶ τῷ ἡδονῇ ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀ-
ρωμάτων βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τῷ κοριάνδρου
σπέρματι. καὶ περὶ συλλογῆς λίαν αὐτὸ ἑαυτοὺς ἄκει-
σαν. προαγορεύεται δή, ἐξ ἴσου ἀσσάρωνα, τοῦτο δ'
ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς οὖν ἐπι-
λήψοντος αὐτοῖς τὸ βρῶμα τοῦ θεοῦ, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις
ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλλήλων τῶν δυνατωτέρων
πλεονεκτούντων περὶ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μέν τοι πλέον
τῆς προστεταγμένης μέτρου συναγαγόντες οὐδὲν πλεῖ-
στον ἦγον· ὁ δὲ κοπιάσας οὐδὲν πλέον ἔμελλεν. ὃ δ' ἐπολειφθέντος εἰς τὴν ἐπιοῦ-
σαν, ἵνα μὴ οὐδεμία λοιὰ διεφθαρμένου ἐπὶ τε σκωλή-
κων καὶ πικρίας οὕτω θεῖον λοιὸν τὸ βρῶμα καὶ παράδο-
ξον ἀμοίρους ἂν τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῶν ἄλ-
λων ἀπορίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ἔστιν πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος,
καταπίπτει καὶ τότε μουσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατε-
πέμψαντος Διὸς τροφέα. καλοῦσι δὲ ἐγχώριοι τὸ βρῶμα
τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μάν, ἐπερώτησις κατὰ τὴν ἡμετέραν
διάλεκτον, τί τοῦτ' ἐστιν ἀναπειρώνυσα. καὶ οἱ μὲν χαίρον-
τες ἐπὶ τοῖς ἀπ' οὐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέ-
λουν. τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρή-
σαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν
ἄρασις εἰς Ῥαφιδὲν ἦκον παλαισπαρήγοντες ὑπὸ δί-
ψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδαξιν
ἀλύγας ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντὶ πᾶσι ἄνυδρον δύ-
ρατος τοῦ γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δι' ὀργῆς
τὸ μωσέα ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τοῦ ἐρήμου ἕνεκα ὀλίγους
πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅτι λιτὰς τρέπεται ὁ θεοῦ,
προκαλῶν ὡς τροφὴν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις,
αὖτως καὶ πότον ἐπάρχειν διαφθειρομένοις, καὶ τῆς
ἐπὶ τροφῇ χάριτος πατὸ μὴ παρόντος οὐδέν. ὁ δὲ εἰς μα-
κρὰν τοῦ δωρεᾶν ἀνεβάλλετο, τοῦ μωσῆ παρεξεῖν
ἐπιχώριον πηγὴν, καὶ πληθος ὕδατος, ὅθεν ἀ πρόσθο-
χήσειν. καὶ κελεύει τοῦ βάκτρῳ πλῆξαντα τὴν πέτραν,
ἵνα εὑρὼν αὐτόθι προκείμενον, παρ' αὐτῆς λαμβά-
νειν τὴν ὑπηρεσίαν ὧν δέον. φροντίζειν γὰρ καὶ ἃ μὴ σὺ
πάνυ μηδ' ἐρασία τὸ πότον αὐτοῖς φανῆναι. καὶ μωυ-
σῆς ταῦτα λαβὼν πρᾶος δὲ θεῷ προσγίνεται πρὸς τὸν
λαὸν, πρεμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. καὶ γὰρ ἤδη
καὶ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ'
ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ πεύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν
ἔλεγεν καὶ κεχαρῆσθαι σωτῆρα οὐδ' ἐλπισθέντα, ἐκ
τῆς πέτρας πιαμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῶν δὲ
πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγέντων, εἰ ἀπό τε δ' δίψους
καὶ τῆς ὁδοιπορίας πεπλοιπωρημένους ἀνάγκη ἦν οἰ-
στικὸν τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήξας τε τῇ βακτη-
ρίᾳ, ἐκ χαλάσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστα-
τον. οἱ δὲ τοῦ παραδόξου τὸ γεγονὸς καταπλαγησαν
πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῶν ἐληφθ. ἐπίνουσιν
ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεῷ τὸ δῶρον
ὄντος. τὸν τε ἐαυτοῦ μωυσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ
θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τὴν δι' θεῷ πε-
ρὶ αὐτῶν προνοιαν. δηλοῖ δὲ ἐν τοῖ ἱεροῖ ἀνακειμένη
γραφή, τὸν θεὸν μωυσῆ προειπεῖν οὕτως ἐκ τῆς πέτρας
ἀναδοθησεσθαι ὕδωρ.

ctu vero ad aromatis ſimilitudinem, quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri ſemini ſimilis: eumque pro ſe quisque certatim colligebant. ſed mox edicto admonentur, ut ex æqvo aſſaronis menſuram qvotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. qvod eo factum eſt, ne infirmioribus deeſſet, dum robuſtiores per avaritiam plus ſatis colligunt. quod ſi quis, contempto edicto, ultra præſcriptum modum collegiſſet, plus defatigatus nihilo plus habebat quam cæteri. quicquid enim ultra aſſaronem ſequenti die ſupererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptū: adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: cujus hæc natura eſt, ut qui hunc habet, alium non deſideret. Quin & noſtris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moyſis gratiam Deus id alimentum demiſit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in noſtra vernacula eſt percontativa, quid hoc eſt? interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac ſecuritatem per hunc cibum ſunt adepti, qvo per annos quadraginta deinceps ſunt ſuſtentati: tantum enim temporis in deſerto hæſerunt. Sed ex loco, in qvo hæc primum contigerunt, caſtris motis, poſtquam in Raphidim pervenerunt, extrema jam ſiti laborabatur, eo qvod & præcedentibus diebus raros fontes invenire datum eſt, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rurſum igitur Moyſi iraſcebantur. ille vero, declinato aliquantiſper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans, ut qui cibum in egeſtate dederat, nunc potum qvoq; in extrema neceſſitate largiretur tantum non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc rerum ſtatu nihil proderat. Deus vero nihil cunctatus promittit Moyſi daturum ſe fontem & aquarum abundantiam, unde minime ſperarent: jubetque, ut virga feriens petram in conſpectu ſitam, inde peteret ea, quæ deſiderabant. velle ſe, ut per otium & abſque labore potum adipiſcantur. His acceptis a Deo, Moyſes revertitur ad populum præſtolantem & intentis oculis ſe ſpectantem. jam enim videbant a ſpecula deſcendentem. qui poſtquam reverſus eſt, ait Deum eos ex hac etiam neceſſitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturum, fluvio de petra illa prorumpente. qvo audito territis, ſi laſſitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidenda, Moyſes ferit eam virga, quæ veſtigio dehiſcens aquam evomuit copioſiſſimam ſimul ac limpidiſſimam. illi vero inopinato ſpectaculo attoniti, vel aſpectu ipſo recreabantur: moxque magna cum voluptate bibebant, quod eſſet dulcis & qualem divinitus datam eſſe conveniebat. quapropter & Moyſen plurimi faciebant, quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio, quas poterant, per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicatæ, qvod Deus Moyſi prædixerit petram ex ſe aquam profluentem eſſe edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda, quæ Iſraelitis inde obtigit.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅση ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἐσκήσαντο.

II. *Exod. 17.*

HEbræorum autem fama longè lateque divulgata, rumoribusque de his per omnes gentes circumquaque ſparſis, non mediocris metus accolas ejus regionis occupavit. & miſſis ultro citroq; legationibus, adhortabantur ſe invicem, ut aut arcerent, aut delerent etiam, ſi modo poſſent, adventantem multitudinem. præcipui vero hujus expeditionis inſtigatores erant, qui Gobolitidem regionem & urbem Petram incolunt, vocanturque Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. horum reges & ſe invicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum, Ægyptiorum fugitivos, perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priusquam vires eorum augeantur uberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta, priores bellum aggrediantur, tuto poſſe opprimi, conſultiusque eſſe in deſerto eorum conatus ulciſci, quam expectare, dum urbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initiis adverſariorum potentiæ quam primum obſtare, nec expectare, dum quotidianis ſucceſſibus in majus augeatur, & potius curare, ne in diſcrimen veniant, quam ut periculo eximantur. Poſt hujuſmodi legationes decretum eſt communi conſilio, ut Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyſes, quam motum aliquem indigenarum: ergo cum videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improviſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte conſligendum erat, hortatur, ut Dei ſententia freti, cujus auſpiciis libertatem ſervituti prætuliſſent, nihil aliud quam victoriam cogitarent: ne vereputarent, qvod armis, pecuniis, commeatu & aliis hujuſmodi præſidiis ſint inferiores: ſed cum Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperent, ac ſi humanis etiam opibus eſſent longe ſuperiores. nec ignorare illos, quantus ſit adjutor, toties in gravioribus malis expertos, hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: eumque favorem ſatis declaratum, dum famem ac ſitim prodigioſe ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aſpirandum, quod poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum, quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, convocatisque tribunis & optimatibus, univerſos & ſingulos hortatur, juniores quidem, ut grandiorum dicto audiant; hos vero, ut omnes imperatoris ſui nutus obſervent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & ultro Moyſen rogabant, ut ſe confeſtim in hoſtem duceret, neve intempeſtiva cunctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὴ τῶν Ἑβραίων ἐνόματος ἤδη πολλὴν καὶ πάντας ἀλεόωμένου, καὶ περὶ αὐτῶν λόγους φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνεῖχεν ὀλίγους μικρῷ τοὺς ἐπιχωρίους εἶναι. καὶ πρεσβεύόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας ἀλαφήρεις ἐπιγόντας ἢ οἱ πρὸς τοῦτο ἐναγόντες, οἵτε τὴν Γωβολίτιδα, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πεισθέντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πλησίους ἐπὶ τὸν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, σφετέραν ἀλκὴν φυλὸν καὶ τῆς αἰγυπτίων ἀποδράντα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχειν περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς ἀπόρειαν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκλειν αὐτοὺς καὶ πρὶν τῆς ἐρήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πεπραχθέντων ἀπαυθαδίσασθαι. ἀλλ' οὐχ ὅτως ὅταν ταῖς πόλεσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἐχόμενοι δυνάμεν ἐχθρῶν πειρώμενοι κατάλυειν ἀγαθοὶ σωτῆρας μᾶλλον, ἢ οἱ προνοήσασθαι μείζω κωλύοντες ἡδέως. οἱ μὲν γὰρ ἐπ' ἀνδρείᾳ δοκοῦσι νεμεσᾶν, οἱ δ' οὐδεμιᾶς αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐῶσι ἡδέως. τοιαῦτα πρὸς πλησιόχωρους καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβεύόμενοι χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' οὐδὲν προσδοκῶντι πολέμιον, ἀπορίαν καὶ παραχὴν ἐνεποίει τὸ τῶν ἐπιχωρίων καὶ παρόντων ἅπτεσθαι μάχην ἤδη, καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐξευρεῖν χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος. ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὢν ἁπάντων, μέλλων δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς ὅπλοις καλῶς ἐξηρτισμένους. ὡς δὲ μυθίας οὐδὲ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ δὲ θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠγμένοι, κατανικήσειαν τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθιστημένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων οὐ πεποιῆσθαι πολεμοῦσιν ἀνδρώπους, κενοῖς ἐν τῇ παρὰ θεοῦ συμμαχίᾳ ταύτην αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἄνοπλον ἀδυνατεῖν, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἷοις αὐτοῖς συμβαίνειν οὔσιν κινδύνων βουλομένου θεοῦ. εἰδέναι δ' οἵους ἔστι τοὺς ἐπιχωρίους οὐ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων ἐν πολέμου. τέτων μὲν δὴ ἕνεκα πρὸς ἀνθρώπους, ἃ δ' ἐν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, παντὶ αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ μένειν τὸ ἀπὸ θεοῦ νενικηκέναι. νῦν δὴ ἡδέως παρεκάλει προθυμοτέρους, ὡς τ' ἀπάντων ἀπορίας αὐτοῖς ἐν τῇ κρατήσει τῶν ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν πιστοῖς παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δ', ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὑπὲρ τὸν κίνδυνον ταῖς ψυχαῖς ἠγερμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἐτίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸν μωυσῆν ἐκέλευον ἄγειν αὐτοὺς ὑπὲρ τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδίζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸν δὲ

ἐκ τῆς πλήθους ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον, Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ υἱὸν ἡγεμόνα μὲν ἐφ' ὅλοις τοῖς Ἑβραίοις ἀπέδειξεν, ἄνδρα τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀφανῆ καὶ πόνους ὑποστῆναι γεγυμνασμένον, καὶ νοῆσαί τι καὶ ἐπιχειρῆσαι ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν εὐσεβῶς, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβείας πεπιστευμένον. ὡς δὲ καὶ τοῖς Ἑβραίοις βραχὺ δέ πῃ τοῦ ὕδατος ἐπῆν, τῶν πολεμίων ὀπίσω φυλακὴν παίδων καὶ γυναικῶν τε καὶ τοῖς πᾶσι τῆς στρατοπέδου. καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν ἐν προσκλίσει ἦσαν, τῶν τε ὅπλων ἐπὶ πᾶσι καὶ τοῖς σώμασιν ἐπιμελούμενοι καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, οἷς ὁρμήσουσιν ἐπὶ τὸν μάχιμον, ὁπότε κελεύσειαν αὐτοῖς μωυσῆς. διηγόρευσε δὲ καὶ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τὸν ἰησοῦν ὃν τρόπον σκευάζειεν τὸ στρατόπεδον. ἡγεμὼν γὰρ φαίνειν τῆς ἡμέρας, εὐθὺς τόν τε ἰησοῦν προκαλεῖ μηδὲν χείρονα φανεῖσθαι καὶ τὸ ἔργον τῆς αὐτοῦ περὶ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἀρετῆς παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας πρὸς τοῖς ἐχομένοις ἐπὶ τοῖς γεγηθόσιν. τῶν τε ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρῆμα. καὶ ὁ μὲν οὕτως προθυμουμένῳ τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ ἀρετῶν ἔργων προκαθηγεῖτο ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεῷ τε καὶ ἰησοῦ προθύσων τὰ σπάσιμα. προσέμισγον δὲ οἱ πολέμιοι κάνχερσιν ἰσοπαλῆ μάχῃ, προθυμίᾳ τε καὶ ἀλκῇ πολὺ τὸ πρὸς ἀλλήλους χεωμένων. μέχρι μὲν οὖν μωυσῆς αὐδῆς ἀνεῖχε τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τοῦ δὲ πόνου τῆς ἀναστάσεως τῶν χειρῶν ὁ μωυσῆς οὐκ ἀνεμένων (ἐσήκεις γὰρ ἂν αὐτὰς καθῆκεν, τοσαύτας ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους αὐτοῦ συνέβαινεν) κελεύει τόν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς μαριάμης τὸν ἄνδρα οὖρον ὄνομα, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ἀνιέναι πρὶν βοηθοῦντας. καὶ τούτου γινομένου κατακρατοῦσι τοὺς ἀμαληκίτους οἱ ἑβραῖοι. καὶ πάντες ἀπολέσειαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ἀπιγνομένης ἀπεῖχοντο κτείνοντες. νίκαν δὲ καλλίστην καὶ κομιδῇ ἀπροσδόκητον νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι. καὶ γὰρ τῶν ἀπιστρατευσάντων ἐκράτησαν, καὶ τοὺς οἰκείους ἐφόβησαν ὑπερήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν οὐκ ἄνευ πόνων ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλόντες δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων πλούτου τε μεγάλου δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔσχον, ἀφθονίαν τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ὑπορρύτες. ὑπῆρξε δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα τῶν ἀγαθῶν αἴτια κατορθωθῆναι ἡ περιφανὴς μάχη. οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ὑπεναντίων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς οἰκείοις ἅπασιν μὴ πλείω σκεύων ἢ τὰν ἐφέροντο φοβεροί. αὐτοί τε πλοῦτῳ μεγάλῳ δύναμιν προσεκτήσαντο. πολὺς μὲν γὰρ ἐν ἀργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκατελείφθη τῷ στρατοπέδῳ. καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὰ δεῖπνα. πολὺ δὲ ἐπίσημον πλῆθος ἐκαπήρων, ἐσθῆτά τε φοινικᾶ καὶ κόσμους ἀμφὶ τοῖς ὁπλοῖς. ἥ τε ἄλλη παρασκευὴ καὶ κατασκευὴ σκευῶν, λείαι τε παντοῖαι κτήνων, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἑπόμενα. φρονήματός τε ὑπερπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ ἑβραῖοι. καὶ πολὺ μετανίστησι λοιπὸν δρεστὰς αὐτοὺς, πρός τε τὰ πόνων ἦσαν, ἐν τούτῳ πάντα ληπτὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰ παντοίαις φυγόντων σκευέλη-

A tum ille, ſelectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis, Jeſum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac conſilio juxta promptum, & pietate inſignem & à Moyſe præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita diſponit, ne ab aquatione intercludi poſſit, plures etiam ad præſidium caſtrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium ſe expediunt, & armis ſimul ac corporibus curatis, intenti ſignum claſſico per Moyſen dari expectant: qui & ipſe pernox cum Jeſu conſultabat, eumque de inſtruendis ordinibus admonebat, appetente vero jam die, hortatur ducem, ut ſpei de ſe conceptæ reſpondere ſtudeat, & re feliciter geſta, exiſtimationem ſibi apud milites comparare. ſimiliter Hebræorum optimum quemque privatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atq; ita inſtructos & animatos Jeſu & Deo committit, ipſe montem aſcendit. jamque ad manus ventum erat. pugnabaturque ſtrenue, nec adhortationes mutuæ deerant: & quamdiu Moyſes erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabantur. Moyſes vero extenſione manuum laſſatus, cum obſervaſſet quotiescunque manus demitteret, toties ſuos non ferentes hoſtis impreſſionem cedere, jubet fratrem Aaronem, & ſororis Mariames maritum Uronem, utrinque aſtantes, manus ſibi indefinenter ſuſtinere, neque permittere, ut per laſſitudinem deferrentur. quo facto, egregie vicerunt Hebræi, fuiſſentqve internecione deleti Amalecitæ, niſi interveniente nocte fuga & latebris quidam eorum ſalutem ſibi quæſiſſent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna majoribus noſtris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugaverunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incuſſerunt, & laboris præmium prædam opimam reportaverunt. namque caſtris etiam hoſtilibus expugnatis, publicè & privatim ſunt ditati, qui ad eam diem vix qvotidianum victum ſibi parare poterant. nec in præſens tantum ea victoria profuit, ſed in futurum etiam. non ſolum enim corpora adverſariorum, ſed animi quoque eo prælio ſunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti ſunt formidoloſi. ipſis vero opulentiæ non mediocris acceſſio eſt facta. multum enim auri & argenti in caſtris fuit repertum, multa æramenta vel eſcaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaque ſuppellex caſtrenſis & varia præda jumentorum & impedimentorum, qvæ exercitum ſequi ſolent· quin & audaciores multo ſucceſſus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac induſtriæ magis ſtudioſos, nihil non ſibi pollicentes, ſi virtutem ſtrenue colerent. Et hoc quidem prælium talem exitum eſt ſortitum. Sequenti vero die Moyſes cæſorum cadavera ſpoliavit, arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, & illis, quorum opera inſignior fuerat, præmia diſtribuit. Jeſumque ducem pro concione collaudavit, milite per acclamationes laudem viri comprobante.

adeoque incruenta fuit hæc victoria, ut ne unus quidem ex Hebræis desideraretur, cum hostilium cadaverum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixitque internecione delendos Amalecitas, ut ne unus quidem ejus generis relinquatur, quod Hebræos ultro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremo ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter rejectum magna clade affecerunt: post qvod, per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. jam enim creverat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense, postquam ex Ægypto moverant, ad montem Sina pervenerunt, in qvo Moyses visionem ardentis rubi viderat, ut jam ante commemoravimus.

A ἀρίστευσι τὰ πρῶτα ἐδίδου, καὶ τὸν στρατηγὸν ἰησοῦν ἐγκωμίαζεν, μαρτυρούμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανεν ὧν ἑβραίων μὲν οὐδεὶς. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδὲ ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύσατο νικητὴν ὀνομάσας τὸν θεόν, προεφήτευέ τε πανωλεθρίᾳ τοὺς ἀμαληκίτας ἀπολεῖσθαι, μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, διὰ τὸ ἑβραίους ἐπιστρατεύσασθαι, καὶ πρῶτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ πολλὰ πεινῶντας. τὸν τε στρατηγὸν εὐωχίας ἀνελάμβανεν. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατατολμήσαντας αὐτῶν μὴ τὰ αἰγύπτου ἡγουμένῳ ἐξόδου, ἔτος ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τῶν ἐπινικίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μὴ τὰ μάχιμα πρόῤῥωθεν συμπεπαγμένους. πολὺ δὲ ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτῆς. καὶ πρόϊόν κατ' ὀλίγον ἐν τιμωρίᾳ μὴ τὰ ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρῇ ὅτι τὸ συνοδίτον ἔρος, ἐν ᾧ τε πρὸ τὰ ἡμένον αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα σωτυχῶν προειρήκαμεν.

B

C

CAP. III.

Raguelis consilium, quod genero suo Moysi dedit.

III. Exod. 18. CUm autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem qvoque pervenisset, gratulabundus occurrit, Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus fœderi adventu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum, qui flagrationem illæsus evaserat. dum vero multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis, assumpto & Raguele, laudes divinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebantur, cujus virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque privatim multa in populi laudem, multa in Moysis ejus servatoris cecinit, cujus auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουὴλ ὁ τοῦ γαμβροῦ μωυσῆ ἔδωκεν.

ΚΑὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς τὼν αὐτὸ πυθανόμενος εὐτυχίαν, ἀσμένως ἀπήντα, τὴν τε μωυσῆν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ἠδέως δὲ ὁ μωυσῆς ὅπι τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει. καὶ θύσας ἐυωχεῖτο τὸ πλῆθος. ἦν δὲ μετὰ πολησίον, ὃς διαπεφευγὼς πόρρω τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγένειαν ὡς ἕκαστοι τῆς διωχίας μετελάμβανον. ἄρχων δὲ σὺν τοῖς παροῦσι ῥαγουὴλον προσλαβόμενος ὕμνους τε ἦδον εἰς τὸν θεὸν, ὡς τοῦ σωτῆρος αὐτῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ πρόνοιαν μεγίστην ποιούμενον, καὶ τὸν στρατηγὸν διαφέρειν ὡς κατ' ἀρετὴν σκευὴ πάντων αὐτῆς καὶ νοῦν ἀπηνηκότων. καὶ ῥαγουὴλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐποιεῖτο, ἐπῆρε δὲ πρὸς τὸν μωυσῆν τῆς ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλ τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διελύε γὰρ τὰς δίκας τῶν δεομένων πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μόνον ἐν τῷ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, οἱ διαστῆσαι αὐτοῖς ἔτος ἦν ὁ τι, καὶ θᾶττον τοῖς ἡττωμένοις καὶ φόβον ἐδίδου τὸ λείπεσθαι, καὶ δικαιοσύνῃ ἀλλ' εὐνοίᾳ αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρήσθαι τὸ στρατηγῷ θέλουσιν. παυσάμενον δὲ θορυβοῦ θαλαβεῶν, καὶ συμμοναδὸς ἀνεδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συμβουλεύει τῷ μωυσῆ ἐπὶ τοῖς ἤδη πολλαπλασίοις ἑτέροις σκῆψαι. θεῖναι δὲ τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας ἕνεκα τοῦ πλήθους ἔχθρα τὴν θεότητα αὐτοῦ. δικάσαι μὲν γὰρ αὐτοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων εὑρεθήσεσθαι. φροντίσαι δὲ πόστων μυριάδων σωτηρίας, ὧν ἄλλον τινὰ δύναται, μὴ μισοῦντα ἡμᾶς. αὐθαναμόλυς σὺ τ' ἀρετὴ φησὶν αὐτὸ καὶ θεῖον γέγονας ἐπὶ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τὰ μὲν τὰ ἐγκλημάτων διαιτᾶν ἐπίτρεψον αὐτοῖς πιθεσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀπαρτιζήτων οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ὀχλείας. ὑποθήκαις δὲ ταῖς ἐμαῖς τῶν ἀνθρωπείων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξέτασον ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους πάντων κεκελευσμένους ἄρχοντας ὑποδείξεις. ἔπειτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πενταχοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν. εἶτ'

D

E

F

G

IV. Sequenti autem die Raguel, videns Moysen multitudine negotiorum obrui (finiebat enim lites, qvorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro jus sirum tenere se posse non existimantibus, & his etiam, qvi causam sub tali judice perdebant, æqvo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire, quo minus justitia viri frueretur. ubi vero tandem à negotiorum tumultu absolutum vidit, seductum seorsum, quid facto opus esset, docuit: consuluitque, ut minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse vero tantum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos: curam vero tot millium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt usui, tibi ipse parcens, permitte aliis, ut ipsi inter se lites ex jure dirimant, tu vero divino tantum cultui deditus esto, qvo facilius populum e præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, ut, lustratis ac recensitis copiis. eas in dena millia distribuas, singulis hujusmodi legionibus suos duces præficiendo: easque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris,

ἐπ᾽ ἐς πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις οἱ A itemque in manipulos triginta & viginti & de-
κ᾽ τριάκοντα μερισθέντας διακοσμήσοντι, καὶ κ᾽ εἴκο- cem commilitonum: tum deinde ita distinctis
σιν καὶ δέκα σωαριθμουμένους. ἔστω δέ τις ἐπὶ τούτοις præfectos imponas, singulis appellatione à nu-
εἰς τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ mero subditorum militum indita. Judices au-
λαμβάνων. οἱ δὲ δοκιμασθέντες ἐκ τοῦ πλήθους πάν- tem viros virtute ac justitia præstantes populi
τως εἶναι ἀμφοῖ κ᾽ δίκαιοι, καὶ τε τῶν διαφόρων αὐ- suffragiis creabis, qui de controversiis eorum
τοῖς κρινοῦσι, κἂν ἤ τι μεῖζον ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ decernant, & si forte quid gravius inciderit, e-
καθ᾽ ἕκαστα δύσκολον ἐπὶ σὲ τοῦτο ἀναπέμ- jus cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto
ψουσι· ἕως γὰρ ἂν μὴ φότερα κ᾽ τῶν δικαίων ἑρμαῖοι B neque Hebræorum quisquam suo jure fraudabi-
τυγχάνωσι, καὶ οὐ τῷ θεῷ προσοφλίσκων ἀμφότερον ἂν tur, & tu sine interpellatione Deum colens fa-
αὐτὸ ποιήσας τῷ στρατῷ. ταῦτα Ραγουήλου παραι- vorem ejus propensiorem exercitui conciliabis.
νέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admi-
καὶ οὐκ κ᾽ τῷ ὑποθήκῃ τῷ ἑκείνε, τοῦ τρόπου sit, fecitque, quicquid ille monuerat, non sibi hoc
τῶν ἐπινοιῶν σὺκ ἀποκρυπτόμενος, ἀλλ᾽ ὅσα φέρε προσή- commentum usurpans, neque autorem ejus ce-
κοντα αὐτῷ, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρηκότα τῷ lans, sed pro concione populo indicans, cujus
πλήθει. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ὕστερον ἔγραψεν, ὡς hoc inventum fuerit. Quin & in libris suis Ra-
εὑρηκότα τὴν διάταξιν τῶν στρατιωτικῶν, καλῶς ἐ- gueli ascribit inventionem ordinum militarium
χειν ἠνύσθαι μὴ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δό- C ac judiciorum, malens dignos sua laude non
ξαν ἔμελλε φέρειν ἁρπαζόμενος τὴν τῶν ἄλλων εὕρη- fraudare, quam sibi alienum decus usurpare, ut
μάτων, ὡς τε τὴν μωυσέως ἀρετὴν καὶ κ᾽ τούτου κατα- hinc quoque virtutem ipsius conjicere liceat:
μαθεῖν. ἀλλὰ ταῦτ᾽ μὲν τούτοις ἐν καιρῷ ἐν ἄλλοις τ᾽ de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Inte-
χαφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς δ᾽ συγκαλέσας τὸ πλῆ- rea dum his locis populus hæret, Moyses pro
θος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ σινᾶιον ἔλε- concione ait se ire in montem Sina collocutu-
γεν, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καί τι λαβὼν παρ᾽ αὐτοῦ rum cum Deo, & aliquid utile eis inde reporta-
χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ᾽ ἐκέλευ- turum: jubetque, ut ipsi interim in propinquo
σεν πλησίον μὲν στρατοπεδεύσαι τοῦ ὄρους τῷ γειτνίασιν τῷ D castra metentur, viciniores Deo futuri.
θεοῦ προσημαίνοντας.

Κεφάλαιον δ᾽.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν.

CAP. IV.

Moyses, consenso Sina monte, acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

Ταῦτα εἰπὼν, ἀνέβη πρὸς τὸ σινᾶιον ὑψηλότατον τ᾽ ἐκεῖ ἐρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τὸν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους κ᾽ τ᾽ κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις E μὺ μόνον σὺκ ἀναβατὸν, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὠφθῆναι μὴ δίχα πόνου τῆς ὄψεως δυνάμενον, ἄλλως τε διὰ τὸ λόγον εἶναι θεῖ τὸν θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν φοβερὸν καὶ ἀπρόσιτον. ἑβραῖοι δὲ κ᾽ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετα- σκίδνων καὶ τοὺς ὑπερεχὰς ὄρους κατελάμβανον, ἠρεμοῦντες ταῖς διανοίαις ὡς μ᾽ τῆς ἐπαγγελίας τῶν ἀγα- θῶν ἐν ὑστέρῳ αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως παρὰ θεοῦ ἑορτάζοντες τὴν τ᾽ στρατηγὸν θεραπεύοντες, F ἀγνεύοντες τήν τε ἄλλην ἁγνείαν καὶ ἀπὸ συνουσίας τῆς γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ ὠδὰ καλοῦντες τὸν θεὸν ἱλεών τε συμβαλέσθαι μωυσῆ δωρεὰν ὑφ᾽ ἧς εὖ βιώσονται. ταῖς τ᾽ οὖν διανοίαις ἐρῶντο πολυτελεστέρας, καὶ τῷ κόσμῳ γυναι- ξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐκπρεπῶς ἠσκηντο. ἐπὶ δύο μὲν οὖν ἡμέρας διῆγον. τῇ τρίτῃ δ᾽ πρωΐ τὸν ἥλιον ἀναφῆναι νεφέλης ὑπερέσχε δ᾽ παντὸς στρατο- πέδου τῶν ἑβραίων οὐ πρότερον δ᾽ τὸ ἰδόντων γνόμε- νον, καὶ τὸ χωρίον οὗ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι πε- ρέφερεν. ὑπ᾽ δ᾽ λοιπῆ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἀνεμίοις πνοαῖς φοβερὸν λάβρον κινουμένοις ὑπ᾽ κατηγίζον, ἀ- στραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. ὑπερφυνοὶ κατενε- χθέντες ἐβόμβησαν τ᾽ παρουσίαν δ᾽ θεοῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν ἀνδράσιν ἐντυχέντ᾽. ὑπ᾽ ἐμὲ μὲν τούτων ὡς βέλ- τ᾽ φρονείτω ἕκαστος τ᾽ ἐντευξομένων. ἐμοὶ δ᾽ ἀνάγκη ταῦτα ἰσρεῦν καθάπερ ἐν τ᾽ ἱερᾶς βίβλοις ἀναγεγραπται.

HIs dictis, ascendit Sina montem omnium VI.
regionis ejus celsissimum, & ob nimiam al-
titudinem cautesque præruptas non ascensus
tantum hominum, sed aspectus quoque ipsos
defatigantem, ut non immerito propter numen
incolens religiosus haberetur. Hebræi vero, jux-
ta mandatum prophetæ motis castris, radices
montis occupant, suspensi animis, qvidnam boni
ita ut prromiserat, esset è Deo reportaturus: at-
que interim dum ductorem suum expectant, fe-
stos dies agebant, castitatem servantes tum in
cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum
per triduum; sicut jussi fuerant, & assiduis preci-
bus Deum solicitantes, ut propitius Moysem
excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret,
quod ad vitam bene ac feliciter degendam con-
ducibile foret. interim & victu sumptuosiore
utebantur, & ornatu splendidiore una cum u-
xoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc
modum duabus diebus inter epulas exactis, ap-
petente jam tertia nubes primum præter solitum
supra tota castra Hebræorum sublimis pepen-
dit, tentoria, quam late patebant, contegens,
reliqvum cœlum circumquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebro micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cum Deo propitio convenisse. Hæc lecturi, ut cuique placuerit accipiant, mihi certe fas non fuit discedere ab illis, quæ in sacra historia conscripta habentur.

Cæterum Hebræi, visa insolita tempestate, ejusque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei novitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, qvod crebro Deus eum inviseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, &, illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu, ecce tibi, Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto, repente metus omnis abiit, inque locum ejus spes magni alicujus boni successit: nam & aër ad ejus adventum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem advocat, audituram, quæ mandata à Deo referat. quam ubi convenisse animadvertit, è superiore loco, ut a buniversis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, qvemadmodum nunqvam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc qvoque tempore me legatum vestrum benignissime excepit, & jam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis vivendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum perque ejus magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis, quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, qvodqve humanam linguam audituri estis; sed expendentes mandatorum bonitatem ac utilitatem; agnoscite ejus majestatem, qui, ut vestra commoda provehat, me internuncio ad vos uti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Jochabelis filius, sed is, qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis munivit, qui omnium egenis cibos cœlitus excogitavit, qui potum desiderantibus è petra scatere jussit, a quo Adamus terræ ac maris usum fructum accepit, per quem Noe diluvium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errore possessor Chananæ terræ est factus, per quem Isacus, confectis senio parentibus, est natus, per quem Jacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Josephus in Ægyptiorum præsidem evasit; is, inquam, vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum, quam tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & conjugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fertili, mari tranquillo, progenie juxta naturæ leges felici, eritisque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coram collocutus, immortalem ejus vocem audivi: adeo illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis, adducit populum cum liberis & conjugibus, ut Deum loquentem eis audiant, &, quid agendum, docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocem è sublimi descendentem, ut nemo non intelligeret. Præcepta autem, quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis evulgare, sententias tantum eorum indicabimus. Docet enim nos

Exod. 20. *Primum præceptum, Deum esse unum, & hunc solum colendum.*

Secundum, Nullius animalis simulacrum adorandum.

πάντ᾽ ἐπῆλθε θάμβος καὶ τὸ μὲν ὄρος ἐκαπνοῦτο, καὶ ὁ τῆς ἀκοῆς προσέβαλλεν ἦχος δεινῶς ἐπῆρε. καὶ ἦν τι δεῖμα καὶ τρόμος αὐτῶν, καὶ ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος ἐκ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξεπλήττεν. κατεῖχον οὖν αὐτοὺς περὶ τὰς σκηνὰς ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τῆς μωυσέως ἐπαλωλεκέναι νομίζοντες ὑπὸ ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὁμοια προσδοκῶντες. ἔτι δ᾽ αὐτῶν διαπιπτόντων μωυσῆς χαίρων τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάττει δέους αὐτούς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων χρήσιμους ἐποίησε τὰς ἐλπίδας, αἰθέριός τε καὶ καθαρὸς ἀὴρ τὸ πρὸ ὀλίγου πιθῶν εἰς μωυσέως παρεγένετο. ὅθεν τοῖς οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων εἰς ὑπερύψηλόν τινος ὄχθην ἐλθὼν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν ὡς ἔφασκε καθάπερ καὶ πρότερον, ὑμῶν προσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν δίδωμονα καὶ πολιτείας κόσμον ἐπαγορεύσων παρέστη καὶ αὐτὸς εἰς τὸ πρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτὸν καὶ τῶν ἔργων. ἃ δὲ ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέπρακται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες, μηδ᾽ ὅτι γλῶττα τοῦτο ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λελάληκεν δ᾽ ἀρετὴν αὐτῶν καταμαθόντες ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος ἐννοήσετε, ἡνίκα συμφέροντα τοῖς ἡμετέροις πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντες εἴπεν. ὁ γὰρ μωυσῆς ὁ Ἀμραμοῦ καὶ Ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ᾽ ὁ τὸν νεῖλον ἀναγκάσας ἡματωμένον ὑπὲρ ὑμῶν ἐνίοις καιρικοῖς δαιμόσιν κακοῖς τὸ τῆς ἀσεβείας φρόνημα, ὁ θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν πορεύσιμον, ὁ καὶ τροφὴν ἐξ οὐρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὅθεν τὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας ἀπανίσουσιν, δι᾽ οὗ ἄδαμος τῆς γῆς τὸ καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι᾽ ὃν νῶε ἐκ τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δι᾽ οὗ ἄβραμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλλήτου τὴν χαναναίων κατέσχεν γῆν, δι᾽ οὗ ἰσαὰκος ἐκ νεκρᾶς γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι᾽ οὗ ἰακώβου δώδεκα παίδων ἀρεταῖς εκοσμήθη, δι᾽ οὗ ἰωσὴφος ἐδεσπότευσεν τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ἔτος ὑμῖν τούτους χαρίζεται τοὺς λόγους δι᾽ ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ᾽ ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων περὶ καὶ γυναικῶν, δι᾽ ὧν γὰρ λάξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν πικτομένων. καὶ πολεμίοις ἔσεσθε φόβεροι. τοῦ θεοῦ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθόντες, ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμεθα. ἔτους ἑκάστου δ᾽ ὑμοῦ ὑμῶν καὶ τῆς τότε μέλλοντος ἔσεσθαι, προσάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις εἰς ἀκρόασιν ὁ θεὸς παλεγομένου πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν πρακτέων, ἵνα μὴ βλάβεσιν τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀθεσίαν εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν παγγομένης εἰς ἅπαντας, ὡς μηδένα λαθεῖν. καὶ λόγων ὃς μωυσῆς ἐν ταῖς δυσὶ πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὓς δ᾽ ἡμῖν ἐστιν ἡμῖν λεγθῆναι φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ἐστιν εἷς, καὶ τὸν σέβεσθαι μόνον.

Ὃ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσασθαι προσκυνεῖν. ὁ τρί-

ὁ τρίτος ἦν, ὅτι μηδενὶ φαύλως τῶν θεῶν ὀμνύειν. A *Tertium, Non temere jurandum.*
ὁ τέταρτος, ὡς ἑβδομάδος ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου. *Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.*
ὁ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν. *Quintum, Parentes honorandos.*
ὁ ἕκτος, ἀπέχεσθαι φόνου. *Sextum, à cæde abstinendum.*
ὁ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν. *Septimum, Non adulterandum.*
ὁ ὄγδοος, μὴ κλέπτειν ὅλως. *Octavum, Non committendum furtum.*
ὁ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν. *Nonum, Non deponendum falsum testimonium.*
ὁ δέκατος μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν. B *Decimum, Nihil alienum concupiscendum.*

καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἀκροασάμενον αὐτοῦ θεῖ ὧν μάλιστα διελέχθη χαίρον ἀπῆλθε τοῖς προφρημένοις δ' συλλαβὰ διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἤτουν αὐτὸν ἐκ νόμους αὐτοῖς ὡς ἀπὸ θεοῦ κομίζειν· ὁ δ' τάχος πάλιν, καὶ περὶ τῶν ὅλων, ὃν ἂν πραχθείη τρόπον ἐν τοῖς αὐτοῖς αἰτοῦσι μένειν χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀναβολὴν χαρίζεται, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν. οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὄρος ἀνίει προειπὼν τοῖς ἑβραίοις. βλεπόντων δὲ αὐτῶν ἐπῄει τὴν ἄνοδον. ἐχρῆν γὰρ πρόμεινε, παραφάσκων ἡμέρας δεκαεπτὰ ἀπ' αὐτῶν εἶναι τοὺς ἑβραίους, μὴ τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῶν παρόντων δεινῶν ὅσα ἔστιν ὁ ἔτως ἐλύπησεν αὐτούς, ὡς νομίζειν μωυσέως ἀπολωλέναι. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐμπίπτουσιν μὲν, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις προπεσόντα. ἧκον μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπιχθῶς ἦσαν διακείμενοι τούτου τὸ ψεῦδος ἔφερον. τὸ δὲ πρὸς τὸ θεῖον ἀναπεπταμένον. τοὺς δὲ σώφρονας καὶ μηδὲν ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ θηρίοις προπεσὸν ἀπολωλὸς ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ἐκ θεοῦ πρὸς αὐτὸν μεταβῆναι διὰ τοῦτο προσδοκᾶν λέγειν εἰκὸς νομίζοντας, πρᾴως ἔχειν ἔστιν ὁ λογισμὸς ἐπὶ πρᾳοτάτου· ἠρημωμένους καὶ κηδεμόνος ἀπολαμβάνοντας οἷς πρὸ ἐκείνου ἂν ἄλλο δύναιντο σφόδρα λυπεῖσθαι δικαίως. καὶ ὅτε τὸ ἀπονοεῖν αὐτοὺς εἶασε προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τοῦδε, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ καταφρονεῖν ἐδύναντο. τὸ δὲ στρατόπεδον ὅλον ἐξαίρεσιν μετέχειν μωυσέως αὐτοὺς οὐκ ἐᾶν παραμένειν προσμηνύοντος. ἤδη δὲ πεντηκονταετίαν ἡμερῶν διεληλυθυῖαν, καὶ τοσούτων νυκτῶν, πλὴν οὐδενὸς τῶν ἀνθρώπινα νενομισμένων γεγευμένος. χαρὰν δὲ ἐνέπλησεν τὸ στρατεῦσαν ἐπιφανεῖσα, καὶ τὴν θεοῦ πρόνοιαν, ὡς εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπεδήλου. τόν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσουσιν πολιτευόμενοι, λέγων αὐτὸν καὶ ταύτας ἀποδέξαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ἐπὶ βουλῇ γνώσεσθαι αὐτῷ, εἰς ὃν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς ἐθελήσων, ὅπως καὶ μετεβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἀπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τῆς ἐπὶ τὸ συνέδριον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτῶν συσκηνῇ τῶν ἐπιτυγχάνων ταῖς ὑμετέραις δεήσεσι. χωρήσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τοῖς κατασκευῇ, οἷς αὐτὸς ἀποδείξει, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένας ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐκατέρας πέντε. ἐχειρὸν δὲ ἐπὶ τῇ γραφῇ ὁ θεός. οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἑώρων καὶ οἷς ἤκουεν ὁ στρατηγός, τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἀσυδοῦς οὐ καταλειπούσης. ἀλλ' ἐπέφερον. ἀργυρόν τε καὶ χρυσόν, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ἧττον δυνάμενα. αἰγείους τε τρίχας καὶ δορὰς πεφθάτων, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, carien firmam, pilos caprarum, & ovium pelles

Hæc ubi multitudo læta ex ipso Deo, sicut Moyses prædixerat, audivit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentoriū ventitantes postulabant, ut etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quove modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed majorem legum partem in aliud tempus differo, privatim de his commentaturus. Eodem fere tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, præmonito ante populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cumque diutius moraretur, per quadraginta enim dies abfuit, cœperunt soliciti esse, ne quid gravius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquam eos sic contristavit, ut interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alii devoratum à bestiis jactant, maxime qui minus eum amabant; alii raptum à Deo videri malunt. qui vero prudentiores erant, inter utramque sententiam ancipites, quod alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti convenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, qvod tali præside ac patrono essent orbati, qvalem alium inveniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque, spe adempta, non dolere poterant. at ne castra movere quidem audebant, reditum expectare jussi. tandem, quadraginta diebus totidemque noctibus elapsis, revertitur, nullo interim humano alimento degustato: adventuque suo tota castra ingenti gaudio replevit, divinam providentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè vivendi se per eos dies didicisse: postulareque Deum, ut tabernaculum ei faciant, quo descenderet, qvoties placeret, quod etiam migrantes secum circumferre possent, ut non sit opus amplius in Sina ascendere, sed intervisitans crebro & tantum non cohabitans præsto sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi prænonstratam, nihilque superesse, nisi ut ad ejus fabricam quam primum se accingerent. His dictis, profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi vero præsentia sermoneque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum cuprum, materiam ligneam elegantem & contra partim hyacinthina partim punicea tinctura,

Exod. 21.
Exod. 24.
Exod. 36.
Exod. 35.

qvasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos qvoqve pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam hujusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiose sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quam pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, sed tales ut non alii deligendi fuerint, etiamsi populi suffragiis res commissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Judæ, Uronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, ut edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visum, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum, quantum instrumentum capere deberet ad usum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierum circa vestes sacerdotales & cætera, quæ vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad divinum cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra desertæ facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36.

OMnibus autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses, indicto festo & sacrificio pro cujusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo: Atrium primo dimensus latitudine quinquaginta cubitorum, longitudine centum, vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere denos. In uno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases vero auratæ mucronatæ, imæ hastæ similes, ex ære factæ & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clavis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totumque eum locum sepiens, ut nihil a pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartum vero latus quinquaginta item cubitorum totius operis erat frons, cujus janua viginti cubita patebat, utrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab utroque autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byssо contexto circumducti. ad januam vero pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byssoque & hyacintho contextum

VII.

τὰς δὲ φοίνικι. αἱ δ', πορφύρας ἄνθος, ἕτερα δὲ λάμπρας πυρὲ ἔχον τὴν χρόαν. ἐρυθρά τε τῆς ωεσειρημένης ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσου. λίθους τε ἐς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειργωῦτες, ἀνθρώωοι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ θυμιαμάτων τε πολὺ πλῆθος συνέφερον. ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκάζετο τοῦ σκηνοῦ. ἡ δ' οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμπεπηγοῦτος ναῷ διέφερεν. τούτων οὖν κ' ἀπουδῇ συγκομισθέντων ἑκάστου καὶ ωρὸς δύναμιν φιλοτιμησαμένου, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γιομένης. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν. Βασαήλος μὲν οὖν, ἐκ φυλῆς τοῦ Ἰούδα φυλῆς, υἱὸς δ' Μαελαμμης τοῦ ἀδελφῆς δὲ γραπηγοῦ. ἐλιάβζος δ' ἰσαμάχου δανιδ φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος οὕτως ἦν ωρὸ ωροθυμίας τοῖς ἐγχειρουμένοις ἔπηλθεν, ὥς τε μωυσῆς ἀνεῖρξεν αὐτούς, ἐπωκηρυξάμενος ἐρκεῖν τοὺς ὄνιας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ ωεσειρήκασι. ἐχώρουν οὖν ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωυσῆς αὐτοὺς ἔκαζε ωρὸς τῶν μέτρων καὶ τὴν ἐπιθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μεγέθους ὅσα τε δεῖ σκάλη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκεν ωρὸς τὰς θυσίας ἐπιτηρεῖσθαι. ἐφιλοτιμοῦντο δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ωρός τε στολὰς ἱερατικὰς καὶ ωρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἐχρῄζεν τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ὁδὲν ναῷ μεταφερομένῳ διέφερεν.

ΠΑντων δ' ἑτοίμων γεγυμνασμένων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, ωροειπὼν ἑορτὴν μωυσῆς θυσίας, καθ' ἑκάστου δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνὴν ωρώτον μὲν αὐλὴν ἀμφιμετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα ωηχέων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος, κάμακας ἑστὼς χαλκέας πεντεωήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν ωλευρὰν εἴκοσι τῶν ἀωὸ μεσημβρίαν. δέκα δὲ τῶν ἐν ωλάτει κειμένων τῆς κατόπιν. κρίκοι δὲ τῶν καμάκων ἑκάστῃ ωροσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρέα, βάσεις δὲ χρυσᾶς, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκῆ δ' ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξήπλετο δὲ τῶν κρίκων καλῶς ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου ἥλων χαλκέων πηχυέων τὸ μέγεθος ἐσκεδεσμένα. οἱ καθ' ἑκάστου κάμακα παρέντες καὶ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμελλον παρέξειν. σινδὼν δ' ἐκ βύσσου μαλακωτάτη ἀπὸ ωασῶν ἐωὶ δύο δὲ κιονοκράνου καταῦσα μέχρι τῆς βάσεως ωολλὴ κεχυμένη, ωεριφράττουσα ἅωαν τὸν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τεῖχους διαφέρειν. καὶ οὕτως μὲν ἔσχον αἱ τρεῖς, ωλευραὶ δὲ ωεριβόλου. τὸ δὲ τετάρτης ωλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ οὖσαι ωηχέων ἡ ἑτέρα μέτωωον δ' ωᾶσαν ἦν εἴκοσι μὲν ωήχεις ἀνεώγουσαν κατὰ ωύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν καὶ μίμησιν ωυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἄργυρος ἐωικεχαλκωμένος ωάρεξ τὰ βάσεων. χαλκῆ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ ωυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς ωυλοῦχοι ἐμβεβήκεσαν ἐρηρεισμέναι. καὶ κατ' αὐτῶν δὲ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἐωὶ ωεπηγμένον. τὸ δὲ κατὰ τὰς ωύλας μῆκος μὲν ὄντος ωηχέων εἴκοσι, ωέντε δὲ βάθους, ὕφος ἐκ ωορφύρας φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ, καὶ βύσσῳ ωεωοιημένον, ωολ-

πολλῶν κύπῳ σεσωσμένων καὶ ποικίλων ἑπόσα μὴ ζώων ἐζέτυπον τὰ μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν τὸ εἰσαντήριον ἦν χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ τὴν κρηπίδα παρεχόμενον. ἐξ ἧς τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς πόδας καταχεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν δὴ σὰθεὶς τοιοῦτος ἦν τὸν τρόπον τοῦτον. ὁ δὲ σκηνὴν ἴσησιν αὐτῷ καὶ μέσον. πετάσμασιν ὑφῆλε τοὺς ἀνατολὰς, ἵνα καθ' ὧν ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνίοιν, ἀφίη τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ἐπὶ πήχεις ἐγήγερτο τριάκοντα. τὸ δὲ εὖρος ἐπὶ δέκα δύο οἱ ἔφκει. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν πτερύγων ἦν, ὁδὶ ἕτερος καὶ βορέαν ἐτέτραπτο. κατὰ πᾶν δ' αὐτῆς ἡ δύσις κατελήπτετο. ἀνίσκαζε δὲ αὐτὸ ἐφ' ὅσον προσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δ' ἦσαν ἑκάτερθεν πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. πτερύγιοι μὲν τὸ σχῆμα ἐῤῥασμένοι. εἰς δὲ πάχος διῳκῶτες πηχέως τὸ ἥμισυς. τοῦ δὲ βάθος δακτύλων πασάρων. λεπίδες δ' αὐτοῖς ἦσαν ὑπικεχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, ἀφ' ὧν τε τῶν ἐνθόθεν καὶ τῶν ἐκτὸς μερῶν δύο δ' αὐτῶν ἑκάστῳ προσῆσαν γρυφίγγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δ' ἐχρυσοῦντο μὲν ἅπαν. πύλη δ' ἑκατέρου τέτων προσῆν, δεχομένη τὸν γρύφιγγα. ἓξ δὲ καὶ δύσιν τοῖχον κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. σωρεῖαι δ' ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμικτῶν τῶν ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τὴν ἀμέλευσιν χρυσέων τάτε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγα δὲ ὁ τῶν κίονων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν. καὶ παρεῖχεν πλάτος τρίτον ἀπολαμβάνων ἕκαστος αὐτῶν, ὡς τε συμπληροῦσθαι τοὺς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν. κατὰ δὲ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἐννέα δὲ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρεχόντων συμπελθόντες, αὖ ἕτερους τοιούτους κίονας ἐν πηχέως τετμημένους, οὓς ἐγγωνίους ἔλεγον, ὄπισθε τοῖς μείζοσι ἠσκημένους, ἕκαστος δὲ τῶν κίονων κρίκον εἶχε χρυσοῦν κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς ὧν ῥίζοις ἐμπεπαλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους πεπαμμένοι τὴν ἀσφάνειαν. καὶ δι' αὐτῶν ἐπίχρυσοι σκυταλίδες ἐλαιοπάμμαι πέντε πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος, συνδεσμοῦσιν ἦσαν τῶν κίονων ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τοῦ γρύφιγγι κοχλιοῦ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν μία φάλαγξ καὶ πάντων ἴσων τῶν κίονων, ἐς ἣν ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευτῶσαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ὑπομηκεστέρων, κρατεῖσαι σφὶν ἑαυτῶν γλυφαῖς τοῦ ἥλου δὲ ἄῤῥενος συνελθόντος. τὸ μὲν τοῖς πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μήτ' ἄλλης αἰτίας, τοῦ σκηνοῦ συνέσχεν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτῷ ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ ἐλάσας τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖρα δέκα πήχεις ἠρμοσμένους ἐν δὲ μυχοῦ τέσσαρας ἴσησι κίοσι, ὁμοίοις τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίας ὑπικειμένους, διαλείπουσας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρω ἐν αὐτῶν ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ὑπῆτο. τοῦ μέν τοι διαμέτρησιν τοῦ τοιαύτης σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνῆκαν εἶναι. τὸ μὲν δὴ τέτρον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὁ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς οὐρανὸς ἂν εἴη τοῦ θεοῦ. οἱ δ' εἴκοσι πήχεες ὡς πρὸ γῆ καὶ θάλασσα βασιμος ἀνθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσι μένειν ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ οὗ τὴν ὁδὸν ἦσαν πεποιημένοι, κίονες ἕστασαν χρυσοῦς χαλκείοις βάσεσιν ἐφεστῶτες πέντε τὸν ἀριθμόν. καταπεπάννυσαν δὲ τοὺς σκηνοὺς ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοινικος

A varie picturatum, exceptis animantium formis. intra januas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, unde ſacerdotes manus ablŭerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrii ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in ejus medio verſum ad Orientem, ut ſol ſurgens radios in illud mitteret: eratque longum cubita triginta, & latum duo-
B decim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obverſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebaturque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantque tabulæ ligneæ vicenæ ex utroque latere, qvadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine unius & dimidii cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi
C per duas baſes, quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis vero Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, ut unus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram unius & dimidii cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris vero parietis no-
D vem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus conjunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar majorum tabularum. Singulæ vero tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas conjungebant: intrabat-
E que caput vectis uniuscujusque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, unus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per uncinos utriusque parietis latera continebantur, in caſtrationibus factis & immiſſis ad invicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim aliosve impetus, ut ſecurum & immobile conſiſteret. Intus
F autem diviſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadē materia factæ, ſimilibꝰ baſibus impoſitæ, paribus intervallis per transverſum diſſitæ: ultra has fuit adytum, reliqvum vero tabernaculi ſacerdotibus patebat. atq; hæc tabernaculi trifariam diviſio, univerſitatis naturam referebat. nam tertia pars, quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inac-
G ceſſa cœlum Dei quodammodo repræſentabat: viginti vero cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur: à fronte vero, qva aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinq; æreis baſſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: qvod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totumq; hoc fanum vocabatur sanctum, adytum vero ultra quatuor columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. fuitque hoc linteum omnis generis floribus, quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantum animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: qvod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic pene contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis, à funiculo per transversum pendens, qvod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipue diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maxime parum serenis, objectu suo picturatum illud velum a tempestatibus protegebat. unde mos mansit etiam post templum exædificatum, ut velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenum octonum cum uncinis aureis, qui contiguorum anulis ita inserebantur, ut coaptata unum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus uno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata undecim æque lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate, qua illa è lana, contexta: quæ tegmine suo usque terram fusa instar thalami exhibebant, uno à fronte prominente, qvod in hunc usum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluviarum injuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quam si cælum quis contueretur. cæterum cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates objecta.

Exod. 36.

CAP. VI.

De arca, in qua tabulas legis Moyses collocavit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inviolabili. hæc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali: longitudo ejus erat quinque palmorum, altitudo vero & latitudo trium palmorum, eratque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex utroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati utrinque trajecti, ut, quoties opus esset, quocunque transportari posset,

βαφῆς συγκεκραμένοις. καὶ πρῶτον μὲν ἐν πηχῶν δέκα πανταχόθεν, ὡς κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ διαιροῦντες τὸν νεών, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ ἦν τοῦτο ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτὸ μηδενὶ κατοπτόν. ἡ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἅγια ἁγίων. ὡραῖον ἦν τὸ φάρος ἀνθεσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται διαπεποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι ἐνφασμένον, ἃ κόσμος ἦναι ἔμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ τὸ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χροᾷ παραπλήσιον τοὺς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας παρεκάλυπτεν κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, κρίκοις κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἀγχοῦ ἡμίσους δὲ κίονος. τὸ δὴ λοιπὸν εἴσοδον ἀνέῳτο τοῖς ἱερεῦσιν ὑποδυομένοις, ὑπὲρ δὲ πύτου λίνεον ἴσον ἰσομεγέθες φάρος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ὑπηωρίων, τὸ κρίκων τοῦ τε ὕφει καὶ τοῦ κάλω διακοσμούντων, ὡς τε τὸ σκηπτάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἱστασθαι κατὰ γωνίαν ἔμπροσθεν σὺν ἑστῶτι ὡς τὸ καθ' ἡδονὴν εἶναι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἀποσήμοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστα ὅταν ἡ νιφετώδης ἐπιπεπαννυμένον, στέγαν ἐποίει τὸ σκηνῶν βαμμάτων ὕφος. ὅθεν δὴ παρέμεινέ τε ἔθος καὶ τὸ ναὸν ὠκοδομημένον ἡμῶν, ὡς τὸ τοῦ σινδόνα τοιοῦτο τρόπῳ ἐπικεῖσθαι ταῖς εἰσόδοις. δώδεκα δ' ἄλλα φάρη πηχῶν τεττάρων τὸ πλάτος ἐπὶ μήκει ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέους ἔχοντα γλυφὰς ἐπὶ σωφῆ ἡλύος τε καὶ ἀέρος συνείλκετο, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν. εἶχε δ' ὑπερκείμενα δὲ ναοῦ, τοῦτ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζεν, καὶ τῶν τοίχων πυκνὰ κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἐσῶτας, ἀπὸ τῆς ὅσον πήχεως ἀνέχοντα. ἴσαι δὲ τοῦ πλάτους ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τῶν ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι. τριάκοντα πήχεις ἦσαν, ὑφασμέναι δὲ ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν ταῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐτέταντο μέχρι τῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας ἀετώματα ὡς παραπλήσιον, καὶ παρέκειτο, ἃ ἐνδεκάτῃ φάρεσιν εἰς τὸ τὸ παρειλημμένα. ἄλλοι δ' ἐπάνω τούτων σκεδιφθέρων κατεσκευασμέναι ὑπερέκειντο, σκέπη καὶ βοήθεια τοῦ ὑφάσματος ἐν τοῖς καύμασιν, ὅπότε ὕεται εἴη μεγάλη. πολλὴ δ' ἐκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόρρωθεν θεωμένους. τὰ γὰρ χρυσᾶν τοῖς καὶ τοῦ ἀέρανεν συμβαίνουσιν ὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τοῦ τείχους ἐστὶ δ. φθέρων πεποιημέναι καπίσαν ὁμοίως τῷ θεῖ τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ὄμβρων ὕδωρ ἀποκωλύουσαι καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πάγου τοῦ τρόπον.

A

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ ἣν ἡ μωυσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐγκατέθετο.

Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σηπεδόνι πυθέσθαι ἀδυναμούντων. ἡ μὲν εὖρος μὲν καλεῖται καὶ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἐστίν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε παλαιστῶν. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν παλαιστῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ κατ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. στρέφιγξιν τε χρυσοῖς τὸ ἐπίθεμα περισωμούμενον εἶχεν θαυμαστῶς, ὅπανταχόθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀμφότερον μέρος ἐχούσας τὰ δι' ἁρμοσίων λυμαινόμενον. καθ' ἕτερον δὲ τοῖχον τῶν ἀπεναντίον κρίκοι περήσαν χρυσοῖ δύο ἑκάστου δύο ξύλα. καὶ δι' αὐτῶν σκυτάλιδες ἐπίχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοίχων, ὡς ἂν διὰ αὐτῶν ὁπότε δέησεν ἄσοιτο κινεμένη.

ωνυμίαν. οὐδὲ ὑπὸ ζώων ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τοῦ δ' ὑπὲρ ἡέματι αὐτῆς ἦσαν περίκυπτοι δύο χερουβεὶς μὲν αὐτοὺς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ἐστὶ πετεινὰ μορφὴν δ' ἔδενι τῶν ἀνθρώπων ἑωραμένων φαντάσματα. μωυσῆς δ' φησὶν τοῦ θρόνου ἅ θεὸς προσετυπώσεις ἑωρακέναι. ταύτην τὴν δύο πλάκας ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους ἀγγεγράφθαι συμβέβηκεν, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν ἀνὰ δύο δ' ἥμισυ κῆ μέτωπον, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτην ἐν τοῖς ἁδύτοις κατέθηκεν.

A neque enim à jumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem ejus impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria nova specie, nec unquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in utraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra adytum recondidit.

B

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

Ἐν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύσατο δελφικαῖς οὐκ ἀνομοίαν, τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν τὸ δὲ πλάτος, εἰς πήχεως, καὶ τριημισείων τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτὴν πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, εἰς ὁμοιότητα τοῖς κλίνεσι τοῖς δωριεῦσιν ἐμφερεῖς. τὰ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀνατείνοντα τετράγωνα τῇ ἐργασίᾳ κολεαινε δὲ καθ' ἕκαστον πλάσιον, κολαίνασα ὅσον κῆ πλάσιν τὸ ἔδαφος, ἕλικος ὑπεξειλημένης τὸ τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος καὶ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτη ἐλήλατο κρίκος. ὃν κάτωθεν ἔνδον ἡέματος, δι' ὧν εἶεσαν σελεῖδι χρυσέοις ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες ἐξαίρετοι. πᾶσιν γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτῆς τὸ κῆ πρὸς κρίκους κοινωνίας. ἅδε δὲ εἰσὶν διωρυχεῖς, ἀλλὰ πρὸς σωληθῶν ὡς τὸ ἄνωθεν, εἰς περονίδας τοῦ ἀρχαίου πελάτων τες. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προσανέχον ἐμβαίνει τοῦ τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸ ποδὸς, καὶ τέτοις κῆ πρὸς ὁδοὺς σκομίζετο, ὑπὲρ ταύτης ἐπέκειτο γὰρ ἐν τοῦ νεὼ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον ὑπὲρ τοῦ μυχοῦ, διεπλησαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κῆ ἐξ ἐπ' ἀλλήλους κειμένους καθαροὺς πάνυ, ἐκ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσάρων. ὁ μέτρον ἑβραίων ἐπὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐπέκειντο φιάλαι δύο, χρυσοῦ λίβανον πλήρεις. μεθ' ἑβδόμας ἡμέρας ἐπὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι σκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τοῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐρῶ μεν. κῆ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένου τοίχου πλησίον ἵστα λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, ἀφ' ἑνὸς σταθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς δὲ τὸ ἑλληνικὸν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. ποιοῦσι δὲ αὐτὴν κατὰ τοιόνδε τινὰ τρόπον. ἐκ μέσης τῆς βάσεως ἀνατείνει κλάδος εἰς ἑπτὰ μέρη διῃρημένος, ἐξ ὧν ἕκαστος εἰς ὕψος ἐκτείνεται τριπλάσιον τῆς βάσεως. ἐπὶ τούτοις ἐπὶ τοὺς κλάδους ἐπὶ τὰς κορυφὰς ἐπὶ τὰ ἄκρα ἐπὶ τὰ ἄνω ἐπὶ τὰ κάτω ἐπὶ τὰ πλάγια ἐπὶ τὰ μέσα ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπὶ τὰ ἔσω ἐπὶ τὰ ὄπισθεν ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ κάτω ἐπὶ τὰ πλάγια καὶ μέσα καὶ ἔξω καὶ ἔσω καὶ ὄπισθεν καὶ ἔμπροσθεν καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ ἄνω καὶ κάτω καὶ

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra, quicquid ignitum ſuperne decidebat, qvod baſis nulla ſubeſſet, ad aram vero præſto erant infundibula & phialæ thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei divinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod.38.

CAP. IX.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI.

Exod.39. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendũ de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum, quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anabarchem nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes; ac primum de vulgo ſacerdotum: Sacerdos ſacris operaturus purus juxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen, quem vocant induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas braccas, atque ita circum illa conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam è duplicata tela confectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificatque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumentum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta, ut ſerpentis exuvium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen vero è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus revoluta ad talos usque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cum vero ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lævum rejicitur: hanc zonam Moyſes nominavit abaneth, nos, vocabulo a Babyloniis mutuato, emiam dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nusquam ſinuatur. habetque circa collum amplam aperturam, cujus oræ uncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulo plus quam medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, ut videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, qvam ſuperne alia tela integit usque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis futurarum deformitatem occultans. hic adaptatur accurate, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum qvidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex vero utitur qu dem etiam hoc, nihil eorum, quæ enumeravimus, omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringitque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi qvod auro intertexta.

A τὸ ὕψος τρισὶ, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λέπισιν ἐξησκημένος, δικτύῳ τὴν ἑστίαν ἐμφερεῖ. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἑστίας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως ἀμπαυτὸς ἐχούσης. ἀντικρὺ δ' ἐτίθεντο τῷ βωμῷ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυΐσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡμὲν στολὴ τοιαύτη τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς περὶ αὐτὸ σκεύη.

B

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τῶν τε ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαὶ, πᾶσι τε τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθάχην προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τὴν μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνικὼς λοῦται· νόμος ἀγνείαν προσαγορεύει. πρῶτον μὲν βεβαπτίσθαι τὴν μαναχασὴν λεγόμενον. βύσσου δὲ σπαστὴν μὲν δηλοῖ. διάζωμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥάπτον ἐκ βύσσου κλωστῆς εἱργυσμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ὑποτείνει δὲ ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ τελευτᾷ ἄχρι τοῦ λαγόνος περὶ αὐτὸ ἀποσφίγγει δὲ. ἐπὶ δὲ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα ἁπαλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθωμένη καλεῖ. λίνεον τοῦτο σημαίνει. χεθὼν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιηρεμμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοὺς βραχίονας κατεφιλημένος, ὃν ἐπιζώννυται καὶ σῆθος ὀλίγον τοῦ μαχάλης ὑπὲρ ἄνω τὸ ζώνην περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. διήκειται δὲ ὑφασμένη ὡς τὸ λεπιδωτὸν δοκεῖν ὄφεως. ἄνθη δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται φοινικοῦν καὶ πορφυροῦν καὶ βύσσου πεποικιλμένα. σήμαινε δὲ ἔστι μὲν βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὸ ἀρχαῖον τοῦ ἑλίξεως καὶ στρόφου, καὶ περιελιχθεῖσα πάλιν δεῖ. καὶ κέχυται μὲν πολὺ μέχρι καὶ τοῦ σφυρῶν, ἕως δ' μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐκκρεῖ. ὡς γὰρ ὑπεξέπιον ἔτως ἔχει τοῖς ἐρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ ἀποδύεσθαι περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ διακονεῖν, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸ λαιὸν ὠμοφορεῖ. μουσῆς μὲν οὖν ἀδαμηθ αὐτὸ ἐκάλεσεν. ἡμεῖς δὲ ἀπὸ βαβυλωνίων μεμαθήκοτες, ἐμίαν αὐτὸ καλοῦμεν, ἔτως γὰρ προσαγορεύεται παρ' αὐτοῖς. ἔτος ὁ χιτὼν κολπούται μὲν ὑδαμόθεν. λαιμαρὸν δὲ παρέχων τὴν ἐροσχώτερα δ' αὐχένος, ἀρπεδόσιν ἐκ τῶν ὤας, καὶ τὴν στέρνων καὶ μετάφρενον, ἠρτημένας ἀναδεῖ. ὑπὲρ ἑκατέραν καταπλεῖδα. μασαβαζανὴς καλεῖ. ὑπὲρ δὲ τὴν κεφαλὴς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον. ὃ διικνούμενον εἰς πᾶσαν αὐτὴν, ἀλλ' ἐπλήγον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖ μὲν μασναεμφθῆς. τῇ δὲ καταστολῇ τοιοῦτος ἐστὶν ὡς στεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεπιημένη πυχεία. καὶ γὰρ ἐπιπλουσίμενον ῥάπτει πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸ ἐκπερίεργε διήκουσα μέχρι μετώπου, τήν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτὸ ἄπεπες καλύπτουσα, καὶ ὅλως τῶν κρανίων γιγνομένη ἐπίπεδον. ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς ὡς ἂν μὴ περιῤῥυῇ πνεύματος περὶ τὴν ἱερουργίαν. καὶ ποία μέν ἐστιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολή, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ πολλῷ λιπὼν οὐδὲν τῶν προειρημένων. ἐπενδυσάμενος δὲ ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρης δ' ἐστὶ καὶ οὗτος, μεθὲρ καλεῖται τῇ τῶν ἡμετέραν γλώσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρόσθεν λεγόμενη ζώνη διαπεποικιλμένη χρυσοῦ συνυφασμένου.

C

D

E

F

G

χη.

καὶ πέζαν δὲ αὐτῷ ὑποστρέμμυοι ἡύσανοι ῥοῶν τερέτων σκιαφῆς μεμιμημένοι, ἀπήρτηντο, καὶ κώδωνες χρύσεοι καὶ πολλὼ διαπεπυκασμένοι τῆς ὑπεσταλμένης, ὥς τι μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκου καὶ ῥοῶν κωδώνιον. ἔστι δὲ ὁ χιτὼν ὅτῳ σὺν σκ δυοῖν ὑφάσμασιν ὥς τε ῥαπὸς διὰ τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν πλευρῶν. φᾶρος δὲ ἐν ἐπιμηκες, ὑφασμένον οχισιν ἔχει βροχωτὴν πλάγιον, ἀλλὰ καὶ μηκος ἐρρωγὸς πρὸς τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μεταφρενον. πέζα δὲ αὐτῷ ὑποστέραπται, ὑπὲρ ὃ μὴ διολέγχεσθαι τῆς τομῆς τὼ δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσαι αἱ χεῖρες διειργονται οχισὸς ἐστιν. ἐπὶ δὲ τούτοις περὶ σῶμα τὸν λεγόμενον ἐφῴδην, ἑλληνικὴ δὲ ἐπωμὶς προσεοικοτα. γίνεται γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον. ὑφανθεὶς ἐπὶ βάθος χυαῦς ἑκπτε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου περίπυκτον τὸ στέρνον τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιν τε ἠσκημένος καὶ τὸ πᾶν σχῆμα χιτῶνι ἔναγ πεποιημένος. τῷ δὲ ἀμφίῳ ἔνδυματος σιμώσει περίτμημα ἀσπαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφῴδει βάμμασι διαπεπυκασμένον. ἐσθὼ μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ τοῦτο τὼ ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον. πληροῖ δὲ ἀκριβῶς ὃ ἐφῴδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ σῆθος ἐξέλιπον. ἐνοῦται δὲ ἐπὶ τοῦ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τε καὶ γωνίαις ἑκάστην, κἀκείνω τ' ἴσων προσκεκοινωμένων ῥαμμάτων ὑακίνθου, ὑποδεδεμένος εἰς τὼ πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. περιοῦσι δὲ τὼ ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καὶ τῶν ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοὺς διαθέον χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ τοῖς περονίσιν διατιθέσιον εἶναι. ἐγλέγραπται δὲ πύτοις, τῶν ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα χαράμασιν διαχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ἐξ τῶν λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δὲ εἰσι καὶ ὦμον τὸν δεξιόν. ἐπάσιν δὲ καὶ τὸν ἐσθὼν λίθοι δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ὑπερβολὼ ἴντες. οὗτοι μέν τοι καὶ στίχον τρεῖς, ἐπὶ τεσσάρων διακείμενοι γραμμῶν ἐνήσκηνται τῷ ὑφῇ. χρυσοῖ δὲ αὐτοὺς ἑκατέρεχεται τὰς ἑλίκας ἐνπλοκὰς τῷ ὑφῇ πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὕτως πεποιημένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἐστι, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον. τῆς δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, εἶτα δὲ ἀμέθυστος, ἀχάτης δὲ τρίτος, ἐναντίος ὢν τοῖς πᾶσι. τετάρτου δὲ στίχου χρυσόλιθος μὲν πρόσκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ἕστος. γράμματα δὲ ἐπιτέτμηται πᾶσι τῶν ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυλάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῶν λίθων ὀνόματι τετιμημένου καὶ τάξιν, ᾗ ἕκαστον αὐτῶν ἡλικίαν συμβέβηκεν. τῶν οὖν κρίκων ἀδένων ὄντων καθ' αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ πρόσθῃ δ' ἐσθωνῦ, ἥπερ ἄπτεται πρὸς τὸν τραχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι τούτῳ, δεχομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ σωλῆσι κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειραῖς ἐκ χρυσοῦ πεπλεγμέναις συνάπτουσιν. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσταλμένον, ἀνέβασαν κρίκῳ προσεχοντι τῆς νωτιαίας πίζης δ' ἐφῴδου, καὶ τοῦτο τῷ ἐσθωνῇ, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν. ζωνὴ δὲ τῷ ἐσθωνῇ προστέτραπται βάμμασιν οἷς περ τὸν μετὰ χρυσίου προσφερὴς,

A caeterum ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, ut medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, ut ſuturas habeat in humeris ac lateribus; ſed unica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non transverſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante uſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria, ne ſciſſura appareat. eodem modo, qua manus exeruntur, eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus, auro intermixto, ita contexitur, ut circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus, ut plane tunica appareat. lacunæ vero inſeritur fruſtum amplitudine palmi, auro eisdemque coloribus, quibus ephodes, variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, ut ad amuſſim ſpatium illud circa pectus a texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina, &, nequid inter circulos hiet, filo hyacinthino futuram explente. in utroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Jacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in utroque lapide ſena, ita ut ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita, ut excidere non poſſent: in primo ordine ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, jaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in qvarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Jacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine, quo olim ſinguli nati fuerant. cum autem per ſe illi, quos diximus, anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos majores in extremitate rationalis, quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quasdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo, qvi eſt à tergo, in epomidis fimbria connectitur: id qvod præcipue ſuſtinet ephodem, ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona jam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursumque supra futuram A nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis utrinque includebantur. Porro pileo, quali cæteri sacerdotes, utebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qva spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba, quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quod si quis aut visam aliquando non satis animadvertit, aut nomine tenus auditam de facie non novit, huic etiam describere eam non gravabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia vero apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem, vestiturque tunica quadam, qvam exuit, fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est, quantus articulus minimi digiti, circumferentiâ habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat, mali punici umbilico incisuris simile, cui operculum D orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum eminentes habens incisuras, quas dixi, ut in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem vero fert, qvi papaveris videri possit. ejusmodi corona ab occipitio circum tempora utraque procedebat: nam frontem E isti calyculi non ambiebant; sed ceu lorum qvoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus, quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & F sacerdotis ornatum, & vasa, quibus inter sacrificandum utimur, comperiet legislatorem nostrum divinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo universitatis rerum naturam invenire licet, si quis non otiose, sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine tri- G ginta cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscue calcantur; tertiam vero partem soli Deo adsignavit, eo quod cœlum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significavit in duodecim menses divisum,

ἢ πεπιστευκόσιν, δεύτερα πάλιν ἐπὶ τῇ ῥαφῇ, καὶ κατακεκρημνᾶτο. τοὺς δὲ θυσανίνους χειρίσας συνέκλεπτε καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἑκλαβοῦσα πάντας ἐμπεριεχουσιν αὐτά. πίλος δ' ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, ὑφῆν πλησίως ἱεργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν δὲ συμπεφόρμιδος ἑτέρα ἐξ ὑακίνθου ποικιλμένη. περιέρχεται δ' στέφανος χρυσοῦς, ἐπὶ τριπλοῖαν κεχαλκευμένος. ἦλλει δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσεος, τῇ δακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὁπομεμιμημένος. ὑὲς δ' κύαμον ἑλλήνων οἱ περὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην παρ' ἡμῖν λεγομένην ὁπομεμιμημένος. ὑὲς δ' κύαμον ἑλλήνων οἱ περὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθία τότε ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ἀπιστήσαι. οὐκ ἰδὼν ἀναγνώσεται, τῆς οὕτω δὴ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ἐστὶν ὑπὲρ τρεῖς πηχυαίας πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δ' ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι. ταύτῃ γὰρ ἐκὰν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτήν. τὰ δ' φύλλα τῆς δάφνης. ἐκ μέν τι τῶν κλάδων ἀνίησι κάλυκα περιεχόμενον χλωνί. ἔπειτα δ' αὐτὸν ἐλύτρον, ἕως ἀποκρίνεται καθ' αὑτὸ πρὸς τὸν καρπὸν μελαβάλλειν ἠργμένης. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ἐστὶ σκυαλίδος μικρᾶς δακτύλου, κρόκῃ δ' ἐμφερὴς τὴν περιφέρειαν σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαίρης ἐστὶν δύο μέρη τετμημένης πρὸς τὸν πυθμένα, τὴν ἑτέραν πρὸς ἐχθ φιόλῃ, ὑποβρίσης περιφερῆ. εἶτα σωλὴν κατ' ὀλίγον ὑποκολουσύσης δ' ἐπεπῶς τῆς ὑποχωρήσεως, ἀναβαίνει πάλιν ἠρέμα ἐπὶ χεῖλος ἐμοίως ὀμφαλοῦ ῥοιᾶς τετμημένοι. ὑπόθημα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον περιαπέφυκε. κάκλεῖται ἂν ἔτι τὸ περιβλημένον, ὑπερφαινούσης ἔχον τὰς ὑπομὰς ὡς εἶπον τῇ ῥοιᾷ περιπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀπολήγουσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὑπὸ τῷ ὑποθέματι τὸν καρπὸν ὁμαπαντῆς τοῦ κάλυκος, ὅτι περ βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηρίτιδος ὅμοιον. ἀφίησιν δ' ἄνθος τοῦ τοῦ μήκωνος πλαταγῶνι σπερμάτιον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ πόπου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ἀπὸ ὠτίου πρὸς ἑκάτερον τῶν κροτάφων. τὸ δ' μέτωπον, ἡ μὲν ἐφιελὶς οὐκ ἔπεισι, λεγέσθω δὲ οὕτως ὁ κάλυξ. πλαμὼν δ' ἐστὶ χρύσεος, ὃς ἱερεῖς γράμμασι τοῦ θεοῦ τὴν προσηγορίαν ἐπιτετμημένος ἐστί. καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἐστὶ κόσμος. θαυμάσειε δ' ἄν τις τῶν ἀνθρώπων τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἐὰν ὡς ἐκφαυλίζοντων ἡμῶν τὸ θεῖον ἅπερ αὐτοὶ σέβειν προῃρημένοι διαπεπλέκασιν ἐγκλήσεις. εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως ὁδοὺς τὴν στολήν, πάνυ σαφῆ ὡς πρὸς τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τὸν νομοθέτην δ' ἐμὸν θεῖον ἄνδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἐκαστα γὰ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων, ὅτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μὴ σκαιόσως σκοπεῖν, δι' ἡμῶν μαθήσεται. τὴν τε γὰ σκηνὴν τριάκοντα πηχῶν οὔσαν, τρίμοιρα εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνοῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὡσπερ βέβηλον τινὰ καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰ παῦται πᾶσιν ἐστὶν ἐπίβατα. τὸ δὲ τρίτον μοῖραν, μόνῳ, ἀφιέρωσε τῷ θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἐπὶ τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα θεοὺς ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μέρεσι διηρημένον.

τὸν δ'

τλῶ ϗ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας A & cum candelabrum è ſeptuaginta partibus
συγκειμένην, τὰς τῶν πλανητῶν δώδεκα μοίρας ἠνί- compoſuit, duodecim ſigna, per quæ planetæ fe-
ξατο. καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἑπτὰ τῶν πλανητῶν τ̃ runtur, ſubindicavit: & per ſeptem lucernas im-
φορὰν, τοσοῦτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. πάτι γὰρ φάσεσι poſitas totidem planetarum curſum. vela quo-
ἐκ τεσσάρων ὑφανθέντα τλῶ τῶν στοιχείων φύσιν δη- que e quatuor coloribus contexta elementorum
λοῖ. ἥ τι γὰρ βύσσος τὴν γῆν ὑποσημαίνειν ἔοικε, διὰ naturam deſignant. nam byſſus terram referre
τὸ ἐξ αὐτῆς ἀνιέσθαι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τὴν θά- videtur, ex qua lini hoc genus provenit: pur-
λασσαν, τῷ πρὸς ἰχθαι τῆς κόχλου τῷ αἵματι. τὸν ϗ pura vero mare, eo qvod conchylii cruore ſit
ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φοῖνιξ δὲ B fucata: aërem vero hyacinthus repræſentare
ἂν εἴη τὸ πυρός. ὑποσημαίνει ϗ καὶ ὁ ἐκ videtur: ſicut puniceus color ignem. quin &
ἐρυθρίνεων χιτὼν τλῶ γῆν, λίνεος ὤν. ὁ ϗ ὑάκινθος τ̃ pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter
πλεῖστα ἀστράπτοντας μὲν καὶ τοὺς βροντὰς ἀπεικασμένος, ſignificat: hyacinthus vero polum, per mala
βοντὰς ϗ καὶ τὸν τῶν κωδώνων ψόφον. καὶ τλῶ ἐφα- punica fulgetra referens, ſicut tonitru per tinti-
πτὰ δ' πάντες τλῶ φύσιν ἐκ τεσσάρων χρόας, δει- nabulorum ſtrepitum: epomis etiam univerſi
κνύσιν τῷ θεῷ χρυσοῦ σὺν φασμένῳ, κατ' ἐπίνοιαν hujus naturam indicat è quatuor coloribus con-
ὑμνῆ τῆς παρουσίας ἅπασιν αὐγῆς. καὶ τὸν ἐσθῆτα ἀ- texta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpre-
ναμίσον ἔντα τῆς ἐφαπτίδος ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε. καὶ tor, propter adjunctam rebus omnibus lucem.
ϗ αὐτὴν, τὸν μεσάτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιοδεύου- C eſſen quoque in ejus medio eſt inſertus, non ali-
σα τὸν ὠκεανὸν ὑποσημαίνει, ϗ ϗ οὕτως ἐνεβλήθη- ter quam terra medium mundi locum obtinet.
σε τὰ πάντα. δηλοῖ ϗ καὶ τὸν ἥλιον ϗ τλῶ σελήνης Zona item, qua cingitur, Oceani ſimilitudinem
τῶν σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπρέπωσε τὸν ἀρχιε- habet, qui univerſa circumplectitur. duo præte-
ρέα. τλῶ ϗ δωδεκάδα τῶν λίθων, ἔτε πρὸς μοῖρας ἐ- rea ſardonyches, in veſtitu pontificis pro fibulis
πλήσει τις νοῆσαι, ἔτε τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν οἰκεί- additi, ſolis & lunæ ſignificationem habent. gem-
ων ζωδιακὸν κύκλον ἑλλείπει καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖ- marum etiam duodenarium ſive ad menſes re-
νην γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. καὶ ὁ πέπλος δέ μοι δοκεῖ tuleris, ſive ad parem partium numerum ejus
τὸ οὐρανοῦ τεκμήριον, ὑακίνθινος πεποιημένος, οὐ γὰρ D circuli, quem Græci zodiacum vocant, nequa-
ἂν ἄλλως ὑπερανετίθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τῶ θεοῦ, τῇ τε quam à vera conjectura aberraveris, pileus i-
στεφάνῃ ἠγλαϊσμένος, ϗ ταύτῃ χρυσέᾳ διὰ τλῶ αὐ- tem cæli ſignificatio videtur eſſe, cum ſit ex hy-
γὴν, ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσ- acintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei
οῦτον μοι δεδηλώσθω, πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τλῶ nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplen-
ἀρετλῶ τὸ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν dorem, quo maxime Deus delectatur. atque
πραγμάτων. hæc in hunc modum interpretati ſumus per oc-
caſionem, ne latentem in his legislatoris ſapien-
tiam ultro diſſimulare videremur.

Κεφάλαιον ί.

CAP. X.

Περὶ τῆς τ̃ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἄτινα περὶ ἑορτῶν E
καὶ ἱερουργιῶν νενόμικεν.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta & ſacrificia ſpectant.

XII.

Ὡς ϗ τὸ προκείμενον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημά- His ita peractis, priuſquam dedicarentur, *Exod.* 28.
των μήπω καθιερωμένων, ἐπιφαὶς ὁ θεὸς μωυ- apparuit Deus Moyſi, juſſitque, ut ſacer- 29.30. 40.
σῆ τλῶ ἱερωσύνῳ ἀαρῶνι τὰδελφῷ προσέταξε dotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute
δοῦναι, ὡς ἁπάντων δι' ἀρετλῶ τῆς τιμῆς δικαιοτέρῳ prædito, ut merito præ cæteris ejus ratio haben-
τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τλῶ τε da videretur. qui, advocata concione, recenſu-
ἀρετλῶ αὐτῷ καὶ τὴν εὔνοιαν διεξῆλθε, ϗ τοὺς κινδύνους it virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publi-
οὓς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅ- F corum commodorum, pro quibus toties in ſalu-
πασιν αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν σπουδαῖον ἐνδεικνυ- tis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cum-
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὰ μὲν ἔργον ἤδη πέ- que omnes dicta ejus comprobarent, & favorem
πλεκται, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἡδίστον ἦν, καὶ δυνα- Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent. Viri, in-
τὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἴδετε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχε- qvit, Iſraelitæ, opera jam ſunt abſoluta, qualia
σθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸν ἱερατεύσαμένου καὶ ὑπηρε- vel Deus poposcit, vel noſtræ facultates præſta-
τήσοντος τοῖς θυσίοις καὶ τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. ϗ re valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc ta-
ἐγὼν ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπιτετραφώσης, ἐμαυ- bernaculo excipiendum, ante omnia proſpici-
τὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, διά τε τὸ φύσει πάν- G endum eſt, quis ſit idoneus ſacerdotio, qui facta
τας ἴσως φιλαύτους καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι πε- curet, & pro vobis vota faciat. quod ſi res arbi-
ρὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νῦν δ' αὐτὸς trii mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adjudi-
ὁ θεὸς ἀαρῶνα τῆς τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, καὶ τῶν caſſem, tum quod ita natura comparatum ſit, ut
ἡμῶν ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. ἐπ- quisque ſibi optime velit, tum quod mihi con-
ειδὴ οὕτως ἐνδύσεται στολλῶ τῷ θεῷ καθωσιω- ſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum,
μένῳ καὶ βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ προθυσίαν ἱε- quibus tale præmium jure meo repoſcere pos-
ρείων. ϗ πὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν, ſem. Nunc Deus ipſe, cujus eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decrevit, ei-
que ſui calculi prærogativam contulit, ut qui juſtitia in toto populo præmineat: cui jam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altarisque ſui deſtinavit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

eo libentius exauditurum, qvod & jam ante in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis, quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobavit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum jussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ, in qua suffitus fieret, aliorumqve vasorum impendere, ut hæc dum in itinere transportantur, neque pulvere neque pluvia aut alia quacunque injuria lædi possent. Post hæc convocato populo imperavit, ut rursum contribuerent viritim dimidium sicli. Sicli autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorũ numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra usque ad annũ quinquagesimum: quod mox in usus tabernaculi est insumptum deinde & tabernaculum & sacerdotes lustravit in hunc modum: myrrhæ electæ sicles quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa jussit macerari in olei olivarum hin: mensuræ nomen est, quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte unguentariorum decoctis, factum est unguentum suavissimum: qvo & sacerdotes, & totum tabernaculum ungens purificavit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda pretiosa valde, quorum naturam, ne fim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas servare, quarum tres in sacro candelábro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porro omnibus jam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inventa excoluerunt, & ipsi multa de novo invenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptumque est huic fabricæ tempus mensium septem: qvo transacto, primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio vero sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, novilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimque Deus indicavit gratum sibi esse & non supervacaneum laborem Hebræorum, præsentem se fano suo hunc in modum declarans: cum cælum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta, quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis, ut aspectũ humanum transmitteret:

Exod. 37.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτε κήδεται ἡμῶν τοῦ ὑμετέρου, καὶ ὧδε ἀνδρὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γινομένης προσδέχεται ταύτας. ἐβραῖοι δὲ ἠρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ σωπήσει τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. ἦν γὰρ ἀαρὼν ἀφ' ἑτέρου τε τοῦ ἡμετέρου καὶ προφητείαν, καὶ τιμὴν ἀρετῇ τοῦ ἀδελφοῦ, πρὸς τῷ τιμᾶν ἁπάντων ἀξιολογώτερος, ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναδάβης, ἀβιούς, ἐλεάζαρος, ἰθάμαρος. ὅσα γὰ τῶν πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἀπολασθέντων ἦν περιττά, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρη σκεπάσματα τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυματηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κἀ τιμὴν εὐσεβείαν ταῦτα μήτ' ἐξυβρισθῇ μηδὲν μήτε κονιορτοῦ βλάπτηται. τότε πολὺς ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἐπίμως ὑπήκουον εἰς ἐκέλευε μωυσῆς. καὶ τὸ πολὺ τῶν εἰσφερόντων ἦν, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς τοῦ σκηνοῦ χρείας ἀνάλωσε. ἤγιζε δὲ καὶ τοῦ σκευοῦ καὶ τοὺς ἱερεας τρόπῳ τοιούτῳ τοιῳδί. σμύρνης ἀπλέκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν πρώτων ὁλκὴν κεκομμένα δεύειν ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἐλαίνου ἓν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ἀττικοῦ χοεῖς ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκεύασιν τέχνῃ μυρεψῶν χρίσμα εὐωδέστατον. κάπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτὸς τοὺς ἱερεὰς, καὶ πᾶσαν τοῦ σκευοῦ χρείαν ἐκάθαιρε. τοῦτο θυμίαμα, πολλὰ δ' ἐστὶ τοιαῦτα καὶ ποικίλα τοῦ σκευοῦ ὅπερ ἦν χρυσοῦ θυματηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνέφερε. ὧν ἐγὼ παραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ διὰ μῆκος ἡμῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι. διὸ ἦν τῆς ἡμέρας πρὶν τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευε. ἔλαιόν τε ἁγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὑπὸ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τοῦ θεοῦ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν ἀνατοντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τῶν δημιουργῶν βεσέληλος καὶ ἐλίαβος. τὰ δὲ ἐξηυρημένοις τοῖς πρώτοις, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προστεχνάσασθαι, λαβεῖν τε ὑπόνοιαν ὧν ὕστερον ἠγνόουν τοῦ κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν βεσέληλον σωφρονοῦντα κελεύειν τὸν κράτιστον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴν τοῦτ' ἀφ' οὗ τοῦ αἰγυπτίου ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐπελεύετο. δεχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ κατὰ μακεδόνας, νισὰν δὲ ἑβραίους, νουμηνίᾳ τοῦ σκευοῦ ἀφιεροῦσι, καὶ πάντ' ὅσα πρὸς αὐτοῦ σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπεδείξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδέντα τῷ ἔργῳ τῶν ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξενώθη καὶ κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ, τοῦ δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δὲ τοῦ σκευοῦ μόνου ἤχλυσεν, οὐτι βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ πρὸς λαβὼν αὐτοῦ, ὥστε εἶναι δόξαι χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτῷ οὕτως, ὡς τε τοῦ ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ κατανοῆσαι.

ἡδέως

ἡδέα ἦ ἀπ' αὐτοῦ ὀδόσ- ἔῤῥει καὶ θεῦ δηλοῦσαι παρουσίαν τοῖς τότε καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς ἦ τοὺς τέκτονας οἵους εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τοὺς τοιαῦτα ἐργασμένους τιμήσας, ἔθυε ἐν τῇ τῆς σκηνῆς αὐθαίμῳ χ̄ῳ θεραπαίνῃ δ' θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. καὶ δὴ λέγλν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προοιμιάζοντα περὶ τὰς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, περὶ τε ὧν ὁλοκαυτοῦν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμ-. καὶ κ ἔ αἵματος τῶν τεθυμένων, τλῶ τε στολεῖ δ' ἀαρών- καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς παισὶν ἐῤῥάνανεν ἀφαγνίσας, πηγαίοις τε ὕδασι καὶ μύρῳ, ἵνα τ' θεοῦ γίγνοιντο. ὅπερ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τ' τὸν τρόπον αὐτοὺς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τήν τε σκηνλν, καὶ τὰ περὶ αὐτλῶ σκεύη ἐλαίῳ τε περθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῶν ταύρων καὶ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάσην ἡμέραν ἑνὸς χ̄ου ἔθνος. τῇ ὀγδόῃ κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ καὶ θύειν προσέταξε χ̄ῳ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι, καὶ ὑπερβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ἐπιφέρεσθαι λεγομένοις ὑπήκουον. σπλαγχνισθέντων δ' τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ ἀιθρίδιον ἐξ αὐτοῦ πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὁμοίως ἁπάσης λαμπηδόνι ἁρπασθὲν τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ δ βωμοῦ. συνέβη δ' καὶ ἀαρῶνι συμφορά τις ἐκ τούτου, λοιπὸν μὲν ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γνησίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τλῶ ψυχὴν πρὸς τὰ συμπεπτωκότα στερρὸς ἦν, καὶ χ̄ῳ βούλησιν δ' θεοῦ ἡγεῖτο τ' πάθ- γεγονέναι. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεττάρων ὄντων οἷς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναδάβ- καὶ ἀβιοῦδ, κομίσαντες ἐπὶ τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν προεῖπεν μωυσῆς ῥημάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν δ' πυρὸς ἐπ' αὐτοὺς τλῶ ὁρμὴν βαλόντ- καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγλν αὐτῶν δεξαμένου, καὶ σθένει μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάζαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τ' πλῆθος χαλεπῶς ὅπῃ τῷ θανάτῳ ᾠδὰ δόξαν οὕτω μεγυμένῳ ἀλαπθέν. μένους δὲ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φροντίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προσηνάγκασε τλῶ εἰς τὸν θεὸν τιμλῶ δ' περὶ αὐτοὺς σκυθρωπῶ. ἤδη δ' ἀαρὼν καὶ τλῶ στολῶ τῶ ἱερὰν ἠμφίετο. μωυσῆς δ' πᾶσαν τιμλῶ περιαιρούμ-, λεῶ ἑώρα τὸ πλῆθ- αὐτῷ παρέχον ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ δ' θεοῦ θεραπεία διετέλει. καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ σίναγον ἀνόδων ἀπεῖχετο. εἰς δ' τλῶ σκηνλῶ εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδόκει ᾠδὰ δ' θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ ἐ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βελόμ- τ' πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοούμ- αὐτῶν βλέπειν ἐπὶ τλῶ πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν τοι χ̄ῳ τλῶ προαγορεύσιν δ' θεοῦ συνετάττετο. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων. ὁ μέντοι περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. οὐδαμόθεν γὰρ ἐφάτων παλαιογλίας κατέλειπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες νεώτεροι γνοιντο παρεγχειρεῖν τῷ δ' θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοπάθεια δ' εἶναι τὸν θεὸν ᾠδατυγχάνειν τοὺς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὅπῃ θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τὰ οὐχ ἑωραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων τοῖς ᾠδατυγχάνουσιν.

A jucundusq; ros distillabat ab ea, præsentiæ Dei fidem populo astruens. Moyses autem, distributis prius in fabricatores tanti operis pro cujusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi juxta præscriptum, taurum & arietem, hædumque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam, dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ juxta legem in epulas cedant. Deinde *Levit.* 8.
B sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum ejus aspersit, purificans eos fontanis aquis ac unguento, ut Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & ejus vasa unguento, sicut jam dixi, confecto, & sanguine taurorum & arietum alternis diebus juxta genus suum mactatorum. octava autem die festum in-
C dixit, & sacrificare unumquemque pro facultatibus imperavit. at illi dicto parentes certatim & ambitiose victimas offerebant. quibus super aram impositis, subito sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo, omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo gravis, quam tamen generose pertulit.
D erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis, qvos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intulissent victimas, non juxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt, flamma in eos conversa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit, quin ita occumberent. Moyses autem jussit patrem
E eorum ac fratres, sublata cadavera extra castra deferre, atque ibi honorifice sepelire: totusque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem, quam suam tristitiam habere. jam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterum Moyses, recusatis omnibus à populo sibi oblatis, totus cultui
F divino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula, quoties opus erat, à Deo referebat cultu & habitu privati hominis uti perseverans, neque quicquam præter reipublicæ curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & vivendi rationem, quam servantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter
G pacateqve vivere: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, qvod in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu impostrarum occasionem ademit his, qui illa utebantur: liberumq; Deo vel adesse sacerdotib. vel non, omnibus & popularib. demonstravit, & exteris, si qui forte huic spectaculo interveniret.

Ex lapillis enim, qvos pontifex in humeris geſtabat (ſardonyches erant, qvorum naturam nulli non notam narrare ſupervacuum puto) micabat alter, qvoties litatum eſſet, is, qvi dextrum humerum occupabat: tantumqve fulgorem emittebat, ut procul etiam intuentibus conſpiceretur. Idqve præter naturam ſuam & conſuetudinem: qvod certè admirationem meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius eſt; qvod nunc dicturus ſum: per duodecim gemmas, qvas in pectore pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriam prænunciare Deus ſolebat. nam prius, qvàm exercitus ſe moveret, tantus fulgor ex eis emicabat, ut toti populo facilè innoteſceret, adeſſe Deum, opemqve & auxilium ſitum invocantibus eſſe allaturum. qva propter Græci, qvotqvot à noſtra religione non abhorrent, cum hoc miraculum pro compertiſſimo habeant, ita ut negari non poſſit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt oraculum. Deſiit tam eſſen quam ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante, qvam hæc commentaremur, irato Deo propter legum ſuarum prævarication em: de qvo alias opportunius dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps proſeqvar. Tabernaculo dedicato, & omnibus, qvæcunqve ad ſacerdotalem ordinem pertinebant, ritè peractis, populus, Deo in caſtrorum contubernium recepto, lætus ad hymnos & ſacrificia ſe convertit, non aliter quam omnibus jam malis averruncatis, & omnia proſpera in poſterum ſperantes, donaque Deo tam privatim quam publice per ſingulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de ſuo conferentes plauſtrum cum duobus bubus contribuebant, ut ſex plauſtra tabernaculo per viam devehendo inſervirent: & præter hoc unusquiſque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, eratque odoramentis referta. trulleum vero & phiala, utraque ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantum ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quaſi ad altare in ſacrificiis utebantur. præterea vitulum & arietem, cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit unusquiſque principum alias victimas, quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies ſacrificaverunt, qualibet die unus. Moyſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores, quam ut ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis

Num. 7.

τῶν γὰρ λίθων οὓς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα ἔθος ἦν, (σαρδόνυχες δ' ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι πρόσχρεον πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφεγμένων) σπινθῆρά τις λάμπειν, ὁπότε τὰς ἱερουργίας ὁ θεὸς παρείη τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τῶν ὤμων περιπεμφθέντα, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πρόσθεν ἐπιφαινομένης, οὐ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμασὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπὶ σκαφυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ἔστι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. λέγω γὰρ τῶν δώδεκα λίθων οὓς ἔχει ἕτερον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνηρμοσμένους τῇ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλοσι πολεμίων προεμαίνειν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπῆς ἐφάνη ἀπ' αὐτῶν αὐγή, μήπω τῆς ἑσπέρας κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπεκουρίαν. ὅθεν ἔλλαμψιν οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἐξ ἐκείνου τοῦ μηδὲν ἀνάπλεγμα δώδεκα τούτοις, τὴν ἐσθῆτα λέγουσι καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἐσθὴς καὶ ὁ σαρδόνυξ ἔλαμπεν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συγγράφειν τὴν ἱστορίαν, ἐξ ἀπορίας τῶν νόμων, περὶ ὧν ἐροῦμεν ὑστερότερον. τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὸν ἑξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακοσμηθέντων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, ὅτε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασιν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένοις, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ὑπερθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν ἀνετίθεσαν τῇ σκηνῇ. εἰσί τε δὴ φύλαρχοι τῇ δυοκαιδεκάδι τῶν φυλῶν. οἵτε δὴ φύλαρχοι τῇ δυοκαιδεκάδι συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲν σκεπούσας αὐτὰς τῇ σκηνῇ ἐν τοῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἑκὰς φιάλην τε κομίζει, καὶ τρυβλίον, καὶ θυΐσκην. τῷ μὲν δάρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη θυμιάματος. τὸ δὲ τρυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δὲ ἀμφότερα, σίκλους μὲν ἑκάτερον δύο ἑκατὸν ἔλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο. πλήρεις δ' ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων εἰς ἐπὶ τῷ βωμῷ χρῆσθαι πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίῳ ἐτησίῳ ὁλοκαύτωμα, καὶ σὺν αὐτοῖς χιμάρῳ τε ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἑκάστη καὶ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. οὗτοι μὲν δὴ ἔθυσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα καθ' πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς δ', οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ σηνάϊον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιών, ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τῆς θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τῆς συστάσεως. οὓς κρείττονας ἢ καθ' σωφροσύνην ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα σώζεσθαι φυλαχθέντας, δωρεὰν εἶναι δόξαντας ἐκ θεοῦ. ὡς μήτ' ἐν ἐλεύσει τινὸς ψεύδους, μήτ' ἐν πολέμου κατ' ἀνάγκην ἑρμαίους φθορᾶς τινὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφῇ ἑτέραν ἰδιωτικὴν σωθεῖσαν περὶ τῶν νόμων.

Κεφά-

violare fas putarent, ſed de his nunc deſino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Ντὶ δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνηθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις καιμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐξαίνας συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ ἐστιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ἐστὶ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ἐστὶ δήμου συμπελούμεναι, καὶ δύο γίνονται τρόποι. τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ χαριστήριός τε ἐστὶ καὶ κατ' εὐωχίαν δρᾶται τῶν τοῦ θύοντος ἱερῶν περὶ τῆς πρώτης. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν ἢ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοὺς δὲ βοῦς ἐφέτας θύειν καὶ πρεσβύτερους, ἄῤῥενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῷ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαροποιήσαντες, διαμελίζουσι, καὶ πίσσαντες ἁλσὶν ὅπως τὸν βωμὸν ἀναπλήσασι ξυλῶν ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοὺς δὲ πόδας τῶν ἱερείων, καὶ τὰ κῶλα νηδύν σκαθάραντες ἀκρεβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιαθησόμενα προσπεφέρουσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερείων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν οὗτος. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὅπως ποιοῦσι, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων. πρεσβύτερα, ἄῤῥενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ὄπισθεν καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τῷ λοβῷ τὸ ἧπαρ, καὶ σὺν αὐτῇ τῇ οὐρᾷ δὲ ὄρνιθος ὑπερφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ στῆθος καὶ τὸν κνήμιον τὸν δεξιὸν τοῖς ἱερεῦσι φωράχοντες, ὑπὲρ δύο ἡμέρας διοχοῦσι τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίας τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. εἰ δ' ἀδύνατοι πλείω τὰ τέλεια θύματα προσενεγκεῖν ἢ τρυγόνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τῷ θεῷ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοσιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν ζώων, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσών, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσφέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεύς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τοὺς ἐξόχας. καὶ τοὺς τε νεφροὺς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὑπὲρ φέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τὰς τε δορὰς ἀποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' οἰκείης δαπανήσοντες τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸν αὖθις ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὃ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνειδώς, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγξοντα, κριὸν θύει, οὐ νέμει τὸ κελεύοντος, οὐ τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτηνον οὐκ θύουσι μὲν ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. διαλλάσσουσι δὲ τῶν προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄῤῥενας. νόμος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ τοῖς ὁμοίοις θυσίαις, ἕτερον ὑπὲρ φέρεσθαι καθαρώτατον φρενὶ μὲν ἀσσαρῶν μέτρον. κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ τριῶν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν πιόντων, ὑπὲρ μὲν βοὸς ἡμίσυ. ἐπὶ δὲ κριοῦ, μέρος τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μέρος τοῦ ἀρνίου. ὁ δὲ ἐν μέτρου ἀρχαῖον ἑβραίων.

CAP. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NUnc paucas tantum commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoqvidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, privatum & publicum. horum utrumque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, qvod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſolvitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir privatus holocautoma facturus mactat bovem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bovem vero licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt, ut ſint omnia maſcula, quæ ſolida concremantur. his jugulatis, ſacerdotes aram circumquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum jam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primum repurgata ad reliqvum acervum adjiciunt: tergora vero ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Qvum vero pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint majora, & maſcula fœminis copulata. his jugulatis, primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra jecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore vero ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliqvis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint, igni comburunt. idem ritus ſervatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas majores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, qvarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccavit, agnum & hædum fœminam ejusdem ætatis offert: ſacerdosque ſanguine non, ut ante, aram, ſed cornua ejus ſola imbuit: renesque & reliquam pinguedinem cum fibra jecoris in aram inferunt. Sacerdotes vero tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliqvum facere. Qvi autem ſciens peccavit, nemine conſcio arietem offert, lege ita jubente: cujus carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes qvoqve, cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeji offerunt, hac tantum differentia, qvod victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Jubet etiam lex, ut tam in privatis quam in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum bove hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam,

A B C D E F G

Levit. 1. *Levit. 3.* *Levit. 4. 5.* *Levit. 49.* *Levit. 2.*

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qva oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit. reliqvum ejus sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal una cum genitrice, & alias quoque non nisi octavo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus.

Num. 28. 29. Publicis vero impensis lex jubet quotidie agnũ anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaque die duos jugulant, eodem modo sacrificantes: & novilunio præter quotidianas victimas duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum vero pro peccato, si quid forte per oblivionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna ejusdem mensis jejunant usque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter vivus extra fines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo immineat, avertatur. alterum vero in suburbanum in locum purissimum edoctum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine ejus simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pavimentum, rursusque toties interiora fani circum altare: reliqvum deinde circum altare majus, quod est sub divo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra jecoris inferunt altari: pontifexque adjicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Ejusdem mensis decima quinta tempore jam in hibernum vergente, tabernacula compingere jubentur per singulas familias contra ventura frigora, quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam urbem, qvam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimasque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persea dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis uno pluribus, & arietibus duobus addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum una cum hædo mactatur, sed per singulos dies unum de numero boum detrahunt, donec ad septenarium perveniatur.

Exod. 23. *Levit.* 23. *Deut.* 31.

δώσατω ἢ δύο χόας ἀτθικοὺς πιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἴνου παρῆγον. ἀπένδουσι γὰρ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν σὺν ἀπὶ τελῶν ἐπινέγκει κατ' ἀρχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἀπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα, τὰ δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ δὲ συμπεφυράσθαι, ἢ ἡμομένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος ὁπόσιον, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερινὸν μετὰ γεγεννηκότος ἐπὶ ταυτό. ὀγδόῃ δὲ ἄλλως δὲ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν ἡμιηθέντι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν νόσους ἀλαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὰ ὕστερα οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἐστὶ νόμιμον. τῶν ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ὃ δὲ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῶν αὐτέτων, δεχομένης τὴ ἡμέρας ὁ ληρούσης. κῇ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργήσαντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ πρὸς τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπιτελοῦσιν. ὁ δύο βοῦς σὺν ἑπτὰ κριοῖς ἐνιαυσίοις ἑπτὰ, ὁ κριόν, ἕνα φέρον δὲ ἐπὶ ἀφέσει ἁμαρτάδων, εἴπι κῇ λήθῃ γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῃ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρὸ θέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι, ὁ ἕνα φέρον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ ἢ αὖτε μηνὸς κῇ σελήνῃ ἀφανισεύοντα ἕως ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἕνα φέρον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἕνα φέροντας. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποτροπασμὸς καὶ ἀφάνισις δ' ὅλης πάντος ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκατακαίεται δὲ ταῦρος, οὐκ ἀπὸ δήμου προσαχθεὶς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων ὁ ἀρχιερέως παρεχόντος. ὃ δὴ σφαγὸς, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν ὁ αἵματος ἅμα ὁ ἕνα φέρ, βαίνει τῷ δακτύλῳ τὸν ὄροφον ἑπτάκις, ὃ δ' αὐτὸ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸ τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὰ λοιπὰ, πρὸ τῷ μείζονι κομίσας εἰς τὸ ἄθυτον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰς νεφρὰς, καὶ τὴν πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ ὃ ἧπατος, ἀπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχεται δ' ὁ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς, ὁλοκαυτοῦσιν τῷ θεῷ. τῇ δὲ πέμπτῃ ὃ αὖτε μηνὸς καὶ δεκάτῃ, τρεπομένου τὸ λοιπὸν ὃ χειμῶνος πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πηγνυμένους κελεύει κῇ οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορμένους ἐπὶ φυλακῇ ὃ ἐτους. ὅταν τε ποτρίδων ἀπιτύχωσιν, ὡδαγμένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἣν ἁγ. τὸν ναὸν μητροπόλιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦσί τε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καρδῇ φοίνικος πεπιεσμένην, ὃ μῆλα ὃ τῆς περσέας προσέστηκεν. εἶναι δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ὁ κριῶν ὁ δέκα βοῶν, ὁ ἀρνῶν ἑνὶ πλείονων, ὁ κριῶν δύο, κῇ ὑφάσιν ἁμαρτιῶν ἑνὶ φέρ προστιθεμένου. τὰς δ' ἑξῆς ἡμέρας ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν καὶ τῷ ἑνὶ φέρ, θύεται. ὑφαι-

ὑφαιροῦντες ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν, εἰς ἐ- A Octavo die feriantur ab omni opere, mactant-
πὶ ἁπάντων. ἀνίενται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου κατὰ que, ſicut diximus, vitulum & arietem & agnos
τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰρήκαμεν, ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt
μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὥσπερ Hebræis cerimoniæ tabernaculorum, a majori-
ἁμαρτημάτων ἀφέσεως, ἕρκφον. καὶ τοῦτα μὲν ἑ- bus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui no- *Exod. 12.*
ξῆς τὰς πράξεις ποιοῦνται ἀπὸ τούτων ἐπὶ πάντων. ſtris Niſan vocatur, & annum exorditur, luna *13. 23.*
τὸν δὲ μῆνα τὸν Ξανθικὸν ὃς νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, quartadecima, ſole arietem obtinente, quando- *Levit. 23.*
καὶ ἔτους ἦν ἀρχὴ, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῇ σελήνης quidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſervitute li- *Num. 9.*
ἐν κριῷ δ' ἡλίου καθεστῶτος, πύσχα γὰρ τὰ μετὰ τὴν berati ſumus, ſacrificium, quod tunc exeuntes *Deut. 16.*
τῶν ἀρχαίων δουλείας ἠλευθερώθημεν, ἣν τότε θυ- B feciſſe diximus, paſcha nominatum, quotannis
σίαν ἐπ' ἐξόδου ποιησάμενοι διετέλεσαν ἡμᾶς πά- inſtaurare lege jubemur: celebramusque id per
σχα λεγόμενον, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. καὶ δὴ ſodalitia, nihil e victimis in ſequentem diem re-
πλησθὲν αὐτοῖς τῆς φρατρείας, μηδενὸς τῶν θυομένων linquentes, quæ eſt quintadecima, & azymo-
εἰς τὴν ἑπιοῦσαν τηρουμένου. πέμπτη δὲ καὶ δεκάτη rum feſtivitatis prima. nam hoc feſtum priori
μετὰ ταῦτα, ἡ τῶν ἀζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ continenter ſuccedit, duratque dies ſeptem, per
ἡμέρας οὔσα, καθ' ἃς ἀζύμοις τρέφονται. καὶ καθ' quos panibus non fermentatis veſcuntur: &
ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι σφάττονται δύο. καὶ κριὸς μὲν per ſingulos dies tauri jugulantur duo, aries u- C
εἷς, ἑπτὰ δ' ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται θεσι- nus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, addi-
θμεῖται τοῖς πᾶσι καὶ ἕρκφον ὥσπερ ἁμαρτιάδων, εἰς turque hædus pro peccatis in quotidianum e-
ἅπαξ τοῦ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δ' δευτέρα pulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, *Levit. 1.*
τῶν ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν quæ eſt menſis hujus decimaſexta, frugibus de-
καρπῶν οὓς ἐθέρισαν, οὐ γὰρ ἥψαντο πρότερον αὐ- meſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æ-
τῶν, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν qvumque rati Deum hujus ubertatis autorem
δίκαιον εἶναι πρῶτον, περὶ οὗ τῆς δωρέας τούτων ἐ- per gratitudinem honorari, hordei primitias of-
τύγχανον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ἀποφέρουσι τρό- ferunt in hunc modum: Spicarum manipu-
πον τοῦτον. φρύξαντες τῶν στάχυων τὸ δράγμα καὶ D lum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, at-
πτίσαντες, καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλετῶν τὰς κριθὰς que ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad a-
ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα προσάγουσι τῷ θεῷ. ram offerunt: inde pugillo uno in eam injecto,
καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα ἐπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀ- reliqvum ſacerdotum uſui cedit: & ex eo lici-
φιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ tum fit publicas ac privatas meſſes metere. pri-
ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ἀπὸ τῶν ἀπαρ- mitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo
χῶν τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem
ἑβδόμης ἑβδομάδος διαγενομένης μετὰ ταύτην ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta novem diebus,
τὴν θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι quinquageſima, quam à numero aſartha He-
πεντήκοντα συνέδ, τῇ πεντηκοστῇ ἣν ἑβραῖοι ἀσαρθὰ E braei vocant, offerunt Deo panem è farinæ tri-
καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο πεντηκοστήν, προσάγουσι τῷ ticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confe-
θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲν πυρίνων, ἀσσάρωνας δύο, μὴ ctum, mactantque agnos duos: hæc oblata mox
ζύμης γενομένους. θυμάτων δὲ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem
οὖν τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι die ſic, ut nihil ſuperſit, abſumuntur. cæterum
καθάζεται, καὶ καταλιτῶν οὐδὲν ἔστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴ holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus
ἀπόθεσιν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτωθησομένους duobus, agnis quatuordecim, hædiſque pro pec-
μόσχους τε θύουσι τρεῖς, καὶ κριοὺς δύο, καὶ ἄρνας cato duobus. Nullum autem feſtum ducitur
πεντεσκαίδεκα, ἕρκφους δὲ δύο ὥσπερ ἁμαρτημά- F abſque holocautomate & laborum vacatione,
των. ἔστι δ' οὐδεμία τῶν ἑορτῶν, καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυ- ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſervari
τοῦται, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ἀπὸ τοῖς ἔργοις ἀνίενται οὐ- jubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex
δέσιν. ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος publico præbetur panis non fermentatus ex fa-
καὶ τὸ τῆς δορᾶς ἀπολαύστερον, καὶ πρὸς διοχίας ἐστὶ rinæ aſſaronibus viginti quatuor. coqvuntur
πλησίον. οὐκ μέντοι δ' κοινοῦ σίτου ἔπος ζύμης ἅπτοι- autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane pro-
σθον, ἀσσάρωνες δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀνα- ponuntur in ſacra menſa, duobus ordinibus ſeni
λοῦνται, ὀπτῶντες ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ δ ex adverſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duo-
σαββάτου. τῇ δὲ σαββάτῳ πρωὶ, παρατιθέντες ἀπὸ τῆς ἱε- bus lancibus thure plenis permanent uſque in
ρᾶς τραπέζης τίθενται κατ' ἐξοχὴν ἀλλήλους τετραμμέ- G proxime ſequens ſabbatum. tunc demum alii
νοι. δύο δὲ χρυσέων ἐπερκειμένων πινάκων λιβανωτὸν pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſa-
λαμβάνουσιν ἕως δ' ἑτέρου σαββάτου. καὶ cerdotibus in cibum dantur: thus item igne a-
τοῦτο μὲν αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ, τοῖς ἱερεῦ- doletur, quo ad holocautomata uti ſolent, & pro
σι πρὸς τὸ φρύγειν διδόντες, καὶ δ' λιβανωτὸν θυμιῶμεν eo quoq; aliud cum panibus proponitur. Sacer-
ὑπὸ τῷ κρέᾳ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα dos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinã
λιβανωτὸς ἢ ὥσπερ ἐκείνου ἄλλο τι ὥσπερ τῶν ἄρτων oleo maceratam, & modica coctura duratam:
προσφέρεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμά-
των, καὶ ὃς ἑκάστης τῶν πυρῶν, ἄλφιτον ἐλαίῳ μεμιγμένον, καὶ πεπηγὸς ἑπτὰς ὄγκους.

estque demensum ejus farinæ assaron unus, hujus dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem alias diligentius explicabimus. Cæterum *Levit. 8. Num. 3.* Moyses tribum Leviticam à cætero populo exemptam, ut Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgavit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, jubens, ut ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discrevit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem disseremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. *Lev. 7. 17.* Sanguinis certe ideo vetuit, quod hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ovilli & bubuli abstinentiam indixit. *Levit. 12. 13 14. 15.* Ejecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluvio laborantes: mulieres etiam, quæ naturaliter purgantur, versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque, qui cadaver curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem ultra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare jubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonorœico sacrificari mos est. qui vero per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, ut solet fieri post legitimæ uxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuũ relegavit, tanquam nihil a cadavere differentes. quod si quis pristinam valetudinẽ à Deo precibus impetraverit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suã attestatur, de quibus alias dicemus! Quo magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim qvum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeo nec relegentur, nec contemptim habeantur, ut & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ civiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quam detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit, qvod hæc per invidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisq; ita, ut libitũ fuerit, accipiat.

καὶ ἓις μὲν ἐστιν ἀστάρων ὁ ἀλάβρευ. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δεῖλης ὀπτὸν φέρει τῷ πυρεί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ἀφεζελόμενος ἱερὰν ἐσομένην, ἤγνισε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενναόις, καὶ θυσίαις ἃς ὀπὶ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχοντας τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶ σκεπὴν τῆς σκηνῆς ἐπετήδειά τε, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν, ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ περὶ τῶν ζώων ὧν διέκρινεν ἕκαστον ὅτι τρέφοιντο, καὶ οὐ πάλιν ἀπεχόμενοι διαπλέκει. περὶ ὧν ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἁφορμὴ τῆς γραφῆς γίνηται, διελοῦμεθα, τὰς αἰτίας προσθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μὲν γοῦν παντὸς ἐις τροφὴν ἀπηγόρευσε τῷ χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὰ θνησιμαῖα καὶ αὐτομάτως ζώου τῷ βρῶσιν διεκώλυσεν. ὀπίταλου τε καὶ στέατος ἀγνεία καὶ περισσοτέρα, καὶ ἐκ τῶν βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τὰ γονὰς ῥεομένους, καὶ τὰς γυναῖκας ὅσας ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ὀπτοί, μετίησιν πρὸς ἡμέρας ἑβδομήκοντα μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς καθεύδουσι νεκρὸν, μὴ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δ' ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ ὃ τὴν γονὴν ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κῆ τοὺς ὕπνους ἀποκλίνοι γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κῆ νόμον γυναικὶ παλησιάζουσιν ἔχεται. τοὺς δὲ λεπρωθέντας, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωθιαστωμένους, καὶ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ ἐῤῥωμένῳ κομίσηται χρέαν, ὁ δὴ πιστοῦται μικίλαις ἀμοιβεταῖς θυσίαις τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐρῶμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρα κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τοὺς ἐκπεσόντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἠναγκάσθαι εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ δὲ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ὀπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαύτα νομοθετήσειν, οἷς ἄλλον ἢ αὐτὸν καὶ ἑτέρων ἐπιγουμένων ἀντειρηκέναι. καὶ ταῦτα ὧδε πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ ἐν μέσῳ ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπὶ σημάτων στρατείας στρατευομένων, καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἀρχαῖς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ νεὼς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν κωλύει καὶ μιφυσῆν, εἰ τοιούτῳ πνεῖ συμπλώματι θεῖ τῷ χρέαν λῦ, τῷ σὺν αὐτῷ πληθεῖ εἵλετο ἂν νομοθετῆσαι θεῖ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν ταυτηνοῦν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν θεῖ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας μεγαλόμενοι. μωυσῆς δ' πάντων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, θεῖ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ θεῖ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω. τὰς δὲ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐστιὼ ἂν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσ- A Cæterum puerperas fanum introgredi vetuit, XIV.
ίναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπασῶν μέχρι τεσσα-
ράκοντα ἡμερῶν, ἂν ἄῤῥεν τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας
δὲ ἔταξας τὰς ἡμέρας ὅταν θηλυτοκίους νενόμικεν. εἰσιοῦσαι
μὲν γὰρ μὴ πρὶν τὸν προειρημένον χρόνον θυσίαν,
ὅτι πλεῖστον ἀξίαν οἱ ἱερεῖς τοῖς τὸν θεὸν ἱλασόμενοις.
ἂν δ' ἐπιγνῶσιν μεμοιχευόμενόν τις αὐτῶν τὴν γυναῖ-
κα, κομίζει κριθῆς ἀλήλεσμένης ἐπισάρωνα. καὶ μίαν
αὐτῆς ὄρακα ἐπιβάλλοντας τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱε- B
ρεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα ἄγουσι πρὸς τὴν
ἱερέων ἐπὶ τὰς πύλας, οὗ δὴ στᾶσι τετραμμένην πρὸς τὸν
νεὼν καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελόντες, ὀπισθόφι
μὲν ἐκ τοῦ τραχήλου διφθέρα, κελεύει δὲ
ὀμόσαι μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ἐὰν δ' ὀμόσασα τὸ
ἐπαρθὲν, ἐξελὼν σκέλος ἐξάρθρου ἡμέας, καὶ τὴν γα-
στέρα πρησθεῖσαν οὕτως διαφθαρῆναι. ἂν δ' ἀνὴρ μὲν
ἐρᾷ καὶ τῆς ἀλλοτρίας τὸ ζηλοτυπίας πρόσπεσῶς ὁ ἀ- C
νὴρ ἀκρίτου ὑπονοίαν ἔλῃ κεκινημένην, μιᾶνὶ δεκά-
τῳ γενέσθαι παιδίον ἄῤῥεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων τελευ-
τησάντων τὴν διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα, εἰς φιά-
λην σκάψας πρόσκομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς ἔτι πρόσ-
χουν, καὶ καταπίσας, σκπεῖν δίδωσιν. ἤδη δὲ ἐν μὲν ἀ-
δίκως ἐνεκλήθη, ἐγκύμων τε γένεται καὶ τελεσφορεῖ-
ται τῷ γαστρί. ψευσαμένη δὲ τὸν ἄνδρα ὅτι
τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, μετ' εὐθυμίας D
καταφθίνει τὸν βίον, τό τε σκέλους σκπεῖσα τοῦτο καὶ
τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. καὶ πρὸ μὲν τῶν
θυσιῶν καὶ τῆς ἀγνείας τῆς ἐπ' αὐτῇ, ταῦτα μὲν ὑπὸ
τῶν ἐμφύλων πρόσενέγκαι. νόμους δ' αὐτοῖς τοιούσδε
ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας
ἄδικον τὸ πρὸς τοὺς γάμους ὑβρίζειν τοὺς ἄνδρας, καὶ
ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας
ἐκ γνησίους. καὶ τὸ μίγεσθαι μητράσιν, ὡς κακὸν E
μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι
γαμετῇ, καὶ τῇ θυγατρὶ καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων
γλαυκῶν, ὡς ἐκφαυλον ἔχον τὸν ἀδικίαν, μεμίσηκεν.
τοὺλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύ-
σιν ἀπορίαζειν. μηδὲ κτείνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν.
μὴ δὲ τῶν πρὸς τὰ ἄῤῥενα μίξιν τιμῶν, ἀλλὰ τὸν ἐπ' αὐ-
τοῖς ὠφὰν ἡδονὴν ἠρωμένους ἐζημίωσεν. καὶ δὲ τὰ εἰς F
ταῦτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τὸν τιμωρίαν. τὰ
δ' ἱερέων καὶ διπλασίονα τὴν ἀγνείαν ἐπέθηκε. τούτων
γὰρ αὐτοῖς ἴσως τοῖς ἄλλοις ἔδοξε, καὶ πρόσθεν γαμεῖν
τοὺς ἑταιρικὰς σκώλυσε. μήτε δούλην μήτ' αἰχμά-
λωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τοὺς ἐκ παιδικῆς
ἡλικίας, καὶ δὲ πανδοκεύειν πεπορισμένους τὸν βίον, μήτε τοὺς
τῶν πρόσθεν ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς δηποτοῦν αἰτίαις ἀπολε-
λαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μέν τοι, οὐδὲ τεθνηκότος
ἀνδρὸς ἡξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱε-
ρεῦσι συγχωρῶν. μόνῳ δ' αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρ-
θένον, καὶ τοῦτο φυλάττειν. ὅθεν οὐδὲ νεκρῷ πρόσεσ-
τιν ἐρχιερεύς, τί λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελ- G
φοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν πρόσεισιν μετ-
ὰ σπουδῆς ἀφελεῖς δὲ εἶναι πᾶσιν ἀφέλειαν. τὸν δ' μὴ ὁλό-
κληρον τῶν ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς σκέλος τε
καὶ γῆς. ἀναβαίνειν δὲ οὐ τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι τε πυλῶν σκώλυσε. μὴ μόνον δὲ πρὸς τὰς ἱε-
ρουργίας καθαρεύειν εἶναι, ἀπουδαίζειν δὲ καὶ πρὸς
τὸν αὐτῶν διαιταν εἰς τοῦτο ἄμεμπτον εἶναι.

Cæterum puerperas fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse usque in quadragesimum diem, si fœtus sit masculus: quod si fœmina sit, duplum ejus temporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim sacerdotibus cedunt. Qvod si quis adulterii suspicionem de *Num. 5.* uxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliqvum est, sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis sacerdotum statuit mulierem ad portam, qvæ est obversa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei jusjurandum cum imprecatione, ut si pudicitiam læsisset, luxato crure dextro & ventre disrupto, misere moriatur: sin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculum pariat. peracto juramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano pulvere humi collecto, atque in poculum aspersо, ebibendum porrigit. mulier vero si injuste est delata, prægnans facta mature & feliciter enititur. qvod si & conjugalem fidem & Deum jurisjurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute invadente. Hæc sunt, quæ Moyses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales: Adulterium in universum prohibuit, ratus conjugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia servetur, & reipublicæ quoque interesse, ut liberi legitimi proveniant. Item incestum cum matre, aut noverca, *Exod. 22.* cum amita aut matertera, cum sorore nuruve, *Deut. 17.* omnesque tales coitus ut nefarios damnavit. ve- *Levit. 18.* tuit & cum muliere menstruum fluxum patien- *20. 21. 29.* te congredi & cum brutis: damnavit etiam eos, *Levit. 21.* qui ex formosis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contra fecisset, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solum prædictis legibus, sicut reliquos, teneri jussit, sed etiam non quamvis fœminam in conjugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non servam aut captivam, neque cauponariam aut stabulariam, neqve à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici vero ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eamque servare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, cum tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem jubentur simplices esse, omnique fuco carere. Quicunque è sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem præstare,

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo utuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omniqve vitio carentes. Hæc ſunt, quæ Moyſes jam tunc vitæ ſuæ tempore obſervanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactosque aratro & plantatione eſſe juſſit, quemadmodum jam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ vero per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui uſus juſſit, & neque indigenam neque advenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemque obſervari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocaturque Hebræis quinquageſimus quisque annus Jobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſervi manumittuntur, qui contribules cum eſſent, legem aliquam violaverint, & ſupplicii vice in ſervitutem vindicati fuerint. Agri qvoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum: Inſtante Jobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conveniunt venditor agri & emptor, computatisque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus majores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quod ſi expenſæ majores fuerint, hoc, quod deeſt, recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin utraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos revertitur. idem jus eſt in domos, quæ in vicis non munitis venduntur: diverſum vero de illis, quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim, ante annum elapſum reddita pecunia, domum recipere: quod ſi integer annus interim abiverit, emptori poſſeſſionis jus confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxque literis mandatas ad poſteros etiam obſervandas transmiſit.

Levit. 25.

CAP. XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. *Num. 1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum advertit, de bellis futuris jam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum, excepta Levitica: ejusque cura principibus demandata, numerum eorum, qui militari ætate eſſent, ad ſe referri jubet. Levitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcenta millia eorum, qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo uſque quinquageſimum, & ſuper hunc numerum trecenta millia ſexcenta & quinquaginta. Pro Levi autem allegit inter autores tribuum Manaſſen Joſephi filium, & Ephræmen pro Joſepho. Hos enim Jacobus in adoptionem a Joſepho impetraverat, ſicut ſupra diximus. Compacto igitur tabernaculo, in medium caſtrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter qvas viæ intercedebant.

Num. 2. 3. 4.

καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φοροῦντες, ἄμωμοί τε εἶναι καὶ πρὸς πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ μὴ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτοῦ γνώμενα μωυσῆς παρέδωκε. τῶν δ' αὖθις καὶ περὶ ὅπλων τῆς ἐρημίας διαιτωμένων, προενόησεν, ὡς ὅπως ἐπιόντων τὴν χαναναίαν λαβόντες πάντα πωλῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, ἀπό τε δεκάτου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτὸς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τοῦ ὑπὸ τῶν ἔργων πονεῖσθαι ἀνάπαυσιν. ὅτι τῶν αὐτομάτως ἀναδοθέντων ὑπὸ τῆς γῆς, κοινοὺς εἶναι πᾶς θέλουσι τοῦ χρῄζειν, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. πρὸ δὲ τούτου μὲν ἑβδόμου ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μὲν ἔσχεν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλαῖον. ἐν ᾧ εἴτε χρεῶν τῶν δανείων ὑπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ἔντας ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς τι τῶν νομίμων, τῷ σχήματι τῆς δουλείας σκολάσει μάνατον οὐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὴ καὶ τοὺς ἀγροὺς πᾶς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπότας τὸ πρότερον. ἐνιαύτου δ' ἰωβήλου ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, σημαίνοντας ὅτι ἀποδόμενοι τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος. καὶ λογισάμενοι τοὺς καρπούς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνασμένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, προσδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. εἰ δ' ἀναλώματος, ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ δ λεῖπον κατεβάλλων τὸ ἐκνεύμενον, ἐξίσασθαι τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι πᾶς καὶ πρότερον νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τὰς κατὰ κώμας πεφραγμένας. πρὸ γὰρ τῶν ἐν τῇ πόλει πεφραγμένων, ἐγνώκει ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ δ πλειωθείη τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλλει τὸ δεκαπλάσιον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλήρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαίως τοῦ κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην μωυσῆς τοῦ διάταξιν τῶν νόμων, ὁδ' ὑπὸ τὸ σύνταγμα καθιδρύκει τοῦ γραφάν, ἐξέμαθε παρὰ θεοῦ, καὶ πᾶς ἑβραίοις γεγραμμένην παραδίδωσιν.

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν δ' γράτο τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τὰ πολεμικῶν ἤδη κατὰ νοῦν ἔχων ἀπάντων. προστάσσει γὰρ πᾶς φυλάρχοις τοῦ τῆς λιβίδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν σκοπεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱερεῖς γὰρ ἦσαν οἱ λεύιται καὶ παντὸς ἀτελεῖς. γνωρίμης δὲ τῆς ἐξετάσεως αἱρεθησομένους ἑξήκοντα τῶν ὁπλιτεύειν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, ἐ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα, ἀντὶ δὲ λεβὶ, καταλέξειν εἰς τοὺς φυλάρχους, μανασσῆ τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμην ἀντὶ ἰωσήπου. δέησις γὰρ αὐτῇ ἰακὼβ πρὸς ἰώσηπον, ποιητὰς αὐτῷ φυλαρχεῖν τοὺς παῖδας ὡς καὶ πρόσθεν. πηγνυμένης γὰρ τοῦ σκηνῆς, μέσην ἀπελάμβανον τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην πλαισιουμένων, ὁδοὶ διὰ μέσων ἐτίθεντο. καὶ

καὶ κάπηλοι ἀγοράς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν A Forum quoq; rerum venalium est propositum,
ταῖς ἰδίαις θήκαις. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἀπάσης ἐν τοῖς & merces suo quæque loco dispositæ: aderant-
ἐργαστηρίοις ἦσαν. οὐδενί τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μεστουμένῃ que opifices omnium artium in suis officinis, ut
καὶ διοδευομένῃ ἐφάνη. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, πρῶτοι plane civitas videretur, huc atq; illuc commeantes. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Levitæ. Eorum (nã & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum à nativitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super tabernaculum perseverabat, tanti sper, velut præsente Deo, castra eodem loco manebant: quoties vero se alio movebat, tum etiam ipsi migrabant. Invenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem: Canna erat tibia paulo crassior, longitudine paulo minus cubitali, cujus os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebatque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum una plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excibantur: utrisque vero clangentibus universus populus convocabatur. Quoties vero tabernaculum moveretur, hic modus servabatur: Primo signo canente, qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo vero, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex pone sequentes. Levitæ vero tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis movebatur & ad quartum septentrionalis. His buccinis utebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quam cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore, quo in libertatem vindicati Ægyptiorum dominationem effugerant.

Num. 9.

Num. 10.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditionum pœna.

XVI. NON multo post à Sina monte castra moventur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum, qui dicitur Iseremoth: ubi denuo populus seditionibus agitari cœpit, & laboriosæ peregrinationis culpam in Moysem conferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solum ejus ubertate carere, verum etiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoque aliquo casu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa convitia, quæ in virum optime meritum passim jactabantur. exortus est interim unus è populo, qui admonitos præteritorum Moysis beneficiorum bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem divinam frustra requisituros. Vulgus autem, his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, jubet æquo animo esse, pollicendo, se, quamvis gravibus contumeliis immerito petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in unũ tantum diem, sed in plures etiam. Illis vero credere nolentibus, quodã etiam rogante, unde tot hominum millibus providere posset:

Num. 11.

καὶ κόσμῳ ἰδίῳ ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν
ταῖς ἰδίαις θήκαις. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἀπάσης ἐν τοῖς
ἐργαστηρίοις ἦσαν. οὐδενί τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μεστουμένῃ
καὶ διοδευομένῃ ἐφάνη. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, πρῶτοι
μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔστεπα δὲ οἱ λοιπὸς πάντες ἀπὸ
τῆς φυλῆς, ἐξ ἧς ἦσαν καὶ αὐτοί, ἕως μὲν ἀρτίως ἐν
τῇ τρισκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἀφ' ὁρμῶμεν, δυσμενῶς μὲν καὶ τρα-
χέως πως ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἀγόμενοι. καὶ ἐξ ἴσου
μὲν ἀπὸ τῶν σκηνῶν στρατεύουσιν ἑξῆς ἀπὸ τῶν φυλῶν,
μετὰ πάσης ὡς ἐπὶ δημοσίων ἐδόκει δ' ἐκ τῆς τρο-
πομένης ἢ πάσης, μεταναστάσθαι. εὗρε δὲ Βυκάνης τρό-
πον ἕτερον ποιησάμενος. ἔστι δὲ σύριγξ μικρὸν
ἔχει πλατῶν ὀλίγῳ λεῖπον. στενὴ δ' ἐστὶ σύριγξ αὐλὸς
βραχὺ πλατύτερος. παρέχουσι δ' εὐρύθμως δέκα τὸν
ἀριθμὸν, πρὸς ἀποδοχὴν πνεύματος, εἰς ἰσάριθμα
τοῖς σάλπιγξι φθόγγων πλῆθος. σάλπιγξ πέλεται σύριγξ
μακρὰ τῷ εὖρος ἐλάττων γλῶσσαν. γίνου δ' ἢ δύο. καὶ τῇ μὲν
ἑτέρᾳ, πρὸς τὰ συγκέλευσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τὸ
πλῆθος πρὸς τοὺς ἐκκλησίους. καὶ μίαν μὲν ἀποσημαι-
νόντων τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν, ὅταν λομένους περὶ τ
κοινῶν. ἀμφοτέρους δ' σωπᾶν τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκη-
νῆς μετακινουμένης πρῶτα ἐγίνετο. ἀποσημαναντος γὰρ τὸ
πρῶτον, οἱ πρὸς τοὺς ἀνατολὰς ἐσκηνωκότες ἀνίσανται. ἕως τ δεύτεραν, οἱ πρὸς τ νότον αὐτῆς καθεζώ-
μενοι, ἐν ᾗ σκηνὴ κινουμένη, μέση τῶν προϊόντων ἐξ φυ-
λῶν ἐκομίζετο, καὶ τῶν ἑπομένων ἑξ. λάβρᾳ δ' πρὸ
τῶν σκηνῶν πάντες ἦσαν. τρίτον δὲ σημαίνοντος, τὸ
μὲν λοιπὸ πτερὰ μερῶν τῶν ἐσκηνωκότων μέρος σκινεῖ-
ται, καὶ τὰ πρῶτον τὸ κατὰ βορρᾶν. τοῖς δὲ Βυκάναις ἐχρῶντο
καὶ ἐν ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς τὰς προσαγομένας θύειν
τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις ἔτ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις.
ἐν δὲ τούτῳ πρῶτον μὲν τ ἀναχώρησιν τ ἐξ Αἰγύπτου, τ πά-
σχα λεγομένην ἐορτὴν τ ἐρήμου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κατὰ μωυσέως διὰ δίψαν καὶ τῶν στασιασάντων κόλασις.

Καὶ βραχὺ Δεκλιτῶν, ἀπανίσταται τοῦ σινᾶ ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμείβουσι περὶ ὧν δηλώσομεν, εἰς τι χωρίον εἰσερημίᾳ λεγόμενον πυρίλαι. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὴν μωυσέως ἀπαθῆ τ τε κατ' τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπονημένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς στέρουσιν ἀπανισθῶν, τῶν μὲν ἀπολέσειαν. ἀντὶ δὲ ἧς κατέχετο παρέξειν ἐδαιμονίας, ἐν ταύτῃ ἀλλοπρόσαλον πελασγωρίαν, ὕδατος μὲν ἀπανίζοντες. εἰ καὶ τῶν μάννων ἐπιλιπόντων συμβαίη, τίλεον ἀπολεῖσθαι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῄνει, μήτε μωυσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ πρὸς τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκαίνητο, καὶ θαρρεῖν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τ μωυσῆν ἐπέστρεπτο. μωυσῆς δὲ θαρσαλεωτέρων αὐτοὺς ἔτως ἀ-
πηνώτας, ἐπέχετο, καὶ περ αἰχρῶς ἐπ' αὐτῷ ἔ-
τως πεπονημένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν,
οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων
δέ ἐπὶ τούτῳ, καί τινος ἐρομένου πόθεν ἂν τοσαύτης ἐπαρκέσειε μυριάσι τῶν πεφοιτημένων.

A Forum quoq; rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: aderantque opifices omnium artium in suis officinis, ut plane civitas videretur, huc atq; illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Levitæ. Eorum (nã & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum à nativitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super tabernaculum perseverabat, tanti sper, velut præsente Deo, castra eodem loco manebant: quoties vero se alio movebat, tum etiam ipsi migrabant. Invenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem: Canna erat tibia paulo crassior, longitudine paulo minus cubitali, cujus os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebatque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum una plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excibantur: utrisque vero clangentibus universus populus convocabatur. Quoties vero tabernaculum moveretur, hic modus servabatur: Primo signo canente, qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo vero, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex pone sequentes. Levitæ vero tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis movebatur & ad quartum septentrionalis. His buccinis utebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quam cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore, quo in libertatem vindicati Ægyptiorum dominationem effugerant.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditionum pœna.

XVI. NON multo post à Sina monte castra moventur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum, qui dicitur Iseremoth: ubi denuo populus seditionibus agitari cœpit, & laboriosæ peregrinationis culpam in Moysem conferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solum ejus ubertate carere, verum etiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoque aliquo casu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa convitia, quæ in virum optime meritum passim jactabantur. exortus est interim unus è populo, qui admonitos præteritorum Moysis beneficiorum bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem divinam frustra requisituros. Vulgus autem, his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, jubet æquo animo esse, pollicendo, se, quamvis gravibus contumeliis immerito petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in unũ tantum diem, sed in plures etiam. Illis vero credere nolentibus, quodã etiam rogante, unde tot hominum millibus providere posset:

Deus, inquit, & ego, quantumvis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere: idque brevi estis visuri. Vix hæc dixerat, cum tota castra coturnicibus complentur, quas acervatim venabantur. Deus tamen non multo post in Hebræorum insolentiam ac maledicta animadvertit, non paucis è populo defideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocaturque Tabrothaba, quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui, explorata Chananæorum regione, reversi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

XVII. *Numer.* 14. MOyses autem, postea quam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longe à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum advocat. Cumque in mediis constitisset, Duo bona, inquit, Deus nobis dare decrevit, libertatem & felicis terræ possessionem: quorum alterum ex ipsius munificentia jam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeo nulla civitas, nullusve rex nos arcebit, ut ne universa quidem gens, collatis in unum viribus, efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ ubertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos vero in primis concordiæ studere oportet, & Deum adjutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc ubi locutus est, populus, collaudato Moysis consilio, exploratores eligit, duodecim nobilissimos, ex unaquaque tribu unum. qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustraverant, donec ad Amathen urbem & Libanum montem pervenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reversi sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidem pulchritudo, qvorum specimen erat allatum, ubertasque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur à narrantibus difficilem fore ejus acquisitionem, quod flumina superanda essent magna ac profunda, & montes ardui transcendendi, & urbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem vero etiam gigantum progeniem se reperisse ajebant, atque ita exploratores cum omnia majora apud Chananæos inveniissent, quam quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleverunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terram acquirere, soluta concione domum reversi cum uxoribus & liberis lamentabantur, dicentes, Deum verbis tantú multa polliceri, re autem omnino nihil auxilii præstare. rursumq; Moysem incusantes, in eum simul & fratrẽ ejus Aaronem pontificẽ vociferabantur: atq; ita totam noctem inquieti exegerunt, in utrumq; convicia jactando. mane vero ad concionem concurrunt hoc animo, ut, lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptú retro, unde venerant, reverterẽtur.

A ὁ θεὸς, ἔφη, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐδὲν ὑποφευμψόμεθα κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῆτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσῃ. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὰ πρασπέδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠθροίζοντο αὐτοὺς πεζεύοντες. ὁ μέν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετήρχετο τὰς ὕβρεις τὰς εἰς αὐτὸν θρασύνητ@ καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπώνυμίαν ὁ χῶρ@ ἐνομάζετ' ἀπὸ τότε, ὅ ἐστι Μνημεῖα ἐπιθυμίας μνημεῖα.

B

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἱ ἐξιχνεύσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τὸν ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὸν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τῆς χαναναίων ἐρήμης, καὶ χαλεπὸν ἐν διατάξει, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθ@. καὶ κατὰ τὰς, δύο φησὶ κεῖνται@ ἡμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δωρεαὶ ἀγαθαί, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος· τὴν μὲν ἤδη αὐτ@ ἔχετε, τὴν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις καθήμεθα. καὶ κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὑπάρχειν ἀμόνον ἀ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθροισθὲν αὐτῶν ἔθν@. ὥῤῥωσθαι γὰρ οἰόμεθα οὐ πρὸς τὸ ἔργον. ἀ γὰρ ἀμαχητὶ ὥῤῥωχωρήσαμεν ἡμῖν τ' γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν δ' κατασκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τ' ἀρετὴν καταμαθήσονται, καὶ πᾶσαν δύναμιν αὐτῆς. πρὸ γὰ πάντων ὁμονοῶμεν, καὶ τ' θεὸν ὃς ἐστιν ἐπὶ πᾶσιν ἡμῶν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, ἀλλὰ τιμῆς ἔχωμεν. μωυσέως γὰ ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμᾶς ἀμείβεται. καὶ κατασκόπτες αἱρεῖται δώδεκα τ' γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἱ διεξελθόντες ἀπὸ τ' πρὸς αἰγύπτῳ τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ἐπί τε ἀμαθὴν πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρ@. καὶ τὴν τε γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξιχνεύσαντες παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταζητήσαντες τὸ ἔργον. ἐπὶ γὰ καρπὸς ὢν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῇ τε τούτων ὑπερβολῇ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν ἀ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος, φοβοῦντες δ' πάλιν αὐτὸ, τῷ τῆς κτήσεως δυσπόρῳ. ποταμούς τε ἀβάτους λέγοντες ἀδυνάτους τῷ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ βελῶν ὀχυρότητι. ἐνδὲ χερσὶν καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθαμένοι πάντων οἷς μὴ τ' ἔξοδον τ' ἀπ' αἰγύπτ@ ἐνέτυχον, μείζω τὰ καθ' τὴν χαναναίαν, αὐτοὶ τε καταπεπλήγεσαν, καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπῃρῶντο. οἱ δ' ἄπορον ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τ' κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, καὶ ἀλαλυθέντες ἐκ τ' ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ τὸ θεὸ βοηθοῦντ@, λόγῳ δ' μόνῳ ὑπισχνεμένου. καὶ τ' μωυσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ κατεῖδον αὐτὸ, καὶ τὸ ἀδελφὸ ἀαρὼν@ τὸ δ' ἀρχιερέως. καὶ πονηρὰν μὲν καὶ μὴ τ' εἰς τὸς ἄνδρας βλασφημίαν, ἀλαλοῦσι τὴν νύκτα. πρωὶ δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν συντρέχουσι, δι' ἐννοίας ἔχοντες καταλῦσαντες τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, ἐπὶ τὴν αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

C

D

E

F

G

Qvem

τῶν ἢ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυὴ χυ καὶ Φυλῆς ἐ- A Quem eventum metuentes duo è ſpeculatori-
φραιμίτης, καὶ χάλεβος τ ἰεφθα Φυλῆς, Φοβηθέντες. bus, Jeſus Navech filius ex tribu Ephræmitide
χωροῦσιν εἰς μέσους. καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον χαρσεῖν δέο- & Chaleb ex tribu Judæ, procedunt in medium,
μενοι. καὶ μήτε ψεύδολογίαν καταμεῖναι δ θεῦ, μήτε & populum compeſcunt, orantes, ut bona ſpe
πιστεῦσαι τοῖς ἐκ δ μὴ τὰ πλῆθη ταῖς τῶν χαναναίων εἰρη- ſint. neve Deum inſimulent mendacii, temere
κόσι καταπλαγεῖσι μύοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὲρ τιμῆ δ δαιμο- fidem habentes quibuſdam, qui, vanis ſermoni-
νίαν καὶ τ κτῆσιν αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. οὔτε bus de rebus Chananæorum vulgatis, multitu-
γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος, ὅτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς dinem credulam territarent: quin potius eos ſe-
ἀρετὴν ἡτοιμακόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ B querentur, qui illis regionem tam felicem acqui-
ταῦτα δ θεῦ συμπροθυμουμένου καὶ συναγωνιζομένου rendi autores ac duces ſe præberent. neque e-
αὐτῶν τοῖς μύοις οὐν ἔφασαν ὑπὲρ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔ- nim montium magnitudinem, neque amnium
χοντες ἰσχύος, ἡγεμόνι τῷ θεῷ πεπιστευκότες δ profunditatem obſtaturam viris fortiter rem ge-
σθαι ἡμῖν ἑπόμενοι. δ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχεί- rere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in
ρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν δ πλῆθους. μωυσῆς ἢ καὶ acie præliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni ti-
ἀαρὼν, πεσόντες ὑπὲρ τ γῆν, τ θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τ more alacres, Deoque freti, qua vos ducemus
ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τ ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆ- ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare
θος, καὶ καταστήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τ ἀμη- C tumultuantem populum: Moyſes interim & Aa-
χανίας δ παραστάντος αὐτοῖς πάθους ἱκετηρίαν μύλον. ron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non
περὶ δ ἡ νεφέλη, καὶ σῶσα ὑπὸ τ σκηνὴν, ἐσήμανε pro ſua ſalute, ſed ut inſanientem multitudinem
τὴν ὑπὸ φάνειαν δ θεῦ. μωυσῆς ἢ χαρήσας, πέρυσιν ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus &
ὑπὸ τὸ πλῆθος καὶ τ θεὸν ἐδήλη κινηθέντα ὑπὸ τ ὕβρεως inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cum ſubito
αὐτῶν λήθεσθαι τιμωρίαν, ἀλ' ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρ- nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præ-
τημένων, οἵαν ἢ οἱ πατέρες ὑπὲρ νεότητα τοῖς τέκνοις ὑπο- ſentem Deum ſignificat.
φέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ καὶ πρὸς τ Quo viſo, Moyſes animatus infert ſe in tur- XVIII.
μελέτης ὑπὸ αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαυσόμενον, τ θεὸν bam, & ultro pœnam eis à Deo tanta inſolentia
ὑπομένοντα μὲν ὅσοι παθόντες ἐξ αὐτῆς, καὶ πολίκνων ἐρ- provocato minatur, non tamen quantam pecca-
γασιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸ γένοιντο. ὅτι ti enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet pa-
πνεῦμα τῇ τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοὺς terna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſ-
ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους τ ὑποχέσεως ἡγήσαντο ſo, & internecionem populi cum lachrymis de-
αὐτῆ. καὶ διὰ ταύτην τ αἰτίαν, ὅτι ἀπολεῖ μὲν ἅπαντα precanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis
ὅσ' ἐξαφανῆσαι τὸ γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον beneficiis affecti ingrati eſſe pergerent, & quod
ἀνθρώπων ἔχει διὰ τιμῆς. τ μὲν τοι χαναναίων ὁ πα- nunc ſpeculatorum ignavia ſeducti, eorum ver-
ρεξῆ γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τ ἀπ' αὐτ δαιμονίαν. ἀ- bis plus veritatis ineſſe putarent, quam ſuis pro-
νεσιν ἢ πιθανὴν καὶ ἀπολιδας ὑπὲρ τ ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσ- E miſſionibus. quamobrem non deleturum qui-
σαράκοντα καθιεῶναι, τ ἀθεμιτοποιίας παῦλαν ταύτην dem totum illud, quod cæteris mortalibus omni-
ἐπινοοῦντας. παῖδι μὲν τοι τοῖς ἡμετέροις ἀδιάδωσιν τ bus prætuliſſet: attamen terram Chananæam e-
γῆν ὑπέχετο. κἀκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ jusque ubertatem illis non conceſſurum, ſed ſine
ἀκρασίας ἐφθονήσατε μεταχεῖν, πιθανὴ δεσπότας. ταῦ- lare & ſine urbe in deſerto quadraginta annis
τα ἢ μωυσέως καὶ τ δ θεῦ γνώμαν διαλεχθέντος, ὑπ erraturos, quo peccati pœnas exſolvant. Liberis
λυπῆ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐχρῆτο. καὶ τ μωυσῆν παρε- tamen eorum terram illam daturum, eosq; com-
κάλει καταλλάκτην αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τ θεὸν, καὶ τῆς modorum, quibus patres ſe per intemperantiam
ἁμαρτίας τῆς κ τ ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις F indignos redderent, dominos eſſe conſtitutu-
αὐτοῖς φράξειν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτην rum. His denunciationibus vulgus attonitum,
πεῖραν πρόσεσθαι. μὴ γὰρ κ κενόφρονα πρᾶγμα θῆναι totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſemque obſe-
τ θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τ πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ crabant, ut deprecaretur Deum, quo reconcilia-
γνώμην καταψηφισάμενον αὐτῶν. οὐ δεῖ ἢ ἀπιστεῖν εἰ tus, peccatisque condonatis, urbes hoſtiles eis
μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὤν, τοσούτους μυριάδας ὀργιζομένους traderet. Ille vero negabat Deum laturum tali-
ἐπραΰνε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς bus ſe tentari precibus. Non enim temere aut
αὐτῷ συμπαρὼν, ἡδάδ τοῖς λόγοις αὐτ τὸ πλῆθος humano more ad hanc indignationem eſſe com-
παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις ἀκούσαντες, ἀσύμ- G motum, ſed juſtam hanc ſententiam protuliſſe.
φορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν. ὅσ δ συμφο- Non eſt autem incredibile Moyſem unicum vi-
ρᾶς ἔπεισεν. θαυμαστὸς ἢ τῆς ἀρετ ὁ ἀνὴρ, καὶ τ ἰδί- rum innumera pene hominum millia concitata
ᾳ θ τ ὑπ' δ πιστεύεσθαι πρὸς ὧν ἂν ἔπαινεν, ἃ παρ' ἐν ſedaviſſe, quandoquidem Deus illi præſens pla-
ἐγχρόνου ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ νῦν ἔστιν οὐδεὶς ἐ- cabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe jam ſuo
βραίων ὃς οὐχὶ καὶ παρόντ αὐτ καὶ κολάσοντος malo expertam, conducibilius eſſe non repugna-
ἂν σκαιωρήσῃ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτ νομοθετηθεῖ- re divinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille
σι καὶ λαθὼν δύναιτο. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem
τεκμήρια, τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτ δυνάμεως ἔστιν, virtutem, tum ob fidem non tantum à ſeculi
ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetra-

tam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin, etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem revereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Autoritatis ejus pluſquam humanæ argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

quod qui dam ex regionibus ultra Euphratem A ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ἐπέκεινα Εὐφράτου, μέλιττῶν ὁδὸν τε-
sitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium σάρων ἐλθόντες ἕνεκα τιμῆς τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ μὴ πολλῶν
iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſa- κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῆς
crificioque peracto, non potuerunt tamen par- ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορευκότος, ὅτι τινὲς
tem aliquam de victima conſequi, exiſtente ali- τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδὲ ἐκ τῶν πατρίων ἡμῖν αὐτοῖς
qua cauſa, cur per leges noſtras id minus liceret. τοῖς συντυχόντας. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ ἡμίεργοι
Et quidam ne ſacro quidem facto, alii ſemiper- τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐχθοῦ
fecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum qui- εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούσαν-
dem adire permiſſi, re infecta rediverunt, ma- B τὸς μωυσέως προστάγμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τι παρὰ τὴν
lentes Moyſis legibus quam ſuo propoſito obſe- βούλησιν τοῦ ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα
qui: idque nemine redarguente, niſi propria περὶ τούτων αὐτοὺς, οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνει-
conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de δὸς ὑφορώμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία θεοῦ δοκοῦσα
hoc viro opinio, ut major homine habeatur, qui τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζε-
leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe cre- σθαι, οὐ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων μικρὸν ἔμπρο-
ditur. Nuper etiam non longè ante Judaicum σθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου ὄντος περὶ
bellum principatu Claudii, pontificatum apud ἡμῶν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τοῦ χώραν ἡμῶν κα-
nos Iſmaele obtinente, cum tam valida fames re- C ταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν σί-
gionem noſtram premeret, ut aſſaron quatuor σαρῶνα, κομισθέντος ἀλλοθέν τε καὶ τοῦ ἑορτοῦ τῶν ἀζύ-
drachmis veniret, & in feſtivitate azymorum, μων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' οὗτοι σικελοὶ
allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni μυρίοι εἰσὶν εἷς καὶ τριάκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς)
Siculi triginta & unus, Attici vero quadraginta οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κρύφα ἐν φαγεῖν, τοσαύτης
& unus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt mi- δυσερίας τὴν χώραν κατασχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τοῦ
cam unam inde comedere, tanta egeſtate pre- ὀργὴν, ἣν καὶ ὅτι ἀνεξέλεγκτος εἰς τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμα-
mente, legem tantum & iram divinam veritus, σιν ἔχει. ὥστε οὐ δεῖ θαυμάζειν τοῖς τότε πε-
quæ in occulta etiam peccata graviter animad- πραγμένοις, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα
vertere ſolet. Quare non eſt, cur aliquis mire- D τοῦ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε
tur, quæ illo tempore ſunt geſta: quandoquidem καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν
etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam ἡμῖν ὁ καταγεγραμμένος ἐστὶ θεὸς, διὰ μωυσέως καὶ τῆς
vim & autoritatem obtinent, ut vel inimici no- ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων εἰς αὖθις ἐπὶ
ſtri fateantur, quod talem vivendi rationem De- δοκεῖ διαλήψομαι.
us per Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque,
ut videbitur, ſentiat.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων ἄγνοια τῆς μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧτται. Κεφ. α.
Κορὲ κορέ καὶ ὁ τούτου ὄχλος μωυσεῖ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν περὶ τῆς ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάντες διεφθάρησαν κατὰ βέλησιν τοῦ θεοῦ, τοῦ δ' ἱερωσύνῃ εὐαρεστοῦντος ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ ἐκγόνοις αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις [illegible] ἐρήμῳ ἔτεσι δυοῖν δεοῖσι τεσσαράκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν ὁ βασιλεὺς τῶν ἀμορραίων βασιλεὺς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκληρούχησεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμίσει τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλαὰμ τοῦ μάντεως. Κεφ. ϛ.
Ὡς τοὺς μαδιηνίτας ἑβραῖοι στρατευσάμενοι, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HAEC IN QVARTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Hebræorum, inscio Moyse, cum Chananæis pugna & cædes. Cap. I.
Seditio per Corem adversus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. Cap. II.
Quomodo, seditionis concitatoribus divina ultione extinctis, sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. Cap. III.
Qua Hebræis in deserto per annos duos de quadraginta obvenerunt. Cap. IV.
Quomodo Moyses devicit Sechonem & Ogem Amoræorum reges, delevitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. Cap. V.
De Balamo vate. Cap. VI.
De victoria Hebræorum adversus Madianitas. Cap. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM
LIBER QVARTUS.

CAP. I.

Hebræorum, instio Moyse, cum Chananæis pugna & clades.

I. *Num. 14.* HEbræos autē, duram vitā in deserto agentes, & multis miseriis affictos, nihil pejus habuit, quam qvod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec jam amplius Moysen audire volebant, quiescere jubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabantque eum, quasi hoc tantum agentem, ut in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreverunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quam quod in ejus tutela jam inde à majoribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc qvoque, si rem strenue gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium adversus eas gentes, etiam si Moyses Deum abipsis alienare conetur: omnimoqve expedire sibi, ut arbitratu suo potius rem gerant, quam pro excussa Ægyptiorum servitute Moysis tyrannidem suscipiant, ejusque libidini seducti pareant, jactantis divina colloquia, quibus, ut Deo præ cæteris carus, de rebus gerendis præmoneatur: quasi vero non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, ut unus singulari gratia præscientiam futurorum divinitus habere debeat. Prudentium esse, ut, contempta unius hominis arrogantia, Deo potius promissori credentes, ad acquirendā eam regionem se expediant, neq; diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia, quam loca deserta graviorem in dies reddant, &, ductore Deo, manus cū Chananæis quamprimum conferendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neq; feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον α'.

Ἑβραίων δίκαι τ μωυσέως γνώμης. μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧτα.

ΕΒΡΑΙΟΙΣ δ' ὁ κῦ τλῳ ἐρημίαν βίον ἀπόνως καὶ χαλεπὸς ὤν, ἐπῆν, καὶ πολύοντις τ θεὸν τῶν χαναναίων πείρων λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἤξίουν τῆς μωυσέως πειθαρχοῦντες λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ καὶ δίκαι παρ' ἐκείνῳ πεθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῶν πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτ', καὶ πραγματεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπένοουν, ἐν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν γ' τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν οὐχὶ μωυσῆ χαριζόμενον ἀπεκουρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν ἕ ἔθνεσι διὰ τοὺς πεφυκότας ὧν ἐπετρέπευσε. καὶ διὰ τλῳ αὐτῶν ἀρετὴν, πότερόν τε ὠφελήσειν τλῳ ἐλευθερίαν καὶ νῦν βουλόμενος πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἶναι τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸν θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τῆς παρ' αἰγυπτίων ἐξελεύθεροι ὕβρεως, μωυσέως τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν πρὸς ἕ τούτῳ βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τῷ θείῳ αὐτῷ πεφθεγλοῖ πρὸ τῶν ἡμετέρων κ' ἕ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν, ὡς οὐχ ἁπάντων ὁμοίως τῆς ἀβραὰμ γενεᾶς ὄντων, ἀλλ' αἴτιον ἕνα ὑπὸν ὑ θεοῦ παρεχηκότ, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτ μανθάνοντα. δόξειν τε σωφρονεῖν εἶναι εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτ καταγνόντες, καὶ τ θεῷ πιστεύσαντες κτήσεσθαι γλεῦκος αὐτοῖς ὑποσχόμενον θελήσουσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ διὰ τλῳ αἰτίαν ταύτλου ἐπ' ὀνόματι ὑ θεῦ κωλύοντι πεφυκέναι. τ δ' ἐρημίαν σφῶν λογιζόμενοι, ᾗ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τλῳ πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν πεφυκόμενοι κρατήσειν, ἀλλ' οὐχὶ τλῳ διὰ νομοθέτ συνεργίαν πεπιστευκότες. ὡς οὖν ταῦτ' ἄρεσεν αὐτοῖς ἔχειν ἐκείνην, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον, οἱ μὲν οὐ κατα-

παντελῶς αὐτῶν τὴν ἔφοδον, οὐδὲ τὴν πολὴν, ἡνιοχεύοντας αὐτοὺς ἐδέξαντο. τῶν γὰρ Ἑβραίων ἀποθνήσκει τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς Φάλαγγος αὐτῶν διαλυθέντος ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ πολὺ παρ' ἐλπίδας δυσυχήσαν πᾶσιν ἀνθρώποις, οὐδὲν ἐπιχρηστὸν προσεδόκα, λογιζόμενον ἐπὶ καὶ τούτοις ἐκ μείζονος θεοῦ πάθοιεν, προεξορμήσαντων ἀπὸ τοῦ πολεμίου τῆς ἐκείνου δίκα βουλήσεως. μᾶλλον γὰρ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ἐπὶ τοῖς ἤδη καταπεπληγότας, φοβούμενος μὴ θαρσήσαντες ἐπὶ τῇ νίκῃ ἀπολέμιοι, καὶ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοι, ἔφη δεῖν τῷ στρατιὰν ἀπαραγεῖν πρόρριζον τῶν Χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. ἐκ τοῦ πολήθους ἀπιτρέψαντες αὐτὴ πάλιν ἐκείνῳ, σωθῆναι γὰρ δίκα τῆς αὐτοῦ προνοίας οὐ δυνησόμενον ἐρρωσθαι τοῖς πραγμασιν, ἀπαστας τὸ στράτευμα, προσῆλθεν εἰς τὸν ἔρημον, ἐνταῦθα πολλῶν ἡσυχάσειν αὐτοὺς, καὶ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ τοῦ θεοῦ τὸν εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατιώταις, καὶ μάλιστα τοῖς κακοπραγίαις δυσκρασίας εἰσὶ καὶ δυσπαθέσι, τοῦτο καὶ τοῖς Ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ ἀλλ' ὁ πολὺς ὡς ἂν μηδὲν ἐν ἀγαθοῖς ὑποστάντες τοῖς κρείττοσι, τὰ μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐξημεριώθησαν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα· ὥστε οὐδ' αὐτοὺς δίκαν ἔσεσθαι μόνῳ, οὔτε παρ' Ἕλλησιν οὔτε παρὰ βαρβάροις ἠκουσμένων, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπαντες ὑπολείποντο κινδυνεύοντες, ἔσωσε μωυσῆς, οὐ μηχαναῖς, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπολωλέναι. οὐδὲ ὁ θεὸς ἠμέλησε δὲ μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν τῶν δεινῶν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξοργισθέντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀναγνωσμένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τὴν τε οὖν σωτηρίαν καὶ ὅσα μὴ παύσην μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

Κεφάλαιον β'.

Στάσις κορέ καὶ δ' θαν λῆθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

Κορῆς Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὴν μωυσέως καὶ ἡσυχίαν, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. καὶ ὁ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτοῦ καὶ συγγενής. ἀνθρώπους ἐπὶ παντὶ τῇ δόξῃ δικαιότερον αὐτῷ βουλευτέον σκέπτεσθαι μᾶλλον, μὴ χείρονα τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτὸς ὑπερβάλοιτο. παρά τε τοῖς λαοῖς, φυλέτης δ' ἦσαν καὶ μάλιστα θαρρῶν τῇ συγγενείᾳ, παρεῖδεν. δεινὸν εἶναι λέγων μωυσέως δόξαν αὐτῷ ἡρῆσθαι κατασκάσαι, καὶ καταμηνύσας κτήσασθαι παρ' αὐτῷ προφάσει θεοῦ πρόνοιαν, ὧδε τοὺς νόμους μὲν ἀδελφῷ τῷ ἱερωσύνῃ ἀνδρὶ δόξαν, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι πᾶν πλῆθος ἀλλ' αὐτὸ ψηφισαμένῳ. τυράννῳ γὰρ ὄντι καταχαριζόμενον τοῖς πᾶσιν οἷς ἂν θελήσῃ, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν βιάζεσθαι τότε λεληθότας ἐξυβρίζειν, A neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis dejecit pejora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quod non expectato oraculo, ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum B hostem victoria recenti elatum, veritus, ne præsenti successu non contentus majora moliretur, decrevit copias retro in desertum reducere. Cumque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus, nihil absque ipsius consilio prospere cessurum, motis castris, itum est in desertum hoc animo, ut non prius C contra Chananæos pugnam capesserent, quam signo divinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti usu venit, maxime rebus adversis, ut difficiles se moderatoribus præbeant, ita Judæis etiam idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur. tanto magis in egestate ac infortunio tam in se invicem quam in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum jam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ injuriæ, quod minimum abfuit, quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abjecit, sed, tametsi contumelios os non solum erga legis latorem, verum etiam in mandata divina per Moysem accepta, liberavit tamen è pernicios issima seditione, cujus absque sua providentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata, Moyses rem administraverit, nunc dicemus, causa ejus primum exposita.

CAP. II.

Seditio per Corem adversus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

COres, vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac invidenter id ferebat. Cum enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat, se illi posthaberi, & divitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multaque in illum apud contribules Levitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutiu ferendam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cujusdam divinitatis cum aliorum injuria suæ tantum gloriæ studere: & nuper præter jus & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates, quasi tyrannide arrepta, pro libidine distribuere. Gravem hanc esse injuriam, quod ita latenter se in dominationem insinuet, ut priusquam sentiri possit, populi libertas opprima- II. *Num.* 16.

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui vero bonis artibus eo pervenire desperent, à vi quidem abstinere, ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malitiosis ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes evadant. Quam enim rationem Moysem afferre posse, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit. Si enim ex Levitica tribu alicui honor is ex divina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem. qvod si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo jure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, divitiis juxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, revera hoc tantum agens, ut, concitato populo, pontificatum invaderet. Nec diu se intra unam tribum hæ criminationes continuerunt, verum sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis jam castris pervagabatur: breviqve eo res devenit, ut ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, ut sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, ut ad lapides conclamaretur: concurrebatque incondita multitudo in concionem, ubi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è servitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis elector, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem provecturum, non eum, qui multis esset merito posthabendus: vel si Aaroni eum dare decrevisset, populi suffragio potius quam fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem, qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum, nequaquam expavit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei perveniisse ad sacerdotium non sua gratia, prodiit in concionem: & qvoniam non erat imperitus artium, quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus quivis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imo ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis divitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior: Tu enim ampliores, quam uterq; nostrum, facultates possides: neque quia nobilior. Commune enim universis genus nobis Deus voluit, cujus eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus, quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim jus & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cum nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quam illi bene velim.

ὅτι μὴ μόνον ἀκούσας μὴ ἢ σωιέντας τῆς Ῥηβελλῆς τλὸ ἰσχὺ ἀφαιρεῖται. ὅς τις γὰ αὐτὼ σωίοιδεν ὄντι λαβεῖν ἀξίω, τοῦδε τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θρασυόμενον. οἷς ἢ ἄπορον ἐκ ἔ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαν μὲν ἀγαθοὶ βελόμενοι δοκεῖν οὐ τοσοφέρουσι, τέχνη δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατί. συμφέρειν δὲ τῇ πλήθῃ τοὺς τοιούτους ἐπὶ λανθάνειν ὀλομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὰς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰ ἢ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενον μωυσῆς, ἀαρῶνι καὶ τοῖς ὑέσιν αὐτὸ τλὸ ἱεροσωίλιον παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰ τῆς λευίτιδος φυλῆς τλὸ τιμλὸ ὁ θεὸς τινὶ τοδαχεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερον τυγχάνω. ἡμῶν μὲν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, ἐκ τοῦτος ἂν ἡ ῥουβήλου τλὸ τιμλὸ ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιαράμ καὶ φαλαοῦς. πρεσβύτατοι γὰ οὗτοι τῶν ταύτλο τλῶ φυλλῶ νεμομένων, καὶ δυνατὶ χρημάτων τοιουσίᾳ. ἐβούλετο μὲν ἐωὶ ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, ὡ κοινὰ τοφρονεῖσθαι δοκεῖν. ἔργῳ ἢ εἰς ἑαυτὸν ἐπραγματεύετο τλὸ τοδαχὼ ὡ πλήθους τιμλὸ μεταξῦναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὀλίγον ἐπαίας τοὺς φυλέτας ἔλεγε. τοτὲ δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον ὡ λόγου, καὶ τῶν ἀκροωμένων τοτὲ μὲν θερμῶν ταῖς κατ' ἀαρῶνα διαβολαῖς, ἀναπιμπλάτο πάντων ἁπάντας ὁ θρασὺς. ἦσαν δὲ οἱ συμπραγμένοι τῷ κορῆ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῶν πρώτων ἄνδρες, οὐδὲν ὀλίγον ἀφελεῖσθαι τλὸ ἱεροσωίλιον τὸν μωυσέως ἀδελφόν, καὶ ὅταν αὐτὸν ἀτιμοῦν. ἀνηρέθησο ἢ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν μωυσῆν ὡρμηκέσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μὴ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ τοτὲ τῆς σκιλῆς ὡ θεοῦ πάντες ἐδόκουν διώκειν τὸν τύραννον ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶ δουλείας ἀπαλλάξαι τὸ πλῆθος, τῇ ὡ θεοῦ τοφάσει βίαια τοσαγματα κελεύοντος. τὸν γὰ θεὸν ὑπὲρ αὐτὸς λῶ ὁ τὸν ἱεροσόλυμον ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τιμλὸ ἀδάγειν, ἐχὶ τοὺς πολλῶν ἀναισθεστέρους ταύτλο φέροντα τοφυσίαμα. κρίνονταί τε ἀδαχεῖν ἀαρῶνι ταύτλο, ἐπὶ τῷ πλήθει πιστευθῆναι τλὸ δόσιν ἀλλ' ὀκ ἐπὶ τἀδελφῷ καταλιπεῖν. μωυσῆς ἢ τλῶ κορίᾳ διαβολὴν ὀκ πολλὰ τοησάμενος, καὶ τὸν λαὸν ὑπεροχυμένον ἰδών, ὀκ ἐδέισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς ἐκ τῶν πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς ἢ τλῶ ὡ θεὸ τοσαίρεσιν τῆς ἱεροσωίλης τυχεῖν, ἀλλ' ὡ ἢ τ' αὐτὸ χάριν, ἦκεν εἰς τ' ἐκκλησίαν. καὶ τοὺς μὲν τὸ πλῆθος ὠδένα ἐποιήσατο λόγον. τοὺς ἢ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ ἢ ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν ὡ φύσις ἐμοὶ φησιν ὦ κορη, ὦ σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδήλου ἢ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ἢ πάντα τῆς ὁμοίας ὀκ ὀπιστέρω τιμῆς, κἂν ὑστέροσιν ὦν ὑμεῖς ὀκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως τοαρχετε. ἢ νῶ ἀαρῶνι τλῶ ἱεροσωίλῃ ὀκ ἐπειδὴ πλούτῳ τοσέχε. οὐ γὰ ἢ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθη χρημάτων ὑπερβάλλεις. ὡ μὲν ὡδ' ὠφελία κοινὸν γὰ ἡμῖν ὅτ' ἐπίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς τοφπάτερα. ὡδὲ διὰ φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος ἐκετο τοφέρων ἐδώκα τἀδελφῷ. ἢ γὰ εἰ μὴ φροντίζων ὡ θεὸς ἢ τ' νέμων τλῶ τιμὴν ἐχαρίζόμην, ὀκ ἂν ἐμαυτῷ παρεις δοῦναι τοτρέχον ἑτέρῳ συγγνώστερον ἂν ἐμαυτῷ τἀδελφῷ. ἢ τοὺς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ τοὺς ὀκεῖνον διακείμενον. καὶ

καὶ δ' οὔτε σωφρονεῖν ἐᾷ τοὺς κινδύνοις ἑαυτὸν ἐπιστήσαντας, οὔτε τοῖς ἐκ δικαιοσύνης ὠφελουμένοις, ἄλλως τε καὶ παρὰ τούτου δικαιοσύνης χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν, οὔτε θεὸς ἂν ὑπέμεινεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον. οὐ δ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι καὶ πιστοὺς αὐτῷ χαρίζεσθαι. ἀλλ' αὐτὸς ἐπιλέξασθαι τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τοῦτο τὸ αἰτίας ἡμᾶς ἀπολυθέρωσεν. ἐμὲ μὲν ἐξ ἐμοῦ χάριτος λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ κρίσιν θεοῦ, καταστῆσαι αὐτὸν εἰς μέσον ἐπιδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, ἐπὶ τὸ προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτρεπτέον, καὶ δ' νῦν αὐτῷ συγχωρηθέν σοι πρὸ αὐτῆς ἀτιμάσαι, προτιμῶν. τὸ τοῦ χέρος ἔχειν τὸ μὴ φυσιοῦσθαι ὑμᾶς ὁρᾶν, καί τι μὴ τῶν ὑμετέραν γνώμην αὐτὸ πεπλανῆσθαι. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐκ ἠμαρτηνόμηται καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἵνα δὲ καὶ τὸ μὴ προσόδως παρέχοντες ἐκείνου τῶν τιμῶν αὐτὸς. καὶ πάλιν ἀξιοῦσθαι ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τῶν ἀσφάλειαν τῶν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦσθαι ἡμῖν δ' ἅπαντα πάσιν ὁμολογεῖν. κρίνει τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελεῖν, καὶ προεστάναι τῆς εὐσεβείας. ἅπαν δὲ κοινὸν ἐρίεμενον τῆς πίστεως, τῶν ἐξουσίαν δ' τινὶ φθονεῖν παντὶ ἀμελεῖσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν ταύτης καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦτο παραχῆς, παύσασθε. πρὶν δ' ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀνεπιτηδείως κομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἴκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ παρεῖτε. καὶ οὐ δὲ χορῇ, φθαχωρεῖν τῶν κρίσιν τοῦ θεοῦ, τῶν ἐπὶ τούτοις αὐτὸ μόνε ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν πιθεῖ τῷ θεῷ κρείττονα. φθάνει δ' κριθησόμενος οὕτως δεῖ δ' χέρως. ἀνεμένετον δ' οἰμωγὴ καὶ ἀρᾶσθαι προσδέξασθαι συγκριθησόμενον, ἡνίους μὲν ὅτι δ' αὐτῷ. μηδὲν δ' μεμφθῶσι τοῖς φθάσι τῶν ἱερωσυνῶν πεπραγμένοις δυνάμενον. καὶ θυμιάσασθε σωνελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. ἵ θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ ὡς ἂν τῶν θυσίαν ἐθέλει κρίνειν ὁ θεὸς, ὅτ' ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσεται, τῆς ἐπὶ τἀδελφῷ Ἀαρῶνος κεχαρισμένα τῶν τιμῶν αὐτὸ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύεται καὶ τὸ παραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποψίας. ἐπῄνεσαν δ' τῆς εἰρημένοις, καὶ δ' ἦν καὶ ἐδόκει χρηστὰ τῷ λαῷ. πρὸ μὲν οὖν Ἀαλύσει τὸν σύλλογον.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάντες, διεφθάρησαν κατὰ θεῖον δ' θεῦ, τῶν δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

Τῇ δ' ὑστέρᾳ συνῆλθον εἰς τὸν ἐκκλησίαν, πεπραγευόμενοι τὴν θυσίαν, ἐν τῇ δὲ αὐτῆς κρίσει τῶν περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἐκεῖ θορυβεῖσθαι τὸν ἐκκλησίαν, μετεωρίου δ' πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῶν ἐσομένων. καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, ἐὰ μωνοῦς ἐλεγχθεὶς κακουργῶν. τῶν δὲ φρονίμων, εἰ πράγματα ἀπαλλαγέντων ἐπὶ παραπλ. εὐδιάστατο γὰρ, μὴ τ στάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτῆς ὁ κόσμος τ καταστάσεως. ὁ δ' πᾶς ὁμιλος φίλ χαίρων τῶν καταβοᾶν τῶν ἐν τέλει, ἐπὶ πρὸς ὅτι τοιοῦτος, πρὸς δ' τὸ τὴν γνώμην τρέπων ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς πρὸς ἀβίρωμον καὶ δι' ἐμέλου ὑπηρετῆς, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα,

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati juris reum facere & hujus facinoris præmium alteri cedere? Verum & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni, aut vos ignorare, qvid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed divina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragiis committere, nullam prærogativam postulans ex eo, qvod hactenus eò sit legitime functus, ut qui, omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis ante jam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, qvod vestrum etiam assensum accedere voluimus, sed qvod ille ultro detulit, salva pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æqvum est, ut qvi semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem judicabit denuo, qvem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit, Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur, quod seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras mane cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu vero Cores, cede Deo, & calculum ejus expecta, neque majorem, quam Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu qvoque inter cæteros hujus honoris competitores judicandus adesto, nec video, cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui jam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. Ubi vero convenerit is, coram toto populo suffitum facitote, & cujus sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, neque ab hac calumnia collatæ per privatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exolvam. His auditis, turba & tumultuari simul, & male suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium ejus collaudavit tanquam è republica futurum: atqve ita concio dimittitur.

CAP. III.

Quomodo, seditionis concitatoribus divina ultione extinctis, sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum.

Postera vero die reditur in concionem, ut sacro facto interessent divino judicio, per quod competitorum certamen erat dirimendum: eratque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad eventus expectationem, qvibusdam Moysen in ordinem redigi cupientibus; qui vero prudentiores erant, seditionum finem exoptantibus, timebant enim, ne actum esset de republica, si ulterius seditio procederet, multitudo quoque natura novarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circumferebatur. Moyses autem, missis ad Dathamum & Abironem viatoribus, *Num. 16.*

jussit, ut ad condictum venirent sacris interfu-
turi. postqvam autem negaverunt se obtempe-
raturos, neque diutius passuros Moysi potenti-
am artibus malis quæsitam in populo augeri: his
renunciatis assumptisque aliquot præstantiori-
bus, non est dedignatus ad contumacem Datha-
mi factionem venire, sequentibus se libenter,
quos jusserat. Tum Dathamus cum suis, audito
Moysen cum primatibus ad se adventare, pro-
gressi cum liberis & uxoribus ante tabernacula,
expectabant, quidnam acturus esset. aderant et-
iam satellites, qui arcerent eum, si quid vi agere
vellet. ille vero jam propior, sublatis in cœlum
manibus, & elata voce, ut à tota multitudine ex-
audiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac
maris, ut qui mihi testis es fide dignissimus, quod
quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui
miseratus res Hebræorum, perpetuus adjutor
mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis
omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: qua-
propter non dedignaberis rei veritatem, atque
istorum ingratitudinem in medium proferre.
Nosti sanè exactè & illa, quæ nativitatem meam
præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc
in illis rebus testimonio tuo me subleva, quas
isti cum non ignorent, male suspicari ta-
men non verentur. Ego cum vitam agerem
quietam, id quod mea virtute & tua voluntate
Raguelisque soceri beneficio consecutus eram,
tamen relictis ejus voluptatibus & commodis,
meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo
perferendis: & primum pro libertate eorum,
nunc vero pro salute promptissimè magnos la-
bores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicio-
nem veni hominibus, qui mea cura ac providen-
tia tot mala incolumes evaserunt, tu, qui in igne
illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce
spectaculoque illorum prodigiorum me digna-
tus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine me
fungi voluisti, qui, Ægyptiorum opibus afflictis,
servitutem eorum effugere concessisti, & Pha-
raotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui i-
gnaris viæ per mare medium iter aperuisti, cu-
jus postea fluctibus Ægyptios involvisti, qui
inermes armis munivisti, qui ex vitiosis fontibus
potabiles reddidisti, & potum nobis inopia labo-
rantibus è petra produxisti, cibumque in terra
non invenientibus à mari attulisti, è cælo deni-
que nunquam ante auditum es largitus, qui le-
gibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto
mihi, Domine, judex omnium ac testis incorru-
ptissimus, quod neque munera à quoquam He-
bræorum, favorem meum contra justitiam ca-
ptante, admisi, neque pauperem, bonam cau-
sam habentem, propter adversarium divitem
perdere litem sum passus, & nunc republica sin-
cerissimè administrata, in suspicionem culpæ,
à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob
privatum affectum, & non tua voluntate, sacer-
dotium tuum contulerim: ostende, qvod omnia
tua providentia dispensantur, & nihil fortuitis
casibus, sed tua voluntate ad effectum pervenit:

καὶ τὸ μέλλειν τῷ ἱερουργίαν. ὡς δ' οὔτε ἀπαντήσεσθαι
τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν οὐ περιόψεσθαι καὶ
τὸν λαὸν πάντας ὑπ' ἀνοσίου μόνου, ἀναιρεῖται
τὰ παρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτῷ τοὺς πρεσβύ-
τερους ἀξιώσας, ἅπερ ἦν πρὸς τοὺς περὶ δαθάμειλον οὐκ ἠ-
γούμενος εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπεναντιω-
σαμένους. οἱ δ' οὐδὲν ἀντειπόντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ περὶ δα-
θάμειλον πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μετὰ τῶν ἀξιολόγων τῆς
πόλεως πρὸς αὐτοὺς παραγινόμενον, προελθόντες
γνῶσιν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον
τί καὶ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν
περὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα προσφέροι μωυσῆς ἀμυ-
νόμενοι. ὁ δὲ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἀ-
έρα ἀνασχών, γεγωνὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκουσῶν πάσῃ
τῇ πλήθει γενέσθαι. δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' ἀέρι τε
καὶ γῆς καὶ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμὲ πε-
πραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ
γένεται τὰ πάντα, καὶ ἀνομβρίοις μηχανῇσι ἐξεπόρισας,
εἶκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς ἑαυτῶν πιησάμενος. ἐλθέ μοι
τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων, σὲ γὰρ οὐκ ἀπατήσομεν,
ὅτι νοηθὲν λανθάνει. ὡς τ' οὐδὲ φανήσῃ μοι τῆς ἀ-
ληθείας, τῷ τούτων ἀχαρίστων ὑπάρξαι θέμις.
τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς γενέσεως, αὐτὸς
οἶσθ' ἀκριβέστερον, ὃν ἀκοῇ μαθών, ὄψει δὲ αὐτὸς πα-
ρὼν γενόμενος. ἃ δὲ ὑπὲρ τούτων καὶ ὡς ὑπεραίμενοι
σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γενοῦ μάρτυς. ἐ-
γὼ βίον ἀπράγμονα καταστησάμενος, ἀνδραγαθίαν μὲν
ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ ὅτι γαμβρός μοι ὁ πενθε-
ρὸς κατέλιπόν τε, ἀφεὶς τῷ ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν
ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα ταῖς ὑπὲρ τούτων παλαι-
πωρίαις. ἐπειτοίνυν μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν,
νῦν δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην, πόνους ἐ
παντὶ δεινῷ τὸ μὲν ἀντιτάξας πρόθυμον. νῦν οὖν ἐ-
πεὶ κακουργεῖν ὑπεπτόμην παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τ'
ἐμῶν καμάτων ὑπάρχει τὸ σωθῆναι, εἰκότως ἂν αὐ-
τὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φήνας καὶ τὸ σινάϊον, καὶ τῆς αὐ-
τῆς φωνῆς ἀκροατὴν ποιήσας, καὶ θεατὴν παράτων
ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος πιήσας, ὁ κελεύ-
σας ἐπ' αἰγύπτου σταλῆναι, καὶ τὸν σὸν γνώμῃ τοῦ-
τοις ἐμφανίσας, ὁ τὸν αἰγυπτίων δυσμενίαν σώσας,
καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν δουλείας δρασμὸν ἡμῖν πορίσας,
καὶ μικροτέραν ἐμὲ τὸν φαραὼθ πιήσας ἡγεμο-
νίαν, ὃ γὴν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῶν ὁδῶν πιήσας τὸ
πέλαγος καὶ τὸν ἀνακεκομμένον θάλασσαν τοῖς αἰ-
γυπτίων ὑπικυμήνας ὀλέθρους, ὁ γυμνοῖς οὖσι, τὸν ἐξ
ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ ποτίμως ἡμῖν διε-
φθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι πόρισας, καὶ τελέως
ἀπορουμένοις ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμε-
νος, ὁ τῶν γῆθεν ἀπορουμένων εἰς τροφὴν θρασώσας
τοῖς ἀπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανοῦ τροφὴν κατα-
πέμψας οὐ πρότερον ἰσορηθεῖσαν, ὁ νόμων ὑπάνοιαν ἡ-
μῖν ὑποθέμενος, καὶ πολιτείας, ἐλθὲ δέσποτα
τῶν ὅλων δικαιοῖς μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος. ὡς
οὔτε δωρεὰν ἐγὼ παρ' ἑβραίων τινὸς κατὰ δίκην προσ-
ηκάμην, οὔτε πλούτου κατέκτημα πενίαν νικᾶν δυνα-
μένην, ὅτ' ὑπὸ βλάβης δ' κοινῆς πολιτευόμενος, εἰς ἀλ-
λοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ὑπονοημάτων ὑπονοίας πά-
ρειμι, ὡς ἐκ σοῦ κελεύσαντος ἀρῶνι δῶς τ' ἱερωσύνην,
ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. ἀπόδοσον δ' ᾗ νῦν ἐπὶ πάντα σὴ
προνοίᾳ διοικεῖται, καὶ μηδὲν αὐτομάτως. ἀλλὰ κατὰ
βούλησιν βραβευόμενον τῷ σὴν, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ ἡ φροντίζεις τῶν ἑβραίους ὑπηρχόντων μετελθὼν ἀ-
βειρώνην καὶ δαθὰμ ἐλεγχθέντα, οἱ σοῦ καταδικάζουσιν ἀνεπαθη-
σίαν, ὡς τὰ ἐμῆς τέχνης νικωμένου. ποιήσῃς ἢ φανε-
ρὰν τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην, οὕτω μεμελετώτων κ' τῆς
σῆς δόξης, μὴ κοινῶς σὺν τῷ θεῷ αὐτοὺς μετασῆσας, μὴ
δ' ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξεληλυθότας τὸν
βίον φανέντας νόμον. ἀλλὰ χάνοι σοὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ
οἰκείᾳ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἵν' πατῆσι γῆν. τοῦτο γὰρ
τοῖς ἀπίστοις ἀν ἰσχύσῃ ἅπασι δῆλον καὶ διδασκαλία,
σωφρονισθῆναι δὲ εἰς τοὺς ταῦτα πείσεσθαι σοὶ σοῦ δο-
ξάσαντος οὐκ ἔστιν. διεφθάρθαι γὰρ ἂν οὕτως, ἀγαθὸς
ὑπηρέτης ὢν σῆς θεοσεβείας. εἰ δ' ἀληθῆς πεπείσται
τὰς κατ' ἐμοῦ διαβολὰς, τοὺς μὲν ἀπαθεῖς ἀπὸ παντὸς
φυλάξεις κακοῦ. ὃν δ' ἐπηρεάσαμέν σοι ὅλεθρον αὐτοῖς,
τίσιν ποιήσας ἐμόν. ἐ δίκαιον ἐπηρεάζεσθαι ὧδε
ὑπ' τοῦ ἀδικήσαντος θελήσαντ' λαὸν, ὑ λοιπὸν βρα-
βεῦον ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην σῶζε τ' πληθὺν ἐπομένην
τῇ σῇ θεοσεβείᾳ, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτοῖ καὶ ἀκοι-
νώνητον τ' τῶν ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶ-
δας ὡς ὁ δίκαιον ὥσπερ τ' ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντας
ἰσοπαλλίας τιμωρεῖται σκηνή. ταῦτα εἰπὼν κ' δακρυ-
σας, σείε μὲν αἰφνίδιον ἡ γῆ σάλου δ' ἀπ' αὐτ' κι-
νήσαντ' ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένου κύματος,
πᾶς μὲν ἔδεισε ὁ λαός. πατάξας ἢ ἐ σκληρᾷ ῥαγδαίᾳ
ἦχε κ' τοὺς ἐκείνων σκηνὰς, σωίζησιν ἡ γῆ, κ' πᾶν ὅ'
ὅσα φυλὰ τούτοις ἦν, ὑπήνεγκεν εἰς αὐτὸν. ἠφανισμέ-
νων δ' οὕτως ὡς μηδ' ὀφθῆναί τινας γνῶναι, σωῆκε
πάλιν τῆς γῆς τὸ χεῖ ἐκείνοις κεχηνὸς καὶ καθίσατο,
ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῶν περιειλημμένων φανερὰν ἔναι
τῆς ὀρῶσι. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο, ἀπόδειξις τ' ἰσχύος
θεοῦ γιόμενοι. ὁ δ' ὗρετο δ' ἅπας, ὃ μόνον τ' συμφορᾶς
αὐτοὺς, καὶ καθ' αὐτὸν ὅσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι καὶ
τοιαῦτα πάθοντων ἐφήθησαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰρ σω-
πεσυγμένων ὀλοφύρονται, περὶ τὸν ὄλεθρον ὃ συμβεβη-
κότ', βεβαίωσιν τοῦ κρίσιν. κ' νομίζοντες ὡς ἀληθεί-
ως ἀπολωλέναι τοὺς περὶ δαθάμ καὶ ἀβειρώνην, ὃ δ' ἐλυπεῖτο.
μωνὴς ἢ καλεῖ τοὺς περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀμιλλωμέ-
νους, ἵνα τ' τῶν ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ὃ περσδέξηται τ'
θυσίαν ὁ θεὸς ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχαροτονημένος. συ-
ελθόντων ἢ πεντήκοντα κ' διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ κ' διὰ
πατέρων ἀρετὴν ἐπιμῶντο τῷ θεῷ τῷ λαῷ, ὑ διὰ τ' αὐ-
τῶν ἡ κάκειναι ὑπερεβάλλοντο, προῆλθον κ' ἀαρὼν κ'
κορῆς. κ' περὶ τῆς σκηνῆς πάντες καθηγιάζον ὅπῃ τοῖς
θυμιατηρίοις, ἕσται κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ἢ πῦρ
ποιοῦν ἕσον ὃ δὲ χειροποίητον ἰσόρησε τις ὃ δὲ γῆθεν
ἀναδοθὲν κ' ὑποδρομὴν κύματος, ὅτε κ' βίαν πνεύ-
ματων, ὕλης περὶ αὐτὸ θεοῦ τις ἀσεβείσης αὐτομάτως ἐξ-
εκράθη. ἀλλ' ὁποῖον θεὸν κελεύσαντος ἀφεῖναι λαμ-
πρὸν ὁ φλογωδέστατον. ἀφ' ὃ πάντες, οἵ τε διακόσιοι κ'
οἱ πεντήκοντα κ' κορῆς ἄξαντες ἐπ' αὐτοὺς, ἐφθάρησαν
ὡς τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γεγονέναι. θεσπεσίῳ ὄ
μὴν ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τ' θεὸν εἰ-
ναι ἐς ἔδια καίειν ἀπεκαλύπτε. μωνὴς ἢ τῶν ἀπω-
λομένων, βουλόμενο τοῦ τιμωρίαν αὐτῶν μνήμη
ἀθάνατον, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους αὐτοῦ μα-
θεῖν, ἐκέλευεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρὼν υἱὸν τὰ θυ-
μιατήρια αὐτῶν ὧν τῶν χάλκεον καταθέσθαι βω-
μὸν, ὥσπερ ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ

A & qvod res Hebræorum cordi tibi ſint, juſta in Dathamum & Abironem animadverſione declara; qui te ſtupidum faciunt, meis impoſturis circumveniri jactantes. facies autem manifeſtam adverſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra, quam indigni calcant, dehiſcens cum familiis & facultatibus eos abſorbeat; hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus, quam pium eſt, de tua majeſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Qvod ſi vera ſunt crimina, quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis, qvos execratus ſum, incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerva intactam & expertam ſupplicii ſceleratis hominibus debiti: qvandoqvidem alienum eſt a tua juſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & undante ſuperficie, non ſecus quam pelagus vento fluctuans, univerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, qua ſeditioſi tendebant, ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad unum abſorbet: ſublatisque in hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, ut ne veſtigium quidem ejus ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentum, divinæ providentiæ ſimul & potentiæ, fuitque hic caſus eo miſerabilior, qvod adeo nemo ne propinqvorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, ut totus, quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, ut peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moyſes pontificatus æmulos convocat, Deo denuo commiſſurus electionem, ut ei ſit ratum ſacerdotium, cujus ſacrificium Deo gratiſſimum apparuerit. Itaque conveniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quod à majoribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quod ipſi nequaquam degenerarent: cumque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtante ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta, quæ ſecum attulerant: cum ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi unqvam excitaverunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſylvis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis divinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cujus vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta una cum Core ita ſunt abſumpti, ut ne cadaverũ qvidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illæſus, ut manifeſtum eſſet divinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes volens perpetuam ejus ſupplicii memoriam ad poſteros tradi, ut & illis non ignoraretur, juſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorũ affixas altari æreo conſecrare, ut hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumveniri posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræi in deserto per annos duosdequadraginta obvenerunt.

Num. 17. POst tam evidens argumentum cum jam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed divino judicio sacerdotium ad Aaronem perveniſſe, ſine ulla controverſia poſt hac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imo pene gravior priore eſt inſecuta. nam ex talibus cauſis ortum habuit, ut facile apparet, longo tempore duraturam. Cum enim ſemel animos hominum occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moyſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia tanquam non peccatorum odio Deus ſæviret, ſed à Moyſe ſolicitatus: æ- greque ferebant, qvod non ſolum impune tot optimatum morte populum mulctaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum jam fratris pontificatum: quandoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat, cum aliis id malè ceſſiſſe videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes, ut ſuperbæ & nimiæ Moyſis poteſtati modum aliquem ſtatueret. facile enim hoc illi eſſe. Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus, ne qui rurſum res novas molirentur, unde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem advocari jubet. &, auditis poſtulatis, nihil reſpondens, ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandavit, ut virgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas. ejus enim fore ſacerdotium, in cujus virga Deus ſignum oſtenderit. qvod ubi placuit, inſcriptas attulerunt, cum alii, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leviticam. eas Moyſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti vero die omnes protulit, quæ facilè agnoſcebantur, qvod eſſent & à principibus qui attulerant, & a cætero populo notatæ: videbantque alias eadem ſpecie manere, qua erant pridie, cum eas Moyſes acciperet, ex Aaronis vero ramos & germina eſſe exorta, & quod magis mirum amygdala matura, qvod virga ex hoc genus ligno conſtaret. hac novitate ſpectaculi vulgus attonitum, omiſſis odiis, qvibus tam Moyſem qvam Aaronem proſequebatur, totum in admirationem divini judicii verſum, amplius Deo repugnare deſiit, ratumque Aaroni ſacerdotium eſſe voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine poſthac contradicente, fuit pontifex. & Hebræorum populus longis ſeditionibo agitatus hoc modo ad quietem tandem pervenit. Moyſes autem poſteaquam Le-

III. viticam tribum divino cultui dicatam, immu-

Num. 18. 35. nem à militia feciſſet, ne forte in parandis ad vi-

Levit. 14. 18. & 26. tam neceſſariis occupati, negligentius ſacra tractarent, mandavit, ut poſt armis ac Dei favore quæſitam Chananæam ex oppidis ejus quadragintaocto bona & pulchra Levitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duum millium cubitorum, & inſuper à toto populo de-

Ὅτι τῷ ἰσχὺν δ' θεὸν νομίσαι ἀπαραίτητος δύναται.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΚΑὶ Ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γενομένῃ, μὴ τὸ ἦθος ἤδη βεβαίως ἀπειλήφει τὸ τιμῆς. τῷ μὲν γέ τισιν οὐδὲ οὕτως σωφρονῆσαι πολλοῦ μᾶλλον αὔξει καὶ φύσεως χαλεπωτέραν ἐλαμβάνει τῆς ὀργῆς τὸ χεῖρον προκόπης αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον προαγαγεῖν. οἱ δ' ἄνθρωποι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τοῦ θεοῦ προνοίας, οὐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρὶς τῆς εἰς μωυσῆν χάριτος θεοῦ πεπράχθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῷ ἐργάτῃ θεοῦ γίνεσθαι τοιούτῳ, οὐχ οὕτως. διὰ τὸ τῶν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πραγματευσαμένου. καὶ τὰς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι τῷ θεῷ τῷ θρησκείαν ἔσπευδάκεισαν. τὸ δὲ τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐξημειῶκοτα τὸ λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ἴσχειν δίκην ἐπὶ καὶ τῷ ἱερωσύνῃ αὐτὰ μὲν φίλτατον τὸν ἀδελφὸν θεραπεύειν. οὐθ' ἕνα γὰρ ἐτ' αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντας κακῶς ἀπολωλότας. ἐπὶ γε μὴν καὶ θεραπόντων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγένετο πολλὴ τὸ πλῆθος μειῶσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τὸ τέως εἶναι. μωυσῆς δ', καὶ γὰρ οὐκ πολλῷ σωιζόμενον ἠκροᾶτο τὸ θόρυβον, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πόλιν, καὶ ἥντινά τι μέρα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ παρελθὼν ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προεῖπεν, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸ ἱερωσύνην, οὗπερ ἂν ὁ θεὸς ἐπισημείωτῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, νομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι καὶ ἐξ ἀρῶν, ἐπιγράψας λοίπην ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τῷ θεῷ κατέθηκε. τῇ δ' ἐπιούσῃ προσεκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τῶν τότε ἀνδρῶν καθισημειωμένων αὐτὰς, οἷ περ ἐκόμιζον, καὶ τὸ πλῆθος. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἃς περ αὐτὰς χήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τύπου μεμενηκυίας ἔβλεπον. ἐκ δὲ τῆς ἀαρῶνος, βλαστοὺς τε καὶ κλάδους ἀναφυσᾶσαν ἐώρων. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τὸ βακτηρίας κατασκευασμένης, ἐκπλαγῆντες δ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ὄψεως, εἰ καί τι διὰ μίσους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρών, ἀφέντες τὸ θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ τῷ αὐτῷ κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν εὐσεβοῦντες τοῖς δεδογμένοις τῷ θεῷ συνεχώρουν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὸ ἀρχιερωσύνης. καὶ ὁ μὲν, τρὶς αὐτοῦ θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε τὸ τιμῆς. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων στάσις πολλοῖς ἀκμάσασα χρόνοις, τότε ἐπαύθη τὸ τέλος. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμῳ καὶ στρατιᾷ τῶν λοίπων ἀφεῖτο φυλῆ, θεραπεύσας τὸ θεὸν, ἵνα μὴ δι' ὀκνηρίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν θεοῦ ἱερᾶς, καὶ βάλησιν θεοῦ τὸ χαναναίαν κτησαμένους τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευε καταπέμψαι τοῖς λοίποις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλις ἀγαθὰς καὶ καλάς. τὸ τε πρὸς αὐτῇ γῆς ἀπεραίνας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τὸ τειχῶν αὐτοῖς ἀνέναι. καὶ πρὸς τούτοις ἦ ἐξ τὸ λαὸν ἐξέ-

ταξε

πλῆς τῶν ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τε τοῖς λευ- A cimas annui fructus exegit, Levitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac ejus tribus solennes reditus fuere. Nunc dicendum, quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis, jussit, ut Levitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo qvotannis acceptarum decimas penderent: præterea ut populus Deo primitias omnium fructuum è terra provenientium offerret, & ex quadrupedibus, quæ mactare fas est, primogenitum, si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, ut eo cum familia vescantur in urbe sacra, pro eis vero, quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine vero primogenito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ovium. & qui panes coquant, liba aliqvot eis præbere. Qui vero ex vo- *Num. 6.* to se consecrant, Nazaræi dicti, capillum alentes, & vinum non gustantes, cum capillum consecrant, victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint a ministerio, ad quod se ultro obligaverunt, dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta, qui vero tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin &, si quis domi mactet ad privatum epulum, non ob cultum divinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est, quod sacerdotibus Moyses attribuit, præterque quicquid pro peccatis populus offert, ut in proxime præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordihi contribuitur, ex eo tam uxores quam filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dis- *Num. 20.* positis, castra movit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines pervenit: legatis primum ad regem præmissis, petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cujusquam injuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita juberet. ille vero, legatis re infecta dimissis, negatoque transitu, armatus cum exercitu est obviam profectus, prohibiturus Moysem, si vi viam aperire conaretur, at propheta, consulto prius oraculo, & Deo non permittente, ut ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori ejus Mariammæ ultimus vitæ dies advenit, quadragesimo anno, ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna prima: sepultaque est publico sumptu magnifice, super quodam monte, qui appellatur Sein: & post mensirvum luctum lustravit Moyses populum hunc in modum: Juvencam laboris & *Num. 19.* aratri expertem colore toto corpore rufam,

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactavit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida juvenca, ita ut procubuit, cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem injiciunt, simulque hyssopum & lanam cocco tinctam. hujus cinerem universum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum hujus cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intingentes, aspergebant se die tertia & septima: quo facto, pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in terra belli forte quæsita servari præcepit. *Num. 20.* Cæterum funesto exercitu ita, ut dixi, lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cumque venisset in agrum urbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, quod esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco acclivi, exuit am pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem jure ætatis successio pertinebat. atq; ita, spectante populo, moritur, eodem ipso anno, quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis ejus incidit in primam lunam mensis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis sabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu pervenit ad fluvium, qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis disterminans. estque hæc regio frugifera, & fructus, quantum satis est, incolis suppeditat. ad ejus regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidem daturus, qvod sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare gravarentur. Sehon vero, negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus, si Hebræi fluvium transire conarentur.

IV. *Num. 21.*

CAP. V.

Quomodo Moyses devicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, delevitque eorum copias.

Num. 22. MOyses autem, postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, otio simul & egestate facile adduci posse, ut pristinos tumultus ac seditiones renovarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo vero annuente, & victoriam insuper pollicente, magnopere hac spe animatus, militem quoque fiducia complet, clamitans adesse tempus, quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo, & quo sponte jam propenderent, autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiunt & evestigio instructa acie ad hostem properant.

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ δι' αἵματος ἐπτάκις ἔρανε τοῦ δακτύλου ἀντικρυς τῆς σκηνῆς τὸ θεῖον ἑστηκυῖα καιομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἀγνὸς ἀνὴρ καὶ τιθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς οὖν ἀπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς ποτήριον ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντες τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς ποτήριον ἐρῤῥάνασι τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν καὶ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καταλιπόντες εἰς τὰς κληρυχίας παρέπεμψε πάλιν. μὴ δὲ τὰν ἀπὸ τοῦ πένθους τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ καθάρσιον ταὐτὸν ἡγησάμενος, ἀπῆγε τὰν δύναμιν ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν ἄρβηες νενομίκασι, παίγνιον μὲν ἀρχαῖον λεγόμενον, πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζόμενον, συνάπτει ὑψηλοῦ παρεκτείνοντι τόπους αὐτῷ, ἀναβὰς ἀφ' ὧν ἐπ' αὐτοῦ, μωυσέως αὐτῷ δεδηλοκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος δὲ στρατεύματος ἐρῶντος, κατάντες δὴ εἰς τὸ χωρίον, ἀποδύει τὰν ἀρχιερατικὰν στολὰν καὶ ὡς ἄδυτον αὐτοῦ ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, παρὸν τὴν ἱερωσύνην ἀρχιερωσύνη ὡς ἔφην γενέσθαι, ἐνήσκει, δεξάμενος εἰς αὐτὸν ἀφορῶντας. τὸν μὲν αὐτὸν τελευτήσαντα ἔτει μὲ καὶ τῷ ἀδελφῷ ἀπέβαλε. βιοὺς δὲ ἔτη τρία πάντα, τέλεα πρὸς τοῖς ἑκατὸν. ἀποθνήσκει δὲ σελήνου νουμηνίᾳ, μηνὸς ἐντὸς τῶν ἡμῖν μὲν ἀθυναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λώου δὲ μακεδόσι, βαβὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δὲ ἔσχε αὐτὸν ὁ λαὸς τριακονθήμερον ἄγοντες, ὅπερ τότ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν μωυσῆς τὸ στράτευμα, παρῆλθε διὰ πεδινῶν. ὃς ἐκ τῶν τῆς ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν ἀσφαλτίτιν λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτιν καὶ ἀμωρίτην. γῆ δ' αὕτη καρποφόρος ἐστὶ καὶ πολῆται ἀνθρώπων ἱκανὴ τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν τοὺς ἔχοντας τὴν χώραν ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τὸ στράτευμα διδοὺς ὁδὸν ἐφ' αἷς ἂν θελήσωσι πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθήσειν, μήτε τὴν γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν ἔχων στρατῷ. τοῖς τε καὶ τὰ ἀγορᾶν χρῄζοντας πρὸς τὸ ἐκείνων λυσιτελὲς, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν ἔχων ἐθέλοιεν. σίχων δὲ ἀρνάμου φύλαξ τὸν αὐτοῦ στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους διαβαίνειν τὰ χειμάρρα κωλύειν ἐπιμίσητος ἦν.

Κεφάλαιον ε'.

Ως σιχὼν καὶ ὤγην τοὺς ἀμορῥαίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμίσει τῶν ἑβραίων.

ΜΩυσῆς δ' ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν ἀμορῥαίων διακείμενον, ἅτε φερόμενος ἀνεχῶς δὲν ἐγνω, καὶ τὰς ἑβραίων τῆς ἀπεραξίας, καὶ τῆς ἐπ' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς ἐστασιάσατέ τε πρότερον αὐτῷ συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως ἔχον ἀπαλλάξαι διαγνοὺς, ἤρετο τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τοῦ δὲ θεοῦ, καὶ νίκην ἐπισημαίναντος, αὐτὸς χαρᾶς εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα. καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τε τῶν πολεμίων ἡδονῆς ἐπιλαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δὲ ἧς ἐπῆρτο ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τῆς παντοδυνάμου ἀναλαβόντες, ὡς θεῷ χώραν εἶς τὸ ἔργον.

ὁ δὲ Ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἐπιόντων ὁμοίως αὐτῷ, ἀλλ' αὐτός τε καταπλαγεὶς τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχουσα θάρσος αὐτῷ ἔνικρυχον εἶναι δοκεῖν, τότ' ἀπελέγχθη πεφοβημένη. τῷ πρώτῳ οὖν συμβολῇ ἐνεχόμενοντες ἀντεβόησαν δεξάμενοι τοὺς Ἑβραίους, τρέπονται, τὴν ἑαυτοῖς σωτηρίαν ὑπολαμβάνοντες, ἢ τοῖς μάχεσθαι παρεῖχεν. ἐπῄρθησαν γὰρ ταῖς πόλεσιν οὔσαις ὀχυραῖς, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος εἰς τοῦτο συνελήφθησαν. Ἑβραῖοι γάρ, ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς εὐθὺς εἶδον ἐνίκησαν, καὶ τοὺς λύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ὑποφεύγοντες ἔφθασαν ἐπὶ τῶν πόλεων. οἱ δέ, ὡς τῷ δίωξιν οὐκ ἔκαμνον. ἀλλ' ὡς ἐπεπονήκεσαν ἐπεσπεπαλακότες ἐπωθέμενοι. καὶ σφενδόνας τε ἄφυκτοι τυγχάνοντες καὶ πάσῃ τῇ ἐκβολῇ δεξιοὶ χρῆσθαι διὰ τῷ ὅπλησιν ἔσαν ἐκ παλαιᾶς, καὶ τοῦτο ἐπὶ τοῦ διώκειν ὄντες μετέῤῥεον τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς παῤῥωτάτω τῇ συλληφθῆναι γεγονότας ὑφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνος τε οὖν γίνεται πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ διαφυγόντες. ἔκαμνον δὲ ὅπλοις μᾶλλον, ἢ πρὸς τῶν πολεμίων. ἐπὶ δὲ ὥρα ἦρος ἦν. ἐπιθυμία δὲ πιεῖν ὑπὸ πολλῶν τοὺς πολίτας παρασχόντας, καὶ ὅσον συνεφραμμένοι ἐφυγαδεύσεσαν ἔβαλλον. ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειραν. ἀπεθνήσκει δὲ αὐτῶν ἐπὶ τοῖς ὁ βασιλεύς. Ἑβραῖοι δὲ νεκροὺς ἐσκύλευον ἐλεύθερα ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς εἶχον μεθ' ἑτέρων καρπῶν ἐπαρχούσης. καὶ διεξῆσαν πᾶσαν ἀδεῶς τὴν στρατεύμα, ἐπονομὴν λεηλατοῦντες, ἁλισκομένων καὶ τῶν πολεμίων. οὐδὲν γὰρ ἐκώλυε τούτων ἦν ἐμπόδιον, τῇ μαχιμῷ παντὶ ἀπολωλότος. ἀμορραίοις μὲν οὖν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν, ἔτε φρονήσαι δεινοὺς, ἔτε ἀγαθοὺς καὶ τὰ ἔργον γεγονότας. Ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. ἔστι δὲ χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον τῇ νήσῳ τῷ φύσιν ὑπάρχον, ᾧ μὲν ἀπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτῷ, Ἰαβάκκου δὲ ῥεόντων αὐτῷ πλησίον περιφέροντος, ὃς εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ τὸ ὄνόματος μεταδίδωσι. τὰ μὲν τοι γε πρὸς τῇ δύσει χωρίᾳ περίεισιν αὐτὸ Ἰορδάνης. ἔτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ὅπῃ ἦρεν τοῖς ἰσραηλίταις ὤγης ὁ Γαλαδίνης καὶ Γαυλανίτιδος βασιλεύς γραῦν ἄγων, καὶ ἀσθενῆ μὲν ὡς ὅπλα συμμαχίαν τὴν Σίχωνος φίλε τυγχάνοντος, δίρων δὲ ἐκείνου ἤδη πεπτωκότα, καὶ ἔτως ἔγνω τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν, πρεπέσθαι τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀφέσθαι βουλόμενος λαβεῖν. ἁμαρτὼν δὲ τῆς ἐλπίδος, αὐτός τε ἀποθνήσκει καὶ τὰ μάχιμα, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. μανεὶς δὲ τὸν ποταμὸν ἰάσιμον πεπαυκὼς μόνος, διεξῆει τῆς ὤγε βασιλείας πάσης τε πόλεις καθαιρεθρόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας. ἦν δὲ πλούτῳ διάφορον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ διαφορᾶν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὤγης δὲ, μέγεθός τε καὶ κάλλος εἶδε, οἷον ὀλίγους σφόδρα. εἶδε δὲ καὶ χεῖρα ἄνακτος ἀνήρ, ὡς ἴσασι τὰ τῶν ἔργων εἶναι τὰ τὸ μεγέθους ἐπ' ἐπιτείνας πλεονεκτήμασι. τέτε δὲ ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν Ῥαββὰ τῇ πόλει τῶν βασιλείων τῆς Ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν κατασκευῇ σιδηρέαν, ποδάρων δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μηκὸς δὲ, ὃ διπλάσιον ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε τοίνυν παίσαντος θεὸς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἰτίᾳ ἀποθνήσκειν ὑπῆρξε. καὶ γὰρ πόλεις ἐξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας ὑπὸ τελῶς ἐκείνῳ παρέλαβον,

A Amoræus contra, ut vidit adventantes, oblitus
pristinæ ferociæ, tum ipse est territus, tum milites
animos, quos ante visum hostem præ se ferebant,
præ timore demiserunt. Itaque vix primo con-
flictu excepto, terga vertunt, in sola fuga spem
salutis reponentes, confidebant enim munitis
urbibus, quæ tamen nihil prorsus eis profue-
runt. Nam Hebræi ut primum animadverterunt
B hostes cedere, acriter institerunt, turbatisque
eorum ordinibus, in extremam formidinem illos
conjecerunt. Jamque totis campis sparsi, effuso
cursu alii alias urbes petebant. nec alteri perse-
quendo fatigantur, imperfectam victoriam re-
linquere nolentes, sed cum essent funditores
optimi, & ejus pugnæ generis, qvod omni telo-
rum genere eminus geritur, in primis periti, &
C expeditiores, quam ut armis gravarentur, aut
pedibus fugatos assequebantur, aut gladiis &
jaculis, si qvos celeriores timor fecerat. Itaque
magna strages editur: & si qui effugerant, cum
vulneribus & siti conflictabantur. erat enim
æstas. Cumque desiderio potus ad fluvium
agmine magno ferrentur, ab insequentibus cir-
cumventi, eminus sagittis ac jaculis sunt con-
D fixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi v.
cæsos spoliabant, prædas agebant, magna rerum
copia fruebantur, qvod fructus nondum ex agris
collecti essent. & milites totam regionem percur-
rebant, impune diripiendo, captivosque abdu-
cendo. nemo enim resistebat, robore ejus regio-
nis in pugna absumpto. Talis clades Amoræis
accidit, qui nec consilio prudenter, nec armis
E fortiter sunt usi. Hebræi vero terram eam occu-
paverunt, inter tres amnes insulæ modo sitam.
Nam Arnonis ripæ meridionale ejus latus ter-
minant, Jobachus vero septentrionale, qui in
Jordanem influens nomen amittit: Occidentalis
tractus Jordane amne alluitur. In hoc rerum
statu exoritur Israelitis novus hostis, Oges Gala-
dinæ & Gaulanitidis regionum rex, in auxilium
Sehonis amici & socii veniens: cujus res qvum
F jam perditas videret, nihilominus victoriam
sperans, virtutis suorum ac hostium periculum
facere decrevit. Qua spe frustratus & ipse in
prælio periit, & exercitus ad unum est deletus.
Moyses vero, Jobaccho fluvio superato, regnum
Ogis ingressus urbem unam post aliam subver-
tebat, habitatores internecione vastans, qui
omnes ejus terræ homines divitiis & agrorum
G fertilitate superabant. Oges etiam, vir heroica
specie corporis, ne viribus quidem ac virtute
fuit inferior: cujus roboris & staturæ argumen-
tum exstabat in expugnata regia urbe Ammani-
tidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus
quatuor cubitorum latitudine, novem longitu-
dine. Hujus viri casum non solum præsens He-
bræorum felicitas est insecuta, sed in futurum
etiam majorum successium illis causa est facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de ejus ditione ceperunt, & ex præda tam privatim quam publice sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Jordanem versus movet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea est urbs copiosa, palmis abundans, & balsamum ferens. Jamque in tantum creverant Israelitarum animi, ut nihil magis quam pugnas ac prælia cuperent: & Moyses utendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloque exercitui dato, partem ejus armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, urbesque gentis ejus expugnandas, cujus belli origo talem causam habuit:

CAP. IV.

De Balamo vate.

Num. 22. 23. 24.

BAlacus Moabitarum rex habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam ulterius præter Chananæam usurpare appetant: atque ita non satis consulte de rebus novis cogitavit, & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens, ne ulterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam ultra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quemque, rogantes, ut veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas devoveret. Vates, legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit ejus de Madianitarum postulatis sententia. qui cum vetaret illis obsequi, reversus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cujus beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum, quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. deditque consilium, ut ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunq; conditionibus facerent. his dictis, legationem dimisit. at Madianitæ, Balaco maximis precibus urgente, eadem de re denuo legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus vero offensus jubet, ut legatis assentiatur. is ratus Deum hæc serio jubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem, cum ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animadverso, asina, qua vehebatur, declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque movebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cumque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens, Deo sic volente, humana voce Balamum incusat, quod nunquam antehac læsus sæviret in se, non intelligens Deum prohibere, quo minus, quibus cuperet, obsequatur.

καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ἐπόρισαν. μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην κατὰ τὸ μέγα πεδίον ἱερειχοῦντος ἀντικρυς. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικας τε φέρουσα ἀγαθοὺς καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖται, καὶ τῷ θεῷ πρὸς τοὺς πολέμους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. ὁ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν διοχήσας, μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δεισώσοντας τῷ μαδιανίτῃ γῆν. καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. δοὺς ἐκπολεμῆσαι πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ ὅπως λῷ τὸ εἰθος.

BΆλακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας ὄσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας ποσοῦτον φυρμὸν ἐώρα, καὶ πρὸς τῶν αὐτοῖς πραγμάτων λίαν εὐλαβὴς ὢν, καὶ γὰρ οὐδὲ πέπεισο γῇ ἄλλως πολυπραγμονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτησαμένους τὴν χαναναίων, καὶ θᾶττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅπλοις τοὺς εὐπραγίαις, θράσους τε ἐπὶ τῇ κακοπραγίᾳ κατειλημμένους οὐκ ἔκρινε, κωλύσαι δὲ εἰδύναιτο ῥᾳδίως μεγάλους λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ἀπέστειλεν αὐτῶν. εἰσὶ γάρ τις ἀπὸ εὐφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπιτηδείως ἔχων, πέμπουσι μὴ τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους, παρακαλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν δρᾶς ποιήσῃ. παρακληθέντες δὲ πρὸς τοὺς πρέσβεις, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ δειπνήσας, ἀνέκρινε τὸ θεῖον βάλαμος τίς ἐστιν αὐτῇ ἐφ' οἷς μαδιανίταις παρακαλοῦσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν ὄντος, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τῷ θεῷ ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὴν δὲ θεὸν ἀντιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν. ὡς αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτο κλέος διὰ ἀλήθειαν καὶ τῷ παύτης προρρήσεων ἀγαγοι. τὸν γὰρ στρατὸν ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν παρακαλοῦσι, διὰ εὐνοίας εἶναι τοῦ θεοῦ. σπουδάζειν τε, μᾶλλον παύτῳ τῷ αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τῷ ἐχθρὸν τῷ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε, μαδιανίταις βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου, καὶ δέησιν λιτὰς παρασχόντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τῆς πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. διὰ δὲ παλαιᾶς ἀπάτης ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι σωζαπῆναι τοῖς πρέσβεσι. καὶ δὴ τῷ ὁδῷ, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον παρειλημμένον αἱμασιαις δυοῖν, ἢ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο σωθεῖσα τὸ θεῖον πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν φραγμῶν ἀναισθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ ἀλόγῳ τῇ πρὸς τὸ φραγμόν. ὡς δ' ἐγκειμένη τὸ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βούλησιν θεοῦ φωνῇ ἀνθρωπίνῃ λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ τῇ πρότερον μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρῃ, μὴ σωσεῖς ὅτι νεῦσιν καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἔσπευδεν ἐκπορεῖν εἰργεται παρα-

περιπεμφθέντος δ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῷ τῆς ὄνου φωνῇ ἀν- A Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turbare-
θρωπίνῃ οὔσῃ, ἐπιφανεὶς ὁ ἄγγελος ἐπαρχὴν ἐνεκάλει τῶν πληγῶν, ὡς οὐχὶ δικαίως τὸν ὄντος αἰτίου, τῷ
ἦ ὄδιον αὐτὸν διακωλύοντος ἀλλὰ γνώμῃ δὲ θεοῦ ἐμποδὼν
γενομένου. καταδείσας ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέ-
φειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρ-
μησεν, προσέχειν ὅτι ὡς ἂν αὐτὸς ἡ νοῦς αὐτῷ ποιή-
σειε, τοῦτο μιμνήσκειν. ὁ μὲν ταῦτα δὴ θεῷ κελεύσαντι,
ἦκε πρὸς Βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν δὴ βασιλέως B exceptusque à rege honorificentiſſimè, voluit
ἀσμενέστατα ἡδέως προαχθεὶς ὅπῃ τι τῶν ὄρων σκέψαιτο
τοὺς τῶν Ἑβραίων ἔχοι στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς
ἀφικέσθαι τὴ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτί-
μως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἐ-
κεῖτο δ' στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν
δ' αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε καὶ σκέλδσεν ἑπτὰ δέ-
μασι τὴν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς
θῦσαι κελεύσαντος. ὑπουργήσαντος δ' ἀκ. ταχέως δὲ βασιλέως, C
ὁλοκαυτοῦν θυθέντας, ὡς προπολεῖν ἰδεῖν σημαινομένου. ὁ δ'
ὡς φησιν. ἅτος ὁ δώδεκα μοῖρ ὃν ὁ θεὸς τε δίδωσι μυρίων
κτημάτων ἀγαθῶν, καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τὸν
ἑαυτοῦ προνοίαν ἐπένδυσεν, ὡς οὐδέν ἐστιν ἀνθρωπεῖον
γένος, οὗ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὑπερδεδυμάτων
ἀρίστων καὶ καθαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους κρείτ-
τους, καὶ παισὶ βελτίοσιν αὐτῶν ταῦτα καταλείψειν,
τοὺς μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν
ἥλιος πάντων δαιμονέστερος τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον σκο- D
πεῖσθαι. γὰρ τε σοὶ ἐφ' ὑμᾶς αὐτὸς ἔσειλε κα-
θέξειν, δουλεύσουσι ἀεὶ ποσὶν ὑμετέροις. καὶ δὲ τοῖς
αὐτῶν πλέοσι ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα.
ἐκτήσεσθε δὲ τὸν κόσμον ἅπαντα ἑκάστῃ γῇ τῶν ἐφ' ὑ-
μῖν ἑτέρου ἡμᾶς οἰκήτορας. θαυμάζετε τοίνυν ὁ μα-
κάριοι ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε.
ἀλλὰ τοσοῦτων ὑμῶν ὀλίγων ἡ χαλεπὴ χωρήσει γῆ. τὸν
δ' οἰκουμένην οἰκητήριον δι' αἰῶνος ἔστε προκειμέ- E
νην ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπει-
ρον βιοτεύσετε, ὅσον ἐστὶν οὐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς ὑπ' οὐ-
ρανῷ. τοσούτους δ' οὖσιν, οὐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀφθο-
νίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ὑπ' εἰρήνης χορηγῶν, νίκην
δὲ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἔρως δ' ἕξει
ὑμᾶς πολέμου λάβοι, θραυσθεῖεν ὡς τε εἰς ὄπλα
καὶ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. δὲ δὲ ἂν ὑποστρέψαι ἔτι ὁ F
νικηφόρος, οὐ δ' ὡς τε παῖδας δ' φρένας καὶ γυναῖκας.
τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεῶ προνοίας ἀνή-
ρηται, ᾧ καὶ τὰ θεῖα μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα
διδόναι. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπιθειάζων ἐκ ὢν ἐαυτοῦ,
τῷ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὰ κεκινημένος. δ' ὁ Βα-
λάκου δυσχεραίνοντος, καὶ ἀθυμοῦντος αὐτὸν τὰς σπον-
δὰς ἐφ' οἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν ἀθε-
τῶν συμμάχων ἐπικαλουμένου. ἐλθόντος δὲ ἐπὶ κατά-
ραν τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακα- G
ριστοὺς ἀποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ Βαλὰκ φησὶ,
θεῖόν ἄλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι θεῖ
τῶν πιστῶν σιγᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ θεοῦ λάβῃ
πνεῦμα; φωνὰς δὲ ἃς βούλεται τότε καὶ λόγους ἀδεῖν
ἡμῶν ἐστὶν ἀφίησιν. ἐγὼ μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ
μαδιηνῖται δεηθέντες ἐπεμψάτε με προθύμως ἠγαγε-
τε, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἄφιξιν ἐποιησάμην, εἰ τί μοι δι' εὐ-
χῆς μηδὲν ἀδικήσαι σου τὴν ὑπόθυμίαν. κρείττων ὁ θεὸς
ὢν ἐγὼ χαρίζεσθαι διεγνώκειν, θεῖ τῶν ἀνθρωπείων
παρ' ἑαυτὸν λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ἐπαγορεύει

tur, apparuit ei angelus, objurgans verberato-
rem, qvod jumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe
obſtaret iter contra Dei voluntatem facienti.
Tum vates territus volebat retro abire; ſed De-
us juſſit eum pergere, qvo inſtituerat, modo ne
quid aliter agat, qvam divinitus admoneretur.
His mandatis perceptis, ad Balacum pervenit:
rege honorificentiſſimè, voluit
ad quendam montem deduci, unde Hebræorum
caſtra contemplari poſſet. Balacus vero ipſe cum
regio comitatu deducit vatem in montem pro-
ximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta
aberat. quibus conſideratis, jubet regem ſeptem
aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhi-
bere. Id ubi celeriter juſſu regis eſt factum, ma-
ctat victimas, ut victoriam præſagire poſſet. de-
inde ſic fatur: Felices vos, quibus Deus largam
bonorum præbet copiam, & providentiam ſuam
perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quo-
niam nullum eſt hominum genus, cui non inno-
centia morum, virtutisque ac probitatis ſtudio
ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam
ſucceſſores habituri, quandoquidem Deus vos
ſolos hominum complectitur, &, ut omnium ſub
ſole feliciſſimi ſitis, proſpicit. quamobrem obtine-
bitis terram, ad quam vos miſit, & poſteris veſtris
in perpetuum poſſidendam relinquetis: & glo-
ria veſtri nominis implebitur univerſa terra ſi-
mul & mare, adeoque multiplicabitur gens ve-
ſtra, ut nulla non orbis regio veſtri ſanguinis ho-
mines admixtos ſit habitura. Beatus vos exerci-
tus & admiratione digniſſimus, ex uno parente
in tantum actus. nunc vobis parum amplum
pro dignitate ac numero domicilium Chananæa
continget, ſed totum olim terrarum orbem habi-
tationi veſtræ deſtinatum ſcitote, ut tam in inſu-
lis quam in continente ſit vobis degendum præ
multitudine ipſis cœli ſtellis numero æquipara-
da. Cumque tam innumeri futuri ſitis, nihilomi-
nus nihil vobis ad ſummam rerum copiam de-
eſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris
addet. inimicis noſtris in mentem veniat, ut ho-
ſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non
enim revertetur è tali prælio victor, qui lætitiam
conjugibus ac liberis afferat. Tanta vobis for-
titudo divino favore contigit, qui ſolus poteſt
&, qvod ſupereſt, detrahere, &, quod deeſt, ad-
dere. Talia vates fatidica voce canebat, extra
ſe raptus, & numine totus correptus, rege indi-
gne ferente, & pacta non ſervare clamitante, li-
cet magnis muneribus ab amicis conductum:
veniſſe eum ad execrandum hoſtes, quos nunc
mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem va-
tes: Putas, inquit, qvoties fata ſunt aperienda, in
nobis ſitum eſſe, qvid dicamus aut taceamus af-
flati divino ſpiritu? ipſe voces, quales vult, pro-
fert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitan-
tibus. Equidē ſatis memini, ad quid precibus Ma-
dianitarum ſim adductus, eaq; cauſa veni, ut vo-

luntati tuæ morem gererem. Sed potentior eſt Deus quam mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. quam primum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certe nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec, quæ Deus eorum generi dare decrevit, commemoranda putavi: ſed numen illis propitium, qvod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit: Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra inſtauremus, ſi forte Deum flectere poſſim, ut execrationibus hoc genus hominum devovere liceat. Cumque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem devovendi impetraviſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat, qvicquid eventurum eſſet regibus & civitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ vero extant, earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt usque ad noſtram memoriam, ut facilis ſit conjectura, reliqvum etiam ejus oraculi non vanum fuiſſe eventum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cum jam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & prin-
Num. 25. cipibus Madianitarum, Balace, inquit, vosque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt, ut vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunqvam eſt interiturum, nec bello, aut peſtilentia fameque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet ejus gentis à malis ſervandæ, ne quando talis clades incidat, qua univerſi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quam ante florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem revocati. quapropter ſi brevem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint, quantum fieri poteſt, cultas ac ornatas mittite, ut circum caſtra obverſentur, & juvenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: ubi vero cupidine captos viderint, ſubito ſe proripiant. cumque rogatæ fuerint, ut maneant, non annuant niſi perſvaſis, ut relictis patriis legibus & cultu Dei, à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita, ut moniti fuerant, filias mittentibus Hebræorum juvenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant, ne ſibi voluptatem ex earum pulchritudine capere invideant, neve conſuetudinem eorum averſentur. Illæ libenter & verba juvenum & complexus admittunt: jamq; blanditiis illectos, & cupidine ferventes relinquere parant. tum illi triſtes mulierũ diſceſſu, precibus inſtant, ne ſe relinquant, ſed futuræ conjuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa jure-

A τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι δ' ἃ τὸ σκέψις βούλησιν. οὐδὲν γὰρ
ἐν ἡμῖν ἐπιφανέντος εἰσελθὸν σκέψις ἡμέτερον. ἐγὼ
γοῦν τὸν παρόντα τοῦτον, οὔτ' ἐπαινέσαι προεθέμην,
οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ ἔθνος αὐτῶν ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο
διελθεῖν. ἀλλ' ὅμως αὐτῆς ἔτι ὢν, καὶ παρόδων
αὐτοῖς δ' δαίμονα βίον κλέος αἰώνιον ᾠόμην ἔχειν, ἐ-
μοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ἐπέθετο. νῦν δ', χα-
ρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκεῖ καὶ ἐμοὶ μᾶλλον ἡδονὴ ἔστι,
B νίτας, ὧν ἀπωσάσθαι μοι τὴν αἰτίαν σὸν δέος ἐστὶ,
φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας
ταῖς πρὶν ὠμότησι δαπανήσωμεν, εἰ πείσαι τὸν θε-
ὸν δυνηθείημεν ἀπαρέψαι μοι τοὺς ἀνθρώπους ἀρᾶς
ἐνδύσαι. συγχωρήσαντος δ' τοῦ Βαλάκου, δὶς μὲν πε-
φυκότι τὸ θεῖον σὸν ἐπένδυσε, τοῖς κῆ τῶν ἰσραηλιτῶν
θεὰς. πεσὼν δ' ὅπτι σῶμα πᾶν προσβλέψας ὅσον τε βα-
σιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσαι πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν
ἐνίους δὴ εἰκότως ἔφθασε τὴν τέχνην, εἴ τε καὶ
C προϋπῆρχεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἡγούμενα τοῖς
ἀνθρώποις ἀλλὰ γῆς ἢ θαλάττης εἰς μνήμην τὰ ἐμέ. ἐξ
ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον σκῆπτρον προεῖπε,
τεκμήρεται ἄντις ὑπὲρ ἔσεσθαι προς τὸ μέλλον. Βάλακος
δ' ἀναπτήσας ὅτι τῇ μὴ κατὰ τοὺς ἡγεμόνας τοὺς
ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς
ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπὸν ἤδη καὶ πρὸς τῷ περάσαι τὸν Εὐφρά-
την ἡγούμενος, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ
D τοὺς ἄρχοντας τῶν Μαδιανιτῶν, Βάλακε φησὶ, τῶν Μα-
Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες, χρὴ χάριν με καὶ ὑμᾶς ἔκλησιν τοῦ
θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν Ἑβραίων ἔθνος σὸκ ἂν ὄλε-
θρος παντελὴς καταλάβοι, ἔτ' ἐν πολέμῳ, ἔτ' ἐν λοι-
μῷ, καὶ ἀπ' ἀνθρώπων τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰ-
τία παράλογος. Μᾶλλον φθείρει. πρόνοια γάρ ἐστιν αὐτοῦ τοῦ
θεοῦ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἐ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐά-
σαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' οὗ ἐ ἀπόλοιντο πάντες,
E συμπίπτει δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν
ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες μᾶλλον ἀνθήσουσιν ὅπὶ φόβῳ
τῶν ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' ἐὰν νί-
κην τινὰ πρὸς βραχὺν καιρὸν κατ' αὐτῶν κερδάνα-
τε θῆτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταύτα πεισάντες. τῶν θυγα-
τέρων τὰς μάλιστα ἐπιτηδείας, καὶ βιάσασθαι ἐ νικῆσαι
τῶν ὁρώντων σωφροσύνῃ ἱκανὰς διὰ τὸ καλόν,
ἀσκήσαντες τὴ εὐμορφίαν αὐτῆ ὅπὶ τὸ μᾶλλον εὐπρεπεῖς,
F πέμψατε πλησίον ἐομένας ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ
δεομένοις συνείναι τοῖς νεανίσις αὐτῶν προσάξατε.
ἐπειδὰν δὲ κεχειρωμένους ἴδωσι τῆς ὅπιθυμίας, καταλι-
πέτωσαν. καὶ πολλαχοῦ τῶν μένειν μὴ πρότερον
ὅπως δέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς
πατρίους νόμους, καὶ τὴ πάντες αὐτοῖς δεμένον τιμᾶν θε-
όν, τοὺς μαδιανιτῶν καὶ μωαβιτῶν σέβεσιν. ὕτως γὰρ αὐ-
τοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος
αὐτοῖς ᾤχετο. τῶν δὲ μαδιανιτῶν πεμψάντων τὰς
θυγατέρας καὶ τοῦ σκέψις παραινέσαι, οἱ τῶ Ἑβραίων
G ἁλίσκονται νέοι τῇ εὐπρεπείᾳ αὐτῶν. καὶ προσγινό-
μενον εἰς λόγους αὐτοῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐ-
τοῖς τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδ' ἐκ τῆς
τοῦ πλησιάζειν σωτηρίας. οἱ δ' ἀσμένως δεξάμενοι
τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδησαίμενοι δ' αὐτοὺς
τοῦ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, ἐ τῆ ὅπιθυμίας ἀκμαζούσης, πρὶν
ἀπάλλαγὴν ἐγένοντο. τοὺς δ' ἀθυμία δεινὴ πρὸς τὴ ἀ-
ναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαροῦντες ἐκέ-
κειντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν. ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῆ ἐσομέ-
νας αὐτόθι μένειν καὶ δεσποινας ἀποδειχθησομένας πάν-
των ὧν ἐκέκτητο αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὀμνύντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν κεφτίλιων ὀμνύντες ἐπιορκοῦσι τοὺς ὅρκους, δακρύοντες τε ἐπιπλοκόλεν ἑαυτὰς ἐλεεινοὺς τοῖς γυναιξὶ καταστήσαντες εἶναι αἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατανοήσαν, ἐπὶ πλέως ἐπὶ τὸ σωφρονεῖν ἐχομένους, ἤρξαντο τοιάδε αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν μὲν κράτιστοι νέων, οἰκοῖτε εἰσὶ πατρῷοι καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ εὐδοξία τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων δύνοια καὶ σπουδή. κατ' ἀρχὰς μὲν τούτων οὐδὲν ἐνδεᾶ δεηκουσαν ἡμεῖς εἰς ἐμπλέαν ἥκομεν, ἐπεὶ ἐμπροσθούμενοι τὴν ὥραν τοῦ σώματος προσκαμόμεθα τοῖς ὑμετέροις ἀξίωσιν. ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς δικαίους ὑπολαβόντες, τοιούτοις ὑμᾶς τιμῆσαι ξένοις δεόμενοι ἐπείθημεν. ἐνῦν, ἐπεὶ φατὲ περὶ ἡμᾶς φιλοσόργως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν, καὶ αὐτοῦ τοῖς δέησιν ὑμῶν ὑποφερόμεθα. πίστιν δ' δίκαιος λαβοῦσαι τὴν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομιοθεῖναι μηχανησόμεθα τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμετὰς ἄνδρασι. θέος γὰρ, μὴ κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἐπεὶ ὑβρίσητε καὶ ἀτίμως ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονῆς συγγινώσκειν τε ταῦτα φυλαττομένους ἠξίουν. τοῖς δ' ἄλλως βάλλονται πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιλεγόντων ἐπὶ τοῖς αὐτῶν πάθεσι. ἐπεὶ ταῦτα μὲν ἐφάσαν δέδοκται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντες ἀλλοτριώτατα χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τὰ πιτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις ἀνάγκη βάλλομένους ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, καὶ δοκεῖν ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχθρας τινὶ θεοῖς φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ ἑορτῆς, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. μέμψασθαι δ' ἐδεῖς εἰ γῆς εἰς ἣν ἀφίχθαι τοὺς ἰδίους αὐτοῦ θεοὺς προτρέπεσθε. καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τὰ δ' ὑμέτερου πρὸς μηδένα τοιοῦτα τυγχάνοντος. δεῖν δὲ αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην ἐν ᾗ βιώσουσι μόνοι καὶ τοὺς ἰδίους νόμους. οἱ δ' ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ παραδόντες αὐτοὺς εἰς ἃ προσκαλοῦντο, παρέσεσθαι τὰ πάτρια, θεοὺς τε τελείους εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμον τὸν ἐπιχώριον τοῖς καθηδυσαμένοις πρόθυμοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῶν γυναικῶν ἐπὶ τοιαύτοις ὁ νόμος αὐτῶν ἐκέλευσε πειθόντες διετέλουν. ὡς δὲ πάντας ἤδη τὸ κρατοῦν τῆς ἀνομίας χωρεῖν τῶν νέων, καὶ σφίσιν αὐτοῖς πολὺ χεῖρον τὸ προτέρας ἐμπεσεῖν καὶ κινδυνον παντελοῦς τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον χρυσούμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως ἐνέφερε. ἐπί τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν διὰ πατέρων ἀρετὰς ἐπιφανεῖς ἦσαν, σαυδιεφθείροντο. καὶ ζαμβρίας ὁ τοῦ σεμεωνίδου ἡγούμενος φυλῆς, χρυσοῦν μανδανίτιδι ἔρου θυγατρὶ τῶν ἐκείνη δυναστευόντος ἀνδρὸς κελεύσας ἐπὶ τὸ γυναικὸς πρὸ τῶν μικτῶν δοκούντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἡρμοσμένον, ὑφαπτόμενος αὐτῶν οὐ χρῶν τὰ πάτρια ἐπὶ γάμον ἠγμένης ἀλλοφύλου. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν πραγμάτων, θεὸς μωυσῆς μὴ χρήσιμα τί χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν προτρέψασθαι τοὺς ἐπὶ τὸ λαθραίτερα μεθοσῆσαι διαμαρτόντας. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄξια ἁμάρτοιεν οὔτ' αὐτῶν οὔτε πατέρων τῶν ἡδονὴν προτιμήσαντες τὸ θεοῦ, καὶ δὲ καὶ τοῦτον βιοῦ. προσήκειν δ' ὡς ἐπὶ καλῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A jurando confirmabant. Deum teſtem invocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua devinctos animadverterunt, ſic reſpondent: Optimi juvenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras ad-
B miſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bonos, hac hoſpitali gratia non dedignatæ, qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amaræ vos & abitionem noſtram moleſte ferre aſſeveratis, ne has quidem preces averſabimur. quare ſi benevolentiæ conjugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcũ, ut legitimæ nuptæ con-
C victuræ ſumus. veremur n., ne, libidine exſatiata, cũ injuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniã vos dare æqvum poſtulamus. Illis vero quolibet modo fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab o-
D mnibus aliis diverſiſſimos, ut cibis etiam propriis veſtro more utamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt, ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis amorem illum vos non fingere, niſi eosdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ, in quam veniſtis, peculiares
E deos colere malitis: præſertim cum noſtri per omnes regiones honorentur, veſtrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt vivendum, aut alius orbis quærendus, ubi ſoli juxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur ſequentes, à religione patrum deſciſcunt: & plures deos credere inducti, ſacra illis ejus gentis ritu faci-
F unt: cibis quoque indifferenter utebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: ut jam tota caſtra juvenum impietas invaderet, & ſeditio priore pejor gliſceret, & avita religio in extremum periculum deduceretur. juventus enim, guſtatis ſemel peregrinis moribus, inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à majoribus accepta præcellebant, una cum re-
G liqua turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Uri filia gentis ejus dynaſtæ, juſſus ab uxore, & contemptis in ejus gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena conjuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus, ne gravius aliquid ſequeretur, advocata concione, neminem quidem nominatim accuſavit, nolens in deſperationem adducere eos, qui tantiſper, dum latere ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec majoribus eorum decoram, quod voluptatem pluris, quam Deum & religionem facerent. Expedire illis, ut dum tempus eſt, reſipiſcant, & non legum con-

temptu, ſed compeſcendis pravis cupiditatibus fortes viros declarent. abſurdum præterea dicebat, quod cum in deſerto modeſte vixiſſent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæſiverant, nunc per affluentiam perditum irent. Talibus dictis conabatur juventutem corrigere, & ad ſaniorem mentem reducere. Tum Zambrias inſurgens: Tu, inquit, Moyſes, tuis legibus utere, quibus jam longo uſu robur addidiſti: qvod ni feciſſes, ſæpe jam pœnas dediſſes, & tuo malo non eſſe Hebræis imponendum didiciſſes. me certe nunquam ad tua tyrannica juſſa obſtrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quam ſub legis ac religionis prætextu nobis ſervitutem, tibi principatum malitioſis artibus adſtruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca ſervitute fuerit gravius, in quemvis tuis legibus pro tuo libitu animadvertere, cum ipſe multo dignior ſis, qui puniaris, quandoquidem abrogatis, quæ omnium conſenſus approbat, plus tua quam cæterorum mortaliũ placita valere poſtulas. ego, quæ nunc facio, quia benefacta judico, ne fateri quidem in hoc cœtu gravabor, mulierculã alienigenam me duxiſſe. audis à meipſo mea facta, ut ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter conſuetum, quia id æqvum cenſeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non ſicut ſub tyrannide vivere, de unius tantum fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipſo plus arbitrii habere voluerit. Hæc Zambria pro ſe & quibusdam ſui ſimilibus afferente, populus quietus expectabat, quonam audacia hæc eſſet evaſura, maxime qvod videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem inſolentem irritatiorem redderet. verebatur enim, ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio diſſolvitur. ac fortaſſe ulterius malum hoc ſerpſiſſet, ni Zambrias mature ſublatus eſſet talem ob cauſam, Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, juventutis facile princeps, Eleazari pontificis filius, & Moyſem magnum patruum habens, ægerrime tulit Zambriæ contumaciam: cujus impunitate ne legum contemptus creſceret, vindicare in flagitioſos decrevit, non ignarus, qvod exempla primatum in utramvis partem plurimum valeant. Cumque tanto eſſet animi & corporis robore, ut non temere aliquid arduum aggrederetur, qvod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipſum unà cum Chosbi transfigit. quo exemplo juventus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accenſa, certatim in ejusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui, cum jure cognationis talem ſuorum petulantiam cohibere deberent, aut diſſimulare aut accendere etiam maluerunt:

τὴν ἀνδρίαν ἐπιλαμβάνεσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ ἔχειν τὰς ἐπιθυμίας εἶναι. τοῖς τούτοις ἦν δὲ λόγος ἐφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα διὰ τῆς εὐθείας δι' ἀπορίαν αὐτῶν ἀπολέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπράττον. ἀναστὰς ἦν μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφην, ὦ μωσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσωκέδασας ἐκ τῆς σωτηρίας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχομένους. ἐπεὶ μὴ τὸ τῶν αὐτῶν ἐχόντων τὸ τέρπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν σὲ δυσλογίστους ἑβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλουθον οἷς σὺ προσέταξεις τυραννικῶς λάβοις. ἃ γὰρ ἄλλό τι μέχρι νῦν ἢ πρόσχημα νόμων καὶ τοῦ θεοῦ δουλείαν μὲν ἡμῖν ἐπῆγε σὺ σαυτῷ κακουργίας, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κατ' ἐξουσίαν βίον. ὁ τῶν ἐλευθέρων ἐστὶ καὶ δεσποτῶν οὐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν ἦτος αἰγυπτίων ἑβραίοις γένοιτο πιμωρεῖν ἀξιῶν κατὰ τοὺς νόμους τὸν ἑκάστου πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποιῆσαι. πολλῷ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσας προηρημένος, καὶ κατὰ τῶν ἁπάντων δόξης ἰσχυρὰν τὴν σαυτοῦ κατασκευάσας. ἃ γὰρ πράττω νῦν κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπειτα πρὸς αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι, γύναιόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἠγάμην παρ' ἐμαυτῷ γὰρ ἀκούεις τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἐλευθέρου. καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προῃρούμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος παρὰ πολλῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶ τὰ ὅλα ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα δὲ βίου πάντες ἀνηρτήκοτα. χαίρει δ' ἂν οὐδεὶς κυριώτερον αὐτῷ ὧν πράξαιμι γνώμης τὴν ἐμὴν ἀποφαινόμενος. τὰ δὲ Ζαμβρίᾳ ταῦτα πρὸς ὧν αὐτὸς τε ἡδίκει καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἐπόντες, ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε δὲ μέλλοντος, καὶ τὸν νομοθέτην ἢ ἐξῶν μὴ παροξύνειν τὸ δύσνοιαν αὐτῷ προσαγαγεῖν ὑπὲρ ἀντικρυς Ζαμάχης ἐλήσοντα. προεῖδετο γὰρ μὴ πολλοὶ τὸ λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γενόμενοι παράξωσι τὸ πλῆθος. καὶ Ζαμβρίᾳ μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ σύλλογος. προελήλυθει δ' ἂν ἐπὶ πλεῖον ἡ δὲ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντα Ζαμβρίαν πολλὰ τῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. Φινεὲς ἀνὴρ τάπι ἄλλα τῶν νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ δὲ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρου γὰρ δὲ ἀρχιερέως υἱὸς ὢν, μωυσέως δ' ἀδελφιδοῦς, προσαλήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ δὲ Ζαμβρίου, καὶ πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τὸ ὕβριν ὑπὸ τὸ ἀδικίας, ἔργῳ τὸ δίκην αὐτῶν ἐπαράξας Ζαμγινοῦς, καὶ κωλύσας Ζαβδιέως τὸ θρασυμίαν εἰς πλείονας τῶν δεξαμένων οὐ κολαζομένων. τόλμη δ' καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία πεπυτον προσθέμενος, ὡς μὴ πρότερον εἴ τινι συσκιᾷ τῶν δεινῶν ἐπαλλαττέσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὸ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ἐπὶ τὸ δὲ Ζαμβρίᾳ σκηνὴν προθυμούμενος αὐτὸν τε πατάξαι τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὴν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ δὲ φιλοκαλεῖν μιμηταὶ γενόμενοι τὸ Φινεέσου τόλμης, ἀνῄρουν τοὺς ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις Ζαμβρὶ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τὸ τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν προδιαμαρτόντων, ἐφθάρησαν δὲ πάντες κατὰ λοιμῶ τινὶ ἐνσκήψαντος αὐτοῖς δὲ θεοῦ τὸ νόσον. ὅσοι τε συγγενεῖς ὄντες κωλύειν δέον ἐξώτερον αὐτοὺς ἐπὶ τούτῳ, ἀδι-

ἀδικῶν τὸ θεῖον δοκοῦντες ἀπέτυχον. ἀπόλλωνται μὲν οὖν οὐκ ἐν τοῖς πέλας ἄνδρες σὺν ἐλάττοσι τεσσαρακοντακισχιλίων καὶ μυρίων. ὕστερον δὲ ταύτης παροξυνθεὶς τῆς αἰτίας μωυσῆς, ὅτι τῶν μαδιανιτῶν ἔλεθρον τοῖς ἕλλησιν ἐξέπεμπε. ὡς δὲ ὧν τὰ ἐκ αὐτοὺς ἐξόδου μὴ μικρὸν ἐρῶμεν, ἀναδιηγησόμενοι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ὅτι πρότερα τοῖς ὑπ' νομοθέτου γινόμενα μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ βάλαμον, ὃν ἐψευσμένοι τῶν μαδιανιτῶν ὕστερον ἐπέμψαντο τοῖς ἑβραίοις, καὶ τὴν μὲν ὑπ' αὐτοῦ δυνηθέντα θεία προνοίᾳ, γνώμῃ τοῦ θεοῦ μεμφομένη χρησαμένων τῷ πολεμίῳ, ὀλίγα τὰ ἑβραίων ἐλλιπῆ διεφθάρη τοῖς ἐπιτηδεύμασι, νοσησάντων δηπουθεν ταῦτα, μεγαλεῖος ἐπιμνησθεὶς ἀναγράψας οὐδὲ τοῖς μετέπειτα. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τοῖς ἐπ' αὐτῶν δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν ἡμῶν μάρτυρας διελέγξοντος, ἐκείνῳ τῷ μαρτυρίαν ἀπέδωκε, ἧς ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτῷ τοῖς δοκεῖ, ὅτῳ σκοπεῖτωσαν. μωυσῆς δ' ὥσπερ ὢν καὶ θεσπέσιος, ὅτι τῷ μαδιανίτην γένει ἐπέμψε στρατιάν, τοὺς πάντας δισχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλοφόρους, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀποδείξας φινεές, ὃ μικρὸν ὕστερον ἐμνησθημεν φυλάξαντα τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸν ὑπερνομοῦντα τύπους ζημίας τιμωρησάμενον.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ὑπὸ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἐκράτησαν αὐτῶν.

Μαδιανῖται δὲ προθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν ὑπὸ σφᾶς ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἧς προσεδέχοντο τοὺς πολεμίους ἀσφαλισάμενοι, προεξέπεμπον αὐτοὺς ἐλθόντων δὲ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῶν μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δ' ἦσαν, ὄχος τε καὶ σύρης, ἔπι δὲ ῥοβέης τε καὶ οὔβης. πέμπτος δὲ ῥέκεμος, ἀφ' οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πρὶν ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ πάντων τῶν ἀράβων καὶ κτησάντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρεκέμη καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναῖκάς τε καὶ παῖδας ἀφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινεέα κελεύσαντος. ὃς ἦγεν ἄγων τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν καὶ λείαν ἄφθονον. βοῦς μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου πλῆθος καταπολλῆς ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ὕστερον δὲ δαιμονίας, καὶ ἀφροδίσιοις σφόδρα ἐπιτυχαίνειν ἤρξαντο δὲ καὶ παρθένοι, ὡς δισχιλίας καὶ τρισμυρίας. μωυσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λαβὼν δὲ τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τὴν δὲ λοιπὴν, νέμει τῷ λαῷ. καὶ διὰ τῶν λοιπῶν δαιμόνων ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς διὰ ἀρετῆς γενομένης, ὕστερον δὲ μηδενὸς ἂν σπανίσαντος τοῖς ἀπολαύειν ἐμποδιζομένοις. μωυσῆς δὲ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον ἑαυτῷ ἠσαΐαν καθίστησιν ὅτι τῆς προφητείας, καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῦ δήμου ἡμῶν, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ ταῦτα τῷ προφήτῃ διατάξαι τῶν πραγμάτων.

A nec prius destitit, quam quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam, quod omissum ante non oportuit, dixerimus. Balamus ille, qui, à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret, à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo B effectum est, ut, quibusdam infectis prava opinione, pene totius populi religio sit corrupta: hunc, inquam, Balamum tanto honore dignatus est Propheta, ut oracula ejus suis literis inseruerit: cumque nihil vetaret, quin ea pro suis ederet, nec ullo teste id factum ejus coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque, ut libuerit, ita consi- C deret. Moyses autem, ut dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eisq; copiis Phineem præfecit, cujus opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulo ante memoravimus.

Num. 31.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

D Madianitæ vero, intellecto hostium adventu, & quod jam non longe abessent, & ipsi copias in unum contrahunt, & qua in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præsto erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta E multitudo Madianitarum est cæsa, ut numerus cadaverum iniri non posset, ne regibus quidem servatis. Hi fuere Ochus, Sures, Robeas, Ubes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria urbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta. quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas una cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim F Phinees a Moyse mandatum acceperat. qui, reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoque memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile utebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam ejus G partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Levitis alteriùs quinquagesimam: reliqvum vero populo distribuit. quo factum est, ut deinde suaviter viverent, opibus virtute quæsitis, otium quoq; adfruendum nacti. Moyses autem jam admodum senex Jesum designavit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita jubente, ut hunc principatus successorem faceret.

Num. 27. Deut. 3.

Erat enim totius divini atque humani juris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia
Num. 23. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes de communi consilio rogant Moysem, ut sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multo ante bello capta fuerat. esse enim pascuis uberem. Ille vero suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignaviæ prætexere, convitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxuque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle, arma cum cætero exercitu ferentes, terram ultra Jordanem à Deo promissam capere, devictis gentibus, quas ille pro hostibus haberi jusserat. Qui videntes eum iratum, ne merito irasci videretur, respondent se neque per ignaviam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, ut, præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosque se agebant, si oppida ad tutelam liberorum & conjugum ac facultatum, ipso dante, acciperent, reliqvum exercitum armatos, quocunque ducerentur, sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses, comprobata eorum voluntate, advocatoque Eleazaro pontifice & Jesu, cæterisque magistratibus, concedit illis Amoritidem, hac conditione, ut simul cum cognato populo adversus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto, accepto, quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & uxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses qvoque in eadem regione de-
Num. 35. Deut. 4. 19. Jos. 20. cem urbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sancivit, illis tantum profutura, qui, cæde non sponte commissa, eo confugissent. statuitque talibus exilii tempus, tantisper dum pontifex viveret, sub quo cedes accidit. post cujus obitum redire in patriam permisit. Exilii vero tempore licere cuivis è cognatis, interemti homicidam impune occidere, duntaxat extra urbem refugii deprehensum: idque jus solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterum oppida refugii fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gaulademan, & post captam Chananæam totidem ex Leviticis oppidis jussu Moysis destinata sunt, ut hoc genus exulibus refugium & habitationem præbe-
Num. 27. 36. rent. Eodem tempore, cum defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum sexus relictis, tribules ejus, viri insignes, Moysem consulunt, an filiarum ejus in divisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, ut cuique tribui suæ sortes perpetuo manerent. Qvumqué jam de quadragesimo
VI. *Deut. 4.* esset, advocata concione ad Jordanem, eo

ὁ δ' ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν τοῦ θείου νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκδιδάξαι. καὶ τούτῳ δύο φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ τῆς μανασσίτιδος ἡμίσεια, πολὴν τετραπόδων ἐδαιμονοῦντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμοριτῖν ὠφελεῖν, δεκτὴν οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δείσαντας τὴν τοῦ χαναναίους μάχην, τοῦ φάσιν ὑπεξιέναι τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν ἀργίαν, κακίσους τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας ἐγκήμονα τοῦ φάσιν ἐπινοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βουλεῦσαι τρυφᾶν ἀπόνως λαβόντας πάντων πεπαλαιωρηκότων ὑπὲρ δὲ κτήσασθαι τὴν αἰτουμένην ὑπ' αὐτῶν γῆν. μὴ θέλειν δ' ὁπλίτων ἀγώνων, γῆν δὲ λαβεῖν δίκαιον αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς ὠμολόγησεν ὑπέχοντας, πρότερον λαβεῖν καταστρεψαμένους οὓς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ἐρρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι τοῦ πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντας, ἀπελογοῦντο, μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν τοῦ πονεῖν μαλακίαν πεπεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ἀπροσδοκήτοις καταλιπόντες, εὔζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἐπίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτησαμένους πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτὰ διδόντος σωσαπεῖναι τὴν στρατιάν. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐντελεῖς πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμοριτῖν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως καταστήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμφορεῖσθαι μέλλουσιν αὐτοῖς ἐν ἐμπλοκῇ πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκτὸς καὶ πεντήκοντα γνησομένας. ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἑκουσίῳ φόνῳ φεύξομένοις. καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τοῦ ἀρχιερέως ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μετὰ δὲ συγχωρεῖ τελευτήσαντα καθόδου, ἐχόντων ἐξουσίαν τῶν ἐκφονευθέντος συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρωθί γε οὐκ ἐπετέτραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ τοῖς τοῖς φυγαῖς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅπερ τῆς ὅροις τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον δ' τῆς γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλαδημὰν δ' ἐν τῇ βατανειάδι. κτισαμένων δ' αὐτῶν καὶ τὴν χαναναίων γῆν, τρεῖς ἕτεραι πόλεις ἐμέλλον ἀνατεθήσεσθαι τῶν λευϊτῶν πόλεων, πρὸς φυγαῖσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑποτείλαντος. μωυσῆς δ' προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλέντων ὡς πεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὑπόσημος ἀνὴρ σελπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶ, εἰ μὲν μέλλοσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ δὲ κλῆρος πρὸς αὐτὰς ἀπείναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖν τοῖσι φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. ἐξ τότε μένειν ἑκάστου τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῷ δὲ πεντηκοστῷ ἐτῶν ὠφελημένων τριακοντὰ ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅπερ τοῦ ἰορδάνη συναγαγὼν, ὅπερ νῦν πόλις ἐστὶν ἀβίλη, φοι-

migrationis anno triginta tantum dies supererant, loco, ubi nunc oppidum Abila visitur, agrum

φοινικόφυτον δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντ@ τῶ λαῶ πάντ@, λέγη τοιάδε.

habens palmetis consitum, ubi populum omnem præsto vidit in hunc modum verba fecit: *Deut. 4.*

Κεφάλαιον ἡ.

Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. IIX.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

Ἄνδρες συστρατιῶ@, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ τοῦ λαπωρμοῦ. ἐπεὶ τοῦ θεοῦ δοκεῖ μοι ἤδη καὶ ἑκατὸν ἐτῶν ἑκοσιν καὶ ἑκατὸν λύσιμον ἐξ ἀνθρώπων δεῖν μετ' ἄλλων ἀπιέναι, καὶ τῶν πέρα τοῦ ἰορδάνου πραχθησομένων οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχ@ κωλυόμενος ὑπὸ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμενος μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τοὐμὸν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐδαιμονίας σπουδῆμα. ἀλλ' ἀΐδιόν τε ὑμῖν προαγματεύσασθαι τὰ τῶν ἀγαθῶν ἐπάλαυσιν, καὶ μνήμιον ἐμαυτοῦ ἄμωμον ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν κρειττόνων. φέρε οὖν ὑπὸ θεοῦ τοῦ θέμενος ὑμᾶς τὴν εὐδαιμονήσητε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῶν καταλείπητε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀΐδιον ὅσα δέδοκται θεῷ, ὅταν ἀπέλθω τοῦ βίου. πιστεύεσθαι ἄξιος εἰμι, δίκαι τε τοῦ δευτέρου ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ δίκαι τοῦ τὰς ψυχὰς ὅτι τελευτῆ γινομένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν ὡς παῖδες ἰσραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ ἔστ@ δοτὴρ καὶ τοῖς ἀξίοις ἐπαφελεῖν τῶν ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ὧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτὸς τε βούλε@ καὶ γῆν τὴν δίκαιον αὐτὸ σαφῶς ἐξεπισταμένως παρουσιῶ, οὐκ ἂν ὄντες μακαριοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητε ποτὲ ἢ πεύσησθε. ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ἐστὶν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τῶν τε ὄντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἐπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μὴ τε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλων προτιμήσητε δίαταξιν, μήτ' εὐσεβίας ἧς νῦν περὶ τὸν θεὸν ἔχετε. καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσεσθε τρόπον. ταῦτα δὲ πράττοντες, ἀλκιμώτατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθε, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐάλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντ@ ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων περιφρονεῖν εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτὴ γε πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρόσθεσιν ἐστίν. ἕπεται καὶ τῶν ἄλλων χαρίζεσθαι περιουσίαν. ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριστον ποιεῖσθαι τὸν βίον, καὶ τῶν ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένους. καὶ πρὸς τοῖς αὐθις τοῦ εὐκλειαν ὑμῖν παρέξαι. τούτων δ' ἂν ἐφικέσθαι διωσθείητε, εἰ τῶν νέων, οὓς παραγορεύσοντες μοι θεοῦ συνεπαξάμενοι, κατήκοοι καὶ φύλακες γίνησθε, καὶ μελετῶντες τὸ σωφρονεῖν αὐτῶν. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὥσπερ πρόθυμος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ τοῖς τῶν στρατηγῶν προστάταις, ὧν παρουσίαν ἔχουσιν ὑμῶν ἐν συμφέροντ@. θεὸς τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν καθ' οὗ βούλησιν καὶ γῆ χρήσιμ@ ὑμῖν ἐγγενέσθαι, οὐ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑπομνήσεως τοῦ αὐτοῦ παρουσίαν. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν παρεστῶτα ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτὸ χρήσεσθαι τῇ παρουσίᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται ἀρίστας, οἷς ἐπόμενοι, τοῦ εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρ@, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὸ τέλη τῶν φυλῶν, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσασι παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτό.

Viri commilitones, & longi laboris socii, quoniam Deus ita vult, & ætas centum & viginti annorum exacta postulat, ut ex hac vita discedam, & rebus ultra Jordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æqvũ duxi, ut quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data provideam, ut pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, ubi prius, in quo tam vestra quam posterorum beatitudo consistat, indicaverimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quod antehac vestris commodis indesinenter serviens nunquam vos fefelli, vel quod anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filii Israelis, una omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandique omnibus eritis: sed &, quæ jam contigerunt bona, erunt perpetua, & quod deest, brevi consequemini. Tantum voluntati divinæ obsequimini, & mandatis ejus parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neqve in religione per contemptum quicquam novate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis. nam, auxiliante Deo, minæ omnes facile contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimum præmium: deinde per hanc cætera bona facile parantur: qua inter vos invicem utentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei, me perferente, scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac usum nunquam non meditemini. Ego vero commodis vestris lætus discedo, vosque pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autem, sub cujus ductu hactenus egistis, & cujus favori debetis, quicquid utilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quamdiu ipsum & pietatem coluerit, tam diu sub ejus præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt, qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirum pontifex Eleazarus & Jesus, & senatus ac primates tribuum, quibus cavete vos difficiles præbeatis, sciantes, qvod, qui bene parere novit, etiam bene imperaturus est, ubi ad potestatem pervenerit:

neve in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mandatis principum obmurmuraveritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio ſi vos in poſterum ſervaveritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem, ut ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim, quod ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quam ab hoſtibus. qvod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed ut admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis, elati opum affluentia, quibus, trajecto Jordane & occupata Chananæa, potiemini. alioqui, ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri, quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum, quam late patet, orbem diſperſi ſervitute veſtra terras ac maria replebitis. quo ſi ventum fuerit, jam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſervaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viventes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa, quotquot habent, ad unum tolli jubeo, ferroque & flammis ita deleri, ut etiã memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutius conſervabitis. Verum, ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius depravetur, Deo jubente, & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quam privatarum, à quibus ſi nusquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loqvutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtituta bene vivendi continentem. Illi vero ſolvebantur in lacrymas, & jam tum deſiderio ducis mœrebant: memoresque, quanta pericula pertuliſſet, quamque alacriter ſalutem ipſorum procuraviſſet, & de futuro ſoliciti, qvod non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æque propitium: Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum, quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant, graviſſime dolebant, ita ut totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes vero ſolabatur eos, & jubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur. atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc, priusquam ad reliqua tranſitum faciam, operæ precium duxi, leges talis latoris majeſtate ac virtute dignas hic inſerere, qvo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra jam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autẽ omnia, quæ ille vir ſcripſit, ut nihil ornato cauſa liceat affingere: ſeriem tantum novavimus, & leges, quas ille ſparſim, ut quamque à Deo retulerat,

Deut. 7. 11.

A τιὼ τι ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ παρόντων κακῶν οἷς ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν ἀξιώσουσιν. νῦν μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τιὼ παῤῥησίαν τίθεσθε. ὁ δὲ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τιὼ ἴσλεν ὅτι τούτοις ὀργιεῖ ποτὲ λαμβάνετε, ἢ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐπλημμήσατε χρήσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πολυσάκις κινδύνοις ἐφ' ὑμῶν ὑποπεσὼν ὑπὲρ τῶν πολεμίων. τοῦτο δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς προσῆκεν. οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου B ζιεῖ δυχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὸς ἡμερὸν ἐν ὀργῇ ἡμέμφθην. ἀλλ' ὡς τι ἂν σωφρονήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε δὴ τὸ ἀσφαλὲς εἶναι, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προεσηκότας ἐξυβρίσειν ἀφ' ὑμῶν, ὃς ὑμῖν πολὺς ἀφαβάσι τὸν ἰορδάνην, C τιὼ χαναναίαν κτησαμένοις ὠφελήσοντι. ἐπεὶ προαχθέντες εἰς καταφρόνησιν τὰ αὐτὸ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε καὶ τιὼ δύναμιν τὴν ὠφ' ἑαυτῶν ἐκτησάμενοι ἥττους τῶν πολεμίων αὐθις ἀφαιρεθήσεσθε μὴ μεγίστων ἐνιδών. ἐκπεσόντες ἀφ' τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τιὼ γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τούτων πεῖραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τούτους ὑμῖν μόνον, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαν- D τες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ἀπολλύειν κελεύω συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων ὠφ' ἑαυτοῖς τῆς ἐκείνων ἥττης δεύσεως, ἀφθονίαν τιὼ πατρώαν πολιτείαν. ἔτι δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους ἂν ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραινῶ καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ θῆρος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαία γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μένοι ὑπάρχειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. ἵνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν E κρεῖττον ᾖ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ὀπονεύσῃ, σωεθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ἀγαγόντες μοι δὲ θεῖ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέστατοι κεχθήσεσθε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, καὶ τιὼ ἀφ' τάξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένου. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ὀπιζήτησιν ἐποιοῦντο δ' ἐρατηγοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδύνοις καὶ προθυμηθέντος τῆς περὶ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἦσθον τε δ' θεοῦ προγονομένου, F ἀφ' τὸ μανοῦσθαι ἐναγῆ τὸν φθεγγαλοῦντα. ὧν τε ὅτι τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ἐμιλήσαν αὐτῷ μετανοοῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τ' λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα κρεῖττον ἦ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ τὰ αὐτῶν παῦσαι πάθος. μανοῦσθαι δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἁπάντων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν. βέλομαι δ' τ' πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τιὼ τε μανοῦσθαι G ἀξιώματι τῇ ἀρετῇ ἀναλεγοῦσαν, ὡς μαθεῖν παρέξων δ' αὐτὸ τοῖς ὑντάξομένοις, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν λεῖ, ἅτως ὅτι τὴν τῶν ἄλλων πρέπεσθαι δηλήσειν. μεγαλαυχίαν δ' πάνθ' ὡς ἐκεῖνο καταλιπεῖν, οὐδὲν ἡμῶν ὅτι καλλωπισμῷ προσθέντων, οὐδ' ὅτι μὴ καταλελοιπε μοῦσης. νενεωτέρισα δ' ἡμῖν τὸ κῦ ἧμον ἕκαστα πέζαι. ἀπορᾴδιον γὰρ τὰ ἐκείνου καταλειφθῆ γραφέντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι ὠφ' θεοῦ πύθοιτο.

τού-

τούτου χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμενον περὶ Μωσέως ἁπάντων, μὴ καί τις ἡμῖν ὥσπερ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψεις ὡς διημαρτηκόσι γράψαι. ἐχέτω οὖν τοὺς περὶ Μωσέως ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς ἂν κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν καὶ πρὸς τοὺς λοιπούς, τούτους ἐπανερχόμενον εἰς τὴν τάξιν ἐν οἷς ἕκαστα κεῖται, ἐξηγήσασθαι. ἐπειδὴ δὲ τὴν χαναναίαν γῆν κτησάμενοι, καὶ χώραν ἐπὶ χρόνῳ τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὰς λοιπὰς ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τοῦ θεοῦ φίλα πράξετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τοῖς καλλίστοις, καὶ οἷς ἂν ὁ θεὸς αὐτοῖς ἀφ' ἑνὸς ἐξέλητα. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατειργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χρισθέντες ἀπέστω τῆς τοιᾶδε καὶ καθαρεύουσι πρὸς τὸν θεόν. ἡδὺ δὲ τοῦτο πρόβασις ἔστω μὴ ἀπὸ βαθμίδων, ἀλλὰ προσχώσεως αὐτῷ τῷ φανοῦς γιγομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἔθνος ἓν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, παραλόγως κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως ἐκφανῶς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς τὸν ἀποφράσαι πόλιν τὸν νεὸν τρεῖς ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἧς ἂν ἔθνος κρατῶσιν, ὅπως τοῦ θεοῦ τῶν μὴ τετηρημένων ἐπιμεληθῶσι, καὶ πρὸς τῶν εἰς τὸ μέλλον προκαλῶσι, ἐπιστήμης ἀλλήλοις καὶ συνδιαιωνοῦμενοι πρὸς φιλίας ὦσι. καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξει, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνημεῖα αὐτῶν ἐντιθέντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοεθνεστάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἐγὼ δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διατάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λεύταις δίδοσθαι. ἢ προσκείσθω μὲν ὅπως τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς δύο χώρας ὑπηρετείτω καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἣν ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχεται, ὅπως μετὰ τοῦ δεδωκότος ἑστιάσεται. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἠτιμωμένης θυσίας μὴ τελῶν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρω δ' οὐκ ἂν εἴη τῆς ὅπως τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. Ὁμοίως μηδ' ἂν ἐὰν ἀγγέλου κυνὸς ἢ τοῦ θηρευτικοῦ, ἢ προμνήστρια φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτωσαν δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πόλεις ἄλλαι νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένου ἢ τινι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς τῶν ἐξ ἱερέως καὶ λινοῦ στολὴν φορείτω. τοῖς γὰρ ἱερᾶσι μόνοις τοῦτο ἀποδεδεκται θαι. Συνελθόντων δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὅπως πάσης θυσίας δι' ἐτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ὅπως βήματος ὑψηλοῦ σταθείς, ἀφ' οὗ φανοῖτο ἐξάκουστος, ἀναγνωσκέτω τοὺς νόμους τούτους. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες ἱερογλαυσάτωσαν τὸν ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τῆς ψυχῆς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδὲ ποτὲ ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in ſuos ordines digeſſimus: qua de re lector admonendus erat, ne, ſi quis forte ex contribulibus in hæc noſtra inciderit, calumniam temere ſtruat, quaſi parum ſincere ſcripta Moſaica tractantibus. Enumerabo autem eas potiſſimum leges, quæ ad publicam inſtitutionem, ritusque gentiles pertinent; quæ vero ad privatam conſuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum noſtratibus ſpectant, in eum commentarium diſtulimus, quem de moribus & ſacrorum cauſis, Deo favente, ſcribere eſt animus. Poſtquam, acquiſita Chananæa terra, urbibusque conditis, victoriæ fructus ſecuri carpere cœperitis, hæc mandata obſervando rem Deo gratam facietis, & partã felicitatem conſtabilietis. Urbs ſacra ſit una in regione Chananæa, in loco illuſtri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea ſit unum, & altare unum ex lapidibus non politis, ſed collectitiis conſtructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam ſpeciem præ ſe ferant: aſcenſusque ſit ad illud non per gradus, ſed terra leniter per acclive aggeſta: in alia vero urbe nec altare ſit ullum, neque templum. Deus enim unus eſt, & Hebræorum genus unum. Qui convitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominioſe & obſcure ſepeliatur. In ſacram urbem & templum ter in anno conventus fiat Hebræorum ex univerſa eorum ditione, ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per converſationes ac convivia mutuam benevolentiam alant. Expedit enim, ut inter ſe noſcantur, quibus idem eſt genus, quique eisdem ſtudiis delectantur. Id vero ex hujusmodi congreſſibus facile contingit, dum aſpectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: ſicut contra qui nunquam conveniunt, eos alieniſſimos à ſe invicem eſſe oportet. Sint præterea decimæ fructuum ſeorſum ab illis, quæ ſacerdotibus ac Levitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in ſacra urbe inſumatur in ſacrificia & convivia. Æqvum enim eſt ex proventu terræ à Deo datæ in ipſius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non eſt ſacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum injuria conjunctum: neque major eſt turpitudo, quam quæ corporibus infertur. Similiter ſi quis mercedem pro admiſſura canis venatici aut paſtoralis acceperit, nec inde quidem Deo ſacrificare eſt licitum. Diis alienis nemo male loquatur. Fana externa non ſunt ſpolianda, neque ſacra donaria tollenda. Nemo veſte è lino & lana contexta utatur, eſt enim ſolorum ſacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegiæ feſta apud ſanctam urbem ſacrorum cauſa convenitur, pontifex è ſublimi ſuggeſto, unde à tota multitudine exaudiri poſſit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auſcultando arceantur, imo ne mancipium quidem. Nam bonum eſt, ut inſcriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

Levit. 4. Deut. 16. Deut. 18. Exod. 22. Deut. 5.

sic enim missus peccabunt, non ignari, quid sit in lege decretum. Leges etiam vim majorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita, minis interpositis, in auditorum animas infigunt: ita ut nunquam non legis voluntas intus obversetur, & quantas pœnas contemptus ejus incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cum itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æqvum enim est gratias agere, quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus favorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, &, quæ potentiam ejus ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, ut undiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & justitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Levitica. Quibus judicandi sors obtigit in suis civitatibus, summo in honore habeantur, ut, præsentibus illis, nec convitiari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, ut assueti homines revereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Judicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifeste coarguí possint, non recte decrevisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu judicare, & justitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim injuria in Dei contumeliam recidit, quasi vero is infirmior sit habendus, quam illi, quorum potentiæ metu præter jus fertur calculus. nam Dei potentia est justitia. Ergo qui in magnatum gratiam prævaricatur, potentiores illos quam Deum facit. Qvod si judices nesciant de negotio ad se delato pronunciare: sicut interdum accidit, in sanctam urbem integram causam relegent: tum vero pontifex & propheta una cum senatu, quod visum fuerit, decernant. Uni testi fides non habeatur, sed tribus, aut ad minimum duobus, quorum testimonium vita anteacta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter levitatem ac temeritatem ejus generis. Neque servum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est, aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Qvod si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturo erat, si gravante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit, à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura, propositis indici præmiis,

Deut. 6.

Deut. 19.

Deut. 21.

οὕτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων, οἱ τε νόμοι πολλὴν ποιοῦσι πρὸς ἁμαρτάνοντας ἐξουσίαν παρρησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ ποιήσουσι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγεγραμμένων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὡς τε εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτῶν, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γένωνται. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα καλλίστων καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας ἐχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὅταν πρὸς ὕπνον ὥρα τρέπῃ, μαρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς ἃς ἀπαλλαγέντων αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέσχε, δικαίας οὔσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ γνωμένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τῶν ἤδη γεγονότων, ὀφλὶ δὲ προτροπῇ τῶν ἐσομένων. Ἐπιγράφειν δὲ καὶ πῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ὑπηρέτησεν αὐτοὺς ὁ θεός, ἐν τε βραχίοσιν ἑκάστων διαφαίνειν. ὅσα τε τῷ ἰσχυρῷ δύναται θεοῦ καὶ τὸν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὀφλὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ βραχίονος. ὡς πρόκλειται πανταχόθεν τὸ πρὸς αὐτοὺς πρόθυμον τοῦ θεοῦ. Ἀρχέτωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τῷ ἀρετῷ καὶ τῷ περὶ τὸ δίκαιον σπουδὴν προηκμακότες. Ἑκάστῃ δὲ ἐχούσῃ δύο ἀνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν λευιτῶν φυλῆς. Ἐχέτωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τῆς πόλεσιν ἐν αἰτίᾳ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν σκευῶν παρόντων, μήτε θρασυνέσθαι τοῖν ἐξείναν τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν δι' ἀλαζονείαν, ὡς τε θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀφειδοῦντας. Οἱ δὲ δικάζειν δόφλωσάν τινα κύριοι τοῦ δίκαιον τιθέντες αὐτοῖς ἔτωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τοὺς αὐτοὺς ὀφλὶ ἀλαφθορᾶ δικαίου ἐνδείξεται, ἢ ἄλλῳ τινὰ αἰτίαν προφέρει καθ' ὧν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς δόφλωσαμένους. ἔτι δὲ κέρδει χαριζομένους ἢ τιμωμένους ἀξιώματι προῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθέμενους. ὁ δὲ θεὸς ἂν ἔτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, ἐὰν ἀσθενέστερος ἐκείνων εἰς ἄν τις κῇ φόβον ἰσχύῃ προσνείμῃ τῷ ψήφου κεκρίσθαι. Ἐὰν δὲ θεοῦ ἰσχὺς ἐστὶ τὸ δίκαιον. πῶς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενοί τισι; ἐκείνως δὲ θεοῦ δυνατώτερος πεῖ. Ἀνὸ οἱ δικάζειν μὴ νοσῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὠφληπταγμένων ἀποφυάδι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπτέωσαν τῷ δίκαιον εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἐπὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἰς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς, ἢ τὸ πλεῖστον, δύο. ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἐπὶ μαρτυρίᾳ διὰ κουφότητα ἐπὶ θράσος ἦθους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μή τε δοῦλοι διὰ τὴν ψυχῆς ἀγωγιαν. οὓς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. Ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παθέτω ταῦτα ἐλεγχθείς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Ἂν δὲ πεσὼν ἐντὸς φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ ὁμολογήσῃ ὁ δράσας, μήθ' ὑπονοήσῃ τις ὡς διὰ μῖσος ἀπεκτονηκώς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μυρίας σπουδῆς μήνυτρα προθέμενοι.

μηδενὸς

μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μαινόντος, αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεφάχθη, ἐκ τῆς γερουσίας συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἡ δ' ἂν ἡ πλησιέστερα πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πεζεύοντες δάμαλιν, ἣν οὐκ ἐπέβησε ζυγὸς οὐδὲ ἔσπασε τὴν ἰσθμὸν ἕλκων, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον ἀρότῳ ἢ φυτείᾳ χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός, καὶ χερνίβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λεῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναδησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δράσαι, μήτε δρωμένων παρεῖδον. ἐπικαλείσθαι δ' ἴλεω τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβεβῶσι τῇ γῇ πάθος. Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος, καὶ μὴ λάβοι πώποτε ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην σέβεσθαι, τοὺς νόμους ἔχοντες θεσπίστας, κατ' αὐτοὺς ἕκαστα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν εἶναι. Βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἕως μὲν οὖν τοῦ ἐμοφύλου, σκοπεῖσθαι δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ἀφεῖσθαι τοῦ ἔξω. ὧδε χωρείτω· οὔτε τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα δ' ἀφορνεῖν, πράσσετω δὲ, μηδὲν δίκαια δ' ἀρχιερέως, ἢ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης· μήτε μὴν πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ πλήθει ἀλόγων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ ὧδε γαμουμένων, ὑπερφανὲς ἂν τῶν νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ' ἐν τούτων τι ἀφ' ὁπουδῆ ἔχοι γίνεσθαι δ' εὐμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέσω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ πάλαι ποτὲ ὡς οὔσης ἡμῖν ὁμοίας. φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κεῖσθαι ἀνασείειν ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ στάσεως γνωμῶν ἐκ τῶν πλεονεκτούντων ἀσφαλέστερον χωρεῖν βουλεύσασθαι τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι δ' καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦντας. Γῆν δ' ὁ φυτεύσας ἀφ' ἑτῶν τεσσάρων ἂν καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μήτε τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μήτ' αὐτὸς χρήσθω, οὐ γὰρ κατὰ καιρὸν τόδ' ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθήσεται. βιασθεὶς δὲ τῆς φύσεως ἀώρως μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. τῷ δὲ τετάρτῳ τρυγάτω πᾶν τὸ γιγνόμενον, τότε δ' ὥριον εἶναι, καὶ σωσαγωγὰν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ δ' ἄλλου καρποῦ μὴ τῶν φίλων διαχούμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ἐμφανῶν καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου δ' ἔτους, κυρίως ἔστω τὰ φυτὰ καρπῶσθαι. Τὴν ἀμπέλους κατάφυτον γῆν μὴ σπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ τρέφειν τόδε τὸ φυτὸν, καὶ τῶν ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀρόσιμον τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, καὶ χωρὶς ἀλλήλων τὸν ἄροτρον. εἶναι δ' καθαρώτατα σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα, καὶ μὴ σπουδὸν καὶ τρία σπείρειν. οὐ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν. Μὴ δ' κτίσειν ἐπιτρέπειν ὅσα μὴ συγγενῆ. δεῖ γὰρ ἐκ τούτου, μὴ διαβῇ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἡ πρὸς τὸ ἐμφυλον ἀτιμία, τὴν δ' ἀρχὴν ἀπὸ τῶν θηρίων τὸ μιαρὸν καὶ τὸ φαῦλον πρότερον λαβοῦσα. Δεῖ δ' μηδὲν ἐᾶν τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν ὠφέλειαν τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. ἀλλ' ὡς οὐ πρὸς τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις ἐκδόσει πρόνοιάν τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτου.

A qvod si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro, in qvo cædes est facta, & senatus convenientes, metiantur à loco, in quo jacet cadaver: & quod fuerit proximum oppidum ejus oppidani emptam juvencam & adductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea, nervis cervicis abscissis, cædant, & ablutis manibus supra caput juvencæ sacerdotes & Levitæ ac se- B natus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere, proclament, eamque nec feciſſe se, nec dum fieret, interfuisse. invocentque Deum, ut propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem est optimatum regimen, & in sic administrata republica vivere, nec est, cur aliam ejus speciem concupiscatis: sed præstat, ut hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis C enim est, Deum habere præsidem. Attamen si *Deut.17.* regis vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui justitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quam suæ sapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat uxores, aut pecuniis equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facile D contemptor legum posset evadere. & si talibus studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est, ne potentior fiat quam rebus vestris expedit. Terminos terræ movere non est fas, nec propriæ, *Deut. 19.* nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiose cavendum, ut tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quod hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si avaritia certis terminis non E circumscribatur. Facile enim legum præscripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui terram plantaverit, si plantæ *Levit.25.* ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium usum convertere; intempestivus enim est talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, ejus usus nec Deo convenit, nec domino. quarto vero anno colligat, quicquid F jam tempestivum, & in sanctam urbem deferat, & cum reliqui proventus decimis in conviviis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim, quod hanc plantam nutriat, nec opus est ut & aratro vexetur. Bubus aranda est terra nec aliud animal cum eis subjugandum, sed ejusdem semper generis sub idem jugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta G nec duum simul aut trium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neque diversi generis jumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perveniat, ut solent à minimis principiis res in pejus proficere. Cavendum est autem magnopere, ne quid ejusmodi permittatur, ex cujus imitatione mores publici depravari possint. quapropter ne levia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt.

Deut. 24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, ut hæc tanquam à fortuna objecta in usum suũ convertant & alimoniam. De vindemia qvoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de olivetorum fructu nonnihil, ut sit egenis, qvod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantum commodis provideat, sed inopum quoque
Deut. 25. rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æqvum est vetare laboris socios, quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi, ut tanquam propriis se fatient: & sive indigenæ sint, sive exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt; auferre vero secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obvios degustare ex his, quæ ad torcular deferunt: iniqvum enim fuerit de bonis à Deo concessis invidere tantillum concupiscentibus, præsertim qvum id anni tempus sit fertilissimum, & juxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, ut sumant, hortentur; Israelitas quidem ut socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: advenas vero hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, ut his soli fruamur, sed ut de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas favorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id, qvod ipsis superest, benigne cum illis communicant. Qui vero contra fecerit, plagas una minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quod, cum esset ingenuus, lucro serviens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est, ut cum ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Ultra duas decimas, quas quotannis pendere jam jussi, alteram Levitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos distri-
Deut. 26. buatur. E fructibus primos proventus in templum deferant, & pro accepta terra, quæ eos tulit, Deo gratiis actis, & sacrificiis juxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia ubi quis perfecerit, & utrasque decimas, tum quæ Levitis debentur, tum quæ epulis, attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, qvod ab Ægyptiorum gravi servitute liberatis terram uberem & amplam fruendã dederit:

A Αμῶντας ἢ καὶ συναιροῦντας τὸ θέρη, μὴ καλαμῶδη. καταλιπεῖν δέ τινα ⸫ τῶν δραγμάτων τοῖς βίου ἀνανίζουσιν ἔρημον εἶναι ⸫ εὕρημα ὡς ἀλλοτρόφιλ. ὁμοίως ἢ ⸫ τῆς τρύγης ἀπολιπεῖν τὰς ἀπιφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τὸ καρπῶ ὡς συλλογλεῖ τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰ ἐκ τῆς ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία τοῖς δεσπόταις γίνοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῶν δεο-
B μένων ἔλθοι. τότε θεῖον τλεῖ γλεῖ πρόθυμότερον εἰς τλεῖ ἀλλοτρόφιλ τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τὰ καθ' αὐτοὺς πρόνοιν μόνων λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀλλοτρόφης λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὁπότε τρίβοιεν τοὺς ἀλῶνας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ἀπὶ τῆς ἄλων ⸫. οὐ γὰ εἶναι δίκαιον εἴργειν τοὺς συνειργασμένους τὰ καρπῶ, καὶ πρὸς τλεῖ γίνεσιν αὐτὰ πονήσαντας. Μὴ δὲ ἐ-
C πωρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπασθαι τοὺς ἐδὴ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἀπιτρέπειν ἐμπολᾶδι, κἂν ἐγχωρεῖοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ἀπὶ τῷ παρέχειν αὐτοῖς τ' ὡραίων μεταλαμβάνειν, ἀπιφερῶς δ' αὐτῆς μηδὲν ἐξέτω. μηδὲ τρυγῶντις ὧν εἰς τοὺς λίνους κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς
D ἐπαντιάζοντας ἐπεδίειν. ἄδικον γὰ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεῖ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ἀπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῆ τε οὔσης καὶ ἀπολούσης ἀπελθεῖν, ὡς τὰ θεῶ κεχαρισμένον ἂν εἴη. κἂν ὑπ' αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν ὧδε καλείτωσαν, ὄντας μὲν ἰσραηλίτας ὡς κοινωνοὺς ⸫ θεαπότας ἀλλοτρώτλεῖ συγγνίας, ἀφεγμένους δὲ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀ-
E ξιοῦντις ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰ οὐχ ἡγητέον εἶναι τις κῆ χρησότητα παρέχοντα ἀνθρώπῳ λαμβάνειν ⸫ θεοῦ τλεῖ ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος οὐκ ἀπὶ τὸ καρπῶδες μόνον, ἀλλὰ ⸫ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βελομένῳ τῷ τοιούτῳ τλεῖ ἰδίαν ἀπὶ τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν εὐνοιαν, καὶ τλεῖ χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζοντα, οὐκ ὀλίγου ⸫ ἀξίους ⸫ αὐτοῖς κἀκείνοις μεταδιδόντων. Ὁ ἢ ὧδε ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τετρακόσια τῷ δημοσίῳ σκύτῃ λαβὼν πυρρίαν ταύτλιν αἰσχίσην ἐλεύθερος ὑπομενέτω. ὅτι τῷ κέρδῃ δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα.
F καλῶς γὰ ὑμῖν ἔχει πεπονθαμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, καὶ κῆ τλεῖ ἐρημίαν, πρόνοιαν τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖδι. καὶ τυχόντας ἐπείας ἐξ ἐλέου προνοίας τὰ θεοῦ, τλεῖ αὐτλεῖ ταύτλιν ἐξ ὁμοίου πάθους ἀποπερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου πρεσβῶν τελῶν, τὴν μὲν τοῖς λεύίταις, τλεῖ δ' ἑτέραν πρὸς τὰς θυωχίας, τρίτην πρὸς αὐτοῖς κῆ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρῃ εἰς ἀλλοτρόφεμσιν τῶν ἀπανιζόντων, γυναιξί τε χήρας ⸫ πᾶσιν
Deut. 26. ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅπι ⸫ πρώτων ἑκάστῳ τύχη
G γινόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν. ⸫ τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτοὺς γῆς λεῖ αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν ὁλογήσαντας, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἀπιφέρειν κελεύει ἀπιτελέσαντας, τούτων τὰ πρόσταλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπειδὴ ἂν ἢ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων τῶν δεκάτων ἅμα τῆς εἰς τοὺς λεύίτας, καὶ τὰς εὐωχίας τῆς ἀπαρχῆς ἀπενεγκὼν, ἀπεῖναι μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἰκάδε, ἐπὶ ἄντικρυς ⸫ τεμένισμα ⸫, εὐχαριστείτω μὲν τῷ θεῷ, ὅτι τῆς ἀπ' αἰγύπτιων αὐτὸς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοὺς ἀγαθὴν καὶ πολλὰ ἔδωκε καρπούς.

μαρτυ-

μαρτυράμενος δὲ ὡς τάς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μόνους τελέσειε νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν ἰδίᾳ μὲν καὶ ἴλεων αὑτῷ πάντες εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις ἁμιλλᾶσθαι, φυλάττοντα μὲν ἃ ἐδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτήσασθαι δὲ ὅσοι δύνατοι χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γνήσιοι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζηλούσθω σωνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἧττον τῶν πρώτων αὐτῆς ἀνδρα. Δούλας δὲ, μὴ γαμείσθωσαν τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος πρὸς τὸ παν πάνυ σκιρτῶσιν. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ ἄριστον, καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Ἐπὶ μηδεπώποτε μνηστῆς εἶναι γάμον, ἧς δι' ὕβριν ἢ σώματος ἢ ψυχῆς ὑπὸ τοῦ γάμου θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοιτο. γένοιτο δ' ἂν οὕτω τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλεύθερα, καὶ πρὸς ἀρετὴν ὁρμᾶν, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων αἰσχρῶν, μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρα σωμελθόντων. Εἴτις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις. Ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκῇ γένους. καὶ κρινθείσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, σωνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἐχόντος ἐκείνου ἀποπέμπεσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ φάσκοι, καὶ πρὸς ἃς οὐ δι' ἀντειπεῖν δυνήσεται. ἃ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκὼν αἰτίαν καὶ ἀβασάνιστον σκινέτω πληγὰς πεντακοσίας μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δ' ἐλέγξῃ τὸν παῖδισκον ἐφθαρμένην, δημώσεις μὲν σύσω τὸ μὴ σωφρονος προσῆναι τῆς παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων καταλύεσθω. ἂν δ' ἐκ ἱερέων ἢ γεγωνημένη, κρεσθω ζώσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινὶ, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας ἐπὶ τιμῇ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ καιμένης ἢ δι' ἔρωτα κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δ' ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης, ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνήσιος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύσει, ἀξιοῖ ἁμὰ τῇ πρὸς τὴν μητέρα τῷ πατρὸς εὐνοίᾳ τῶν πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρώας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο δὲ ἐν τοῖς νόμοις διατεταγμένον, μὴ συγκεχωρῆσθω. ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γνώμῃ πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἥττονα ὤφελε τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ πατρὸς τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ στερεσθαι. ὁ κόρης ἄλλῳ καταγνωσθεὶς φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τοῦτο φθεῖραν συγκατευνηθεὶς, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι, ὁ μὲν τὸ αὐχμηρὸν πείσας ἐκουσίως ὑπομεῖναι καὶ προπηδῆσαι τοῦτο τοῦ ἐλευθέρου γάμου τοῦ κόρου. ἢ ἢ ἁρπάσαντα αὐτοῦ πειθθέντα δὲ ἡδονῆς ἢ ἁμὰ κέρδους πρὸς τοῦ ὕβριν. ἐὰν δέπου μόνη πρεπέσων βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μήπω κατεγνωσμένου, αὐτὸς γαμείτω. ἢν ἢ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τοῦ τιμοῦ τῆς ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δὲ συνοικούσης βουλόμενος ἀφίχθαι καθ' ὃς δηποτοῦν αἰτίας, πολλὰς δ' ἂν τις ἀνθρώποις τοιαύτας γένοιντο, χράσθω μὲν ὡς ἔοικε μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυρίζεσθω. λάβοι γὰρ ἂν οὕτως ἐξουσίαν σωνοικεῖν ἑτέρῳ. πρότερον γὰρ οὐκ ἐφεκτέον. εἰ ἢ καὶ πρὸς ἐκεῖνον κακωθείη,

A testatusque, decimas se juxta Moysis legem solvisse, precetur Deum, ut tum sibi privatim, tum Hebræis publice propitius & quæ bona hactenus dedit, conservet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Ubi ætas maturuerit, uxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi conjungat alteri maritatam, neB ve priorem ejus virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit jus nuptiarum, cujus propter injuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita observari valde interest ad hoc, ut proles nascatur ingenua, & ad studiC um virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam postea talem non invene- *Deut. 24.*
rit, in jus vocatam accuset, afferatque argumenta, quæ habet: puellæ vero causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris conjugio, isque nullum posthac dimittendi eam jus habeat, nisi talem ipsi causam præD buerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterum temeritatis & petulantiæ, qua insontem detulit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quod si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeja fuerit, eo quod parum solicite pudicitiaE am usque ad nuptiarum tempus servaverit, lapidibus obruatur. quod si ex sacerdotibus prognata fuerit, vivens exuratur. Si quis duarum u- *Deut. 21.*
xorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamvis causam, alteri plus benevolentiæ honorisque detulerit, alteri vero minus: si filius dilectæ junior quam ille ex altera natus, propterea quod sua mater in majore gratia patris fuisset, postulet jus primogenituræ, ut duplicem facultatum paternarum partem juxta meF as leges auferat, non permittatur. iniqvum enim est, eum, qui sit natu grandior, propter matrem negligentius a patre habitam suo privilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum *Deut. 22.*
obtulerit, si quidem persuasæ, ut se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit, ut liberali conjugio rem turpissimam anteponeret: hæc vero, quia lucro aut voluptati succubuit. quod si solitariam G alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constupraverit, ipse ducat. qvod si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos injuriæ precium numeret. Qui à conjuge quacunq; de causa, ut sæpe hominibus usu venit, disjungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quod eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius conjugis quærendi: alioqui divortiũ non permittitur. Qvod si & alterum offenderit,

aut post ejus mortem prior reducere eam volue-
Deut. 25. rit, non licet, ut ad eum redeat. Si cujus maritus, nondum susceptis liberis, defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent, mulieri quoque levior fit calamitas, cum prioris mariti conjunctissimo victuræ. qvod si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, qvod volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum injuria defuncti repulerit. Rogante vero senatu causam, sive magnam sive parvam afferat, huc tandem res evadet: uxor fratris, soluto viri illius calceo, & consputa ejus facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ injuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier vero, cui vult, nubito.
Deut. 21. Si quis vel virginem vel maritatam captivam, abduxerit, eique legitime conjungi voluerit, non ante jus esto cubile ejus tangere, quam, raso capite sumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos in bello amissos deploraverit, ut ita mœrore satiata tum demum ad nuptiale convivium veniat. Bonum enim & justum est, ut, qui mulierem, ex qua liberos gignat, accipit, morem gerat ejus affectibus, & non suæ tantum voluptati indulgens, illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Qvod si, satiata concupiscentia, pro conjuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro serva quidem eam tractare jus habeat: sed, quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc
Deut. 21. faciendi potestatem habeat. Qvicunque è junioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper contumaces ac protervi in eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos judices. dicantque, non voluptatis causa in matrimonium se convenisse, neque ut, collatis in commune facultatibus, opulentiores fierent: sed ut liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio summa cura educavisse, nulli rei parcentes, quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere visa sit. nunc quoque, quando juventutis erratis ignoscendum est, satis sit, quod officii hactenus oblitus es. proinde resipisce & cogita, quod etiam Deus, læsis parentibus, offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere injuriam existimat, quæ infertur hominibus, cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnã inclementer infligit, cujus absit, ut tu facias periculum. His verbis si arrogantia juvenum emendata fuerit, per insciti commissis debetur venia,

ἢ πλάσησαντος αὐτὸ ἀγλήσεως γαμεῖν ὁ πρότερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τὸν ἄτεκνον ἀνδρὸς αὐτῇ τεπλάσηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν ὠνομασμένον τῷ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τροφέτω τὸ κλήρου ἀφάδοχον. τὸ τοῦ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ τοῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἷος τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔτυχε τῶν πρότερον ἀνδρῶν συνοικούσας. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφός, ἐπὶ τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τὸ ὅτι βουλομένῳ αὐτὸν ἐπὶ τὸ οἶκον μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτὸ μὴ προσδέχοιτο ὑβρίζων τὸν τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐρωμένης δὲ τῆς γερουσίας ἀφ' ὁποίας αἰτίας ἀλλοτρίως ἔχοι πρὸς τὸν γαμον, ἄντε μικρὰν ἄντε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτὸ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβριζομένη τὸν δ' κατιχομένῳ μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπείτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἡ δ', ὥσπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν δεομένων, γαμείσθω. ἂν δέ τις ἀχμάλωτον λάβῃ παρθένον, ἄντε καὶ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω δύνῃ ἀπλοῦς καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρημένην αὐτὸν καὶ πένθιμον σχῆμα ἀναλαβοῦσαν, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἐπειθ' οὕτως ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμους, καλὸν γὰρ εἶναι κἠ δίκαιον παιδοτριβῶν ἀφαλαμβάνοντα, θεραπεύῃ αὐτῆς τὸ βουληθὲν, ἀλλὰ μὴ τὸν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν πεχαρισμένου. τριάκοντα δ' ἡμερῶν ὅπὶ τὸ πένθος διελθουσῶν, αὐτάρκης γὰρ ὅπὶ τοῖς δακρύοις αὐτὰ τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὅπὶ τὸν γάμον. Εἰ δ' ἐμπληθεὶς τῆς ὅπ' ὑμίας ὑπερφάνδεσεν αὐτὸν γαμετὸν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτόν. ἀλλ' ὅπη βουλέται χωρεῖν ἀπείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Οσοι δ' ἂν τῶν νεωτέρων προφρονῶσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ δι' ὀλιγωρίαν ἢ ἀφ' ὑβρεσιν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήσασαν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπεφύκασιν οὗτοι δικασταί. σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῆς τῶν χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων ὠφελημένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ θεραπεύσουσιν αὐτοὺς, καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν ἕξουσι. ὠφόμενον δέ με μὴ χάριν καὶ ὅτι θεῷ χάριν εἰδέναι τὸν μεγίστην δεδόμενοι ἀφ' ἁπάσης ἀνεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι ἃ καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τὴν σὴν καὶ παιδείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρήσιμον. νῦν δὲ συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ὑπερβήσει δοκεῖ τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγωρήσεις. καὶ μεταβαλοῦ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἁπάντων ἀνθρώπων ἡμῶν ἐστι, καὶ σωφρονεῖν δοκεῖ τοῖς τὸν αὐτὸν αὐτῷ προσηγορίαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν προσῆκον αὐτοῖς ἀφ' ὧν παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολάσεις γίνεται τῶν τοιούτων ἀφωρισμένος, οὗ σὺ μὴ πειραθείης. καὶ μὲν τὸν θεραπεύσῃ τὰ τῶν νέων αὐθάδες, ἀπαλλαγεῖσαν τῶν ὅπὶ τοῖς ἠγνοημένοις ἐνεύδων

ἅτως

εὕτως γὰρ ὅτι νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δυτυχεῖς, ὃν ἐπαιδόντες, οὔτε υἱὸν κολαζόμενον, οὔτε
θυγατέρα. εἰ δ' οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία
τὸ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶναι φανῶσιν, ἐχθροὺς δ' ἀ-
παντάσας ποιεῖ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι τῶν γονέων
πλημμέλεια, σεσαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς
πόλεως ὄχλος ἑπόμενος, καταλελεέσθω. καὶ μένων
ἐν ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς θέαν τοῖς ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νό- B
μων ἀναιρεθῆναι κατακεκριμένοι. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ
οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδεὶς ἐν γῆς ἄμοιρος κείσθω
περαιτέρω τοῦ δικαίου τιμωρίαν τινύων. Δανείζειν δὲ
φημὶ δεῖν τόκους ἔξω μηδενί, μήτε βρωτῶν, μή-
τε ἀπὸ. οὐ γὰρ δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους τῆς τύχης, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς χρείαις αὐτοῦ, κέρ-
δος εἶναι νομίζειν, πλὴν τ' ἐκείνων εὐχαριστίαν, καὶ τὴν
ἀμοιβὴν πλὴν ὧν δὲ θεοῦ ἕνεκα ἐπὶ τῇ χρη- C
σίμῳ. Οἱ δὲ λαβόντες ἔστε ἀργύριον ἔστε τινα τῶν
καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν θεῶν τὸ
θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μετ' ἡδονῆς ἀποδιδό-
τωσι τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ
πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔχοντες. Αν δὲ ἀναμοχλωτῶσιν οὐκ
πλὴν ἀποδῶσιν, μὴ πρὸς πλὴν οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυράζειν πρὶν ἡ δίκη πρὸ τούτου ἥκῃ. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αὐτῶν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δί- D
καιον μηδὲν ἀντιλέγοντα τῷ μὴ νόμου βοηθείας ἐπ'
αὐτῷ ἥκοντι. κἂν μὲν εὔπορος ἡ ὁ ἐνεχυρασθείς,
κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανειστής. ἂν
δὲ πένης, ἀποτιθέτω πρὶν ἡλίου δῦναι, καὶ μάλι-
στα ἂν ἱμάτιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦ-
το, φύσει τοῦ θεοῦ τοῖς πένησιν ἔλεον νέμοντος. Μύ-
λην δὲ καὶ τὸ πρὸς πούτῳ σκεῦος, μὴ ἐξεῖναι λαμ-
βάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στερώνται καὶ τῶν πρὸς τὰ
στόμα ἀρχέντων, μηδ' ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χει- E
ρόνων. Εἰ δ' ἀνθρώπου μὲν κλοπὴ, θάνατος ἔστω ζη-
μία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν
ἀποτινύτω. Κτείνας δὲ ὀπὶ τοῖς κατ' οἶκον κλεπτο-
μένοις τις, ἀθῷος ἔστω κἂν εἰ πρὸς διωρύγματι τει-
χίου. Βόσκημα δὲ ἁλίσκας, τετραπλοῦν πλὴν ζημίαν
ἀποτινύτω, πλὴν βοός. πεντεπλοῦν δὲ ὑπὲρ τούτου
καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ὀπίσθιον ἄρδην ἀλαλύσα-
σθαι, δοῦλος ἔστω τοῖς καταδικασθεῖσι. Πρασθεὶς F
ἢ ὁμοφύλῳ τις ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ
ἐλεύθερος ἀφειέσθω. Εαν δὲ τέκνον αὐτοῦ γνησίου
ἐκ δούλης θεοῦ τοῦ πειαθέντος, ἅμα πλὴν οὐσίαν, καὶ
πλὴν πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοτεχνίαν βούλῃται δουλεύειν,
ἐνιαυτοῦ ἰωβήλου, πεντηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐλευ-
θερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ πλὴν γυναῖκα ἐλευθέ-
ραν ἐπαγόμενος. Εαν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον
εὕρῃ καθ' ὁδὸν, ὑπολήψασθω τὸν ἀπολωλεκότα καὶ
παρούσας τὰς πίστεις ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, πλὴν ἐκ τῆς G
ἐπιστήμης ζημίας ὠφέλειαν σὸκ ἀγαθὴν ὑπολαμβά-
νων. Ομοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις,
κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ εὑρεθέντος τοῦ κυ-
ρίου θηρεύμα παρ' αὐτοῦ φυλαττέτω, μαρτυράμε-
νος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξεῖναι δὲ
παρέντα κτηνῶν τινὶ κακοπαθοῦντων ὑπὸ χει-
μῶνος πεπτωκότων ἐν πηλῷ συναίρεσθαι δὲ, καὶ τὸν
πόνον οἰκεῖον ἡγεῖσθαι βοηθεῖν. Μεμύσθω δὲ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρω-
μένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ πλὴν ἑτέρου χρείαν.

Ahoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiam legibus dare pœnas videant. quod si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed contumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra urbem, sequente turba, productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium. Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ jaceat, ultra quam justum est, pœnas exsolvens. Mutuum dare ad usuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim justum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ hujusmodi beneficentiam solet consequi. Qui vero acceperint mutuo sive pecuniam, sive fructum aliquem aridum aut liquidum, ubi, Deo favente, ex sententia fruges ipsorum provenerint, alacres restituant eis, qui mutua verunt, quasi sua reponentes, & usuri denuo, si opus fuerit. Qvod si non pudeat eos non reddere, non sunt e domibus auferenda pignora, nisi jussu judicum, & pignus foris est expectandum. is vero, qui afferre debet, nihil contradicat ei, qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem non inops fuerit, qui oppigneraverit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor, priusquam sol occidat, maxime si vestimentum pignus fuerit: ut habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum, quod ad hanc pertinet, non esto jus pignus capere: ne, carentibus his, si desit cibum parandi facultas, ob inopiam gravius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui vero aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impunis esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto bove. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui vero mulctam solvere non valet, in servitutem vindicetur. Qui tribuli in servitutem est venditus, sexennio serviat, septimo anno manumittatur. Qvod si in herili domo prolem e conserva susceperit, & propter suos affectus servire maluerit, anno jubileo, is est quinquagesimus, liber esto una cum filiis & uxore. Si quis aurum aut argentum in via invenerit, quærat eum, qui perdidit, per præconem, indicato loco, in quo invenit, reddatque, sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reservet, Deum testatus, qvod aliena usurpare non cupiat. Jumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed sublevandum est non secus quam proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas utilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo, qui percussit, qvod fecit. quod si domum relatus complures dies ægrotaverit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem revaluerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso, quicquid interim, dum decubuit, impensum est, dissolvat, præterque mercedem medici. Qui mulierem uterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à judicibus, quod, corrupto fœtu, populum uno cive diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. qvod si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi justum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: qvod si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id, qvod facturus erat illis, adversus qvos venenum paraverat. Qui excæcaverit quenquam, similia patiatur, privatus, quo privavit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi sæverior. Bovem cornupetam Dominus jugulet. qvod si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus, qui vel in cibum veniat. quod si & dominus coarguatur novisse ingenium ejus, nec tamen cavisse, & ipse morte mulctetur, ut qui à bove necato mortis causa fuerit. Qvod si servum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidem lapidetur; dominus autem ejus triginta siclos necati hero persolvat. Qvod si bos à bove alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus, quam qui percussit, & pretium utriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, ut, injectis tabulis, operiantur, non, ut aquatio non sit libera, sed ut absit periculum, ne quid incidat. qvod si in talem fossam non clausam pecus alicujus illapsum moriatur, pretium ejus domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facile prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo ejus commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si, nemine coarguente, ingentē auri vim lucrifacturus sit. in universum enim danda est opera, ut sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est, quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus unquam potest fallere; quod si absque dolo malo cui commissum est, & id perdiderit, accedens ad septem illos judices, jurejurando Deum testem faciat, qvod nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec usum se parte depositi, atque ita absolutus abeat. qvod si vel minima commissorum parte usus post perdiderit, ad redhibendum, qvod accepit, in solidum condemnetur. Idem jus esto de mercedibus, quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἄρχοντα καὶ τὸν ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρος πληγεὶς, φονικὸν μὲν ἐκδικείσθω παὐτὸν παθόντος δὲ πεπληγότος. ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὕπτιος πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ πλήξας. σωθεὶς δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα ἐδαπάνησε τὸν χρόνον τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς πειρᾶτο διαφθεῖρεν ἐν τῇ μαστὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀνησκούσης δὲ ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς κατατιθεὶς δικαιοῦτος δὲ νόμῳ. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσραηλιτῶν ἐχέτω μηδεὶς. ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ, πιθανάτω, ἔστο πάσχων ὁ διεθήκεν ἂν ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκευασμένον. Ὁ πηρώσας, παχέτω τὰ ὅμοια, στερόμενος οὐ περ' ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μὴτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον δὲ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται χρέασθαι τῇ κρίσει. Βοῶν τὶς κέρασι πλήσσοντα ἐ θεραπόντης ἀποσφαττέτω. εἰ δὲ ἐφ' ἅλῳ κτείνειέν τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δὲ εἰς τροφὴν εὔχρηστος εἶναι κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ θεραπόντης ἐλεγχέτω, ὡσαύτως αὐτὸ τὸν φύσιν, καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτὸς τῷ ὑπὸ βοὸς ἀνηρημένῳ γεγωνημένος. Ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος δὲ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ δὲ ἀνηρημένου. Βοῦς δὲ ἐὰν οὕτως πλήσσῃ ἀποθάνῃ, ἀπολλύσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τὼ τιμὼ τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διαμεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελὲς ποιείσθωσαν ὡς τε σανίδων ἐπικαλαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως πίνες ἐξέρχοιντο ὑδρίας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δὲ ἀνοίξας ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλείσῃ ἐμπεσὼν βόσκημα τινὸς ἀφαιρεῖσθω, τῷ τιμῷ αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. φωλεοβαλλεσθω δὲ καὶ τοῖς τείχεσιν ἅπερ ὡς ἀντὶ τείχους ὄντα, ὥστε ἐάσει τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκην δὲ ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα ὁ φυλαλαβὼν, φυλακῆς ἀξιούτω, καὶ μηδεὶς ἀποστερήσας σωθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνὴ. μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τοῦ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελεγξοντα. καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ σωτήριον ἐπισάμενον τὸ αὐτοῦ φυλάττειν ἕκαστον εὖ πράττειν. καὶ μάρτυς ἐρχόμενος αὐτῷ πέντε ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἕπομεν αὐτῷ παρέξει. μάλιστα δὲ τὸν θεὸν ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ἐπίδοξον ἐρῶν ὁ πιστευθεὶς ἀποδώσειεν, ἀφικόμενος ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν φθορᾷ τῷ αὐτοῦ βούλησιν ἀπόλοιτο ἢ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀνεπαίτιατος ἀπείτω. χρησαμένου δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῶν πεπιστευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' αὐτῷ ἀπολαβὼν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. Ὁμοίως δὲ τῷ περὶ φυλακαθηκῶν, κἂν μισθόν τις ἀποστερήσῃ τῶν ὑπὸ σώματι τῆς αὐτῶν ἐργαζομένων,

μεμνῆ-

μεμνήσθω ὅτι οὐκ ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθοῦ, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον ἔδωκε παρεχόμενος. ἀλλὰ μηδὲν ἀναβαλλέσθω τὴν ἀποδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἀπόδιδόσθω, ὡς οὐ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ ἐπόνησε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν ἐργασάμενον. παῖδας γὰρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλεεῖν τῷ λόγῳ τῷ κείνων αὐτῶν ἀρετῷ, εἰκὸς μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φωτὸς ἐκ φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατράσιν ὑῶν ἁμαρτίαν λογιστέον, τῶν νέων πολλὰ τῷ τρόπῳ ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπερεώντων καταφανίας δ' διδάσκεσθαι. Εὐνοῦχους ἐκτρέπεσθαι, καὶ σιωπὴν φεύγειν τῷ μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὴν τῆς παιδοποιίας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει δ' ἡμῶν ὁ θεὸς παρέχειν. ἐλαύνειν δὲ οὕτως, ὡς ὑπὸ τέχνων σφαγῆ, καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύτας τὸ κείνων ἀνάπτειν. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μεταπεσεῖται τὸ πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τῆς ὁρᾶν. Μὴ ἐξεῖναι δὲ πρὸ σκοπιᾶς, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρωνικὴ τῶν νόμων καὶ τὴν πολιτείαν διάταξις ἔστω. καὶ ὁ θεὸς ὑμῖν ἀσφάλειαν αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται. γένοιτο δὲ χρόνου μηδεὶς ὃς καινίσει τι τούτων ἢ πρὸς τὸ ἐναντίον μεταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ αἵρεσιν παραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπίπτειν, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα προδιατάξωμεν, ὡς ἂν εἰδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν σωτηρίων εὐπορῆτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἀπιζήτητοι ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς παραπέσητε. μὴ γὰρ ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφρονοῦσιν καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν ἠσκημένους ἀπόλεμον νέμοισθε, κεκτημένοι αὐτῷ μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὸν ὅπλα κακῶς στρατευσάντων, μήτε στάσεως ἐμφυλίου κατεχούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς τἀναντία πατράσι τοῖς ἑαυτῶν πράττοντες, ἀπολεῖτε τὰ κείνοις νομισθέντα. χρώμενοί τε νόμοις οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ θεὸς παραδίδωσι διατελοίητε. ἔργον δ' ὅτι ἂν πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑπὲρ παίδων ὑμετέρων γένηται, θεῷ δ' ἀγαθῷ ἐπιτέριον πράττειν. μέλλοντας δὲ πολεμεῖν πρὸς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν θεὸς τοὺς ἐκουσίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων, καλὸν ἂν εἴη χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ στρατιᾶς πολλῷ ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, ἐπὶ πρὸ τούτων ἅμα τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦμεν μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοὺς, μηδὲ τὰ κείνων ἀφαιρούμενοι ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. καὶ παθόντων μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν ἐφ' ἑαυτοῖς φυλάττεσθε, φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἀρχὴ διαφέρουσιν· εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγὸν μὲν αὐτοκράτορα χρώμενοι τῇ ἴλῃ, συστρατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ πρέποντα. πολυαρχία γὰρ πρὸς τὴν τοῦ ἔργου σπουδὴν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πλέον τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν καθαρὸν ἐκ πάντων τῶν ῥώμῃ σωμάτων, καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ διαφερόντων. τὸ δὲ δειλὸν ἀποκλείοντας, μὴ τοὺς πολεμίους πρὸ τοῦ ἔργου τρέπειν εἰς φυγὴν ὠφελῇ. πρός τε νεωστὶ δεδιωγμένους οἰκείας,

A Cavendum, ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor, quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non pro-
crastinanda solutio, sed eadem die reddenda,
cum constet, Deum nolle, ut operarius laboris
sui fructu careat. Liberi ob parentum iniquita- *Ibidem.*
B tem puniendi non sunt, nimirum propter suam
virtutem digniores miseratione, qvod è talibus
nati sint, quam odio propter illorum vitia. Ne-
que patribus peccata filiorum sunt imputanda,
qui, contempta parentum disciplina, multa
sibi permittunt facere. Spadones abominare &
aversare, qui virilitate & genitura se ipsi priva-
verunt, quam nobis Deus ad incrementum &
multiplicationem addidit. Procul arcendum est
hoc genus, qvod non modo posteritatem, quan-
C tum in se est, sed multo ante propriam innocen-
tiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat,
quod, effœminato primum animo, etiam corpora
habent muliebria. similiter abhorrere oportet,
quicquid inter portenta ducitur. Castrare nec
hominem licet, nec ullum aliud animal.
Hæ pacis leges & instituta sunto, & Deus propiti-
us inconcussam eam & imperturbatam conser-
D vabit. abst autem, ut ullum tempus veniat, qvod
hæc innovet & in contrariam formam transferat.
Qvoniam autem necesse est homines vel sponte
vel invitos in turbas ac pericula incidere, age, et-
iam de his pauca præcipiamus, ut scientes, qvid
opus facto sit, cum usus erit, in promptu habeatis
salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in
ipso temporis articulo. Faxitque Deus, ut ter-
E ram, quam vobis pro labore vestro ac virtute de-
dit, in pace & tranquillitate colentes possideatis,
nec hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ, abrogatis patrum legibus
& institutis, in contrariam disciplinam vos indu-
cat: utque in perpetua legum à Deo comproba-
tarum observatione permaneatis. Bella vero,
vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines
Deus avertat. Cæterum cum bellum instabit, ca- *Deut.* 20.
F duceatores primum ad destinatos hostes sunt
mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos
uti, docendo, quod, quamvis & copiæ vobis ad-
sint numerosæ, & equi, & arma, & super
omnia Deus auxiliator propitius, mavultis ta-
men non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum
direptis ingrata lucra quærere. Et si quidem,
G quod æqvum est, persuaderi sibi patiantur, præ-
stat pacem inviolatam servare: qvod si plus suis
viribus tribuentes jus in armis reponant, exerci-
tum contra eos educite, imperium Deo commit-
tentes, creato uno aliquo forti viro, qui vicarius
illi sit, & quasi proimperator. multorum enim
imperium non modo moram affert rebus strenue
gerendis, sed non raro plus nocet, qvam prodest.
Delectus autem habendus est virorum tantum
robore tam animi quam corporis præstantium:
ignavi vero minime admiscendi, ne, dum res ar-
mis geritur, in fugam aversi hostium conditionē
potiorem faciant. Immunes autem sint a militia,

qui, ædificata nova domo, nondum integrum annum illa sunt usi:tum qui,plantata vinea, nondum ex ea fructus perceperunt:& præter hos,qui, desponsata uxore, nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & servantes se, relictis voluptatibus, in gratiam uxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis, cavete, ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi urbem, si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in usum hominum ista creata,& si vox eis daretur expostulatura vobiscum, qvod cum ipsa belli causa non fuerint, injustè affligantur, mut atura domicilium, si liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti, eos, qui in adversa acie steterunt, cædite, cæteros tributarios futu-
Deut. 22. ros servate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cavete autem, maximè in bello, ut neque mulier habitu virili utatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta, quæ Moyses reliquit. Leges vero ante quadragesimo anno conscriptas tradidit, de qui-
Deut. 30. bus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus
31.32.33.34 deinceps diebus; nam continenter conciones advocabat, faustis eos precationibus Deo commendavit, sicut contra diris imprecationibus eos devovit, qui, neglectis legibus, adversus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, juxta quam omnia facta sunt, atque fiunt,eventis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus dedidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præterea tabernaculum. populo etiam mandavit, ut, occupata terra & fixis sedibus,non obliviscereturinjuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed, expeditione in eos suscepta, pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem
Deut. 27. Chananæa, & plebe ejus, ut par est, deleta, aram
28. erigere jussit ad solem Orientem obversam, non procul à Sicimis urbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: divisasque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & una cum illis Levitas ac sacerdotes. & primum illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem servantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros vero acclamationibus hoc approbare, & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi invicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam faustas ominationes quam devotiones in literas retulit, ut in perpetuum cuivis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex utroq; latere, qua populus jussus est stare,& holocautomata offerre,& post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt, quæ Moyses præcipit, & quæ Hebræorum gens indesinenter observat.

οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἐᾶν κῆ χώραν. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δέ, καὶ νεωστὶ γαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων φειδόμενοι δ' ἴσως καὶ προϊόντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι πρὸς τοὺς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, φείδεσθε μήτε τῶν δυσχερεστέρων ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας δ' καὶ ξύλων ἀπορουμένους, εἰς πάσην μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἕνεκ' ὠφελείας τούτων ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν δύνηται δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγονότα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς παρὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτῆς ἐᾷ καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες δ' τῇ μάχῃ τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶν χαναναίων ἐθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ ἀφανίσαι. φυλάσσεσθε δὲ μάλιστα ἐν τοῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἐπὶ πλείστοις τεσσαράκοντα ἔτεσι γεγραμμένους ὕστερον ἐξέδωκε, πρὸς ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρας, συνεχῶς γὰρ ἐξεκκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὑπὲρ τοὺς μὴ τοὺς νόμους ζηλοῦντας, ἀλλὰ παραβαίνοντας τὰ ἐν αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα πρῶτον ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, ὃν καταλέλοιπεν ἐν τῇ βίβλῳ τῇ ἱερᾷ, προρρήσεις ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ὃν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λοιποῖς, εἰς ὃν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τὸν σκηνήν. τῷ τε λαῷ παρεύεσθ κρατήσαντι τῆς γῆς, ἰσχύοντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ἐπὶ τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐπίπησαν κακῶς. ἐξελάντας δ' τὴν χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν ἀφανίσαι φθορᾷ τὴν ἐν αὐτῇ πᾶλησιν καθάπερ ἔφαμεν, τὸν βωμόν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ πόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, γαριζείου μὲν δ' ἐκ δεξιῶν κειμένου, τὸ δ' ἐξ ἀριστερῶν ἐβάλου προσαγορευομένου. μερισθέντων δ' τὴν στρατιὰν κατ' ἐξ φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερεῖς. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἐπὶ τοῦ γαριζείου γινομένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν δ' θεοῦ τε τοῦ τῶν νόμων φυλακὴν ἀπευδάζουσιν, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ παραβαινομένοις, εὐφημεῖν δ' τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τοὺς προειρημένους ἐπαινεῖν. ἔπειτα κατὰ ταῦτα τοῖς παραβησομένοις καταράς τιθέσθαι, ὑποφωνοῦσιν ἀλλήλοις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλάτος ἑκατέρας, ἣ καὶ φησὶ τὸν λαὸν θῦσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ ἑβραίων ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον τηρεῖ διατελεῖ.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀνδράποδα, ὅρκου τῶν νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσατο. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀκριβῶς λογισάμενος γνώμους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμῃ χαριζόμενος, μήτε ἥκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῳ καθάπαξ αἰτίαν κωλυτήριον τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ὠφελῆσαι τοὺς τι. ἀλλ' ἂν τις τῶν ἐξ αἵματος συγχέαι καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὰ κατ' αὐτὸς πολιτικά, ἢ πόλις, ἀμυνεῖν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀναστάτους ἐμελλεν, καὶ μηδὲ τὸ ἐδαφος τῶν ἀλλογενῶν ἐᾶν ὅλως καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν, λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν παθεῖν χαλεπὴν ἡγούμενος. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, πυνθάνεσθαι χεώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρόπερον δεδήλωκα. προεφήτευσε δὲ καὶ ἡσοῦς μετανοεῖς παρόντος ἔτι Μωυσέως ὑπὲρ ὅσα ποιήσειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμους θησόμενος. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπερίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ θεὸν, ὅτι φθαρέντες τὴν αὐτοῦ θρησκείαν περιφήσεται κακῶν, ὡς ὅταλωντε αὐτοὺς πολεμίων καταδουλώσαι τῇ γῇ καὶ καταστρέψαι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ κατασταθῆναι, καὶ καταπεσόντας δουλεύειν ἀνδράσιν οὐδένα λῆψόμενοις οἶκτον ὅπερ ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ὅτι μηδὲν χρήσιμον παθόντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πλουτίσας ὑμετέρους ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἐπειδὰν δὲ τῆς τούτων ἀποβολῆς, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρορμήσας δὲ τὸν ἡσοῦν ὅτι τοὺς χαναναίους στρατιὰν ἐξαγαγεῖν ὡς ὁ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς ἂν ἐπιχειρήσῃ, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπεὶ φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀπιέναι μέλλοντας, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν χρειττόνων. ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κῆδος πᾶσαν ὑπόνοιαν τῆς ὑπὲρ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φρονοῦντα λαμβάνοντι σωτηρίως ἐστὶ, παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν ἀμείνω ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐμοὶ θ' ἅμα τῷ ἀφήγησιν αὐτὸν ὄντες ἐπὶ τέλει χαριζόμενος ὑποστρατηγῷ χρώμενός μοι ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διέργετεῖν ἠθέλησε, ἀνθ' ὧν προθύμου τῷ τοῦ θεοῦ δυνάμει, ὡ μελήσῃ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ πρὸ πάντων προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέσχηκε, καὶ μόνων ὑμῖν ἐπὶ παρέξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς ὄντως μόνῳ ἐχθρὸς καὶ ἀνθρωπίνῳ νομοθέτης ὑβριζόμενος αὐτὸς τῶν νόμων καὶ μάτην πεπόνθοι. θεοῦ δὲ μὴ παροφθέντος χαλεπαίνοντος ὥσπερ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς γνησίους ὑμῖν ἔδωκε.

A Postridie populo cum uxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis, jurejurando eos ad legum custodiam adstrinxit: utque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque ullam aliam causam tanti facerent, ut eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent: sed sive consanguineorum unus aliquis, sive urbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, privatim & publice illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis, ut desertricem, revellerent, & ne solum quidem ipsius, si fieri posset, superesse paterentur, sin vero id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro jurejurando firmavit. Post hæc docebat eos, quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis, de quibus jam diximus. Sed & Jesus, superstite etiam tum & præsente Moyse, vaticinatus est, quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad vivendi rationem recens institutam eos præparans, divino monitu se præfagire ajebat, quod si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & urbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, serviturosque gentibus, quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & urbes suis civibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, ut non semel tantum amittant, sed sæpius. Deinde Moyses exhortatus Jesum, ut in Chananæos exercitum duceret, affuturumque cœptis ejus Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfinivit, gratias illi vivens adhuc, & vobis præsentibus, ago pro cura ac providentia, quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis adversis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem, dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propitius semper adjuvit: imo vero ipse & exorsus est rem & absolvit, me ministro usus & vicario in obeundis, quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æqvum est, ut, priusquam decedam, ejus potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, meque hoc debito exsolvam, vestræque memoriæ commendem, quod hunc solum colere & venerari convenit: & leges ejus habere in precio, ut quæ omnibus reliquis donis jam acceptis, aut in posterum à propitio conferendis, longe sint anteponendæ. Gravis enim adversarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem adimi sentiat: Dei vero indignationē, absit, ut experiamini, quæ legibus ipsius contemptis, excitari posset,

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 34.

Hæc poſtrema verba Moyſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, univerſa multitudo in lacrymas erupit, ut & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes, præ ſe ferebant, quod tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, ut ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, utros major haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes, quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quod, priusquam ejus virtutem ſatis deguſtaſſent, jam carendum eo, ſeque deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, conjecturam capere licet ex eo, quod tum prophetæ accidit. Quamvis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, ut quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dum vero eo proficiſcitur, ubi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his, qui longius aberant, manu mota ſignificavit, ut conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi vero & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, ut, quemadmodum cupiebat, ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Jeſus. Ut vero in monte, Abari vocato, conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus late Chananæ terræ proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Jeſu ultimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus, ne propter excellentem ejus virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ ejus tempus univerſum centum viginti annorum fuit, cujus tertiam partem in imperio exegit, uno menſe minus. Mortuusque eſt ultimo anni menſe, die prima menſis, qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris vero Adar: vir omnium, quotquot unquam fuere, prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, ut omnino illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his, quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cumprimis bonus, vates vero, qualis nemo alius, ut omnia ejus verba vim oraculorũ obtinerent. Qvapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quam tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliqvit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem, quotquot ſcripta ejus evolvere contigit, dum ejus virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt, quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δὲ πᾶσι περὶ τελευτῆς τοῦ βίου φήσαντος, καὶ μετ' ὀλίγας ἑκάστῃ τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ καθ' ἡμέραν, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προῆλθεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στρηνιαστικῶς ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ πενθούμενον πάθος. οἱ παῖδες δὲ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέστεροι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίᾳ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἡλικίαν σωμάσιν. ἦν δὲ κατ' ὄψιν τοῖς τε νέοις καὶ πρεσβυτικοῖς, ἄμιλλα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷον στέρονται κηδεμόνα τὸν μέλλοντα ἀπιθρηνεῖσθαι. τοῖς δὲ καὶ τοῦτο τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσάμενοι ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτόν. τὴν δ' ὑπερβολὴν τῆς τοῦ πλήθους εἰμωγῆς καὶ τῶν ὀδυρμῶν τεκμήρασθαι ἔστι ἐκ τοῦ συμβάντος τῷ προφήτῃ. καίπερ γὰρ πεισμόνως ἅπασι τοῦ χρόνου μηδὲν ὀφείλοντος μέλλουσαν πληγὴν κατηφεῖν, ὡς κατὰ βούλησιν αὐτοῦ πάντα ἔχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, ὅτι τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραπομένοις συνεκήδετο δακρύσας. προελομένῳ δ' ἐνθεν οὐ μέλλειν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες ἔκλαυτο δεδακρυμένοι. ὁ μωυσῆς, τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ καταστέλλων θορύβους ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὺς δ' ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυστὸν ἀπαλλαγὴν ἐπιθορύβους. οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ μὲν βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὸν ἰδίαν ἐφέναι, κατέχουσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντας. μόνη δ' ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτόν, ὁ ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅπου τοῦ ὄρους ἦν τοῦ ἀβαρεὶ καλουμένου ἐγένετο, τὸ μὲν ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν χαναναίων ὁλοκλήρου παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτὸ καταβᾶσιν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν, ἀσπαζόμενον δὲ τὸν ἐλεάζαρον αὐτοῦ καὶ ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντας αὐτοῖς ἔτι, νέφους αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ στάντος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ διὰ ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τελμήσωσιν εἰπεῖν. ἔβιωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ δυστρου καλουμένου, ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν μνημονεύοντος. σωφρονέστατός τε τῶν πάντων ἀνθρώπων ὑπάρξαι λαλῶν, καὶ χρήσιμος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. ἐπεῖν τε πρὸς τὸν θεὸν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένως. τά τε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲν ἐκείνου τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτὸ προσηγορεῖσθαι ἐκ τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὸ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. καὶ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης δ', οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅτι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτὸν λέγοντες ἀκροᾶσθαι τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέσχεν ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅσα τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἔπαθεν δ' αὐτὸν, οὐχ' οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, θείαν ἐπιθυμοῦντες τὴν ἀφιζήτησιν, τὸ θεῖον αὐτοῦ τ' ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν καθ' μωυσῆν τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

TADE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν γῆν δὲ κατακληρουχήσας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ἀφροντίσαντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὴ πάσχειν τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυμβίοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η ἀφ' ἁλὸς αὐτοῖς ἐλθοῦσα θεμία γνωμένη. Κεφ. δ.

Οπ πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε μωαβίταις· καὶ ὑπὸ τινος ἰουδοῦς τὴν δουλείας ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Οπ πολεμήσαντες ἀμαληκίταις τοῖς ἰσραηλίταις ἐνικησάντο, καὶ τὴν χώραν ἐπάκωσαν ἔτη ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οπ μετ' αὐτὸν πολλοὶ γνώμονες ἀφέδοχοι τοῖς πέραξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τῆς συμφορᾶς ἀνδρείας καὶ ὅσων κακῶν αἰτία παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ, Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Quomodo Jesus Hebræorum imperator, debellatis ac cæsis Chananæis, terram eorum sorte divisit tribubus. Cap. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ, neglectis patriis religionibus, in extremas calamitates inciderunt, & exorto civili bello, ex universis Benjamitis sexcenti tantum fuere superstites. Cap. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum servitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. Cap. III.

Libertas per Cenizum reddita. Cap. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subjugatus, & per Jodem è servitute exemptus. Cap. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi. Cap. VI.

Quomodo Amalecitæ, devictis Israelitis, regionem eorum per septem annos vastaverunt. Cap. VII.

Quomodo Gedeon populum liberavit. Cap. IIX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. Cap. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. Cap. X.

Quomodo filii sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. Cap. XI.

Quomodo Elis, audita filiorum cæde, & arcæ amissione provolutus de throno exspiravit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Qvintus.

CAP. I.

Quomodo Jesus Hebræorum imperator, debellatis ac cæsis Chananæis, terram eorum sorte divisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiumque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Jesus jubet copias ad expeditionem instrui; mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde movet mature Jordanem trajecturus. mox convocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amorææam habitare permissum erat, quæ fuit Chananææ pars septima: revocavit eis in mentem, quid Moysi fuissent polliciti: rogavitque, ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem utilitatem, alacriter præstarent, quæ promiserant. illis vero imperata haud gravatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Jordanem sexaginta stadia castra promovit: quæ postquam metatus est, commodum speculatores aderant, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum urbem per otium consideraverunt, & mœnia, qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam assultum minus ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obviorum spectantibus singula fuit molestus, dum curiositatem hospitum consuetam interpretantur, nec hostile adhuc quicquam suspicantur. ut vero sub vesperam secesserunt in quoddam diversorium non longe à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, jamque cœna peracta, de reditu consultabant, indicatum est regi cœnanti, venisse speculatum quosdam e castris Hebræorum,

Κεφάλαιον ά.

Ὡς ἰησοῦς στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν γῆν δὲ κατακληρουχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν τοιοῦτον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀποβεβηκότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ δὲ πένθους λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπλα στρατιὰν ἐπιμον εἰσαγαγεῖν τῇ πόλει. πέμψας δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα γνώμην ἔχουσιν αὐτοὶ γὰρ ὤμοσαν. αὐτὸς δὲ ἐξῆγαγε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ μικρὸν ἀσφαλούμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναλαβόμενος δὲ τοὺς τῆς δουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς γαδίδος καὶ μανασσήτιδος ἡμισείας, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορραίαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῆς χαναναίων γῆς ἕβδομον οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῇ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε σκευῇ προθυμίᾳ μηδ' ὁτιοῦν ἀπειθήσαι πρὸς αὐτοὺς καμοῦσι, τοῦτο καὶ αὐτοῖς συμφέροντι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ προκαλούμενα προθύμους. τῶν δ' ἑπομένων ὑπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅπου τὸν ἰορδάνην ἐξίει σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδευσάντων εὐθὺς οἱ κατασκοποὶ παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν προκειμένων τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τῶν τε τειχῶν, ὅσα χαρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἷς εἰς εἴσοδον τοῖς στρατιώταις δι' ἀσθένειαν σωφέρουν. ἠμέλουν δ' ἡμῶν οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἑστίαν ξένοις προσηκούσαν, ἀκριβῶς ἑκάστα πολυπραγμονεῖν τὰ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐκ ἀφανοῦς πολεμίων. ὡς δ' ἡμομένης ὀψίας, ὑπεχωρήσαμεν εἰς τι καταγώγιον ἐγγὺς τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προήχθησαν δειπνοποιησάμενοι, καὶ περὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μεμνημένοις τῷ βασιλεῖ περὶ δείπνου ὅτι, κατασκεψάμενοι τινὲς τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν ἑβραίων στρα-

στρατιῶτου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης καταγωγίῳ, μὴ μᾶλλον τῆς τοῦ λαμβάνειν προνοίας ὑπάρχειν. ὁ δὲ, ὡς ἤσθετο πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δὲ ἦλθον τοῦ ἐφόδου αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ὅπῃ ἔτεχνε ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει. τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐλεγεν ὡς ξένοι τινὲς ἀνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύναι τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγῶν. οὓς εἰ φθάσειαν τῇ πλάνῃ δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τοῦ βασιλεῖ φέροντες ἦκον, ἄπιστον εἶναι λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς αὐτοὺς ὑποδείξαντος, εὐθέως ὑπονοήσαντες δόλον, ἀπῆλθον, οὐδὲ ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δὲ ἐρημήσαντες καθ' ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τῶν ὁδῶν ἀπέρχεσθαι, καὶ κατὰ τοὺς εἰς τὸν ποταμὸν φέροντας, οὐδενὶ γνωρίσματι προσετύγχανον, παύονται τοῦ πόνου. τοῦ δὲ δρυμοῦ καταφαλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὑπάρξει σωτηρίας, ἀλέσασα δὲ ἀπειρύπτουσαν αὐτοὺς, οὐ κατὰ ἀμφιφυγὴν τοῦ ἐκ τοῦ βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτοῦ ἀπολέσθαι κακῶς, ἅθλα καλέσειεν ἀμὰ μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρατὴς τῆς χαναναίων γῆς καταστάντες, ἀμοιβὴν ἐκτίσαι δύναιντο τῆς ἄρτι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευσεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα, ὁμόσαντας ἢ μὲν σώσειν αὐτοῦ καὶ τὰ αὐτῆς ὅταν τοῦ πόλιν ἑλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γνώμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ διδαχθεῖσαν. οἱ δὲ, καὶ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὁμολόγουν. καὶ περὶ τῶν αὖθις ὤμνυον ἕτοιμοι τοῦ ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. ὁπόταν δ' ἂν αἰσθηται μελλούσης ἁλίσκεσθαι τῆς πόλεως, συνεβάλλοντο κτῆσιν τε τοῦ αὐτῆς καὶ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποτρέμοντα ἐγκαθέξειν, τοὺς τῶν θυρῶν ἀνατείνασαν φοινικίδας. ὅπως ἰδὼν τοῦ οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάττηται κακῶς ποιεῖν. μεμύσειν γὰρ αὐτῷ ἔφασαν ἀμὰ τὸ σὺν σώζεσθαι προθύμου. εἰ δέτις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῶν σῶν, ὅτε οὐκ ἂν ἡμῖν ἐπενέγκαις αἰτίαν. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμωμόκασιν παραιτούμενοι, μηδενὶ ὡς ἐπὶ φθορᾷ σφίσι τοὺς ὅρκους δυσχεραίνειν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν ἀμὰ τείχους καθημένης ἑαυτούς. καὶ ἀσφαλέστατα πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα πεπόνθασιν ἐπὶ τῆς πόλεως ἥκον. ἰησοῦς τε τοῦ ἱερέως ἐλεαζάρου καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς στρατοῖς ὁμόσαντα πρὸς τοῦ ῥαχάβου. οἱ δὲ ἐπεκύρωσαν τὸν ὅρκον. ἐδεδίστο δὲ ὁ στρατηγὸς τοῦ διάβασιν, μέγας γὰρ ὁ ποταμὸς τοῦ ῥύματι, οὔτε γεφύρας πρόσθεν, οὐ γὰρ ἐζεύκτου πρότερον, βουλομένοις τε γεφυροῦν, οὐκ ἔξειν σχολὴν ἀμὰ τῶν πολεμίων ἐπελαύνειν, πρὶν ἂν μὴ τυγχανόντων, διάβασιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιήσειν τὸν ποταμὸν μειώσας αὐτοῦ τε πλήθους. καὶ δύο ὅπλα ἡμέρας ἰησοῦς, διεβίβαζε τόν τε στρατὸν καὶ τοῦ πλῆθος ἅπασαν ταύτῃ τρέπων. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τοῦ κιβωτὸν ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λεῖται, τοῦ τε σκεύους καὶ τοὺς θεοῦ ὑπηρεσίαν τοῖς θυσίαις σκιὰν κομίζοντες. ἔπονται δὲ τοῖς λεῖταις καὶ φυλαὶ ὁ πᾶς ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ δεδιὼς μὴ αὐτῶν μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥύματος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις ἐμβάσιν, πρῶτος ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπισχημένου,

A & nunc divertentes apud Rachaben hoc tantum curare, quomodo latenter se subducant. Ille vero confestim mittit, qui eos comprehendant quæstioni admovendos, ut causam adventus sui aperiant. quos ubi adventare Rachabe cognovit, forte enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem a rege dixit, hospites quosdam ignotos paulo ante solis
B occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, parvo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam serio loqui putabant, ne perscrutati quidem diversorium abierunt, & excurrentes per vias, quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo invento,
C frustra laborare destiterunt. Sedato autē tumultu, Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto suo periculo saluti eorum consuluisset, ut quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatosque, ut, occupata terra Chananæa, memores beneficii gratiam sibi rependerent pro accepta salute, jussit, ut bono animo abirent: jurejurando prius delato, quod,
D expugnata urbe, & aliis juxta ipsorum decretum internecioni traditis, mulieri salus manebit incolumis. hunc enim eventum sibi Deum jam ante significasse. Illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos jurejurando confirmant, & hoc consilium dant, ut, cum præsenserit urbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diversorium, vestem
E coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. qvod si aliquis ex ejus propinquis in pugna caderet, ipsius culpam fore, non suam: neque se ad ejus incolumitatem præstandam jurejurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reversique
F ad suos rem totam, ut erat acta, narraverunt. Tum Jesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat, quid exploratores Rachabæ juraverint: eorumque autoritate jusjurandum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de trajectu: *Josua. 3.* amnis enim auctus aquis fluebat, & cum pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naves ullæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis ejus imminutis. Itaque Jesus post-
G quam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in ulteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Levitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Ut vero sacerdotibus primis ingressis vadabile est visū, qvod & aqua decrevisset,

& glarea non amplius vi undarum volveretur, sed stabile solum exciperet vestigia, omnes jam intrepide vadum transibant, tale redditum cernentes, quale Deus promiserat. steteruntque in alvei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. qvod ubi factum est, & ipsi egressi fluvium: liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hie- *Josue.4.* richunte stadium castrametatus est. Porro Jesus, ara exstructa è lapidibus, qvos singuli tribuum principes ex alveo, propheta jubente, sustulerant, ut monumentū esset prodigiose refrænati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & paschæ solemnitas eo loci celebrata est, omnibus rebus jam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, post annum, ex *Josue.6.* quo ea primum uti cœperant, quadragesimum. Cumque hæc omnia secure & impunè Israelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus, expugnare urbes eorum Jesus decrevit. Itaque prima die festivitatis sacerdotes arcam gestantes, stipati armatorum custodia, accesserunt ad urbem septem cornubus clangendo, & ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia, senatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quam quod inflarent cornua, retro in castra revertebantur. Cumque per sex continuos dies idem fecissent, septima Jesus, contractis in unum copiis, reliquo populo convocato, lætum illis affert nuncium, urbem ea die sine labore capiendam, Deo hanc in potestatem ipsorum tradente, & ruentibus sua sponte mœnibus facilem aditum aperiente. jussitque omnes occidi, qvotquot in manus militum devenirent, & neque lassitudine, neque miseratione, neque prædæ cupidine à cædibus avocari, aut effugium ullum hostibus permittere: sed quicquid spiritum vitalem habet, extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum cessurum reservando. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in unum comportari voluit, ut primitiæ ob rem feliciter gestam spolia de primum capta urbe Deo dedicarentur: solam autem Rachaben cum sua cognatione servari, propter jusjurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus instructum exercitum ad muros admovet. urbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum arca sacerdotibus, & cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumque septies lustrata, paulisper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec ulla alia vi ab exercitu illata. Hebræi vero nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntē omnes promiscue cędunt, inopinato mœnium casu consternatos, & subitaneo stupore ad pugnam inutiles. passimq; cadaveribus viæ sternebantur, nullum nec præsidium nec effugium incolis invenientibus, ita ut ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

A τῦ δὲ κάχληκος τὴν μὴ πλωὶ εἶναι μὴ δ' ἐξωὶ τὸν ῥοῶ ὥδ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ. ὅπὶ τὸ ἐδάφους B μὴν πταμὸς, ὕδως ἐκβάντων αὐτὸν τῶν ἑβραίων ἤυξετο, κ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθ. οἱ δὲ, πεντήκοντα σταδίους διέλθόντες ἐπάλξε, βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντ. ἰησοῦς δὲ, τὸ βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἔκας. ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ ποταμοῦ κελεύσαντ. ἱδρυσάμθ., τεκμήριον γενησόμθον τῆς ἀνακοπῆς τ ῥεύματ., ἔθυεν ἐπ' αὐτὸ τῷ θεῷ. καὶ τὸ φάσκα ἑόρταζον ἐν σκηνῇ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς C πρότερον συνέβαινε ἀπανίζειν, ὅτε ῥᾳδίως δ' ἐπεσιτίζοντο. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπιλελοίπει τροφὴ, χρησαμθους ὅτι ἐτῆ πρασαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα ποιούντων τῶν ἰσραηλιτῶν, σὺν ἐπεξήεσαν οἱ χαναιῶαι, τειχήρεις δ' ἦσυχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰησοῦς ἔγνω. καὶ τῇ πρώτῃ τῆς D ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὸν κύκλῳ τὸν ἱερεῖς φέροντες σὺν αὐτῷ ἐν κύκλῳ, μέχ. τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον τοῦ. οἱ δὲ προσήεσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῶν σαλπίζοντες, κ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν σὺν εὐόδου τι τὸ τεῖχ. ἐπομθῆς τῆς γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἐποίησαν πρότερον, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε ὅτι ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰησοῦς σὺν αγὼν καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὸν ἄλλοσιν αὐτῷ τῆς πόλεως E ἀνηγελίσατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεῖον παύσειν πυρέξοντ., αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομθων. κτείνειν μὲν τι πάντ' ὄν τινα σὺν λάβοιεν παρεκαλοῦτο. καὶ μήτε κάμνοντας ὑποσῆναι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ ὑφαιρήσοντας, μήτε εἰς ἁρπαγὴν γνωμθους πρὸς ἐῶν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ F χρυσὸς, ταῦτα σκεύη συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαιρεῖν τῶν κατορθωμθων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τῆς πρώτου ἁλισκομθης πόλεως εἰληφότας σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην καὶ τὴν γυναῖκ αὐτῆς, διὰ τοὺς ὑμομθους πρὸς αὐτὴν τοὺς κατασκόπους ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν κ διατάξας τὸν στρατὸν, προσῆγε ὅπὶ τὴν πόλιν. πρήσαντο δὲ πόλιν τὴν πόλιν ἠρημθης τῆς κύκλῳ καὶ τῶν ἱε- G ρέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. κ προελθόντων ἐπάλξεις, καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προστενεχθείσης ὑπὸ τῶν ἑβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὴν ῥᾳδιόδοξον τ τείχους ἀνατροπὴν καταπτωληθότων, καὶ τ φρονήματ. αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότ. ἀνηροῦντο δ' οὐ μόνον ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑποφαλλόμθοι. παρῆτεῖτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ὑπελλυντο ἄχρι γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ενε-

καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἐπ' ἀνάπαλιν, καὶ διέφυγε οὐδέν. τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. καὶ τῷ Ῥαχάβῃ σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσιν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνῆσεν Ἀχθώνη, χάριν ἔχειν ὁμολογῆσαι τῆς σωτηρίας τῶν κατασκόπων. καὶ μὲν τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτῷ δῆτα ἀγροῖς, καὶ ἀφ' τιμῆς εἶχε τῆς ἀπάσης. τῆς δὲ πόλεως, ἐκ μηδὲ παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. καὶ τῷ τῶν οἰκησόντων ἔστις προθυμηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν ἀρὰς ἔδετο, ὅπως, θεμελίοις μὲν τειχῶν βαλλόμενος, τριηδῆ δ' πρώτου παιδὸς, τελειώσειε τὸν νεώτατον τῶν παίδων ἀποβαλών. τῆς τ' ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐροῦμεν τὸ θεῖ αὐτῷ πρὸς ἡμῶν. ἄπειρον δέπι πλῆθος ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζεται, ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ πρὸς ἔτι χαλκοῦ, μηδένος παραβάντος τὰ δεδογμένα, μηδὲ εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ ἀφαιρουμένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀναθεῖναι δίδωσιν κατὰ θεόν. καὶ Ἱεριχοῦς μὲν, τοῦτον ἀπώλετο τὸν τρόπον. Ἀχὰρ δέπις, ζεβεδίου παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς Ἰούδα, εὑρὼν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν τ' χρυσοῦ σταθμὸν ἑλκύσαν σίκλους διακοσίους ξ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ ὁ κινδυνεύσας ἥρπασε κέρδος τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος, δόξαν φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὤρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ αὐτοῦ σκευῇ κατώρυξεν εἰς τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συνστρατιώτας οὕτω καὶ τὸν θεόν. σκηνὴ δ' ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς Γαλγάλ. σημαίνει δ' τοῦτο ἐλεύθερον ὄνομα. διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τῶν αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ πολυπλανοῦς ἐγίνωσκον. μικρὰς δὲ ἡμέρας ὀλίγας τῆς ἱερεχοῦντος συμφορᾶς, πέμπει τρισχιλίους στρατίας Ἰησοῦς εἰς Αἶναν πόλιν ὑπὲρ τῆς Ἱερεχοῦντος μέρους. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τ' Αἰναΐτ τριάκοντα διαπολλυσιν ἄνδρας ἐξ καὶ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δεινὴν ἐποίησεν ἀθυμίαν. οὐ μὴν τὸ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλότων, καί τοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ ἀσφαλῶς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ μὴν ἀπογνωσιν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἔξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν στρατὸν οὕτως ὑπὸ θεοῦ προεπεχημένοις, πεφαρμάκοτας παραδόξως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ αὐχμοὺς ἐπενδύντες, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ταῖς σολαῖς ἐδακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς οὐδὲ μίαν ἀπεζήτησαν παιδιάν. μειζόνως δὴ τὸ συμβεβηκὸς ἔσχον ἀχθόμενοι, βλέπων ὑπ' οὕτως ὁ Ἰησοῦς τὸν τε στρατιὰν καταπεπληγυῖαν, καὶ πρὸς τῶν ὅλων πονηρὰν ἤδη τὸν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παρρησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας προήχθημεν ὡς ταύτῃ χειρὶ τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν, ἀλλὰ μυσοῦσι τὸ σὸν δοῦλον πρὸς τὸ δ' ἡμᾶς ἐπεγείραντ ὃς πολλῶν τεκμηρίων ἐπηγγείλου κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τὴν δὲ τὴν γῆν, καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. τινὰ μὲν οὖν ἤδη τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλαύτηκε τὰς σὰς. τῶν δὲ παρὰ δόξαν ἐπιλαχόντες, καὶ τῆς δυνάμεως πᾶσι ἀποβαλόντες, ἐπεί τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν ὑφ' σοῦ, καὶ ὧν πρόσθε μανυσῆς ἀπεχόμεθα.

A repletaque trucidatis urbs & poſtremo incenſa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari ſæviente incendio. Rachaben vero cum domeſticis, qui in diverſorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Jeſum adductæ gratiæ ſunt ob ſervatos ſpeculatores actæ, dicente ſe meritis illam præmiis remuneraturum. moxque agris donatam, in honore poſtea ſemper habuit. Reliquias autem urbis, quæ incendio ſupererant, ferro diruit, diris execratus, quisquis ſemel vaſtatam inſtaurare aggrederetur: nimirum ut prima fundamenta jaciens orbaretur filio primogenito, & abſoluto opere, natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam eſſe voluit Deus imprecationem, ſicut ſuo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri atque etiam æris in unum acervum eſt redacta, nemine edictum non obſervante, aut ſibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Jeſus ſacerdotibus in theſauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum ſe habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Judæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & maſſam auri trecentorum ſiclorum pondo, & iniqvum ratus, ſi nullum periculi precium ad ſe rediret, ſed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cavum profundum defodit, putans, ſicut commilitones, ita & Deum ſe poſſe fallere. Erant tum caſtra in loco, qui vocatur Galgala, voce libertatem ſignificante. transgreſſi enim fluvium, tandem ſe & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deſerto exantlatis liberatos exiſtimabant. Paucis autem poſt diebus, quam Hierichus eſt exciſa, mittit Jeſus tria millia militum ad urbem Ainam ſupra Hierichuntem ſitam: qui cum Ainatis prælio congreſſi, & in fugam verſi, triginta ſex è ſuis deſideraverunt. Hujus incommodi accepti nuncius poſtqvam in caſtra pervenit, majorem quam pro cæſorum numero mœſtitiam attulit, non tam propter amiſſos, tametſi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter deſperationem. Credentes enim ſe jam ea regione potitos, & illæſum exercitum habituros, ut Deus promiſerat, nunc mirum in modum elatos hoc ſucceſſu animos hoſtium videbant. Itaque ſaccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perſeverabant: nullaque interim corporum curandorum ratione habita, totos ſe dolori dediderant. Jeſus autem videns exercitum ſic affectum, & nihil læti amplius ſperantem, cũ fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non noſtra temeritate adducti ſumus, ut terram hanc armis ſubigere conaremur, ſed Moyſes ſervus tuus ad hoc nos excivit, cui multis atteſtantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram poſſidendam, & exercitum noſtrum ope tua fretum ſemper in conflictu adverſariis fore ſuperiorem, atq; harum promiſſionum eventũ non ſemel jam ſumus experti. Nunc autẽ præter opinionẽ clade accepta, & militibus aliqvot deſideratis, hoc caſu territi, & de promiſſis tuis ac Moyſis hæſitantes,

Joſ. 7. 8.

& a prælijs abſtinemus, & poſtralia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo, Domine, potes enim, ſer opem, & præſentem mœrorem victoriã largitus adime, deſperationemque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Jeſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum poſſutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Jeſus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulas tribus mittebat. cumque ſors in Judæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes ejus mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inventum. eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt: qui videns non eſſe locum tergiverſandi contra divinum indicium, furtum faſſus res furtivas in medium protulit: moxque affectus ſupplicio, noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati judicio publico. Jeſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa urbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamen prolicit. illis vero audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria jam parta inſoleſcentes, poſtquam autem ſubito converſis copiis in faciem illis obſtitit, & aliis, qui in inſidiis latebant, ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainam feruntur, & averſam ejus portam occupant, pleriſque civium è muris ſuorum, ut tum putabant, victoriam ſpectantibus: urbemque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Jeſus obvios in fugam vertit: qui urbem petentes integram adhuc rati, ubi hanc quoque ab hoſte captam ac cum uxoribus ac liberis incenſam animadverterunt, per agros diſpalati, cum ſibi invicem præſidio non poſſent eſſe, alii aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædives. atque hæc omnia Jeſus inter milites partitus eſt in eis caſtris, quæ habuit

II. ad Galgala. Cæterum Gabaonitæ, qui non lon-
Joſ. 9. ge à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, jamque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Jeſum quidem precibus flectere non tentaverunt, fruſtra eas fore putantes apud eum, qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe evadere periculum, niſi mature providerent: quod ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod ubi perſvaſerunt, mittunt legatos ad Jeſum de fœdere, quos

A καὶ χεῖρον ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ παρὼν
τῇ παρὰ τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δύ-
ναμις γάρ σοι τούτων ἴασιν δοῦναι, τὸν παρὸν ἡμῶν λυ-
πηρὸν νίκῃ τῷ παρ' ἡμῶν, καὶ τὴν ἄνωθεν δυσελ-
πιστίαν ἀμηχάνου τῆς ἀμαυρώσεως ἐξελεῖν. τοῦτον μὲν
ἰησοῦς ἐπὶ στόμα πεσὼν ἱκέτευε τὸν θεόν. χρηματίσαντος
δὲ ἀνίστασθαι τὸν ἰησοῦν, καὶ καθαίρειν τὴν στρατιὰν, μιάσμα-
τος, ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων
B αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα τῷ
θεῷ αὐτὸς ἤτιαν συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δὲ τὸ
δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκῃ αὐτοῖς ἀεὶ πρὸς
τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν ἰησοῦς,
καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέ-
λει κατὰ φυλὴν κλήρου. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον
ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς δηλοῦτος, κατὰ φρατρείας πάλιν
προπέμψαι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δὲ ἀληθὲς δ' κα-
κουργήματος, πρὸς τὸ σαχαρέου συγγένειαν δι' ἐ-
σκεπτο. κατ' ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως γινομένης, λαμ-
C βάνουσι τὸν ἄχαρον. ὁδὶ δὲ οὐκ ἔχων ἔξαρνος εἶναι δεινῶς
αὐτὸν δ' ἰησοῦ ἐκπεφευγότες, ὁμολογεῖ τὸ κλο-
πὸν, καὶ τὰ φώρια παρῆγε εἰς μέσον· καὶ ὅτ' μὲν
δὴ οὗτος ἀναιρεθείς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδί-
κου προσηκούσης τυγχάνει. ἰησοῦς δὲ ἁγνίσας τὸν
λαὸν, ἐξῆγε ἐπὶ τὸ αἶναν αὐτούς, καὶ νυκτὸς τὰ πε-
ρὶ τὴν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον
D συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δ' μὲν θράσους αὐτοῖς
ἀφ' τὸ προτέραν νίκην ὑπόντων, ὑποχωρεῖν προσ-
ποιησάμενος, ἕλκει τῷ τρόπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς
τῆς πόλεως, διώκειν οἰομένους, καὶ ὡς ἐπὶ νίκῃ κατα-
φρονοῦντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τὸ δυνάμιν κατὰ
πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα τε δοὺς ἃ πρὸς τοὺς
ἐν τοῖς ἐνέδραις συνετέταχτο, κἀκείνους ἐπὶ τὸ μά-
χῃ ἐξανίστησιν. οἱ δ' ἀσπόνδων εἰς τὸ πόλιν τῶν ἔν-
E δον πρὸ τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δ' καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔ-
ξω τὸ γνώμῃ προεστηκότων. καὶ οἱ μὲν τὸ πό-
λιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. ἰη-
σοῦς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμε-
φόβῳ τρέπεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον
τὸ πόλιν, ἐπεὶ κ' ταύτῃ ἐχομένην ἑώρων, καὶ κατα-
πεπρησμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον,
ἀφ' τῶν ἀγρῶν ἦσαν σκεδασθέντες, ἀμύνειν αὐτοῖς
F ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ τῆς συμ-
φορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων πλῆθος
ἐάλω, κ' γυναικῶν, κ' θεραπείας, ἔ τῆς ἄλλης ἀπο-
σκευῆς ἄπειρον τι πλῆθος· ἀγέλας τε βοσκημάτων
ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ δ' πολυ-
σίον ἐῶ τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τῆς στρατιώτας
ἰησοῦς διένειμε, γνώμῃ ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται
δ' κατοικοῦντες ἐγγὺς τοῖς ἱεροσολύμοις, φόβῳ τε τῆς
ἱεροχωσίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τῆς αἰνάτας
G ἐρῶντες, ἔ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπο-
νοοῦντες, ἰησοῦν μὲν προσκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. οὔτε
δ' πεύσεσθαί τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέ-
θρῳ δ' χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτούς.
κηφηνίτας δ' καὶ καθιερημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς
ἐπὶ συμμαχίαν παρεκάλεσαν, ἃ δ' αὐτοὺς ἀφορ-
ξάσθαι τ' κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὺς ληφθέντες
ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες δ' αὐτοὺς διέγνωσαν
ἀφανίσαι τὸ δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ
τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς ἰησοῦν

Φιλίαν

φιλίαν συνθησόμενους, οὓς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκί-
μαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῇ πόλει. οἱ δὲ
ὁμολογοῦν αὐτοὺς χαναναίους ὄντας φάλης ἡγοῦμενοι,
διαφθείρεσθαι δὲ τὸν διὰ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβά-
νοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε
κατὰ πᾶσαν τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, πολλὴν ἀνύσαντας ὁδὸν
ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπο-
δεῖκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὔσας,
ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς περιῤῥῶσθαι. τεκ-
μαίρεσθαι γὰρ ἐκ τοῦ παντὸς πιστοῦσθαι πρὸς αὐτὸν ἐπιτη-
δείως ἐλήλυθον. φάντες οὖν εἰς μέσους ἐλέγον ὡς πεμφθείεν
ὑπὸ τῶν γαβαωνιτῶν καὶ τῶν περιοίκων πόλεων, πολεῖ-
σιν ἀπεχθῶν τῆσδε τῆς γῆς, παρακάλουν πρὸς αὐ-
τοὺς φιλίαν ἐφ' οἷς πέρειον αὐτοῖς εἶη σωθῆναι. μα-
θόντες γὰρ ὑπὸ θεοῦ χάριτος καὶ δωρεᾶς τὴν χαναναίων
αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δέδοσθαι, πέμπεσθαι τ' ἔλεγον ἤδη
δόντας, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν
ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπιδεικνύντες τὸ τεκμήριον τῆς
ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ἐπὶ σωθήναι καὶ φιλίαν
τοὺς ἑαυτῶν. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς ὄντες ἐγέ-
νοντο τῶν χαναναίων ἐθνους, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ
ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἐ-
ξεῖναι φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσε-
σθαι κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ἐπισωσανέσαντος
τὸ πλῆθους. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπά-
της, ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χα-
ναναίας στρατεύσας εἰς τὴν ὑπώρειαν, καὶ μαθὼν οὐ
πόρρω τῶν ἱεροσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκη-
μένους, καὶ ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμ-
ψάμενος αὐτῶν τοὺς ἐντελεῖς, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνε-
κάλει. τῶν δ' ὧν ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν
ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ'
αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρ-
χιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους
αὐτοὺς διαγραφῶντων ποιεῖν ἐπὶ τῷ μὴ ῥᾳθυμίαν τὸν
ὅρκον, ὑποδεικνύουσιν εἶναι τοιούτους. καὶ οἱ μὲν τῆς κα-
ταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτῃ φυλακῇ καὶ
ἀσφαλείᾳ εὕραντο. τοῦ δὲ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασι-
λέως χαλεπῶς φέροντος ἐπὶ τῷ μεταπράξασθαι πρὸς
τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, καὶ τοὺς τῶν πλησίον ἐ-
θνῶν προκαλέσαντος βασιλέας συναράσθαι τῷ
κατ' αὐτῶν πολέμῳ, τούτους παρόντας σὺν αὐτῷ,
τέσσαρες δὲ ἦσαν, οἱ γαβεωνίτας ἰδόντες, καὶ στρατο-
πεδευομένους ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν
προσκαθίζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο
σύμμαχον ἰησοῦν. ἐν τούτοις γὰρ αὐτοῖς τὰ πράγ-
ματα, ὡς κατὰ μὲν τούτων, ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν.
κατὰ γὰρ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἥκους στρατὸν
αὐτῶν σωθήσεσθαι διὰ τὴν ἥκουσαν φιλίαν ὑπο-
λαμβάνειν. καὶ ἰησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας ἐπὶ τὴν βοή-
θειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀνύσας, ἔρθρου προσ-
βάλλουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ τραπέντων ἔπ-
πτου διώκων διὰ χωρίων ὑπηλίνων. βηθωρὰ κα-
λεῖται. ἔνθα καὶ τὴν ἐκ θεοῦ συνεργείαν ἔμαθεν, ὑπο-
σημήναντος αὐτῷ βροντῆς τε καὶ χεραυνῶν ἀ-
φειδοῦς, καὶ χαλάζης καταφορᾶ μείζονος τῆς συνή-
θους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθεῖσαν
πολὺν ὅσον μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὑπῆρχε τὴν
τῶν ἐχθρῶν προθυμίαν συνέπεσεν. ὡς τε καὶ
λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ καὶ μακχιδᾷ, καὶ κολάζει πάντας.

A maxime credebant ad negotium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati, si se Chananæos fatentur, & multo tutius, si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longe diversas sedes habere: ajunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum, ex habitu comprobabant. vestes enim, quas viam ingressuri novas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, ut verisimilia dicere B viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis urbibus, ut, salvis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim, qvod Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & jus civitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, o- C rabant, ut in fœdus & amicitiam admitterentur. Jesus autem credens eorum verbis, qvod Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu juravit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos injustum molituros, approbante id fœdus universo populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reversi. Jesus autem, exercitu ducto in submontanum Chananææ tractum, cum D audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, evocatis eorum honoratioribus fraudem eorum incusabat: illis vero excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum convocat. cumque decretum esset non violandam fidem jurejurando sancitam, sed E publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cum rex *Josue. 10.* Hierosolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jesum defeciss, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum accivisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes, castris circa quendam fontem non longe ab urbe positis, ad oppugnationem expediri, Jesum in auxilium F advocant. nam eo tum res devenerat, ut ab his perniciem expectarent, in illis vero, qui ad excidium Chananæorum venerant propter novam amicitiam, unicam spem salutis reponerent. Tum Jesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumque terga vertissent, per declive fugientes est persecu- G tus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio divinum auxilium evidentibus prodigiis apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper majore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quod dies factus est longior, ne intervetu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est, ut Jesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes juxta Macchida, de omnibus q; supplicium sumeret.

creviſſe autem eam diem ultra conſuetum, extat relatum in ſacra volumina, quæ in templo ſunt aſſervata. Debellatis in hunc modum regibus,
Joſ. 11. qui Gabaonitas invaſerant, Jeſus in Chananææ montana duxit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaque abacta exercitum reducit in Galgala. cumque late per circumquaque ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, deque ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campeſtria colit, adſcitis Palæſtinis, caſtra poſuerunt ad urbem Galilææ, Berotham, non longe a ſuperiore Cædeſa, quæ etiam in Galilæorum agro ſita eſt. erantque omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo, adeo tam ipſum Jeſum quam cæteros Iſraelitas terruit, ut præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cum Deus exprobraſſet eis formidinem, &, qvod ejus præſidio ſe non tam tutos putarent, pollicituſque victoriam, eqvos captivos enervari & currus incendi juſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem: quem die quinto adeptus, pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & ſtrages major, quam ut facilè credi poſſit, eſt edita. in fuga qvoque plurimi ceciderunt, ut præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. reges etiam ad unum omnes ſunt cæſi, adeoque ſævitum eſt in victos, ut, hominibus ſublatis, in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem pervagatus eſt, nemineque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas pervenirent, interficiebat. Jamque quinto hujus belli anno exacto, Chananæorum nemo ſupererat, niſi, ſi qui in loca munitiſſima confugerant. Jeſus autem, caſtris è Galgalis in montana translatis, ſacrum tabernaculum in urbe Siluntе fixit: quod is locus propter pulchritudinem viſus ſit idoneus, in quo tantiſper maneret, dum major commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus verſus Sicima, altare, ita ut Moyſes præceperat, ſtatuit: & diviſo exercitu, in Garizæo monte dimidium ejus collocavit, & in Gibale alterum dimidium, in qvo altare erat cum Levitis ac ſacerdotibus. ubi mactatis victimis, execrationibusque peractis & in
III. altari inſculptis, in Siluntem ſunt reverſi. Jeſus
Joſ. 13. 14. 18. autem jam ſenex, cum videret Chananæorum urbes pene inexpugnabiles, tum propter ſitum natura tutum, tum propter munitiones ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas: nam cognito Iſraelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad ſuum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conventu populi in Siluntem indicto, concionem advocat. cumq; frequens concurſus factus eſſet, res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, quales par erat Dei auſpiciis à populo religioſiſſimo geri:

A ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε καὶ ἕως σωτήριος ἐπολέουσε, δηλοῦται ἀφ' τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τοῖς ἱεροῖς γραμμάτων. καταγραμμένων δ' οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας. οἱ τῆς γαβεωνίτας πολεμήσαντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν τῆς χαναναίας ἐπὶ τὸν ὀρεινὸν ἰησοῦς. καὶ πολιὼ τῶν ἐκ αὐτῆ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆν εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδον. ἕως ἦ περὶ τῆς ἑβραίων ἀρετῆς λόγος πολλὰ φοιτῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατεπλήξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. καὶ
B οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν χαναναίων παλαιστίνης περιοικοῦντες στρατόπεδεύσι περὶ ἐνρώδη πόλει τῆς γαλιλαίας τῆς ἄνω κηδέσης ἀπέχω. γαλιλαίων δέ ἐστι καὶ τὸ χωρίον. ἕως ἦ στρατὸς παντὸς, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμύρια. καταπλήττει ἦ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν,
C καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ περὶ τὴν ἐλπίδα ἧς κρείττονος ἀπολαβεστέρως εἶχον δ' ὑπερβολὴν ἕως δέους. ἕως γοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τῆς περ αὐτοῦ βοηθείας πεφύκοσιν, ὑπερχομένου τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τούς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρώσαι θαρσαλέος περὶ τὰς ὑπαρχέσεις ἕως γοῦ ὁρμώμενος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ
D ἀφ' πέμπτης ἡμέρας ἐφ' αὐτοὺς ἐλθών, σωπάπτει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται καὶ φόνος κρείττων πίστεως πυρὰ τοῖς ἀκροωμένοις. διώκων τ' ἐπὶ πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πολλοὺ ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ἐπιλέλοιπότων περὶ τὸ κτείνειν, τοὺς ἵππους ἰησοῦς αὐτὸς ἀνῄρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. τοῦ τε χώραν ἐφ' ἀδείας δοεπορεύετο, μηδενὸς πολεμοῦντος εἰς μάχην
E ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρων, καὶ πάλιν ὅτι λάβοι φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ χαναναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρότατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δὲ ἐκ τῶν γαλγάλων ἀναστατοπεδεύσας, εἰς τοῦ ὄρειον ἰσᾶ τοῦ ἱερὰν σκηνὴν, κατὰ σιλοὺν πόλιν. ἐπιτηδειότατον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον ἀφ' κάλλος, ἕως οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτοῖς τὰ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόν
F ἵστησιν ὅπου θεμιτὸν Μωυσῆς. καὶ νέμας τοῦ στρατιὰν, ἐπὶ μὲν τοῦ χαριζεῖ ὄρει τοῦ ἡμισείαν ἵστησι. ἐπὶ ἦ τοῦ γαιζὴλ τοῦ ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ἐβωμός ἐστι, καὶ τὸ λευιτικὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς. θύσαντες ἦ καὶ δρᾶς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ἐπὶ τῶν βωμῶν γεγραμμένας καταλείποντες, εἰς τοῦ σιλοὺν ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ὁρῶν σὺν ἀλώτους ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τ' πόλεων πλεονεξίᾳ περιβαλλόμενοι περιοδόκων τοὺς πο-
G λεμίους ἀφεξεσθαι πολιορκίας δι' ἀπογνωσιν τοῦ λαβεῖν (καὶ γὰρ ἐπ' ἐλευθερῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τοὺς ἰσραηλίτας ποιησομένους τ' ἔξοδον τοῦ ἀπ' αἰγύπτου, περὶ τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν σκεῦνον ἅπαντ' ἦσαν τ' χρόνον) σωαγαγὼν τ' λαὸν εἰς τ' σιλοὺν ἐκκλησίαν παρήγγελε καὶ ἀσμένῃ σωδεγμένοις, τότε ἤδη κατορθωμένα τ' τοὺς γεγηνημένας πρᾶξεις ὡς εἰσὶν ἄριστα, τ' τὸ θεῖον τὸ συμπράττοντ' αὐτοὺς ἀξίαν, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλέας τε τριάκοντα καὶ ἕνα πολεμήσαντας αὐτοῖς εἰς A reges triginta & unum ausos manus conferre,
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατεῖσθαι δηλῶν, καὶ στρατιὰν ὅση devictos, exercitusque potentissimos prælio su-
πω κατελέπετο τῆς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην peratos, internecione cæsos, ut ne reliquiæ qui-
συνῆψεν ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γένεαν αὐτοῖς dem generis supereſſent. cæterum, qvoniam ex
ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, urbibus aliæ captæ eſſent, aliæ munitiores & ob
ὡς ἂν δέοι χρόνου καὶ μεγάλης πολιορκίας διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ διὰ hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus ha-
τοῦτο τῶν οἰκητόρων πεποιθήσιν, ἠξίου τοὺς ἐκ τῆς περάσης berent, cenſuit eos, qui ex regione ultra Jordanē
τοῦ ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κιν- ſita in communem expeditionem profecti fue-
δύνων συναραμένους, ἔντας συγγενεῖς ἀπολύσειν ἤδη B rant, & propter cognationem ſocios periculorum
ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολο- ſe adjunxerant, gratiis prius actis, ad proprias ſe-
γοῦντας. ἵνα τε κατὰ φυλὴν ἀρετῇ τὸν ἔχοντα μαρ- des remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſin-
τυρηθέντα πέμψειν. οἳ τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πί- gulos teſtatæ probitatis viros eligendos, qui re-
στιν μηδὲν κακουργήσοντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδό- gionem totam permenſi bona fide & abſque dolo
λως αὐτῆς τὸ μέγεθος. καὶ ἰησοῦς μὲν τοῦτους ποιησά- magnitudinem ejus renunciarent. In eam ſen-
μενος τοὺς λόγους, συνάπασιν ἐκέλευσε τὸ πλῆθος. ὁ tentiam itum eſt ab univerſo populo: moxque e-
δὲ ἄνδρας τοὺς ἐκμετρησομένους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέ- os viros miſit ad metiendam terram, adjunctis ad
πεμψε, προσθοὺς αὐτοῖς τινὰς γεωμετρίας ἐπιστήμο- C eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter
νας, οὓς ταύτην οὐκ ἤμελλε λήσειν διὰ τὴν τέχνην. hanc ſcientiam errare ac falli non poterant: his-
ἁπλᾶς δοὺς ἐπιτάσσων τῆς τε εὐδαίμονος διαμετρεῖν que mandata dedit, ut æſtimationem agrorum
γῆς, καὶ τῆς ἧττον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς χαναναίων juxta bonitatem terræ facerent. nam Chananæ
γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἰδοί τις ἂν πεδία μεγάλα natura talis eſt, ut videre liceat campos magnos,
καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκεκομισμένα & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati
μὴ ἐπὶ γῆ, πανδαίμονα νομισθήσεσθαι. τῆς δὲ ἱε- ad aliam terram admodum uberes videri poſ-
ροσολυμιτῶν χωρίοις προσβαλλόμενα, καὶ τοῖς ἱεροσολυ- ſent: quod ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hie-
μιτῶν, τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα. καὶ τοι παντελῶς ὀ- roſolymitanum agrum conferantur, jam non
λίγου αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβεβηκε, ὁ ταύτης ὀρει- D magni pretii videbuntur: cum tamen hi agri par-
νὴν τὴν πόλιν, ἀλλ' εὐβολῇ εἰς καρπῶν ἐκτρο- vi ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad
φίαν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας. καὶ διὰ fertilitatem attinet, nullis aliis ſecundi hanc ob
τοῦτο τιμητοὺς μᾶλλον ἢ μετρητοὺς τοὺς κλήρους εἶναι rem voluit juxta æſtimationem potius, quam jux-
δεῖν ἐκέλευε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων ἀν- ta menſuram ſortitionem fieri, quod nonnun-
τικτίειν ἠξιωμένου. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα quam unum jugerum pro mille aliis valeat. De-
ὄντες, περιοδεύσαντές τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν ἐν cemviri autem huic negotio deſtinati, perluſtra-
ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σηλοῦντα πό- ta regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo
λιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν εἰστήκεσαν. καὶ ἰησοῦς ἐλεάζα- E menſe reverſi ſunt ad eum in Siluntem, ubi tum
ρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις tabernaculi ſedes erat. Tum Jeſus, aſſumpto
παρεκαλέσατο, νέμει τοῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τῆς μανασσι- Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus, di-
τῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν viſit regionem novem tribubus & Manaſſitarum
τὴν μέτρησιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ dimidiæ parti, cuique tribui pro ejus magnitu-
μὲν ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἰρεῖται τὴν καθύπερ- dine agrum admetiens. cumque ad ſortes ven-
θεν ἰουδαίαν. ἐκτείνουσαν μὲν, ἄχρι τῶν ἱεροσο- tum eſſet, tribui Judæ obvenit tota ſuperior Ju-
λύμων. τὸ δὲ εὖρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης κα- dæa pertinens uſque Hieroſolyma. latitudo vero
τήκουσαν, ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκά- F ejus Sodomiticum lacum attingebat. in hac ſorte
λων καὶ γάζα. συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γῆν, ἔλαχε urbes erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Si-
τῆς ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορ- meonis ſortita eſt Idumææ partem Ægypto &
ον οὖσαν. βενιαμῖται δ'; τὴν ἀπὸ ἰορδάνου ποτα- Arabiæ conterminam. Benjamitæ deinde regio-
μοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλά- nem ſortiti ſunt, quæ à Jordane amne usque ma-
τος ἱεροσολύμοις ὁριζομένοις καὶ βεθήλοις. στενοτά- re protenditur. latitudo vero ejus patet Hieroſo-
τη δὲ κλῆρος ἦτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. ἱερι- lyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc
χοῦντα γὰρ καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δ' ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma
ἐφραιμου φυλὴ, τὴν ἄχρι χαδάρων ἀπὸ ἰορδάνου enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi au-
πλατυμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. εὐρεῖαν δὲ, ὅσον ἀπὸ G tem tribus terram à Jordane uſque Gadara in
βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελεστὰ πεδίον. τῆς μανασ- longum protenſam ſortita eſt, in latū patentem à
σητῶν δὲ ἡμίσης, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων Bethelis uſque magnum campum. Manaſſetidis
πόλεως, πλάτος δὲ ἐπὶ βηθσάνων, ἣ νῦν σκυθοπο- item dimidia pars agrum à Jordane usque Dora
λις, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσσάχαρις, κάρμη- urbem, latitudine usq; Bethſana, quæ nunc Scy-
λόν τε ὄρος, καὶ τὸν ταμοῦν τὸ μήκους ποιησαμέ- thopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum
νη πέρατα. τὸ δ' ἑτέρου ὄρος, τοῦ πλάτους. patentem à flumine usque Carmelum montem,
ζαβελωνίται δὲ, τὴν μέχρι γλυκυσαμίτιδος, κα- latitudinis vero mons Itabyrius fuit termi-
θήκουσαν δὲ πρὸς κάρμηλον καὶ θαλάσσαν ἔλαχον. nus. Zabulonitæ usque Geneſaritem lacum
terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est convallis ex re nomen habens, tota Aseritis cessit, qua ad Sidonem est obversa. In hac portione fuit urbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ vero ad Orientem spectant usque Damascum urbem & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, usque Libani montē & Jordanis fontes, qui ex hoc monte oriuntur, qua fines sunt Arces urbis versus septentriones sitæ. Porro Danitæ adepti sunt, quicquid vallis ad Occidentem solem vergit, Azoto & Doris terminati. horum est Jamnia & Gitta, & totus ager, qui ab Acarone pertingit usque montem, a quo Judæ tribus initium fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis Chananæi denominatarum regionem Jesus divisit, & novem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab uno ex filiis ejus dictam Moyses jam ante duabus cum dimidia tribubus diviserat, ut supra diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc divisionem pertinuerunt. Cæterum Jesus, ætate jam defecta, cum non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicem ejus gerebant, negligentius rempublicam administrarent, præcepit unicuique tribui, ut ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem, & disciplinæ ac religionis incolumitatem: idque eos non ex Moysis tantum monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde ut Levitis triginta octo destinatas urbes redderent, jam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant ex his in tribus profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat curæ, quam ut nusquam à Moysis præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Judæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilæa. post hæc quod de præda reliqvum erat, divisit: supererat enim permultum. unde non mediocris divitiarum accessio & publicè & privatim facta est. tantum erat auri & vestimentorum ac reliquæ supellectilis, tantum etiam jumentorum ac pecudum, ut numero comprehendi non possent. Posthæc, advocato in concionem exercitu, ad eos, qui ex regione ultra Jordanem sita una militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est: Qvoniam Deus & pater, qvi est dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis promisit: vosque opem vestram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigre præstitistis, æqvum est, cum jam nihil arduum supersit, missionem vobis dari, & promptitudine vestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilo segnius operam vestram nobis paratam fore. Itaq; gratias vobis agimus, quod socii periculorum esse voluistis, rogamusq;, ut in hac mutua benevolentia perseveretis, memores amicorum, & qvod vos quoque vestras possessiones nostris auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem Deo favente & vobis adnitentibus pervenimus,

Lib. 4. cap. 7.

A τὴν δὲ ἀπὸ Καρμήλου, κοιλάδα περιεχομένην διὰ τὸ καὶ ταύτην εἶναι, ἀσηρίτην φέρουσαν πᾶσαν τὴν ὑπὸ Σιδῶνος πεπεραμμένην. ἄρκη δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόδι ἡ καὶ Ἀκτιπτύς. τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὰς πεπεραμένα μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς Γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίτην παρέλαβον, ἕως Λιβάνου ὄρους, καὶ τῶν Ἰορδάνου πηγῶν. αἱ τὴν ἐρημίαν ἐκ τῶν ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τῶν καθήκοντος πρὸς ὄρους καὶ βόρεια πόλεως ἄρκης παροικοῦσης. δανίται δ', τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυσμῶν πέπρακται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτῳ καὶ Δώροις ἐρίζοντες. ἰαμνίαν τε πᾶσαν καὶ γίτταν, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ ἡ ἀρχὴ φυλῆς. καὶ ἔξ μὲν ἔθνη τῶν υἱῶν Χαναναίου φέροντα τὴν ἐπωνυμίαν διεῖλεν ἔτως Ἰησοῦς, καὶ τῷ γένει τοῖς ἐγγὺς καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νεμεσθαι. τῷ γὰρ ἀμορίτην, καὶ αὐτῷ οὕτως ἀφ' ἑνὸς τῶν Χαναναίου παίδων καλουμένου μωυσῆς ἤδη πρεσβυτέρως νενεμηκει τοῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον δεδηλώκειν. τὰ δὲ τῶν Σιδωνίων, καὶ Ἀρκυναίους, καὶ Ἀμαθίτους, καὶ Ἀριθίους, ἀλλοκότμητα λοιπὸν Ἰησοῦς δὲ, ὡς ἤρξατο ἐμποδίζοντος ἤδη πρὸς ἄπρακτον ὄντα καὶ γενόμενον, τῶν τε μετ' αὐτὸν τῷ ἡγεμονείαν παραλαβόντων ἀμελῶς πρασσόντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγειλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοῦ γένους τῶν Χαναναίων μηδὲν καταλιπεῖν ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ. τῷ γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τῷ φυλακτικῷ τῶν πατρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ πύστῳ καὶ μωυσεῖ αὐτοῖς εἶναι πρόσηκεν, καὶ πεῖρ' αὐτοὺς πεπεῖσθαι. καὶ τῶν λοιπῶν δὲ τοὺς ἑκτὸς καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀποδιδόναι. πρόσηκεν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν ἀμορίαν τὰς δέκα. πύστων τρεῖς ἀπονεμεῖ τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐτοῖς. πολλὴ γὰρ ἡ πρόνοια, τὸ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν Ἰούδα φυλῆς χέξωνα. σίκιμα δὲ τῆς Ἐφραίμου. τῆς νεφθαλίτου δ' ἡ κεδέσιν. ἔστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν Γαλιλαίας τοῦτο χωρίον. νέμει δ' καὶ τῆς λείας ὅσα ἦν ἔτι λειπόμενα. πλείστη δ' ἐγένετο. καὶ μεγάλους πλούτους περιεβέβλητο καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἕνεκα. πεντακισχιλίων δ' πλήθους, ὅσων ἀδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν προσχρώμενοι. μὴ δὴ ταῦτα, σωναγωγὴν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ἐπέκεινα τὸν ἰορδάνου καὶ τῶν ἀμορραίων ἰσχυμένοις, συνεστρατευον δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δεσπότης τῶν ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ κτηθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται, συνεργείας δ' τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἐκείνου δεομένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἐπ' ὀκνηρῷ πρειμένοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῦς τῆς περὶ ὑμῶν, ἣν εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἀοκνον ἕξομεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νῦν καμοῦσιν αὐθις βραδυτέραν. χάρις τε σὺν ὑμῖν ὧν σεσώμεθα κινδύνων. καὶ οὐχὶ νῦν μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνήσθαι τῶν φίλων, καὶ τῷ τῇ διανοίᾳ κρατεῖν ἔστι παρ' αὐτῶν ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅπως τοῦ ἀπολαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς ἀναβάλλεσθε, καὶ ποιήσαντες εἰς ἃ νῦν δύνασθε κατεσπεύσατε, ἐπεὶ ἔτως ἐφίεσθε αὐτῶν μεταλαμβάνειν,

γέγονε

μηδὲν ἄτερ τοῦ ὑμᾶς ἀρχοῦσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν A nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem
πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαξόμενοι ex hac militia ditati estis, multumque prædæ, auri,
καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τοὐτων ὅτι πλέον, ἢ παρ' & argenti referetis, & super omnia nostram
ἡμῶν εὔνοια, ἐς τοῦτο ὅτι βουληθέντε κατ' ἀμοιβὴν benevolentiam ad referendam vicem nunquam
τοῦ ὑμοῦ ἔτι γὰρ ὧν μωυσῆς προεπεπελέκθητε, non promptam ac paratam. Nam & Moysis
καὶ καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, οὐτ' mandatis satisfeciſtis, non contempta autoritate
ἔστιν οὐδέν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἰδαμοῦ. χαίροντας mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam pro-
οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν. καὶ παρ- merendam reliqvum feciſtis. Lætos igitur vos
ακαλοῦμεν μηδέν' τῆς πρὸς ἡμᾶς συγχύσεως ἕρον B ad vestras possessiones dimittimus, hoc unum
προλαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ἔστιν rogatos, ut nullum terminum existimetis cogna-
ἕτερους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἑβραίου γὰρ tionem nostram dirimere: neve propter flumen
ἅπαντες ὁρμῶ οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. medium alios nos putetis quam Hebræos. Om-
θεὸς ἁπάντων τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν nes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc
αὐτῶν παρεκάλυψε εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας ἐπι- vel illam ripam incolimus, unus Deus tam no-
μελείσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, λῶ αὐτὸς διὰ μωυσέως stros quam vestros majores in hanc lucem protu-
διεταξε. φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν lit: cujus leges ac religio per Moysem institutæ
τούτοις, καὶ τὸ θεοῦ παρέξοντος ἀγωνιστὴν εἶναι καὶ σύμ- C diligenter observandæ sunt. hoc enim pacto
μαχον ἑαυτόν. ἐκτραπέντων δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμη- futurus est adjutor & propitius: sicut contra si
σιν, ἐκτραφησομένου δ' ἡμῶν. ταῦτα εἰπὼν καὶ in alienos ritus degeneraverimus, & ipse nos a-
καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀπ- versabitur. Hæc locutus & singillatim primati-
ἀπασαμένου, αὐτὸς μὲν ἐπέμεινε. προὔπεμπε bus populoque in commune dicto vale, ipse qui-
δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς σὺν ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀ- dem eodem loco restitit: reliqua autem multitu-
πολύοντας. καὶ διαβάσει σὺν τὸν ποταμὸν ἤτε ῥουβή- do universa cum lacrymis eos deducebat, & æ-
λις φυλὴ καὶ γαδδὶς, καὶ ὅσοι τῶν μανασσητῶν αὐτοῖς gre a se invicem divellebantur. Itaque trajecto IV.
συνέπιπτε, βωμὸν ἐπὲρ τῆς ὄχθης ἱδρύσαντας δ' ἱορδάνου, D fluvio Rubelis tribus & Gadis & qvotquot Ma- Jos. 12.
μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γηνομένοις, καὶ σύμβολον τῆς nassitarum eos sunt secuti, altare super ripam
πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκού- Jordanis erigunt, monumentum posteris & si-
σαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσαντο τοὺς ἀπελυθέντας, gnum conjunctionis cum reliquis, qui ultra Jor-
οὐ μετὰ τῆς ἐκείνοις γνώμης ἀνέσησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεω- danem incolunt. Quo audito apud cæteros Israe-
τερισμὸν καὶ ξενικῶν εἰσαγωγὴν θεῶν, σὺν ἧ ἦλθον ἀπ- litas, cum altare exstructũ scirent, non etiam quo
ἐκεῖν. ἀλλὰ τοῖς τὴν θείαν θρησκείαν τὴν μωσέως animo, putabant eos, novata religione, alieno-
πάτριον νομίζοντες, ἐνόπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῶν rum numinum cultum velle introducere: & te-
τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, mere hac suspicione violatæ religionis moti, ar-
καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς πρὸς τὰ πατρῷα ἐθῶν. E ma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœ-
οὐ γὰρ ἐδόκει τοῖς συγχύσεως αὐτοῖς λογίζεσθαι nas à violatoribus exacturi. existimabant enim
ἢ τὸ ἀξίωμα τῶν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ θεοῦ non tam cognationis ac dignitatis eorum, qui in
βουλητὸν, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμωμένου χαίρει. καὶ hoc erant crimine, quam divinæ voluntatis ra-
οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ἐπ' ὀργῆς. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς tionem habendam. atque ita irati ad expeditio-
ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἡ γερουσία, λόγοις συμβου- nem se accinxerunt. Jesus vero & pontifex Ele-
λεύοντες ἐπισχεῖν αὐτῶν τῆς γνώμης λαβεῖν πρῶ- azarus cũ senatu cohibebant eos, dicentes verbis
τον. ἔστιν ἂν κακοηθῆ μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, prius quam armis rem aggrediendam, & scitan-
τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρε- F dum, qua mente id fecerint: & si forte malo ani-
σβείας πρὸς αὐτοὺς, φινεέσην τὸν ἡγούμενον ἐλεαζάρου, καὶ mo factum deprehensum sit, tum demum armis
δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς ἑβραίοις, μαθη- impetendos, mittunt igitur eo legatos, Phineesem
σομένους τε καὶ φρονήσοντες, τὸν βωμὸν ὅτι τῆς ἔχθης filium Eleazari & cum eo decem honoratos in
ἕνεκα τοῦ ποταμοῦ βάντες ἔστησαν. ὡς δ' περαιωσαμένων, populo, qui cognoscant, quid sibi volentes
πρὸς αὐτοὺς ἀθροισθέντων ἐκκλησίαν συνελέγη, φησὶ altare in ripa construxissent. Ut vero trajecto
φινεέσης, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἢ ὡς τε flumine, & conventu advocato, Phineeses in
λόγοις ὑπὲρ τηλικοῦτον νενοῦ τετιμῆσθαι πρὸς τὰ μέλλον- concione constitit: Majus, inquit, vestrum
τα πολὺ, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὠφελημίας ἀποδόν- delictum est, quam ut verbis tantum castigari
τας δίκης ἐπ' ἄλλα ἢ τὸν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆ- debeat. attamen non culpæ magnitudine moti
σαι, πρὸς δὲ τὸ συγχύσεις καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σω- repente ad arma conclamavimus, ut pœnas sume-
φρονῆσαι σκοπήσαντας οὕτω ποιήσασθαι τὴν πρέ- G remus, sed respectu cognationis, & ea spe, quod
σβειαν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προσῆχθητε fortasse admonitione ad sanitatem reduci possi-
τὸν βωμὸν κατασκάψαι, μήτε προπετεῖς δοκῶ- tis, legationem ad vos suscepimus, ut, cognita
μεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσον ποιη- causa extructi altaris, non temere armasse nos in
σόμενοι τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς ἀβ- vos videamur, si piis rationibus adducti id feci-
δηλίας ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ἐγὼ γὰρ ἡξίωμαι ὑμᾶς πείρᾳ stis: sin autem in culpa sitis, justam ultionem
τῆς θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγυμνασμένους, καὶ νόμων ὧν violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere
αὐτὸς ἡμῖν ἐδωκεν ἀκροατὰς ὄντας ἀρχοντας, ἀβα- potuimus, vos, qui perspectam Dei sententi-
βάντας ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον, am habetis, & legum ejus auditores estis, disjun-
ctos à nobis & in vestram possessionem reversos,

quam Deo ferre acceptam debetis, cujus providentia contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad majorem insaniam prolabimini, ad domesticarum legum reverentiam reducti. Quod si in male cœptis obstinate persistatis, non gravabimur ullum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum, flumine trajecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cavete enim, putetis, quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos evasisse: ubiubi estis, omnia sunt illius, nec licet jus ejus ac judicium effugere. Qvod si putatis locum vobis ad recte sapiendum esse obstaculo, præstat novam agrorum divisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur, ut resipiscatis, & a novitatibus, mutato proposito, desistatis: rogamusque vos per salutem liberorum ac conjugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minime volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, utrum pace nostra & vestris affectibus perpetuo frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phineeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neq; in religione, cujus nequaquam pœnitet, quicquam innovare. Unum Deum novimus Hebræis omnibus communem, & altare ejus æreum, quod est ante tabernaculum, nec aliud unquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, qvodque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed ut perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nosque patriæ religionis admoneat, non, ut vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitque, ut nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degeneraverit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis, Phineeses collaudataque eorum constantia, reversus ad Jesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus, quod nec delectu opus esset nec civili sangvine, gratias egit Deo per sacrificia: moxque soluto conventu, reversis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem post vigesimo jam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe, qvotquot erat comodum, ubi vidit omnes adesse, primum Dei beneficia in memoriam illis revocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in

A ὃν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ἡμᾶς προνοίας ἐλαχετε, λήθην λαβεῖν αὐτὸ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ἐπιφέρειν τοῖς χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νόμων ὧν πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. ἂν δ' ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ παραστησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν
B νόμων πόνον. ἀλλὰ περάσαντες τὸν ἰόρδανον τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτῶ τοῦ θεοῦ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τὸν διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι, πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστέ. καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰ δ' οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμ-
C πόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην ἀνῆναι μηλόβοτον. ἀλλ' ὑπήκοοι τε σωφρονήσαντες, καὶ ὑπὲρ νεαροῖς μεταθέρμοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ πρὸς καλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ προσαχεῖν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμύνασθαι. ὡς ἐμοὶ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, ἕτοιμοι βουλεύεσθε, λόγοις ἢ πληθύουσι συμφέρειν
D ὑπολαβόντες, ἢ πρᾶξαι ἔργων καὶ πολέμου πρόκειται. τοσαῦτα δὲ Φινεέσου διαλεχθέντος οἱ πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἠξίωσαν περὶ τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι. καὶ μήτε συγγνώμης τυχεῖν αὐτοὺς ἀπρόπτους, μήτε κατὰ νεωτερισμὸν ἀναιρῆσαι τὸν βωμὸν ἔλεγον. ἀλλὰ θεὸν τε ἕνα γινώσκειν τὸν ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν. καὶ τὸν πρὸς τῆς σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸν μὴ τοῖς γενοῦ ἀ-
E ναιτίοις, διὰ δὲ καὶ ὑπάρχοι γεγόνασιν, ἀπὸ θρησκείαν ἰδρύσθαι, σύμβολον ὅπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀναγκαῖον δὲ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ πλάσεως δεῖσθαι ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν δὲ καὶ τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίαν κατασκευάσαι ἠνάγκασε ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα πρὸς ἡμῶν ἔχοντες ὑπόληψιν,
F μηδὲν καταγινώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξῶλεις εἶναι δίκαιοι πάντες ὅσοι τὰ ἀβραάμου ἤθους ὄντες νεωτέροις ἐπιχειροῦσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ σωφρονεῖν τρόπου παρηλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρῆλθε πρὸς ἱησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγελε τῷ λαῷ, ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ γραπτολογεῖν αὐτοὺς μέλλει μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν τῆς ἀνδρῶν συγγνῶν, χαριστήριος ὑπὲρ πάντων τῷ θεῷ θυσίας ἐπέτελει. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος
G εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἱησοῦς αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγε. ἔτη δ' ὕστερον εἴκοσιν, ὑπέργηρως ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τούς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς σκηνώμασιν εἰς τοῦτο δόξης καὶ περιουσίας προελθεῖν. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτούς, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

Jos. 23. 24.

αὐτῷ

tantas opes tantamque gloriam pervenerant; hortatur deinde, ut dent operam, ut Deum in posterum æque habeant propitium, cum sciant ejus benevolentiam non aliis retineri posse quam pietatis artibus,

αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντα καὶ ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. καὶ κείνους ἠξίου μὴ μνήμης ποιήσασθαι τὴν ὠφελήσιν. καὶ ἐ μὲν, τοιαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα, ὧν μωυσεῖ μὲν ὅτι διδασκαλίᾳ τῶ χρησίμων συνδιετρίψε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς δ' μὴ τὴν σκηνὴν τελευτὴν γενὸ, πέντε καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ δ' μήτε σωφροσύνης ἐν ἐνδεὴς, μήτε δ' τε νοῆσαι πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα ὢ τοὺς κινδύνους δ' ψυχος καὶ μεγαλοπάλμος, πρυτανεῦσαί τε τοῦ καὶ τὴν ἀρχὴν δεξιώσασθαι πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος. διὸπερ δ' ἐν πόλει Θαμνᾶ τῆς Ἐφραιμιτῶν φυλῆς. θνῆσκει κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεὲς τοῦ παιδὸς τὴν ἀρχιερωσύνην καταλειπων. καὶ μνημεῖον αὐτῷ ὢ τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει πηγχάνει. ἐ δ' τὴν τούτων τελευτὴν φινεέσης προφητεύει καὶ τὴν ἐκ θεοῦ βούλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ δ' χαναναίων χρίους τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ προάγειν τὴν ἡγεμονίαν. καὶ δ' τῷ λαῷ διαπορεῖσθαι ἦν μαθεῖν τι καὶ τῷ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τὴν συμεωνίδα, ἐφ' ὥτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνων ὑποτελῶν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ δ' τὸ πλεῖστον.

A Suum enim fuisse, ut priusqvam decederet, illos officii commonefaceret. postremò rogavit, ut hanc admonitionem boni consulerent, essentqve ejus perpetuo memores. post hanc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ centesimo decimo: qvorum xl. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post ejus obitum, vigintiqvinqve reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloqventia, adhæc B in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & utilis: deniqve in qvavis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna, tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium, relinqvens sacerdotium. sepulturæ & ejus monumentum impositum extat in urbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cujusnam foret imperium C in bello Chananæo, respondit jubere Deum, ut Judæ tribus ductu bellum gererent, qvæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, ut sublatis è sua ditione hostium reliqviis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus hujus generis reliqviis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον β.

Ὡς ἀποθανόντος δ' στρατηγοῦ ὠφαβαίνοντες οἱ ἰσραηλίται τὰς πατρίους νόμους μεγάλαις ἐπειράθησαν συμφοραῖς, ὑ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

CAP. II.

D *Qvomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto civili bello ex universis Benjamitis sexcenti tantùm fuere superstites.*

Χαναναῖοι δ' ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὰ πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ καὶ ζεβεκηλῶ αὐτοὺς ὑπεμφυον, τοῦ βασιλεῖ τὰ ζεβεκηνῶν ἀδωνιβεζέκω τὴν ἡγεμονίαν ἀπιτρέψαντες. τὸ δ' ὄνομα ἔστο σημαίνει, βεζεκιλεῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἠλπίζόν τε κρατήσειν τὰ ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίας, τρεψαμένους δ' τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἐμελλον ταῦτα πεπονθὼς ἃ κ' δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πάλαι ποτέρου ὄν ἐνετραπεῖν. κ' ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἐως ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δ', γῆ θάπτουσι. F καὶ διέκειται αἱρούντες τὰς πόλεις. καὶ τινας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱερουσόλυμα. κ' τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας. χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἵρεσιν, τείχων ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστρατοπεδεύσαν εἰς χεβρῶνα, κ' ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο δ' τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἱ διὰ σωμάτων μεγέθη, καὶ μορφὰς ὁρᾶν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παρεσκεύαζον, θαῦμα δοκοῦν εἶναι θέαμα, καὶ δεινὸν ἀκούσμα. θεωροῦσι δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ἄλλοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λοιπὸν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν, τὸν δὲ χαλεβῶ δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἦτος δ' ἦν τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἐπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

AT Chananæi, qvorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam urbem eos expectabant, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingva dominus dicitur. Hi spem victoriæ repo- E nebant in hoc, qvòd Jesus Dux Israelitarum esset defunctus. adversus hos, qvos dixi, duæ tribus egregiè pugnaverunt: & cæsis decem millibus, dum reliqvos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qvi manibus ac pedibus truncatus, agnovit divinam justitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longe à Hierosolymis, ubi fato functum, terræ mandaverunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: qvorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore ejus parte, omnes habitatores terræ contrucidaverunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. qvare oppugnatione in Hebronem translata, urbeqve vi capta, in oppidanos omnes sævitum est. apud hos in eam diem super- *Jos. 21.* stites erant qvidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles: qvorum ossa adhuc ostenduntur, qvalia vix credant, qvi non viderunt ipsi. Hoc oppidum Levitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliqvum ejus agrum Chalebo dono dederunt, juxta mandatum Moysis. fuerat hic unus è speculatoribus, qvos Moyses in Chananæam præmiserat,

Habita eſt ratio Jethræ quoque Madianitæ, olim Moyſis ſoceri, cujus poſteris ager eſt attributus, quia relicta patria comites ſe adjunxerant, & in deſerto ærumnarum ſocii fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campeſtria & maritima deſcendentes prædictæ duæ tribus Aſcalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Evaſit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie ſitæ & abundantes curribus, invadentes ſe male mulctatos facile rejiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquiſitis domum ſe receperunt, & arma depoſuerunt. Benjamitæ verò, in quorum ſorte erant Hieroſolyma, tributo impoſito habitatoribus ejus pacem dederunt: & in poſterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum utriqve ſe contulerunt. Benjamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipſæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm aſſidendo Bethelis multo tempore ac labore impenſo nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter duravit. tandem comprehenſo uno civium qui in urbem importabat neceſſaria, fide data & accepta, & jurejurando firmata, intromiſſos clàm ipſum cum familia ſervaturos proditione ejus facti ſunt voti compotes: cæſisqve reliquis omnibus præter hos quibus ſalus ex pacto debebatur, ipſi poſthac urbis dominium habuerunt.

VI. Omiſſo deinde bello Iſraelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honeſtati ſtudebant, diſciplinæ ac legum divinarum immemores. qua injuria DEUS commotus per vatem admonet eos non è ſua ſententia hoſti Chananæo parcere, quamobrem fore, ut aliquando per occaſionem pro intempeſtiva clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametſi territis oracvlo, bellum tamen non libebat ſuſcipere, tum quod multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non eſſent idonei: depravata jam reipublicæ forma, & autoritate optimatum invalida, dum nec ſenatus ut ante legitur, nec magiſtratus ſolemnes creantur: dumque relicta cura ſtatus publici, omnes privatis tantum lucris ſunt dediti. In tanta licentia perturbatio gravis incidit, & qua mox bellum civile exortum eſt, quod hanc cauſam habuit. Vir è plebe Levitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit uxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Judæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum reſpondere in amore ægrè ferebat. hinc orto diſſidio, mulier continuas expoſtulationes non ferens, relicto marito menſe quarto ad parentes revertitur, is coactus deſiderio, & ipſe venit ad ſoceros, quorum opera miſſis querelis cum uxore in gratiam revertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cum decreviſſet domum repetere, poſt meridiē iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiſerunt, nec niſi meliore diei parte transacta. comes erat unus famulus, & mulier vehebatur.

Jud. 19.

διδόασι δὲ καὶ τοῖς ἱέθρου τοῦ μαδιανίτου ἀπογόνοις, μωυσέως γὰρ οἱ γαμβρὸς, γλίχου ἵνα νέμοιντο, τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολουθήκεσαν ἐκείνοις καὶ σωῆσαν αὐτοῖς ὄπι τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ σεμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς χαναναίας πόλεις εἷλον, τῶν δ' ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἀφ' ἑφ' ἑκάτερα δ' αὐτοὺς γάζα, καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων ὑπερίας κακῶς ἐπίοντι τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἵδε μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν δύσαμενήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατέθεντο τὰ ὅπλα. βενιαμῖται δ', τούτων γὰρ ἦν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῆς σωεχώρησαν φόρους τελεῖν. ἔτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτείνειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἠσχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τῇ βενιαμίτῃ μιμησάμεναι ἔπιον, καὶ τοῖς πολεμίοις δεκάμενοι φόρους ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολεμοις εἶναι. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τῶν πόνων ἠύρισκε τῆς πολιορκίας. οἱ δὲ καί περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσκαρτερεῖν. ἔπεσε συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὄπι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ ὡδαδώσειν τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. κἀκεῖνος ὄπι τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἔτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δ', ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν πονῆς ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὄπιδιδόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς & κόσμου ὀλιγωρουμένου, καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων ἀκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθὲν δ' ὄπι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο ὧδα τὴν αὐτῶν γνώμην τῶν χαναναίων. ἐπειδ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλῇ καιρῶν αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ λαβόμενοι. οἱ δ', καὶ πρὸς τὰ ὧδα δ' ἰσχύος, δυσθύμως εἶχον. ἔπειτα πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀηδῶς, πολλά τε ὧδα τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη ἀφ' ἑτέρου τρυφῇ ἐκλελυμένοι. καὶ σωεβαινεν ἤδη τῇ δεισιδαιμονίᾳ διεφθάρθαι, καὶ τὰς μαντείας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, οὐδ' ἐχθὲς ἄλλως ἐδὲ μιαν τῶν πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδονῇ & κερδαίνειν πεφροδωμένοι. καὶ ἀφ' ἑτέρου πολλὴν ἀθεΐαν, ὥσπερ αὐτοὺς πόλιν καταλαμβάνει δεινὴ, καὶ πεφηχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λεβίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς ἐφραίμου κληρουχίας ὢν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γυναῖον ἀπὸ βηθλεμῶν. τῆς γὰρ ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. ἐρῶν γὰρ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ δ' κάλλος αὐτῆς ἠγάπησεν, ἠτύχησε παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ ἀφ' τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ὧδαχώρησε, μᾶλλον τεταράχθη. χαλεπῶς γὰρ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῇ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς. καὶ ἀσπασάμενος τοὺς μειρακίους, καταλλάττει πρὸς αὐτόν. καὶ τεσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διῆγε τιμῶντες, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλης ἔξεισι. βραδίον γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὸν γαμβρὸν, καὶ τῆς ἡμέρας τρίβων ἐποιοῦντο. ἑσπέρας δ' αὐτοῖς εἰς ὕπερ-

χὸν

καὶ ὀνῶ λεῖ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γύναιον. γνομέ- A cumqve emensi triginta stadia non longè abes-
νων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' ἐλ- sent à Hierosolymis, famulus dabat consilium,
λείποντα ἤδη τριάκοντα, σπουδάζειν ὁ θεράπων ut aliqvo diverterent: ne si nox iter facien-
καταλαβεῖν που, μὴ καὶ τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ- tes opprimeret, in aliqvod incommodum inci-
δεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ παῦται οὐδὲ πόρ- derent, præsertim propinqvis hostibus, cum
ρω πολεμίων ὄντας, ὃ καιροῦ πολλάκις ὄπισθα λῆ serotina hora etiam amicorum loca suspecta
καὶ ὕποπτα ποιεῖται καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρε- facere soleat. marito non placuit alienigenarum
σεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι. uti hospitio. nam Chananæi tum urbem tene-
χαναναῖοι γὰρ λεῖ ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκο- bant, malebatqve progressus viginti stadia ad
σι σταδία, εἰς οἰκείαν ἠξίου καταγέσθαι πόλιν. καὶ B sui generis homines divertere. in hoc consen-
κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆλθεν εἰς γαβαών, φυλῆς τῆς tientibus omnibus, pervenit in Gabam tribus
βενιαμιτῶν, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ὅπῃ ξε- Benjamitidis serò admodum, cumqve in foro
νίαν τὴν τῶν ἀγορᾶν αὐτὸν προκαλοῦντος, πρεσ- inveniret neminem, qvi se invitaret ad hospi-
βύτης ἐξ ἀγροῦ κατιὼν, τῆς μὲν ἐφραιμίτιδος φυλῆς tium, senex qvidam è rure domum repetens,
ὢν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβᾶ διατρίβοντα, συντυγχάνων αὐτῷ, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu re-
τίς τ' ὢν ἤρετο, κ' διὰ τὰς αἰτίας τελλόμενον σκότους pertum interrogat, qvisnam sit, & cur crepu-
ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δ', λευίτης sculo demum cœnam è foro peteret. ille se Le-
μὲν ἔφησεν εἶναι, γένους δὲ τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἄγων, vitam ait, & uxorem à parentibus domum re-
πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τὴν δ' οἴκησιν ἐν ἥλου τυγχά- ducere, & in Ephræmitarum ditione se habere
νειν ἐν τῇ ἐφραιμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, κ' ἅμα C domicilium. Tum senex respectu cognationis
τὴν συγγένειαν, καὶ ἅμα τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, ac tribus, & qvod fortè oblatus hospes visus est,
ἐξ ἧς ἅμα τὴν σωτηρίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ad se deducit hominem. Gabaeni verò qvidam
ἤρ. νεανίσκοι δέ τινες τῶν γαβαλειτῶν, ὅπῃ τῆς ἀγορᾶς τὸ juvenes, qvi mulierculam in foro viderant, mi-
γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν ὑπερέπειαν θαυμάσαν- rati ejus formam, postqvam ad senem illum di-
τες, ἐπεὶ προῆλθε τὸν πρεσβύτην κατηγμένον ἔμαθον, κα- vertisse cognoverunt, contempta imbecillitate
ταφρονήσαντες τῆς ἀθενείας, καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἦλ- & solitudine, venerunt ad januam: roganteqve
θον ὅπῃ τὰς θύρας. ὃ δ' πρεσβύτου προκαλοῦντος senem, ut abirent, & vim abstinerent ac injuriam,
ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ πρόσφερειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν, postulabant, ut exhibita hospita qvieti suæ con-
ἠξίουν αὐτὸν προσχόντα τὸν ξένον, πράγματος ἀ- suleret. cumqve ille contra diceret cognatam
πηλλάχθαι. ὡς δ' συγχωρῆτε λέγοντος, ἐ λευίτην δ' D esse, & Levitidem, peccaturos eos graviter, si
πρεσβύτην, ἐ δρᾶσαν αὐτοὺς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νό- propter voluptatem leges violarent, juvenes-
μους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν δ' οἰκείου καὶ κα- qve jura contemnerent ac deriderent, cædem
πηλών, ἠπείλουν ἢ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα minantes, si obstare libidini eorum pergeret, se-
τὰς ὅπῃ μίας αὐτῶν, εἰς ἀναγκαίαν πεπιμμένον, ἐ nex ait se filiam eis permittere, ut salvo hospi-
μὴ βουλόμενον τοὺς ξένους ὑπερβῆναι ὑβριζόντας, τῆς tali jure cupiditatem explerent, volens qvantum
ἑαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τὴν ἐ- in se erat, tutos ab injuria præstare, qvos exce-
πιθυμίαν αὐτοὺς λέγων, νομιμώτερον δίκαια τῆς εἰς τοὺς perat. illis verò pertinaciter hospitam expeten-
ξένους ὕβρεως, αὐτὸς ἢ μηδὲν ἀδικήσειν ὃς ἐπεδέξατο tibus, & hanc omnino accipere volentibus, sup-
τοῦτο τὸ πρᾶγμα νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς παρουσίας E plex orabat, ne qvid contra leges committerent,
τῆς ὅπῃ τῶν ξένων ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην at illi furentes vi raptam mulierem domum ab-
βιάζεσθαι ἀξιοῦντες. ἐ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν ducunt, cumqve ei per totam noctem ad satie-
βιάσασθαι. οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλ- tatem illusissent, diluculo dimiserunt: qvæ ita
λον τοῦ βιάσθαι τῆς ἡδονῆς, ἀπῆγαγον πρὸς αὐτὸν τὸν miserè affecta ad hospitium revertitur: & præ
γυναῖκα. καὶ διὰ νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, nimio dolore ac verecundia, non audens in
ἀπέλυσαν περὶ ἐρχομένου ἡμέραν. ἡ δὲ, τεταλαιπω- mariti conspectum venire, qvod hunc indigniss-
ρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆλθεν ἐπὶ τὴν ξενίαν. ἐ ἐκεῖ imè rem latarum putaret, humi collapsa expi-
λευίτης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ δ' μὴ τολμᾶν ἐκ αἰσχύνης ravit. Levita ratus sopore oppressam, & nihil
εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ ἀνδρὸς, τοῦτον δὲ μᾶλλον τοῖς γεγυ- F graviùs suspicans, excitare conabatur, consola-
μένοις ἔχειν ἀνίατον ἐλογίζετο, καταπεσόντα, τῷ ψυ- turus eo, qvòd non sponte se ad stuprum præbu-
χῷ ἀφῆκεν. ἐ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὑπνῷ βαθεῖ κα- isset, sed vi in alienas ædes abrepta. ut vero de-
τασχεθῆναι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορω- functam sensit, satis prudenter pro calamitatis
μένου, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, προμυθήσασθαι διεγνω- magnitudine se gerens, cadaver jumento im-
κώς, ὡς ἐκ ἐξ ἐκείνου γνώμης αὐτὸν προσέχοι τοῖς positum domum reportat: & membratim di-
καλουμένοις, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπῃ τ' ξενίαν αὐτ. visum in partes duodecim, ad singulas tribus
ὡς ἦλθησαν ἔμαθεν σωφρόνως πρὸς τὸ μέγε- misit, mandans perferentibus, ut indicarent per
θος τῶν κακῶν, ὅπῃ τέμνει νεκρὰν τ γυ- tribus qvi mulieri causa mortis fuerint, & de
ναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. ἐ διελὼν αὐτὴν κ' μέλος εἰς eorum violentia. Tum verò illi nunqvam tali *Jud. 20.*
μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντείλα- antè viso vel audito spectaculo ad indignationē
μενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοὺς αἰτίους τῆς πλάνης graviter commoti, & justo furore perciti apud
γυναικὸς, καὶ τὴν βίαν τοῖς φυλέταις. οἱ δὲ τοῦτό τε τῆς ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβιασμένων κακῶν
ἀκηκοέναι, πρότερον ἀδένος τοιούτου πείραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὸν σίλουν

conventum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hoſtiliter armis impetere decernunt. Hunc impetum ſenatus cohibuit, ſvadens non ita temere cognatis bellum inferendum, priusquam verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob injuriam acceptam armari leges permittunt, niſi legatis prius de ſatisfactione miſſis. rectum igitur eſſe ad Gabaenos mittere, qvi fontes ad ſupplicium depoſcant: qui ſi dedantur, horum pœna contentos eſſe debere. ſin contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accuſaturi eos juvenes, qui vim pudicitiæ mulieris intulerunt, & poſtulaturi, ut pro violatis legibus morte juſtas pœnas penderent. Gabaeni verò non dediderunt juvenes, arbitrati ſibi pudendum, ſi alienis imperatis metu belli parerent, cùm multitudine ac virtute nulli ſe cedere videri vellent: eratqve magnus apparatus totius tribus, cum cæteri non defuturos ſe promitterent, ſi qvis eos vi & armis aggredi vellet. Qvæ poſtqvam Iſraelitis à Gabaenis renuntiata ſunt, jurejurando ſanciunt, neminem ex ſuis viro Benjamitæ filiam traditurum in conjugem: & acriore bello perſecuturos ſe eam tribum, quam majores eorum Chananæos perſecuti ſint. Et confeſtim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Benjamitæ verò habuerunt viginti quinque armatorum millia, & inſuper ſexcentos. ex eo numero fuere quingenti funditores peritiſſimi, qui læva manu feriebant. itaqve commiſſo apud Gabam prælio, egregie vicêre Benjamitæ, cæſis ex adverſa acie viginti duobus millibus. & fortaſſe plures cecidiſſent, niſi nox prælium diremiſſet. atqve ita Benjamitæ læti ſe intra mœnia receperunt, Iſraelitæ verò in caſtra inſperata clade attoniti. Seqventi die prælium inſtauratur, & Benjamitis rurſum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Iſraelitarum, quo factum eſt, ut caſtra metu deſererent, profectiqve Bethela, quæ urbs non longe aberat, poſtridie jejunio peracto ſupplicaverunt Deo per Phineeſem pontificem, ut ab ira deſiſteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hoſtem concederet. Deus vero precibus eorum annuit, & per eundem vatem favorem eſt pollicitus. Ergo diviſis bifariam copiis, dimidiam partem noctu circa urbem in inſidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Benjamitis manus conſerunt, moxqve ut impares paulatim pedem referunt, eo magis Benjamitæ inſtant ſponte cedentibus, quo longius hoſtem ab urbe abſtraherent, ita ut etiam illi, qui in urbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent qvaſi prædæ futuri ſocii. poſtquam autem ſatis longè à mœnibus diſceſſum eſt, Hebræi reverſi in pugnam ſignum dant inſidiatoribus: qvi mox coorti cum clamore hoſtem à tergo invadunt. Senſerunt illi ſe deceptos, & cùm conſilium in ancipiti metu non ſuppeteret, in convallem qvandã compulſi,

A συλλεχθέντες, καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν ἀλλήλους ὥρμηντο, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαηνοῖς, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, ἃ νόμου μηδ' ὑπὲρ τοὺς ἀλλοτρίους ἐφιέντος δίκα πρεσβείας καὶ τοιαύτης πρὸ τοῦ μετανοῆσαι πείρας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους
B πέμψας πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς ἐξαιτεῖν τοὺς αὐτίους. καὶ παρεχομένων μὲν, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτὸς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς κατηγορήσοντες τῶν νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτήσοντες τοὺς δράσαντας μὲν οὐ νόμιμα, γνωμένας δὲ δικαίας, ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ὑποδανεῖν. οἱ δὲ γαβαηνοὶ, οὔτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἡγούμενοι πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες ἐναγχέρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε διὰ
C δύναμιν. ἦσαν γὰρ ἐν εὐδοκιμήσει μεγάλῃ καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν. συναπενεγήσαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους. ὡς δὲ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις παρὰ τῶν γαβαηνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δι' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν περιελήφαμεν γνωμένους. τοιαύτῃ μὲν ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα
D ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πενταχιχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λεπίσι τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε ἡ μάχης πρὸς τῇ γαβᾷ γνομένης, τρέπουσιν οἱ βενιαμῖται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφάρησαν γὰρ ὡσὼς ἂν καὶ πολέμιοι
E νες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπεσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. οἱ μὲν βενιαμῖται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλῖται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπαύριον πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμῖται κρατοῦσι, καὶ διήκουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ἑκατὸν χιλίοι καὶ μύριοι. ἐδείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπαύριον πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμῖται κρατοῦσι, καὶ διήκουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ἑκατὸν χιλίοι καὶ μύριοι. ἐδείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον
F τὸ στρατόπεδον. ὡσαύτως δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἐγγὺς κειμένην, καὶ νηστεύσαντες τῇ τὴν ὑστεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου δ' ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτούς. καὶ τὰς δυσὶν αὐτῶν ἥττας ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπήγγελται ταῦτα διὰ φινεέσου προφητεύσαντος. πιστεύσαντες οὖν τῷ στρατιὰν δύο μέρη, τὸ ἡμισείαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ εἰώθεσαν οἱ βενιαμῖται τὰ
G ἑρμαίων ὑποφαίνοντα ἥρεμα, ὡς ὅτι πολὺ θέλοντες εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐλθεῖν, ἀναχωροῦσιν ἔπαυτο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεφάμην αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἑρμαῖοι. ἀπισταφέντες δ' ἔστησαν εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον ἄρουσιν ὁ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ἐπίεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ, ἅμα τε αὐτοὺς ἠπατημένους ἤθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεῖχεσαν. καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον.

συ-

περὶ πάντες κατηκόντισαν, ὡς τε πάντας ἀμφὶ ταρλεῶν A circundatis expeditioribus qvi eminus pugnare assveverant, telis ferarum in morem sunt confixi. Sexcenti tantùm evaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperunt: & in montem qvendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqvi omnes ceciderunt, numero circiter vigintiquinqve millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atqve impuberes contrucidaverunt. pari modo & in alias Benjamitarum urbes sævitum est: adeoqve indignatio justa eos efferaverat, ut ad expugnandam etiam Jabisum Galaditidis urbem qvæ auxilium contra Benjamitas negaverat, duodecim selecta millia mitterent. qvi potiti urbe occiderunt tam viros qvàm mulieres & pueros, servatis tantùm qvadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qvi postqvam resedit, subsecuta est pœnitentia, dum una se tribu diminutos reputant. & quamvis justis armis oppressos censerent, ut qui con- C tra leges divinas peccaverant, jejunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos qvoqve illos qvi effugerant, missis legatis revocant. hi petram qvandam, qvæ Rhoa dicitur, in deserto occupaverant. Legati verò apud illos tam ipsorum qvam suam cladem conqvesti, qvod infectum esse non poterat, svaserunt æqvo ferrent animo, & ad sui generis reliqvos aggregarentur, néve qvantum in se esset, universam tribum Benjamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros D recipere, & prædam insuper qvantam possent abigere. At illi agnoscentes suam injustitiam justo DEI judicio damnatam, reversi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in uxores qvadringentas illas virgines Jabiticas. de reliquis verò deliberabant, unde illis uxores ad sufficiendam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli jurejurando cautum esset, ne quis filiam in Benjamiticam tribum elocaret, non deerant E qvi negligendum id sacramentum consulerent, qvòd ab ira profectum esset, non à judicio. Non ingratam rem Deo fore, si quomodo provideatur, ne integra tribus pereat: & perjuria non qvando necessario fiunt, periculosa esse ac gravia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione perjurii mentionem abominaretur, extitit quidam, qui diceret habere se consilium, quomodo salvo jurejurando Benjamitis uxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu jussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem convenire, in quo comitatu seqvuntur & conjuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Benjamitis, impune sit vobis nec jubentibus nec prohibentibus. qvod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulaverint, dicemus ipsos in culpa esse, qvi filias negligenter custodiverint: & qvod non oportet iræ in Benjamitas nimis indulgere, qva jam ante plus satis contra consangvineos sint usi. In hanc sententiam concessum est, decretumqve, ut liceat Benjamitis uxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi bini trinive ante urbem insidiabantur adventantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter faciebant. juvenes autem coorti diſperſas corripiebant: atqve hoc pacto qvæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam, ut ad priſtinam felicitatem aliqvando redire poſſent. Qvo factum eſt, ut Benjamitarum tribus, qvæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Iſraelitarum conſilio ſervaretur: moxqve magnis incrementis tam numero qvam opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Benjamitici. Nec feli-
Jud.18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna uſa. Iſraelitis jam deſvetis armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non qvod ſibi timerent, ſed ut illata Hebræis aliqva memorabili clade, ſecurius in poſterum ſuas urbes habitarent. & conjuratione facta, magnoqve numero peditum armato, adjunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias plerasqve campeſtres civitates: ita ut Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem ubi ponerent, in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis qvinq; viros in mediterranea, diſpecturos nunqvem locum invenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter unius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus invento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt urbem Dana, cognominem uni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quod neqve ad laborem ſe exercerent, neqve pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo quisqve libitu vivebat, ut domeſtica Chananæorum vitia jam totam gentem impunè inundarent.

Αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς ἐδὲν ὑφορῶσαι δὴ ἦναι τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ὕδλον. οἱ δὲ σκεδασθεισῶν ἐιχοντο ἐξαναστάντες. καὶ οὗτοι μὲν ἅτως γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν πρότερον ὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνδύσασα τελέως ἀφθαρῆναι, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἓν ἦσε τε τὸ δαχρῆμα, καὶ τειχέαν εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν
VIII. ἐπίδοσιν. ἔτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος, ἅτως παύεται. ὁμοία δ' τούτοις παθεῖν καὶ τὴν δανιανὴν συνέβη φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς ἅπαν προαχθεῖσαν. τῶν ἰσραηλιτῶν σκληροτάτων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεπείσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πεισθέντες προσδοκῶντες, ὡς δ' βεβαίαν ἔ πιήσαν κακῶς τοὺς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμ-
Jud.18. παρεσκεύάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τὴν ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠναγκασαν συμφυγεῖν, ὧδε ὀλίγον αὐτῖς ὅπλατον ἔ πεδίῳ καταλιπόντες. οἱ δ' ἔτι πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γλῶ τε ὃν ἔχοντες ἀρκέσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγειον, κατοψομένους γλῶ, εἰς ὃν μετοικήσαντο. οἱ δ' οἳ πρῶτ ἔ λιβάνῳ ὄρους καὶ ἐλασσόνος ἰορδάνου τῶν πηγῶν τ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, κατασκεψάμενοι γλῶ ἀγαθὸν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ἑρμηδέντες ταχὺ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβ παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις προὔβαινεν ἐπὶ πλέον τὰ ἀπειρίας ἔ πονεῖν τὰ κακὰ καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μεθιεμένης γὰρ ἀπ' ἔ κόσμου τῆς πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βάλησιν ἰδίαν ἕκαστος ἦν, ὡς καὶ τ ἀπιχωριαζόντων ἤδη τοῖς χαναναίοις ἀναπιμπλασθαι κακῶν.

CAP. III.

Qvomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſervitutem à DEO populus Iſraëlitarum eſt traditus.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μὴ ταύτῃ τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτὸς ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν.

Jud. 3. HAnc ob rem iratoDEO, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem brevi diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem ejus venerunt. Tributis deinde iniqvioribus gravati, & alias varias injurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεός. καὶ δι' σὺν πόνοις μυρίοις ὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτῃ ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. στρατεύσαντ ἐπ' αὐτὸς χουσάρθ ἔ τ ἀσυρίων βασιλέως πολλὸς τε τ περιαλλαξαμένων ἀπώλεσαν, τ πολιορκήμενοι κ κράτος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ διὰ φόβον εὐθυμίας αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους τε ἔ δυνασ μείζονας ὅπλ ταγμένοι ἐπέλουν, τ ὕβρεῖς παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τ κακῶν ἔτως ἠλευθερώθησαν.

CAP. IV.

Libertas per Cenizum reddita.

Κεφάλαιον δ'.

Η διὰ κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

Ibidem. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus, ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed ut ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis qvibusdam periculorum ſociis, qvos præſentis ſtatus tædebat, & mutatum

Τῆς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δρασήριός τ καὶ ἀνὴρ, τ τὸ φρόνημα γενναῖος, χρηθεὶς αὐτῷ μὴ περιορᾶν τ τοιαύτῃ τ ἰσραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτὸς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν, παρασκευασάμενος συλλαμβάνειν τ κινδύνων ἰσχὺν αὐτῷ (ἀλλ-

(ἐλίγοι δ' ἦσαν) οἷς αἰδὼς ὅπι τοῖς παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ σωθῆναι μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τὴν παρ' αὐτῆς οὖσαν φρουρὰν ὑ χουσίρδου διαφθείρει. προσγινομένων δ' πλειόνων τ συναγωνιζομένων, ὁκ ὀ μὴ διαμαρτὼν σὺν τε πρώτοις τ ὑπηκοήσεως, μάχῃ τοῖς ἀστυφίλοις συνάπτουσι. ὁ δὲ θεὸς τὸ παντελὲς αὐτ ἀπωσάμενος, περαιῶσθαι τὸν Εὐφράτην ἐκέλευσεν. κενίαζ ὢν, ὡς ἔργῳ πίστιν αὐτὸ λαμβάνῃ ὧν φησὶ καὶ πλήθος δέχηται, ὡς μένειν τὸν λαόν. ὁ ἄρξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καὶ διαφέρει τὸν βίον.

A cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tantumqve primus successus valuit, ut indies crescente suorum numero, jam aperto marte hosti pares viderentur. itaqve congressi cum hoste uno prælio se in libertatem asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus ultra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè navatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Judicis: in qvo postqvam annos qvadraginta exegit, vita defunctus est.

B

Κεφάλαιον ε'.
Ὅπως πάλιν ὁ λαὸς ἐδουλώθη μωαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰαδοῦς τῆς δουλείας ἀπηλλάγη.

CAP. V.
Qvomodo populus rursum à Moabitis est subjugatus, & per Jodem è servitute exemptus.

Τελευτήσαντος αὖθις πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα. καὶ τῆς μὲν ἀληθοῦς ἀφῆν τ θεὸν μηδεὶς νόμοις ὑπακούειν, ἐπὶ μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονήσαντος αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς κ τὴν πολιτείαν, εἴλωνα τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλὰς μάχας αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφέροντα, ὑποτάξασθαι πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινώσαντα, φόρους αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτὸν ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ὅδεν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλειπεν. ὥς τε πενίαν αὐτοὺς κατέσχεσεν, ὑπὲρ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τῆς ἱκεσίας αὐτῶν ὑπικλασθείς, ἀπήλλαξε τῆς ὑπὸ τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἠλευθέρωσε γ τὸν πρότερον τοῦτον τῆς βενιαμίτου φυλῆς νεανίαν. ἰούδης μὲν τὄνομα, γήρᾳ τε παῖς ὢν, τολμηρός τε ἀνδρεῖος, τ τῷ σώματι πρὸς τε ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστεραν ἀμείνων, καὶ ἀπ' ἐκείνης τὴν πόαν ἰσχὺν ἔχων, κατὰ κεῖνον ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. σωμῆς γ γένεται τοῦ ἔγλωνι, δωρεοῦς αὐτὸν θεραπεύων ἐώθει χόμενος. καὶ διό τοι καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα πρόσφιλὴς τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν αἰχέταις δῶρα τοῦ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τοῦ δεξιοῦ σκέλους περιεσκεύασμένος ἐσιόντι πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀνεῖντο αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε καύματος, τ πρὸς ἄριστον τετραμμένων, δοῦς σφίσι τε δῶρα τοῦ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέρρωσε δ' ἐν τῷ δωματίῳ δεξιῶς πρὸς θέρος ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν ὁ βασιλέως καὶ τῶν ἑπομένων τῶν θεραπόντων ἀπόνευμα κελεύσαντος, διὰ τὸ πρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθεῖστο γ ὅπι θρόνου, καὶ δεισάμενος τὸν ἰούδην μὴ διαμάρτῃ, τ μὴ δῶ κρίσιμον πληγήν. ἐνίησιν σφῶ αὐτόν, ἅναρ εἰπὼν ἔχειν τι πρόσταγμα αὐτῷ δηλῶσαι ὁ θεός. τ ὁ μὲν πρὸς τὴν χάριν τὴν ὁ ὀνήσας ἀνεπήδησεν ὑπὸ ὁ θρόνου. πλήξας δ' αὐτὸν ἐ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, τ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι πρόσκλεισας τὴν θύραν. οἵτε θεραπεύοντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ γ ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ἀνοσιουργίαν κρυπτὸς, παρεκάλει τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἳ δ, ὡς μένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ἀνοσιουργίαν κέρασιν. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν ἔγλωνα πάλαι μὲν χρόνου ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μήτι νεώτερον ἐν περὶ αὐτὸν γέγονε, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

Post cujus mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in pejus ruere cœperunt, idqve tanto magis, quòd nec DEO debitum honorem nec legibus obedientiam exhibebant: qvæ res in causa fuit, ut Eglon Moabitarum rex opportunos ad injuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliqvot præliis, sed omnibus victi ferocia posita jugum acceperunt, tributarii facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexavit, ita ut in summa miseria per annos XVIII. degerent. DEUS autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberavit in hunc modum. Jodes filius Geræ, tribus Benjamiticæ, juvenis ad qvodvis egregium facinus & animo & utraqve manu ex æqvo promptus, habitabat ipse quoqve apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuavit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit, ut semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissius agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium, juvenis igitur oblatis Egloni muneribus, qvi tum in æstivo qvodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, qvia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegaverat. sedebatqve in sella, & Iodes verebatur, ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex DEI mandato regi sit indicandum. cumqve ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exivit clausis prius foribus. regii famuli interim qviescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hæc accipientes, & ipsi confestim arma capiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinem convocari mos erat: Eglonis autem domesticos diu latuit, qvod acciderat. sed cùm jam advesperasceret, veriti, ne qvid novi homini accidisset, ingressi sunt in cubiculum;

cùmqve mortuum inveniſſent, hærebant inopes A consilii: & priusqvam ſatellitium conglobaretur, Iſraelitarum turba ſupervenit, ex his pars in veſtigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Iſraelitæ præoccupato Jordanis tranſitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipſa vada, ita ut ne unus qvidem incolumis evaderet. Atqve ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: Jodæ autem hujus felicitatis autoris is honor B conſenſu multitudinis eſt habitus, ut confeſtim princeps declaratus ſit. cum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioqvin etiam laude digniſſimus: poſt qvem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

κ νεκρὸν εὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθεισήκεσαν. ἐπεὶ τῷ φρυκτὸν συγκαφλῶσι, τὸ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. οἱ μὲν ὡδαχξῆμα ἀναιροῦνται. οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται ὡς ὅπῃ τῷ μωαβίτην σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίας. κ ἰσραηλίται προκατειληφότες τοὺς ἰορδάνε τῷ διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. καὶ κ τῷ διάβασιν πολλὰς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τε ἐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν ἑβραῖοι τότῳ τῷ τρόπῳ τῆς τοῦ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰώδης δὲ τῆς αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τῇ δ πλήθος ἅπαντ ἡγεμονία τελευτᾷ τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καταςχών, ἀνὴρ καὶ δίκαιος τῆς προειρημένης πράξεως, ἐπαινεῖ δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μ τοῦτον, σαναφαρ ὁ ἀνάθε παῖς αἱρεθεὶς ἀρχὴν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

CAP. VI.

Qvomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

IX. *Jud. 4.*

ISraëlitæ verò, qvos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atqve inobedientiam relapſi, priusqvam ſatis à Moabitica ſervitute reſpiraſſent, imperio Jabini Chananæorum regis ſubfugati ſunt. Is regiam habens apud Aſorum, qvæ urbs D ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, eqvitum decem, præterqve currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Syſares primus inter amicos regios, congreſſus cum Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, ut libenter incolumitatem tributaria ſervitute paciſcerentur: quam per viginti annos ferre ſunt coacti, præ nimia ſervitute caput non audentes attollere, etiam Deo ſic volente, qvo nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qvi tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatum cauſa, nimirum qvòd à legum contemptu proficiſcerentur, Deboram qvandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis ſignificat: rogantes ut precibus DEUM ad miſerationem flectat, ne ita patiatur eos à F Chananæis opprimi. DEUS autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: ejus nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, jubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiſerit. Baraco verò negante ſe acci- G pere imperium, niſi & illa una ſecum adminiſtratura id eſſet: illa commotior, Tu, inqvit, mulieri cedis honorem, qvem Deus te habere voluit, ego vero non recuſo, & conſcriptis decem millibus, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Syſares, rege ſuo ſic jubente, & non longè ab hoſte cum exercitu conſedit. Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtium territos, & in tutiora ſe recipere volentes, retinuit Debora, juſſitqve eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipſos fore, & DEUM ſubſidium & opem allaturum. Itaque commiſſa pugna vehemens imber mixtus grandine ſupervenit, qvem ventus in adver-

Κεφάλαιον ς'.

Ως χαναναίων αὐτὸς καταδυναμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλίται δ πάλιν, ὡδὲν γὰ ὅπῃ διδαχῆ ὄ κρείττονος ἐλάμβανον τ πρότερον δ' τυχημένων, ὑπὸ τε ὄ μήτε σέβειν τὸν θεὸν μηθ' ὑπακόην τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου τὸ τ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔστ γὰ ἐξ ἀσώρου πόλεως ὁρμώμ, αὐτὴ δ' ὑπερκειται τῆς σαμοχωνίτιδ λίμνης, στρατὸ μὲν ἐπιλιτῶν τριάκοντα ἑτερφε μυριάδας. μυρίας ἱππέας. τριχιλίων ἁρμάτων δ' ὑπῆρει. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως σουσάρης, τιμῆς τῆς πρώτης ὡδὲ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, σκαιῶσε δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ὅπαντα τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν τὸ τῆς δυσχερείας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ ὄ θεὸ πλεῖον δαμάσαι θέλοντ αὐτ τὴν ὕβριν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι δ λοιπὸν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς πρὸς φρονήσεως τ νόμων ὑπάρξαι. δεδώρηται προφῆτιν, μέλισσαν δ σημαίνει τοὔνομα κ τὸν ἑβραίων γλῶσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι δ θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, κ μὴ ὑφ' ἑαυτῶν ἀπολλυμένους αὐτὸς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. ἐστρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τῆς νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ κ τὸν ἑβραίων γλῶσαν, μεταπεμψαμένη δ ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ἐπιλέξασθαι τ νέων μυρίας σκέλδε χωρεῖν ὅπῃ τοὺς πολεμίους. ἀπρεπῆναι γὰ ποσοῦτον δ θεὸ προειρηκότ καὶ νίκην ἀποσημήναντ. βαράκου δ' φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα σὺ μὲν εἶπε, γυναικὶ ὡδαχωρεῖς ἀξιώματ ὅσοι δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δ' οὐ παρεμποδίσω. καὶ συναθροίσαντες μυρίας ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς ἀπόκρημνον τοῦ ὄρει. ἀπέλυτα δ' αὐτοῖς ὁ σισάρης δ βασιλέως κελεύσαντ. καὶ στρατοπεδεύοντα τ πολεμίων σὺν ἅπασιν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας καὶ τὸν βάρακον καταπλήξαντας τὸ πλῆθ τ πολεμίων, κ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβώρα κατεῖχε τῷ συμβολῇ πιεῖσθαι κατ' ἐκείνῳ κελεύσασα τῇ ἡμέραν. νικήσειν γὰ αὐτὸς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. συμέσαν οὖν καὶ πρὸς μιχθέντων αὐτῶν ὄμβρ ὑπεγένετο μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα. τὸν

τὴν τε ὄψιν καὶ τὸ σῶμα τῶν χαναναίων ἀ-
νῃρημένους τοῖς ὄψεσιν αὐτὸ ἀποστεροῦν, ὡς τοὺς τοξότας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τοὺς σφενδόνας. οἵπερ ὀλίγοι διὰ τὸ κρύους ῥηγνύσθαι τοῖς ξιφεσιν σὺν εἶχον. τοὺς δ' ἰσραηλίτας ἥττων τε ἔδεισε κατ' ὄπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας ἐκ θεοῦ θάρρος ἐλάμβανον. ὥς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δ' ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου τε καὶ ἁρχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ὑποθανεῖν. σισάρης δ' καταπηδήσας ἁρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, φυγὴν ἀφίκνεῖται πρός τινα τῶν κενετίδων γυναῖκα ἰαὴλ ὄνομα. ἡ κρύψαί τε ἀξιώσασα δέχεται. ἅπαντι δ' αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθαρὸς ἤδη. ὁ δ' πιὼν βαρύληθέστερον, εἰς ὕπνον τρέπεται. ἡ δ' ἰαὴλ κοιμωμένου σιδηρέον ἧλον ἐλάσασα σφυρῷ βαρεῖ κροτάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν βάρακα μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. καὶ ὅτως μὲν ἡ νίκη αὕτη πρόεισι καὶ τὰ ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάρακος δ' στρατοῦ ἐπ' ἄωρον, ἰαβῖνον τε ὑπαντιάσαντα κτείνει. καὶ στρατηγὸς πέσοντος, καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

A sos Chananæorum vultus ingerens, & prospectum adimens, inutiles eorum jaculatores ac funditores reddidit: atqve etiam scutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minùs offendebat, sed alacriores etiam faciebat, manifestario DEI præsentis ac faventis signo accensos. itaque rupta adversa acie, turbatisqve ordinibus, ingentem hostium stragem ediderunt. atqve ita pars talis Israeliticis cedebant, pars à suometipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò ut vidit suos terga vertere desiliens à curru, fuga delatus est adquandam mulierem Cenetidem nomine Jalen. quæ latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm avidius ingurgitasset, in somnum est solutus. quem Jale aggressa, ferreum clavum sopito per tempora adegit malleo, moxqve Baracianis supervenientibus, solo affixum ostendit. atque ita mulier juxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum, Jabinum obviam factum interfecit: & cæso rege, ac urbe solo æquata, quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

Κεφάλαιον ζ.
Οπ πολεμήσαντες ἀμαληκίται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε & τὴν χώραν ἐκάσωσαν ἔτη ἑπτά.

CAP. VII.
Quomodo Amalecita devictis Israëlitis regionem eorum per septem annos vastaverunt.

Τελευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ τοῦτα μαδιηνίται προσκαλεσάμενοι ἀμαληκίτας τε & ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τῶν λείαν ἀπήγοντο. τοῦτο δὲ ποιοῦντες ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνεκάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν. ἀναγκάζοντό τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγεν, ἐν τούτοις ἔχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιηνίται, κατὰ ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωργοῦν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεφον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἀβλάβειαν. λιμὸς δ' ἦν καὶ ἀπανὶς τροφῆς, καὶ τρέπονται πρὸς ἱκεσίαν & θεὸν σώζειν αὐτοὺς προσκαλοῦντες.

D Defunctis autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo pòst Madianitæ sociis Amalecitis & Arabibus expeditionem contra Israelitas fecerunt: & congredi aùsos magno prælio vicerunt: vastatisqve frugibus prædam abegerunt. cumqve idem per continuos septem annos facerent, Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coegerunt, qui speluncis & subterraneis ædificiis excavatis, quicquid hostium violentiam evadere poterat, intro receptum asservabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Israelitas permittebant, ut possent denuò labores eorum vastare. Itaqve in perpetua fame ac egestate vivebant, nec jam ullum supererat præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus. *Jud. 6.*

Κεφάλαιον η.
Ως γιδεὼν αὐτὸς ἠλευθέρωσεν.

CAP. VIII.
Quomodo Gedeon populum liberavit.

Γεδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσητίδος φυλῆς ὢν ὀλίγος, δράγματα σιτοῦ φέρομεν κρυπτῶς εἰς τὴν ληνὸν ἔκοπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς ἅπασιν ὅτι τῆς ἀλῴας. φάντασμα δ' αὐτῷ φανὲν νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δαίμονα καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. τοιοῦτον τοῦτο γοῦν ἔφη τεκμήριον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ μέγιστον, τῇ ληνῷ τὴν ἀλῴαν χρήσασθαι. ἀρρωστεῖν δὲ φάσκοντος, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀναιρεῖσθαι, ἀδύνατος ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πολλοὺς ὑστέρους, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ πολυπόνων πραγμάτων δύνασθαι ἀσθενέστερον. ὁ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

G Per idem tempus Gedeon Jali filius, unus ex primatibus tribus Manassetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim ausus est propter hostem propalam hoc in area facere. cumqve spectrum ei adolescentis specie se obtulisset, & felicem ac Deo charum appellavisset, respondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum est maximum, quod torculari nunc utor pro area. illo contra jubente, ut bono esset animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri posse. nam & tribum suam cuivis alteri cedere numero, & se juvenem esse, & tam arduis negotiis imparem. Deus autè quicquid deesset se suppleturũ pollicebatur, *Ibidem.*

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non gravaretur. Hanc rem Gedeon cum qvibusdam juvenibus communicavit, qvi libenter credentes oraculo, sine mora effecerunt, ut præsto essent decem millia militum, ad qvidvis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, ut sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius qvàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. ut igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, jussit, ut circa meridiem, cùm æstus fervet maximè, exercitum ducat ad fluvium: & qvotqvot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. qvotqvot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerent, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. qvod posteaqvam ita, ut jussus est, fecit, trecenti inventi sunt cum perturbatione aqvam sumere, cavis manibus ori admovendo. imperavitqve DEUS, ut his assumptis hostem invaderet. Gedeone verò solicito, qvia mandatum acceperat à DEO, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, jussit, ut assumpto uno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille qvò jussus est, uno tantum comitante famulo. cumqve ad qvoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & qvendam commilitoni narrantem somnium, ita ut à Gedeone qvoqve exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam hordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra provolvi, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qvi respondit interitum exercitus significari, addens unde hoc ita colligeret. inter omnes, inqvit, fruges hordeum est sine controversia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem qvàm hodie sunt Israelitæ, ut merito conferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res novas moliuntur. ergo qvia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subvertentem, vereor ne DEUS Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis, ut omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiverat. fecerunt illi qvod imperatum est, accensi hoc signo ad qvidvis laboris aut periculi subeundum. tum Gedeon circa qvartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes divisos. erant autem centenariæ. gerebantqve singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, ut clam possent hostem invadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo qvòd camelorum magnum numerum haberent: & cum juxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum jam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatoqve militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facib. in castra impetum faciunt.

Jud. 7.

καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦντ. τοῦτ' οὖν διηγουμένῳ ὁ γεδεὼν πιστὸ τ νέων ἐπίστευε. καὶ ὡς ἄχρηστον πρὸς τὰς ἀγῶνας ἔπεμψεν ἅπαντα τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ἐπιστὰς δὲ κ̄ῳ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεῶνι, τλεώ τε ἀνθρωπίνῳ φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλωε, καὶ πρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένλω. ὅπως τε τλῷ νίκλω παρέντες θ̄ῳ θεῷ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχ. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τῆς αὐτοῦ τὸ ἔργον, συνεβάλλε περὶ μεσοῦσαν τλῇ ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ θ̄ καύματος ὄντ, ἀγὼν τλῇ στρατιᾷ ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν καταγλισγίας καὶ οὕτως πίνοντας, ἀλύχους ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισταλμένως καὶ μὴ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο παρχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντ δὲ κ̄ῳ τοὺς θ̄ θεοῦ ὑποθήκας θ̄ γεδεῶν, τριακόσιοι ἄνδρες ἁρέθησαν τοῖς χερσὶ μὴ φόβου προσενεγκάμνοι τὸ ὕδωρ τε ἀφεγγμένοις. ἐφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπιγόμνον, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δ' ὑπὲρ θ̄ ἰορδάνν μέλλοντες εἰς τλῇ ἅπασαν περαιοῦσθαι. γεδεὼν δ' ἐν φόβῳ καθεστῶτ, κ̄ῳ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προσιρήκει, θ̄ δεῖσαι αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμνῳ, κελεύει προσλαβόντα τ στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν τοῖς μαδιανιτῶν σκηναῖς. παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δ' ἐκεῖνος, φράζει τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα ὡς λαβών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμνον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὸν γεδεῶνα. τὸ γὰ τοιοῦτον λεῖ. μάζαν ἐδόκει κριθίνλω ὑπὸ δίπλοιας ἀνθρώποις ἁλῶσιν, ἀφ' θ̄ στρατοπέδου κυλιομένλω, τλῇ θ̄ βασιλέως σκηνλῇ καταβαλεῖν. καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ γὰ, σημαίνειν ἔλεθρον θ̄ στρατοῦ τλῇ ὅλων ἔκρινε, λέγων ὅτι, τοῦτ' αὐτῷ συμπεσεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ αὐτόθεμα τὸ καλούμνον κριθίνον, δίπλοιαν ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. θ̄ δ' ἀσιανοῦ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ἔστιν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγνημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κ̄ῳ κριθίνλω ὄντι. καὶ τὸ ὡς τοὺς ἰσραηλίταις νῦν μεγαλοφρονοῦν, ὅτ' ἂν εἴη γεδεών, καὶ τὸ σῶν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τλῇ μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀναιρεθησομένας, δέδια μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τλῇ καθ' ἡμῶν νίκλω ὑπανένευκε. γεδεῶνα γὰ ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἐλαβε. καὶ προσετίθει ἐν τοῖς ὕπλοις εἶναι τὰς οἰκείας, διηγησάμνος αὐτοῖς καὶ τλῇ τ πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἔτιμοι πρὸς τὸ ὠφελοῦμνα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κ̄ῳ τετάρτλω μάλιστα φυλακλῷ, προσῆγε τλῇ αὐτοῦ στρατιᾷ γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτλόν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. σκεμνίζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἠμμένας, ὅπως μὴ καταφωρ τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κέρως κέρας, ἐχρῶντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγ. χωρίον θ̄ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλείσιν γὰ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον. καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νενεμημένοι ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δ' ἑβραῖοι, προειρημένου αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γνῶσιν τὰ πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ σημάτ σάλπιγγά τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατάξαντες, ἐβόησαν μετὰ τῶν λαμπάδων ἀναλάξαντες, καὶ νικᾶν θ̄ θεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντ. τοῦτ'

τοῦτ' ἐποίησαν. παραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώ-
πους ἐπὶ τὴ ὑπνοωθῆσαι, καὶ δείματα νυξὶ γὰρ λευ, καὶ
ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν
πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ
τὴ γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ καταστάντες ὡς παρ-
χὴ, πᾶν τὸ παρεσυχὸν ἀνήρουν, νομίζοντες εἶναι πολε-
μίων. ὁ φόνος τε πλὴς λευ, καὶ φήμης ἀφὶ τὴς ἰσραη-
λίτικς τῆς γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ἄστεσιν ἦ-
σαν. ἐδιώξαντες λαμβάνεσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ
τινὶ χαράδρᾳ παρειλημμένῳ ὑ δυναμένους διαπερά-
σαι χωρίον. καὶ παρεξάντες, κτείνεσιν ἅπαντας, καὶ δύο
τῶν βασιλέων, ὠρὴβ τε καὶ ζῆβ. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡ-
γεμόνων, τοὺς παρειλημμένους τ' στρατιωτῶν ἀνάγοντες,
ἦσαν ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύονται
πόρρω πλὺ τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δ' οὐκ ἀπηγορεύ-
κει πόνων, ἀλλὰ διώξας μὴ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμ-
βαλὼν ἅπασι διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοι-
ποὺς ἡγεμόνας, ζεβεὶν καὶ ἐσαρβοννὶν, αἰχμαλώτους
λαβὼν ἤγαγε. ἀπέθανεν δ' ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μα-
διανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς δρόμων,
οἱ μερίδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσοῦ καὶ
ἀργύρου, ἐσθὴς καμήλου, ἐ ὑποζύγια λαμβάνε-
ται τοῖς ἐβραίοις. γεδεὼν δ' ὡς ἀνεμόμνησε τοὺς ἐφραι-
τῶν ἑαυτοῦ πατρίδα, κτείνας τοὺς τῶν μαδιανιτῶν βασι-
λέας. ἡ δ' ἐφραιμου φυλὴ, τῇ γεδεῶνου δυσαγεία
διαχειμάνουσα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεισαν, τὸ μὴ
παρασκευάσαι τοῦ ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τοῦ κ' τῶν πο-
λεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν δ', μέτριου ὢν κ' πᾶσαν
ἀρετὴν ἀκρου, οὐκ αὐτὸς ἔλεγε αὐτοκράτωρ χρησιμ-
μου λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν,
ἀλλὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαν τος. τοῦ δὲ νίκου οὐκ ἧττον
αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατευσάντων εἶναι. κ' τέ-
λος παρηγορήσας αὐτῶν τοῦ ὀργοῦ τοῖς λόγοις, μᾶλ-
λον τὴς ἐρεσίας ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολεμίων δι-
καιοσύνης. ἐμφυλίου γὰρ αὐτὸς στάσεως ἄρχειν μέλλοντας
ἐρρύσατο. τῆς μέντοιγε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην
ἔτισεν, ὡς δηλώσομεν κ' καιρὸν ἴδιον. γεδεὼν δ' τοῦ
ὀργοῦ ἐπιθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτοῦ
ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεριβόων αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ
θεῖ τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε
πάντα λαὸν τὰ ὑπ' αὐτὸ πολεμήσαντα. κ' ὁ μὲν, γηραὸς τε-
λευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι θάπτεται.

A Qva arte, accedentibus divinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, ut incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, qvòd diversæ lingvæ homines eadem castra haberent. semel enim pavore confusi, omnes obvios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor ubi ad cæteros Israelitas pervenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus B impedita hærentem circumveniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui *Jud. 8.* vero superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eò properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad unum omnes trucidat, & reliqvos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his C prælijs cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & jumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reversus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decrevit, eò quòd in- D sciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illius aggressum, sed jussu divino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum, qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quam rebus prospere gestis, obstitit enim ne civile bellum exoriretur. hujus tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compul- E sus est id retinere per annos quadraginta, dicendo jus & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controversijs pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον θ'.
Οπ μὴ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ γηρόμενοι διάδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῶς χρόνῳ.

CAP. IX.
Qvomodo aliqvot successores Gedeonis tum gentibus circumqvaqve finitimis bella gesserunt.

F

ΠΑΙδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, XI.
πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας. νόθον δ' ἐκ *Jud. 8. 9.*
παλλαχῆς θρέμμα, ἀβιμέλεχον τοὔνομα, ὃς μὴ
τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ἐπὶ σίκιμα πρὸς
τοὺς τῆς μητρὸς συγγενεῖς, εὗρεν γὰρ αὐτοῦ, καὶ λαβὼν ἀρ-
γύριον παρ' αὐτῶν, οἷς ἐμπεπλήσθη ἀδικημάτων ἦσαν
ὑπόπλεως, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον.
κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάμου. σώζεται
γὰρ ὅτος διαφυγεῖν δυτυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυ-
ραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βού-
λεται ποιῶν, ἀπὸ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς
πρὸς τοὺς τὸ δικαίου σεβομένους ἐκπικραινόμενος.

G

CAP. IX.
Qvomodo aliqvot successores Gedeonis tum gentibus circumqvaqve finitimis bella gesserunt.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex uno matrimonio susceptos, nothum verò unum ex concubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, unde mater fuit oriunda, adjutusque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus insignes, & ad quodvis facinus promptos, unà cum eis ad paternas ædes reversus, omnes fratres interemit, excepto uno Jothane. hic enim fuga incolumitatem quæsivit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil juxta legum præscripta gerere, omnibus justitiæ defensoribus invisus æqvè ac infestus.

Itaqve dum qvodam tempore publica in Sicimis feſtivitas celebratur, ad qvam plebs univerſa convenerat, frater ejus Jothanes, qvem fuga ſervatum diximus, conſcenſo monte Garizeo, qvi Sicimis imminet, & ſublata voce, ut ab omnibus exaudiri poſſet, ſilentium ei populo præbente, rogavit, ut pauca verba audire dignarentur. Cumqve illi magis etiam ſilerent intenti, dixit qvòd arbores olim humana voce uſæ, in conventu ad id habito rogaverunt ficum, ut imperium in eas acciperet. Recuſante autem illa, qvòd contenta honore qvem propter fructus ſuos percipiebat, non reqvireret alium: arbores non deſtiterunt principem qværere: viſumqve eſt, viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis qvot ficus recuſavit, & ſimili modo etiam olea. itum eſt deinde cum eisdem poſtulatis ad rubum. cujus lignum ad ignaria valet. Is reſpondit: Si ſeriò me regem poſcitis, ſub umbra mea reqvieſcite. ſin autem inſidias mihi ſtruitis, egrediatur ignis ex me, & abſumat vos. Hæc, inqvit Jothanes, non riſus movendi cauſa vobis fabulor, ſed qvia maximis beneficiis à Gedeone affecti, ſuſtinetis Abimelechum necatis fratribus principatum uſurpare, cujus ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus receſſit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo poſt, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum, qvæ in filios Gedeonis patraverant, Abimelechum ex urbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat qvomodo civitatem aliqva clade afficeret. cumqve inſtaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuentes, ne qvid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat ſe eò cum armatorum manu & cognatis qvidam princeps nomine Gales. hunc exoraverunt Sicimitæ, ut tantiſper ſui cuſtodiam ſuſciperet, dum vindemia peragitur: cœperuntqve ſecurè fructus convehere, & per ſodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum convitio jactare. & principis cognati diſpoſitis circa urbem inſidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò qvidam è Sicimitarum primatibus, hoſpes Abimelechi, per nuncium ei ſignificavit, qvomodo Gales populum contra ipſum irritaret: hortatus etiam, ut inſidias ei ante urbem tenderet. ſe enim Galem illò adducturum: atqve ita fore facilè ut inimico gratiam, qvalem meretur, referat. qvo facto curaturum ſe, ut eum populo reconciliet. cumq; Abimelechus locum inſidiis aptum cepiſſet, & Gales cum Zebello in ſuburbanis negligentiùs ageret, conſpectis repente armatis exclamat, Zebelle hoſtem video. illo reſpondente, umbras eſſe cautium, jam propiores cernens, imò non umbræ ſunt, inqvit, ſed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nonne tu Abimelecho ignaviam objicis? qvin igitur oſtendis, qvi vir ſis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cumqve ſuos inferiores animadverteret, amiſſis aliqvot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καμ ποτε δημοτελοῦς σικίμοις ἄσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάνης, ὃν καμ Δηφυγεῖν ἐφαμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ γαριζειν, ὑπερκείμενον δὲ τῆς σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, ἵν' ὁ πλήθος ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γνωμένης δ' σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην ποιοῖ ἔμπνα, συνόδου γνομένης αὐτῶν δημηγορίᾳ συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, Δημὶ τοῦ τῆς τιμῆς τῆς ἐπὶ τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔσης ἀπολαύειν, ἀφ' ὑπ' ἄλλων ἐξωθεν ποσγινομένης, τὰ δένδρα τῆς ἐπὶ τὸ ἄρχεσθαι φρονιδος οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν ποδιδόναι. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονουμένη τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καμ τ' ἐλαιῶν ποιησαμένων, φαμὶν, εὐθὺς γὰρ αὐτῷ ὡς τε ποδιλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυρὰ γ' ἀκανθὴ ποδιδόναι τῶν ξυλῶν ἐστιν, ὑποκρύπτειν τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, ἐ δόκνως ἔχειν. δεῖ μέν τοι σωίζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὀλεθρον ἐπ' αὐτῇ φρονῶεν, ὑπὸ δ' ὀντος πυρὸς Δαφθαρεῖν. παῦλα δ' ἀγέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκγεδεώνος πεπειραμένοι, ποιεροῦσιν ἀβιμέλεχον ὄντα πραγμάτων σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντος, ἐν πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν κ διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀλὺ γ' τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετενόησαν γὰρ ὅτι τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς πεφονδμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. οἱ γ' κακοῦν τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τρυγῶν γνομένης ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν ποιοῦντες, μήτι ὁράσιν κακὸν αὐτοὺς ἀβιμέλεχος. ἐπιδημήσαντος γ' ποὸς αὐτοὺς τ' δχόντων τινὸς γάλ, σὺν ὁπλίταις κ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δέονται ποιεῖσθαι αὐτοῖς, ἕως ἂν τρυγήσωσι. ποσδεξαμένου γ' ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, ποιέεσαν καμ γάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε οὖν καρπὸς μ' ἀσφαλείας σωάγεται, καμ δειπνοῦντες κ' συμμερίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ ποὸς τὴν πόλιν, πολλοὺς τ' ἀβιμελεχε συλλαμβάνοντες διέφθειρον. ζεβελλος δέ τις τ' σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν ἀβιμελέχε, ὅσα παροξύνει γάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐυήνυεν αὐτῷ, κ παρήνει λοχᾶν ποὸ τῆς πόλεως. πείσθη γὰρ γάλης ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, γνομένης γὰρ τούτου, Δαλλαξὰς αὐτῷ μηνυτεύεσθαι ποὸς τὸν δῆμον. ὅτε οὖν ἀβιμέλεχος ἐκάθησεν ἐνέδρᾳ. κ ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διετρίβετ' ἐπὶ δ' ποσασείᾳ, καὶ ζεβελλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν γ' ὁπλίτας ἐπιφερομένους γάλης ποὸς ζεβέλλαν ἐλεγε ἄνδρας αὐτοῖς ἐπέναι καθωπλισμένους. ὁ δ' σκιὰς εἶναι φαμένου τ' πετρῶν, πλησίον ἤδη γνομένων, τὸ ἀκρ βὲς καταμανῶν, ὁ σκιὰς ἔλεγε παῦτ' εἶναι λόχον δ' ἀνδρῶν. κ ζεβέλλης, ὁ σὺ μέν τοι φησὶν ἀβιμελέχῳ κακίαν ἐπικαλεῖς; τί ἂν δὴ ἐπιδείκνησαι τὸ σῆς ἀρετ μεγέθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών. γάλης γ' θρασυβέμβιος, σωάπτει τοῖς ἀβιμελέχου. κ πίθου γ' μέν τινες τ' σὺν αὐτῷ. φεύγ ὁ αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγέμβος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύ γάλην ἐκβληθῆναι τ πόλεως, κατη-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀδιμελέχου A casione, calumniatus eum quasi volens male-
στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀδιμέλεχος δὲ πυθόμενος pugnasset, effecit, ut urbe pelleretur. cæterùm
ἐξελθοῦσαν αὐτὸς κατὰ τρυγητὸν τοὺς Σικιμίους, Abimelechus cognito, qvod Sicimitæ ad vinde-
ἐνέδρας πρὸ τῆς πόλεως ἔθετο τοῖς πόλιν, καὶ πρελ- miæ reliqvum exituri essent, insidias circa ur-
θόντων, ἡμέρᾳ μοίρᾳ τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει bem disponit. cumqve prodiissent, tertiam suo-
τὰς πύλας ἀφαιρησομένην τοῖς ἔσοδον τοὺς πολίτας. rum partem occupare portas jubet, ne civibus
οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταδέχοντο παντοχοῦ τὸ reditus in urbem pateret, cæteri verò dispersos
φόνου. καὶ καταπαύσας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, circumveniunt. Itaqve ubiqve plurima cædes
ἣν ἀντίχειρος πρὸς πολιορκίαν, ἄλας κατὰ τῶν ἐμπίων patrabatur. & urbe capta primo impetu ac solo
ἔσπειρε πρόῤῥιζα. καὶ Σικιμίτας πάντας οὕτως ἀπώ- æqvata, saleqve in ruinis ejus seminato, tum de-
λεσεν. οἱ δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυ- mum militem inde abduxit. atqve ita Sicimitæ
γον τὸν κίνδυνον, ἤτοι συλλεχθέντες ὑπό τινα πέτραν ὑ- B sunt deleti. Qvotqvot autem per regionem dis-
χηρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήρη τε ταύτην πα- palati periculum evaserant. collecti denuo, pe-
ρεσκάζοντο. ἔφθη τε τὴν Ἀβιμέλεχον μαθὼν, ἐλθὼν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. tra quadam occupata, locum natura munitum
καὶ φακέλους ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δι muro insuper cingere volebant. Sed hoc con-
αὐτοῦ φέρων ταῦτα ποιεῖν τοὺς στρατιώτας παρεκελεύσατο. καὶ σχέσιν περιληφθείσης τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, silium prævenit Abimelechus, qui quam pri-
ἐνέκαυσε πῦρ ἐμβάλλασιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν mum id cognovit, exercitum eò adduxit. & ar-
φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστην αἴρεσι φλόγα. καὶ ἁλοῦσα repto fasce arido, jussisqve cæteris idem facere,
μὲν ὅτι τῆς πέτρας ἀδεὴς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τε- brevi petram strue lignorum circumdedit: sub-
κνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν ὡς πενταχοσίους καὶ χι- jectoqve igne, & fomentis ingestis flammam
λίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. Σικιμίτας μὲν τοι- C ingentem excitavit, ita ut nemo evaderet, sed
αὐτη συμφορὰ συνέπεσε μείζων, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ una cum uxoribus & liberis absumerentur. nu-
λύπης ἀξιουμένης, πλὴν ὅτι καταδίκῃ ἐπ' ἀνδρὸς merus virorum fuit circiter mille qvingentos,
εὐεργέτου συνῆσαν κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ præter imbellem turbam satis magnam. Tale
τῆς Σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τοὺς Ἰσραηλίτας, fuit Sicimitarum exitium, dolendum sane, nisi
μείζονων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, μηδαμοῦ στείχα- qvòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis
ψων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν ἂν erga virum optimè de se meritum. Abimelechus
ὅπη θέοις. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ὁπισθρομῆς αἱρεῖ. autem Israelitis Sicimitarum internecione per-
πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος territis, videbatur non fore præsenti fortuna
συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζετο. Σαὐτὸν contentus, neqve prius conqvieturus, qvàm
πλησίον ὁρμῶντα τῇ πύλῃ, γυνὴ θραύσματι μύλης universos perderet. mox enim exercitum ad
βάλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν ὁ ἀ- D Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa
βιμέλεχος ὑπαπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τῆς turrim qvandam restitit, quæ quod esset non
γυναικὸς θανάτου αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ mediocris, populo fuit receptaculum. hanc ex-
προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτην ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀ- pugnaturus cum propius januam accessisset, mu-
δελφοὺς ἀδικομίας πονηρὰν ἐξέτισε καὶ τοῖς σικι- lier fragmine molæ demisso caput subeuntis
μίοις αὐτοῦ τετολμημένοις. τούτοις δ' κατὰ τὸν Ἰωθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέν τοι σὺν ferit. ad qvem ictum humi collapsus rogavit
ἀβιμελέχου στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνε- armigerum, ut se occideret, ne mulieris manu
χώρησεν ὅπη τὰ οἰκεῖα. τὸν δ' Ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμο- periisse diceretur. qvo facto fratribus debitas
νίαν ἰαείρης ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυ- impietatis pœnas exsolvit simul & crudelitatis,
λῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τότε ἄλλα δόξαιμων, καὶ qva in Sicimitas usus est: qvæ qvidem clades
παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀ- E juxta Jothanis præsagium illis accidit. cæterùm
ριθμὸν, ἐπαθεν δ' ἀρίστας καὶ τὸν κατὰ τὴν γαλα- exercitus duce mortuo, miles in suas qvisqve
δηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔτος δύο καὶ domos reversus est.

Israelitarum deinde gubernacula Jairus Ga- XII.
ladenus de tribu Manassetide suscepit, vir tum *Jud.* 10.
rebus cæteris, tum numerosa prole felix, trigin-
ta enim filios habuit, eqvites egregios, & Gala-
denæ oppidorum principes. is cùm viginti &
duos annos in principatu vixisset, jam senex de-
functus, in Camone urbe Galadenæ est sepultus.
Res autem Hebræorum rursum in pejore statu
erant, legibus autoritatem suam non amplius
obtinentibus. qua occasione arrepta Ammani-
tæ & Palæstini cum valido exercitu regionem
eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & oc-
cupatis locis ultra Jordanem, trajicere flumen
& reliqvam regionem invadere parabant. He-
bræi verò calamitatibus castigati supplices opem
divinã implorant: & victimis numen placare co-
nati, rogabant, ut iram finiret, aut certe moderati-
us exerceret. DEUS autem jam propitius, auxilium eis non negavit. Igitur Ammanitis Galadenam
cum exercitu ingressis, incolæ ejus regionis obviam illis cum armis veniunt; sed imperatore carebant.

ἐξέτισε καὶ τοῖς σικιμίοις αὐτοῦ τετολμημένοις. τούτοις δ' κατὰ τὸν Ἰωθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέν τοι σὺν ἀβιμελέχου στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν ὅπη τὰ οἰκεῖα. τὸν δ' Ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν ἰαείρης ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τότε ἄλλα δόξαιμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἐπαθεν δ' ἀρίστας καὶ τοὺς κατὰ τὴν γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔτος δύο καὶ εἴκοσι τὴν ἀρχὴν καταχών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλαδινῆς ἀξιοῦται. πάντα δὲ τὰ τοῦ ἐθναίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῶν νόμων ἐφέρετο. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμανῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν καταχόντες, καὶ ὅπη τὴν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. ἐβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ὑπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπέφερόντο προκαλούμενοι αὐτὸν μεταδιδόναι, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθὲν τὸ παυσάσθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν δὲ στρατευκότων ὅπη τὴν γαλαδηνὴν, ὑπήντων οἱ ὅπλα χωρεῖν πρὸς τὸ ὄρος δεόμενοι θεοῦ στρατηγήσοντος.

Erat autem qvidam Japhthes, vir patris virtute celebris, qvi proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant, ut in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admisit preces, causatus qvod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus
Jud. 7. manifestam injuriam pateretur. Cum enim non esset eadem matre natus, sed externa, qvam pater amore captus in ædes induxerat, contempta ejus solitudine ejecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus qvotqvot ad se venirent stipendia solvens. Tandem exoratus, & jurejurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis conjunxit. Et cùm maturè qvicqvid facto opus erat, providisset, exercitu in urbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, exposstulatum qvod res alienas invaderet. Qvi missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniqvè agere, qvi Ægyptiorum fugitivi alienis bonis incubarent: postulatqve ut de regione Amoræa decederent, qvæ ad majorum suorum ditionem pertineat. Contra Japhthes negabat eum meritò qveri de adepta qvondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se vero agris neqvaqvam cessurum, qvos annis jam trecentis DEO volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se qvicqvid domum reverso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesqve persecutus est usqve urbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas urbes delevit, præda militi concessa: finemq; servituti imposuit qvam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunior militiæ qvam domi. redeunti enim obviam facta est filia virgo, præter qvam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conqvestus de importuno officio, indicavit victimam esse DEO destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam sefore pro victoria patris & civium libertate hostiam. unum rogavit, ut sibi liceret juventutem suam cum æqvalibus per bimestre tempus deplorare, atqve ita voto patrem solvere. qvo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neqve legitimum neqve DEO gratum sacrum faciens, nec qvicqvam pensi habens, qvid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, qvod sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusavit, nec ignorasse eos, qvòd consangvinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, qvod vel non vocatos ferre decebat, ultro deinde accusavit, qvòd iniqvè facerent, qvi non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. postremo minatus est, pœnas sibi DEO volente daturos, si insanire pergerent. ut verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

A Λὼ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ ἀφ' ὑπὸ πατρῶαν ἀρετὴν δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν αὐτὸ στρατιὰν λῃστὴς ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφόρων. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι παραχεῖν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' οὐ προσίετο τὴν παράκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ἐπὶ μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. οὐ γὰρ ἔνδον ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ

B ξένον φύσει τὴν μητέρα δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθέσαν αὐτοῖς ὑπὸ πατρός, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ. πάντας τοὺς ὁπόθεν οὖν παραγινομένους πρὸς αὐτὸ ἐπὶ μισθῷ δεχόμενος. συλλιπαρησάντων δ' αὐτῶν καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. Σ πιησάμενος δὲ ὀξέως τὴν τῶν πραγμάτων πρόνοιαν, ἐν πόλει

C μασφάκῃ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τῆς ἀλόσεως. ὁ δ', ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τοὺς ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμορραίας αὐτοὺς ἠξίου χωρεῖν, ὡς πατρῴους ὄντας ἀρχῆθεν. ἀποκρινόμενος δ' ὁ ἰάφθας, ὡς ὅτε τῆς ἀμορραίας τοῖς προγόνοις αὐτοῦ δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης. δυνατὸν γὰρ μωυσῆ καὶ

D ταύτην λαβεῖν. παραχωρεῖντε ἰδίας εἶπεν γῆς, ἣν θεὸς κατακτησαμένου μὴ τριακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. Σ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δ' εὐξάμενος νίκην, καὶ θυσιάσων προχόμενος ἂν ζῶν εἰς τὰ οἰκεῖα προσρέψῃ, ᾗ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερεύσειν, συμβαλὼν νικᾷ παράπολυ. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι

E πόλεως μανιάθης. καὶ διαβὰς εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην προμείναντας. ἀναστρέφων δ' συμφορᾷ περιπίπτει κατ' ὀδὸν ἐμοὶ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ. μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀνοιμώξας ὅτι τοῦ μεγέθει τῆς πάθους, κατεμέμφετο τῆς θεᾶς τὴν ὑπάντησιν ἀσυμβόλου τὴν θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δ' τὸ συμ-

F βησόμενον οὐκ ἀηδῶς προσέπεσεν, ὅτι νίκην δ' πατρὸς καὶ ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν τεθνηξομένη. παρεκάλεσε δ' δύο μῆνας αὐτῇ παραχθῆναι πρὸς τὸ, μὴ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε πιεῖν τὸ κατὰ δίκην. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ ἔτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ὑπολῶν, μὴ βλασφημούσας τὸ λογισμῷ τὸ γεγενημένον οἷον τὸ πραχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τῆς δ' ἐφεδρεύσης φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαν-

G σης ὅτι μὴ κοινωνήσαιτο τὴν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὑπὸ τοῖς πεπραγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγε ὡς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἀφῆγοντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγγωρίσας ἐπεχθῆναι. ἐπειδὴ ὡς ἄδικα πεπόνθεσαν ὑπὸ φράτρας τοῖς πολεμίοις ἀτολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὑπὸ δὲ τὰς συγγενεῖς ὁρμήσαντες. ἠπειλήσε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ φρατρίας, ἢ μεταμεμπτὸς ἐκ τῆς γαλααδίτιδος ἐληλύθει, φονεύσας πολλοὺς αὐτῶν ἐπράσατο,

καὶ δι-

καὶ διώκων τραπέντας περιλαβὼν μέρει τινὶ περαπε-
πελμένῳ ἐπὶ ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει πρὸς δι-
χιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας. αὐτὸς ἦ ἄρ-
ξας ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι
σεβεί. τῆς γαλαδινῆς δ' ἔστιν αὕτη. τελευτήσαντος
δὲ ἐκείθεν, τὴν ἀρχὴν ἀναίνης παραλαμβάνει, Φυ-
λῆς ὢν ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες
ἦσαν ἑξήκοντα. τριάκοντα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ δ' θυ-
γατέρες, ὅσας καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀν-
δράσιν ἐκδοῦς, τοῖς δ' γυναῖκας ἠγάγετο. πρᾶξας
δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἐπιεικεῖ χρόνῳ λόγου καὶ
μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ
πατρίδι τυγχάνει. ἀφραώνους δ' οὗτος ἀποθανόντος,
ὃς μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἦλθεν
ἐπ' ἔτη δέκα καθέξων αὐτήν, Φυλῆς ὢν τῆς ζαβου-
λῆς ἐπιφανὴς ἀνὴρ καὶ δυνάστης ἄξιος. ἄβδων δὲ ἦλθεν παῖς,
Φυλῆς μὲν τῆς ἐφραιμίτιδος, πόλεως δὲ τῆς Φαρα-
θωνιτῶν γεγονώς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς
μετ' ἦλθεν, μίαν μὲν τῆς παιδίας μνημονεύθη, ἀλλὰ
τὴν εὐτεκνίαν καὶ τὴν ἄδειαν τῶν πραγμάτων, λαμ-
πρὸν μηδὲν αὐτῆς ἐνθένδε ἐργασάμενον. ἦσαν δ' αὐτῷ
υἱοὶ μὲν ἑξήκοντα, καὶ τούτων τὰς ἡμέρας καταλει-
πεῖν τριάκοντα, ἡλαυνέ τε σὺν αὐτοῖς ἐπὶ ἑβδομή-
κοντα παῖδας ἱππάζειν ἐφ' ἵπποις ἐφημένους, καὶ πάντας
ὑπὲρ γῆς ἀπολιπών. θνήσκει δὲ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν
Φαραθῶνι λαμπρᾶς τυγχάνει.

A plurimisque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Jordanis occuparent. intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse explétis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Judæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliqvit, has nuptas, illos uxoribus cura & opera sua conjunctos. cumqve nihil memorabile in principatu septennii gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: qvo per decennium functus, nec ipse qvicqvam gessit memoratu dignum. Qvi deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex urbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqvi per summam securitatem & pacem, qvæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriose gerendarum occasio. Filios habuit qvadraginta, nepotes triginta: atqve egregiis eqvitibus septuaginta comitatus circumvectabatur, qvos omnes superstites reliqvit. Mortuus est jam senex, & in Pharathone magnifice sepultus.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ τῆς σαμψῶν ἀνδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαισίνοις ἐγένετο.

CAP. X.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

ΜΕτὰ δ' ἔτον παλαισῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι τῶν ἰσραηλιτῶν. ἐφόρεις παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλθούσης τῆς ἀνάγκης, τάδε τῷ τρόπῳ. μανώχης τις δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος ἔσχε γένεσιν ἐν δ' μορφίᾳ πρέπον, καὶ τ' καθ' αὑτὸ ἀξιαφέρον. παίδων δ' ἐγινομένων αὐτῷ, δυσφορῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ πρόσθεν συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοῦναι δι' αὐτοὺς γήσιον. μέγα δέ ἐστι ἔθνος τὸ πεδίον. ἐν ᾧ καὶ μανώχης καὶ ἐρωτικῶς ὅπως τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τοῦτο ζηλότυπος ἀκρατῶς. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντασμα ὅπως φαίνεται ἄγγελος θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος μεγάλῳ, καὶ διαγελιζόμενος αὐτῷ παῖδος γονὴν καὶ θεοπρόπου, καλόν τε καὶ ῥώμῃ ὅπως φανῆς, ὑφ' ᾧ πονήσειν παλαισίνους ἀνδρουμένῳ, παρήνεττε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσαι δ' αὐτῷ ὡσεὶ ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποστροφὴ, θεοῦ δὲ τὸ ὠσαύτως τοῦτο, ὡσεὶ ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἔπειθεν, ᾠχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ παιδὶ παραγενομένῳ τὰ ᾠδὰ ὑπ' ἀγγέλου ἀπήγγειλε, θαυμάζουσα δ' τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἐκείνου ἐκ τῶν ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κατὰ ἔλπισιν ἀφικνεῖσθαι καὶ ὑπόνοιαν τοῦ ἐκ τοιούτου παῖδος κινεῖσθαι. ἡ δ' βαλομένη τ' ἄλογον τ' ἀνδρὸς λύπην σκληρᾶν, τ' θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τ' ἄγγελον, ὡς ἂν τῷ ἀνδρὶ αὐτὸ ὠφεληθείη. καὶ παραγίνεται πάλιν καὶ χάριν ὑπὲρ θεοῦ ἐ ἄγγελος ὄντων ἐν τῷ περιστείῳ. καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται ὑπὲρ ἀνδρὸς μεμνωμένῃ.

Postqvam hujus mortem Palæstini superaverunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches qvidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controversia princeps, uxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes ejus ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægre ferens orbitatem, in suburbanum suum, qvod erat in campo magno, cum uxore gentitans, crebris precibus solicitabat DEUM, ut daret sibi liberos. Insaniebat autem in uxorem præ amore, eratqve vehementer zelotypus. Cumqve aliqvando sola ageret mulier, spectrum se illius oculis obtulit angelus DEI specie juvenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore, ut favore DEI nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qvi ubi ad virilem ætatem pervenerit, compescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. jussitqve ne capillitium ei detonderetur, utqve DEO sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqva contentus. postremo addens à DEO se missum abiit. illa marito reverso angeli verba indicat, mire prædicans juvenis staturam & pulchritudinem, ita ut vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de uxoris pudicitia male suspicari inciperet. qvæ volens hunc marito stultum mœrorem adimi, supplex DEUM rogavit, ut iterum angelum mittere dignaretur, quo ille à conjuge etiam posset conspici: & impetrata hac gratia, rursum in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri.

illa rogat, ut pauliſper maneat, dum virum adducit, qvo permittente, cum Manoche mox ad eum revertitur. qvo viſo, ne tum qvidem ſuſpicari deſiit: rogavitqve, ut ſibi quoque eadem indicaret. illo reſpondente, ſatis eſſe, quod mulier ſciat: jubet qvisnam eſſet dicere: ut nato filio referre ei gratiam & munus aliqvod donare poſſint. negavit ille ſibi opus muneribus, nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium. cumqve iterum rogaretur, ut ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus, ut pauliſper maneret, dum aliqvid affertur, cum mactaſſet hædum Manoches, coqvendumq; uxori dediſſet, paratis omnibus juſſit deponi in petra & panes & carnes absqve vaſculis. quo facto virga, quam geſtabat, carnes attigit: confeſtimqve flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt, & angelus fumo tanqvam vehiculo in cœlum aſcendere ab eis viſus eſt. Manoche autem ſolicito, ne qvid periculi immineret ex aſpectu numinis, uxor bono jubet eſſe animo, affirmans, magno ſuo bono DEUM ſe vidiſſe: cumqve concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat: qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promiſſo capillitio victusqve ſobrietate divinum neſcio qvid præ ſe ferebat. Cumque adoleviſſet, comitatus parentes in Thamnam urbem Palæſtinorum conventus tempore, inſpicitus amore puellæ indigenæ, rogavit ſuos parentes, ut id connubium procurarent. quibus excuſantibus, quod diverſi eſſent gentis, quodqve religio vetaret ejusmodi nuptis, vicit juvenis pertinacia, effecitqve, ut virgo ſibi deſponderetur. crebro deinde ſponſam inviſens, in itinere in leonem incidit, nec men ejus occurſum declinavit licet inermis ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit ejusqve cadaver in dumetum viæ vicinum abcit. aliquot poſt diebus eandem viam ad pellam remetiens, offendit examen apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus favis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas convocat, qui quod vires ejus haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero juveni adhibent, juſſos obſervare, ne quid auderet. Convivis deinde, ut fit, hilareſcentibus ait, ſe qvæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intra ſex dies ſolverent, cuique ſindonem ſe daturum & tunicam. qui tum quod ſagaces videri cuperent, tum quod lucrum non faſtidirent, jubent eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti ſvavitas. in his explicandis cum hæſiſſent triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis ſimul & precibus, ut expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliqvãdiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

Jud. 14.

ἡ δ' ἀπιμέναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσας μέτειστ τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, ἡσθεὶς μὲν, ὅμως οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑποψίας. ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μεμύσηκεν. ἀρκέσειν δὲ φράσαντ' ταύτην μόνην εἰδέναι, τὶς ἐστὶ λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ παιδὸς ἡμῖν χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν ὠφελήσωσι. τοῦ δὲ, μηδὲ πίνων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντ', οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελίσεσθαι τῆς τ' παιδὸς γονῆς, τ' ἧ, μεῖναι ὠφελοῦντ' καὶ ξενίων μετασχεῖν, οὐκ ἐπείσθη. πιθοῖς δ' ὅμως λιπαροῦντ' ἀπιμέναι ὡς ἂν ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντ' ἔρριφον τ' μανώχῃ, ἕστον ὀπίσω τῇ γυναικὶ κελεύσαντ', ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα, ὠφοσεταξεν ἀπὸ τῆς πέτρας ἀποθεῖναι τούς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅψασθαι τῇ ῥάβδῳ ἧ εἶχε τῶν κρεῶν. τὰ δὲ, λαμψάντ' πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο. καὶ ὁ ἄγγελ' ὡς τ' καπνοῦ ὤσπερ ὀχήματ' ἀνίων εἰς οὐρανὸν αὐτὸς φανερὸς ἦν, μανώχην δὲ φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ ᾖροιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. δῆλ' γὰρ συμφέρονθ τῷ αὐτῶν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὡραθῆναι. καὶ κύειτε ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν, καὶ γενόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὀνομαίνει τὸ ὄνομα. αὔξετο δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλ' ἦν θεοφιλούμενος ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ διαίτης σωφροσύνης καὶ τῆς τῶν τριχῶν ἀνέσεως. ἀφικόμενθ δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστινῶν, πανηγύρεως ἀγομένης, ἑορτὴ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων. καὶ ὠφελεῖτο τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῶν δὲ ἀρνουμένων, ὅτι τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἑβραίων συμφέρον ἐπινοοῦντ' τὸν γάμον, ἐκεῖνα μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενθ πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενθ αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ἐπιτυγχάνει σμήνει μελιττῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντ' ἐκείνου νενεκρωμένου. καὶ ἀνελόμενθ τρία μέλητ' κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκέκμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τ' ἧ θαμνιτῶν ὠφελῶν τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν γάμων, ἑστιᾶ γὰρ αὐτὸς ἄωνας, ἅτε δέ' τῆς ἰσχύ' ἔτι νεανίσκος τριακοντα δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμιμωτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑορμῆς, ἔργῳ δὲ φύλακας μήτι ὠφελίμων ἐξεληλύθοι, τὸ ποτοῦ πεφθέντ' καὶ παιδιᾶς ἕνεκα, οἷα φιλεῖ ὠφελεῖν τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντ' ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε ἕστον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ πιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς ἕκαστον τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοπμουμένων δὲ ὁμοῦ τε συνιέτων δόξαι καὶ κέρδ' εὐρᾶσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν, ὅτι τὸ παμβόρον γεγενημένθ βορὰν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντ'. τ' δ' ὅπι τρεῖς ἡμέρας ἐδυνάμενον ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, ὠφελοῦντο τὴν κόρην μαθοῦσαν ὠφ' ἧ ἄνδρες αὐτοῖς μεμύσαι, καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτὴν ἐμπρῆσαι ἕστον μὴ ὠφελήσῃ, ὁ σαμψὼν δεσμώτης τῆς κόρης εἶπεν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα τροπαίσης, καὶ τεκμήριον τιθεμένης τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μεμύσει τὰ πρὸ τῆς ἀναίρεσιν αὐτῇ ὁ λέοντ', τρία βασάσας μέλιτ' κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενθ δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡ δ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κτ

κατὰ σιῶ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν πρᾶ- A & lacrymans gratam se illi negaret, tandem
γμα λεληθέναι λόγον αὐτῷ ἀφανίζειν, πρὶν ἢ δύναι τὸν nihil suspicans rem totam de leone aperit, &
ἥλιον συνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἡδίστερόν unde tres illos favos nactus fuerit. illa juveni-
τι τῶν σωπυγχάνουσιν, ἔστε ἥδιον μέλιτος χρωμέ- bus prodit omnia. ergo cùm præfinita solven-
νοις. ὁ δὲ σαμψὼν εἶπεν, ἀδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολε- dæ qvæstioni dies adesset, ante solis occasum
ρώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ convenientes: Neqve leone, inqviunt, qvic-
κεῖνος μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος qvam occurrenti immitius, neqve melle gu-
ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συμπυγχά- stanti svavius. Ibi Sampson subjecit, neqve mu-
νοντας. τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παρασπεῖται, καὶ ἡ πᾶς liere dolosius, qvæ vobis qvæstionem nostram
ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, σωλεῖ αὐτοῦ φίλῳ aperuit. Nihilominus illis persolvit qvæ pro-
νυμφοστόλῳ γεγονότι. ὁ δὲ τὴν ὕβριν ἑαυτῷ, B miserat, spoliatis qvibusdam Ascalonitis, qvos
σαμψὼν παροξυνθείς, ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ πα- fortè per viam invenit obvios: sed iratus mu-
λαισίους μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ ὁ σῖτος ἀμη- lieri remisso nuncio res suas sibi habere jussit,
τὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακο- ac gerere. at puella contempta, ut vicissim illi
σίους ἀλώπεκας, καὶ τὰ ἀρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμ- moveret stomachum, nupsit ejus sodali qvi
μένας, ἐξαφῆκεν εἰς τοὺς ἀρούρας τῶν παλαισινῶν, καὶ priores nuptias conciliaverat. Hac contume- *Jud. 15.*
ἐφθείρετο μὲν οὕτως αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαισῖνοι δὲ lia commotus Sampson decrevit de tota gente
γνόντες σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ὃν pœnas sumere: & commodum maturis segeti-
ἔπραξε, πέμψαντες τὰς ἄρχοντας εἰς θαμνὰ, τὴν γε- bus tempus jam messis aderat. ergo compre-
νομένην αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγῆς ζῶντας κα- hensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas
τέφλεξαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας. σαμψὼ- C earum annexis, per arva Palæstinorum omnes
νος δὲ πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαισινῶν ἀποκτεί- dimisit, quibus passim discurrentibus totus
νας αὐτῶν κατῴκησε πέτρα δ' ἐστὶ ἐχυρὰ, τῆς ἰούδα φυ- frugum proventus momento ferè temporis con-
λῆς. παλαισῖνοι δ' ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δὲ crematus est. Qvo cognito gentis principes,
οὐ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι & quid Sampsonem ad perpetrandum faci-
τῶν σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόρους αὐτοὺς τε- nus moverit, missis in hoc Thamnam satellitibus, uxorem qvondam ejus cum cognatis, damni dati reos priùs factos, vivos exusserunt publicè. Sampson autem in Palæstinos late grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit, ea est petra bene firma, in tribu Judæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: qvibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo qvicqvam diminuerent, responsum est non absolvendos ab hoc crimine, ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes, qvod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qvi irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentesqve in hoc se venisse, ut comprehensum illis dederent, postulabant, ut consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qvi jurejurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantum deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cumqve ventum esset ad locum, qvi obscurus ante nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obviam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptaqve maxilla asini, qvæ fortè jacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qva feriens qvotqvot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qva

ἐσρατοπεδευκότων τῶν παλαισινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων D
μὴ χαρᾶς καὶ βοήσεως ἐπὶ κατωρθωμένοις οἷς ἐβού- E
λοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἁρπασάμενος F
ὄνου σιαγόνα παρὰ ποσὶν ἔσυσε εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο.
καὶ πολλοὺς αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέ-
πεται διεφθέντας. σαμψῶνος δὲ μείζω ἢ χρὴ ἐπὶ τού-
τῳ φρονοῦντος, ἃ κατὰ θεὸν συνεργείαν ἔλεγε τοῦτο συμ-
βῆναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῆρε τὸ γεγονὸς,
πολλῶν τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυ-
γὴν τραπῆναι διὰ τὸ παρ' αὐτοῦ δεῖσαι αὐχῶν. δίψει
δ' αὐτὸν ἰσχυρῶς καταλαμβάνοντος, κατανοῶν ὡς ἀδέν ἐστιν
ἀνθρώπου ἀρετὴ, τῷ θεῷ πάντα προσεμαρτύ-
ρει. καὶ παθητικεύειν μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς ὀρ-
γὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι.
ὠθεῖται δ' βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι δ
κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ἐπικλασθεὶς ὁ θεὸς, πη-
γὴν κατὰ λῆ πέτρας ἀνῆκεν ἡδέαν καὶ πολλὴν.

victoria plus satis elatus, & opis divinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, DEO victoriam acceptam retulit, supplexq; rogavit, ut arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuêre preces, sed copiosus fons subito è qvadam petra

prorupit. loco Maxillæ nomen Sampſon impoſuit, qvod in hodiernum usq; durat. Poſt hoc prælium jam Palæſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diverſorio egit. qvo audito Gazæorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocant. Sampſon vero qui inſidias mature ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteroqve paratu revulſas, & humeris impoſitas, in montem, qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulo vero poſt à patriis inſtitutis deſciſcere, & in peregrinos mores degenerare incæpit, qvod ei omnium malorum fuit principium. cum enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, conſvetudine ejus delectabatur. Qvamobrem qvi apud Palæſtinos rerum potiebantur, accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, ut eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter qvod invictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cum prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens ejus res geſtas, omni aſtu utebatur, ut cognoſceret, cur tantopere virtute excelleret. Sampſon vero adhuc mentis compos eisdem artibus contra mulierem utens: ſi ſeptenis, inqvit, vitibus flexilibus revinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatoqve ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſaqve in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accurate ut ab ipſo didicerat vinxit. deinde excitato indicat adeſſe qvosdam qui illum vellent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulo poſt aliam opportunitatem nacta, gravibus qverelis aggreſſa eſt virum, quod amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quod maxime ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſumqve ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cumqve urgere non deſiſteret tertio mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere impleſti licio, atqve ita parari vincula, ac ne hoc quidem verum experta, poſtremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quam fatali jam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit: DEUS, inqvit, mei curam habet. & ejus providentia natus hanc comam alo, cujus tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum jam capillus repullularet. cumqve ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in qvodam fano, cujus tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon, ut miſero interludium compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores ulciſci non quiret, jubet puerum, à quo manu ducebatur, ut ad illas columnas ſe acclinet, jam, ut tum ſimu-

Jud. 18.

A ὅθεν ὁ σαμψὼνης σκάλαι τὸ χωρίον σταγόνα. καὶ μέχρι δεῦρο ἔτο λέγεται. μὴ δὴ ταύτῃ τῇ μάχῃ σαμψὼνης, καταφρονῶν τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες δὲ τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τῇ αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰς πρὸς τῶν πολῶν ἐνέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼνης δὲ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι. περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσῃ τε ἄλλῃ περὶ αὐτὰς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμαδον, εἰς τὸ ὑπὲρ ἑβρὼν ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τῇ οἰκείαν δίαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ ἔτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐπαγελόμενος ὧδᾷ τοῖς παλαιστινοῖς ἐραθεὶς δαλάλης σὺν ᾗ αὐτῷ. καὶ τῶν παλαιστίνων οἱ ἐπὶ κοινοῦ πρεσβεύοντες προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὧδᾷ ἐπὶ σαμψὼνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ ὧδᾷ πολὺν καὶ τοιαύτῃ σωφροσύνῃ θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐπεχειρεῖτο μαθεῖν τινι τρόπῳ τοσοῦτον πρόσχημα κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼνης, ἐπὶ γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, ἀντηπίᾳ τῇ δαλάλῃ φάσκων, εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ πρὸς ἐλαθῆναι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων εἴη τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποπτεύσασι δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστίνων, ἐνήρθρωσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδησε τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀνεγείρασι, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ πινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ σωεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγε, εἰ κατὰ πᾶσιν ἀνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δεῖται, ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. ὁ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτῇ καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τῇ ἰσχυῇ ἀπολέσειν. ἐπεὶ καὶ ἔτο πυήσασα, οὐδὲν ἧσσον, τρίτον ἐνυφεῖσα τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιλύνεν, ὡς δ' οὐδὲ τούτου γνομένου ἀληθὲς ἠρέσκετο, δεομένης πολυτρόπου ὁ σαμψὼνης, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν χαλίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τῇ ἐκείνου πρόνοιαν γνωσθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν ἐξ θεοῦ. τῇ γὰρ ἰσχυῇ εἶναί μοι κατὰ τῇ ταύτης αὔξησιν καὶ ὧδᾷ μονῇ. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στρήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ὧδᾷ δίδωσι τοῖς πολεμίοις, σὺν ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύναδαι τῇ ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, σκεψάντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγλῃ παρέδοσαν. ποιοῦντος δὲ ἐξ χρόνου, ἠύξατο ἡ κόμη τῷ σαμψὼνι. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν τ' αὐτῷ εὐωχουμένων, οἴκῳ δ' ἐν δυοκιόνων στεγόντων αὐτοῦ τὸν ὄροφον, ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼνης εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ὧδᾷ τὸν πότον. ὁ δὲ δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα πιεῖ, προσαναπαύσασθαι χρῄζειν εἰπὼν ὑπὸ κίονι, τοῖς

χιο-

κώσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀραχεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐσαθεὶς αὐ-
τῆς βικαζάβαλλε τὸν οἶκον, ἀνατρεσπέντων τ' κιόνων,
τρισχιλίους ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ἦ καὶ
σαμψώνης. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἄρξαν-
τος τ' ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν ἦ ἄξιον τῆς
ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ ἔτι τελευτῶντα μεγα-
λόφρονος τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τ' τελευ-
τῶν ἐσχε τὰς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁ-
λῶναι, δεῖ τῇ φύσει τ' ἀνθρώπων ἐσοικέναι ἥττονι
ἁμαρτημάτων ὄντι. μαρτυρεῖν ἦ ἐκείνῳ τοῖς εἰς τὰ ἄλ-
λα πάντα τῆς ἀρετῆς ἀθάνατον. οἱ ἦ συγγενεῖς ἀράμε-
νοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν σαρασᾷ τῇ πατρίδι μ'
τῶν συγγενῶν.

labat, defatigatum. quibus admotus sic eas concussit, ut subversæ totius ædificii ruinam traherent, qua tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirandi ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qva in hostium perniciem usqve ad extremum halitum usus est. Nam quòd à muliere deceptus est, humanæ infirmitati convenit, pronæ ad ejusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine. cognati verò ejus cadaver in patriam reportatum apud Sarasam oppidum monumento majorum intulerunt.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς οἱ υἱοὶ ἠλὶ ἦ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς
παλαισινᾶς μιᾷ.

CAP. XI.
Quomodo filii sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

Μετὰ ἦ τελευτῶντος τελευτῶν πρόεση τῶν
ἰσραηλιτῶν ἠλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ἐπὶ τούτου λιμὸς
ἰσχυρὸς ἀδιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἔστι δ' ἡ
πόλις αὕτη τῆς ἰούδα φυλῆς, ἀντέχειν τοῦ δήμου μὴ δυνά-
μενος, τέκνα τε γυναῖκα νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς
ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονηκότας, χελλίωνα ἐμάλλωνα ἐπω-
νύμους εἰς τέλος μωαβίτην μετοικίζεται. καὶ πεχω-
ρηκότων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τοῖς
υἱοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὀρφάν, ῥού-
θην ἦ, μαλλίωνι. διελθόντων ἦ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀδιμέ-
λεχος ἐμετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγου τελευτῶσι. κ' ἡ
νααμὶς πικρῶς ἅτε τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, ἐτέλει
ὑπὸ τ' φιλτάτων ἐρημίαν ἀχθομένους, δι' ἃς καὶ
τῆς πατρίδος ἐξεληλύθει, πάλιν εἰς αὐτὸν ἀπηλλάτ-
τετο. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐπεπράχειτο
χωρεῖν. οὐκ ἐκαρτέρουν ἦ ἀλλοδαπὴν ἀναδύναι αὐτῆς αἰ
νύμφαι, οὐδὲ παραμενόμενοι βουλομένας συνεξορμᾶν
πεῖθειν ἐδύναντο. ἀλλ' ἐγκειμένων ὀξαμενῶς γάμον ἀ-
τυχέστερον αὐτοῖς ἕ διημαρτήκεσαν παρὰ τῆς αὐτῆς
μοίρας, καὶ τ' ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅπερ τὰ
πρὸς αὐτὸν ἔτως ἐχει, μένειν αὐτόθι παρεκάλει, καὶ
μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βουληθέντας πραγμά-
των ἀθλίων, τὴν πάτριον γῆν καταλειπούσας. ἡ μὲν ὧν
ἐφρᾶζε μόνη. τὴν ἦ ῥοῦθην μὴ πειθῆσαι ἀπήγαγε κοινω-
νὸν πάντος ἕ προσυχόντος ἡμῖν ὁδοῦ. ἐλθοῦσαν ἦ
ῥοῦθην μ' τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλεέμων, βόοζος ἀ-
διμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ νααμὶς προσαγο-
ρευόντων αὐτὴν ὀνόματι τ' πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε
μάραν καλεῖσθαί με. σημαίνει δὲ κατ' ἑβραίων γλῶσ-
σαν, νααμὶς μὲν δὴ τύχαν, μάρα ἦ ἐδήλου. ἀμφὸ ἦ ὄντ'
ἐξῆς καλαμησομένη κ' συγχώρησιν τῆς πενθερᾶς
ἠρώτησε τροφῆς δυνηθῆναι, εἰς τε βοόζου τυχέως
ἀφικέσθαι χωρίον. ὡς ἀφίκετο ἦ βόοζος μετ' ὀλί-
γον καὶ θεασάμενος τὴν κόρην, ἀνέκρινε τὸν ἀγροκόμον
τοῦ τῆς παιδὸς. ὁ ἦ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅ-
παντα πεπυσμένος ἐδήλου τῷ δεσπότῃ. ὁ ἦ, τῆς
θυγατρὸς τὴν θεραπαινὶς ἅμα ἐν μνήμῃ ἕ παθοῦς αὐτ
οῦ συνοίκησιν ἀσπασάμενος, ἐξ ὑχάριστος αὐτῇ πίστιν
ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὸν οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν ἦ
πᾶν ὅτι ἐδύναντο ἐλαμβάνειν ἐπιτρέπει, προστάξας τοῖς
ἀγροκόμοις μηδὲν αὐτὸν ἀφανωλυθὴν λαμβάνειν, ἀρίστου τε
παρέχειν αὐτῇ καὶ πιεῖν, ὁπόταν σιτίζωσι τοὺς θερίζοντας.

Post Samsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis pontifex, in cujus principatu fames valida eam regionem invasit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum civis, qvod oppidum est tribus Judæ, assumpta uxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migravit. cumq; ibi prospera fortuna uteretur, filiis suis uxores dedit ejus gentis fœminas, Chellioni Orpham, Ruthem Malloni. exacto autem decennio Abimelechus cum filiis brevi tempore alius post alium obiit. qvo casu Naamis in maximum mœrorem conjecta, desolata à charissimis, qvorum consvetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re consilio reverti ad sua decrevit. jam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat. nurus autem ejus non sustinebant ab ea divelli & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis felicius conjugium, qvam in qvo cum filiis suis vixissent, & in reliqvis rebus prosperitatem, & docens qvod in se nihil esset opis, rogabat, ut manerent, néve relicta patria in eventum incertum seqvi miseram socrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem vero nolentem manere, cujusvis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Qvæ postqvam una pervenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio. cumqve Naamis à civibus suo nomine appellaretur, justius, inqvit, vocaretis me Maram. significat autem Hebræorum sermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cum esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exibat ad spicilegium, ut cibos sibi pararent, casuqve in Bozi rus devenit. qui cum paulo post supervenisset, conspicatus puellam, de ea villicum percontatur. is denarravit omnia domino, quæ paulo ante ex ipsa cognoverat. qui exosculatus in ea benevolentiam erga socrum, & affectum erga defunctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit, ut sibi ipsi mœreret qvantũ posset, ac sumeret: mandavitqve villico ne eam prohiberet, & ut una cũ messoribus prandiũ ac potũ ei præberet.

XIV. *Ruth. 1.*

Ruth. 2.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſervavit ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſervaverat ſibi qvasdam partes ciborum, qvos ei vicini contulerant. narrat deinde ſocrui, qvid ei Bozus dixerit; auditoq; ex ea qvòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, exivit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. *Ruth. 3.* poſt aliquot dies jam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitavit Naamis in rem ambarum fore, ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitqve eò Ruthem dormituram ad pedes ejus. qvæ nefas rata non parere ſocrui, fecit qvod juſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiens, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiensqve eam una cubare, qvæſivit qvænam eſſet, edidit illa nomen, & famulam ſe in ejus poteſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priusqvam famuli ad opus ſurgerent, excitatam juſſit hordei, qvantum ferre poſſet, capere, & priusquam aliqvis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cavendos enim tales rumores, maxime ſi non de nihilo oriantur. Cæterum meum, inqvit, conſilium eſt hoc. rogabis eum, qvi tibi propinqvior eſt qvàm ego, an te uxore opus habeat. qvod ſi ajat, ſequeris eum: ſin minus, mea legitima conjux eris. *Ruth. 4.* Hæc verba ubi renunciavit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reverſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum accivit. Qvi poſtqvam venit, Abimelechi, inqvit Bozus, & filiorum ſortem poſſides. faſſus eſt alter poſſidere ſe, idqve jure propinqvitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminiſſe oportet, ſed omnia juxta præſcriptum earum facere. ecce adeſt mulier, qvam, ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere jubet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, qvandoqvidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim jam & uxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus juſſit mulierem accedere illum, & juxta legem calceum ei detractum in faciem incutere. qvo facto Bozus duxit Ruthem, & anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominavit, ſibi in ſenectute conſtitutæ inſerviturum. nam ea vox Hebræis inſervientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Jeſſæus, ex hoc David Rex, qui poſteris ſuis regnum reliqvit per viginti & unam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, volens DEI potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Davidem ex mediocribus majoribus oriundum.

XV. Porro Hebræi per hoc tempus *1. Reg. 2.* rebus ſuis jam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli pontifici duo filii fuerunt, Ophnes & Phineeſes.

A ...

B ...

C ...

D ...

E ...

F ...

ἐπὶ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὕβρεις ἀφύλακτοι, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδένοις ἀπέχοντο τῶν νομιζομένων. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν ἱερῶν κρέα πιμελῆ, ἃ δὲ ἐλάμβανον αὐτοὶς, ἁρπαγῆς τρόπῳ, γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θύραις ἀθεμίστους ὕβριζον φθοραῖς, τὰς μὲν βίαιον προσφέροντες, τὰς δ' ὠρίοις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅ τε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς ἔχων, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἦξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, ἐπωλεῖτο εὐσυφόρως. καὶ παιδὶ μὲν φράζει τὴν ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς πᾶσιν αὐτοῦ, τῷ τε ἤλι, καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τί τε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις πένθεσι ἦν. βούλομαι δὲ τὰ μέλλοντα προφήτου πρότερον διεξελθών, ἐπειδὴ καιρὸς τὰ περὶ τοὺς ἤλι παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυσχείαν τὴν τοῦ πατρὸς τοῦ λαοῦ ἐξοχίων γενομένην. ἑλκάνης, λεύίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς ἐφραίμ κληρουχίας, ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε καὶ φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τὴν δ' ἑτέραν ἄτεκνον ὄσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένου δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν εἰς σιλὼ πόλιν Ἰούδα, ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει καθ' ὃν προεῖπον καιρόν, καὶ πάλιν κατὰ τὴν δυσχέρειαν ἐμέμνητο μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἅπερ θεασάμενος τὰς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ προσκαθημένας, εἰς δάκρυά τε προύπεσε, καὶ τῆς ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ τῆς πάνυ θαυμασίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὴν σκηνὴν ὤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύουσα δοῦναι γονὰς αὐτῇ καὶ παῦσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρωτογενὲς αὐτῇ γεννώμενον καθιερώσειν ἐπὶ ἀμαχονίαν τοῦ θεοῦ, δίαιταν ἀκόμιστον τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. ἀμαρεδώνιος δ' ἐπὶ τῆς αὐλῆς πολὺν χρόνον, ἦλις ὁ ἀρχιερεύς, σκαθέζετο γὰρ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παροικοῦσαν σκέλυσεν ἀπέναντι. τῆς γὰρ πάνυ ὕδωρ φαμένης, λυπουμένης δ' ἐπὶ παίδων ἀπορίᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, ἱερεῖον παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν καταγγέλλων. ἀναγεμομένη δ' ἐλπὶς πρὸς τὸν ἄνδρα, τροφὴν χαίρουσα προσηνέγκατο. καὶ ἀναστρεφάντων εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτῇ, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεασαμένη δ' ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ γεγενημένης, παρεδίδου ἤλι, ἀναπεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην γεννησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνῆκτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ μόνον. καὶ σαμουήλ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τροφόμενος. ἑλκάνῃ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς γυναικὸς τέκνα γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες. σαμουὴλ δὲ παμπληροκὸς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καὶ πατρωνυμούμενον ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ἐνομίσατο δὲ ὑπὸ ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, ὥστε γίνεται πρὸς αὐτὸν. ἀφαμένου δὲ καλέσαι δὲ ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς τρεῖς ἔστι ταῦτα. καὶ ἤλις ἀμαυρωθεὶς, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, σιγᾶν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦρον. θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἀκούσεται. καὶ δὴ θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἤρξατο λαλεῖν ἐπὶ τοῖς μελλομένοις, ἃ ὑστερήσειν αὐτὸν ἐφ' οἷς ἂν ἐλλήσῃ ἀμαρτίαις. ὁ θεὸς ἐπεὶ φησι θαυμαστὸν ἔχεις μάνθανε συμφορὰν ἰσραηλίταις ἐσομένην μεγάλην, καὶ πίστεως τοῖς παρατυγχάνουσι. καὶ τοὺς ἤλι δὴ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

A hi contra omne jus & fas omnia sibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum, pudicitiam vel vi vel donis expugnabant, ita ut nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam juvenum & pater ipse magnoperè detestabatur, divinam ultionem nunqvam non expectans, & populus iniqvissime ferebat. postqvam autem illorum exitum DEUS & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum vero non aliter qvàm defunctos filios lugebat. Sed priusqvam de clade in qva sunt absumpti dicam, qvædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Levita vir ingenuus Ramatham urbem in sorte Ephræmitarum habitans duas uxores habuit, Annam & Phenannam: ex qvarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram qvanqvam sterilem diligens. is cùm sacrificatum veniſſet in Siluntem, ubi tunc DEI tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes uxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis, cumqve consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votumqve factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria DEI non vulgari more educatum. In hujusmodi precibus longas moras protrahentem animadvertens Elis pontifex, qvi ante tabernaculum sedebat, tanqvam parum sobriam jussit abire. qvæ cùm respondisset, aqvam se potare, sed mœstam qvòd liberis careat, precibus à DEO sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse jussit, pollicitus habituram ex DEI munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reversa, cibis ante præ mœrore fastiditis usa est. in patriam deinde reversa, brevi uterum gerere cœpit, mox ubi pariendi tempus advenit, enixa filium Samueli nomen indidit, qvasi dicas exoptatum à DEO. cùmqve parentes gratias acturi DEO pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simulq; decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, DEO consecratum, prophetamqve futurum. itaqve & comam alebat, & aqva tantum in potu utebatur, degebatqve circa fanum, cujus ministeriis educabatur. Helcanæ autem alii præterea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo prophetam agere cœpit. Qvadam enim nocte dormientem DEUS nomine vocavit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Qvo negante à se vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc qvoqve ut ante silui, sed DEUS te vocat. qvapropter præsto esse te responde. Itaqve rursum DEO vocante, rogavit, qvid juberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Qvando, inqvit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem majorem qvam credibile est, & filios Elis ambos una die perituros,

1. Reg. 3.

& ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios qvàm meum cultum, idqve ne cum ipſorum qvidem commodo. hoc oraculum cùm ab adjurato extorſiſſet pontifex, alioqvi ſe non contriſtaturo certiorem jam expectationem exitii filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes ejus prædictiones veras eventu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſ-
XVI. cepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud urbem Amphecam: & nemine
1. *Reg.* 4. ibi occurrente ulterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter qvatuor millia peremerunt, reliqvis trepidè in caſtra compulſis. Qvamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atqve ſenatum qvi poſtulent arcam in aciem proferri, ut ejus præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qvi ſententiam ſemel adverſum eos tulerat, fore ut vincerentur, majorem eſſe qvàm arcam, qvæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filii accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca vivere ſuſtineant, ne unqvam in conſpectum ſibi veniant. qvorum Phineeſes jam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant, ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen utrorumqve expectationem eventus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & qvam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognoverunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocaviſſe. namqve primo impetu in fugam ſunt averſi, in qva triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter qvos pontificis filii ceciderunt: & arca quoqve in hoſtium poteſtatem devenit.

καὶ τῷ ἱερωσύνῳ μεταλλοιοῦμένου εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ τὸ σύμφερον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ἔρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν ἔχειν τὴν προσδοκίαν τῆς τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δὲ ἠύξετο ἐπὶ πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν, ἀληθινῶν βλεπομένων. καὶ δὴ τὸν καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δὲ ἐξ ὁλίγου τὴν ἑβραίων εἰς τὸν ἐχομένον καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δὲ περὶ τῶν ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὸν ἱερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν δεῦρο κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς θαρραλεώτεροι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ οὕτω συνέβαινεν ἐπαρλεῖν τε οὐ ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοὺς ἀπιστείλαντος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ θαρραγίνεσθαι. φινεέας γὰρ ἤδη καὶ ἱερᾶτο τοῦ πατρὸς αὐτῷ θαρμεχωρηκότος διὰ τὸ γῆρας. ἦρτο δὲ οὐ ἀπιγίνεται πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ θεισομένοις τῶν πολεμίων. καταπλήττονται δὲ οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. τῆς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίας, οὐχ ὁμοίων ἀπέβη τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, τὸ μὲν ἧλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τῶν παλαιστινῶν αὐτὴ γίνεται. τὸ δὲ ἐφοβοῦντο ἦταν οὗτοι, παύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην ἐπὶ τὸν κιβωτὸν θαρσηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ δίχα εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἡ τε κιβωτὸς ἤρετο πρὸς τῶν πολεμίων.

CAP. XII.

Qvomodo Elis audita filiorum cade & arca amiſſione provolutus de throno exſpiravit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἠλὶ ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captivitatem poſtqvam in Siluntem Benjamita quidam juvenis ægre ſervatus è prælio renunciavit, tota urbe repleta luctu, Elis pontifex, qvi ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito ejulatu ſuſpicatus id qvod res erat, novi aliqvid mali ſuis accidiſſe, juvenem accerſit, cumqve audiſſet eventum prælii, tam militum qvàm filiorum cladem, ſatis æqvo animo tulit, ut qui DEO prænunciante jam ante hæc præſciverat. Solent enim longè gravius afficere quæ præter expectationem accidunt. Ut verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognovit, inſperato malo ictus, & doloris impatiens, prolapſus è throno exhalavit animam, vitæ anno nonageſimo octavo, principatus XL.

Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, (βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τις ἄγγελος ἀφικνεῖτο νεανίας, θαρραπεδαχὼς τὸ γεγονὸς,) πένθος ἀνεκλήθη πᾶσι ἡ πόλις. ὁ δὲ ἱερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὸν μάχην, ἰδὼν μὲν ἐπί τε τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συναγελθμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς θαρραλέως τὸ συμβησόμενον, καὶ προσαπηγελκὼς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ θαρρὰ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτισθαι περὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ παρ' ἐλπίδας οὕτω ἔτος προσπεσὸν, περιαλγήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ θρόνου, πέλυτᾶ, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαρακονθ' ἄρξας καθέχων τὴν ἀρχήν.

Ἠλὶ-

ἡμέρᾳ καὶ ἡ Φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζεῖν ὅτι τῇ ἀνδρὸς δυσχρήματι συνέσῃ μὲν αὐτῇ ὠδῖνας ἤγειρε τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δὲ ἑπτάμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ Ἰχαβὼδ καλοῦσιν Ἑβραῖοι προσηγορεύσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προσπεσοῦσαν δυσκλειαν τότε τῷ στρατῷ. ἦρξε δὲ πρῶτος ἡλὶς, ἐξ Ἰθαμὰρ δὲ ἑτέρᾳ τῶν ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας. ἦν δὲ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς ὢν ἀφ' πατρὸς ἐδεδέχετο μόνοι τὴν τιμήν. ἐκεῖνός τε Φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτὸ ἀπεδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτῷ τὴν τιμὴν ἀφῆλαβεν, παιδὶ αὐτῷ βόκκῃ τοὔνομα αὐτὴν καταλιπών αὐτῷ. παρ' ὃν διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν ἡλὶς ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἐφ' ὃν νῦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς τῶν σολομῶνος βασιλείων καιρῶν. τότε δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis qvoqve alterius è filiis uxor obiit, non valens supereſſe mariti infortunio. Peperit ea filium ſeptimeſtrem qvidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Joachabes fuit nomen, qvam eà vox apud Hebræos ſignificat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qvi fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc ſacerdotium, qvod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, qvod mox filius & ſucceſſor ejus Abiezeres filio ſuo Bocejæ reliqvit: ab hoc Ozis filius ejus accepit: poſt qvem Elis ſacerdotio potitus eſt, de qvo nunc loqvimur: qvod manſit ejus generi usqve ad Solomonis tempora, qvando ad Eleazari familiam rurſum rediit.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαισινῶν ϗ τῆς γῆς αὐτῶν, ϗ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμυήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ως σαμυὴλος ἀεὶ τὸ γήρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ως ἐ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ἐπ' ἐργῆς ἠτήσατο βασιλέα. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαύλ τ' ὄνομα, κελεύσαντος θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαύλ στρατεία ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, ϗ νίκη. Κεφ. ς.
Ως στρατεύσαμβοι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαισινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαύλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι ϗ νίκη. Κεφ. η.
Οτι σαμυὴλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ως ϗ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαισινοὶ, ἐπὶ σαύλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, ϗ ἥττα τ' παλαισινῶν. Κεφ. ια.
Ως θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνοικίσειν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαύλος. Κεφ. ιβ.
Οτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπιστεύσασεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ως πολλάκις, ϗ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαύλ διέφυγε. ϗ σαύλου δὶς ἐπ' αὐτῷ ὀμόσαντος, ὡς τε ἀνελεῖν, ἐ διεχρήσατο. Κεφ. ιδ.
Ως στρατευσαμένων παλαισινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, ἠττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, ϗ ὁ βασιλεὺς αὐτ' σαύλος ἀπέθανε μετ' τ' παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE Judaica libro continentur.

Qvomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Qvomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Qvòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulavit. Cap. IV.
Saulus jubente DEO Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad David regiam potestatem, ex DEI mandato, clam transfert. Cap. IX.
Qvomodo novam expeditionem adversus Hebræos, Saulo regnante Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Davidis & Goliathi, secutaqve Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulus Davidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Qvod Rex Davidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Qvomodo David aliqvoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in qvo Saulus Rex unà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER SEXTUS.

Κεφάλαιον ά.

φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν τοῖς ἐγχωρίοις.

CAP. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἐναντίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἰδίου θεοῦ πτῶμα λάφυρον, Δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, πίπτουσι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν ἐπιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ἀπαντῶσιν αὐτῷ ἔτι πεσοῦσι τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ σκεπτόμενος τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἑστὼς διετέλει. καὶ βαστάσαντες πάλιν ἐφιστᾶσιν αὐτὸν ἀπὶ ταύτης, δυσφορήσαντες ἀπὶ τῷ γεγονότι. πολλάκις δὲ φοιτῶντες πρὸς τὸν Δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ἀπὶ πρόσωπον τῇ κιβωτῷ κύμβου κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ τελευταῖον ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τοῦ θείου καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὴν ἀναίρεσιν ἐξυστάτην ἀπιφέροντος, πρίν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς θάνατος ἀποκλείσαι σὺν σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες, ἐξεμέσεις ἀφεφθορυῖα, ἅπαντοίως ὑπὸ τοῦ νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ἀπὶ τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ἀπὸ τῆς κατέλαβε, μήτε φυτὰ, μήτε καρπῶν ἀποχόμενον. ἐν οἷς τοιούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν ἀδυνάμενοι, σωθῆναι ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀναγκαῖον, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, ὃν ἐπ' ἀγαθῷ γεγονυῖαν. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς πρὸς σφᾶς ἐλθεῖν. τοῖς δὲ, οὐκ ἀβούλως ἡ τῶν ἀζωτίων δέησις προσεπέπεσεν. ἀλλ' ἐπιδοῦσι μὲν αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέσησαν. συνεξεκόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀπεπέμποντο ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τοὺς ἐχομένους ἀπολύουσι πόλεις.

PARTA de Hebræis victoria, sacraque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die mane venientes, ut adorarent deum suum, invenerunt eum è basi excidisse, & pronum prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cumque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio totum populum invasit. postremo gravissima pestis Azotiorum urbem atq; agrum adorta est; correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboque corrosa evomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotii pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriam cum ejusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, ut arcam in ipsorum urbem transferrent: qui non gravatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se recepetunt, moxque eisdem quibus illi malis laboraverunt: cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas urbes eam transmittebant.

1. Reg. 5.

atqve in hunc modum quinqve Palæſtinorum urbes pervagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens. 1.Reg.6. Qvæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ, ne arcam reciperent, talia hoſpitii præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, qvam ut bono aliqvo modo à ſe eam ablegarent: & cum convenisſent quinqve civitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant, quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cujus captivitatem DEUS ulciſceretur, qvum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qvi huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captivæ iſti arcæ: cujus ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino DEO cara fuiſſet, nunqvam illam in diverſæ religionis hominum manus devenire permiſiſſet: ſvadentesqve, ut hos caſus æqvo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde qvam à natura provenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices hujusmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neqve remitti arcam placuit, neqve retineri. ſed pro qvinqve civitatibus quinqve ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, qvod ejus favore ſervati eſſent ex ea peſte qvam humanis remediis evadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles, qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei novum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubjungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & ut fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in trivium arcam vehentes, atqve ibi relinqvi, ut qvamcunqve velint viam, ineant. Et ſi qvidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eamqve perrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin alio deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, qvod mox opere ſunt exſecuti: & paratis qvæ diximus, productoqve in trivium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

καὶ ἔτον περιέρχεται τὸν τρόπον, αἱ πέντε τῶν παλαιστινῶν πόλις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης ἕως αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὴ αὐτὴν ἔπεσχον. ἀπειρηκότες δὲ τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, ἐ μὴ προσδέξασθαι τὴν κιβωτόν ποτε πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτων μισθῶ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίτης, ἀκκάρων & καὶ ἀσκάλων &, ἔτι δὲ γάζης, καὶ ἀζώτου, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ὑπεδίκωσιν & αὐτὴν ἐ θεοῦ, καὶ συνεπιδημησάντων αὐτῇ ἀφ' ἑτοτῶν δεινῶν, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν δέ οἱ λέγοντες, ἕτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἀλλ ταύτην εἶναι τὴν δύναμιν ὑγιῆ καὶ τὴν ἰσχύν. ἃ δ' ἂν πρὸ αὐτῆς κηδεμόνου θεοῦ ὑποχείριον ἀνθρώποις γενέσθαι. ἡσυχάζειν δὲ καὶ πρᾴως ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, αἰτίαν τούτων ἐκ ἄλλην, ἢ μᾶλλον λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς & πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεσῶσι καὶ χρόνων περιόδοις τινὰς τοιαύτας μεταβολὰς, νικᾶν δὲ τὰς προπεπρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔντε τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ φρονήσει πεπιστευμένων συμβουλία, καὶ πᾶσι μάλιστα δοξάντων ἀμέμπτως λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ὑπὲρ ἑκάστης πόλεως χρυσέους ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι περιεποίησεν αὐτῶν τῆς σωτηρίας & κατέχει ἐν τῷ βίῳ διασωζομένους ἐξ αὐτοῦ παθήματος, οἷς ἐκεῖ νῦν ἀντιβλέψαι. τοσούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν μῦς χρυσοῦς τοῖς καλαμομηθῆσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτὸς & ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν καθασκεύασαι. καὶ βόας τοιούτους ἐξάντας ἀρτιτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καθέχειν μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπομένας γενέσθαι, πόθῳ δ' αὐτῶν ἐξυτέραν ποιοῦντας τὴν πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ἐπὶ τριόδου καταλιπεῖν, αὐτοὺς δὲ τρέψαντας ἢ βούλονται τὰς ὁδῶν ἀπελθεῖν. κεῖν μὲν τὴν ἑβραίων ἀπίωσιν, & τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τῶν κακῶν. ἂν δ' ἄλλην τραπωσιν, μεταδιώξομαι αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἐκείνων δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, & τοῖς ἔργοις ἔδωκαν τὴν γνώμην κύρωσαν. & ποιήσαντες μὲν τὰ προπεπρημένα, προάγουσι τὴν ἅμαξαν ἐπὶ τὴν τριόδον, & καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Κεφάλαιον β'.

Νίκη ἑβραίων σαμυήλ στρατηγοῦντ &.

Ibidem. VAccis autem veram viam ingreſſis, & recta non aliter qvam ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſeqvebantur, cupientes cognoſcere qvo pervenirent, & ubi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt qvidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. huc poſtqvam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, ulterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

Τῶν δ' βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγεμόνων ἰνῶν αὐτὰς ἀπιουσῶν, οἱ τ παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πάντα σῆσον & πρὸς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέτις ἐστὶ τ ἰούδα φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. & πεδίῳ μεγάλου καὶ καλοῦ τὴν πρεῖαν αὐτῶν ὑποδεξαμένου, παύονται πόσω χωρεῖν, σήσουσι τὴν ἅμαξαν αὐτόθι.

Ibi δὲ

ἡλίῳ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἐκεχαρῆς ἐγίνοντο. Ἥ- A ad qvod spectaculum à vicanis mox cum gra-
ρας γὰρ ὥρα πάντες ἤδη τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν tulatione est concursum. Cum enim esset æstas,
ἐν ταῖς ἀλοῦσαις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν & fruges ex arvis comportarentur: ut viderunt
ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀ- arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus,
φέντες, ἔδραμον ἅπαντες ἤδη τὴν ἅμαξαν. καὶ καθε- ad plaustrum illud properabant. demptam dein-
λόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄλσος ὃ τοὺς ἀνδριάντας εἶχε de arcam, & vas qvod statuas illas ac mures
καὶ τοὺς μῦς ἔπεσεν ἤδη τις ἐκεῖ πέτρας, ἥτις ἦν ἐν continebat, in petra qvadam, qvæ in campo
τῷ πεδίῳ. καὶ ἱστάντες λαμπρῶς τῷ θεῷ, καὶ κατάκαυ- exstabat, deposuerunt: & accitis victimis pera-
θέντες, τήν τε ἅμαξαν καὶ τὰς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ πάντ' ἰδόντες οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες, B ctoqve sacrificio splendide epulati, plaustrum
ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ ἦν κόλον τῷ θεῷ μέτεισιν, simul ac vaccas holocautoma DEO fecerunt,
ὡς τι ἐδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς βαθσαίμης κώμης ὡς qvo viso principes Palæstinorum retro ad suos
σὺκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ σὺκ ἦ- sunt reversi. Cæterùm indignatio DEI Bethsa-
σαν, ἐς πρόσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἐκλαυ- mitas invasit, ex qvibus septuaginta occidit,
σαν δὲ πάντες παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται. καὶ πένθος qvod cum non essent sacerdotes, profanis ma-
ἐπ' αὐτὰς ἦγειραν, οἷον εἰκὸς ἤδη θεοπεμπῆ κακῷ. nibus contrectare arcam sint ausi. quæ res læ-
καὶ τὸν ἴδιον ἕκας ἀπεθρήνουν. ὅτε μὲν οὖν τὴν κι- titiam vicanorum novo luctu nonnihil obscura-
βωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, vit, eo magis qvòd suos non fatali morte, sed di-
πρὸς τὸ κοινὸν τῶν ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλουν ἀπο- vina ultione extinctos desiderabant. qvamob-
δεδόσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν. καὶ κεῖ- C rem indignos se ducentes, qui hospitium arcæ
νοι γόντες ὅτι, ἀπῳκίζουσιν εἰς καραθιαρεὶμ γείτονα πόλιν τοῖς βηθσαμίταις. ἔνθα τινὸς λευίτου τὸ præberent, mittunt nuncios ad universos He-
ἦθος, ἀμιναδάβ δόξαν ἔχοντος ἤδη δικαιοσύνῃ καὶ braeos, qui certiores faciant de arca à Palæstinis
τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν reddita. illi re cognita transferunt eam in Ca- 1. Reg. 7.
ἤγαγον, ὡς πρέποντα τῷ θεῷ τόπον ἐν ᾧ κατοικεῖ δί- riathiarim, urbem vicinam Bethsamitis, atque
καιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν κιβωτὸν οἱ τούτου ibi apud Aminadabum qvendam Levitam,
παῖδες, καὶ ἤδη μελέτης ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι πρόσ- opinione religionis ac justitiæ celebrem, in ædi-
εσχον. τοσαῦτα μὲν ἔμεινεν ἐν τῇ καραθιαρεὶμ, ποι- bus ejus collocant, idoneum sacrario locum ex-
σαμένων τῶν παλαιστινοῖς μάχης πρόσαρσις. ἅπαν δὲ istimantes, ubi vir justus haberet domicilium,
λαὸς πᾶς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν κα- D cura arcæ commissa est ejus filiis, qvam per vi-
ραθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπὶ κόλπους καὶ θυ- ginti annos cum summa laude gesserunt. tot e-
σίας πρέποντες ἅπαντες τῷ θεῷ, καὶ πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν nim annos in Cariathiari mansit, qvatuor solis
περὶ αὐτὴν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης σα- mensibus apud Palæstinos detenta.
μουὴλ ὁρῶν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς δύκαιρον Cumqve populus toto hoc vicennio votis & II.
πρὸς ἅπας ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν sacrificiis operam daret, magnamqve religio-
ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρηταπλόγοις οἷς ἔθετο μάλιστα nem & cultus divini curam præ se ferret, pro-
τὴν Δαμνοιαν αὐτῶν προσάξεσθαι καὶ πεῖσαι. ἄνδρες pheta Samuel animadversa eorum promptitudine, putans se nactum occasionem adhortandi ad libertatem, & bona qvæ illam sequntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc ferme sententiam ad eos fecit: Viri Israëlitæ, qvandoqvidem nec hostis infestus esse desinit, & DEUS vestris precibus flexus propitius esse incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, sed eo totis viribus incumbere, ut vel nunc tandem illa potiri contingat. Cavete ergo, ne vestrismet moribus hac indigni reddamini, sed pro se quisqve colat justitiam: expulsisqve omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad DEUM convertite, & in ejus veneratione constanter perseverate. hæc enim facientibus brevi omnia bona venient, & in primis nova libertas & victoria de hostibus: quæ neqve armis, neqve robore corporum, neqve copiarum multitudine consequi licet. non enim his rebus DEUS præmia proposuit, sed probitati ac justitiæ: qui vestram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus faustis acclamationibus excepit, promptum se offerens ad omnia qvæcunq; DEUS velit ac jubeat. Samuel autem edixit, ut convenirent in oppidum Masphatim, quæ vox conspicuum significat. ibi hausta aqva libaverunt DEO, & indicto unius diei jejunio publicè supplicatum est. Nec latuit Palæstinos Hebræos circa Masphatim congregari, sed confestim cum magno exercitu affuêre,

sperantes se illos nec opinos posse opprimere. qvapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubiis rebus petentes, nihil dissimulantes non esse sibi satis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoste, à qvo toties victi discessissent: & libenter qvieturos, si liceat, ne ultro sibi perniciem accersere videantur. convenisse se ad supplicationes & sacrificia, utqve sacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, ut nulla spes salutis superfit, ni DEUS à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille jubet eos securo animo esse, neqve enim auxilium DEI defore. & mactato agno lactente, rogat DEUM, ut in se sperantes protegat, & à vi Palæstinorum tutos faciat: neve patiatur jam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregiè litatum est, & DEUS præsens ac propitius insignem victoriam annuit. Sed prius qvam totam flammam absumeret, nondum sacro peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem factam se habere putans, interceptis Judæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, ut qvi non in hoc in eum locum convenerant. At longè aliter accepti sunt, quam crederent, etiamsi qvis prædixisset. Primum enim terra jubente DEO sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improvisos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus semiustulati, ut ne arma qvidem retinere possent, in fuga spem totam ponebant. tum subito Samuel in perturbatos irruit, cæsisqve plurimis, reliqvos usq; Corrhæos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi suæ victoriæ fugæqve hostium termino, qvi trophæi vice esset, appellavit eum Fortem, in signum donatæ à DEO contra hostem fortitudinis: qvi post hanc cladem nunqvam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inversis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vastavit, donec omnino superbiam gentis perdomaret. agrum etiam qvem prælio victis Judæis abstulerant, qvam late inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqvi vero Chananæi pacem eo tempore cum Israelitis habebant.

μεγάλη γραπιᾷ κ) δυνάμει κατ' ἐλπίδα Ⓒ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρασκευασμένους ὑπιπεσεῖσθαι τοῖς Ἑβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς ὅτε, καὶ εἰς παραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δραμόντες πρὸς σαμούηλον, ἀναπεπλωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς παρούσης ἤδη ἔφασκον, καὶ διὰ ὅτου ἠρεμεῖν, ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναλαμβάνοντος ἡμᾶς ἐπ' ἀσφαλὲς καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις ἐπεστράτευσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν ἐστι ἄλλη σωτηρίας ἡμῶν, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ Ⓒ θεῦ ἱκετευθέντος ὑπὲρ σοῦ παραρρεῖν ἡμῖν διαφυγὴν παλαιστινούς. ὁ δὲ θαρρεῖν τε παρεκέλευε καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται καὶ λαβὼν ἄρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῶν ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὑπερέχειν αὐτῶν τὴν δεξιὰν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινὰς μάχῃ, καὶ μὴ παριδεῖν δεύτερον αὐτὰς δυστυχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῶν εὐχῶν ὁ θεὸς, καὶ παρασκευάζεται, εὐμενῆ καὶ συμμάχῳ τῇ διανοίᾳ τὴν θυσίαν, ἅπασιν νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δ' ἅπτεσθαι τὴν θυσίαν ἔχοντος Ⓒ θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν διὰ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, παρῆλθεν ἐκ Ⓒ στρατόπεδα ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάττεται εἰς μάχην. ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τ' ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ἅπτι μάχην ἐκπεσόντων. ὡς ἐπὶ πολὺ δὲ, οἷς οὐδ' εἰ παρῄνεσέ τις, ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποτρέμουσαν καὶ σφαλερὰν κινήσας τίθησιν, ὡς παλλομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διασειομένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἐπειτα βρονταῖς διαφοφήσας, & διαπύροις ἀστραπαῖς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις παραλύσας, καὶ τὰ χεῖρων ἐκκρούσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμούηλος μέχρι τῆς ἀληθείας, καὶ πολλὰς κατασφάξας, κατακλείει μέχρι χερσαίων τόπων τινὰς, ἕτω λεγομένου, καὶ καθίστησι ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύσας, σύμβολον τῆς παρὰ Ⓒ θεοῦ γενομένης αὐτοῖς κ) τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἐπεστράτευσαν ἅπτι τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δέους & μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὀδ' ἐπὶ πολὺ χρόνον τοῖς παλαιστινοῖς ἅπτι τοὺς ἑβραίους, ὅτ' ἐκείνων μὴ τὸν νίκην ἐφίετο. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀνῄρει πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ἐταπείνου. καὶ τὸν χώραν ἀφαιρεῖται παρὰ τῶν ἰουδαίων ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἐπὶ μέγιστον πόλεως ἀκκάρων ἀπὸ τ' γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. Ἦν δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ὑπολοίπομα τῶν χαναναίων.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit.

SAmuel autem rebus populi compositis, & judicis conventibus per certas urbes institutis, ipse singulis annis bis eas obibat, & jura reddebat. multoq; tempore hanc præcipuam curam habuit, ut patriis legibus resp. administraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμούηλος διὰ τὸ γήρως ἀδύνατος ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστους, εἰς ταύτην ἐκέλευσεν συνερχομένους τοῖς τ' θεοῦ ἀλλήλοις κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὰ ἐφρόντισεν ὑπὲρ τοῦ κρείττονα πολιτ-

ἐπεὶ δ'

ἔπειθ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ σωθήσεσθαι πεύτων ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προστασίαν ἐπιτρέπει. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος ἰωήλ· ὁ δὲ νεώτερος ἄβια ὄνομα ἦν. προσέταξε δὴ τὸν μὲν ἐν Βεθήλῃ πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσάβῃ, μερίσας τὸν ὑπήκοον δήμου ἑκατέρωθι λαόν. ἐγίνοντο δὲ σαφὲς ἔτι τοῦτο παράδειγμα καὶ τεκμήριον, ὅτι μὴ τοὺς τρόπους ὁμοίους τοῖς φύσαντι γίνεσθαι φύσεως. ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὶ καὶ μετρίως ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γὰρ αὐλοὶ ἐξ ἀργύρου παρέχον αὐτοὺς ἡδομένους. τῷ δὲ πατρὸς ἀποστροφὴν ἐκτρεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώροις καὶ λήμμασιν ἀγόντων καθυφίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς ἀφθονίας πολυτελεῖς ἀποκινδυνεύοντες, πρῶτον μὲν ὑπεναντία τοῦ θεοῦ ἐπράττον τῷ θεῷ. δεύτερον δὲ τὸν σωφρονοῦντα πατρὶ αὐτῶν, ὃς πολλοῦ δεῖ τὸ πλῆθος εἶναι δίκαιον οὐδὲν ἐνόμιζε κ) σώφρονα.

A Deinde senio gravante, ut consvetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & curam reip. tradidit: qvorum seniori Johel, juniori Abia, nomen erat: mandavitqve, ut alter in Bethelis, alter in Barsabe jus diceret, partito populo, & sua cuiqve judici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contra ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diversissimam viam ingressi, muneribus corrupti justitiam opprimebant, & in judicando non tam veritatis qvam lucri respectum habebant, solutiqve in luxum ac delicias, tum DEI voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, qvam ut in populo justitia vigeret qvam maxime.

III. 1. Reg. 8.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἀκαλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ἐπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλέα.

CAP. IV.

Qvod populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulavit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ πολιτείαν τῶν τοῦ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τὸ τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὴν συντρέχουσι. διέτριβε δ' ἐν Ἁρμαθὰ πόλει. καὶ τὰς τε τῶν υἱῶν παρανομίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ παρειμένος ἐπὶ τοῦ ζεύγους τῶν πραγμάτων ἀκέπι τὸν αὐτὸν προεστάναι τρόπον. ἐδεῖτό τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἄρξει τ' ἐθνους καὶ τιμωρήσεται παλαιστίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῶν προτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησεν δὲ σφόδρα τὸν σαμουήλου οἱ λόγοι διὰ τὸν σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἦν γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατίας, ὡς ἧττον καὶ μακαρίους ποιούσης τοὺς χρωμένους αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φροντίδος καὶ βασάνου τῆς περὶ τοῖς ἐσομένοις, ἅτε προφὴς ἐμνημονεύσειν οὔτε ὕπνου. ὀλίγης δὲ τῆς νυκτὸς, γρᾴφων τοὺς περὶ τῶν πραγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχονπι δὲ οὕτως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ προμυθεῖται μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ὑποβλητιῶντας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήθεσθαι μὲν τοίνυν οὐκ εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς ὀπίπτον. ὑφ' ἧς οὐδὲν μὴ ἀνήκεστον ἔσαι τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ καταφρονήσαντες, καὶ βουλὰς οὐκ ἀχαρίστους πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν σὴν προφητείαν λαβόντες. κελεύω δὴ σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ἐν ἂν ἐγὼ προείπω βασιλέα, προδιδάσκων τε ποίων τε πείσεσθαι βασιλευόμενοι κακῶν, καὶ διαμαρτυράμενον ἐφ' ᾗ ἂν ἀπειθῶσι μεθ' ὅλης. ταῦτα ἀκούσας σαμουήλ· ἅμα ἕως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς διδιηγήσασθαι τὰ ἔθη τῶν βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσοις συνέξεσθαι κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ἡμῶν ἀποστήσουσι τὰ τέκνα, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας εἶναι κελεύσουσι, indicare, qvæ erunt sub regibus ferenda, & in Scitote ergo primum, qvod à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

B Populus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optime constitutam, labefactari per filiorum ejus impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, C qvi tum habitabat in urbe Ramatha: & commemoratis filiorum ejus iniqvitatibus, qvodqve ipse jam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixe precabatur, ut regem aliqvem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties injuriæ pœnas debitas exigat. Hæc po- IV. D puli voluntas vehementer Samuelem contristavit, qvi propter innatam justitiam non amabat regiam potestatem ut nimiam. Valde enim E optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeoqve res hæc hominem solicitum habuit, ut nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum, ne postulata populi ægre ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, F qvam ad se, qvem nolint sibi solum esse regem: idqve moliri cœpisse jam inde, ex qvo primum ope sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo post futurum est, inqvit, ut eos consilii hujus sero pœniteat: qvando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me æqve ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc jubeo te, eis creare regem qvem ego designavero: idqve prius qvam facias, præ- G monebis qvantum malorum sibi ultro asciscant, protestaberisqve eos te invito ad mutationem status in deterius properare. His auditis Samuel, mane convocatis Judæis, declaraturum se illis regem promisit, addens velle se prius qvantis incommoditatibus erit vivendum.

alios equites & satellites & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum aliorumqve instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est, quod non cogentur facere more mancipiorum qvæ pecunia parantur. Filias quoqve vestras facient sibi ungventarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessario verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges unicuivis è suis largientur. & ut compendio dicam, servietis una cum omnibus vestris regi, non secus atqve domestici ejus famuli. cumqve hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem hujus meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices DEI miserationem implorabitis, ut vos à regibus liberet. verum ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoveri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed urgebat obstinate, ut missa futuri cura regem crearet: quandoqvidem nisi regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent: nec esse absurdum, si cum finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem reipub. formam accipiant. Samuel vero videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisqve suam, & cum tempus erit, accersam vos, quam primum cognovero, quem vobis regem DEUS dare velit.

τὰς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, ἁρμεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχας. ποιήσουσι δὲ καὶ τεχνίτας ὁπλοποιὰς, καὶ ἁρματοποιὰς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ ὅδεν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσουσι ποιῆσαι, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψὰς ἀποφανοῦσι & ὀψοποιὰς, καὶ σιτοποιάς. καὶ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἐξαναγκης πλησιὰς φοβέμεναι καὶ βασιλεῖς ὑπηρέξει. κτῆσιν δ' τῶν ὑμετέραν ἀφαιρήσονται, καὶ τούτων δυνούχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεραπεμεῦσιν. σπελόντι δ' ἐπεῖν δουλεύσετε μ' πάντων τ ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις ἴσοι ἐμέμοι. καὶ μνήμλαν ὑμῖν τ δε τ λέγων γνῶναι καὶ τὸ πάσχειν αὐτά. καὶ μετανοήσοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχέων ἀπαλλαγὴν τ βασιλέων. οὐδ' ἀ θεὸς δέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ῥαπέμψας ἑαυτ δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτῶν κακοβουλίας. διὸ δ' ἀρα καὶ θεὸς τοὺς θεοφρήσας τ συμβησομένων ἀνόητον τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐλεῖν τῆς διανοίας κρίσιν ἤδη πρὸς τὸν λογισμὸν καθεύδειν. ὁ δὲ γὰ ἐπεφράσαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τ σαμουήλ λεγων. ἀλλ' ἐκκειντο λιπαρᾶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φροντίζειν τ ἐσομένων. ὅπου γὰ τιμωρίαν τῶν ἐχθρῶν, ἀναγκη τὸν πολεμήσοντα σφᾶς αὐτοῖς ἔχειν. καὶ ὅδεν ἄτοπον εἶναι τ πλησιοχώρων βασιλευομένων τὸν αὐτὸν ἔχειν αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτὸς μηδ' ὑπὸ τῶν θεοειρημένων ἀπερραμμένος ὁ σαμουήλ, ἀλλ' ἐπιμένοντας, νῦν μὰν εἶπεν ἄπιτε θεὸς αὐτοὺς ἕκαστον. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δέον, ὅταν μάθω παρὰ θεοῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus jubente DEO Rex declaratur.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως σαοὺλ ἀποδειξις κελεύσαντος θεοῦ.

1. Reg. 9.

ERat qvidam ex tribu Benjamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cum eximias asinas, quibus præ cæteris jumentis delectabatur, à reliqvo grege aberrantes amisisset, filium cum uno famulo ad eas quærendas misit. qui cum perlustrata sua tribu eas non inveniisset, ad alias venit: & cum nusqvam comparerent, decrevit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longe à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumqve omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinis: respondit, nihil se habere qvod mercedem divinationis daret. jam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, supereſſe qvadrantem sicli, eumqve dari posse, nesciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum est ad illum: inventisq; circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant, ubinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, jubent properare prius quam eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora, nisi ut ille primus accumbat.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὼς & ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἰδὼ γ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, & τὸ σῶμα μέγας, τότε φρόνημα & τὴν ἀγχίνοιαν ἀμείνων τ βλεπομένων. σοῦλον αὐτὸν ἐκάλει. ἦττις ὁ κὶς ὢν αὐτῶ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ὑποζυγιων ἠδιστων, ἥδετο δ αὐτῆς ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ τ κτημάτων, τ ἰὸν μεῦ ἑνὸς θεράποντος ὅπι ζήτησιν τ κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ δ' ὅπι τὴν πάτρην ὠφιλῆλθε φυλὴν ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ὁδ' ἐν ταύτῃς ὅπιτυχὼν, ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ ὠφὶ αὐτὸ τῷ πατρὶ λοιπὸν τ φροντίδα. ὁ δ' ἑπομένῳ θεράποντος, ὡς ἐγίνοντο κ τ ἀραμαθὰ πόλιν, εἶναι θεοφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντος ἀληθῆ, καὶ θεὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβαλοῦντος. γνώσεσθ γὰ παρ' αὐτὸ τὸ ὠφὶ τ ὄνων τέλος. ἀδὲν ἔχειν παραδῶναι εἶπεν εἰπὶ τ θεοφήτειας ὁ καὶ παραχώσιν αὐτῷ. κεκενῶσθαι γὰ ἤδη τ ἐφοδίων. ὁ δ' οἰκέτης τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος ἔδετο δώσειν, ὑπὸ γὰ ἀγνοίας & μὴ λαμβάνειν τὸν θεοφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, θεραπαινίδας γίνονται. καὶ θεὸς τ πύλαις ὠφιτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσαις ἐρωτῶσιν αὐτὰς & θεοφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, καὶ ταχὺ δεν παρεκελεύσαντο πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καλεσθῆναι. πολλὰς γὰ ἑστιᾶν καὶ θεοκαλισίας τῶν κεκλημένων.

ὁ δ' σα-

ὁ δὲ σαμουήλ· Διὰ τοῦτο πολλὰς ὅτι τὴν ἑστίαν τοῦτο A Samuel autem hac ipsa de causa convivas vo-
σωτήριόν. δεδόμψω γὰρ κύριον πάσαν ἡμέραν αὐτοῦ caverat. nam pridie cum per totam diem pre-
τοῦ θεῦ, προσεπεῖν τινα ποιῆσαι βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ catus esset DEUM, ut certiorem se redderet,
ἥτον ἐμίμνυσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον quem creaturus esset regem, in crastinum se id
ἐκ τῆς φενιαμίτιδος φυλῆς, κὴ τὸν δὲ τὸν ὥραν. facturum pollicitus est: circa eandem enim ho-
αὐτὸς μὲν ὅτι ἐν δώματι καθεζόμψος, ἐξεδέχε- ram missurum se Benjamitam qvendam juve-
το τὸν κύριον ἡμέραν. πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, κα- nem. quamobrem sedebat in solario, expe-
τέβαις ὅτι τὸ δεῖπνον ἑπορεύετο. σωσαντά γε τοῦ σαού- ctans præfinitum tempus: quo peracto ad cœ-
λου, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημήνιεν τὸν εἶναι τὸν ἀρχὴν μέλ- nam se conferebat. cumque Saulum offendis-
λοντα σαούλ. ὁ δὲ προσελθὼν τοῦ σαμουήλου, καὶ προσ- set, DEUS inspiravit ei, hunc esse futurum prin- B
αγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τὸν οἰκίαν τοῦ προφήτου. cipem. Saulus vero accedens eum, salutatum
ξένος γὰρ ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ σαμουήλου φρά- prius rogat, ubi propheta habitet, hospitem e-
σαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τὸ ὄ- nim se hoc ignorare. cumqve ille respondisset,
νων ἐφ' ὧν τὴν ζήτησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, πά- se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non
ντα παντὸς ἀγαθὰ ἔχειν αὐτὸν κεκυρωμένα, προσυ- asinas tantum, qvas qværeret, salvas, sed omni-
χωῖ, ἀλλ' ἢ πᾶσιν εἶπεν ἐγὼ δέσποτα ταύτης τῆς ἐλπί- um omnia bona in potestatem ejus fore: supra
δος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πα- spem, inqvit, meam sunt ista Domine. neqve
τριᾶς παπεινοτέρας τ' ἄλλων πατριῶν. σὺ δὲ παίζεις enim ea est mea tribus, qvæ reges proferat,
καὶ γέλωτά με τίθεσαι τοῦτοις μειζόνων ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν & familia mea humilior est aliis familiis. tu ve- C
χρείαν λαλεῖς. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ro ludis me, & majora quam pro mea conditio-
ὅτι τὴν ἑστίασιν καθεκλίνῃ, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπάνω ne loqueris. Propheta autem deductum
τῶν κεκλημένων. οὗτοι δὲ ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀ- eum ad convivium accumbere fecit, & fa-
ριθμόν. προσέταττε δὲ τοῖς μαγείροις τοῦ μεῖναι τοῦ mulum supra alios vocatos. erant hi septua-
σαούλ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δὲ ἡ κοίτης ὥρα ginta numero. jussitqve ministris, ut Saulo por-
προσῆλθε, οἱ μὲν ἀναστάντες ἀνέλυον πρὸς αὐτοὺς ἕ- tionem regiam apponerent. cumqve jam hora
καστοι. ὁ δὲ σαοὺλ τοῦ προφήτου σὺν τοῦ θεράπο- dormiendi adesset, alii qvidem surgentes do-
ντι κατεκοιμήθη. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουήλ· ἀναστή- mum quisqve suam revertebantur. Saulus ve-
σας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης προέπεμψε. γενόμψος ἔξω ro apud Prophetam cum famulo pernoctavit.
τοῦ πόλεως ἐκέλευε, τὸν μὲν θεράποντα προϊέναι D & cum primum dies illuxit, Samuel excitatum
τοῦ, ἐπιστεῖλαι δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φρά- eum in viam deduxit. Postqvam autem egressi
σαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλ ἀπο- sunt urbem, monuit, ut famulo præcedere jus-
πέμπεται τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ so, ipse paulisper subsisteret. esse enim qvod si- 1. *Reg.* 10.
ἄγγιον, ἔλαιον κατέχει τῆς τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς. ne arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famu-
καταπασάμψος, εἶθ' οὕτως βασιλεύς ἐστι τοῦ θεοῦ lum ablegat, & propheta deprompta lecytho
κεχρικότα σε ἐμοῦ ὅτι παλαιστινοὺς τε καὶ τὸν ἐχθρὸν caput juvenis oleo perfundit, simulqve regem
ἐξελεῖν ἀμύναν. τούτων δὲ ἔστω σοι σημεῖον ὅτε βού- salutat, DEUM ei honorem hunc ratum facere
λοιμι προγνώσκειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, κα- dicens, pro tutela Hebræorum, qvorum injus-
τάλήψη τρεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνοῦσι τῷ rias bello Palæstinis illato ulcisci debeat. hæc
θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον, E ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In
τρεῖς ἄρτους ὀψήκομένους. τὸν δεύτερον ἕξειν. ὁ τρί- hoc itinere offendes tres homines religionis
τος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσῃ. ἀπασάσονται ergo tendentes ad Bethela: qvorum primum
δέ σε ὅτι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρ- videbis ferre tres panes, secundum hædum.
τους δύο. οὐ δὲ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας hos tertius sequetur utrem vini bajulans. hi
καλούμψον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τοῦ σεσῶσθαι tibi comiter salutato dabunt panes duos, &
ὅτι τὰς ὄνους εὐαγγελιουμένους. ἐπὶ τ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν accipies. inde venies ad Rachelis monumen-
εἰς γαβαθὰ, προφήτας σκηνησιάζουσιν ὅπιτεύξῃ. καὶ tum, ubi occurret tibi. qui nunciet inventas
χρόμψος ἐνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gaba-
πᾶσιν ὑπιναστὸν ὁρῶντας σκηνηπέδας τε καὶ θαυμά- F tha, in cœtum prophetarum incides: & cor-
ζειν, λέγοντας πόθεν εἰς ὅτο εὐδαιμονίας ὁ κίσου παῖς reptus divino spiritu, una cum illis prophet a-
περῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν bis, ut qvotqvot hæc viderint, attoniti mira-
θεὸν ὡθι μὴ σὺν τυγχάνοντα. ἀπασασθαί τε τὸν πατέ- culo dicant, unde hæc felicitas Cisi filio? his
ρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετὰ πέμπτον εἰς signis visis certo scito DEUM esse tecum: & sa-
γαλγαλα ἐμοῦ, ἵνα χαρίσηται τούτων θύσω- luta patrem tuum & cognatos. Venies autem
μψος τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ἀπέπεμ- Galgala, me accersente, ut pro his DEO paci-
πετο τὸν νεανίσκον. τῷ σαούλῳ δὲ πάντα κατὰ τὴν προ- ficas hostias immolemus. His prædictis di-
φητείαν σαμουήλου ἀπλώτησεν. ὡς δὲ ἦλθεν εἰς G misit juvenem: & qvicqvid prædictum, est oc-
τὴν οἰκίαν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ ἀδελφιδοῦ, καὶ τὸν ἐκεῖ- currit ei in hoc itinere. Postqvam autem do-
νων τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστεργεν, ἀνερωτῶν- mum rediit, percontante cognato suo Abe-
τος αὐτὸν τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γε- naro, qvem præ cæteris diligebat, qvomodo
γονότων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδὲ succesisset peregrinatio, nihil illum celavit,
ὡς ἀφίκητο τοῦ σαμουήλου τὸν προφήτην, ne hoc qvidem, qvod apud prophetam fuis-
οὐδὲ ὡς ἐκεῖνος αὐτὸν σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφασκε. set, & ex eo cognovisset inventas esse asinas.

de regno tantum tacuit, ne ea res vel credita invidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. qvamvis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, qvod nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto divino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniqvè & invide ferunt. Porro Samuel populum in oppidum Masphatim convocat, & cum freqventes adesse videret, in hanc sententiam alloqvitur. Hæc jussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicavi, primum Ægyptiorum servos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subjugatos. pro qvibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, qvod abrogato mihi qvantum in vobis est imperio, qvasi nesciatis utilissimum esse homini à Deo regi, unum è vestro numero digniorem existimatis, qvi vobis præsit: qvi subditis tanqvam pecudibus pro sua libidine utens, qvidlibet in quemvis licere sibi volet. non enim fieri potest, ut homo erga hominem sic affectus sit, qvemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia qvando plus apud vos potest temerarius animi impetus qvam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Qvo facto Benjamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in urnam conjectis, Metri familiæ sors obvenit, postremo cum viritim sortitio fieret, Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Juvenis vero qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens invitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, ut cum pleriqve vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verum etiam è subditorum conspectu subduceret, ut non absqve negotio posset inveniri. cumqve nusqvam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes qvidnam fieri oporteat, propheta precibus DEUM appellat, ut latebras indicet, desideratumqve juvenem exhibere dignetur. qvod ubi impetratum est, mittit, qvi eum adducant: & postqvam venit, in medio populi juvenem statuit universis conspicuum, ut qvi humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura majestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis DEUS dat regem. contemplamini, qvantum omnibus præminet, qvam sit hoc honore dignus. Cumq; populus acclamasset, Vivat Rex: Propheta conscriptis in libro omnibus, qvæ illis sub regia dominatione erant eventura, recitavit ea populo & rege præsente, & librum in tabernaculum DEI reposuit, ut esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoq; populo, ipse reversus est Ramatha in patriam. Saulū vero in natale oppidum Gabatha redeunte multi boni viri comitabātur, ut novo regi debitū officiū præstantes. Sed plures mali & factū hoc eorū vitio vertebāt,

A περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ πρὸς εὔνουν σφόδρα δοκοῦντα εἶναι ἀσφαλέστερον τῶν ἀφ' αὑτοῦ πραγμάτων ὑπὸ αὐτοῦ πραττόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἐδόξε μηνύειν, λογισμῷ οἶμαι τῷ ἀνθρωπίνῳ φύσιν οἵα τῆς ἀληθείας ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς εὔνους, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ' ἄχρι τῶν ὅρων ἑκὼν θεοῦ λαμπρῶν ἀποσώζει τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑποψίας κακοηθὴς τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βασκανοι. συμπαρακαλεῖ δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς μακρὰν πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ λόγους, ὡς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἐλεύθερον θεοῦ. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σκεύη πολλάκις, καὶ τὰς πολεμίους ἀπολώσαντος, ἀμνημονησίαν τῶν εὐεργεσιῶν. καὶ τὸν μὲν θεὸν ἀποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ παντὸς ἀρίστου πρόσταγμα. θεὸς γὰρ πάντων ἄρχει. αἱροῦνται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις χρῆται βουλήσει καὶ ἐπιθυμίαι καὶ τῶν ἄλλων παθῶν ἐμμελῶς χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. οὕτω δράσειν οὐκ ἔδει. ὁ θεὸς γὰρ κατ' αὐτὸν τὴν αἰτίαν κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, συχνὴν πάντες καὶ φυλάς τε καὶ σκήπτρα, καὶ κλήρους βάλλετε. ποιησάντων δὲ τοῦτο τῶν ἑβραίων, ὁ τῆς Βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωθείσης ἔλαχεν ματρὸς καλουμένη πατρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισαίου βασιλεύειν παῖς σαοὺλος. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ νεανίσκος φθάσας ἐκ τοῦδε αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἶμαι δοκεῖν τῷ ἀρχὴν ἑκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτῳ ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνῃ. ὡς τε τὰ πλείστων οὐδὲ ὑπὸ μικρᾶς ἀπειλούσας τῷ χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι μεθ' ἡδονῆς φανερὸς γενόμενος. ὁ δ' οὐ μόνον οὐδὲν ἐνέφυνε τοιοῦτον ὑπὲρ βασιλείας, καὶ τῶν πρώτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν ἀποδεχθῆναι δεόμενος. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευομένων ἐξέκλεψε, ζητεῖν αὐτὸν καὶ πρὶν δοῦναι πανηγύρεως παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅπη γένοιτο ἀφανὴς ὁ σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύσας τὸν θεὸν, δεῖξαι πάλιν εἰη, καὶ προσαγαγεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν δὲ ὁ θεὸς τὸν τόπον ἐνθα κέκρυπται ὁ σαοὺλος, πέμπτης ἄξοντας αὐτόν. καὶ προσδραμόμενον ἐκ μέσου τῶν πλήθους. ἐξεῖχε δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἕως βασιλικώτατος. λέγει δὲ ὁ προφήτης, δὸν ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς δ' ἐπιφήμισε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω δὲ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, τῆς μετέπειτα χρόνου μαρτύριον ὧν προεῖρηκε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ σαμουήλος, ἀπολύει τὸν πλήθυν. καὶ αὐτὸς εἰς ἁρμαθὰ προσαγόρευται πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. σαοὺλος δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνῆρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τῷ προσηκούσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλύοντες, καὶ οὔτε

καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, ὅτ' ἐν ἀρχῇ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι τὸν σαοὺλ ἐπῆντο. μετὰ δὲ ὕστερον ἀρχὴ τῆς ὅλης πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς ναάσσην πόλεμος τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ κατῳκημένοις τῶν ἰουδαίων ἐπῆγεν, μὴ πολλῷ δὲ μαχίμῳ στρατεύματι ἐλθὼν ἐπ' αὐτούς. ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς ἀλλοίαν ὑπάρχων. ἰσχυρὰν βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοῖς χειρωσάμενος. σοφία δὲ ἐχρήσατο, πρὸς τὸ μηδ' αὖθις ἀποστάντας δυνηθῆναι τὴν ἐπ' αὐτῷ ἀλλοίαν ἀφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τὸ γὰρ ἧς ἔπεσιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμῳ νόμῳ, τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἐξεκόπη. ἐπεὶ δ' ὅπως τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ἐπὶ τὸ θυρεὸν καλυπτομένης, ἄχρηστοι πάντελῶς εἶεν. ὁ μὲν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐπὶ τοὺς γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, ἰαβὴς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις. κελεύων ἢ προδόσιαν σφᾶς αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς δεξιοῖς αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἐξορύξαι. ἢ πολιορκήσειν ἠπείλει, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀναστήσειν. τῶν δ' αἱρέσιν ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, πότερόν ποτε βραχὺ τοῦ σώματος ἀποτεμεῖν θέλουσιν, ἢ πάντες ὅπλων λῆναι. οἱ γὰρ γαλαδηνοὶ καταπολαγέντες, πρὸς οὐδὲ ἕτερον μᾶλλον ἐτόλμησαν εὐθὺς εἰπεῖν, οὔτ' εἰ προδώσουσιν αὐτούς, οὔτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβεύσαιμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, προσκαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμῶσιν. εἰ δ' ἄπρακτα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, προδώσειν αὐτοὺς ἔφασκον ὅπῃ τῷ πάντων ἔπ' ἀνθρώπῳ δοκῇ. ὁ δὲ ναάσσης καταφρονήσας τῶν γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ τῆς ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσι παυτοῖς τὴν ἀνοχήν, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει. πέμψαντες δὲ εὐθὺς κατὰ πόλιν πᾶς ἰσραηλίτης διήγγελλον τὰ πρὸς ναάσσην, καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δ' εἰς δάκρυα καὶ λύπην ἀπὸ τῆς ἀκοῆς τῶν ἀδελφῶν τῶν ἰαβισηνῶν προῆλθον. καὶ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο πράττειν συνεχώρησε τὸ δέος. γνωμῶν δὲ τῶν ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ σαοὺλ βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς ἰαβισηνοὺς φρασάντων, ὁ μὲν λαὸς ταῦτα τοῖς πρώτοις ἔπραττεν. ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ σαοὺλ, ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν παρεγινόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ὅτι τυγχάνοι κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις. καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ περὶ τῶν ἀγγέλων. ἠγέρθη γνώμῃ, ἀποστέλλει μὲν τοὺς ἰαβισηνούς, παρακελεύεται αὐτοῖς ἤδη βοηθοῖς τῇ τρίτῃ τῆς ἡμέρας, πρὶν ἡλίου ἀνασχεῖν, καὶ σκεδάσαι τοὺς πολεμίους, ἵνα μὴ νενικότας ἤδη καὶ φόβου ἀπηλλαγμένους ἐπιπλέας ἤδη. παραμένειν δὲ ἐκέλευσε πινὰς αὐτῶν, ἡγησομένους τῆς ὁδοῦ.

A & ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obseqviis gratiam ejus demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æqvo autoritatem illi paravit. Hic enim diu Iudæis ultra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus urbes eorum subjugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, ut omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam ultro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: ut qvoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis urbem, cui nomen est Iabes, oratores eo misit, qui conditiones offerrent, ut aut deditione facta dextris oculis orbentur, ut alii: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi, utrum mallent, parvam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, ut missis ad consangvineos nunciis postularent auxilium, & si impetratum fuerit, bellum gerant; sin minus, promittebant se deditionem facturos, quacunqve conditione hosti liberet. Naases autem qvi Galadenos contemnebat, non gravatim inducias dedit, permissis undecunqve suppetias implorare. qui evestigio per omnes Israëlitarum urbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed qvocunqve illi venirent tantundem metus qvantum mœroris afferebant, ut nemo se movere auderet. cæterum cum ad regiam qvoqve veniissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud qvam mœrens, Saulus rure domum revertens, & animadversa mœstitia populi, scitatus, satin salvæ res essent, & qvæ nova causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognovit. mox percitus divino afflatu, ire eos jubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, ut exoriens Ammanitas fusos ac fugatos, miseros verò cives periculo exemptos inspiciat. atqve his mandatis, aliqvot ex eis retinuit, qvibus itineris ducibus uti decreverat.

V. 1. Reg. 11.

Κεφάλαιον ς'.
Σαοὺλ στρατεία ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος καὶ νίκη.

CAP. VI.
Sauli victoria contra Ammanitas.

Βαλόμενος ὁ φόβος ζημίας τὸ λαὸν ἐπὶ τὸ πρὸς ἀμμανίτας ἐπιστρέψαι πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς ἑξῆς τέρων, τοσούτων τῶν αὐτοῦ βοῶν τὰ νεῦρα, ὅτῳ ἀφῆκεν ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, qvo celerius convenirent, boum, qvi forte ab opere veniebant, nervos succidit, idem passuros minatus, qvi postridie cum armis ad

1. Reg. 12.

Jordanem non afforent, ſecuturi qvocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt, ut cum omnes ad præfinitum tempus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inveniretur ſeptingenta millia confluxiſſe, absq; tribu Judæ: quæ ſola armavit LXX. millia. Transgreſſus dein Jordanem & decem ſchœnorum ſpatium nocte unâ emenſus, ante ſolis ortum, quo deſtinarat, pervenit: & diviſo trifariam exercitu, undiquaq; hoſtem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longe lateq; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant, qui prius eum contemnerent, tunc mutata in diverſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Jabeſenos ſervaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtavit, & ditato ex præda exercitu, glorioſe domum reverſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiens, placebat ſibi quod talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerant, inſultabat, rogitans ubi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa jactabat, ut ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta contra autorum ejus adverſarios irritatur. Saulus interea ſtudium, qvidem ac benevolentiam eorum collaudabat, ſed jurejurando affirmavit non paſſurum, ut quisquam è conſangvinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniqvum enim eſſe victoriam à Deo datam civili ſangvine polluere: ſed magis decere, ut poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monente opus eſſe alteris comitiis, per qvæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conventus fit apud oppidũ Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta unxit Saulum ſacro oleo, atqve iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt, ut mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo ejus Jeſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cujus mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum judicem conſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus duravit, appellaverunt Judicum. Samuel autem propheta, priusquam comitia diſſolverentur, ſic eſt allocutus populum: Adjuro vos per maximum DEUM, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: ut absqve pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra jus & æqvum fecerim, vel proprii lucri cupiditate, vel in alterius cujusqvam gratiam. Coarguite me, ſi cujus vitulum aut ovem, aut aliud quid tale accepi: cum tamen hujusmodi munuſcula, quæ in qvotidianum victum cedunt, ab ultro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cujus jumento ad meas neceſſitates uſus ſum.

A ἰόρδανον ὡπλισμένοι κ τῷ θεῷ σπουδὴν ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ καὶ συμμάχῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῶν δὲ διὰ λαβείαν τῆς κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. διείσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένας. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. ἀλλαξὰς δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ χοίνικα δέκα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνύσας ἐδόν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. τειχῆ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ἐπιπίπτει παντάχοθεν ἀφυλάκτως τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν ἀμμανιτῶν, καὶ ναασσὴν τὸν βασιλέα. ὅτε λαμπρῶς ἐπῆλθε τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἑβραίους διήγγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμασῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸν καταφρονοῦντες, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ἀγὼ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέφεται. καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ κατορθωμένων, ἔχαιρε μᾶλλον ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς οὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, ποῦ νῦν εἰσὶν ἔτοι καὶ δίκην. καὶ πάνυ ἅπερ φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' ἀπραγίαις ἠρεθισμένος πρὸς τοὺς ἐξετελίζοντας ἐναγεῖς τοὺς τούτων αἰτίους. σαούλου δὲ, τούτων μὲν ἠπάζετο τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν προθυμίαν. ὤμοσε δὲ μή τινα προϊέσθαι τῶν ὁμοφύλων ἀναιρούμενον ἐν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν ὑπὸ θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φόνου καὶ φόνῳ, τῶν ἐκ ταὐτοῦ ἡγοῦντο αὐτούς. πρέπειν δὲ μᾶλλον ἡμέρᾳ ἑορτάζειν. σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δεύτερος δεῖν χειροτονίας σαούλῳ τὴν βασιλείαν ἀποκυρῶσαι, συνῆσαν πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν, καὶ πάλιν ὁρῶντος ἅπαντος τοῦ πλήθους ὁ προφήτης χρίει τὸν σαοῦλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅτι γὰρ μωυσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ, ὃς ἐπὶ γραπτῆς, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατεῖχε. μετὰ ταῦτα δὲ εἰς τὴν πρότερον ἐπανῆλθον πολιτείαν, τοῦ κατὰ πόλεμον ἀρίστου δόξαντι γεγυμνάσθαι, καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ τῶν ἄλλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ διὰ τοῦτο τὸν χρόνον ὅσον τῆς πολιτείας, κριτῶν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ σαμουήλου ποιησαμένου ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπομνύμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν αἰγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαρίζομένους, μήτε ὑποσειλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει τῷ δικαίῳ χωρήσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἴ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσηκάμην ἀ πρὸς τροφὴν ἀνεμέσητον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὲ δεσπόσας χρείαν ἐλύπησα τούτων

τούτων ἔναι καταπτῆν παρόντ⊙ ὑμῶν ⊼ βασιλέως. οἱ δ' ἀνέκραγον μηδὲν τούτων τῷ αὐτῷ γεγονέναι, σεσῆναι δὲ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν ⊼ ἔθνως. σαμουήλ⊙ δὲ ταύτης ἐξ ἁπάντων αὐτῷ τῆς μαρτυρίας γενομένης, ἐπεὶ δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἐν ὑμᾶς ⊠ ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν, φέρε νῦν μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντ⊙, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ⊿ιὰ μνημονεύειν δὲ ὑμᾶς ⊠ σεσῆκεν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ὁ πάππ⊙ ἰακώβ⊙ ⊿ιὰ λιμὸν εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπιτεκνωθεισῶν, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς ⊼ξαιμένων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀναγκης τὸ πλῆθ⊙, μωυσῆν αὐτοῖς ⊂ ἀαρῶνα πέμψας ἀδελφούς. οἱ ἦγαγον ὑμᾶς εἰς τὴνδε τὴν γῆν ἰῶ νῦν ἔχετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες οὐκ ⊼ θεᾶ, ⊠δεδώκατε τῷ θρησκείαν καὶ τῷ ⊿ισέβειαν. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίους γινομένους, ἠλέησε. πρῶτον μὲν ἀσυρίων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχ⊙ ὑπερβαρεῖς ἀπηλλάξατε, ἀμμανιτῶν κρατησαντες ⊠ἔπειτα καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταῖον παλαιστίνων. καὶ ταῦτα οὐ βασιλέως ἡγεμόνος διεπράξασθε, ἀλλ' ἰεφθάου καὶ γεδεών⊙ στρατηγούντων. τίς ἂν ἔσχεν ὑμᾶς ἄνοια, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν, ὑπὸ βασιλέα ⊼ εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀποδείξω ὅτου ἐν αὐτῆς ἐπελέξατο. ἵνα μὲν τοίνυν φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τὸν θεὸν. ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσω ⊼ ὑμῖν τὸν θεὸν παρασκευάσω ⊿ιὰ σημείων ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδέπω πρότερον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα γεγυμνασμένον θέρους ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτησάμενός⊙ τὸν θεὸν παρέξω ⊼τον νῦν ὑμῖν ἐπιγιγνόμενον. καὶ ταῦτα εἰπόντ⊙ ⊠ὡς τὸ πλῆθ⊙ ⊼ σαμουήλου, βροντὰς σημαίνειν τὸ θεῖον καὶ ἀστραπὰς καὶ χαλάζης καταφορὰς, τὴν ⊼ ⊠οφίτου ⊠εἰ πάντων ἀλήθειαν, ὡς τεταμένους αὐτοὺς καὶ ⊠εἰδεῖς γεγενημένους, ἁμαρτάνειν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς ⊼το ⊠οπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν ⊠οφήτην ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ φιλανθρωπον τὸν θεὸν αὐτοῖς ⊿υμῦναι καλῶσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τῷ ἁμαρτίαν, ἵν' ὡς ⊠ὸς οἷς ἐξ ὑβρέως ἄλλοις ⊂ παρανέμησαν ⊠οσεξηρκάσωσιν. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ ⊠ροκαλέσειν τὸν θεὸν συγγνώμην ⊠ὲ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. συνεβούλευε μὲν τοι δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθούς. καὶ μνημονεύειν ἀεὶ ⊼ τῷ παράβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ ⊼ σημείων ⊼ θεᾶ καὶ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, ἃ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μὴ ⊼ βασιλέως δυσαρμονίας ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν, ὄλεθρ⊙ ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλῳ σὺν θεᾷ πλημμ. καὶ ὁ σαμουήλ⊙ μὲν ⊼ταῦτα τοῖς ἑβραίοις ⊠οφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας σὺν ὅπερ τῷ σαούλῳ τὴν βασιλείαν.

in his & similibus si qvem offendi, nunc regę præsente dicite, Acclamatum est uno ore, nihil tale eum fecisse, sed sancte & juste principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me qverelas, at ego habeo nonnihil, quod conqverar, si vera loqvi licet: qvæ tamen injuria magis ad DEUM attinet, qvem certè hoc facto valde offendistis, qvod alium regem poposcistis. oportebat enim vos meminisse, qvod avus vester Jacobus, LXX. solis hominibus vestri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum devenit. Cumq; ibi in multa millia propagata esset ejus progenies, eaqve gravi & contumelioſa servitute ab Ægyptiis premeretur, invocantibus vestris patribus, absqve ullo rege DEUS tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, qvam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subjugatos ab hostibus liberavit, dum ejus ope vicistis primum Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremo Palæstinos. atqve hæc omnia confecistis non regum auspiciis, sed ductu Jephthæ & Gedeonis. Qvæ igitur dementia vos impulit, ut detrectantes imperium DEI, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, qvem ipse elegit. Ut autem manifeste sciatis DEUM vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo evidens signum divinitus. Qvalem enim nunqvam qvisqvam ætatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à DEO, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cum tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, ut attoniti extremaqve timentes faterentur se peccasse, & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarentqve prophetam, ut paterno affectu eos complexus, in gratiam DEI placati reponeret, & qvemadmodum aliorum antea, hujus qvoqve peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis DEUM, & exoraturum: simulqve consilium dedit, ut probi ac justi esse perpetuo studerent, nec unqvam oblivisc erentur, in qvantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum DEI legumqve per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quod si hæc negligerent, prædixit gravem ultionem tam ipsis qvam regi non defore, atqve ita denuo confirmato in regno Saulo, conventum missum fecit.

Κεφάλαιον ζ.
Οἱ παλαιστῖνοι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους οἱ παλαιστῖνοι ἡττῶνται.

Οὗτος δ' ἐπιλεξας ⊼ ⊠λήθους ὡς ⊠εὶ τρισχιλίους, τοὺς μὲν δισχιλίους δοὺς ὡς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ, λαβὼν αὐτὸς διέτριβεν ⊼ πόλει βεθήλῳ, ἰωνάθῃ δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοιπους. δοὺς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν,

CAP. VII.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, conscriptisq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cum qvibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliqvos Jonathæ filii satellites esse jussit, VI. 1. Reg. 13.

qvem misit in Gabam. ille verò expugnavit castrum qvoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qvi enim Gabam tenebant, perdomitis Judæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiverunt, & omni prorsus ferri usu eis interdixerunt. qvamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Ut verò audiverunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Judæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, ut qui salvam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse, ut timeri debeant. sed ubi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò ultra Jordanem fugiunt, qvæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit prophetam, ut de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, ut immolatis sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectavit qvidem, quantum propheta jusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cumqve nunciatum esset prophetam adventare, honoris causa obviam ei prodiit. Ille male factum dixit, quod neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia qvæ DEI voluntate facienda erant, pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cum milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultius, inqvit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cujus ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reversus. Saulus autem cum sexcentis tantum militibus & Jonatha filio venit in urbem Gabaonem. horum major pars non erat armis instructa, quod ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diviso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem.

εἰς γάβας ἔπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκήσει φρούριον τῶν παλαιστινῶν ὀ πόρρω γεβάλλων. οἱ γὰρ τῆς γάβας παλαιστινοὶ καταστρεφόμενοι τοὺς ἰουδαίους, πάντα ὅπλα αὐτοῖς ἀφηροῦντο, καὶ τοὺς ἐχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδηροφορεῖν μηδενὶ παντάπασιν ἀπηγόρευον σιδήρου. καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀπορρησιν οἱ γεωργοὶ ἐπόθουν δεήσει αὐτοῖς ὁτουοῦν σκεύους τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μαχαίρᾳ ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐπρασσον. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς ἀναίρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὴν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις, ἵππων δ' ἑξακισχιλίαν ἐπήγοντο. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. ὅτι σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὑπὲρ τὴν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινούς. τὴν δυνάμιν σκιαυλίζων αὐτῶν καὶ διασύρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον ὀδ' ὡς τε φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταγνόντες ὃ τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν οἱ μὲν σαοὺλου, κατεπλάγησαν. καὶ οἱ μὲν, εἰς τὰ αὐτόλαια τῶν ἰουδαίων ἔκρυψαν αὐτούς. οἱ πλείους δὲ, εἰς τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὴ δὲ ἦν γάδου καὶ ῥουβήλου. πέμψας ὁ σαοὺλος πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν σωδιάσκευόμενον πρὸς τὸ πόλεμον τὸ πραγμάτων. ὁ δὲ, πρὶν ἐλθεῖν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτὸν, καὶ προδιασκεύαζειν θύματα. μετὰ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἐπειθ' ἅτοις συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ πρίν μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπέμενε διατηρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς εἶδα βραδύνοντα μὲν τὸν προφήτην, αὐτὸν δ' ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δ' τὸν σαμούηλον ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὁδ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι φράσαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φήσαντα τὴν παρουσίαν, ἰδίᾳ βλάπτειν γινόμενον δ' τοὺς ὅρκους καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ δ' πλήθους προλαβεῖν, κακῶς ἱεραρχήσειε καὶ προφήτης γινόμενος. ἀπολογουμένου δ' σαούλου, καὶ προϊεμένου μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὤρισε λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν διὰ φόβον στρατοπεδίας τῶν ἐχθρῶν ἐν μαχμᾶ καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ὑπεχθῆναι πρὸς τὴν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύ φησιν εἰ ὀρθῶς ἦθα καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μηδ' ὧν ὑπέστειλα μοι πρὸς τῶν παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ἰσχύτερος ἡ συμφέρετοῖς πράγμασι γενόμενος, σοί τ' αὐτῷ πλεῖσον ἂν βασιλεῦσαι χρόνον ἐξεγένετο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. καὶ σαμούηλος μὲν ἀνεχώρησε πρὸς ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαβαὼν πόλιν ἐλθὼν ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτοῦ μόνον ἦκε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τῆς χώρας ἀπανιζούσης σιδήρου καὶ τῶν ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἐχρῆν γὰρ εἶναι οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα ἐῶσι, καθάπερ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν διεδηλώκαμεν. διελόντες δὲ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κατὰ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τε σαούλου & βασιλέως αὐτῶν, καὶ τοῦ παιδὸς ἰωνάθου, ἀμηχανά τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων δὲ μόνων ἦσαν, οὐ δυναμένων κα-

λε-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ πᾶς αὐτοῦ, καὶ ὁ δε-
χιερεὺς Ἀχίας ἀπόγονος ὢν Ἠλὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὃς ἐπὶ Βρε-
τῇ Ψηλῇ, καὶ τὴν γλῶ λεηλατουμένην ὁρῶντες, ἐν
ἀγωνίᾳ δεινῇ καθεστήκεσαν. σωτὴρ γενόμενος ὁ σαοὺλου
παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα παρελθόντε αὐτὸ εἰς τὴν
τῶν πολεμίων παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ παρακελεύ-
εσθαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. ὃ δὲ ὁπλοφόρου πρό-
θυμως ἐπεσθαι φήσαντος ὅπου ποτ' ἂν ἡγῆται, κἂν
ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὴν τῶ νεανίσκου συνεργί-
αν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τὰς πολε-
μίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὃπὶ
κρημνῶ τινι ἄκρας εἰς λεπτὸν ἀπηκονημένους μή-
κους, πέτρας ἐν κύκλῳ περιεφανούσης, ὥσπερ προβόλοις τοῖς ἐπιχειροῦσιν ἀπομαχόμενον. ἐνῆν συμβαίνειν
ἠμελημένως τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει περι-
είναι τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν
ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας τὰς ἀναβάσεις μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολήν,
ἰωνάθης παρεθάρρυνε τὸν ὁπλοφόρον. ὁ δὲ προσβάλωμεν
τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβάσεις κελεύσωσιν
ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες
ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρα-
τοπέδῳ τῶν πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέ-
ρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὑπ
τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προϊέναι τοὺς ἑβραί-
ους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτ' ἔ-
φασαν ἔλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς πιμωρησώμεθα,
τὴν μιμήσεων ἀξίως. ἀπασαμένου δὲ τὴν φωνὴν
ὁ σαοὺλ πᾶς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, ὡς ἀνα-
πηδήσας ἀνεχώρησεν ἐξ οὗ περ ἄφθησαν τὸ πρὶν τοῖς
πολεμίοις. ὡς δὲ μεταξὺ ἦν ὅπη τὴν πέτραν
ἦκεν, ἔρημον εἶναι τῶν φυλαττόντων. διὰ τὴν ὀχυρό-
τητα κακεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς παλαιστρικῆς,
διέβησαν τὴν τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅπη τοὺς
πολεμίους. ὑπεπόντων δ' αὐτοῖς κειμαμένοις, ἀπο-
κτείνουσι μὲν ἐλάττους. ταραχῆς δ' καὶ συγχύσεως αὐ-
τοὺς ἐχούσης. ὡς τινὰς μὲν φυγεῖν τὰς παντοδαπὰς ἀπ-
ορρίψαντας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ
τὸ σκοτεινῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλ-
λήλους, καὶ δὴ ἐκάζον ἀναβάσεως πρὸς αὐτοὺς τῶν ἑ-
βραίων ἀλλ' τοὺς δύο μόνους, εἰς μάχην ἐτράποντο. οἱ
μὲν αὐτῶν ἀπεθνήσκον κτεινόμενοι. τινὲς δὲ φεύγοντες
καὶ τὰ πετρῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τῶν δὲ τοῦ
σαοὺλ κατασκόπων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν
παλαιστινῶν φρασάντων τῷ βασιλεῖ, σαοὺλ ὁ πρώτα,
μήτις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τ' ἰὸν
καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀφεῖναι, κελεύει τὸν ἀρ-
χιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύ-
ειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἐσεσθαι καὶ
κράτος καὶ τῶν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχεται τοῖς
παλαιστίνοις, ἐν πεταρμαγμένοις προσβάλλει, καὶ φονεύουσιν
ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς πτῶσιν
ὑποπεσόντες καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμφυγόντες, ἀκού-
σαντες ἐπὶ νίκῃ σαοὺλ. ὠθούμενοι δὲ ὡς μυρίων ἤδη
τῶν ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους καὶ πᾶσαν ἐσκορ-
πισμένους τὴν χώραν. ἔστε δὲ ὑπὸ τῆς ὅπη τῇ νίκῃ
χαρᾶς οὕτω θυμούμενος, συμβαίνει δὴ μὴ κρατεῖν
τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, ἐὰν ὑπὸ
ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προσκόπτει, καὶ πολλὰ ἂν ἔ-
σχον κακὰ μέμψεως ἔργον. βουλόμενος δὲ αὐτῷ τε τιμω-
ρῆσαι καὶ δίκην ὑπολαβεῖν ὧν τῶν παλαιστινῶν

A Occupaverant enim collem quendam cum pontifice Achia, qui fuit unus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, graviter angebantur, qvod in se nihil esset præsidii. Filius vero Saulis cum armigero suo conspirat, ut clam ingressi castra hostium tumultum aliqvem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in qvemvis eventum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaqve cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentius custodiebantur, quia propter naturam loci non solum ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eo accessêrunt, Jonathas confortabat armigerum ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, jusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos vocaverint, revertamur. Cumqve propius ad hostilia castra accederent apparente jam die, Palæstini ubi hoc viderunt, inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Jonathæ cum armigero inclamabant, Venite, huc daturi pœnas audaciæ. Qvam vocem Sauli filius cupide arripiens, ut indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco, in quo conspecti fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata evaserunt ad hostem. aggressiq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleverunt, ut abjectis armis in fugam se darent. plerique vero non noscitantes inter se, quod ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se invicem invadebant: & cum non putarent duos tantum Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut ut fit in turba tumultuante, alii ab aliis protrudebantur. Cumq; renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogavit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, jubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Qvo respondente victoriam DEUM & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, jam ante ipsos inter se depugnantes. qvo audito, qui ante in spelunças & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. jamqve ad decem millia creverant, hostemq; tota ea regione palantem infectabantur. ibi Rex sive nimio gaudio parum sui compos, quod difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, sive per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

1.Reg.14. VII.

diris devovit eum, quicunqve intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulo post cum delati essent ad quandam sylvam Ephræmiticæ tribus refertam apibus, filius Sauli, qui non exaudiverat patris imprecationes, easqve consensu populi ratas habitas, favum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus qvod pater additis execrationibus interdixisset, ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negavit tamen recte id à patre factum. majore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recuavissent, & longe plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaqve cæsis Palæstinorum multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibusqve nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in DEUM peccare, & carnes etiam tum cruentas coqvere ac edere. Tum Saulus jubet saxum grande in medium provolvi: edicitqve ut super illud pecudes jugulent, néve carnes cum sangvine comedant. quia factum hoc DEO displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma DEO incendit: idqve altare omnium primum à Saulo extructum est, cumqve eadem nocte, priusquam vires & animos resumerent hostium reliqvias vellet conficere, & miles haud gravatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice jubet eum divinam super hoc voluntatem qværere, an sibi reliqvum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante DEUM responsum velle reddere: Non temere est, inquit Rex, hoc DEI silentium, qui antehac ultro solebat, quod facto esset opus, consulere: sed oportet aliqvod latens in nobis peccatum esse, qvo offensus tacet. Sed juro per eum ipsum, quod etiam si filius meus Jonathas peccatum id commisisset, ut DEUM placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus qvam si de qvovis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine, ut hoc faciat, universos confestim in unum locum statuit: & ipse cum filio seorsum stans, sorte deprehensurus, qvis in culpa sit. cumq; sors Jonatham indicaret, interrogat qvid fecisset, & cujus peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidem pater, nihil aliud scio, nisi qvod heri, dum hostem persequor, edicti tui nescius de favo degustavi. Saulus vero jurat se eum occisurum pluris qvam genus aut naturam aut affectus, jusjurandum faciens. Ille ne præsenti qvidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, qvæ te religione solvat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἑῳακόμενος δ' φονεύει τὰς ἐχθρὰς φαγοί, καὶ μὴ μέχρις ἂ νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς ἀναιρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτὰς παύσῃ τῶν πολεμίων, ἔτ' ἐπύραται ἦ. ἂ δὲ σαούλου ἔτι φήσαντος, ἐπεὶ καπὶ τινα δρυμῶνα ἐγένοντο βαθεῖ καὶ μελισσῶν γέμοντα, τῆς δ' φραίμου κληρωχίας, ὁ δ' σαοὺλ πῶς, οὐκ ἐπακηκοὼς τῆς δ' πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ δ' πληθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ κηρίον δ' μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ δ' γνοὺς, ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα πρὸ ἡλίου δυσμῶν, ἐαθίων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη δ' οὐκ ὀρθῶς ἔτο κωλύσαι τὸν πατέρα, μὴ μείζονος γὰρ ἰσχύος ἂν καὶ προθυμίας διώκειν, εἰ τροφῆς μετελάμβανον πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τ' ἐχθρῶν & φονεῦσαι πολλούς. ὧν κατακόψαντες μυριάδας τ' παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ἐπὶ Δαφραγὶν & γραπτέδου τ' παλαιστινῶν τρέπουσι. καὶ λείαν πολλὴν & βοσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατηθίουν. ἀπαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τ' γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλύναι, καὶ τὰς σάρκας πιεῖν καθαρὰς ἐαθίειν. & ὁ σαοὺλ κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσει φυλάττειν ἐᾶν αὐτὸν τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα. & τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δαίνυσθαι. ἔτο γὰρ οὐκ εἶναι τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ἔτο δὲ πάντων κ' τῶν προθυμίαν ποιησάντων, ἵδρυσιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλ καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐᾶν αὐτῷ τῷ θεῷ. ἔτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄγαν δ' εὐθὺς ὅπως τῶν παρεμβολῶν τ' πολεμίων ὅπως τ' Δαφραγὶν & τ' ἐν αὐτῇ βαλέσθαι πρὶν ἡμέρας, καὶ τ' γραπτῶν οὐκ ὀκνοούντων ἑπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἃ πράττει προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀχίτωβον τ' ἱερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ὅπως τὸ γραπτέδου τ' ἐχθρῶν Δαφθεῖραι τοὺς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. εἰπόντος δὲ & ἱερέως, μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν θεόν. ἀλλ' ἃ δίκαια αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλ πυνθανόμενος ἡμῖν φωνὴν & δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς πρότερον αὐτοῖς προεμήνυσε πάντα, καὶ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἐφθάνε λέγων. ἀλλ' ἐστί τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴσιον τ' σωτῆρος. & ὀμνυμί γε ἔτον αὐτὸν ἢ μὴν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα ἔτο ἐργασάμενος, ἀποκτεῖναι αὐτὸν, & τὸν θεὸν ἔτως ἱλάσασθαι, ὡς ἂν εἰ καὶ παρ' ἀλλοτρίᾳ καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τῶν ὑπὲρ αὐτὸ δίκην ἀπελαμβανον. & δὲ πληθὺς ἔτο ποιεῖν ὑπισχνουμένου, συναγεῖραι πάντας ἵδρυσιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστη δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρου τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶναι ἰωνάθης. ἐπερωτῶμενος δὲ ὑπὸ & πατρὸς τί πεπλημμέληκε. & τί φησὶ τὸν ὄρθρον οὐκ ὀρθῶς ἐδὲ ὁσίως αὐτῷ Δαφεξαμένῳ συνέγνωκε, πατὴρ εἶπεν, ἄλλο μὲν ἐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγγέλου τινὸς ἀρὰν αὐτὸ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαοὺλ δ' ἀποκτεῖναι αὐτὸν ὤμνυσι καὶ τῆς γνώσεως καὶ τῆς φύσεως καὶ τ' φίλτρων πρεσπεμήσας τὸν ἄρχον. ὁ δ' ἀπαθὴς πεῖσαι τινὰ τῶν ἀπειλῶν & θανάτου. θαρσήσαντος δὲ εὐθὺς καὶ μεγαλοφρόνως, ἐδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μου πατερ. ἡδὺς & δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὲρ τε εὐσεβείας νομίζω, & ὅτι νίκη λαμπρᾷ. μέγιστον γὰρ θαμυθιον τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους παλαιστινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

ἐπὶ τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν. ὥμοσέ A
πω μὴ θείσῃ δίκῃ τὸν αὐτὸν τῆς νίκης, ἰωνάθην ἀποθανόντα. καὶ τὸν μὲν οὕτως ἐξαρπάζουσι τῆς τοῦ πατρὸς ὀργῆς. αὐτοὶ δὲ ἀνχὰς ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τ' αὐτὸν ἀπολύσαι τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει δὲ εὐτυχῶς καὶ τὰ πλησίχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειροῖ τε ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαισταίους, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς σωβᾶς. ἦσαν δὲ B
παῖδες αὐτῷ τρεῖς μὲν ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχος. θυγατέρες δὲ, μερὸβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα ἀβεναρον. νὴρ δὲ σκεῦν ἐκαλεῖτο. νὴρ δὲ καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δὲ ἀβελίου. ἐῶ δὲ καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαούλου, καὶ ἱππέων. οἷς δ' ἂν πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τὰς θυρίδας εἰς εὐπραγίας καὶ μέγεθος εὐθυμονίας προήγαγετο, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτας. τῶν δὲ νέων τὰς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο. C

Hac juvenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, jurantq́; non laturos ſe ut occidatur Jonathas autor tam luculentæ victoriæ. atq́; ita juvenem irato patri eripiunt, & vota DEO faciunt, ut ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum revertitur, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnavit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinosq́; & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſpere. Habuit autem liberos mares tres, Jonatham, Jeſum Melchiſum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus vero & CisSauli pater germani fuêre Abeliæ filii. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq́; hoſte congreſſus ſemper victor revertebatur, ita ut Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, ut omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex juventutis vero numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenq́; in ſuum deligebat ſatellitum.

Κεφάλαιον ή.
Σαοὺλ πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

CAP. VIII.
Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμουὴλ δὲ προσελθόμενος πρὸς τὸν σαοὺλ, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ δὲ θεοῦ ὁ- D
πως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προκρίνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ διὰ τοῦτο πείθεσθαι καὶ καθήκειν αὐτῷ φύεσθαι, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τοῦ δὲ θεοῦ καὶ τὴν κατ' ἐκεῖνα καὶ τὰ ὅλων πραγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν θεόν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τὴν νῦν ὑπερέχουσιν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, κελεύειν πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κατα- E
σφάξαι, μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μή τε ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δὲ ἀναθῆναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαληκίου ὄνομα τῆς μωυσέως καταχθονιωθῆσαι ἐντολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ δὲ ποιήσειν σαοὺλ τὰ προστασσόμενα· τὸ δὲ πειθαρχεῖν τῷ πρὸς τὸν θεὸν, οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὸν πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατὸν λογίζο- F
μενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἑτοιμότητι, καὶ τῷ ταχεῖ ἀναβολῆς ἀπροσδόκητος ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζεται πᾶσαν τὴν δύναμιν, καὶ οὕτω ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, εὑρίσκει τῶν ἰσραηλιτῶν ἔξω τῆς ἰούδα φυλῆς, πρὸς τετρακοσίας μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτὸν ἔστι στρατιῶται τριάκοντα μυριάδες. σαοὺλ δὲ ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὑπὲρ τὸν χειμάρρουν τίθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ G
καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν καὶ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, τρέπεται τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, τῆς πόλεσι, τῶν ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, ut eum commonefaceret electione Dei cæteris eum in regno prælatũ, atqve ideo par eſſe, ut ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mandata Domini. Qvoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt injuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionem proficiſcuntur, oportet juſto bello in eos vindicare, & devictos internecione delere, ſævireqve in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro injuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne jumentis quidem aliisq; pecudibus parcere, aut inde qvicqvam prædæ nomine uſurpare, ſed omnia, DEO ſacra eſſe, ut juxta Moyſis præceptum, Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantum, ſed etiam quam celerrime mandata exſequeretur, confeſtim omnes undiqve copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſqve tribu Juda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, ut non ſolum marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improviſo etiam per vias circumventos opprimeret. Poſtremo magno prælio in fugam verſos non prius perſequi deſtitit, qvam ad unum omnes ferro tolleret. Qvod opus poſteaquam ita ut divinitus prædictũ fuerat, ſucceſſit, oppidatim bellũ circumferre cœpit:

VIII. 1. *Reg.* 15.

qvorum aliqvot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, siti aliisqve modis cum expugnasset, usqve ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primum quod in hostem sæviret, deinde qvod jussu DEI, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cujus magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, servare eum decrevit, idqve non ex DEI sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi usurpans. DEUS enim ita Amalecitas oderat, ut ne infantibus qvidem parceret, qvos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem servavit, pluris ejus formam qvam DEI mandata faciens. Hoc ejus peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim jumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra DEI mandatum abactis, pecunias etiam cæterasqve opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaqve devictis omnibus à Pelusio, qvæ urbs est in Ægypti finibus, usqve ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastavit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, ut secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliqvid perveniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem, qvæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqve ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis, qvæ propheta juxta DEI voluntatem de bello gerendo mandaverat, sed omnia fuissent ad ungvem observata, lætus victoria domum revertitur. DEUS autem offensus est, qvod regi erat parcitum, & qvod populus pecudes in prædam verterat, cum ipse neutrum permisisset. Iniqvum erat, cujus ope victoria contigisset, ejus mandata contemni, etiam si is mortalis aliqvis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet jussa sua exequi, sed malit, quicqvid ipsi visum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus DEUM Saulo conciliare conabatur. At ille qvantumlibet à propheta rogatus, veniam regi non annuit, quod non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quam ex nimia eorum, in quos peccatur, indulgentia: qvi dum lenitatis gloriam aucupãtur, imprudentes majorem delinqvendi ansam offerunt. Postqvam igitur DEUS preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur, hunc quam primum rex vidit, accurrens salutavit, dicens se gratias agere DEO pro victoria: omniaqve juxta voluntatem ejus esse peracta. Tum Samuel:

Ἐπὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δὲ ὀρύγμασιν. τοὺς δὲ νόμους καὶ τείχεσιν ἐξωθεῖν ἀντωκοδομημένους, τὰς δὲ λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δὲ ἄλλοις τρόποις σκληρευόμενος, καὶ λαβὼν αὐτῶν κράτος ἐπὶ σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν, οὐδὲν ὠμὸν οὐδὲ ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἡγησάμενος φύσεως ἡγεμόνος, πρῶτον μὲν πολεμίους ταῦτα δρᾶν, ἔπειτα προστάγματι θεοῦ ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τὸν ἐχθρὸν ἄγαγον αἰχμάλωτον. οὗ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ ὅτῳ πιθῶν τῇ βουλήσει τοῦ θεοῦ, παθεῖν δὲ νικώμενος ἰδίᾳ, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως περὶ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτεῖν. ἐπεὶ γὰρ ὁ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεύσας πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γενέσθαι πέφυκε. σαοῦλος δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν εἰς ἐσχάτας κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ δὲ πολεμίου κάλλος ἐπιποθοῦντος ποιησάμενος. συνεξήμαρτε δὴ, οὕτω καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ἀλλὰ ἅλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησεν. εἰ δέτι μὴ ἀπουδῆς ἄξιον ἡγοῦ ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σαοῦλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθηκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε πλὴν τῶν πολεμίων, ὧν ἔλιπον τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔστι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι κατοικοῦντες. πρὸ δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας φαγαήλου δὲ μωυσέως πενθεροῦ, σῴζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοῦλος μὲν ὡς μηδενὸς ὠφελησούσης ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἀνοίσειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὑπὸ πίστιν ἐκείνοις ἀκεραίως πεφυλαγμένους, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, εἵκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε χαίρων ὑπὸ τοῖς καταρθωθεῖσιν. ὁ δὲ θεὸς, ἀχθεσθεὶς τῇ τε τοῦ βασιλέως τῶν ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ δι' πλῆθος, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ ὑπεργενέσθαι τῶν ἐχθρῶν, σκεδάσαι τῷ ἰσχυῷ διδόντα αὐτοῖς. καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ ὠφελεῖσθαι, μηδὲ ὡς ἀνθρώπων βασιλέα. μεταμέλειν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τῷ χειροτονήσαι βασιλέα τὸν σαοῦλον. μηδὲν οὖν αὐτὸς κελεύοι πρᾶττοντα, τῇ δὴ οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὠφελεῖν ἠρᾶτο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοῦλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν σαοῦλον αὐτῷ μόνῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ εἶναι δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παρασιτήσειν. ἐπεὶ γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς φύσεως μᾶλλον, ἢ δι' κατεμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ἠρωμένους γὰρ δόξαν ἐπισχεῖν καὶ χρηστότητα, λωφᾶναι αὐτοὺς ταῦτα γινώσκοντας. ὡς οὖν ἀπῆγεν ἐθεὸς τῇ δι' προφήτᾳ δεῆσαι καὶ δηλαδὴ ἕως μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα ὠφελήνεται πρὸς σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσῄει, καὶ κατασπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὔχαριστῶ, δέσποι τῷ νίκην. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. σαμοῦηλος δὲ πρὸς δ' ὑπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω βρεμμάτων φησὶ, καὶ βοῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ, τὸν λαὸν φείσασθαι εἰς θυσίας ἀπεκρίνατο τετηρηκέναι. τὸ μὲν τοι γε τῶν ἁμαλη-
κιτῶν γένος ἅπαν ἐξαφανίζε κατὰ τὴν ἐντολήν. καὶ φείλειπεν ἄλλον μηδένα, φεὶς δὲ αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαι μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. φεὶ δέ τι δεῖ πλέον βουλεύεσθαι φεὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ φεοφήτης, οὐ χὶ θυσίαις ἔλεγε ἥδεσθαι τὸν θεὸν, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. ἔστι δὲ εἰπεῖν, οἱ τῇ βουλῇ καὶ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ καθεσταλουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο πεπραχθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν ποιήσωσιν ἅπερ κεκελεύκοτο. καταφρονεῖσθαι γὰρ ἔχ ὅταν αὐτοῦ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῶν δοκῇ. παρὰ δὲ τὰ ἔχ ὑποδεδομένων ἐσθ' ἁλῶναι καὶ μέντοι τοῦ θεοῦ κεχαρισμένου θρησκεύοντα θρησκείαν, ἔστ' ἂν πολλὰ καὶ πιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, ἔστ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων φεοσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' οὐμένοις, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσεβείαν ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἐν καὶ μόνον ἔσθ' ὅτι περ ἂν φθέγξηται κελεύσῃ ὁ θεὸς διὰ μνήμης ἔχουσι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ἀφεστάναι πειθομένοις ἀπιέναι. καὶ ἔτε θυσίαν ἀπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ ἀφαθύοντων ἢ καὶ λιτὰ, πενίας ἕνεκα τοῦ τιμᾶν ἢ ἀφαιτῶν πλουσιωτάτων δεξιᾶσθαι οὐ πάνυ ἐᾷ σαυτὸν δὲ ὀργῆς ὄντα τοῦ θεοῦ. καταφρονήσας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν φεοσβλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀποτελεῖσθαι γινομένου, πολὺ εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ἐλεθρου τὸ θύεσθαι ταῦτα τοῦ θεοῦ. φεοσδόκα τοίνυν τοῦ βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενον καὶ τοῦ ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὑβριμένου δ' ἀφαχόντος. σοὶ δὲ ταύτῃ ἠμέλησας. κἀκεῖνο ὁμολόγησε καὶ τοῦ ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. ἀφαβεῖσθαι γὰρ τὰς ἐντολὰς δ' φεοφήτου. κἀμοὶ μέν γε δέον καὶ τ' λοιπὸν τ' σταπιστῶν φόβον μὴ κωλυσαι ἁμαρτάζοντας αὐτοὺς τοῦ λείαν μηδ' ὅπιχεῖν. ἀλλὰ συγγένωσκε, καὶ πᾶν ἴσθι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸπον ἁμαρτῶν. παρεκάλει δ' τ' φεοφήτην ἐπιστρέψαι σε θυσίας χαρισηρίους ὑπιτελέσαι τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ, ἃ μὲν ἐώρα τ' θεὸν ἁμαλλαττόμενον, ἀπῆλθε φεὸς αὐτόν.

A Qvî fit igitur qvod voces jumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populum hæc ad sacrificia reservasse, sed gentem Amalecitarum internecione juxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captivum adducere eorum regem, de qvo ex prophetæ consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari DEUM, sed viris bonis ac justis. hos autem esse qui voluntati & mandatis ejus obseqvuntur, nihilqve à se recte fieri putant, nisi qvod juxta ejus præcepta fiat. Contemptum enim ejus consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, unicumqve hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his DEUM nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentove fabricata vel postulare vel admittere: sed aversari hæc ut malitiæ magis qvam pietatis argumenta. Contra qvi id solum meminerunt qvod ab ipso jussum est, & mori mallent qvam inde discedere, his delectari, ac ne victimas qvidem ab his reqvirere, quod si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, qvam à qvocunqve alio vel ditissimo. Tu igitur, inqvit, scito te in iram DEI incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata ejus. Nam qvibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi forte idem esse putas, perire, & immolari DEO? Qvapropter expectabis amissionem regni & hujus potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mandata ejus neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & male fecisse, qvod verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quod non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cavebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabatqve, ut maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille vero qui prævidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B C D E

Κεφάλαιον θ'.
Οτι σαμύηλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαβίδην ὄνομα.

Σαυλος ἡ, κατασχεῖν βυλόμενος τ' σαμύηλον, ἐλλαμβάνει τ' διπλοΐδος, ϛ διασχίς τ' ἐλκῆς ἁφ' τοῦ μεθ' ὁρμῆς ἀπεῖναι τ' σαμύηλον γνωμένης, διαχίζεται τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ φεοφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ ἁφαιρεθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν ϛ δίκαιον. ἐμμένειν γὰρ τ' θεὸν τοῖς φεὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς δ' μεταβάλλεσθαι καὶ τρέφειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνα πάθη ὄντος δ' χὶ θεῖα ἰσχύος. ὁ δὲ σαυλος, ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγε, ἀγνοήσαι δ' ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι. τιμῆσαί γε μέντοι αὐτὸν παρεκάλει δὲ πλήθους ἐρώντος σωὶ αὐτῷ σεβομένου τὸν θεὸν φοσκυνῆσαι. δίδωσι δ' ἔστο σαμύηλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν φοσκυνεῖ τοῦ θεοῦ. ἄγεται δ' καὶ ὁ τ' ἁμαλληκιτῶν βασιλεὺς ἄγαγος φεὸς αὐτόν. κ' πυθανομένου πῶς ἔφη πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν ὡς σὺ πολλαῖς μητράσι δόρασιν ὀπὶ τέκνοις ὠδύρεσθ' κ' πένθος ἄγαν ἐποίησας, ἔτως ὀδυνήσῃς ὀπὶ σαυτῷ ἁφαρέντι τοῦ μητέρα. καὶ κελεύει φεσβεῆμα αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

CAP. IX.
Samuel ad Davidem regiam potestatem transfert.

TUm Saulus retinere eum volens injecit manum in pallium: & qvia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento. cumq; propheta dixisset, sic scindendũ ejus regnum, & perventurum ad virum justum & bonum. Deum enim in proposito manere, neqve similem esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi merito infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabatq; saltem hoc honoris sibi haberet, ut DEUM simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & una cum illo adoratum ivit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. qui cum, ô mortem amaram, exclamasset, audivit à propheta: Qvemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æqvum est, ut ipse matri tuæ mœstitiam afferas: jussitq; eum ibid. in Galgalis

F G

interfici: ipse vero reversus est Ramatham. Rex vero tum demum sentiens, in qvæ mala offenso DEO perveniſſet, ad Gaba regiam proficiſcitur, qvod nomen collem significat: nec post illam diem unqvam in prophetæ conſpectum venit. Samueli vero vicem ejus moleste ferenti, DEUS hanc curam mittere jussit, & assumpto sacro oleo Bethlema proficiſci ad Jeſſæum Obedæ filium, & ex ejus filiis eum ungere, qvem ipse indicasset sibi regno dignum videri. Cumq; propheta diceret vereri se, ne si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, jussus hac de re securus esse, ad dictum oppidum pervenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, qværentibusq; adventus causam, sacrificatum se veniſſe dixit. Peracto sacro Jeſſæum ad epulas una cum filiis convocat: viſoqve natu maximo eximia statura ac forma juvene, conjiciebat inde hunc esse regnaturum. Sed hac parte non est assequtus DEI providentiam. Percontanti enim, an hunc juvenem ungere deberet, qvem ipse admiratus dignum regno ducebat, respondsum est, non eadem spectare Deum qvæ homines. Tu, inqvit, visa juvenis pulchritudine, jam satis dignum principatu existimas: apud me vero non eximiæ corporis formæ præmium est regnum, sed animi virtuti, & eum reqviro, qvi hac sit perfecte excultus, pietateqve ac justitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta jubet Jeſſæum filios omnes ostendere: moxqve & alii qvinqve adfuerunt. horum nomina juxta ætatis ordinem sunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Asamus. His qvoqve visis, qvi nihilo deteriores forma erant, propheta rogat DEUM, quisnam ex his eligendus esset, & audito qvod nullus, scisciatur ex Jeſſæo, num qvos præterea liberos habeat. Qvo respondente esse etiam unum nomine Davidem, qvi curam gerat gregum, propheta jubet, ut confestim vocetur: non enim licitum esse absqve illo sacrum epulum celebrari. qui postqvam accitus à patre venit, adolescens colore flavus, & martium qviddam tuens, alioqvi liberali specie, tum propheta ad patrem versus submissa voce, Hic est, inquit, qvem regnare DEO visum est, & cum dicto accumbit, & proximum sibi adolescentem collocat, ac deinceps patrem cum reliqvis filiis. Depromit deinde sacrum oleum, qvo delibutum Davidem in aurem admonet, DEUM ita velle, ut regnum in populum obtineat: præcipitqve, ut justitiam colat, & operam det, ne unqvam à mandatis DEI discedat: Hoc enim pacto & regnum ejus fore diuturnum, & familiam universam illustre nomen consequuturam: Palæstinos quoque ab illo subigendos, & cum qvibuscunqve gentibus congressus fuerit, semper victorem rediturum, insignemqve inde gloriam tam sibi paraturum, qvam posteris relicturum. Post mandata Samuel domum proficiſcitur, simulq; numen deserto Saulo ad Davidem commigrat.

1. Reg. 16.

ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος τὴν προσθήκην κακῶν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει δὲ βουνὸν ἐρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ προφήτῃ. σαμουὴλος δὲ λυπούμενος ἐπὶ αὐτῷ, παύσασθαι μὲν τὸ φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβὼν δὲ τὸ ἄγιον ἔλαιον, εἰς βηθλεμεὶ ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠδήδε. ἔχειν τῶν υἱῶν αὐτὸν ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα χρηστόμενον. ὁ δέ, δύλαβεῖσθαι φήσας μὴ ἔτι μαθὼν σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτόν, ἢ φανερῶς, τοῦθ' ἑμοῦ ἕνεκα καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδόν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. πιήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲρ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτὸς τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν ἀμεμφῆ καὶ καλόν, ἔκπαλαι ἐκ τῆς ἀμορφίας ἕτοιμον εἶναι τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρίσῃ τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐπεθαυμάκει, ἔτης βασιλείας ἄξιον ἐκρῖνεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπους εἶπε καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπεις τοῦ νεανίσκου, καὶ δι' ἕτοιμον ἤγῃ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον πεποίημαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὅς τις ταύτης ἐστὶ τελέως εὐτρεπὴς, εὐσέβειά καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὴν ψυχὴν συνίσταται καλὸς καγαθὸς μεμόρφωται. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πέντας σκέλυσεν αὐτῷ τοὺς υἱοὺς ὑποδείξαι σαμουήλου. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάλαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος ναθαναήλος, ῥάηλος ὁ πέμπτος σκαλεῖτε, ὁ δὲ ἕκτος ἀσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου τῆς μορφῆς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἶπεν δ' ὁ θεὸς ἕνα, πυνθάνεται τοῦ ἰεσσαὶ μὴ πρὸς τούτοις. αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶναι δαβίδην τοὔνομα, ποιμαίνειν δὲ τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ὑπομελοῦς, κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. κατακλιθῆναι γὰρ εἰς τὴν εὐωχίαν οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς τοῦ δ' αὐτοῦ, πᾶς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, γοργὸς δὲ τὰς ὄψεις καὶ κάλλει ἄλλως, ὅτος ἐστὶν εἰπὼν ἡσυχῇ πρὸς αὐτὸν σαμουὴλος ὁ βασιλεύειν δρέσας τοῦ θεοῦ. καταπλήττεται μὲν αὐτὸς, καταπλήττει δὲ καὶ αὐτὸν τὸν νεανίσκον καὶ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ καὶ τῶν παίδων. ἔπειτα λαβὼν ὁρῶντος δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλήφεται αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ ὃς ἠρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει δι' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. παρῆνει δ' εἶναι δίκαιον καὶ κατήκοον αὐτοῦ τῶν προσταγμάτων. ἕτως γὰρ αὐτῷ βεβαιώσειν τὴν βασιλείαν ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ θεοσέβειαν γνωσθήσεσθαι. καταψεύσεται δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, καὶ προϊόντα τῷ μάχῃ, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντα τε ἕξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἐπολείψειν. καὶ σαμουὴλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δὲ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὸν σαοὺλον.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τὸ δὲ θεῖον πνεῦμα εἰς αὐτὸν μετεκινήσαμεν, τὸν σαοὺλον δὲ πνεῦμα πονηρὸν δαιμόνιον, πνιγμὸς αὐτῷ καὶ σφαγαλας ἐπιφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλου μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν. εἰ δέ τις εὑρεθείη ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κιννύρα, ὅταν ἐκέλευσαν ζητήσαντας ὁπόταν αὐτῷ προσπίπτοι τὰ δαιμόνια, καὶ παρεστῶτας, ᾄδειν ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκείνου ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. σαοὺλ δὲ ὡς ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ἐν Βηθλεέμι πόλει πλησίον ἰεσσαίου μέν τινος, ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ καὶ καλόν, τε καὶ ἄλλα πολλῆς ὠφελείας ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικοῦ ἄκρον. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐκέλευσεν ἀποστεῖλαι αὐτῷ τὸν δαβίδην, τὸν τοιμνίων ἐπιστατοῦντα. βούλεται γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν πρὸ τῆς εὐμορφίας καὶ τῆς ἀνδρίας ἀκούσας ἔτι νεανίσκου. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμψας τὸν υἱόν, καὶ ξένια δούς, κομίσαι τῷ σαοὺλῳ ἐλθόντος δὲ, ἤρεσε. καὶ ποιήσας ἐπλοφόρον, ἅμα πίστεως εἶχε τιμῆς. εἰρήθη γὰρ τῷ αὐτῷ, καὶ πρὸς τὰ ἀπὸ τῶν δαιμόνων ταράττειν ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνον ἰατρὸς λέγων τὸ τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ πάνυ ἐανῷ γένεσθαι τὸν σαοὺλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα δαβὶδ παῖδος ἰεσσαῖον, ἐάσαι παρ' αὐτῷ τὸ δαβίδην κελεύων, ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ ἐπὶ παρόντι. τὸ δὲ ἀποστέλλειν τῷ σαοὺλῳ, συνεχώρησε γὰρ κατέχειν.

A qvo factum est, ut hic concepto divino spiritu prophetare inciperet, Saulus vero in morbum dæmoniacum incideret, ita ut præfocari ac strangulari videretur, nec aliam opem invenirent medici, quam si quis peritus excantator adhiberetur: monueruntqve ubiqve inqvirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput ejus voce ac fidibus sacros hymnos caneret. Cumqve rex sine mora quæri talem mandasset, qvidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Jessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Jessæum abducturi Davidem à gregibus: nunciantqve patri, regem audita adolescentis tam forma quam virtute, cupere ipsum videre. Paruit Jessæus, simulqve munera per filium regi misit. Cumqve venisset, confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eum pretio habitus. Qvoties enim à dæmone agitaretur, unicum erat in excantatione remedium: & solus David hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mentem reducebat. Impetratum est igitur à Jessæo, ut filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere ejus præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.
Αλλη στρατεια παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους.

CAP. X.
Expeditio nova Palestinorum contra Hebræos.

Χρόνοις δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλην, ἐπάσαις ταῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σωχοῦς καὶ ἀζήκου καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύοντο. ἀντεπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ σαοὺλος, ἐπὶ λόφου ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ἐπὶ ὁμοίου δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ δι' καταληφθέντος ὑπὸ σαοὺλος στρατοπεδεύσαντας. διέχουσι δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσου αὐλὼν τῶν ὀρῶν ἐφ' ὧν ἑώρα. καταβὰς οὖν τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολιάθου ὄνομα, πόλεως γίττης, ἀνὴρ πέμμεγεθέστατος ἑώρα γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ συμμιᾶς, ὅπλα τῇ φύσει δ' σώματος ἀνάλογον ὡπλισμένος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο χαλκοῦν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ κνήμας χάλκεας ὁπλίας εἶχεν ἑώρα ἀνδρὸς ἔτι ὤμοις δόξου τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόρυ δὲ ἑώρα, ὃ κάδον βάσιγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἄρων ἐφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. ἕπονται δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. στὰς πόρρωθεν ὁ γολιάθος ἕστως μεταξὺ τῶν φαλαγγῶν, βοᾷ πρὸς μεμαλλη, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς ἑβραίους λέγων μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀναγκαῖον τὴν στρατιὰν ἡμῶν συμπεσεῖσθαι καὶ φθαρῆναι. ἀλλ' εἴ τις ἐμοὶ μάχεται τῶν ὑμετέρων, καὶ βραβεύθητε ὑπ' ἐμοῦ τὸν πόλεμον τέλος ἐν τῷ νενικηκότι. δουλεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ σωφρονέστερον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁ βούλεσθε ἢ τῶν πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν ἀλλοφύλων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἃ διέλιπε προκαλούμενος ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸν σαοὺλον

A Liquanto autem post Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis intulerunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, ut prioribus castris relictis in munitiorem qvendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle qvadam inter utrosqve intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: qvatuor enim cubitos uno palmo superabat, vastos artus convenienti armatura protectus. Thorax quinqve millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. pone seqvebatur armatorum phalanx. Hic cum inter utramqve aciem constitisset, immani voce sublata: Qvid opus est, inqvit, Hebræi ancipitem Martis aleam vos subire? Date mihi adversarium & duorum periculo decernatur, penes utros futura fit victoria: ut qvorum miles succubuerit, alterius partis jugum ex pacto suscipiant. præstat enim unum aliqvem, qvam totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos revertitur. Seqventi die rursum procedens eisdem verbis est usus: atqve ita per qvadraginta dies provocare hostem prædictis conditionibus non destitit, stupente Saulo

XI. 1. *Reg.* 17.

cum universo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Davidem remiserat patri, contentus tribus aliis ejus filiis, qui tum signa regia sequebantur, isqve ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & jam insolentior exprobrat, ne unumquidem esse inter Hebræos, qui in singulare certamen descendere audeat. Forte tum David cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisqve barbari conviciis graviter commotus, se paratum dixit, ut hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum objurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem ejus deceat ferocientem, addens satius esse, ut ad patrem ac greges quam primum revertatur. reveritus est David fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita ut celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & jussus, quid vellet, dicere, Non est, inquit, rex cur abjiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam ejus compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantoque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quod ab adolescente magis quam viro hostis devictus videbitur. Saulo vero laudante generosum ejus animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non est, inquit, quod dubites: nam hæc DEO fretus polliceor, cujus favorem jam non semel expertus sum. Qvum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsamqve feram in me impetum vertentem cauda correptam, soloqve afflictam occidi: neqve mitius tractavi ursum greges invadentem: & hanc quoqve belluam nihilo pluris facio, qui cum in DEUM atqve homines convicia evomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia juvenis, ut rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simulqve ense ac galea. Tum David qui armis gestandis non assveverat, gravari se his magis quam muniri sentiens, Tuus sit, inqvit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere. & cum dicto arma deponit, baculumqve tantum assumit: & conjectis in peram quinqve lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postqvam vidit barbarus, adeo contempsit, ut per ludibrium percontaretur,

καὶ τῶν σραπιάν. καὶ παρεπάσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, σὺν ἤρχοντο ἐς χεῖρας. Ὁ δὲ πόλεμος συνεσηκότο τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαισταῖς, σὺν ἀπέσειλε τὸν Δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα Ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτὸς τοῖς τρισὶν υἱοῖς, ἃς ὑπὸ συμμαχίαν καὶ τὰς κινδύνους ἐπέμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὸ τὰ πάμνια, πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοιτᾶτο. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ πατρὸς, κομίσων τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναί τι περὶ τούτων. Ὁ δὲ Γολιὰθ πάλιν ἐλθὼν καὶ προκαλούμενος καὶ ὀνειδίζων, ὅτι μηδεὶς ἐστιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ τολμᾷ καταβαίνειν. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν Δαβίδης περὶ ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντα τὸν στρατιὰν καὶ κακίζοντα Ὃ παλαιστὴς ἠγανάκτησε. Καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸς εἶπεν ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς ᾧ δ' ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Ἐλίαβος ἐπετίμησεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ Ὃ προσήκοντα εἰπών. σκέλλου τι πρὸς τὰ πάμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν καταμεθεὶς τὸν ἀδελφὸν, ὑπεχώρησεν, καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μαχεῖν τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' εὐθὺς τῷ σαούλῳ τὸν Ὃ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ πυθομένῳ τι βούλεται καὶ λέγει, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἐγὼ φρόνημα, μηδ' ἐυλαβὲς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὸν ἀλαζονείαν Ὃ πολεμίου χωρήσας αὐτῷ διὰ μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτοῦ λαβών. ᾠήθη μὲν αὐτὸς ὕτω καταγέλαστον ἐνδοξον ἢ τὸν σὸν στράτευμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένῳ καὶ πιστευομένῳ τάττειν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δεομένου ἡλικίαν ἐκπεφάνοι. Ὁ δὲ σαοὺλ, τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὸν εὐψυχίαν θαυμάζοντος, οὐ θαρρῶν ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχας λέγοντος, ταῦτ' εἶπε Δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαρρῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ. πεπείραμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μου ποτὲ τοῖς πομνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ Ὃ στόματος ἐξαρπάζω Ὃ θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς ὠρᾶς βασάσας, καὶ προσενέξας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταῦτ' δὲ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διαπέφευγα. νομίζεσθω δὴ κ' ὁ πολέμιος ὅπλων εἶναι τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὸν στρατιὰν κ' βλασφημῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιγαροῦν καὶ τῇ τόλμῃ Ὃ παιδὸς ὅμοιον γενέσθαι τέλος. ὡς Ὃ δὲ θεοῦ σάκυλος εὐξάμενος, ἀπεφθέγξατο πρὸς τὸν μάχλον. καὶ περιθεὶς αὐτῷ τὰ αὐτῷ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ Δαβίδης, βαρυνόμενον ὑπὸ τοῦ ὅπλων, σὺν ἐγεγύμναστο γὰρ, ἃ δὲ μεμάθηκεν φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σῷ ἔσω κόσμῳ Ὃ καὶ βαστάζειν δυναμένου. συγχώρησον δέ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι πεῖρᾶσαι τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν ἁρπάμενος καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὸν πήραν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὑπὸ τὸν γολιάθην ἐπορεύετο. καταφρονεῖ δὲ οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωπτεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμικεν ταῦτ' ἔχων μέλλοι μαχεσθαι. οἷς δὲ κἀκεῖνος ἀπελαύνομαι καὶ φυλαττόμεθα. μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώπου κυνὰ εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' οὐχὶ A num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, respondit David. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conviciatus, minatus est se cadaver ejus frustatim feris alitibusq; pabulo sparsurum. Tum David, Tu me invadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi vero pro armatura DEUS est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est, auferam enim tuum caput, & reliqvum truncum canibus tui similibus laniandum relinqvam: & discent omnes quod DEUS curam Hebræorum habet, ejusq; providentia vires nobis simul atq; arma suggerit: sicut contra ubi ejus favor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis gravior qvam ut procurrere posset, magnis passibus in juvenem ac inermem contemptim ferebatur.

πιστὸν, ἀλλὰ ⟨χειρωνικῶς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. καὶ ἐπὶ τοῖς ὀργίλως τὸν γολιάθαν, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθεται ἐκ τῆς θεομηνορίας ⟨θεῶν. καὶ δώσειν ἠπείλησε τὰς σάρκας αὐτοῦ τοῖς ὀρνέοις καὶ τοῖς μεταρσίοις θηρίοις διασπᾶσθαι. ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ δ' ἔχω ῥῶν ὅτι σε, τὸν θεὸν ὠπλισμένον, ὃς σέ τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν φαλαγγα χερσὶ ταῖς ἡμετέραις διολέσει. καρατομήσω μὲν γάρ σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις σοῦ θηρίοις κυσὶ βοράν. μαθήσονται δ' πάντες ὅτι παρέσχηκεν ἑβραίοις τὸ θεῖον, καὶ ὅτι σφᾶς ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τοσοῦτος ἐστὶ καὶ τὸ κηδόμενον. ἡ δ' ἄλλη παρασκευὴ καὶ δύναμις ἀνωφελὴς, θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ δὲ παλαιστινὸς, ὡς βαρὺς τοῖς ὅπλοις εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος βαδὴν ἤει τὸν δαβίδην προσδραμεῖν, καταφρονῶν καὶ πεπιθὼς γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν δοπόνως ἀναιρήσειν.

B mo cane viliorem, respondit David. quodicto commotus Goliathus, fanda & infanda conviciatus, minatus est se cadaver ejus frustatim feris alitibusq; pabulo sparsurum. Tum David, Tu me invadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi vero pro armatura DEUS est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est, auferam enim tuum caput, & reliqvum truncum canibus tui similibus laniandum relinqvam: & discent omnes quod DEUS curam Hebræorum habet, ejusq; providentia vires nobis simul atq; arma suggerit: sicut contra ubi ejus favor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis gravior qvam ut procurrere posset, magnis passibus in juvenem ac inermem contemptim ferebatur.

Κεφάλαιον ιά.
Μονομαχία δαβίδ πρὸς γολιάθαν καὶ ἧττα τῶν παλαιστινῶν.

CAP. XI.
Singulare certamen Davidis & Goliathi, sequuta qve Palæstinorum clades.

Ἀπαντᾷ ὁ νεανίσκος μὴ συμμάχῳ μὴ βλεπομένῳ τῷ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἦν ὁ σύμμαχος καὶ ἀνελόμενος ἐκ τῆς πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέβηκεν ἐκ τοῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει σφοδρὸν τὸν γολιάθαν εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τοῦ ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς δ' ὑπὸ καρωθέντα πεσεῖν τὸν γολιάθαν σπεύδει τὴν ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίστη τῷ πολεμίῳ κειμένῳ, καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ γολιάθης, ἧττα καὶ φυγὴ γίνεται παλαιστινοῖς. τὸ γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρρῖμμένον, καὶ ὡσεὶ τῶν ὅλων διέστησαν, οὐκ ἔτι μίαν διέγνωσαν. ἀλλ' ἀσχρᾷ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ σῴζεσθαι αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τοῦ κινδύνου ἐπειρῶντο. σάλπιγξ δὲ καὶ πᾶς ὁ τῶν ἑβραίων στρατὸς, ἀναλαλάξαντες σκηπτῶσιν ἐπ' αὐτούς. καὶ πολλοὺς ἀποσφάττουσιν διώκουσιν ἄχρι τῆς γίττης θείων καὶ τῶν πυλῶν τῶν ἀσκάλωνος. καὶ θνήσκουσι μὲν τῶν παλαιστινῶν εἰς τρισμυρίους, δὶς δὲ τοσοῦτοι τραυματίαι γίνονται. σάλπιγξ δ' ἐπιστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν. τὴν δὲ κεφαλὴν ὁ γολιάθου δαβίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνου δὲ καὶ μίσους ὁ σάλπιγξ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ἦδον αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς σάλπιγξ ἀπώλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφαιρήσεται. τούτων δ' ἀκούων βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πληθος ἀνατεθείη τῷ νεανίσκῳ, καὶ λογισάμενος μηδὲν οὕτως μὴ λαμπρὰν εὐφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ καταπλήττειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τῆς μὲν πρώτης τάξεως, ἐπεὶ τοῦ δεσποτικοῦ αὐτὸς καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐπίσης δ' αὐτὸν σωματοφύλακα, μεταπέμπεται, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν δὲ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνώδεσι τεθνηξόμενον. δαβίδης δὲ παντοχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου καὶ διεπραττόν ἐβλέπετο,

HUic David impigre occurrit, occultum adjutorem DEUM secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente unum lapidem, funda rotatum tanta vi in adversam hostis frontem infiigit, ut ad cerebrum usqve penetraverit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & qvod ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantumqve in eo momenti fuit, ut è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis jacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & universus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & qvotqvot assequi poterant cædentes, usqve ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderunt qve Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus vero à persequendo reversus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi David in suum tentorium reportavit & gladium ejus DEO consecravit.

Motus deinde invidia Saulus cœpit clam Davidem odisse, hac potissimum occasione. Cum enim victor cum exercitu reverteretur, honoris causa obviam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Davidem decies millenos sustulisse. Itaq; audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam gloriosum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori qvam suæ securitati consultum volens, ut sæpe hostib. objectum aliqvis casus è medio tolleret. David autem nusqvam divina ope destitutus, qvocunq; mitteretur rem feliciter gerebat:

1. Reg. 18.

ut ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore ejus caperetur, ita ut ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit filiæ conjugium, ſi ſexcenta hoſtium capita af- 2.Reg.17. ferat. Scio illum honoris avidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos invaſurum: id quod mihi bonum erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Davidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ conjugium ſit affectus. Qui cum indicaſſent ei, quod ob gratiam qua cum apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certe non item, qui conſcius mihi ſum quam plebejis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliisqve virtutibus præcellentem, quales in ipſo jam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum, quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta ejus gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis convenire. Qvibus auditis David putans ſyncere à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neqve expendens negocii difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exeqvenda properat: & hic quoqve, ut in cæteris propitium numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

ὡς δὲ ὑπερέβαλλεν τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐρᾶν καὶ τὴν σαούλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαθεῖν ἔρωτα, καὶ δ' πάντους ὑπερκρατοῦντ' ἠνέσχ φανερὰν καὶ Δαβλη θῆναι πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν χρησομένῳ τῆς ὑπὲρ δαβίδην ὑπούλης, ἡδέως ἤκουσε. καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸν ἔρωτα μεμυσμένους αὐτῆς ἔφη, γνησόμενον ὑπωλείκης, καὶ κινδύνων αἴτιον αὐτῷ λήψομένῳ. καταγγέλλω γὰρ εἶπεν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μὲν γάμον, ἂν ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τ πολεμίων. ὁ δ', ὡς χέρως ἔτω λαμπρὸν προτιθέντ, ὡς βελόμενον ἐτ' ἔργῳ προθύμως καὶ ἀπίστῳ λαβεῖν κλέ, ὁρμήσας μὲν ὑπὲρ τὴν πεῖραν, Δαφθαρήσε δ' ὑπὸ τῶν παλαισινῶν, ὡς χωρήσας μοι τὰ κατ' αὐτὸν ὑπερεπῶς, ἀπαλλαγήσεμεν γὰρ αὐτῷ δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτ κτείνας. Δαπέμψεν δ' τῆς δ δαβίδ Δαμονίας κελεύσε τὰς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχ προς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο Δαλέγειν πρὸς αὐτὸν, ὅτι φίλος μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βούλε δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἄρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν γνέσθ βασιλέως. ἐμοὶ δ' ἀχὶ τοιοῦτον φαίνετ, καὶ μᾶλλον ἀντ ταπεινῶ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρω. σαοὺλ δ' ἀγνοούντων αὐτ τ οἰκετῶν τὰς δ δαβίδ ἀποκρίσ. ἃ χρημάτων ἐφη δεῖσθαί με φράζετε αὐτῷ, ἁδὲ ἐδνῶν. ἀπεμπολῶν γὰρ ἐστ ὅτως τὴν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ σωοικίζειν. γαμβρὸν δ' ἀνδρείαν ἔχοντ καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ἐρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλε δή μοι παρ' αὐτ λαβεῖν, ἀντὶ δ γάμου τῆς θυγατρὸς, ἃ χρυσὸν ἀδ' ἄργυρον, ἀδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν πατρῴων οἰκιῶν κομίσῃ, παλαισινῶν δ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων ἁδὲν ἂν οὔτε πολυτελέστερον οὔτε λαμπρότερον δῶρον γένοιτο. τῆτε παιδίμου πολὺ τ νενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ σωοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρουμένῳ τὴν πολεμίων ἦθλαν. κομισθέντων δ τούτων πρὸς τὸν δαβίδην τῶν λόγων ἡδεῖς, τὸν σαοὺλον ἑαυτοῦ δακέναι νομίζων αὐτῷ δεῖ τ συγγνώμην, οὐδὲ βουλεύσασθ μείνας, ἀδ' εἰ δυνατὸν ἦ δύσκολον ἔστι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ πενοήσας, ὥρμησεν δ' ὑπὸ μ τῆς ἑταιρίας ὑπὲρ τὰς πολεμίους, καὶ τὸν ὑπὲρ δ γάμου καταγγελμένου πεῖραν. καὶ ὁ θεὸς δ' ᾧ ὁ πάντα πιῶν δ' ἁμαρτὴ καὶ δυνατὰ, δίδοδ τῷ δαβίδῃ. κτείνας γὰρ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀπέτεμεν, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, ἀπὸ τῆς τούτων ὑποδείξεως, τ ἀντὶ τούτων γάμον ἀπαιτ.

CAP. XII.

Saulus Davidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1.Reg.19. SAulus autem non valens tergiverſari, quod turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutavit. Videns enim favorem Davidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc exiſtimavit vel regno ſuo vel vitæ: & cum durum eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decrevit: ejuſq; necis Jonatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, σωοικίσειν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαούλ.

ΣΑοὺλος δ' οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τ ὑπεχημένων, αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθ δοκεῖν, ἢ δι' ὑπούλης, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὑπὸ χερῶν ὁ δαβίδης ἐναποθάνῃ τ γάμον ἐπηγγέλθαι, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰν ὀνόματι. ἔμελλε δ' οὐκ ὀλίγα τοῖς γνησιωτάτοις ἐμμένειν σαοὺλ· ἀφ' ὁρῶν γὰρ τ δαβίδην ᾧ τῷ θεῷ, καὶ ᾧ τοῖς ὄχλοις δόκιμον ὄντα, κατέδεισε, καὶ τ φόβον ἐκ ἔχων ἀποκρύψασθ ᾗ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ πατέρα στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτείνειν τ δαβίδην διεγνώκει. καὶ πρὸς πίστ τ ἀναίρεσιν αὐτ, ἰωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τοῖς οἰκετῶν. ὁ δ', τ πατέρα τῆς ἐπὶ τῷ δαβίδῃ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις ἀπὸ τῆς πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ ἠγωμόνης, καὶ τ νεανίσκον ἀγαπῶν, καὶ τ ἀρετὴν αὐτοῦ καταμαθών, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τ πατρὸς ἀπόῤῥητον καὶ τ προαίρεσιν. συμβουλεύει μὴ τι φυλάττεσθαι ἠγωμένων σκηπτῶν τ ἐπιοῦσαν ἡμέραν. αὐτὸς γὰ ἀπαντήσεσθαι τὸν πατέρα. Ϲ δ καιρὸς ὦ φανέντος αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην σκηψάμενος, ὡς οὐδὲν ἐπ' αὐτῇ κινεῖν προσῆκε μὴ ἀγαθὰ τὰ πληθ- B ἐρχόμενον, εὐεργέτην δ' αὐτοῦ γεγενημένον, δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ἐπὶ τοῖς μείζοσι ἁμαρτήμασιν εἰκότως εὑρεῖν. δηλώσειν δέ σοι τ πατρὸς γνώμην. δαβίδης τ πεισθεὶς συμβουλίᾳ χρησῃ, ἐξέστη τῆς βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.
Οτι ὁ βασιλεὺς ἐπουδάσεν ἀποκτεῖναι τὸν δαβίδην.

C

Τῇ δ' ἐπιούσῃ πρὸς τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθών, ὡς ἱλαρόντε Ϲ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λέγειν αὐτῷ περὶ τ δαβίδ πρόσφορον. τί καταγνὺς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προστάξας ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ἐφέλ- γεγενημένον, μεῖζον δ' πρὸς τὴν παλαιστινῶν πιμωρίαν, ὕβρεως δ καὶ χλεύης ἀπαλλάξαντα τ ἑβραίων λαόν, ὃν ἐπὶ παραράξῃ ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος τολμῶν ὑπο- D ναιτίῳ δ πολεμίᾳ προσκληθείς. Ϲ μὴ πεῖρα νομίσῃς μὲν ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τ ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ἐπὶ τούτῳ γέρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληθινώτερον αὐτῷ γνοὺς ἡμῖν ὁ θάνατος, ἢ διὰ τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ Ϲ διὰ τὴν συγγένειαν. σωφρονικῶς γὰ αὐτὸ τὸ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τῆς συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα πει- ράζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμε- ρώτερον, καὶ μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν E ἡμᾶς εὐεργείαν μεγάλην εὐεργετήσαντα τὴν σὴν σω- τηρίαν, ὅτε σοι δ πονηρὸ πνεύματος καὶ τ δαιμονίων ἐγκαθεζομένων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν. εἰρκτὴν δ' ἀπ' αὐ- τῶν τῇ ψυχῇ σου παρέσχε. δεύτερον δ' τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρίκησιν. ἀσχρὸν γὰ τούτων ἐπιλελῆσθαι. τούτοις παρηγορεῖ τοῖς λόγοις σαοὺλ, καὶ μηδὲν ἀδι- κήσειν τ δαβίδην ὀμνυσι τὸ παιδί. κρείττων γὰ ὀργῆς καὶ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δ μεταπεμψά- μενος τ δαβίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρεὼν καὶ σωτήρια τὰ φίλα δ πατρός. ἀγὰ δ πρὸς αὐτ, Ϲ παρέμενε τῷ βα- F σιλεῖ δαβίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.
Ὡς παλάκις δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλ διέφυγε, καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον ὡς τε ἀνελεῖν οὐ διεχρήσατο.

Κατὰ δ τὸν τὴν ἡμέρον, τ παλαιστινῶν στρατευσαμένων πόλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲ στρατιᾶς G τὸν δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπανήκει πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ σαοὺλ, οὐχ ὡς ἤλπισεν ἀπὸ δ κατορθώματος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δυπραγίας αὐτὸ λυπηθείς, ὡς ἐπιφθονέστερος αὐτὸς σκ τ σκώπτειν πράξεων γινόμενος.

esse voluit. Qvi demiratus patris inconstantiam, qvod non solum amare talem juvenem desiverit, sed mortem etiam ejus expeteret, tum propria benevolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simulq; consulit, ut saluti suæ mature fuga prospiciat. nec in seqventem diem usqvam in propinqvo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem injiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optime & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis ejus meritis donari. post colloqvium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio David, seqve qvam primum è conspectu regis subtraxit.

CAP. XIII.
Qvod Rex Davidi necem sit molitus.

SEqventi autem die Jonathas patrem accedens, cum hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inqvit, qvanam in re vel magna vel parva læsus jubes interfici virum, qvi tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quiqve qvadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicavit, solus provocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. qvo magis lugubris fiat nobis ejus mors, non solum ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem. Injuria enim hæc ad filiam qvoq; tuam pertinet, qvæ prius viduitatem qvam conjugii fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sævias in virum primum optime de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo misere vexatum pristinæ sanitati restitutum servavit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregie vindicavit. Indecorum enim fuerit horum omnium oblivisci. His persvasus Saulus, jurat filio, posthac omnem injuriam à Davide abstinere se velle. Vicit enim æqvitas iram ac formidinem. Jonathas autem accito Davidi indicat mollitum patrem jam nihil magis qvam salutem ipsius cupere: reductumq; in aulam patri reconciliat, ut solita officia circa eum qvemadmodum ante obiret.

CAP. XIV.
Qvomodo David aliqvoties insidias regis egre elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrantibus, David cum exercitu contra illos mittitur: breviqve victor magna eorum strage edita ad regem revertitur. At non ita exceptus est ab eo, ut sperabat, utqve post rem feliciter administratam excipi oportebat: sed successu mœstus, ejus felicitatem periculosam sibi fore existimabat.

Cumqve rursum intemperiis ut ante agitaretur, accitum in cubiculum, in qvo decumbebat, spiculum manu tenens, jussit psalmos ac hymnos incantare: & illo jussa exeqvente, spiculum in eum jaculatus est. quod cum David flexu corporis declinasset, domum refugit, ibiqve per totam eam diem mansit. Noctu vero misit rex, qui usqve mane ædes ejus servarent, ne clam elaberetur, ut in judicium evocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem ejus uxor & regis filia, ubi patris voluntatem cognovit, accurrit ad maritum, qvanto is in periculo esset, ipsaqve una cum eo renuncians, qvo sine vivere nec vellet nec posset. Cave, inqvit, ne te sol hic deprehendat, aut nunqvam posthac te videbit. sed fuge, dum per nocturnas tenebras licet, quas DEUS ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito, quod si te pater invenerit, sine mora est interfecturus. His dictis funem per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanqvam ægrotanti, stragulis jecur capræ recens exemptum subjecit, diluculoqve venientibus, quos pater ad Davidem miserat, ostendit lectum opertum, & quod palpitatione jecoris stragula moveri viderent, maritum ægrum anhelare persvasit, addens totam noctem inqvietam eum exegisse. Qvod ubi renunciatum est regi, ea nocte in adversam valetudinem incidisse, jubet sic ut erat eum asseri. omnino enim illi moriendum esse. qui cum reversi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cum pater expostularet, quod inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi, ni pareret ac adjutaret comminatum: itaqve venia se dignam qvæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, qvam inimici interitum. atqve ita veniam consequitur. David autem fuga elapsus pervenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eiqve rem omnem, quo erga se animo rex esset, indicat, & qvam minimum abfuerit quin spiculo ab eo trajectus fuerit: idqve cum neqve regem ulla in re læsisset, neqve in bello segniter aut improvide se gessisset, sed favente DEO cuncta ex sententia confecisset. atqve hoc ipsum esse, quod Saulum ad invidiam ac odium magis excitaret. Propheta vero cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Davidem ad qvendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibiq; aliqvandiu cum eo habitavit. Ut vero nunciatum est regi Davidem apud prophetam agere, mittit armatos, qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qvi postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxq; eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eo mittit, Davidem comprehensuros. quibus cum idem qvod prioribus accidisset, rursum alios mittit. cumque tertii quoqve prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eo properat.

Ἐπεὶ δὲ πάλιν περισελθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐκίνει καὶ σωφρονεῖν οὐκ ἐᾶι, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῶι ψαλμῶι καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκείνου δὲ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀφῆκεν ἀμφοῖν ἀκοντίζει τὸ δόρυ. ὁ δὲ μὴ προσδεξάμενος ὁ δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγειν τῆς ἕως φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθηι παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα προαγάγηι εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κρίσεως προδοὺς ἀποκτείνηι. μελχὰ δὲ ἡ γυνὴ δαβίδου θυγάτηρ δὲ βασιλέως, τῶι δὲ πατρὸς μαθοῦσα βούλευμα, τῶι ἀνδρὶ παρεῖσα δείλαις ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα. οὐδὲ γὰρ αὐτῶι ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου τετηρημένου. καὶ μηδὲν φησὶν ἧλον ἐνταυθοῖ καθαλάσαι. οὐ γὰρ ἔτ' ὄψεσθαί σε. φεῦγε δή, ὡς ἔστι σοι δύνατον πρόσω χεῖν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταύτῃ ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σωτὴρ ἂν εὑρεθῆς ὑπὸ πατρὸς ἀπωλέμενον. καὶ καθημένους δὴ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἐπειτα σκεδάσασα τῶι κλίνει, ὡς ὑπὸ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς ὑποβολαίοις ἧπαρ αἰγός, ἅμα ἡμέρα δὲ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὅπως τὸν δαβίδην, ὠχλήσας διὰ τῆς νυκτὸς εἶπε, τοῖς παρεῖσιν ὑποδείξασα τὸ κλίνει κατακεκαλυμμένωι, καὶ τῶι πηδήματι δὲ ἥπατος σαλευόμενα τῶι ὑπὸ τὸ ὑποβόλαιον πεπωκυῖα τὸ κατακείμενον τὸν δαβίδην ἀθυμαίνειν. ἀπαγγελάντων δὲ τὰ πεπραγμένα ὅτι ἠθύμει διὰ τῆς νυκτὸς ἀθενέστερον, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομιδῆι. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ καὶ ἀνακαλύψαντες τὸ κλίνει, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγελλον τῶι βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ δὴ πατρὸς αὐτῆι, ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρόν, καταφρόνοιτο δ' αὐτόν, ἀπολογίαν σκηπτεται πιθανήν. ἀπειλησαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἔφησε τυχεῖν ἐκ δέους τῆς πρὸς τὸ σωθῆναι σωτηρίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώμην καλῶς ἔχειν αὐτῆι κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γενομένης. οὐ γὰρ οὕτως ἐλεῆσαι σῶσαι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτει ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. καὶ συγγνωστὰ μὲν τῆι κόρηι σαοὶλ. ὁ δὲ δαβίδης ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην σαμοὺηλον εἰς ἁρμαθαῖ, καὶ τῶι ὑποβουλεῖ αὐτῶι τῶι δὲ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς πρὸς μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ἀποφανοῖ, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τὰς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ εὐτυχής. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῶι σαοὺλω τῆς πρὸς δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δὲ ὁ προφήτης τῶι δὲ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθαῖν, ἄγων δὲ τὸν δαβίδην ἐπί τινα τόπον γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῶι. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τοῦ σαοὺλω ὅτι τοῦ προφήτην τυγχάνων ὁ δαβίδης, πέμψας ὑπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸ σαμοὺηλον, καὶ καταλαβόντες προφῆτ' ἐκκλησίαν, δὲ θείᾳ μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοὺλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἐπεμψεν ἐπὶ τὸ δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τὸ τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμοὺηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ὁ πρὸς αὐτὸν σαοὺλος, ἀπὸ πολλοῦ πνεύμα-
τος ἐλαυνόμενος, ἐκφρων γίνεται, καὶ τοῖς ἐνθήτα πε-
ριδύσας αὐτὸν, κατεπεσὼν ἔκειτο διὰ ὅλης ἡμέρας τε
καὶ νυκτὸς, σὺν μέλλε τε καὶ δαβίδ ὁ βλέποντων. ἰωνά-
θης δὲ ὁ σαούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ-
σε δαβίδου, καὶ ἀπὸ τῆς ἑ πατρὸς ἀποδυρομένου
ἐπιβουλὴν, καὶ λέγοντος, ὡς ἐδὲν ἀδικήσας, οὕτ'
ἐξαμαρτὼν αὐτῷ ἀπεδάζοιτο ἀπὸ ἑ πατρὸς αὐτὸ φονεύ-
σηναι. μὴπ αὐτῷ ἔδ' ἀπονοοῦπι πιστεύειν παρεκάλει,
μήτε τοῖς ἀλλοφύλοις εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ ἔτο
πεπάθοντες. ἀλλ' αὐτὸ πρόσεχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν
γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσειν γὰρ
αὐτῷ σοὶ τάτε καὶ σύμβολον ὡδαλαβεῖν, τῇ κοινῇ
γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα πεπάθοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἢ μὴν
ἔτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου πρόνοεῖν αὐτὸ μᾶλ-
λον ἢ καταφρονοῦντ' ἀπὶ πλήθεσι τοῖς λόγοις. τὸ δ'
ἀληθὲς ἀπολαβεῖν ὅταν ἢ θεάσηται πεφονευμένον αὐ-
τὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα πε-
ρὶ τέτων ἔφασκεν, ἐιδότα τὸν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ θάρσος. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πιστωσαμένῳ τὴν
ἑ σαούλου προαίρεσιν ἰωνάθης, ἐπηρώτα τίνος ἐξ
αὐτὸ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, οἶδα γὰρ ἔφη πάντα σε χα-
ρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέλοντα. νεμηνία μὲν
ἐς τὸν ὑπὲρ σὸν ἐστὶν, ἐθος δ' ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ
βασιλεῖ καθ' ἡμέραν. εἰδὴ σοι δοκεῖ, προθυμεῖς ἔξω
τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λαυθάνων θαμάω. σὺ δ' D
ὑπερίσησον τὸν αὐτὸ, λέγε προθυμῆναί με εἰς τὸν πα-
τρῷα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς φυλῆς ἀγούσης. πρόσ-
ηκεις, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οἷον εἰκὸς
καὶ σωφρόνως ἐστὶ λέγειν ὑπὲρ φίλοις ἀποδημοῦσιν, ἐπ'
ἀγαθῷ βεβάδικεν εἶπεν, ἴσθι μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐ-
τῷ σοὶ μηδ' ἐχθρόν. ἂν δ' ὡς ἄλλως ἀποκρίνεται,
ἴσθ' ἐγὼ τελεύτημα τῶν κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένων.
μένουσες δέ μοι τὸν θάνοιαν τὸν ἑ πατρὸς, οἵκτω E
τε νέμων ἔτο καὶ φιλία, δι' ἐὸν πίστεις τε παρ' ἐμοῦ
λαβὼν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι δεσπότης ὢν
οἰκέτῃ σῷ. εἰσὶ δ' ἐρίσκεις τί ἐν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς
ἄνελε καὶ φάσον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον
δυσχεράνας τὸ λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγ-
γείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτὸ, καὶ τὸν
ἀπεχθείαν ἐμφανίζων ἀποκρίνεται μὴ νύειν. ἵνα δ'
αὐτῷ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον F
καὶ καθαρὸν ἀέρα, οὐδὲν παρήσειν ὑπὲρ τῆς δαβί-
δου σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν πα-
λαιὸν ὁρᾶς καὶ παντεχοῦ κεχυμένον, καὶ πρὶν ἑρμη-
νεῦσαί με τοῖς λόγοις τὸν θάνοιαν ἤδη μου ταυτὶ
ἐιδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τῶν πρὸς σὲ σωθηκῶν,
ὡς οὐκ ἀνήσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτὸ τῆς προαι-
ρέσεως θάπειραν λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἰ
τίς ἐστι καὶ ὠδὰ τοῖς ἀποῤῥήτοις αὐτὸ τῆς ψυχῆς νέ-
ου. καταμαθὼν δ' οὐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύ- G
σω δὲ πρὸς σὲ, καὶ πᾶσον ὄντα καὶ δυσμενῶς θάκεί-
μενον. εἶδεν δὲ οὕτω ὁ θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μετ' σοῦ
θάπαντες εὐχόμεθα. ἔστι μὲν γὰρ νεῦ, καὶ οὐκ ἀπο-
λείψει. ποιησεῖ ἢ τὸ ἐχθρῶν ἄνθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς,
αὐτὸ ἐγὼ, κρείσσονα. σὺ μόνον μνημόνευε τάτων, κἂν
ἀποθάνω μοι ἦτε, τὰ τέκνα μὲ σῶζε, καὶ τὸν
ὑπὲρ τῶν παρόντων μοι ἀμοιβὲν, εἰς ἐκεῖνα κα-
τάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπέλυσε τὸν δαβίδ, ἐν

A jamqve non longe ab eo loco remotus, prius qvam in conſpectum Samuelis veniret, ejus opera & ipſe prophetam agere incepit. Cumqve ad deſtinatum locum perveniſſet, alienatus à mente, abjectoqve veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Davidis & prophetæ jacuit. Paulo poſt ad Jonatham David pervenit, multa de patris ejus inſidiis conqverens, quod ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. B Ille vero rogabat, ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur, vel aliis forte ſuggerentibus talia facile crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem contra ipſum moliri, alioqvi indicaturum eum ſibi fuiſſe, cum absqve ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contra David jurejurando aſſeverabat ſe vera dicere, obteſtabaturqve, ut mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quam contemptis ejus verbis tanqvam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiverit. Nam patrem talia conſilia ideo cum ipſo non communicare, quod non ignoret mutuam benevolentiam, quæ inter ipſos intercedat. Qvare triſtis quod jam perſvaſus eſſet, percontatus eſt, qvanam in re poſſet illi gratificari. Tum David: D Scio, inqvit, quod bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis convivium, cui me qvoqve adhibere ſolet, quare ſi ita videtur extra urbem in agro clam te præſtolabor. tu vero cum requiſiverit me, dic profectum in patriam Bethlema, ut interſim feſto, qvod mea tribus celebrat: idqve permiſſu tuo factum. Quod ſi ut mos eſt de amicis, dixe- E rit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali adverſum me in pectore coqvere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisqve mihi rem, ita ut præſenti mea calamitate mutuaqve noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſervo tuo voluiſti inire. qva ſi me indignum aut erga parentem tuum injurium cenſes, nihil expectatis ejus juſſis jam nunc me tuo gladio confodito. Hæc ultima verba F graviter ferens Jonathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem male de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo majorem ei fidem faceret, educto ſub divum jurejurando confirmat, nihil ſe non tentaturum, quod ad ſalutem ipſius pertineat. DEUS, inqvit, qui hanc univerſitatem, quam late vides, implet ac moderatur, quique priusqvam eloqvar, mentem meam novit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, qvodqve non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, qvam compertum habuero, ecqvid latentis odii adverſum te conceperit: & qvic- G qvid deprehendero, ſive amicum, ſive infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Novit DEUS, qvod ipſum tibi perpetuo propitium precor, utq; ſemper tuas reſproſperet, qvemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſive pater meus ſive ego tibi adverſer, tu tamen ope illius nunqvam non victor evades. Tu vero memor eſto hujus noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerva, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc jusjurandum Davidem dimittit,

1. Reg. 20.

jussum in certum agri locum secedere, in qvo A se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc una cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum jaculis, collecta puerum referre jussero: jacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quod si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. utcunqve tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi, secus quam velimus, accidat. Tu cum lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathæ promissionibus confirmatus David ad constitutum locum proficiscitur. Seqventi vero die qua fuit novilunium, rex de more caste ac pure ad cœnam venit. cumqve filius Jonathas dexter illi accumberet, alterumqve latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Davidis C locum vacuum tacuit, Suspicatus eum ideo abesse, quod à congressu uxoris non esset purus. sed cum ne postridie quidem adesset, scisscitatus est ex filio, qua de causa neqve tunc neqve hesterna die adfuisset solennibus epulis Jessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus ejus festivitatem, commeatu à se impetrato. Qvinetiam me, inquit, ad hoc epulum invitavit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti D enim quanta benevolentia hominem proseqvar. Hic jam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & evidenter patuit quam infesto esset in Davidem animo. jurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellavit, sociumqve & adjutorem Davidis. Nec pudere eum, quod nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit E induci ut credat nunquam secure regnaturos incolumi Davide. simulque jubet, ut hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumqve filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non jam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetqve impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset co- F hibitus. atqve ita manifeste malignum & infestum erga Davidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è convivio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici jam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante urbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera, ut amico indicaret omnia, processit. peractisq; in jaculatione his quæ promiserat, ablegatoq; in urbem comite puero, solitudinem nactus ad colloqvium Davidis properat. qui ut primum in conspectum est datus, procumbens ad ejus pedes servatorem suum salutavit. ille erectum à terra complectitur, atqve ita æqvales duo in mutuis amplexibus hærentes iniqvam sortem suam deplorabant, quæ illis svavissimam consvetudinem invideret, & invitissimos à se invicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τὸ πεδίον φράσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὸ ἦθος τοῦ πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν σὺν παιδὶ γυμναζόμενος. καὶν τρία ἀκόντια βαλὼν ὅπῃ τὸν σκοπὸν κρίνοιμι τῷ παιδὶ προστάσω τὰ ἀκόντια, κεῖθι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ἦθος πατρός. ἂν δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὸ ἐναντία ἦθος τοῦ βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν τι γε ἀσφαλείας τεύξῃ παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μνησθῇς τούτων ἦθος τὸν τῆς δικαιοσύνης κομιοῦ, σκόπει, καὶ τοῖς ἐμοῖς μοι γένου χρήσιμος. δεδεῖσθαι μὲν οὖν ταῦτα λαβὼν ἦθος ἰωνάθης τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγάσας ὡς εἰθισμένος ἦν ὁ βασιλεὺς, ἦκεν ὅπῃ τὸ δεῖπνον. ὡς δὲ καθεζόμενοι αὐτῷ, ἦθος μὲν παιδὸς ἰωνάθου ἐκ δεξιῶν, ἀβενήρου δὲ ἀντιστρατηγοῦ ἐκ τοῦ ἑτέρου, ἰδὼν τὸν δαβίδου καθέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας δὲ καθαρεύσαντα αὐτὸν ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς δὲ καὶ τῇ ἑβδόμῃ τῆς νουμηνίας ἀπαρεῖν, ἐπυνθάνετο τοῦ ἦθος παιδὸς ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ δεῖπνου καὶ τῆς ἑστιάσεως ὁ δαβίδου παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ πεπρευσθαι φὴς εἰς τὴν συγγένειαν ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἄγουσης, ἀπιτρέψαντος αὐτοῦ. ὡς δὲ καλέσαι μέν τι καὶ ἐκεῖνον ἔδοξεν ὅπῃ τὴν θυσίαν. καὶν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τὴν γὰρ εὐνοιάν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ὅπιζόμενος τότε τὴν πρὸς δαβίδην ἦθος πατρὸς ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ τρανῶς τὴν ὅλην αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ κατέσχε τῆς ὀργῆς σάυλος, ἀλλὰ βλασφημιῶν ἐξ αὐτομόλων γενομένων καὶ πόλεμον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν ἦθος δαβίδην καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα, καὶ μὴ βουλόμενον παιδίαν ἦθος ὅτι μέχρι οὗ ζῇ δαβίδης ὅπισφαλῶς αὐτῷ τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῷ δίκην. ὑποτυχόντος δ' ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, σὸν ἔτι εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σάυλος ἐξεύηκεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον σὺν ἔδρασε μακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν δαβίδην, καὶ διαχρήσασθαι πολλῶν, ὡς ὠδὶ μικρὸν δεῖ ἑαυτὸν αὐτοχειρ καὶ τοῦ παιδὸς γενόμενον. καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν ὠδὶ μικρὸν ἀπολείπει, τοῦ κατακεκλάσθαι δ' ἀποφανεῖν δαβίδην ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, πρὸς τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μᾶλλον, δηλώσων δὲ τῷ φίλῳ τὸν τοῦ πατρὸς διάθεσιν ὡς συνέθετο προῆσιν. ποιήσας δὲ ὁ ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόρθμον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ δαβίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτοῦ καὶ λέγει. ἅμα φανεὶς δ' ἔτος, πίπτει πρὸς τὸ ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ὁ δὲ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπάζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὴν τ' ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. μόλις

μόλις δ' ἐκ τ θρηνων ἀναπαυσαντες, καὶ μεμνῆσθαι A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obte-
τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ὡδαχελδυσάμενοι, διελυθη- statiqve se invicem, ut mutuæ fidei perpetuo XIII.
σαν. δαβίδης ἢ φυγὼν τὸν βασιλέα καὶ τ ἐξ αὐτοῦ πό- meminissent, digrediuntur. Inde David fu- 1.Reg.21.
λεμον, εἰς νωβὰν ὡδαγίνεται πόλιν θεὸς ἀχιμέλεχον giens infestissimum regem, in oppidum No-
τὸν ἱερέα. ὃς ὅπως τῷ μόνος ἥκοι παῖδων, καὶ μήτε φίλον bam ad Achimelechum sacerdotem pervenit:
σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε, καὶ τὸν qui solum neqve famulitio stipatum, neqve a-
αἰτίαν δ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἤθελεν. ὁ δὲ, micis comitatum advenisse videns, motus ad-
πρᾶξιν τινὰ ἐπίκρυπτον ἐπιτελῆναι θεὸς ὑπὸ βασιλέως ἔ- miratione tantæ solitudinis causam percontatus
φη, εἰς ἣν συνοδίας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἐξ- B est. tum ille secreta mandata à rege se habere
δει. τοὺς μὲν γὰρ παῖδας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀ- dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus
παντᾶν προστέταξα. ἡξίει ἢ λαβεῖν ἐφόδια. φίλου γὰρ esset. nam famulos in constituto loco sibi occur-
αὐτὸν ποιησάμενον ἔργων ὡδαχοῦσθαι, καὶ θεὸς τὸ προκει- rere jussos. popposcit autem ab eo viaticum. sic
μένου συλλαμβανόμενον. τυχὼν ἢ τούτων, ἥτε καὶ ἑτ- enim & amici officium facturum, & ad præsens
τόνων τι μὴ χεῖρας, δόμφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν ἢ καὶ negotium opem collaturum. quo impetrato, ar-
σαούλ δοῦλος ἰδουμαῖος σύρος, δώηκος δ' ὄνομα, morum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gla-
τοὺς δ' βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, ἔχειν dium. Forte autem aderat quidam Sauli servus
μὲν αὐτὸς ἀδὲν εἶπε τοιοῦτον. εἶναι ἢ τινὰ γολιάθ ῥομ- C natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mu-
φαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν παλαιστινὸν αὐτὸς ἀνατεθείκοι τῷ larum curator. Pontifex vero negavit sibi esse
θεῷ. λαβὼν ἢ ταύτην ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς τ ἑβραίων quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gla-
χώρας εἰς γίτθαν διέφυγε τὸν παλαιστινῶν, ἧς ἀγχοῦς dium, quem occiso Palæstino Deo consecraverat. Hoc accepto David extraditionem Hebræ-
ἐβασίλευεν. ἀπιγνωσθεὶς ἢ ὑπὸ τ δ βασιλέως οἰ- orum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud
κετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ ἠμόλυβδο μιμουόντων ἐκεί- quam regnabat Anchus. ubi agnitus à regis mi-
νων, ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστινῶν μυρι- nistris, & indicio ad regem perlato, hunc esse
άδας ἑαυ, δείσας μὴ θεὸς αὐτῷ ἐπέμψη, καὶ τὸν κίνδυ- Davidem, qui tam multa Palæstinorum millia,
νον ἀν ἐξέφυγε ὡδὰ σαούλ παρ' ἐκείνου πεισθῆ, neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in D
ποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κ δ στό- periculum, quod apud Saulum effugerat, apud
ματο αὐτὸ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα σωίζησι hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita
μανίας πίστιν ὡδῶ τῷ γιτθῶν βασιλεῖ ἠμῆσεσθαι τῆς ut ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ
νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις ποδυχερλύας ὡς ἔκφρονα præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittensi-
θεὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβί- um regem astrueret. qui iratus famulis, quod
δην εἰς τάχος ἐκβαλεῖν. ἀθρωσθεὶς δὲ ἔτος ἐκ τῆς mente captum hominem ad se adduxissent, jussit,
γίτθης, εἰς τὴν ἰούδα ὡδαγίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῷ ut quam primum ejiceretur. Hoc pacto è Gitta
θεὸς ἀδελλάμη πόλει σωηλαύω ἀδυτείων, πέμπει cum evasisset, in tribum Judæ pervenit, & agens E 1.Reg.22.
θεὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτῆς ἐνθα ἦσι. οἱ δὲ, μὴ in spelunca quæ est in agro Adullamæ, milit ad
πάσης συγγενείας ἥκειν θεὸς αὐτόν. καὶ τ ἄλλων δὲ fratres, qui eos doceret, ubinam ipse moraretur,
ὅσοις ἡ χρεία ἦν ἡ φοβο ἐκ σαούλ δ βασιλέως, at illi cum tota cognatione se ad eum contule-
συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δο- runt, nec non & alii multi aut rerum novarum
κοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐθρύπτο δὲ οἱ πάντες cupidi, aut Saulum timentes, ad eum ultro con-
ὡς τετρακόσιοι. ἱκέτευσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ fluxerunt, operam suam ad omnem ejus nutum
συνεργίας ἤδη θεοσεγθυμθύσης, ἀπάσης ἐκεῖθεν ἀ- offerentes. quorum numerus ad quadringentos
φικνεῖται, πρὸς τὸν τ μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς crevit. quorum multitudine ac ope fretus, reli- F
γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν θεσσδεξάμενον ἕως cto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur,
ἂν ὑποταγῇ τὰ καθ' αὐτῶν τέλος ἔχειν παρεκάλει. κα- rogatqve hominem, ut parentes ipsius intra re-
τανεύσαντος δ' αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πίστιν τοὺς γο- gni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum
νεῖς δ δαβίδ τιμῆς, παρ' ὧν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ in meliore statu collocarentur. Quo impetrato,
χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ θ προφήτ κελεύ- & parentibus in magno honore apud regem
σαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, παρθένα quandiu illic manserunt, habitis, ipse jussu pro-
δ' εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διαγα- phetæ relicto deserto in tribum Judæ se cum suis
γεῖν, πείθεται. καὶ ὡδαγίνεται εἰς σάρεμ πάλιν transtulit, apud Sarim oppidum se continens. G
ἐν αὐτῇ κατέμεινε. σαούλ δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλη- Quod postquam ad Saulum delatum est, Davi-
θὺς ὀφθεὶη δαβίδης, οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ dem cum armatorum manu esse conspectum, in
ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα δ ἀν- non mediocrem metum ac perturbationem re-
δρὸς, καὶ τὴν εὐτολμίαν, ἤδειν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀ- gem conjecit. Sciens enim ejus magnanimita-
ναπαυλεῖν ἔργον, ὑφ' οὗ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονη- tem ac fortitudinem, aliquid magnum molitu-
σειν ἐπείνησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους δ τοὺς ἡ- rum suspicabatur, quod rebus regis aut peri-
γεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν culum, aut certe difficultatis ac laboris plu-
ὅπλ τοῦ βουλεῦειν οὗ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας rimum afferret. convocatisque amicis & du-
ἐπ' ἀκρωρίας, τόπος δὲ ἦν τις οὕτω θεσσαγορεύ- cibus & universis suis tribulibus ad regiam
σμενος, πόλεως πολιτικῆς θεὶ αὐτὸν ὄσης τάξεως, καὶ urbem Gabam, sedens in loco, cui nomen Ar-
τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ἐ- vum, adstante honoratissimo quoque & toto
μοὶ φίλοι, μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν, satellitio, sic eos est affatus: Viri contribules,

scio vos meminisse, quantis à me affecti fitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur, num plura & majora munera à Jessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Jonatha filio, qui & vobis hujus sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Davidem icta fœdera: neqve quod consilio & opibus adversariorum partes contra me adjuvat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quietii, quo res evasura sit, expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Davidem in Noba oppido, quo cum ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de eventu rerum oraculum accepisse, adjutumqve commeatu & gladio Goliathi armatum, qvo volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex, cui rex: Qua nostra injuria provocatus excepisti Jessæi filium, & regis insidiatorem armis atqve commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quod propter odium, quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, libere fassus est, hæc se non tam Davidi præstitisse qvam ipsi regi. Excepi, inquit, non ut inimicum tuum, sed ut fidissimum ministrum & tribunum, & quod majus est, generum, ac propinqua necessitudine conjunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis benevolum? Consultus etiam de divina voluntate, non nunc primum ei respondi, sed alias quoque sæpenumero. Cumqve se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quam ad illius injuriam pertinere judicabam. Quare non est, quod de me male suspiceris, aut si quid novi nunc Davidem moliri audivisti, ob exhibitam à me humanitatem, favere me illi adversum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officii in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quod plus apud eum metus periculi valeret quam excusatio quantumvis justa. itaqve circumdatum armatis cum tota familia jubet contrucidari. cumqve illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandavit. qui assumptis ad hoc aliqvot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad unum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremo flammis eam deleverunt: ex qua clade unicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus servatus est: idqve totum juxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, qvo prædictum erat, propter filiorum iniqvitatem ejus posteritatem aliqvando interituram.

IX.

Rex autem Saulus tam sævo facinore perpetrato,

A ὅτι καὶ ἀγρῶν τινας ἐπίησται δεσπότας, καὶ τιμῶν τῶν ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξεων ἠξίωται. πυνθάνομαι τοίνυν ἐμοῦ μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ὑμᾶς ἔχειν δ' ἴσως παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέχειτε, τὰ μὲν παιδὸς ἰωνάθῃ αὐτῷ τε ὄντος φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. ἐγὼ δ' ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς δαβίδην αὐτῷ γεγενημένας. ἀδὲ ὅτι σύμβολον μὲν καὶ συμπεραγμένων.

B ἰωνάθης ἐστὶ τὰ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει γ' ὑμῶν ἀδενὶ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπήσαντος δ' ἐκείνου βασιλέως, ἄλλος μὲν ἀδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. δόηκος δ' ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν δαβίδην εἰς νωβὰν πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσοντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, ξίφος καὶ τὴν ῥομφαίαν τὴν γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφα-

C λείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σύλλογον, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν ἐσσαίου παῖδα προσεδέξω, καὶ σιτία μὲν αὐτῷ μεταδώκας καὶ ὅπλων, ὄντι τῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτισες; οὐ γὰρ δήπου φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἄρνησιν ἐτράπη τῶν γεγο-

D νότων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίας ταῦτα προφάσει ὁμολογεῖ, οὐχὶ δαβίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ ἐδόκει φάσκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐχθροῖς παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῖς φίλοις καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο

E πεποιηκέναι. φήσαντος δ' ὑπὸ σοῦ πεμφθῆναι κρύβδην ἀλλ' οὐδὲν ἀπορεῖν πρᾶξιν, τὸ μηδὲν προσήκειν ὧν ἐπιζητεῖ, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τὸν τότε μου δοκοῦντα φιλανθρωπίαν ἐπιδείξῃ. φίλῳ δὲ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σύλλογον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος,

F μηδ' ἀληθῶς πιστεύειν ὑπελογίζετο. κελεύει δὲ τοῖς σωλίταις, πείσασθαι αὐτὸν, μὴ τῆς ὑμετέρας ἀποκτεῖναι. μὴ βαρρούντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὸ φοβηθῆναι τὸν βασιλέως, τῷ σύρῳ δοκῶ προσάσαι τὸν φόνον. καὶ φθαλαβὼν ἐμοίως αὐτῷ πονηρούς ἐκεῖνος, ἀπέκτεινε τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκον-

G τα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σάουλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν, οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ πῶς εἰς ἀχιμέλεχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν τοίνυν συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλὶ, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο φαύλους εἰπόντων διαφθαρήσεσθαι τοὺς οἰκείους. σύλλογος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν οὕτως ἔργον διαπεραξάμενος, ἤγε-

καὶ ἡμῶν ὅλῳ ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας πηῆς, καὶ μήτ' ἤδη νηπίους λαβὼν οἰκτον, μήτ' ἤδη γέροντιν αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πολιν ἣν πατρίδα, καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτὸ τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνῳ εἰς τοῦτο φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε; μαθεῖν ἅπασι παρέσχε καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις οὗ μὴ εἰσιν ἰδιῶται τινὲς καὶ ταπεινοὶ, τοῦ μὴ δικαιοῦν χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ἐπιεικεῖς εἰσὶ μέτριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ εὐσεβὲς τε καὶ πᾶσαν ἀσφάλειαν ἔχουσι. τότε γὰρ καὶ τοῖς θείοις πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ πᾶσι πεπομφὸς, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μεθυσθέντες, καὶ ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς προσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ἀπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ τῆς εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγιστα τοῦ φθονεῖσθαι γεγενημένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι, τότ' ὡς οὐκέτι βλέποντα αὐτοὺς θεὸν, ἢ μὴ τὴν ἐξουσίαν δεδιότα, ὅτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἐν φόβῳ θῶσιν ἀχθόμενοι, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ ἐργάσωνται ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῶν γὰρ μελλόντων λόγον αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ, φθονοῦσι. καὶν ὠφελοῦντες εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ ζῶν ἤδη πονηροῖς αἰτίους, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπηνῶς κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀβασανίστοις, οὐδ' ὅσους δεῖ ἔστι παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δύνωνται. ἔστι σαούλου ἡμῖν ὁ κισσαίου παῖς, ὁ πρῶτος μὲν τὴν ἀφειστικεφαλίαν καὶ τὴν ἐπὶ τῆς κρατῆς πολιτείαν ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀποκτείνας ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐκ τῆς πρὸς ἀχιμέλεχον τὸν ἀχίας. ἐπικαταβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐντεῦθεν νεὼν ἀπεδάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἐρήμον καθεῖσαν, ποσοῦτος μὲν ἀνελὼν, μείναν δὲ ἑνὸς, οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν πρὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους ἡμέρας. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνος διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ τοσούτου τοῦ σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἐθήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοήσας ἔφη ταῦτα θεῖ αὐτοὺς ἐσομένα ἰδὼν τὸν δόλον. προνοῆσαι γὰρ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτὸν τὸν ἀρχιερέα τοῦ βασιλέως. καὶ τῆς αἰτιολογίας ταύτης αὐτὸς αἴτιον ἦπατο. τὸ μὲν οὖν αὐτίθ καὶ σὺν αὐτῷ διαφθεῖραι, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον αὐτὸν ἤθελε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαισινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλικῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δόξαν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς,

stirpe pontificia internecione deleta, neqve teneram ætatem miseratus, neqve grandævos reveritus, insuperqve civitate qvam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari privilegio Deus elegerat, solo æqvata, satis declaravit qvam pravum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atqve plebeji, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumqve qvoddam justitiæ studium præ se ferunt: qvin & pietatem interea colunt, Deumqve omnibus actionibus nostris interesse, omnes deniqve cogitationes intueri persvasum habent. sed simul atqve ad potentiam & imperium provecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, novaqve persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam divinarumqve æqve ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad superandam invidiam maxime illis opus est pietate & justitia, cumqve omnes eorum non actiones solum, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maxime tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur, & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel favorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoqve ipsi probatum esse existimant: futurorum vero prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum evehunt, deinde jam honoratos per invidiam non solum dignitatibus privant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quam merito, tantumqve temerariis delationibus absqve ulla probatione fidem adhibentes: & sæviunt non in qvos oportet, sed in quos ipsis sævire est facile. Hæc ita esse, manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac judicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsosqve excidio urbis obruit, & quantum in se fuit, summi Dei fanum sacerdotibus sacrisq; ministeriis orbavit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum evaserat, ad Davidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciavit. at ille jam ante se hoc præsagivisse dicebat, cum illic Doecum videret: facileqve suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerrimeqve ferebat, quod ipse tanti mali occasionem præbuisset. simulqve jussit, ut apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras invenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset David, Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumqve, quantus est, populari, decrevit illos adoriri, consulto prius propheta. 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatusqve oraculo, & cum ſua cohorte hoſtem aggreſſus magna cæde repulit, prædasqve ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit, dum fruges exareis conveherent. Reſcivit hoc mature Saulus. nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit, quin late propagata ad regias quoqve aures permanaret, non ſine ipſius Davidis laude. Quo nuncio lætus rex putavit ſe jam rem factam habere, audiens inimicum ſe intra unius oppidi mœnia concluſiſſe, & divinitus hanc occaſionem opprimendi ejus datam dictitans, edicit populo, ut Cillam propere circumventam tam diu premant obſidione, donec Davidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, niſi mature ſuis rebus conſuleret, fore, ut Cillani ejus deditione ab ira regis ſe redimant, relicta urbe in deſertum ſe cum qvadringentis armatis contulit, ibiqve collem qvendam munitum inſedit, nomine Engelain. Saulus autem, cognito, quod David non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. David vero ex deſerto in Cœnam locum agri Zipheni ſe cum ſuis tranſtulit: qvo etiam Jonathas regis filius præſto fuit ſalutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabaturqve eum, ut bene ſperaret, néve præſentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & univerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere ociosis contingere. Renovatisqve fœderibus & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additisqve diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine levatum: ipſe vero domum ſuam repetiit. Zipheni vero gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Davidem in agro ſuo morari: pollicebanturqve ſuam operam, ut in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliqvum illi fore effugium. Saulus vero hominibus collaudatis, gratiisqve actis, quod inimicum ſibi indicaſſent, cumulate ſe illis beneficium repoſiturum, pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Davidem, omnesqve deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe brevi cum exercitu ſecuturum. Atqve ita Zipheni duces ſe regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantum declaraturi, ſed omnibus viribus conando, ut in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & avaritiam virum pium & præter jus ad mortem quæſitum, regi ſe tradituros erant polliciti. David enim cognita eorum malitia, ſimulqve regis adventu, relictis locorum anguſtiis in quibus tum verſabatur, evaſit ad magnam petram, quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi.

Καὶ ὁ θεὸς ᾧδε τῷ προφήτῃ πυθόμενος ἐπιτρέπει νίκλα. τοῦ δ', σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ὁ Δαβὶδ τοὺς παλαιστινοὺς μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ᾠδαμέναις τοῖς κιλλανοῖς ἐως οὗ τὰς ἁλῶνας καὶ τὸν καρπὸν συνέλον ἀδεῶς. σαοὺλῳ δ' τῷ βασιλεῖ μεμύνετο, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμενε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ἐπὶ πᾶν ἐὰς τι τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ ὡς τὰς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε συνιέντα καὶ τὸν πεποιηκότα. χαίρει δ' σαοὺλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβὶδ, καὶ θεὸς ἤδη χερσὶ τοῖς ἐμοῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ σωλωὰγ κασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τεῖχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ ὡς ἐπιτάξειν ἐπὶ τὸν κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκῆσαι τε, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν ᾠδὰ ἐκ θεοῦ ὅτι μενοῦσι παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται σκεδῶσουσι τὸ σαούλῳ, ᾠδαλαβὼν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγελαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα ᾠδὰ τῶν κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον ἦλθε καλούμενον τῆς ζιφίνης ᾠδαγίνετο. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ σαοὺλ πῶς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαῤῥεῖν τε καὶ χρῆσθαι τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πάσαν τὴν ἑβραίων δύναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἁπάντων πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους δίνοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπήρατο ᾠδάξασθαι τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλόμενῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι κατέλιπε μικρὰ τῶν φροντίδων καὶ δέους ὑπερφυέσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζιφηνοὶ χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μεμύνουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς διατρίβειν τὸν δαβίδην. καὶ ᾠδαδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς ζιφίνης στενῶν οὐκ εἶναι φυγὴν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκόσι. καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς δίνοίας ὑποσχόμενος, αὐτοὺς, ἐπέμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπήγγελλε. καὶ οἱ μὲν ὅτι τάχιστα καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ δαβίδου ποιήσων τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μεμύσθαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ᾠδαχθῆν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανεροτέραν καταστήσειν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὑπερθυμίας, οἱ μηδὲν κινδυνεύειν ἐμέλλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίᾳ. ἀφ' ἧς κολακείαν καὶ κέρδος προσδοκίαν ᾠδὰ τοῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ὑπὲρ θανάτου καὶ λανθάνειν δυνάμενον, διέβαλλον, καὶ ᾠδαδώσειν ὑπέσχοντο. γνοὺς χαὶρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφλιτῶν κακοήθειαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, σκλήπτει μὲν τὰ σπήλαια τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅτι τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμώνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοὺλος.

κῆ γὰ

χῆ γὰ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν στενῶν, μαθὼν τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἀντικαθίστασαν δὲ τὸν σαοῦλον ἐκ τῆς διώξεως οἱ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαισταὶ, πάλιν ὅτι τὴν τῶν ἐναντίων ἐστρατευκότες χώραν ἀκουσθέντες. ὅτι γὰ τούτους ἀνέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρείττονας ἀναγκαιότερον, ἢ τὸν ἴδιον ἀπωλέσαι λαὸν ἐχθρὸν, ὑπαχθῆναι τὴν γῆν κακωθεῖσαν. καὶ Δαβίδης μὲν οὕτως, ἐκ θαύματος λόγου τὸν κίνδυνον Δαφυγὼν εἰς τὰ στενὰ τῆς ἐνγαδηνῆς ἀφικνεῖται. σαοῦλος δ' ἐκβαλόντι τοὺς παλαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν Δαβίδην ἐν τοῖς ἐνγαδηνοῖς Δαστρίοις ὄροις. λαὸν δὲ τρισχιλίους ἐκλίτας ὁπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο, καὶ ἐλθόμενος οὐ πόῤῥω τῶν τόπων, ὁρᾷ θάτερα τὴν ὁδὸν αὐτῷ λαὸν βαθὺ καὶ κοῖλον εἰς μὲν μῆκος ἀνεῳγὸς καὶ πλάτος, ἔνθα σπηλαίῳ τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν πεντακοσίων κεκρύφθαι. ἐπειγόμενος οὖν ὅπου τὸ κρύφιον, εἰσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. ἰδὼν δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαβίδου, καὶ φράσαντος ἑαυτὸν πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ θάνατον ἑαυτῷ καιρὸν ἔχειν ἀμείνω, καὶ συμβουλεύοντος ἑαυτὸν ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ βασιλικῆς, ἀναστὰς ἀποτέμνει τὴν πέρυσι ἱματίου μόνου ὁ σαοῦλος ἀμπέσχετο. μεταγνοήσας δὲ δύο, οὐ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, οὐδὲ τὸν ὑπὸ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα, καὶ χεῖρα ἐπὶ πονηρὸν οὕτως εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ σαοῦλος τὸ ἀπήλαιον ἐκλιπόντος προσελθὼν ὁ Δαβίδης ἀνέκραγεν, ἀκέραιον σαοῦλον αἰτῶν. ἐπισραφέντος δὲ τοῦ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτῷ πεσὼν ὅτι πρόσωπον ὡς ἔθος, καὶ φησι, τοῖς πονηροῖς ὦ βασιλεῦ καὶ ψευδέσι πλάσμασι Δαβολὰς παρέχοντας ἀκοὰς, χαίρειν μὲν οὐκ ἐκείνους τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοὺς δὲ φιλοπάτορας διὰ εὐνοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν τὴν ἀπάντων Δάθεσιν. Δαβολὴ μὲν γὰ ἁπάντα, σαφὴς δ' ἀποδείξις δίκαιος τὰ πραττόμενα. ἐλέγχος μὲν ἐπ' ἀμφοτέρα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευδής. τὰ δὲ ἔργα, γυμνὰ ὑπ' ὄψει τὴν Δάνοιαν πήγνυσι. τίνων, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σὲ, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγοροῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε δύναται γενέσθαι, πρόσθεμόν διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, καὶ μηδὲν, μηδ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν Δάφροντίδος, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀνεύρεσιν, ὧν ἀδίκως μεταπράσῃ. πῶς γὰρ ψεύδη περὶ ἐμοῦ δόξαν εἰληφὰς ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, ἀνθρώπου τιμέρου αἰτὸ πιωρήσαι δυνάμενον καὶ πρὸ σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν ἔσχε κατ' ἐμοῦ πρόθεσιν, σὲ ἂν αὐτὸς παρῆκας, Δαχρήσασθαι παθῶν νομίζων πολέμιον. ὅτι γὰρ σοῦ τὴν πέρυσι τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σοῦ τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμην. ὑπιδείξας δὲ τὸ ῥάκος ὦδεν, πίστιν παρεῖχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέχθεμαι δίκαιος ἀμείνης φησίν. οὐ δὲ μισόκακος ἄδικον οὐκ αἰδῇ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσαι, καὶ τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῶν ἐλέγξαι. σαοῦλος δὲ ὅτι τὰ φθεγγόμενα τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

cognito enim inter eundum, quod superatis faucibus evasisset, ad alterum petræ latus pervenit: futurumque erat, ut David circumventus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis revocatus esset, qui Palæstinos in ditionem ejus hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim judicavit hos perpetuos ac germanos hostes ulcisci, agrisque suis, quo minus vastarentur, opem afferre, quam studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita David præter omnium opinionem servatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post rejectos Palæstinos nunciatum est, Davidem intra fines Engadenorum morari: moxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, propere eos ad locum indicatum duxit. 1. Reg. 24. cumque non longe abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentem, in qua tum forte David cum sua cohorte delitescebat: in eamque solus ad requisita naturæ se insinuavit. Animadversum est id continuo ab uno è Davidis comitibus, qui cum eum moneret tempus ultionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantum regii pallii præcidit: indignum ratus in proprium dominum sævire, quem Deus ipse ad imperii fastigium electione sua provexerat. nec enim par esse injuriis certare cum eo, qui immeritum extingvere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, David quoqve in apertum progressus regem inclamat, & cum ad agnitam vocem se convertisset, ex more prius adoratum sic alloqvitur: Qvam iniqvum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, qvos ex ipsorum factis potius judicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo qvam ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque judicare potes, num temere illis credideris, qui ejus criminis me apud te reum faciunt, quod ne in mentem quidem unquam venit: & in tantum te exasperaverunt, ut nocte atqve die nihil magis qvam de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persvasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæqve in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunqvam elabi è manibus sivisses? Nihilo enim majore negotio caput tibi præcidere poteram, quam hanc vestis laciniam. Simulqve pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certe ne justæ quidem ultioni indulsi, & tu injustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum DEUS judex erit, probabitqve, uter nostrum æqvioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans, è quanto periculo esset servatus,

modestiaqve juvenis attonitus, ingemuit: similemqve gemitum referente Davide, rex se justius gemere fassus est. Tu enim, inqvit, multorum bonorum causa mihi fuisti, ego contra tibi multarum calamitatum autor. Et nunc qvoqve declarasti te à priscorum æqvitate non degenerem, qui inimicos in solitudine ad injuriam expositos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaqve hodie manifeste cerno regnum tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium universam Hebræorum gentem concessuram. qvamobrem postulo, ut jurejurando fidem mihi facias, te rerum potitum oblivioni injurias meas traditurum, & familiam meam salvam esse passurum. pollicitus est id David interposito jurejurando, atqve ita regem in regnum remisit, ipse se interim cum comitatu in rupē damarū recipiens. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qvi suo merito in maximo semper apud Hebræos precio fuerat: illustreqve virtutis ipsius ac suæ observantiæ populus testimonium edidit, dum defuncti exeqvias & sepulturam magnifico sumptu concelebrat: & postqvam justa exolvit in Ramatha patria sepulto luctum in longum tempus prorogat, non qvasi in publico mœrore, sed qvasi ad unum qvemvis proprie hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem justitiam ac bonitatem à natura compositus, & ob has virtutes Deo longe acceptissimus. Præfuit populo post Elis pontificis obitum primum solus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cujus extremi dies in hæc, ut dixi, tempora inciderunt. In locis autem, in quibus tum David versabatur, erat Ziphenus qvidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in pascuis ovium tria millia, & capras mille: & ab his David omnem injuriam abstinuit, graviter interminatus suis, ne vel cupiditate vel egestate, vel latendi spe impulsi qvicqvam violarent, sed pluris justitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunqvam placuerunt, qui in alienas res manus avide injicerent. in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua benevolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus vero (hoc erat viro nomen) homo erat agrestis & malis moribus præditus, sed honestæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc David pecora tondentem decem è suis misit salutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: simulqve rogarent, ut è facultatibus suis aliqvid communicaret, cum è pastoribus intelligere possit, qvod longo jam tempore in solitudine versati adeo nihil detrimenti attulerint gregibus, ut custodes eorum fuisse potius videri possint. Qvicqvid autem in Davidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulata homo suo more nimis dure dedit responsum. Percontatus enim, qvis esset David, ut audivit esse Jessæi filium, Nunc, inquit, fugitivi relictis dominis insolenter ac superbe se gerunt. Quibus renunciatis David in iram accensus, qvadringentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis (jam enim sexcentorum manum coegerat)

καὶ τὴν ἀνεψιότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγείς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ κείνου ποιήσαντος, αὐτὸν εἶναι δίκαιον στένειν ἀπεκρίνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπιδείξω δὲ σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔχουσα σαυτὸν δικαιοσύνην, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγελον. πέπεισμαι δὴ νῦν, ὅτι σοι τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάττῃ, καὶ παρέμψει σε τὸ πάντων τ' ἐθνῶν κράτος. δὸς δή μοι πίστεις ἐνόρκους, μή μου τὸ ἦθος ἐξαφανῆσαι, μηδέ μοι μνησικακήσειν τοὺς ἐκγόνους σωλέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας δ', καθὼς ἠξίωσε, Δαβίδης, σύμβολον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς δ' μετ' σὺν αὐτοῖς τὴν μαθητῶν ἀνέβη σενίν. ἀποθνήσκει δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σαμουήλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἐκ τῆς τυχούσης ἀστολαῶν· ὥστε καὶ τοῖς ἐθνάρχαις τιμῆς. ἐνεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐν πολλοῖς πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, τὸ πένθος ὁ ὅλος πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγεν, ἐφ' ᾧ τε τὴν πρώτην αὐτοῦ καὶ τὴν τ' νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φιλοτιμία τε καὶ ἀγωγή. ἐθάπτεσε γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι ἁρμαθᾷ, καὶ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἐκλαυσαν, ἀ κοινὸν ἔτος πάσχοντες, ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου τελευτῇ, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθών. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, καὶ μάλιστα φίλος τῶν θεῶν ἦρξε γοῦν καὶ πρώτης ἡμέρας τοῦ λαοῦ, μὴ τὴν ἡλίου ἀρχιερέως τελευτήν, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα. μετὰ δὲ σαούλου τοῦ βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμουήλου, ἔστω τοσαῦτα ἐχέτω. ἐγὼ δέ τις τ' ζιφαίων, ἐκ πόλεως ἔμμα, πλούσιος καὶ πολυβρέμματος. τρισχιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ πόιμνη πρόβατων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης αἰσθόμενος τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, μήτε ἐπιθυμίας, μήτε ἐνδείας, μήτε τῆς ἐρημίας, ἐν ᾗ δυνάσθαι λανθάνειν κακόν τι πράττοντας. τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω τίθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τ' ἀλλοτρίων ἄπλετος δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πρόσοντες τοῦ θεοῦ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς εὐμενῶς ἀνθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ παύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς προνοίας. ὧν ἦ νάβαλος, ἔστω γὰρ ἔσχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἤθεσιν, ἐκ κωμικῆς ἀσκήσεως πεπαιδευμένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρονος καὶ τὰ εἰδὸς ἀγαθὰς λέλοιχώς. πρὸς οὖν τὸν νάβαλον ἔστον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρόν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τ' σὺν αὐτῷ, ἀφ' τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ σωφρονεῖν ἔστω ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ὡς ἔχειν δ' ἐξ ὧν δύνατος ἐστιν αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι πρῶτα τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τ' ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίβοντες ἤδη χρόνον. μεθυσθεὶς δ' ὑδὲν δαβίδη ὡμολόγησεν. παῦτα δ' τ' πεμφθέντων ἀφικομένων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα ἐσκληρῶς ἀπήντησε. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς, τίς ἐστι δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἄρα εἰσὶ μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται καὶ σεμνυνόμενοι, τοὺς δεσπότας καταλειπόντες. ὀργιζόμενος δ' αὐτῶν φρασάντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῶν σκευῶν καταλειπών, ἤδη γὰρ ἔσχεν ἑξακοσίους,

ὅτι τὴν

ὅπι τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας σκεύνη τῇ νυκτὶ τὸν
ἄνδρα αὐτῆς τῶν τὴν κτῆσιν ὅλην ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάρις εἰς αὐτὸν, μηδὲν ἐ-
πιδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νοις, ἀλλ' ὅτι καὶ προσέλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπημένῳ. δούλη δέ τινος τῶν
τὰ πίμνια φυλαττόντων τὰ τοῦ ναβάλ, πρὸς τὴν δέ-
σποιναν μὴν αὖθ', γυναῖκα δ' ἐκείνου, κατειπόντος
ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, μηδε-
νὸς τυχοῦ μερίου, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὕβριν βλα-
σφημίας ὀνειδῶν, πάσης δεῖ αὐτοὺς προνοίας καὶ φυ-
λακῆς τῶν πιμνίων χρησάμενον. γενομένης δ' ἕω τοῦ ὅπι
τοῦ κακοῦ τοῦ δεσπότου. καὶ παῦτ' ἐκείνου φήσαν-
τος, ἀθυμία, προσηγορεύετο γὰρ ἄτως, ὑπισάξασα
τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μη-
δὲν εἰπᾶσα τῷ ἀνδρὶ (τοῦτο γὰρ μέθης ἀναισθητοῦντι)
ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινούσης δ' αὐτὴν στενα
ἧρας ἀπήντησε δαβίδης μετὰ τετρακοσίων ὅπλων ναβά-
λου ἐρχομένῳ. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κα-
τεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅπι πρόσωπον, προσεκύνει.
καὶ τῶν μὲν ναβάλου λόγων ἐδέητο μὴ μνημονεύειν.
οὐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. νάβα-
λος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀφροσύνῃ δηλο-
ῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμ-
φθέντας παρ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι φησὶν, καὶ
τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιαιφονίαν ἀνθρω-
πίνῳ αἵματι. μόνον γάρ σε καθαρὸν, σκεῖν ὁ αὐτὸς
σκδικήσῃ ὧν τῶν πονηρῶν. ἃ γὰρ σκδέχεται κακὰ
ναβαλον, ταῦτα καὶ τοῖς τῶν ἐχθρῶν σου κεφαλαῖς
συμπεσεῖ, χρυσοῦ δ' εὐμάρης μοι, κρίνας ἄξιον, ὃ
παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. κ' τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀρ-
γὴν τοῦ ὅπι τὸν ἄνδρα μου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τὸν
ἐμὸν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φιλαν-
θρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν.
ὁδὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀλλά σε φησὶν ὦ γυναῖ,
θεὸς ἐνάμης ἥκειν πρὸς ἡμᾶς τὴμερον. οὐ γὰρ ἂν
τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν να-
βάλου ἀφ' τῆς δὲ τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέσειν μετ'
μηδένα ὑμῶν ἀπολεῖψειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ καὶ ἀ-
χαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γνόμενον.
νυῶ φήσασα προέλαβες καταμειλίξασθαί μου
τὸν θυμὸν, κἀδόμενον σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νάβαλος
μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν ἀφ' σὲ τῆς τιμωρίας, οὐ φεύ-
ξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
βὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν, εὐωχούμενον καὶ κεχαρω-
μένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγονότων διεσάφει.
τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νηφοντι ἅπαντα δηλώσασα, παρε-
θήκαι, καὶ πὰν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα τοῦ τῶν
λόγων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐπίπαν. καὶ δέκα οὐ
πλείους ὑπεζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ νά-
βαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸ τελευτῶν ὁ δαβίδης,
εὐλογήσας μὲν τοῦ θεὸν καλῶς αὐτὸν ἔλεγε.
δικαιοκρίνει γὰρ νάβαλον, τοῦ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δε-
ξίαν. ἐγὼ δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους
τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἀνθρωπίνων ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅ-
μοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ὑπιφέροντα τὴν πονη-

contra Nabalum proficiscebatur, juratus qvod
ea nocte & familiam ejus & omnes opes esset
eversurus. Neqve enim se tam ægre ferre,
qvod homo ingratus officii nihil rependeret,
qvam quod ultro conviciis se impeteret, nulla
unqvam affectus injuria. Interea qvidam è ser-
vis pastoribus ad heram suam, illius uxorem ve-
nit, nuncians, qvod David à marito ejus modi-
cum quiddam postulans non solum nihil impe-
traverit, sed conviciis etiam non ferendis sit
appetitus, cum tamen in eam diem semper gre-
ges ejus intactos præstitisset: eamqve insolenti-
am domini posse illi magnam aliqvam calamita-
tem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen
mulieri fuit) oneratis aliqvam multis asinis, &
variis xeniis in sarcinas congestis, inscio marito
& per temulentiam sopito, ad Davidem prope-
rat: eiqve in vallis cujusdam descensu contra
Nabalum armatorum agmen ducenti fit obvi-
am. Qvem postqvam appropinqvare vidit, de
jumento desiliit, & prona in faciem adorabun da
deprecata est, ne verbis Nabalis moveretur, qui
revera esset id qvod vocabatur. Nabalus e-
nim Hebræorum lingva vocatur insipiens. Ex-
cusabatqve se neminem eorum vidisse, qui ad
maritum missi fuerant. Qvare obsecro, inqvit,
da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi
obstitit, quo minus humano sanguine manus
polluas. Si enim incontaminatus à cæde per-
manseris, ipse pro te pœnas ab his qui te læse-
runt, exacturus est. Qvod enim Nabalum ma-
net infortunium, inimicorum tuorum contingat
capitibus. Tu vero propitius hæc mea mu-
nuscula admitte, & iram, qua merito in maritum
meum es commotus, in meam gratiam remitte.
Decet enim clementia & humanitas eum, cui fa-
ta regnum destinaverunt. Ille vero muneri-
bus acceptis: Profecto, inquit, Dei voluntate
ad nos hodie venisti: alioqui crastinam diem
non videres. juravi enim me hac nocte domum
vestram subversurum, & neminem superstitem
relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me
meosque contumelios. nunc vero Deus tibi in
mentem immisit, ut mature occurrens furorem
meum delinires. Nabalus autem tametsi pro-
pter te veniam nunc consequitur pœnam tamen
non evadet, sed sui mores per aliam occasio-
nem perdent hominem. Hæc locutus mulierem
dimisit. Ea domum reversa offendit maritum
cum æqualibus compotantem, jamque vino gra-
vem, ideoque tum nihil eorum, quæ gesserat, in-
dicavit. sequenti vero die posteaquam sobrio
rem totam exposuisset, in tantum mœrorem e-
um conjecit, ut toto corpore sideratus decima
post die mortem obiret. Quod ubi Davidi rela-
tum est, meritas pœnas Deo persolvisse eum di-
xit. suapte enim malitia perditum, & ultioni
subjectum, idq; incontaminatis ejus manibus,
qui injuriam acceperat: Atq; hoc quoq; exemplo
didicit, neminē scelestū vindictā Dei posse eva-

dere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temere: sed bona bonis, & malis quod illis dignū est, rependi.

Moxqve missis ad uxorem ejus nunciis, accivit eam in legitimum thorum conjugem sibi inducturus. quæ præfata prius se indignam ut vel pedes ejus contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & uxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonosqve mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem David & ante conjugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Davidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocavit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo post Ziphenorum quidam renunciavit Saulo, Davidem rursum in eorum regione esse, & si velit adjutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eo proficiscitur: & superveniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. David autem cognito, qvod rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis, jussit ut se certiorem facerent, qvonam usqve processisset: cumqve audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantum comitatus, Abisæo sororis suæ Sarviæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormienteqve Saulo & circum eum satellitio, simulqve imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neqve regem agnito ejus cubili ex spiculo interficere sustinuit, neqve Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem divino suffragio creatum interimere, qvantumvis malum: ejus enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. utq; aliqvod signum esset, qvod nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea usus, ablato spiculo & lecytho aquali, qvæ juxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exivit, intrepide & qvasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressusqve torrentem: & conscenso montis vertice, unde facile poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. &cū imperator nominatim appellatus scisciteretur, qvisnam esset qvi se vocaret, sic respondit: David ego sum Jessæi filius, à vobis profugus. Sed qvi factum est, ut tu vir tantus & inter amicos regios maxime honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, ut dormire malis, quam curam salutis ejus gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo ante quosdam è nostris clam in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur, quonam devenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Davidis voce, & cognito, quod adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum id jure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabaturqve, ut bono esset animo, nihilqve mali in posterum timens, ad proprias ædes reverteretur. Compertum enim habere, non sibiipsi salutem suam cariorem esse quam Davidi.

2. Reg. 26.

A πέμψας δ' αὐτὸ πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡδ' ἀναξία μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγε. ἔμως δ' μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, τοιαύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ δαβίδης γυναῖκα πρότερον, ὠὴ ἐξ ἀβεσάρου πόλεως ἔγημε. μελχὰν δὲ τὴν σαούλου θυγατέρα, τῷ γηγενεῖ δὲ δαβίδῃ γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῷ φελτίᾳ υἱῷ λισοῦ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι γεθλᾶς μὴ ταύτας τινὲς ἐλθόντες τῶν ζιφαίων, ἀπήγγειλαν τῷ σαούλῳ, ὡς εἴη πάλιν δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτ' ἂν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ, μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτούς. καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, ἐπεστρατοπέδευσεν ὅπου τινὶ τόπῳ, συκέλλα λεγομένῳ. δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, σικέλλαν δηλονότι αὐτῷ πρὸς τῇ χώρᾳ σαοῦλον ἤδη παρεληλυθέναι. τοὺς δ' ἐν συκέλλᾳ φρασάντων, ἀφανυκτερόν τε ἀφικόμενος τοὺς ἰδίους καὶ εἰς τὸ δὲ σαοῦλος στρατόπεδον παρεγένετο, ἐπαγόμενον τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρβίας ἀβισάϊ, καὶ ἀχιμέλεχον τὸν χεθταῖον. δὲ δὴ σαοῦλος κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ δὲ στρατηγοῦ ἀβενήρου καὶ μόνων, ὁ δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ βασιλέως, ἔτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοῦλον, ὀπτησὺς αὐτοῦ τὴν κοίτην ἐκ δόρατος. ἔτυχε γὰρ αὐτῷ παρῳκηκώς. ἔτι τὸν ἀβισαῖον βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ πεῖσαι ἔτο ἐρωικότα εἶασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ δὲ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φῆσαι εἶναι δεινὸν ἀποκτεῖναι κἂν ἡ πονηρὸς, ἄξιον γὰρ αὐτῷ τοῦτο δὲ δόντος τὴν ἀρχὴν σωιζεόνω τὴν δίκην, ἐπέσχε τῆς ἐρωικῆς σύμβολον δὲ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τε δόρυ καὶ τὸν φακὸν δὲ ὕδατος. ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ σαοῦλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ καθυκοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ δὲ καιροῦ διδόντος αὐτῷ καὶ τῆς τόλμης, διέβησε τὸν δὲ βασιλέως. ἀβεβὰς δὲ τὸν χείμαρρον, καὶ ὄπισθεν τοῦ λόφου ἀνελθὼν δὲ ὅσους ὀφθῆναι ἐμέλλεν ἐξακοσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις δὲ σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρῳ, ἀφύπνισεν αὐτούς ἐκ δὲ ὕπνου. ἔτον τε ἐρώντα καὶ τὸν λαὸν. ἐπακούσαντος δὲ δὲ στρατηγὸς, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν ἐστὶν ἐρωτῶν, δαβίδης εἶπεν ἐγώ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, καὶ τοῦ πρώτου ἔχων ἀξίωμα τῷ βασιλεῖ τιμῶν, ἄτως ἀμελῶς τὸ δεσπότου φυλάττεις σῶμα; καὶ ὑπὸς ἡδίων ἔστι σοι τῆς τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας, θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵτε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινας ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα ἔλαθες πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνοήσαντες. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ δὲ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν δὲ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πηλίκον ὑμᾶς ἐλάθη κακὸν ὄντες γενόμενον. σαοῦλος δὲ γνωρίσας τὴν δὲ δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἐκδοτον ὑπὸ δὲ ὕπνου καὶ τῆς τῶν φυλασσόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφάσκετο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελεῖν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅπι τὰ οἰκεῖα. πεπείσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειεν ὡς ὑπὸ σκείνου τέρπεται.

B

C

D

E

F

G

ὡς τὸν

εἰς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεσχημένον ἑλαύνοι καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τοῖς σὺν τῷ ψυχὴν ἀγωνίαις, ἠναγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' ἐπαύετο πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἐδε τῷ ψυχὴν φανερῶς ἀπολυμένῳ λαμβάνων. ὁ μὲν Δαβίδης, πεμψάντα ἀπολαβὼν σκέλος τὸ δόρυ ἐ τὸν φακὸν ὕδατος, ἐπιπτὼν ὡς ὁ θεὸς ἑκάστῳ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τ κατ' αὐτὸν πεπραγμένων ἔσοιτο δικαστὴς, ὃς ὅτι ἐ κ τὴν παρεῦσαν ἡμέραν ἀπεκτάνοι σι δυνηθεὶς, ἀπεχόμενον εἶδε. καὶ σαοὺλ μὲν δεύτερον ἀλαφυγὼν τὰς Δαβίδ χέιρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ τὸν οἰκεῖαν ἀπῆλλάοτο. φοβηθεὶς δὲ Δαβίδης, μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ σαούλου, συμφέρειν ἔκρινεν εἰς τὸν παλαισῖνον ἀναβὰς, Δαγεσίδειν ἐν αὐτῇ. ἐμὲ τ ἑξακοσίων, οἳ σὺν αὐτὸν ἦσαν, ὡσαγόμενος πρὸς ἄγχουν τὸν γίτθης βασιλέα, μία δ' ἦν αὕτη τ πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν ὁ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, Ἀχιμάαν καὶ Ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίτθῃ. σαοὺλ δὲ ταῦτα ἀκούσαντι, λόγος ἐκέτ' ἦν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ὠλίγου μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀσυδάσωτα. Δαβίδῃ δ' οὐκ ἐδέχετο ἐν τῇ πόλει τῶν γιτθῶν μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη ὁ βασιλέως αὐτῶν ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ ὅτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ Δαγεσίδειν ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν καλουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ Δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐπεμποιεῖν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκησεν Δαβίδης ἐν σεκέλλα τῆς παλαισίνης ἐγένετο μῆνες τέσσαρες πρὸς τοῖς ἑνδεκα ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενος ὁ λαῦρα τοῖς πλησιοχώροις τ παλαισινῶν σαββάτοις καὶ ἀμαληκίταις διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, ἐ λείαν πολλὴν κτηνῶν ἢ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπεῖχετο, δεδοικὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς ἄγχουν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν τοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. ὁ δὲ βασιλέως πυθόμενος, ὅπου ὀπτὶ ἠρμένος τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τ ἰουδαίων τετραμμένοις, καὶ ἐν τῇ μεσογαίᾳ κατοικοῦσιν ἐπῶν, πείθει τὸν ἄγχουν φρονῆσαι οὕτως. ἤλπισε γὰρ ὅτ', ὅτι Δαβίδης ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δῆλον ἔσεσθαι παρ' ὃν ζῆλῳ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. κ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τ παλαισινῶν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας στρατιὰν διεγνωκότων, καὶ πρεσβεύσαντες πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς ἕξιν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅτι τοὺς ἑβραίους, ὅτ' γιτθῶν βασιλεὺς ἄγχους, συμμαχήσοντα τὸν Δαβίδην αὐτῷ μ τ ἰδίων ὁπλιτ, ὅτι τοὺς ἑβραίους ἥξιε. ὁ δὲ προθύμως ὑπεδέχοντο, καὶ φήσαντος ἥδεσθαι καιρὸν, ἐν ᾧ τὸν ἀμοιβὴν αὐτοῦ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μ τὸν νίκην, καὶ ὁ ἀγῶνος πρὸς τοὺς πολεμίους κ νομὴ χωρήσαντος αὐτοῖς ἐπηύξατο, τῆς τιμῆς ἐ πίστεως ὑπερέχοντ τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον ἄυξων.

A Se enim ſervatorem ſuum, hominem ſpectatæ per multa officia benevolentiæ, in exilium actum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum, amicorumq; conſvetudine orbatum perſeqvi non deſiſtere. Illum vero pro hoſtili inſectatione ſalutem ſibi reponere. Tum David juſſit, ut mitteret qui & ſpiculum & lecythum reportarent, hoc atteſtatus, quod Deus futurus eſſet utriusqve naturæ & morum ac geſtorum judex, B cui notum eſſet, quod ea quoque die pepercisſet inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus jam iterum clementia Davidis incolumis è manibus emiſſus, retro in regiam ſe recepit. Cæterum David veritus, ne ſi 1.Reg.27. diutius in eis locis hæreret, tandem comprehenderetur, conſultius putavit in Palæſtinam tranſire, & illic degere: quod cum cæteris quoque viC ſum eſſet, una cum ſexcentorum manu ad Anchum ſe contulit regem Gittæ, unius è quinq; ejus gentis civitatibus: ubi domicilio accepto à rege cum duabus uxoribus Achima & Abigæa habitavit. Saulus autem cautior factus poſthac deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem mittere, videns id ſibi jam bis male ceſſiſſe, minimumque abfuiſſe, quin captando caperetur. Davidi autem non placuit in urbe Gitta manere, D ſed petiit à rege, ut ad priſtinam erga ſe hoſpitalitatem hoc quoque adjiceret, & agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim ſe, ne intra mœnia morando oneroſus Gittenſibus videatur. annuit ejus precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donavit, quem David poſtea regnum adeptus adeo diſexit, ut ſuam & poſterorum privatam poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua de re alias fuſius E dicturi ſumus. totum autem tempus quo David apud Sicellam vixit, fuerunt menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancullariis excurſionibus Palæſtinæ gentis vicinos ſibi Saritas & Amalecitas infeſtabat, magnas jumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus ne horum indicio res ad AnF chum regem perferretur. De manubiis autem munera mittere ad regem ſolebat. quo percontante, unde eas prædas ageret, meridionalem Judæorum regionem campeſtrem incurſare ſe reſpondens, regi facile perſvaſit, ut crederet, quod verum eſſe vehementer cupiebat. ſperabat enim Davidem, ſi hoſtiliter gentem propriam tractaſſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum. Et parabatur tum bellum in HeG bræos communi Palæſtinorum decreto, indicto XIV. omnibus ejus nominis ſociis die ad convenien- 1.Reg.28. dum in Rengam, ubi collectum exercitum Anchus in hoſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Davidem cum ſexcentorum cohorte evocaverat. qvo prompte operam pollicente, & dicente adeſſe tempus referendæ hoſpitalis gratiæ, rex contra quo magis eum ſibi devinciret, promiſit ſe eum re bene geſta in ſummo apud ſe honore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

CAP. XV.

Hebræi à Palæſtinis magno prælio vincuntur, in qvo Saulus rex una cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno ſuo divinos omnes & ventriloqvos ac ariolos cæterosqve ſimilis vanitatis homines ejecerat, ſolis prophetis retentis: cumqve audiſſet Palæſtinos Sonnam usqve urbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copiis illuc occurrit: & juxta montem qvendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium poſuit. ubi non mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitum viribus longe præcellere: qva de re ſollicitus ad oraculum DEI confugit, eventum prælii ſciſcitans. DEO autem ſilente magis etiam territus prorſus animum deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaqvam DEUS præter ſolitum auxiliatricem manum ſubtraheret. qværi nihilominus imperat mulierculam qvampiam ventriloqvam, & manes elicere callentem, qvo vel ſic rerum eventum prænoſceret. nam ventriloqvorum genus evocatis defunctorum animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cũqve indicio cujusdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, aſſumptisqve duobus fidiſſimis famulis ad Endorum, & mulierem fatidicam proficiſcitur, rogatqve eam, ut divinet, educatqve ad ſuperos animam viri cujus ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum regis contempturam, qui hoc divinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtante, ne nulla injuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, qvo deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: juravit neminem hoc reſciturum, neqve ſe reſponſum cum aliis communicaturum, ſed fore eam extra omne periculum. Ut vero jurejurando perſvaſa eſt non timere, juſſit eam Samuelis animam excitare, qvæ cum neſciret qvisnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc evocat. qvo in conſpectum veniente, mulier ſpecie viri divina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad regem, nonne, inqvit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Qvo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum divina qvadam ſpecie præditum. percontante deinde, qua effigie quove habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu ſacerdotali amictum. Agnovit rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutavit. anima autem Samuelis interrogante, quam ob cauſam elici ac ſuis moveri ſedibus juſſerit, neceſſitate ſe huc adactum conqueſtus eſt. imminere enim gravem hoſtium exercitum, & ſe inopem eſſe conſilii deſtitutum à DEO, neq; per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignante. quapropter ad eum ſe confugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel vero adeſſe jam regi extremum vitæ diem prævidens, ſupervacaneum reſpondit ex ipſo futura ſciſcitari, cum à DEO deſtitutum ſe agnoſcat. Audita-

Κεφάλαιον ιέ.

Ως στρατευσαμένων παλαιστινῶν πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, & ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλος τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις & τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πάσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἑξῶ τῶν προφητῶν. Ακούσας ὅτι τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς σύννυς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. & προαγόμενος πρὸς ὄρει τινὶ γελβοὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀντικρυ τῶν πολεμίων. ταραττεται δ' αὐτὸν ἐκ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἢ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλὴ τε οὖσα & τῆς οἰκείας κρειττόνων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν μαθεῖν τῶν προφητῶν ἠρώτα περὶ τῆς μαχης, καὶ ὅ περὶ ταύτην ἐσομένου τέλους προειπεῖν. ὁκ ἀποκεκλεισμένου ὑπ' αὐτοῦ θεοῦ, ἐπὶ μᾶλλον & σαοὺλον κατέδεισε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ἐκ παρόντος αὐτῷ τῆς χειρὸς τοῦ θεοῦ προορώμενον. ζητηθῆναι δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἐκκαλούμενον, ὡς οὕτω γνωσόμενος εἰ καὶ νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πεπραγμένα. τὸ γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀνάγειν τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγειν τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεταπεμψάμενος δ' αὐτὸς γυναῖκά τινα τῶν οἰκετῶν εἶναι πανοῦργον τοιοῦτον ἐν πόλει ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπενδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δυσὶ παραλαβὼν οἰκέτας οἷς ἤδη πιστὰ τοὺς ὄντας, ἦκεν εἰς τὴν ἔνδωρον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύσασθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, οὗπερ ἂν αὐτὸς εἴπῃ. τῆς δὲ γυναικὸς ἀποτομαχομένης καὶ λεγούσης οὐκ ἀσφαλῶς ἔχειν βασιλέως, ὃς ὅσους ἐφ' ὑμῶν τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ἀδίκως αὐτὴν ἐποίει καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα δ' εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὥστε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμυήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τὸν σαμυήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ἅδου. Φανέντος δ' αὐτῇ, θεασαμένη τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν & θεοπρεπῆ ταραττεται, καὶ πρὸς τὸ ὄψιν ἐκπλαγὴς, ὁ σὺ φησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε γὰρ αὐτῇ ὁ σαμυήλος. πιστεύσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐρομένου πόθεν γνοίη, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεῶν τινα τὴν μορφὴν ὁμοιον. ὅ δὲ τὴν εἰκόνα φράζων & τὸ σχῆμα & ἡλικίαν κελεύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἐνδοξον ἐσήμανεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον ἀνταλοίδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμυήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἠσπάζετο καὶ προσεκύνησε. τῆς δὲ σαμυήλου ψυχῆς πυθομένης διὰ τί κινήσας αὐτὴν & ἀναχθεῖσαν ποιήσῃ, τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, τοὺς πολεμίους ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ θεοῦ, καὶ μήτε προῤῥήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. & διὰ τοῦτό σε τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατέφυγον. σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θειοτὸν μὲν εἶπεν ἐπὶ & παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, ὅ θεὸς

θεῦ καὶ ἀλλοιότ@ αὐτόν. ἄκρε γαμεῖ, ὅτι βασι- A men, inquit, in fatis esse, ut David assumpta re-
λεύσει δεῖ δαβίδην, καὶ καταθώσει τὸν πόλεμον. σὲ δ᾽
καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ζωὴν ἀπολέσει, ὃ θεῦ φθά-
νουσαντα, ἐν τῷ πρὸς ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς
ἐντολάς αὐτ᾽ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσέ
σοι καὶ ζῶν. ἰδοὺ τέτυκα, καὶ τὸν λαὸν ἔταξε μον τῆς
ἐχθροῦς ἡμυσόμενον, καὶ σαυτὸν μὴ τ᾽ τέκνων ἄμεινον πε-
σόντα σὺν τῆς μάχης μετ᾽ ἐμοῦ ἡμυσόμενον. ταῦτ᾽ ἀ-
κούσας ὁ σαὴλ@ ἄφων@ ἔπεσε τῆς λύπης ἐνῆρετο. C
κατενεχθεὶς εἰς τ᾽ ἔδαφ@, ἔστε μὲν τὴν προαιρεσέ-
ων ἐκ᾽ δεδηλωμένων ὀδύνην, ἔστε μὲν τὴν ἐνδειαν,
ἐν᾽ προπεπόνεκτο τροφὴν τῇ παρελθούσῃ ἡμέρα τε
καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως κατενένεκτο. μόλις δ᾽ ἑαυτ᾽ ἡμόμενον,
συνανάγκασεν ἡ γυνὴ γενομένῃ, ταύτην αἰτουμένη
παρ᾽ αὐτ᾽ τὴν χάριν, ἀντὶ τῆς φθονερᾶς μαντείας
ἣν ἐκ᾽ ἔχον αὐτῇ πιθομένῃ μὲν τὸν ἐξ αὐτ᾽ φόβον
ἀγνουμένῃ τὸς θεὸν, ἔμως ἐπέσπασε παρέχειν. ἀνθ᾽ ὧν
παρεκάλει, τραπέζαν τε αὐτῷ προθεῖναι καὶ τροφὴν, C
ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλεξάμενον, εἰς τὸ τ᾽ οἰκείων ἀπο-
στῆναι στρατόπεδον. ἀντεῖπε δ᾽ καὶ τελέως ἀπεστραμ-
μένον ἀπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἐ-
χρῆν δ᾽ μόχθον. ἕνα σωθῇ καὶ τῆς κατ᾽ οἶκον ἐπιμε-
λείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ᾽ αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερ-
νῆτις καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυομένη τῷ κτήματι,
καθαφάσασα ἕτον, καὶ τὰ κρέα θύσασα σφάσασα,
τοῖς οἰκέταις αὐτ᾽ καὶ αὐτῷ θοίνην ἔθηκεν. καὶ σαὴλ@ D
μὲν μετὰ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δ᾽
ἀποδέχεσθαι τῆς φιλοτιμίας τ᾽ γυναῖκα, ἐπὶ καὶ περ τῇ
πένῃ κεκωλυμένῃ χρήσεσθαι τοῦ βασιλέως, παρ᾽ ἧς
ἂν αὐτῇ τὰ κατ᾽ οἶκον ἦν ἀμείνω. ἐκ μετρικέστερα, καὶ μη-
δέποτε αὐτὸν πρότερον τεθαμμένη, ἢ ἐμνησικάκησεν
τῆς ἀπορίας ὑπ᾽ αὐτ᾽ καταγνωσθείσης σὺν ἀπεσκά-
φη ὡς ξένον καὶ μηδέποτ᾽ ἐν συνηθείᾳ γεγενημένον.
ἀλλὰ συνεπαθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο, καὶ πρὸς ἃ
δέκετο λίαν ἀπόδως προετρέψατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ E
παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, ἔστο παρέχειν σκεπτῶς καὶ φιλοφρό-
νως, ὅθ᾽ ὑπὲρ θεραπείας ἀμοιβῆς τινὸς γεγενημένης,
ἔτε χάριν μέλλουσαν ἠρωμένη, τελεστηθοῦσα δ᾽ αὐ-
τὸν ἠπίστατο, φύσῃ τ᾽ ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθέν
τι παρεχημένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ᾽ ὧν ἀντιδύνων-
ται λαβεῖν ὄφελ@ τέτυς προθεραπεύοντων. καλὸν
οὖν ἐστι μιμεῖσθ᾽ τὴν γυναῖκα, καὶ πιθέν εὐπάντας
τὰς ἐν χρείᾳ γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἀ- F
μεινον, μηδὲ μᾶλλον τι προσήκειν τῶ τ᾽ ἀνθρώπων
γένει τέτων, μηδ᾽ ἐφ᾽ ᾧ τὸν θεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν
τ᾽ ἀγαθῶν ἔχειν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς, ἐν
παρέργοις ἐρρήθη δεδηλωθέν. τὸν δ᾽ πόλεσι καὶ δήμοις,
καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς
ἀγαθοῖς, ὑφ᾽ ἃ προαχθήσονται πάντες ἀρετὴν διώ-
ξειν, καὶ δηλοῦσθαι δόξαν, καὶ μνήμην, αἰωνίαν πα-
ρέχειν δυνησόμενον, πιήσομαι πάλιν καὶ βασιλεῦ- G
σιν ἐθνῶν καὶ ἄρχουσι πόλεων, ὑπομνήσεως καὶ ἀπαθεῖν
τ᾽ καλῶν ἐνήσοντα, καὶ πρὸς τε τὸς κινδύνους, καὶ τὸν
ὑπὲρ τ᾽ πατρίδων θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάν-
των καταφρονεῖν διδάξοντα τ᾽ δεινῶν. ἔχω δ᾽ αἰτίαν δ᾽
λέγειν τάτε, σάουλον τ᾽ ἑβραίων βασιλέα. ἔτος δ᾽ καὶ
πρὸ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τ᾽ ὑπικείμενον θάνατον,
ὃ προφήτε προειρηκότος, οὐκ ἐγὼ φυγεῖν αὐτ᾽, οὐδὲ φι-
λοψυχήσας προδῶναι μὲν τὸς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

gia dignitate bellum ex sententia conficiat, te vero & principatum & vitam simul amittere, eo quod in bello, quod contra Amalecitas gessisti, obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum vivum mandavit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te una cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus B obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sive ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, sive ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset, tandem cum ægre ad se ipsum redisset, mulier urgebat eum, ut cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officii, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præsti- C terat, priusquam sciret hunc ipsum esse, qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum reposcebat, ut mensa apposita vires refoveret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem vero & cibum omnem præ desperatione aversari pergentem, tantum non adegit improbis precibus ut assentiretur. cumqve unicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis D operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus vero eadem nocte in castra est reversus. Mirari succurrit hoc loco mulieris hujus comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita, qua victum parare assueverat, hominem numquam antea visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non aversata est, ut hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata E ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, prompte ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio favorem regis captans, quæ jamjam moriturum præsciebat: cum tamen homines natura ita comparati simus, ut tum demum officiosos esse libeat: quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi F demereri quempiam cupimus, qvem cumulate aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos sublevare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æqve conciliet, & ad benefaciendum nobis provocet. atqve hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc G aliam quandam admonitionem scriptis meis juvat inserere, cum populis ac gentibus profuturam, tum præcipue viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoqvidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, qvam civitatum magistratibus debet subdere, ut contemptis periculis atqve etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Qvod ut faciam, opportune Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atqve hoc modo regiam majeſtatem dehoneſta-
re: ſed cum liberis totaqve familia periculo ſe
objiciens, pulchrum exiſtimavit in prælio pro
ſuo ſubditis imperio pugnando cadere, & filios
in ejusdem laudis ſocietatem aſſumere, potius
quam ſuperſtites relinqvere, incertum qvales-
nam futuros. Sic enim exiſtimavit, loco poſteri-
tatis perpetuam laudem & immortalem memo-
riam ſibi futuram. Qvamobrem hic mihi vere
juſtus & fortis ac prudens fuiſſe videtur, & ſi
qvis huic ſimilis fuit aut futurus eſt, huic virtu-
tis teſtimonium ab omnibus reddi æqvum cen-
ſeo. Nam illos, qui cum certa victoriæ incolu-
mitatisqve ſpe bellum aggrediuntur, poſtea-
qvam magnificum aliqvid geſſerint, non cenſeo
merito fortitudinis titulis inſigniri ab hiſtoricis
aliisq; ſcriptoribus. Sed quamvis & illis ſua
laus debeatur, ſoli tamen generoſi ac fortes peri-
culorumqve contemptores jure dici poſſunt,
qvi Saulum æmulantur. Qvid enim magni eſt
1. Reg. 11. communem martis aleam ſubire, & inter ſpem ac
metum fluctuando, ſi fortuna affulſerit, favore
ejus uti? contra nihil lætum ſperantem, & præ-
ſcium, qvod neceſſe ſit in pugna cadere, & intre-
pide tamen & imperculſo animo fato minanti
occurrere, id vero generoſi & fortis viri facinus
ego cenſeo. Hæc eſt Sauli noſtri laus, qvi ex-
emplo eſt omnibus veræ gloriæ amatoribus, ut
ſi honeſti apud poſteros nominis rationem ha-
bent, idem ſibi, ſi qvando uſus veniat proponant:
in primis autem regibus, quibus propter fortu-
næ ſublimitatem adeo non licet eſſe ignavis, ut
turpe ſit etiam mediocritatem fortitudinis non
excedere. Poſſem quidem etiam plura in hoc
argumento de Sauli generoſitate dicere: verum
ne videar immodicus, eo unde digreſſi ſumus
2. Reg. 29. revertar. Palæſtinis copias undiqve contra-
hentibus, delectuqve per ſingulas gentes ac re-
gna & ſatrapias habito, noviſſimus venit cum
ſuo milite rex Anchus, quem ſecutus eſt David
cum ſexcentorum cohorte, quem ubi viderunt
Palæſtinorum duces, percontabantur regem, un-
dénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is re-
ſpondit Davidem iram domini ſui Sauli fugien-
tem, à ſe exceptum, nunc ut gratiam hoſpiti re-
ferat, utqve de Saule vindictam ſumat, in auxili-
um veniſſe. at illis non probabatur, quod vete-
rem hoſtem in auxilium acciviſſet: ſvadebantq;
ut eum retro remitteret, ne forte cladem ali-
quam ipſis afferat. facile enim habiturum oc-
caſionem reconciliandi ſe domino, ſi hoſtibus
ejus detrimentum aliqvod attulerit. Qvare pro-
ſpiciendum eſſe in futurum, Davidemqve cum
ſua cohorte ad agros à rege illi aſſignatos remit-
tendum. Hunc enim eſſe illum Davidem vir-
ginibus cantatum, qvod plurima Palæſtinorum
millia deleviſſet. Viſum eſt regi qvoqve Git-
tæ recte illos monere: moxqve accito Davide:
Eqvidem, inqvit, fidem tuam ac virtutem com-
pertam habens ſocium hujus expeditionis te aſ-
ſumpſi, ſed cæteris ducibus hoc non probatur.

καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὴ τούτων, ἀλλὰ τῶν βασιλέως μάχεσθαι καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαπὸν ἡγήσονται τὸν τρόπον. ἀξιοχρέως γὰρ ἐμνήσθη τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀγήρω μνήμην ἔξειν. ἔστι γὰρ οὗτος δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τιμᾶν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρπὸν ἁπάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων δεινὸν πολέμου ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώσειν ἐπιστρέφοντας, ἐπειδὰν ἄπορα ἀξιώσωσι λαμβάνειν, ἅμα δοκοῦσι καλῶς πεῖσαι ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι τοιούτων ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. εὐψυχοι γὰρ καὶ μεγαλόψυχοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ σῶσαι εἰδότες τι μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι δεῖ αὐτόν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι ἑαυτοὺς δόντας αὐτὸς, ἐᾶν αὐτὸ σαοῦσθαι, οὐδὲ οὕτως ἡμύναιον, καὶ ἔργα πολλὰ διαπεραίνωμι τύχοι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρῆσθαι προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ ἕτοιμα παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, ἕτι ἀνδρείᾳ ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαοῦλος τοίνυν ἕτοιμος ἐπίστευσε, θηδείξας ὅτι πάντας μὲν προῆκε τῆς μὴ τὸν θάνατον ἀφημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς ταῦτα καταλίποιεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἔξον αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἀμήχανον ἀκακίας εἶναι δεῖ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἄδειαν μετρίως χρῆσθαι. ἐπὶ τούτων πλείω δεῖ σαοῦλα καὶ τῆς ἀφυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ἵνα μὴ ἡμῖν χορηγησίας τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπειροκάλως αὐτὸ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην. κατεστρατοπεδάκοτων γὰρ τῶν παλαιστινῶν ὡς πρὸς πόλεμον, καὶ κατ' ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατραπίας ἐξηριθμουμένων τὴν δύναμιν, πολλαχοῦ βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μὴ τῆς ἰδίας φαλάγγος. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ δαβίδης, μετὰ ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, ἥκετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἴησαν ἥκοντες οἱ ἕβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, πρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ δαβίδην ἐλέγετο εἶναι, τὸν φυγόντα σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νῦν τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ πιμπρήσασθαι τὸν σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δὲ καὶ τοῦτο στρατηγῶν, ἀνδρα παρειληφὼς δὴ συμμαχίαν, πολέμιον δὲ ἀποπέμπειν συμβέλλον, μὴ δὲ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοὺς φίλους ἐργασάμενος. κομιδῇ γὰρ αὐτῷ παρέξειν δὲ καταπλαγήναι πρὸς τὸ δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τὸν τόπον ἐν ἐδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, σκέλλον ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. ἕτον γὰρ εἶναι δαβίδην, ἐν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστινῶν ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γιτθῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν τὴν ἐμὲ σπουδὴν καὶ εὔνοιαν, καὶ ἕτοιμον συμμαχον ἐπαγόμην, ἃ δοκεῖ δ' ἐμοὶ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μεθ' ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν
ὑπονοῶν ἄτοπον, καὶ κεῖ φύλασσέ μοι τὴν χώραν, μή
τινες εἰς αὐτὴν τῶν πολεμίων εἰσβάλωσιν. ἔστι γὰρ καὶ ἔτο
συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς σικέλδυσεν ὁ
τῶν γηθῶν βασιλεύς, ἦκεν εἰς σίκελλα. καθ' ὃν δὲ χρόνον
ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαισταῖς ἀπῆλθε, τὸ τῶν
ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν, αἴρει τὴν σικέλλαν καὶ
κράτος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε
αὐτῆς σικέλλης καὶ τῆς ἄλλης τῶν παλαισταίων χώρας λα-
βόντες, ἀνεχώρησαν. σκεπτορημένου δὲ τοῦ σικέλ-
λαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ
τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτῶν, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας
τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ἀνειρρήγ-
νυτο τὴν ἐσθῆτα. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μὴ
τῶν φίλων, ἕως τοσοῦτον περιῆλθε τοῖς κακοῖς, ὡς τε αὐτὸν
ἀπολείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. κινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς
ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγούντων ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῶν
γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτῶν γὰρ τῶν γεγονότων
ἡπιώτερα. ἀναχωρῶν δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν Δηϊνοίαν
πρὸς τὸν θεὸν ἀναφήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα ἀμ-
βαλέσθαι ἐν δύσασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερω-
τῆσαι τὸν θεόν. καὶ προφητεύσαντος εἰ διώξαντι τοὺς ἀμα-
ληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σώσαι μὲν τὰς γυναῖ-
κας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. ὃ δὲ ἀρχι-
ερεὺς διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μὲν τῶν ἑξακοσί-
ων ἑπτὰ, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ὡδηγούμενος δὲ ὑπό
τινα χειμάρρουν, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τι-
νὶ προσπεσών, αὐγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, τὸν δὲ ἐνδείας καὶ λι-
μῷ παρειμένῳ, τρισὶ γὰρ ἡμέραις ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώ-
μενος ἔστη διεκαρτέρησε, πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ
τροφῇ θεραπεύσαντος. ἐπανελαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε
εἴη ἐκ τοῦ γένους. ὁ δὲ, γένος μὲν ἔφη εἶναι, αἰγύπτιος ὤν, κα-
ταλειφθεὶς δὲ ὑπὸ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἔπε-
σθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δὲ αὐτὸν τὴν παραπεσόν-
των καὶ διηρπακότων ἀλλά τε τῆς ἰουδαίας ἐκ τοῦ σι-
κέλλαν εἶναι, χρησάμενος δὲ αὐτῷ ὁ Δαβίδης τούτῳ ὅτι τοὺς
ἀμαληκίτας ὁδηγοῖ, ἐκ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γλεῦ ἐρ-
ρίμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀρίστους, τοὺς δὲ μεθύοντας
ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων ἐκ
τῆς λείας ἀπολαβόντας, ὀπίσω αὐφνιδίως, πολλὴν
αὐτῶν φόνον ἐργάσασθαι. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν
προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πίνειν καὶ εὐω-
χεῖσθαι τετραμμένοι, πάντες ἦσαν εὐκατέργαστοι. καὶ οἱ
μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τραπέζῃ κειμένων, ὀπίσω κατα-
λαμβανόμενοι παρ' αὐτῆς, ἀνῃρούντο, ἐκ παρεσύρεν
αὐτὰ τὰ σπλάγχνα ἐκ τοῦ προσώπου τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιου-
μένους ἀλλήλους ταῖς προσπόσεσι διέφθειρεν, ἐνίους
δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ οἴνου κατενεγκεμένους.
οἱ δὲ ἔφθησαν φθέμενοι τὰς παντοπλίας ἐξ ἐ-
ναντίας αὐτῷ σῆναι, τούτους ἀδεῶς ἦσαν εὐχερῶς τῶν
γυμνῶν κατακειμένων ἀπέσφαξε. διέμειναν δὲ, οἱ σὺν
τῷ Δαβίδῃ ἐκ αὐτοὶ ἀναμορούμενοι ἀπὸ πρώτης ὥρας
ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ φθεῖραι φθέσαι τῶν ἀμαληκιτῶν
πλείονας ἢ τετρακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμή-
λοις ἐπιβάντες διέφυγον ἀνέσωσε δὲ πάλιν πάντα ἃ
διήρπασαν αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τάς τε αὐτῶν γυ-
ναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες
ἦκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα Δηϊνοίας μὴ δυναμένους
αὐτοῖς ἕπεσθαι, κατελελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν, οἱ μὲν
τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

A qvare confestim agrum, qvem tibi donavi, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum, cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem invadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit David, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra seqveretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædaqve tam inde quam ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem revertebatur. David autem vicum suum vastatum inveniens omnibusqve direptis, utramq ve etiam uxorem abductam, & pari modo commilitonum uxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeo huic calamitati succubuit, ut non prius flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quam lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat, quin ab iratis ob jacturam conjugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quod in ipsum causam tanti mali rejicerent. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogavit pontificem Abiatharum, ut sumpto sacerdotali amictu Deum consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas uxores ac liberos recipere, pœnasqve de hoste sumere: pontifice vero jubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properav t. cumqve ad torrentem qvendam nomine Baselum perveniſſet, incidit in qvendam Ægyptium errantem, jamqve inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberraverat. hunc cibo & potu prius refocillatum, rogat cujus esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, qvod propter langvorem non posset agmen consequi eorum qvi vastata Sicella finitimisqve locis domum se recipiebant. Itaqve hoc ductore David usus ad persequendos Amalecitas, assecutusq; eos in terram projectos, & partim prandium sumentes, partim jam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improviso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facile ab armatis conficiebantur. alii enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alii propinantes sibi invicem opprimebantur, nonnulli vero somno jam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo majore negotio qvam cæteri cædebantur. duravit enim ea cædes à prandio usqve ad vesperam, ut ex omnibus Amalecitarum copiis ægre qvadringenti celeritate camelorum ab internecione sint exempti. cæterum præda omnis est recepta, uxoresqve tam ipsius quam Davidis commilitonum. Remetientes autem iter postqvam ad eum locum pervenerunt, ubi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliqverant, qvadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

qvod per ignaviam in perſeqvendo hoſte delaſſati fuiſſent, ajebantqve contentos eſſe oportere receptis uxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniqvam David pronunciavit. Par enim eſſe, ut victoria divinitus conceſſa, receptisqve ex hoſte ſpoliis, univerſi milites ex æquo fruerentur, maxime cum reliqvi impedimenta interim aſſervaverint. ex eo præjudicio mos in poſterum obtinuit, ut tantundem ex præda cederet iis, qui pugnæ interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reverſus deinde Sicellam David, per totam tribum Judæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atqve in hunc modum circa Sicellam & in perſeqvendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte congreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex adverſa acie ſternunt. ibi Saulus & filii contra hoſtem egregie certantes, & hoc tantum agentes, ne inulti caderent, utqve honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinqverent, totam vim hoſtium in ſe converterunt: & circumventi multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filii, Jonathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt qvorum caſum univerſus Hebræorum exercitus profligatur: dumqve nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus a tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoqve ſtipatus ſuorum caterva fugiebat: in qvem Palæſtini immiſſis ſagittariis & jaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe vero poſt multa fortia facinora edita, gravatus vulneribus, ut jam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecravit armigerum, ut ſe ferro transfigeret, priusqvam vivus in hoſtium poteſtatem veniret, quod cum armiger ob majeſtatis reverentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprii gladii mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus trajicere ſe non poſſet, circumſpiciens juvenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditoqve eſſe Amalecitam, orat, ut ſe juvaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non qviret. qvi poſtqvam ejus optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona, inſigni regio, quantum potuit, feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe qvoqve ſe jugulavit. pari modo & univerſum ejus ſatellitium una cum domino ſuo cecidit, circa montem, qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis, qui vallem ultra Jordanem ſitam habitant, qviqve campeſtres urbes tenent, quod Saulus rex cum filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quasq; urbes confugerunt: qvæ Palæſtini, deſerta nacti, facile occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die vero, quæ prælium proxime conſecuta eſt, dum cæſorum cadavera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorumqve ejus corpora, qvibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A οὐκ ἠξίουν αὐτὰς ἀπομερίζειν, οὐ συναχθλεθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιθέντας περὶ τὴν δίωξιν, ἀγαπηθῆναι δὲ σὺν σωτηρίᾳ τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαβίδης ὁ πυνθανόμενος καὶ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἶναι γὰρ ἄξιος ὁ θεὸς ᾧ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀμύνασθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομισασθαι δὲ πάντα αὐτῶν, πᾶσιν ἐξίσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ ταῦτ' ἐπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεμνημένων. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἔτος ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες. ἡμοιβὸς δὲ ἐν σικέλλα Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἰούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ἀπομοίρας τῆς λαφύρων. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν σικέλλων πρῆξιν, καὶ ἀμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἔτως ἐγένετο. τῶν δὲ παλαισινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαισινοὶ, καὶ πολλὰς ἀνεῖλον τῶν ἐναντίων. σαοὺλος ὁ τῶν B Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ θαλέπολως διακινδυνεύσαντες τοῖς πολεμίοις τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκεκμήκασι, οὐδὲν γὰρ βέλτιστον τέτε ἔχον, ἐπιστρέφουσι πᾶσαν εἰς αὐτὰς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ περικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλὰς τῶν παλαισινῶν καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμιναδάβος, καὶ μελχισούς. τέτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν C Ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται καὶ φόνος ἐπικειμένων τῶν πολεμίων. σαοὺλος ὁ φεύγει, καρτερὸν τῷ θυμῷ ἔχων περὶ αὐτόν, καὶ τῶν παλαισινῶν ἐπιπεμψάντων ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει πλὴν ὀλίγων. αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, ὡς μηκέτι διακαρτερεῖν, μηδ' ἀντέχειν τοῖς πληγαῖς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, ατασιμμον D τὴν ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτὸν διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ατασιμμον, καὶ σήσας ἐπὶ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυναμένου ὥσασθαι μηδ' ἐπερείσας διαβάλλειν αὐτοῦ τὸν σίδηρον ἐπιστρέφεται, καὶ νεανίσκου τινὸς ἐγγὺς ὄντος, πυθόμενος τίς ἐστι, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα E τὴν ῥομφαίαν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν ὅπλα δύνασθαι ποιῆσαι, θανατῶσαι αὐτῷ τελευτὴν οἵαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δὲ ἅπερ, καὶ περιελόμενος τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένετο. τελευτήσαντος δὲ ὁπλοφόρου σαοὺλος ἀνηρημένου, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δὲ ὀδὲς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ τῶν F Ἑβραίων οἱ τὴν χιλιάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοὺλος πέπωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶν αὐτοῦ πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ἐχυροτάτας ἔφυγον. οἱ δὲ παλαισινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαισινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς, ἐπιπίπτουσι τοῦ σαοὺλος, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς. καὶ κ

G

καὶ κῆ πᾶσαν τὴν ἐπαρχίαν τῶν ἀλλοφύλων· πέμψαντες A & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciaverunt: qvorum arma in templo Astartes dedicaverunt: porro corpora eorum circa mœnia urbis Bethsanæ, quæ nunc vocata est Scythopolis, crucibus affixerunt. Qvod posteaqvam auditum est in Jabissa urbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadavera, rem indignam rati eos extremo exseqviarum honore fraudari, aliqvam multi fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc urbs homines robustos ac feroces) factoq; per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia pervenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Jabissam ea deportaverunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Jabissæni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliverunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac jejunio dierū septem, in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli juxta Samuelis vaticinium, propterea qvod mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, urbem quoq; pontificialem subvertit. Regnavitq; vivente Samuele annis decem & octo, & post mortem ejus annis viginti: qvo tempore exacto, eum, qvem diximus, vitæ finem est sortitus.

ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ Ἀστάρτειον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσαὰν πόλεως, ἣ νῦν σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισσᾶ πόλει τῆς Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ὅτι λελώβηνται τὸν Σαοὺλ νεκρὸν, καὶ τοὺς τοῦ παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι παρεῖδεν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἦν δὲ πόλις αὕτη καὶ σώμασιν ἀλκιμους καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τοῦ τείχους τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὰ σώματα Σαοὺλ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς Ἰαβισσᾶν, μηδενὸς τῶν πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι θαρρησάντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάψαντα τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, δρυὸς λεγομένῳ. καὶ πένθος ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παίδας αὐτοῦ· μήτε ποτὸ, μήτε τροφῆς γευσάμενοι. ἔτει τῷ Σαοὺλ τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος Σαμουήλου, διὰ τὸ μὴ φυλαξάσης ἃ ἐνετείλατο παρὰ τοῦ θεοῦ ἀμαληκίταις ἐπολῶν. καὶ ὅτι τὸν Ἀχιμελέχου ἅμα γένει τοῦ ἀρχιερέως φύγοι, καὶ Ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, Σαμουήλου ζῶντος, ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ Σαοὺλ μὲν, ἔτω κατέστρεψε τὸν βίον.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, ὁ δὲ ἄλλου πλήθους, ὁ σαοὺλ παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθε φονευθέντος ἐξ ἁπασῶν φίλων, ἅπασιν τοῦ βασιλέως δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τοῦ πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δὲ εἰς αὐτοῦ ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἐθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν. Κεφ. ε.

Η γυναικὸς πρὸς δαμασηλωὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς δαβίδης τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οπ' ἀνδρὶ τοῦ οἰκίαν αὐτῷ χαρισαμένου, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος μετὰ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἐπ' ἀνδρὶ, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

David apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. Cap. I.

Jebostho amicorum insidiis interfecto, universum regnum ad Davidem devenit. Cap. II.

David, vi captis Hierosolymis, Chananæos inde ejicit, urbemqve Judæis victoribus inhabitandam tradit. Cap. III.

David Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur. Cap. IV.

David, subactis finitimis gentibus, tributa illis imponit. Cap. V.

Damasceni à Davide vincuntur. Cap. VI.

Qvomodo David Mesopotamios vicerit. Cap. VII.

Qvomodo per intestinum familiæ dissidium David à filio regno pulsus est. Cap. VIII

Absalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. Cap. IX.

Qvomodo David regno restitutus feliciter vixit. Cap. X.

David se vivente Salomonem filium suum regnum auspicari voluit. Cap. XI.

Mors Davidis, & qvantum filio ad structuram templi reliqverit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER SEPTIMUS.

Κεφάλαιον ά.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι, ὁ δ' ἄλλης ἀπέθους ὁ σαούλου παῖς.

CAP. I.

David apud Hebronem unius tribus rex creatur, in reliqvis Sauli filius paternum regnum obtinet.

A

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ δαβίδης τοὺς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σίκελλαν ἐπανέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ φεύγων τις ἐξ ἐφραὶμ ἀφικνεῖται διεσωθεὶς ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς παλαιστίνους· ὃς τὸν σαοῦλον ἀνελὼν, τήν τε ἐσθῆτα διερρήγνυτο, καὶ τὴν κεφαλὴν κατέχεε μυρίκης. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανομένου, πόθεν ἥκει τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. φεύγων δ' αὐτύχει αὐτῆς τὸ τέλος ἐδήλου, πολλῶν μὲν ἀναιρεθεισῶν τοῖς ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ βασιλέως αὐτῶν σαούλου, μὴ τῶν πέλας. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἐφασκεν αὐτὸς ὠδυτύχων τῇ προπῇ τῶν ἑβραίων, καὶ τοῦ βασιλέως πεφευγότος παρ' ὧν καὶ κτείνειν, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, προκληθεὶς αὐτὸς ὠμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ἐμπεσόντα, μὴ τῶν τραυμάτων ὑφεξόλλειν αὐτὸν ἀσθενοῦσαν κατεργάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε ὠμὲν τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν σαοῦλον νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. δαβίδης δὲ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλὰ σαφῆ τεκμήρια τοῦ σαοῦλου θανάτου βλέπων, καταῤῥήγνυσι μὲν τὴν ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δὲ αὐτοῖς τὸν λυπρὸν τὸν χαλεπώτερον, καὶ ὁ σαοῦλος παῖς ἰωναθης, πιστότατος τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. τοιαῦτα δὲ ἐπιδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνήκοτι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παῖς ἀμαληκίτης ἡμῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπολέσαι.

HOc prælium in eum diem incidit, 2. Reg. 1.
qvo David de Amalecitis victor Sicellam est reversus. tertio autem post ejus reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, caputqve sparsus cinere, ad Davidem pervenit: adoratoqve eo, interrogatus unde veniret, è conflictu Hraelitarum, ait, se venire ad fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atqve se nunciare suis oculis visa, cum forte in fugientem cum suis regem incidisset, qvem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne vivus in manus hostium veniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse se ipsum præ multitudine vulnerum interficere. ejus deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, ut Davidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Jonathas Sauli filius fidissimus ejus amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Davidis virtus & erga Saulum benevolentia, ut quamvis sæpius capitalibus ejus insidiis appetitus, non solum ægerrime tulerit ejus interitum, verumetiam interfectorē illius affici supplicio jusserit. Præfatus enim qvod ipse sui accusator extiterit, regis cædem professo, & per hoc amalecitæ filiū se declaraverit, duci hominē mādavit. præterea lamētationes & epitaphia

in laudem Sauli & Jonathæ compoſuit, quæ in hodiernum usqve diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctuqve finito, conſuluit Deum per prophetam, quamnam ex urbibus Judæ tribus habitandam ſibi concederet. cumqve reſponſum eſſet Hebronem concedi, relicta Sicella eo commigravit, ambabus uxoribus illo adductis, & cohorte domeſtica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi ſuffragio declaravit. Audito deinde, qvod Saulum cum filiis Jabiſeni in Galaditide regione ſepeliſſent, miſit illuc qui, collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimulq; nuntiarent, quod Judæ tribus regem ſe conſalutaſſet. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir ſtrenuus, & ad magnas res obeundas natus, quam primum cognovit cecidiſſe regem & Jonatham, aliosqve duos ejus filios, propere in caſtra delatus, reliqvum ex omnibus filiis nomine Jebosthum periculo eripit, & ſuperato una cum illo Jordane, totius populi regem eum conſtituit, excepta tribu Judæ: regiamqve ei elegit apud locum, qui Hebraice Manalis dictus, interpretatur caſtrum. inde profectus eſt cum delectiſſimo milite, ut prælio cum Judæ tribu decerneret, iratus quod Davidem regem creaviſſent. Huic occurrit Joabus Sarviæ Davidis ſororis filius, natus ex patre Suri, duos ſecum fratres, Abiſæum & Aſaelē, univerſumqve Davidis exercitum ducens: & cum circa qvendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cumq; Abenerus dixiſſet, cupere ſe experiri, utrius partis præſtantiores milites eſſent, ex pacto utrinq; duodeni ad certamen ſunt deſtinati. qui progreſſi inter utramqve aciem, emiſſis prius pilis, gladios ſtringunt: comprehenſisq; adverſariorum capitibus; latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad unum ſe conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & poſt acre certamen, partes Abeneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Joabus non deſtitit perſequi, ſed tergis eorum hærens hortabatur ſuos, ut ne defatigarentur: idemq; etiam fratres ejus faciebant, præcipue junior Aſael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non ſolum cum hominibus, ſed cum eqvis etiam curſu contendere ſolitus. is tum Abenerum recta inſeqvebatur, nec in ſiniſtram nec in dextram deflectens. Converſus autem Abenerus, & impetum ejus fruſtrari volens, primum unius militis armatura cū eo depaciſci voluit, ut perſeqvi deſineret. deinde rogabat, ne ſe in hanc neceſſitatem adduceret, ut illo interfecto, in fratris ejus conſpectum poſthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moveretur, ſed perſeqvi pergeret, ita ut verſa haſta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, ut in veſtigio concideret. qvi ve-

2. Reg. 2.

A σαοὺλ καὶ ἰωνάθῃ, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ ᾄδονται. ἐπεὶ δὲ τάφοις ἐξέτιμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος ὁ δ' πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τῆς προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτοῦ δίδοναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σίκελλαν, εἰς ἐκείνην ᾠκησε μετὰ, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δ' ἦσαν, καὶ τοὺς οἰκέτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς

B φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆς γαλαδιτίδος κατοικοῦντες, ἐπέμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσων ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβοῦς ἐπιχωρήσεως, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονηται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ σαοὺλ μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβένηρος, νήπιος δὲ παῖς,

C ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἐγὼ πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπείχθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν λειπόμενον ἐξαρπάσας ἰόν αὐτοῦ, ἐσώθη δ' σκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς περὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ παντὸς ἀποδείκνυσι δὴ πληθοῦς βασιλέα, παρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, καὶ μὴν τὴν ὑπερκειμένην γαλαάν, μανάλιν. καὶ ἦ τελλήνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀ-

D βένηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ὑπερλέκτου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς πρωαιρεθεῖσιν, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπήντησε δ' αὐτῷ ἰωαβος, ὁ σαρβίας μὲν παῖς, πατρὸς δ' οὐκέτι, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς δαβίδ γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀβισαΐ καὶ ἀσαήλ, καὶ πάντων τῶν δαβίδ ὁπλιτῶν. ἐπειτυχὼν δέ τινος κρηνίδος ἐν γαβαὼν πλησίον στάσης πρὸς μάχην. οἱ δ' ἀβενήρου φήσαντος πρὸς

E αὐτὸν, μαθεῖν βουλόμενος πότερον αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχῃ, σωτὶ μὲν παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, ἀπώσαντο τὰς μαχαίρας, καὶ τῇ κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἐπαγον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως δὲ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώ-

F λοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέῤῥηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερᾶς μάχης γινομένης, ἡττήθησαν οἱ δ' ἀβενήρου. καὶ τραπέντας οὐκ ἀνίει διώκων ὁ ἰωάβος. ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο θᾳδαχελεύόμενος τοῖς ὁπλίταις σκηπτὸς ἐπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναπαυομένους, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ ἀσαὴλ φανερώτερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλ, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. οὐδὲ ἀνθρώπους σύνεσις μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον κατα-

G στάντα εἰς ἄμιλλαν λέγεσι θᾳδραμεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβένηρον ἐδίωκεν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑτέρου ἐγκλιθεὶς τῶν μερῶν. ὑπισταμένου δὲ ἀβενήρου, καὶ καταστοχάζεσθαι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν ἐπόντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενος τῆς διώξεως ἀφελέσθαι τὴν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἐπείθετο ταῦτα ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παρῃνοῦντος, μὴ κτείνας

αὐτὸν ἀπολέσῃ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ προσέμενον δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομένοντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ κατήξας εἰς τοὐπίσω κατὰ λαιᾶς, θᾳδατρῆμα ἀπέκτεινεν.

οἱ δ'

ὑ μετ' αὐτ' διώκοντες τὸν ἀβένηρον, ὡς ἦλθον ὅπ
τὸν τόπον ὃ κεῖτ σωεβαινε τὸν ἀσαήλον, φοβεόντες
τὸν νεκρὸν, σὺκ ἐπ τὰς πολεμίας ἐδίωκον. ὁ δὲ ἰωάβ
αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτ' ἀβισαΐ, ὑπερθραμόντες
τὸ πῶμα, καὶ τῆς πολέμου ὅπ τὸν ἀβένηρον ἀπ' ὀλίγ
αὐτῶν τῶν ὀπαδῶν ὃ τελευτηκότ ὀργὴν λαβόντες, ἀ-
πίσω τάχ καὶ μεθυμία χεώμενοι, μέχρι τόπ τινὸς,
ἱμαντὴν καλοῦσι, ἐδίωξαν τ ἀβένηρον, ἤδη πρὸ δυ-
σμὰς ὄντ ἡλίου. ἀναβὰς δ' ὅπ τινα βουνὸν, ὡς ἔσχ
ἐπ' σκοπῆ τῶ τόπω μ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐ-
τὸς τε κατασκέπτετο καὶ τὸν ἀβένηρον. τοῦτ ὑ ἀναβο-
ήσας ἔφησ μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα
καὶ μάχην παροξύνειν. ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτ' ἀσαήλον, ὃς παραινοῦντ μὴ διώκειν σὺκ ἐπείσ-
θη, καὶ διὰ ὃ τὸ βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας ἔ
ὠβδηλήσιν ἡσυχίαν ἦγε. τούτοις τοῖς λόγοις ὁ ἰωάβ
ἀναπαλαῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τὸν στρατιώτας, καὶ
τῆς ὅπ πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ὅτε μὲν ἐπ' σκηνὴν
κατεστρατοπέδευεν ὃ πᾶν τὴν νύκτα ταύτην. ἀβέ-
νηρος ὑ διὰ ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας κ περαιωσάμ τὸν
ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖτ πρὸς τὸν ὃ σαοὺλ παῖ-
δα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἐβοσθον. τῇ δ' ἑχομένῃ, τοὺς
νεκροὺς ἰωάβος ἐξαρθμήσας, ἅπαντας σκηδάσεν. ἐ-
πεὶ ὑ, τ μὲν ἀβενήρου στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι καὶ
ἑξήκοντα. τῶν ὑ δαβίδ, δέκα πρὸς τοῖς ἑννέα, καὶ
ἀσαήλ. ὃ τὸ σῶμα κομίσαντες σκεῖθεν ἰωάβ καὶ
ἀβισαΐ εἰς βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ
μνήματι, πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ σκείνου δ χρόνου τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμεινεν ἄχρι πολλοῦ, τ μὲν μ
δαβίδ κρείττονων ἀεὶ γινομένων, καὶ πλέον σὺκ τοῖς
κινδύνοις φερομένων, τ δὲ σαοὺλ παίδων, καὶ τῶν ὑ-
πηκόων αὐτῶν, κ πᾶσαν ὀχεδὸν ἡμέραν ἐλαττουμένων.
ἐγένοντο ὑ κ ὅσον τὸν χρόνον καὶ παῖδες τῷ δαβίδῃ,
τῶν ἀριθμὸν ἐξ, σὺκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσ-
βύτατ σὺκ μητρὸς ἀχίνας ἦν μόνῳ, ἄμνων σὺκλή-
θη. ὁ ὑ δεύτερος, σὺκ γυναικὸς ἀβιγαίας, δανιήλ. τὸν
τρίτον δ' σὺκ τῆς θολομαΐ θυγατρὸς μαχάμης φοῦτι
δ γεσιρῶν βασιλέως ἀβεσάλωμ. ὄνομα. τὸν δὲ τέ-
ταρτον, ἀδωνίαν σὺκ γυναικὸς ἀγγίτης προσηγόρευσε.
τὸν πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον χερθεσῶν καὶ χαλα ἐπωνό-
μασε δ' δ' ἐμφυλίου πολέμου συνεστῶτ, καὶ συμ-
πιόντων εἰς ἔριν καὶ μάχην πυκνῶς μεθ' ἑκατέρου τ
βασιλέων, ἀβένηρ ὁ δ σαοὺλ παιδὸς ἀρχιστράτηγος,
σωετὸς τε ὢν καὶ σφόδρα εὔνοιαν ἔχων τ πλήθ,
πάντας συμμάχους τῷ ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν. καὶ
διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ σκεύη φρονοῦντες. ὕστερον
δ' σὺγκλήματι χθόν μὲν ἀβένηρ, καὶ λαβὼν αἰ-
τίαν ὡς συνέλθοι τῇ σαοὺλ παλλακῇ, ῥαισφᾶ μὲν
πάνυ μα, σφόδρα θυμοῦται, κ καταμεμφθεὶς τὸν ἰε-
βόσθου, διαλήσεσθαι καὶ θυμωθεὶς ὡς ὀλιγίων τῶν
παρ' αὐτ τυγχάνοι, πᾶσα προνοία τοῦ αὐτὸν χεῖ-
ρα, ἐπέλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς δαβίδην με-
ενεγκεῖν, ὑπισχνεῖτο δ' ὡς οὐ διὰ τὴν ἰδίαν ῥώμην
καὶ συνέσειν ἀρχαὶ τ πέραν ἰορδάνου, διὰ ὃ τ αὐτὸ
στρατηγὸν τ πᾶσιν. κ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς δα-
βίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μὲν ἕξειν αὐτ
ἑταῖρον καὶ φίλον ἀναπείσοντα τ λαὸν, δ σαοὺλ μὲν
ὑποπτεύσαι παῖδες, αὐτ ὑ ὑποδείξαντα πάσης χώρας βα-
σιλέα. δ' ὁ δαβὶδ ποιησαμένῳ τὰς ὁμολογίας, ἤδη
δ' ἐπ' εἰς ἀβένηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτ, κ πρῶτον τιμήσειν μᾶλλον τῶν συνήθων ἀξιώσοντ,

A ro cum eo Abenerum inſectabantur, poſtqvam ad locum in qvo Aſael jacebat pervenerunt, obliti amplioris perſecutionis circum cadaver conſtiterunt. Joabus autem & frater ejus Abiſæus, præter exanime corpus curſu provecti, incitatiqve ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate usqve ad ſolis occaſum perſecuti ſunt Abenerum, & usqve locum, qui ab aqvæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore conſiſtit, Abenerum cum Benjamitis fugientem proſpiciens. qvi cum exclamaſſet, ſatis jam indignationi indultum, nec eſſe viros conſanguineos improba inſectatione cogendos, omiſſa fuga, in certamen redire: culpam enim penes fratrem ejus Aſaelem eſſe, quod monitus ab inſeqvendo deſiſtere noluiſſet, & ideo ictus cecidiſſet: viſus eſt non male admonere: moxqve Joabus dato receptui ſigno ſuos cohibuit: & in eo loco caſtris poſitis pernoctavit. Abenerus vero, continuato per totam noctem, itinere trans Jordanem in Jeboſthi regiam ſe contulit. ſeqventi die Joabus recenſitis cæſorum cadaveribus omnes ſepultura dignatus eſt. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti ſexaginta: Davidis novemdecim, præterqve Aſael: cujus cadaver Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intuliſſent, ad regem ſuum in Hebronem ſunt reverſi. Hoc fuit inter Hebræos civilis belli initium, quod aliqvandiu duravit, ſed ita, ut Davidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum, qui ſub Sauli filii degebant imperio, in deteriores fierent. Interea David ſex filios è totidem uxoribus ſuſcepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus eſt. Secundus ex uxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Geſſitorum, nomine Abeſalon. Quartus Adonias ex uxore Angite ſuſceptus, qvintum vero & ſextum Gertheſam & Galam nominavit. Porro poſt conflatum civile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui, quod eſſet vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, ut longo tempore in fide Jeboſthi permanerent. Deinde vero inſimulatus apud eum, quod conſvetudinem haberet cum concubina ejus Ræſpha filia Sibathi, & ea de cauſa objurgatus, dolore & indignatione motus, quaſi non bona gratia ſibi pro fideli ſtudio redderetur: minatus eſt ſe regnum ad Davidem translaturum, & declaraturum, quod Jeboſthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Jordanem potiretur, qvam ipſius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxq; miſit in Hebronem ad Davidem, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, ut inter præcipuos regis amicos reciperetur, ſi populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret, ut David ab univerſis Hebr. rex agnoſceretur. Qui cum vehemēter hoc nuncio lætꝰ cōditionē accepiſſet, 1. Reg. 3.

& qvo magis ratum esset fœdus, postulasset, ut Melcholen uxorem ad eum remitteret, qvam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ conjugio, adjuvante etiam Jebostho. nam & huic David scripserat, æqvum esse uxorem sibi restitui. deinde convocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos remoratum se quidem illos quo minus relicto Jebostho ad Davidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoqvidem certo comperisset, hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem divino judicio designatum esse; eundemqve vatem præcecinisse, quod hujus ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub jugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi jam in eorum sententiam Abenerum transisse, Davidi in posterum aperte studuerunt. Supererat, ut & Benjamitæ in hanc sententiam concederent, quod ex hac tribu esset Jebosthi satellitium. ad quos qvum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animadvertisset, cum viginti ferme comitibus ad Davidem proficiscitur, ut præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisqve in rebus suis sibi magis quam alii fidit, tum qvia volebat certiorem facere, quid in causa ejus cum senioribus & ducibus egisset, & quod ipsam quoqve Benjamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit ut dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exseqvenda missus à Davide Hebronem exiverat, cum Joabus copiarum imperator peregre rediens illuc advenit: cognitoqve quod Abenerus icto cum Davide fœdere paulo ante abisset regnum ei tradi curaturus: veritus, ne is primum inter amicos locum obtineret, autor illi factus regii fastigii, & alioqvi vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis observandis: ipse vero deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum privaretur, malum & iniqvum consilium concipit. ac primum calumniis eum aggressus, persvadere conatur regi, ut caveat sibi, neqve fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare, quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis advenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumveniendi Davidis abire. Postqvam autem frustra se verba fundere animadvertit, ac ne tantillum quidem regem his moveri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim

A ἀνασώσωντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλαν τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλασινῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν μελχόλλαν, ἀπαγάσας φελτίαν, ὃς τε συνοικοῦντος αὐτῇ, ἐπ' ἐκείνου δὲ καὶ ἐβάδδα συμπεφεύξεσθαι ἔμελλεν. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γερουσιάρχους καὶ τοὺς χιλιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως ἀποστῆναι μὲν ἰεβόδθε δαβίδη δὲ προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψειε τῆς ὁρμῆς. νῦν μὲν τοι γε ὀπίσω χωρεῖν ἐβούλοντο. καὶ γὰρ εἰδέναι τὸν θεὸν ἅμα σαμουήλῃ τε προφήτῃ, δαβίδην χρίσαντα βασιλέα, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προσιπεῖν δὲ ὅτι παλασινοὺς ἐκείνος αὐτοὺς τιμωρήσεται, καὶ ποιήσεται κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς καὶ ἀβένηρος γνώμην εἶχον αὐτῷ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον προσίλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πεισθέντων δὲ τούτων, ἀβένηρος συγκαλέσας τὴν βενιαμίτην φυλὴν, οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόδθε σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς ἀμαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀνιαρὸν ἔσεσθαι ἐώρα, πρεσβεύεται δὲ οἷς ἐβούλετο, σὺν αὐτοῖς ἀπολαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος αὐτός. πίστρα γὰρ τῶν δι' ἄλλης πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἔκαστοι ποιεῖσθαι ἔναγχος ἐκεῖ, καὶ πρὸς ἐτέρους ἡμῶν λόγους πρὸς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δὲ αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενήσαντος ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀπάγειν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ ὑποδοῦναι τὴν ὀρκίαν. σκεψάμενος δὲ ὁ δαβίδου τὸν ἀβένηρον, ὡς ὀλίγον ἀπολειπων εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ δὲ χιλίαρχος αὐτοῦ, ἐπὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβένηρος, ἐπὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένου. ἐπὶ σωθήσεσθαι ἐμολογίας τῆς ἡγεμονίας, δέησας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσηται τάξει, συνεργὸν τε τῆς βασιλείας ἑσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὰ ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τὰς καιρὰς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δὲ ἐλαττωθεὶς καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθεὶς, κακὸν καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβένηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βεβαιώσασθαι τὴν σαουίλου παῖδι τὴν ἡγεμονείαν. ἐπὶ δ' ἀπίθει καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νῦν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν καθασκευαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' ἐπέπεισε τὸν δαβίδην τούτοις, ἐδέ παροξυνόμενον ἐώρα, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδὸν, καὶ κρίνας ἀβένηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ἐπιδιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτῷ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος ἐκείνου. ἀβένηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπεχοῦσι τοῦ χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

qui cursim per ejus vestigia viam carperent, & assecuti eum Davidis nomine revocarent, quasi per oblivionem quiddam maxime ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem, postqvam hæc audivit ex nunciis, in loco cui nomen Besira XX. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ eventura erant, suspicatus ad urbẽ revertitur. Cui obviam factus ante mœnia Joab, humanissime exceptũ sumam benevo-

δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' εὔνους καὶ φίλος (τοσοῦτον γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τὴν ἀπάτην μηχανᾶται τὰ τῆς ἀληθοῦς ἀρετῆς οἱ πεφυκότες ἐγχειρεῖν μιμήμασιν) ἀποσπᾷ μὲν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ διαλεξόμενος. ὡς δ' ἐγένετο ἐν τῷ ἐρημοτέρῳ τῆς πόλης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀδελφῷ, παρασκευασάμενος τὰ μάχιμα, τοῦτο τὸν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾷ μὲν ἀβένηρος, τὸν ἐναντίον δοκήσας τὸν τρόπον τοῦτο ἰωάβης, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρησάμενος ἀσαήλου τὸν ἀδελφὸν, ὃν διώκων βαλὼν ἀβένηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τὴν χεβρῶνι μάχῃ. ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσε δαβίδης, δείσας μὲν τὴν στρατηγικὴν καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν βασιλέως τιμήν, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δὲ ἀβένηρος δαβίδου τὸ πρώτων τάξιν ἀβένηρος. ἐκ τούτων ἄν τις κατανοήσειεν, ὅσα καὶ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ μηδενὶ τούτων ἀφίστασθαι. κτησάμενοι γὰρ αὐτὰ πρότερον, ἀπὸ μείζονων κακῶν λαμβάνουσι. καὶ δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς ἀδικουμένης ἀσφαλίζονται, ὡς ἐκ ὁμοίου δεῖν τυγχάνοντος πρόσθεν ἡλίκου μέγεθος ἐξισοῦσθαι, καὶ σωθῆναι τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡδέως ἔχουσιν, ἢ πάντων ἀπολέσαι, δεδιόσι τὸ ἀσφαλὲς ἔχοντος συμφορᾶς. ἀλλ' ἔστι καὶ χαλεπώτερα μηχανᾶσθαι καὶ τολμᾶν ἔργα πάντες φόβῳ τῆς ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτων ἐπιβραχέσιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δὲ ἀκούσας ἀπημελῶν τὸν ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τὸν ψυχήν. ἐμαρτύρατο δὲ πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ἔπι κενωνὸς εἴη τῆς ἀβένηρος σφαγῆς, ἐπικατεντολῇ καὶ βάλησιν ἰδίαν ἀποδείνοι. θεὰς δὲ καὶ φονέας αὐτὸν δεινὰς ἐπήρατο, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπράξαντας, τοῦ λοιποῦ χρόνου ἐπιεῖσθαι τοῖς ὑπὲρ αὐτὸν πεπλουτηκόσι ποινάς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους ἐᾶσαι ἐδόκει ἀβένηρος τὸν ἀρχαῖον. προσέταξε μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, περιρρήξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας δὲ σάκκους. ταῦτα δὲ ποιεῖν, προάγοντας τὸν κλίνην. αὐτὸς δὲ ἐδείπνει μετὰ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτομένους τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενον τὸ περὶ τοῦ τεθνηκότος πένθος. ἐπεὶ δὲ ἐδείπνει μετὰ

quam multitudo quæ ad funus celebrandum convenerat digrederetur, docuit eos, qvantum ipse in animo vulnus accepisset, qvantumqve totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quam manu præstantissimo. Sed Deus, inqvit, qui universa gubernat, necem hujus inultam non sinet. Is mihi testis esto, quod in Joabum & Abisæum animadvertere non valeo, qui apud exercitum pene plus possunt qvam ego ipse. pœnam tamen divinitus infligendam non effugient. Et Abenerus qvidem in hunc modum vitam finivit.

A ἔλεξε ἢ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡ τυχοῦσα λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, καὶ μικρὰ ἂν τοῖς ἐρημίαν πράγμασι βλάβη, στερηθέντων αὐτοὺς τοῦ σώζειν βουλαῖς τε ἀρίσταις καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ὦ μέλεε πάντων, οὐκ ἐάσειν τὸν ὑμῖν ἀνελόμενον ἀδίκητον. ὅπως δ' αὐτὸς ἢ, ὡς οὐδὲν ἰωάβου καὶ ἀβεσσαίου τοὺς σαρεῖα παῖδας ποιεῖν ἱκανός εἰμι, πολέου ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ὑποδώσει τινὰ ὑπὲρ τοῦ πεπλημμελημένων αὐτοῖς ἀμυνοῦντα τὸ θεῖον. καὶ Ἀβενῆρος μὲν εἰς τοιοῦτο κατέστρεψε τέλος τὸν βίον.

B

CAP. II.

Jebosthe amicorum insidiis interfecto, universum regnum ad Davidem devenit.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς τοῦ ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν.

C

II. 2. *Reg.* 4. JEbosthus autem Sauli filius morte ejus audita graviter hoc tulit, quod privatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat, ut in paternum regnum succederet, mirumqve in modum ob hanc causam se afflictavit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est D oppressus. Hi enim cum essent Benjamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes, si Jebosthum interficerent, magna se munera à Davide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridiantem, videntesqve nec satellitum quenquam adesse neqve janitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim E æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisoqve capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem pervenerunt: ostensoqve Davidi Jebosthi capite, commendabant ei suam operam ac benevolentiam, quod regni æmulum de medio sustulissent. F Sed multum eos spes sua fefellit: neqve enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inqvit, & jamjam pœnas daturi, an nesciebatis, quod à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam ejus auream apportaverat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut forte alium me jam factum credebatis, ut mutatis G moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanqvam beneficium oblatum complecterer: idqve occiso à vobis in suo lecto viro justo, qui neminem unquam læsit, vos verò maxima etiam benevolentia, summisqve honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Jebosthi cæde libenter auditurum. Neqve enim alio modo gravius existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus jussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputq; Jebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis universi Hebræorũ

Ἀκούσας ἢ τὸν τελευτὴν αὐτοῦ ὁ σαοὺλ παῖς ἰεβόσθος, ἐπράως ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐσχηρμένου συγγενοῦς τε τὴν βασιλείαν αὐτῷ προσχήνους, ἀλλ' ὑπερεπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενήρου θάνατος. οὐκ ἐπιβίω δ' ἐπὶ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερεμμωνος υἱῶν, βαναάθα, καὶ ἑτέρου θάννου ὄνομα ἦν, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἔτι γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, καὶ πρώτης τάγματος λογιζόμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰεβόσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδ τεύξονται δωρεῶν, καὶ χρατηγίας ἢ ἵνος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτῆς ἔσαι, φόνῳ τὸ δωμάτιον μόνον διέροντες μεσημβριάζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰεβόσθον, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορέναι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τι καὶ τῆς ἐργασίας ἧς μετεῖχε λέγεται καὶ κάματος εἰς ὕπνον καταπεπτωκυῖαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ σωτῆρα νομίζουσιν καταπεκοιμῆσθαι τὸν σαοὺλ παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας πεποιημένοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικημένων, πρὸς τὸν λαμβανόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθου, σωτῆρας ὧν αὐτὸς ὠήθησαν, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀνῃρηκότες. ἐδ' ὡς οὐκ ἤλπιζον ἔτως αὐτῶν προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ θαυμαστὸν δίκην ὑφέξοντες. οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλ φονέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμείψαμεν, καὶ ταῦτ' ἐκεῖνῳ χαριζόμενον τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσαντες, ὡς χαίρειν κακοῦργοις ἀνδράσι, καὶ χαίροντας ἡγησάμενοι τοὺς κυρίους ὑμῶν πεφύκοντας, ἀνῃρηκότων ὅτι τῆς αὐτοῦ κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς ἢ δι' ὀλίγης δίκης καὶ τιμῆς ἐχρήσατο. διὸ, δώσετε πεινῶ μὲν αὐτῷ κελαδέντες, δίκην δ' ἐμοὶ δ' νομίσοντας ἤδεως ἔξειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτήν, ὃν ἀνεῖλεν. ὁ γὰρ ἐδικαίωσε μᾶλλον ἀδικήσαι τινὰ ἐμοὶ δόξαν ἢ δι' ἐπαινέσαντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσιν οἰκίαν αὐτὸς αἰτησάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὸν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ὃν τοῦ ἀβενήρου τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐκήδωσε. τούτων ἢ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ δ' λαὸς τ' ἑρμίων πρὸ-

πρῶτοι ἦλθον πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα, οἱ τε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν αὐτὰς, τὴν τε εὔνοιαν ἣν ἔτι καὶ σαοὺλ ζῶντι εἶχον πρὸς αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν ἠμύνθμον τότε χιλίαρχον τιμῶντες ἀπέλιπον, ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ θεοῦ Δαβὰ σαμυήλου τοῦ προφήτου χειροτονηθείη, καὶ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν ἑβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισαμένῳ παλαιστινοὺς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δ', ταύτης τε ἀποδέχεται τῆς προθυμίας αὐτοὺς, καὶ παρακαλέσας Δαβίδην, οὐ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐκ τοιούτων εἶναι, κατθαρρύνας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἔπεμψε τὸν λαὸν ἄδοντας ἅπαντα. καὶ σωθῆλθον, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ἑπτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιρομάχην. ἦσαν δ', τοῦ σαοὺλ παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεῶν φυλῆς, ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος, τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰωδαμον. μετὰ τούτων ἦν ὁ δὲ ἱερεὺς σάδωκ, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλίται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ πρότερον ἐπὶ τοῦ ὄνος τοῦ σαούλου τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς ἐφραίμου φυλῆς, δισμύριοι καὶ ἑπτακόσιοι, οἱ τὰ δυνατώτατοι καὶ κατ' ἰσχὺν Δαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ἡμίσους, μύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ ἰσσαχὰρ φυλῆς Δακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλοντα, ὁπλίται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τῆς ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλῖται πεντηκοντάριοι, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη πᾶσαι πρὸς δαβίδην σωθῆλθεν. οὐδὲ πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς ἰούδα φυλῆς. ἐκ δὲ τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, χίλιοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναριθμήτους, ἐκ δὲ τὰ δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἀσσὰρ φυλῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τὰ δύο φυλῶν τὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλισμένων θυρεῷ καὶ δόρατι καὶ σκεπαρνίοις καὶ ῥομφαίαις, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίους ἐχόντων. ὅσοι δὲ τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην σωθῆλθε, μὴ πολλῆς θορυβοποιΐας οὔσης οὐδὲ οἴνου, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾶ γνώμῃ τὸν δαβίδην βασιλεύειν ἐκύρωσαν. ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντος καὶ λαοῦ, καὶ κατθαρρήσαντος τὸν δαβίδην μὴ πάντων ἐκεῖθεν ἄρας, ἦλθεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, ἦν δὲ ἔθος τοῖς χαναναίοις, ἀποκλείοντων αὐτοὺς τὰς πύλας, καὶ τὰς πεπηρωμένας τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις τῶν τὸ λελωβημένον ἡσάντων ἐπιχλευάζοντες ἐπὶ βασιλέως ἐπὶ τύχῃ, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, ταῦτα ἐπεφρόντιζον καταφρονοῦντες τῇ τῶν τειχῶν ἰσχύϊ, ὀργισθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὸ ἱεροσόλυμα, καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς Δαβὰτ αὐτὴν ἑλεῖν, εὐθὺς ἐμφανίζων τὴν ἰσχὺν, καὶ καταπλήξων αὐτούς· εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον διέκφυγον πρὸς αὐτὸ, λαμβάνει κράτος τὸ κάτω πόλιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς ἰσοχεῖσθαι καὶ γερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ἐπὶ τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας ποιήσασθαι, καὶ τὸ Δαβὰτ ὠνομασμένων φαραγγῶν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβάλλει,

A proceres Hebronem ad Davidem convenerunt cum tribunis ac præfectis, seqve & sua omnia illi dediderunt, commemoratis prius veteribus officiis, quæ in eum, vivente etiam tum Saulo, contulissent, & quod tribunum tunc regium, in summo honore habuissent, & quod divino suffragio per Samuelem prophetam rex una cum suis filiis declaratus esset: eiqve soli destinatum esset, ut, perdomitis Palæstinis, Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. At ille collaudato eorum studio, hortatusqve, ut in cœptis permanerent, fore enim, ut nunqvam eos pœniteat, convivio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Convenerunt itaqve ex tribu Judæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Davidi regnum decreverat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius. ex tribu Levitica quatuor millia septingenti cum principe suo Jodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum vigintiduobus cognatis principibus. ex tribu Benjamitide armati qvater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens, aliqvem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscii, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum qvinqvaginta millia. Hæc enim tribus sola universa ad Davidem confluxit. hi omnes eadem armatura utebantur, qva tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos seqvebantur reliqvi tribules eorum, multitudo pene innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri qvadraginta millia, ex duabus autem tribubus transJordanem habitantibus & reliqvo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeaq; ac gladio vigintiduo millia. Reliqvæ qvoq; tribus gladiis utebantur. Hæ fuerunt copiæ, qvæ in Hebronem ad Davidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorumq; ad victum commodorum, omnesq; comuni sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cumq; triduo illic festa celebrassent, epulisq; operati essent, David cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Jebusæi vero, qvi tum urbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad ejus adventum portis, & in mœnibus, qvotqvot erant cæci vel claudi, aut alioqvi mutili, in contemptum regis collocatis, dictitabant, hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Qvo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cum strenua militum opera uteretur, omnibus adnitentibus, ut unius urbis expugnatione cæteris, si qvi similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem urbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decrevit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare:

2. Reg. 5.

1. Paralip. 12.

III.

promisitqve ei, qvi per subjectam vallem in arcem evasisset, totius exercitus imperium se commissurum. & cum eo certatim omnes enitérentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Sarviæ filius Joabus alios prævenit, & conscensa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repopoſcit.

A χαὶ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγίαν ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δ' φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὑπομενόντων ὑφίστασθαι δι' ὑπερβολὴν τῆς στρατηγίας, ὁ σαρβίας ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνεβησεν ἀναβάς, πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

CAP. III.

David vi captis Hierosolymis, Chananæos inde, populariter ejicit, urbemqve Judæis victoribus inhabitandam tradit.

EJectis deinde ex arce Jebusæis, & instauratis Hierosolymis, rex ea civitatem Davidis appellavit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tempus, qvo apud Hebronem solius tribus Judæ rex fuit, septem anni fuêre, & menses sex. postqvam autem Hierosolymis regiam sibi aptavit, indies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo providente, ut ea urbs egregiis accessionibus quam celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc missa, in amicitiam ac societatem Davidis est receptus: misitqve ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qvi regiam ei Hierosolymis exædificarent. David autem superiorem urbis partem & arcem in ea conditam in unum corpus redegit, cingendumqve eisdem munitionibus Joabo demandavit. Igitur primus David Jebusæis inde ejectis, à se civitatem denominavit. Nam tempore Abrahami, generis nostri autoris, Solyma vocabatur, nec desunt, qui affirment, etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc urbem intelligendam. templum enim juxta Hebræorum lingvam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus, ex qvo Jesus Hebræorum adversus Chananæos imperator, devictæ regionis agros suis divisit, post qvem Israelitæ nunqvam barbaros ex Hierosolymis ejicere valuerunt, usqve ad hanc Davidis expugnationem anni fuêre qvingenti & quindecim. Nec prætermittendus est per silentium Orphonas, vir inter Jebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege, tum propter perpetuam ejus erga Hebræos benevolentiam, tum qvia privato qvodam officio demeritus est eum, ut paulo post magis opportuno loco indicabimus. David deinde alias qvoqve uxores duxit, & concubinas sibi adjunxit. filios etiam undecim suscepit, qvorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Jebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Jenas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum novem ex legitimis conjugibus nati sunt, duo vero postremi è concubinis. Thamara autem Abesalomi germana fuit.

B Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησεν δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

ἘΚβαλὼν δ' τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, C αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβὶδ προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἐπῆλθε, καὶ μῆνες ἕξ. καταδείξας δ' βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, θεοῦ προσευμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ἐπίδοσιν. πέμψας δ' πρὸς αὐτὸν ἔιραμος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φίλιον καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα καὶ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἱ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. D δαβὶδης δ', τοῦ πεδίου πόλιν προελαβών, καὶ τὴν ἄκραν σιὼν ἁλοὺς ἐν αὐτῇ, ἐπώνυμον ἐν σώμα. καὶ προτειχίσας ὑπεμελήθη τῶν τειχῶν κατέσησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβὶδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὀνομὴ γὰρ ἀβράμῳ καὶ προγόνοις ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μετὰ ταῦτα δ' αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ ὅμηρος ταῦτα ἐνεμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα καὶ τὴν ἑορτὴν ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἦν δ' πᾶς ὁ E χρόνος ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῆς στρατηγοῦντος ἔτι χαναναίους στρατεύοντας, καὶ πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένευμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, καὶ σχεδὸν ἐπὶ τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μέχρις οὗ δαβὶδης αὐτὸς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντακαίδεκα. πεποιημένη δ' καὶ μνήμην ὀρφέα, πλησίον μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, σὺν ἀναιρεθέντος, ὃν ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ δαβὶδ λέγ. τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καὶ πνὰ καὶ χάριν καὶ ὠδὴν πρὸς αὐτὸν γλωμύλου τοῦ βασιλέα, διὰ μικρὸν ὕστερον δηλοποιήσομεν. ἔγημε δ' καὶ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ἔσαις αὐτῷ δαβίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐπεὶ ἐσπόρησε δ' καὶ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, ἄμας, ἔμνους, ἐλλουάθαν, σολομῶν, ἰεβὰρ, ἐλιφαλὲ, φάλνα, ἐννάφλεθ, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι δ' καὶ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν ἐννέα, ἐξ ἐγκλίδων ἦσαν γεγονότες. οὓς δ' πελλυτάτους ἐκήκαμεν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων. θαμάρας δ' ὁμομήτριος ἀβεσαλώμης ἦν.

CAP. IV.

David Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IV. PAlæstini autem, cognito, qvod Hebræi Davidem regem creassent, collecto contra eos exercitu & occupata convalle, quæ dicitur Gigantum, non procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt,

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

ΓΝόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀποδεδεγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τῶν γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ὁ πρόσω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύσαντες. ὁ δ'

ὁ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ προφητείας, καὶ
δ κελεῦσαι τὸν θεὸν, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων λαβεῖν ἐγ-
νωτέον ἐκεῖνον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπετρέπετο) ἐκέλευσε
τὸν ἀρχιερέα τί δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ ποδαπὸν ἔσεσθαι τὸ τῆς
μάχης τέλος προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νί-
κην κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς παλαισ-
τάς. καὶ ῥωμαίως συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν αἰφνιδίως
ἐπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς
δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὀλιγανδρίαν δὲ μηδεὶς ἐλάττονα τὴν
τῶν παλαισταίων στρατείαν ἐλθεῖν ὑπὸ τοὺς ἑβραίους, τῇ
ταχύτητος ἕνεκα καὶ τοῦ μηδὲν ἔργον ἐπιδείξασθαι ῥᾳθυ-
μοῦντας, μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον, ἐσχολάζομεν αὐτοῦ τοῦ
βαρυτάτου καὶ τοῦ ἀῤῥωστίαν, ἀλλὰ γινωσκέτω συρίαν
ἅπασαν καὶ φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μά-
χιμα συστρατεύσαι αὐτοῖς, ὥστε πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ
καὶ μόνον ἐν αἴτιον, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ
πολλὰς ἀποβαλοῦσι μυριάδας, μὴ μείζονος ἐπιέναι τοῖς
ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμελῆ, καὶ παύτας πλησιάσαντες τῆς
μάχαιρας, περιπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τοῦ δαβίδη, καὶ εἰς
παυτοχωρίον ἀστρατοπεδεύσαντο. πάλιν δὲ ὁ βασι-
λέως τῶν ἰσραηλιτῶν ἐρομένου τὸν θεὸν, εἰ τῆς εἰς
τοῦ μάχου ἐξόδου, προφητεύσαντος ὁ ἀρχιερεὺς, ὡς τοῖς ἄλ-
λοις τοῖς καλυομένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τοῦ στρα-
τοῦ, σὺν ἄπορθεν μὴ ὕσπερ τοῦ πολεμίων στρατοπέδου.
κωλῶν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης,
πρὶν ἡ τοῦ ἄλσους σαλευσθῆ, μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δὲ
ἐσαλεύθη τοῦ ἄλσους, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν προεῖπεν ὁ
θεὸς παρεῖναι, ὁδὸν ἐπιὼν ἐφ' ἑτοίμου ἤδη καὶ φανερὰν
ἐξῆλθε τοῦ νίκου. ὁ γὰρ ἐπόμενον αὐτὸν αἱ τῶν πολε-
μίων φάλαγγες, ἀλλ' οὐδὲ λοιπὸν τῆς συμβολῆς τρα-
πέντας ἐνέκειτο κτείνων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πό-
λεως γαζάρων, ἥδε ἐστὶν ὅρος αὐτῶν τῆς χώρας, διαφ-
θείρας αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν. εὑρὼν ἐν αὐτῇ
πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν διαφθείρει. τὸ δὲ
λοιπὸν καὶ ἑαυτῆς τῆς μάχης ὁ τέλος, ἔδοξε δα-
βίδῃ συμβαλέσθαι μόνῳ μὴ τοῖς γερόντων καὶ ἡγεμόνων
καὶ χιλιάρχων, μεταπεμψαμένῳ τῶν ὁμοφύλων ἐξ
ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλι-
κίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λεύτας, καὶ παραθέντας εἰς κα-
ταλαβεῖν, μετακομισαι τοῦ θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας
αὐτοὺς, θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει παρὰ θεῖον.
εἰ γὰρ ἐπὶ σαοὺλ βασιλεύοντος ταῦτ' ἔπραξεν, οὐκ ἂν
φθόνον ἐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος δὲ τοῦ λαοῦ παντὸς, καθὼς
ἐκέλευσαντο, θορυβοῦντος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κιβωτὸν,
ἣν βαστάζαντες οἱ ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐπι-
θέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν. ἔλκεν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν
ἐπιτρέψαν μὴ τοῦ βοῶν. προῆγε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν
αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες παῦν ἡδο-
μένους ἐπιχωρίοις, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρεσμάτων καὶ
ὀργάνων καὶ ψαλμῶν, ἐπὶ δὲ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων,
καταλαβόντες τὴν κιβωτὸν εἰς ἱεροσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τοῦ χει-
μάρου ἄλωνος, τόπου τινὸς ἔτω καλουμένου προῆλ-
θε, πλάτη ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν δὲ θεοῦ τοῦ βοῶν γὰρ
ἐπισκιρτώντων τοῦ κιβωτοῦ. ἐκτείναντα τοῦ χεῖρα
καὶ κατασχεῖν βουληθέντα, ὅτι μὴ ὢν ἱερεὺς ἥψατο παύ-
της, ὀπισθεν ἐπαίσε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ
λαὸς, ἐθυσφόρησαν ὑπὲρ τοῦ θανάτου δὲ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος
ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἔτι νῦν ὀζᾶ διαπαντὸς καλεῖται.

A Judæorum vero rex, nihil inconsulto Deo solitus agere, jussit pontificem, qvid tunc quoqve de eventu belli polliceretur prædicere. à qvo postqvam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improviso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur, modicum aut ignavum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos B invaserat, conjecturam inde faciens, qvod non magno negotio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat, universam Syriam ac Phœnicen, consociatis armis, auxilium illis tulisse: qvæ causa fuit, toties victi, tam multis millibus desideratis, denuo bellum majoribus viribus redintegrarent: quandoqvidem post præsentem quoqve cladem triplicato exercitu C Davidis ditionem invaserunt, & eodem, qvo prius, loco castra metare sunt ausi. Rege vero iterum de eventu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylva, quæ, fletus cognominata, non longe ab hoste aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnam educendum, qvam sylva, nullo perflante vento, suapte sponte agitaretur. qvod ubi primum observatum est, & Deus matura præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus D ad paratam jam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox, ut ad manus ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus institit, fodiendoqve terga fugientium, & multos prosternendo, usqve Gezara, quod oppidum 2. Reg. 6. in utrorumqve confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, E ubi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia jam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio, omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione convocare, & itidem Sacerdotes ac Levitas, atque ita profectos una ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnemqve divinum F cultum cum sacrificiis & ceremoniis, à majoribus acceptis, in posterum in hac urbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunqvam talem cladem populum accepturum fuisse. Conventu igitur, sicut decretum fuerat, habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes, ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque novum impositam, subjunctis G bubus, fratribus ejus & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atqve ita arcam Hierosolyma deducentes. postqvam autem ventum est ad locum, cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum, & arca inclinata, Oza, cum non esset sacerdos, ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspiravit, & loco nomen reliqvit, qui inde usqve hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum David territus, & cogitans se forte idem A passurum, quod Oza, si ad se in urbem arcam reciperet, qvandoqvidem ille, manu tantum in eam extensa, morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: divertensq; paulum in villam hominis cujusdam justi, nomine Obadami, genere Levitæ, apud hunc eam deposuit, quæ per tres integros menses hoc hospitio usa, rem Obadami familiarem auxit, ejusq; domum B multis felicitatibus cumulavit. Rex autem, cognito, qvod Levita is ex paupere & humili repente, usqve ad invidiam eorum, qui incrementa ejus viderunt, felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in urbem suam transtulit, hac pompa, ut à sacerdotibus deportaretur, deducereturqve à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram C pulsante ac plaudente, ita ut Michole, uxor ejus, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. qvæ ubi intra urbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum, à Davide in hunc usum erectum. In ea festivitate sumptuose ac splendide sacrificatum est, & totus populus exceptus convivio, ut tam mulieribus qvam viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericii, & laganum frixum, & frustum de victima. D atqve his epulis populo pasto, ipse domum revertitur. Huic occurrens Michole uxor, filia Sauli, omnia precata est illi, qvæcunqve Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen, qvod præter decorum tantus rex saltasset, ita ut in conspectu servorum suorum & ancillarum partes qvasdam inter saltandum denudarit. at ille, non pudere se hujus facti, respondit, qvod sciret gratum esse Deo, qvi eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturumqve se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, qvam indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Davidis conjugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, qvinqve liberos genuit, 2. Reg. 7. ut suo loco dicetur. Cæterum rex, videns res suas qvotidianis successibus per Dei favorem F proficere, peccare se putavit, qvod, cum ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo jacere: itaqve decrevit exædificare Deo templum, qvemadmodum Moyses prædixerat. communicatoq; super ea re consilio cum Nathane propheta, cum is autor esset proposita exeqvendi, polliceretur; Deum opem ad hoc laturum, avidior etiam struendi templi factus est. Seqventi vero nocte Deus Nathani per visionem apparuit, jubens, ut Davidi nuntiaret, gratam qvidem sibi esse ejus voluntatem, qvod primus omnium de ædificando templo cogitaverit: non tamen se permittere, ut is, qvi multis bellis implicitus hostili sangvine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postqvam longam vitam rex ad ultimam senectutem provectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio ejus & successore,

δείσας ὁ δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταὐτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, σκήνωσε διὸτι μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὸν οὕτως ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχεσθαι μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' σκηνώσας εἰς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίου ὠβεδάμου ὄνομα, λαβεῖν τὸ ἁγιον, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τίθησιν. ἐπιμένει δ' ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου κύκλῳ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μεταδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ταῦτα συνέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς οὐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως δίδοιμεν καὶ ζηλωτὸς ὢν πᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, θαρσήσας ὡς ἀβλαβὴς κακοῦ πειρᾶσθαι μέλλων, τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μεταχωμίζει. τῶν μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν ἐς διακόσμησιν ὁ βασιλεὺς παραγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κιννύρᾳ παίζοντος καὶ κροτοῦντος, ὡς τε τὴν γυναῖκα μιχαλὴν θυγατέρα δὲ πρώτου βασιλέως, ἰδόσαν αὐτὸν ἔτι πολυτίμητα χλιδάσαν. εἰς κομίσαντες δὴ τὴν κιβωτὸν, τιθέασιν ἔσω τῆς σκηνῆς ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἀνέωγε. καὶ τὸν ὄχλον ἑστιᾷ πάντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις ἄρτους κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐχαρίτην καὶ λάγανον ταγηνιστὸν καὶ μερίδα θύματος καὶ τὸν μὲν λαὸν ἔτω κατὰ χώρας ἔπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ ὠθίζετο. ὠθιζόμενον δ' αὐτῷ μιχαλὴ ἡ γυνὴ, σαοὺλου δὲ θυγατὴρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ὠθεῖν δὲ ἐς γένος ἥτις πάνυ ὅσα ὠθεῖσθαι αὐτῷ δυνατὸν, διμενεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀνοσιήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ἔσω τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δέλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ ἐκ παιδὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύσας μηδένα δόξαν τοῖς θεοσεβέσιν αἰσχρὸν ἐς αὐτὴν τὸ γινόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡδὲ μιχαλὴ αὐτὴ, δαβίδη μὲν συνοικοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα δ' ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ὁ σαοὺλος, τοῦτῳ δοποπάσασις αὐτὴς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτικε. ἐς ὧδε μὲν τούτων καὶ χώραν δηλώσομεν. ἐρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσιν τοῖς πράγμασιν αὐτῷ σχεδὸν ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς θεοῦ βουλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸ, εἰ μόνων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐν κέδρῳ πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε καὶ καλλίστοις τοῖς ἄλλοις κατασκευῇ ἔχοι, θεὸν δὲ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ ἐς τοῦτο ναθάνα τὸν προφήτην παρελθεῖν, ἐπεὶ ποιεῖν ὅτι περ ἂν ὁρμήσῃ προστάττει αὐτὸν, ὡς θεοῦ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, ἔχειν ἤδη ἐς τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν προθυμότερον. τοῦ θεοῦ δὲ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τὸν ναθάνα φανέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον ἐς νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, δὲ ἐν ταύτῃ τὴν ἀξίωσιν λαβόντος. οὐκ ἀπιτρέπειν δὲ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μέντοι γε τὸν θάνατον αὐτοῦ, γηράσαντος καὶ μακρὸν ἀνύσαντος βίον, ἐτεκνωθῆναι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραληψομένου, κληθη-

κληθησομένου Σολομῶνος. ὃν προσήκοντα ἐπαίδευεν ὡς πατὴρ υἱὸν κατηπείλετο, τὴν μὲν βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ πλημμελήσασιν ἐν ἁμαρτωλῇ τύχῃ νόσῳ καὶ λιμοῦ φορᾷ. μαθὼν ταῦτα παρὰ τοῦ προφήτου Δαβίδης, καὶ προεχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον καὶ περίβοητον, πρὸς τὴν κρήνην προῆλθε, καὶ πιὼν ὅτι πρόσωπον, ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ πρὸς πάντων ἐκλεγεῖν τὸν θεὸν, ὧν τε αὐτῷ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινοῦ καὶ ταπεινοῦ εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καλυπτόμενος τῆς προνοίας, ἐν ἑορταῖς καὶ τῆς τούτων ἐλευθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπῆλλάγη σκηνῆς.

A qvi vocandus esset Solomon. cujus non aliter, qvam filii curam se habiturum pollicebatur, regnumq; per posteros ejus continuaturum: qvod si quid peccaverit, pœnam non ultra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex prophetæ cognitis, David lætus, quod jam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidensqve in faciem, adoravit Deum, gratias B agens pro omnibus beneficiis acceptis, qvod se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium, tantamq; gloriam evexisset: proqve promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaqve providentia, qua res Hebræorum augere atqve ornare non desineret: atq; ita gratiis actis, hymnoqve decantato, à tabernaculo digressus est.

Κεφάλαιον ε'

Ως τοὺς περιοίκους ἔθνεσι στρατώσας Δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξε αὐτοῖς τελεῖν.

CAP. V.

David subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

Ἀλιπτῶν δ' ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ἤδη τοὺς παλαιστινοὺς στρατοῦσθαι, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ἡγεμόνα, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καὶ προεφαίνετο τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίπῃ. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιὰν, καὶ προαγγείλας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμη παρεσκευασμένῃ τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἅπας ἐκ τῶν ἱεροσολύμων, ὅθι τοὺς παλαιστινοὺς ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τῆς χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ προσοικίσας ὅθι τῇ τῶν ἑβραίων, ὅθι τοὺς μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δ' λειπόμενον αἰχμαλώτων ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅθι ἀδράζαρον τὸν ἀράχου μὲν ὄντα, βασιλέα δὲ σωφηνῶν ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τῶν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τῶν δ' ἱππότων, ὡς πεντακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. ἐκ τε τελέως μὲν αὐτὸ ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα προσέλαβεν αὐτοῦ φυλακῆς χάριν.

C

Ον multo deinde interjecto tempore expeditionem in Palæstinos decrevit, ablegato omni otio & segnicie, ut, qvemadmodum Deus prædixerat, devictis hostibus, pacatum regnum successoribus relinqveret. Et indicta die militibus ad conveniendum, jussisq; omnibus, ut qvam instructissimi ad bellum essent, ut satis omnia parata existimavit, profectus Hierosolymis in Palæstinam pervenit: hostibusqve magno prælio victis, & bona agrorum parte multatis, hisqve agris Judæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, ut tertia tantum pars supereset, qvam in deditionem accepit. His qvoqve annuo tributo imposito, contra Adrazarum Arachi filium movit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites qvinqvies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex qvibus, incensis reliqvis, centum solos sibi reservavit.

V. 2. Reg. 8.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ γενομένη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδι μάχη, καὶ νίκη.

CAP. VI.

Damasceni à Davide vincuntur.

Ἀκούσας δ' ὁ δαμασκοῦ καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδάδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδράζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μᾶλλον δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμόν. πλασάσης δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ τῶν ἑβραίων ἀναιρεθέντες τῆς ἀδάδου δυνάμεως διαμωμένοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου καὶ βασιλέως καὶ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων ἅτινα. μετὰ δὲ πολλὰ χρόνων ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἀδάδος ἐνόμα, πλείων ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῶν ἄλλης συρίας, ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθείς, ὑστάτῃ τε πρὸς τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ ἡττήθη ἀρίστης ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ δὲ καὶ ἀνδρείᾳ

D E F G

Interim Adadus, Damasci & Syrorum rex, audito, qvod David Adrazaro bellum intulisset, cum esset ejus amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium ejus properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cumqve & ipse non procul Euphrate cum Davide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partem amisit. Desideratis enim ex ejus acie viginti millibus, reliqvi fuga saluti suæ consuluerunt. Hujus Adadi etiam Nicolaus in qvarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Longo deinde post tempore indigenarum quidam, nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliqvæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic, bello inter eum & Davidem Judæorum regem exorto, crebris prœliis cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus, regem se & virium & animi robore præstantissimum declaravit.

Idem de posteris qvoqve ejus narrat, qvod qvasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inqvit, defuncto, posteri ejus ad decimam usqve generationem regnum obtinuerunt, qvisqve à suo patre cum imperio nomen accipiens, qvemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius, instaurato bello, abolere volens ignominiam avi temporibus acceptam, expeditione contra Judæos facta, Samariam vastavit. Nec à vero aberravit hac parte. hic est enim ille Adadus, qvi, Achabo apud Israelitas regnante, Samariam invasit. de qvo suo loco dicturi sumus. Porro David, peragrata cum victore exercitu Damasco, & reliqva Syria, totam sub imperium redegit, dispositisqve opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reversus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras, reliqvamqve eorum armaturam, Deo Hierosolymis consecravit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam, hujus nepote, spoliata urbe, cum multis aliis divitiis exportavit. Sed hæc, postqvam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem rex, favore numinis utens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari urbes aggressus est, Bettæam & Machonem: easqve vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, qvod auro precio sius est habitum: ex qvo postea Solomon fecit magnum illud vas, mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templum adornaret. Amathenorum autem rex, audita Adrazari clade, qvodqve exercitum amisisset, timens sibi, decrevit in fidem & amicitiam Davidis ultro venire: misitqve ad eum Adoramum filium, qvi victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atqve amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. David vero, inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium ejus pro utriusqve dignitate tractatum dimisit. munera vero illa cum alio auro, ex manubiis captarum ubium redacto, autori victoriæ Deo dedicavit. qvi non solum, qvoties ipse rex bellum administraret, rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo, Joabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantum, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura justus, & in reddendo jure verum tantum & æqvum respiciebat. exercitui vero universo Joabū præfecerat, à comentariis habuit Josaphatū Achili filium. Designavit etiā ex Phineesi familia Sadocum pontificē, cum Abiatharo amicus enim ei erat. Scribā vero Sisam constituit. Benajam Jojadæ filium satellitio suo præposuit:

A τοὺς τότους ἢ ὃ θεὸς τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησι, ὡς μὴ τὴν ἀρχὴν παλιστὶν, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, ἀπόγονοι αὐτοῦ δέκα γενεὰς ἐβασίλευσαν, ἑκάστου παῖδα ἐκ πατρὸς, ἅμα τῇ ἀρχῇ τὸ ὄνομα. ὃν ἐκδεχόμενοι ὥσπερ οἱ πολεμάρχοι ἐν αἰγύπτῳ. μέγιστον ἢ πάντων δυνηθεὶς, ὁ τρίτος ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν ἐκ πατρὸς ἧτταν, στρατεύσας ἐπὶ ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὴν χώραν σαμαρείτην καλουμένην. οὐ διήμαρτε ἢ τῆς ἀληθείας, ἔστι γάρ ἐστιν ἀδαμος ὁ στρατεύσαμενος ἐπὶ σαμαρείαν, ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν ἰσραηλιτῶν, ὃν ὕστερον ἐροῦμεν. δαβίδης ἢ στρατεύσαμενος ἐπὶ δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποίησατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσοῦς φαρέτρας καὶ τὰς πανοπλίας ἃς οἱ δ' ἀδάδου σωματοφύλακες ἔφερον, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς σουσακὶς στρατεύσας ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ῥοβοάμον ἐλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον σὺν τῶν ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δ' ἑβραίων βασιλεὺς, θεοῦ συμπνέοντος αὐτῷ, καὶ τὰς πολέμους σὺν κατορθοῦντος, καὶ τὰς καλλίστας τῶν ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, βεττάαν τε μα- B χὼν. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατακρατήσας διήρπασε. χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς καὶ ἄργυρος· ἔτι ἢ καὶ χαλκὸς, οὗ τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ σολομῶν τὸ μέγα σκεύος θάλασσαν ἢ καλούμενον ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λουτῆρας ἐπὶ τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς ἢ ὁ τῆς ἀμάθης βασιλεὺς, τὸν τε τοῦ ἀδραζάρου ἐπόμενος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας τε αὐτὸ, καὶ τὸν δαβίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίαν καὶ πίστεις ἐν δήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμον υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τε ἐπὶ τὸν ἀδραζάρον ἐχθρὸν ὄντα αὐτῷ πολεμήσαντι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν πιστούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεύη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. δαβίδης ἢ ποιησάμενος τὴν συμμαχίαν πρὸς τὸν θεῖον, τοῦτο μὲν εἰς ὄνομα τῆς βασιλείας τῆς ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπε- C λυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μετὰ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέροις. τὰ ἢ πεμφθέντα ὑπὸ αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πολέων εἰλήφει καὶ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνέθηκε τῷ θεῷ. οὐκ αὐτὴ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρεῖχεν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἀβεσσαῖον τὸν ἰωάβου τοῦ ἀντιστρατήγου ἀδελφὸν, διὰ ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νικᾷ. ἐδοκε μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους ἀθέσασθαι· διέφθειρε τὴν μάχην. ἐκ τῆς ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρεῖς ἀμαλεκιτῶν ὁ βασιλεὺς, φόρους ὑπέρ τε χώρας, καὶ ἑκάστης κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέξατο. διὸ ἢ καὶ δικαίως τῆς φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποίησε. τὸν στρατηγὸν δ' ἀπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰωάβον. ὃν ἢ τῶν ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχιλοὺ κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φινεες οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρ· φίλος δὲ τοῦ

αὐτῷ γραμματέα ἢ σουσὰν ἐποίησε. βαναίαν ἢ τὸν ἰάδου, τῶν τε σωματοφυλάκων ἄρχειν ἐψηφίσατο.

οἱ ἢ

οἱ δὲ πρεσβύτεροι πάντες αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ σῶμα καὶ τῶν A omnes regis seniores filii inter patris satellites
τότε φυλακίων ἦσαν. ἐμνήσθη ἤ καὶ πρὸς ἰωνάθαν versabantur. His ita ordinatis, venit illi in men-
τὸν σαούλ παῖδα συνηθικῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνου tem amici qvondam Jonathæ, fœderisqve mu-
πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. πρὸς γὰ τοῖς ἄλλοις tui, qvod inter eos intercesserat. nam inter cæ-
ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἐπὶ καὶ μνημονικώτατος τ εὖ teras omnes virtutes hanc qvoqve habuit, qvod
πεποιημένων ἤδη τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ ἔτις egregie meminerat beneficiorum, qvæ unqvam
ἐκ ἤμελλε αὐτὸ σώζεται, ὡ τὰς ἀμοιβὰς ὠφέλειαν accepisset. Igitur scitatus est, num qvis super-
ἰωνάθη τῆς ἐπιμελοῦς ἀποδώσοι. ἀχθέντος οὖν τινος, esset ex amici genere, cui gratiam referre posset
ἠλθ' ἱερωμένῳ μὲν ὑπὸ σαούλ, δυναμένῳ δὲ γνώσκειν B pro jucundissima olim cum Jonatha acta consve-
τὰς ἐκείνης αὐτῷ πρείσεις, ἀνέκρινεν εἴ τινα ἔχει tudine. cumqve adductus esset ad eum qvidam
λέγειν τ ἰωνάθη πρόσκοντων ζῶντα, καὶ νομίσαντας è libertis Sauli, qvi poterat superstites noscere,
τ εὐεργετῶν χάριτας δύναμένον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε percontatus est, num posset aliqvem indicare ex
ἰωνάθης. φήσαντος δ' ὑὸν αὐτὸν πρειλεπέδαις, μεμφι- Jonathæ genere vivum, cui pro beneficiis à ve-
βόσθου ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς βάσεις. τῆς γὰ τροφῆς, teri amico perceptis gratiam reponere qviret: C
μὴ τὸ πρόσπαιον ἐλθὸν αὐτ παιδίον καὶ τὸν πάππον quo respondente, supereſſe filium ejus Memphi-
ἐπὶ τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπάσαν μένης καὶ φυγέσης bosthum, pedibus claudum: eo, qvod nutrix,
ἀπὸ τ ὤμων αὐτ κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τοὺς βά- audita clade, in qva pater ejus & avus cecide-
σεις. μαθὼν ὅπερ τε καὶ ὅθεν τινὶ τρέφεται, πέμψας rant, dum rapto puero trepide fugit, prolapsum
πρὸς τὸν μάχειρον εἰς λαβάθ τὴν πόλιν, ὅθεν τοῦτον γὰ ὁ ex humeris læserat: diligenter perveſtigavit,
ἰωνάθη παῖς ἐτρέφετο, μεταπεμπτὸν πρὸς αὐτόν. ἐλ- ubinam & apud qvos educaretur. qvo comper-
θὼν ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ to, misit in Labatham oppidum ad Machirum,
πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ δαβίδης, θαῤῥεῖν τε (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent.
προσέπεται τ καὶ βελτίω πρόσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ Memphibosthus vero, postqvam ad regem per-
τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ πᾶσαν, ὅσαν ἐν ὁ πάππος venit, procidens in faciem adoravit illum. mox-
αὐτὸς σαούλ κτήσατο. συνίστον τε καὶ ὁμοτράπε- qve jussus est bono animo esse, & omnia, qvæ cu-
ζον σκέλδυσεν εἶναι, μηδὲ μίαν ἡμέραν ἀπολείπειν D peret, de benignissimo rege sibi polliceri: & avi-
τ σὺν αὐτῷ τραπέζης. ἤ παῖς προσκυνήσαντος ὅτι tam domum cum prædiis ad illam pertinentibus
τε τῆς λήξεως τῆς δωρεᾶς, καλέσας τὸν σιβὰ, τὸν τε accepit: jussusqve est ad eandem cum rege
πατρῷον οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν mensam accumbere, & nulla die convivio non
τὴν σαούλ κτῆσιν. αὐτόν τε σκέλδυσεν ἐργάζεσθαι τὸν interesse. Cumqve adolescens lætus promissio-
αὐτῷ γῆν καὶ προνομεύειν, ἁπάντων τ προσό- nibus & muneribus regis gratias agens adora-
δων εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν. ἄγειν δ' αὐτὸν καθ' ἑ- visset, rex, accito Siba, ait se adolescenti pater-
κάστην ἡμέραν ὅτι τὴν αὐτῷ τράπεζαν. αὐτόν τε τὸν nam domum cum omnibus avitis possessionibus
σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δ' ἔτι πεντεκαίδεκα, καὶ E donasse: jussitqve eum, villicatione agrorum
τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τ ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ susceptа, omnes reditus Hierosolyma referre.
χαρίζεσθαι μεμφιβόσθῳ. ταῦτα διαταξαμένου δὲ βασι- Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit:
λέως, ὁ μὲν σιβὰς προσκυνήσας, καὶ πάντα ποιήσειν εἰ- & Sibam cum qvindecim filiis & viginti servis
πών, ἀνεχώρησεν. ὁ ἤ ἰωνάθου παῖς, ἐν ἱεροσολύμοις κα- Memphibostho largitus est. His ita ordinatis,
τῳκισμένος μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ πάσης ὡς ὑὸς αὐτοῦ Siba, adorato rege, omnia se facturum pollicitus,
θεραπείας τυγχάνων. ἐγίνετο δ' αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν μί- discessit. Jonathæ vero filius posthac Hieroſoly-
χανον προσηγόρευσε. καὶ οἱ μὲν πρειλειφθέντες ἐκ mis habitavit, convictor regis, nec aliter, qvam
σαούλ υἱοὶ καὶ ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον ὧδε δαβί- si ipsius filius esset, tractatus, filium etiam ex se
δου τ τιμῶν. πλουτήσαντος ἤ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον F genitum Michanum nominavit. Atqve hoc ho-
ὑπὸ ἀμμανιτῶν βασιλέως ναασσου, φίλου δ' ἦν αὐτῷ nore Jonathæ posteri à rege fuêre affecti. VI.
αὐτοῦ, καὶ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτὸν παῖδος, Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum rex 1. Reg. 10.
πέμψας δαβίδης πρὸς αὐτὸν, πυθόμενος πάσας Naasses, socius & amicus, defunctus esset, filius-
πενθεῖν ὅτι τῷ φανάτῳ ὁ πατὴρ παρανῶν τ τὴν αὐ- qve in regnum paternum succeſſisset, David per
τὴν φιλίαν μᾶλλον ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τότε πρόσοδον. legatos officiose eum consolatus est, hortatus, ut
οἱ ἤ τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὑπ' æqvo animo patris obitum ferret, eandemqve
ἀγνοίας τὸν δαβίδου τρόπον ταῦτ' ἐδέξαντο. τ παρώτρυναν qvam pater expertus fuerat, amicitiam à se ex-
τὸν βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τῆς G pectaret. Priores vero Ammanitarum, secus
χώρας δαβίδην καὶ τὸ αὐτῶν δυνάμεως ὅτι πρόφασει qvam de Davide suspicari par erat, malitiose
φιλανθρωπίας. φυλάττεσθαι τε σωφρόνως καὶ μὴ hanc legationem missam interpretati sunt, con-
προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ τ σφαλεῖς, ἀπαρηγορή- citaveruntqve regem, dicentes, Davidem spe-
τῳ συμφορᾷ πρέπειν. ταῦτ' οὖν δόξας πυθανόμενος culatores regionis & opum ejus sub officii præte-
λέγειν τοὺς ἄρχοντας ἡ τελευτὴς ἔσχεν ὁ τῶν ἀμμανιτῶν tu misisse. proinde cavendum ab illis, & ver-
βασιλεὺς ναασσης, τοὺς μὲν ὑπὸ δαβίδου πεμφθέν- bis eorum non credendum, ne forte deceptus
τας πρέσβεις χαλεπῶς πρείσατο. ξυρήσας γὰ αὐτῶν τὰ in aliqvam immedicabilem cladem sese conjici-
ἡμίση τῶν γενείων τ τὰ ἡμίση τ ἱματίων πρόσθεν, ἔρ- at. At rex Ammanitarum Naasses ab optimati-
γοις ἀπέλυσε κομίζοντας δὲ λόγοις τοὺς ἀποσταλέντας. bus contra rei veritatem persvasus, cum injuria
legatos Davidis rejecit. Rasis enim media ex
parte eorum barbis, præciso; dimidio vestimentorum, factis, non verbis animum suum declaravit.

Qvam rem David indignissime tulit, nihil dissimulans, non neglecturum se injuriam cum contumelia conjunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra jus gentium legationis à rege eorum exacturum. Qvod posteaqvam perlatum est ad regis barbari necessarios, & copiarum ejus præfectos, conscii sibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorum regem cum mille talentis, societatem ejus hac mercede impetraverunt, adducto in suas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam regem Michæ regionis, & qvartum nomine Istobum, qui & ipsi vigintiduo millia militum in armis habebant.

A ἰδὼν ὁ ταῦτα δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ὑπερ-
ψόμενος τὴν ὕβριν καὶ τὸ παρανομηθὲν, ἀλλὰ πο-
λεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρα-
νομίας καὶ εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς παράκλησιν τοῦ βασιλέως.
σωένεγκον δὲ οἵ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες, ὅτι παρεσκευ-
δήκασι καὶ δίκαιον ὑπὲρ τούτων ἐφίλαξαν, παρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρον
τὸν μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμα-
χον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ γνώσεσθαι τῷ μισθῷ, παρεκάλεσαν καὶ
σοβάν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριά-
δες. πρόσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν μιχᾶς καλούμενης
χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴστοβον ὄνομα. καὶ τούτους ἐ-
χοντας μυρίους καὶ δυσχιλίους ὁπλίτας.

B

CAP. VII.
Qvomodo David Mesopotamios devicit.

NOn terruit tamen Davidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus societas, Deo fretum, & scientem, quod bonam causam haberet, jussisqve armis injuriam sibi illatam ulcisceretur. Itaqve Joabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem misit: qvi mox ad primariam ejus gentis urbem castra admovit. Hostibus vero urbem egressis, & duas seorsim acies explicantibus: alteram qvæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram vero qvæ Ammanitarum gentis erat, pro portis, qvæ Hebræos spectabant: Joabus, hoc animadverso, & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militum, ipse Syro aliisqve regibus se opposuit. reliqvis Abisæo fratri traditis, jussit, ut contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, ut si videret Syros sibi prævalere, adducto propere suo milite succurreret. idem se facturum si ipsum Ammanitas ægre sustinere contingeret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatusqve, ut generose & alacriter rem gereret, daretqve operam, ne qvam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur. qui cum aliqvantisper magna vi restitissent, multis suorum cadentibus, terga vertere sunt coacti. qvo viso, Ammanitæ territi, Abisæum cum suo milite adventantem non expectaverũt, sed moti sociorum exemplo, intra mœnia refugerunt. atqve ita Joabus, male mulctatis hostibus, victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, ut experti se impares, in posterum qviescerent. sed missis nuntiis ad Chalamam Syrorum transeuphratensium regem, ejus auxilia mercede conduxerunt. Hujus vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octoginta peditum, eqvitum vero decem millibus. Tum Hebræorum rex, intellecto qvod denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se paravissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum universo exercitu Jordanem transgressus illis occurrit: & commisso prælio, victor evasit, cæsis peditum qvadraginta, eqvitum vero septem millibus. Sabecus qvoq; hostiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex qvo postea curã nõ admittente mo-

C

Κεφάλαιον ζ.
Πῶς δαβίδης ἐπὶ τὴς μεσοποταμίτας στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΤ καταλάγη δὲ τῶν συμμαχίαν ἔτι τῶν ἀμμα-
νιτῶν δύναμιν ὁ δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δι-
καίως αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλω.
καὶ ἰώαβον τὸν ἀντιστρατηγὸν, δὺς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκ-
μαιότατον ἐξ αὐτῆς ἔπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ
μητροπόλει τῶν ἀμμανιτῶν ἀραμαθᾶ καταστρατοπεδευ-
σάμενος. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παραταξα-
μένων ἐκ δυσμῶν, ἐκεῖθεν, τὸ μὲν γὰρ ἐπικείμενον ἐν τῷ
πεδίῳ καθ' αὐτὸ ἐπεῖχθη. τὸ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευ-
μα, πρὸς ταῖς πύλαις ἀντίκρυς τῶν ἑβραίων. ἰδὼν δὲ τὰ
ἰώαβος, ἀντιμηχανᾶται καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ἐπι-
λεξάμενος, ἀντιπαρατάσσει τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ'
αὐτὸν βασιλεῦσι. τὸ δὲ ἄλλο παραδοὺς ἀδελφαισίῳ τῷ
ἀδελφῷ, τοῖς ἀμμανίταις ἐκέλευεν ἀντιπαρατάξα-
σθαι. εἰπὼν ἂν τοὺς σύρους ἰδὴ βιαζομένους αὐτὸν καὶ
πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν
αὐτῷ. τὸ δὲ αὐτὸ ἔδει ποιῆσαι καὶ αὐτόν, ἂν ἴδῃ τὸ ἀμμα-
νιτῶν αὐτὸν κατεπονούμενον θεάσῃ. προπέμψα-
μενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας εὐψύχως καὶ
μὴ προθυμίας ἀπαντᾶν δεῖσθαι, αἰσχύνην φοβούμενος
περιποιήσειν ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμ-
μανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύροις συνέβαλε.
καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντιχόντων αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς
μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκα-
σεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. ὅτε ἰδόντες οἱ ἀμμανῖται, καὶ
δείσαντες τὸν ἀδελφαῖον, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιάν, οὐκ
ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πό-
λιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱερο-
σόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ἐπάνηρε. ὅτε
τὸ πλῆθος τοὺς ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν. οὐδὲ
μανθάνοντας τὰς κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμ-
ψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τῶν πέραν εὐφράτου σύρων
βασιλέα, μισθοῦνται ἐπὶ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν
ἀντιστρατηγὸν σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ. καὶ τε-
τταράκοντα μυρίους. γνοὺς δὲ τὰ ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ'
αὐτοὺς τοὺς ἀμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συνηθροικό-
τας, ἀκέραιον στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἐκώλυεν. ἀλλ'
αὐτὸς συνὰπασιν τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην πο-
ταμὸν, καὶ ἐναντίους αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μά-
χην, ἐνίκησε. καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς ἑπτακο-
σίας μυριάδας, ἱππέων δὲ εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε δὲ,
καὶ τὸν στρατηγὸν σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

D

E

F

G

πέμψαν. οἱ δὲ μεσοποταμῖται τοιούτῳ γνόμῳ τῆς τέλους
τῆς μάχης, αὐτὸς δαβίδη παρέδωκαν, καὶ δῶρα ἔπεμ-
ψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς ἱεροσό-
λυμα. ἐρχομένου δὲ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν ἀντιστράτηγον
ἰωάβον πολεμήσοντα τοὺς ἀμμανίτας. ὁ δὲ τὴν τε χώραν
ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν
μητρόπολιν συγκλείσας ἀγχαμαὶ ἐπολιόρκει. συνέ-
πεσε δὲ καὶ δαβίδη πάθημα δεινόν, ὃν ἐπειδὴ καὶ δι-
ωσεβὴς, καὶ τοὺς πατρίους νόμους ἰσχυρῶς φυλάσσοντι.
θεασάμενος γὰρ δείλης ἐψίας ἀπὸ στέγης τοῦ βασι-
λείου ἐν ᾧ περιπατῶν κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας ἐτύγ-
χανε, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι,
καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐ-
τῇ ἦν βεεθσαβέ. ἡττηθεὶς τε ὑπὸ κάλλους τῆς γυναικὸς,
καὶ τῆς ἐπιθυμίας κατασχεῖν οὐ δυνάμενος, μεταπεμ-
ψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γνοῦσα δὲ ἐγκύμων τῆς
γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τοῦ
ἁμαρτήματος σκέψηται τινα δι' ἀλαθῆ ὁδὸν, ἀποθανεῖν
οὕτω καὶ τὰς πατρίους καθηκόντως νόμους μεμοιχδμέ-
νος. μεταπέμπεται μὲν τὸν ἰωάβ ὁπλοφόρον ἐκ τῆς
πολιορκίας, ἄνδρα δὲ τῆς γυναικὸς, οὐρίαν ὄνομα. καὶ
προσγνόντα μὲν, ὅτι τε τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς πολιορκίας
ἀνήκεσε. λέγοντος δὲ πάντα καὶ νοῦν αὐτοῖς ἔχω-
ρηκέναι τὰ πραγματα, βασιλεὺς ἐκ δὲ δείπνα μερη,
προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπι-
έναι ἀναπαυσόμενος σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ οὐρίας ἔτι μὲν
οὐκ ἐπίστατο, παρεκοιμήθη δὲ τοῖς βασιλέως τοῖς ἄλ-
λοις ὁπλοφόροις. ὡς δὲ γνοὺς πεῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέ-
κρινεν αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι
μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔλθοι δι' τοσούτου χρόνου, πάν-
των ἀνθρώπων τοιούτων ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλ-
θωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δὲ οὐκ εἶναι δίκαιον εἶπε, τῶν
συστρατιωτῶν αὐτοῦ, καὶ δι' σκηνῆς χαμαὶ κοιμωμένων
ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναι-
κὸς αὐτὸν ἀναπαυσούσης καὶ τρυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μέ-
νειν τὴν ἡμέραν ἐκείνην προσέταξεν, ὡς τὴν ὑπερ-
οῦσαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀντιστράτηγον. κληθεὶς
δὲ ὑπὸ δεῖπνον ὑπὸ βασιλέως ἐπὶ καὶ μέχρι μέ-
θης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ δεξιουμένου δὲ βασιλέως
αὐτὸν ὑπήδες ταῖς προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν
πρὸ τοῦ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λα-
βὼν τῆς γυναικὸς ὑπ' ἐμμανίαν. ὑπὸ τούτου δὲ δυσανασχε-
τήσας ὁ βασιλεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κελεύσας πρὸς-
ταγῶν τὸν ἐρίαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐφήλε, καὶ τὸν
τρόπον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ γνῶσιν φανερὸς αὐτὸς ὢν
βουληθείς, ἐπέστελλε. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν
ἐκέλευσε μέρος τῶν πολεμίων τάξαι, καὶ καθ' ὃ κινδυ-
νεύη μαχόμενος, ὁπλοφθεὶς μόνος. τοὺς γὰρ συμ-
μαχήσαντας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γνόμενος ἐκέ-
λευσε. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενος τῇ αὐτοῦ σφρα-
γῖδι, τῷ ὑπηρέτῃ ἔδωκεν ἐρεῖν κομίσαι πρὸς ἰωάβον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα ἰωάβ, καὶ τὴν δὲ
βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνούς, καθ' ἣν ἦν πόθῳ τοὺς
πολεμίους αὐτοῦ χαλεπῶς γνόμενος, κατὰ τύχην ἔ-
σχε τὸν ἐρίαν, ὃς αὐτῷ πιστὸς τῶν ἀρίστων τῆς στρατιᾶς.
αὐτὸς δὲ ἁπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑπαγωγὴν
ἔθηκεν, ἐδυνήθησαν ἀναστρέψαντες τὸ τείχους εἰσ-
ελθεῖν ἐκ τὴν πόλιν. ὅτε δὲ αὐτὸν γνησίου στρατιώ-
την, καὶ δίκαια ἔχοντα πρὸς τὸ βασιλεῖ καὶ πρὸς
τοὺς ὁμοφύλους ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πό-
νοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ὀλιγανακτεῖν ἠξίου. δ' ὁ ἐρίας πρὸς θυ-
μὸς τοσούτου τὸ ἔργου, τοῖς μετ' αὐτὸ πραττομέ-

A ri eum contigit. Mesopotamitæ deinde, cognito tam trifti pugnæ eventu, sine mora legatione ad Davidem cum muneribus missa, deditionem fecerunt. Atque ita, appetente jam hyeme, Hierosolyma est reversus. Vere autem ineunte, Joabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longe lateque vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gentis metropolim obsidione cinxit: Quo tempore David, tametsi vir justus ac pius & patriarum legum observator diligens, in grave tamen peccatum incidit. Cum enim, vergente jam die, in solario regiæ, more solito, deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lavantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabe: victusque ejus pulchritudine, & à concupita sibi temperare non valens, accitam ad se complexus est. Paulo post mulier gravidam se sentiens, nunciat regi, ut dispiciat, quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulterii damnatam supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Joabi armigerum maritum mulieris, Uriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente, omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, jussitque, ut profectus ad uxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia, & inter satellites regis noctem eam exegit. quo cognito, rex scitatus est ex eo, quamobrem tanto post tempore domum reversus, ad uxorem non iviſſet, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregre ad suos redeunt. respondit ille, non esse æquum, ut interim dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitant, ipse in uxoris amplexibus se oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die jussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de industria crebrioribus propinationibus invitante, ad ebrietatem usq; progressus, nihilominus tum quoque pro foribus regii cubiculi pernoctavit, nullo uxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex scripsit Joabo, ut in Uriam pœnam meritum animadverteret: modumque puniendi indicavit, ne manifestum fieret suo jussu hoc factum. jussit enim, ut qua primum periculi esset, hosti opponeretur, moxque à sociis, quo facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ commisit ad Joabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maxime ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Uriam, adjunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est se cum toto exercitu affore, si qua parte muri suffossa aditum intra urbem patefecissent: hortatus eum, ut existimationi, quam tum apud regem, tum apud commilitones sibi paraverat, respondens, libenter potius quam gravatim jussa capesseret. cumque Urias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adjungendo clam imperavit,

VII. 2. Reg. 11.

ut cum primum, occurrentibus hostibus, urge-
ri hominem viderent, deserto illo, in tutum se
reciperent. Itaqve cum Hebræi fecissent assul-
tum ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa par-
te hostis murum occuparet, fortissimus quisqve,
recluſa repente porta, magno impetu erumpunt.
quod ubi viderunt, qui circa Uriam versabantur, memores Joabi mandatorum, uno agmine
sese retrorsum receperunt. Solus Urias, qvod
puderet, contra qvam promiserat, assignatum
locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferroq;
exceptos interemit non paucos, donec circumventus cum aliqvot aliis, qvos ignaros consilii
pudor idem in officio continuerat, non inultus
occubuit. His ita gestis, Joabus regi per nuncium significat, quod non ferens obsidionis moras,
oppugnatione adortus mœnia, amissis aliqvam
multis, infecta re, in castra redire sit compulsus.
mandarat autem nuntio, si regem hoc factum æ-
gre ferre sentiret, ut de Uriæ qvoqve morte re-
nuntiaret: id quod etiam evenit. Rex enim, his
cognitis, malefactum ajebat, quod aperta vi
mœnia tentassent, oportuisse enim machinis ac
cuniculis aditum moliri, maxime cum Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere
conatus, saxo ab anicula misso, ictus turpiter vitam amisit, vir alioqvi fortissimus, quod inconsulte difficillimum oppugnationis genus esset
aggressus. Utilissimum autem in re militari, qvid
aliis bene aut secus cesserit, considerando, cum
simile periculum incidit, hæc seqvi, illa fugere.
postqvam autem indignabundo de Uriæ qvoqve
morte relatum est, irasci desiit: jussitqve Joabo
renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à
natura belli alienum, cujus hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautius rem
administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam urbem solo æqvare, & habitatores ejus
ad unum neci dedere. Cum his mandatis nuntius ad Joabum propere se recepit. cæterum
Bethsabe, audita mariti morte, per aliqvot dies
eum luxit: ubi vero à mœrore ac lacrymis desti-
tit, sine mora eam rex conjugem sibi ascivit: ex
qva mox puer masculus ei natus est. Has nuptias
Deus neqvaqvam æqvis oculis inspexit, sed iratus Davidi, cum prophetæ Nathani per visum
nocturnum se obtulisset, regem graviter incusa-
2. Reg. 12. vit. propheta vero, qvi esset vir festivus ac prudens, reputans reges, quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum juris respectum habere
solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in
hunc modum sententiam ejus exploraturus. Duo
viri, inqvit, eandem urbem incolebant: alter
prædives multorumqve armentorum & gregum
dominus: alter unius tantum oviculæ possessor,
eam una cum pueris suis domi qvotidianis cibis
alebat, non alio affectu, qvam si esset filia. cum
vero hospes diviti supervenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare
voluit: sed abstracta per vim ovicula pauperis,

A νοις, ἰδία καταλιπεῖν ὅταν ἐξορμήσαντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὕτω τὴν πόλιν τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἀρίστην συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπαίοντες τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, αἰφνιδίως καὶ μετ' ῥώμης δρόμῳ πολλῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ἐπίσω, καθὼς ἰωάβῳ αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' Οὐρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμενε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος ἀνωμαλῶς ὑπ' ὀλίγους. κυκλωθεὶς δ' ἐληφθεὶς ἐν μέσῳ πολλῶν, σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων δ' οὕτω γινομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰωάβῳ πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν παύσασθαι μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δὲ τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας ἀναχωρήσαι βιαιοθείς. B προσεθλᾶσθαι δὲ τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι καὶ τὸν Οὐρίαν θανατοῦν. ὅ δὴ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα πρὸς τὸν ἀγγέλων, δυσφορουμένου, φάσκοντος ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβάλλοντας, δέον νόμοις καὶ μηχανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν Γεδεῶνος υἱὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὸν ἐν Θήβαις πύργον ἐλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρικῶς C ὤλετο μὲν, διὰ τὸ δυχερέστατον τῆς Θηβαΐδος, αἰσχρῶς ἀπέθανεν· εἰ μὴ μονδύοντας, εἰς μὴ προσιέναι τῷ τείχει τοὺς πολεμίους. ἄμεινον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ πεπραχθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μνήμῃ ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μεμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' ἔτως ἔχοντι καὶ τὸν Οὐρίαν θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δὲ σκέλλεται λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ μὲν πολέμου φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὐ D περάτησεν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὰ λοιπὰ μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ἐπιπλήσωσι κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἑκπολιορκίσαντας καὶ φθάσαι μάχας, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δὲ ἀποκτεῖναι τοὺς ἐν αὐτῇ. ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ἰωάβῳ ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰωάβου ἠπείγετο. ἡ δὲ, ὡς Οὐρίᾳ γυνὴ βεεθσαβὴ, τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς πυνθανομένη, ὀπὶ συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τοῦ ἐπ' Οὐρίᾳ δακρύων, ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄῤῥεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. E θεὸν δὲ οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαβίδην, τῷ προφήτῃ Νάθαν φανεὶς κατὰ τὰς ὕπνους, ἐμέμφετο τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ Νάθαν, ἀσεβῆ μὲν ὢν καὶ σωτὴρ ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, παύεται τὸ πλέον ἢ τοῦ δικαίου νέμουσι, τὰς μὲν ὑφ' ἑαυτοῦ δ' θεοῦ γεγενημένας ἀπειλὰς ἡσυχάσειν ἐκέλευεν. ἄλλους δὲ λόγους χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινα τοιοῦτον τρόπον, ὡς ἐκ παραβολῆς φράσει, ποιήσασθαι φησὶν αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρες F τὴν αὐτὴν κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος, καὶ πολλὰς ἔχειν ἀγέλας βοοζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τοῦ πένητος δὲ ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιαιτώμενος αὐτῇ τε σίτου καὶ φιλοσοφίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος, ἣ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δὲ ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸ μὲν ἰδίων ἀφεῖναι βοσκημάτων ἠξίωσε κατασφάξας εὐωχῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὴν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀπέσπα-

πεσφαξε, & ταύτην τῷ ξενοκόμῳ ἐτοίμασε τὸν ξένον. σφόδρα δὲ ἐλύπησεν ὁ λεγόμενος τὸ βασιλέα. καὶ παρευθὺς πρὸς τὸν ναθὰν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπεφώνατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε ἀποτίσειν τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθαν δὲ ὑποτυχὼν αὐτὸν ἐλέγχειν ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον ταύτης παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δὲ αὐτῷ καὶ παρεγυμνοῦ τὸν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς ἑβραίων διαφέρειν, καὶ τῶν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ῥύσασθαί τε ἐπὶ τοῖς τῶν συγγενῶν χειρῶν, δόντος δὲ αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠράσατο. καταφρονηθέντος δὲ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαις γήμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνας σκόλοψ τοῖς πολεμίοις. δώσειν γοῦν αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τοῦ θεοῦ. καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων. ἀποθανεῖσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα, φανερὰν τίσειν ἐπ' αὐτοῦ δίκην ὑφέξειν. πεπυνθέναι γὰρ τοῦ παῖδά σοι θανάσιμα τῆς ἐξ αὐτῆς γεγονυῖαν. ταραχθέντος δὲ ὑπὸ τούτοις βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μετὰ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβῆσαι λέγοντος, ὡς γὰρ ὁμολογοῦντος θεοσεβὴς, καὶ μηδὲν ἁμαρτὼν ἕλως πρὸς τὸν βίον, ἢ τὰ πρὸς τὴν τοῦ γαμοῦ γυναῖκα, οἰκείρειν ὁ θεός. καὶ μᾶλλόν τε περὶ φυλάξειν αὐτοῦ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταποιῶν γὰρ πρὸς τὸ μεγαλομένων, οὐκέτι χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθαν μὲν ταῦτα τοῦ βασιλέως προφητεύσας, οἴκαδε ἐπανῆλθε. τῇ δὲ ἐκ τῆς οἰκείας γυναικὸς ὠδινοῦντι παιδὶ δαβίδη, νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, προφανῶς μὲν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ τοῦτο ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων ἐπεσήνεγκατο. μέλαναν γὰρ ἐνδεδεμένος ἐφαίνετο, πεσὼν ὅτι αὐχμοῦ χοῦς ἔκειτο, τὸ θεῖον ἱκετεύων τὸ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα γὰρ ἐστέργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δὲ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οἱ τολμῶντες τοῦ βασιλέως ἔτι μᾶλλον ἐπόχθη καὶ προφῆς καὶ τὰ ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν ὅτι πένθει πολλῷ τετελευτηκότος, ὁπότε ζῶντος ἔτους ἐτοῦ τὰ λύπης αὐτοῦ ἐκάκει. παραπλομένων δὲ αἰθέριος τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ πάντα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύψαντι θέλοντι συμβαίνει, σωεὶς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν πάλιθες, ἀνίστο. καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν, εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεοῦ προῆλθε. καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ προτεθῆναι, πολλὴν ὅτι τοῦ προλόγου τῆς τε συγγενοῦς καὶ τοῖς οἰκέταις ἐκπλῆξιν παρῆχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὅτι νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ πολλαπλοῦν ἐπεδείξατο. τὴν τε αἰτίαν δεηθέντες ὅτι πρόσφατον αὐτοῖς πάθος θεὸν παρεκάλεσεν εἰπεῖν τὰ γεγραμμένα, ὁ δὲ, ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἐπὶ μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις δύνασθαι καμφθῆναι. ἀποθανόντος δὲ οὐκέτι χρείαν εἶναι λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπῄνεσαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεθσαβεῇ, ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε. καὶ γενόμενον ἄρρεν παῖδα, σολομῶνα προσηγόρευσε, ναθὰν τοῦ προφήτου κελεύσαντος. ἰώσηβος δὲ, τῇ πολυορκίᾳ τῆς ἁμαρτίας, exactis legitimis naturæ menſibus, filiũ ei peperit, qvem Nathanis monitu Salomonẽ nominavit. In-

A jugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex graviter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronuntiavit, juſtumqve eſſe, ut quadruplum pro adempta ovicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubjecit, ipſum eſſe, qvi hac pœna dignus ſit, ſuopte judicio nefarii ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit, in qvantam indignationem numinis incurriſſet, cujus favore univerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumqvaqvé vicinarum etiam gentium earumqve multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: non ſemel antea liberatus è Sauli manibus: nunc cum ejusdem benignitate aliqvot legitimas uxores habeat, contempto omni humano ſimul atqve divino jure, alienam eum duxiſſe uxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore divinam ultionem, & ipſius qvoqve mulieres ab uno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, ut pro clam admiſſo peccato in propatulo pœnas perſolvat, qvin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehemēterqve perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deum: erat enim vir pius, & qvi, hoc uno excepto, in tota vita nihil admiſerat: placatus Deus recepto in gratiam promiſit, & regnum & vitam ei ſervaturum ſe eſſe. Poſt pœnitentiam enim non amplius ſe iraſci. Atqve ita Nathan poſtqvam futura regi aperuiſſet, domum revertitur. Porro infans, ex uxore Uriæ natus Davidi, immittente Deo, gravi morbo corripitur, cujus vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens, per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit, ut ullum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus jacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim ejus matrem diligebat. Septima vero die mortuo puero, familiares non audebant hoc regi indicare, veriti, ne re cognita, pertinacius etiam à cibo reliquaq; cura corporis abſtineret, deſiderio defuncti infantis, cujus morbum tam impotenter tuliſſet. qui cum turbatam familiam ſentiret, & aliqvid mali celari, facile intellexit, extinctum puerum: accitoq; uno è famulis, poſtqvam veritatē comperit, confeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptaq; veſte candida, ad Dei tabernaculum properavit, poſthac juſſis famulis, ut cœnam ſibi apponerent, præter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis. ſtupentibus, qvod, cum nihil horum ægrotante puero feciſſet, nunc poſt ejus obitum omnia ſimul faceret: impetrataq; prius licentia, cauſam ſciſcitabantur. Tum ille: Non intelligitis, inqvit, qvod dum puer viveret, de ſalute ejus ſperans, nihil non faciebam, qvo Deum flecterem? nunc poſtqvam is obiit, ſupervacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis, omnes ſapientiam ejus laudaverunt. nec ita multo poſt Bethſabe gravida,

terea Joabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aqvæductibus, & commeatibus interceptis, ita ut fame simul & siti laboraretur, ab unico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem utebantur, parce aqvam dispensantes, ne forte in totum deficeret. Hæc Joabus per literas regi significavit, hortans, ut ad excidium urbis ipse veniret, & hunc qvoqve titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fideqve, assumpto secum exercitu, ad devastandam Rabatham proficiscitur: eamqve mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse vero ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, qvam postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precii præda in ea urbe potitus est. viros vero ejus excruciatos prius ad unum interemit: nec mitius alias Ammanitarum urbes tractavit, pari modo expugnatas.

VIII. 2. Reg. 13.

Post hanc victoriam domum reverso grave quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas qvasqve mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine: ex eadem, qua Abesalomus, genitrice natam. hujus amore correptus Amnon, filiorum Davidis natu maximus, cum propter virginitatem ipsius & asservationem potiri ea non posset, adeo passione hac conflictabatur, ut non aliter, qvam ex morbo lentam tabem ac pallorem sibi contraheret, id malum deprehendit Jonathas, qvidam ejus cognatus & amicus, vir prudens & magni consilii. videns enim Amnonem à nativa corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum, rogans, ut causam sibi indicaret. Suspicari enim se, amatoriam qvandam esse hanc passionem. qvo fatente, sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, qvomodo optatis potiri valeat. svasit enim, ut simulata ægritudine, simulatqve pater visendi causa illum accessisset, roget, ut sororem ad se mittat, cujus ministeriis relevatus eo citius convalescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cum pater officiose invisens percontaretur de valetudine, petiit, sororem ad se mitti. ea postqvam jussu patris accita venit, postulavit, ut suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentius se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisqve colyphiis ac frixis, juveni obtulit. at ille non ea gustavit, sed famulis mandavit, ut, qvotqvot præ foribus cubiculi obversarentur, submoverent, dicens se absq; strepitu qvievscere cupere. qvo facto, jussit sororē in intimum conclave paratam cœnā inferre. qvod cū puella fecisset, apprehensæ svadere cœpit, ut sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim, frater, abstine, nefas est te rē tā turpē perpetrare. Desine à tam flagitiosa cōcupiscentia, qvæ nihil præter dedecus & infamiā toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est, non per vim extorqvendum. at ille amore fervens non paruit,

A νίτας ἰσχυρῶς σκάπτε, τ τε ὑδάτων αὐτὸς ἀποτεμνόμ-
μ(ν)ος, ϗ τῆς τῶν ἄλλων δ' πρείας, ὡς π ἀνυπαλαιπωρεῖν ἐνδεία πό ϗ καὶ τροφῆς, ἐξ ὀλίγ ϗ φρέατ(ος) ἠρτιτο, καὶ τ τῷ ὡς π μὴ πλέως αὐτὸς ἀπολειπεῖν τ πηγὴν ἀφθονώτερον χρώμενοι. γράφει ⸗ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν ϗ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τ ἀναίρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τ̀ν νίκην αὐτὸς ἐπιγράψηται. ταῦτα ἰωάβ γράψαντ(ος). ἀποδεξάμεν(ος) δ' νοίας ϗ τ πίστεως ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν συν αὐτῷ δύναμιν,
B ἦκεν ἐπὶ τ̀ν ῥαββατῖτ πόρθησιν. καὶ κ̄ κράτ(ος) ἑλὼν ἀφαρπάσας τοῖς σταλιώτας ἔφηκεν. αὐτὸς ⸗, τ δ' βασιλέως τ ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἑλκυσθ(ε)ν χρυσοῦ πάλαντον, ϗ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα, ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τ κεφαλῆς Δαβίδης. πολλὰ ⸗ ϗ καὶ ἄλλα σκύλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταύτῃ ⸗ C τὰς ἄλλας τ ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κ̄ κράτ(ει). ἀναιρεθέντ(ος) δ' εἰς ἱεροσόλυμα δ' βασιλέως, πᾶσμα αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ ⸗ κάλλος δ' ὑπερέπης, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς δ' μορφωτάτας γυναῖκας, ἡμάτερα ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς ἀδελφὸς μὲν μητρὸς κεχοινωνηκώς. ταύτης ὁ πρεσβύτατ(ος) τῶν Δαβίδου παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς ἔτι διὰ τὴν παρθενείαν αὐτῆς, ἔτι διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τ ἐπι-
D θυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. ϗ τὸ τε σώματ ὀδύνης αὐτὸν καταθλίβουσης καλιχναίνετο ϗ τ̀ν χρόαν μετέβαλεν. δηλ(ο)ν ⸗ ταῦτα πάσχων γίνε(σθ)αι ἰωνάθῃ τινὶ συγγενεῖ ϗ φίλῳ, σοφὸς δ' λῶ ἔτος ἐν τοῖς μάλιστα, ϗ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην πρωΐαν τ ἀμνώνα μὴ κ̄ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μέν τινα αὐτὸς ἔλεγε ἐξ ἐρωτικῆς οὕτως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. ⸗ ἀμνὼν(ος) ὡμολογήσαντ(ος) τὸ πάθ(ος), ἐπὶ τῆς
E ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης ἐμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ ϗ μηχανὴν εἰς τὸ προσελθεῖν τ εὐκταίων ἐπέθετο. νόσον ⸗ προσποιήσαντ(α) πυρήνευσεν. ἐλθόντα ⸗ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ βρωθησομένην, σκέλος προσκαλέσαι. φάων ⸗ ἔσεσθ(αι) ϗ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθ(αι) τῆς νόσου. τοῦτο γινομένου, κατα-
πεσὼν ὁ ἀμνὼν ἐπὶ τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο
F ϗ τὰς ἰωνάθου ἐπιτάξεις. ὡς δ' ἠλθομένην ⸗ δ' πατρὸς ϗ σκεπομένην πῶς ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδέετο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εὐθὺς σκέλος ἀχθῆναι. ἡσθεὶς ⸗ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηνικαῦτα, αὐτάρκως ἡδομένῳ. προσαιτεῖσθ(αι) γὰρ ἡδέως ἐκ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἡδὺ ἐμβλέποντ(ος) τὰ δελφῇ φυράσασαν τὸ ἄλευρον, ϗ πλάσασαν κολλυρίδας. ϗ τηνικαῦτα, προσηνεγκεν αὐτῷ. ὁ ⸗ δ' ἔτο μὲν οὐκ ἐγεύσατο. προσέταξε ⸗ τοῖς οἰκέταις παρεστῶσαν πάντας πρὸς δ' δωματίῳ. βαλεῖν γὰρ ἀναπαύσασθ(αι). χορεύσᾳ ϗ παραχῆς ἀπηλλαγμένου. ὡς ⸗ τὸ κελεῦσθ(αι) ἐγένετο, τὴν ἀδελφὴν ἐκέλευσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης ⸗ δ' ἔτο τῆς κόρης, λαβόμεν(ος) αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπειρᾶτο. ἀναβοησάσης ⸗ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε ἔτο βιάσῃ με, μὴ ⸗ αἰσθήσῃ εἶπεν ἀδελφὲ τὰς νόμους βεβαίας, ϗ δεινῆ πρὸς ἁλῶν σωτ αἰσχύνη. παῦσαι δ' ἔτως ἀδίκου ϗ μιαρᾶς ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδ(ος) ϗ κακοδοξίαν ὁ οἶκ(ος) ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε πρὸς τοῦτο ἀμαλεχθῆναι τῷ πατρὶ, συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τ ὁρμὴν αὐτοῦ τ ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν.

ὁ δ'

ὁ δ' οὐ πείθεται, τῷ ἔρωτι κρείττονι, καὶ τῆς δ' πάσης κέντροις μυωπιζόμενος βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μισῶν δ' αὐτὴν μᾶλλον τῆς ἀμνῶνα, καὶ προσλοιδορησάμενος ἐκέλευσεν ἀναστᾶσαν ἀπέναι. τῆς δὲ χείρω τὴν ὕβριν καὶ ἅμα τοῦτο προσκαλούσης, εἰ βιασαμένου αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ὑπομένοι μεῖναι, ἀλλὰ σφοδρότερα ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειεν ἡμέρα καὶ φωτί, ἵνα μάρτυσι τῆς αἰσχύνης χρήσοιτο, προσετάξεν αὐτῷ ἐκβαλεῖν τὴν οἰκέτην. ἡ δέ, βιαίως ὑπὸ τῆς ὕβρεως καὶ τῇ βίᾳ λυομένη, διέρρηξεν τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χιτωνίσκους ἀχρὶ τῶν σφυρῶν πρὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) καὶ σποδὸν κατασχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆλθε διὰ τῆς πόλεως βοῶσα καὶ ὠδυρομένη τὴν βίαν, πρὶν τυχὼν δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀβεσαλωμος, ἀνέκρινε τίνος αὐτῇ δεινοῦ συμβάντος ἔτως ἔχοι. κατεπτοημένης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν καὶ μετρίως φέρειν παρῄνει, καὶ μὴ νομίζειν ὑβρισθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. ἡ μὲν πεισθεῖσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ ἐς πολλοὺς τὴν βίαν ἐκφέρειν. καὶ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς δὲ τὸ πατὴρ Δαβὶδης τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἠχθετο. φιλῶν δὲ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, προσεδυσχέραινε μὲν αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δ' ἀβεσάλωμος, ἐμπεπληχαλεπῶς αὐτὸν, καὶ λαθραίων καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτῷ τῶν ἁμαρτιῶν ὑπομένων παρεφύλασσεν. ἔτος δὲ ἤδη τῆς φθορᾶς τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ παρῆλθε διελήλυθε δεύτερον. καὶ μέλλων ὑπὲρ τῶν ἰδίων κουρὰν ἑξήνειν θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δέ ἐστιν αὐτῇ τῆς ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστιασιν. φιλοτιμουμένου δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀπέστειλαν παρεκάλεσε. πέμψαντος δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπηνίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νύσσειν αὐτὸν φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atqve post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam, ac fastiditam conviciis aggressus jubet, ut è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc injuriam priore graviorem diceret, quòd constupratam vel usqve noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, ut turpitudinis suæ testibus occurrat: mandavit famulo, ut eam ejiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam urbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, sciscitatus est, quid mali haberet, qvòd ita se afflictaret. cùmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur, ut æqvo animo factum hoc ferret, nec ad injuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: qvibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseveravit. His cognitis David pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem, ut filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porro Abesalomus grave odium ejus in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. jamqve alter annus abierat, ex qvo pudicitiæ sororis ejus illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, qvod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, invitavit patrem ac fratres ac solenne convivium. qvo excusante, qvod nollet eum gravare, rogavit ut pace ejus liceret filiis proficisci. qvo impetrato suis injunxit, ut qvamprimum animadvertissent Amnonem temeto gravatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B C D E

Κεφάλαιον ή.
Οπι τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ στασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς.

CAP. VIII.
Quomodo per intestinum familiæ dissidium David à filio regno pulsus est.

Ὡς δ' ἐπύθοντο τὸ προσταχθὲν, ἔκπληξις καὶ πτοία τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἔφερον τὸ πρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ προσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς ὑπὸ παντὸς οἰκείου τοῦτο τοὺς ἀπολωλότας, καὶ τὸ θ' ὑπὸ ἀδελφοῦ. τῆς λύπης καπὶ τῷ κλεινῷ δυναμένης πρότερον συναρπαγείς ὑπὸ δ' πάθους, οὔτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν. οὔτ' ἄλλοτι μαθεῖν εἰκὸς τηλικούτου προσκεκλημένου κακοῦ, καὶ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντα προσιέμενον. ἀλλὰ καταρρήξαμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, ἔκλαιε πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀπολωλεκότας δεδηλωμένους, καὶ τὸν ἀνηρηκότα. ὁ δ' σὺν μόνῳ δ' ἀδελφοῦ αὐτῷ παῖς ἰωνάθης, ἀνεκτικώτερον τῆς λύπης παρεκάλει. καὶ περὶ μὲν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. οὐδὲ γὰρ αἰτίαν εὑρίσκειν ὑπολαμβάνειν. περὶ ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ διὰ τὴν ἡμέρας ὕβριν ἀποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἐκείνου.

UT verò perpetratum est, qvod mandaverat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præveniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qvi non aliter quàm par erat, amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, gravi dolore ictus, ne causam qvidem rogavit: neqve expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus jacebat, deplorans non magis, qvos peremtos acceperat, quam ipsum interfectorem. Jonathas verò Samnæ fratris ejus filius hortabatur, ut moderatius doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti invenire posse: de solo Amnone dicens diligentius perquirendum. nã de hoc probabile esse, qvod memor injuriæ sororis frater in eum tale aliqüid ausus sit.

F G

interea ſonitus adventantium eqvorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe convertit. hi fuere filii regis, qui relicto convivio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns,qvos paulo ante extinctos acceperat. denuoq;gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum avum fugit, ejus regionis dynaſtam, ibiqve toto triennio permanſit. Cum autem Davidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe revocare, non ad ſupplicium,ſed ut eum apud ſe
2.Reg.14. haberet: jam enim ira reſederat: ultro huc propenſum Joabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens ajebat, inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe,ut cum ſoli eſſent, ac nemo adeſſet,qui dirimeret,alter ab altero ictus exſpiraverit: rogabatque hanc gratiam,ut qvoniam cognati ejus,qui interfectus eſt, alterum ad cædem expeterent,ſaluti ejus conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neqve enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inveniret, nam nihil eſſe,qvod illos compeſcere qveat, præter majeſtatis regiæ reverentiam. Cùmque rex poſtulatis ejus annuiſſet,hæc verba ſubjecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago,qvòd ſenectutem meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed qvo certior ſim de tua clementia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem deconceſſa hac mihi gratia non dubitare, cum ipſe adhuc ob ſimilem injuriam filio infenſus eſſe pergas? At cujus eſt prudentiæ, uno contra voluntatem amiſſo, ultro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio perſonam à Joabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Joabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, licereque, ut Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis ejus libenter acceptis, eveſtigio Geſura properavit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex vero audiens filium adventare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, ut reverſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita ut juſſus eſt,devitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid ejus pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel qvod non ea tractatione uteretur, qua uti regium juvenem par erat: ſed tam forma quàm ſtatura quosvis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit ejus cæſaries, ut intra octavum qvemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum privato cultu per biennium Hieroſolymis habitavit: natique ſunt ei filii tres,& una filia formoſiſſima, quæ Solomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

μεταξὺ ἢ κτύπος ἵππων καὶ θορύβου περιόντων πυνῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ διαδράντες ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ἐρῶν οὓς ἀκηκόει μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἦν ἢ ᾠδὴ πάντων δάκρυα καὶ στόνος,τῶν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπολιτευκότι,τοῦ βασιλέως δ' ὡς ὑπὸ παιδὶ κατασφαγμένῳ.φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς γεσούρην πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, δυναστεύοντα τῆς ἐκεῖ χώρας, καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ κατεμείνε. τοῦ δὲ Δαβίδου πρόθυμον ἔχοντος ὅπως τὸν υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμψειε, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ κατελθόντα, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ ἀντιστράτηγος παρώρμησε. γυναῖόν τινα τῶν τηλοῦ ἡλικίαν ἤδη πρεσβυτικὴν ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. παίδων ἐπὶ τῇ ἀγροικίᾳ αὐτῇ διειληχότων καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, οὐδενὸς δὲ καταπαῦσαι δυναμένου φανέντος, ἕλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον παληγενῆ ἀποθανεῖν. ἠξίουτε τῶν συλλειτουργῶν ἐπὶ τὴν ἀνηκεστοτάτην ὁρμηκότων καὶ ζητουμένων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτῆς τῷ παιδὸς, καὶ μὴ τὰς ἐπιλοίπους τῆς γηρωκομίας αὐτῇ ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι. τοῦτο δ' αὐτὴ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρεξειν. οὐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀσυδησίας, ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ. ὁ δ' συγκαταπεόντα εἰς τὸ γλύκασιν ἱκέτευσεν, ὑπολαβὼν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν οἶδα σοῦ τῇ χρηστότητι κατικλείσαν τι μου τὸ γήρας καὶ τῷ ᾠδῇ μικρὸν ἀπαυδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ ᾠδῇ τῆς σῆς μοι ἡ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ πρῶτον καταλλαγεῖη, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες.πῶς γὰρ ἂν πεισθείην ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδοκέναι τῷ χάριν,αὐτῷ σου μέχρι νῦν ἐφ' ἑμοίοις ἀπεχθανομένου τῷ παιδί. ἀνίητον δ' ἂν εἶναι προσθεῖναι τῷ ᾠδῇ γνώμῃ ἀποθνήσκοντι καὶ ἄλλον ἑκουσίως. συνεὶς δ' βασιλεὺς, ὑπόβλητον οὖσαν τὴν σκέψιν ἐξ ἰωάβου καὶ τῆς τούτου ἀσυδησίας, καὶ ἐπειδὴ ᾠδῇ τῆς πρεσβύτιδος πυθόμενος ἅτερος ἔχον τ' ἀληθὲς ἐμαθε, προσκαλεσάμενος ἰώαβον, ἐπιτυχεῖν τε ὧν προκειμένου καὶ νοῦν ἔφασκε, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. οὐ γὰρ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ',προσκυνήσας τὸν βασιλέα,ὃ τοὺς λόγους ἀπασαμένος ἐξώρμησεν εἰς τὴν γεσούρην ᾠδυπόκα,καὶ τὸν ἀβεσάλωμον ᾠδαλαβὼν,ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε ᾠδαγγέλλοντα, ὃ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, οὐπω γὰρ οὕτως ἔχειν ὡς τ' ὀφθῆς ἰδίοις κατελθόντα.καὶ ὁ μὲν,τοῦτο δ' πατρὸς κελεύσαντος,ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ,καὶ διετέλει τ ᾠδῇ τ οἰκείων θεραπείας τυγχάνων.οὐκ ἀπέβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος τοῦ τε τῆς λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας υἱῷ βασιλέως. ἀλλ' ἐπ ἐξέσχε καὶ διέπρεπε πᾶν τὸ εἶδος,καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος καὶ τῆς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαιτώμενος ὑπερέβαλλε.τοσοῦτο μὲν τοιγε ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτῷ, ὡς μέλις αὐτὸν ἡμέρας ἀποκείρεσθαι κύκλῳ, σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους. ἔτοι δὲ εἰσι πέντε μναῖ. διετέλεσε μὲν τοιγ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, τρισὶν μὲν ἀρρένων πατὴρ γινόμενος, μιᾶς δ' θυγατρὸς,τ μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει.τίκτει δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς,ἀβίαν ὄνομα-

πεμ-

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδέετο αὐτοῦ πλέως καταπραΰναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὖτῳ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι διαλεχθῆναί τι περὶ τοῦ πρόσθεν. καταμελήσαντος δὲ Ἰώαβου, τῶν ἰδίων αὐτοῦ πυρὰς δοκίμους, τὴν ὁμορροῦσαν αὐτῷ χώραν ἐνεπύρισεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἦκε πρὸς τὸν Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εὑρὼν ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῶν ἐντολῶν, ἃς ἔνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐπιτρέπω. καὶ δὴ δέομαί σου πατρόντος, ἡμερώσαί μοι τὸν γεγονότα, ὡς ἐγὼ δεινοτέραν τῆς φυγῆς κρίνω τὴν κάθοδον, ἐπ' ἔτους ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πεισθεὶς δὲ ὁ Ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτειρήσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς πρὸς τὸ παιδός, οὕτως αὐτὸν ἡδέως διαπέθηκεν, ὡς εὐθέως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τὸν δὲ, ῥίψαντα αὐτὸν ὑπὸ τὰ ἐδάφους, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῶν ἡμαρτημένων ἀνίησί τε, καὶ τῶν γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται. ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, τοιούτων αὐτῷ τῶν πρὸς τὸ βασιλέως δοκούντων, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ δορυφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο. καὶ τοῖς δίκας κρίσεις ἤκουσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὰς ὁμιλῶν, ὥς τι παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, τάχα δὲ αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπαγομένοις περὶ τὰς κρίσιν, εὔνοιαν αὐτῷ πάντων κατεσκεύασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὰ αὐτοῖς ἐβράβευσεν εὐνομίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχειν ἤδη τὰς τῶν ὄχλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ τὰς τοῦ πατρὸς αὐτὸν καταλλαγὴν πρόσαρων ἐτῶν ἤδη παρεληλυθότων, ἐδέετο προσελθὼν, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι παρελθόντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ. φεύγοντα γὰρ ἔτι εὔξασθαι. ἅμα δὲ δαβίδου τὰς αἰτίας ἀφέντος, πορεύεται, καὶ πολὺς ὑπισωθέρθοσεν ὄχλος, ὅτι πολλοὺς αὐτὸς διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ὁ δαβίδ σύμβουλος ὁ γελμωναῖος ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῷ ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὰς ὑπαιτίας, ὡς δ' ὑπὸ θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδεικνυται, τότε γραφὴν στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῆς ὑπὸ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ τῶν νομωτέροις ἐπεβάλετο, βασιλεία πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένη, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγονότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὸ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς καὶ περὶ πάντων ἐπιτρέψας κελεύει τῷ θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάσσειν δεκὰ παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους πρόθυμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ φυγῆς συνοικονόμουν ὅτε ἔζη σαοὺλ. τὸν δ' ἀβιάθαρον καὶ σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λευίτας ἅπαντας, μετὰ τῆς κιβωτοῦ μένειν ἔπεισεν, ὡς ἔτι θεοῦ καὶ μὴ μεθιεμένου αὐτῆς ῥυσαμένου. ἐνετείλατο δὲ ἕκαστα τῶν γινομένων λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

A Deinde misit ad Joabum rogans, ut se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret, ut sibi liceat patrem invisere & alloqui. quod qvum Joabus facere cunctaretur, agrum ejus vicinum per qvosdam è suis incendio vastari jussit. Is qvum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti, qvo suo merito damnum ab eo accepisset, respondit, se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoqvidem mandata de conciliando sibi patre negligeret. qvam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, ut placatum mihi reddas genitorem, quandoqvidem molestior est mihi reditus in patriam quàm exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax. Tum Joabus his verbis inductus, & vicem ejus miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accuratè & feliciter ejus causam egit, ut flexus ad pietatem confestim eum acciri juberet. Qui cum supplex illi ad genua, veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto oblivionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus brevi magnum equitatum & multos currus sibi comparavit, & satellitium armatorum qvinqvaginta: & per singulos dies mane regiam freqventans, eos qui jus illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat:ditansqve malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus jam de ejus favore, quarto post reconciliationem anno oravit patrem, ut cum bona ejus gratia Hebronem ad vota, quæ in exilio conceperat, persolvenda abire sibi liceat: permissuque ejus profectus, mox undiqve plurimos ad se accivit, ita ut catervatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Davidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ non quidem conscii conspirationis, sed quasi ad sacrificium evocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab universis consalutatur. Cæterum David audita ex insperato filii tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo sceleratiora consilia cepisset, primum usurpandi regni, qvod patri divinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decrevit ultra Jordanem in loca tutiora se recipere: convocatisque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filii, totum negotium judici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cum alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, qvæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum vero & Sadocum pontifices, & quicquid Levitici generis aderat, simul abire cupientes, arcamqve asportare, bonis rationibus manere persvasit, dicens sine arcæ præsidio divina ope è periculis se servandum: simulque mandavit, ut de omnibus, quæ inciderent, per clancularios nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. Reg. 15.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ-
stiterunt filii pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Jonathas. Ethæo qvoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit, ut maneret, qvò
magis illustris fuit ejus erga regem fides ac be-
nevolentia. Ascendenti autem per clivum oli-
veti montis, omnibus circa eum lacrymantibus,
renunciatum est etiam Achitophelem, mutatis
studiis, in partes Abesalomi concessisse: qvo vix
aliud tristius ei in hac calamitate accidit. qvam-
obrem precatus est Deum, ut Abesalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim,
ne ejus consiliis contra se uteretur, virì pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo, quid fa-
cto opus esset. Qvumqve in verticem montis
pervenisset, respiciebat civitatem, & cum mul-
tis lacrymis, non aliter qvàm regno ejectus,
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus oppleto
tum, & mutabilitatem rerum deplorantem, so-
latus est pro tempore jussum æqvo animo præ-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, ut simulato Abesalomi partium stu-
dio diligenter secreta ejus perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, qvam
si una maneret. atqve ita persuasus à Davide, eo
relicto Hierosolyma se contulit: qvo paulo post
etiam Abesalomus pervenit. Interim David
paulum progressus obviam habuit Sibam Mem-
phibosthi servum, qvem ipse ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
2. Reg. 16. stos. Is obtulit ei, ut quicquid vellet, sibi ac suis
acciperet, simulqve rogatus, ubinam Memphi-
bosthum reliqvisset, Hierosolymis relictum
respondit. sperare enim eum, rebus turbatis, fo-
re, ut ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. qvamobrem indi-
gnatus, omnia quæ prius domino ejus conces-
serat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum, ut talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gavisus est. Davidi vero
juxta locum Bachoram supervenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum si-
mul & convitiis impetens: cumque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
vitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, jubens, ut impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiasqve agebat
Deo, qvod per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
sæva petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, David eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala novi alicujus
motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qvi eum in-
nos immisit. Mirum verò, si hæc ab isto patimur, qvando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cujus favore tandem inimici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia montis cursim cum convitiis affectante.

A πιστοὺς δ' ἔχε πρὸς πάντα Ἀχιμάνους, παῖδας Ἀχίμα-
νον μὲν σαδώκου ἰωνάθην ὄ Ἀβιαθάρου. ἐθὶς δ' ὁ γιτ-
θαῖος, σπουδὴν παρεχόμενος αὐτῷ, βιασάμενος τὴν δαβί-
δου βούλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν, καὶ μᾶλλον
τοῦτο ἢ νους αὐτῷ κατιόντι φάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
διὰ τῶν ἐλαιῶν ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τοῖς ἀβεσαλώμου, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέτεινε
B δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν ἐπε-
καλεῖτο δεόμενος, ἀποπλανῆσαι τὴν ἀβεσαλώμου
διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ τἀναντία
συμβουλεύων πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρενήρης καὶ
συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. ὡρμημένος δ' ἀπὸ τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπεσκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν
δακρύων ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσών, ἠύχετο τῷ θεῷ.
συνέντησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος, χουσῖ
C ὄνομα. τοῦτον ἑρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν κατοδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μετα-
βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβεσαλ-
λωμον ὡς τὸ σκεῦος φρονοῦντα, τά τε ἀπορρήτα τῆς
διανοίας αὐτοῦ κατανοεῖν, καὶ τῆς ἀχιτοφέλου συμβου-
λίους ἀντιπράσσειν. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν αὐτὸν
συνερχόμενον, ὅσον παρὼν σκεῦος νομιζόμενον. ὁ μὲν πει-
D σθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβεσάλω-
μος. ὀλίγον δὲ τῷ δαβίδῃ προελθόντι σιβᾶς ὁ τοῦ μεμ-
φιβόσθου δοῦλος συνίστησιν. ὃν προσηκόμενον αἰτι-
άλκει τῶν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τοῦ ἰωνάθου τοῦ σαύ-
λου παῖδος ὄντα, μὴ ζεύγους ἕνεκα καταπεφορτισμένων
τοῖς ὑποζυγίοις, ἐξ ὧν σκέλδεσι λαμβάνειν, ὧν αὐτός
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέονται. πυνθανομένου δὲ πῦ κατα-
λέλοιπε τὸν μεμφιβόσθου, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσ-
E δοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν ὑπερέχου-
2. Reg. 16. σαν παρ' αὐτοῖς ἰσχύν, εἰς μνήμην ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς σαύ-
λος. ἀγανακτήσας δ' ἐπὶ τούτῳ πᾶν θ' ὅσα τῷ μεμ-
φιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾶ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν σκεῦος τοῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε.
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς εἰσῆλθε τὸν δαβίδην ὑποδεχόμενον τόπον, ἐπέρχεται δ' σαυ-
λου συγγενὴς ὄνομα σεμεΐ. ὑὸς δὲ γηρᾶ. καὶ λίθοις τε
F ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. εἰσιόντων δὲ τῶν φίλων
καὶ σκεπόντων, ἐπὶ μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μαι-
νόμενον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. σκέλδε
δὲ καὶ τῆς γῆς, ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπάρατον, ἐξεῖναι καὶ τῷ
θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογῶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τὸν πατέρα ὧν ἥμαρτεν εἰς
αὐτὸν δεσπότην δίκην αὐτῷ εἰς πραξαμένῳ. πάντων
δ' ἐπ' αὐτὸν ὁρμησάντων τῇ ὀργῇ, καὶ μάλιστα ἀ-
βισαίου διακρησαθαι βουλομένου σεμεΐ, δαβίδης
G αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἔσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἑτέραν
προσεξεργασώμεθα φησὶ κακοπραγίαν ἀφορμήν. οὐ γὰρ
δὴ τῷ προσλυσσῶντος μοι τούτου κυνὸς αἰδὼς τις ἢ
φροντὶς ὑπάρχειν. τῷ θεῷ δὲ εἴκω, δι' ὃν ἔτι ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν ὑπὸ τούτου με
παθεῖν πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπεί-
ραμαι. ἀλλὰ ἐσταί τις ἴσως οἰκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ.
καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τούτου θελήσαντος. ἦνυε
δ' οὕτω τὴν ὁδὸν οὐ φροντίζων ὁ σεμεΐ τῷ θεῷ τὸ ἕτε-
ρον μέρος τοῦ ὄρους διαπερῶντος καὶ κακηγοροῦντος.

ωδαγμόμενος δ' ἐπὶ τὸν ἰόρδανον, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους. ἀβεσαλώμου γ' ἢ ἀχιτόφελ τῦ συμβούλου ωδαγμομένου εἰς ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, ἢ δαβίδου φίλος ἦκε ωρὸς αὐτούς. καὶ ωροσκυνήσας αὐτὸν σωηυχετο τῷ βασιλέα εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρῆναγ πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου ωρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλος ἐν τοῖς νεωμάλιστα τῦ πατρὸς αὐτῦ γεγυμνέν, ωρὸς ἅπαντας πιστὸς εἶναι δόξας, οὐ σὺν αὐτῷ νῦν ἐστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει ωρὸς αὐτόν. δεξιῶς ἀποκρίνεται καὶ σωφρόνως, εἰπε γὰρ ἔπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ θεῷ, καὶ τῷ παντὶ βαλήθει. τούτων οὖν μὴ σοῦ δέσποτα γεγυμνένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τῷ γὰρ βασιλέαν ἔλαβες ωαρὰ τῦ θεῦ. τῷ αὐτῷ μέν τοι πίστιν καὶ ἔυνοιαν ἐνδείξομαι, πιστευόμενος εἶναι φίλος, ὦ οἶδά με τῷ πατρί σου παρεσχημένον. ἀναγκαῖον δ' οὐδὲν ωροσκεῖσθαι τοῖς παροῦσι, οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλέα μεταβέβηκε, μεμένηκε γ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς, ὑῦ ωαραλαβόντος. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑπῆρχον γὰρ αὐτῷ εἰκότα. καὶ καλέσας τὸν ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, τῆς τῦ πατρὸς αὐτῦ παλλακοῦς συνελθεῖν. ἐκ τούτου παρέσεσθαι τὸν λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ ωρὸς αὐτὸν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς συνερατεύσεσθαι ωροθυμίας ἐπὶ τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἐχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, ωροσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πειθεὶς γ' τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνῷ αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ἐπὶ τὸ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τῦ πατρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κατὰ τὸν νάθαν ωροφητείαν, ὃν τῷ δαβίδη σημαίνων τὸν ἐκ τῦ παιδὸς ἐσομένων ἐπίθεσιν ωροεφήτευσε.

A Delatus deinde ad Jordanem, ſuos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abeſalomo cum Achitophele conſiliario Hieroſolyma ingreſſo, concurſu populi ſalutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Davidis amicus ad eos venit, & adorato novo rege, precatus eſt illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, qvid ita cum hactenus inter præcipuos ac fidiſſimos patris amicos eſſet habitus, nunc deſerto illo ad ſe tranſiret: cordatè reſpondit, non eſſe Dei voluntati & populi conſenſui repugnandum. Hos, inquit, tibi ſtudentes, ego quoque meritò ſequor. à Deo enim regnum hoc accepiſti. quod ſi in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & benevolentiam patri tuo me præſtitiſſe noſti, eandem tibi præſtabo. Nemo enim præſentem ſtatum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum eſt, ſed in eadem manet, filio ſuccedente. His verbis juveni omnem ſuſpicionem exemit. Advocato deinde Achitophele conſultabatur, quidnam eſſet agendum. Is ſuaſit, ut cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum conſtantius in partibus perſeveraturum, ſublata reconciliationis ſpe: & pronipte contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos ſe illi profiteri, veritos, ne pax inter patrem & filium coëat. Paruit juvenis, juſſitqve famulis, ut in regia tentorium ſibi erigerent, inſpectante populo, in quod ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum juxta Nathanis prophetæ vaticinium evenit, qvod Davidi futurum, ut ab uno è filiis oppugnaretur, prædixerat.

B C D E

Κεφάλαιον θ'.
Ὡς στρατεύσας ἀβεσάλωμος ἐπὶ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. IX.
Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

Ποιήσας δ' ἀβεσάλωμος τὰ ωροδοκηθέντα αὐτῷ ὑπὸ ἀχιτόφελου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου ωερὶ τῦ πολέμου τῦ ωρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ἐπιλέκτους αἰτήσαντος ἐκεῖνα, καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτῷ σὺν τοὺς σὺν αὐτῷ σώοις ἀναχεῖν ωαρακομένου, καὶ βέβαιον τότε τ' βασιλείαν ἐσεσθαι φήσαντος, δαβίδου μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταπέμπεται τὸν χουσὶν, τὸν δαβίδου ἀρχίφιλον. ἅττα γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει. ἢ τῷ ἀχιτοφέλου γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί ἢ αὐτῷ δοκεῖ ωερὶ αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ δ' συνιδὼν ὅτι ἡδομένων ὧν ἀχιτόφελος συνεβάλοιτο, κινδυνεύσῃ δαβίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἑτέραν γνώμην εἰσφέρειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τὴν τε πατρὸς καὶ τῶν σὺν αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε, καὶ πάντοτε κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλλαχε. νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ἐπὶ στρατοπέδου μένειν, στρατηγήσαι γὰρ ἱκανώτατον, καὶ προσιόντων ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τῷ ἑαυτοῦ ἀπολιπὼν τοὺς ἰδίους εἰς τινα τῶν αὐλώνων αὐτὸν ἀποκρύψει, ἢ ωρὸς πέτρα τινὶ λοχήσει. συμβαλόντων γ' τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου, ωρὸς μικρὸν ωαρακωρήσουσι. διαῤῥήξαντες δ' ὡς τὸ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀντισχήσουσιν.

HOc Achitophelis conſilium executus, iterum poſtulat, quid de belli ratione cenſeat. Reſpondit ille, oportere ſibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his ſe profectum interfecturum patrem, atque ita partibus ſuis incolumitatem, & ipſi ſecurum imperium eadem opera, Davide ſublato, pariturum. Hac ſententia delectatus accerſit Chuſim Davidis amicorum principem: ſic enim eum ille vocabat: & expoſito Achitophelis conſilio, quid ipſi videretur, quærebat. At ille intelligens quod hoc modo David in poteſtatem redactus facile occidi poſſet, contrariam ſententiam attulit. Scis, inquit, rex, virtutem patris, & eorum, qui illum ſeqvuntur, qvod in multis conflictibus ſemper victor evaſit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos utetur, & intellecto noſtrorum adventu, noctu vallem aliquam cum parte militum inſidebit, aut poſt ripem aliquam deliteſcet. Deinde noſtris exercitum ejus invadentibus, paulatim illi pedem referent, expectantes occaſionem, dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. 1. *Reg.* 17.

F G

interim ille ex improviso superveniens, suis animum addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende igitur meum qvoque consilium, sanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ ubi in unum convenerint, imperium earum tu ipse assume, neve alterius fidei committas. Facile enim illum devinces, si in aperto campo assequaris, quod ille paucos circa se habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quam sint tui nominis studiosi, qvod si pater intra mœnia cujuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In hujus sententiam itum est, Absalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, ut Chusis consultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consiliũ eis exposuit: qvodque ipsius comprobatum sit: petiit deinde, ut hæc Davidi per nuncios significarent, adhortarenturq; eum, ut sine mora Jordanem transiret: ne forte filius, mutata sententia, persequatur eum, & priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem jam ante curaverant, ut extra urbem laterent filii, renunciaturi Davidi, quid in urbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Absalomo decretum sit: mandaruntque, ut quantum possent, properarent Davidi hæc indicaturi. qui evestigio cum patrum mandatis, ut pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliqvum facientes, ad Davidem properabant. Vix duo stadia promoverant, qvum à quibusdam equitibus conspecti, apud Absalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè pontificum filii, & divertentes à via publica in propinqvum vicum agri Hierosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibique mulierem quandam rogaverunt, ut se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os ejus velleribus contexit: rogataque à superveniẽtibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi non negavit. accepto enim à se potu statim abivisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, fore, ut eos comprehendant. Illi diu frustra persequti, retro sunt reversi. Mulier verò ubi hoc animadvertit, & non esse amplius periculum juvenibus, ne capiantur, per funem rursum extractos cœptum iter continuare jussit. Illi, quanta potuerunt festinatione, ad Davidem pervenerunt, & omnes Absalomi conatus illi renunciaverunt: qui suos confestim Jordanem transire edicit, quamvis nox esset, nihil cunctari passus. Porro Achitophel, ubi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso jumento Gelmonem patriam petiit. Ibi convocatis omnibus domesticis, exposuit eis, quæ Absalomo consuluerat, addens qvoniam non persuasisset, certo se brevi periturum.

Καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὑπεφάνης ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δ' ψυχίαν ποιῶν πρὸς τοὺς κινδύνους παρασκευάσων. τοὺς δ' οὐς, καταπλήξειν. ὧδ' οὖν δὴ πάντα καὶ τὴν ἐμὴν συμβουλείαν τοῦ λογισμοῦ. καὶ ταῦτ' ὑπάγουσ' ἄφεσα, τὴν μὲν ἀχιτόφελ γνώμην παραίτησαν. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων, ὡς ἄριστον αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ τοῦ πατέρα σου στρατείαν. καὶ ὡς πλῆθον τὴν δύναμιν, ὃ πλέμου γένος στρατηγός, καὶ μὴ πιστεύσης τούτων, ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ ποσσὸν ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανερῷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βαλομένους τὴν σὴν σε ταχὺ δηλοῦν καὶ ποθυμίαν. ἂν δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἐκλείσῃ, μηχαναῖς καὶ ὀρύγμασιν ἀνόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν δόξαν μᾶλλον ἀχιτόφελ, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου ποθεκρίθη παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μέν τοι καὶ ὁ τῇ τούτου διανοίᾳ τὸν τὰ χρεὼν συμβαλεῖν φήσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν. ἀποδόσας γὰρ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον, τήν τε ἀχιτόφελου γνώμην ἐξήγων αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἃ ὅτι δέδοκται ταῦτ' ἐκ' αὐτοῦ ἀπαγγείλαντας πρᾶξαι, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλεύματα. ἃ πρὸς ἀβεσαλώμου παχέως διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτὸ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένῃ, φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τοῦ πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως διακομίσωσι πρὸς τὸν δαβίδην τὰ πεπραγμένα. πέμψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προσέταξαν μὴ ἀπαγγεῖλαι ταῦτα δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερεῖχεντο. λαβόντες δὲ τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς, θᾶττον ἅμα καὶ πιστοὶ γένοιντο διακονοί. καὶ τῆς ἐπείγουσης τὸ τάχος καὶ τὴν ὀξύτητα κελεύοντες ἄμεινον εἶναι, ἠπείγοντο συμβαλεῖν δαβίδῃ. ἁλισκόμενοι δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο, θεόντας τινὲς ἱππεῖς καὶ διαβάλλουσι πρὸς τὸν ἀβεσαλώμου. ὁ δ' οὐδὲν ἐπέμψε τοὺς συλληψομένους. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες ἐκπεραίνοντες τῆς ὁδοῦ, ὡς διαλῆμα εἰς κώμην τινὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν οὐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. βοκχόρης γὰρ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησαν τινὸς κρύψαι καὶ σῶσαι αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθιμήσασα τὰς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πλάκας ἀνωθεν ἐρίων ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτὰς, καὶ πρὸς αὐτῶν ἀνέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν οὐκ ἠρνήσατο. ἀπιόντας γὰρ παρ' αὐτῆς πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέν τοιγε σπουδαίως διώξουσι, καταλήψεσθαι προὔλεγε. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ κἀμὲ δέον, φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τὴν ποσκαμένην ὁδὸν ἀνύειν παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ κἀκ χειρὸς χρησάμενοι τῇ ἐφοδιοπομπίᾳ, ἦκον πρὸς δαβίδην. ἅπαντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ, διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ποσσέπεμψεν ἤδη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτῶν. ἀχιτόφελος δὲ, τῆς γνώμης αὐτοῦ παρδοκιμηθείσης, ὑπὸς τὸ κτῆνος ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἀπειθὴς, φανερὸς ἦν σὺν οὐ μακρὰν ἀπολούμενος.

δαβί-

δαβίδην ἢ κρατῆσαι μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅπι
τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶναι τὸ ζῆν αὐτὸν
ἐξαγαγεῖν ἐλεύθερος καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ ὡδαχεῖν
αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδη, ὃς καθόλου πάντα σωφρο-
νέστατα ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν
εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὐτόν. καὶ τὸν
μὲν ἀχιτόφελον, τοιοῦτον θανάτου δικαίᾳ αὐτὸν ἡμο-
μένων, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσ-
ήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνου καθὼς προ-
ρήκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ἐχυροτάτην
πόλιν ἀφίκνεῖτο. δεχόντων δ' αὐτὸν ἁπάντων πάν-
των οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυ-
γῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δὲ
οὗτοι βερζέλαι τε ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῶν ἀμ-
μανιτῶν δυνάστης, καὶ μαχὶρ ὁ τῆς γαλααδίτιδος
χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς σκήνους τὰ
ἁπαντήσιμα εὐθηνίαν παρέχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπο-
λείπειν ἐρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυ-
μάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τῶν εἰς ἀνάπαυσιν ἅ-
μα κεκτημένοις καὶ τροφὴν χρησίμων εὐπορίαν παρα-
κτᾶσθαι. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσαλὼμος
δ', ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τῶν ἐφεστώτων ὑπὸ τὸν πα-
τέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰορδάνου ποταμὸν, οὐ πόρρω κατέ-
βλεψε τῶν παρεμβολῶν ἐν τῇ γαλααδιτῶν χώρᾳ, κα-
τασήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμεσσαΐ, εἰς τὸ
ἰωάβου τάξιν τὸ συγγενοῦς αὐτῷ. πατρὸς μὲν γὰρ ἰεθ-
θάρου, μητρὸς δ' ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουία ἰωάβ
μητὴρ ἀδελφὴ ἦσαν δαβίδου. ὡς δὲ ἐξαριθμήσας
τοὺς σὺν αὐτῷ δαβίδης, ὡσεὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄν-
τας, σὺν ἔγνω μένειν πατ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἐλ-
θὼν. ὡρθωθεὶς δὲ τοὺς οὔσι χιλιάρχους καὶ διελὼν εἰς τρία
μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν
ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσσαΐ. τὴν δὲ τρίτην
μοῖραν ἐνεχείρησεν ἐθναίῳ, σωθῆναι μὲν ὅτι καὶ φίλῳ,
καὶ τῆς γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βελόμενον δὲ συν-
εκστρατεύειν αὐτὸν σὺν ἐάσαν οἱ φίλοι, γνώμῃ κατα-
χθέντες σωτηρίᾳ. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν
ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρησὴν ἔφασκον. ἂν δὲ ἡττηθέντες
ἐνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ στρατεύματι φύγωσιν,
ἀμείνονα ὠδασκαλίαν ἀυτὸν ἰσχύειν. ἐνενοήσαν δὲ
καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ἐσὶν ἄλλο μετ' αὐτῶν στρατευ-
μα εἶναι. ἡδεῖς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν αὐ-
τὸν ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκέλευεν. σκέπτων δὲ τοὺς
φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅπι τὸν πόλεμον παρεκάλ-
ωθυμίαν ἐναπεδείξατο, καὶ πίστιν καὶ μνήμην ἐπιτη-
δείους ἔχοντες παρ' αὐτῷ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τῶ
παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἠντιβόλει, μὴ κα-
κὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι πλουτήσαντος αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν
ταῦτα αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν.
ἰωάβου δὲ τάξαντος τὴν δύναμιν ἀντικρυ τῶν
πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν τρι-
βεβλημένῳ δρυμῷ, ἀντεξάγει τὴν στρατιὰν καὶ ἀβε-
σάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χει-
ρῶν καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῶν
μὲν, ὑπὲρ τῆς τὴν βασιλείαν ἀποκαλέσαι δαβίδην πο-
λεμησάντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῶν
δ' ἵνα μὴ καὶ τούτῳ ἀβεσάλωμος ἁλῷ καὶ
δῶ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς, ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν,
οὐδὲν ὀκνούντων, οὔτε πεῖν οὔτε πάσχειν, ἔτι
δὲ τῶν πολεμίων, ἵνα μὴ νομισθῶσιν ἧττον τῶν σὺν
ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ἐλέγχοι.

A Davidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, ut virum ingenuum decet, è vita exire, quam Davidi ob filio navatam contra eum operam excafnificandum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atqve ita Achitophelem, ſuopte judicio tali morti addictum, cognati ejus laqueo demptum funeraverunt. Cæterum David ſuperato, ut diximus, Jordane, pervenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam ejus tractus urbem. Ibi cum ſumma benevolentia ab omnibus ejus regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reverentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, ut nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus, coacto grandi contra patrem exercitu, & trajecto Jordane amne, conſtitit non longe à Caſtro oppido Galaditidis, loco Joabi præpoſito exercitui cognato ejus Amaſa. prognatus enim erat patre Jotharſa, & matre Abigæa. hæc verò & Sarvia Joabi mater, ſorores erant Davidis. Rex autem, recenſitis qui circa ſe erant, comparatoque numero circiter qvatuor millium, decrevit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diviſoqve in tres partes exercitu, unam Joabo imperatori attribuit, alteram fratri ejus Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliqvum fore. qvod ſi una parte exercitus victi, cum cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioqvin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſvaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur, ut memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi navarent: & ut poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atq; ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterum cum Joabus ex adverſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſylvam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contra eduxit: & congreſſi, acriterque pugnantes multa utrinque præclara facinora edebant: his dummodo David regnum recipiat, quidvis periculi magno animo contemnentibus: illis contra ne Abeſalomus & hoc privetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longe præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Joabi militibus ſuccumbere:

X. 2. Reg. 18.

contrà regii,ut tot millia profligarent, omni ope connixi,tandem ut erat dignum,veteranis & rei militaris peritiſſimis hoſtem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per ſaltus & abrupta inſequendo,alios captivabant, alios trucidabant, ita ut multo plures in fuga caderent quam in prælio. Interfecta ſunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abeſalomum ferebantur,inſignem tam pulchritudine quam ſtatura corporis. Is veritus,ne vivus caperetur, conſcenſa mula regia effuſo curſu fugiebat. Cumque per agitationem ventilaretur capillitium, aſperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum juvenem ſuſpendit. Jumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm ſeſſorem gerens. at ille ſublimis in ramo retinebatur, ne hoſtem effugeret. Quod animadverſum quidam è militibus Davidis indicavit Joabo: eoque quinquaginta ſiclos promittente ſi illum confoderet, reſpondit, Nec ſi duo millia daturus eſſes,facerem hoc domini mei filio, maxime cum omnibus nobis audientibus parci juveni ſit precatus. At ille juſſit,ut indicaret ubi nam pendentem viderit, moxque defixo in cor telo eum interemit.Armigeri verò Joabi circumſiſtentes ab arbore eum detraxerunt,& projectum in hiatum profundum ac obſcurum congeſtis ſaxis obruerunt, ita ut tumuli forma extaret. Deinde qvum receptui ceciniſſet Joabus,ſuos à perſequendo cohibuit, parcendum civili ſanguini ratus. Porro Abeſalomus erexerat ſibi in valle regis columnam marmoream cum inſcriptione, duobus ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam,quam voluit vocari Manum Abeſalomi, dicens qvod etiamſi liberos ejus perire contingat,in hac tamen nomen ipſius eſſet manſurum. Habuit enim tres mares,& unam filiam Thamaram,quemadmodum jam antè diximus: quæ Davidis nepoti Roboamo nupta, Abiam ejus ſucceſſorem peperit: ſicut poſt loco ſuo copioſius diceretur.

Αἰαχιώλω γὰρ αὐτοὺς τούτοις ἔφασαν μεγίστην. τῶν δὲ Δαβίδου στρατιωτῶν ἵνα τῶν πολλῶν μυριάδων κρατήσωσιν οἱ Δαβίδου, γνώμη τε τῇ θεοῦ χόντες, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἐπιστήμῃ. φεύγοντας γὰρ διὰ δρυμῶν καὶ φαράγγων, ἑπόμενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δ' ἀνῄρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πολεμίους ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δυσμένεις ἐκ ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ἦν τε τὸ κάλλους καὶ τὸ μεγέθους ἔχων. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιβὰς τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἔφευγε φερόμενος δὲ μὴ ῥύμης, καὶ τοῦ τὸ σάλου ἐκ τῆς κινήσεως κομῶν ἐμπλακείσης αὐτῷ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἐπιπολὺ κλάδοις ἐκτεταμένῳ, ὥστε δόξαι ἀνακρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν δεσπότην ἐπὶ φέρον ἐχώρει προσωτέρω. ὁ δὲ ἐκ τῶν κλάδων ἐωρουμένῳ σκοπεῖτο τοῖς πολεμίοις. τότε τις ἰδὼν τῶν Δαβίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τὸ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ διχιλίους εἶπεν ἐμέλλες μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέθηκά μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι πῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, πεξὸς ἐλθὼν τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρεστάντες τὸ δένδρου καταπαύουσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ χῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημεῖόν τε ἀνακλητικὸν ὁ Ἰωάβος ἀπέσχετο τοῦ διώκειν τοὺς ἐκείνου στρατιώτας τῇ τῶν πολεμίων δυνάμει, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων. ἔστησε δ' Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλῃ λίθου μαρμαρίνῃ δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄῤῥενα, θυγάτηρ δὲ μία θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. σωφρονήσασης δ' αὐτῆς τοῦ Δαβίδου ἡγεμονεύσαμεν, γένεταί πως ὁ Δαβὶδ ἐξαδελφισμὸς τῇ βασιλείαν ἀδιά. καὶ τοῦ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

CAP. X.

Quomodo David regno reſtitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abeſalomo populus ejus domum quiſque ſuam dilapſus eſt. Achimas verò Sadoci pontificis filius,adito Joabo, rogavit,ut ſibi permitteret ad Davidem ire, nunciaturo læta omnia, qvodqve divina ope ac providentia victoriam ſit conſeqvutus. Negavit hoc Imperator, dicens: non convenire, ut antehac aſferre læta ſolitus, nunc de morte filii regem certiorem faceret: juſſitque eum ibi manere. ſed vocato,Chuſi,illi mandavit, ut omnia, quæ ſciret, ad regem perferret. Achima verò denuo rogante,ut ipſe mitteretur, victoriam tantum nunciaturus, non etiam Abeſalomi mortem, paſſus eſt eum hoc facere. Is viam compendioſam ingreſſus ſoli ſibi notam, Chuſi antevertit.

Κεφάλαιον ί.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

ΜΕτὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Ἀχιμᾶς δὲ ὁ σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδέετο αὐτοῦ τὴν νίκην ἀπαγγεῖλαι πορευθέντι Δαβίδῃ μηνύσαι. καὶ ὅτι τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας, εὐαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν εἰπὼν αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγονημένον, νῦν ἀπέναι δηλώσοντα θάνατον τοῦ βασιλέως τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν δὲ ἥξιου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶν, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ Ἀχιμᾶς πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι, τοῖς μόνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἡσυχάσειν δὲ τοῖς τῆς Ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τὴν ἐπιτομωτέραν ἐβάλετο τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτὴν ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάνει. καὶ ἐ-

καθεζομένου ὁ δαβίδη μεταξὺ τῶν πυλῶν καὶ ὁ σκοπὸς
ἐπορεύθη ἐπὶ τὸν τοῖχον τῆς πύλης καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ καὶ εἶδε καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τρέχων κατὰ μόνας.
καὶ ἐβόησεν ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν
ὁ βασιλεύς· εἰ μόνος ἐστὶν εὐαγγελία ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.
καὶ εὐθαίνων εὐθαίνων καὶ ἐγγίζων. καὶ εἶδεν ὁ σκοπὸς
ἄνθρωπον ἕτερον τρέχοντα ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἐβόησεν ὁ σκοπὸς
πρὸς τὸν πυλωρόν καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἄνθρωπος τρέχων κατὰ
μόνας ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· καὶ οὗτος εὐαγγελίζεται.
καὶ εἶδεν ὁ σκοπὸς καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἄνθρωπος τρέχων
ὀπίσω αὐτοῦ

ita ut hoc audito universus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qvi ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reversi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes qvantum beneficiorum à Davide accepissent, & qvomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quam iniqvè hoc ejecto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Davidem rogare, ut omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ susciplat. De hac re crebri nuncii veniebant ad regem: isqve mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandavit, ut principes tribus Judæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Davidem reponere, maxime cum is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui jussit, qui fieret, qvod cum esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, ut Davidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solum veniam, quæ jam contigisset, verum etiam universarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices vero tum principes dictæ tribus sunt alloqvuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primum contribules Davidis incunctanter per legatos eum in regnum revocant: qvorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israelitæ & ipsi idem faciunt, atqve hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Judæ tribus officium extitit, qvæ usque Jordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, seqventibus mille viris è tribu Beniamitica: nec non Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & servis viginti. Hi una cum tribu Judæ ponte ripas fluminis junxerunt, ut rex cum suis absqve negocio transire posset. Ut verò ad Jordanem pervenit, salutatus est à tribu Judæ: & Semeis in pontem progressus, accidensqve ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, utqve infensus sibi esse desineret, neve recepta potestate in se primum animadverteret, reputaretqve id quoque, qvod erroris pœnitentia ductus, primus ipse revertenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Joabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem divinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Sarujæ filii, neve novas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, qvamobrem juro me omnibus omnem pœnam remittere, qvi quocunque modo in majestatem meam peccaverunt, neque in quenquam ea de causa animadversurum esse. tu qvoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα σωθῆναι μὲν αὐτὸν καὶ κατασῶσαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῶν ἐξ Ἑβραίων μετ' Ἀβεσαλώμου γνόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἔκαμνον, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγώνων αὐτοὺς πολέμων παρέσχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐνεχείρησαν. καὶ νῦν τεθνηκότος τοῦ καταστήσαντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, παρακαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, ἀνοικτῶς δ' ἔχειν πρὸς αὐτοὺς ἔχων. τῶν δ' πραγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον πεῖσαι πειρώμενον τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδῃ. κἀκεῖνος οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς Ἰούδα φυλῆς Δαλεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμεσᾶ τῷ στρατηγῷ προσεταξεν αὐτοῖς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτὸς μὴ πείθει τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δ' παρ' αὐτοῦ, μὴ Δαλλαγὴν μόνον, ὅτι γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ λαοῦ στρατηγίαν διὰ αὐτοῦ καὶ Ἀβεσαλώμου παρέχειν. οἱ μὲν δὴ χιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' τὸν ἀμεσᾶν ἔπεισαν τὰ Δαβίδου βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρῆσαι αὐτῷ φρονῆσαι. καὶ πείθει γε τὴν φυλὴν, πρεσβεῖμα πέμψαι πρὸς Δαβίδην πέσοντες, Δεκαλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλέα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλῖται, πρεσβευσαμένου τοῦ ἀμεσᾶ. τῶν μὲν πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δ' τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γέρων σεμείας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπῆγετο. καὶ σιβᾶς δ' ἀπελεύθερος σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσι. οὗτοι σὺν τῇ Ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐπεφύρωσαν, ἵνα ῥᾳδίᾳ Δαβίδῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεὺς. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Ἰόρδανον, ἠσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ Ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον σεμείας, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώναι τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, μὴ μνησθῆναι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν ἐαυτοῦ δᾶσαι. ταῦτα δ' ἀνελθόντος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῦος ὁ ἰωάβου ἀδελφός, Δαβὶ τοῦτο οὐκ εἶπεν οὐ τεθνήξῃ βλασφημήσας τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ καταρασθέντα βασιλεύειν; δαβίδης δ' ὀργισθεὶς εἰς αὐτὸν, οὐ παύσεσθ' εἶπεν ὦ σαρβίας παῖδες. μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὀργὰς τοῖς πρώτοις παραπλησίας καὶ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίεναι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. οὐ τε εἶπεν ὦ σεμεία, θαῤῥεῖ. καὶ θέσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δ', προσκυνήσας αὐτὸν προῆγε. ἀπη-

At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ Μεμφιβοσθὲ, ὁ τοῦ Σαοὺλ υἱωνὸς, ρυπῶν τε τὴν ἐσθῆτα καὶ τὸν κόμην βαθειαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μετὰ γὰρ τὸν Δαβίδου φυγὴν, οὔτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα, κατακρίνας αὐτὸ συμφορὰν ταύτην ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπασαμένου δὲ αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, ἤρξατο πυνθάνεσθαι, τί δὴ ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς τῆς φυγῆς, ὁ δὲ ἀδίκημα ἔφη ἐλεγχθῆναι Σιβᾶ. κελευσθεὶς γὰρ ὑποζύγια σάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον σὺν ἐφεστῶσιν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπόδου τινὸς, οὕτως ἠμπέκουσεν. εἰ μὲν τι γε τοῖς βασὶ εἶχον ἐρρωμένοις, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυγὴν ταύτην δυνάμενος. οὐ τοῦτο μὲν ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ δέσποτα εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, καὶ διεψεύσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα, ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ σὴ γνώμη ἡ σὴ προσίεται, δικαία τε οὖσα καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχύειν τε βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδύνους παθεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ τε καὶ τοῦ παππου μου, καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν οἰκείας ὀφειλούσης εἰς σκέδασιν ἀπολωλέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐγένου, τότε μάλιστα πάντων σκιᾶν λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον γὰρ ἔκρινας ἐμὲ καὶ δὴ τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπεν τῶν συγγενῶν μάλιστα τιμωμένου. ταῦτ' εἰπόντος, οὔτε τὸν Μεμφίβοσθον ἔγωγε κολάζειν, οὔθ' ὡς κατεψευσμένον τὸν Σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ Σιβᾶ ἐλθεῖν σκέψιν πάντα χαρισάμενος φήσας, αὐτῷ δὲ συγγινώσκειν ὑπέσχετο, τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ Μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ Σιβας, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τε, σὲ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βεέρζελλον δὲ τὸν Γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεχόμενον ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῷ, δαβίδην τε προπεμψαντα μέχρι τοῦ Ἰορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῶν Ἱεροσολύμων. γηροκομῆσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ, πάθῳ τῶν οἴκοι παρεῖτο τὸν μετ' αὐτοῦ Χαμαριείλου, καὶ τε γῆρας λέγων οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, εἰς ὀγδηκοστὸν ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅπως παύτῳ ἡδίου βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν ἀπολαῦσαι. οὔτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτοῦ συνιέναι διὰ τὸν χρόνον. ἀποκεκλεῖσθαι δὲ αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀργάνων ὅσα πρὸς βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἐνδιατωμένους. οὕτως ἦ λιπαρῶς δεομένου, σὲ μὲν εἶπεν, ἀπολύω, τὸν δὲ Ἀχίμανον υἱὸν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῶν ἀγαθῶν. καὶ βεέρζελλος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπεύξαμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει ψυχὴν, οἴκαδε ὑπέστρεφεν. πρὸς γίνεται δὲ εἰς γαλγαλα δαβίδης, τῷ λαοῦ παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνοῦνται δὲ εἰς γαλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πομπῆς, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατημέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obviam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgavit, calamitatem ejus non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: B responsit Sibam esse in culpa. Hunc jussum parare ad profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicujus mancipii contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his uti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te, domine, pietatem impedisse, insuper malitiosè ac mendaciter me detulit. Sed C bene novi, quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis justus, & Deum ac veritatem, cui tantopere studes, diligas. Cum enim in gravissimis periculis avi mei temporibus versatus sis, liceretque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas injurias oblivioni tradidisti, recenti etiam tum D earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum convivam adhibitum, nihilo deteriore conditione quam unum, quem è maximè necessariis apud te esse, voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se ejus bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Mem- E phibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cujus benignitate belli tempore adjutus fuerat, deducentem se Jordanem usque rex rogavit, ut simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ ejus æ- F tati refovendæ sit opus. at ille excusavit, rem domesticam convictui regio præferens: dicens se jam octuagenarium non posse regiis voluptatibus perfrui, jam de absolvendo extremo vitæ actu & sepultura sollicitum: rogansque, ut sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi vivere: quandoquidem jam per G ætatem non amplius ullam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorumque instrumentorum, quibus aulici regii se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniaque fausta illi precatus, domum est reversus. David autem Galgala pervenit, jam dimidium totius populi circa se habens, & Judæ tribum integram. Eo venerunt ad illum primores ejus regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabantque Judæ tribum, quod insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul unanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Judæ rogabant, ut æqvo animo ferrent, qvòd præventi essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qva devinctum sibi ferventioribus studiis prosequerentur. neqve enim se hac de causa ulla munera accepisse, ut merito ægrè ferre debeant, serius se ad illum perveniisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inqviunt, fratres, qvod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, qvem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cùm totus populus undecim partes habeat, vos unicam, tantoqve potiores simus, præter æqvum fecistis, qvod nobis nescientibus ad regem veniistis. In hac principum altercatione exortus est vir qvidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochbriæ, tribus Beniamitidis: qvi sublata voce in medio multitudinis exclamavit: Non est nobis pars apud Davidem, nec hæreditas apud Jessæi filium: Simulque cornicine jusso canere bellicum, omnes relicto Davide illum sunt secuti, sola Judæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Ubi concubinis, cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè, ut antè, administrari jussit, ipse verò posthac non amplius eis est usus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Joabi fuerat: jussitqve, ut collectis, quantis posset, è tribu Judæ copiis post triduum ad se veniret, ut cum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Qvo ad colligendum militem profecto, qvum in ea re occupatior mature non rediret: tertia die rex Joabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne forte instructior factus plus damni det, plusque exhibeat negotii, qvam modo Absalomus exhibuisset. Non est, inqvit, ulterius expectandum, sed cum his, quæ nunc ad manum sunt, copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & ubicunque illum adeptus fueris, da operam, ut prælio decernatur: & cave, ne occupatis munitis urbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Joabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquisque, qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumque Gabaonem, qvi vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, perveniisset, obviam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Joabus thorace munitus: accinctusq; gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoqve mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improviso ictu ventrē ei perfodit, hominemq; confecit: facinus sanè impium,

2. Reg. 20.

ὡς δεῖν ἐμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν προεληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι, καὶ σπεύδοντες φθάσαι, οὐ μάτοι γε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτούς, ἵν' ἔχωσιν ὅπως τοῦτο δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα τῶν τῆς ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες οὐκ ἠνέσχοντο. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τοῦ ἁπάντων ἐξουσίαν ὡς ὑπὸ θεοῦ λαβὼν, πάντων ἡμῶν εἶναι συγγενὴς κέκτηται. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μὲν λαοῖς ἅπασι ἑνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐπιποσοῦσι δίκαια κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αἴρει τις πονηρὸς, καὶ σάσει χαίρων, ὄνομα σαβαῦε, υἱὸς βοχορείου τῆς βενιαμιτιδος φυλῆς, σὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, οὐκ ἔχει τις ἡμῶν μοῖραν δαβίδου, οὐτε κλῆρον παρὰ τὸ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσους κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσπασεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ σωμῆλαν ἀβεσαλωμος, εἰς ἄλλον μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προστάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τοὺς ἐπιμελουμένους, αὐτὸς δ' οὐκ ἐσυλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσσὰν στρατηγὸν, καὶ τῷ τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰωαβος δίδωσιν. σκέλεσι δὲ στρατιὰν ὅση δύναται συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα φθάσοις αὐτῷ πᾶσιν τῷ δυνάμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορίου. ἐξελθόντος δὲ ἀμεσσὰ, καὶ πρὸς τῷ ἀθροισιν τῆς στρατιᾶς βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπανήει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, ὅτι εἶναι σύμφορον ἀνοχὴν τῷ σαβαῦε διδόναι. μὴ χρόνον ἐν πλείονι φθάσκῃ, μειζόνων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιος ἡ ἀβεσαλωμος αὐτοῖς κατεσκήψηται. μὴ πρόφασιν τούτου ἔτι μηδὲν ἀλλὰ τὴν οὖσαν φθάλαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσσαίου δ' ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειράζῃ συμβαλεῖν. σπούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ἐχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἰδρῶτας φθάσκάσῃ. ἰωαβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ὅπη τὸν σαβαῦον. ἤδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμῃ δ' ἐστὶν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γεγυμνημένος, πολλὴν ἀμεσσὰ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπήντησεν αὐτῷ. ὡζωσμένος δ' μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος ἰωαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι δ' ἀμεσσὰ, φιλοτέχνως τῇ μαχαίρᾳ αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐπίησεν ἐκπεσεῖν. βαστάσας δ' αὐτὴν ὑπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσσὰν ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τοῦ γενείου λαβόμενος, οὐ προσεδόκμον εἰς τὴν ἀριστερὰ πλῆξας ἀπέκτεινεν, ἔργον διαπρεπέστατα μὲν παντελῶς ἀνόσιον, ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγγνώμης καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπίας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς αὐτὸν ἰσοτιμίας. Διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Ἀβένηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτὸς τὸ παράνομημα πρόφασις ὑπῆρξεν εὐγνώμονα ἐδοκεῖ ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς ἀναιτίῳ ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος· ἐν δὲ Ἀμεσσᾶ φόνῳ οὐδὲν τοιοῦτον ἔσχε παράκλημα. ἀποκτείνας γὰρ τὸν στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβαῖον καταλήψιν ἕνα τῶν νεκρῶν, βοᾶν ἐντειλάμενος πρὸς τὸν στρατιὰν, ὅτι πάθοιμεν μὲν Ἀμεσσᾶς δικαίως, καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενοι· εἰ δὲ φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τοῦ στρατηγοῦ ἰσαίου, καὶ ἀβεσσαίου τοῦ τούτου ἀδελφοῦ. κράμβει δὲ σώματος ὄντι τοῦ ὁδοῦ, καὶ πάντες δὲ πολῖται ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος, καὶ οἷα ὄχλου φιλεῖ, ἐθαύμαζον τὸ λέον ἱστάμενον, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτὸ θήκῃ καλύπτῃ ἱματίῳ. τοῦτο γυνὴ εἶδε, πῶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τοῦ ἰωάβου. διώξαντι δὲ αὐτῷ διὰ πίσσης τῆς ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, δηλοῖ τις ἐν ἰσχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν Ἀβελμαχέα λεγομένην. πορευόμενος δὲ ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χάρακωμα περὶ αὐτὴν ἡρέμενος, χαρύσσει ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὸ τεῖχος, καὶ καταβάλλειν αὐτό. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς διέκειτο. γύναιον δέ τι σώφρον καὶ σοφὸν, ἐπεὶ ἐκ τάχους ἤδη τὴν πατρίδα κινδύνῳ μεγάλῳ ὁρᾷ, ἀναβαῖνον ἐπὶ τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται διὰ τῶν ἐπαλξεων τὸν ἰωάβον. προσελθόντι δὲ ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς ἑβραίων ἐξάρωσι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἁπάντων. σὺ δὲ ἀπολέσαι μητρόπολιν ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μηδὲν ἐξαμαρτοῦσαν. ἐὰν δὲ ἵλεως μὲν εὐχεται τὸν θεὸν αὐτῶν ἀφεθῆναι. αὐτὸς δὲ ἄτως ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τοῦ λαοῦ φονεῦσαι, ἀλλ' ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βούλεται τηλικαύτην. λαβὼν μὲν τοι παρ' αὐτῶν τὸν ἀνταίροντα τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν σαβᾶν υἱὸν Βοχορέχ, παύσασθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δὲ ἤκουσεν ἡ γυνὴ τοῦτο τοῦ ἰωάβου, μικρὸν ἀπισχεῖν δεηθεῖσα, τῷ μὲν κεφαλῇ Ἰοὺς αὐτῷ ῥιφθησεσθαι τοῦ πολεμίου, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ βούλεται, εἰπούσα, κακοὶ κακῶς μὴ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ μηδὲ τίς ἐστι γνώριμος, καὶ τοῦτον ἔχθιστον αὐτοῖς δαβίδου τοσαῦτ' εὐεργετήσαντος ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην ἀντιτεῖναι μίαν πόλιν, πεῖσαι, τῷ κεφαλῇ ἀποτεμόντας τοῦ σαβαίου, ῥίψαι ταύτῃ εἰς τὸ ἰωάβου στράτευμα. τοῦτο γυνὴ σημάνας ἀνακλητικὸν ὁ δὲ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πάντας ἀποδείκνυσι πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγούς. καθίστησι γὰρ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων καὶ τῶν ἑξακοσίων, ἀφ' ὁμοίου δὲ ἐπέστησεν ἐπὶ τῶν φόρων, καὶ σαβᾶην καὶ ἀχίλαον, ἐπὶ τῶν ὑπομνηματογράφων, σουσὰν γραμματέα, σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον, ἀπέφηνεν ἱερεῖς, μετὰ γὰρ ταῦτα τὴν χώραν λιμὸς διεφθόρησε, ἱκέτευσε δαβίδης τὸν θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τίνι αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἰασιν φανερὰν ποιῆσαι τοῦς. τῶν δὲ προφητῶν ἁπάντων βούλεται τὸν θεὸν ἐπιδεῖξαι τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλ ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

A quod bonum & cognatum juvenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa jamante Abeneri quoque eadem perpetraverat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ ultionis dignius venia videbatur: in Amasæ vero cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore, pergebat ad Sabæum debellandum, uno relicto apud
B cadaver. hunc jussit proclamare ad exercitum, Amasam jure cæsum meritas pœnas dedisse: qui vero partes regis foverent, Joabum & fratrem Abisæum ejus duces sequi debere. Jacente vero in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & ut fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à via remotam deposuit, & veste
C contexit: quo facto, omnes Joabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cujusdam cognovit, eum esse in munita quadam urbe, nomine Abelmachea. quæ obsessa & circumvallata, jubet militem muros ejus suffodere & evertere: valde enim irascebatur, quod portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens,
D videns patriam in extremo periculo, consensis mœnibus Joabum per milites ad colloquium evocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, ut deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu vero nulla in re læsus, primariam Israelitarum urbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus ejus verba, & meliorem sibi mentem precatus, negavit se vel unum è plebe occisum cu-
E pere, tantum abesse, ut urbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione, confestim se deinde exercitum abducturum. His auditis, mulier Joabum rogat, ut paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus dejiciendum: mox que ad cives reversa: Vultis, inquit, mali male perire cum
F liberis ac conjugibus propter hominem malum & ignotum, eumque pro Davide, cujus tanta in vos extant beneficia, regnare, & unam hanc urbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Joabi hoc dejiciunt: confestimque signo receptui dato, dux obsidionem solvit: & Hierosolyma reversus denuo universis copiis imperator
G præficitur. Banajas quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium sunt principes. Susa scribis præpositus pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo manet.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, ut populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postula- *2. Reg 21.*

XII.

re Deum, ut Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter jus & fas interfecerat,

& jusjurandum, qvod illis olim Jesus imperator & senatus juraverat, violaverat. Qvamobrem si Gabaonitis pro cæsis civibus pœnas, qvas ipsi voluerint, exigere permittat rex, fore, ut placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. qvod posteaqvam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis, percontatus est, qvid à se peterent: qui cum septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perqvisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Jonathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, ut libitum est, in eos animadverterunt: confestimqve pluente Deo, terra, posito sqvalore, ad pristinam felicitatem rediit, populusqve copia rerum, ut ante, fruebatur. Aliqvanto post rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos avidius perseqvitur, ultra cæteros solus est longius provectus. hunc jam lassulum conspicit Acmon, filius Araphi, unus è gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctusqve gladio: & conversus è fuga haud dubie confeciſſet regem, ni Abisæus Joabi frater repente superveniens eum protexisset jam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo graviter commotus est exercitus, & duces jurejurando eum devinxerunt, ne in posterum cũ aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, qvam ex ipsius administratione percipiebat, orbaretur. Cumqve post hanc pugnam Palæstini ad Gazam urbem convenissent, rex quamprimum hoc cognovit, exercitum contra eos confestim ire jussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, unus è fortissimis Davidis militibus. complures enim, qui se de gigantum genere jactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ, qvam tunc Hebræus de hoste reportavit. Redintegrantibusqve bellum Palæstinis, & novo exercitu in eos misso à rege, optime se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo, effecit, ut reliqui terga verterent: multiq; hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo post rursum castra metati sunt ad qvoddã oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitq; in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Jonathas Samæ filius solus se opposuit, stratoq; adversario, maximũ momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudẽ retulit. nam & hic barbarus oriundũ se à gigantibus jactabat. Hoc prælium cum gente fuit ultimum, non ausa postea se contra Israelitas movere. Cæterum David perfunctus jam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentisqve musicis comparatis, docuit Levitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, qvam in cæteris festivita-

2. Reg. 22.

καὶ τὰς ὅρκους αὐτοῖς, ὃς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν τοίνυν δίκαιον ᾖ αὐτὸν ἀλλεῖν οἱ γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνηρημένων τούτων αὐτοῖς ὧν ἄρχει, ἀμύνασθαι, καὶ τὸν ἔχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα ᾤδη τῶν προφητῶν ἔμαθεν ἀπιζητῶν τὸν θεὸν, μεταπεμπεται τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνων βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τοὶ δ' οὐκ ἤθελον ἐξ αὐλοῦ τῶν γαβαωνίτων ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων σφῶν τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθου φεισαμένου διὰ ἰωνάθαν παιδός. ὡς δ' ἔλαβον οἱ γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕβρις παροξῦναι ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν σφῶν γονὴν καρπῶν ἀναλεῖν ἀπολύσας δ' ὕστερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν εὐθήνησεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατεύει δ' μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ παλαιστίνους, καὶ σωσάμενος μάχῃ αὐτοῖς, καὶ τρεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. καὶ γιγόμενος ἔκλυτος, ὕφθη ὑπό τινος τῶν πολεμίων, ἀχμαίων μὲν τοὔνομα, δράφα δὲ παῖδος. ἔτυχε δὲ μὲν ἐπόπλου τῶν γιγάντων. ἔχων δὲ καὶ ξυστὸν, ὃ τὴν λαβὴν σιδήρειον εἶναι συνέβαινεν, τριακοσίους σίκλους, ἢ θώρακα ἀλυσιδωτὸν, ἢ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἐπισφαγεὶς ὡς ἀποκτενῶν τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα, παρεστὼς δὲ ὑπὸ κόπου. ἐπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης ἀβεσσαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ὑπεξήσωσε θεῖσας κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. λύπην δ' ἐπὶ τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος, ἡ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντήσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δ' ἀνδρείαν καὶ θρασυμίαν παθών τι τῶν δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δ' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μεθέξουσι πολὺν βιώσαντος χρόνον. συνελθόντων δὲ τῶν παλαιστινῶν εἰς γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἡγήσατο δὲ τότε καὶ σφόδρα εὐδοκίμησεν σεβαχὶς ὁ χεθταῖος, εἷς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχούντων γεγόνεναι τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, ἄχρις τε τὴν νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστῖνοι, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἡγήσατο νεφαὶ ὁ συγγνώμης αὐτῷ. μονομαχήσας γὰρ τῶν πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθνησκον μαχόμενοι διαλιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν περὶ τὴν πόλιν τῶν ὁρῶν τὰ ἑβραίων χώρας ὄντα. ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν, ἓνὶ πλείοσιν ἔχει τὰ κατὰ φύσιν. ὀκτὼ οὖν πεμφθέντος ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμαᾶ υἱός. ἀνεῖλέτε αὐτὸν, καὶ τῆς ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμενος, δόξαν ἀρίστεια ἀπηνέγκατο. καὶ ἦν γὰρ ὁ παλαιστῖνος ἡυχὴ τῶν γιγάντων ἀπόγονος εἶναι. μιᾷ δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένου δ' ἤδη πολέμου ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, ἐς βαθείας ἀπολαύσεων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τὰς μὲν γὰρ τριμέτρους, τὰς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε περὶ αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν, κατὰ

καὶ πεττῶν παλαιμάτων συβάτων ἡμέραν, καὶ κιθάρας
ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ τῶν ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τὸν
τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτε-
ται πλήκτρῳ. ἡ δὲ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς
δακτύλοις κρούε-ται. κύμβαλά τε λεπτὰ πλατέα καὶ μεγάλα
χάλκεα. καὶ τοιοῦτον μὲν τούτων ὅπως τις ἂν ἡμῖν ὡς τε μὴ
τελέως ἀγνοεῖν τὰ τῶν προειρημένων ὀργάνων φύσιν, ἀρ-
κούντως λέλεκται. τοῦ δὲ βασιλέως πάντες ἦσαν οἱ ὧδε
αὐτοῦ ἀνδρεῖοι. τούτων δὲ οἱ διασημότατοι καὶ λαμπροὶ
τὰς πράξεις, ἐκτὸς καὶ τριάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγή-
σομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἀρ-
κέσειν ἔτι ποιῆσαι. δύνατοι γὰρ ἦσαν ἔτι καὶ χώρας
ἐκπολιορκῆσαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν
οὖν, Ἰσσαμος υἱὸς Ἀχεμαεῖ. ὃς πολλάκις εἰς τὸν πα-
ράταξιν ἐμπεσὼν τῶν πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύετο μα-
χόμενος, πρὶν ἐννακοσίους αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν
τὸν ἐλεάζαρος υἱὸς Δωδέου, ὃς ἦν μετὰ βασιλέως ἐν
Ἀρασάμῳ. ἔτος ποτὲ, τῶν ἰσραηλιτῶν καταπεπλαγμένων
τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν καὶ φθεγόντων, μόνος ἔ-
μεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῶν
πολλούς, ὡς καὶ τὸ ξίφος αἵματος κολληθῆναι τῇ
ῥομφαίᾳ αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας
πεφευγότας ὑπὸ αὐτοῦ παλαιστίνους, καταβαίνειν διώ-
κειν, καὶ θαυμασίην καὶ λαμπρὰν τότε νίκην ἄραντα, τὸ
μὲν ἐλεάζαρον κτείνοντος ἐπομένους ἤδη δὲ πλήθους καὶ
σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος ἦν Ἰλεῖ, ἐπὶ μὲν
υἱὸς, σεβᾶς ὄνομα. καὶ ἔστιν ἐν τοῖς πρὸς παλαιστίνους
ἀγῶσιν, εἰς τόπον σιαγόνα λεγόμενον αὐτῷ διαταχθέν-
των, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὸν δύναμιν φοβηθέντες ἐκ
τόπου, ὑπέστη μόνος ὡς στρατεύμα καὶ τάξις, καὶ τοὺς
μὲν αὐτοῦ κατέβαλεν, τοὺς δὲ ὑποστρέψαντας αὐτοῦ τὴν
ὁρμὴν καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποστραφέντας ἐδίω-
ξεν. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τοῦ βα-
σιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῶν παλαιστίνων δύναμις πολεμήσουσα,
δαβίδης μὲν ὅτι τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν ὡς προειρη-
καμεν, πόθου μὲν τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου. τῆς δὲ τῶν
ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι
πόλεως βηθλεὲμ διατείνει, σταδίοις ἱεροσολύμων ἀπέ-
χουσης ἑκατόν, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ ἔπιεν
ἐχόμενον ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ πρὸς τῷ
λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ
πιεῖν αὐτῷ κομίσαι, μᾶλλον ἐτέλησεν, ἢ εἰ πολλὰ χρή-
ματα δίδοιτο. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἔτι,
θαρρήματα σκληρότερα, καὶ διὰ μέσου τῶν πολεμί-
ων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦλθον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ
ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέ-
στρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαιστίνους καταπε-
πλαγμένους αὐτῶν τὸ θράσος καὶ τὴν ὀλιγοψυχίαν, ἠρεμῆσαι,
καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τῆς ὀλι-
γότητος. κομισθέντος δὲ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασι-
λεὺς, κινδύνου καὶ αἵματα φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκο-
μικέναι καὶ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔσπεισε δὲ ἀπ'
αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν εὐχα-
ριστήσας αὐτῷ. μετὰ τούτους δὲ ἰωάδαε ἀδελφὸς ἀβεσ-
σαῖος, καὶ δὲ ἔστιν μιᾶ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἑξακοσί-
ους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ θεῷ. προ-
κληθεὶς δὲ τὰ ἀδελφῶν διασήμων ἐν τῇ μωαβίτιδι
χώρᾳ κατὰ δρεττὸν ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐ-
τὸν ἄνδρος αἰγυπτίου τὸ μῆκος, θαυμαστὸν τὸ μέγε-
θος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένου τῷ δό-
ρατι, τὸ σκῆπτρον λαβὼν ἀπέκτεινε. προελόμενος δὲ
αὐτὸν ἄοντα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. ſpecies autem inſtrumentorum hæc fuêre: cinnyra decem chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cumq; his aderant & cymbala ærea, bene magna atq; lata: qvod qvidem ſane de prædictorum inſtrumentorum natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe ſufficit. Porro rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maxime inſignes præclaris facinoribus, XXXVIII. qvorũ qviniq; tantum virtutem commemorabo. facilis ex his de reliqvis conjectura. tales enim erant hi qvi poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gentes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemæi, qvi non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius à cæde abſtitit, qvam nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodejæ, qvi fuit cum rege in Araſamo. hic in qvodam prælio, Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugã verſis, ſolus locum ſuum non deſeruit: & congreſſus cum hoſtibus multos interfecit, adeo ut cruore gladius ejus ad dexteram adglutinaretur: qvo viſo, reverſi in prælium Iſraelitæ cedentem jam hoſtem urgendo admirandam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo vero militum proſtratos ſpoliante. Tertius erat Ili filius Sebas. hic qvoqve, cum bello Palæſtino, in loco qvi Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, Hebræiqve rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliqvos impreſſionem ejus non ſuſtinentes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerunt facinora, qvæ hi tres in præliis ediderunt. Eo vero tempore, qvo, rege Hieroſolymis agente, Palæſtinorum exercitus usqve ad urbem acceſſit, & dum ille conſulturus Deum de bello, arcem aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, qvæ XX. ſtadiorum ſpacio usqve Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O qvam bonam aqvam habemus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi qvis eam mihi afferret, id certe mallem qvam multum argenti accipere: tres iſti, his auditis, eveſtigio excurrerunt, & cum per media hoſtiũ caſtra Bethlema perveniſſent, hauſta aqva, per eandem viam ad regem ſunt reverſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere. eam aqvã rex bibere noluit, dicens periculo ſangvinis emptam, & ob hoc ſibi non convenire: ſed Deo inde libavit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Joabi frater Abiſæus, qui una die ſexcẽtos hoſtes interemit. Qvintus Banajas, genere ſacerdos, hic provocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, utrumq; confecit. Rurſum ex provocatione cum miræ ſtaturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manib. extorta hominem confodit: qvo inſignior fuit victoria, qvod adhuc viventi ademptis armis, prius eum ſpoliavit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud ejus facinus, qvod jam dictis, qvantum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certe conferri. Qvum enim ningeret, leo in

qvendam puteum illapsus est: cujus os, qvod A angustum esset, videbat brevi fore, ut id nivibus oppleretur: atqve ita desperato exitu & salute, rugire occœpit. Banajas autem forte fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum bestiæ: & cum descendisset in puteum, repugnantem ictu baculi, qvem gerebat, exanimavit. nec deteriores virtute fuerunt reliqvi triginta tres. Cæterum,

XIII. David volens cognoscere, qvantus millium nu- B
2. Reg. 24. merus recenseri posset in populo, oblitus præceptorum Moysis, qvi prædixerat, qvoties censeretur populus in singula ejus capita, pendendum Deo semisiclum, jussit Joabum imperatorem, ut iret ad censum peragendum. qvo excusante, nihil opus esse, nihil motus coegit sine mora ad imperata exeqvenda proficisci. Joabus autem, assumptis ad hoc negocium principibus tribuum & scribis, obita tota Israelitarum regi- C one, & cognito, qvanta esset populi multitudo, post novem menses & viginti dies Hierosolyma reversus ad regem numerum ei populi reddidit, absqve tribu Benjamitica, qvam nondum ad censum vocaverat, sicut nec Leviticam. Rex enim interim pœnituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliqvorum Israelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum, qvi D ad militiam essent idonei. In Judæ vero tribu qvadringenta millia censebantur. Prophetis deinde referentibus ad Davidem, qvod Deum offendisset, supplex orare cœpit, ut propitius redditus facti hujus daret veniam. Qvi exoratus Gadum prophetam ad eum misit, tres optiones offerentem, ut ex his, qvam mallet, eligeret, aut famem per septennium duraturam, aut bel- E lum per tres menses iniqvo Marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum inter Hebræos sævituram. Illo vero hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta urgente ad celerem responsionem, ut Deo renunciare posset: rex cogitans, qvod si famem peteret, sui magis qvam aliorum rationem habuisse videri posset: quandoqvidem ipsi nihil periculi esset multum frumenti in horreis ha- F benti, illis non item: qvod si per tres menses ab hoste vinci elegisset, sic qvoqve sibi consuluisse, qui arces & fortissimam circa se cohortem haberet: optavit malum regnantibus æqve ac regnatis commune, in qvo omnibus par metus imminet: præfatus melius esse incidere in manus Dei, qvam in manus hostium. Hæc ita, ut audivit, propheta Deo renunciante, pestilentia in He- G bræos ingruit, ita ut variis modis absumerentur, nec facile esset morbum cognoscere. Mors enim una erat, sed plurimis & incompertis causis homines rapiebat, alius enim post alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. qvidam enim repente cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alii paulo lentiore vexati malo ne curationem qvidem ferre poterant, sed inter officia medicorum expirabāt. alii subito tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαπειλήσας δ' ἂν τις αὐτὸν ἢ ὅτι τοῖς πολεμίοις παραδοθήσεται, ἢ ὡς πρῶτον αὐτῶν κατ' ὀψιγάμιαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νιφόντος γὰρ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. σενοδ' ὄντος θέρους, θηλυς ἀρὴν φανεὶς ἐσπίπτει, ἐμφερόμενος αὐτῷ τῇ χιόνι. πόρρωθεν οὖν ἀδένα βλέπων ἔξοδον καὶ σωτηρίαν, ἐβόησε. θεὸς ἥρως ἀκέσαιο ὁ Βαναίας, ὥδε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὴν βολὴν ἐλθών, καταβὰς εἰς τὸ στόμιον, παλήξας αὐτὸ μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, ὡς δὲ χερὶ μάχεσθαι ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα τρεῖς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ὁ δὲ βασιλεὺς Δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τὴν μωϋσέως ἐντολῶν σκοπούμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ θεῷ τελέσθω ἡμίσικλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, παραθεὶς πάντα τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. ἔδοξε δὲ τοῦτ' ἀναγκαῖον εἶναι φήσαντος θεοῦ ποιῆσαι, τοῦτο ἐπειδὴ, προσέταξε μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν διὰ πάσης τῶν ἐξαριθμησιν τῶν Ἑβραίων. Ἰωάβος δὲ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν προσκαλεσάμενος γραμματεῖς, διπλῶν τὴν Ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ καταμηνύσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ μείωσιν ἐνέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι. καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ δὲ λαοῦ, χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμήσας γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν λευιτῶν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτών. ἦν δὲ τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐνενήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν ἐδραστικὸν δυναμένων. ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν πεντακοσιάκοντα μυριάδες ἦσαν. τῶν δὲ προφητῶν δηλωσάντων τῷ Δαβίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν εὐμοιρεῖν γένεσθαι καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. χαδὸν δὲ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἓν ἂν δοκιμάσῃ, πότερον λιμὸν ψευδῆ ἐπὶ τῇ χώρᾳ διὰ ἔτη ἑπτά. ἢ τρεῖς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον διὰ τρεῖς ἡμέρας τοῖς Ἑβραίοις. ὁ δὲ εἰς ἀμηχάνων ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν, ἐλιποψύχησε, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. ἔδοξε δὲ τῷ προφήτῃ, ὅτε δεῖν ἐξ ἀνάγκης ψευδῆ φήσαντος θεοῦ, καὶ κελεύσαντος ἀποκλῖναι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσεται, ἔδοξε δι' τὸ πεπειρᾶσθαι τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς μὲν ἀφόβως; ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς. ἂν δὲ μᾶλλον τοὺς τρεῖς μῆνας νικῶμενος αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρικωτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φρούρημα, καὶ διὰ ὅτι μηδὲν φοβούμενος ἔλεγε τὸν πόλεμον, ἢ ἡσυχία τὸ παθεῖν κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέον ἴσον ἁπάντων γένεσθαι πρὸς πάντων ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δὲ, τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δὲ ἑβδομήκοντα. ἐδόκει δὲ ὡς τε ῥᾴδιον καταπονῆσαι ψευδῆ τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἐν λεῷ. μυρίους δὲ αὐτοὺς αἰτίας καὶ προφάσεσιν οὐδὲ διανοῆσαι δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλος γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο. καὶ λαυθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ἐξέσιον τὸ τελευτὴν ἐπέφερε. τῶν μὲν ἀφρόνως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίων δὲ καὶ μαραινομένων τοῖς πυρέτοις, καὶ μηδ' εἰς κλίνην καταλειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ καμνειν, εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων.

εἰ δὲ

οἱ δὲ αἰφνίδιον σκέτους αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐπισοβούμενοι, ὡς ἐπὶ ληϊστὰς ἐξεπήδων. ἔνιοι δὲ, τῶν οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστοις ταῖς ταφαῖς. ἀπώλοντο δὲ ἑξακόσιοι ἕως ἕωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρουσιν αὐτοὺς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κακὸν πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἐκάθητο ἐπὶ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον διὰ αὐτοῦ φερόμενον ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐπισπασάμενον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς μὲν δίκην ὑπολαβεῖν ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πρόβατα σῶζεσθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ λοιπὸν ἐπὶ τὸν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπειν, φείδεσθαι δὲ λαοῦ. καταικίσας δὲ ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτῷ ἀναβῆναι τάχος ἐπὶ τὴν ἅλω Ὀρόννα, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. δαβίδης δὲ ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ὡρισμένον αὐτῷ τόπον. ὁρόννα δὲ τὸν σῖτον ἁλοᾶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντας ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, ἰεβουσαῖος, φίλος δὲ ἦν τοῖς μάλιστα δαβίδου. καὶ ἅμα δὲ ἐπεὶ αὐτὸν οὐδὲν ἠδικήκατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. ἐπεὶ δὲ ὁρόννα πυθομένου τι παρὰ αὐτοῦ τοῦ ἄλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τῷ ἄλῳ εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαυτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως εὐχεσθαι τὴν θυσίαν προσέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾶν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὸν χάριν. τιμῶν δὲ αὐτὸν ἠξίου λαμβάνειν πάντων, οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ἀπιτελεῖν. ὁ δὲ ὁρόννα φήσαντος ποιεῖν, ὅτι βούλοιτο, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὸν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερουργήσε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. καθαπαξαύτως δὲ τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν ἵλεως γίνεται. σπεύδει δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄβραμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱσαακον ὡς τε ὁλοκαυτώσαι, καὶ μέλλοντος ὑποσφάττεσθαι τοῦ παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατθυσεν ὁ ἄβραμος, αὐτὸν δὲ τοῦ παιδὸς ὡς προεμηνύσαμεν. ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς δαβίδης, τῆς ὀρχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἐκέλευε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι καὶ λαοῦ πάντας, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην δὲ σχεδὸν ἀφῆκεν εἰς τὸ ἡμισύμμυον τὴν φωνήν. ὁ δὲ θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἐλέγχῳ οἰκοδομῆσαι αὐτοῦ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραδέχεσθαι· ἢ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς παροίκους, καὶ εὑρεθῆναι εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, τοῦ φέρειν τοὺς λίθους. καὶ τοὺς χιλιάρχους δὲ καὶ πεντακοσίους τοὺς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθη τα,

A nonnulli interim, dum aliqvem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta, commoriebantur. qvo factum est, ut à matutina hora, usqve ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. jamqve genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam qvoqve urbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum, ut pestem sedaret, & jam mortuis contentus de cætero qviesceret. inter has preces, sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterum greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem, admissa supplicatione, pestem repulit: missoqve ad eum Gado propheta, mandavit, ut confestim ascenderet in aream Oronnæ Jebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qvi mandatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatum locum se contulit. Oronna vero circa triturам frugum occupatus, ut regem una cum omnibus filiis peraccedentem vidit, occurrens adoravit eum. Erat autem genere qvidem Jebusæus, sed inter præcipuos amicos Davidis: qvæ causa fuit, ut, capta urbe, nihil illi molestum acciderit, qvemadmodum superius diximus. Hoc percontante, qvamobrem herus ad servum accederet, ait se velle aream ejus emere, ut in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boves & holocautomata gratis largiri se dixit, precariqve, ut Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex vero gratam sibi ejus simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit, ut precium acciperet. Iniqvum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Oronna vero dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo qvinqvaginta siclis emit. extructoqve ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. qvo festo Deus placatus, propitius, ut ante, est redditus. Erat autem is locus in qvem olim Abrahamus filium, ut holocautoma faceret, adduxerat, & cum jamjam jugulandus esset puer, aries repente astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, ut jam ante scripsimus. David autem cum animadvertisset se exauditum, & gratum fuisse sacrificium, decrevit totum illum locum altare universi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: qvam ejus vocem Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, qvem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam jussit rex numerari inqvilinos, & inventa sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliqvos ad convehendos lapides deputavit, ex qvibus tria millia & qvingentos operariis præfecit. magnam qvoq; vim ferri ac æris ad horum operum usum congessit, materiemqve cedrinam multam & prægrandem, XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à qvibus hujus copiam impetraverat, dicebatqve ſuis amicis, hæc ideo ſe apparare, ut filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqveret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facile opus perſolvat.

Τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ σιδωνίων. ἐπεξάλλετο δὲ αὐτοῖς τὴν τῶν ὕλων χορηγίαν, πρὸς τε τοὺς φίλους ἐλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι νῦν, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἐπιμέλειαν τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας ἔχειν καταλίπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίῃ νέος ὢν, καὶ τῶν τοιούτων ἄπειρος πρὸς τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρασκευὴν ἔχων, ἀπερίλυπον τὸ ἔργον.

CAP. XI.

David ſe vivente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACcito deinde Solomoni filio mandavit, ut, qvamprimum regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, qvod propter crebra bella cruentus haberetur: prædictumqve ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qvi Solomon eſſet appellandus: qvem non aliter, qvam filium patri, ipſi Deo curæ futurum: atqve etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id qvod omnium eſt potiſſimũ, pacem habituram, utpote alienam non tantum ab externis bellis, verum etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inqvit, qvandoqvidem à Deo deſignatus es rex, anteqvam natus, da operam, ut alioqvin etiam dignus ſis ejus providentia, pietatem colens, & juſtitiam atqve fortitudinem, & præcepta ejus legesqve per Moyſem traditas obſervans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, qvod, te regnante, ſtrui ſibi voluit, cura, ut, ſicut debes, ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinqvam. Scito ſane auri qvidem collecta decem millia, argenti vero talentorum centum millia: æris item ac ferri tantum congeſſi, qvantum vix numero comprehendi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & ſi qvid his defuerit, tu ſupplebis. Qvapropter, hoc opere abſoluto, carus eris Deo, cumq; perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, ut in ea ſtructura filium adjutarent, & ſecuri de omnibus adverſantibus, cultui tantum divino vacarent, percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum reipublicæ ſtatum, qvæ præmia piis ac juſtis Deus ſolet reddere. Poſtqvam autem abſolutum fuerit templum, juſſit arcam in eo reponi, cæteramqve ſacram ſuppellectilem, cujus receptaculo jam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mandatum Dei neglexiſſent, qvi præceperat, ut qvamprimum hoſtilem terram occupaſſent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Davidis adhortationes, tam ad filium, qvam ad
XV. principes. Prægravante autem jam ſenio, & cor-
2. Reg. 1. pore per ætatem frigeſcente, alſioſus factus eſt, ut ne injectis qvidem multis ſtragulis calefieret: cumqve ex communi medicorum conſilio decretum eſſet, ut lectiſſima è formoſis totius regionis virginibus cum rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fovente eum puella, inventa eſt in urbe una fœmina omniũ ejus ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, qvæ cũ rege cubitãs, nihil aliud qvã recalefaciebat eũ: jam n. præ ſenio ad venereas res elanguerat, ſed de hac virgine paulo poſt incidet

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς δαβίδης ἔτι ζώντος σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξεν βασιλέα.

Καλέσας οὖν τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ τῷ θεῷ ἐκέλευσε διὰ δεξάμενον τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸ βεβουλημένον κωλύσειεν ὁ θεὸς, αἵμαλι καὶ πολέμοις πεφυρμένον. προείπε δὲ ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ ἐπ' κληθησόμενος τοὔνομα, ὃν προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δὲ ἑβραίων χώραν, εὐδαίμονα καταστήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μεγίστῳ πάντων εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ πρὸ τῆς ἡμέρας ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τοὺς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς διὰ μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ προβαίνειν ὑπέρπεπε. τὸν δὲ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, ἔλεγεν αὐτῷ ἡδέως, ἀποδόσειν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ, μὴ καταπεπλαγὼς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γινώσκειν δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας τῶν τάλαντων. χαλκὸν δὲ καὶ σίδηρον, ἀριθμῷ πλείονα συντεθεικα. ξύλων δὲ καὶ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. ἂν δέ τι τούτοις σοι προσδέῃ, σὺ προσθήσεις. γινομένῳ τούτῳ, ἄριστος ἔσῃ τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν, πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνην καὶ εὐνομίαν, οἷς ἀμείψεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ἀποθέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸς πολλοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τοῖς ἐντολοῖς τοῦ θεοῦ μὴ παρηκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μὲν τοῦτο τοῖς γένεσι ταύτην κατασχεῖν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη πρεσβύτερος ὢν ἤδη, καὶ τῷ σώματι αὐτῷ ψυχομένῳ διὰ τὸν χρόνον, δυσερωὴς ὑπῆρχεν. ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ἐπιβολῆς σὺν πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι ἀναφερόμενος. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ἔστιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας εὐειδὴς ἐπιλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδειν τῷ βασιλεῖ, ὅπως αὐτῷ πρὸς τὸ ῥῖγος ἐσόμενον βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τῆς κόρης, εὑρίσκεται ἐν πόλει γωνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη τοὔνομα. ἡ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ἔστι γὰρ ἤδη πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδύνης. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ πατὴρ

τος τ῀ υἱὸς δαβίδ, νεανίας εὐειδὴς κ῀ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ αἰγλαθῆς γεγονὼς, ἀδωνίας ὁ πρεσβυτερόγαμος, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσσαλὼμῳ τὴν διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλευσόμενος ὑπῆρτο. ἐ πρὸς τοὺς φίλους ἐλεγεν, ὡς τ῀ ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δ῀ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦτ᾽ ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπεπλήγη, οὐδ᾽ ἐπέσχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐ δ῀ μέχρι τοῦ πυθέσθαι διὰ τί ταῦτα πράττειν προῆλθη. συνεργοὺς δ᾽ εἶχεν ἀδωνίας, τ῀ στρατηγὸν ἰωάβον, καὶ τὸν ἱερέα ἀβιάθαρον. μόνοι δ᾽ αὐτὰ πρᾶττον, ὁ δὲ ἱερεὺς σάδωκος, ἐ ὁ προφήτης νάθαν, καὶ βαναίας ὁ ἐπὶ τ῀ σωματοφυλάκων, καὶ σεμεὶς, ὁ δαβίδου φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. οὓς δ῀ ἀδωνίας προσκαλεσάμενος δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν τ῀ ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶνος, παραλαβόντος δ῀ καὶ τὸν στρατηγὸν ἰωάβον, καὶ ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς ἰούδα φυλῆς, τοὺς δ῀ ἐπὶ τ῀ ἱερέα, καὶ νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ἐπὶ τ῀ σωματοφυλάκων βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τ῀ ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ἐπὶ τὸν ἑστιασιν. ἔτ᾽ πρὸς τὸν σολομῶνα παρεμύθησε μητέρα βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς ἀδωνίας βασιλεύς ἐστι, καὶ ἔτ᾽ ἀγνοεῖ δαβίδης, σωενεβούλετό πε σῶζειν αὐτὸν, καὶ τὸν παῖδα σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δ῀ ἀδωνίας τὴν ἀρχὴν ἤδη παραλάβοι. ταῦτα δ῀ τοῦ βασιλέως ἀβεσσαλομῶνος ὁ προφήτης ἐπισελεύσεσθαι καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ὑπεμαρτυρήσειν. ἡ δ῀ βεθσαβεὲ, πειθθεῖσα τοῦ νάθαν, πάρεισι πρὸς τ῀ βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, ἐ λόγον αἰτησαμένη, πάντ᾽ αὐτῷ καθὰ ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται, τίτε δεῖπνον ἔθ῀ ἀδωνία, καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν κεκλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, ἐ ἰωάβον τ῀ ἄρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτὸν χωρὶς σολομῶνος, καὶ τ῀ ἀναγκαίων αὐτὸν φίλων μεμύσασι. ἔλεγέ τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσῃ βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοῦν ἔχειν, ὡς τε μὴ τ῀ ἀπολλαγεῖν αὐτὸν βασιλεύσας, αὐτήν τε ἐ σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτὸν ἀναιρήσῃ. προσελεγόμενος δ῀ ἔτι καὶ γυναικὸς, ἠγάλλαν οἱ ἔθ῀ δωματίῳ παρεστῶτες, ὅπως βάλοι ναὸς ἰδεῖν αὐτήν. ἔτ᾽ βασιλέως εἰσδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθὼν, εἰ τὴν μέρον ἀποθέσθαι τὸν ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ προσκυνῆσαι τὴν ἀρχὴν ἐπιτήδειος εἴη. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτὸν πάντας χωρὶς σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ἰωάβον, οἳ μὴ κρύπτειν καὶ παιδιᾶς εὐωχήμενοι πολλῆς αἰῶνιον αὐτῷ συνοχὴν τ῀ βασιλείαν. εἰκάλεσέ τε ἔτι ἐμὲ, οὔτε τὸν ἱερέα σάδωκον, οὔτε βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δ῀ εἶναι ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, ἐ τ῀ σὸν γνώμην ἔχειν. ταῦτα δ῀ νάθαν φήσαντος ὁ βασιλεὺς εἰκέλευσε καλέσαι τὸν βεθσαβεὲ πρὸς αὐτὸν. εἰσεκεχωρήκει γὰρ εἰς ἐ δωματίου, ἐ προφήτου παραγενομένου. ἡ δ῀ γυναικὸς ἐλθούσης, ὀμνύμι σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὲν τὸν υἱόν σου σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ ἔτ᾽ ἐπὶ ἐμοῦ καθεδεῖσθαι θρόνου. καὶ ἔτ᾽ ἔσεσθαι σήμερον. προσκυνήσασα δ῀ αὐτὸν ἡ γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένη αὐτῷ βίον ἀδωνίου μεταπέμπεται τὸν μὲν ἱερέα, καὶ βαναίαν τ῀ ἐπὶ τ῀ σωματοφυλάκων, καὶ παραγενομένων κελεύει παραλαβεῖν νάθαν τε τ῀ προφήτην, καὶ τοὺς παρὰ τ῀ αὐλὴν ἑταίρους ἀπαντᾶσαι, καὶ ἀναβάσαντας τ῀ υἱὸν

A mentio. Cæterum qvartus filius Davidis juvenis pulcher & magnus, ex uxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo, qvod ad ambitionem attinet, similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, ut sibi principatum deferrent: paravitqve sibi currus multos & eqvos, & qvinqvaginta viros stipatores: id qvod pater videns, nec objurgavit eū, nec compescuit, ac ne scitatus qvidem est, qvid sibi vellet talis apparatus. Adjutores autem habebat Adonias Joabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus ejus resistebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banajas præfectus satellitum, & Semeis Davidis amicus, & manus fortissimorum. Porro Adonias, paratis in suburbano epulis, ad fontem, qvi est in hortis regiis, & invitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Joabum & Abiatharum & principes tribus Judæ. Eos vero, qvi pontificis & Nathanis prophetæ & Banajæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc convivium non vocavit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicavit, Adoniam regnare, insciente Davide: svasitq;, ut tam propriæ salutiqvam filii regno consuleret: ingressaqve ad Davidem sola diceret ei, qvod ipse qvidem juravisset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loqventi cum rege se qvoqve superventurum propheta pollicitus est, & verbis ejus testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Qvo adorato impetrataq; dicendi copia, omnia, sicut propheta submonuerat, indicavit, exposuitq; ordine, qvemadmodum Adonias epulum adornaverit, & Abiatharum pontificem Joabumq; principem exercitus vocaverit, & filios regios absq; Solomone ac ejus necessariis amicis. addebat etiam totum populum suspensum expectare, qvemnam esset successorem declaraturus: ut cogitet rogans, qvod, se defuncto, mori necesse esset tam ipsam qvam Solomonem filium. Adhuc ea loqvente, cubicularii nunciant Nathanem venisse, ut regem viseret: statimqve admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido convivio, vocatos ab eo filios ejus omnes, excepto Solomone, & præterea Joabum imperatorem: hos omnes svaviter epulantes cum plausu & alacritate fausti acclamationibus perpetuum imperium novo regi ominari. Sed neqve me, inqvit, vocavit, neqve Sadocum pontificem aut Banajam satellitio tuo præpositum. quare æqvum est, ut ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis, rex jubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo, propheta veniente. qva introgressa: Juro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturū tuum filium, ut jam ante juravi, eumq; in solio meo sessurum, idq; hac ipsa die. Ad quæ verba cū mulier, adorato rege, longam ei vitā esse precata Sadocum accersit pontificem & Banajā præfectum satellitum: quibus mox venientibus, jubet, ut assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositoqve filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

urbem illum deducerent ad fontem, qvi vocatur Gion: unctumqve sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ injunxit: mandavitqve, ut invecto per mediam urbem, præcinente tubicine, prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regio sedeat, ut notum fiat universo populo, regem eum à patre declaratum, Solomoni vero præcepta imperandi dedit, ut juste ac pie præsit tum Judæ tribui, tum universo Hebræorum populo. Post hæc Banajas Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra urbem ad fontem, oleoqve unctum, rursum in eam cum faustis acclamationibus introducunt, ut multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxqve adductum in regiam in solio paterno collocant. qvo facto, populus totus ad convivia festivitatemq; animum advertit, choris & tibiis sese oblectatus, ut præ concentu instrumentorum terra simul ac aer resonaret. Ut vero has voces Adonias & ejus convivæ audivêre, vehementer sunt perturbati: & Joabus imperator negavit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cumqve nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Jonathas: & cum Adonias libenter visum juvenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. qvo audito, proripiunt se omnes è convivio, & suam qvisqve domum diffugiunt. Adonias autem veritus, ne rex factum ejus iniqvo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur, qvod ubi ad Solomonem est perlatum, quodq; rogaret fidem sibi dari de oblivione hujus injuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti qvidem errati veniam ei concessit, sed præmonito, ut caveret in posterum: alioqvi si amplius aliqvid novare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitii futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cum venisset, novumq; regem adorasset: jussit eum domum suam abire nihil solicitum, ac in reliqvum curare, ut vir bonus sit, qvandoqvidem hoc ipsi maxime expediat. David autem volens eum totius populi regem declarare, convocat principes Hierosolyma, una cum sacerdotibus ac Levitis, qvibus recensitis, invenit eorum, qvi trigesimum annum excederent octo & triginta millia: ex qvibus designavit curatores ædificii templi ter mille supra viginti millia: judices vero populi & scribas eorum sex millia: janitorum vero domus Dei qvatuor millia. tantundemqve eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Davide, ut diximus, in hoc præparatis uterentur. Hos divisit in cognationes, & separatis à reliqva tribu sacerdotibus, vigintiqvatuor eorum cognationes invenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitqve, ut una cognatio ministraret DEO per dies octo, à sabbato usqve sabbatum: atqve ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Davidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omnium prin-

A αὐτὸ σολομῶνα ὅπι τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὅπι τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην γιών. Ϛ χειρίσαντας τὸ ἄγιον ἔλαιον, ἀποδεῖξαι βασιλέα. ἔτε ὁ παῖσαν προστάξε σάδωκον τὸν ἱερέα, καὶ νάθαν τ προφήτην, ἀναλαβόντας τε προστάξε διὰ μέσης τ πόλεως, τῆς κέρασιν ὑπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τ σολομῶνα τ βασιλέα καθίσαι ὅπι ὃ βασιλικὸ θρόνε. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτ ἀπὸ ὃ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐπέταλε τὰ δίκαια, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προσῇ ὃ τ ἑβραίων ἔθνες παντὸς καὶ τ ἰδία φυλῆς. βαναία ὁ ξαμβρέ τ θεὸν σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν διαλίποντες, ἀναβιβάζουσιν ὅπι τὴν ἡμίονον τὸν σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τ πόλεως ὅπι τ πηγὴν, καὶ τὸ ἔλαιον χρίσαντες ἐκῆθεν εἰς τ πόλιν ἐπανέφημουῦντες, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ γενέσθαι πολυχρόνιον εὐχόμενοι. καὶ προαγάγοντες εἰς τὴν οἰκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ὅπι ὃ θρόνε. καὶ πᾶς B ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐτράπη καὶ ἑορτὴν, χορεύων Ϛ αὐλοῖς περόμενοι, ὡς ὅσον ὃ πληθὺς τ ὀργάνων ἅπασαν πεπληχέναι τὴν γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἤθουσε τῆς βοῆς, ἀδωνίας τι Ϛ οἱ παρόντες ὅπι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε τραπηγὸς ἰωάβ Ϛ ἔλεγε σὺν ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις ἀδὲ τῇ σάλπιγγι. ἀνεχειμένε ὃ ὃ δεῖπνε, καὶ μηδενὸς γνομένε, πάντων δ' ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, ἐπέρχει πρὸς αὐτὸς ὁ ὑὸς ἀβιαθάρε τ ἱερέως ἀβιαθάρης. ὃ δ' ἀδωνία θεασάμενός τ νεανίαν ἡδέως, καὶ C προσφωνήσας ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλε πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδ βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ ὃ συμποσίε ὅτε ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτὸς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τ γεγονότων, ἱκέτης γίνε ὃ ὑπὸ σκηνῆς, ὃ δὴ προέκειτο ἐλλαβόμενος. δηλῶ δ' ὅτε σολομῶνι πεποιηκὼς, Ϛ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ' ἐργάσασθαι D δεινὸν αὐτὸν μηδέν. ὁ δ', ἡμέρως πάνυ Ϛ σωφρόνως, τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ' ἐληφθήσεσθαι πάλιν κακοποιῶν, ἑαυτὸ αἴτιον τ τιμωρίας ἔσεσθαι, καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίησιν ἀπὸ τ ἱκετείας. ἐλθόντα δ' πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ ὃ λοιπὸ παρέξειν αὐτ ἀγαθὸν, ὡς αὐτὸ ὄντε συμφέρον ἡδέως. βουλόμενος δ' ὁ δαβίδης, παντὸς ὃ λαὸ ἀποδεῖξαι τὸν E υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τὸς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸς ἱερεῖς καὶ τὸς λευίτας. ἐξαριθμήσας δ' τούτους πρῶτον, εὑρίσκε τ ἀπὸ τριάκοντα, τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ὑπομελητὰς τῆς οἰκοδομίας ὃ ναῦ, δισμυρίους τετρακισχιλίους. κριτὰς δ' ὃ λαῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωρὸς δ' τετρακισχιλίους ὃ οἴκε ὃ θεῦ. καὶ τοσούτους ὑμνωδὸς ὃ θεῦ, ὠδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκευάσατο καθὼς προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς κατὰ πατριὰς, Ϛ χωρίσας ἐκ τ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων ἑκκαίδεκα πατριὰς πατριάς. καὶ ἐκ μὲν τ ἐλεαζάρε οἰκίας, ἑκκαίδεκα. ἐκ δὲ τῆς ἰθαμάρε ὀκτώ. διέταξε δ' μίαν πατριὰν διακονεῖσθαι τῷ θεῷ, ὑπὸ ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτε, ὑπὸ σάββατον. καὶ ἔτως ἂν αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, δαβίδε παρόντος, καὶ σαδώκε καὶ ἀβιαθάρε παρόντων τ ἱερέων, καὶ πάντων τ ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν

μὴν ἀναβάσεως πατρικὰ ἐγράφη πρώτη. ἡ δὲ δευτέρα ἀ-
κωλύτως ἄρχει τῶν εἴκοσι τεσσάρων, καὶ διέμεινεν ἕως
ὁ μερισμὸς ἄρχει τὸ σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὸ
λοιπὸς φυλῆς, εἴκοσι μέρη τεσσαρα. καὶ πληρωσα-
μένων καὶ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον τοῖς τῶν ἱερέων ἐφη-
μερείαν, ὅτι ἡμέρας ὀκτώ. τὰς δὲ ἀπογόνους δὲ μωυ-
σέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτὰς φύλακας τῶν θησαυ-
ρῶν δὲ θεῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ σωθεὶς τὰς βασιλεῖς
ἀνέθηκαν. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τὸ λοιποῦ φυλῆς
καὶ τοῖς ἱερεῦσι θύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, κα-
θὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μὴ ταῦτα διεμέρισε πᾶ-
σιν τὴν φρατρὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ
ἑκατοντάρχαις καὶ χιλιάρχαις. εἶχε δὲ ἑκάστη τῶν
μοιρῶν, δισμυρίας καὶ τετρακισχιλίας, ὧν ἐκέλευσε
θεραπεύειν καὶ τριακοντὰ ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης
ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρ-
χοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκά-
στης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἤδη καὶ δίκαιον, ἀπτερόπτας τε τῶν
θησαυρῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλως, καὶ κτηνῶν, ὧν
οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων.
ὡς δὲ ἕκαστα τούτων καὶ τὴν διαιρέσεων διέταξε τρόπον, εἰς
ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων,
καὶ τοὺς φυλάρχας, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, ἐ
τοὺς ὅπη πάσης πεδίσεως ἢ κτήσεως δὲ βασιλέως τεταγ-
μένους, ἐπὶ ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἐ-
λέξε πρὸς τὸ πλῆθος. Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώ-
σκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ δια-
νοηθείς, χρυσοῦ τε πολὺ παρεσκεύασα μέν, καὶ ἀργύ-
ρου ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐκώλυσε με
λόγῳ δὲ προφήτου φάναι, διότε τοὺς ἐπὲρ ὑμῶν πολέ-
μους καὶ τὸ φόνον τῶν ἐχθρῶν μεμιάνται τὸ δεξιάν. τὸ
μὲν οὖν ἐκέλευσε τὸ ἀδελφεόμορον τὴν βασιλείαν κατα-
σκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων
ἡμῶν ἰακώβου δυοκαίδεκα παίδων γνησίων, ἦστ τὸν
ἰούδαν ἀποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἐξ
ὄντων προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα θεοῦ δὲ
θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ
καὶ γὼ τοὺς ἐμαυτὲ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλή-
λους σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρελθόντος, ἀλλ' ὑπο-
τεταγμένους ὡς ὁ θεὸς αὐτὴ ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν
δεσπότην. ἐπεὶ δεινὸν γὰρ θεῷ θέλοντος ἑτέρῳ ἀλλοτρίῳ κρα-
τεῖν πολεύειν. χαίρειν δὲ ἐπ' ἀδελφῷ ταύτης τυχόντι
τὴν τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ
τοὺς ὑποχείρους δὲ θεῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν εὐ-
δαιμονίαν ταύτην ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν ἀπαρεῖσαι, καὶ
τὸν ἅπαντα ταύτην φυλάττειν χρόνον, ἐὰν αὐτοὺς ἐπιμε-
λεῖσθαι παρέξειν ὅπη σολομῶν βασιλέως. ἔχειν δὲ
αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῆ καὶ δί-
καιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων
ὑπήκοον. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα φυλάτ-
των. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λό-
γους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαιρεσιν τὴν διάταξιν τὸ οἰκο-
δομίας δὲ ναὸν, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, ἐμε-
λίων τὸ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος τὸ πηλίκοι
τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἦσαν, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ
ἀργυρᾶ τούτων τὸ ἀριθμὸν ὥρισεν. πρὸς παρῳκημένος δὲ

cipum, & cujus prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hanc ſecunda, deincepsq; usqve vigeſimam qvartam: qvæ qvidem diviſio durat usqve in hodiernum diem. Leviticam qvoqve tribum in partes vigintiqvatuor diviſit: & ſortitione facta, & illis qvemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterii dies obvenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum, qvæ reges ſolent dedicare, inſtituitqve, ut univerſa Levitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quisqve vices interdiu noctuqve circa cultum divini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eisqve tribunos, centuriones & præfectos aſſignavit. continebat quæqve pars millia vigintiqvatuor: voluitqve, ut ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, una cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuiqve ſuum ducem præfecit, virum juſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorumq; cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, qvos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtqvam autem omnia, ſicut diximus, ordinavit, advocatis in concionem magiſtratibus, Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus, qvos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus, qui negotiis & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hunc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, qvod cum voluiſſem templum extruere, multum auri eum in uſum & argenti centum millia talentorũ comparavi. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo qvod bellis, qvæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminaverim: & filium meum regniqve ſucceſſorem templum ſibi juſſit extruere. Nunc igitur, qvandoquidem ſcitis, qvod etiam majores noſtri Jacobi filii cum duodecim eſſent, Judas tamen conſenſu omnium principatum obtinuit, & mihi cũ ſex fratres eſſent, poſthabitis illis, Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorum qvenqvam id factum iniqve tuliſſe: ita ego qvoqve poſtulo, ut Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filii nec contra illum nec inter ſe invicem ſeditiones agitent, ſed ſcientes hunc divinitus electum, libenter ejus dominio ſint ſubjecti. Cum enim æqvum ſit, ſi DEUS ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & favere decet fratri, non ſecus quam ejusdem honoris particeps. Ego ſane nihil magis in votis habeo, quam ut promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas qvæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, qvamprimum totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Qvod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia recte evenient, ſi te, fili mi, pietatis & juſtitiæ, patriarumqve legum cuſtodem geras: alioqvin ſi hæ non ſervantur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito, inſpectantibus omnibus, Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores qvam ſuperiores, earumqve numerus & qvantitas ac capacitas deſignabatur: tum qvo pondere qvæq; vaſa tã aurea quã argentea fieri deberent, præfinivit,

hortatusqve est eum, ut summam diligentiam ad hoc opus adhiberet: simulqve principes & tribum Leviticam, ut eum adjuvarent, tum propter ætatem nondum sat maturam, tum qvia divinitus & ad regnum esset electus, & ad templū ædificandum, qvam qvidem fabricam neqvaqvam fore difficilem, præparata per se jam ante materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumqve ac cæmentariorum multitudine, & smaragdis aliisqve omnis generis gemmis. Postremo nunc se in hunc usum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, qvos oporteret supra arcam stare eamqve protegere. Postqvam autem David finem loqvendi fecit, secuta est magna alacritas principum & sacerdotum, & tribus Leviticæ, de suo qvoqve conferentium, & multa liberaliter ac magnifice pollicentium. obtulerunt enim se contributuros talentorum auri qvinqve millia, & stateres decem mille. argenti vero centum millia, ferri qvoqve talentorum multa millia. & si cui lapillus aliqvis erat pretiosus, afferebat & tradebat in thesauros reponendum: qvorum curæ præpositus erat unus è Moysis posteris, nomine Jalus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maxime David visa principum ac sacerdotum reliqvorumqve omnium promptitudine, elata voce Deum laudavit, patrem ac conditorem hujus universitatis appellitans, fabricatoremqve rerum tam humanarum qvam divinarum, & præsidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorumqve felicitatis & regni ab ipso sibi commissi. Post hæc precatus omni populo bona omnia, privatimqve filio mentem bonam & justam, omniqve virtute præditam, jussit, ut populus qvoqve Deo laudes persolveret. Illi vero prostrati humi Deum adoraverunt: versi deinde ad Davidem, pro omnibus ei bonis, qvæ, ipso regnante, perceperant, gratias egerunt. Seqventi vero die sacrificia sunt instaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica qvoqve sacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex una cum omni populo festivitati operam dedit: Solomonqve denuo est inunctus & legitimus rex declaratus: simulq; Sadocus pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die inposterū obedientes ei fuerunt.

A καὶ λάζοις αὐτὸν πᾶσι χρήσασθαι σπουδῇ περὶ τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διό τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκλέξασθαι τὸ οἰκοδομίας καὶ ναοῦ, καὶ τὸ βασιλείας προφάσιν. διμαρῆ δ' αὐτοῖς καὶ ὁ σοφὸς ὑπῆρχον τὸ οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτός· πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη προσκλασαμένους, σμαράγδους τε καὶ πάσης ἰδέας λίθους πολυτελεῖς. καὶ νεῖμ δ' ἔτι τῆς ἰδίας ἐπιχῆς διακοσία καὶ ἄλλα τετρακισχίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλεγε εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς ὡς ἐκπετάσαι δεήσῃ τὰ πτερὰ καλύπτοντας, σιωπήσαντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ πολλῶν ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐγίνετο. χρυσίου μὲν γὰρ ἐπέσχησαν εἰσιόντες τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας τριάντων πολλὰς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τὰς θησαυρούς. ὧν ἐπετρόπευσεν ὁ μώυσέως ἔκγονος ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἤθη τε ἐλαφρὰ ἅπας καὶ δαβίδης τὸ ἀσφαλῆ καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τὰ ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἠρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ ῥίζωσιν τῶν ὅλων ἀποκαλῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν ἐκόμισεν προστάτην τε καὶ κηδεμόνα ῥίζης ἑβραίων καὶ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτὸς βασιλείας ἐδωκεν. ὑπὲρ τούτοις δ' ἐξάμωνος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι διάνοιαν ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πόσης τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε καὶ τὸν πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὑπὲρ τοῦ γένους προσεκύνησαν. εὐχαριστήσαντες δὲ καὶ δαβίδῃ περὶ πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν παρελάβοντο ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑπιούσῃ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχον μυρίας χιλίας, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνούς, εἰς ὁλοκαύτωσιν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερεῖων κατασφάξαντες. καὶ δι' ὅλης ἡμέρας ἐφρόντισεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἐχρισεν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. σαδώκον, ἀρχιερέα τῆς πληθοῦς ἀπάσης. εἷς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ὑπὲρ θρόνου τοῦ πατρώου ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέρας ὑπήκουον αὐτῷ.

B C D E F

CAP. XII.

Mors Davidis, & qvantum filio ad structuram templi reliqverit.

XVI. 3. Reg. 2. PAulo autem post David accedente ad senium morbo, videns jam instare sibi mortem, accito Solomone, sic illum est affatus: Ego, fili, fato vocante, ad patres meos abeo, & viam omnibus, qui nunc sunt, qvive post erunt communem ingredior, qvam remetiri non licebit, nec, qvid in hac vita geratur, revisere. Qvapropter vivens adhuc & morti vicinus iterum atqve iterum te moneo, quæ & ante cor fului, ut justus sis erga subditos, & pius erga Deum, qui te hoc regno cohonestavit: utq; custodias præcepta ejus & leges, quas nobis per Moysē demisit:

G

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

ΜΕτ' ὀλίγον δὲ χρόνον, καὶ δαβίδης κατεπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ σαυιδῶν, ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν πεπνυσμένων καὶ τῶν ἐσομένων παρόδομος, ἐξ ἧς οὐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τοῦ βίου πράξει. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευταῖον, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἐφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τοῦ βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τοὺς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῖν, Ϲ μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ μήτ' ἄλλῳ πάθει προστεθέμενον τούτων ἀμελήσῃς. τὸ γὰρ θεῖον πρὸς σωτῆρ εὐνοίαν ἀπωλεῖς, ϖῶϛ ἂν τὰ νόμιμα, καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτοῦ τὰ ἀγαθὴν ἀποστρέψεις προνοίαν. τιθέτω δέ σε αὐτῷ παρέχων, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ, καγὼ ϖάλιν παρακαλῶ, καθέξεις ἡμῶν τὴν Βασιλείαν τῷ ὄντι, καὶ οὐκ ἐν ἄλλοις Ἑβραίων ἔσται ἂν δεσπόσῃ, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ πάντες οἱ ἐμοὶ. μέμνησο δὲ καὶ τὰ Ἰωάβου τοῦ στρατηγοῦ ϖαρανομίας, ὃς τοὺς δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, ἀβενῆρον τὸν Νήρου παῖδα, καὶ τὸν Ἀμεσαὶ τὸν ἐξ Ἰεθραναῖον. ὃν ὅπως ἂν σοὶ δόξῃ, τὸν φόνον ἐκδικήσον, ἐπεὶ Ϲ κρείττων ἐμοῦ Ϲ δυνατώτερος ὢν, μέχρι νῦν τὴν δίκην διέφυγε. ϖαραπέμπω δέ σοι, Ϲ τοὺς Βερζελλαῖ τοῦ Γαλααδίτου παῖδας, οὓς ἐν τιμῇ πάσῃ Ϲ ϖροθυμίᾳ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι ἕξεις. οὐ ϖροσαπαιτήσομαι γὰρ ὑποίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν ϖρός τὴν φυγήν ὑπῆρξέ μοι χρεωλυτῶν. καὶ τὸν ἡμέτερον σεμεΐν, τὸν ἐκ τῆς Βενιαμιτῶν Φυλῆς, ὃς πολλὰ βλασφημήσας με ϖρὸς τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησε δὴ τὸν Ἰορδάνου, Ϲ πίστεις ἐλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν ϖαθεῖν τότε, νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὔλογον, ἀμύνασθαι. τοῦτ' οὖν ϖαρουσίας τῶν ϖαιδί ϖρέπει τε τῶλων ϖραγμάτων, καὶ ϖρὸς τῶν Φίλων, καὶ ὡς ἤδη ϖαμμεγίστης ἀξίας γεγενημένους, ἀϖέρχεται. ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐϖτὰ μὲν ἐν Χεβρῶνι τῆς Ἰούδα Φυλῆς Ϲ μῆνας ἕξ, ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ, ἁϖάσης τῆς χώρας, τριάκοντα τρία. ἐτελεύτησεν ἀνὴρ εὐγήρατος, Ϲ ϖᾶσαν δόξαν ἔχων ἐν ὅσοις τῶν Βασιλέων, Ϲ ϖαρ' ὅσοις ἐθνῶν σωτηρίαν ἐκκεχειρισμένῳ ϖροσῆναι. ἀνδρῶν τε γὰρ ὧν, ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν τοῖς ὑϖὲρ τὴν ὑπηκόων ἀγῶσι, ϖρῶτος ἐπὶ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ ϖονεῖν Ϲ μάχεσθαι ϖροθυμούμενος τοὺς ϖραλήϊστας ἐπὶ τοὺς ϖολεμίους ἄξειν, ἀλλ' οὐ χεῖρ τῷ ϖροστάτην ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ ϖροϊδεῖν καὶ ϖερὶ τὰ μελλόντων, καὶ τὰ τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος, σώφρων, ἐπιεικὴς, χρηστὸς ϖρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑϖάρχοντας, δίκαιος, Φιλάνθρωϖος, ἀμείνους ἐξαίρετα τοῖς Βασιλεῦσιν εἶναι ϖροσῆκε. μηδὲν ὅλως ϖροῆσθαι τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἁμαρτῶν, ἢ τὸ ϖερὶ τὴν ἥβης γυναῖκα. καταλείϖει δὲ Ϲ ϖλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος Βασιλεὺς, οὐδ' Ἑβραίων ἔτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ ϖῶς Σολομὼν ἐν Ἱεροσολύμοις λαμπρῶς, τοῖς τε ἄλλοις οἷς ϖερὶ κηδείαν νομίζεται Βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ Ϲ ϖλοῦτον αὐτοῦ ϖλεῖω καὶ ἀφθονον συνεκηδεύσεν ἢ ὧν τὴν ὑϖόθεσιν λαβὼν τεκμηρεῖ ἄντις ῥᾳδίως οὐκ ἂν λεχθησομένῳ. μετὰ γὰρ ἔτη τῶν χιλίων Ϲ τριακοσίων, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ϖολιορκούμενος ὑϖὸ ἀντιόχου τοῦ εὐσεβοῦς ὀνομαζομένου, ἐπὶ ᾗ δημητρείᾳ, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑϖὲρ τοῦ λῦσαι τὴν ϖολιορκίαν, Ϲ τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, Ϲ ἀλλαχόθεν οὐκ εὐπορῶν, ἀνοίξας οὐκ ὀλίγα τοῦ Δαβίδου μνημάτων, Ϲ βασιλέως τρισχίλια ϖαλάντα μέρος ἔδωκεν ἀντιόχῳ, καὶ διέλυσεν ἔτους τὴν ϖολιορκίαν. ϖαθὼν Ϲ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν ϖολλῶν ἀναλωμένων, ϖάλιν ἡρώδης ὁ Βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα ϖολλά. τοῦ μὲν γὰρ ϖάνυ τῶν Βασιλέων ἐδεῖς αὐτοῦ ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑϖὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκηδευμένοι ϖρὸς τὸ μὴ Φανερὰ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ ϖερὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅπῃ ϖοῦ ἔδοξεν ἀποχρῆν δεδηλώσθω.

& cave, ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliave affectione ad neglectum earum deflectas. Neqvaqvam enim Dei favorem poteris retinere, nisi servatis ejus legibus, alioqvi suam providentiam à te avertet. Qvod si talem te erga eum exhibueris, qvalem decet, & qvalem optamus, efficies, ut regnum in familia nostra maneat, & nulla unqvam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniqvitatis Joabi, qvi propter æmulationem duos duces justos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Jethranis. in eum tuo arbitratu animadvertes, qvandoqvidem hactenus pœnam evasit, qvod meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, qvos mea causa omni honore ac studio proseqveris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis, qvæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per qvæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Benjamitam, qvi me pulsum multis affecit convitiis, qvando Castrum petebam, moxqve ad Jordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetravit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republ. & amicis, & eis, qvos punitos volebat, expiravit, exactis septuaginta vitæ annis, postqvam regnasset apud Hebronem tribui Judæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis vero universæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, qvas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat, ut nemo alius, & in certaminibus pro subjectorum tutela susceptis primus se periculis objiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanqvam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregie callens, qvid in præsens, qvidve in futurum conduceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, justus, humanus, qvæ qvidem præcipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta potestate unqvam ab æqvitate deflexit, nisi qvod ad Uriæ uxorem attinet. Tantas præterea divitias hæredi reliqvit, qvantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepelivit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, præter solennia illa in regum funeribus, illatis etiam in monumentum ejus maximis divitiis, qvarum magnitudinem facile sit conjectare ex hoc, qvod dicemus. Nam post annos mille & trecentos Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrii filio, volens pecuniam ei dare, ut, abducto exercitu, obsidionem solveret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Davidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumqve parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicavimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex, alia cella aperta, magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen, qui regum cineres continent, neuter eorum pervenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ab ingredientibus monumentum inveniri neqviret. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστορίων τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν κατελαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου τὰ δέκα φυλῶν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα, τὰ δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ως σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσαμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ ἱσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ῥοβοάμου, καὶ ἧτται, καὶ ὅτι τοῦ ἱεροβοάμου γενεὰν βασινης τὶς ὀνόματι ἀμφθέσης, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιᾶ παιδὸς, καὶ ἀμφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ως τοῦ ἀβεσσάρου γνεὰς ἀμφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ως ἄδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατεύσαμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ως ἄχαβος ἐπὶ σύρους στρατεύσαμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. Cap. I.

De Sapientia Solomonis, & prudentia, & divitiis, qvodqve primus Hierosolymis templum ædificavit. Cap. II.

Solomone defuncto, populus à Roboamo ejus filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus vero duabus imperavit. Cap. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, divitias ejus urbis in Ægyptum transportavit. Cap. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & qvod Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupaverit. Cap. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. Cap. VI.

Basanæ stirpe sublata, apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. Cap. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur. Cap. IIX.

De Josaphato rege Hierosolymorum. Cap. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. Cap. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER OCTAVUS.

Κεφάλαιον ά.
Ως σολομῶν τὴν βασιλείαν ἔλαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶν δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε καὶ λαῷ δεσπότην, καὶ τῷ θεῷ βεβαίωσιν καθίσαντος ἐπὶ τὸν θρόνον, ἐμὲ μὲν πῶς ὤχλος ἐπιφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἐρχομένῳ βασιλεῖ, πλουτῆσαι καλῶς αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ παυσάμενα τὴν ἡμετέραν ἀδωνίας ὁ δὲ καὶ τοῦ πατρὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βεθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καλῶς ἔχει τινὰ πρὸς αὐτὴν ἀφῖκται, καὶ δηλονότι κελεύσης ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἡλικίαν, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν πληθὺς πρεσβυτέρων ἅπασαν αὐτοῦ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην σεμνὴ καὶ ἀγαπᾶ τὴν ἐκείνου ἀδελφόν, καὶ πᾶς παρεῖσιν ἥδε ἡ πράγματα. ἐδεήθη δὴ οὖν ἀβισακλεῖ γαμεῖν ἀδωνίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δυνῆναι τὴν τοῦ πατρὸς συνηθεστέραν πρὸς γάμον αὐτῷ ἀβισακλεῖ. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν πατέρα ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν γῆρας αὐτοῦ, ἔτι παρθένον ἡ βεθσαβεὲ, καὶ ἀδωνίᾳ σπουδαίως ὑπέσχετο, καὶ παραπαίσας τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρων, ἃ τῷ βασιλέως χαριεῖσθαι τῷ βεβουλημένῳ, καὶ δεηθεὶς αὐτοῦ λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, εὐελπις ἀπαλλάττει πρὸς ἃ χαίρων ἦν, ἡ δὲ, σολομῶνος μήτηρ, ἀδωνίᾳ δεηθέντι κατανεύσασα. καὶ πρὸ παντὸς αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσκαλεῖται, ἐπεὶ παρῆλθεν αὐτῷ εἰς τὸν οἶκον οὗ φωνήσαντος αὐτῷ κεῖσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθίσαι

CAP. I.
Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Davide igitur & ejus virtute, qvantorumqve bonorum suæ genti autor fuerit, & qvantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterum posteaqvam Solomon ejus filius, ætate etiam tum juvenis, regnum adeptus, ex sententia patris & decreto divini numinis in solio consedit, populus qvidem totus, ut novis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias vero, qvi etiam vivente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eamqve blande salutavit. Qva qværente nunqvid veniisset, qvod opera sua opus haberet, omniaq; benigne pollicente, orsus est dicere, ipsam qvoq; nosse, qvod tam ætatis prærogativa, qvam populi consensu regnum sibi deberetur. sed qvoniam Deo visum sit, id transferre in filium ejus Solomonem, se qvoqve libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogavit deinde, ut apud fratrem pro se intercederet, eiqve persvaderet, ut bona ejus pace, liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, qvod pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe vero promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc conjugio bene eum sperare voluit, tum qvod rex ultro fratri gratificari cuperet, tum qvod eo preces matris essent accessuræ: atqve ita plenum spe hominem dimisit, moxq; ipsa ad filium properavit, colloquutura de eo, qvod Adoniæ petenti promiserat. cui cum rex occurrisset, complexuqve eam excepisset, deducta in cubiculum, in qvo tum erat regia sella, sedit, jussitqve alteram matri à dextris poni.

3. Reg. 2.

Qvæ postqvam consedit, Unam, inqvit, gratiam, fili, petenti mihi annue, neqve tuo renutu tristiorem facias. Respondit ille, juberet, quicquid vellet, pium enim esse, matri qvidlibet concedere: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturum suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, ut virginem Abisacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam majora moliri, mirariqve se, qvod non eadem opera postularet, ut regnum ei tanqvam natu grandiori cederet, qvando Abisacæ conjugium expetat, habens amicos potentes, Joabum imperatorem copiarum & Abiatharum sacerdotem. Moxqve accito Banaja præfecto satellitum, mandavit ei, ut Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo sacerdote, Te, inqvit, supplicio eximunt tum alii labores acti cum meo patre, tum illud præcipue, qvod una cum eo arcam transtulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes sequuto, ut neqve hîc maneas, neqve in conspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri vive. atqve ibi usqve ad mortem dege, qvandoqvidem talia commisisti, propter qvæ indignus es, ut honoribus fruaris. Ob hanc itaqve causam ablatus est sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat avo Abiathari, & translatus est in genus Phineesis ad Sadocum. Cæterum eo tempore qvo pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente privatam vitam egerunt hi: filius Josephi pontificis Boccias, & hujus Joathanus, Joathami vero Mareothus, & Mareothi Arophæus, Arophæi Achitobus, cujus fuit Sadocus, qvi primus, Davide regnante, pontifex est creatus. Porro Joabus imperator, audita nece Adoniæ, valde extimuit. ejus enim amicitiam magis qvam regis coluerat, & ideo non immerito male suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde qvæsiturum existimans, propter notam regis erga Deum pietatem. Qui posteaqvam de Joabo renuntiatum est, misit Banajam, qvi citaret eum ad suum tribunal causam dicturum. Joabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potius qvam alias moriturum. Hoc ejus responso per Banajam accepto, rex jussit, ut inibi caput ejus, ita ut vellet, abscideretur, & hanc pœnam lueret pro duobus imperatoribus, qvos contra omne fas ac nefas peremerat. Corpus vero sepeliri, ut peccata ejus apud posteros manerent, ipse vero ac pater innocentes essent, qvod ad Joabi mortem attinet. Banajas vero exequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hæc abrogato Abiatharo pontificatu, rex solum Sadocũ id sacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperavit, domo Hierosolymis extructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit, esse capite mulctandum. nec contentus interminatione, jurejurando hominem ad id mandatum servandum adegit.

A οὐκ ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τιθῆναι τῇ μητρί. καὶ
προσελθοῦσα δ' ἡ Βεθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἴτη-
μαί σε καὶ παράσχου καὶ μηδὲν ἐξαρνήσεσθαι δύσκολον
μοι ἢ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. ὁ δὲ σολομῶν θεασάμε-
νος κελεύοντος, πίστιν ὡς ὅσιον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καὶ
τι θεσμεμψάμενος τὸ δέχεσθαι ὅτι μὴ μεθ' ἐλπίδος ἤδη
βεβαίας ἔτυχεν ὧν ἀξιοῖ πιθῇ τὸν λόγον, ἀλλ' ἄρνη-
σιν ὑφορωμένη. δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν ἀδιάκλητον
ἀδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ θεὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ
θεὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπέμπει μὲν
τιμῶ μητέρα, μείζονων δ' ἐρέσθαι πραγμάτων εἶπων
ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ διαχωρήσας καὶ τῆς
βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ θεδικαίει, τὸν γάμον αἰτῶ
τὸν ἀβισάκης αἰτεμῶν, φίλους ἔχοντι δυνατούς, ἰω-
άβον τὸν στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μετα-
πεμψάμενος βαναίαν τὸν ἐπὶ τ σωματοφυλάκων
ἀποκτεῖναι θεοσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν.
καλέσας δὲ τὸν ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν εἶπε,
ῥύεται σε τά τε ἄλλα ὅσοι τοῦ πατρί μου συνέκαμες, καὶ
ἡ κιβωτὸς, ἣν συνῆρας αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν
τιμωρίαν ἐπιτίθημι τοῦ μὴ ἀδωνίᾳ καὶ τοῖς ἐκείνου φρονήσασι, μήτε συνοδεῦσαί, μήτε εἰς ὄψιν ἀπι-
ναῖν τῷ ἐμῷ, ἀλλ' εἰς τὸν πατρῷα παρελθεῖς,
ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ δ' ἂν ἀρετῇ τελῶν τὸν βί-
ον, ἀμαρτῶν δὲ μηκέτι εἶναι δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καταλυε-
ται μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱεροσυλικῆς τιμῆς ὁ ἰθαμάρει οἶκος
ἀλλὰ τῷ θεοφορηθέντι αἰτίαν, καθὼς τῷ ἀβιάθαρι
προεῖπεν ὁ θεὸς ἡλί. μετῆλθε δ' εἰς τὸ φινεέσ-
σου γένος, θεὸς σιδώκην. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ δὲ
φινεέσσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρι οἶ-
κον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἡλὶ πρῶτα ταύτην πε-
ριελαβόντος, ἦσαν δέ τοι. ὁ δὲ ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱός,
βοκκίας. τοῦτο δ' ἰωάθαμος, ἰωάθαμος δ' μαραιώθου,
μαραιώθου δ', αροφαῖος, αροφαίου δ', ἀχιτώβου, ἀχι-
τώβου δ', σιδώκης, ὃς πρῶτος ἐπὶ δαβίδου βασιλέως ἀρ-
χιερεὺς ἐχρίετο. ἰωάβου δ' ὁ στρατηγὸς, τοῦ ἀναίρεσιν ἀ-
νῃρηκότος τοῦ ἀδωνίᾳ, θεοιδὴς ἐγένετο. φίλος δὲ οὐ τῷ αὐ-
τῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ
τούτου, ἀφ' τοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίαν σὺν ὀλίγοις ἐπα-
νεύων, καταφεύγει μὲν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλ-
αν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ θεῖναι ἐκ τῆς πρὸς τ θεὸν εὐσεβεί-
ας δ' βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελάντων αὐτῷ τοῦ ἰωάβου
γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλευσεν ἀναστήσαντα
αὐτ' ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. ἰω-
άβου δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ θανεῖ-
σθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίου δ' τοῦ ἀπ-
αγγείλαντος αὐτῷ τὰ βασιλέως ἀπειλοῦντος, θεοσέταξε σολο-
μὼν ἐκεῖ τοῦ κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτεμεῖν καθὼς βέλ-
τιον, καὶ οὕτω λαβεῖν τοῦ δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρατη-
γῶν, οὓς ὁ ἰωάβου ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ
τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε κατα-
λείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δ' ἰωάβου τελευτῆς, αὐτὸς
τε δ' ὁ πατὴρ ἀθῷοι τυγχάνωσι. τὴν βαναίου μὲν τε κε-
φαλὴν πεῖσαι, αὐτὸς ἀποδεικνύει στρατηγὸς πεί-
σης δ' δυνάμεως. σιδώκην δ' ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς ἐκ
τ ἀβιάθαρι τόπον ἐν μετεῖναι τε. σεμεῖ δ' ὧδε θεοσέ-
ταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύ-
μοις αὐτῷ θεοσταθέντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χεί-
μαῤῥον κεδρῶν ἔχειν ἐξουσίαν. ὡμολόγησε δ' τοῦ-
τῳ, θάνατον ἐσεσθαι τὸ θεόπεμπον. τῇ δ' μεγέθει τῆς
ἀπειλῆς, καὶ ὅρκους αὐτὸν θεοσηνάγκασεν ποιήσαι δ.

σεμεῖς

σεμέϊς ὃ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσειν προθυμούμενος, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων δὲ τρισὶν ἔτεσιν ἀκούσας δύο δούλους ἀποδράντας αὐτὸν ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμησε δὴ τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθὼν δὲ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς καθόμνυος, ὡς καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καταφρονήσαντα, καὶ τὸ μεῖζον τὸν ὅρκον τὸν πρὸς θεὸν μηδεμίαν ποιησάμενον φροντίδα, χαλεπῶς ἤνεγκε. καὶ καλέσας αὐτὸν, ἐρωτᾷ οὐκ ὀμόσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαι ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ ἂν ἀποδράσης τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου κακῶς τὴν φυγὴν ὕβρισας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν ἡγούμενον, ἵνα γνῶς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δεινὰ παθόντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ὧν νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξει καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἐὰν παρ' αὐτίκα τὴν μέλησιν ποιῶνται ἔδοσαν. καὶ σεμέϊν μὲν κελεύσεις βασάνοις ἀπέκτεινεν. ἤδη δὲ τοῦ βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεται τοῦ φαραὼθ τὴν αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ καταστησάμενος τὰ τείχη τῶν ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ἐχυρότερα τῶν πρόσθεν ὄντων, διεῖπε τὰ πράγματα λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς ἡρεμίας. μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος πρός τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων, καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ τελευτῶν ἐπέστειλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάντ' ὄσα οἱ τῆς χρόνοις προσβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ἐπιτελῶν.

A Semeis vero professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & juratus facturum se imperata, patria relicta, Hierosolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, cum audisset duos fugitivos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaqvam intellexit eum una cum illis reversum, ægre tulit, non præscriptum modo suum contemptim habitum, sed sacramentum etiam Dei violatum. Accitoqve mox, Nonne tu, inqvit, jurasti te nunqvam me derelicturum, neqve ex hac urbe in aliam commeaturum? non evades pœnam perjurii, vir pessime, sed lues etiam illa, qvæ olim per petulantiam in patrem meum ejectum es debacchatus: ut scias, qvod nihil lucrentur nocentes, etiam si non statim post peccatum puniantur, sed per omne tempus, qvo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, qvam jamdudum sunt promeriti. atqve ita Semeim jussu regis Banajas interfecit.

Solomon autem sublatis jam inimicis, regnoqve constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem: instauratisq; Hierosolymorum mœnibus majoribus multo & munitioribus, in tranqvillissima pace Rempublicam deinde administravit, nihil impeditus juvenili ætate, qvo minus vel justitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, qvæ à parte morituro acceperat, exeqveretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæq; jam prudentiæ, omnibus rebus diligentissime prospiciebat. II. 3. Reg. 3.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, καὶ τῆς συνέσεως, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

CAP. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & divitiis, qvodqve primus Hierosolymis templum ædificavit.

Ἔγνω δὲ εἰς χεβρῶνα πορευθεὶς ὁ σολομὼν, καὶ τὸν χαλκοῦν θυσιαστήριον κατασκευασθέντες ὑπὸ μωυσέως, θύσαι τῷ θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαυτώσεν ἱερεῖα. ὑπὲρ ὃ ποίησας μεγάλως ἔδοξε τὸν θεὸν τεθυμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τὰς ὑπνους σκηνῆς τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαι τινας ἀντὶ τῆς εὐσεβείας δῶρεάς. σολομὼν δὲ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τοῦ θεοῦ παρασχεῖν ἠθέλησε, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ᾐτήσεν. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐδὲ ἄργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς ἀνθρώπῳ καὶ νέῳ ἠξίωσεν αὐτῷ παρασχεῖν. ταῦτα γὰρ ἀχρεῖον νενόμικεν ὄντα τοῖς πολίταις μόνα ἀπροδῆ ἄξια, καὶ θεοῦ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ δέσποτα νοῦν ὑγιῆ, καὶ φρόνησιν ἀκαθῆ, εἰς ἂν τὸν λαὸν τὸν σὸν κρίνω καὶ τὰ δίκαια λαβὼν ἀνακρίνοιμι. τούτοις ἥδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τἄλλα πάντ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη παρὰ τοῦ σκληρολαβοῦς, δόξαν ἐπήγαλλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πάντων σύνεσιν καὶ σοφίαν· οἵαν οὐκ ἄλλος τις ἀνθρώπων ἔσχεν ὔτε βασιλέων ὔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τοῦ βασιλείαν ὑπὲρ πλεῖστον ὑπισχνεῖτο χρόνον, ἂν δίκαιός τε ὢν διαμένῃ καὶ πειθόμενος αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα δὲ θεὸς σολομῶνι ἀκούσας, ἀνεκήδησεν ἐκ τοῦ κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὖτ, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῇ σκηνῇ μεγάλας ὑπετέλεσε θυσίας, κατδωκε τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

E

Vlsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocautomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipse enim nocte cum in somnis ei conspiciendum se præbuisset, jussit eum postulare, quicqvid donorum pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon vero pulcherrimum qviddam ac maximum petiit, qvod & Deus libentissime largitur, & homini est utilissimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus divitias ut homo juvenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hæc sola divina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectum bonum, ut his acceptis, populum hunc vere ac juste judicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia, qvæ non petierat, additurũ, divitias & gloriam, sed ante omnia talem intellectum ac sapientiam, qvalem antehac nemo habuerit vel regum vel privatorum. Adhæc conservaturum regnum in ejus familia per multas ætates, modo justus esse pergat, Deoq; per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas ejus virtutes imitando. His divinitus auditis, Solomon è stratis se proripuit & adorato Deo, Hierosolyma est reversus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

F

G

Per eosdem dies judicium ad eum delatum est arduum, cujus exitum invenire fuit difficile. Rem autem controversam, de qva lis erat, necessarium duxi indicare, ut, qvi hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si qvando tale qvippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disqvirendi sibi comparent. Duæ mulieres qvæstus meretricii venerunt ad eum, qvarum altera, qvæ injuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem, ut ambæ eadem die, eademqve hora, infantes masculos pareremus. Post triduum ista juxta cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die, mammam præbere volens infanti, meum non inveni, sed istius mortuum vidi juxta me jacentem: id qvod certissimis indiciis deprehendi, & qvia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium, domine, confugi. nam qvia propter solitudinem nemo est, qui coarguat, pertinaciter, qvod meum est, abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecqvid habeat, qvod accusationi hujus opponat. Illa negante, se hoc fecisse, & asseverante, suum esse superstitem infantem, alterius vero mortuum: nemineqve inveniente, quid decerni posset, sed omnibus, ut in re obscurissima, cæcutientibus, solus Rex tale qviddam excogitavit. Jussis afferri infantibus, tam vivo qvam mortuo, vocat qvendam è satellitibus, imperatqve, ut stricto gladio puerum utrumqve secet in duas partes: qvo utraqve dimidium accipiat tam vivi qvam mortui. Hanc sententiam totus populus tacite damnabat ut puerilem: sed interim cum vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potius alteri addicendum infantem: sibi enim satis esse, si vivum videat, etiam si alienus existimetur: altera vero parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animadvertens rex has postremas voces non fingi, ei, qvæ exclamaverat, infantem adjudicavit, qvod hæc revera mater esset. alterius vero malitiam damnavit, qvod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ & ex illa die non secus qvam divina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, qvæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Ures. Ea vero in qva Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat sub Banaja filio Achili, cujus præfecturæ contributa erat & ea regio, quæ usqve Jordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam usqve montem Libanum, urbesq; in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem usqve præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basimam. Maritimam vero, qvæ est circa Arcen, Banacates obtinebat,

3. Reg. 4.

ταύτας ὁ τῆς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦλθη δυσχερής, ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν λίαν ἐπίπονον. τὸ δὲ πρᾶγμα ὡς ἐξ ἀνάγκης ἡγησάμενος δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τὸ τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ ποιῶνται μεταξὺ πραγμάτων γινόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τοῦ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι ὡς τὰ ζητούμενον δυνηθεῖσαν. δύο γυναῖκες ἑταίρας τὸν βίον, ἦλθον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μοι ἔφην, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δέ μοι ἀμφοτέρους ἡμῖν ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας λοχεῖαν καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν ἀρρένα παιδία. τρίτης ἡμέρας διελθούσης, ἐπιθυμηθεῖσα τοῦ αὑτῆς παιδίου αὕτη, ἔτα μὲν ἀποκτείνει. βασάσα δὲ τὸν ἐκ τῶν γονάτων μου πρὸς αὑτὴν μεταφέρει, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωὶ δὲ ἤθελον ὑρέξαι βουλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι παρακείμενον. ἀκριβῶς γὰρ καταγνοῦσα ἔτα ἐπέγνων. ὁθεν αὐταῖς τὸν ἐμὸν εἶον, καὶ σὲ ἀπολαμβάνουσα, καταπέφυγα δέσποτα ἐπὶ τὴν σὴν βοήθειαν. τὸ γὰρ εἶναι μόνας, καὶ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀρνουμένη παρῆμεν. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀνέκραγεν τὴν ἑτέραν τι τοῖς ἐρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι δὲ ἢ ἀρνουμένη ἔτ' πεπιυκέναι, τὸ μὲν παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῆν λεγούσης, τὸ δὲ τῆς ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ἐπινοοῦντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι τοῖς εὑρεσιν αὐτὸ πάντων διανοίᾳ τεταφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι παίστον. κελεύσας κατὰ μέσον τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεται τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ σπασάμενον προστάττει τὴν μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ ἔτι ζῶντος καὶ δὲ τελευτήσοντος. ἐπὶ τούτῳ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λανθάνειν ἐλάσσαζεν ὡς μαράκιον τὸ βασιλέα, μεταξὺ δὲ τῆς μὲν ἀληθοῦς μητρὸς ἀνακραγούσης ἔτα μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ ῥᾳδίδοναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς σκέτνης. ἐρκεῖας γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δὲ ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρεθέν ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ τοῖς ἐπὶ βασιλεῖ θεῖαν καὶ αὐτὸν ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ἐπιγνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἐκβλυσθείσας, τῇ μὲν ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προστεκέναι. μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι. τῆς δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτεινάσης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀτυχοῦσαν ἀπολλύμενον θεασομένης. ἔτα μέγα δίκαιον καὶ τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καὶ ἐκείνης λοιπὸν ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσέσχον. στρατηγοὶ δὲ αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῶν χώρας ἁπάσης, οἱ δὲ μὲν ἐφραιμιτικὴν κλῆρον χίας, ἄρης. ὃς ἦν τῆς βηθλεμίτης τοπαρχίας ἐπὶ ὁ κλῆρος. τὴν δὲ τῶν δώρων καὶ τὴν παραλίαν ἀδοινάδαβος εἶχεν ὁ τοῦ αὐτοῦ γαμβρὸς τὴν σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ μέγα πεδίον ἐπὶ τοῦ βαναίᾳ τοῦ ἀχίλε παιδί. προσυπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τὴν δὲ γαλααδίτιν καὶ γαυλανίτιν ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὑτὸν, γαβάρις διῴκει. ἀχινάδαβος δὲ, τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίμα τοὔνομα. τὴν δὲ ἀπὸ ἀρκῶν παραλίαν εἶχε βαναακάτης.

σαφάτης ἦ, τὸ ἰταβύριον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τὴν A Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totamqve inferiorem Galilæam. Subeæ Benjamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Jordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus unus præerat princeps. Mirandum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum studium converso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad B hæc optatissima libertate avide perfruentes, in hoc potissimum erant intenti, ut suas qvisqve facultates augeret, & majoris precii faceret. Erant præterea regi alii præfecti, qui Syrorum cæterorumqve barbarorum, Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in qvotidianos regiæ mensæ sumptus C similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boves decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, qvæ constabant cervis ac bubalis, præterqve aves & pisces. Tantam etiam currum multitudinem habebat, ut qvadraginta millia præsepium numerarentur, in qvibus equi jugales alebantur. & absqve his eqvitatus ei fuit duo- D decim millium, qvorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqvi vero sparsim per villas regias degebant. & qvi regiis impensis præerat, idem etiam eqvis necessaria suppeditabat, eo convehendo, ubicumqve rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia, qvam Solomon divinitus acceperat, ut omnes priscos superaret, atqve etiam Ægyptios, E qvi omnium sapientissimi habentur, longe post se relinqveret, præcellebat etiam eos, qui per idem tempus in maxima opinione sapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filii Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum qvinqve supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum F suam adhibuit parabolam, ab hyssopo usqve cedrum: idem fecit de pecoribus & cæteris terrestribus animantibus, natatilibusqve & qvæ per aërem feruntur, nullius enim horum naturam ignoravit, aut inscrutatam reliqvit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. qvin & eam rem divinitus consecutus est ad utilitatem & G medelam hominum, quæ adversus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & conjurationum modos scriptos reliqvit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, ut in posterum nunqvam reverti audeant: atque hoc sanationis genus usque plurimum apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præsentia Vespasiani & filiorum & tribunorum reliquorumque militum, multos arreptitios percurantem. Modus vero curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, sub cujus sigillo inclusa erat radicis species a Solomone indicatæ, ad ejus olfactum per nasum extrahebatur dæmo-

nium: & collapso mox homine, adjurabat id, ne amplius rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inventas recitans. Volens dein Eleazarus his, qui aderant, ostendere suæ artis efficaciam, non longe inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabatqve dæmonio hominem exeunti, ut his subversis signum daret spectantibus, qvod reliqvisset hominem. qvo facto, nemini dubium erat, qvanta fuisset Solomonis scientia & sapientia. qvamobrem libuit hoc qvoqve narrare, ut omnibus nota sit eximia regis hujus natura, qvamqve charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Porro Tyriorum rex Iromus, audito, qvod Solomon patri in regnum successisset, vehementer est gavisus: nam Davidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per qvos Solomon scripsit ad eum in hunc fere modum. Solomon Iromo regi: Scito patrem meum, cum voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum, neqve enim prius à subjugandis hostibus destitit, qvam omnes sibi tributarios redderet. Ego vero gratias habeo pro pace, qva nunc fruimur, & præsenti otio decrevi uti ad extruendum cœlesti numini domicilium. id enim à me fabricandum, jam ante patri meo Deus prædixit: qvamobrem rogo, ut aliqvos una cum meis mittas in montem Libanum, ad materiam cædendam: qvandoqvidem hanc artem Sidonii melius callent, qvam nostrates. mercedis autem, qvanta hujusmodi operariis persolvenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomoniqve in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni: Gratia Deo, qvod tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Qvare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atqve cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eosdemqve jubebo, ut compactis ratibus, ad qvemcunqve voluer s tuæ regionis locum, eas appellant, unde post per tuos Hierosolyma deportentur. Tu vero hanc nobis gratiam repones, ut exportandi ad nos frumenti potestatem facias, quo utpote insulares maxime indigemus. Harum literarū exemplaria hodieqve durant, tam in nostris qvā Tyriorum annalibus: &, si cui libuerit hæc certius cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conservatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta consonare cum his, quæ à nobis produntur. qvod ideo admonui, ut qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neqve verisimilia qvædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atqve deinde postulare, ut lector nihil amplius disqvirendo fidem nobis habeat: qvandoqvidem in hac commentatione à decoro discedere absqve nefario scelere non licet. qvapropter non recusamus, qvin scripta nostra rejiciantur, nisi talia sunt, ut eorum veritas validissimis argumentis approbari possit. Cæterum Solomon rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem ejus & benevolentiam collaudavit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis cum est

3. Reg. 3.

καὶ πεσόντα. οὗτος δ' ἀνθρώπε, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκιζε, σολομῶνά τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνεθήκεν ἐκεῖνος ἀπιλέγων. βουλόμενος δὲ πίστιν καὶ θαῤῥῆσαι τοῖς θαυμάζουσιν ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταῦτα ἐχθὲς ἰσχύω, ἐπίθει μικρὸν ἔμπροσθεν πλήρη ὕδατος ἢ πεδόνιπτρον. καὶ τοῦ δαιμονίου ποησάντος ἐξιέναι τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτ' ἀνατρέψας καὶ θαῦμα παρασχὼν ἀπιγώναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γνοὺς δὴ τοῦτο, σαφῆ τὴν σολομῶνος καθίσατο σύνεσιν καὶ σοφίαν. δι' ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὰ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ὑπ' θεοφιλίας, καὶ λάθῃ μηδένα τοῦτο τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως ποιεῖ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολὴ, ποιεῖ τούτων ἐπὶ πλεῖον ποιήσθημαι. ὁ δὴ τῶν τυρίων βασιλεὺς ἱρώμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν πατρὸς διαδέξατο βασιλείαν, ὑπερήθη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τοῦ δαυίδη. καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ἐπιστέλλει δὴ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἱερώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου τὸν πατέρα βουληθέντα καταστήσασθαι τῷ θεῷ ναὸν, διὰ τῶν πολεμῶν καὶ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ὃ γὰρ ἐποίησατο πρότερον τὰς ἐχθρὰς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τῆς παρούσης εἰρήνης. καὶ διὰ ταύτην σχολῶν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ἐμοῦ ἔτι ὄντος τοῦ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ προσκαλῶ σε συμπέμψαί τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὑπὲρ τούτοις τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω. ἀναγκὴ δ' ἐπιστολὴν ἐποιήσατο, καὶ τοῖς ἐπιξενωθεῖσιν ἡδέως ἀντιγράφει τοῦ σολομῶνι, βασιλεὺς ἱρώμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὴν μὲν θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τῷ πατρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πάσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπιξενωμένα. τεμοῦμαι γὰρ ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα κέδρα τε καὶ κυπαρίσσους, διὰ τῶν ἐμῶν ὅπλων θαλάσσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοὺς ἐμοὺς σχεδίαν πεζαμένους, εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτοῦ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι, ἐνθεῦθεν οἱ σοὶ ἀποκομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως θαῤῥαχθῇς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, ὃ διὰ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φρόντισον. διαμένει δ' ἀχρὶ τῆς σήμερον, τὰ τῶν ἀπιστολῶν τούτων ἀντίγραφα, ὃν ἐν τοῖς ἡμετέροις μὴ νῦν σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ θαῦμα τυρίοις. ὡς τ' ἔστι θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τοῦτ' ἐν τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὕροι συμφωνοῦντα τοῖς ἐμπεμπόμενοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔχω τῆς ἀληθείας λέγομαι, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν παραλαμβάνοντες. τὴν μὲν οὖν ἐξέτασιν φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύειν δ' εὐθὺς ἀξιοῦμεν. ὃ δὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατιδεῖν μόνοις ἐκ πάντων τῆς παραγματείας, ἀθρόως ἐπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἂν μὴ μὴ ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε. καὶ οἷς

καὶ οἷς ἠξίωσε, τίτας αὐτὸν ἠμείψατο. σῖτε μὲν αὐτῷ A remuneratus, frumenti annuos bis mille coros
κατ' ἔτος πέμψας διχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἐλαίου mittendo, & totidem olei bados. badus autem
βάδους, ὁ δὴ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομήκοντα capit sextarios 72. parem qvoqve vini modum il-
καὶ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρέσχεν. ἡ μὲν li exhibuit. Et ab his initiis amicitia regum ho-
ἐν ἀρχῇ φιλία καὶ συλομῶνος ἀπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλ- rum exorta, majoribusqve incrementis aucta,
λον ηὐξήσατο, καὶ διαμένουσαν ὡμολόγησαν εἰς ἄπαν. ὁ in tantum adolevit, ut in perpetuum firma dura-
βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τρισ- verit. Solomon autem à populo suo millia XXX.
μυρίους, οἷς ἄπονον τὸν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας operariorum exegit, prudenter inter eos operas
αὐτοῖς σωφρόνως. μυρίους γὰρ ἐπέπεμψε κόπτοντας ὅλην μῆ- partitus, qvo minus labor sentiretur. Decem B
να ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μῆνας ἀναπαυομένους enim millia jussit in Libano sylvam per mensem
ἀπολαμβάνειν ὅλην τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δι- integrum cædere, ac deinde per duos alios domi
αμένοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι καὶ τὸν ἑξαμηνίαιον interqviescere, dum reliqva viginti millia suum
χρόνον. ἐπὶ δ' ἔτους σωέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀπο- opus absolvunt, ita ut qvarto demum mense la-
παύεσθαι μῆνας ἅπαντας ὅλην ἔργον. γέγονε δ' ὑπερέ- bor ad primos illos decies mille rediret. His o-
πων ἐφάρης τούτων ἀδώραμος. ἦσαν δ' ἐκ τῶν παροί- mnibus Adoramus est præpositus. Præter hos
κων, οὓς Δαβίδης καταλελοίπει, τῶν μὲν ὑποζυγίων erant in opere inquilini illi, qvos David eo de-
τῶν τὴν λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, τὰ μυριάδες. stinaverat, convectores saxorum cæteraq; ma- C
τῶν δὲ λατομούντων ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ὑπῆρχε teriæ septuagies mille, & cæmentarii octogies
τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι. ἐπέστακτο δὲ λίθους μὲν mille, magistriqve horum ter mille & ducenti. iis
ἀπὸ τοῦ τέμνειν μεγάλους, εἰς τὰς δὲ ναῦς θεμελίους. ἀρ- mandatum fuerat, ut saxa prægrandia excide-
μόσαντας δὲ πρῶτον καὶ σωσθήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακο- rent in usum fundamentorum templi, eaqve in
μίζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν, ἐγίνετο δὲ καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν monte prius in qvadrum dedolata, ita demum
οἰκοδομῶν τῶν ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκέρωμος ἐ- in urbem conveherent: idq; non modo indige-
πεμψε τεχνιτῶν, τῆς δ' οἰκοδομίας τῶν ναῶν συλομὼν ἦρ- nis, sed & missis ab Iromo opificibus erat injun-
ξατο, πέμπτον ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μῆνι δευτέρῳ, ctum.
ὃν μακεδόνες μὲν Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι δὲ Ἰάρ, D Exorsusq; est Solomon fabricam hanc anno III.
μῆνα τέταρτον καὶ ἐνενηκοστὸν καὶ δύο, τῆς ἀπ' Ἀβρα- regni sui qvarto, secundo mense, qvem Mace- 3. Reg. 6.
μου εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκ τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. dones Artemisium vocant, Jar vero Hebræi, an-
ἀπὸ δὲ τῆς ἐξόδου μυρίοι καὶ τετρακόσιοι καὶ τετρα- nis qvingentis nonaginta, duob. postqvã Israe-
κοστὸν καὶ τετρακοσιοστόν. ἀπὸ δὲ τοῦ πρώτου γενεθλίου litæ Ægypto excesserant: mille & viginti annis post
Ἀβράμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθε Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationem: post diluvium vero anno
τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. κατ' ὃν δὲ millesimo qvadringentesimo qvadragesimo,
ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη qvod si ab Adamo creato usqve templi ædifica-
τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας ἐνδέκατον ἐνεστήκει Ἰρώμῳ. ἀπὸ E tionem temporum ratio subducatur, comperien-
δὲ τῆς οἰκήσεως τύρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγεγονὼς tur anni ter mille centum cum duobus. Initium
χρόνος ἐτῶν τετρακοσίων καὶ διακοσίων. βαλλομένου μὲν vero fabricandi templi in annum undecimum
οὖν τοῦ ναοῦ θεμελίους ὑπὸ βασιλέως ὅτι μήκιστον τῆς γῆς regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, qvæ
βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον ἀντέχειν condita est ducentis & qvadraginta annis, ante-
δυναμένης. οἵ τε τῇ γῇ συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἐδαφος qvam templum extrueretur. Jecit igitur rex in
ἕρεισμα τῆς ἐπικοδομησομένης καλλιστοῦς ἔσεσθαι, altissimam terræ profunditatem fundamenta
καὶ διὰ τὸν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ὀπόνως τὸ μέγεθος τῆς templi è saxis validissimis, qvæ contra omnem
ἐπικοδομηθησομένων, καὶ κάλλος πολυτέλειαν, ἡ βά- F temporum injuriam resistere possent, ita ut cum
ρος ἃ ἤμελλον ἀνέχ ἥδιον αἴνεσιν τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος contigua terra coalita solum ac firmamentum
καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουργίας, imponendis substructionibus præberent, & pro-
ἐπενοήθη, ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκῆς pter inconcussam soliditatem facile molem ædi-
λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος λαὸν ἐξήκοντα πη- ficii cum paratu ornamentorum sumptuosissimo
χῶν, τὸ δ' αὐτῶν, καὶ τὸ μῆκος, εὗρος δ' εἴκοσι. καὶ ἔστι perferrent, non minorem admirationem habitu-
ἄλλος λαὸς ἐγηγερμένος ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι ra, quam qvæ superne ad amplitudinem, pul-
τὸν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τετράπυλος chritudinem & magnificentiam operis per artifi-
ἦσαν πρὸς τὸ ἀνατολικόν. τὸ δὲ πρόναον αὐτοῦ, πρόσεστιν ces allaborata sunt. extruxeruntqve illud usqve
ὅτι πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος δὲ μήκους G lacunar ex albo lapide. Hujus ædificii altitudo
ὑπερεμέτρησε. ἔχον δὲ πλάτος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo,
ἀνεγηγερμένον, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. πρόπυλον δὲ latitudo vero viginti. Super hoc autem erat ali-
τοῦ ναοῦ ἐκ κύκλῳ πηχῶν τριάκοντα διεφέρειν οἴκοις. οἱ συνεχεῖς ud ædificium pari mensura, ita ut tota altitudo
δὲ πάντες ἐμέλλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα ἐκ πλήθους ἐ- templi centum viginti cubitis constaret. versum
ξωθεν ἀπεκέκλειντο. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu e-
ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων, jus erat viginti cubitorum longitudinis, juxta
mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi construxit triginta cellas, qvæ inter se constipatæ externe parietes templi fulciebant. erãtqve inter se perviæ, & patebant singulæ in longum vigintiqvinqve cubitos, ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia series cellarum erat extructa, super qvam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita ut conjunctæ inferius ædificium æqvarent altitudine. Nam superius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ qvidem suum qvæqvæ tectum habebant, non proximo contiguum. reliqvum ex longissimis trabibus erat consertum, adutrumqve latus pertingentibus, ita ut ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus subnexa erant laqvearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita ut omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor undiqve occurrens perstringeret. Tota vero structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad ungvem inter se qvadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, ut intuentibus nullum usqvam mallei aut cujuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia, qvam arte congesta viderentur. Porro ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, ut cochleam in hunc usum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam januam ut inferior, sed à lateribus inerant parva ostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se invicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diviso deinde in duas partes fano, penetrale ejus viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliqvum qvadraginta cubitorum spatium in usum sacerdotum consecravit: & in pariete adytum à reliqvo corpore separante fores apposuit cedrinas, has qvoqve cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacintho, purpura, cocco, byssoqve splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos qvaqvaversum patente, dedicavit duos cherubinos ex auro solido, utrumqve qvinqve cubitorum altitudine. uterqve duas alas habebat ad qvinqve cubitos protensas: quapropter non longo sejunctos intervallo statuit, ut una ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliqvæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies qualnam specie fuerint, nemo vel conjicere potest vel eloqvi. Pavimentum etiam templi constravit laminis aureis. Januæ demum fores altitudini parietis proportione convenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atq; ut compendio dicam, nihil tam intus qvam foris omisit, qvod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic januæ, simile illi qvod interior janua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat.

3. Reg. 7. Post hæc Solomon accersivit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariũ insignem in qvavis materia, sed præcipue in auro & argento ac ære. Hujus opera usus est

A εὗρες μὲν εἶχεν ἑκάστη πέντε πήχεις. μῆκους δὲ τοὺς αὐτοὺς, ὕψους δὲ εἴκοσι. ἐπωκοδόμηντο δὲ τούτοις ἄνωθεν οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ. ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τὸ κάτωθεν οἴκων τριάκοντα πηχῶν. ὁ δὲ ἕτερος οὐκ ἴσον περιωκοδομημένος. ὀροφὸς δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. B τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἕκαστος ἦν, οὐχ οἱ τοὺς πλησίον οὐ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη διὰ ἀλλήλων δεδωμημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικοῦσα ἀπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῶν συγκρατουμένους ξύλων ἐρρωμενεστέρους διὰ τὸ γίνεσθαι. τὴν δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγην τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλετο πᾶσιν ἐξεσμένην εἰς φατνώματα καὶ τοῖς κόλλησιν χρυσοῦ. τοὺς μὲν τοίχους, κεδρίναις διαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐνετορνεύσεν, ὡς τε στίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ πρὸς λαμπηδόνα τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δὲ ὅλη C τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, καὶ πολλὴν τοίχων σκληρῶν ἀκροτόμων ἐχόντων σωτηρίαν ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦν. ἀλλὰ δόξαι τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν ἠφανῶσθαι τὴν τούτων ὕλην αὐτοφυῶς. ὡς σκέψιν τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δὲ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον διὰ τοῦ D ναοῦ τοίχου. ἦν γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην καὶ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ἐκ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' οὐκ ἐν τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἁλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε ἀντ' ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης εἶναι τὸν αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν δὲ, τεσσαράκοντα πηχῶν ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἑκτισμένων δὲ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, E χρυσὸν αὐταῖς πολὺν ἐργασαμένῳ, καὶ τορείαν ποικίλην. κατεπέτασε δὲ ταύτας ὑφέσιν βυσσοῦ τετραπλοῦς, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποιημένους. ἦν μὲν, ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τὸ δ' αὖ καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβεῖς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δὲ ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ὧν πέντε πήχεις ἑκτεταμέναι. διὸ καὶ μακρὰν ἀπ' F ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τὸ πτερύγων, τῇ μὲν, ἅπτωνται θατέρου καὶ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτῶν συνάπτουσαι, τελείσιν μεταξὺ αὐτῶν τὴν κατωτάτω σκέπην τυγχάνουσι. τοὺς δὲ χερουβεῖς, ἐδείκνυσαν ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰκόνες ἐφ' ἑκάστου δύνανται. κατέστρωσε δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ καὶ τῶν πυλῶν τοῦ ναοῦ, θύρας τοῖς τοῦ ὑψους τοῦ τοίχου συμμετρηθείσας, εὖρος ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἐδὲν ἔλασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καλύμμασι. ἦν δὲ τοῦ ναοῦ πύλη, τούτων ἐδὲν εἶχε. μεταπεμπτὸν δ' ἐκ τύρου Σολομὼν ᾠήθη δεῖν ἐρῶμεν τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μὲν ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε τῆς φυλῆς. πατρὸς δὲ τυρίου, γένος ἰσραηλίτου. ἔστι, ἄπασιν μὲν ἐπιστήμην εἶχεν ἔργου. μάλιστα δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' ἓ δὴ καὶ πέντε καὶ τρεῖς βασιλέως βάλησιν τε
ωεὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε δὲ ὁ χείραμος
ὅτ. καὶ σύλυς δύο χαλκᾶς ἔσωθεν τὸ πάχ. ποσάρων
δακτύλων. ἓω δὲ τὸ μὲν ὕψ. τῆς κίωσιν, ὀκτω-
καίδεκα πηχέων. ἡ δὲ ωερίμετρ., δέκα καὶ δύο πη-
χῶν. χωνεύτην δὲ ἐφεκατέρᾳ κεφαλῇ κρίνον ἐφεστήκει
τὸ ὕψος ὄντι πέντε πήχεις ἐμμεμερισμένον. ὧ ωερίκειτο δί-
κτυον ἐλάτη χάλκινον ωεπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ
κρίνα. τέτταρα δὲ ἀπῆρτητο κατ' ὀκτὼ κίονας, καὶ ῥόαι δι-
κοσιαι. τούτων τῶν κιόνων, τὸν μὲν ἕτερον κατὰ τὴν δεξιὰν
ἔστησε καὶ ωροσηγόρευσε ωατρὸς ἑαυτοῦ, καλέσας αὐτὸν ἰα-
χειν. τὸν δὲ ἕτερον κατὰ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν,
βοάζ. ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμι-
σφαίριον ἐκμηκισμένον, ὀκλήδη δὲ τὸ χαλκεύρημα,
θάλασσα διὰ τὸ μέγεθ. ἦν δὲ ὁ λουτὴρ τῆς
διαμέτρου πηχῶν δέκα, καὶ ὅτι παλαιστιαῖον πάχος
κεχωνεύμεν. ὑωστέρισε δὲ κατὰ τὸ μεσύπεπτον ὑπὸ κύ-
τους ωτέρυγι ωεριαγομένη εἰς ἕλικας δέκα. ἓω δὲ τῆς διά-
μετρον πηχ. ωεπεποίηκεσαν δὲ ωρὸς αὐτῇ μόσχοι δώ-
δεκα, ωρὸς τὰ κλίματα τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπο-
βλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια
νενεύκοτες, ὥστ' αὐτοῖς ὄπισθεν ἡμισφαίριον,
κατὰ ωεριαγωγὴν ἔνδον ὄντινεῦν. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασ-
σα, βάδους δισχιλίους. ἐποίησε δὲ καὶ λουτῆρας δέκα,
βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους. τούτων ἑκάστη μῆκ. γε-
γόνει πηχέων πέντε, πλάτος ποσάρων, ὕψ. ἑξ. συνε-
κέκλειτο δὲ τὸ ἔργον κατὰ μέρος τετρανδρίμοιον, ἔτως ποσ-
σαρες ἦσαν κιονίσκοι κατὰ γωνίαν ἑστῶτες τετράγωνοι, τὰ
πλάγια τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχον-
τες ἐμμεσορμία. ἓω δὲ ταῦτα τειχὴ διηρημένα, ἐ-
κάστῳ δὲ χώραν ὅρος ἐπέσχεν εἰς ὑπόβασιν κατεσκευ-
ασμένον. ἐφ' οἷς ἐτετράδυτο, πηγαὶ λέων, πηδὲ ταῦρ.
καὶ αἐτος. ὅμοια δὲ τὰ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κατὰ
τὰ πλάγια τετρανδρίμοις. τὸ δὲ πᾶν ἔργον ὅτι τεσσά-
ρων ἐωρεμμένον τροχῶν εἰστήκει. χωνεύτοι δὲ ἦσαν ἔτοι,
πλήμνας καὶ ἄντυγας πήχεως καὶ ἡμίσυ ἔχοντες τῆς
διαμέτρου. ἐλαυνασεν ἄντις τοὺς ἀγκίδας τῶν τροχῶν
θεασάμεν., πῶς συστρεφόμενοι καὶ τοῖς πλάγιοις τῶν
βάσεων προσλωμένοις ἁρμονίως τοῖς ἄντυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δὲ ὅμως οὕτως ἔχουσαι. τοὺς δὲ γωνίας ἄνω-
θεν συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκά-
θητο ωᾶσα κατὰ κλοιὸν ὑπακειμένη τὸν λουτῆρα τοῖς
χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀεὶ καὶ λέοντες αὐτοῖς ἐφηρ-
μοσμένοις, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ἐρῶσι.
μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν τετραμένοι. τοιαύτη
μὲν ἡ κατασκευὴ τῶν δέκα βάσεων ἐτοίμη ἦν. ωεσσεξεργ-
άσατο δὲ καὶ κυθροκαύλιες δέκα λυτῆρας χρυσοῦ-
λους χαλκᾶς, ὧν ἕκας. ἐχώρει τεσσαράκοντα χοᾶς.
τὸ δὲ ὕψ. ἦν τεσσάρων πηχῶν, καὶ τεσσάτων ἀπ'
ἀλλήλων αὐτοῖς διεστήκει τὰ χείλη. τίθησι δὲ τοὺς λυτῆ-
ρας τούτους ὅτι τῶν δέκα βάσεων τῶν κληθεισῶν μεχω-
νωθ. πέντε δὲ λουτῆρας ἐξ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ ναοῦ.
ἐτετράπλο δὲ ἦν τὸ βορέαν ἄνεμον. καὶ τοὺς ἐν δε-
ξιᾷ τοὺς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. κα-
τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τὴν θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας δὲ
ὕδατ., τὸ μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
πτεσθαι τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς
χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅτι
τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τε καθαίρειν τὰ ἐν-
τὸς τῶν ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

A in omnibus, quæ artificiosè in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine qvatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, qvarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinqve cubitorum: qvibus circundata erant reticula ærea, qvæ operiebant lilia, dependebantqve inde duæ series malorum
B punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam jachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, qvod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. ejus meditullium sustinebatur
C spira decies replicata, cujus dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstabāt duodecim juvenci ad tractus qvatuor ventorum obversi terni, qvorum postica subsidebant, ut eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas qvadrangulas. harum qvæqve longitudine fuit cubitorum qvinqve, latitudine qvatuor, altiD tudine trium. hujus operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Qvatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ qvadrangulæ, quibus latera basium utrinqve inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter juncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ qvoqve eisdem cælaturis erant oruatæ. Totum vero opus qvatuor
E rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebantqve modiolos & radios, sesqvicubitali inter utramq; extremitatem intervallo. eratqve mirum videre rotarum circumferentias, qvomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem superne continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita ut manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum &
F aquilarum sic erant adaptatæ, ut connatas putares, intervenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atqve hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, qvorum qvodqve capiebat congios qvadraginta. erat enim altitudo qvatuor cubitorum, & tantundem spatii patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit,
G qvas mechenoth sua lingva appellabant. horum qvinqve ad sinistrum latus templi septentrionale collocavit totidem ad dextrum australe, ita ut Orientem spectarent: qvoloco etiam mare illud dedicavit. Omnibus deinde aqva repletis, mare qvidem in eum usum assignavit, ut inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem, ut eorum aqva purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricavit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in qvo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqva, auri fulgorem referentia. Mensas qvoqve multas dedicavit rex, & in his unam magnam auream, in qva proponebantur sacri panes: reliqvæ non multo deteriores diverso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum qvadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, juxta præceptum Moysis: ex qvibus unum in templo dedicavit, ut interdiu luceret juxta legem: & mensam unam impositos panes habentem, sitam ad septentrionale templi latus ex adverso candelabri. id enim ad australe latus collocaverat. medium autem inter utrumqve locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars qvadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illo enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparavit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum vero alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum. Craterarum qvoqve, in qvibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum vero, qvales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ qvoqve aureæ, quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ, qvibus deferebatur ignis à magno altari in parvum intra templum situm, qvinqvaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in usum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atqve logio cum suis gemmis, in universum mille. Corona vero, in qva Moyses Dei nomen inscripsit, unica fuit, & usqve in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curavit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum, qvales Moyses præscripsit, CCM. Item alias stolas byssinas Levitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, qvæ naula & cinnyræ vocantur, in usum hymnodiarum ex electro confecit qvadringenta millia. Qvæ omnia Solomon ad honorem Dei magnifice paravit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate usus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum qvoddam trium cubitorum altitudine, qvod nostra lingva gison vocamus, exclusurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modo ac casto, & præscriptorum legis observanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, qvam mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, ut ad prospectum oculi caligarent, & aggesta ad qvadringentos cubitos terra,

A κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν ἔχουσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων εὖρος, τὸ δ' ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, προθήκας καὶ ἀναλημπτῆρας, ὑ μὲν ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, ὧν πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τῷ αὐγῇ ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος παραπλήσιον τῷ τὴν θέαν ἀνέχηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐπίθεσαν τοὺς ἄρτους τοῦ θεοῦ. καὶ ταύτης ὠφελησίας μείας πρὸς αὐ ἑτέρῳ πρόπῳ γεγλυμμένας. ἐφ' ὧν ἐπικειτο τὰ σκεύη, φιάλας τε καὶ ἀσκύφους, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μείας ἐποίησε κατὰ τὸν μωυσέως προσταγμόν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ἀντικειμένην ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀντικρὺ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσὸς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἐκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τῶν προκαθημένων πηχέων οἶκος, πρὸς δὲ καταπέτασματος τοῦ ἀδύτου. εἰς ἔτος γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμελλεκεῖτο. οἰνοχόας δὲ ὁ βασιλεὺς μυρίαδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ θυμιατηρίους. πινάκων δὲ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τοῦ βωμοῦ μυριάδας ἑκτὼ, τούτων δὲ ἀργυρᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δὲ οἷς ἐσέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, διὰ πολυπλους. τὰ μέτρα δὲ τῆς μωυσέως εἶν καὶ ἐσσαρῶν ὠφελησίους, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, διπλάσια. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζε θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἡ δὲ στέφανη εἰς ἦν μωυσῆς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία μὲν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκατὸν πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων δὲ μωυσέως ἑκατὸν μυριάδας ἔκρουσι. καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τὰ λοιπῶν ἐκ βύσσου μυριάδας ἑκατὸν. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξεύρημα, ἃ καλέπται ναύλας καὶ κιννύρας ἐξ ἐλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας, ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὸν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γήϊνον μὲν τὸ ὀπτὸν χῶμα γλῶσσαν, θρίσκον δὲ παρ' ἑλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, ἔρχοντα μὲν τοὺς πολλοὺς τοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνέῳγμην αὐτοῖς ἱερεῦσι πεπιστευμένοις ταῦτα. τοῦτο δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐγείρας μεγάλας καὶ πλατείας, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετράπλοα χρυσέους κλειομένη θύρους εἰς ὃ τοῦ λαοῦ πάντες οἱ δικαίως φέροντες ἁγνεία καὶ καθαρότητι τῶν νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγῳ παντὶς ἀπιθάνην, μᾶλλον δὲ ἐπεῖν καὶ τοῦ ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, ἃς διὰ βάθος ἄπειρον ὀδὲ ὀφθαλμοὺς νοσοῦντας εἰς ὁδὸν, καὶ ἀνα-

B

C

D

E

F

G

καὶ ἀναβεβάσας εἰς τετρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδως τῇ κορυφῇ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδομήθη κατεσκεύασε. καὶ ἄλσος ἦν ὑπαίθριον ἐν τῷ ἔξωθεν ἱερῷ, ἴσον ὑπῆρχε τοῦ ναοῦ. περιελαμβάνετο δὲ αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μὲν τὴν κατασκευήν. λίθοις δὲ αὐτοφυέσι τὸ ὕψος κίοσιν ἐπειρημένοις ὄροφαι δὲ αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ἐξεσμέναι. τὰς δὲ θύρας τοῦ ἱεροῦ τούτῳ πύλους ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὸ μεγέθη καὶ καλὴ τῆς τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομῶνι ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσεν, καὶ οὐδὲ καὶ σπουδὴν ἐπιδείξιν ποιησάμενος· ὡς ἂν εἰς ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ καταστῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν οὕτως ὀλίγαις ἔτεσι τὸ μέγεθος συνῆγεν· ἔδοξε ναοῦ συμπερανθῆναι, γράψας τὴν ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ἑορτήν τε τὸν ναὸν καὶ μεταχειρίσασθαι τοῦ θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ παραγενομένης εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνῆσαν. ἔτους μὲν τοῦ ὀπτωχοστοῦ ἔτους, ἔτους δὲ τοῦ μακεδόνων ὑποστρατηγοῦ λεγομένου. συνέβαινε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ τὴν σκηνοπηγίας καιρός. ἑορτὴν σφόδρα ἄγουσι τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτην καὶ μεγίστην. βαστάσαντες οὖν τοῦ κιβωτοῦ καὶ τοῦ σκηνοῦ, καὶ μονωθῆς ἐπῆρε, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν λειτουργίαν τοῦ θυσιῶν καὶ θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προῆγον δὲ μὴ θυσιῶν αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λευῖται. πανδαισίας τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος· ὡς ἅπασαν τὴν περὶ αὐτὰ πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πρόσωπα τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ἐπιδημίαν θεοῦ καθάπερ καὶ ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθαρωμένον χωρίον. ἐγὼ δὲ ὑμνοῦντες καὶ χορεύοντες ἕως ἐπὶ τὸν ναὸν ἦλθον ἔκαμον. ἕστω μὲν οὖν τῷ πρόσω τὴν κιβωτὸν μετενεχθῆναι. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μεγεθέως ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεῖν τοὺς δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τὰς ἁρπάγας συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἔστω ἦσαν τοῦ δὲ τεχνίτης κατασκευάσμασιν, τὴν κιβωτὸν ὡς τοῦ σκηνῆ τινι ἐξ ἄνωθεν κατεσκέπασαν. ἔσχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σινᾳίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτῷ ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρυσοῦν, ἑστῶσαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ὡς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κειμένοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸν δὲ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ἵδρυσε πρὸ τοῦ ναοῦ ἄντικρυς τῆς θύρας, ὡς ἀνοικτὸς αὐτὸ κατὰ πρόσωπον εἶναι καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τοῦ τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα σωανλίσας, ἐνέδυσε εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τε καὶ τοῦ κιβωτοῦ ἐξῆλθον, ἄφνω πλήθος νεφέλης ὁ σκληρὸν, οὐδὲ οἷον ὥρα χειμῶνος ὑγρὸν γέμων ἴσταται, κεχυμένον δὲ καὶ κεχρημένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐπέσκοτε. ταῖς δὲ διανοίαις πᾶσι τῶν ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς θεὸς κατελήλυθοτος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατεσκηνωκότος. ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ ταύτης εἶχον αὐτὸ ὑπονοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομῶν ἐξεγερθείς, ἐτυχε δὲ καθεζόμενον, ἐπιπόθητο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

A eam vertici montis, in qvo templum extructum est, æqvavit: atqve hoc modo factum est, ut area fani cum solo templi æqvaretur. hanc cinxit duplicibus porticibus, qvas columnæ è nativo saxo sustentabant, & laqvearia cedro expolita tegebant. Fores vero habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modo, sed & celeritatis ostentationem: qvæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam brevi, si ad magnitudinem conferatur, tempore erant absoluta: Solomon rex per litteras jussit magistratus ac seniores Hebræorũ totum populũm Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam illuc arcam Deo sacratam: denuntiataqve omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mense convenerunt, qvi nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: inciditqve in idem tempus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum, qvod Moyses construxerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportaverunt in templum: accesseruntqve illo cum victimis tam rex qvam universus populus ac Levitæ, libaminibus & multo hostiarum sangvine viã perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, ut circumqvaqve totus aër svavitate repletus etiam longe remotis sentiretur, constanti omnium opinione, adventare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neqve hymnos canentibus, neqve choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum pervenirent. atqve in hunc modum arca est translata. Qvum vero jam in adytum inferri deberet, reliqva quidem multitudo abscessit, soli vero bajulantes sacerdotes inter duos cherubinos eam deposuerunt: quæ effigies conjunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub umbella aut tholo protexerunt, continebat hæc nihil aliud qvam duas tabulas lapideas, qvæ decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conservabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis, in qvibus in tabernaculo prius sita fuerant: ubi qvotidianas hostias offerebant. Cæterum altare æreum pro foribus templi est positum, ut apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliqvum vero vasorum instrumentum omne in unum congestum, intra templum est repositum. Postqvam autem, omnibus, qvæ ad arcam attinebant, rite peractis, sacerdotes sanctuarium exiverunt, repente globus nebulæ, non asper, nec qvalis hiberno tempore gravidus pluvia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primo sacerdotum visum, ut vix se invicem cernerent, obscuravit, deinde in omnibus eam cogitationem excitavit, qvod DEUS in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia volventibus animo, rex, qui tum forte sedebat, assurrexit: verbisqve & sc & DEO

IV. 3. Reg. 8.

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qvidem, A inqvit, ſempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc univerſi molem condidiſſe, qvæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: qvam totam imples, nec tamen ab ea caperis, hoc vero templum ideo tuo nomini adornavimus, ut in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſvaſi, qvod & hîc ades, & nusqvam interim abes. Cum enim omnia B videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes, qvo minus ubicunqve te dignum eſt, habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipue his, qui te deſiderant, nocte dieq; præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & providentia. Hunc Davidi ſuo patri futura, qvæqve evenerint, qvæqve eventura ſint prædixiſſe: hunc ipſi, nondum nato, nomen C impoſuiſſe, qvo vocandus eſſet: quodqve paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet, prænunciaſſe. ergo cum vaticinium magna ex parte eventu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus jam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum D vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus qvidem, inqvit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei divinum numen indiget, nimirum majus qvam cui tales retributiones conveniant. ſed hoc uno, quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos majeſtatem tuam decet, & pro his, quibus familiam meam atqve Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qva enim re E magis vel parum propitius placandus, vel in favore es tetinendus, qvam voce, qvam ex aëre haurimus, & per hunc rurſum aſcendere novimus? Qvapropter gratias tibi ago, primum qvod patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam evexiſti: deinde qvod mihi ipſi in præſentem diem omnia, qvæcunqve promiſeras, præſtitiſti: F precorq;, ut in poſterum largiaris, qvæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: qvemadmodum patri meo & vivo & mortuo es pollicitus, qvod apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimulqve meis omnibus virtutem, qva potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, ut G aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, ut nobis appareat, in terris qvoq; te degere. Alioquin tibi parvum eſt domicilium univerſum hoc cæli convexum, nedum hoc qvalecunqve templum. Tu tamen hoc, ut proprium, integrum ſervato à vi hoſtium, oro, & tanqvam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prævaricatores ſoles animadvertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οὓς τῇ θείᾳ φύσει πεφύκαμεν ὑπολαμβάνειν, καὶ καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, κἀξ ὧν σαυτὸς εἰργάσω γεγονότα τὸ ἀγαγὸν οἰδαμὲν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' ὧν ἁπάντων ἐσμὲν τούτοις ὁρισμένοι καὶ κεχωρηκασ. ὅτον δέ σοι κατασκευάσαι τὸν ναὸν ἐπῳνύμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς ψυχὰς ἰόντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι διατελοίημεν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν οὐκ ἀφέστηκας ἀλλ' ἔνεστι. τὰ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾷς καὶ πάντα ἀκούειν, ἀδεὲς νεὼ ὅπᾳ σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπεις τοὺς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν εὐμίσητον εἶναι. μάλιστα δ' ἑκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῆ. ταῦτ' εἰπὼν ἀπιέναι ποιεῖ τὸν θεὸν, ἀπερρεῦν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων δὲ θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβίδι τῷ πατρὶ, πάντων μελλόντων ἅπασι καθὼς ἀπεδέδεικτο ἤδη τὰ πολλὰ ἐβεβήκει τὰ λείποντα δηλώσει, καὶ ὡς αὐτὸς ἀπιθέτην ὄνομα τῷ μήπω γεγονότι, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι πρόρρησιν. καὶ ὅτι τὸν ναὸν ἔτι ὢν ᾠκοδόμησεν αὐτῷ βασιλεὺς μὴ τὸ πατρὸς τελευτὴν ἀναμένων. ἀλλ' ἔλεγεν καὶ τὴν σκηνὴν προφητείαν ἀπιτελεῖ, τὸν θεὸν ἀλλαγεῖν ἠξίου. ἐπὶ μὲν πρῶτον ἀπογινώσκειν ὧν ὑπέρχει πρὸς δαιμονίαν ὡς οὐκ εὐμενῆ, πιστεύοντας οὐ τῶν ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὰ δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἀναχών. ἔργοις μὲν εἶπεν οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπρεπὲς γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ὧν τ' ἄλλων ζώων ἐσμὲν δεόμενοι κρείττονες γεγόναμεν, ὅτι τῷ θεῷ τὸ λογεῖν μεγαλειότητι πρέπει, καὶ ὡς τ' ἐπηγγελμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν δέχεσθαι ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσεσθαι μᾶλλον ἢ τῷ δεσπότῃ, καὶ δαιμόνων ἀμείνονα καὶ μᾶλλον δεξιώτερον εἶναι ἡμῖν, ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ ἀέρος ἐχόμενοι, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιόσαν οἰδαμὲν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῷ ὀφείλουσι, ὡς τε δεσπότου πρώτου, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην ἀνήγαγες δόξαν. ἐπειδὴ ὑπὲρ ἐμαυτὸν πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεπλήρωκα. δέομαι γὰρ λοιπὸν χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώπου τοσοῦτον πεπληρωμένου, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν, ὡς καὶ ὡμολόγησας Δαβίδῃ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ ἀποθανόντι τελευτὴν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, καὶ τὸ σκῆνος γένος αὐτοῦ διαδοχαῖς ἀμείψαι μείοσι. ταῦτ' ἐν ἡμῖν ἐπέρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν ἢ συγχώρησιν ἀπόδειξον. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινὰ τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικῆσαι, ὡς ἂν μὴ ἀπιέναι ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ἔργον. καὶ τί μὴ ἔστιν ὄντων κύτος, ἐὰν ὅτι μέτος ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἀπόρρητον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἄπαν, καὶ πρόνοιαν ὡς οἰκείας κτήματος πρόχειρον καὶ ἀμαρτόντων ποτὲ ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ σῆς ἀκαρπίας καὶ φθορᾶ λοιμικῇ ἢ τινι τούτων τῶν παθημάτων, οἷς οὐ τὰς πρέπουσας τῷ ἔθνει μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθροισθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτὸς γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. παύ-

ταύτῃ δ' ἐκ ἐβραίοις μόνον δέομαι σῶζε σὺ τὴν βοήθειαν εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι καὶ ὁπόθεν περατῶν τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, πρὸς εὐχὴν τυχεῖν τινες ἀγαθὴν λιπαροῦντες, δὸς αὐτοῖς ἐπήκοος γενόμενος. ἔτως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐξελήλυθας παρ' ἡμῖν κατασκευάσθηναί σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπανθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοτρίοις πρὸς τοὺς οὐκ ὁμοφύλους ἐχόμεθα, ἀλλὰ πᾶσι κοινὴν τὴν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὸν τῶν ἀγαθῶν ὄγκον, ὑπάρχειν ἠθελήκαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὅλον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ὅτι πολλὴν ὥραν προσκυνήσας, ἀναστὰς θυσίας τοῦ βωμοῦ προσῆγε. καὶ γεύσας τῶν ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναρξάμενος τὸν θεὸν ἤδεως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος ἀναδραμὸν καὶ πάντων ἐξ ὄντων ὅλον τὸν βωμὸν αἴρων, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατεδέσατο. ταύτης δὴ τῆς ἐπιφανείας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς δῆλος ἦν ἐπ' εὐκαίρως εἶναι τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἀναστροφῆς εὐομένης. καὶ ἡδεῖς προσκυνεῖ πάντων ὅτι τάχιστα. ὁ δὲ βασιλεὺς εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρμα, δέγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, εὐχομένους δ' τοιαῦτα ἐπιβάλλειν ἀεὶ τὰ παρ' ἑκάστοις, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν καθαρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττειν κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς διαμένοντας. ἔσεσθαι γὰρ ἔτως εὐδαίμονα τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ πάντων ἀνθρώπων ἧττον μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς εἰς σκηνὴν τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τάχιστα αὖθις καὶ βέβαια ἔξεσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσεσι. ἃ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, διὰ ταῦτα προσῆκεν ὑπολαμβάνειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔτως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῶν ἐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ σῳζόμενα μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς διαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, διαλύει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἑβραίων. ὡς μόσχους μὲν καταθύσας μυρίους καὶ δισχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἐγκαινίσαι ἱερουργημάτων. καὶ κατωκήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν, πρὸς δὲ ναὸν λαμπρῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅτι δὶς ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγε ὁ βασιλεὺς σὺν ἁπάντι τῷ λαῷ κατακοσμούμενος. ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτῷ διαπορεύοντως ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι δὲ βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπῆεσαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε περὶ αὐτοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι τῷ θεῷ φανῆναι αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶνα βασιλέα. τὴν δ' πρώτην ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς δοκεῖν τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πάντας ἀνύσαι. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ κάλλος ἱερώσαντες αὐτῷ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῷ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις κατέβησαν. ἐναργὴς δ' ἐπιφανὴς τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι τῶν ἐκγόνων αὐτῷ καὶ τῆς ἀποίσης πολυάνης. τὰ δίκαια ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqvi venerint, aut undecunqve profecti in hoc loco boni qvippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit evidens, qvod & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqvi, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cum aliqvandiu adoravisset, surrexit, hostiasqve ad altare adhibuit: qvumqve id solidis victimis repleviſſet, litatum Deo manifesto argumento cognovit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibusqve inspectantibus, in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad qvod prodigium populus haud dubiam conjecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, unanimiter adoravit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, qvandoqvidem signa vidissent ejus benevolentiæ: precandum admonens, ut perpetuo talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in justitia & religione, quo possint præcepta per Moysem divinitus tradita constanter observare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longe beatius. Simulqve jubebat eos meminisse, qvod qvibus artibus paravissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia majora atqve cumulatiora qvæsituri. Neq; enim aliter existimandum, qvam justitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare, quæ desint, qvam parta tueri, & cavere, ne ullum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se qvam pro populo: mactavitq; vitulorum duodecim millia, agnorũ centum & viginti millia: nam tum primum templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac uxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum splendide ac magnifice rex per qvatuordecim dies celebravit, cum universo populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam qvisq; domũ, actis prius regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; ut eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnosq; sacros canentes, ita ut præ gaudio nullum viæ tædiũ in revertendo sentirent. Cæterum illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificii publice exhibito, festisqve diebus inter sacra & epulas exactis, cum jam singuli ad suas urbes essent reversi, rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse ejus sacrificium, & vota exaudita esse. qvodqve servaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subjecto populo justitiam colerent:

3. Reg. 9.

in primisqve ipsum, si à paternis præceptis nusqvam discederet, ad summum felicitatis fastigium evehendum, & genus ejus per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec unqvam è Juda tribu regem defore. Qvod si, prodito & oblivioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neqve generis ipsius reliqvias mansuras, neqve Israelitas calamitatem evasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregre apud exteras gentes oberraturos. Templum vero, qvod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atqve incensum iri, urbe insuper hostili manu diruta: ita ut, ubiqve sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægre credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, qvum antea ejus ope ad maximas divitias, maximamqve gloriam essent evecti. Qvibus reliqvias gentis responsuras, qvod propter peccata sua & patriarum legum prævarication em hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, qvæ septennio, ut dictum est, duravit, regiæ structuram est aggressus, qvam vix tertiodecimo anno consummavit. neqve enim tantam curam huic operi, qvantam ædificando templo impendit. Sed illud qvidem amplum licet, & plus qvam credi possit, celebre, cooperante Deo, intra jam dictum tempus perfectum est: regia vero tametsi multum magnificentiæ templi cederet, qvod neqve materia ejus tanto ante præparata fuisset, & regi, non Deo struereturdomicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæ precium autem fuerit totum ejus ordinem ac dispositionem indicasse, ut ex ejus descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra, multis columnis suffulta, qvam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quæ eo jus peteret, longam cubitos centum, latam qvinqvaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ qvadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valvis cælatis, ad ornamentum loci simul & munimentum. In ejus medio fuit ædes alia, qvadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, ubi Rex jura solebat reddere. Huic ædificio conjuncta erat domus in usum reginæ facta, & aliæ aulæ, quo se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita, ut solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, qvod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ἢ πεῶτον ἐμμένοντα τῆς τ πατρὸς ὑποθήκης ἐλεηθεὶς ὕψος καὶ μέγεθος δὸς αὐτῷ βασιλείαν ἀπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τὸς ἐκ τ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς ἰδίας φυλῆς. παραδοῦναι μὴν τοι τὰ ὑπὲρ τηλικούτου πράγματα καὶ λήψην αὐτῶν ποιησόμενον, καὶ ξενικὰς θεὸς θρησκείαν μεταβαλλόμενον, παρέξειν ὀκκάψειν, καὶ μήτε τ ὑμᾶς τὸ λείψανον αὐτῶν ἐασειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρέψεσθαι. πολέμοις δὲ αὐτὸς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοτρίας καταστήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα καταπεπηδησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. καταισκάψειν δὲ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τ πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια, τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δι' ὑπερβολὴν μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς περισώους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν ἐβραίοις τῷ θεῷ, πεῦσεσθαι εἰς δόξαν καὶ πλεῖστον παρ' αὐτοῦ προχθέντες. Καὶ προφ τ ὑπολειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τ πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῷ τὸν θεὸν εἰπεῖν, καὶ τοὺς ὕπνους ἀναγεγραπται. μὴ δὲ τὴν τ ναὸν κατασκαλῆναι, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γενομένοις, τὴν τ βασιλείων οἰκοδομίαν καταβαλεῖν, ἐν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. ὁ γὰρ τὸν αὐτὸν ἐπιτάξας τρόπον, ὃν καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καθ' ὃν μέγα καὶ θαυμαστὴν δόξαν καὶ προφάσεις τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὴν ἄλλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡμᾶς φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῷ, βράδιον ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὕτω ἀξιολόγως καὶ τὴν δ' δαιμονίαν τῆς ἐβραίων χώρας ἡ τ βασιλέως οἰκοδομὴ ἠνύσθη. τὴν δ' ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι ἡ συμμετρίαν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ θεωρίᾳ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος μὲν ἦν καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, οὓς εἰς τὰς κρίσεις ἡ τὴν τ πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ἐποδέξασθαι, ἡ χωρῆσαι συμπᾶν ἀνθρώπων ὅσα δίκας συνελθὼν λύσοντας κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος εὖρος δ', πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος τριάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἑστᾶσι δὲ ὑπὲρ ἡθμοῦς. ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς, ἡ θυρώμασι τριγλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ ἡ κεκαλλωπισμένοις. ἕτερος δ' οἶκος ἦν ἐν μέσῳ τ ὅλου τ πλάτους τετραγώνου, τετράγωνος. εὖρος πηχῶν τριάκοντα, ἀνέλκυσις ἐχων ναόν, πυκνοῖς σύλοις ἀνατεταμένον. ἐν δὲ αὐτῷ ἑξέδρα διάπευστος, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦ παρέζωκτο κατασκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ, ἡ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαιταν, ἡ τοὺς ἀναπαυσόμενους οἰκήματα, μὴ τῶν τ πραγμάτων ἀπολαυσιν, ἐσκωμμένα πάντα σανίσι τετμημένας ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσαι λίθοις δεκαπήχεσιν, ἕτερα δὲ πρὸς τοὺς τοίχους καὶ πολυτελῆ κατηκριβωμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων θεωρίαν ἡ μεταλλεύσειν τῆς φέρουσιν αὐτὸν τόπος ἐπωνυμίαν.

καὶ τὸ μὲν

καὶ τὸ μὲν ἄνω αὐτὸ κάλλος ἦν τρισὶ χίοσι λευκῷ ἐνυ- A
φασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν
ἀπιστίαν. ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα,
σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς συγκεκραμένοις αὐτῶν
πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑφῆς βο-
λῆν λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτὰ λίθον.
τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρισὶν λευκαῖς καὶ κεκραμένοις χρώμασι καὶ χρυφαῖς. πρὸς κατασκευάσει δὲ B
πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ
καὶ ῥαιστὴ μηκίστης, καὶ ἐν κάλλει τῶν βασιλείων κειμένης,
ἐν ᾗ λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια,
χρυσῷ πεποίηκεν. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα ἔστιν ἐχθὲς πρὸς
τὴν τῶν ἐσωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κα-
τεσκεύασε. δύσκολον δ' ἐστὶν καταμαθεῖν τὸ μέ-
γεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν βασιλείων, ὅσα μὲν ὑπὸ αὐ-
τῆς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδεέστε-
ρα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ, τά τε τῶν ἀνεγνωσμένων εἰς C
ἀέρα καλλος, καὶ τὰ ἄλση πρὸς θηρεύσεων ἀπίτερπεστάτην, καὶ θέρους ὑποφυγὴν καὶ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν
κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκλίθοις λευκαῖς,
καὶ κέδρῳ, καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ πᾶσαν ἐποίησατο. τοὺς ἐ-
δάφους καὶ τοὺς τοίχους τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λίθοις
διαθέσεως τὴν αὐτὴν τρόπον ὡς καὶ τὸ ἱερὸν τοῖς κα-
τηγλάϊσεν. ἐιρήκασιν δὲ καὶ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον πε-
μεγίθη, σκαμνὸν, ἐν καταστρωθῆ βήματος. ἔχοντα μὲν,
ἐξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάτερθεν δὲ τούτων ἐξ ἑπτὰ μέρος δύο D
λέοντες ἐφεστήκεσαν, τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων παρεστώ-
των. τὸ δὲ ἀνάκλιτον θρόνου, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τὸν
βασιλέα. ἀνεκέκλειτο δὲ εἰς μέσην πρότομην τὸ κατ'
ὄπιν αὐτὸ βλέποντος, χρυσῷ δὲ ἅπας δεδεμένος. ταῦ-
τα Σολομὼν εἰκοστῷ ἔτει κατεσκεύασεν, ἐπεὶ πολὺν μὲν
αὐτῷ χρυσὸν, πλεῖον δὲ ἄργυρον ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς εἰ-
ρωμῷ εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεξέπεμψε, ἔτι δὲ ξύλα
κέδρα καὶ πίτυος. ἀντεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις E
δωρεαῖς τὸν ἱρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ
οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς καὶ πρό-
τερον ἤδη, χρείζων διετέλει. πρὸς τούτοις δὲ καὶ
πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, ἔσχατα μὲν τὸν ἀριθμὸν,
ἀπέρρω τῆς τύρου κειμένας ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν
καὶ κατανοήσας ἱρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ,
πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῶν πόλεων ἔλεγεν.
καὶ ἐκτοτε προσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. μεθερ-
μηνευόμενον δὲ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτταν, F
οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ αἰνίγματα δὲ καὶ λό-
γους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶνα,
ὁ τύρου βασιλεὺς, ἐρωτῶν χαλῶν ὅπως αὐτῷ τύ-
πους ἀφανίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τὰ ἐν αὐτοῖς ζητου-
μένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, οὐδὲν
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ,
καὶ μαθὼν αὐτῶν τὸν διάνοιαν ἀνέφηνεν. μέμνη-
ται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων, καὶ μῶσπερ ὁ G
μεταφράσας ἐκ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τύρου
ἀρχεῖα τὸν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ἔτως. τελευ-
τήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέξατο τὸν βασιλείαν
παῖς αὐτοῦ ἱρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα
τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. ἔστι δὲ ἐ-
χωσα τὸ εὐρὺ χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν
τοῖς διὸς ἀνέθηκεν. ἐπὶ τὴν ὕλην ξύλων ἀπελ-
θὼν ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς
τοὺς τῶν ἱερῶν νηοὺς. καθελὼν τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

A Et tribus qvidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: qvartus vero sculptorum admirabile artificium ostentabat, in qvo effictæ erant variæ arbor um ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, ut agitari qvodammodo viderentur. Reliqvum vero, qvod supererat usqve ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum.
B Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in qvibus splendidissima triclinia referta auro, ut qvæ aurea supellectili ad omne regii convivii ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularũ, tam majorum qvam mediocrium, tum qvæ sub terra latebant, qvæve in aërem elegantissime attollebantur. In summa, totum ædificium è mar-
C more candido & cedro, & auro atqve argento constabat: dispositis per parietes & laqvearia, variis lapillis auro inclusis, qvemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Qvin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, qvod sex gradibus ascendebatur, in qvorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis superne imminen-
D tibus. qva vero parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & qva reclinabatur, dimidiatus erat juvencus tergum suum respiciens: totumqve tribunal auro coagmentatũ erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, majorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atqve pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iro-
E mum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens, & vinum atqve oleum, qvibus maxime opus habebat, ut diximus, eo qvod insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti, non procul à Tyro dissita, ei donavit: qvæ cum ille perlustrata satis consideraſſet, & non valde probasset, renuntiari jussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabelon est appellata: voce, Phœnicum lingva, id
F qvod displicet, significante. Qvæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans, ut eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens hujusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinqvebat: sed omnia ratione pervincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissime declarabat. Meminit horum duorum regum &
G Menander, qui è Phœnicum lingva annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo, successit in regnum filius Iromus, qvi vixit annos qvinqvaginta tres, & regnavit annos triginta qvatuor. hic aggessit ad insulam agrum, qvi dicitur amplus, & auream columnam in Jovis delubro dedicavit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqvà templa, Herculi & Aſtartæ nova inſtauravit: primusq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos ſuſcepta, qvod debita tributa non perſolverent, ſubactis illis, victor eſt domum reverſus. Hujus temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qvi problemata à Solomone Hieroſolymorum rege injuncta diſſolvebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto, filius ejus Iromus regnum excepit. Is Orientalem urbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum qvoqve Jovis Olympii, qvod ante ſeparatum erat, medio ſpatio repleto, aggeribus cum urbe conjunxit, & aureis donariis ornavit. conſcenſo deinde Libano, materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Additqve Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: qvod cum ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem qvendam virum Tyrium propoſita expliciſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in qvibus ſolvendis cum Solomon hæreret, majorem etiam pecuniam cum illi remiſiſſe. Et Dius qvidem ita ſcribit. Cæterum rex, cum videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere; nec ea dignitati urbis ſatis reſpondere, & muros inſtauravit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam urbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ urbem, qvam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnaverat, occiſisqve ad unum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. qvamobrem denuo rex eam exædificavit, qvod eſſet natura munita, & ad bella rerumqve novitates opportuna. Nec procul inde alias duas urbes condidit, qvarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad ſeceſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuumqve ubertatem, & perennibus aqvis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum, qvod eſt ſuper Syriam, ejusq; regionis potitus, urbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate vero unius. ad magnam autē Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Qvare autem à reliqvis cultæ Syriæ partibus hæc urbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, qvod mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur urbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellavit, qvo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atqve hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc qvoniam video multos qværere, qvi factum ſit, ut omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo, qvi Memphin condidit, qviqve multis annis avum noſtrum Abrahamum præceſſit, usqve ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

A καὶ ναὸν ὠκοδόμησε Ἡρακλέους· καὶ τὸν τῆς Ἀστάρτης. πρῶτος τε Ἡρακλέους ἔγειρον ἐποίησατο ἐν τῷ Περιτίῳ μηνί. τοῖς τε ἠκμακόσι στρατεύσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ταπεινώσας πάλιν αὐτοὺς, ἀνέστρεψε. Μετὰ τοῦτο Ἀβδήμονος πάνυ νεωτέρου, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέπαυτο Σολομῶν, ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ αὐτοῦ καὶ Δίος, λέγων ἔτως. Ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ Ἴρωμος ἐβασίλευσεν. ὅστις τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μείζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ ὁλυμπίᾳ δίῳ τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸ μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν Λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὰ τῶν ἱερῶν κατασκευάς. ἐπὶ δὲ τούτοις τοῖς Ἱεροσολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἕρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τοῦ χρημάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι, ἔτι δὲ Ἀβδήμονά τινα τύραννον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὖθις ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τοῦ ἑρώμου προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίῳ μὲν ἔτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δὲ εἷς τῶν Ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δέσμα καὶ τῆς ἄλλης ἐχυρότητος, πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἡγήσατο δεῖν καὶ τὰς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ὠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις πάσι βαρυτάτας ἀναγκαίους, ἀσφαλῶν τε καὶ μαγεδὼν, τὴν τρίτην δὲ γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστινῶν χώρας κατάρχουσαν, ἣν Φαραὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ κατὰ κράτος, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψεν, ἔπειτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀπήγειρεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ἅπασαν ὀχυράν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμως ἔχουσαν δυναμένην. ἀπόρρω δὲ αὐτῆς ἄλλας ὠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχὼρα τὴν ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς καὶ τούτοις ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἁπάντων ἐχούσας τὴν τε τῶν ἀέρων εὐκρασίαν, καὶ τοῖς ὡραίοις εὐφυεῖς, καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐνδόσους. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπάνω συρίας καὶ καταρχὴν αὐτῆς, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δυοῖν μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δὲ εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἐπὶ τὸ μῆκος. κέκτηται δὲ καὶ τὴν πόλιν ἔτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν ἀδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δὲ ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόρων ὠνόμασε, καὶ ἔτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς σύροις. οἱ δὲ ἕλληνες αὐτὴν παλμύραν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πεπραγὼς διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ὑπηκόους, ἐπὶ πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μηνέως ἕως μέμφιν οἰκοδομήσαντος, οὓς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγήμετο θυγατρὸς ἡμῶν ἀβράμου, μέχρι σολομῶνος, τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελθόντων, Φαραώνες ἐκλήθησαν, ἀπὸ δὲ

ἀπὸ δὲ μὴ τῶν ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἄρξαντος βασιλέως Φαραὼ τὴν πρωτηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμενον εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ πιστὸν δὲ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν ἤ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μεταποιεῖσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ἐνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, πολεμάρχοι προσηγορεύοντο ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥωμαίων ἤ αὐτοκράτορες ἐκ γνησίου τοῦ ἄλλων χρηματισάντων ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς δεδώκασιν, ἀλλ' ἐχ ὡς ἀπὸ τῶν πατέρων ἐκληρώσαντο τούτοις ἐπιμένοντες. νομίζω ἤ καὶ ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα διὰ τοῦτο μὴ μνησθῆναι τῶν οἰκοδομησάντων μέμφιν τριακοντα καὶ τριακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γνήσιον λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραὼ γὰρ ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μὴ τὴν τούτων πλάνην γυναικὸς βασιλευούσης λέγει τοὔνομα νικαύλεω καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς ἤ γυναικὸς ἐκ ἐπὶ κτώμενον ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο ἐπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῖσαν ὄνομα. ἐγὼ ἤ καὶ ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὴ Φαραὼ γαμεῖ τὸν σολομῶνος πενθερὸν, ἐκ ἐπεὶ ἤδει τὸ ὄνομα βασιλέως αἰγυπτίων ἐκληρωμένον. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. νυνὶ ἤ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὰ ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν ὁμολογοῦντα. ὁ ἤ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τῶν χαναναίων ἐκ ὑπακούοντας (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτριβον ὄρει καὶ μέχρι πόλεως ἀμμαθῆς) ἀποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προσέταξε, καὶ πρὸς τὸ ἡτιεύειν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκπλέων, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν δὲ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' ἐπὶ εὔλογον ἔθνη πολλὰ δὲ θεὸς δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, θέον ἐκ τούτων ποιεῖσθαί τε ἡητικὸν, ἐκείνους καταλαβεῖν δὲ τὸ ὀχῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων στρατηγοῦντες, μᾶλλον ἤ δουλεύοντες ἦσαν. τῶν ἤ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν οἰκετείαν ἀπήγαγε, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τῶν ἀρμάτων, οἳ τὴν ἄλλην αὐτῶν ἐπιτροπὴν ἐπλήρουν ὡς βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγματείας ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχοιεν. ἐναυπηγήσατο ἤ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωνγάβερ. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, ἐ πόρρω ἐλανῶς πόλεως, ἣ χώρα τὸ πρὶν ἰουδαίων ἦν. ἔτυχε ἤ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τοὺς ναῦς ὥρας ὑφ' ἱρώμου τοῦ φίλου βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ἐπισήμονας ἐπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐκέλευσε, πολλοὺς μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὴν παλαι μὲν σωφίραν, νυνὶ ἤ χρυσῆν γῆν καλουμένην, ἣ ἰνδικῆς ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομισομένους. οἱ ἀποπλεύσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν ἤ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

à qvodam rege nomine desumpto: operæ pretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam hujus appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, qvam primum reges creati fuerint, potestatis ejus nomen patriæ lingvæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis prius nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo ejus urbis rege: & Romanorum imperatores alioqvin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore, qvod à parentibus hæreditarium in eos demanavit. Et hinc est, ni fallor, qvod Herodotus Halicarnasseus, cum trecentos & triginta reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, qvia Pharaones vocati sint omnes. Cum enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen ejus ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, qvod soli mares hujus appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego vero in nostræ gentis commentariis reperi, qvod post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine sit vocatus: & qvod post illum venerit ad Solomonem jam dicta mulier, qvæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliqvias Chananæorum, qvæ Libanum montem usqve ad urbem Amathen colebant, & imperium ejus detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum servorum & colonorum, qvi per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad serviles operas adigebatur: nec erat æqvum, ut, cum tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius, qvam devictis ejusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atqve eqvos & rem militarem tractare malebant. Chananæis vero, qvos ad servitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qvi procuratores essent regii, & sua cuiqve opera atq; negotia præscriberent. Qvin & classem rex in Ægyptio sinu ædificavit, in qvodam loco ad mare rubrum, qvi nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana urbe, qvæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac qvoqve classe munificentia Iromi regis amici fuit usus. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit, qvotqvot voluit, qui navigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi, collectis circiter qvadringentis talentis, retro ad regem sunt reversi. Interim ad Ægypti Æthiopiæqve reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam,& cætera qvoqve egregiam, Solomonis virtute ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coram hominem viſendi: ſic enim fore, ut experimento, non rumoribus crederet, qvi ſæpenumero falſi eo,qvod toti à fide renunciantium pendeant, paulo poſt evaneſcunt: decrevitqve, ſuſcepta longinqva peregrinatione, illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulento apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro& variis aromatibus lapillisqve precioſis. Rex vero honorificentiſſime exceptam & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facile explicans, opinione citius diſſolvebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto majorem experta, qvam audierat: magisqve etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam belle diſpoſitum ædificiorum ordinem, qvod hîc qvoqve ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt, qvam aulam, cui cognomen Saltus Libani, & qvotidianos conviviorum ſumptus tam dapſiles, apparatumqve miniſterii. nam & cultu erant decentiſſimo, & perqvam ſcite omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio, dum qvotidiana ſacrificia videret, qvantaqve cura & religione ſacerdotes ac Levitæ circa ea verſarentur. Hæc qvotidie contemplando vehementer admirabatur, id qvod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenue faſſa eſt, qvantopere hujusmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inqvit, rex, qvæ auditu percipiuntur, cunctantius credere ſolemus: ſed de tuis bonis, qvæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed qvum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Qvamvis enim auribus perſvadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubjiciuntur. de me qvidem fatendum eſt, qvod cum de fide ejus hæſitaſſem, ne forte aliqvid affingeret, nunc longe majora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, qvibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus, qvi regionem hanc & habitatores ejus adeo dilexit, ut te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe, qvanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſervantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donavit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorumqve precioſiſſimorum. Ajunt etiam, qvod balſami plantam, cujus hodieqve ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre, quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentius, qvam illa peteret, largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφία ἀμφεπονημένου καὶ τὰλλα θαυμάσην, ἀκέσασαν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ἐπιθυμία τ' ὄψεως αὐτὸν καὶ τ' ἐσημέρας θεὶς τ' ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἦλθε. πειθηναγὴ ἐκ τῆς πείρας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀκοῆς, ἦν εἰκὸς ἐστι καὶ ψευδῆ δόξη συγκαταθεσις καὶ μεταπέσουσι πάλιν, ὅλη γὰ ἐπὶ τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσι πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα ἐκ τῆς σοφίας αὐτὸν βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτὴν προτείνασα, καὶ λύσειν τὸ ἄπορον τῆς διανοίας ὑπιθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου παρασκευῆς. ἐπηγάγετο γὰ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθων πολυτελῶν. ὡς δ' αὐτὴν ἀφικομένην ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα φιλοτίμως αὐτὴν φιλόπολιν καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενον, θᾶττον ἢ προσεδόκα τις ἐπελύετο. ἣδ' ἐξεπλήσσετο μὲν ἐπὶ σοφίαν σολομῶνος ἔτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἀκριβεστάτης πείρας κρείττω καταμαθοῦσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια ἔτε κάλλους καὶ μεγέθους. ἐκ ἦττον ἦ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. ἐν δὲ αὐτῇ πολλὴν βασιλέως κατηφεῖαν φρόνησιν. ὑπερεξέπληττε δ' αὐτὴν ἑτερόκλινος θρυμμῶν ἀπόκλισμος λιβάνου, ἐπὶ τ' καθημέραν δεῖπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς θεραπείας αὐτοῦ καὶ διακονίας, ἥτε τ' ὑποπιπτόντων ἑαυτῆς, καὶ τὰ μετ' ἀκριβείας αὐτῶν πρὸς τὸν διακονίαν εὐπρεπές. ἐκ ἤκιστα δ' καὶ καθ' ἡμέραν ἀπιτελούμενα τῶν θυσιῶν, καὶ τὰ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν πρὸς αὐτὰς ἐπιμελές. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, καὶ καταχεῖν δ' δυνηθεῖσα τὸν ἐκπλῆξιν τ' βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὸν θαυμασικῶς διακεῖσθαι. πρὸς γὰ τ' βασιλέα προῆχθη λόγους εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὸν διάνοιαν ἐπὶ ταῖς προειρημένοις ἠπορημένη. πάντα μὲν γὰ ἁπλῶς ὦ βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα. μετ' ἀπιστείας προσγίνεται. τ' γὰ σῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτός τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὴ τὸν σοφίαν τ' φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, ἀψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ἐσθ' ἁληθὴς, πολὺ καταδεεστέραν τὸν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν τῆς ὁρῶ νῦν παρεῦσα. τὰς μὲν γὰ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον. τὸ δ' ἀξίωμα τ' πραγμάτων, ἐκ ἔτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι συνέσησιν. ἐγὼ' οὖν, ἐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις ἁπλῶς καὶ μέχρι ὧν ἐπυθανόμην πιστεύσας, πολλῷ πλείω τούτων ἰσχύσω. μακαρίζω τε τ' ἑβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, δίλας τε τὰς σὰς φίλας, οἱ καθ' ἡμέραν τ' τῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογητὸς ἄντις τ' θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τὸν χώραν ἐπὶ σὲ ἐν αὐτῇ καταστῆσαι ἔτως ὡς τί σε ποιῆσαι βασιλέα. θαυμάσω δ' ἐπὶ τ' λόγων, πῶς αὐτὴν διέθηκεν ὁ βασιλεύς, ἐπὶ τ' δωρεᾶς τὴν διάνοιαν αὐτ' ἐποίησε φανεράν. ἔκλεσι μὲν γὰ αὐτῷ τάλαντα ἑδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, λίθον πολυτελῆ. λέγεσι δ' ὅτι καὶ τὸν ὑπὸ βαλσάμου ῥίζαν ἐπὶ νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δόσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὸν καὶ σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ἐξελέξατο, ἐδὲν γὰ ὅτι δεηθεῖσα λαβεῖν οὐ παρέσχεν, ἀλλ' ἑτοιμότερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐκαρίζετο προαίρεσιν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίου προσιέμενος τὸν μεγαλοφροσύνην ἐπιδεικνύτο.

ἡ μὲν

καὶ ἡ μὲν τ' αἰγυπτίων καὶ τ' αἰθιοπίας βασίλισσα, A Atqve ita Ægyptiorum regina, datis simul & ac-
ὧν ἐφιλοτιμήσατο τυχεῖν, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τοῦ ceptis ampliſſimis muneribus, in patrium ſolum VII.
βασιλέως τ' παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέστρεψεν. revertitur. Per idem tempus, allatis ex Aurea,
ἐν ᾧ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τ' χρυσῆς καλου- ſicut vocant, terra gemmis & lignis pineis, ex hac
μένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων πεύ- materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, ejusqve
κινων, τοῖς ξύλοις εἰς ἐπιστηρίγματα δ' ναῶ καὶ τῶν parte uſus eſt ad inſtrumenta muſica, cinnyras
βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τ' μουσικῶν ὀρ- & nabla, qvibus Levitæ divinos hymnos ſolent
γάνων κατασκεύην, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως ὑ- accinere. nunqvam enim antehac tam elegans
μνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πάντων ἦ τ πώποτε κομι- B apportata fuerat. Sed nemo ſic cogitet, qvæ nunc
σθέντων αὐτῷ, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ pinea ligna vocantur, qvæve ad alliciendos em-
μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ἐπολαύθη ἦ μηδεὶς ὅτι τὸ ptores hac appellatione mangonizant negotiato-
τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ ταύτην res, illis eſſe ſimilia. illa enim aſpectu ſiculneam
ἀπὸ τ' πιπρασκόντων τὴν ἐπιμηλείαν ὅτι καλλωπί- materiem referunt, niſi qvod candidiora ſunt &
ζειν ὀνομάζων λαμβάνουσιν ἔστι ὠφελήσια. ἐκείνα fulgentiora: id qvod admonere officii noſtri
μὲν τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γένει. λαμπρότε- duximus, ne qvis per ignorantiam in his diſcer-
ρα δέ ἐστι καὶ γλαυκοτέρα πολέον. ὅτε μὲν πρὸς τὸ μηδένα nendis fallatur, qvandoqvidem res Solomonis
τῶν διαφορὰν ἀγνοῆσαι, μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς in hujus materiei mentionem nos induxerunt.
πεύκης, ἐπεὶ διὰ τ' δ' βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐ- C Eadem claſſis attulit regi auri talenta ſexcenta
τῆς, εὐκαίρου εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλώσαντες νομίσαν- ſexaginta ſex non annumerato qvod privatim
τες εἰρήκαμεν. ὁ ἦ δ' χρυσὸς ἀθρόος δ' κομισθέντ' negotiatores mercati ſunt, nec eo qvod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miſerunt. Ex eo
αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια ἦ ἑξήκοντα καὶ ἓξ, μὴ συν- fecit ducenta ſcuta fuſilia ſingula ſexcentos ſi-
καταριθμουμένων καὶ δ' ἐπὶ τ' ἐμπόρων ὠνηθέντων, clos pendentia, & trecentos clypeos, qvorum
μηδ' ὧν οἱ τ' ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον ſinguli trecentas minas penderent: atqve hæc
αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε ἦ τ' χρυσὸν εἰς διακοσίων καθα- omnia in aula, Saltus Libani vocata, repoſuit.
σκήνων θυρεῶν ἀνὰ σίκλους ἑξακοσίους. ἐποίησε D Sed & pocula ex auro ſolido paravit, & è lapide
ἦ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγόσης ἑκάστης μνᾶς χρυσίου pretioſo, & in uſum convivii ſingulari arte fabre-
τρεῖς. ἀνέθηκε ἦ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμῶνα facta, reliqvamqve omnem ſuppellectilem regi-
λιβάνου καλούμενον. ἐμιλεῖ, ἀλλὰ καὶ τὰ σκεύωματα am ex auro fieri curavit. Nullum enim tum ar-
διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἐνὶ μά- gento in commerciis erat precium. Multa enim
λιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τἄλλα τ' σκευ- navigia rex in mari, qvod vocatur Tarſicum,
ῶν δαψιλείαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. ἐδέδει habuit, qvæ ad remotas gentes merces varias de-
γὰρ ἤδη ὅτι πᾶς ἐγγύθεν ἐπὶ πᾶσαν ἢ πάλιν ἐωνεῖτο. πολ- ferre juſſit, pro qvibus exportatis aurum & ar-
λαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ περσικῇ λεγομέ- gentum regi ferebant. multumqve eboris, &
νῃ θαλάττῃ κατῆσεν, ἀπάγων εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῶν E mancipia Æthiopica & ſimias. Ea navigatio in
ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν περιέπεμπεν. ὧν ἐξεμπολη- itu ac reditu triennium integrum abſumebat.
θέντων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς εἰσεκομίζετο τῷ βασιλεῖ. Fama etiam celeberrima per omnes circumqva-
καὶ πολὺς ἐλέφας αἰθίοπές τε καὶ πίθηκοι. τὸν ἦ πάντ' qve regiones de Solomonis virtutibus ac ſapien-
ἀπῆσαί τε καὶ ἐπανερχόμενα τρισὶν ἔτεσιν ἤνυον. tia divagabatur: qva exciti pleriqve reges, qvo
φήμη ἦ λαμπρὰ πᾶσιν ἐν κύκλῳ τῇ χώρᾳ περιῆρχετο certiores de jam dictis fierent, viſendi ejus cupi-
διαβοῶσα τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σο- dine flagrabant, & exqviſita munificentia ſtudi-
φίαν, ὡς τούς τε πανταχῆ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄ- oſos ejus ſe declarabant. Mittebantur vaſa tam
ψιν αὐτῷ ὠφελημένους, τοῖς λεγομένοις δὲ ὑπεξέβαλλεν F aurea qvam argentea, & veſtes purpureæ, & o-
ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεᾶς μεγάλας προσεμφανίζειν mne genus aromata: eqvi præterea currusq; &
τῇ αὐτὸν ἀπαιτούσῃ. ἔπεμπον ἦ αὐτῷ, σκεύη χρυσᾶ muli ſubvehendis ſarcinis, qvi vel robore vel
καὶ ἀργυρᾶ, ἠ ἀλυργεῖς ἐσθῆτας, ἠ ἀρωμάτων παντοῖα pulchritudine regi placituri videbantur: ut ad
πολλά, ἠ ἵππους ἁρμάτων, ἔτι ἀχθοφόρων ἡμιόνους, eum eqvorum ac curruum numerum, qvem jam
ὅσους ἡ ῥώμη καλεῖ τ' δ' βασιλέως ὄψιν εὖ διαθήσειν ante habuerat, ex donatitiis qvadringenti curru
ἐπιλέγεται, ὡς τε τοῖς ἔστιν αὐτῷ πρότερον ἁρμασι ἡ ἵπ- accederent. Habuit enim prius currus mille, e-
ποις σκῆ πεμπομένων προθέντα ποιῆσαι τ' ἁρμάτων qvorum viginti millia. hi qvum pulcherrimi fue-
διπλασίους, τετρακοσίοις πλείοσι τοὺς ἵππους. ἦν γὰρ αὐτῷ πρότε- G re, tum ad curſum exercitatiſſimi, ut collocati ad
ρον, χίλια, ἐπῆρχον γὰρ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἤσκηντο cæteros omnes poſt ſe relinqverent. His de-
δ' ἔτι, πρὸς εὐμορφίαν ἡ τάχος, ὡς μήτ' σκῆψεπτέρυγας ἄλλας εἶναι συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρυς, cus addebant eqvites, flos juventutis, procera ſtatura, promiſſoqve capillitio con-
ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ἐράσαι, ἡ ἀνθηραμίλλητον ſpicui, & tunicas è ſarrana purpura indu-
αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ὀξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ti. ad hæc ramenti auri capillum qvotidie
ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθοῦντες, ὑπερπε- ſpargebant, ut ad ſolarium radiorum contac-
σεῖτη, τῇ ὕψει ὄντες πρέποντες, καὶ πολὺ τῶν ἄλ- tum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.
λων ὑπερέχοντες, μηκίστας μὲν καθειμένους χαίτας, ἐνδεδυμένοι ἦ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ψήγματα ἦ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπέσπειρον τοῖς κόμαις, ὡς πρὸς τὸν ἥλιον ἀντανακλωμένης

Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, qvo sublimis invectus, & amictus veste candida, mane solebat urbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spatio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Divina autem qvadam diligentia ac providentia rebus in omnibus utebatur, & cum esset elegantiarum amator, ne viarum qvidem curam prætermisit, sed & harum qvotqvot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constravit, tum ut ultro citroqve commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac qvoqve parte principatus sui magnificentiam. Distributisqve oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se qvidem paucos reservavit: loca vero, ubi alebantur, curruum oppida appellavit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, qvanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunqvam in Judæa visas, in campis ejus adeo multiplicavit, ut moros numero æqvarent. Mandavit etiam negotiatoribus Ægyptiacis, ut eqvos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: qvos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumqve esset omnium regum glorioſissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qvi ante illum rem Hebræorum administraverant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus desciscendo, indignum ante gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, 3. Reg. 11. Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atq; ita contemptis semel Moysi institutis, qvæ non nisi gentis ejusdem conjuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqvi hanc ipsam rem legislator præcavere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrii numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductisqve uxoribus è principibus virisqve illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia, adeo consvetudine earum est captus, ut ritus earum imitaretur, qvo magis illis hoc argumento fidem amoris ac benevolentiæ faceret. ætate deinde provectior, & mente jam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus, cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assvevit: qvamvis jam ante qvoqve à præscripto legum discesserat, qvando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum post appositi. Nam neqve illa fas erat facere. Cumqve domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam, qvam propter pietatem ad posteros reliqverat,

A τούτων περὶ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθοπλισμένων καὶ τάξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ἐχόμενος, καὶ λευκὴν ἡμφιεσμένος ἐσθῆτα, πρὸς ἕω εἶχεν ἐξορμᾶν. ἓν δὲ χωρίον ἦν ἀπὸ δύο σχοίνων Ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲν Ἤθαν, εὐδαίμονις δὲ καὶ ναμάτων ὑπερβολαῖς ὑπερπλῆρες ἁμοῦ καὶ πλῆθος. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρέμην ἐποιεῖτο. θεία δὲ περὶ πάντα, χρεὼν μὲν ὑπονοία τε καὶ προσοχῇ, καὶ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς Ἱεροσόλυμα βασίλειον ἅπασαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τι τὸ ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. διεμέριστο δὲ τὰ ἅρματα καὶ διετάχθη, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν περὶ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων προσηγόρευσε. ἔδ δὲ ἀργυρίᾳ πολὺν ἐποίησε πλῆθος ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεύς, ὅσον ἴσον καὶ τῶν λίθων; καὶ τὰ κεδρίνων ξύλων ἀφθονώτερον ὄντων ὥσπερ καὶ τὰ δένδρων τὰ συκαμίνων πλῆθει τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία. προσέτι δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις αἰγύπτιοις κομίζουσιν αὐτῷ, ἐπέπρασκεν, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτὸς τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς. γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξώτατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει τῶν πρὸ αὐτοῦ πολὺ διενεγκὼν τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐπολιτεύσατο καὶ τὴν τῶν ἑβραίων ἀρχὴν ἐφύλαττεν ἀκίνητον, ὕστερον δὲ ἐξήμβλυνε τὴν ἀκρίβειαν τῶν νόμων, ὑπὸ γυναικῶν ἐκμανεὶς καὶ τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, οὐ τοῖς ἐπιχωρίοις μόνον ἠρέσκετο. πολλαὶς δὲ καὶ ἑκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν ἐμίγνυτο, σιδωνίαις καὶ τυρίαις, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρεῖδε μὲν τὰς μωυσέως νόμους, ἃς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς ἐγχωρίοις, τοὺς δὲ ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεούς, τοῖς γυναιξὶ καὶ τοῦ περὶ αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. ἔτι δὲ καὶ ἐπανιδόντα καὶ νομοθέτου προσεῖπον μὴ γαμεῖν τὰς ἀλλοτριοχώρους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπικλακεύσῃ ἔθεσι τῶν πατρίων ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβωνται θεούς, παρέντες πρῶτον τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπερεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀκούομεν δὲ γυναῖκας ἐσχηκέναι καὶ ἀριθμὸν γυναικῶν ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμόν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύτῃς καὶ τοῦ βασιλέως τῶν αἰγυπτίων θυγατέρα, εὐθὺς μὲν ἐκρατήσατο πρὸς αὐτῶν ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείναις, καὶ τῆς εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐτῇς δείγματα βιοῦν ὡς αὐτῇς πάτριον ἦν. προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τῷ λογισμῷ μᾶλλον τὸν χρόνον ἀδενοῦτο αὐτῇ προσέχειν πρὸς τοὺς μυήμασι τῶν ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον τοῦ ἰδίου θεοῦ κατωλιγώρησε. τὰς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπεισεκτῶν τιμὰς διετέλει. καὶ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι περὶ τοὺς φυλακὴν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τοῦ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν περὶ τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὸ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιον δὲ ἔχων καὶ οἰκεῖον ὑπόδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τοὺς ἐκείνου δόξαν, εἰ αὐτῷ συνέβη καταλιπεῖν διὰ τοὺς πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν,

B

C

D

E

F

G

οὐ μι-

ἁμαρτεῖν μᾶλλον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ κω-
τὰς ὑπνους φανέντος καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραι-
νέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης
ἐπὶ τοῦτ' ἐκ θεοῦ πεμφθείς, ὅτε λανθάνειν αὐτὸν ἔτι τοῖς
προνομήσασι λέγων, ὡς οὐκ ἐπὶ πολὺ χαιρήσοι τοῖς
παρανομήσασιν ἀτιμωρήτοις, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀ-
φαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαβίδ δι'
ὅρκου θεῖον αὐτὸν ἐπεφέρετο Δαίδοχον ποιήσειν σκήπτου
πλουτήσοντος· ἢ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα Δαβήσειν, οὐχ
ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς
μόνας προσθεὶς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλείψας
τῷ ἐγγόνῳ τοῦ Δαβίδ, διὰ αὐτὸν σκῆπτρον ὅτι τὸν θεὸν ἠγά-
πησεν, καὶ Δαβὰ τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔκτι-
σθαι. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ
σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτοῦ κεδνὸν ἀγαθῶν ἐφ'
οἷς ἔζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. ὀ-
λίγος δὲ διῆλθε χρόνος ἀφ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προφή-
της αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν Ἀ-
δὼς ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν
τῆς ἐχθρᾶς, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν τῷ ἰδου-
μαίῳ, γένος ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. κατασφα-
γέντος γὰρ τοῦ ἰδουμαίων ἡγεμόνος Ἰωάβου ὑπὸ Δαβίδου στρατηγοῦ, ἐ-
πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους δι-
αφθείραντος μησὶν ἕξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν Φαραώ-
θην Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑπο-
δεξάμενος, οἰκέτην τε αὐτῷ δόσει καὶ χώραν εἰς Δαφνο-
φῶ. καὶ γνώμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς
αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελ-
φὴν, ὄνομα Θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γνώμενος, τοῖς δ'
βασιλέως παισὶ συνανετράφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δα-
βὶδ θάνατον ἐν ἀγρῷ πάλαι, καὶ τὸν Ἰωάβου, προσελ-
θὼν εἴρετο δ' Φαραώνην ἀπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς
τὴν πατρίδα. δὴ βασιλέως ἀνακρίναντος, τίνος
ἕνδειαν ἢ τί παθὼν ἐπιθυμεῖ καταλιπεῖν αὐτὸν, συ-
χνῶν πολλάκις καὶ θωμαλεῶν, τότε μὲν οὐκ ἀφέλη.
κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγ-
ματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο Δαβὰ τοὺς προειρημένους θωμα-
νίτας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὁ θεὸς, συγχωρήσαν-
τος δὲ θεοῦ Φαραώνι, ὁ ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν.
ἐμὴ διαθεὶς αὐτῶν ἀποστῆσαι δὲ σολομῶνος, κατεῖ-
χετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ οὐκ ἐᾶν ἐλπὶς ἦν αὐτὸν δι'
αὐτοῦ οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν, εἰς τὴν
συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δὲ ἐκεῖ τινι βραζάρῃ μὲν
πώματι, τῆς σωφηνῆς ἀποστάτῃ βασιλέα ἀ-
δραζαρον θεσπότην ὄντα, καὶ λῃστεύοντι τὴν χώραν εἰς φι-
λίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι πολὺν αὐτὸν στρατὸν ληστρι-
κὸν, ἀναβαίνει. καταλαβὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεύς
αὐτῆς ἀποδείκνυται. καὶ καταστρέφων τοὺς τῶν ἰσραηλιτῶν
ὅρους, ἐπιόντι κακῶς, ἐδῄωπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος.
ἐταύτα μὲν ἐκ θεοῦ ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἐ-
χθροῖς. ἐπειδὴ δὲ τελευτᾷ σολομὼν, καὶ τῶν ἐμοφύ-
λων τὴς ἱεροβοάμου υἱὸς ναβατᾶ, κατὰ προφη-
τείαν πάλαι γνωσθεὶς αὐτῷ τῆς πράγμασιν ἐπελ-
πίσας. παῖδα γὰρ ἔτι δὲ πατρὸς καταλειφθέν-
τα, καὶ ἔτι τῇ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς ἐκ
γυναικὸς καὶ τελμήρου σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα,
τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστη-
σεν, ὅτι τὰς ἱεροσολύμους τὸν κύκλον περιέβαλεν.

A discedens ab ejus imitatione, idqve bis in somnis monitus seqvi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaqve ad illum propheta missus à Deo, dicens neqve clam esse ejus impietatem, neqve diutius impunitam fore: vivo, tamen regnum non auferendum, qvando patti ejus divinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen, ut non universum regnum deficeret, sed decem solæ tribus servo ipsius cederent, reliqvæ duæ penes nepotem Davidis remanerent, idqve ipsius avi respectu, & urbis Hierosolymorum, in qva Deus templum sibi elegisset. His auditis, Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qva hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei, Deo sic volente, exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc: Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cumqve Joabus copiarum Davidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus ejus gentis, qvi per ætatem arma ferre possent, internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem evasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros, ex qvorum reditibus viveret, munificentia illius est consecutus: & postqvam adolevit, tam carus ei factus est, ut rex conjugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qva filius natus, cum regis liberis est educatus. Porro accepto in Ægypto de Davidis & Joabi morte nuncio, regem adivit, rogans, ut sibi in patriam reverti permitteret. Rege autem percontante, qvid illi deesset, qvave sua injuria provocatus relinqvere amicum benemeritum cuperet, etsi non semel id petitum, impetrare tamen tunc neqvaqvam valuit. Sed cum jam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem ejus non amplius ferente, cujus nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam revertitur. & cum non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo qvod validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res novas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Ubi cum incidisset in qvendam Razarum, qvi descivérat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cujus ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebro irrumpendo, vivo adhuc Solomone, rapinis omnia miscebat & cædibus. Et qvasi parum esset Hebræis unus hostis externus, domi extitit, qvi Solomonem infestaret. Hieroboamus Nabatæi filius, veteri qvodam oraculo ad res novandas excitatus. Cum enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon, animadversa generosa ejus indole, præfecit eũ fabricæ murorum, qvando Hierosolyma mœnibus cingebat,

Ejus operis curam tanta ſolertia geſſit, ut rex comprobata hominis induſtria, præmio dignum ducens, eum Joſephi tribui præficeret. Ad qvam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obviam ei fit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulum ſeduxit in rus qvoddam divertens, in qvo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, qvo ipſe amiciebatur, juſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc jubere. Ille, inqvit, ſciſſo imperio Solomonis, ejus filio, propter promiſſionem Davidi factam, tribum unam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi vero decem propter Solomonis peccatum, qvi mulieribus & diis earum totum ſe devovit. Qvare ſciens cauſam propter qvam Deus ab illo eſt alienatus, juſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac conſervator eſto, cum pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum ut tantus evadas, qvantum ſcis Davidem prius fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cum eſſet alioqvi ambitioſo & inqvieto ingenio, qvam primum in ſuam provinciam pervenit, non immemor præſagii prophetici ſolicitare populum cœpit, ut à Solomone deficeret, ipſiqve principatum deferret. Cujus conatibus & inſidiis cognitis, Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum evaſit, & manendo illic usq; Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumem ſervavit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτοῦ Ῥοβοάμου, τὸν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμου ἀπέδειξε βασιλέα.

Ἀποθνήσκει ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δ' ἐννενηκονταπόσαρα. θάπτεται δ' ἐν ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων εὐδαιμονίᾳ τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσον γε πρὸς γῆρας ἐκ τῶν γυναικῶν ἀπατηθείς, παρελύσατο. πρὸς ὧν καὶ τὰ δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων Ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἐπόξεμοι ἀφαιρήσομαι. μετὰ δὲ τὴν Σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου δὲ παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανιτίδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νόσμας ὄνομα, πέμψαντες εὐθὺς εἰς τὴν αἰγυπτίων τὸν ἄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν ἱεροβόαμον. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πάλιν, καὶ Ῥοβοάμου εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθόντι τῇ ἰσραηλίτῃ, διαδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτοῦ καὶ λαὸς, καὶ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτῶν, καὶ ἧττον βαρὺν ἐπιθεῖναι ζυγὸν αὐτοῖς ἢ πατὴρ ἐνεγκών. εὐνούστεροι δὲ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι πρὸς ἃ ἠξίουν, ὑποπτος μὲν εὐθὺς γίνεται, μὴ ἀθροίζοιμεν ἐπινεύσας αὐτοῖς τὸ πρὸς ἡδονήν.

CAP. III.

Solomone defuncto, populus à Roboamo ejus filio deficiens Hieroboamum decem tribunum regem fecit.

SOlomon autem jam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ vero nonaginta qvatuor: ſepeliturqve Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atqve prudentiſſimus, excepto peccato, ad qvod jam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de qvo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterum defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum ejus filio Roboamo, qvem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox qvidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum revocarent. qvi cum ad eos in urbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem pervenit. Placuit enim, conventu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaqve illum principes populi una cum Hieroboamo, rogantes, ut aliqvid de ſervitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Gravi enim illius jugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet qvam metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, qvod ſine mora votis eorum non annuiſſet.

VIII. 3. Reg. 12.

προχειρον γὰρ ἠξίουν εἶναι τὸ χρησὸν καὶ Φιλάνθρωπον, ἔτι ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τι βουλεύσασθαι δ' μὴ παρεμπίπτειν ἀπροσδοκήτως ἐλπίδος ἔχειν. συγκαλέσας οὖν τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πότερον δεῖ παῖσαι τὴν ἀποκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἄπειρον ἐκεῖνοι τὴν εὐνοιαν καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότες, παρῄνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλικὸν ὄγκον. χειρωσάμενοι γὰρ ἅτοις εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τὸ ὑπηκόων ἀγαπῶντων τὸ πρωτεῖον καὶ ῥᾳδίως μικρὸν ἰσότιμον τοῖς βασιλεῦσι. ὁ δ' ἀγαθὴν ἅτοις συμφέρουσαν ὅπως πρὸς τὸ παῦν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ χαλεπὸς βασιλεὺς, γνώμην ἀπεστράφη, δ' ἐξ παίσαντος οἴεσθαι καταγνωσθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας οὖν τοὺς μειρακίσκους τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπών, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε λέγειν. τοὺς δ', ἅτε δὴ νέους ὄντας, ἅτε ἐξ ἡδονῆς ἡφηνιακότας τὰ πρότερα, παρῄνεσαν ἀποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸ βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληρὰς ἐπῆρεν ἀφορμὰς ἐκεῖνος, πολὺ μᾶλλον αὐτὸς λήψεσθαι πείσεσθαι δυσκόλως, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτὸς ἐκεῖνος ἐνέτεινε, σκορπίοις ἅτοις ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας προσήκειν τοῦ ἀρχῆς ἀξιώματι τὸ ἀποκρίνασθαι, ὡς συνῆλθεν ἀκέραιον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μεθεώρα δ' λαὸς πάντας ὄντας λέγοντας ἀκέραιόν τι δ' βασιλέως ἐπιτάγμασι δοκοῦν, οἰομένους δεῖσθαι καὶ Φιλάνθρωπον, τὴν τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεῖναι τοῦ φίλων ἀποκρίνεται. ταῦτα δ' ἐπεὶ ἤκουσε τῇ τῇ θεοῦ βουλήσει, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν ἀρχαῖος, πληρῶται τοῦ λόγων, ὡς ἐπὶ σιδήρᾳ καὶ ἀλγήσαντες, ὡς ὅπου πείρα τοῖς εἰρημένοις ἠναντήσαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες ἀκέραιόν ἀδὲν αὐτοῖς εἶναι συγγνώμης πρὸς δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου ἔφασαν τὴν ἡμέραν. ὡς δ' ἀναχωρεῖν δ' αὐτῷ μένον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ἅτος δ' ἔχον πικρῶς καὶ τὸν ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ὅπλα τοῦ φόρου ἀδώρημον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, ἔτι πρεπεῖς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον τοῦ αὐτοῖς, ποιήσειν μαλακωτέρους, δ' ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. ἅτ' ἰδὼν ῥοβοάμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ἐπιβὰς εὐθὺς ὄχου ἅρματος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοῦ δαβὶδ παίδων ἀπῆρεν, τ' ἱεροβοάμου ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον. ῥοβοάμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, σκληρότερα ποιήσας τῶν δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷός τε ἦν λαοῦ ἐκτωκαίδεκα παρ' αὐτοῦ ὁρᾶν μυριάδας ἐπιλεκτοὺς, ἐξελθεῖν ἐπὶ ἱεροβοάμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου ποιῆσαι τὴν στρατείαν, γὰρ εἶναι δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, ὅτι ἔλεγε καὶ ταῦτα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τῆς τοῦ πλήθους ἀποστάσεως γεγενημένης, ἃ κατέχηλε. δηλώσομεν δ' πρῶτον ὅσα ἱεροβοάμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, ἔστα δ' τούτων ἐχόμενα τὰ τοῦ ῥοβοάμου τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γεγενημένα δηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ οὕτως ἄχρι παντὸς τοῦ ἱστορίας τὸ εὐτακτον.

Decere enim ejus ætatem putabant proclivem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: qvod non statim essent repulsam passi. Interim ille, convocatis paternis amicis, consultabat, qvale responsum populo dari oporteat, qvi qvum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probe callerent, svaserunt, ut comiter populum alloqveretur, & posito aliqvantisper fastu regio, ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facile illum amaturos, qvod natura ita comparatum sit, ut subjecti delectentur regibus mansvetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam utilis in omne tempus sententia, certe ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqvalibus suis juvenibus, & exposito seniorum consilio, qvid ipsis videretur, proferre jussit. Illi, qvia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat, utiliora cernere, autores ei fiunt, sic ad populum respondendi: minimum digitũ ipsius crassiorem esse qvam patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, durius etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum, ut ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere majestatem principatus tale responsum, postqvam tertia die populus ad audiendũ convenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliqvid sibi proponẽdum, omisso amicorum consilio, ex juvenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, ut Achiæ vaticinium suus eventus seqveretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem jam esset perventum, per indignationem uno ore exclamant, nihil sibi futurum amplius cum Davidis progenie, haberet ipse templum, qvod pater extruxisset, manifeste defectionem præ se ferentes. Adeoqve pertinax ira fuit, ut Adoramum qvæstorem regium, missum ad excusandum juvenilis lingvæ petulantiam, placandosq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Qvo facto Roboamus ratus, id qvod erat, se in famulo saxis impetitum, veritusqve, ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepide conscenso curru, qvantum potuit, Hierosolyma properavit. Et Judæ qvidem ac Benjamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqva vero multitudo, ex illo die alienata à progenie Davidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægre ferens, conventu duarum tribuum sibi subditarum indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliqvas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam intercessisset, admonens nefas esse civile bellum movere, præsertim cum Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, ibi domicilium optavit: nec eo contentus, apud Phanuelam urbem aliud ædificavit. Nec multo post instante Scenopegia, cogitans secum, qvod si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, seqve relicto, ad priorem regem accedere posset, idqve non dominationi suæ tantum, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Jordanis fontem, effigies illas utrobiqve consecravit: & conventu indicto decem tribuum, qvibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notum vobis existimo, qvod nullus locus Deo est vacuus, & qvod is nullo certo loco includitur: sed ubiqve vota exaudit, ubiqve cultores suos respicit. Qvare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma urbem infensam longo itinere proficisci religionis ergo. Homo illud templum statuit, qvemadmodum & ego duas aureas vitulas consecravi, alteram in Bethelis, alteram in Dana, ut pro locorum opportunitate ex propinqvioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum rite adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Levitæ ex vobis per me designati, ne qvid Leviticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo qvicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, qvo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populum decepit, autor ei factus patriæ religionis deserendæ: qvæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, ut bello ab exteris gentibus devicti, postremo in captivitatem abducerentur, sicut suo loco dicetur. Porro appetente jam septimi mensis festivitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: moxqve assumpta pontificis persona, cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cumq; jam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittente supervenit à Hierosolymis propheta, nomine Jadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege, ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus: Exorietur qvidam de genere Davidis, Josias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et ut nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo cõgesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, jubens hominem comprehendi: moxqve sideratum brachium diriguit, ut reducere manum non posset, torpente membro haud secus, qvam si essset exanime. Altare qvoqve diruptum impositas victimas effudit, ita ut vates DEI prædixerat.

3. Reg. 13.

ὁ πίνυ ιεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλθον ἐν σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τῶν δίαιταν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν Φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς σκιωποιηγίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ λαῷ θεῖ προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν, μετανοῆσαι ἴσως, καὶ δολεάσθαι ὑπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, καλέσειε μὲν αὐτὸν, προχωρήσαι τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσῃ τότε ἀμοιρῶν τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτεχνᾶταί τι τοιόδε τον. δύο μοσχους δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους δύο τούτους, ἕνα μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δ' ἐν Δάνῃ, ἡ δέ ἐστι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν τοῖς προειρημένοις πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τοὺς δέκα φυλάς, ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τοιούτους ποιούμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω δ' ὅτι, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν δοκεῖ νῦν ἐπειγόν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ὄντως ἐόντων προσκυνεῖν. ἀνθρώπος γάρ κατεσκεύασε τὸν ναὸν, πεποίηκα κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἀνωνύμους τῷ θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὴν δ' ἐν Δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἐγγίσαι τῶν πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῶν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τοῦ λευιτικοῦ φυλῆς καὶ τοῦ ἀαρῶνος γένους. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα ποιῆσαι. ὅτ' εἶπεν, ἐξήπατησε τὸν λαὸν, καὶ τοῦ πατρῴου θρησκείας ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῖς ἑβραίοις, καὶ δι' πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίαι προσπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς χώραν δηλώσομεν. ἀνιάσας δὲ τὴν ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν Βηθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ ἐώρταζον καὶ οἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. χθὲς μὲν οὖν αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὑπὲρ τὸν βωμὸν ἀναβαίνειν σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δὲ ὑπὲρ φέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει δὲ λαῷ παντὶ, φθάνει πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, δι' θεοῦ πεμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει δι' βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοιάδε μου τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεταί τινα προλέγει δι' δαυίδου υἱοῦς ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ὑπὲρ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, καὶ ἀσεβῶν, ὑπὲρ σοῦ καύσει. ἵνα μὴ τοῦτο πιστεύσωσιν ὅτι δι' ἔτους ἔρχεται, σημεῖον αὐτοῖς προφέρω γινόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον τοῦτο τὸ χῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ὑπὲρ χυθήσεται. ταῦτ' εἰπὼν δι' προφήτης, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ, εὐθὺς παρείθη, καὶ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἄλλα νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν

μαθὼν ὁ ἀληθὴς τ ἄνθρωπον κ θείαν ἔχοντα γνώμην, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τ θεῦ ἀναζωπυρῆσαι τ δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τ αὐτῷ θεραπεῦσαι, ὁ δὲ τ χεῖρα τὸ κ φύσιν ἀποκαθέστησε, χαίρων ἐπ αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ αὐτῷ, ἰάδων δὲ ἔφη, ἀκ ἐπιτρεπόμενόν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, κ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τ θεὸν ἀπειρηκέναι, κ τ ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι αὐτ ποιήσηται τὴν ὑποστροφήν, ἀλλὰ δι ἄλλης ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας. αὐτὸς δ ἦν ἐν φόβῳ, μεγάλως αὐτῷ τ προσταγμάτων ἐκ τῶν προειρημένων, σὺν ἀληθείᾳ ὑπονοῶν. ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱεροβοάμος, ἀπατεώνως ὑπ αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ὅτε οὖν τότε μὲν κλινήρης ἦν. ἀφ ὅτου τ γήρως ἀσθένειαν. τῶν δ παίδων αὐτῷ δηλωσάντων τὰ ὦφθέντα παράδοξα ἐξ ἱεροσολύμων προφήτᾳ, κ τ σημείων τ γνωμένων, κ ὡς παρεθείσαν αὐτῷ τ δεξιὰν ἱεροβόαμος, ὀξαμενὰ πάλιν σκεύη ζῶσαν ἀπολάβοι. θέσιος μὴ παραδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος ὦφελῆσαι τῆς βασιλέως, καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προστάξε τοῖς παισὶν ὑφ ὑς ὑπεστρώσατ τ ὄνον, κ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δ ταῦτα ποιησάντων ὁ προστάγμασι, ὑπιβὰς ἐδίωξε τ προφήτην. καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ κ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς εὐμεγέθους ἠσπάσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ αὐτὸν εἰσελθόντα κ ξενίων μεταλαβόντα. ὁ δ φήσαντος κεκωλῦσθαι πρὸς τὸ θεοῦ γεύσασθαι τροφῆς ἢ πίνειν τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ οὐχὶ παρ ἐμοὶ πάντως ἀπηγορεύκει σοι τὸ θεῖον τροφὴ θεσθαι τράπεζαν ἔφη. προφήτης γάρ εἰμι κἀγώ, κ τ αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτ θρησκείας. ἐπαρεῖμι νῦν ὑπ αὐτοῦ πεμφθείς, ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δ, ψευσαμένῳ πεισθείς, ἀνέστρεψεν. ἀρίστων δ ἔτι κ φιλοφρονουμένων ὁ θεὸς ὑπεφάνη τῷ ἰάδωνι. κ ὠργίσθη τοῖς ἐντολὰς αὐτοῦ, τιμωρίαν ὑπέσχεν ἔλεγε, κ παδαπὴν, ἐδήλου. λέων γὰρ αὐτῷ κ τ ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφρασεν, ἀφ ὃ ἁρπαγήσεσθαι, καὶ τ ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ ἐγίνετο οἰμωγῆς κ τ θεῦ βούλησιν, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ ἰάδωνος λόγοις ἱεροβόαμος ἐληλεγμένοις ψεύδους. πορευομένῳ τοίνυν τῷ ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβαλὼν λέων. καὶ καταπατήσας αὐτοῦ τὸ τ θεοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. κ τ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. ὦφελε καθεζόμενος ὁ, ἐφύλασσε κἀκεῖνον, κ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις οὗ τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τ πόλιν τοῦ ψευδοπροφήτου. ὁ δ, τοὺς υἱοὺς πέμψας σκόμισεν εἰς τ πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελοῦς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ κ αὐτ ἀποθανόντα, σὺν σκεύῃ ψευδῆ λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ ὅσα προφήτου κ τ πόλεως ἐκείνης, καὶ θυσιαστήριόν, κ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν. ὑφεμαθήσεσθαι δ αὐτὸς μ τὴν τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἀγνωσθησομένων. κηδεύσας οὖν τ προφήτην, κ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς προσῆσι τῷ ἱεροβόαμῳ. καὶ τί δήποτ ἐπεράχθης εἶπεν ἐπὶ τῶν ἀνήκεστα λόγων; ὡς ὁ κ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτῷ καὶ τ αὐτοῦ χεῖρα, διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς κ προφήτην ἄρτιον ἀποκαλῶν, ἠρέσθη ταύτην αὐτοῦ τ δόξαν ἀναλῦσαι κακουργῶν κ πιθανοῖς πρὸς τ γεγενημένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτ τ ἀλήθειαν.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac divinum, rogavit eum, ut Deum exoraret, quo affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. qvod cum ita factum esset, lætus recepta sanitate, rogabat prophetam, ut cum eo prandere dignaretur. excusavit Jadon negans se in ea urbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi contra interdictum Dei non licere. vetitum etiam, ne per eandem viam revertatur, qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

IX. Erat in ea urbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, qvod esset senio langvidus, cumque audisset à filiis de adventu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & qvod Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus, ne rex de hospite melius quam de se opinaretur, mandavit filiis, ut evestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè jussa executis, conscenso jumento, per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & umbrosa, primò salutavit: deinde expostulavit cum eo, qvod non ad se divertisset, hospitalitate fruiturus. qvo referente, vetitum se à Deo, ne apud quenqvam in ea urbe cibum sumeret. Certe apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoque propheta sum ejusdem cujus tu cultor, numinis. & nunc ipsius jussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens revertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Jadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim, ut in itinere à leone discerpatur, nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem, Deo volente, contigisse opinor, qvo minus apud Hieroboamum Jadonis verba fidem invenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obviam detractum de jumento necavit, nihil læso asino, imò & illum & prophetæ cadaver servabat accubans, donec viatores quidam rem visam pseudoprophetæ renunciaverunt. Tum ille, filiis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, inibique magnificè sepeliit, monitis filiis, ut se quoq; post mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim esse, quæcunq; ille præcecinisset, de urbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem injuriam perventuram, propter communem cum illo sepulturam, confuso ossium discrimine. Post justa funebria prophetæ reddita, & injuncta filiis mandata, cum esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inqvit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo vero de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatemque optimum vocitante, cœpit hanc ejus opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Ajebat enim præ laſſitudine manum ejus ob-A torpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recentis etiam tum ſtructuræ, qvod tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil divinum nec in vita nec in verbis ejus fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem ejus à Deo & B juſtis ac piis operibus in totum averſam in extremam impietatem præcipitavit. In tantum enim poſthac contra omne jus ac fas debacchatus eſt, ut nihil aliud quæreret, quam quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe novis ſceleribus ſuperaret.

X. Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo jam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, urbes munitas & magnas condidit, qua- C rum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adoræm, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Judæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Benjamitica ſorte munivit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumento, vino, oleo cæterisque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum D tantum numerum fabricari curavit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Levitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac juſti patrias ſuas relinquebant, ut Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannide, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere vo- E lebat. qvo factum eſt, ut Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cum ex priore matrimonio, cognatæ cujusdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. & quamvis etiam ex aliis uxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amavit Macham. erant enim ei legitimæ uxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filii, filiæ verò ſexaginta. Abiam, vero Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignavit, ejusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque urbes credidit. Sed ut plerumque ſolent mortales fortuna blandiente corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad injuſtas & impias a- G ctiones deflexit, factus contemtor veræ religionis, ita ut etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, ut cum principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi depraventur, qvorum modeſtia ceu norma corrigi debebant, & pro virtutibus vitia eorum ſeqvantur: alioquin niſi eadem, quæ reges, faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem egregie contemnente, ne juſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

Κεφα-

Κεφάλαιον δ'.

Ως ἐπὶ σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καθαιρεῖ τὴν πόλιν τὸ πλέον τῶν αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετοικίσεγκεν.

CAP. IV.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, divitias ejus urbis in Ægyptum transportavit.

Τιμωρὸν δ' τῶν εἰς αὐτ' ὕβρεων ὁ θεὸς ἐπιπέμπει τ τῶν αἰγυπτίων βασιλέα σούσακον. ὃς δ' πλανηθεὶς ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτὸ σεσώρει τοῦτο. ἔτος γὰρ σούσακος, πέμπῳ ἔτει τ ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύει μ' πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια κ' διακόσια τ ἀριθμὸν ἐξηκολούθ. ἱππέων δ' μυριάδες ἑξ. πεζῶν δ' μυριάδες τεσσαράκοντα. τούτων τὰς πολείσας λαβὼν ἐπῆλθε κ' αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ἐχυροτάτας τ ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τ τῆς ἱερουσολύμοις. ἐγκεκλεισμένου δ' τ ῥοβοάμου κ' τ πολῆτους ἐν αὐτῇ διὰ τὴν συνοικοῦσαν στρατιὰν, τ τ θεὸν ἱκετευόντων, δοῦναι νίκην κ' σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισεν τ θεὸν ἀχθῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ δ' προφήτης σαμαίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλειπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, λύουσι τὰς ψυχὰς ἀνέπεσον. τ μηδὲν ἐπὶ σωτηρίου ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ὑπερόψει ἠμφίεσε ὡς αὐτὸν ἀσεβεῖς, τ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταιδὼν δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ὄντως διακειμένους, κ' τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τ προφήτην. ποιήσειν μὲν τοίνυν τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχείριος, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀνυσιμώτερον, ἢ θεῷ. ὁ δὲ λαβὼν σούσακος ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου διὰ τ φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τοῖς ὡμολογημένοις σωθήσεσθαι. ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, τ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε δ' θεῶ κ' τοὺς βασιλικοὺς, χρυσᾶ τ ἀργύρᾳ μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολειπών. ἀφεῖλε δ' τ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς, τ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ ἔλασε δ' οὐδὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ἀπὸ τ σωφένης βασιλέως. τ τῷ ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δ' ταύτης τ στρατείας τ ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος ἀφ' μόνου τὸ δ' βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, τ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἐθνεσι τ τὴν παλαιστίνην συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλοῦν κεχωρισμένον τοῦ αἰγυπτίου. λέγει γὰρ ὅτι στήλας καταλιπεῖν ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ δόντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγλάψας. ῥοβοάμος δ' αὐτὸς παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ δὲ κ' αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τ αἰδοίων ἀποτομήν. φοίνικες γὰρ τ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τῶν ἐν παλαιστίνῃ συρίων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν, ὅτι ἂν αὐτοῖς δόκῃ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσακεὶμ, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν τ τῶν ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτ' ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶδὲ τοῦ μ' ταραχῆς ὀπιφανοῦς, καὶ τῆς ἐν ταῖς πράγμασι λαμπρότητος ἀπολαύων, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ τ δεκαετίαν, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά.

Hanc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem ultus est, cujus res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitum LXM. peditum CCCCM. ejus miles maxime ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionem, munitissimas Roboami urbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus vero una cum suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum non potuit, ut victoriam annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari desertum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullam salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperunt, jure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic effectos. & peccata sua confitentes, per prophetam denunciavit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, ut experiantur, utrum commodius sit, Deo servire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedentē urbem, conditiones non servavit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilavit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas David dicaverat, à Sophenæ rege acceptas: atq; ita cum opima Præda domū est reversus. Meminit autem hujus expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantum errans, & quod, pervasis multis aliis gentibus, etiam Palæstinam Syriam subjugarit, hominibus, non expectata vi, deditionem facientibus. Apparet autem satis, quod nostram gentem dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos, qui prius qvam Martem experirentur deditionem fecissent, in quibus pudenda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aut is fuit rex noster, qui urbē, antequam oppugnaretur, dedidit. Idem ait Æthiopas qvoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri, se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem, qvod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syriæ præterqvam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignavit: & sine ulla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibente, eo qvod perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, ut qui propter spretum paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octavum jam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente.

XL

Et quoniam hujus regis exitum diximus, supereſt, ut quis Hieroboami finis fuerit, consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignamque tanta impietate pœnam, non multo post Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cumque filius ejus Obimes illo tempore ægrotaret, jussit uxorem suam, mutato cultu, sumptoque privato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à qvo ipse olim regnum sibi deberi cognovisset. mandavitque, ut qvasi peregrina de filio percontaretur, esset-ne præsentem morbum evasurus. Illa, habitu mutato, ita ut à marito jussa fuerat, in Siluntem, ubi tum Achias degebat, pervenit. Jamqve adventante ad illius ædes muliere, cæcutienti præsenio Deus apparuit, indicans & qvòd Hieroboami uxor ad eum veniret, & qvid ad interrogata respondendum sit. Et cùm jam pro foribus esset privatam hospitem Simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami conjux, qvid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de adventu tuo præmonuit, mandavitqve, qvid tecum loqvi debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Qvoniam te magnum è parvo & nihili reddidi, & abscisso à Davidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadavera vestra à canibus atqve alitibus devorabuntur, constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers ultionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò, mulier, ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies, nam te urbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturqve defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se protipit, & toto itinere futuram filii mortem jam tum deplorans, plangensqve misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, qvem non nisi mortuum visura erat: reversaqve domum illum qvidem ita, ut propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiavit.

3. Reg. 14.

βασιλεύσας δ' αὐτῶν, ἐπλημμέλησε. τὸν τρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ προσέχειν τοῖς πατρώοις φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τοῖς ϑήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ ἱὸς ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ πῶς μὲν, τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὰ δ' περὶ ἱεροβοάμου ἀκόλουϑα λέγειν ἔχομεν πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διελϑών. ἔτος γὰρ διέλιπεν ἀδεὲς ἡμέρωσεν εἰς τὸν ϑεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καϑημέραν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν βωμοὺς ἀνίστας, καὶ ἱερεῖς ἐκ παντὸς πλήϑους ἀποδεικνὺς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμέλλεν οὐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς γενεᾶς τρέψειν τὸ ϑεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸν παιδὸς ἐν ἐσχάτῳ σκάλοντι, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τὴν στολὴν ἀποϑεμένην, καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, παραϑεῖναι πρὸς Ἀχίαν τὸν προφήτην. εἶναι γὰρ ϑαυμαστὸν ἄνδρα, καὶ τῶν μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ καὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι. ϑαῤῥηϑεῖσα δ' ἐκέλευσε καὶ τὸ παιδὸς ἀναϑρέψειν ὡς ξένην, εἰ λαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καϑὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς Σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Ἀχίας. καὶ μέλλουσα εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένος λόγῳ τοῦ γῆρως, ἐπιφανεὶς ὁ ϑεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε ἱεροβοάμου γυναῖκα περὶ αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ αὐτὴν πάρεσιν ἀποκρίνασϑαι. παρεισὶς δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελϑε ὦ γυναῖ ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτὴν; τὸν γὰρ ϑεὸν οὐ λανϑάνεις, ὃς ἀφιγμένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελϑοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγων. ἐπὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντα ἐποίησα, καὶ ἀποχίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ Δαβίδου γένους σοὶ πάντων ἔδωκα. σὺ δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν ϑρησκείαν καταλείπων, χωνευοὺς ϑεοὺς κατεσκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. οὕτως σε πάλιν καϑαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολοϑρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσϑαι βασιλεὺς γὰρ ἐξεγερεῖται τοῦ ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδένα ἀπολείψει τοῦ ἱεροβοάμου γένους. μεταξὺ δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆϑος σκήπτων τῆς ἀγαϑῆς γῆς, καὶ διαφυτεύσει εἰς τὰς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούϑησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους προσκυνεῖ ϑεοὺς, τὴν ἐμὴν ϑυσίαν ἐγκαταλελοιπότων. σὺ δὲ ὦ γύναι, ταῦτα ϑαῤῥαγγέλουσα ἀπεῦδε πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δὲ υἱὸν καταλήψῃ τεϑνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτὸν. ταφήσεται δ', κλαυσϑεὶς ὑπὸ ὅλης τοῦ ϑους παντὸς, κοινῶς τιμηϑεὶς πενϑῆ. καὶ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἀγαϑὸς ἔτυγε. ταῦτα δὲ ἐν προφητείαις ὄντα, ἐκπλήσσει ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τῷ τε προρρηϑέντι παιδὸς ϑανάτῳ περιαλγὴς ϑρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπτομένη τελευτὴν, ἀϑλίᾳ τῷ παιδὶ ἠπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀτυχῆ μὲν ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ τὸν ἄνδρα ἐμέλλε γὰρ αὐτὴν ἐπιχϑεῖσα ϑανάτου ὄψεσϑαι νεκρὸν, ἀναγκαία δὲ διὰ τὸν ἄνδρα, καὶ ϑαῤῥαλέα, τὸν μὲν ἐκπεπνευκότα καϑὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὗρε, τῷ δὲ βασιλεῖ, πάντα ἀπήγγειλε.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ε'.

Στρατία ἱεροβοάμου ἐπὶ τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, καὶ ἧττα· καὶ ὅτι βασίνης, τῷ ἱεροβοάμου γνεῶν ἀφῃρέθη, αὐτὸς τῷ βασιλείαν ἔσχεν.

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupaverit.

ΙΕροβόαμος ὁ ἀδέν τῶν Φροντίσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατιὰν, ἐπὶ τὸ ῥοβοάμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν ἐκ πατρὸς ἀφαδεξάμενον ἀδίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτὸν ἀφὶ τῆς ἡλικίας. ὁ δὲ ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτῷ κατασταλάγη, ῥωμένος δ' ἐπάνω τὸν νεότητος τοῦ φρονήματι καὶ τὴν ἐλπίδος ἐκ πολεμίας, στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμαρῶν, καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ πρὸς τῷ μάχῃ ἡτοιμάζετο. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἡ δὲ ἱεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου ἀδίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν ἱεροβοάμου ἀκούσαι πρῶτον αὐτοῦ μεθ' ἡσυχίας ἠξίωσε. ῥωμένης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβίδη καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένειμεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς ἀποστάντες τοῦ μὲν πατρὸς, τοῦ δούλου ἱεροβοάμου προσεθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου παρεστήκατε ὅτι τοὺς ὑπὸ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμήσοντες, καὶ τῷ ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὴν μὲν γὰρ πάλαι μέχρι νῦν ἱεροβοάμου ἀδίκως ἔσχε. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ὅπως ἀλλοτρίαν χρόνον, ἀλλὰ δοὺς καὶ παρελπλυθότος δίκῃ τοῦ θεοῦ, παύσει τῆς ὠμότητος, καὶ τῶν ὕβρεων ἃς οὐ μέλλει λοιπὸν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα πείσειν ὑμᾶς ἀναπείσας. οἱ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ μὲν πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐκκλησιάζων ὁμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλεῖα πεισθεὶς, ἐγκατελείπετε μὲν τὴν δοκοῦσαν ὑπ' ὀργῆς ἐκείνου, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτὸς ὑπὸ θεοῦ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπεστάσητε. καὶ τίς συγγνωκέναι καλῶς ἔχειν ὑμᾶς, ἀλόγων μόνον δυσκόλων, ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρός τι δυχερὲς ἡ νεότης αὐτοῦ, ἐφ' ἁμαρτίᾳ τῶν πεπραγμένων ἐξήνεγκεν ἔργον, ἀφ' οὗ τε σολομῶνα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραυτίκα γὰρ εἶναι δεῖ τὰ τῶν ἐκγόνων ἁμαρτήματα, τὰς τῶν πατέρων ὑπαίτιος. ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' οὔτε νῦν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. πόθεν ἐπεπίστευκάς σοι τῆς νίκης; ἢ τοῖς χρυσοῖς δαμάλεσι, καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τῷ πλήθει ὑμᾶς δ' ἐλπίδας ἀπεργάζεσθαι, τὴν ἡμετέραν στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' εἴ τις ἐν ἰσχύι μεμαθήκει στρατὸς μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. σὺ γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα δ' κρατεῖν τῶν ἐναντίων ἀποκειμένην συμβεβήκεν. ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρηκόσιν ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸ ἰδίων θεὸν σεβομένοις. ὃν δ' χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οἶδ' ὅτι νοῦς πονηροῦ βασιλέως ὅτι τῇ τῶν ὀχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τὸ ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας σύμενον λογισμὸν, παύσασθαι πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ πρόσθεν ὑμᾶς ὅτι πρὸ τοῦ μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem ejus non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò, audito adventu Hieroboami, haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra qvam hoſtis ſperaverat, impigre collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco, qvi appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuere. Ut vero pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex adverſo conſtitere, Abias, occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Qvod Davidi atq; ejus poſteris regnum in multas ætates duraturum divinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: qvo magis miror, cur, deſerto meo patre, Hieroboamo ejus ſervo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis juſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. majorem enim ejus partem Hieroboamus jam nunc injuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerum, qui finem imponet ejus nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere, atq; etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore, nulla injuria provocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quam Deum optimum maximum, legesque ejus omnium, quæ unquam fuere, ſanctiſſimas. Atqui æqvum erat veniam dediſſe non ſolum verbi durioris homini juveni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliqvid per ætatem peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos vero nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac-lucis celſioribus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumenta ſunt? An forte multitudo, qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quantumlibet innumera vis exercitus, pro injuſtitia contra jus arma ferentis. In ſola enim pietate ac juſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quæ profectò penes nos eſt, qui conſtanter in ſervandis legibus & veri numinis cultu perſeveramus: quem non manus artificis è materia fragili ſculpſerunt, neq; ſceleſtus rex commentus eſt ad imponendum vulgo ignobili: ſed qui conditor eſt omnium, & principium hujus univerſitatis ſimul & finis. Qvamobrem nunc qvoqve ſuadeo, ut reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perveniſtis.

Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorum conſpicitur: qui circumventos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe jubet, omnemque fiduciam in Deo ponere, illum certè nullis hominum inſidiis circumveniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & invocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica, ingenti clamore ſublato alacritatis indice, in hoſtem irruunt. Nec defuit cœleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, qvanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum invenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus, memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & urbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itemque Iſanam & huic conjunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuere, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultusque eſt Hieroſolymis in majorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim, is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante, Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt, quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cum regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo jam anno regni Aſanici exacto. Ejus loco imperavit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eoque in principatu biennium exegit. Quo tempore, ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum urbem, putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis ejus amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, &, arrepto regno, totam ejus ſtirpem excidit, evenitque juxta prophetæ vaticinium, ut qui ex Hieroboami cognatis in urbe trucidabantur, a canibus laniati abſumerentur: qui vero in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exolvit.

CAP. VI.

Æthiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cœleſtis numinis obſervantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret, niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit, quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuitque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Judæ trecenta millia: ex tribu item Benjamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducenta quinquaginta millia. Ejus regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum non-

ταῦτα μὲν Ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτῶν λέγοντος, λάθρᾳ τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὁ Ἱεροβοάμης ἐπέμψε περικυκλωσομένους τὸν Ἀβίαν ἐκτὸς ὢν φανερῶν τῷ στρατοπέδου μερῶν. μέσου δ' αὐτὸν ποιήσαντος τῶν πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέθετο, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀνέπεσεν. ὁ δ' Ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἀκινδύνως πρὸς τῶν πολεμίων. οἱ δὲ ὁμοῦ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὸν παρὰ τοῦ θεοῦ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὁ δὲ θεὸς τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ θεός. τῇ γὰρ ἀβίᾳ στρατιᾷ, ὥσπερ ἐφ' ὅπλοις ἐπέπεσεν. τοὺς γὰρ ἐδεπόπτευε μηνυθὲν δὴ φόνος ἐν πολέμῳ γενέσθαι, διὰ ἐλλείψεις ὅτε βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τὸ ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασὴν καὶ λαμπρὰν νίκην τῷ θεῷ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες καταχρατῶ, τήν τε Βηθήλεν, καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν ἰσανὰν, καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς. ὁ μὲν Ἱεροβοάμος, οὐδὲ ἐπὶ μετ' αὐτὰν τὴν ἡσσαν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον Ἀβίου ἐβίου χρόνον. τελευτᾷ δ' ἔτῳ ὀλίγον τὴν νίκην χρόνον ἐπιζήσας, ἔτη βασιλεύσας τρία. καὶ γαμετὰς μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν πόλει τῇ γονικῇ ἠγάγε, ἀπολείπει δ' υἱοὺς μὲν δύο καὶ εἴκοσι. θυγατέρας δ' ἑξκαίδεκα. πάντες δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκαπεντάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ἄσανος, καὶ ἡ μήτηρ δ' νεανίσκου, μαχαία τὄνομα. τούτου κρατοῦντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆς ἱεροσολυμιτῶν εἰρήνης, ἐπὶ ἔτη δέκα. ἐπὶ μὲν οὖν Ἀβίου τοῦ Ἱεροβοάμου δ' Σολομῶνος, ἔτους παρελήλαμθ. ἐτελεύτησε δὲ καὶ Ἱεροβοάμος ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύς, ἀρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι, διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τῆς βασιλείας ἀσαὰ διελήλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ δ' Ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσαι ἐπὶ Γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ἔσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμειναν. ἐπιβουλεύεται δὲ ἐκεῖ τῷ φίλος τινὸς Βασᾶμος ὄνομα, μαχαίρᾳ δὲ παῖδος, ἀποθνήσκει. ὃς μὲν τὴν τελευτὴν αὐτὸς τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ σωθὲν καὶ τὸ θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν ἱεροβοάμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἁπαρχὰς καὶ ἀπανηθείσας, τοὺς δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπὸ ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν Ἱεροβοάμου οἶκος, τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος Ἀσανου, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

Ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ἄσανος θεοῦ, τὸν πάντων ἄρεστον καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶντα, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶξαι μήτε ἐννοεῖν, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχει καὶ τὰ τοῦ νομίμων φυσικὴν τὴν ἀναφοράν. κατώρθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν σκοπὸν ποιησάμενος ἐπὶ πονηρὸν μὲν ἐν αὐτῇ, καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος, στρατὸν δ' εἶχεν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστην, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξοτῶν, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δὲ αὐτοῦ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαρᾶς ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς, συνε-

ἀννενήκοντα μὺ πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων, ὃ δέκα, τε-
ακοσίοις δ' ἅρμασι. καὶ μέχρι πόλεως μαρήσας, ἐστὶ δ'
αὕτη τῆ ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντες αὐτὸ μ' τῆς οἰκείας δυ-
νάμεως, ἀπήντησεν ἄσανῳ. Ϛ ἀντιπαράταξας αὐτῷ τ
στρατιὰν, ἔν τινι φάραγγι σαφᾶτ λεγομένῃ, τῆς πόλεως
σὺ ἄπωθεν, ὡς εἶδε τὸ τ αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας,
νίκην ἤτει παρὰ τ θεὸν, Ϛ τὰς πολλὰς κτεῖναι μυριάδας
τῶν πολεμίων. ἐδεῖτο δ' ἄλλως τινὶ βοηθεῖν ἔλεγε,
ἢ τῆ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ δυναμένῃ Ϛ τὰς ὀλίγας ἀπερ-
γάσασθαι κρείττους τῶν πλειόνων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν
ἐπερεχόντων, ἀπαντῆσαι πρὸς μάχην τῷ ζαρὰμ.
ταῦτα λέγοντος ἀσανᾶ, νίκην ἐσήμηνεν ὁ θεός. Ϛ συμ-
βαλὼν μ' χαρᾶς τ προδεδηλωμένων ἐπὶ δ' θεῷ
πολλὰς ἀπέκτεινε τ αἰθιόπων. καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν
ἐδίωξεν ἄχρι τῆς γεραρίτιδος χώρας. ἀφέμενοι δ' τῆς
ἁρπαγῆς, ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον γε-
ραρῶν, ἐχώρησεν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτ. ὡς πολὺν
μὺ ἐκφορῆσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους
καὶ ὑποζύγια, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. ἀσανᾶς μὺ
ἐν καὶ ἡσυχῇ αὐτῷ στρατιᾷ τοιαύτῃ ὠφελῆ δ' θεῷ νίκην λα-
βόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς ἱεροσόλυμα. ὠφελε-
νομένοις δ' αὐτοῖς ἀπολεύτησε καὶ τὴν ὁδὸν προφήτης ἀ-
ζαρίας ὄνομα. ἔτος δ' ἐπιόντι κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας,
ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τ νίκης πα-
ρὰ τ θεῷ τετυχότες, ὅτι δικαίως Ϛ ὁσίους αὐτοὺς πα-
ρέσχον, Ϛ πάντα καὶ βλέποιν τ θεῷ πεποιηκότας. ἐπι-
μένουσι μὺ οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τ ἐχθρῶν, καὶ τὸ
ζῆν μ' δαιμονίως παρέξειν τὸν θεόν. ἀπολείπουσι
δ' τὴν θρησκείαν, ἅπαντα τάναντία συμβήσεσθαι,
καὶ ἡμῖσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ. μηδεὶς ἀληθῆς θρε-
σκὸς δ' προφήτης ἐν τοῦ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ
δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γενή-
σονται, καὶ τὸ ἔθνος καὶ πάσης ἀπαρήσεται γῆς, ἔπηλυν
βίον καὶ ἀλίτηλον βιωσόμενον. καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχουσι
συμβάλλειν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονήσαι τῆς
εὐμορίας αὐτοῖς τ θεὸν. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ
ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν προθυμίαν ἐποιοῦντο, κοι-
νῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν δ' θεῷ. διέπεμψε δ' ὁ βασι-
λεὺς καὶ τὰς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμελησομένους
καὶ ταῦτα μὺ ἀσανᾶ δ' βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν
τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπάνειμι δ' ὅθι τὸν δ' πλήθους τῶν ἰσ-
ραηλιτῶν βασιλέα βασανίλεω, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱε-
ροβοάμου υἱὸν ναδάβαν, καὶ καταισχύνα τὴν ἀρχήν.
ἔτος δ' ἐν ἡδὼν πόλει δαμασκηνῶν, ὁ ταύτην οἰκητή-
ριον πεποιημένος, εἴκοσι μὺ ἐβασίλευσεν ἔτη. ὁ τέσ-
σαρα πονηρὸς δ' καὶ ἀσεβὴς ὡς ἱεροβοάμου καὶ τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἡνιόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ
τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας γιμοὺ τὸν προ-
φήτην προεπε διαφθείρειν αὐτοῦ πᾶν γένος, καὶ τοῖς αὐ-
τοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς περιέβαλεν οἶκον ἐξε-
λάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γενόμενος, οὐκ ἠμείψατο
τὴν εὐεργεσίαν τῷ δικαίῳ προσηκόντως δ' πλήθους καὶ
ὁσίως. ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς οὐσι τοιούτοις ἀγα-
θοῖς, ἐκπεσεῖν τοῦ θεοῦ φίλα. τὸν δ' κάκιστον ἱεροβοάμου ἐμι-
μήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἐκείνου τὴν πο-
νηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πᾶσαν οὖν ἥξειν οἰκότως τ ὁμοίως
συμφορᾶς αὐτ ἔλεγεν, ὁμοίων αὐτῷ γενόμενον. Βα-
σάνης δ' προαισθόμενος τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι
κακὰ μὺ ὅλης τ γενεᾶς ὅτι τοῖς τετολμημένοις, ἐ
πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξῃς
ἀποφανῇ, καὶ ὡς τ παρωχημένων ἐκ τ τότε γε με-

A genta millia, equitum centum millia, adjunctis trecentis curribus. Huic progresso usque Maræsam, quæ est urbs ditionis Judæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab urbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, ut vidit ingentem Æthiopum multitudinem, exclamavit, Deum invocans, oransque, ut victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Veniſſe ſe ad dimicandum cum Zaræo ſola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores poſſet reddere. Hæc precanti Deus victoriæ ſignum obtulit: qvo viſo, rex alacris cum hoſte conflixit, cæſisque plurimis, reliquos terga vertentes uſque in agrum Gerarenum perſeqvutus eſt. Verſi deinde à cædibus ad rapinas, Gerara capiunt ac diripiunt: idem & in caſtris hoſtium factum eſt: unde multum auri egeſtum eſt, prædaque abacta camelorum, jumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria divinitus parta, ditati omnes revertuntur Hieroſolyma: jamque non longe aberant, qvum illis propheta Azarias fit obviam, is, poſteaquam agmen conſiſtere juſſit, orſus eſt dicere, hanc victoriam divino favore eis contigiſſe propter ſervatam juſtitiam ac pietatem, & quia ſemper Dei voluntati obtemperaviſſent. Qvod ſi ita, ut cœperant, pergerent, in poſterum quoque victorias de hoſte & vitam fortunatam ejusdem favore illis expectandam: ſin vero à religione deſciverint, omnia contraria illos manere: ſeqvuturumque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque ſacerdos juſtitiæ cultor, Tuncque & urbes eorum ſubvertendas eſſe, & gentem per omnes terras diſpergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis ſedibus. Quapropter hortabatur, ut dum tempus eſſet, probitati ſtuderent, & divinum favorem ſibi ipſis non inviderent. His auditis, rex unà cum populo gaviſi ſunt, dederuntque operam & publicè & privatim ut religio ſarta tecta maneret, dimiſſis à rege per totam regionem, à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc ſtatu Aſani duarum tribuum regis rebus, revertor ad Baſanem Iſraelitarum regem, qui, Nadabo Hieroboami filio cæſo, regnum ejus occupaverat. Hic, in Tharſe urbe electo domicilio, vigintiquatuor annis regnavit, ſceleratior, magisque impius quam vel Hieroboamus vel illius filius, afflictor populi, & adverſus Deum contumax. Quapropter, miſſo ad eum Gimone propheta, prædixit ſe totum ipſius genus exciſurum, & eisdem, quibus prius Hieroboamum, cladibus profligaturum: eo qvod rex à ſe conſtitutus ingratus fuiſſet, nulla in adminiſtrando regno pietatis aut juſtitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel utilior populo, vel Deo gratior: ſed ſceleratiſſimi Hieroboami factus imitator, omnibus ejus vitiis ſeſe contaminaſſet. Cui qvum ſimilis eſſe voluerit, merito etiam ſimilem exitum habiturum. At Baſanes, poſteaquam cognovit imminentes pro ſcelere ſibi ac ſuo generi calamitates, non hoc curavit, ut correctior in

3. Reg. 16.

posterum & anteactorum pœnitens, placato numine, vitaret exitium. sed velut proposito præmio, si strenuè pergeret, ac si per prophetam ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, scipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est urbem non ignobilem Ramathonem, distante quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, ut eam sedem belli faceret, unde sui milites excursionibus regnum Asani vastarent. Veritus autem ejus conatum Asanus, & cogitans, quam multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad Regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens ejus societatem, & admonens, quod paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: moxque suos duces jubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & urbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanen. His auditis, Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reversus est. Asanus autem è convecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, qvorum alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellum instaurare valuit, fatali morte præventus: sepultusque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem, immissa equitum turma, facile oppressit, per absentiam tam præfectorum quam militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum urbis occupati fuere.

CAP. VII.

Basana stirpe sublata, apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem juxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo ejus familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & qvod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eaque expugnata vi potitur. Zamares videns urbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subjectoque igne simul cum ea se qvoque concremavit, regni sui die septimo. Quo facto, confestim populus in diversa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinum regnare volentibus. Cujus factio qvum tandem vicisset, occiso Thamano, solus totius populi regnũ obtinet.

A πανοήσας συγγνώμης ὧν ἔτυχε τύχοι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτῷ ἄθλων ἐπ' ἂν θεῖ τι ἀσκήσων, ἐλλείπεσθαι θεὶς ἔστο ἐνεργούμενος, οὕτω καὶ Βασάνης προειρηκότος αὐτῷ διὰ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ἐλεύθρῳ ἦν χρώμενος καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς θεῖ αὐτὸ πόνοις προσεπέβαλλε. καὶ τελευταῖον, τὸ στράτευμα τῶν Βαβυλωνίων πάλιν ἐπῆλθε πολεμήσων τὸν τῶν Ἀφανῶν Δαμασκηνῶν τύραννον, σαθρῶν ἀπεχούσης ἱεροσολύμων τὸ στράτευμα, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὠχύρωσε προθυμηθεὶς καταλείπειν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ὁπόθεν ὡρμημένοι τὴν Ἀσάνου Βασιλείαν κακώσωσι. Φοβηθεὶς ὁ Ἄσανος τὸ ἐπιχείρημα Ἐλεμίᾳ, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ Ἀβδηρὰ κακὰ τὸ ὑπ' αὐτῷ Βασιλεύομένῳ πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν Δαμασκῷ στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν Δαμασκηνῶν Βασιλέα πρέσβεις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, προσκαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ πατρῷα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δὲ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν Ἀβδηρᾶς τιμὴν πρὸς τὸν Ἄσανον φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ Βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτάς. οἱ δὲ, τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν. τὰς δὲ διήρπασαν προσθέντες, τήν τε Ἰωάννου λεγομένην, καὶ Δάνα, καὶ Ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν Βασιλεὺς, τὰ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν Δαμασκηνὴν ἐπαύσατο. μὴ δὲ ἀσυσθεὶς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. Ἄσανος δὲ, ὡς τῆς στρατιᾶς ἐκ τῆς Δαμασκηνῆς ὑπ' αὐτὸν πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνήγαγεν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν Γαβὰ σκαλέπη, ἡ δὲ, Μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν κωλύειν οὐκ ἔχειν ὁ Βασάνης τῆς ὑπὲρ τὸν Ἄσανον στρατιᾶς, ἐφοβήθη δὲ ὑπὸ χρεών. Ἐλάβετο μὲν ἐν ἀρσενῇ τόλει. Ἀβδαλαμβάνει δ' αὐτὸ τὴν ἀρχὴν πᾶς ἥλανος ἔτος ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, Φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑποβουλῆς Ζαμαρίᾳ δ' ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. καταυωχηθέντα δ' αὐτὸν Ἀβδὰ τῷ οἰκονόμῳ αὐτὸ ὠνομάσθη τύραννος, πίστως ὑποθραμεῖν τῶν ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δὴ αὐτὸ μεμονωμένον τῶν περὶ αὐτὸ ἑστώτων καὶ ἡγεμόνων. οὕτω δὲ ἅπαντες περὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν ἐγίνοντο τῶν παλαιστινῶν.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς τῆς Βασάνη ἡνεᾶς Ἀβδαθαρείους, ἐβασίλευσεν τῶν Ἰσραηλιτῶν Ζαμάρης καὶ ὁ ὑὸς αὐτὸ Ἄχαβος.

Φονεύσας δὲ τὸν ἥλανον ὁ ἵππαρχος Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὴ Βασάνη ἡνεᾶν καὶ τὴν ἡμῶν προφητείαν Ἀβδαθαρείαν. τῷ δὲ αὐτῷ τρόπῳ σωθὲν τὸ οἶκον αὐτὸ προῤῥίζον ἀπολέσθαι Ἀβδὰ τὸ ἀσεβείαν, ὡς καὶ τὸ ἱεροβοάμου Ἀβδαθαρέντα γενεάν. ἡ δὲ πολιορκοῦσα τὸ Γαβαώνην στρατιὰ, πυθομένη τὸν περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι Ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸ ἔχει τὸ βασιλείαν, καὶ αὐτὸ τὸ ἡγούμενον αὐτῆς Ἀμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τὸ Γαβαώνης ἀναστήσας τὸ στρατὸν, εἰς Θαρσὶν ὡδὶ γίνεται τὸ βασίλειον. καὶ προσβαλὼν τῇ πόλῃ, κατὰ κράτος αἱρεῖ. Ζαμάρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἡρημωμένην, σωτηρίαν εἰς τὸ μυχαίτατον τῶν βασιλείων. καὶ ὑποπεσὼν αὐτῷ, συγκαπνίσας αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' εὐθὺς ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαός. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν Θάμανον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν Ἀμαρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνασι τὸν Θάμανον,

καὶ

Ἐπὶ τοῖς βασιλεύσι δ' ἀμαρίνος τὰς ἕξ λυ. τεσσαρσὶ δὲ
ἔτεσι τ' ἀσάνου βασιλεύσας, ἦρξεν ὁ ἀμαρίνος ἔτη δώδε-
κα. τούτων τὰς μὲν ἓξ, ἐν Θαρσῇ πόλει, τὰς δ' λοιπὰς, ἐν
μαρέωνι, ἀπὸ τῶν ἑλλήνων σαμάρεια καλουμένη. πεσσ-
ηγέρωσε δ' αὐτὴν αὐτὸς σεμάρωνι, ἀπὸ τοῦ τὸ ὄρος
ἀπὸ ὃ ἐκτίσθη αὐτῷ, ἐφ' ᾧ καθεσκεύασε τὴν πόλιν, σεμά-
ρου. διέφερε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ
τῇ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποσή-
σωσιν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν λαὸν, ταῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμα-
σι. καὶ διὰ τοῦτο δὴ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλ-
θεῖν, καὶ μηδένα τοῦ γένους ὑπολειπεῖν. ἐτελεύτησε δὴ καὶ
οὗτος ἐν σαμαρείᾳ διαδέχει δ' αὐτὸν ὁ παῖς ἀχάβος.
μαθεῖν δὲ ἔστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ἐπιμέλειαν ἔχει
τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ
τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ σωφρόνως ἀ-
πολλύσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ'
ἄλλῳ διὰ τὴν ἀδικίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ
χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες εὐρέθησαν καὶ τὸ
γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν ἱεροσολυμέων καὶ τῶν δύο φυλῶν βα-
σιλεὺς ἄσσυος, καὶ διὰ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς
μακρὸν καὶ εὐδαίμονα γῆρας ἀπὸ τοῦ θεοῦ προκόψας ἦλθε, καὶ
παραλαβὼν καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτος, εὐμοίρως ἀπέβανε. τε-
λευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν ὁ υἱὸς,
ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τὸ μὲν γένος ἰουδαίας. τὸν
μιμητὴν δαβίδ ἅπαντα καθ' ἑαυτὸν ἀνδρείαν
καὶ εὐσέβειαν ἀπάντων ἐν τοῖς ἔργοις ἐπέλαβον. ἀλλὰ τὰ
μὲν τούτου τοῦ βασιλέως οὐ κατεπείγομαι λέγειν.
ὁ δὲ ἀχάβος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικῶν μὲν ἐν
σαμαρείᾳ τὴν δὲ ἀρχὴν κατέσχεν, ἐπὶ ἐτῶν εἴκοσι καὶ
δύο. μηδὲν κινήσας τῶν ἐπὶ αὐτοῦ βασιλέων, ἢ μὴ, ὅσα
εἰς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπε-
νόησεν. ἅπαντα δὲ αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν
εἰς τὸ θεῖον ὕβριν ὑπερεμιμήσατο, καὶ μάλιστα τὴν
ἱεροβοάμου ζηλώσας ἀσέβειαν, καὶ γὰρ ἔτος δαμά-
λεως, τὰς ἐκεῖνου κατασκευασθείσας προσεκυνήσε.
καὶ τούτοις ἄλλα ἀθέμιτα ἐμηχανήσατο. ἐγημε γὰρ καὶ
γυναῖκα, θυγατέρα θβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων
βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ἐκαλεῖτο ὄνομα. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς
θεοὺς προσκυνεῖν ἐμαθεν. ἦν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε
καὶ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δὲ ἀσέλγειαν καὶ μανίαν
πέπτωκεν, ὡς τε καὶ ναοὺς τοῦ τυρίων θεοῦ, ὃν βὴλ προσα-
γορεύουσιν, οἰκοδομήσε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κα-
τεφύτευσε. κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τού-
τῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς παρὰ τοὺς πρὸ
αὐτοῦ εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς
πρὸ αὐτοῦ προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως
θεσβώνης τῆς γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχά-
βῳ, προεῖπεν αὐτῷ τὸ θεῖον ἔφασκε μήτε ὑσὶν αὐτὸν ἐν
ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον, καταπέμψειν εἰς τὴν
χώραν, ἢ μὴ φανέντος αὐτῷ. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, παρά μικρὸν τῆς χει-
μαρρου τινὸς τοῦ διατείνοντος, ἐξ οὗ καὶ τὸ πότιμον εἶχε. τὸν
δὲ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον.
ἀναλώσαντος δὲ τὸ ποτὸν διὰ ἀνομβρίαν, εἰς σαρε-
φθὰ πόλιν οὖσαν ἀπωθεν σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ
δὲ κειμένην, ἐβάδισεν κατὰ τὸ θεῖον κελεύσαντος. εὗρησεν
δὲ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν. ἣτις αὐτῷ παρεῖχε τροφάς. ὧν
δὲ οὐ πρόρρωθεν τῆς πόλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζο-
μένην. τὸν δὲ θεὸν δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλου-
σαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν ἠσπάσατο. καὶ κομί-
σαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης με-
τακαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δὲ
ὁμολογούσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου ὁρακα,

A Trigesimo anno regni Asani regnavit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliqvos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocavit, à Samaro, de qvo montem emerat, in qvo urbs sita est. Hic nihil à prioribus regibus differebat, nisi qvod illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, ut populum quotidianis impietatibus a Deo abalienarent. B Quapropter iratus Deus effecit, ut alius alium tolleret, & cum toto Suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certe videre licet, quam curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem brevi tempore alius ab alio cum totis familiis sublati sunt. C Asanus vero Hierosolymorum duarumque tribuum rex ob pietatem ac justitiam feliciter Dei favore vivens ad extremam pervenit senectam, & post unum & qvadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Josaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proavitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Davidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo post dicetur.

D Cæterum Achabus Israelitarum rex habitavit Samariæ, ubi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid forte deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsentavit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adoravit, & alias super hanc impietates addidit. Uxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, E cui nomen Jezabela: moxq; ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hæc mulierecula audax & temeraria, adeoque impotentis insaniæ, ut non verita sit templum Beli deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes ante se reges superans. F Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica urbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, qvod nec pluviam illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non compareret. Additoque jurejurando, quo magis rem confirmaret, secessit ad tractum australem, ubi ad torrentem quendam degebat, unde G potum haberet. Nam cibus ei quotidie per corvos afferebatur. qui postquam ob inopiam imbrium exaruit, jubente Deo, profectus est Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inventurum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Jamq; non longe à porta aberat, qvum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo, hanc fore ejus altricem, salutatam prius rogavit, ut aquam potabilem afferret, abeuntemque jam revocans, & panem portare jussit. Juravit illa nihil sibi domi esse præter u-

3. Reg. 17.

XIII.

nicum farinæ pugillum & olei paululum: veniſeque ſe eo, ut collectis lignis, ſibi ac filio panem coqueret, quem ubi comediſſent fame abſumerentur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans: & primum mihi paululum paratum affer. polliceor enim tibi nunqvam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluviam. Paruit mulier, & quæcunqve propheta petierat, fecit: deincepsque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quamdiu duravit ſiccitas. Meminit autem hujus inopiæ pluviarum etiam Menander in geſtis Ithobali Tyriorum regis, ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluviarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe uſque ad inſequentis anni Hyberberetæum continuus, qvi cum ſupplicationes indixiſſet, ſeqvuta eſt magna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factã ſub Achabo, cujus tempore Ithobalus apud Tyrum regnavit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autem illa prophetæ hoſpes, cum filius ejus, morbo prævalente, expiraſſet, ejulans & voces qvas dolor exprimebat, emittens, querebatur de adventu hominis, qui peccata ejus detexiſſet, ideo mulctatam ſe filii morte dictitans. Ille conſolabundus jubet eam, ſibi tradere filium brevi recepturam vivum: acceptumq; mox in proprium cubiculum detulit: qvo depoſito ſuper ſuum lectulum, exclamavit ad Deum non bonam hoſpitii gratiam altrici relatam, extincto ipſius puero, rogabatque, ut remiſſo ſpiritu, vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſerante & prophetæ gratificante, ne videretur infortunium ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati, dicens, nunc demum ſe agnoſcere divinæ mentis interpretem. Paulo deinde poſt Dei juſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluviam. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum advictum neceſſariarum penuria, ut non ſolum hominibus panis deeſſet, verum etiam equis cæteriſqve jumentis terra negaret pabulum: tanta erat ubiq; ſiccitas. Rex igitur, vocato diſpenſatore Obedia, cui jumentorum curam mandaverat, juſſit ubique fontes & torrentes perquirere, ſicubi inveniretur herba ad ſecandum jumentis pabulum. Cumque multum quæſitus propheta Elias nuſquam compareret, juſſit Obediam quoque ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliam diſpenſator viam ingreditur. Erat autem vir pius, & quo tempore Jezabel regina in prophetas ſæviebat cædibus, centum ex eis in cavernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentandos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabundo ſalutatur. Mox propheta mandante, ut adventum ſuum regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te ubique gentium ad necem perquirit?

3. Reg. 18.

καὶ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι ἢ σωνειλεχῆ αὐ τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ Ϲ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεῖ ὃν, ὑπολειφθῆναι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντ@ ἔλεγεν. ἀλλὰ θαρροῦσα ἔφην ἀπιθι, καὶ τὰ κρειῶσω ποιοῦσα, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ βραχὺ κόμισον. προλέγω γὰρ σοι μηδέποτε ἐπιλείψειν ἀλεύρου σκεῦος τὸ ἄγγ@, μηδ' ἔλαίου τὸ κεράμιον, μέχρις οὗ ἂν ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντ@ τῆ γυναικὶ, ὡς ἐπῄσθη μένη πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτὴ τε ἔσχε καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τῷ Δι' προφήτῃ. ἐπέλειπε δ' οὐδὲν αὐτοὺς τούτων, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται ἢ τῆς ἀνομβρίας ταύτης, Ϲ μῆνανδρ@ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς τῶν τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγων ἔτως. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτῶ ἐγένετο, ἀφ' οὗ ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου. ἱκετείαν δ' αὐτῶ ποιησαμένων, κεραυνοὶ ἰσχυροὶ βεβληκέναι, ἔτ@ πολιν βότρυν ἐκτίσαι τινὰ ἐν Φοινίκῃ. καὶ αὐζατιν ἐν λιβύῃ. καὶ ταῦτα μὲν δηλῶν τινα ἐπ' ἀχαὰβ ἠμέμφθη ἀνομβρίαν, καὶ δὲ τοῦτο καὶ ἰθοβάλου βασιλέως τυρίων, ὁ μὲν ἀνδρὸς ἀναγεγραφέναι. ἡ ἢ γυνὴ περὶ ἧς πρὸ τούτων ἐπέμφθη, ἡ τὸν προφήτην Δι' ἀφεῖναι, τὸ παιδὸς αὐτῆ καταπεσόντ@ εἰς νόσον, ὡς καὶ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι Ϲ δέξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη καὶ φωνὰς οἵας ἐπῆγε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπιᾶτο τὴν παρ' αὐτὸν παρουσίαν τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ Δι' τοῦτο τὸ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ ἢ παρεκελεύετο θαρρεῖν καὶ ἀποδώσειν τὸν υἱόν. ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. ἀναδοῦσης οὖν αὐτῆς, βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ τὴν κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς καλῶς ἀμείψασθαι τὴν ὑποδεξαμένην καὶ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαιρησάμενον ἐδόκει τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ καὶ ἀναζωπυρῆσαι αὐτῷ τὸν βίον. τῷ ἢ θεοῦ κατοικτειρήσαντ@ μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος ἢ καὶ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ κακῷ παρεῖναι, ἀνέβιωσεν. ἡ δ' ἀνεγείρετο τοῦ προφήτου. καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ Δι' ἀλέγετο. χρόνῳ δ' ὑστέρῳ διελθόντ@, ἀναγκαίως πρὸς ἀχαὰβ παραγίνετ@ ὁ προφήτης. καὶ βλήσιν ἔδωκε θεὸς, σπλωσόντων αὐτῷ τὸν ἡμιόμβριον ὑετόν. λιμὸς ἢ τότε κατέσχε τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ πολλὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀπανίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ἐστι χρήσιμα Δι' ἀνομβρίαν ἀποδιδόναι. τὸν οὖν ὑπιμελώμενον αὐτῷ τῶν κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς τῶν ὑδάτων, καὶ τοὺς χειμάρρους, ἐν ἔστι παρ' αὐτοῖς εὑρεθῆναι πόα, ταῦτ' ἐις τροφὴν ἀμισθὶ μενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. καὶ ἐκπεμψας καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ἐχ εὑρὼν σωνέπεσθαι ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς μεμισθωμένοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠδεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπήεσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. σωνεβεβήκει ἢ κατ' ἐν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, πεντήκοντα ἐκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψας προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦσα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθέντι δ' αὐ τῷ βασιλέως ὠδεδία, σωμιλήτησεν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθομένῳ παρ' αὐτοῦ τὴν εἴη. καὶ μαθὼν, προσεκυνήσεν αὐτόν. ὁ δὲ προς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρεῖη πρὸς αὐτόν. ὁ ἢ τι κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς προς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν εἰς ὃν σὸν ἀπίσειε τοὺς ἀ-
νάξοντας ἐλάβοιεν. δῆτα γὰρ ἀτῶ, καὶ σὲ ὑλαῖος πρὸς
αὐτὸν ἔφασκε μὴ δὲ θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλ-
λον ἀπελθεῖν τόπον. ἔστα δὲ μεμαρτῶν αὐτὸν πέμψαντος
δὲ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη
γῆς, ἀποφαίνει. προνοεῖν οὖν αὐτὸς τὰ σωτήρια παρεκά-
λει, τὴν δὲ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτὸν ἀπολλὰν λέγων, ὅτι
σώσειεν ἑπτακοσίους προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλως
ἀνηρηκώς, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς καὶ τρεφομένους
ὑπὸ αὐτοῦ, ὁ δὲ, μηδὲν δεδιέναι βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς
τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκους, ὅτι πάντως καὶ
ἐκείνῳ ἀχάβῳ φανήσεται τῇ ὑστεραίᾳ. μεμυσαγμένος δὲ
τῷ βασιλεῖ δὲ ὠδεύει τὸν ἠλίαν. ὑπήντησεν ὁ ἄχαβος. καὶ
διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τῶν ἑβραίων λαὸν κα-
κώσας, καὶ τὴν ἀκαρπίαν αἴτιος γεγονώς. ὁ δ' ἀδεῶς
ἀπολογησάμενος, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέ-
ναι, καὶ τὸ ἔθνος αὐτὸ, ξενικοὺς εἰσενηνοχότας τῇ χώρᾳ
θεοὺς, καὶ τούτους σέβοντας, τὸ ἴδιον αὐτὸς θεὸς μόνος ἐστὶ θεὸς,
ἀπολελοιπότας. νῦν μέν τοι γε ἀπελθόντας σκέλευε πάν-
τα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροίσαι πρὸς αὐ-
τὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ, καὶ τοὺς τῆ γυναικὸς εἰπὼν ὅ-
σους τὸν ἀριθμὸν εἴησαν, καὶ τοὺς τῶν ἄλσεων προφήτας
ὡς τετρακοσίους τὸν πλῆθος ὄντας. ὡς δὲ συνέδραμον πάν-
τες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβου μεταπεμψαντος,
καθὼς αὐτῶν ὁ προφήτης ἠλίας μεταξὺ, μέχρι πότε
διῃρημένους αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ καὶ ταῖς δόξαις, ἕτως εἰώ-
σιν ἐφασκε νομίσαντας μὲν δὴ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ καὶ μόνον, ἑπεσθαι τούτῳ, καὶ τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ παρεμφ.
μηδὲν δὲ τῶν ἡγεμένων, ἀλλὰ δεῖ τῶν ξενικῶν ὑπεικ-
λημότας, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συμβούλευε
καὶ ἀκολουθεῖν. τῶν δὲ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀπο-
κρινομένου, ἠξίωσεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, τί τε τῶν ξε-
νικῶν θεῶν ἰσχύς, καὶ τί δὲ ἰδίᾳ, μόνος ὢν αὐτὸς προφήτης,
ἑκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βοῦν,
καὶ ταύτην θύσας ἐπιθεῖναι ξύλοις, πυρὸς δὲ μὴ ὑφαφθέν-
τος καὶ ἐκείνους τοῦτο ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους
θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. ἡσυχίᾳ γὰρ τοῦτο, μαθήσε-
σθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. ἀρεσάντων δὲ τῶν γνώ-
μης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους
βοῦν, πρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι
θεούς. ἐπεὶ δὲ, ἁδὲν ἀπήνυτο πρὸς τὰ εὐχὴς καὶ τῆς ἐπι-
κλήσεως θύσαντι τοῖς προφήταις, σκώπτων ὁ ἠλίας,
μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἀ-
ποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τῶν δὲ ἀπ' ὄρθρου τοῦτο
ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τελευόντων αὐτούς,
μαχαίραις καὶ σιρομάσαις κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων
αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀνα-
χωρῆσαι, τοὺς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸ, μὴ
πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τοῦ δὲ ὄχλου προσελ-
θόντος λαβὼν δώδεκα λίθους, κατὰ φυλὰς τῶν λαῶν τῶν
ἑβραίων, ἀνέῳξεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον καὶ σφίσι αὐτὸ
δεξαμένοις ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς ῥίζας
ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ κατ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας
ὅλους τῆς κρήνης ὕδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδα-
τος, καταχεθῆναι τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς ὑπερβάλλειν
αὐτὸ καὶ τὸν δεξαμένην ἅπασαν ὕδατος μεστωθεῖσαν
πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο
εὔχεσθαι τῷ θεῷ καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ πιεῖν τῷ πε-
πλανημένῳ πάλιν ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὰν τὴν
αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, τοῦ πλήθους ἐρῶντος, ὅτι τὴν βουμὸν ἔπεσε,

Quis enim locus est, ad quem attracturos te non
miserit? Nunc fieri potest, ut dum ego regem a-
deo, te Dei spiritus, quo agitaris, alio rapiat. &
rex, te non reperto, frustratus in caput meum
saeviat. Noli esse in meo periculo tam securus,
quum scire possis, quam sim studiosus tui simi-
lium, qui centum Dei homines furori Jezabe-
lis eripui, & nunc eis in latebris alimenta sugge-
ro. Propheta contra jubet, ut nihil metuens re-
gem adeat, sacramento interposito se quoque
eadem die in ejus conspectum venturum. Quo
indicio postquam Achabus Eliam adesse didi-
cit, in occursum ejus properat: & cum indigna-
tione. Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator?
tune sterilitatis hujus autor? At ille nihilo blan-
dior, ipsum & ejus familiam cum suis externis
sacris causam malorum omnium asseverat, in-
vectis peregrinis numinibus, & pro abrogato
veri Dei cultu suppositis. Mox jubet, ut eat, &
totum populum in Carmelum montem ad se
convocet, simulque suos & uxoris vates, quorum
numerum etiam non tacuit: præterea lucorum
prophetas quadringentos plus minus. Ut vero
omnes acciti à rege ad constitutum locum con-
fluxerunt, Elias in medio consistit, &, Quousq;
que, inquit, inter utrumque vacillabitis? Si enim
Deum nostrum verum & solum creditis, hunc
& mandata ejus sequimini: quod si non huic,
sed externis divinos honores deberi existima-
tis, illos igitur recipite. Populo vero nihil ad
hæc respondente, Elias postulat, ut quo certio-
re argumento vel proprii vel alienorum probe-
tur potentia, solus ipse Dei sui vates contra il-
lorum trecentos contendat, accepto bove, &
in lignorum struem imposito, sed nullo igne
subdito. idem oportere & illos facere, atque ita
invocare suos deos, ut ligna velint accendere.
Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci
posse. Quæ sententia postquam placuit, jubet
Elias prophetas illos electo bove priores sacra
rem facere, & sua nominatim inclamare numi-
na. Cumque suis precibus & invocationibus
nihil proficerent, ludens Elias, altius eos jubet
vocem attollere, si forte aut peregrè absint aut
dormiant. Illis verò à mane usque meridiem
frustra inclamantibus, & more patrio cultris
ac lanceolis sua corpora incidentibus, cum jam
suæ vices sacrificandi venissent, amotis sacrifi-
cis illis fanaticis jussit vulgum propius obser-
vare, ne fortè clam ignem admoveret: qui post-
quam accessit, acceptis duodecim lapidibus, jux-
ta numerum tribuum Israeliticarum altare ex
eis instauravit, foditque circum illud fossam be-
ne profundam. & coaptata super altare strue li-
gnorum victimaque desuper imposita, qua-
tuor hydrias fontana aqua plenas super alta-
re jussit effundi, ita ut fossa quoque repleretur
aquis superfluentibus. Quibus peractis, cœpit
invocare Deum, precarique, ut erranti jam diu
populo ostendat suam potentiam: & ecce ad-
huc illo orante, ignis repente de cœlo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita ut locus fieret aridus. Qvo viso, Israelitæ prostrati in terram unum Deum adorant, hunc maximum & solum verum confitendo: cæteros nihil aliud esse qvàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus ficta: moxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic jubente: qui & regem abire ad prandium jussit, nec esse amplius solicitum: brevi enim visurum pluviam, quo abeunte, Elias verticem Carmeli conscendit, & cum humi desedisset, caput genibus applicuit, jussitq; famulum, ascenso quodam scopulo, ad mare prospicere, & indicare, sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille, non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimo reversus ait, se vidisse in aëre, nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Qvo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, jubens, ut rex properè in urbem redeat, prius qvam profusus imber occupet. Qvi postquam ad Iesraelam urbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & involuto nubibus, procella mixtus imber supervenit: & propheta correptus numine regium currum usq; Jesraelam Azari urbem currens prosequtus est. Jezabela vero Achabi uxor, audito prodigio per Eliam patrato, quodque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in urbem Bersube, quæ est in extremis tribus Judæ finibus, Idumeæ contermina: relictoque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cumq; precatus esset mortem, qvod non esset cæteris melior, ut illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens invenit aquam ac cibum appositum. & cum comedisset, collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum usque montem pervenit, in qvo Moyses à Deo legem accepisse proditur: ubi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decrevit. Allapsa deinde ad aurem ejus voce, incertum unde profecta, percontante quamobrem relicta urbe desertum coleret: ait se, occisis externorum deorum vatibus, persuasisse populo, quod unicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce jussus in crastinum sub divum prodire auditurus, quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræ motus ejus aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. seqvutóqve mox silentio, divina voce nihil terreri præsentibus jussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatumqve mox, ut domum reversus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela urbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis, Elias in regionem Hebræorum revertitur: & qvum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum qvibusdam,

καὶ τῷ θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλαβὼν τὸ ὕδωρ, καὶ ψαφαρὸν ἠφέθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἱερεμλίται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ἐπὶ τῷ γλῶ τ προσκυνοῦσιν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα τῶν φαύλων τ ἀνοήτου δόξης πεπιημένα συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλίου τοῦτο παραινέσαντος. ἐφη δ' καὶ τὸν βασιλέα πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον δ' ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑόντα. καὶ ὁ μὲν Ἀχαὸς, ἀπηλλάγη. ἠλίας δ' ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τ γῆς, προσωρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα σκέλδσεν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὸν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην ποθὲν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι δὲ τότε καθαρὸν εἶναι συνέβαινε τὸν ἀέρα. ἑπτάκις δ' ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδόμην ἤδη βαδίσαντα εἰς ἀκένην μελανόμμυον ἐπί τι τ ἀέρος, ὑπολέον ἴχνος ἀνθρώπινον. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν Ἀχαὸν, κελεύων αὐτὸν εἰς τ πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσραὴλ πόλιν ὥρμηνεται. μετ' οὐ πολὺ δ' τὸν ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῖλαπος ἐπιγίνεται, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δ' προφήτης ἐνθέως ἡρέμμενος, τῷ τὸ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραὴλίας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δ' ἡ Ἀχαὸ γυνὴ ἰεζάβελα, τότε σημεῖα τὰ τοῦ τὸ ἠλίου ῥομφαία, καὶ ὅτι πολὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δ' ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἔστ' ἐσχάτοις δ' ἐστὶν αὕτη τ χώρας τ τῶν ἰούδα φυλὴν ἐχόντων πρὸς τῷ ἰδουμαίων γλῶ, καταλειπὼν δ' ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, ἐπεὶ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γλίχῃ δ, καθεύδει μήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινος, ἀναστὰς εὐθέως ὠφλημένην αὐτῷ τροφὴν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δ' καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τ δύναμιν, εἰς τὸ σινάϊον καλούμενον ὄρος ὥρμησεν, ἔνθα μωυσῆς τοὺς νόμους ὥφλε παρὰ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι. καὶ διατρίβοντος ἐν αὐτῷ τὸν μονὴν ἐγένετο δέ τινα αὐτὸν φωνὴν ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἥκοι. ὁ δὲ, κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τ ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δ' τὸν λαὸν, ὅτι μόνος εἴη θεὸς, ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε. ζητεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ παρὰ πολεμίαν τῶν τῆς γυναικὸς καὶ βασιλέως. πάλιν δ' ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ἕπτάκτῃ, γνώσεσθαι δ' οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προελθὼν ἐκ τ σπηλαίου μετ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπανέστη, καὶ λαμπρὰν πῦρ αὐγὴν ἐμφ. καὶ γνωμένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ παραττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν θαρρεῖν κελεύσασα, κεχρῆσθαι δ' οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτῷ. προστάξαι τε τὸν ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδείξαι δ' πλήθους βασιλέα ἰηοὺν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. σκῆπτρα σκὲ δ' τῶν συρῶν ἀζάηλον. αὐτ' αὐτῷ δ' προφήτην ἐλισσαῖον τὸν αὐτῷ γνησίως σκ πόλεως ἀβελᾶ. ἀμφιθρεῖ δ' ἀσεβὲς ὄχλος, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δ', ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ἐπιστρέφεται τ' ἀπέστας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαυνόντων ζεύγη δώδεκα, προελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἰδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ ἐλισαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν τὰς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀποτάσασθαι, μὴ κελεύσαντος δὲ παῖδα, ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἕπετο. ζῆλῳ ἠλιᾶ τὸν ἀπαντα χρόνον ἐζήλωκε καὶ μαθητὴς καὶ θεράπων. καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦτον προφήτου, τοιαῦτα ἦν. ναβοὺθου δέ τις ἀπὸ πόλεως ἰζάρης, ἀμπελουργείτων ὢν τῷ βασιλέως προσκαλουμένου αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνάψας ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κῆπον. εἰ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, ἀλλαγέντος ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τὸν ἑκείνου. ὃ δὲ μὴ ἔφησι ποιήσειν. αὐτὸς γὰρ τῶν ἰδίων καρπώσασθαι γῆν, ἣν ἐκληρονόμησε παρὰ πατρός. λυπηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τοῦ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ἅτε λυτρὸν προσηνέγκατο, ἄπεισι πρὸς ἄχαβον. ἡ δὲ ἰεζάβελης τὴν γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένη ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λέγει, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσφέρεται, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὰ ναβοὺθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησιμόν ἐστι πρὸς αὐτὸν λόγοις, ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέροις ὑβριζόμενον μὴ τυχὸν ὢν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ἐπὶ τούτοις παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τὰ λύπης, ἐπὶ τὴν σωτὴν τρέπειν τοῦ σώματος θεραπείαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ ὡς τὰ ναβοὺθου τιμωρίας. ἐκ δὴ χρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπαρχόντας τῆς ἰσραηλιτῶν, ἐν ᾧ ἀχάβου ὀνόματος νηστεῦσαί τε κελεύσαι, καὶ ποιῆσαι μὴν ἐκκλησίαν πρωκαθῆσαι μὲν αὐτὸν ναβοὺθου. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἡμῶν ἐπιφανῆ. ὑποκλαπεῖσι μὲν οὖν τρεῖς τολμηροὺς πάντας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεὸν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ ἀφανρήσαι τὸν τρόπον. ἐκ ναβοὺθου μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὅτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσειν τὸν θεόν τε ἐκ ἀχάβου βαλλόμενος ὑπὸ δὲ πληθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, ἔπεισε τὸν βασιλέα. ἐκ κληρονομεῖν δὲ ναβοὺθου ἀμπελῶνα πρόσκελσεν. ὁ δὲ ἀχάβος ἤδη τοῖς γεγυμνασμένοις, ἐκ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν κλίνης, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἀμπελῶνα τοῦ ναβοὺθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸν ναβοὺθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, ἐκ ᾧ τὸν πεπραγμένων ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην δὲ χωρίου. κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος δὲ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, αὐχρὸν γὰρ ὄντα ὅτι ἁμαρτήματι ληφθεῖσαν τῷ αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβοὺθου νεκρὸν λύσει κυνῶν δαπανηθεῖσαν σωθῆναι, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, ἐκ τῶν αὐτοῦ τὸ ἡμισυ ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τετολμηκότος, ἐκ ᾧδε τοὺς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀπηνηκότος. ἀχάβῳ γὰρ, λύπη τὸν πεπραγμένων εἰσῆλθε μετὰ μέλους, ἐκ οἰκτίον ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῦ καὶ διῆγεν, ἐκ ἀπλόμενος τροφῆς, ἀνομολογούμενος τὰ ἡμαρτημένα, ἐκ τὸν θεὸν ὅτως ἐξιλεούμενος. οὕτως μὲν αὐτὸς πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τοῦ ἡμῶν τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τετολμημένοις μετανοεῖ. τελεσθὴν γὰρ τὸν ἀπειλὴν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ δὲ ἀχάβου. ἐκ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐθήλωσε τοῦ βασιλέως.

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαυνόντων ζεύγη δώδεκα, προελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἰδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ ἐλισαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν τὰς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀποτάσασθαι, μὴ κελεύσαντος δὲ παῖδα, ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἕπετο. ζῆλῳ ἠλιᾶ τὸν ἀπαντα χρόνον ἐζήλωκε καὶ μαθητὴς καὶ θεράπων. καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦτον προφήτου, τοιαῦτα ἦν. ναβοὺθου δέ τις ἀπὸ πόλεως ἰζάρης, ἀμπελουργείτων ὢν τῷ βασιλέως προσκαλουμένου αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνάψας ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κῆπον. εἰ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, ἀλλαγέντος ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τὸν ἑκείνου. ὃ δὲ μὴ ἔφησι ποιήσειν. αὐτὸς γὰρ τῶν ἰδίων καρπώσασθαι γῆν, ἣν ἐκληρονόμησε παρὰ πατρός. λυπηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τοῦ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ἅτε λυτρὸν προσηνέγκατο, ἄπεισι πρὸς ἄχαβον. ἡ δὲ ἰεζάβελης τὴν γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένη ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λέγει, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσφέρεται, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὰ ναβοὺθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησιμόν ἐστι πρὸς αὐτὸν λόγοις, ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέροις ὑβριζόμενον μὴ τυχὸν ὢν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ἐπὶ τούτοις παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τὰ λύπης, ἐπὶ τὴν σωτὴν τρέπειν τοῦ σώματος θεραπείαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ ὡς τὰ ναβοὺθου τιμωρίας. ἐκ δὴ χρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπαρχόντας τῆς ἰσραηλιτῶν, ἐν ᾧ ἀχάβου ὀνόματος νηστεῦσαί τε κελεύσαι, καὶ ποιῆσαι μὴν ἐκκλησίαν πρωκαθῆσαι μὲν αὐτὸν ναβοὺθου. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἡμῶν ἐπιφανῆ. ὑποκλαπεῖσι μὲν οὖν τρεῖς τολμηροὺς πάντας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεὸν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ ἀφανρήσαι τὸν τρόπον. ἐκ ναβοὺθου μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὅτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσειν τὸν θεόν τε ἐκ ἀχάβου βαλλόμενος ὑπὸ δὲ πληθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, ἔπεισε τὸν βασιλέα. ἐκ κληρονομεῖν δὲ ναβοὺθου ἀμπελῶνα πρόσκελσεν. ὁ δὲ ἀχάβος ἤδη τοῖς γεγυμνασμένοις, ἐκ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν κλίνης, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἀμπελῶνα τοῦ ναβοὺθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸν ναβοὺθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, ἐκ ᾧ τὸν πεπραγμένων ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην δὲ χωρίου. κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος δὲ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, αὐχρὸν γὰρ ὄντα ὅτι ἁμαρτήματι ληφθεῖσαν τῷ αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβοὺθου νεκρὸν λύσει κυνῶν δαπανηθεῖσαν σωθῆναι, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, ἐκ τῶν αὐτοῦ τὸ ἡμισυ ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τετολμηκότος, ἐκ ᾧδε τοὺς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀπηνηκότος. ἀχάβῳ γὰρ, λύπη τὸν πεπραγμένων εἰσῆλθε μετὰ μέλους, ἐκ οἰκτίον ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῦ καὶ διῆγεν, ἐκ ἀπλόμενος τροφῆς, ἀνομολογούμενος τὰ ἡμαρτημένα, ἐκ τὸν θεὸν ὅτως ἐξιλεούμενος. οὕτως μὲν αὐτὸς πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τοῦ ἡμῶν τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τετολμημένοις μετανοεῖ. τελεσθὴν γὰρ τὸν ἀπειλὴν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ δὲ ἀχάβου. ἐκ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐθήλωσε τοῦ βασιλέως.

A aliis impellentibus, juga duodecim, acceſſit, & ei pallium ſuum injecit: qvi veſtigio prophetare occœpit, relictisqve bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogavit tamen, ut prius ſibi liceret parentibus valedicere, qvo impetrato, illum ſeqvutus eſt, individuus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ qvidem hujus res ita ſe habuerunt.

B Cæterum Nabuthus qvidam, civis urbis Azari, qvum prædium haberet regiis fundis contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo, ut ei qvantolibet precio venderet rus finitimum, adjungendum regio: aut ſi mallet, unum aliqvod è regiis pro eo ſibi eligeret: negavit ſe id facturum. gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter, qvam ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, qvia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lavare voluit, nec cibum ſume-

C re. Jezabela vero ſcitante, qvid acciderit, ut nec balneum admittat, & cœnam æqve ac prandium faſtidiat, qvam ruſticus ſit Nabuthus, ei denarrat. Uſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam majeſtatem demiſſo, pro qva humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur, ut magno ſit animo, & mœrore miſſo, ad conſvetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam

D impune auferat. Moxqve literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Jubebantur, indicto jejunio, concionem advocare, & in ea primum locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio convictum eum blaſphemiæ populo lapidandum objicere, atqve hoc modo de medio

E tollere. Id qvod ita, ut regina ſcripſerat, factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio convictus Deo ac regi feciſſe convitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Qvod ubi Jezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſvadetqve, ut ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium veſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mit-

F mit, ut regi in eo rure occurrat, rogetqve, quid ita, occiſo vero domino, ejus prædii hæreditatem injuſte ſibi uſurpet. Qvem ubi ad ſe venientem vidit, turpe ratus objurgari, prior faſſus erratũ, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco, ubi Nabuthi cadaver à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſangvinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, qvo civem

G contra jus per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum ejus facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudisqve pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus vero per prophetam denuntiat, ſe qvidem usqve poſt ejus obitum dilaturum vindictam, qvandoqvidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

XIV. 3. Reg. 21.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20. DUm hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex, contractis è toto regno suo copiis, ascitisq; ultra Euphratem triginta duobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qvi intelligens se imparem ejus copiis, à congressu qvidem abstinuit, sed coactis ex agris in urbes munitissimas omnibus, ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioqvin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eo venit, & obsessam urbem oppugnare cœpit. missoqve caduceatore ad Achabum, petiit, ut sibi licoret legatos ad eum mittere, proposituros, qvidnam peteret: qvo impetrato, cum venissent legati, ita ut illis mandatum erat, ajunt Achabi divitias & liberos & uxores esse Adadi. qvod si ipse qvoqve fateatur & permittat ei, qvicqvid libuerit ex his sumere, abducto exercitu, regem obsidionem soluturum. Achabus vero jubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatesqve universas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans, ut qvandoqvidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisqve liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre, qvicqvid in eis inventum fuerit pulcherrimum. Reliqva, qvæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, advocata concione, dicit se libenter pro pace & civium incolumitate uxores ac liberos suos, omnesqve facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc vero misisse eum famulos, qvi omnium ædes scrutentur, & nihil in eis, qvod sit pulcherrimum, relinqvant, nimirum belli ansam qværentem: ut, qvandoqvidem sciat propter amorem civium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, qvicqvid ipsis visum fuerit. Reclamavit tota concio, contemnendũ esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis, hoc responsi referendum dedit, qvod primis postulatis nunc qvoqve consentiat securitatis civium gratia, posteriora non admittat. atqve ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus, tertio legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se vero parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ finguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo vero respondente, inter armatos non verbis sed factis decernendum, legati reversi cœnanti tum forte cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille vestigio mandat circumvallari urbem & aggerem erigi,

Κεφάλαιον ή.

Ως Ἀδὰδ δαμασκῆ ἡ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' Ἀχαὰβον στρατεύσας ἡττήθη.

Τῶν δ' ὡδὶ τὸν Ἀχαὰβον ὄντων τούτων καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τῶν Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῶν σύρων καὶ δαμασκῆ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν εὐφράτου βασιλέας ποιησάμενος τριάκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀχαὰβον. ὁ δ' οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ τὰ στρατιᾶς, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρεπάξατο, πάντας δὲ εἰς τὰς ἐχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὐτῇ λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τἄλλα, δυσπολιόρκητος ἐδόκει. ὁ δὲ σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ σαμαρείαν, καὶ περικαθήσας αὐτῇ τὸ στράτευμα, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς ἀχαὰβον, ἠξίου πρεσβεύσασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται δοῦναι βασιλέως πεμφθέντες οὖν παρ' ἐκείνου, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον καὶ συντιθέντες τὰ βασιλέως, τὴν ἀχαάβου γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. ἂν δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτῷ τούτων ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξειν καὶ παύσεσθαι πολιορκῶν. ὁ δὲ ἀχαάβου, τοῖς πρέσβεσιν εἰσελθοῦσιν παρόδοξα λέγειν αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα ἐκείνου εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ἀνωμολογημένα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρωτήσουσι, τά τε βασίλεια, καὶ τὰς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἰκίας, ἐκθλῦσαι διδόναι πᾶν ὅτι ἂν ἐκείνοις εὕρωσι κάλλιστον. τὰ δὲ ἀπαιτούμενα οἱ καταλείψουσιν. ἀχαάβου δὲ ἀγαθεῖς, ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τοῦ βασιλέως, σωφρονοῦντα εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἐκάλεσε, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἑτοίμως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παρέξειν τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἀποχωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ἀπιζήτων ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ σύρος. νῦν δὲ ἠξίωκε δεῖλαιος πέμψαι, τοὺς τε πάντων οἰκείους ἐρευνῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐτοῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, ἃ φασιν βούλομαι πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τὰ μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαίμην, ἀφορμὴν δ' οὐκ ἂν εἴη τὰ ὑμέτερα ἀφ' ὧν πραγματεύομαι εἰς τὸν πόλεμον. ποιήσομαι μὲν τὰ ὑμῶν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακοῦσαι τῷ κατ' αὐτῶν συμβεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασθαι παρὰ τοῦ βασιλέως λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπακοῦσαι αὐτὸς, καὶ νῦν ἐμμενεῖ τὸ τῶν πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπακούσει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ ἀδάδου, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, πρίτον ἐπέμψε πρὸς ἀχαάβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τῶν τειχῶν, εἰς καταφρονεῖ, χώματα τούτοις ἐπεγείρειν αὐτὸς τὴν στρατιὰν, καὶ δρακὰ γῆς λαμβάνουσιν. ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπληττόμενος. ὁ δὲ ἀχαάβου μὴ ναυχᾶν δεῖν ὡς ἀποκεκαμμένῳ καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρίνεσθαι ἡμόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δειπνοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ τριάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ἀποκεκμένην. ὁ δὲ, εὐθέως ἔστω ποιεῖν ἔταξε, καὶ θωρακοῦσθαι τὴν πόλιν, καὶ χω-

ἐχώματα βάλλεσθαι, καὶ μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ἐν δὲ ἀχαὰβ τούτων πεπτοημένων ἐν ἀγωνίᾳ ἦν, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. ἀπῄρει δὲ καὶ τῶν φόβων ἀπολύει, προφήτου τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. Φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπιχειρήσειν ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῶν πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους, πυθομένῳ δὲ διὰ τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγεμόνος σοῦ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς εὗρε πλείους δ' ὡς διακόσιοι καὶ τριάκοντα δύο, μαθὼν δὲ τοῦτον πρὸς δωρίαν ἐπ' ἄνεσιν πεπραμμένον, ἀνύξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῶν δὲ σκοπῶν δηλωσάντων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑποστησομένους, ἐντελὲς μὲν μὴ εἰς μάχην ὥσπερ προσελθόντες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτόν, ἂν δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτο ποιῶσιν. εἶχε δὲ ἑτοίμως ἀχαὰβ καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐντὸς τοῦ τείχους. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους ἀχρὶ τῶν στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τοῦτο νικῶντας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. ἀτὰρ προσδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι. καὶ ἀδὰδος τὸν γυμνοῖς καὶ μεθύουσι προσέβαλλον, ὡς τὰ τῆς παντοπωλίας ἐκ τῶν στρατοπέδων φεύγοντας καταλιπεῖν, καὶ τὸν βασιλέα διασωθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. ἔφθασε δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύρους ἤνυσεν, ἀνελὼν αὐτούς. ἀδὰδος δὲ πάσας τὰς ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλούτου δὲ οὐκ ὀλίγου, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλήθους καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα τοῦ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. ὁ δὲ προφήτου παραινέσαντος Φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἐτοίμην ἔχειν, ὡς τὸ ἐπιόντι πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν δ' σύρος, ἐμβαλὼν πρὸς τούτους ἐν. ὁ δὲ ἀδάδος ἀναστραφεὶς ἐκ τῆς μάχης, μεθ' ὅσης ἐδυνήθη σπουδῆς, συνεβουλεύσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ἐπιστρατεύσῃ τοῖς Ἰσραηλίταις. οἱ δὲ ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ εἰδέναι γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν μὲν θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δυνάσταις τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νικᾶν αὐτῶν νικάσας. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τοῦτο, τοὺς μὲν βασιλέας, ὡς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀποπέμψαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταλέξειν, ἀντὶ ἐκείνων ταύτην καταστήσαντα. εἰς δὲ τὸν τῶν ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσαι δὲ ταῦτα ἱερεῖς καλῶς ἔτος διεκόσμησε τὴν δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἠθροίσθη πρὸς πόλει τινί, Ἀφεκὰ δὲ αὕτη λέγεται, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἀχαὰβ δὲ ἀπαντήσας αὐτοῖς μικρὰ τὴν δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ἦν ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαρεκαλούμενον. ὁ δὲ προφήτης προσελθὼν αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ὑπάρχοντα, ὡς οὐκ ἐναγὴς δοκεῖ τοῖς σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δὲ ὑστάτῃ τούτων, ἐπὶ τὸ ὄρθιον προελθόντων ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν πολεμίων, καὶ παραταξαμένων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ ἀχαὰβ τὴν σφετέραν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, κατέτρεψε τὴν μάχης ῥυμένης, τροπὴ τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta qvidam superveniens exemit, dicens, Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde, per qvos hæc victoria contingeret: Per filios, inqvit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qvi triginta duo erant supra ducentos, cognito, qvod Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repente portis, emittit juvenes. Id postqvam ei per speculatorem est significatum, mittit qvosdam eis obviam cum his mandatis, ut sive pacati veniant, sive pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliqvum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filii vero principum cõgressi cum excubiis, multis occisis, reliqvos usqve ad castra persequuti sunt. Qvod ubi succedere Israelitarum rex animadvertit, universum reliqvum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facile eos profligant, nihil tale expectantes. Qvo factum est, ut in ebrios & inermes impingerent, ita ut, relicta in castris armatura, fugerent, & rex ipse præceleri eqvo vix evaserit. Achabus vero longo spatio Syros persequutus est, cædendo, qvotqvot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam eqvis Adadi & curribus, domum in urbem reversus est. Cæterum propheta monente, ut in seqventem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reversurum enim Syrum iterum: rex omni ope bellum apparat. Porro Adadus servatus è clade cum reliqviis exercitus, advocatis amicis, consultabat, qvomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi svaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facile se superiores fore. Præterea consuluerunt, ut dimissis regibus, qvos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua ditione tam eqvitum qvam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditq; operam, ut talis apparatus fieret. Mox ubi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & qvum perveniset prope oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus vero cum suis copiis obviam illi progressus, castra cum castris contulit, qvamvis numero militum longe inferior. Superveniente deinde propheta, & victoriam pollicente, ut hostis, contra qvam opinabatur, sentiret, Deum Israelitarum non minus potentem in campis, qvam in montibus, per sex dies a neutris castris qvicqvam motum est. Septima vero, qvum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus qvoqve suos ex adverso instruxit.

Nec mora, collatis signis, acriter utrinqve pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. qvibus impigre victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium eqvitum, peditum, curruum, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam urbem evadentibus: qvi & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia, in prælio vero centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliqvot fidissimis famulis comitatus in qvandam subterraneam cellam se abdidit. qvibus clementiam Israelitici regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consveto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induci saccos, & restibus capita redimiti, qvi tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantum gratiam petere Adadum significant, deditition ejus in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, qvod è pugna evasisset, fratrisq; loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli, accepta sacramenti fide, nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qvi tum sublimis curru vehebatur. Et qvum adorasset, Achabus, porrecta dextra, in curru eum sustulit, exceptumqve osculo jussit esse bono animo, & nihil se indignum timere, Adadus, actis gratiis, qvam longa sibi vita daretur, memorem se fore hujus beneficii professus est, redditurumq; Israelitici juris urbes, qvas majores ejus armis occupaverant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem jus Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & jurejurando firmato, Adadus egregie donatus in suum regnum remissus est. Post talem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum propheta qvidam, nomine Michæas, accessit ad qvendam Israelitam, jussitq; eum, ut vulnus sibi in caput infligeret, addens, Deum ita velle. Qvi qvum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu periturum. Qvod qvum ita evenisset, alterum propheta adiit, idem imperans. A qvo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad regem, dicens se commilitonem ejus esse, & à tribuno captivum qvendam asservandum accepisse: qvo fuga elapso, periclitari se nunc, ne interficiatur ab eo, qui illum tradiderat, qvandoqvidem hoc interminatus sit, si captivus effugeret. Respondente vero Achabo, merito id passurum, soluto capite, agnoscendum se Michæas præbuit. Hac autem arte usus est, qvo majorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in regem animadversurum, qvod Adadum hominem impium & contra divinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim, ut ipse ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus ejus ab exercitu. Rex libertate prophetæ offensus, jubet eum in carcerem conjici, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

καὶ διώκων ἐπίκειτο κτείνων. οἱ δ', ἢ τὸ τῶν ἁρμάτων, καὶ τὸ τῶν ἀλλήλων ἀπώλλυτο. ἰσχύσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν Ἄφεκα πόλιν αὐτῶν. ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τῶν τειχέων αὐτοῖς ἐμπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλοι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἅδαδος, φεύγων μετὰ τινῶν πιστοτάτων τῶν οἰκετῶν, εἰς ταμεῖόν τι οἰκίας κατέβη. τούτων δὲ, φιλανθρώπως καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ δυνήσεσθαι τῆς σωτηρίας τὰ πρέποντα ἱκετείας χρησαμένους τῷ σωτῆρι αὐτῶν, ἔδοξε καὶ Ἄχαβος λαβεῖν εἴσοψιν παρ' αὐτοῦ, ὡς αὐτὸν ἀπολεῖν ἀφῆκεν. οἱ δὲ, σάκκοις ἐνδυσάμενοι, καὶ σχοινία τὰς κεφαλὰς περιθέμενοι, ἅτινα ἦν τὰ παλαιὰ ἱκέτευον οἱ Σύροι, πρὸς Ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσαι τὸν Ἅδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτοῦ τὸ χάρισμα ὁμνύοντα. ὁ δὲ, σωτηδέας φήσας αὐτῷ περιεῖναι, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθέναι, τιμὴν καὶ εὔνοιαν ὡς ἄντις ἀδελφῷ προσήκοι κατεπηγγείλατο. λαβόντες δὲ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρὰ θέντες ἐκ τοῦ οἴκου, ἐν ᾧ ἐκεκρύπτο, καὶ προσάγουσι τῷ Ἄχαβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζόμενῳ. ὁ δὲ, προσεκύνησεν αὐτῷ. Ἄχαβος δὲ ἐπιδοὺς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαῤῥεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν ἀπόντων προσδοκᾶν. Ἅδαδος δὲ ἀχαρίστῳ, καὶ παρ' ὃλον τὸν ζῆν χρόνον ἀπομνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῶν Ἰσραηλιτῶν ἃς ἀπεμέμνηκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ δαμασκὸν, ὡς τε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον ἔτι ποιεῖν, ἀνῆσεν. ὡμόσθησαν δὲ αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ Ἄχαβος, ἀποπέμπει εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἅδαδου τῶν Σύρων βασιλέως στρατείας, ὅτι Ἄχαβον καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, πιστὸν εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δὲ τις Μιχαίας τέκνωμα προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πληγὴν λαβεῖν. ἅτε δὲ ποιήσαι, καὶ βάλησιν τῶν δεῦ. ἕτερος μὴ πεισθέντος προεῖπεν αὐτῷ θήσεσθαι, τῶν δὲ δεῦ προσταγμάτων, λέοντι ἐκδοτον ἔσεσθαι διαφθαρησόμενος. συμβαίνει δὲ τοῦτο τὸν ἄνθρωπον, προφήσαντα ἐπὶ πολλοῖς ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσπάσαντα. πληγὴν δὲ ἐκείνῳ ἐνεργάσασθαι τὸ κράνιον, καὶ δησαμένου τὴν κεφαλὴν, προσελθεῖν τῷ βασιλεῖ λέγοντα αὐτῷ, στρατεύεσθαι καὶ φυλακὴν τινὰ τῶν αἰχμαλώτων φέρειν ἑαυτόν. φυγόντος δὲ αὐτοῦ κινδυνεύειν τὸν δεδωκότα ἀποθανεῖν. ἀπλῶσαι γὰρ αὐτὸ εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον δὲ φήσαντα Ἄχαβον τὴν ἅλωσιν εἶναι, λύσαι τὴν κεφαλὴν, ὅτι μάνωσκεται ὁ αὐτὸς Μιχαίας ὁ προφήτης ὢν. κέχρηται δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡγουμένῳ πρὸς τὸν μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ, ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαφθορᾶναι τὴν πρεσβείαν Ἅδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, ἔφη μὲν ἀποθνήσκειν αὐτὸν ἀντὶ ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ἀντὶ τοῦ στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δὲ Ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλεισθέντα φυλακῇ ἐκέλευσεν. συνεχύμενος δὲ αὐτὸς ὅτι τοῖς Μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

CAP. IX.

De Josaphato rege Hierosolymorum.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐπαίνειμι δὲ μᾶλλον τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτην. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῶν Β χαναναίων χώρᾳ καταστησας, οὐδὲν ἧττον ἐποίει τὰ ἀεὶ δοκοῦντα πάππῳ καταλειφθείσαις τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἱεροβοάμῳ βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φροὰς ἐκαθήδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ἀμφοτέρως καὶ σωφρονοῦντα τὸ θεῖον, δικαίου ὄντος καὶ ὁσίου, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδὺ ποιοῦντος τοῖς θεοσεβέσι τοῦ θεοῦ ζητῶν. ἐπίμων δ' αὐτὸν οἱ περὶ βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον, καὶ δόξαν ἄρασθαι μεγίστην. τρίτῳ οὖν τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, C ἐκέλευε πλὴν γλίσχρως ἐλαύνοντας, ἅπαν τὸ λαὸν τοῖς αὐτὸν διδάσκειν τὴν πόλεως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ παραδιδάσκειν τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἦν πᾶν τὸ πλῆθος ὅτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοπονεῖσθαι μηδὲ ἀσκεῖν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. αἵτινες παρεχώρουν διετέλουν τοῖς ἱερεῦσι τοῦ ἰωσαφάτου, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρηνεύειν ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, πάντες ἐπέλυον αὐτῷ φόρους, καὶ ἀραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος D ἄρνας ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους. καὶ ἐλάφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὀχυροῦσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ἠτοίμασε. λαὸς δὲ ἦν ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριακοντα, ὧν ἐδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννῆς δὲ, μυριάδων ἑκατὸν. ὁ δ' αὐτὸς υἱὸς ἡγεμὼν ἀκτὴς βενιαμίτης ἐκ τῆς φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας ἑκατόν. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ E παρεσκεύασε, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρότητας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωράμῳ τῷ ἀχάβου θυγατέρα ὑὸν δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. πορευόμενος δ' αὐτὸν μετὰ χρόνον τινὰ εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκόλουθον παντὶ στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ ἱματίων ἀφθονίᾳ παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι καὶ ἅρμα βασιλέως, ἵνα τῷ ἐν γαλαδίτιδι πόλιν ῥαμαθὰν ἀφέλῃ. F ὁ δὲ πατρὸς αὐτοῦ πρῶτον τυγχάνουσαν, ἀφειδῶς τὸν ἑκείνου πατέρα. ὁ δὲ ἰωσαφάτης τὴν βοήθειαν ἐπαγγελλόμενος, καὶ τὸ εἶναι δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψάμενος τῶν δύναμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ἐπὶ ἰδίοις θρόνοις ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν εἴ τινες εἶεν προφῆται, καλέσαντα αὐτοὺς ἀναμένειν, εἰ συμβουλεύσουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. καὶ ἦν εἰρήνη καὶ φιλία τότε τοῦ ἀχάβου πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ἐπὶ τρία ἔτη διαμείνασα, ἀφ' οὗ λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Josaphatum Hierosolymorum regem revertor: qvi, aucto suo regno, & præsidiis per urbes ditionis suæ disposítis, ne illas qvidem sine præsidio reliqvit, qvas Abias avus in sorte Ephræmitica, de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, qvod esset vir justus ac pius, & per singulos dies dabat operam, ut aliqvid gratum Deo faceret. Qvo factum est, ut & ipsi à circumqvaqve vicinis regibus multus honos haberetur, id qvod missitandis ad eum muneribus declaraverunt, ut hinc qvoqve tam divitiæ regis qvam fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio convocatis principibus & sacerdotibus ejus regionis, jussit eos obire universam ditionem, & populum oppidatim leges Moysis, earumqve observantiam, atqve religionis cultum docere, qvod adeo libenter cives complexi sunt, ut certamen hujus studii inter eos susceptum videri posset. Finitimæ qvoqve gentes constanter hunc regem amabant, pacem inviolatam cum eo servantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persolvebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, paremqve hædorum numerum. Munivit etiam magnas urbes ac validas, & exercitus armis bene instructos contra hostem aluit: ex tribu Judæ scutatorum trecenta millia, qvibus præerat Edraus, Joannes vero ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Benjamitica sagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta scutatorum millia absqve militibus, qvi per oppidorum præsidia fuêre disposíti. Duxit deinde filio suo Joramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cumqve libuisset ei Samariam invisere, benignissime ab Achabo exceptus est, atqve etiam militia, qvæ suum regem comitabatur, publice exhibito frumento, vino & carnibus, rogatusqve est ab Achabo, ut contra Syrorum regem arma cum eo conjungeret, ad recipiendam urbem Ramatham in regione Galaditica, qvam de ipsius Syri patre ceperat. Josaphato vero auxilium pollicito, qvod non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copiis, progressi extra mœnia duo reges, & sedétes in suo qvisqve solio, stipendia militibus numerabant. Josaphatus vero censebat, si qvi prophetæ essent, accersendos, & consulendos de expeditione, qvæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex qvo captum eum dimiserat usqve in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacesſitus in prælio vicſtus occiditur.

AChabus vero, accitis ſuis prophetis numero qvadringentis, juſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit regi bellum contra Adadum moventi victoriam, & urbis dominium, propter qvam bellum inſtaurare placuit. Prophetis vero bellum ſvadentibus: vincendum enim Syrum, & in poteſtatem venturum, qvemadmodũ antea: Joſaphato ſuboluit fucus ex eorum verbis, & qvod falſi vates eſſent: percontatusqve eſt Achabum, num qvem alium præterea prophetam habeat, ut certius etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe qvidem & alium, ſed ſibi inviſum, qvod malum eventum prædicat, foreqve, ut ipſe à Syrorum rege occiſus pereat, & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum. Eum vocari Michæam Jembleæ filium. Joſaphato vero poſtulante, eum produci, miſſus cubicularius prophetam adduxit: qvi inter eundum ei indicaverat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere contra, qvam Deus moneat, mentiri, ſed dicturum ſe, qvicqvid ex eo de rege cognoverit. Ubi vero ad regem pervenit, adjuratus, ut vera loqveretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, &, inſeqventibus Syris, diſperſos, non aliter qvam greges ſublatis paſtoribus. Hoc qvoqve ſignificare Deum dicebat, qvod cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loqvuto Michæa, verſus ad Joſaphatum Achabus: Nonne, inquit, modo tibi dixi, qvam male mihi velit iſte. Michæa vero conſtanter aſſeverante, ſe nihil niſi juſſu Dei prædicere, illùm vero ſpe victoriæ ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in qvo ipſi cadendum ſit, rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias qvidam unus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum, qvid Michæas garriat. nihil enim veri eum prædicere, argumento eſſe prædictionem Eliæ, qvi ſine dubio melius qvam iſte futura cerneret; illum enim prædixiſſe, apud Jezraelam in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus regis ſanguinem, qvemadmodum lampſiſſent cruorem Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri, qvi longe præſtantiori prophetæ non vereatur contrarium dicere, qvod periturus ſit rex ab hinc die tertia. ſed mox fore evidentius etiam, qvam verax ſit aut afflatus divino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Jadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum prophetam juſſiſſet. Puto enim te audiviſſe, qvod hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. cumq; ei nihil mali propter hoc accideret, ſecurus jam Achabus non amplius dubitavit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falſis qvã veris prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum eventũ præſtruens. Sedecias vero, aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deũ ſignificare ventilandã cornib. univerſã Syriã. Michæa contra aſſeverante, brevi fore, ut Sedecias

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ί.

Ως Ἀχαὰβος ὑπὸ Σύρων τραπεὶς οὐμβωμος ἠπήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑλέσας δ' Ἀχαὰβος τοὺς αὑτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι τὸν θεὸν, εἰ δίδωσιν αὐτῷ στρατεύσαντι ἐπὶ τὸ Ἀδαδου νίκην καὶ καθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκ στρατεύσασθαι. κρατήσειν γὰρ τῶν Σύρων, καὶ λήψεσθαι ῥᾳστώνην αὐτὸν ὡς καὶ τὸ πρῶτον. σωεὶς ἐκ τῶν λόγων ἰωσαφάτης, ὅτι ψευδοπροφήτας θαρρύνουσιν, ἐπύθετο Ἀχαάβου, εἰ καὶ ἕτερός τις ἔστι προφήτης θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' Ἀχαὰβος, ἐναγὴς ἔφη, μισεῖν αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προειπόντα ὅτι πεσὼν ἐκ τοῦ νικηθεὶς ὑπὸ Σύρων βασιλέως, καὶ λαβὼν ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχει, καλεῖσθαι δὲ Μιχαίαν, υἱὸν Ἰεμβλέου. ὁ δ' Ἰωσαφάτης κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας εὐνοῦχον, ἀγάγετο Μιχαίαν. καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ὁ εὐνοῦχος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προφητεύειν. ὁ δ' οὐκ ἔχειν αὐτῷ καταψεύδεσθαι θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ, ὡς ἦκε πρὸς τὸν Ἀχαάβον, καὶ λέγειν αὐτῷ πολλὴς ὀργὴς ἐνωρκήσατο, δείξας τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς Ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν Σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ προβάτων ἀνηρημένων τὰ ποίμνια. ἐλεγέ τε σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια πρέπειν δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος δὲ Μιχαίου πρὸς Ἰωσάφατον, ὁ Ἀχαάβος, ἀλλ' ἐγώγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς μὲ διάθεσιν. ὁ δὲ Μιχαίας εἶπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ λεγομένων, ὡς παρεῤῥιμήσθην αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, πείσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἐπ' ἐννοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τοῦ μὲν Μιχαίου μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμήριον δ' ἔχρῆσθαι οἷς ἠλίκης προφητεύσειν ὁ τότε κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. καὶ γὰρ ἔφη ἐλεγε προφητεύσαντα ἐν Ἰεζραέλ πόλει, ἐν τῷ Ναβὲθ αἷμα αὐτοῦ κύνας λιχμήσασθαι προσεῖπεν, καθὼς καὶ Ναβὲθ ὑπὸ διαύτου καταλαθέντος ὑπὸ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ὅτου ψεύδεται τῷ κρείττονι προφήτῃ ταῦτα λέγων, ὃς πρὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων τοῦτο πεπρόρρησε. γνώσεσθαι δ' ἐφ' ὅτου ἐστὶν ἀληθὴς καὶ θεοῦ πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. εὐθὺς γὰρ ἁπαθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφάτω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν Ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι ὅτι πάντως γνώσομαι. ὡς οὖν πληγέντος αὐτοῦ τὸν Μιχαίαν, σωθῆναι μηδὲν παθεῖν, Ἀχαάβος θαῤῥήσας ἄγειν τὴν στρατιὰν προθυμεῖσθαι ὅπῃ τὸν σφέτερον. ἐνίκα γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανοτέρους ποιεῖ τοὺς ἀληθεῖς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὰ ἁρμόζοντα τέλος. σεδεκίας δ', σιδήρεα ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς Ἀχαάβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταστρέψαι συρίαν, Μιχαίαν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπινοῆσαι

τὸν

vitam

τὸν σεδεκίαν τὸν μεῖον ἐκ ταμείου κρυβησόμενον ἀμείψαν, A è cella în cellam fugiat, latebras qværitans, ne
ζητοῦλα φυγεῖν τὴς ψεύδολογίας τὴν δίκλεο, ἐκέλδ-
σεν ὁ βασιλευς ἀπαχθέντα φυλάτεσθ πεὸς ἀχάμω-
να τὴν τ πόλεως ἄρχοντα, ϗ χαρηγεῖσθ μηδὲν ἄρτου ϛ
ὕδατ ϴ αὐτῷ πλεῖστότερον. καὶ ἄχαδ ϴ μὲν, ϗ ἰωσα-
φατ ϴ ὁ τ ἱεροσολύμων βασιλευς, ἀναλαδόντες τὰς
δυνάμεις, ἤλασαν εἰς ῥαμὰθ τὴν πόλιν τ γαλααδίτιδος.
ε ἦ τῶν σύρων βασιλευς ἀκόσας αὐτὸ τ στρατείαν, ἀν-
τεπῆγε μὲν αὐτοῖς τ αὐτ στρατιάν. καὶ οὐκ ἄποθεν τ ἀ- B
ρεμαθ ἦς στρατοπεδεύε ϗ. σωνέβεντο ϗ, ὅτε ἄχαδ ϴ καὶ
ἰωσάφατ ϴ, λπὸ θεᾶς τὸ βασιλικὸν σῆμα. τ ϗ ἱεροσο-
λύμων βασιλέα, τ αὐτ σχολῇ ἔχοντα σῆναι ἐν τῇ πα-
ρατάξει καταφρονόμενον τὸ ὑπὸ μιχαίε πεφιεημ-
μένα. εὗρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν ϗ δίκα ϛ χήματ ϴ. ὁ
μὲν γὰ ἄδαδ ϴ ὁ τ σύρων βασιλευς, παρήγγειλε τῇ
στρατιᾷ λὰ τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τ ἄλλων ἀναιρεῖν,
μόνον ϗ τὸν βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ ϗ σύροι, τῆς
συμβολῆς γνομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐσῶπα C
πεὸ τ πεξεως, ϗ ϛ τὸν εἰκάσαντες εἶναι τὸν ἄχαδον, ὥρ-
μησαν ἐπ' αὐτὸν, καὶ πεῖκυκλώσαντό μιν, ὡς ἐγγὺς ὄντες
ἔγνωσαν ὐκ ὄντα ϛ τὸν, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρ-
χομένης δ' ἠδὴ ἀμφὶ δείλης ὀψίκης γνομένης, μαχό-
μενοι ϵ νικῶντες, ἀπέκτειναν ὐδένα κ τ ϛ βασιλέως
ἐπιλεύ ζητοῦντες τὸν ἄχαδον ἀνελεῖν μόνον, καὶ εὑρεῖν ϛ
δυναμένοι. πᾶς δέτις βασιλικὸς ϛ ἀδαδ ϛ ἄμαν ϴ
ὄνομα, τοξεύσας εἰς τὰς πολεμίας, πτεώσκει τὸν βασι- D
λέα λὰ ϛ θώρακ ϴ, κ ϛ πνεύμον ϴ. ἄχαδ ϴ ϗ τὸ
μὲν συμβεβηκὸς οὐκ ἐγνω ποιήσας τὸ στρατεύματι φα-
νερὸν μὴ πεαπείησαν. τὸν δ' ἰσχιοχον ἐκέλδοσεν ἐπι-
στρέψαι τὸ ἅρμα ϵ ἐξαναγεῖν τ μάχης. χαλεπῶς γὰ
βεβλῆδ ϵ κομρίως. ὀδυνώμεν ϴ ϗ, ἐπὶ τῷ ἅρματ ϴ, ἄχρι δύνοντ ϴ ϛ ἡλίε, ϗ λιποψυμήσας, ἀπέθανε.
κ τὸ μὲν σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γνομένης,
ἀνεχώρησεν εἰς τ παρεμβολάς. δηλώσαντ ϴ ϗ ϛ στρα- E
τηκήρυκος ὅτι τέθνηκεν ἄχαδ ϴ, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια.
κομίσαντες ϗ τὸν ἄχαδον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θά-
πτεσι. κ τὸ ἅρμα λπὸ πλυνάντες ἐν τῇ ἰεζάρε κρήνῃ,
ὧ ϗ καθήμαγμένον τὸ ϛ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τ
ἠλία πεοφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰ κύνες, ἀνελικ-
μήσαντο τὸ αἷμα. αἱ ϗ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ
λοιπὸν λούμεναι τότ ϣ διετέλουν. ἀπέθανε ϗ ἐν ῥαμα-
θῶνι, μιχαία ϛ τ πεοφητεύσαντος. συμβάντων ϗ ἐν ἀχά- F
β ϣ τῶν ὑπὸ τῶν δύο πεοφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα
τε τὸ θεῖον ἡγεῖσθ, καὶ τιμᾶν αὐτὸ πανταχῆ καὶ σέβ-
καὶ τ ἀληθείας μὴ τὰ πεὸς ἡδονὴν ϵ βέλησιν πεφη-
νοτεοα δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι πεοφητείας,
καὶ τ λὰ τῶν πολλῶν πεογνώσεως ὐδέν ἐστι συμφορώ-
τερον, παρέχοντες ἕτω ϛ θεῷ, τί δεῖ φυλάξασθ. λογί-
ζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν πρὸ τὸν βασιλέα γνομένων
πολλάκις πεοσῆκε τ ϛ χρεὼν ἰσχύειν, ὅτι μηδὲ πεο-
γνωσκόμενον αὐτὸ λὰ φυγεῖν ἔστιν. ἀλλ' ὑπερέχειν G
τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεῦον χρησάς,
ὡς ἐκ τοῦ ἦεν αὐτῶν κρατήσοι πρειάγ. φαινε ϗ οὐδ ϵ
ἄχαδ ϴ ὑπὸ τούτ τ λόγοιαν ἀπατηθείς, ὡς ἀπι-
στῆσαι μὲν τοῖς πεολέγουσιν τ ἡτταν. τοῖς ϗ τὰ πρὸς χά-
ριν πεοφητεύουσι πειθῆς, ἀποθανεῖν. ὕστερον μὲν οὖν ὁ
παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

ruat pœnas vaniloqvii, iratus rex jubet eum apud Achamonem magistratum urbis haberi in custodia, nec aliud qvicqvam præter panem & aqvam ei præberi. Atqve ita duo reges versus Ramatham cum copiis profecti sunt, qvo audito, rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conventum autem erat inter reges socios, ut Achabus privato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus vero, sumpto Achabi cultu, staret in acie, qvo facilius Michææ vaticinium eluderent. sed invenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandavit per tribunos militi, ut neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri vero primo congressu videntes Josaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum, impetu facto, eum circumvenerunt: sed postqvam è propinqvo cognoverunt esse alium, omnes se retro receperunt. à mane autem usqve ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solum Achabum ad necem qværendo, nec tamen inveniendo. tandem unus ex Adadi famulis, Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam jussit currum extra prælium evehere, qvod grave ac lethale vulnus acceperit. Cumqve vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru usqve ad solis occubitum, & tandem profluvio sangvinis viribus deficiens interiit. jamqve appetente nocte, Syri se in castra recipiunt: & qvãprimum per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris, domum qvisqve revertitur. Cadaver regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cum currus regius cruore fœdatus ad Jezaræ fontem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis eventus comprobavit. Canes enim lambebant ejus sangvinem: & meretrices posthac ex eo fonte aqvabantur. Mortuus autem est apud Ramatham, juxta Michææ vaticinium. Ergo qvoniam utriusqve prophetæ prædictionem eventus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisqve nos semper plus oportet tribuere, qvam eorum, qvi ad gratiam loqvuntur, sermonibus: nec aliter existimare, qvam qvod nihil sit illis utilius, qvandoqvidem per ea divinitus monemur, qvid caveri debeat. Qvin & ea reputatio hoc loco subit animum, qvod insuperabilis sit fati necessitas, qvæ etiamsi præsciatur, præcaveri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc qvoqve Achabo fatale fuerat, ut prænuntiantibus cladem non crederet, & a prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν ἀχάζου παῖς, ἰώραμος ὑπὸ μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτῶν. Κεφ. α.
Ὡς ἰώραμος βασιλεὺς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παῖσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.
Ὅτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη. Καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ αὐτὸς τέλος αὐτὸς ἀσεβὴς γνώμης, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.
Στρατεία τοῦ ἰωράμου τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὑπὲρ τῶν Σύρων. Κεφ. δ.
Ὡς ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τοῦ ἵππου ἀρχὴ καὶ ἡ γῆ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.
Ὅτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ μὲν ἔτεσιν κη, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὑπὲρ γῆς τέσσαρας. Κεφ. ς.
Ὡς γοθολία, τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὑπὲρ ἔτη πέντε. Καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα, βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.
Ἀζαήλου δὲ δαμασκηνῶν βασιλέως ὑπὲρ τοὺς ἰσραηλίτας καὶ ὕστερον ὑπὲρ τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατεία. Κεφ. η.
Ὡς ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατεύσαμενος ὑπὲρ ἰδουμαίους, καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.
Ὡς ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰωασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.
Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πρὸ ἐξ ἐτῶν ἐχειροῦτο. Κεφ. ια.
Ὅτι στρατευσάμενος ἐρασὶν ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὑπὲρ ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζου τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τέλος αὐτὸν ὑπὲρ δαμασκηνῶν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.
Ὡς κατὰ κράτος ἑλὼν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. Καὶ διέφθειρε μὲν αὐτοῦ τὸν βασιλέα. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἔπεμψε ἔθνη κατοικήσειν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.
Ὡς σαλμανάσσαρος ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε κατὰ κράτος τὴν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῶν ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατοικήσας ἐκ τῆς περσίδος τε καὶ κωθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. Cap. I.
Joramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. Cap. II.
Qvomodo invadentibus Joramum Arabibus, exercitus ejus deletus fuerit, ac filiis peremptis, unico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo invisus misera morte sublatus sit. Cap. III.
Expeditio Jorami Israelitarum regis adversus Syros. Cap. IV.
Joramus à Jeu magistro eqvitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. Cap. V.
Jeus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usqve qvartam generationem ejus progenies. Cap. VI.
Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qva post sextum annum cæsa, pontifex Joadus Ochoziæ filium regem constituit. Cap. VII.
Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. Cap. VIII.
Amasias rex Hierosolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit. Cap. IX.
Amasias pugnans contra Joam Israelitarum regem vincitur. Cap. X.
Qvomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. Cap. XI.
Rasæ Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex, magnis muneribus missis, coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. Cap. XII.
Assyriorum rex, vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. Cap. XIII.
Qvomodo Salmanassar, Assyriorum rex, Samaria expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare jusserit. Cap. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER NONUS.

Κεφάλαιον ά.
Ως στρατεύσας ὁ Ἰωράμου ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώσαφατον ἐπὶ μωαβίτας κρατήσειεν αὐτῶν.

CAP. I.
A *Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.*

ΙΩΣΑΦΑΤΗΙ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐπανήκοντι εἰς ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἄχαβον τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ἣν ἐποιήσατο πρὸς Ἀδάδου τοῦ Σύρων βασιλέως, πολεμίως μὲν ἔσχεν, ὡς προειρήκαμεν, ἐπεὶ ὁ προφήτης συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς ἄχαβον συμμαχίας ἀνθρώπων ἀσεβοῦς καὶ πονηροῦ. τὸν μὲν θεὸν ἀνάδην μὲν οὖν οὐ τοῦτο διατεθῆναι. ῥυσιάζ μέν τοι, καὶ περ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν οὐδὲν ἀφεῖναι ἔλεγεν ἐκ τῶν πολεμίων. ἔστι μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς τρέπεται τοῦ θεοῦ. μὴ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε πᾶσαν ἐπελθὼν καὶ κύκλῳ πᾶσιν ὅσοις αὐτὸς ἦρχε, λαὸν ἐκδιδάσκων, πάτρια νόμιμα τὰ παρὰ μωυσέως τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς καταστήσας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτῷ, παρεκελεύσατο μηδενὶς ἕνεκα ὡς οὐ δικαίως προνομένους, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τινὸς ὑπεροχῇ μᾶλλον τὸν ἥττονα ἢ μᾶλλον γενομένων δοκιμάντων. βουλεύειν δ' ἅπασι τὸ ἴσον, ὑπισχνούμενος ὅτι, κατὰ τὰ κρίνοντα πραττόμενα, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πάλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑποστρέψεν εἰς ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ πρώτου καὶ πλήθους φερομένων. θεωμένους δὲ μελέτης καὶ δικαίας πίστεως πᾶσαις μὲν ταῖς κρίσεις. ἂν δὲ μείζονων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ἐμφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μὴ πάλιν ἐπιφανῶς ἀποφαίνεσθαι δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τοῦ θεοῦ ναὸν εἶναι συνέβαινε καὶ θυσιῶν ὁ βασιλεὺς ἔχει, πρόσοιμον αὐτοῖς εἶναι καὶ δικαιοπραγίας. ἄρχοντας δὲ

IOsaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma revertenti propheta Jeus occurrens, reprehendit eum, qvod cum homine impio & scelerato arma conjunxisset. Deum enim indigne tulisse hanc societatē: servasse tamen eum propter suam bonitatem, licet male, qvod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex, supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, universam suam ditionem perlustravit, populum leges divinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisq; oppidatim magistratibus, hortatus est eos, ut solius justitiæ respectu habito, jus populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut divitum captantes gratiam: omnibusqve, qvod æqvum est, redderent, scientes, qvod etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cum per singulas duarum tribuum urbes docuisset, Hierosolyma reversus, hic qvoqve judices è sacerdotum ac Levitarum ordine, & è primatibus optavit, & hos prius monitos, ut juste & accurate jura populo redderent. Qvod si graviores controversiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis urbibus, de horum negotiis majori etiam diligentia decerni voluit: qvod eam urbem maxime æqvitatis servantem esse deceat, in qva & templum simul haberetur & regia. ejus summos magistratus ex amicorum

numero præpoſuit, Amaſiam ſacerdotem, & ex Judæ tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitæ & Ammonitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam urbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cujus ager egregia palmeta ferat & baſſamum. Joſaphatus autem cum audiſſet hoſtes, ſuperato lacu, in regnum ſuum jam irrupiſſe, territus concionem advocat: & ad templum verſus Deum invocat, ut tantum virium & roboris ei ſuggerat, qvantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à majoribus, ut, qvoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coram numen præſens invocet, divinaqve ope adjutus invaſores ſuos male multatos arceat, volentes, qvæ ſemel divina munificentia contigere, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum uxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Jaziel qvidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit, ut in craſtinum ſe parent, ituri obviam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad qvendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus, ut cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantum pro ſe Deum, qvieti ipſi ſpectatores, conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem, gratias agendo, adorabant Deum, & Levitæ organis ſuis hymnos canebant. Diluculo vero progreſſus rex in ſolitudinem ſubjectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni propheticæ, & non ſtruendam qvidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos ſacerdotes cum tubis, & Levitas cum cantoribus, agendasqve Deo gratias, non aliter qvam liberata jam ab hoſte patria. Placuit omnibus regis conſilium, idqve mox etiam exequuti ſunt. Deus vero terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita ut alii in alios ruentes hoſtiliter in ſe invicem debacchantur tanto furore, ut ne unus qvidem ex tot millibus reliqvus fieret. Joſaphatus vero proſpiciens in vallem, in qva caſtra hoſtium fuerant, cum totam videret refertam cadaveribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, qvod ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadavera: tantaqve fuit multitudo, ut ægre per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Qvarta vero die congregatus totus populus in qvandam convallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebravit laudibus: à qvo facto poſtea locus nomen invenit, ut in perpetuum Convallis laudationis appellatus ſit. Inde reverſus cum exercitu rex Hieroſolyma, per aliqvot dies in ſacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Qvin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi ſanctitatis ac pietatis opinione conciliavit,

A αὐτῶν ἀνεδείκνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἑτέρας. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τὸν τὸν τρόπον διέπραττε τὰ πράγματα. ᾗ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐπράττοντο ἐπ' αὐτὸ μωαβίται καὶ ἀμμανῖται, συμπροσλαβόντες καὶ ἀράβων μεγάλαν μοῖραν, καὶ κατεστρατοπέδευσαν πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τριακοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῶν ἱεροσολύμων. γίνεται δὲ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ ἐκφέρει βάλσαμον. ἀκούσας δὲ ἰωσαφάτης, ὅτι τὴν
B λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸ δῆμον τῶν ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ πρὸς μὲν τὸν θεὸν ἐπὶ πολὺ προσηύχετο, καὶ ἐπικαλεῖται τὸν θεὸν βοηθεῖν αὐτῷ δυνάμει καὶ ἰσχύι, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπὶ στρατεύσαντας. καὶ γὰρ ἐκ τοῦ δεδιδάχθαι
C τοῖς τε ἱερεῖς καταπελτάσασθαι αὐτὸ, ὅπως ὑπερμαχῇ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὴν τιμήσασθαι τοὺς ἐλθεῖν ἀμελήσαντας, οἱ τὴν ἀπ' αὐτοῦ δεθεῖσαν γλῶτταν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεσαν αὐτούς. ταῦτ' εὐχόμενος, ἐδάκρυσε. καὶ συμπαν ᾗ τε πληθὺς, γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. ἰαζιὴλος δέ τις τῶν φυλῆς παρελθὼν εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τά τε πληθυθέντα λέγων, καὶ τὸν βασιλέα, τὸν θεὸν ἐπικεκλῆσθαι τῆ εὐχῆν, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. πρόσταξε δὴ τῇ ὑπατείᾳ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς
D πολεμίοις ὑπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτὸς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένη δ' ἔξοχή. ἐ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, σάλπιγγα δὲ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεσθαι τὸ θεῖον. ᾗ δὲ προφήτης ἐβεβαίου ἐπόντως, ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πληθὸς, πεσόντες ὑπὸ πρόσωπον, ηὐχαρίστουν τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ δὲ λεῦται, τοῖς ὀργάνοις διεπόνουν ὑμνοῦντες, ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω
E τεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τῶν προφήτων εἰρημένοις. καὶ μὴ προπαίσασθαι μὲν αὐτοῖς εἰς μάχην. προσῆσαν μέντοι τοῖς ἱερεῖς μὲν τὰς σαλπίγγας, καὶ λεῦται μὲν τοὺς ὑμνοῦντας, εὐχαριστεῖν ἤδη ῥύσασθαι μέλλοντι τὴν χώραν ἡμῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων. ἤρεσε δὴ καὶ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτα ἐπράττετο. ὁ δὲ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ τρόμον τοὺς ἀμμανίτας. οἱ δὲ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπεκτεῖνον, ὡς ἐκ τῆς παρασκευῆς
F τῆς στρατείας ἀνασωθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύειν τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤδη μὲν ὑπὸ τῷ θαρσεῖν τὴν τῶν θεὸν βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἐδώκεν. ἐπέρχεται στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τρεῖς ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τῇ δὲ τὸν ἀνηρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δὲ συναθροισθεὶς
G πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, ὃν δὲ θεῖ δύναμιν ἐπ' συμμαχίαν εὐλόγησεν, ἀφ' ἧς ἐπεσημήνατο ἔχειν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δὲ ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, τρεῖς δὲ πρὸς εὐωχίας ἐπὶ θυσίας ὑπὲρ πολλὰς ἡμέρας μεθυστὶ τῶν πολεμίων αὐτὸ διαφθορὰν, ἀκηκοόσιν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πᾶσιν ὑπὸ καταπλάγησιν αὐτὴν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ ὁ θεὸς τὸ λοιπὸν συμμαχοιῶτο. Ut res ejus sub divini numinis tutela esse pro compertocrederent: manſitqve usqve extremum ejus diem hæc perſvaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qvi tum Iſraelitis præerat: cum qvo, inita ſocietate parandarum navium, qvæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, jacturam fecit haud minimam. Navigia enim abſumpta ſunt naufragiis, qvod non bene regerentur præ magnitudine. Qvo factum eſt, ut hac cura vacaverit in poſterum. Atqve hactenus de Joſaphato.

Achabi vero filius Ochozias regnavit apud Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & utriqve parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Ejus regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa, qvæ patri ejus ſolitus erat, pendere amplius detrectavit. Accidit autem, ut Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morboqve ex hoc caſu contracto, Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum vero Deus Eliæ prophetæ mandavit, ut nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, qvandoqvidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos: juberetqve eos reverti, & regi dicere eum non revaliturum. Qvod qvum Elias feciſſet, nuncii, his auditis, confeſtim ad regem reverſi ſunt. Qvo demirante celeritatem reditus, & cauſam qværente, ajunt ſibi occurriſſe virum qvendam, & vetuiſſe ulterius progredi: juſſiſſeqve, renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, qvod morbus in pejus proficiet. Rege vero jubente, ut ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebant hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qvi cum intellexiſſet, Eliam per hæc deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum qvinqvaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere juſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, ut, ni ſponte ſua faciat, vi coactum eo pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, qvo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo, ipſum una cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt, moxqve candens turbo delatus centurionem & ejus comitatū perdidit. qvorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliã mittit: qvi & ipſe cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſeqveretur, & hunc ad preces ejus ignis abſumpſit, qvemadmodum alterum. Qvo cognito, rex miſit tertium. Is, qvod eſſet cordatus & manſvetis moribus, poſtqvam pervenit ad locū, ubi tum erat Elias, & amice eum ſalutavit: Nō ignoras, inqvit, qvod, ut regis mandato paream, invitus ad te venio, ſicut & illi, qvi ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horum militū volens ac libens deſcende, nosq; ad regem ſeqvere.

II. 2. Reg. 1.

ὁ δὲ ἀχαζίας παῖς ὀχοζίας, βασιλεύσ τ ἰσραηλιτῶν, ἐσ σαμαρείᾳ πολίμ τὴν διάσπαν, πονηρὸς ὢν κ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, κ ἱεροβοάμου τοῦ πρώτου βασιλέως ἐτ ἤδη δεύτερον ἐχόντος, ὁ τ μωαβιτῶν ἀφίστ βασιλεὺς αὐτοῦ, κ τὸς φόρους ἐς ἐμπροσθεν ἐτέλ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀχαζίᾳ χορηγῶν ἐπαύσατ. συνέβη δ τ ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ τ στέγης τ οἰκίας κατενεχθῆναι, κ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν ἀκκάρων θεὸν μυῖαν, ἐπ ὀνόματι τοῦ θεοῦ, παυσόμενος τῆς σωτηρίας. φανεὶς δ τ τῶν ἑβραίων θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτῷ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυνθάνεσθαι αὐτῶν εἰ θεὸν ἰσραηλιτῶν λαὸς ἰδίον οὐκ ἔχ ὅτι ἐπέμπετο πρὸς τὸν ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν τῆς σωτηρίας πυνθανόμενος. ἀπελθόντε αὐτοὺς ὑποστρέψαι κ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξ τῶν νοσων. ὃ δ ἠλίας παύσαντος αὐτοὺς προστάξαντος, ἀπόστειλε οἱ ἄγγελοι τὰ παρ αὐτοῦ, ὃν δὲ χρῆμα ὑποστρέψαντες πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντ δ τὸ τάχ ἐπανόδ, κ τῶν αἰτίαν ἐπερωτήσαντ, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον. κ κωλύσαι μὲν πρόσω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας δ σὺν λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ὅτι κάκιον ἔξει νόσ. ὃ δ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ τὸν ὑποστρέψαντα κελεύσαντ, ἄνθρωπον εἶπον δασὺν, κ ζώνην περιεσταλμένον δερματίνην. συνεὶς δ ὁ τεθνάναι ἠλίαν ἔφασαν τὸν θεσβίτην ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ αὐτὸν τριάρχον, κ πεντήκοντα ἑπτὰ ἄνδρας, ἀνῆλθεν πρὸς αὐτὸν καθεζόμενον ὑπὸ τὴν φηγὸν τὴν ὑψηλοτάτην. εὑρὼν δ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς τριάρχ ὅτι τῆς κορυφῆς ὄρους καθεζόμενον, καταβάντα ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύειν γὰρ αὐτόν. εἰ δ μὴ θελήσειεν, ἄκοντα βιάσασθαι. ὁ δ ἐπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πέμπ αὐτὸν ὁ προφήτης ἀληθὴς τριάρχην. εὐξαμένου πῦρ ἀπ οὐρανοῦ πεσεῖν ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας κ αὐτόν, εὔχεται, κ πῦρ κατενεχθὲν διαφθαρῆναι τόν τε τριάρχον κ τοὺς σὺν αὐτῷ. τῆς δ ἀπωλείας τῆς τούτων ὑπολωβείσης τὸν βασιλέα, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπ τριάρχον ὑπὸ τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ἴσοις κ τὸν πρῶτον ἀπέστειλεν. ἀπειλήσαντ δ κ τούτου τὸν προφήτην βία λαβεῖν αὐτὸν ἐμὴ κατελθοι βουλόμενος, εὐξαμένου κατ αὐτὸ πῦρ διαφθεῖραι καθὼς κ τοὺς ἄλλους τριάρχους. συνεωμόν δ κ τοῦτον ὁ βασιλεύς, πέμπ ἐξέπεμψεν. ὁ δ, φρονιμος ὢν, κ λίαν ὑπὸ ἐκπλήξ τοῦ θεοῦ, ἐλθὼν ὑπὸ τὸν τόπον ὃ συνέβαινεν εἶναι τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσκειν δ ἐλεγεν, ὅτι μὴ βούλομ βασιλέως διὰ ἀχαζίου προστάγματι παρεῖναι πρὸς αὐτὸν, κ οἱ πρὸς αὐτὸ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ κ τοῦ αὐτοῦ αἰτίου ἦλθον. ἐλέησον τοιγαροῦν αὐτὸν ἡξίει τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, κ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα.

Tum Elias delectatus viri civilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inqvit, dicit Dominus: Qvia me pro Deo non habuisti, qvem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum, qvi Accaronitis colitur, de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, ut Elias prædixit, decedens, qvod liberis careret, Joramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cum aliis vitiis, tum maxime impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedidit, vir alioqvi non ignavus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante, Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum usqve mortalium qvisqvam scire potuit, qvisnam fuerit ejus exitus. Discipulum reliqvit Elisæum, sicut jam ante diximus. De hoc Elia, & Enocho, qvi fuit ante universale diluvium, in sacris libris legimus qvidem exemptos esse è consvetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini unqvam fuit cognitum, Cæterum Joramus, accepto post fratrem regno, Moabitarum regi Misæ bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, qvod Achabo patri antea solvebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postqvam domi paravit exercitum, Josaphatum qvoqve per nuncios solicitavit, ut qvandoqvidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qvi tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Joramus ubi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosolyma, & splendide ab ejus loci rege exceptus, cum de communi sententia visũ esset, per Idumeæ deserta, qva minime hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantã jumenta & milites aqvarum penuriam inciderunt, ut, omnibus tantum non desperantibus, Joramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, qvanam sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Josaphatus contra, ut virum pium decebat, consolabatur eum: jussitqve perqviri, num qvis in exercitu propheta adesset, per qvem, qvid faciendũ, Deus posset consuli. & indicante qvodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, svasu Josaphati tres reges ad illum vadunt: qvumqve ad illius tabernaculum venissent, qvod forte extra castra fixerat, rogabant, qvid futurum esset de exercitu, præcipue Joramus. At ille jussit, ut absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precib, urgebat, ut responsũ daret, & periclitantes servaret. At ille juravit, se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Josaphati viri probi & pii.

III. 4. Reg. 3.

A ὑποδεξάμενος ὁ τὴν δεξιότητα τ λόγων καὶ τὸ ἀστεῖον ἦθος ἐφίλησε, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ὡδηγούμενος ὑ θεὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ τ θεὸν εἰρηκὼς λέγειν. ἐπειδὴ καταγνοὺς αὐτὸν ὡς οὐκ ὄντ θεῦ, καὶ πρὸς τ νόσ κἀδὲν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένῳ, πρὸς ὑ τὸν ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτὸ πυνθανόμενον πόδαπόν ἔσῃ σοι τὸ τέλ τ νόσ, γνῶσε ὅτι τεθνήξῃ. καὶ ὁ μὲν, ὀλίγ σφόδρα χρόνῳ διελ-

B θὼν, καθὼς προεῖπεν ἠλίας ἀπέθανε, διαδέχε δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπαις κἀκεῖνος τὸν βίον. ὁ ὑ ἰώραμος ἦν, τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν χρησάμενος, κ ἀσέβειαν πρὸς τ θεόν. παρεὶς γὰρ τὸν θρησκεύειν, τὰς ξενικὰς ἐσέβετο. ἰὼ ὑ τἄλλα δρασήριος κατ' ἐκεῖνον ὑ τὸν καιρὸν, ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. καὶ ἀδεὴς ἐγὼ μεχρὶς τ σήμερον αὐτὸν τ τελευτὴν. μαθητὴν δ' ἐλισσαῖον κατέλειπεν, ὡς κ πρότερον ἐδηλώσαμεν. πρὲ μὲν τοι γε ἠλίαν καὶ

C ἐνώχλει ἁ ἰώραμος πρὸ τ ἐπιβουλίας, ἣν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅπερ γέγονεν ἀφανές. ἅπαντα δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ἐστρατολάβων ὑ τὴν βασιλείαν ἰώραμος, ἐπὶ τὸν μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισῶν ὄνομα, φόρους πελῶν τὰ ἀχαάβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυρίαδας ἑκατὸν προβάτων σὺν τοῖς μαλλοῖς. συναθροίσας σὺν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε κ πρὸς ἰωσαφάτην, προσκαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλ ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν

D αὐτῷ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ἐπὶ τοὺς μωαβίτας ἐκφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτῷ τῆς βασιλείας. ὁ δ' ἑκόντος αὐτοῦ βοηθήσειν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγκάσειν ἔφη ἑαυτῷ στρατεύειν. ἰώραμος ὑ τούτων αὐτῷ τ πρὸς ἰωσαφάτην πρεσβειῶν ἀκούσας τ πρὸς τοὺς συμμαχίας κομισθέντας ἀναλαβὼν τ αὐτῷ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, κ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τ βασιλέως τ ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτῆς ἀφ' τῆς ἐρήμου τ ἰδουμαίας ποιησάμενος τὴν ὁδοιπορίαν

E ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἃ γὰρ προσδοκήσαν αὐτὸς ἑαυτῷ ποιησάμενος τὴν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς σὺν τ ἱεροσολυμων. ὁ τε τέτων αὐτῶν, κ ὁ τῆς σαμαρείας καὶ ὁ τῆς ἰδουμαίας. κ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ὑποφορὰν ὕδατ τοῖς τε κτήνεσι κ τῇ στρατιᾷ προεῖχον, πλανηθέντων τὰς ὁδὸς αὐτοῖς τ ἡγεμόνων, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δ' τ ἰώραμον, καὶ ὑπὸ

F λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τ θεὸν, τί κακὸν ἀπειπάμενος ἀγάγοι τὸς τρεῖς βασιλέας ἀμαχητὶ παραδώσοντας αὐτὸς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ἰωσαφάτης δικαίως, κ πέμψαντας εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι ἔστι αὐτοῖς θ θεὸς προφήτης συνελθεῖν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρ' θ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ἐστιν. οἰκέτου δέ τινος τ ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλίου μαθητὴν ἐλισσαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπῆσαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραγενόντος. ἐλθόντες δ' ἐπὶ τὴν σκηνὴν

G θ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς καθεζόμενος ἐπερωτῶν τὸ μέλλον ἐπὶ τ στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. θ δ', μὴ διοχλεῖν αὐτὸν φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τὰς θ πατρὸς αὐτοῦ, κ τ μητρὸς βαδίζειν προφήτας, ἐναργῶς γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐφέτο προφητεύειν κ σωζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμόσας τὸν θεὸν οὐκ ἂν ἀποκρίνασθαι αὐτῷ, εἰ μὴ ἀφ' ἰωσαφάτου ἕνεκα κ δικαίου. ἐχθὲς-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὲς ψάλλειν εἰδότες, ἐπεζήτησε γὰρ αὐτὸς, ὡς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γενόμενος προσέπεσε τῆς βασιλεύσης, ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλοὺς ὀρύξαι βόθρους. οὔτε γὰρ νέφους, οὔτε πνεύματος γενομένου, οὔτε ὑετῶ κατασφάγητε, ὄψεσθε φησὶν τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ δίψους. ἔσται δὲ ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατήσετε τῶν ἐχθρῶν καὶ καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πόλεις λήψεσθε τῶν μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὴν αὐτῶν κόψετε, τὴν δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποταμοὺς ἐμφράξετε, πᾶσαν εἰπόντος τοῦ προφήτου, τῇ ὑπερούσῃ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, ὁ χειμάρρους σφοδρῶς ἐρρύη. πολὺ γὰρ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὸν θεὸν ὕσας σωτήριον, ὥς τε δρᾶν τὴν στρατιὰν, καὶ τὰ ὑποζύγια πολὺν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου πιουμένους τὴν ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἅμα συλλέξας στρατιὰν σκέλλοι, ἀπὸ τῶν ὁρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δ' ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν τὸ ἡλίου πεσὸν τὸ χειμάρρου ὕδωρ (καὶ γὰρ οὐδὲ μακρὰν ἦν τῆς μωαβίτιδος) αἵματι τὴν χροιὰν ὅμοιον, τότε δὲ μάλιστα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτονότων ἑαυτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τὸ ποταμοῦ αἷμα αὐτοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠξίωσαν αὐτοὺς ἤδη διαρπαγὴν τῶν πολεμίων σκηπτοῦχον τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὁρμήσαντες ὡς ἐπὶ ἑτοίμῳ ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ὁπλωλότων. καὶ ἀπροφάσιστοι μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πρὸς τούτοις δὲ τῶν πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν κατέκοπησαν, οἱ δὲ, διασπάρησαν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δ' εἰς τὴν μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνισαν πληρώσαντες τῶν ἐκτῶν χειμάρρων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν σωδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁνεπαρέτητον καταπρατος, ὁρμησε μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου, καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνειμένας. καὶ πεισθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ἀπιτυγχάνει γὰρ ἀπιμελῶς φρουρουμένου τοῦ τόπου. ἐπιστρέψας δ' εἰς τὴν πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπεράσατο. τὸν υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναλαβὼν ἀπὸ τοῦ τείχους, ὥς τε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, κατώκτισαν τῆς ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν ἀνέστρεψεν. ἰωσαφάτης δ' ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης ἀπήγαγεν, ὀλίγον ὑπερβαλὼν χρόνον μετὰ τὴν στρατείαν ἐκείνην ἀπέθανε, ζήσας ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ ὁ υἱὸς μιμητὴς τῶν δαβίδου ἔργων.

Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente, correptus divino spiritu, jussit reges in alveo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluvia visuros alveum repletum aquis, ita ut, militi & jumentis abunde potu suppetente, nullum amplius à siti periculum timeatur. Nec hoc solum, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium ejus ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac rivos obturabitis. Hæc loqvuto propheta, seqventi die prius quam sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: ut & jumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum, ut audivit tres reges contra se adventare, à deserto invasuros, excita omni sua militia, jussit eos in finibus occurrere, ne clam in ditionem suam impetum facerent, qui videntes, ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, qvod eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant, ut eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato, ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perveniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos undique hostibus, partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam evaserunt. Reges vero agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis, totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontesque aquarum obturaverunt, mœnibus ubique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam urbem, & obsessus, veritus, ne expugnata illa capere urerumpere cum septingentis equitibus tentavit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. qvod ubi præter spem non successit, in urbem reversus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante, holocautoma Deo sacrificat. Reges vero, hoc viso, tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisque suam reversi sunt. Josaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis supervixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo qvinto: sepultusqve est in ea urbe magnifice, quemadmodum Davidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II.

Joramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παῦσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis, quos complures reliquit superstites, Joramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, uxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius; & tum recens à Moabitico bello Samariam reversus Elisæum secum adduxerat. Ejus prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi, operæ pretium duximus. Obediæ uxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua, Elisæum adiit, dicens, nec ipsum ignorare, qvod ea persecutione, qva Jezabela in prophetas sæviebat, maritus ejus centum ex eo numero servaverat: qvos ut alere clam posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in servitutem velle rapere. quapropter orabat, ut ob hoc mariti benefactum ejus misertus opem aliquam præsentem afferret. Qvo scitante, ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta jubet illam ire, &, acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribusque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad unum omnibus, ad prophetam reversa, rem totam illi retulit. Ille consuluit, ut, divendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, qvod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier
4. Reg. 6. à creditorum molestia liberata est. Idem Joramum per nuncios admonuit, ut locum quendam caveret, in qvo à Syris, occidere eum volentibus, insidiæ positæ fuerant. Qvo factum est, ut ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem, frustratis insidiis, indignatus est, ratus eas à suis detectas: &, vocatis domesticis, per convitium proditores appellavit, minatus etiam mortem, eo qvod rem solis creditam hostis per eos cognoverit. Qvodam autem respondente, non rectè eum facere, qvod proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos, qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, qvod Elisæus propheta nihil non indicet, prodatque vel occultissima consilia: jussit eos per nuncios explorare, in quanam urbe Elisæus habitet: renunciatumque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliqvot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu urbem circumventam circumquaqve custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ, re cognita, qvod hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens divino auxilio:

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, Ἀχάβοχον δὲ ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. παυτὶ δὲ ἔσχεν ὄνομα τοῦ τῆς μητρὸς ἀδελφοῦ, βασιλέοντα δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν, Ἀχάβου δὲ παιδί. Ὠβδηλιόμβρος δ' ἀπὸ τῆς μωαβίτιδος τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὐτῷ ἐλισσαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπρὰν γὰρ ἴσχυσε καὶ ἱερέως ἀξίαν, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσαν δὲ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβδείου, τὸν Ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ, πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐκτείνοιεν, ὑπὸ τῆς Ἀχάβου γυναικὸς Ἰεζαβέλας ἀναιρουμένους ἑκάστου. ἐλεγε δὲ, ὡς αὐτὸν δανεισαμένου τραφεῖαν κεκρυμμένους. ἐμὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς πλοῦτον ἀγνοοῦσα ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτὴν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε Ἀβδιοῦ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐλεῆσαί τε καὶ ὠφελῆσαι τινα βοήθειαν. πυθομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ ὡς πλεῖστα τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τοῦ οἰκήματος, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν, ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. ἐνήσεσθαι δέ τι καὶ περισσότερον ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλισσαῖος μὲν ὕστερον ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ ὡς δι' ἐνῶν, ἐναι γὰρ ἐν αὐτῷ σύρους τινὰς τὴν ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ὀλίγην τὴν θήραν ὥρμησε τῷ προφήτῃ πεποιημένος. ἄδερ δὲ, τῆς ἐπιβουλῆς ἁμαρτών, ὡς τῶν ἰδίων αὐτὸν καταμεμαυσούντων τὴν ἔνεδραν πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς πρόδοτας ἔλεγε τῶν ἀποῤῥήτων αὐτῷ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερὰς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ἐπίστευσε, τῷ πολεμίῳ γνωμένης. φησάντων δέ τινος τῶν παρόντων μὴ ψεύδεσθαι αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκότων τὴν ἐκπεμψιν τῶν ἀναιρησόντων αὐτόν. ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι ἐλισσαῖός ἐστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μαίνων αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βεβουλευμένα, προσέταξε πέμψασι μαθεῖν ἐν ποίᾳ πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαίμῳ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδερ ὅπλα τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕῳ τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅπη ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισσαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοῆς καὶ τύχους δεομένῳ πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν, ἀδεὴς ἦν.

παρε-

παρεκάλεσε τὸν θεὸν πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὐελπι- A rogavitque Deum, ut ad confirmandum famu-
θάρσους ἐμφανίσαι τῷ αὐτοῦ δυνάμει καὶ παρουσίαν lum præsentem se & auxiliatorem ostenderet.
ὡς δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τῶν εὐχῶν τοῦ προφή- Tum Deus exoratus speciem magni equitatus
του γενόμενος, πολλῆς ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ θε- & curruum circa Elisæum famulo videndam ex-
ράποντι δεῖξε τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι hibuit, ita ut animatus his suppetiis, nec ipse
παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρσῆσαι quicquam timeret amplius. Post hæc vates ite-
δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισ- rum Deum oravit, ut obscuraret oculos hostium,
σαῖος δὲ μὴ ταῦτα, καὶ τοὺς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυ- caligine immissa, præ qua agnoscere ipsum ne-
ρῶσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐτοῖς ἐπιβαλόν- B queant: & impetrato hoc qvoque, dedit se in
τα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένου δὲ καὶ medium illorum, interrogans, quem quærerent:
τούτου παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε quibus respondentibus Elisæum prophetam se
τίνα ζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ, τὸν προφήτην ἐλισ- quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis,
σαῖον εἶπόντων, ὡμολόγησεν ὑπέχειν, εἰ πρὸς τὴν πό- si ad urbem, in qua esset, ipsum sequerentur. at-
λιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὢν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, que ita, qui & oculis & mente à Deo cæcati fue-
ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ἰσχὺν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν rant, ducentem incunctanter secuti sunt. qvos
ἀχλὺν ἐπεσκοτισμένοι ἀσυδάζοντες εἵποντο. ἀγα- ubi Samariam perduxit, Joramum regem jussit
γὼν δ' αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἰωράμῳ μὲν C portas claudere, & Syris suum militem circum-
τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ πρεσ- dare: precibus deinde rursum ad Deum missis,
βύσας τοῖς σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ θεοῦ δ' ἠύξατο impetrat, ut hostium oculis caliginem illam tol-
καθαρὰν τοῖς ὄψεσι τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐ- leret. at illi, recepta oculorum acie, conclusos
τῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέν- se animadvertunt in mediis hostibus. cumque
τες, εὑρὼν αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. attoniti & inopes consilii hærerent in tam
ἐν ἐκπλήξει ἦ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν σύρων οἷον εἰ- prodigioso negotio, rege quærente ex prophe-
κὸς ἐφ' οὕτως θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι χειμέ- ta, an jaculis eos deberet configere, id quidem
νων, καὶ τοῦ βασιλέως ἰωράμου πυθομένου τὸν προ- D facere vetuit. solos enim bello superatos hostes
φήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοντισθῆναι, τοῦτο μὲν occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius di-
ἐκώλυσε ποιεῖν ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας tione, Dei voluntate & potentia, ignaros o-
πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτους δὲ μηδὲν mnium eò loci esse productos. consuluit igitur,
κακὸν ἐργασαμένους τὴν ἐκείνου χώραν. θεία δὲ δυνά- ut hospitali mensa refectos incolumes abire
μει πρὸς αὐτοὺς οὐκ εἰδότας ἐλθεῖν. συνεβούλευσέ permitteret. Itaque Joramus prophetæ monitis
τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολύειν obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos
ἀβλαβεῖς. ἰώραμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθόμε- Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- IV.
νος, ἑστιάσεις λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύ- versi omnia, quæ eis contigere, suo regi renun-
ρους, ἀπέλυσε πρὸς ἄδερα τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῶν δ' E tiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei po-
ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, tentiam admiratus, simulq; vatis divinitatem,
θαυμάσας ὁ ἄδερ τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τῶν nihil posthac contra Israelitarum regem clam
ἰσραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφή- molitus est: sed decrevit aperto Marte rem ge-
την ὡς τὸ θεῖον οὕτως ἐναργῶς παρεῖχε, κρύφα μὲν rere, potentiorem se ratus, & numerosioris exer-
οὐκέτι διέγνω τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τὸν citus dominum: comparatisque ingentibus co-
ἐλισσαῖον δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ piis, universas contra eum educit. qui putans se
πολλῷ τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων πρέσβυ- imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit,
τέραν τῶν πολεμίων. καὶ στρατεύει μὲν μεγάλης δυνά- F intra Samariam se continuit, fretus urbis muni-
μεως ὅτι τὸν ἰώραμον. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιό- tionibus. Adadus vero cogitans, si non machi-
μαχον ἔναγχος τοῖς σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σα- nis, fame tamen eam se in potestatem redactu-
μάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λο- rum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem
γισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχα- Joramus laborabat rerum inopia, ut propter
νήμασι, λιμῷ γέ τοι καὶ ἀπάνῃ τῶν ἐπιτηδείων θλά- nimiam indigentiam intra Samariam veniret
ψουσάν τοὺς σαμαρεῖς, πρὸς ἀλλὰ μὲν ἐπολιόρκει τὴν octoginta denariis argenteis caput asini, & quin-
πόλιν. οὕτω δ' ἐπέλειπε τὸν ἰώραμον ἡ τῶν ἀναγ- que denariis Hebræi columbini stercoris sex-
καίων ἀπορία, ὡς ἀφ' τοῦ ὑπερβολὴ τῆς ἐνδείας tarium vice condimenti emerent: nihilq; ma-
ἐν τῇ σαμαρείᾳ πραθῆναι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν G gis verebatur rex, quam ne quis fame adactus,
νομισμάτων κεφαλὴν ὄνου, πέντε δ' ἀργυρῶν νο- & non ferens inopiam, urbem hostibus prode-
μίσματος, ξέστου κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖ- ret. quamobrem per singulos dies obibat ipse
σθαι τοὺς ἑβραίους. ἐπὶ δ' ἐν φόβῳ μὴ ἁλῷ τὸν λιμὸν mœnia & excubias, dispiciens, ne quis in urbem
προδιδῶσι τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος. καὶ καθ' clam admitteretur, & singulari diligentia hu-
ἑκάστην ἡμέραν ἐκπερεύχετο τὰ τείχη καὶ τοὺς φύ- jusmodi occasiones adimens. Cumque mulier
λακας, μήτις ἔνδον ἔσῃ παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. καὶ τοῦ quædam exclamasset, Miserere domine, pu-
βλέπεσθαι καὶ φροντίζειν ἀφόρητος καὶ τὸ βού- tans eam aliquid cibi petere, commotus ira ma-
λεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην le precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel
ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀναπραγούσης δέ τινος torcularia, unde ipsi impertiri posset aliquid.
γυναικὸς, δέεσθαι ἐλέησον. νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὸν τῶν πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο
αὐτῇ τὸν θεὸν καὶ μήτε ἁλῶναι αὐτῷ, μήτε λήνους ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ ὠφελοίεν αὐτὴν δεομένην.

illa verò dicente, nihil se ejusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed ut litem inter se & aliam mulierem finiat: jubet, quid rei sit, exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pactam ut, quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, jugulatis infantibus, (nam utrique erat filiolus) unum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se prius suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Joramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans, qui in tantis malis nullum dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit, qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem ejus properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Joramus, inquit, homicidæ filius, misit, qui caput mihi adimat. nunc adventum ejus observate, ut, dum erit pro foribus, opponatis vos, & objectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati jam pœnitens. Illi ita, ut jussi sunt, hominem venientem excludunt: moxque Joramus ad se reversus, & veritus, ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interventu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem servaturus. quo ut ventum est, incusare eum cœpit, quod in tantis calamitatibus se cum civibus despiceret, nec ullum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora, qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiã, ita ut publicè in foro uno siclo veniret satum similæ, & uno æque siclo duo sata hordei. His dictis, rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri sublevans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum ejus parti præpositus, cui tum rex forte familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluviam, ita nec, qvod tu dicis, mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modo, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, ut lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter sævientem famem nihil ex urbe ciborum acciperent, & sive in urbem reditus daretur, sive domi se continerent, fame sibi pereundum certo intelligerent, decreverunt se hostibus committere: ut, sive eis parceretur, viverent: sive sævire hostis mallet, certè levius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquam comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

ἀπὸ τῆς δ' οὐδενὸς μὲν χρήζειν ἐπούσης τούτων οὐδ' ἐν-
χλεῖν τροφῆς ἕνεκα. κελθήναι δ', ἀξιούσης πρὸς ἄλ-
λην γυναῖκα. κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν πρὸς
ἣν ἀπίζητεῖ. σωθῆναι ἔφη παισὶ σφᾶσθαι μὴ τῆς ἑτέρας
γυναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης,
ὅπως ἐπεὶ τὰ τέκνα λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἓν ἀμήχανα,
διαζεῦξαι μίαν τὰ τέκνα, ἵνα δ' ἄρρεν ἑκατέρα παι-
δίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. καὶ γὰ
φησι πρώτη τοὺμὸν κατασφάξαι. καὶ τὴν παρελθοῦ-
σαν ἡμέραν, τοὺμὸν ἑτέραν φῆμεν ἀμφοτέραις. ἡ δ' οὐ βέ-
λεται ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ κρύπτεσθαι τὴν σωθῆναι,
καὶ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλυπησε σφοδρῶς
ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα,
καὶ δεινὸν ἀνιάσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅτι τὸν προφήτην
ἐλισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ
δεῖται θεὸν πόρον αὐτοῖς καὶ διαφυγὴν τῶν παρεχόν-
των κακῶν δοῦναι. τὸν τε ἀποστεμοῦται αὐτὸ τὴν κε-
φαλὴν, οὗτος ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅτι τὴν ἀναίρεσιν
ἠπείγετο τοῦ προφήτου. τὸν δ' ἐλισσαῖον οὐκ ἐλαθεν ἡ
βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτὸν
σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώραμος ὁ τοῦ
φονέως υἱὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴν κεφα-
λήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τοῦτο πρασσαχθεὶς ἀφίκη-
ται, φράξαι ἐσπέραν μέλλοντα προσαποθλί-
ψαι τῇ θύρᾳ καὶ κατασχεῖν. ἀπολουθήσῃ δ' αὐτῷ πρὸς
ἐμὲ φράζομεν ὁ βασιλεύς, μεταβεβουλευμένος.
εἰ μὲν τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ βα-
σιλέως ὅτι τὴν ἀναίρεσιν ἐλισσαίου ἐποίησαν. ἰώρα-
μος δ' καταγνοὺς ἐπὶ τὸν προφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας
μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τοῦτο πρασσαχθεὶς, ἐπισπε-
σὼν λύσαι τὸν φόνον, καὶ διασῶσαι τὸν προφή-
την. ἀφικόμενος δ' πρὸς αὐτὸν, ἠτιᾶτο ὅτι μὴ φράξ τὸ
θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ' παρόντων κακῶν αἰτεῖ, ἀλλ' ὅ-
τως ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισσαῖος δ', εἰς τὴν
ὑπιοῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνου τὴν ὥραν ὃν ὁ
βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν ἀφθονίαν
τροφῆς. ἐπαθήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλῳ δύο κρι-
θῆς σίτα. ὠνεῖσθαι δ' σεμιδάλεως σᾶτον σίκλου. ταῦτα
τον τ' ἰώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἀπιέτρεψε. πι-
στεύειν δὲ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς προπεπεμ-
μένους ἀλήθειαν οὐκ ὤκνεν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπ' ἐκείνης ἐν-
δεᾶ τ' ἡμέρας ἐπαλαίπωρον ἡ προσδοκωμένη χάρις
αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δὲ τ' τρίτης μοίρας ἡγεμὼν τῷ βασιλέως φί-
λος ὢν καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερωτῶν ἐμύθου, ἄπιστα εἴ-
πε λέγεις ὦ προφῆτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὸν
θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως,
οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέ-
σθαι. καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲν εἶπεν ἐφη τό-
τε λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῶν
ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τότε τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἐ-
λισσαίου προειρημένα. νόμος ἦν ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς
λέπρᾳ ἐχοντας καὶ μὴ καθαροὺς ὑπὸ τῶν τοιούτων τὰ
σώματα, μένειν ἔξω τ' πόλεως. ἄνδρες ἦν τὸν ἀριθμὸν
τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῶν πυλῶν
μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν
λιμοῦ τροφὴν ἐκφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν
κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν ὑπερσαθῇ δ' αὐ-
τοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισα-
μένοι, τοῦτο δ' πεισεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπο-
ρία τροφῆς, ᾤχοντο πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτοὺς ἐκεῖ-
ναι. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζήσομενοι. εἰ δ' ἀνα-
ρεθεῖεν, εὐθανατήσοντες. τούτῳ καιρώσαντος τῷ βυθῷ. νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν πολεμίων,
ἤρχε-

ἤρχετο δ᾽ ἤδη τοὺς σύρους ἐκφοβεῖν καὶ παράπλειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ἵππων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνηχεῖν, καὶ ταύτῃ ἐγυπέρω ποσοφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τὸν τὸν τρόπον ὑπ᾽ αὐτῆς διετέθησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες σωιέδραμον πρὸς τὸν ἀδελφὸν λέγοντες ὡς ἰώραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος σύμμαχους, τόν τε τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶν νήσων, ἐπ᾽ αὐτοὺς ἄγει. προσιόντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπακούειν δ᾽ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἀδελφὸς, καὶ γὰρ αὐτὸς προεψοφεῖτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου καταλειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γνόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες δὲ ἴσα καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ᾽ ἕνα εὗρον ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πόντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα, καὶ πάλιν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἐπειτ᾽ εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν ἐκάστοτε ἀναχεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλούντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς ἔνδον βασιλέως φύλαξι. παρ᾽ ὧν μαθὼν ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδεξαν καὶ τέχνῃ ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τοῦ σύρων βασιλέως, ἀπογνόντος ὑμᾶς τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν᾽ ὡς πεφυγότων ἤδη διαρπαγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως ἐπίπεσῃ. κἀκτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ᾽ ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φρονήσαντας τῷ τοὺς πολεμίους ἀναχεχωρηκέναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄμεινον μὲν καὶ σωφρονέστατα ὑπονοήσειε. πέμψαι γοῦν βουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὴν ἀχὲρ ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν᾽ εἰληφότες ὑπολοχώντων τῶν πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυποπτήτως προελθοῦσαν. πρόσω ἐλθόντες δέ φησι τοῖς ἀπὸ τοῦ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἵππους, καὶ τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπωλῶν. ἀρεσθεὶς τῇ γνώμῃ τετράτους κατοψομένους ἐπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἥνυσαν, μεστὴν δὲ στολῶν καὶ σκευῶν εὗρον. διὰ τὸ κἄφοι πρὸς τὸ φόβητρον ἐκεῖνοι, ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ᾽ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. ὀπτελὲς δ᾽ οὐδὲν οὐδ᾽ ὀλίγου ὠφελοῦτο, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσὸν. πολὺν δ᾽ ἄργυρον. ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἐπὶ γοῦν σίτου μυριάδος ἐκελεύσθη, οὐδ᾽ ὄναρ ἤλπισαν ἐπιτυχόντες, τῶν μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ᾽ εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σεὰ κριθῆς σίκλου. σεμιδάλεως δὲ σὰ τὸν σίκλου κ᾽ τὴν ἐλισσαίου προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σὰ τὸν, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ἀπήλαυσε τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταπατηθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum adventantium, adeo ut, crescente magis ac magis suspicione, consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Joramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: jam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, qvod & ipsi aures inani sonitu pulsarentur, ut cæteris: & per
B summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & jumentis, & divitiis maximis, totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum, in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique ulterius, & ad unum quodpiam tentorium delati, post-
C quam ne unum quidem adesse viderunt, refecti primum cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatum in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter, ut prius: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Unde facilè conjectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, qvod non hæc Joramo &
D civibus indicassent mox à principio. qvapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus, discessum hostium eis significant. illi porro excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio, amicorum & ducum consilium advocat. ait rem sibi suspectam, ne, astu simulato ab Syri sibi insidias struant, desperantes fame urbem expugnari posse: ut si ad diripienda
E castra, quasi fuga deserta, procurrant, repente coorti, cæsis direptoribus, urbem etiam facile occupent. quare suam sententiam esse, ut diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque, temere credita fuga hostium, procurrendo periculo se objiciant. Hoc consilium quidam laudavit, ut prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites, qui omnia Jordanem usque explorent: qui si forte intercipiantur, cautiores
F fore cæteros, ne & ipsi temere progressi circumveniantur: nec duorum eqvitum fore gravem jacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & evestigio misit, qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim jacere arma jactata, & frumentum reliquasque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis, rex multitudinem ad
G castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia jumentorum genera, præterea tantum invenerunt frumenti atque hordei numerum, quantum nec in somnis sperare poterant, ut mox omnes præteritæ famis oblivio caperet. tanta enim fuit abundantia, ut duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum similæ, juxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adjutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne se invicem conculcando obtererent, ipse hoc passus est: atque ita interiit, qvemadmodum Eliseus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascum reversus incolumis, ubi cognovit, divinitus immisso terrore, se una cum exercitu in fugam conjectum, & vanum fuisse, quod de adventu hostium crediderant, ratus omnino adversum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inviseret, hoc cognito, fidissimum è familiaribus suis Azaelem honoris causa ei misit obviam, non sine muneribus, scitaturum, quisnam futurus esset morbi exitus, & num evasurus esset hoc periculum. Azael, assumptis quadraginta camelis, quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obviam factus Elisæo, reverenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum, ut offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod levamen sperare debeat. propheta, nuncio nihil mali renunciare justo, tantum moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus vero flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens, quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, qvod me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum urbes incendes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnantes mulieres. Azaele verò dicente, & unde mihi vires, ut hæc faciam, ait sibi divinitus significatum, quod ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reversus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti uvido in eum injecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est, ut usq; in præsens tam Adadus quam Azael ejus successor divinis apud Syros colantur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum urbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem jactant, nescientes, qvod non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille anni ab eorum ætate interceserint. Cæterum Joramus Israelitarum rex, audita morte Adadi, à continuis pavoribus respiravit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace vivere.

V.

Alter vero Joramus, qui Hierosolymis imperitans eodem, ut dixi, nomine censebatur, mox ut principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam uxorem: qvæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit.

4. Reg. 8.

4. Reg. 8.

Ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολέσθαι, τοῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τέτον ἀπολυήσκει τὸν τρόπον, τῷ τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος ἐλισσαίου, ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτῷ ὠφελεῖ τῆς εὐθυμίας ἐυπορίας τῶν ἀπιτηδείων λεγομένοις, μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπίστευσεν. ὁ δὴ τῶν Σύρων βασιλεὺς ἄδερος ἀλεξωθεὶς εἰς δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τὴν παρεσκευὴν ἐκείνην ἐνέβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγίνετο, σφόδρα τῇ δυσθυμίᾳ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκθυμήσαντος δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς δαμασκὸν ἐλισσαίου τὸ προφήτου, γνοὺς ὁ ἄδερ, τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ ἀλεξήσει τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. ἀζάηλος δὴ καμήλων τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, αἷς τε κάλλιστα καὶ τὰ τιμιώτατα, τῶν ἐν δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, καὶ προσκυνήσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγε παρὰ ἄδερος τὸ βασιλέως πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι καὶ πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴδιον ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὴ προφήτης, τὸν μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τὸ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προῤῥιμβεῖ ἀπέχειν ὁ λαὸς ἐμέλλε κακὰ, μὴ τῷ ἄδερος πεπύσθαι. ἀνακρίναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλου τὴν αἰτίαν τ' συῤῥύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν ἰσραηλιτῶν ἐλεεῖν, ὧν σὺ πείσονται δεινῶν, ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, προσῤῥηγνὺς πέτραις, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τὸ δ' ἀζάηλου λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβεβηκεν ὥς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τὸ ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ὡς ἀπηλλάγη τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βέλτιω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ἐπιούσῃ δίκτυον ὑπὲβαλὼν αὐτῷ διέφθειρε, τὸν μὲν ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ὡς τῶν συρῶν εὔνοιαν καὶ τοῦ δήμου τῶν δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διά τε τὰς εὐεργεσίας καὶ τῶν ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῶν δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπί τε τιμῇ τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύσοντες τὴν τύτων ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεωτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὴ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὴν ἄδερος τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τὸ δέος ὃ οἱ αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δὴ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἐς τοῦτο γὰρ ἦν τοῦτο καθὼς προειρήκαμεν ἔμπροσθεν ὄνομα, ἀχαλαβεῶν τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς ἐπὶ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτῷ, καὶ τῶν πατρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῶν τὸ ἰσραὴλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρενόμησαν εἰς τὰ πάτρια τῶν ἑβραίων ἔθη, καὶ τὸ θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, ἐς δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, γοθολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ·

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς διὰ τέλους ἐπὶ δαβίδην ὁμολογίαν εἶχεν. ἐβούλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δὲ οὐ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' αὐσεβείᾳ. καὶ λύμη τῶν ἀπίχωρίων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, ὃν δὲ ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστήσαντων, ἰώραμος μὴ τῶν ἐπὶ αὐτῶν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. καὶ τοὺς μὲν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πρόρρωτέρω δὲ οὐ προῆλθεν. ὤνησε μέν τι τὸ στράτευμα τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην λαβίναν νεμόμενοι. ἐπὶ δὲ οὕτως ἐμμανὴς ὡς τε τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς. ταῦτα δὲ αὐτῷ πάσχοντι καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τῆς διανοίας τὰ πατρῷα νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ τοῦ προφήτου ἐπιστολὴ, ἣ τὸν θεὸν ἐδήλου μεγάλως παρ' αὐτοῦ ληφόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τε ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ὡσὰν τοῦ ἀπίχωρίου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ ἄχαβος τοὺς ἰσραηλίτας ἐδίδαξε. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τὴν τε τιμωρίαν, ἣν οὐκ ἐντὶ πάντων ὑφέξειν ἐμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε καὶ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τὸν ἐνήξεται νόσῳ τῆς νηδύος, ὅτι πολὺ βασανιοῦσης, καὶ τῶν ἐντέρων αὐτοῦ διὰ ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυέντων. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφοράν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' οὕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἠλίας.

A Et quamvis Deo certum esset servare, quæ Davidi promiserat, Joramus tamen in dies novis superstitionibus irritare eum, & populi regionem depravare non destitit. Accidit interim, ut Idumæi ab ejus imperio deficerent, cæso rege suo, qui Josaphato hactenus paruerat, & novo in ejus solium imposito: quam injuriam ulturus Joramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: &, exustis vicis finitimis, non est ausus ulterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, B nisi quod plures defectiones secutæ sunt, excutientibus ejus jugum & illis, qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, ut adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti, & prorsus oblito instituti patrii, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam C Dei minitans, quod, contempta patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Judæ tribum & Hierosolymorum cives impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus descisere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc, quod fratres & alios viros bonos ac justos interfecisset. pœna etiam, qualis immineret, in eisdem significabatur literis, hostilis manus, quæ in populum regis & domesticam familiam desæviret, nec liberis parcens nec uxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluvio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, sero per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, E quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅπ ὡς τὸ στράτευμα τὸ ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντες ἐπὶ νηπίου, καὶ ὡς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γήμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

CAP. III.

Exercitus Jorami deletur ab hostibus, & filii perimuntur, unico excepto, postremo ipse misera morte tollitur.

Μετ' οὐ πολὺ γὰρ τὸ στράτευμα ἀράβων τῶν ἔγγιστα τῆς F αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν ἰωράμου βασιλείαν ἀνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι γὰρ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς γὰρ αὐτῷ ἐπελείφθη τῶν παίδων διαφυγὼν τὰς πολεμίους, ὀχοζίας ὄνομα, μεθ' ὃν τούτου τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν προφερομένην νόσον ἔσχε. καὶ προεφήτευε ὅτι πολεῖται χρόνου, ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ G θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπὸ ἀδῶν αὐτοῦ τὰ ἔντερα ἐκρυέντα. ἐφεύρεσι γὰρ αὐτὸ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ εἰμὴ τὸν οὕτως ἀποθανόντα, κατ' μίσος θεοῦ, μὴ ἂν κηδείας τῆς βασιλεῦσι πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, οὔτε ταῖς πατρῴοις ἐνεκήδευσαν αὐτὸν θήκαις, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ἐκτώ. ἐδωδέδωκε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

NEc multo post exercitus Arabum, qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Jorami regnum invadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, jugulatis etiam uxoribus ejus ac liberis. unicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine, post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei jam ante prædictum fuerat. id malum in ventrem ejus ingruit, ut manifesto divinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultavit ejus cadaveri, facilè inde conjectans, quam invisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnavit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IV.

Damaſcenorum rex Iſraelitarum regem bello impetit.

VI. ISraelitarum autem rex Joramus, ſperans poſt Adadi mortem Ramatham Galaditicam urbem ſe poſſe recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admovet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram urbem ſe recepit curandi vulneris gratia, relicto in obſidione Ramathæ toto exercitu, cui Jeum Amaſiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propoſitum, percurato vulnere, Syros bello aggredi. Interim 4. Reg. 9. Eliſæus, dato uni è diſcipulis ſuis ſacro oleo, miſit eum Ramatham, ut eo delibutum Jeum regem appellaret, diceretque ſe autoritate divina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, juſſit eum fugientis more iter facere, nemine abitus ejus conſcio. Ille ubi ad deſtinatam urbem pervenit, offendit Jeum forte ſedentem, medium inter duces exercitus, ita ut Eliſæus fore prædixerat: accedensque ad illum, ait ſe cum eo velle colloqui. & cum ſurgens ſecutus ipſum eſſet in conclave, juvenis depromptum oleum in caput ejus effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & ut ulciſcaris prophetarũ ejus ſanguinem, qui à Jezabela contra omne fas occiſi ſunt: ut, quemadmodum prius Hieroboami & filii ipſius Nadabi, ac mox Baſani familiæ propter impietatem interiere, funditus, ita nunc nullum ſemen maneat reliqvum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclavi ſe proripuit, nolens à qvoquam conſpici. Jeus autem ſtatim in conſeſſum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de cauſa veniſſet juvenis, & inſanum videri dicentibus: recte, inquit, conjecturam facitis. nam inſani verba locutus eſt. illis vero magis etiam exponi ſibi quid eſſet, orantibus, regnũ populi ſibi a Deo delatum, ait illum dixiſſe. Hæc ubi prolocutus eſt, unusquiſque ducum detraxit ſibi pallium, quibus congeſtis, in ſpeciem ſolii, & ipſo ſuperimpoſito, tubis & cornibus juſſerunt ſigna canere, Jeum, novum regem conſalutantes fauſtis acclamationibus. Ille decrevit cum exercitu Jezraelam urbem petere, ubi tum, ut jam diximus, Joramus curabat vulnus, qvod in Ramathenſi oppugnatione acceperat. Veneratque eo per officium cognationis etiam Hieroſolymorum rex Ochozias, qvod eſſet ſororis ejus filius, ut, quomodo ſe habeat vulnus, inviſeret. Quos ut Jeus repentino acceſſu opprimeret, edixit, ut è ſuis militibus nemo Joramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, qvod bona fide regnum ſibi detulerint.

A

Κεφάλαιον δ'.

Στρατεία τοῦ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους.

Ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸν ἀδελφὸν πλησίον τελευτὴν, ἐλπίσας ἀραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μετ' αὐτῶν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν ᾗ τῇ πολιορκίᾳ παρὰ θεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων οὐ κατὰ κῶλον, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζάρου πόλιν, ἵνα θεραπεύσῃ ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἀραμάθῃ τὸν στρατὸν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηοῦν. ἤδη γὰρ αὐτῶν εἵληφει κατὰ κράτος. προσύκειτο δ' αὐτῷ μετὰ τὸν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἄγιον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἀραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηοῦν, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις ἐπιτίν ὀπιστείλας σκέλθοι, καὶ πρόπω φυγῆς ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δ' ἡγούμενος ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηοῦν διέσκει καθεζόμενον μετ' τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δ' ἔφη, βούλεσθαι πρὸς τινων αὐτῷ λαλεῖν. τοῦ δ' ἀνασταντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ δ' ἡμῶν καὶ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀθρόως ἀποθνησκόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπερ οἱ ἱεροβοάμου καὶ ναβαταίου παῖδες καὶ βάασα προῤῥιζωθῶσι διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου ἡμετέρας. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, παρακελεύσας μηδενὶ τῶν ὄπι τῆς στρατιᾶς δεδηλῶσαι. ὁ δ' ἰηοῦς προελθὼν ἦκεν ὅπι τὸν τόπον ἔνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ, καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τί πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκετο, καὶ προσεπὶ μανέσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ γὰρ περὶ λόγους μεμανότος ἐποιήσατο. παρακαλούντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα ἐπὶ ὅλῃ τοὺς εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος παρευθὺς αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες ταῖς κέρασιν εσημαινον ἰηοῦν εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπι ἰώραμον, εἰς ἰσραέλαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, ὑπὸ ἑλάβε πρὸς τῇ ἀραμάθῃ πολιορκία. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἐχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. υἱὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὑποκέψασθαι δ' πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος ἀφὰ τὴν συγγένειαν ἐληλύθει. ἰηοῦς δ' βουλόμενος, αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδράντα μηνῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τέως ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῷ τῆς διανοίας, καὶ τοὺς ἀφικνουμένους οὕτως ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον έ.

Ως ἰωραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς σὺν ὁλῳ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τοῖς ἐρημώσοις ἡδέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα ἀβαλαθὼν μηνύσῃ αὐτοῖς τὰ σκεῦ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ὑπιλεκτὸς ἀναλαβὼν, καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γνωσθεὶς δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰωραμος καθεστήκει, τοῖς ἐρχομένοις εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὴ πολλοὺς προσελαύνοντας τὸν ἰηοῦ, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ προσελαύνουσιν ἱππέων ἴλαι. ὁ δὲ λοιπὸς σκέλλοσιν σκοπεμφθήναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦ ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, συνδήσεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μᾶλλον περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν σκέλλοσιν, ἕπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκατεμιγῆναι τῷ πλήθει τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις πορεύεσθαι. πεμψάντος δὲ καὶ δεύτερον ὑπὸ βασιλέως, ταὐτὰ πάλιν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, πολὺ πᾶσον αὐτὸς ὑπιππεὺς ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρελθὼν δὲ αὐτοὺς ὡς ἐφήμην ἐμπεσόντα ὀψόμενος αὐτὸν, πῶς ἐκ τραύματος ἔχοι. ἀβὲ συγγνώμην, ἐξῆλθεν ὑπαντιάσων, σχολαίτερον τε καὶ μετὰ τάξεως ὥδευεν ἰηοῦς. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβούθου τὸν ἰωράμου, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πορνεῖαν ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν ἀβχοσίαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ καταστρατηγεῖσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τὸ βέλος ἀβὲ τῆς καρδίας ἐκχεθὲν. καὶ ἰωράμος μὲν ὑπὸ τοῦς πόσιν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ πρόσω ἄξε βαδάκῳ τοῦ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβούθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ἐπαχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβώθου ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ σκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὀπίσθεν τοῦ ἅρματος τοῦ ἀχάβου λέγοντος ἀκούσαντα προφήτου. καὶ δὴ τόδε συμβὰν ἡνύσθη, τῇ τῶν προρρήσεων τῷ σκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δείσας ὡς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέκλινε, λησεσθαι τὸν ἰηοῦ ὑπολαβών. ὁ δὲ διωκίωξας καὶ καταλαβὼν ἔν τινι πρόσβασει, τοξεύσας ἔπεσεν. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ διφρὰς ἵππων φεύγει τὸν ἰηοῦ εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ὑπὸ πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἱερουσάλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πατρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς ἡγεμών.

Κεφάλαιον ς'.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπὶ σεμαρείᾳ ἔτη κθ', καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὑπὸ ἡμέρας τέσσαρας.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσράελα, κοσμησαμένη ἰεζαβέλα, καὶ σίσα ὑπὸ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς ἐστι

A

CAP. V.

Joramus à Jeu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

Milites vero læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Joramum, illis insciis, pervenire, &, quid agatur, renunciare valeat. Jeus interim stipatus equitum lectissimis, B ad Jesraelem sublimis curru propere vehitur, quo jam appropinquante, speculator à rege constitutus, ut venientes in urbem observet, ubi vidit Jeum cum turmis advehi, renunciavit Joramo, adventare agmen equitum. illi vestigio mittit quendam equitem, qui occurrat & cognoscat, quisnam veniat. ad quos ubi accessit eques, rogat, quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Jeus jubet illum nihil de hac re esse C solicitum, & ut sequatur se cum aliis. hoc speculator cum vidisset, renunciat Joramo, equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Jeus idem jubet facere. ut verò & hoc per speculatorem Joramus didicit, postremo ipse, consenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem ut cognatum invisendi gratia illo venisse diximus, D exivit illi obviam. nam lentè & composito agmine Jeus incedebat. Hunc Joramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat, satin' salvæ sint res in exercitu. à quo amarulento convicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facile cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis, cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circumventos se dolo ac insidiis. Jeus vero sagitta per E cor transfixum de curru eum præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, ut cadaver Jorami in Nabuthi agrum projiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei revocans, qua patri hujus Achabo prædixerat, fore, ut aliquando ipse & ejus familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audivisse, cum post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita ut prædictum fuerat, evenit. Cæso autem Joramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Jeum existimans. At ille assecutus eum ad quendam clivum, sagitta ictum sauciat. qui, relicto curru, equum propere conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, ubi paulo post ex eo vulnere mortuus, relatusque Hierosolyma, illic sepultus est, cum regnasset G anno uno, patre suo longe sceleratior.

CAP. VI.

Jeus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem ejus progenies.

Jeu vero veniente Jesraelam, Jezabela ornatu regio stans in turri, ô servum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspiciens rogavit eã, quænam esset, jubens ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipsius imperat, ut eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum, cruentatis mœnibus, ubi solum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Jeus ingressus regiam cum amicis, refecit se ab itinere, mandavitque Jezabelæ famulis, ut eam sepelirent in honorē generis, qvod nata esset è regibus: qui nihil reliqvum invenerunt de cadavere, præter manus & faciem, consumptis cæteris a canibus. his auditis, Jeus admiratus est Eliæ mentem divinam, qui eam reginam in hac ipsa urbe malè
4. Reg. 10. perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eo literas Jeus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad urbis magistratus misit: in quibus hortabatur, ut quandoquidem arma, viri, eqvi & currus illis non deessent, creato ex eo numero rege, qui per ætatem maxime videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, ut experiretur, qvomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes se huic, qui duos maximos reges oppressérat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata ejus paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus, accersitis adolescentum altoribus, imperant, ut, occisis illis, præsecta capita ad Jeum transmittant. illi nihil misserti jussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Jesraelam miserunt. Qvæ cum eo perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex utroque viæ latere acervos ex eis jussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inqvit, cum conjuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebatque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solum, sed prænunciante etiam Deo factum, qui hoc fore jam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis, quotquot etiam apud Jesraelitas ex ea cognatione invenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cum incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogavit, qvonam tenderent. Ajunt se venire salutatum Joramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim, utrumque ab eo necatum. illi hos qvoque comprehensos jubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo post occurrit ei vir bonus & justus nomine Jonadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicavit ejus facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpet radicitus. Jeus vero suasit ei, ut, conscenso curru, qvo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim, qvod neminī malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

καὶ καταβάσαν ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ τέλος τοῖς δυνούχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, τὸ τεῖχος προσέῤῥανε τοῦ αἵματος, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν Ἰηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτᾶτο, προσάξας τοῖς οἰκέταις ἱεζάβελαν ζητῆσαι διὰ τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσταχθέντες πλὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκροτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰηοῦς, ἐθαύμασε τὴν ἡλίου προφητείαν. οὕτως γὰρ αὐτῷ εἰς Ἰεσραέλα προεῖπε τὸν τῆς ἀπολέσθαι τρόπον. ἦσαν δ' ἀχάβῳ παῖδες ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ἰηοῦς, τῷ μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τῷ δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῶν σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, ἀποδείξει βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς εἶναι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, ἀπαρράτευθαι δίκην ὑπὲρ τῆ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, διάπειραν βεβουλῆσθαι λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δ' οἱ τὰ γράμματα, οἵτε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων σκηπτήσε βασιλέων, ἀντιγράψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύσῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντιγράψεν, αὖτις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτεῖναι αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς Ἰηοῦ. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐπραξαν. καὶ συνελόντες εἰς τινα σκεπτὰ ἀγέλεια τὰς κεφαλὰς, ἐπέμψαν εἰς Ἰεσράηλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλεται δειπνοῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ Ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους συνέλεσεν ἐξ αὐτῶν ἀναξήσας βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ πρόεισιν ὁ ὅμιλος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὑπὸ τὸν δεσπότου τὸν αὐτοῦ στρατεύσαντε, κἀκεῖνον ἀπέκτεινε. πάντας δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀνελεῖν, γινώσκειν δὲ αὐτοὺς ἐξίου πρὸς τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἡλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. προσδιαφθείρας δὲ καὶ τοὺς ὧδε τῆς ἱερουσαλήτας εὑρεθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσεπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τῆς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπαντήσαντές τε ἰώραμον καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἥκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. Ἰηοῦς δὲ καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. σωσαντα δ' αὐτῷ μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι γενόμενος, ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τῷ οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τῷ ἀχάβου. Ἰηοῦς δ' ἀναβάντα ὅπη τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει,

λέγων ὑπιδείξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς, καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τὸν μὲν τοῦ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλείπειν, τοὺς δὲ ξενικοὺς προσκυνεῖν, πιμωρήσεται. κάλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων, καὶ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηρούς. τούτοις πειθὴς ὁ Ἰωνάδαβος ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς Σαμάρειαν ᾤχετο συν' αὐτῷ. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς Ἀχάβου συγγενεῖς ἰοὺς, ἀπέκτεινεν. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν Ἀχάβ θεῶν τιμωρίαν ἀφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονες ὢν Ἀχάβου θεῶν εἰσηγήσασθαι προσκυνεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἠξίου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ἅπασι τοῖς Ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀποληφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς Ἀχάβου, Βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ φίλου Ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προέταξεν. οὐ βουλόμενος γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον προσπαγχάνειν. τῶν δὲ εἰπόντων μὴ οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, προεῖσησεν ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἤδει πιστοὺς τῶν ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τοῖς πατρίοις ἔθεσι τιμωρεῖν πολλῷ ἤδη χρόνῳ ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν ἀφυγόντων τοὺς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τὴν Σαμάρειαν. οὕτως ὁ Βααλ, τυρίων ὢν θεός. Ἀχάβου δὲ τοῦ μὲν ἱεροῦ βουλόμενος χαρίσασθαι Ἰθοβάλῳ τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναὸν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμαρείᾳ καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πίστις θρησκείας ἠξίου. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς ξυσὰς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπέτρεπε. ταῦτα διαπραξαμένῳ καὶ προνοήσαντι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῶν Ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἰηοῦν ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

qui populo ſeducto autores fuerint, relicta patria religione, externa ſacra ſuſpiciendi, ad unum omnes ſupplicio dederet. jucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit regi Jonadabus, & eodem curru cum eo Samariam pervectus eſt. At Jeus, quantum cognatorum Achabi, diligenti inquiſitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus profanis evadere, dolo univerſos circumvenit. Convocato enim populo, ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idque ut ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes ejus ordinis ad ſe convenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea feſtivitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitale fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem, qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, juſſit omnibus veſtes donari. eas cum accepiſſent, venit in ædem, ubi erant, Jonadabo etiam comitatus, & adhibuit, qui ſcrutarentur, ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens, ut ſacris eorum alienus ac profanus ullus ſeſe ingerat. illis verò negantibus, quemquam talem adeſſe, & jam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidiſſimis armat: quibus mandat, ut pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos ulciſcantur, interminatus, quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturum. Illi vero omnes ad unum necaverunt, &, regia ipſa incenſa, urbem externis ſacris profanatam purificaverunt. Iſte Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. hujus ſacris abrogatis, Jeus aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec tamen ingrata Deo fuit ejus in impios animadverſio, qui per prophetam ſuum ſignificavit, per quatuor generationes poſteros ejus apud Iſraelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ, καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἐξ αὐτῆς παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

Γοθολία ἡ Ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰωράμου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, καὶ ἅμα τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπεβούλευε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ Δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος, ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεύς ποτε γένοιτο. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ᾠήθη διεπράξατο. διεσώθη γάρ τις υἱὸς ὀχοζίου, τρόπῳ δὲ τοιούτῳ τῷ παλαιῷ διέφυγε. Ἰωσαβὲθ ὀχοζία ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ὠνομάσθη ὄνομα. ταύτῃ συνὼν ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδαβος.

CAP. VII.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum cæſa, pontifex Ochoziæ filium regem conſtituit.

DUM Jeus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia regis Achabi filia, comperta filii morte & generis ſui pernicie, decrevit etiam è Dayidis familia neminem ſuperſtitem relinquere, ne quis hujus ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id qvod, quantum in ipſa fuit, perfecit. Servatus tamen eſt unus Ochoziæ filius ad hunc ferme modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Joſabetha nomine, pontifici Joado nupta. VII. 4. Reg. 11.

hæc regiam ingreſſa, cum inter cæſorum cadavera latentem nutricis opera anniculum puerum Joaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, &, ſolo marito conſcio, ſex annis in templo clam aluit, quamdiu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Joadus cum quinque centurionibus conjurat, ut, communicatis operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: dataque & accepta ſilentii fide, ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur: centuriones Joado ad hoc facinus adſciti, peragrata tota regione, ſacerdotes ac Levitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis evocatos ſecum adducunt. ille habere ſe utile reipublicæ conſilium ait, aperturumque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantum, ſed etiam auxilio. Cumque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe poſſe, quicquid vellet, dicere, producto puero Davidici generis, quem alebat: Hic eſt, inquit, rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrum partem cuſtodiam ejus in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò, quæ ſupereſt, patentem portam, qua itur in regiam, ſervare. reliqua vero multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac Levitis ſelectos mandavit ſatellitii more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſervandi tantum regis curam gerere. illi, approbato pontificis conſilio, rem ſtatim aggrediuntur. Joadus verò, aperto armamentario, qvod David in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Levitis, quantum ibi haſtarum invenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atque ita armatos templo circundedit, conſertis invicem manibus, ut ab ingreſſu, qvos intereſſe non oportebat, excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo, regem pronunciat. populus quoque gaudens ſimul & plaudens fauſtis acclamationibus vitam & victoriam novo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, ut, vehementer perturbato animo, cum ſatellitio proſiliret à regia. Venientem deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos eam ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia, poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitumque corona regia, diſciſſa veſte ſua, magno clamore jubet interfici inſidiatorem, & occupatorem tyrannidis. Joadus contra, accitis centurionibus, jubet mulierem arripi, duciq; in torrentem Cedronis, atq; illic pœnas luere.

A εἰσελθοῦσα ἡ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀποσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο δὲ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον ὑφ' οὗσι μὴ τῆς τροφεύσης, βαστάσασι μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λαυθάνοντες ἀνέθρεψαν αὐτὴ τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῶν ἱεροσολύμων, καὶ τῶν δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τισὶ ἰώαδος πέντε τῶν

B ἀρχόντων ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένοις, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφυλάξαι, καὶ λαῶν ὅρκους οἷς τὸ ἀδεὲς ἔδωκε τῶν συνεργούντων βεβαιοῦντας, τὸ λοιπὸν ἐθαῤῥεῖ τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρείληφε, παρελθόντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον

C ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λεχθὲν ὑμωμοκότων ἐγένετο, φανεροῖ τὸν ἐκ Δαβίδου γόνους ἐτρέφεν, ὅτι ὑμῖν, εἶπε, βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄρχει τὸ πάντας χρόνου. παραινῶ δὲ τὴν τρίτην ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ,

D τὴν δὲ τετάρτην τῆς φυλακῆς ἐφεξῆναι τὴ πύλῃ τοὺς ἀπόντας. ἡ δὲ μὴ τὴν τρίτην ἐχέτω τὴν τῆς ἀνοημένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἑαυτοῦ ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τῆς μαχαίρας αὐ-

E τῶν ἐσπασμένους δορυφορεῖν τὸν δὲ παραβαίνοντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι θανατικῶς, δείσαντες δὲ μηδένα θωρηκτὸν τῇ φυλακῇ τὸ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὰ προαιρέσεις ἐδήλωσαν. ἀνοίξας δὲ ἰώαδος τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην τοῦ δαβίδου κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπασι ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ ἕτι

F ἕτερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸ τοῦ ἱεροῦ σπασάμενους τὴν χεῖρα καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς οὐ προσήκουσιν οὕτως ἀποτειχίσαντας. σπασαγάγοντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαῖρον καὶ κροταλίζον ἔδοξε σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῆ δὲ θορύβου καὶ τῶν ἐπαίνων γοθο-

G λία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπίθησε θρεπτὰς ἐκ τοῦ βασιλείου. προσχωμούσης δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῇ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοὺς δ' ἑπομένους ὁπλίτας εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο προστεταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὑπὲρ τῆς σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ, καὶ τὴν δεχθεῖσαν ἀφελέσθαι σπουδάσαντα. ἰώαδος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὴν φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μὴ δὲ

μὴ δὲ βούλεσθαι μιάναι τὸ ἱερὸν αὐτὸ θανάτου τοῦ ἀληθείαν
τιμωρησαμένων. προσέταξε δὲ, κἂν βοηθῶν τις προσ-
έλθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς γοθολίας
οἱ προσταγμένοι τοῦ ἀναιρεσιν αὐτῆς ἔξω τὴν πύ-
λην τῶν ἡμιόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρή-
σαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν γοθολίαν τὸν ἐγκρατῆ τὸν
τρόπον, συγκαλέσας τὸν δῆμον καὶ τοὺς στρατίτας ἰωά-
δος εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκησεν αὐτοὺς τὴν βασιλέα, καὶ προ-
νοεῖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ἐπὶ πλεῖον ἀρχῆς. ἔ-
πεισε αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παρα-
βαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, δοὺς αὐτοῖς πίστιν ἐὰν ἀγάπασι. καὶ
μετὰ ταῦτα εἰσέβαινον τὸν δὲ βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία
καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωράμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν
τοῦ παντὸς θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν
ἔχοντα τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ ματθὰν ἀπέκτειναν. τὴν
δὲ ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ
λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος, καὶ τὰ διαταγέντα τοῦ βασιλέως
διέταξεν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τῆς ἡμέρας ἐπιφέρειν
τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν
ἀκολούθως τοῦ νόμου. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινὰς καὶ
πυλωρὸς ἐπὶ φυλακῇ τοῦ τεμένους, ὡς μηδένα μεμια-
σμένον παρεῖναι λανθάνοντα. τούτων δὲ ἑκάστοις διδάσ-
ξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ
παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ κατέβη τὸν ἰωάσον εἰς τὸ
βασίλειον, καθίσαντες εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐ-
πεφήμισέ τε τὸ πληθος, καὶ πρὸς εὐωχίαν τραπέντες
ἐπὶ πολλὰς ἑορτάσειν ἡμέρας, ἡ μὲν πόλις, ἐπὶ τοῦ
τῷ γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἐπὶ δὲ ἰωάσος
ἐπὶ τὸν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά. μήτηρ δὲ ἦν
αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, πατρίδος δὲ βηρσαβεέ. πολ-
λοῦ δὲ ἐπιμείσαντα τῶν νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὸν τοῦ
θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, ὅσον πάντα χρόνον ὧν ὁ ἰωά-
δος ἔθρεψεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς
ἡλικίαν ὄντος δὲ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ
θυγάτηρ παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὸν βασι-
λέως ἰωάσου ὡς τὸν τῆς γοθολίας ἐπιβουλὴν διέφυ-
γε, καὶ τὸν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώ-
καμεν.

Κεφάλαιον ή.

Ἀζάηλος δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ἐπὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατεία.

Ἀζάηλος δὲ ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσ-
ραηλίταις, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἰηοῦ, διέφθειρεν
τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν
τῶν ῥουβηνιτῶν, καὶ γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἔστι
δὲ τὴν γαλααδίτιν καὶ βατανέαν, πυρπολῶν πάντα
καὶ ἁρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι θέαν προσφέ-
ρων. ἀφεῖλε δὲ αὐτὸν ἰηοῦς ἀμυνάσθαι κακοῦντα τὴν
χώραν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑστερούσης ψυχῆς,
καὶ καταφρονήσας τῆς ἐσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέστησε
βασιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐπέ-
φηνε δὲ ἐν σαμαρείᾳ, τῆς δεχῆς παραδόχον ἰωάζον τὸν
υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα
ἰωάσον ὁρμῆσαι ἔλαβεν τὸν νεὼν ἀνακαθίσαι τῷ θεοῦ
καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἅπασαν ἐπέλθω-
σε πόλιν τοῦ χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερεῖς αἰτή-
σοντας ὡσεὶ ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν,
εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ νεοῦ, καταλυθέντος
ὑπὸ τοῦ ἰωράμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

neque enim fas esse templum veneficæ supplicio pollui. mandavit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur, quibus hoc demandatum est, eductam extra portam mulorum regis illic interficiunt. Ut verò conspiratio contra Gotholiam successit, Joadus, convocato populo ac militibus in templum, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnoque augendo daturos operam. eodem jurejurando mox regem astrinxit ad divini numinis reverentiam, & ad observationem legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Joramo construxerat, in veri Dei contumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem, qui tum sacerdotium ejus tenuit, trucidavit. Templi verò curam & custodiam sacerdotibus ac Levitis juxta Davidis regis institutum Joadus commisit, jussitque, ut bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, suffitum juxta præscripta legis facerent. Deinde qvosdam è Levitarum numero janitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intro subrepere. Hæc ubi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totoque populo ex templo Joasum in regiam deduxit: cumq; collocato in solio denuo alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conversus festivitatem per aliquot dies egit, omnibus sceleste mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Joas, cum in regnum adsciretur, annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autem legum & divini cultus observantissimus, toto tempore, quo Joadus fuit superstes: duxitque uxores duas, postquam ætate maturuit, conciliante conjugium eodem pontifice: ex quibus utriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Joaso, qvomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est. *4. Reg. 12.*

CAP. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

AZael autem Syrorum rex bellum cum Israelitis & Jeo rege eorum gerens, regionis trans Jordanem sitæ orientales tractus vastavit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebantur. nec non Galaditicam & Batanæam, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans, quotquot in ejus manus incidirent. Neque enim Jeus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à majoribus per manus acceptarum, toto regni sui tempore, quod fuit annorum viginti septem, qvo exacto, mortuus apud Samariam est sepultus, Joaza filio successore principatus relicto. Joasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatoque pontifice Joado, jussit eum per totam suam ditionem Levitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in usum ejus instaurationis, eo qvod sub Joramo & Gotholia, & eorum liberis tuendi & sarciendi templi cu- *VIII. 4. Reg. 13.*

ra penitus abjecta fuerat. Pontifex vero hoc non fecit, sciens neminem libenter argentum rerogaturum: sed anno regni vigesimotertio, rege incusante, qvod voluntati suæ non obtemperasset, & jubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, qvod non gravatim tulit populus. arcam paravit ligneam, in qua bene clausa unum tantum foramen superne reliquit. eam cum in templo juxta altare deposuissent, jussit quemque pecuniæ, quantum liberet, per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ: id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam vero singulis diebus, præsente rege, exinaniebant scriba gazophylacii & sacerdos ejus custos, numeratæque pecuniæ & recondita rursum, unde sustulerant, reponebant. & cum primum videretur collatum, quantum sat esset, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparaverunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificiis altare adolebatur, atque hæc tantisper, dum Joadus vixit, diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac justitiam insignem, tum qvod Davidici generis servator fuisset, in regum monumenta illato, rex Joas à pristina religionis cura facilè descivit: moxque & primates populi ad eundem modum depravati sunt, ut nihil apud eos potius haberetur, quam contemptus juris ac justitiæ. Deus vero indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationem, misit prophetas, qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi vero tam insano affectu eam complectebantur, ut neque exemplis majorum, qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neque prophetarum comminationibus moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reverterentur. Quin & Zachariam pontificis Joadi filium rex in ipso templo saxis jussit obrui, oblitus patris ejus beneficiorum tantum, quia propheta divinitus constitutus, pro concione populum & regem adhortatus ad justitiam, graves pœnas illis minatus est, si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & judicem Deum invocavit, qvod pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Joa mortis amarum præmium sibi penderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex, impressione in regnum ejus facta, & Gitta primum direpta atque eversa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Joas conterritus omnes thesauros Dei priorumque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatẽ, ne oppugnatus in extremum rerũ suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corrupto, vim exercit9 à regia urbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπῄνησε, σωτὴρ ὡς οὐδεὶς
ὀλιγωρήσων προσῄσετο τὸ ἀργύριον. τέλος δὲ ἔτει
εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἐτέι μεταπεμψαμένου δὲ βασι-
λέως αὐτὸν τε καὶ λοιπούς, καὶ ὡς ἐπυθάνετο τοὺς ὧν
προσετάξεν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλ-
λον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, στρατηγήματι
χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς,
ὡς τε πλῆθος ἡδέως ἔχειν τοιούτῳ. ξύλινον κατασκευά-
σας θησαυρὸν, καὶ κλείσας παντοχόθεν, ὀπῇ μὲν ἐν αὐτῷ
μίαν λοῦσιν. ἔστησε θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν,
ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀρ-
τέτης, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ
λαὸς εὐθέως ἐτράπη, καὶ πολὺ ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτι-
μούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντες δὲ τὸν
θησαυρὸν καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ
συναχθὲν ὁ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ γαζοφυ-
λακίου, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐπιθέσιον τόπον. καὶ τοῦτο
ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀποχρώντως τὸ πλῆ-
θος ἐδόκει βαλεῖν τῶν χρημάτων, ἐπεμέλησαν μισθάμοι
λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδος καὶ ὁ βα-
σιλεὺς Ἰώασος, καὶ ἐπὶ ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης
ὕλης. ἐπισκευασθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὸν ὑπολειφθέντα χρυ-
σὸν καὶ ἄργυρον, σὺν ὀλίγοις δὲ λοιποῖς, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνο-
χόας καὶ σκεύωματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαν-
το, θυσίαις τε πολυτελέσιν ἐσημέραι τὸν βωμὸν παίνον-
τες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωάδου ζῶντος
ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε σωτηρίας. ὡς δ' ἐτε-
λεύτησεν ἔτῶν, ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα,
δίκαιος δὲ καὶ χρηστὸς γνώμαις καὶ ἐπὶφθόνῳ τῶν βα-
σιλικῶν ἡκιστα ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι δὲ Δαβίδου γένους
τοῦ βασιλείαν ἐκτήσατο, προσῆκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώα-
σος τοῦ ἐπιμελείαν τοῦ περὶ τὸν θεόν. συνθιέφθαρησαν
δ' αὐτῷ καὶ οἱ τῶν πλήθους πρωτεύοντες, ὥς τε πλημ-
μελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀφ-
ανεῖναι δυσχεράνας δὲ ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεταβολῇ τοῦ βασι-
λέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυ-
ρησομένους τε τὰ πεπραγμένα, καὶ παύσοντας τῆς πονη-
ρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν
ἀρα ταύτης εἶχον, ὡς μήτε ὅσοι οἱ παρ' αὐτῶν ἐξευρέ-
σαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον,
μηδ' ὅσοι οἱ προφῆται πεῖθόντες μετανοῆσαι, καὶ μεταλθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἀσέβειαν ἐξηνομήσαντες
ἐτράπησαν. ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν ἱερέα Ἰωάδου λίθοις ὁ βασιλεὺς σκέλυσε βληθέντα ἀποθανεῖν
ἐν τοῦ ἱεροῦ, τῶν δὲ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος,
ὅτι δὲ θεοῦ προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος εἰς ἐν
μέσῳ τῷ πλήθει, συνεβάλλετο αὐτῷ τε καὶ τοῦ βασι-
λεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑ-
φέξουσι μὴ πειθόμενοι, πέλεγε. τελευτῶν μέντοι Ζα-
χαρίας, μάρτυρα καὶ δικαιωτὴν ὧν ἔπασχε τὸν θεὸν ἐπισ-
τὰς, ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέ-
σχεν Ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἐδωκε μέν
τοι σὺν οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρηνόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Ἀζαήλου βασιλέως Σύρων εἰς
τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τὴν Γίτταν καταστρεψαμένου καὶ
λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ἱεροσόλυμα. φο-
βηθεὶς δ' ὁ Ἰώασος, πάντας κενώσας τοὺς τε θεοῦ θησαυ-
ροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καὶ λείων,
ἐπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆ-
ναι μὴ δὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τε χρη-
μάτων ὑπερβολῇ, τε στρατιᾷ οὐκ ἐπῆγε ἐπὶ τὰ ἱε-
ροσόλυμα, νοσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ Ἰώασος,

ἐπὶ τε-

ἀπὸ Ἱερμῶν αὐτῷ τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου, οἳ τὸν θάνατον σκοπούμενοι ἰωάδου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη ὑπὸ αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις δὲ ταῖς βασιλικαῖς τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομισθείς. ἔζησε δὲ ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα.

A Joas tamen gravi morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultusque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus, qui regiis monumentis inferretur, cum vixisset annos quadraginta & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς Ἀμασίας ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους καὶ Ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus, exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto, victor evadit.

Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ παραδέχεται Ἀμασίας ὁ παῖς. εἴκοσι δὲ καὶ πρώτῳ τοῦ Ἰωάσου βασιλεύοντος, παρέλαβε τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν Ἰωάζας ὁ τοῦ ἐπὶ ὑὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά, ὃς μὲν πατρὸς δὴ αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ οἱ πᾶσιν τὸ θεῖον καταφρονήσαντες. ἐταπείνωσεν δὲ αὐτὸν καὶ συνεξέλιπεν ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀπτὰ λίτρας μυρίας καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτόν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν Ἰσραηλίτων λαὸς, καὶ τὴν ἐλισσαίου προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσοντα τῶν Σύρων καὶ δαμασκηνῶν, ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ὁ ἐν ἀπόροις ὢν τῶν καιρῶν ἱκετεύσας, ὑπὸ δέους καὶ ἱκετείαν τοῦ θεοῦ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν ἀζάηλ καὶ ὧν αὐτὸν παρακαλῶν καὶ μὴ ὑποπεσεῖν ὑπὸ σκηνῷ νομισθῆναι. ὁ δὲ θεὸς καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, καὶ νικᾶσθαι τῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦσι αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἀδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη, ἀνύεδραμέ τε πάλιν εἰς τὸ πρότερον κατάστασιν, καὶ ἀθήνησε. μετὰ δὲ τὸν Ἰωάζου τελευτὴν, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάς, ὃς ἑβδόμην ἤδη καὶ τριακοστὸν ἔτος βασιλεύοντος Ἰωάσου τοῦ Ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν ἔσχε προσηγορίαν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑξκαίδεκα. ἀλλὰ δὴ καὶ οὗτος ὁμοίως τῷ πατρὶ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, νοσήσαντος μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπλωκότος, ἦλθεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ὑπισχνούμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ πατρίδα, πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, καὶ ὅπλον. οἱ δὲ αὐτῷ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τὴν ἐκείνου προφητείαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νῦν δ' ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξοπλισμένους τοῖς σύροις καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ὥστ' αὐτῷ τοίνυν ζῆν ἔτι ἀσφαλῶς ἐλεγεν, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν καὶ σωζεσθαι μᾶλλον αὐτῷ καὶ σωσαίμενον δὲ εἰσαῦθις ἐλισσαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι, ἐντεῖναι τε τὸ τοξικὸν αὐτὸν, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία δὲ βέλη αὐτὸν προεμένου, εἶτα παυσαμένου μόνου, τοῦτον μὲν ἔπεσιν ἀφεῖς, ἐκ ῥιζῶν ἂν τοὺς τῶν σύρων βασιλέας ἐξῆλες. ἐπεὶ τρισὶν ἠρκέσθης μόνοις, τοσούτους καὶ μάχας κρατήσεις, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τοὺς χωρίους, οὓς ἀπέβιωσεν τοῦ σοῦ πατρὸς ἀνακτήσῃ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπῆλλαγη, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὑπὲρ διηγήσασθαι δόξαν καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ θεοῦ. θαυμαστὰ γὰρ καὶ ἔνδοξα διὰ τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

In regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Joasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Jeo successit filius Joazas, in quo principatu exegit annos septemdecim, patri nequaquam similis, sed magis primis ejus regni regibus impius, qui palam omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Hujus copias rex Syriæ tantopere attrivit, ut ex numeroso exercitu non plus quam decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas urbes illi ademit, & hostium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quod, necato domino, Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Joazas ad preces & supplicationes confugit, orans Deum, ut se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autem, qui non solum perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam favore complectitur, & cum perdere possit, si velit, castigare mavult, exoratus eripuit eum e belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum brevi rediit. Post obitum Joazæ Joas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Joæ regnantis in tribu Judæ. nam & iste eodem, quo Hierosolymitanus, nomine vocabatur: tenuitque regnum annis sedecim. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenii referens: & cum Elisæus jam admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animadvertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quod eo vivo, armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper invicti evaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatum Syris & aliis hostibus objici, quamobrem, adempto tali præsidio, sibi quoque optabilius una cum illo hanc etiam relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regem consolatus afferri arcum postulat, eumque regem jubet intendere: deinde, injecta in eum manu, jubet jaculari. & cum emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totũ Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionem, quã tuo patri ademerunt, recipies. His auditis, rex abiit, & propheta paulo post defunctus est, vir inclytæ justitiæ, & citra controversiam Deo longe charissimus. multa enim & miranda divinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini divino acceptissimum. Contigit autem aliquando, ut latrones occisi à se viatoris cadaver in monumentum ejus abderent, quod mox revixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & vivi & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario jure pervenit. Huic Joas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ urbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: qvod & ipsum Elisæus jam antè prædixerat. postquam verò etiam Joas fato functus est, Hieroboam ejus filius excepit imperium.

CAP. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Joam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Joæ regis Israelitarum, regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Judæ, matre natus urbis regiæ cive, appellata Judan. mirum autem in modum justitiam colebat, tametsi ætate adhuc juvenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eosque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, juxta leges à Moyse præscriptas: qui iniqvum censuit, pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica, conscripto flore juventutis, utpote ætatis annorum plus minus viginti, centuriones his copiis idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum regem, qui vigînti scutatorum millia conducerent, stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreverat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarum gentes exercitum ducere. jamque propediem moturus erat in eos, cum interveniens prophetа dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex utatur auxiliis. alioqui, Deo favente, vel modica manu devinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægrè ferente, quia jam publicè stipendium Israelitis numeraverat, hortatus est propheta, ut Dei voluntatem sequeretur, qvo propitio, non defore pecuniam. illos itaq; dimisit, præfatus se donare illis, quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantū copiis contra prædictas gentes profectus est. Quibus uno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captivorum abducta in magnā petram, quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necavit: atq; ita victor cum opima præda domum rediit. Interea viginti illa Israelitarum mercenariorum millia, ignominiosam rati suam missionē, ac si pro inutili damnata esset eorū opera, impetū in ejus regnū faciunt: & progressi usq; Bethsemera, regionem populati sunt, abacto magno jumentorum numero, cæsisq; tribus colonorū millibus. Amasias vero post victoriam factus insolens, autorem ejus Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

A μνήμης λαμπρᾶς ὧν τοῖς Ἑβραίοις ἀξιωθέντα. ἐτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ θείας εἰκὸς ὢν τοῦ ἔτω θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δέ ποτε λῃστῶν τινῶν ῥιφάντων εἰς τὸ ἐλισσαίου τάφον οὐ ῥᾳδίαν ἀνηρηκότες, τὸν νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισσαίου τὸν προφήτην, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μὲν τὴν τελευτὴν ἔπι δύναμιν ἔχει θείαν δεδηλώκαμεν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ σύρων βασιλέως ἀζαήλου, εἰς ἀδὰδ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παραγίνεται. προς τοῦτον συνάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν B ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζάηλος πόλεις καὶ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἐλισσαίου προφητεῖον ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ ἰώασον τεθνηκέναι, καθῆκεν εἰς ἱεροσόλυμα ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Κεφάλαιον ι.

C Ὡς ἀμασίας πόλεμον προς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἤρατο.

ΔΕυτέρῳ δ' ἔτει τοῦ ἰωάσου βασιλέως τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τὸ γένος πόλιτος δὲ τὸ γένος. ἠνιμασῶς δὲ δικαίᾳ προσεῖτο, καὶ πᾶσι τοῖς νέοις ὢν. παρελθὼν δ' ὅπως τὰ πραγματα κατέχοι, ἐγνω δεῖν πρῶτον ἰώασον τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦτον αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τοῦτος μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οὐδὲν D ἐπραξάτο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τῇ μωυσέως νόμῳ, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε πατέρων ἁμαρτίας, τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ὑπολέξας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ πρὸς εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς τριακοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχας κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τοῦ ἰσραηλιτῶν βασιλέα, μισθὸν δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν, πελταστῶν E ἑκατὸν ἀργυρίου, διεγνώκει δὲ τοῖς ἀμαληκίταις ἐθνεσι καὶ ἰδουμαίοις καὶ γαβιλίταις ὑπιστρατεύσασθαι. ὡς δὲ συνεσκεύασται μὲν πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνεβούλευεν. ἵνα μὲν ἀσεβῇ, τὸν δὲ θεὸν ἥδιον αὐτῷ προσλάβῃ χρησόμενος τούτοις συμμάχοις. προσέσεσθαι δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βουλόμενον τὸ θεῖον. δυσφορωτέρως δὲ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ ὀ- F φθέντος τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, πυνθάνεται παρὰ τοῦ προφήτου ὅτι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ ὑπισχνεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀπολῦσαι, χαλεπῶς ἔσεσθαι τὸν μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὑπὸ τὰ προειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυριάδας μὲν ἀπέκτεινε, πεντε τὰς δὲ ζῶντας ἐλαβεν, ἃς ὑπὸ τὸ μεγάλου ἀγαγὼν πέτραν, ἥπερ ἐστὶν ὑπὸ τὴν ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγε τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ G πάντων ἐθνῶν. ἀμασίᾳ δ' ἐν τούτοις ἐπαρχόντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσόμενος, ἀναναστήσαντες ὑπὸ τοῦτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβρει εἶναι τὴν ἀπόλυσιν, οὐ δὲν ἧττον παῖδες μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, τρισχιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθεὶς, τὴν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ θεὸν ᾠήθη, στρατεραῖν ἤρξατο. ὡς δ' ἐκ τῆς ἀμαληκιτῶν

χώρας

χῶρας ἐκόμισε, τούτους σεβόμενος διετέλει. προσελ- A
θὼν δέ ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τού-
τους ἡγεῖται θεὸς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐπιμῶντο μηδὲν
ὤνησαν, μηδὲ ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου, ἀλλ'
ὑπερεῖδον πολλούς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ τὰς αἰχ-
μαλωτισθέντας. κεκομίδαι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ
τῷ τρόπῳ, καθὼς ἄν τις τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας
ἤγαγε. τοῦ δὲ βασιλέως ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προσ-
ἔταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ B
κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μέν, ἡσυχάζειν εἰ-
πὼν, οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων τὸ θεὸν
προὔλεγεν. ἀμασίας δέ, κατέχειν αὐτὸν ὅπως τοῖς ὑ-
περαγείρας οὐ δυνάμενος, ὡς ὑπὸ θεοῦ λαῶν εἰς
αὐτὸν ἐξυβριζόντων, ἀλλὰ φρονηματισθείς, ἔγραψεν ἰάσῳ
τῷ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ
καὶ πᾶσι τοῖς λαοῖς, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς
προγόνοις αὐτοῦ, δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βούλεσθαι C
ἀγωνισμόνειν εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς κρίνεσθαι.
ἀντέγραψε δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βα-
σιλεῖ ἀμασίᾳ. λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος ποτε
μενόχῃ, καὶ ἄκανος αὐτῇ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἔπεμ-
ψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς· πρὸς γάμον τῷ
παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσιν, θηρίον τι παρερχό-
μενον κατεπάτησε τὴν ἄκανον. ἔστω σοὶ τοῦτο παρά- D
δειγμα τοῦ μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι, μηδὲ ὅτι τοὺς
ἀμαληκίτας μάχῃ νενίκηκας, ἐπὶ ταύτῃ γαυρούμε-
νος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ὄφελε. ταῦ-
τα δὲ ἀναγνοὺς ἀμασίας, ἐπὶ μᾶλλον ἐπὶ τὴν στρατιὰν
παρώρμᾶτο, ὑπὸ θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν οἴμαι πρὸς
αὐτὸν, ἵνα τῶν παρανομηθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ὑπο-
λάβῃ. ὡς δ' ἐξῆγε μὲν τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὸν ἰώασον,
καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίου στράτευμα
φόβος αἰφνίδιος καὶ κατάπληξις οἵαν θεὸς σὺν ὀλίγοις E
ὧν πάντων, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν,
διαπαρέντων τὸ δέρας αὐτῶν, μονωθέντα τὸν ἀμα-
σίαν, ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον. ἠπείλησε δ' αὐτῷ θανάτου εἰ μὴ πείσοιτο τοὺς ἱε-
ροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι
μὴ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν τὸ ἀ-
ναγκαῖον καὶ φεῖσθαι τὸ ζῆν δέος, ἐποίησεν εὐσεβεῖσθαι τὸν
πολέμιον. ὁ δὲ διακόψας τὸ τεῖχος ὡς τε τετρακοσίων
πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς ἱε- F
ροσόλυμα τὸν ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε
τούτῳ τῷ τρόπῳ γεγόνει τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τε θη-
σαυροὺς ἀνεῖλετο, καὶ ὅσος ἐκεῖ τοῦ ἀμασίᾳ χρυσὸς
καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτους αὖ-
θις ὑπολύσας τῆς αἰχμαλωσίας, ἀνέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο μὲν τοὺς ἱεροσολυμίτας ἐπὶ τε-
τάρτῳ καὶ δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μὲν ταῦτα
παθὼν ἐβουλεύθη ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λαχεῖσαν
πόλιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν πεμψάντων G
σκύτας ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομί-
σαντες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρε-
ψε δ' οὕτως ἀμασίας τὸν βίον διὰ τὸν νεωτερισμὸν τῆς
πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη τεσσαρακα καὶ
πέντε καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐννέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conventus est, mirari se dicente, si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinentes cædi & captivos trahi passi sint. quin & ipsos belli jure abductos inter reliquam captivorum turbam Hierosolyma pervenisse. Rex his verbis ad iram percitus jussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium, si negotiis alienis miscere se pergeret. tum ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamen ultorem hujusmodi novitatibus non defore. Nec multo post Amasias felicitatem suam, cujus tamen autorem Deum non agnoscebat, non capiens, sed fastu inflatus, scripsit Joæ regi Israelitarum, ut ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus majoribus ejus Davidi, & Solomoni paruit: qvod si nolit ultro facere officium, bello esse decernendum de imperii juribus. Ad hoc Joas in hæc verba rescripsit. Rex Joas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari conjugem. Interim bestia quædam superveniens conculcavit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne majora, quam par est, appetas, neve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis, Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, ut tandem meritas impietatis pœnas exolveret. Ubi vero in conspectum hostium venit, instructa utrinque acie, tantus repentè pavor ac consternatio divinitus milites ejus invasit, ut, priusquam manus consererentur, jam terga verterent: & aliis alio diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, ut Hierosolymitæ, apertis portis, se cum victore exercitu admitterent, ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit civibus, ut hostem reciperent. At ille, dirutis ad trecentorum cubitorum spacium mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus invectus est, captivum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus urbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportavit: ac tum demum, demisso rege, reversus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in urbem Lacheis: nec tamen evasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter novatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

X.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ
4. Reg. 14. Hieroboamus Joæ filius apud Israelitas regno potitus est, qvod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua majores ejus, Samariæ regia. Hic rex cum esset vehementer impius, totusque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Jonas prædixit, quod, devictis Syris, ditionem suam esset ampliaturus, prolatis ejus terminis ad septentriones usque Amathen urbem, ad meridiem vero usque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, juxta Jesu Imperatoris definitionem. qvo oraculo excitatus Hieroboamus totos eos tractus ademptos Syris ad suũ regnum addidit, nihil fallente Jonæ vaticinio. Sed qvoniam pollicitus sum, me bona fide res Hebræorum proditurum, non dissimulabo, quid de hoc propheta in sacris codicibus invenerim. Jussus enim à
Jon. 1. Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quod imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Joppen navigio, petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita ut periculum esset, ne navis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Jonas vero solus operto capite jacebat, nihil quemadmodum alii faciens. cumque, turbantibus procellis, fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreverunt sortito quærere, quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percontantibus, quisnam esset, vel quid haberet negotii, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque, ut ipsum in mare jacerent, si vellent præsens periculum evadere: se enim esse, propter quem tempestas sæviat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concrediderat, in tam manifestum exitium mittere. tandem urgente periculo & navim tantum non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum projiciunt. Et tempestas quidem sedata est, Jonam autem ferunt a ceto devoratum post triduum in Euxinum pontum revomitum, vivum & toto corpore illæsum. ubi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini urbem profectus est, & cum in loco, unde exaudiri poterat, constitisset, prædicavit, quod paulo post amissuri essent imperium
4. Reg. 14. 25 Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, ut invenimus in commentariis. Hieroboamus autem, exactis feliciter in suo principatu quadraginta annis, mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias item successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ περιξ ἐθνη ἐχειρώσατο.

Διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας τεσσαρακοντα καὶ δεκατῳ ἔτει τ' ἀμασίου βασιλέως ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἰωάσου υἱὸς ἱεροβοαμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη πεντηκοντα καὶ ἑπτα. οὗτος ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τ' θεὸν ὑβρισης καὶ παράνομος διαπαντὸς ἐγένετο, εἰδώλα τε σεβόμενος, καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγχωρῶν ἐθεσι, πᾶσι δὲ λαῷ τ' ἰσραηλιτῶν, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε. τούτῳ προεφήτευσε τις ἰωνᾶς, ὡς δὴ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτῶν κρατῆσαι τ' ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατῦναι τὴν αὐτ' βασιλείαν, τοῖς μὲν κατ' τὴν ἀρχὴν μέρεσιν, ἕως ἀμάθου πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ἕως τῆς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τῆς χαναναίας ἦσαν τοιοίδε, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖπε. στρατεύσας οὖν ἐπὶ τοὺς σύρους ὁ ἱεροβοαμος, καταστρέφεται πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων ἀποδώσων ἐπισχημένος, ὅσα κατ' αὐτὸν προεφήτευσε τούτε εὗρον ἐν ταῖς ἐβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελεύσαντος γὰρ τ' θεοῦ πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν νίνου βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ γνώσεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀποστὰς, θείσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβὰς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ἐπιγενομένης δ' χειμῶνος σφοδροτάτης καὶ κινδυνεύοντος καταδύναι τὸ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης, καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, εὐχὰς ἐποιοῦντο χαρισηρίους εἰ διαφύγοιεν τὴν θάλασσαν. ὁ δ' ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐκοιμᾶτο, μηδὲν ὧν τοὺς ἄλλους ὁρῶντας, μιμούμενος. αὐξόντος δ' ἐπὶ μᾶλλον τὸ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας γιγνομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων τ' θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῶν ἐμπλεόντων αὐτοῖς εἶναι τὸν χειμῶνος, σωτηρίου κλῆρον, τοῦτον ὅς τις πότε ἂν μάθειν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη καὶ τί μετέρχοι, τὸ μὲν γένος ἐλεγε, ἑβραῖος εἶναι, προφήτης δὲ μεγίστου θεοῦ. σωτηρίαν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλοιεν ἀποδρᾶσαι τ' παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, μίαν γὰρ αὐτοῖς εἶναι τ' χειμῶνος. οἱ δ', τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων κρίνοντες ἀσέβημα εἶναι ξένον ἄνθρωπον καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν οὕτως ἀπώλειαν ἐκβῆναι. τελευταῖον δ' ὑπερβαλλομένου τοῦ κακοῦ, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τοῦ σκάφους, ὑπό τε τ' προφήτου παρορμηθέντες καὶ ὑπὸ τ' θείου τ' ἐαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐπαύσατο. τὸν δὲ λόγον ὑπὸ τ' κήτους καταποθέντα τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβρασθέντα πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τ' σώματος λελωβημένον. ἐνθα τ' θεῷ δεηθεὶς, συγγνώμην αὐτῷ παρασχεῖν τῶν ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινευίτου πόλιν. καὶ σταθεὶς ἐπήκουν κήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσίας, καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεφε. διεξῆλθον δ' τὴν περὶ αὐτ' δήλωσιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην. ἱεροβοαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μὴ πᾶσιν εὐδαιμονίας τὸν βίον διαγαγών, καὶ ἄρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτ' τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον καὶ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτει ἤδη τεσσαρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντι ἱεροβοάμου, τῶν δυο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχίας μὲν τοὔνομα, ἀλλ' ἦν τὸ γένος. ἀγαθὸς δ' αὐτὸς καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος ἦν καὶ ἐπὶ παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἑλὼν καὶ κράτος, ἔτεκε καὶ ἀμνίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τείχη. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τὴν αἰγύπτῳ γείτοσιν ἄρασι. καὶ πολλὰς κτήσας ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, κατέσχεν αὐτῇ φρουράν. ἔπειτα τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ὁρίσας τελεῖν, καὶ πάντα μὲν τὰ τῶν αἰγυπτίων ὅρων χθαμαλώτερα, τῶν ἱεροσολύμων ἤρχετο ποιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν, ἢ ὑπὸ δ' χρόνου καταβέβλητο, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλιγωρίας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, παῦτα τε ἀνωκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε δι' ἔτους κατέσκαμμένα, ὑπὸ δ' τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτε τὸν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρόσοικοδόμησε δ' καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρουρὰς δ' ἐνέστησε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. δι' ὧν αὖπω ὑπὸ τῶν ζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. ἦν δὲ φύσει καὶ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τῆς γῆς ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαπῆς πηλίκων ἀστέρματι. στρατιὰς δ' εἶχεν ἐπιλέκτου δὴ αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριακοσίας. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι γενναῖοι καὶ τῷ ἀληθεῖ ἀνυπόστατοι, τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν ὅλην στρατιὰν καὶ ὡπλισε, θώμικας ἑκάστῳ καὶ ἀσπίδας δοὺς καὶ χαλκοῦς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ ὀξυβόλα, καὶ ἅρπαγας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὅμοια. ὁρμώμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ σωτάξει καὶ παρασκευῇ διέφθειρε λεγεῶνα ἑξακισχιλίους δ' τύφω, καὶ χαυνωθεὶς ὑπὸ τῇ πρὸς ἀμαρτίαν καὶ πρὸς ἄπαν τὸ ἁμαρτωλὸν τὸν χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὐτὴ δ' καὶ ἡ πρὸς τὸν θεὸν δυσσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὠλιγώθη δ' ὑπὸ εὐπραξίας, καὶ κατεφρόνησε πρὸς τὰ δ' παρεῖς ἁμαρτήματα. πρὸς δὲ κἀκεῖνο ἡ τῶν ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, ἃ δυνηθέντα προσῆκεν καλῶς αὐτῶν ἡγήσασθαι. ἑστάσης δ' ἡμέρας ἑορτῆς πανδήμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱερατικὴν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν προθυσιάσων ἐπὶ δ' χρυσοῦ βωμοῦ τῷ θεῷ. δ' ἀρχιερεὺς ἀζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδήκοντα, κωλύοντος αὐτόν. ἀ δ' ἐξὸν ἐπιθύειν εἶπεν. μόνοις δ' ἐφῆσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ δ' ἁαρὼν γένους. κατεβόων δ' ἐκείνων καὶ μὴ προσήκειν εἰς τὸν θεὸν, ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δ', σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας. καὶ λάσεντος δ' ναοῦ, φέγγος ἥλιος λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ δ' βασιλέως ὄψει πρόσπεσεν. εἰς τὸν μὲν δ' θεὸν λέπρα ἐπῆφθαι, πρὸ δ' τῆς πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ δ' ὄρους ἀπῤῥαγέντος τὸ ἥμισυ δ' καὶ τὴν δυσμὴν, καὶ κυλισθὲν πέντε σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆσαι. ὡς τάς τε πύλας ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς ὠκοδόμους τοὺς βασιλικοὺς. ἐπεὶ δ' κατειλημμένῳ τὴν ὄψιν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἐφρόνησέν τε αὐτῷ τὴν συμφοράν, καὶ ἐκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς ἀναγῇ. ὃ δ' ὑπὸ αἰσχύνης δ' συμβεβηκότος δεινῶς δ' μηκέτ' αὖπω παῤῥησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει,

A tre Achia, cive & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac justus, & magnanimus, providendisque rebus solers & industrius, is, susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor urbes eorum vi cepit, Gittam & Jamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: &, condita urbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc, Ammanitis subactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis usque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam urbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instauravit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex, Amasia patre hujus capto, diruerat, quando urbem victor ingressus est. his addidit non paucos turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis, & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam disposuit: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam jumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quod regio esset apta pascuis. cumque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarumque plantarum generibus excoluit. habuit præterea selectorum militum trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni, viri generosi & invicto robore prædити ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinem struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dumque in his studiis & apparatibus versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternam cœpit non magnifacere, nec religiōnis nec pietatis admodum observans, ita ut ad paternam impietatem videretur proclivior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quod fortunę favorem & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cum venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templum ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Ac currit eo mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regem compescuit, vociferans ac negans hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. jubebatque, ut exiret, & Deum talibus factis provocare ad iram desineret. Tum rex commotus mortem illis, ni quiescerent, minatus est: & ecce tibi, terra vehementer concutitur, fissoque superne templo, radius solis os regis improbum ferit, quod evestigio lepra contactum est. accessit huic & aliud prodigium, quod eodem terræ motu ante urbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis revulsum, per quatuor stadia volutum, objectu demùm Orientalis montis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquam in facie regis lepram animadverterunt, divinitus inflictam ei plagam indicaverunt, & ut tanquam pollutus & im-

puratus urbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis jam modestior, paruit, superbiæ cum impietate conjunctæ tam miserabili pœna mulctatus. &, cum aliquandiu privatus extra urbem vixisset, filio Jothamo rempub. administrante, mœrore tandem confectus obiit anno ætatis sexagesimo octavo, regni quinquagesimo secundo, sepultusque est in suis hortis, in monumento solitario. Israelitarum autem rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab uno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Jabesi filius, qui, occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima post die male partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam urbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein, autoritate propria, sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani vero, obfirmatis portis, noluerunt regem admittere. at ille, ut in defectores sæviens, totum circumquaque agrum vastavit, & postremò urbem quoque vi cepit: &, quod esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatem reliqvum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem devictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decennio, quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus millia talentis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hanc summam Manaemo populus contulit, exactis quinquaginta drachmis in singula capita. Nec multo post mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantum annis regnavit: quibus exactis, in convivio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autē hic Phaceias principatum annis viginti dubium, impius magis an injustus. Hujus tempore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, &, quicquid trans Jordanem colitur, vicinaque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porro Jothamus Oziæ filius regnavit in tribu Juda & Hierosolymorum regia, natus matre urbani generis nomine Jerasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, justo erga homines, & reipublicæ studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sarciendū curavit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantem restituit, & additis magnis ac firmis turribus communivit. Ammanitas etiam prælio devictos tributa pendere coegit, annua talenta centum & tritici coros decies mille, & totidem hordei. In tantumq; regnum auxit, ut tam domi felix esset, quā foris formidabilis.

A τῆς ὑπερ ἄνθρωπον ἀμαυοίας καὶ τῆς ἀδικίας τοῦτ' εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον οὕτω καὶ οἰκτραν ὑπομείνας δίκλευ. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτου δ' ἀποζῶν βίου, ὃ παιδὸς αὐτῷ ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑκτὼ καὶ ἑξήκοντα, τούτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη δὲ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις. ὁ δὲ τοῦ ἱεροβοάμου παῖς ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῶν ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς B ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, σελήσμου μὲν τοὔνομα, ἰάβησος δὲ ἦν οὗ. ὁ καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβὼν, οὐ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτῷ κατέσχε τριάκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῆ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν ζαχαρίαν ἀκούσας, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σεμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀνελεῖ τὸν σέλησμον. C βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείσαντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὴν περιοῦσαν ἐδήωσε χώραν ἑκτῷ τὴν πόλιν κατὰ κράτος λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ἔτι τοῖς ὑπὸ τῶν θαψαίων πραχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολῇ καταλείπων ἑαυτὸν ἀγριότητος. ἀ γὰρ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς συγγνώσεσθαι θαψηναῖοι γυναικείους, παῖδας τε ἐμφύλους οὕτως εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τριῶν τούτῳ ὁ μαναήμος ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων D ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλα τὸν ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς ἀσυρίοις. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον ἦν συνελέγκε τὸ πληθος μαναήμῳ, πεντήκοντα δραχμὰς πεντήκοντα. πληθύοντος δὲ μὴ ταύτα, κηδεύεται μὲν ἐν σεμαρείᾳ. κατα- E λείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακεΐαν διαδέχον. ὃς τῇ πατρὸς καταπλαγήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, φακεΐᾳ τινος ὃς ἦν χιλίαρχος ὑπὸ βαλδούσης αὐτῷ παιδὸς ὄντος ῥομελίᾳ. κατέσχε δὲ ἔτη ὁ φακεΐας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ ἐν καὶ θρᾴκομος. ὁ δὲ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς θιγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ὑπιστρατεύσαμενος τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε γαλα- F δινὴν ἅπασαν κατασρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν ἰορδάνου χώραν, καὶ τὴν ἐις αὐτὴν τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδιδαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἀσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰώθαμος δὲ ὀζίου παῖς, ἐβασίλευε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, οὐκ μητρὸς μὲν ἀρχῆς γεγονὼς καλὴν μέντοι ἦν ἱεράσης. ἔτος δὲ βασιλεύων ὅδε μιᾶς δεήσεως ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, G δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ἐπιμελητὴς δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν. ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου. ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ προπύλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῶν τειχῶν ἀνέστησε, πύργους παμμεγέθεις καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. καὶ τὰ ἄλλων ἔτι κατὰ τὴν βασιλείαν ἠμέλητο, πολλὴν ὑπιστροφὴν ἐποιεῖτο, στρατεύσαμενος δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας, καὶ κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. αὔ-

ξησε δὲ ἔτος τὴν βασιλείαν, ὡς τι ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὴν ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

λω δέτις κ᾽ ἔτον τ᾽ καιρὸν προφήτης νάκμ@ τοιῶο-
μα, ὃς πρὸ τ᾽ ἀστυρίων καταστροφῆς τ᾽ τῆς νίνου προ-
φητεύων ἔλεγεν ὅτως. ἔτι νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
κινουμένη, οὕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, καὶ
κλυδωνιζόμενος οἰχήσε᾽ φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλ-
λήλους, στῆτε στῆτε, καὶ χρυσὸν αὐτῆς καὶ ἄργυρον
ἁρπάσατε. ἔσαι δ᾽ οὐδεὶς βουλησόμενος. σώζειν γὰρ αὐ-
τῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δει-
νὴ γὰρ αὐτὸς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔξει καὶ θρῆνος, πάρεσίς
τε τῶν μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ δ᾽ φόβου μέλανες τε-
λέως αὐτῆς γήσονται. ποῦ ᾽ ἔσαι τὸ κατοικητήριον τ᾽
λεόντων καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύα,
ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ ἐκεῖ λέοντες ἐκ σοῦ παρελόμενοι
ἐπιπάξουσι τῷ κόσμῳ. καὶ ἄλλα ᾽ πολλὰ πρὸς τού-
τοις, ἃ προεφήτευσεν ὅτ@ ὁ προφήτης πρὸ νινδῆς,
λέγειν σοι ἀναγκαῖον ἡγησάμεν. ἵνα ᾽ μὴ τῆς ἐντυ-
χανούσιν ὀχληρὸς δοκῶ, παρέλιπον. σωσθῆ ᾽ πάντα τὰ
προειρημένα πρὸ νινδῆς, μ᾽ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαί-
δεκα. πρὸ μὲν οὖν τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν δεδή-
λωται.

Κεφάλαιον ιβ.

*Ὡς στρατευσάμενος ἀράσης ὁ δαμασκῶ βασιλεὺς σὺν
ἱεροσολυμίταις ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα πεῖ-
σαι τὸν βασιλέα ἀστυρίων σὺν δαμασκὸν
στρατεύσασθαι.*

Ὁ δ᾽ ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἐν καὶ τεσ-
σαρακονθ᾽, βασιλεύσας δ᾽ ἐξ αὐτῶν, ἐκκαίδε-
κα. θάπτε᾽ δ᾽ ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἐρχε᾽
δ᾽ εἰς τ᾽ ἴον αὐτῶ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τ᾽ θεὸν γενόμενος, κ᾽ τοὺς πατρίους ᾠδαβὰς νόμους, τὰς
ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, ὧμὰς ἐν ἱεροσολύ-
μοις ἀναστήσας, κ᾽ θύων ἐπ᾽ αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ
ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κ᾽ τὰ χαναναίων ἔθη, καὶ τὰ-
τοις ἄλλα πολλὰ παρανομήσια διεπράσσετο. ἐχόντος δ᾽ ἔτους
κ᾽ μεμυιοστοῦ, ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ τῶν σύρων κ᾽ δα-
μασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, κ᾽ φακείας ὁ τ᾽ ἰσραηλι-
τῶν. φίλοι γὰρ ἦσαν. κ᾽ συμπαλαίσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυ-
μα, σὺν πολὺ ἐπολιόρκουν χρόνον. ἀλλ᾽ τ᾽ τῶν τειχῶν
ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ ᾽ τῶν σύρων βασιλεὺς, λα-
βὼν τὴν πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν ἠλὰθ, καὶ τοὺς
ἐνοικοῦντας ἀπέκτεινας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους.
τοὺς δ᾽ ἐν τοῖς φρουρίοις ὁμοίως καὶ τοὺς περὶ χ᾽ ἰούδαίας
διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμα-
σκὸν, μ᾽ τῆς στρατιᾶς ἀνέζευξεν. ὁ ᾽ τῶν ἱεροσολυμιτῶν
βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ᾽ οἴκου κεχωρηκότας, κ᾽ νο-
μίσας ἀξιόμαχος εἶναι τῷ τ᾽ ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν
δύναμιν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη κ᾽ τ᾽
μὴν ὑ᾽ θεοῦ, διὰ τοὺς ἀσεβήμασιν αὐτὸ πολλοῖς
ἁμαρτήμασι μεγάλοις εἶχε, δώδεκα γὰρ αὐτὸ μυριάδες καθ᾽
ἑκάστην τὴν ἡμέραν ἔπεσον τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνηρέθησαν.
ὧν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίας τὸν ἴον ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμ-
βολῇ ὑ᾽ βασιλέως ἀχάζ, ἀμάσιας ὄνομα, καὶ τὸν δ᾽ ὑπάτου
τῶν τῆς βασιλείας ἁπάσης ἐφεστηκότα, καὶ τὸν τ᾽ ἰούδα
φυλῆς στρατηγὸν ἑλκανᾶν, ἀνδρικώτατον ὄντα. καὶ ἐκ
τῆς βενιαμιτ@ φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας
ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώ-
ρουν εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὀνόματι ἐκεῖνο καιρῷ προ-
φήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην
αὐτοῖς οὐ διὰ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἐδήλου γενέσθαι.

A Hoc regnante, propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subversione hæc verba vaticinatus est: Ecce Ninive, piscina aquarum fluctuans, ita & populus ejus omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum, & nemo valet. mallent enim vitam servare quam facultates. occupabit enim eos grave dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies B eorum præ pavore fient luridæ. Ubi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Ninive dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Ninive in hanc sententiam prophetavit, quæ nunc non est necesse repetere, alioquin molestus videri possem, lectorem plus æquo onerans. Evenerunt autem C omnia, quæ de Ninive prædicta sunt, post annum centesimum decimũ quintum. Et de his quidem hactenus. CAP. XII. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Athazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

D Iothamus autem à vivis abiit ætatis anno primo post quadragesimum, cum regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis deposito, regnum ad Achazen ejus filium hereditario jure pervenit. qui erga Deum impiissimus, omnium & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificans, quibus etiam proprium filium holocautoma obtulit, ritu Chananæorum, & his similia multa per- E petravit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorum & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socii: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnaverunt, quod urbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrum Elam urbem occupat, & necatis ejus habitatoribus, Syrorum coloniam eo deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Judæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato F domum reversus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognovit Syros abiisse domum, putans se Israelitarum rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cum, irato Deo, commisisset prælium, propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In G eodem Prælio Zacharias supremus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ congressus, superatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorum præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Judæ copiarum ducem vivum in potestatem suam redegit. magnum præterea captivorum utriusque sexus numerum è Benjamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reversi sunt Samariam. Obelas autem quidam, qui 4. Reg. 15. in ea urbe per id tempus prophetaerat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partam asseverabat,

sed qvod Deus regi Achazæ irasceretur. incusabatque eos, qvod non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Judæ ac Benjamitica consanguineos suos captivos abducere: & suadebat, ut hos illæsos domum remitterent, quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem convenientes deliberant, quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant se passuros, ut cives sui captivos in urbem introducerent, ne forte omnes ex æqvo divina ultio perderet. satis esse præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla nova accedat impietas. His auditis, milites permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere. Tum prædicti viri assumptos captivos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adjutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilominus quatuor hi deduxerunt eos usque Hierichuntem & ulterius, cumque non longe abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

Ἀλλ' ὁ θεὸς οὐκ ἠνέσχετο τὸν Ἄχαζον ἀμελούμενον καὶ καταμεμφόμενον, τῇ μὲν ἀπειλῇ τῇ κατ' αὐτοῦ μὴ ἐξελθόντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευόν τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τέκνους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθήσαντας γὰρ τῷ θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ δὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθών, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων. ἀνίστησι δέ τις Βαραχίας ὄνομα τῶν ἐνδοκιμούντων ἐν τῇ πολιτείᾳ. ἐκ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ τρεῖς, ἔλεγον οὐκ ἀπειθεῖν τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ. μόνον γὰρ ἀποχρῆν τὸ θεὸν αὐτῶν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινοτέρα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἑκάστοις περὶ ὃ ἐβούλετο συμφέρειν. ὁ δὲ λαὸς οὗτοι οἱ προειρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλύσαν τε καὶ ἀπιμελείας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. οὐδὲν ἧττον καὶ πόσαρες αὐτοῖς σωθῆλθον, καὶ μέχρις Ἱεριχοῦς πέμψαντες σὺν ἄπωθεν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

CAP. XIII.

Assyriorum rex, vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς κατὰ κράτος ἑλὼν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Δαμασκὸν, καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

4. Reg. 16. 17. Achazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audivit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnataque Damasco, Rasem qvoque regem occidit. Damascenos vero in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdam Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captivos comprehendit. Post Syros ad hunc modum tractatos, rex Achazes, sublato, qvantum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis, qvotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actisque pro beneficio gratiis, reversus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus & incogitans, ut quamvis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorum ceremoniis, tanqvam victoriam inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem vero acceptam Assyriorum venerari cœpit numina, quidvis potius adoraturus, quam verum & à majoribus acceptum Deum, cujus indignatione, ut tum vinceretur, factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, ut spoliatum prius donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has insanas impietates tandem moritur, cum vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filio.

Ἀχάζης δὲ ὁ βασιλεὺς τούτοις παθὼν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν Ἀσσυρίων βασιλέα Θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ ἐπαγγέλλεται παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ Σύρους καὶ Δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἐπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὃς, τῶν πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦλθε σύμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τὰς Σύρους, τὴν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὴν Δαμασκὸν κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τὸν βασιλέα Ῥαασσὴν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ Δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω Μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ἀσσυρίων μεταστήσας τινὰς, εἰς τὴν Δαμασκὸν κατῴκησε. τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆς καπώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' οὖν Θαγλαφαλασσάρης τοὺς Σύρους, ὁ βασιλεὺς Ἄχαζος ἄρας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ δῶρα τοῦ θεοῦ καὶ ἔτι κάλλιστον ἀνάθημα, ἅπερ βασιλεύσας ἦκεν ἔχων εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ κατὰ τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὃν δὴ τότε ἀνόητος καὶ οὐ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ἐτύγχανεν ὁ βασιλεύς. ὡς τὰ μὲν πολεμούμενος ὑπὸ τῶν Σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτους σεβόμενος ὡς παρεξομένους αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς Ἀσσυρίων ἠρέσατο τιμᾶν θεούς, καὶ παύσας ἐκεῖνα μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν πατρῷον καὶ ἀληθῶς θεὸν, ᾧ αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἦν αἴτιος. ἐπὶ τοιοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ κατὰ φρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ πύλεον ἀποκλείσας τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἀποφέρειν, καὶ περιδύσας τὰ ἀναθήματα αὐτόν. ταῦθ' ὕστερον τὸν θεὸν ἐπλήμμησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἑκκαίδεκα. τὸν γὸν δ' ἐξεκίαν διάδοχον καταλιπών. ἀπο-

ἀπέθανε δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ Ὡσέα τινὸς ἰδίου τοὔνομα. ὃς λαβὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν, καὶ τῶν πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δὲ ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ χειρωσάμενος αὐτόν, τὸν θεὸν δι' ὃν εἶχεν ἴσως εὐμενῆ καὶ σύμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ἀφορισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὡσηὲ ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ἐν ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱὸς, καὶ ἀβίας ἀφ' ἧς τὸ γένος. φύσις δὲ λῷ αὐτῷ χρησὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδὲ ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε θρησκεύειν τὸ θεῖον. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὡς οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς διὰ τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας τῶν μὲν ὀφλημάτων τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐσέβειαν πιμπλὰς πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῆς τὴν διάνοιαν, καὶ ἀναπεφθέντες εἰς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεοὺς τούτους προσκυνεῖν, ὧν δὲ ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν τὴν ἀσέβειαν, τούτων μὲν ἤδη λήθην πεποιῆσθαι, καθαρὰν δὲ αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ σωφρονοῦντας οὕτως ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ τοῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τιμὴν θεοῦ καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. ὅτῳ γὰρ τὸ θεῖον ἄμεμπτον πεποιήσαμεν, ἀφέντα τιμῶν ὀργίων. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερὸν, καὶ διαπέμπουσι τὴν σκευὴν τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβάλοντες, τοῖς ἐξ ἔτους τοῦ βωμοῦ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πολλῷ γὰρ ἐκλελοιπὼς χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀνομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὴν ἀρτιβίον εἰς τιμὴν ὑπ' αὐτὸν ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὅτι τρέπειν αὐτοῖς ἀναλογιζόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ ἔλεγε, σπουδαιῶν οὐχ ὅπως ὑπακουσαι αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, δι' ἣν σκέψεων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, σπουδαζομένων τὴν πρόσοδον, καὶ δηλωσόντων αὐτοῖς τὰ σπουδαῖα τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείσθησαν. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀνοήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἀπαντα μὴ μεταθεμένοις πρὸς τιμὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέφθειρον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε σπουδαιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ χεῖρα τῶν προειρημένων ἀπενοοῦντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνομένους τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπαίσιον ἀποχρήσας. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέντοι τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσαχάρου πειθόμενοι οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἑορτὴν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτῷ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἐρίφους τοσούτους. ὑπθέντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cujusdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cum regnum ſcelere quæſitum per annos novem obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum ejus auxilio facilè
B ſubjugavit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni hujus Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & juſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam, vel utilem tam ſibi quam ſubditis curam exiſtimavit, quam religionis ac divini cultus. quamobrem advocata populi & ſacerdotum Levitarum
C rumque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidem ignoratis, qvod propter peccata patris mei, & non redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, ut eos, quos ille deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem veſtro malo didiciſtis, quam pernicioſa res ſit impietas, hortor,
D ut, illa oblivioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus una cum ſacerdotibus & Levitis, ac tum demum convenientes aperiatis templum, & luſtratum prius expiatumque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reverentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & ejeE ctis inde inquinamentis, adornatisque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò, dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem convocat multo jam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, ut, relictis conſuetis ſuperſtitionibus, ad priſtam il-
F lam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum, ut Hieroſolyma venientes azymorum feſtum una cum ſuis civibus celebrent. Hæc autem ſe ſuadere, non ut ſuum negotium ageret, ſed ipſorum utilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ vero, audito, quid legati à ſuo rege afferrent, adeo mentem non adhibuerunt, ut eos ludibrio habuerint, & prophetas qvoque eodem
G cohortantes, & præmonentes, quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremo comprehenſos necaverunt. nec his facinoribus contenti ad pejora etiam ſunt prolapſi, ita ut non prius deſiſterent, quam ob extremam impietatem Deus ultor in poteſtatem hoſtium eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atque Iſacharis prophetarum monitis parentes ad pietatem ſunt converſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent. Poſtquam autem ea multitudo convenit, rex, aſcenſo templo una cum principibus & populo, immolavit pro ſe tauros ſeptem, & totidem arietes, paremque hircorum numerum. & cum primum manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliquerunt. illi vero jugulabant, & solidas concremabant, Levitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & divinos hymnos canente, quemadmodum olim David eos psallere docuerat. reliqui vero sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificavit boves septuaginta, arietes centum, agnos ducentos, populo verò ad epulum largitus est boves sexcentos & reliqui pecoris tria millia. Cumque omnia ritè sacerdotes perfeciissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante vero azymorum festo, pascale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabant per continuos dies septem. populo etiam, præter eum numerum, quem ipsi mactaverunt, taurorum duo millia, pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatē imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec ullum festum tam magnificè celebratum à Solomonis temporibus in eum usque diem. peracto festo, urbem egressi totam regionem lustraverunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra juxta legem rex de suo fieri mandavit, & sacerdotibus ac Levitis à populo decimas reddi cum primitiis fructuum, ut possent esse circa divinum cultum assidui. Quo factum est, ut populus omne genus fructuum conferret Levitis & sacerdotibus: rex vero horum apothecas & promptuaria condidit, unde singulis partes distribuerentur cum uxoribus & liberis. atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita constitutis, rex Palæstinis bellum intulit, &, parta victoria, omnes eorum urbes à Gitta usque Gazam suæ ditioni adjecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem ejus regionem se subjugaturum, nisi tributa, quæ prius pater ipsius, penderet. Ezechias vero minas ejus non magni fecit, fretus Deo suaque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

τὰς κεφαλὰς τῶν ἱερείων αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. οἱ μὲν ἔθυον τε καὶ ὁλοκαύτουν. οἱ δὲ λευῖται ὡρχοῦντο ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ᾄδον ὕμνους εἰς τὸν θεὸν, καὶ ἐψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ Δαβίδου. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνωδοῦσιν. τούτων δὲ ἠμοιμένων, ὅτι πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τὸν θεόν. ἔπειτα θύει μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους. τῷ πλήθει δὲ πρὸς ἀνοχὴν ἐχαρίσατο βοῦς μὲν ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τοῖς δὲ ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος, ἀνωχέτο μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τὴν λεγομένην πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει παρεξ ὧν ἐκάλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μὲν ταύρους ἐδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ τετρακόσια. καὶ δὴ τὸν τρόπον ἀπὸ σολομῶνος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἥγνισαν αὐτὴν, καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντος σκάθαρσιν μιάσματος εἰδώλων. τὰς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἐπιτελεῖσθαι προσέταξε κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις τοῖς δεκάτας ὥρισε πρὸς τὰ πλήθους ἀναδιδόναι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσκαρτεροῦντες, καὶ τῆς ἱερατείας ὦσιν ἀχώριστοι τὸ θεῖον. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ἀποθήκας δὲ καὶ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς σὺν γυναιξί. καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταύτῃ δὲ τὴν προσηρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς καταστησάμενος, πόλεμον ἐξενέγκε πρὸς τοὺς παλαιστινοὺς, καὶ νικήσας κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίτθης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλησεν αὐτῷ καταστρέψασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσει. ἐζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθαῤῥεῖ δὲ πρὸς τὸ θεῖον διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐσέβειαν καὶ τὴν προφητικὴν ἀσκησίαν, παρ' οὗ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπῃ ἔ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

CAP. XIV.

Salmanasar, capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthaos in eorum regionem migrare jubet.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς σαλμανάσαρ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, καὶ ὡς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῳκισας, τοὺς τῶν κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετῳκισε χώραν.

XV. 4. Reg. 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex, compertо, quod Israelitarum rex misisset clam legationem ad Soam Ægyptiorum regem, invitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & non receptus ab eo, post tertium obsidionis annū urbē vi cepit, anno ejusdē regis nono, Ezeciæ vero Hierosolymorū regis anno septimo: extincto que funditus Israelitarum imperio, populū traduxit in Mediam & Persidem,

Σαλμανασάρης δὲ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς ἔοι, πέμψας κρύφα πρὸς σόαν τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, παρεκαλῶν αὐτὸν ὅπῃ συμμαχίαν τῷ κατ' αὐτὸν, παρεζευχθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπῃ τὴν σαμάρειαν ἐπ' ἐβδόμῳ τῆς ὠσηοῦ βασιλείας. οὐ δεξαμένου δὲ αὐτὸν τὸ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε καὶ κράτος τὴν σαμάρειαν, ἔνατον μὲν ἔτει ὠσηοῦ βασιλεύοντος, ἕβδομον δὲ ἐζεκίου τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἄρδην ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα,

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὠσηλῆ ζῶντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἐκ χώρας τόπου τινός, ἐστὶ δὲ ἐν περσίδι ποταμὸς ὃν ἔχω τοὔνομα, κατῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς ἰδιαίας μετὰ ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτά, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν αἴγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὴν δε κατέσχον τὴν χώραν. ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' οὗ δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ ροβοάμου τοῦ δαυίδου ἡνωμένα τὴν βασιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι ἔμπροσθεν δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὲν τὸν ἰσραηλίτας τοιοῦτο κατέλαβε παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ παρακούσαντας τῶν προφητῶν, οἳ προὔλεγον ταύτην αὐτοῖς τὴν συμφοράν, μὴ πεισομένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δὲ αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστήσαντο πρὸς ροβοάμον, τὸν τοῦτο δῆλον ἀποδείξαντες βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξήμαρτεν, ἐχθρὸν αὐτοῖς ὅτε ἐποίησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἧς ἦν ἄξιος δίκης παύτην ὑπέσχεν. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε συρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δ' ὄνομα τούτου βασιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ἐπὶ τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλουλαίου, μαρτυρεῖ δ' αὐτῷ καὶ μένανδρος, ὃς τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφήν, καὶ τὰ τῶν τυρίων δεχθεὶς μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν, ὅτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα ἓξ. οὗτος, ἀποστάντων κιτταίων, ἀνατωλεύσας, κατεστρέψατο αὐτοὺς πάλιν. ἐπὶ τούτοις πέμψας ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τις αὐτομόλους ἐκείνου, μὴ πάντων ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρκη καὶ ἡ πάλαι τύριος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τοῦ τῶν ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλέως παρέδοσαν. διὸ τυρίων μὴ ὑποταγέντων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἐπέστρεψε, φοινίκων συμπαραγενομένων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ ὁπλιτῶν ὀκτακοσίους. οἷς ὁπλιτεύσαντες τύριοι ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων ἁλόντων, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐπετάφη δὲ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ διὰ ταῦτα. ἀναζεύξας δὲ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέσπευδε φύλακας ὅπως ἔμπαλιν, ἐκ ὑδραγωγιῶν οἱ διακωλύσωσι τυρίους ὑδρεύεσθαι. καὶ ἐπὶ ἔτεσι πέντε γενόμενον, ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ἐρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σολλμανασσάρου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς σαμάρειαν χωθαῖοι, ταύτην ἐδέχοντο μέχρι δεῦρο τὴν προσηγορίαν, διὰ τὸ ἐκ τῆς χωθὼς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι, καὶ ποταμὸς ὅτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι ἔθνος ἴδιον θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες πέντε δ' ἦσαν, ὡς τότε καθὼς καὶ πρότερον αὐτοῖς σεσήμανται παροξύναντες τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν ἰατρείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς ὅτι σωτήριον

A cum qvo etiam Oseas rex vivus captus est. Deinde migrare jussa qvadam Persica gente ex eo tractu, qvi ab amne Chutho denominatur, sedes ei designavit in agro Samariæ, cæteraqve Israelitarum regione. Migraverunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos nongentos qvadraginta septem, qvo majores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Jesu annis octingentis, post defectionem vero à Roboamo Davidis nepote ad Hieroboamum, de qva supra diximus, annis ducentis & qvadraginta mensibus septem, diebus septem. atqve hic fuit finis Israelitarum, qvi neqve legi subditi esse voluerunt, neqve prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem; ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per qvam à Roboamo defecerũt, servo ipsius in locum ejus rege constituto: qvi, contemptis divinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniqvitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliavit, & ipse qvoqve meritas pœnas non effugit. Porro Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragravit, & nomen ejus in Tyriorum annalibus scriptum invenitur. bellavit enim contra Tyrum, regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qvi in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam lingvam translatis sic scribit. Is deinde, qvi Elulæus nominabatur, regnavit annos tringinta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eo profectus sub imperium suum retraxit. contra qvos, misso exercitu, Assyriorum rex Phœnicen totam invasit: facta deinde pace, cum copiis domum reversus est. paulo post Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cum soli Tyrii facere ejus imperata detrectarent, reversus est contra eos cum sexaginta navibus, qvas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Qvibus occurrentes Tyrii cum duodecim navibus, disjecta hostili classe, qvingentos ex ea captivos abduxerunt, qvo facinore non mediocrem rei navalis gloriam sibi comparaverunt. Revertens autem rex Assyrius, custodes ad fluvium & aqvæductus disposuit, qvi aqvari Tyrios prohiberent: qvod cum per continuos qvinqve annos fieret, coacti sunt, effossis puteis, inde se sustentare. Hæc sunt qvæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inveniuntur. Cæterum novi Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, qvod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cum qvinqve gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, qvos ritu suo colentes Deum maximũ ad indignationem irritaverunt. Exorta est enim sæva pestilentia, à qva cum popularentur, nullam invenientes opem, oraculo admoniti sunt, ut DEUM maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt, ut sacerdotes aliqvot è captivis Israelitis ad eos remitteret. qvo facto, legem & Dei colendi rationem, ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: moxqve cessavit pestilentia, permanentqve nũc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis vero Samaritæ, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Judæos viderint, cognatos se eorum appellant, utpote à Josepho oriundos, & hac ratione sangvine illis conjunctos. quando vero in rebus adversis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere ajunt, nec illis qvicqvam deberi benevolẽtiæ, cum ipsi ex longe remotis gentibus ad ea loca venerint: de qvo alias dicetur opportunius.

αὐτοῖς ὀν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερέας αὐτοῖς ὧν ἐλαβεν αἰχμαλώτων τὰς ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὲ τὰ τε νόμιμα, καὶ τὸν θεὸν ἃ χρὴ σέβειν ἔτερα ὄντα διδαχθέντες θρησκεύσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ ὅλοις μὲν ὠδαιζε ἔθνεσιν ἐπεπόνθεσαν. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἐπὶ καὶ νῦν ἡμῶν ἀφεστηκότας, οἱ καὶ μὲν τὸν ἔθνων γλῶτταν καὶ θάτερον, καὶ ὅτι τὸν ἑλλήνων συμμαρῆται. οὐ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι τὰς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φῶτες, καὶ τὸν δεκὸν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτὰς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πράσσοντας ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς πρόσωπον λέγουσιν, οὐδ' εἶναι δίκαιον οὐδὲν αὐτῆς εὐνοίας ἢ ἥψατο, ἀλλὰ μετοίκους ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. πρὸς μὲν οὖν τούτων ἐξόρμῳ εὐκαιρότερον ἐπεῖν.

TAAS

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στρατεία τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἐζεκίου. ΚΕΦ. α.
Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε, ἐξ ὑπουργῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν. ΚΕΦ. β.
Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ ἐφίεσθαι Μάγων ἐζεκίου ἐπιθυμήσοντος, Μανασσῆν τῆς βασιλείας διάδοχον τοῦ πατρὸς καταλιπόντος. ΚΕΦ. γ.
Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, κἀκεῖ κατασχόντες αὐτὸν ἐπὶ πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. ΚΕΦ. δ.
Ὡς τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάον, στρατεύσαντα ἐπὶ βαβυλωνίους, καὶ νικήσαντα Μαρὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύοντα ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάτησε, μάχης ἢ γνώμης, τραυματίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα πολίτας. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμίτων βασιλέα. ΚΕΦ. ε.
Ναβοχοδονοσόρου τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἰωάγκασεν εἶναι καὶ σύμμαχον. ΚΕΦ. ς.
Ὡς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφρόνησε περὶ τῶν αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβοχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωαχίμου τὸν υἱὸν αὐτοῦ καταστήσας βασιλέα. ΚΕΦ. ζ.
Ὅτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ἐπὶ ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς ἰωαχίμου γίνεται, ὡδωδόντος ἑαυτόν. ΚΕΦ. η.
Ὅτως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. ΚΕΦ. θ.
Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβοχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. ΚΕΦ. ι.
Ὡς ναβουχοδονόσορος πολιορκήσας, Μαρδοχαῖον κατέλιπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις κατὰ τὸν καιρὸν, ὡδὲ τοῖς βαβυλωνίοις. ΚΕΦ. ια.

HÆC IN DECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.
Qvod Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & qvod rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit. CAP. II.
Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cum aliqvamdiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliqvit. CAP. III.
Manasses a Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliqvantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.
Qvomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Judæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Josias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: ejusqve filium Joazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.
Nabuchodonosorus rex Babyloniorum invadens Syriam, Joacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.
Post discessum Babyloniorum Joacimum Ægyptiorum rebus rursum faventem Nabuchodonosorus cum exercitu reversus interficit, & Joachimum ejus filium pro eo regem constituit. CAP. VII.
Babylonius, mutata sententia, Joachimum obsidet, deditumqve ultro captivum abducit. CAP. VIII.
Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.
Captis Hierosolymis, Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.
De successoribus Nabuchodonosori, & qvod Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & qvomodo se tum res Judæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio.

4. Reg. 18. EZeciæ duarum tribuum regis anno qvartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu eum aggressus est, omnesq; urbes vi cepit, qvotqvot sunt in Judæ tribu & Benjamitica. Jamqve ducturus erat Hierosolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittens. Senacheribus vero, auditis legatis, decrevit, omisso bello, postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talenta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, jurejurando interposito, qvod ab omni injuria temperaturus esset. His persvasus Ezecias, exhaustis thesauris, mittit eam pecuniam, ratus, hoste remoto, posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacen ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliqvit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. ut vero, admoto mœnibus exercitu, castrametati sunt, per nuncium postulaverunt, ut Ezecias ad se prodiret in colloqvium, ille, qvod sibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Joachum à commentariis. hi cum prodiissent, ante duces constiterunt. qvos intuitus Rapsaces jussit regi suo referre hæc: qvod magnus rex Senacheribus scire vult, qvo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolens exercitum in urbem non recipiat. an forte Ægyptiis,

Κεφάλαιον ά.

Α Στρατεία Σεναχηρείμου βασιλέως ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ πολιορκία Ἐζεκίου βασιλέως.

ΕΖΕΚΙΟΥ τοῦ δύο φυλῶν βασιλέως, πέμπτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τὴν ἡγεμονίαν ἐσχηκότος, ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σεναχήρειμος ὄνομα, στρατὸν μὲν πολλὴν ἀθροίσας ἐπ' αὐτὸν καὶ κρατήσας τε ἁπάσας ἀφειρηκὼς πόλεις τὰς τῆς Ἰουδαίας φυλῆς, Βενιαμιτικὸν μέλλοντα δὲ ἄγειν τὴν ἱερουσαλὴμ, φάναι πρεσβεύσαιμι πρὸς αὐτὸν καὶ χρήματα, καὶ φόρον ὃν ἂν πέμψῃ τελέσειν συγχωρήσας. Σεναχήρειμος δὲ μαθὼν τὰ παρὰ τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν προσδέξασθαι, καὶ λαβεῖν μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβών, φίλον ἀναχωρεῖν ὁμολογήσας, πίστεις δοὺς τὰς πρεσβευσαμένας ἐνέξειν, ἢ μὲν ἀδικήσειν μηδὲν αὐτὸν ἔτους ἀναστρέψαντος. ὁ δὲ Ἐζεκίας πεισθείς, καὶ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολέμου, καὶ δι' αὐτὸ τὰ βασιλείας ἀγαθά. ὁ δὲ Ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰγυπτίους, καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν Ῥαψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν συστέλλει καταλείπει, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, Θαρσὰτα καὶ Ἀνάχαρις ἦν. ὡς δὲ ἐλθόντες πρὸ τοῦ τείχους ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν Ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δὲ, αὐτὸς μὲν οὐ δεδιὼς ἀπέφησι, τρεῖς δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλους αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον Ἐλιακείμου ὄνομα, καὶ συμβιώσιον, καὶ Ἰωάχου τὸν ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. ἅτοι μὲν οὖν προσελθόντες ἀπήγγειλαν τοῦ ἡγεμόνος τοῦ στρατιᾶς τοῦ Ἀσσυρίων ἔφησαν. Ἰδὼν μὲν οὖν αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς Ῥαψάκης, ἀπέλθοντας ἐκέλευσεν ἀπελθόντας Ἐζεκίᾳ λέγειν. ὅτι Βασιλεὺς μέγας Σεναχήρειμος πυνθάνεται παρ' αὐτοῦ τίνι θαῤῥῶν καὶ πεποιθὼς φεύγει δεῦρο τὴν αὐτοῦ, καὶ ἀκροάσεως μὴ θέλει, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ οὐ δέχεται τῇ πόλει. ἢ ἐλπὶς τοὺς Αἰγυπτίους,

τὴν

τλω ἐαυτ̃ σραπὰν ἐλπίζων ὑπ̃ ἐκείνων αὐτ̃ κατα-
γωνίσασθ. εἰ ἢ ἔτ προσδοκᾷ, δηλοῖ αὐτῷ ὅτι ἀνόη-
τ ἐσι, ὁμοι ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμε-
νος πλασμῷ, ὃς τὸ καταπεσεῖν ἐπ καὶ τλὺ
χέρα διαπερεῖς ἠθετο τ βλάβης. εἰδέναι δ ὅτι θεὸς
λήσῃ θεῖ τλω ἐπ̃ αὐτὸν σραπὰν πεπίηται, ὃς αὐτῷ κα-
ταστρέψασθ κ̃τ ἰσραηλιτ̃ βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν
αὐτ τρόπον, ὃν τὸς ἐρχομένους ὑπ̃ αὐτ διαφθείρῃ.
ταῦτα ἢ τ ῥαψάκλεω ἑβραΐσι λέγοντα, τ γὰρ γλώτης εἶ-
χεν ἐμπείρως, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος
ἀπακοῦσαν εἰς ταραχλὰν ἐμπέσῃ, συνεσι κράζειν ἠξίω.
συνεὶς δ ὁ σρατηγὸς τλω ὑπόνοιαν αὐτ τὸ ἐπ̃ αὐτ
δέος, μείζονι κ̃ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνατο
αὐτῷ ἑβραΐσι λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τ βασιλέως
προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται μηδὲ ὀκνῶσι
αὐτὸς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τ λαὸν ὑμεῖς τε ὁ βασιλεὺς
ἐλπίσι μηδὲν χρηστὸν μαθήσεσθε, ἀντέχειν πείθετε. εἰ ἢ
διαῤῥᾴετε, τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθ νομίζετε, διχι-
λίοις γὰρ τῆς ἐμοὶ παρούσης ἵππου εἰς ἐπιμασίαν ὑμῖν πα-
ρέχειν ἕτοιμός εἰμι, οἷς ἰσομεθμοὺς ὀπισθάπας δόντες,
ἐμφανίσατε τ αὐτῶν δυνάμιν. ἀλλ̃ ὄκ ἂν ὄφ μὴ ἔ-
χετε, τούτοις μὴ δώητε. τὸ ῥιφαρὸν βραδύνετε μηδὲ δι-
δόναι σφᾶς αὐτὸς τοῖς κρείττοσι κ̃ληφομένοις ἡμᾶς μ
μὴ θέλοντας; καί τι τὸ μὴ ἑκούσιον τ μηδὲ δόσεως, ἀ-
σφαλὲς ὑμῖν. τὸ ἢ ἀκούσιον πολεμουμένοις ὑπὸ κίνδυνον
συμφορῶν αὔτιον φαίνε. ταῦτ̃ ἀκούσαντες ὅτε δῆ-
μος κ̃ οἱ πρέσβεις ὑπ̃ σρατηγὸ τ ἀσυρίων λέγοντος, ἀ-
πηλλάγη ἐξεκίαν. ὁ ἢ πρὸς ταῦτα, τ βασιλικὴν ὑποδὺς
ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος ἢ σάκκους, κ̃ σχῆμα πεπτνὸν
ἀναλαβών, τὸ πατρίων νομῷ πεσὼν ὑπὲρ πρόσωπον, τὸν
θεὸν ἱκέτευε, κ̃ βοηθήσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα
ἔχοντι σωτηρίας ἰσχὺς πέμψας ἢ κ̃ τ φίλων τινὰς
κ̃ τ ἱερέων πρὸς ἡσαΐαν τ προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι θ
θεῦ, καὶ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας
παρακαλέσαι αὐτόν, νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῶν πολεμίων
ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι ἢ τὸν αὐτ λαόν. ὁ ἢ προφήτης ταῦτα
ποιήσας, χρηματήσαντ αὐτῷ θεοῦ παρεθάῤῥυνε κ̃
τ βασιλέα κ̃ τὸς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμα-
χητὶ τὸς πολεμίους ἥττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς,
καὶ ἐκ μεθ ὑβρεως εἰσι θράσους. τὸν γὰρ θεὸν βουλεύειν
ὅπως διαφθερῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τὸν τ
ἀσυρίων στρατηγὸν διαμαρτόντα τ ὑπὲρ τλω αἰ-
γυπτίων πραγμάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν
ἀπολεῖσθ σιδήρῳ προεῖλθο. συνέβη δ̃ κατὰ τὸν αὐτὸν
καιρὸν καὶ γεγράφως τῷ ἐξεκίᾳ ὁ ἀσύριος ὑβρίζοντα,
ἐν οἷς ἀνείπεν μὲν αὐτὸν ἐλεγχθ̃ καταλαμβάνοντα τλω
ὑπ̃ αὐτῷ διαφεύξεσθ δόλιον, ἔθνη πολλὰ καὶ με-
γάλα κεχειρωμένῳ. ἠπείλει ἢ πανολεθρίᾳ διαφθερεῖν
αὐτὸν περιλαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἐκὼν αὐτὸ
δέξαιτο τλω σραπὰν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ̃ ἀναγνοὺς,
καταφρονεῖ διὰ τλω ὑπὸ θεῦ πεποίηται. τὰς ἢ ὑβρι-
λὰς πύξας εἰς τὸν ναὸν ἔσω κατέθετ. πάλιν ἢ τῷ
θεῷ τὰς εὐχὰς αὐτ ποιησαμένῳ περὶ τῆς πόλεως, καὶ
τ ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπῆλθον αὐτ
ἔφασκε γενέναι. κ̃ κ τ παρόντα καιρὸν μὴ πολιορ-
κήσειν τὸν ἀσυρίαν. τῷ ἢ μέλλοντι πάντων ἀδείας
τῶν κατ αὐτὸ γνωμένων μετ̃ εἰρήνης, κ̃ τ
ἰδίων ὑπομελήσεσθ κτημάτων, ὑδὲν φοβουμένῳ. ὃ
ἢ χρόνου διελθόντ, καὶ ὁ τῶν ἀσυρίων βασι-
λεὺς διαμαρτὼν τῆς ὑπὲρ τοὺς αἰγυπτίους ὑπαβουλῆς,

A sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini, qvi fragili arundini innititur, qva non solum non sustinetur, sed lapsus etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, qvod non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut ante de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraice dicente, cujus lingvæ peritus erat, Eliacimus timens, ne multitudo, his auditis, pavore consternaretur, rogavit eum, ut loqveretur Syriace. Ille satis intelligens, qvid alter metueret, majore etiam voce Hebraice respõdit: debere eos audire mandata regis, & qvod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio, quod vos & vester rex populum vana spe seducentes, ut resistat, suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum a mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos, datis totidem sessoribus, vires vestras ostendite. sed nõ potestis dare, quos non habetis. Quid igitur cunctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel invitos vi capere? maxime cum spontanea deditio tuta sit: contra cum fit â coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audissent ex duce tam legati qvam populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, ut mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, ut cum alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliqvot & sacerdotibus, rogavit, ut pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, ut frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oraculo jussit regem atqve amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victum discessurũ cum ignominia, & posiurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum qvoqve Senacheribum, non succedente expeditione Ægyptiaca, domum reversum, ferro esse interiturum. Forte autem acciderat, ut eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in qvibus stultum eum dicebat, quod putaret se posse servitutem effugere ejus, qui tam multas gentes perdomuerit: minabaturq; internecionem omnibus, nisi sponte, patefactis portis, exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam, quam in Deo collocaverat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus, qvibus urbis salus Deo comẽdata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere & possessionum suarum curam habere timẽtes neminem. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns, infectis rebus,

B

C

D

4. Reg. 19.

E

F

G

rediit ex causa tali. Multum temporis contrivit in apparanda oppugnatione Pelusii: jamqve aggerem pene mœnibus æqvaverat, & videbatur assultum propediem facturus, cum audivit adventare Tharsicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum suppetias, & per desertum copias ducere, ut improvisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus propere inde cum suis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit, nimirum qvod idem & rex esset & sacerdos. Oppugnans, inqvit, Pelusium, hac de causa obsidionem

II. solvit. Rex Ægyptius imploravit opem sui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc erat, quod pro Assyrio scribit Arabem. Una, inqvit, nocte murium vis tanta extitit, ut hostium arcus & reliqva arma corroderent: qvo factum est, ut exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit: & qvod apud Assyrios regnaverit, totamqve Asiam atqve Ægyptum bello infestaverit, his verbis narrat:

CAP. II.

Qvod Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & qvod rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello revertens offendit ibi exercitum, qvem sub Rapsacis imperio reliqverat. peste divinitus immissa deletum, prima nocte, posteaqvam urbem oppugnare cœperat, absumptis cum ducibus & tribunis centum octoginta qvinq; millibus militum. qua clade territus, & de reliqvis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit ad regiam, quæ Ninus dicitur. Ubi paulo post per insidias seniorum è filiis suis, Adramelechi & Selennari, vitam amisit, occisus in ipso templo Arasci, qvem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis, & in Armeniam fugientibus, Assarachodas minor filius in regnum successit. Atqve hic fuit hujus expeditionis exitus.

CAP. III.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus, cum aliqvamdiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliqvit.

III. EZecias autem præter omnem opinionē libe-
4. Reg. 20. ratus periculo, vota pro incolumitate Deo persolvit, qvandoqvidem manifestum erat hujus solius ope hostem partim peste deletum, partim metu similis exitii ab oppugnatione urbis absterritum. Dumqve totus circa Dei cultum occupatur, paulo post in gravem morbum incidit, ita ut a medicis pro deplorato haberetur, nec amicis qvidqvam melius sperantibus: nec tam vitæ periculum angebat regem, quam qvod, sine liberis decedente, generis successio in eo deficere videbatur, & regnum sine legitimo hærede futurum.

ἄπρακτος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, διὰ αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο περὶ τὴν πηλώσιν πολιορκίαν, καὶ τῶν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσιν ἦρε, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούει τὸν αἰθιόπων βασιλέα Θαρσικὸν πολλὴν, ἄγουσα δυνάμιν ὡς συμμαχήσοντα τοῖς αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὸν τῶν ἀσσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς σεναχήριβος, ὅτι τὸν ἱερέα τοῦ ἡφαίστου θρατεύσας ἐλέγχῳ, ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ὅτι τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἔλθων ἱερέα ὄντα τοῦ ἡφαίστου, πολιορκῶν τὸ πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης, ἠύξατο δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων τῷ θεῷ, ᾧ ἠνώμην· καὶ ἦκεν ὁ θεὸς, πλῆγας ἐνσκήψας τῷ ἄραβι. πλανᾶται γὰρ ὅτι ἡρόδοτος ὁ τῶν ἀσσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσσυρίων. καὶ διὰ ὅτε, μὴ ἔχοντα τὰ ὅπλα τὸν βασιλέα, τὴν θρατιὰν ἀπάγειν ὀπίσω εἰς πηλούσιον. καὶ ἡρόδοτος μὲν ὕστερον ἱστορεῖ. βηρωσσὸς δὲ ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως σεναχηρίβου, καὶ ὅτι τῶν ἀσσυρίων ἐκράτησε, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐπιστρατεύσατο τὴν ἀσίαν καὶ τὴν αἰγύπτιον, λέγων ὧδε.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ σεναχήριβος ἀπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὸ τοῦ στρατηγοῦ ψάλακα διὰμιν, ὃ θεὸς λοιμικῶν ἐνσκήψαντος αὐτοῦ τὸ στράτευμα νόσον, καὶ τὸ πρώτου τὸ πολιορκίας νύκτα, διαφθείρουσι μυριάδες ὀκτὼ καὶ δέκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὸν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας ὡς ἐπὶ τῷ στρατῷ παντὶ, φεύγει μὲν τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν νίνου προσαγορευθεῖσαν. καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελεννάρου, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀνετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀρείσκῃ λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγάδες θεῖναι ὅπου τοῦ φόνου ὁ πατὴρ ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆλθον. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν σεναχηρίβου ἀσσαραχόδδας. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀσσυρίων στρατιᾶς τῆς ὅτι τοῦ ἱεροσολυμίτας τέλος, τοιοῦτον σωίσθη λόγος.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ ἐρίσας διάγων ἐζεκίας ἐτελεύτησεν, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών.

ΕΖεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς δέος ἀπαλλαγεὶς τοῦ φόβου, χαρισάμενος σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τὸν πολεμίων, τοὺς μὲν διαφθειράσης, τοὺς δὲ φόβῳ τοὺς ὁμοίως τελευτὴς ἀπαλλάξάσης ἀπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τὸν συμμαχίας τὸν ἀπὸ τοῦ θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος εὐθυδίᾳ, καὶ φιλοτιμίᾳ ὡς εἰς τὸν θεὸν, μετὰ πολὺν, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπεγνώσθη μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρησὸν δὲ ὡς αὐτὸ ἐδὲν προσδόκων ἐδὲ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσεπιθεμένῃ καὶ ἀθυμίᾳ ὀφθῆναι ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτὸν ἀπαυδῶν λογιζομένου, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἐρημονομαλείπων τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

καμόντων

κάμνων οὖν ὑπὸ αὐτῆς δυσνοίας μάλιστα ἐδυρόμενος ἱκέτευσε τὸν θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται, τὴν ψυχὴν αὐτὸν ἐάσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, ἐπ' αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ μέλλει τὸ μέλλον πρεσβῦ τὸν ἐκ τῆς βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τῆς ὑπανησθείσαν τελευτὴν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς προσθεῖναι, ἀλλὰ διαδόχους αὐτῷ γνησίους τοὺς ὑποδεξομένους τὴν ἡγεμονείαν ἐκείνης, πέμψας ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ὅτι διαφθείρει τὸν νόσον μὴ τρεῖς ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γένοιντο. ταῦτα δὲ προφήτης φήσαντος κατ' ἐντολὴν δὲ θεοῦ, διαφθεῖραι τὴν ὑπάρχουσαν νόσον, καὶ τὸ προσδόξον τῶν ἐπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι καὶ πρᾶγμα ἠξίωσε ποιῆσαι τὸν ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκειν παρὰ θεοῦ. τὸ γὰρ παράλογον καὶ μείζων τῆς ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστεις πράγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλεται σημεῖον γενέσθαι, τὸν ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰν ὑπὶ δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὑπὲρ τὰ αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας αὐτὴν πάλιν παραγενέσθαι. ὁ δὲ προφήτης τὸν θεὸν παρεκάλεσεν, ὡς τι τὸ σημεῖον ἔσται δηλώσειε τοῦ βασιλέως, ἰδὼν ὅπερ ἠθέλησεν, λύσεις λυθεὶς τῆς νόσου, ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τοῦ θεοῦ προσκυνήσας, ὐχὰς ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωθεῖσα τὴν τῶν ἀσσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθεῖσαν. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσαντας, συμμαχόν τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλεσε καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρέσβεις ἡδέως ἀποδεξάμενος, καὶ ἑστιάσας, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας αὐτοῖς, καὶ τὰ ὅπλων ἐπίδειξιν, καὶ τἄλλα πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ βαλάδῳ, πρὸς αὐτὸ ἀπέλυσεν. ἡσαΐας δὲ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενος, καὶ πυνθανόμενος πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ βαβυλῶνος ἔλεγε πρὸς δὲ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. ἐπιδεῖξαι δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅσων εἰδόντες τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου ζοχαζόμενοι, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ἀποτυχὼν, ἵνα φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν ἔτεσι μεταπεμπόμενον τὸν πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους σὺν χαθησομένους, καὶ ἀποτεμόντας τῶν ἄνδρας εἶναι, τῶν βαβυλωνίων διαδόξοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προελέγετο τὸν θεόν. ὁ δὲ ἐζεκίας λυπηθεὶς ὑπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὴ σὺν αὐτοῖς ἂν βούλεσθαι παιδοποιεῖσθαι συμφορᾶς τὸ ἔθνος αὐτοῦ πεῖσεσθαι. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν δυνατὸν τὰ τοῦ θεοῦ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠύχετο μέχρις τῆς αὐτοῦ ζωῆς εἰρήνην ὑπάρξαι. μνημονεύει δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα βηρωσσός. ὧν δὲ ἕτερος ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θεῷ καὶ δυναμένῳ τὴν ἀλήθειαν, πεπιθὼς τοῦ μηδὲν ὅλως ψεύδος εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν οὐκ ἄτελες γνωρισθησόμενα τοῖς αὐτοῦ ἀνθρώποις. καὶ οὐχ ἕτερος μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὰ αὐτὰ ἐποίησαν. καὶ πᾶν ἔπι ἀγαθὸν ἔστι φαῦλον γίνεται παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ ἐκείνων διαβαίνει προφητεῖαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον. ὑπατεύσας δὲ ὃν προειρήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας καὶ πάντα ἔτη ἐν εἰρήνῃ διαγαγὼν, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, ἔσχατος δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα.

A hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogavit, ut tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viventium. Misertus autem Deus, idq; eo libentius, quod non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantum germanum principatus qværeret, misso ad eum propheta Esaia, jussit nuntiari, qvod post triduum morbū
B evaderet: & supervivens annos 15. non, nisi relicto hærede filio, decederet. Hæc cum propheta ita, ut jussus erat, ad regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigiosum aliqvod signum ab Esaia postulat, ut certo posset credere, missum illum ad se a Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationem esse videntur, eorum solet hoc pacto confir-
C mari veritas. Et rogante propheta, qvodnam sit signum exhiberi sibi postulet, voluit, ut quando umbra in suo solario jam ad decimam lineam processerat, per totidem lineas reverti eam faceret. Et cum Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita, ut voluit, tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate, ad templum ascendit, &, adorato Deo, vota persolvit. Circa eadem fer-
D me tempora imperium Assyriorum per Medos dissolvi contigit, de qvo dicemus alibi. Babyloniorum autem rex Baladas, missis ad Ezeciam legatis, cum muneribus, invitavit eum ad societatem & amicitiam. Ille, exceptis legatis comiter, & convivio regali adhibitis, thesauros etiam ostendit, & apparatum armorum, & quicquid pretiosum auro constabat ac gemmis: atqvè ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde
E ab Esaia, rogatusqve, qvinam essent, qui venerant: ait, è Babylone missos à rege venisse: ostendisseqve se illis omnia, ut, visis divitiis, colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certius. tum propheta respondens: Scito, inquit, qvod hæ divitiæ paulo post transferentur in Babyloniam, & posteri tui, virilitate amissa, eunuchi servient regi Babylonio. Hæc enim
F prædicit dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, ait se qvidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed qvando aliter visum sit Deo, precari, ut saltem ipse possit in pace, quod reliqvum vitæ, exigere. Hujus quoque Baladæ Babyloniorum regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic, cum esset divinus, & usqve ad miraculum veridicus, certus se nihil a vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia
G scripto tradita reliqvit posteris, ut ex eventu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alii præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis evenit, totum illorum respondet oracuIis. sed hos alias singillatim percensebimus.

Ezecias porro, cum, quantum jam diximus, supervixisset in pace, obiit post annum vitæ qvartum & qvinqvagesimum, regni vero nonum & vigesimum. IV.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eorursum in regnum suum restituitur.

HUjus successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana cive natus, omissis paternis studiis, contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniqvitates Israelitarum imitans, qvos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atqve adeo totam urbem & reliqvam ditionem qvam late patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes, qvotqvot erant in Hebræis, justos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliqvem afficiebat supplicio, ut Hierosolyma inundarentur sangvinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat unum post alium prophetam ad regem simul atqve populum, per qvos easdem illis cōminabatur calamitates, qvas propter contemptum religionis fratres ipsorum Israelitæ aliqvanto ante perpessi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per qvos moniti, si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

4. Reg. 21.

V. Cum enim in eisdem perseverarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is, misso in Judæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem qvoqve dolo interceptum & abductum, perpetuo pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnovit, &, ut hostem humanum ac clementem experiretur, a Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: qvem post aliqvantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterum clementia victoris postliminio reversus Hierosolyma, dedit operam, si posset, abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus, totus conversus ad religionis studia. Nam & urbem lustravit, & templum consecravit denuo: & in reliqvum totus fuit in eo, ut gratitudinem Deo posset approbare, &, qvoad viveret, ejus retinere benevolentiam. Idem facere populum qvoqve docuit, memor, in qvale incidisset infortunium ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita ut, reparatis antiquis mœnibus, nova illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasqve arces cum aliis necessariis, tum in primis commeatibus muniret. Adeoqve in melius mutatus est, ut, ex qvo Deū colere cœpit, toto vitæ tempore prædicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos sexaginta septē in vivis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

Κεφάλαιον δ'.

Οτι στρατεύσαντες ἐπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺ χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβᾶς τοὔνομα πολίτιδος γεγονώς, ἀπέρρηξε μὲν αὐτὸν τῶν πατρῴων ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδεικνύμενος ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ἀθυμήσας παραλειπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνομίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔσχε φειδώ. καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς τοῖς αἵμασι ῥαίνειν τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς ἐπὶ τούτοις, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, οἳ ὧν αὐτοῖς ἠπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς αἷς συνέβη πρότερον τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις σὺν ὀλίγοις παρῆν ἡδύναντο κερδήσαι τοῖς, μηδενὸς περιφθῶσι κακῷ. τῆς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ὦφελα τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, ὧφελὸς δὲ τὸν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς μὲν ὀργὴν ἔλαβε πεμφείαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε σωφρονεῖν οἷοις κακοῖς ἐστι, καὶ παντων αὖτον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδέετο δὲ θεὸν ὠφελῆσαι αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. καὶ ἐπήκουσε τῆς ἱκεσίας ἐπικλασθεὶς ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀποληφθεὶς τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώζεται. ἥκων δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τὰ μὲν παρεληλυθότα ἁμαρτήματα ἔγνω τὸν θεὸν καὶ τὴν μανίαν ἐπαύσατο ἐφ' οἷς ἐτόλμησε. διὸ καὶ τὸν θεὸν ἐσέβετο καὶ τὴν θρησκείαν ἐν δέοντι τρόπῳ καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας ἐπεμελήθη. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς ἐπισκευάσας ἀσφαλῆ καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν, ἀναστήσας τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων παντοίων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιήσας. ἀμέλει τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἅτε τὸν μέχρι δίηγε βίον, ὡς μακαριστὸς εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου δὲ χρόνῳ λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν σέβειν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα καὶ πέντε, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πεντήκοντα καὶ πέντε. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ ὠφελείοις. ἡ βασιλεία δ' εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρέπει ἄμωσον. μητρὸς ἐμαλσεμης μὲν

μὼ ὄνομα τεττυχηκότα. ἐκ δὲ πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχόν- A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex
τας. ἔτι δὲ μιμησάμενον τὰ τῶν πατέρων ἔργα, ἀνέδην δὲ Jabate oppido. Hic imitatus juvenilia sui pa-
ἐκεῖνα ἐτόλμησεν, ὀφθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν, tris opera, & æsimilibus non abstinens facinori-
ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν οἰκείων τῶν αὐτοῦ. βιώσας ἔτη τεσσαράκοντα bus, mature dedit pœnas, domi à suis oppressus
ἕνδεκα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετὰ δὲ familiaribus, vix dum exacto anno vitæ qvarto
αὐτὸν τὸν πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ τε πατρὶ σωφρονίσαντι & vigesimo, regni vero secundo. In ejus inter-
τὰ ἀμαρτηθέντα, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ἰωσίᾳ παρέδωκαν, fectores animadvertit populus, ipsum in pater-
ἐκ παιδὸς ἔτι τὴν ἡλικίαν ὄντι. num monumentum intulit, & regnum ejus filio,
B Josiæ nominato, tradidit, octo tum annorum
puero.

Κεφάλαιον ε'.
Περὶ ἰωσίου.

CAP. V.
De Josia Rege.

Ὁ μήτηρ ἐκ πόλεως μὲν λεὼ βοσκὲθ, ἰεδὴ δὲ τὸ ὄνο- HUjus mater fuit ex oppido Bosceta, Jeda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem *4. Reg. 22.*
μα, τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἀρίστου ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, δαβίδ τε βασιλέως ἀπηκριβωμένων C σκοπῶν καὶ κανόνι τῷ ὅλης δὲ βίᾳ ἀπηκριβευσάμενος natus, Davide rege exemplari & regula totius
κεχρημένου. γυμνάμενος δὲ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν εὐσέβειαν vitæ sibi proposito. qvam primum enim duode-
ἔτι δικαιοσύνῃ ἐπεδείξατο. τὸ γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε cimum annum ætatis attigit, egregium edidit
καὶ περιῄρει τῷ τοὺς εἰδώλων δόξης ἀπὸ θεῶν ὄντων ἀπατώσης, pietatis ac justitiæ specimen. Autor enim fuit
σέβειν τὸ πάτριον θεόν. πάντα τὰ προγόνων ὀφθέντα populo, ut, abjectis erroribus, & relicta de falso
ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρτηθέντα διόρθωσε σωφρόνως ὡς creditis diis persvasione, conferrent se ad cul-
ἂν ὁ πρεσβύτατος καὶ νοήσας τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα tum patrii numinis. Et retractatis majorum suo-
δὲ εὑρίσκεν εὖ γεγονότα, ἐκ χώρας, ἐφύλαττέ τε καὶ rum institutis, quicquid peccatum esset, corrige-
ἐμιμεῖτο. ταῦτα δὲ ἐπῆλθε, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τῇ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθοῖ συμ- D bat, tam prudenter adhibitis remediis, qvam si
βουλείᾳ καὶ ὠφελούσῃ. τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν κατακολουθῶν esset ætate maturissima. qvæ vero decenter se
ἔτω τῇ τάξει τῆς πολιτείας καὶ τῆς τῶν habere invenit, immota servavit, & imitatus est.
θείων εὐσεβείας, εὐοδεῖν τε συνέβαινε, διὰ τὸ τὴν τούτων Hæc autem faciebat tum per innatam sapienti-
ὠφελείαν μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξηφανισμένων. πάντων γὰρ ὁ am, tum etiam seniorum monitis & consiliis. Se-
βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, πάντα ἄλλα τὰ τῆς ξενικῆς ἀνοσιουργίας θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βω- qvendo enim legum ductum in ordinanda re-
μοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, ἔτι δ' ἀνάθημα τούτοις publica & cultu divini numinis aberrare non
τῶν προγόνων ἀνέκειτο, ἐξεύρισκων, κατέσπα- potuit, à quibus recedentes priores aliqvot re-
σεν τοῦτο τὸ πρόσπαν, τὸ λαὸν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτοὺς δέ- E ges seipsos perdiderant. Itaqve obeundo tam
ξης, εἰς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνή- urbem qvam regionem totam, lucos externis di-
θεις ἀπέφερεν θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτὸς τῷ is dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat,
βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ τινὰς κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἂν & donaria, quæ eis à majoribus consecrata fue-
διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, πρὸς πάντος τὸ δί- rant, per ludibrium detrahebat: atq; ita popu-
καιον τιθέμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς σὺν ἐλάσσονι αὐτὰ θεμένους. lum a vana opinatione ad unum Dei cultum con-
διαπεμψάμενος δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν vertit: & consveta holocautomata cæteraqve
καὶ ἄργυρον τοὺς βαλομένους εἰσφέρειν κελεύσας, ὡς ἂν sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam
ἐπισκευὴν ναοῦ ἕκαστος ἢ δυνάμεως F certos magistratus, & morum censores, qui pri-
ἔχοι. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς ἐπιμελείας δὲ ναῶν, καὶ τῆς εἰς ὅτου δαπάνης παρέσπον τὸν τε ἐπὶ vata qvoqve negocia sic disponerent, ut in o-
τῆς πόλεως ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφάν, καὶ τὸν mnibus non minorem justitiæ qvam vitæ ipsius
γραφέα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάχαν, καὶ τὸν ἀρχιερέα rationem haberent. dimissis deinde per totam
ἐλιακίαν. οἱ μηδὲν ὑφ' ἑτοῦ μὴ δι' ἀναβολῆς δέοντες, ἀρ- suam ditionem nunciis, jussit, ut, qvicunq; vel-
χιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα lent, conferrent aurum & argentum in reparati-
παρασκευάσαντες, εἶχον τῶν ἔργων. G onem templi, idq; suo quisq; arbitratu, ut nemo
ὁ μὲν ναὸς ἅπας ἐπισκευασθεὶς, τὴν δὲ βασιλέως εὐσέβειαν φα- gravaretur: &, allatis pecuniis, curam sumptuũ
νεραν ἐποίησεν. ὄγδοον δὲ ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασι- in templum sartum tectum præstandum commi-
λείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, sit Amasi præfecto urbis, & Saphani scribæ, &
κελεύων τὸ πλεῖστον τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆ- Joatæ commentariensi, & pontifici Eliaciæ. qvi,
σαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν λατρείαν. omissis moris & dilationibus, adhibitis archite-
ἐπὶ δὲ καὶ ὅσος ἂν ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ ὅτι προσκομισθέντας εἰς τὸν κρατῆ- G ctis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparati-
ρας ὁμοίως καὶ ταῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομί- onem necessariis, incumbebant operi: atqve
ζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐν τυγχάνει ita instauratum est templum & ipsum regiæ pie-
τῆς ἱερείας βίβλοις τοῖς μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένοις, tatis argumentum futurum. Anno deinde regni
καὶ προσθεὶς δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφάν, ὁ δὲ ἀναγνοὺς, suo decimo octavo jussit Eliaciam pontificem pe-
παραγένεται πρὸς τὸν βασιλέα, cunia (quæ instaurationi superfuit) in massas
conflata, crateras inde & libatoria, phialasqve ad
ministeria templi conficere: præterea qvicqvid
auri argentive in thesauris esset, id quoque pro-
latũ in eosdem usus convertere: pontifex autẽ dũ
promit aurũ, forte incidit in sacros libr. Moysis in
templo repositos: eos prolatos dedit scribæ Saphani, qvi cum eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

rasset, omnia facta indicavit. præterea libros recens inventos ei legit. Qva lectione audita, rex scidit sibi vestem, &, convocatis intimis aliqvot amicis, ipsoqve scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, uxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, ut persvaderent ei Deum placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse, ne propter neglectas à majoribus leges Moysis graves casus immineant, néve ejecti patrio solo, in externis regionibus destituti omnibus commodis misere vitam finiant. Auditis regiis mandatis, prophetissa jubet ei renunciari, quod Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationibus irrita fieri possit: ut populus ejiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus commodis propter non servatas leges mulctetur. quandoquidem, concesso ad resipiscendum tanto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem revocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, ut ipso eventu discant esse Deum, & in prophetarum ejus prædictionibus nihil inesse mendacii, quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet. attamen propter bonitatem regis dilaturum Deum aliqvantisper imminentem calamitatem: sed ab ejus obitu præfinita jam ante mala in populum missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille, circum omnia oppida missis nunciis, jussit Hierosolyma convenire sacerdotes ac Levitas, & omnes omnis ætatis homines. & cum congregati essent omnes, primum eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit universos ad cultum divini numinis, & servandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. moxqve sacra facientes & mactantes victimas Deum precabantur, ut propitius adesse dignaretur. Postremo jussit pontificem, si qvod vas in templo supereset a majoribus dicatum idolorum externorum usui, ut inde ejiceretur: & cum non pauca essent collecta, omnibus incensis, cinerem eorum dispersit. deniqve sacerdotes idolorum a genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis, exivit peregre, & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum a Hieroboamo dedicatũ invenit, delevit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, jãtum, cum super eo Hieroboamus sacra faceret, interveniss̃e prophetam, & in præsentia totius populi prænunciasse, qvod unus ex Davidis progenie, nomine Josias, hoc esset facturus: cujus prædictionis eventus post annos trecentos sexagintaunum secutus est. Post hæc invisit & alios Israelitas, qvi captivitatem & servitutem Assyriorum evitaverant, eisqve persvasit, ut, omissis impiis actionibus & religionibus externis. DEUM maximum ritu patrio colerent, eiqve soli adhærerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum intus delitesceret. quadrigas etiam solis, qvas superiores reges in vestibulo templi consecraverant,

4. Reg. 23.

καὶ πάντα ὅσα κελεύσαι ἤμελλε τέλος ἔχοντα ἐθήλου, ὡς ἀνέγνω ἡ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ἡ καὶ ὡς ἐρρήξατο μὲν τὴν ἐσθῆτα, τὸν δὲ ἱερέα καλέσας Ἑλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ὁλδᾶ, γυναῖκα δὲ Σελλέμου τοῦ ἐν δόξῃ τινὸς, ὃς δὲ εὐγλωττίαν διαφανὴς, καὶ πρόσελθόντας, συνέλαβε λέγων ἱλάσκεσθαι τὸν θεὸν, καὶ πειράσασθαι ποιεῖν εὐμενῆ. δέον γὰρ εἶναι μὴ παραβάντων τοὺς μωυσέως νόμους τοῦ προγόνων αὐτῶν κινδυνεύσαντας ἀνάσχεσθαι ῥᾳδίως, καὶ τῆς οἰκείας σπεύδοντες, ἐπ' ἀλλοτρίας ἐρήμοι πάντων, καταστρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις ταῦτα τοῦ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῇ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, συνέλαβεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸ βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲν θεῖον, κατ' αὐτῶν ψῆφον ἐνέγκαι, διὰ τὴν ἱκεσίαν ἄντικρυς ποιήσειν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὰ νῦν παρόντα ἀγαθῶν διὰ τὸ παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόντας, τό τε προφητῶν ὅτι παρανομούντων σωφρονεῖν, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀσεβήματα τιμωρίαν προλεγόντων, διὰ ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεός ἐστι, καὶ δόξειν ἐψεύσθαι τούτων ὧν αὐτοῖς διὰ τοῦ προφητῶν κατήγγελε, πάντως αὐτοῖς ποιήσειν. διὰ αὐτὸν μὲν τὸν δίκαιον ἠρέμα μὲν ἐφέξειν ἐπὶ τοῖς συμφοράς, μὴ ἂν τὴν σκηνὴν τελευτῶν, τὰ κατεψηφισμένα πᾶσι τοῖς ὄχλοις ἐπιπέμψειν, οἱ μὲν οὖν τῆς γυναικὸς προφητείας, ἐλθόντες ἀπήγγελαν τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ πέμψας πάντας τὸν λαὸν, συνέλθειν συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσλαβὼν παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ἐπὶ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ἐπεποιήσατο καὶ πίστεις παρ' αὐτῶν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυλάξειν τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ ὡμολογημένα συνέθεντο τῷ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο. θύοντες τε ὡμολόγησεν καὶ καλλιερούμενοι τὸν θεὸν ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ τῶν προγόνων σκεύη τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς καταχθὲν ἐκ τοῦ ναοῦ ὅτι ἐκβαλεῖν, συναθροισθέντων δὲ πολλῶν κατὰ πρῆσαι αὐτὰ τὴν ἀποδοῦναι αὐτῶν διέταξε. καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, θύοντας ἐκ ἀρῶν ἡμῶν ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος, ἦλθεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκαλευθέντα ἐν αὐτῇ τοῦ ἱεροβοάμου βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ὅπερ τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμου θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκατηγγείλατο τὸ μὲν ὑπὲρ τοῦ, ὅτι τις ἐκ δαυίδου γένους, ἰωσίας τοὔνομα, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ τριακόσια καὶ ἑξήκοντα ἔτη. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας προελθὼν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοῦ ἰσραηλίτου, ὅσοι τὸν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀφῆκεν μὲν τοὺς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρεύνησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοιτι τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν. ὃ μὲν

ἐμὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς βασιλεῦσιν ἐφεστῶσι ἄρματα κατεσκευασαν οἱ πρόγονοι, ἔστι ἄλλο τοιοῦτον ἦν ὁ προσεκύνησαν ὡς θεὸν ἐβάστασε. καθηρέσιος ἔτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, καὶ κατὰ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὸ πάσχα λεγομένην ἤγαγε, ἐδωρήσατο τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνοὺς ἐρίφους καὶ ἄρνας, τρισμυρίους, βοῦς δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα τρισχιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι ἀφ' ὧν τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας δισχιλίους ἑξακοσίους. καὶ τοῖς λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ πρόεστῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ μνημονεύεται ἔτως ἀφθόνου τοῦ τῶν ἱερείων εὐπορίας, ταῖς θυσίας ἐπιτελουμένης τοῖς μωυσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγεμόνα τοῖς ὄχλοις. καὶ δὴ μηδεμίαν ἄλλην ἔτως ἀκώλυτον τοῖς ἐθέλουσι ἑορτὴν ἀπὸ τῶν σαμουήλου δὲ προφήτου χρόνων αὔτιον λέγεται, πάντας καὶ νόμους καὶ τὴν ἀρχαίαν θεραπείαν τοῦ πατρίου σωτηρίας ἀπολελοιπέναι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα ἰωσίας, ἐπί τε πλούτῳ καὶ τῇ παρὰ πᾶσιν εὐδοξίᾳ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

A & si qvid aliud divinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio sustulit. Cæterum, lustrata ad hunc modum regione universa, populum Hierosolyma convocavit ad celebrandum festum azymorum, qvod dicitur pascha: deditqve populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes qvoqve sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia B & sexcentos: & similiter Levitis eorum primarii dederunt agnorum quinque millia, boves qvingentos. cumqve tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes juxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliqvo populo præeuntibus, & qvod à Samuelis prophetæ temporibus in eam usqve diem nulla talis festivitas celebrata fuerit, causa est, qvia C tum omnia juxta præscripta legum & antiqvas consvetudines peragebant.

Post hæc Josias, cum pace, divitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit hujusmodi.

VI.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς νεχαὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, κατὰ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ διαπρεφῶν εἰς αἴγυπτον, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸν ἰωσίαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωακείμον ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. VI.

Nechao rege Ægypti contra Babylonios per Judæam exercitum ducere volente, Josias vetare conatu prælio vitam occiditur.

NEχαὼς ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐγειράς στρατιὰν D μὴ τὸν εὐφράτην εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολεμῶν καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τὸν ἀσσύριον κατέλυσαν δεσποτείαν τὴν ἀσίας βασιλεύσας, πόθον εἶχεν. ὁρμᾶται δὲ αὐτὸς καὶ μάδην πόλιν, ἣν δὲ αὐτῇ τῆς ἰωσίου βασιλείας, μὴ δυνάμεως ἄρξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὸν ὁδὸν τοῖς μήδοις ἐλάσειν, πέμψας ἡ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ νεχαὼς, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν εὐφράτην ὁρμηκέναι. μὴ παροξύνειν δὲ αὐτὸν ἐκέλευεν ὥστε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ὃ διέγνωκεν. E ἰωσίας δὲ πρὸς τὰ ῥηθέντα ὑπὸ νεχαὼ, ἀλλ' ἔτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, τὴν πεπρωμένης ἀλαζονείας οἴμαι εἰς ὃν αὐτὸν παρορμήσασης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. βληθέντος δὲ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως δεῖ κέρας ὀχουμένου, πτήσας τὸν τοξότην τῶν αἰγυπτίων, ἔπαυσε τῆς πρὸς τὸ μάχεσθαι ὁρμῆς. τῷ τραύματι γὰρ βιαίως ὠθούμενος, ἐκέλευσεν ἀνακληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δὲ ἐκ τοῦ πληγῆς ἐκεῖ τὸν βίον, F κηδεύεται μὲν ἐν τοῖς πατρῴοις ἡκούσης μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη τριακονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τούτων, ἐν οἷς τριάκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα ὅλας πάντας ἦχθη πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένους καὶ καταφοινῶντος. ἱερεμίας δὲ ὁ προφήτης, ἐπικήδειον αὐτοῦ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νῦν ἄδομεν. ἔτως ὁ προφήτης, καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκήρυξε, ἐν χαράγμασι καταλειπών, ἃ τὸν νῦν ἐφ' ἡμῶν χρόνον ἄλλοις, τοῦ τε βαβυλωνίων αἱρέσεως, ἃ μέχρι ἔτους προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης ἰεζεκιὴλ, ὃς πρῶτος μετὰ τέτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τοῦ γένους ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε, μέχρι τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν πεπραγμένα συμβάντα μετὰ ταῦτα τῷ προφήτῃ, καὶ χώραν δηλώσομεν. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου καθὼς προεῖρηκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰωάζος

Nechaos Ægypti rex, magnis delectibus habitis, copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium everterant, volens sibi Asiæ regnum qværere. Cumqve processisset usqve Menden, oppidum ditionis Josiæ, opposuit se ei, vetans per sui juris regionem iter contra Medos facere, tum Nechaos, caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare, non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Josias autem verbis Ægyptii nihil movebatur, sed perseverabat in ea sententia, ut per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato, opinor, ad hanc arrogantiam urgente hominem, ut occasionem adversus eum inveniret. Dum enim aciem instruens curru ab uno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius qvidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, jusso exercitu deflectere, Hierosolyma revertitur: ubi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cum vixisset annos triginta novem, regnasset triginta unum. Luxit eum populus multis diebus, lamentis & tristitia mortem ejus prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, qvod nunc qvoque extare videmus. hic propheta & instantem urbi captivitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandavit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumento scriptos reliqvit. erant autem hi duo sacerdotalis generis, qvorum Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13 regni Josiæ usqve dum templum una cum urbe est dirutum: cujus suo loco mentionem faciemus. Porro mortuo, qvemadmodum diximus, Josia, regnum suscepit filius ejus Joazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiam habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello revertens accersitum ad se in urbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri ejus seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine, regnum tradidit, Joacimi nomine prius illi indito. regioni vero ejus centum argenti talentorum tributum imposuit, & unius talenti auri. atqve ita, Joacimo tributario facto, Joazum secum in Ægyptum abduxit, ubi mortuus est, cum regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic qvoqve malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

A τυῶ ρμα, ὃς ἐτῶν ἦν ἤδη ἐτῶ γεγονώς. καὶ ἐτῶ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μητρὸς ἀμεθάλης, ἀσεβὴς ἦν καὶ μιαρὸς τὸ τρόπον. ὁ δὲ τὸ αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἀποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπέμπεται τὸν ἰωάζον πρὸς αὐτὸν εἰς συμμαχίαν καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς συρίας, καὶ τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι ἐλιακίμῳ τοὔνομα τὴν βασιλείαν μεταδίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν ἰωακίμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἓν δὲ χρυσίου. καὶ τὸ μὲν ἐπιβληθὲν τῷ ἰωακίμῳ τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ ἰώαζον ἀπήγαγεν εἰς αἴγυπτον, ἐν ᾗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ ἰωακίμου μήτηρ, καλεῖτο ζαβούδα, ἐκ πόλεως δὲ λιβὲ ἀβούμας. ἐτύγχανε δὲ ὢν τὴν φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος, καὶ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἐπιεικής.

CAP. VII.

Nabuchodonosorus invadens Syriam Joacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem qvarto, ex qvo is regnare incepit, qvidam Nabuchodonosorus, apud Babylonem regno potitus, cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratem sitam petiit, bellum inferens Ægyptio Nechao, qvi tum toti Syriæ dominabatur. at ille, cognito Babylonii conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. &, collatis signis, cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium usq; subegit, Judæa sola excepta. Qvarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Joacimi vero octavo, Babylonii Judæis bellum inferunt magnis viribus, dira minantes, ni tributa pendant, qvemadmodum reliqvi Syriæ habitatores. At ille, timore svadente, pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persolvit.

4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nam Ægyptii bellum instaurare non ausi sunt; id qvod propheta Hieremias qvotidianis monitis prædicere non destitit. frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim urbi certam subversionem à Babyloniis, & Joacimo regi captivitatem. Sed hæc vaticinia, qvod nemo eis moveretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus qvam proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars, ut improvida, calculis suis eum damnavit. pauci vero qvidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoresqve fuerunt etiam aliis, ne in eum sævire pergerent. Adducebantqve rationem, non hunc solum mala urbi prædicere, sed & Michæam ante talia prædixisse, & multos alios, qvorum nemo à sui temporis regibus aliqvid esset passus, sed omnes, ut Dei vates, habiti sint in precio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Ναβυχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωάκιμον φίλον ἰωάγκασεν εἶναι καὶ σύμμαχον.

ΕΤΩ δὲ αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντι, τὴν βαβυλωνίαν ἦρχεν ὁ λαμβάνει τις ναβυχοδονόσορ ὄνομα, ὃς τοῦ τ' αὐτὸν ἡμέρᾳ μὴ μεγάλης δυνάμεως ἀπὸ καρχαβησὸν ἀναβαίνῃ πόλιν, ἔστι δὲ αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τ' αἰγυπτίων νεχάῳ, τοῦτο τέτῳ δὲ ἦν ἅπαντα ἡ συμβαίνοντα. μαθὼν δὲ τὴν τῶν βαβυλωνίων προαίρεσιν καὶ τὴν τοῦ αὐτῷ στρατείαν ὁ νεχάως, ἀθρόως αὐτὸς ὡλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὡρμησεν ἐπὶ τὸν εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης πρὸς αὐτῷ, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διαβὰς δὲ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι πηλουσίου παρελαμβάνει συρίαν πᾶσαν τῆς ἰουδαίας. πέμπει δὲ ἔτι τῆς βασιλευούσης ἤδη δὲ ναβυχοδονόσορ, ὁδοῦ δὲ τῷ ἰωακίμῳ τῷ τῶν ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχήν, καὶ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τῷ ἱερεμίᾳ ἀντιπαραλαξάμενος τὰ χρημάτων δίδωκεν αὐτῷ φόρους, ἐξ ἐτῶν ἔχειν ἐπὶ ἔτη τρία. τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύει τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ἐπὶ τὸ βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τὰ ἐλπίδων. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι παρασκευῇ τὴν στρατείαν οὐκ ἐπεδείξαντο. ταῦτα δὲ ὁ προφήτης ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην μὲν τὰ αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχοιτο, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν τοῦτο δὲ βαβυλωνίων βασιλέως ἀναστάτων γενέσθαι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰκῆ δόξαν χρήσιμα οὐκ ὄντων τῶν σωζομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τοῦ βασιλέως δὲ προφήτην τὸν ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ ὑπάγοντες δίκην κατεψηφίσθησαν πρὸς τιμωρίαν ἥξειν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐψηφίσαντο τὴν ψῆφον κατ' αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀπεγνωσμένοι τῶν πρεσβυτέρων. οἱ γὰρ σοφῆς ὄντες ἀμείνους, ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβάλοντο μηδὲν ἀμαθίᾳ κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ οὐ μόνον δὲ τὸν προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγελεικέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς τοῦτο τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν· ἀλλ' ὡς προφήτης δὲ θεοῦ τιμῆς ἐτύγχα-

τανεν.

τούτοις καταπραύναντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐξέρυσαντο τῆς καταψηφισμένης αὐτῷ κολάσεως τὸν ἱερεμίαν, ὃς ἀπάσας τὰς αὐτῷ προφητείας συγγεγραμμένας, νηστεύοντος τοῦ δήμου, καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακείμου βασιλείας, ἀνέγνω τῷ βιβλίῳ, καὶ παρὰ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἐδήλωσε ταχῶς. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα βάρουχον σκηπτὸν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μὴ πᾶσι δῆλοι γενώνται. τὸ δὲ βιβλίον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, σκέλλυσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητήσαντας δὲ τόν τε ἱερεμίαν καὶ τὸ γραμματέα βάρουχον σκέλλυσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν ἀφανῶς ἔφυγον αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis, diversa sentientium effecerunt, ut, revocatis suffragiis, propheta eximeretur supplicio: qui, conscriptis omnibus suis prophetiis, jejunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Joacimi legit eum librum, continentem, quid templo & urbi ejusque populo deberet accidere. His auditis, principes ei librum adimunt, simulque jubent tam ipsum quam ejus scribam Baruchum B è medio secedere, ut omnes lateat, ubi sint: librum vero ad regem pertulerunt, qui, præsentibus amicis, jussit scribam librum sumere & legere. quo lecto, iratus conscidit eum, & injectum in ignem exussit: jussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi jam se iræ ejus subduxerant.

C

CAP. IIX.

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωακεὶμον πάλιν τὸ τῶν αἰγυπτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

Nabuchodonosorus Joacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Joachimum ejus filium pro eo regem constituit.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέξεται, καὶ τὸ δέος τὸ παρὰ τῶν προειρημένων ὑπὸ τοῦ προφήτου. τούτους οὐδὲν νομίζων πεισθεὶς δεινὸν μηδὲ ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως ἰωακείμου, ὃν ἄταφον σκέλλυσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν. τὸ δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐν ἀξιώματι τετραχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγε εἰς βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν ὁ προφήτης ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωακείμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἰωάχιμος, ὀνόματος μὲν νοσῆς ὄνομα, πολίτου δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς ἡμέρας δέκα.

Non multo post venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in urbe, ter- D ritus prophetæ prædictionibus. quod enim ab eo sibi non timeret, neque exclusit, nec ad bellum se paravit. At ille receptus non servavit fidem, sed florem juventutis Hierosolymitanæ una cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia jussit projici: & pro eo Joachimum filium regem urbis & regionis constituit. eorum vero, qui in aliqua dignitate fuerunt, in captivitatem abduxit Babylonem tria E millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Joacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnavit undecim. Successor autem ejus Joachimus, natus matre Hierosolymitana, nomine Nosta, regnavit menses tres, dies decem.

CAP. IX.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μετανοήσας, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου ναβουχοδονόσορος ἑαυτὸν γίνεται.

Babylonius, mutata sententia, Joachimum obsidet, deditumque ultro captivum Babyloniam abducit.

Τὸν δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τὴν βασιλείαν ἰωαχίμῳ, ναβουχοδονόσορ ἔλαβε δέος. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν προεῖσθαι. ἀλλὰ ἀπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ οὐδενὸς μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν, οἷς οὐδὲ ἐνιαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτοῖς βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τὴν ἡλικίαν,

Babylonium autem regem statim dedisse regnum Joachimo pœnituit. Verebatur e- IX. nim, ne memor patris per injuriam occisi, re- 4. Reg. 25. gionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu, Hierosolymis eum obsedit. qui cum G esset natura bonus & justus, non sustinuit periclitantem propter se urbem despicere: sed matrem & cognatos, missis à rege ducibus, tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quod nec urbi mali aliqvid inferrent, nec civibus. Sed tum quoque, ne per integrum quidem annum fides servata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, ut omnem juventutem captivam ex urbe abducerent,

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Joachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

A καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγαν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο, σὺν τὸν ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. οὗτος κρινοθέντας πρὸς αὐτὸν ἔσχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babylonio conſtituitur.

PRo Joachimo autem Sedeciam ejus patrum regem conſtituit, jurejurando aſtrictum quod nihil in ea regione eſſet novaturus, nec juvaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & unius, cum principatum acciperet, natus eadem matre, qua frater Joacimus, ſed juſti ac decori negligens, ut qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans, ut, omiſſis impietatibus, juſtitiæ curam gereret: neve aut ducibus mentem adhiberet, quod eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius urbem Babylonium, vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec eventura eſſe unquam. Sedecias vero tantiſper dum audiebat prophetam, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe, ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum depravabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diverſum, quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Jezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eamque prædictionem etiam Hieroſolyma transmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimum de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quod & urbs vi capietur, & Sedecias ipſe captivus abducetur. in hoc vero diſcrepare videbatur Jezeciel, quod negaret Sedeciam viſurum Babylonem. cum Hieremias aſſeveraret, omnino futurum, ut captivum eum Babylonius rex ſectum abduceret. quare cum hic diverſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat, in quibus conſentirent: etiamſi eventus omnia vera fuiſſe comprobavit, ſicut alias opportunius dicetur. Igitur cum per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere, ad Ægyptios defecit, ſperans, ſi cum illis vires conjungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito, Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtataque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem, audito, in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu, Judæam petiit, volens obſidionem ſolvere. At Babylonius, intermiſſa obſidione, obviam illi profectus, uno prælio victum tota Syria expulit. Mox vero, ut obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum jactantes, quod à Babyloniis regi ejuſque ſubditis inſtaret belli periculum,

Κεφάλαιον ι'.

Οπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τῶν ιεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

B ΤΟν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μὲν φυλάξειν αὐτῶν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μηδ' ὑπὲρ τῶν αἰγυπτίων διανοήσειν. σεδεκίας δὲ ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ἀνεπόπτης. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν αὐτῷ ἀσεβεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ'
C ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ιερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, πρόνοειν δὲ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν ἕπεσθαι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηροὺς, προσοικήσειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδὲ οὕτως
D ὀφείλοντα ψεύδη. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπιστευκέναι. διέφθειραν δὴ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ δίκην ὧν ἔπασχε τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ ιεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῷ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἐπεμψεν εἰς ιερουσαλημ. τὰς δὲ προφητείας αὐτῶν σεδεκίας ἠπίστησεν,
E ὡς τοιαύτης οὐσίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἶπεν ἀμφίβολα, ὡς τῇ πόλει ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ιεζεκίηλος εἰπών, ὡς οὐ ψευδῆ βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τὸ δὲ ιερεμίου φάσκοντος αὐτὸν ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ ἔλεγε τὸ μὴ ταὐτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, οὐ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδὲ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοὺς, καὶ τοι πάντα αὐτῷ κατὰ τοὺς προφήτας
F ἀπήντησε, ἅπερ ὑπομένοντες δηλώσωμεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ἀπιστίαν κατανοῶν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθετο. καὶ λύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκείνου ἐβούλοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῶν ιεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐ-
G τοῦ. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς εἶεν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίστατο τῶν ιεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρέψαμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης δυνάμεως συνέλασε. ὡς δὲ ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ιεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἐπὶ πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμόφυλους,

οὔτε

οὔτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A quodve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imo etiam captivos redditurus esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliaverat. At Hieremias, adito rege, omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed, victis illis, Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & qvotqvot oppugnationi ac fami superfuerint, captivos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi divitiis, in urbem simul & templum ferro ac flammis sæviturum, nullo sacri aut profani discrimine. Et serviemus, inquit, ei posterisque ejus per annos septuaginta, à qua servitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. qvorum ope dimissi, & huc reversi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impii velut furiosum contemnebant. Cumq; aliquando libuisset ei natale solum Anathoth revisere, quod à Hierosolymis viginti stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere forte obvius cõprehensum detinuit, calumnians, qvod ad Babylonios vellet transfugere. propheta contra negavit, eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil ejus verbis motus, duxit eum ad magistratus in judicium, à quibus diu tortus & excruciatus servabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est vivere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admovit Hierosolymis: & continuata per octodecim menses obsidione, modis omnibus expugnare urbem conatus est. præter externam autem oppugnationem duobus gravibus malis intus impugnabatur civitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis, recipiendum Babylonium: nam hoc facto servandos esse unà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in urbe hostili ferro aut fame pereundum. qui vero ad hostem perfugerint, mortem evasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabantq; prophetam ut furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enervantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam urbem omnino subvertendam esse. Rex verò suopte quidem ingenio non exacerbabatur: sed ne in principum invidiam tali tempore incurreret, voluntati eorum resistens, permisit eis, ut de propheta, quicquid liberet, facerent: quo impetrato, confestim carcerem petentes, exemptum inde in quendam cœnosum puteum per funem demiserunt, ut ibi præfocatus moreretur. ille verò usque collum mersus ibi manebat, interim quidam è servis regis charioribus, genere Æthiops,

πάντων ἦ ἤξειν τοὺς αἰχμαλώτους τῶν ἱερῶν σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας προεφήτευεν, ὡς ἠπατῶσι μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα. οὐδὲν ἦ τῶν αἰγυπτίων οὐδὲν ἐστὶν αὐτοῖς ὄφελος, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος, ἐπιστρατεύειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσῃ τε καὶ τῷ λιμῷ διαφθαρεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς σωθέντας αἰχμαλώτους ἕξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσῃ, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον σκυλεύσας ἔτι καὶ αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ καταβαλεῖ τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ μῆδοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τὴν δε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ ἱεροσόλυμα καθαρεῖ. ταῦτα λέγων ὁ ἱερεμίας ἐπὶ μὲν τῶν πολιτῶν ἐπίστευετο. οἱ δ' ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεσηκότα τῶν φρενῶν αὐτὸν οὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δ' αὐτῷ που εἰς τὴν πατρίδα πορευθῆναι λεγομένην ἀναθώθ, σταδίους δ' ἀπέχουσιν ἱεροσολύμων εἴκοσι, σωτυχὼν κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἐρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς πρὸς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δ' ψεύδη μὲν ἐκεῖνον ἔλεγεν αἰτίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, βαδίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' οὐ πειθεὶς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑφ' ὧν πάσαις αἰκίαις καὶ βασάνοις ἐπομένας. ἐφυλάττετο πρὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγε, οὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα. ἔτει δ' ἐνάτῳ τῆς σεδεκίου βασιλείας, κ' ἡμέρᾳ δεκάτῃ δεκάτου μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθήσας αὐτῇ μῆνας ἐκτωκαίδεκα, μὴ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. σωμπεφθέντο δ' εἰς ταυτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱεροσολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς & φθορὰ λοιμικὴ, ἐνσκηψάντων σφοδρῶς. ἐν ᾗ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐκήρυσσε παραγινῶν τῷ πλήθει δέχεσθαι τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς παντοίως τοῦτο πράξαντας, εἰ δὲ μὴ διαφθαρήσεσθαι. προσῆγε δ' ὡς εἴ μοι ἐπιμόνοι τις ἐν τῇ πόλει πάντως ἀπολεῖται λιμῷ κατέρωσε λιμῷ δαπανηθείς, ἢ σιδήρῳ τῶν πολεμίων. εἰ δ' φύγοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διαφθαρήσεται τὸν θάνατον. οὐ δὲ ἐν αὐτοῖς δὲ ὄντες τοῖς δεινοῖς ἐπίστευον οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμόνων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες, κ' ἠτιῶντο τὸν προφήτην ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκαταπλήττοντα, & τῆς τῶν χειρόνων καταγελάσεως προθύμου σκλύοντα & πλήθους. ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ & τῆς πατρίδος. ἐπηπείλει πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἁλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντως ἀπολεῖσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ δημοσουνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παροξυνθείς, ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται τοιοῦτον καιρὸν ἀντιπράττων τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι ἂν θέλωσιν. οἱ δὲ τότε ἐφεντες αὐτοῖς & βασιλέως, δύο εἰς τὴν εἱρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ προσλαβόντες αὐτὸν, εἴς τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ. ὁ δὲ προφήτης ἐν τούτοις ἦν. τῶν δ' οἰκετῶν τις & βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

renunciat domino, quid prophetæ acciderit, dicens non recte principes ſtatuiſſe & amicos, qvod vatem in cœnum demerſerint, & graviorem, quam quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitaverint. His auditis, rex pœnitentia prioris conſilii, quod principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, jubet Æthiopem triginta ſocios e ſuo famulitio ſibi aſſumere, funesque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, &, quantum poteſt, propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops, aſſumptis, qvemadmodum juſſus erat, ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clam ad regem, interrogatus eſt, ecquod poſſet divinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem creditum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & ubi nunc ſunt impoſtores illi, qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam ſævias. Sed cum rex jurejurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit, ut urbem Babyloniis dederet. ita enim, ſe internuncio, jubere Deum, ſi modo velit incolumis eſſe, & imminens periculum evadere, & cavere, ne urbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quam univerſo populo. Tum rex, ſe quidem cupere facere, quæ vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos, qui jam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio, at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi civitatem dederet, ac ne uxores quidem ejus & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: juſſum nemini civium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, cur nam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum, qvod venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire, qvanam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

A τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτὸ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸ διὰ τῶν δεσμῶν θανάτου πικρότερον οὕτως ἐσόμβον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐν τῇ παραδοθείσῃ τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα, ἐξαγαγεῖν. καὶ πρὶν ὁ περὶ τῆς τοῦ προφήτου σωτηρίας ἐπινοεῖ χρήσιμον, μὴ ἀπορούσης ἀνελκύσαι τὸν ἱερεμίαν. ὁ δὲ αἰθίοψ, ὡς ἐκελεύσθη, παραλαβὼν οὓς ἐπετάγη, ἀνέπεμψεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ διαφῆκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρυφῆ τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν παρόντων σημαίνειν ἐρομένου. ἔχειν μὲν ἔλεγε, οὐ πιστευθήσεσθαι δ' ἔφασκεν, οὐδὲ πειραθήσεσθαι, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσαι διεγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ πῶς νῦν ἐστὶν οἱ τὸν Βαβυλώνιον σὸν ἐφ' ἡμῖν ἀπιστρατεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες. ἰκετεύω δέ σε νῦν γε τῷ ἀληθείαν εἰπεῖν, μή με κατακρίνῃς θανάτῳ, ἃ δὲ βασιλεὺς, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσοι, εὖτε τοῖς ἐχθροῖσιν ἐκδώσοι, θαρρήσας τι τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδιδόναι τὴν πόλιν τοῖς Βαβυλωνίοις. ταῦτα γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγε, ἐγὼ βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἐδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραυτίκα ἔσεσθαι τῶν κακῶν τῆς πόλεως, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τῆς συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, πείθειν δὲ παραινεῖ καὶ λέγει συμφέρειν αὐτῷ γινόμενα. δεδιέναι γὰρ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν φίλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρρυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν μεμψιμοιρίαν ἔλεγε. οὐδεὶς γὰρ κακοῦ πειραθήσεσθαι, δώσειν τοῖς Βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ παιδία, οὔτε τὰς γυναῖκας· μένειν γὰρ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν κύριον ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, πρεσβεύσεις αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ ὑπ' αὐτοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μεταπεμπτὸν γεγονέναι πυνθάνοιντό τι κληθεὶς εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν φέρειν τι πυτῶν· ἀλλὰ σκήψεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθεὶς, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε. ἐπυνθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τὰ περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκηψόμενοι. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

CAP. XI.

Captis Hieroſolymis, Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores ſtantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaque excitaverat, urbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur urbs, civibus nec fami nec peſti ſuccumbentibus,

Κεφάλαιον ια'.

Ἱεροσολύμων ἁλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐντεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνεῖρε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα· καὶ περιῆν δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἐκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν. ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ παρ' ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῶν παθῶν, τοῖς ψυχαῖς ἐῤῥώντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλησσόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα παρ' ἐκείνων ἀντεπινοοῦντες, ὡς εἶναι τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς Βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῶν μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τῆς πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν ἐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ θεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτεφόλευτους ὀφθῆναι τοῖς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ἐπράττετο, ἐπὶ μῆνας ὀκτὼ καὶ δέκα, ἕως οὗ διεφθάρησαν ὑπὸ λιμοῦ, καὶ τῶν βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἁρπάζεται δὲ ἡ πόλις, ἑνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ. ἔλαθον δὲ οὐδὲ οἱ ἡγεμόνες τῶν Βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα ἔστιν ἐπιζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα παρῆσαν ὑπεπέξαν, νηργελέαρ, ἀρέμαντος, ἐμεγάρ, ναβάσαρις, ἐχαραμψάρις. ἀλούσης δὲ τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, φυλακὴν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος ἐ διὰ τῆς ἐρήμου. φρασάντων δὲ τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς Βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δὲ αὐτὸν ἄνω θεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σεδεκίᾳ ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκεδάσθησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. βιαίως δὲ ληφθέντα αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μὴ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὠμόφρων δὲ αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράνομον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρόσω λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποχόμενος. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτὸ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου γὰρ αὐτὴν οὖσαν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησάμενόν γε τῇ δυνάμει κατὰ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σου τὸν τρόπον, ὑποχείριόν μοι ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε σφαγῆναι καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτόν τε σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκιήλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ τὸ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ οὐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκιὴλ προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν ἐρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἅπαντα τεταγμένως, ἅτε θεῖα γνώμη προλέγει, τὴν τε τῶν ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προιδεῖν οὐδὲν ἐάσησαν τῶν ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι, τὴν ἐξ αὐτῶν πεῖραν λαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέτρεψαν τὸν βίον.

A sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contra machinas excogitabant, ut inter se utrique non viribus solum certarent, verum etiam artibus, dum illi his potissimum sperant se urbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent novis commentis illorum conatus ludificari. atque id certamen duravit per menses decem & octo, donec tandem succubuere, partim inedia victi, partim superne è turribus telorum multitudine oppressi. Capta est autem urbs undecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum; quibus Nabuchodonosorus oppugnationē commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. qvod siquis requirat eorum ducum etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Urbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex, ubi hoc sensit, assumptis uxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdam angustas in desertum. qvod cum Babylonii cognovissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumvenerunt. Amici vero & duces fugæ comites, visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia, dissipati sunt, qua quemque tulit spes effugii. Ipse pene desertus cum uxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem devenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, qvod regi servare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinem, quod, cum à se accepisset regnum Joacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficii. Sed magnus est, inquit, Deus, qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, vestigio jussit, ipso & aliis captivis inspectantibus, filios ejus amicos trucidari. Deinde ipsum excæcavit, Babylonem secum abducendum. Atque ita utriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quam Jezecielis, quamvis ab illo contemptæ, eventu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. qvod captus abducetur ad Babylonium, & coram cum eo loquetur, & oculis suis faciem ejus videbit, Hieremias prædixit. quod vero cæcatus primò, cum Babylonem perductus esset, videre eam non potuit, Jezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quam varia sit & multimoda, omnia tempestive disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem evitare, ut ne caverent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Davidici generis regum exitus, qui unus & viginti regnaverunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterum Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, ut templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata, urbem à fundamentis dirueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eo perveniſſet undecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quam argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande, qvod Solomon dedicaverat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis, templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori decimo octavo, deinde & regiam incendit, & urbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis, ex quo extructum fuerat, elapſis quadringentis & ſeptuaginta, menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à transmigratione ex Ægypto annis mille ſexaginta duobus, menſibus ſex, diebus decem. A diluvio autem uſq; ad templi devaſtationem interceſſerunt anni mille nongenti & quinquaginta, menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito uſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper qvingenti & tredecim, menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, qvo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicavimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare juſſo, dux regius captivos fecit hos: pontificem Saream, &, qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. qvos omnes una cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, qvæ eſt Syriæ civitas. Rex vero pontificem & principes in ea urbe juſſit capite plecti, reliquam captivorum multitudinem, & in his Sedeciam, ipſe Babylonem perduxit. Joſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conveniens duxi, etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtraverunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Joramus, poſt Joramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Julus, Jothamus, Urias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Joſadocus, qui captivus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filii parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterum rex Babylonem reverſus,

Anni Mundi.

Εἴκοσι μὲν καὶ ἐις γενόμενοι, μέχρι τοῦ πολέμου βασιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σαοὺλος, ὢν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πρηστήσας ἅμα καὶ καταπρήσοντα αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μετοικίσαι. ὃς ἐλθὼν εἰς τὰ ἱεροσολύμοις ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι γε μὴν τοὺς χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὴ ταῦτα, ἀνῆψε τὸν ναὸν μὴνὶ πέμπτῳ, τῇ νουμηνίᾳ ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ἐκταικαιδεκάτῳ ἔτει τῆς ναβυχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσρεψεν ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς, μὴ πρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ δεκαήμερος, ἀφ' οὗ κατεσκάφθη. τῇ δ' ἐξ αἰγύπτου μεταναστάσῃ τοῦ λαοῦ, τότε δὴ ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τὸν δὲ κατακλυσμὸν μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ πρήσεως, χρόνοι πάντες ἐτῶν χιλίων ἐνακοσίων, πεντήκοντα μὴνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ ἧς δὲ ἐγένετο ἄδαμος μέχρι τῶν τὸν ναὸν συμβάντων, ἔτη ἐστὶ τρισχίλια πεντακόσια δεκατρία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ πᾶν τῶν ἐτῶν πλῆθος, ὅσα ἦν ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῶν συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν λαὸν μετανάσησας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν πολεικῶν εὐνοῦχον, καὶ τοὺς φίλους τοῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μετ' ὧν εἶλησε σκευῶν ἀκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων, ἀνέλωσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀπτεμεῖν. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐπέμετο καὶ ἰωσάδοκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθὰ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν διεξήλθομεν τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τὸν χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδεξάντες ἀπὸ τῆς βασιλεύσεως. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τοῦ ναοῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀχίμας ἀζαδέκεται τὴν τιμήν. καὶ μετ' ἀχίμαν, ἀζαρίας. τοῦτου δὲ ἰωράμος. τοῦ δ' ἰωράμου ἰσοῦς. μετ' αὐτὸν ἀξιώρεχμος. τοῦτο δ' φιδέας, τοῦ δὲ φιδέα σουδέας. τοῦ δ' σουδέα, ἰοῦλος. τοῦ δὲ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δ' σύρίας. συρίου δὲ, νηρίας. τοῦ δὲ νηρία, ὠδέας. τούτου δ' σαλδοῦμος, σαλδούμου δὲ, ἑλκίας, ἑλκίου δὲ σαρέας, οὗ δ' ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ἔπει πάντες παῖδες τῶνδε πατρὸς διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην. ὡδήγησε μὲν οὖν εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδεκίαν μὴ εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τῶν ἱεροσολύμων συληθέντα ὑπὸ ναβουζαρδάνης, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δὲ ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν. ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλιπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, ἀϊκάμου τοῦ δατῶν εὖ γεγονότων, ἀνδρικὴν δίκαιον. ἐπέτρεψε δὲ αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τὸν βασιλεῖ τελέσειν φόρον ἀναγκάσας. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ ἀπελθεῖν. κεκελεῦσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δέ τι μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ τοῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο δηλώσῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἐπεσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε τοῦ μένειν, ἤδεως δ' εἶχεν ἐπὶ τῆς ἐρημίου τῆς πατρίδος, καὶ τῆς ταλαιπώρους αὐτῆς ἀφεῖναι λειψάνους. γνοὺς δὲ αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ προσέταξε, ὃν καταλειπεν, πᾶσαν αὐτῷ πιστίαν παρέχειν καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενός τε αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾶ καλουμένῃ, παρακαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωσαπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νήπιον δὲ παῖδα ἐξ ἐπιφανοῦς σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν παύσατο διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀναχεχωρηκότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθά. ἦσαν δὲ ἡγεμόνες ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωάννης υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐκ δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους, ἰσμαὴλ ὁ, πατρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνδιῆγεν αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους τοίνυν γενομένους αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, οὐδὲν πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτην λέγων αὐτὴν ἔχειν ὡς εἴπερ ἐνοχλοίη, πύθεσθαι τῆς παρουσίας, συμβούλους καταλέξειν εἰς τὸ ἕκαστον βουλεύσασθαι πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν παρῄνει. ὑποσχόμενος δὲ αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρός ἐστι, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι διὰ τοῦ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδραμούσης δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελεῖν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. καταμαθόντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὸν γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑπερηράκησαν αὐτὸν, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμπειν ἰσμαὴλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere usque ad mortem ejus detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa, quibus Hierosolymitanum templum spoliaverat, suis consecravit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux, qui populum captivum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, B viro æquo & bono. His imperavit, ut pro agris, quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit, ut iret secum Babylonem: jussum enim se à rege, ut ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret, ubinam habitare cuperet, ut de hoc regem per literas certiorem posset reddere. Propheta vero neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, C contentus habitare in ruinis patriæ, & ejus miseras reliquias colere. At dux, voluntate ejus cognita, Godoliæ, quem ibi relinquebat, commendavit hominem, mandans, ne quid ei deesse pateretur: donatoque vate magni precii muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata prius à Nabuzar- D dane gratia, ut secum è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregie doctus. Nabuzardanes itaque, his peractis, Babylonem revertitur. Illi autem, qui obsidionis Hierosolymitanæ tempore diffugerant, posteaquam Babylonios recessisse audiverunt, undique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erant, E Joannes Careæ filius, & Jezanias & Sareas, & nonnulli alii: præterque hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit, ut ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque jurejurando F paratum fore suum auxilium, si quis molestaretur, consuluit, ut unusquisque habitaret, in quò vellet oppido, dicens missurum se una aliquot equis, & daturum operam, ut diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos vero debere, donec tempestivum est, curare, ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem, quo sustententur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo, quem libéret locum incolere. Quæ G fama, postquam ad circumvicinas Judææ gentes pervenit, quod profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, imposito certo tributo, quod penderetur Babylonio, undiq; concursum est ad eum, & cœperunt regionem colere. Joannes autē cum aliis principibus videntes regionem coli, multum amaverunt Godoliam propter bonitatem ejus & humanitatem: admonueruntq; eum, quod Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, ut ipsum clam dolo interficeret,

XL.

& principatum inter Iſraelitas occuparet, cum ſit è genere regio: ſecurum autem fore ab inſidiis, ſi eis permittat Iſmaelem clam occidere. Vereri enim ſe, ne ſi ipſe inſidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Iſraelitarum in totum pereant, ille vero reſpondit ſe non diſſimulaturum tales inſidias adverſum hominem affectum à ſe beneficio. non enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta inopiæ neceſſitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum eſſe, ut, cui circumvento inſidiis non poſſet ſine ſcelere non ſuccurrere, eum ſua manu interimere conetur. Attamen etiamſi vera eſſent, quæ deferrent, emori eſſe ſatius, quam hominem, qui ſalutem ſuæ fidei commiſiſſet, opprimere. Itaque Joannes cum cæteris fruſtra hoc conatus perſuadere abiit. poſt dies inde triginta venit ad Godoliam in Maſphata Iſmael comitatus amicis decem: ubi inter hoſpitales epulas dum ſe comiter poculis invitant, hoſpitem mero gravem & ſomnolentum advertens, cum decem illis ſociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros convivas ſimiliter affectos confodere: quibus necatis, adjuvante nocturno tempore, per totum oppidum graſſati ſunt promiſcuis cædibus tam in Judæos quam in Babylonios milites ſecuros & paſſim dormientes. ſequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inſcii, quæ acciderant. quos videns Iſmael intro vocavit ad Godoliam, & introgreſſos, clauſo palatio, trucidavit, cadaveraque eorum in puteum quendam, ne eſſent conſpicua, demerſit. Soli autem ex eo numero ſervati ſunt, qui rogaverunt, ne ſe prius occideret, quam ei quædam occultata in agris traderent, ſupellectilem & veſtes atque frumentum, quibus promiſſis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Maſphatenſem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis, ad Ammanitarum regem profectus eſt. Joannes autem cum cæteris ducibus audita Maſphatenſium clade, & morte Godoliæ, indigniſſime tulerunt, & aſſumptis ſuis quiſque militibus, Iſmaelem hoſtiliter perſecuti ſunt, eumque apud fontem Hebronenſem deprehenderunt, quibus viſis, captivi Iſmaelis læti, rati, id quod erat, auxilium ſibi venire, omnes ad Joannem tranſiverunt. Iſmael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterum Joannes, aſſumptis, quos Iſmaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris pervenit in locum, qui Mandra dicitur, ibique ea die manſerunt. Voluerunt inde proficiſci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti, in ea regione à ſe conſtituti, in illos ſævirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐπεὶ γὰρ ἐκ βασιλικοῦ γένους ἐστί. φύεσθαι γε μὴν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγεν αὐτὸν, ἂν αὐτὸς ἔφθη κτείνας τὸν ἰσμαήλον ὡς οὐδενὸς γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσεις αὐτὸς ὑπὸ ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῶν ὑπολειπομένων τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν ἰσχύος, ὁ δ' αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὖ πεπονθότος, ἐπιβουλεύειν τοιαύτῃ ἐμφανίσαι. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, ὃς γε τηλικαύτῃ ἐρημίᾳ ὢν ἔσχησε μὴ ἁμαρτόντα, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον εὑρεθῆναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, αὐτουδάσιν δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα γῆτεν αὐτῷ γενέσθαι. οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δέον δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ φίλον καταβρόμενον αὐτῷ, ἀναφθεῖραι. καὶ ὁ μὲν ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥκοντες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνου δ' διελθόντος ἡμερῶν τριάκοντα, φόνος γίνεται πρὸς γοδολίαν εἰς μασφὰθ τὴν πόλιν ἰσμαήλου, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οὓς λαμπρᾶ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξαμένου, εἰς μέθην πρόπεσεν, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἡσαμένου δ' οὕτως αὐτὸν ἐχόντα, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλου, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοὺτων ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἀπαντᾶς φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ἐπιούσῃ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἐγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλου, ἴσως τε καλέσας πρὸς γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τὴν αὐλὴν, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δ' τῶν ἐγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῖς δῶσθαι, ἐπιπλά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως σεδεκίου θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ἐτῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ καταλελείφει. ταῦτα ἀναπεξαμένου, ἀφίνεται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἅπαντας στρατιώτας ἐπάλιτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωάννην ἰδόντες. καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθυμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάννην ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλου μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δ' ἰωάννης στρατιωτῶν οὓς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, ἧς μὲν ἡμέρας ἐκεῖνον, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μεταναστᾶς ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίου τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

πινα τόπον μάνδραν λεγόμενον στρατίνεται, καὶ τῷ μὲν ἡμέραν ἐκείνην ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μεταναστᾶς ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίου τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ὄντων

ἔντων δ' ὅπι ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ἰωάννης ὁ τοῦ καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀμηχανοῦσιν αὐτοῖς, ποῖ δεῖ πορεύεσθαι, παῦτ' αὐτοῖς ἀναδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ Ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ προφήτου Ἰωάννην καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσαι, καὶ προνοίαν ἕξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν Βαβυλωνίων οὓς δεδίασιν ἀπαθεῖς, πορευομένους δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολέψειν, καὶ ταῦτα Ἰδοῦσιν ὀργισθεὶς ἃ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἔμπροσθεν εἶδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τοῦ Ἰωάννη καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπίστευετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύῃ, χαριζόμενον δὲ Βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὧδε τῶν Βαβυλωνίων ἀφαιρεθῶσι. παρακούσας οὖν ὅτε λαὸς καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου παρῄνεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν Ἱερεμίαν καὶ τὸν Βαρούχον. ἡνιόμενον δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τοῦ προφήτου, μέλλοντα στρατεύειν ὅπι τοὺς αἰγυπτίους τὸν Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν ἐκέλευσε τοῦ λαοῦ, τὴν τε ἄλωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενῇ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβών, εἰς Βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα συνέβη. τοῦ δὲ πέμπτου τῆς ἱεροσολύμων προφητείας ἔτους, ὅ ἐστι τρίτου καὶ εἰκοστοῦ τοῦ ναβουχοδονοσόρου στρατεύσας ἐπὶ τὴν κοίλην συρίαν. καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενος ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καθίσας ἕτερον, τοὺς δὲ αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. ἡ δὲ ἑβδομὰς ἦν ἐν πενταετεῖ τέλει γενόμενον παρεληλυθὼς δὶς ἐλθὼν πέρας τοῦ φράτου. ὑπὸ ἀσσυρίων μὲν δὴ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσῆε. ἔπεσε τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου δὲ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἁλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν ἀντ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἱ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαναγαγὼν, οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱεροσόλυμα ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ συμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ὅπι τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλήλυθεν, ἔτη ἑξακόσια ἓξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ τοὺς ἀνηρεσάτων λαῶν τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπέρματος τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ τὰς ἀκμὰς τῶν σωμάτων, καὶ τὰς εὐμορφίας τῶν ὄψεων ἦσαν εὐβλεπεῖς, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ ἐκέλευσε, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ἀφῆκε, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς διαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια,

A prius tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogaverunt, ut hæsitantibus oraculum expediret, quidnam faciendum sit, juraturos se, quicquid ille jusserit. cumque propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens jussit, ut Joanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & provisurum, ne quid incommodi à Babyloniis, qvos timebant, accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensumque tali calamitate affecturum eos, quali paulo ante fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc divinitus monenti prophetæ noluerunt credere, qvod ex Dei sententia juberet eos manere: sed putaverunt eum falso verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio, qvod per prophetam dederat, Joannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quo postquam perventum est, Deus significavit prophetæ, fore, ut Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: jussitque prædicere populo, qvod capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captivi Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis invasit Cœlen Syriam, qua subacta, bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis, Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque, qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Judæos rursum captivos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, ut accepimus, bis ultra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem, captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui prius in intima Perside & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione, in quam demigraverunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est, ut Judæa cum Hierosolymis ac templo per septuaginta annos deserta maneret. tempus autem totum, qvod inter decem tribuum captivitatem & duarum reliquarum transmigrationem intercessit, anni fuere centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterum Nabuchodonosorus, selectis nobilissimis Judæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuere conspicui, pædagogos eorum curæ assignavit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium devictarum formosis adolescentibus: præbebatque eis de sua mensa victum, XII. *Daniel.* 1.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sane profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, qvorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutavit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari jussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cumque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare durius, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeo ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum, qui curæ eorum erat præpositus, rogantes, ut, quæ mittebantur à rege, in suos usus converteret, ipsis legumina tantum & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim, aliis fastiditis, talem victum appetere. ille vero ait se gratificari eis cupere, sed vereri, ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, qvod necesse sit, ut habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum, qui alantur delicatius: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent, ut saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quod si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseverare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioši facti quam alii, ad pristinam diætam eos reduceret. ut vero apparuit, non solum non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & majores inde fieri, ut cum eis non essent conferendi, qui cibis vescebantur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tempore secure Aschanes partes, quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat, quæ jam diximus. Illi verò, utpote puros jam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, qvod neque illi læderentur aut gravarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirentur, facilè omnem perdidicerunt doctrinam tam Hebraicam, quam Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, conjectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam divinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem, Nabuchodonosorus, cum vidisset mirandam visionem, cujus etiam eventum Deus ei in somnis indicaverat, mox, ut e stratis surrexit, ejus oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait, se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit, quale fuerit, velle, ut & somnium sibi indicent, & ejus significationem. Illis autem respondentibus, hoc supra humanas vires esse,

Daniel. 2.

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ἦσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, ὡς εἰκὸς ἦν διατρίβειν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ Σεδεκίου ὄχλους, τέσσαρες καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἀνανίας, ὁ δὲ μισαήλος, ὁ δὲ πέμπτος ἀζαρίας. τούτους ὁ βαβυλώνιος μεταὼνόμασε καὶ χεῖρον τοῖς ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δὲ ἀνανίαν σεδράχην, μισαήλον δὲ μισάχην. τὸν δὲ ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς διὰ ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ παιδὸς τῆς εἰς τὸ παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν τοσούτῳ ὄχλῳ μόνους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ σεργων διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῶν συγγνωμῶν συλλεγωγεῖν αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλως πάντων τῶν ἐμψύχων, προστελθὼν ἀρχιτῷ τῆς τοῦ σιτίμελειαν αὐτῶν ἀπιτεγραμμένῳ εὐνούχῳ, τὰ μὲν ὠνόμασε βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς διατροφὴν, ἔστι τῶν ἀψύχων ἕτερον ἐβάλοιτο. πρὸς γὰρ τῷ τοιαύτῳ διαίταν αὐτοὺς σκευασθαι, τῆς δ' ἑτέρας ἀφρονεῖν. ὁ δὲ, ἔφασαν μὲν ἑτοίμως ὑπηρετεῖν ἐλεγῳ αὐτῶν τῇ προαιρέσει, ὑφεράσθαι δὲ μὴ καταδήλοι τῷ βασιλεῖ γένηται, σκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροφῆς τῶν χαεκτήρων. συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων εὐπαθουμένων, ἐλεγχθέντες αἴτιοι κινδύνου καὶ πημονῆς αὐτῷ καταστῶσιν. ἔχοντα πίνειν πρὸς τοῦτο εὐλαβῶς τὸν ἀρχιτῶν, πείθουσιν ἐπὶ δέκα ἡμέρας ταῦτα προσφέρειν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ἐπιμένειν τοῖς αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἐπὶ εἰς αὐτῶν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἐχοντας, ἐπὶ τῷ προτέρᾳ αὐτοὺς διαίταν ἄγειν. ὡς δὲ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῷ τροφῷ σκεύει προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐτραφέστερα τὰ σώματα, καὶ ἐντεῦθεν μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους ὑπολαμβάνειν, οἷς τῷ βασιλικὴν συνέβαινεν εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ παρὰ βίου, ἔκτοτε μὴ ἀθέσας ὁ ἀρχιτῶν ἀ μὲν ἐπὶ τὸ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προσημένα. οἱ δ' ὡς ἐκ τῶν ψυχῶν αἰτίας διὰ τὸ καθαρὸν ἐκ πρὸς τῷ παιδείαν ἀκραιφνῶν γεγονέναι, ἐκ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐπονωτέρων, ἔτι δὲ σκεύας ἐλαφροτέρους ἐκ βαρείας ἔχον ἐπὶ τρυφῆς ποικίλης, οὐδὲ ταῦτα μαλακώτερα διὰ τῷ αὐτῷ αἰτίαν, πᾶσαν ἐτίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἧπερ ἦν παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἐκ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δ' δανιήλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, ὅτι κρίσεις ὀνείρων ἐστοχάζετο, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐγένετο μὴ δ' ἔτος δεύτερον τῆς αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, οὐ τῷ ἐκβασιν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τοὺς ὕπνους ἐθήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν ἐπιλαθάνεται, διανοεῖται σκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δ' τοὺς χαλδαίους ἐκ τοὺς μάγους, ἐκ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπε ὄναρ ἑωρακὼς ἐλεγῳ αὐτοῖς. ἐκ τὸ συμβεβηκὸς πρὸ τῷ λήθῃ ὧν εἰδε μενῶν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅτι τε τῷ τὸ ὄναρ, ἐκ τὶ τὸ σημεῖον. τῶν δ', ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώποις τοῦθ' εὑρεῖν, εἰ δὲ

εἰ δέ, αὐτοῖς ἔκδοτο τὴν ὄψιν ἢ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποσχομένων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ ἔφρασεν. προσέταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, πρῶτον τὸ μελευθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. δανιὴλ δὲ ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσῆσιν ἀρειόχῳ τῷ ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρχῇ πεπιστευμένῳ καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἴη προσεταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, ἐμαθὼν τὸ μὲν τὸ ἐνύπνιον. καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τότ' αὐτῷ δηλοῦν ἀπιλελησμένῳ, φήσαντες μὴ δύνασθαι, παρῃτήσαντο αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν ἀρειόχην, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τῆς μάχης, καὶ ταύτῃ τὴν ἀναίρεσιν ἀπισχεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀρειόχης ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ δανιὴλον αἰτιωμένῳ. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ἀπισχεῖν, ἕως γνῷ τὴν ὑποσχεσιν τοῦ δανιήλου. ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκέτευσε τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς συναπολέσθαι, φυσαθεὶς τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὅλην αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δηλῶσαι ἧς ὁ βασιλεὺς ἀπιλέλησο λόγα τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν καὶ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς οἰκτείρας τούς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγαστοῦ θέμενος, τὰ μὲν ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς ἂν καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. δανιὴλος δὲ γνοὺς ὧν ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ ταῦτα, εὐχαριστήσας αἰνέσας, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς τὴν παρεῖναι τὴν θάνατον ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν καὶ τὰς περὶ τοῦ βίου διήγειρεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ θεῷ μετ' αὐτῶν ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ὁμολογήσας ἡμέρας ὡραγίνεται πρὸς τὸν ἀρίοχον, ἐν ἄγειν αὐτὸν αὐτὸν ἤξιε πρὸς τὸν βασιλέα. δηλώσειν γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν εἰδέναι παρὰ τῆς παρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν ὁ πρὸς τὸν βασιλέα δανιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὑτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ εἰρεῖν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, οὐδ' ὅτι τὴν ἀλλοίαν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γένεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι περὶ τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῦ φανερὰν ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἦν γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, περὶ τῆς σῆς αὐτοῦ δόξης ἐφρόντιζον, ἀδίκως οὕτως ἄνδρας καὶ τούτους καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μὴν ἐνθρώπινης σοφίας ἐχόμενον προστάξας, ὅσῃ ἐν ἔργον θεοῦ, τότ' ἀπῄτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι περὶ τοῦ, τίς ἄρξει τοῦ κόσμου μετὰ σε, καταφανῆ θέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύσοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. οὗ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι χρυσῆν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τὴν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς,

A quod si exponeret visionem somnii, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem, nisi somnium etiam indicarent: & cum negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel, audito, qvod omnes sapientes jussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regii præfectum satellitii: rogavitque causam, cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animadvertere: & cognito, quod, cum oblitus esset somnii, jussissetque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetravit, ut præfectus unius noctis dilationem magis à rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cum per Ariochum regi essent renunciata, jussit eædem magorum differri, tantisper dum hujus promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitavit, ut rem sibi aperiret, & magos, cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione, quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quam ejus interpretationem ei notam reddidit, ut hanc per eum rex cognosceret. Ille hac revelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, jam desperantibus vitam, & tantum de morte cogitantibus: hortaturque, ut tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus, actis Deo gratiis, qvod ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans, ut se ad regem ducat, indicaturum ei somnium, quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primum deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quod, nemine illorum valente invenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quod intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantique mihi pro mea populariumque vita, & somnium & ejus significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quod a te indigni vita essemus judicati, quam metus de existimatione tuæ gloriæ, cum tot viros bonos & honestos necari juberes, idque injuria, qvod non esset humana sapientia comprehensibile, quod mandabas, solo Deo valente præstare, quod cuperes. Ergo cum hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus, volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre, statuam grandem stantem, cujus caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei,

deinde saxum vidisti abruptum à monte in statuam illam incidere,& hanc dejectam conterere, ut nulla ejus pars maneret integra, sed aurum, argentum,æs & ferrum abiret in minutiorem farina pulverem: eumque, ingruente venti vi, dissipatum in terras diversissimas, Saxum vero illud tam magnum accepisse incrementum, ut, quantum est terrarum,sua mole opprimeret. Et hoc quidem est, quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te significat,& alios reges ante te Babylonios, duæ verò manus & humeri duo portendunt, quod à duobus regibus vestrum imperium delebitur. illorum qvoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Hujus quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere,qvod ea sit auro,argento ac ære validior. adjecit & de saxo interpretationem Daniel,sed mihi hoc narrare non libuit, cujus propositum est præterita, non etiam futura,scribere. quod si quis veritatis avidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros eventus cupiens discere, det operam, ut Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porro Nabuchodonosorus, his auditis, agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem,eum non aliter quam Deum adoravit, divinis juvenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus,imposito ei Dei sui nomine,universæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eoque simul ejus consanguineos:qui ob hæc invidiosi facti in periculum inciderunt,offenso rege propter causam talem. Rex,fabrefacta aurea statua,alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus convocavit ex omni sua ditione principes,eisque mandavit, ut quam primum tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorent statuam. quod qui non fecerit,pœnam proposuit, ut conjiciatur in ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes, audito tubæ signo,adorarent eam statuam, Danielis cognati negaverunt se hoc facturos,qvod nollent patrias leges transgredi. moxque delati, & in ignem conjecti divina servati sunt providentia, & præter omnium opinionem evaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens, injustè in fornacem conjectos, pepercit, & non exeruit vim suam in juvenes, Deo invicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendavit, qvod probos & Deo charos esse animadverteret: qvo factum est, ut semper in maximo apud eum honore haberentur. Non multo deinde post,rursum aliud dormiens rex vidit insomnium, quod privatus regno,vitam acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium,denuo restituendus esset in pristinum imperium. quo viso, rursum convocatis magis,percontatus est, quid significet.

Daniel. 3.

Daniel. 4.

ἔπειτα λίθον εἶδες λατὸ ὄρους ἀποῤῥαγῆντα, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τὸν καταβαλόντα, συντρῖψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀνέμου πνεύσαντος σφοδροτέρου, εἰς τὸ τῆς βίας ἀρπαγῆναι μεταβαλεῖν. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν εἰς αὐτὸν τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, ὅταν ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε εἰδῆλα, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, εἰς δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἐκείνων ἕτερός τις ἐκ δύσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ἀμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχὺν, ἐμοὶ σιδήρου, καὶ κρατήσει εἰς ἅπασαν ἰσχὺν σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὴν στερροτέραν τῆς μὲν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῦ λίθου δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐδόξε ταῦτα ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας ὑγιῶς ἐμοῦ οὐ βεβίωται πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ τοῖς τῶν ἀδήλων εἰ γνῆσται βούλεσθαι μαθεῖν, ἀποδιδάσθω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τὸ δανιήλου, εὑρήσει δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ἀκούσας ταῦτα καὶ ἀπιγνοὺς τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπα, ὡς τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τοῦτο τὸν δανιήλον ἠσπάζετο, καὶ θύειν ὡς θεῷ προσέταξεν. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν προσηγορίαν αὐτῷ τοῦ ἰδίου θεοῦ ἐπέθηκεν, ἁπάσης ἐπιτρέπων τῆς βασιλείας ἐπιστῆσαι, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ἐκ φόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν σωθέν, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρυσοῦν ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, ἔστησεν αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιεροῦν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προεἰπὼν, ὅτι σημαίνουσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἠπείλησεν εἰς τὴν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι καμίνου. πάντων οὖν μὴ τὸ σημαινούσης ἐπακουσάντων τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τοὺς δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασι, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ σωζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐκ ἥψατο, κρεῖσσον δὴ ἀσθενὲς ἰσχὺν ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραμεῖναι. τοῦτο σωθέντας αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μετὰ πάσης ἀξιοῦσθαι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μετὰ θηρίων ἔζει τὴν δίαιταν, καὶ διαζήσας οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τοίνυν, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί αὐτῷ, καὶ τί σημαίνει λέγειν ἠξίου. τῶν μὲν

τ μὴν οὐ ἄλλων ἐθέις ἐδυνήθη τὴν τ ἐνυπνίου ἀλέ- A Ejus intellectum nemo alius invenire & regi in-
γματον εὑρεῖν ἐδ' ἐμφανίσαι τοῖ βασιλεῖ, δανιὴλ ὁ dicare potuit, ſolus Daniel, qvid portenderet,
μόνος καὶ ταῦτα ἔκρινε, καὶ καθὼς ἔτος τι αὐτῷ conjectura, aſſecutus eſt: & qvalem hic prædi-
προεῖπεν ἀπέβη. ἀλατρέψας γὰρ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸν xit, talis etiam eventus affuit. nam cum in ſoli-
προειρημένον χρόνον ἐδιέτις πολεμήσαντος ὅτι δεδέ- tudine tempus prædictum exegiſſet, nemine ſe-
κοις πράγμασιν ὥρμησε τὴν ἐπιδρομὴν, δεηθεὶς δ' θεοῦ ptennio toto audente invadere dominium, exo-
τὴν βασιλείαν ἀποκαθεῖν, πάλιν εἰς αὐτὸν ἐπανέρχε- rato Deo, rurſum in regnum ſuum reſtitutus eſt.
ται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς ἕτως ἕκαστα τούτων ἀ- Nemo autem mihi vitio debet vertere, qvod hæc
πηγγέλοντι ἀλλὰ τῆς γραφῆς εἰς ἐν τοῖς ἀρχαίοις διε- B ita, ut in antiqvis libris invenio, ſcriptis meis in-
σκευασμένοις βιβλίοις. καὶ γὰρ οὕτως ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, ἐκεῖ- ſero. Talibus enim criminatoribus dudum oc-
νοις τοῖς ἐπιζητήσουσι τι τ πραγμάτων ἢ μεμψομένοις curri in initiis hujus hiſtoriæ, palam profitens,
ἠσφαλισάμην μόνοις μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βί- me tantum Hebraicorum voluminum in Græ-
βλους εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα δη- cam lingvam interpretem: & qvæ illic conti-
λώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, nentur, bona fide relaturum me promiſi, nec ad-
μήτ' ἀφαιρεῖν ἐσχηκώς. ὁ μὲν βασιλεὺς ναβου- dentem quicquam de meo, nec auferentem et-
χοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακοντατρία βασιλεύσας, τε- iam. Cæterum Nabuchodonoſorus, cum regnaſ-
λευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τ πρὸ αὐτοῦ βα- C ſet annos qvadraginta tres, vitam finiit, vir in-
σιλέων εὐτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τ duſtrius, & prioribus regibus longe fortunatior.
πράξεων καὶ βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τ χαλδαϊκῶν, λέ- Meminit ejus & Beroſus in tertio rerum Chalda-
γων ἅτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβοχοδονόσορος, icarum libro his verbis:
ὅτι ὁ τεταγμένος στρατάρχης, ἐντὶ αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ Pater autem Nabuchodonoſorus, audito, XIII.
τὴν κοίλην συρίαν καὶ τὴν φοινίκην τόποις, ἀποστάτης qvod Satrapa, qvem Ægypto & Cavæ Syriæ
αὐτοῦ γέγονεν, ἀδυνάμως αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν συ- Phœniciæqve præfecerat, à ſe defeciſſet, cum
λήσας τῷ ναβοχοδονοσόρῳ ὅτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς non poſſet amplius ferre labores militiæ, tradita
δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δ' ναβοχο- juniori Nabuchodonoſoro copiarum parte, juſſit
δονόσορος τῷ ἀποστάτῃ καὶ καταξάμενος, αὐτόν τε D hunc contra illum proficiſci. qvi, collatis ſignis,
κρατήσας, καὶ τὴν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐπὶ cum defectore congreſſus, & ipſum devicit, & re-
τὴν αὑτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τοῦ δὲ πατρὸς τοῦ ναβοχο- giones ejus ad ſuum imperium retraxit. Interea
δονόσορος τελευτήσαντος κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀῤῥωστήσαντος ἐν pater Nabuchodonoſorus apud Babylonem,
τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασι- morbo abſumptus eſt, cum regnaſſet annos vi-
λεύσαντος ἐνενήκοντα. ἀλαθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον giuti & unum. Nabuchodonoſorus vero, non
τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ναβοχοδονόσορος, καὶ κατασχὼν multo poſt patris morte cognita, & conſtitutis
τὰς τοῦ κατὰ τὴν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν Ægypti ac reliqvarum regionum negotiis, de-
χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινί- E mandataqve amicis cura captivorum Judæo-
κων καὶ συρων, καὶ τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ rum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum tra-
στρατεύσας τισὶ τ φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμε- ducendorum in Babyloniam, cum exercitu &
ως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν βα- impedimentis, ipſe cum paucis per deſertum
βυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς διὰ τῆς ἐρήμου πα- Babylonem properavit. Et cum aſſumpſiſſet
ρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. ὥθαλασσὼν τὰ πράγματα, regni adminiſtrationem, qvæ interim penes
δυναστεύσας τοῦ χαλδαίων, καὶ διατηρήσας τὴν Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ſervata erat
βασιλείαν τοῦ δ' βελτίστου αὐτῶν, κυρεύσας ὁλοκλη- in ejus reditum, factus eſt totius paterni imperii
ρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ὠθα- F dominus. ac primum omnium captivos recens
γομένοις, συνεταξεν ἀποικίας ἐν ταῖς ἐπιτηδειοτάτοις adductos per opportuna Babyloniæ loca in co-
τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δ' ἀπὸ τ ἐκ δὲ πολέμου lonias diſtribuit: deinde ſpoliis bello partis Be-
λαφύρων, τό τε δὲ βῆλος ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας li templum & alia qvædam magnifice exornavit.
φιλοτίμως, τὴν τε ἀπαρχῆς πόλιν, καὶ auxit etiam & reparavit antiqva urbis ædificia,
ἐπανορθώσατο, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι munito & fluminis alveo, ita, ne hoſtes eo poſſent
δυνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαν- uti ad civitatis incommodum. Tres quoqve
τας ὅπη τὴν πόλιν κατεσκευάζειν. περιέβαλετο δ' τρεῖς murorum ambitus intra urbem extruxit, & toti-
μὲν τῆς ἔνδον πόλεως περιβόλους, τρεῖς δ' ἔξω, ὅτε δ' τῆς dem foris circumdedit, omnes è coctilibus later-
ὅπης πάλιν θεοῦ. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, G culis. cumqve memorabilibus operibus civita-
καὶ τὰς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπρεπῶς, κατεσκεύ- tem muniſſet, & portas in templorum modum
ασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἑτέρα βασι- ornaſſet, paternæ regiæ contiguam extruxit ali-
λεία ἐξόμιλα αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάστημα καὶ τὴν am regiam, cujus ſubſtructiones & reliqvam
λοιπὴν πολυτέλειαν, παρεικὸς ἴσως ἂν ἐκ λέ- magnificentiam forte ſupervacaneum eſſet dice-
γειν. τὴν μὲν ὅσον τε τὸ μεγαλεῖα καὶ ὑπερφά- re: unum ſilere non poſſum, qvod tam amplum
νια συνετελέσθησαν ἡμέραις δεκαπέντε. ἐν δὲ & ſuperbum ædificium intra qvindecim dies
τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα abſolutum eſt. In hac regia moles ſaxeas for-
ἀνῳκοδόμησε, τὴν ὄψιν ἀποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι. nicibus ſuſpendit, montium ſpeciem referen-
tes, ſuperne conſitas variis arborum generibus,

atqve ita celebratos illos pensiles hortos absolvit, eo quod uxor educata in Media concupisset qvandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in qvarto rerum Indicarum volumine meminit, ubi ostendere conatur, quod hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longe a tergo reliqverit. subjugasse enim eum & urbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro ejus regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum qvam in Indorum historiis, qvod hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnaverit, regnante apud eam urbem Ithobale. Atqve hæc sunt, qvæ de hoc rege apud historicos invenio.

καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξειργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. λέγει τὸν τῦ γυναῖκα αὐτῦ ὀπτηυμένην τῆς οἰκείας λέγεσθαι, ὡς περιμμηλίαν ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαθένης δ', ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτῶν, δι' ἧς ἀποφαίνειν πειρᾶται τὸν τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τοῖς μεγέθεσι τῶν πράξεων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. καταστρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τὸ πολὺ, καὶ ἱσπανίας. ὁ δὲ κλῆς δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν τοῖς ἰνδικοῖς αὐτοῦ καὶ φοινικικοῖς ἱστορίαις. ὅτι τὸν ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τῶν παντῶν ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, τοσαῦτα ἐστί.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quod Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & qvomodo se tum res Judæorum apud Babylonios habuerint.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ναβοχοδονόσορος τελευτήσας ἀβιλάδαχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καθαλύσεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις καὶ ἕτερα τὰ κατὰ τοὺς βαβυλωνίους.

CÆterum post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus ejus filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Jechoniam e vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim ejus fidem non servaverat Jechoniæ, qvi se ei cum uxoribus & liberis totaqve cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, qvam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antea diximus. Abilamarodacho post decimumoctavum regni sui annum defuncto, Niglisar filius successit, cumqve regnasset annos qvadraginta, vitam cum morte mutavit. continuata deinde successione, ad Labosordachum filium regnum pervenit: apud qvem cum novem tantum mensibus hæsisset, post mortem ejus transiit ad Balthasarem, qvi Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, a quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla qvadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum, qvæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & puratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuisset, jubet è suo templo afferri vasa Dei, qvæ, spoliatis Hierosolymis, Nabuchodonosor in usum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse vero jam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce, ibi videt manū e pariete prominentem, & in eo syllabas qvasdam scribentem, qva visione territus, convocavit magos & Chaldæos, & totū hoc genus, qvod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans, ut sibi enarrent id, qvod erat scriptum.

Daniel. 5.

Μετὰ δὲ τοῦτον ναβοχοδονόσορος τελευτᾷ ἀβιλαμαροδάχος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦτον βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς εὐθὺς τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλαῖς αὐτῷ δωρεαῖς δοὺς, καὶ πατρίδος αὐτὸν ἧς τῶν ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλέων. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τοῦτο πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ ἰεχωνίᾳ, ᾧ δὴ δοντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς ἂν μὴ καθαιρεθείη βίᾳ ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαροδάχου μὲν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλισαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦτον διαδέχεται. καὶ καθέξων αὐτοῦ ἔτη τεσσαρακοντα, καθαιρεῖται τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δ' εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσσοδάχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ ἀρχὴ, καὶ μῆνας παρ' αὐτῷ τοὺς πάντας ἐννέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοάνδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ὅτε τοῦτον στρατεύουσι κῦρός τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τεράστιον ὅραμα συνέβη. κατεκλίνετο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ. καὶ σκευῶν λευκῶν πλῆθος ἀργυρῶν, εἰς ἑστιάσιν παρεσκευασμένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν δ' αὐτῷ, κομισθῆναι κελεύει ἐκ τοῦ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνῳ, εἰς δ' τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δ' ὑπὸ θράσους παραχθεὶς, ὡς πεπωκὼς ἔτυχε, μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, εἶδε τοῦ τείχους ὀρθῇ χειρὶ γραφούσην, καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. παραχθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν ὅτι τὸ γένος ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τὰ σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυναμένους, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα τῶν δ'

τῶν δὲ μάγων ἀδὲν εὑρίσκειν, ἀδὲ συνιέναι λεγόντων, A magis autem negantibus, se ejus intellectum in-
ἐπὶ ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τ ὄχλου τῷ ᾠδῇ- venire, rex ob rei novitatem mœstus ac solicitus,
δόξῳ λύπης, κ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τῷ τὰ præconis voce per totam suam ditionem publi-
γράμματα κ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην μηνοίαν cavit: quicunqve mentem earum literarum
σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχρύσιον στρεπτὸν πεπλε- interpretari posset, daturum se ei torqvem aure-
κτένον χρύσεον, κ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν um, & purpureæ vestis usum, qvali Chaldæo-
χαλδαίων βασιλεῖς, & τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρ- rum reges utuntur, atqve insuper tertiam regni
χῆς. τοῦτο μὲν ἡ προκήρυγματος, ἐπὶ μᾶλλον οἱ sui partem. Post hoc præconium major etiam fit
μάγοι συνδραμόντες & φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν ἔυ- B magorum concursus, certatim sensum literarum
ρεσιν τ γραμμάτων, ἀδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦν- scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns
τα δ' ὁπὶ τούτῳ θεασάμενος τ βασιλέα ἡ μάμμη αὐτ, autem tristem hac de causa regem ejus avia, so-
ᾠδῆ χαρᾶσαν ἤρξατο, & λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰουδαί- lari eum cœpit, dicens, esse qvendam captivum
ας αἰχμάλωτος, ὑπὸ ναβοχοδονοσόρου πορθήσαντος Judæum per Nabuchodonosorum, vastatis Hie-
ἱεροσόλυμα δανιὴλ ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ & δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ rosolymis, abductum, virum sapientem, qvi
μόνῳ τῷ θεῷ γνώρισμα, ὃς ναβοχοδονοσόρῳ τῷ βασι- possit obscura & soli Deo nota perqvirere. hunc
λεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος ἐπιτεῖναι τὸν ἐχρῆζεν, Nabuchodonosoro, qvæ opus erat, interpreta-
εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν C tum, cum id eo tempore posset alius nemo. ro-
αὐτὸν, ἠξίωσε παρ' αὐτοῦ πυνθάνεσθαι τὴν τ γραμμάτων, gabatqve, ut, accito illo, percontaretur, qvid sibi
& τὴν ἀμαθίαν τὴν τ ἐγ εὑρόντων αὐτὰ κατακρίνῃ, velint hæ literæ, ut coarguta cæterorum insciti-
κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀ- a, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His
κούσας, καλεῖ τ δανιὴλον ὁ βαλτάσαρος, κ μαλε- auditis, Baltasar accersit Danielem: & præfatus
χθεὶς ὡς πύθοιτο παρὰ αὐτοῦ κ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐ- se resciviss de ejus sapientia, deqve spiritu di-
τῷ πνεῦμα συμπάρεστι, & μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος vino, qvem habeat, & quod solus sit idoneus in-
ἐστὶ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὀπτασίαν ἐρχομένοις, φράζειν αὐτῷ τὰ terpretandis, quæ aliorum cognitionem effugi-
γεγραμμένα, & τί σημαίνει μελλούσειν ἤξειν. ὅτε γὲ ποιή- unt, rogavit, ut sibi enarret, quid scriptura illa
σαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδυκέναι, & χρύσεον περὶ τὸν D significet, pollicens operæ præmium usum vestis
αὐχένα στρεπτὸν, & τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἐξουσίας μέρος, τι- purpureæ torqvemqve aureum, & ditionis suæ
μὴν & γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ὀπτοτιμότα- partem tertiam, ut sapientia ejus, insignita tali-
τος φανοίτο τοῖς ὁρῶσι, & τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε bus honoribus, illustris fiat apud omnes, qvi ho-
πυνθανομένοις. δανιὴλος δὲ τοὺς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἐ- noris causam scisitando cognoverint. Daniel
χὲν ἠξίωσε, τὸ γὲ σοφὸν & τὸ θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ autem, recusatis muneribus, qvod his divinitus
ἀφεῖκε τὰς δεομένας ὠφελεῖν, μεμνῆσθαι δὲ αὐτὸν τὰ γε- concessa sapientia corrumpi neqveat, sed indi-
γραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν τοῦ βίου. gentes gratis juvare parata sit, ait scripturam
ὅτι μηδὲ οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ ἁλοὺς τοῖς εἰς θεὸν ὕβρεσι E hanc vitæ finem prædicere: eo qvod ne proavi
ἐκολάσθη, τὰ τοῖς ἔμπροσθεν εὐσεβῆσαι, & μηδὲν ὑπὲρ τὴν quidem calamitate, qvam ille incurrit ob con-
ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ & ναβοχοδονο- temptum numinis, doctus sit pietatem colere, &
σόρου μεταστάντος εἰς δίαιταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, nihil moliri, quod sit supra naturam hominis.
& μυρίας ἱκεσίας & δεήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν Nabuchodonosorum enim ob impietatem dam-
εἰς τ ἀνθρώπινον βίον & τὴν βασιλείαν, & ἅμα ταῦτα natum ad victum ferinum, post multas preces,
τ θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δυνάμιν & φρονοῦντα miserante Deo, restitutum ad hominum conver-
τ ἀνθρώπων μέχρις οὗ κ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λή- sationem & pristinum imperium, ac dein per to-
θειν αὐτὸς ἐλαβε τούτων. & πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν F tam vitam agnovisse & laudasse Dei virtutem &
εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν παλλακίδων providentiam. hunc vero oblitum domestici
ἐπιόνησε. ταῦτα ἐν ὁρῶν τ θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, & exempli, voces impias jactasse in Deum, & po-
ἅμα τ γεγραμμένων προκαταγελάσαι, εἰς οἷον αὐτὸν κα- tasse è sacris vasis una cum suis pellicibus. Ob
ταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ γεγραμμένα τάδε. hæc iratum Deum per has literas denunciare,
μανῆ, ὅτε δ' ἐλεγῶ ἑλλάδι γλώσσῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀ- qvalem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim in-
ριθμὸς, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τὸν χρόνον, & τ δυνα- terpretanda singula. Mane, hoc est numerus, si-
στείαν ἠρίθμησεν ὁ θεὸς, & προεστάσιν ὑπὲρ σοῦ βραχὺν χρό- gnificat dinumeratum esse jam dierum tuæ vitæ
νον. θεκὲλ, σημαίνει ὅτε σταθμὸν, φησὶν οὖν σε λέγειν τὸν ac regni numerum, & perbreve tempus superes-
χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένην δη- G se. Thecel, qvod est pondus, appensum à Deo re-
λοῖ, φαρὲς, κ ὅτε κλάσμα δηλοῖ κ ἑλλάδα γλῶσσαν. gni tui tempus jam ad finē vergere. Phares, qvod
κλασθήσεται σου τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐ- est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, &
τὴν καὶ πέρσαις διανεμεῖ. δανιήλου δὲ ταῦτα σημή- partes ejus in Medos ac Persas distribuēdas. Hac
ναντος τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμ- interpretatione accepta, rex non poterat non ve-
ματα, τὴν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτω χα- hementer tristari, attamen Danieli suam munifi-
λεποῖς τοῖς δηλωθεῖσι λύπη καὶ συμφορὰ κα- centiam non subtraxit tanqvam malorum præ-
τέλαβεν. οὐ μὴν ὡς προφήτην κακῶν αὐτὸν γεγενημένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ διέδωσιν, nuncio, sed dona, qvæ pollicitus est, exhibuit,

sic cogitans, qvod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imo illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit, ut erat eventurum, tametsi parum lætus eventus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & urbs in Cyri Persarum regis potestatem devenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni ejus decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem, cum extingveret Babyloniorum imperium, adjutus a Cyro suo eognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eumqve maximo honore apud se habuit. erat enim unus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios trecentos sexaginta satrapas. tot enim a Dario primum instituti sunt.

XIV. Itaqve cum tam charus & honoratus apud regem esset, ut qui ei tanqvam divino libenter de qvovis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum invidiam, qvemadmodum fieri solet inter eos, qui aliqvem sibi a rege præferri non patiuntur æqvo animo. cumqve æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam unqvam eis præbuit. cum enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam invenire poterant. nec tamen destiterunt quærere, qvomodo honore dejectum e medio tollerent. & cum animadvertissent Danielem qvotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem, qua eum possent perdere: aditoqve Dario, renuntiant ei, visum esse satrapis ejus & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso nec a qvoqvam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si qvis contra hoc commune decretum faxit, eum in foveam leonum conjici. Rex vero non perspiciens eorum malitiam, qvod Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitusqve se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum, quo satraparum decretum promulgabatur. Id cum omnes præ metu servare conarentur, magnum fuit ubiqve silentium. Daniel vero nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem, quam dudum captaverant, regem adeunt propere, Danielemqve accusant, qvod, contempto edicto, solus ex omnibus deos precari ausus sit, idqve non ob pietatem, sed ob hoc ipsum, quod observari se sciret ab æmulis. Et cum regem ob nimiam erga Danielem benevolentiam etiam mandati sui contemptori facile veniam daturum crederent,

Daniel. 6.

ἀλλὰ πάσας παρέσχε, τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λογίζεσθαι, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι. τὰ γὰρ ὠμολογημένα κενὰ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συνθρωπα τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτως ἔκρινε. μετ' οὐ πολλὰ δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου δὲ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὴν στρατεύσαντος. βαλτάσαρος γὰρ ἦν ἐφ' οὗ τὴν αἵρεσιν τῆς βαβυλῶνος συνέβη γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τὸν μὲν οὖν ναβοχοδονοσόρου δὲ βασιλέως ἔγγονον, τὸν τελευταῖον τῶν παρελήφαμεν γενόμενον. δαρεῖος δὲ τὸν καταλύσαντα τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ κύρου συγγενὴς, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἶλεν. ὃς καὶ ἀστυάγους υἱός. ἕτερον δὲ τοῦτο τοῖς ἕλλησιν ἐκάλεσε ὄνομα. ὃς δὲ δανιήλου τὸν προφήτην λαβὼν, ἤγαγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πίστις αὐτῷ τιμῆς μεταδούς, ἔσχε σὺν αὐτῷ. τριῶν γὰρ σατραπῶν ὧν, οἷς ὅλη τὴν ἐξηκονταετῆ καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιὴλος τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, ἅλαμπρα πρὸς πάντα τὰ δαρείου, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πιστὸν μᾶλλον ἐφρονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἕτερος ἐν πλείονι τιμῇ πρὸς τοῦ βασιλεύοντι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ εὐδοκιμοῦντι πρὸς τοῦ δαρείου, παρεῖχεν αὐτοῖς αἰτίαν ἀδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ πάντος λήμματος πρείττων, ἄσχετος αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθείη καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, ἀδιαπτώτως τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς ἀδὲν εἶχον ὃ κατεπόντες αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὸ πρὸ αὐτοῦ τιμιώτατον αἰσχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν σκῆπτρων ποιήσονται. ἐρῶντες οὖν δανιήλου, τρεῖς τῆς ἡμέρας προσδοκώμενον τῆς ἡλίου φάσιν ἔγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλον αὐτῷ ὡς τῆς σατραπείας αὐτοῦ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπως τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ εὐχόμενος εἴη. τὸν μὲν τοιγὰρ αὐτῶν φθάσαντα ταύτῃ τῇ γνώμῃ, εἰς τῶν λεόντων ἑκφανῆ ῥίψαι λάκκον ἀπολέμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσυνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδὲν ἐπὶ τὸν δανιήλου ταῦτα κατασκευάσαμένους ὑπονοήσας, ἀρέσθαι τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐφ' ἡδεσμένους. καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προγράμμα δηλοῦν τὴν πληθὺν τὸ δόξαν τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ φθάσειαν τὰ προστάγματα, ἡρέμουν. δανιήλος δὲ φρονῶν οὐδὲν πιστὸν τούτων λόγῳ, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἐθος ἱστάμενος εὔχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τὸ ἀφορμὴν αὐτοῖς λόγου ἐπιτήδειον λαβεῖν ὅτι τὸν δανιήλου φθάσαντα, εὐθὺς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦσιν ὡς φθάσαντος μόνου δανιήλου τὰ προστάγματα, μηδενὸς τῶν ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ ὅτι οὐ δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ τοῦ φθόνου. δῆλον γὰρ μείζονος τῆς προσδοκωμένης εὐνοίας ὅτε ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσοντι τῶν ἐκείνου προσταγμάτων, συγγνώμην ἐτοίμην νέμειν, καὶ αὐτὸ ὅτε βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, ἃ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτου

ρίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν καὶ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ συμβάντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὑπ' αὐτῷ σπήλαιον ἀντὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ διόλης ἀσιτεῖ τῆς νυκτὸς καὶ ἀϋπνεῖ διῆγε, ἀγωνιῶν περὶ τοῦ Δανιήλου. μετὰ ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὑπὸ τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τῷ σφραγίδα εὑρὼν, ἣ σημαίνῳ τὸν λίθον κατέλειπεν, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. ὁ δὲ ἐπακούσας τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι ἐκ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλου, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὴ τὸ θεῖον καὶ τοῦτο τεκμήριον, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἄψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, ὅτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ὠμοβληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, προσενεχθέντων δὲ αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ μὴ κόρου αὐτοῖς ἐπιθήσουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ τῶν σωτηρίων ὠμοβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραττον ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠμέλησε δὲ αὐτοὺς ὁ τὸ πεινᾶν οἴκοθεν, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφῃρημένων κρεῶν ἐμπλησμονῆς, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. διὰ γὰρ καὶ τοῦτο ἀλόγοις ἂν αὐτὴ ζῴοις πρὸς τιμωρίαν γένοιτο, ὁ δὲ θεὸς προσεμάρμψε. διαφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβεβουλευκότων Δανιήλῳ κατὰ τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλην ἐπέμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλου προσεκύνει, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔσχε ἢ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἢ ἔτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης ὁ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, οἰκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τῆς Μηδικῆς Βάριν, διήγερτόν τι καλλίστευμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἡ μέχρι δεῦρο μὲν ἔστι καὶ σώζεται. τοῖς δὲ ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατεσκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἑκάστου αὐτὴν ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. ὅτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμῇ γηραϊκὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πέφυκε δὲ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταῦτα ἀνθεώπους καὶ παλαιότητα, ἢ τῷ ἰσχυρὰ λυόμενα ὑπὸ τῶν ἐτῶν, ἢ τῷ εὐπρέπειαν μαραινόμενα. διὸ πολλοὶ ἐν τῇ βάρει τὰς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ πάρθων ἄχρι δεῦρο. καὶ ταύτῃ πεπίστευται, ἱερεῖς ἐστιν Ἰουδαίοις ἐφεστηκὼς, καὶ ὅτ' γένηται μέχρι τοῦ ἐμοῦ γε ἡμέρας. ἄξιον ἢ τὸν ἄνδρα τοῦτον καὶ ὁ μᾶλλον θαυμάσαι τις ἂν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ εὐδοξίας ὡς ἐνί που τῶν μεγίστων εὐτυχήσαντι προφητῶν, καὶ ζήσαντι τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσαντι μνήμης αἰωνίου ἔτυχε. τὰ γὰρ βιβλία, ἃ αὐτὸς συγγραψάμενος κατέλειπεν,

A hoc ipso magis accensi ad invidiam, inflexibiles ad clementiam, postulaverunt, ut juxta latam legem conjiceretur in leonum foveam. Darius autem sperans ope divina eripiendum a bestiis, hortatus est eum, ut præsentem casum æqvo ferret animo: & postqvam eo conjectus est, cum obsignasset lapidem, qui ori foveæ incumbebat vice ostii, domum reversus est: totamqve eam noctem sine cibo & somno exegit B de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foveam se contulit: &, invento illæso signaculo, qvo lapidem obsignaverat, per apertam fenestram superne Danielem inclamavit, qværens, an adhuc salvus sit. Ad qvam vocem cum ille responderet, illæsum se & incolumem, jussit eum è fovea bestiarum extrahi. inimici vero ejus videntes, ei nihil mali accidisse, noluC erunt hoc Dei providentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, jussit multum carnium objici leonibus, & illis jam saturatis, inimicos Danielis in foveam conjici, ut appareat, si propter saturitatem eos non attingant, ac tum demum evidentissimum fuit vatem ope divina esse servatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus, D ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniaverunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis, qvæ jam eis exempta fuerat, sed objectorum malitia, Deo sic volente, ut ne bruta qvidem eam impunitam sinerent. Cum igitur ad hunc modum vatis insidiatores periissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit, qui Danielis Deum prædicaE rent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseverando. ipsum deinde vatem in majore etiam, qvam ante, honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui, cum ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificavit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum usqve durat, & spectantiF bus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die, qua spectatur, esset absolutum: tantam novitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino a tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consvetudinem, quæ æqve atqve homines vetustatis injuriam sentiunt, nec firmitatem solum, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat usqve in præsens tempus, ut in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atqve Parthorum: ejusqve custodia sacerdoti Judaici generis hodieq; concreditur. Qvod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas ut prophetæ excellentissimo ei contigit, & viventi tam apud reges qvam apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim ejus, qvos conscriptos reliqvit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quod Deus cum eo colloqvia miſcuerit. non ſolum enim futura prædixit, qvemadmodum alii prophetæ, verumetiam tempus, qvo eventura eſſent, præfiniit. & cum alii prophetæ calamitates prædicerent, ideoqve malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, ut propter fauſtam ominationem qvidem benevolentiam omnium ſibi conciliaret, propter eventuum vero certitudinem fidem ſibi apud univerſum mortalium genus compararet. Extat enim in ejus ſcriptis, unde maxime illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis urbem cum ſodalibus prodiiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis, ſolum eſſe derelictum, ſeipſum qvoqve conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe qvendam, excitantem ſe & jubentem, ut ſurgeret ac videret, qvæ poſt multa ſecula eventura eſſent ſuis civibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his ultimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtraviſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto, erupiſſe pro eo qvatuor alia, obverſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, qvod poſtqvam eſſet adultum, Deus, qvi hæc oſtendebat, dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & urbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiaqve vetiturum per dies mille ducentos nonaginta ſex. hæc eſt viſio, qvam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eamqve Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua vero futuros in his reges, & horum ultimum deſignari per cornu ultimum. hunc enim fore divitiis & gloria præſtantiſſimū. Per hircum vero indicari, & fore aliqvem è Græcorum regibus, qvi cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totumqve ejus imperium occupet. Per cornu vero illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum qvatuor pro illo pullulationem, & ad qvatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neqve filios ejus neqve alioqvi ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hisq; exoriturum qvendam regem, qvi bellum gerat cum gente Judæorum & legibus, & formam inſtitutæ juxta has reipublicæ auferat: ſpoliatoq; templo, victimas in id induci per triennium prohibeat. qvæ qvidē calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita ut futurū Daniel ante multos años ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel. 8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πεπίστευκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλος ὡμίλει τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τὰ προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλος ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς γοῦν μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων, εὔνουν ἅπασιν ἑαυτὸν ἐποίησε πάντων. διὰ δὲ τὸ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ἐμοὶ θειότητος, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. κατέλιπε γὰρ συγγράψας, ὅταν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀνεξάλαστον, ἐπίσης δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν ἡνιόχοις συσὶ, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης ἡνιόχους. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φευγόντων τῶν φίλων, καὶ πάντων ἐπὶ ζόμα πεσόντα ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τότε δ' ἀναμνήσαι αὐτόν, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ λαμπρᾶς ψυχῆς. ἀναστάντι δ' αὐτῷ, δεξιὰ μὲν ἐσημαίνετο μέγα, πολλὰ μὲν σκιρτήματα κέρατα, πλεῖστον δ' αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὴν δύσιν, θεάσασθαι δὲ πρᾶγμα ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τὰ πρῶτα καὶ τοῖς κέρασι ἀράξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ πατῆσαι. ἔπειτα τὸν πρᾶγον ἰδεῖν, ἐκ δὲ μετόπου μέγιστον ἀναφῦναι κέρας, οὗ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων πεταμένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀναχθῆναι καὶ ἄλλο μικρότερον ἀνέφανεν. ὁ αὐξῆσαι ἐλεγεν αὐτῷ ὁ τοιοῦτος ὑποδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτοῦ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν καὶ κρατῆσαι, καὶ συγχεῖν, τά τε ἱερὰ τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ἐπὶ ἡμέρας ασϟς. ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν Σούσοις ὁ Δανιὴλος ἑώρακε. κρῖναι δ' αὐτῶν τὴν ὄψιν ἐκ φαντάσματος ἐδήλου τὸν θεὸν ἕτως. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς Περσῶν καὶ Μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας, τὸ δὲ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα. ὅτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῶν ἑλλήνων τοὺς βασιλεύσειν ἔσεσθαι, ἐς τὸν Πέρσην συμβαλὼν δὶς, κρατήσοντα τῇ μάχῃ, καὶ παλλήψεσθαι τῶν ἡγεμονίων ἅπασιν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ μεγάλου κέρατος ἐν τοῦ μετώπου τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τῶν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τῶν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν διατροφῶν ἑκάστῳ, τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὅτε μὴ παῖδας αὐτοῦ τούτους ὄντας, οὔτε συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. ἡμέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὴν πόλιν τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη τρία κωλύσοντα ἐπιτελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν συμβῆναι τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιὴλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ ἡμισυμβάντα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ Δανιὴλος καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ ὅτι

καὶ ὅπι ἐπ' αὐτῶν ἐρημωθήσεται. ταῦτα πάντα ὁ κῆ- A
ρυξ θεοῦ δείξαντα καὶ συγγράψας, κατέλειψεν,
ὡς τε τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκο-
πεῖν θαυμάζειν ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλην, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων εὐεργέτας σὺν τούτοις εὐφημεῖν πε-
πλανημένους, οἱ τὴν τε πρόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ
βίου, καὶ τὸν θεὸν σὺν ἀξιόσει διατηρεῖν τῶν πρα-
γμάτων, οὐδὲ ἐπὸ τῆς μακαριότητος καὶ ἀφθαρσίας
πρὸς ἀξιοῦσι τῶν ὅλων ἐπίσης κυβερνᾶν τὰ σύμ- B
παντα, ἄμοιρον δὲ ἡνιόχου καὶ φροντιστοῦ τὸν κόσμον
εἰκῇ φέρεσθαι λέγουσιν. ὡς εἰ ὄντων ἀπροστά-
των θεῶν τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους
κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ἐπὸ τῶν πνευμά-
των, ἢ καὶ τὰ ἅρματα πίπτοντα μὴ ἐχόντων τοὺς
ἡνιοχοῦντας συντριβέντα, ὅπου τῆς ἀπροσόντος φορᾶς
ἀπωλάλει καὶ διεφθείρετο. τῆς γοῦν περιρρημέ-
νους ἐπὸ Δανιήλου, δικαίως μοι φόβρα ἀληθοὺς δό-
ξης ἁμαρτάνειν, οἱ τοῦ θεοῦ μηδεμίαν εἶναι πρὸς τ C
ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι πρόνοιαν. οὐ γὰρ ἂν κα-
τὰ τὸν ἐκείνου προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομα-
τισμῷ τινὶ τὸν κόσμον ἁπάντων ὁρῶμεν ἀπβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν πρὸς τούτων ὡς εὗρον καὶ
λέγων, οὕτως ἔγραψα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν
βούλοιτο πρὸς αὐτῶν, ἀνέγκλητον ἐχέτω τὸν ἑτε-
ρογνωμοσύνην.

& qvantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia divinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliqvit, ut videntes eventum non discrepare a prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi a Deo habitum: simulqve Epicureorum error coarguatur, qui providentiam è vita ejiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt universitatem a beata illa, & immortali essentia vel conservari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseverant. qui si ita, ut illi autumant, careret præside, qvemadmodum naves sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currusqve aurigis destitutos everti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Qvamobrem dum Danielis vaticinia consídero, non possum non damnare istorum insciti am, qui Deo negant curæ esse res mortalium. qui enim fieri potuit, ut prophetiis ejus responderet eventus, si temere in mundo gererentur omnia? Verum ego hæc ita, ut inveni, in literas retuli, qvod si qvis mavult diversam opinionem seqvi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἰσραηλιτῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α.

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τοῦ βασιλέως ἡγεμόνες καταστρώσασθαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν ἡμόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β.

Ως κύρος τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ τῶν βαβυλωνίων τὴν ἡγεμονίαν, ἐκώλυσε πάντας ἀπαγορεῦσαι τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ.

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διεπέθη. Κεφ. ε.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικροῦ τῶν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε δι' ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς.

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ.

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η.

HÆC IN UNDECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Cyrus Perſarum rex Judæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes repetere permittit, collata eis in ædificationem templi pecunia. Cap. I.

Regii duces & Satrapæ Judæos ab ædificatione templi prohibent. Cap. II.

Cyro mortuo, Cambyſes ejus filius & ſucceſſor Judæos ab ædificando templo omnino prohibet. Cap. III.

Darius Hyſtaſpis filius Perſarum regnum adeptus Judæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. Cap. IV.

Xerxis Darii filii in Judæorum gentem beneficia. Cap. V.

Qvomodo, Artaxerxe regnante, parum abfuit, quin tota Judæorum gens Amani dolo extingveretur. Cap. VI.

Bagoſes, penes qvem Artaxerxis junioris exercitus fuit imperium, multis injuriis Judæos afficit. Cap. VII.

Qvanta Alexander Macedonum rex in Judæos beneficia contulerit. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBER UNDECIMUS.

Κεφάλαιον ά.

Πῶς κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τὰς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν θεοῦ αὐτοῖς χρήματα.

CAP. I.

Cyrus Persarum rex Judæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΟῦ δὲ πρώτου ἔτους τῆς κύρου βασιλείας, ἔτους A ἑβδομηκοστοῦ ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανασταθεῖσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα σωέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τὴν πολυπλανῆ. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν καταστραφῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὴ τὸ δουλεύσαι ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, ἐπὶ ταύτην ἐκτεινομένην τὴν δουλείαν ὅπερ ἐστὶν ἑβδομηκοντα, πάλιν B αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστήσαι γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσαι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαῦσαι εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὴν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τῆς οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πεπίστευμαι δ' εἶναι ὃν τὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἔθνος σέβεται. καὶ γὰρ τἀμὸν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰ- C κοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἐγὼ κύρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν σχεδὸν διακοσίων ἐγράφη λέγων τὸν θεὸν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μὲν τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μὲν τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἐμοῦ προόντος ἢ καταστραφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ῥμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, D ὁρμῆς ἐλάβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαι τε τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν θεοῦ ναόν. ἐσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ θεὸν σύμμαχον, αὐτόν τε χράψειν τοῖς γαυδαίοις ἐκείνῃ τῇ

PRimo autem anno regni Cyri, qvi fuit transmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captivitatem & Calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam urbem prædixerat, qvod, postqvam servierint Nabuchodonosoro ejusqve posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo redituri essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit, ut ille in hunc modum per universam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Qvoniam me Deus maximus orbis regem constituit, hunc illum esse credo, qvem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & qvod templum ejus ædificaturus sim Hierosolymis in terra Judæa. Hoc autem Cyrus cognovit ex lectione libri, qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, qvod vellet, Cyrum, qvem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Judæam, & templum suum ædificare denuo. Hæc Esaias prædixit centum qvadraginta annis, anteqvam templum devastatum est. Qvibus lectis, rex admiratus vatis divinitatem correptus est cupidine exeqvendi, quæ scripta legerat: convocatisqve clarioribus apud Babylonem Judæis, ait se illis permittere, ut proficiscantur in patriam, urbemqve Hierosolyma, & Dei templum ædificent denuo. Nam & ipsum Deum futurum illis auxilio, & se scripturum vi-

1. *Esdr.* 1. 3. *Esdr.* 2.

cinis Judææ ducibus ac ſatrapis, ut conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Judæ & Ben amiticæ, ſimulqve Levitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinentes poſſeſſiones ſuas relinqvere. Qvo cum pervenisſent, omnes amici regii fuerunt eis auxilio, conferebantqve ad templi ſtructuram alii aurum, argentum alii, nonnulli pecudum & eqvorum multitudinem: ſolventesqve vota, qvibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, qvaſi urbem denuo conderent, & priſtinum patrii ritus uſum reciperent. Nam & vaſa, qvibus olim templum ſpoliaverat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant, ea Mithridati ærarii regii præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſervanda apud eum, dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt, quam primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. qvin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit: Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Judæis, qui regionem meam habitant, permiſi, ut, qvicunq; vellent, in propriam patriam reverſi urbem denuo conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem, quo prius, loco. miſi autem eo etiam ærarii mei præfectum Mithridatem, & Zorobabelem principem Judæorum, ut, fundamentis jactis, templum ſuperſtruant altitudine cubitorum ſexaginta. & totidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito, & unum ligneum è materie, qvam fert ea regio: ſimiliter & altare, ſuper qvo ſacrificent Deo: qvos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa qvoq;, quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarii præfectum & Zorobabelem Judæorum principem, ut ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: qvorum numerus eſt hic: pſycteres aurei quinquaginta, argentei qvadringenti, thericlea pocula aurea quinqvaginta, argentea quadringenta, ſitulæ aureæ qvinqvaginta, argenteæ quingentæ, libatoria aurea triginta, argentea trecenta, phialæ aureæ triginta, argenteæ bis mille & qvadringentæ, præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus, qvos majores eorum ſoliti ſunt accipere, in pretium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaqvinqve millia qvingentas, & in ſimilam artabas duo millia qvingentas, atqve hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabuntqve ſacerdotes has victimas juxta Moyſis legem Hieroſolymis, & inter ſacra precabuntur Deum pro ſalute regis ejusq; generis, ut regnum Perſarum incolume maneat. Qvi vero per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atqve hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum, qui e captivitate convenerant Hieroſolyma, quadraginta duo millia fuêre, & inſuper qvadringenti ſexaginta duo.

A χώρα τ̃ ἰουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτῆς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τ̃ ναῦ, καὶ πρὸς τὰ τοῖς θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρ⟨ος⟩ καλέσας ἐκέλευσε τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τ̃ δύο φυλῶν ἄρχοντες τ̃ς ἰούδα καὶ τ̃ς βενιαμίτιδ⟨ος⟩, οἵ τε λεβῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ὐ θέλοντες. καὶ π̃ραγνωμόνως αὐτοῖς οἱ τ̃ βασιλέως φίλοι πάντες εἴσω ἰουν καὶ συνεισέφερον εἰς τ̃ ναοῦ B κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δ̃ ἄργυρον, οἱ δ̃ βοσκημάτων πλῆθ⟨ος⟩ σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε δ̀χὰς ἀποδίδοσαν τ̃ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας κ̃ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὡσπερ ἀνακτιζομένης αὐτοῖς τ̃ς πόλεως, καὶ ἀναδείξης τ̀ ἀρχαίας πρὸς τὴν θρησκείαν σωτηρίας. ἀπέπεμψε δ̃ αὐτοῖς κύρ⟨ος⟩ καὶ τὰ σκεύη τ̃ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορ⟨ος⟩ εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δ̃ ταῦτα φέρειν μιθρεδάτῃ τ̃ γαζοφύλακι αὐτοῦ, πρὸς ἄξας δοῦναι αὐτὰ C ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τ̃ς οἰκοδομίας τ̃ ναοῦ. τελεσθέντ⟨ος⟩ δ̃ αὐτοῦ, ἀποδῶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τ̃ ὠληθυσ, εἰς τὸν ναὸν ἀποδῆσόμενα. πέμπει δ̃ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τὰς ἐν συρίᾳ σατραπείας κύρ⟨ος⟩, ταῦτα λέγουσαν. βασιλεὺς κύρ⟨ος⟩ σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τ̃ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πα- D τρίδα, τὴν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομεῖσθαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τ̃ θεοῦ, ὅπῃ τ̃ αὐτοῦ τόπου ἵδρυται καὶ πρότερον. κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθρεδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τ̃ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τ̃ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὑψος μὲν πήχεις ξ. τὸ δ̃ αὐτὸν καὶ τὸ εὖρ⟨ος⟩. λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ ποιησάμενοι δόμους. ξ̃ ἐναξύλιον ἐγχώριον. ἐμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ̃ οὗ θύσωσι τῷ θεῷ. τὴν δ̃ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τ̃ ἐμοῦ γενέσθαι βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δ̃ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τ̃ ναοῦ ναβυχοδονόσορ⟨ος⟩ ὁ βασιλεὺς, ἐπεμψα ὠδαδοῖ μιθρεδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τ̃ ἰουδαίων, ἵνα ἀναχομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, ξ̃ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τ̃ θεοῦ. ὁ δ̃ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοιοῦτος. ψυκτῆρες χρυσοῖ ν'. ἀργύρεοι υ'. θηκλεῖα χρύσεα ν'. ἀργύρεα υ'. κάδδοι χρυσοῖ ν'. ἀργύρεοι φ'. σπονδεῖα χρύσεα λ'. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσιναι λ'. ἀργύρεαι F ξυ'. σκεύητε ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δ̃ αὐτοῖς ξ̃ τῶν ἐκ προγόνων ἐνθεσμοθέτων τιμῶν, κτηνῶν ξ̃ οἴνου ξ̃ ἐλαίου, δραχμὰς ἑκατὸν μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς τεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ϐφ'. κελεύω δ̃ τῶν τούτων χορηγίαν, ἐκ τ̃ τ̃ς σαμαρείας γενεᾶς φόρων. ἐποίσουσι δ̃ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καὶ τὰς θυσίας νόμιμος οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες εὐξονται τῷ θεῷ ὑπὲρ σωτηρίας τε ξ̃ βασιλέως καὶ ξ̃ γένους G αὐτοῦ, ὅπως ἡ περσῶν βασιλεία διαμένῃ. τὰς δ̃ ὑπεναντιουμένους τούτων ξ̃ ἀκυρώσοντας, ἀνασταυρωθῆναι βούλομαι, ξ̃ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς. ξ̃ ἡμῖν ἐπιστολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τ̃ δ̃ ἐκ τ̃ς αἰχμαλωσίας σωθέντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ διχίλιοι υξϛ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον β.

Οπ ιεδαίους διεκώλυσαν οἱ ἔ βασιλέως ἡγεμόνες καθοικοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.

CAP. II.

Regii duces & ſatrapæ Judæos ab ædificatione templi prohibent.

Βαλομένων δὲ τὰς θεμελίους τ̄ ναοῦ, καὶ ἀνοικοδομεῖν τὸν οἶκον αὐτῶν λίαν ἐσπουδακότων, τὰ κύκλῳ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὰ χωθαίων, ἃς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σολμανασάρης ὁ τ̄ ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τ̄ ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἐμποδίζειν τοὺς ἰουδαίους περὶ τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τῶν ἔ ναῶ κατασκευῶν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθείροντες ἐπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χωθαίοις τὸ παρὰ τοῦ κύρου τοὺς ἰουδαίους ἀμελεῖν καὶ βραδύνειν τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ παρὰ πάλιν ἀσχολουμένου πολέμοις ἀγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευομένου πρὸς μασσαγέτας ἐν οἷς συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτιδι, καὶ μωαβίτιδι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ἐπιστολὴν καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδες σου, ῥαθύμιος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς τ̄ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κριταί. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ἐπισκευάζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἐνεγείρουσι. ἴσθι μὲν τοίνυν τούτων γινομένων, ὅτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν παρομοιώσουσι, ὅπ ἂν ἀνακύκλειν ἐθελήσουσι. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ ἀρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τ̄ τοῦ τὸν ναὸν καὶ τὰ τείχη οἰκοδομεῖν, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ παριδεῖν, ὅπως ἐπισκέψῃ τὰ τ̄ πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τ̄ βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ διαφθείρει καὶ νῦν ἠρημωμένη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ ἔτι σοι δηλῶσαι, ἀγνοοῦμεν ἵνα, ὅτι τῆς πόλεως ἔτως σωοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τ̄ τειχῶν ἀποκλεισθέντων, ἀποκλείεται σοι ἡ ὁδὸς ἡ ἐπὶ χοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Hi dum templi fundamenta jaciunt, & in hoc ædificando toti ſunt, circum finitimæ gentes, præcipue Chuthæi, quibus olim è Perſide ac Media traductis Salmanaſar Aſſyriorum rex in Samaria, Iſraelitis inde ſublatis, novas ſedes dederat, rogabant ſatrapas & eos, quibus commendata erat hæc ædificatio, ut Judæos impedirent, quo minus urbem ac templum inſtaurare valeant. Illi vero pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente, utpote diſtracto in alia negotia, qui demum Maſſagetico bello periit. Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumqve & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epiſtola. Domine, ſervi tui, Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus Phœnices ac Syriæ. Cognoſcere te oportet, rex, quod Judæi, qui Babylonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & civitatem ob defectionem merito deletam reſtituunt, forumqve rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quod ſi ita pergere ſinantur, ſcito, eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim ſeipſos regibus imperare potius quam ſervire conabuntur. Qvando igitur jam fervet templi ædificatio, viſum eſt noſtri officii non diſſimulare hoc negotium, & admonere, ut inſpicias majorum tuorum commentarios, inventurus in eis Judæos regum deſertores & hoſtes, urbemqve ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac dirutam. quin hoc qvoqve admonendus es, qvod ſi hæc urbs incolatur denuo, mœniumqve ambitum abſolvat, intercludetur tibi via in Phœnicen & cavam Syriam.

1. Eſdr. 4.

Κεφάλαιον γ.

Ως καμβύσης ὁ κύρου ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

CAP. III.

Cambyſes Judæos ab ædificando templo omnino prohibet.

Ἀναγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινούμενος πρὸς τὰ δεδηλωμένα, ἔγραψε τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προστεταγμένα, καὶ βελσεμῷ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνταττομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πραγματευόμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἐγνωσμένοι δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας χοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

Cambyſes autem, lecta epiſtola, cum eſſet alioqvin etiam natus ad malitiam, graviter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathymo comentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliqvis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis, qvas miſiſtis, literis, juſſi inſpici majorum meorum comentarios, ubi inventum eſt, urbem iſtā ſemper inimicam fuiſſe regibus, habitatoresq; ejus ſeditioſos perpetuo ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum novitatibus qvodq; reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicem & cavam Syriam vexaverint. Ego igitur jubeo, non permitti Judæos urbem denuo condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, A qva concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis, Rathymus & scriba Semelius cum collegis evestigio, conscensis equis, properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibueruntqve Judæos, ne urbem & templum ædificare pergerent. Itaqve dilatum est id opus per annos novem usqve in secundum annum regni B Darii Persarum regis. Cambyses enim, cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reverteris ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis, qui post ejus obitum regnum per integrum annum occupaverant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis regem declaraverunt. C

μὴ πλέον αὐξηθῇ τὰ τῆς πανώλης αὐτῶν, ἡ χρόμβοι θεὸς τὰς βασιλεῖς ἀφιστεταλέκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ ῥάβδουμος καὶ σεμέλιος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συστράτηγοι ὡς ἀγχέμαχοι ἀπιπηδήσαντες ἵππους, ἐπέβησαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διεκώλυον οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. ἐ ταῦτα μὲν ἐπράχθη τὰ ἔργα μέχρι ἔτους β δαρείου βασιλέως τῶ περσῶν ἐπ᾽ ἄλλα ἔτη θ᾽. καμβύσης γὰρ ἐξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν αἴγυπτον, ἀναστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μετὰ δὲ τὴν τῶν μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ τὸν καμβύσου θάνατον τὴν περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτὸν κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Judæis templum ædificat.

1. *Esdr. 5. 6* IS adhuc privatus voverat Deo, si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolymâ: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum a Hierosolymis Zorobabel, qvi captivorum Judæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. qvamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos qvam Medorum ac Persarum satrapas, provinciarumqve præsides ab Indis usqve ad Æthiopas, & præfectos copiis per centum viginti septem satrapias. Cumqve ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisqve diversorium, Darius post brevem in lecto qvietem a somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: &, qui proponendam a se qvæstionem verius ac prudentius solverit, ei præmium fore promisit usum purpuræ & aurei poculi: F in tubatu qvoq; ac vectatione usurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torqve aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratũ inter gentiles regios. post hæc promissa qværit ex primo, num vinum maxime polleat; ex secundo, num reges; ex tertio, nũ mulieres, an forte veritas magis qvam hæc omnia. his ad inqvirendum propositis siluit. Mane vero accersivit megistanas & satrapas ac toparchas, residensq;, ubi solebat jura reddere, jubet satellitum illorum qvemqve coram toto cœtu respondere ad qvæstionem sibi propositam, quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, eqvidem vino potentiæ palmam tribuere haud dubito, dum ejus virium hinc conjecturã capio. Animadverto enim, qvod qvorumvis potantium mentem subvertit, & vel regis animum sic afficit,

Κεφάλαιον δ΄.

Οτι δαρεῖος ἐγείρει τὸν ναὸν ἰουδαίοις ὠικοδόμησεν.

ΟΥΤΟΣ ἰδιώτης ὢν ἠύξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη ἃ λεὼ ἐπὶ ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβαβέλ, ὃς τ αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν δοτοδείκτο. πάλαι γὰρ λεὼ αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ὡ δὴ καὶ σωματοφυλακῶν αὐτὸν μετ᾽ ἄλλων δύο κελθὲς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μὴ πλήσας θεραπείας, τούς τε ἐκ αὐτὸν καὶ τοὺς οἰκοι γενομένους, καὶ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τ ρ κ ζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατέλυσαν ἥδιστες ἄχρι κόρε καὶ πλησμονῆς, ἀνέλυσαν κοιμησόμενοι παρ᾽ αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξυπνος γίνεται. καὶ μηκέτι κατακοιμηθῆναι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετ᾽ τριῶν σωματοφυλάκων, καὶ τὸν λόγον ἐρωτᾷ, τίς ἐν αὐτοῖς ἀνακείμενος μέλλοι, τῶν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ἐπιφανέστατον νικητήριον, περσῶν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκιπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσίᾳ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ τιάραν χρυσῆν. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἔχειν πρωτεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μετ᾽ ἐπικληθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ἐστὶν ἐπερισχύει, τὸν δεύτερον δὲ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δὲ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀληθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἠνάγκασεν. ὀρθρεύσας δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας ὁ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, ἐν καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν ἐώθει τόπῳ, τὸ σωματοφυλάκων ἕκαστον εἰσέλθοσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν δύναμιν οἴνου, οὕτως αὐτὴν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλουσαν εὑρίσκω τοῦτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως,

τὴ ζ

τῆ δ' ὀρφανοῦ δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν τίθησι, καὶ τὸν δοῦλον διεγείρει πρὸς παρρησίαν δ' ἐλευθέρου. ἥπτε δ' πένητας, ὁμοίως γίνεται τῆ δ' πλουσίου. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταβυνᾶ τὰς ψυχὰς ἐν αὐτοῖς ἡμόμβῳ, καὶ τῶν μὴ ἐν συμφορᾶ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δ' ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει. δοκεῖν αὐτὸς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὴ μικρὸν φθέγγεσθαι, πλούτων δ' μεμνῆσθαι καὶ τῶν δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἐπὶ μὲν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναγκαίους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων ἐκ συνήθων ἐξαίρει μνήμην, ὁπλίζει δὲ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τῶν φιλτάτων, ἐκ δοκεῖν πολὺ πάντων ἀλλοτριωτάτους. καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καταλίπη δι' ἃς τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίησιν δ' μηδὲν ὧν ἔπραξαν αὐτῶν τὸν μέθην εἰδότας. τούτοις ἐγὼ τὸν μεγαλόμυθον ἀνέσκωπτον οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφαίνομενος περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ οἴνου τὸν περὶ ἡμέρας ἐπαύσατο. ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τῆς δ' βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὸν ἰσχυρότατον καὶ πλέον τ' ἄλλων δυναμένων, ὅσοι βίαν ἔχειν ἢ σώζεσθαι δοκεῖ. τὸν δ' τρόπον τῆς ἀποδείξεως, ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους κρατεῖν, οἱ καὶ τὴν γῆν καταναγκάζουσι καὶ τὴν θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δ' κρατίστου καὶ ἰσχυροτάτου ζώου δεσπόζοντες, ὑπερβολὴν τὴν δύναμιν αὐτοὶ καὶ τὸν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ἅπτα ἅπαντες καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκούοντας, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἀπειθεῖς ἃ τὸν ἰσχὺν τὴν αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ἔρη μὲν καταρράζειν καὶ τείχη θάλασσάν καὶ πύργους κελεύουσι. κτείνειν δ' οἱ κελεύοντες καὶ κτείνειν ἀναγκάζουσιν, ἵνα μὴ τὰ δ' βασιλέως δόξωσι προθάμνειν προστάγματα. νικήσαντες δ' τὸν ὠφέλειαν τὴν ἐκ δ' πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ μὴ στρατεύόμενοι δ', ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀρόυντες, ὅταν πονήσαντες ἐκ πάσαν τὴν τῶν ἔργων ταλαιπωρίαν ἀναμείναντες, θερίσωσι καὶ τὰς καρπὸς σωμέλωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' ἂν ἔτος ἵππη καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἅπαν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔστιν δ' ὁ μὴν τευθὴς ἀπίστης καὶ ἡδονῆς ἀναπίμπλαμενος καθεύδει, φυλάσσει δ' ὑπὸ ἡγεμονούντων, καὶ ὡσανὰ δεδεμένων ὑπὸ δ' φόβου. καταλιπεῖν γὰρ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας πιθανὴν ἀφορμὴν. ἀλλ' ἐν ἔργον ἡγοῦμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τοῦτῳ προσμένει. πῶς ἂν γὰρ ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τὴν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ὑπὸ τοσοῦτο πλῆθος ἀπειθεῖται κελεύοντι; σωπήσαντος δ' καὶ τότε, περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τέταρτος ζοροβάβελ διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεὺς, ὡ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε δ' βασιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσιν αἱ τίκτουσαί τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλου δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ ὑπὸ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὐταὶ ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ πὰρ' οἴκου δι' αὐτῶν ἐπιμέλειας ἐ φυλακῆς ἀξιοῦν. καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζῆν ἄνευ γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι καὶ ἄργυρον. καὶ ἄλλο τι τῶν πολυτελῶν, καὶ παρὰ ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὐμορφον γυναῖκα,

ut non secus quam puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: servum quoque suæ conditionis oblitũ ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos divitis. mutat enim & regenerat animas, qvas subingreditur, nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque usuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, ut obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quam regum illis sensum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel adversus charissimos, eosque facit videri alienissimos. cumque edormito temeto per noctem sobrii fuerint redditi, surgunt omnino, insciі, quæ eis per ebrietatem patrata sunt. qvo fit, ut his argumentis persuasus, vinum ducam rem omnium longe potentissimam simul & violentissimam. Postquam primus, prolata sua de vino sententia, dicendi finem fecit, tum secundus cœpit extollere potestatem regiam, hujus vires asseverans esse maximas omnium, quæ intellectu ac potentia prædita sunt. id conatus est probare his rationibus: Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscunque usus servire sibi adigunt. at ipsis hominibus reges imperitare, eisque quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissima animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito existimandam insuperabilem. quid? quod, dum ad bella & pericula subditos mittunt, omnes eorum imperata obsequenter faciunt, sive dum per eos objiciuntur hostibus, sive dum coguntur cum mœnibus ac turribus atque adeo cum montibus ipsaque rerum natura bellum gerere, ipsorum jussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis usque digredi? parta deinde victoria, belli commoda universa ad regem redeunt. Jam vero qui alieni à malitia dant agris colendis operam, post longos labores & fudores, comparatis fructibus, regi tributa persolvunt: &, quicquid ille jusserit, hoc necessario sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquam discedentibus. nemo enim audet, dormiente illo relicto, abire ad curanda propria negotia, sed unam hanc curam putans necessariam, in hac una est assiduus. Et qui fieri potest, ut non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis, successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnibus, sic docere aggressus est. Confessum est & vinum pollere plurimum, & regem, cui omnes obtemperant, major tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos, qvi vites colendo vinum nobis offerunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino, quod non illis acceptum ferendum sit. nam & vestimenta nobis texuntur harum opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec ullo pacto possumus carere fœminis. sed licet argento multo abundemus & auro, precio-

sisque rebus aliis, simul atque mulierem formosam conspexerimus, neglectis illis omnibus, inhiamus in vitæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorum sæpenumero propter mulieres obliviscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum, potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum, nonne totum hoc mulieribus committimus? Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi adapis, nec hoc tantum ferre, sed ut sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridente, & irata illa, mœrentem, & adulatorie se ad affectus illius attemperando humiliter satisfacientem, si quid eam offensam animadverteret. Interim dum satrapæ mirabundi alii in aliorum vultus inter se mutuo conjiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, & declaravi, quantum mulieres polleant, verum tamen nec rex veritati ullo modo conferendus est. Nam cum terra sit maxima, cœlum item immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cumque hæc Dei voluntas gubernet ac moveat, qui Deus justus est & verax, consequitur, ut veritas sit rerum omnium longe potentissima, contra quã injustitia nihil omnino valeat. præterea reliqua omnia, quantũvis pollere videantur, mortalia sunt, & celeres habent exitus, veritas vero immortalis est atque sempiterna. Quin & ea, quæ ab illis percipimus, nec mortalia sunt, nec injuria temporum aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, sed justa & legitima, secretaque ab omni labe injustitiæ. his dictis, Zorababel sermoni finem imposuit. Acclamante vero auditorio, quod dixisset optimè, & quod sola veritas vim omnis senii vel mutationis expertem habeat, jussit eum rex postulare aliquid ex his, quæ paulo ante ultro fuerat pollicitus. Libenter enim se concessurum, ut viro sapienti, & qui prudentia vincat cæteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis, admonuit eum voti, quo se obligaverat, si adipisceretur potestatem regiam: id autem erat, denuo condere Hierosolyma, & ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum inde sublata, & Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me virum judicans. Tum rex lætus assurgens excepit eum osculo, moxque scripsit toparchis & satrapis, jubens eos deducere Zorobabelem, eosque, qui una præfecturi erant ad instituendam & absolvendam templi fabricam. Mandavit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus, ut materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma & instaurantem eam urbem adjutarent: in quibus literis hoc quoque adscriptum erat, jubere & velle regem liberos esse omnes Judæos, quotquot ex captivitate Hierosolyma postliminio redierint: & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios usus à Judæis exigere: & quantum agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cavæ habitatoribus imperavit, ut agros, qui aliquando Judæorum juris fuissent, antiquis possessoribus

IV.

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἶδει τ ἐραθείσης προσπεχήναμεν, καὶ ὑπομένομεν ὥστε χωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν, ἵνα δὲ καλλιον ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγκαταλείπομεν γὰρ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τ θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἐχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τοις ψυχὰς ἀφιέναι μετ' αὐτῶν χαριζόμεθα. ὅτως δ' ἂν μάλιστα τ ἰσχυὸν τ γυναικῶν κατανοῆσαι. οὐχὶ πανουῶτες καὶ πᾶσαν παλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ὠφελήτα τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τ γυναιξὶ διδόαμεν. καὶ τ βασιλέα γ τ πανυταν κύριον ἑωράκαμεν ποτὲ ὑπὸ τ ῥαβεζάκη δ θεμασίου παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ' αὐτ, ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαιρεμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ τιθεμένης ἀνεχόμενον, καὶ μειδιῶσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δ' συνῳρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα ἐκ δ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὴν ποιῆσαι εἶπεν δυσχεραίνουσαν ἐβλεπεν. εἰς ἀλλήλους γ' ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ θαυμόντων ὠφελ τ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀδενέστεραι γ' ὅμως ἐ αὐ γ ἐ βασιλεὺς τ ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα γ' πάντα κινεῖ καὶ βάλησιν δ θεὸς, ἀληθινὸς δέ ἐστιν ὅτ ⊕ ἐ δίκαιος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ ἐ τ ἀληθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν πρὸς αὐτ τ ἄδικον δυναμένων. ἐπὶ μὲν τ μὴ ἄλλα, θνητὰ καὶ ὠκύμορα πάντα συμβέβηκε, τῶν ἰσχυόντων. ἡ ἀλήθεια γ' ἀθάνατον ἰσχῦμα ἐ ἀΐδιον. παρέχει γ' ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρεὼν μαίνεσθαι νομίζων, οὐ γ' πρόσεστιν ἀφαιρεῖσθαι ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια ἐ τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα. ἐπαπαύει μὲν ὁ ζοροβάβελ ⊕ τ πρὸς τῆς ἀληθείας λόγον. ἐπιδοῦναντες γ' δ' πλήθους ὡς ἄρισα εἰπόντας, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺ ἀτρεκέστατον ἐ ἀγήρω μόνον ἔχει πρόσταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχειν ὧν αὐτὸς ἐπαγγέλλεται ὑπερχημένος. δώσειν γὰρ ὅντι σοφῷ, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετοῦ. συγκαθεδήσῃ δέ μοι φησὶ καὶ κληδήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπεμνησεν αὐτ τῆς δ' ὑχῆς ἐπαινέσαι, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὕτη δ' ἐπ' ἀνοικοδομῆσαι μὲν ἱεροσόλυμα, κατασκάσαι γ' ἐν αὐτῆς τὸν δ θεοῦ ναὸν, ἀποκαταστῆσαι γ' καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβουχοδονόσορ ⊕ εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν. καὶ τοῦτο ἔφη τυμὸν αἴτημά ἐστιν ἐμοὶ νῦν ὑπερέχειν αἰτήσασθαι, κελεύοντι σοφῷ καὶ συνετῷ δόθεις ὑπὸ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς καταφιλήσει αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τ ζοροβάβελον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ὑπὲρ τ οἰκοδομῆν ἐξιέναι δ ναοῦ. ἐπέστειλε γ' καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταπομπεύειν ἐκ δ λιβάνου πομοῦντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τ ἰουδαίαν τ αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ὑπηρέτους καὶ τοὺς αὐτῶν σατράπας ἐκώλυσεν ὑπερβαίνειν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀνῆκέ τε πᾶσαν χὴ ἀνέχεσθαι δωρεᾶς τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι προσέταξε δὲ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας ἃς τ ἰουδαίων

ἰουδαίων κατῆχον, καὶ πρὸσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοῆναι, δοῦναι δ' αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπιτρέψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν οἵ τε ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς λεύταις τὰ ὄργανα εἰς ὑμνῆσαι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, προσέταξε κλήρους γῆς δοῆναι, καὶ κῆς ἕκαστον ἔτος ὡρισμένον τι παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως ἀρχούσης. πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ πάντα ὅσα κύρος πρὸ αὐτοῦ ἐξεκλήθη ἀπὸ τῆς τῶν ἰουδαίων ἀποικεσίας, ταῦτα καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ πάντων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐχαρίστει ἤρξατο τοῦ θεοῦ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν δαρεῖος παρόντος ἔλαβεν. εὐχὴ δ' ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σοφῆσι δέασπορ τυχὼν δικαίως. ταῦτ' οὖν σοῦ τῶν παρόντων δικαίησας τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. ἔτοις ὁμοφύλοις δ' ἀγγελίσατο τὰ πρὸς τοῦ βασιλέως. οἱ δ' ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πατρίον γῆν. εἰς δ' ὕστερον καὶ κώμας τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἷς δαρεῖος συμπέμψαντες ἕως τῶν ἱεροσολύμων ὠδήνουν μὲν χαρᾶς καὶ γνοφῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ τερπόμενοι τοῖς κυμβάλοις. προσέπεμψε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπῆεσαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένοι. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τὸν τῶν ἀγνοουμένων λόγον τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποπάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ἐτῶν ἦν. τὴν ἡλικίαν γενομένων, ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος μυριάδες υἱξ'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ τεσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν καὶ παιδίων σώματα μὲν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. πρὸς δὲ τούτων λεύταις μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ῥκή. πυλωροὶ δὲ ῥι. δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τνδ'. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὲν εἶναι τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ βεβαιῶσαι τὸ γένος αὐτῶν ζνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὐτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων εὑρεθῆσαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, ἔκπετο τῶν ἀναβαινόντων εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἕπτα. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φκέ. ἡγεμόνων δὲ τῆς κατηριθμημένης πλῆθος ἦν, ὁ σκλαθήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῶν ἡρώων τοῦ δαβίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, ὧν τούτους ὁ μαρδοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ δὲ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ρ. ἀργύρου δὲ πενταχιλίας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι δὲ παντὸς λαοῦ τῶν ἰουδαίων, ἔσαν ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

A redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem juxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc usum essent necessaria, sacrasque vestes, in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem divinam faciunt, de suo præberi voluit, nec non etiam organa quibus Levitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus urbis atq; templi certas terræ por- B tiones assignari jussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, deque Judæorum restitutione, confirmavit omnia, quæ prius Cyrus decreverat. Zorobabel autem hanc gratiam à rege consecutus, quam primum egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, qvod coram rege inter concertatores visus sit sapientior, confitens C totum hoc divini esse beneficii: peractaque gratiarum actione, precatus, ut & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Qvo audito, primum gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per hujusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festivitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt, comparatis & jumenD tis, quæ uxores ac liberos veherent: deducentibusque, quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viam emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Judæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interE rupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Judæ & Benjamitica. Levitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia cum septingentis quadraginta duoF bus, præterea Levitici generis cantores aderant centum octo & viginti, janitores decem supra centum, sacri servi trecenti duo & viginti, ad hæc, qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo. rejecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali, quotquot duxerant uxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leviticis & sacerdotalibus genealogiis inveniebatur, erant G autem numero quingenti & viginti quinque. Sequebatur etiam servitiorum multitudo septem millium trecentorum triginta septem, cantores etiam & cantatrices biscentum quinque & quadraginta, cameli quadringenti cum triginta quinque, jumenta quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis, quam modo recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Judæ & stirpe Davidis natus, & cum eo Jesus Josedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium suffragiis ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in sumptus hujus profectionis minas auri centum, argenti vero quinquies mille. atque in hunc modum sacerdotes ac Levitæ & pars quædam populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti, reliqua vero multitudo paulisper discedentes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mense postquam Babylonem exiverant, Jesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis, è tota regione populum Hierosolyma convocaverunt, cupide ad mandatum eorum convenientem: & ædificaverunt altare, in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia juxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebraverunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, juxta legislatoris præscripta & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimasque sabbatorum atque omnium sanctarum festivitatum. tum qui vota voverant, reddebant ea sacrificantes à novilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum, qui convehebant materiem. Hoc enim Sidonii facile ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Joppensem portum eas perducebant, ita ut primum a Cyro, & tum iterum à Dario jussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Judæorum secundo, mense secundo, quando, jactis templi fundamentis, prima die Decembris cœperunt superstruere, præposueruntque operi curando, Levitarum quotquot vigesimum annum attigerant, & Jesum cum filiis ac tribus fratribus, & Zolimielem Judæ fratrem, Abinadabi filium, ejusque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celerius opinione crescebat templi ædificium. Id ubi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Levitæ Asaphique progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Davide quondam institutos. Sacerdotes autem & Levitæ cognationumque principes ætate provectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animadvertebant, reputantes, quantum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, ut qvod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec ullum detrimentum factum quibat animadvertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici, auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus accurrerunt volentes causam discere: & cognito, quod Judæi è captivitate Babylonia postliminio reversi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Jesum, principesque cognationum, postulantes, ut eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se qvoque ajebant Deum colere, & ejus gloriari nomine, religionisque ejus studiosos fuisse jam inde ab illo tempore, quo Salmanasar Assyriorum rex è Chuthia & Media gentem eam in loco illa transtulerat.

A εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς
ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου. πεμψάντες οὖν ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ἰησοῦς καὶ Ζοροβάβελος ἄρχων, πάντα τὸν
τῆς χώρας συνήγαγον εἰς Ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν
προθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν ἀνοικοδομημένον πάντως
B σαν ὀνήδονῆ τῶν προσχώρων ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατὰ
σκεῦον τὸν καιρόν, ὡς ὁ νομοθέτης ἔδει αὐτὴν διατάξαι. καὶ προσφορὰς μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς καλουμένας
ἐνδελεχισμούς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν
τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵτε πεπληρωμένοι τὰς ὑχὰς ἀπέδοσαν θύοντες ἀπὸ νουμηνίας δὲ ἑβδόμῃ μηνὶ ἤρξαντο
δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας δὲ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις
καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν
C εἰσαγομένων. τοῖς τε σιδωνίοις ἠδὲ καὶ Τυρίοις, πάντα κέδρινα κατάγουσι ἐκ τοῦ Λιβάνου ξύλα δήσαντα αὐτὰ
καὶ σχεδίαν πήξαμένοις, εἰς τὸν τῆς Ἰόππης κομίζειν λιμένα. τὰ μὲν πρῶτον μὲν κύρος ἐκέλευσε, ὕστερον δὲ δαρεῖος κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ἱεροσόλυμα καθόδου, τῶν Ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ ἤρξαμένων, συνείχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευή, καὶ τοὺς ἐπιμελουμένους ἀγείραντες τῇ νουμηνίᾳ δὲ δεκεμβρίου μηνός,
D δὲ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, πρεσβυτέρους τῶν ἔργων, λευιτῶν τε τοὺς εἰκοσαέτεις ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλμιὴλ τὸν ἀδελφὸν ἰούδα δὲ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ
ἐ μὲν ναὸς, πάσης χρησαμένων σπουδῆς τῶν τιμὴν ἐπιμέλειαν ἐγκεχειρισμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὐτὸς
ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τὰς στολὰς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου ᾠδοὶ, ἀναφθέντες ὕμνουν τὸν
θεὸν, εἰς τιμὴν εἰς αὐτὸν δ' λογίαν δαβίδης καταδείξε
πρῶτος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τῶν πατρίων οἱ πρε
E σβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπλαττόντες μέγιόν τε καὶ πολυτελέσαιον, καὶ τὸν γεγηθημένον
ἐρῶντες ἐπὶ τῇ ὑγιείᾳ ἐνδεέστερον δὲ παλαιὰ κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δ' δαιμονίας ἐπιδεᾶ
κὸς καὶ τῆς ἀξίας δὲ ναὸς λογιζόμενοι, κατήφειαν ἐπὶ τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θρήνων
καὶ δακρύων προῆγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἦν ἅπασι τοῖς παροῦσι, καὶ
F τὸ μὲν οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, δὲ πρότερον ἐντεῦθεν ἐδέναλέγον πιούμενον, δὲ ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὴν
σύγκρισιν σκεύου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν
εἰς ἐπῆλαβεν. ὑπερεφώνει δὲ τὸν τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὴν δὲ πλήθους χαρὰν, ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων
ἐφ' οἷς ἐδάκρυον ἐλαττουμένην τὸν ναὸν δὲ καταστάσεντος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ
σαμαρεῖται, ἐπύθοντο δὲ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα
φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συνέδραμον τὴν αἰτίαν τὸ
G θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν,
προσῆσαν τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις
τῶν πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς σπουδὴν συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. συνέμιξαν
γὰρ ἐκ ἐλάττον σκείνων τὸ θεὸν ἐφασκον, καὶ τοῦτον ὑπὲρ εὐχόμενοι, καὶ θρησκείας ἐσ μὲν ὑπομνήσεως ἐξ σκείνης τῆς
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς χωθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνταῦθα.

τότε

πύτας αὐτῶν ποιησαμένων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος Ⓒ A Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia re-
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τ πατριῶν ἡγεμόνες τ ἰσραη-
λίτων, οὐδεὶς αὐτοὺς ἐφασκον. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτὸς
ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προσταχθέντων κατα-
σκάψαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ κύρου, νῦν δ ὑπὸ
δαρείου. προσκυνεῖν δ αὐτοῖς ἐφιέναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶναι
κοινὸν εἰθέλοντι πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκού-
σαντες οἱ χουθαῖοι, τὴν δ προφητείαν οἱ σαμαρεῖται B
τούτῳ ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν Ⓒ πείθουσι τὰ ἐν συρίᾳ
ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνωσ
ὑπὸ κύρου πρότερον, ἀπ' ὀπὶ καμβύσου μετ' αὐτὸν ὑπο-
χεῖν τὴν τοῦ ναοῦ κατασκολὴν, κ ἀπεδάζουσι πρὸς αὐ-
τὴν τῆς ἰουδαίους ἀναβολὴν κ τριβὴν παραμπύ-
σασθαι. κ ἕως τὸν κηρὸν ἕτον, ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυ-
μα σισίνου δ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σα-
ραβαζάνε μ καὶ τινων ἑτέρων, κ τοὺς ἡγεμόνας τῶν
ἰουδαίων ἐρωτῶν, τίνι Ⓒ αὐτοῖς συγχωρήσαντες οὗτος C gaveruntque Judæorum principes, cujus per-
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ missu templum ſic ædificarent, ut arx potius quam
ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς στὰς Ⓒ τὸ τεῖχος περιβεβλήκασι fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœ-
τὴν πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος Ⓒ ὁ ἀρχιερεὺς nibus & porticibus urbem cinxiſſent. Reſpon-
ἰησοῦς, δῆλους μὲν αὐτοὺς ἐφασαν εἶναι δ μεγίστου θεοῦ. derunt Zorobabel & Jeſus, ſervos ſe eſſe Dei
τὸν δ ναὸν τὸν αὐτῷ κατασκοδομηθέντα ὑπὸ βασιλέως maximi, cui templum hoc extructum a quodam ejus
αὐτῶν ὑδαίμονος, Ⓒ πάντες ὑπερβάλλοντ Ⓒ ἀρετῇ, gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute ex-
πλούτῳ δ μεγίστην χρόνον. ἐπειδὴ τῶν πατέρων ἀσεβησάν- cellentiſſimo per multas ætates incolume ſtete-
των εἰς τ θεὸν, ναβυχοδονόσορ Ⓒ ὁ βαβυλωνίων κ χαλ- D rit. Deinde ob majorum ſuorum impietatem,
δαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κ κράτ Ⓒ αὐτὴν τε per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chal-
καθεῖλε, κ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, κ τὸν λαὸν με- dæorum regem expugnata & deleta urbe, tem-
τοίκησεν αἰχμαλώτον, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύ- ploque ſpoliato ac incenſo, & populo in captivi-
ρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας Ⓒ πρώτ Ⓒ βασιλεὺς, tatem Babylonicam abducto, Cyrum, qui Perſi-
ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναὸν. κ πάντα ὅσα μετήνεγ- dis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplo-
κεν ἐξ αὐτοῦ ναβυχοδονόσορ Ⓒ ἀναθήματα καὶ σκεύη, mate mandaſſe templi inſtaurationem, & dona-
ζοροβάβελῳ Ⓒ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλα- ria vaſaque per Nabuchodonoſorum ſublata
κι προστάξε κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, Ⓒ πάλιν εἰς τὸν tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarii ſui
ἴδιον ἀποκατασῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δ ἐπέ- E præfecto, ut ea deportarent Hieroſolyma, rur-
στειλεν ἐν τάχει γράφας, ἀβάσαρον κελεύσας ἀναβάν- ſumque in templum inſtauratum reponerent.
τα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τὸν ναοῦ ποιήσασθαι ejuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum
πρόνοιαν. ὃς μ τὸ λαβεῖν Ⓒ δ κύρου γράμματα ad eam urbem, ut daret operam, ut id templum
Ⓒ διαγνώμον Ⓒ, εὐθὺς τοὺς θεμελίους καταβάλλεται. primo quoque tempore abſolveretur. eum, ac-
καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκαζόμεν Ⓒ μέχρι ceptis regiis literis, confeſtim veniſſe, & funda-
καὶ τοῦ δεῦρο, διὰ τὸν τῶν ἐχθρῶν κακοηθειαν ἐστὶ ἀ- menta jeciſſe, atque ex eo tempore nunquam ini-
πλῆς. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε micas gentes interturbare ædificationem, atque
τοῦτο δαρείῳ, ὅπως ὑπισκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων F impedire deſtitiſſe. Qvare ſi illis ita videretur,
ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβάβελου καὶ δ ἀρ- ſcriberent Dario, ut, inſpectis regiis commenta-
χιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τῷ μὲν οἰκοδο- riis, manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His
μίαν ὑπισχεῖν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ auditis, Siſines & alii cum eo noluerunt ædifica-
δαρείῳ, διαχρῆμα δ' αὐτῷ περὶ τούτου ἔγραψαν. tionem inhibere, inconſulto Dario, ſed confe-
τῶν δὲ ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ ſtim ei de hac re ſcripſerunt. Judæis autem ſoli-
μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ citis & metuentibus, ne regem pœniteat juſſiſſe
τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες κ τὸν κηρὸν ἐκεῖνον δύο G reparari Hieroſolyma, duo prophetæ, qui tum e-
προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαῤῥεῖν rant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo
αὐτοὺς παρόρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι eos eſſe jubebant, nec à Perſis quicquam timere:
δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντες αὐτοῖς. πι- quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper
στεύοντες δ τοῖς προφήταις, σύντεταμένως εἶχοντο τ οἰκο- hac re Dei voluntatem: quibus credens populus
δομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δ τῶν aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens.
σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων, κατηγορούντων θαῤ Cumq; Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes
τῆς ὀπιστολῆς τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, κ τ Judæos, quod urbē muniant, templumq; arci quā
ναὸν φρούριον προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερὸν κατασκευά- fano ſimilius extruant: aſſeverantes non eſſe hoc
ζουσι, λεγόντων δ μὴ σωροῖσθαι αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolam,

προσέτι τὰς ὀπιστολὰς ὀπιδεικνύντων τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖν Ⓒ οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

per quam eam ædificationem impediverat& ve- A μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτῶ
tuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut uti- τὴν τῶν ἱεροσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ
lem: postquam etiam Sisinis & collegarum de τὸ φρόνημα τοῦ σισίνη καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κεκωλυθέντα ἀνέγνω
eodem negotio literas accepit, jussit regios com- γράμματα, πεπόμφει ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ Μηδίας βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν
mentarios super hac re consuli: & inventus est ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κύρου ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τῶν
apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in qvo hæc ἱεροσολύμων, καὶ τὸ θυσιαστήριον. ὕψος μὲν πηχῶν
scripta continebantur: ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τὸ αὐτῶν, λίθων δόμων τριῶν ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τὴν εἰς
Anno primo regni sui Cyrus rex decrevit, ut ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γίνεσθαι διεπράξατο. περὶ δὲ τῆς σκεύης τῆς συλήσας Ναβουχοδονόσορος ἐκ τοῦ ἱεροσολύμου, καὶ τὸ ἀναθεθῆναι ταῦτα
templum Dei cum altari Hierosolymis ædifica- B πάλιν εἰς Βαβυλῶνα κελεύσαι, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τὴν δὲ ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι Ἀβασσαρῆ
retur altitudine cubitorum sexaginta & totidem ἐπάρχῳ καὶ τῆς συρίας τε καὶ Φοινίκης ἡγεμόνος, καὶ τοῖς
latitudine, quod haberet ordines è lapidibus po- συνάρχουσιν αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξωνται τοῦ τόπου
litis tres, & ligneum unum è materie, quam fert τοῖς δὲ ἄλλοις τοῦ θεοῦ ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέ-
ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præ- C ψωσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ συλλαβεῖν ἐκέλευσε
berentur. Sed & vasa templi, quæ Nabuchodo- τοὺς ἔχοντας διεπράξατο, καὶ τὰ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπετρόπευον,
nosorus sustulerat, reddantur & reportentur τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους
Hierosolyma. Utque cura ejus negotii sit penes καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ
Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum ejus- ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ἐπαγορεύσωσιν. εὔχονται δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ τῶν
que collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis C υἱῶν. τοὺς δὲ παραβάντας τι τῶν ἐπεσταλμένων, συλλη-
locis, servos vero Dei Judæos & eorum princi- φθέντας ἀνασκολοπισθῆναι καὶ τὰ οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταπαγῆναι κτῆσιν. καὶ κατηύ-
pes sinerent templum struere: ipsi vero adjuta- ξατο τοῖς τούτοις τὸν θεὸν, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσει διακωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς,
rent eos in hoc opere de tributis suæ provinciæ, D ἀπόχῃ τῆς ἀδικίας. ταῦτ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι
& ad sacrificia quoque suppeditarent tauros, a- τοῦ κύρου δαρεῖος, ἀντιγράφει τοῖς σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις
rietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinum & αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῇ ἱππαρχίᾳ
cætera, qvæ sacerdotes postulaverint, qui depre- καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ
caturi sint Deum pro salute regis atq; Persarum. ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν
Quicunque autem contra mandatum hoc facere E εὑρὼν τοῦ κύρου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ περιέχει. ἐρρῶσθε. μαθόντες σὺν σισίνῃ
ausus fuerit, is ut comprehensus in crucem aga- καὶ τῇ ἐπιστολῇ ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως
tur, & facultates ejus fisco addicantur. inibi et- προαίρεσιν, τούτῳ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσκόπουν δὲ τῶν ἱερῶν ἔργων συλλαμβανομένοις
iam addita erat execratio, ut quicunque ejus τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τῶν χρόνων τοῖς
templi ædificationem vetare voluerit, Deus eum ἄρχουσι. ἐλύετο κᾀ πολλῷ σπουδῇ ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου κᾀ τὰ
feriat, atque hoc modo iniquitatem ejus cohibe- F προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ μᾶ βελήσεως τῆς κύρου τε
at. Hæc cum Darius in Cyri commentariis inve- καὶ δαρείου τῶν βασιλέων, ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τοῦ δ' ἐνάτου τῆς δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι
niisset, rescripsit Sicini & collegis ejus hoc mo- καὶ τετάρτῃ μηνὸς ἐνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν
do: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sara- ἄδαρ, Μακεδόσιν δὲ δύστρος, προσφέρουσι θυσίας
bazani cæterisque magistratibus S. Mitto ad vos οἵ τε ἱερεῖς κᾀ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν ἰσραηλιτῶν
exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius com- πλῆθος, ἀνανεωτικὰς τῶν προτέρων ἀρχαιῶν μᾶ τῆς
mentariis inveni: voloque, ut omnia fiant, quem- αἰχμαλωσίας καὶ τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπεπλήρουν,
admodum in ea continentur. Valete. Ergo cogni- ταύρους ρ'. κριοὺς σ'. ἄρνας υ'. χιμάρους ιβ'. κᾀ φυλῶν
ta ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui G τοσαύτας χαρίσασθαι αἰ τῶν ἰσραηλιτῶν φυλαὶ, ὑπὲρ ὧν
decreverunt eam per omnia sequi, itaque sus- ἥμαρτον ἐκάστη. ἀνέστησάν τε κᾀ τοὺς μωυσέως νόμους,
cepta cura sacræ fabricæ, adjuvabant Judæos οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν δὲ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τοὺς ἐν κύκλῳ τοῦ
magistratusque illorum & principes, & magnis ναοῦ στοὰς καὶ ἔνδοθεν ἱερᾶ. ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων
omnium studiis proficiebat templi ædificatio ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κᾀ μὲν μακεδόνας ἀνθικὼ λεγομένῳ, κᾀ ᾗ ἡμᾶς νισὰν, συνεχύθη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ
juxta mandata Cyri & Darii, prophetantibus in- τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἦγαγον ἀγνεύοντες μᾶ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πατρώῳ νόμῳ,
terim Aggæo & Zacharia: absolutumque est in- καὶ τὴν
tra septennium. Anno autem regni Darii nono, vigesimatertia die mensis undecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Levitæ cum reliqua Israelitarum multitudine obtulerunt sacrificia pro renovata post captivitatem pristina felicitate proque recepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos duodecim pro peccatis totidem tribuum: constitueruntq; Levitæ juxta Moysis leges ex ordine suo janitores per singulas portas. ædificaverant enim Judæi porticus quoque, quibus templum circumquaq; includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis vero Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in urbem: celebraveruntque id festum casti ac puri una cum conjugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

καὶ τὰ πάχα προσαγορδομήλια θυσίαν τῇ πεντε-
τῇ ἑ δεκάτῃ ἔ αὐτὸ μιλιὸς ἐπιτελέσαντες κατευω-
χήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πλυ-
πλείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐπιφέροντες τῷ
θεῷ, ἑ χαριστηρίους θυσίας ἐπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐ-
τοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὴν πάτριον γῆν, καὶ πολι-
τείαν νόμους ἤγαγε, καὶ τὸν ἔ περσῶν βασιλέως Δαρείου
δόγμῃ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὥσπερ πάντων ἐπι-
μελόμενοι τῆς θυσίας καὶ τῇ περὶ τὸν θεὸν φι-
λοτιμίᾳ κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ
χρώμενοι δεισοκρατικῇ μέχ' ὁλιγαρχίας. εἰ δὲ ἀρχιερεῖς
προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, ἄχρις οὗ τοὺς ἀσεμω-
τέρους συνέβη βασιλεύειν ἐκγόνους. τὸν μὲν γὰρ ἔ αἰχ-
μαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαύ-
λου πρώτου ἀρξάμενοι καὶ δαβίδου, ἐπὶ ἔτη φλβ',
μῆνας ς', ἡμέρας ι'. τοσοῦ τῶν βασιλέων τούτων ἄρ-
χοντες αὐτοὺς διεῖπον, οἱ προσαγορδόμηοι κριταὶ καὶ
μόναρχοι ἢ τὰ τὸν πολιτευόμενοι τὸν τρίτον ἔτος τέλος
ἢ φ διήκοσιον μῆ μωσοῦ ὑποδεικύοντα καὶ ἰησοῦν τὸν
στρατηγόν. ἢ τὰ μὲν ἔτι τῶν ἀναστωθέντων ἐκ τῆς αἰχ-
μαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις,
ἐπὶ τοῦτοις ἐσῆρχεν. οἱ δὲ σαμαρεῖς ἀπεχθῶς πρὸς αὐ-
τοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς ἰου-
δαίους εἰργάσαντο, πολύτροπα πεπιθότες, καὶ συγχύσεως
πρόφασιν ἐμποιοῦντες τῶν περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν,
ὅσα τε δὲ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν φόρων ἐπὶ τοῖς βασιλέ-
ως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον.
πρός τε ἱππάρχους ἀπεδάζοντας εἰς τὸ κωλύειν συμπρᾶτ-
τας εἶχεν, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέ-
ρων ἠδύναντο τὰς ἰουδαίας. οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν
πρεσβεύσασθαι τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασι-
λέα δαρεῖον, κατηγορήσοντες τῶν σαμαρειτῶν. καὶ πρεσ-
βεύουσι ζοροβάβελ ☉ καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσα-
ρες, ὡς ἢ τὰ ἐγκλήματα ἑ τὰς αἰτίας ἃς κατ' αὐτῶν σαμαρει-
τῶν ἐπέφερον, ἔγνω ὧδε τῶν πρέσβεων ὁ βασιλεὺς, δὲς
αὐτοῖς ἐπιστολὴν, κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχας τε σα-
μαρείας καὶ τὴν βουλὴν ἀπέπεμψε. τὸ δὲ γεγραμμένον
ἦν τοιόνδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγγανᾶ καὶ σαμβαδαῖ
τοῖς ἱππάρχοις σαμαρειτῶν, σισθράκῃ ἑ βοβήλωνι, καὶ
τοῖς λοιποῖς συνέδροις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμαρείᾳ. ζορο-
βάβελος ἑ ἀνανίας ἑ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευ-
τὴν ἡμῶν τε ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰ-
κοδομίαν ἔ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προστέταχα
ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βέλο-
μαι δὴ ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ἐπιστολὴν, χορηγεῖν αὐ-
τοῖς ἐκ ἔ βασιλικῆ γαζοφυλακίου τῶν φόρων τῆς σα-
μαρείας πάντ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστι χρήσι-
μα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτοῦσιν, ἵνα μὴ ἀμελέστωσι καθ' ἡ-
μέραν θύοντες, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ περσῶν εὐχόμενοι τῷ
θεῷ. καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ, τοῦτο προεῖπεν.

Κεφάλαιον ε.

Οπ ξέρξης ὁ δαρείου οἰκείως πρὸς ἔ ἰουδαίους διετέθη.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος ὡβδαλαδὼν τὴν βασι-
λείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, κληρονόμησεν αὐτοῦ
καὶ τὴν πρὸς θεὸν εὐσέβειαν τε ἑ τιμήν. ἅπαντα γὰρ
ἀκολούθως τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ
πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοπρωτατικὰ κατ' ἐκεῖνον ἢ τὸν
χρόνον δεκαμερὴς ἦν ἡ σατραπεία, ὡς κεῖσθαι ὄνομα. ὑπῆρ-
χε ἢ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, ἑ δόξης ἀποδεικτῶν ἀγαθῆς ὧδε τῆς πολιτῶν τε ἱερέως ἔ λαοῦ καλουμένης

A na epulati ſunt per continuos dies ſeptem, nullis ſumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & ejus legibus ac ritibus reſtituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Perſici animo. atque ita ſumma liberalitate in re divina uſi incoluerunt Hieroſolyma, inſtituta ea reipublicæ forma, quæ per optimates adminiſtratur. penes pontifices enim fuit ſumma B autoritas, donec Aſamonæorum gens mutato rerum ſtatu regnum obtinuit. ante captivitatem enim jam inde à Sauli & Davidis temporibus egerunt ſub regibus per annos quingentos triginta duos, menſes ſex, dies decem. & ante hos æque monarchæ res adminiſtraverunt appellati Judices, qui Reipublicæ ſtatus plus quam quingentis annis duravit poſt Moyſis & Jeſu imperi- C um. Hoc igitur modo habebant ſe Judæi in patriam reſtituti ſub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autem infenſa gens & invida, multis moleſtiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Perſarum videri, quod inde eſſent oriundi. nam, quæ juſſi erant ex tributis in ſacrificia conferre, gravabantur, magiſtris equitum interim conniventibus: & quacunque in re vel per D ſe, vel per alios poterant noſtram gentem lædere, nullam occaſionem prætermittebant. Viſum eſt itaque ſenatui populoque Hieroſolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accuſare: cujus legationis caput fuit Zorobabel, aſſumptis aliis quatuor collegis. Cæterum rex, cognitis criminibus, quæ per legatos Samaritis objiciebantur, dedit eis literas perferendas E ad magiſtros equitum ejus provinciæ, & ad ſenatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magiſtris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquiſque eorum conſervis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Judæorum legati accuſaverunt vos, quod moleſti fueritis templum ædificantibus, quodque non præbeatis impenſas in ſacrificia, quas, me jubente, præbere illis de- F bueratis. Volo igitur, ut, lecta hac epiſtola, præbeatis eis ex regio ærario, in quo tributa Samariæ ſervantur, quicquid ſacrificiorum uſus poſtulat, ut non deſinentes quotidie ſacrificare, tam pro me quam pro Perſarum gente deprecentur.

CAP. V.

Xerxis Darii filii in Judæorum gentem beneficia.

G

DEfuncto autem Dario, ſucceſſit Xerxes filius, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa divinum cultum mutavit, & Judæos ſumma benevolentia proſecutus eſt. Hoc regnante, pontifex erat Joacimus Jeſu filius: apud Babylonem vero degentium Judæorum primarius ſacerdos erat Eſdras, V. 1. *Eſd.* 7.

vir juſtus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. is cum eſſet legum Moſaycarum peritiſſimus, in regis amicitiam pervenit. & cum decreviſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecumq; aliquos è Babyloniis Judæis ducere, petiit à rege commendatitias ad Syriæ ſatrapas literas, quas & impetravit hoc modo ſcriptas: Rex regum Xerxes Eſdræ ſacerdoti. & lectori legis Dei, S. Decretum eſt à me & ſeptem meis conſiliariis, ut, quicunque in regno meo de Iſraelitis & ſacerdotibus eorum ac Levitis voluerit tecum Hieroſolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inviſere Judæam juxta Dei legem: utque Iſraelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vovimus. præterea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentum, quantumcunque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento vaſa, quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vaſa, quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & ſi quid aliud in hunc uſum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ærarii apud Syriam & Phœnicem te commendavi, ſcribens eis, ut quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit, ſine mora dent. Et ut Deus propitius ſit mihi & meis liberis, volo usque centum coros tritici Deo ſecundum legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio, ut à nemine ſacerdotum, Levitarum, ſacrorum cantorum, janitorum, ſacrorum ſervorum quicquam exigatis, neve ulla onera eis imponatis. Tu vero Eſdra juxta conceſſam tibi divinitus ſapientiam conſtitue judices, qui per Syriam ac Phœnicen jura reddant populo legem tuam ſcienti: quin & neſcientes doce libere, ut quisquis legem Dei vel legem regiam violaverit, mulctetur pecuniis, aut etiam damnetur capite, utpote qui non per ignorantiã, ſed per contumaciam peccaverit. Vale. His literis acceptis, Eſdras gaviſus adoravit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maxime dignum, cui gratiæ agantur, exiſtimans. Advocata deinde Judæorum concione, qui apud Babylonem degebant, & perlecta epiſtola, ipſam quidem retinuit: exemplar vero ejus in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines tranſmiſit. qui, cognita regis erga Deum pietate, & erga Eſdram benevolentia, omnes vehementer ſunt lætati: multi vero ex eis, aſſumptis ſuis facultatibus, Babylonem venerunt, cupientes reverti Hieroſolyma. reliqua Iſraelitarum multitudo aſſuetum jam domicilium noluit relinquere, quapropter duæ tantum tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio: decem autem tribus nunc quoq; ultra Euphratem ſunt, infinita hominum millia, quæ vix eſt numero comprehendere. Cæterum ad Eſdram magna multitudo convenit tam ſacerdotũ & Levitarũ, quam janitorum ſacrorumq; vel cantorũ vel miniſtrorum. Ille vero omnes, qui ex captivitate in patriam reverti volebant, ad Euphratem congregavit:

Ἔσδρας. ὡς τῶν μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν, γίνεται φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνοὺς ὁ ἀναβλέψας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπιμελεῖς τινας τῶν ἐν βαβυλῶνι παγχαλεπόντων ἰουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δεινὰ αἰτιώμενος τοὺς σατράπας τῆς συρίας ὑπεροπλεῖν, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσεται τὶς εἴη. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ὑπερόπλει τοιάνδε. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ θείου νόμου χαίρειν. τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ, τοὺς βουλομένους ἐκ τῶν ἰουδαίων ἔθνους, ἱερέων καὶ λαϊτῶν ὄντων ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ, σωματοφορεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὰ πατρῷα ἔθη. καὶ ὁ βουλόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι καὶ τοῖς ἐμοῖς συμβούλοις, ὅπως καὶ τὴν ἰουδαίαν ὑπισκέψων ἢ τῷ νόμῳ τὰ θεῖα κελεύθως, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἃ ὠυξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι, καὶ δεχόμενον καὶ χρυσίου ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν βαβυλωνίων ἐπομαζόμενον τῷ θεῷ τούτῳ τῶν εἰς ἱεροσόλυμα κομιδῇ τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βέλη ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσωσι μὴ τῶν ἀδελφῶν· καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. καὶ ὅσων ἂν ὑπάνοιαν λάβῃς, καὶ ταῦτα πρόσεξεργάσῃ, τῷ εἰς αὐτὰ δαπάνῳ ἐκ τῆς βασιλικοῦ πεμφθησομένου χρυσοφυλακίου. ἐγράφη δὲ πρὸς χρυσοφύλακι, τῆς συρίας καὶ τῆς φοινίκης, ἵνα τῶν ὑπὸ ἔσδρα τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν θείου νόμων ὑπισχνέντων ὑπομεληθῶσιν. ὅπως μηδεμίαν ὀχλῆσιν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ καὶ μέχρι δὲ πυρὸς κόρων ἑκατὸν ὑπαπελεῖσθαι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον. καὶ ὑμῖν δὲ λέγω ὅπως πᾶς ἱερεῦσι καὶ λαϊταις καὶ ἱεροψάλταις ἐξουσίας καὶ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι τοῦ ἱεροῦ, μήτε φόρος ὑπιτάττηται, μήτε ἄλλο μηδὲν ὑπόκλιτον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γίνηται. καὶ σὺ δὲ ἔσδρα κατὰ τὴν δοθεῖσάν σοι θεοῦ σοφίαν διάθου κριτὰς, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ἐπισταμένους σου τὸν νόμον. καὶ πᾶς ἀγνοοῦσι δὲ παίδευε αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἄν τις τῶν ὁμοεθνῶν σου φυλάσσηται τοῦ θεοῦ νόμου ἢ τοῦ βασιλικοῦ, ἐπάξῃ πρόφασιν ὡς ἐκ ἄγνοιαν αὐτὸν φυλάσσων. ἀλλ' ὡς ὑπερόπλως καὶ πολυμερῶς ἢ φυλακτικοὺς καὶ καταφρενῶν. κολασθήσονται ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἐρρῶσο. λαβὼν ὁ ἔσδρας ταῦτα τῷ ἐπιστολῇ, ὑπερήδη καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας ἤρξατο, τῆς δὲ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστότητος ἐκεῖνον αἴτιον ὁμολογῶν γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τῷ πάσαν αἰτῶ χάριν ἐλεγεῖν ἰδέναι. ἀναγνοὺς δὲ ἐν βαβυλῶνι τῷ ἐπιστολῇ τοῖς αὐτόθι πυρσὸν ἰουδαίοις, αὐτῷ μὲν κατέσχε. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῆς, παρὰ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς καὶ τῷ μηδίᾳ ὄντας. μαθόντες δὲ οὗτοι τὴν βασιλέως καὶ τῷ πρὸς τὸ θεῖον διάνοιαν, καὶ τῷ πρὸς τὸν ἔσδραν εὐνοιαν, ἅπαντες μὲν ὑπερηγάπησαν. πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, παρόντες τῷ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν ἰσραηλιτῶν, καὶ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς ἐπὶ συμβέβηκεν ἐπὶ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης ὑπακούουσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ ἔσδραν ἀφικνοῦντο. ἱερέων καὶ λαϊτῶν, καὶ πυρωρῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν ἔ εὐφράτου, καὶ τρεῖς

καὶ τρεῖς ἡμέρας διατρίψας ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δι' εὐχῆς ποιησώνται τὸν θεὸν σὺν τῇ αὐτῶν σωτηρίᾳ, καὶ δι' ἐμὲ μηδὲν κακὸν τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄπορον, ἢ ὡς τὸν πολεμίων, ἢ τινος ἄλλου δυσκόλου συμπεσόντος αὐτοῖς. ἐφάσκομεν γὰρ ὁ ἔσδρας εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, ὅτι Δεσπότης αὐτοὺς ὁ θεὸς. καὶ οὐ κατηξίωσεν ἐπιστεῖλαι αὐτὸν αἰτήσασθαι τοὺς συμπέμψοντας. ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχὰς, ἅραντες ἀπὸ δ' Ἀβράτου δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πεμπτῳ δὲ αὐτοῦ ἔτους. καὶ ἀπόδειγμα τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ ἔσδρας (ἦσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι τῶν ἱερέων καὶ λῴους) παρέδωκε τὰ ἱερὰ κτήματα. ἀργυρίου τάλαντα χν'. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντα ρ'. χρυσοῦ σκεύη τάλαντα κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, ἑξακισχίλια τάλαντα. ἑβδομήκοντα. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες, οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες ἰσραηλῖται. ἀπόδους δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ὑπὲρ τῶν ὁλοκαυτώσεων νενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς ξ' ἀρνας ο β'. ἐφ' ὕφους εἰς ἀφάψησιν τῶν ἡμαρτημένων ιβ'. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ χρήματα ἐβασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ πιθὸν ἀναγκαῖον ἔχοντες, ἐτίμησέν τε τὸ ἔθνος, καὶ ὡς πᾶσιν αὐτῷ χρείαν συνήργησεν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβεβούλευτο ἔσδρας. προσεχώρησε δ' αὐτῷ κρίναντι αὐτὸν ἄξιον οἶμαι δὲ θεῖ τῶν βεληθέντων διὰ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ' ὕστερον παρελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐβιάσθησαν τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δ' βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ὀργὴν λαβὼν, πάλιν αὐτοῖς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν ἐσθῆτα, θρίξας τε λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ κεφαλὴν δ' ἀπαράστων, καὶ τὰ γένεια ὑῤῥιζῶν, ὅπου τὴν γῆν τε ἑαυτοῦ ἔῤῥιψεν ὅπου τὸν τὰ αἰτίαν τούτων λαβεῖν τοὺς πρώτους δ' λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας. καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσῆκε τέκνα οὐκ ἀκουσθήσεσθαι, διέμενεν ὅπου τὴν γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, τὸ ὅπου τῷ γεγηθημένῳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δ' ἀπὸ τῆς γῆς ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀρχὴν εἶναι μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι διὰ τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τὰ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν σπέρματι καὶ λείψανον ἐκ τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας περισῶσαι, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς παρ' ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν γὰρ πεπονθέναι τοιαῦτα δι' ὅπου τὴν δ' θεῦ χρηστότητα ἐτύγχανε ἀφέσεως καὶ λύσεως. ἐπ' αὐτοῦτο τῶν ἀχὼν θριξάντων δ' πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, ἀχιώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν παρελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐποικισαμένους γυναῖκας. ἔπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγενημένα. κολασθήσεσθαι δ' τοὺς οὐχ ὑπακούοντας τῷ νόμῳ πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐπέτρεψεν ὁμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἱερατιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰ ἀχιωνίᾳ συμβουλίαν. λαβὼν δὲ τοὺς ἄρχοντας, εὐθὺς

A Ubi peracto triduano jejunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusaverat enim deductores equites, dicens, Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, pervenerunt Hierosolyma ejusdem anni mense quinto. & continuo sacerdotibus gazophylacii custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum duodecim. Hæc enim erant dona regis ejusq; amicorum, & Israelitarũ Babylone manentium, qvo facto, obtulit Deo secundum legẽ holocautomata, tauros duodecim pro communi salute populi, arietes & agnos septuaginta cum duob9, hircos pro peccatis duodecim, procuratoribꝰ etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnib9 necessitatib9 eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem hujus migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, ut equidem reor, viri hujus virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde post comperit quorundam indicio, quod quidam è vulgo sacerdotum & Levitarum parum servaverint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis uxoribus, ordinem sacerdotalem confuderint: rogatusque ab eis, ut ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quod primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si juberet eos uxores cum liberis ejicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum, quotquot erant bonæ mentis, & una flebant, addentes, se socios ejus tristitiæ. Esdras autem, sublatis ad cœlum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cœlum oculos attollere, dum cogito, quod populus ne majorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen, clementissime Deus, nostri misertus semina rium aliqvod & reliquias superstites conserva, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis errati mortem quidem commeritis, verum tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu, qui ad eum convenerat, mixtus ex viris & mulieribus atque pueris, accessit eo quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens illos peccasse, qui alienigenas uxores duxerint: suasitque ei, ut omnes adjuvaret, ut uxores cum nata ex illis prole abjicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animadverteret. qui secutus viri consilium, exegit super hac re jusjurandum à principibus Levitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto, exivit tem-

plum & contulit se in domicilium Joannis & Eliasibi, ibique totam eam diem jejunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto, ut omnes è captivitate reversi intra biduum aut triduum Hierosolyma convenirent, & quisquis per contemptum non adfuerit intra præscriptum tempus, ut excommunicetur, bonaque ejus sacro ærario addicantur, intra triduum convenerunt utriusque tribus homines, vigesima die noni mensis, qvem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæum nominant. cumq; consedissent in superiore parte templi, præsentibus etiam senioribus, & frigus propter anni tempus esset molestum, surgens Esdras accusavit eos, qui contra leges duxissent uxores alienigenas. nunc si velint rem Deo gratam & sibimetipsis utilem facere, ablegandas esse uxores ejusmodi. acclamatum est facturos id omnes æquo animo, sed esse earum non parvum numerum, & tempus esse hybernum, nec posse rem eam intra unam aut alteram diem perfici. itaque opus esse, ut negotium hoc differatur aliquantisper, & tum demum principes aliquot, qui sint alieni ab hac culpa, cum selectis undecunq; senioribus inquisitionem faciant eorum, qui contra legis præscriptum uxores duxerint. consenserunt omnes in eam sententiam, & prima die mensis decimi cœpta inquisitione, quæ duravit usq; primam diem mensis sequentis, invenerunt multos tam ex Jesu pontificis cognatione quam ex cæteris sacerdotibus ac Levitis & aliis Israelitis, qui & uxores & natos ex eis liberos sine mora abjecerunt, pluris facientes legum observantiam quam naturales affectus, quantumvis violentos: moxque ad placandum Deum arietes immolaverunt, quorum nomina recensere non est necesse: atq; ita Esdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc consuetudinem emendavit, ut in posterum hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autem mense, dum scenopegiæ festum celebratur, & ferme totus populus convenit, accedentes ad patentem templi partem, quæ Orientalem portam spectat, rogaverunt Esdram, ut eis legem Moysis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, a mane usque meridiem. ex qua lectione non solum in præsens & futurum discebant, quid esset justum, sed etiam præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitantes, qvod nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legis diligenter observassent. Esdras autem, videns eos ad hunc modum affectos, jussit, ut domum abirent: esse enim festum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, ut ad epulas versi, ita ut festo die decet, hilariter agerent: & hac anteactorum pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi, sequentes ejus monita, cœperunt re vera festum agere, qvod cum per octo dies fecissent, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdræ habentes ob reformatam rempublicam: qvo factum est, ut post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Qvo tempore cum etiam Joacimus pontifex esset mortuus, filius ejus Eliasimus in sacerdotium ei successit.

1. Esd. 10.

A ὥρμησεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ παστοφόριον ἰωάνου τοῦ ἐλιασίβε, κ μηδενὸς ὅλως ἄλλο τὴν λύπην μεταπέμψας ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διήγαγεν αὐτὸν ἡ ἄμβλυσις ἢ κηρύγματος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους κ τῆς οὐσίας αὐτῶν κ τῶν τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς φυλῆς ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τοῦ ἐννάτου μηνὸς ἑβραίοις τὸ ἔθος κ ὁ μακεδόνας ἀπελλαῖον καλεῖ. καθισάντων ὁ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἀηδῶς διακειμένων, ἀναστὰς ἔσδρας, ἤρξατο ἐκεῖνος, λέγων ὡς παρανομήσαι γήμαντας ἐκ ἐμοφύλων. νῦν μὲν τι ποιήσαν αὐτοὺς, τὰ μὲν θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα ὁ αὐτοῖς, ἀποπέμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ὁ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ ὁ πλῆθος εἶναι πολύ, κ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους χειμερινόν, κ τὸ ἔργον τοῦ μιᾶς, ἀλλ ὁ δευτέρας ὑπὸ ἀρχὴν ἡμέρας. ἀλλ οὐτε ἡγεμόνες τοῦτο, κ οἱ συνοικισθῆτες τῆς ἀλλοφύλοις, ὡς ἐμελλον, λαβόντες χρόνον, κ πρεσβυτέρους ἐξ οὗ ἂν δοκιμάσωσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. κ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, ἐξῆλθον τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικισθέντας τοῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον ἕως τοῦ μηνὸς τοῦ ἑξομένου νουμηνίας, πεποιημένους τὴν ἔρευναν, πολλοὺς ἐκ τῶν τοῦ ἰησοῦ ἐκγόνων τοῦ ἀρχιερέως, κ τῶν ἱερέων κ λευιτῶν κ ἰσραηλιτῶν, οἱ κ τὰς γυναῖκας κ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγεννημένους, τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτοὺς φιλίας πεποιημένους πλείονα λόγον, ἀλλὰ τοὺς ἐξεβαλον. κ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς καταθύσαντες αὐτῷ. τὰ ὁ ὀνόματα αὐτῶν λέγω, ἐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τοῦτο τοὺς γαμέντας τῶν ἀλλοφύλων, εὐθὺς ἐπανορθώσας, ἔσωσε, καθαρὸν τοῦτο τὸν λαὸν σωτηρίαν, ὡς ταύτῃ τοῦ λαοῦ μόνιμον εἶναι. τῇ ὁ ἑβδόμῳ μηνὶ τὴν σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, κ χέδον πάντες τὸ λαὸ συνελήλυθότος αὐτοῦ, ἀνελθόντες εἰς τὸ ἀνεῳγμένον τοῦ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν τοῦ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτῆς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ ὁ μέσος τοῦ πλήθους σταθεὶς ἀνέγνω, κ τὸν ἐπὶσην ἀπὸ ἐρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ὁ ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τῶν νόμων, δικαίως μὲν πρὸς τὸ παρὸν κ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι, πρὸς ὁ τῶν παρωχημένων ἐδυσφόρουν, κ μᾶλλον ἀκρύοις ἐχρῶντο, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ὁ ἔσδρας οὕτως ἐρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς αὐτοὺς κ μὴ δακρύειν. εἶναι γὰρ ἑορτὴν κ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, οὐ γὰρ ἐξεῖναι. προεκαλεῖτο ὁ μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ἑρμηνεύοντας, πιεῖν τε καὶ προσφορὰ τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. κ μετάνοιαν κ λύπην τοῦ ὅτι πρὸς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἔχειν κ φυλακὴν τοῦ μηδὲν ὁμοίον συμπεσεῖν. οἱ ὁ ταῦτα ἔσεσθαι παρῃνοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ ἡμέρας ἑπτὰ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μὴ ὕμνων τοῦ θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῶν περὶ τὸ πολίτευμα παρανομηθέντων ἔσεσθαι χαρὰ ἐδότες. ὧ σωθεὶς μὲν τῷ παρὰ τοῦ λαοῦ δόξαν μεγαλωθ πολιτήσας τὸν βίον, καὶ τελευτὴν μὲν πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ἐτάφη δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ ἰωακείμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ ἐλιάσιμος τὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

τῶν ἡ αἰχμαλωτισθέντων τὸς ἰουδαίων οἰνοχόος ἦ βασι- A
λέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, βδιπατῶν πρὸ τῆ μη-
τροπόλεως περσῶν σούσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁ-
δοιπορίας εἰς τὴν πόλιν ἀφικνουμένων ἐπακούσας ἐφράσατο
πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἶεν ὡδαγμόμενοι. ἀποκεκαμμένων
δ' ἦκειν ἐκ τῆς ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχει τὸ πλῆθος ἢ
μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κα-
κῶς δ' ἐχόντων ἐπέντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος τὰ
τείχη, καὶ τὰ περὶξ ἔθνη πολλὰ διαπεπρᾶχθαι κακὰ τοὺς ἰου- B
δαίους, ἡμέρας μὲν κατατρεχόντων τὴν χώραν καὶ διαρπα-
ζόντων, τὰ δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς
ἐκ τῆ χώρας καὶ ἐξ αὐτῶν ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους
ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις διεσκεδᾶσθαι καθημέραν
νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τὰ συμφορᾶς πρὸς
ἐμοφύλους. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν ἀέρα, ἄχρι τίνος
ἔφη ὦ δέσποτα ὑπερόψῃ παθοῦσα τὸ ἔθνος ἡμῶν, C
οὕτως ἄοπτον πάντων καὶ λάφυρον γεγέναμεν; διαλε-
γόμενος δὴ αὐτὰ πρὸς τῇ πύλῃ ἦ παρεδρομέ-
νου, προσελθὼν τὶς ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατα-
κλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀθρόως ὡς εἶχε μὴ ἀπολου-
σάμενος, διακονήσων ἐπορεύετο τῷ βασιλεῖ τὰ ὑπη-
ρεσίαν. ὡς δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύ-
θη, καὶ ἡδίων αὐτὰ ὑμόρμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεε-
μίαν, κατεσκυθρωπακότα ἰδόμενος διὰ τί κατηφὴς
εἴη ἀνέκρινεν. ὁ δὲ θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πρώτω D
τῶν χάριν αὐτῷ λέγοντι. πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύνα-
μαί σοι μὴ βλέπειν τοιᾶτος, μηδὲ τῷ ψυχῷ ἀλγεῖν,
ἐπὶ τῆς πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνή-
ματα προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσὶν, ἀκούων βεβλῆσθαι τὰ
μὲν τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς.
ἀλλὰ χάρισαί μοι παρ' ἐμοῦ τοῦτο τὸ τεῖχος ἀναγεῖραι, καὶ
ἱεροῦ τὸ λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, διδό-
ναι τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατρά- E
πας κομίσαι γράμματα, ὅπως πρός τε αὐτὸν ἀξιώσω-
σι, καὶ πᾶσαν ὑπάρχωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλοιτο. πε-
πανμένος δὲ φησὶ λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τὰ λοιπὰ
διακόνει. ὁ μὲν οὖν νεεμίας προσκυνήσας τὸν θεὸν, καὶ
τῷ βασιλεῖ τῆς ὑπαρχούσης εὐχαριστήσας, τὸ κατηφὲς
τοῦ προσώπου ἐσυγκεχυμένον, ἀπεκάθηρε τῇ τῶν ἐ-
πηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὑπαύριον. δί-
δωσιν αὐτῷ πρὸς σαδδαῖον ὑπαρχοντὶ κομίσαι τὸν τε συ-
ρίας καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ πρός τε F
τιμῆς τε νεεμίᾳ, καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν
ἐπιτέλεσι. ὑμόρμενος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς
τῶν ὁμοφύλων ἑτοίμους ἀκολουθοῦντας αὐτῷ θεασα-
μένων, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤ-
δη βασιλεύοντος ξέρξου. καὶ δείξας τὰ θεῖα πρὸς ὑπα-
τικὰς ἀποδίδωσι τὰ σαδδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρ-
χοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα,
ἐκ μέσου τὰ ἱερὰ, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐ- G
τοὺς λόγους. ἄνδρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μνήμην τῶν
πατέρων ἀβραάμ, καὶ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, ὧν ἀγα-
μένοντα, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, σὺν ἐγκατα-
λείποντα τὴν ὑπὲρ ἡμῶν προνοιαν. ἀμέλει σωτήριά μοι
ὧν ἀφ' ἑ βασιλέως λαβὼν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖ-
χος ἀναστήσω, καὶ τὸ λείψανον ἦ ἱερᾶ τελειώσω. βούλο-
μαι δ' ὑμᾶς τῶν γλυκυόντων ἡμῖν ἐθνῶν δυσμενῶς
σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν οἱ μάθοιεν
ἡμᾶς πρὸ ταύτην φιλοτιμουμένους, ἐνεδρεύσοντάς τε καὶ πολ-
λὰ πραγματεύσοντάς πρὸς αὐτῶν ἡμῖν ἐμπόδιον,

Cæterum quidam ex captivis Judæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quosdam post longum iter exactum in urbem adventantes Hebraicè inter se confabulari animadvertisset, accedens ad eos rogabat, undenam venirent. & audito, quod è Judæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus male se habere dicentibus, qvod ejus mœnia diruta essent, & circumvicinæ gentes multa mala Judæis inferrent, die noctequeagros excursionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atq; adeo ex urbe ipsa captivos abducentes, ita ut passim per vias reperiantur cadavera: flevit Neemias, motus popularium suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris, Domine, gentem nostram tantis malis opprimi, ut simus præda omnium? cunctante vero illo apud portam & ob hæc lamentante, & accedens quidam nuntiavit ei, regem jam accubitum ire. ille confestim, ita ut erat, non abluta facie, ad ministerii sui functionem properat. Rex vero post cœ- 2. Esd. 2.
nam jam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogabat, qvid esset in causa. tum ille Deum prius precatus, ut suadæ gratiam prius verbis suis adderet: Qui possum, inquit, rex, alium vultum sumere, aut mœrorem e corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, in qua extant sepulchra majorum meorum ac monumenta, & portas incensas esse & disjecta mœnia? Sed oro, hanc unam gratiam mihi concede, permitte mihi, ut profectus illo muros ejus extruam, & quod deest ad fabricam templi, suppleam. At rex petitioni ejus annuit, simulque literas ad satrapas comendatitias, ut & honorē ei haberent, & præberent quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & post hac libens nobis ministra. Ibi Neemias, adorato Deo, actisq; regi pro tā ampla pollicitatione gratiis, absterso à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequenti vero die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei, quibus ad ædificandum opus sit. cum igitur Babylonem veniisset, & multos à popularibus ultro se adjungentes comites assumpsisset, tandem pervenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostendens prius suis literas, Sadæo magistro equitum collegisque ejus reddidit. convocato deinde Hierosolyma universo populo, stans in medio templi sic eos est allocutus: Viri Judæi, scitis, quod Deus optimus maximus memor majorum nostrorum Abrahami, Isaaci & Jacobi eorumque pietatis, qua illos quondam, eadem nos quoque providentia dignatur: & ecce illius favore nunc apud regem obtinui, ut mihi permitteret mœnia restituere, & qvod supereſt ad absolvendum templum, perficere. Quamobrem nunc ita faciendum censeo, ut, qvoniam non ignoratis, quam infensas habeamus gentes vicinas, & qvod, cognita vestra

in ædificando diligentia, nihil non molientur, qvo vestros conatus, quantum in se erit, impediant,

primum forti animo ſitis,& omnem fiduciam collocetis in Deo, qui facile reſiſtet illorum importunis inimicitiis:deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis, ſed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maxime tempeſtivum eſt hoc facere. Hæc locutus continuo juſſit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum,attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida:pollicitusque ſe quoque cum domeſticis velle adjutare impigre, concionem dimiſit. Judæi vero ejus autoritate permoti ad opus ſe expediebant: quæ appellatio tum primum illis & regioni eſt indita, quando à Babylonia ſunt reverſi, quia Judæ tribus jam olim ea loca occupaverat. Ejus rei fama ubi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cavæ incolas perlata eſt, iniquiſſimè tulerunt, nec unquam ceſſaverunt inſidiari & conatus ipſorum impedire: interceptisque multis Judæis, tentaverunt ipſum Neemiam per conductitios ſicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores ſpargentes,quaſi magni diverſarum gentium exercitus eos eſſent invaſuri,ita ut parum abfuerit, quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent: Neemiam vero nihil horum ab inſtituto deterrere potuit,ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus, intrepidus pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens. eam autem ſalutis propriæ curam non ideo habuit, quod mortem timeret, ſed quia certo ſciebat, ſe extincto,cives ſuos non reparaturos mœnia. juſſitque in poſterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmentarius quidem non ſine gladio erat, ſimiliterque, qui materiam ei ſuggerebat: ſcuta vero non longe inde in promptu eſſe voluit,& tubicines intervallo quingentorum paſſuum, ut ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, ut populus arreptis armis reſiſteret, neve inermis ab hoſte poſſet opprimi. ipſe vero noctu circumquaque urbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec ſomno utens, niſi quantum poſtularet neceſſitas: atque ad hunc modum perduravit duobus annis & tribus menſibus. tantum enim temporis elapſum eſt, donec abſolverentur mœnia, vigeſimo octavo regni Xerxis anno,menſe nono.Permunita deinde urbe, Neemias & populus Deo ſacrificaverunt,& octo dies in epulis transegerunt. quæ res ubi Syriæ gentibus eſt audita, graves indignationes in eis commovit.Neemias autem videns non ſatis magnam in urbe populi frequentiam, perſuaſit circumquaque vicinis ſacerdotibus &Levitis,ut migrarent in urbem inibi habituri, extructis eis de ſuo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in urbem conferre juſſit, ut eſſet,unde Sacerdotes ac Levitæ viverent,nec avocarentur à divino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibenter fecerunt: & hoc pacto factum eſt, ut urbs magis frequentaretur in poſterum.Poſt hæc & alia multa honeſta & laude digna opera Neemias jam ſenex defunctus eſt,vir ad virtutem & juſtitiam natus, & in populares ſuos beneficentiſſimus,relicto ſempiterno ſui monumento in Hieroſolymorum mœnibus. atque hæc ſunt, quæ, Xerxe regnante, geſtata ſunt.

2 Eſd.4.6

A Ἰουδαῖοι μὲν τοῦ θεοῦ πεῶτον, ὡς ἐπὶ τοῖς τ ἐκείνων ἀπίχθειαν θαρρῶμεν, μήτε δ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοὺς ἀνιέναι τ οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, σωνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τάτε ἰδίως ἐστι. ταῦτα εἰπών, ἐκέλευσεν δύο τινὰς ἄρχοντας μετρῆσαι τ τεῖχος, ἐξαναλίσκειν τ ἐργασίαν αὐτοῦ τῷ λαῷ κατὰ κώμας καὶ πόλεις, καὶ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ὑπισχνοῦμαι δὲ αὐτὸς μὴ τ οἰκετῶν συλλήψεως τοῖς τ οἰκοδομίαν, διελοῦσε τ ἐκκλησίαν καὶ ἰδιώταις τοῖς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τ ἰδίαν φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοὶ τε καὶ ἡ χώρα τ προσηγορίας αὐτ μετέλαβον. ἀκούσαντες δὲ τ τῶν τειχῶν οἰκοδομεῖν ἀπωδομῆλοι ἀμανῖται καὶ μωαβῖται καὶ σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλοὺς τε τῶν ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸ ἐζήτουν τ νεεμίαν ἀναφθεῖραι μισθωσάμενοι τινὰς τ ὧν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτ ἀνέλωσι. εἰς φόβον δὲ καὶ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ἐπιστρατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκπεπλαγμένοι, μικρὰ τ οἰκοδομίας ἀπέσχοντο. τ δὲ νεεμίαν, οὐδὲν τούτων ἐξέπληττε τῆς προθυμίας τ οὐδὲ τὸ ἔργον, ἀλλὰ περὶ τοῦτο τὸ σῶμα τ ἀναλαμβάνων, ἀσφαλῶς ἐπέβαινεν, ὑπὸ τ εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυμίας ἀνυποθητῶν καὶ τ παλαιωρείας. ἔτως τε σωτηρίως καὶ προνοητικῶς τ σωτηρίας εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τ θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μὴ τ αὐτὸ τελεῖ, ἂν ἐξ αὐτοῦ τῆς πόλεως ἀναστῇ τὰ τείχη. ἐκέλευσε δὲ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα προσζωννυμένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην παρακομίζων. βυκτὴς δὲ ἐγγὺς αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἔσεσθαι ποδῶν, προεῖπέ τε ἂν φανῶσιν οἱ πολέμιοι, τότε σημαίνειν τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμένοι μαχῶνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νυκτὸς περιήρχετο τ πόλεως τ κύκλον, οὐδὲν κάμνων οὐδὲ τοῖς ἔργοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, οὐδενὶ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀναγκαῖα ἐχρῆτο. καὶ ταύτην ὑπέμεινε τὴν παλαιωρείαν, ἐπ' ἔτη β καὶ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνωκοδομήθη τὸ τεῖχος, ἐνδόῳ καὶ εἰκοστῷ τ ξέρξε βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος δὲ τ τειχῶν λαβόντων, νεεμίας καὶ ὁ πόλεως ἱερεὺς τῷ θεῷ ὑπὲρ τ τούτων οἰκοδομίας, καὶ ὑπὲρ ἐφ' ἡμέρας η θυσιούμενοι. τὰ μὲν δὴ ἔθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τ τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσάσης, ἐδυσφόρησε. νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωποῦσαν μᾶλλον, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ περὶ ξ πόλιν σκηνοῦντας, μεταθεῖναι εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τοῖς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων. τόν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα τρέφωσι διλυσκῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεεμίας διετάξατο, πολυανθρωποτέραν τε τὴν τ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτως σωέβη γενέσθαι. πολλὰ δὲ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο ζηλωτὴς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ τοῖς ὁμοεθνέσι φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ὑπὸ ξέρξε βασιλεύοντος ἐγένετο.

Κεφά-

Κεφάλαιον ς'.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρᾶ τῶν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε διὰ ἀμάνου δόλον.

Τελευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον, ὃν ἀρταξέρξην ἕλληνες καλοῦσι, σωιέβη μεταβῆναι. τούτου τῶν περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν ἐκινδύνευσε τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον σημανοῦμεν. ἐπειγόμεθα γὰρ τὰ περὶ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν ἰουδαίαν γυναῖκα, γένους οὖσαν βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαν τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παρελαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ κατασήσας ἀπὸ ἰνδικῆς ἄχρις αἰθιοπίας τῆς σατραπείας, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἐθνῶν ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τούς τε φίλους καὶ τοὺς περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ἐπὶ δεῖπνον μεγαλοπρεπῶς εἰστία πολυτελῶς, οἷον ἐκεῖνος ἤδη βασιλεῖ δεῖ πλούτου πρέπειν ἐδόκει δεικνύων τὴν ἐπιδεξίωσιν ποιούμενος ἐπὶ ἡμέρας ρπ'. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβεύτας αὐτῶν ἐν σκηναῖς ἐπὶ ἡμέρας κατεδείκνυεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἐν αὐταῖς τὸν τρόπον ἦν τοιόνδε. σκήνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφη λίνεα καὶ πορφύρα, κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας καταχλίνεσθαι. διηκονεῖτο δὲ σκεύεσι χρυσοῖς καὶ τοῖς ἀπὸ λίθων πολυτελῶν εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἀκόλουθοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ τοὺς πέρσας ἔνιοι, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βέλοιτο τῶν παρόντων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ἀπεμέμψατο δὲ καὶ τῷ χώραν παρηγγελκέναι τῶν ἔργων ἀφεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα ἑκάστη σκηνὴν συμποσίου ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπιδείξασθαι βουλόμενος ἑστιωμένοις ὁ βασιλεύς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῷ εἰς τὸ συμπόσιον ἧκειν καλλίστην τὴν γυναῖκα ἁπασῶν ὑπερβαλλόντως. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν πατρίων νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπείθετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς εὐνούχους ἀποστείλαντος πρὸς αὐτήν, ἐδέετο ἀνεμεῖναι ἕως αὐτὴ μόνη τὴν ἀφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. ἀναζητήσαι δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, οὐκ ἦλθεν ἐδ' ἅπαξ. προσέταξε δ' οὖν δηλῶν τίνα κατ' αὐτὴν νόμον ἐρίζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὀνόματι ὄντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύσειν καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν, εἰ ἀφίκοιτο διαγεγονέναι τὸν βίον. ἀδεμία δὲ σωφρόνων ἀνδρὸς αἰδὼ ποιήσεται, παράδειγμα τὸ τῆς βασίλισσης ὑπερηφανίαν πρὸς σὲ τὸν κεφαλὴν ἅπαντων ἔχουσα. παρακελευομένου τὸ ἔτους ἐνδεικνύουσιν αὐτῷ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ ὃ τι ποιήσουσα, διαγράψαι τοῖς ἔθνεσι τὰ περὶ τὸ βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἐδόξε δὲ σφίσιν ἀκοῦσαι, καὶ ὅπως τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

CAP. VI.

Quomodo, Artaxerxe regnante, parum abfuit, quin tota Judæorum gens Amani dolo extingueretur.

EO mortuo, regnum ad filium ejus Cyrum, qvem Græci Artaxerxen nominant, pervenit, qvo apud Persas regnante, in maximum periculum genus Judæorum adductum est, ne cum uxoribus ac liberis deleretur, ob causam qvam paulo post referemus. Prius enim qvædam de ipso rege dicenda sunt, qui factum sit, ut uxorem duceret Judæam fœminam, ex regio genere natam, qvam etiam nostræ gentis servatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India usqve Æthiopiam centum viginti septem satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, ut decebat regem opulentum, magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum: Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. In eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandavit enim ministris, ne qvem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo qvemqve appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis, edixit, ut feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliqvot agerent. Regina qvoqve Vaste pari modo mulierum in regia celebravit convivium: qvam rex ostendere convivis cupiens ad se accersivit, pulchritudine omnes mulieres superantem. Illa vero volens Persarum leges servare, qvæ uxores vetant ab aliis, præter domesticos, conspici, non ivit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit pervicax. Qva obstinatione mulieris offensus rex, dimisso convivio, septem viros illos, penes qvos apud Persas legum est interpretatio, convocat: & apud eos uxorem contumaciæ ream peragit, qvod toties vocata ab ipso in convivium, ne semel qvidem paruisset: jubetqve, qvid sit juris, proferre sententiam. Qvorum unus Muchæus cùm pro sententia diceret, non ipsi soli factam injuriam, verum etiam Persis omnibus, qvibus periculum instet, ne despecti ab uxoribus inhonestam vitam degant imposterum: qvando nulla posthac maritorum futura sit reverentia, dum ceteræ exemplum a reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: svaderetqve tam contumacem erga ipsum multari gravissime, idqve decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten, & honorem transferri in aliam mulierem,

VI.

Rex vero, qvi vehementer eam amabat, nec disjungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens, qvod voluntati suæ non liceret satisfacere. Qva in anxietate videntes eum amici, consulunt, ut inutilem mulieris amorem ex animo ejiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perqvisitione, qvam aliis prætulerit, optet sibi conjugem. Nova enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & ejus recenti consvetudine amorem paulatim distractum in totum posse evanescere. Probavit Rex consilium, moxqve mandavit certis hominibus, ut forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. Id mandatum illis diligenter exeqventibus, inventa est Babylone Esther puella utroqve parente orbata, qvæ apud patruum Mardochæum educabatur. Is erat tribus Benjamiticæ, unus ex Judæorum primatibus. Hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in se oculos convertebat. Itaqve uni eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissime, odoramentis atq; ungventis preciosissimis, quibus principis fœminæ corpus curare solent, qvotidie delibuta. Atqve hac tractatione per sex menses usæ sunt qvadringentæ numero virgines. Qvando vero satis jam curatas existimabat, & regis lecto tempestivas, unam singulis diebus mittebat ad eum, qvi post complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta vero Esthere, delectatus ejus consvetudine, & amore correptus, legitimam conjugem eam sibi adjunxit, nuptiasqve celebravit anno regni sui septimo, mense duodecimo, qvi Ader dicitur: dimisitqve, qvos Angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse vero Persas & Medos, & primates aliarum gentium excepit convivio nuptiali per mensem integrum: & ingressæ regiam uxori diadema imposuit: atqve ita cum ea convixit, nunqvam interrogata, qvonam esset nata genere. Patruus vero ejus & ipse Babylone Susa migravit, ibiqve degens obversabatur qvotidie circa regiam, scisitans de puella, qvomodo se haberet. diligebat enim eam haud secus qvam propriam filiam. Rex autem legem tulit, ut nemo e domesticis, invocatus eum accederet, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, ut, si qvis contra faceret, plecteretur capite. rex interim virgam tenebat auream, qvam, qvoties aliqvem ex invocatis venientibus servare vellet, porrigebat ad eum: isqve virgæ contactu eximebatur periculo. Et de his qvidem hactenus dixisse sufficit. Aliqvanto deinde post cum Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra regem, Barnabazus alterius servus, genere Judæus, deprehensas insidias patruo reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam regi insidiatores prodidit. rex vero territus, veritatem per qvæstiones invenit:

Ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ μὴ φέρων τὴν ἀλγηδόνα, καίτοι λαγνείαν μὲν αὐτῇ ἀπὸ τοῦ νόμου οὐκ ἐδίδου. λυπούμενος ὁμῶς ἐπὶ ἀδυνατοῖς οἷς ἤθελε διατίθει. βλέποντες δ' αὐτὸν οἱ φίλοι σφόδρα ἐχόντως χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβάλοντο, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸ ἔρωτα μηδὲν ὠφελήμενον ἐγκαλεῖν ζητοῦσι· πέμψαντα δὲ καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην παρθένους εὐπρεπεῖς, ὧν τὴν προσηκούσαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. συνεβούλευον δὲ τὸ πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπαγωγὴν, καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην εὔνουν ἀποτιθέμενον καὶ μικρὸν γενόμενον τῆς συνουσίας. πεισθεὶς ὁ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προστάξει πᾶσιν ὅπλεξαμένοις τοὺς εὐδοκίμους εὐμορφίᾳ τῶν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν εὑρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ἐρήμη· ᾧ δὲ τὸ ὄνομα, αὐτῷ, τρεφομένη. ἦν δὲ καὶ αὐτὴ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν πρώτων ἦν τοῖς ἰουδαίοις. πασῶν δὲ τῶν ἐν ἡλικίᾳ συνέβαινε, ἦν γὰρ καὶ ὄνομα αὐτῇ, τὸ καλὴ ἀλαφέρειν, καὶ τὸ χάριν ἔχειν προσώπου τοὺς ἐντυγχάνοντας μᾶλλον ἐπισπᾶσθαι. ἣν δὲ θῆσα, ἣν αὐτῇ πίνει τῶν εὐνούχων εἰς ἐπιμέλειαν, πῶς ἐτύγχανε θεραπείας, ἀρωμάτων ἀφθονίαι καὶ πολυτελεῖαι τῶν ἀλειμμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καθαρσμοῦ. καὶ τούτων ἀπέλαυον ἐπὶ μῆνας ς'. τετρακόσιαι τὸν ἀριθμὸν ἦσαν. ὅτε ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τὸ προειρημένον τὰ ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη νομίσας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ δὲ πλησιάζων δὶς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικνουμένης δὲ τὴν ἐσθῆτος πρὸς αὐτὸν ἡδεῖς αὐτῇ καὶ πρώτην τὴν κόρης εἰς ἐρωμένην, νομίμως αὐτὴν ἄγει γυναῖκα. ἐ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δεδεκάτῳ μηνὶ ἐβδόμῳ ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀδέρφῳ καλουμένῳ. διέπεμψε δὲ τὰς ἀγγαρείας λεγομένας εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους προαγγέλλων. αὐτὸς δὲ πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰσίει ἐπὶ μῆνα ὅλον ἐπὶ τοῖς γάμοις αὐτοῦ. εἰσελθούσης δὲ εἰς τὸ βασίλειον, περιέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ συνῴκησεν ἔτους ἑβδόμου, μὴ πυθομένου παρ' οὐδενὸς τὸ ἔθνος, ἐξ οὗ ποτὲ εἴη τυγχάνουσα. μεθ' ἃς δὲ ἡμέρας ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς σοῦσα τὴν πρωτεύουσαν, αὐτόθι διάγων ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασιλείοις ἀγγαρείων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης, τίνα διάγει τρόπον. ἐστέργε γὰρ αὐτὴν ὡς αὐτοῦ θυγατέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς, ὡς τε μηδένα τῶν ἰδίων αὐτοῦ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα ἂν ἐπὶ θρόνου καθίζοιτο. προεστήκεσαν δὲ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελεκεῖς ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τοῦ θρόνου. καθῆστο μὲν οὖν καὶ λύγον χρυσοῦν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἦν δ' ὅταν τινὰ σώζειν ἐθέλῃ τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐκτείνει πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἀπόλωλε αὐτῷ, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ ὡς μὲν τούτων δεκάντως ἡμῖν δεδήλωται. χρόνῳ δ' ὕστερον ἐπιβουλευόντων τοῦ βασιλεῖ Βαγαθόου καὶ Θεοδέστου, Βαρναβάζου τῶν εὐνούχων οἰκέτης ἕτερος, τὸ γένος ὢν Ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τὴν γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ διὰ τὴν ἐσθῆτος, φανερὸς ἐποίησε τοῦ βασιλεῖ τοὺς ἐπιβουλεύοντας. παραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς τοὺληθὲς ἐζήτει.

καὶ τὰς

καὶ τὰς μὲν ἀνέχυς ἀνεσταύρωσε, τῷ δ' μαρδοχαίῳ A & illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute sua, qvam ei debebat, præmii nihil persolvit, tantum nomen ejus in commentarios suos referri jussit & annotari, ipsum vero versari in regia, receptum inter amicos regis necessarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ qvam exteri, idqve ipsius Artaxerxis jussu. Mardochæo vero propter patriam institutionem non adorante hominem, ille, cum hoc observasset, percontatus est, cujas esset. & audito, esse Judæum, iratus exclamavit, rem indignam, cum ingenui Persæ adorarent eum, servum istum dedignari idem facere: volensqve pœnas de Mardochæo sumere, parum putavit ipsum ad supplicium deposcere, nisi gentem ejus universam perderet, qvod esset natura Judæis infestus: qvandoqvidem Amalecitarum gens, ex qva ipse erat, a Judæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege, orsus est accusationem, esse gentem qvandam malam, sparsam per universum ipsius regnum, insociabilem, abhorrentem a cæteris hominibus, diversis ceremoniis & legibus utentem, infensam & moribus & studiis religvorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inqvit, si vis subditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captivo vel servo superstite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi qvadraginta talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modo regnum tuum repurgetur ab ista hominum colluvie. Hæc Amane poscente, rex & argentum illud ei se remittere dixit, & homines eos concedere, ut de illis ipse arbitratu suo statueret. Aman autem voto potitus, confestim edictum nomine regis per omnes nationes evulgat in hanc sententiam: Rex magnus Artaxerxes centum viginti septem satrapis, qui Indiam inter & Æthiopiam provinciis præsunt, hæc scribit. Consecutus imperium tot gentium, & orbis, qvam late volui, dominio potitus, cum nihil superbum aut sævum in subditos admitterem, sed mansveto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac juris tutelam procurarem, cogitavi, qvomodo hæc bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & justitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem inimicam, & suis quibusdam legibus utentem a cæteris diversis, inobedientem regibus, & depravatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negotia nostra probantem, volo ac edico, ut hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum uxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neqve miserationi plus qvam nostro edicto tribuentes: idqve fieri jubeo decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni: ut, una die deletis in totum nostris hostibus, in posterū pace ac securitate frui nos liceat.

Esth. 3.

τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν εἰς αὐτὸν τῆς σωτηρίας γεγονότι, μόνον δ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς ὑπομνήμασιν συγγραφομένοις ἐπέλευσε σημειώσασθαι, καὶ παρεμβάλλειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὅτε Φίλον ἀναγκαῖον τοῦ βασιλέως. ἀμὰν δ' ἀμαδάθου μὲν υἱὸν, τὸ γένος δ' ἀμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσκυνοῦσιν οἱ τε ξένοι καὶ πέρσαι. τοῦτον αὐτῷ τιμὰς ἀρτοξέρξου κελεύοντος ἡμέρας. μαρδοχαῖος δὲ B Ἰουδαῖος ὢν καὶ τὸν οἴκοθεν αὐτοῦ νόμον οὐ προσκυνοῦντος ἀνθρωπον, ὡς δὲ φυλάξας ὁ ἀμάνης, ἐπυνθάνετο τοῦτον. μαθὼν δ' αὐτὸν ὄντα ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, ὄντος δ' ἀλλοφύλου, οὐκ ἀξιοῖ ὅτι ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αὐτάρκως πρὸς κόλασιν ἔφατο δεῖν τοῦ βασιλέως μικρὸν ἡγήσασθαι, τὸ δ' ἔθνος αὐτοῦ διαγγέλλων πᾶν ἀφανίσαι, C ἐνεφύετο τῇ τῶν Ἰουδαίων ἀπεχθάνεται, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρται. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπάρθαι δ' ὅτε κατ' ὀλίγους ἐν πάσῃ τῇ ὑπ' αὐτὸ βασιλευομένῃ οἰκουμένῃ, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε θρησκείαις τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις χεωμένον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς δόγμασι τῷ σωλαὶ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. ὅτε τὸ ἦθος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργάσασθαι χάριν, πολλοὺς ἀποξύρίζον ὀπολέσαι, μηδὲ τι αὐτοῦ λοιπὸν καταλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθῆναι, μή τε αἰχμαλωσίαν, ἵνα μὴ τοι μὴ ζημιωθῇς τοὺς φόρους τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ τῶν ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπαγγέλλατο μυριάδας δώσειν τεσσάρων ἀργυρίου. ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δ' τὰ χρήματα παρέχειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρεινεύσῃ τῶν κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα δ' ἀμάνης ἀξιώσαντος, ὁ D βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεσθαι, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅτι βούλεται. τυχὼν δ' ὧν ἐπεθύμει ἀμάνης, ὡς δὲ χρῆμα πέμπει διάγραμμα εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ὡς ἐχόμενον τῶν τρόπων. βασιλεὺς μέγας ἀρτοξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τ' αἰθιοπίας καὶ ἑκατὸν ἑπτὰ σατραπῶν ἄρχουσι, πάσης χώρας πολλῶν ἐθνῶν ἄρχας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας εἰρεινῶς, καὶ μηδὲν ἐπὶ τῆς ἐξουσίας ὑποφαῦλον E μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ἡπιωτέρᾳ καὶ πρέπον ἐμαυτὸν ὡδηγῶν καὶ σεμνοπρεπῶς εἰρεινῆς καὶ εὐνομίας αὐτοῖς, ἐζήτουν τοῖς εἰς ἅπαντα τοῦτον ἀσφαλεῖαν αὐτοῖς ἡμοῖτο. ὃ δ' ἀμὰν σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὰ πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, ἐμὲ μετ' ἐμὲ δεύτερον ἀμᾶσιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν ἀμάνης, κηδεμονικῶς ὑποδεξάμενος μοι παντάπασιν ἀνθρώπους ἀναμεμίχθαι ἀνομίᾳ ἔθνος. ἐ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. ἐ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, ἐ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλωθέντας ὑπὸ δεξιτέρου μου πρεσβεῖς ἀμάνα, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλεῶ πλέον ἢ τοῖς ἐπεσταλμένοις πεποιήκασιν τῶν γραμμάτων. καὶ ἔστω ἡμέρᾳ βδελομηνιῇ τετάρτῃ ἐ δεκάτῃ δὲ τοῦ μηνὸς δωδεκάτου ἔτους. ὅπως οἱ πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, δ λοιπὸν μετ' εἰρεινῆς ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem ſparſo, omnes ad Judæorum internecionem in diem præſcriptum ſeſe expediebant, idemqve ſtudium erat & Suſis in urbe regia. Rex interim & Aman conviviis vacabant & compotationibus, perturbata civitate & futuri expectatione ſuſpenſa. *Eſth. 4.* At Mardochæus, re cognita, ſciſſis veſtibus, opertus ſacco & ſparſus cinere ferebatur per urbem, iniqvum facinus clamitans, maximam gentem internecioni eſſe addictam: & vociferando talia usqve regium palatium delatus, ibi demum conſtitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Judæorum habitus aut affectio in cæteris urbibus, qvacunqve regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam ſibi cladem lugentibus & lamentantibus. Ut vero reginæ nunciatum eſt, Mardochæum in tam miſerabili habitu ſtare pro foribus palatii, perturbata hoc rumore, miſit, qvi ei veſtimenta mutarent. Qvi cum id recuſaret facere, qvod nondum ceſſiſſet cauſa, propter quam eum habitum ſumpſerat, vocatum ad ſe eunuchum Achratheum, qvi tum forte aderat, miſit ad eum, ſcitatum, quid mali accidiſſet homini, ut talem cultum ſumeret, ac, ne ipſa qvidem rogante, vellet deponere. ibi Mardochæus omnem cauſam eunucho exponit ordine, & qvod edictum regium per univerſam ditionem eſſet divulgatum, & qvantam vim pecuniæ pollicitus ſit Aman, ut internecionem ejus gentis a rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Suſis propoſiti ad reginam perferendum ei tradidit, adjectis mandatis, ut ſupplex regem adiret ſuper hoc negotio, nec gravaretur pro incolumitate ſuæ gentis ad tempus infra dignitatem ſeſe demittere, & deprecari ejus periculum. Amanem enim, cujus ſecunda ſit poſt regem dignitas, incitare eum crebris contra Judæos accuſationibus. Hoc cognito, regina rurſum Mardochæo nunciat, nec vocatam ſe a rege, & capitale eſſe, invocatum ad eum irrumpere, niſi ipſe incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim ſolis impune eſſe, qvibus hoc forte contingeret. Qvibus ille auditis rurſum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam reſpectum habere ſalutis propriæ, ſed potius univerſi generis. ſi enim hoc nunc facere negligat, Deum qvidem omnino laturum ſuis auxilium, ipſam vero cum ſua familia daturam pœnas eis, qvos tunc contemneret. Tum Eſther, non mutato nuncio, jubet patruum Suſis concionem Judæorum advocare, & pro reginæ ſalute triduanum jejunium indicere: ſe qvoqve idem facturam pollicita cum ancillis domeſticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam, ſi ita uſus veniat. Paruit ille reginæ &, indicto ſuis publico jejunio, ipſe qvoqve ſupplex Deum precatus eſt, ne populum ſuum deleri permitteret, ſed qvemadmodum antea ſæpe ſaluti eorum proſpexiſſet,

A τότε κομισθέντος δ' τοῦ προστάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ἦσαν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν προειρημένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐσπούδαστο δ' ὅτε, καὶ ἐν τοῖς Σούσοις. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης, πρὸς εὐωχίας καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ πόλις. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ κατασχεόμενος ἀπορίαν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο βοῶν

B ὅτι μηδὲν ἀδικήσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ ἕως λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτὸν τοιοῦτον προκειμένου χήματος. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν ἰσθῆτος, ἐν αἷς τὰ περὶ τούτων προτεθέντα γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ἐδυρόμενοι. ὡς δὲ ἀπήγγειλαν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν

C ἕστως οἰκτρῷ χήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, παρεχθέσαι πρὸς τὸν ἀχλὺν, ἐξέπεμψε τὸς μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὑπειπόντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ ἦν ἀναγκαθείη λαβεῖν δεινῶ πεπαῦσθαι. τὸ προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον ἀχραθαῖον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωπὸν πενθεῖ, καὶ τὸ χῆμα ἧς τε προκείμενος, ἀφ' αὐτῆς ἀφαιρεῖσθαι, ἀπέθετο. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐκέθε-

D ξε τὸν εὐνοῦχον τὴν αἰτίαν, ἥτε χρεμμα τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἀπάσαν τὴν ὑπὸ τὸ βασιλεῖ χώραν διαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὠνήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀμάνης. δοὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ ἐν Σούσοις προτεθέντος, κομίσαι τῇ ἑσθήρᾳ, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι τοῦ βασιλέως ἐπιτέλλετο, καὶ σωτηρίας ἐντυχεῖν τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξήσαι λαβεῖν χῆμα πατρῷον, ὡς παρατησόμενος τοὺς Ἰουδαίους κινδυνευούσης ἀπολέσθαι. τὴν δὲ

E τῶν δοτέρων ἔχοντα τοῦ βασιλεῖ τιμὴν Ἀμάνην, κατηγορήσοντα τοῦ Ἰουδαίων, παροξυνόμενον κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεῖσα πρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος, ἀποθνήσκει, πλὴν ἐμοί τινα σώζειν βουλόμενος προτείνει τὴν χρυσῆν ῥάβδον. ὡς γὰρ ἂν ἔτι ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, ἔτι οὐκ ἀποθνήσκει

F μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δὲ τάτε κομίσαντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου παρὰ τῆς ἑσθήρος τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλει σπέλλοντι αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. ἐπεὶ δὲ ἀμελήσειε τοῦ νῦν, ἐσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων διαφθαρήσεσθαι. ἡ δὲ ἑσθήρα, ἀπέστειλε μὲν τῷ

G Μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα λόγον, εἰς σάκκα προσθέντα, τὸς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν. καὶ νηστεῦσαι πάντων ὑποχωρούσης ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσουσιν μετ' αὐτῆς παρθένοις, τό τε προεισελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, ὅτε ὑπομένει. καὶ Μαρδοχαῖος μὲν τὰς τῆς ἑσθήρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, καὶ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑφεῖσθαι αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτοῦ πολλάκις προενόησε, καὶ ἀ-

καὶ ἁμαρτῶντι συνέγνω, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τ καὶ A & indulsisset peccatorum veniam, tum qvoqve
πυγελμένης ἀπωλείας. ὁδὲ γὸ ἁμαρτὼν τι κινδυ- eos a denunciato liberaret periculo. non enim
νεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τ αἰτίαν τῆς sua culpa se venisse in discrimen infamis suppli-
ἁμάνε ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσαι μηδ' ἑαυτοῖ δέ- cii, sed ideo sævire Amanem ira percitum, qvod
σποτα φησὶ τιμὴν παρέσχον, ταύτην ἐκείνῳ προ- soli Deo debitum adorationis honorem a se non
σαγαγεῖν ἐπέμενα, ὀργισθεὶς ταῦτα κ τ μὴ προσκυ- tulerit, & propter divinarum legum reverenti-
νοντων τὰς σὰς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠ- am integre servatam, universo generi moliri
ρέτα καὶ τὸ πλῆθ φωνας, προσκαλοῦσ προνοῆσαί perniciem. Similes erant preces totius populi,
τ τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἐν ἁπάσῃ γῇ rogantis Deum, ut eorum saluti prospiciat, & to-
ἰσραηλίτας ἐξελέσθ τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ B tum genus Israeliticum imminenti cladi eximat,
γὸ προ ὀφθαλμῶν αὐτοῖ εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. qvam videbantur sibi habere præ oculis. Re-
καὶ ἐσθῆτ χ ἱκέτιδε τὸν θεὸν τῶ πατρίῳ νόμῳ, gina qvoqve supplicabat more patrio humi in
ῥίψασα, κ τῆς γῆς ἑαυτοῖ, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα πε- faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per
ριθεμένη, καὶ τροφῆ τ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσι ἀποταξα- triduum abdicato cibo & potu & omnibus deli-
μένη, τρισὶν ἡμέραις ἤτει τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, ciis: rogabatqve, miseratus daret ei apud re-
δόξαν δ' ἐφθείσαν τῶ βασιλεῖ, πιθανοῖ μὲν τοὺς λό- gem, qvali maxime opus esset, facundiam, &
γους προσκαλοῦσαν, τὸ δ' εἶδ ὑπερεπέρχουσαν τῆς majorem qvam unqvam antea formæ gratiam,
προτέρας ὄψεως, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν πα- C ut modo utroqve permotus rex ad clementiam,
ραυτησιν τῆς ὀργῆς ἔτι παροξυνθῇ πρὸς αὐτὴν ὁ βα- & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus su-
σιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν συνηγορίαν τ ὁμοεθ- is in extremo periculo constitutis patrocinantem
νῶν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις σκαλδύντων. μισ τε ἠμέλ τῶ qvis oculis aspiciat. Utqve in rege odium ini- *Esth. 5.*
βασιλεῖ πρὸς τὸς ἐχθρὸς τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀπωλεία micorum ingeneret, omniumqve imminentium
αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτ in eorum perniciem, ni ipse avertat infortuni-
καταγνόντας. ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν θεὸν ἐπὶ um. His precibus solicitata per triduum divina
τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ miseratione, denuo mutat habitum: &, sumpto
τὸ χῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρεὼν τὴν D cultu, qvi reginam deceat, cum duabus pedise-
βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδο- qvis, qvarum altera sustinebat innixam leniter,
μένη αὐτῆ κάλως ἔφερεν, ἡ δ' ἐπομένη, τὸ βαθὺ δ altera a tergo sinuosam & fluentem in terram
ἐνδύματ καὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀ- vestem summis attollebat digitis, ad regem ve-
πηώρ τοῖς δακτύλοις, ἦκεν πρὸς τ βασιλέα, μεσὴ μὲν nit, rubore genas suffusa, & majestate mixtam
τὸ πρόσωπον ἐρυθήματ, προσηνὲς δ' κ σεμνὸν ὑπικρ- venustatem præferens, nec omnino a metu libe-
μένη τὸ κάλλ. εἰσὴλ δ' πρὸς αὐτὸν μ' δέος, ὡς δ' ra. Qvem ubi conspexit sublimem in solio, in-
κ πρόσωπον αὐτ καταζόμενα ὑπὸ θρόνα γένεται τ signemqve cultu distincto auro & gemmis ac u-
βασιλικὸν πεικεμένα κόσμον, ὃς ἐκ ποικίλης μὲν nionibus, horror qvidam eam repente subiit:
ἐσθῆτ, χρυσοῦ δ κ λίθα πολυτελῆς, φοβερώτερον δ E & forte torvius eam ac subirato vultu inspexe-
αὐτὰ μᾶλλον ἐποίησεν, καί τ κἀκείνα προσιδέσ- rat: moxqve attonita, fluentibus membris, in
τ αὐτοῖ ἀπηνέστερον, κ μεμακεσμένῳ ὑπὸ τῆς sustinentem ad latus totam se rejecit. Rex au-
ὀργῆς τῶ προσώπῳ, παρεσις δ' ὑπὸ αὐτοῖ ὑπὸ δέους tem, non dubium, qvin voluntate Dei, mutatus
λαμβάνει, καὶ τοῖς προ πολὺν ἦσιν ἀχανὴς ἐπέπε- extimuit, & solicitus, ne qvid gravius conjugi
σεν. ὁ δ βασιλεὺς κ βλέψιν οἰκείαν δ θεᾶ, τοῖ μεμέ- accideret, e solio se proripuit: blandeqve in
νοιαν μετέβαλε. καὶ δείσας περὶ τῆς γυναικὸς μὴ καὶ ulnas exceptam refovebat svavi alloqvio, jubens
πάθῃ τι τ χειρόνων ὑπὸ δ φόβ, ἀνεπήδησεν ἀπὸ δ bono animo esse securam, qvod invocata vene-
θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶ- F rit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi
το, καταπαζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ vero, ut regni sociæ, licere omnia. Hæc locu-
παρρησ προσκαλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρω- tus sceptrum in manum ejus inserui, & cervi-
πὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητ ἔλθοι. τὸν γὸ νόμον δ cem ejus virga permulcens aurea, legis metu
τῶν πρὸς τὸς ὑπηκόους κεῖσθ. τοῖ γ ὁμοίως αὐτῷ omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocilla-
βασιλεύσαν, πᾶσιν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ ta: Domine, inqvit, eloqvi non possum, qvid
σκῆπτρον αὐτῆς ἐνεπίθει τῇ χειρὶ, ἕτοιμ δ' mihi repente acciderit. ut enim te conspexi
τοῖ ῥᾴδιον ἐξέ- tanta majestate verendum, continuo refugiens
τεινεν ὑπὲ τὸν αὐχένα αὐτῆς λαβὼν τ νόμον, εὐλαβείας interius defecit me animus. & cum hæc verba
αὐτὸν ἀπολύων. ἠδ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, G ægre langvida & exili voce protulisset, magis
δέσποτα εἶπεν, σὐκ ἔχω σοι τὸ ἀμφίλογον δ συμβεβη- etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, pa-
κότ μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὸ εἶδόν σε μέγαν καὶ κα- ratum se qvidvis gratificari pollicens, vel si
λὸν καὶ φοβερὸν, εὐθὺς ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, dimidium regni sibi deposceret. Esther au-
καὶ καπελιπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς tem hoc tantum rogavit, ut ad cœnam sibi
καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μ' ἀθενείας, αὐτὸν τε paratam conviva cum Amane amico veniret.
ἀγωνία καὶ παροχὴ κατελάμβανε, καὶ τοῖ ἐσθῆ- Qvod cum annuisset, amboqve venissent,
τος εὐψυχεῖν καὶ τὸ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάρ-
ῥυνεν, ὡς αὐτ καὶ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο
τούτων ὑποχωρήσοντ αὐτῇ. ἡ δ' ἐσθὴρ ὅτι ἑστίασιν αὐτὴν μετὰ ἀμάνου δ φίλου πρὸς αὐτοῖ ἐλ-
θεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὸ αὐτοῖ δεῖπνον ἐλεγεν ὡς δ ἐπένευσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

inter pocula uxorem jubet dicere, quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modo liberet ei redire cum Amane ad convivium. id vero libenter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, qvod solus tali honore dignatus sit, ut cum rege vocaretur a regina ad convivium, qvod nemini alteri contigerat, & cum obiter in palatio videret Mardochæum, excanduit, quod nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reversusq; domum, advocata uxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarravit honorem, in qvo esset tam apud regem qvam apud reginam. nam cum ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam qvoqve se vocatum esse. unum sibi esse permolestum, qvod Mardochæum Judæum videret in palatio. cumqve Zaraza diceret, oportere eum trabem qvinqvaginta cubitorum parare, & mane, petita à rege potestate, Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia, jussit familiares curare, ut ejusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id qvod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat eventurum longe aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qvi nolens vigiliæ tempus perdere, sed malens in aliqvod regni negotium id impendere, jussit scribam, allatis commentariis, restam a se qvam a majoribus gestas legere. qvo legente, intellexit qvendam ob rem egregie gestam donatum amplis possessionibus in regione, cujus nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precii maximi. tandem ventum est ad eum locum, qvi continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum conjurationem, Mardochæi detectâ indicio. qvo lecto, cum scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus, an non sit adscriptum redditum ei aliqvod præmium. illo vero negante qvicqvam tale scriptum, jussit eum desinere, &, qvota noctis hora esset, scitatus est ab eo, cujus hoc erat officium: & audito, qvod esset jam diluculum, mandavit, ut viserent, qvisnam amicorum adesset pro palatii foribus, sibiqve renuntiarent. forte autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis vero renuntiantibus, Amanem esse pro foribus, jussit eum intro vocari. cui ingresso, Cum sciam, inqvit, amicum te mihi præcunctis benevolum, rogo, da mihi consilium, qvomodo possim pro mea magnificentia honorare qvendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans, qvamcunqve sententiam protulisset, in rem suam fore, qvod ipse præcæteris regi carus esset: indicavit ei, qvod putabat optimum, his verbis: Si vis hominem, qvem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac, ut eqvo vehatur, vestitus sicut tu, & aureo torqve ornatus: & unus aliqvis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam urbem, qvod sic honorabitur, qvem rex honorare voluerit.

Esth. 6.

τῶν ἐδήδεσαν ἐκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν τὴν βούλησιν. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἀνεβάλετο φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. ὁ δὴ βασιλέως ὑποχωροῦντος, ἐξαμάνης ἐξῆλθε περιχαρὴς, ὅτι τῶν μόνον ἠξιώθη συνδειπνεῖν τῇ βασιλεῖ καὶ τῇ ἐδήδει, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσούτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ὑπερηνιάκησεν, ὅδεν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτὸ διασαφῶν πρὸς τιμὴν ἐχώρει. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς ἀ πρὸ βασιλέως ἀπολαύοι μόνου, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ σήμερον ὡς δεπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνῳ σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκειν, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἐξόδιον. τῆς δ' γυναικὸς αὐτοῦ ζαράζας ἐπιτάσσειν κελεῦσαι ξύλον κρεμάσαι πηχῶν ν', καὶ πρωὶ παρὰ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασκολοπίσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαγγέσας τὴν γνώμην, προστάξειν τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμάσαι μείους, εἶπεν δ' ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ δὴ μάλ' ἐτήμων ἐδόκει καὶ ἄγελα τῆς ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδώς, ἐτέρπετο τῇ ὑπερβολῇ. ὁ γὰρ βασιλέως διὰ νυκτὸς σκέψις ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δ' ἐβούλετο ἐργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀργυρᾶν, ἀλλ' εἴς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὸν ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα, καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὰ ἴδια πράξεων ἀναγνῶσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ὀρισταίαν ἐν τινι χώρᾳ ἐληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δ' ἀπὸ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκότα μείζονος, ἦλθε καὶ ὅτι βαγαθὼ καὶ θεοδέσην τοὺς ὑπὸ βασιλεύσαντας εὐνούχους τοῦ βασιλέως, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἐγένετο. φράσαντος δὲ μόνον ἔτι τὸ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα ᾔδει τὸ ὅτι τέτταρες πεπληρώκασιν ἐπὶ ἑπτὰ μαθὼν δὲ, ὡς ὄρθρος ἐστὶν ἤδη, προσέταξε τοῖς φίλοις ἐν ᾧ ἂν τῇ τῆς αὐλῆς εὑρίσκοιν ἤδη παρόντα, ὅτεν αὐτῷ θαλεῖν. ἔτυχε δ' ὡς τε ἀμάνης εὑρεθῆναι. ἅτε γὰρ τῆς αὐτῆς ὥρας ἐληλυθώς, ὡς ὁ μαρδοχαῖος ἀπατᾷ δεησόμενος αὐτοῦ. τῶν οὖν ἀπόντων ἔτι, ὅτι ἀμάνης εἴη πρὸς τῇ αὐλῇ, εἰσκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δ', φίλον εἶπεν εἰδὼς σε ἐμαυτοῦ μόνον εὔνουν, συμβουλεύσαι μοι τἀγαθὰ καλῶ, πῶς ἂν τιμήσαιμί τινα τερπόμενον τῷ ἐμὲ σοφόν, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δ' ἀμάνης λογισάμενος ἐν ἀν ὧν γνώμην ταύτην δώσειν ἑαυτῷ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν τοῦ βασιλέως μόνου, ἐν ᾧ ἐδόκει δεῖσθαι εἶναι, ταύτῃ φανερὸν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιτο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῇς ἀγαπᾶν, δόξῃ σε καλεῖν, ποιῆσαι ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τῶν αὐτῶν ἐσθῆτα σοὶ φορούντα, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. ἢ προαγεῖσθαι τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δὲ ἐν πάσης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ἣν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲν

ὁ μὲν οὖν ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευεν, οἰόμενος ἐπ' A
αὐτὸν ἥκειν ἔτι τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παρανέσει. προελθὼν φησὶ, ἔχεις δὴ καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ὅπως ζήτησον μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σκεύασον δὸς, κήρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος ἀναγκαῖος, καὶ ἴσθι ἀμάνην ὧν χρῄζεις συμβουλὸς ἐμοὶ, παῦται δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔτι καὶ σώσαντι μετὰ τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας ὁ μὲν πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν ἀμάνειαν ἐσχήκει, καὶ B
πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἀμηχανίας, ἐξέσιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον εἶδεν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀντὶ τοῦ μίσθιον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς τὰ λῃθῆς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, ἕτως ἡμῶν τῆς συμφορᾶς ἐπιχαίρεις; πεισθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας ἔτ' ἄλλο δεδώκοι, ἀντὶ τῆς σωτηρίας, ἵνα αὐτῷ παρέχῃ, τὸν τότε ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους ἐλέγξας, ἐν- C
δύεται τὴν πορφύραν, ἵνα ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλῃ, καὶ περιῆται τὸ περιαυχένιον, καὶ ἐπιβὰς ἵππου τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιῇσι τὴν πόλιν, ἀμάνου προάγοντος καὶ κηρύττοντος, ὅτι ἕτω ἔσται, ᾧ ἂν ὁ βασιλεὺς, ὃν ἂν ἐθέλῃ καὶ τιμῆς ἀξίαν δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δὲ περιῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δὲ ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένος, καὶ μὴ δακρύων τὴν γυναῖκα καὶ τοῖς φίλοις τὰ D
συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δὲ ἀκέτ' ἀμυνάσθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ. παῦται ἡ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλουμένων, ἦκον οἱ τῆς ἐσθήτος εὐνοῦχοι τὸν ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπισπευδόντες. συνεσκεύασάς τε τὸ εὐνούχων ἑνὸς, ἰδὼν τὸ σταυρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὑπὲρ μαρδοχαίου παρεσκεύασεν, καὶ πυθόμενος φίλου τινὸς τῶν οἰκετῶν ὅτι τὸν τῆς ἑαυτοῦ ἤσυχα ἐπιμαπόμενος, γνοὺς ὡς ὑπὲρ τὸν τῆς E
βασιλίσσης θάνατον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι ᾧ δὲ βασιλεὺς πρὸς πικρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ ἀμάνου εὐωχηθεὶς, ἤρετο τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνα βούλεται δωρεὰς ὑπὲρ τυχεῖν ὡς ληψομένην ἅπερ ἂν ὑπομένειν ἔχῃ, τὸν δὲ λαὸν κινδύνου ἀπολύσεται, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μὴ ἔθνους σκεδασθῆναι, διὸ καὶ πιστοῦσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. ἐγὼ γὰρ ἂν ἡνωχλημένην αὐτῷ, εἰ πρὸς ὀλέθρον πρᾶξαν ἐκέλευσεν αὐτὸς ἀπεμπολῆσθαι. μέτριον γὰρ F
ἔτι τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτῶντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τίνος ταῦτα γενήσεσθαι, κατηγορεῖ τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τὸν οὖτα πονηρὸν ἐπ' αὐτὸς, κατεσκακέναι τὸν βωμὸν ἔλεγε. παρεχθέντος δὲ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τὸς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς ἡδονῆς ὁ ἀμάνης ἤρξατο δείσας, καὶ παρακαλεῖν συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων. σωθῆναι γὰρ αὐτὸς ἐν κα- G
κοῖς ὤν. ὅπου τε τῆς κλίνης αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν παρακαλοῦντος, ἐπισταλθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν ὕβριν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, ἅπερ ὁ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαι μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σκοτούσθαι ὁ εὐνοῦχος παρελθὼν κατηγορεῖ τοῦ ἀμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ὑπὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ὑπὲρ μαρδοχαίου.

Id consuluit Aman, putans hunc honorem non alii deberi qvam sibi. Rex vero lætus: Ergo, inqvit, vade, & sumpto eqvo, veste ac torqve, Mardochæum Judæum qvære, & sic ornatum eqvo insidentem ipse præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium, qvod dedisti, exeqveris optime, debetur enim honor hic meæ vitæ conservatori. His præter omnem spem auditis, vix fuit compos animi, & cum non haberet, qvid aliud faceret, exivit cum eqvo, purpura & torqve aureo: inveniumqve ante aulam Mardochæum, sacco amictum, jussit, eo deposito, induere purpuram. Qvi veritatem rei nescíens, sed illudi sibi putans: Scelestissime, inqvit, adeone calamitati nostræ insultas? Persvasus tandem, qvod rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, proqve detectis eunuchorum insidiis, induit purpuram, qva rex ipse uti est solitus: & ornatus torqve, conscensoqve eqvo, urbem obeqvitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur, qvem rex honorare voluerit. Perlustrata deinde urbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman vero præ pudore domum se contulit, & cum fletu uxori ac amicis, qvæ contigerant, narravit. Responderunt illi, ademptã jam ei omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, qvandoqvidem illi manifeste Deus sit propitius. Hæc illis adhuc colloqventibus, venerunt Estheris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: qvorum unus Sabuchadas, visa cruce defixa in ipsius ædibus, qvæ parata erat Mardochæo, scitatusqve e qvodam famulo, in qvem usum parata sit: ut cognovit, qvod reginæ patruo, qvem Aman volebat a rege ad supplicium deposcere, tunc qvidem siluit. *Esth. 7.* Cæterum, postqvam rex cum Amane svaviter epulis acceptus, jussit reginam indicare, qvidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam, qvicqvid petierit: cœpit deplorare periculum sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neqve enim se negotia ejus interpellaturam fuisse, si in amaram servitutem vendi eos jussisset, qvod mediocrem hanc calamitatem duceret: nunc vero orare, ut se ab imminenti clade eripiat. Qværente autem rege, qvisnam hoc moliretur, jam aperte accusando in Amanem invecta est, dicens hunc, qvod pessime erga eos affectus esset, autorem talis consilii. Tum rex turbatus recepit se in hortos e convivio: & Aman paratum sibi jam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simulq; in lectum ejus procubuit. Interim superveniens rex, & hoc viso, magis etiam commotus: Scelestissime, inqvit, etiam vim uxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & nehiscere qvidem valente, ibi vero Sabuchadas eunuchus accedens accusabat Amanẽ, qvod in ædibus ejus inveniſſet crucẽ Mardochæo paratã,

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cum ad invitandum eum venisset. esseqve eam crucem altam qvinqvaginta cubitos. Qvo audito, rex decrevit non alio ipsum afficere supplicio, qvam qvod in Mardochæum excogitaverat: jussitqve, ut confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hic mihi admirari divinam potentiam, justitiamqve ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solum Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inventoris, illo insscio, convertit. Atqve ita Aman immodice amicitia regis usus periit, & facultates ejus reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem a rege accitus, qvi jam cognatum esse conjugis ex ipsa didicerat, annulum accepit ab eo, qvi prius Amani fuerat concreditus. regina vero possessiones Amanis ei largita est. rogavit deinde regem, ut Judæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filii literis, sparsis, qvam latepateret imperium. neqve enim se posse vivere, nisi & patria salva, & suis popularibus. rex autem pollicitus est, nihil, ipsa invita, se mandaturum, neqve voluntati ejus ulla in re contraiturum. Permisit etiam, ut ipsius nomine, qvicqvid vellet, de Judæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes provincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes, qvi eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, jussit eos pro Judæis scribere ad magistratus omnium gentium, qvæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum viginti septem satrapis. qvarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum, qvæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solum erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficii non verentur insolescere, qvantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ usqvam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per qvos eam adepti sunt, nec Deum qvidem timentes, cujus numen putant se posse fallere. Ex his qvidam propter amicitiam præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, privatis indulgent odiis: & decipientes eos, quos penes summum est imperium, fallis criminibus ac calumniis efficiunt, ut indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id qvod non e priscis exemplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore, qvod sub nostris admissum est oculis: ut posthac non oporteat mentem adhibere qvalibuscunqve criminibus vel potius calumniis, sed de cognitis causis judicare: & si qvidem peccatum sit, severe animadvertere: sin contra, absolvere: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi, non Persici, sangvinis,

Esth. 8.

ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ πυνθανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ἥκει τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. ἐνταῦθα ὁ τὸν σταυρὸν ἐλέγε, ὑπὸ πήχεων τεσσάρων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ προσβαλεῖν ἐκέλευε τὸν ἀμάνην, ἢ τῇ κατὰ μαρδοχαίου νενομισμένῃ, καὶ κελεύει παρὰ χρῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα, ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὸν ἀμάνην κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν κατ' ἄλλου μεμηχανημένον τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνῳ ποιήσαντος εἶναι. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ἔτως γνώναι παρεχηκότος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρους πονηροὺς ἐπιμασσόμενος. ἀμάνης μὲν οὖν ἀμετρήτως ὠφελεῖτο παρὰ βασιλέως χρόνῳ τινὶ, ἕως τὸν διέφθαρτο τρόπον. τὸν δὲ ἔσχεν αὐτοῦ, ἐκαρπώσατο τὴν βασιλίσσης. μαρδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμενος, καὶ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὸν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐσόμενον, ὃν ἔδωκεν ἀμάνη δακτύλιον, ὃν παρὰ μαρδοχαίου δίδωσι. δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὸν ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δέεται ὁ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τὸν περὶ τῆς ζωῆς φόβου τὸν τῶν ἰουδαίων ἐθνῶν, δηλῶσαι τὰ γραφέντα καὶ πᾶσιν τοῖς χώραν τὸν ἀμάνου ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθορᾶς, καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ἔτι μένειν τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέτρεπε μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐπιτηδεύειν, μηδὲ οἷς βούλεται ἐναντίον ἐπράττειν. γράφειν δὲ ἃ βούλεται προστάττει περὶ τῶν ἰουδαίων ἐκείνοις ὡς ὁ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημηναμένου αὐτὸ τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τοὺς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἠσφαλισμένους ἐπιστολὰς, οὐδὲν ἐξεῖναι τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἐθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ἑκατὸν εἰκοσαπτὼ ἡγεμόνους. τὰ γεγραφέντα, ἦν ἔσχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρτοξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ διὰ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἐν διὰ ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων σκαιωθῆναι, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὺς ἀδικεῖν ὠκνήσαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ εὐχάριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀνασειοῦντες. καὶ δι' ἀπεροκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν πεποιήσαν ἀγαθῶν, κέρδος εἰς τοὺς αἰτίους ἀφέντες, λήσειν τὸ θεῖον ὑπολαμβάνουσι, καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τούτων πρόφασιν πραγμάτων ὑπειληφότες τὴν τῶν φίλων, ἐμπιστον ἴδιον ἔχοντες τοὺς τινας, τὸν λογισάμενοι τοὺς κρατοῦντας ψεύδεσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς ἔπεισαν καὶ μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς σκυθρώπασεν ἀπολέσθαι. ὅτου δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἐξακριβωμένων οὐδὲ ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως ἰδεῖν ἐστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν ὑμᾶς τὰς ἡμετέρας ὄψεις τετολμημένων, ὡς διαβολαῖς μὲν καὶ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἔτι δὲ λοιπὸν, μηδὲ οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δὲ ὅσα τὰς αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ἡ τιαῦτα, χαρίζεσθαι δὲ ἂν ἕτερος ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσηκόμενον. ὡς μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος, πλέον-

ὀπιζενα θεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρη-
στότητος, ὥστε τοσοῦτον ὡς πατρὸς μὲ τὸ λοιπὸν σεβο-
μένους θαυμάζεσθαι, καὶ προσκυνούμενον Μαρδοχαῖον, καὶ
μοῦ ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς πάντων
τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τῶν ἐντυχίαν σὺκ ἐδύνατο, οὐ-
δὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐτα-
μίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς
ψυχῆς τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν
εὐεργέτην μου καὶ σωτῆρα Μαρδοχαῖον, καὶ τῶν
κοινωνὸν ἡμῖν ὄντε βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐσθῆσαν, κακούρ-
γως καὶ μὴ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενον.
τούτω γὰρ με τῷ τρόπῳ τῶν εὐνοουμένων ἐρημώσας,
ἐβούλετο τῶν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δ'
τοὺς ὑπὸ δ' ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ὁδοδέντας
ἰουδαίους, οὐ πονηρὰς καταγνοὺς αἰτίας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον
πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ πρεσπυέχοντας,
εἰμοίτε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τῶν βασιλείαν
διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ὑπ' τῶν πεπαι-
μένων ὑπὸ ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς
ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς
αὐτοὺς ἁπάσης τυγχάνειν βούλομαι. καὶ τὸν ταῦ-
τα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν
ἐμῶν οὐσιῶν ἀνεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ πάντα ἐ-
φορῶντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόν-
τος. κελεύω δ' ὑμᾶς τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς
ἐκθεντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς ἰουδαίους
ἀφέναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῶν μετ' εἰρή-
νης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν
καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμυνώνται, τῇ ιγ' τοῦ
δ' μηνὸς, ὅς ἐστιν ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ
αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν.
ἔσω δ' ἀγαθὴ μὲν τοῖς εὐνοοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δ'
τοῖς τὰ ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μὲν τοι
βούλομαι, καὶ πάλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῶν γε-
γραμμένων τινὸς ὠφελήσῃ, ὅτι καὶ πυρὶ καὶ σιδή-
ρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοι γεγραμμένα, πεστε-
θήτω καθ' ὅλης τῆς ἡμῖν ὑποκόου χώρας, καὶ πε-
ραπαιδευθῆναι πάντως εἰς τὸν προγεγραμμένον
ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν
ἵππεῖς οἱ τοὺς ἐπιστολὰς λαχημίζοντες, εὐθὺς ἐξορ-
μήσαντες τὸν προκειμένην ὁδὸν ἴασιν. ὁ δὲ μαρδο-
χαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὸν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν
στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν σρηπτὸν προσλεμέ-
νος ἐξῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ἔτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ
βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλα-
βον τὴν εὐημερίαν αὐτῶν. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον
φῶς ἐπεμέμφων τὰ δ' βασιλέως γραμμάτων,
καὶ τοὺς κατὰ πόλιν τ' ἰουδαίων, καὶ τοὺς κατὰ χώραν ἐ-
πέσχεν. ὡς πολλὰ καὶ τ' ἄλλων ἐθνῶν, ἀλλὰ τ' ἐκ τ' ἰουδαίων
φόβον προεπεμένωμα τὸν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς
ἐκ τούτου πραγματεύσασθαι. ἐν δὲ ιδ' μηνὸς τῆ ιγ',
ὅς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μα-
κεδόνας δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ δ' βασιλέως
γράμματα ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοῖς
κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσω-
σιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῶν σατραπιῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ
οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰου-
δαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν
αὐτοὺς σωφρονεῖν. ἐπὶ δὲ γράμματος δ' βασιλικοῦ,
καθ' πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας γνωμένου σωκέπεσεν,

hospitii jure primum receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, ut patris appellatione eum dignaremur, & adorari juberemus, atqve secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neqve sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo, cui vitam & imperium debeo, benefactore ac servatore Mardochæo privare me voluit, simulqve vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis imperium postremo voluit adimere. Ego vero qvoniam a scelesto homine destinatos neci Judæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis vivere, ac Deum colere eum, qvi & majoribus meis & mihi largitus est & servat hoc imperium, non solum absolvo eos a pœna, qvæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo, ut eos omni honore perseqvamini, nam eum, qvi his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo justissimas pœnas a scelesto exigente. Jubeoqve, ut transcriptis in plurima exempla, & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Judæos finatis suis legibus in pace vivere: eisqve sitis auxilio, ut possint pœnas sumere de illis, qvi eorum adversis temporibus injurias eis facere ausi sunt: idqve decimatertia die mensis duodecimi qvi est Adar: qvandoqvidem Deus eam diem pro interneciva salutarem eis esse voluit: qvæ qvidem felix sit iis, qvi nobis bene cupiunt, & monumentum ultionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & urbibus & gentibus, qvod qvæcunqve aliqvid ex his, qvæ nunc mandamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atqve hæ literæ proponantur per universam nostram ditionem, & accingant se utiqve in præscriptam diem, ut se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuo veredarii per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum vero cultu regio coronaqve aurea & torqve ornatum e palatio prodeuntem ut videre Judæi, felicitatem eam sibi qvoqve communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, qvasi nova salutis luce oborta, dum per singulas urbes proponuntur regiæ literæ, Judæos omnes, qvotqvot vel oppida vel agros habitarent, occupavit: ita ut multi aliarum gentium, metu eorum circumcidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto qværerent. Nam ad decimam tertiam diem mensis duodecimi, qvi Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Judæos, ut, qva die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sævirent, qvo factum est, ut procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges in precio Judæos haberēt, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post divulgatas enim ubiq; regias literas,

etiam apud Susa interfecerunt Judæi ex inimicis suis circiter qvingentos homines: & cum rex conjugi indicaret cæsorum intra mœnia numerum: nam incompertum esse, qvantus sit in aliis civitatibus, rogaretqve, ecqvid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogavit illa, ut permitteret Judæis sequenti qvoqve die in reliqvias inimicorum ad eundem modum desævire, & decem Amani filios in crucem agere: & id qvoque Judæis concessum est, rege nolente Estheri in ulla re contradicere. At illi rursum catervatim decimaqvarta Dystri discurrentes, occiderunt ferme trecentos ex adversariis, ne minimum qvidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia vero oppida eodem Judæorum incursu perierunt septuaginta qvinq; millia eorum, qvi pro inimicis sunt habiti: qvæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem vero festis attribuerunt epulis. apud Susa qvoq; qvartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebraverunt: unde hodie qvoqve per totum orbem Judæis hi dies festi sunt, & partes de conviviis sibi mittunt invicem. Scripsitqve Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Judæis, ut universi hos dies festos agerent, & posteritati qvoque traderent, ut sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æqvum namqve esse, ut cum per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, qvam de inimicis vindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Qvamobrem ea festa per eos dies observant, Phuræa vocantes, qvasi conservatoria. Cæterum Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ vero etiam vitæ socius: qvorum opera Judæorum res floruerunt supra, qvam vel sperare poterant. Atqve hæc fere sunt, qvæ sub hoc rege genti nostræ evenêre memorabilia.

ὡς πανταχοῦ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτείναι τοὺς ἐχθροὺς πεντακοσίους. ἡ δὲ βασιλέως τὸ ἀποκωλύσον ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν εὐθέως, καὶ θεὶς τὸ πλῆθος τῆς χώρας τί ποτ' ἐπηγμένος διαπορῶν τοῦτο, καὶ εἰ τι θέλοι τοῖς ἐπ' αὐτοὺς γνώσεσθαι βούλεσθαι πυνθανόμενος, παρεκάλεσεν ἐπιτρέψαι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἵνα χρήσωνται τοῖς ἐπιλειπομένοις τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τοῦ ἀμάνου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. καὶ ὃ τῷ μὲν παρέσχε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν ἐθέλοντι. οἱ δὲ πάλιν συναφθέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύσρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τῶν ἐναντίων ὡς τριακοσίους. τῶν δὲ ἄλλων τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπῆνον δὲ καὶ ταῦτα τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῶν ἄλλους πολεμίων ἰουδαίων, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τὴν δ' ἑξομένην ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τὴν πεντεκαιδεκάτην ἑξομένην τοῦ μηνὸς, σωναθροισθέντες εὐωχήθησαν. ὅθεν ἕως νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, καὶ ὡς πάντα διαμένειν τὸν χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα τοῦ μὴ λήθην παραγενέσθαι. μελήσειν γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρειν τὰς ἡμέρας ἔτι ἀμάνου, δίκαια ποιήσαν, καὶ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δὲ ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσοντας αὐτὰς εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φουρδαίους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε ἐν τοῖς βαβυλωνίοις παρὰ τῷ βασιλεῖ. ἐπιφανὴς ἦν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν, ἀποδεικνύων ἅμα καὶ τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. διὸ καὶ ἐν τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα διῴκει αὐτοῖς ἀμείνω πίστιν ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τότε βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβάντα, ἔτω εἶχε τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis junioris exercitus fuit imperium, multis injuriis Judæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium ejus Judas filius jure susceptit hæreditario: & huic qvoqve defuncto successit Joannes filius, qui in causa fuit, ut Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Judæis imposuit, ut prius qvam qvotidianas hostias offerrent, in singulos annos ex publico qvinqvaginta drachmas penderent: idqve ita ob hanc causam accidit. Erat Joanni frater Jesus. huic qvod amicus esset Bagoses, pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Jesus cum liberius cum fratre in templo altercaretur, re usq; rixam progressa, tantam bilem movit fratri, ut ab eo per iram interficeretur. qvæ qvidem impietas fuit longe maxima, præsertim in homine sacerdote: & qvod gravius est, nullum tale impietatis exemplum extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου νεώτερος στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

ΑΠοθανόντος δὲ τοῦ μὲν ἀρχιερέως ἐλεασίβου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. πολιτευσαμένου δὲ τούτου τὸν τιμιον ὁ ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, διὸν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πρὸ τῆς καθημερινὰς προφέρειν θυσίας, ἑτέρου ἀρνὸς ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα, τοῦτο δὲ τὴν αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάννου ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ἐπὶ ταύτῃ οὖν τῇ πεποιθήσει ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τι αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. τηλικοῦτον δὲ ἀσέβημα δράσας κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννην ἱερώμενον, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὧμόν τοῦτο καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγενέναι.

τὸ μέν

τὸ μὴ τὸ θεῖον σὺν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης γὰρ ὁ στρατηγὸς δεῖλαιε ἔφη, ὅτι ὁ δεῖνα ἱερεὺς τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, εὐθὺς Ἰουδαίοις τοῖς Ἰουδαίοις, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν· ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένῳ γὰρ αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ ὡς αὐτοῖς ἔφη· πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι δὲ ἀνηρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις πυθομένοις τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτῃ μὲν οὖν χρησαμένῳ τῇ ὀργῇ Βαγώσῃ, τοὺς Ἰουδαίους ἔπεσπε ἑπτὰ ἔτεσι τὸ ἱερὸν τελοῦντας μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ Ἰωάννου τὸν βίον, Ἰαδδοῦς τὸν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰαδδοῦς. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ σαναβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ δαρείου τελευτῶντος Βασιλέως, σατράπης, χοθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ οἱ σαμαρεῖς εἰσὶν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυνέτοις, καὶ τοῖς ἐν κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλέας πράγματα παρέχοντας, ἀσμένως ἀπῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰόμενος τὴν ἐπιγαμίαν ὅμηρον αὐτῷ γενήσεσθαι τοῦ μὴ ἀποστῆναι Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς εὐνοίαν.

A Deus certe hanc injuriam non dissimulavit, sed & populus hac causa libertatem amisit, & templum pollutum est a Persis. Nam Bagoses dux, cognito, qvod pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superveniens Judæis iratus clamitabat: Ausi estis, scelesti, in templo vestro cædem perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceretur: Qvid? inqvit, an me putatis impuriorem, qvam cadaver, qvod jacet in templo? & his dictis ingressus est: atqve hac occasione per septennium ejus cædis pœnas a Judæis exegit. Mortuo deinde Joanne, pontificatum accepit filius ejus Jaddus. Huic qvoqve frater fuit, Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam a Dario rege ultimo satrapa, Chuthæus genere, unde & Samaritis origo est, sciens insignem urbem esse Hierosolyma, regesqve ejus multa negotia tam Assyriis, qvam Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Judæorum gente amicitiæ.

Κεφάλαιον ἡ.
Ὅσα τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοὺς Ἰουδαίους εὐηργέτησεν.

CAP. VIII.
Qvanta Alexander Macedonum rex in Judæos beneficia contulerit.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαῖαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεράστου, ὃς ἦν ἐκ τῶν ὀρεστῶν γένους, δολοφονηθεὶς ἀπέθανε. φιλαλέξανδρος δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, ὅπι χειμάρρῳ συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν διαλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὑπερβαλὼν, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τοῦ τῶν ἰαδδοῦ ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικεῖν, μετέχειν τε ἱερωσύνης, ἐστασίαζον πρὸς αὐτόν. ἤγετο δὲ τότε νόμον ὑπάρχειν τοῖς φυλομείοις πρὸ τῶν γαμικῶν συνοικήσεως βουλομένοις γαμεῖν. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν ἔσχε. καὶ ἄρχομαι μὲν καὶ τῶν πρότερον ἁμαρτωλουμένων αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ πρὸ τοὺς γάμους τινὰς ἠμεληκότας γυναῖκας οὐκ ὑπαχθείσας. ἐκέλευον δὲν τὸν μανασσῆν Ἀλεξάνδρου τὸν γαμβρὸν, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. ὁ δὲ ἀρχιερέως ἀπαναστῆναι τοῦ λαοῦ, καὶ ἱερουργοῦντος τὸν ἀδελφὸν ὁ βωμῷ, πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλέτην, σεργὸν μὲν ἔλεγεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα νικασὼ, τὸν μὲν τῆς ἱερατικῆς μεγίστης ὄντος ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις μεγίστης ὑπάρχοντος, ἃ βέλεσθαι διαὐτὸν σπένδεσθαι. ὁ δὲ σαναβαλλέτης μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱεροσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δυνάμενον καὶ τιμὴν ὑπάρχειν μένον, καὶ πάντων ἀποδείξειν. ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων, ἡγεμόνα, βέλεσθαι συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον οὗπερ τοῦ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὄρους δὲ γαριζὶν ὄρους δὲ καὶ τὴν σαμάρειαν.

Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægeas oppidum a Pausania Cerastæ filio, ex Orestarum gente, insidiis interceptus periit. Ejus filius Alexander paternum regnum adeptus, trajecto Hellesponto, congressus ad Granicum flumen cum Darii ducibus vicit egregie: subacta deinde Lydia & Jonia, ductoqve per Cariam exercitu invasit in Pamphyliam, sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægre ferentes Jaddi pontificis fratrem & qvodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, ratî gradum factum ad antiqvandas patrias leges de connubiis, atqve ita fore, ut paulatim misceantur profanis gentibus. Nam & prioris captivitatis, & malorum, qvæ secuta sunt, causam fuisse, qvod qvidam contra legem peccantes duxissent uxores non sui generis. Postulabant igitur, ut Manasses aut dimitteret uxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum pontifex qvoqve ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se qvidem amare dixit filiam ejus Nicaso, nolle tamen propter eam privari sacerdotio, qvi honor & gentilitius sit ipsi, & apud Judæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cum Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantum servaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ provinciæ principem eum facturum, modo filiam suam uxorē retineat: ædificaturumq; templū Hierosolymitano nō absimile in monte Garizin, qvi imminet Samariæ, reliqvis montibus celsior;

idqve polliceretur consensu regis Darii se fa-
cturum: elatus tali spe Manasses, mansit apud
socerum, putans se pontificatum, dante rege,
consequuturum. Jam enim Sanballetes erat
senior. Cumqve multi sacerdotes & Israëlitæ
intricati essent ejusmodi conjugiis, non leviter
turbabatur Hierosolymorum respublica. Omnes
enim hi defecerunt ad Manassem, Sanballete
præbente eis pecuniam, agros ad colendum, &
domicilia, & modis omnibus adjutante ambitio-
IIX. nem generi. Qvo tempore Darius, audito, qvod
Alexander trajecisset Hellespontum, &, prælio
victis ad Granicum suis satrapis, ulterius proce-
deret, contractis tam eqvestribus, qvam pedé-
stribus copiis, decrevit Macedonibus occurre-
re, priusqvam totam Asiam sibi subjicerent.
Itaqve ultra Euphratem traducto exercitu, &
superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea pro-
vincia hostem excipere prælio. Sanballetes
autem lætus descensu Darii, ajebat se mox præ-
stiturum Manassi pollicita, qvamprimum rex
reverteretur post victoriam. Persvasum enim
erat non ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis,
ne primum qvidem congressum exspectaturos
Macedonas, tanto inferiores numero: sed long-
ge alius fuit eventus, qvam ipsorum opinio.
Rex enim, collatis cum Macedonibus signis, vi-
ctus est, & magna exercitus parte amissa, matre
etiam & uxore cum liberis in hostium potesta-
tem redactis, fugit in Persidem. Alexander
vero in Syriam veniens cepit Damascum, &
occupata Sidone, Tyrum quoque oppugnabat:
scriptisqve ad Judæorum pontificem literis, pe-
tebat auxilium, & ut forum rerum venalium
præberet exercitui: & ut, quæ prius Dario con-
ferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata
eorum amicitia: fore enim, ut illum non pœni-
teat. Cumqve pontifex nunciis respondisset,
sacramento se obligatum Dario, ne arma contra
eum sumeret, idqve ratum fore, qvam diu ille
vixerit: iratus Alexander Tyri qvidem oppu-
gnationem non omisit, qva brevi potiturus vi-
debatur: minatus est tamen, hac capta, mox se
ductурum contra pontificem, ut omnes discant,
cui jusjurandum servari oporteat. Qvare non
parcens labori tandem Tyrum expugnavit, &
constitutis in ea rebus, Gazam profectus, in ea
Bamemesem Persici præsidii præfectum obsedit.
Interea Sanballetes ratus jam adesse tempus,
a Dario defecit, & assumtis octo millibus de sua
provincia, in Alexandri castra se contulit.
Cumqve offendisset eum Tyri oppugnationem
aggredientem, & suam provinciam ejus fidei
commisit, & hunc pro Dario dominum libenter
agnovit. A qvo obviis manibus exceptus, li-
bere jam, qvid vellet, elocutus, ait se gene-
rum habere Manassem, Jaddi Judæorum pon-
tificis fratrem: eum seqvi multos illius gen-
tis homines, & velle in sua provincia tem-
plum extruere, idqve fore in rem ipsius regis,

A ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ἐστὶν ὑψηλόϛατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν
ἐπαγγελλομένῳ μὴ τῆς δαρείου γνώμης ἔβασιλέως.
ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ
σαναβαλλέτῃ τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν δα-
ρείου δόντος, καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤ-
δη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν γὰρ ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν
τοιούτοις γάμοις ἐπιπεπλεγμένων, κατέσχεν ἡ μικρὰ
παραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίξαντο γὰρ ἅπαντες
B πρὸς τὸν μανασσῆ, ἃ σαναβαλλέτης χορηγοῦντος αὐ-
τοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κα-
τοίκησιν ἀπομερίζοντες, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμ-
βρῷ συμφιλοκαλοῦντος. καὶ γὰρ ὅταν τὸν κύριον δα-
ρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διαβὰς ἀλέξαν-
δρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατ᾽ ἀρσανικὸν μάχῃ
νικήσας, πρόσωτερω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικήν τε καὶ
πεζικὴν συνήθροιζεν, ἀπαντήσας Δαρεῖος τοῖς μακε-
δόσι, πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς ἐπιόντας καταστρέψασθαι
C τὴν ἀσίαν. περασωσάμενος οὖν τὸν εὐφράτην πο-
ταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ κιλίκιον ὄρος ὑπερελθών,
ἵσω τῆς κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησό-
μενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδέως γὰρ δαρεῖος κατα-
βάσει ὁ σαναβαλλέτης, εὐθὺς ἔλεγε τῷ μανασσῇ τὰς
ὑποσχέσεις τελεῖν, ὡς ἂν δαρεῖος κρατήσας τῶν πο-
λεμίων ὑποστρέψῃ. πέπειστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλ-
λὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ᾽ εἰς χεῖρας τοῖς πέρ-
σαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος ἀπόπρω
D δ᾽ ἔχως ὡς πρὸς τέδοκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς
τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπω-
λέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς
καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας.
ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν στρατεύσας, δαμα-
σκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύ-
ρον. ἠξίου τε ἀποστείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰου-
δαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀ-
E γορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ἅσα δαρείῳ
πρότερον ἐπέλουν δῶρα, ταῦτα διδόναι, τῇ μακε-
δόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἃ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις.
ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀποκρινόμενος τοῖς γράμμασιν ὡς ὅρκοις
ἐπὶ δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ᾽
αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως ἂν ἡ δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ πα-
ραβῆσεσθαι φήσαντος ἀκούσας ἀλέξανδρος παρω-
ξύνθη, καὶ τὴν μὲν τύρον οὐκ ἔφη καταλιπεῖν, ὅ-
F σον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι. ὡμόσατο δὲ
ταύτην, ἠπείλησε στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα,
καὶ διδάξειν πάντας, πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον
τοὺς ὅρκους. ἔδοξεν οὖν εὐκαιρότερον χρῆσθαι τῇ πο-
λιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν τύρον. κατασπάσας δὲ
τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν
ἔτ᾽ ἐν αὐτῇ φρούραρχον, ὄνομα βαθημήσην, ἐπολι-
όρκει. νομήσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλ-
λέτης τῆς ἐπιβολῆς, δαρείῳ μὲν ἀπέγνω. καὶ λαβὼν
G ὀκτακισχιλίους τοὺς ἐρχομένους παρ᾽ αὐτῷ, πρὸς ἀλέξ-
ανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἐρχόμενον τὴν τύ-
ρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτῷ
παραδώσειν τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἕξειν ἡδέως ἀντὶ
δαρείου βασιλέως. ἀσμένως δὲ αὐτὸν προσδεξα-
μένῳ, παρῆν ἤδη σὺν τοῖς προσκειμένοις ὁ σαναβαλλέ-
της αὐτῷ λεγούς προσφέρε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν
μὲν ἔχοι μανασσῆν, τὸν τῶν ἰουδαίων δὲ ἀρχιερέως ἀδελ-
φὸν. πολλοὺς γὰρ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας
τὸ ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ᾽ ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκεύασαι. ἔτι δὲ εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον,

εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεθῆναι τὴν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ σωμφυὲς εἰνεοτερίσῃ ποτε, χαλεπὸν ἦ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος δ' Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος ἀπροσδόκητον ὠκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τὸν ναὸν, καὶ ἱερέα τὸν μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ γαμβροῦ γλυκυτέροις τοῦτ' ἔσεσθαι. μηνῶν δ' ἑπτὰ τῆς τύρου πολιορκίας διελελυθότων, καὶ δυοῖν τῆς γάζης μοῖραν σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν γάζαν, ὅθεν τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνειν ἐσπούδακει. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκούσας, καὶ ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχάνοις, ὀργιζομένου δ' βασιλέως ὅθεν τῇ προτέρᾳ ἀπειθείᾳ, ὡδαγγέλας οὖν ἱκεσίας τοῦ λαοῦ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ θεῷ προσφέρων, ἐδάκτο ὑπεραστίσας δ' ἔθνους, καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι, κατακοιμηθέντι μὲν τοῦ θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς θαῤῥεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὰ πύλας, ἀνοίγειν τὰς πύλας. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς πατρίοις τοῦ ὑπαντήσειν, μηδὲν προσδοκῶντας πεῖσεσθαι δεινὸν, προνοουμένου δ' θεοῦ. Ἀναστὰς δ' ἐκ τοῦ ὕπνου, ἐχαρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ πιθήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τοῦ δ' βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος δ' αὐτὸν, ἀπόῤῥω τῆς πόλεως ὄντα, προέπεμψε μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν πομπὴν τοῦ ὑπαντήσειν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δ' ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τοῦ ἑλληνικοῦ γλῶσσαν σκοπὴν σημαίνει, ὅθεν δὴ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν σωρεύεσθαι ἀφορᾶσθαι. τῶν δ' φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων χαλδαίων, ὅσοι βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπτερέψειν αὐτῆς, τοῦ τε πόλιν διαρπάσαι, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσαι λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ γὰρ ἀλέξανδρος ἐπὶ πόῤῥω ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ' ἱερεῖς σὺν τοῖς ἱερεῦσιν ἐν ταῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δ' ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ ἐ ὑπὸ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τοῦ κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ θεοῦ ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος, προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δ' ἰουδαίων πάντων ἅμα μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντες, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρθαι τὴν βασιλέως τοῦ διάνοιαν ὑπελάμβανον, παρμενίων δ' μόνος προσελθόντα αὐτῷ καὶ πυθομένου, τί ὄφελος προσκυνοῦντων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσκυνήσειε τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα; ὃ τοῦτον εἶπε προσεκυνήσαι, τὸν δ' θεὸν οὗ τοῦ ἀρχιερωσύνου αὐτὸς τετίμηται. ὃν γὰρ κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν δίῳ τῆς μακεδονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαῤῥοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τῶν περσῶν ὡδηγὸν ἕξειν. ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπομνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τοῦ στρατείαν πεποιημένον, δαρεῖον νικήσειν, καὶ τῶν περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάντ' ἔσεσθαι κατὰ νοῦν ἔσεσθαι μοι προχωρήσειν.

A si dividatur Judæorum potentia: ne forte de communi sententia rebellantes multum negotii regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyriis imperantibus. qvod ubi impetratum eſt, omni ope adnitens templum ædificavit, & Manaſſem ejus ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri B oppugnatione,& Gazæ duobus abſumptis,Sanaballetes fato functus eſt: Alexander vero, expugnata Gaza,Hieroſolyma propere petiit. Jaddus vero pontifex poſtquam hoc audivit, ſolicitus hærebat inops conſilii, nec inveniens, qvomodo regem deberet excipere, iratum eo, qvod antea neglexiſſet imperata ejus facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo vi- C ctimis, ad opem ejus confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificium nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, jubens, ut bono eſſet animo,& coronata urbe, portas aperiret: utque populus in albis veſtibus prodiret obviam, ipſe vero cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei providentia. Experrectus autem è ſomno, lætus civibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus, ut in ſomnis præmonitus fuerat, regis adventum præſtolabatur:& cum renunciatum eſſet D eum jam non procul ab urbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotibus & urbana multitudine pompa quadam nova & venerabili usque ad locum, qui dicitur Sapha,quæ vox ſpeculam ſignificat,quod ibi & urbs & templum in proſpectu ſit. Et cum Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere, quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem urbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, plane contrarium evenit. Alexander enim E ut vidit è longinquo candidatum populum,& ſacerdotes ante agmen in amictu byſſino, pontificemque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtantem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adoravit, & ſalutavit pontificem. Judæis autem omnibus uno ore Alexandrum conſalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obſtupuerunt,vix credentes regem mentis compotem: ſolus Parmenio propius accedens rogavit familiariter, quid ita, cum ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Judæorum pontificem. At ille, non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cujus pontifex eſſet, honorem eum exhibuiſſe. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cum G adhuc eſſem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem,quomodo Aſiam poſſem ſubigere,hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum trajicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarū imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi,agnoſcens hunc,& viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere,& brevi fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia,

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter complexus pontificem, deducentibus sacerdotibus, in urbem pervenit. & ascendens in templum immolavit Deo ex sacerdotis præscripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensoque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinem. Sequenti vero die vocatis eis, jussit, ut, quicquid vellent, peterent. Pontifice autem petente, ut patriis legibus vivere sibi liceat, utque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde, ut eos quoque Judæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret uti institutis propriis, hic etiam postulatis eorum satisfacturum se est pollicitus. Et cum fecisset eis potestatem, si qui vellent salvis suis ritibus sequi ejus militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, movit inde in alias propinquas urbes exercitum. cumque ab omnibus amice exciperetur, Samaritæ, qvorum tunc caput erat Sicima sita ad montem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Judaicæ, videntes, qvod Alexander Judæos tractaret tam magnificè, decreverunt se quoque Judæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, ut & ante diximus; in rebus Judæorum afflictis negant se cognatos, veritatem tunc dicendo; cum vero affulgere eis fortunam viderint, confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, & à Josepho ejusque filiis Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo. Igitur splendido paratu & magnam alacritatem præ se ferentes, regi occurrunt pene in Hierosolymitano agro: collaudatisque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, assumptis secum militibus, quos Sanaballetes miserat, rogantes, ut invisat ipsorum urbem, & illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cumque postularent, ut septimi anni tributum sibi remitteretur; nam ne se quidem in eo seminate: quæsivit, quinam essent, qui hoc rogarent? illis vero dicentibus, Hebræos quidem se esse, sed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæsivit, an Judæi essent? Negantibus illis; equidem, inquit, Judæis id concessi, reversus tamen, & re diligentius cognita, faciam, quod æqvum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autem milites jussit, ut se in Ægyptum sequantur: ibi enim se agros eis divisurum: id quod paulo post fecit in Thebaide: jussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem ejus inter successores est divisum: templum vero in Garizin monte situm mansit incolume, & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimitas confugiebat, calumniam se passum dictitans. Eodem vero tempore etiam Jaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuere.

A ναῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, ὁ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῶν ἱερέων ὡδηγούντων, εἰς τ πόλιν ὡδήγησε, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κ τὴν ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτὸν δ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δειχθείσης δ αὐτῷ τ δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ τινα τ ἑλλήνων καταλύσειν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡδέως ἀπέλυσε τὸν ὄχλον. τῇ δ ὑστεραίᾳ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν
B αὐτὸς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τοῦ δ ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνειμένον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσαμένων δ αὐτῶν ἵνα καὶ τοὺς ἐν βαβυλῶνι καὶ μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπὸ τρέψῃ νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο πᾶσιν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βούλονται στρατεύειν
C τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμους ἔχειν ἐπαγγέλλει, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μὲν σὺν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπι τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ αὐτῷ πρὸς ἐξ ἀφίκετο φιλοφρονουμένων, σαμαρεῖται μητρόπολιν τότε τ σίκιμα ἔχοντες, κεῖται μὲν πρὸς τῷ χαρείζιν ὄρει, κατῳκημένοι ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τ ἰουδαίων ἐθνῶν, ἰδόντες ὑπὸ τ
D τοὺς ἰουδαίους ἀλέξανδρον ἔτω λαμπρῶς τιμώμενον, ἔγνωσαν αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς τῷ τ φύσιν, ὡς ἤδη τ καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. ὅτε μὲν τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦνται συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι πρὸς αὐτοὺς λαμπρὸν ἰδῶσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπάπτουσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ ἐκ τ ἰακώβου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἑαυτῶν καὶ μανασσῆ μὴ λαμπρότητος ἕν κ πολλὰ δεικνύμενοι πρὸς αὐτ προθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ
E μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τ ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ αὐτοὺς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς παρακαλοῦντες καὶ ἐς σαναβαλλέτην πρὸς αὐτ στρατιώτας ἀπεστειλε. καὶ παρεκάλει ὡδηγούμενον πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαί τε παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ ἐκείνοις μὲν αὐθις ὑπεστρέφων ἦλθεν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιωσάντων δ αὐτὸν ἀφιέναι τ φόρον αὐτοῖς τ ἑβδομαικοῦ ἔτους, ἐπεὶ γὰρ αὐτοὺς σπείρειν ἐκώλυε, τίνες ὄντες ταῦτα
F ὡδηγοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ εἰπόντων, ἑβραῖοι μὲν εἶναι, χρηματίζειν δ οἱ ἐκ σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῶν δ οὐκ ἐναγομένων, ἀλλ' ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑποστρέψας μέντοι γε διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν σὺν σικιμίταις ἔτως ἀπεκρίθατο. τοὺς δ τὸ σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἐπεὶ ἐς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας. τελευτήσαντος δ ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ ὄπι τὸ χαρείζιν ὄρους ἱερὸν ἔμεινεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τῆς ἐν τοῖς σαββάτοις παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, πρὸς τοὺς σικιμίτας ἐφευγε λέγων ἀδίκως ἐσκεκλῆσθαι. τετελευτήκει δ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, καὶ τὸν ἀρχιερατεύειν ὀνίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

TAΔE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ ἑλὼν ἀπάτῃ ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἰουδαίων, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκησεν. ΚΕΦ. α.

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. ΚΕΦ. β.

Πῶς ἐτιμήσαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τοὺς ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν. ΚΕΦ. γ.

Ἐκ τῆς γνωμένης αὐτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου πεποιημένη φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ἐπιφανῆ. ΚΕΦ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. ΚΕΦ. ε.

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο, ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ. ΚΕΦ. ς.

Ὅτι στρατεύσας ἀντίοχος ἐπὶ ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. ΚΕΦ. ζ.

Ως ἀντίοχου κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. ΚΕΦ. η.

Ματθίας τελευτᾷ, γηραιὸς μὲν ὢν ἤδη, πεφευδέναι δὲ τὴν τῶν πραγμάτων ἐξουσίαν τοῖς παισίν. ΚΕΦ. θ.

Ως ἀντίοχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν. ΚΕΦ. ι.

Νικάνωρ καὶ γοργίας στρατηγοὶ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττηθεν, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. ΚΕΦ. ια.

Ὅτι στρατεύσαντος ἰούδου καὶ σίμωνος, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, κρατήσαν αὐτῶν. ΚΕΦ. ιβ.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. ΚΕΦ. ιγ.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς εὐπάτωρ στρατεύσας ἐπὶ ἰουδαίους μετὰ λυσίου, καὶ νικήσας ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. ΚΕΦ. ιδ.

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν τριβομένην, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, εὐπρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. ΚΕΦ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατεύσας τοῖς ἰουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. ΚΕΦ. ις.

Ως νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. ΚΕΦ. ιζ.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. ΚΕΦ. ιη.

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. ΚΕΦ. ιθ.

HÆC IN DUODECIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Ptolemæus Lagi filius, dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Judæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Judæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis ejus gentis captivis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo ejus dedicat. CAP. II.

Quomodo honor a regibus Asiæ Judæorum genti habitus, & in civitatibus ab illis conditis jus civium eis concessum sit. CAP. III.

Josephus Tobiæ filius imminentem Judæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Judæorum. CAP. V.

Judæi seditionibus agitati, Antiochi opem invocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque ejus urbis dominio, templum etiam spoliaverit. CAP. VII.

Antiocho vetante Judæos uti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam ejus ducibus. CAP. IIX.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Judæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo divisis copiis Judas Ammanitas, Simon vero ejus frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Juda fœdus fecerit, & ex Judæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus infecto negotio ad suum regem revertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Judam missus, una cum universo exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuo missi contra Judæam victoria. CAP. XIIX.

Quomodo Judas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Duodecimus.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi, dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Judæa, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex, in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis, ut jam dictum est, Judæorum rebus, vitam finiit. Imperio vero in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macediniam Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello, & urbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diversa præliorum certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupavit, dolo tamen circumventa. Ingressus enim urbem sabbato velut sacrorum gratia, Judæis nec arcentibus, qvòd nihil hostile suspicarentur, & alioqvin eum diem in otio & qviete agentibus, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractavit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qvi successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, qvòd propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit: Est gens, qvæ Judæorum dicitur, urbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hierosolyma. hanc passi sunt in Ptolemæi potestatem pervenire: & dum propter superstitionem gravantur arma sumere, gravem dominum receperunt. Et Agatharchides qvidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemæus multos captivos ex montano Judææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariaqve & Garizin monte in Ægyptum traductos jussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè jurisjurandi fidem servare compertum haberet ex responso, qvod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κατέλαβε τὸ Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν ὁ τῶν Μακεδόνων Βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὰ προσκειμένα καταστησάμενος τρόπον πολλαχῇ τὴν βίαν μεταπεσούσης εἰς πολλὰς τὰς ἀρχὰς, ἀπέθανεν· Ἀντίγονος μὲν τῆς Ἀσίας ἐπικρατεῖ, Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διέπει, Κάσσανδρος δὲ Μακεδονίαν ἔσχε κατασωθεῖσαν, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων περὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πόλεμοι τε συνεχεῖς καὶ μακρὰς συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλὰς ἐν ταῖς ἀγῶσιν ἐκπίπτειν τῶν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίῳ τῷ Λάγου, σωτῆρα δὲ ἐπικαλεῖσθαι προσποιούμενον, τὰ ἐναντία παθεῖν αὐτὸν τῇ ἐπικλήσει. καταλαβὼν δὲ καὶ Ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μηδὲν τῶν Ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲν ὑποπτεύσαντας πολέμιον, καὶ λαβὼν τὸν καιρὸν τοῦτον ἡμέραν ἐν ἑορτῇ καὶ θαλυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τὰ λεγόμενα τούτῳ, καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ τὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀπολλύουσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως. ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ἔχυραν, καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπερεῖδον ὑπὸ Πτολεμαίῳ γενομένην, ὅτε λαβεῖν ἐθελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν περὶ τοῦτο τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλὰς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπὸ τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ Σαμαρείτιδος, καὶ τῶν ἐν Γαριζίν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαθῶν, ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, διά τε τὸν τῶν ὅρκων φυλακὴν, καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Ἀλεξάνδρῳ, πρε-

πρεσβευσαμένω πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι Δαρείου A legatis post Darii cladem dederant, multa ex eis
τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσαι, præsidia disposuit per arces: & cum eis apud A-
καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολίτας ἰσοπολίτας, lexandriam jus civitatis pari cum Macedonibus
ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις διαφυλάξωσιν. conditione dedisset, sacramento omnes devin-
οὐκ ὀλίγοι δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίοις εἰς τὸν xit, servaturos fidem posteris ejus, qui tam mul-
αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε δόσεως τῶν τόπων αὐτοὺς, ta ipsis crediderat. Non pauci præterea reliqvo-
καὶ τῆς τοῦ πτολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. rum Judæorum sponte in Ægyptum migraverunt, partim ubertate terræ allecti, partim Ptole-
ἐκοσὶ μὲν τοίνυν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τὰς σαμαρείτας, τὸν πάτριον ἀγωνὴν τὸ ἐθῶν διαπρασώζειν προῃρημένοις ἐγίνοντο. καὶ πρὸς B mæi erga suam gentem liberalitate. Seditiones
ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros &
αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ Samaritas, instituta patria pervicaciter retinentes: pugnabantque inter se jugiter, dum Hiero-
πέμπειν ἀξιούντων. τῶν δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος solymitani suum templum sacrosanctum esse af-
προσκελεύοντων. firmant, & victimas à Judæis non alio mittendas: Samaritæ contra in montem Garizin eas mitti
debere contendunt.

Κεφάλαιον β'.

CAP. II.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν. καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

Ptolemæus Philadelphus Judæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis ejus gentis captivis dimissis, donaria multa Deo in templo ejus dedicat.

ΕΠεσπε τὴν βασιλείαν τῆς αἰγύπτου πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη εἴκοσι δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς ἀναλώτους ἐν αἰγύπτῳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας ὡσεὶ δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ βασιλέως, ἐσπούδαζεν εἰ δυνατὸν ἦν πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, ἔπιπτε μόνον ἀκούσας τινὸς ἄξιον ἢ ἤδη τῇ καὶ βασιλέως προαιρέσει, μᾶλιστα γὰρ ἐφρόντιζε τῆς συλλογῆς τῶν βιβλίων ἐκεῖνος φιλοκάλως, σπουδαιότατος ὤν. ἐρωτῶν δ' αὐτὸν ποτὲ καὶ πτολεμαῖος, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶναι φῇ εἴκοσι, ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμαθηκὼς δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ θεῖα τοῖς ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀξιόλογα καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δ' αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβάλλεσθαι, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας διαπορεῖσθαι, ἔχειν δὲ τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον πρὸς τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ἐπιτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι. ἀρίστειός δέ τις φίλος ἦν, ὢν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεγαλοπρέπειαν, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἐγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἐν τῇ βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δὲ ὑπολαβὼν εἶναι ἐπὶ τὸν δοκιμάσεως τῆς δεήσεως, πρῶτος πρὸς αὐτὸν διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, σωσιβίῳ τε παρόντι καὶ ἀνδρέᾳ, σπουδαγωνίσασθαι φῇ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τοῖς τῶν προῃρημένων γνώμῃ ὁ ἀρίστειος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. ἐχρῆ ἀπατωμένους ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ προσορᾶν, ἀλλὰ παλῃδὲς ἀπελέγχειν. τοὺς γὰρ τῶν ἰουδαίων νόμους ἐ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διειλεγμένοις εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμέ-

POst hunc Philadelphus, assumpto Ægypti regno, qvod per annos unde quadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curavit, & Hierosolymitas in Ægypto servientes liberos dimisit, numero centum viginti millia, idque ex hujusmodi causa: Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operam, ut, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coëmens, qvotquot ubicunque audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cujus præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege, quam multa millia jam comparasset, ait se jam habere circiter ducenta millia, sed brevi habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indiciis, multos esse apud Judæos, qvi leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorum lingva & literis, & exhibituros negotium his, qui velint eos in Græcum sermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecam suam referat. Tum rex, collaudato Demetrii circa conquirendos libros studio, scribit Judæorum pontifici, ut curet hoc negotium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cum jamdudum animum haberet rogare eum, ut Judæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse jam optimam occasionem supplicandi, primum cum præfectis satellitibus Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus, ut preces suas apud regem, quantum possunt, adjutent: & postquam intellexit ipsis quoque rem cordi esse, adito rege, sic eum allocutus est: Quia non decet nos, rex, verum dissimulare, sed ingenue proloqui; cum hoc agamus, ut Judæorũ leges

non transcribantur tantum, verum etiam vertantur, qvonam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi hujus hominum generis in regno tuo ſerviunt? Qvos certè, non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præſenti miſeria: quandoquidem is, qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noſcitur, quantum mihi ſane de ea re inquirenti perveſtigari potuit. Conditorem enim hujus univerſitatis eundem, quem illi, nos qvoque colimus, Jovem nominantes, nimirum quod juvet vitam omnium. Quapropter vel Deum reveritus, quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, ut in natali ſolo liceat eis vitam exigere. Nec eſt, qvod ſuſpiceris, rex, me vel genere vel tribu eis propinqvum has preces offerre in illorum gratiam atq; commodum: ſed qvum omnium hominum idem Deus ſit opifex, & ſciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc ſupplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aſpiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus ſit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipſe aderat, dixit eſſe circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Parvane igitur tibi, Ariſtæe, videtur hæc, quam poſcis, liberalitas? Soſibio vero & cæteris præſentibus, dignum eſſe ipſius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam, lætus hoc eorum cenſenſu juſſit, ut, quando militi ſtipendium numeraverint, pro ſingulis captivis, qvi apud eos ſint, drachmas centum viginti annumerent, atque hoc ſuum decretum publico edicto propoſiturum ſe eſt pollicitus, qvo tam Ariſtæi petitio quam Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi ſolum, qvos pater aut ejus exercitus abduxerat, ſed illi qvoq;, qui vel ante vel poſt in ſervitutem abſtracti fuerant, & cum eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poſcere, ne hæc quidem impendere gravatus eſt. Ejus edicti exemplar, qvo illuſtrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adſcribere: Quicunque ex militia patris noſtri Syriam ac Phœnicen incurſaverunt, &, ſubacta Judæa, mancipia inde in regionem noſtram ejusq; urbes abducta divendiderunt, atq; etiam quicunq; vel ante vel poſt divenditi ſunt, hos omnes liberos volo fieri, proque ſingulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem una cum cætero ſtipendio, reliquos vero à menſariis regiis. Cenſeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captivitatem abductos militum licentia, qui, vaſtata Judæa, ſui commodi cauſa in Ægyptum abſtraxerunt hanc multitudinem. Qvapropter juſtitiæ reſpectu, & commiſeratione eorum, qvi à potentioribus per vim opprimuntur, jubeo Judæos omnes, qvi ſervitutem ſerviunt, dimitti liberos, jam dicta ſumma heris eorum pro libertate reddita, & absqve dolo malo huic noſtro mandato ſatisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum, ex qvo allatum fuerit, & interim heros profiteri hujusmodi mancipiorum numerum: id enim & mihi ipſi profuturum exiſti-

τίνες λόγῳ χρώμενοι τοῦτο πεῖραν μᾶλλον ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οὓς τῇ αὐτῇ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι πειρῶν ἀκολούθως ἀπαλλάσσειν τῆς παλαιᾶς ἀνάγκης, τιμῶν βασιλείαν σὴν διέπεντος θεμιτὸν τοὺς νόμους αὐτοῖς θεοῦ, καθὼς ἐμοὶ παρηγορεύθη μανθάνειν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνέχοντα μόνον θεὸν, καὶ οὐ τοῦτον ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῶντα καλοῦντες αὐτὸν ἑτοίμως, ἀπὸ δὲ σύμπασι μεμφύειν τὸ ζῆν τιμῶν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν δὲ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τιμῶν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεπιστευμένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τιμῶν πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπολαβόντα. ἴσθι μὴ τοῦτο ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε χρείαν αὐτοῦ, οὔτε ὁμόφυλος αὐτῶν ὢν τοῦτο αὐτῶν ἀξιῶ πάντων ὢν ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων δὲ θεὸν, καὶ γνώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς εὐσεβοῦσιν, ἀπὸ τούτου καὶ σὲ παρακαλῶ. ταῦτα εἰπόντος δὲ ἐξαίφνης, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ μεγαλοπρεπεῖ τῷ προσώπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων εἶναι μυριάδας; ὑπατυχόντος δ' ἀνδρέου, παρεισήκειν δὲ φήσαντος ἐλάττους ἑκατὸν εἴκοσι μυριάδων. ἦ μικρὰν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν δεξιᾶς δωρεὰν αἰτεῖς, σωσιβίῳ δ' καὶ τῶν παρόντων φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖν τῇ αὐτῇ μεγαλοψυχίᾳ τοῦ παρεχομένου τὴν βασιλείαν θεοῦ χαρίσασθαι. διακρουθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὰ μισθοφορικὰ, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβάλλειν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ δεῖν ἡ ἡξίου, προθῆναι γράμματα ὑπόσχεσθαι μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν αἵρεσιν βεβαιοῦσθαι, ἐπὶ τούτοις τῷ δὲ θεοῦ βουλήσειν. καθ' ὃν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ δὲ πατρὸς αἰχμαλωτισθέντας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπαρχοῦσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πολεμίων ἢ πεντακοσίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῖν ἀφαιρεθέντων ταῦτά τε συνεχώρει. καὶ τὸ ἀντίγραφον δὲ προσῆγε μάτος, εἰς δήλωσιν τῆς δὲ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων ἀφ' ὑμᾶς, ἵνα ἢ τοιοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῖν τῷ πατρὶ, τῷ τε συρίαν ἢ φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σωμάτων λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεμπόλησαν, τούς τε πρὸ αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν πύτους ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τῶν ὀψωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω δ' αὐτοὺς καὶ πρὸς τιμὴν δὲ πατρὸς προαίρεσιν καὶ πρὸς τὸ δέον αἰχμαλωτίσαι. τιμῶν δὲ χώραν αὐτῶν ἀφ' τιμῶν στρατιωτικὴν ἀνδραδειαν πεκακωκέναι. καὶ ἀφ' τὴν εἰς αἰγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν, πλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους πρὸς τοῦ προσήκοντος ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν τοῖς οἰκετείαις ὄντας ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους. ἐ μηδένα τοῦτο κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πιεῖσθαι, ἵνα τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, πρὸς δεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρον.

προσή-

προσαγγελλέτω τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βελόμενος, ἀφαιρεῖσθαι τῶν οὐσιῶν εἰς τὸ βασιλικὸν κτῆσιν ἀνεχθλαῦτα βέλομαι. τούτου δὲ τοῦ προστάγματος ἀνενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνα δὲ λειπόντος τὰ περὶ τῶν προτέρων καὶ τῶν αὖθις εἰσαγομένων ἰουδαίων μὴ διεσκέλθαι, προσέταξεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τελεῖται τῶν φόρων δόσιν οὔσαν ἀθροᾶν σκέλθσι τοῖς ὑπηρέταις τῶν ταγμάτων ἀποδιδόναι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς τραπεζίταις. ἁλισκομένου δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα δὲ ὑπὲρ ξ καὶ υ τῶν λύτρων ἐγένοντο. καὶ δὲ ὑπὲρ τῶν νηπίων ἐσπράττον οἱ διατεταγμένοι τοὺς κ καὶ ρ δραχμάς, ὡς δὲ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προσηκόμενον. ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐγένετο καθ' ἡν δὲ βασιλέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν δημήτριον ἐκδοθῆναι καὶ τὸ περὶ τῶν ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ἦδεν γὰρ ἐκεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὠκονόμητο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς φιλομαθείας ἐπράττετο, διὸ καὶ τὸ τὴν εἰσόδεσιν ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ὑπομνημάτων καταπεπταχὸς, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀποσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτην εἶναι τὴν δὲ πρόνοιαν τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι δῆλον γνώριμον, τὸ μὲν τοίνυν εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον, ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ παρὰ δημητρίου. προστάξαντός σου ὦ βασιλεῦ, περὶ τε τῶν ἐπιλειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ τῶν διαπεπλωκότων ὅπως δὲ ἐκείνης ἐπιμελείας τυχὴ, πάσῃ κεχρημένος περὶ ταῦτα σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ τῶν ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σαφῶς ἑτέροις. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχῃ σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ἔπω τετυχηκέναι προνοίας. ἔστι γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ταῦτα σοὶ, διηκριβωμένα. φιλοσοφωτέραν γὰρ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν ὡς ἂν θεοῦ θεοῦ. διὸ καὶ τοὺς πατρὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῶν ἱερῶν, οὐκ ἐμνηθῆναι φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὴν βεβήλοις στόμασι ψαυσθῆναι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, χράψεις τῷ ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, οἷς τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μάλιστα, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν πραγμάτων, ἀξίως ταύτης τῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης δὲν τῆς εἰς δόσεως γινομένης, ὁ βασιλεὺς σκέλθσεν ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δεδεμένων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς τοῖς δώροις ἔπεμψε κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἐπέμψε χρυσοῦ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστον τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν οἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τῷ ἐκλογεῖ τοῖς τεχνίταις αὐτῶν οὕστινας ἂν ἐθελήσωσιν ἐᾶσαι διαπέμπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

mo. Eum verò, qvi parere noluerit, cuivis deferre liceat, mulctandum facultatibus, qvæ fisco noſtro debent cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum eſſet regi, nec tamen diſertè cautum eſſet illis qvoqve, qvi vel ante vel poſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem regis beneficentia: juſſitqve, ut ex collectis jam tributis diſtribueretur pecunia in militem & in menſarios regios. Qvo facto, intra ſeptem dies peractum eſt, qvicqvid rex juſſerat, impenſis in redemptionem qvadringentis ſexaginta talentis: qvia domini exigebant & pro infantibus illas centum viginti drachmas, qvaſi regis edictum etiam hos complecteretur, ubi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam. Hæc ubi ex ſententia regis magnifice ſunt peracta, juſſit Demetrium evulgare decretum de tranſcribendis Judæorum codicibus. nihil enim temere fiebat à regibus, ſed omnia diligenter præmeditata: qvapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & qvod à qvoqve factum eſt, ut primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum qvàm artificum præſtantia. Suggeſtionis ſane exemplar fuit tale: Regi magno Demetrius. Qvia mandaſti, rex, ut, qvod deeſt tuæ bibliothecæ, ſuppleamus, & libros, qvi hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt, perquiramus, nihil mihi ad ſummâ circa hoc negotium diligentiam reliqvum faciens, ſcire te velim inter eos, qvos adhuc deſideramus, eſſe Judæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cum ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius, quam par eſt, habiti, eo qvod nondum eis regia providentia contigit. neceſſe eſt autem, ut & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legislationem continent, utpote divinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, ut Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hiſtoricus mentionem ejus legis faciat, aut virorum, qui juxta ejus præſcriptum res ſuas adminiſtraverunt, quod ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbitur, rex, ſcribes Judæorum pontifici, ut mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex qvorum interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionē juſſit rex ſuos, ut ad Eleazarum Judæorum pontificem de hac re ſcriberent, ſimulq; per easdem literas certiorem facerent de Judæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta qvinqvaginta, & gemmarum copioſam multitudinem: juſſitq; cuſtodes arcarum, in qvibus gemmæ ſervabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandavit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliqvis templi uſibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum,

ubi primum expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotii faſtigium hoc modo conſecutus eſt: Onia pontifice defuncto, filius ei Simon ſucceſſit, Juſtus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & cives ſumma proſeqveretur benevolentia. Quo mortuo, ſuperſtite unico filio parvulo, frater ejus Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatum aſſumpſit, cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit: Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Judæis in regno meo degentibus, quos Perſæ, dum rerum potirentur, captivos eo pertraxerant, pater meus eos in pretio habuit, aliorum opera in militia uſus amplis ſtipendiis conductorum, aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, ut eſſent terrori indigenis. Ego vero poſtquam principatum adeptus ſum, cum in cæteros benignitate ſum uſus, tum maxime in tuos cives, quorum ſupra centum millia in libertatem vindicavi, reſtitutis de meo pretiis eorum poſſeſſoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos, qvorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accenſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium pro ea providentia, qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo ut & his & reliquis per totum orbem Judæis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguam vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex unaquaque ſex viros bonos jam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem, qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenta centum. Reſcribes autem, quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit, quam potuit, honorificentiſſime: Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arſinoë communibusq; liberis, noſtræ quoque res ſe habent optime: Acceptis tuis literis, gavifi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem; advocataque concione, eas legimus, teſtes pietatis, qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas, quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam centumque illa talenta, quæ in victimas & alios templi uſus attulerunt Andreas & Ariſtæus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuaque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos, etiamſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. provocati enim beneficiis in cives noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiam. Quamobrem continuo pro te ſororeque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, utque hæc legis verſio tam felix tibi ſit, quam cupis maxime.

A μὴ τὸ πρεσβύτατον τὸ ἀντίγραφον, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λαβόντι τὴν τιμὴν ἐξ αὐτίας τοιαύτης. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ πατὴρ αὐτοῦ σίμων γίνεται διάδοχος καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, διό τε τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνοιαν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὸν κληθέντα ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, ᾧπερ καὶ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τάδε τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ἐπὶ περσῶν ὁ πατὴρ ἐκράτησεν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ἐπὶ μείζοσι μισθοφορίαις, ποιησάμενος δὲ ἡγεμόνας ἐν αἰγύπτῳ σὺν αὐτῷ, τὰ φρούρια ἐπὶ τούτοις ἐφύλαξεν, ἵνα τοῖς αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί. τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ πᾶσι μὲν φιλανθρώπως

B

ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχμαλώτων ἀνελόντων, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῇ ἡλικίᾳ, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν φίλων ἡμᾶς καὶ τῇ ἐμῇ αὐλῇ πίστιν εἶναι δυναμένων, τούτοις ἠξίωσα νομίζων ἡδὺ τῷ θεῷ τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα δοῦναι καὶ μέγιστον ἀνάθημα. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κἀνθάδε ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους ἑξ, οἳ καὶ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τῶν νόμων, καὶ δύνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ἐπιτελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγήσεσθαι. ἀπέσταλκα δὲ καὶ περὶ τούτων διαλεξομένους ἀνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δὴ ἡμῖν ἐπίστειλον, περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. ὁ δὲ ἐπιστολὴν ἐπιστείλας βασιλέως κομιθέσης πρὸς ἐλεάζαρον, ἀντεγράφη πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνὸν μάλιστα φιλοτίμως. ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σοι τε καὶ τῆς βασιλίσσης ἀδελφῆς καὶ τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὴν δὲ ἐπιστολὴν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ἐπὶ τῇ προαιρέσει σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσοῦς κ' καὶ ἀργυρᾶς λ' καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἐπισκευὴν ὧν ἂν δέῃ τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισεν ἀνδρέας καὶ ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σου τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ λαμπρότατοι, καὶ τῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δὲ ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον κἂν ᾖ τι πρόδηλον φύσιν, ὑπομιμνήσκοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς ἐνεργεσίας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας καταπεπόθησας. ἐπεὶ οὖν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγόμεθα θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ἐχάρησαν ἐπιόντα ἡμέραν σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθείᾳ σοι τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε πρὸς νόμου μεταγραφὴν, ὅτι συμφέρουσι πρὸς σωτηρίαν πλῆ-

C

D

E

F

G

ὁ πλέ-

Ἐπιλεξάμην δὲ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης φυλῆς A
ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον, ἔσται δὲ τῆς
σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νό-
μον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τῶν κομιζόν-
των. ἔρρωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δὲ
οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα
πρεσβυτέρων, οἱ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ἀπὸ Ἐλεαζάρου
πεμφθέντες δηλονότι. διὸ γὰρ ταῦτα ἐπεγεγράμμεθα ἐν
τῇ ἐπιστολῇ. τὸ μὲν πλῆθος τῶν ἀναθημάτων πολυτε- B
λείαν καὶ κατασκευὴν ὃν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ,
οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμην διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ
τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθο-
νον γὰρ τὸν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς
καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐ-
δὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶα γίνεσθαι τῶν κατασκευ-
ασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς ἔχοντος, τὴν πολυτέλειαν δη-
λώσω. τῆς μὲν ἱερείας ἴσως οὐκ ἀπαρτύσης τὴν ἀ- C
παγγελίαν, τὸ γὰρ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλό-
φρον, ἅτοις συνήσειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνων.
πρῶτον γὰρ τὸ περὶ τῆς τραπέζης ἐπήσομαι. εἶχε μὲν δὴ
διάνοιαν ὁ βασιλεύς, ὑπὲρ μεγέθους τοῖς μέτροις ἀπερ-
γάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ
μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέ-
ζης, πόσον τί ἐστιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατα-
σκευασθῆναι. μαθὼν δὲ καὶ τὴν οὐσίαν ἡλίκη τις ἦν, καὶ
ὅπως αὐτῆς οὐδὲν κωλύσει μείζονα γενέσθαι, φήσας δὲ πε- D
ποιλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κα-
τασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἀχρή-
στως ἔχῃ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται. βούλεσθαι γὰρ
οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ
πρὸς τὰς λειτουργίας εὐχρήστα. διὰ δὴ τοῦτο λογισάμενος
σύμμετρον κατεσκευάσθαι τὴν πρώτην τράπεζαν,
ἀλλ' οὐ διὰ στάσιν χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τὴν
πρώτην ὑπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει E
τῆς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς γὰρ ὢν
κατιδεῖν πράγματα παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν
ἐπινοίαν ἔργων καινῶν καὶ ἀδόξων, καὶ ἔσαι λεπτὰ ἄχραφα
τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σύνεσιν, καὶ κατεσ-
χυκὼς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζειν.
καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὰ ἀκριβείαν αὐτῶν ἀπο-
βλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν. ἐπορεσκέμμοι τοίνυν ποιή-
σασθαι τὴν τράπεζαν, δύο μὲν καὶ ἡμίσους, πηχῶν τὸ μῆ- F
κος, ἐνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἐνὸς καὶ ἡμίσους, ἐκ χρυσοῦ
τόλου κατασκευὴν δ' ἔργου ποιούμενοι, τὴν μὲν οὖν στε-
φάνην παλαισταῖαν εἰργάσαντο. τὸ δὲ κυμάτια γρεπιὰ,
τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμα-
στῶς ἐκ τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένην. τριγώνων γὰρ
ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως
ἔχει διάθεσιν, ὡς γραφομένων αὐτῶν, μίαν καὶ μὴ διαφο-
ρὰν τὴν ἰδέαν αὐτῆς συμπεφυκέναι φέρεσθαι. τῆς δὲ στεφάνης, τὸ
μὲν ἐπὶ τὴν τράπεζαν τῷ κεκλεισμένον. ὡρμιὰν ἔχον G
τὴν διατύπωσιν. τὸ δὲ ἔξωθεν πεπηγμένον, ἐπὶ μᾶλλον
τὸ κάλλος τῆς ἐργασίας ἐπεπονημένον, ὡς ὑπ' ἄψιν
καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὴν μὲν ὑπόσχεσιν ἀμφοτέ-
ρων τῶν μερῶν ὁμοίαν συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ μηδεμίαν
γωνίαν τριῶν ὄντων ὡς προειρήκαμεν πρὸς τὸν μεταγω-
γὸν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ
ταῖς χοινίκαις τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς ποικίλλοντες,

Delegimus etiam ſenos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac juſtitiæ, ut, tranſcripta lege, ad nos eam tuto remittas una cum ejus deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt, quæ reſcripſit pontifex. ſupervacaneum autem viſum eſt apponere ſeptuaginta ſeniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola; donariorum tamen, quæ rex Deo miſit, ornatum & magnificentiam ſilentio prȩterire non poſſum, ut omnibus nota fiat ejus regis erga Deum pietas ac liberalitas. abunde enim ſumptus ſuppeditans & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſidue viſendo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nunc recenſebo ſingula, non quod hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quod digna ſit, quæ prædicetur, regis liberalitas: primumque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longe majorem facere mandavit explorari ejus, quæ tum Hieroſolymis erat, magnitudinem, quanta eſſet, & an major poſſet fieri: & comperta ejus menſura, qvodque major etiam eſſe poſſet: ait ſe ejus vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet utilis. Cupere enim ſe ea donaria non ſolum ad oſtentationem, ſed ad uſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere, qvod non erat integrum addere magnitudini, id compenſavit varietate ornatus & operis pulchritudine. cum enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis novis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens, ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primum conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem unius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latam circumdederunt: cujus cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cum enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos eædem erant figurationes, ut converſæ non alia, ſed eadem ſpecie oculis occurrerent: loricæ vero pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior ejus facies longè pulchriores, videlicet quod hæ totæ eſſent conſpicuæ. qvin & cymæ illæ facile & cito vertebantur, & quemvis è tribus angulis pari menſura oculis ſubjiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus intervallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ovali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitū menſæ volvebantur:

περιόδους χρυσᾶς διὰ τρημάτων κατειλημμένοι. τὸ δὲ ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης καὶ ἐπὶ ὄψιν ἀνατείνοντα, ὡσὰν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει κατεσκεκόσμητο, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκνωῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἵλιττο. ἐπὶ δὲ τῶν ὠῶν διατύπωσιν, στέφανον πεποιήκασιν οἱ τεχνῖται,

huic subjecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræsentans, dependentibus racemis, & spicis emergentibus, & malis punicis interseritis: quæ omnia constabant è lapillis etiam colorem nativum fructuum referentibus, & auro circum totam mensam revinctis. Sub hac corona rursum alia series ovorum priori similis cum virgatis pleræque sculpturis visebatur: ut ex utraque parte spectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarum ordine: ac ne inversis quidem mensæ lateribus ulla sentiretur diversitas, sed idem artificium usq; imos pedes pertenderet. subdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per transversam mensæ latitudinem, in eam pedes ejus inseruerunt, quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mensæ juxta loricam, ut his insistens quaqua verteretur, eandem speciem ostenderet. In mensa autem sculptus erat mæander, magni precii gemmis per medium tanquam stellis variegatus, carbunculo & smaragdo suavissimè radiantibus, aliisque generibus, quæ ubique grata sunt propter pretium. Propter mæandrum vero resticulati quidam nexus circumquaque discurrebant, rombo circa medium similes, in quo crystallus & succinum per interstitia paria conjunctim cum magna gratia spectabantur. pedum autem capitella liliorum similitudinem referebant, foliis sub mensa se reflectentibus, cum germen alioquin rectum videretur, basis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis specie, qua vero pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erantque sculpti singuli pedes opere subtilissimo, hederis & palmitibus una cum racemis per eos discurrentibus, indiscreta verorum similitudine. tanta enim erat artis subtilitas, ut perflante vento agitata, naturæ, non artis opus viderentur. constabatque totum opus trimembri compositione, sed tanto artificio, ut commissuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi possent. crassitudo autem mensæ erat semicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expressa: quandoquidem hoc erat ejus studium, ut si non magnitudine hæc priorem illam mensam superaret, certe novitate commenti & ornamentorum splendore magis esset conspicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, squamatæ, à basi usq; præcinctura, spiras habentes variis gemmis distinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compositum: & super eum virgatam sculpturam, & deinceps usque labrum plexile quiddam reti simile, crebra romborum specie intervenient. addebant gratiam insertæ gemmæ scutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum vero crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus atq; implexis inter se palmitibus uvas ferentibus,

Ἀπαντοίᾳ καρπῶν φύσιν ἐστεφανωμένον, ὡς ἁπαρίθμησαί τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀναφῆναι, & ῥοιᾶς ἀποκλεῖσαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν προειρημένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπωμένους χρόαν ἐργαζόμενοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν τράπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίητο, καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς τραπέζης, ὡς ἑτερόμορφον μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλείας τῶν ἔργων καὶ γλαφυρίστητος ἅπαν κατασκευασμένον, ὡς καὶ τὴν τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τὴν τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐναλλαττομένης γίνεσθαι διάφορον. τὴν δ' αὐτὴν ἀκρίβειαν τῶν ποδῶν ὄψιν τῆς διατεχνήσεως διατετάχθαι. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦν τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιησάντες καθ' ὅλης τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα περόνας καὶ κατακλείσιον αὐτοὺς ἐνεφρήγνυον τῇ τραπέζῃ κατὰ τὴν στέφανον, διὰ τὴν θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἵνα ἐφ' ὡτισοῦν σῆται τὴν τράπεζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτὴν. ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης, μιαίνδρου ἐξεγλυμμένου, λίθους αὐτοῖς μέσον ἀξιολόγους ὥστε ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἡδίστην θέαν παρέχοντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τά τε ἄλλων λίθων ὅσοι θαυμασιώτατοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μιαίνδρου δὲ τὸν πλέγμα τι χοινικιδὲς θεωρεῖτο, ῥόμβῳ τὴν μέσον ὄψιν ἐμφέρες, ἐφ' ᾧ κρύσταλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ γοῦν ὑποβαλλήλῳ τῆς ἰδέας χάριτι, ψυχαγωγίαν θαυμασίαν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς σκιάδας, τὰ πετάλων ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων, εἰς ὀρθὴν ἡ τῶν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ἑρμᾶ. ἡ δὲ βάσις αὐτῶν ἐξ ἄνθρακος λίθου πλατυσιαία πεποιημένη χλῆμα κρηπίδος ἀπεληλάκει. τὸ δὲ πλάτος ὁκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρεικτο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερῶς καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τὰ ποδῶν ἑκάστου, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων συμβότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀπόδειν τῆς ἀληθείας. καὶ δὴ πρὸς τὸ πνεῦμα διαλεπόντα καὶ τῷ ἐπάνω αὐτῶν ἐκπαγεῖν κινούμενα, φαντασίαν τῇ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνῃ μιμητῶν παρέχειν. ἐκαινούργησαν δὲ ὥστε τρέπουσιν οἱονεὶ τὸ χλῆμα τῆς ὅλης κατασκευῆς τῆς τραπέζης, τὰ ἁρμονίας χάριν ἀλλήλοις, μερῶν ὄντως συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ἐπινοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἦμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο τῆς πολλῆς καὶ βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης καὶ τῇ ποικιλίᾳ τοῦ καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῶν τεχνιτῶν συνετελέσθη. ἀπεδοκίμαζε δὲ εἰ καὶ μὴ τοῦ μεγέθους τῆς προαναφερομένης τοῦ πρὸ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὲν τοιγε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς καλλονῆς, πολὺ κρείττονα καὶ προσβλεπτὸν ἀπεργασθαι. τῶν δὲ κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτὰ δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ διαζώσματος τὰ τρεῖς, λίθων τε ἀστέρας ποικίλας ἐνδεδυμένων. ἔπειτα ἐπ' αὐτῆς μιαίνδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξειργασμένος, τῇ συνθέσει λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. καθ' αὐτὸν δὲ ῥάβδωσις ἀνεγέγλυπτο. καθ' ἣν πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύοις ἐμφερὲς ἕως τοῦ χείλους ἀνείλκυσο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀστέρια τετραδακτύλων ἀνεπλήρουν τὸ κάλλος. περιεστέφετο δὲ τὸ χείλη τοῦ κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων ὀχοινίαις εἰς κύκλον πεπυγμέναις. τούτους μὲν οὖν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορέντας ἑκάτερον

ρου ἀμφορέας τὸ τὸν κατεσκάσασαν τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐξ-
γορεύοντες τὸ εὐσπλοΐαν τὸ λαμπρότητα πολὺ διαυγέστεροι γε-
γονέσαν, ὡς τραγυτέρας ἀλλὰ τούτων τὰς τὸ προσφερο-
μένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκάσασε δὲ πύτοις ὁ βα-
σιλεὺς καὶ φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσὸς λιθ' ἀλλὰ μὴ λίθῳ
πλυτελεῖ διειλημμένο, σμίλαξι κισσοῦ καὶ πετάλοις ἀμπε-
λῶν ἐσκιάσθο φιλοτέχνως ἐντετορευμένων. ταῦτα δὲ ἐ-
γένετο μὲν καὶ ἀπὸ τὲν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων
θαυμασίων ὄντων πρὸς τὲν τέχνεν, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ
τὸ τὸ βασιλέως σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας ἀποφερόντως ἀ-
πηρτίζετο. ὁ γὰρ τὸ χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυ-
χον τοῖς τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματί-
ζειν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκὼς αὐτὸς τοῖς
κατασκευάζεσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλε-
πεν. αὐτὸν δὲ διὰ τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν ἐπιμελείας. οἱ
μὲν τὸ βασιλέα καὶ τὸ πύπου σπουδὴν ὑποβλέποντες, φιλο-
πονώτερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρεσαν. ταῦτα μὲν τὰ
πεμφθέντα εἰς ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμίων ἀνάθημα-
τα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμή-
σας τοὺς κομίσαντας, καὶ δῶρα δοὺς τοῦ βασιλεῖ κομίζειν,
ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. ὡς δὲ ἠγμένοι ἦσαν εἰς τὴν ἀ-
λεξάνδρειαν, ἀκούσας πτολεμαῖος τὸ παρουσίαν αὐτῶν, καὶ
τοὺς ἑβδομηκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐλπίδας, δύο
μεταπεμπτὸ τὸν ἀνδρέαν καὶ τὸν ἀρισταῖον τοὺς πρέσβεις. οἱ
δὲ ἀφικόμενοι, τάς τε ἐπιστολὰς ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ πα-
ρὰ τὸ ἀρχιερέως ἀπέδωσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἐντὸ λεγών
ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν, ὡς δὲ ὧν ἐντυχὼν πρὸς τὸν
τῶν ἱεροσολύμων ἦκεσι πρεσβυτέροις ὑπὲ τὴν ἑρμηνείαν
τὸ νόμων, τοὺς μὲν ἄλλως ἐς χρείαν ἕνεκα παρεῖναι συνέ-
βαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, ὡς δόξαν τοῦτο πιθῶν καὶ
ὧν τὸ ἔθος. εἰ μὲν γὰρ τινῶν αὐτῶν ἀχθέντες,
ἀλλὰ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆεσαν, οἱ δὲ πρεσβύτε-
τες, ἀλλὰ μᾶλλος. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμ-
φθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρε ὡς ἐμέμνεν. ὡς δὲ ἀπῆλθον μὴ
ἐκ τῶν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρ-
χιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῶν διφθερῶν αἷς ἐγγεγραμ-
μένας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτησεν
αὐτοὺς ὡς τῶν βιβλίων. ὡς δὲ ἀποκαλύψαντες τὰ ἐνθ-
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς
ἀγχιστρεφείας τοὺς ὑμένας, καὶ τὸ συμβολῆς τὸ ἀνεπιγνώστον,
ἐπῶν δὲ ἤρμοσε, καὶ τὸ τὸ ποιήσας χρόνῳ τελείονι, χάριν
εἰπὼν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι,
πρῶτον μὲν πάντων τῷ θεῷ, ὃ τοὺς νόμους εἶναι συμβέβηκεν.
ἐκθαμβηθέντων δὲ ὑφ' ἑνὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμ-
πρέσβεων γενέσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, διὰ μεγάλης
ἡδονῆς εἰς δάκρυα πρέπεσε, φύσει δὲ μεγάλης χαρᾶς
παρούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δὲ
τὰ βιβλία δοθῆναι τῆς ἐπὶ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας
ἠσπάσατο. δίκαιον ἐπὼν εἶναι πρῶτον τὸν ἀφ' ὧν αὐτοὺς
μεταπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους
προσφθέγξασθαι. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, ὑπερφυῆ ποιήσαν, καὶ κατ' ἔτος ἑορτὴν ἐπίσημον εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐ-
τὴ εἶναι τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἣν ἀντίγο-
νον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσκεύασε τε αὐτοῖς αὐτὸν
ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προστάξε δο-
θῆναι τὰς καλλίστας, πρὸς τῇ ἀκρᾳ. ὁ δὲ ὑπὲ τῶν ξέ-
νων ἀποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, δωρόθεον καλέ-
σας, ὃς ἦν τῶν περὶ τούτων προνοίαν ἐκέλευσεν
ἐπιμελεῖσθαι ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν δίαιταν. διε-
τέτακτο δὲ τούτων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

A & ornatus quidem utriusque erat hic, amplitudo vero, quæ amphoram caperet, argenteæ vero quævis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes inspectantium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quibus quicquid spatii gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atq; hæc omnia non solum artificum ingeniis ornabantur usque ad miraculum, sed quadam etiam regis
B circa hæc ambitione diligentius accurabantur: qui non satis putans, quod sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis, sæpe adibat officinas & invisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim, quod cordi sit ei hoc negotium, majore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus con-
C secratis, & honorificè tractatis, qui attulerant, pontifex Eleazarus, non sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reversi, rex, cognito eorum simul & septuaginta seniorum adventu, confestim legatos Andream & Aristæum accivit: ab eisque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea scisciţando di-
D dicit. Et cum vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus, qui Hierosolymis ad interpretandam legem venerant, quicunque privatorum negotiorum causa expetebant ejus colloquium, præter morem suum dimitti jussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum vero illis dimissis, ab Eleazaro missos expectabat. ut vero senes illi
E venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis, quæ legem aureis literis inscriptam continebant, primum de libris eos rogavit, ut vero ex involucris depromptos obtulerunt, multum diuq; miratus membranæ subtilitatem, & commissuras, quæ ita latebant, ut visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit, qui venerint, & majores etiam ei, qui miserit, sed longe maximas Deo, cujus leges attulerint. cumque seniores eorumque comites uno ore omnia
F fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: jussitque libros accipere, quorum hoc erat officium, tum demum viros salutavit, præfatus æqvum fuisse, ut prius de ea re, propter quam acciti fuerant, percontatus, deinde illos quoque
G compellaret. diem quidem adventus eorum tam gratum sibi confessus est, ut, quoad viveret, per singulos annos redeuntem ejus memoriam colere se velle promitteret. forte enim eadem erat, qua Antigonum navali prælio vicerat. voluitque, ut convivæ sibi essent, & diversoria mandavit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum jussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, ut ex eis civitatibus, quæ in ratione

victus aliquid peculiare habent, venientibus more ipsorum omnia pararentur, ut tractati more consueto suavius viverent, & nulla in hoc novitate offenderentur. qvod honoris his quoqve exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quod hic callebat morem, quo solerent vivere. quamobrem omnia per se administravit, quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus stravit, rege ita jubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam vero post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens. postquam autem discubitum est, jussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Judæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, qvorum est à suis precatiunculis auspicari convivium, locus hic non fuit: sed unum ex convivarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensam consecrare ipse rex jussit: qui stans in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausumque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto, fruebantur appositis. cumque rex siluisset, quantum satis visum est, cœpit philosophari. proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignam. illis vero disertè ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum consuetudine per duodecim dies instauravit convivium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo convivio, legat Aristæi librum, quem hoc argumento conscripsit. Qvos sermones cum non solum rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare providentiam, eoque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex vero jam tum se uberem ex eorum adventu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset, quomodo regnum administrare oporteat: jussitque, datis prius in singulos ternis talentis, deduci eos in diversorium. Qvarto deinde die Demetrius, assumptis eis, transivit aggerem illum septem stadiorum, & pontem, qui insulam continenti adjungit: & progressus ad septentrionale littus assignavit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogavitque, ut, quandoquidem ad opus jam ita instructi sint, ut nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi vero non parcentes labori, quam poterant accuratissime, interpretabantur, usque horam nonam assidentes operi: reliquũ deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo, ita ut mandatum ei fuerat. mane autem regiam ingressi, salutato rege, in eundem locum ad institutum negotium se referebant, qvod marinis aquis ablutis manibus prius, mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius, advocatis omnibus Judæis in locum, ubi versa fuerat, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. concio vero & seniorum interpretationem approbavit,

A κ) γὰρ πόλιν ἑκάστην, ὅσαι οὐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται νόμοις τὴν διαγωγὴν, ἀλλὰ τούτων ἀπιμελόμενος. ἐκ) τοῦτ' ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἐθος, πάντ' αὐτοῖς παρασκευάζειν, ἵνα τῶν συνήθων τρόπων τὴν διαγωγὴν ἀνωχλούμενοι μᾶλλον ἥδωνται, κ) πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυσχεραίνωσιν. ὁ δὴ κ) τούτοις ἐμέλετο, δωροδοκεῖν ἀφ' ἑτοίμου τὸν βίον ἀκριβείαν, ἣν τούτοις καθιστᾶν. σωρεύσας γὰρ πάντα δι' αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς. ἐ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτως προσάξαντος τοῦ βασιλέως. τοὺς μὲν ἡμίσους ἐκέλευσεν ἀνὰ χέρα κατακλιθῆναι. τοὺς δὲ λοιποὺς, κ) τὴν αὐτοῦ κλισίαν ὀπίσω ἀπολιπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' οὕτω κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν Δωρόθεον οἷς ἔθεσι χρώμενοι Δαπελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κ) ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας ἐ θύτας κ) τοὺς ἄλλους οἷς τὰς κατευχὰς ἐπιτρέπουσι παρατήσατο. τῶν δὲ συνδειπνούντων ἕνα ἐλισσαῖον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρὰν κατευχάς. ὁ δὲ στὰς εἰς μέσον, ηὔχετο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ) τοῖς συνερχομένοις ὑπ' αὐτοῦ. ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐκ ἀπίστων μὲ χαρᾶς ἐ βοῆς ἤρθη. κ) παυσαμένου, πρὸς δωρεὰν κ) τὴν ἀποδοχὴν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. Δαλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῆσθαι χαρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο, κ) ἕκαστον αὐτῶν λέγειν ἐπερωτᾶ φυσικούς, κ) πρὸς τὴν τῶ ζητουμένων ἰδιωτείαν. ἀκριβῶς δὲ ἐκείνων πάντες οὐτινοσοῦν ὁ λεγόμενος αὐτοῖς πρὸς ἕκαστα ἀποφαινόμενος, ἡδόμενος, τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας ιβ' συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τοῦ βουλομένου τὰ κ) μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, εἶναι μαθεῖν, ἀναγέγραπται τὸ αἱρεσιμαῖον βιβλίον ὁ συνέγραψε Δαὐτά. θαυμάζοντος δ' αὐτοὺς, ὄ μόνον ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ κ) μενέδημος ὁ φιλόσοφος περὶ φύσεως διαιτᾶσθαι, πάντα φήσαντος, κ) Δαὐτὸ εἰκὸς κ) λέγειν οὕτως ἀναμιν καὶ κάλλος εὑρῆσθαι, παύσοντας μὲν τοῦτων ἀπιζητοῦντες. μεγαλύνεσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἐλεγμὸν ἤδη παρέχων αὐτῶν, ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύσαντος αὐτοῖς, ἀνὰ τρία δοθῆναι τάλαντα, κ) τὰς ἀποκαταστήσοντας ἐπὶ τὴν κατάλυσιν. διελθουσῶν γὰρ τριῶν ἡμερῶν, ὠθεῖται αὐτὰς ὁ δημήτριος, κ) διελθὼν τὸ ἑπτάσταδιον χῶμα ἐπὶ θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, κ) Δαβὰς πρὸς τὴν ἠπειρον, προσελθὼν ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη, σωέδειμον ἐποιήσατο ἐν τῷ ὠθεῖται τὴν ἡσυχαν κατασκευασμένην οἰκῶν, πρὸς Δάσκησιν πραγμάτων ἠρεμίας καλῶς ἐχόντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς σκηνὴ παρεκάλεσε πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἐνεμάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀνειλοῦντο πρωΐ μὲν ἕως ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διατελοῦντες ὄντες. ἐπειτ' ἐπὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπόλαυσιν τρεπόμενοι θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν διαγωγὴν χορηγουμένων, κ) πρὸσθεν δωροδοκῆ πολλὰ κ) τῶν ὠθεῖται σκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσετάξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντες. πρωΐ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν ὠθεῖται νόμενοι. κ) τὸ πολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸν ἀπίεσαν τέκνον. κ) τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι κ) καθαίροντες αὐτὰς, ἅτως ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτράποντο. μεταγραφέντος δὲ νόμου κ) δὴ κ) τὴν ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ) δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ) μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων κ) τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους. ὧν δὲ

τὸν βληθῆναι ἀπεδέξατο μὲν καὶ τὸς Δημοφήσαντας πρεσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπῄνεσαν δὲ καὶ τὸν δημήτριον τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γεγενημένον. παρεκάλεσάν τε δεῆναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτι ἱερεῖς καὶ τὰ ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ δὲ πολιτεύματος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισαι δὲ Δημοῦναι ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἁπάντων δὲ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, σκέλδωνα εἴτις ἢ προσὼν ἢ προσγεγραμμένον ὁρᾶ τοῦ νόμου, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπῶντα δεῖ καὶ ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως δεῖ πράττοντες, ἵνα τὸ κεκριμένον ἄπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ Δημοῦναι. ἐχάρη μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ αὐτὸ προαιρέσει εἰς τὸ χρήσιμον ἐρῶν τετελειωμένον. ἥδετο μάλιστα τῶν νόμων ἀναγινωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν Δημοῦναι καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη δὲ νομοθέτου, καὶ πρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὕτως θαυμασῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς, οὔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, Δημοῦναι τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν ἐφάσκε, δὲ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπομπός τε βληθεὶς ἰσορρήσαι τι περὶ τούτων ἐπεραίχθη τὴν Δημοῦναι, τελείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις, δὲ ὠδῆς τὰς ἀνέσεις ἐξελάσκετο τὴν θεοῦ, ἐντεῦθεν αὐτῷ γλεῦκος τὴν ὠδῆς φροσύνην ἐπονοσῶν. ἐμοὶ ἀλλὰ δὲ ὄναρ εἶδεν, ὅτι δύ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ δύ' ἀνθρώπους ἀπειλήσαντι. καὶ προσχόμενος κατίδη τὴν διάνοιαν. ἐδήλωσε δὴ καὶ περὶ τοδέκτης δὲ τραγῳδιῶν ποιητὴς ἀναφέρεος, ὅτι βληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυηθῆναι, τὰς ἄψεις γλαυκωθεὶς καὶ συγχυθεὶς τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγεὶς δὲ πάθους, ἐξομολογεῖται μὲν τὸ θεόν. ὠδήλωσεν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὠδῇ δὲ δημητρίῳ καθὼς περιέρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς ἐκέλδοτε πολλοὶ ποιεῖσθαι τὸ βιβλίων τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα Δημοῦναι ταῦτα καθαρῶς. τούς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὠδηγηθέος. δὲ γὰ αὐτοῖς δὲ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσῃ. νῦν μὲν γὰ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγεν, ἐκπορίσας δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἤτε αὐτῶν ἔστι σοφία δικαία τυχεῖν, καὶ ἡ σκεύης μεγαλοφροσύνη ὠδηγῆσαι ἱκανή. τότε μὲν δὴ ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δύο ἑκάστῳ στολὰς δείσας τρεῖς, δὲ χρυσοῦς τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντος, καὶ τὴν δὲ συμποσίᾳ στρωμνὴν δὲ ταῦτα μὲν σκεύους ἔχειν ἐδωρήσατο. τοῖς δὲ δεξιᾷ ἐλεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε, κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, δὲ τὴν ἀκόλουθον αὐτῶν ἐπισκευὴν, καὶ κυλίκιον τάλαντων λ'. ὡσαύτως δὲ καὶ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, δὲ στέφανον Δαπτερεπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἰσοὺς ἑκατόν. ἐπὶ μεμὴν φιάλας καὶ τρυβλία, καὶ σπονδεῖα, δὲ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν δὲ Δημοῦ ἐπιστολῶν, ὅπως εἰ τῶν ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἐπιτρέψῃ, πρὸς πολλοῖς ποιεῖσθαι τὴν μὴ τῶν παιδείαν τυγχανόντων συνουσίαν, δὲ πολὺν εἰς τοὺς ῥητοὺς ἡδέως ἔχων καταθεσθαι. δὲ τὰ μὲν εἰς δόξαν δὲ τιμὴν τῶν ἰουδαίων τοιαῦτα παρὰ πτολεμαίου δὲ φιλαδέλφου συνέβη γενέσθαι.

& Demetrium ipſum collaudavit, cujus ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſent: rogaveruntqve, ut etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulaverunt, qvandoqvidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, ut rata permaneat, nihilqve ex ea mutari liceat. qvæ ſententia cum omnibus placuiſſet, juſſerunt, ut prius, ſi qvis aliqvid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentius inſpectum & indicatum corrigeret, qvando conſultum eſſet, ut res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Qvamobrem rex multum gaviſus eſt, videns hanc qvoqve ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed majorem etiam percepit voluptatem, dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legislatoris ſapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans, qui factum ſit, ut tam admirandarum legum nec hiſtoricus ullus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, qvam conſtaret divinam eſſe & omni veneratione digniſſimam: & punitos eſſe qvosdam a cœleſti numine, qvi illam temere attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde qvædam ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus triginta, & per intervalla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facile conjicientem, qvæ morbi cauſa fuerit. atqve etiam in ſomnis admonitum hæc ideo pati, qvod fuiſſet circa res divinas curioſior, easqve voluiſſet proferre profanis hominibus. qvare cum a cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cum in qvadam tragœdia vellet aliqvid e ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnoviſſet, exorato Deo, redditam aciem. acceptos deinde a Demetrio libros rex cum adoraſſet, aſſervari juſſit diligenter, ut incorrupti manerent: rogavitqve interpretes, ut crebro e Judæa venientes ipſum inviſerent. id enim eis non minus commodum fore qvam honorificum. Nunc enim æqvum eſſe, ut remittantur: ſed ſi ultro ad eum venerint, conſecuturos, qvicqvid vel ipſorum ſapientia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum qvoqve remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulisqve unius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eosdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogavitqve eum per literas, ut, ſi qvis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, qvandoqvidem plurimi faceret cum doctis conſvetudinem, & divitias libenter in ejusmodi inſumeret. Atqve hæc ſunt in Judæorum honorem a Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor a regibus Aſiæ Judæorum genti habitus, & quod in civitatibus a ſe conditis jus civium ei conceſſerint.

III. SEd & ab Aſiæ regibus honorati ſunt, propter navatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis a ſe per Aſiam & inferiorem Syriam urbibus, in ipſa deniqve metrepoli Antiochia, jus civitatis eis dedit, voluitqve pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, qvo jure nunc qvoqve vivunt inter eos homines. Argumento eſt, qvia Judæis externo oleo nolentibus uti, certa pecunia pro eo a Gymnaſiarchis penditur: qvem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare vellet, non permiſit Mutianus, qui tum Syriæ provinciæ præerat. Deinde imperante Veſpaſiano, & Tito ejus filio, Alexandrini & Antiochenſes, rogantes adimi Judæis jus civium, impetrare id non potuerunt, manifeſto Romanorum æqvitatis & magnanimitatis indicio, ſed præcipue ipſorum principum: qvi cum eo bello multos labores pertuliſſent, & infenſi eſſent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de jure ipſorum diminutum voluerunt: idqve nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere paſſi ſunt: majorem rationem habentes veterum gentis meritorum, qvam præſentis offenſionis, aut gratiæ, qvam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos, qvi contra rem Romanam arma tulerant, jam ſatis ſuppliciorum exolviſſe: eos vero, qvi nihil peccaſſent, non eſſe æqvum ſpoliari ſuis privilegiis & juribus. Marcum qvoqve Agrippam ſimiliter affectum erga Judæos fuiſſe proditur. Jonibus enim contra hos ſeditioſe commotis, & rogantibus Agrippam, ut civitatis, qvam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, qvē Græci Deum cognominant, ſoli eſſent participes: & poſtulantibus, ut ſiqvidem ejusdem generis haberi velint Judæi, eosdem qvoqve deos colerent: cum res ad judicum cognitionem deveniſſet, vicerunt cauſam Judæi: obtinueruntq;, ut ſibi liceret ſuis moribus vivere, patrocinio Nicolai Damaſceni adjuti, Agrippa enim pronunciavit, nihil ſibi licere innovare circa hoc negotium. qvæ, ſi qvis volet exactius cognoſcere, legat hiſtoriarum Nicolai libros tertium & qvartum ſupra centeſimum vigeſimum. Sed Agrippæ ſententiam mirari non debemus: neqve enim tum gens noſtra cum Romanis bellum geſſerat. Veſpaſiani vero & Titi magnanimitatem merito quis miretur, qui poſt tanta belli certamina nihil immoderate in nos ſtatuerunt. Nunc, unde digreſſus ſum, revertar. Antiocho Magno in Aſia regnante, in continua vexatione tam Judæa fuit qvam Cœleſyria: qvod, eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, hujusqve filio, qui Epiphanes cognominatus eſt, ſive vinceret, ſive vinceretur, male mulctarentur,

A

B

C

D

E

F

G

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ γ'.

Πῶς ἐτιμήθησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. ἔνθ' ὁ μὲν Σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοὺς ἐνοικιδίους ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν ἔχομένην. τελεῖν δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλοις ἐλαίοις χρήσασθαι, λαμβάνειν ὠρισμένον τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμὴν δραχμὴν. ὁ δὲ δῆμος τῶν ἀντιοχέων ἐν τοῖς νεωτέροις πολέμοις λύσας τὸ πρὸς αὐτοὺς μῖσος, μεγίστοις ἤδη χρησάμενος εὐεργέταις, οὐκ ἐπέτρεψε τοῦτο ποιῆσαι. καὶ μὴν τοῦτο κατήσκησαν οἱ μακεδόνες καὶ ἕλληνες οἱ ἀλεξανδρεῖς ἐν ἀντιοχείᾳ ἵνα τὸ δίκαιον τῆς πολιτείας μηκέτι μόνῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τις ἂν καταμάθοι τὸ τῶν ῥωμαίων ὑπήκοον καὶ μεγαλόφρον, μάλιστα δὲ τὸ τοῦ σεβαστοῦ καὶ τίτου. ὅτι καὶ τοὺς πολλὰ πονήσαντας ἐν τοῖς πρὸς ἰουδαίους πολέμοις καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντας ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἐσχάτου πολεμοῦντας ἐτήρησαν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν πρότερον πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρώτης ὀργῆς τῆς τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μεγίστων φλεγμηνάσης σκληρότητος. οὔτε τι μηδὲν μήθ' ὑπὸ τοῦ πρὸς τούτους χαλεπῶς, μηδ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμήσαντας μισοπονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τὸ δεχάλιον τῆς ἰουδαίοις φιλανθρωπίας. ἀλλὰ τοὺς ἀνδραποδισθέντας αὐτοῖς ὅπλα συλήσαντας καὶ χωρήσαντας ἀπὸ μάχης δεδωκέναι δίκην φόνου φήσαντες, τοὺς δ' ἄθεν ἐξαμαρτόντας, ἀδίκημα ὑπερῆν τῶν ὑπαρχόντων, ὁμοίως δὲ τούτων καὶ μαχομένων ἀγρίως φρονήσαντας περὶ τῶν ἰουδαίων οἰδαμῶς. τῶν δὲ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων δ' ἀγεῖσθαι, ἵνα τῆς πολιτείας λάβωσιν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ πολιόκης ἡγεῖσθαι, ὁ θεὸς τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνα μετέλθωσιν, ἀξιούντων δ' οἱ συστρατεῦσαι εἶναι αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκην φέρειν τούτων συγχύσεως, συνήκησαν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, σωτηρήσαντες αὐτοὺς νικόλαός τε δαμασκηνός. ὁ δὲ ἀγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς ἔστις βούλεται καλμαθεῖν, ἀναγνώτω τὸν νικολάου ἱστορικῶν τὸν ἑκατοστὸν εἰκοστὸν τρίτον καὶ τετάρτου. φέρε μὲν οὖν τὰ τοῦ ἀγρίππου κελεύοντος, οὐκ ἔγωγε θαυμάζω. ἐπολέμησε γὰρ τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. θεσπασιανοῦ δ' ἄνδρὸς καὶ τίτου τοῦ μεγαλοφρονεστάτου ἐπιόντος ἀπαλλαγὴν, μὴ πόλεμον καὶ τηλικούτους ἀγῶνας οὓς ἔχον πρὸς ἡμᾶς, μεταστησαμένων. ἐπαναλάβω δὴ τὸν λόγον ὅθεν ποθὲν ἐξέβην. τοὺς δ' ἰουδαίους ἐπ' ἀντιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτριχεν αὐτούς τε πολλὰ πολεμουμένης τῆς χώρας αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοὺς τοῦ κοίλου συρίας νεμομένους. πολεμοῦντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸν εὐπάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, παύλα πάσχη, ὡς συ-

ὡς ὑδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πανταχόθεν
ἐκπεπωκότι· ἐπὶ δὲ κλύδωνος μεταξὺ τῆς εὐπραγίας
τῆς ἀντιόχου, καὶ τῆς ἐπὶ θάτερον αὖθις τροπῆς τῶν
πραγμάτων κειμένου. νικήσας μὲν γὰρ τὸν πόλεμον
ὁ ἀντίοχος, τὴν Ἰουδαίαν προσήγετο. τελευτήσαντος
δὲ Φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε
δύναμιν καὶ στρατηγὸν Σκόπαν, ἐπὶ τὰς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον
ἔθνος, πολεμούμενον δὲ αὐτῷ προσέθετο. μετὰ δὲ πολὺ
τὸν Σκόπαν ἀντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὰς
πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλῷ αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δὲ ἀντίοχος χειμωναμένους ἐν τῇ
κοίλῃ συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν
σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσέθεντο Ἰουδαῖοι. καὶ τῇ
πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καθειλημμένους ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁθεν ἀντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν αὐτοῦ καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, χάριτος τοῖς τε στρατηγοῖς
αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μαρτυρῶν τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ
ὧν ὁ πατὴρ πρὸς αὐτῶν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ αὐτῶν διέγνω προσφέρειν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. ὧν ἡμῖν
μνήσθητι τὰς ἐπιστολὰς τοῖς στρατηγοῖς περὶ αὐτῶν χαριζόμενος, προσδεχθεὶς ὡς μαρτυρεῖ τάδε ἡμῶν τοῖς λόγοις,
πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῇ ις τῶν ἱερομνημονευμάτων αὖθις, φησὶν ἅδε. ὁ δὲ πολεμαῖος στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς τὰς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι
τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δὲ ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς δὲ
Σκόπας νικηθεὶς ὑπὸ ἀντίοχου, τὴν μὲν Βαταναίαν
καὶ σαμάρειαν, τὴν δὲ Γαδαρὰ παρέλαβεν ἀντίοχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων
οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προπαροξύνοντα ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ δὲ ἧς πλεῖον ἔχειν λέγοντες, καὶ μάλιστα
δὲ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑποθησόμενοι τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν.
ἡμεῖς δὲ ἐπανάξομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν διήγησιν, ὑποδεξάμενοι πρῶτον τοὺς ἐπιστολὰς δὲ βασιλέως ἀντιόχου. βασιλεὺς ἀντίοχος πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ
παραυτίκα μὲν ἡνίκα τῆς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ἐπιδεξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ παραγενομένους δὲ εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων,
καὶ μετὰ τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, συνεξελόντων τε καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς
τῶν ὑγιεινῶν. ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην τῶν τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ
συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δὲ αὐτοῖς σκεύασμα εἰς τὰ εὐσεβῆ
δόξαν ὑπάρχειν τὴν εἰς τὰς θυσίας συντέλειαν, κτηνῶν
τε θυσίμων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβάνου, ἀργυρίου
τε μνᾶν ς, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς
καὶ τὸν ὑπάρχοντα νόμον, πυροῦ μεδίμνους αυ ξ, καὶ
ἁλῶν μεδίμνους τοὺς ε. τελεῖσθαι δὲ αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ εἴτι ἕτερον οἰκοδομῆσαι
δέοι. ἡ δὲ τῶν ξύλων ὕλη, καταθαλαττιζέσθω ἐξ αὐτῆς
τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ λιβάνου, μηδένος πεισθομένου τέλους. ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν ἐπιφανέστερον γένηται τὸ ἱερὸν ἐπισκευὴν δέοι.

A non aliter qvam navis fluctibus utrinqve oppugnata, inter proſperam & adverſam Antiochi fortunam jactatæ. Tandem victor Antiochus Judæam ſuæ ditioni adjecit. Defuncto vero Philopatore, filius ejus magnum exercitum, duce Scopa, miſit in Cœleſyriam: qvi & multas ejus urbes & noſtram gentem vi in poteſtatem ejus retraxit. Aliqvanto autem poſt Antiochus ad B fontes Jordanis cum Scopa prælio congreſſus fit ſuperior: cumqve recepiſſet occupatas a Scopa urbes Cœleſyriæ ſimul & Samariæ, Judæi qvoqve ultro deditionem fecerunt: receptumqve intra mœnia ejus exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præſidium in arce a Scopa relictum impigre auxilium tulerunt. Qvamobrem Antiochus æqvum ducens aliqvam Judæis pro ſtudio ſuarum partium referre gratiC am, ſcripſit ad amicos ſuos & duces literas, teſtes beneficiorum, quæ in ipſum contulerant, in qvibus etiam ſignificabat, quomodo remunerari eos decrevit. earum exemplar ſubjiciam, citato prius Polybii Megalopolitæ teſtimonio, ex libro hiſtoriarum ejus decimo ſexto: Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux, ad mediterranea verſo impetu, per hyemem Judæorum gentem ſubD egit. ac paulo poſt in eodem libro narrat, qvomodo, victo Scopa, Antiochus Bataneam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxqve Judæi, qui Hieroſolyma & celebre ejus loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa eſſent dicenda, ait ſe id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inſerta hic prius Antiochi epiſtola. Rex Antiochus Ptolemæo S. QuoE niam Judæi mox, ut regionem eorum ſumus ingreſſi, ſtudium erga nos ſuum declaraverunt, & in urbem ſuam venientes ſplendide exceperunt, ſenatu obviam progreſſo, exercituiqve noſtro & elephantis copioſe victum præbuerunt, & cum eo ſimul præſidium Ægyptiorum in arce expugnaverunt: viſum eſt nobis gratiam aliqvam eis reponere, & urbem eorum refovere variis caF lamitatibus affectam, & in priſtinam freqventiam reſtituere, revocatis in eam, qui nunc diſperſi ſunt habitatoribus. ac primum decrevimus pietatis ergo præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad ſimilam ſecundum provincialem legem tritici medimnos mille quadringentos ſexaginta, & ſalis medimnos trecentos ſeptuagintaquinqve, voloque, ut hæc eis præbeantur ita, ut mandavi: &, quod deeſt templo, abG ſolvatur, ſive porticus ſive quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipſa Judæa quam ex aliis gentibus & ex Libano, immunis a vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atqve ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis, ut omnes vivant juxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atqve cantoribus tributum, qvod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si qvod est tributum aliud. Et ut eo citius urbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus, qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eo se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum usqve in triennium: remittimusqve eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et qvotqvot ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoqve eis restitui jubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Judæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui juxta præscriptum legis patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiam in urbem carnes eqvinas aut mulinas inferat, nec asini sive feri sive domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cujusvis omnino ex his animalibus, quæ Judæis vetitum est attingere, ac neqve pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in urbe alere: sed tantum solitas more majorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui vero aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore qvosdam per Phrygiam ac Lydiam novis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductantem exercitum, jussit quosdam e nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales, bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res novas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Judæis, qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt, duo millia familiarium cum tota supellectili eo traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persvasum enim habeo, illos fore nostrarum rerum custodes benevolos: tum quia cæleste numen pie colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam majorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur, ut eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem vivendi propriis legibus. perductis deinde ad jam dicta loca tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colendum arvis & vinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ proventibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in servorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, ut benigne a nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem, ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atqve hactenus de Antiochi magni erga Judæos benevolentia dixisse sufficiat.

A πολιτεύεσθωσαν ὑπ' πάντες οἱ ἐκ τῶ ἐθνους κ τὰς πατρίους νόμους. ἀπολυέσθω ὑπ' ἡ γερουσία, καὶ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ τοῦ ἄλλου τῶν ἄλλων. ἵνα ὑπ' τάχιον ἡ πόλις κατοικισθῆ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι καὶ καταλάβουμένοις, ἕως ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἶναι μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν ὑπ' καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τὸ τρίτου μέρους τῶν φόρων, ὡς τε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην. B ὅσοι δὲ ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δεδούλευσιν, αὐτούς τε τέκνα καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γενηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ταῦτα περιέχει. σεμνύων ὑπ' καὶ τὸ ἱερὸν, προγραμμα κ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, περιέχων τάδε. μηδενὶ ἔξον εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβολον εἰσιέναι ὃ ἱερὸν, τ ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰμὴ οἷς ἂν ἁγνισθεῖσιν ἔστιν ἐθίμου κ τὸν πάτριον νόμον. C μηδ' εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ὠρείων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, κ καθόλε πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δωρὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις ὑπ' τοῖς πατρικοῖς θύμασιν ἀφ' ὧν καὶ τοῦ θεοῦ δεῖ καλλιερεῖν, ἀπτεσθαι θύειν χρῄζῃ. ὁ ὑπ' τούτων τι παραβὰς, ἀποτινυέτω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύρου δραχμὰς τρισχιλίας. D ἔγραψε ὑπ' μαρτύρων ἡμῖν εὐσέβειαν τε κ πίστιν ἰδίαν νεωτερίζοντα τὰ κ τὴν Φρυγίαν, ἐπύθετο. καὶ ἐν καιρῷ, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελεύων ζεῦξιν τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν κ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι τινὰς τ ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν, γράφει ὅτως. Βασιλεὺς Ἀντίοχος Ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔρρωσαι εὖ ἂν ἔχοι. ὑγιαίνω ὑπ' κἀγὼ. πυθόμενος τοὺς ἐν Λυδίᾳ κ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ἐπιστροφῆς ἠξιώσαμεν τοῦτο μοι δεῖν. E βουλόμενός μοι μὴ τ φίλων τι δεῖν ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τ ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν ἐπισκευῇ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὐνοϊκοὺς αὐτοὺς ἔσεσθαι τῶν ἡμετέρων φυλακὰς, ἅμα τε τὸ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, κ μαρτυρομένους δ' αὐτοὺς ὑπὸ τ προγόνων εἰς πίστιν οἶδα, κ προθυμίαν εἰς ἃ προσκαλοῦμαι. F βούλομαι τοίνυν καὶ περ ἐργώδους ὄντος μεταγαγεῖν, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τόπον ἑκάστῳ, κ χώραν εἰς γεωργίαν ἐκ φυτείαν ἀμπέλων. ἐκ ἀπολεῖς τ ἐκ τῆς γῆς καρπῶν ἀνήσεις ἐπ' ἔτη δέκα. μετρεῖσθωσαν ὑπ' κ ἄχρις ἂν τὰς προσόδους τῆς γῆς ἄρουρας λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τ θεραπόντων διατροφάς. G δίδοσθαι δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρέτοις τὰ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερον παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. προνοοῦμαι δ' πλοῦ καὶ τοῦ ἔθνους κ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντιόχου φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα. ἡμῖν δ' ἀποχρώντως εἰρήθω. μ' δ'

μετ' ἐκεῖνα Φιλίαν καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἀνεποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, προσχωρήσας αὐτῷ τῆς κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, φέρνης ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρους, παρὰ τοῖς ἰδίοις ἕκαστοι τὰ ὀφειλόμενα ἀνεκόμιζον παρὰ δὲ Σαμαρεῖς εὖ πράσσοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν πορθοῦντες, καὶ σώματα διαρπάζοντες. ἐτύγχανε δὲ τοῦτα ὅτι ὁ μὲν ἱερεὺς Ὀνίας πρεσβύτατος ἦν τελευτήσαντος δὲ Ἐλεαζάρου, τὸν δὲ ἱερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς ἔλαβε. μετὰ δὲ καταστρέψασθαι τὸν βίον, Ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος ὢν υἱὸς ὃν ὁ δικαίου κληθέντος. σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου καὶ θεὸς ἐποίησεν. ἦν δὲ ὁ Ὀνίας, βραχὺς μὲν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ δι' ὃ τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐπέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα ἔχοντα ἀργυρίου μὴ δώς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς μὲν πατὴρ ἦν Φιλοπάτορος, καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβύτην, ἠπείλησε τὸν Ὀνίαν, οὐκ ἀποδιδόντα τὸν φόρον. καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβών, καὶ πέμψειν τοὺς οἰκήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ ὠμὰ τοῦ βασιλέως οἱ Ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ Ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo conjunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, una cum Phœnice, Judæaqve & Samaria, divisisqve inter utrumqve regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta, quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Judæos infestabant agros vastando, & abducendo in captivitatem homines, maxime sub Onia Pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses ejus patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto, Onias successit in sacerdotium, Simonis Justi filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

B C D Is Onias pusillanimis erat, & avarus: quæ IV. causa fuit, ut tributum, quod pro populo majores ejus de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non solvendo, ad iram commoverit Ptolemæum Evergetem patrem Philopatoris. Qui, misso Hierosolyma legato, incusabat Oniam, quod tributum non redderet: minabaturque, ni faceret, regionem ejus militibus suis se divisurum, & novas colonias eo deducturum. quod audientes Judæi, perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐκ τῆς ἡμερωμένης αὐτοχίας ἐπανόρθωσις τῶν Ἰουδαίων διὰ Τωβίου, ποιησαμένου φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον.

CAP. IV.

Josephus Tobiæ filius imminentem Judæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

E Ἰωσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, δι' σεμνότητα δὲ καὶ φρονήσεως καὶ δικαιοσύνην δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῶν Τωβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλώσαντος αὐτῷ τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβύτου παρουσίαν, ἔτυχε δὲ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεμέλητο τοῦ ὀνίου, μὴ φροντίζων τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλλόμενος εἰσήσειν διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' F ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν πρεσβείαν. λαβὼν αὐτὸν ἔλεγε, τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπιτυχεῖν. εἰ δὲ ἐρωτικῶς ἔτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὸ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑπομένοντα, καὶ πᾶν ὅτιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ φείσασθαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. ἔτι δὲ εἰ μὴ ἄρχειν θέλειν ἀποκεκαμμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δι' ἀδυνατον ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μὴ ἀναβῆσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχωρεῖ ὑπὲρ ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δὲ πρεσβεύειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰωσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸν πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν παράλογος μηδὲ φοβερὸς παρῆν τῷ ὀνίου τοῦ θείου περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῶν ὑπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος ἀφανισθεὶς ἤξιου, πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλεται πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικήσουσιν.

JOsephus autem quidam ætate juvenis, sed honestate, prudentia, justitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus e sorore Oniæ pontificis, cum indicio matris cognovisset de adventu legati, forte enim in Phichola natali vico aberat, veniens in urbem invectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modo pecuniis parcens, cõjiceret in periculum populum, a quo & reipublicæ administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quod si tanto amore pecuniæ teneretur, ut propter eam sustineat & patriam & cives in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliqvam ejus pecuniæ. Onia vero dicente, neque principatu se morari, & pontificatum etiam, modo liceat, libenter se depositurum: neque iturum ad regem, qvum nihil curet hoc negotium: rogavit Josephus, num ipsi permitteret legationẽ publicam susciperе. Quo annuente, ascendit in templum, & advocata concione, hortatus est eos, ne terreantur Oniæ sui avunculi negligentia, sed, missa mœstitia, meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persvasurumqve ei, quod iracatur immerito.

Qvibus auditis, plebs gratias egit juveni. Ipse vero egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lauteqve per aliqvot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Jam enim magis etiam quam ante accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat, ut in Ægyptum veniret, operamqve suam obtulerat: effecturum enim se, ut, quicquid opus haberet, a rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi juvenis moribus. Cæterum reversus in Ægyptum, denarravit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Josephi bonitate: qvem brevi venturum ajebat, & patrocinaturum populo, cujus curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis deniqve juvenem assidue ornabat laudibus, ut & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optime. at Josephus, missis in Samariam, qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis jam instructus ad profectionem jumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, pervenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, ut illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices urbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Josephum in itinere, deridebant ejus tenuitatem & inopiam. Qui cum apud Alexandriam audisset, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obviam. Sedente autem rege in curru una cum regina & Athenione amico (is erat, qui legatus Hierosolymis hospitio Josephi usus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum juvenem, cujus bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reversus tantopere prædicaverat. Tum Ptolemæus & prior eum salutavit, & currum jussit conscendere. quo facto, Oniam accusare cœpit. At Josephus: Danda est, inqvit, senectuti venia. Scis enim, quod senes & pueri eundem habent animum. Nos autem juvenes officio nostro non deerimus, ut nihil de nobis merito possis conqveri. Ex hoc primo colloquio rex, degustata juvenis civilitate, adeo cœpit eum amare, ut juberet eum diversari in regia, & qvotidie suæ mensæ adhiberet. quod cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indigne ferebant. Cumqve dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cum octo millia talentorum colligerentur e vectigalibus Cœlesyriæ Phœniceseve & Judææ ac Samariæ, accedens Josephus culpabat illos licitatores, tanqvam de composito tam parvum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus, qvæ prius publicanis solebant accedere. Rege vero libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀνέστησαν, τὸν χαλκοῦν τοῦ ἱεροῦ κατὰ σπουδὴν καλέσας δι' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενία τε ὑποδέχεται τῶν ἀρχόντων ὑπὸ Πτολεμαίου πεπρεσβευκότα, καὶ δωρεαῖς μεγάλοις αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ ὅτι πολλὰς ἡσίασας φιλοτίμους ἡμέρας, ὡς ἐπέμψε πρὸς τὸν βασιλέα φράσοντα αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσων. ὁ δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐγένετο πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν τοῦ βασιλέα, καὶ πρεσβεύσας πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται τοῦ βασιλέως τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν ὑποχήμενος. τὸ γὰρ ἐλεύθερον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν ἠγάθησε, καὶ ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν πρεσβευτὴς ἐλθὼν εἰς τὸν Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὰ περὶ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ πρὸς τὸ ἰώσηπος χρήσιμος ἐσται, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, τοῦ κομιεῖσθαι τὰ ἁμαρτημάτων τὴν δίκην. ἐναγὴς γὰρ αὐτὸς πρὸς αὐτόν. ἀμέλει τοσαύτη πρὸς τὸ ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου διεπλέσε χρῆσις πρὸς, ὡς τε τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, πρόθυμον ἔχειν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν ἰώσηπον ἔτι παρόντα. ὁ δὲ ἰώσηπος διαπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἐπιτήδεια καὶ ὑποζύγια, καὶ σκεύη ὡς εἰς δισμυρίας δραχμὰς ὡπλισμένος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατὰ σπεῦσον τὴν χώραν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τοὺς τοὺς συρίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅτι τὰ τελῶν ὠνεῖσθαι. κατὰ δὲ τοῦτο τοῖς δυνατοῖς τῶν ἑκάστη πόλει ὑπῆρχον ὁ βασιλεύς. ἐρώντες οὖν ἔτοι καὶ τὴν ὁδὸν τὸν ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενία καὶ λιτότητι. ὡς δὲ εἰς τὰ ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ὃν μέμφεται τὸν βασιλέα πολεμαῖον ἥκουσεν ὄντα, καὶ ἀπαντήσομενος ἀνέβαινεν αὐτῷ, καθεζομένῳ δὲ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, ὅτε οἱ ὁ πρεσβεύσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ ὑποδεξάμενος ἰώσηπα ξενίοις, θεασάμενος αὐτὸν ἀθηνίων, οὗ τὸν ἔπαινον τὸν βασιλέα χαίρειν, λέγων ὅτι εἶναι, ὡς δὲ ὑποδεξάμενος ἐξ ἱεροσολύμων ἀπῆγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ μὲν πολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβαίνειν ὅτι τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καθεζόντος δὲ τοῦ ὀνίου πρὸς ἀπομνήσεως ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγνώσκε φησὶν αὐτῷ δεῖ τὸ γῆρας. ἀμφοτέροις γὰρ ἅπασι τοῖς νέοις καὶ τοῖς πρεσβύταις τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. ὑμῶν δὲ ἐσμεν τῶν νέων ἄπαντες, ὡς τε μηδὲν ἀπιστοῦντας. ἡδέως δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ ἐντραπελίᾳ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπειραμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἐντὸς τοῖς βασιλείοις αὐτὸν κελεύσας σκηνοπαγῆσαι, καὶ καθημένου ὅτι τὰ ἑστιάσεως τὰ ἰδίας ἔχων. νομοῦ δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸν ἰώσηπον, ἐπόθησε ἔφερον. ἐν τούτοις δὲ ἡμέρας καὶ ἦν ἐμέλλετο πάλη πεπρᾶσκεσθαι τῶν πόλεων, προῆγον δὲ τοὺς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχιλίων δὲ ταλάντων συναθροιζομένων τὰ τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τὰ τῆς φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνητὰς μόνους διεβάλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγην αὐτῷ τιμὴν ὑφισάμενοι τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ἐπηγγέλλετο. καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ πρὸ τοῦ τὰς τέλεσι συνεπράσκετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούοντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοιτὸ τὴν πρόσοδον αὐτῷ καταχυροῦν τὴν
ὠνὴν τῶν τελῶν σκήπτω φήσαντος, ἐρομένου καὶ ὅ-
τι, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα
ἀστείως ἀπεκρίνατο, δώσειν γὰρ εἶπεν ἀνθρώπους ἀγα-
θούς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσεται. λέγειν δὲ τούτους
εἰ τινες εἶεν ἐπόντος, αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν
γυναῖκα, τὴν σὴν, ὑπὲρ ἑκατέρου μέρους ἐγγυησο-
μένους δίδωμί σοι. γελάσαντος δὲ τοῦ πολεμοῦντος, συνε-
χώρησεν αὐτῷ δύνασθαι τῶν ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέ-
λη. ὃ τὸ σφόδρα τοὺς ὑπὸ τῶν πολεμίων εἰς τὴν πάτριον
ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δόκιμον ἥκοντας. καὶ
εἰ μὴ ἐπανῆκεν εἰς τοὺς οἰκείους ἔκαστοι παρεῖδας μετ'
αἰσχύνης. ὁ δὲ ἰώσηπος λαβὼν παρὰ βασιλέως πε-
ζῶν γραπτῶν διχιλίους, ἠξίωσε γὰρ τινὰ βοήθειαν λα-
βεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ βιά-
ζεσθαι. καὶ δανεισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν
φίλων παρὰ τοῦ βασιλέως πεντακόσια, εἰς συμμοῖραν
ἐχώρησε. ἐλθόντος δὲ εἰς ἀσκάλωνα, καὶ τοὺς φόρους
ἀπαιτοῦντος τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο δι-
δόναι, ἀλλὰ καὶ παρόδου ἐζήτουν αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν
τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐ-
σίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἐπέμψε
τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγενημένα. θαυμά-
σας δ' αὐτὸν ὁ πτολεμαῖος τοῦ φρονήματος, καὶ τῶν
πεπραγμένων ἐπῄνεσας αὐτὸν, ἔφησεν αὐτῷ πιεῖν
ὅτι βούλεται. ἔτι ἀνθυσαντες οἱ σύμμοροι κατεπλα-
γησαν, καὶ τὸ δεῖγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἐ-
χοντες τοὺς τῶν ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοί-
γοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν ἰώσηπον καὶ
τοὺς φόρους ἐτέλουν. ἐπιχειρούντων γὰρ σκυθοπολι-
τῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ,
ὡς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀπαιτήσα-
ντας τοὺς πρώτους, τοὺς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασι-
λεῖ. συναγαγὼν γὰρ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας
μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ ἀσφαλέστερον τῷ
ὑπάρχοντι αὐτῷ δυνάμει τοῖς ἔθεσι κατεχρήσατο, τῷ
ἀφορμὰς αὐτῶν καὶ τὴν ὑποδοχὴν τῆς τότε δυνάμεως τη-
ρῶν, φρόνιμον ἡγεμόνα, ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο.
πολλὰ γὰρ τοῦ χείματος τοῦ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶ-
ρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ
αὐλῇ δωρατοῖς, ὠνόμου. διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν
παρ' αὐτῶν ἀπήλαυσε καὶ ταύτης τὴν εὐμοιρίας, ἐπ' ἔτη κδ'.
πατὴρ μὲν ἡγεμὼν ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παῖδων ζ'
ποιησάμενος, ἐκ δὲ ἀδελφῆς σαλωμίας θυγατρὸς ἑ-
κατόνταρχον ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ εὐπατριδῶν τινα,
τῷ τοῦ ἀδελφοῦ πατρὶ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγοντι τὴν
θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικήσῃ
τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, καὶ δεσπόσῃ τοῦ τῆς βασι-
λέως, ὀρχησταῖς δὲ εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον εὐπρεπῶς,
ἐρασθεὶς τοῦ ἀδελφοῦ ἔτο μνηστεύει, τοῦ καλοῦ αὐ-
τὸν ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλο-
φύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκυρήσαντα. τὸ δὲ
μάρτημα καὶ μέγιστον ἀγαθὸν ἡγούμενον, τοῦ δεῖν αὐ-
τῷ ὡς τὸ πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς
ἀσμένως δεξαμένου τὸν ἡρώδην, κοσμήσας τὴν
αὐτοῦ θυγατέρα νύκτος ἤγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκα-
τέκλισεν. ὁ δὲ τοῦ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς,
συνέρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τοῦτο ἡμέ-
ρᾳ πολλάκις, ἡδέως δὲ σφόδρα τὸ ἔργον τῆς ὀρχηστρίδος.

A & ut amplificatori redituum ſuorum addicturum ſe promittente, rogante tamen, ecqvos fidejuſſores haberet, feſtive reſpondit, daturum ſe homines probos & honeſtos, quibus non gravaretur credere. Qvos ut proferret poſtulatus: Te, inqvit, rex, dabo, tuamqve conjugem, ut alter alteri pro me fidejubeat. Tum rex arridens permiſit eum absqve fidejuſſione habere vectigalia. id qvod valde moleſtum fuit his, qvi
B poſthabiti fuerant, non ſine pudore in patriam revertentibus. Joſephus autem, acceptis a rege duobus militum millibus, qvos ideo petierat, ut poſſet contumaces in urbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis qvingenta talenta, profectus eſt in Syriam. Et cum veniſſet Aſcalonem, tributumqve a civibus exi-
C geret, & non ſolum nihil acciperet, ſed convitiis etiam appeteretur: comprehenſos circiter viginti eorum primates affecit ſupplicio: &, redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmiſit, indicans, quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus ejus prudentiam, & approbato, quod egerat, permiſit ei, quicquid vellet, facere. Hoc audito, Syri, exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedien-
D tiæ territi, patentibus portis Joſephum excipientes tributa ſolvebant. Cumqve etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horum qvoqve necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem miſit: comparatisqve multis pecuniis, & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad conſtabiliendam præſentem
E potentiam uſus eſt, prudenter exiſtimans, optimum eſſe jam partam felicitatem tueri ex ipſius redditibus. multa namqve munera regi atqve reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, benevolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Uſus eſt autem ea proſperitate per annos duos & viginti, ex una uxore procreatis ſeptem filiis, ſuſ-
F cepto etiam uno ex fratris Solymii filia, nomine Hyrcano: quam hac occaſione duxit conjugem. Cum aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente ſecum filiam nubilem, ut eam ibi alicui nobili Judæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingreſſam in convivium formoſam ſaltatriculam adamavit, ſoliqve fratri hoc indicavit, rogans, ut qvandoqvidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, ſubſerviret ei, ut clam ea potiri poſſet. Frater vero
G libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum ejus collocavit: atqve ita parum ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cum hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, conqveſtus eſt apud fratrem, qvod periculum eſſet, ne non poſſet excutere amorem ſaltatriculæ, quam forte rex nollet ei cedere: ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ ἐχώρησεν τὸν βασιλέα,

Tum Solymius ait, non esse opus, ut hac de re A sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atqve etiam uxorem eam ducere: fassus, qvod maluerit filiæ fieri injuriam, qvam fratrem tale dedecus in se admittere. Josephus, collaudata tam fraterna benevolentia, uxorem duxit ejus filiam: ex eaqve genuit, qvem diximus, Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim adolescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitavit odia, qvod eos in B omnibus videretur antecellere. Josephus enim volens cognoscere, qvisnam ex his ad virtutem esset idoneus maxime, unumqvemqve misit ad eos, qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi vero propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reversi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis jugis boum misit itinere septem dierum in soli- C tudinem, ut illic sementem faceret: sed prius subtractis clam loris, quibus arator boves ad jugum solet astringere. Qvo postqvam perventum est, cum non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, svadentium aliqvem ad patrem mittere, qvi adferret: nolensqve interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est qviddam veterano duce magis D dignum qvam id ætatis homine. Mactatis enim decem jugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, juga hoc modo bubus aptavit: & hoc modo arata terra, qvam pater proscindi jusserat, sementeqve facta, domum rediit. Pater autem reversum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenii, & quod excogitata auderet aggredi, ut solum germanum filium, magis etiam posthac a- E mavit, indigne ferentibus reliqvis fratribus. Interea venit quidam nuncians, quod regi Ptolemæo natus sit filius: versiqve omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Josepho ob ætatem jam gravantem domi manere coacto. pertentavit tamen filiorum animos, num qvis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recu- F santibus cæteris, qvod se negarent scire mores aulicos, qvomodo versandum sit cum regibus, svadentibusqve, ut Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum advocat: rogatqve, ecqvid liberet, aut idoneum se putaret, qvi ad regem salutatum accederet. qvi cum prompte eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se G frugaliter vivere, ut decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filii prudentia. Deinde puer, cum aliqvandiu silvisset, svasit patri, ne domo qvicqvam munerum regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id, qvod invenîret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille vero ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

δὲ ὁ ἀδελφός, μηδὲν ἀγωνιᾶν ἔφη καλοιῶτο, ἐπιλαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μὴ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὴν φήσαντος, καὶ παλῆδες αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν ὕβριν γυναῖκα, ἢ τοιόνδε σκῆνος ἐν οἰκίᾳ γνώριμον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ γυναικὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Ὑρκανὸν ὀνομα ὡς τεσειρήκαμεν. ἐπεὶ δ' ὢν ἐτῶν ἐτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φύσιν τὴν ἀνδρείαν καὶ σώφρονα, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δικαίως, δοὺς δ' Ἰώσηπος γνώναι θελήσαντος τοῖς αὐτοῦ τὴν ἡλικίαν τοὺς ἀριστεῖα εὐτέρπνους, καὶ καλέσας πέμψαντος τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀπῆσαν καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μὴ δὲ σκέψας τὸν νεώτατον Ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β' εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπερουπια τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζεύγατήρας ἱμάντας. ὁ δ' γεώμορος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας ἀφεῖχεν, τῆς μὲν τ' βοηλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβαλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας πινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν δ' ἡγεμόνα ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν τὸν μόνον, τοὺς ἀποζευληκότας, ἐπενόησέ τι φρονιμώτερον καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. καίτοι φάσας γε δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τεμὼν δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐνέδυσε τὸ πὶς τὰ ζεύγεα, καὶ ὅτων τὸν τρόπον ἀπείρως, λῦε ὁ πατὴρ αὐτῷ πρόσθεν ἔπεμψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δὲ ὁ πατὴρ ὑπεζηλώσησε τῷ φρονήματος, καὶ τὴν ἐξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν δηὶ τοῦτο. ὡς δ' ἀπηγγέλη τοῖς αὐτῷ, ἧ ὅτον τὸν ἡμερὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ ἐγγενήσθαι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας καὶ τῆς ἐντοπίου χώρας ἑορτάζοντες τὴν γενέσιον ἡμέραν τ' παιδίου, μὴ μεγάλης προφάσεως ἐκ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατέσχετο. τῶν δ' υἱῶν ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῶν δὲ πρεσβυτέρων φθασάντων, καὶ πρὸς τοὺς τοιούτους σπουδὰς ἀρεσκοτέρων ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δ' Ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν Ὑρκανὸν, καὶ εἰ δυνατὸς πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἐστιν ἀνέκρινεν. ἐπαγγειλαμένου δὲ παρεύσεσθαι, καὶ δέεσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζηλώσας μὲν ἀπειείκως, ὡς τε δοκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἤδη τοῦ παιδὸς τῇ φρονήσει. ἀναλίπτων δ' ὀλίγον ὁ πατὴρ συνεβούλευσε τῷ παιδὶ, δῶρα μὲν αὐτόθε μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ἀπιόντα πρὸς τὸν ἀλεξάνδρειαν οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα τάλαντα ἐπιδώσειν τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς φρονιμώτατα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι, ὃς ἀ-

me commendum regi id, quod invenîret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille vero ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διῴκει, οὐκ ὄντα ἐλάττω τριςχιλίων ταλάντων. ὁ γὰρ Ἰώσηπος τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἐπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ πρὸ τοσούτου ἐνιαυτοῦ ἐπιστολὰς καθ' ἑκάστην ἔπεμπε τοῖς βασιλεῦσι τοὺς φόρους ἀπαιτήσοντας τὸν ἀριῶνα ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαιτήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὰς, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δὲ αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς ὁ παραγενόμενος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τὰς ἐπιστολὰς τῷ ἀριῶνι τῷ ἐπιτρόπῳ, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δὲ αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχέα τούτων πλέον, εἶπεν χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπετίμησεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῆν διανοούμενον. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ σωφρόνως τὴν οὐσίαν, ὡς πόνων καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀντέχων ἐσώθη, καὶ μιμεῖσθαι αὐτὸν ἠξίου ἡμέρας ὀλίγης γυμνήσαντος. δώσειν δὲ οὐδὲν πλέον τάλαντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν ἀριῶνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ ἀριῶνος γυναικὸς, ἅτε δηλώσαντος τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθέντος ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδὶ, σφόδρα γὰρ ὑπὸ ἀριῶνι ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ ἐποίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ἀπεστάλης πρὸς αὐτὸν πρὸ τοῦ πατρὸς, ἔτι ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ πρόσθεν δηλώσας τὸν εἱκόνομον. ἐλθόντος οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μεμφόμενον ἐκέλευσε. τὸν δὲ φασὶν ἀποκρινάμενον τῷ πάππῳ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς κωλύων τὸν ἡγησάμενον γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. καὶ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ἀφ' οὗ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, πρὶ ἢ θύσαντα δῶρα κομίσαι τοῦ πατρὸς ἀφεῖναι ἡμῶν. τὸν δὲ ἄλλον κολάσαι πάντα ὧν πρόσταξε. ἀφέρειν γὰρ ἔδει, ἢ μικρὸν εἶναι τινὰ διαστάσιν ἢ μέγαν. ἂν οὖν μὴ κολάζοιμεν τοὺς τοιούτους, καὶ τοῦ πρόσθεν τοῦ τὰ ἐρχομένων καταφρονήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὸν μεγαλοφροσύνου τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δὲ ἀριῶνι ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθεια ἐστὶν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη. καὶ τρεῖς Ἀλεξανδρέων ἡμέρας ὑρκανὸς, ἠσπάσατο τοὺς βασιλεῖς. οἱ δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἱστίασαν. Ἀλεξάνδρου τὸν πατέρα τιμῶν. λαθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν χαρίσματα, διπλασίους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἐνὸς ἑκάστου τάλαντου. ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δὲ ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, συνανακλινέντος πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν Ἀλεξανδρέων. τὰ δὲ συγκατακειμένων πάντων τῶν μερῶν τὰ ὀστᾶ, ἀνήρουν δὲ αὐτὰ τὰς σάρκας, σαρδόντων ἐμπεσόντων ὑρκανοῦ, ὡς πλησθῆναι τὴν σποδακειμένην αὐτῷ τράπεζαν, τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀνεδέδεκτο, σποδακαλεσάντων αὐτὸν τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεσῶς τοῦ βασιλεῖ, ἐρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ σποδακείμενα ὑρκανοῦ ὀστᾶ; ἐκ τούτου σόχασε ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν συρίαν ἅπασαν πρεσβῶσι, ὡς ἔστι ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε.

A qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Joseph enim pecunias in Syria collectas solebat eo mittere, & qvoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc jubebat facere. Ad hunc igitur, acceptis a patre literis, Alexandriam proficiscitur: moxqve fratres ad omnes regios amicos scripserunt, ut eum aliqvo modo perderent. Ut vero exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus, qvotnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: ut respondit, mille sib. opus esse, iratus procurator objurgavit eum acriter, qvod vellet ea per luxum perdere: monebatqve, ut seqveretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia paraverat. Se enim non plus qvam decem præbiturum, & ea non in alium usum, qvam ut mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem conjecit in vincula. Procuratoris autem uxore reginæ hoc renuntiante, & rogante, ut puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per qvendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se a patre missus, non modo in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. jubebatqve, ut veniret, ac causam ejus facti diceret. Ille contra regi nunciari jubet, legem esse Judæis, ne quis gustaret de sacrificio, priusqvam, adito templo, mactasset victimas: eaqve ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona, quæ offerret regi de parente suo bene merito. Servum autem jure se punisse, qui mandata ejus contemneret. Nihil enim differre inter majorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi, ut contemnatur a subditis. His auditis, rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postqvam hoc cognovit, nihil sperans a rege præsidii, datis adolescenti mille talentis, liberavit se a vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: a quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. moxqve clam aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad convivium regium cum principibus, infimo loco jussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his, quorum hoc erat officium. reliqvis autem convivis ossa partium, absumpta carne, ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam, quo plurimum in conviviis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus a convivis, ad regem se vertit, & Viden, inqvit, domine, qvantum ossium ante Hyrcanum jaceat. Hinc igitur collige, quod & pater ejus totam Syriam ita spoliat, qvemadmodum hic ossa nudavit carnibus,

Rege vero ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries: Nihil mirum, inqvit, domine. canum enim est ossa una cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliqvos, ante qvos nihil erat ossium. Homines autem, comesis carnibus, solent abjicere ossa, qvod & ego, homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus urbanitatem, jussit omnes convivas huic dicto plaudere. Sequenti vero die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos qvidem salutavit: ex famulis autem eorum explscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus, hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis qvemqve opibus: simulavit se dolere, quod non haberet, unde tantundem largiri valeat, nec ultra talenta quinqve numero. idqve mox famuli renunciavere dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Josephus propter exilitatem muneris, ubi dies statutus advenit, alii quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus qvam viginti. Hyrcanus autem emptos a se centum pueros, totidemqve puellas adduxit, jussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has veroCleopatræ. Omnibus vero admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atqve ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros mul orum talentorum donis honoravit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, ut quocunqve modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus juvenis munificentia, jussit eum donum, qvodcunqve vellet, petere. At ille nihil aliud petiit, qvam ut se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaqve honorificentissime tractatum, & donatum regie, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendatitiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognovissent tantum honoris ei habitum a regibus, & honoratiorem multo reverti qvam fuerit antea, decreverunt obviam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio, Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute ejus solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fort ter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui vero fuga evaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad urbem, cum exciperetur a nemine, territus secessit trans Jordanem fluviū, & illic vitam egit tributa colligens a barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

Α γελάσαντος ὁ πρὸς τὸν Ἀτένφωνα λέγει Βασιλέως, καὶ ἐρωμένῳ τὸν ὑρκανὸν ὅτι τοιαῦτα αὐτῷ παράκειται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κυνὰς τὰ ὀστᾶ σὺν τοῖς κρέασι κατεσθίειν ὥσπερ ἴδοι, πρὸς τοὺς παρακειμένους ἀποβλέπων, ὅτι μηδὲν ἐμφαγεῖν αὐτῶν ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίοντες, τὰ δ' ὀστᾶ ῥιπίζουσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν καὶ γὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ Βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀστειότητα αὐτοῦ σοφὴν ἔτω νομίσας, πάντας ἐκέλευσεν ἀναβοῆσαι, τῆς εὐτραπελίας ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν Βασιλέως φίλων προσιόντος, ἐπύθετο τὴν αὐλὴν δυνατῶν, τοὺς μὲν ἠπατᾶτο, παρὰ δὲ τῶν οἰκετῶν ἀπεπυνθάνετο, τί μέλλοιτο δίδοσθαι τῷ Βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν δὲ τοὺς μὲν, ἀνὰ δώδεκα τάλαντα διδόναι φησάντων, τοὺς δὲ κατ' ἀξίαν καὶ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπανιέντες λυπεῖσθαι ἀφ' τὸ μὴ δύνασθαι τοιαῦτα προσφέρειν δῶρεάν. πλέον γὰρ πέντε τάλαντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεραπεύοντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένῳ τοῦ Ἰωσήπου, καὶ προσκρούσοντος τῷ Βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνεστώσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τοῦ Βασιλέως τάλαντα οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ὡς πλεῖον ἔχοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς εἰς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τοῦ Βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τὸν Βασιλέων αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς περὶ τὸν θεραπείαν τοῦ Βασιλέως ὄσι, πολλῶν ἀξίαν τάλαντων δῶρα ἐδώκει, ὡς ἀφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τότε γὰρ ἐγκαλέσαντα αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν ὑρκανὸν. πολεμοῦντος δὲ τοῦ μεγαλοψύχων ἀπασῶν δὲ μειρακίᾳ, προσέταξεν αὐτῷ δωρεὰν οὐ βέλτιον λαμβάνειν. ὁ δ' ὀδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ χρεὼν παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτίμοτατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ὑπηρέταις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν ὑρκανὸν παρὰ τοῦ Βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑποστησόμενοι, καὶ διαφθερούντες αὐτὸν, καὶ τὸν πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ ἕνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφορίζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μὲν τι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν Βασιλέα. συμβαλόντων δὲ αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τοὺς σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. ὑποδεχθέντων δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, φεύσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμὸν, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τῆς Ἀσίας, Σέλευκος ὁ σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πλουσίας καὶ πραγμάτων ἀθενῶν, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

ἔσχοσι

ἐνιαυτοὺς ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σα- A per duos & viginti annos præpositus exigendis
μαρείας κατεῖχεν. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: &
τὴν δὲ ἱερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τε- eodem fere tempore patruus qvoqve ejus Oni-
λευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀλκίμος τῆς τι- as, relicto successore honoris Simone filio. De-
μῆς αὐτοῦ ὀνίας ἐγένετο, ὃς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασι- inde vita perfuncto Onia filius successit, ad V.
λεὺς ἄριος, πρεσβείαντες ἔπεμπε καὶ ὀπίσω λάς. ὧν τὸ qvem Lacedæmoniorum rex Arius legationem
ἀντίγραφον ἐστι τοιοῦτον. misit cum literis, qvarum hoc exemplar extat:

Κεφάλαιον ε'.
φιλία συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τ̃ B
ἀρχιερέα τ̃ ἰουδαίων.

CAP. V.
Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἄριος, ὀνίᾳ χαίρειν, REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ salu-
ἐντυχόντες γραφῇ τινὶ, εὑρομεν ὡς ἐξ ἐνὸς εἶεν γέ- tem. Incidimus in qvandam scripturam
νος ἰουδαίοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀ- antiqvam, in qva invenimus cognatione
βραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς interceſſiſſe inter noſtras origines, & noſtrum
ὄντας, ἀπεμπεῖν πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούληθε. qvoqve genus non eſſe alienum a poſteris Abra-
ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ τὰ ὑμέτερα ὡς ἴδια C hæ. Æqvum igitur eſt, ut, qvum fratres noſtri
νομίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. δη- ſitis, petatis a nobis, qvæcunqve libuerit. Idem
μοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἀπεστάλη πρὸς τοὺς ὀπι- nos qvoqve faciemus, & res veſtras tanqvam
σθολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα. ἡ σφραγὶς noſtras exiſtimabimus, noſtras item vobiscum
ἐστὶν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ὀπι- communes habituri. Demotheles eſt, qvi has
σθολὴ ἡ πεμφθεῖσα, ὧδε δ' λακεδαιμονίων βασιλέ- vobis reddidit literas, in pagina qvadrangula
ως, ὅταν πρεσβεύσῃ τὸν τρόπον. ἀποθανόντος δὲ ἰωσήπου ſcriptas, & obſignatas aqvilæ ſigillo, draconem
τὸν λαὸν συνέχῃ στασιάσαι ἀφ' τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τ̃ tenentis ungvibus. Et epiſtola qvidem hæc
δὲ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκα- D continebat. Joſepho autem mortuo, populus ſe-
νὸν, ὃς ἦν νεώτατος τ̃ ἰωσήπου τέκνων, διέχῃ τὸ πλῆθος. ditionibus agitatus eſt propter ejus filios, dum
καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν, καὶ majores fratres Hyrcano bellum inferunt natu
ὁ ἀρχιερεὺς σίμων ἀφ' τὸν συγγένειαν. ὁ δ' ὑρκανὸς minimo. pleriqve enim favebant ſenioribus, &
ἐπανελθὼν μὲν οὐκ ἐπὶ διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. πρόσκα- in his Simon pontifex propter cognationem.
θισας δὲ τοῖς πέραν τ̃ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς ἄρα- Hyrcanus autem Hieroſolyma qvidem noluit
βας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ λαβεῖν repetere. ſed ultra Jordanem habitans aſſidu-
αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βάριν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθων um bellum gerebat cum Arabibus, multos eo-
λίθων καταστρώσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγ- rum interficiens, alios in captivitatem abſtra-
γλύψας ζῶα παμμεγέθεστατα. πρόσκαιρον δὲ αὐτῇ εὗ- E hens. Ædificavit etiam caſtrum munitiſſimum,
ρεσιν μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δὲ τῆς κατ' ἀντικρὺ ὄρους è marmore candido extructis usqve tectum ejus
πέτρας ἀφαιρεμὸν αὐτῆς τὸ περιέχον, σπήλαια πολλῶν parietibus, habentibus inſculptas diverſorum
σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα αἰθούσας ἐν αὐ- animalium effigies enormi magnitudine: idqve
τῇ, τὰς μὲν εἰς συμπόσια, τὰς δὲ εἰς ὕπνον & διαίταν ἐ- ædificium foſſa profunda, & aqvis plena circum-
ποίησεν. ὑδάτων δὲ ῥεόντων πολλῶν, ἃ καὶ τέρψις ἦν & dedit, & oppoſiti montis prominentem petram
κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι σώματα τ̃ ἀσπα- perforans, ſpeluncas in ea fecit multorum ſta-
λιῶν, ὡς τε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσπέσαι καὶ μὴ πλείους, βρα- diorum longitudine. aulas etiam in eo caſtro
χύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ἀπίτηδες ἀσφαλείας ἕνεκα F fecit aptas conviviis, diætasqve alias & cubicu-
& μὴ πλιορκηθεὶς ὑπὸ τ̃ ἀδελφῶν κινδυνεύσαι λη- la: ſalientium etiam aqvarum eo tantam indu-
φθεὶς, κατεσκεύασε. πρόσωθεν δὲ καὶ αὐλὰς τῶν xit copiam, ut loco voluptatem ſimul & orna-
μεγίστων ἀφαιρέσεις, ἃς καὶ θαλάσσιους ἐκόσμησε mentum adderent. Speluncarum vero ora non
παραπλήσεσι. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύ- amplius aperuit, qvam ut unum caperent: idqve
ρον ὠνόμασεν. ἔστι δὲ ὁ τόπος ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε ἀρχε- de induſtria factum eſt ſecuritatis ac tutelæ gra-
βίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν & ἰορδάνου, & πρόκειται τῆς ἐσ- tia, ſi qvando forte oppugnaretur a fratribus.
σηνιτίδος. ἦρξε δ' ἐκείνων τῶν μερῶν ἔτη ἑπτὰ Ædificavit etiam atria magnæ amplitudinis, ea-
πάντα, τὸν χρόνον ὃν σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευ- qve hortis ſpatioſis ornavit, & locum hoc pacto
σεν. ἀποθανόντος χαρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελ- G inſtructum & abſolutum vocavit Tyrum, qvi eſt
φὸς ἀντίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν in finibus Arabiæ & Judææ trans Jordanem ſitæ,
παρέλαβε. πτολεμαῖος δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου non procul regione Eſſebonitide. præfuitq; illi
βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, κα- tractui per ſeptennium, toto tempore, qvo Seleu-
τελιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βρέφη τὴν ἡλικίαν. cus regnavit in Syria: poſt cujus obitum Antio-
chus ejus frater in regnum ſucceſſit, qvi cognominatus eſt Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæ-
us & ipſe eodem cognomento Epiphanes dictus, ſuperſtitibus duobus filiis impuberibus:

qvorum grandiori Philometor cognomen indi- A tum, minori vero Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus, ne in potestatem ejus redactus pœnas daret eorum, qvæ contrá Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem vero ejus universam occupavit Antiochus.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, Φύσκων δ' ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δ' ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς ἄρχοντας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτὸς γενόμενος. τὴν δ' οἰκίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

CAP. VI.

Judæi seditionibus agitati Antiochi opem invocant.

Κεφάλαιον ς'.

B

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπικαλέσαντο ἀντίοχον.

VI. 1. *Mach.* 1. IS, defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri ejus Jesu id sacerdotium contulit, qvod filius superstes etiam tum esset parvulus, de qvo suo loco dicetur. Hic Jesus privatus est eo sacerdotio per regis indignationem, moxqve in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filii, ad qvos omnes pontificatus pervenit, ut indicavimus. Cæterum Jesus Jasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra novum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filii steterunt a Menelai partibus: major autem populi pars factionem Jasonis seqvebatur. qvorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filii secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle, relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogaveruntqve eum, ut sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. qvo impetrato, adduxerunt sibi præputia, ut nudi quoque non essent Græcis dissimiles: &, contemptis omnibus patriis ritibus, imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi usus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus ejus regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumvento Philometore, Ægyptum occupat, & redacta prius in potestatem Memphi, locisqve circumvicinis, ad Alexandriam duxit, & urbem & regem subjugaturus. Sed omnes ejus conatus unica Romanorum denuntiatione repressi sunt, ita ut jam occupata relinqveret, sicut & alias diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc rege, qvomodo Judæam ac templum occupaverit, qvod in prioribus commentariis breviter tantum perstrinximus, ut necesse sit idem altius repetere.

C

D

E

F

Ὑπὸ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος Ὀνίου δὲ τὴν ἱερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ἐν Ὀνίου καταλελοιπώς, νήπιος ἔτι, δηλώσομεν δὴ τὰ περὶ δ παιδὸς τούτου χωρὶς ἑκάστου. Ἰησοῦς δ', ἦν γὰρ οὗτος ὁ ἀδελφὸς δ' Ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, προσοργισθέντος αὐτῷ δ' βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ ἦσαν τρεῖς ἐγγόνοι παῖδες, ἐξ οὗ τοὺς τρεῖς ἥκειν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, ἰάσονα ἑαυτὸν μετωνόμασε. ὁ δ' Ὀνίας ἐκλήθη Μενέλαος. στασιάσαντος οὖν πρὸς τὸν ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸ μὴ ταῦτα καταστῆναι Μενέλαον, καὶ δ' πληθὺς διανεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς Μενελάου μοίρας, οἱ τωβίου παῖδες ἐγένοντο. τὸ δὴ πλῆθος δ' λαὸν τὸν ἰάσονος συνελάμβανεν. ὑφ' ὧν καὶ πονούμενοι, ὅτε Μενέλαος καὶ οἱ τωβίου παῖδες, πρὸς ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ἐπιβάλλοντες τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἑπόμενοι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δ' καὶ τὴν τῶν ἰουδαίων πρεπόντων ἐπικαλυψαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐσθῆτα ἕλληνες. τότε ἄλλα πάνθ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος δ' τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τρόπον, ἐπὶ τὴν αἰγυπτίων διέγνω στρατεύσας, πόθον αὐτῆς λαβὼν καὶ διὰ τὴν πολεμούμενα παίδων καταφρονῆσαι, ἀθενῶν ἐπὶ τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. γίνεται δὴ οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πλῆθος, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πολεμοῦν περελθών, καταλαμβάνει τὴν αἰγυπτίων. καὶ γίνεται δὴ ἐν τοῖς περὶ μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασησόμενος αὐτὴν, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος πολεμοῦν. ἀπεκρούσθη δ' ὑπὸ τῆς ἀλεξανδρέως μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ὑφ' ὑμῶν αὐτῷ φιλανθρωπευομένων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη τε καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δ' καὶ μέρος τὰ περὶ τὸν βασιλέα, ὡς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναὸν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐπεμνήσθην, ἀναγκαῖον ἡγησάμενον νῦν εἰς τὰ ἐξ ἀκριβεστέρων αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'. A CAP. VII.

Οτι στρατεύσας ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, τὴν πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque ejus urbis dominio, templum etiam spoliaverit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ὁ Ἀντίοχος, διὰ τὸ φοβηθῆναι τοὺς Ῥωμαίους, ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἐμβαλὼν ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ Σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου παρασπονδήσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ ὅτι τῶν Ἱεροσολύμων ἐγένετο, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. χρήματά τε πολλὰ συλήσας, ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐνιαυτῷ ὕστερον μετὰ τὴν ἑκατοστὴν καὶ τεσσαρακοστὴν καὶ πέμπτην ἔτει, μείνας πέμπτην καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν Χασλεύς, παρὰ δὲ Μακεδόσιν Ἀπελλαῖος, Ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβαίνει τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ παραπροφασισάμενον εἰρήνην ἄπιστον παρεληλυθέναι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, οὐδὲ τὸ εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν ναὸν πλεῖστον, ἀπὸ πλεονεξίας, χρυσὸν γὰρ εὗρε πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τἄλλα τὰ ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ πλεῖστον, ὑπέμενε τοὺς περὶ ἐκείνου αὐτῷ ἀπονδὰς ἀφροσύνας. περιδύσας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη πάντα βαρέσιν, λυχνίας χρυσέας, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τραπέζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τὰ καλαπετασμάτων ἀποχώμενον, ἅπερ λίνα ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως καταλιπών, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ὀδυρμὸν ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀφεῖναι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς ποιεῖσθαι, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τῶν ζωγρηθέντων ἐκ μυρίους ἡμίσεας τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καθεῖλεν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει ὠκοδόμησεν ἄκραν, ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν. καὶ διὰ τοῦτο αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμελλον δὲ ἐδεῖν ἥδιον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ δι' αὐτὴν οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐπικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἀνόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ θύσας. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ σέβειν τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, ἀποδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ πεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς τοὺς καθημέραν. ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας ἐπὶ τοῖς παραβαίνουσι τὰ τούτου διαταχθέντα. κατέσησε δὲ ἐπισκόπους, οἳ παραναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπιταχθέντα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ δι' εὐλάβειαν τῆς ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς εὐγενεῖς, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτῶν, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τῆς τιμωρίας, διὸ οὐ πειθομένοις ἠπείλησεν αὐτοῖς. καὶ λοιπὸν καθ' ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ἀποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

R Eversus ab Ægypto, quam metu Romanorum reliqverat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum urbem movit exercitum: & ingressus eam centesimo qvadragesimo tertio anno, ex qvo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum devenerat, sine ullo negotio dominus ejus factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diversarum erant partium, direptisqve pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post urbem captam, regni ejus familiæ centesimo qvadragesimo quinto, vigesimaqvinta ejus mensis, qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacate venienti portas aperuerant, quo majore licentia grassatum est in templi divitias: quæ cum essent maximi precii, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerii, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaqve propositionis, quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis, quæ e cocco ac byssо constabant, evacuatis etiam thesauris reconditis, ita ut nihil omnino relinqueret, conjecit Judæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra juxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptaqve tota urbe, habitatores partim necavit, partim captivos una cum liberis & uxoribus abduxit, usqve ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum ejus quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore urbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Judæis scelestissimi, a quibus plurimum vexata fuit civitas. In templo quoque ara posita, porcos mactavit sacrificium a Judæorum religione alienissimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atqve altaribus, porcinas in eis qvotidie jugulare victimas. Comminatus est etiam gravem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis, qui mandata exigerent, atqve etiam vi ad ea servanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Judæorum pars vel sponte vel metu supplicii parebat edictis regiis. qui vero probatiores erant, & generosæ indolis, majorem rationem habuerunt moris patrii, qvam pœnæ intentatæ sibi per adversarios. qvã obrẽ quotidie necabãtur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi & VI.

lacerati corpora, vivi adhuc & spirantes suffige- A
bantur crucibus. Uxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant juxta mandatum regium, & suspendebant a crucifixorum parentum cervicibus. abolebatur etiam, ubicunq; repertum esset sacrum volumen aliquod, & ipsi, apud quos inventum esset, mali male peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate constitutos Judæos, non amplius profitebantur se B
cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes a suo ingenio, de quo ante diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, ut revera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio a Sidoniis in Sicimis habitantibus. Majores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam C
superstitione, morem fecerunt observandi eam festivitatem, quæ apud Judæos vocatur Sabbatum: &, extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolaverunt in eo solennes victimas. Nunc autem, ex quo tibi visum est in Judæos, ut eorum malitia dignum est, animadvertere, qui exeqvuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognatio- D
nem facere, volunt nos in communem cum illis causam involvere, cum simus ab origine Sidonii, qvemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te servatorem ac beneficum, ut mandes Apollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne qvid posthac nobis molesti sint qvasi hærentibus in eodem cum Judæis crimine, a quibus tam diversi sumus moribus quam origine: utqve templum, qvod ha- E
ctenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Jovis Græcanici. hoc enim pacto erimus a molestiis liberi: & securius intendentes privatis negotiis, majora tibi poterimus tributa solvere. Post hanc Samaritarum supplicationem, rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonii, qui sunt apud Sicima, miserunt ad nos suggestionem, qvam his literis adjunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbaverunt, qvi in hoc missi sunt, qvod alieni sint a Judæorum criminibus, & placet illis juxta Græcorum instituta vivere, absolvimus eos, qvantum ad hanc causam & eorum templum attinet, qvod posthac appelletur Jovis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magistratui scripsimus, anno qvadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis undecima. G

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦτο. τοὺς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, ἐξ ὑποστόμου, κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως πρόσταγμα, ἀπήγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοὺς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δ' ἔτι βίβλος ἐυρεθεὶς ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς ἐυρεθείη καὶ αὐτὸς κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, ἀκόλουθα ὡμολόγουν αὐτοὺς ἑαυτοῖς συγγενεῖς αὐτῶν, ὅδε τὸν ἐν Γαριζὶν ναὸν ἐπιμεγέθη, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, οὐ δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γάρ ἐστι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀντίοχον πρέσβεις, καὶ δεησόμενοι, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἀλλ' ἄλλης ἄλλοτε τῆς χώρας λοιμοῖς ἐπιπεσούσης καὶ ἀβουλήτως ἐσχαίαν τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἐθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι ἀνώνυμον ἐν Γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τοῖς καθήκουσι θυσίας. σὲ δὴ τοῖς ἰουδαίοις τὸν πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησόμενον, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι καὶ συγγένειαν ἡμᾶς τοῦτο ποιεῖν ἐκείνοις, τοῖς ὁμοίοις αἰτίαις περιπλέξαι, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ ἔστι φανερὸν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, παρακαλοῦντες ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν παρακελεῦσαι τοὺς τῶν ἰουδαίων αἰτίους, ἡμῶν καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. παρακαλοῦμεν δὲ καὶ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλλησίου. ἡμεῖς γὰρ τὸν τόπον παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας παρακολουθοῦντες, μείζονας σοι ποιησόμεθα τὰς προσόδους. ταῦτα τῶν σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀπέπεμψεν αὐτοῖς γράμματα ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέστησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενοι ζῆν, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορεύσομεν διὸς ἑλλησίου. ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέσταλται. ἔτει ἑκτῷ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ἑνδεκάτῃ.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Judæos uti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam ejus ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Judææ quidam Matthias nomine, filius Joannis, qvi fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Joaribi, Hierosolymita genere: erantqve ei filii qvinqve, Joannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qvi & Matthes, Judas qvi & Maccabæus, Elea-

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ἀντίοχος κωλύσαντος τῆς πατρῴους νόμους χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναῖος παῖς ματθίας κατεφρόνησε βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τῇ οἰκῶν ἐν μωδεὶμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα, ματθίας υἱὸς ἰωάννου, καὶ συμεὼν, ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρείβος, ἱεροσολυμίτης ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ. ἰωάννης ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ καλούμενος ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεά-

ζαρος

ζαρ⊙ ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀπ- A zarus qui & Auran, Jonathas qui & Aphus vocaφῦς, ἔτ⊙ οὖν ὁ μαθθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν batur. Is Matthias sæpenumero qvestus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ ⊙ναῦ τὴν σύλησιν, Ⓒ ⊙ πληθυς τὰς συμφορὰς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τ πατρίων urbis, deprædatione templi cæterisqve calamitatibus, ajebatqve præstare mori eos pro patriis legibus, qvam sic inglorie vivere. Cumqve venissent in eum vicum in hoc a rege constituti, ut Judæos ad mandata ejus cogerent: & postularent, ut Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes a rege præmia: negavit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persvaderi, ut patriam religionem deserant. Ut vero, silente eo, Judæus qvidam in medium progressus cœpit immolare juxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solum eum trucidavit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutaqve ara, exclamavit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqva, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibiqve victitabant in specubus. Quo audito, duces regii, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Judæos in desertum persecuti sunt. qvos assecuti, primum verbis persvadere conati sunt, ut ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæviendi hostiliter: & cum nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita, ut erant in speluncis, exussérunt, non repugnantes, ac ne aditus qvidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in adversitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex jubet feriari ab omni opere. Itaqve perierunt cum uxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adjunxerunt se Matthiæ, eumqve principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant, ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem observantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atqve ita fore, ut vel sine certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus persvasit eis: & in hodiernum usqve mos hic permanet, ut, si ita necessitas postulet, pugnent etiam sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem, quotquot adipisci potuit, trucidavit. confluebant enim ad eum quos ante metus per circumvicinas gentes sparserat. pueros etiam jussit circumcidere, qvi hactenus vetiti fuerāt, expulsis, qui ad hoc, ut vetarent, constituti erant ab Antiocho. Exacto autē anno post principatum, morbo correptus, convocatis ad se liberis: Eqvidem, inqvit, filii, jā fa- VIII.

talem viam ingrediar, interim commendo vobis meum propositum, & rogo, ne per ignaviam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis servate ritus patrios, & rempublicam tantumnon collapsam restituite: neque illis accedite, qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptaque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes, quod Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinum patriis moribus vivendi libertatem restituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclare gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cujus amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeo ut non gravemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his utatur, reliquis concedentibus: Simonemque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes ejus consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim ulciscetur suæ gentis injurias, repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete, quotquot usquam sunt justi ac pii, & hoc pacto vires vestras augebitis.

τὴν τ εἰμαρμένην πορεύεσθαι. θαῤῥῶ δὲ ὑμῖν, τὸν μὲν φρόνημα, καὶ θαῤῥῶ καλῶ μὴ ψευδεῖς καταστῆσαι αὐτὸ φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τῆς ὑφ ὑμῶν καὶ θρεψαμένης πατρίδος, ἔτι τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἰκείαις τοῖς πατρίοις πολιτείαις ἀναλαβεῖν. μὴ συμφερόμενοις τοῖς ἢ ἀβουλίαν ἢ δι ἀνάγκην παραδιδοῦσιν αὐτὴν, ἀλλ' ἄξιους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω ψυχὰς ἔτοιμος παρασκευασμένους, ὡς παραδοθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων ἂν δέῃ. λογιζομένους δ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐχ ὑπερόψεται. τῆς δ' ἀρετῆς ἀγαπήσαν, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὰ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζῆτε μετ' αἰδοῦς τὰ ἴδια ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκατάστησιν. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὑπόκειται, τῇ δ' τ ἔργων μνήμῃ, τὴν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐρασθέντας ὑμᾶς βέλομαι διώκειν τὴν εὔκλειαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφιεμένους, μὴ ἑκόντας αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τι ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων ἕκαστος, πρὸς ὅτ' ἐκείνους ἀλλήλοις, οἰκείαις χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς. καὶ Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σύμβουλον πρὸ ὀφθαλμῶν, πατέρα ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν ὅτ' συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, Μακκαβαῖον δὲ τῆς στρατιᾶς δι ἀνδρείαν καὶ ἰσχὺν, στρατηγὸν ἕξειν. τοῦτο δὲ ἐθίσαι ὅτ' σκοπεῖν ἐκ ἀμυνεῖσθαι τοὺς πολεμίους. παρασκευάζεσθαι δὲ καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ τ δύναμιν αὐτῶν αὔξειν.

CAP. IX.

Matthia defuncto Judas filius succedit.

1. Mach. 3. HÆc locutus filiis, precatusque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum vivendi morem restituere, non multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Judas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno supra centesimum sexto & quadragesimo, qui adjutus impigre a fratribus, ejecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustravit a præteritis piaculis.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα ὁ υἱὸς αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν εὐξάμενος συμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τὸ λαὸ τὴν ἰδίαν ἀναστῆσαι πάλιν ὑφ βίᾳ συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ, ϛ θάπτεται μὲν ἐν μωδείμ. πενθοῦσι δ' αὐτὸν μέχρ ὑφ λαοῦ πάντες ποιησαμένου διεδέξατο τὴν προστασίαν τ πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐκαλεῖτο· ἔτει ϛ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ. συναιρομένων δ' αὐτῷ προθύμως τ ἀδελφῶν καὶ τ ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἀπ' τ χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τ ἐμοφύλων διέφθειρεν, ϛ ἐκαθάρισεν δόξαν πάντως μιάσματος τ γῆς.

CAP. X.

Apollonius Antiochi dux in Judæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis, Apollonius præfectus Samariæ raptim contra Judam duxit exercitum. Nec in Juda mora fuit, sed obviam ei factus, prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã ejus potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus, cognito, quod Judas, multis undiqve ad eum confluentibus, magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decrevit contra eum ducere, sui putans officii animadvertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur, quibus præerat, militibus, adjunctis etiam Judæorũ perfugis, & impiis, progressus usq; Bethora vicum Judææ, castra eo loco metatus est. Judas autẽ

Κεφάλαιον ί.

Ὡς ἀντίοχ στρατηγὸς ἀπολλώνιος εἰς τ ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δ' ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἡ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας ἔσχε. πλείους δ' τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ ὑφ στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. σήρων δ' ὁ τῆς κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, καὶ δύναμιν ἤδη προβεβλη θαι πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἐγνω στρατεύσασθαι, προσῆκειν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ ὑφ βασιλέως προστάγματα παρανομοῦντας, πειρᾶσθ κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαλέσας δ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ αὐτὸς ὅτ' τ ἰούδαν παρεγένετο. προελθὼν δ' ἄχρι βεθώρων κώμης τ ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύσας. ὁ δ ἰούδας ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτῷ ⸀ συμβαλεῖν παρασκευάμενον, ἐπεὶ A occurrens ei pugnandi animo, ubi vidit milites
τὰς στρατιώτας ἐώρα πρὸς τὴν μάχην ἀθύμως τῷ ὀλιγό-
τητι καὶ διὰ ἀπορίαν, γενῆς δεήσεων γὰρ, ὀνονπῶτας πα-
ρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ
τὸ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσε-
βεῖν. καὶ τοῦτο σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς
προγόνους, οἱ ἀθρόοις πολλάκις καὶ τὸ πρὸ τῶν ἰδίων νόμων
καὶ τέκνων ἀγωνιζόμενοι, πολλὰς πολλάκις ἡττήσαντο μυρι-
άδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' B
εἰπὼν πέθεσε τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας δὲ πλή-
θους τῶν ἐναντίων, ἐμβόσε χωρῆσαι τῷ σήραγγι, καὶ συμβα-
λόντας, τρέπει τοὺς σύρους. πίπτοντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάν-
τες φυγὴν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς
ἀποκειμένης. ἀπέθανον δὲ ἄχρι δείλης πεδίον, κτείνει τῶν
πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν.

Κεφάλαιον ια'.
Ἡ Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἥτται.

C

Ταῦτ' ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς Ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγενημένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν νήσων μι-
σθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο πρὸ τοῦ ἔαρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτι-
κὸν ἀθροίσας, εἶδε τοὺς θησαυροὺς ἐπιλείποντας, καὶ D
χρημάτων ἔνδειαν ὄσαν (ἔτι γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐπι-
λοιποῦτο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν κτίσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν
καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρῶτον
εἰς τὴν Περσίδα παρελθεῖν, τοὺς φόρους τῆς χώρας
συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν πραγμάτων,
Λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ
Εὐφράτου, διήκοντα πόλεις, καὶ μέρος τι τῆς δυνά-
μεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, τρέφειν μὲν τὸν Ἀντίοχον τὸν E
υἱὸν αὐτοῦ μετὰ πάσης φροντίδος, ἐνετείλατο ἕως ἂν παρα-
γένηται. καταστρεψάμενον δὲ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τοὺς
οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ
Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ πᾶν αὐτῶν ἀπολέσαι. καὶ ταῦ-
τα μὲν ἐπιστείλας τῷ Λυσίᾳ ὁ Βασιλεὺς Ἀντίοχος,
ἐξήλασεν εἰς τὴν Περσίδα μυρίους ἔτει. καὶ περιωσάμε-
νος τὸν Εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ Λυσίας ἐπιλεξάμενος πολεμίους τοὺς δυ- F
νάμεως καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν
βασιλέως φίλων, καὶ παρέδωκε αὐτοῖς πεζῶν μὲν δυνά-
μεως μυριάδας ἑξ, ἱππεῖς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμ-
ψεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν. οἱ δὲ ἄχρις ἐμμαοῦς πόλεως
ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπεδεύοντο. πρὸς-
έγενοντο δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς
περιοίκου χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν πεφευγότων Ἰουδαί-
ων. ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι G
τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζον-
τες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρίου δὲ καὶ
χρυσοῦ τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρα-
τόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ Ἰούδας κατανοήσας, ἐπῆλθε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ πα-
ρεκελεύετο τοὺς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ,
ἅπερ ἱκετεύειν τοῦ πατρίου νόμου, σάκκους περιθε-
μένους, καὶ τὸ σύνηθες αὐτοῦ σχῆμα τῆς ἱκετείας ᾠδὴν
τοὺς μεγάλους κινδύνους ἐπιδείξαντας, τούτῳ δυσω-
πῆσαι ᾠδάχειν αὐτοῖς τὸ κῦ τῶν ἐχθρῶν κράτος.

A occurrens ei pugnandi animo, ubi vidit milites
ſuos parum alacres partim propter hoſtium
multitudinem, partim qvia ipſi jejunaverant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idqve compertum plurimis majorum ſuorum exemplis, qvi juſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpe hoſtium millia profligaverint. Invictum enim B robur eſſe innocentiæ. His dictis perſvaſit, ut non detrectarent prælium: &, collatis cum Serone ſignis, fudit & fugavit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce, omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: qvos perſequutus usqve ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqvi evaſerunt in regionem maritimam.

C

CAP. XI.
Lyſia & Gorgia contra Judæos expeditiones & clades.

AUditis his, rex Antiochus vehementer iratus, omnes undiqve copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Judæam irrumpere. Cumqve, numerato ſtipendio, videret theſauros ſuos exD hauſtos deficere: nam neqve tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea, quæ tum aderat, pecunia: decrevit, adita prius Perſide, regionis ejus tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & provinciis Aſiæ, qvæ Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt, curæ ejus creditis, relicta ei copiarum qvoqve E & elephantorum parte, juſſit, ut Antiochum filium diligenter educaret usqve in ſuum reditum: eidemqve mandavit, ut, ſubacta Judæa, & habitatoribus ejus ſub haſta divenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingeret. His mandatis profectus eſt in Perſidem anno centeſimo qvadrageſimo ſeptimo, & trajecto Euphrate, aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſi- X.
F as autem, delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attribuitsqve eis peditum qvadraginta millibus, eqvitum ſeptem millibus, in Judæam miſit eum exercitum. qvi usqve Emauntem urbem progreſſi, in campeſtribus ejus caſtrametati ſunt: ubi convenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regioG nibus, nec non magnus perfugarum Judæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc, ut vincirent captivos numerata pro eis pecunia. Judas autem animadverſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites, ut forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, qvibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolēt orare veniam, ut Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet.

Distributis deinde more antiqvo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis novis maritis, qvi qvive agros recens sibi comparaverant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenue: Nullum socii tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. qvod absqve hac ne religionem qvidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, utrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam juxta patrias leges recte institutam: an per summam ignominiam etiam reliqviæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignavos qvam fortes mors certa maneat, gloria vero sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse usui, vel ad victoriam, vel certe gloriam. His suos Judas hortatus, dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam missum cum mille eqvitibus, peditum qvinqve millibus, ut ductu persugarũ noctu se inopinum invaderet: decrevitqve & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quod abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaqve confestim sumpta cœna, relictisqve in castris multis ignibus; tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqva castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Judæorum in vento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit, ubinam essent, qværere. Judas autem sub diluculum pervenit ad castra hostium, ducenstria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: videnqve hostem armatum egregie, & castra ex arte disposita, hortatus primum suos, ut non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, qvandoqvidem Deus delectetur tali fortitudine, eamqve suo præsidio contra armatos fulciat: jubet signa canere. Ex improviso deinde hostes adortus nihil minus expectãtes ita terruit, ut cæsis, qvotqvot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur usqve Gadara, & usqve campos Idumææ, & Azoti & Jamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Judas suos a præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: qvo profligato, per otium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loqvente, ostenderunt se Gorgiani e qvodam loco edito: unde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animadvertentesqve Judam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepide se retro in tutum receperunt. Judas vero

1. Macch. 4

τους μ ἰούδα ὡς ὡρμηκότας ἑτοίμους κατενόησαν, καὶ αὐτὶ διδόντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δ ἰούδας ὡς ἀμε-

Διαταξας δ τον ἀρχαῖον αὐτὸς τρόπον καὶ πάτριον κατὰ χιλιάρχας καὶ ταξιάρχας, καὶ τὸς νεογαμους ἀπλύτους, καὶ τὸς περὶ κτησός νεωστὶ πεπιπραμένους, ὅτως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπλημώτερον μάχωνται, κατασὰς τοιούτοις παρορμᾶ λόγοις ὡς τὸν ἀγῶνα τὸς αὐτὸς γραπτέας. καιρὸς μὲν ἡμῖν ὦ ἄλλος ἀναγκαιότερος δ παρεστὼς ὦ ἑταῖροι εἰς εὐψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καλέλειπται. νῦν γὰρ ἐὰν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ὀπολαβεῖν, λυ καὶ δι αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν ὖσαν, ἡμῖν μᾶλ ἐξέσται δ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπ πάτρια περιενέγκασιν συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι καμόντων ὑμῶν, ταύτην ὀπολαβεῖν, καὶ τὸν εὐδαίμονα, καὶ μακάριον ἀνακτήσασθ βίον, ἅτ δ ἦν λυ ὁ κ τὸς νόμος, καὶ τὴν πάτριον σωτηρίαν, ἣ τὰ ἄρχισα πάθειν, κ μηδὲ σπέρμα δ ὑμῶν ὀπολειφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γυμνῶν, ἅτως ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ὀπθανεῖν ἐ μὴ πολεμεῖν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγεμόνι. τὸ δ ὑπὲρ τηλικούτων ἐπιβλῶν ἐλευθερίας, πατρίδ, νόμων, εὐσεβείας, αἰωνίαν τὴν ἔνκλειαν καλὸν ἀθλεῖν πεπεδικότες. ἐρωμένως θε γιγαρτοῦ ἅτως τὰς ψυχὰς, ὡς αὔριον ἅμ ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν ἰούδας ταῦτα ὠρμηκόσιν τὸν γραπὰν ἔλεγε. δ πολεμίων, πεμψάντων γοργίαν μ πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως ἀφ τῆς νυκτὸς ὑπόσπονδον τὸν ἰούδα, κ ὡς ἐς ὁδηγοὺς ἔχοντ αὐτὸ πάσας τῶν περιφόβων ἰουδαίων, αἰφνιδίῳ ὁ δ ματθὶ πᾶσι, ἐγὼ ἐ αὐτὸς τῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τ πολεμίων ὑπόσπονδον, ἐ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τ δυνάμεως. καθ ὥραν οὖν δειπνοποιησάμενοι. ἐ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὑπ δ γραπεδα, δι ὅλης ὠδεύσε τῆς νυκτὸς ὑπὶ τὰς ἐν ἐμμαοῖς τ πολεμίων. ἀχ εὑρὼν δ ἐν τῷ γραπέδῳ τὰς ἐχθρὰς ἐ γοργίαν, ἀλλ ὑποπτεύσας ἀναχωρήσαντας αὐτὰς ἐν τῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πρόθυμος ἐγνω ζητεῖν ὅπου ποτ εἶεν. ὠθεῖ τ ἑῴου ὑπέφαινε τῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ ἰούδας μ χιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. ἐ ἀκμάζοντ τὰς ἐχθρὰς ἄφνω πεφρυγμένας ἐ μετ ἐμπειρίας πολλῆς ἐγραπεδομένας, ὡς τρεψάμενον τὰς ἰουδαίους, ὡς ἐ γυμνοῖς τῖς σώμασι μάχεσθ δέοι, ἐ τὸ θεῖον ἤδη τε ἐ τῖς ἔτως ἔχουσι τὸ κ τ πολεμίων ἐ ὡπλισμένων κρατ ἐδωκεν, ἀγασάμενον αὐτὸς τ εὐ ψυχίας, σκέλισε σημῆναι τὰς σαλπιγκτάς. ὑπόσπονδον δ ἀπροσδοκήτως τῖς πολεμίοις, ἐ συνθλίψας αὐτ τῷ ἀθρόᾳ καὶ ἰσχυρᾷ, πολλὰς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνῃρημένας, τὰς δ λοιπὰς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, ἐ τ πεδίων τ ἰδουμαίας κ ἀζώτου κ ἰαμνείας. πεσὸν δ αὐτῶν ὡς τρεῖς χιλίους. ἰούδας δ τ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ὑπὸ θυμοῦ τὰς αὐτὸ γραπὰς, ἐπ δ αὐτῖς ἀγῶνα τινὰ κ μάχην εἶναι πρὸς γοργίαν κ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας δ κ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ ἀδείας ἔλεγε, ἕτον μόνον ἔχοντας ἐ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἐπ δ αὖτ διαλεγομένῳ ἰούδᾳ πρὸς τὰς γραπὰς, ὑπόπτευσαν οἱ γοργίου τὴν μὲν γραπὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τετραμμένην, τὸ δ γραπέδον, ἐμπεπρησμένον. ὁμ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ὅσ, ἐ συμβεβηκὸς θ δῆλωσιν ἔφερεν. ὡς δ ἐν ταύθ ἅτως ἔχοντα, ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, ἐ

ὡς ἀμε-

εἰς ἀμαχητὶ τ γοργίαν στρατιωτῶν ἡμιμυρίων, ἀποστρέ- A sine certamine victor, tum demum permisit suos
ψας ἀνηρέτμη τὰ σκύλα. πολλὰ γ χρυσὸν καὶ ἄρ- ad prædam discurrere: ditatusqve cum suis,
γυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰ- reperto plurimo auro & argento, hyacinthoqve
κίαν ἐπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς & purpura incolumem reduxit exercitum, lau-
κατωρθωμένοις. ἐ μικρὰ γ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν dans Deum autorem ejus victoriæ, quæ haud ex-
ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας γ συγχυθεὶς ὅτι τῇ iguum momentum ad futuram libertatem eis
τῶν σκευοφόρων ἥττῃ, τὸν ἐχόμενον ἔτος μυριάδας attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolen-
ἀνδρῶν ὅπλιτῶν συναθροίσας ἑξ, καὶ πεντακισχι- dam ignominiam novum exercitum paravit:
λίους λαβὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἀνα- contractisqve lectissimorum militum sexaginta
βὰς εἰς τὸν ὀρεινὸν ἐν βεθσούροις κώμῃ τῆς ἰουδαίας B millibus, & adjunctis qvinqve millibus eqvi-
ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπιόντος γ μετὰ μυρίων ἰούδας, tum, Judæam ingressus, montana ejus ascendit,
καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τ πολεμίων, συμμαχον ἔσεσθαι & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Judas
τὸν θεὸν ἀξιάμενος, συμβαλὼν τοῖς πρόδρομοις τῶν occurrit cum decem millibus: & cum videret
πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φωνεύσας αὐτῶν ὡς πεν- hostem longe præstare numero, votis pro victo-
τακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς λαὸν ὅπλων. ἀμέλει κα- ria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur
τανοήσας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τ ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί tanto impetu, ut eis qvinqve millia sterneret:
εἰσι πεῖσθαι ἢ μὴ ζῆσαι ἐλεύθεροι, καὶ δέησιν αὐ- quo facto reliqvis tantum terrorem incussit, ut
τῶν τὸν δι᾽ γνώσιν ὡς ἰσχυρὰν, ἀναλαβὼν τὸν λοιπὸν C Lysias animadvertens, eis certo statutum aut
δύναμιν ἐπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν mori aut in libertatem se asserere, veritus magis
σκευοπολεῖ ων, καὶ φοβούμενος μετὰ μείζο- desperationem eorum quam vires, copias Anti-
νος σπουδῆς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν ochiam reduceret: ubi mercenarios conducens,
ἡττημένων ἤδη τ ἀντιόχου ὑ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ & majores vires colligens, parabat se, ut ad pri-
ἰούδας συνελθὼν ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας ἃς ὁ θεὸς mam opportunitatem bello Judæos repeteret.
αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τ Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Ju-
ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσ- das persvasit suis, ut, qvandoqvidem tam mul-
φέρειν. ὡς γ ἐπανῆλθον μετὰ πάντων ὑ πλῆθος D tas victorias Deus concesserat, ascenderent Hie-
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατε- rosolyma, &, lustrato templo, mactarent solen-
πεπρησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ὑλώδη τὴν ἐρημίαν αὐ- nes victimas: ubi cum invenisset templum de-
τοῦ ἀναφυσαντα ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο fertum, & portas ejus incensas, & in atriis vir-
μὴ τ ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει ὑ ναοῦ συγχυθείς. ὅπλα gulta enata propter solitudinem, lamentari cum
λεξάμενος γ τινὰς τ αὐτοῦ στρατιωτῶν, προσέταξε suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata
τούτοις σκοπεύσαι πῶς τὴν ἄκραν φυλάττουσιν, deinde copiarum parte ad arcis oppugnatio-
ἄχρι ὃν αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῶν ἁγνίσῃ. καθαίρων δ᾽ nem, ipse interim repurgare templum aggressus
ὅπλων ἀμελῶς αὐτὸν, εἰσκομίσας καινὰ σκεύη, λυχνίαν, est: qvod postqvam accurate factum est, intu-
τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρ- E lit in illud vasa nova, candelabrum, mensam, &
τησε γ καὶ τὰ θυσιαστήρια τ θυρῶν, καὶ τὰς θύρας altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. ad-
αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν γ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ὑ λελατομη- didit & vela foribus oppandi solita, ac postremo
μένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ γ καὶ εἰκάδι ὑ χεσλαίου fores qvoqve apposuit. Diruto etiam holocau-
μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε storum altari, quod profanatum fuerat, novum
φῶτα ὅπι τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅπι ὑ βωμῷ, ex collatitiis saxis impolitis construxit. Vigesi-
καὶ ἄρτους τὴν τραπέζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαυτω- ma autem & quinta mensis Chaslei, qvem Ap-
σαν ὅπι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε γ ταῦτα, F pellæum Macedones nominant, accenderunt
κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι καθ᾽ ἣν καὶ μετέ- lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in
πεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοι- altari, & panes supra mensam proposuerunt: &
νὸν σωμῆναι μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρη- in novo altari holocautomata immolaverunt:
μωθέντα ὑπὸ ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς τοῦτον ἔτεσι συνέ- idqve accidit eadem die, qua ante triennium sa-
βη τρισίν. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ cra eorum profanata fuerant. integro enim tri-
ἑκατοστῷ ταῦτα ὡς τὸν ναὸν ἐγίνετο, πέμπτῃ καὶ ennio desertum fuit templum post factam ab An-
εἰκάδι ὑ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δ᾽ ἐγίνετο tiocho profanationem. ea enim incidit in annum
ἡμέρᾳ καὶ μὲ ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ καὶ ν καὶ δ. τῷ centesimum qvadragesimum quintum, & diem
δ᾽ ἐρημωσαν ὑ ναοῦ συνέβη χρόνῳ τῷ δανιή- G Apellæi mensis vigesimum quintum, in Olym-
λου προθεσμίαν, ᾗ ὑ καὶ ἡ χιλιομηνίου ἐτῶν. ἐδή- piadem centesimam tertiam & qvinqvagesimã;
λωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες κατάλυσουσιν αὐτόν. ἑόρτα- renovatum est autem eadem die qvadragesimo
σε γ ἰούδας μ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τῆς ἰδίας τοῦ octavo post centesimum anno, Olympiade post
ναοῦ θυσίας ἐφ᾽ ἡμέρας ὀ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδο- centesimam qvartam & qvinqvagesima; prædi-
νῆς εἰδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς xerat autem eam desolationem propheta Daniel
θυσίας κατέλαμπεν αὐτοὺς, ὕμνοις γ καὶ ψαλμοῖς qvadringentis & octo insuper abhinc annis,
diserte dicens a Macedonibus profanandum. Ce-
lebravit autem Judas recepti templi festivitatem
per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo qvidem
sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta vero lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupavit gentis ejus animos, maxime, qvod ea felicitas ex inſperato obtigerat, ut lex lata ſit ad poſteros, qvæ juberet qvotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamusqve hanc feſtivitatem luminum, opinor ideo, qvod ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde urbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus, cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: munivitqve Bethſuram oppidum, ut eo tanquam arce uti poſſet contra conatus hoſtium.

Qvibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſte ferentes Judæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Judas aſſidue bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: qvo tempore etiam Acrabatenam invadens multos Idumæos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, unde Judæos infeſtabant, vi capta, cæſis propugnatoribus, incendit. Qvibus perdomitis, in Ammanitas arma tranſtulit, qvorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his qvoqve devictis, Jazorum eorum urbem expugnavit: abductisqve in captivitatem uxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atqve ita domum victor reverſus eſt. Sed qvam primum vicinæ gentes ſenſere ejus abitum, contractis copiis, in Galaditica regione finitimos Judæos adorti ſunt. at illi refugientes in caſtrum Dathema, ſignificabant Judæ per nuncios & literas, quod oppugnādi eſſent a Timotheo, rogantes, ut ſe huic periculo eriperet: & interim, dum legit has literas, ſupervenerunt Galilæorum nuncii, qverentes ſe infeſtari a Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

XII.

τὴν θεὸν μὴ τιμῶν, αὐτὸς ὑ πέρπων. τοσαύτη δ' ἐγένετο τοῖς τοῦ ἀνανέωσιν τ ἐθῶν ἡδονή, μὴ ξένον πολλῷ ἀπροσδοκήτως ἐν ἕξει ἡγούμενοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τοῦ ἀνάκτησιν τῶν περὶ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. ἐξ ἐκείνε μέχρι δεῦρο, τοῦ ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν φῶτα, ὡς ἂ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανεῖσαν τοῦ ἔξουσίαν, τοῦ προηγορίαν δόξαι τῇ ἑορτῇ. τειχήσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, ἢ περὶ τὰς ἐπιδρομὰς τ πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. ἢ τοῦ βεθσοῦραν ἣ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρουρᾶς αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τ πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι. τούτων δ' τῶ ἡμομένων, τὰ περὶ ἔθνη πρὸς τοῦ ἀναζωπύρησιν ἢ τ ἰσχὺν τ ἰουδαίων χαλεπῶς διήκειτο, πολλὰς ἐπισωρεύσαντα διέφθειρεν, ἐνέδραις δ ἐπιβουλαῖς αὐτῶν ἐγκρατὴς ἡμόμενος. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς ἐκφέρων ἰούδας, ἐπέχειν αὐτὸς τ καταδρομὴς, ἢ ὧν ἐποίουν κακῶς τοῖς ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. ἐ τοὺς ἠσαύρα ἣ ἰδουμέους κατ' ἀκροβαττίνην ἐπιπεσὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε ἐ ἐκύλισε. συγκλείσας ἣ ἐν τοῖς ἰδίοις δ βαάνα λοχῶντας τοὺς ἰουδαίους, πρόκλησιν ἐποιήσατο. ἢ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνέπρησε, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δύναμιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος, καὶ τούτους χειρωσάμενος, τοῦ ἰαζωρον ἑξεῖρε πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τοῦ πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τοῦ ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ μετενεχθέντα τ ἐθνῶν ἀναγραφέντα, συναθροίζεται εἰς τοῦ γαλααδῖτιν ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν ἰουδαίους. οἱ ἢ καταφεύγοντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπανέδραμεν ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ σωθεὶς φεύγουσιν. ἀναγινωσκομένων ἢ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, κἀκ τῆς γαλιλαίας ἄγγελοι ὡδηγόμενοι σημαίνοντες ἐπισωρῆχθαι τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ τῶν ἀλλοφύλων τῆς γαλιλαίας.

CAP. XII.

Quomodo, divisis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Judas Ammanitas ſuperat.

JUdas igitur proſpiciens utrorumqve neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Judæis habitantibus Galilæam: ipſe, aſſumpto Jonatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: qvod ſupererat virium, Judææ præſidio reliquit ſub Joſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, qvibus mandavit, ut abſtinerent a pugna tantiſper, dum ipſe ad eos reverteretur. Simon igitur poſtqvam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus usqve portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: qvibus ſpoliatis, receptos captivos cum tota ſupellectile in Judæam tranſtulit. Interea Judas

Κεφάλαιον ιβ'.

Οτι στρατοπεδεύσαντες ἰούδας ἐ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας ἐ τ γαλααδῖτιν, ὁ ἢ σίμων ἐπὶ τυρίους ἐ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τ ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν τ ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς τρισχιλίους τ ἐπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐλθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς ἢ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ στρατιωτῶν ἐκτακισχιλίων ὥρμησαν εἰς τοῦ γαλααδῖτιν. καταλιπὼν ἢ, ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων τ δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν τ ζαχαρίου ἐ ἀζαρίαν, προστάξας αὐτοῖς φυλάττειν ἐπιμελῶς τ ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν ἓν σίμων ὡδηγούμενος εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τ πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινε αὐτῶν ὡς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ἐπ' αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τοῦ ἐπισκευὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τοῦ οἰκείαν ἀνέστρεψεν. ἰούδας ἢ ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης Ἀραβάντης τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ἐλθὼν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ἀπαντῶσι συγχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπολημμένοι, καὶ τοῖς πόλεσι τῆς γαλααδίτιδος, καὶ σπεύδοντων αὐτῶ ἀπαύδειν ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ἐμοεθνεῖς, πεισθεὶς ἀπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ περιπεσὼν πρώτοις τοῖς τῶν Βοσορρηνῶν κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχεσθαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ἐπιγενομένης δὲ νυκτὸς, οὐ διέστησεν ἐπέρχεν, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ἐπὶ τὸ Φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, περικαθεζομένου τὸ χωρίον τιμοθέου μὴ τὴν δυνάμεως, ἔωθεν ἐπ' αὐτὸ παραγίνεται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβεβληκότας τὰς μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἀκμιαιοτάτως προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν ἐπιπίπτει τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μακκαβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχίας εἰληφότες, εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ στρατεύματος ἐ ἰδίας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. ἐπενεύσας δὲ εἰς μάλλον πόλιν οὕτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτῶν ἐμπίπρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε Χάσφωμα, καὶ Βοσορ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος καταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολὺς τιμόθεος δυνάμιν μεγάλην συναγαγὼν, καὶ συμμάχους ἄλλους τε συναλαβὼν καὶ ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν χειμάρρου ῥαφὼν ἀντικρυς. πόλις δὲ ἦν αὐτῷ καὶ παρεκελεύετο τοὺς στρατιώτας ἐ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, συντόμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χειμάρρον. διαβάντων δὲ ἦσαν αὐτοῖς συντυχόντες. ἰούδας δὲ ἀκούσας συνάγει τὸν πολὺν στρατὸν εἰς μάχην, ἀναλαβὼν πάσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔπταδεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ περαιωσάμενος τὸν χειμάρρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἐναντίους ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δίοδον ἐμβαλὼν, ῥίψασθαι τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καὶ πάντες μὲν αὐτῶν διέδρασαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον ἐν καρναὶν τέμενος συμφυγόντες, ἤλπισαν τοῦτο σωτηρίας. ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, πυκνὴν καταπολεμηθέντων τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπεραιώθη, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ἅπασης, οἷς τε ἦν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ἐπί τινα πόλιν ἔμφρων ὄνομα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἅτε ἄλλην αὐτῷ τραπομένῳ βαδίζειν δυσατὸν ἦν, ἅτε ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τοὺς πύλας ἀνοίξαντας ἐπιτρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν δὲ τὰς πύλας λίθοις ἐμφραξάντων, καὶ τὴν διέξοδον ἐπεμήνυτο. μὴ πειθομένων δὲ ἐμφρεαίων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ διὰ ἡμέρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καθαρήσας ἅπασαν

A cum fratre Jonatha trium dierum iter emensi, accepti sunt a Nabathæis pacifice: qvorum indicio compererunt, quod multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitiqve, ut propere illis succurrerent, per desertum illuc festinaverunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisq; ad unum puberibus, tecta igni subjecto concremaverunt. Cumqve interim nox appeteret, nihilominus Judas iter continuavit usqve casteflum, in qvo Judæos obsideri acceperat. quo cum mane perveniset, offendit hostem jam scalas & machinas admovere mœnibus: jussoqve tubicine canere, & cohortatus suos, ut bonam, ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, divisis trifariam copiis, oppugnatores a tergo aggreditur. Timothei vero milites, cognito Maccabæum adesse, cujus virtutem & felicitatem jam ante suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Judæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum urbem flexo itinere, eaqve expugnata, mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis eversa sunt. Aliqvanto post Timotheus, contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rasam. ibi hortatus est suos milites, ut strenue pugnarent, arcerentqve Judæos a torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Judæis futuris superioribus, si transire potuerint. Judas autem, audito, quod Timothæus paratus esset ad prælium, propere contra eum duxit exercitum: trajectoqve torrente adortus hostes, partim resistentes prostravit, partim in fugam compulit, armis etiam passim abjectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam vero in fanum, quod Carnain dicunt, refugientes, tutos se ibi fore speraverunt. At Judas & oppidum id occupavit, &, incenso templo, hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis e tota regione Galaditica Judæis, una cum uxoribus & liberis ac facultatibus in Judæam eos traducebat. In eo itinere cum venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessario transeundum erat, nisi retrorsum reverti mallet, misit ad oppidanos, rogans, ut patefacerent sibi transitum. nam, obstructis portis, viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnavit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisqve omnibus maribus, per incensi cineres traduxit,

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus, ut in transeundo calcanda essent cadavera. Trajecto deinde Jordane, in magnum campum veniunt, qua sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Judæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votivasqve hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus ne unus quidem e Judæis desideratus est. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias duces, quī, profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Juda vero & Jonatha fratre in Galaditicam, præsidio Judææ relicti fuerant, volentes & ipsi aliqvo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Jamniam venerunt. Ubi armis excepti a Gorgia ejus loci præside, amisserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quam in Judææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Judæ mandatum, qui interdixerat, ne, se absente, manus cum hoste consererent: nam hoc quoque Judæ providentiam commendat, quod intellexit non impune fore, si a mandatis discesserint. Judas autem & fratres ejus continuabant bellum contra Idumæos, urgentes eos undiqve: expugnataqve Chebrone munitiones ejus diruerunt, & turres cremaverunt suppositis ignibus: pervastatisqve agris hostium, everterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reversi sunt in Judæam victores & incolumes.

A αὐτῶν ὁδὸν ἔχε. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος, ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τὰ νεκρά. διαβάντες δὲ τὸν ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται ἡ πρόσφατον πόλις Βεθσάνη καλουμένη παρὰ Ἑλλήνων σκυθόπολις καὶ κεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεγίνοντο, ψάλλοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς σωτηρίους ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν κατορθωμάτων, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐς στρατὸν σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν ἰουδαίων ἀπέθανεν. ἰώσηπος δὲ ὁ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σίμωνι μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης ἐν τῇ γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ ἠνδραγάθουν, τοῖς ὑπ' αὐτοὺς δυνάμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς ἰάμνειαν. γοργίας δὲ τῆς ἰαμνείας στρατηγὸς ὑπαντήσαντος συμβολὴν ἠνδρίσατο χιλίους ἀποβαλλόντας τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντας ἄχρι τῆς ἰουδαίας ὁρῶν διώκει. σωτὴρ δὲ αὐτοῖς τὸ πλῆσμα. ἔτι δὲ θρασυνόμενον ὧν αὐτοῖς ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς σκηνῆς παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ κατὰ τὸν ἰώσηπον καὶ τὸν ἀζαρίαν πλῆσμα θαυμάσειέν ἄν τις, ὁ σωθὲν εἰς θρασυνόμενον τὸ ἐπεσταλμένων αὐτοῖς εὐσταθῶν. ὁ δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς ἰδουμαίους σὺν ἀνέσει, ἀλλ' ἐνέκειντο πανταχόθεν αὐτοῖς, μέχρι τε χεβρῶνα πόλιν καταλαμβανόμενοι, ὅσον ἰσχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, εἰδώλων τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάρισσαν πόλιν. εἶτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτῶν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σκύλα ἐλάσαντες, εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

B

C

D

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. *1. Mach. 6.*

EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni provincias obeundo, audivit esse in Persidē urbem prædivitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asservari, qvondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu, expugnare conatus est. His vero, qui inerant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum a mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita ut, plurimis desideratis, fugientis more Babylonem se reciperet. Qvam cladem cum ægre ferret, novus insuper accessit nuncius de profligatis, quos ad Judaicum bellum reliqverat, ducibus, deq; Judæorum in dies crescente potentia. Accedente igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbum sibi contraxit: quo magis ac magis invalescente, intelligens adesse fatale tempus, amicos convocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirum quod pœnas ob afflictam Judæorum gentem lueret, atq; ob spoliatum sacrilegio templum, & contemptū cælestis numinis. atq; his dictis, exhalavit animam. Qvamobrem demiror Polybium Megalo-

E

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν περσίδι.

ΥΠὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, τὰ ἄνω χωρία ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τὄνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλήρες εἶναι. ἔτυχε μὲν οὖν καὶ θώρακας ἀπολιπεῖν ἐπιθυμήσαντα τὸν φίλιππον, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ἐπὶ τούτοις, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, ἀπεκρύπτετο τὴν ἐλπίδα. ἀπῳκάθησαν γὰρ ἔνδον τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδῄωσαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δὲ ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινὲς καὶ τῶν στρατηγῶν ἥτταν, οὓς πολεμήσοντας τοῖς ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τῶν ἰουδαίων. προσχθισθεὶς οὖν, καὶ τῆς ἐπὶ τούτων φρονήσεως τῇ συντέρᾳ, συγχυθεὶς τὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τὰ πάθη, σημεῖος ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους. καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν εἶναι ἐμήνυε, καὶ ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥς τε θαυμάζειν παλύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτων. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν ἀντίοχον, βουληθέντα τὸ ἐν Περσαις ἀρτεμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βουλόμενον, οὐκ ἔστι πωμοίχης ἄξιον. εἰδὲ δοκεῖ τῷ πολυβίῳ καταστρέψαι τὸν βίον ἀντίοχον ἕτως, πολὺ πιθανώτερον δοκεῖ τὴν ἱεροσολύμων ναὸν πολυτήσαι τὸν βίον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιαῦτα ἐστὶ διαφερόμενα, τὸν μὲν ὑπὸ μεγαλοπολίτου λεγόμενον αἰτίαν, ὡς δὲ τὸν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

politanum. qui vir alioqvi probus, ait hunc Antiochum periisse, quod conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantum, ac non etiam perfeciisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. qvod si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persolvere, multo verisimilius est, ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse ejus interitum. Si quis tamen magis probat Polybii sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ εὐπάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰουδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

CAP. XIV.

Antiochus Eupator, profligato Judæorum exercitu, Judam in templo obsidet.

Ὁ δ' ἀντίοχος περὶ τελευτᾶν καλέσας Φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τὸν βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα σκέλεσι κομίσαντα, δοῦναι, δεηθεὶς πολλὰ ἐκείνου τῆς ἀναγωγῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ ἀντίοχος ἔτει ρμθ'. λυσίας δὲ αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ἀποδείκνυσι βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐφόβουν. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσοντας βαλλόμενοι, ἐξαίφνης ἐπιστρέχοντες οἱ φρουροὶ, διέφθειρον. ἐπεὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ἦν ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τὸν φρουρὰν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τὰς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτους δ' ἦν τῆς ἀρχῆς τῆς τοῦ σελεύκου ρ καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγείρας Φιλοπόνως προσεκείτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὸν χῶρον, καὶ τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, σὺν αἰτίσει τοῦ ἑαυτοὺς ὑποφαύλως δεινὰ πεπονθέναι τοὺς τῶν ὁμοφύλων, καὶ παῦλ' ἱκετεύοντας ἀφεῖναι τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὸν μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, ἣν δὲ προστάξει ταύτην πολιτεύειν. κινδυνεύειν οὖν τοὺς ἰουδαίους ἔτι σὺν αὐτῷ τὸν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς τοῦ βασιλέως καταλειφθέντας, ἃ μήτις πρὸ αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη, ταῦτ' ἀκέσας ὁ παῖς ἀντιόχου, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι, ἐλέφαντες δὲ β καὶ λ'. τούτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. ὡς δὲ ἦλθεν ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ἐχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ ἀντεχόντων τῶν βεθσουριτῶν, καὶ τὸν ὡπλισμένον αὐτοῖς τῶν μηχανημάτων ἐμπρήσαντος, ἐπεξῆλθον δὲ αὐτοῖς, καὶ ἐτρίβετο πολὺς χρόνος περὶ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστατο

Cæterum Antiochus, prius quam extremum suum diem obiret, accitum ad se unum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditoqve ei diademate regiaqve stola & anulo, jussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans, ut educationis curam haberet, & regnum ei servaret, usqve dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo qvadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicavit regis obitum, filium ejus Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, imposito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Judæorum perfugis, multa Judæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos, qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, qvod arx ipsi templo esset supra verticem. Qvamobrem Judas necesse habuit, oppugnare id præsidium, advocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum pervenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adjunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes, ne se in extremum periculum a suis tribulibus redactos despiceret: maxime cum patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus qvam regia mandata contemnere. Nunc vero periculum esse, ne Judas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse mature suis opem afferat. His auditis, Antiochus puer iratus est, accersitisqve amicis & ducibus, jussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita ut brevi confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum vero viginti millia, atqve insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam, commissa Lysiæ administratione universi exercitus: & progressus usqve Idumæam, inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Judas autem, cognito regis adventu, omissa

oppugnatione regi cum copiis obviam profectus castra posuit circa fauces qvasdam, dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex, relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces, ubi Judas castra metaverat: & qvam primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus jussit ire compositam. Cumqve non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, jussit, ut unus post alium incederent, attributis, qui stiparent singulos, mille peditibus, & eqvitibus qvingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliqvum autem exercitum ab utroqve latere jussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atqve ita, sublato militari clamore, hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita ut fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat, quicqvid erat in circuitu montium. nec tamen Judas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter sexcentos ex eis occidit, qvi primi ad manus venerant. Cæterum Eleazarus ejus frater, qvem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem invehi, vasto animo in eum fecit impetum, & occisis multis, prius qvam ad eum penetraret, cæteris vero metu cedentibus, succedens sub ejus ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere ejus illabentis oppressus est: atqve ita, non tamen inultus, interiit generose inter acervos hostilium cadaverum. Judas autem animadvertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus vero, parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maxime cum commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius, ut hostis a se injuriam omnem abstineat: qvod quidem à rege non nisi salute tenus servatum est: alioqvi nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter a Judæis defensum est. nullam enim eis rex intentavit machinam, qvam nō illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quod fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus nō colliguntur, quod eum cessare ab agricultura lex nostra jubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est, ut multi se clam subducerent propter inopiam, ut penes paucos templi tutela remanserit. Cæterum rex & Lysias imperator, cognito, quod Philippus usurpato sibi regno adventaret e Perside, decreverunt, soluta obsidione, illi occurrere, celantes tamen, quantum fieri poterat, id consilium tam militem quam duces reliquos. Qvapropter, dissimulato adventu Philippi, jussit rex Lysiam, ut alloqveretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quod locus esset munitissimus, & com-

A μὸν δ' τὸν ἄνδρα πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τοῦ βασιλέως, βάλλεται στρατόπεδον ὅπου τ' στενῶν, ἐν τινι τόπῳ Βεθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίοις ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὁ. ὁ δ' βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βεθσούρας, ἦγαγε τ' δύναμιν ὅπου τὰ στενὰ, καὶ τὸ δ' Ἰούδα στρατόπεδον. ἅμ' ἡμέρᾳ δ' ὡς ἐς μάχην διέτασε τὸν στρατόν. τοὺς μὸν οὖν ἐλέφαντας ἐπέστησεν ἀλλήλοις ἑπομένους διὰ τὴν στενοχωρίαν, οὐ δυναμένων αὐτῶν ὅπλα στρατοπεδεύεσθαι. B ἑκάστῳ συνεπαρῆσαν πεζοὶ μὸν χίλιοι, ἱππεῖς δ' πενταχόσιοι. ἐφέρον δ' οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τέχνας. τὸν δ' λοιπὸν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐπέστησεν ἀναβαίνειν ὅπου τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς παραττάξας. κελεύσας δ' ἀλαλάξειν τὸν στρατὸν, προσβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τάς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπῆχε δ' τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας ἀνεπαλάγη, δεξάμενος δ' γενναίως τοὺς πολεμίους, τῶν C προδρόμων ὡσεὶ ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τ' ὑψηλότατον τ' ἐλεφάντων ἐσταλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα εἶναι, παρεβάλλετο σφόδρα εὐκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὸν τῶν ὡσεὶ τ' ἐλεφάντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑπ' ἀνδρὸς δ' ὑπὸ τὸν γαστέρα καὶ τὴν λόγχας, ἀπέκτεινε τ' ἐλέφαντα. D ὁ δ' ὀπισθεν ἐπιπεσὼν τοῦ ἐλεαζάρου, διαφθείρει τ' ἄνδρα ὑπὸ δ' βάρους. ἔστι μὲν εὐλόγως πολλοὺς τ' ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δ' Ἰούδας ὁρῶν τὸν τ' πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. ἀντίοχος δ', τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς Βεθσούραν ἐπέμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῷ δ' λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅπου τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν Βεθσουρεῖται τῶν ἱππέων κατιππασάμενοι, καὶ σπανίζοντα βλέποντες τὰ ἐπιτήδεια, ὡμολόγησαν αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ δ' μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ' βασιλέως. ἀντίοχος δ' λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς κακὸν διεπράξατο, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν δ' κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ δ' χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις προσκαθέζετο, καρτερῶς τ' ἔνδον ἀμυνομένων. ὡς ἔκαστον δ' ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. F τροφὴ δ' οὕτω ὀπιλελοίπει, δ' μὲν ὄντως ἀπαυηλωμένοις καρποῖς, τ' δ' γῆς σκήνωμα τοῦ ἔτι μὴ χωρηθείσης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος καθ' ἑνόμους ἡμῶν ἀργὴν ἐᾶν τ' χώραν, ἀπορίᾳ μεμηνυίας. πολλοὶ παραυτοῦ τ' πολιορκουμένων ἀπεδιδράσκον διὰ τ' τ' ἀναγκαίων ἔνδειαν· ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. Λυσίας δ' ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς Φίλιππος G αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα ἐπ' ἐαυτὸν καταισχύνειν, ἔχον μὲν ὡς τε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες, ὅπι τ' Φίλιππον ὁρμᾶν. ὁ μὲν δ' τ' ποιήσει φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ' Λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῶν ὡσεὶ Φιλίππῳ ἐφανίζοντα, τ' δ' πολιορκίαν ὅτι χρονιωτάτην ποιοῦντα· ἂν δηλῶντα, τ' δ' ἐπιστροφὴν δ' χωρεῖν, καὶ ὅτι τὰ τῆς

ἐπὶ τῆς τροφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐπιλελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταρτῆσαι τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι φιλίαν πρὸς τοὺς πολιορκουμένους πρὸς τοὺς πολιορκοῦντας, καὶ Φιλίππου πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἐπιτρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ λυσίᾳ φήσαντος, ἠρέσθη τὸ στράτευμα καὶ ἡμέρας τῇ γνώμῃ.

A meatus eos jam deficerent, & avocarent multa regni negotia, quæ opus esset regem componere. Itaqve præstare fœdus, & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos uti patriis legibus, quibus privari se non sustinentes rebellaverant, atqve ita redituros esse in suam qvemqve patriam. Qvæ sententia, per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τῇ πολιορκίᾳ τελουμένῃ, Φιλίππου πεμφθέντος πρὸς ἰούδαν, ἐσπευσμένως ἀνεχωρήσεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

CAP. XV.

Antiochus, omissa oppugnatione, cum Juda fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, ἐφιλίου τε ἐποιήσατο, καὶ συγχωρεῖ τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι ζῶν. οἱ δέ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέδη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τοῖς δυνάμεσι καθαιρεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ πάντας πάντοθεν, ἀνέρριψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἱερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἠρεμεῖν· καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. δὲ τὸν μὲν ἀρχὴν τῶν κακῶν, πείσαντα αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τοῖς πατρίοις θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, δὲ χειροτεύσαντα μὲν ἐπὶ ἔτη ι'. πονηρὸν ὄντα μόνον καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἀρχῇ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα φθείρειν τοὺς ἰδίους νόμους. δὲ ἱερεὺς δὲ ἐγένετο μετὰ τὸν δὲ μενελάου θάνατον ἀλκίμου· ὃς καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, εὑρὼν ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει τοῖς αὐτοῦ, καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐποχείριον ἀπέκτεινεν, ὃν μὲν δὲ ἱερέως ἰησοῦ ὀνίας, ἐν προέμενος ἐπὶ παῖδα, πελοπήσαντος ἀφίεσι δὲ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν, τῷ δὲ ἱερωσύνου ἀλκίμῳ δέδωκεν οὐκ ὄντι τῆς δὲ ἱερέων φυλῆς, ἀλλ' ὑπὸ λυσίᾳ πεισθείς μεταθῆναι τῷ πρώτῳ ἀπὸ ταύτης τὴν οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἔτι τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιόλογον ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἡλιουπόλιτη. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μέντοι εὐκαιρότερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἀποσταλεὶς μετὰ δυνάμεως τοῖς ἰουδαίοις, ἀπράκτως ἀνέρριψε πρὸς τὸν βασιλέα.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Judæos missus, infecto negotio, ad suum regem reverritur.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ἀπὸ ῥώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, ὡς ἐπὶ ἴσης μὲν αὐτοῦ διαδήματος συναγαγὼν δέ τινας πρὸς αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δὲ αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ παραδιδόντων αὐτὸν, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀνήγαγον αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος παραχρῆμα δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος δὲ

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius a Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis, qvotqvot potuit, militibus mercenariis, regnum invadit: cumqve certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obviis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos vivos ad eum perduxerunt: qui mox jussu Demetrii necati sunt, post exactum regni XV. 1. Mach. 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad novum regem confluxerunt multi Judæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabantqve totam gentem, præcipue Judam cum fratribus, qvod poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe qvoqve ejeciſſent e patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabantqve, ut ex amicis qvempiam eo mitteret, qui cogноſceret, qvanta per Judam patrata fuerint. at ille iratus mittit eo Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: &, commendato illi Alcimo, traditoqve exercitu, jubet, ut Judam & eum ſeqventes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtqvam pervenit in Judæam, miſit ad Judam & fratres, invitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumvenire. Sed ille noluit ei ſe credere, qvod videret adeſſe exercitum, qvem putabat adductum belli potius qvam pacis gratia. Qvidam tamen e populo credentes his, qvæ Bacchides per præconem denunciaverat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab utroqve jurejurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec ejusdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt, Bacchides autem, non ſervata fide, ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores jam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaqve a moto exercitu a Hieroſolymis, poſtqvam pervenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & qvosdam e populo, &, occiſis omnibus, juſſit ejus regionis homines parere Alcimo, ad cujus præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reverſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium benevolentia, comiter ac blande appellabat omnes, & loqvendo ſingulis ad gratiam, brevi numeroſam manum adjunxit ad priorem, qvam ante habuerat. horum pleriqve erant impii & profugi, quorum opera & miniſteriis utendo regionem obibat, occidens eos, qui erant Judæ partium, qvotqvot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Judas animadvertens tantopere crevisse illius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos ejus violentia, ipſe qvoqve obibat regionem, interficiens, qvotqvot in manus ejus venirent e ſtudioſis Alcimi. Qvi videns ſe viribus imparem, qvo poſſet diutius reſiſtere, decrevit confugere ad auxilium & opes regis Demetrii. Profectus igitur Antiochiam ſollicitabat contra Judam illius animum, accuſans, qvod plurimas abeo paſſus eſſet injurias, plures etiam paſſurus, niſi, mature miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

A ἀντίοχειαν ἔτη ϛ, καθὼς ἡμεῖς καὶ ἐν ἄλλοις διέλαβομεν. συνέρρεον δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγορεῖν ἔθνους πάντος, καὶ μάλιστα Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσα τὰ ἐκείνων φρονοῦντες καὶ βεβαιοῦντες αὐτὸν κατῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τοὺς δὲ ἀπωλωλεκάσιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλελοίπασι, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαι τινὰ τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἰούδαν τετολμημένα. ὁ δὲ δημητρεὺς παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην Φίλον αὐτοῦ καὶ ὑπατικῶν βασιλέως ἄνδρα χρηστὸν, καὶ τὴν μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστωμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ὡς δεμένῳ αὐτῷ Ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ τῆς ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐπέμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης λαλοῦμενος δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπίστευσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ δυνάμεως παρέσῃ πολυτῆς, μεθ' ὅσης ἐπιπολεμοῦντες, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μέντοι γε τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες ὑπὲρ αὐτοὺς τὸν ἀλκίμου πεποιῆσθαι δεινὸν ὄντα ἐμοφύλου, πρὸς αὐτὸν ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὑπῆρξαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ἐξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς πρώτοις τοῦ πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐλθὼν, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούτων καὶ τινας τῶν λαῶν, καὶ πάντας ἀποκτείνας προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πᾶσιν, ὑπακούειν ἀλκίμῳ καὶ μὴ δραπέτας τινὰς ἐᾶν ἔχειν τὴν χώραν αὐτοῦ καταλιπόντα αὐτὸν, εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον ὑπέστρεψεν. ἄλκιμος δὲ τοῦ ἐγχειρεῖν αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ πᾶσιν ἐπικατασκάσας εὐνοϊκῶς τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, ζητεῖ ἅπαντας ὑπάγειν λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλετο. τούτων δὲ ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν αἱρετῶν καὶ πεφυγάδων, οὓς ὑπηρέτας καὶ δραπέτας χρώμενος, ἐπῆρχε τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τοὺς ἰούδα φρονοῦντας εὗρεν, ἐφόνευεν. ἑρῶν δὲ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ ἰούδας ἡγούμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν ἐν ὅσιον ἔθνους, καὶ αὐτὸς ὑπερφρονούμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονοῦντας. βλέπων δὲ αὐτὸν ὁ ἄλκιμος ἀντέχειν τῷ ἰούδᾳ μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύϊ, ὅπη τάχος τοῦ δημητρέως βασιλέως συμμαχίαν ἐγνω ἐρᾶσθαι, παραγενόμενος εἰς ἀντιόχειαν, παρῴκτιρεν αὐτὸν ὅπῃ τάχος ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν τῶν αὐτῷ πεπονθοι κακῶν ἔτι δὲ πλείω ἔμελλοι ἂν εἰ μὴ πρεσβαλαφθείη, ὃ δῶ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλείσης.

B C D E F G

Ως πο-

Κεφάλαιον ιζ'. A

Ως νικάνωρ μ῀ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. XVII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Judam missus una cum universo exercitu internecione periit.

Ὁ δὲ δημήτριος, ὅτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτὸ πράγμασιν ὑπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ θεῖδεῖν ἰούδαν ἐν ἰσχύι τοσαύτη ἡγούμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τ' ὀνόματον αὐτῷ καὶ πίστατον τ῀ φίλων. ἦν γὰρ ἐκ δὴ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών, καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἐχρέωστ' ἐπάγεσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ νικάνωρ παρελθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδίδου τῷ ἰούδᾳ, δόλῳ δὲ ἐπιχειρεῖν λαβεῖν κρίνας, προσέπεμπε λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ δοὺς ἀσφαλεστάτους μηδὲν πεισθῆναι δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων ἐπὶ τῇ ποιήσῃ φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημητρίου εὐνοιαν, ὡς ἔχει τὸ ἦθος αὐτῶν φρονεῖ. ταῦτα διαπεσόντων μὲν τὸν νικάνορα, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπιστίαν ὑποπτεύσαντες, ἐδόκουν πιστεύειν αὐτῷ, καὶ δεχόντων τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν καὶ μεταξὺ προσομιλῶν, ἐδίδου τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερὰς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας ὁ νικάνωρ γενομένης, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συγκροτήσας καὶ ἀγωνισάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατὰ τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὑπὸ τὴν ἐν τῇ ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ καιρὸν ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠπάτζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁλοὺς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα μετὰ τοῦ ὑπὸ τοῖς ἐρημίοις λύπου προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι σφᾶς τῶν πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατὰ τινα κώμην, βεθωρὼν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέραν κώμην σταδίοις ἀπεχούσην τριάκοντα τῆς βεθωρὼν στρατοπεδευούσης, εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πόσοι ἀγωνιοῦνται μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ οἵων ἐπὶ θλοὺς κινδυνεύσουσιν ἀγῶνας, εὐψύχως ἐμάχοντο χωρήσαντες τοῖς πολεμίοις, ὑπὲρ τὴν μάχην ἐξαγαθ. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, ὁ μὲν τὸ στρατόπεδον ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ῥίψαντες τὰς παντοίας ὑπηδίων. ὁ δὲ ἰούδας ἐφόρει, καὶ ταῖς σάλπιγξι τοῖς πέλας κώμαις ἐσήμαινεν. ὅπη νικῶν τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἅπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς γινόμενοι

DEmetrius vero, ne suis quidem rebus tutum existimans, si ita Judæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit, amicorum charissimum simul & fidissimum: qvi etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoqve, qvantum satis contra Judam putabat, exercitu, jussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primum dissimulans hostem, decrevit specie pacificatoris dolo Judam intercipere. ajebat enim nihil esse causæ, cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cavere jurejurando sanctissimo, si qvid forte periculi metuat. In hoc enim tantum se venisse cum amicorum comitatu, ut mentem sui regis ei notam faceret, qvam propensus sit in favorem Judaici generis. hac legatione persvasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide, exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cumqve post primam salutationem colloqveretur cum Juda familiariter, signum, qvoddam suis dedit, ut eum comprehenderent. Ille, mature intellectis insidiis, propere ad suos refugit: &, detecto jam dolo, ad apertam vim, uterqve se vertit. Commisso deinde prælio prope vicum Capharsalamam, inferior inde discedens Judas in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Revertenti deinde præter templum Nicanori sacerdotes facti sunt obviam, ostentantes victimas, qvas se dicebant oblaturos Deo pro salute regis Demetrii. at Macedo, ne a conviciis qvidem in Deum temperans, minatus est, nisi populus Judam sibi traderet, brevi se reversurum, & in templum ipsum sæviturum, ita ut ad solum usqve id diruat. atqve cum his minis reliqvit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti cum lacrymis Deo supplicaverunt, ut sacratam sibi ædem una cum suis cultoribus tutaretur ab hostium injuria. Nicanor vero egressus Hierosolyma castris locum optavit apud vicum Bethoron, ubi se cum eo conjunxit alia manus recens tum e Syria veniens. Judas qvoq; castra posuit ad alium vicum nomine Adaso, triginta modo stadiis distantem ab hostibus, habens circa se non plus mille militum. hos cohortatus, ne terreantur hostium multitudine, neve cogitent, cum qvam multis decernerent, sed qvales ipsi, & pro qvalibus præmiis contenderent, jussit forti animo hostem aggredi & pugnam capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor, & ducis & militis strenui perfunctus officio. qvo jacente, ne cætera qvidem acies substitit amplius, sed, amisso duce, verterunt terga, arma jactantes, qvo expeditius fugerent. Judas vero impigre cum suis persequens sæviebat cædibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxqve undiqve armati prosilientes, profligatis incondite ruentibus oc-

currebant infestis gladiis, ita ut ne unus quidem incolumis evaserit ex novem millibus: tot enim in universum fuerant. Ea victoria contigit decimatertia die mensis Adar, ut nostri nominant, qvi Macedonibus Dystrus dicitur: eaqve die festivitatem nostri per singulos annos renovant ob rei prospere gestæ memoriam. Post eam victoriam aliqvantisper qvievit Judæorum gens a continuis conflictationibus, pacis otio perfruens, donec iterum in eadem revoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus divinitus inflictus est, per qvem repente voce privatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus misere periit, post exactum in sacerdotio qvadriennium:

XVII. qvo defuncto, pontificatum populus communi-
1. Macch. 8 bus suffragiis Judæ tradidit. Qvi qvoniam multa audierat de Romana potentia, qvod, devictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus, Græciam qvoqve subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnumqve Antiochum perdomuerint, decrevit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Joannis & Jasone Eleazari filio, rogavit, ut in societatem reciperetur & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne posthac Judæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, &, auditis eorum postulatis, amicitiam annuit. moxqve senatusconsultum de ea re factum, inscriptum æreis tabulis, relatum est in Capitolium: cujus exemplar in Judæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Judæorum hujusmodi: Ne cui Romanæ ditionis cum Judæis bellum gerere liceat, neqve præbere hostibus eorum triticum aut naves aut pecuniam. utqve, si qvis Judæos invadat, Romani succurrant pro viribus: & vicissim, si quis Romanos bello impetat, Judæi contra eum sint auxilio. Quod si Judæi velint in hoc fœdere addi aliqvid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idqve ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Joannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atqve hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

CAP. XVIII.

Bacchidis denuo missi in Judæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem, accepto nuncio cladis Ni-
1. Macch. 9 canoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qvi ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: &, expugnatis illic speluncis, ad qvas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. &, cognito, quod Iudas in Berzetho vico suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditū viginti, eqvitum vero duo millia, cum Iudas non plus haberet qvam mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum, desertis castris diffugerūt, ita ut octingenti tantū reliqvi fuerint.

Κεφάλαιον ιή.

Οτι πάλιν ὑπὸ τ̄ ἰουδαίων Βακχίδης ἐπεμφθεὶς ἐνίκησεν.

ΔΗμήτριος δ̄ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τ̄ νικάνορος τελάτης, Ϲ τ̄ς ἀπωλείας & συν αὐτῷ στρατώματος, πάλιν τ̄ Βακχίδην μ̄ δυνάμεως εἰς τ̄ην ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὁς ἐκ τ̄ ἀντιοχείας ἐξορμήσας Ϲ ὡδοιγηθεὶς εἰς ἰουδαίαν ἐν βερζήθοις πολέτ̄ γαλιλαίας στρατοπεδεύει. κ̄ τοὺς ἐν τ̄οῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφεύγασι, ἐκπολιορκήσας κ̄ λαβών, ἄρας ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα ἀσπεδήν ἐπαίει τ. μαθὼν δ̄ τ̄ ἰούδαν ἐν τινι κώμ κ̄ηρζηθὼ τὸ στρατόπεδον καὶ ἐσπερασ πεδόμενον ἐπ' αὐτ̄ ἡπερηφ̄ μ̄ πεζῶν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δ̄ χιλίων. τ̄ῦ ἰούδα δ̄ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἰδὼν τὸ βακχίδ̄ πλῆθος ἐτρόπωσε τοὺς ἐδόκει, Ϲ τ̄ὴν παρεμβολ̄ καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλ̄ὴν ω.

ἰούδας

ἰούδας ἢ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ἀπικυμένων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ἀπιτρεπόντων, οἷος τε ἦν μὴ τῷ συμβαλεῖν τοῖς μὴ θέλουσι βιάζεσθαι κινδυνεύειν. ταῦτα δὲ ψυχῶς ὑφίστατο τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ἀπὶ τὸν μάχλον. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μεγέθους στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβεβλῆσθαι ἤδη νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ σωναγαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ θέμις εἶπεν ἦλθον ἀπίδοι γυμνούμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ τελευτᾷ ὁ παρών μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ἀπολέσθαι μαχόμενον, οὐδαμῶς γυναικὸς πάντων ἀνομώτατον μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ πρὸ αὐτῶν δόξῃ πρόσκαλον τὴν ἐκ τῆς νῦν φυγῆς ὕβριν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἐθάρρυνεν, ὃ κινδυνεύσαντας καὶ φρονήσαντας ὀλίγον χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῶν στρατοπέδων τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσσετο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεῖσθαι ἀπάσης τῆς φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἐν ᾧ ἦν δεξιὸς κέρως. ἔτως δὲ συνταξάμενος τὴν στρατιὰν ἐπὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναί τ' σαλπιγκτὴν κέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασιν προσιέναι. τὸ δ' αὐτὸ πιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ παρατεῖναι ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν προϊούσης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κράτερον ὂν τῷ δεξίῳ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, προθύμους τοὺς δ' ψυχοτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέστησε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὡσάμενος δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐδιάσατο, καὶ διώκει μέχρις ἀζὰ ὄρους ἔτω λεγομένου. θεασάμενοι δὲ τὸ τροπὴν τὸν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ εὐώνυμον ἔχοντες, ἐκύκλωσαν τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γυμνούμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν μὲ δυναμένου, ἀλλὰ περιεχομένου ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐς ἐμάχετο μὴ τὸν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων ἐκπαίστου γυμνούμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ἀπὶ καλοῖς μὲν πρότερον γεγυμνασμένος, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀπέθνησκε τὴν ψυχὴν ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορὰν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγὸν δὲ τοιοῦτον στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα τοῦ πολεμίων ὑποστρατηγοῦντος τιμῶν καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην, ὅπου ὁ πατὴρ αὐτῶν τεθαπτο, κηδεύσαι, πενθήσαντος δὲ ἀπὶ συχνὰς αὐτοῦ ταλήθεις ἡμέρας, καὶ τιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τελοῦντος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γυναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γυμνούμενον, καὶ τοῦ πατρὸς ἐντολῶν ματθίᾳ μνήμονα, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτος οὗ τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τοῦ μακεδόσιν ἐξαρπίσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔτος τρίτον καταλαχὼν, ἀπέθανεν.

A Judas autem, qvamvis, imminente jam hoste, deſtitueretur milite, tamen qvia non erat, unde delectum in ſupplementum faceret, maxime in tali temporis anguſtia, decrevit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus, ut generoſe ſubirent pericula, juſſit eos prodire in aciem. quibus conſulentibus, ut tunc ſe in tutum reciperet, cum ſit tanto inferior & numero & viribus, ac mox majoribus copiis hoſtem invaderet: Abſit, inqvit, ut me terga obvertentem hoſtibus ſol aſpiciat. nam, etiamſi mori nunc oporteat, nunqvam tot res hactenus egregie geſtas, tantamqve virtute partam gloriam ignominioſa fuga maculaturus ſum. Atqve ita ſuorum reliquias cohortatus, perſvaſit, ut intrepide expectarent conflictum hoſtium.

CAP. XIX.

Qvomodo Judas prælio victus occubuit.

INterea Bacchides, productis extra caſtra copiis, inſtruebat aciem, eqvitum alas hinc & inde in utroqve cornu collocans, in fronte levem armaturam & ſagittarios, & poſt hos robur phalangis Macedonicæ: ipſe in dextro cornu locum ſibi optavit. Sic inſtructa acie, poſtqvam venit in conſpectum hoſtium, juſſit ſigna canere, & militem cum clamore eos invadere. Idem & Judas fecit, collatisqve ſignis certatum eſt utrinqve acriter: donec, vergente jam ſole, Judas animadvertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audaciſſima manu juvenum in eum irruit. Perruptaqve phalange, penetravit in mediam aciem: & impulſis in fugam adverſariis, perſecutus eſt eos usqve montem, qvi Aza dicitur: id conſpicati, qui ſiniſtrum cornu tenebant, a tergo adorti Judam circumveniunt. qvi videns nullum ſupereſſe effugium, urgentibus circumquaque hoſtibus, in veſtigio cum ſuis conſtitit: & cæſis hoſtium plurimis laſſitudine magis qvam vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore additto. qvo proſtrato, non habentes amplius, qvem ſeqverentur, milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effuſi ſunt. Simon autem & Jonathas fratres, induciis factis, recepto Judæ cadavere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliqvammultos dies honoraverunt ejus memoriam. Hic finis fuit Judæ viri generoſiſſimi & bellicoſiſſimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum unqvam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter merito virtutis ſempiternam poſt ſe reliqvit gloriam, liberata e Macedonum ſervitute patria, & per triennium ante obitum adminiſtrato pontificali ſacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερεμῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τιμὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α.
Ως πολεμήσας βακχίδην, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β.
Οτι ἀλέξανδρος ὁ ἐπιφανὴς ἀντιόχου υἱὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεύενγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ.
Ως δημήτριος πρεσβείαν πρὸς ἰωνάθην, πίστιν συμμαχίαν τε πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ.
Ως ἀλέξανδρος πρὸς αὐτὸν ἀκούσας καὶ ὑπερβαλὼν τὰ ὑπὸ δημητρίου, καὶ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχὸν ἐποιήσατο αὐτῷ. Κεφ. ε.
Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τῶν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς.
Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ.
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς ὠλίσας εἰς τὴν συρίαν ἀπὸ κρήτης καὶ πτολεμαῖος τε ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η.
Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον. ἀντιοχῷ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ.
Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων, παρεσπόνδησε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι.
Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὸ στρατήγιον ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια.
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα συμμαχοῦντα γιόμῳ ἀντιόχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ καὶ εὐσεβεῖ ὀνομασθέντι. Κεφ. ιβ.
Ως τρύφων ἀναιρεθέντος, ἀντιόχου ἐπολέμησε σίμων, καὶ κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τὴν ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ.
Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ.
Οτι πτολεμαῖος τὸν δόχιλον ἐπεχείρησε καταλαβεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε.
Ως στρατοπεμφθεὶς ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν ὅρκους ὑρκανοῦ τε λαλία τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ἥμῳ. Κεφ. ιϛ.
Υρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ.
Ως ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη.
Οτι φιλαδελφῶν δρισόβολος τὸν δόχιλον, ἀλάθημα πρῶτος ἐπιτίθησι. Κεφ. ιθ.
Αλεξανδρος ὁ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ.
Πτολεμαῖος ὁ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα.
Ως στρατοπεμφθεὶς δημητρίου ὁ εὐκαίρου ἐπὶ ἀλέξανδρον, κρατήσας αὐτοῦ. Κεφ. κβ.
Αντίοχος ὁ διονύσου λεγόμενος, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, καὶ ὡς κρατήσας τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ.
Ως μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχει. Κεφ. κδ.

HÆC JOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Jonathas defuncto fratri ſuo Judæ in principatu ſuccedit. Cap. I.
Jonathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Judæis fœdere, exercitum abducere. Cap. II.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. Cap. III.
Demetrius, miſſa legatione, ad Jonatham multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit. Cap. IV.
Alexander majoribus qvam Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Jonatham in partes ſuas traducit. Cap. V.
Onias in amicitiam a Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hieroſolymitani ſimilitudinem ædificat. Cap. VI.
Qvod Alexander poſt mortem Demetrii Jonatham in ſummo honore habuit. Cap. VII.
Demetrius Demetrii filius cum e Creta in Syriam trajeciſſet, devicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Jonatham recipit. Cap. VIII.
Tryphon Apamenus poſt devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Jonatha. Cap. IX.
Demetrio a Parthis capto, Tryphon fœdus violat, &, Jonatha dolo capto atqve interfecto, Simoni ejus fratri bellum infert. Cap. X.
Qvod Simoni Judæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit. Cap. XI.
Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. Cap. XII.

Poſt-

Postqvam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius e Judæa profligatur. CAP. XIII.
Qvod Simon a genero suo Ptolemæo in convivio per dolum occisus est. CAP. XIV.
Qvomodo, frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.
Qvod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis, placatus trecentis talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.
Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.
Qvod Aristobulus primus diadema sibi imposuit. CAP. XIX.
Alexandri Judæorum regis res gestæ. CAP. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. CAP. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. CAP. XXII.
Antiochi Dionysii in Judæam expeditio. CAP. XXIII.
Alexandro mortuo, uxor Alexandra in regnum succedit. CAP. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS TERTIUS.

Κεφάλαιον ά. A

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

CAP. I.

Jonathas defuncto fratri suo Judæ in principatu succedit.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅσοις καὶ πολίκοις ἀγῶσιν ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ὃν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὴν B ἰούδα πάλιν ὅσον οὔπω τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανόμων τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπέφυη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ παντα χόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον ἐκάκωσε. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δι' ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι πρὸς παραμυθίαν τῶν ἐχθρῶν δεινῶς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῶν ἰουδαίων τοὺς ἀποστάντας τῆς πατρίου σωτηρίας, C καὶ τὸν κοινὸν βίον μεμιαμμένους συναθροίσας, τούτοις ἐνεχείρισε τὴν χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δέ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἐπανῃρεῖτο οὕτω διέφθειρε. ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τὴν ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ πολλοὶ φθόνῳ

VEmadmodum libertatem a Macedonibus oppressam populus Judæorum denuo receperit, & qvo pacto dux & propugnator eorum Judas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declaravimus. Post ejus obitum, qvotqvot Judæorum a pietate desciverant, resumptis animis, infestant reliqvos populares: ita ut, accedente etiam fame, qvæ tum forte regionem eam totam occupaverat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc a penuria, inde ab adversariis ingruens, coacti sint adjungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem, convocatis ad se Judæorũ desertoribus, qvi religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qvi comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primum cruciatosqve ad libitum, postremo omnes ad unum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Judæi, qvantam post captivitatem Babylonicã nunqvam experti fuerant, qvotqvot

1. Macch. 9

erant reliqvi ex Judæ ſociis, veriti gentis interitum adiverunt Jonatham ejus fratrem, rogabantqve, ut germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus, nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Jonathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & viſus dignus, qui Judæ fratri ſuo ſuccederet, communibus Judæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto, Bacchides veritus, ne Jonathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, qvemadmodum ante Judas fecerat, decrevit eum dolo tollere: ſed hoc ejus propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem mature moniti, aſſumpta ſociorum manu, in deſertum urbi vicinum celeriter refugerunt: & cum veniſſent ad aquam, quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porro Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis ultra Jordanem caſtris, confluentem illuc militem recipiebat. Jonathas autem, cognito illius adventu, miſit fratrem ſuum JoannemGaddin ad Nabathæos Arabas, ut apud eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere invaſerunt eum Medabenſes Amaræi filii, direptisqve impedimentis, & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cujus facinoris paulo poſt pœnas dederunt ejus fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem, cognito, quod Jonathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo, quod, niſi viri eſſent, non poſſent evadere, clauſi a tergo amne, a fronte hoſtibus: votisqve Deo factis pro victoria, impigre hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cum ille caute ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe fiumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis trajicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem revertentibus, deſideratis ex eorum numero ferme duobus millibus. poſt eum confiictum Macedo communivit aliqvot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, ut impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æqve ut Hieroſolymitanam arcē muniit, in qva acceptos a Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, ut ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, qvod Amaræi filii celebraturi eſſent nuptias, & adducturi ſponſam ab

A τες τ ἑταίρων τ ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθ τ ἀδελφὸν αὐτῷ, & τὴν σκῆνα πρὸ τ ἰδιοφύλων προγόνων ἡξίουν ἀποθνήσκοντ ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ προέσθαι ἀπροσκέπτως τὸν ἔθνος, μηδ ἐν οἷς φθείρε. ὁ δ ἰωνάθης φῶτος ἐτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν & νομισθεὶς καὶ μηδὲν ἔναγχος ἀδελφῷ, στρατηγὸς ἀποδείκνυ τ ἰουδαίων. ὁ δ
B βακχίδης ἀκούσας ὅτ καὶ φοβηθεὶς μὴ φθάσῃ πράγματα παρασκευάσας τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ ἔτρ ἐζήτ. ταῦτα δ ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἐλάνθε τ ἰωνάθην, οὐδ τ ἀδελφὸν αὐτῷ σίμωνα. ἀλλὰ μαθόντες ἔτι καὶ φυλαξόντες τὰς ἑαυτῶν ἅπαντες, εἰς τὴν ἐρημίαν τ ἐγγὺς τ πόλεως τὸ ταχ φύγον. & φθάσαντες ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκον ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δ βακχίδης αἰσθόμενος αὐτὸς ἀπειρηκότας, ἐν
C ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ αὐτούς μ πάσης τ δυνάμεως, καὶ περᾶν τ ἰορδάνην πραττόμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωάννλεν τὸν καὶ γαδδὶν λεγόμενον, ὡς τοὺς ναβαταίους ἀξοντας, ἵνα παρ αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως & πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι τ
D ἰωάννλεν ἀποντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, σκευοφοροῦντες ἐκ μηδάβων πόλεως οἱ ἀμαραίου παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τ ἰωάννλεν καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μὲν τοίνυν τούτων ὕστερον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τῷ ἀξίαν, λόγ μετ & πολὺ δηλώσομεν. ὁ δ βακχίδης γνοὺς τ ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι & ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, φυλάξας τὴν τ σαββάτων ἡμέραν, ἐπ αὐτὸν ἦκεν, ὡς & μαχούμενον σκεπῇ
E λόγ τὸν νόμιμον. ὁ δ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους, καὶ ὑπὲρ τ ψυχῶν αὐτοῖς ἵνα τ κινδύνων ἐπὶ τοῖς μέσοις ἀπειλημμένοις & τε ποταμὸς & τ πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ἦσαν πολέμιοι, ὁ ποταμὸς δ λῶ κατόπιν αὐτῶν. εὐξάμενος δ καὶ τῷ θεῷ νίκην αὐτοῖς φέρειν σωσάσῃ τοὺς πολεμίους. ὧν πολλοὺς καταβαλών, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπεχόμενον αὐτῷ τ βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. ὁ δ προειδόμενος καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίνας, ἀποπηδήσας
F μ τ ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, & ὃν ἔλασσον τ τρόπον εἰς τὸ πέραν & ἰορδάνου, τ πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὑπολαβόντων, ἀλλ ἐπιστρέψαντος εὐθὺς & βακχίδου εἰς τὰ ἱεροσολύμοις ἄκρα. ἀπεκάλεσε δ τῆς στρατιᾶς ὡς χιλίους, πολλοὺς δ τ ἰουδαίους καταβαλόμενος πόλεις ὠχύρωσε, τ τε ἱεριχοῦντα & ἐμμαοῦν, καὶ βεθορὸν, καὶ βεθήλαν, καὶ θαμναθᾶ, καὶ φαραθὼ, καὶ πισχοάν, καὶ γαζαρᾶ, καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περι-
G βαλὼν αὐτοῖς καρτερὰ, καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δύναμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακῶσι σκεδὸν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δ τὰ ἐν ἱεροσολύμοις ἄκρα ἰσχυρώσας. λαβὼν δ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὰ ἄκρα αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ ὅτν ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν φοβηθέντες οἱ περὶ ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ σίμωνα,

τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλαν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὰ νύμφην ἄγοντας, ὑπο-

καβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἄσημον τῶν Ἀμοραίων παρὰ τοῖς ἄρχουσι. μέλλειν δὲ γίνεσθαι τὴν ἀποπομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ τὸν ἰωνάθην καὶ σιμωνα, καιρὸν ἁρπαστὸν ἡγησάμενοι καὶ ῥᾴδιον τοῖς ἀδελφοῖς νομίσαντες αὐτοῖς ἐπιφανῆναι, καὶ λήψεσθαι τιμωρίαν τοῦ ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν, ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ἀπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τὰς ἐνέδρας ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς ὄχλον ἐοικὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρων ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τότε ἦν τὰ λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ἐπέστρεψαν. ἐτιμωρήσαντο μὲν ἐπὶ τοῦ ἰωάννου τὸν ἀδελφὸν τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἔτοι καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τὰ παρὰ μῆ ἐπαναστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. βακχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἐνιαυτοὺς τοὺς τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα παρακαλοῦντες, ἀποστεῖλαι βακχίδην ἐπὶ τὴν ἰωνάθου σύλληψιν. ἐδήλου γὰρ αὐτῷ ἀπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας, ἀποκτενεῖν ἅπαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς σκεψάμενος τὸν βακχίδην χρόνῳ ὕστερον ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἤρεσε τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις οὖσι συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰωνάθην. ποιούντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν ἤδη μόνος, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἡγεμένας συλλαβών, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἰωνάθης σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς περιφραγμένον. βακχίδης δὲ πῶς ἀκούσας, τὴν τε μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τὸν ἰουδαίων τοὺς συμμάχους πάντας, ἐπὶ τὸν ἰωνάθην ἦλθε, καὶ προσκαλῶν αὐτὸν τοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἀπειθῆ τὸ πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντίσχε. σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τοῦ βακχίδην πολεμήσοντα. λαθραῖος δὲ αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθών, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν πάνυ τῶν τὰ αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς ἐπιπίπτει τοῦ βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τοῖς ἀδελφῷ σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ὅτι ἀναθόρυβον τὰ αὐτῶν κτεινόμενοι, ἐπέξησιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τοὺς πρὸς τὴν πολιορκίαν συνέπηξε τῶν μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ βακχίδης ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δὲ ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τοῦ παρ' ἐλπίδας ἀποβάντος τὴν πολιορκίας συνηθεῖς. τὸν μὲν τρίτον ἐπὶ τούτων ἡμῶν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μεταπεμψάμενοι τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐξαπατηκότας. ἐβούλετο δὲ τελέσας τὴν πολιορκίαν ἀπρεπείας, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανορθῶσαι.

oppido Gabatha, filiam illustris cujusdam inter Arabas: eamqve puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facile ulturos se injuriam fratri illatam, versus Medabam properaverunt, &, insidiis in monte collocatis, expectabant eorum transitum. Ut vero in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, ut fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad unum interfecerunt, & cum ornamentis cæteraqve præda reversi sunt voti compotes, & egregie ulti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum uxoribus, liberis & amicis, usqve ad quadringentorum numerum. Atqve ita Simon cum Jonatha in palustria Jordanis reversi, illic commorabantur. Bacchides autem, per totam Judæam præsidiis dispositis, ad regem suum reversus est: qvo tempore per integrum biennium status rerum Judaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Jonatham & ejus factionem secure versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitaverunt Demetrium, ut, Bacchide misso, Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & unica nocte posse omnes ejus milites insperato incursu opprimi. qui, ubi jussu regis in Iudæam pervenit, ad omnes ejus regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam, ut comprehenderetur Ionathas. Cumqve omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, ut qvi dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, putansqve & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qvi in deserto situs est: eumqve munivit mœnibus & turribus, ut tutum haberet receptaculum. quo audito, Bacchides cum totis suis copiis, adjunctisqve Iudæorum suæ factionis auxiliis, contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliqvot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictoqve ad oppidi tutelam Simone fratre clam egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, &, multis trucidatis, effecit, ut frater adventum suum cognosceret. qvam primum enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta, incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides vero videns se a fronte ac tergo invasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas, ut impostores, quorum opera missus a rege fuerat, unum cogitans, qvomodo ex dignitate sua & regis, obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Jonathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Judæis fœdere, exercitum abducere.

1. Macch. 9

QVa ejus voluntate cognita, Jonathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captivis utrinqve redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem, qva posset non inglorius obsidionem solvere, amicitiam cum Jonatha iniit, jurejurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisqve & receptis captivis, Antiochiam ad suum regem reversus est: nec unqvam posthac Judæam cum exercitu repetiit. Jonathas vero hanc securitatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, administrationi rerum & juri populis reddendo operam impendit, & severe animadvertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab hujusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II.

ANno autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupavit proditione militum, qvi eam tenebant præsidio, moresqve Demetrii oderant, ut parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium qvoddam castellum munitum qvatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat; &, omissa reipublicæ cura, degebat in otio per segnitiem, unde graviora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi a nobis dictum est. Audito igitur, qvod Alexander occupaisset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius, missa legatione ad Jonatham, multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. Macch. 10.

MIsit etiam legatos ad Jonatham, invitans eum ad societatem & amicitiam, prævenire Alexandrum cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxilium, idqve eo facilius, qvod odia inter se & Jonatham interceserant: cui mandabat, ut haberet delectum militum, & arma pararet reciperetqve Judæorum obsides, qvos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis conditio cum offerretur a Demetrio, Jonathas venit Hierosolyma, & legit regias literas, audiente tam populo qvam arcis præsidio. qvibus lectis, impii & transfugæ, qvi in arce erant, vehementer sunt territi, qvod rex Jonathæ & exercitum colligere permitteret, & obsides recipere: qvos suis qvemqve parentibus restituit. Atqve ita Jonathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea urbe reparans. nam & mœnia ejus jussit saxo qvadrato extrui, qvo firmiora essent contra assultus hostium. Qvod ubi senserunt, qui dispersi erant per præsidia, omnes, relictis illis, receperunt se Antio-

A

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰωνάθης πολεμίους βαχχίδην, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτὸ τὴν βακχίδου γνώμην ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας ἕως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις ἐς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ἢ ταύτην εὐπρεπεστέραν ὁ βακχίδης τ ἀναχώρησιν, ἀπένδει πρὸς τ ἰωνάθην φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ πρατεύειν ἐπὶ κατ' ἀλλήλων. καὶ τὰς τε αἰχμαλώτους, ἀπέδωκε, ἃ τὰς ἰδίους κομισάμενος, ἐπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τ βασιλέα. ἃ μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐστράτευσεν. ὁ ἢ ἰωνάθης ταύτης τ ἀδείας λαβόμενος, καὶ πιστεύσας ἐν μαχμᾷ πόλει τ δίαιταν, αὐτόθι πῆξε ἴδιους τὰ πράγματα, καὶ τὰς πονηρὰς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

B

C

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ ἐπιφανὴς ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρος τ ἀντιόχου ἐπιφανὴς ἰὼν ἀναβαίνει εἰς συρίαν, συνέβη καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τ ἐνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τ δημήτριον διὰ τ ὑπερηφανίαν αὐτοῦ καὶ τ δυσεντυξίαν. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετραπύργιόν τι βασίλειον, ἐκαθεκύρωσεν αὐτὸς οὐκ ἄπωθεν τ ἀντιοχείας, ἀδένα προσιέμενος, ἀλλὰ ἐκ πρὸς τὰ πράγματα φαῦλως ἐκλογιζόμενος, ὅθεν αὐτῷ ἐκ μᾶλλον τὸ ὠμὸν τ ἐπιστάγματος μισούμενος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γνόμενον δὲ ἐν πτολεμαΐδι τ ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τ δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

D

E

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος.

ΕΠεμψε ἢ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας. φθάσαν γὰρ τ ἀλέξανδρον διέγνω, μὴ πρὸ διαλεχθεὶς ἐκεῖνος αὐτῷ, σχῇ τ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. ὅτ ἢ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τ ἔχθρας συνεπιθῇ. πρεσβεύει οὖν αὐτῷ συναθροίζων δυνάμεις, καὶ προκαθασκευάζειν ὅπλα, καὶ τὰς ὁμήρους ἐς τ ἰουδαίων ἐνέκλεισε βακχίδης ἐν τῇ ἀκρᾳ τ ἱεροσολύμων, ἐπολαβεῖν. πιστῶν οὖν αὐτῷ τῶν πρὸ δημητρίου πρεσβευόντων, ὁ ἰωνάθης πρὸς μόμενος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τ ἐπιστολὴν ἀνέγνω ἢ βασιλέως, ἀκουόντων ὅτε λαοῦ καὶ τ φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων ἢ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἐδέησαν, ἐπιτρέφει ἰωνάθης ἢ βασιλέως στρατιὰν συλλέγειν καὶ τὰς ὁμήρους ἐπολαβεῖν. ὁ ἢ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτως μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ καὶ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκλίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἢ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀντιόχειαν, πάρεξ τ̃ ἐν βεθσύρᾳ πόλ, καὶ τ̃ ἐν τῇ ἄκρᾳ τ̃ ἱεροσολύμων. ὅτι γὰρ ἡ πλείων μοῖρα τ̃ αἰσθῶν ἰουδαίων ἐκ πεφυγότων ἦσαν, καὶ διὰ τ̃το τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

A chiam, exceptis solis, qvi Bethsuram tenebant, & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Judæis religionis desertoribus, & ideo præ metu non sustinuerunt præsidia relinqvere.

Κεφάλαιον ε.

Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας ὑπερβαλὼν τὸ δῶρον δημητρίου, ἐπαδόξας ἰωνάθην δεχιρέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

CAP. V.

Alexander majoribus qvam Demetrius pollicitationibus, & delato pontificatu, Jonatham in partes suas traducit.

Γνοὺς δ' ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐπηγγείλατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς ἐκ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τὰς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς ὑπὸ τοῦ δημητρίου καὶ βακχίδου τ̃ στρατηγ̃ αὐτοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν εὕρων ἰωνάθην ἀμείνω πρὸς τὰς φίλας ἐλέγχου ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς ἐκ πρὸς τὰς πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ἐκ αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοίνυν ὁρῶν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίῳ, νῦν ἐστιν οὐκ ἄλλοτε εὐκαιρότερον προσκαλεῖν αὐτὸν διὰ τῶν συμμαχίαν δέχεσθαι αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαῦτα ἐπιστολήν. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τ̃το πεπόμφαμεν πρὸς σὲ νῦν φιλίας καὶ συμμαχίας. χαίρομεν δέ σε σήμερον δεχιρέα τ̃ ἰουδαίων, καὶ φίλον ἡμῶν καλοῦμεν ἀπεστάλκαμεν δέ σοι καὶ δῶρα, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμεν ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίων γενέσθαι πρὸς ἡμᾶς. δεξάμενος οὖν τὴν ὑπεστολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὴν δεχιερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτάσης μ̃ ἔτη τοσαῦτα, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ἐκδημῆσαι. καὶ γὰρ ἐδέ μ̃ ἦν τ̃ χρόνον δεχιερεύς τις ἐγγενέσθαι. συναγαγὼν δυνάμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχαλκεύσε. δημήτριον δὲ πάντα ἐλυπησε μαθόντα, καὶ τῆς βεβαιότητος ἑαυτὸν ἐπαινέσαι αἰτιᾶται, ὅτι μὴ προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι κλῆρον εἰς ἑαυτ. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐπιστολὴν τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ παράσιναν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς ἐκ προσεπεθέσθε, καὶ πίστιν μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ τῷ πίστιν, καὶ προσκαλοῦμαι ὑμᾶς ἐπιμένειν, ἀπολήψεσθε ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τὰς γὰρ πλείστας ὑμῶν ἀνήσω τ̃ φόρων καὶ τ̃ συντάξεων ἃς προσετέλεστε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσιν ἐμοί. νῦν τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους ἃς ἀεὶ παρεῖχεσθε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὰς ὑμῖν χαρίζομαι τ̃ ἁλῶν, καὶ τ̃ στεφάνων ἃς προσφέρετε ἡμῖν, ἐγὼ τῶν τρισσῶν τ̃ καρπῶν καὶ ἡμίσους τ̃ ξυλίνου καρποῦ τὸ ἥμισυ ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, λοιπὸν τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ κατ' ἐκεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τ̃ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τ̃ τριῶν τοπαρχιῶν τ̃ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους ἀφαιρῶ ὑμῖν λοιπὸν καὶ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλεύθερον ἕως τῶν ὁρίων αὐτῆς λοιπὸν τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἀκρᾶν ἐπιτρέπω τῶν δεχιερέων ὑμῶν εἶναι, οὓς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πίστους καὶ φίλους, πέμπειν δὲ

Alexander autem, cognito, qvid Demetrius Jonathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & qvomodo se gesserit contra Macedonas, tum qvaliter vexatus sit a Demetrio ejusqve duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium invenire qvam Jonatham: qvi & virtute sit eximia, & peculiares odii causas contra Demetrium habeat, qvod datis vicissim & acceptis cladibus exacerbatus fuerat. Itaqve si idem ipsis videatur, adesse occasionem invitandi hominem ad amicitiam. cumqve id purpuratis qvoqve suis probari animadverteret, scripsit talem epistolam: Rex Alexander Jonathæ fratri S. Qvia jamdudum audivimus de fide tua simul & fortitudine, mittimus ad te, qvi de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te pontificem Judæorum constituimus, & in amicorum nostrorum numerum ascribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream, & coronam auream; & rogo, ut sic honoratus a nobis, non cedas nobis mutua benevolentia. His literis acceptis, Jonathas pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post qvadriennium exactum a Judæ fratris obitu, cum vacasset interim sacerdotium: moxqve contraxit exercitum, & fabricavit magnum armorum numerum. Demetrius vero, hoc cognito, multum doluit, & damnans suam cunctationem, qvod non præveniens æmulum, eblanditus sit Jonathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & populo in hanc sententiam: Rex Demetrius Jonathæ & Judæorum genti salutem. Qvoniam servastis nostra fœdera, &, solicitantibus vos inimicis nostris, non accessistis, eqvidem laudo vestram fidem, hortorqve, ut constantes sitis in ea, dignam percepturi a nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & jam nunc remitto, qvæ pendebatis tam mihi, qvam his, qvi me præcesserunt, regibus: insuperqve salis precium & aurum coronarium. & tertiam seminis, dimidiamq; partem fructus arborei solitam mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto; simulq;, qvod in singula capita pendebatur ab his, qui Judæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanam urbem sacram esse volo, & jus asyli habere, immunemqve esse cum suis finibus a tributis atq; decimis. Arcem etiam ejus permitto pontifici vestro Jonathæ, ut, qvos ipse fidos & amicos probaverit, in

præsidio ejus constituat. Eos qvoqve Judæos, qui jure belli capti servitutem in nostra ditione serviunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne jumenta qvidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Judæos, qvi in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: &, quicunqve ex eis mecum militare voluerint, permitto, duntaxat usqve triginta millium numerum: idqve ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam, ut patriis utantur legibus, & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: utqve pontifici curæ sit, ne qvis Judæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergo adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, &, qvod pecuniæ superfuerit, vestrum esse jubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atqve ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunqve etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanumqve contiguum, sive ob debitam regi pecuniam, sive alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi qvam eorum facultates. Permitto etiam ut reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri jubeo: sicut & mœnia & turres altas æqve de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Judæam apta ad struendas arces, imponendaqve præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atqve hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrii, Alexander autem rex, magnis copiis contractis tam e mercenario milite, qvam eo, qui in Syria defecerat a Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisqve signis, sinistrum cornu Demetrii oppositam sibi aciem terga coegit vertere: hærentesqve diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu, in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: &, reliqvis effuse fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: ubi, prolapso eqvo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona confixerunt jaculis, at ille etiam pedes generose repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post exactum regni annum undecimum, sicut in aliis commentariis jam ante demonstravimus.

αὐτῇ φρουρὰς καταστήσωμεν φυλάσσοντων ὑμῶν αὐτήν. ἐξ ἰουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ἢ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους· κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ δὲ σάββατα ἔτι καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας, καὶ τρεῖς αὐτῷ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέρας, ἐξεῖναι ἀπολῆς. τὸ αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καταφεύγοντας ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους ἀφίημι, καὶ τοὺς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένους ἐπιτρέπω, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέσται αὐτοῖς. τῶν δὲ αὐτῶν ὅσοι ἂν ἀποκτήσωσιν ὧν καὶ τὸ ἐμὸν κράτος μεταλαμβάνῃ. καὶ φρουρὰς δὲ αὐτῶν, ἃς μὲν εἰς τὰ φρούρια, τινὰς δὲ καὶ τέλει φυλακῆς καὶ σώματος, καὶ ἡγεμόνας ἐκ τοιούτων ἐκ τῶν ἐμῶν αὐλικῶν. ἐπιτρέπω δὲ καὶ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τέτρασι φυλάσσειν, καὶ τοῖς τρισὶ τοῖς προσκειμένοις ἐκ τῆς ἰουδαίας νόμοις, ἀποστολὴν βάλλομαι καὶ τοῦ ἱερέως ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδεὶς εἰς ἰουδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπάνην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. καὶ τὸ περισσεύσαν τῶν χρημάτων ὑμέτερον εἶναι βάλλομαι. τὰς δὲ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τοῦ ἱεροῦ. ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἴ τι ἂν αὐτοῦ χρήματι ζόντας, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ἔτι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔστω. ἐπιτρέπω δὲ ἀναγράφειν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γινομένης, καὶ τὰ τείχη συγχωρῶ τὰ τ' ἄλλα οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγεῖραι, καὶ πῶς ἂν τὰ ἐμὰ ἀνίσωντας. εἰ δέ τι καὶ φρούριον ἐστὶ συμφέρον τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευάσθω. πᾶσι δὲ τοῖς ἐν τῷ ἔθνει καὶ χαίρουσι δημηγορῶ τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος βασιλεὺς δυνάμεων μεγάλων συναγαγὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσεμένων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ προσιόντων, ὅπλα δημητρίου ἐστρατώσατο. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας δημητρίου, τρέπει τοὺς ἑαυτῶν εἰς φυγήν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, πτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν ἐν ᾧ ἦν αὐτὸς δημήτριος, ἠπάτητο. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, ἐκκλίνας μὲν ἀναιρεῖ τοὺς πολεμίους, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, ἐλαύνει τὸ ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπέραστον ἐνδὺς συμβαίνει πεσόντος αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, μὴ δυναμένου διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τοῦτο γὰρ συμβὰν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸ δημήτριον, πάντοθεν αὐτὸν ἐκέντουν. ὁ δὲ, πολλῶν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ τέλος πολλὰ τραύματα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν περὶ τὸν δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις διηγόμεθα.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

IV. ONias autē pontificis Oniæ filius, qvi profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorē, ut jam ante diximus, videns Judæā

Κεφάλαιον ς'.

Ὀνίας φιλίαν ποιεῖται πρὸς φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ οἰκοδομεῖ τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

Ὁ δὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος ἦν τοῦ πατρὸς, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς πτολεμαῖον τὸν προσαγορευόμενον φιλομήτορα διῆγε, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίαν κατὰ-

κακωμένην ὑπὸ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, βουλόμενος αὐτὸς μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον καταλιπεῖν, διέγνω πεμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὅμοιον τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ. ὅτε ἐβούλετο μάλιστα τῇ προφητείᾳ πιστεύειν ἐξακοσίοις πλέον ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἐξενεχθείσῃ, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. ἐπὶ τούτοις οὖν ἐπιτρέψαντος τοῦ ὀνίου, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαῦτα ὑπατολίου. πολλὰς καὶ μεγάλας ὑμῖν χρείας πεπλεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ θεοῦ βοηθείας, κατὰ χωρίαν τε τὴν κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην, καὶ εἰς λεόντων τὴν πόλιν τὴν ἡλιοπολίτιδα σὺν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος ἔθνους, καὶ πλείστους κύριον ὄντα τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερὰ, εὑρὼν δυσνοοῦντας ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τοὺς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ἀπιστοτάτοις οὖσιν τὸν τόπον ἐν τῷ προσαγορευομένῳ τῆς ἀρχαίας βασάτεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μέσον, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέκαστον ἀναλαβόντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν δὲ ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τε τοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἴγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετῶν χρείαις. καὶ δὴ ἡσαΐας ὁ προφήτης ὅτε προεῖπε, ἔσεσθαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὴ προεφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα περὶ τοῦ τόπου. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. καταγνοίης δ' ἂν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξῆς ἀντέγραψεν ὑπατολῆς, τὴν μὲν ἁμαρτίαν καὶ τὴν παράνομον πρᾶξιν, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέπεσεν. ἀντέγραψε δὲ οὕτως. βασιλεὺς πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀνέγνωμεν σου τὴν ὑπατολίου ἀξιοῦντος ὑπερᾶραι σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμενον ἀπὸ τῆς ἀρχαίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔστι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς ἡσαΐαν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου ὅτε προειρηκέναι συγχωρῆσαί σοι, ἐὰν μέλλῃ ὅτε ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸ θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη νῦν σοι οὐκ ἐδόξε μοι δηλῶν, ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. εὗρε δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς σκιῳθρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου, ἐρευνῶντες ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἱ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, κατὰ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνεβηκέναι στάσιν πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου διε-

A vastatam a Macedonibus eorumqve regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decrevit a rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, ut sibi liceat in Ægypto, instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Levitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maxime prophetæ Esaiæ vaticinio, qvi ante sexcentos amplius annos prænunciarat, fore omnino, ut templum aliqvando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idqve hominis Judæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam: Dum in bello strenuam vobis operam navans cum Deo, varias regiones obirem, animadverti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, qvæ est in præfectura Heliopolitana, aliisqve in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos convenire: qvod & Ægyptiis usu venit, propter multitudinem templorum & diversitatem religionum. Et qvia locum idoneum inveni apud castrum, qvod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrisqve animalibus, rogo, ut mihi permittatis templum, qvod illic est, nulli sacratum numini, jamqve collapsum repurgare, & aliud loco ejus Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atqve liberorum vestrorum: ut Iudæi, qui Ægyptum incolunt, illuc convenientes, qvo magis alent mutuam concordiam, eo accommodatiores fiant tuis usibus. Nam & Esaias vates prædixit, qvod erit Domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror ejus ac conjux Cleopatra declaraverunt suam pietatem per epistolam, qvam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & prævaricationem legis a se in Oniæ caput rejecerunt: sic enim rescriptum habet: Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in qvibus postulas, ut tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, qvod vocatur agrestis Bubastis: qvod sane miramur, si poterit acceptum esse Deo templum, statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed qvoniam ais, prophetam Esaiam jam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc, qvatenus potest salva legis observatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur, impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræqve opulentum. Mensuram vero ejus & vasa nunc non libet repetere, commemorata jam ante in septimo belli & captivitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Levitæ sacerdotes, qui illic divinum cultum freqventarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam vero inter Iudæos & Samaritas, qvi sub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorum, ita ut res ad regis cognitionem

perveniret: dum Judæi contendunt juxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ vero Garizitanum: provocatumqve est ad regem & amicorum ejus consessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Judæis Andronicus Messalami filius. juraveruntqve per Deum & regem, qvod ex lege probationes allaturi essent, & rogaverunt regem, ut necaret eum, qvi jusjurandum non servasse deprehenderetur. Itaq; rex, multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Judæi vero, qvi Alexandriam habitabant, valde erant soliciti protuentibus jura Hierosolymitani templi, ægre ferentes autoritatem antiqvissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cum Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico, ut prior diceret, orsus ex lege approbare ejus sanctitatem & religionem, ostendensqve per continuas pontificum successiones sacerdotii usqve in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus majestatem ejus loci honoratam donariis: Garizitani vero, ac si omnino nullum esset, nunqvam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persvasit regi, ut decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban vero & Theodosium addiceret supplicio. Atqve hæc sunt, quæ Alexandrinis Judæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

A κρίνοντ. τ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ τὸς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ δ σαμαρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσεκαλέσαντό τε σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τὸς ὠφ τότων ἀκούσοντα λόγους, κ τὸς ἡτιμηκότας γνώσοντα ζημιώσοντ. τὸν μὲν οὖν ἕτερ τ σαμαρέων λόγον, σεβέδαῖ ἐποιήσατο ὁ θεοδόσι, τὸς δ ἕτερ τ ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικ ὁ μεσσαλάμου. ὠμόσαν δ τ θεὸν κ τ βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσαθ τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ψευδομένοντα τὸς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν δ βασιλεὺς πολλὸς τ φίλων εἰς συμβουλίαν ὠφθαλεῖον, ἐκάθισεν ἀκουσόμεν τ λεγόντων. οἱ δ ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ ἀνδρῶν εἰς ἀφανισμὸν περὶ δ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερᾶ σωθέντων. χαλεπῶς γ ἔφερον εἴ δ τ τινες καταλύσουσι, ὅτως ἐχόντων ἐξ ἀρχῆς τ κ τ οἰκουμένην ὑπάρχον. ὃ γ σεβδαῖος κ θεοδόσιος συγχωρησάντων τοῦ ἀνδρονίκου πρῶτο ποιήσασθ τὸς λόγους, ἤρξατ τ ἀποδείξεων ἐκ δ νόμου κ τ ἀμφοδόχων τ ἀρχιερέων, ὡς ἑκάστ ὧν πατρὶς τ τιμὴν ἐκδεξαμένου, ἤρξε δ ναῶ, κ ὅτι πάντες οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐκόσμησαν ἀναθήμασι κ λαμπροτάτοις δωρεαῖς. ὃ δ ἐν γαριζὶν ὡς οὐδ ὄντ, οὐδεὶς λόγον οὐδ ὁπισοφίλει ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικ κ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθῃ τ βασιλέα κρῖναι μὲν κ τὸς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναι δ σεβδαῖον κ θεοδόσιον. ταῦτα μὲν γ ἔπραξαν οἱ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαῖοι κ πολεμαῖον τ φιλομήτορα, ταῦτα ἐγ.

B

C

D

CAP. VII.

Quod Alexander post mortem Demetrii Jonatham in summo honore habuit.

Κεφάλαιον ζ'.

Οτι ἀλέξανδρ ἀποθανόντ δημητρίου σφόδρα ἐτιμησεν ἰωνάθην.

E

V. 1. *Macch.* 1. Cæso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander, assumpto Syriæ principatu, scribit Ptolemæo Philometori, filiam ejus nuptum sibi dari deposcens, æqvum esse dicens, ut se affinitate dignetur, post receptum, favente Deo, paternum imperium, & Demetrium bello devictum. Ptolemæus vero, libenter ejus postulatis admissis, rescripsit, & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: jussitqve, ut sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo ejus nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum pervenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam conjunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Jonathas pontifex, & cũ venissent ad reges, amplisq; muneribus utrumqve donasset, ab utroq; in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandavitq; suis ducibus, ut, in medium urbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra-

Δημητρίου δ ἀποθανόντ ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τ συρίας παραλαβὼν βασιλείαν, γράφῃ τῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνηστεύομεν αὐτὸ εἰς γάμον τ θυγατέρα. δίκαιον εἶναι λέγων τῷ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν κομισαμένῳ, κ λαβὼν τὴν θεὸς πρόνοιαν εἰς αὐτὸν ἥκουσαν ἐπὶ κρατήσαντι δημητρίου, κ μηδὲν τἄλλα ἐσομένου τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητ ἀναξίου συναφῆναι συγγένειαν. πτολεμαῖ δ προσδεξαμένου ἡδέως τὸν μνηστεῖαν, ἀντιγράφῃ, χαίρειν τε λέγων ὅτι τῷ τὸν ἀρχὴν αὐτοῦ πατρῴαν ἀσμένην ἀπειληφέναι, κ τὸν θυγατέρα δώσων ἐπαγγελλόμενον. ἀπαντᾶν δ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὸν θυγατέρα μέλλοντα ἀγὰν ἐκέλευσεν, αὐτὸς γ αὐτὸν μέχρι τούτης ὡδοιπόρησεν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τὴν συνοικίσιν αὐτῷ τὴν κόρην. κ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ὡδήγησε μὴ ἀτυχῶς εἰς πτολεμαΐδα, κλέπατρα ἄγων τὸν θυγατέρα. εὑρὼν δ ἐκεῖ τ ἀλέξανδρον καλῶς ἐπὶ σκηνὴ προσαπηντηκότα, δίδωσιν αὐτῷ τὸν θυγατέρα. καὶ φερνὴν, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν ὅσον οἷός ἰωνάθου βασιλέα. τ γ γάμων ἐπιτελεσθέντων, ἀλέξανδρ ἰωνάθῃ τῇ χειρὶ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα ὡδηγησόμεν ὃ πρὸς τὸς βασιλέας, κ δωρησόμεν αὐτὸς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς ἀλέξανδρ ὁ αὐτὸν ἠ-

ἀγκασε, κ ἀποδυσάμενον τὴν οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεδῆναι ποίησας αὐτ ὑπὲρ βήματ, προσέταξε τὸς ἡγεμόνας εἰς μέσην μετ αὐτὸ προελθοῖτων τὴν πόλιν κηρύξαι, ταδενὶ λέγει κατ αὐτ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. ὅτε ἀκούσαντες τῶν πεπιστευκότων τῷ Δημητρίῳ ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸν Δημήτριον βασιλέως κεκηρυγμένον ἰωνάθῃ τιμὴν οἱ κατήγοροι παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μὴ καὶ παραλάβωσί τι κακόν, δεδοικότες τοσαύτην ἀπονοίαν πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἔχοι, ὡς τιμᾶν αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

A hominem instituere, aut ulla in re exhibere ei negotium. qvo facto cum manifestum esset, qvanti rex eum faceret, adversarii, qvi ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti, ne ipsis potius mali aliqvid accideret. Tanta autem benevolentia rex hic Jonatham prosecutus est, ut ei primum locum in amicorum suorum numero assignaverit.

B

Κεφάλαιον η.

Ως δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrii filius, devicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Jonatham recepit.

Ἔτει ϡξϛ', καὶ ξ' πρὸς τοῖς ρ' δημήτριος ὁ δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὡς παρέχειν αὐτῷ λασθένης ὁ κρῆς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. ὅτε δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἀνέβαλε. καὶ ῥᾳδιούργημα ἐν τῇ φοινίκῃ, εἰς ἀντοχίαν ἑαυτὸν ἔστησεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ πρὸ τῆς δημητρίου ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῇ. καταλιπὼν δὲ τῆς χίλης συνέχως ἀπολλώνιον τὸν δάου ἡγεμόνα. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνιαν ἐλθὼν, ἐπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, ἀλλ' οὐ τοῦτο ὁμόσαι τῷ βασιλεῖ. ὅτε δὲ αὐτῷ ῥᾳδιούργων ἔνεκα φέρῃ, ὅτι μὴ ὑποπίπτει αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σὺν τοῖς ἐν ταῖς ἔρεσι καθημένοις ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκέλθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ἐπιδείκνυσθαι τὸν ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τὰς δορίκτους ἑκάστης πόλεως ἐμοὶ συνστρατευούσας. καὶ γὰρ δὴ τοὺς σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες ἐσμεν ἔτι. ποιήσῃς δὲ τὸν περὶ ἡμᾶς ἀγῶνα, ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐπιπλοις ἀμυνεῖσθαι, ἐδὲ τόπος εἰς ὃν ἠττώμενος φεύξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, μετὰ καὶ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ χωρίῳ ἐν ἰόππῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρέαρ γὰρ ἔνδον εἶχον τοῦ ἀπολλωνίου κατασκευάσαν. ἔμελλε δὲ ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν προσκαθεζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἑξέλῃ κατακράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν ἰόππην τοῦ ἰωνάθου κατειλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς προλαβὼν, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα καὶ βαδὴν ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀνελθὼν δὲ εἰς τὴν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφρονῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὴν ἄζωτον τὴν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ ἠμύνατο σωνέβη τὸν πολέμιον, ἐπιστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέκλε. καὶ δὴ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν ἔν τινι χειμάῤῥῳ, ὡς ἂν κατόπιν ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ ἰωνάθης ἐκατέκλαγη. τάξας δὲ τὴν φάλαγγα κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμυνεῖσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ κατ' ὄπισθεν ἐπελθοῦσιν ἐναντίον ἀντιτάξας. τῆς δὲ μάχης ἕως ἑσπέρας προσβαινούσης, δοὺς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, ἔτυπε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

C

D

E

F

G

Anno autem centesimo sexagesimo qvinto Demetrius Demetrii filius, acceptis multis mercenariis militibus a Lasthene Cretensi, solvens ab ea insula trajecit in Ciliciam: cujus rei nuncio Alexander vehementer est territus: moxqve e Phœnice properavit Antiochiam, ut res ejus ante Demetrii adventum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Davo duce præposito. Is profectus cum exercitu Jamniam, misit ad Jonatham pontificem nuncium, rem indignam dicens, eum solum pro suo arbitrio vivere, non subjectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, qvod eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inqvit, in montibus desidens putes te posse aliqvid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, ut ferro decernamus, uter nostrum sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, qvod e singulis urbibus fortissimi mecum militant, assveti semper tuos majores vincere. qvamobrem provoco te in eum locum, ubi armis, non saxis pugnandum est, & in qvo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Jonathas, delectis decem millibus militum, una cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cum perveniisset Joppen, extra urbem castra metatus est, excluſus a Joppensibus, qvi intus habebant Apollonii præsidium. Jonatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani, ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius vero postqvam accepit Joppen occupatam a Jonatha, assumptis tribus eqvitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumqve veniisset Joppen, paulum retrocedens traxit Jonatham in planitiem, fretus eqvitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Jonathas vero progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qvi ubi hostem conspexit devenisse in plana, reversus est, ut prælium committeret. cumqve mille eqvites in insidiis positi fuissent in qvodam torrente, ut se Judæis a tergo objicerent, Jonathas, qvi hoc mature sensit, non est territus: sed, instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, ut utrinqve pugnarent in hostem, a tergo & a fronte adorienti resistendo. cumq; prælium protraheretur usqve vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, jussit hunc cum hostium phalange confligere.

Ipse vero suis mandavit, ut objectis scutis excipe-
rent tela immissa ab equitibus. qui cum hoc
fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen
quenquam laserunt. non enim penetrabant ad
corpora, sed objecta scutorum ceu testudine,
densitate eorum facile repellebantur, & cade-
bant irrita. Ubi vero jaculando a mane usque
post meridiem lassatum hostem animadvertit
Simon, phalangem aggreditur, & usus egregia
suorum opera hostem coegit fugere. quo viso,
equites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt:
sed fessi diutina jaculatione, & videntes nihil
amplius spei situm in pedibus, nullo ordine
confusi fugiebant, dissipati per totam planitiem.
Jonathas autem victos Azotum usque persequens, multis cursis, reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea urbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumvicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipsius &, quotquot eo confugerant, concremavit. fuitque numerus tam eorum, qui exusti sunt, quam qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Devicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admovit copias. & cum extra urbem castra posuisset, prodierunt ad eum Ascaloniitæ cum hospitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reversus est illinc Hierosolyma, multam secum ducens prædam, quam abegit devictis hostibus. Cæterum Alexander, audito, quod victus esset dux ejus Apollonius, simulabat se lætum, quandoquidem ille præter animi sui sententiam aggressus esset Jonatham, amicum & socium: & misit ei virtutis ergo fibulam auream, quod gestamen solis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiam ei possidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum navalibus & terrestribus copiis venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipsius justificivitatibus usq; Azotum, ubi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accusabantq; populariter Jonatham autorem ejus injuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac flamis, & plurimos civium dedisset exitio, Ptolemæo pene dissimulanter audiente eorum querimonias. Jonathas vero apud Joppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum usque Eleutherum fluviū regem deduxisset, reversus est Hierosolyma. postquam autem Ptolemaidem pervenit, minimum abfuit, quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidiis per Ammonium ejus amicum appetitus. quibus detectis, scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum ajebat, propter structas sibi insidias. qui cum non dederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse autorem, & cœpit eum magno odio prosequi.

A αὐτὸς ἢ τὰς σὰν αὐτῷ παρετάξε φραξαμένους τοῖς
ὅπλοις, ὑποδεχεσθαι τὰ βέλη τὰ ἀφιέμενα τ ἱππέων. καὶ
οἱ μὲν ἐπίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ ἢ τ πολεμίων ἱππεῖς,
ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ἐξεκενώθησαν, οὐ-
δὲν αὐτοὺς ἐλάπτον. ὁ μὲν δυνατὸν τ σωμάτων τὰ
βαλλόμενα, συμπεφραγμένους ἢ ταῖς ἀσπίσι ἐσπανιωμένους ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ὡς ἢ παρεῖχον ὑπὸ
πεζοὶ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πο-
λέμιοι, νοήσας τιμῶν κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ
φάλαγγι, καὶ ῥᾳδίως ἐχρήσαντο πολλῇ τ τραπῆ-
ναι αὐτοὺς, τρεπομένους ἐκθρέξαντες εἰς φυγήν. διασκεδα-
σθέντες ἢ πρὸς πεζὸς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐδ' αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ
πάντες μὲν ὄντες αὐτοὶ ἀφ' ὑπὸ τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι
τῆς ἢ ἡμέρας τ πεζῶν ἐλαττοῦσθαι τοὺς ἀπολωλότας, ἀ-
κόσμως καὶ συγκεχυμένως ἐφέροντο, ὡς ἀφ' ἑαυτῶν ἐπέντας
αὐτοὺς ἀφανεῖς ἀφανεσθαι διασπορᾷ τοῦ ἔργου καὶ πόδες. διώκων
δ' αὐτοὺς ἰωνάθης μέχρι τῆς ἀζώτου, εἰς πόλιν ἀναιρῶν
ἀπροφόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅπῃ τὸν ἢ ὑδατώ-
δη ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ
ἀπιδρομῆς ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτίκα τε ἐνέπρησε, καὶ
τοὺς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέφερε ἢ λάφυρα τοῦ δαγὼν ἱε-
ροῦ, ἀλλὰ εἰς ἔτι ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας
διέφθειρε. τὸν ἢ πᾶν πλῆθος τ ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων
καὶ παραφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τ πολεμίων, ἦσαν ὑ-
πὲρ ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας ἢν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας
ἀπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ὡδοιπόρησε, καὶ παρεμβαλὼν
πρὸ τοῦ ἔξω τῆς πόλεως αὐτῆς, προῆλθον εἰς
ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες
αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ ἢ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς φιλοφρό-
νως, ἀνέστρεψεν οἴκαδε εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπι-
γόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν οἴκαδε νικήσας τοὺς πολε-
μίους. ἀλέξανδρος ἢ ἀκέσας ἠτιμένον τὸν αὐτοῦ στρα-
τηγὸν ἀπολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν ὅτι ἰωνάθης
αὐτοῦ γνώμην συνέβαλεν ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμ-
μάχῳ, ἐπίμπει πρὸς ἰωνάθην μαρτυρίαν αὐτῷ, καὶ χλα-
μὺν καὶ πόρπην χρυσέαν ὡς ἐν ὅροις ἐστὶ δικαίοις
τοῖς τ βασιλέων συγγένεσι, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα ἐξ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ἀπέφηνε. τοῦτο ἢ ἔστιν
τὸν ναμεὸν ἐβασιλεὺς πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν, ἐξ πεζὴν εἰς συμμαχίαν ἥκε, συμμα-
χήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, ἐξ πᾶσαν
προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρᾳ κελεύσαντος
ὑπεδέχοντο παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔν-
θα πάντες κατέβοων αὐτοῦ ὡς ἢ ἐμπεπρησμένου
ἱεροῦ αὐτῶν δαγῶν. κατηγόρουν τε ἰωνάθου πά-
ντα ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ πτολεμαῖος
μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. ἰωνάθης ἢ εἰς ἰόπ-
πην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ'
αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπάσης. ἕωθεν προπέμψας
αὐτὸν ἕως ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν
ἀπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἡμέρᾳ δ' ἐν πτολε-
μαΐδι ὡς ἀπὸ πάσαν προσδοκίαν μικρὸν διέφθειρε πτο-
λεμαῖον ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ ἀλεξάνδρου οἱ ἀμμω-
νίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερὰς ἢ ἐπι-
βουλῆς γενομένης, πτολεμαῖος γράφει τῷ ἀλεξάνδρῳ,
πρὸς κόλασιν ἐξαιτῶν τὸν ἀμμωνίου ἐπιβουλὴν λέ-
γων πρὸς αὐτὸν, ὡς δίκην ὀφείλει αὐτὸν ἀζιῶν τυγχά-
νειν. ὡς ἐπιδόντος ἢ τοῦ ἀλεξάνδρου, ὡς εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιβουλεύσαντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διεπε-

πῆς

τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρόπαλαι διὰ τὸν Ἀμμώνιον πολλὰ δὴ ἐπεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μέντοι τῶν πεπονθότων Ἀμμώνιος οὐκ ἔφυγε, καθάπερ ἐν γυναικείῳ σκότῳ ζητῶν ἀσχημόνως ἀποκρύπτειν ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς γυναικείας, καθάπερ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Πτολεμαῖος δὲ ὁ μεμψάμενος αὐτὸν ὅτι συνοικίσειε τὴν θυγατέρα Ἀλεξάνδρῳ, τῆς τε συμμαχίας τῆς πρὸς Δημήτριον, ἀφίστατο πρὸς αὐτὸν συγγνώμην. ἀποστείλας δὲ τῷ θυγατρὶ πέμπει πρὸς Δημήτριον διὰ τοὺς περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, ὥστε διδόναι αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ Δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς πεπεισμένοις, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἓν δέ τι Πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ἀπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι Δημήτριον, ἀπηχθῶς πρὸς αὐτὸν Ἀλεξανδρίνους ἔχοντας ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνόμησε. κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς αὐτῶν ἐστρατηγημάτων ἀναδείκνυται. καὶ ἀναγκασθεὶς δύο προεστήσατο διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου χρῆσθαι δὲ ὢν φύσει δίκαιος, καὶ τὸ λαμπρῶν ἐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογισάμενος σώφρων, φεύγων δὲ μὴ δόξαι εἶναι τοῖς ῥωμαίοις ἐπίφθονος ἔκρινε. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δεξασθαι τὸ δημήτριον αὐτούς, λέγων ὡς οὐδενὸς μνησικακήσειν αὐτοῖς πρὸς τοὺς πατρὸς, αὐτὸς εὐεργετηθείς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἐπαγγελόμενος, καὶ φαύλοις ἐγχειροῦντα πράγμασιν, οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφασκεν ἐπιχειρεῖν τῇ τῆς αἰγύπτου βασιλείᾳ. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸ δημήτριον. ὁ δὲ Ἀλεξάνδρου στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ ὡρμημένου ἐκ τῆς κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων γῆν ἐμπεπτωκότος καὶ διαρπάσαντος, Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ τοῦ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. ἔστι μὲν οὖν εἰς Ἀραβίαν φεύγοντα. συνέβη δὲ ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τοῦ Πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος παραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσείσαντα ἐποδαλεῖν. τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντες αὐτῷ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν ἔσχατον θανάτου κατασῆσαι. τῶν δὲ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τεσσαράκοντα, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. ὃ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ κεφαλὴν ὁ τῶν Ἀράβων δυνάστης Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑπτὰ τῶν ἡμερῶν ἀναπνεύσας ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ φρενήσας, ἡδίστῳ ἄκουσμα καὶ θέαμα τοῦ Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκούει καὶ θεᾶται. καὶ μετ' οὐ πολὺ τοῦ πάθους ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ παύσασθαι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς καταστρέφεται τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρος ὁ Βάλλης λεγόμενος, ἔτη ε', καθάπερ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Πτολεμαῖος δὲ τὴν βασιλείαν διαφυλάξας ὁ νικάνωρ ἐπιλεγόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου

A Antiochenos autem jam antea propter eum Ammonium infensos habebat, a quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter ut mulier cæsus, dum amictu fœmineo qværit latebras, qvemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati adversus Demetrium auxilii, abstracta a marito filia, confestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, ut, data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eum restitueret. At ille & amicitiam ejus & oblatam conjugem perlibenter amplexus est. unus etiam reliqvus erat labor Ptolemæo, ut Antiochensibus persvaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter injurias a patre ejus acceptas. perfecit tamen hoc quoqve. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facile impulsi sunt, ut eum ex urbe ejicerent. Atqve ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus vero urbem ingressus, & a civibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti vero alterum. Sed cum esset natura justus, & nimiæ potentiæ minime cupidus, ad hæc prudens, & qvi nollet Romanis invidiosus fieri, advocata Antiochensium concione, persvasit eis, ut Demetrium reciperent, pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficii, qvam odiorum, quæ illis cum patre ejus intercesserant. Se qvoqve affirmavit monstratorem ei fore vitæ recte instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atq; ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, ut Demetrium reciperent. Cæterum cum Alexander ducens validum exercitum e Cilicia invasisset Syriam, & Antiochenum agrum vastaret rapinis atqve incendiis, occurrit ei Ptolemæus una cum genero suo Demetrio: jam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexander compulsus est fugere in Arabiam. Forte accidit in eo prælio, ut eqvus Ptolemæi consternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratumq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus esset interventu satellitum. attamen per integrum qvatriduum sopitis sensibus, nec loqvi potuit, nec loqventes intelligere. Alexandri vero caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qvi die qvinta demum respirans a vulneribus, & ad se reversus, jucundissimo sibi tumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pavit animum & oculos. nec ita multo post, exsatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut alias indicavimus. Demetrius autem, cognomine Nicanor, regno potitus, cum esset pravo ingenio, male mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilii & affinitatis, qvæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi vero peroſi hominis ingratitudinem receperunt ſe Alexandriam, elephantis tamen in ejus poteſtate relictis. Interim Jonathas pontifex, coactis e tota Judæa copiis, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis, qui eo confugerant. Hi primum contemnebant conatus Jonathæ, qvod ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliqvot ſceleſti elapſi pervenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationē nunciantes. Qvi iratus movit exercitum ex Antiochia contra Jonatham: cumqve perveniſſet usqve Ptolemaidem, accivit eum ad ſe per literas. Ille, non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliaqve xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigavit regis animum: tractatusqve honorifice, confirmatus eſt in pontificatu, qvemadmodum a ſuperioribus regibus. Accuſatoribus autem ejus transfugis fidem non habuit: verum etiam rogatus, ut pro Judæa univerſa tribusqve attributis ei toparchiis, Samaria, Joppe, & Galilæa, trecenta tantum talenta penderentur, conceſſit per diploma tale: Rex Demetrius Jonathæ fratri & Judæorum genti gaudium. Exemplum epiſtolæ, qvam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos, ut ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Judæorum, amicis noſtris & jura amicitiæ ſervantibus, decrevi benevolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Judæam attribuo: & remitto, quicquid ſolebant ante me reges accipere a ſacrificantibus Hieroſolymis, aliaqve tributa pro fructu terræ atqve arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neqve quicqvam horum exigetur in poſterum. Cura igitur, ut hujus ſcripti exemplar mittatur ad Jonatham, & dedicetur in illuſtri aliqvo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porro Demetrius, videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſolvens, quos ſecum e Creta aliiſqve inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitavit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, ut hoc pacto alacriores fierent ab ſubeunda, qvoties opus eſſet, pericula.

A στρατιωλικὸν, τ τε συμμαχίας ἐκλαθόμδος, ᾗ ὅτι πολέμιος ἦν αὐτῷ, ᾧ λέγ τὸν τ κλεοπάτρας γαμον συγλεγκώς. οἱ μὲν ὖν στραλιῶται, φεύγουσιν αὐτῷ τ πονηρίαν ἐπὶ ἀλεξάνδρειαν, τ ἢ ἐλεφάντων δημήτριος ἐγκρατὴς γένεται. ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας στρατιᾶς συναγαγὼν, πολιορκεῖ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἀκρόπολιν, ἔχουσαν μακεδονικὸν φρέαρ, καὶ τ ἀποστατῶν λιμὰς ᾗ ἀσεβῶν ἀνθρώπων τὴν πατρίδα συνῳκισμένων. ὅτοι ἢ τὸ μὲν πρῶτον καταφρονοῦσιν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο διὰ τὴν αἵρεσιν, πεπισμένοι τῇ ἰσχυρᾷ ᾗ χωρίᾳ. νυκτὸς δέ τινες τ ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον πρὸς δημήτριον, ᾗ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἀκρας ἐμήνυον. ὁ ἢ τοῖς ἠλαζονικοῖς παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ὅτι τὴν ἰωνάθην. γνόμενος ἢ ἐν πτολεμαΐδι, γράφει κελεύων αὐτὸν ἀπαντᾶν πρὸς αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα. ὁ ἢ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς ἢ πρεσβυτέρους τ λαοῦ ᾠδηλάβων ᾗ τοὺς ἱερεῖς, ᾗ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐ εἰθῆτα, καὶ πολὺ θ ξενίων κομίζων, ἦλθε πρὸς τὸν δημήτριον. ᾧ τούτοις δωρησάμδ αὐτὸν, ἱεραπεύ τ ὀργὴν ἐ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτ, λαμβάνει βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς ᾧ παρὰ τ πρὸ αὐτ βασιλέων σκέπτηπ. κατηγορούντων ἢ αὐτ τ φυγάδων, ἐ δημήτριος οὐκ ἤπίσδυεν. ἀλλὰ καὶ ᾠδηκαλέσαντ θ αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς ἰουδαίας ἀπῶσης, καὶ τ τριῶν τοπαρχιῶν, σαμαρείας καὶ ἰόπτης καὶ γαλιλαίας, τριακόσια τάλαντα δίδωσι, ᾧ πρὸς πάντων ὑπισχνεῖτο τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον τῆς ὑπισχνείας ἧς ἔγραψα λακεδαιμονίοις περὶ ὑμῶν, ἀπέσταλκα μὲν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λακεδαιμονίοις τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει σύμφιλον, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ᾠδηκέναι. καὶ τὰς τρεῖς νόμους ἀφερεμᾶ, καὶ λύδδα, ᾧ ῥαμαθὲ, οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ἀπὸ τῆς σαμαρείδ θ, ᾧ τὰ προσχωρεῖν τούτοις, ἔτι τε ὅσα ᾠδηκε τῶν θυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ τ καρπῶν τῆς γῆς καὶ τ φυτῶν, ᾧ τἄλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τοὺς λίμνας τ ἁλῶν, ᾧ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ ὅδε ᾠδηδιαθήσεται τούτων ἀπὸ νεῦ, ὅδ' εἰς τὸν ὕστερον χρόνον. φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, ᾧ δοθῇ ἰωνάθῃ, ᾧ ἐν ὑπισμῷ τόπῳ ὅ ἁγίᾳ ἱερᾷ τεθῇ. τὰ μὲν δὴ γραφέντα τοιαῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ ἢ δημήτριος εἰρήνην ὅσην, ᾧ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πόλεμον φόβον ἐπ' αὐτοῖς, διέλυσε τὴν στρατείαν, ᾧ τ μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτοις ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἱ συναπέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τ ἄλλων νήσων. ἔχθρα ἢ δὴ αὐτῷ καὶ μίσος ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν, ὅδεν ὀκνήσει ἔτι παρέσχεν. οἱ ἢ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοοῦντες ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὕστερ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δεηθεῖέ ποτε προθύμως.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντιοχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus post devictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Jonatha.

ΑΜέλει ταύτην νοήσας ἡ δύναμιν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τὸν στρατηγὸν, ἀπαμέα τὸ γένος, διόδοτον ὁ ἐπίκλησιν τρύφωνα ἦλθε πρὸς μάλχον τὸν ἀραβα ὃς ἐτρεφε τὸν υἱὸν ἀλεξάνδρου ἀντίοχον. ἐδήλωσε αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπῆλθεν αὐτῷ δέησιν τοῦ ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τοῦ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ μὲν πρῶτον, ἀντεῖχεν ὡς ἀπίθανος. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τρύφωνος ἐνίκησε τὴν προαίρεσιν εἰς ἀτρύφωνα παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοιαῦτα τοῦ τρύφωνος ἐν τούτοις ἦν. ὁ δὲ ἰωνάθης ἐπιζελωθεὶς βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δώρων καὶ πρεσβύτας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοὺς ἰουδαίους ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ χαριεῖσθαι τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. ἔτι γὰρ νεωτερίζειν ἠξίου δὲ αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν πέμψαι ἑαυτῷ βοηθοὺς ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. καὶ ἰωνάθης μὲν τρισχιλίους ἐπιλέξαμενος στρατιώτας, ἐπέμψεν. ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ὑπέρ ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ λίαν τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰς αὐτοῖς ἐξαμαρτόντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν δύναιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφέροι ἡγησάμενοι ὅτι πολλὴν αἰρεσιν δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ περιστάντες τοῖς βασιλείοις αὐτὸν τρόπον πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους λαμβάνοντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῶν ἀντιοχέων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ὄντα πολὺν, τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς ἀντιοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλοὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες ἦσαν. βλέποντες δὲ τοὺς ἀντιοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ὅτι τοὺς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς ἀντιοχεῖς. ἐπὶ δὲ μᾶλλον αὐτοὶ τὸ πάχος ὑπ' αὐτῶν ὄντες περίφοβοι τὸ ὕψος, ποιοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, τὸ συνεχὲς αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσασθαι. καὶ τούτους μὲν δύο πῦρ ἀνῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλαν διατείνασα τὴν πόλιν, πυκνῶν τὸ οἰκιῶν ὄντων, καὶ τὰ ξύλα ἐκ ξύλων ὠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν συνέμετο. οἱ δὲ ἀντιοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. τῶν δὲ ἰουδαίων ἀπὸ δώματος εἰς δῶμα διαπηδώντων, καὶ ἦν αὐτοῖς ἀνωκοντων τὸ τρόπον, ῥᾴδιον συνιδεῖν γενέσθαι τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς ἀντιοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐσπουδακότας, καὶ διὰ ἧττο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτίθεται στενοπῶν. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥίψαι τὰς πανοπλίας, καὶ ᾐτήσαντο αὐτοὺς τοῦ δημητρίου συγγνώμης δὲ αὐτοῖς τῶν πεπολεμηκότων, καταπαύσαι τὴν ὀργήν. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους ταῖς σκηναῖς τῶν σκύλων ὠφελείαις, καὶ οἷς αὐτοὺς αὐτῷ νίκης μεγαλομερῶς εὐχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς ἰωνάθην,

EAm alienationem militum a Demetrio animadvertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qvi educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicasset ei, qvam infensi essent Demetrio milites, svasit, ut sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, ut is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem se præbebat; qvod non satis ei fideret: tandem Tryphon evicit assiduis precibus. Interea Jonathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas reliqvosqve, qvi arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum, ut præsidia de Judææ castellis ejiceret. Qvi non hac tantum in re, sed majora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quam primum levatus esset præsenti bello, per cujus negotia non liceret numcid facere. postulabat etiam, ut pro jure amicitiæ mitteret auxilia, qvandoqvidem sui milites ad hostem deficerent: moxqve tria millia delectorum militum Jonathas ad regem misit. Cæterum Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quam propter paternas injurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntesqve auxilium ei venisse a Jonatha, & considerantes brevi augendas ejus vires, nisi mature prævenirent, correptis armis, circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu, conabantur illum in potestatem suam redigere. Qvi videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Judæis auxiliaribus, confixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Judæi receperunt se in tectum regiæ, & e superiore loco missilibus feriebant populum: qvod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum a propinqvis ædibus: & mox, injecto in eas igne, incendium totam urbem pervagatum est propter densitatem ædificiorum, qvæ tota fere constabant e materia lignea. Antiochenses vero non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Judæi de uno tecto in aliud transilientes, miris modis eos infectabantur. Rex autem animadvertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & uxoribus, & ideo intermisisse prælium, per diversos angiportus eos aggressus, multis occisis, reliqvos coegit abjectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatosqve Judæos præda, qvam ex direptionibus paraverant, & collaudatos qvasi autores ejus victoriæ, remisit ad Jonatham

VIII. 1. Macch. 11.

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſervavit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia, qvæ Judæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſetqve etiam, ni impeditus eſſet a Tryphone, coactus apparatum contra Jonatham factum in illum potius vertere. reverſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema ejus capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & uno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam urbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens, miſſis literis & legatis ad Jonatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & qvatuor præfecturis, quæ Judæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & pocula veſtemqve purpuream & jus utendi miſit ei, neç non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam ejus fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum, præpoſuit. Jonathas vero lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atqve honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturumqve una bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de ejus ingratitudine qveſtus, quod pro beneficio injuriam ſibi repoſuiſſet. cum igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam e Syria & Phœnice militibus, bellum contra Demetrii duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas urbes & oppida: a quibus honorifice exceptus, nullis tamen adjutus eſt militibus. & cum Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: qvos & ipſos hortatus eſt, qvemadmodum alias urbes Cœleſyriæ, ut a Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis injuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſvaſis, ut pollicerentur auxilia, ad Gazæos pervenit, ut hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem invenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes, deſerto Demetrio, parti adverſæ ſe conjungere. qvare Jonathas irritatus eſt, ut & agros vaſtaret, & urbem conaretur vi capere: relictaqve ad ejus obſidionem parte exercitus, cum reliqva manu in vicos ſæviebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec ullum interim auxilium a Demetrio, & ſpem quoq; incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimaverunt, illo omiſſo, neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Jonatham nunciis, recepti ſunt in ſocietatem atqve amicitiam. Aliqvando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt, qvid ſit utile, cum deberent ſapere ante acceptum incommodum, & ultro potius

A μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον ἢ πτηρὶς εἰς αὐτὸν ἐχώρει, Ϲ τὰς ὑποχρεώσεις διεψεύσατο, ϗ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τὰς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσ, ἃς ὤφειλε τῷ τ ἰουδαίων ἔθνει ἀπὸ τ πρώτων βασιλέων. ϗ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, ϗ τὸν Ἀντ τὸν ἰωνάθλου αὐτῷ ϖϱαγματευόμενον ἀντιμεταπέμψασθαι εἰς τὰς ϖϱὸς αὐτῷ Φροντίδας. ὑποστρέψας ἢ ἐκεῖθεν ἀφορμὰς εἰς τὸν συρίαν μ ἔ παυδὸς ἀντιόχου, μειράκιον δ ἔτι ϑ τὸν ἡλικίαν, ϖερίθηκεν αὐτῷ τὸ διάδημα. Ϲ ϖᾶσι χωρήσασι ϑ ἔ ϛρατιωτικῷ πᾶσι, ὁ καταλελοιπὼς τ δημήτριον ἀφ. τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει ϖρὸς τὸν δημήτριον. ϗ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, ϗ τοὺς τ ἐλέφαντας, ϗ τὴν τ ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ ἢ πῶς ἀντίοχος πέμψας ϖρὸς ἰωνάθην ϖρεσβυτὰς ϗ γράμματα, φίλον τε ϗ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, ϗ τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἐγκαλεῖ, ϗ τ ϖεσσάρων ϖαρεχώρησε νομῶν, οἱ τῷ χώρᾳ τ ἰουδαίων ϖροστέθησαν. ἔπεμψε μὴν ϗ σκεύη χρυσᾶ Ϲ σκιπώματα, ϗ ϖορφυρᾶν ἐσθῆτα ϗ ϛέφανον τ-
τοις ϑ ϖιτρέπων ἀπέϛειλε. Ϲ ϖορπὴν δ αὐτὸν δωρεῖται χρυσέαν, ϗ τ ϖρώτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ αὐτῷ σίμωνα, ϛρατηγὸν τ ϛρατιᾶς ἀπ ἔ κλιματ Θ τῆς τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτ καθίϛησιν. ἰωνάθης ἢ τούτοις παρ' ἀντιόχ ἐγκωμιάζοις εἰς αὐτὸν ἤθεις, πέμψας ϖρὸς αὐτὸν τε ϗ τρύφωνα ϖρεσβύτας, ἐναγ τε φίλ Θ ὡμολόγα ϗ σύμμαχ Θ, Ϲ πολεμήσειν αὐτῷ αὐτῷ ϖρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἀδ αὐτῷ χαλεπὸς ἀποδώη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρεῶν ὧν οἷς εὐεπιτυχὼν, ἀλλὰ ϖροσαδικήσειν ἀνθ' ὧν εὖ ϖάθοι. συγχωρησαντ Θ αὐτῷ ἀντιόχ διάμειναι αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἐκτὸς συρίας Ϲ φοινίκης τοὺς δημητρίου πολεμοῦσι ϛρατηγοὺς, εὐθὺς ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ ἢ λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, ϛρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. ϖροσ-
ῆλθόμβ Θ δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, Ϲ τ ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μ ἄκων ὑπαντησάντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλ, Ϲ τ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάϛην, ἀποϛάσων δημητρίου, ϖροσοδεύ μὲν ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ πολεμοῦσι πρᾶξαι ϖῶς δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ϖοτὲ εἰς αὐτούς. ἐναγ δ' αὐτοῖς βουλομένοις ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας πάσας δ' ὁμολογήσαντας ϖρὸς τ ἀντίοχον συμμαχεῖν τοῖς πόλεσιν εἰς χάζαν παρεγένετο, ϖροσεξόμβ Θ Ϲ τ ϖᾶσι τούτων εὐνοιαν ἀντιόχῳ. πολὺ δ' εὗρε τῆς ϖροσδοκίας τὰς χαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπεκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, ϗ τ δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν ἀνδίκως ϖροχωρῆσαι. ὅτ παρέζωννεν εἰς πολιορκίαν τ ἰωνάθην ϗ τ χώρας τὸν κάκωσιν. μέρος γὰρ τ ϛρατιᾶς ϖροκαθίσας τῇ χάζῃ, τῷ λοιπῷ τὸν γῶ αὐτῆς ἅπιὼν διέφθειρε ϗ ἐνεπίμπρα. ταῦτα ἢ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ χαζαῖοι, ϗ μηδεμίαν ὑπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὰ μὲν λυτοῦσθαι ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, ϗ ἄδηλον εἰ ϖᾶσιν ἦν, σῶφρον ἔκριναν εἶναι αὐτῷ ἀφέντας ϖᾶσι μᾶλλον ἐκεῖνο θεραπεύειν. ϖέμψαντες οὖν ϖρὸς τὸν ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγησαν Ϲ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι ϖρὸ πείρας τ δλῶν, ὀυσιᾶπ τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ ϗυσθῶσι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἀ μηδ' ἔλως βλαβέν-
τας

τας ἀμφοτέρων λαβεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντας ἀπο-
ρεῖν. ὁ δὲ σαυθέμβρ. πρὸς αὐτὰς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τέτταρας μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα, αὐτὸς
δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασκοῦ. τῆ δὲ
δημητρίᾳ στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς κέδασον
πολλὴ συὴ πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δέ ἐστιν αὕτη τῆς τυρί-
ων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς συρί-
ας ἐπείγετο, ὅπως τοῖς γαλιλαίοις ὡς συμμαχοῦν. τοὺς
δὲ γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ ὁ προεῖρηται πολεμάρχης,
ὑπήντησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμωνα καταλιπὼν ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἀπὸ τῆς χώρας συναγαγὼν,
ὡς ἐνῆν ἰσχυρώτατον, τοῖς βηθσούροις πολιορκοῦσι προσ-
καθῆτο, χωρίον τῆς ἰουδαίας ὀχυρώτατον. κατεῖχε δὲ
αὐτὸ φρουρὰ δημητρίου. δεδήλωται δὲ ἡμῖν ἔστι μὲν
πρότερον. ὡς δὲ χωρίοις μὲν ἐγκείροντο καὶ σίμωνι,
μηχαναῖς δὲ ἐπῆντο καὶ ἐκ πολλῆ σπουδῇ χειρωθῆναι
τοῖς τῆς βηθσούρας πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ,
μὴ κατὰ κράτος ἑλόντες δὲ χωρίον ἀμφιβάλωσι,
καὶ πέμψαντες πρὸς τὸν σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόν-
τες, ὥστε μηδὲν κακὸν αὐτοῖς παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρί-
ον καὶ πρὸς δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δὺς ταύτας αὐ-
τοῖς πίστεις ἐκβαλὼν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς
δὲ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν. ἰωνάθης δὲ ἄρας ἀπὸ
γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν γεννησαρέων λεγομένων,
ἐκεῖθεν ἐπύγχανεν ἐσπουδακὼς, εἰς τὸ καλούμενον
ἄσωρ πεδίον πρόσῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς
πολεμίους. μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ δὲ δημη-
τρίου μέλλειν ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ
καὶ τοὺς λοχήσοντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τὸ
στράτευμα ἅπαν εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἡδύνατο. τῆ δὲ εἰς τὴν
ἐνέδραν ὑπὸ τῆ δημητρίου στρατηγῶν καταπεμφθέντων κατὰ
νώτου τοῖς ἰουδαίοις γνωρίμων, δέκαπτες μὴ μέσοι λει-
φθέντες ἀπόλωνται, φόβῳ ὥρμησαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι
πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον. ἐλίγοι δέ τινες ὑπέμει-
ναν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου,
καὶ ἰούδας ὁ χαψοῦ, τῆς ἀπίστου δυνάμεως ἡγεμόνες
ὄντες. πλημμελῶς δὲ καὶ μὴ ἐπεγνώσεως εἰς τοὺς πολεμί-
ους ὡπλισμένοι, τῷ τε χάρακι κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ ταῖς
χερσὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸν
ἰωνάθην στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας,
ὑπολαμβάνοντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ ἕτ' ἐπίσησαν μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον ἦν τῶν
πολεμίων, κρατήσαντες οὖν ἰωνάθης τῆ μάχη λαμπρῶς,
ἐδισχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀπέκτεινας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσό-
λυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νοῦν προνοίᾳ θεῖᾳ χω-
ρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβείας ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι
βουλόμενος τὸ γνωσθὲν τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν
φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτῶ πρεσβεύσασι ἐπέστειλεν ἀπὸ τῶ ῥω-
μαίων ἀναστρέψασι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὰ
πρὸς αὐτοὺς ὑπομνήσαι φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱδὲ
ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὸ βουλεῖον αὐτῶ
καὶ τὰ παρὰ ἰωνάθου δόξαντα ὡς πέμψειεν
αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βου-
λῆς ὑπακουσάσης τὰ πρότερον αὐτῆ περὶ τῆς ἰου-
δαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόσης ὑπατικὰς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ εὐρώπης, καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν ἀπάρτιν παρεγένοντο. καὶ τὰς
ὑπατικὰς ἐς ἔλαβον πρὸς ἰωνάθην, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἔθνους

quam coacti imperata facere. Jonathas vero, acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem usqve Damascum obibat. cumqve Demetrii validus exercitus accessisset ad urbem Cedasam, quæ propinqva est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentq; Jonatham abstrahere a Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit ei propere, Simone fratre ad Judææ præsidium relicto. Is, collectis, qvotqvot poterat, ejus regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Judææ munitissimum, & incessum a Demetrianæ factionis hominibus; ut jam ante diximus. qvi cum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti, ne, occupato per vim loco, ad unum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, ut sibi liceret, relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille vero, data eis in hoc, ut postulabant, fide, pro Macedonico suum ibi collocavit præsidium. Interim Jonathas in Galilæa, motis a stagno Genneſara castris, qvæ primum posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani vero qvi ante unum diem adventum ejus præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Qvos conspicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cum a tergo se insidiatores Judæis ostendissent, veriti, ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut pene omnes Jonatham deserereni in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Judas Chapsæi cum qvinqvaginta virorum fortium manu permanserunt: qvi, a desperatione sumpta audacia, tanto impetu adversam hostium frontem impulerunt, ut territi ceu furentibus cederent. Tum vero illi, qvi Jonatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reversi in prælium, jam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, ubi intra castra compulsi sunt. Jonathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cum omnia sibi ex sententia, Dei favore, videret cedere, misit Romam legatos de renovanda amicitia, quibus dedit mandata, ut in revertendo obiter inviserent Lacedæmonios, eosqve cognationis admonerent atqve fœderis. qvi postqvam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Jonathæ pontificis, qvod cuperet renovari fœdera, & impetratis, quæ volebant omnibus, acceptisqve literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, qvo rutius possent iter facere, in reditu pervenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas a Jonatha pontifice, qvarum exemplum erat hoc: Jonathas pontifex gen-

tis Judæorum, & ſenatus ac populus Judæorum, Ephoris Lacedæmoniorum ſenatuiqve & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publice qvam privatim proſpere cedunt, gaudemus: valemus enim nos qvoqve. Superioribus temporibus perlata ad Onian pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cujus exemplar ſubjunximus, & literas eas cupide accepimus, & Demoteli atqve Ario omnem exhibuimus benevolentiam, qvamvis jam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti e ſacris noſtris ſcripturis. Qvod vero non prius vos cognatos agnoverimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore, ex qvo renovata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem divinam facientes, etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupavimus. Et cum multis circumqvaqve bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc vero peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Jaſonis, viros ſenatores & honoratos: qvibus etiam ad vos dedimus literas, ut renovent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos qvoqve nobis ſcripſeritis, & ſignificaveritis, ſi qva in re vobis opera noſtra poſſit eſſe uſui, ad omnia obſeqvia promptos nos habituri. Itaqve Lacedæmonii & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atqve ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Judæorum ſectæ erant, qvæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: una Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi quædam, at non omnia fato tribuunt, qvædam vero in ſua poteſtate eſſe ajunt, ut vel fiant vel non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec qvicqvam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino negant, & e rebus tollunt, dicentes nihil fataliter evenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, ut tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, qvam infortunii, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentius tractavimus in ſecundo de Judaico bello volumine. Porro Demetrii duces, volentes, accepta clade, abolere ignominiam, majoribus copiis reparatis, duxerunt contra Jonatham, qui, comperto eorum adventu, propere in Amathenſem agrū occurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Judæam invadere. cumq; ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit, qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cum exploraſſent omnia, & quosdam captivos noctu adduxiſſent, indicantes, quod ex improviſo hoſtis vellet eos aggredi, mature omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, jus-

τ ιουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τ ιουδαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσία Ⓒ δήμω τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμθμοὶ ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κ νοῦν, ἔτως ἂν ἔχοι ὡς βθλόμεθα. ἐῤῥώμεθα, ἢ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις κομιδῇ ὀνία τῷ γνομθνῳ δε χιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὠνίᾳ τῷ δέκα Βασιλεύοντ Ⓒ ὑμῶν ὅπισθεν λθὼ δημοτέλους, ὡδὶ τ ὑπαρχόσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγνείας, ἣς ὑπεταξαμεν τὸ ἀντίγραφον, τήν τε ὅπισθεν ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ δημοτέλει καὶ τῷ ἀρείῳ ἐνδοξικῶς διεπθημθν. ἐ δεόμθνοι τῆς τοιαύτης ἀποδοχῆς, λθὼ τὸ μὴ τ ἱερῶν ἡμῶν πεπιστεῦσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν ἐν πρωταρχῇ τ ἀναγνωρίσεως, σὺν ἐδοκιμάζομθν, μὴ πρόφασιν παρέχειν δοκῶμθν τ παρ' ὑμῶν δεδομθνίαν δόξαν. πολλῶν ἢ χρόνων διαγεγθνημθνων ἀπὸ τ ἐξ ἀρχῆς ἀναπλησθείσης ἡμῖν οἰκειότητ Ⓒ, ἐν τ ἱερεῦσι Ⓒ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτῶν ἐδεηκαλεσθμθν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιεστάντων διὰ τ τῶν γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἔδει ὑμῖν ἔτ' ἄλλοις τ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐπεγνωσθμθν. καταγωνισάμθνοι τ τοὺς πολέμους, πέμψαντες πρὸς ῥωμαίους Νουμήνιον τ ἀντιμάχου, κ ἀντίπατρον τὸν ἰάσονος Ⓒ, τ ὄντε τ γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμθν αὐτοῖς Ⓒ πρὸς ὑμᾶς ὅπιστολὰς, ὅπως ἀνανεώσωντ τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε κ, αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, καὶ εἴ τι ἂν δέησθε ὑπηρετεῖν, ὡς εἰς ἅπαντα προθύμως ἐσομθνίοις ὑπὲρ τ ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τάς τε πρεσβείας φιλοφρόνως ἐδέξαντο, κ ψήφισμα ποιησάμθνοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. κ ἦ τῶν χρόνων ἅδε τρεῖς αἱρέσεις τ ἰουδαίων ἦσαν, αἳ περὶ τ ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δ' ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν Φαρισαῖοι, τινὰ κ, ἀπόῤῥητα τ εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον. τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθ. τὸ δ' τ ἐσσηνῶν γένος Ⓒ, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνει, κ μηδὲν ὃ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἅπαντα. σαδδουκαῖοι δὲ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναίρουσιν, εἶδέν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ὅτε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλ Ⓒ λαμβάνει, ἀπάντα δ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθεσι, ὡς Ⓒ τ ἀγαθῶν αἴτιοι ἡμᾶς αὐτοῖς γινομθνους, κ τὰ χείρω διὰ ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβέστερον πεποιήμεθα δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ ἰουδαϊκῆς πραγματείας. οἱ δὲ δημητρίου γραπτὴν γενομθνην ἤδιαν ἀναμαχόσασθαι βουλόμθνοι, πολλὴν τῆς πρόσθεν δυνάμεως συναγαγόντες, ἦλθον ὅπι τὸν ἰωνάθην. ὁ δ' ὑπιόντας πυθόμθν Ⓒ, ἐξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν. ἐ γὰρ ἔγνω χαλεπὸν αὐτοὺς παρελθεῖν ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. γραπτοδόσαμθν Ⓒ δ' τ πολεμίων ἄποθεν σταδίους ν. πέμψας τινὰς κατόψομθνους αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πῶς ἔχει ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δ' κατασκόπων παρ' αὐτῷ φθασάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἱ αὐτῷ μέλλειν ὑπιτίθεσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμθν Ⓒ ἔξω Ⓒ στρατοπέδου, καὶ τὴν δύναμιν διὰ παντὸς τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμθμοὺς ἔχειν, κ τ ἄλλα

ροισας

νιώας ἔτως ἔχειν ὡς καὶ αὐτὸς ἐπὶ δείπνῳ μαχουμένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν. οἱ δὲ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὴν Ἰωνάθου ἐγνωκότα, οὐκ ἐπὶ τῇ γνώμῃ ἦσαν ὑγιαίνειν, ἀλλ' ἐπάρατον αὐτοῖς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γεγενέναι, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῶν ὑπεκφεύξεσθαι ἑτέρῳ, τῆς ὑπαρχούσης δυνάμεως ἐκ τοῦ φανεροῦ κινδυνεύσειν, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ἰωνάθου ἐξιόμαχοι φυλάττειν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰς καύσαντες πολλὰς, ὡς ἂν ἑῴους οἱ πολέμιοι μόνον αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν ἀνεχωρήσαν. ὁ δὲ Ἰωνάθης ἑῴθεν προσμίξας αὐτῶν τοῖς στρατοπέδοις, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεῖς ὅτι προφυγόντες ἐδίωκεν. ἐπὶ μὲν τοι φθάσαι καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸ ἑλώδερον Ἀραβικῆς κόπτες παιμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν πρὸς Ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς Ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, καὶ τὴν παλαιστίνην ἕως Ἀσκάλωνος, ἠσφαλίσατο, φρουρίοις, καὶ ποιήσας παῦλα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ τῆς φυλακῆς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς Ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς Ἰοππίτας βουλομένους τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ὅπως σώων καὶ ἰωνάθης, ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ἰωνάθης, συνεβούλευεν τὸ Ἱεροσολύμων ἐπισκευάσαι τεῖχη, καὶ τὸ καθηρημένον τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν περίβολον, πάλιν ἀναστῆσαι, καὶ πύργους ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὸ περὶ αὐτό. ἐστὶ τοίνυν ἐν μέσῃ τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομήσαι μόνος, ὅπως φράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῦσι τὴν πόλιν, καὶ τῆς ἀγορᾶς αὐτοὺς τὸ σιτίων ἔτι κωλύσαι τὴν τροπήν. ἔπηρε μὲν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τοῦ πλήθους καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος Ἀράβας, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν Βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τῶν ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες, συνεχῶς ἐπέσκηπτόν οἱ πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο. ὑπεδέδοσαν μὲν αὐτοὺς ὑπαγόμενοι, συγκαταπολεμήσειν δὲ ἐπαίνει τῶν πάλαι βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ κατορθώσαιτο τοὺς πάρθους, καὶ χρόνου αὐτῷ δυνάμεις, τὸν τρύφωνα πολεμήσας διεγνώς, καὶ τῆς συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δὲ αὐτὸν προθύμως τῆς τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν Ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀπεβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerent. Demetrii vero duces, ut sensere Jonatham præmonitum, hærebant inopes consilii, hoc ipso turbati, quod viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Jonathæ futuros ducerent. Decreverunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Jonathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Jam enim transgressi fluvium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactaque præda & captivis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater ejus Simon obeundo totam Judæam & Palæstinam usque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Joppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quod intellexerat Joppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Jonathas & Simon reversi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex, advocata in templum concione populi, svasit, ut reficerent urbis mœnia, & murum, quo templum septum fuerat, rursum reficerent, turribusque altis additis munitiorem redderent. utque alium murum excitarent inter arcem & urbem, atque hoc pacto excluderent eos, qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea, ut arces, hinc inde per regionem dispositas, additis novis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse, assumpta sibi muniendæ urbis cura, Simoni, ut idem in cæteris Judeæ locis curaret, dedit negotium. Cæterum Demetrius, trajecto flumine, pervenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, ut potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem, si veniret, atque etiam contra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properavit ad illos, cogitans, si res adversus Parthos cessissent prospere, facile se inde exturbaturum Tryphonem e regno Syriæ. ut vero magna alacritate exceptus est ab ejus regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arsaci intulit, & superatus prælio, amissoque exercitu, ipse vivus in potestatem hostium venit, sicut alias narravimus.

CAP. X.

Demetrio a Parthis capto, Tryphon fœdus violat, & Jonatha dolo capto atque interfecto, Simoni ejus fratri bellum infert.

IX. 1. *Macch.* 12. 13. TRyphon autem, cognita calamitate Demetrii, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat, qvonam pacto, eo sublato, regnum posset ipse invadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare ejus cupiditati, qvã Ionathas amicus Antiocho. Itaqve decrevit illum prius e medio tollere, atqve ita demum adolescentem aggredi. qvamobrem ad Bethsan profectus, qvæ Græcis nominatur Scythopolis, invenit ibi Ionatham cum qvadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere, si qvis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, jussis suis ducibus, ut imperata Ionathæ facerent, qvo magis fidem benevolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atqve ita incautum opprimeret facilius. postremo svasit, ut dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen, ut retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam civitatem eam arcesqve finitimas, dicens se in hoc venisse, ut has ei traderet. Ionathas vero nihil mali suspicatus, credensqve vere & benevolo animo Tryphonem, hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliqvit, mille vero secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis vero urbem confestim, ita ut præmoniti fuerant, claudentibus, vivus captus est, militibus ejus ad unum contrucidatis. moxqve missa est in Galilæam pars exercitus, ut & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed qvia rumor de Ionatha capto adventum eorum prævenerat, arreptis armis, mature inde evaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, qvod intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re, unde venerant, retro reversi sunt.

CAP. XI.

Qvod Simoni Judæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. *Macch.* 13. HIerosolymis autem postqvam auditum est de Ionathæ captivitate, & comitatus ejus interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, qvod non sine causa timerent, ne destituti ejus prudentia simul & fortitudine, infestarentur a finitimis: qvi in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. qvã primũ enim auditum est necatũ esse Ionatham, undiq; excitatũ est in eos bellũ, tanqvã non habentes amplio, cujus ductu militare possent, & rem graviter gerere, qvin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρίε ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτε ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσκευάσατο τὸν ἰωνάθλον, καὶ δόλω λαβὼν αὐτὸ ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

ΤΡύφων δ' ἐπειδὴ τὰ πρὸς τὸν δημήτριον ἔγνω πεπτωκότα λαβόντα τέλος, οὐκ ἐτ' ἐν ὑποψίαις ἦν τοῦ ἰωνάθλου, ἀλλ' ἐπεβάλλετο ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζε γὰρ μάλιστα αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν τοιοῦτον ὁ πρὸς ἰωνάθλην φόβος· φίλος τυγχάνων τε ἀντιόχῳ. ἐπὶ δὲ τὴν σκηψιν ποιησάμενος τὸν ἰωνάθλην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς πρὸς τὸν ἀντίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτην δὴ αὐτὸν ἐπὶ δόλῳ κρίνας ἀνελεῖν, εἰς βηθσὰν ἐκ τῆς ἀντιοχείας πρὸς ἐγένετο, τὴν καλουμένην ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπλήστησεν ἐπιλέκτου στρατοῦ, πολεμοῦντα γὰρ αὐτὸν ἤκειν ἐπύθετο. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γενέσθαι τὸν ἰωνάθλην ἐπεχείρησε δώροις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πεῖσαι ἀρχὴν ἰωνάθης ἐπιτρέψαι, τάς τε πίστεις βεβαιοῦν, καὶ πᾶσιν ἐπονείδιστον ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ὑδὲν ὑποφορωμένον. τὴν τε στρατιὰν συνεβάλετο πολύσαι, καὶ γὰρ νῦν ὑ δεόντως αὐτῷ ἐπηγμένος, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. καταλήξοντα μὲν τοίνυν ὧδε αὐτὸν ὀλίγοις, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. ὑπεδέδοτο γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάς τε ἄλλας πανθ' ὅσαι κατὰ τὴν χώραν εἶσιν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν δὴ ἰωνάθης ὑδὲν τούτων ὑπενόησεν, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας ἐγνώμη ἀληθῆ τὸν τρύφωνα συμβουλεύσειν τοῦτα πιστεύσας, τὸν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε τρισχιλίους ἢ καταλαχὼν μένειν, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς ἢ μὴ τὰ χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τὸν δὴ ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, δόλῳ γὰρ αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος πεπραγμένου, τὸν μὲν ἰωνάθλην ἐζώγρησε, τοὺς ἢ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἐπεμψε δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως ἂν ἐκ τούτου ἀπωλέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τὸ περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθασαν πρίν τοὺς ὑπὸ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι φραξάμενοι τῆς ὁπλοις, ἐκ τὴν χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς συχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιά.

Ως σίμωνι τὸν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος· καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

ΟΙ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθου σύλληψιν, καὶ τὸν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτόν τε σκήψιν ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο. καὶ δεινὴ πάντων ἐπιζήτησις ἦν, μὴ δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τὸν ἰωνάθην ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας ἀφῃρημένοι, τὰ περιεξόδια χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ μᾶλλον ἰωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ἐπιόντες, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς πρὸς τὸν ἐχθρῶν κινδύνους ἀναγκάζωντας καθίστασθαι. καὶ δὴ ὅτ' αὐτοῖς ὡς ἐπονείδιστον συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς ἰουδαίους ἀπορροῦντας ἡγεμόνος. αὐτὸς ἢ ὁ τρύφων

ὁ τρύφων δύναμιν συναγαγών, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ. σίμων δ' ὁρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ἐναντίον παροξῦναι θυμὸν τὸν τρύφωνα διαβαλεῖν παρῄνει τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸ δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοὺς παρεκάλειν ἤρξατο. τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἐλευθερίας ὑμόφυλοι μοι καὶ πατρὸς ἐγώ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐπολεμήσαμεν ὑμῖν οὐκ ἀγνοεῖτε. παραδείγματα δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς ἡμετέροις οἴκοις δεδογμένα, φόβος οὐδεὶς ἔχει τηλικοῦτος, ὃς ταύτην ἡμῶν τὴν ἀλγεινὴν ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, ἀντεισάξῃ δὲ εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν οὐκ ἀπροσωπήτως ἡγεμόνος οἵου τε ἦν πύθεσθαι ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μεγίστου καὶ ὁρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' οὓς ἂν ἡγῶμαι. ἄτοπον γὰρ κρεῖττον ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ἄτε χείρων ἵνα δὲ κάλλιον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ πάλαι τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίου θρησκείας ὑμῶν, ὑπὲρ ἐγὼ φύγω καταλίπω. οἷς οὐ μὰ δία γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανεῖσαν, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ δίκαια ληψόμενος ὧν τοὺς πολεμίους, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἁρπαγὴν μὴ θεοῦ φυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπει καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα, πρὸς τὸ πολεμεῖν ὠρμηκέναι. τούτοις πιστεύσας ὁ σίμων τοὺς λόγους ἀνεθάρρησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς τοῦ θείλιος, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν εὐφημῆσαι τὸ σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ ἀντὶ δὲ ἰάδα τὸν ἰωνάθου τοῦ ἀδελφῶν αὐτοῦ τιμὴν προθυμίαν ἔχειν. ἐσεσθαι γὰρ πρὸς ὅπλα κελεύσει, πειθομένοις. συναθροισθεὶς δὲ πᾶν ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἐπῆλθε πᾶσι τοῖς τείχεσι τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτοὺς ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθην τινὰ φίλον ἀψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ προδῶσιν ἅτε τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δὲ ἐπομένως ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τρύφων ἄρας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεγένετο, καὶ τὸν ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπέστησε δὲ αὐτῷ καὶ σίμων μετὰ τοῦ αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς ἄδιδα πόλιν, ἥτις ἐστὶ κειμένη ὑπὲρ πεδίου τραχέος, ὑφ' ἧς ἐπῆκειτο τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ἐπὶ τῶν ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως. ἁρπάζειν δὲ τὸ ἀργύριον ἐπὶ τῷ βασιλεῖ χρησόμενος ἔφασκε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ σίμων τὴν τέχνην τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπωλέσει δοὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτὸν ἢ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος ἢ μὴ ἁλοὺς ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἡνιόχησε,

ὁ τρύφων δύναμιν συναγαγών, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς A Tryphon, collecto exercitu, in animo habebat Judæam invadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu novorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, convocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis, viri tribules, qvam gnaviter ac intrepide ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cum non novum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, ut vitam gloriæ præferam. Qvapropter cum non desit vobis dux paratus, pro vobis quidvis, quantumvis magnum, vel pati vel facere, seqvimini alacriter, quocunqve duxero. neqve enim ego melior sum meis fratribus, ut vitæ parcere debeam: neqve ita degener, ut quod illis semper visum est longe pulcherrimum, scilicet pro religione atqve legibus vitam profundere, ipse per ignaviam subterfugiam: quin potius certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo, qvod pœnas ab hostibus exigere dabitur, vosqve una cum uxoribus & liberis ab eorum injuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quod existimant destitutos ducis providentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciam, &, posita formidine, ausa est meliores spes concipere: ita ut uno ore totus populus acclamaverit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortissimorum fratrum Judæ ac Jonathæ succedere, nunqvam enim se detrectaturos jussa illius. Itaqve collectis mox omnibus, quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est urbem mœnibus cingere, communireq: celsis & validis turribus. qvo opere perfecto, misit Joppen unum ex amicis Jonatham Absalomi filium, jussum habitatores ejus populariter inde ejicere, veritus, ne urbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad urbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Judæam ducens secum vinctum Jonatham. ei Simon occurrit cum suis copiis juxta oppidum Addida, situm in monte, cui Judæorum campi subjecti sunt: Tryphon vero, cognito, qvod Simon Judæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumvenire cupiens: mandabatqve, ut, si vellet dimitti fratrem Jonatham, centum argenti talenta persolveret, & cum eis duos Jonathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quod ille dimissus non alienaturus sit Judæam a regis imperio. nunc enim eum tantisper servari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ ejus nō latuerunt: sed intelligens, qvod & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, qvin & filios ejus insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne, negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

advocato in concionem exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius, qvod subesſent insidiæ: præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, qvam, contemptis Tryphonis conditionibus, suspicionem incurrere, quasi fratrem servare noluerit: atq; ita placuit & Jonathæ pueros mitti & pecuniam, qvibus acceptis, Tryphon non servavit fidem, nec dimisit Jonatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, pervenitq; usqve Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuo consectabatur, castra castris illius opponens, interim, qvi in arce erant, urgentibus Tryphonem, ut propere sibi commeatus mitteret, jussit paratum esse eqvitatum, qvasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed qvia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilem maxime eqvis reddiderat, irritum factum est ejus propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit propere: obiterqve in Galaditica regione interfecto & sepulto Jonatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem a Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: ubi amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis e marmore polito & candido. excitato enim in late conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas e singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuiqve unam, erexit, mira tam magnitudine qvam pulchritudine, qvæ durant usqve ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, ut Jonathas cæteriq; domestici qvam magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est, exacto pontificatus simul & imperii anno qvarto. Cujus successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, qvæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idqve accidit post annum centesimum septuagesimum, ex qvo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, ut tam in privatis instrumentis qvam in scripturis publicis adjicerent, actum esse anno primo Simonis Judæorum ethnarchæ, optime de gente sua meriti. nam hujus principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulere victorias. Devastavit enim Gazaram & Joppen & Jamniam, expugnataq; Hierosolymorum arce, solo eam æqvavit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, neve inde urbi aliqvod inferretur incommodum, qvo facto, visum est ei operæ pretiu, si mons qvoq;, in qvo sita fuerat, complanaretur, ut solum templum emineret: effecitqve id, comemoratis pro concione malis, qvæ a præsidiariis in eā diem Judæi passi fuerant, qvæq; etiam in posterum ferre cogerentur, si externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν, ἐδήλωσεν ὡς δι' αὐτὴν τὴν τρύφωνος, ἐπειδὴ ὅτι ταῦτα καὶ σπένδεται καὶ ὀφειλὴν ἔχει, ἅμως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τῆς τοῦ τρύφωνος παραβαλλομένους μὴ ὑποστῆναι κακοῦσθαι, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμων μὲν, τὸν πρωτότοκον υἱὸν αὐτοῦ ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δ' ὁ τρύφων τὸν ἔπηγε τὸ πιστὸν, ὡς δὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐπορεύθη τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διενοήσατο τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ὡς ἐγγὺς μόνον ἦκεν εἰς δώραν πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδεύων ἐξενανπίας αὐτῷ. τῶν δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πέμψαντων πρὸς τρύφωνα, καὶ παρακαλούντων σπεῦσαι πρὸς αὐτοὺς, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὸν ἵππον ὡς διὰ τῆς B νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν διὰ τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μᾶλλον ὁδοιπορίαν ὑποβᾶσα τὴν πορείαν παρέχουσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ τρύφων, εἰς τὸν κοίλον ἀφίκνεῖτο συρίαν. ἀπωδὴ τε εἰς τὸν γαλαάδιτιν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθην διαπτεύσας αὐτοῦ C ταφεῖαν κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὸν ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μόνον τοῦτον ἐν μωδεὶν τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ μνημεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λαμπροῦ καὶ ἀνέξεσμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ πρόσοψιν ἀναγαγὼν ὕψος, στὰς πρὸς αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλους μονολίθους, θαυμαστόν τε ἰδεῖν ἔργον ἀνέστησι, πρὸς τούτοις δὲ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ μίαν ὠκοδόμησεν εἰς ἐκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μένει δεῦρο σώζονται. καὶ πρὸς μὲν τῇ ἰωνάθου ταφῇ καὶ τῇ τῶν μνημείων οἰκοδομίᾳ, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσούτῳ τῷ σπουδῇ διαφέρων ἐτιμήθη. ἀπέθανε δ' ἰωνάθης, δεκαπενταετεύων ἐπὶ τεσσαρσὶ πρὸς δὲ γένεσι. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις λύ. σίμων δὲ καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ δὲ πληθους, τῷ πρώτῳ τῆς δεκαπενταετηρίδος ἔτει τῆς D ὑπὸ μακεδόσι δυναστείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὰ ἀνεισφορον τοῖς ἰουδαίοις μὴ ὑπὸ ῥωμαίων ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου στέλλεται ὁ νικάνωρ ὑπακληθεὶς κατέχειν συρίαν, ὑπῆρξε. τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἡ πληθὺς ἐπὶ σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ἀντὶ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν σίμωνος ἀρχιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθναρχου. εὐτυχησαν γὰρ ἐπ' αὐτῷ σφόδρα, καὶ τὴ ἐχθρῶν τὴ πρὸς οἰκαν σκληρότητα καθεῖρξαν γὰρ σίμων E γαζαράν τε πόλιν καὶ ἰόππην καὶ ἰάμνειαν. σκοπούμενος δὲ καὶ τὸν τῆς ἱεροσολύμοις ἄκραν, ὡς ἐδάφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἡ καταλαμβανομένοις αὐτὴν κακῶς ποιεῖν ὡς ἂν τότε. ἡγεῖτο ποιήσας, ἄλυσιν ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καταλεῦσαι, ὅπως ὑψηλότερον ἡ τὸ ἱερὸν. καὶ δὴ ἔτι ἔσωθεν εἰς σκληνίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπὲρ αὐτοῦ γένεσθαι, ὧν τε ἐπαινῶν ὑπὸ

F τῶν θρησκάρχων καὶ τῶν θρησκῶν ἰουδαίοι ὑπομιμνήσκων, ἅτε πάθοιεν ἂν, εἰ πάλιν κατέχοιτο τὴ βασιλείαν ἀλλο-

ἀλλόφυλος, φρυρᾶς ἐν αὐτῇ καταστάσης. ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος· ὃ δὴ καὶ ἐποίησαν· καὶ πάντες σπουδάζοντες, καθήρουν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τρισὶν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ἐξῆρχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, τῆς ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ κεῖτο ἀνηρημένου. καὶ τὰ δημόσιον ὑψηλότερα, ἔτι ἦν ἰσχὺς τοῦ τόπου.

A aliqvis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoqve permotus est ejus exhortatione populus, ut non intermisso per triennium neqve die neqve noctu opere, tandem ad planitiem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes, redegerint, atqve ita nihil reliqverint, qvod obstaret, qvo minus templum omnibus in urbe locis esset longe celsius.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, σύμμαχον ὄντα τοῦ ἀντιόχου τοῦ εὐσεβοῦς.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere.

Μετὰ πολὺ δὲ τὰ αἰχμαλωσίας καὶ δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη, τρύφων διέφθειρεν ὑπὸ πατρὸς βασιλεύσαντος ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειμαζόμενον ἀποδημίᾳ διηγήσατο, τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν. δημητρίου μὲν γὰρ παρθόων αἰχμάλωτον γεγονέναι μύθων, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τῆς ἀποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ ἐλπίσαντες εὐπορίαν ἐκ τῆς τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν ἄρχοντα. ὑφορμούμενος δὲ τὸν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ τρύφων, διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸν πλῆθος, καὶ μετριόταξα ἐσχημάτιζετο, δουλεύων αὐτοῖς εἰς ἀπέβλεπε. τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς ἅμα ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισεῖν ἀφίστατο πρὸς πλεονεξίαν τὴν δημητρίου γυναῖκα, ἅτε ἐν σελεύκειᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἅμα δὲ καὶ ἀνίσχυε δημητρίου ἀδελφὸς, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, καὶ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης ἅμα τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, καλοῦσα πρὸς αὑτὴν ἅμα τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. σκάλλει δὲ τὸν ἀντίοχον ἅμα τούτοις, ἅμα μὲν τὸν φίλων αὐτὴν ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν διδόντων τινῶν ἐκ τοῦ σελευκείας τοῦ τρύφωνι δέσοντα. ὑφορμοῦντος δὲ τῇ σελευκείᾳ ὁ ἀντίοχος, καὶ ἰσχύος αὐτῷ καθ' ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸν τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τὸ ἄνω συνεῖχε ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι τούτης, εἰς τε δώρων φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς σίμωνα τὸν τοῦ ἰωδαίων ἀρχιερέα πρεσβείας καὶ συμμαχίας πρέσβεις. ὁ δὲ προσδεχόμενος προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματα τε πολλὰ καὶ τροφὴν, τοῖς τὴν δώρων πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τὸν ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεκτῆσθαι φίλων. ὁ μὲν γὰρ τρύφων ἐκ τῆς δώρων φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τέσσαρα.

B Non multo autem post, qvam Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus a Tryphone est necatus, anno qvarto, postqvam ejus tutelam susceperat: sparsoqve rumore, qvod inter exercendum se esset extinctus, per C intimos amicos solicitavit milites magnis pollicitationibus, ut sibi regnum deferrent, captum a Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem, si potiretur imperio, ultorem fore defectionis, qva fratrem ejus deseruerint, illi adducti in spem maximam, qvasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum vero adeptus jam concupitam potestatem, non amplius D dissimulare pravum ingenium valuit, qvod privatus tegere conatus est, qvo magis animos hominum sibi conciliaret. qvam primum enim rex declaratus est, absqve persona Tryphonem agere cœpit, id qvod adversariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi ejus mores, defecerunt ad Cleopatram uxorem Demetrii, qvæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Et cum Demetrii frater Antiochus E cognomine Soter oberraret, nec ab ulla urbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, conjugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum svasu, partim qvod timeret, ne quidam Seleucenses urbem Tryphoni traderent. Qvo postqvam venit Antiochus, affluente ad eum qvotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: F qvem prælio victum ejecit e superiore Syria, & usqve Phœnicen persequens, compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem, qui de amicitia & societate ageret, qvi & postulata ejus libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus e Dora cum perfugisset Apamiam, G urbe vi capta, interfectus est, triennio, postqvam regno potitus fuerat.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς τρύφων ὁ ἀναιρεθεὶς ὑπὸ ἀντιόχου ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας τὴν ἰουδαίας ἐξέβαλον.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius e Judæa profligatur.

Ὁ δὲ ἀντίοχος τὸν πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τὸν ὑπὸ σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρεληθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κενδεβαίῳ τῷ φίλῳ, ὅπως τὴν ἰουδαίας πορθήσων, καὶ

Cæterum Antiochus ob innatam avaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copiis, misit eum, ut, vastata Judæa, Simonem in potestatem

redigeret. qvi, audita ejus iniqvitate, qvamvis jam senior, tamen indignitate rei permotus, juveniliter hosti cum exercitu fit obviam: præmissisq; cum fortissimo qvoqve filiis, ipse cum reliqvis copiis subseqvebatur diverso itinere: positisqve compluribus locis inter angustias insidiis, nusqvam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliqvum vitæ in pace exegit, cum & ipse renovasset cum Romanis amicitiam.

CAP. XIV.

Qvod Simon a genero suo Ptolemæo in convivio per dolum occisus est.

XIII. *1. Macch. 16.* IS per octo annos Judæis præfuit, postremo in convivio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qvi, uxore etiam ejus & duobus filiis comprehensis ac conjectis in vincula, misit qvosdam, ut tertium quoque Joannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens mature in urbem refugit, fretus favore multitudinis, conciliato per paterna beneficia, simulq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quod jam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

Qvomodo, frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIV. *1. Macch. 16.* ILleigitur recepit se in qvandam arcem supra Hierichunta sitam, qvæ Dagon dicitur. Hyrcanus vero, accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera qvidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturum eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans, qvantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam, ut redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & ulcisceretur homines sibi natura conjunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium sueret. Hyrcanus vero talibus verbis accendebatur ad assidtum majore impetu faciendum, sed qvam primum verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis fervor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumqve hoc pacto traheretur diutius obsidio, supervenit annus ille, qvo solenne est Judæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atqve ita liberatus a bello Ptolemæus, occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses invaserat tyrannidem.

Historiarum Biblicarum finis.

Κεφάλαιον ιγ'.

Οτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβρὸς πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡξεν οὖν ἡ τε ἀρχιερωσύνη τῶν ἰουδαίων ἔτη, πλείστα ἢ ἐξ ὑπαρχῆς ἐνσυμποσίῳ, σὺν πτολεμαίῳ τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ συληθεὶς μόνος. ὃς καὶ γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ἐπὶ ἰωάννην τὸν τρίτον, τοῦτον ἢ ἡ ἀρχαιὸς ἐκάλει, τοὺς ἀποφεύγοντας. αὐθόρμητος ἦν τοὺς ἐλθόντας ἐπὶ νεανίσκου, ἀποφύγων τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, χαίρειν τε τὴν πληθὺν ἀπὸ τοὺς πατρὸς εὐεργεσίας, καὶ ἀπὸ τὸ πτολεμαίου πρὸς ὄχλον μῖσος. ἀποδιασωθεὶς δὲ πτολεμαῖον εἰσελθὼν δι' ἄλλης πύλης, ὁδήμους ἀπώσατο, τὸν ὑρκανὸν ἤδη παραδεδεγμένους.

Κεφάλαιον ιε'.

Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΚΑὶ ὁ μὲν εἰς ἓν τι τῶν ὑπερ ἱερεχέντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, ὃ σαγὼν λεγόμενον. ὑπολαβὼν δὲ τὸν πάππον ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, καὶ τὸν θεὸν πρώτας θυσίας ποιησάμενος, ὅτι τὸν πτολεμαῖον ἐξεσώσατο, καὶ προσβαλὼν τοῦ χωρίου, τοῖς μὲν ἄλλοις περιῆν αὐτοῦ, ἡδέως δὲ τὸν μόνον τοῦ πρὸς τὸν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἶκτον. τούτους γὰρ ὁ πτολεμαῖος ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερδεξίας ἠκίζετο, καὶ καταπαρρησιάζεσθαι ἀφῃρεῖτο τῆς πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ἔσων ἂν ἐνδώῃ τῆς πρὸς τὸν αἴρεσιν καὶ χωρίς ἀπουδῆς, ὅτ' χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἠγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ πρόθυμον. ἡ μήτηρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὸν, ἀλλὰ πολλὴν τὴν ὀργὴν χρώμενον, ἐλεῖν ἀπουδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιήσασθαι, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας ἐναι θανατον, εἰ δίκην ὑπόσχοι τοῖς εἰς αὐτὸς ὠμότητος ὁ πᾶσι ποιῶν πολέμιος τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λέγουσης τῆς μητρὸς, ὁρμητὶς ἐλαμβάνετο πρὸς ταῦρεσιν καὶ φρυγίοις. ἡνίκα δ' αὐτὸν τυπτόμενον ἴδοι ἡ παρεστῶσα, ἐξελύετο καὶ τῆς ὅπλων τοῖς εἰς τὸν μητέρα πεπαιτομένοις συμπαθείας ἦσαν ἐχόμενος. ἐλθούσης δ' ἐτῶς εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐνίστατο τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἄργειν. καὶ δὴ ζ' ἔτη ἐθεραπεύσαν ὡς ἐν τῇ ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας τοῦ πολέμου, ἀπέκτεινε τοὺς ἀδελφοὺς ὑρκανοῦ καὶ τὸν μητέρα, καὶ ὡς δράσας πρὸς ζήνωνα φεύγει τὸν ὀνικληθέντα κοτύλαν, τυραννεύοντα τῆς φιλαδελφέων πόλεως. ὡς δὲ

Κεφάλαιον ις'.

Ως στρατεύσας ἐφ' Ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ ἐυσεβὴς, λαβὼν πίλας τ σύμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποίησεν.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλε, καὶ μὲν ἐπὶ τ βασιλείας αὐτὸν, ἀφ' ἧς τ Ὑρκανὸς ἤρξατο. ὀλυμπιάδος ρ καὶ ξ καὶ ϛ. δηώσας δὲ τὴν χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, καὶ ἐπὶ στρατοπέδοις πρελαβὼν, ἦνυε μὲν οὐδὲν ἔλως τὸ πρῶτον, διά τε τὴν τ τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ διὰ ἀρετὴν τ ἐμπολιορκουμένων. ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατασχεθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. καὶ ἦν τὸ βόρειον μέρος τ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὑπόπεδον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ρ τριῶφόρους, ἀνέβησαν ἐπ' αὐτὸν στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ προσβολὰς ἡμέρας ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ διπλῆν τειχομαχίαν ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ πολλὰς ἐκδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτοις πρὸς προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτὸν, αἰσθομένους δὲ ἀνεχώρουν ἀκεραίους. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τε τ ἐπιτηδείων ταχὺν ἐπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἔργα γινομένης, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δὴ ἦν ἀκμῆμον καὶ μάχιμον ἔτι μόνον κατέσχεν. ἀντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀποκλεχθέντας, ἐξελθεῖν ἐκώλυεν. οἱ δὲ ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προσαναλίσκοντες τὸ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὑπερίσχυσε γε μὴν τ σκηνοπηγίας ἑορτὴς, ἐλεήσας αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πύλιν εἰσεδέξαντο. πέμψας δὲ Ὑρκανὸς πρὸς ἀντίοχον, καὶ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν αἰτήσας τ θεόν, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὼν ἀπῆνδε, καὶ προσέτι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρατας. καὶ μὴν παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι ὡδὴ τ κομιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος δὲ τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, πολὺν ἀντίοχον δὲ ἐπιφανοῦς διενεγκὼς, ὃς τὴν πόλιν εἶλεν, ὗς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τὸν βωμὸν, τ νεῶν δὲ τὰ ζωιωτὰ τέτων πρεπόντως ἐκόσμησε, συγχέας τε ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαπέλλακτος ἦν. ὅτου μὲν τοι τὸν ἀντίοχον διὰ ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ἀποδεξάμενος δὲ αὐτὸ τὴν ἐπιείκειαν Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὸν πρὸς τὸ θεῖον πρόθυμον, ἐπεσπεύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτῶν πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ ἀπρόσκλητος μὲν τὴν συμβολὴν τῶν προθυμουμένων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὸ πρὸς ἀλλήλους αὐτὸ διαφορὰν ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε. πυθόμενος δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν τοὺς πρεσβύτας ἀπεκρίνατο, προδοθῆναι μὲν τὰ ὅπλα τοὺς πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν Ἰόππης, καὶ τ ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ ἰουδαίας, φρουράν τε δεξαμένους ὑπὸ τούτοις ἀπηλλάχθαι δὲ πολέμου. οἱ δὲ τ ἄλλα μὲν ὑπήκουσαν. τὴν δὲ φρουρὰν οὐχ ὡμολόγουν, διά τ ἀμιξίαν οὐκ ἐφικνεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. ἀντὶ μὲν τοιγαροῦν φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν ϛ πίλαν τ ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν εὐθὺς τὰ τ, καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξάμενος βασιλεὺς ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανὸς ἀδελφός. καθῆλε δὲ τὴν τ στεφάνην τ πόλεως. ὑπῆρξε μὲν οὖν

Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus trecentis talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autem memor incommodorum, XV.
qvæ a Simone acceperat, Judæam aggressus est, ex qvo regnare cœperat, anno qvarto, principatus vero Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimam Olympiade: vastatisqve agris, Hyrcanum in urbem ipsam compulit. eam septenis castris cum cinxisset, primum nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiam aqvarum penuria, cui tandem sub occasum Plejadis delati imbres fuerunt remedio. postremo ad septentrionalem muri partem, qva planior erat aditus, excitatis centum turribus, quæ surgebant usqve tertiam contignationem, impositisqve in eas cohortibus. qvotidie tentabat mœnia: dupliciqve fossa longa simul & lata, cinctis Judæis præcluſit omnem exitum. illi contra crebro excursantes, si forte negligentius custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqva: qvod si paratos ad resistendum invenirent, recipiebant se in tutiora facile. Hyrcanus autem postqvam cognovit sibi obesse suorum multitudinem, qvod inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam ejecit extra mœnia, solis retentis, qvi ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita ut miserabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. sed cum supervenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in urbem recepti sunt. Rex etiam rogatus, ut gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnifice, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea qvam argentea, referta omne genus aromatibus, & exercitui præbuit epulum, longe diversus ab Antiocho Epiphane, qvi, capta urbe, porcos super altari mactaverat, & jure carnium illarum templum asperserat, violatis Judæorum legibus simul & ceremoniis: unde acerbissima exorta sunt ejus gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus vero, cognita ejus æqvitate, & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes, ut liceat sibi patriis vivere legibus. tum rex repulsis, qvi svadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto a reliqvis omnibus, & approbata Judæorum pietate, imperavit, ut obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Joppes, cæterarumqve extra Judæam urbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturum his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia, excepto præsidio, qvod vitarent exterorum consvetudinem: quod ne reciperent, maluerunt regi dare obsides & qvinqvies centum talenta insuper: qvorum tercentum mox reprælentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: dejectaqve mox lorica, qvæ im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterum Hyrcanus, aperto monumento Davidis, qvi olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: qvibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in urbe cum exercitu tractavit liberalissime: qvin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est una cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus, erecto trophæo ad Lycum fluvium, ubi Indatem Parthorum ducem profligaverat, hæsit ibi perbidtum ad preces Hyrcani Judæi, quod in id tempus forte quædam Judæorum festivitas incurrerat, per qvam non licebat eis iter facere. Et verum est, qvod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, qvo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. qvo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater ejus recepit Demetrius, dimissus ab Arsace, qvo tempore Parthorum regionem invaserat Antiochus, sicut jam ante in aliis commentariis diximus.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XVI. CÆterum Hyrcanus, audita morte Antiochi, confestim ad urbes Syriæ duxit exercitum, ratus id qvod erat, inventurum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atqve Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri a Sanaballete duce, in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Jaddi pontificis, ut ante dictum est. incidit autem hujus templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus vero etiam Idumææ urbes cepit, Adora & Marissam, subjugatisqve omnibus Idumæis, edixit, ut circumciderentur, nisi mallent e propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem & reliqvam juxta Judaicos ritus vivendi formulam: atqve ex eo primum tempore inter Judæos censeri cœpti sunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renovaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: ubi recitatis ejus literis, amicitia impetrata est his conditionibus: Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octavo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucii filio Mentina, & Cajo Sempronio Caji filio Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Jasonis, viri honesti ac probi, missi a populo Judæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, qvæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, ut Joppe & portus, Gazaraqve & fontes atqve urbes reliqvæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. neve mi-

A ἀντίοχ⊙ τὴν πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς
ὁ τ̃ δαβίδ τάφον εἰσέτι, ὃς πλεῖστα τ̃ πώποτε βασιλέων ὑπῆρξε πλοῦτον, τριςχίλια μὲν τάλαντα ἐξενέγκας,
ἐρημώσας δ' ἐκ τούτων πεῖσ⊙ ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γίνε⊙ δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἀντίοχον φιλία καὶ
συμμαχία, καὶ δεξάμεν⊙ αὐτ̃ εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως
πάντα τῇ στρατιᾷ, καὶ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ συνεπόμενός τ̃
θεῷ πάρθοις αὖθις στρατιὰν συνεξώρμησεν ὑρκανός.
μάρτυς δ' τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ νικόλα⊙ ὁ δαμασκηνὸς
B ὅτως ἱστορῶν. πρόπαν δ' ἕρπυσε ἀντίοχ⊙ ἕως τοῦ λυκω πεπαμένου, νικήσας ἰνδάτην τ̃ πάρθων στρατηγὸν, αὐτ̃θι ἔμεινεν ἡμέρας δύο, δεηθέντ⊙ ὑρκανοῦ ἑ ἰουδαίοις
ἅμα πᾶσι ἑορτίου πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις σκληρὸν ἦν μίμνειν ἐξοδεύειν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ψευδέτης λέγων. συνέπιπτε γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ σάββατον. σύνηθες δ' ἡμῖν
ὅτε ἐν τοῖς σαββάσιν, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδεύειν. συμβαλὼν
δ' ἀντίοχ⊙ αἰρούσῃ τὴν πάρθων, πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν
C ἀπέβαλε καὶ αὐτὸς ἀπέθανεν. τὸν δὲ τ̃ συρῶν βασιλείαν
ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ δημήτριος δεξάμενος ἐκ τ̃ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντ⊙, καθ' ὃν χρόνον ἀντίοχ⊙ εἰς τὸν πάρθυαῖον ἐνέβαλεν, ὡς ἔμπροσθεν ἐν
ἄλλοις δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιζ'.

D

Ὑρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

ΥΡκανὸς δ' ἀκούσας τ̃ ἀντιόχου θανάτου, εὐθὺς ἐπὶ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμεν⊙ αὐτὰς ἐρήμους εὑρήσειν ὅπερ καὶ ἐγένετο τ̃ μαχίμων καὶ ῥωννυμένων. μηδαβαν μὲν οὖν πολλὰ τ̃ στρατιᾶς αὐτῷ πολιορκηθείσης μῆνι ἕλεν. ἔπειτα καὶ σαμεχὰν,
καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς ὄρη, σικιμά τε καὶ τοὺς τούτοις καὶ
χαρὶν τότε χουθαίων ὄντ⊙, ὅπερ ὕστερ τ̃ εἰκαδέκατα
τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις ἱεροῦ ναὸν, ἐν ἀλεξάνδρ⊙ ἐπιτρέ-
E ψαν οἰκοδομῆσαι σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ διὰ τὸν
γαμβρὸν μανασσῆ τὸν ἰάδδου τ̃ ἀρχιερέως ἀδελφόν,
ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. σωσθὲν δ' τὸν ναὸν
ὅτον ἐρημον γενέσθαι οὐ ἔτη σ'. ὑρκανὸς δ' καὶ τῆς ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, καὶ μάρισαν. καὶ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑπηκόους ποιησάμεν⊙, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ ἐὰν περιτέμνωνται τε τὰ αἰδοῖα καὶ τοῖς ἰουδαίων νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δὲ πρὸς
τῆς πατρίου γῆς καὶ τὴν περιτομὴν καὶ τὴν ἄλλην βίβ
δίσιν ὑπομένειν ἐθελήσαντες τοῖς αὐτοῖς ἰουδαίοις ποιήσασθαι
κἀκεῖνο⊙ αὐτοῖς χρόνο⊙ ὑπῆρχεν, ὥστε εἶναι τὸ λοιπὸν
ἰουδαίους. ὑρκανὸς δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἀνανεωσάμενος τὴν πρὸς
ῥωμαίους φιλίαν βουλόμεν⊙, πέμπει πρὸς αὐτοὺς
πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητ⊙ δεξαμένη τὰ παρ' αὐτ̃
γράμματα, ποιεῖ πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. φάνι⊙ μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ. παρόντ⊙ λουκίου μαννίου λουκίου υἱ̃ μεντίνα, καὶ γαΐου σεμπρωνίου γαΐου υἱ̃ φαλερνᾶ, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, καὶ ἀπολλώνι⊙ ἀλεξάνδρου, καὶ διόδωρ⊙ ἰάσονο⊙, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τῶν ἰουδαίων, οἱ περὶ διελέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους καὶ τ̃
δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόπη καὶ λιμένες
καὶ χαζάρα, καὶ πηγαὶ, καὶ ὅσαις πόλεις αὐτῶν ἄλλας καὶ
χώρας πολεμῶν ἔλαβεν ἀντίοχ⊙ πρὸ τοῦ τ̃ συγκλήτου δόγμα, πάντα ἀποκατασθῆ, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πωπας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τ χώρας τ αὐτῶν
καὶ τ ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθ. καὶ ὅπως τὰ κατὰ τ
πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' ἀντιόχ ὥσθ' τὸ
τῆς συγκλήτ δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρεσβεῖς
πιμψαντες ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' ἀν-
τιόχ ἁρπασθέντα, καὶ τὴν χώραν διαπαύσωσιν, τῶν
ἐν τῷ πολέμῳ διεφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς πρὸς τὸ
βασιλεῖς καὶ δήμους ἐλεύθερας γράμματα δῶσιν εἰς
ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον ἐπανόδ. ἔδοξεν οὖν περὶ τού-
των ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς
ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθοῦ
καὶ φίλου. περὶ μὲν τοι γραμμάτων, ἀπεκρίναντο βε-
βουλεῦσθαι, ὅταν ἀπὸ τ ἰδίων ἡ σύγκλητος σχολῆσῃ,
ποιήσασθαί τε δ λοιπὸ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα, πο-
ρισθῆναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν Φάνιον
χρήματα, ἐκ δ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπα-
νέλθωσιν. Φάνιος μὲν οὖν ἅτως ἀποπέμψας τοὺς τῶν
ἰδιωτῶν πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ δ δημοσίου,
καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς ἀφεστῶτας, καὶ
ἀσφαλῆ παρεξόμενος τὴν οἰκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν
οὖν περὶ ὑρκανὸν τ ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δη-
μητρίου δ τοῦ βασιλέως πρεσβευομένου στρατεύειν ἐπὶ
ὑρκανόν, οὐκ ἐγένετο καιρὸς ἀδεᾶ ἀφορμὴ, τ τε σύρων
καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονη-
ροὺς γὰρ ἐῶν. καὶ πεμψάντων πρὸς πτολεμαῖον τ φυ-
σκωνα ἐπικλήδην τινὰς πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ
σελεύκου γένους παρὰ σφῶν αὐτοῖς κτησόμενον τὴν
βασιλείαν, ἅτε δ πτολεμαίου πεμψαντος ἀλέξανδρον
μὴ στρατὸν τὸν ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον, καὶ μάχης πρὸς
τὸ δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει
πρὸς κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. ἐ μὴ
δεξαμένης αὐτὸν τῆς γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελ-
θὼν, ἁλίσκε), καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τ μισούντων
ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δ τὴν βασιλείαν ὥσθ' λαβὼν,
φιλίαν ποιεῖ) πρὸς ὑρκανὸν τ ἀρχιερέα. ἐπὶ δὲ πο-
λεμήσαντος αὖθις δ δημητρίου παῖδες ἀντιόχου τοῦ
χυποῦ ἐπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπ' αὐτῶν ἐφθάρη).
ὥσθ' λαβὼν ἡ τὴν συρίας βασιλείαν ἀντιόχ δ,
ὃν μὲν τὴν ἰδουμαίαν στρατηγὸν εὐλαβῆς ἦν, τ ἀδελ-
φὸν ἑαυτοῦ τ ὁμομήτριον, ἀντιόχ δ ὃν καὶ κῦρον ἐκά-
λεῖτο, δυνάμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ κυζίκου συλλέγοντ. μηδὲν
ἡ χώραν, ἔγνω ὥσθαι παρασκάζειν αὐτὸν ὑπὸ τὴν
ὄφοδον τὴν τοῦ ἀδελφοῦ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη,
διὰ τὸ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δ' ἦν ἀντι-
όχου τοῦ σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέ-
θανεν. ἦν δ ἀδελφὸς ἦν δημητρίου δ χρυσοῦ πατρὸς. συμβὰν μὲν τοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι
κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. ὁ δ κυζι-
κηνὸς ἀντιόχ δ ὥσθ' λαβόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι
πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλ. ὑρκανὸς δ πάν-
τα σκῆπτρον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ αὐτὸς μὲ
τῷ ἀντιόχου τελευτῷ τ μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ὅτε
μὲν ὑπήκο, ὅτε μὲν φίλ αὐτοῖς ἀδὲν ἔτι παρεῖχεν,
ἀλλ' ὑπὸ τὰ πράγματα ἐν ὑποδόσει πολλῇ καὶ
ἀκμῇ τῆς τοὺς ἀλεξάνδρου δ ζαβινάου καιροὺς, καὶ
μᾶλις ὑπὸ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς ὁ γὰρ πρὸς ἀλ-
λήλους αὐτοῖς πόλεμ, σχολὴν ὑρκανῷ καρποδοσί-
ας ἰουδαίαν ἐῶ ἀδείας παρεῖχεν, ὡς ἄπειρόν τι
πλῆθ χρημάτων συναγαγεῖν. ὃ μάτιστα κυζικη-
νοῦ τὴν γῆν καθοῦτ, φανερῶς καὶ αὐτὸς τὴν
ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῶν ἀπ' αὐγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipſorum aut ſubditorum iter facere. & ut eo bello per Antiochum attentata præter decretum ſenatus, fiant irrita: utqve legati a ſenatu miſſi, curent reddi, qvicqvid Antiochus abſtulerat, & pretium agrorum æſtiment, qvi eo bello vaſtati ſunt. & ut literæ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, qvo tutius poſſint reverti in patriam. Qvibus de rebus viſum eſt ſenatui renovare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis a bono atqve amico populo. De literis autem ſcribendis reſponſum eſt, curæ futurum ſenatui, qvam primum ab aliis negotiis vacaverit, & daturum operam, ne ulla poſthac eis inferatur injuria, mandatumqve eſt prætori Fanio, ut ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, qvo commodius ſe referre poſſent in patriam. atqve ita publico ſumptu legatos prætor domum remiſit, cum commendatitiis ad eos, per qvorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani qvidem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Demetrius autem rex, cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inviſus ex æqvo tam Syris qvam militibus, propter mores improbos, ita ut miſerint ad Ptolemæum Phyſconem, rogantes, ut aliqvem ex Seleuci genere eis daret, qvem poſſent regem ſibi conſtituere. cumqve is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio, Demetrius vincitur, & refugienſis e pugna ad Cleopatram uxorem in Ptolemaidem, excluſus eſt ab ea: delatusqve inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miſere vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus, fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrii filio, in prælio cæſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus, non auſus eſt expeditionem contra Judæos ſuſcipere, audito, qvod frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Qvapropter nihil in Judæos movens, decrevit parare ſe contra fratris adventum, cognominati Cyziceni, eo qvod in illa urbe educatus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qvi a Parthis occiſus eſt. acciderat enim, ut Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut alias diximus. Porro Antiochus Cyzicenus ubi pervenit in Syriam, multis annis cum fratre confligtatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat a Macedonibus: jamqve nec ut ſubditus, nec ut amicus ullam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res ejus auctæ ſunt Alexandri Zabinæi tempore, & majoribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim, qvo ſe atterebant mutuo, occaſionem Hyrcano præbuit, ut ſecure frueretur Judææ proventibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulavit & ipſe, qvid moliretur: videnſqve Antiocho

nihil esse ab Ægypto præsidii, sed tam ipsum qvam ejus fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, utrumqve facile despexit.

A συμμάχων ἔρημον ἐρῶν τ̀ ἀντίοχον, Ϲ αὐτὸν τε πάντ-
τολμᾷ κακῶς Ϲ τ̀ ἀδελφὸν αὐτ̀ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους
ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων καταφρόνησε.

CAP. XVIII.

Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam urbem munitissimam, quæ, qvod nunc Sebaste vocetur, ab Herode condita, cum erit opportunum, dicemus. hanc adortus oppugnat nullis parcens laboribus, infensus ei propter injurias illatas Marissenis, colonis Judæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cum itaq; urbem fossa & dupliei muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus urgentibus & fame premente, eo necessitatis adducti sunt Samaritæ, ut coacti vesci cibis insvetis homini, postremo Antiochi Cyziceni opem imploraverint. qvi cum venisset propere, victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus usqve Scythopolim, ægre evasit. at illi reversi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is, accitis a Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, qvos ille, invita matre & tantum non imperio per eam deturbatus, miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens qvidem aperto Marte decernere, qvod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hyrcanus obsidionem Samariæ solveret. Sed postqvam multos e suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Judaico. ex his Callimander audacius quam prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeste Judæis prodidit: nec qvicqvam Samaritis obsessis profuit. atqve ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam solo eam æqvavit, ductis illo torrentibus: qvorum eluvie ita cuncta fœdata sunt, ut ne vestigium quidem supereſſet ejus oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse divino colloqvio. Fertur enim, qvod illa ipsa die, qva ejus filii conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantē filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciavit multitudini, & paulo post certius comprobatum est ejus oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, ut non Hierosolymis solum, sed & apud Alexandriam reliqvamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Judæorum successibus. Cleopatra enim regina a filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copiis suis duces præposuit

τολμᾷ κακῶς Ϲ τ̀ ἀδελφὸν αὐτ̀ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους
ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων καταφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς σαμα-
ρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

B Καὶ στρατεύει μὲν ἐπὶ σαμάρειαν πόλιν ἰσχυροτά-
την, ἣν ἡ ὅτι καλεῖ νῦν σεβαστὴ κτισθεῖσα
ὑπὸ ἡρώδου, κ̀ χρόνον ἐπιλύσομεν πρόσφορον
δ̀ αὐτῇ φιλοπόνως ἐπιόρκει, μισοπονηρῶν τοὺς σα-
μαρεῖτας, ὑπὲρ ὧν μαρισσηνοὶ λοιποὶ ὄντες Ἰου-
δαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπαχθέντας τοῖς τ̀
τύρων βασιλεῦσι πρεσβεύειν οὐ τὰ φέρον παντα-
χόθεν
τῇ πόλει, καὶ διαλῦσαι τεῖχος ὑπὸ πολλῶν π̀, τὰς ὑπ'
C ἐρίσησιν, ἀντίγονον Ϲ ἀριστόβουλον, ὧν ἐπικειμένων εἰς
ἔτ ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ πρεσβεύσαι τοὺς σαμαρεῖς
συνέπεσεν, ὡς ἄψασθαι μὲν τ̀ ἀηθῶν, ἐπικαλέσασθαι
δ̀ βοηθὸν ἀντίοχον τὸν κυζικηνόν. ὃς ἐπίμως ἐπὶ τὸν
συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ πρὸς ἀριστόβουλον, ἡτ-
τᾶτ̀. διωχθεὶς δ̀ ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελ-
φῶν, διέφυγε. οἱ δ̀ ἐπὶ τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαν-
τες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύ-
D τερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντες τ̀ αὐτ̀ ἀν-
τίοχον. ὃς πρὸς πτολεμαίου τ̀ λαθούρου μεταπεμψά-
μενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τῆς μη-
τρὸς ἐκεῖνος κ̀ χίλους ἄγων τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκό-
τας ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιὼν, ἐπορθ̀ τ ὑρκανοῦ
χώραν μ̀ τ̀ αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ
κ̀ πρόσωπον ἐν πολέμῳ, ἐπὶ δὲ ἰσχύος ἢ δυνάμεως
E αὐτ̀, νομίζων ἢ τῇ κακώσει τῆς γῆς, ἀναγκάσειν ὑρ-
κανὸν λῦσαι τ̀ ἐπὶ τ̀ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ
πολλοὺς τ̀ στρατιῶτ̀ ἀπώλλυεν ἐνέδραις ἐκπίπτων, ἀπῆ-
ρεν εἰς τρίπολιν, καλλιμάνδρῳ Ϲ ἐπικράτ̀ πρὸς τοὺς
ἰουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας. καλλίμανδρος μὲν οὖν
θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν
τραπόμενος διεφθάρη. ἐπικράτης δ̀ ὑπὸ φιλοχρη-
ματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ ἄλλα πρὸς ταύτῃ
χωρία, προὐδωκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τὴν σα-
μαρείας πολιορκίαν, διαλύσειν σὺν ἠδυνατ. ὑρκανὸς
F μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐνταυτῷ πολιορκήσας, οὐκ
ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ κ πίσσον αὐτοῖς ἠφάνισεν,
ἐπικλύσειν τοῖς χειμάῤῥοις ποιήσας. διώρυξας γὰρ
αὐτοῖς ὡς τε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα δ̀
ἠφάνισε ποτὲ αὐτὴν ἀφεῖλατ. ἔδοξεν δὲ περὶ δ̀
ἀρχιερέως ὑρκανῷ λεχθ̀, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς
λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐ-
τὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσαι
G φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν δρτίως τ̀ ἀντίο-
χον. καὶ ἔτ πρεσελθὼν ἐκ ναοῦ, πᾶσι τῷ πλήθει
φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη ὕτως ἠνέσθαι. καὶ τὰ μὲν
περὶ ὑρκανὸν, ἐν τούτοις ἦν. κ̀ ὁ θεὸς ἔτυχε τ̀ χρόνον
μὴ μόνον τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τὴν χώραν ἰουδαίους
εὐπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοι-
κοῦντας καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ
βασίλισσα, πρὸς τ̀ υἱὸν στασιάζουσα, πτολεμαῖον τ̀ λα-
θοῦρον ἐπιλεγόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν
καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ἑνὸς δ̀ οἰκοδομήσαντ̀ ναὸν
ἐν τῇ

ἐν τῇ

nihil esse ab Ægypto præsidii, sed tam ipsum qvam ejus fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, utrumqve facile despexit.

A συμμάχων ἔρημον ἐρῶν τ̀ ἀντίοχον, Ϲ αὐτὸν τε πάντ-
τολμᾷ κακῶς Ϲ τ̀ ἀδελφὸν αὐτ̀ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους
ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων καταφρόνησε.

CAP. XVIII.

Qvod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam urbem munitissimam, quæ, qvod nunc Sebaste vocetur, ab Herode condita, cum erit opportunum, dicemus. hanc adortus oppugnat nullis parcens laboribus, infensus ei propter injurias illatas Marissenis, colonis Judæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cum itaq; urbem fossa & dupliei muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus urgentibus & fame premente, eo necessitatis adducti sunt Samaritæ, ut coacti vesci cibis insvetis homini, postremo Antiochi Cyziceni opem imploraverint. qvi cum venisset propere, victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus usqve Scythopolim, ægre evasit. at illi reversi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is, accitis a Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, qvos ille, invita matre & tantum non imperio per eam deturbatus, miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens qvidem aperto Marte decernere, qvod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hyrcanus obsidionem Samariæ solveret. Sed postqvam multos e suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Judaico. ex his Callimander audacius quam prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeste Judæis prodidit: nec qvicqvam Samaritis obsessis profuit. atqve ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam solo eam æqvavit, ductis illo torrentibus: qvorum eluvie ita cuncta fœdata sunt, ut ne vestigium quidem supereſſet ejus oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse divino colloqvio. Fertur enim, qvod illa ipsa die, qva ejus filii conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantē filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciavit multitudini, & paulo post certius comprobatum est ejus oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, ut non Hierosolymis solum, sed & apud Alexandriam reliqvamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Judæorum successibus. Cleopatra enim regina a filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qvi templum

ἐν τῇ Ἡλιουπολίτῃ νόμῳ πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ὧν δοῦσα ὑπ' αὐτοῖς ἡ κλεοπάτρα τὴν γραῖαν, οὐδὲν ἧττον τῆς τούτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππαδόξ, λέγων οὕτως. οἱ μὲν πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἀπεπεμπόμενοι πρὸς τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μεταβάλλοντο πρὸς τὸ πρόσταγμα πρὸς τὸν πόλεμον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ὀνίου λεγόμενοι σωέμενον ἀβλαβῶς, διὰ τὸ τοὺς πολίτας αὐτῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα πρὸς τῇ βασιλίσσῃ χαλκίαν τε καὶ Ἀνανίαν τοῦτο μὲν οὖν ὁ Στράβων φησί. ὑρκανῷ δὲ φθόνον κεκίνηκεν ἡ εὐπραγία πρὸς τὸ ἰουδαίων. μάλιστα δὲ οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσούτῳ δὲ ἔχουσι τὸν ἰσχὺν πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς κἂν βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατ' ἀρχιερέως, ἀθῶοι πιστεύεσθαι. μαθητὴς δ' αὐτῶν ἦν καὶ ὑρκανός, καὶ σφόδρα ἐτίμα αὐτῶν τὴν αἵρεσιν. καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους εἶδεν ἤρξατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἴστε μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσκειν ἂν τῷ θεῷ, καὶ αὐτὸ δὲ φαρισαίοις φιλοσοφοῦσιν. ἠξίωσε μέντοι εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τῶν δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤδη τοῖς ἐπαινοῦσιν. εἰς δέ τις τῶν παρακαθημένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τὸν ἀληθῆ, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὸν ἀρχιερωσύνης ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκέσει σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὸν δ' αἰτίαν αὐτῷ πυθομένῳ, διὰ τὸν ἀκηκοέναι τοὺς ἀρχιερωσύνης, ὅτι φησὶ ἀκούσαντα τὸν πρεσβυτέρων οὐκ μάλα τὸν σὲ γενέσθαι τὸν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ψεῦδος δὲ ἔλεγε τοῦτο. καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παροξυνθεὶς, καὶ πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτησαν. τῶν δὲ ἐκ τῆς σαδδουκαίων αἱρέσεως οἷς τὸν ἐναντία τοῖς φαρισαίοις προῄρηται ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ἦν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, πιθανὸς τὰς βλασφημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ ὅτι ἔοικε φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιός ἐστιν ὑπὸ τοῖς ἐρημένοις κολάσεως, ὁ δὲ ὑρκανὸς τοὺς φαρισαίους ἐρομένῳ τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας, πιθανῶς γὰρ ἂν μὴ τῆς ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τῆς δίκης, πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. ὁ γὰρ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τοὺς κολάσεις ὑπηκόως ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς ὃ τὸ λίαν ἐκάλεπτυνε, καὶ πρὸς τὸ δοκεῖν ἐκείνοις πιθανὸς τὰς βλασφημίας τῶν ἀνθρώπων ἐνεμεσᾶτο. μάλιστα δὲ αὐτὸν ὑπερῴζυνεν ἰωνάθης, καὶ διέθηκεν ὅτως, ὡς πρὸς τῇ σαδδουκαίων ποιᾷ πρὸς ἕδρα, τῶν φαρισαίων ὑποστάντα, καὶ πάντα ὑπ' αὐτοῦ καταστάντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τὰς φυλακίσεις αὐτὰ κολάσαι. μισοῦντο οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς πρὸς τὸ πλῆθος διεγένετο. ὡς μέντοι τούτων αὖθις ἐροῦμεν. νυνὶ δὲ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ τινὰ παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἃ περ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

A in Heliopolitana præfectura ædificaverat Hierosolymitano ſimile, ut alias diximus. ex horum ſententia regina gerebat omnia, ſicut & Strabo Cappadox teſtatur his verbis: Pleriqve enim, qvi prius nobiscum venerunt in Cyprum, qvive poſt a Cleopatra illo miſſi ſunt, confeſtim deficiebant ad Ptolemæum. ſoli vero ex Oniæ factione Judæi conſtanter manſerunt in officio, eo B qvod cives eorum Chelcias & Ananias apud reginam eſſent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Judæos felicitas invidiam peperit. ſed præcipue Phariſæorum ſecta male ei volebat, de qva ſupra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas eſt apud populum, ut, etiamſi regi obloqvantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum diſcipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. C qvos cum aliqvando vocaſſet ad convivium, & accepiſſet comiter, poſtqvam animadvertit eos exhilaratos, ſic illos affatus eſt: Scire eos ſuam voluntatem, qvod nihil magis cuperet, qvam juſtus eſſe & omnia juxta Dei placita facere, qvemadmodum & ipſi doceant. attamen ſi qvid in ipſo deſiderarent, & aliqva in re a juſtitiæ præſcriptis aberrantem deprehenderent, officii illorum eſſe, ut admonitione corrigant, cum ve- D ro omnes ejus virtutem comprobarent, vehementer gaviſus eſt eorum teſtimonio. tandem unus e convivis Eleazarus, vir malus & ſeditioſus: Qvandoqvidem inqvit, ais te cupere audire veritatem, ſi vis eſſe juſtus, abdica te pontificatu, & contentus eſto principatu populi. Illo vero cauſam rogante, cur ita hoc poſtularet: Qvia, inqvit, audivimus a natu grandioribus, matrem tuam captivam fuiſſe, regnante Antio- E cho Epiphane. Falſus autem erat is rumor, & ideo graviter his verbis Hyrcanus offenſus eſt, nec minus Phariſæi cæteri. Tum Jonathas qvidam e Sadducæorum ſecta, qvæ eſt Phariſæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Phariſæorum ſententia convitiatum Eleazarum: qvod ſi dubium videatur, manifeſtum fore, interrogatis illis, qva pœna ho- F minem dignum cenſeant. Qvod poſtqvam Hyrcanus rogavit, dicens ex pronuntiata ab illis ſententia ſe cogniturum, an ex eorum conſenſu factum ſit ſibi convitium, & illi ſatis putarunt, ſi vinculis caſtigaretur & verberibus, qvod iniqvum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqvi hoc genus clemens ſit in animadverſionibus, vehementer exacerbatus G eſt, qvaſi jam compertum haberet eos eſſe autores opprobratæ ſibi generis infamiæ. Nec deſtitit Jonathas furenti calcar addere, in tantum, ut, deſertis Phariſæis, ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum conſtitutionibus, earum obſervatores pœnis afficeret: atqve hinc factum eſt, ut ipſe & ejus filii parum gratioſi apud vulgum fuerint: qvemadmodum alias opportunius dicetur. Nunc enim indicandum eſt, qvod multas conſtitutionum a majoribus per manus acceptas Phariſæi tradiderint populo, qvæ non ſunt ſcriptæ inter leges Moſaicas: & ideo

Sadducæi his auctoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantum servari, qvæ scripto continentur. atqve hinc magna inter utrosqve exorta est controversia, dum ditiores stant a Sadducæorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis utuntur favoribus. Sed de his duabus sectis & Essennorum tertia satis docuimus in secundo de Judaico bello volumine. Hyrcanus autem, seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisqve uno & triginta annis ejus imperii, moritur, relictis qvinque filiis superstitibus, tribus maximis a Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Judæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim divinis colloqviis. unde tantam nactus est futurorum præscientiam, ut prædixerit duos majores natu e suis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: qvorum exitium operæ precium est cognoscere, quo magis patris eluceat divinatio.

A ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. ἐπεὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς ἐν διαφοραῖς γίνεσθαι μεγάλας, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τῶν εὐπόρων μόνον πειθομένων, τοῦ δὲ δημοτικοῦ ὄχλου ἐπὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο καὶ τῶν ἑσσηνῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς διεξελήλυθα μοι. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὴν στάσιν, καὶ μετ' αὐτὴν βιώσας εὐδαιμόνως καὶ τὴν ἀρχὴν διοικήσας μοι τὸν ἄριστον τρόπον ἔτεσιν ἑνὶ καὶ λ τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ε. τριῶν τὸ μεγίστων ἄξιος ὑπὸ θεοῦ κριθείς, ἀρχῆς δ' ἐθνους. καὶ τὸ δὲ ἱερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὸ τῶν μελλόντων προγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν αὐτοῖς, ὡς περὶ τοῦ δυοῖν τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, οὐ μὴ μνῆσαι τῶν πραγμάτων κύριοι προέσεσθαι. ὧν τὴν κατάληψιν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τὸ πατρὸς ὑπάρξαι εὐτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσεως.

B

C

CAP. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post qvadringentos unum & octoginta annos, & menses tres, ex qvo de captivitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reversus est. cumqve fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis eum assumpsit, cæteros vero in vinculis habuit. matrem etiam conjecit in carcerem principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliqverat) atqve eo crudelitatis processit, ut fame necaret in vinculis. post matrem vero interfecit fratrem quoqve, qvem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, qvas primo qvidem rejecit, partim qvod eum diligeret, partim qvod per invidiam confictas putaret. Sed cum aliqvando Antigonus magnifice reverteretur e bello, qvo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrabat, accidit, ut Aristobulus ægrotans decumberet, frater vero interfuturus sacris, splendidissime ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi, qvibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem e rebus prospere gestis Antigoni, & pompa, qvam adornaverat, venerunt ad regem & omnia exaggeraverunt, dicentes hæc jam esse supra privati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: ajebantqve venturum brevi cum valida armatorum manu ad occidendum regem, qvod stultum existimet, cum regno solum potiri liceat, communicato honore contentum esse. Aristobulus autem qvamvis non omnino his crederet, tamen prospiciens, qvomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocavit satellites in loco qvodam obscuro & subterraneo (decumbebat autem in turri, qvæ post mutato nomine Antonia dicta,

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος ἀπελεύθερον τὸν ἀρχὴν, διάδημα πρῶτος ἔσχε τῶν.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθῆναι δόξας, ἐκεῖνο μὲν ἔτος, διάδημα πρῶτος ἔσχε τῶν ἑπτὰ καὶ μὴ ὑπὲρ ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ π καὶ ά, καὶ μηνῶν γ', ἀφ' οὗ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος δουλείαν ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. φέρων δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετ' αὐτὸν αὐτόγονον, ὃν μὲν, ὅμοιον ἠξίει, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. ἐφύλαττε δὲ καὶ τὴν μητέρα ἣν ἀρχὴν διενεχθεῖσαν. ἐκείνην γὰρ ὑρκανὸς, τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοιπὼς. καὶ μέχρι πολλοῦ τῆς ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτὴν καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένην. προσέθηκε δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτόγονον, ὃν μέρος ἐφίλει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. ἃς τὰ μὲν πρῶτον, οὐκ ἀπιθάνως, τὰ μὲν ὡς φιλεῖν αὐτὸν δοκοῦντος προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθόνῳ ἡγεμόνος διαβάλλοντος. ἐπεὶ δὲ ἀνήγγελθη ποτὲ λαμπρῶς ὑπὸ φρατίας ἐπανελθόντος, καὶ τὴν ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν συμβαίνουσαν, ἔτυχε τὰ μὲν ἀντίγονον πομπὴν ἣν ἐπὶ τῷ ἱερῷ ἀναθήναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἱερῶν, καὶ τὰ ὅπλα ὡς τὸν ἀδελφὸν σωτηρίας εὐχόμενος τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ διαβολὴν τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπιδιδάσκοντες, ἀφορμὴν ζητούμενος τῇ τε πρὸς τὸν πομπὸν δ' ἀντίγονα φιλοτιμία, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατεργωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς καιρήθως ὑπὲρ τὸ μέγα ἐξοίσειν τὰ ὅπλα τὴν πομπὴν ἣν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ἐπὶ ἰδιώτου ἕκαστον ἦν τῶν γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἐνδείξιν ἔχειν βασιλικὸν τὰ πατρώμενα, ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφυρος ἐλπιδοφόρως καρτερεῖν, λογιζομένου ἐνήθως αὐτὸν βασιλεύειν ἐνὸν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄπιστον πειθόμενος, καὶ δ' ἀνυποστόλως εἶναι τὰ δελφὸν πρόνοιαν, καὶ τὰ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας ἐν τινι τῶν ὑπογείων ἀφανῶς κατακλείσας ἐν τῇ Βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ ἀντωνίᾳ, ἐν ᾗ πρεσ-

καὶ προσέταξεν ἀνόπλῳ μὲν ἀπιέναι μηδένα. κτείνειν A mandavitqve, ut, si qvidem sine armis frater
ἢ τὸν ἀντίγονον ἂν ὁπλισμένῳ προσὼ αὐτὸν εἰσίοι. πέμ- veniret, nemo eum attingeret: qvod si armatus
πει μὲν τοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξι- adventaret, ut trucidaretur, præmisit tamen ad
ῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύουσα αὐτῇ eum, qvi rogaret, ut inermis veniat. At regina
κατ' ἀντιφράσιν, πείθουσι τὸν πεμφθέντα, τἀναντία & reliqvi insidiatores, persvaserunt nuncio, ut
λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀπέσης ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα contraria diceret, audisse fratrem, qvod arma-
καὶ κόσμον πολέμου, ὥστε ἡσθῆναι πρὸς αὐτὸν ὡπλισμέ- turam eximiam sibi comparasset, cupereqve ita
νον καλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῇ. ὁ δὲ armatum contemplari. Antigonus vero nihil
ἀντίγονος μηδὲν ὑποπτεύσας κακούργον, ἀλλὰ B mali suspicans, & fretus fratris benevolentia, ita
χαίρων τῇ ὡπλισμένῳ ἀδελφοῦ ἀφίξει, ὡς ἔσχεν ἐνδε- ut erat cum tota armatura, venit ad Aristobu-
δυμένῳ τὴν παναπλίαν ὡπλισμένῳ γενέσθαι πρὸς τὸν θέατρον luni, contemplandum se præbiturus. cumqve
ἐπιδείξων αὐτῷ τὸ ὅπλα. ἡνίκα δὲ αὐτὸν perveniisset ad turrim Stratonis, qva valde ob-
ἐν τῷ στρατωνος καλούμενον πύργον ἃ συνέβαινεν ἀφώτιστον εἶναι σφόδρα τὴν παρόδον, ἀποκτείνασιν οἱ scurus erat transitus, a satellitibus interfectus
σωματοφύλακες. διέδειξέ μὲν ὁ τοῦτο θάνατος est. Hujus autem casus facile ostendit, qvan-
ὅτι μηδὲν φθόνος μήτε δυσκολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι tum possint livor & calumnia; & qvam sint effi-
μᾶλλον εὐνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίσησιν ἢ πεῦτα caces ad subvertendam etiam naturalem bene-
τὰ πάθη. μάλιστα δ' ἄντις θαυμάσαι καὶ ἰδεῖν τινὰ, C volentiam. Sed illud maxime admiratu dignum
ἐστίωσεν μὲν τοῦτον, ἐδέ ποτε ἢ ἐν οἷς προεῖπε ψευ- est, qvod Judas qvidam, cujus prædictiones
δομάντεις ἁλήθης. ὅτε τὸν ἀντίγονον παρ- nunqvam fefellerunt, vaticinatus est. Is cum
ιόντα τὸ ἱερὸν ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ videret Antigonum accedentem ad templum,
γνωρίμοις, οἷς διδασκαλίας ἕνεκα ἐσπουδάζετο τὰ μέλ- apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam af-
λοντα παρέξεσθαι, ὡς ὀπτέον αὐτῷ καλὸν διεψευ- fectabantur, exclamavit: pœnitere se jam vitæ,
σμένῳ ζῶντος ἀντίγονον, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖπε quandoqvidem ejus vanitatem coarguat inco-
τῶν ἐν τῷ καλουμένῳ στρατωνος πύργῳ πρεσβύτατα ὁρᾷ, lumis Antigonus, qvem ea die apud Stratonis
καὶ δὴ χωλεύοντι μὲν ἑπτὰ σταδίοις ἀπέχοντα νῦν χ', ὅτε δ' φονευ- D turrim moriturum prædixerat; qvoniam locus
θήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς μὲν ἡμέρας ἤδη δ' πλείονος ille abesset sexcentis stadiis & diei pars major
ἠνυσμένης. ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεῦ- exacta esset: atqve ita periculum esse, ne men-
δες εἶναι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφρονοῦν- tiatur suum oraculum. Ad hunc modum solici-
τος, ἀγγέλλεται πυθέσθαι ἀντίγονον ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ to nunciatur, Antigonum cæsum ad cellam sub-
καὶ αὐτὸ στρατωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ terraneam turris, quæ & ipsa Stratonis voca-
ὡραλίῳ καταφορᾷ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, ὅτε διεπορεύ- batur, sicut & illa maritima, qvæ post Cæsarea no-
ζεν. ἀριστέλου τῆς ἀδελφοκτονίας οὗτος εἰσῆλθε minata est, quæ ambiguitas vatem perturbave-
μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς ἀμφοίας ὑπὸ δ' rat. Aristobulum autem continuo cœpit fra-
μισυς κεκακωμένης, ὡς ἀφθῆναι αὐτῷ ὑπὸ E ternæ necis pœnitentia: qvæ res morbum ejus
ἀκράτου τῆς ὀδύνης τὸν τόνον, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ διαπο- aggravavit, dum factum suum continenter de-
νούμενος τὰς πληγὰς καὶ δυσμένειον οἷμαι προήγειαν εἰς testaretur, ita ut postremo, crescentibus doloribus, sanguinem vomeret, eum quidam e minis-
τὸν αὐτὸν τόπον ἃ σφαγὰς ὁ ἀντίγονος ἐπῆλθε. ἐπὶ δ' αἵ- tris efferens, divina, opinor, ita volente providentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qvi Antigoni cædis cruenta habebat vestigia, qvo facto, ingens eorum, qui viderant, clamor exoritur, qvasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita ut clamoris causam scisciteretur Aristobulus, omnibus autem dicere tergiversantibus, tanto magis contendebat cognoscere, qvod natura ita comparatum sit, ut suspecta nobis sint, qvæ dissimulantur silentio, tandem ubi minis ac terroribus expressit, ut faterentur veritatem, conscientia graviter ictus animum, plurimas effudit lacrymas, & gemitum ex imo pectore ducens: Ergo non latet Deum, inqvit, meum impium ac sceleratum facinus, qvando tam cito reposcor ad pœnas cognati sanguinis, ô corpus impudens, quousqve retinebis animam, qvam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidium, vix ea fatus erat, cum exhalavit animam, uno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnaqve ejus parte attributa ad Judææ limites: cujus habitatores comminatione exilii coegit circumcisionem.

ματα τοῦ θεοῦ ἐμέλλον, ἀλλὰ μὲ ταχέως ποινὴ συγγενοῦς φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχρι τίνος ὦ σῶ- G
μα ἀναιδέστατον ψυχῇ ὀφειλομένη ἀδελφῶν καὶ
μητρὸς καθέξεις δαίμονα. τί δ' οὐκ αἴρεσαν αὐτὴν ταχύ
τινα δοσοδίδως, καὶ μέρος δ' ὑπαστένδα τοῦτον αἷ-
μα τοῖς μιαιφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαπορήσει
τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, ζεσματίσας μὲν
Φιλέλλην. πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πο-
λεμήσας ἰτυραίοις, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ
ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοι-
κοῦντας εἰ βούλοιντο μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

cæterosqve Judaicos ritus admittere. Alioqvi natura æqvus erat & modestus, ut atteſtatur Strabo, ex autoritate Timagenis ſic dicens: Hic vir æqvus fuit & Judæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Iturææorum eis attribuit, devictam circumciſionis fœdere.

καὶ κατὰ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζῆν. φύσει δ' ὀπιεικὴς κέχρηπτο, καὶ σοφέστερα αὐδὲς κρείττων, ὡς μαρτυρεῖ καὶ στράβων ὁ κατ' ὄνομα λέγων ἅτως, ὀπιεικὴς τε ἐγένετο ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσκτίσατο, καὶ τὸ μέρος τῶν ἰτουραίων ἐθνῶν εἰκειώσατο, δεσμῷ συνάψας τὰ αὐδοίων φρόνημα.

CAP. XX.

Alexandri Judæorum regis res geſtæ.

XIX. POſt Ariſtobuli obitum Salome ejus uxor, qvam Græci Alexandram nominant, ſolutis ejus fratribus, qvos ipſe, ut diximus, vinxerat, Jannæum, qui & Alexander eſt, regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atqve modeſtia: cui accidit, ut mox natus, exoſus patri factus ſit, nec unqvam, dum ille viveret, in ejus conſpectum admiſſus. ejus odii cauſam ferunt hanc: Cum aliqvando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogavit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cum Deus hujus effigiem deſignaſſet, contriſtatus, quod is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem eventus approbavit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit, alterum contentum privata & otioſa vita in honore habuit. Conſtitutis deinde rebus imperii, prout ſibi viſum eſt conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cum proſpere pugnaſſet, victos intra mœnia compulit, eosqve obſeſſos oppugnare adortus eſt. Solæ enim e maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupaverat. Sed cum Antiochus Philometor & frater ejus Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus ſuas vires attererent, nihil præſidii ab eis expectandum erat Ptolemaidenſibus: verum Zoilus tyrannus cum iis, qvos alebat, militibus eorum quoque dominationi propter diſcordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athelis ſimiles, quos cum defeſſi ſint certamine, pudet tamen adverſario manus dare, ſed per intervalla ſe ad inſtaurandum certamen refovent. Supererat una ſpes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui a matre Cleopatra a regno ejectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabant, ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qvi cum ei ſpem feciſſent, quod delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimulqve Zoilum & Sidonios multosqve alios adjutaturos, elatus promiſſis navigationem parabat. Interim Demænetus, qvi plurimum apud ſuos cives autoritate pollebat, perſvaſit Ptolemaidenſibus, ut mutarent ſententiam, conducibilius dicens incertam cum Judæis belli aleam ſubire, qvam in

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ παρὰ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους δὲ αὐτὸς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεῖρηκαμεν, ἰανναῖον τὸν ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερον ὄντα καὶ μετριότητα, ᾧ καὶ σωσθῆναι γυνὴ γεννηθεῖσα δύνοις μισηθῆναι παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδέποτε εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γενέσθαι. ἑτέρων μᾶλλον τῶν παίδων ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, ἀντίγονον καὶ ἀριστόβουλον, φανέντος κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλοι ἔσεσθαι διάδοχος, ὁ δὲ θεὸς τοὺς τούτου χαρακτῆρας δείξας, λυπηθεὶς, ὅτι τἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων ἐστερήσει κληρονόμους, ἠνώμενον εἶναι ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐ διέψευσατο τὸν ὑρκανόν. τὴν βασιλείαν μὲν τὴν ἀριστοβούλου τελευτὴν, ὅτε φιλαδέλφων, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν δ' ἕτερον, ἀπεργμένως ζῆν προαιρούμενον, ἔσχεν ἐν τιμῇ. καταστρεψάμενος δὲ τὴν ἀρχὴν οὐ μετὰ συμφέρειν αὐτῷ τρόπον στρατεύσας ἐπὶ πτολεμαΐδα, τῇ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ προσκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν τῇ φιλαδελφίᾳ πτολεμαΐς αὐτῷ καὶ γάζα μόναι χῶραι ἦσαν λειπόμεναι, καὶ ζωΐλος ὁ κατέχων τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δῶρα. ὁ δὲ φιλομήτωρ ἀνθίσχυε, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀνθίοχος, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πτολεμαίων ἀλλήλους καὶ τὰ αὐτῶν δυνάμεις ἀπολλύντων, ἦν εὐδεμία τοῖς πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονηροῖς τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος τε στράτωνος πύργον κατεχηκὼς καὶ τὰ δῶρα, παρῆν συνταγμάτων τε φρονήσει, καὶ τυραννικῇ ἀπειρίᾳ. τῶν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλωμένων, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθουν. εὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἅτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ πρὸς τοῖς ἀθλητοῖς ἐπεῖχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηρρωκότες, αἰσχυνόμενοι δ' ὡς ἀχωρήτως διετέλουν, ἀγῶνα καὶ ἀνάπαυσιν διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὠδὰ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τὸ κύπρον ἔχοντος πτολεμαίου τοῦ λαθούρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν οἱ πτολεμαεῖς τὸν τοῦτον πτολεμαῖον, παρεκάλουν ἐλθόντα, σύμμαχον, ἐκ τῶν ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τὰ πρόσθεν ὡς ἀφθόνως εἰς σωτηρίαν ἕξειν χρήματα ἐκ τῶν πτολεμαέων καὶ ζωΐλου, ἔτι γε μὴν σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς τοῖς τὴν ἐκπλοῦν ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ δὲ τοὺς πτολεμαεῖς δημηγορεῖ πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλόμενος τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ ἡγησομένῳ ἀμφιβόλως τοῖς ἰουδαίοις, μᾶλλον ἢ

φανε-

φανερὰν ἐνδείξασθαι δουλείαν δεσπότην ὡμολογήσαντας αὐτὸς, ἐπὶ τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἐχθρὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὰ ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν ἐπὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐνδώσειν ἐφ' ἑαυτὸν καταστασιάζομένην πολεμίων ἐγγὺς ἐπιτηδείων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης δυνάμεως. ἀποβήσεσθαι γὰρ αὐτῷ ὥστε καὶ τὴν κύπρον τὴν ἰδίαν ἐκβαλεῖν. εἶναι δὴ πολεμίῳ μὲν ἁμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν πτολεμαῖος καὶ τὸ πρῶτον μαθὼν τὴν τῶν πτολεμαέων μεταβολὴν, ὡδέως ἦγεν ἐποιεῖτο, καταλαβὼν εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἐντεῦθεν τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἐφ' ᾗ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζός τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι καὶ τρισμυρίοις, ὡς πεσαγαγὼν πλησίον τὴν πτολεμαΐδα, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τὰς παρ' αὐτῶν πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωίλου τινὸς καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς προθυμίᾳ αὐτῶν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύσῃ μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρᾳ μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὑπὸ τοῦ πτολεμαίου μεταπεμπομένου, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ πεντακόσια μὲν ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αἰτῶν Ζωίλον σκηπτοῦχον ποιήσασθαι τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χαίρειν ἐκέλευσε τὸν Ζωίλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα, ἀποπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύσας τὰς γενομένας πρὸς αὐτὸν ὁρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένου αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὅπως τῆς πολιορκίας στρατηγὸς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὴν λοιπὴν τῶν ἰουδαίων καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸν μὲν πτολεμαῖον Δημόνοιαν μαθὼν σὺν ἡρωϊστὶ καὶ αὐτὸς πεντακισμυριάδας τῶν ἐγχωρίων. ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς ἐρρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἅπασαν τοῦ πτολεμαίου. πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ὑπιππεσὼν ἀσωχῆτῃ τῆς γαλιλαίας πόλει συβάσιν αἱρεῖ καὶ κράτος αὐτίκα, καὶ πολλὰ μὲν ἄλλα σώματα καὶ πολλὴν ἑτέραν ἐλάβε λείαν.

A certissimam servitutem, accito domino se dedere, & insuper non præsens solum bellum sustinere, sed majus etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram, Ptolemæum vires sibi parare e vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, ut illum etiam e Cypro ejiciat. futurum autem, ut si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri vero cives in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus, cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuavit, & cum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ constabant, connumeratis peditibus & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cum neque legatos ejus admittere, neque verba audire vellent, in magnam conjectus est solicitudinem. Postquam vero Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem urbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterum reducto domum exercitu, Alexander cœpit astu agere, clam Cleopatram contra Ptolemæum vocans, aperte vero amicum ejus & socium se simulans. qvin & qvadringenta argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiam ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde vero comperto, qvod ille clam ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, qvæ portas ei claudebat. Ubi, relictis ad continuandam oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliqvis copiis ad vastandam ac domandam Judæam se contulit. At Alexander, postqvam intellexit ejus propositum, & ipse ex sua ditione collegit circiter qvinqvaginta millia, vel ut quidam scriptores malunt, octoginta millia, & cum his hosti ivit obviam. Ptolemæus vero ex improviso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidũ, vi cœpit, & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Κεφάλαιον κά'.
Πτολεμαῖος ὁ λαθῦρος πρὸς Ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

CAP. XXI.
Ptolemæi Latburi de Alexandro victoria.

Πειράσας δὲ καὶ συμφώνιον μικρὸν ἀπόντων πεπορθημένης πολλὰς δισχιλίων ἢ πλειόνων Ἀλέξανδρος. ἠπείγετο δ' αὐτὸς πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν Ἀλέξανδρος, ὡς ἵνα τόπον λεγόμενον Ἀσωφὼν ὀλίγον ἀπέχων ἐρρύη ὁ ἰορδάνης ποταμὸς, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τὸ πτολεμαίων. εἶχε μὲν οὖν τοὺς πρωμαχομένους ὀκτακισχιλίους ὃς ἑκατονταμάχους προσηγόρευον ὑπὸ χαλκοῖς χρωμένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ τοῖς δὲ πτολεμαίου πρωμαχοῦσιν ὑπὸ χαλκοῖ καὶ αἱ ἀσπίδες. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ἔλαττον ἔχοντες οἱ δὲ πτολεμαῖοι δὲ λαβέστερον σαυτῶν εἰς τὸ κίνδυνον, θάρρος δὲ αὐτοῖς ἐκ ὀλίγου ἐπέθηκεν ὁ ἰαχτικὸς φιλοστέφανος, ἀμβλεῦσαι κελεύσας τὸν ποταμὸν, οὗ μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν ἄβασιν οὐκ ἔδοξεν.

Deinde aggressus & Sephorim non longe inde distantem, multis desideratis, abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Jordanem fluvium, juxta Asophon, qui non multum dissitus est a flumine: & castra ex adverso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, qvos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æqve æratis scutis utebatur: Et cætera quidem inferiores, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, jubens transire fluviũ, supra qvẽ castra habebant, nec Alexandro transitũ eorũ impedire placuit, rato, faciliorem sibi fore victoriam, si hostis a tergo haberet fluviũ, & e pugna non posset refugere.

& primum qvidem æqvo Marte certabatur, multis utrinqve cadentibus: deinde cum jam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum mature cedentibus opem attulit, cumqve, inclinato Judæorum cornu, nullus ferret supperias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæterosqve exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Judæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousqve insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum qvoqve hæbesceret. Ferunt triginta millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem qvinqvaginta millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga servatos incolumes. Ptolemæus vero cum post victoriam longe lateqve excurrisset, sero tandem in qvosdam Judæorum vicos se recepit, quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militi, ut promiscue jugulatos & in frusta concisos, in lebetes ferventes membratim conjicerent, ut qui effugerant e prælio, hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo major terror incuteretur reliqvis: & hujus crudelitatis tam Strabo quam Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnaverunt, sicut alias indicavimus. Porro Cleopatra videns augeri filii potentiam, subjecta Gazæorum urbe, & Judæorum regione impune pervastata, non permittendum duxit, ut ille magis cresceret, maxime cum circa Ægypti portas obversaretur, & immineret ejus imperio. qvapropter continuo tam navales qvam terrestres excivit copias, qvarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Judæos esse voluit: bonam etiam divitiarum suarum partem cum nepotibus & testamento apud Coum insulam deposuit. Jussóqve Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se ejus regionis incolis, pervenit Ptolemaidem: unde exclusa oppugnationem ejus urbis instituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properavit in Ægyptum, sperans ex improviso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum e Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra, auditis filii conatibus, & qvod ei tentanti Ægyptum non ex sententia successerat, missa eo parte exercitus, omnino eum ex ea regione expulit. atqve ita rursum ex Ægypto ejectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem simul cum præsidiariis expugnat. Qvo cum venisset Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, ut dignū erat, tractari hominem afflictum a Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumqve qvidam amicorum reginæ svaderent, ut illā qvoq; regionem occuparet, nec sineret tantā bonorum Judæorū multitudinē unius viri parere nutibus: Ananias contrarium consuluit, iniqvum facinus

A ἐνέπεσε γὰρ εἰκῆ νώτῳ λαβόντι τὸν πόλεμον, ῥᾴδιον αἱρεῖσθαι τοὺς πολεμίους, φόβῳ ἐκ τῆς μάχης οὐ δυναμένους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν παρ' ἀμφοτέροις ἴσα ἔργα χειρῶν ἦν καὶ προθυμίας ὡσαύτως, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑστέρων δὲ τῶν Ἀλεξάνδρου γινομένων, Φιλοστέφανος διελὼν τὴν δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκούρει. μηδενὸς δὲ τῆς πλείονος μέρους τῶν Ἰουδαίων βοηθοῦντος, τοῖς μὲν συνέβαινε φόβῳ, μὴ βοηθούντων τῶν πλησίον, ἀλλὰ καὶ καταπατουμένων τῆς φυγῆς. οἱ δὲ Πτολεμαίου πεντακισχίλια τέτταρα ἔπεσον, ἐπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ πλεῖστον τραπέντας αὐτοὺς ἀπειλοῦν ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἐ ἐσίδηρος αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνοντι, καὶ αἱ χεῖρες παρεθήνουν. τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. τιμαγένης δὲ πεντακισμυρίους εἴρηκε. τὰ δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία. Πτολεμαῖος δὲ μὴ τὴν νίκην ἐπισκαπτόμενος τοῦ χώρου, ὁπόσους ἐνέμενεν ἐν ταῖς κώμαις τῆς Ἰουδαίας καταμένειν, ἃς γυναικῶν ὄχλων μεστὰς ἐκπεμπόντων ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφαττόντας αὐτοὺς κρεουργῆσαι, ἐπιβαλεῖν εἰς λέβητας ζέοντας ἐκθεῖναι τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. ὅτε δὲ ἐπέταξεν, ἵνα οἱ διαφεύγοντες ἐκ τῆς μάχης ἐπὶ αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγῆσαι ἑαυτῶν ἰδόντας. λέγει δὲ Στράβων ὁ Νικόλαος, ὅτι δὲ αὐτοῖς εἰρήσεται τὸ τέρπον καλῶς κἀγὼ προείρηκα. ἑλὼν δὲ ὁ τοῦ Πτολεμαίδα καὶ κράτος, ὡς ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν. κλεοπάτρα δὲ ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀδεῶς πορευομένην, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, προϊδεῖν οὐκ ἔγνω ὅτι μὴ ταῖς παλαιαῖς οὖσαι καὶ πολυανθρώποις τοῦ αἰγυπτίων ἀρχοῦ μείζω ἡγεμόνα, ἀλλὰ παρασκεύασμα καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξορμῆσαι, ἡγεμένους τῆς ὅλης στρατιᾶς δεξάσθαι χελκίαν καὶ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ δὴ πάλαι, καὶ τοὺς ἡγεμόνας ἐκ Δαμάσκου πέμψασα καινοὺς παρέδωκεν. κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον ἐπὶ μεγάλῳ στρατεύειν ἐπὶ Φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξὺ αὐτῆς ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὴν τῶν Πτολεμαέων ἐπολιόρκησεν τὴν πόλιν. Πτολεμαῖος δὲ ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αἴγυπτον ἔπεισεν οἰκήσεως αὐτοῦ οἰόμενος κενὴν ἔσεσθαι στρατείας καθ' ἑαυτόν. ἀλλὰ διαμαρτὼν τῆς ἐλπίδος, καὶ ὅτε δὴ τὸ χειμερινὸν σωθὲν καὶ χελκίαν τὸν ἕτερον τῶν τῆς κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν ὠδὶ κατέλιπεν συρίᾳ μὲν ὑπὸ τῶν πολεμαέων. ἀλεξάνδρου δὲ ἡ κλεοπάτρα τὸν ἐπιχείρησιν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ ὡδὶ τοῦ αἰγύπτου ἐκ ὀνήσεσθαι τέρπον πρεσβεύσασι μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ὅπου τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δὲ ἐν τούτῳ τοῦ ἐν πτολεμαΐδι φρουρὰν λαβοῦσα ἐκ πολιορκίας καὶ τοῦ πόλιν. ἀλεξάνδρου δὲ αὐτῇ μετὰ δώρων πρεσβεύσαντος, καὶ θεραπείας ὑπὲρ ἄξιον τοῦ πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγὴν δὲ ἐκ ἄλλην ἢ ταύτην εὑρομένου, πᾶσι μὲν τῶν φίλων καὶ παῦτε συνεβούλευον αὐτοῦ λαβεῖν, καὶ τοῦ χώρου ἐπελθόντα κατασχεῖν, καὶ μὴ προϊδεῖν ὅτι ἑνὶ ἀνδρὶ πάντων πλῆθος ἀρχαίων ἰουδαίων πείθεται. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τἀναντία, λέγων ἄδικα ποιήσειν

πωήσῃ αὐτῷ, εἰ σύμμαχον ἄνθρωπον ἀφαιρήσεται τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον ὄντ' ἀγειν σε βέλομαι φησὶν ὅτι τὸ ποτὲ ἔτον ἄδικον ἐχθρὸς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους καταστήσῃ. ταῦτα ἡ Ἀνανία παρακαλέσαντ', ἡ κλεοπάτρα πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν ποιεῖς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν Σκυθοπόλει τῆς κοίλης συρίας. ὁ δὲ ἐκ πολέμου φόβων ἐλευθερωθεὶς, στρατεύεται μὲν ἐπὶ τοὺς ἐπὶ τῆ κοίλῃ συρίαν. αἱρεῖ δὲ γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ καὶ ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῶν πέρα Ἰορδάνου κατῳκημένων, ἔνθα καὶ τὸ κάλλιστον καὶ ἀσφαλὲς ἄξια, Θεόδωρος ὁ ζήνωνος εἶχεν. ὃς ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ὑποσκέλη Ἀλέξανδρον Ἀγριππάδα. ταῦτα μὲν οὖν ἀπατωλήθη τ' Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ἐπὶ στρατεύεται τοῖς ἐπὶ παλαιστίοις μέρεσι, ῥαφίαν τε ἀνήδονα, ἣν ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγρίππιάδα μετονόμασε, καὶ κρατεῖ καὶ τούτων. ἐρῶν δὲ τὸν πτολεμαῖον ἐκ τῆς γάζης εἰς κύπρον ἀνακεχωρηκότα, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς γαζαίοις ὅτι πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκησε τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν πεφενόμενον. ἀπολλοδότου δὲ στρατηγοῦ τῶν γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπεσόντος τῷ τῶν ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ἐπῆρχεν ἡ νύξ, ἐνίκων οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς πτολεμαίου. γνωσθεὶς δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ ἰουδαῖοι παλιῆλθες, ἐπισυρέφοντας, καὶ τοῖς γαζαίοις πεσοβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῶν δὲ γαζαίων ἀντεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς νυκτὸς, μήτε ὑπὸ δ' ὀλίγους τῶν ἀναιρεθέντων ἐνδιδόντων. (πᾶν γὰρ ὅτιοῦν ὑπομένουν παθεῖν, ἢ ὑπὸ τοῦ πτολεμαίου ἡττᾶσθαι) πεισπίπτουσι δὲ αὐτῶν τὴν πόθυμίαν καὶ ἀρέτας ὁ ἀράβων βασιλεὺς ἐπιδοὺς· ὧν ἦλθεν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγειλάμενος. ἀλλὰ σωθὲν πρῶτον τὸν ἀπολλόδοτον Ἀγριππιεῖ λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πλῆθος τοῖς πολίταις εὐδοκιμεῖν, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐκδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ εὐθὺς μὲν εἰσῆλθεν ἡμέρᾳ, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν θυμὸν ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὑπισχνεῖσθαι τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ τρεπόμενοι, τὰς γαζαίας ἀπέκτειναν. ἦσαν δὲ οὐδὲ ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀμύητοι, ἀλλὰ καὶ τοῖς παραπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς ἰουδαίους τὴν ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειρον. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶναι τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτοχειρίαν ἐγίνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας ἕτως ἀπαλλάττειν βιαζόμενοι. τῶν δὲ βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ ἀπόλλωνος ἱερόν. σωφρονούντων δὲ τὴν ὑπ' ἀνοιαν σωφρόνη ἡμέρᾳ. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους τε ἀνεῖρει, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ὑπικαίσας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἐνιαυτοῦ πολιορκήσας. ὑπὸ τ' αὐτὸν δ' ἔτον καιρὸν καὶ ἀντίοχος ὁ χρυπὸς ὑπικληθεὶς, ἀποθνήσκει ὑπὸ ἡρακλέους ὑπιβουλευθείς, βιώσας μὲν ἔτη μέ. βασιλεύσας δὲ ἐννέα καὶ κ'. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ ταὼς αὐτοῦ σελεύκος, ἐπολέμει μὲν

dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore, ut, illata huic injuria, omnes ubiqve gentium Judæos a se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro injuriam, & fœdus cum eo renovavit apud Cœlesyriæ urbem Scythopolim. Tum vero liberatus metu periculi, qvod a Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, ubi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, qvod est castrum omnium, qvæ ad Jordanem sita sunt, munitissimum, ubi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Judæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex abstinuit, qvo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutavit nomen in Agrippiadem, qvam & ipsam armis in potestatem suam redegit, & cum animadvertisset Ptolemæum Gaza relicta, in Cyprum recessisse, & matrem ejus Cleopatram in Ægyptum, infensus Gazæis, quod acciviss̄ent illum contra se in auxilium, & urbem eorum oppugnavit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus, quæ ex oppidanis armaverat, erupit in castra Judæorum: & qvam diu nocturna erat pugna, superiores erant Gazæi, hostibus adventum Ptolemæi suspicantibus, sed qvam primum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Judæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos, circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne sic qvidem, quamvis gravante inopia, voluerunt cedere, parati quidvis potius perferre, quam ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilii spem ostentans. Sed priusqvam ille veniret, Apollodoto peremto, civitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater invidens ei, quod tam gratiosus esset apud populum, occiso eo, collegit manum militum, atqve ita urbem Alexandro tradidit, qui primo pacatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæviendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes invasoribus, non pauciores Judæos interimebant. alii vero desolatas prius ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus uxores ac liberos contrucidabant, ne in captivitatem abstraherentur. Senatores autem numero qvingenti in Apollinis confugerant: forte enim senatus habebatur, cum hostis intromissus est. Alexander vero, etiam his jugulatis, & diruptа insuper urbe, reversus est Hierosolyma, anno post, qvam castra ad Gazam admoverat. Eodem tempore etiam Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ qvinto & qvadragesimo, regni vero nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, qvem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo post Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes pervenit Aradum, &, impositio sibi diademate, Seleuco bellum intulit, qvem uno prælio victum e tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postqvam a Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qvi non ferentes exactionem, una cum regia & ipsum & amicos concremaverunt. Regnante vero apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atqve exercitum: post qvem frater ejus Philippus, assumpto diademate, regnavit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus qvartum ejus fratrem Eucærum cognomine, accitum a Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenue resistens Antiochus, brevi extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: qvo facto, Syriæ regnum remansit penes duos fratres. Philippum atqve Demetrium, sicut alias narratum est. Porro in Alexandrum domi seditio coorta est, cum per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare conjecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare, indicavimus. qvin & convitiis impetitus est popullariter, exprobrantibus captivitatem, & indignum, qui factis operetur, jactantibus. qvibus injuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: &, extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente usqve ea loca, ad qvæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat a se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non utebatur eorum opera. Devictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperavit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cum camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles juxta Gadara vicum Galaditidis, ægre evasit ipse incolumis: delatusqve fuga Hierosolyma, super acceptam clademper sex annos a sua gente bello vexatus, non minus qvam qvinqvaginta millia Judæorum occidit. & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, qvid se vellent facere, ore uno responsum est, ut seipsum interficiat: moxqve miserunt ad Demetrium Eucærum, qvi ab illo auxilia peterent.

τὸν δὲ πατρὸς ἀδελφὸν Ἀντίοχον, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνός, νικήσας δ' αὐτὸν, καὶ λαὸν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δὲ Κυζικηνοῦ τοῦ Ἀντιόχου καὶ Ἀντωνίας ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος ἐπιγενόμενος εἰς Ἄραδον, καὶ τὸ διάδημα λαβὼν, πόλεμον συνῆψε τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξέβαλεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς Κιλικίαν, καὶ χρόνῳ ἐν τῇ Μοψουεστίᾳ πάλιν αὖτὸς ἐπιστρατεύσας χρήματα. ὁ δὲ τῶν Μοψουεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτὸ βασιλεῖα, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. Ἀντίοχος δὲ ὁ Κυζικηνοῦ παιδὸς βασιλεύσαντος τῆς συρίας, Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκστρατεύσας πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἀπώλετο μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετὰ δὲ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος ὁ καὶ Δημήτριος Διάδημα, μέρους τινὸς τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ὁ λαζουρηνὸς τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν Δημήτριον, τὸν Εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ Κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερᾶς ἀνθεστήκει Ἀντίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν Λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν συμμαχῶν τῇ τῶν Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ πάρθοις πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν δὲ συρίαν κατέσχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος ὁ Φίλιππος, καθάπερ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δὲ ὁ τῶν οἰκείων τοῖς αὐτὸν στασιασάντων, ἐπανελθὼν ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τὴν ἑορτὴν ἐπιόντος, καὶ ἐσωτάτω αὐτοῦ δὴ τοῦ βωμοῦ καὶ θυσίαν μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμον ὄντος τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ τελευταίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιτρέων. δηλοῦται δὲ καὶ τοῦτο ἐν ἄλλοις. παρεστηλοῦντο δ' αὐτὸν ὡς ἀσχημάλωτον γεγονότα, καὶ τῆς τιμῆς τοῦ θύειν ἀνάξιον. ὀργισθεὶς δὲ τοῖς ὀνειδίζουσιν, κτείνει μὲν αὐτῶν ὡσεὶ ἑξακισχιλίους, θρύπτων δὲ ξύλινον ὡσεὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βάλλομενος μέχρι τοῦ θεμελίου, εἰς οἰκίαν ἐξῆγε τοῖς ἱερεῦσιν εἰστήκεις, τούτῳ τῷ τρόπῳ τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἀπέκρουσεν εἴσοδον. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους ποσὶ καὶ χιλίους. σὺν οἷς πολέμιον ὧν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ τοὺς Ἀραβας μασσίπας καὶ γαλααδίτας, εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, κατέβαλε καὶ Ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. συνάψας δὲ μάχην πρὸς Ἐδὲδαν τῶν Ἀράβων βασιλέα, καὶ πεισθεὶς εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσεξόδοις, ὡσεὶ πολλοὺς καμήλους εἰς βαθείαν κατέρρηξεν φάραγγα σὺν αὐτῷ καὶ μόλις αὐτὸς διεσώθη. φόβητρον δὲ σκηνὴν εἰς ἱεροσόλυμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς τὴν καταπέλτην αὐτοῦ δὴ μεμψάμενος ἐν ἑνὶ, πολεμίους πρὸς αὐτὸ ἔτη ἕξ, ἀνεῖρε τὸ ἰουδαίων σὺν ἐλάττονι ἢ μυριάδι. ἐπεκαλοῦντο δὲ παῦσαι τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν ἀλλὰ καὶ συμβεβηκότα. πυθόμενος δὲ αὐτοῦ τὸ φίλον γλυκὺ, πάντες ἑσπουσι ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς δημήτριον τὸν Εὐκαιρον ἐπεμψαν ἐπικαλοῦντες δὴ συμμαχίαν.

XX.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, conjunxit se cum eis, qvi se acciverant, & circa Sicima castra posuit. Alexander vero cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Judæorumq; suæ factionis viginti millibus illi

Κεφάλαιον κβ'.

Πῶς στρατεύσας ὁ δημήτριος ὁ Εὐκαιρος δὴ τὸν Ἀλέξανδρον ἐνεράτησεν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ, μετὰ στρατοῦ ἐλθὼν, καὶ τοὺς ἐπικαλεσαμένους, ὡσεὶ σίκιμα πολὺν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δὲ, μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων, ἰουδαίων τε ὡσεὶ δισμυρίους τοὺς φρονοῦντα τὰ ἐκείνου

ὡσα-

ωδαλαβὼν, ἀντεπῆγε τῷ δημητρίῳ. τότω δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζοὶ δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέρωθεν ἐπειράχθη, & μὲν ἀποσπᾶν τὰς μισθοφόρους ὡς ὄντας ἕλληνας πειρωμένω, & δ', τὰς σὺν δημητρίῳ ἰουδαίους. μηδετέρω δ' πεῖσαι δυνηθέντω, ἀλλ' εἰς μάχλεω συμβαλόντων, νικᾶ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πιστεύσαντες ἅμα ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησόμενοι. πολλοὶ δ' καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντω δ' ἀλεξάνδρω εἰς τὰ ὄρη, κατ' ὀλίγον τὸ μεταβολῆς συλλέγουσι παρ' αὐτῷ ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. & τότε μὲν δείσας, ἀνεχώρει δημήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταπλεύσας δὲ τὰς δυνατωτάτας αὐτῶν ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, & γυμνάσας ἐγκρατὴς αὐτῆς, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ἐσιώμενος γὰρ ἐν ἀποπλῳ μετὰ παλλακίδων, ἀνασαυρώσας προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὡ. τὰς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, ὠδάτας τὰς ἐκείνων ὕψεις ἐπέσφαξεν, ὥσπερ μὲν ὢν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὥσπερ ἄνθρωπον ταύτην ἐπιτεθειμένος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐπολαμπρύνθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τέλος ἦλθε κινδύνων ψυχῆς τε περὶ & βασιλείας, οὐκ ἀρχομένων ἀγωνίζεσθαι καὶ σφᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ & ἀλλοφύλες ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς ἔτι ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἦν κατερέψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυμάρῃ σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοὺς πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πεπραγάτων. ἀλλ' οὖν οὐκ ἐπιτηδείως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε μὴ τὴν ὠμότητα ὑφεῖλεν, ἐπικληθῆναι αὐτὸν ὠδάτῃ ἰουδαίων, θρᾳκίδαν. οἱ δ' ἀντιπραττόμενοι αὐτῷ τὸ πλῆθος ὄντες ὡσεὶ ὀκτακισχίλιοι, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἔτος μὲν ἀπήλλαγμένος τὸ ἑκτέτατον τῆς ἀρχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἡρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δὲ ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ἔντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δ' ἱππέων. στράτων δὲ ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλέσατο, καὶ μιθριδάτην τὸν σινάκου, τὸν παρθυαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως & πολιορκουμένων δημήτριον ἐντὸς & χαρακώματος, εἰς ὃ τῆς τε τροφῆσι καὶ τῆ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τὰς σὺν αὐτῷ σφᾶς ὠδαδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸ δημήτριον ὠδαλαβόντες, τὸν μὲν, τῷ μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι πάρθων, ἔπεμψαν. τὸ δ' ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, τούτους προῖκα, τῆς ἀντιοχείσιν ἀπέδωκαν. μιθριδάτης δὲ ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέφθειρε δημήτριον τὸν βίον. φίλιππος δὲ, ἀπὸ τῆς μάχης εὐθὺς, ὅτι ἀντιόχειαν ἐλθὼν, & καταλαβὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

occurrit. habebat autem ille eqvitum tria millia, peditum vero qvadraginta. Itaqve multa utrinqve tentata ſunt, dum hic mercenarios utpote Græcos ad defectionem ſolicitat: ille vero ſtantes cum Demetrio Judæos. Sed qvia neuter his artibus qvicqvam proficiebat, poſtqvam viſum eſt armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad unum cæſus eſt, navata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi deſiderati ſunt. Cæterum poſtqvam Alexander ad montes perfugit, miſerati ejus fortunam confluxerunt ad eum circiter ſex millia, quorum metu Demetrius retro abiit. Poſt hæc Judæi propriis viribus bellum geſſerunt adverſus Alexandrum, ſed ſemper victi multos amittebant e ſuorum numero. tandem potentiſſimos eorum compulſos in Bethoma oppugnavit, & capto oppido, redactos in poteſtatem abduxit Hieroſolyma, ubi facinus commiſit longe immaniſſimum. epulans enim cum pallacis excelſiore loco, unde proſpectus patebat, ad octingentos juſſit ſuffigi crucibus: in conſpectu adhuc viventium jugulavit uxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis injuriis, qvæ tamen inhumaniores fuerunt, licet ſæpe ab inimicis afflictus, in extremũ vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt, & poſtremo in eam neceſſitatem eum compellunt, ut, qvæ loca in Moabitica & Galaditica regione ſubegerat, reſtitueret Arabibus, ne & ipſi arma ſua adverſus eum cum inimicis conjungerent: præter alia, qvæ in ejus contumeliam geſta ſunt innumerata. Iniqva tamen fuit talis animadverſio, ita ut propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Judæos invenerit. Cæterum adverſariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum evaſerunt: & toto tempore, quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atqve ita demum liberatus a tumultibus, ſecure adminiſtravit regnum in poſterum. Demetrius autem, relicta Judæa, profectus Bercœam, Philippum fratrem ſuum oppugnavit in ea, habens ſecum decem millia peditum, & mille eqvites. Straton vero Bercœæ tyrannus & Philippi ſocius Zizum principem Arabum excivit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui poſtqvam venerunt cum magno exercitu, Demetrii caſtra oppugnaverunt, & tam ſiti qvam miſſilium telorum multitudine deditionem cum ſuis facere coegerunt: abductaqve ex ea regione præda maxima, Demetrium captivum ad Mithridatem Parthorum regem miſerunt. Antiochenſes vero, qvotqvot in caſtris inventi ſunt, gratis dimiſſos redire Antiochiam paſſi ſunt. Parthus vero rex Demetrium apud ſe in omni honore habuit, donec ibi morbo abſumptus eſt. at Philippus poſt hanc pugnam ſtatim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus eſt.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Judæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens pervenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cum exercitum duxisset contra Arabas, Philippus ejus frater, hoc audito, Damascum advolat: & cum, opera Milesii arcis præfecti, urbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remuneravit eum, qvod vellet videri terrore urbem, non proditione cepisse. qvapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & urbem servavit Antiocho. at ille, auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: moxqve duxit in Judæam exercitum octo millium peditum, & eqvitum octingentorum. Cujus invasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit a Caparsabe, qvæ nunc Antipatris dicitur, usqve ad Joppense mare, qva solum patebat accessus: excitatoqve muro, & per intervalla castellis ligneis per centum & qvinqvaginta stadia, præstolabatur Antiochum. at ille, omnibus his incensis, traduxit hac exercitum in Arabiam. & cum Arabs primum cessisset, deinde cum decem eqvitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælio tus est acriter, jamqve de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post ejus casum exercitus refugit in vicum Cana, ubi maxima ejus pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium a Damascenis propter odium, qvo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is qvoqve in Judæam profectus cum exercitu, devicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos, unde venerat. Alexander vero, ad Dion oppidum admoto milite, eoqve vi capto, ad Essam inde duxit, ubi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido, ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his qvoqve, redegit in suam potestatem vallem, qvæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Objectisqve multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum hujus expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Judæis eum ob res prospere gestas excipientibus. Per hæc tempora jam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionem Adora & Marissam, totamqve Samariam & montes Carmelum ac Itabyriũ. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas urbes, Esebonẽ, Medabam, Lempam, Orones, Telithonem, Zaram, Aulonem Cilicium, Pellam: hanc ultimã diruerunt, qvod incolæ recusarent Judaicos ritus recipere: possidebant & alia Syriæ non obscura oppida, quæ imperio suo noviter adjecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ΄.

Ἀντίοχος ὁ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς δὲ Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν ὡδήγησε, καὶ τὸ σκῆπτρον παραλαβὼν ἐβασίλευσεν. ἐπιστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς τοῦτο ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς κατελέλειπτο τῆς ἄκρας φύλαξ, ἐπὶ Δαμασκηνῶν ὡδάδοντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριτος εἰς αὐτὸν ἠμύνθη, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ὡδήγων, ἀλλὰ τῇ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βουληθεὶς δοκεῖν ὡς λαβὼν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, δωρεᾶται αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπαπιέναι, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τὸ Δαμάσκου. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν ἀντίοχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. στρατεύσας δὲ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁπλίτας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὡς δισχιλίους ἀλέξανδρος τὸν ἐπ' αὐτὸν ἐφόβου φέρων ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς Καισαρίας Καισαρᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἣ καὶ μόνον ἦν πλησίον. τεῖχος τε ἔγειρας καὶ πύργους ἀναφανεῖς ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ρν΄, τὸν Ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε πάντα τὸν δυσάμην ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἀναχωροῦντος δὲ ἤδη ἀραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μὴ μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ἐπιφανέντος ὑπαντήσας τοῖς Ἀντίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπῆλαυνε τῶν βοηθῶν τοῦ πονεῖν μέρει. πίπτει δὲ Ἀντίοχος, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τελείων αὐτῶν λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δὲ μετὰ δύο τὴν κοίλην συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς Πτολεμαῖον τὸν μενναίου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ περὶ Ἀδιδὰ χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον ἐπὶ σπονδαῖς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας. Ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὐθις ἐπὶ δίαν πόλιν, αἴρει ταύτην. καὶ στρατεύσας ἐπὶ ἔσσαν, ἣ σὺν πλείστῃ ἀξίᾳ χρημάτων συνέβαινεν εἶναι. καὶ τρισὶ μὲν περιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ γαύλανα καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. πάντων δὲ καὶ ταύτας, περιοῦσαν ἔτι τὴν Ἀντιόχου λεγομένην Φάραγγα καὶ γαμάλα τὸ ὄρος. ἐγκαλῶν δὲ δημητρίῳ πολλὰ τῶν τόπων ἄρχοντι, περιέσυρεν αὐτὸν, καὶ τρίτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τὸ στρατεύσας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, πεφυγμένως αὐτὸν τῶν ἰουδαίων διὰ τὴν ἐπαγωγὴν δεχομένων. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν ἤδη τῶν συρίων καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι περὶ θάλασσαν μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, ἰόππην, ἰαμνίαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρουραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδωρα, καὶ μάρισαν, καὶ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἀπὸ ταβυρίου ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανιτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτιδας, ἐσεβῶν, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. τούτων δὲ κατέσκαψαν, οὐχ ὑποχωρούντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἐθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις πρωτεύουσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, ἀλέξανδρος

ξανδρ☉ ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταπεσών, ἔ
τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχετὶς, οὐκ ἀπέσχετο τῶν
στρατειῶν ἕως ἔτι τοῖς πόνοις ἐξαναλωθεὶς, ἀπέθανεν ἐν
τοῖς γεραστικῶν ὅροις, πολισμάτων ῥαγαβᾶ Φρούριον πέ-
ραν Ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τῷ
πλησίον θνῄσκοντα, καὶ μηδεμίαν ὑπολειπόμενον σωτη-
ρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐ-
ρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παισὶ δακρύοντο, καὶ τίνι κα-
ταλείπῃ ἄτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοη-
θείας δεόμενα πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, ἔ ἑαυτὴν εἰδὼς πῶς δι-
άκειται πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' συνεβούλευεν
αὐτῇ, πρῶτα μὲν οἷς ὑπώπτευεν, πρὸς τὸ τὴν βα-
σιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μὴ τὰ τέκνων. κρύψαι δ'
τὸ θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλῃ τὸ
χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυ-
μα παραγενομένη, τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παρα-
σχεῖν. τούτους γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτῇ ἀντὶ τῆς τιμῆς,
εὐνοϊκῶς καθέξειν αὐτὴ τὸ ἔθνος. διὰ τοῦτο δὲ πολὺ παρὰ
τοῖς ἰουδαίοις τούτους ἔφασκε βλάψαι τι μισοῦντας,
καὶ φίλους μάλιστα μάλιστα ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ τῆς δό-
ξης παρὰ τῷ πλήθει εἶναι ὧν ἂν ἔ φθονῶντες, τί καλεπὸν
λέγωσιν, αὐτόν τε προσκρούσαι τῷ ἔθνει διὰ τούτους ἔλεγε,
ὑβρισθέντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἰπὲν ἐν τοῖς ἱεροσο-
λύμοις γενομένη, μεταπεμψαμένη μὲν τοὺς πρωτεύον-
τας αὐτῶν. ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶμα τὸμὸν ἐκείνοις, ὅ-
πως μοι βάλωσι χρῄζεις μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας ἐπι-
τρεπε. εἴτε καταβρίζειν ἀπεφία με θελήσουσι τὸν νε-
κρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ τινὰ κατ'
ὀργὴν αἰκίαν τοῦ σώματι προσφέρειν βουλήσονται. ἔ μηδὲν δίκαια τῶν ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπεράξαις ὑπολοιπόν. ταῦτα σοι πρὸς αὐτοὺς εἰπόσης, ἐγώ τε
λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς
ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν διὰ τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν με κακῶς
τὸν νεκρὸν διαθῆναι θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. ἔ
παῦλα γενομένοις τῇ γυναικὶ πέμπτῳ βασιλεύσαντος ἔτη
ζ ἔ, βιώσαντος δ' ἐνὸς δέοντ☉ ν'.

Xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro qvartana laborans, nec tamen abstinens a castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus, fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum, qvod ultra Jordanem situm est. Qvem videns regina jam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inqvit, & hos filios relinqvis, alieno indigentes auxilio? præcipue cum non ignores, qvam infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei, ut suis monitis pareat, si velit secure cum filiis regnum obtinere. primum ut apud milites celet suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postqvam victrix magnifice Hierosolyma reversa fuerit, Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Judæos, sive exosum aliqvem cupiant lædere, sive amicum juvare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per invidiam de qvopiam male loqvantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, qvam qvia hoc genus offenderit. Ergo, inqvit, ubi Hierosolyma perveneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis qvam proxime veritatem simulatis, permitte, ut eo utantur arbitratu suo, sive insepulto & projecto cadaveri velint illudere, propter antiqvas injurias, sive alio qvolibet modo in id sævire: & pollicere, nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio, his verbis si apud eos usa fueris, & mihi magnificentior qvam a te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu secure dominaberis, post hæc monita uxori data moritur, anno regni sui septimo post vigesimum, vitæ vero undeqvinqvagesimo.

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὴν βασιλείαν κατέσχε.

CAP. XXIV.

Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum succedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τοὺς τοῦ F
ἀνδρὸς ὑποδήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη,
καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἦν, τά τε περὶ τοὺς νεκροὺς, καὶ
τὰ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀ-
λέξανδρον ἔπαυσεν. εὐνοεῖς δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ'
εἰς τὸ πλῆθ☉ παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τοὺς πεάξεις
τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δικαί☉ αὐτοῖς ἀπόλοιτο βασιλεύς, ἔ τὸ δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ
κατάφορον ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε ἔ λαμ- G
πρότερον ἢ τινα τῶν βασιλέων, αὐτὸν κηδεῦσαι. δύο μὲν
υἱοὺς ἀλέξανδρ☉ κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς τὴν ἀλεξάνδρου διέτεμε. τῶν δὲ
παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀσθενὴς πεάγματα διοικεῖν, ἔ ἀργὸν
ἦθος μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλ☉, θρασὴς τε καὶ θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν ὑπὸ τοῦ
πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξ-
ήμαρτε, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν
ὑρκανὸν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μᾶλλον διὰ τὸ ἀπέραγμον αὐτοῦ, ἔ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπίτρεπε

Alexandra vero, capto castello, juxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrii faciens, quæ ad cadaver vel ad regnum pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem justum se amisisse conqverentes, populū ad eum luctum ac mœstitiam provocaverunt, ut nullum antehac regem funeraverint sumptuosius. Cæterum Alexander duos quidem reliqvit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliqvit. e filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otii: minor vero natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo qvod semper visa sit ægre tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obvenit, non tam ætatis prærogativa, qvam propter innatam segnitiem: alioqvi ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

XXII.

bantur omnia: quibus etiam plebs parere jussa A
est: & si qvid constitutionum Hyrcanus socer
abrogaverat, qvas Pharisæi juxta majorum tra-
ditiones induxerant, id totum sancitum est de-
nuo. Nomen igitur regni erat penes reginam,
penes Pharisæos vero administratio. nam hi &
exulibus reditum, & vinctis solutionem procu-
rabant. qvædam tamen etiam per se providebat
mulier & magnum mercede conductorum mili- B
tum alebat numerum, viresqve suas ita auge-
bat, ut terrori esset circumvicinis tyrannis &ob-
sidesab eis acciperet. Et qvod ad reliqva attinet, qvieta erat ejus ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam, ut necaret illos, qui Alexandro autores fuerunt sumendi de octingentis simul viris supplicii: moxq; unum ex his jugulant Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores convenientes in regiam, C
& cum his Aristobulus, præ se ferens, non placere sibi, qvæ fierent, &, si occasio daretur, non
permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei, quantis rebus gestis & qvantis exhaustis periculis fidem suam domino approbaverint qvodqve hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit: rogabantq; eam, ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim, qvi pe- D
riculum ab hostibus evasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. ajebantqve, si qvidem contenti sint jam occisis adversarii, propter innatum affectum, quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem; qvod si illi sævire pergerent,petebant sibi dari discedendi veniam, neqve enim nisi ipsius reginæ permissu qvæsituros sibi incolumitatem, alioqvi laturos,ut ibidem in ipsa in- E
terficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si, illa dissimulante, a mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliqvos tyrannos, qvam si ipsa se privaret talibus viris, qvorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. qvod si ne hoc qvidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se dis- F
tribueret. se enim, qvandoqvidem fortuna ita perseqvatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliqvum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent,& ad miserationem tam cæsorum qvam periclitantium manes Alexandri invocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed maxime Aristobulus mentem suam declarabat,multis verbis matrem corripiens. Verum illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qvi fœminæ ambitione imperante præter æqvum commiserunt regni habenas, qvasi vero deessent posteri. Tum illa inops melioris consilii, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in qvibus res sibi charissimas recondiderat. Nec multo post Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qvi gravis erat urbi vicinus. Sed ille, nulla re memorabili gesta, domum rediit. Per idem tempus nunciatum est, Tigranem Armeniorũ regẽ cum qvingentis militũ millibus invasisse Syriã,& brevi in Judæã esse venturum.ea fama non immerito

ποιεῖν, οἷς δὲ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, πᾶσαρχεῖν, ἢ ὅτι ἦ καὶ τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς καλέλυσεν, ὡς ἐπηνέγκαν οἱ Φαρισαῖοι κ τὰ πατρῶα ἀπεδόσην πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τ βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, τὰ τε δυνάμεν οἱ Φαρισαῖοι. καὶ γὰρ φυγάδας ἔτοι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ ὐδὲν δεσποτῶν διέφερον. ἐπιεῖτο μὲν τοι δὲ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας ἀξίωσις. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστη, κ τὰ ἰδίαν δυνάμεν ἀπέδιδε πλείονα, ὡς καταπλήξαι τὰς πέριξ τυράννους, δὲ λαβεῖν ὁμήρους αὐτῶν. ἠρέμει ἦ χώρα πᾶσι πάρεξ τ Φαρισαίων. ὅτοι γὰρ ἐπιτάραττον τὰ βασίλειον, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τὰς ἀλεξάνδρᾳ ἀπομνέσαντας ἀνελεῖν τὰς ὡ. εἶτα αὐτοὶ τῶν ἕνα σφάττεσι διογένην, δὲ μετ' αὐτὸν ἄλλος ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, δὲ μετ' αὐτῶν ἀριζόβηλος, ἐώκη γὰρ τοῖς νομίμοις δυσαναχέτοις, κ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς ἔχοιτ μὴ ἀπιτρέψων τῇ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσειεν τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τε σφίσι βέβαιον τῆς πίστεως, πρὸς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν καὶ αὐτὰ μεγίστων ἠξιώθησαν. δὲ ἐδέοντο μὴ ἄχρι τ παντὸς ἐμπαλιν τρέψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τ ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὄσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲν ἀρκεσθείεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, λῷον τὸ πρὸς τὰς δεσπότας γνήσιον μετρίως ἂν ἔχον τὰ ξυμβάντα. εἰδὶ αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἥδιστ' μᾶλλον μὲν δοκῆναι σφίσιν ἀπαλλαγεῖν. ἃ γὰρ ἂν ὑπομένειν χωρὶς αὐτῆς προσῆκόν τι σωτήριον, ἀλλὰ σμικρίζειν θνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συγγνῶναι αὐτοῖς. ἀρχὴ τε εἶναι σφίσι κ τῇ βασιλίσσῃ εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελέσθαι, ὑπὸ τ ἐχθρῶν δ' ἀνδρὸς σκεδεχθείησαν. ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι χρῆναι τὴ ἀρχὴν, δὲ τοὺς μονάρχας, εἰ ὑποζευχολογήσαιεν τοσόνδε ἀνδρῶν, οἷς ἴσως τάχα φερικῶδες δὲ τὸνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ, τοῦτό γε δεύτερον, εἰ τοὺς Φαρισαίους αὐτῇ πρεσπιᾶν ἐγνώσθη, καταξαίη ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς ὁμορέοις. εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τὶς ἐνεμέσησεν τῇ Ἀλεξάνδρᾳ οἴκῳ, αὐτός γε μὲν ἂν ὑποδέξαι δὲ ἐν ταπεινῷ χήμαλι βιοτεύοντας. πολλὰ δ' λεγόντων αὐτῶν, κ εἰς οἶκτον τ τεθνεώτων, κ τ κινδυνευόντων τὰς ἀλεξάνδρᾳ δαίμονας ἐπικαλεμένων, ἅπαντες οἱ περιεστῶτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δ' ἀριζόβηλος ὅπως ἔχοι γνώμην ἐδήλου, πολλὰ τ μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αὐτοὶ σφίσιν αὐτοῖς τ συμφορῶν ἐγένοντο, κ φιλαρχίαν ἐκλελυσηκυίᾳ γυναικὶ τὸ τῶν βασιλέων ἡνίας ἕνεκα μὴ ἔσης ἀπιτρέψαντες. ἢ δ', οὐκ ἔχουσα ὅτι πάθοι μᾶλλον δ' εὐπρεπὲς, τὴν φυλακὴν τ χωρίων σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅτι μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξανδρίου, καὶ μαχαιρουῶτος, ἔνθα τὰ τελευτ ἄξια λῷ αὐτῇ. καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ἀριζόβηλον, μετὰ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ἐπὶ δαμασκὸν, κ πτολεμαῖόν δ μυναίου δ λεγομένου, ὃς βαρὺς λῷ τῇ πόλει γειτων. ἀλλ' ὁ μὲν ὐδὲν ἐργασάμενος ἀπρακτος ἄξιον ἀνέστρεψε. κατὰ δ' ἔτος τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται τιγράνης ὁ τῶν ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν. καὶ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. ἐ τὸ ὥσπερ εἰκὸς ἐφίκνεσθαι τὴν βασίλισσαν κ

ων τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα τὰ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμ-
πουσιν αὐτῷ καὶ πρέσβεις, πλουρικήνην τὴν Πτολεμαΐδα
βασίλισσαν. ἡ δὲ Σελήνη, ἡ καὶ κλεοπάτρα καλουμένη, τῆς συρίας κατῆρχεν. ἡ καὶ συνήρατο τοῖς ἐναντίοις ἀποκλείσαι πρὸς αὐτὴν τὸν Τιγράνην. συνετύγχανον δὲ αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρηστὰ περὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν ἐθνῶν συμβουλεύσαι. ὁ δὲ ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν εἰς Ἀγρίππαν θεραπείας, ἐλπίδας ἀγαθὰς ἔφη χρῆναι. ἅρτι δὲ τὴν Πτολεμαΐδα ἁλωκυίας, ἀγγέλλεται πρὸς αὐτὴν, λευκόλλουλον διώκοντα μιθριδάτην, οὐκ αὐτὸν μὲν διαμαρτεῖν, εἰς τὰς Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ ἀρμενίαν πορθήσοντα πολλαχοῦ. πρὸς δὲ τοῦτο ἀπαγγελθὲν, ἀνεχωρεῖ τὸν οἶκον. μᾶλλον δὲ τὸ βασίλισσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν ἀριστόβουλος τοῖς πράγμασιν ἐπιθήσειν, τὴν νύκτα ὑπεξελθὼν μετ' ἐνὸς τῶν θεραπόντων, εἰς ὄρη τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παρ' αὐτῶν κατεστάθησαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι δὲ ἀχθόμενος, οἷς ἐπραττεν ἡ μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ὑποθανόσης, ἐπὶ τοῖς φαρισαίοις τὸ πᾶν ᾖ. αὐτὸς ἐπαίρεσθαι. ἐώρα δὲ τὸ ἀδύνατον ἐν μέλλοντι διαδέχεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφόν. ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τῇ πραξει μόνῃ, λοιπὰ λειπειν αὐτὸν μὴ τῆς ἡλικίας. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα γαλαυσῆς λιμὴν τῶν δυνατῶν, ὑπεδέχθη ὡς αὐτός. μεθ' ἡμέραν δὲ τῇ βασίλισσῃ αἴσθησις γίνεται τῆς ἀριστόβουλου φυγῆς, καὶ μέχρι τινὸς, ὥστε γενόμενα τὴν ἀναχώρησιν οὐκ ἐπὶ νεωτερισμῷ. ὡς μὴ λοιποὶ ἦσαν ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ἐπὶ κατειληφότι τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπαντα, εὐθὺς δὲ εἰκὸς ἀρξαμένου πάντα ὑπήκειν ὡς τὸ σκήπτρον βάλημα, τότε δὴ ἐν μεγίστῃ ταραχῇ ὑπῆρχεν ἥτε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεισαν γὰρ πρέσβεις δυνάσθαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ κρατῦναι τὸν ἀριστόβουλον ὄντα. μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ πυνθανόμενοι εἰσπράξωσιν ὧν πεποιήκεσαν αὐτὸν κίνδυνον. δόξαν δὲν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ψῆφον εἰς τὸ ὑπὸ τὸ ἱερὸν φρούριον κατασῶσαι. ἀριστόβουλος δὲ ὡσὰν ὑπὸ πολλῶν σωσανθεὶς ἐχώθη, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασιλέως περὶ αὐτὸν. ἐχθὲς γὰρ ἐν ἡμέραις ἑπτὰ, χωρίων ἐκράτησεν κδ', ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων, τραχῶνα ἤθροιζεν ὥστε λιβάνου καὶ τραχώνος, καὶ τῶν μοναρχῶν. εἰ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ἀγόμενοι, ῥᾳδίως ὑπήκουον, ἄλλως δὲ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτὸν τῶν μὴ προσδοκωμένων, ἐκ ἦσαν καταπρόσοδοι τῇ βασιλείᾳ, ὡς αὐτοὶ κρατήσαντες φάσις ἦν ἡγησάμενοι. τῶν δὲ ἰουδαίων οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὑρκανὸς, εἰσῆσαν ὡς τὸν βασίλισσαν, καὶ ἐδέοντο συνθέσθαι γνώμην περὶ τῶν ἐνεστώτων. τὸν γὰρ ἀριστόβουλον, τῶν πάντων σχεδὸν ἤδη κυριεύσαντα, ὅποτε χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον δὴ εἰ καὶ τὰ μάλιστα κάμνοις πρὸς αὐτῆς καὶ σφᾶς βιάσεσθαι δεῖσθαι δὲ τὸν κύδωνα οὐ μακρὸν σφίσιν. ἡ δὲ αὐτὸς κελεύσειε πρᾶξαι ὅτι δοκοῖ χρήσιμον εἶναι, πολλὰς δὲ αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπεσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, καὶ δυνάμεις, ἔτι ἐν τοῖς χαλκοφυλακίοις χρήματα. αὐτῇ γὰρ μικρὸν ἐπιμέλειαν τῶν πραγμάτων, ὡς ὑπολείποντος ἤδη τὸ σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα, μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ δὲ σύμπαντα βιώσασα ἐτῶν ὁ. γυνὴ τῶν ἀθενεῖ δ' φύλου κατ' οὐδὲν χεῖρον μόνῃ. δεινὴ γὰρ ἐς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα ἡρμένη διήλεγξεν ἔργοις τότε πρᾶξαι τὸν ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀσινὲς τὸν ἀεὶ πάσχοντων πρὸς τὰς δυνάσεις ἀνδρῶν.

A reginam & totam gentem terruit, miseruntq; ad
eum legatos cum magni precii muneribus, obsi-
dentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Sele-
ne, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, &
incolis ejus autor erat, ut Tigranem excluderent. Ibi inventum regem legati rogaverunt, ut
bene sibi de regina sua deq; tota Judæorum gente polliceretur. Ille vero collaudatos, qvod e
B longinqvo venissent ad exhibendum sibi officium, jussit omnia bona sperare. Capta vero Ptolemaide, nuntiatur Tigrani, Lucullum, dum
persequitur Mithridatem, illum qvidem non assecutum, qvi jam in Iberiam evaserat, sed Armeniam ingressum vastare eam regionem: qvo
cognito, ille statim domum reversus est. Post hæc
C cum regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo jam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus, uno comitante famulo, contulit se ad ea castella, qvibus paterni amici erant præpositi. Jam dudum enim
moleste ferens, quæ mater gerebat, tum vero
longe magis timebat, ne, illa mortua, totum suum genus veniret in potestatem Pharisæorum: &
videbat, qvam ineptus esset administrationi frater, ad qvem spectabat successio. Conscia vero
D fuit ejus conatus sola uxor, qvam domi reliqvit cum liberis. ac primum venit Agaba, ubi Galæstes erat unus e potentibus, a qvo perlibenter
exceptus est. Seqventi vero luce regina sensit
Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res novandas esse profectum.
Verum posteaqvam venerunt nuncii alii super
alios, qvod jam hoc, jam illud castellum occupasset: nam uno incipiente, statim reliqva omnia
E in ejus potestatem se dediderunt: tum demum in magna consternatione fuit & ipsa regina & universa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulum, qvin sibi usurparet gentis imperium: & vehementer timebant, ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur, ut uxor ejus cum liberis
custodiretur in castello, quod templo erat appo-
F situm. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, ut jam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra qvindecim ferme dies occupavit castella viginti duo. in qvibus habens receptaculum, colligebat exercitum a monte Libano & Trachonitide & a tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabant, sperantes etiam nonnihil utilitatis se percepturos ex eo, qvem ipsi ex insperato res novas molientem evexissent ad dignitatis
G regiæ fastigium. Judæorum autem seniores & Hyrcanus reginam convenerunt, & rogabant, ut præsentibus rebus aliqvod expediret consilium. Aristobulum enim jam pene totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus; se autem non decere, etiamsi
maxime ipsa ægrotet, ea superstite, consultare absqve illius conscientia. periculum autem jam esse pene pro foribus. at illa jubebat eos facere, quicquid putarent reipublicæ conducere. habere eos magnam facultatem, vires gentis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim jam non admodum curæ esse rerum administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis, non multo post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, ut qvæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declaravit suam industriam, qvasi exprobrans viris inscitiã, qvi parum feliciter administrant respublicas.

semper enim præsentibus magis qvam futuris intenta, & omnia posthabendo moderatæ gubernationi, neqve ab honestate neqve a justitia deduci voluit. Familia tamen ejus in tale incurrit infortunium, ut potentiam, qvam sibi multis sudoribus & periculis paraverat, propter hujus non muliebres cupiditates paulo post amiserit: qvia & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: qvin & post obitum ejus ex reliqviis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen qvam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atqve hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιῶσαι τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τοῦ ἐγκρατῶς ἄρχειν, ὅπερ καλῶς, ὅπερ δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπερρέφετο. εἰς μὲν οὖν τὸ οἰκεῖον ἀτυχίας τὰ πράγματα οὐκ ἐᾶσεν, ὥστε διὰ μὲν πολέμων καὶ παλαιπορημάτων οὐκ ἐκτήσατο δυνάμεις, ἀπὸ θυμίας τοῦ μὴ προσκεόντων γυναικὶ, χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφῃρέθη, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἔθνος αὐτοῦ τοῦ αὐτῆς γνώμῃ προσθεῖσα, τῶν δὲ ἐχθρῶν ἔρημον τοῦ προηγουμένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν ἂν ἐνέπλησε καὶ παραχῆς ἐξὸν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὸν τελευτῶν τὸ βασίλειον. ἃ μὲν ἀλλὰ καὶ πέρ ἔτους ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἀλεξάνδραν, ὅτε εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντες ἔκρινον βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ἀρχιερατεύειν δὲ Ὑρκανόν· ἢ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α.

Περὶ Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, ὅτινα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προῆλθε, καὶ Ὑρκανὸς φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β.

Ὡς Ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνεδιώκει· ἔτι ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ.

Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς πομπήιον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμολογούμενοι. Κεφ. ε.

Ὡς πομπήιος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ Φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ς.

Ὡς ἱεροσολυμίτας τοὺς πύλας ἀπεκλεισαν τοῖς Ῥωμαίοις. Κεφ. ζ.

Ὡς πομπήιος αἱρεῖ καὶ κράτος τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η.

Ὅτι σκαύρος στρατεύσαντος ἔτι πέτραν βασιλέων ἔσαν τῶν Ἀράβων, ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ.

Ὡς Ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς Φρούριόν τι καταπεκλεισθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι.

Ὡς Φυγόντα ὀκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς Ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αὐχμάλωτον πάλιν ἀνέστρεψεν εἰς Ῥώμην. Κεφ. ια.

Κράσσος καὶ τὸ ἔτι παρθικὸς στρατείαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ.

Φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ.

Ἀντιπάτρου Ἀριστεία καὶ Φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε.

Καίσαρος ἔτι δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς Ἰουδαίους Φιλίας. Κεφ. ις.

Ὅτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ ἡρῴδου μὲν τὸν γαλιλαίας προνοεῖται, Φασαήλῳ δὲ ἐπέτρεψε τὴν ἱεροσολύμων καὶ ὡς σέξτος καίσαρ μεγάλην καὶ ἔνδοξον τὴν ἡρῴδου ἐποίησεν. Κεφ. ιζ.

Ὡς κάσσιος τὴν τε Ἰουδαίαν σκάπτωσε, καὶ πάλαι τὰ ὑπ' αὐτῶν εἰσπραχθέντα. Κεφ. ιη.

Ὡς μάλιχος ἔτι βουλεύων, ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ.

Ὡς ἡρῴδης ἔτι στρατηγοῦντος αὐτοῦ καισίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ.

Ὡς ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθοῦντα τοῖς Ἱεροσολύμοις καὶ τὰ τείχη τυραννοῦντα ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπεται τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα.

Ὅτι ἡρῴδης ἐν βιβλίοις ὑπομνηματικοῖς πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Ἀντώνιον, διὰ ὅτε τὰς κατηγορίας αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ.

Πῶς Ἀντώνιος εἰς συρίαν τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἡρῴδου καὶ Φασαήλου τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ.

Στρατεία παρθων εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ.

Ὡς οἱ παρθοι Ὑρκανὸν καὶ Φασαήλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε.

Ὡς ἡρῴδης εἰς τὴν Ῥώμην ἀναχωρῶν ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς.

Ἔκπλους ἡρῴδου ἀπὸ Ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον. Κεφ. κζ.

Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρῴδου ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη.

HÆC

HÆC JOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRO CONTINENTUR.

Poſt contentionem de regno inter Ariſtobulum & Hyrcanum conventum eſt, ut Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus privatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus, & qvomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis paraverit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma. CAP. III.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes a Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Qvomodo Hyrcanus & Ariſtobulus apud Pompejum de regno diſceptaverint. CAP. V.

Qvo ſtratagemate Pompejus caſtella occupaverit. CAP. VI.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompejus templum cum inferiore urbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſvaſu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander a Gabinio victus in qvodam caſtello oppugnatur. CAP. X.

Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Judæa captus, a Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Craſſi contra Parthos ducentis per Judæam iter & ſacrilegium. CAP. XII.

Pompeji in Epirum, & Scipionis in Syriam adventus. CAP. XIII.

Cæſaris in Ægyptum expeditio, & qvam fideli Judæorum opera adjutus ſit. CAP. XIV.

Antipatri res geſtæ, & cum Cæſare amicitia. CAP. XV.

Cæſaris literæ, & ſenatusconſulta de Judæorum amicitia. CAP. XVI.

Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimen committit: & qvod Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.

Caſſius, afflictis Judæis, inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.

Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.

Herodes juſſu Caſſii Malichum dolo interficit. CAP. XX.

Antigonum Ariſtobuli filium, auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum e Judæa pellit. CAP. XXI.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, qvo factum eſt, ut ille accuſatores ejus non admiſerit. CAP. XXII.

Antonius in Syriam provinciam veniens, Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captivos abducunt. CAP. XXV.

Herodes Romæ a Senatu Judææ rex declaratur. CAP. XXVI.

Herodis ex Italia navigatio & pugna adverſus Antigonum. CAP. XXVII.

Antigonus a Soſio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ.

ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUSQVARTUS.

CAP. I.

Poſt contentionem de regno inter fratres conventum eſt, ut Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus privatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc, qvæ deinceps conſecutæ ſunt, dicturi ſumus, nihil magis ſtudentes, qvam ne qvid vel per ignorantiam vel per oblivionem prætermittamus. Nam qvi hiſtoriam & rerum propter antiqvitatem obſcurarum expoſitionem ſcribere ſe profitentur, debent qvidem non negligere orationis cultum, & elegantem compoſitionem, tum qvicqvid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: ſed præcipua cura impendenda eſt veritatis ſtudio, ne ſuam fidem ſeqventes fallant & inducant in errorem aliqvem. Cum igitur pontificatum accepiſſet Hyrcanus anno tertio ſeptimæ & ſeptuageſimæ ſupra centeſimam Olympiadis, Q. Hortenſio, Q. Metello Cretico Coſſ. ſtatim bellum ei Ariſtobulus intulit: &, commiſſo ad Hierichuntem prælio, multi ex ejus militibus ad fratrem transfugerunt. qvo facto, Hyrcanus in arcem confugit. in qvam cuſtodiendi filii & uxor Ariſtobuli a matre ejus depoſiti fuerant, ut ante diximus. reliqvi etiam ejus factionis homines, cum victoris metu intra ſeptum fani ſe recepiſſent, brevi deditionem fecerunt. Cœptum eſt deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in qvib. obtinuit Ariſtobulus, ut regnaret, & fratrem ſineret in otio frui, qvæ illi obvenerant, facultatibus, & privatam vitam agere. Hoc fœdus ictum eſt in ipſo templo, & data acceptaq; fide, junctisq; dexteris ſancitum: & poſt mutuos complexus in conſpectu populi factos digreſſi ſunt, alter in regiam, alter privatus in ædes Ariſtobuli.

Κεφάλαιον ά.

Αριστόβουλος Ὑρκανῷ τῷ τῆς βασιλείας πόλεμος, ἐφ' οἷς συμβάντες ἔκρινον βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τοῖς δὲ τότοις ἀκόλουθα καὶ πρόσεχῆ νῦν ἐρῶμεν, οὐκ ἄλλα τινὸς, ἢ δ' μηδὲν ὠφελιμῶν τ πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ κάματον τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τὴν μὲν ἱστορίαν ἕνεκα τοῦ μηνύσαι τ ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα δίωμεν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δή τ' ἐστὶν ἐκπ τ ὀνομάτων καὶ τῆς τότων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τότοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἔχειν, ὡσὰν μή χάριτός τινος, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τῆς ἀληθείας τὰς συγγραφεῖς σοφὰς εἶναι δεῖ, καὶ δ' παλαιᾶς λέγειν τοῖς περὶ ὧν σὐκ ἴσασιν αὐτοῖς, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσι. δεξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανοῦ τὸ γ' ἐπὶ τῆς ζ καὶ ρ' πρὸς ταῖς ὀλυμπιάσι, κατεύοντος ῥωμαίων κοίντου ὀρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρῆτικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον εὐθὺς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γιγνομένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τ στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τ ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, οὐ γιγνομένου, φεύγει πρὸς τὸν ἀκρόπολιν ὑρκανός, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τοῦ Ἀριστόβουλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὼς προεῖπαμεν. καὶ τοὺς ἀντιστασιώτας ὃ καταφυγόντας εἰς τὸν δ' ἱερὸν προέβολον, αἰρεῖ προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τοῦ ἔχθους ὅτι τὸ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δ' ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσιν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὴ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθεμένοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, ἐκπαπασάμενοι δ' πλῆθος πάντες ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δ' ὡς ἰδιώτης, εἰς τ οἰκίαν δ' Ἀριστοβούλου.

Κεφά-

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ ἀντιπάτρου καὶ γλώττης αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιέβη, καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

CAP. II.

Antipatri genus, & qvomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis paraverit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

ΦΙΛΟς δέ τις ὑρκανοῦ ἰδιώτης ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν ὑπαρχόντων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστής, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, ἐκ τῶν πρώτων ἰουδαίων, τὸ ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφιγμένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν ἰουδαίων κατὰ τύχης τινὸς γεγονότι. ὡς δὲ καιρὸν ἐλάμβανεν. ἦν οὖν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον ὀνομαζόμενος, καὶ τὸν πατρὶ αὐτοῦ ἴσον τοὔνομα. ὃν ἀλέξανδρος βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειχάντων ὅλης τῆς ἰδουμαίας, πεπιστεύκασι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμόρους αὐτῷ ἄραβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλοὺς αὐτοὺς καὶ μεγάλους ἐξιδιωσαμένου δωρεαῖς. τῷ οὖν δὲ ἀριστοβούλου δυνατίαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μὴ πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑπονοίαις κρύφαις κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοὺς ἰουδαίων τοὺς δυνατοὺς, ἄδικον εἶναι λέγων πρεσβεῖον ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν παύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν ἴσον ἐκείνῳ διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν πιθόμενος διεπέλαττε τοὺς λόγους, ὅτι κινδυνεύοι τὴν ζωὴν, εἰ μὴ φυλάξαιτο παντοίως αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους δ' ἀριστοβούλου μηδένα ὀλιγωρεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτῷ ἀνιέναι, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχὴν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπόνοιαν ἐκπεφευγὼς εὐπετῶς. ἐποίει δ' αὐτὸν τὸ ἄπταιστον καὶ τὸ παράμωμον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀληθῆ καὶ ἀνανδρον δοκεῖν. τῆς δ' ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπειδὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἃ προσέχοντα εὑρεν τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, ἐδιέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας παλαιοῦμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κτεῖναι θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πέρᾳ, πρὸς ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. πειθανίπηδε καὶ αὐτὸς ἐσπουδακὼς σύμμαχον ἰσχυρὸν. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι, ἐπεὶ ὅμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμψας πρῶτον ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λήψόμενον πίστεις, ὡς οὐκ ἐκδώσοι τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτιν αὐτὸν γεγενημένον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγων ἡμερῶν παραλαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολλὰ ἀνύσας ὁδὸν, ἦγεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα δὲ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, καταπείθει τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ δι' ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνιείς, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς προτείνων, πείθει τὸν ἀρέταν. ὁ μὲν ἄλλα καὶ ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν ἀποδώσειν τὴν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῶν ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὼ,

ANicus autem qvidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quod ipse studeret Hyrcani partibus: qvamvis Nicolaus Damascenus hujus genus deducat a primatibus Judæorum, qvi in Judæam venerunt e Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, qvem fortuna ad Judæorum regnum evexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem, qvo pater ipsius, nomine: qvem ab Alexandro rege & ejus uxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisqve eos sibi conciliasse muneribus. Itaqve minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularis obtrectationibus effecit, ut contra illum potentiores Judæorum conspirarent, iniqvum esse dictitans sinere Aristobulum incubare usurpato per injuriam imperio, ex qvo ejecisset fratrem natu majorem, eumqve ætatis prærogativa spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assidue, addens, ne vitam qvidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunqvam non consultare, qvomodo, eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, qvod esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret, qvæ qvidem animi lenitas & qvietis amor paravit ei opinionem ignaviæ. at Aristobulus plane contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moveri suis monitis, non destitit tamen qvotidie novas de fratre criminationes fingere, qvasi insidiaretur vitæ illius. tandem urgendo ægre obtinuit, ut assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum qvoqve pollicitus auxilium: idqve eo facilius impetravit, qvod Judææ confinis sit Arabia. præmittitur itaqve Antipater ad regem, accepturus ab eo fidem, qvod inimicis non dediturus esset suum supplicem: qvod ubi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reversus est Hierosolyma: & non multo post, assumpto eo, noctu urbem egressus, magnis itineribus pervenit in urbem, qvæ Petra dicitur, apud qvam erat Aretæ regia: & qvod esset regi amicissimus, rogabat eum, ut Hyrcanum in Judæam restitueret, & instando qvotidie dandoqve munera tandem persvasit. Hyrcanus qvoqve pollicitus est, si ope ejus reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, qvæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Livias, Tharabasa,

II.

III.

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

Ἄγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρώναι, μάρισα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens qvinqvaginta millia pedeſtris ſimul & eqveſtris exercitus, moxqve vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem, adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adjuvante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas, admotis tam Judæorum qvam Arabum exercitibus, acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur, inſtante azimorum feſto, qvod Paſcha vocamus, optimates Judæorum, relicta ſua regione, fugerunt in Ægyptum. Qvidam autem Onias vir juſtus & Deo carus, qui aliqvando ſiccitatis tempore impetraverat piis precibus pluviam, tunc in latebras ſe abdidit, civile bellum præſentiens. hunc in caſtra adductum Judæi rogabant, ut, qvemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc devoveret diris Ariſtobulum, & qvotqvot ejus factionem ſeqvebantur: id cum diu recuſans cogeretur a turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus univerſi hujus mundi rex, qvoniam & hi, qui mecum ſtant, tuus ſunt populus, & qvi oppugnantur, tui ſacerdotes ſunt, precor, ut neqve hos contra illos, neqve illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum qvidam ex Judæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, qvam crudelitatem Deus ultus eſt continuo, cædisqve Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſupervenit Paſcha, in qvo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. qvibus qvia carebant obſeſſi, rogaverunt ſuos tribules, ut, accepta, qvantam poſtularent, pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis vero pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi jubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem e muro demiſerunt precium; at illi, accepta pecunia, non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, ut, non ſervata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem, qvibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, oraverunt Deum, ut pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita ut tritici modius veniret drachmis qvindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνωθεῖται εἰς Ἱεροσόλυμα.

Τούτων αὐτῷ τῶν συνοχέων ῥυομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, μεθ' ἑπτακισχιλίων ἱππότων ἅμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην εἰς ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριστόβουλος, ἐφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τῶν ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγών, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσεπολεμοῦντος καὶ τοῦ δήμου τῷ ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων Ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν ἀράβων καὶ τὴν Ἰουδαίαν, ἰσχυρῶς ἐπέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γινομένων κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἣν Φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων σκληπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. ἐνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλής, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὔσης ἠύξατο τῷ θεῷ λύσιν αὐχμοῦ, ὁ γὰρ ὁμῖλος ἐπῆκτο ὁ Ἰησοῦς ὕειν, ἔκρυψε αὐτὸν διὰ τὸ σφᾶς ὁρᾶν ἀπειλοῦντας. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος, ἵν' ὕτως δρᾶς καὶ Ἀριστόβουλος καὶ τὸ συμπαρὸν αὐτῷ ἀπαθῆται. ἐπεὶ δ' ἀνεπλέγων καὶ βλασφήμουν ἐβιάσθη καὐτὸ δ' ὀλισθὼν, εἰς μέσον αὐτῶν ἔπεσεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν εἰσὶν οὓς δῆμος ἐσὶ, καὶ οἱ πολιορκοῦμενοι ἱερεῖς οἱ, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἃ νῦν οἱ βλασφαλῶσιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτ' εὐξάμενον εἰσῆντες οἱ πονηροὶ τῶν Ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς τούτης αὐτοὺς βλάβης ἐπεμέλησατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκαιον ἐσπεῖσατο ὄνον φόνον τούτου τὸν τρόπον. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ Ἀριστοβούλου, σωθεὶς τὴν ἑορτὴν ἀπεδίδου τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἐθος ἐσὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ἀπορουμένων δ' ὑμάτων οἱ σὺν τὸν Ἀριστόβουλον, ἠξίουν αὐτοῖς τὰς ἐμφύλους βλάπτειν, χήμαλα λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δὲ ἡ βύλοντας λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελεύόντων, πεισθέντες ὅτε Ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέσχοντο, καὶ διὰ τοῦ τείχους καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς ἔτι πονηρίας ἦλθον ὥς τε βλασφημεῖν τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ βλάπτοντας τοὺς δεομένους. βλασφημοῦντες δ' οἱ ἱερεῖς, ηὔξαντο τῷ θεῷ, δίκαιον αὐτῶν ἐσπεῖσαι βλάβην τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον δ' σῖτον τότ' αὐτῆς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Υρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος πρεσβείαν πρὸς σκαῦρον τὸν συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενία καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἠρηκότας εὗρεν, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. ὡς δ' ἑκάτερος αὐτῷ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιούντων ἑκατέρῳ. ὑπισχνουμένων δ', ἀριστοβούλου μὲν, ὃ δώσειν τάλαντα, ὑρκανοῦ δ' ἃ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, προσδέχεται τὰ ἀριστοβούλου ὑπόσχεσιν καὶ εὐπορίαν χρημάτων, καὶ μεγαλοψυχίαν, καὶ μετριωτέρων ἠξίου τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίχεται καὶ ὑπὲρ μείζονων τὰ ἄπιστον πρᾶττεσθαι ἐπαγγελίαν. ἅμα δ' ἴσον ἦν βίᾳ τὴν πόλιν ἑλεῖν, ἐν ταῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ ὑδατηρὰν, ἢ φυγάδας σκηνίτας μὲν καὶ ναβαταίων πλῆθος, οὐκ εὖ πρὸς πόλεμον διακειμένους. τούτῳ τοίνυν προσθέμενος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὴν ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδειχθήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δ' ἐπεὶ πολλῆς δυνάμεως, ἅτε τὴν ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστρατευκότα. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἅτε τὴν καλουμένην παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει πρὸς ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

CAP. IV.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes a Scauro petentes auxiliam.

INterea Pompejus Scaurum miſit in Syriam, ipſe in Armenia diſtentus bello, qvod adhuc gerebat contra Tigranem. ille vero ubi Damaſcum venit, recens captam a Metello & Lollio, properavit in Judæam continuato itinere. huic legati facti ſunt obviam, tam ab Hyrcano qvam ab Ariſtobulo, utriqve petentes ſocietatem & auxilium. & cum Ariſtobulus polliceretur qvadringenta talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præſtari facilius. alter vero pauper erat ac tenax, & cum majora qvam frater impetrare cuperet, tamen non ſatis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare urbem adeo munitam & validam, qvam profugos repellere & Nabathæorum turbam, præſertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur cauſas, accepta ab hoc pecunia, obſidionem ſoluit, denuntians Aretæ, ut recederet, ni pareat, declarandus hoſtis Rom. populi. Et Scaurus qvidem Damaſcum reverſus eſt: Ariſtobulus vero cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus eſt: & congreſſus cum eis apud locum, qvem Papyronem nominant, prælio vicit, cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter qvos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμολογούμενοι.

ΜΕΤ' οὐ πολὺ δ' πομπήϊος εἰς δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ κοίλης συρίας ἅπτεται, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ ἰουδαίας. ἐπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δ' δώρου καὶ στράβων ὁ καππαδόξ λέγων ἅτως, ἦλθε δ' καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τεττάρων χιλίων. καὶ ἀπὸ τ ἰουδαίας ἔπι ἄμπελος, ἔπι κλήθη, περπλὴν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. ὅπερ μάρτυρι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ δ διὸς δ καπετωλίῳ, ἐπιγραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου δ τ ἰουδαίων βασιλέως. ἐπικήδη δ' εἶναι, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν δ τε λέγεται πέμψαι τ ἰουδαίων δυνάστην. μετ' οὐ πολὺ δ' ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑρκανοῦ, νικόδημος δ' ἀριστοβούλου. οἳς δὴ καταγορεύουσι τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δ' ὕστερον, δ μὲν τριακόσια, δ' πεντακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς δ τότε αὐτῷ καταστὰς ἐδίωκε. κελεύσας δ' ἦκεν τοὺς ἀμφισβητοῦντας, ἐνιστάμενος δ' ἔαρος, ἀναλαβὼν τ δύναμιν ἐκ τ χειμαδίων, ὥρμησεν ἅτε τὸν δαμασκηνὸν, δ τὸν τε ἄκρον ἐν παρόδῳ τὴν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν. ἐπὶ δ' τὸν κυζικηνὸς ἐπέσχεν ἀντίοχος. δ τὸν πτολεμαίου τοῦ μιννάου χώραν κατενόησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ οὐδὲν ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οὗς περ καὶ κηδείων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

CAP. V.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompejum de regno diſceptaverant.

NOn multo autem poſt, cum Pompejus Damaſcum veniſſet, & obiret Cœleſyriam, præſto fuerunt ei legati ex univerſa Syria & Ægypto atq; Judæa. miſit enim ad eum inſigne donum Ariſtobulus, vitem auream qvinqvies centum talentorum. meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum qvatuor millibus: & ex Judæa ſive vitis, ſive hortus, qvod opus περπλὴ, id eſt delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Jovis Capitolini templo, cum inſcriptione Alexandri regis Judæorum: exiſtimabaturqve qvingentis talentis. fertur autem miſſum a dynaſta Judæorum Ariſtobulo. Paulo poſt iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Ariſtobulo, qui etiam accuſabat eos, qvi acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille ter centum hic qvadringenta talenta, hos qvoq; inimicos ei faciens. qvi cum juſſiſſet eos ad ſe diſceptatorem venire, ineunte vere, copiis ex hybernis revocatis, in Damaſcenum agrum profectus eſt: obiterqve arcem in Apamia diruit, qvam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem conſideravit, viri noxii non minus, qvam fuerat Dionyſius Tripolitanus, qvi ſecuri percuſſus eſt, affinitate etiam ei conjunctus,

mille tamen talentis iſte redemit ſe a ſupplicio, A qvæ Pompejus erogavit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cujus tyrannus erat Silas Judæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatoqve medio monte, in Cœleſyriam veniens, a Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Judæos audivit, & eorum principes: qvi inter ſe diſſidebant, Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab utroqve. Ajebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, qvod patrium inſtitutum habeant, ut ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe qvidem e ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in ſervitutem ſubigant. Hyrcanus autem qverebatur, qvod cum major natu eſſet, privaretur prærogativa ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera a fratre uſurpata per vim omnia. G hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atqve natus ad violentiam. Atteſtabanturqve illi hæc dicenti plus qvam mille ex Judæorum optimatibus, qvos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidiſſe eum e principatu ajebat propter ignaviam, qvod natura ad nihil eſſet minus idoneus qvam ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se vero neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione vero uti, qua & pater ipſius Alexander uſus ſit. &, in teſtimonium citabat qvosdam juvenes faſtuoſos, e voſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitii curam, & phaleras ornamentaqve E cætera: qui hoc cultu tanqvam ad pompam & non ad judicium venerant. Pompejus vero, his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placide: promittens ſe venturum in eorum ditionem, qvam primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim juſſit eos qvietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen ullam apud VI. eum invit gratiam. non expectatis enim Pompeji promiſſis, profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Judæam ſe contulit.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupaverit.

QVa re offenſus Pompejus, aſſumpto exercitu, qvem in Nabathæos paraverat, & excitis a Damaſco cæteraq; Syria copiis auxiliaribus, aliisqve Romanis legionibus, qvæ ductum ejus ſeqvebantur, contra Ariſtobulum movit. Ut vero præterita Pella & Scythopoli pervenit Corcas, ubi Judææ mediterranea verſus eſt initium, invenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eo qvia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſivit illum ad ſe per nuncios. ille vero, multis ſvadentibus, ut caveret bellum a Romanis, deſcendit: & cum de jure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeji rurſum in arcem ſe recepit. idqve iterum & tertio fecit, ſimul

χιλίοις μὴν τοι ταλάντοις ἐξωνησαμένῳ τὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τιμωρίαν, οὓς πομπήιος τὰς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξῄρει δ' ἡ λυσιάδα χωρίον, ὃ τυραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε ἡλίου πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διείργον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συρίαν προσαγορευομένην συρίαν, ἀπὸ τῆς πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἐνθα δὴ καὶ τὴν ἰουδαίων διήκουσε καὶ τὴν ἡγημένων αὐτῶν, οἱ πρὸς τε ἀλλήλους διεφέροντο περὶ ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους. τὴν μὲν γὰρ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι, πάτριον δὲ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τιμωμένοις παρ' αὐτοῖς θεὸν προΐστασθαι. ὄντας δὲ τοὺς ὑρκανοὺς τῶν ἱερέων εἰς ἄλλον μεταγαγεῖν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητοῦσιν, ὅπως καὶ δῆλοι γένωνται. ὑρκανὸς δὲ κατηγορεῖ, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφῃρεθείη τὰ πρεσβεῖα τῷ ἀριστοβούλῳ, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὴν δ' ἄλλην βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τοὺς ἀπὸ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, ὅτι εἶναι τὰ συλήσοντα διέβαλεν. εἰ δὲ ἀποφῆναι λέγων τὰ εἰρημένα, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ παραχώδης ὑπῆρχεν. σωνηγόρουν δὲ αὐτῷ τοῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀπὸ πατέρων θωμαϊζόντων. ὁ δὲ μὲν σκῆψιν αὐτὴν τῆς ἀρχῆς, τὴν σκαιὰν φύσιν ἡπάτο ἀπέφαντον ὄσαν, καὶ θᾶττον εὐκαταφρόνητον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ δὲ μὴ πρὸς ἄλλας μεταστῶσι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ ὑπελθεῖν. πρεσβευόμενος δὲ αὐτὸν, ὅτε ὅπλα καλέσαιμεν τὸν πατέρα. καὶ δὴ μαρτυρεῖς τούτων σκαλήτας νεὺς καὶ σαβαρεστέρας, ὧν ἐδεδιήτουν τὰς περφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐθνικὸν ὑφέξοντες, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν πεσόντες ὑπῆκαν. πομπῆς δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς ἀριστόβουλον βίαιον, τότε μὲν αὐτὸς ἀπέπεμψε θαλεχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε θαπάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων πρῶτον ἴδοι. πῶς δὲ σκελάσειν ἡσυχίαν ἄγαν, διεραπτεύων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν διαφθείρῃ καὶ θαλεχθείη τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι ὅτε ἐξ ἀριστοβούλου γεγονὼς. ἀνεμένας δὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήιος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς πομπήιος στρατηγήματι χρησάμενος τὸ φρούριον παρέλαβεν.

ΟΡμίζεται δὲ διὰ τάχους πομπήιος, καὶ τὴν διὰ τῶν ναβαταίων ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὑπηκόων, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπαρχουσιν αὐτῷ χωμένων πάγμασιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ ἔφθασε μεταφάμενος πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγειον, ἐνταῦθα, ἔστι φοικαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου ὄρους ἱδρυμένου ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστόβουλον συμπεφευγότος, πέμψας σκέλασεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ θαρσαλεωτέρων πολλῶν μὴ πολεμεῖν χωμένων κάτεισι, καὶ δημολογησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηίου συγχωρήσαντος. ἔτ' ἐποίησε δὶς ταὐτὰ, ἅμα μὲν

μὴν τ̃ κολακόνων ὑπ' αὐτ̃ πεῖτ̃ βασιλείας ἐλπίδα, Ἐ πρὸς ἕκαστον ὧν σκέλλοντε πομπήϊ@ ὑπακούειν ὑποκρινόμην@. ἅμα ἢ ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑπὲρ ἢ μὴ καταλύειν αὐτὸν, ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ ὠδασκάζομεν@, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν πρεισήσῃ. κελεύοντ@ ἢ πομπήϊ@ ὠδὸν δόναι τὰ ἐρύματα, Ἐ τοῖς φρουράρχαις ὑπεστέλλειν τῇ ἑαυτ̃ χειρὶ, ὠδὲ δέχεσθ ἢ ἄλλως ἀφίρετο, πείθεται μὲν, δυσανασχετῶν ἢ ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ B ἐν ὠδῇ δ̃ πολεμεῖν ἐγένετο. καὶ μετ' ὀλὺ πομπηίῳ γραπταὶ ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινες ἀπήντων, τὸν μιθριδάτ̃ πλάστλῳ ἐμλαύνον, διὰ φαρνάκ̃ δ̃ παιδὸς αὐτ̃ ἠμομένον.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμην@ ἢ ὅτι ἱεριχοῦντα, ἔ τὸν C φοίνικα τρέφεσθ συμβέβηκε, καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μύρον ἀκρότατον, ὃ τ̃ ἡμένων τεμνομένων ὄζῃ λίθῳ ἀναπηδᾶν ὥσπερ ἰὸς, ἕως ἢν ὅτι ἱεροσόλυμα ἐχώρει. Ἐ μετανοήσας ἀρίστοβλ@, ἀφικνεῖ@ πρὸς πομπήϊον. καὶ χρήματα δίδ̃ς, καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἐσδεχομέν@, παρεκάλει παῦσαθ ἔ πολέμ̃, καὶ πράξειν μετ' εἰρήνης ὅτι βάλεται. συγνὺς ἢ πομπήϊος αὖτ̃ δεομένῳ, πέμπ̃ γαβίνιον Ἐ στρατιώτας, ὅτι τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν, ἃ μὴν ἐπράχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνι@ τ̃ς τε πόλεως ἀποκλεισθείς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ̃ ἀριστοβούλ̃ στρατιωτῶν σὺν ὅπλοις ἐφεστώτων τὰ συγκείμενα ῥηθέντ̃. ὀργὴ ἢ ὅτι τούτοις πομπήϊον λαμβάνῃ, καὶ τὸν ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καθιστᾶσα, αὐτὸς ὅτι τὴν πόλιν ἐρχε@, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἱσχυρὰν, μόνῳ ἢ τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. ὠδιέρχε@ γὰρ αὐτὴν φάραγξ βαθεῖα D καὶ πρηῶν τὸ ἱερὸν, λίθινῳ ὠβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τὸ ἱερὸν Ἐ τ̃ κάτω πόλιν, Ἐ ὠδὲ τ̃ς θεοσεβείας αὐτ̃.

Ἦν ἢ τ̃ ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, οὐχ ὁμονοούντων ὠδὲ τ̃ ἐνεστώτων, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει ὠδὸν δόναι πομπήϊῳ τὴν πόλιν, οἱ ἢ τὰ ἀριστοβούλ̃ φρονοῦντες. ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τῷ κἀκείνου ἔχεσθαι δεδεμένου. φθάσαντες ἢ οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τειχοῦσαν ἀπ' αὐτ̃ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν ἑτοιμασάμενοι. οἱ ἢ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐπεχείρησαν πομπηίῳ τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. πομπήϊ@ ἢ πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἐν τῷ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγους συμβατηρίους τοῖς ἔνδοθεν ἔφερεν. οὐχ ὑπακουόντων ἢ εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ περὶ ἑτοιμάσασθαι χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανὸς προθύμως ὑπηρετούμ@. πομπήϊ@ ἢ ἐσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον Ἐ ἱεροῦ μέρ@, ὅθεν ἐν ἐν τ̃ ἱερ̃ ὀτήμαχον. ἀνεσκεύασαν ἢ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρ@ ἢ ὀρώρυκτο, καὶ βαθεῖα πρὸ ἐκέχετο φάραγξ. ἀπέρρωγε γὰρ καὶ πρὸ πρὸς τὴν πόλιν, τ̃ς μὲν φύσεως ἀναπεπταμένης

A spe regni Pompejo obsecundans, & omnia ejus imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu, ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Jubente autem Pompejo, ut traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioqvin: paruit qvidem, sed ægre ferens secessit Hierosolyma qvasi ad VII.
certum bellum se præparaturus. nec multo post B
Pompejo ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius e Ponto, Mithridatem a filio suo Pharnace occisum esse significans.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cum prima castra habuisset apud Hierichuntem, ubi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum provenit inter ungventa præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus, succi in- C
modum scatens, mane sequenti movit inde versus Hierosolyma. Tum vero Aristobulus ante actorum pœnitens obviam ei venit, &, oblatis pecuniis, etiam intra Hierosolyma eum admit- D
tens, rogabat, ut, omisso bello, qvicqvid vellet, pacate ageret. Pompejus vero, data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qvi tamen re infecta, rediit, excluſus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res VIII.
vehementer Pompejo movit stomachum, &, additis Aristobulo custodibus, ipse ad urbem pro- E
perat, cætera qvidem probe munitam, tantum e septentrionali latere injuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, qvod muro valido e saxo structo cingitur.

CAP VIII.

Pompejus templum cum inferiore urbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, urbanis, qvid opus esset facto, non consentientibus. nam qvidam censebant urbem Pompejo dedendã: F
Aristobuli vero factio excludi eum jubebat & bellum parari, eo qvod illum haberet in vinculis. hi prævenientes alteros templum occupant, &, præciso ponte, qvi in urbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi, intromisso exercitu, tradiderunt Pompejo urbem & regiam. ille Pisoni legato suo, misso eo cum parte exercitus, & urbis G
& regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaqve propinqva ædificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: qvas cum non admitterent, omnia, qvæ circum erant oppugnationi paravit, Hyrcano alacriter suppeditante, qvicqvid usus posceret. Pompejus vero a septentrionali templi latere, qvod maxime erat oppugnationi obnoxium, admovit milites. erant autem hac qvoqve parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem, qvæ templum cingebat. nam etiam versus urbem abrupta erant omnia, sublato ponte,

qva parte Pompejus erat cum ſuo contubernio. A erigebantqve qvotidie magno labore aggerem Romani, cædentes circumqvaqve arbores, qvod opus ubi perfectum eſt, ægre completa foſſa propter immenſam altitudinem, admotis machinis a Tyro advectis, qvatiebat templum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis mos eſſet, per otium ſeptimum qvemqve diem exigere, non potuiſſent abſolvere aggerem vetantibus adverſariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, ſed opus facientem hoſtem impedire nos non ſinit, qvod ubi animadverterunt Romani, ſabbatis neqve eminus inceſſebant telis Judæos, neque manus cum eis conſerebant: tantum erigebant aggerem & turres, machinasqve admovebant, ut ejus poſtridie adverſus nos uti poſſent. Facile eſt autem vel hinc diſcere, qvanta pietate Deum colamus, & qvam obſervantes legum ſimus, quandoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus ſolemnia peragerentur ſacrificia, bis per ſingulos dies mane & circa nonam horam ſuper altari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne in extremo qvidem diſcrimine ſacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum menſe, die jejunii, ſeptuageſima nona ſupra centeſimam Olympiade. C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coſſ. hoſtis quidem irrumpens jugulabat omnes obvios: illi vero nihilominus ſacris operabantur, neqve metu mortis, neqve jam cæſorum multitudine absterriti, paſſuri, quicquid liberet victori, potius qvam deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri præſcriptum patriis legibus. quod autem hæc non fabula ſit in pietatis laudem conficta, ſed rei veritas, atteſtantur omnes, qui res a Pompejo geſtas conſcripſerunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæqve conditor hiſtoriæ T. Livius. Nam, concuſſa turri maxima crebris arietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt ſe hoſtium agmina. ſed primus evaſit per ruinas Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſeqvente cohorte militum: mox alia parte Furius centurio cum ſuis manipularibus: & inter utrumqve Fabius & ipſe centurio cum manu ſuorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Judæorum alii a Romanis confoſſi cadebant, alii mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſemetipſos jactabant, aut ſubjectis in ædes ignibus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare, qvæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt e Judæis duodecim millia. Romanorum perpauci deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalomus, patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non mediocriter templi religio, humanis antehac nec veſtigiis penetrati, nec oculis. Introgreſſus eſt enim in illud Pompejus, & una cum eo non pauci alii, & inſpexerunt, qvæ nefas eſt videre niſi ſolis ſacerdotibus. cumqve intus eſſent ex auro menſa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, ſed hic qvoqve ſui ſimilis fuit, & nihil commiſit

ἐφ' ᾧ διῆγε πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ἐπ' ἡμέρας πολλὰς προσερήδμον ἐγήγερτο, τεμνόντων τὴν περὶ ὕλλαν ὑμμῶν. καὶ ἐπειδὴ δὲ ἐῖχεν ἱκανῶς, μόλις πληθύσας τὸ τάφρε βάθος ἄπορον, τεσσαράκοντα μηχανὰς ἐς ὄργανα ἐκ τύρε κομισθέντα, ἐπιφέρουσι τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἄγειν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐκρύθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. ἄρχονται γὰρ μάχης καὶ τοῖς πᾶσιν ἀμυνάσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἀλλὰ δέ τι δρᾶν τοὺς πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ καὶ ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἃς δὴ σάββατα καλοῦμεν, οὔτ' ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων. χοῦν γὰρ καὶ πύργους ἀνίστασαν, καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τε αὐτοῖς εἰς τὴν ἀπόδοσιν ἕτερα ταῦτα εἶναι. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπ' ἐκείνων ἧς ἔχομεν περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείας, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας βλαφθὲν ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργουμένων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' ἐπὶ τοῖς τὰς προσβολὰς δύσκολον εἶη, τὰς θυσίας παρέντων. καὶ γὰρ ἁλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτην μοῖραν τῆς νηστείας ἡμέρᾳ τῷ ἐνάτῳ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ὀλυμπιάδι, ὑπατευόντων γαΐου ἀντωνίου, καὶ μάρκου τυλλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν ἐπιπεσόντες, ἐσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ πρὸς τὰς θυσίας οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διεπάλαιον, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκαζόντες ὑποδραναι. πᾶν δ' ὅτι δεῖ παθεῖν τοῦτ' παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες. ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δ' οὐ λόγῳ ταῦτα μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον φιλοδοξίας εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθείας, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ τοὺμῶν πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς καὶ γράβων καὶ νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις τίτος λίβιος, ὁ τῆς ῥωμαΐδος ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ μηχανήματος προσπεσόντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατέπεσε, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, ἐπεχείρουν μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν κορνήλιος φάυστος σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἐπ' αὐτῷ σπειρῶταις ἐπὶ δὲ τεῖχους. μεθ' οὗτον, φούριος ἑκατοντάρχης, ἄλλοι τοῖς ἐπομένοις καθ' ἕτερον μέρος. μέσοι δὲ φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν σιφαι καρτερῷ φόβῳ δ' ἐπὶ πάντα ἀνάπλεως. καὶ τὶ ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο. ἔνιοι δὲ καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐῤῥίπτουν, καὶ πῦρ ἐνιέντες τοῖς οἰκίαις ἐνεπίμπρασαν, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐχ ὑπομένοντες. ἔπεσον δὲ, τὰ μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους καὶ δυσχιλίους, ῥωμαίων δὲ παῦροι ὀλίγοι. ἐλήφθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἀψαλώμης, θεοδώρου καὶ πτολεμαίου ἀρισταβούλου. παρωμοιώθη δὲ οὐ μικρὰ περὶ τὸν ναὸν, ἀβάτου τε ὄντα καὶ τοῦ πάνυ χρόνου ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἔντος ὁ πομπήϊος, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίας ἐπῆλθεν

ἔπραξεν ἀρετῆς. τῇ ὑστεραίᾳ καθαίρειν ὠδήγησε- A indignum cæteris virtutibus. Seqventi vero die
λας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἀπέφερεν τῷ jussis purgare templum ædituis, & instauratis
θεῷ, τὴν δὲ χειροτονίαν ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, ἀλλά τε legitimis sacrificiis, pontificatum Hyrcano red-
πάλαι ὅσα χρήσιμον ἐπῃρέτει αὐτῷ, καὶ ἔτι τὰς κατ didit, tum propter alia ipsius officia, tum qvia
τὴν χώραν ἰουδαίους ἀρίστῳ βουλῇ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, tota regione habitantibus Judæis autor fuit, ne
καὶ τοὺς αὐτοὺς δὲ πολέμου, τοῦ πελέκει διεχρήσατο. τὸν arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli
δ' φαῦσον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος προθύμως ἐ- concitatores securi percussit: Faustoqve & ali-
πέβησαν, τ' πρεπόντων ἀρίστοις ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱερο- is, qvi primi murum conscenderunt, digna præ-
σόλυμα ὑποτελῆ φόρῳ ῥωμαίοις ἐποίησεν. ὰς δ' οἱ ἐνοι- mia persolvit. Et Hierosolyma qvidem pop. B
κοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀ- Rom. fecit stipendiaria, urbes vero, qvas eorum
φελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ cives sibi subjugaverant in Cœlesyria, ademptas
σύμπαν ἔθνος ὅτι μέγα πρότερον αἰρόμενον, ἐντὸς τ illis jussit proprio parere præsidi: & totam gen-
ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπρο- tem prius elatam rebus prosperis, contraxit intra
σθεν κατασκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, δημητρίῳ χαριζό- veteres terminos. Gadara deinde paulo ante
μενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ, τοὺς δ' λοιποὺς dirupta instauravit in gratiam liberti sui Gada-
ἵππων καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δίον, καὶ σεμάρειαν, renses Demetrii. reliqvas vero, Hippon, Scyto-
ἔτι τε μάρισσαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν polim, Pellam, Dion, Samariam, Marissam, Azo-
τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, C tum, Jamniam, Arethusam suis restituit habita-
χώρᾳ τ' κατεσκαμμένων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσ- toribus: easqve in mediterraneis, præter va-
σῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τ' πύργον, ἣ κτίσαν- ris bellis dirutas. Maritimas vero, Gazam, Jop-
τος αὐτὴν ἡρῴδης μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς pen, Dora, Stratonis turrim, qvæ ab Herode
κοσμήσαντος, μετωνομάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομ- magnifice condita, & portubus atqve templis
πήιος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ. exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompejus liberas esse jussas provinciæ
ταῦτα δὲ πάθους τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτοὶ κατέσχον ὑρ- contribuit. Qvorum omnium malorum causa
κανὸς καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τὴν fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobu- D
δ' ἐλευθερίαν ἀπεβάλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαί- lus inter se dissidentes invicem. nam tum pri-
ων κατέστημεν. τὴν δὲ τῶν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησά- mum libertatem amisimus, subjecti Romano-
μεθα τοὺς συρους ἀφελόμενοι, ταύτην ἀναγκάσθημεν rum imperio: & regionem de Syris bello ca-
ἀποδοῦναι τοῖς σύροις. καὶ πρόσπαλαι ἡ μύεμα πά- ptam reddere ipsis coacti sumus: & insuper
λαιτε ῥωμαίοις ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσπράξαντο, plus qvam decem millia talentorum brevi tem-
καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατ' γένος δὲ ἱερεῦσι pore a nobis Romani exegerunt: & regnum,
διδομένη τιμή, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ περὶ qvo prius pontificale genus honestabatur, ad
μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῶμεν. πομπήιος δ' τὴν κοί- plebejos translatum est homines. Sed de his suo
λην συρίαν ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτιον σκαύρῳ loco dicemus. Cæterum Pompejus, Cœlesyria E
παραδοὺς καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι κιλικίαν ὠ- usqve ad Euphratem amnem & Ægypti termi-
χετο, ἐπειγόμενος εἰς ῥώμην. ἐπείγετο δ', μὴ τ' ἡγεμονίας nos Scauro tradita, cum duabus Romanis legio-
ἀφελκύσαιτο δεδεμένων. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, nibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxitqve secum Aristobulum vinctum cum
καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέφρα, ὁ δ' duabus filiabus & totidem filiis.
νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα τ' ἀδελφοῖς.

Κεφάλαιον θ'. P

Ὅτι σκαύρος στρατεύσας ἐπὶ πέτραν βασίλειον ἔσωσε τ' ἀραβίων, ἀντίπατρος πείσας τ' ἄραβα συμμαχίαν ποιήσασθαι.

Σκαύρος δ' ὅτι πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσεμβολώτατον εἶναι τὸν κύκλῳ δηοῦντος αὐτῆς, καὶ δ' στρατεύματος λιμώττοντος, ἀντίπατρος κατ' ἐπιτολὰς ὑρκανῷ σῖτον ὀπ τῆς ἰουδαίας καὶ πάλαι ὅσων ἐνδεὴς παρέσχετο. πεμ- G φθεὶς τε πρὸς ἄρεταν πρεσβευτὴς ὑπὸ σκαύρου, διὰ τ' ὑποδοῦναι ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν δέξασθαι μὲν δ' μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγκρυφὴν τριακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὅτι τάχιστα ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, ἐκ ἧττον αὐτὸς ἢ σωθῆναι δέξασθαι ἐπιθυμῶν ἔτ' ἡμέρας βελόμενος.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fraude Antipatri suasu cum eo foedus.

SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, &, qvia difficilis ad eam aditus esset, circumvicinos agros populante, militibusqve fame laborantibus, Antipater jussu Hyrcani frumentum ex Judæa & alia necessaria eis præbebat: missusqve ad Aretam legatus a Scauro, eo qvod hospes esset, persvasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atqve his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus e Scauri qvam ex Aretæ sententia. IX.

CAP. X.

Alexander a Gabinio victus, in qvodam castello oppugnatur.

X. ALiqvanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursionibus vexante, imperator Gabinius e Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano jam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, qvos Pompejus dejecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander pervagando regionem multos Judæos armavit: collectisqve propere decem armatorum millibus, & mille qvingentis eqvitibus, munitionibus firmavit Alexandrium castellum juxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atqve ita Romani conjuncti cum Judæis in officio manentibus, qvorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, seqvente cum reliqvo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, ubi, conserto prælio, Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium invitabat concluſos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cum multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, ubi, multis cæsis, egregiam operam navavit M. Antonius. Itaqve Gabinius, relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliqvam Judæam perlustrabat: & qvotqvot inveniebat urbes dirutas, ædificari jubebat, atqve hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idqve mandante Gabinio, qvarum posthac habitatio tuta permansit, cum ante longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, revertitur ad Alexandrium: & cum intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremo Alexandrium: qvæ Gabinius diruit. Cumqve Alexandri mater ad eum venisset, qvæ Romanis favebat, marito ejus & reliqvis liberis Romæ asservatis, impetravit ab eo, qvicqvid petiit. moxqve dispositis ejus rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum & suum sacerdotium. deinde constitutis qvinqve juridicis conventibus, in totidem æquales partes totam provinciam distribuit: ita ut alii jura peterent Hierosolyma, alii Gadara, Amathuntem alii: qvarti vero Hiericuntem, qvinti Saphoram, qvod est Galilææ oppidum, sicqve liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

A

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ εἰς φρούριόν τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ ὕστερον ἀλεξάνδρῳ τὶς ἰουδαίων κατατρέχοντος ἀριστοβούλου παῖδος, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε πολλὰ ἄξια διεπράξατο, καὶ δὴ καὶ ἀλεξάνδρου ἐπιστρατεύσαντος μηκέτι ὑρκανῷ πρὸς τοῖς ἐκείνῳ ῥωμαίοις ἀντέχειν δυναμένῳ, ἀλλ' ἀνεγείροντι ἤδη, ἐκ τῶν ἱεροσολύμων τειχίζοντος ὅπερ εἶλε πομπήϊος. ἀλλὰ τότε μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ συνταῦθα ῥωμαῖοι. πρώτην δὲ κύκλῳ τὴν χώραν, πολλὰς ὡπλισε τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίας μὲν ὁπλίτας, πεντακισχιλίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρωσε, καὶ πρὸς ταῖς κορεαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιρουντα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἐρχομένου οὖν ἐπ' αὐτὸν γαβινίου, μάχην ἀντιόνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δὲ ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἐπομένους καὶ σὺν τούτοις τοὺς ἐγχωρίους ἰουδαίους, ὧν προῆλθον ἡγεμόνες πιτώλαος καὶ μάλιχος, προσλαβόντες δὲ τὸ ἀντιπάτρου ἑταιρικὸν ἐπὶ τῶν ἀλεξάνδρου, ἠντιάζοντο γαβινίου σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνονται μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ, οὐκ ἐλάττες. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅπλα τὰ ἀλεξάνδρειον ἐλθών, προσκαλεῖται τοὺς ἔνδον εἰς ὁμιλίαν, συγγνώσεσθαι προεῖπε τοῖς τε προσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ἐπιμελῶν ὁμολογῶν. πραγματευομένων δὲ πολλῶν πρὸς ἔρυμα τὸ πολεμίων, ἐφ' ὃ ἀνέπεσον οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος ἀντώνιος ὑπερφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰς ἀνατείνας, ἔδοξεν ἠρίστευκέναι. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπών, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὑπὸ τὰ ἄλλα ἰουδαίαν ἦν, καὶ πᾶσι μετὰ ἐπιτυχίας καθηρημένας τὰ πόλεις, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, σκυθόπολις, ἀνθηδών, ῥαφία, δῶρα, μαρισσά τε γάζα, καὶ ἄλλαι σὺν ὀλίγαις. τῶν δὲ ἀνθρώπων πεφευγότων εἰς ὀλίγους γαβίνιος πρόσταττε, βεβαίως οἰκηθήναι σπεύσαντες τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δὲ λαφυραξάμενος τὴν χώραν ἐπανῆκεν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. ἐν τῷ πολιορκίαν αὐτὸς κρατυνάντος ἀλεξάνδρου πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγνώσεσθαί τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δέομενος, καὶ τὰ δεδομένα τῶν ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιρουντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἔφερε τὰ ῥωμαίων, ὅτε ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ᾔτει. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσοντα τῷ ἱερῷ ὅπη μέλειαν. πέντε δὲ συνέδρια κατασήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν γαδάροις, οἱ δὲ ἐν ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν ἱερειχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόρεις τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ δὴ ἦσαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια.

Ως φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβῶν γαβίνιος αὐχμάλωτον πάλιν ἀνέστρεψεν εἰς ῥώμην.

ΑΡιστόβουλος ὁ Ἀλεξάνδρου ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἐπὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἐῶ νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν παρασκευάζων, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισένναν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερβίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δὲ ἀριστοβούλῳ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὐκλειαν προσέῤῥεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. πιθόλαος γοῦν τις ἱεροσολυμίτης ὢν, μὴ χιλίων ἡγεμόνευσε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δ' ἐπεφοίτων ἦσαν ἄνοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιροῦπτα ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀπόρους ὄντας. ἀγαθὰ γὰρ ἐγένοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ἀπαλισμένους περὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ πρὸ μὲν ἀγωνισάμενοι, βιασθέντες δὲ τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιροῦπτα διέφυγε, ἰσχύρα τε τὸ χωρίον, καὶ πρότερον καλῶς ἔδειν ἦθον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχεν. δύο δὲ ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, αὐχμάλωτος μετ' ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε ἐκ ῥώμης αὖθις πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτη μὲν ἀριστοβούλου χρησαμένου τύχη, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὖθις κατεῖχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἐπὶ γ' καὶ μῆνας ς', ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, γαβινίῳ γράψαντος δῆθεν ἀποχέαν τῇ μητρὶ φαδδίᾳ τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανερχόντων. γαβινίῳ δὲ ἤδη παρθίοις στρατεύοντι, καὶ τὸν εὐφράτην περαιωμένῳ μεταδόξαν εἰς αἴγυπτον ἀποστρέψαντα, καταιτιᾶται πτολεμαῖον εἰς αὐτόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι κατὰ τὴν στρατιὰν ἐν ὑποκρυπτῷ ἐστείλατο, ἀντίπατρος ἀποκρύπτεσθαι τὸν σῖτον καὶ τὰ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ἀπὸ πλήθους τῶν ἰουδαίων ἕτοιμον αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐπέστησε, φύλακας οὓς τῆς εἰς τὴν αἴγυπτον ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ἤδη τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἐκτείνει πάντας ὅσους ἐπέτυχον τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον καρμήλιον συμφυγόντας, καὶ προσεκάθητο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος τοιαῦτα, καὶ τὴν συρίαν καταλαβών, ἀντίπατρον, σωφρονεστάτῳ γὰρ ἀνδρὶ, προπέμπει πρὸς τοὺς νεωτερίζοντας, εἰ πάσῃ δυνηθείη τῇ προφρονείᾳ αὐτοὺς καὶ πεῖσαι πρὸς τὰ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ τρεῖς ἔτη ἔχων μυριάδας ἰουδαίων,

A

CAP. XI.

Aristobulus Roma vinculis elapsus, rursum in Judæa captus a Gabinio, Romam remittitur.

CÆterum cum Aristobulus Roma profugus, reversus esset in Judæam: & conaretur Alexandrium recens dirutum denuo munire, Gabinius misit eo milites, ducibus Sisenna, Antonio, & Servilio, qvi eum locum occupari non sinerent, & darent operam, ut ipsum comprehenderent. nam multi Judæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, novarum rerum avidi: siqvidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqvi in eo confluxu multi fuere non satis armis instructi. Aristobulus vero volens occupare Macharuntem, tales dimisit, ut inutiles ad moliendum aliqvid, assumptisqve tantum armatorum octo millibus, illuc contendit. qvos assecuti Romani vicerunt egregie. qvamvis enim repugnantes aliqvantisper impressione facta, coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter qvinqve millibus. reliqvi vero dissipati, ut qvisqve potuit, salutem sibi qvæsiverunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Macharuntem: munieratqve id castrum, &, qvamvis rebus afflictis, bene sperare non destitit. Sed non ultra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus, captivus cum Antigono filio, qvi ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atqve ita, reflante fortuna, rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postqvam regno & pontificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen ejus dimisit senatus, cum ex Gabinii literis cognovisset, promissum hoc eorum matri, dum castella traderet: qui mox in Judæam reversi sunt. Porro Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & jam Euphratem trajicienti, mutata sententia, visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut alias indicatum est. In hac qvoqve expeditione ab Antipatro adjutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Judæi, qvi Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterum reversus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare difficiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuo invaso per vim principatu, multos Judæorum ad defectionem impulit. collectoqve magno exercitu, regionem obeundo, interficiebat Romanos, qvotqvot adipisci potuit, reliqvos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius vero hoc in statu Syriam offendens, Antipatru m propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si forte posset ad saniorem mentem reductis persvadere, ut meliora seqvantur consilia: qvod ille sedulo fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro vero potiri non potuit. is enim habens secum triginta Judæorum millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: qvo prælio desiderata sunt ex acie Judaica decem millia. Tum victor, constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos qvoqve profligat uno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos recepisit, sparso rumore, quod aufugissent in patriam: tantisqve rebus gestis, Romam revertens Crasso provinciam tradidit. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

A ἀπήντησε γαβινίῳ καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυριάδων ὡς τὸ ἑπτακισχίλιον ὄρος. καλασιριμιτῶν γαβίνιος τὰ τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ὡς ἦν αὐτῷ πάτριον ἡγεμονίᾳ, διὰ ναβαταίους ἐρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ. παρθων δὲ μιθριδάτου καὶ ἱεροσολυμιτῶν φυγάδες ὡς αὐτὸν ἐλθόντας, ὡς ὑπεμψε, τῷ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ τῆς τῶν στρατείαν θράσους, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κράσσῳ τὴν ἐπαρχίαν παραδοὺς τὰ ἀρχεῖα· ὡς δὲ τὴν πομπείου B γαβινίου στρατείας διὰ ἰουδαίας, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππαδόξ, ὧδε ἑτέρωθι καμοὶ πρότερον λέγων.

CAP. XII.

Crassi, contra Parthos ducentis, per Judæam iter & sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Judæam pervenit, & pecuniam C sacram, qvam Pompejus non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totoqve reliqvo auro, cujus summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliavit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & justus) sed cum concreditam D haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, qvorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretqve Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius eum jurejurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo, qvod ipse traderet, E æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cavæ lignea, qvod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliqvo templi auro accepit, & mox violato jurejurando, totum, qvantum intus erat, egessit. Nec est mirandum tantas divitias in nostro templo fuisse, cujus Deum cum omnes ubiqve terrarum Judæi venerentur ac colant, tam ex Europa qvam ex Asia F longo tempore huc eas contulerant. Nec ad jactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cum alii multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam, qui afferrent sibi inde pecuniam, qvam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Judæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, G præter hanc Deo sacram: & satis apparet, qvod hanc Judæi ex Asia in Coum deportaverant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos, qvi Judæam habitabant, habentes urbem adeo munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Judæos hoc fecisse est credibile, qvibus nihil erat a Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur, Syllã, qvo tempore in Græciam trajecit, gesturus bellum contra Mithridatem, & Lucullum misisse Cyrenem,

Κεφάλαιον ιϛ'.

Κράσσος ἡ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις διαρπάσας, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

ΚΡάσσος δὲ ὁ τῆς πάρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἧκεν καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπήϊος καταλελοίπει, δισχίλια δὲ ἐστὶ τάλαντα, βασιλικοὺς οἷος τε ἦν καὶ τὸ χρυσοῦν ἅπαντα, τάλαντα ἦν ὅλα ὀκτώ, πλειόνων τὸν ἀριθμὸν λαμβάνων· καὶ δοκὸν ὅλος φυρηλατον χρυσοῦν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἴσχει λίτρας ϛ' καὶ ἥμισυ. παρέδωκε, αὐτῷ ταύτην τὴν δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ἀνὴρ πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν καταπετασμάτων καὶ ναοῦ φυλακήν, ἔντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τῶν κατασκευῶν, ἐκ δὲ δοκοῦ ταύτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τὸ κράσσον ἐώρα τὸ τοῦ χρυσοῦ γινόμενον συλλογήν, δείσας τὸν παντὸς κόσμου ναόν, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὸν χρυσὸν, λύτρον ἀντὶ πάντων ἐδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐν ναῷ, μόνῳ δὲ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη λίνην δοκὸν κενὴν. καὶ ὅτε, τὰς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ἐπεὶ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μέντοι κράσσος καὶ ταύτην ὡς ἀδένος ἀψόμενος ἄλλα τ' ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, καὶ παραβὰς τοὺς ὅρκους ἅπανταχοῦ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσαι δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τὴν τῆς οἰκουμένης ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν θεὸν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ παλαιῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν περιῃρημένων χρημάτων ἐξ ὧν ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ παραλογίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ στράβων ὁ καππαδόξ ὧδέ πως λέγων. πέμψας δὲ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἐθέτο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡς τάλαντα. ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ εἰς θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετελήλεγκαν εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι. ἀλλὰ τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον· οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ἐχυρὰν ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, πρὸ ἑαυτῶν ποιήσαι, μηδὲν μιθριδάτῃ δεδεικότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὁδὸν χωρὶς ἐλέγη σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα, πολεμήσων μιθριδάτῃ, καὶ λευκόλλον πέμψαι ἀπὸ τῆς ἐν κυρίᾳ

χώρᾳ

φασιν δ' ἔθνας ἡμῶν, ὧν οἰκεμένη πεπλήρω) λέγων ἅπαντας. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν κυρηναίων, ἥπερ τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοίκων, καὶ πέμπτη ἡ τῶν ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρελήλυθη, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾴδιον εὑρεῖν τῆς οἰκεμένης, ὃς οὐ δεδέκται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδὲ διακεκράτηται ὑπ' αὐτοῦ. πλὴν τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς κυρηναίας, ἅπερ τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυγχάνουσιν, ἢ τῶν ἄλλων συχνὰ, ζηλοῦσιν ἀνθρώπους. καὶ δὴ τὰ σωτηρίματα τῶν ἰουδαίων θρέψαι διαφέροντως, καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικία τῶν ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς δὲ τῶν ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέρος μέρους τῷ ἔθνει τούτῳ. καθάπερ) ἢ δὲ ἐθνάρχης αὐτῶν. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾷ κρίσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖ) καὶ προσταγμάτων, ὥσπερ πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, ἀπὸ τοῦ αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, καὶ ἀπὸ τοῦ πλησίον ἐστὶ τῆς κατοικίας, τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν. εἰς ἣ τὴν κυρηναίαν μετῆλθε, ἀπὸ τοῦ καὶ ταύτην ὅμορον εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν ἰουδαίαν, μᾶλλον ἢ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρόσω τέρον. γράφων δὴ οὗτος ταῦτα λέγει. κράσσος ἢ παῦλα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβάλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν παρθυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. κάσσιος δ' εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προεπιπησάμενος αὐτὴν πάρθοις ἐμποδὼν ἦν, ἐκτρέχουσιν ἐπ' αὐτὴν ἀπὸ τοῦ κατὰ κράσσον νίκαν. αὖθις δ' εἰς τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν, παρελαύνας μὲν οὖν διὰ τῆς πρόσω πόρρω αἱρεῖ, καὶ πρὸς τρισμυρίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζεται, πρόσθολαόν τε τὸν τῶν ἀρισοβούλου στάσιν ἀπαδεγμένον κτείνει, πρὸς ὃν αὐτὸν ἀντιπάτρου φίλον ὄντα, ὃν πλοῦ καὶ παρ' αὐτῷ σπουδαίως διώκας, καὶ πολίτην τῶν ἄλλων ἰουδαίων, παρ' ὧν ἄγαπᾶν γυναῖκα τῶν ἀπὸ μεσημβρίας, κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτεροι ἐγένοντο παῖδες, φασάηλος, καὶ ἡρώδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς ἐγένετο), ἰωσήπος τε καὶ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη. ἔτι δὲ ὁ ἀντίπατρος ἐπεποίητο πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀρισοβούλου παρέθετο. κάσσιος μὲν οὖν ἀναστρατοπεδευόμενος, ὅτι τὸν εὐφράτην ἤπειγετο, ἀνταναίρων τοῖς ἐκεῖθεν ὁπλίταις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

agitatam seditionibus gentis nostræ, qvæ orbem terrarum repleverit. sic enim scribit: Qvatuor erant genera in Cyrenensium urbe, cives, agricolæ, inqvilini, & qvarti Judæi. hoc jam in omnes urbes subrepsit. nec est facile invenire locum in orbe habitabili, qvem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, utpote eisdem solitæ parere dominis, aliæqve multæ regiones horum ritus admiserunt: aluntqve congregationes Judæorum maximas, tempore coalitas, & utentes institutis domesticis. Per Ægyptum sane etiam coloniæ sunt ejus gentis, absqve eo, qvod Alexandrinæ urbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum, qvi suæ gentis res administret, & controversias ex jure dirimat, & contractus atqve pacta rata habeat, non aliter qvam fit in absoluta republica. Invaluit itaqve hæc gens in Ægypto, eo qvod antiqvitus originem inde habeat, & facile migretur eo propter vicinitatem. In Cyreniacam vero regionem inde transiit, ut conterminam, qvemadmodum etiam Judæa est, vel potius partem olim regni Ægyptii. Hæc Strabo. Cæterum Crassus, rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem invasit: ubi cum omnibus copiis periit: sicut alias narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens, occupata ea, resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cum venisset Tyrum, invisit etiam Judæam. Ubi Tarichæas primo impetu cepit, & ferme triginta millia captivorum abduxit. Pitholaum qvoqve, qui Aristobuli partes fovebat, interfecit, hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud qvos duxit uxorem illustri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qva qvatuor ei nati sunt filii, Phasaelus, & Herodes, qvi postea regnavit, & Josephus atqve Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi conjunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud qvem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius, reparatis copiis, ad Euphratem se contulit, ibiq; Parthis se opposuit, qvemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Κεφάλαιον ιγ'.

Φυγὴ πομπηΐου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

CAP. XIII.

Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam.

Χρόνῳ ὕστερον καίσαρ κατασχὼν ῥώμην μετὰ τὸ πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν ἰονίου, λύσας τῶν δεσμῶν ἀριστόβουλον εἰς συρίαν διεγνώκει πέμπειν, δύο λεγεῶνας αὐτῷ πέμψας, ὡς ἂν εὐτρεπίζοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς ὤν. ἀριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπώνατο τῶν ἐλπίδων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς παρὰ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τοῦ πομπηΐου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσιν, ἀπιόντα δὲ αὐτὸν οἱ τοῦ καίσαρος θεραπεύοντες πράγματα. καὶ ὁ νεκρὸς (αὐτοῦ) ἔκειτο ἐν μέλιτι κεκηδεμένος ἐπὶ χρόνον πολύν, ἕως ἀντωνίου αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψαντος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θάπτης ἐποίησε τὴν ταφήν. σκιπίων δὲ ἐπιστείλαντος αὐτῷ πομπηΐου ἀποκτεῖναι ἀλέξανδρον τὸν ἀριστοβούλου,

ALiqvanto autem post Cæsar, occupata Roma, & Pompejo una cum senatu ultra mare Jonium fugato, solutum vinculis Aristobulum decrevit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus, quo facilius ordinaret provinciam, sed is brevi frustratus est sua spe, qvam ex accepta a Cæsare potestate conceperat, a Pompejanis veneno sublatus, & a Cæsarianis funeratus. Corpus autem ejus diu melle curatum jacuit, donec Antonius id in Judæam remissum mandavit reponi in regum conditoriis. Scipio vero jussu Pompeji securi percussit Alexandrum Aristobuli filium, XIV. XV.

eo qvod aliqvando contra Romanos rebellaverat, & hic qvidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres vero ejus ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad uxorem Aristobuli, jussit eam, cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, qvarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam conjugem. deinde vero, occiso prius eo, Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum ejus curam habere non destitit.

A αἰατισάμβρ τ νεανίσκον ὅπι τοῖς τε πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημαρτημένοις, τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ἕτως ἐν ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ, τοὺς δ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μενναίου παρέλαβε, διωκισεύων χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τ ἡγεμονα φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ὡς ἄγοντα τὴν ἀλεξάνδρᾳ γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτῷ συναποστέλλειν τ ἡγεμονα, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τ ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς φιλιππίων ἀγεῖ γυναῖκα. μὴ δ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὴν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖ τ ἀλεξάνδραν, καὶ τ ἀδελφῶν αὐτῆς προνοιαν ποιεῖται διετελ.

B

CAP. XIV.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Judæorum opera adjutus sit.

XVI. POst Pompeji autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus usui fuit Antipater Judæorum gubernator, idqve mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adjunxit cum armatis Judæorum tribus millibus, egitqve cum Arabum primatibus, ut & ipsi venirent auxilio, ejusqve potissimum opera e tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Jamblichus dynasta & Ptolemæus ejus filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & urbes pene universæ. Mithridates vero, motis e Syria castris, pervenit Pelusium, & non receptus ab ejus loci hominibus urbem oppugnavit. Ubi præcipuam operam navavit Antipater, primusqve, dejecta qvadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in urbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Judæi Ægyptii, qui regionem, qvæ Oniæ dicitur, incolunt. Hos Antipater ut tribules in partes suas traduxit, maxime cum ostendisset Hyrcani pontificis literas. in qvibus rogabantur, ut amicos se præberent Cæsari, eumqve commeatibus juvarent & rebus exercitui necessariis. Qvi moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. qvod ubi audiverunt, qvi Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiverunt, & ille eo profectus hos qvoqve adjunxit suis partibus.

C D E F

CAP. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstqvam autem ventum est ad Delta, qvod vocant, conflixit cum hoste circa locum, qvi Castra Judæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturq; cladem accepturum, nisi mature præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qvi jam adversarios profligaverat, exemptis sociis periculo, Ægyptios jã vincentes coegisset terga vertere: qvi adeo fugientibus institit, ut castra qvoq; hostium caperet: advocato etiam in prædę partem Mithridate, qvem insectando hostẽ longe a tergo reliqverat. Is ex suis octingentos deside-

Κεφάλαιον ιδ.

Καίσαρ ἐπ' αἴγυπτον στρατεία, & ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δ τ πομπηίου θανατον καὶ τὴν νίκην τὴν εἰς αὐτῷ καίσαρι πολεμοῦντι κατ' αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντιπατρος ὁ τ ἰουδαίων ὑπομελητὴς ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτης γὰρ ὁ περγαμηνὸς κομίζοντι ὑπηκοικὸν & ἀδυνάτως ἐχοντι διὰ πλῆθος πολεμίων τ πορείαν, εἰς ἀσκάλωνα διατρίβοντι, ἦκεν ἀντιπατρος ἄγων ἰουδαίων & φιλίππους τρισχιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεραγματεύσατο τοὺς ἐντελῆ, & δι αὐτ οἱ κῆ τὴν συμμαχίαν ἅπαντες ἐπεκύρουν, ἀπολείπεσθ δ οὐδεὶς καίσαρ σπουδῆς & φιλοτιμίας ἀ γελοντες, ἰαμβλίχος τε ὁ δυνάστης & πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτ, καὶ θολομαῖος ὁ σοέμου λιβάνου ὄρος οἰκῶν, οὗπερ πόλις χεδ ὅλη ἅπασα. μιθριδάτης γ ἄρας ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖτ. & μὴ δεχομένων αὐτ τ ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἡρέθη γ ἀντιπατρος, & πρῶτος κατασύρας τι τ τείχους ὁδὸν εἰς πίστιν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πλέον ἕτως εἶχεν. τοὺς δ περὶ ἀντίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπιόντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν ὀνίαν λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πεφθ δ & τέτταρες τε αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον ἀντιπατρος, καὶ μάλιστα ὑπιδείξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ δεξιὰς ὑπισχνεῖται, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ ὑπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς εἶδον τ ἀντίπατρον καὶ τ δεξιὰν συνελθόντας ἐπῄνουν. τέτταρες δ πεφθέντες ἀκέσαντες οἱ περὶ μέμφιν, σκάλουν καὶ αὐτοὶ τ μιθριδάτην πρὸς αὐτούς, καὶ κεῖνος ἐλθὼν καὶ τέτταρας ἐφιλοφρόνησε.

Κεφάλαιον ιε.

Αντιπάτρου δεξιὰ, & φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθε, συμβάλλουσι τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δ εὐώνυμον, ἀντιπατρος. συμπεσόντων δ εἰς μάχλεν, κλίνει τε δ μιθριδάτου κέρας, καὶ παθὼν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ ὅλα, εἰ μὴ πρὸς τὸν ἡϊόνα & ποταμοῦ αὐτὸς τοῖς οἰκείοις στρατιώταις ἀντιπατρος θᾳ θέων νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ῥύεται, τρέπει δ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰγυπτίους. αἴρει δ αὐτῶν & τὸ στρατόπεδον, ὅπερ ἐνέπρησε τῇ ἑωθῇ, τόν τε μιθριδάτην σκάλει πολῖται ἐν τῇ τροπῇ διώκοντα. ἔπεσον δ τούτων μὲν περὶ ἑκατὸν ἐσθῆτας, τῶν

τῶν ἢ ἀντιπάτερ πεντήκοντα. μιθριδάτης ἢ περὶ τούτων ἀπιστελλε κῆσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα & τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν ἀντιπατέρα δοφαίνων, ὥστε τὸν κῆσαρα τότε μὲν ἐπαινέσαι αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ καὶ πάνυ τῷ πολέμῳ εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, & δὴ κὰι τρωθῆναι σωέβη αὐτῷ τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ. καταλύσας μὲν τοι κῆσαρ μὴ μακρὸν τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συρίαν ἀπαλθόσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανὸν μὲν τὸ ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ ἢ πολιτείαν ἐν ῥώμῃ δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχῆ. λέγεται ἢ ὑπὸ πολλῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππαδόξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ἕτως, μὴ ἢ τὸ μιθριδάτην εἰς βάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸ τὸ ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς ἔτ στράβων & ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ ὑπικράτους ὀνόματ λέγ ἕτως, τὸ μὲν μιθριδάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντιπατέρα, τὸν αὐτὸ τὸ ἰουδαίους ἐπιμελητὴν τρισχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαραδοῦναι, & τοὺς ἄλλους δυνάστας παροτρῦναι, κοινωνῆσαι ἢ τ στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν τὸ ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν ἢ καὶ ἀντίγον ὁ ἀριστόβλε τότε πρὸς κάισαρα, τὸν τε πατρὸς ἐπωδύρετο τύχαι, & ὡς δι' αὐτὸν δηλητήριοι φαρμάκοις ἀναιρεθείς ἀριστόβλ, & ὁ ἀδελφὸς αὐτὸ κτείναντ πελέκει σκιπίων. ἐδέετο τε λαβεῖν οἶκτον αὐτὸ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένο. ὑρκανὸς ἢ ἀπὶ τούτοις & ἀντιπάτερ κατηγόρει βιαίως ἐξηγμένων δ' ἐθνῶν, καὶ εἰς αὐτὸν ὡρωμησάντων. παρὼν ἢ ἀντιπάτ ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτὸ τὸν κατηρεμοῦντ ὑμομένων, νεωτερισμὸς ἢ ἀπέφαινε τὸς περὶ τ ἀντίγονον & συσκευάδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ἀπὶ τοῖς στρατηγήμασι, πιθάνῳ τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἐὼ μάρτυς. δικαίως ἢ ἐλεγὸ ἀριστόβλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναρπάσαν γεγονέναι πολέμου ἀεὶ & μηδέποτε εὐνοῦν ὑπαρξάντα ῥωμαίοις. τὸ ἀδελφὸν αὐτὸ κρῆναι ἐλθεῖν ἀπὶ λῃστείᾳ ὑπὸ σκιπίωνο τυχεῖν ὧν ἄξι ἐδ', ἀλλ' ἀκρίβειαν & δίκαιον ἔτι παθεῖν ἃ δράσαντ. τούτους ἀντιπάτερ ποιησάμενο τοὺς λόγους, κᾶσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδεικνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ ἢ δίδωσι δυναστείαν, ἐδ' αὐτὸς προαιρεῖται, τοῦτο ἐὼ αὐτῷ ποιησάμενο τὸν κρίσιν, ἀπιτροπον αὐτὸν ἀποδεικνὺς τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus qvinqvaginta. Mithridates vero de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenue fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita ut Cæsar & tunc eum collaudaverit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis ejus forti opera usus sit: in qvibus certaminibus etiam vulnera accepit. Qvamobrem, finito tandem bello, classe devectus in B Syriam Cæsar, magnos honores contulit tum in Hyrcanum, qvem confirmavit in pontificatu, tum in Antipatrum, qvem civitate Romana & immunitate donavit. Nonnulli vero ajunt, Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinii sic scribens: postqvam Mithridates Ægyptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum pontifex. Idem Strabo C alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatem primo solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Judææ Antipatrum tria millia militum ei adjunxisse, & ejusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisqve Hyrcanum pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniens, qvestus est D de patris infortunio, qvod propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus a Scipione securi percussus. rogabatqve, ut sui misereretur, paterno principatu ejecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, qvod per vim principatum gentis gererent, nec abstinerent ab ipsius injuriis. Antipater vero causam suam egit, diluens objecta crimina: Antigonumqve seditionis & novarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam, E qvantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem merito Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem vero hujus convictum latrocinii debitas pœnas Scipioni dedisse, & non per injuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declaravit, Antipatro dynastiam, qvamcunqve ipse F optaret, obtulit, & procuratorem insuper Judææ declaravit.

Κεφάλαιον ις'.
Καίσαρος ἀπιστολαὶ & δόγματα συγκλήτ περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Ἐπιτρέπει ἢ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδ ἀναστῆσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἐρρίπτο ἢ ἔτι πομπηίᾳ καταβαλόντ. καὶ ἕτ ἀπιστέλλ τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετωλίῳ. καὶ τὸ γνώμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτ δόγμα ἕτ ἔχ τὸν τρόπον. λεύκι βαλέρι λεύκιο υἱὸς στρατηγὸς, συνέβλήσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς δεκεμβρίαις ἐν τῷ τ ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τῇ δόγματι, παρῆσαν, ἢ λεύκι κωπώνι, λεύκιο υἱὸς, καὶ παπίρι κυρείνᾳ, φυλῇ ὧν ἀλέξανδρ ἰάσονο, καὶ νεμήνι ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρ δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

G HYrcano vero etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. jacebant enim usqve ad id tempus, ex qvo a Pompejo fuerant diruta. deditqve hac de re in urbem literas ad consules, ut decretum hoc scriberetur in Capitolio: cujus SCti. exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idib. Decembrib. in æde Concordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Qvirino, de his, qvæ Alexander Jasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei legati Judæorũ, viri optimi & socii nostri

XVII.

petierunt, renovantes veterem erga populum Rom. benevolentiam: qvi phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum qvinqvaginta millium. & literas petierunt ad liberas civitates ac reges, ut per regiones eorum atqve portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia, quæ petierunt, concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Qvin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miseruntq; ad eum decretum scriptum in hanc sententiam: Sub judice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis undecima, concilio judicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysii dixit: Qvoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Judæorum ac ethnarcha perpetua tam publice quam privatim cives nostros benevolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter privata negotia illuc deveniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idqve multorum constat testimoniis: visum est nunc, Theodosio Theodori referente, & populum de hujus viri virtute commonefaciente, qvam propensus sit ad benemerendum de nostris civibus, honorare hunc virum virtutis ergo corona aurea juxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus, dum novæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curaeq; esse nostris ducibus, ut, dum ille in amicitia nostra perseverat, ut, quicquid in honorem ejus & gratiam pro favore & meritis excogitaverimus, exeqvantur sedulo: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac benevolentia, & hujusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis invitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qvi ad illum decretum hoc perferant, hortenturqve, ut, acceptis his honoribus, certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis a populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porro XVIII. Cæsar, ordinatis rebus Syriæ, cum classe profectus est. Antipater autem, deducto Cæsare, in Syriam reversus, ante omnia disjecta per Pompejum mœnia restituit, & obeundo provinciam novarum rerum cupidos compescuit, tum minis agens tum consiliis. Fore enim, ut si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruendo suis quisq; possessionibus; sin novas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capterit, se qvidem pro præside habituros dominu;

διελέχθησαν, ἀναπεμψάντων τὰς πρεσβείας περὶ φιλανθρωπίας χάριτος. ἐπὶ τῷ φιάλῃ, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας ἠνεγκαν διὰ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματ' αὐτῆς ἠξίωσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλέας, ὅπως δ' τὴν τε χώραν αὐτῶν καὶ τὰς λιμένας ἀδείας τυγχάνῃ, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἐδόξε ἡ συγκλήτῳ φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν ταῦτ' αὐτοῖς ἀποδοθῆναι, ἐπὶ τῷ κομισθῆναι ἀσπίδα πρὸς δέξεσθαι. ταῦτα ἐγένετο ἐπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου, ἔτους ἐνάτου μηνὸς πανέμου. κύριος δὲ ἀποδοῦναι τὰ ἀθηναίων δήμου τιμὰς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμον ἡγούμενον εἰς αὐτούς. ἔπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, ὃ ἔστιν ἔχον τὸν τρόπον. ἐπὶ πανέως καὶ ἱερέως διονυσίου ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπίοντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα ἀθηναίων, ἐπὶ ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. εὐκλῆς μνησάνδρου ἀλιμούσιος εἶπε μουνιχιῶνος ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν προέδρων. ἐπεψήφισε δωρόθεος δεξιερεὺς καὶ οἱ συμπροεδροι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ καὶ νῦν τε τὸν δήμον καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστους εὖ ποιῶν, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ περὶ αὐτοὺς ἀναστρεφόμενος, καὶ τοὺς παραγινομένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν προφάσεις αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τῆς ἀσφαλοῦς αὐτῶν ἐπανόδου προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον ὑπὸ τούτων. δέδοκται ἡ καὶ νῦν θεοδοσίῳ θεοδώρου στρατηγήσαντος εἰσηγησαμένου καὶ περὶ τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προθυμίαν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι πρὸς ἂν δύνωμαι ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκα καὶ τοῦ νόμου, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνυπεύθυνον ἢ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τὰ καινὰ ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ἐπιμεληθῆναι ἢ τοὺς στρατηγοὺς διαμένοντά τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, ἵνα παν ὅτι ἂν δυνησόμεθα εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τῆς πανδρὸς ἀρετῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γνώμονες φαίνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὸν πρὸς ἡμᾶς εὐσεβῆ καὶ ἤδη τετιμημένων. ἐλέσθαι ἢ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵ τινές τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι προσδέξασθαι τὰς τιμὰς περαῶσαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τὸν πλῆν. αἱ μὲν οὖν πρὸς ὑρκανὸν ἡμῖν δεδηλωται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ ἢ διοικήσας τὰ κατὰ τὸν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς ἢ καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπέστρεψεν, ἀνεγείρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ἐπὶ πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὸν πρὸς τὸν χώραν θρικῶν, ὅπλων κατέσκελλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν. τὰ μὲν δὴ ὑρκανοῦ φρονοῦντος, ἐν εὐθυμονίᾳ διάξειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπαραχώς. προσιεμένους ἢ τοῖς ἐκ δ νεωτερίζειν ἐλπισι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ προστάτου δεσπότην,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ἢ ἀντὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ἢ ἐκ ἡμῶν πικροὺς ἀνθ' ἡγεμόνων πολεμίους. ἃ γὰρ ἀνέξεσθαι μετακινήσομεν οὐ αὐτὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθῆκε δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

A Hyrcanum vero pro rege tyrannum, tum Romanos atqve Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim neqvaqvam laturos mutari aliqvid ex his, qvæ ipsi constituerint. atqve his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οπ ἀντίπατρος τοῖς παισὶ ἡρώδη μὲν τὴν τῆς γαλιλαίας στρατηγίαν, Φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὰ ἱεροσολύμων, ἐφ' οἷς σέξτος καῖσαρ μέγαν ἐνδοξον τὸν ἡρώδην ἐποίησεν.

CAP. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

B

Βραδὺ δ' ἑρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, Φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆ περιξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ ἥμετ' αὐτὸν ἡρώδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ πανταπασιν ὄντι, ἐπὶ γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη. βλάπτει ἢ ὀδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὢν τὸ φρονήματι ῥωμαῖος ὁ νεανίας, ἀφορμὴν διέσκει ῥᾳδιεργήματος εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐζεκίαν τὸν ἀρχιλῃστὴν, τὰ πρῶτα τῆς συρίας καταστρέχοντα σὺν μεγάλῳ πλήθει, ἔκτεινε, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον ἔτο ἠγάπησαν οἱ σύροι, πεθύσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τῶν λῃστρικοῦ τὴν χώραν, ἐκαθάρθησαν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ἀπὶ τούτῳ κῶμαι καὶ πόλεις, ὡς εἰρηνεύειν αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐγίνετο ἢ ἅμα ἔτι καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ἔντιμος συγγενεῖ μεγάλου καίσαρος, καὶ διάφοντι τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπέπτωκε τῶν ἡρώδου πεπραγμένων, Φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν ἀδοκίμησιν αὐτοῦ κινηθεὶς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀποληφθῆναι τῆς ἐμοίας ἀφήμιας. καὶ τὰς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, εὐνουχάτους ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, αὐτὸς δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ὅτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' ἀντίπατρον ἐποίει θεραπεύειν πρῶτα ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῶν οἵων ἂν τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μὲν τοῦτοι τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, εὐνοίᾳ τε τῇ πρὸς ἔθνους καὶ προσέτι τῇ πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτὸν. καὶ γὰρ φιλίαν ἀντίπατρος δι' ἐπεποιήμενος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πολλὰ πέμψας τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν προσφέρεται τὴν δωρεὰν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δόντος ἔπεμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει ἢ ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρώδου βίαιον καὶ πολυπρεπῆ, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν ἀντιπάτρου, ἐμέλλει πᾶν ἐφασαν ὅπι τοῖς πραττομένοις ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾶς ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διεζωσμένους, σαυτὸν ἢ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἔχοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτωσε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον εἶναι νόμιζε, ῥᾳθυμῶν σοί τε σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ἃ γὰρ ὑπήκοοί σου

Cæterum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animadverteret, Phasaëlum e liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumvicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum qvintumdecimum. qvod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem invenit, qvomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinii sociis. qvod ejus factum magnam ei apud Syros conciliavit gratiam, nihil magis cupientes, qvam repurgari tandem regionem a prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, ut autorem pacis & fruendi secure possessionibus. Qvin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. qvapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilqve magis studuit, qvam gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cujusqvam injuriam. quo factum est, ut Antipater haud secus, quam si rex esset, a tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qvalis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorum hominum depravatus est, quo minus Hyrcano fidem servaret atqve amicitiam. Cæterum optimates Judæorum, videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam favore gentis, qvam Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Judæa reditibus, maligne erga eum affecti erant. jam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, &, persvaso Hyrcano, ut pecuniam eis mitteret, ipse hujus muneris sibi usurpavit gratiam. Misit enim tanqvam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeo nihil curabat, ut gaudere etiam facto videretur. Sed maxime terrebat Judæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntesqve Hyrcanum aperte jam incusabant Antipatrum. Quousqve tandem dissimulabis, quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi vero præter inane regni nomen nihil fieri reliqvum? Sed cave, ista nescias, neve te securum putes, incolumitatis tuæ atq; regni juxta negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed jam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisqve aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem, qvantumvis sceleſtum, non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia judicum. iste vero hoc ausus est, prius quam a te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus, his auditis, motus est. accenderunt autem ejus iram matres etiam eorum, quos Herodes necaverat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes, ut Herodes coram consessu judicum, facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad judicium & dicendam causam evocat. at ille præsto fuit, præmonitus tamen a patre, ut non privati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, qvemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficientem sibi manum adjunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret, si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret judicii periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum, ut eum absolveret, minis, si contra feciſſet, additis. Qvod qvidem facile ab illo impetratum est, neqva tristiore judicum sententia feriretur, quandoqvidem amabat eum non secus atqve filium. Cumqve constitisset ante judicium una cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisqvam eorum, qui absentem accusaverant, ausus est hiscere; sed hærebant inopes consilii. Tum unus quispiam Sameas nomine, vir justus, & ob hoc invictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Eqvidem judices, tuqve rex, nec ipse unqvam vidi qvenqvam, qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre hujusmodi qvempiam, sed quisquis hactenus apud hunc consessum judicandum se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculum ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam gravi obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine belle compositus, cum armatis stipatoribus: ut, si capitalem juxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis, ipse evadat, illata vi legibus. Verum isti non succenseo, quod majorem incolumitatis suæ quam legum rationem habeat, sed vobis magis & regi, qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quod iste, quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquando & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos judices & regem qvoq; sustulit, excepto uno Samea. hunc enim in honore habuit propter justitiam, & quia post, obsessa urbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porro Hyrcanus animadvertens judices propensiores

A τῶν πραγμάτων ἀντιπάτρῳ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ τῶν ἐσοι, μὴ ὃ ἀπάντων τὸν δεσποτικὸν τρόπον, ἀλλὰ δεσποτικῶς φανερῶς ἀνωμολόγηται. καὶ γὰρ Ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, θρασὺς τὴ ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν ἄκριτον ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη ὑπ' αὐτῶν, τοῦτ' δ' συνεδρίου, μὴ λαβὼν ἐξουσίαν παρὰ σοῦ πάντα ἐπλημμέλησεν. ὑρκανὸς ὃ ἀκούσας ταῦτα, πεπείσται. προσέζηψαν ὃ αὐτοῦ τῷ ἔργῳ καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ἡρῴδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ θρηνολοδουν τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην Ἡρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς Ἡρῴδην σκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὁ ὃ ἦκε, θ' πατρὸς αὐτῷ θαρσύνοντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ ὃ ἀσφαλείας προσδεόμενος, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα. πάντες ὃ τὴν γαλιλαίαν ἐν σπουδῇ αὐτὸν συμφέρειν τρόπον δημοσίᾳ, καὶ μετὰ σφοδρᾶς ἀποχρῶντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε σφοδρὸς ὑρκανῷ δόξειε μὴ μείζονι θαρσύνομένῳ πάγματος, μήτε χωμὲς καὶ ἀφυλάκτως ἰὼν πρὸς τὴν δίκην. στέλλεται μὲν τοὺς συνήθεις ἡγεμόνας, χαρᾶς θαρσαλέων ὑρκανὸν ἀπολύσαι τὸν Ἡρῴδην ἐκ τῆς δίκης, καὶ προσαπειλῶν θαρσύνοντο. τὸ δ' ἰὼν ἀφορμὴ καὶ τὰ θαρσύνοντα σέλτα γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ συνεδρίου παθόντα ἀπολύσαι τὸν Ἡρῴδην, ἡγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καταλύσας ὃ ἐν τῷ συνεδρίῳ μὴ θ' σὺν αὐτῷ πάγματος Ἡρῴδης, κατεπλήξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐταῖρει τὸ λοιπὸν οὐδείς, τῶν πρὶν ἀφικέσθαι Ἀβαλλόντων, ἀλλ' ἰὼν ἡσυχία, καὶ θ' τὸ ζῆν ποιεῖν ἀπορία. Ἀβαιρεμένων δ' οὕτως, εἷς τις σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ Ἀβαιρ θ' τὸ δεδοιέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδριοι καὶ βασιλεῦ, ἐς δίκην μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδα τινα τῶν πώποτε τὰ αὐτῆς ἐς ἡμᾶς κεκλημένων οὕτω θαρσάντα. ὅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις ὅπ' οὖν ἀφῖκται εἰς θ' τὸ συνέδριον κεκλημένος, πεπεισμένος εἰσῆκται, καὶ σχήματι δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἱκετεύοντος παρ' ἡμῖν, κόμας τε θριξέας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ βέλτιστος Ἡρῴδης φόνῳ δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔσηκε τὴν πορφύραν εἰσκεκυμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνήθει τ' κόμῃ, ἐπεὶ αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἂν καταγνωσθῇ αὐτὸν κ' τ' νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ὃ σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ἡρῴδην μὲν ὅπῃ τούτοις σὺν ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον ποιεῖται πρὸ τοῦ νόμιμον, ὑμᾶς ὃ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἀδειαν αὐτῷ θαρσαχόντας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ οὗτος ὃν νῦν δι' ὑρκανὸν ἀπολύσαι βούλεσθε, κολάσῃ ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' οὐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ Ἡρῴδης τὴν βασιλείαν θαρσαλέως, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς θ' συμβουλίου. σφέδρα γὰρ αὐτὸν Ἀβ' τὰ δικαιοσύνην ἐτίμησε. καὶ ὅπ τῆς πόλεως μὴ πᾶσα πολιορκουμένης ὑπὸ τε Ἡρῴδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν Ἡρῴδην, εἰπὼν, Ἀβ' τὰς ἁμαρτίας οὐ δυνάσθε φυγεῖν αὐτόν. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐροῦμεν. ὑρκανὸς ὃ ὀφῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν ἀναίρεσιν

Ἡρῴδ

ἡρῴδᾳ τὰς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τῷ δίκῃ ἐς ἄλλῳ ἡμέ- A
ραν ἀνεβάλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρῴδην,
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔτω γὰρ τὸν
κίνδυνον διαφεύξεσθαι. καὶ ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς δαμα-
σκὸν ὡς φεύγων τὸ βασιλέα. καὶ ὑποδεξόμενον πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενον,
ἔτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲρ δί-
κης οὐκ ὑπακουσόμενον. ἠγανάκτουν δὲ οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, ὅτ' ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι πάντα B
ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, πρᾶτ-
τειν δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀνανδρίας καὶ ἀνοίας. σέξτος δὲ
πείσαντος ἡρῴδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας, χρη-
μάτων δ' αὐτῷ ὅσ' ἀπέδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν φόβῳ μὴ
στρατεύσηται ἡρῴδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δὲ τάτου δεῖ
δέους ἐφάδιον ἦν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρῴδης στρατὸν ἐπ'
αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ δι' ἣν κληθῆναι
πρὸς τὸν λόγον ὑπώχθει ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυ- C
σαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς ἱεροσολύμοις ὑπαντή-
σαντες, ὅτε πατὴρ ἀντιπάτρος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τῷ
ὁμιλῷ αὐτῶν κατεπείσαντες καὶ παρακαλέσαντες, ἔρ-
γῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπλήξαι μόνον δ' ἀπειλῇ
μόνον, μὴ χωρῆσαι πρόσω τέως δ' παραχόντος αὐ-
τὸν εἰς ὅτ' παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε φεῖσθαι κλη-
θέντα ὑπὲ δίκῃ ἐλθεῖν ἀναπαυόμενον, μεμνῆσθαι τ
ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν
τὸ συμφορώτερον ἅπαντα, φεῖσθαι δὲ τῆς σωτηρίας ἀχα- D
ριστεῖν. λογίζεσθαι δὲ ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βρα-
βεύει τὸ θεῖον, πολὺ ἐστὶ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον. διὸ
καὶ τῷ νίκῃ μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολε-
μεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν εὐεργετήσαν-
τι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ, φεῖσθαι δὲ ὧν
ἐγκαλοίη δίκαι πονηρὰς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐ-
τὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς παρέ-
χοιμι. ταῦτα τοίνυν ἡρῴδης, ὑπολαβὼν εἰς
τὰς ἐλπίδας ἀποχρῶσαν αὐτῷ καὶ τῷ ἰσχυρὸ δηδεῖ- E
χθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κ' τῷ ἰουδαίων
οὕτως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς ῥώμην, ἔπι-
μον ἐβούλευε πολεῖν ἐπ' ἀφρικὴν πολεμήσων σκιπίωνι καὶ
κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκά-
λει βεβαιῶσαι πάλιν τῷ πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμα-
χίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἐκθέσθαι
τὰς μεγίστας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐ-
τῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα F
μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀσίας
καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς διὰ παρουσῆς ἔχον ἡ-
μᾶς, τῷ τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τῷ πίστιν ἀγαπή-
σαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ διὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς δυσμένει-
αν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων ἀνα-
γεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταυτὰ πανταχῇ
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι πίναξι, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ πισὶν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς G
ἃ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντειπεῖν. ἔν τε
γὰρ δημοσίοις ἀνάκειται πίναξι τῶν πόλεων, καὶ ἐπὶ νεῶ
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ σήλαις ἀναγεγραπται χαλ-
καῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, πολίτας χαλκῷ σήλῃ ἐδήλωσεν,
ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων πείσομαί τε
τῷ ἀποδεῖξαι. ὧνπερ ἥσομαί τε τὰ γνώμενα, ὑπό
τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος,
πρὸς τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαΐος ἰούλιος
καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον

ad damnandum Herodem, rem in seqventem diem distulit, & clam eum admonuit, ut fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atqve ita ille secessit Damascum, qvasi regem fugiens: cumqve convenisset Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palam præ se tulit, qvod non esset compariturus, si denuo citaretur ad judices. Illi vero indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, qvod in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat qvidem, eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignaviam & amentiam. Cæterum cum Sex. Cæsar, accepta pecunia, Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit, ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim, quod jussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est, qvo minus invaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, ut terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, neve ulterius adversus autorem suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse, qvod citatus sit, qvam qvod absolutus etiam, & gratiam habere, quod nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque, qvam periculosa sit belli alea, & qvod Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atqve eo minus tum eam esse sperandam, quando non solum contra regem suum & altorem bellum moveat, verum etiam benemeritum, ipse nulla affectus injuria: nam si qvid illi nunc objiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes, qvod potentiam genti declaraverit, atqve eo tum in statu res fuerunt Judaicæ. Cæterum Cæsar Romam reversus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogavit, ut confirmaret cœptam societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæ precium percensere omnes honores genti nostræ a Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, ut universis notum sit, qvod tam ab Europæ quam ab Asiæ regibus observati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Qvoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quod ea monumenta non ita pervulgata sint, apud nostrates servata & alios quosdam barbaros, certe Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publice dedicata sunt in urbibus atqve etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Qvin & Jul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Judæis inscriptione columnæ æreæ, qvod Alexandrinæ civitatis jus habeant. quare his argumentis usurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Julii Cæsaris, qvæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent: C. Julius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterum, XIX.

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si valetis, bene eſt, ego qvidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Judæorum ethnarcham ac pontificem attinet, ut in publicis veſtris monumentis reponatur, inſcriptum Græcis & Latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Julius Cæſar, Imp. iterum & Pont. max. de conſilii ſententia decrevi. Qvoniam Hyrcanus Alexandri filius Judæus & nunc & præteritis temporibus, tam pace qvam bello, bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum mille & quingentis militibus, & ad Mithridatem a me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & ejus liberos ethnarchas Judæorum eſſe jubeo, & pontificatum Judæorum perpetuo retinere more patrio, eſſeqve ipſum & filios ejus noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Jura quoqve omnia pontificialia habere ipſum & filios decerno. & ſi qva controverſia exorta fuerit de Judaica diſciplina, judicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: Ut filii principatum gentis Judæorum, & donata ſibi loca poſſideant: ut pontifex ipſe ac ethnarcha Judæorum injuriarum paſſis adſit: utqve ad Hyrcanum Alexandri filium Judæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. de licariqve æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atqve Græcis literis: utqve hoc decretum apud omnes omnium urbium qvæſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S.P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium ejusqve filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiusqve gentis, jure, quo & majores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintum Cos. decrevit habere & munire Hieroſolymorum urbem, & gubernare eam Hyrcanū filium Alexandri pontificem Judæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & ut Judæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunesqve ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit, ut ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua civitate, Joppe excepta, absqve anno ſeptimo, qvem Sabbaticum nominant, qvoniam in eo neqve fructus arborum colligunt neqve ſeminant: utq; in Sidone ſecundo quoq; anno tributum reddant quartam partem fatorum.

A σιδωνίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε εὖ ἂν ἔχοι, κἀγὼ δ' ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. τὸ ψήφισμα ἀναγεγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθνάρχην ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακείμενον γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἕλλησι καὶ ῥωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ ὅτι ἀνατεθῆναι. ἔστι δὲ ὅτε μάλιστα καιρὸς, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκρινα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἰουδαῖος,

B ἔνιοι καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐντὸς εἰρήνης καὶ πολέμου πίστιν τε καὶ ἀνδρείαν πρὸς τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, ἐν τῷ εἰγίπτῳ ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε συμμαχος, καὶ πρὸς μιθριδάτην ἀποσταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τύχῃ ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας ἰουδαίων εἶναι βούλομαι,

C δὲ ἱερωσύνην τὴν ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν καὶ πατρίαν ἔχη, εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ἔσται καὶ καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔχειν δὲ ἱερατικὸς ἢ φιλάνθρωπος, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. ἂν δέ μεταξύ γένηταί τις ζήτησις περὶ τῶν ἰουδαίων ἀγωγῆς, δρέστας μοι κρίνειν φιλεῖ παρ' αὐτοῦ. ὡσαύτως καὶ

D ἀσυλίαν, ἢ χρήματα πρόσοδός τε δοκιμάζω. ταῖς καὶ ὑπάτοις ἔδοξε, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, συγκεκριμένα, ἔστιν ἅτινα ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνους ἀρχῇ, καὶ τοὺς δεδομένους τόπους καρπίζωνται. καὶ δὲ ἱερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων περιῇ τὰ ἀδικημένων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας ἀποσταλησομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπιτωλίῳ, ἐν σιδῶνι καὶ τύρῳ, ἐν ἀσκάλωνι ἐν τοῖς ναοῖς,

E ἐγκεχαραγμένην γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα ὅτι πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγεμόσιις, οἷς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκασι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς ὠφείλειν, ἐν διαταγμάτων πέμψαι πανταχοῦ. γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὑπατος, πίστης καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὑπὲρ συμφέροντος, τὸ συγκλῆτός καὶ δῆμος τὸ ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε

F καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἔθνους εἶναι ὑπὲρ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ κατέσχον. γάϊος καῖσαρ ὑπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε, τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῆται. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου κόρον ὑπερέλωνται. καὶ

G μήτε ἐργολαβῶσι τινες, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσι. γάϊος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔστησε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρεμένης, χωρὶς δ' ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ β' ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

πρὸς

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας πλῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν.
καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ πρε-
σβευτὴς ἐν τοῖς ὁρίοις τῶν ἰουδαίων ἐνιζῇ συμμαχίαν, καὶ
στρατιώτας ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσπράττεσθαι, ἢ
εἰς ὠνὰς χειμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι
πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ ταῦτα ἔχουν, καὶ
ἐνεξωμήσαν, ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν.
ἰόππαν τε πάλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχουν ἰουδαῖοι πατρίδι B
τῷ σφῶν ἡμῖν φιλίαν, αὐτῶν εἶναι καθὼς καὶ τὸ
πρότερον ἡμῖν ἐδόκει, φόρους τε ὑπὲρ ταύτης τῆς πόλε-
ως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, πα-
ρά τε τὴν γῆν ἣν νεωμῶνται, χώρας, καὶ λιμένα ἐξαγω-
γὰς κατ' ἐνιαυτὸν τοσούτων μοδίων δισμυρίας χοιρίνας
ἑξακοσίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε, πλὴν τοῦ ἔτους ὃ
ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώμας τὰς
ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ
πρότερον διακατεῖχον, ἀρέσκει τῇ συγκλήτῳ ταῦτα, C
ὑρκανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίους ὅπη τοῖς δημόσιοις οἷς καὶ πρότε-
ρον εἶχον. μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς
ἀλλήλους ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐστί, καὶ τὰ φιλάν-
θρωπα, ὅσα ἔστι δήμῳ ψηφισμένα καὶ τῇ συγκλήτῳ
ἔχον. ὅπη τε τὰς τῶν δικαίων χρήσεις αὐτοῖς ἐξεῖναι
ἐν λύδδοις. τάς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐπίκεια ὅσα
βασιλεῦσι συμμάχοις καὶ φοινίκης συμμαχίοις ἔστι φωμαίων
καὶ δωρεὰν ὑπῆρχε, καρπεύεσθαι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ D
σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ ἰουδαίους ἔχειν.
δεδόσθαί τε ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευταῖς
τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμῇ μονομάχων καὶ
θηρίων καθιζομένους, μὴ τῆς συγκλητικῆς θεωρεῖν. αἰ-
τησαμένους δὲ δικτάτωρος ἢ δι' ὑπάρχου παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ ὑπο-
κείμενα αὐτοῖς ἀποδιδόσθαι ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα,
ἂν τὸ δόγμα γράψωσι. γάιος δὲ καῖσαρ αὐτοκράτωρ δι- E
κτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε'. δικτάτωρ ἀποδε-
δόγμαι. ἐπὶ βίᾳ. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῶν δημίων
τῶν ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, τοῦ ἱερέως ἰουδαίων καὶ ἐθ-
νάρχου τούτου. τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν τοῖς
ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων
καὶ ἰουδαίοις ὅπη τε συγκλήτῳ καὶ δήμου ῥωμαίων,
εὐχαριστησάντος τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐ-
τοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν καὶ πρό- F
νοιαν ὅπως ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς
ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων
ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν, ἣν ἀπηργάσαντο
ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ. ἰάλῳ καὶ γναίῳ στρατηγοῖς ὑ-
πάτοις ῥωμαίων. παρελαιῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαί-
ρειν. ἐνέτυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καί τινες τῶν παροί-
κων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβε-
ων. καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κωλύ-
ετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
μὲν οὐκ ἀρέσκει τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων G
τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύειν αὐτοὺς ζῆν
τε τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συσσίτια, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, ὅτε ποιεῖν αὐτῶν μηδὲν ἐν ῥώμῃ κεκωλυμέ-
νων, καὶ γάιος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπα-
τος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων θιάσους συνάγειν κατὰ
πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα
συνεισφέρειν, ὅτε συσσίτια ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ
τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ὑπερέπω

& ad hæc Hyrcano ejusqve filiis decimas persolvant, ſicut hactenus eorum majoribus. Utq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Judæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel qvocunqve alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Qvæcunqve etiam poſtea paraverunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Joppen præterea, qvam ab initio habuerunt Judæi, dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe, qvemadmodum antea. Tributa qvoqve ejus oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum ſuis filiis, tam ab ejus agri aratoribus, qvam vectigalium portus nomine, & eorum, quæ Sidonem exportantur, annua modiorum vicena millia ſexcentos ſeptuaginta qvinqve, excepto anno ſeptimo, qvem vocant Sabbaticum, in quo neqve arant, neqve de arboribus fructus colligunt. Vicos item, qvos in Magno campo Hyrcanus & ſui majores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundem Hyrcanum & Judæos etiam nunc habere, jure, quo & antea habuerunt. Manere etiam jura, quæ ab initio inter Judæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunqve beneficia a S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem jure licere illis uti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui, ut Hyrcanus Judæorum ethnarcha habeat. eſſeqve jus Hyrcano ejusqve filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi, inter ſenatores ſedentibus. Utqve, qvotiescunqve poſtulaverint, a dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid a ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar Imper. IV. Coſ. V. perpetuus dictator, hujusmodi verba fecit de jure Hyrcani Alexandri filii pontificis Judæorum ac ethnarchæ. Qvandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Judæorum pontifici Judæisqve tam in provinciis quam apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æqvum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam, ut Hyrcano ac Judæorum genti filiisq; Hyrcani a S. P. Q. R. pro ſuo erga nos favore gratiæ referantur. C. Jul. Coſ. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Judæi & quidam de coloniis Judæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicaverunt mihi decretum, qvo vetatis eos uti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi vero non placet talia decreta adverſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetariqve eos vivere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, qvandoqvidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Coſ. in edicto, qvo interdixit in urbe ſodalitia, hos ſolos neqve pecunias conferre, neqve convivia parare vetuit. Ego qvoqve, cum alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

juxta patrios mores ac leges convenire. Quo propter æqvum est etiam, vos, si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos benevolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. advocato senatu, & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renovaverunt, &, quicquid petierunt, senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam, acceptis ab Hyrcano literis, scripsit per universam Asiam, & primæ ejus provinciæ civitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Ephesiorum magistratibus S. P. Q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Judæorum, mihi retulit de civibus suis, quod militare non possint, eo qvod neqve arma gestare, neqve iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi qværere. Qvamobrem ego quoqve, qvemadmodum alii ante me Imperatores, immunes eos volo a militia, permittoqve, ut patriis utantur moribus, convenientes sacrorum causa, sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. voloqve, ut hæc ipsa scribatis per urbes provinciæ singulas. Atqve ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Judæos cives Romanos templa Judaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergo esse immunes a militia pronunciavi duodecimo calendas Octobreis. Multa itaqve extant & alia hujusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliasqve urbes, & rescripta de jure nostro ad provinciarum præsides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inseruimus, credere facile est his, qui nostra scripta candide lecturi sunt. Qvando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc usqve durantibus, duraturisqve in posterum, omnia hic apponere supervacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris conjecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo jam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa hujusmodi: Cecilius Bassus unus e Pompejanis, per insidias interfecto Sexto Cæsare, ipse occupavit provinciam cum legionibus. Quo facto, magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum eqvestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum a Cæsare, ideoqve repetendas pœnas ab ejus interfectore justum existimans.

καὶ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συναγεσθαί τε καὶ ἄγεσθαι. καὶ ὑμᾶς ἂν καλῶς ἔχοι, εἴτι καὶ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, ὥστε ἀκυρώσασθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν. μετὰ τὴν Γαΐου θάνατον, μάρκου καὶ ποπλίου δολοβέλλας, ὑπατευόντων τὴν τε σύγκλητον συνήγαγον καὶ ὑρκανὸς πρέσβεις ἀπεστάλκει παραγενόμενοι, διελέχθησαν περὶ ὧν ἦλθον, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσαντο, καὶ πάντα συγχωρῆσαι αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ὁ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ἀπέστειλε τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασιν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτευούσῃ τῆς ἀσίας ἅπασης. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύσας παρὰ ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχοῦντος ἰουδαίων, ἐνεφάνισέμοι περὶ ὧν μὴ δύνασθαι πρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ σιτίων κατ' αὐτοὺς ἐυπορεῖν. ἐγὼ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες διδόμι τοῦτο ἀσυλίαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἤθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένοις καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀφορεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι καὶ πόλει. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λευκιος ὁ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς βῆμα τοῦ δικαιοδοσίας ἕνεκα θρησκείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ἔστι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων δικαίων ἀπολύοντα ἀντιποφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, ὥστε ἐν ἅπασι τῶν ἐξ ὧν ἐβαπτίσθημεν πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσθεῖσι καὶ βασκάνως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν παίρεσιν. ἐπειδὴ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τοῖς ῥωμαίοις ἡμῖν φιλίας γενομένης, ἀποδεικνύντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένουσι, καὶ διαμενοῦσι, τὴν μὲν πάντων παράθεσιν ὡς ῥᾴστην τε ἅμα, καὶ ἀτερπῆ παρηκάμεν. ὀλίγα δ' ἔτους ἠναγκάμεθα σκιαγραφῆσαι, ὅς καὶ περὶ τῶν ῥωμαίων ἡμῖν πίστευσι φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἀπολήψεται περὶ ὧν εἴναι φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἀποδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην, δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καιροῦ, παραχθῆναι τὴν τοῦ συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βασσος κεκίλιος, εἷς τῶν τοῦ πομπηίου φρουρούντων, ἀποκτείνας σωθεὶς ἐπὶ σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβών, ἐκράτησε τῶν πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας περὶ ἀπάμειαν συνέστη, τῶν καισαριανῶν στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππότων καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ καὶ ἀντίπατος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, καὶ μνήμων ὧν εὐεργετήθησαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ ὅτι τιμωρὸν αὐτῷ καὶ δίκην παρὰ τοῦ πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

Presi-

χρονιζομένης δὲ τοῦ πολέμου, Μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν Σέξτου. καίσαρα δὲ ἐκεῖνον τε τοῖς βουλευτηρίῳ κτανέντα, καταλαχὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ε'. ἔστι μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his, qvi cum Cassio & Bruto conjuraverant, in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς καίσαρος τὴν τε Ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὡς παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο.

CAP. XVIII.

Cassius, afflictis Judæis, insuper octingenta talenta ab eis exigit.

Τοῦδε δὲ τοῦ καίσαρος θανάτῳ πολέμῳ συνεχόμενος, καὶ τὴν ἐν τέλει πάντων ἐπὶ στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσταλμένων, ἀφικνεῖται καίσαρος εἰς συρίαν, ὡς ἀλησόμενος τὸν περὶ τὴν ἀπάμειαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν; ἀμφοτέρους περισπᾷ τὸν τε βάσσον ἀπὸ τοῦ μάρκου, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ὅσα τε ἐστρατιώτας συνήθροιζε, καὶ φόρους αὐτοῖς μείζονας ἐπετίθει μᾶλλον ἢ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. ἀντίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ ἀπαντα παρεσκευασμένα, μέρος μὲν τῶν χρημάτων εἰσπράττειν. καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὸν μὲν μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὸν δ' ἄλλοις παρεπέταξεν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος ἡρῴδης ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰσπραξάμενος ὅσα ἐπ' αὐτῷ προστεταγμένα, φίλος ἐπὶ τὰ μάλιστα καίσαρι. σώφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίοις ἤδη χαρίσασθαι, καὶ παρ' αὐτῶν καταδουλοῦσθαι εὔνοιαν ἀντὶ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ἐπιπέμπουσι δ' αὐτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμεληταί. εἰσὶ πέντε πόλεις ἐξανδραποδίζεται καίσαρι. ὧν ἦσαν μὴ δυνατώτατοι, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' ἐν ὀργῇ καίσαρι ὥστε καὶ μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δι' ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἀπὸ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τὴν ὁρμήν. ἐπεὶ δὲ καίσαρι ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μᾶλιστα ἐπιβάλλεται ἀντιπάτρῳ, τῷ τότε πλεῖστον, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τῆς ἀρχῆς ἐσεσθαι νομίζων. ἐμοὶ ἔλαθε τὸν ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. αἰσθάμενος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, καὶ στρατὸν ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μὲν τοι ὢν ὁ μάλιχος, ἠρνεῖτο τοῖς ἐπιβάλλειν, ἀπολογούμενος μετ' ὅρκων αὐτά τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασηλῷ μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φρουροῦντος, ἡρῴδῃ δ' ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ἐδόλ' ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον ἐδέν. ὁρῶν δ' τὴν ἀποχὴν καταλλάσσει πρὸς τὸν ἀντίπατρον, καὶ συνέβησαν, μάρκῳ καὶ συρίαν στρατηγοῦντος. ἐς αὐθόρμητον νεωτεροποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίων τὸν μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε βραχὺ αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντίπατρος δ' ἀπεκάλεσαντος πρείσωσεν.

B Bello deinde civili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis alio discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: solutaqve obsidione, tam Marcum quam Bassum in suas partes pertraxit: obeundoqve civitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo gravia. sed maxime Judæam afflixit, plus quam septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res ubiqve turbatas videns, partem ejus pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partem quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa, quantum imperatum erat, afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, jam tum Romanorum alieno sumptu captare benevolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ civitates venum dabantur una cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subjecit. adeo autem exacerbatus erat, ut etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum, centum talentis de suo missis, furorem ejus leniisset. At ille post Cassii discessum maxime insidiatus est Antipatro, per hujus mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum ejus consilia. nam cum hoc sensisset, ultra Jordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur insidias, dejerans apud Antipatrum & filios, quod, Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode vero habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi unqvam tale aliqvid venerit. & videns non succedere, quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro, Marco Syriæ præsidente, qvi postqvam intellexit res novas in Judæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donavit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς μάλιχος φιλίππου, ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ.

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Ἔλαθε ἄρα φρενᾶ πρεσβύτας ἀντίπατρος αὐτὸν μάλιχον. κάσσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν ἐνεχείρησαν ἡρῴδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐπέστησαν, πολλὰ δόντες καὶ δυνάμεις ἱππικὰς τε καὶ πεζικάς. ὑπερχόμενος δὲ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδεῖξαι μὴ πόλεμον, συνεφήκε γὰρ τότε, πρός τε ἀντώνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δὲ τότε δείσας μάλιστα τὸν ἀντίπατρον,

E Malichus vero tum maxime timens Antipatrum,

decrevit e medio tollere. corruptoqve pincerna Hyrcani, apud qvem ambo epulabantur, veneno necavit hominem, & assumpta armatorum manu, susceptit civitatis gubernacula. Cæterum postqvam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis, Malichus strenue pernegavit omnia. atqve hic fuit finis Antipatri, viri justi ac pii, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem ulcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaëlo grandiori magis placuit dolo circumvenire hominem, ne videretur civile bellum incipere. itaqve accepta Malichi satisfactione, simulavit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: seqve vertit ad excolendum monumentum, qvod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamq; nimis afflictam offendens, refovere eam coepit, & jura reddendo controversias civium dirimere. non multo autem post instante Hierosolymis festo, & ipse venit in urbem cum militibus: qvem Malichus metuens, Hyrcano svasit, ne eum intrare permitteret: id qvod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes, contempta obnunciatione, noctu urbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conqverebatur de Antipatri tanqvam amici interitu, clam vero parabat sibi satellitium. qvare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim eodem tractare Malichum.

A σκηπτῶν ἐπιείτο. Ϛ πέμπει ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανὸν οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰσιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων ἠντρέπιζε τὰς κλῖδας τῆς πόλεως. γνόντων δὲ τοῦ Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς ἡρώδης καὶ Φασαήλης, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ Μάλιχος, Ϛ ἐξαρνᾶται λόγῳ δὲ φόνου. Ϛ ἀντιπάτρου μὲν εὐσέβεια Ϛ δικαιοσύνη διενεγκοῦσα, καὶ τῇ περὶ τὸν πατέρα σπουδῇ, δι' ὃν ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ ἡρώδης μὲν εὐθὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μὴ γραπτὰς

B δίκας μᾶλλον ἐδοκίμασε βεβιασμένας πόνου, μὴ πολέμῳ κατάρχειν νομισθῶσιν ἐμφύλιον. τοῦ τε οὖν δόλου μᾶλλον προσδέχεται, καὶ πιστεύειν προσποιεῖται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τοῦ πατρὸς κακουργῆσαι γνόντα, πάσαν δὲ ἐκόσμει τὸν πατρῷον τάφον· Ϛ προσκαλούμενον ἡρώδης εἰς συμμαρσίαν Ϛ καταλαλιὰν αὐτοῦ πεκακωμένου, ἀνασκάπτει τε Ϛ τὸ νεῖκος διέλυσε πρὸς ἀνθρώπους. μετὰ δὲ πολὺ δὲ

C ἑνστάσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς προσγίνεται αὖθις τοῖς στρατιώταις εἰς τοὺς πόλιν. Ϛ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς εἰσιέναι. Ϛ πειθομένου μὲν ὑρκανοῦ, προσβάλλει δὲ αἰτίαν τὸ ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντος εἰσδέχεσθαι ἐν πλήθει. ὀλίγον δὲ φρόντισας ἡρώδης τὰ ἀγγέλων, νύκτωρ εἴσεισιν εἰς τοὺς πόλιν, Ϛ φοβερὸς μὲν τοῦ μαλίχου, ὁ δὲ σὺν ἀνίσοις τοῖς σὺν ἐμοῖς, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν ἀντίπατρον Ϛ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλον, κρύφα δὲ

D φαλακοῖς σώμασι ἐπιεῖτο. ἐδόκει δὲ Ϛ τοῖς ἐκεῖ ἡρώδου μὴ ἀπελέγχειν αὐτὸν τοῖς πεσοῦσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ ἀνυπόπτον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

CAP. XX.

Herodes jussu Cassii Malichum dolo interfecit.

ATtamen Cassio de patris obitu significavit per literas: & ille, qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit, ut ulciscereturparentis injuriam: clam etiam mandavit Tribunis apud Tyrum agentibus, ut adessent Herodis justis conatibus. Cumq;, capta a Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniã, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices, suspicione concepta, majora moliri cogitavit: & quia filius ejus obses in ea urbe servabatur, decrevit eam ingredi, & furtim illum in Judæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum ejus acqvirere. Sed consiliis ejus fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus, intellecto ejus proposito, præmisso famulo quasi ad parandã cœnam, qvia comites omnes invitaverat, re autem vera ad tribunos, jussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi vero egressi, & nacti eum prope urbem in littore, confoderunt hominem: quo facto, Hyrcanus adeo est attonitus, ut obmutuerit. tandem ægre ad se reversus percontabatur Herodem, quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito, factum

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ καισίᾳ τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μέντοι περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστειλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος ἦν τὸ τρόπου μάλιχος, ἀντιπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, καὶ λάθρᾳ ἀμφιπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπράττειν ἡρώδῃ, ὁπόταν μέλλοντι πρόσεισιν. ὡς δὲ λαοδικέων ἠρέκετο καισίᾳ, πρὸς αὐτὸν ἀπήεσαν καινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ Ϛ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν σκεψάμενον. ὁ δὲ περὶ τύρου τὸ φοινίκης ὑποδόμενος τὸ πρᾶγμα, μείζονα ἐφρόντιζε. Ϛ παῖδος αὐτοῦ ἐμπορευόντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τοὺς πόλιν, ἔγνω δ' ὃν τε ὑποκλέψαι, Ϛ εἰς τοὺς ἰουδαίαν ἀπαγαγεῖν, ἀπευδόντος τε ἐπ' αὐτῶν καισίου, τὸ ἔθνος ἀποφήσας, αὐτὸς τοὺς ἀρχοὺς καθέξειν. τοῖς δὲ βεβλημένοις, ὅτε δαίμων ἀντέπραξε, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὰς προαιρέσεις αὐτοῦ κατανοήσας, προσιὼν ψευδῆ θεράποντα, τὸ μὲν δοκεῖν ὅτι δεῦρο προσκόλλοι, ἕως εἰσῆσαν αὐτοὺς ἀπαλλαγὰς προσιρήκει, τοῖς δὲ ἀληθέσιν πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθει μετὰ ξιφιδίων. οἱ δὲ ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ προσιτυχόντες ὅτι δ' αἰχμαλῶ, κατασκευάσιν τὸν ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὡς ἐκπλήξεως δ' γενόμενος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐπυνθάνετο τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς καὶ τίς ὁ μάλιχου ἀνηρηκώς; ἐπόντων δὲ καισίου

δὲ

ἔτε προσάξαι, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ εἶναι πάνυ, καὶ τῆς πατρίδος ἐπίβουλον. ᾧ μάλιχος μὲν τούτῳ ὑπὲρ τῆς εἰς ἀντίπατρον ὠφελημίας δίκλω ἐξέπεσε. καστὶς δὲ ὀκ συνείας ἀπὸ τούτου παραχὴ γίνεται κατὰ τὴν ἰουδαίαν, ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ φασάηλον. ὅτι δῆμος ἐν ὅπλοις λεώ. ἡρώδης ᾗ ὠφελῶ φάβιον ἐπορεύετο ἐν δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βοηθεῖν μὲν ἐσπούδαζε τοῖς τ ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως δὲ φασάηλος δι αὐτὸ. ἐλικος προέπλων ἠρώμενος, καὶ παρακαλεῖ μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα ᾗ ὑποπτεύσαντα ἀφίησι. τὸν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ αὐτῶν, συμπράττοντα ᾗ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς μαλίχε τότε λαβόντας ὀκ ὀλίγα χωρία ἐφρύρει, καὶ μάσαδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅτι μὲν οὖν τούτων ἕνεκα ὁ ἡρώδης ὀκ τὸ νόσῳ ὠφελήθη, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸ πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποστρατηγὸν ἀπέλυσεν.

A esse jussu Cassii, laudavit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atqve ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persolvit debitam. Porro Cassio profecto e Syria, apud Judæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelem fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes vero ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se, superato Felice, in turrim primum compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. qvamobrem mox cum Hyrcano expostulavit graviter, qvod post accepta a se multa beneficia, inimicis suis favorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupaverat, & inter cætera Masadam longe munitissimum:
B
C Ut igitur convaluit Herodes, contra hunc profectus, receptis omnibus castellis, pactum incolumitatem dimisit.

Κεφάλαιον κά.

Ὡς ἀντίγονον τ ἀριςοβέλε βοηθήσαντα ὠφελῷ ἔ τυρίων τυράννε, ἡρώδης ἀπαντήσας τρέπεται ς τ ἰουδαίας ἐκβάλλει.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum e Judæa pellit.

ΑΝτίγονον ᾗ τ ἀριςοβέλε, στρατιὰν ἀθροίσαντα, ς φάβιον τεθερπδυκότα χρήμασι, κατὰ τὴν πτολεμαίδα ὁ ῥωμαίων ἀρχὸ τὸ κήδεμα. συνεμάχει δ αὐτῷ καὶ μαρίων ἐν τυρίων καταλελοιπὼς κάστιος τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ἔτι ὁ αὐτὸς, ἐφρύρησεν. ἐ ᾗ μαρίων καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον ὄσαν ἐνέβαλε, καὶ τρία καταλαβὼν ἐρύματα, ἀφρυρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν ᾗ καὶ ἐπὶ ἔτον ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τὰς ᾗ τυρίων φρουρὰς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ δωρεὰς ὧν ἀφῆκε τὸ πρὸς τὴν πόλιν εὔνοιαν. ταῦτα ἀφικόμενος ὑπέλυσε τὴν πρὸς ἀντίγονον, καὶ μάχῃ αὐτῷ σωσάμενος νικᾷ, καὶ ὅσον ἔπω τ ἄκρων ἐπέβαντα τ ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα ᾗ ὠφελημένον, στεφάνοις ἀνέδησε ὑρκανὸς πρὸ ὁ δῆμος. ἐγεγαμήκει δὲ ἤδη κατ ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γήμας, καὶ ἀφ ἧς μᾶλλον αὐτὸ προείληπεν μέλλον ἄρξειν τὴν ἀλεξάνδρε ἀριςοβέλε θυγατέρα, ὑρκανῷ ᾗ θυγατριδῆ, ἐξ ἧς πατὴρ γίνε, τριῶν μὲν ἀῤῥένων, δυοῖν ᾗ θηλειῶν. ἦκτο ᾗ ς πρότερον γυναῖκα δημότιν, δορὶν ὄνομα ὀκ ἔνυσε, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, ἀντίπατρος.

A Ristobuli autem filium Antigonum, qui, D conciliato sibi pecuniis Fabio, exercitum comparaverat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adjuvabat, apud Tyrios ope Cassii tyrannidem adeptus, per Syriam qvoqve tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atqve etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illo profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis E ex his nonnullis, propter benevolentiam, qva civitatem eorum prosequebatur. His peractis, occurrit Antigono, eumqve prælio superat, & vix extremos Judææ fines ingressum inde profligat. Qvamobrem revertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honoravit quam populus. Jam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentius ejus tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani vero ex filia neptem, ex qva postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam ante uxorem e suis popularibus Dorem nomine, ex qva suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Κεφάλαιον κβ.

Ὅτι ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ ὠφελημένος πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν ἀντώνιον, διὰ ὃ τὰς κατηγορίας αὐτῷ βουληθέντας ὀκ ἐδέξατο.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est, ut ille accusatores ejus non admiserit.

ΚΑσιον μὲν οὖν χειρώσ ἀντώνιός τε καὶ καῖσαρ ὠκτ φιλίπποις. μετ ὀλίγον δὲ τὸν νίκλεω καῖσαρ ἐπὶ γαλλίας ἐχώρει, ἀντώνιος ᾗ εἰς τ ἀσίαν ἀπῆρε. ἠφεμόνευε δὲ ὐτῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν ᾗ ς ἰουδαίων οἱ ὐτέλεῖς, κατηγορήσοντες τ ὠκτ φασάηλον καὶ ἡρώδου, πρόφασιν μὲν εἶναι λέγοντες τῆς βασιλείας ὑρκανὸν, τέτους ᾗ τὸν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδου ᾗ ἀντώνιος διὰ πολλῆς

G

honore habuit,qui ad objecta diluenda venerat: A qvo factum eſt,ut ne ad colloqvium qvidem adverſarios ejus admiſerit. id enim,data pecunia, Herodes impetraverat. Progreſſo autem Epheſum præſto fuit legatio miſſa Hyrcani pontificis & gentis noſtræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans, ut qvos Judæos Caſſius præter jus belli captivos abduxerat, ſcriptis per provincias literis, in libertatem vindicaret: & agros per Caſſium ademptos genti reſtitueret. B Qvorum poſtulata Antonius æqva exiſtimans, confeſtim ſcripſit Hyrcano & Judæis, ſimulqve ad Tyrios miſit decretum hanc ſententiam continens: M. Antonius Imper. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Judæorum ſalutem. Si valetis,bene eſt, ego & exercitus valemus. Lyſimachus Pauſaniæ, Joſephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Epheſum me convenientes, C eandem, qvam prius Romæ legationem mihi expoſuerunt, & nova hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti ſunt, declarantes, qvanta nos proſeqvaris benevolentia. qvare cognitam non tam ex verbis qvam ex operibus veſtram amicitiam, & mores compoſitos ac pios non complecti non poſſum. Ergo qvoniam totam Aſiam adverſarii noſtri ac populi Romani incurſaverunt, D nec ſacratis locis nec civitatibus parcentes, neqve jusjurandum præſtitum ſervantes: non tam privatum noſtrum negotium agentes, qvam ſuſpecta defenſione reipublicæ in divini ſimul ac humani juris violatores vindicavimus. Eorum enim facinus ſol ipſe averſatus videtur, & invitis oculis ſpectaſſe perpetratum ſcelus in Cæſarem. Sed poſtqvam impios eorum conatus excepit Macedonia, renovantes in eis locis priſcam E gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam, qvam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & usqve ad mare montium vallo permunitis, ut per unicam ceu portam pateret aditus, diis ipſis eorum injuſta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulſus intra mœnia Philippenſium, obſeſſusqve a nobis, addidit ſe Caſſio ſocium exitii. qvi poſt- F qvam meritas pœnas dederunt, pace nos in poſterum fruituros ſperamus, & Aſiam conqvieturam a bellorum tumultibus. Jam enim noſtra opera univerſum Aſiæ corpus velut e gravi morbo colligere ſe incipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoqve cogitem, curæ mihi erit, quicquid in rem veſtram fuerit. edictum etiam oppidatim propoſuit, ut, quotquot G vel liberi vel ſervi ſub haſta a C. Caſſio Caſſianisve venundati ſunt, libere dimittantur. Voloqve, ut qvæ mea & Dolabellæ benignitate vobis conceſſa ſunt, ea perpetuo rata ſint. Tyrios quoque jubeo, ut injuriâ a vobis abſtineant, & qvicquid de Judæorum finibus occupant, id totum reſtituant. Coronam autem, qvam miſiſti, accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. Sal. Renuntiatum eſt mihi Epheſi ab Hyrcani pontificis

εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, ὡς ἀδίκως σωθέντα μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀπιστασιώτας. διεπέπρακτο γὰρ χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτωνίου. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτῶνιος ἐπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ἀνόμῳ πολέμῳ, χαρίσασθαι τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν οἱ τοῖς κασσίου κομιοῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας αὐτωνίος δίκαια τοὺς ἰουδαίους ἀξιοῦν, παρακέλευμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπιστείλας ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα ἔχειν ταῦτα. μάρκος αὐτώνιος ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μενναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύσαντες παρ' ἐμοὶ ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε ἔμπροσθεν ἐν ῥώμῃ πρεσβείαν αὐτοῖς πρεσβεῖαν ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν νῦν ὑπὲρ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους κατὰ δίαιαν διέξεισαν, ἐπὶ ἔχοις εὐνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκείστατα ἔχεις πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀρέσκειν ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταγνούς, ἴδιον ἡγήσομαι. καταβραβεύοντων τῶν τὰ ἀσίαν ἅπασαν κατανοησάντων ἐκείνων τε καὶ τῆς δήμου τῶν ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἱερῶν ἀποχωμένων μήτε ὅρκους εἰς ἐποίησαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐχ ὑπὲρ ἰδίας μόνον ἀγωνιοῦντες, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆς, τῆς αἰτίας καὶ τοὺς εἰς ἀνθρώπους ἀθεμίτων, καὶ τοὺς εἰς θεοὺς ἀνομημάτων, ἡμυνάμεθα. διὰ ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστράφηναι δοκεῖμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀκόντως ἐπείδε τὰ δεινὰ καίσαρα μισῶν. ἀλλὰ τοὺς ἀπὸ βελλᾶς αὐτῶν τοὺς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων ἀήρ, καὶ τὴν ἀγχίνοιαν τῆς ἡμιμανοῦς κακοήθους γνώμης, ὧν καὶ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκρότησαν, καὶ τόπους εὐφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀπότομοις χαρακώμασιν ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾷ τὴν πάροδον ταμεύσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοῖς ἐπὶ ἀδίκοις ἐγχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βροῦτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε καιρίου τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρῆσθαι τὸ λοιπὸν ἀπόλαυσιν νομίζομεν, καὶ ἀναπαῦσαι τὴν ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινῇ οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς ἀσίας σῶμα νῦν ἅμα τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρειν. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ ἅμα μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν διαφερόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράχθησαν ὑπὸ γαΐου κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὗτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίους τε κωλύω βιαίους εἶναι περὶ ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκατάστησαι κελεύω. τὸν δὲ στέφανον ὃν ἔπεμψας ἐδεξάμην. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ ἐθνάρ-

ἐθνάρχᾳ πρεσβευτῶν χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε, καὶ τὰ ἀναληφθέντα ἡμῖν ὑπὸ κράτειαν, ἐπεὶ τὸ πρῶτον τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξάμεθα, καὶ τὰ δυσεβῶν καὶ ἀδίκων πολέμιοι πρότερον ἡμυνάμεθα τὰς μήτε χάριτος ἀπομνημονεύσαντες, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τοῦ ἀφ' ὑμῶν ἐμπλῆσαι τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα πρὸς τὰ ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ὅτι γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων ἀθεὶς ὅτι στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δόσις ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἔχουσι βιαίως τοῖς πρὸς ἃ ἠδίκησαν χρησίμοις αὐτοῖς νομένοις. δίκαιον αὐτῶν οὐ δεδωκότων τὰς τε συμμάχους τὰς ἡμετέρας ὁσίως ἔχον ἀξιῶμεν ἀκωλύτως ἀπολαβεῖν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χώραν ὑρκανῶν ὅτε δ' ἐθνάρχᾳ ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ χαῖρον κάστον πόλεμον ἢ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ἀποδοῦναι τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ, βίᾳ τε αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὅπως τοῦ ἀθενοῦς αὐτὰς ποιεῖν τὸ ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν ὅπως τὰς τόπους, ἐξέσται ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κείμασι φυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς. ἐπεὶ δ' βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας ἐντάξητε δέλτους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὅπῃ φανερὰ τῷ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι δυνήσεται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταστάντων ἐπὶ τὰ δημοσίων πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γάιος κάσσιος, ταύτῃ τῇ ὑποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχων ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολιόρκησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον καὶ σύμμαχον δήμου, τῷ δόξαντι τῷ ἐκείνῳ τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπανορθώμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διηρπασμένα, ὡς τε ἀποκαταστῆσαι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐπέβη ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεῖσθαι, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς πρότερον κυρίοις. τὸ δ' ἂν ὑπακούσωσι τοῦ ἐμοῦ διατάγματι, δίκαιον συνήσουσι βούλομαι. κἂν ἄλλο, τότε καὶ τῷ διατάγματι ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν ἂν ὑπακούσωσι. τὸ δ' αὐτὸ ἔστι καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντιοχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα οὖν καὶ ταῦτα εὐκαίρως, τεκμήρια γνησόμενα ἧς φαμὲν ῥωμαίους ποιήσασθαι πρόνοιας ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἐθνῶν.

A Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idqve factum, quo tempore nostri adversarii tenuerunt eam provinciam. Quoniam igitur, pro imperio bello susceptо, justitiæ pietatiqve prospicientes vindicavimus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab adversariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed jubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neqve provinciam a Senatu accepit, neqve exercitum, sed qvæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, qvando igitur illi meritas pœnas dederunt, æqvum censemus, ut socii nostri ea, quæ ante habuerunt, nemine vetante, retineant: vosqve, si qvos Hyrcani Judæorum ethnarchæ agros, postqvam C. Cassius bellum illicitum in nostra provincia movit, occupastis, eos reddatis: neve ullam vim interponatis, quo minus ad pristinos dominos redeant, qvod si aliqvid juris in eos prætenditis, quam primum ad ea loca venero, integrum vobis erit jus vestrum repetere, id qvod etiam sociis nostris peræqve integrum servabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus S. P. Q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo, curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliqvo conspicuo proponi, ut legi possit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac triumvir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam provinciam & militem præsidiarium invasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastavit Judæorum gentem amicam populo Rom., insolentia ejus armis nostris perdomita, judiciis atqve edictis, quæ ille perpetravit, corrigimus, ut ablata restituantur nostris sociis. & sive corpora Judæorum sive bona divendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos revertentur dominos. qui vero contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ convicti fuerint, in eos pro rei dignitate animadvertere curabimus. Eodem fere exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visumqve est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura, quanta providentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν παραγενόμενος ἡρώδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam provinciam veniens Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα, εἰς συρίαν ἀντωνίου παραγενομένου, κλεοπάτρα, πρὸς κιλικίαν ἐντυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸ ἐκεχείρωτο. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι, παραγίνονται πρὸς αὐτὸν κατηγοροῦντες ἡρώδου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, ὡς ἐφεστηκότες αὐτῷ σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγων. ἀντέλεγε δὲ αὐτοῖς μασσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων, παρόντες καὶ οὗτοι,

POst hæc autem in Syriam adventante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obviam, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum e Judæorum gente potentissimi venerunt ad eum, ut accusarent Herodem una cum suis, electo ad hoc eloqventissimo qvoq; e suo numero. Juvenum autem causam defendendã Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano XXI.

qui jam ſocer factus fuérat. Antonius vero, audita utraqve parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, utra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cum reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius, qui jam ante familiariter diligebat juvenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Judæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc ſcripſit, & ex eorum adverſariis quindecim conjecit in vincula, occiſurus etiam, niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamvis ne ſic quidem ceſſarunt a legatione reverſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia jam corruptus a fratribus, imperavit ejus loci magiſtratui, ut in Judæorum legatos novatores rerum animadverteret: & Herodi adjutor eſſet ad principatum parandum. Herodes vero ante urbem diverſantes in ſittore accedens, hortatus eſt eos, ut ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens, quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. moxqve erumpentes in eos Judæi cum indigenis, partim trucidaverunt eos, partim ſauciaverunt: reliqui vero domum refugientes poſthac quieverunt. Populo vero clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius juſſit, qvos vinxerat, interfici. Altero deinde anno Syriam occupaverunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cujus in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa, qui multum apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & qvingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem una cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Judæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrii, ſed Sidonii ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Judæam ſpeculatum præmiſit, juſſam etiam adjutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adjungentibus autem ſe Antigono Judæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cū eo in hoſticum invadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem qvandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: &, quibusdam eis occurrentibus, pervaſerunt usq; Hieroſolyma. Ubi, adjungentibus ſe aliis, jam multum auĉti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. moxq; ferentibus opem his, qui fratrum partes ſeqvebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtē juvenes: eoq; in templo compulſo

ἐς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγόμενος. ἀκροασάμενος δ' ἀμφοτέρων ἀντώνιος ἐπὶ δάφνης, πυνθάνεται τίνα κρείττονα τὸν ἑτέρου ἔθνους ἄμεινον προϊστάναι. φήσαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν περὶ ἡρώδου, ἀντώνιος ἐκ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτὸν, διὰ τὴν πατρῴων ξενίαν, ἣν ἡνίκα συνεδήμησε πατρὶ αὐτοῦ, τότε μὲν ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῶν ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα. χειροτονεῖ δὲ χρήματα, καὶ ἐπ' ἀνδρασὶ δέσμους ἔδησε. μέλλοντος δὲ καὶ κτεῖναι αὐτοὺς, παρεκάλουν οἱ περὶ ἡρώδην. ἠρέμουν δὲ ἤδη ὅτε ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας, ἀλλ' εἰς τύρον πόλιν ἀντωνίῳ χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ ἀντώνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τόν τε ἡρώδην δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ, πρὸς τὸν ἄρχοντα προστάξας τὰς πρεσβείας τῶν ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ ἡρώδην συγκαθίζειν τὴν ἀρχήν. πρὸς δὲ ἡρώδης, ἰδὼν τὸ ἐπὶ τῆς ψάμμου πρὸς τὴν πόλεως, πρόσω ἀπιέναι παρεκελεύετο, σωθῶν αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσόμενα. οἱ μὲν δὲ οὐκ ἐπείθοντο. πρόφασιν γὰρ σκηψάμενοι ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, πολλοὺς δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες ἐπὶ οἶκον πρὸς ἡσύχαζον, ὁ δὲ δῆμος καταβοῶντος ἡρώδου, παροξυνθεὶς ἀντώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. διατρίβων δ' ἔτι συρίαν κατεῖχον, πολέμος τε ὁ βασιλέως πάρθων, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ὢν πάρθων. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας παραλαμβάνει φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς δὲ τὸν πατρῴαν πρὸς ἀντιγόνου χρήσιμον τὸν σατράπην δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

Στρατεία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

ΑΝτίγονος δὲ ὑπισχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὸν δρκανὸν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι παραδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τὸν πρώδην ἀνέλοιεν. ἐμὲν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ δὲ τὴν ἰουδαίων ἐπιθυμίαν, κατάγοντες ἀντίγονον. πάχορος μὲν διὰ τῆς παραλίας, ὁ δὲ σατράπης διὰ τῆς μεσογείας. τύριοι μὲν οὖν ἀπέκλεισαν πάχορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλαν μέντοι πάχορος ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξερευνήσουσαν, κατασκεψομένην τε τὴν χώραν, ἐλεύσεσθαι τε ἀντίγονον συμπεράνουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον δαβασιλέως οἰνοχόον. ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ κάρμηλον τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ στασιαζόντων ἐτέρων ἐχόντων, πρωτοδίκαι διὰ τὴν χώρας μέρος πτολεμαῖον ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ἐπαναστάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσπολεμούντων δέ τινων, πολλοὶ συνεφθάρησαν, διὰ τὰ βασίλεια ἦσαν, καὶ τοῦτο ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῶν περὶ φασαήλου καὶ ἡρώδου. καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώκοντες εἰς τὸ ἱερὸν, πεμπου-

πέμψαν ὁ τοὺς πινὰς εἰς τὰς τοὺς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτοὺς, ὃς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμμαχῶν ὄντας ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέπρησεν. ὑπὲρ μὲν οὖν τ ἀδικίας ταύτης ἡρώδης, μετελθὼν τιμωρίαν τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, & πολλὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δ' ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τ ἐκ τ χώρας ὄχλον εἰς τ καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. τ δ' ἡμέρας ἐνστάσης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε & ἀνόπλων. κατεῖχον δ' τε ἱερὸν & τ πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τ οἰκείας τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ ἡρώδην ἐφρούρουν. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλαττεν. ἡρώδης δ' ἶχον ἔχων, ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις κ τὸ προάστιον. & καρτερῶς μαχεσάμενος πολλούς τε μυριάδας τρέπει, τ μὲν εἰς τὴν πόλιν φεύγοντων, τ δ' εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα. λάθρα γάρ τι αὐτοῖς, παρεσήθη & φασάηλος. πάνυ γὰρ ὁ παρθυαίων στρατηγὸς σὺν ὀλίγοις ἀνδράσιν δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. φασάηλος δ' ὑπαντήσαντος κ, δεξαμένου ξενίοις, πάνυ πρόθυμος πεισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ βαρζαφάρνῃ αὐτ. δόλου τινὰ ὄντα σωπιθεὶς. & φασάηλος δὲν ὑποδόμενος πείθεται, μὴ ἐπαινέντος ἡρώδου τοῖς πρατιώμενοις, διὰ τὸ τ βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ κ πάνυ κ τοῖς ἥκουσιν ἀπιστοῦντος κελεύοντος. ὤχοντο γὰρ πρεσβεύοντες, ὑπάτους τε κ φασάηλον. πάνυ δ' καταλιπὼν ἡρώδην διακοσίους ἱππεῖς & δέκα τ ἐλευθέρων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. ἡδομένοις δ' ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ἐπόντων οἱ ταύτῃ τ πόλεων ἔφεσῶτες. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτα ἐπιβάλλει. πλησίον δ' μὴ ἱππέων ὑπὲρ θαλάττης οἱ περὶ φασάηλον κατάγοντα. καὶ ἐντεῦθεν ἀκάσαντες, ὡς ἀντίγονος ὑποδέχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ τῆς πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους. & μὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβαλλόμενοι αὐτοὺς ἀπηγχέλετις, φυλακῆς αὐτοῖς ἐκ πάνυ φανερὰς περιϊσταμένης. καὶ σωνεληφθησαν ἂν εἰ μὴ περιέμενον ἕως ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν, μὴ προαισθομένων τούτων ἐκεῖνος αὐθόρμητος ἀφύγῃ. καὶ ἦν ταῦτα ἔτως ἔχοντα. & οἱ φύλακες αὐτοῦ ἐωρῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆγεν τινὲς δῆθεν ἀποπατήσοντες & μὴ περιμένειν. μάλιστα μέντοι περὶ ταῦτα αὐτὸν ὀφέλιος ἐνῆγε, ὃς ἀκηκοὼς παρὰ σαμαράλλου & πλουσιωτάτου τ ἐν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα περὶ τὸν φυγὴν ὑποκρύπτει. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δ' ὑπνῶν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤθελε, μὲν ὑφανιδωσεύειν τὸν ἀδελφὸν. προσελθὼν δ' περὶς τ βαρζαφάρνην, & δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, πιθανῶς βαλλόμενον περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ, πλείονα ἔσεσθαι παρ' αὐτοῦ ὧν ἀντίγονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι περὶς αὐτὸν δι' πίστ σωνελθόντας πρεσβευτὰς ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δ' βάρβαρος ταῦτα λέγοντος, ὄμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψεύδεσθαι αὐτὸν ὑποψίας παράξαι, ἀπῆσί τε περὶς τὸ πάνυρον.

A miserunt armatos qvosdam in propinqvas ædes, ut eis essent præsidio. in qvos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremavit ædibus: quam injuriam populo post Herodes ultus est, adversarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumqve qvotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conventuras e tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festivitatem. Quæ dies postqvam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quam inermium: qvi & templum & urbem occupaverunt, excepta regia. hanc enim Herodes servabat cum paucis militibus, ejus murum Phasaelus custodiebat: Herodes vero cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita, coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum qvoddam in propinqvo positum. in ea pugna & Phasaëlus adjuvit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in urbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed revera principatum illi astruere cupiens. qui postqvam a Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, svasit ei, ut legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortanteq;, ut potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaqve profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atqve Phasaelus: & Pacorus, relictis apud Herodem ducentis eqvitibus, ac decem liberis, qvos vocant, legatos deduxit. Ut vero in Galilæam ventum est, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primum alacriter eos excipit donatqve muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus vero cum suo comitatu deductus est in propinqvum juxta mare diversorium. Ubi, audito, qvod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos jam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciavit, noctu illis parari insidias, & clam adhiberi custodiam. Et certe cepissent eos, nisi expectassent, donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne, his sublatis, ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare non defuerunt, qui hortarentur Phasaelum, ut nihil amplius expectans, conscenso eqvo, se inde proriperet, præcipue Ofilius. qui id secretum cognoverat e Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naves ad fugam offerebat. nam non longe mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinqvere: sed accedens Barzapharnem negabat eum recte facere, qvi agitaret ejusmodi consilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturum a se quam ab Antigono: & alioqvin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens dejerabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: moxq; ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phasaelum captivos abducunt.

QVo profecto, statim Parthorum quidam injecerunt vincula Hyrcano & Phasaëlo, multum detestanti eorum perjurium. ad Herodem autem missus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Phasaëlus vero miserat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniam hostes interceperant, Herodes, re cognita, Pacorum adiit & Parthorum potentissimos, quasi aliorum dominos. qui cum scirent, omnia dolose dissimulabant: ajebantq; oportere eum cum ipsis progressum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos esse comprehensos ab adversariis, sed adventare significaturos, quæ bene Phasaelo successerit. id Herodes non credidit, ut qui ex aliis de fratre capto audierat, quam ejus suspicionem augebat Hyrcani filia, cujus filia ipsi desponsa erat: hujus monitis, licet aliis contemnentibus, libenter parebat, utpote mulieres cordatissimæ. Interim dum Parthi, quid faciendum sit, consultant, quod non placeret aperte tantum virum aggredi, & rem in seqventem diem differunt, Herodes, animadversa eorũ trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto a Parthis fratre, utcunq; negarent alii, appetente vespera decrevit ad fugam uti hac opportunitate temporis, neqve diutius inter hostes cunctari in rebus tam dubiis. Assumpto igitur armatorum, quos circa se habebat, subsidio, & impositis in jumenta mulieribus, matre & sorore, & sponsa sua Alexandri filia, nepte Aristobuli, matreq; sponsæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqva turba comitum, properabat versus Idumæam insciis hostibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuisset ad misericordiam, fœminis infantulos suos trahentibus, & cum lacrymis ac ejulatu relinqventibus patriam, & vinctos amicos, nec de se meliora sperantibus. Verum Herodes, obdurato contra sævientem fortunam pectore, & ipse præsenti erat animo, & comites inter eundum singillatim accedens hortabatur, ne mœrori succumberent. hunc enim fugæ officere, in qua sola salutis spes sit reposita: quibus verbis accensi conabantur calamitati resistere. interim minimum abfuit, quin ipse sibi manus inferret, eversо vehiculo & matre adducta in mortis periculũ: adeo & casus hic eum terruit, & metus, ne inter has moras superveniret hostis insequens. jamqve gladium strinxerat volens se percutere, cum interventu proximorum est prohibitus, obtestantium, ne suos inimicorum injuriis relinqveret. neqve enim esse viri fortis, se uno in libertatem asserto, amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coactus desistere ab incepto facinore refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

Κεφάλαιον κέ.

Ὡς οἱ πάρθοι ὑρκανὸν & Φασάηλον αἰχμαλώτους ἐλαβον.

ΟΙχομένῳ δ', τῶν πάρθων ἐδέσμιον τινες ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον, πολλὰ τ' ἀπιορκίας κακίζοντας τοὺς πάρθους. ὁ δ' ἀπὸ τοῦ ἡρώδῃ ἀπεσταλμένῳ εὐνούχῳ, ἐντολὰς εἶχε παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι τῷ Φασάηλ πεμφθέντες ὅτι δηλώσοι τ' πάρθων ἀπιστίας. ὡς τ' πολεμίων συλλαβόντων, γνὺς ἡρώδης προέσθαι πικρῶς καὶ τῶν πάρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς ὑπὸ τῶν ἄλλων δεσπότας. οἱ δ' τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δὴν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τοῦ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς παρὰ μέλλα κομίζουσιν. οὐδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τ' ἀντιστασιωτῶν ἥκειν μηδὲ δηλώσοντας ὅσοι κατορθώσοι Φασάηλ. τότε ἡρώδης ὀρθῶς ὑπώπτευεν. ἠκηκόει γὰρ τὸν σύλληψιν τοῦ Φασάηλ παρ' ἑτέρων. ἐπὶ τῷ μὲν ὑρκανὸς ἦν τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγγύητο τὸν θυγατέρα, ἐπὶ μᾶλλον ὑποπτεύσε τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐ πεφροντίκεσαν, αὐτὸς δ' ὑπώπτευε λίαν ἐμφρονι γυναικί. βουλευομένων δ' τ' πάρθων τὸ χρὴ ποιεῖν, ἐδόκει αὐτοῖς ὀκνηρῶς ἐπὶ φανερᾷ ὑπαίτιον ἀνδρὶ τηλικούτῳ, καὶ ὑποτεθεμένων εἰς τὸν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύτῃ παρούσῃ ἡρώδης ἠμύνετο, καὶ μᾶλλον οἷς ἥκουσε περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἐκ τῆς πάρθων ὑπούλης, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσεδέχετο, ἑτέρας ἐπελθούσης ἔννοιαν αὐτῇ πρὸς φυγὴν χρήσιμος, καὶ μὴ βραδύνειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τ' πολεμίων κινδυνοις. ἅρας οὖν σὺν οἷς εἶχεν ἑταίραις, & παισὶ γυναικείοις τοῖς ὑποζυγίοις ὑπεδέχετο, μητρὶ τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφῇ, καὶ τῇ ἐμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρου θυγατέρα δ' ἀριστοβούλου παιδὸς, τήν τε ταύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δ' τὴν θυγατέρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ὑπὸ ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν ἐδείς ἂν ἄτω στερρὸς τὴν φύσιν εὑρέθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναικῶν ἑπομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύουσας αἱμωδῶς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ σὺν αὐτῶν ἀδέτοις χερσὶν προσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπάνω τῆς οἰκείας δεινοῦ πληγῆς τὸ φρόνημα παιησάμενος, αὐτός τε ἦν πρὸς τὸ δεινὸν εὔψυχος, καὶ παρὼν καὶ τὴν ὁδὸν ἕκαστον παρεκέλευε μὴ παρέχειν αὐτὸν ἐκδοτον τῇ λύπῃ. ἦν γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν τῇ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπωρῶντο. μικρὰ δ' αὐτὸν διεζεύξατο τῆς ζεύγους πρότερον, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κινδυνώδους ὀπισθενεῖν, ἅμα τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ ἅμα τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τρισὶν πρὸ τοῦ πρᾶγμα γνωμένης. ἀπασπίμων γὰρ αὐτῷ τὸ ξίφος, καὶ μέλλοντα πλήττειν αὑτ, κατέχον οἱ παρόντες. τότε πλήθει καλέσαντες, ἕως ἐκχελεῦσαι αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅπῃ τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες. ἐπὶ γὰρ γυναῖκε, τ' δηλωσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑφορᾶσθαι. διαθεὶς οὖν ἀποχεσθαι κατ' αὐτὸ τολμήματος, αἰδοῖ τ' τ λεγομένων, καὶ πλήθει τ' ὄντι ὑπιτρεπόντων αὐτῷ τῇ θεραπείᾳ, καὶ θεραπείας ἧς ἡ ἡμέρας ἤπιγε ἀξιώσας

ἐκάλυ-

ἐβάδιζε τὴν πεποιημένην ὁδὸν, σωτηρωτέραν πολύ-
μὴν τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς
γὰρ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν
Πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε δ' οὐ-
δεὶς τὴν φυγὴν, οὐδὲ τὸ πρὸς τῶν Ἰουδαίων ἀσφα-
λὲς. σαφεπέλεντο γὰρ καὶ ἕως ἡμερῶν ἀπὸ στα-
δίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε εἰς χεῖ-
ρας ἐρχόμενοι τῇ ὁδῷ. ὡς δὲ καὶ τρεψάμενος
κατήσας οὐχ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τις τοιαύτῃ
καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μὴ πολλοῦ δεόν-
τος, πρὸς πόλεμον παρασκευασάμενος, ἐν ἐκείνῳ τῷ
χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε μὴ χρόνον βασι-
λεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλείων κατεσκεύασεν ἀξιολο-
γώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, Ἡρωδίαν προσαγορεύ-
σας. γνωμένην τῆς Ἰουδαίας ἐν θρήσκᾳ χωρίῳ ἔτω
καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ἐπολιόρκησε. καὶ
βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλοῦ μὲν
πλήθους ἐπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐ-
τοῖς, ὃ οὐ χωρίον τῆς μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμ-
φυγεῖν, ἐλάττονος ἦν ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον.
τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὡσεὶ ἐννέα χιλιάδας
ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῇ κελεύσας διὰ τῆς ἰδιωμίας σώ-
ζειν αὐτούς, ὅσοι δ' ἦσαν ἐγγύθεν, καὶ τοὺς
ἀναγκαιοτάτους ὑπολαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα παρεγένετο.
καὶ κατεσκέμμενος αὐτόθι, πάς τε γυναῖκας καὶ τὰς ἑπο-
μένας, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χω-
ρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀφθο-
νώτως, ἐξώρμησεν αὐτὸς ἐπὶ πέτραν τὴν ἀραβίας. ἅμα
δὲ ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν,
διήρπαζον οἱ πάρθοι ἐκ τοῦ βασίλειον, μόνα δ' ἀπέσχοντο
τῶν ὑρκανῶν χρημάτων. τὰ δ' εἰς τριακόσια
τάλαντα. πολλὰ δὲ τῶν ἡρώδου διέφυγον, καὶ μάλιστα
ὅσα ἐκ προκεκομίδης καὶ προμηθείαν τοῦ πόρρω εἰς τὴν
ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέ-
χρησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ ἐκ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες
σκήνωσι, μάλιστά τε πόλιν διωκτέων ἀνέσησαν. καὶ
ἀντίγονος μὲν ἔτω καθαχθεὶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ
τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας
παραλαμβάνει. σφόδρα δὲ λύπη τῶν γυναικῶν
αὐτοῦ διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεχυμᾶτο δώ-
σειν, τούτων αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχό-
μενος. φοβούμενος δὴ τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτοῦ
τὴν βασιλείαν ἀποκαθέσῃ παραχρῆμα, ἐπηρέπει ὑπὸ
τῶν πάρθων, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, πραγματεύ-
μενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιε-
ρωσύνην διὰ τὸ λελωβῆσθαι, ὃ νόμου τῶν ἑλ-
κλήρων εἶναι τὸν τιμὴν ἀξιοῦντα. φασάηλον δ' ἄν-
τις θαυμάσαι τῆς εὐψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάτ-
τεσθαι μέλλοντα, οὐχὶ τὸν θάνατον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ
δὲ ὑπ' ἐχθροῦ καὶ πάθεν οἰκτρώτατον καὶ αἴσχιστον
ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλεύθερας ὑπὸ
δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρα προσρήξας τὴν κεφα-
λὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν δ' ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα
πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν, τῆς δ' ἐξουσίας δ' κτεῖναι
πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι
δ' ὡς τραύματος μεγάλου γνομένου, φαρμάκοις αὐ-
τὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς ἀντίγονος, ὡς ὑπὸ θερα-
πείᾳ διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ τραῦ-
μα. πρὸ μὲν τι δ' τελέως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ φασά-
ηλος, ἀκούσας πρᾶγμα γυναικὸς τὰ ἀδελφὸν ἡρώδου

pergebat institutum cursum, petens castellum Massadam quam maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus a Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imo ne Judæi quidem eo fugiente quieverunt, sed sexagesimo ab urbe stadio illum aggressi in pugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multo ante præparatus conflixisset: in eo loco, ubi Judæos vicit, postquam regno potitus est, regiam condidit cum primis memorabilem, adjuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea vero quam ad Ressam vicum Idumææ pervenit, occurrit ei frater Josephus, ubi consultatum est inter eos, quid facto opus esset, cum tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada vero, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Majorem igitur partem dimisit, numero supra novem millia, jussis aliis alias per Idumæam salutem sibi quærere, additoque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis, in castellum ingressus est: depositisq; ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeterent, ipse properavit ad Petram Arabiæ. Cæterum ubi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos una cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars evasit, præsertim quas ille mature providens in Idumæam deportandas curaverat. Nec contenti Parthi urbis direptione, egressi agrum quoque late populati sunt, & Marissam urbem opulentam everterunt. atque ita Antigonus in Judæam a rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & una cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi favore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui a Parthis asservabatur, amputavit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei, qui integro sit corpore. Sed maxime miranda est Phasaëli generositas, qui ubi neci se destinatum cognovit, non tam mortem indigne ferens, quam miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæviendi in se pro libidine. Fertur autem, quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit. ante tamen quam exhalaret animam, audito ex quadam muliercula, quod Herodes frater

hostem evasisset, valde tranqvillo animo mortem tulit, ultorem suæ necis post se relinqvens, qvi posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliendas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis jam ante obligatum proficiscitur, cum maxime opus haberet, mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam, ut eum qvam primum ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qva de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum a pud Arabas. Sed cum occurrissent ei missi a Malcho, qui denunciarent, ut finibus ejus regni excederet, sic Parthis jubentibus (prætexebat autem hoc fvasu optimatum suorum, ne debitam pecuniam redderet, utqve ille fraudaretur rebus, quas Antiper pænes eos deposuerat) respondit se non venisse, ut molestus esset cuiquam, sed ut colloqveretur cum rege de rebus necessariis. deinde cum consultius videretur discedere, valde moleste abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidem in quoddam templum divertit, ubi multos ex comitatu reliqverat. Sequenti vero die cum venisset Rhinocura, ibi cognovit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. jam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. qvo postqvam pervenit, non recipientibus eum nautis, qui navigaturi erant Alexandriam, magistratus ejus loci convenit: a quibus ob pristinæ fortunæ reverentiam honorifice in eam urbem deductus, a Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit, ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranqvillis, ut nunciabatur, rebus Italiæ. Solvens igitur inde versus Pamphyliam, & cum gravi tempestate confligatus, ægre in Rhodum evasit, jactura etiam sarcinarum facta. Ubi duo ex amicorum cohorte ei præsto fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum invenisset eam civitatem graviter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoveret: instructaq; triremi & cum amicis consensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarravit ea, quæ sibi in Judæa contigerant: & quod frater Phasaelus a Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captivus detineatur. quodque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinaverat. & quod eas noctu asportasset non sine labore, & ægre manus hostium evasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates, contemptis omnibus difficultatibus, properante ad unicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

τὰς πολεμίους Ἀραβας φόβῳ, σφέδρα τ πλοτλιῶ εὐθύμως ἐνέμενε, καὶ λιπὼν τ ἐκδικήσοντα τ θανατον αὐτῦ, & τὰς ἐχθρὰς τιμωρήσοντ δυνάμενον. ἠρώδλω ἡ τὸ μέγεθος τ περιεστηκότων αὐτὸν κακῶν, ἀ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐπείσει δεινὸν εὐλογισμὸν ὑπισχνᾶς ἔργων ὠφελίμων. πρὸς γὰρ μάλχον τὸν ἀράβων βασιλέα, πολλὰ προὔθεν εὐεργετημένον ἀπήει τλῶ ἀμοιβῶν μιμνήσκων, & ὅτε μάλιστα ἐδέετο, χρήματα ληψόμενος, εἴτε δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς ὤφλε πολλῶν ἐξ αὐτῦ τυγχάνοτ. ἐπεὶ γὰρ ἐπύθετο τὸν κ τὸν ἀδελφὸν, ἐσπούδε λυτρώσασθ τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως τριακοσίων ταλάντων. ἐπῆρτο ἡ καὶ τὸν Φασαήλε παῖδα ἅμ' ταύτῃ τ αἰτίᾳ, ἐπὶ ἑτέᾳ τυγχανούσῃ, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἄρχουσι. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων ὤφλε μάλχος, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρῆν, παρησκεῖναι γὰρ αὐτῷ πάρθους ἠρώδλω μὴ δέχεσθαι. ταύτῃ δ' ἐρρῆτο πρὸς Φάσηλ ὑπὲρ & μὴ ἀποδῶναι τὰ χρέα, & τ συντελεσθέντα τοῖς ἄρχουσιν εἰς & ἐναγόντων, ὅπως ἀποστερήσωσι τοὺς ὤφλακαλήκας, ὃς ὤφλε & ἀνυπάρκτου λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηθὲν ἐνοχλήσων ἀφικόμενος πρὸς αὐτὸς, μόνον ἡ διαλεξόμενος περὶ τ ἀναγκαίων αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σωφρόνως τλῶ ἐπ' αἰγύπτου. & τότε μὲν ἔν τινι ἱερῷ κατέλυε. καὶ διελοὺπτ γὰρ αὐτὸν πολλὸς τ ἐπομένων. τῇ ἡ ὑστεραία ὤφλημένος εἰς ῥινόκορα, ἐκεῖ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλχῳ ἡ μεταγνόντι καὶ μεταθεομένῳ τὸν ἠρώδλω, οὐδὲν τούτῳ βεβαιότερον ἐγένετ. προῤῥωτάτω γὰρ ἦν ἤδη ἀπευδων τλῶ ὀπὶ πηλουσίᾳ. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμῶσαι αὐτόθι εἶργον & ἐὰν ἀλεξανδρέας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν συντυγχάνει. ὑφ' ὧν κατ' ἀρχὰς μὲν πολλὰ ἐντιμοπλῶ περιπεμφθεὶς εἰς τλῶ πόλιν, ὡς κλεοπάτρας κατέχει. πείσαι μὲν οὖν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς ῥώμλω ἐπειγόμενον, χειμῶν & τε ὄντ & τῶν κ τλῶ ἰταλίαν ὡς παράσχῃ καὶ σάλῳ πολλῷ ὀλλυμένων. ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ὀπὶ παμφυλίας, & χειμῶνι σφοδρῷ περιπεσών, μόλις εἰς ῥόδον διασῴζεται, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. κ δύο μὲν συνταγμάτων φίλων αὐτῷ στασιάσαντα, σαπεῖναν τε καὶ πτολεμαῖον. εὑρὼν ἡ τλῶ πόλιν ὑπὸ & πρὸς κάσσιον πολέμῳ κεκακωμένην, ἐδύ ἄπορος & ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ὡμήσατο, ἀλλὰ κ ὤφλε δυνάμων αὐτλῶ ἀνεκτᾶτο. τριήρεις τε καταισκευάσας, κ ἀναχθεὶς ἐστεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ὀπὶ ἰλαλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγει. κἀκεῖθεν ῥώμλω ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν ἀντωνίῳ φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ κ τλῶ ἰουδαίαν, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπωλώλοτ συλληφθείς, καὶ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτ. & ὡς αὐτίγονον καταστήσαι βασιλέα, χρήματα δώσων ὑπισχόμενον χίλια τάλαντα. & γυναῖκας φ' αἷς πρώτων & δ' ἦσαν τ αὐτῶν ἔμελλον ἐτεθῆν. & ὅπως ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσοιε, & διαφύγοι τὰς τ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομένων ταλαιπωρίας. ἔπει ὀπιδιακινδυνεύοντ αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτό πολιορκουμένους, κ ὡς τελευτάς τε διαχειμῶν & κ παντὸς καταφρονήσοε δεινῦ, ἀπεδων ὀπὶ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ κ τλῶ μόνλω βεβηθείαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον κς'.

Ως ἡρώδης ἐν τῇ ῥώμῃ ὑφ' ἁπάντων ἀμφιλογούμενος ἀποδείκνυται ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτωνίου δ' οἰκτρῶς εἰσερχομένου τὴν τοῦ ἡρώδου μεταβολὴν, καὶ τὸ κοινῷ χρησιμῷ λογισμῷ συνεῖναι τὸν τύχῃ, τὸ μὲν καθ' μνήμῃ τῆς ἀντιπάτρου ξενίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὑπὸ τετραρχίας ἀποδεδείκτο, πολὺ μᾶλλον ἀφ' τὸ πρὸς ἀντίγονον μῖσος, σπουδάζειν δὴ καὶ φιλοφρόνως ἔχειν αὐτὸν ἐπελάμβανε, προθύμως δὲ οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνειν. καίτοι μὴν οὐδ' ἀφ' τὰς ἀντιπάτρου στρατείας, ἃς κατ' αἴγυπτον αὐτῷ τοῦ πατρὸς συνδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὐνοιαν, χαριζόμενος ἢ καὶ ἀντωνίῳ, σφόδρα προθύμως τὸν ἡρώδην ἐσπουδακότι, πρὸς τὴν αἴξησιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο ἡρώδης σωτηρίαν, ἐπιμόρως συναγαγόντες τὸ τῆς βουλῆς μεσταλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ἐψηφισάμην τὸν ἡρώδην, τάς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξήεσαν. καὶ ἵνα αὐτοῖς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν εὐνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολεμίων ἀποφαίνοντες ἀντίγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προεκρίνοσαν αὐτῆς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐφ' παρθυαίοις τῇ ἀρχαίᾳ λάβοι, ῥωμαίους ὑφεῖδεν. τῆς δὲ βουλῆς ὅτι τούτοις παροξυνομένης, προελθὼν ἀντώνιος ἐδίδασκεν αὐτοὺς, ὡς καὶ πρὸς τὸν ἐφ' παρθυαίους πόλεμον, ἡρώδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν ἅπασι ψηφίζονται. καὶ ἔτι μέγιστον ἦν τῆς ἀντωνίου πρὸς τὸν ἡρώδην προθυμίας, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι περιεποιήσατο. ἀλλ' εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησάμενος. οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τὰς ῥωμαίους πρέξειν, πῶς οὐκ ἂν ἡγοῦνται ἔθος ἔχοντας αὐτοῖς διδόναι, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρῳ, ἐγγονῷ τυγχάνοντι μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, μητρὸς δ' ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς πίστεως ἡμέρους παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῶν μὲν προσδοκηθέντων ἀπελθεῖν οὐκ τῆς ἰταλίας. ἔτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην ἀντώνιος καὶ καίσαρ ἐξήεσαν, προαγόντων ἅμα τῆς ἄλλας λοιπὰς τῶν ὑπάτων, θύσοντές τε καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσιόντι δὲ τὸν πρῶτον ἡμέραν ἡρώδην τῆς βασιλείας ἀντώνιος. καὶ ὁ μὲν ὕστερος τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὀλυμπιάδος, ἑπτατεύοντος ἐπὶ δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. ἔτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον ἀντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνῳ δὲ ἀπανίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ ἀφ' ἑτοῖμου καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν ἀφειδοῦσι τῶν οἰκείων ὑποδράναι βουλεύσασθαι πρὸς ἄραβας. ἠκήκοει γὰρ καὶ μάλιστα τῶν εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας ἀφ' ἑσπέρας νυκτὸς ὁ θεός. ἦν γὰρ ἐκδοχέων πεπληθότων δ' ὕδατος, οὐκ ἔτι φυγῆς ἐδεῖτο, ἀλλὰ πεφαρμάκοτες ἤδη, καὶ θαλέον κατὰ τὴν εὐπορίαν δ' ἀπανίζοντος ὡς οὐκ ἀπὸ θεοῦ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γενομένης ἐπαίροντες, καὶ συμπαλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν ἀντίγονον τοῖς

CAP. XXVI.

Herodes Roma a ſenatu Judæa rex declaratur.

ANtonium vero mutatæ Herodis fortunæ commiſeratio ſubiit, reputantem, qvod etiam ab illo faſtigio devolvantur homines, non mediocriter movente eum cum paterni hoſpitii memoria, tum pecunia qvam Herodes pollicebatur, ſi ejus ope rex fieret, quemadmodum antea poteſtatem tetrarchæ conſecutus fuerat. ſed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem qvod pro turbulento haberet ac Romanis infeſtiſſimo, ad juvandum Herodem erat propenſior. Cæſar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipſius toleratam, & hoſpitii jus ac reliqvam benevolentiam, partim ut Antonio gratificaretur, qvem valde ſtudioſum Herodis ſciebat, ad dignitatem ipſius tuendam & conatus promovendos erat paratiſſimus, convocatoq; ſenatu, Meſſala ac deinde Atratinus commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipſius beneficia & ſtudium Romani nominis commemorantes: ſimulqve accuſaverunt & hoſtem declaraverunt Antigonum, non ſolum ob vetera crimina, verum etiam, qvod, contemptis Romanis, a Parthis accepiſſet imperium. quibus rebus cum ſenatus eſſet offenſus, tum Antonius eum docuit, quod etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idqve mox omnium ſuffragiis approbatum eſt. Qvo inſignius fuit Antonii erga illum ſtudium, non ſolum quia præter ipſius ſpem regnum ei paravit: nunqvam enim putabat Romanos hoc ſibi conceſſuros, ſolitos hunc honorem regio ſervare generi: & ideo conjugis ſuæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani: ſed etiam qvia intra ſeptem dies inſperata felicitate ornatum dimiſit ex Italia. Hunc adoleſcentem poſtea Herodes interfecit, ut ſuo loco indicabimus. Cæterum dimiſſo ſenatu, Antonius & Cæſar medium habentes Herodem exiverunt, conſulibus cæteriſqve magiſtratibus deducentibus aſcenderuntq; in Capitolium ſacra ibi facturi, & ſenatusconſulta depoſituri: & novus rex primo regni ſui die convivio acceptus eſt ab Antonio, atqve hoc pacto ille regium faſtigium adeptus eſt octogeſima qvarta poſt centeſimam Olympiade, C. Domitio Calvino iterum, C. Aſinio Pollione Coſſ., Toto autem ejus abſentiæ tempore Antigonus familiam ejus oppugnabat in Maſada, abundantem qvidem cætero commeatu, ſed laborantem aqvarum inopia, ita ut hac de cauſa Joſephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreverit. Audierat enim Malchum jam pœnitere, qvod parum officioſus in Herodem fuiſſet. id conſilium mutavit, imbre noctu de cælo demiſſo. ciſternis enim aqva repletis, non amplius fuga opus habuit: ſed haud ſecus qvam divina ope hac difficultate levati, magno animo excurrebant, & conſerentes manus cum Antigonianis, modo

aperte, modo clam multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus, ut Parthos e Syria pelleret, post illorum abscessum in Judæam venit, eo prætextu, qvasi Josepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, ut pecuniam extorqveret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Qvo facto, ipse qvidem cum majore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum qvadam militum parte ibi reliqvit: qvem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne qvid interim molestus esset, dum Parthi, ut ipse sperabat, succurrerent.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia navigatio & pugna adversus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reversus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adjutus a Silone ac Ventidio, ad qvos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, ut Herodem in suum regnum deducerent: qvamvis Ventidius tum forte distinebatur componendis civitatum tumultibus, qvos irruptio Parthorum excitaverat, Silo vero in Judæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis ulterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. ducenti autem ei versus Masadam, qvod necesse esset servare cognationem in eo castello obsessam, impedimento fuit Joppe: qvam occupatam ab hoste opus erat primum capere, ne qvam hostilem munitionem a tergo relinqveret petiturus Hierosolyma. qva occasione arrepta, Silo movit exercitum: qvem cum Judæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Judæis profligatis, Silonem ægre repugnantem servavit. Capta deinde Joppe, properavit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alii propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii propter ipsius gloriam, nonnulli qvod amborum devincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes, qvas de confirmato jam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes, receptis e Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis ejus potentia perterritis. Cumq; ad Occidentalem urbis tractum castra posuisset, qvi hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus, deinde qvibusdam catervatim excurrentibus & stationes hostiū infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare jussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem urbis, ne apertorum qvidem inimicorum retaliaturum injurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata oblivioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat, verso sermone ad Silonem ac Roman. milites,

μὴν φανερῶς, τοῖς δὲ κ λαθραίως, πολλὺς αὖτ διέφθειραν. κἀν τούτῳ βεντίδιος ὁρῶν μοίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ συμμαχίας ὡς τε παρθυς ἀνειργμένους ἐν ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲν ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἰδίᾳ αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' ἀντιγόνου λαβεῖν. ἐξίσης γὰρ ἱεροσολύμων στρατοπεδευόμενος, ὑπερεώντως ἠργυρίσατο τ ἀντίγονον. κ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ τάλεινῃ δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ κατάφορον γένηται τὸ τόλμημα, σίλωνα μέρος τινὸς στρατιωτῶν κατέλιπεν. ὃν κ αὐτὸν ἐθεράπευσεν ἀντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλείη, προσδεχῶν κ πάλιν αὖτῳ παρθυς ἐπαμυνεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κζ'.

Ἐκπλεῖ ἡρώδης ἀπὸ ῥώμης κ μάχη πρὸς ἀντίγονον.

ΗΡώδης δ' ἐκ τ ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ πτολεμαΐδα, σὺν αὐτομάτῳ δυνάμει σὺν ὀλίγοις ξένων τε ἅμα κ ἐμφύλων, ἤλαυνε διὰ τ γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ, σίλων τε κ βεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ δελίου συγκαπηλεύοντος ἡρώδῃ, & πεμφθέντος ὑπ' αὐτωνίου. βεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παραχὰς τὰς διὰ παρθυς ἐν τ πόλεσιν ἔσας καθιστάμενος, σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' ἀντιγόνου διεφθαρμένος. ἡρώδης μὲν τεσσαρακοντ κ πᾶσαν ἡμέραν δυνάμεις ἤγαγε, & πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ἱεμηκότι δ' αὐτῷ ἐπὶ τὰς ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἦν διὰ τὸ σώματα τὰς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενῆ ὄντας, ἐμποδὼν ἰόπλην γένεσθαι. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτῷ, ἐκείνων ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ ἐκ τοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐρυμα, χωροῦσιν ἐπὶ ἱεροσολύμων. ποιησαμένου δ κ σίλωνος τούτῳ πρόφασιν τ ἀπαναστάσεως, κ τ ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγου σίφους ἐπέζευσε. & τρέπεται μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλθὼν δ τὴν ἰόπλην, ἔπαυλε δὲ ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τ δ' ἐπιχωρίων, οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσεχόρουν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν. ἄλλοι δ κ ἀμοιβὴν τῆς παρ' ἀμφοτέρων εὐεργεσίας. οἱ πλείους δ διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροιζε δ' ἡ δυνάμις βαρεῖα, & προσιόντος ἀντιγόνου τ παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἐνέφρασσε κ λόχοις καπελάμβανε κ καθ' ἡσυχίαν ἐδόκει σὺν τούτοις τοὺς πολεμίους ἢ μικρὸν παντάπασιν ἐλαττοῦν. ἡρώδης δ τοὺς ἐκ μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβών, & ῥήσσαν τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνέπετο δ' αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, κ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τῷ ἰσχυρῷ καταπλαγέντες. στρατοπεδευομένου δ κ τὸ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κ δ' τεταγμένοι φύλακες, ἐπέζευόν τε κ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. σύνιον δ κ κ σίφος ἐκδιώκοντος, κ τοῖς πεπτεταγμένοις εἰς χῆρας ἐρχομένοις, ἡρώδης τε πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρείη & δήμου κ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τ ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων κ τοῖς διαφοροτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. & δ ἀντίγονος πρὸς τὰ ὑπὸ & ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε σίλωνα κ τὸ τ ῥωμαίων στράτευμα.

ὡς ἂν

ὡς ἀδίκως τῶν αὐτῶν ἀνθρωπίνου ἡρῴδῃ δώσουσι τὴν A iniqvum eos facere, qui Herodi regnum astruant, homini privato & Idumæo, hoc est semijudæo, cum id more gentis debeatur successioni generis. nam si offensi, quod ipse a Parthis regnum accepisset, ideo velint hoc auferre, non deesse multos ex eo genere, qui legitime possint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & sacerdotes insuper, quos iniqvum sit privari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter se contendentibus, & usqve convitia prorumpentibus, Antigonus permisit suis, ut arcerent hostes a mœnibus, qui cum strenue jacularentur e turribus, facile eos fugaverunt. Tum vero Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus e suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciqve se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastatis circa urbem omnibus, qvod Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quam milites, ne se deserent, missum tum a Cæsare & Antonio, tum a senatu reliqvo: sibi curæ futurum, ne quid exercitus desideret, atqve etiam ut abunde adsint, quæcunqve requirerent. post quas preces continuo dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit. major enim, quam quisquam speraret rerum necessariarum allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperavit, ut frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqva necessaria Hierichuntem comportarent, ut & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, sed continuo dimisit per agros, qui per insidias frumentatores interciperent. qui, sicut jussi sunt, comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, insessisqve montibus, intenti observabant eos, qui commeatus conveherent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis decem cohortibus, quarum quinq; e Romanis totidem e Judæis constabant, adjunctisqve mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendensqve urbem relictam ab habitatoribus, & qvingentos ex his ad montium vertices confugisse cum familiis, hos quidem captos dimisit. Romani vero invadentes urbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretiosissimis. Rex igitur, relicto in ea præsidio, reversus est, & Romanum exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus qvoq; pro largitione obtinuit a Silone, ut partem Romani exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonii gratiam. atq; ita Romani degebãt in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi vero otiari non libuit, sed misso in Idumæam Josepho fratre cum mille peditibus & quadringentis eqvitibus, ipse in Samariam profectus, & deposita ibi matre cognatisq; aliis, qvos e Masada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono insessa præsidiis,

τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τοιοῦτον ἡμιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἀεὶ παρέχειν ὡς ἐθος ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νεῳστὶ παρὰ Πάρθων, ἀφελέσθαι δι' ἐγκλήματος, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐξημαρτηκότες εἰς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότως πάσχοιεν τῆς τιμῆς στερούμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους B αὐτῶν λεγόντων, καὶ προελθόντων εἰς βλασφημίας ἀντίγονος ἀμυνάμενος τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπέτρεψε, τοῖς ἰδίοις. οἱ δέ, τάξιν ὄντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χωρήσαντες ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, ἀπαίτησίν τε τῶν ὑπαρχόντων καθέξοντας, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτοῦντας, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὑπονοίας πόλεις, τῶν περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων. ἵνα τὸ τῶν C ἀντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκεδάσθη. σκίνης τε τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπαίρει. ἡρῴδης δὲ ἐπέκειτο παρακαλῶν τούς τε τοῦ σίλωνος ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καθαλιπεῖν αὐτὸν, κηδεστάς τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πεμψάντων αὐτόν. προενοήθη γὰρ αὐτῶν τῆς ὑποστροφῆς, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῖεν ῥᾳδίως. καὶ μὴ τῷ δέει πρὸς ἐξόδους ἐξορμήσας εἰς τὸ χωρεῖν, οὐκ ἔτ' ἀδεῶς σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως προφάσιν ἐπελείπετο. πλὴθος γὰρ ὅσον D οὐδὲ ἤλπισέ τις τῶν ὑπαρχόντων ἐκόμισε, τοῖς τε ἰδίοις συμπαρεῖναι ὠκειωμένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, πάντα ἄλλα παντὸς καταπλαγεῖς εἰς ἱεριχοῦντα, ἵν' μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τῷ χορηγίαν τοῦ στρατιώτου ἀπολίπῃ. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' ἀντίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἐρευνήσοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πεμφθέντες τοῖς ἀντιγόνου E προστάγμασι, καὶ πολὺν πλῆθος ὠνητῶν προσλαβόντες ἱεριχοῦντα σιταγωγοῦσιν, παρεφύλασσον ὑπὸ τὰ ὄρη καθεσθέντες τοὺς τὰ ὑπηρέσια κομίζοντας. ἃ μὲν ἡρῴδης τούτων πεζομάχων ἤρεμει. δεκὰ δὲ σπείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δὲ ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ὑπὸ τὴν ἱεριχοῦντα προῆγεν. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβὼν, φ ὑπὸ τὰ ἄκρα κατειλήφοτας σὺν γυναιξὶ καὶ γύαις, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαῖοι δὲ ἐσπεσόντες διήρπασαν τὴν πόλιν μεστὴν ὑπαρχόντων παντοίων κειμηλίων τῆς οἰκίας. ἱεριχοῦντος μὲν ἦν φρουρὰν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε. καὶ χειμάσασαν τὴν ῥωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς προσεχωρηκυίας διέφθειρεν, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ ἀντίγονος πρὸς σίλωνα ὑπὲρ τῆς δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι δι' στρατοῦ μοίρᾳ σὺν λύδδοις, διεφθαρμένου αὐτῶνος. οἱ ῥωμαῖοι G μὲν οὖν ἀφθονίοις διῆγον, ἀνειμένοι τὸ ἔνδον. ἡρῴδης δὲ οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὑπὲρ τὴν ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὑπλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς σαμάρειαν παρεσκευάζετο, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τήν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξελθὼν ἤδη ἐκ τῆς μασάδας, ὑπὲρ γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ὑπ' ἀντιγόνου φρουρᾶς κατειλημμένα

cumqve Sephorim, cælo ningente, perveniſſet, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus eſt rerum neceſſariarum copiam. Inde in latrones quosdam ſpeluncarum receſſus habitantes equitum alam immiſit, cum peditum tribus cohortibus, ut eos cohiberet a maleficiis. aberant autem non longe a vico, qui Arbela dicitur. Qvadrageſimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari cœptum eſt, donec ipſe armatorum manu ſtipatus ſuccurrit, & hoſtes jam vincentes coegit terga vertere, ſuos vero fugientes gradum ſiſtere. nec hoc contentus profligatos & palantes usqve Jordanem perſecutus eſt. atqve ita univerſam Galilæam in partes ſuas traduxit, præter eos, qui erant in ſpeluncarum receptaculis, numeratisq; viritim centum & quinquaginta drachmis, & proportione centurionibus, ſuos in hyberna dimiſit. Interea Silo ad eum venit cum ſuis ducibus, qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos poſt unum menſem exactum amplius alere. nam & ad circumvicinos miſerat, qui juberent eos, ſublatis omnibus rebus ad victum neceſſariis, in montes refugere, ut Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commiſit, juſſo inſtaurare Alexandrium. Ille vero brevi & militibus magnam neceſſariarum rerum abundantiam præbuit, & caſtellum illud prius deſertum denuo condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria vero Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, juſſit primum Herodi navare operam, deinde ad proprium bellum exire provinciales auxiliarios. At ille, Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ ſpeluncæ ſitæ in præruptis montibus, anguſtis tramitibus acceſſibiles, & acutis cinctæ rupibus: in harum cavernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc uſum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo qvod nec inferne propter aſperitatem montis aſcendere daretur, nec ſuperne contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus haſtas falcatas geſtantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demiſſio periculoſa erat propter immenſam altitudinem: & in ſpeluncis non deerant victui neceſſaria. ut vero demiſſæ ſunt arcæ ad earum oſtia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam ſcutatus accinctus gladio, manu utraqve apprehenſa catena, qua arca ſuſtinebatur, demiſit ſe intra fauces more impatiens, illis exire cunctantibus, & ad qvandam cavernam accedens, primum jaculis multos intus confecit: deinde reſiſtere conatos, falcata haſta attractos dabat in præceps: mox penitius reconditos invadens jugulavit multos, actum demum in arcam ſe recepit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & ſalutis deſperatio.

A διελθὼν δ' εἰς σέμφορειν νίφοντος καὶ θεοῦ, καὶ τῶν ἀνηγόνων φρουρῶν ὑποχελιόντων, ἐν ἀφθονίοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν ληστῶν τινῶν ἐν ἀπηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐκπέμπει, καὶ ὁπλιτικοῦ τρία τέλη, πᾶσαν κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ἦν τοῦτο κώμης Ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν ποταρχικὸς ἦν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θερμοτέρως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ἐπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετ' ἰσχύος, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δ' ἐπὶ τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ κατεδίωξεν μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δ' καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δοὺς ρ ν δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, ἀντιγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μίαν γὰρ οὐ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δ' καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀναπαύσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαίοις τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δ' τὴν μὲν τούτων προνοίαν, φερνὰς τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, κελεύσας αὐτὸν ἀνατεῖχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δ' ταχέως τὸ τοὺς σφετέρους ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐπίπνοι, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὑπὸ δ' τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀντώνιος μὲν ἐτρίβετο ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ὅτι τοὺς πάρθους, ἐπεστάλη πρῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνειν δεύτερα δὲ πολέμου, ἐπεστάλη δ' καὶ ὅτι τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς ἀπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν οὐεντίδιος. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐν ὄρεσι τὰ ἀπηλαῖα τελέως ἐξέρρωγεν, καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τοὺς πρόδους καὶ πέτρας ἐξείας ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δ' βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτοὺς πεξάμενος καθῆκε ταύτας σιδηρέαις ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς δ' ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι ἀπὸ τοῦ ἐξύπτατα δ' ὄρους διωρυγμένων, μήτε ἄνωθεν καταπηδᾶν ἐπ' αὐτούς. αἱ δ' λάρναξ πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἔχοντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀντιστρατευομένους ἀπαγωγίμους κτείνειν καταφερομένους. τοῦ μέντοι καταβάσεως τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένου. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ὡς δ' καθιεμένας μὲν αἱ λάρναξ, ἔτολμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ἀπὸ τῶν σωμάτων, ἀλλ' ἀπὸ δέους ἠρέμουν, μάχαιράν τις ἀναζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας ἁρπάσας ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆλθε διὰ τὸ σῶμα, δυσχεράνας τὸ τολμηρὸν τῶν ἐπειγόντων μὴ τολμώντων. καὶ γυμνὸς κατά τι σῶμα, πρῶτα μὲν πάντοθεν ἀνακόπτει τοὺς ἄλλους τῶν ὅπλων. ἔπειτα ἅπτεται τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαγωγίμους. ὡδὶ δ' ἁρπάσας, εἰς τοὺς ἔνδον ἐσεισελθὼν, ἀποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε. φίλους δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸ αἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τὴν σωτηρίας ἀπαγγελίαν. τὸ μὲν-

τὸ μὴ τοῦτο πᾶν ἔργον ὑπέσχεν ὑπεξελθεῖν. ἐπὶ πολλοὶ συγχωρήσαντος αὐτοῦ βασιλέως ἐπικηρυκευσαμένου παρέδοσαν σφᾶς ὑποκούους. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἐχρήσαντο τῇ περισκολῇ, μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ καπὶ ὕλης μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ὄντων. πολλὴ γὰρ ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐάσαι σφᾶς ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐφ' ὧν ἦν ὁ γρηγόριος, τὸν ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ πάντας διεχρήσατο. ἔσχατος ἦν καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ῥίψας καὶ ἑαυτὸν ἐπὶ τοὺς νεκροὺς, ἐπιπαρέβαλεν ἑαυτὸν θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ μὲν πρῶτον ὠνείδισεν τὸν ἡρῴδην εἰς ταπεινότητα, καίτοι βασιλέως, ἐπὶ γὰρ αὐτῷ ἄπαντα τὰ γενόμενα, δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπήλαυσε τούτων γενομένων ἤδη πάντα ἐκεχείρωτο. καταστήσας δ' ὁ βασιλεὺς τῶν αὐτόθι στρατηγὸν Πολέμωνα εἰς τὴν σαμάρειαν ὥχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ἑπτακισχιλίοις ὡς μάχῃ κεκληκόμενος πρὸς ἀντίγονον. οὐ μὴν τῷ Πολέμωνι προὐχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον τὴν Γαλιλαίαν παραξαντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ δὴ δράσαντες συμφόρουσιν εἰς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῶν χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται δ' τούτους ἡρῴδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς δ' ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ προσβαλὼν, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δ' πάσους οὕτως τὴν νεωτερσπουδίαν, καὶ τὰς πόλεις ὁ ταλάντοις. ἐν δ' τοῦ μετὰ τοῦτο πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν πάρθων πλασάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡρῴδῃ μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασιν καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ἐπιτάσσοντος αὐτοῦνίκ. μαχαιρᾶς μὲν οὖν ἀντίγονος καλοῦντος αὐτὸν πρὸς τὴν ἡρῴδου γνώμην, χρήματι διεφθαρμένος ἀπῆκε ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. τὴν δ' ἀξιόπιστον ὑποδόμενος αὐτοῦ τὴν τῆς ἀφίξεως ἀντίγονος οὐδὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀνῆρχε καὶ διεδήλωε τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. αἰσθόμενος δ' τὰ βέλτιστα ἡρῴδης αὐτοῦ προαμαρτηκότα, πρὸς τὴν οἰκείαν συμβουλίας ἀνεχώρει μὴ εἰς ἐμμαοῦν πόλιν. οἷς δ' κατὰ τὴν ὁδὸν ἰουδαίοις προσέτυχε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρὸς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑπὲρ ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἐπὶ σαμαρείας ἦει. πρὸς γὰρ ἀντώνιον ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ οὐχὶ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν δ' καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν ἀντιγόνου καθαίρεσιν. πορευομένου δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο μένειν. εἰ δ' οὕτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰώσηπον πορευθῆναι σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν ἀντιγόνῳ. καὶ προσλάβῃ μὲν δὴ μαχαιρᾶ πολλὰ δεηθέντος. καταλιπὼν δ' τὸν ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ διαφέρεσθαι. αὐτὸς δ' πρὸς ἀντώνιον ἔσπευδε, ἐντυχὼν δ' πολιορκοῦντα σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς καὶ συμμάχοις αὐτῷ παρῆσαν. πορευόμενος δ' εἰς ἀντιόχειαν,

eos tamen conatus impedivit nox interveniens, multiq;, rege per præconem pollicente veniam, deditionem fecerunt. Seqventi vero luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subjecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cum uxore ac septem filiis, rogatus ab eis, ut se fugere ad hostem permitteret, stans ante ostium, primum quemq; exeuntem jugulabat, donec ad unum omnes confecit, & uxorem ultimam: deinde præcipitatis cadaveribus, postremo seipsum superjecit, mortem servituti præferens. primo tamen in obscuritatem Herodis multa ejecit convitia, licet rex e specula qvadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem, Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum sexcentis eqvitibus, & tribus millibus peditum, ut armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene cessit: nam invasus ab his, qui & ante Galilæam turbaverant, interfectus est. quo facto, receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reversus pœnas ab eis exegit latrocinii: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atqve ita, sublatis rerum novarum autoribus, civitates centum talentis mulctavit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, jubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, invito Herode ad eum se contulit, tanqvam inspecturus ejus negotia. At Antigonus suspectum habens ejus adventum, non admisit hominem, sed per funditores glandibus impetitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem erravisse intelligens, in Emauntem urbem se recepit: & in eo itinere quotquot Judæorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea, quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreverat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dictitans, quam his, qui se magis quam hostem læderent, alioqvi sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra vero consecutus eum rogabat, ut maneret: aut si certum esset pergere, saltem Josephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaqve reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Josepho cum exercitu, præcepit ei, ne rem totam in discrimen adduceret, neve cum Machæra contenderet. Ipse vero properavit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluvium, ducens auxiliares tam pedites quam equites. postqvam autem pervenit Antiochiam,

repertis ibi multis collectis, qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sævientes cædibus, bono animo esse jussis ducem se præbuit. statione autem altera procul a Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: ubi, qva exitus erat, in campestria occultaverant se non pauci eqvites, non moturi se loco, donec viatorum agmen perveniret in planitiem. Cumqve jam primi pertransivissent, Herodes, qui præsidio erat extremo agmini, invaditur a ferme qvingentis eqvitibus: qvi cum primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, &, excitatis suorum animis, pugnam redintegravit, revertentibus, qui paulo ante fugerant, ita ut ubiqve cæderentur barbari. Rex autem sævire ferro non destitit, nec, nisi receptis jumentis, quæ non pauca gerebant sarcinas, simulqve mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cum plures alii in propinqvo campi saltu insidiantes in illos coorirentur, hos qvoqve cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multisqve ex eorum numero cæsis, securum seqventibus se iter præstitit. illi vero servatorem eum & protectorem suum appellabant. Postqvam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obviam Antonius, propter adducta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multumqve gavisus ejus adventu, & cognitis, qvæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutavit comiter, in summoqve honore habuit, ut regem recens a se declaratum. Antiocho autem paulo post id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio provinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoqve ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Judæam, ipse cum reliqvo exercitu seqvebatur. Interim absente fratre, Josephus in Judæa perierat hoc modo: Immemor mandatorum fratris, qvæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & a Machæra qvinqve cohortibus, versus Hierichuntem profectus ad demetendas ejus agri fruges, in montibus castris locum cepit: & qvia Rom. cohortes constabant e tyronibus non admodum rei militaris peritis, qvod pleriqve e Syria delecti essent, circumventus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus vero potitus cadaveribus, Josepho præcidit caput, quinqvaginta talentis a Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi a suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necaverunt: & apud Judæam multa novata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi vero apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, jam ante tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quibus non obscure

καὶ πολλοῖς ἐπιτυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς αὐτῶνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι ἀσφαλῶς, ἐπὶ τὸ δέος ἦν ἀφ' ὁδοῦ καὶ τὰς ὁδοὺς ἐπιτηδείας τοῖς βαρβάροις καὶ πολλοὺς ἀνωμοτεῖν, ἐπαλμῶντας ἐξορμᾶν, θαρραλεώτερος αὐτοῖς ἡγεμὼν γενέσθαι τῆς ὁδοῦ. καὶ ἦν σταθμὸν δεύτερον τῶν σαμοσατέων, ἐλόχα μὴν αὐτόθι τῶν βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς αὐτῶνιον. ὁρυμῶν δὲ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία, ἀφαλαμβανόντων, προσλοχίζουσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων ἀκ ὀλίγους ἠρεμήσοντες ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππηλάτον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑπὸ θορύβου καὶ μὴν ἠρώδης, προσπίπτουσι δὲ ἐξαπιναίως οἱ σκηνοσύνδρας, ὄντες εἰς φ'. καὶ τρεψαμένων τοὺς πρώτους, ἐπιδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν προσχέημα μὴν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρει δὲ τὸ τοιοῦτον φρόνημα, καὶ παραβαλέσθαι ἀπεργάζεται, καὶ τὰ πάλαι φεύγοντας, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, σκότιον τὸ παντοχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο δὲ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δὲ ἄλλα σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος ἐκόμισε. πλείονων αὐτοῖς ἐπιτιθεμένων τῶν ἐν τοῖς ὁρυμῶσιν, οἱ πλησίον τῶν εἰς τὸ πεδίον σκολιὸς ἦσαν, καὶ τάχιστα προσμίξας αὐτοῖς μὴ σίφλως καρτερὸς τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρέσχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ δὲ πλησίον τῶν σαμοσατέων ἐγένετο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτῶνι σωτῆρι τοῦ οἰκείου κόσμου, πολὺ ἡρώδῃ ταύτῃ ἀπονέμων, καὶ ἐπιτυχίας ἕνεκα τῷ γὰρ βαρβάρων ἡκηκόει κατ' αὐτῶν ἐπίθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα, μαθών, ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε εὐεργετῶν αὐτὸν αὐτῶνι ὡς ἥδεν ἀσμένως ἠπάζετο. πρεσβύτατα τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. ἀντιόχου δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα προδόντος, καὶ λόγου γενομένου περὶ πολέμου, ὅσον μὲν αὐτῶνι ὡγαθίδωσι, ὡγαθελθοσαμένου δὲ ἡρώδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπὶ σίγυπλον ἐχώρει. καὶ σοσσος μὲν δύο τάγματα, ἐπικηρύσσοντα ἡρώδῃ, πρεσβεύειν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος στρατεύματος ἐπῆλθε. ἔτυχε δὲ ἤδη καὶ τὴν ἰουδαίαν τεθνεώς ἰώσηπος τρόπῳ τοιῷδε. λήθην μὲν οὖν αὐτῷ παρήγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς αὐτῶνιον ἀνερχόμενος λαμβάνειν στρατιὰν ἀναπεδασάμενος δὲ ἅμα τοὺς ὅρη (ἐπὶ αὐτῷ ἀπείρως μαχαίρᾳ δόντος, ἐπὶ ἱεριχοῦντι ἤπειγε βαλόμενος σκηνεῖσαι τὸν σῖτον αὐτοῦ) καὶ νεοσυλλέκτοις δὲ ῥωμαίων στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρου ἔχοντος, καὶ πολὺ σκ συρίας ἐπὶ κατειλεγμένων, ἐπὶ ἡμένων αὐτοῖς τῶν πολεμίων, ἀποληφθεὶς ἐν δυσχερείαις, αὐτός τε ἀποθνήσκει γυναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπόλαλεν. ἐπὶ γὰρ ἀπείρως διεφθάρησαν. κρατήσας δὲ τῶν νεκρῶν ἀντίγονος, ἀποτέμνει τὴν ἰώσηπου κεφαλὴν ταλάντων αὐτὴν φυομένου φερώρᾳ τῷ δελφοῦ. καὶ μετὰ βραχὺ ἀποστάντες γαλιλαῖοι τῶν παρὰ σφίσι δυνατῶν, τὸν τὰ ἡρώδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τῆς ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γῆν χωρίον ἐξωχύρωσαν. παρῆσαν δ' ἄγγελοι πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν διάφῃ τῆς ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ ἀφ' τινας ὀνείρων ὄψεις, τεγοῦς προφα-

προφανέσας τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς οὖν τῇ πορείᾳ, ὡς κατὰ λίβανον τὸ ὄρος γένεται, ὡς ὠμῷ τῷ αὐτόθι προσλαμβάνων ἔχων ἱππικὸν ἐν τάγμα, εἰς πτολεμαΐδα προήγετο, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ στρατοῦ, προῆει διὰ τῆς γαλιλαίας. ἐπιόντων δὲ οἱ πολέμιοι, καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμηκότες τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὴ τοιούτου ἔθεν ἐποιεῖτο, καὶ πολλὰ χειμῶνος καταῤῥαγέντος ἀδεῶς πᾶσαν δυνάμιν, ἀπάγει τὸν στρατιὰν εἰς τοὺς πλησίον κώμας. ἐλθόντος δὲ αὐτῷ παρ' ἀντωνίου καὶ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλειπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἐπὶ ἱεριχοῦντος, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ. ἐπεὶ δὲ κατέβη, εἰστία μὲν τοὺς ἐν πόλει, μετὰ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἰδοὶ τις ἂν θεοῦ βασιλέως τὴν ἐκ θεοῦ εὔνοιαν. πᾶσι μὲν γὰρ ἡ στέγη οἰκήματος, ἀδένα δὲ ἢ ἀπολαβοῦσα διέφθειρεν, ὥς τε πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρῴδην εἶναι θεοφιλῆ, μέγα ἔτι καὶ ἀοίδιμον ἀλεξιφυγόντα κίνδυνον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων κατιόντες τὸ ὄρος εἰς μάχην ἐφόβουν τοὺς ῥωμαίους. οἱ δὲ τὴν μὲν πρόσοδον τοῦ τόπου ἐφύλαττον τοὺς πελτοὺς ἐβάλλον καὶ λίθους τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ἐξελήλυθότας, αὐτὸν τε πελτοῦ τις ἀφῆκε τοῦ λαπάρου ἔβαλεν. ἀντίγονος δὲ ἐπὶ τοῦ σαμάρειαν πέμψας στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινὶ, βλάπτει τοὺς πολεμίους δόξαν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾷ τοῦ στρατηγοῦ παρεκάθητο. ἡρώδης δὲ τὰς πόλεις παραλαβὼν τοὺς ἐγκαλεσαμένους περὶ διακοσίους ἀνεῖλε, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δὲ ἔτος ἐπὶ κώμαις ἰσάναις καλουμέναις, καὶ πολλῶν αὐτῷ προσρεόντων ἐκ τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπὶ πλησίον γίνεται τῶν πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐτοῖς ἀπὸ ἱάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τὸν ἀδελφὸν, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο κτείνων. πεπληρωμένων δὲ τοὺς οἰκίας ὁπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφεύγόντων ἐπὶ τὰς στέγας, κατεῖ τούτων, καὶ τῶν ὀροφῶν τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἐμπλέα ἦν τῶν στρατιωτῶν εὐσταθοῦντα ἀθρόον ἀπειλημμένων. τούτους μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες συνῆδον ἐπ' ἀλλήλοις ἀνῄρουν. καὶ θέαμα οὐ δεινότατον ἴδοι τις τόνδε τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, ὅτε τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τῶν πολεμίων ἔκλασεν, καταδοκούντων τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ πυμπληθεῖς πρόρρωθεν συγκινούμενοι πρὸς τὴν κώμην, οἱ τότε ἔφευγον. καὶ εἰ μὴ χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ἐπὶ ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῷ νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν ἂν εἰργασμένη. καὶ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τοῦ παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει καὶ ἀπαναίρεσιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὀψίας γὰρ ἦν, δειπνοποιεῖσθαι κελεύει τοὺς στρατιώτας, αὐτὸς τε σκευμένος, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, ὡς λουτρὸν ἦν. ἔνθα καὶ κίνδυνος αὖθις μέγιστος συνέπεσεν, ὃν κατὰ θεὸν προνοίαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καὶ μετὰ παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λουομένου, ἐν τοῖς ἐντὸς οἰκήμασι τοῦ πολεμίων τινὲς ὠπλισμένοι συμπεφευγότες αὐτόθι ἔλαθον φόβου ὄντες. καὶ μέχρι μὲν λουομένου, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται

A de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere, postquam ad Libanum montem pervenit, assumptis octingentis ejus loci hominibus, ducens etiam unam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: unde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum, unde exiverant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coB actus est, infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superveniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant, territi, noctu id deseruerunt. Rex quoque properavit Hierichuntem, volens ulcisci fratris interitum. quo postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad convivium: peractaque cœna, dimissis convivis, recepit se in cubiculum. C Hic videre licuit res regis a Deo non negligi. Triclinium enim illud, in quo cœnatum fuerat, jam vacuum sine cujusquam noxa concidit: quo factum est, ut omnes Herodem Deo charum crederent, ut qui miraculose servatus videretur e tanto periculo. Sequenti vero die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent a montium verticibus, Romanos terruerunt: eorumque velites procursando jaculis & saxis feriebant reD gios, adeo, ut ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, ut foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes vero, occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter duo millia in eis interfecit, & incensis oppidis, contra Pappum reversus est, E qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis a Hierichunte ac Judæa, ubi animadvertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis, vicit egregiè, & accensus ulciscendi fratris cupidine, sæviendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis, videdit omnia referta & constipata militibus. hos igiF tur saxis superne impetentes acervatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quam videre innumera cadavera cumulata intra parietes. & hoc facinus maxime fregit hostium audaciam, ita ut non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas interveniisset, regii victores petiissent confestim G Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Jam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitans urbem deserere. At rex jam vespere, jussis parare cœnam militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lavatum abiit: ubi maximũ discrimen adiit, quod tamẽ evasit Dei providentia. Cum enim esset nudus, & unius tantum pueri ministerio lavaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, ut illæso rege contenti essent sibiipsis fuga salutem quærere. Sequenti vero die præciso Pappi inter reliqvos occisi capite, misit illud Phæroræ in ultionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc ubi tempestas desæviit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope urbem metatus est, anno tertio, postqvam Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis, qua maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompejus aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adjutus operarum multitudine: & cæsa circumqvaqve materie, præpositisqve huic operi viris idoneis, durante etiam tum obsidione, Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse jam diximus.

A B C

CAP. XXVIII.

Antigonus a Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis vero nuptiis, venit per Phœnicem Sosius, præmissisqve per mediterranea copiis, mox & ipse affuit, habens secum multos tam pedites quam equites. venit etiam rex a Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter triginta millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali urbis lateri, ad undecim legiones peditum, & sex eqvitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, ut, dejecto Antigono hoste pop. Romani, ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Judæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, templum Domini jactates, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra urbem tam hominum quam eqvorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, ut contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus, additis præsidiis etiam e longinqvo conveheret, ut brevi necessaria victui abundarent in exercitu. adhæc operarũ freqventia facile absoluti sunt tres illi aggeres, æstas enim erat, & opus fervebat, nulla interturbatum aëris intemperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinqvebant. at obsessi intrepide repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrêtes enim crebro incepta, modo jam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant. Tum pro disjecto machinis muro intus recentem extruebant,

D E F G

ξίφει ἔχων γυμνὸν ⸗ διὰ πυρῶν χωρεῖ, ϗ μετ' αὐτὸν δεύτερος ϗ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὅθεν βλάψαντες τ βασιλέα τὸ σκοπῆς, ἀγαπῶντες ϗ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τ μὲν πάππου κεφαλὴν ἀνήρει ϗ δι' ὑποστολῆς φερομένη ἔπεμψε, πινθὴν ἀνδ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ πάθοι, ὅτ ϗ δι' ὃν αὐτὸς χεὶρ σκεύη μεγίστη ϗ λῃζόντος ϗ δ' χειμῶνος, ἄφρας σκεῖθεν ἐχθὺς ἱεροσολύμων ἔρχεται, ⸗ πλησίον στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως τρίτον ϗ αὐτὸ ἔτος ἀφ' οὗ βασιλεὺς ἐν ῥώμῃ ἀποδέδεικτο. ἀναστὰς πρόθυμός ϗ, ϗ πλησιον ἐλθὼν τ τείχους ϗ τὸ ὄπιμαχώτατον, τοῦ δ' ἱεροῦ κατιδὼν πεδεύεται, τοσοῦτον διεγνωκὼς ὡς ϗ ὕστερον πὶ πομπῇ. τρισὶ ϗ Ἀραβίοις χώμασι τ τόπον πύργος ἀνίστησι, πολλῇ τε χειρὶ τοῖς τὸ ἔργον ῥώμῃ, ϗ πύργων τοῖν πρὸς ἕω ὕλαν. ἀθρόα παίουσι ϗ τοῖς ἔρμασι τὰς ὄπτησίας, ἰδρυμένης ἐπὶ τῆς στοᾶς, αὐτὸς εἰς συμβούλιον ὅπερ τ μέγιστον ἔχει ἀξιόμισθος τῷ ἀλεξάνδρῳ δ' ἀριστοβούλῳ γυναῖκα. ταύτην γὰρ ἠγγυημένος, ὡς μοι ⸗ πρότερον εἴρηται.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ σοσίου ϗ ἡρώδου ἀντίγονος διεφθάρη.

ΜΕτὰ δ' τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν Ἀλὲ Φοινίκης πᾶσι, προεκπέμψας τὴν δύναμιν Ἀλὰ τ μεσογείας. ἦλθε δ' ⸗ ὁ στρατηγὸς, πλήθος ἔχων ἱππέων τε ϗ πεζῶν. παρεγένετο δ' ⸗ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ σαμαρείτιδος, σὺν ὀλίγον πρὸς τὸ παλαιὸν στρατὸν ἄγων, ὡσεὶ τρισμυρίους μὲν ἡσαν. πάντες δ' ὅπη τὸ ἱεροσόλυμων ἠθροίζοντο τεῖχος, ⸗ διεκάθηντο πρὸς τὰ βορείῳ τείχει τ πόλεως, τραλιὰ ἕνδεκα μὲν ἦσαν τέλη ἐπιλίκων, ὡς δ' χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ἐπίκαιρα, ὅσοι τ συνῆλθε. δύο δ' ἡγεμόνες, ἦσαν μὲν ὑπ' ἀντωνίου σφαλεὶς σύμμαχος, ἡρώδης δ' ὑπὲρ αὐτὸ, ὡς ἀντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν δοποδεχθείη ὑπ' ῥώμης πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου βασιλεύσῃ. κατὰ τὸ συγκλητικὸν δόγμα. μετὰ πολλῆς δ' εὐθυμίας ϗ εὐδοξίας. ἅτε συμπάντων ἠθροισμένων δ' ἐθνους, ϗ ἰουδαίοις τῆς μὲν τὸν ἡρώδην ἀντεπολέμουν, κατέλειφθέντες ἔσω δ' τείχους, πολλά τε ἐπεφημίζον περὶ τὸ ἱερὸν, ϗ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ δ' ὅμιλος, ὡς ῥυσομένου τῶν κινδύνων αὐτοὺς δ' θεῦ, πάντες ὑπὸ τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα προφθάσωσιν εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησείους τε λαθεῖν χειμῶνος, ὅσα μὴ παρεῖχον. ταῦτα δ' ἡρώδης συνιδὼν, πρὸς μὲν τὰς λησείας, τὰς ὀπισθοφυλακὰς τάξας προεκάλεσε. πρὸς δ' τὰ ὄπιτήδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη παρῆλθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς ἡμέρας τ ἀναγκαίων. ἤρξ δ' συνιόντος ἤδη πολλῆς χειμῶνος ἐργαζομένης ϗ τὰ τείχη χώματα, ὑπετίθη. ἦρ δ' τὸ ἦν, ϗ οὐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάστασιν, οὔτ' ὑπὸ δ' ἀέρος, οὔτ' ὑπὸ τ ἐργαζομένων. πάντε μηχανήματα προσάγοντες, κατέσεσον τὸ τεῖχος, ϗ πᾶσαν ἐρῶντ πεῖραν. οὐ μὴν ἐξέπληττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' ἀντετείχιζον κἀκεῖνοι πρὸς τὰ ὠθούμενα τούτων μηχανήματα σὺν ὀλίγα. ἐπικαθέζοντές τε, τὰ μὲν ἡμέργα σκεπάσαντες, τὰ δ' ἐξεργασμένα, ὅσ τε χεῖρας ἵεντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὑπισήμη δ' ἐλέφαντος, πρός τε

πρὸς τὰ μηχανὰς ἀνετείχιζον ἐρύμασιν τὸ πρῶ-
τον οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γὰρ τῶν ἀπάντων μετὰ
λύσσης διεμάχοντο. ἀπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ προθυ-
μίᾳ χρώμενοι καὶ προσελπίζοντες τῷ πολέμῳ εἰς τέ-
λος, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατεύματος ἐπικαθημένου
σφᾶς καὶ λιμῷ πολλαπλασίως πιεζομένους. καὶ γὰρ ἐπέ-
πεσε τοῖς ἐπιπόνοις ἐνιαυτὸν σαββατικὸν
κατὰ τοῦτον εἶναι. ἀναβαίνουσι δὲ πρῶτον τὸ τεῖχος πρῶ-
τον μὲν λοχάδες κ'. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. ἡ-
ρέθη δὲ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρᾳ μ'. τὸ δὲ δεύ-
τερον, ιε'. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοῶν,
ὡς ἡρώδης ἀντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μῖσος
αὐτῷ παράγματοῦμενος πρὸς τῶν ἰουδαίων ἡμέ-
ρᾳ. ἠσημμένου δὲ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως,
εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι συνε-
έφυγον. δείσαντες δὲ μὴ ἀλωκωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ ῥω-
μαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ θεῷ.
πρεσβεύσαντες ἐπιτρέψαι καλοῦντες ἡμᾶς αὐτοῖς
μόνοις εἰσερχέσθαι. ὁ δὲ, ὡς ἐνδώσοντων αὐτῶν συνε-
χώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἑώρα γινόμενον παρ'
αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντέχοντας ὑπὲρ τοῦ
ἀντιγόνου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἶ-
λε τὴν πόλιν, καὶ πάντα δι' ὀργὴν ἐνάπλεα
τῶν μὲν ῥωμαίων ἐπὶ τελευτῇ τῆς πολιορκίας διαργα-
σμένων, οὐ μὴν ἡρώδει ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν
ἀπόνοντος ἀντίπαλον. ἐσφάττοντο δὲ συνε-
χῶς ἔν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμε-
νοι, καὶ τοῦ ναοῦ προσφεύγοντες. ἐπὶ τε οὔτε νη-
πίων οὔτε γήρως ἐλεος, ἔτε γυναικῶν ἀσθενείας φεί-
δετο, ἀλλὰ καίτοι πρὸς πόντου δὲ βασιλέως καὶ φει-
δεσθαι προκαλοῦντος ἐδεὶς ἐκράτησε τῆς δε-
ξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπέξ-
ηεσαν. ἔνθα καὶ ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς
τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βά-
σεως, προσπίπτει δὲ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν
αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκέρτησε
μὲν ἀκρατῶς, καὶ ἀντίγονέαν ἐκάλεσεν. ἐμὲ μὲν ὡς
γυναῖκα γε φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. αὐτὸν δὲ μᾶλ-
λον ἐφυλάττετο. πρόνοια δὲ μὴ ἡρώδης κρείττω
τῶν πολεμίων, δι' ἃ κρατήσας τὴν τ' ἀλλοτριοφύλων συμ-
μαχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πληθος, ἵππεῖς τε
ἱερᾶς καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν
ἀλλοφύλους, τοῖς δ' ἀπειλῶν, ἔστι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις
ἀπέκτεινεν, ἤδης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νί-
κην, ἐπὶ τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ἐφθάσας. διεκω-
λύετό τε καὶ τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ διατει-
νόμενος πρὸς σοσίον, ἐπιχρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ῥω-
μαίοις τὴν πόλιν χρεωστούντες καλοῦσιν αὐτὸν ἐ-
ρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ἐπὶ τοσούτῳ πολιτῶν φό-
νῳ, βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλ-
λαγμα κρίνει. ἐξ ἧς ἀντὶ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρπα-
γὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέπειν φαμένου, αὐ-
τὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοὺς μι-
σθοὺς ἑκάστοις. ὅτε τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος
πόλιν, τὰς ἀνοχὰς ἐτήρησε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἑ-
κάστοις στρατιώτῃ, ἀναλόγως ἧς τὰς ἡγεμόνας, βα-
σιλικώτατα δὲ αὐτὸν ἐδωρήσατο σοσίον, ὡς πάντας
ἀπελθεῖν χρημάτων εὐπορουμένους. ἔτ' τὸ πάθος
συνεβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν
ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ἔτει τρίτῳ

& cuniculis obvios agebant alios cuniculos, ut nonnunqvam ſub terra manus conſererent, utentesqve deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idqve obſeſſi a tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in ſabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem evaſerunt in mœnia primum lectiſſimi viginti milites, deinde Soſii centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus vero quintadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt, quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare invidiam populi. Capta vero exteriore templi parte & ima urbe, Judæi ad interiora templi & ſuperiorem urbem refugerunt: timentesqve, ne a Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt, ut has tantum ſinerentur introducere. Rex vero annuit, ſperans, remiſſa tandem obſtinatione ceſſuros. Ut vero ſpem ſuam fruſtratam vidit, pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus urbem expugnavit: moxqve omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Judæis conantibus adverſam factionem extirpare funditus: eratqve continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati ulli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamvis obſtante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat a manibus, ſed veluti furore perciti ſæviebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque, neqve veteris neqve recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita, deſcendit e turri, Soſioqve ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam ejus fortunam, inſultavit hōmini, Antigonam appellans; non tamen incuſtoditum reliquit, tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterum Herodes, devictis hoſtibus, non minus negotii habuit in compeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſendum non fanum ſolum, ſed intimum etiam adytum. Rex vero alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum, quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudinisne ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſta urbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguumq; dicens ſibi videri tantæ civium cædis pretium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo vero referente, pro expugnatione urbis direptionem merito permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atq; ita redempta civitate ab ulteriore vexatione, promiſſa perſolvit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio vero etiam regie dedit munera, ita ut omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, quinta & octogeſima poſt centeſimam

Olympiade, menſe tertio, feriis, quibus ſolenne fit jejunium, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata Judæis a Pompejo calamitate. Nam & ab illo eadem die urbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem, conſecrata Deo corona aurea, profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus, ne aſſervatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum jure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſangvine, Herodem vero plebejum, & qvod, ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet, qui regnet, certe filiis ejus inſontibus regnum debeatur: hæc, inqvam, timens multis pecuniis induxit Antonium, ut Antigonum tolleret. qvo facto, tum demum Herodes metu liberatus eſt. atqve ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimum ſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatam in ea gente honorem ſacerdotii, facinoraq; majorum egregia, quibus propugnaverunt Judæorum rempublicam. Verum hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum pervenit ad Herodem Antipatri filium, plebejo natum genere, & ſubjecto regibus. Atqve hunc Aſſamonæorum exitum a majoribus traditũ accepimus.

A ὀλυμπιάδος, τοῦ μεσοῦντος τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ περιτροπῆς τῆς γιγνομένης διὰ παμπήμου τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ἀπὸ ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, μιᾷ δέοντι κζ'. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθεὶς τῷ θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην ἀντωνίῳ. δείσας δὲ ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγονος ὑπ' ἀντωνίου, καὶ χρηματισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, ἀπιθανεύων αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρώδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι πεφύκεν αὐτοῖς βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀφ' οὗ τὸ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. γενομένου δὲ δέους μὲν ἡρώδης ἀπαλλάσσεται. πάντα δ' οὕτως ἡ ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μετὰ ἔτη ρμς'. οἰκος λαμπρὸς ἔτυχεν, καὶ ἀφάνεια γένους ἕνεκα, καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ὑπὲρ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεπράξαντο. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἀφ' ὧν πρὸς ἀλλήλους στάσιν, τὸν ἀρχὸν ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρώδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπηκόου τοῖς βασιλεῦσι. καὶ ὅτε μὲν τὸ πλῆθος ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

B

C

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσορελῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν ἐν ἀντιοχείᾳ, ἡρώδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων πεντήκοντα ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀνείλετο, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν. Κεφ. α.

Ὅτι ὑρκανὸς, πεφυγὼς βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεὺς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν παρθυαίων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρώδην ἐπανέρρευσεν. Κεφ. β.

Ως ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀλεξανδρείᾳ παρεσκεύασεν. Κεφ. γ.

Ως κλεοπάτρα τὴν τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ἐβασίλευουσαν βασιλείαν, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' ἀντωνίου. Κεφ. δ.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε.

Ως ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀραβίοις, καθ' ὃν καιρὸν ἀντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς.

Περὶ ἃ ἠνώμενε σῖσμὸς καὶ τὴν ἰουδαίαν, ἐπὶ φθορᾷ τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Λεγόμενα ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ παρόντα, καὶ τὰ ἤδη γνωμένα. Κεφ. η.

Ως ἀναγκαίως ἔχων ἡρώδης ἀπιέναι πρὸς καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.

Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ ὧδε καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι.

Ως ἐπανελθὼν ψόλβεστ ἀλεξάνδρας παρῳξύνθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι. Κεφ. ια.

Περὶ λιμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ.

Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ.

Ως καθ' ἑλὼν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε. Κεφ. ιδ.

HÆC IN DECIMOQVINTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Expugnatis a Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur; Herodes vero quadraginta quinq; ex primatibus Hierosolymitanis de factione Antigoni interimit, & civibus pecuniam extorqvet. CAP. I.

Qvomodo Hyrcanus antea Judæorũ rex & Pontifex a Parthis dimissus ad Herodem reversus est. CAP. II.

Herodes Aristobulum, conjugis suæ Mariammes fratrem, Pontificem declaratum, non multo post necandum curavit. CAP. III.

Cleopatra Judæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Judæam adventus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, qvo tempore Antonius a Cæsare Actiaco prælio victus est. CAP. VI.

De terræ motu, qui Judæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum, adversis casibus territum. CAP. VIII.

Herodes ad Cæsarem necessario profecturus, Hyrcanum interficit. CAP. IX.

Qvomodo Herodes regnum etiam a Cæsare obtinuit. CAP. X.

Herodes reversus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.

De fame, qvæ Judæam & Syriam afflixit, & qvomodo Herodes multis civitatibus salutifuit. CAP. XII.

Cæsaræa conditur. CAP. XIII.

Herodes novum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM:

LIBER DECIMUS QVINTUS.

CAP. I.

Expugnatis a Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur; Herodes vero præcipuum quemque ex amicorum ejus cohorte interimit.

HIerosolymorum expugnationem, Sosii ductu atq; Herodis, & captivitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc, quæ deinceps consecuta sunt, dicemus. Postqvam tota Judæa potitus est Herodes, quantum urbanæ plebis etiam nondum regnū adepto faverat, eos vicissim promovebat: adversæ autem factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Saneas hujus discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant civibus, ut Herodem in urbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio vero hic, olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisq; judicibus prædixit, opprobrans, quod absolutus eorum sententiis abomnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionē procedente tempore Deus eventu comprobavit. Tunc vero, captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in unum congessit: a divitibus quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio ejusq; amicis donavit. Interfecit etiam qvadraginta qvinq; primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadavera scrutabantur, ne qvis eorum efferretur pro mortuo. Et qvicqvid auri aut argenti inveniebatur, id totum ad regem referebatur, nec ullus finis malorum aderat. nam bona eorum avaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, qvo nobis non est fas serere. Cæterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum servare ad triumphum: sed ubi audivit gētem ad res novas spectare, & odio Herodis favere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

Κεφάλαιον ά.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σωσίου καὶ ἡρώδου, ἀντώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους ἀνεῖλετο.

ΣΩΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς καθῃρέθη ἑλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τοῦτο ἀχμάλωτον ἀντίγονον, ἡ περὶ ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος, τὰ δὲ ἐκείνης ὑστερῆ, νῦν ἐρῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκράτησεν ἡ τοῦ ἀρχιλῃστοῦ ἡρώδης, καὶ κατὰ τὴν πόλιν ἀπλήστως, ὅσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι καὶ ἐκείνῳ φρονοῦντες, ἐν προσαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ καὶ τῶν ἐναντίων ἑλομένους, σὺν ἐπελπὶς τιμωρίᾳ καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμῶντο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλῶν φαρισαίων καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ἔτει σωσιγένους δέξασθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, ἀνθ' ὧν καὶ τοὺς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλίων ἦν καὶ κρινομένῳ ποτὲ ἡρώδῃ, τὴν δίκην ἀνάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς σωθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, ὃ καὶ χρόνῳ προῆλθε, θεὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ πληρώσαντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνέφερε τὸν εἰς τὴν βασιλείαν κόσμον. ἐπὶ καὶ τοὺς εὐπόρους ἀφῃρεῖτο, καὶ συναγαγὼν πολὺ θησαυρὸν ἀργυρίου καὶ χρυσίου, πᾶσι τούτῳ τῷ ἀντωνίου ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲ τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως ἀντιγόνου, φύλακας περιστήσας πάσαις πύλαις τῶν τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν. τὸ εὑρισκόμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τιμιώτερον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πρὸς τὰ κακῶν ὄδευε ἰών. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία, ὃ κρατοῦντος διεφόρει τὰ χρήματα φθονουμένου, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀνεργάστον, τὸ ἐβδομαδικὸν ἐνιαύσιον ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ ἀπεῖρεν ἐν σκάνῳ τὴν γῆν ἀπαγορευομένου ἐσὶν ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δὲ ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς ἡρώδην μίσους ἔχοντα ἀντίγονον ἀμείνονα, ἔγνω τοῦτον ἐν ἀντιοχείᾳ πλε-

πλεκίσιν· σχεδὸν γὰρ ἁπάντων ἤρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαίων, μαστιγοῦσθαι δέμου τῷ λόγῳ γράφων ὁ Καππαδὼξ λέγων ἕτως. Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μὲν ἐπὶ πρῶτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, σὺν οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθήσειν ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων ὡς τε δέξασθαι τὸν αὐτὸ σκῆπτρα καθεστηκότα ἡρῴδην. ἐδεῖ γὰρ βασιλεύοντα μὲν βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπαιτιώμενον, οὕτως μέχρι πέφρικεν τοῖς πρώτοις βασιλέως. τῷ οὖν ἀπιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς τοῦ αὐτοῦ μνήμης, μειώσειν δὲ τὸ τοῦς ἡρῴδου μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ γράφων. καίτοι γε τὸν βασιλείαν ἡρῴδη, πολέμῳ ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεύς, λαβὼν αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς ἡρῴδην τὸν αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς πίστεως πίστῳ. Βαρζαφάρνης δὲ πάκορος οἱ τῶν πάρθων στρατηγοί, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα μενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου Φασάηλον, εἰς πάρθους ἀνῆγον. ὁ δὲ Φασάηλος μὲν ὁ Φέρορα τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πίσας ἑαυτὸν ζωῆς κρείττονα τὸν μὴ δόξης ἡγεμόνα θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐργάσατο φονεύς, καθὼς πρόσθεν.

A eum securi percutere. vix enim Judæi continueri poterant in officio. Testis est Strabo, sic scribens: Antonius Antigonum Judæum perductum Antiochiam securi subjecit: Romanorumqve primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Judæos, ut Herodem pro illo regem constitutum admitterent, nam ne tormentis qvidem adigi poterant, ut appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. qvare visum est ignominiosa morte obscurare ejus memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captivus apud Parthos, cognito, qvod Herodes regnum assecutus sit, reversus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum, qvi primo pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captivos abduxerant: quorum Phasaëlus non ferens captivitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut supra diximus.

Κεφάλαιον β.

Ὡς πρότον ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων πρὸς ἡρῴδην ὑπέστρεψεν.

CAP. II.

Qvomodo Hyrcanus a Parthis dimissus ad Herodem reversus est.

Ὑρκανὸν δὲ ἀναχθέντα, Φραάτης ὁ τῶν πάρθων βασιλεύς, ἐπ' αὐτὸν ὀπτικέστερον προσηνέχθη τὸ τε εὐγενείας αὐτοῦ λόγισμον προπεπονθώς. διὰ δὲ τὸ δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ κατοικεῖσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ἔτι τε ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις εὐφράτου νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος, τοῦ δὲ ἦν ἀπαντικρὺ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν ἡρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἀνῆκε μὲν ἀπὸ τῆς ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς τε φιλοσόφως ἀσκήσαντος, καὶ τὸ κάρτος ἀπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κρεμόμενον καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, ἐκ κινδύνου καὶ τὸ καλάσιρις ἐρρύσατο. λόγος οὖν προσεφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις, ἰέναι παρ' αὐτὸν ἐπισοῦσθαι χάριν. οἱ δὲ προεῖχοντο καὶ μόλιστα ἡδέως, τάς τε συνουσίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἐνδεὲς αὐτὸ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλῆς τιμῆς ἐξ αὐτῶν ἔσοι, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δυνατὸν, κατὰ νόθευμα δὲ σώματος οὐκ ἐᾶν ἀντιγόνου παῖδα, τάς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι τῶν βασιλέων ὡς ἐλάσσον ἰδιωτεύοντας, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπέναι. καὶ γράφων ἡρῴδης παρεκάλει δεῖσθαι Φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἅρπι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν κτίσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ γραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ πεισθεὶς, ἐκείνῳ δὲ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων ὑρκανῷ, πέμπει καὶ αὐτὸς τὸν Φραάτην πρεσβεύσασθαι, καὶ δῶρα πολλὰ, μὴ διακωλύσαντας εἰς τὸν εὑρεῖν αὐτὸν χάριτας ὁμοίως φιλανθρωπεύομενος. ἐν δὲ ἐκ τούτου ἦν ἡ αἰτία. διὰ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ εὐλόγων μεταβολὰς, καὶ τὸν ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἐσπούδαζεν, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, ubi magna erat Judæorum freqventia. hi non aliter qvam pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solum, sed qvantum Judæorum ultra Euphratem habitat: ita ut non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postqvam rescivit Herodem ad regiam dignitatem evectum, ad novas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, qvod aliquando de capite periclitantem servasset in judicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Judæis, officii causa invisere illum solitis: qvi tamen ut maneret, ei svadebant, commemorantes obseqvia sua & honores, qvos exhiberent non aliter qvam vel regi vel pontifici: imo ne in patria qvidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in privata vita beneficii, qvandoqvidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes qvoq; ei scripsit, rogaret Phraatem & ejus regni Judæos, ne sibi inviderent communem cum genero futuram potestatem. nunc enim adesse tempus referendæ suo qvondam & altori & servatori gratiæ. Simulqve etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum, ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optime merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed qvia ipse gravis esset princeps, cavens mutationis occasiones, qværebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum a Partho, & ab illis Judæis honorifice adjutum viatico, cum excepisset, in summo honore habuit: primumqve in conventibus locum ei tribuendo, & in conviviis semper honoratiorem cedendo, patremqve appellitando, lactabat hominem, qvo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat, quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, unde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cavens enim, ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote, Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, uxor Alexandri. Aristobuli regis filii, ex qvo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariammen Herodis conjugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniqvissime ferebat contemptum filium, quod, eo superstite, aliunde vocatus pontificatum usurparet. Scribit igitur Cleopatræ cuidam fidicinem, ut pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed, Antonio rem negligente, amicus ejus Gellius ob quædam negotia in Judæam profectus, ut vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturā adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammem regiam conjugem, felicemqve prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus, persvasit, ut depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim, ut, his conspectis, ille nihil non a se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed plane divino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atqve etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit, ut aliqvo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postqvam relata sunt Herodi, non putavit tutum, Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primum Romanorum nemini cedentem, deinde proclivem ad libidines, & hujusmodi voluptates undecunqve venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem e regno suo moveat adolescens, fore, ut cuncta compleantur bellicis tumultibus, Judæis novationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cum satisfecisset Antonio, decrevit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, uxore etiam Mariamme assiduis precibus obtundente, ut fratri debitum pontificatum redderet, dicenteqve ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Advocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram invectus est: eam & clam regno suo insidiatam, & per Cleopatram id agere, ut ope Antonii a se regimen transferatur

ὅτε γὰρ ἐπέζευεν ἐν ὑστέρῳ. τότε μὲν τι γε ἐπειδὴ παρ' αὐτῷ πεπεισμένῳ, ἀφέντος τε τὰ πάρθου καὶ τῶν ἰουδαίων χρήματα ἀναλαμβάνοντος, ἀπέσῃ τιμῇ δεξάμενος αὐτὸν, ἐν τε τοῖς συλλόγοις τὸ πρῶτον ἐνέμετο τόπον, καὶ ἀεὶ τὰς ἑστιάσεις ἐπικατακλίνων ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ δυσβούλητον ἀνύποπτον παρεσκεύαζεν. ἐπεκαθίζετο δὲ τὰ πολλὰ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐστασιάσθη. φυλακὴν γάρ τινα τῶν δυσημέρων ἀποδεικνύειν χειροτέχνην δὲ θεὸν, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων ἀνανήλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. οὗτος οὖν οὐκ ἠνέγκεν ἀλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρᾳ παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρα κάλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ ἡρώδη συνοικοῦσαν μαριάμμην, δυμορφίᾳ δήσημεν. ἐπεπόρκτο δὴ καλεπῶς ἔφερε τὴν ἀπιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ τοιοῦτος σκεῦος, τῶν δυσκλήτων τις ἀξιώτατα τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ χρᾷ δὴ κλεοπάτρα μουσουργοῦ τινος αὐτῇ συμπραγματευομένου τὰ περὶ τὴν κομιδὴν τῶν χρημάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ἀνακούοντος ὁ φίλος αὐτοῦ δέλλιος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν διά τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τε τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, οὐχ ἧττον δὲ τὴν μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλίποτε παιδά τινα τὴν ἀλεξάνδραν διαληφώς. σκεψαμένῳ δὲ εἰς λόγους ἐλθόντι αὐτῷ, πείθει γράψαι πρὸς ἀντώνιον τὰς ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ δὲ πέμψαντα. ἰασαμένῳ δὲ ὀδένος ἀφετήσθαι ὧν ἄξιοι. τότε ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ. καὶ δέλλιος ἑτέρωθεν ἔλεγεν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτὼ δοκεῖν, ἀλλά τινας θεοὺς ἡμέρους τοὺς παῖδας, ἐπεπραγματεύετο δὲ οἱ αὐτὸ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ δὲ, τῷ μὲν κόρῃ ἠδέσθη μεταπέμψασθαι, γεραμημένῳ ἡρώδῃ, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν ἀφορμὰς οὐκ ἐᾶν ποιεῖσθαι φυλακίζων. ἐπέστειλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν εὐπρεπείᾳ, πρόσχημα δοκοῦντα εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρώδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὡς μὲν τὸ κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκαιδεκαέτης δὲ ὢν ἐτύγχανε, καὶ ἥκειν προύχοντα πέμπει πρὸς τὸν ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τῶν τότε ῥωμαίων, ἔτιμον δὲ τῆς ἐρωτικῆς αὐτὸν ἐπιθεάναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπροφυλάκτως οὐκ ἐᾶν διωκάθαι πρόσχημον. ἀντέγραψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ἐπιστησόμενα, ἰουδαίων ἐλπιζόντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ πραγματευόμενον τὸν ἀντώνιον, ἐγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀτιμάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι παιδὶ τῷ ἀδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδὲ ἀποδημῆσαι δυνατὸν ᾖ τεθυμημένῳ. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠπάτα πολλὰ τὴν ἀλεξάνδραν, κρύφα τε δυσβουλεῦσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ μάλιστ' κλεοπάτρας πειθεῖν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δὲ μειράκιον ἀντ' αὐτοῦ φυλάσσοι τὰ πράγματα

δι' ἀν-

διάτωνίαν. καὶ ταῦτα βάλλειν μὲν σκεύλῳ ἀδικήμασι, καὶ τὴν γυναῖκα σωφρονεστέρων τῶν ἴσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ παρὰ χὰς ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ πράγματος εἴη, πολλὰ πονήσαντα αὐτὸν, καὶ κτησάμενον κινδύνοις τοῖς ἐ τυχοῦσιν. ἐ μὴν ἀπομνημονεύσας αὐτὸς ὧν ἐ καλῶς εἰκαίνη πάσχειν, ἀποστερεῖν δ' δίκην ὀφλεῖν αὐτὸς, ἀλλὰ ἐνιαύσιον διδόναι τὸν παῖδα τῷ ἀρχιερωσύνῃ, καὶ πάλιν ἐκ παιδὸς ἀνάνηλον, παιδίον παντάπασιν ὄντα ἀρισοβούλῳ. τοιαῦτα λέγοντα σὺν ἀσκέψει, ἀλλ' ὅπερ ἦν μάλιστα πεφρονηκὸς μύσεως, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ συμφθαρέντων φίλων, ἐβεβαιώσατο ἅμα, καὶ χαρὰ τὸ προσδοκηθέντος, καὶ δέει τῆς ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μὴ δακρύων ἀπολογεῖται. ἐπεὶ μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη, πᾶν ὅτιοῦν ἐπ' ἀδοξίᾳ ἀπεδάκρυ βασιλείας ἢ μήτε ὅλως, μήτ' ἂν εἰ καὶ προσῆν βασιλεὺς λαβεῖν καὶ νῦν ἀποσχόντος τιμῆς ἔχειν, διὰ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐκείνου. καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐκ δυνατὸν μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τὰ γένη πρέπειν. νῦν τε νενικηκέναι μὲν τῆς διεργασίας, δέχεσθαι μὲν τὸν ὑὸν τὴν τιμὴν. ἑστάναι γὰρ πᾶν ὑπήκοος, φύλακάς τε καὶ κοινὸν ὅπῃ λέγει τὸ γένος καὶ τὴν ἔσαν αὐτῇ παρρησίαν προπετέστερον ἐπ' ἀναξιοπαθείαις δράσειεν. ἐτῶς ἀλλήλοις ὡμολόησαντες καὶ ἀπαδαιότερον ἢ πάτριον εὐδειξίας διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐκπεφυγμένης.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀφανίζειν παρεσκεύασεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρώδης, εὐθὺς μὲν ἀφαιρεῖται τὸν ἀρχιερωσύνην ἀνάνηλον, ὄντα μὲν ὡς ἂν πρότερον ὑπομένειν, ἀλλὰ τὸν ἑτέρου Φαρίτου ἀπωκισμένων ἰουδαίων. ἀγὼ ὀλίγοι μυριάδες ὧδε ἅλις τοῦτον βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ὅθεν καὶ ἀνάνηλος, ἀρχιερατικὸς γένος, καὶ πάλαι κατοικημένων ἡρώδῃ πρόδηλος ὤν. ὅτε μὲν οὖν ἐπιμησθεὶς, ὅπως τὴν βασιλείαν παρελάβετο. αὐτὸς δὲ καταλύσειν, ὅτι τὰ πατρῷα τοὺς οἰκείους παρεχάς ὠθούμενα παιδὶ. ἀγὼ ἄλλος γέ τις ἀφῃρεῖτο τὴν τιμὴν ἅπαξ παρελαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, καθίσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δεύτερος δὲ ἀρισόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρώδης δὲ τρίτος ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν ἀρισοβούλῳ τῷ παιδί. καὶ τότε μὲν ἐδόκει τὰ πρὸς ἀπεδάκενα τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἀ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἀλλαγαῖς ἀνυπόπτως διετέλει. τὴν ἀλεξάνδραν ὅπῃ τῆς ἐγχειρεῖν ἤδη, καὶ ἡμέρων εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἡδίωκως δεδοικένα. προσέταττεν ἐν ἔνδοις τοῖς βασιλείοις μένειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας ὁρᾶν. ἐπιμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθανόντος οὐδὲν πρὸς τὸν καθ' ἡμέραν διαιτᾶν ἐπιτηδεύοντο. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὸν ἐξηγρίου, καὶ μᾶλλον ἐπεφύγετο. φρονήματος δὲ ἐμπαλέως οὔσα γυναικείου, ἐκ τῆς ἐπὶ πλεῖον ἐπιμελείας ἀνηξιοπάθει, πάντος οὐ τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παρρησίας στερομένη, τιμῆς εὐπρεπείᾳ, μὴ δουλείας

A in puerum: idqve tanto injustius eam moliri, qvod & filiam suam interim honore parto privare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter oblivisci, nec desinere pietatem erga eam cæterasqve necessitudines colere: & nunc ejus filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus B propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postqvam elocutus est verbis meditatis, qvo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quod se suspectam intelligeret, cœpit cum lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se C vel ambisse unquam, vel etiam, si ultro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, qvod filiam cum ipso regnare videat, satisqve ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filii, futuramqve posthac regi obsequentissimam: veniamqve præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post D hoc colloqvium, ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris, discesserunt, omni, ut tum videbatur, suspicione sublata.

CAP. III.

Herodes Aristobulum conjugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curavit.

TUm rex confestim pontificatum abrogat III. Ananelo, viro peregrini generis, utpote nato ex Judæis olim ultra Euphratem traE ductis per Assyrios, ut ante diximus. Multa enim millia hujus gentis Babyloniam incolunt, unde & hic erat, a pontificibus alioquin oriundus, & Herodi jamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit, quo familiam suam componeret perturbatam, propter neglectas leF ges patrias. alioqvin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violavit, pro Jesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundo Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem vivo adhuc pontifici successorem G dedit, atqve ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen, ut decebat, post reconciliationem vacavit suspicionibus, veritus, Alexandram ne in posterum quidem qvieturam, si daretur rerum novandarum occasio. Jussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc observabatur assidue, ita ut nihil regem lateret, ne eorum quidem, quæ ad qvotidianam vivendi rationē attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se observari indignissime ferebat, malēs qvidvis potius pati, quā, amissa licentia, honoris specie in servitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans, ut opem aliqvam sibi afferat. Illa jussit eam una cum filio clam in Ægyptum ad se confugere. qvod consilium placuit, moxqve tale qviddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis, in has se & filium inclusit, jussis famulis consciis, ut noctu has afferrent. erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium, qvod eos in Ægyptum deveheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius servus effutivit, putans eum non inscium ejus consilii. qvo cognito, Sabbion, qvi hactenus inimicus Herodis erat, suspectus qvasi socius insidiarum, qvibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ benevolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali qvicqvam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odii tali ansa præbita. qvare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior; statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Jamqve instabat Scenopegia, festum apud nos cumprimis celebre, cujus solennitatis dies decreverat cum reliqvo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per invidiam, quo magis acceleraret, qvod semel statuerat. Postqvam enim adolescens, annum tum egressus decimumseptimum, sacris juxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniasq; decenter tractabat ipse, eximia forma, & statura quam pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, convertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam avi Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, qvam sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, ut, qvod de adolescente decreverat, perficeret. Itaqve peracta festivitate, dum apud Alexandram accipitur convivio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in ejus gratiam juveniliter colludere. cumqve loci ejus natura esset æstuosior, cito defessi, relicto lusu, magnis piscinis, qvæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primum spectabant natantes qvosdam e sociis & famulis: deinde postqvam, provocante Herode, adolescens qvoqve eis se miscuit, amicorum qvibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & qvasi per lusum ac petulantiam mergentes non prius destiterunt, qvã

A φόβῳ καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν ὧδε τὴν κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἴη σωεχῶς ὀδυρομένη, καὶ ὧδε καλοῦσα προσσωθῆναι αὐτῇ καὶ δύνασθαι. ἡ δὲ λαθοῦσα σκέλδσεν ἐπ' αἰγιάλου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, καὶ τεχνάζει τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς σκηνοποιὰν νεκρῶν ὠδυσκάσαμένη, ταύτας αὐτὴ καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἀπιπέμψασα τῶν οἰκετῶν τοῖς συνειδόσι, διὰ νυκτὸς σκοφέρειν. ἦν δὲ τὸ ἐντεῦθεν ἀπὸ θαλάττιον ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον ὁ Δημητρεύσων εἰς τὸ αἰγιάλιον ἔμελλε ὠδυσκάσασθαι. ταῦτα συνέβαινε τῶν ἐκείνης φίλων αἴσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρόπεσών, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δὲ σαββίων, καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς ἡρῴδῃ πρότερον, ὅτι τὸν ἀπιβαλλόντων ἀνθιπάτρῳ καὶ τὴν φαρμάκοις εἰς ἀνομίζετο, τὸ μῖσος ἐπαλλάξεσθαι τῷ δεῖν μηνύσειν εὐνοίας προσεδοκήσας. καὶ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὰ Δλεξάνδρας ἀπιβαλλεῖν. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἔως τὴν ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ δράσαντα συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν ὀδὲν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον αὐτῷ Δλεξάνδρᾳ, τιμήσας. ἀναχέας δὲ κλεοπάτραν, αἰτίαν ἀπὸ τοῦ πρὸς αὐτὸν μίσος λαβοῦσαν. ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἀπιεικείας αὐτῆς συνεγνωκέναι. προύκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδὲ ἁμαθῶς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λαυθάνειν, καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης, ἑορτὴ δὲ ἔστιν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη, πολλὰς ταῖς ἡμέραις ὑπερβάλλετο, καὶ πρὸς εὐφροσύνας αὐτὸς τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐτράπη. σκίνησε δὲ αὐτὸν ὅμως καὶ τῶν τοιούτων ἀπιστεῦσαι τὰ πρὸς τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀριστόβουλος, ἕβδομον ἀπὸ τῆς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τήν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶς, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πολὺ ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπερήγων, ἔν τε μὴν πρὸς δ' ἤθους ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ Δημφαίνων, ὁρμή τε τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγίνετο, καὶ τῶν ἀριστοβούλου τοῦ πάππου πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρέσῃ. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τοῖς Δημφίσσης, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχοῖς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ ἡδέως τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ πρόσπτεσέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὢν εὐπρεπῆ θέσιν ἐμολογίαν. ἀπὸ τούτοις πᾶσιν ἡρῴδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν λαθὼν ἔχειν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἱστιᾶτο μὲν ἐν ἱεριχοῦντι, δεχομένης αὐτοὺς τῆς Δλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον καὶ προσέλκων εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως σκώπτων. ὡς δὲ τὸν τόπον ἰδιώματος θερμοτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τὰ χιὼν ἐξῆλθον ἀλύοντες, καὶ τῆς κολυμβήθρας ἅπτοντες, αἳ μεγάλαι ὠσὶ τοῦ αὐλοῦ ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τῆς μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν εἶδον τοὺς νέους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων. ἔπειτα προσαχθέντος καὶ τοῦ μειρακίου τοῦ καὶ τὸν ἡρῴδου παροξυσμὸν, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ἐπέτακτο, σκότος ἐπιχοντος, βαρυσπῶντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, εἶτα ἀφῆκαν ἕως καὶ παντά-

παντὶ πάσιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτους ἀφ' ἱερ-
ωσύνης καταρχὰς ἐνιαυτὸν, ἓν ἀνάνηλος ἐκομίσατο
πάλιν. ἐξαγγελθέντος δ' αὐτοῖς τοῖς γυναιξὶν ὡς
ἦν μὲν οὐ μεταβολῆς θρηνῶν ἓν ἔτι προκειμένῳ τῷ
νεκρῷ, καὶ πένθος ἄχετον, ἥτε πόλις ἅπᾶσα λόγῳ διαδοθέν-
τος ὑποζήλῳ, πάσης οἰκίας οἰκείᾳ μοίρᾳ τὴν συμφορὰν
ὡς οὐκέτ' ἀλλοτρίᾳ θρηνούσης. ἀλεξάνδρα δ' καὶ
μᾶλλον ἐκπαθὴς ἓν συνέσει τῆς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀλ-
γεῖν οὐκ ἠγνόησεν ὅπως ἐπεπράχθη πλέον ἔχουσα, τὸ δ'
καρτερεῖν ἀναγκαῖον ὑπὲρ μείζονος κακοῦ προσδοκία
πεισθῆναι. ἐπολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία τοῦ βίου
ἅψασθαι, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαι-
ρεῖται τὸν κατ' ἀπιβούλου ἀνόμως διεφθαρμένου, τότε
τέλειον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκράτει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν
ὠφελίαν ἀποδοῦναι δι' ἧς προῆκτο ἀπολέσαι τὸν ἐμὸν
ἐκ πάσης δίκης μοῖραν ἀμείνης ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν
ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὠφελίαν. ἡρῴδης δὲ πᾶσι τοῖς
ἔνθεν πᾶσιν ὡς ἐπεσκεύαζετο, μὴ μὲν προνοίᾳς ἡρέσθαι
τὸ παθεῖν τὸ ἄτοπον, ἀλλ' οὐ προῖς πένθος ἀπατηλεύων
μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, ψευδομένῳ, καὶ σύγχυσιν τῆς
ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινὴν. τάχα μὲν δὲ καὶ παθεῖν
ἐπιεικῶντος αὐτὸν, ἐν ἔψει τῆς πόρρω δὲ καὶ κάλλους,
εἰς πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος δοκεῖν τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο,
δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ πραγματευόμενος. πάν-
τα μὲν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον
ὑπερεβάλετο, πολλὴν μὲν τὴν φιλοσοφίαν τε τοῦ
ἤθους δὲ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιούμενος, πο-
λὺν δ' συγκατορύττων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπη-
ρὸν ἐν τῇ γυναικὶ ἀληθινὸν, καὶ φιλοτιμησάμενος
τούτῳ τῷ μέρει.

A omnino aqva præfocatus sit. Hic fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctavo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic casus ubi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie, lamentatio exoritur, supra cadaver juvenis & luctus inconsolabilis: totamque urbem, rumore sparso, mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente, tanqvam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam etsi dolus non fefellit, perpeti tamen metu majoris mali necesse habuit: & sæpe ad inferendam sibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repressit, si forte superesse posset extincto per summum nefas filio, & retenta diutius vita, nullam significationem dare, quod data opera necatum sensisset, donec aliquando se offerret ultionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solum fingens, sed & lacrymas & mœstitiam veræ simillimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tametsi mortem ejus plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat, ut alienus videretur ab hoc crimine. Cæterum quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliqvum, tam in exornando conditorio, quam in congerendis eo aromatibus & aliis rebus pretiosissimis, quo majus miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῇ τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ἐπιβουλεύουσα βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' ἀντωνίου.

CAP. IV.

Cleopatra Judæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἥτησε μὲν οὐδὲν τοιοῦτον, ἀεὶ δ' καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη δι' κακῶν παρέχουσα τὴν ἐδωλίαν ἐδυρτικὴν ἐποίει καὶ φιλόνεικον. ἐγράφη τοίνυν ἐπιβουλὴ ἡρῴδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ τὴν ἀπωλείαν δι' παιδὸς, ἣ δ', καὶ πάλαι ἀπ' οὐδένος προπαρεσκευασμένη δεῖσθαι, καὶ τὰς αὐτοχείρους οἰκτείρουσα τὸν ἀλεξάνδρας, αὐτῆς ἐπιθεῖσα τὸ τῶν πραγμάτων. καὶ ἀντώνιον οὐκ ἀνίει παύσαι τὸν φόνον δι' παιδὸς παροξύνουσα. ὁ δ' ἄξιον ἡρῴδου δι' αὐτὸ κατασκευάσας βασιλέα τῆς ἐδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ἔντος βασιλείας τοιαύτας ἐπιδείκνυσθαι θρασυμίας. τούτοις ἀναπεθόμενος ἀντώνιος, ὡς ἐπὶ λαοδικίας ἐγένετο, πέμπει κελεύων ἡρῴδην ἐλθόντα τῶν εἰς ἀριστόβουλον ἀπολογήσασθαι. πεπράχθαι δ' οὐκ ὀρθῶς τοῦ ἐπιβουλεύσαντος, εἰ δι' αὐτὸ γέγονεν. ὁ δ', τῷ τε αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακοηθῶς αὐτὸ τὸν ἀντώνιον ἔχειν, ἔγνω μὲν παρακούειν, ἐδὲν δ' ἄλλο τι πρᾶξαι ἐκεῖ, καταλιπὼν δ' τὸν θεῖον αὐτοῦ ἰώσηπον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων, ἐπετέλατο λελησθαι εἰ πάθη τί παρ' ἀντωνίῳ, προσταγμα καὶ τῇ μαριάμμῃ ἀνελεῖν. οὕτως τι δ' ἔχειν φιλοστόργως πρὸς τὴν γυναῖκα,

Lexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed in dies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simulqve filii sui miserabilem interitum. Illa vero jamdudum adjuvandi eam cupida, & tum etiam misérata mulieris infortunium, non secus quam proprium curavit hoc negotium: nec unqvam destitit incitare Antonium ad ulciscendam necem juvenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope ejus alieni juris regno potitum, in legitimam regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius, postqvam Laodiceam pervenit, accersivit ad se Herodem dicturum causam de objecto necis Aristobuli crimine: factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor ejus fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, decrevit quidem parere: neq; enim aliter facere poterat, sed comissa regni cura Josepho patruo, clam ei mandavit, ut si Antonius in se gravius aliqvid statuisset, confestim Mariamnen interficeret. sic enim se affectum erga uxorem,

ut etiam ſi poſt ipſius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad ſuam id injuriam pertinere exiſtimet. ajebatqve totum hoc negotium exhiberi ſibi propter ejus fœminæ formam, in qvam ille jam pridem fama cognitam accenſus ſit. atqve his mandatis, non admodum læta ſperans de rerum ſuarum exitu, proficiſcitur ad Antonium. Porro Joſephus creditum ſibi regimen adminiſtrans, & ſæpiſſime Mariamnem conveniens, partim propter negotia, partim honoris cauſa, dum crebra mentio fit conjugalis amoris, quo eam Herodes proſeqveretur: irridentibus hanc ejus aſſeverationem mulieribus, præſertim Alexandra, ille nimio ſtudio approbandi eis affectum regis eo provectus eſt, ut mandatum illud proderet, ratus id certiſſimum amoris argumentum, quod neqve ſine ea vivere ſuſtineret, neq; vel morte ipſa ab ea disjungi. quæ Joſephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris ſignum interpretatæ ſunt, quam exhorruerunt illius tyrannicum animum, ſi vel mortuus læviret in earum capita. Interea per civitatem rumor ab inimicis regis ſparſus eſt, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cum reliqvam regiam turbavit, tum mulieres maxime. Alexandra vero etiam Joſephum hortata eſt, ut aſſumens eas ad ſigna legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni cuſtodiam circa urbem tendebat ſub tribuno Julio. ſic enim primum, ſi quid turbarum in aulam incideret, ipſas in tuto fore propter Romanorum benevolentiam. Deinde ſperandum eſſe, conſeqvuturam quidvis Mariamnen, ſi in Antonii conſpectum venerit, atqve etiam regnum recepturam, & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea conſultatione, literæ ab Herode ſupervenerunt rumori contrariæ. quamprimum enim venit ad Antonium, muneribus eum placuit, quæ in hoc Hieroſolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, ut minus poſthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ inſtigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti ſui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. ſed dato illi ſemel honore, etiam liberam poteſtatem permittendam eſſe. idq; ipſum etiam Cleopatræ ajebat conducibile, ſi non multum ſe miſceret alienis imperiis. Hæc ſignificabant Herodis literæ, reliqvumqve honorem, quo ſe dignaretur Antonius, ad conſeſſum adhibens & ad quotidiana convivia, idq; non ceſſante a criminationibus Cleopatra: quæ capta ejus regionis cupidine, quo regnum id ſibi uſurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia juſtum ſe præberet Antonius, nihil poſthac expectandum gravius, venturumqve brevi, conſtabilito tam regno quam amicitia. nec relictam Cleopatræ cupiditati ullam ſpem,

A καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' ἐμμορφίαν ἄλλῳ τινὶ συνοῦσάζοιτο. τὸ δ' ὅλον πᾶν ἐνέφαινεν ὁρμὴν ἀντωνίου πρὸς τὴν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάλαι προσηκηκόως ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ἀπιστείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ὑπὲρ τ' ἄλλων ἀπήντησε πρὸς ἀντώνιον. ὁ δ' ἰώσηπος ἅπτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτ' συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μαριάμμῃ, πρός τε πραγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ἣν ἔδει βασιλεύουσῃ παρ' αὐτοῦ γυναικὶ καθ' ἡμέραν συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὴν εὐνοίας, καὶ φιλοτεχνίας ἐξειρωνευομένων δ' γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑπώπτευσε τακῶς ὁ ἰώσηπος ἅπτιδείξαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, προῆλθε, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐπιπλοκὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν οὐκ ἀξιοῖτο· οὐδὲ B θανάτῳ διαζεύχθεῖεν. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, σὺν τῷ φιλοτέχνῳ τῆς πρὸς τὸν ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδ' ὑποθήσκοντος ὑστερήσαν ἀπωλείας, καὶ θανάτῳ τυραννικῷ προσλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν ἔρριπτον ἔχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐχώρει τῇ πόλει τὸν ἱεροσολυμιτῶν πρὸς τὸν ἐν ἔθει τὸν ἡρώδην ἐχόντων ὡς ἀντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἐτάραξεν ὡς εἰκὸς τοὺς πρὸς τὸ βασιλεύον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν ἰώσηπον ἀναπείθει τὸ βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τὸ ῥωμαϊκὸν πάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν διὰ φρουρᾶς τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγεμονεύοντος ἰουλίου. διὰ γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν εἰκὸς τὴν ἀπαντήσειν ταραχὴν περὶ τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ διέξειν αὐτοὺς ῥωμαίους εὐμενεῖς ἔχοντες. ἔπειτα καὶ τεύξεσθαι παντὸς ἡλπικέναι τὴν μαριάμμην ἀντωνίου C θεασαμένου, δι' ὃ ἐτὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γενομένοις. ὅπτι τούτων δὲ τὸν λογισμῶν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρώδου περὶ τῶν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, καὶ τοὺς προλεγόντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' ἀντωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ταχὺ δὲ τοῖς ὁμιλίαις παρεσήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἦτον D ἐδυσηθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν ἀντώνιον βασιλέα περὶ τῶν ἐν τῇ χερσαίᾳ γεγενημένων εὐθυμίας ἁπάντων. ἅτως γὰρ ἂν οὐδὲ βασιλεύς εἴη, δόντας τὴν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καθαιρεθησομένης, ἐὰν αὐτῇ χρῆται. τὸ δ' αὖτε τὴν κλεοπάτραν μὴ πολυπραγμονεῖν περὶ τὰς ἀρχὰς ἐλεγεν συμφέρον. ὑπὲρ τούτων ἐφρόνει ἡρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' ἀντωνίῳ συνθωκῶν ἐν τοῖς διαγνώσεσιν, καὶ συνεστιώμενος ἐφ' E ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπὸς ἐν τοῖς διαβολὰς αὐτοῦ τῆς κλεοπάτρας ὄσης, ἡ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσῳήσας, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίως μέντοι τυγχάνων ἀντωνίῳ, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἥξειν βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι πρόσεινα τὴν ἐλπίδα τῆς

F πρόσληψιν τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πράγμασιν,

πλεονεξίας, δόντος ἀντωνίου ἀνθ' ὧν ἠξίωσε τοῦ πρίλλου A quando Antonius pro ejus postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Judæam peteret, & ut molesta esse desineret: His literis redditis, voluntas confugiendi ad Romanos evanuit. non tamen latuit id consilium, sed quam primum, deducto aliqvantisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Judæam reversus est, statim soror Salome & ejus mater indicaverunt, quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum suum Josephum criminata est, Mariamnes consvetudinem objiciens. hoc autem fecit propter simultatem veterem, qvod regina elati animi fœmina, inter muliebres contentiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porro Herodes, qui semper ardenter amavit Mariamnen conjugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos; ægre tamen se continés, ne a recta ratione transversum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Josepho commercii. illa vero pernegante factum cum dejerationibus, &, quicquid insons fœmina posset, in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore uxorio, ita ut postremo veniam peteret, qvod temere fidem habuisset rumoribus: agebatqve ei gratias pro servata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans, tandem, ut mos est amantium, prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cum tamen nondum uxori amoris sui fidem faceret, tantoqve magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare, si quid humanitus accidat, uxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex vejut ictus præ dolore confestim eam e complexu dimisit: vociferaturqve capillos sibi lacerans, tenere se manifesto deprehensam constupratam a Josepho conjugem. nunqvam enim proditurum fuisse data sibi privatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consvetudinem. atqve ita parum abfuit, quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægre, cohibuit se tamen. Verumtamen Josephum ne in conspectum qvidem admissum jussit interimi, & Alexandram, ut malorum omnium causam, vinctam conjecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non desinente in omnes incitare Antonium: qvem hortabatur, ut auferens cuiq; suam dynastiam, ipsi contribueret: multumq; apud eum poterat irretitum suis amoribus. cumqve natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primo fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum qvintumdecimum; deinde Arsinoen sororem suam, Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam ubicunqve spes affulgeret, neqve templum, neqve sepulchrum, neqve asylum ullum unqvam violare dubitavit, modo ad illam redirent spolia qvæsita vel sacrilegio, miscebatqve sacra profanis, fas nefas, ut augere-

IV.

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cujus cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, ut aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitavit, quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Judæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verum ille erat quidem adeo deditus ei mulieri, ut non illecebris solum, sed etiam beneficiis ejus captus videretur: puduit tamen eum tam insignis injustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de utriusqve regione ablatas ei largitus est: ad hæc urbes, quotquot sunt intra fluvium Eleutherum usqve Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas jam inde a majorum ætate sciebat liberas, quamvis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

CAP. V.

Cleopatræ reginæ in Judæam adventus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum usqve Euphratem prosecuta, revertitur: obiterqve adita Apamia & Damasco, etiam Judæam ei libuit invisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locavit. Is & balsamum fert, quod ungventorum longe pretiosissimum ibi tantum provenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta majore cum rege familiaritate, concubitum ejus appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac forte etiam amore tacta nonnihil: quamvis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem jam ante ei parum amicus, quod nosset infestam ex æqvo omnibus: tum vero etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & rejecturus, si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate, deberet occidere. sic enim multis molestiis levare posse eos, quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera ejus opus habeat. Huc procliviorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negotiis in manifestum se periculum conjicere, & obsecrantes, ne quid ageret temere. non enim hoc laturum Antonium, quantumvis ei hoc approbetur utile. quin hoc ipso augendum ejus desiderium, quod per vim atq; insidias amisisse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, qvin mulier sit omnium ejus ætatis longe

τῆς ἀδικίας πλεονεξία. τὸ δ' ὅλον ἐδὲν αὐταρκες λαγνεύσαι πολυτελῶς, δηλήσεσθαι τ' ἐπιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τ' ἀπίνοιαν ἐνδεῖν ὧν ἐπιθυμεῖ. διὰ ταῦτα καὶ τ' ἀντωνίου ἐπῆλθ' αἰεί τι τ' ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβαλεῖν παρ' ἐκείνῳ τὸν συλλαβόντα ἐπενοήσατο κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τ' Πτολεμαίου παῖδα διαπεπραγμένην πρὸς τὰ πράγματα ἐπάγει, κτείνουσιν. ἦν δὲ παρ' ἀντωνίῳ τιμὴ τε ἰδεσθαι, καὶ τὴν ἀραβίαν ἀξιοῦσι τὸν βασιλέα δοῦναι αὐτὸν ἀφελέσθαι. τὸ δ' ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡδονὰς συνέβαινε τὰς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ταπεινοῦν εἰς ὅπερ ἂν ἐκείνη θέλοι. τὸ μὲν τοι φανερὰς τῆς ἀδικίας ἐξαδυσώπει, μὴ μέχρι τοσοῦτον κατήκοον ὁμόσαι. ἦν μεγίστης ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μήτ' ὀργισθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προσέπιπτεν ἐκείνῃ διαπραξάμενος ἐκφανερὸς δόξῃ κακὸς, μέρη τ' χώρας ἑκατέρᾳ παρελόμενος, τὰς αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς ἑλευθέρας πόλεις ἄχρις αἰγύπτου, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἃς προγόνων εἶδως ἐλευθέρας, πολλὰ λιταρεύσης αὐτῇ δοθῆναι.

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τ' ἰουδαίαν παρουσία.

Τούτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὡς ἀπέμψασα μέχρις εὐφράτου τ' ἀντωνίου, εἶτ' ἀριθμίαν στρατεύσαντος, ἀνέστρεψε, καὶ φοινίκην μὲν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρώδῃ συντυχοῦσα. αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δοθέντα, καὶ πρὸς ὠδὴ τὴν ἱεριχουντίαν προσόδους ἡρώδῃ μισθωσαμένου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ πλείστου τῶν ὧδε, καὶ ὧδε μόνους φύεται, τήν τε φοινίκα πολλὴν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πολέμου αὐτῆς σωτηρίας ὠδὲ τὸν ἡρώδου γνωμεύσης, διεπειράζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀνωφελῶς καλυπτὴν τὰς ἐπιθυμίας ἡδοναῖς χεωμένη, πάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωλικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνέδρας ἐρχὴν τῷ ἐπ' αὐτῷ γενησομένῳ ὕβρεν ἐπικαλασκεύάζουσα. τὸ δ' ὅμως πᾶν ἐξ ἐπιθυμίας ἡ πάθος διέφαινεν. ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὐνους ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶν εἰς ἅπαντας ἐπιτιθέμενος, τότε δὲ καὶ μισθὸν ἀξιῶν εἰ δι' ἀσελγείαν εἰς ἕτο προήσεται, καὶ φθόνῳ πιμπρούμενος, εἰ σωφρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρεῖ, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο αὐτὸς τοῖς φίλοις, ἐπισχέσιον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας, οἷς ἐγένετο τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσδοκᾶτ'. τὸ δ' αὖ τοῦτο καὶ ἀντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιστὸς ἐσομένης, ἔτι αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καταίσχῃ, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον, ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μέλλω πράττοντα, κινδύνων φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκειμένοι γε καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας σπεύδειν. ἐχθὲ γὰρ ἀνακαλεῖσθαι τὸν ἀντώνιον, ἐδ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον ἐνίσοιτο πρὸ τῶν ἐμμάτων. τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑποκαίσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ἐπιβουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς τ' ἀπολογίαν φανεῖσθαι, ἃ μὲν ἐπιχειρήματα εἰς γυναῖκα γεγημένην, μέγιστον ἀξιώματα καὶ σκῆπτρον

ἔχου-

ἐχρήσαν τὸ χρόνον, τὸ δὲ ὠφελεῖσθαι ἐκ τούτου τὴν οἰκείαν, σὺν αἰσχύνῃ καὶ καταγνώσει τῆς σκηνῆς Ἀλαθέσεως φανερᾶς. ἐξ ὧν ἔστιν ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπύστων κακῶν ἀναπολήσεσθαι τὰ νῦν τὸ δεχθὲν αὐτῷ καὶ τὸ ἦθος, ἐξ ὧν ὑποκρυπτόμενον τὴν ἁμαρτίαν, εἰς ἣν σκῆνη ὠφελεῖ καλεῖ, δεῖται τοῦ καιροῦ δυσχημόνως. τοιαῦτα δεδιττόμενοι καὶ τὸ κινδυνῶδες ἐξεικάζοντες ὠφελήσαντες, ἐπέσχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. ὁ δὲ, τὴν κλεοπάτραν δωρεαῖς ἱλαρύνας, ἐπ' αἰγύπτου ἀπέπεμψεν. ἀντώνιος δὲ, τὴν Ἀρμενίαν καταλαβὼν, δεσμεύσας τὸν πεμφθέντα υἱὸν τοῖς παισὶ συνεξαπέστειλε, δῶρον εἰς αἴγυπτον ἀποπέμπει, ὡρεγμένῃ τούτοις τὴν κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. Ἀρμενίας δὲ ἐβασίλευσεν Ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν σκήνης παίδων, διαδεξάμενος τὸν πατέρα. ἔστιν Ἀρχέλαος καὶ Νέρων καίσαρ ἐκβαλόντες, πεμφθέντα τὸν νεώτερον ἀδελφὸν, ἀπὸ τῶν βασιλείων κατηγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὑστερον. φέρειν τὰς φόρους ἐς ἔδοξε τέλεσιν, τὰ ἀντωνίου δοθείσης χώρας, ὁ μὲν ἡρώδης δίκαιον ἐνόμιζεν, ὡς ἀσφαλὲς ἡγεμόνι δίδοσθαι τὴν κλεοπάτραν μίσους αἰτίαν. ὁ δὲ ἄρα, ἡρώδου τῶν φόρων ἀπεδέχεσθαι χρόνον μὲν τινα παρέχειν σκήνῃ τὰ Ἀραβικὰ τάλαντα. μὴ ταῦτα ὀκνηθῆς ὢν εὐβουλος εἰς τὰς δόσεις, καὶ μέλις ἀπέμερίζε τινά. ἀφῆκεν, καὶ δεῖται δίδοναι δοκῶν ἀζημίως.

A honoratissima, & si quid utilitatis ex ejus nece possit existere, conjunctum sit cum Antonii injuria. unde facile apparere, quam magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cum nihil vetet, recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu recte disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum a tanto facinore. Ille, placata muneribus B regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterum Antonius, subjugata Armenia, Artabazem Tigranis filium cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum mittit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus & Nero Cæsar per vim a se C pulso juniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum, quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea juste reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem malevolentiæ. Arabs vero, postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit, aliquandiu solvebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam red- D debat, ac ne eas quidem integras.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρώδης ἐπολέμησεν Ἀράβαις, καθ' ὃν καιρὸν ἀντωνίου πρὸς καίσαρα ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικητικῇ μαχῇ.

CAP. VI.

Herodes bellum Arabiæ inferi, quo tempore Antonius a Cæsare Actiaco prælio victus est.

Ἡρώδης ἤδη τὸν τρόπον ἀγνωμονοῦντος καὶ πολεμεῖν ἤδη ἐπὶ δικαίων ποιεῖν ἐβουλομένου, εἰ μὲν ὡς ἐπολεμοῦμεν, εὐθυμία ἂν ἐχρήσατο ῥωμαϊκῷ πολέμῳ. τὴν δὲ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης προσδοκωμένης, ἣν ὅτι τῇ ζ καὶ π ἢ ῥ ὀλυμπιάδι γενέσθαι συνέβη, καίσαρι μὲν ἀντωνίῳ περὶ τῶν ὅλων ἐμέλλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων. ἡρώδης δὲ καὶ τὰ χώρας δύο τε μυριάσι αὐτῷ πολλῷ ἤδη χρόνον, καὶ προσόδων καὶ δυναμέων ἐρημῶν, ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὅτι μελετατάτην τῆς ὠφελησούσης χρησομένῳ. ἀντωνίου δὲ, τῆς μὲν σκήνου συμμαχίας σύδεν ἐφη δεῖσθαι, τὸν δὲ ἄραβα, καὶ γὰρ ἠκηκόει ὠφελητε αὐτὸ καὶ τῆς κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν, ἐπέξελθεῖν πρὸς ταῦτα. ἤχθετο γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου κακῶς παίοντος. τούτων αὐτῷ παρ' ἀντωνίου λεχθέντων, ἀναστρέψας ἡρώδης σὺν τῷ στρατιωτικῷ. καὶ δύο εἰς τὴν ἀραβίαν ἐμβαλὼν, καὶ ὠφελησθαδεῖτε ἱππικῷ καὶ πεζῷ δυνάμενος, εἰς ὀλίγον ἀφικνεῖται τῶν ἀράβων σκήνεσιν αὐτῶν. οὐ γὰρ ἐλελήθεσαν τὸν πόλεμον αὐτοὺς, καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῶν ἀράβων εἰς κανὰ συνῆλθε, χωρίον δέ ἐστι τοῦτο τῆς κοίλης συρίας. ἡρώδης δὲ προπέμψας ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πολεμικὸν ἧς εἶχεν δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας ἐν κανὰ στρατοπεδευσάμενος διεγνώκει, χάρακα περιβαλόμενος ἐξ ἡμέρου τὰς μάχας ἐνίστασθαι. ταῦτα δὲ αὐτοῦ διανοουμένου, ἔδοξε τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων, παρελθόντος τρίτης, ἄγειν τοὺς ἄραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῶν συντεταχθαι πιστεύειν καλῶς, καὶ τῆς προθυμίας

Qvam ejus iniqvitatem & juris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni refnoratus esset Romanorum contentionibus. cum enim expectaretur E pugna Actiaca, quæ in centesimam octogesimam septimam Olympiadem incidit, Cæsar de imperii summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes vero multorum jam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, novis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verum quia tam ex ipso F quam ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, jussit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonii jussu reversus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox invasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim pe- G tens, quo occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post accerrimum igitur cōflictum penes Judæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cumqve vellet, munitis vallo castris, per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & confestim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quod pulchre instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ, in qua egregie vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decrevit rex uti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostem, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, ut viderunt non posse ferri eorum audaciam, majore ex parte in fugam versi sunt. actumque de eis fuisset, ni Athenio Herodem invasisset, ejusque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ eventum expectabat, quieturus, si Arabes vincerent: Ubi vero vinci eos animadvertit, cum collectitia manu indigenarum fessos jam, & victoriam suam putantes ex improviso adortus magnam stragem edebat. Nam Judæi, viribus in profestos hostes absumptis, tum vero etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multaque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant adversarii. His igitur vehementer laborantibus, Arabes resumptis animis reversi in prælium trucidabant jam fugientes. nec una erat exitii facies, paucisque in castra evaserunt. Rex vero videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad evocandos, qui illis succurrerent. nec tamen licet festinus, affuit in tempore, sed Judæorum castra capta sunt. Arabibus autem non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, a qua plurimum aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiam castra ponendo in montibus: & cavebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciens & continuis exercitiis præparans ad abolendam tandem ignominiam.

A ἄμεινον ἐχόντων ἔσοι τῶν πρώτων μάχων νενικήκεσαν ἐδόκει εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἀπιτρέψαντες τοὺς πολεμίους θρυπτόντων ἐν ὃ πᾶσαν ἀπιδεικνυμένων ἀνδρίαν, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ δ' πλήθους ὁ βασιλεὺς λυσιτελήσειν, καὶ προϊππων ὡς δ' λελείψετ' δ' ἐκείνων ἀρετῇ πρῶτος ἐν τοῖς ἵππαλοις ἠγήσατο, πάντων καθ' οἰκείαν τάξιν συναχθησόντων. ἐκπλήξις δ' εὐθὺς ἐμπίπτει τοῖς ἀραψὶν, ἀντιστάντες γὰρ ὀλίγον, ὡς εἶδον ἀμάχους ὄντας, καὶ μεγάλῃ φρονήματος, ἔφυγον οἱ πολέμιοι συγκλίναντες. καὶ διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθηνίωνος κακώσαντος ἡρῴδην τὰς ἰουδαίους. ἔτος γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν πλεόντων ὑπὸ τῷ σκῇ, διάφορος δ' ἡρῴδῃ, τὸ μέλλον οὐκ ἀφυῶς ἐσκόπει, δρασόντων μὲν τὰ λαμπρὰ τῶν ἀράβων εἰ νικῶεν ἦν χάρις ἄγαν. ἡττωμένων δ' ἐὰν σωθῇ, τῆς ἀπὸ τῆς χειρὸς σωτηρίας τὸ οἰκεῖον ἀδρασκιάσας μῖσος ὑπὸ γῆς τοῖς ἰουδαίοις. καὶ τότε πεπληγόσι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν, πολὺν ἐποίησεν τοῦ φόνον. τοὺς δὲ προθυμίας εἰς τὸς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς σκεδαννύντες ἰουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τῶν ἐπιχειρησάντων ἡττῶντο, καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφύποις καὶ πετρώδεσιν, οὐ πόλεμον τὴν ἐμπειρίαν ἔχον οἱ πολέμιοι ποιούμενοι, κακῶς δ' πασχόντων οἱ τε ἄραβες αὐτὸς ἀνελήφεσαν, καὶ πάλιν ἐπιστρέψαντες, ἔκτειναν ἤδη τετραμμένους γένοντο δ' πεντακισχίλιοι κτεινυμένων ἀπώλεια, καὶ τῶν ἀμφιπλόντων, οἱ πολλοὶ σωέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δ' βασιλεὺς ἡρῴδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κατὰ τὴν μάχην, ἀντιπάζει βοήθειαν ἄξων, οὐ μὰν διέφθη καιρὸν περιεπαθῶς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἤλω τῶν ἰουδαίων. οἱ δ' ἄραβες, ἐκ μείζονος εὐτυχήσεως οὐκ ἀθρόλογοι, νίκην τε ἧς πλεῖστον ἀπεδέησαν ἀνελήφοτες, καὶ πολλῶν τῶν ἐναντίων ἀφηρημένοι θυμῶν. τέως μὲν ἡρῴδης λησείας ἐχρῆτο, ἐκ πολλὰ καθεστηκὼς τῶν ἀράβων ἐπάκτων τοῖς ὀρεσιν στρατοπεδουμένοις ὄρεσιν, ἐκ τὸ μὲν συμπαν ἐξίστο τοῦ μάχεσθαι εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐδὲ ἀζημίως δ' γινόμενος τῇ συνεχείᾳ, ἐκ τῷ φιλοπόνῳ, τῶν τε οἰκείων ἐπιμελῶς πάντα τρόπον τὸ πλῆθος ἀνορθοῦτο.

CAP. VII.

De terræ motu qui Judæam concussit.

QVo tempore dum maxime apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Judæa terra, quali nunquam ante, motu concussa, magnam per totam eam regionem jacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia, militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote sub divo agitans. Hæc clades in majus etiam aucta rumoribus, quos nuncii gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subversis Judæorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli jam superessent adversarii. legatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necaverunt, moxque magna alacritate properaverunt ad hostilem exercitum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Περὶ δ' γενομένου σεισμοῦ κ' τῶν ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεχομένης κράτει πρὸς ἀντώνιον ἐδόμου ὄντος ἡρῴδου τῆς βασιλείας ἔτους, σφάλεται ἡ γῆ τ' ἰουδαίων, ὡς δὲ ἄλλοτ' ἐδόκει, τ' ὂν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὰν φθορὰν ἐποίησεν. ἐφθάρησαν δ' τ' ἀνθρώπων ὑπὸ τῆς πεπτωκυίας οἰκίας, ὀκτὰ μυρίας. τὸ μὲν γὰρ στράτευμα ἐν ὑπαίθρῳ διατεθειμένον, ἐδὲν ὑπὸ δ' πάθος κατέλαβεν. ταῦτα πυνθανομένους τοὺς ἄραβας. καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελόντων αὐτοῖς, ὅσα τοὺς πατέρων γεγονότων λόγους τῷ μίσει τῶν ἀνθρωπων ἐκαίζοντο, μᾶζον ἐπὶ φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατετραμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε ἰουδαίων τοὺς πρέσβεις, ἦκον γὰρ δὴ τοὺς γεγυμνένους εἰρήνην ποιησομένους, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν.

εἰδὼς

οἱ δ' ἔτι τὴν Φοδον ἐξεδέξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, περίεντο τὰ πράγματα πλέον ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ἀνέλπιστον γὰρ ἔτι ἰσοτιμίας ἐλπὶς προηγημένοις ἐν τῇ μάχαις, ἔτι βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τὰ οἰκεῖα πραγμάτων. ἔτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆρε βασιλεὺς λόγῳ τὰ πρόθυμα τῶν ἡγεμόνας, καὶ παρώρμα· ἀναλαμβάνειν αὐτῶν πεπωκότα τὰ φρονήματα. προαγαγόμενος δὲ καὶ διαῤῥώσας τινὰς τῶν ἀμενόνων, ἐπέλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρόσφορον οἰόμενος αὐτὸ μὴ καὶ παρακλήσεως χρῆσθαι διὰ τὰς αἰτίας. παρεκάλει δὲ τοιάδε τε καὶ τοσάδε εἰς τὸ ἔχλον τοὺς λόγους.

A at illi non ausi adventum eorum præstolari, utpote dejecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multum a desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat, conando animum illis addere. cumqve generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqvi, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consulatus simul & cohortatus est:

Κεφάλαιον ή.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸς τόνδε τὸν καιρὸν γενόμενα πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐκωλύσαμεν, καὶ χαίρειν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, ὀλίγα τοὺς πλείονα ἀνδραγαθίᾳ διεννενοχότας. ἀλλ' ἐπειδὴ καταπεπλήγατε πολεμεῖν, καὶ τὰ γεγονότων οὐδὲν ἔστιν πιστὸν, ὁ μηδενὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσεται, παρακαλέσαι προσῆλθον ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν ἂν ἐμείνητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι γὰρ πρῶτον μὲν ὑπὲρ ὧν πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ὑποδεῖξαι, διὰ τοῦτο ὑβρίσθαι τ' ἀνάγκασμαι. μέγιστον γὰρ εἰ μαθοίτε τοῦτο, προθυμίας αὐτὸν ὑμῖν ἔσεσθαι· εἶτ' ἐπιδεῖξαι διότι καὶ τὰ ἐν ἡμῖν δεινὰ οὐδέν ἐστιν, καὶ πλείους εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ πρῶτα, μαρτύρους ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τοὺς γὰρ ἔργων φθονομένων ἴστε μὲν δήπου καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἔτως ἀπίστως διακειμένους, ὡς ἐκείνοις ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον ἦθος, πλείστα μέν τι προσκρούσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ τῆς παρούσης ἐφεδρεύοντες ἐξυπηρύκᾳ, καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ὑπεσεῖν, καὶ δουλεύειν κλεοπάτρᾳ, πίνες ἄλλοι δέος ἀπήλλαξαν, ἢ γὰρ ἐμὴ πρὸς ἀντώνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲν τοῦτο ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένου τοῦ ἀνδρὸς μηδὲν ἀποτολμεῖν, ὃ δικαίως ἂν ὕποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ πρὸς ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, ἐδοκίμασα ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἔλαβε, τὰ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐπεραιούμενον, τοὺς δ' ἀπάνας αὐτοὺς ἀνέλαβον, διακοσίαν μὲν δοὺς τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοδεμομένη γεγόνει, αὐτοὺς δὲ τούτων ἀπεστερημένα. καίτοι γε ἄξιον μὲν οὐδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίων φέρον, ἢ τῆς χώρας ἀπαίρειν πέλας. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐκ τούτων ἐς αὐτὰ σεσώκαμεν, οὐδὲ τὰς ὁμολογίας ὁμολογήσαντας μὴ πλήρους ἐπιτυχεῖν καὶ χάριτος, ὅτι τῷ ἀρχικῷ ἐδόκησεν τυχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποστερουμένους, καὶ ταῦτα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα, καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ πρὸς τούτοις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ἡγεῖσθαι, τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ἀζήμιον, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἐπὶ ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

NOn ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumvis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderunt, talia sunt, ut vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi, quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primum de bello verba faciam, declaraboqve nos id justissimis de causis gerere, coactos inimicorum injuriis: id quod vel præcipue debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc, quæ nos contristant, esse tam gravia, quam videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primum de eo disseram, quod prius proposui, vosqve ipsos testes eorum, quæ dicturus sum, faciam. Nostis enim ipsi Arabum injustitiam, & quam sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipue infestaverunt ob avaritiam & invidiam, perpetuis injuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, quis eos, imminente Cleopatra, de libertate periclitantes eripuit, nisi nos? Mea enim cum Antonio conjunctio, & illius erga me benevolentia in causa fuit, ne quid isti gravius paterentur, dum ille cavet committere, quod & nobis suspectum esse posset: deinde postqvam precibus illa evicit, ut de utraqve regione portiones quædam ei decederentur, in his quoqve dispensandis non cessavit mea industria: & datis de meo magnis muneribus, securitatem ambobus acquisivi meo unius sumptu, dum ducenta talenta expendo, & pro aliis ducentis fide jubeo, pro reditibus ejus ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqvi æqvum erat nos Judæos & a tributis immunes esse, nec cuiquam ullam agrorum partem decidere. certe in Arabum gratiam, qui nobis salutem suam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius est, eos qui negare non possunt suam libertatem nostrum esse beneficium, & eam ob rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiam hosti servanda, multo magis inter amicos locum habeat, necesse est. at non inter tales, quales isti sunt, qui nihil honestum putant, nisi cum lucro conjunctum, & injuriam impunitam esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiumne igitur est, nostri officii

esse injustos justo bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, jubeatque nos semper ulcisci vim & injuriam, maxime in bello non solum justo, verum etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quam Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetraverunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inviolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimaque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios a Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostibus conciliare potest. Quid igitur magis nefarium, quam legatos de jure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sane non video. Dixerit forte aliquis: jus quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & majores copiæ: verum ista hæc oratio indigna est nostris hominibus; cum quibus enim justitia est, cum illis etiam Deus. ubi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligavimus, non ferentes nostram impressionem. victores deinde nos Athenio, non indicto bello, ex insidiis aggressus est. Verum hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint, qui, quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando vero vincere videntur per injustitiam, hoc faciunt? Quid quod etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemque aggredi, sed posse etiam fortes devincere. Quod si quem domesticæ clades terrent & terræ motus proximus, primum cogitet hoc ipsum esse, quod Arabas decipit, putantes graviorem quam revera fuit: deinde non decere, ut illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent, non quod alicujus boni sibi sint conscii, sed quia nos afflictos credunt calamitatibus; ubi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quod jam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neque admodum afflicti sumus, neque, ut quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quod si Dei voluntate hoc factum est, mirum, ni ejusdem voluntate cessavit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quod vero præsens bellum ei probetur ut justum, ipse evidenter declaravit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum, qui arma gestatis, nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto divinæ voluntatis indicio, quod si populariter militasse tis una cum liberis & uxoribus, neminem vestrum desideraretis. Hæc cogitantes, & quod majus est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini justo bello gentem impiam, nec amicitiæ jura, nec fœderum fidem servantem,

τὰς ἀδίκους πιμωρήσασθαι, ὅτε καὶ ὁ θεὸς βουλόμενος, καὶ ὠφελεῖσθαι παρεσκεύασται. ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ πολεμεῖν οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων. ἃ γὰρ ὁμολογεῖται πᾶσι νομίζεται τοῖς τε Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπεξαγαγεῖν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ὑποσφάξαντες αὐτούς, τῶν μὲν Ἑλλήνων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ θεοῦ μαθόντων. ἔστι γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίους πολεμίοις διαλλάττειν δυνατόν. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν ἡγοῖντο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ δίκαιον διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δύναιντο, ἢ σὲ τὸν βίον ὠφελεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν τισὶν αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ὥσως τινὰ ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀνδρειότεροι δ' ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεὸν δ' ἔστι παρεῖναι, καὶ πλῆθος, καὶ ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ μὴ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξεπάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμβαλόντες πλεῖ δόλῳ ἑαλωκόσιν ἡμῖν, ἀλλ' ἐφυγον οὐδὲ ἀνασχόμενοι τὴν ἐφοδον, καὶ τὰ φρονήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν ἀθηνίων ἐπέθετο πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθίᾳ τοῦτο ἐκείνων, ἢ δευτέρᾳ ὠφελίμῳ, καὶ ἐνέδρᾳ; τί οὖν ἔλαττον φρονεῖν ὀφείλομεν, ἐφ' οἷς μείζοσι ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταισχυνθείημεν, τὰς ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνιζώμεθα πάντες νικωμένας, ὅταν δὲ κρατῶν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντες; πῶς δ' ἂν εἰ καὶ γυναῖκες ἡγητὰ τις αὐτὰς, ἐ παρ' αὐτὸ ἔτι καὶ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ ἔνψυχον, οὐκ ἐν τῇ τῆς ἀσθενεστέρας φύσει, ἀλλ' ἐν τῇ δυνάσθαι καὶ τὸ ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ δέ τινα, καταλαμβάνεται τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὸ θεῖον τὸν σφισμὸν συμβεβηκέναι, πρῶτον μὲν ἐννοησάτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τὰς ἀρχὰς ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γλωμμα τῆς ἀληθείας ἐναληφότας. ἔστι τα, ὡς ἀ καλὸν ἐκείνοις τεθάλμης ἐ ἡμῖν δειλέας πλεῖ αὐτοῖ αἰτίαν γλεσθ. οἱ μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ οἰκείᾳ τινὸς ἀρεθῆ τὸ ἔνψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς δ' ὑπερησάντες ἐπ' αὐτὰς, θαρρησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναληψόμεθα δ' αὐτοί, τὸ μηκέτι θαρσεῖσι μάχεσθ. ἐ γὰρ ὅτε κεκακώμεθα τοῦτον, ἐθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργιλοῦ θεοῦ παρέχειν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ταῦτα, συμπλώματα γίνεται ἐ πάθη τινά. καὶ εἰκὸς θεὸν γνώμην πεπεᾶκται, δῆλον ὡς καὶ πεπαυται κατ' τλεῖ ἐκείνῳ γνώμῃ ὀρθουμένης τοῖς γεγονόσι. βλέπομεν γὰρ ἔτι μᾶλλον αὐθαιρεῖν, οὐκ ἂν μετεβάλετο. τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι κατὰ θέλει ἔστιν ἀνεχεῖσθαι, καὶ δίκαιον οὐδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σεισμῷ τοῦτ τλεῖ χώραν ἀπολομένων, οὐδεὶς οὐδεν ἐπαθεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανερὸν ποιοῦντος θεοῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐστρατεύεσθε, οὐδὲν ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμούμενοι, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι τοῦτο πάντα, καιρὸν τοῦτ' ἐπιτήδειον ἔχετε τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίας ἀνδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν τοὺς φιλίαν, ἀσεβοῦντας ἐν ταῖς μάχαις, ἀνοσίως

ἀνοσίους ἐς πρέσβεις, ἀεὶ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡτ- A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Judæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem, sacris de more peractis, propere duxit eos ultra Jordanem contra Arabas: metatusqve castra non procul hostibus, decrevit castellum intra utrosqve situm occupare: commodum sibi id ratus, sive pugnandum esset, sive castra in tutiorem locum transferenda. cumqve idem esset Arabum qvoqve consilium, circa eum locum certamen contractum est. ac primum telis velitati eminus, deinde manus conserunt, utrinqve nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, ut, qvia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum divellere ipsa castra expugnaturi. atqve ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum qvidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conseruerunt tamen manus vel qvia plures numero, vel qvia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum, non paucis utrinq; cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, ut non solum hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alii proculcarentur, alii suis ipsorum telis se induerent, itaqve qvinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit qvidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus qvam aqvæ penuria. Porro Judæi qvia non potuerunt una cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primum pacem petentes, deinde qvia sitis urgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captivis, nihil deniqve æqvum admittebat, enixe cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti, inter alia mala prægravante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captivitatem abigendos, ita ut intra qvintam diem capti sint ad qvatuor millia. Sexta vero omnes reliqvi decreverunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, qvam paulatim ignominiose opprimi. Qvæ sententia postqvam placuit, eruperunt e castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tam viribus qvam animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Qvare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitaqve per hanc cladem gentis ferocia, In Herodis, qvem suo malo bellatorem egregium, experti sunt, clientelam se dederunt.

μώνας. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἐμάνησαν ἐξιόντες ἐπὶ τὴν μάχην. ἡρώδης δ' ἱερείας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μὴ ἀπαρδὴς ἀναλαβὼν αὐτὰς ἦγε πρὸς τοὺς ἄραβας, διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμόν. ἔστι μὲν πολεμίων στρατοπέδου ἐγγὺς, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἅτως γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφελήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ ἥττον σωάσειν τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἑρυμνὸν αὐτῷ B πεπερισμένον τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἄραβων ἐνόουν, ἀμήχανα γίνεσθαι δοκοῦντα χωρία. ἐπεὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμὸς, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ ἄραβες ἀπεχώρουν. ἔτι δ' ὀλίγοις εἰς ἐλπίδας τοῖς ἰουδαίοις ἐκ μικρὸν ἐγίγνετο, καὶ τὴν δυνάμιν αὐτῶν ἕτοιμον πρὸς μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον, θαρσύντως ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸν χάρακα διασπᾶν, ἐπὶ ἔ- C σπασπέδα προσιόντων ἀπλέκτως. τούτοις γὰρ ἐνδιαθέντες, πρόσπεσον ἄτακτοι, ἐπὶ προθυμίας ἢ τὸ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος εὐδοτιοῦν ἐσχηκότες, ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦεσαν, πλείους τε ὄντες ἐπὶ διὰ τὸ καταφρονεῖν ὅτι τὸ πλημμελὲς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι. ἐπὶ μάχη γίνεσθαι χαρπερὰ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν σὺν ὀλίγων. τέλος τραπέντες οἱ ἄραβες ἔφυγον. ἐπὶ τοσοῦτος φόνος ἐνεκλιμάτων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς ὠθουμένους γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε D πλήθους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ ὑπεκπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐλείποντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. ἐκεῖ δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τινὶ ἐλπίδι τῆς σωτηρίας, ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων, ἢ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπεσεῖν μὲν οὐ κατίσχυσαν, περικαθεζόμενοι δὲ τὸν χάρακα, ἐπὶ προσηρῶντες τὰς ὁδοὺς τε τοῖς ἐπαρκοῦσιν ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ ἄραβες, ἐπέσκοπτον E τὸν τῶν ἡρώδου, τὸ μὲν πρῶτον, ὥσπερ ἀμελύτους. ἔπειτα, τὸ δὲ δίψει θηρεύσειν, πᾶν ὁτιοῦν ὑφίεσθαι, καὶ πρεσβεύειν τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δ' ἔτε πρέσβεις, ἔτε λύτρα τῶν ἁλωκότων, οὐδ' ἄλλοτι μέτριον προσίετο, φιλονεικῶν ἐκδικῆσαι τὰς παρανομίας τὰς εἰς αὐτὸν ἐξ ἐκείνων γεγονυίας. καταναγκαζόμενοι οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, προϊόντες αὐτὸς ἐνεχείριζον ἀλλήλους δεσμοῖς. ἐπὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι F τε καὶ ἑβδομήκοντα ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, δεδογμένον ἐξῆν αὐτοῖς πολέμῳ νόμῳ χωρήσοντες ὅτι τὰς σωτηρίας ἐγχειρῶν, εἰ καὶ δέος τι παρῆν αἱρήσοντες, ἐπὶ μὴ ἀφανεῖ καὶ κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δ' γνόντες, ἐξῆλθον μὲν ἐπὶ χαρακώματος, διήρπασαν δ' ἐπὶ ἀδαμῶς τὴν μάχην, λαμπρῶς μὲν ἀγωνίσασθαι κεκακωμένοι, ἐπὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τέλος ἔχοντες. κέρδος δ' ἡθήσεσθαι τὸν συμφορᾶν ἐπὶ ζῆν πεπεισμένοι, ἐπέπεσον αὐτῶν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ ἑπτακισχίλιοι. τοιαύτῃ δὲ πληγῇ χρησάμενοι, φρονήματος μὲν ὅσον ἐπὶ αὐτῇ πρότερον ἀφῆρεντο. πεπαυμένοι δ' ἐν τῆς οἰκείας συμφορᾶς τὴν ἡρώδου στρατηγίαν, ὡς τε τὸ λοιπὸν ἔχειν καὶ πρὸς τὸν ἀσφάλειαν ἐπὶ ἔθνος.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

VII. QVa felicitate ille multum elatus domum revertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maxime res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium devicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putavit, non ipse solus, sed & amici ejus omnes & inimici. nemo enim credebat impunè fore tantam Antonii amicitiam. quo factum est, ut amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici vero condolere se fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regii generis, statuit eum e medio tollere: sive evasurus esset periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: sive opprimendus esset a Cæsare, successionem illi invidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quod esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens, & quamcunqve illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modeste ferre nesciens, solicitavit patrem, ne ulterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potius sibi quoque caveret, seqve speratæ fortunæ servaret. consuluit deinde, ut Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, petereteq; ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodem male mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & favorem populi. Talia svadentem Hyrcanus primo repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuqve eandem cantilenam de futurorum spe, deq; Herodis insidiis occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, ut equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat a Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ id eo Dositheo potissimum creditæ sunt, quod & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non una de causa videbatur verisimile. nam Josephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres ejus apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant: nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides servata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primum gratiis, unum etiam ab eo postulavit ministerium: ut, complicata epistola, & obsignata, Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiam illius mentem intelligat. Qvod ubi Dositheus fedulo executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum ... *τὸν ἀδελφὸν. ταῦτα ὁ Δοσίθεος προθύμως ποιήσαντος, ὁ μὲν ἄρχων ἀντεπέστελλεν αὐτόν τε Ὑρκανὸν*

Κεφάλαιον ϛ'.

Πῶς ἀναγκαῖον ἔχων ἡρώδης ἀπέναι πρὸς καίσαρα, διέφθειρεν Ὑρκανόν.

Ὁ δὲ πλεῖστον ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα πεποιηλη- φὼς ἀξίωμα, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχειρήτως καὶ πάντα μεγεθυμένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων κρίσιν ἐπαγαγόντι, ἀντώνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἀκτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπεγνωσμένα αὐτῷ τὰ ἡρώδου τοῦ πεπραγμένα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἐμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. ἃ γὰρ εἰκὸς ἀπιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς ἀντώνιον φιλίας γεγενημένης. ἐν μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, ἀπογνώσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς συνάχθεσθαι. πάθος γὰρ ἠλεημένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τὸ ξύμφυτον τῆς μεταβολῆς. αὐτός τε ἡρώδης τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ὡήθη μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν πρόσωθεν ἐκ διαφυγῆς τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ κήδεσιν ἐφορμᾶν, ἄνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δὲ καὶ πάσχοι τι διὰ καίσαρος, φθόνῳ τὸ μόνον ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἐνθυμούμενον ὑπὲρ θυμῶν ἐξελεῖν. ταῦτα δὲ αὐτῷ διὰ ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ἐ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὑπερεκία πρὸς καὶ τότε καὶ τὸ ἄλλον χρόνον, σὺν ἡλίκῃ πολυπραγμονεῖν ἀδὲ νεωτέρων ἄπειρος, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δικαίως γινόμενον ἠσπάζετο. φιλέννεικος δ' ἦν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μεταβολῆς ἀκράτως φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμένειν τὴν ἡρώδου ὠμότητα, εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφάλειαν τὰς αὐτῆς ἐλπίδας. ἡλίκα τε πρὸς τούτων μᾶλλον ἀφέξεσθαι τῆς τοῦ ἀραβίων ἔχοντα, δέξασθαί τε αὐτὸς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ἐξελθόντων γὰρ τοῦ τὰ πρὸς ἡρώδου κτῶς χωρήσειν ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτὸς ἕσεσθαι τῆς τοῦ ἀρχικοῦ ἀπολαμβάνοντας μοίρας, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὐνοιαν τῶν ὄχλων. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλέννεικον δὲ τὸ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, καὶ μήτε νύκτα μηθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τοῦτον, καὶ τὸ ἡρώδου πρὸς αὐτὸν ὑπόβουλον διαλεγομένης, ἀνεπείσθη πέλος ὑπόπτοις δοῦναι δοσίθεῳ τινὶ τῶν πρὸς αὐτὸν φίλων, ἐν ᾧ σωτήριον πέμψειν αὐτῷ τὰ ἄρρητα τοὺς ἀναλημψομένους καὶ κομιοῦντας ἱππέας ὑπὸ τὸν ἀσφαλῆ λιμένα. αὐτὸς δ' ἀπέχειν τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἔρων, σαδίους τριάκοντα. ὑπέσχετο δὲ ταῦτα δοσίθεος, θεραπεύοντος αὐτὸν καὶ αὐτὴν τὸν ἀλεξάνδραν, καὶ τῆς πρὸς ἡρώδου δυσνοίας ἐμικρὰς αἰτίας ἐχούσης. ὡσπερεὶ τὸ δίκαιον ἐκείνου ἀνηρηκέναι, συγγνώμης ἦν; καὶ τῶν ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπὸ ἀντωνίῳ πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πρὸς ὃ τὸν ὑπηρεσίαν ἡμέρας. προπέμψας δὲ τῶν ἐκείνου τινὰς ἐκ τῆς βασιλευούσης ἐλπίδας, ὑπεδέχετο ἡρώδου τὸν ὑπόβουλον. ὁ δὲ τῆς εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἐπὶ καὶ δῶρα προσεπιπέμψας παρεκελεύετο. πύθεσθαι τὸν ὑπόβουλον, καὶ κατασημήνασθαι ἀποδέναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου χρήματα λαβεῖν. ἐν δὲ μικρὸν τὸ διάφορον, ἐκ τοῦ ἐκείνου γνώμην αὐτὸν ἀδέναι. ταῦτα δὲ δοσίθεος προθύμως ποιήσαντος, ὁ μὲν ἄρχων ἀντεπέστελλεν αὐτόν τε ὑρκανὸν

δέχε-

δέχεσθαι καὶ τὰς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ καὶ ἰουδαίων ἔσοι τὰ A & familiam recipere, atqve etiam omnes illius
σκεύη φρονοῦσι, δυνάμιν τε πέμψειν τὴν μὴ ἀσφα- factionis Judæos: missurumqve instructam ma-
λείας αὐτὸν κομιοῦσαν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδήσειν ὧν num, qvæ eos tuto deducere valeat, & voluntati
ἥξει. ὡς ὁ καὶ ταύτην ἡρῴδης ἐδέξατο τὴν ὑπόθεσιν, ejus obsecuturum per omnia. Postqvam autem
μεταπεμψάμενος τὸν ὑρκανὸν, καὶ δείξας τῶν ὑμοιμένων etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito
αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνη- Hyrcano, rogavit eum, ecqvid haberet cum
σαμένου δ', τὰς ὑπογολὰς δείξας τοῦ συνεδρίου, δι- Malcho fœderis? qvo inficiante, prolatis in
εχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δὲ γράφουσιν ἡμεῖς consistorio literis, occidi eum imperavit. Atqve
ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς B βασιλέως ἡρῴδου πε- B hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta
μιχεν. τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ κατ' ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed qvasi regi insidiatum,
ἡρῴδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ' ὑπουλῆς necatum esse. Scribunt enim sic: In qvodam
μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, καὶ τὸν αὐτὸν convivio, dissimulata suspicione, quæsivisse ex
τρόπον ἀποκτεῖναι, γράφουσι δὲ οὕτως. ἐν συμποσίῳ Hyrcano, num quas literas a Malcho accepisset,
τινι μηδὲν ὑπονοίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ προσ- respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil
φέρειν, εἴ τινας ὑπογολὰς παρὰ μάλχου λάβοι, præter officiosam salutationem continentes. Al-
καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαι προσαγορευτικὰ γράμ- terum amplius interrogasse, num quod etiam
ματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰλη- C munus accepisset. cumqve respondisset, nihil
φώς εἴη, πάλιν ἐπερέσθαι; ἔφη, μηδὲν πλέον ἢ κτη- præter qvatuor jumenta, quibus vectaretur:
νῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πεμφθῆναι αὐτῷ λαβεῖν, regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac pro-
εἰς αἰτίαν τὸ πιθανὸν ἐπαναφέροντα, δωροδοκίας καὶ ditionis, moxqve hominem duci jussisse. Insontem autem per iisse argumentum afferunt mitis-
προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τεκ- simum ipsius ingenium, ut qui ne juvenis qui-
μήριον δὲ μηδὲν ἁμαρτῶντα τοιούτῳ τέλει περιπε- dem unqvam ullam temeritatis aut audaciæ si-
σεῖν, καταλογίζονται τὴν ὑπείκειαν δὲ τρόπου, καὶ gnificationem dederit, ac ne tum quidem cum
τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν ipse principatu potiretur: sed tum qvoqve pleraqve omnia ex Antipatri administraverit sententia. Tunc vero jam octogesimum annum excesserat, sciebatqve opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam trajecto, relictisqve, qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, ut sub illius potestate viveret, quo minus verisimile est eum molitum facinus a sua natura alienissimum, confictaqve videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam, qua tota vita circumactus est. nam vivente etiam tum matre Alexandra, pontifex Judæorum creatus, per novem annos eum honorem obtinuit: cui defunctæ cum in regnum successisset, elapsis tribus mensibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeji ope restitutus, receptisq; omnibus honoribus qua-
draginta annos in eis exegit. deinde iterum ab
Antigono pulsus, & mutilato corpore, captivus
apud Parthos vixit. unde aliquanto post domum
reversus, quamvis multa sibi de Herode pollice-
retur, nihil tamen eorum consecutus est post tan-
tam fortunæ varietatem: & quod omnium est
maxime miserabile, ut modo diximus, in extrema
senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim
æqui amantissimus & perpetua modestia, imperi-
umqve maxima ex parte per alios administrabat,
amore otii, & imperitiæ sibi conscius. Antipa-
ter certe atqve Herodes hujus bonitate ad tan-
tas opes provecti sunt: pro quibus meritis
contra jus ac fas occisus est. Cæterum Hero-
des, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans,
& nihil boni de se sperans propter amicitiam
Antonii, suspectam habebat Alexandram,
ne usa hac temporis opportunitate ad defecti-
onem concitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. qvare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri, & matrem Cypron, & ſororem, & totam deniqve cognationem in Maſada depoſuit: juſſitqve fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere; Mariamnen vero uxorem, quia propter ſimultatem cum matre ejus & ſorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocavit, commiſſa quæſtori ſuo Joſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & ante ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verum his qvoqve mandatum dederat, ut, ſi quid, quod nollet, accidiſſe ſibi cognoſcerent, conteſtim ambas interficerent, regnumqve pro viribus liberis ejus ac Phæroræ fratri conſervarent.

CAP. X.

Qvomodo Herodes etiam regnum a Cæſare obtinuit.

His mandatis, properavit Rhodum, ut illic Cæſari occurreret. Qvo poſtqvam appulit, poſito tantum diademate, de cætero paratu regio nihil mutavit: admiſſusq; ad colloqvium tum maxime oſtendit animi ſui magnitudinem, neqve ad ſupplicationes (ut in tali fortuna mos eſt) verſus, neqve preces adhibens quaſi rogando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepide. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum, ut penes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem conjunctis, quod tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atqve pecuniis: nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro bene de ſe merito non opes ſolum, ſed caput etiam & ſalutem debere objectare periculis. Id quia non licuerit, certe hanc laudem ſuam eſſe, quod ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neqve, fortuna jam aperte mutata, ad novas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio a ſe adjutum, hominem, commonſtrando, quo uno modo ſervari poſſet, nec omnino in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in ejus opes ſuccedere, atqve ita faciliores a te pacis conditiones impetrare. ille vero per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt: atq; hoc pacto tibi magis quam ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonii meum quoque ſtudium damnas, non negaverim ea, quæ feci, neqve vereor ingenue fateri, quanto illum amore proſecutus ſim. qvod ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantum in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum, licet tibi quoq; hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem ſuam merebitur. His verbis cum magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: ut occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἡρώδης ἔσχεν καὶ τὴν ῥόδον καὶ τὴν βασιλείαν.

Ταῦτα συνεβάλετο, εἰς ἔφοδον ἠπείγετο καίσαρι συντυχεῖν, καὶ πεισθεὶς κατεπλεύσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, ἔδει δ' ἄλλου τοῦ αὐτὴν ἀξιώματος οὐδενὸς ὑφεικώς. ὅτε γὰρ καὶ κοινωνῆσαι λόγου κατὰ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον ἐκ τῶν φρονημάτων, ἅτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ἐπὶ τοιούτοις τραπόμενος, οὔτε δέησιν τινὰ προετείνων, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς ἢ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυπευθύνως. ἐλεγε γὰρ τὴν καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην ὑπάρξαι πρὸς ἀντώνιον, καὶ πάντα πράξαι κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γένοιτο τὰ πράγματα, στρατιᾶς μὲν οὐ κοινωνήσας ἐκ τῶν πρὸς τοὺς ἄραβας, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ τοῦτ' εἶναι μετριώτερα τῶν ὑπεραλλόντων αὐτῷ γνεσθαι. τὸν γὰρ ὁμολογοῦντα μὲν εἶναι φίλον, ἐνεργεῖν δ' ἐκεῖνον ὑπεύθυνον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἑλάττων ἢ καλῶς εἶχεν ἀναστροφεύς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σωστέον καλῶς ἑαυτῷ πεπηκότι, τὸ μηδ' ἡττῆσθαι τοῦ ἐν ἀκτίῳ μάχῃ καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβῆναι τοῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιεῖται ἀξιοῦντος, ἀλλὰ συμβουλόν γε τὰ ἀξιώτατα ἀντωνίου, τοῦ μίαν αἰτίαν ἔχειν καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῶν πραγμάτων ἐκπεσεῖν, προθεικνύντα κλεοπάτραν ὑπαιτιᾶσθαι. πρὸς ἀνηρημένης γὰρ ἐκείνης, οὕτω τε τῶν πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι, καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾴον εὐρίσκεσθαι τῆς ἐχθρᾶς. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐνοήθης, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δ' σοὶ προετίμησε τοῦ βουλέσθαι. νῦν σοὶ εἰ μὲν τῇ πρὸς ἀντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τοῦ ἐμοῦ προσθήκην, οὐκ ἂν εἴη μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, οὐδ' ἀπαξιώσω τοῦ ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοϊκῶς ἐκ τοῦ φανεροῦ λέγειν. εἰ δὲ τὸ πρόσωπον ἀνελοῦ, τίς ἐμοὶ πρὸς τὸς εὐεργέτας, καὶ πάνυ φιλοτίμους ἐξετάζοις, ἔσῃ σοὶ πρόσφορα τῆδη μεμνημένων ἡμᾶς εἰδέναι. ἔδει δ' ἐνόμασε μάλιστα, οὐδὲν ἐλάττον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν ἐνδοκιμεῖν δυνήσεται. τοιαῦτα λέγων, καὶ παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπεπαίδευτο τὰ καίσαρα φιλοτίμων ὄντα καὶ λαμπρῶν, ὥς τε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας, συγγνώμην ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι. καὶ τότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίστησιν αὐτῷ, καὶ παρορμᾷ μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἐν τῷ Ἀντωνίου φιλίᾳ, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, προθεὶς ἐπικαπνίζων χαίρειν, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τὸν μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὴν ἡρῴδου. τοιαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώσας καὶ παρ' ἐλπίδας ἐρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσει καίσαρος καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ σκῆπτρον αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπράγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' αἰγύπτου καίσαρα δωρησόμενον ὑπὲρ δυνάμιν αὐτὸν τοῖς φίλοις, καὶ πᾶσαν ἐμφάνειν μεγαλοψυχίαν. ἠτήσατο δὲ καὶ τὸν Ἀντωνίου σωθῆναι Ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθών. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένου καίσαρος. ἐπανιόντι δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολλὴν πομπὴν καὶ παρασκευὴν, ὡς τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκῶσιν ἐκπλῆξαι παρεῖχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν δὲ θεοῦ προσεπικτώμενον. εὐθὺς μὲν οὖν τῇ τοῦ προσδοκῶντος ἐγγύτατα καίσαρος ἀπαρτίας εἰς αἴγυπτον ἐσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ πανδὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρεσχε δὲ τῇ στρατεύματι ξένια καὶ τὴν ἁπάσης ἀφθονίαν, καὶ τοῖς ἐνυπαρχοῦσιν ἐξήπλωσε, τάς τε δυνάμεις ἐκπλήττοντος συνεπαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλως ἀνδράσιν ῥᾳδίως καὶ πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν ἐπλέτων ὑπηρεσίας ἡσκημένοις. παρέσχε δὲ καὶ γυναῖκας διερχομένοις, τοῖς τὰ ἐπιζόντων χερσὶν ὡς μήτε οἶνῳ, μήτε ὕδατος, ἢ μᾶλλον ἐν χερσὶ σταπάσης, ὑστερηθεῖσαν. αὐτόν γε μὴν καίσαρα παλάτιον ὡς ἐδωρήσατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἐννοιαν λαβεῖν ἐπὶ τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω ἢ λαμπρότερα τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐπιδείξασθαι. ὅτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας ἢ προθυμίας θπιστώσῃ, καὶ παλαιὸν ἐνέγκασθαι τῇ χρείᾳ δ καιρὸς τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. οἳ δὲ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' αἰγύπτου τὰ πρώτων ἅπαντας τὰς ὑπηρεσίας ἤθλων ἐφάνη.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ἡρῴδης ψευδεῖ διαβολῇ παροξυνθεὶς τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτείνας.

Τότε μέντοι χαίρων ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχοντας τὴν γυναῖκα μαριάμμην δὲ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθησομένῳ γὰρ ὅπερ ἦν ὑπόπτον οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καθειρχθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουράν, μήθ' ἑνὸς μήτε τῶν ἄλλων μήθ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα δ βασιλέως, ὑποκρίσιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ χρωμένην ἀπιστοῦσα ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ τῷ μηδὲ ἀπόχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα δ βιωτεύσαι δι' αὐτὴν ἐσχηκέναι. καὶ τὰς ἰωσήπου δωθείσας ἐντολὰς ἀνεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη ἀλῃ θεραπείας ἔχειν τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόημον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ὑπισχνούμενον σόημος μὲν τὰς ἐντολὰς πιστὸς ἦν, οὐδὲν ὧν ἡρῴδης ἐνετείλατο παρεὶς. λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λαπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπεύσας αὐτὰς, πᾶσαν μικρὸν ἤδη. καὶ τέλος ἐξέπιεν ἀπόπους

A Quare diademate restituto, hortatus eum, ut non minus suam quam quondam Antonii amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas favore Herodis adjutus sit. Ergo ubi præter spem acceptum se vidit Cæsari, & ope ejus denuo confirmatum in regno, senatusconsulto quoqve per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos ejus sibi conciliavit, & animi declaravit magnitudinem. Conatus est etiam Alexandro Antonii amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animadversurum se in illum juraverat. Reversus deinde in Judæam auctus honore ac potestate, omnes, qui contra expectaverant, attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior e periculis evaderet. Mox igitur paravit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoqve omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est, ut in intimam familiaritatem reciperetur, una obeqvitare solitus, dum traducuntur copiæ, tractansqve tum ipsum tum amicos ministerio virorum centum & quinqvaginta, ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & sqvalida ac inaqvosa loca transeuntibus, nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis octingentis donavit: adeoqve satisfactum est omnibus, ut luculentius etiam quam pro ejus regni facultatibus tractatos se faterentur. quo magis amicitiæ promptæqve ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & usus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi paravit. rursumqve ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis profecutus est, ut nemini mortalium hac parte cederet.

CAP. XI.

Herodes Mariamnen calumniis appressam interficit.

SEd cum primum in regnum reversus est, perturbatam familiam invenit, infensamqve sibi uxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id qvod non immerito suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita ut nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrime ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quod ei bonum esset atqve commodum. sed nihil molestius ferebat, quam quod, ne illo quidem defuncto, spes relinqvebatur ipsam fore superstitem: nec unqvam excidebant mandata olim Josepho data, ita ut omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipue Sohemum, non ignara incolumitatem suam sitam in ejus manibus. ille vero principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremo effutiit omnia,

mandata regia, præsertim qvod non speraret eum cum eadem potestate reversurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculū, & a mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facile retenturis. Qvod si Herodem, rebus ex sententia confectis, redire contingeret, nihil eum nisi uxoris arbitratu acturum. sciebat enim qvam impotenter eam rex amaret. His ille de causis a mandatis discessit. Mariamne vero iniqvissimo animo tulit, nova sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: votaqve faciebat, ne ille unqvam salvus reverteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id qvod postea nec dissimulavit, aperte fassa, qvid se ureret. Ille enim cum præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primo, ut par erat, uxori lætum de hac re attulit nuncium: eamqve solam præ aliis uxoribus ob amorem ac jucundissimam consvetudinem salutavit & complexus est. Mulier vero, narrante eo suos successus, susqve deqve ferre videbatur, nec belle suum affectum occultabat: sed ut erat ingenuis minimeqve fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationeqve ejus contristari magis qvam gaudere videbatur: ut jam Herodes non tam suspicionibus qvam manifestis signis turbaretur. angebatur enim, videns inexpectatam & apertam uxoris aversationem: qvam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans, jam hoc jam illo affectu distrahebatur. adeo animus inter amorem, & odium ambigebat, ut cum sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat, qvam ne, sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto gravius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnem affectum ut videre soror ejus & mater, oportunissimum tempus se nactas putaverunt: moxq; assiduis calumniis concitabant hominem accendentes ejus odium ac zelotypiam: qvas ille nec rejiciebat, nec tamen libebat credere, & sævire in dilectam conjugem. pejus tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorem vertit in odium. Ac fortasse jam tum sævius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæsarem Ægypto potiri: cui obviam properans familiam sic, ut erat, reliquit. Discedenti Mariamne commendavit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cujusdam Judææ partis ei dominium impetravit.

IX. Cæterum Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberius jam cū illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. qvadringentorū enim Gallorū Cleopatræ satellitium ei donavit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occuparat. attribuit etiam ejus regno Gadara,

A τὰς ἐντολὰς ἔ βασιλέως, μᾶλιστα μὲν ἐλπίσας αὐτὸν ἐπὶ ᾧ αὐτὸ ἐπιστρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφεύγων τὸν ἀπ' αὐτοῦ κίνδυνον, ἐ μικρὰ χαριζομένῃ τοῖς γυναιξὶν ἐπελάμβανεν, ὡς ἐ τοῦτο ἐκ ἀποτυχόντος ἔ πρὸς αὐτὸν ἀξιώματος, ἀλλὰ ἔτι πλέον εἰς τὸν ἀμοιβὴν ἐξενεγκεῖν βασιλεύοντος ἢ ἔ βασιλεύοντος ἀγχοῦ γενησομένης. ἐπλήττετο δ' αὐτὸν οὐχ ἧττον ἢ καὶ πάντα κῆ νοῦν πράξας ἐπιστρέψειν ἡρώδης, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βαρυόργῳ γε ἀντεῖπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὸν μαρίαμμαν ἔρωτα, μείζονα λόγου τοῦ βασιλέως. ταῦτα τὰ προσκλύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγέλλαν. μαριάμμη δ' χαλεπῶς ἐμὸν ἤκουσε, εἰ μηδὲν πρᾶγμα αὐτῇ τ ἐξ ἡρώδου κινδύνων ἔσται. χαλεπῶς δ' διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῶν ἴσων δ' χομένη, δυσσεβέστερον δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸν βίον κρίνουσαν. καὶ ἔτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὅπερ ἐν ἀπεκρυψαμένη ἔ κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας ἐτυχήκει καλοπαθῶν, πρώτῃ μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ ταῦτα εὐηγγελίζετο. μόνῳ δ' ἐκ πάντων ἀφ' τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οὖσαν αὐτῷ σωτηρίαν προτιμῶν ἠσπάζετο. τῇ δ' οὔτε τὰς εὐημερίας διηγουμένῳ χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν σωφρόνει, ἔτ' ἐπικρυπτόμενον τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ἔτι ἀδοξίας καὶ τ ἀσφαλείας εὐμηχάνου, πρὸς μὲν τὰς ἀπαρασμοὺς ἀνέστενε, τοῖς δ' διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐφαίνετο, ὡς ἐκ ὑποπτεύοντος μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινομένου τὸν ἡρώδου ἐπιπαράτησιν. ἠδη μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ ἀφιλόστοργον τῆς γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μίσος ἐκ ἐπικεκρυμμένον. ἠχθετο δ' τῷ πράγματι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς καὶ ταῖς ἀμαλακίαις, ἐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ἔτως δὲ ἐν μέσῳ ἔ σύρων καὶ στέργειν ἀποπληφθεὶς, καὶ πολλάκις ἐπιμένων ἂν ἀμύναιτο τῆς ὑβρεως φανερὰς αὐτῷ, ἀφ' τὸ προκατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερον εἰς τὸ μεταστῆσαι τὸν ἄνθρωπον ἐγίνετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῳ κωλύσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτοῦ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποθανόντος ἐπιτρεπόμενον. σωιδᾶσαν δ' αὐτὸν ἔτως ἔχοντα πρὸς τὸν μαριάμμην ἥτε ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ, κάλλιστον ὠήθησαν τὸν καιρὸν ἔ πρὸς ἐκεῖνον μίσους εἰληφέναι. ἐ δὲ λάθοιμι οὐ μικρᾶς παροξυνούσας τ ἡρώδην ἀφορμάς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιῆν δυνησομένας. ὁ δ' οὔτε τ τοιούτων ἀπλῶς ἦκουε λόγων, οὔτε ὁρᾶν τι τῆς γυναικὸς ὡς πεπιστευκὼς ἐπιτρέπειν χεῖρον μὲν τοι πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεί, καὶ τὸ πάθος ἀντεξεκαίετο, τῆς μὲν ὀκ ἀποκρυπτομένης τὸν ἀφ' ἧσαν, ἔ δ' τ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἂν εὐθὺς ἐπεξάχθη τι τ ἀνηκέστων. νῦν δ' καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖν τοῦ πολέμου, καὶ τεθνηκότων ἀντωνίου καὶ κλεοπάτρας ἔχειν αἴγυπτον, ἐπειγόμενος ἐς τὸ καισαρεῖ ἅπαντα, κατέλιπεν ὡς ἔχε τὰ περὶ τὸν οἶκον. ἐξιὼν δ' μαριάμμη ἐφυλάξασθαι τὸν σόημον, πολλοῦ τε χάριν ἐπιμέλειαν ὁμολογῶν, καὶ μεμνῆσθαι αὐτῷ ἐφ' ἃ ἔ βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲν τυγχάνει τῆς τιμῆς. ἡρώδης δ' ἡνιώμενος ἐν αἰχμῇ πῶ, καίσαρι τὸ μ' πλείονος σπουδῆς τυγχάνειν τ παρόντος, ὡς ἤδη φίλος, ἐ μείζων ἠξιώθη. τ γε δὴ κλεοπάτρας δορυφορηθέντα λαβὼν αὐτὸ ἐδωρήσατο, ἐ τ χώρων ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ὧν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ καὶ τῇ βασι-

λείᾳ

λεία, γάζαραν καὶ ἵππωνα καὶ σαμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς παραλίου γάζης καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, καὶ στράτωνος πύργον. ἐπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρᾶς ὑποδοχῆς. καὶ τὴν μὲν καθόδον παρέπεμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον οὔπω τὰ πράγματα αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἐξῶθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, πολὺ τὸν ἐκάμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δυτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἐρωτικῶς γὰρ ἐκείνης ἐλαττοῦτο ἰσορροπῶν ἐπεπόνθει μὴ δὲ ἧττον τῆς μαριάμμης. ἡδὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πίστη πρὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δέπη καὶ γυναικεῖον ὁμῶς καὶ ζηλοτὸν οὐ φύσεως, ἀκαιρίας μὲν ἐν τρυφῶσα δεδουλωμένῳ ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτὴς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ ἀνδρὶ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, ὅτ' σκεῦος ἐξηρωδιάδημον φέρειν ἐγκρατῶς καὶ μέτριος. ἀναφανδὸν δὲ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς, ὅτι δυσγένειαν διεχλεύαζε καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη ἄσον ἐν τοῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἄσπονδον, ὑπὲρ τοῦ τότε καὶ ἀληθοῦς μείζονας. ἤτε ὑποψία περιφερομένη παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆνας, ἐξ ὧν ἀφ' καιρὸς ἡρώδης ὑπανεστρέφετο. τέλεον μὲν τοι προσιόντος ἐκπλέοντος ἐξεῤῥάγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκφερομένης. καθάπλινο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας, σκάλει τῷ μαριάμμῃ ὑπὲρ φιλοσοφίας ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὸν εἶχεν. ἡ δὲ, εἰσῆλθε μὲν, ἐμοῦ καὶ κατεκλίθη, ἀπροσδόκητος ἐκφανῆναι δ' ἐθέλουσα, τὸν τε πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτὸς ὡς ἀπέκτονεν. χαλεπῶς δ' ἐκείνης τὸν ὕβριν ἐνωχλοῦτος, ὡς γεγονότος εἰς προπέτειαν ἑτοίμης, τῆς βασιλέως ἀσθενείας μείζονος ἢ ὥστε βασιλέως ἀδελφὴ καλῶς παρεσκευασμένον ἐκ πολλοῦ τὸν οἰνοχόον ἐκπέμψαι, κελεύσασα λέγειν ὡς πείθει μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκαταθέσθαι τῷ βασιλεῖ. κἂν ἐπερωτηθῇ καὶ πυνθάνηται τί ποτε ἔστ' ἐκεῖνο, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸς δ' ἀρνησαμένης ἐπικαλυμένης, μὴ κινηθέντος δ' ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀργὸν εἶναι, ἀδύναμον γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει ἀλλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπιθὴς εἶναι, δώσειν μὲν αὐτῷ τῷ μαριάμμῃ παρεχθήσειν λέγων, ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δώσειν. πρὸς δὲ ἀρνουμένου, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶναι φάρμακον τῶν ἐκείνης δώρων, ἃ τῷ δυνάμενον, αὐτὸς οὐκ εἰδέναι, διὸ καὶ προσαγγεῖλαι, ὅτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διαλήψεσθαι. τοιούτων ἀκούσας ὁ ἡρώδης λόγων, ἡγεῖτο πρότερον κακῶς ἀλλήλοις ἔχειν, ἔτι μᾶλλον ἠρεθίσθη, τότ' εὐθὺς ἐπὶ τὴν μαριάμμην πιστοποιούμενος βασανίζειν ἐπὶ τῷ δ' φάρμακῳ, γνώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνης ἀδύνατον ἦν ὅτι μεῖζον ὅτ' ἔλαττόν τι πεπράχθαι. ἠνώμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ἀδὲν μὲν ὧν ἐτύγχανεν βασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μέν τοι τὴν γυναῖκα ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη ἠρέσθαι, ἀλλ' τὰς λόγους ἐς ἐμοῦ αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἐπὶ λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς οὐκ ἂν ἔφη σόημον πιστότατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ καταπροδοῦναι τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ καὶ περαιτέρω προελεληλύθη τῆς πρὸς τὸν μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τὸ μὲν σόημον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κρίσιν ἀπιδίδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὸν τρόπον vero causam suam jubet agere, advocato intimorum amicorum consilio, accusationem

A Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Joppen, Stratonisq; turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium splendorem accessio. Deducto deinde usq; Antiochiam Cæsare, in regnum reversus sensit fortunam quam foris propitiam, tam domi adversam, maxime quod ad conjugium attinet, qua parte sibi ante videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo conjugis Mariamnes amore, qvam qvi ardentissime, ne illis quidem exceptis, de quibus a scriptoribus proditur. ea fœmina, cætera pudica & inviolatæ fidei, innatam habebat muliebrem qvandam morositatem, improbius illudens obnoxii mariti patientiæ, ita ut non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille dissimulanter & moderate ferebat, licet solitam aperte & sorori ejus & matri exprobrare humilitatem generis, qvæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odii, atqve etiam calumniarum, qvoties daretur occasio: eæqve suspiciones paulatim crescentes duraverunt integrum annum post Herodis a Cæsare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit: cum meridiano tempore qvietis causa in cubiculum se rex contulisset, pro conjugali affectu Mariamnen accersiit. hæc autem introgressa qvidem est, sed una cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrans. qvo indigne ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit soror, submittit jamdudum subornatum pincernam, qui indicaret, solicitum se a Mariamne, ut ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & si amplius scisciteretur, qualenam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, a se requisitum tantum ministerium. quod si rex mentione amatorii nihil moveretur, tum & ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloqvendum. atqve is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione a Mariamne solicitatum, ut amatorium regi misceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatum, cujus ipse vim ignoret: ideoqve id renunciare, quod hoc & regi & sibi tutius existimet. Ad hæc verba Herodes, jam ante satis commotus, cum magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinavit, sciens, quod sine illo nihil nec magnum nec parvum tentatum sit. qui cruciatus non ferens, ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantum prodidit, offensam esse mulierem propter ea, quæ Sohemus indicaverat. adhuc eo loqvente, exclamat rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercii secretioris inter ipsos intercessisset. moxqve Sohemum comprehensum imperat interfici, uxo-

accuratam extorsus, & conflictum veneficii crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quam decorum judicii postulat: quo factum est, ut cum eum ita velle viderent, omnium, qui aderant, suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quam aliis quibusdam præsentibus, non esse ejus supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam, ut mulier sine mora necaretur: quo tanto facilius regem perpulerunt, quod dicerent timendum esse aliqvem motum in populo, si sciretur vivam asservari in carcere. atqve ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia, valde indecore mutata est. Volens enim ostendere se non esse consciam ejus criminis, cœpit filiæ convicium facere, omnibus audientibus, sceleratissimam & ingratam erga virum clamitans, dignamqve tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. non enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & involutura, ut videbatur, capillos miseræ, etiam alii merito damnabant ineptam ejus simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quam in ipsa, quæ ducebatur ad interitum. nam neqve verbo ullo eam dignata est, neqve vel tantillum intemperiis ejus perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato, ibat, generosam indolem extremo qvoqve suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosior. Cæterum formæ venustate, & comitate cum majestate conjuncta, dici non potest, quantum omnes ætatis suæ fœminas superaverit, quæ potissima causa fuit, quo minus jucunde cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. moleste etiam ferebat suorum casus, idqve apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit, ut exosa esset regis & matri & sorori, atqve etiam illi ipsi, a quo solo nihil timebat. Ea perempta, impotentius etiam flagrare cœpit rex, jam ante misere affectus, sicut diximus. neq; enim vulgari conjugum more amabat, sed cum pene ad insaniam usq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem uxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum vero maxime sibi visus est iratoDeo necasse Mariamnen. sæpe invocabat ejus nomen, sæpe etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta, quæcunqve poterat, apparandis conviviis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat. quare & regni curam reliquit, adeoqve dolori succubuit, ut sæpe ministros juberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viveret. Sic affecto supervenit

A κατηγορίαν ἐστησάσμηλίω πεισύμβω, ὑπὲρ τ χ τὰς Δ.ραβόλας φίλτρων καὶ Φαρμάκων. ἰὼ ἡ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ πέρισσος ὀργιλότης, καὶ πᾶ- λ ἄτως ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θά- νατον αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθέσης ἡ τῆς γνώ- μης, ἐπεχεῖτο μὲν τι καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ τοῖ παροῦσι, μὴ σφοδρῶς ἄτως ἀνακρῖναι. κατεδέδοκτο ἡ εἰς ἔν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρενῶν. ἐσπουδάσθη ἡ παῖς ὡς ἐπὶ τὸν σαλώμην, ὅπως δῶν ποιήσωσι τῷ ἀν- θρώπῳ. καὶ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα, τὰς παρ- χὰς ἔτι νέους εἰ ζῶσα τύχη φυλάξασθαι συμβου- λεύουσαν μανίαν μὴ οὕτως ἥκειν τῷ ὄχλῳ θανά- τῳ. σωφρονοῦσαι ἡ τ ἡμέρᾳ ἡ Ἀλεξάνδρα, ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ ἡρῴδε τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θρά- λίαν ἀπε- πῶς μετεβάλλετο. βελομένη ἡ ἐμφῦσαι τῷ ἄγνω- αν ὧν σκέψιν τὰς αἰτίας ἴσχε, σκηπτόμενοι λοιδορ- μένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα, κακῶς καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα, ψεύδεσθαι, καὶ δίκαια, πά- σχειν ὑπὸ τῆς ἰδίας τιμημάτων. ἐγὼ μὲν ψεύδε- δεόντως τὸν πάντων αὐτῶν εὐεργέτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀσχημόνως, καὶ τολμώσης ἐφάπτε- σθαι καὶ τ τριχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ὧδε τ ἄλ- λων ἡ κατάγνωσις ἰὼ τῆς ἀπεπτῆς προσωπήσεως, μᾶλλον ἡ ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς τῆς ἀποθνῃσκούσης. ὅτε γὰ λόγον δοῦσα τῷ ἀρχικῷ, ὅτε παρασχεθεῖσα πρὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τῷ ἀμαρτεῖν καὶ μᾶλλον ἄσχετος πρὸς φωνὰς ἀσχημο- νούσης ἐνέφλεγεν. αὐτὴ γὰ μὲν ἀτρεμοῦσα τῷ καθεστῶ- τι, καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆει, τῷ εὐγενείαν δῆ, ἣν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ὑπὸ θεωροῦσιν αὐτῷ ἐμφαίνουσα. καὶκείνη μὲν ἄτως ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνασμένη. τὸ δ' ὑπεικὲς ἐλέ- πεν αὐτῇ, καὶ πολὺν ἐν τῇ φύσῃ τὸ φιλόνεικον. κάλλει δ' σώματος καὶ τῷ πρὸς τοὺς συντυχεῖς ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φρόνουν, τοὺς κατ' αὐτῷ ὑφῆψε, ἥτε πολλῶν ἀφορμὴ δ' μὴ κεχαλασμένως τῷ βασι- λεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῷ, συντυχεῖν ἐγγύνει. ἠρεθιζομένη γὰ Δ.ρᾳ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς εὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τῷ παῤῥησίᾳ ἀσύμμετρον εἶχεν. ἰδίᾳ δ' αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, ὅπου- τα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ ψευδῆ τῷ τε μητρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ δ' βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ὧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν. ἀναιρεθέσης ἡ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τῷ ὑπὸ θυμίαν δ' βασιλέως, ἔχοντ μὲν οὕτως ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ἐγὼ δ' ἀπαθὴς οὐδ' οἵ ἂν ἐκ σωφ- θείας ἰὼ ὁ πρὸς αὐτῷ ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, χῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως σὺκ ἀπενικήθη μὴ τολμῶν ἀεὶ γενέσθαι. τότε μέντ, ὅ μᾶλλον ἐδόκει κ νέμεσιν πνὰ τῆς κ τῷ μαριάμ- μῃ ἀπωλείας ὑπιέσθαι. καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλη- θεὶς ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις ἡ ὅ θρῷ ἀχήμων. ἐπενόει ἡ πᾶν ἔτι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν πότων καὶ συνουσί- ας αὐτῷ πραγματόμενος, ὅ τούτων ἐδὲν ἠρκ. τοῖς ὧν διοικήσεις τ κ τῷ βασιλείων παρητεῖτο. καὶ τοῦ- τον ἤτησε δ' παῖδας, ὡς τ αὐτ ἤδη ὅ καλεῖν τ μαριάμ- μῃ προσῆκεν τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζώσῃ ἔτι καὶ δυναμένῃ ὑπακούειν. οὕτως ἡ ἔχοντ, ὑπῆνε-

λαμβα-

λειμώδης νόσος, ἡ ἐς τὸ ὄχλων ἐς τὸ φίλων τὰς πολείας ἐς πιμωτάτας διέφθειρε, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ὑπονοῆσαι μῆνιν θεοῦ ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι, διὰ τὴν μεγίστην ἀδικίαν. χεῖρον οὖν διετέθη καὶ ἐς τὸν βασιλέα, καὶ τὰ πολλὰ εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἐλάσας, καὶ περιφανῶν πανήγυρεων παύσας ἐναδημονῶν, οὐκ ἐφῆκε πολείας διενεγκεῖν ἡμέρας, ἐς ἐπιπλεονόσω δυχερεστάτῃ. φλεγμονὴ γὰρ ἰσχυρὰ ἐς πειθὼς ἐς ἄνοια, ἐς διανοίας παραλλαγή. τά τε ἱερὰ βδελύγματα ἐδόκει ὅπως ἐς θεὸς ὠφέλειαν ἐξεύρειν, ἀλλ' ἐναντιώματα πολῖται ἀπογνῶσιν ἦγεν. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, ἐδόκουν ἐπιτεῖναι τῆς νόσου, τὰ δὲ καὶ ἐς βασιλέως ὄντος ἔχοντος ἄλλως, ἢ ἐς τὸ βιαζόμενον τῆς ἀῤῥωστίας διαστάσης, πάντῃ ὡς εἰπεῖν ἐπανεχθεῖσι παρέσχεν ἡσύχιον, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἕξει τῆς διαύτης ἀναπηδήσης τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν σαμαρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ, ἔτον τρίτον ἐνοσηλεύετο. ἀλεξάνδρα δὲ ἡ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπιτειχίσαι τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς ἠθέλησε. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ ἱερόν. καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ἐπεχείρουν τὰ πάντ' εὐθὺς ἐκ τοῦ καιροῦ. τοὺς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε ἦν θεᾶσθαι, τὸ δὲ μὴ τούτων σωτηρίαν οὐδενὶ ἰουδαίων δυνατὸν, ἔδοξε μᾶλλον ἑτοιμότερον ἂν προσχωρῆσαι τῆς θρησκείας ἦν εἰς τὸν θεὸν ἐπιδεῖξαι σωτηρίαν. τοῖς οὖν ὑπὸ τούτων τὰ φυλακτηρίων ἀλεξάνδρα προσηνέγκατο λόγους. ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ ἡμῶν προσδόκιμον παιδίοις, μὴ καὶ φθῆναι σκῆπτρα μεταλλάξαντα, ἕτερον ἀντιλαμβάνεσθαι τὰ πραγμάτων. φοβεῖται μὲν γὰρ, ἀδεὲς ἀσφαλέστερον τὰ οἰκείων ἀφαιρήσῃ. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἀπιθάνως ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐμπροσθεν χρόνον πιστεύοντες, ἔτι μᾶλλον ἐς τὰ τότε διέκειντο, μίσος τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τὰ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα, τὸν ἡρῴδου ἀπεγωνέναι. φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν, ἐκ δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς ἦν βασιλέως ἀριστοβούλου. δύο οὖν ἐπιβουλὰς πέμψαντες κείνῳ τῷ γνώμῃ τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ τῷ μὲν ἐδόκει ἀναβαλλόμενον ἀποκτεῖναι προστάξαι. αὐτὸς γὰρ μέλλις ἐς σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς λίαν ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένον, ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσης τῆς αἰτίας ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῶν προπεσόντων ἐζήτει. φονεύει δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους κοσσβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀντίπατρον, ἔτι δὲ δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοσσβαρος λίαν ἦν μὲν ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, ἐκ προγόνων ἱερατευόντων τῷ θεῷ. θεὸν δ' ἕτον ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ ἰουδαίων ἐθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρῴδης τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἄρχοντας ἰδουμαίας καὶ γάζης ἀποδείκνυσι τὸν κοσσβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην ἰωσήπου ἀνδρὸς τῶν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσσβαρος δὲ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ παρὰ δόξαν, ἤρξη μᾶλλον ὑπὸ τῆς εὐτυχίας, καὶ καθ' μικρὸν ἐξέβαινεν ἑαυτὸν καλὸν ἡγεμόνος, ἄρχοντος ἡμῶν τὸ πρότερον πιθέσθαι, ὅτε τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπὸ κείνοις εἶναι. ἐς δοσίθεος πρὸς κλεοπάτραν, τὴν ἰδουμαίαν φάμενος ἀεὶ τὸ κείνης προγόνων γεγηθέναι, καὶ διὰ ὅτ' εἶναι δίκαιον αὐτοῖς παρ' ἀντωνίῳ τὴν χώραν. αὐτὸς γὰρ ἔτι μὲν εἶναι

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum majorem partem abstulit, omnibus, irato Deo, hanc immissam interpretantibus, propter injustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremo in solitudines se abdidit prætextu venationis, ubi afflictans se intra paucos dies gravem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor cervicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cum exacerbare potius malum viderentur, res minimum a desperatione abfuit. itaqve medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permitteba nt ei, quicquid appeteret, in incertum eventum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita, conata est urbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa urbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neqve Judæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur, quam religio. præfectos igitur tentat, ut sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas tra- derent, ne forte, illo defuncto, occuparentur ab aliis, quod si contingat eum sanitatem recipere, interim a nemine tutius eas servari quam a domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cum essent alioqvin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, qui & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, unus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuo per nuncios de Alexandra significaverunt. ille sine mora eam jussit interfici: superatoqve tandem morbo, refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, ut quavis ex causa ad sæviendum esset propensissimus, qvamobrem ne ab intimis qvidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta hujusmodi: Erat Costobarus unus inter primates Idumæorum, penes cujus majores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, qvod tum religiose ab ea gente colebatur, priusqvam sub Hyrcani principatu Judaicos ritus acciperet. hunc Herodes qvam primum regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cujus maritum Josephum interfecerat, ut jam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, ut regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos servire hominibus, qvorum sacra & religionem acceperant: misitqve legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper majoribus ejus reginæ paruisse. proinde nunc qvoq; impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratū

illi potius obſeqvi. Hæc autem moliebatur, non qvod Cleopatram mallet habere dominam, ſed ut, acciſis Herodis opibus, eo facilius ipſe Idumæorum dominationem invaderet. nam ſpem ei faciebat tam generis claritas qvam pecuniarū copia, qvibus parandis ille nunqvam non intentus, ne a turpibus qvidem lucris abſtinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra, fruſtra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes, re cognita, interfecturus erat hominem, niſi interceſſiſſent pro eo tam mater qvam ſoror: ita tamen eum donavit illarum precibus, ut nunqvam poſthac illi fideret. orto deinde inter conjuges diſſidio, Salome libellum repudii marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim noſtra ſolis maritis hoc jus permittit, mulieribus autem ne dimiſſis qvidem fas eſt nubere, niſi prioris viri permiſſu. Verum illa magis ex propria licentia qvam communi jure fecit divortium, & ad fratrem ſe conferens, ait ſe prætuliſſe fraternam benevolentiam conjugali fœderi. conſpiraſſe enim eum ad res novas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro & Doſitheo: ſuisqve rebus fidem aſtruebat per Babæ liberos, qvos ille jam per duodecim annos ſervaſſet incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem a rege auditum, vehementer ejus animum perculit. Qvod enim ad Babæ liberos attinet, decreverat eos aliqvando tollere, adverſatos ſemper ſuis conatibus, ſed procedente tempore per oblivionem hoc omiſerat. cauſa vero odiorum hæc fuit: Regnante Antigono, dum Herodes obſideret Hieroſolyma, in tantis rerum difficultatibus major populi pars feſſa, propenſa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. ſed obſiſtebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, qvod putarent eum regem magis eſſe e republica. tandem capta urbe per Herodem, Coſtobarus deſtinatus ad obſervandos urbis exitus, ne qvis adverſæ factionis elaberetur, ſciens magnam eſſe Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum ſtatu magnum momentum afferre poſſe ſuis conatibus, ſubtractos clam in ſuis agris habuit. Ac tunc qvidem licet ſuſpectus Herodem perjurio fefellit, negans ſe qvicqvam ſcire, qvo illi devenerint: rege deinde per edicta præmium promittente indicii, & modis omnibus eos perqvirente, ne tum qvidem fateri voluit. veritus enim non impune ſibi hoc fore poſt primam negationem, pergebat eos occultare, jam neceſſitate etiam, non modo benevolentia. Hoc poſtqvam ſororis indicio rex comperit, miſſis qvibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & qvotqvot in eodem hærebant crimine: ut nihil jam reliqvū eſſet ex Hyrcani cognatione, ſed ſublatis omnibus, qvorum excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet, qvicqvid vellet, agere,

μεταφέρειν τ εὔνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μὲν ἐδόκει μᾶλλον εἰς τ ἀρχὴν ἀρεσκόμενα. εἰδὲ παρεδόθη τ πλείονων ἡρῴδης, ἐπεχείρησεν εἶναι νομίζων καθ' αὑτ ἀρχὰς ἔ τ ἰδυμαίων ἔθνους, καὶ μεῖζον πράξειν. ὑπεδέδεκτο γὰ τῆς ἐλπίσιν, ἐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων ἐ γένους ἐ χρημάτων, ἃ μ ἀνενεκῆς αἰσχροκερδείας ἐπεπόριστο, ἐ μικρὸν ἐδέν ἐπιτείνει. κλεοπάτρα μὲν οὖ ἀντωνίῳ δεηθεῖσα τὸν τ χώρας ταύτης ἀπετύγχανε. λέγον δ ὡς τοὺς ἡρῴδου οἱ λόγοι, κἀκεῖνον ἕτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τ κοτύβαρον, ὅμως τ ἀδελφῆς αὐτ δεηθείσης κ τ μητρὸς, ἀφῆκε ἐ συγγνώμης ἠξίωσεν, ἐκ ἀνυπόπτον αὐτ εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως τ τόπ. χρόνῳ δ ἐλθόντος, ἐπεὶ σπεύδει τ σωλῶ μᾶλλον ἐπισπάσαι πρὸς κοτύβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ γράμματον ἀπολυομένη τ γάμον ἃ κ τοὺς ἰδίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰ ἔξεστι παρ' ἡμῖν ἑ πολλοῖς γαμηθῆναι γυναικὶ δὲ ἀλλαχοῦ μὴ πρότερον ἀνδρὸς ἀφιέντος. ἡ μέντοι κ σωλῶμη τ ἐν χρῷ μόνον, ἀλλὰ τ ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένη, τὴν τε συμβίωσιν προαπηγάγετο, κ πρὸς τ ἀδελφὸν ἡρῴδου ἔλεγεν ἐπὶ τ εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποσῆναι τὸν ψόγον, ἐγκεκεῖναι γὰ αὐτ μετ' ἀντιπάτρου κ λυσιμάχου, ἐ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. ἐ πίστιν παρεῖχε ἃ λέγει, τοὺς βάβα παῖδας, ὁ πὶ ἀλεξάνδρου παρ' αὐτῷ χρόνον ἐκπαντ ἤδη δώδεκα. ἃ ἦν ἔχειν ἔτους. ἐ πολλοῖς ἐκώλυεν ἐποίησε τὴ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκοῦσαι, ἐκεῖνόν τε μᾶλλον ὑπὲ τοῦ ὠμοῦ δέος ἃ λέγει. τὰ γὰ περὶ τοὺς βάβα παῖδας ἐκ πάνυ πρότερον ἐπέξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενῶς ἡγουμένους τῇ ἀλήθειᾳ. τότε ἦ ἀλλὰ τὸ μῆκος ἃ χρόνου ἐ τ μνήμης, ἐξελελύθεσαν. ἡ ἦ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς κ τὸ μίσος ἀπὸ τοιούτων. ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἐχόντος, ἡρῴδης μὲν ἐπολιόρκει δωδεκάμηνον τ ἱεροσόλυμα πάλιν. ἐπεὶ ἦ χρείας κ κακῶν ὅσοι πολιορκημένοις περίεστιν, πλείους ἦσαν οἱ τ ἡρῴδου ὑπεκαλέμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπονεύοντες ἤδη τῆς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ βάβα παῖδες, κ ὠφελᾶ τὸ πλῆθος δυνατοὶ, πρὸ διετέλων ἀντιπίπτοντες. τήν τε ἡρῴδου διέβαλλον ἀεί, κ συμφυλάττειν τὴν βασιλεύσιν τ ἐκ ἥλιος ἀρχὴν πρεσβύτερον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα κ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὑπὸ τούτων ἐπολιτεύοντο. τ ἦ πόλεως ἀλισκομένης, κ κοσμοῦντος τ πραγμάτων ἡρῴδου, κοτύβαρος ἀποδειχθεὶς τοὺς διεκδόλας ἀναφράττειν κ φρουρεῖν τ πόλιν, ὡς μὴ ἀλαπήδειν ἐξ αὐτῆς τοὺς ἐπὶ χρείας τ πολιτῶν ἢ πανταχοῦ τῶν βασιλέα πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ἐπωλήθη κ τιμὴ τοὺς βάβα παῖδας πάντ πλήθει κ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ ἡγήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τ πραγμάτων τ ἐκείνων σωτηρίαν, ἐπεξέθετο κ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. κ τότε μὲν ἡρῴδης, διελυθὴς ἦ τ ἀληθείας ἐπόλμα, πίστωσιν ὅρκοις, ἢ μὲν ἐδὲν εἰδέναι τ καὶ ἐκείνους, ἀφεῖτο τ ὑπονοίας. αὐτὸς ἦ μεμύθευε κ κηρύγματα ἔ βασιλέως ἐκπέμπεται, κ πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπενόησεν, ἐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τὸν τὸ πρῶτον ἑαυτὸν ἡγεῖτο φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας ἀνυποστόμητον αὐτῷ πεπτωκότος, ἐ μόνον ἐκ τ εὐνοίας, ἀλλὰ κ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη ἔ λανθάνειν αὐτοὺς ἐπειρᾶτο. ἐπὶ τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ διὰ τ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς ἀλαζονεύειν ἐμελέτησαν, ἐκείνους τε κ τοὺς συγκαταπαγέντας ἀπέκτεινεν, ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπολοιπον ἐκ τ ὑρκανῆ συγγενείας, ἀλλὰ τ βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ,

μηδε-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἰσχυσαι τῆς παρανομίας. ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πατρῷα ἔθη, καὶ ξενικοῖς διαπαιδεύμασιν ἐπιφθείρετο τὰ πάλαι κατεσκευασμένα, ἐπαρεγχείρησιν ἔσχεν, ἐξ ὧν ὀλίγον χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμελήσαντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο καὶ μουσικὴν καὶ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις οἰκοδόμησεν. αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, πρόσοψιν μὲν ἄμφω τὴν πολυτέλειαν, ἐφ' ᾗ κατὰ τοὺς ἰουδαίους ἔθους ἀλλοτρίαν. χρῆσις τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων παίστων ἐπίδειξις, οὐ νομιζομένη. τὴν μέντοι παντήγυριν ἐκεῖνον ἐπιφανεστάτην τῶν τε πενταετηρίδων συνεπλήρωσε καὶ λαμπρὰς τοῖς περιοῦσι καὶ συγκαλῶν ἀπὸ σχεδὸν πάντων ἐθνῶν. οἱ δ' ἀθληταὶ ἐκ τοῦ λοιποῦ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς καλούμενοι καὶ ἐλπίδα τῶν παγκρατίων, καὶ τὴν νίκης εὐεξίαν. συνελέγοντο τε οἱ χορηγούμενοι τὸν ἐν τοῖς ἐπιδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς ἀεὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀσκοῦσι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ λαμπρομένοις καὶ μελικοῖς καλουμένοις, πρόκειται μέγιστα νικητήρια, καὶ διατούδαστα πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα. προύκειτο δὲ καὶ τοῖς θέλουσι καὶ συμπαρεῖναι καὶ κέλητα ἐκ μικρᾶς δωρεᾶς. καὶ πάντ' ὄσα κατὰ τελετὴν ἢ συμποσίων παρ' ἑκάστοις ἐστὶ δόξαι, φιλοτιμίᾳ δ' ἀφάτῳ ἠρέθισται τὴν ἐπίδειξιν. ἐξεμιμήσατο. τὸ μὲν θέατρον ὑπερφυᾶ κύκλῳ περιεῖχον κιόνες, καὶ τρόπαια τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ παντὸς ἀπεφθέγγετο. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἦδεν ἕτως ἰδεῖν, ὅτ' ἐώθητος τιμιον, ὅτι σκεύης λίθων, ὁμοῦ τοῖς ἑρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπιδεικνύμενα. θῆρσι δὲ θηλέων ἐγίνετο, λεόντων τε πολλῶν αὐτῷ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τοῖς ἀλκαῖς ἀσφαλέσιν ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐπὶ ταυτὸν πεφυκότων. τούτων τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκὴ καὶ μάχαι πρὸς αὐτῶν τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἐκπληξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὸν θέατρον κινδύνων, τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ οὐδὲν ἥκιστα κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους παραβάλλειν, ὅτι περιφανῆ ἀνθρώπων θέας. ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς διαπαιδεύμασιν ἐξαλλάττειν τὰς θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια, δοκοῦντες οὐδενὸς εἶναι τοῖς τῶν ὅπλοις περιειλημμένοις, ὅτι μὴ πατρίων ἐῶ αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον. ἐλάνθανον δὲ τὸν ἡρώδην σκοπευόμενοι, καὶ βία μὲν ἐπάγειν ἄκυρον ἦν. κατωμίλει δ' αὐτῶν καὶ παρηγόρει, τὴν δεισιδαιμονίαν ἀφαιρούμενος. ἃ μὲν ἔπειθεν. ἀλλὰ διὰ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν σκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐβόων, εἰ καὶ πάντα δοκεῖν οἷός τε, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. ἀνάγκη δ' εἶναι πάτριον αὐτοῖς. ἡρώδης δὲ τὰ ἀγαγμένας ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσούσας, εἰ μὴ τυχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρῆγαγε, καὶ δείξας τὰ τρόπαια, τίνα δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπύθετο. τῶν δ' ἐνδοξοτάτων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐστηκυίας ἀφαιρεθῆναι τὸν ἀεὶ θεσμὸν κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' εὐθὺς ἐῶ ἀποσυληθέντα, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς ἀλαζονείαν ἐδωκήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν ἱερωνείᾳ τὶ ἔθεσθαι τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων. ἔτον δὲ τὸν τρόπον αὐτὸ ὠδυχρωσαμένος

A nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt, ut magis ac magis diſcederet a patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inviolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina, qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primum athletica certamina quinto quoqve anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum utrumqve ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum a Judaicis moribus, apud quos nullus eſt horum uſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumvicinis atqve etiam longinqvis gentibus, propoſitisqve præmiis, magnus undiqve athletarum cæterorumqve certatorum concurſus factus eſt, confluxeruntq; exercitatiſſimi quique in hoc genere. evocabantur enim magnis præmiis non hi tantum, qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarii ac trigarii, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod usquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis devictarum ab illo gentium, auro atqve argento collucentibus. quod vero ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæterisq; vel robore ſpectandis, vel aliqvo naturæ miraculo. hæ modo inter ſe modo cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atq; delectationis afferebant, indigenis vero prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quam ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æqve, peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quam trophæa: quæ cum putarent armis contectas imagines, quarum uſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſime eas ferebant. a quibus cum eos ſic abhorrere Herodes animadverteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen movebantur, ſed credentes eum graviter peccare, uno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra urbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes vero videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cumq; reclamaſſent, hominum eſſe imagines, jubet detrahi ornatum appoſititium, & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio, concepta ex ſuſpicione imaginum. atqve ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique jam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti, ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaverunt que sui officii, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his decem cives conjuraverunt, contempto periculo, sicasque vestibus texerunt: & in his unus cæcus, ob indignitatem eorum, quæ audierat, non tam paratus ad agendum aliquid, quam ad patiendum, si quid assertoribus patrii moris accideret, cujus exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi, communicatis consiliis, in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improvisum impetum suum evasurum, aut certe multos ex aulicis ejus stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum, violatæ religionis ergo in populi invidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerunt. quidam vero ex his, quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia dispositerat, rem totam explscatus, regi theatrum ingresso aperit. is non ignarus, quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim conjuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreverunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se recte ac pie conjurasse, non propter privatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare, ne morte quidem sibi intentata, sustineat. hæc illi cum magna confidentia pro se attulissent, a regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo post delator eorum invisus omnibus, a quibusdam interfectus frustatim concisus est & objectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones a conscriis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum vero autores ejus facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni majore cohiberetur potentia. quod animadvertens rex omni ope obviam ivit eorum conatibus, ne forte hac rerum novitate ad apertam defectionem adducerentur. cum igitur duas arces munitas in urbe haberet, unam, in qua ipsius erat regia, alteram vero juxta templum, Antoniam a se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest a Hierosolymis itinere unius diei, ad urbanos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, ἐπὶ τῷ ὁρμῷ τοῦ ἐπεπόηθεσαν ἐξ ὀργῆς διαχέαντος, οἱ πολέμιοι μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλημένοις, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι. τινες δ' αὐτῶν, ἐπέμφυον τῇ δυσχερείᾳ τῶν ἐξ ἔθους ἀπηνδρωμάτων, ἐπὶ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι ἀρχὴν κακῶν. ὅσιον ἡ ὠήθησαν κινδυνεύσειν μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλατιομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, ἐπιορκεῖν ἡρώδου τοὺς βίαν ἐπιφέροντα τὰ μὴ οἰκεῖα ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανέντα ὑπὲρ πάντας ἔθνος. ἐν ᾗ τάττα σωφρονοῦντες πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἦν δ' αὐτοῖς δι' ἀναξιοπάθειαν ὧν ἦκουσαν ἐπὶ τῷ διεφθορέναι τὸν τοῦ ὀφθαλμὸν σεσωφρονισμένος, ἀχ ὡς συνεργήσοντί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἐπίμῳ κατατεθεὶς αὐτὸν παθεῖν εἴ τι κακὸν συμβαίνοι δυσχερές. ὡς τε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν ἡγεῖσθαι. ταῦτα γνόντες ἀπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν ἀδεῶς αὐτὸν ἡρώδου λαφύξεσθαι πεφασπισμένων δὲ ἀφανῶς, πολλοὺς δ' εἰκὸς μὴ τυγχάνοιεν σκεύους, τὸ πρὸς αὐτοὺς ἀναιρήσειν οἰόμενοι. ἐπεὶ δ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ ἐθήσοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὑπὸ βασιλεῖ ἐζυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, ἐπὶ αὐτὸ σκεῖνον ἀγαγεῖν. σκεῖνοι μὲν παρακαταξάντες, ὅτι τοιαύτης ἦσαν παρεσκευῆς. εἰς ἣ τις ἐφ' ἡμέρᾳ πλυπεραίνειν καὶ διαγέλᾶν τὰ τοιαῦτα τεθραμμένον ἐξάπινα ὅλου τοῦ ὄχλου, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντος μέλλοντι τὰ βασιλεῖα κατεμιαίνουσι. ὁ δ' ἀγὼν ἀνοίκειον ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μέσον ἀφορῶν ὁ συνήδει φῶς τῶν πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς παρεχὰς τὰς ὑπὸ τῆς καθ' ἕκαστα γνώμης, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασιλεῖον, ἐνόμασι τὰς ἐν ταῖς αἰτίαις σκάλας. παρεσπασμένων δ' αὐτῆς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν λαφύξοιεν ἤδεσαν, ἐπεκόμησαν τοῦ ἀναγκαίαν καταφορὰν ὅλως, τοῦ μηδὲν ὑφιέναι τοῦ φρονήματος. ἀγχοῦ ἐντραπέντες δ' ἐρυθριῶμενοι τοῦ πράξιν, ἀνέδειξαν ἤδη κρατούμενοι τὰ ξίφη, ὁμολογήσαντες καλῶς καὶ σὺν εὐσεβείᾳ τοῦ σωτηρίαν αὐτοῖς ἡδέως, κέρδος μὲν ἑαυτοῖς, δ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ δ' πλέον ἕνεκα τῶν κοινῶν ἐθῶν, ἐπὶ σοὶ φυλάττειν ἢ θνήσκειν πρὸ αὐτῶν ἄξιον. ταῦτα μὲν σκῆνοι, τῇ πεφαρέσθαι τῆς ὑποβολῆς ἐμπαρέρησιασάμενοι, πρὸς ἀπόντων τῶν βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομένοντες διεφθάρησαν. μετ' ὀπολὺ δ' ἐπὶ ταῦτα μεμυσάντα, κατὰ μίσος ἁρπασάμενοί τινες σὺν ἀπέκτειναν μόνον. ἀλλὰ καὶ μελίσσι διελόντες, πρόθεσαν κυσίν. ἐφέρετο δ' πολλοῖς τῶν πολιτῶν τὰ γινόμενα, καὶ κατεμέμυσεν ἑαυτοῖς, ἕως ἡρώδου πικρότερον καὶ φιλονεικον πεισομένου τὴν ἔρυναν, ἐκβασανιζόντος γυναῖκες τινες ὡμολόγησαν ἃ πεπαρθένευτο εἶδον. ἐπὶ τοῦ μὲν ἐνεργησάντων, ἐγένετο πίστεως παντοίως τοῦ πεφυκέναι αὐτῶν ἐπεξιόντος. ἡ δ' ἀπιμονὴ καὶ πλῆθος καὶ τὸ τῆς ὑπερβολῆς τῶν νέων πίστεως ἀκατάπληκτον, ῥᾴδιον ἐποίει τῷ ἡρώδου, εἰμὴ μὲν πλείονος ἀσφαλείας κρατῶν. καὶ διέγνω πάντοθεν περιειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντος, φανερὰν ἡγεῖσθαι τοῦ ἀπόστασιν. ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ διῃτᾶτο, ὃ ἱερεῖ τῇ περὶ τὸ φρούριον ἰσχύϊ τὸ καλούμενον ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον περὶ τοῦ λαοῦ τοῦ σεμνάζειν ἐνέσησεν ὀπτεύχισμα, καλέσας μὲν αὐτὸ σεβαστὸν, οἰόμενος ἢ τῆς χώρας ἀδὲν ἐλαττον ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον. ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὗρεν δ' ὄντα καὶ

χωρίον

κοινὸν ὅπλ τε τοῖς ἐν [redacted] χώρᾳ καὶ τῇ πολεμουμένῃ. τῷ
ἔθνει παντὶ φρούριον ἐνῳκοδόμησεν, τὸ πύλαι μὲν κα-
λούμενον στρατῶν πύργον, ἡγεμονίαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ
προσαγορευόμενον. ἐν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ἐπιλέκτων
ἱππέων ἵδρυσεν αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον ἐνέκτισεν
ὅπλ τῇ Γαλιλαίᾳ Γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ περαίᾳ
τὴν Ἐθμωνῖτιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα μέρεσιν
ὡς ἀσφάλειαν ἐξελόμενος, καὶ Γαλαλαίων φυ-
λακῆς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἦκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας, εἰς τὰς
παρούσας πρόφασιν, ὡς καὶ μικρᾶς κινήματος ἐγγενο-
μένης συνεχῶς ἐχόντων, λανθάνῃ δὲ μηδ' ἐπιβουλεύ-
ειν, ἐφεστηκότων ἀεί τινῶν πλήσιον οἱ καὶ γινώσκειν καὶ κω-
λύειν ἐδύναντο. τότε δὲ τὰ Σαμάρειαν ὁρμηθεὶς τεί-
χει, πολλὰς μὲν τῶν συμμαχησόντων καὶ τὰς πολέμους,
πολλὰς δὲ τῶν ἐμοῦ συμπολίζειν ὑπετήδευεν, ὑπό τε φι-
λοτιμίας δὲ νέον ἐγείρειν, καὶ ἅμα τὸ πρότερον οὐκ ἐν τοῖς
ὑπαρχοῦσιν ὄντων, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ
φιλότιμον ὑπετήδευε. τιμή τε προσηγορίαν ὑπὸ τῆ-
λατῆ, σεβαστὴν καλῶν, καὶ τὴν χώραν ἀρίστην ὄντων τιμῆ
πλησίον, κατεμέρισε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπ' ὄλυς ἐν εὐ-
θαιμονίᾳ σωιοντες οἰκεῖν, καὶ τείχει καρτερῷ τὴν πόλιν πε-
ριβαλὼν, τὸ δὲ χωρίον πρόσοικον εἰς ἐρυμνότητα κατα-
σκευάζων, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε
μηδεν ὑποδεεῖν τῶν ἑλλογιμωτάτων πόλεων προσλαμβά-
νων. σταδίους δὲ ἦσαν κ. ἐντὸς δὲ καὶ μέσῃ, τριῶν ἡ-
μικυκλίων τὸν ἀριθμὸν ἦκε, παντοίως κεκοσμημένων, καὶ
ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει καὶ κάλλει τῶν ἑλλογιμωτάτων ἤραρεν,
ὑπὸ τῆς καὶ μέρος ἅπαντων ἐκφανῆ κόσμων τὴν
πόλιν. τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῶν ἀσφαλειῶν ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν
προβόλων ἐρυμνότητι φρούριον αὐτῷ πιστεύων ὑπὸ τῇ
μεγίστῃ. τὰ δὲ ὑπερέπειν, ὡς ἂν ὑπὸ φιλοκαλεῖν, καὶ
μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam, quem vocant, campo, sorte lectis eqvitibus, castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportune dispositis, adempta est vulgo, levissimis quibusqve causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunqve clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt, qui vel præcaveant, vel recens ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam, ut tam e milite auxiliari, qvam e finitimis gentibus plurimos in ejus civitatis corpus congregaret, partim propter templum, qvod ibi dedicare statuerat, partim qvo illustriorem eam faceret, sed maxime, qvia prætextu magnificentiæ securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Urbi, abrogato vetere, novum nomen Sebastes imposuit, agrosqve ejus natura feraces habitatoribus divisit, ut mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci acclivioris adjutus, & præter veterem ambitum tantum spatii complexus, ut nulli celebrium urbium cederet. erat enim viginti stadiorum circuitus. in ejus meditullio fanum, sesqvistadii amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in qvo templum extruxit cum qvovis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliqvas etiam urbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, qvo pro arceuti voluit, pulchritudine vero loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ λιμοῦ καὶ τῶν ἰουδαίων γενομένου.

CAP. XII.

De fame, qvæ in terram Judæam incubuit.

Κατὰ δὲ τὸν μὲν αὐτὸν τοῦτον ἐνιαυτὸν τῆς ὀγδόης βασι-
λείας, πέμπτῃ μέγιστον τῶν χρόνων ἐπέβαλεν. εἴτε δὴ
θεοῦ μηνίσαντος, ἢ καὶ τοιούτοις ἀπαντήσαν-
των δι' κακῶν. πρῶτον μὲν γὰρ ἀφορίαι διὰ παντὸς ἐγένοντο.
καὶ ἅμα τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μήθ' ὅσοις κατ' αὐτὴν
ἐκαίρει ἀναβλαστάνειν φέρουσι. ἐπῆγε δὲ καὶ λοιμὸς τὴν
ἐνθένδε τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης, νέοις τε σωμάτων καὶ
πάσῃ ἤδη λοιμικὸν σκοράτῃ διὰ παντὸς ἀντιφορίζο-
μένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τότε γὰρ ἠπορεῖτο θεραπείας καὶ
τροφῆς, ἐπέτεινεν εἰς πλεῖον ἀρξαμένην ἰσχύειν τὸν λοι-
μώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν ἔτως ἀπολλυμένων, ἀφη-
ρεῖτο καὶ τὰς εἰούσας εὐθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν ταῖς
ἀπορίαις ἐξ ὑπαρχόντων οὐκ ἦν. φθαρέντων γὰρ μὲν
τῶν ἐπ' ἔτος καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι πρότερον ἀπέκειν-
το δεδαπανημένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρησιν ὑπελεί-
πετο, μᾶλλον ἢ τῆς προσδοκίαν ὑπτιάνοντος δὲ κα-
κοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐ-
τοῖς ἐνίοις μὲν οὐδὲν ὑπολοιπον, ἀπολωλέναι δ' ἤδη τῶν
προσόντων τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον ἀνέσιος τῆς γῆς.
ἥτε ἀνάγκη, πολλὰ μὲν πρὸς τὰς χρείας ἐκαινούργει. καὶ τὰς
ἀπορίας οὐκ ἐλάττους ἐνίοις συνέβαινεν αὐτῷ τοῦ βασι-

Eodem anno, qvi fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, sive ea fuit vindicta irati numinis, sive ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primum siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus provenientibus, quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione, morbi jam invaluerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quod ægroti in tanta penuria nec curam sibi convenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam superstites per desperationem curam suorum relinqvebant, nō profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem subnascentibus, nihil spei reliqvum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non uno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitū. quapropter necessitas multa ad præsentem usum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,

XI.

dum fraudatur agrorum reditibus, abſumpta in ædificationem urbium vetere pecunia: adeoqve omnia variis malis vaſtabantur, ut vix eſſet, cui ſuccurri poſſet. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod fere ſoleat calamitatum culpa in eos rejici, penes qvos eſt regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliqvam medelam afferre tam difficili tempori, ſed modum vix expediebat, qvod nec finitimi res ad victum neceſſarias venderent, eadem preſſi inopia, nec pecuniarum tantum ſupereſſet, qvantum poſſet omnibus ſufficere. attamen videns opus eſſe, ut omnes ad ferendam opem conſilia conferrent, quicquid erat in regia ſupellectilis tam aureæ qvam argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vaſis ad uſum neceſſariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptū, qvam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. is licet obrutus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugientium, tamen qvia privatim amicus erat Herodi, & ſervatos cupiebat ejus ſubditos, præ aliis eis conceſſit frumenti exportationem, tam in emendo quam in evehendo adjuvans, ita ut maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porro Herodes, advecto frumento, & approbata populo ſua diligentia, non ſolum mutavit averſorum a ſe animos, verum etiam eximiam laudem beneficentiæ & providentiæ retulit. Nam primum his, qvi ſibiipſis frumentum qværere non poterant, diviſit omnibus accuratiſſime diſpenſans. Deinde qvia multi erant, qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his qvoqve provident, adhibitis piſtoribus, ut in promptu alimenta haberent. Qvin & adverſus hyemis aſperitatem providit, ne qui periclitarentur inopia veſtium, abſumptis pecoribus, & lanis aliisqve tegmentis deficientibus. Ubi vero etiam huic neceſſitati proſpectum eſt, propinqvis qvoqve Syrorum urbibus ſolicitudinem impendit, diſtributis ad ſementem faciendam frugibus, quod ſane & ipſi fuit commodum, terra mox uberem referente gratiam, ut omnibus alimenta ſuppeterent. & quamprimum ſegetes meſſi maturæ factæ ſunt, ad quinquaginta millia hominum, qvos ipſe aluerat, dimiſit per agros: atqve ita res pene perditas reſtituit ſua diligentia, non mediocriter ſublevatis etiam finitimis, qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim ejus opem imploravit, quem non pro ipſius dignitate adjuverit: ſed & caſtella & urbes, & ex plebe qui gravabantur numeroſiore familia, ad illum confugientes neceſſitati inveniebant remedium: ita ut revocatis ad rationem, quæ in exteros tantum inſumpſerat, reperta ſint frumenti cororum decem millia. corus autem capit decem medimnos Atticos. intra regni vero ſui pomœria octoginta millia cororum expenſa ſunt. quæ quidem ejus cura & tam opportune collata gratia, tantum apud Judæos valuit omnium ſermone celebrata, ut poſitis odiis, quicquid hactenus vel adminiſtrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccaverat, li-

A λεῖ, τ τε φόρων ἐς ἐλάμβανεν ὀπὸ τ χῆς ἀφῃρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι εἰς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἰῶ τε ἐδὲν ὅτι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, πρὸσκατέληφότ ὃ κακῶ, ἐ μόνῳ εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἐρχομένων. τὸ γὰρ ὄχ εὐ πράττειν, φιλαίτιον ἀεὶ τ ὰ πρὸεσηκότων. ἐν τούτοις διενοῆτ βοηθῆν τῷ κρείττονι, χαλεπὸν δ' ἰῶ, ἅτε τῶν πλησίον ἐχόντων ὀπὸδιδόαζ σιτία, τῷ μηδ' αὐτὰς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε ὄχ ὄντων εἰ καὶ δυνατὸν ὀλίγων ὅτι πολλοῖς εὑπορῆσαι. καλῶς μὲν τοῖ νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὸ βοηθείαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ σωέχοντ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ὀπιμελείας, μήτ' ἔπι τέχνῃ τίμιον ἰῶ, τότε φειδόμεν. ἐπιπέμπε δ' ἐπ' αὐγὴ πέρυ τὰ χρήματα, πιτρωνίῳ τῷ ἀρχεῖ ὀπὸ καίσαρ εἰληφότ. ἔτ ὄχ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφυόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδιά τε φίλ ὢν ἠρώδη, καὶ διασώσαζ θέλων τὰς ἐπ' αὐτὸν, πρῶτος μὲν ἔδωκεν ἐξαγὸν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα ὃ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἐκπλουν σωήγαγεν, ὡς μέγα μέρ τ τὸ πᾶν ἡγεῖσθαι ταύτης τ βοηθείας. ὁ δὲ ἡρώδης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τῷ ὀπιμέλειαν τὴν αὐτ προσθεὶς, ἃ μόνον ἀντιμετῆσαι τὰς γνώμας τῶν πρὸτερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐπιθεῖναι τῷ ὀπιδείξιν τῆς εὐνοίας, καὶ τῆς προσταξίας. πρῶτον μὲν γὰρ ὅσους οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς τροφὰς σκοπεῖν, ἕνεμε ὃ σῖτε τῷ ἐκπλῆξιν ἀκριβεστάτην ποιούμεν. ἔπειτα, πολλῶν ὄντων οἳ χ' ἡλικίας ἢ τινὰ πρόσθεν ἄλλην ἀσθένειαν ὐχ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ὠφελοσκοπεῖν τὰ σῖτα, πρόνοιαν παρεσκευάσας ἀρτοπώλας, καὶ παρέχων ἐτίμους τροφάς. ὀπιμέλειαν δ' καὶ ὃ μὴ διαχειμάσαι μὴ κινδύνων αὐτὰς, ἐποιήσατ, συγκατειληφυίας καὶ τῆς πρὸς τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασιν ἐξαναλωθέντων τ βοσκημάτων, ὡς ὅτε ἐρίων ἔνεκα χρῆσιν, ὅτε τ ἄλλων σκεπασμάτων. συμπεσόντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, τοῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετ τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρματα τοῖς γεωργοῖς διδὰς. καὶ ὅτ' ὤνησεν ὐχ ἧττον αὐτῷ, εὐθὺς τε χυθείσης εἰς εὐφορίαν τῆς χάριτ, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ πρὸς τὰς τροφὰς ἡγεῖτο. τὸ δ' σύμπαν ἀμελῆ πρὸς τὸν γῆν ὀπιφανέντ, ὄχ ἔλαττον ἢ ἐμυρίασας ἀνθρώπων, ἐς αὐτὸς ἐθρέψεν εἰς τὸν χώραν διέπεμψε, καὶ τότῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὸν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης ἀπορίας ἀναλαβὼν, ὐχ ἥκιστα καὶ τὰς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπανῆγαγεν. οὐδὲ ἐθ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ὑπῆρχεν, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν εὑρεῖν τ τὸν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι τε πόλεις, καὶ τῶν ἰδίων τῶν ὅσοις ἀπορία διὰ τὸ πλείονων προῖσθαι σωετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε ῥᾴθυμον λογιζόμενῳ, τὰς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δόξαντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρ δυνατὰ μεδίμνους ἀττικοὺς ἑ. τοὺς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν πρὸς ἑκατὸν μυρίους. ταύτῃ δ' αὐτῷ τὴν ὀπιμέλειαν καὶ τὴν τῆς χάριτ εὐκαιρίαν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχὺν σωέβη, κ διαβοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲν πάλαι μισοῦντες κινηθέντας διὰ τὸ φιλοχαράτθην ἔνια τῶν ἐθῶν καὶ τῆς βασιλείας, ἐζαιρεθῆναι δ' πάντες ἔθνους, ἀντικα-

ἀντικαταλλαγμα ὃ φάνειεν, τ' ἐν τῇ βοηθείᾳ τ' δύνα- A
τῶν φιλοτιμίαν, εὐκλεὰ ὄντ' ἐξ ὧν δέδωκε τ' ἔξω γενέσθαι. καὶ
δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μᾶλλον αὐτῷ μείζω λόγῳ, κα-
κώσαντα τὴν βασιλείαν, ἢ χρήσιμα πρὸς εὐδοξίαν
ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τῇ ἀπορίᾳ μεγαλόψυχον ὧδε
δόξαν ἀπέδειξε μεγάλην, ἀντιμετρήσασα τὰς ὄχλοις, ὡς
ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν ἢ οἷον ἡ πεῖρα τῶν πάλαι γεγεν-
μένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ἐπιμέλεια πα-
ρέσχε. ὧν ὃ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἐ- B
πεμψε κράτιστα φ ἐπιλέκτων τῶν σωματοφυλά-
κων. ὃς γὰρ ἄλλοι ἄλλοι ὧν ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ
ἦλθε, εἰς πολλὰ χρήσιμος αὐτῷ ἠνεκθείς. πάλιν οὖν
αὖ τ' πραγμάτων πρὸς ἐπίδοσιν δυνομένων βα-
σιλέων ἐξωκοδόμησεν ἐν τῇ ἄνω πόλει, ὑψηλεῖς, οἴ-
κους ἐγείρων καὶ κόσμῳ καταζωννύων πολυτελεστάτῳ
ξύλῳ καὶ λίθων καὶ κατασκευμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῶν
κλισίας μὲν ἔχειν παμπόλλους ἀνδρῶν ἀποδεχεῖς, καὶ
μέγα δ' καὶ ταῖς πρεσηγορίαις, ὁ μὲν γὰρ κρίσεως, ὁ δὲ C
ἀγεπίπαν ἐκάλεῖτο. προσελάμβανε δὲ καὶ γάμων αὐ-
τῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα δ' κρ τὴν
εἰκαίαν ἡδονὴν ζημιῶν, ἀπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ
δ' αὐτῷ τ' γάμων ἐγένετο τοιάδε. σίμων υἱὸς ἱεροσολυμί-
της, ἐξ βοηθοῦ τινος, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνω-
ρίμοις. εἶχε δὲ θυγατέρα καλλίστην τ' τότε νομιζομένων.
ὃν τρόπον δὲ λέγω ὧδε τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς αὐτῆς, τὸ
μὲν πρῶτον ἀπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινημένος τὸν ἡρῴδειον σωμέ- D
βασεν. ὡς δὲ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληξεν ὥρα,
τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρώμενον βασιλέως ἅπαν ἀ-
ποδοκιμάζειν, ἀποσπεύδοντα ὅπερ ἐρᾷ, εἰς βίαν καὶ τυραν-
νίδα βασκληθήσεσθαι. βέλτιον δ' ᾤετο γάμῳ τ' κόρην
λαβεῖν. καὶ ἅτε σίμωνος ὄντος ἀδόξου μὲν ἢ πρὸς
οἰκειότητα, μείζονος δὲ ἢ καταφρονεῖσθαι. τὸν ἐπιεικέσ-
τερον τρόπον μετῆλθε τὴν ἐπιθυμίαν, αὐξῶν αὐτὸς καὶ
τιμιωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἰησοῦν τ' δὲ φά- E
σηλος, ἀφαιρεῖται τ' ἀρχιερωσύνην, σίμωνα δὲ καθίστησιν ἐπὶ τιμῆς, καὶ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτει. τε-
λευτήσαντος δὲ αὐτῷ δ' γάμος, προσκατασκευάσατο φρού-
ριον ἐπὶ τ' τοπου ἐν οἷς ἐνίκα ἰουδαίους, ὅτε τὴν δεχλεὶ
σκεπεσύντος ἀντίγονος ἐπὶ τ' πραγμάτων ἦν. ὅτ' δὲ
τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν ἱεροσολύμων πρὸς ἑξ σταδίους, F
φύσει δὲ ὀχυρὸν, καὶ πρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδειότατον.
ἐστι γὰρ ἔγγυς ἐπικλινὴς κολωνός, εἰς ὕψος ἀνιὼν χει-
ρωνίκτην, ὡς εἶναι μασσᾶσθαι τὴν πρόσοδον. διείλη-
πται δὲ κυκλοτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξε-
στῆς βαθμίσιν ἐξωκοδομημένην εἰς σ'. ἐντὸς δὲ αὐτοῦ
καταγωγαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν
ἅμα καὶ κόσμον πεποιημέναι. πρὸ δὲ τῆς βάσιν δ'
λόφου, θαυμασίως κατασκευῆς ἀξιοθεάτου, τάπητα ἄλλα
καὶ τῆς ἀπαγωγῆς τ' ὑδάτων, ἃ γὰρ ἔστι ὁ τόπος ἔχη-
κεν, ἐκ μακρᾶς δὲ θαλασσίων ἀναλωμάτων πεποι-
ημένης. τὰ δ' ἐπίπεδα προσωκοδόμηται, πόλεως μὲν δὲ G
μικρᾷ ἐλάττω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης
οἰκήσεως. πάντων δὲ αὐτῷ προσκεχωρηκότων εἰς δέον
ὧν ἤλπισε, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ παραχὰς
οὐδ' ὁπωσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπη-
κόους προσκαταστήσας, φόβῳ μὲν ὧν ἀπροφάτους
εἰς τὰς τιμωρίας, τὴν ἐπιμέλειαν δὲ μεγαλοψυχο-
τάτης προστασίας εὑρίσκετο. προσεβάλλετο δὲ τὴν
ἀσφάλειαν, ὥσπερ ἐπιτείχισμα αὐτῷ, καὶ τοῖς ἀρ-
χομένοις ὅτ' ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ὠμίλει δεξιῶς

benter obliviſcerentur, bene compenſatum putantes ejus liberalitate, qua uſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, ut per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & qvantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreverit. Cum enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes, non qualis ante fuiſſet, reputabant, ſed qvalem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos e ſuo ſatellitio, qvos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumqve ſæpe forti opera uſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori urbis parte ædificavit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisqve auro & marmoribus & ſubſelliis, ut magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cujusqve dignitate appellatione indita, ut una diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Conjugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem novarum nuptiarum fuit hæc: Erat inter Hieroſolymitanos cives Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebatqve filiam omnium ejus ætatis pulcherrimam: cujus forma cum vulgi ſermonibus celebraretur, primum fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit uti ſua potentia, ne tyrannice videretur agere, maluitqve in legitimum thorum puellam introducere. Cumqve Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, qvo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id qvod æqvius viſum eſt, elegit, ut videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Jeſu Phabetis filio pontificatum abrogat. & ſucceſſorem ei dat Simonem, atqve ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis, novum caſtellum condit, quo loco Judæos olim profligavit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem a Hieroſolymis circiter ſexaginta ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter acclivis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtqve diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per ducentos gradus lapideos ſcanditur. intus autem diverſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aqvæductus egregios, magno ſumptu e longinqvo perductos. circumjacens planicies ædificiis referta eſt ad juſtæ urbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum, qvæ nemini remittebat, & liberalitate, qva providebat publicis neceſſitatibus: communiebatqve ſe accuratiſſime, qvaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad rempublicam. Civitatibus ſe comem-

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam, munificentissimus, qvod innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est, ut, cum apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiumqve demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, ut multum a patriis institutis decederet, & leges divinas violaret, dum in honorem eorum urbes condit, & templa extruit, licet non in solo Judaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quod nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Qvapropter extra eorum regionem tales urbes collocabat, excusans se Judæis, quod non sponte, sed potentiorum jussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanosqve tanto magis sibi devinciens, quod in eorum honorem a patriis consvetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat utilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita ut in condendis & exornandis urbibus nullis sumptibus parceret.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τὰς δυνάσας ἐθεράπευεν εὐκαιρίαις, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζως τὰς χάριτας ἐμποιῶν ᾗ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν ἐυπρεπῶς ἔχων. ὡς αὐτῷ πάντα διὰ πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ τέλεον ἀεὶ προχωρούντων, ἐπὶ τοῦ δὲ εἰς ὅτι φιλοτιμίας ᾗ τὸ θεραπεύειν, ἐν ἐθεράπευε καίσαρα ᾗ ῥωμαίων τὰς πλείσον δυναμένους, σκεδάννυσι τὴν ἡδονὴν ἡναγκάζετο, ἐ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ἐπὶ φιλοτιμίας ᾗ νεὼς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἐνέχοντο τοιούτων ἀπηρθρωμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα ἐ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν τρέπον. τὴν δ' ἔξω χώραν ᾗ τὰς πόλεις ἔτως κατεσκεύαζετο. ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς ἐ προστάγματος ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι ᾗ ᾗ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τὰ ἐκείνων τιμᾶς ἐσχάτως χαμαίζηλον. αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτὰ σχαζόμενος, ἡ ἐ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τῆς αὐθις ἐπολείπετο. ὅθεν ᾗ πρὸς τὰς ὑπισχνόμενος τὰ πλείονα σκεκίνητο, ἐ πλείονας εἰς ὅτι δαπάνας ἐποιεῖτο.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo qvum animadvertisset in maritimis locum condendæ urbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam ejus magnifice descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornavit accuratissime, tam regiis palatiis, qvam privatorum civium ædibus. & qvod fuit omnium operosissimum, portum a tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diversoriis, admirandum structura, eo qvod propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu convehenda fuerit. Sita est hæc urbs in Phœnice, qva in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Joppen, littorales urbeculas, non satis portuosas, qvod Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus provolvens, nullam stationem qvietam esse patitur, ita ut plerunqve naves mercibus onustæ, in salo ancoras jacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, qvantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti ulnarum profundum prægrandia saxa demisit, qvorum pleraqve pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis vero octodecim, altitudine novempedali fuerunt, qvædam etiam majora alia. Hæc moles in mare jacta brachium ducentos pedes longum efficit, cujus spatii dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græce dictum: reliqvum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, qvarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus a Druso Cæsaris privigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices nautarum diversoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa jucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

Κεφάλαιον γ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑτειδὼν ᾗ πως τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πύργος στράτωνος καλεῖτο πύργος, τῆτε διαγραφῇ μεγαλοπρεπῶς ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνίσως ἅπασιν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λαμπρᾶς πέτρας, ᾗ διακόσμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, ᾗ διαίταις πολιτικαῖς. τὸ ᾗ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν παρασχεῖν, ἀκλύστῳ λιμένι, μέγεθος μὲν ᾗ τὸν πυραικᾶ, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἐχούσῃ καὶ δρόμους ὑφόρμοις, τῇ ᾗ δομήσει πρόκλητον ὅτι μηδὲ ἐκ τοῦ τόπου τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλοῖς ἐξετελειώθη τοῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, ᾗ τὸν εἰς αἴγυπτον παραπλοῦν παραπλεῖ, ἰόππης μεταξὺ καὶ δώρων. πολισμάτια ταῦτ' ἐστὶ παράλια, δύσορμα διὰ τοὺς κατὰ λίβα πρόσβολας, αἱ τοὺς ἐκ βόντου θῖνας, ἐπὶ τὴν ἠόνα σύροντες, καταγωγὴν οὐ μετρίαν διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύρας. ὅπερ τε δύσθετον τῆς χώρας διορθούμενος, καὶ προέβαλε τὸν κύκλον ᾧ λιμένα ἐφ' ὅσον ἱκανὴν αἰτίαν πρὸς τὴν χέρσον μεγάλοις σώλοις συνοικοδομήσας, λίθους ὑπὲρ μεγέθους καθεὶς τὰ βάθη εἰς ὀργυιὰς ὀκτὼ, οἱ πολλοὶ ν πόδων ἦσαν τὸ μῆκος, ᾗ πλάτος οὐκ ἐλάττονι ᾗ, τὸ βάθος ᾗ θ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ ᾗ ἐλάττους. ἡ ᾗ ἐνδόμησις ὅσον ἐνεβάλετο τῆς θαλάττης σ πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβληται τὸ κυμαγωγίας ὡς ἀποκόπτεσθαι τὰ εἰσκλυζόμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα. προκύματα γοῦν καλεῖται. τὸ ᾗ λοιπὸν, ἐπεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγας δρούσος ἐνομάζετο πάνυ καλόν τι ἄχθημα, τῷ προσηγορεύθη ἐπὶ δρούσου ᾧ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες ᾗ ἐνεπεπήγεσαν συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ ᾗ πρὸ αὐτὸ ἀπόβασις πλατεῖα κύκλῳ περιεφάνκε τὸν πάντα λιμένα, περίπατος τοῖς θέλουσιν ἡδίστος. ἐ ᾗ ἐπάνω, καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, ὃς ἀνέ-

ὃς ἀνέμων εὐθυμότατος. βάσις δ' ἔστιν ὅλος πᾶς ὁ περίβολος τοῦ λιμένος, ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέουσι λεοντῶν, πύργῳ τε περιεσταλμένῳ ὑπερμεγέθει τε καὶ ἐπιμελῶς ἀντέχειν. τῇ δεξιᾷ δὲ δύο λίθοι μεγάλοι. καὶ ἑκάτερος πύργος μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ σωζόμενοι. περίκειται δὲ κύκλῳ τὸ λιμένα, λευκοτάτῳ λίθῳ κατεσκευῇ, συνεχὴς οἰκήσις, καὶ τοῦ μέσου κύκλου τις, ἐφ' οὗ νεὼς καίσαρος ἅπασι τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης καὶ καλῶς κατεσκευῆς τετυχηκεῖα. τοὶ δὲ ὑπ' αὐτὴν ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερκειμένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν. μία δ' ἐγκάρσια πάσας ὑπέρχεται, ὡς τούς τε ὄμβρους διαρρῶς καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδιδοῦσα, τοῦ τε θάλατταν ὅταν ἔξωθεν ἐπιρρήγνυται διαῤῥεῖν, καὶ τὸν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ δ' λιμένι ὁπόθεν ἀμφιθέατρον, πολὺν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κάλλιστον ἐπιτηδείως, ἀποπλεύσειν εἰς τὴν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξετελέσθη δωδεκαετεῖ χρόνῳ, καὶ τῆς ἐργασίας οὐκ ἐγκαμόντος καὶ τῆς δαπάνους ἐπαρκούσης δ' βασιλέως. ἅτε πιστοῖς δ' ὢν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἐγνωκὼς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλέξανδρον καὶ ἀριστόβουλον σωτηρίας ἕνεκα. τὴν μὲν ἀνελεύθερον καταγωγὴν μὲν ὁ πολλῶν οἶκος, ἀνδρὸς τῶν μάλιστα σπουδασάντων περὶ τὴν ἡρώδου φιλίαν, ἐφέστιος δ' καὶ τοῖς καίσαρος καταγέλαστος. καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν ἡρώδῃ τὴν βασιλείαν ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώρας ἐπὶ τὴν τε τραχωνα καὶ βαταναίαν καὶ αὐρανίτιν. ἔδωκε δ' ἀφορμὴν τοιαύτην αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὴν οἴκησιν δ' λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τοὺς προσόδους οὐκ ἦρκει. λῃστήρια δ' ἔχων ἐν τῷ τραχωνι, πολλὰ τὴν πρόσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀρτεμισίας ζῶντες τὰς τέχνας, οἱ τὰ δαμασκηνῶν ἐλπίζοντο. καὶ ζηνόδωρος ἦρξε, καὶ αὐτὸς τῶν ὠφελειῶν κοινωνεῖ. κακῶς δ' πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, βάρων τε κατηγόρων δ' ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφειν ἠξίουν καίσαρι δ' ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. καίσαρ δ', ἀνενεχθέντων τούτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τὴν δ' χώραν ἡρώδῃ προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου, μηκέτ' ἂν ὀχλῆσαν τῶν ἐκεῖ τὴν τραχωνα ζηνοδώρου τοῖς πλησίον. ἦν δὲ γὰ ῥᾴδιον τοῖς ἐπιχωρίοις αὐτοῖς, ἐν ἔθει τὸ λῃστεύειν πεποιημένοις, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχουσιν. ἔτι γὰ πόλις αὐτοῖς, ἔτι κτῆσις ἀρχῶν ἐπῆρχε, φυγαὶ δ' κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, καὶ χώρα μὴ τοῦ βοσκημάτων διαστα. μεμηχάνηνται δ' καὶ συναγωγὰς ὑδάτων καὶ προσοδοποιὰς ὑπονόμων, καὶ δυνάμενοι πολέμου ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. αἱ μὲν τῶν ὁδοιπόρων καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' εἴσοδον ἀπίστως μεγάλα. καὶ πρὸς δρυχωρίαν ἐξειργασμένα, τὰ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἐδαφοῦς οὐχ ὑψηλόν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα δ' τὸ σύμπαν σκληρὰ καὶ δύσοδος, εἰμὴ τρίβῳ χρῶτο τις ἐξ ὁδηγίας. ὁδὸς γὰ αὐτοῦ κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλιξιν ἐξελίττουσα, τούτοις ἑπειδὴ τῶν ὡς τὰς πλησίον

A ventorum ſereniſſimum: crepido vero totius ambitus, a ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: a dextra autem duæ columnæ lapideæ conjunctæ turri ex adverſo ſitæ, pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris a longe conſpicuum adnavigantibus, & in eo B ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, unde nomen Cæſareæ, urbi tam materia quam artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, una transverſa dirimente, ut imbrium & purgamentorum proluvies facilius in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt, ſubintrare poſſint, & totam urbem C ſubluere. Extruxit etiam theatrum e ſaxo, & a meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, unde late proſpectus patet in maria. Atqve hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac jam altera urbe poſt Sebaſten condita, decrevit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, ut ſalutarent Cæſarem: eratqve D eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamen etiam Cæſaris uti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecitqve Herodi poteſtatem, ut arbitratu ſuo, e filiis qvemcunqve vellet, hæredem regni deſignaret, aucto prius nova acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa: Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his proventibus in E Trachone fovebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto vivunt, aſſveti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeo non vetabat, ut lucrorum etiam eſſet particeps. ab his male vexati propinqvorum agrorum coloni, Varum provinciæ præſidem qverelis obtundebant, poſtulantes, ut Zenodori injurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſF ſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore, ut ejus providentia caveretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis ullas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere jam aſſvetos his artibus victum qværere: ut qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paG ratam aquæ & cibariorum copiam, ut externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi unum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi, &, ſupra quam credas, capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliqvo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinqvos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postqvam Herodes accepit a Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans, maleficia coercuit, & circumvicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim invidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandũ Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas provincias pro Cæsare. eum, quod esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cum salutasset, in Judæam reversus est. Cæterum Gadarenses quidam Agrippam adeũt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam jamdudum infensi Herodi tum aperire cœperunt inimicitias, idqve de causa, ut tum videbatur, satis probabili. Zenodorus enim, desperatis rebus suis, Auranitidem ditionis suæ partem illis elocaverat quinquaginta talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modo excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modo contendentes de jure possessionis apud judices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum novitatibus. Hæc cum mature Herodes cognovisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quam hostiliter, ne daret occasionem novis motibus. Decimoseptimo demum ejus regni anno Cæsar venit in Syriam: moxqve Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, gravem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito jurejurando pollicitus erat, non prius se destiturum, quam quovis modo efficeret, ut illi a dominatione regia liberati attribuerentur ad provinciam Cæsaris. ab hoc persvasi clamitabant, idqve aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim, si quis alius, erga suos inexorabilis, ab alienis vero acceptas injurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis ejus, violatisqve ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar vero comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die, qua congressi sunt, facta est horum mentio, deinde vero interruptum est hoc negotium. Gadarenses enim videntes, quorsum Cæsar & amici ejus tenderent, & certis conjecturis timentes, ne dederentur Herodi, sequenti nocte alii se jugulaverunt, alii præcipitaverunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se jacientes necaverunt: atqve ita cum seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absolvit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim, præcordiis ruptis, sanguine multo per secessum profluente, apud Antiochiam

A κακουργημάτων σκωλύοντο, καὶ πλήλων ἐῶ ὁ τῆς ληστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν ἐκείνῳ λελῆφθαι. λαβὼν ὁ τλὺ χάριν ἡρῴδης ὧδε καίσαρι, καὶ παρελθὼν εἰς τλὺ χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρία, τύς τε πονηρευομένυς αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς περὶ ἀδεῆ τ εἰρλύλιν παρέσχεν. ὁ ὁ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον ὁ καὶ φθόνῳ τλὺ ἀρχλὺ ἡρῴδε μετειληφέτι, ἀνῆλθεν εἰς ῥώμλν κατηγορήσων αὐτυ. κἀκεῖνος μὲν ἄπρακτος ἀνεχρέφει. πέμπεται ὁ ἀγρίππας τῶν πέραν ἰονίας ἀλάδοχος καίσαρι. ἐ τύτῳ ὧδε μιτυλίνλν χαίρουσι σωτυχῶν ἡρῴδης, ἐῶ γὰ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ σωτήρης, εἰς τλὺ ἰουδαίαν πάλιν ἀνεχρέφει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες ἡρῴδε, καὶ τύτυς ἐκεῖνος ὐδὲ λόγον αὐτοῖς δύς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίυς. οἵτε ἄραβες ἢ πάλαι δυσμλνῶς ἔχοντες πρὸς τλὺ ἀρχλὺ τλὺ ἡρῴδε διεκινέλντο, ἐ ἐπιτρέπειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, ἢ μετ' αἰτίας ὡς ἐδοκοῦμεν εὐλογυτέρας. ἐῶ γὰ ζηνόδωρος ἀπογινώσκων ἤδη τ καθ' αὑτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τλὺ αὐρανίτην αὐτοῖς ἀποδόξ πεντήκοντα ταλάντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντι, διημφισβήτυν, πολλάκις μὲν ταῖς καθόδοις, ἢ τῷ βιάζεσθ ἐλεῖν, ἄλλοτε ὁ ἢ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπειθον ὁ ἢ τύς ἀπόρους τ στρατιωτῶν, ἐ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεί ποτε καὶ πρός τ νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ὡ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τὸν βίον. ταῦτα ἐκ μακροῦ γινώσκων ἡρῴδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμῦ περιηγόρευ, τῆς παραχρῆμα οὐκ ἀξίως ἀφορμὰς ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτῦ τῆς βασιλείας ιζ παρελθόντος ἔτυς, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν γαδαρέων κατοικούντων οἱ τὰ λείσια, κατέβαινον ἡρῴδε, βαρυῶ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα ὁ ἀπετέλμων, μᾶλλον μὲν ἐγκειμένυ καὶ ἀλαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρυ. ἐ ὡδαχόντος ἕρκυς, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρῴδε βασιλείας, πρσθήσειν ὁ τῇ διοικήσ δ καίσαρος. τύτοις ἀνατεθέντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὰν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θράσ δ μηδὲ τὰς ὑπ' ἀγρίππα ὡδαδοθέντας ἐν τιμωρείᾳ λυέσθ, ἀλαφέντος ἡρῴδε ἢ μηδὲν κακὸν εἰργασμένυ. ἢ γὰ εἴ τις ἄλλος ἐδόκει δυσωδίᾳ μὲν ὅτι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος ὁ ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτάνουσι ἀφιέναι. κατηγορουμένων οὖν ὕβρεις, ἐ ἁρπαγὰς ἢ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρῴδης ἀναπαρακτήσας ἕτοιμος λῦ εἰς τλὺ ἀπολογίαν. ἐδεξιοῦτο ὁ καίσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ἧττο τῆς παραχῆς δ πλήθυς μεταβαλὼν τῆς εὐνοίας. καὶ ἢ μὲν τλὺ πρώτλν ἡμέραν, οἱ περὶ τύτων ἐρέθισμοι λόγοι, τῆς δ' ἑξῆς ἀκέτι προσῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰ γαδαρεῖς ἐρῶντες τλὺ ῥοπλὺ αὐτυ τὸ καίσαρος καὶ δ συνεδρίυ, ἐ προσδοκήσαντες ὅπερ λῦ εἰκὸς σκεδήσειν τὸν βασιλέα, ἢ φόβον αἰκίας, οἱ μὲν ἀπεσφάττον αὐτὸς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς ὁ καθ' ὕψος ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τ ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἐκόντι διεφθείροντο. ταῦτα ὁ ἐδόκει καταγνῶσις εἶναι τ προπετείας ἐ ἁμαρτίας, ἔνθεν ὐδὲ μέλησεν ὁ καίσαρ ἀπέλυε τ αἰτίων ἡρῴδην. ὑπισυμπίπτει δ μέτριον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰ ζηνόδωρος ῥαγῆτο αὐτῷ δ τὰ λάγχνα, καὶ πολλῷ ἢ τλὺ ἀσθένειαν ἐκχωροῦντος αἵματος, ἐν ἀπο-

B

C

D

E

F

G

ἐν ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας σκληπτὸν τὸν βίον. κρῖναι δὲ καὶ τῶν τότε μοίραν οὐκ ὀλίγην ἔσαν, ἣν ὁδὴ δίδωσιν, ἢ μεταξὺ δὲ τραχῶνος καὶ τῆς γαλιλαίας κεῖ, ὑλάταν τε παναδα καὶ τὰ περὶ ἄχωβαν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὴν καὶ τοῖς ὑπερορωμένοις τῆς συρίας, ἐντειλάμενος μὴ τῆς σκήνης γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε σωφρόνων εἰς ἦθος προῆλθεν δύναμις, ὥς τι δύο τότων τῶν ῥωμαίων ἀρχῶν διεπόντων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος ἦσαν, κρίσαντος καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν, κρῖναι μὲν ὑδέν' μετ' ἀγρίππαν ῥᾳδίως προθεῖναι, ἀγρίππας δὲ μὴ κρῖναι. τοσαύτης δ' ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ ῥᾳδίως κρίσας ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δὲ πανενεμίας ἐκ τῆς βασιλείας, προσόδου ῥ' ταλάντων, ὡς εἰκὸς παῖδες, τὰ κατ' ἐκεῖνον εἰσφαλῶς ἔχειν, καὶ μὴ τὰς ὑὰς αὐτοῦ κρατεῖν. κρίσας δ' ὅτι γαλατίαν προσπέμψας, ὡς ἐπαυξήσει, σὺν τῇ ζωνοδώρᾳ προκαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρας λευκῆς, πλησίον δὲ πανιὰς καλουμένου. αὕτη λευκὸν σῶμα προκαλλές ἐστιν, ὑπὸ αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίθημα, βαθὺ ἀπερρώγως ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθυπερθεν δ' ὄρος παμμεγέθες. ὑπὸ δὲ τὸ σπήλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ. ἔνθ', ὅπερ ἐστὶν ὄντως τὸ τόπον, τῶν ναῶν προσοικοδομήσας ἀφιέρωσε κρίσας. τότε καὶ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προφάσιν μὲν ὡς ἀναλαβοῖεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς καὶ δώροις ἐξεργασίαν τῶν ὑπηδυσμάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δόσεως, καὶ μεταπεπλεντων τὰ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, ἐκ λόγου δὲ πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ καὶ παραθυμουμένων. ὁ δὲ πρὸς τοιοῦτον πολλὴν ὑπεμέλειαν ἐπῆγε, φανερῶς μὲν τὰς ὑγιείας, ὑπὸ τάπων δ' αἰνιγμοῖς πρὸς τὰς νόσους. ἐν δ' ὅτε νυκτὸς ἐφιεμένη τὴν πόλιν, ὅτε κοινωνία πρὸς πάτρα ἐξ ἀμφίτης, ἀλλ' ἐτήρητο πάντα, καὶ χαλεπαὶ τὰ φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λεληθότως, εἰς τὸ φρόνημα ἀναγόμενοι τὴν ὑρκανίαν σκῆν διεφθείρετο. καὶ τῇ πόλει, καὶ ταῖς ἐδοιπορίαις ἦσαν οἱ τὰς συνιόντας εἰς ταυτὸν ὑπισκοπιοῦντες. ἤδη δέ φασιν αὐτὸν ἀμελεῖν τότε δὲ μέρος, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τὰς ὄχλους, καὶ πεῖραν αὐτῶν ἐν τοῖς ἐξ ἀγορᾶς λαμβάνειν. τὰς μὲν οὖν πανταπασιν ἐξαυθαδιαζομένας, πρὸς τὸ μὴ συμπαραφύεσθαι τοῖς ὑπηδεύμασι, πάνυ ἐπεῖχε τὰς τρόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠνάγκασε πρὸς τὴν πίστιν ὑπάγεσθαι, καὶ σπουδὴν ἀγαγεῖν αὐτῷ σωφρονεῖν τὴν εὐνοιαν ἢ μὴν διαφυλάξειν ὑπὲρ τοῦ ἐξ ἴσου ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, καὶ θεραπείαν καὶ δίκην, ἔσαν οἷς ἠνέγκε. τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυσχεραίνοντας ὑπὲρ τοῦ καταναγκάζεσθαι, πάντη τρόπῳ σκοπὸν ἐποιεῖτο. συνεπέβαλλε δὲ καὶ τοὺς πρὸς πολλῶν τῶν Φαρισαίων καὶ συμμίαν τὴν τούτοις συνδρομεῖν τῶν πλείστους ὁμνύειν. οἱ δ' ὅτε συνεχώρησαν. ὑπὸ ὁμοίως τοῖς ἀρχὴν παρῆσαν ἐκολάσθησαν, ἐνίοτε πρὸς πολλῶν τὰ χόντες. ἀφεῖσαν δὲ αὐτοῖς τὴν ἀναγκὴν οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. ἔθνος δέ τι ἐστὶν Ἰουδαίων χρωμένων παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδεγμένων. περὶ ὧν μὲν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξιμι. τοὺς δὲ ἐσσαίους ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μεῖζον τῆ φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ τῶν θνητῶν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar vero & hujus portionem, sane non contemnendam, donavit Herodi: quæ sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Ulatham, Paneadem, & agros finitimos. adjunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandavitqve, ut omnia ex ejus sententia fierent. Deniqve eo tum felicitatis provectus est Herodes, ut, cum in toto, qvam late patet, Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini majorem qvam illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qva mutua benevolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetravit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, ut etiam, si qvid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neqve subjiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare, in regnum reversus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit e marmore candido, prope Panium, qvod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eiqve subjecta in immensum hians terræ devexitas, plena aqvis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Jordanis fluminis. hunc locum alioqvin etiam celebrem ornavit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, præextu qvidem, ut post sterilitatem se reficerent, re autem vera, ut placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, qvæ videbantur plane ad religionis & bonorum morum perniciem tendere; ut omnium jactabatur sermonibus, cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & jubens sua qvemqve agere negotia, vetitis per urbem conventiculis & freqventioribus conviviis, appositisqve etiam speculatoribus, & gravissimis pœnis, qvi contra facerent, propositis. nam multi clam & propalam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiqve dabant supplicium: & dispositi erant tam in urbe qvam per itinera, qvi observarent convenientes cujuscunqve rei gratia; adeo enim hanc curam non negligebat, ut sæpe ipse plebejo cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur, qvid de se sentiret populus: & qvotcunqve pertinaciter improbarent ejus studia, in omnes inclementer animadvertebat: reliqvam vero multitudinem sacramento obstringebat, jusjurandum exigens, qvod non discessuri essent a fide & officio. atq; ita major pars metu cedebat & obsecundabat: qvi vero liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos, qvocunqve pacto poterat, tollebat de medio. Reqvisivit etiam jusjurandum a Pollionis Pharisæi Sameæq; sectatoribus plerisq;: qvod cum non impetrasset, non tamen in eos, ut in cæteros tales, sæviit, Pollionis reverentia. remisit etiam hanc necessitatem his, qvi Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de qvibus alibi narravi prolixius.

nunc præterendem non videtur, nec alienum a proposita historia, cur religiosam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cum alias vitæ honestæ & probatæ hominum testimonio, tum vero divinitus etiam concessum habens donum fatidici spiritus. hic conspicatus Herodem, etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Judæorum salutavit. Ille putans se aut rideri, aut non satis notum esse homini, correxit ejus verba, unum de plebe se profitens. Tum Manahemus subridens, & blando plausu posteriora ejus permulcens verius qvam feriens, Imo regnabis, inqvit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus vult: & memor esto Manahemi verberum, qvæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, qvam de justitia & pietate, & æqvitate erga cives subditos. sed scio te hoc non facturum, futuri præscius. eris enim tam divini qvam humani juris immemor, licet alioqvi fortunatissimus, & sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qvi te extremo vitæ tempore gravi castigatione reprehensurus est. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale sperabat: prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum maxime vigeret, Manahemum accersitum rogat de diuturnitate imperii. Ille nihil certi respondit, sed scitante rege, num decem annos duraturum sit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes vero vel hoc contentus Manahemum, data dextera, dimisit. & ex eo semper Essenos in pretio habuit. Hæc tametsi fidem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, quod multi sint in eo genere, quibus ob morum probitatem divinitas aperire dignatur sua decreta & consilia.

ὁ γὰρ ἀπέκτης ὁ λόγος. φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας γένει, προδηλῶν καὶ τὸν ὑστερ τούτων ἔπαινον. ἰωάτης τ̃ ἐσσηνῶν μανάημος ὄνομα, ἐ πάλαι καὶ τ̃ προαίρεσιν ἔβιε καλοκαγαθία μαρτυρούμενος, ἐ προγνωσιν ἐκ θεᾶ τ̃ μελλόντων ἔχων. ἔτι γὰρ παῖδα τ̃ ἡρώδην ὡς διδασκάλῳ φοιτῶντα καὶ δόξαν, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταγωνευέσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος δ' ὑποβλέψας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κ̃ τ̃ γλουτὸν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσῃς ἔφη, καὶ τ̃ ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπάρξεις. ἀξίωσον γὰρ ἐκ θεᾶ, καὶ μέμνησο τ̃ μανάημον πληγῶν, ὡς καὶ ἔστω σοι σύμβολον εἶναι τ̃ κ̃ τ̃ τύχην μεταπλάσεων. ἀρκεῖ γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνην ἀγαπήσῃς, ἐ πρὸς τ̃ θεὸν εὐσέβειαν, ἀπεχόμενός τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' ἐγὼ σοῖδά σε τοιοῦτον ἐσόμενον, τὸ πᾶν ἀπιστήσοντα. εὖτυχία μὲν γὰρ ἔσον ἐκ ἄλλῳ διοίσῃς, καὶ τεύξῃ δόξης αἰωνίας, λήθην δ' εὐσεβείας ἕξεις καὶ δικαίας. ταῦτα δ' ἐκ ἂν λάθοι τὸ θεῖον ἅπερ καταγροφῇ ἔβιε τ̃ αὐτῶν ἐργῆς ὑπομνήμονα ὁμολογήσας. τοιαῦτα μὲν ἤκουσε τ̃ νοῦν πρόσεχεν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν ἡρώδης. καὶ μικρὸν ἢ ἀρθεὶς, ἕως καὶ ἔβασιλεύθη ἐ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τ̃ ἐρχῆς μεταπεμπόμενος τ̃ μανάημον, ἐ πρεσβύτερόν πόσον ἄρξῃ, ἐπυνθάνετο. μανάημος ἢ, τὸ μὲν σύμπαν ἐκ ἔφη. ὡς ἢ σαφῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γλυκήσοντας τ̃ βασιλείας ἐνιαυτοὺς, προστίθετο, καὶ ἐκπεσὼν ἐ λίαν ἐπῶν, ἕτερον ἐκ ἐπέθηκε τῷ τέλει τ̃ προθεσμίας. ἡρώδης ἢ καὶ τότε ἐρχεσθεὶς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, ἐ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνοὺς τιμῶν διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν εἰς ἐ δόξαν, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξίωσα μὲν καὶ περὶ τ̃ παρ' ἡμῖν ἐμφιλοσοφίας, ὅτι πολλοὶ μᾶλλον τούτων ἐπὶ καλοκαγαθίᾳ ἐ τ̃ θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

CAP. XIV.

Herodes novum templum Hierosolymis ædificat.

DEcimo octavo autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora, post absolutata tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuo construere, ampliore ambitu & huic conveniente celsitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Cæterum veritus, ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequentem haberet, advocata concione, sic eum allocutus est: Non habeo necesse, viri tribules, ut vel gesta vel opera mea commemorem, quæ, ex quo regnare cœpi, plus vobis utilitatis & securitatis, quã mihi ornamẽti & laudis attulerũt. scitis enim ipsi, qvod in maximis vestris difficultatibus nulla privati comodi ratione vobis prospexi: & quæ hactenus opera, Deo juvante, absolvi, vobis potissimum serviunt, per quæ factum est, ut res Judaicæ nunc magis quam unqvam antea floreant. quare, ut dicere cœpi, non opus est singulatim percensere

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρώδης κατελῶν τ̃ ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε.

ΤΟτε γοῦν ἐπὶ τ̃ ἡρώδου βασιλείας γενόμενα ἐνιαυτὸν μὲν τὰς προειρημένας πράξεις, ἔργον ἢ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τ̃ νεὼν δ' θεᾶ διαύτῳ κατεσκευάσῃ, μείζω τε τ̃ πρόσθεν, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστατον ἐγείρων, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τ̃ πεπραγμένων, ἐπισημότερον ὥσπερ ἐπ τελεσθήσεσθαι, ἐ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἀρκέσον. ἐχ ἕτοιμον ἢ τὸ πλῆθος ἐπιχειρούμενον, ὁδὸν ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τ̃ ἐπιχειρήσεως, ἠξίωσε λόγῳ προκαταρξάμενος ἐγχειρῆσαι τῷ πάντι, καὶ συγκαλέσας αὐτὸς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τ̃ κ̃ τ̃ βασιλείων πραγμάτων ἄνδρες ἐμὶ φυλοι, πρόθυμον ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τὸν ὅτον ἐγνωστὸν τ̃ τρόπον, ὡς ἐλάχιστα μὲν ἐμοὶ τ̃ ἀπ' αὐτῶν κόσμον, πλεῖστα ἢ ὑμῖν τὴν εὐφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ ἐ τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τ̃ εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας ἀφορόντων, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερηδεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἀνεπηρέασον, οἶμαι σοὶ & θεοῦ βουλήσει, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότερον ἀγηοχέναι τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος ἐξειργασθέντα πρὸ τ̃ χρόνων

E

G

χώρων ἢ πόλεις, ἅσας ἐν αὐτῇ τῇ τοῖς ἐπικτήτοις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ἦθος ὑμῶν πυθήσομαι, ἃ δοκεῖ λέγειν εἰδέναι. τὸ δὲ τῆς ἐπιδόσεως ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν βουλόμεθα, πάντες εὐσεβέστατον καὶ κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν ἡγεμόσι νῦν σκέμμα. τὸν γὰρ ἔτι νῦν ὑπολειπόμενον μόνον τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεὴς δὲ αὐτὸς πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχον ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς ἀμέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων κατηγορείτω. γέγονε γὰρ οὐ παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναὸς, ἀλλὰ ταῦτα καὶ κῦρος καὶ δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν. οἷς ἐκείνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις δουλεύσασιν, καὶ μετ' ἐκείνους μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἀρχέτυπον εἰς τοὐπίσω ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπειδὴ δὲ νῦν ἐγὼ μὲν ἀρχῶ θεοῦ βουλήσει, ἔστιν ἡμῖν μῆκος εἰρήνης, καὶ κτήσις χρημάτων, καὶ μέγεθος πρόσοδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας οἱ πάντων ὡς ἐπ' ἐπεῖν κεκλῆσθαι ῥωμαίοις, πάρεσμεν τὸ παρημελημένον ἀναγκαῖον καὶ δουλεῖα δ' ὕστερον χρόνῳ διορθώσασθαι, πλείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τιμὴν ἀνθ' ὧν ἔτυχον τῆς δεσποτείας εὐσέβειαν. ὁ μὲν ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληξε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπεσών. καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον, οὐκ ἐπῆρεν αὐτούς. ὑπώπτευον δὲ μὴ φθάσας καταλύσαι τὸ παλαιὸν ἔργον, οὐκ ἐξαρκέσῃ πρὸς τέλος ἀγαγεῖν τῷ προχείρῳ. ὅτε δὴ πάντως αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον εἶδον τὸ μέγεθος τῆς ἐπιβολῆς. ἄτω δὲ αὐτῶν διακειμένων, παρεμυθήσατο ὁ βασιλεὺς, καὶ πρότερον καθαιρήσειν φάσκων τὸν ἢ πάντων αὐτὰ τὰ τῷ σωτῆρι παρεσκευασμένα. καὶ ταῦτα προφὰς οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ εὐτρεπεῖς ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐρχάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπροσθίους ἐπλεξάμενος, καὶ ἱερεῖς τὸ ἀριθμὸν, χιλίοις ἱερατικαῖς ὠνησάμενος στολαῖς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ πέτρους, ἧπερ τῆς κατασκευῆς, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προθυπεσπουδακότων. ἀνελῶν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐφ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγαρε. μήκει μὲν πόδας ἑξήκοντα πήχεων, τὸ δὲ ὕψος καὶ πεντήκοντα, ὡς τῷ πρόσθεν σωιζομένων τῶν θεμελίων ἐπιβῆναι. ἔστι μὲν κατὰ τοὺς νέρωνος καιροὺς ἐπεγειρθὲν ἐγκαινισθῆναι. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, οὐ λίθων μὲν, λαμπρῶν τε καὶ μεγάλων τὸ μέγεθος ἑκάστων ὄντων καὶ καὶ πήχεων ὀκτὼ μήκους, ἢ δὲ ὕψος. εὐρέθη δὲ ἔτει ιϛ. καὶ πάντες αὐτὸ καθάπερ τὴν βασιλικὴν στοὰν, τὸ μὲν ἓν καὶ ἓν ἔτεσι πεντήκοντα, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς ἀφεώρων οὐκ ὀλίγων σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δὲ ἅπασι κατ' ἐναντίον οἰκοῦσι καὶ περιοῦσι τυχοῦσι. θύρας δὲ ἔσχε τοῖς εἰσόδοις ὑπὲρ τοὺς ὑπερφυεῖς, ἴσον ἐχούσας τοῖς ναοῖς, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν ἄνθη ἀλουργῆ, κίονας δὲ ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δὲ αὐτῶν ὑπὸ τοῖς τριχώμασι, ἀμπελος διεστεφανωμένη, τοὺς βότρυς ἀπεωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἦν. περιελάμβανε δὲ καὶ στοὰς μείζονας τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὸν ἀνατολὴν ἀπιόντων, καὶ τοὺς δαπάνας τῶν πρὸ ὑπερβαλλομένους, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδόκει ἐπικεκοσμηκέναι τὸν ναόν. ἀμφὶ δὲ ἦσαν μεγάλαι τεῖχαι, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκουσθὲν. λόφος πρὸ πεζῶσης, ἀνάντης, ἠρέμα, πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑποπούμενος ἐπὶ τὸν κορυφαῖον ἄκραν.

vel urbes vel alia ædificia, qvibus tum Judæam ipſam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nunc proponam, qvod maxime vel ad religionis cultum, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, qvod poſtliminio reverſi a captivitate Babylonica patres noſtri inſtauraverunt, deſunt ad priſcam altitudinem ſexaginta cubita. tanto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa majorum noſtrorum accidit, per qvos non ſtetit, qvin par illi priſtinæ ſtructura ſurgeret: ſed hanc menſuram præſcripſerunt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub qvorum imperio, qvia illi tum vixerunt, ſicut poſtea Macedonum, non potuerunt aſſeqvi primum illud pietatis archetypum. Nunc qvoniam, Deo volente, ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppetunt, & qvod maximum eſt, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operã, ut, qvod majores ſub alieno nutu viventes non ſatis accuraverunt, ſuppleam, & qvicqvid deeſt ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum, grate ac pie perſolvam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, qvod ſupra ſpem polliceri videretur: & angebantur magna ſolicitudine, ne forte demolitus vetus ædificium, novum non poſſet abſoluere. qvare periculoſum videbatur conſilium, & conatus perdifficilis. Qvod ubi animadvertit rex, juſſit eos bono animo eſſe. manſurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantiſper dũ omnis materia comparetur, qvæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria. neq; eos fefellit. Mille enim plauſtra paravit qvæ lapides conveherent: & ex omni artificum copia peritiſſimos ſelegit ad decem millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalibus ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmẽtariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hosq; omnes adhibuit operi, materia jam ante convecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & novis repoſitis, deſuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidem & viginti amplius. qvi viginti cubiti aliqvanto poſt ſidentibus fundamentis deceſſerunt, eosq; denuo addere decreverunt noſtri Neronis temporibus. Conſtabat autem ſtructura e lapidibus candidis firmiſſimis, magnitudine vigintiqvinq; cubitorum in longum, octo in altum, latitudine vero cubitorum duodecim. habebatq; baſilicæ ſimilitudinem, hinc & inde humiliſus, media ſui parte excelſum, a multis ſtadiis conſpicuum, maxime ex adverſo habitantibus aut adventantibus. Janua vero pene ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis diſtinctis, & habentibus columnas intextas, ſub qvarum capitibus vitis expandebatur aurea, dependentibus botryonibus, mirandum ſane opus tam manus qvam materiæ precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ reſponderent reliqnæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabi-

i. Tumulus erat petricoſus, arduus a vertice ſenſim verſus Orientale urbis latus reſupinus.

hujus verticem primus Solomon rex noster in-
stinctu Dei muro circumdedit. Radices qvoqve
ejus alio muro cinxit, cui versus austrum subje-
cta est vallis profunda. hic murus constat saxis
grandibus plumbo inter se vinctis, complectens
interius spacium, & in profundum descendens,
ut miranda sit magnitudo & altitudo structuræ
forma qvadrangulari. Saxorum enim magnitu-
do a fronte est conspicua, interiora ferro vincta
junctura continent contra omnium temporum
injurias firmissimas. Hoc opus postqvam æqva-
tum est vertici, cavitas, qvæ intererat murum
inter & tumulum, expleta est, ut complanatis o-
mnibus fieret area, & circum quadriporticus
qvatuor stadiorum circuitu, singulis lateribus
inter duos angulos per stadia singula patenti-
bus. interius deinde ipsum verticem ambit ali-
us murus lapideus: cujus Orientale latus, qvam
longum est, duplicem habet porticum, spectante
januam templi siti in meditullio. Eam porticum
priores reges adornaverant. Circum templum
affixa erant spolia barbarica, qvæ omnia Hero-
des denuo dedicavit, additis etiam recentibus
Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx
erat firma & bene munita, opus Asamonæorum,
qvi gentis sacerdotium simul & principatum te-
nuerunt, & turrim id vocaverunt, repositorium
stolæ pontificiæ, qvæ non promebatur, nisi pon-
tifice sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco
asservavit, post cujus obitum in Romanorum
potestate fuit, usqve Tiberii Cæsaris tempora.
Ejus principatu Vitellius Syriæ præses a Hiero-
solymitis honorificentissimo hospitio receptus,
qvo gratiam eis referret, ut juxta sua postulata
ipsi haberent sacræ stolæ custodiam: fuerunt q;
Judæi ejus custodes usqve Agrippæ regis obitū.
post qvem Cassius Longinus præses Syriæ, & Cu-
spius Fadus Judææ procurator, jusserunt eos de-
nuo stolam in Antoniam deponere, dictitantes
debere eam in Romanorum potestate esse, qvem-
admodum & antea. Missi sunt hac de causa le-
gati ad Claudium Cæsarem, deprecaturi talem
necessitatem: ubi invenerunt juniorem Agrip-
pam, cui petenti concessa est stolæ custodia, scri-
ptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem
fuerat sub sigillo pontificis & præfectorum gazo-
phylacio, qvi pridie solennis festivitatis adibant
arcis & præsidii Romani præfectum, & recognito
prius sigillo, stolam accipiebant: ac mox peracto
festo, reportatam in eundem locum, & in con-
spectu arcis præfecti obsignatam deponebant: qvod
qvidem hoc loco propter toties variatum mo-
rem admonere visum est. Sed tum Herodes
hanc qvoqve turrim munitiorem reddidit ad
tutelam templi: & in memoriam amici sui Ro-
manorum imperatoris Antonii vocavit Anto-
niam. Occidentalis autem porticus qvatuor

A Ἦν ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας σολομῶν κατ' ὄπτε-
φροσιλίω δ' ἱερῦ, μεγάλας ἐρασίας ἀπεῖχιζεν ἀνω-
γεν τὰ περὶ τὸν ἄκραν. ἀπετείχιζε δ' κάτω μὲν ὀρύσ-
ρίζης ἐσχάτης βάθ@, ἕως βαθείας περιβαίνε φάραγξ κατὰ
λίθος, ταῖς πέτραις μολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλλή-
λας ἀπολαμβάνων ἀπὸ τῆς ἔσω χώρας, & περβαί-
νων εἰς βάθ@, ὡς ἄπιστον εἶναι τοῖς μεγέθ@ τῆς οἰ-
κοδομῆς, καὶ τὸ ὕψ@ τετραγώνε ἠρεμένης, ὡς τὰ μὲν
B μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μετώπε καὶ τῶν ὄψεων φανῆναι ἐ-
ρᾴδια, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν
τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὸ δ' ἐργασίας
ἔτως συναπλώσας εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμεν@
αὐτὸ τῶν κορυφῶν, καὶ τὰ κοῖλα, τῶν περὶ τὸ τεῖχ@
ἐμπλήσας, ἰσοπέδου τοῖς κατ' τὸν ὄψιν φάνειαν τῶν ἄνω
καὶ λεῖον ἐπέθηκε. ἔστ' δ' ὅλῳ τὸ πᾶν περίβολ@ τετράγων
στάδιον τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας στάδιον μῆκος
ἀπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δ' τούτε καὶ παρ' αὐτὸν
C τῶν ἄκρων ἄλλο τεῖχ@ ἀνω λίθινον περιῆν, κατ' μὲν
ἑῴαν ῥᾳστον, ἰσομήκη τῷ τείχει σὰν ἔχον διπλῶν ἐν μέ-
σῳ δ' νεὼ πεντυχηκότ@, ἀφορῶσιν εἰς τὰς ὕλης αὐτῷ
πεποίηνται πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκευάσαν. ἔτ' δ'
ἱερῷ παντὸς κύκλῳ περιῆν μένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, προσ-
θεὶς ὅσα καὶ τ' ἀράβων ἐλαβε. κατ' τὸν βόρειον πλευ-
ρὰν, ἀκρόπολις ἐγγύνι@ ἐνερκὴς ἐτετείχιστο, ἀληθρο@ ὀχυρότητ. ταύτην δὴ πρὸ ἡρώδε δ' ἀσαμωναῖοι
D ἄνδρες βασιλεῖς & ἀρχιερεῖς ὠκοδόμησαν, & βάθρον σκά-
λεσαν, ὡς σκεῦ τὸν ἱερατικὸν αὐτοῖς ἀποκεῖσθ@ στολὴν,
ὃν ὅταν δέη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται.
ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τότῳ, καὶ
μετὰ τὸν σκάνα τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἔν, μέχρι τ' πε-
βεβλε ἡγεμονεύ@ χρόνων. ὅτε τότε δ' οὐιτέλλι@ ὁ
τῆς συρίας ἡγεμὼν ἀποδημήσας τοῖς ἱεροσολύμοις, δε-
ξαμένε δ' αὐτὸν λαμπρῶς πᾶν, θέλων
E αὐτὸς τ' εὐνοίας ἀμοιβὰς, ἐπεὶ παρεκάλεσεν τὸν
ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὸν αὐτὸ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔδωκε πε-
ρὶ τότων πρόφασιν ἡγεμονεύε, καὶ κεῖν@ ἐπέτρεψε. καὶ
παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τ' ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις,
μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μετ' δὲ τὸν
κάσσι@ λογγῖν@, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, & κά-
σσι@ φάδ@ ὁ τ' ἰουδαίας ἐπίτροπ@, κελεύσιν τοὺς
ἰουδαίους εἰς τὸν ἀντωνίαν καθ' ἑκάστ τὸν στολὴν ῥωμαί-
ους γὰρ αὐτ' εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς & πρότερον ἦσαν.
πέμπτσιν ἐν ἰουδαίοις πρέσβεις πρὸς κλαύδιον καίσαρα
περὶ τότων προσκαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων ὁ νεώτερος
βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμεν@
παρ' αὐτοκράτορ@ τ' ἐξουσίαν ἔλαβεν, & τελαμένε
ἐπιτελλίω τῶν τ' συρίας ὅπη στρατηγῶ. πρότερον δ' ὑπὸ
σφραγίδος & ἀρχιερέως & τ' σαζοφυλάκων, καὶ
πρὸ μιᾶς ἡμέρας τ' ἑορτ', ὅπου τ' ῥωμαίων φρούραρχον
ἀναβαίνοντες οἱ σαζοφύλακες, & καταμανθάνοντες
G τὸν ἑαυτῶν σφραγίδα, τὸν στολὴν ἐλάμβανον. ἐπ'
αὐθις τ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ' αὐτὸν κομίσαντες τό-
πον, & τῶν φρουράρχων διαζάντες σύριον τ' σφραγίδα
κατεπήεσαν. ἐν ᾧ μὲν ἐν τῷ & πέντε τ' ὑπομενόν-
των παρεδηλώθη. τότε δ' ἐν τ' ἰουδαίων βασιλεὺς
ἡρώδης & ταύτην τ' βάθρον ὑψηλοτέραν κατασκευά-
σας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ & φυλακῇ τ' ἱερῦ, χαμαίμηκος
ἀντωνίᾳ, φίλῳ μὲν αὐτ' ῥωμαίων ὄντ' ἄρχοντι, προσηγόρευκεν ἀντωνίαν. ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι δ' πρόσθε πύλας

πύλας δ' ἐφέστασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τέτμησε, τὸ ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς διόδου ἀπειλημμένης. αἱ δὲ δύο, εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμοῖς πολλοῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν πρόσβασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, περιεχομένη βαθείᾳ φάραγγι καὶ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετώπου τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας καὶ μέσον. ἐπ' αὐτοῦ δὲ τὴν βασιλικὴν στοὰν, τριπλῆν καὶ μῆκος διάσουν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑσπέριον. ἡ γὰρ ἐκτείνετο πρόσωπον ὅσον τοῦ ἔργου δὴ τοῦ ἀξιοφηγητοτάτου τοῦ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλη γὰρ ὄντως ἦν τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ ἡ ὅλη καταδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν ἐσκύπτει, παμμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέσχεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρης ἧς ταύτης τέγους ἀμφοτέρωθεν τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾶν, οὐκ ἐξικνουμένης τοῦ ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸ βυθόν. κίονες δὲ ἐφέστασαν κατ' ἀντίσιχον ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τετράχα. συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομητῷ τείχει, ἡ πάχος μὲν ἑκάστου κίονος, εἰς τρεῖς δὲ συναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ πόδων ἓξ δισταδὸν ἀπειλημμένης. πλήθος δὲ συμπάντων ρξϛ', κιονοκράνων αὐτοῖς τὸ κορινθιουργὲς ἐπιζευγνυμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν εἰμπειρίας μὲν τῶν δεόντως μεγαλεργίαν. τεσσάρων δὲ σταδίων ὄντων, τρεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς μέσας χώρας τῆς στοᾶς. τὸ δὲ αἱ β' πρὸς ἄλληλοι, τὸ αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας, πόδας λ', μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος πόδας ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. ἀνεῖχε γὰρ πλεῖον πρὸς τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξησκημένοι γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων ἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ἐπὶ μεῖζον ἦρτο, ὥστε τὸ μεμφόμενον τῆς ἐπιπολαίοις τοῖς μετώποις τείχεσι, κίονας ἔχοντος ἐνδεδομημένους, καὶ ξεστοὺς πάντες ὄντος, ὡς ἀπιστεῖσθαι τῇ ὄψει καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰς τῆς συντυχάσεως εἶναι. τοιοῦτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν. ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ὁ μὲν ὀλίγῳ δεύτερος, πρόσβασιν βαθμῶν ὀλίγων. ἐν περιεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκτου, χαμαὶ κωλύων ἐπιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, ξηναπικῆς ἀπειλουμένης τῆς ζημίας. εἶχε δὲ ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, πρὸς μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλίμα, τρισίχορος πυλώνας, ἀλλήλων διεζώτας. πρὸς δὲ ἡλίου βολὰς, ἕνα τὸν μέσον, διὸ παρῆκεν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ κἀκείνου γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δὲ εὐθύπορον τρίτον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξεν ἦν μόνοις. ἐναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ θεῷ. τούτων εἰς οὐδένα τῶν ὁ βασιλεὺς ἠρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ οὐδὲ ὧν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸ τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς ἔσω προβόλους ἐπεραγματεύετο, καὶ πᾶσι ὠκοδόμησεν ἕτερον ἡ. ἔστ' ἦν ναοῦ μὲν τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντος, ἐνιαυτοῦ καὶ μηνῶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς. ἐστὶ τάχος πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μὴ ἦ κατὰ τὴν προθυμίαν ἔστ βασιλέως, ἐορτάζοντες καὶ καταφημοῦντες τὴν ἀνάκτησιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, τριακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βόας,

portas habebat: harum ab una transitus erat in regiam per vallem in medio interjectam: duæ terebant in suburbia, postrema in urbem, gradibus multis usq; Imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per acclive tendentibus. Urbs enim sita erat e regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desmens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab utroqve angulo æqve distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim ulterius poterat. Ibi spectaculum erat, si ullum aliud sub sole, memorabile. Nam qvum vallis in immensum dehisceret, ita ut calligarent despicientium oculi, desuper extructa erat prælta porticus: cujus tecto conscenso, si quis utramqve altitudinem conjuncta contemplaretur, absq; vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In ejus porticibus stabant paribus intervallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cujusqve columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo viginti septem pedum, subjecta spira duplici. Numerus universarum fuit centum sexaginta duo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris usqve ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per intervalla ternæ porticus, ita ut in uno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadii longitudine, claudant inter se mediam, cujus latitudo sesquialtera, altitudo vero duplicata, tanto superabat utramq;. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ vero connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atqve hoc modo se habebat primus ambitus. Interius vero non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cum inscriptione, quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus septum tam australi quam septentrionali latere patebat ternis januis æquidistantibus, ab Oriente vero una magna, per quam intrarent casti una cum uxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium vero spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora, a quibus profani lege arcebantur, non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutoqve octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem sacerdotum opera sesqvianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festivitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boves Deo mactavit.

& alii pro ſuis qvisqve facultatibus tantum vi- A
timarum, qvantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, qvem Herodes anniverſaria hilaritate ſolitus eſt colere, ut hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterum rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum uſum ut occulte illuc poſſet aſcendere, ſi qvid per tumultum contra regem vellet novare populus. Fertur toto tempore, qvo templum ſtruebatur, nunqvam interdiu pluiſſe, noctu tantum imbribus deſcendentibus, ne interrumperetur ædificatio: eaqve fama, qvaſi per manus tradita ad nos pervenit a majoribus: nec eſt veri abſimile, ſi qvis divinam providentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἰκῶν δυνάμιν, ὧν ἔχ ἐῖον τὸ τὸν ἀρίθμον εἰπεῖν. συνεκπεπώκει γὰρ τῇ θρησκείᾳ τὸ θαῦμα τοῦ ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βασιλέως τὸ δοκῆς ἐπ' ἴσης ἐξ ἐθους ἑορτάζειν, εἰς πεντηκονταέτιον ἐλθεῖν, καὶ θεισπουδάτῳ διὰμφοῖν τῷ ἑορτῷ χρέωσθαι. κατεσκεύασθη δὲ καὶ κρυπτὴ διώρυξ τοῦ βασιλέως, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς ἀντωνίας μέχρι δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ ἀφ' ὑπερβολῆς εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ὄχλον δὲ δήμου νεωτερισμὸν B
ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι φυλαττόμενος. λέγεται δὲ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου δὲ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας ἔχ ὕειν, ἐν δὲ νυκτὶ, γίνεσθαι τὰς ὄμβρους ὡς μὴ κωλύσειν τὸ ἔργον. ἔστιν τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν, ὃν ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὑπάρχοι τις ἐμφάνειας δὲ θεῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξωκοδομήθη δὲ τὸν τρόπον.

TAΔE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορεῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Οτι πρὸτον ἀλέξανδρ☉ καὶ ἀριστόβουλ☉ ἀποδρῶμες ἐπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς συλλώμη καὶ φερώμες ὑπὸ βασιλέως ἀδελφοὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς ἐχρῶντο. Κεφ. α.

Ως γνωσάμες ὀργὴς τῆς πρὸς ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸ βόσπορον. Κεφ. γ.

Ἐπιδείξις τῆς καθ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντ☉ ἡρώδου, πρὸς ὧν ἠτιῶντο τὰς ἕλληνας. Κεφ. δ.

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ἐπέστρεφεν. Κεφ. ε.

Ως εἰσπλεύσ☉ τὸν πρὸς τὴν οἰκείαν ἡρώδης, πρεσβυτέρων μὲν, ἀντιπάτρου τὸ πρεσβύτατον ὄντ☉, χαλεπῶς δὲ τὸν πρὸς ἀλέξανδρον φερόντων τὸ ὕβρει. Κεφ. ς.

Ως ἀντιπάτρ☉ διαβεβούλευντ☉ ἐν ῥώμῃ, τοὺς πρὸς ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ἐπὶ καίσαρ☉ αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.

Ἀλεξάνδρ☉ ἀπολογία ἐπὶ καίσαρ☉, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η.

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρώδης ἐπὶ καισαρείας κτίσ☉. Κεφ. θ.

Προσθῆκαι τῇ ἀπὸ κυρήνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, οἷς καίσαρ ἀφῆκεν ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας, καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς καῖσαρ καὶ ἀγρίππας ἐγράψαν ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς πόλεσιν. Κεφ. ι.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸ δαβὶδ τάφον. Κεφ. ια.

Ως ἀρχέλα☉ ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ.

Ἀπόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τὴν τραχωνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ.

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.

Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἀραψ ἐπὶ καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῶν εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε.

Διαβολαὶ ζυκλέους καὶ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις.

Ως καίσαρ☉ ἐξουσίαν δόντ☉, ἐν βηρυτῷ τῶν τοῦ ἡρώδου παίδων κατηγόρησε τῶν, καὶ θανατ☉ τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ.

HÆC IN DECIMOSEXTO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQUITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reversi Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur. Cap. I.

Quomodo Herodes uxores filiis suis dederit, & ad Agrippam navigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam navigat Bosphorum petens. Cap. III.

Jonici Judæi Gentiles apud Agrippam, præsente Herode, accusant. Cap. IV.

Agrippa privilegia Judæis concessa confirmat, Herodes vero in Judæam revertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus evehit, & filii Mariamnes contumeliam graviter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes qvinqvennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio adversus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad civitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Davidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi a Cæsare in filios potestate, accusantur a patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Decimus Sextus.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reversi, Salomes ac Pherora, calumniis appetuntur.

INter cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam privatas injurias tam in urbe quam in agris compescere, novam legem tulit prioribus dissimilem, qvam ipse sanciit, ut parietum fossores liceret vendere in servitutem extra regni terminos: qvod videbatur non tam ad pœnam malefic orum tendere, qvam ad dissolutionem patriarum consvetudinum. Servire enim apud exteros, & diversam vivendi rationem habentes, & cogi ad faciendum, quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quam ipsos convictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod si non sit solvendo, vendi, non tamen exteris, nec in servitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, novam illam legem iniqvam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quam regium sapere, non sine contemptu inveterati jam moris publici: traducebaturqve hoc nomine rex omnium criminationibus invidiosissimis. Per idem tempus navigavit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad invisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissime tractato filios reducendos domum reddidit, satis jã instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reversi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, qvod essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Moverunt hæc ad invidiam Salomen sororem regis cæterosq;, quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, qvum viderent non defore ultores materni interitus. Hinc igitur occasione

Κεφάλαιον ά.

Οτι πρόσταν ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ἀπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, ὡς σαλώμη καὶ φερώρας κατ' αὐτῶν διαβολὰς ἐχέωντο.

ΕΝ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἀπαραίτητον ἐβασιλεῖ τοῖς καθ' ἡμέρας ἀδικίας ἀνασκέλλαι, τὸν δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν χώραν ἁμαρτανομένων, πρόσθησιν νόμου ἀδὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐθέσατο, τοὺς τειχωρύχους ἀποδιδόμθ. ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὑπὲρ ὧν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν πρόσχον τῶν πατρώων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔχουσιν δίκαιον δουλεύειν, καὶ βιαζεσθαι πρός τι ὅσα πρόσταττον ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοις ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, καὶ κώλυσις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτην, οὐκ ἔχοντα δὲ πηξάσκειν μὲν, ἀλλ' ἔτι τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐφ' ὡς τε διανεῖν τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεθῆναι μὴ ἐξαυτῆς. τὸ δ' ὥσπερ ὠφελῆσθαι τότε καλεπὸν ἦν παρανόμου γνώμης τὴν κόλασιν, ὑπόφασιν ἐδόκει μέρος, ἢ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτό. καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τοῦ κοινοῦ τρόπου γνώμημα, μέρος τῶν διαβολῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὰ εἰς τὴν ἰταλίαν ὡλοῦν ἐπιήσατο, καίσαρά τε σωτυχῆ ὁρμηθεὶς, καὶ θεασάμενος τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβοντας. καίσαρ δὲ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄχλην εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς ἰταλίας, αὐτοῦ μὲν τὰ μειράκια τὸ ὄχλον ἦν, καὶ σεμνοῖποι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγάθει τῆς αὐτοὺς ψυχῆς κοσμούμθοι, καὶ βασιλικῶ καὶ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἀν ἀποδέοντες. ἦν φθονοί τε εὐθὺς ἐδόκουν, σαλώμη τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τῆς μαρίαμμνε τὸ διαβολὰς κατηγωνισμένοις. ὅτῳ δὲ ὤοντο διωκάσειν, εἰ μὴ δίκην δώσειεν τοῖς εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ψηφισθέντων. τὴν αὐτὴν οὖν πάντων

αὐτῷ ὑποβολὴν δ' ἔδωκε, εἰς τ κατ' ἐκείνων διαβολὴν μεπέφερον. λογοποιοῦντες δ καθ' ἡδονὰς συνῳδὴν τῷ πατρὶ, διὰ τ μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὂν ὅσιον εἶναι δοκεῖν ὑπὸ παιδὸν συνῳδὴν τῷ τ τεκούσης φονεῖ. παῦται γὰρ λόγοι τ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακοηθῶς ἐδύναντο, διὰ τ δυσνοίας ἣν εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφωρᾶν. ἀδεῶς δ' ὡς πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν καλῶς ἐκπορίζοντες τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην ἀναφερομένων ὑποκαπνιζόμενος μῖσος δι' αὐτὴν τὴν φύσει χρόνῳ νικώμενον.

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes, parum jucundam eis esse patris consvetudinem, memoria supplicii de genitrice sumpti, quasi aversantibus pollutum materno sangvine. Videbant enim calumniatores esse causam odii, & hac una via expugnare se posse & abolere paternam benevolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, qvibus tandem ad illum perlatis, facile divinabant exoriturum tantum odium, ut ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς γυναῖκας δὸς τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἡρῴδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπεμψε.

Ἐν μὲν τοῖς τοῦ τότε πάσης ὑποψίας καὶ διαβολῆς μείζονι χρόμενος ὁ βασιλεὺς τῇ δ' γεγυμνικένῃ φιλοσοφίᾳ, καὶ πρὸς ἣν ἐδέδοικε μᾶλλον, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονότων, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲν τ σαλώμης θυγατέρα Βερνίκην, ἀλεξάνδρῳ δ' τ ἀρχελάου δ' καππαδόκων βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα δὴ σκηνὴν ἐπειδὴ ἐς μάρκον ἀγρίππαν ἐπὶ μετ' καπρεπεπλουκένῃ πάλιν ἐκ τ ἰταλίας εἰς τ ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τ βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, ἐ τυχὼν ὧν εὐθὺ ὡς ἀνδρὸς ξένος, καὶ φίλος. κἀκεῖνος μὲν εὖ μάλα λιπαρῶς ἐγκειμένῳ, ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. ἡρῴδης δ' ὅδεν ἀρεσκείας ἀπέλιπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, ἐ μετ' αὐτοῦ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνὺς, πᾶσαν ἀπόλαυσιν διδοὺς, ἐ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ ἐ τοῖς φίλοις, ἔντε τῇ σεβαστῇ, ἐ καισαρείᾳ ὡς τ λιμένα τ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλοῖς δαπάνοις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδριον καὶ ἡρῳόδιον, καὶ τ ὑρκανίαν. ἦγεν δὲ καὶ εἰς τ πόλιν τ ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντώντ τε δ' ἅμα πάντες ἐν ἑορτώδει στολῇ, καὶ δεχομένου τ ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγρίππας δ' τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβας κατέθυσεν, ἱερεῖα δ' τ δῆμον ἀδεῶς τ μεγίστων πολήθη λιπόμενον. αὐτὸς δ' ὅσον ὅπως τοῦ καθ' ἡδονὴν καὶ ἐν πόλεσιν ὑπομένας ἡμέρας διὰ τ κοιρὸν ἠπείγετο. τ γὰρ πόλεμον ὑπονοήσαντος δ' χειμῶνος, καὶ ἐκόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζόμενον πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τ ἰωνίαν. ἐκεῖ μὲν οὖν ἀπέστελλε, πολλοῖς αὐτὸν δωρεαῖς τιμηκὼς ἡρῴδης, ἐ παρ' αὐτοῦ τὰς ὑπατείας.

C Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans, in eo, quo par erat, honore illos habuit, & quod jam essent adulti, uxores eis conjunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito, quod Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo invitavit eum in regnum suum, ut venire dignaretur ad amicum & hospitem: qvo impetrato, nihil prætermisit, quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis urbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsariensem portum, & in extructis a se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In urbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festivo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem, Deo hecatombe immolata, populo epulum præbuit: & quamvis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnavigavit in Joniam, una cum amicis maximis honoratus muneribus.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπεμψεν πρὸς τ ἀγρίππαν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τῇ ἰκείᾳ, ἔαρ ἐπήγετο σωτυχῆν αὐτῷ, τ εἰς βόσπορον ἰδὼν στρατιὰν πρωήρημένον. καὶ πλεύσας διὰ ῥόδου, καὶ χῶ πρόσσχεν πρὸς λέσβον, οἷς μὲν ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν ἀγρίππαν. ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦμα βορέου ἔχον τ ἀναγωγὴν τ νηῶν. ὁ δ' διατρίβει ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. καὶ πολλοὺς μὲν τ πρώτων αὐτῷ δεξιωμένους ἀνελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς γὰρ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπληγυῖαν σεισμῷ, ὑπ' ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ἧσσον τὰ ἄλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀναστῆναι ῥᾴδον ἦν, χρήματα δὸς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκῶν, ἀλλὰ καὶ πρόθυμον ἐποίησε πρὸς τὴν συνάλεσιν δ' κατασκευάσματος, ἐνεπίλεκτ μὴ πρόσοδον, ἀλλὰ δαπάνην ἐγείρειν. διακαθίσαντας τῇ πόλει

D

E

F

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo conjuges.

G

CAP. III.

Herodes ad Agrippam navigat.

Rex autem, exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properavit, audito, qvod cum exercitu Bosphorum peteret: factaqve præter Rhodum ac Coum navigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inventurum. Sed repulsus adversis Boreæ flatibus, aliqvot diebus apud Chium hæsit: ubi & privatim multos salutatum venientes regiis honoravit muneribus: & qvum animadvertisset porticum urbis, dirutam bello Mithridatico, jacentē adhuc, qvod propter inopiam reparari non posset ad pristinā pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in ejus fabricā, qvantū abunde ad absolvendā sufficeret, hortato, ut qvam primū veterē

ornatum urbi redderent. Mutato deinde vento, primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, ut audivit, Agrippam jam ultra Cyaneos scopulos provectum, quanta potuit, contentione secutus, apud Sinopen Ponticam urbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitqve gratissimus ejus adventus, & singulari affectu se invicem complexi sunt: qvod evidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem, intermissis propriis negotiis, præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indivisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat, qvum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æqvo & in difficilibus propter benevolentiam, & in jucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reverti navigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac majorem Phrygiam terrestri itinere pervenerunt Ephesum: & inde rursum Samum trajecerunt navibus. Toto autem eo itinere fere per singulas civitates in multis Herodi grátificatus est, ad ejus preces multorum subveniens necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adjuvare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verum etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cumqve etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea, qvæ neminem læderent, non leve erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primum enim iratum Ilienſibus reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persolvit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunqve in re singulis opus esset, affuit.

CAP. IV.

Jonii Judæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere privilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Joniam, præsto fuit magna multitudo Judæorum, ejus regionis urbes incolentium: qui nacti opportunitatem, qvesti sunt de indigenarum injuriis, quòd nec legibus suis eos vivere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentqve se ad expeditiones & munia publica convertendamq; in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos privilegia. Has qverelas ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis uno ex amicorum cohorte, Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliqvot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit: Omnibus qvidem, qui aliqvam injuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum majorum opem incumbit necessitas: nobis vero etiam

τὴν ἰδίαν κόσμον. αὐτὸς δ' λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μυτιλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικόμενος, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὴν ἀγρίππαν, μετὰ σπουδὴν ὡς εὗρεν. καὶ ὡς εἶδεν ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶ προσπλέων. ἀσμένως δ' ἐφάνη, πολλά τε φιλοφρονήσας ἔπεσιν, ἅτε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκιμῶν τὸν, εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, οὐκ ἀπολιφθέντος τῆς ἐκείνου χρείας, ἀλλ' μὴ δὲ καταλιπὼν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προυργιαιτέραν ἕξειν. πᾶν γοῦν ἀλλ' αὐτῷ κατὰ τὴν σπουδὴν ἠρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δ' καὶ τοῖς ἀνέσεσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρὸς μὲν διὰ τὴν εὐνοίαν, ἡδέως δ' διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ πρὸς τὸ πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐσπλεῖ, τὴν ἀναχωρίαν οὐκέτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέονος. ἀλλὰ διαμεψάμενοι τὴν τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ὑπὲρ τὴν μεγάλης φρυγίας ὁδοιπορήσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δ' ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν κατ' ἑκάστην πόλιν διέργασίαι τοῦ βασιλέως καὶ πρὸς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγένοντο. καὶ δ' αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἢ δεξιώσεως, ἃ παρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ τοῖς δαπάναις ποιούμενος. καὶ τὰ παρ' ἀγρίππα πιὼν ὑπισχνεῖτο μὲν μεσίτης ἐν, καὶ διεπράττετο μηδένος ἀτυχήσαι τῶν δεομένων. ὄντος δ' καὶ κεῖνον χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἡδιστοπόνοις ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πολὺ δὲ βασιλέως ἐπιεικέστερον, προτρέψασθαι πρὸς τὰς εὐεργεσίας ἐβεβαιώσατο τὸν ἀγρίππαν. ἱλεούσι μὲν δὴ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζομένων, διέλυσεν δ' χάριτος τὰ πρὸς τοὺς καιροὺς ὑπερτείνοντας χρήματα, καὶ τὸν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ἑκάστους παρέσχετο.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντεύξεις τῶν ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα, περὶ ὧν ἠτιῶντο ἕλληνας.

ΤΟ τε πρὸς τὴν ἰωνίαν αὐτῶν ἡμομένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις οἰκεῖ προσῆν, καιρὸν δ' παρρησίας ἐπλημμέλουν. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμους οἰκείους ἐᾶν χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκάζεσθαι διδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν ἰουδαίων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, τε εἰς ἱεροσόλυμα χρήματα ἀνατίθεσθαι φόρου, σκαλῶν τε λειτουργιῶν ἀναγκάζεσθαι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφεῖντο αἰεὶ χωμάτων αὐτοῖς ὑπαρχόντων, τῶν δ' οἰκείων ζῆν νόμους. τιμωρίαν καταβοώντων, παρεσκευάσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκούσεσθαι τῶν ἀγρίππαν αὐτῶν διαλεγομένων. νικόλαον δὲ πρὸς τῶν αὐτοῦ φίλων, ἐδόκουν ἐκείνων ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. δ' ἀγρίππας χωμάτων τε τοὺς ἐν πόλει, καὶ βασιλέων καὶ δυνατῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ σωφρόνως πεποιημένους, κατασχὼν ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν ἀνάγκῃ γεγονόσιν, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπου τοὺς ὠφελήσοντας τοὺς ἐπηρείας αὐτῶν διαπεπομένους, τοῖς δ' ἐντυγ-

ἐπιτυχάνειν καὶ παῤῥησίας τυγχάνειν δὲ πρότερον οἵοις A impetrandi, quæ petimus, adeſt fiducia. Neqve
ἦν αὐτὸ πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι' enim aliud poſtulamus, quam qvod jam ante
ὑμῶν αὐτὰς τοῦτων, οἷς μόνοις δίδοναι δύναμις, veſtra beneficentia conceſſum eſt: quodqve hi
ἀφαιρεῖσθαι δ' οὐδενὸς κρεῖττον, ἀλλ' ἴσον nobis adimere conantur, qui æqve ac nos veſtro
ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῶν ἐστιν. καὶ τιγε ſubjecti ſunt imperio: Atqvi ſi magnum eſt ve-
εἰ μεγάλων ἠξιώθημεν, ἐπαινοῦς ἐστι τῶν τετυχηκότων, ὅτι ſtrum beneficium, digni ſumus, qui id retinea-
τοιούτων παρέσχον αὐτὰς ἀξίους, ἔστι μικρῶν αἰσχρὸν mus, hoc ipſo quod nos dignos eo judicaſtis; ſin
μηκέτι ταῦτα βεβαιοῦν τὰς δεδωκότας. οἷον μὲν ἐμ- parvum, turpe fuerit, ne parva quidem vos poſ-
πεδῶν ὄντες καὶ πρὸς ἐπήρειαν ἕτοιμοι ἐκάστοις, εὐ- B ſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis
δηλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικήσουσι τὰς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν illatam injuriam ad vos qvoqve pertinere, quo-
ἀγαθὰς, οἷς οἱ κρατίστοις ἐμαυτοῖς ἐν τοῦ καὶ τοιαύτας rum iſti & judicia contemnere non verentur, &
δεδώκεναι, καὶ τὰς δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν gratiam irritam reddere. Qvod ſi ipſos aliqvis
ἀποβαίνειν ἀξίους ἡμᾶς. εἴ τις αὐτὰς ἔροιτο δύο τούτων interroget, malintne vita carere, an patriis inſti-
ὑπάρχειν ἑλέσθαι ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια tutis, pompis, ſacrificiis, feſtivitatibus, qvibus
ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζο- honores deorum ſuorum concelebrant? ſat ſcio
μένοις θεοφιλέσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσε- qvidvis potius paſſuros, qvam divelli a patriis
σονται παθεῖν, ἢ καταλῦσαί τι τῶν πατρίων. καὶ τὰς C ritibus. Nam & bella pro religionibus vindican-
πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλάττεσθαι dis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & hujus (qva per
μὴ στερίσκεσθαι αὐτὰς, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν νῦν τὸ vos fruimur) tranqvillitatis ac felicitatis hoc ma-
κοινὸν τῶν ἀνθρώπων γένος ὑφ' ὑμᾶς ἔχει τούτῳ μετρεῖ- ximum habetur præmium, qvod cuiqve licet
σθαι, τοῦ ἐξεῖναι καθ' ἕκαστος τὰ οἰκεῖα τιμῶντι ἄγειν, καὶ διαζῆν. ὅτε μὲν οὖν ὅσοι ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἑλό- ſuo more vivere, & pietatem colere. Qvod igi-
μενοι βιάζονται ὁρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ ἐχ ὁμοίως ἀσε- tur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc aliis inferre
βοῦντες, ἢ τὰ τῶν οἰκείων εἰς θεοὺς ἔσπες ἀμελοῖεν, ἔστι τὰ conantur: qvaſi vero non perinde ſit, vel tuam
οἰκεῖα τοῖν ἀνοσίως καταλύουτ'. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκο- D vel alienam pietatem impedire ac lædere. Qvin
πεῖσθε. ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώ- & aliud conſideremus. Eſtne ulla gens aut civi-
πων, οἷς ἐ μέγιστον ἀγαθὸν παρέσχεν ἡ περουσία τῆς ὑ- tas aut populus, qvi non ſummam ſuæ felicitatis
μετέρας ἀρχῆς, ἐ τρωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' in veſtro principatu & Romana potentia collo-
ἂν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἶναι χάριτας; ἐδεὶς ἐδὲ cet? eſtne, qvi veſtram gratiam velit eſſe irritā?
μανείη. ἐδὲ γὰρ ἔστιν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν Nemo ſane, qvi modo ſapiat. Nemo enim eſt,
ἴσα καὶ κοινῆ. καὶ μὲν οἵ τινες ὦν ὑμεῖς ἐδοτε ἀφῃρεθῆναι, cujus id vel privatim vel publice non referat.
βέβαιον δ' αὐτοῖς ἐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν Atqvi iſti dum veſtra nobis beneficia conantur
καταλεῖπον. καίτοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, ἐδὲ με- auferre, ne ſibi qvidem ipſis ullum jus ſalvum
τρητὰ δωρεὰν ἔστιν. εἰ γὰρ συλλογισαίμεθα τὴν πᾶσιν βα- E relinqvunt eorum, qvæ veſtra benignitas con-
σιλείαν, καὶ τὴν νῦν ἐκεῖνα πολλῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαι- ceſſit, qvæ tamen ſunt inæſtimabilia. Qvale enim
μονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἐπὶ κεῖ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτ' vel illud eſt, qvod qvum multæ aliæ gentes regi-
ἄλλος, ἀλλὰ ἐλεύθερος φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, ἐ bus pareant, hi ſub tutela Romanorum princi-
λαμπρῶς πεπτώντων, οὐκ ἔστιν ὅπως φθονᾶ. διὰ ὑμᾶς γὰρ pum in libertate feliciſſimam vitam exigunt?
ἐμοὶ πάντων δύτυχέστατοι, καὶ τότε μόνοι μετέχειν ἠ- Noſtræ autem res, etiamſi nemo ſit moleſtus, nul-
ξιώσαμεν ἀκωλύτως τοῦ πατρίου εὐσεβείαν διαφυλάτ- lam tamen merentur invidiam. Cætera enim
τειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δύξειεν οὐκ ἂν ὅπως φθονον, καὶ communi cum reliqvis veſtris ſubditis felicitate
πρὸς τὸ συγχωρούντων εἶναι. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει F fruentes, nihil nobis eximium poſcimus, niſi ut
τιμωμένοις, χαίρει τοῖς ὑπὲρ ἐπασιν τιμῶν. ἐθῶν τε τῶν liceat patriam pietatem colere: qvod nec per
ἡμετέρων, ἀπάνθρωπον μὲν ἐδέν ἐστιν, εὐσεβῆ δὲ πάν- ſe ipſum eſt invidendum, & permittentibus et-
τα, καὶ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθιστῶντα. καὶ iam conducibile. Nam Deus & cultores ſuos
ἔτ' ἀποκρυπτόμεθα τὰ παραγγέλματα, οἷς χρώμε- ſemper amat, & eos, qvi talem cultum non pro-
θα πρὸς τὸν βίον πρεπόντως τῆς εὐσεβείας, καὶ τῶν ἀν- hibent. Qvid enim eſt in noſtris ritibus, qvo
θρωπίνων ὑπαναδεμάτων, τοῦ τε ἑβδόμου τῶν ἡμερῶν qvisqvam merito offendi debeat? imo qvid non
ἀνέσεως τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, με- conjunctum cum omni pietate ac juſtitia? Neqve
λέτῃ ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, ἐ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι ὧν G enim celamus præcepta vitæ, qvæ ſeqvimur, aut
ἔχ ἁμαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐκεῖνα ἐξετάζῃ τις καὶ ſtudia qvæ exercemus: ſed ſeptimo qvoqve die
καθ' αὑτὰ τὰ ἔθη, παλαιὰ, ἢ ἡμῖν κεῖν μὴ πιθανὰ δοκῇ, ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiſcendis
ὡς αὐτῶν καὶ τῇ θεσμοῦ τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον εἶναι τοῖς legibus operam damus, judicantes hanc diſci-
ἐσίοις παρειληφόσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς plinam plurimum conferre corrigendis mori-
ἀφαιρεῖσθαι κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲν ἃ τοῦ θεοῦ συμ- bus. Hi ritus noſtri cum per ſe qvoqve, in dis-
φορήματα ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, ἐ φανερῶς ἱερόσυ- qviſitionem vocati, nihil habeant reprehenſibi-
λους, πλὴν ἢ ἐπιθέντες, ἐ τὰς ἑορτὰς ἀγῶνες ἐπιδικασή- le, nunc vetuſtate etiam, contra quam multi opi-
nantur, conſecrati ſunt: ut non poſſit non eſſe
religio, tot ſeculis ſancita deſerere. Hæ ſunt in-
juriæ, qvas iſti nobis per vim inferunt, Deo dicatā
pecuniam per ſacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, feſtis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantum in religionis noſtræ contumeliam, qvam ipſi ſciunt immerito ſe injuſtis atqve illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & benevolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has injurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus, ut a nobis prohibeas, utqve in poſterum quoque detur noſtris vivere moribus, quemadmodum antea, nec adverſariis plus in nos liceat, quam nobis in illos. Id enim non ſolum juſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodieqve leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atq; benevolentiam, & alioqui ſacroſancta, etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed ferme omnibus mortalibus, adeo nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, ut ea potius indies præter omnem ſpem reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vane jactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter, qui tibi aſſidet. quod enim ille benevolentiæ aut officii genus familiæ veſtræ non exhibuit? ubi fides ejus deſiderata eſt? quod non in honorem veſtrũ excogitavit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet, nos quoqve nonnihil gratiæ pro hujus meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris hujus Antipatri fortitudo, qui bello, quod Cæſar in Ægypto geſſit cum duobus millibus militum auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, ut tam terreſtribus quam navalibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare, quantum tunc rebus ejus momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus eſt: cum potius a principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus a populo Romano honores & jus civitatis impetravit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia, & a te confirmationem ejus petere: a quo vel novam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: qvandoqvidem & a Judæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibusve votis illum honoraveris: utq; populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Judæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quam ut, quæ ipſi conceſſiſtis Judæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia nõ de jure contendebatur apud judices, ſed ſupplicatio tantum offerebatur injuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quod oneroſi ſibi eſſent inquilini Judæi.

ενα, & πραγματείας ἄλλας, οὐ κῆ χρείαν τ σωαλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας, λεὼ καὶ σωήσουσιν ἡμῖν, μισῶ δ δίκαιον ἀδ' αἰτιᾶσθαι αὐτῆς πεπονθότες· ἡ γὰ ὑμέτερα κῆ πάντων ἀρχὴ γνωμθὴ μία, τλεὼ μὲν εὐνοιαν ἐνεργὸν, τλεὼ δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς τιθεῖν ἀντ' ἐκείνων πραιρεμθοις. παῦτ' οὖν ἀξιῶμθ ὦ μέγιστε ἀγρίππα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθ μηδὲ κωλύεσθ τοῖς ἔθεσι χρῆσθ τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τ ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιάζομεθα τότοις, τοῦ τότων βιάζεσθαι. καὶ γὰ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ κῆ ὑφ' ὑμῶν δεδομθα πρότερόν ἐστι, καὶ δωσόμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ καπιτωλίῳ κειμθας δέλτους, ὑπὲρ τότων ἀναγνώσεται. ἀ δῆλον μὲν ὡς μ πεῖραν τ ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία δ' ἢν καὶ εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντ ἐχαρίσασθε. ὀφεῖλον γὰ ἃ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω δ' τῶν ἐλπιζόντων προθέντες, ὑπερβάλεσθε τῇ κρατεῖν. καὶ διὰ παντ' ἂν τις ἐπιξιῶν τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν ἔχουσιν, ἀπείλημμθον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μὲν τι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντες ἑαυτοὺς ὑπιδείξωμθα, δρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὸ πρότερον σιωπῆσαι τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ σὲ προσκαλεσόμενον εἰπεῖν. ὁποία μὲν εὔνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προσκέκλεικεν; ποία δ' πίστις ἐνδεὴς ἐστιν; τίς δ' οὐ γενομθη τιμή; ποῖα δ' χρεία μὴ εἰς πρῶτον ἀρᾶ; τί δὴ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῶν εἰς τοσοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμὸν ἐναι. δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τλεὼ δ πατρὸς, ἀντιπάτρου προσλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς σὺν πλείοσιν εἰσβεβληκότ ἡμίσαρ διακοσίοις ὁπλίταις βοηθήσας, οὔτ' ἐν τοῖς κῆ γλῶ ἀγῶσιν, οὔθ' ὅτε νεῶν ἐδεῖ δευτέρ ἐχθάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσων σκεύων παρέσχον ῥοπλῶ τῷ πτε κμιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δώρεων τοῦ καίσαρ ἠξιώθησαν; ἄνωθεν δέον ὑπομνῆσαι τῶν ὑπατικῶν, ἃς ἔγραψε τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμὰς & πολιτείαν ἐλαβεν αὐτίπατρ. δρκεῖ δ' τὰ τελευταῖα, δ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ ὧν σέ τε βέβαιον αὐτῶν αὐτεῖν, παρ' οὗ καὶ πρότερον μὴ δοθείσης λεὼ ἐλπίσαι, τλεὼ δ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς ἀφέσεσιν ἢ τλεὼ ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ἐράσιν. ἀπαγγέλλεται ἡμῖν ὑπὸ τ ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπίδης τῆς χώρας εὐμθης, ὡς ἢ ἀπέδωκας τῷ ἰῷ πλείονα ἤματα, τιμῶν αὐτὸν ὁπιτελέσας εὐχάς, ὡς ἢ τὸν δῆμον ἑστιάσας, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου ξένια πρεσπεμψω. παῦτα γὰ πάντα καὶ ἔθνει, καὶ πόλει πρὸς ἄνδρα τοσούτων ὑπερβεβληκότα πραγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, λεὼ ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνει, τ ἡγεμόνος πρεξενίας αὐτλεὼ ἑστίας. τούτων ὑπομνήσκοντές σε, κῆ αὐτὸ δ παρόντ & συγκαλουμένου βασιλέως, ἠξιώκαμθ πρεῖδον οὐδέν, ἀ δ' αὐτὸ δεδώκατε, παῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ πρεῖδον ἀφαιρεμένους. τραῦτα ἢ δ νικολάου διελθόντ, ἐλήφθη μὲν οὐδεμία τ ἐλλείων ἀντικατάστασις. οὐδὲ γὰ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, πρὸ τῶν πρακτμένων διεκαμβανον, ἀλλ' ἡ ἐντυξις ὧν ἐδιάζοντο. κἀκείνων ὑπολογία μὲν οὐδεμία, δ μὴ παῦτα ποιεῖν. πρόφασις ἢ ὡς τ χώραν αὐτῶν νεμόμθοι, πάντα νῦν ἀδικοῦεν. οἱ ἢ

ἠξιώθησε τε αὐτὸς ἐδείκνυτο, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα τι- A At illi & ingenuos cives se approbaverunt, & sine
μᾶν, μηδὲν λυπουῦτες οἰκεῖν. cujusqvam injuria patriis legibus vivere.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ε.

CAP. V.

Ὡς ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν.

Herodes in Judæam revertitur.

Σὺν δὲ τοῦτοις ὁ Ἀγρίππας βιαζόμενος, ἀπεκρίνατο τάδε, ὡς μὲν τῷ ἡρῴδῃ πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τε καὶ φιλίαν, ἑτοίμως ἔχειν πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξίως, καὶ καθ' αὑτὰ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὴ ἐδέοντο καὶ πλείονων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι, ταῦτα μὴ λυπεῖσθαι τῷ ῥωμαίων ἄρχοντι ποιήσαντα. ἐπεὶ δὲ καὶ πρῶτον εἰλήθασιν ἄκυρα μὴ γίνεσθαι, βεβαιοῖ αὐτοῖς ἀνεπηρέαστα ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσε τὸ σύλλογον. ἡρῴδης δὲ πρεσβείας κατηπάζετο, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαλέξεως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρόνως μιν, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντιμεταλαμβάνων, καὶ καταπαύομεν. καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησαν ἀπὸ λέσβου. πλοῦν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, ἐπειχθεὶς ὡς διατησόμενος ἀνήχθη. κατάγεται δὲ εἰς καισάρειαν, καὶ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πρὸ μάτων ὑπηρεσίων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, πανηγύρι σκλησίαν πάνδημον. ἦν δὲ πολὺς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ ὡς εἰς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κατὰ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσι, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπῃ ταῖς εὐτυχίαις, καὶ τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς ἀρχῆς, ὡς ἀδένος ὠφελήσοιτο τὰ ἐκείνοις συμφέροντα, ἀλλὰ μᾶλλόν τε τὸ τέταρτον τῶν φόρων ἀφῆκεν αὐτοῖς δ' παρελήλυθότος ἔτους. οἱ δὲ τῇ χάριτι, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μὴ πλείστης ἀπήσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ σωθέχομένοι τῷ βασιλεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Ὡς ἐστασιάθη τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἡρῴδῃ, περὶ μισωνίᾳ μὲν ἀντιπάτρου τ πρεσβύτερον υἱὸν, καλεπῶς δὲ τ περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν.

Πρόβαινε δὲ ἀεὶ τὰ κατὰ τὴν σύστασιν τῆς οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν διάθεσιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανίσκων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμοῦσα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης κατολιγωρεῖν, ὃς θυμώσαιτο τιμωρήσασθαι τὸν θάνατον τῆς ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὸν πατροῦκλεα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα παῖδες ὠφελοῦσαν τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ ἡλικίᾳ ὀργιλία, πάλιν τε τὰ κακὰ ὁμοίως ἐγειρόντων τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἑκατέρων εἰς τε τὸν σαλώμην, καὶ τὸν φερώραν, καὶ κατηφείαι τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ πραγματικὴ διαβολή. τὸ μὲν δὴ μῖσος ἴσον ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος δὲ μισῶν, οὐχ ὁμοίως. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθεῖσαι, καὶ πρόσωπον δίκης προτεθεῖσαι ἐνθυμοῦνται τῶν ἀπειλῶν οἰόμενοι τὸ τῆς ἐργῆς ἀνυπόστολον. οἱ δὲ, ὃ τοῦτον τρόπον, ἀλλὰ πραγματικῶς, καὶ κακοηθῶς ἐχόντων τῶν διαβολῶν, προσελκύοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἐπάγειν πρὸς τὸν μητρυιὸν. τὸ δὲ σὺν αἰδοῖ ἄγειν τῆς μητρὸς ἁμαρτίας, δὴ οἷόν δίκαια πάθειν, ἐκείνους, ἄχρι οὗ εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αὐτὸν δοκεῖν ἁμωρήσασθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεκλήθη

Deinde qvia ipsi & ingenuos cives se approbaverunt, & sine cujusqvam injuria patriis legibus vivere.

CAP. V.

Herodes in Judæam revertitur.

QVamobrem Agrippa, intellecto, qvod vim paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam, qvia æqvum postulare videantur. qvare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse, qvicqvid salvis populi Romani commodis concedi posset: nunc qvia id tantum postulent, ut, quæ prius concessa sint, rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam, ne qvis illis molestus sit amplius, juxta instituta patria viventibus. Hæc locutus dimisit conventum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto, a Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis post diebus secunda navigatione usus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi advocata in concionem tam urbana multitudine, qvam reliqvis Judæis, qvi tum forte aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Judæis per Asiam degentibus. Commemoravit deinde, qvantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, qvam ne qvid deesset subditis: & qvo magis eos exhilararet, professus est qvartam tributorum partem se remittere. Illi vero simul oratione, simulqve munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

INterim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanqvam hæreditario odio adolescentes prosequente, atqve ex præterito facinore, qvo matrem eorum oppressérat, audaciam assumente, & hoc agente, ne qvis supereset, qvi posset ulcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, qvod adolescentes non optime erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renovabantur, his in Salomen ac Pheroram convitia jactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercentibus: & cum esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingva iram non dissimulant; illi contra malevole ac astute calumniis viam præstruunt, provocantes adolescentum ferociam, qvam mox erant apud patrem corũ in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necẽ vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, qvod nec puderet eos talis matris, & injuste interfectam contenderent. Jamq; fabula erat

totius civitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome, occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & juveniliter contentiosi, non illius modo vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quod necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

IV. Qui postquam reversus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum a Pherora tum a Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus, palam jactantibus, non impune laturos, qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quod ope illius perventuri sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis, Herodes turbatus est, tanto magis, quod eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quod propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima conjuge diu frui potuerit: futuraq; ex præteritis colligens, & majorem aliquam calamitatem secuturam timēs, plane confusus erat animo. Revera enim, qvemadmodum foris supra spem fortuna utebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia male cedebant; ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa ejus calamitas domestica, an satius esset carere ex æqvo utraqve, & intra privatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium, qui etiamnum privatus erat, accersere, comprimendisq; adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus evehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse, ut sibi solis servetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se jam prospexisse adolescentibus, ut, posito fastu, tractabiliores se patri præbeant. sed longe aliter evenit. nam & illi factum hoc injuriam summam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, ut præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum jam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, ut (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantum cavens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neqve suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Jam enim complures ad hunc, nova spe inflatum, colendum se contulerant, & Herodem fucata specie benevolentiæ

A πᾶσα ἡ πόλις τ τοιούτων λόγων, & καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τ μειρακίων ἀπειρία, καπῆχθε δ' ἡ τῆς συλλώμης ἀπιμέλεια, & παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς δ μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἔτως ἀχθόμενοι τ θανάτω τ μητρὸς, ἐπῆδη καὶ κἀνθλιβ, & σφᾶς αὐτὰς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεύθερα μὲν ὥσπερ ὑπὸ φόβων τινῶν καθαρσίων τῆς μητρὸς, ἐλεύθερας δ' αὐτὰς οἱ τ ἐκείνης φονεῖς ἀναγκάζοντας συζῆν, & τ αὐτῶν μιαίνεσθαι. ταῦτα περὶ μὲν ὀργῆς ἡμέρου ἔχόντος τ βασιλέως ὑπὸ δημοσίας δ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρώδης, & τῶν πάντ' διελέχθη καθὼς προεῖρηκαμεν, προσέπιπτον αὐτῷ οἱ λόγοι, φράζοντες δ Φερώρα, & τ σαλώμης μέγαν αὐτῷ τ κίνδυνον εἶναι, τὸν ὑφ' τ νεανίσκων ἀναφανδὸν διαπειλεμένων, ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ τισάμενοι τ μητρὸς τ φόνου. προσετίθεσαν δέ τι & ὡς τ παρ' ἀρχελάου δ καπηλίαν δοκοῦντα ἐλπίσιν ἐπανέξειεν, ὡς δὴ ἐκείνου πρός τε ἡμᾶς ἀφιγμένοι, & κατηγορήσοντες δ πατρός. ἡρώδης δ', τεταραγμένος μὲν αὐτοῖς αἰτίαις τοιούτων ἐξεπλήττετο μᾶλλον ὅτι & τ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. & ἀνεκαλεῖτο τὴν συμφορὰν πάντε πρῶτα καὶ παλαιζόμενον, ὡς ἔστε τ φιλτάτων, ἔστε δ στεργομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο, ἀφθόνως ἐνδιαμένας παραχὰς & τὴν οἰκίαν. τότε μέλλοντα δ προσαπόλλυσθαι ἤδη βαρὺ & μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει δ ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πάλαι μὲν τ ἐξῆγεν, & παρ' ἐλπίδας εἰς δυτυχίαν αὐτῷ τὰ δαιμόνιον προσετίθη. μέγιστα γὰρ τ οἴκοι, & μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχῶν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ προπίπτοντος ὡς ὃν τις ὠήσῃ, & παρέχοντος ἀμφήριστον τὴν ὑπόθεσιν, εἰδέναι τὴν τοιαύτην δυτυχίαν τ ἐξω πραγμάτων, ἀλλάξαι τ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιούτου μέγεθος τ ἀεὶ τὰς οἰκείας συμφορὰς διαφυγεῖν ὃν τῷ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. παραστὰς δ' ἦν & διακείμενος τ τρόπον δ' τὸν ὅλη καθαρεύων τ μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ γλιχόμενον ἰδίωτ δούλη πᾶσα προσῆγετο, καὶ δ' τὸν ἐδοκεῖ τιμᾶν. ἐκαλεῖτο δ' ἀντίπατρος. ἐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ & τελέως ἠπιωθεὶς αὐτῷ, & πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος δ' ὠφελήσειν δ θράσος τὰς ἐκ μειρακίμης, & μᾶλλον εἰς νεωτερισμὸν τὴν ἐκείνων οἰκοδομῶν αὐτόν. τὸ γὰρ αὐτάρκες οὐκ ἂν ἔτι παρ' αὐτοῖς εἰ δ τι πάθοιεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τ βασιλείας ὀφείλε. διὸ & καθάπερ ἐφεδρον τινὰ τ ἀντίπατρον εἰσήγαγεν, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, καὶ καταστελλόντων τ μειρακίων ἐξεναγ εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' ἐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν οὐ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐπιρείᾳ, καὶ δεινὸς ὢν τ τρόπον ἀντίπατρος, ἐπεὶ δὲ παρρησίας τινὲς τῆς οὐ πρόσθεν οὔσης ἐλπίδος αὐτεποιήσατο, μίαν ἔχειν τοσοῦτον κακοῦ, τοὺς ἀδελφοὺς μὴ φιλοχωρεῖν τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἐνέχεσθαι δ πατρὸς, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένου τοὺς διαδόχους, ἐμμετασχεῖν δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐσπουδάκει πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ἡμέρας τοῖς διαβεβλημένοις. ἦσαν οὖν οὐδὲν παρ' αὐτῷ μένοι οἱ λέγοι, φυλαττομένου δ' αὐτὸ δόξαι τὰ τοιαῦτα, κατεμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο φανερογοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ διὰ τὸν εὐνοιαν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα, πρὸς δηλουμένοις αὐτὰ ποιεῖν. ἤδη δ' πλείους γεγένηντο οἱ κατ' ἐκεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπικει θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρώδην ἐπ δ δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦ-

τὰ παιδικὰ λέγειν ἐπαγόμενοι. Ϛ τούτων πολυπραγμοσύ-
πως καὶ πιθανῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔπι καὶ μᾶλ-
λον αἱ θυγατέρες μειραξίων ἀφορμὴ πρόσκλησις ἐγένετο. καὶ γὰρ
τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπ' αὐτοῖς κατ' ἐπήρειαν ὧν ἠτιμάζοντο,
Ϛ μητρὸς ἀνάκλησις, καὶ τὸ πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς
τοὺς φίλους ἀδίκημα ἐλέγχειν ἐπετήδειον. ἅπερ ἅπαντα
κακοηθῶς ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν ἀντίπατρον κηδεμονικοῦ
μέρους, καὶ μείζονος πρὸς τὸν ἡρῴδειον ἐξαγγελλόμενα, προσ-
ῆπτεν ἀεὶ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τοῦ οἰκείας στάσιν. ἀ-
σθενοῦντος γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῦ Δαβολαΐου, καὶ παραινοῦσι
βελτίωσιν, τοὺς ἐκ τῆς μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς
τιμὴν ἀντιπάτρου παρεῖχεν. Ϛ τέλος ἡττηθείς, ἐπισή-
κωσε τὴν ἐκείνου μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων
περὶ αὐτοῦ Ϛ ἰδίᾳ σωτηρίαν ἀσφαλεστέραν. ἀναίρησα μὲν
οὖν ἀνίστη εἰς τὴν ῥώμην, μὴ τὴν διοίκησιν τοῦ ὅλου τῆς ἀσί-
ας δεκαετῆ γεγενημένην, πλεύσας ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, καὶ
συμπυνθανόμενον μόνον τε τὸν ἀντίπατρον ἐπηγάγετο, Ϛ πα-
ρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνάγκην μὴ πολλῶν δώρων, καίσαρι
φίλον ἐποίησεν, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, Ϛ πα-
ρεῖχε πανταχόθεν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

A captabant: cumqve per multas easqve inter ſe fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam qvam ante occaſionem illis præbebant. nam & lacrymæ ſæpe eis prorumpebant, non ferentibus injurias ac contumelias, & matrem interdum invocabant, patremqve jam aperte ut parum æqvum amicis incuſabant. quæ omnia malitioſe ab Antipatri conjuratis obſervabantur, moxqve affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, foventes domeſticum diſſidium. Rex enim ægre hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, majoribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cujus precibus poſtremo victus, matrem ejus in regiam induxit. Cæſari etiam ſæpe pro eo ſcribens, privatim hunc diligentius commendabat: & cum navigaret ad ſalutandum Agrippam, poſt decennalem adminiſtrationem Aſia deceſſurum, ſolum ex filiis Antipatrum ſecum duxit: qvem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam: ut jam viderentur omnia per hunc agi, protruſis a principatu adoleſcentibus.

Κεφάλαιον ζ.

*Ως ἀντίπατρος διατρίβοντος ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξαν-
δρον ἡρῴδης ἄγων ὅπι καίσαρος αὐτοῖς
κατηγόρησεν.*

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν ἀντι-
πάτρῳ περιχωρεῖ τε καὶ τὴν ἀποδημίαν. Ϛ γὰρ ἐν
τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσκηνοῦτο ἡρῴδης, τοῖς φίλοις
διαπρεπῶς. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ
ἐναντίας διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοί-
κει μεταβολὴν ὑπὸ πατρὸς εἰπεῖν Ϛ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν
ὑπομισέτερον εἰς τοὺς ἐκ μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα
δὲ διενοεῖτο ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως,
ἀλλὰ καὶ ἔπασχεν ὅτε ἀνιάσαι τι Ϛ παροξῦναι ἤλπιζεν τὸν
πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφῶν, σωρεχῶς ἐπεστέλλεν. προφασιν
μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτοῦ, τοῦ ἀληθοῦς, ἀφ' ἧς εἶχεν
ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὴν
ἀεὶ ἐμπαροξύνων, ἕως εἰς ὀργὴν τοῦ ἡρῴδου
ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς
μειραξίοις. ἐν δὲ τὸ κατασκευὴν εἰς τοιοῦτον σκοπὸν πάθος,
ὡς μὴτ' ἀμελῶν, μὴτ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι,
κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τοὺς παίδων
κατηγορεῖν ὡδὶ καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκ-
βαῖνε πάθος, ὁ καὶ διὰ μεγέθους τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν.
ὡς δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐχρῆτο μὲν μέχρι τῆς ἀ-
κμῆς πλεῖον καίσαρι σωτυχεῖν ἐπιχωρούσης. ἐλ-
θὼν δ' εἰς λόγους, καὶ κηρὸν αὐτῷ προσῆκεν ὅτι μεγά-
λοις οὖσι ἐδόκει δυσχεῖν, παρεσκεύασε μὲν τοὺς παίδας,
ἀπάτῃ δὲ τῆς ὑπονοίας, καὶ τὸ ἐπιχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔ-
χουσιν ἅπαντα τρόπον ἐπαιδαγώγησε μισεῖν τὸν ἑαυτῶν
πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὠμότατῳ
τρόπῳ τῷ δολαβέλλᾳ. ὁ δ' οὐδὲ θνήσκων ἐξαναγ-
κῆσαι μᾶλλον ἢ κρίσει τοῦ δοῦναι τῷ διαμείναντι
πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ τοῦ καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοι.
τοῖς δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ πεύ-
σης περὶ τοῦ καὶ ὀλίγον ἔλαττον λόγου, εἰ μόνον ἀπο-
κτείναι τὸν πατέρα δυνηθείεν. ὅτως ἀχρεῖόν τι Ϛ μιαρὸν
ὑπεπτήκειν τῆς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ παύτῃ τοῦ ἀτυχῆσαι αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκασθῆναι

CAP. VII.

Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Unum moleſte ferebat, qvod non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur, ne patris animus mutatus æqviorem ſe præberet erga Mariamnes filios. Hæc aſſidue cogitans, non deſiſtebat a propoſito: & abſens quoqve per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus, ſed revera ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, ut inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretqve, ne qvid peiram ageret temere, decrevit Romam navigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quo poſtqvam pervenit, non inventum ibi Cæſarem Aquileiam usqve perſecutus eſt: & cum veniſſet in colloqvium, rogaſſetq;, ut de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coram filios accuſavit inſolentiæ tentatiq; veneficii, conqverens eo proceſſiſſe illorum odia, ut per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit relinqvēdi eum ſucceſſorem, qui in pietate erga patrē ſit conſtantior. illos vero, etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, idq; etiam cū ſuæ vitæ periculo qværere: tam immane ac ſceleſtum odiū inveteratum eſſe in eorum animis. Ea calamitatem diu toleratam nunc demum ſe cogi

aperire Cæsari, & aures ejus talibus inqvinare fermonibus. & quo tandem suo merito? qvave injuria? aut qvomodo eos æqvum putare, ut quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæsiisset, ejus non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinqvendi ejus cuicunqve, per pietatem hunc honorem promerito, ut ad hoc præmium spectantibus major fiat de pietatis officiis contentio: maxime cum, salvo naturæ jure, ne fas quidem sit illis cogitare tale aliqvid. neminem enim posse affectare parentis regnum, nisi qui ejusdem optet interitum, quandoqvidem vivo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum, quæ regiis liberis ab amantissimo patre præstari conveniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, conjugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis; alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et qvod maximum sit, ne post talia quidem ausa patria se potestate in eos usum, sed ad communem benefactorem Cæsarem adduxisse, & decedentem ex jure vel patris violati, vel regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare, rogare tamen, ne impune sit illis tantum facinus, neve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis jura omnia. Hæc crimina postqvam Herodes magna vehementia filiis objecit coram Cæsare, adolescentes, qui ne loqvente qvidem illo continere lacrymas poterant, tum vero, perorata causa, toti in fletus effusi sunt, nullius qvidem tantæ impietatis sibi conscii, gravem tamen accusatorem patrem sustinentes: qvod neqve decorum esset contra eum libere dicere, neqve tutum causam suam deserere. Qvamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi qværentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur, perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius juvenili imperitia & consternatione impedirentur: qvod tamen Cæsaris prudentiam non latuit. adeoqve omnium, qvotqvot aderant, movebant misericordiam, ut ne pater qvidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Α νιῶ ἐξηγεῖτο κρίσιμα, καὶ μιαίνων αὐτοῦ τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καὶ τοι τί μὴν ἐπησαν παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ἢ τίνι μέμφονται βαρυόνλα; πῶς δ' οὐκ ἂν δίκαιον εἶη αὐτὸς κτήσασθαι πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἐρχθεὶς, ταύτης σοι ἐὰν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, καὶ διδόναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς δ' ἔτι γε μὴ τ' ἄλλων ἄθλων εὐσεβείας σκοπῆται μέλλοντι ποτὲ γνήσιος τοιοῦτος ἐπιμελείας τε καὶ τοῦ ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἕσοις ἐπιτυχαίνειν. ὅπως μηδὲ εὐσεβεῖς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, εὐδηλον. ὁ γὰρ ἀεὶ τὸ θεῖον τοῦ βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαλογίζεται τὸν θάνατον καὶ γεγυμνωκότος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστιν τῶν ἐρχθέντων ἀφαλῶς. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευόμενος, καὶ βασιλέως παῖδιν ὢν ὑστέρησεν, μέχρι νῦν ἀποδοὺς, οὐ κόσμον, οὐκ ὑπηρεσίαν, οὐ τυφλὸν, ἀλλὰ καὶ χάμενος ἐπιστομοτάτους παρεσχῆται τῷ μὲν, οὐ τ' ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ τ' ἀρχελάου καὶ βασιλέως θυγατέρα συνοικίους. τὸ δὲ μέγιστον καὶ δεῖ πίστεως ἔχειν ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτῶν χρησόμενον ἀγαγεῖν ἐπὶ τὸ κοινὸν εὐεργέτην κρίσεως. καὶ παρελόμενον αὐτοῖς πᾶν ὅσον ἡ πατὴρ ἀσεβήματος ἢ βασιλεὺς ἐπιβλαβόμενος δύναται, κρίσεως ἰσοτιμίαν παρεσκεύαν. δεῖσθαι μὴν μὴ παντὰ πᾶσιν αὐτὸν ἀτιμώρητον γνέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, καὶ σκαίνους λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν ἰδεῖν τὸν ἥλιον, ἀνυπαίτιον φεύγειν ἔργον μέγιστα τ' ἀνθρωπείων καὶ δράσαντας καὶ πεισομένους. ταῦτα ἡρώδης ἐμπιθῶς ἠτιάσατο τῷ θεῷ κρίσεως τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τὰ μὲν νεανίσκων ἤδη μὲν καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν ἡρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἔξωθεν τοιαύτης ἀσεβείας ψευδῆ τὸν λόγον πίστιν εἶδον ἐν τῷ σωιδότι, τὸ δ' ἐκ δὲ πατρὸς ἐπιφέρειν τοὺς ἀμφιβόλους, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἦν δέσιν, ἐκ εὐχημονοῦντος. οὐδὲ δὲ ἔτι παῤῥησίαν λοιπὸν τοῖς τ' κρίσεως, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ ἔτι σπουδὴν ἐλέγχειν πεπλανημένον. ἦν οὖν ἀπορία δ' ἀμφοῖν λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὲν εἰ δέξεσιν ἐκ δὲ σωιδότος, ἢ παῤῥησίας, φαδίαν δ' ἐκ εὐσεβουμένων τὴν ἀπολογίαν ὑπὸ νεότητος. ἐπαρχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. ἀμὴν ἔγε κρίσεως ἐπιβλεπτέων αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσυνέτου ἐπαύσατο τὸ μὴ καὶ σωιδήσιν ἀτρωτέρων, ἀλλὰ ἐξ ἀπορίας, καὶ μετριότητος ἐκείνου. ἐλεεινοὶ τε ἐγεγόνεσαν τοῖς παῤῥησιν ἰδίᾳ, καὶ τὸ πατρῷα διεκίνησαν ἀληθινῶς τε πάθη σωεχόμενον.

CAP. VIII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio.

TUm juvenes ubi observaverunt & illum jam flecti & Cæsarem, cæterosqve partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes a lacrymis, alter illorum Alexander, versa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est objecta diluere: Pater, qvam benevolo sis erga nos animo, satis declarat hoc ipsum judicium. Si enim aliqvid triste de nobis statuisses, nunqvam ad omnium servatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate in fontes animadvertere. cæterum adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, servare volentis argumentum est. nemo enim

Κεφάλαιον ή.

Αλεξάνδρα ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δὲ σωιδον εὐμενῆ τινα, καὶ παῤ ἐκείνα, καὶ τῷ θεῷ δ' κρίσιν, καὶ τ' ἄλλων ἕκαστον, τὸν μὲν σωδακρύσαντας, ἀπαύστως δὲ σωαλγήσαντας, πατέρες αὐτ' ἀλέξανδρος, ἐπικαλεσάμενος αὐτ', ἐπεχείρει διαλύσας αἰτίας. καὶ πάτερ εἶπεν, ἢ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὐνοια δῆλη, καὶ παῤ αὐτῷ τ' κρίσιν. ἐκ ἂν γὰρ εἴ τι δυσχερὲς ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὅτι τὸν πάντα σώζοντα προήγαγες. καὶ γὰρ ἔξω, παρούσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δ' ὡς πατρὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δὲ εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ ὅτον παιδὸς μάρτυρα σώζοντος. ἐὰν γὰρ ἀπο-

κτεῖναι τινὰ παραγράμμῳ, εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγηται. τὸ δὲ ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἐγὼ γὰρ ἂν παρομοιωσαίμην ἐπιζῶ, εἰ πιστὸν ἠδικηκέναι πατέρα πεπιστεύμεθα. καὶ μήποτε ἔτι τὸ σκῆνος χεῖρον, ἀντὶ δὲ τεθνάναι μηδὲν ἀδικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδίκειν ὑποπτεύομένους. εἰ μὲν ἦν εὑρεῖν λόγον τῆς ἀληθείας ἡ παῤῥησία μαχαίρᾳ καὶ σὺ πίπτειν, καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. εἰ δὲ ἅπαξ ἡ διαβολὴ κρατεῖ, φανερὸς ἡμῖν ὁ νικῶν ἥλιος. ὃν τι δεῖ βλέπειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας ὀπτωμένῃ, εὐκαιρίαν εἰς νέας αἰτίας, καὶ τὸ προσθεῖναι τῷ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς πρώτης τὴν νίκην ἀπυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον εἰ μὴ καινὰ ταῦτα, καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ οὐδεὶς τῶν βασιλεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητρὶ αὐτῶν ἐπιθανοῦσα, πάντως ὑποπτους εἶναι καὶ πατρὸς ὑπεβάλλειν δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον πρὸς τὴν τοιαύτην ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τολμήσαντα τοῦτον, ὡς καὶ τὰ μὴ πρὸς πίστιν εἰωθότα πρὸς διεργίας λαμβάνειν; φαρμάκου μὲν ἐλέγχειν δύναταί τις, ἢ σωμοσίαις ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορᾶν εἰκότων, ἢ χρήμασι καὶ συνεργασίαις; καὶ τι τούτων ἑκάστου ἐπ' ὀπῇ καὶ μὴ γνόμενον ἐκ διαβολῆς ἐπιδείξαι χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμοίοις οἰκεῖον ἐν βασιλείᾳ καὶ τῷ δεχθῆναι τὸν φῆς ἐπιθανεῖν εὐσεβείας, συμβαίνει, πολλὰς αἰτίας γενέσθαι τῆς πονηρότητος ἐλπίδων, διὰς δὲ μίαν ὑποβολὴν ποιοῦσι κακοηθείας. ἀδίκημα μὲν οὖν, ἀθέσει ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. πῶς γὰρ διαβολὰς, πῶς ἂν λύσειεν, ὁ ἀκούσας μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι μὴ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σε, ἅτε γὰρ ἐν ἀδίκων, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀδίκως λελαληκότας μὴ σιωπῶντας. τὸν μητέρα τις ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. δέχῃ θυμούμεθα, ἧς εἵνεκα μὴ ἔχοντα τὸν πατέρα; τί γὰρ θέλοντες; εἰ μὲν ἐπὶ ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ ἐπὶ σοὶ, ἐκενοσπουδοῦμεν; εἰ δὲ οὐκ ἐπὶ σοὶ, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σε διαφθεῖραι κρατήσειν τὴν βασιλείαν προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βασιλικὸν, οὔτε πολιτῶν φιλία, μὴ τοιοῦτον ἔχουσιν ἢ τῶν δεχομένων εὐσέβεια, ἢ ξένοις καὶ πάντες ἔθνους, ἰδιέσθαι ἂν πατροκτόνους δίκην πραγμάτων καὶ εἰς τὸν ἁγιώτατον ὑπὸ σοῦ καθοσιωθέντα ναὸν ἐπέναι; τί δὲ εἰ καὶ τ' ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐδυνάτο τις φονεύσας, ἀπημύνητον μένειν, ζῶντος κρατεῖσθαι; ὅτι ἀσεβεῖς οὕτως ἐφθέγξω, ὅτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ κακῶς εἶχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ὑποβουλὰς εὑρίσκεις, τί σοι πρὸς πίστιν αὐτὰ ἔχοιες τοιαύτης δυσσεβείας; ἢ μητρὸς τέθνηκεν. ἀλλά σοι τὰ κατ' ἐκεῖνο, ὃ παρεζεύξω ἡμᾶς ἀλλὰ νῦ δοτέον ἐδυνατο. πολλὰ μὲν ὑπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ὑποδέχεται τὰ μὴ γνόμενα, ὅτε γὰρ τῷ πάντων δεσπότῃ καιρῷ μεσιτεύοντι τ' παρόντα καιρὸν, σωθῆναι θέμενα τούτῳ τ' σωθῆναι, εἰ μὲν ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τ' ἀληθείας τ' πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν ὑπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζῆσωμεν, εἰ δ' ἅπαξ μὲν ἐυτυχῶς. δῆλον γὰρ τ' μεγάλων κακῶν ἡ ψευδὴς αἰτία. παροῦσαι δ' εἰσὶν ἐρρωδίαι, οὐ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν εὐσεβείᾳ μένε, δώσουσιν δ' λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἀλλ' ἅπαξ ὁ βίος ἡμῖν τιμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ δεδωκότος. πιστὰ δ' λέγοντος, ὅτι καὶ σὺ δὲ πρότερον

A ad fana ac templa adducit, qvem velit perdere. qvod sane causam nostram aggravat, qvi qvidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. qvanto enim satius mori innoxios, qvam tanti sceleris suspectos vivere? Qvare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo judicio, vel evaso discrimine. Qvod si vincit calumnia, supervacaneum fuerit nos solem hunc

B cernere. qvid enim hoc, non amota suspicione, profuerit? Videtur qvidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide, obsecro, an non idem crimen in quemvis nostri similem torqveri possit. Nihil enim prohibet, quicunqve rex habeat liberos defunctæ matri

C superstites, eos in suspicionem vocare, qvasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age, proferat, qui potest, argumentum tentati facinoris quod aliqvam fidē calumniæ valeat astruere. Potestne quisquam indicare venenum paratum, aut conjurationem cum æqvalibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cum tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Gra-

D vis enim res est dissidens inter se regia: & spes principatus, qvem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus prava ingenia perpulit. Nos certe nullius facinoris convinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures qvi possumus? Sed liberius qvasdam voces jecimus. At non in te, pater, qvod nefas esset, sed in eos, qui qvicqvid audiunt, effutiunt. Matrem aliqvis

E nostrum deflevit; at non qvia mortua sit, sed qvia etiam post mortem, a qvibus minime debuit, male audiat. Principatum affectamus, qvem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regii contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est supervacuus? Sin minus, certe sperare licet. An, te interfecto, ab his expectari posset successio, qvos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Qvid subditorum pie-

F tas, & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum a te instauratum templum ingredi? Qvid, si cæteros contemneremus, posset ne, quicunqve interfector tuus, pœnam evadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti, neqve tam stultos, sed infortuniores forte, qvam tuis etiam rebus est conducibile. Qvod si neq;, qvod accuses, habes,

G neqve quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit? Sed illius fatum cautiores nos potius qvam irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed qvid opus est excusare, qvæ nunqvam facta sunt? Qvare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus, ut si re vera de nobis suspiciones potes ponere, mi pater, vivamus quantumvis infelices. qvid enim miserius quã temere insimulari criminis gravissimi? Sin a nobis timere tibi pergis, tua pietate salva, nostramet sententia damnemur. nec n. usq; adeo chara nobis est vita, ut eam cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar, ne ante quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quod, intentis in Herodem oculis, ipsum quoqve permoveri animadverteret: & quotqvot præsentes aderant, solicitudo cepit de juvenibus non sine regis invidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, juvenumqve in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis, postqvam tam cordate Alexander accusationi patri respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humentes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, ut videretur rex ipse excusationis egere, qui sine ullis certis argumentis tam temere criminationem aggressus sit. Postremo Cæsar aliqvanti sper deliberabundus, hoc ipso juvenes alioqvi insontes peccasse pronunciavit, qvod non tales se parenti præstitissent, ut nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogavit, ut suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniqvum enim esse, habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres utrinqve diligentius coleretur pietas. Post hanc admonitionem juvenibus innuit. Qvibus jam preces parantibus, pater has non expectans, prior flentes unum post alium complectitur, compatientibus omnibus, qui aderant, tam ingenuis qvam famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias una discesserunt, & cum eis Antipater, simulans se gratulari reversis in gratiam. Seqventibus deinde diebus Herodes ter centum talentis Cæsarem donavit, munera edentem Romæ, & congiarium dividentem populo. Cæsar vicissim ei donavit dimidium redituum e metallis Cypriis, & reliqvum dimidium procurationi ejus commisit: aliisqve hospitalibus officiis honorato liberam potestatem permisit eligendi successorem qvemcunqve e filiis, aut si mallet, distribuendi regni in singulos. qvod cum ille jam pararet facere, negavit se commissurum, quin ille, qvam diu viveret, tam regnum haberet in potestate qvam filios. His ita peractis, rex rursum Judæam repetit. Qvo absente, Trachonitæ, non parva ditionis pars, ab eo defecerant, sed opera ducum, qvos in regno reliqverat, perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterum Herodes & filii navigantes, cum appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, qvod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is, excepto rege perhumaniter, multū gavisus est ob reconciliatos filios, & qvod Alexander ejus gener egregie refellisset objecta crimina: datisq; vicissim regiis muneribus, digressi sunt. Post hæc Herodes in Judæam reversus, advocata in templum concione, qvid ea in peregrinatione egisset, exposuit: denarrataqve humanitate Cæsaris, & aliis rebus, qvas illos qvoqve scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicosqve & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

A πιστύων τῷ μεγέθει τῆς Δραβόλης, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάτλετο, ϗ σωεχὲς εἰς τὸν ἡρώδλω ἀπέβλεπεν ὁρῶν κἀκεῖνον ⸗σωσυγχωμόμνον. ἀγωνία π τοῖς παροῦσιν, ἐνεπεπλώκει, ϗμ ὡς τὸν αὐλλεὼ ὁ λέγω Δραβόλης, ⸗πὶ φθόνον ἐποίϛ τὸν βασιλέα. τὸ γὰ ἄπιστον τ Δραβόλης ϗ τὸ ὡς τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ ϗ καλλει σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπεσ᾽ ἄτο βοήθειαν. ἔτι ϑ μᾶλλον ἐπᾴδη ϗ τῷ λόγω δεξιῶς ϗ μ᾽ φρονήσεως ἀπήντησεν ἀλέξανδρος. λεὼ δ᾽ ἀδ᾽ ἐκείνοις ἐπ᾽ ταυτὸν ϗχῆμα, κλαίουσι μὲν ὅμως ϗ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τλν γῆν νενευκόσιν. ἡ δ᾽ ἐλπὶς ἀμένων ⸗σεφαίνετο, ϗμ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπᾴδεν εὐλογα κατηγορηκέναι, Δρ᾽ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ⸗πολογίας τινος ἐδέτο. ϗ᾽ ὅσον ϑ μικρὸν ⸗πέχων, τοὺς μὲν νεανίσκους, ἐϗμ πρῶτον τῆς ἐπ᾽ αὐτοὺς Δραβόλης δοκησιν, αὐτὸς ϑτ᾽ ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς ⸗δραχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ ὑφέσθαι τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγον. ἡρώδλω ϑ παρεκάλει πᾶσαν ⸗πόνοιαν ἀφελόντα, Δραλλάτλεσθ τοῖς παισίν. ἀ γὰ εἶναι δίκαιον, ἀδὲ πιστεύειν, τὰ τοιαῦτα ϗ τῶν ἐξ αὐτοῦ. δλαλὺ ϑ τλν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἀ μόνον ἰάσασθ τὰ συμβεβηκότα, παροξυνάν ϑ τλν εὔνοιαν, ἐν ᾧ τὸ σφοδρὸς ἑκάτερος τῆς ⸗σωσίας ἀπολογούμενοι, απᾳδὴ πλείονι σπεῖ ἀλλήλοις ἀξιώσουσι κεχρῆσθ τοιαύτα ϗδητῶν, ἐνδοσε τοῖς νεανίσκοις ἐκείνων ϑ βλομένων ⸗σπισεῖν ὅτι δεηθ σφαναλαβὼν αὐτὸς ὁ πατὴρ δακρύσαντας, ἠσπάζετο παρέκασον ἐν μέρει σφεπλυσάντων, ὡς μηδένα τῶν σφαντυγχανόντων, ἑλᾷ θερον ἢ θέλον, ἀπᾷδῆ ἡδέως. τότε μὲν οὖν δ᾽χαρισήσαντες ϗμοι, μετ᾽ ἀλλήλων ἀπῆσαν, ϗ σὺν αὐτοῖς ἀντίπατρος ⸗νομούμενος ἐφηδέως τοῖς Δραλλαγαῖς. ἐν ϑ τῇς ὑστέρας ἡμέρους ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο ϗμοι πρειακοσίοις τελάντοις, θέας τε ϗ Δραμομὰς ποιούμενος τῷ ῥωμαίων δήμῳ. ϗμαι ϑ αὖτ᾽ μετέλλου ὃ κυπρίων χαλκοῦ τλν ἡμίσειαν σφοδον ϗ τῆς ἡμίσειας τλν ⸗πιμέλειαν ἔδωκεν, ϗ τἄλλα ξενίοις, ϗ καταγωγαῖς ἐπίμησεν, ϗμ ὡς τῆς βασιλείας αὖτ᾽ τλν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων Δραδέχον καθιζάνειν, ἢ ϗ Δρανέμειν μέρ᾽ ἑκάσῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελθουμένης. ἐκείνῳ ϑ ἤδη θέλοντ᾽ αὐτὸ ποιεῖν, σὺν ⸗πιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ ϗ τῆς βασιλείας ϗ τῶν παίδων κρατεῖν. ⸗πὶ τούτοις ἐπανῆκε πάλιν εἰς τλν ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντ᾽ ϑ, οὐ μικρὸν μέρ᾽ ἀπέσχε ἀρχῆς, τὸ ὡς τ τραχῶνα, τούτους οἱ καλαλειφθέντες σρατηγοὶ χλεωσάμενοι, πάλιν ὑπακυειν ἠνάγκασαν. ἡρώδης ϑ πολέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐφθέτο ϗ χιλιάσιν ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νῦν σεβαστῇ, καλαλαμβάνει τ βασιλέα τ ϗππαδοκίας δρχέλαον. ὃς αὐτὸν σπδέχε ϑ φιλοφρόνως, ἡδόμ᾽ ⸗πὶ τούτοις τ παίδων Δραλλαγαῖς, ϗμ τοῦ τ ἀλεξάνδρου, ὃς εἶχεν αὖτ᾽ τλν ϑυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελυθ. δωρεάς τε ἀντιδοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐν πόδην ἡρώδης, ⸗πὶ ἰουδαίας ἐλθὼν, ϗμ χωμόμ᾽ ⸗ντὸς ἱερῶ, ὡς τ πεπραγμένων ϗ τλν ἀποδημίαν διελέγετο, τλν ϗμοιαν εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνλν, ϗμ τἄλλα διεξιὼν ὅσα ϗ μέρ᾽ αὖτῷ πραχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτ᾽ ϗ τὰς ἄλλας εἰδέναι, τέλ᾽ ⸗πὶ νηστεία τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τὰς ὡς τλν αὐλλεὼ, ϗ τὸ λοιπὸν πλῆθ᾽ εἰς ἐμένοιαν ⸗δραλὰν, ϗμ τὰς

B

C

D

E

F

G

ἔτους ἤδη μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἠρέσθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα ἐκ τοῦ Μαριάμμης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τοῦτο πάντας ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γῆρᾳ προϐαδίζεσθαι, ἐν ᾧ καὶ χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπροσθεν ἔχειν, ἔτι τοῖς ἄλλοις ἀπειθούμασιν ἐλαττούμενον, ἀδύνατον καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀπράγμονα ἕξειν τὸν βίον, καὶ πᾶσαν εὐθαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν τὸ ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεσκόμενον, ἐνίοις δ' οὐκ ὁμοίως. ἤδη γὰρ τὸν ἀμείλιχον καὶ τὸ ἐλπίδων ἃς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἐνεωτέρισε πολλά, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

A nuncians filios post se regnaturos. primum Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se unum respicere, & pro rege habere atqve domino, non obstante senectute, qvæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus qvibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites qvoqve cum suis ducibus, si se unum respiciant, felicem vitam acturos absqve ullis perturbationibus. His peroratis, dimisit concionem, quibusdam recte visus dixisse, qvibusdam secius. injecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliqvam mutationem videbantur.

Κεφάλαιον Θ'.
Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὸς ἡρῴδης ἐπὶ καισαρείας κτίσει.

CAP. IX.
Herodes qvinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον, σωτηρίαν ἔλαβεν ἡ καισάρεια ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς πόλεως ἐλθούσης αὐτῷ εἰς ὕδωρ καταστροφῆς, ὀκτωκαιδεκάτῳ δὲ τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. ἐπὶ οὖν εὐθὺς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ ἀγῶνες πολυτελέστατοι. καὶ γὰρ ἐπήγγελκει μὲν ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστατα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις ποιεῖν ἐπιτηδευμάτων. ἀνετίθει δὲ καὶ ὅτιν τῶν ἀγώνων καθαιρεῖ, κατὰ πενταετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν αὐτὸν. ὁ δ' αὐτῷ πόθος τοῦ εἰς τὰ τοιαῦτα φιλοτιμεῖσθαι, ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο τοῦ φιλοτιμίαν ὑπερϐαλλόντων. ἰδία δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος Ἰουλία, τὰ πολλὰ τῶν σκεπῶν πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὸ πάντα σωτιμώμενα, ταλάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τοῦ πόλιν ὄχλου πολυϐοτάτου καὶ ξενικοῦ, καὶ πέσσειχε, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, οἱ μὲν ἐπὶ τῷ θεάσασθαι εὐεργεσίας, ἅπαντες ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διλυκεκέσιν ἑορταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τοὺς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς εὐφροσύνας, καὶ τοῦ εἰς ὕστο πολυτελείαν, ὡς ἐπίπονον ἡρέθησαν τοῦ μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ ἂν ἐπιτηδεύσειεν, ἐφιλονείκει τοῦ τῶν ἤδη γεγενημένων ὑπερϐάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτὸν τὸ καίσαρος καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ἀποδοῦναι τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρῴδῃ τῆς ὕσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ συμμαχίας ἁπάσης, καὶ αὐτοκράτορα τοῦ βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τοῦ πανηγύρεως ταύτης, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτείας σκιᾶς, ποταμῷ τε περιῤῥέοντος τοῦ πόλιν αὐτοῦ, καὶ καλλίστου καὶ μέγεθος τῶν φυτῶν περιληφότος ἄλσος. ταύτην δὲ ἀντιπάτρᾳ δὲ πατρὶς, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον κατὰ ἱερειχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφορον, καὶ κάλλει ἀγωγαῖς ἡδίστην, σκιάσεσιν κύκλῳ. φασὶ δὲ τὸν τοῦ ἀδελφὸν

C Per idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postqvam ædificari cœpta est, regni vero anno octavo supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in e,us dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum D certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid hujus generis in precio est tam Romæ quam apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc qvoqve certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione undecunq; curavit convehi, multa in hoc conferente etiam uxore E Cæsaris Julia, & mittente permulta pretiosa ex Italia, ut, omnibus computatis, sumptus ad quingenta talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes, quæ a diversis populis mittebantur ob acceptа beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero conviviis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat, ut posteriora quæque majorem admirationem sui facerent: fertur qve ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod major quam pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atqve Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo, qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro a- G quoso & plantis idoneo, amne circūfluente ipsum oppidū, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc a suo patre Antipatro denominavit Antipatrida. deinde castellū matrem suā nomine referens supra Hierichuntē condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregie, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

oblitus, memoriæ illius dedicavit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo non minorem in ipsa urbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum urbis munitissimum. deinde ejusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, qua itur ad septentrionalia: quo factum est, ut circumqvaqve situs ager, antea pene desertus, diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliqvam ejus beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in urbes tam Syriæ qvam Græciæ, & ubicunqve illum peregrinari contigit. plurimas enim adjuvit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi inceptа pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt, quod Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificavit, & ad compingendas naves multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis urbem ad Actium a Cæsare conditam habitantibus, majorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus urbem maximam habitantibus, secante mediam ejus longitudinem platea, hanc ipsam utroqve latere ornavit porticibus, & viam ejus subdivalem lapide polito stravit, non tam ad ornamentum urbis qvam ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adjuvit, attributis annuis reditibus, quo splendidius & sacrificia fierent, & alia, quæ ad decorandum tam freqventem conventum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in uno homine tantam diversitatem ingenii. Si enim spectemus ejus liberalitatem ac beneficentiam, qua erga omnes usus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum: ediverso, si injurias ejus & sævitiam in subditos etiam conjunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atq; ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego vero aliter credo, & utrumqve ab una causa profectum existimo. Eo enim, qvod honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: qvare qvod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliqvando male qværere. Deinde sciens se ob eas injurias invisum subjectis, eas offensas lenire, videbat difficile, neq; enim poterat, nisi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia servitutem toleraret, aut videretur velle dominationē ejus excutere, in tales impotenter sæviebat, non aliter qvam in hostes, nullo cognatorum aut amicorū discrimine, qvod

A μνημῆα. Δι᾽ ὃν γοῦν μνημῶλον πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν ἀνεπίθετο τὰ κάλλιστα, πῦργον ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, ὁδὲν ἐλάττω ἢ τὸν Φάρον, ὃν προσηγόρευσεν Φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέγα ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος. Δι᾽ ὃν τὸν αὐτῶνα τῆς ἱερεχουντίνης ἔκτισεν, ἀπόντων καὶ βορρᾶν ἄνεμον, διὸ καὶ τὸν πέριξ χώραν ἔρημον ἅπασαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν τῆς ἐπιμελείας τῶν οἰκητόρων, Φασαηλίδα καὶ ταύτην
B κάλει. τὰς δ᾽ ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν τῇ πόλεσιν, ἔνθα συρία, καὶ ἢ τὸν ἑλλάδα, καὶ παρ᾽ οἷς ποτ᾽ ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πλείας λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν πόρων ἀναλεσκόντων, ἄφθονα χορηγίαν δοκεῖ. τὰ δ᾽ μέγιστα, καὶ Δημοσθένειον τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν ποτὲ πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν
C ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ᾽ ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλείω τῶν δημοσίων ἀνηλώκασιν κατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν συρίᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, διὰ τὸ μῆκος τὴν πλατείαν, ταύτην αὐτῇ στοαῖς πρὸ ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τῷ ὑπαθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τῷ τῶν οἰκητόρων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπικῶν ἀγῶνα, πλὴν τῆς προσηκούσης ἀ-
D δοξοτέρου ὑπὸ ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους καταστήσας, καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον συσκευασάμενος τῷ πανηγύρει. Δι᾽ ὃ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διὰ παντὸς ἀγωνοθέτης ὠνομάζετο τοῖς πλείστοις ἀνεγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὴν διάνοιαν τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀποδώσῃ, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ τὸ ἐλάττον τελεμνιστῶν ἡγήσῃ μὴ σωφρονολογεῖν εὐεργετικώτατα κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δ᾽ εἰς τὰς ὠμότητας, καὶ
E ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἐχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαραίτητον τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. ἐν ᾧ γὰρ καὶ διάφορον ἴσα καὶ μαχόμενα ἐπ᾽ αὐτῷ νομίζεσθαι φύσεως τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ᾽ οὐκ ἔτως ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέ-
F ρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τοῦτο πάθος ἡδημῶλος ἰσχυρῶς, προσῆγε μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, ἔπος μνήμης εἰς αὖθις ἢ καὶ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. τῆς δ᾽ δαπάνας ὑπὲρ δύναμιν χορήγει. ἰσάγκαζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς δὲ δαπάνα πολλὰ γινόμενα, κακὸν πρόσθεν ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει. καὶ σωφρόνως ἐφ᾽ οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισύμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ὑπέμενεν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. ἀντὶ-
G φιλονείκει δ᾽ τῷ δύσνοιαν αὐτῷ εὐπρεπείας ἀφορμὴν παρούσῃ. τοὺς μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑαυτὸν ὁμολογήσας, ἢ δόξειεν εἰς τὸν ἀρχὴν τι φρονεῖν, ἐχθρὸς ἑαυτῷ κρατῶν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγγενεῖς, καὶ φίλους, ἴσα πλε-

πολεμίοις τιμωρέμενος, ἐκ δὲ μόνος θέλοι τεπμῆσαι τὰς τιμὰς ἀμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου δώσει ὅτι μέγιστον ὠφέλησε αὐτὸν ἑαυτῷ, καὶ τὰ γενόμενα καὶ τὰς ἡγεμονίας καὶ ἀγρίππαν καὶ τὰ ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὶ αὐτὸς ἤρξε θεραπευόμενος, καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν, τὴν τιμῶν ὑπεμίμνησκεν ἐθέλων. τοίνυν μὲν Ἰουδαίων ἔθνος φιλοτιμότατον νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ σωφρονίσαι τὸ δίκαιον ἀντὶ δόξαν ἠσκηκέναι, διόπερ οὐκ ἐῶ αὐτὸ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκάσαι, ἢ ναοῖς, ἢ τοῖς ὑπηρετοῦσιν, κολακεύειν δὲ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τὴν ἡρῴδου πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους, καὶ συμβόλους ἁμαρτίας, πρὸς δὲ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ προσηκούσας εὐεργεσίας.

A solus vellet honorari ab omnibus. Qvam autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus, qvos ille Cæsari & Agrippæ cæterisqve ejus amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, ut qvemadmodum ipse præstantiores coleret; sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cujus rei natura esset appetentissimus. Sed Judæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, qvos necesse est majorem rationem justi & æqui habere qvam officiorum talium: quibus satis incommodum erat, qvod non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atqve hæc mihi causa videtur, cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniqvior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Κεφάλαιον ί.
Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρήνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

CAP. X.
Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀσίαν ἰουδαίους, καὶ ὅσους ἡ πρὸς κυρήνῃ λεγομένη κατέχει σκηνοῦσα πόλις, τὸ μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων, ἐν ᾗ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ὅπλοις. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες τῶν ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ περὶ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, χράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑποτέταχται τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς βεβαιώσεως ἔχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κρατοῦντες. καίσαρ σέβαστος ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει τὰ δόξαντα εἶναι τοῖς ἰουδαίων εὐχάριστα εὑρέσθαι, ἀ μὲν οὐ τὰ ἐνεστῶτα καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγενημένῳ, καὶ μάλιστα ὅτε ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος καίσαρος τοὺς δήμους τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ συμβουλίῳ κατὰ ὁρκωμοσίαν γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις ἤθεσι καὶ τοῖς πατρίοις αὐτῶν νόμοις, καθὼς ἐχρῶντο ὅτι ὑρκανὸς ἀρχιερεὺς θεοῦ ὑψίστου, τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεῦσιν ἱεροσολύμοις, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σαββάτοις, ἢ τῇ πρὸ ταύτης ὥρᾳ σκάλῃ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἐκτὸς σαββατείων, ἐκτὸς ἀνδρῶν θεῖναι αὐτὸν ἱεροσύλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τὸ δὲ ψήφισμα τόδε μοι ἔδοξεν ὑπὲρ αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ὑπὲρ χαίρεμαρκίου κλωσωμένου, καὶ δὲ τὸ δόγμα, κελεύω ἀναθεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ ὑπὸ γνώμης μοι ὑπὸ δὲ κοινοῦ τῆς ἀσίας ἐν ἀργύρᾳ. ἐὰν δέ τις ὠφληθῇ τι τῶν προειρημένων, δώσει δίκλειν ἀργυρίου. ἐσηλογράφησε δὲ ἐν τῷ καίσαρος ναῷ. καίσαρ νορβανὸς φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' οἰκοῦσιν δὲ ἀρχαίαν πατρίδιαν ἐπιτήδειαν ἀποστέλλουσιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως ἔστω ποιεῖσθαι. καὶ ταῦτα καίσαρ. ἀγρίππας δὲ ὁ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίππα

Asiatici autem & Cyrenenses Judæi multum affligebantur ab earum regionum civitatibus, qui cum a priscis regibus accepissent jus civitatis ex æqvo cum cæteris, tunc multas injurias a Græcis patiebantur, qvasi exportarent pecunias, & essent noxii reliqvis civibus. Cumqve Græci nec finem nec modum injuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqveri. is rescripsit ad provincias, placere, ut Judæis servetur æqvale jus cum aliis. cujus rescripti exemplar subjicimus, qvo testatius fiat, qvomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres: Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Qvoniam Judæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore, præcipue patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi jurati senatus sententia, Judæos uti propriis ritibus ac legibus, sicut utebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum jus asyli manere: licereqve eis votivam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in paraseeve. Qvod si qvis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegii, & bona ejus addici ærario Rom. pop. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate, qva omnes homines complector, jubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, qvem universa Asia meo nomini consecravit apud Argyram. qvod si qvis contra decretum ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptū est columnæ in templo Cæsaris: Cæsar Norbano Flacco S. Judæis ubicunq; gentiū degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere, nemine prohibente, liceat. Hæc Cæsar. Agrippa qvoq; pro Judæis scripsit in hunc modum: Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ, quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Judæos esse volo in Asia: & si qvis sacram Judæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Judæis, quo jure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Judæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia: M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Judæi Cyrenenses, pro quibus jam Augustus scripsit Flavio Libyæ præsidi, aliisqve ejus provinciæ magistratibus, non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conqvesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu qvorundam tributorum, quæ tamen non debentur. Hos ego suo juri suisq; moribus relinqui jubeo. & si qua in urbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Judæis restitui. C. Norbanus Flaccus Procos. Sardinorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, jubere se neminem Judæorum vetari juxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quam Cæsaris. Nec aliter Jul. Antonius Procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Judæi Febr. Idib. reddenti mihi jus apud Ephesum indicaverunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi uti patriis legibus & moribus, primitiasqve suo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas absqve impedimento ad templum Dei maximi: rogaveruntqve, ut ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque juxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, ut, quicquid volunt, juxta patrium morem, nemine prohibente, faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, ut, quoniam scripta nostra in Græcorum manus perventura sunt, ostendere eis, jam inde majorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas uti patriis moribus, imo illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. qvæ quidem eo crebrius inculco, ut flectam gentes exteras, & odium nostri, cujus nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem utitur perpetuo, sed oppidatim fere in his fit mutatio. Justitia vero omnibus hominibus ex æqvo competit, res utilissima tam Græcis qvam barbaris, cujus maxima in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modo eas inviolatas servemus, caros ac amicos potest reddere. qvamobrem rogatos omnes volumus, ut non tam nos ob diversum vitæ genus horreant, qvam complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τὰ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερόμενα ἱερὰ χρήματα, τῷ ἐπιμέλεσθαι, καὶ φυλακῇ, βούλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους πιστεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων καὶ φεύγοντας τε εἰς τὰ ἀσυλίας βούλομαι ἐκποιεῖσθαι, καὶ παραδίδοσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὡς δικαίως ἐκποιοῦνται οἱ ἱεροσύλοι. ἐγραψε δὲ καὶ σιλανῷ τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγυας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρηναίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρήνῃ ἰουδαῖοι πάλαι μὲν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν εἰς τὴν κυρήνην στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τὴν ἐπαρχίας ἐπιμελουμένους ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἦν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχον μοι νῦν ὡς πάλαι τινῶν συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς ἐκποκαθίστανειν καὶ μηδένα τρόπον ἐνοχλεῖσθαι, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τὰ πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ἐκποκεκριμένους, καὶ ταῦτα διορθῶσαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάιος νορβανὸς φλάκκος ἀνθύπατος σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. καθὼς μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἂν ὦσιν καὶ τὰ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι κἀμοὶ καὶ γὰρ ἔτως βούλομαι γίνεσθαι. ἐδὲν ἦτον καὶ ἰούλιος ἀντώνιος ἀνθύπατος ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδοὺς φερουαρίοις δικαιοδότησί μοι ἐν ἐφέσῳ ἐπέδειξαν καὶ σεβασμὸν τὸν σεβαστὸν καὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἑκάστοι αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀναχωμιδῆς συμπορεύομένους, ποιεῖν ἀνεμποδίστως. ἤτουν τε ὅπως καὶ γὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ σεβαστὸν καὶ ἀγρίππα δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῃ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς σεβαστῷ καὶ ἀγρίππα βεβήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τὰς ἑλλήνων ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες, ἐδὲν τῶν πατρίων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πράττειν, ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸν θεὸν τιμῶν. ποιεῖσθαι δὲ πολλάκις αὐτῶν τὸν μνήμην ἐπιβάλλοντο τὰ γὰρ, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίσεις ἡμῶν τε κἀκείνων μισοῦσας αἰτίας ὑπεξαιροῦμεν. ἔθεσιν μὲν γὰρ ἐδέν ἐστι γὰρ, ὁ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆσθαι καὶ πόλεις, ἐὰν ὀπὴ πολλῆς ἐγγινομένης τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐπιτηδεύει λυσιτελέστατον, ὃν ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις οὐ τελεῖσθαι οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰκαθαρῶς ἐμμένομεν αὐτοῖς, εὐνοᾶς καὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρακαλοῦμεν ἡμῖν ἀπονεύειν, καὶ δέον ἐστὶν ἐν τῇ διαφορᾷ τὸ ἐπιτηδεύματων οἰκεῖον τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκἀγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν. ἔστω δὲ κοινὸν ἅπασιν, ἐμένον ἱκανὸν διασώζειν τὸ τῶν ἀνθρώπων βίον. ἐπαινῶ δὲ τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

Κεφα-

Κεφάλαιον ιά.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

Ὁ γὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἐπὶ τέλους ὡς ὑρκανὸς ὁ τοῦ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸ Δαβίδ τάφον ἀργυρίου λάβοι, τεσσαράκοντα τάλαντα, καὶ μυρίων πολὺ πλειόνων καὶ ἐπιδιωκομένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσειν τὰς χορηγίας, σκῶλιόν τι μᾶλλον ἐποιήσατο τὴν ἐπιχείρησιν. ἐν ᾧ τοῦ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσερχεται πεφαγματευσόμενος· ἠκέσθη μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶναι, παρειληφὼς ἃ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολυτελῶν ἅπαντα. ἀπορίᾳ δ' εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιεῖσθαι τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ τὰς θήκας, ἐν αἷς λέγεται Δαβίδ, καὶ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῷ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν ἐκπεσούσης ἀπαντώσης ὡς ἐλέγετο. τρεῖς δ' αὐτὸς ἐξήνεγκε, καὶ δέος ἱλαρὸν μῆμα λαμπρᾶς πέτρας ἐπὶ τοῦ στόματος κατεσκεύασατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ. τοῦτο καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται δ' καὶ σκεύασμάτων, οὐ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῶς τῷ πράξαι ἐπιτιθέμενος. διατελεῖ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ οὐκ αὐτοῦ κεχαρισμένως σκεύων, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μέτριον ἀπόμνημα τοῖς εὐκλειαν αὐτῷ φερόντων. πολλὰ δ' ἐτ ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικαθασκάζων, ἐς μὲν πάσης ἀγαθῆς ἐπικρυπτόμενος, ὅς γε ἐς τὸν μαελαμμῆς θάνατον, ἐς τε παίδων αὐτῆς ὠμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀναλαβεῖν βουλόμενος, σκεύης τε ἀπελθόντα, καὶ τὰ νεανίσκων ἐπιβουλὰς κατεψευδεῖ. καὶ διατέτηκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, ἐπιστότερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ ἃ τῶν ὠφελημένων ἐπαθάσμενος ἀπολογούμενος. σκεύω μὲν οὖν, πολλὴν ἄν τις ὡς ἔθος ἔχει τῷ συγγράμματι. ἀγνοίσεται δὲ τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ καὶ γένος ὄντες ἀγχοῦ δ' ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ δὲ σπουδῆς τῷ ἱερωσύνῃ ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαι πρὸ ὑπὲρ αὐτῶν εὐπρεπὲς ὑπολήψόμεθα, καθαρῶς καὶ δικαίως σκεψάμενοι τὰς πράξεις, πολλὰς μὲν τῶν ἐγγόνων τοῦ σκεῖνα βασιλεύοντας ἐπὶ δ' ἐντροπῆς ἔχοντες, τῷ δ' ἀληθείαν πρὸς σκεῖνον τεθηκότες, διὰ ὅτε δικαίως ἐγίνετο σκυθρωπὸν τε παρ' αὐτοῖς σκεῖνος ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης δὲ διὰ τῷ ἐπιχείρησιν διὰ ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χρῆμα εὑρεῖν πράττειν ἐν τοῖς κατ' τῷ οἰκίαν, εἴτε δὴ μνήματος ἐπιδοῦντος εἰς ἀφθονίαν καὶ πρότερον ἐνίοις, πλείω ῥεῦσαι πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθὼν συμφορὰς, εἴτε καὶ τοῦ τύχης ἐν σκείνοις τὸ ἐπίδειξιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατ' τῷ αἰτίαν εὐημερὸν οὐ μικρὰν πίστιν παρῆχε δι' τῷ ἀσέβειαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπλουτηκέναι. σῶσις γὰρ διὰ ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου κατ' τῷ αὐλῆ, καὶ μίση πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων τοῖς διαδόχοις. ἐρατήν δ' ἀεὶ κατ' τῶν ἀδελφῶν ἀντιπατρος θανὼν ὤν, ἐξέφηνεν μὲν, ἐβάλλειν αὐτοὺς τοῖς αἰτίοις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἀπολογουμένου τόπον λαμβάνων, ἵν' ᾖ τὸ δοκεῖν εὔνουν πίστιν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως σκεθειελήλυθε τὸν πατέρα μὲν ὑπὲρ τὸ σκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς πεπεισμένως. ὃ δὲ

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Davidis subiit.

HErodes multum pecuniarum domi forisq; profundens, audito, qvod Hyrcanus, qvi ante eum regnavit, recluso Davidis sepulcro tria millia talentorum argenti extulisset, supereſſeq; multo plura, qvæ possint qvantumvis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc vero noctu apertum sepulcrum ingreditur, cum prius accurate cavisset, ne hoc resciret populus, assumptis tantum amicorum fidissimis. depositas tamen pecunias non invenit sicut Hyrcanus, sed mundi pretiosi & aureorum ornamentorum vim magnam inde sustulit. his invitatus ad diligentius scrutandum, interius processit usqve ad conditoria corporum Solomonis ac Davidis. ubi duos satellites amisit, erumpente (ut fertur) ex adytis flamma contra progressos temere. qvo casu territus exivit, & tactus religione, ad expiandum se in aditu sepulcri monumentum e candido marmore condidit sumptuosissimis impendiis. ejus operis & Nicolaus illius temporis scriptor meminit, sed non item de descensu regis, præter decorum id factū existimans: idqve more suo fecit. Vivi enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantum attingens, qvæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. qvin & multa ejus aperte injusta facinora aut alia specie afficta fucavit, aut, qvantū potuit, occultare studuit: qvandoqvidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios speciosam causam astruere conatur: illam impudicitiæ, hos insidiarum patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, qvæ recte ac juste rex gessit, nimiis extollens laudibus, contraria vero diligenter excusans. Sed illi ob qvam dixi causam danda venia, non tam ad posteritatis cognitionē, qvam ad gratificandum suo regi scribenti. Nos vero qvi & generis propinqvitate Asamonæos reges contingimus, & sacerdotii honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorrupte res gestas exponimus, salva reverentia posterorum regis illius, qvi etiam nunc rerum potiuntur, majorem tamen veritatis rationem habentes cum ipsorum qvoqve venia. Cæterum Herodis domus post violatum sepulcrum cœpit labi in deterius: sive diris ultricibus in eam partem incumbentibus, qvæ jam ante male habebat: sive forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, ut merito videri possit impietatis præmium. Dissidium enim erat in aula bello civili simile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificiosa machinatio, qui per alios involvens illos falsis criminationibus, ipse patrocinium eorum sæpe simulabat, ut approbata sua benevolentia facilius juvenes clam posset opprimere: atq; talibus versutiis circumveniebat patrem, ut putaret hūc solū incolumitatis suæ curam gerere, qvapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendavit, & cum matre ejus omnia communicavit conſilia, adeo ut nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes vero filii rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoveri ac deterioribus cedere, & tantum non in ordinem redigi. Quin & uxores ipſorum eisdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta, Archelai filia, Glaphyra odio mutuo proſeqvebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quod inſolentius ſe erga filiam ejus gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atqve hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat a diſcordia. habebat enim privatam cauſam ſuſpicionis & odii. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, ut oblatam ſibi a rege in conjugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrime tulit Herodes, videns germanum affectum a ſe tot beneficiis, & pene regni ſocium, non reſpondere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocavit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus jam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quem ſtultum ſit privare ſe regis amicitia, & in ejus vicem odium ac tranqvillitatis jacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi utile, quod jam ante calumniis appetitus veniam a rege conſecutus fuerat, mulierem jam filii matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam ejus alteram: condixitqve diem trigeſimum ad celebrandas nuptias, jurejurando interpoſito, nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercii. elapſo autem præfinito tempore, in tantum amori ſuccubuit, ut non ſtaret pollicitis, & rurſum revolveretur ad priſtinam mulieris conſvetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe jaciebat voces quasdam, ſigna alienati a fratre animi: nec deerant multi, qui per occaſionem hunc ejus affectum foverent calumniis. Jamq; nec dies abibat, ulla nec hora, quin aliqvid ei novarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nam & Salome infenſa Mariamnes filiis, ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta conjugii colloqvia: & ſi quid, ut aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. qvo factum eſt, ut ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoq; juvenem exoſum redderet. illa vero in matris gratiam ſæpe narrabat, quod illi, quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſe de patre loqverentur

καὶ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων ἀντιπάτρῳ συνίστη, καὶ μὴ τῆς ἐκείνης μητρὸς ὑπὲρ τ' ἐπιτηδείων ἐβούλετο, ἃ καθόλου τὰ πάντα, ἦσαν ἅτοι, καὶ πράττειν ὅσα θέλοιεν, ὃ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τῶν ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρῃ. οἱ δὲ ἐκ τῆς μαρεάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν ὑπὸ ἀληθείας οὐκ ἔφερον παρεώσμενοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. ἄγχε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάου γλαφύρα, μίσος εἶχεν εἰς τὴν σαλώμην, κατὰ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα ἀμφισβήτησιν, καὶ ἅ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερφανώτερον ἀμηχάνως. συνῳκεῖτο μὲν δ' ἀριστοβούλῳ, τὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀναξιοπαθοῦσα γλαφύρα. δευτέρως οὖν ταύτης ἐρασθεῖσα ἐμπεπλωκυίας, ἀδελφὸς δὲ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω παραχῆς ἦν, ἰδίαν δ' ὑπόληψιν ὑπερφυᾶ καὶ μίσους εἶχεν. ἐμπεπλώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δούλας ἀσήμου αὐτῷ γυναικὸς, ἤλπιζε δ' ἡ τῆς ἀνθρώπου μεμνήστως ὅλη ποιήσειν κρατήσειν, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς δ' βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑπερφανῆσαι, πρὸς δ' τὴν δούλην τὸν νοῦν εἶχεν. ἦλθετο δ' ἀτιμασθεὶς ἡρώδης τὰ πολλὰ μὲν διεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δ' καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐκ ἔμελλον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ἐρῶν, καὶ τῷ προσώπῳ δυσχεῖν ὤετο. καὶ τὴν μὲν κόρην μὴ τυχὼν Φερώρᾳ δικαίᾳ, παιδὶ Φασαήλου δίδωσιν. αὐτὸς δ' χρόνῳ διελθόντ' οἰόμενος ἤδη παρεκμανέναι τὴν ὀλιγωρίαν τὰδελφῷ, πρός τι τ' πρώτων ἠπιάτο, καὶ τὴν δευτέραν ἠξίει λαμβάνειν, κύπρος δ' ἐκαλεῖτο. Φερώρᾳ δ' συμβουλεύει πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταλλαγὴν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον, ἀποστερεῖν μὲν αὐτὸν τῆς εὐνοίας τῆς Φερώρα βασιλέως, αἴτιον δ' κακῶν παραχῆς καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθ. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, πρός καὶ πρότερον ἐν ἀμβολαῖς ἠγούμενος συνεγνώκει τῷ μὲν ἀνθρώπου ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπει δ'. βασιλεῖ δ' ὁμολογήσειν τῇ δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ τριακοστὸν ἡμέραν συνέτιθετο δ' γάμον, συνεπομνύμενος ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὸν ἀποπεμφθεῖσαν ἕξειν. διελθουσῶν δ' τριάκοντα ἡμερῶν, πρὸς τὸν μὲν ἤδιον δ' ἔρωτος, ὥς τε μηδὲν μὲν ἐπιποιῆσαι τ' αἰμολογημένων, πάλιν δ' ἀμελεῖν ὅλη τῇ πρώτῃ. πεῦτα φανερῶς ἤδη τ' ἡρῴδου ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγε. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ ῥᾳδιπλοοῦντες παρ' αὐτῷ, καὶ πολλοὶ τὸν ὀργὸν δ' βασιλέως ἀφορμὴν τ' τῇ Φερώρᾳ ἀμβολῶν ἐπεισιοῦσι. διέλειπεν δ' ἐκεῖ τις ἡμέρα δὲ ὥρᾳ, καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσεπιπλεῖν καινῶν ἀγωνισμάτων συγχύσεων καὶ φιλοτίμων εἰς ἀλλήλας πεποιημένων. ἔστο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ὅσα τῆς ἐκ μαρεάμμης, ὅδε τῷ ἑαυτῆς θυγατέρᾳ συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ θατέρῳ τ' νεανίσκων ἐν τῇ δ' χάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν εἰπ λαλήσασα κατ' ἰδίαν ἀναπεπταμένως καὶ μεμυθῦσθαι ἑαυτῇ, κἂν τῆς προσκρούσασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑπονοίας ἐσαίρουσα. διὼν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνοιαν δ' τῷ παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιήκει. χαλεπομένη δ' ἐκείνη τὴ μητρὶ πολλάκις ἐλεγε ὡς μέμνηται μὲν ἰδίζοντος ἐκεῖνοι τῆς μαρεάμμης, ἐσυγήκασι δ' τὸν πατέρα, συνεχῶς

σωεχὲς ἢ Ἀλφπειλᾶσιν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρχῆς, τὰς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἠρώδῃ γεγλυμμένας, κωμογραμματεῖς καταφηνῶν. ἁρμόσει γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νῦν ὑπημελὲς αὐτῶν, καὶ πρὸς παιδείαν ἐπιτήδειον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ παύσας ἐδοιεν ἐσθῆτι μητρῴᾳ κόσμῳ μετειληφυίας, ἀντὶ τῆς παρούσης ἀβρότητος, ἀπειλεῖν ὡς τριχίσιν ἠμφιεσμέναις καθειργομένας, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας. ταῦτ' οὖν ἀπηγγέλλετο Ἀλφὶ τῆς σαλώμης τῷ βασιλῆ, κἀκεῖνος ἤκουεν μὲν ἀλγῶν, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. σκληρὸς δὲ τῆς ὑποψίας, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν καὶ πάντων ὑπίδυεν. ἃ μὲν ἄλλα τότε μὲν ὑπεμάλαξε τοῖς παισὶν, ἀπολογησαμένοις ῥᾴων εἰς τὴν ἡμέραν ἐγένετο, τῆς δ' ἐξῆς πολὺ χείρων ἐπέπεσεν. ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἐχούσῃ τὴν ἀρχελάου θυγατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, σαλώμης ἔφη λέγούσης ἀκηκοέναι, τὸν ἡρῴδου ἠρᾶσθαι δὲ τῆς γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσφορεῖν οὐ φέρειν αὐτὴν τὴν ὑπεροψίαν εἶναι. ὅτε δὲν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο. καὶ τὰ μὲν τῷ πατρὶ εἰς τὸν παῖδα γινόμενα παρ' ἡρῴδου, πολλάκις ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν Ἀλφ τὸν σκεπτόντα λόγον. ὃν σκαιτέρησέν τε τῷ ὀδυσσεῖ δ' πράγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, καλαμείνην τὸ ὑπὸ φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρῴδης δὲ πολὺ μᾶλλον σκαπτῆς ἐμέμνητο, καὶ τὸ σὺν αἰχμῇ τῆς Ἀβαβαλῆς ἐψόφημον ὁ Φέρωρ, ἐτεταράκτο, & πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὸ πονηρὸν τῶν οἰκείων, οἵτινες εἰς αὐτὸν ἐμέμνητο, οἷον τυγχάνοι. μεταπεμψάμενος δὲ τὸν Φερώρα, & περισπούδαστος, καὶ ἐσθ' ἁπάντων εἶπεν, εἰς ὅτο τῆς ἀμετρήτου κακίας ἀφίκου ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μοι περὶ ἡμῶν νοῆσαι, τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐκ ὀρθῶς σὴν περιφρονοῦσιν ὡς ἀβλασφημίας ἐσχασμένον, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ παιδὶ περιήνεγκας, ὅπως ἐλλιπὴς δὲ κἀφάρμακον αὐτὸν πεῖσαι τὸ ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ σύ, ὁ παῖς, λυσέμενος τὸν πατέρα μὴ τοσαῦτα Ἀλφ τοιαύτην ὑποψίαν; πότερον δὲ λέγον εἰς τὸ ξυλίνῳ, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς κἂν δ' γεγλυμμένος; τί δέ σοι βέλτιον, τὸ μισῆσαι αὐτὸν, καὶ τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, πρὸς μόνῳ τὸ κατ' ἐμὲ βλασφημίαν, εὔνοιαν ὑποκρίνασθαι, καὶ πρεῖττόν λέγειν, ἀ τὸ σῆς ἀσεβείας λῦσαι καὶ νοῆσαι, καὶ Ἀβαβαλεῖν; ἔρρε κακίστης εἰς ἀνεργέτην & ἀδελφὸν γενόμενος. & σοὶ μὲν ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσεται, ἐγὼ δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μηπαμμόχθους κατ' ἀξίαν, καὶ μείζονος ἀνεργεσίας τὴν τύχην τῶν δικαίων. τοιαῦτα μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς. Φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς, σαλώμης ἔφη ταῦτα συνθῆσθαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτυγχάνεν δὲ παρῆσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς ἀδὲν ἔοικεν αὐτοῖς τοῦτον, & ὅτι Ἀλφ ἀσυνθὴς ἐστὶν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὸν βασιλέως, καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν διὰ τοῦτο εὐνοιαν τὴν ἔχει τὸν ἡρῴδου ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους, ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπιβουλεύεσθαι. μένει γὰρ ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν τὴν ἔχει γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τοῦ βασιλέως, εἰκότως ὑπὸ ἐκείνης μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λέγουσα, & πολλάκις μὲν ὑπιδραπομένης τὸ τριχῶν, πολλάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε τὸ πρὸς τοῦ ἀρνησικτήμονος, ἡ δὲ κακοήθεια & τρόπος τοῦ ἐν

A minarenturqve, ſi principatus ipſis contingeret, reliqvarum regis uxorum filios ſcribas ſe facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. uxores etiam regias ſi quando viderent matris ornamenta uſurpare, pro præſentibus deliciis veſtituros ſe ciliciis, incluſas, ubi ne ſolem quidem liceat aſpicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: qvæ ille tametſi permoleſte ferret, emendare tamen malebat, quam punire. maxime autem exaſperabatur ſuſpicionibus, & indies ſeipſo pejor, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc objurgatione filios caſtigaſſe contentus, & illorum reſponſione placatus aliqvantiſper quievit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum convenit, maritum, ut diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitqve ſe audiſſe ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec poſſe hunc affectum excutere. hoc audito, juvenis zelotypus vehementer exanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filii, qvod quidem fere qvotidianum erat, in pejorem partem interpretabatur, ſuſpicione concepta ex his, quæ audierat. neqve diutius potuit eam indignationem concoqvere, ſed adito patre, cum lacrymis ei ſermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus eſt, non ferens inſimulari ſe falſo tam turpis criminis, multa quærens de ſuorum malitia, a quibus pro beneficiis talem reportaret gratiam. Moxq; accerſitum Pheroram adortus jurgio: Peſſime, inqvit, omnium mortalium, eone ingratitudinis prolapſus es, ut talia de nobis vel dicas vel cogites? nonne deprehendo tuum propoſitum, quod non convitio tenus hæc dixiſti filio, ſed ut inſidias & veneficia hoc pacto in caput meum ſtrueres? Quis enim, niſi bono aliqvo genio ductus, ut iſte filius, pateretur patrem ſuſpectum impune ferre talem injuriam? Utrum tibi videris ſermonem in animum, an in dextram gladium inſeruiſſe, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluiſti, cum & ipſam oderis, in me tantum calumniando ſimulans benevolentiam, & ea dicens, quæ ſalva pietate ne cogitari quidem poterant, apage te hinc, poſt tam perverſum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem, qvoad vixeris, tua conſcientia fruere: ego vero dabo operam, ut ſim meis melior, neqve dignas pœnas exigens, & majoribus, quam digni ſint, beneficiis eos proſeqvens. Sic ſtomachante rege, Pheroras, cum in manifeſto crimine deprehenſus teneretur, Salomes ait hoc eſſe commentum, & ab ea prima hos ſermones profectos eſſe. Qvo audito, illa (nam forte aderat) compoſito ad verborum fidem vultu exclamat, non eſſe hæc ſua, & omnes hoc unum agere, ut eam in viſam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantiſſimam, & præventem ipſius pericula, nunc vero etiam majoribus ſe appeti inſidiis. ſolam enim autorem fuiſſe fratri, ut abjecta, qua ſe oblectabat muliercula, filiam regis duceret, & hanc eſſe cauſam odii. hæc illa loqvente, ſimulqve capillos ſibi vellente, & pectus plangente, ſpecies qvidem negantis erat veriſimilis, ſed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem ullum sui facti inveniens, cum non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persvadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duravit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegavit: collaudataq; filii temperantia, & quod hos sermones ad se detulisset, admodum sero ad curam corporis se contulit. Post hanc contentionem male audiobat Salome, qvod videretur autor hujus calumniæ: & uxores regiæ male ei volebant, quod scirent morosam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam, nunc benevolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia vero ejus administrabat Syllæus, vir callidus, ætate florens & corporis specie. hic cum propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus una cœnantem Salomen, animum ad eam adhibuit: compertoqve esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa, quæ deterius quam ante tractabatur a fratre, & nonnihil tacta forma juvenis, non abhorrebat a nuptiis: & cum per eos dies frequentarentur convivia, existebant multa non mediocria signa, quod consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc uxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus, scisscitabatur ex Pherora, & jubebat eum inter cœnam observare, quomodo erga se invicem affecti sint. ille renunciavit, quod nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent, quo tenderent. Post hæc Arabs jam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus, hanc ipsam ob causam reversus, & collocutus de hac re cum Herode, postulavit, ut Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem utilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & jam magna ex parte contigisse. De quo cum ille ad sororem retulisset, percontando, an ei nubere sit animus, mulier facile assensum præbuit. postulantibus deinde, ut Syllæus accenseretur in Judæorum religionem, & tum demum uxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc non sustinuit, lapidandum se dicens a popularibus, si faceret: atqve ita re infecta discessit. ex eo tempore Pherorasalomen insimulavit intemperantiæ, ac magis etiam uxores regiæ, dicentes eam consveviss̃e cum Arabe. Et puellam, quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusavit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato e Costabaro, mutavit sententiam persvasus a Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius censente, ut ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominium. quod ubi is persvasit, impetravit prioris offensæ veniã. mutatis igitur sponsalib. puella data est nuptũ adolescentulo, addita centum talentorum dote. Nec interim cessabant turbæ domesticæ, imo augebantur etiã

A τῆς ἡμομβίους ὑποκρισιν ἀπεσήμηνεν. ὁ δ' Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὐχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀκέσιον δ' ἀπᾳδάμβν. ἐγίνετο δ' ὅπῃ τοιοῦτον ἤτε σύγχυσις, καὶ ἡ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν ὑὸν ἐπαινέσας τῆς ἐγκρατείας, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τὰς λόγους ὀψὲ τῆς ὥρας περὶ
B θεραπείαν δ' σώματος ἐγίνετο. τοιαύτης δ' τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουεν ἡ Σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ περὶ τὴν Δοσόλλυ, ἅτε δ' βασιλέως γυναῖκες ἤχθοντο φύσει δυχερεστάτῃ εἰδυῖαι, καὶ γνωμβίλλυ ἄλλοτ' ἄλλῃ κατὰ καιμοὺς ἔχθρᾳ καὶ φίλῃ. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὴν ἡρώδην κατ' αὐτῆς, καὶ τί συμπεσὸν ὅπῃ μεῖζον ἤγαγον τὴν εἰς ἔτι παρρησίαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τῆς Ἀραβίας βασιλεὺς
C Ἀβόδας ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν, σύλλυ δ' αὖτῳ διῴκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ἔτυχε γοῦν χρείας τινὸς ἐλθὼν εἰς τὸν ἡρώδην, σωφρονιστῶν ἴδεν τὴν Σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔσχεν πρὸς αὐτήν. γνοὺς δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει διελέγετο. σαλώμη δ' καὶ χήρον ἡ πάλαι φερομένη τῷ πρώτῳ ἀδελφῷ, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, τάς τε μεταξὺ φοιτώντων ὅπῃ τὸ δεῖπνον ἐνεφαίνετο πολλά
D τε καὶ μὴ μέτρια τῆς σκήνης ὁμολογίας. ταῦτα δ' αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, διαγελῶσαι τὸν ἀχρηματοσύλλυ. ἡρώδης δ' καὶ αὖθις δ' Φερώρα προσεπυνθάνετο, καὶ τηρεῖν ἠξίου αὖθις τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν. σκήνης δ', ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, οὐκ ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μὴ ἔτι, ὁ μὲν ἄφνῳ ὑπηλθῶν ἀπῆρε. διαλιπὼν δ' δύο μῆνας ἢ τρεῖς ἦλθε πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ ἔτι, καὶ λόγους ἡρώδῃ προσε-
E φερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὸν σαλώμης δοθῆναι πρὸς γάμον. ἐσπουδακὼς γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὑπομένειν τῆς τῶν ἀράβων ἀρχῆς, ἢν αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλειν. ὃ δ' ἡρώδης τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ τὸν μνηστῆρα μνώμενον τῆς ἀδελφῆς, ἡ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχη, ταχέως μὲν ἐκείνη προσῆκατο. σύλλυος δ' ἀξιωσάντων αὐτὸν ἐγγράφεσθαι τοῖς τῶν ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ
F ἐᾶναι δυνατὸν, ἐκ τοιούτου ἐπιμένοντα, ἀλλὰ καὶ καταλιθωθήσεσθαι πρὸς τῶν ἀράβων ἐπῶν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμης οὖν ἔτι Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γλέσθαι πρὸς τὸν ἄραβα. τῷδε κέρδει δὴ τὸν ἀδελφὸν κατενεγκόντα ὁ βασιλεὺς, δὴ ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαθεν ὡς πρόσθεν ἠπιόμβν τῆς γυναικὸς, αὐτοῦσα σαλώμης εἰς τὸν ἡν οὐκ ἀσταθέρου γλυκύμβον, ὥρμητο μὲν σκήνης
G κατηγορῆσαι. μεταπέσθεται δ' τὸν ἔτι Φερώρα τὸν νεανίσκον οὐκ εὐνοϊκῶς ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν ἔτι πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι, λαβεῖν τὸν αὐτῷ παῖδα τῆς τετραρχίας ὕστερον διάδοχον. ἔτω δ' συγχωμβν ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ἔτως. σκήνη μὲν οὖν αὐτιμεταθέσεως τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ Φερώρα μεγακίῳ, Φέρνλεω ὀπιδόντος ἑκατὸν τάλαντα ἔτι βασιλέως. οὐκ ἀνέστο δ' τι κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς παραχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοιοῦτον

ἐξ αἰτίας μὲν οὖν ὑποπεσεῖν, χωρῆσαι δὲ πρόσω τὴν δυχέρειαν. ἦσαν δ' ἐνέχοι τοῦ βασιλέως διὰ καλὸν μετρίως εὐπροσώπου. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ ὑπηρετεῖν τράπεζαν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπιεσμένον, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τὸν ἀγγελλόντα τοῦ βασιλέως διαφθορὰν τούτους ἀπὸ Ἀλεξάνδρου δ' παιδὸς ὄντι πολλοῖς χρήμασιν. ἀνακρινόντων δὲ τῆς μεμηνυμένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογοῦν. ἄλλο δ' οὐδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέρα ἀνεύρισκον. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκῃ ὄντες, ὑπετείνοντων αὐτοῖς τῶν θεραπόντων, καὶ χαριζομένων τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ πιθανὸν, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενὴς πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μισοῦν ἐμφύτων Ἀλεξάνδρῳ. ὑφορᾶτο δ' αὐτοὺς ἤρωδίων μὲν ἀπεγνωκέναι βέλτιον ἤδη πεπυγκέναι, καὶ τὸν γῆρα ὑφαλόμενα τοῦ χρόνου πολιόν, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὖτῳ προσέχοιεν τὸν νοῦν ἀφιγμένῳ τῇ βασιλείας, ἵν' καὶ μὴ βιαζομένῳ ὑπὸ πατρὸς σὺν ἄλλοις τισὶν εἶναι, ταχὺ τὸν πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ ἦθος, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς ὑφαίρεσιν ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεζεῦχθαι ἀεὶ τῷ πατρὶ πᾶν ὅτιοῦν καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τὰ λεγόμενα ἀκούσας ἤρωδης, ὅλος ἐνέπεσε τῇ ὑπηρεσίᾳ, καὶ τὸ δεινὸν, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥᾳθύμως ἐκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρετίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐδεδοικὼς μηκέτι τῆς ἀληθείας συνεσκευασμένης ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. ἔνθεν δὴ ὁ φανερῶς τὴν ἔρευναν ἐπιὼν, κατασκόπους τε τοὺς ὑποπτοτέρους διέπεμψεν, ὑποψία τε, καὶ μίση πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλὴν καὶ τῶν ὑποπτοτέρων αὐτὴ χρώμενος διετέλει. πέρας τε οὐδὲν ἦν, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ' οὐκ ἦν ἀπηλλάχθαι πλέον ὀνόματος μόνον ἐδοκεῖ, καὶ μέρος δ' ὑπὸ ἀσφαλείας, ἐδόκουν ὑποπτεύεσθαι. πλεῖστοι δ' ἦσαν οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐτράποντο, νομίζοντες μὲν ἑκάστους ἕτερον τὸν ἕτερον διαβάλλοι, ὅτι αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὅπῃ φθάνοι δ' ἕκαστος τυγχάνοι ὢν ἠξίουν χρῆσθαι καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ὑποκύπτουσιν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δ' οὖν καὶ δίκας τινὰς ἐχθρὰς ἐπεξήεσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωράζοντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐχρῶντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, ὃ πάλαι ὅπῃ τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ σωαλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ὧν ἕτεροις ἐπεβάλλον. ἥ τε καὶ μετάνοια τοῦ βασιλέως ταχὺ διὰ τὸ μὴ προφανῶς ἁμαρτάνουσιν ἀναιρεῖν ἐπεγένετο, ὃ αὐτῆς τὸ χαλεπὸν, ὅτι εἰς τὸ πανοῦργον τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ ἡμωρῆσθαι τῆς ἴσους τοὺς ἐν δεξαμένους ἀπορτίζετο. τοιαύτη μὲν οὖν τοῦ περὶ τὴν αὐλὴν παραχή. πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη, καὶ ὅτ' αὐτὸ προσῆκεν ὡς οὐδὲν ἐμφανίζειν δέον αὖτῳ λοιπὸν, ὅλοι εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτῃ δὲ τὴν ὑφαλείαν ἐποιοῦντο, καθ' ἣ παρῆσαν ἐλάττονι, ἢ πλείονι συντροφῆς μεθέξει. ἐγὼ δὲ ἀνδρόμαχον καὶ Γεμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν περὶ τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔνθ' περ ἔσεσθαι, καὶ συμβουλίαις ὠνήσαντες αὐτὸ τὸ οἶκον, συμπαραδόντας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τι μὲν ἢ πρῶτον παρρησίας

A a turpibus initiis progressæ usqve ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, unus a poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis uti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio, accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati, ecquid cum illo habuissent consvetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios; admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisq; in gratiam Antipatri sævientibus, ajunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumq; eos, ut Herodem desererent jam inutilem, facientemq; fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. qvin potius sibi adhiberent animum potituro vel invito patre regno debito, expectarentqve brevi dignitatem primariam. jam enim non tantum generis prærogativam sibi suffragari, sed instructa etiam ad invadendam dominationem omnia, statutos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quidvis vel agere vel pati in ipsius gratia. His auditis, Herodem tota ira & timor occupat, qvod filii verba & contumeliosa viderentur, & minacia: utroq; igitur exacerbatus verebatur, ne qvid gravius contra se confiatum esset, qvam ut eodem temporis momento posset cavere & occurrere. qvamobrem non ausus palam inqvirere: per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos juxta habens atqve invisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: qvarum adeo nullus erat finis, ut, qvo quisq; ei conjunctior esset, eo magis timeretur, ut tanto ad nocendum potentior. Cæteros, cum qvibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari a delatore sat erat, moxqve ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremo etiam domestici, anxii de incolumitate propria, in seipsos versi sunt, tutissimos rati, qui alios prævenirent calumniis, certissimumq; hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant invidiam, videbanturq; merito retaliandi, & sic accipiendi, ut ipsi tractassent alios. Jamq; etiam privatas simultates hoc modo exercebant: moxq; deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos utentes pro laqveo, qvo paulo post ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo qvod multos non convictos tolleret: qvod tamen non in hoc proderat, ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciavit, ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatii, maxime his, qui fiducia meritorum hactenus ei reverendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regem tam legationibus qvam consiliis juverant, filiosqve ejus instituerant, & majorem cæteris habebant fiduciam,

amicitiam renuntiavit: alteri, quia Demetrio ejus filio Alexander utebatur familiariter: Gemello vero, quod ipsum sciret favere juveni. nam & inter educatores ejus ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est, qvin gravius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: qvare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatē, ut, posita proborum hominum reverentia, debaccharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qvi, ex qvo primum tempore patrem animadvertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adjungens, accendebat hominis sævitiam: & tunc videbatur egregie fungi officio, si daret operam, ut quicunqve reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur, pulso Andromacho & reliqvis amicis liberioribus, primum rex, qvotqvot putabat Alexandro fidos, examinavit tormentis, num cujus tentati contra se ficinoris essent conscii. illi vero immoriebantur cruciatibus, qvod nihil haberent dicere. atqve hoc acrius incumbebatur qvæstionibus, qvod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum qvidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur, tortos a veritate malle, qvam a fide erga dominos & amicos discedere, urgebatq;, ut secreta perqvirerentur, apprehensis pluribus. Tandem unus e multis tormenta non ferens ait se non semel audisse juvenem dicere; qvoties laudaretur a proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisq; virtutibus eximiis, hæc a natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ invidia his offendi omnibus. quapropter, quando simul inambulent, contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis jaculationibus illo præsente destinata non ferire, qvod norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur, intermissis tormentis, adjecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, ut in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inventæ sunt etiam juvenis literæ ad fratrem scriptæ, conqverentis de patre, non recte factum, qvod Antipatro addixisset agros, ex quibus ad eum redirent ducenta talenta annua, tum vero Herodes probabili, ut ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso jubet injici vincula: & rursum incipit sævire, quamvis ne ipse qvidem auditis satis crederet; neqve enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per insidias appeti: & qverelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile, post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. qvamobrem volens majus aliqvod impietatis argumentum invenire, soliciteqve cavens, ne videretur filium temere damnasse ad vincula, & quæstioni subjiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumqve tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, juvenis quidam in tali necessitate constitutus, dixit Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem, ut curarent se accersiri a Cæsare,

A πτον ἐχθικότας παρητήσατο τότε. τ μὲν, ὅτι σημήτριος ὁ παῖς αὐτῷ συνήθης ἦν ἀλεξάνδρῳ. γεμέλλον ἢ ἐυνοῦν ὑπισχνεῖσθαι ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συνδιατεθραμμένῳ, καὶ τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιετριβεν διατριβῶν. παρητήσατο ἢ καὶ τούτους, ἡδέως μὲν ἂν καὶ χάριν. ἐπεὶ ἢ μὴ κατ' ἀνδρῶν ὄντα ἀσήμων ἔχειν τὴν ἀρχὴν τοσούτων παῤῥησίαν, τὸν τε τιμὴν, καὶ τὸ δυνάσθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας ὠφελεῖν μέλλοντα. ἐπὶ

B ἢ τούτων ἁπάντων αὖτις ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ νενοσηκὸς τῆς πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει ποιεῖν εἰ τ ἀντέχειν δυναμένων ἕκαστος ἐξαρεθείη. τότε γοῦν τ περὶ τ ἀνδρόμαχον ἀπελαυνόντων λόγων καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἐσπουδάζετο πίστεις ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ ἢ ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες

C λέγειν. τὸ δ' ἐπὶ φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι πιθανὸν ὠήσει κακῶς εὑρήσοιτο. καὶ δεινὸς ἀντίπατρος τ μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀνάπτον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν ἀμβαλεῖν, ὑπαπορροῦσαν ἢ ζητεῖν ἐκ πλείονων τὸ λανθάνον τ ὑπηχειρήσεως. καὶ τις ἐν πολλοῖς πῖς βασανιζομένοις εἶπεν. ὡς οὐδεὶς τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις εἶναι ἐπερωμένῳ αὐτὸς τύχοι τοῦ σώματος ὡς εἴη μέρος, καὶ τῶν πρώτων εὐσχήμων, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ

D μᾶλλον ἢ περ ἀγαθὰ δῶρα τῆς φύσεως ἐστιν. ἀνῄρθαζ γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα μὴ φθονεῖν. αὐτός τε ὅπως μὴ ἅμα πρεσβευτὴν συστέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ἐρᾶν. πρεύων ἢ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκεῖνα παρεντ ὑποσκοπεῖσθαι. τὸν γὰρ φιλοτιμίαν ἐπὶ δένδρα ἢ γεγυμνικότ, τούτων εὐδοκιμοῦντων. βασανιζομ ουῶ ἢ λέγε, καὶ προσγυμνωθεὶς ἀνέστ τὸ σῶμα, προστιθεὶς ὅπου καὶ συνεργὸν ἔχειν τ ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φεύγειν εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν ἔτ' αὐτῷ πραχθῇ τὸν βασιλέων αἰτήσομ ου. εὑρέθη ἢ καὶ γράμματα ἢ νεανίσκου πρὸς

E τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμεμφέτο τὸν πατέρα μὴ δίκαια πεπονθότα, ἀντιπάτρῳ χωρίων ἀποτετιμημένα πρόσοδον ἀργυρίων τάλαντα φέροντα. ἐπὶ τούτοις εὐνοῦς μὲν ἐδοξέν τι πιθὸν ἔχειν ἡ ἐώθης ὡς ἔφετο, χ τῆς τ παίδων ἐπιφυλάκης. καὶ συλλαβὼν, ἐδήσεν τ ἀλέξανδρον. αὐθις ἢ, οὐκ ἀνῆκε χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν ἐξ οἷς ἤκουεν ἄγαν πεπεισμένως, ἀναλογιζόμενος ἢ ἄξιον μὲν ὑπὸ ἐχθρᾶς ἐξ αὐτῶν ἐδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις ἢ καὶ νεανικὰ φιλοτιμίαν, καὶ τ κτείναντα φανερὸς εἰς τὸν

F ῥωμαῖον ἐρμᾶν ἀπόπεμπον. ἠξίουν ἢ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς πρὸς τὸν υἱὸν ὠμότητος μέτρον, καὶ φιλονεικοῦντος μὴ δόξαι προπετῶς τὸ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τ ἢ φίλων τῶν ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, οὐδὲν ἐπόντας, ὧν ἐκεῖνος ὤετο. πολλῆς ἢ τῆς εἰς τὸ πιθανὸν ἐπιμοιότητος οὔσης, καὶ φόβου, καὶ παραχῆς πρὸς τὸ βασιλέων, εἰς τοὺς τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν τοῖς ἀνάγκαις ἐῤῥωτο, διαπέμπειν ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κληθῆναι πρὸς τὸν καίσαρ, ἔχειν

G δὲ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνισαμένῳ μιαιφο-

μεθ-

μυθεμβάτιν τὸν βασιλέα πάρθων ἢ πατρὸς ἡρημένης
καὶ ῥωμαίων φίλον. εἶναι γὰρ αὐτῷ, καὶ φάρμακον ἐν ἀσκά-
λωνι κεκρυμμένον. τούτοις ὑπὸ δυσνοίας ἡρώδης, καί
τινα κακοήθειαν τοῦ πατρικοῦ εἴληφεν ἐν τοῖς κα-
κοῖς, ὡς τὸ χειρόνων κολακευόμενον. καὶ τὸ μὲν φάρ-
μακον οὔτως ἐπιμελῶς ζητῶν οὐχ εὗρεν. τὸ δὲ ὑπο-
βαλὸν τὸ κακὸν ἀλέξανδρον ἐκ φιλονεικίας ὑπερβά-
ντα θέλων, εἰς ὃν ἄρνησιν οὐκ ἐτράπετο μετὰ γὰρ τὴν
πατρικὴν ἐς πατρὸς ἁμαρτίαν μείζονι, τάχα γὰρ ἐς ἀρ-
τέτα δυσωπήτῳ βαλόμενον τὸ πρὸς τὰς ἀρχελάου
ἐπιμον, οὐχ ἥκιστα γὰρ εἰς ἐτύχειν πιστωθεὶς κακοήθη αὐ-
τὸν, καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν περιηρημένον. γράμματα
γὰρ ψευδῆ ἐν βίβλοις πέπλασεν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν
ἀβασανίστως, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν. ψευδῆ γὰρ τὴν
ὑπόθεσιν, καὶ ταύτης συλλαμβάνειν τὸν τε φερώραν, καὶ
τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων. συλλάμβανον γὰρ νύκτωρ
ἐπιπλῆξαι ἀκοντι μιγλῶναι, καὶ πάντας ὑπὲρ ταὐτὸν ἥ-
κειν, ὃ μάτιον ἐκεῖνον σκοπὸν πασιμβίους, ἄδειαν τῆς
ἀεὶ περὶ δοκίμας ἔχειν ἐν τούτοις καὶ πολεμῶν διεβέβλη-
το, καὶ σαπίννιον οἱ πιστότατοι τοῦ βασιλέως. ἐπὶ γὰρ εἰ κα-
θάπερ λύτης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι
φίλτατοι ἐθηρέωντο, μήτ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχου τό-
που, ἐὰν ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀκρίτου
τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. καὶ τὰ μὲν δεσμὰ, τὰ δὲ θα-
νάτου, τὰ δὲ τοῦ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυ-
χία τε κατηφεία τὸ βασιλεῖον ἀπεκόσμει τὸ πρώτης
δόμου. καὶ χαλεπὸς ὢν ἡρώδης πᾶς ὁ βίος σκυπτε-
ρούμενος, ἐς τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τοῦ ὑποδοκίας κο-
λαστήριον ἐκόνιζε. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιζόμενον αὐτῷ
ἰόν, ἢ ξιφήρη παρεστῶτα διὰ φαντασίας ἐλάμβανεν.
ὕτως ἡ ψυχὴ, καὶ νυκτὶ, ἐς ἡμέραν ὑπὸς τοῦτο χρωμένη,
πᾶσι ἀνεμαίνετο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἦπιον. καὶ τὰ
μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν ὕτως.

A indicaturum de quibusdam contra illum conſpirationibus, quando pater ſocietati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum, quod apud Aſcalonem paratum ſit. His auditis Herodes credidit, conſonantibus eum in calamitate adulatoribus, quod non temere quidqvam faceret. venenum tamen ſumma cura quæſitum nusquam inventum eſt. Cæterum Alexander oppreſſus malis adeo non ceſſit, neqve inficiatus B eſt, ut patrem exaſperaret amplius: ſive volens pudefacere facilitatem ejus ad credendum calumniis: ſive ut, ſi forte crederet, involveret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos a ſe conſcriptos ei miſit, negans opus eſſe tormentis pluribus. Structas enim inſidias, participesqve eorum eſſe Pheroram & amicorum fidiſſimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum invito ſe eſſe congreſſam, omnesqve eo tendere, ut, illo ſublato, optatam aſſeqverentur licentiam. ejusdem conſpirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cunctis regi fidiſſimi. nec aliter quam rabie quadam occupati in ſe invicem efferabantur homines pridem amiciſſimi, non defenſione, non coargutione expectata, tantiſper dum veritas pateret, judicium præveniente ſupplicio. alii vinciebantur, alii necabantur, alii nihil lætius expectantes moras ipſas quam repræſentationem malorum ægrius ferebant: ingensqve mœror ac torpor fœdabat priſtinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipſum vitæ in tali perturbatione non tædere poterat, cui, quod nemini ſe auderet credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: ſæpeqve illi obverſabatur irruens gladio ſtricto filius, noctes atqve dies nihil aliud volutanti, ut jam minimum abeſſet ab inſania.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

Ἀρχέλαος ὁ τῶν καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύ-
θετο τὰ κατὰ τὸν ἡρώδην, ἀγωνιῶν τὸ ὑπὲρ τῆς θυγα-
τρὸς, καὶ ὃν νεανίσκον, καὶ σωναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ, τὸ
ὑπὸ τοσάνδε ταραχῆς, ἦκεν οὐκ ἐν παιρέργῳ θέμενος
τὰ πράγματα. ἐς καλλιλαῖον ὕτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὀπτι-
μάτον, ἢ φάναι ψευδῆ τι περιπετὲς αὐτῷ τελέως ἀνοί-
κειον εἰς τὸ κοινὸν ἡγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακω-
μένον, ἐς μᾶλλον ὑποληψίας ἀπευδονίαν τελεῖν ἐρχῆς
ἀναπληθήσειν. μετὰ δὲ τοῦτο ἕτερον τὸν ἐπανέρθω-
σιν τῶν ἠτυχημένων, ἐργάζεσθαι τοῦ νεανίσκου, καὶ κεῖνον
ὑπὲρ αὐτῆς λέγων, τοῦ μηδὲν ἐκ περιπετείας ἐργάσασθαι. τὸν
τε γάμον διαλύσειν ἔφη πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν
τὸ θυγατρὸς φείσασθαι δίκαιος ἔτι συνοικεῖν τούτῳ ἃ κα-
τεμάνυσεν. τοιαῦτα δὲ ὄντος ἀκοῦσαι ὧν ὁ ἡρώ-
δης ὤετο, τὸ μὲν πάλαι ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ὀργὴν ὑπεδέκνυτο,
μετὰ ταῦτα δὲ βασιλεὺς τὸ χαλεπότητος, ἐς λαβὼν σκῆ-
ψιν δοκῶν τὰ πεπραγμένα πεπαικέναι, καὶ μικρὸν εἰς
τὸ πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος. οἷα δὲ ἐν ἀμ-
φοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τινὲς τῶν τοῦ νεανίσκου
συλλύσεις εἰς ὀργὴν σκηπτόμενοι. ἐπειδὴ δὲ

Dum ita Herodes animo angitur, Archelaus IX
Cappadocum rex, de filia & juvene genero ſolicitus, tum amici quoque vicem miſerans, involuti tam perplexis & turbatis negotiis, officii ſui putavit profectionem ad eum ſuſcipere: Quem ubi, ſicut audierat, affectum invenit, importunam rem putavit, ſi objurgaret, ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim, ut ille ex adverſo contendens & excuſare ſe ſtudens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus eſt, qua res affectas componeret, indignatione verſa in juvenem, aſſerens regem nihil præter æquitatem, ſed omnia recte feciſſe. Se quoque diremptum illud conjugium, ac ne filiæ quidem parſurum, ſi ſceleris conſcia non feciſſet indicium. Tum Herodes, ubi præter opinionem vidit hominem pro ſe læſo tam graviter excandeſcere, aſperitate remiſſa, & factum ſuum juſta æſtimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Jamqve utroqve flexo ad miſericordiam, quoties aliquis objecta a juvene crimina refelleret, ad iram commovebatur rex: poſtqvam vero

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, A lacrymis affectum prodens, rogabat illum, ne nimium indulgeret iræ, neve propter juvenis erratum conjugium dirimeret. Tum Cappadox, nactus eum jam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui depravarent hominem juvenem, & rudem omnis malitiæ, præcipue fratrem regis urgens suspicionibus. nam cum & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, B intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facile, tam cito flectere offensum regis animum. Satius esse, ut ipse a fratre veniam peteret, prius confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportunius deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod utriqve cessit feliciter. nam & juvenis præter opinionem exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque, inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est pretiosissimis, & facile primum inter amicos locum obtinuit. Convenit etiam inter eos, ut Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: feceruntqve simul iter usqve Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliavit Archelao, atqve ita in Judæam reversus est.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus a regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est: Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neqve terra respondebat laboribus. tamen a principio coercente rege abstinebant injuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex navigavit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ, sparso rumore de ejus interitu, defecerunt reversi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege a ducibus ejus sunt perdomiti. cæterum quadraginta ex his latronum principes, captorum exemplo territi, relicto patrio solo, fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes conjugium: a quo cum munitum qvendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Judæam tantum infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebantq; prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reversus a Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis a latronibus, cumq; non posset eos in potestatem suam redigere, quod essent sub tutela Arabum,

ἀρχέλαον συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην ὁρῶν ἀπαγθῆ μεθιστάμενον. ἐδόκει γὰρ σκέψις μήτε ἀμαλυνῦ τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἐλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκησεν. ἀρχέλαος δὲ τὸν ἀδελφὸν ὕστερον εἰς τινας φίλους μετέφερεν τοὺς Ἀγριππείνους, σκέψιν εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀνάπλεων ἀμαθοῦς. τότε ἀδελφὸν αὐτὸν μᾶλλον εἰς ἐπιστροφὴν καθίστη. ὁ δὲ ἡρῴδης χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν ἀπορεῖα δ' ἀμαλλάξαντος ἀρχέλαον ἐρῶν μαλιστα δωπάμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς σκέψιν ἐτράπετο μελανίμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τὸν μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε ὅτε ὑφεῖδεν τὴν ἐντολὴν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπεῖθειν ὅτως ἔχοντα τὸν βασιλέα, βέλτιον εἶναι αὐτῷ πρεσβεύειν καὶ δεῖσθαι τὸν πάντων ἄπιον αὐτὸν ἐμολογουμένα, ὠφελήσειν γὰρ ὅτως δ' ἡμᾶς τὸ πρεπτον, αὐτὸς τὴν συνηψεαγμένων. ταῦτα τὴν πεισθέντος αὐτοῦ, νικᾶν ἀμφοτέροις ἐῶ διαπεπραγμένον. αὐτὸς ἀμαθοῦς παρὰ δόξαν ἀφῆρεῖτο δ' νεανίσκος καὶ Φερώραν ἀρχέλαος ἀμαλλάξας, ὅτως εἰς καπποδοκίαν ἀπῆει κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε πρεσβείᾳ τὸν καμῶν ἡρῴδη γνώμων. ἔθεν καὶ δώροις αὐτὸν ἐτίμησεν πλουσιωτάτοις, καὶ τῆς ἄλλοις μεγαλοπρεπῶς ὑπὸ τῆς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπειπαιτο δὲ συνήθης εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ πρὸς τούτων ἐγχειρᾶπλο καίσαρι, μέχρις ἀντιοχείας ἅμα τὸ αὐτὸ παρῆλθον. σκέψις τὴν ἡγεμόνα συρίας τίτον ὑπὸ διαφορᾶς ἀρχέλαῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑπεστρέφει.

Κεφάλαιον γ'.

Ἀπόστασις τῶν τραχωνιτῶν.

ΓΕνομένῳ δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέβη πόλεμον πρὸς τοὺς Ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἰκατοικοῦντες τὸν τραχωνα, καίσαρος ἀφελομένου ζηνόδωρον, καὶ πρεσβεύοντος ἡρῴδου τὴν χώραν, λῃστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ ζηνὸς ἡμέρως ἠναγκάζοντο. ἔστο δ' οὐδ' οὕτως ἐκείνοις ἐκ αἰρετὸν, ἀδύλυστέλφαν ἔφερεν ἡ γῆ πονούντων. ὅμως δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν οὐκ ἐπιτρέποντος δὲ βασιλέως, ἀπεχοντο τοῦ εἰς τοὺς πρεσβοίκους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ ἀμφ' ἔστο ἰῶ, εὐδοξία τὴν ἐπιμελείας ἡρῴδου. πολλοῦ δὲ τοῦ εἰς τὴν ῥώμην, ὅτε δὲ παιδὸς ἀλεξάνδρου κατηγορῆ, καὶ πολλὴ ἀνηρημένου ἀντιπάτρου τὸν ἡῶν παρελθεῖν καίσαρι, λέγουσιν ὑποπτοι τὸν τραχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὑπὸ τὰ αὐτὴν τοὺς πολεμοχώρους ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ δ' βασιλέως ὑπόντος, ἐκρατησαν. ὡς δὲ τεθνάκοντα δὲ τινες ὑπὸ ληστῶν κατὰ δέος τῶν ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαιου δεξαμένου τὴν αὐτοχίαν δ' σαλώμης γάμῳ, τόπον τε ἔρημον ἐκείνου ὄντος, ᾤκησαν, καὶ καταστρέχοντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συρίαν ἀπασαν ἐλῃίζοντο, παρέχοντος ὁρμητήριον δ' συλλαίου, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἄδειαν. ἡρῴδης δὲ ἐπανελθὼν ὑπὸ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τὰ εἰκότα αὐτῷ κεκακωμένα. καὶ τῶν μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυναμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, διὰ τὸ τὰ δρᾶται

συσκε-

πραγματείας ἐπεφέροντο, χαλεπῶς ἔχων αὐτὸς τὰ ἀδικήματων, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέφαξεν. ὑπὲρ οὗ γὰρ ἐκείνοι μᾶλλον ἐπὶ τοῖς ἔργοις ὧν ἐπετήδευσαν, ἔντε αὐτοῖς καὶ νόμος πάλαι τρόπον ἐπέξιναι τοὺς τῶν οἰκείων φονέας, ἀνυποφορήτως τὴν Ἡρῴδου πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διεπόνουν. ἐκεῖνο δὲ ἤδη τοῦτων τοῖς κρατοῦσι ἡγεμόσιν συστρέφειν τε καὶ βολομνίαν, τὸ ὅπλα κινεῖν τοὺς λῃστὰς ἐξαυτόμολος. ὅθεν ἐπὶ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πολλοὶ μὲν ἐγίνοντο, πάντα δὲ ἐπέρρεπον ἐπανάστασιν, τὴν Ἡρῴδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας περιοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων ἐποφάτιζοντες, ὡς εἶναι πολέμου τὴν ἀδικίαν ἐωκυῖαν. ἐγεγόνεσαν δὲ ἤδη ὡς χίλιοι, ἐφ' οἷς ἀχθόμενος Ἡρῴδης, τοὺς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρεοκοπῶν ὁ Ἀλὲ συλλαίῳ δανείσας ἔτυχεν ὀβελοὺς τάλαντα ἑξήκοντα, παρῃτεῖτο αὐτοῦ τὴν ἀποδοσίας ἀπόλαβεῖν ἡξίει. σύλλαιος δὲ τὸ μὲν ὄφλημα παρεῖτο αὐτῷ, αὐτὸς δὲ ἀπαλλαγὴν διοικῶν, τοὺς τε λῃστὰς ἐχαρίζετο μὴ καθ' Ἡρῴδου εἶναι, καὶ τὴν χρημάτων ἀνεβάλλετο, ὡς ἂν ὅπως τε συστρέφειν καὶ βολομνίαν τὴν συμμαχίας ὑπισχνοῦντο, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος δὲ συνέβαινε δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τότε χρήματα τὴν Ἡρῴδου ἀπολαβεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ ὧδε μὲν Ἡρῴδης, τὴν Ἀράβων ἀδείας εὑρέσθαι τὸ σώζεσθαι, ὅτε ἐπ' ἀδικίᾳ, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' Ἄραβες, ἠλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.
Στρατεία Ἡρῴδου εἰς τὴν Ἀραβίαν.

Διελθόντος δὲ τὴν προθεσμίας ὁ σύλλαιος, ἀδέν τῶν δικαίων πεποιηκώς, εἰς Ῥώμην ἀνέρχεται. ἐξουσία δὲ τῶν χρημάτων, καὶ τὴν παρ' ἐκείνοις λῃστῶν Ἡρῴδης ἐπιέναι, καὶ τὸν αὐτοῦ σύστρεφειν καὶ βολομνίου, ὑπιτρεπόντων ἀγωνοθετοῦντες ἐπεξιέναι. στρατὸν δὲ ἔχων, προσήγαγεν εἰς τὴν Ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ συνθμὸς Ἀλανίους. καὶ ἐμφανὲς ὑπὸ φρυγίᾳ τοὺς λῃστὰς ἔχοντες, αὐτοῦ μὲν ἐξ ἑφόδου πάντας αὐτοὺς, καθαιρεθέντας τὸ χωρίον, ῥωμαῖα καλούμενον. τὴν δὲ ἄλλων ὀδὲν ἐλυμήνατο. ἐκβοηθούντων δὲ τὴν Ἀράβων ἡγεμὼν ναβαθαῖος, μάχη γίνεται. καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν Ἡρῴδου, νάβαθος δὲ ὁ τῶν Ἀράβων στρατηγὸς, καὶ ὡς εἴκοσι πέντε τὸν αὐτὸν πεπτώκασιν. οἱ δὲ ἄλλοι, πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. ποσοῦτον δὲ τούτους, τρισχιλίους ὀλίγων ὑπὸ τῆ τραχωνίτιδι κατοικίους, ἠνάγκασε τοὺς ὅπλα. καὶ ὡς τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε φοινίκιον ἦσαν, ἀποδείκνυς ὅτι μηδὲν ὠλέσαν ὧν ἀγωνοθετοῦντας ἐπεξελθεῖν ἐδόκουν τοὺς Ἄραβας. αὐτὸ μὲν οὖν ἐκείνοι πολυπραγμονοῦντες, εὗρον ἀψοδόμενον,

Κεφάλαιον ιε'.
Ὡς σύλλαιος ὁ ἄρχων ὑπὸ καίσαρος Ἡρῴδου κατηγόρησεν.

Ἄγγελοι δὲ συλλαίου καταχήσαντες, εἰς Ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστον τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ δὴ ἤδη μὲν ἐπεπραγμάτευτο γνώριμος εἶναι καίσαρι. τότε δὲ ὡς τὸ αὐλεῖν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, ὑπὸς μεταμφιέννυται μέλαιναν ἐσθῆτα καὶ παρελθὼν, ἔλεγε ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμου τὰ ὡς τὴν Ἀραβίαν ἔτη κεκακωμένα, καὶ πᾶσαν

nec tamen injuriam acceptam concoqveret, perlustrato Trachone, interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maxime quod legem haberent, qvæ juberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo, totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tum rex ad præsides a Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi, hoc audito, majore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, jugulare, qvotqvot in manus eorum incideret, ut bello quam latrocinio res esset similior. jam enim usqve ad mille accreverant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto jam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodaverat. Syllæus vero, qui detruso a regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus convenit, ut intra triginta dierum spatium, & debitum redderetur, & ex utroqve regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inventus vel ob maleficium, vel quacunqve de causa profugus: verum Arabes convicti sunt latrones ad se recipere.

CAP. XIV.
Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterum postqvam advenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conventis Romam profectus est: Herodes vero exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei, contumaces armis persequi: collectoqve exercitu invasit Arabiam, septem mansiones amensus triduo. cumqve pervenisset ad castellum, in quo se latrones continebant, primo impetu id cœpit: ipsamqve munitionem nomine Rœptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum vero viginti qvinqve cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones ultus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, ut coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quod in contumaces tantum Arabas concesso ab eis jure usus sit; nihilqve egerit præterea: idqve ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

CAP. XV.
Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Sed aliter Romam properatis nunciis Syllæo relatum est, suo more exaggerantibus omnia, is jam ante insinuatus in notitiam Cæsaris, forte tum circa palatium obversans, his auditis, confestim mutata veste, atratus eum adiit, denarrans, ut bello afflicta sit Arabia, totum qve

regnum eversum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans qverebatur cecidisse duo millia & qvingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Raptam repositas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addenteqve, qvod nec ipse hanc profectionem suscepturus erat, ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neqve se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar qverela commotus percontatus est ex Herodis amicis, qvi tum aderant, & ex suorum qvibusdam recens reversis a Syria, hoc tantum an Herodes ullum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cum illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo usum tanqvam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus qvoqve ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati, neqve latrones, qvi effugerant, voluerunt dedere, neqve acceptam mutuo pecuniam persolvere, neqve pro pascuis, qvæ conduxerant, qvicqvam numerare, freti eo, qvod rex offendisset Cæsarem. Qvin & Trachonitæ hac occasione usi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & juncti Arabicis latronibus, qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris qvam vindictæ studentes miris modis in eos sæviebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare, minus jam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim ejus ad agendam regis sui causam missos primum ne admisit qvidē: iterum venientes dimisit infecto negotio. Qvamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari qvidvis persvadens, & jam majoribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum usurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturum se pollicitus: qvem iratum sciebat Aretæ, qvod se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, qvod neqvissimus servus veneno sustulisset Obodam, qvo etiam vivo invasisset rerum administrationem, uxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos qvidem legatos audire dignatus, aspernatusqve eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Judæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus, ne, si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes injurias.

ἀνάσατος ἡ βασιλικὴ στρατιὰ παρῆσαν τοῦ αὐτῶν ἡρώδου. δακρύων γ', πεντακοσίους μὲν σὺν διχιλίοις Ἀράβων ἀπολωλεκὼς τοὺς πρώτους ἔλεγεν, ἀνῃρῆσθαι τε στρατηγὸν αὐτῶν Ναβαταῖον, οἰκεῖον αὐτῷ, καὶ συγγενῆ, πλοῦτον τε διηρπάσθαι τὸν ἐν Ῥαπτῇ. καταπεφρονῆσθαι τε τὸν Ὀβοδαν, ὡς ἀδυνάτου καὶ δεξιοῦσθαι τὴν πολέμῳ, διὰ τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τὴν Ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα δὲ συλλαίου λέγοντος, πυθόμενοι σφόδρα ὡς ἂν αὐτὸς ἐπελθοι τῆς χώρας μὴ πεπιστευκὼς ὅτι καίσαρι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδὲ εἰ παρὼν ἐπύγχανεν οἰκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον ἡρώδῃ, παροξυνθεὶς ὑπὸ τῶν λεγομένων ὁ καῖσαρ, ἀνέκρινε τῶν ἡρώδου τοὺς παρόντας, καὶ τὰ ἴδια τοὺς ὑπὸ συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τὴν στρατιὰν ἡρώδης κατάγοι. τῶν δ' ἔτι μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ δ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγένετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν ἡρώδην, τά τε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ ὅτι τῆς ὑπηκόου τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρῶμαι αὐτῷ φίλῳ, νῦν ὑπηκόῳ χρήσεται. γράφει δὲ καὶ σύλλαιος ὑπὲρ τούτων τοῖς ἀφ' ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐπαρθέντες, ὅτε τῶν ληστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα διελύετο, νόμους τε ἃς ἐκεῖνοι μισθούμενοι ἔλαβον, ἀμισθὶ παύτας ἐρῶντο, πιπαρεινομένου δ' ἔτι ἰουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ καίσαρος. ὑπὸ πένητας δὲ τῷ καίσαρι καὶ οἱ τὴν τραχωνίτιν ἔχοντες, τῆς τ' ἰδουμαίων φρουρᾶς κατεξαναστάντες, καὶ λῃστηρίοις χρώμενοι μετ' ἀράβων, οἳ ἐλῃλάτουν τὴν ἐκείνων χώραν, οὐκ ὀπὶ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι τοὺς ἀδικίας ὄντες ἡρώδῃ δ' αὖτα πάντα φέρων ἐνέσχετο, μεγαλοβουλίας αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἣν εἶχε διὰ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο δ' φρονήματος. ὁθὲν δὲ πέμψαντος αὐτὸ πρεσβείαν ἀπολογησομένην ὁ καῖσαρ ἐνέσχετο. πάλιν δ' τοὺς συνελθόντας, ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. ἐνῴκει δ' οὖν ὀπὶ τύρου ἀθυμία, καὶ δέος ὅτε σύλλαιος ὁ μετρίως ἐλύπει, πιθανὸς τὰ καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε δ' καὶ μειζόνων ἀπόρρητος. ἐμὲν γὰρ ὀβοδᾶς ἐτεθνήκει, ᾠδαλαμβάνει δ' τὴν τῶν ἀράβων ἀρχὴν αὐτίας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. ὅτον γὰρ ἐπιχείρει διαβολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδους τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν, πολλὰ δ' καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ μὴ τὸν ἀρέταν ὑπισχνεῖσθαι πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δ' κἀκεῖνος ὑπισχνούμενος καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δ' ὑπισχνεῖται κατηγόρει σύλλαιον ὄντα πονηρὸν ἄλλον, ὀβοδᾶν τε φαρμάκοις διαφθεῖραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῶν ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς ἐξιλιώσοιτο τὴν ἀρχήν. πρόσεχεν δ' οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δ' περὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἀράβιαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προέχοντα. τῶν δὲ βασιλέων, ὁ μὲν οὕτω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐχ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρώδης δ' ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τὰ χθὲς ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠμότητας φέρειν ἠναγκάζετο.

περᾶς

πρὸς δ' ἀδὲν ὁρῶν τ πεῖρες ώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν ἐς ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴπ δύναιτ μετριώτερον αἰτεῖν ἀφ' πτ φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν καίσαρα, τὴν δ τυχὸν πειθόμ. κἀκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆν νικόλα.

A Poſtremo nullum finem urgentibus malis inveniens, decrevit denuo Romam legatos mittere, ſi quid æquius per amicos impetrare poſſet a Cæſare. in eam legationem Nicolaus Damaſcenus profectus eſt.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ εὐρυκλέους κ τ παίδων πρὸς ἡρώδην.

CAP. XVI.

Eurycli calumnia contra Herodis filios.

Ἐπέραινε δ τὰ πρὸς τὴν οἰκείαν, καὶ τὰς παίδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐσχηκότας πρὸ τ καιρὸν σκήνου. ὅλως μὲν γὰρ, ἀδὲ τ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσυκοφάντητον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπείληφ τὴν βασιλείαν ἀφ' τ τύχης. ἐπέβαινεν δ μᾶλλον ηὐζήθη τότε πρὸς τοῦτο παιδιὰ αἰτίαν. εὐρυκλῆς ἦν λακεδαιμόνι σοφιστ τ σκῆ, κακὸς δ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπ, καὶ πρὸς τοῦτο τὴν κολακείαν δεινὸς ἑκατέρων αὐτῶν ἔχειν τὸ, κ μὴ δοκεῖν, ὑπεδημήσατο πρὸς τ ἡρώδην, δῶρά τε δίδοσιν αὐτῷ, κ πλείω παρ' σκήνε λαβὼν τῆς εὐκαιρείας τ ἐντεύξεων ἐπράγματεύσατο φίλ. ἐν τοῖς μάλιστα γνήσιος βασιλέως. ἐν δ αὐτῷ καθαγωγὴ μὲν ἐν τῇ ἀντιπάτρου, πρόσοδ δ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἐχελάου γὰρ ἐλεγεῖναι τῷ καππαδόκι ἀφ' ἁπλῆς, ὅθεν καὶ τῶν γλαφύρων ἐπεκρίνατο τιμᾶν, καὶ πολὺς ἐν ἀφανῶς μὲν σκηπτρουχεύων ἅπαντας, ἀεὶ δ τοῖς λαλημένοις ἢ γνωμένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντικαλλεῖται τὰς ἀφελείας. τέλ δ τοιοῦτ ἐκάστῳ κ τὰς σωτηρίας ἐπέβαινεν, ὡς σκήνῳ μὲν εἶναι φίλ, τοῖς δ ἄλλοις δοκεῖν κ τὸ συμφέρον σκήνῳ προσῆναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὶν ἐπεπόνθει μηδενὶ μὲν, πρὸς σκῆνον δ μόνον ἀδεῶς πεπιστμένον ἐξεῖναι λέγειν. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμ ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωσθείη αὐτὸς τῆς τιμῆς, τὰ πάντ ἤδη δυνάτ. τούτων δ ἀνεκτὸν ἀδὲν ἔφη κατασκάσαι μόν πρὸς μῖσ ἤδη δ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν σκῆν, ὡς εἰκὸς ἐν οἷς ἦλγε. τοὺς δ λόγους εὐρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τάττος ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐκ ἕνεκα, σοῦ δ τ αὐτὸ πεῖν, νικᾶσθαι δ τοῦ σοῦ νικῶντ μὲν τῷ μεγέθει δ πράγματ, καὶ φυλάττεσθαι προσκελεύόμ τ ἀλέξανδρον. ἀλλ ἀπαθῶς δ τ ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. ἀντιπάτρ μὲν οὖν ἕωλα λαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκασα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλ ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ σκῆν τὴν τοῦ ἀλεξάνδρ δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγχ ἀκηκόειναι διηγούμ ἀπήγγ, ἀλλ ὅτω διέβηκε τὸν βασιλέα, φεύγων ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσ. ἐδήλωσε δ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. εὐθὺς γὰρ εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν ἐχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τ καππαδοκῶν, τὸν ἀλέξανδρον ἐωλώσει, καὶ χρήσιμ ἔλεγχ αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς ἀφελλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γεγενῆσθαι. χρηματισάμ δ καὶ παρ' σκήνε πρὶν καταφωραθεῖναι τῆς κακοηθείας ἀπῆλ. εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ὅδε ἐν τῇ λακεδαιμόνι πανσάμ εἶναι μοχθηρὸς ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη τῆς πατρίδ. ὁ δ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἐκ

B Per idem tempus diſſidium cum filiis domeſticum multo magis exacerbatum eſt. quamvis enim jam ante nunqvam prorſus vacarit ſuſpicione, malo pernitioſo regibus, tunc tamen id maxime ob talem cauſam invaluit: Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, ſed ingenio peſſimo, adulator & deliciis perditus, ſed utrumqve vitium egregie diſſimulans, uſus Herodis hoſpitio, datis muneribus & majoribus C acceptis, ad gratiam cum eo converſatus effecit, ut reciperetur inter amicos præcipuos. is diverſabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congreſſus familiaris. ajebat enim ſibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo ſimulabat ſe Glaphyram obſequiis colere, cumqve videretur omnibus ex æquo deditus, obſervabat, quæcunqve vel dicerentur vel fierent, undecunqve captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeo D ſe blandis colloquiis inſinuavit unicuiqve, ut illi ſoli fidus videretur, cæteros ita tractaret, prout amico eſſet commodum. his artibus ita ſibi devinxit Alexandrum, ut juvenis putaret ei ſoli tuto ſe poſſe qverelas ſuas concredere, aperiebat igitur ei dolorem ſuum, quod pater eſſet a ſe alienatior, caſumqve matris narrabat: & quod E Antipater, præreptæ fratribus dignitate, ſolus poſſet omnia. Hæc diutius ferenda non eſſe, patre jam talibus imbuto odiis, ut cum ipſis nec convivia nec colloquia communicare ſuſtineat. Hæc ille, dolorem ſuum in ſinum amici, ut tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad ſe hæc pertinere, tacere tamen non poſſe ob periculi magnitudinem, & conſultum ei velle, ut caveret ab Alexandri inſidiis. F non enim eum diſſimulare animum, ſed ipſis verbis præferre cupiditatem parricidii. Poſt hoc benevolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad ultimum ab eo perſvaſus eſt, ut ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus eſt verborum ambagibus, ut implacabilem iram in filium conciperet: id quod ſine G mora declaravit. Eurycli enim quinquaginta talenta donavit: quibus ille acceptis, ad Archelaum ſe contulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam ſuam commemoravit, quam utilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia, diſceſſit. Reverſus deinde in patriam, cum ibi quoque ſimilibus artibus uteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. Porro Judæorum rex non jam

ut ante contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Aristobuli, proprio serviebat odio, etiam nemine accusante observans singula, & scisitans, & permittens omnibus, qvicqvid vellent, contra eos dicere: & inter cætera Evaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbaturqve nullos sermones audire libentius. Oblatum est deinde juvenibus majus infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis ejus studio: erant Herodi duo satellites, Jucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi e regia, & inter eqvites Alexandri stipatores recepti, qvod essent exercitatissimi, honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex, de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admovit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem ajunt se solicitatos ab Alexandro, ut inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facile enim confingi posse, præcipitatum ab eqvo suismet telis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. Simulq; indicaverunt aurum defossum in eqvorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso jubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrii correptus similiter examinatus est: huic objectum est, qvod eos intra castellum reciperet, pollicitusq; eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante, filius ejus accedens vera esse dixit omnia: protulitq; referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam: Qvamprimum Deo favente perfecerimus, qvæ decrevimus, ad vos veniemus. curate igitur, ut, quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis, Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi a filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, esseqve Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & post in similibus deprehensus dedit supplicium, eos vero, qvi torti sunt, rex apud Hierichuntem produxit ad populum, ut accusarent filios, ubi saxis sunt obruti. cumq; vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & juvenes in carcere asservandos tradidit. eo nemo admittebatur: adhibitis, qui explorarent eorum dicta & facta omnia. jamq; pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationē præsentis calamitatis, ejusq; autoris odiū invitans, An non tibi qvoqve, inquit, periculū imminet, delate, quod spe nuptiarum Syllæo de omnibus, quæ hic fiunt, per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit, ille non amplius se continens, vinciri eos ju-

ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγενημένου αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις ἐξειρώτα, ὧν ἕκαστα, καὶ πυνθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διάφορόν τε κῶον ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ ὅτε μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὰ πάντων ἤδιστον, ἡρῴδης ἐλάμβανεν. ὀπτανεῖ δὲ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σκληρυνομένης ἀεὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τινὸς προκειμένου, λέγειν τι περὶ ἐκείνων δυσχερὲς, ὁ μὲν τῆς δὲ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν ἡρῴδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος πρωμώμοι, ἰσχυρῶς καὶ τύραννος. ἅτε προσκρούσαντος αὐτοῖς δὲ βασιλέως ἀπεστερμένοι, τῆς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνεπαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν πιεώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ διαμαρτυρήσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς ἡρῴδου ἀλέξανδρος, ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων διώκων προσπέσοι. δοκεῖ τὸν δὲ εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ ἵππου κατενεχθείς, ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ δὲ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν τι συμπεσεῖν. ἐπιδείξαι δὲ καὶ χρύσιον μὲν ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἐπιχωρίων ἐξήλεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρου θεραπεύουσι ἐπαλλελεύοντος ἐκεῖνα. μετὰ τούτους ὁ φρούραρχος ἀλεξανδρεὺς ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ δὲ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δέξασθαι τῇ φρουρᾷ, ὡς παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ἐπεχθὰ τὰ κείμενα τοῦ βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. ὡς δὲ αὐτὸς, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη ψευδῆ, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν ὡς εἶναι ἑκάστου τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προεθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειράσθητε καθ' ὡς ὑποδέξασθε δέξασθαι ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ. μετὰ δὲ τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν ἡρῴδης, οὐκέτι εὐδοκιμοῦντος εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ διὰ ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ δὲ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινὸς. ὑστέρῳ δὲ ἐλεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν ἱεροκοπῶν κατηγορεῖν τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὠρμημένων δὲ καὶ τὸν ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, ὅτε μὲν ὁ βασιλεὺς παρῆσαν διὰ πτολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος ἀνασείλας. ἐν δὲ φυλακῇ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσῆν μὲν οὐδεὶς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. εἴ τί δὲ ἢ καταδίκων ἔχον ἀδεξίαν ἢ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ἐπαγόμενος ἔτι ἑαυτοῦ τηθίδα καὶ πενθερὰν, συναλγεῖν αὐτῷ τῆς συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πράξαντα. ἡ δὲ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὀλεθρίας, διαβεβλημένης συλλαλιᾷ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα ταῦτα προσημαίνειν; τούτους ἐκείνη ταχὺ μάλα τῷ ἀδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ ὀξὺ ἐπὶ καταχὼν αὐτὸν, δῆσαι τε κελεύει.

κελεύει, καὶ διαστάντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐπίοιεν τῷ πατρὶ, ταῦτα γραψαμένους ἀποφέρειν. οἱ δ', ἐπεὶ δὲ τὸ πρόσταγμα αὐτοῖς ἐγεγράφειν, ἐπιβουλὴν μὲν ὅτε νοῆσαι κατὰ δὲ γε μηδενὸς, ὅτε συσκιάσαντες, φανερῶς δ' ἐπικαλέσαι, καὶ ὅτε δι' ἀνάγκην τοιαῦτα καὶ δυσχερῆ ὄντα αὐτοῖς δὲ βίου. ἐπεὶ δὲ τὸν χρόνον ἦκον ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβευτὴν ἀρχελάου μήλα τινὸς, ὃς λέγεται διαφάσης τῶν ἐκείνου, βουλόμενος ἡρῴδης συνδήσαι τὴν δυσνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν σκάλῃ τὸν ἀλέξανδρον, ὡς λέγεται ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα πρὸς τῆς φυγῆς, ὅπως ἐπράσσειν ἀποχωρεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπλεῦσαι. ἀλλ' ἤδειν ὅτε ἄτοπον, ὅτε δυσχερὲς ἐπιθυμοῦντος πατρὸς, ἤδε ὅσα συνεσκεύασεν κακοηθείᾳ τῶν σαυτοῦ ἀληθῆ εἶναί τι τούτων. βούλεσθαι δ' ἀνετάζειν, καὶ τοὺς πρὸς τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλέστερον. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι θᾶττον, ἀντιπάτρῳ τῷ πληθύοντες ἰδίοις ἐγκαθίσταντος φίλοις. ταῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε μῆλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τὴν ἀρχελάου, ἐπιστησάμενον πρὸ αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ἐπιβουλὴν ἡρῴδου γεγενημένων. ὡς δ' ἦκεν, εὐθὺς μὲν ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπλήξαμένη, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ὡς δ' ἦκεν ἐκ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων οὐ μικρά τις θέα μέχρι πλείονος, ἐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι δυνάμενον. ὡς δὲ πολεμαίου, τοῦτο γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν κελεύοντος, εἰ πω τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ σαφῶς αὐτῷ, τί δὴ σοι ἂν ἔφη σαυτοῦ τῆς ψυχῆς ἐμοὶ στερομένη πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἢ δ' ὡς ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς σαφῶς μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δὲ φέροι πρὸς σωτηρίαν τὴν σαυτοῦ τὸ καὶ κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ἀκούσειεν, ὡς ἦκεν ἐρεῖν, ἴσως ἐπιβουλὴν, οὐδὲ οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρῴδης, ἀρχέλαον ἐξεληλέγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ἀπολαβὼν, διδοῖσιν. ἐλύμπῳ καὶ ἀλομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν Φιλάδελφῳ μὲν ἑλόντας τῆς κιλικίας πρόχυτος, ἀρχέλαῳ τὸ πρὸς τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῆς ἐπιβολῆς ἐφάψαντο πρὸς πατρὸς, σκῆπτρον εἰς ῥώμην πλεῖν. κἀν εὕρωσιν ἀνύσαντα τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυσχεραίνειν, κἀκεῖθεν διδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τὰς ἐλέγχους ὡς πρὸς τὸ νεανίσκων κατασκευασμένας ἀπέστειλεν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τὰς νεανίσκας ὁμολογήσας ἀφ' ὧν αὐτοῖς τε σκήπτρου, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσθῆναι κατ' ὀργὴν ὧν ἀπόντας ἔχοντες ἐξασιάζον, οὐ μὴν καὶ πρὸς κακόηθες ὁμολογῆσαι τῆς νεανίσκου. εἰς δὲ τὴν ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχον τε κομιδὴ ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῇ κομιδῇ, διηλλαγμένον εὑρόντες ἡρῴδη. τὰ μὲν πρὸς τὴν νικολάου πρεσβείαν, ἀπόδηλον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην, καὶ πρῶτ' αὐλὴν ἐνέμετο. πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαβὼν κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ οἱ ἄρχοντες ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

bet, & seorsum quemque, quid contra patrem moliti sint, scripto prodere. hoc jussi facere scripserunt, insidias quidem nec paratas se, nec cogitatas, sed conatos fugere, quod non possent amplius ad hunc modum suspecti & soliciti vivere. Eodem tempore cum venissent e Cappadocia ab Archelao legatus Mela unus e dynastarum illius numero, volens Herodes declarare ejus malevolentiam, accivit ad se Alexandrum e vinculis: & rursum interrogavit de fuga, quonam & quomodo decrevissent discedere. Ad Archelaum, ille respondit, pollicitum, quod inde Romam mitteret. Cæterum contra parentem nihil durius aut parum pietati conveniens se machinatos esse, neqve quicquam veritatis inesse confictis adversariorum criminationibus, cupivisse etiam, ut Tyrannus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitaverit. His dictis, rex jussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, ut interrogaretur, num ignorasset paratas Herodi insidias. quo ut ventum est, continuo mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clare ingemuit. juveni quoque manantibus lacrymis, qui aderant, miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat juvenis, jubente dicere, num & uxor fuerit consilii conscia: qui potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamavit, nullius mali se esse conscium. quod si id aliquid ad salutem ejus conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minime oportuit, nihil nec ego cogitavi, nec tu es conscia: sed quod ad Archelaum abire, & inde Romam, decrevimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus convictum a se Archelaum malevolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, jussitq;, ut inter navigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationem, quod filii conatuum fuissent particeps, Romam inde navigare pergerent. & si invenerint a Nicolao placatum Cæsarem, redderent ei literas, & argumenta, quæ ad convincendos juvenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere juvenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret utile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: non tamen missurum fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturum eos in malevolentia: Romam autem delati invenerunt jam Herodi reconciliatum Cæsarem, eiqve literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit: Quamprimum Romam venit & in palatium, præter ea mandata, quæ habebat, Syllæum accusandum suscepit. animadvertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliqvot ejus omnia facinora indicaverunt, & hoc autore necatos plerosq; conatos Obodæ manifeste coarguerunt ex ipsius literis interceptis per adversarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus uti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiam Cæsaris. Sciebat enim, si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum judicem. qvod si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus, assistentibus sibi Aretæ legatis, acriter accusavit Syllæum, interfectorem asseverans domini ac regis sui multorumqve Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronasqve arguens corrupisse tam Romæ quam in Arabia. addidit his gravissimum crimen, circumventum mendaciis ejus Cæsarem, qvem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postqvam ventum est, Cæsar interlocutus, jussit eum, omissis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neqve duo millia & quingentos illic interfecerit, neqve, captivis abductis, regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maxime ait docere posse, nihil horum aut certe minimam partem ita se habere, qvemadmodū ab illo relata sint, neqve ullam mereri indignationem. His præter opinionem auditis, cum Cæsar attentius auscultaret, ille primum indicavit ei de qvinqviescentum talentis mutuo sumptis, deqve syngrapha, in qva ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex universa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem juris & repetitionem debiti. idqve non propere actum, quanquam permittente syngrapha, sed appellatis prius sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremo apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam jurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atq; ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inqvit, illud bellum, qvod adversarii tam tragice exaggeraverunt: qvod tamen qvi potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post perjurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captivis jam dicere. Latrones Trachonitæ qvadraginta primum, mox plures, fugientes Herodem metu supplicii, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fovit & aluit in omnium hominum injuriam, agrosq; eis dedit, & prædarum fuit particeps; qvos tamen ipsos eodem jurejurando tenebatur restituere cum mutuatitia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere, qvemqvā præter hos captum in Arabia. immo ex his ipsis aliqvot evaserunt. Nunc confutata etiam de captivis invidiosa sycophantia, audi, Cæsar, mendacissimum figmentum, qvod ad provocandam iram tuam commentus est.

A ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ, ὡς τῷ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἀπᾶσας ἐμήνυσαν, καὶ τὸ ἐδάφος ὡς διαφθαρέντων πλείους σκηνὴ τεκμήρια παρέχοντες, ἐν οἷς καὶ τὰ γραμμάτων αὐτοῦ τῷ δεσπότου ὑφημένα, διάφορα ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅπερ τυχὸν ταύτῃ ἐρῶν αὐτῷ προσεγκειμένῳ, δι' αὐτὸ ἐπραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς ἡρῴδῃ πᾶσαν κοσμοῦντα. σαφῶς γὰρ ἤπιστο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, ῥᾳδίως καιρὸν ὑπὲρ ἡρῴδου λέγειν. σωσειόντων δὲν ἐπ' ἀλλήλοις, καὶ δοθείσης ἡμέρας, νικολάου παρόντων αὐτῷ τῶν Ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τόν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδαυσμένος ἐπ' ὀδὸν ὑγιές, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, οὐ τὸν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαπατήσοι καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν ἡρῴδῃ πεπραγμένων. ὡς δὲ ἦκεν ὅπου τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν καίσαρ ἐξήρχετο αὐτὸν ὅτι μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ ἡρῴδου λέγειν, ὡς οὐ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ διχλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τοῦ σκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τοῦ χώραν διαρπάσας. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη καὶ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστα γε αὐτῶν οὐ γέγονεν ὡς σὺ τε ἀκήκοας, καὶ δικαιότερον ἐπὶ χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δὲ τὸ εὐδοκιμώτερον καίσαρος ἐνδοῦναι αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον εἶπεν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ ἦν τοῦτο προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τὴν προσόδου παρελθόσης οὐσίαν λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὴν μὲν βραδίαν, οὐ βραδίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαγτῆσαι χρημάτων. ὡς μηδὲ ταχὺ ταύτῃ, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι σωτήριον ἐλθεῖν βουλόμενον τὰς τοῦ συρίας ἡγεμόνας, τελευτῶν δὲ ὃν ἦν, ἐν ᾧ καιρῷ τούτων ἐναντίον συλλαίου τοῖς σὺν τύχῃ ἐπομόσουσι, ἢ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρῴδου πεφυγότας. ὧν δὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρῴδῃ, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ὑπάρχοντα, μόλις ὅτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ἔτι τεθρυλλουμένους ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ἀπιστρατίας τοιαῦτα, καί τι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ἀπιστρεψάντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκότας δὲ τῆς συμβήκης, ἡσυχημένου δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ δὲ τοῦ καίσαρος ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσταὶ τὴν τραχῶνα κατῳκηκότων, τεσσαράκοντα τὸ πρῶτον ἐπὶ αὐθις πλείονες τοὺς ἡρῴδου κολάσεις διαφεύγοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τοῦ ἀραβίαν. τούτους ὑπεδέξατο σύλλαος ὅτι πάντας ἀνθρώπους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νεμεσᾷ, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὁμολογήσει δὲ καὶ τούτους ὅτι τοῖς αὐτοῦ ὅρκοις ὑποδώσῃ καὶ τῷ αὐτοῦ δανείου προσόδου. καὶ δυνατὸν ἂν οὐκ ἀποδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλην τινὰ τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξηρημένους, οὐδὲ πάντας, ἀλλ' ὁσονοῦν μὴ λαθεῖν ἰσχύσαν. ὅτως οὖν καὶ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ὅπι φόνου συκοφαντήματος πεφευγότος, μέγιστον ὦ καῖσαρ κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τοῦ σοῦ ὀργοῦ αὐτῷ ποιηθέν.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπελθόσης ἡμῖν τῆς Ἀράβων δυνάμεως, Ⓒ τ̃ A Affirmo enim, quod cum Arabum manus nos
ἐκ ἡρῴδου πεσόντ Ⓒ ἑνὸς κ̀ δευτέρου, τότε μόλις ἀ- invasisset, & unus atqve alter e nostris cecidisset,
μυνομένου ἀνέκειτο τ̃ στρατηγὸν αὐτῶν, κ̀ ἐκ πέντε κ̀ tum demum Herodes repugnare coactus Nace-
εἴκοσι τὰς πύλας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, bum, & cum eo viginti quinq; non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis, iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogavit, quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngrapharum conditiones, & rescripta præsidum, literæqve urbium continentes querelas de latrociniis. Ad ultimum eo res devenit, ut Cæsar, damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens, qvod calumniis permotus durius scripsisset, hoc qvoqve Syllæo opprobraverit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitiæ. In summa, remisit eum in provinciam, ut, postquam satisfeciset creditoribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ indignari pergebat, qvod regiam dignitatem ac potestatem usurparet, priusquam a se acciperet: volebatqve Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutaverunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius, cognito placatum esse Cæsarem, mox ita ut mandatum erat, obtulerunt ei literas, continentes argumenta, qvibus filios impietatis convicerat: qvibus lectis, visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisqve legatis Aretæ, & hactenus objurgatis, qvod rex eorum temerarie principatum sumpsisset: non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmavit. Post hæc XIII
Herodi jam reconciliatus scribit, dolere se vicem ejus, qui tales haberet filios, debereq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, ut in parricidas animadvertere. se enim liberam ei potestatem permittere. qvod si tantum fugam meditati sint, ipsum qvoqve salva pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, ut indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisqve cæteris & viris illustribus, de communi sententia qvid statuendum sit dispiciat. atqve hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris.

φημὶ γὰρ ἐπελθόσης ἡμῖν τῆς Ἀράβων δυνάμεως, Ⓒ τ̃ ἐκ ἡρῴδου πεσόντ Ⓒ ἑνὸς κ̀ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου ἀνέκειτο τ̃ στρατηγὸν αὐτῶν, κ̀ ἐκ πέντε κ̀ εἴκοσι τὰς πύλας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, διχλίους πεντακοσίους τὰς ἀπολωλεκέναι ἔλεγε. ταῦτα μᾶλλον σκυθρ̀ τ̃ καίσαρα, κ̀ πρὸς τ̃ σύλλαιον ὑπισχνούμενον, ὁρᾶς μέσος, ἀνέκραγεν ὅσοι πεθνήκασι τ̃ Ἀράβων. ἀπορουμένου γ̃ αὐτοῦ, κ̀ πεφλαυηκότ Ⓒ λέγοντ Ⓒ, αἵ πασυδήκαι τ̃ δανείων ἀνεγνώσκοντο, κ̀ τὰ ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατηγόρουν. Ⓒ τέρμας εἰς ὃ τὸ κατέσχε κ̀ καίσαρι, ὡς ὃ μὲν συλλαῖος καλαγνώναι ἤνατον. ἡρῴδης γ̃ ἀλλὰ τὸν ἔλεγχον, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ ἀβουλῆς πικρότερον ἐγράψειν αὐτῷ πεπεισμένος, κ̀ πιστεύσειν ἐπῆλθεν εἰς τ̃ σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσειν αὐτ̃ ψεύδεσθαι λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον. ἀγνωμονήσαι. τὸ γ̃ σύμπαν, ὁ μὲν συλλαῖος ἀνεπέμπετο τὰς δίκας, Ⓒ τὰ χρέα τῆς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ἄτω κολασθησόμενος. ἀρέτα γ̃ οὐκ ἀμύητος ὢν καίσαρι, ὅτι τ̃ ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ κ̀ τὴν ἀραβίαν ἡρῴδῃ διδόναι. διεκώλυσε γ̃ τὰ περὶ ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τ̃ ὄλυμπον, κ̀ βολόμνιον ἀμύητα καίσαρα πυθομένοις, ἃ δοὺς ἐδόξεν ἐξ ἐντολῆς ἡρῴδου, τὰ περὶ τ̃ παίδων γράμματα, κ̀ τὰς ἐλέγχους ἀναδίδοναι. καίσαρ γ̃ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν δεχόμενον ἄλλου πρεσβεύειν γέροντα, Ⓒ κακῶς πεπονθότα περὶ τοὺς παῖδας, οὐκ ὠήθη καλῶς ἔχειν. δεξάμενος γ̃ τὰς περὶ ἀρέτου, Ⓒ ἕτερον μόνον ἐπιλιμήσας ὡς πρεσβεία χρήσαιτ' ἂν μὴ παρ' αὐτ̃ τ̃ βασιλείαν ἀναμένουσαν λαβεῖν, τὰ πάντα πρὸς ἡρῴδην κατὰ κ̀ τ̃ δεξιὸν ἐκεκαίκατο. ἡρῴδης γ̃ καθ' ἡμέραν διηλλαγμένος Ⓒ, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἀχθεσθῆναι λέγων, κ̀ δέον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι πεπλημμελήκασιν, ἐπεξελθεῖν πατρὶ ἀλοῖσι ὄντας. αὐτὸς γὰρ ἀφεῖναι ταύτῃ τ̃ ἐξουσίαν. εἰ γ̃ δρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νὰ μετῆσθαι μηδὲν ἀνήκεσεν ἀλεξάνδρου. συμβουλεύειν γ̃ ἔχειν αὐτῷ σωτήριον ἀποδείξασθαι περὶ βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, κ̀ ὠφελαβόντα, τούς τε ἡγεμόνας, Ⓒ τ̃ βασιλέα τ̃ καππαδόκων ἀρχέλαον, ἑσυτ τὸ τ̃ ἄλλων οἰκείαν φιλίαν τε Ⓒ ἀξιώματι εἶναι ὀφθησόμενον, μ̃ τ̃ ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ ἀλαλαμβάνειν. καίσαρ ταῦτα, ἐπέστειλεν.

CAP. XVII.

Herodis filii damnantur apud Berytum in concilio.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρος ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ ὠφῷ τῷ συνεδρίῳ κατηγορησε τ̃ παίδων ἡρῴδης, κ̀ θανάτ Ⓒ νεανίσκων.

Ὁ δὲ ἡρῴδης τ̃ γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, εὐκαιρῆς μὲν διὰ τὰς διαλλαγὰς ἐγεγόνει, εὐκαιρὰς δ' Ⓒ τῷ πάντα ἐξεῖναι κ̀ τ̃ παίδων αὐτῷ. κ̀ πῶς τὸ μὲν εὐτυχήθη, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτι θρασύνει, ὅτι πρόσκειται, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τ̃ τέκνων παρέσχεν αὐτόν. ἐν γ̃ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνων Ⓒ Ⓒ παῤῥησίας ὑπιλαβόμενος Ⓒ, τὸ μέσως σκαιοδόξειν τὴν ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκείνου γὰρ δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου ὠφελαυγχάνειν, ἢ κ̀ τῇ πρεσβυτέρᾳ νομίζων ἐμπόδων ἔσεσθαι. ἡμομόνων γ̃ ἐν βηρυτῷ, τ̃ τε ἡγεμόνων, κ̀ τῶν ἄλλων ἑσους ἀπὸ τ̃ πόλεων σκάλεσε,

QVa accepta, Herodes supra modum gavisus est, tum qvod rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio, qvo pacto accidit, ut qui prius in secunda fortuna durus qvidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, novo more laxaverit habenas odii. Ergo convocat per nuncios, qvotqvot visum est Cæsari, uno Archelao excepto, vel qvod hominem oderat, vel qvod vereretur, ne obsisteret suo proposito. & postqvam Berytum convenerunt cum præsides, tum cæteri exciti e diversis urbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longe ab urbe: ut posset eos, si vocarentur, sistere. ipse vero solus introgressus, coram consessu centum & quinquaginta virorum, usus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multaqve furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed advocatos sibi eos adjungebat indecore pater contra filios, literasqve ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantum de ineunda fuga consilium, & convitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille pervenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: remqve exaggerabat, dejerans mori se malle quam audire talia. Postremo dicens sibi & a natura & a Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita jubere: ut si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atqve in hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos, non tam ut judicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quam ut per occasionem indignationi justæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege, & juvenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio, videntes rem eo deveniss, ut nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem ejus confirmaverunt. Et primus Saturninus vir consularis, multisqve defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quod & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adjicere. Post illum ipsius tres filii, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impii erga parentem fuerint: quem deinceps major pars secuta est, ut omnino viderentur addicti ad supplicium. Moxqve inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quo cum Nicolaus appulisset a Roma veniens, rex, prius expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est, quid Romæ amici sentirent de ejus filiis. Ille respondit videri consilia juvenum impia, conjiciendosqve vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentius negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quam rationi tribuere. sin contrarium placeat, absolvendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multumqve tacitus secum cogitavit, & illum secum navigare jussit. Postquam autem Cæsaream ventum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, eventum expectantes. valde enim metuebant, ne propter inveteratum

A τὰς μὲν παῖδας, ἀγὸ ἠξίου Φωλάγην εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῳ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθείη Φωρᾶσαι. μόνος ὃ καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαλημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκλιτον ὢν ἠτυχεῖ, πλεῖον δ' ἀπεσοβεῖτο ἡ πατὴρ ὅτι πᾶσιν ἔπιπτε. βίαιος γὰρ ἦν, ὥστε τὸ ὑπόπτευμα τῆς αἰτίας ἐτεκμήρατο, καὶ μέγιστα δηλοῦ καὶ ἀρχὴ τῆς ἐνέδρας σημεῖα τὰς τε ἐλέγχους ἐκ ἐκείνοις ὑπηρέτων

B καταμαθεῖν, ἀλλὰ σωτηρίαν αὐτοῖς προσιδεῖν, πατρικὴ παίδων ἀρχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγνώσκων. ἐν οἷς ὑπόβουλή μὲν ἡ τις ὑπόνοια, δυσσεβείας δὲ οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη προσέχουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν, ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλύπητο, μᾶλλόν τε ἐγέγοδα, καὶ τὸ πρὸν εἰς ἐμπλοκὴν τῆς ὑπόβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπαμύνων

C ὡς ἥδιον ἂν στέροιτο τῆς ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δ' τελευταῖον ἔπιπτεν ὅτι καὶ τῇ Φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δωρεᾷ τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσῆκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ δ' κατηγορηθείη οἱ γονεῖς ὑπὸ τῶν κεφαλὴν τὰς χεῖρας, ἐπαναγκες εἶναι τοῖς προσιοῦσι βάλλειν, καὶ ὅταν ἀποκτείνωσι τὸν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ἕως ἀναμένειν τὰ ἐκείνων κρίσιν, ἦκεν

D μόνοι, δικαστὰς μὲν οὐχ ἕτως ὑπὸ φανεροῖς οἷς ἐπὶ τῶν παίδων ὀλίγα πρὸς, συμοργισθῆναι δ' καιρὸν ἔχοντας, ὡς ἑαυτοῖς καὶ τὰ πρόσω γενόμενα ἀμελήσαι τοιαύτης ὑπόβουλῆς ἄξιον. ταῦτα δὲ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων ἐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρεγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον οἷς ἐπεικὰς καὶ Φιλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τὸ ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφαίνατο γνώμην ἀ-

E δημονεστάτην εἰσάγων χρόμενος. ἔφη γὰρ καταδικάζειν μὲν τῶν ἡρώδου παίδων, κτείνειν δ' οὐκ οἴεσθαι δικαίων, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ δ' πάθος μεῖζον ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτὸς δεδυσχήκει. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες, ἅπαντες γὰρ αὐτῷ τρεῖς ὄντες παρέσθαι, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφήναντο. ὁλόμυνος δ' ἀντικρυς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ἔτους ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τὸ ἐξῆς οἱ τοῦλιος, ὡς τε μὲ-

F κρὸν ἄλλο τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὸν ὑπὸ θανάτου τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς, ἡρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ ὃς νικολάου πυθόμενος αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπιθυμοῦντος, προσδηγησόμενος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἵν' τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ ὃ ἐγνωσμένα, χρῆσθαι μέντοι αὐτοὺς κα-

G θείρξαντας, δεσμώτας φυλάττειν. εἰ δὲ μὴ ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ χρησάμενος. εἰ δ' ταναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτόν εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δ' δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν φίλων. ὡς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο σιωπῇ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπαλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς ῥώμην, γίνεται λόγος εὐθὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία, πάντες χωρήσειν τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ἔπασι δέος ἐκ πα-

ἐκ πολλοῦ καταστασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον, οὐκ ἰσχυρὰν δὲ ἐπεῖναί τινι θεωρητὴν, ὅτι ἄλλο λέγοντος ἀκούειν ἀκινδύνως, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸ ἕλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύδως δὲ τὴν ὑπόκρισιν ἔπασχον. εἷς δὲ αὐτῶν πάλαι στρατιώτης, ὀνόματι Τήρων, ἡλικίας ὄντος ἀλεξάνδρῳ φίλος, παντὸς ὅσου καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαδυνόμενα δι' ἡσυχίας ἰδεῖν, αὐτὸς ὑπὲρ ἐλευθερίαν ἐξελάλει, καὶ βοᾶν ἰσχυρίζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν ἀφόβως καὶ παρρησιαστικῶς λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δίκαιον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνῃρημένον εἴη, κρατεῖν δὲ τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ ποσὸν νέφος ἐπάγει τοῖς πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἐᾶν τοῖς ἁμαρτάνουσιν. πιστὸς οὖν, ἐδόκει μὲν οὐκ ἀκινδύνως παῤῥησιάζεσθαι. τὸ δὲ εὔλογον, σκιὰν πάντας, οὐκ ἀνάνδρως αὐτὸν ὡς τὸ κηρὸν ἰσχυμένους. διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπὲρ σκιᾶς λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῇ σιγᾷ θεωρούμενοι τῷ σκιᾷ παῤῥησίαν ἔμως ἀπεδέχοντο. τὸ γὰρ δοκοῦν πάθος, ἐβιάζετο πάντα ὀνίνασθαι περὶ αὐτοῦ λαλεῖν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα μὴ πάσης παῤῥησίας ὠσάμενος, μόνον μένειν λέγειν ἠξίου, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυρόμενος εἶπεν, ὦ βασιλεῦ Δαρεῖε, ὅτι τοσοῦτο πάθει τὸ τολμηρὸν τοῦτο παῤῥησίαν, ἀναγκάζουσι δέους, καὶ συμφέρουσαν εἰ λάβοι τι λέγειν μου ἐξ αὐτῆς, πέπαυται τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας. ποῦ ποτε ὤχου τὸ σὸν, καὶ πεπώκασιν ἐκ τῆς ψυχῆς αἱ φρένες; ποῦ δὲ ὁ πρώην σκιᾶν νοῦς, ὦ πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθώσας; τίς δὲ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημία, κέλευε, ἀδὲ παρόντας αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ φίλους, οἳ πρεσβεύσουσι τοιοῦτον μῖσος ὅπου τῇ μακαριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. οὐ δὲ σκέψῃ τι πεπόνθαμεν ἐγώ; δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς γεγεννημένους, εἰς πᾶσαν ὑπὲρ τοῦ ἄκρους ἀναιρήσεις, σεαυτὸν ἐν γήρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομήσοντι τὰ εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν ὧν αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις κατηγορεῖν ἐπάτου; οὐκ ἐννοήσῃς, ὅτι καὶ τὸν ὄχλον ἡ σιωπὴ, τὴν ἁμαρτίαν ἔμοιγε ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ πάθος; πᾶσα στρατιὰ πᾶσι, καὶ τούτοις οἱ πρωτεύοντες, ἔλεον μὲν τῶν ἀτυχούντων, μῖσος δὲ τῶν ταῦτα δεδραπευμένων ἔσχηκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν ὀργῇ μὲν οὐ παντὶ πᾶσιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ καὶ λέγειν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀψάμενος τοῦ Τήρωνος συναιτίου, τε πάθους καὶ τῆς τοσούτου οἰκείου ἀπιστίας. αὐθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κἂν μικρὸν ἀμέτρως καὶ στρατιωτικῇ χρώμενος παῤῥησίᾳ. τὸ γὰρ ἀπαιδόλητον ἐξέπιπτε δι' ἡμέρας. παρόντος δὲ ἡρώδους ἐνεπεμπόλατο, καὶ μᾶλλον ἐνεδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς Δαρειαίους στρατιώτας, καὶ τοὺς ἀναναστωτὰς ἠγεμὼν ἐπύθετο, προσαπεῖπε τῶν τε ὀνόματι δηλωθέντων ἅπαντας, καὶ τὸν Τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου γενομένου, ὅτι πεπαῖσθαι τὸν Τήρωνα καὶ τοὺς φίλους τοὺς βασιλέως, οἳ ἔφη προσελθόντες ὡς πεῖσαι πολλάκις ὁ Τήρων, ὅποτε θεραπεύειν τὸν βασιλέα ξυρῷ τὸν λαιμὸν ἀποτεμεῖν, εἰσεδέξατο γὰρ ἐν πρώτοις τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, βασανίσαι δὲ τε Τήρωνος, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ τὸν γαμβρεός. Δαρειαρτεροῦντος τε Τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη Δαρείου, ἔχοντα δὲ ἀθέμιτον ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς ὄψεως τὸν πάσχοντα δυσχερείας ποιοῦμενον,

A dissidium immineret eis exitium. cumqve dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulábant. Unus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipse libere eloqvebatur, & sæpe exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem B & justitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: eoqve tantam caliginem inductam negotiis, ut ne gravissima qvidem errata sua homines animadverterent. hæc loqvendi libertas qvamvis non abesset a periculo, omnes tamen movebat, qvod non sine ratione fortiter se gereret tali tempore: libenterqve hæc audiebant singuli, & cum sibi caverent silentio, C ejus tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset a qvovis commiserationis voces exprimere. Ille vero etiam ad regem magna libertate se ingerens, postulavit, solus cum solo colloqvi: qvod ubi concessum est: Non possum, inqvit, ô rex, diutius ferre hanc anxietatem animi: qvæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, utiles. Ubi nunc est tua mens? ubi animus D ille semper hactenus qvantumvis arduis par negotiis? qvænam hæc est tanta amicorum ac cognatorum penuria? neqve enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in qvondam felici regia. qvid tu? qvid agatur non dispicies? occidesne duos juvenes e regina uxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate commissurus uni filio alen- E ti spes improbas, & cognatis, qvos ipse toties judicasti dignos supplicio? An non animadvertis tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem juvenum? adhæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores hujus infortunii. Hæc primo sat æqvis auribus accipiebat rex, admonitus tam suæ calamitatis, qvam domesticorum perfidiæ. Sed illo immodeste ac militariter F instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior jam & opprobrationem hanc magis qvam admonitionem amicam existimans, scisciatus, qvinam essent illi ægre referentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinctos jussit servari in carcere. Hujus facti occasione Trypho qvidam tonsor regis accedens, eum ait se non semel a Ti- G rone solicitatũ, ut inter curandũ guttur ei novacula præcideret, ostentata spe magnorũ munerũ, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutũ jubet corripi: moxq; tortus est & tonsor & Tiro cum filio, qvi videns patrẽ sævissime tractatum, obstinate crucíatus perferre, nec tamen superesse ullam spem salutis ex crudelitate regis conjiciẽs,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaqve in hoc fide, dicebat convenisse inter eos, ut Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atqve ita perpetrato facinore libenter quidvis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa, an ut se ac genitorem hoc pacto a diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem, ejecta ex pectore omni siqua prius inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec usum relinqvens locum resipiscentiæ, properavit exeqvi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum una cum Tirone ac filio, consoreqve indice, omnes accusavit apud populum. in quos multitudo, quicquid ad manum veniret, conjiciens, ad unum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi jussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, ubi maternus eorum avus & pleriqve ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, conjitum tanto tempore odium adeo excreviſſe, ut modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud merito dubitari possit, in adolescentesne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tandem in odium conjecerint immedicabile: an in ipsius duritiam, & cupiditatem tam gloriæ quam dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in fortunam, cujus potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Unde persvasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, ut necessario consequantur: eamqve vim fatum vocamus, quod nihil sit, quod illa non efficiat. sed hunc sermonem ut arduum leviter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio jam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterum ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum juvenilem arrogantiam, & fastum regium, quod nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta ejus ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiose suspicaces, & linguæ temperare nescii, ac per hoc geminas ansas præbentes suis observatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem plane pudendus error est & inexcusabilis, quod neq; insidiarum structarum convictos, neqve ullis hujus conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore juvenes, nec apud suos solum gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut civilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul a regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cujus tutela

A ἔφη μελλοῦσιν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ ἄφεσιτο
αὐτῷ καὶ Φράσας τῆς βασάνου καὶ τῆς αἰκίας αὐτὸν τε καὶ
τὸν πατέρα. οὕτω δὴ πᾶσιν ἐπὶ τούτοις, ἔλεγεν ὡς ἐπὶ
σωθήκῃ τις ἐπιθέοι δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὸν τήρωνα. πρόσοδον γὰρ εὔπορον εἶναι μόνον μόνῳ, καὶ
B πάσχειν τι τῶν εἰκότων οὐκ ἀγνῶς ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. ταῦτα μὲν σκῆψιν ἐπῶν, ἐξαιρεῖται τὸν
πατέρα τῆς ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν σκεδασθεὶς φράζειν, εἴτε καὶ ψεύδεσι νοήσας τινὰ
ταύτῃ τῶν κακῶν αὐτῷ, καὶ τῷ γενήσεσθαι. ὁ δὲ ἡρώδης,
ὡδέ πῃ τι πρότερον ἐνδοιάσιμον ἐῶν αὐτῷ πρὸς τὴν τεκμηρίωσιν, τότε τὸν ἡ χώρα καλῶς ἐλοιπώς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένον τὸ δυνάμενον αὐτῷ μεταγνοίαν ἀμένον λογισμῷ ψεύδεσιν, ἐπαύσατο ἤδη τὸν ἐπιθέσεως τῇ προαιρέσει. καὶ προσαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, τριακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γενομένους, καὶ τὸν τήρωνα σὺν τῷ παιδί, καὶ τῷ πρὸ ἐκείνου διε-
C λέγχοντι κρεῖ, κατηγορίαν ἁπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς ψήφοις βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ ἐξιόντας ἐκ τοῦ δικαστηρίου ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ἐπιπλήξαντος ὁ πατρὸς, φραγγάλῃ κτείνουσι τὰ σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειον ἀπενεγκόντος, ὅ τε μητροπάτωρ ἐκεῖ, καὶ τὰ πάλαι ὧν αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν οὐκ ἄλογον ἐνίοις καταφαίνεται, τρεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, ἔτως
D αὐξηθῆναι, καὶ ψηλότερον προελθόν, ἀπονικήσαι τὴν φύσιν. ἐπίστασις δὲ ἡγήσαιτο ἂν εἰκότως εἴτε εἰς τὰς νεανικὰς ἀνοίας τὸν τυράννου αἰτίαν τοῦ αὐτῶν ἐργῆς ἀναλογίζεσθαι τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ ψεγασθέντος ὑπὸ χαλεπότητος ἀνήκεστον αὐτοῖς, εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ πρεπτὸν ὄντα πρὸ τοῦ ἐπιθυμίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς ἄλλης εὐδοξίας, οἷς μηδένα οἴεσθαι παρεληλυθέναι, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ
E τῷ τύχῃ παντὸς εὐγνώμονος λογισμῷ μείζω τὴν δυνάμειν ἐσχηκέναι. ὅθεν καὶ πεπόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ὑπὸ εἱμαρμένης πάντως ἀνάγκης, καὶ καλεῖσθαι αὐτὸν εἱμαρμένην, ὡς ἁδενὸς ὄντος, ἢ μὴ δι' αὐτὸν γίγνεται. ὅταν μὲν οὖν τὸν λόγον οἷς μείζω πρὸς ἐκεῖνον ἀρκεῖ κεῖσθαι, ἡμῖν τε αὐτοῖς ὑποδιδόντα τι, καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ἀπορημάτων οὐκ ἀνάρμοστος παιδεύσει, ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη πεφιλοσόφηται καὶ τῷ νόμῳ. τῶν δ' ἄλλων δύο, τὴν
F μὲν ὑπὸ τῶν παίδων μέμψεται ἂν τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς εἰσέσεως, ὅτι καὶ Δρυσιλλῶν ἰσχυόντο κατὰ ὁ πατρὸς, καὶ τὰ πατρῴων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, οὐκ εὐρυθμοῦς ἦσαν ἐξετάσαι, καὶ κακοήθεις μᾶλλον ὑπονοεῖν, ἀκρατῆς δὲ λέγειν, εὐάλωτοι δὲ ἀμφότερα τοῖς ὑπηρέταις αὐτῶν, καὶ πρὸς χάριν καταμεμηνύουσιν. ὁ μέντοι πατὴρ,
G ὃς ἐν τοῖς εἴκειν ἔοικεν ἄξιος φανεῖσθαι ὁ τοῖς ἐκείνου ἀσεβήμασιν, ἐς ὅτε πίστιν ὑπεδύοντο ἐναργῆ λαβών, οὔτε ψεύδεσιν ἐπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐπολέμησεν ἀποκτείναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φύντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ ἀξιεπαίνους πᾶσι τοῖς ἄλλοις, οὐκ ἀποδέοντας δὲ τοῖς ὑπηρεσίαις αὐτοῦ, καὶ πρὸς χάριν καταμεμηνύουσιν. ὁ μέντοι πατὴρ,

δι' ὧν ἤδει ὅτι ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ γὴ ἀποκτεῖναι ταχύ, καὶ ὡς ἡδονὴν ἔθ' νικῶντ@ αὐτῶν πάθος, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυπερβλήτου. καὶ τ ἡλικίας ἐπιόσης σαφῆ γήρα τοσοῦτον ἐξήμαρτεν. ἦγε μὲν παρολκὴν, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρὸς τὸ ἀπροσδόκητον, εἰκὸς καὶ δυσχερές, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν διαστάσει δὲ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μεληθέντα, τὸ τελευταῖον γὴ τοσοῦτον ἐξαπεράσαντα, φανῆναι καὶ δυσμεταβλήτου ψυχῆς ἀπὸ τ χειρόνων. ἐδήλωσε γὴ καὶ τοῖς τοῦτο σὺν ἀποχρώσῃ@ ἀδεῶς πρεσβεύουσιν ὅσους εἰδοκιμοῦντας, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαθον ἐπιφυμπαθοῦσαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ γὴ ὠμὸν ἔκοινοῦτο, τῶν μηδὲν ἐκείνων φεισαμένων. διεξιμὲν γὴ ὑπὲρ αὐτῶν ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

A positus ne apertam quidem vim, adeo non insidias extimescere debuerat. nunc tam cito eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quam argumentum impiæ licentiæ: maxime cum esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neqve enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum novo aliqvo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas vero cunctationes & deliberationes, postremo tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarii animi est & obstinati in deterius: qvalem sibi esse etiam postea declaravit, nec reliquis parcens, qui ante videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quod merito perirent, tamen

B

sævitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου & ἡρώδου κακοηθείας. Κεφ. α.
Περὶ ζαμάρεω@ ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνο@. Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κ τ ἡρώδου. Κεφ. γ.
Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τ ἀντίπατρον πρὸς καῖσαρα. Κεφ. δ.
Τελευτὴ & Φερώρα. Κεφ. ε.
Κατηγορία τ γυναικὸς Φερώρα τοῦ τ ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντ@ φαρμάκῳ, & ὡς ἡρώδης ἐγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ς.
Ὡς ἀντίπατρ@ καταγνωσθεὶς θάνατον ἐδέδη. Κεφ. ζ.
Περὶ τ ἡρώδου νόσου, κ στάσεως τ ἰουδαίων. Κεφ. η.
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ.
Ἡρώδου τελευτὴ, διαθήκη & ταφή. Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τ ἀρχέλαον. Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, κ ὡς ὕστερ@ τὰς αἰτίας αὐτῆς ἐκόλασε. Κεφ. ιβ.
Ὡς καῖσαρ τὰς ἡρώδου διαθήκας βεβαίους ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ τ διαδόχοις. Κεφ. ιγ.
Περὶ ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλα@ πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίενναν. Κεφ. ιε.

HÆC IN DECIMOSEPTIMO JOSEPHI HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

De Antipatri Herodis filii malitia. Cap. I.
De Zamari Judæo Babylonico. Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. Cap. IV.
Pheroræ obitus. Cap. V.
Pheroræ uxor accusatur veneficii a libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. Cap. VI.
Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur. Cap. VII.
Herodis morbus & Judæorum seditio. Cap. VIII.
Antipatri exitium. Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. Cap. X.
Populus seditionem movet contra Archelaum. Cap. XI.
Seditio Judæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores ejus puniit. Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. Cap. XIII.
De Pseudalexandro. Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filii malitia.

ANtipater autem, ſublatis fratribus agitatus diris, gradu jam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ ſpei ſatisfaciebat & in futurum avidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui poſſent in principatus ſocietatẽ venire, in aliam majorem difficultatem parandi ſibi regni incidit, videlicet odium, quo populariter inviſus erat omnibus. huc accedebat, qvod illum magis etiam haberet ſolicitum, alienati militum animi: a quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur novarum rerum cupida, quæ mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliavit. & tamen haud aliter, quam rex cum patre adminiſtrabat res Judæorũ, credente ſe Herode ejus fidei, & id factum, quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentũ benevolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio, quo tam illos qnam patrem proſeqvebatur: quandoquidẽ & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furiis: dabatq; operam, ut nulli eſſent, qui inſidias ejo detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi petitus refugere. ſed tum longe magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto, proponebat ſibi certum imperium: quod ſi diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliqvo modo ſuis technis, patrem haberet infenſiſſimum. Ideo nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipue quotqvot Romæ erant magnificentiſſimis muneribus ſibi concilians, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: pariterqve regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat enim callidiſſimus ad devinciendos per benevolentiæ ſpeciem hominũ ani-

A Κεφάλαιον ά.

Περὶ τ̃ ἀντιπάτρου τ̃ ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝτιπάτρω δ' ἐραμένω τὰς ἀδελφὰς ἀποστάσια τε τῆ ὑστάτη τ̃ ἀλαστρία τ̃ ἐπ' αὐτοῖς τ̃ πατέρα πεπεδεγλικότι, ὅτι μ̃ γνώμωλη ἐλπὶς ἦ αὐθις βιάσεσθαι. ἀπελλαγεὶς δ' φόβου τ̃ ὅπλων τῆ δεχῆ ἀφ' ὧν τὸν ἀδελφῶν μὴ ἐπιχειρήσων, ἐργωδέστερον κ, ἄπορον αὐτῷ εὑρίσκεν τὸ τ̃ βασιλείαν ὡδηγήσας, τοσόνδε φύσει τῷ ἔθνει μῖσος αὐτ̃. ἐν τ̃ αὐτῷ κ, ὃ δὲ χαλεπὸ, πλέονας παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοτριῶς ἔχον τῆ γνώμη πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃς τὰ πάντα ἦν τοῖς βασιλεύσιν ἀνακείμενα τ̃ οἰκείου ἀσφαλὲς, ὅπερ τε τύχοι τὸ ἔθν̃ νεωτέρων ἐφιέμενον πραγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμνήστευσεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τ̃ ἀδελφῶν. ὃ μὲν ἄλλα κ, συνεχὲς τῷ πατρὶ, ὅθεν ἄλλο ἦ βασιλεὺς ὤν, ἐπιστεύετο παρ' αὐτῷ μείζονος, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιωμάλα εὑρημένου, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ̃ ἡρώδου τ̃ ἀδελφῶν ἐνδεδειχὼς, ἀλλ' ὃν ἔχθρα τῆ πρὸς ἐκείνους, κ πρὸς αὐτῶν πρὸς τ̃ πατέρα. τοιαύδε αὐτὸν πεπεισμένον ὁρᾶν, ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾶσθαι τῆς ἐπὶ τὸν ἡρώδην ὁδῷ ἴσεσθαι ἀντιπάτρου, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' οἷς πράττειν ἐνοσεῖτο, ἡρώδειον δ' αὖ καταφυγὴν, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ δ' ἀντιπάτρου φανερῶς πολεμίοις καθεστῶτος. ὥστε μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἐπῆρτο τέλει ἐπιβουλῇ τ̃ ἀδελφῶν. τίνες δ' ἦσαν μείζονες δ' ἐγχειρῶν μὴ ἀφέξεσθαι τ̃ πράξεως. δεδοθνήσκοντος μὲν γὰρ ἡρώδου, βεβαίως αὐτῷ προσημένης τ̃ ἀρχῆς, ἐξικνεμένου δ' εἰς τὸ πλέον ἐπιζῆν, κινδύνων ἂν πλειόνων ἐξαγγελθ̃ ἡμένης τ̃ πράξεως, ἧς συνῄδεσαν γεγονότες, πολέμιον ἂν ἀναλαβεῖν τ̃ πατέρα κατασήσαν. ἐξ ἀρχ̃ δ' τ̃ χαριζόμενος πολυτελῶς τοῖς περὶ τ̃ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις σκοπήσασιν τὸ τῶν ἀνθρώπων μῖσος αὐτ̃, ἐμάλιστα τὸν ὅτι ῥώμης φίλους κτησάμενος μεγάλων δωρεῶν ἕνεκα καθισταμένους, πρὸ πάντων δ' σατορνῖνον, τὸν τ̃ συρίας ἐπιμελητὴν. ἐπεδέξατο τι καὶ ἐλπὶς αὐτῷ ἐ τὸν σατορνῖνα ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἀ ἐδίδου, ἐ τῷ ἀδελφῷ δ' βασιλέως ἀνδρὶ πρώτῳ τῶν περὶ τὸν ἡρώδειον συνοικοῦσαν τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενον. ἐδόκει μέν τι φιλίαν πρὸς τοὺς ἐμπλοκίμους δυνατὸς καὶ πεπιστεῦθαι. κ μὴ-

καὶ μῖσος ὁ Ἡρώδης ἐφ' ἅπασι τοῖς ἔργοις ὑπεκρύψατο σοφίᾳ· A mos, & dissimulandi odii sumimus artifex. Non
τοῦτο γὰρ ἦν μὲν ἡ πάτρα γε τῷ πατρὶ προκαλουμένη tamen fallebat amitam, quæ jam ante perspectum
νεωτερίσαι οὐκ ὀλίγον αὐτὸν, καὶ μηκέτ' εἶναι habebat ejus ingenium, nec decipi poterat, & id-
λογιστήναι, καὶ ἅμα τὸ ἧδον ὑφαιρεθῆναι τῇ πάσῃ ἀντιπε- eo machinis omnibus occurrebat ejus malitiæ:
χθείᾳ αὐτοῦ πρὸς τὸ κακότροπον. καίτοι συνῴκει θεῷ πρὸς quamvis filiam habebat nuptam ejus avunculo,
μητρὸς ἀντιπάτρου προνοίᾳ τῇ ἐκείνου, καὶ ἁρπάξας λαβὼν τὸν κόρον πρότερον quam ipse Antipater post Aristobuli mortem eī
ἀριστοβούλῳ γεγαμημένον. τὸν γὰρ ἕτερον οὐκ ἦν ἀνδρὸς jungendam curaverat. Nam alterum mariti ma-
αὐτῆς καλλαίου πάσης γυναῖκα εἶχεν. ἀλλ' οὐδὲν ὅπως τοῦ B tris filius Callæas uxorem duxerat. sed nec affi-
μὴ κατανοῆσαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ὁπλαμία τοῦτο, nitas hæc effecit, qvo minus cognosceretur ejus
ὥσπερ οὐδὲ ἡ πρότερον συγγένεια, πρὸς τὸ μεμισῆσθαι malitia, sicut nec prior illa consanguinitas extin-
τὸν Σύλλαιον, ἡρώδης ἐπιθυμήσας συλλαίου τοῦ gvere meritum odium potuit. Salomen autem
ἄρδεως γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ὑπεθυμίαν βιάζεται adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes
τοῦ ἀλεξᾶ συνοικεῖν, συμπεισθεὶς αὐτῷ ἰουλίας καὶ compulit ad Alexæ conjugium, adjuvante Julia,
πείσαντος τὸν Σύλλαιον μὴ ἀνιᾶσθαι τὸν γάμον, μὴ & ne recusaret, persvadente, ne aperte inimica
καὶ ἐχθρὰ καθίσαι αὐτῇ προῦπτον, ὁμωμοκότος ἡρώδου μὴ ἂν ἐνοήσειν Σύλλαιον μὴ C fratri fieret, jurato, ni consensum præberet, alie-
δεξάμενον τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπεὶ ἦτο καίσαρος τε ἔσῃ naturum se ab ea benevolentiam. quare illa pa-
γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλως συμβουλεύουσι πάνυ ruit autoritati uxoris Cæsaris, alioqvin etiam uti-
συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τοῦ ἀρχελάου θυγατέρα le danti consilium. Per idem tempus remissa est
βασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, qvo-
ἀλεξάνδρῳ συνοικήσουσαν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοῦ πρόσθεν dam uxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco
χρόνου, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι. ἀνέ- regio, ne quid ea de causa exoriretur contro-
θρεψε δὲ αὐτὸς τὰ παίδων τοὺς τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς. versiæ.
ἦσαν γὰρ τοῦ μὲν ἀλεξάνδρου ἐκ γλαφύρας ἄρσενες Ipse autem filiorum liberos educabat magna
δύο, ἀριστοβούλου δὲ ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατρὸς D diligentia. Alexander enim e Glaphyra duos
ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο. καί ποτε παρόντων mares susceperat. Aristobulus e Bernice Salo-
αὐτοῦ τῶν φίλων ἐδημοσίᾳ τὰ παιδάρια, καὶ τὴν mes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando
ἰδίαν ἀναπλάσεως τοῦ τύχου, ἠύχετο μηδὲν τοιοῦτο præsentibus amicis commendans, & filiorum de-
παθεῖν τοὺς ἐκείνων συνελθόντας, αὐξηθέντας δὲ ἀρετῇ, ploransinfortunium, Deum precatus est, nequid
καὶ συμφορᾷ δικαίᾳ, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι αὐτούς. simile contingeret eorum liberis: sed potius vir-
ἐνεγύησε τε εἰς γάμον ὅποτε ἀφίκοιντο εἰς ὥραν τοῦ ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν ἀλεξάνδρου παίδων φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δὲ ἀριστοβούλου E autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pon-
τοῦ ἀντιπάτρου. καὶ θυγατέρα τοῦ ἀριστοβούλου tificis. mos enim nobis est patrius, plures simul
ἐπωμάζε παιδὶ τῷ ἀντιπάτρου, τοῦ δὲ ἑτέρων τῶν uxores habere. Hæc connubia rex procuravit,
ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρώδη παιδὶ τῷ αὐτοῦ. γί- miseratione pupillorum, per affinitatem Antipa-
νεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς δὲ ἱερέως θυγατρὸς. πάτριον trum ad caritatem eorum invitans. Sed ille eun-
γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἐπεσπεύσατο dem erga pueros animum obtinuit, quem erga
τὰς μνηστείας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῶν ὀρ- parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam
φανῶν, εἰς εὔνοιαν αὐτῶν ἅμα τοῦ πατρὸς τὸν ἀν- regis circa eos cura, ne forte adulti officerent
τιπάτρου προκαλούμενος. ἀντίπατρος δὲ γνώμῃ τῇ F suæ potentiæ. Archelao quoque rege adjutante
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύειν οὐκ ἔλιπεν ἐπὶ πρὸς παῖ- nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pu-
δας αὐτοῖς γεγονότας, ἥτε δὲ πατρὸς ἀπορθῆ τοῦ αὐτοῦ, pillarum alteram filio suo conjugem. Eodem in-
ἠρέθιζεν αὐτὸν μείζονα ἔσεσθαι τῶν ἀδελφῶν προσδεχό- citabatur propter studia populi, miserantis orba-
μενον, καὶ μάλιστα ὅποτε ἀνδρωθείη, ἀρχελάου προσ- tos parentibus, & ipsum autorem ejus calamita-
δεχομένου τοὺς θυγατροδοῦς βασιλέως ἀνδρὸς, καὶ φε- tis odio prosequentis, & parati aliquando per oc-
ρώρᾳ τῷ υἱῷ ληψομένου τὴν θυγατέρα. τετράρχης casionem detegere ejus erga fratres malevo-
δὲ τοῦ λύκου. ἐπήγειρε δὲ αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ lentiam. quapropter machinabatur de hoc
μὲν τοῦ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χεόμενον, μίσει δὲ τοῦ πρὸς negotio decreta patris irrita facere, ægre latu-
αὐτὸν τὰ πάντα, ἐξαιρεῖσθαι τὸν ἀπηλλαγμένον κακο- G rus, si deberet eos habere potestatis participes:
τροπίας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο δὲν Δόλου flexitqve Herodem precibus, ut ipsi filiam Ari-
τοῦ πατρὶ ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ πεποιῆσθαι εἰ stobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ
προσλήψεσθε τήνδε αὐτοὺς ὁμιλήσαι δυνάμεως. καὶ filiam: itaque præter ejus sententiam mutata
μετέπεισεν ἡρώδης εἰκῶν δεῆσει τῇ ἀντιπάτρου, ὥστε αὐ- sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tem-
τὸν μὲν τοῦ θυγατέρα ἀριστοβούλου γαμεῖν, καὶ τοῦ φε- pore novem uxores habebat. una erat Antipa-
ρώρου τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν τῶν ὁμολογιῶν δὲ γάμου, tri mater, altera summi pontificis filia, ex qua pu-
ὅτου κινεῖ τὸ τρόπον ἄκοντος δὲ βασιλέως. ἡρώδη δὲ er natus est patrem nomine referens. erant in-
τῷ βασιλεῖ κῆδος τὸν χρόνον συνῴκησαν ἐννέα γυναῖ- ter has & fratris filia, & consobrina, sed steriles.
κες, ἥτε ἀντιπάτρου μήτηρ, καὶ ἡ θυγάτηρ δὲ ἀρχιερέως,
ἐξ ἧς καὶ ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἕως δὲ καὶ ἀ-
δελφοῦ τοῦτο αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψιὰ σὺν αὐτῇ, καὶ ταῦτα μὲν τέκνων οὐδὲν ἐφύει.

præterea Samaritis una, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Josephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum qvendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit, Roxanam & Salomen. Majores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, qvarum conjugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocavit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atqve hæc fuit Herodis progenies.

A λῶ δ' ἐν Τ γυναιξὶν καὶ Τ σαμαρέων ἔθνος μία, καὶ παῖδες αὐτῇ ἀντίπας, Ϲ ἀρχέλαος, Ϲ Ὀλυμπιὰς. καὶ ταύτῳ μὲν ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδᾶς ὤν. ἀρχέλαος μὲν οὖν Ϲ ἀντίπας ὡς ἂν παῖδες ἰδιώτῃ τροφὰς εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγάμητο αὐτῷ, καὶ παῖδες ἐξ αὐτῆ ἡρώδης τε ἐγεγένειτο, Ϲ Φίλιππος, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν ῥώμῃ τροφὰς εἶχεν. καὶ πάλλας δ' ἦν ἐν Τ γαμετῇς, φασάηλον πεπαιηκυῖαν αὐτῷ παῖδα. πρὸς μὲν ταύταις φαίδρα, Ϲ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, καὶ σαλώμη. τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτὰ θυγατέρας ὁμομητρίας Τ σὺν ἀλεξάνδρου ὧν πρεσβεία φερεφόρας Τ γάμου, σωφώνισεν τῷ μὲν ἀντιπάτρῳ Τ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλῳ δὲ τῷ ἐπέρων. καὶ ἔτ Ϲ ἡρώδε ἀδελφῆ πᾶις ἐγένετο. καὶ ἔτι μὲν ἡρώδε τὸ γῆρ Ϲ λῶ.

CAP. II.

De Zamari Judæo Babylonico.

VOlens deinde a Trachonitis tuta esse omnia, vicum Judæis magnitudine urbis decrevit in ejus regionis medio condere, qvi & suis esset præsidio, & unde hostes facilius ex propinqvo posset invadere. Cumqve intellexisset forte fortuna virum Judæum e Babylonia cum qvingentis eqvitibus sagittariis & centum ferme cognatis Euphrate trajecto circa Antiochiam, qvæ sita est ad Daphnen, degere, ubi a Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersivit eum una cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, qvæ Trachonitidi confinis est, ut ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris qvã hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoqve agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. eratqve hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simulq; Judæis a Babylone Hierosolyma religionis ergo petentibus, quo tutiores essent a latrociniis: multiqve undiqve ad eum confluxerunt Judæi observatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem, qvæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porro magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis gravatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi gravibus tributis eos opprimunt, sed salva libertate: de quo alias suo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius, qvi hanc regionem possidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Jacimo eqvite insignis fortitudinis, qvi cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliqvit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regiqve Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qvi ab eo universis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον β'.

Περὶ ζαμάρεω ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος.

ΤΟτε βουλόμενος τοὺς τραχωνίτας ἀσφαλῆς εἶναι, κώμην πόλεως μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν ἔγνω ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε πρὸς τὰ αὐτά, Ϲ τοῖς πολεμίοις ἐξαγγέλον ὁρμώμενον, ἐμβαλὼν ἐκ δ' ὀξέως κακουργεῖν. καὶ πεισθεὶς ἄνδρα ἰουδαῖον ἐκ Τ βαβυλωνίας ἱππεῖσι πεζικοῖσιν ἱππότοξόταις πᾶσι, Ϲ συγγενῶν πληθὺ εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν εὐφράτην διαβεβηκότα καὶ τύχας, ἐν ἀντιοχείᾳ τῇ ὑπὸ δάφνῃ Τ συρίας διαιτᾶσθαι σατρονίνου δ' τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐποίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, βαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμπετο δ' αὐτὸν ἐπὶ τὴν πληθὺ Τ ἐπιμόνων, παρεῖχε δ' ἐπιχωριάζουσι γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βατανίᾳ, ὡρίζετο δὲ αὐτῇ τῇ τραχωνίτιδι, βουλόμενος τὸ πρόβλημα Τ κατοίκησιν αὐτὸ κατᾶξαι, ἀτελῆ τε Τ χώραν ἐπηγγέλλετο, Ϲ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπολλαγμένους ἁπασῶν ἢ ἐτωθῇ ἀγκατοικεῖν τὴν γῆν ἄπρακτον ὑπάρχουσαν. τότις παθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ὠκοδομήσατο, καὶ κώμην βαθύραν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. τὸ δὲ λημμάτε ἦν ὅτ Ϲ ὁ αἰὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τὸς τραχωνίτας, καὶ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις ἀφ' ὑσίας ὅτι ἱεροσολύμων δ' μὴ λῆσαι ὑπὸ Τ τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε οὖν αὐτὴν ἀφίκοντο, καὶ ἀπανταχόθεν εἰς τὰ ἰουδαίων θρησκεύ πατρία. καὶ εὐθὺς ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεὰ δ' ὑπὸ πάσιν ἀτελὴς, ἃ παρέμεινε αὐτοῖς ἡρώδε ζῶντ Ϲ. φίλιππ Ϲ δ' ὁ δεύτερ Ϲ ἐκείνῳ, ὠφελαβὼν τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε Ϲ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπῆξατο. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ μέγας, καὶ ὁ πᾶις αὐτοῦ Ϲ ὁμώνυμ Ϲ, Ϲ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτὸς, ἃ μὴν τὰ ἐλάφυρα κινεῖν ἢ ἐλῆσαι. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι Τ ἀρχὴν, ἅμα ἐλάφυρα Ϲ αὐτὰ τηρᾶσι τὴν ἀξίωσιν, ὑπόλοιπ Ϲ δὲ Τ φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπῆκαν αὐτὸς. καὶ τάδε μὲν ἡμῖν ἀκριβώσομεν ἐσεῖντ Ϲ δ' ἑξῆς. τελευτᾷ δὲ ζάμαρις ὁ βαβυλώνι Ϲ, ὃν ὑπὸ κτήσ τῆσδε Τ χώρας ἡρώδης ποιεῖ, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπομένους ἀγαθὰς, ἱάκειμον μὲν, ὃς ἀνδρείᾳ ἡμῶν ὑπεφανὴς ἱππεύειν, σωεκράτησε τὰς ὑφ' αὐτῷ βαβυλωνίας, Ϲ ἴλῃ τε Τ ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τὸς τε τὰς βασιλέας. Ϲ ἱάκειμ Ϲ ἐν γήρᾳ τελεῦτ, φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὸν καταλιπὲν Τ ἦθον, καὶ τἄλλα ἀρετῇ χρησάμενον, πάμπόν τινα σὺν ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ, καὶ εὐνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰν δ' ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ὅτ Ϲ ἀσκῶν διετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δέοιτο ἡγεμὼν Ϲ.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κατ' ἡρῴδου.

Ἡρῴδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσει κυρωθῆναι, σὺν ἀπήλλακτο ἐξουσίας, ὅπως ἐχεγγυότατός τε ὢν πατρὸς, ἐλπὶ δ' εὐνοίας, καὶ πίστεως, ὡς μὴ πρεσβύτερον κτᾶσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ τῆς ἀδηλότητος τοῦ πατρὶ εἶναι κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς ἔπιπλε πιστότατος· καὶ τε πᾶσι φοβερὸς ἐκ ὅτου ἰσχύει τὴν ἐξουσίας, ὡς δ' κακοτρόπου τοῦ θεωμηθῆναι. μάλιστα δ' αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευεν, ὃ ἀντεθεράπευετο δεινῶς, πάνυ δ' ἀντιπάτρου σπουδάζοντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν σωζομένην τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδήλωτο γὰρ Φερώρᾳ γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταύταις μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἠνέσχετο, πράσσειν τε οὐδὲν εἴα δίχα τῶν γυναικῶν σκαιωδεστέρων τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀλλήλας εὐνοίᾳ συμπράσσειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ ἀντίπατρος ἐκαίνητο αὐτῆς, καὶ δι' αὐτῆς, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταύτην γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δὲ πρὸς ἀντίπατρον ἐπ' ἀδαμινοῖς ποιν αἱ γνῶμαι διήλλαστον. ἀντιπάσασμα δ' ἦν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ θεασκοπεῖσα πάντα, καὶ τὴν εὐνοιαν αὐτῶν ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πράσσομένοις, εἰδῆα τε καὶ μεμνῆσθαι σὺν ἀπειρεμένῃ. οἳ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὐνοιαν αὐτῶν, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πράσσομένοις ἔσαν, ὑπενόησαν ὥστε φανερὰν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν συνῳδὸν, μίσους δ' καὶ λοιδορίων οἱ καιροὶ προσποιήσειν, καὶ μάλιστα ἡρῴδου φθάσαντος ἢ ἔτι πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἐμέλλεν κρύπτειν δ' τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίσαντες. καὶ ἔπρασσον ἔτως. ἐλανθάνετο δ' τὸν καλούμενον, ὅτι πρῶτον ἡ Δημόνοια αὐτῶν ὅτι τοιοῦσδε ὡρμημένων, ὅ τι ἐπιδὴ τοῖσδε χρῆναι σὺν ἀπήλλακτο αὐτῇ. πάντα ἀνιχνεύετε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως σκοπεῖσθαι, ἀπεσήμαινεν, συνῳδός τε κρυπτὰς καὶ πίστεις, βελτίστης τε ἀφανῶς κατασκάσμασιν, ὧν μὴ ἐπ' ἐλεύθερα τοῦ σκοποῦ σωτηρίᾳ μὴν φανερῶσαι μὴ κεκωλῦσαι. νῦν δ' τὰς μὲν ἐκ τοῦ πόθου Δημόνοιας καὶ τὸ πανταχοῦ ὅτι βλάβη τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δ' τὸ ἀφανὲς τῆς πολλοῖς τὴν εὐνοιαν ἀναπεφημίσθαι, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ πράσσειν μὴ ἀπηλλαγμένας ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς οὓς λαμβάνειν χρῄζουσι εὐνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπισυδάκοιεν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνιχνεύειν τε καὶ ἀκριβῶς συντυγχάνουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, σωιεντι μὲν ἤδη καὶ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτῆς, εἰς δ' τὸ ὑφορᾶσθαι οὐ Δημοκυμένου ἐπινοιῶν καθισαμένων Δημόλεως δ' ἀδελφῆς. δ' ἐν δὲ μόνον τῶν ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκριβώσει μέγα φρονοῦντες δ' πατρίοις νόμοις, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πρόσπεμένων ἐκαίνητο ἡ γυναικωνῖτις. Φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι διωκάμενοι μάλιστα ἀντιπράσσειν, θεσμηθεῖς, καὶ δ' πρᾶτον εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐκπεπρμένοι. πάντες γὰρ δ' ἰουδαϊκὸν βεβαιοῦσιν· δι' ὅρκων ἡ μὲν εὐνοοῦσαν καίσειε, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες σὺν ὤμοσεν ὄντες ἐκατὸν ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιοῦσιν· ζημιοῦσιν, ἡ Φερώρου γυνὴ τὴν ζημίαν ἐκατὸν αὐτῶν εἰσφέρει.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

CÆterum in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquam semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit a patre, bene sperante de fide ipsius ac benevolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callide tegens suam malitiam, & in omnibus facile fidem a parente impetrans: eratque omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipue Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumventus a mulieribus Antipatro faventibus. obnoxius enim erat Pheroras & uxori & socrui & sorori, quamvis exosas eas haberet propter injurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absque illis nihil facere poterat, res ejus pervestigantibus, & mutuo se invicem adjutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leves quasdam res non satis conveniebat, divellente eos regis sorore: quæ jamdudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantum perniciem conspirare, & parata ei ejus indicium facere. qui ut cognoverunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & invisam, hoc contra excogitaverunt, ut non congrederentur in propatulo, fictisque conviciis simularent dissidium: maxime præsente Herode, aut alio quopiam, qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuam benevolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cum primo excogitatum est, nec postea cum cœpit fieri. omnia enim pervestigabat, moxque ad fratrem affingens aliquid deferebat; videlicet occulta eorum conventicula & clancularias consultationes, mirum, ni evasura in ipsius perniciem, si mature sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & jactantes inter se convitia, celare amicitiam: deinde quando soli sint, consentire, dubio procul conspirantes in eos, quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hæc illa & pervestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, jam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quod suspectum haberet etiam sororis proclive ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Judæorum secta exactiorem patriæ legis cognitionem sibi vindicans, quibus tanquam Deo, ut videri volebant, caris addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisæi vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, ut eos etiam aperte impugnare non vereatur. nam cum tota gens Judæorum fidem suam jurejurando obligasset regi & Cæsari, hi soli nō juraverunt: excedentes sex millia numerū: quib. hoc nomine a rege mulctatis, Pheroræ uxor prō eis

mulctã persolvit. cui reponentes gratiam, quoniã credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo, regnum ablatum ab Herode & ejus progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit, & quod aulicorum quosdam solicitarent muneribus atqve corrumperent. qua in culpa Pharisæorum aliqvot deprehensos interfecit, præcipuos autores hujus consilii, cumqve his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos, qvoscunque e domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parens & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prospere enim cessura novo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porro, convictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium advocat, & apud eos Pheroræ uxoris accusationem instituit. quod ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreverit: id crimen ad suam etiam injuriam pertinere affirmans, qvod mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunqve valeat tam verbis quam operibus. mulctam quoque contumacibus a se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conscium esse totius recentis conspirationis. Recte igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus, sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quandoquidem ei aut hujus uxoris jactura facienda sit, aut fraternæ conjunctionis ac benevolentiæ, nec, nisi illa rejecta, mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quamvis vehementi regis oratione gravaretur, tamen ajebat se & fraternæ pietatis jura persancte culturum, & a conjugali caritate haudquaquam discessurum: emoriqve se malle, quam sine dilecta uxore vivere. Tum Herodes licet gravi se injuria existimaret affici, irasci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & ejus matri interdixisse Pheroræ consvetudine, & vetuisse mulierum regiarum conventicula. illi facturos se jussa regis polliciti, per latentes, quoties dabatur, comessationes conveniebant, præcipue Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ uxorem cum Antipatro quoque stupri habere consvetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

CAP. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus, ne ulterius serpendo ejus odia ad se quoque pervenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans, admoneant Herodem per literas, ut quam primum se ad Cæsarem mitteret. Quo facto, Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat; aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi e filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: qvẽ Antipater eorundem criminum reũ egit apud ipsũ

καί-

A οἱ δ' ἀμφὶ σφᾶς τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, πεφύκασιν δ' ἐπιπιστεύοντ' ἀπὸ φοιτήσεως θεῶν, προεῖλεγον ὡς ἡρῴδη μὲν καταπαύσεως ἐχῆς ὑπὸ θεῶν ἐψηφισμένης αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τε ἐκείνην πρόξουσι καὶ Φερώραν, παῖδας τε οἱ εἶεν αὐτῆς. καὶ παῖδε, ἃ δὴ ἐλάνθανε τὸν συλλαμβάνειν, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅπ τ' ἀφεῖ τὸν αὐλῶν ἀφθόνους τινάς. ἦ ὁ βασιλεὺς τ' τε φαρισαίων τὰς αἰτιωτάτας ἀνῃρεῖ, καὶ βαγώαν τ' εὐνοῦχον, καρόν τε τ' πάντε προύχοντα ἀρετῇ δ' εὐπρεπείᾳ, ἦ παῖδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνᾳ δ' καὶ πάντ' ὅπ καὶ σύνοιδε συνωμοσίᾳ, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγεν. ἦρτο δ' ὁ βαγώας ἀπ' αὐτῶν, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαζόμενος δ' ὑπὸ παραπεμφθησόμενος προῤῥήσει βασιλέως. ἦ χείρονα δὲ σκέψῳ πάντα εἶναι, παρέξοντος αὐτῷ χάριν τὸ ἰσχύειν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων, ἡρῴδης δ' κωλύσας τ' φαρισαίων τὰς ὑπὸ τοῖσδε ἐλεγμένας, συνέδριόν τε ποιεῖται τ' φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς Φερώρα γυναικὸς, τῷ τε ὕβριν τ' παρθένων τῇ πλήθει τῆς γυναικὸς ἀναπιθείς, ἦ ἔγκλημα ταύτῃ ἀτιμίαν αὐτῷ ποιούμενος. ὥστε ἀγωνοθετεῖν δοκεῖν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτῆς καὶ λόγῳ καὶ ἱερῶν ὅσα δυνατό. τῷ τε ἀφάλυσιν δ' ζημίας τ' ἴσα αὐτῷ ὑπαληθείσης πάλεσι ἀφαιρεθῆναι τοῖς ἐκείνης, τ' τε νεῶ πεπραγμένων ὑπὲρ ὅπ ἐμετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν Φερώρα καλῶς ἔχειν, ἐδεήσθη δὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, αὐτ' κέλευσον ἀποπέμπειν γυναῖκα ταύτην, ὡς πόλεμος δ' πρὸς μὲ σοὶ αἰτίαν ἐσομένου. ἐκ νεῶ ὑπὲρ ἀντιπάτρου συγχύσεως τ' ἐμῆς, ἀπειπάσθαι τῷ τε τῷ γαμετῷ. μόνης γὰρ ἔτως ἐμὸς ἀδελφός τε καὶ πατὴρ σὺν ἀπηλλαγμένος. Φερώρας δ' καίπερ λόγων ἀρετῇ πειθόμενος, ὅτε συγχύσεως τ' πρὸς τ' ἀδελφὸν ἐλεγε κινήσειν δίκαιον ἐδέν, ὅτε τ' πρὸς τῷ γαμετῷ εὐνοίαν. αἱρεῖσθαί τε πρότερον ζωὴν ἢ ζῶν πλήθει ἀπιστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ἡρῴδης δ' Φερώρα μὲν ὑπερεβάλλετο τῷ ὑπὸ τότε ὀργῇ καίπερ ἀνήδονον τιμωρίαν ἐπιπεπραγμένος. ἀντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ σκένῃ Φερώρα τὰ μὴ ὁμιλεῖν καὶ τ' γυναικῶν φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνέρχεσθαι. οἱ δ' ὡμολόγουν μὲν, συνήεσαν δ' ἡ ἡμέρας, καὶ συνεκωμάζον Φερώρᾳ τε ἀντιπάτρῳ. ἐφοίτα δ' ὁ λόγος, ὁμιλεῖν τ' ἀντιπάτρῳ τῷ Φερώρᾳ γυναῖκα, συμπεπλασμένης αὐτῇ τὰ εἰς τῷ συνόδου τῆς ἀντιπάτρου μητρός.

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τ' ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμενος δ' τ' πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλέον προχωρήσειν τὸ δ' μισους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὑπιστῆλαι ἡρῴδῃ, πέμψειν ἢ τάχος ἀντίπατρον ὡς καίσαρα. ὃ γενόμενος ἔπεμπεν ἡρῴδης ἀντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ διὰ διαθήκων ἐν ᾗ μετ' αὐτ ἀντίπατρον ἀποδείκνυσι βασιλέα, θανόντος δ' τελευτᾶν ἡρῴδου, τὸν ἐκ τῆς δ' ἀρχιερέως θυγατρὸς ὑὸν αὐτῷ γεγονότα. συνέχορμα δ' ἀντίπατρῳ καὶ σύλλαβος ἐάσαι, μηδὲν ὧν πρόσθεν καίσαρι διαπεπραγμένος. καὶ ἀντίπατρος αὐτὸ κατηγορεῖ ὅτι

G

καίσαρ@, πρὸ ὧν πρότερον νικόλα@. κατηγορῆτο ὑ Cæſarem, quorum Nicolaus antea. accedebat A
& τοῦ ἑτέρου σύλλα@, ὡς πολλὰς ἀπεκτόνοι ἐν πατρῴαις ἀφιξιλόγοις, ὧν δὴ γνώμιλλον τ αὐτ, & μάλιστα σέβεσθαι ἄνδρα τῇ πάνυ ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον, ἀνηρηκέναι ὑ & Φάβατον κρίσαρ@ δῆλον. κ σύλλα@ αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. κόρινθος ἐπ ἡρῴδ σωματοφύλαξ & βασιλέως μάλιστα πιστὸ ὢν@ τοῦ αὐτ. ὃν πείθει σύλλα@ δῶρ χρήμασι μεγάλοις ἡρῴδ ἀποκτεῖναι, κ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν Φάβατ@ συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότ@ διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ὑ κόρινθον βασανίζει σύλλαβῶν, κ πάντα ἀνάπτει ἐπ αὐτ. συλλαμβάνει ὑ κ δύο ἄραβας κατηγορίᾳ τῇ κορίνθ πυθόμεν@, τ μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν ὑ σύλλαίου φίλον. οἱ & αὐτοὶ, βασανιζόμενοι αὐτὸς ἐβασίλευς, ὡμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξοτρυνοντες μὴ μαλακίζεσθαι κόρινθον, & ἔπρα δεησάμενοι, & συγχειρουργήσοντες αὐτῷ τ φόνον. κ σωτηρίᾳ@ δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρῴδ ἠμείφθη, εἰς ῥώμιλλον ἐξέπεμπεν αὐτούς. B Syllæus pecuniis corruptum eo perduxit, ut ei regis ſui cædem ſit pollicitus. hoc ubi Fabatus ex ipſo Syllæo cognovit, regi mox indicavit. qui e Corintho confeſſionem extorſit cogitati facinoris, diligenter ex eo perſcrutatus omnia: ſimulqve duos Arabas ab eodem ſatellite inſimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipſi tormentis admoti confeſſi ſunt, ideo ſe veniſſe, ut C Corinthum urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atqve adjuvarent etiam in opere, ſi ita facto opus ſit. quos omnes Saturninus apud ſe delatos Romam judicandos amplius & puniendos transmiſit.

Κεφάλαιον έ.
Τελευτὴ τοῦ Φερώρα.

Φερώραν ὑ ἰσχυρῶς ἐμμένοντα διανοίᾳ τ γυναικὸς ἀναχωρεῖν εἰς τ αὐτῷ ἡρῴδης κελεύσ. ὁ ὑ ἀσμένως ὅτι τ τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὁμόσας & πρότερον ἥξειν ἢ πυθοίτο ἡρῴδ τετελευτηκότα, ὡς τε & νοσήσαντ@ & βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι τινῶν πιστεύσειν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτῶν, ἐχ ὑπήκουσεν ὅτι τῇ τιμῇ & ὅρκῳ. ἐ μὲν ἡρῴδης γε μιμεῖται τ ὅτι τοιῶνδε σκήνε γνώμιλλον πρὸς αφῆς ῥώμιλλ ἐχθ, ἀλλ ἦκεν ὡς τ Φερώραν ἐπισιόντ ὕστερον ἄρχειν νόσῳ, & μεταλλήσεως αὐτῷ μὴ γνομένης. ἰανέᾳ ὑ πρεσβεύεται ὅτι ἱεροσόλυμων εἰς ῥώμ@ τ αφῆς ἠζίᾳ, κ πένθ@ μέγα ἐπ αὐτῷ πρέπει. & τὸ ἀντιπάτρῳ κρ τοῦτο ὅτι ῥώμης πεπαλάκοτι κακῶν ἐνῆψε ἀρχὴ τ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πυνθάνεσθαι & θεῖ. διηγήσομαι ὑ τ πάντα πρὸς αὐτὸν λόγον, πρόφθεγμα τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, & ἀρετῇ πλουτίσεως ὅτι πᾶσιν. D

CAP. V.
Pheroræ obitus.

PHeroram autem, obſtinate permanentem in amore conjugis, Herodes in ipſius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito jurejurando nunquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognita: adeo ut paulo poſt decumbente rege, vocatus ad accipienda quædam ſecretiora mandata tanqvam a morituro, propter ſacramenti religionem recuſaret. Nec tamen ille in hoc fratrem eſt imitatus, aut de priſtino affectu quicquam remiſit: ſed cum Pheroras in morbum incidiſſet, vel invocatus ad viſendum eum venit: qvo morbo poſtquam abſumptus eſt, corpus ejus translatum Hieroſolyma ſepelit, & publico luctu honoravit. Ea res Antipatro quamvis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo pœnas fratricidii. Id totum ordine ſum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam eſſe virtutis rationem in omnibus. E F

Κεφάλαιον. ς'.
Κατηγορία τ γυναικὸς Φερώρα τοῦ τ ἀπελθόντος Φερώρα, ὡς ἀνακομισθέντος Φαρμάκῳ, & ὡς ἡρῴδης ἐγνω τὰς ἀνθρώπων & ὅτι ἐπιβουλάς.

Ἐπειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, ταφὴν ὑ ἐγένοντο αὐτῷ ἀπελθόντες δοῦλοι τ Φερώρα τιμίων. ἔτι προσελθόντες, ἡρῴδῃ ἠζίουν μὴ ἀνεδίκητον καταλιπεῖν & ἀδελφῷ τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς αἰσχύν τε καὶ δυσχοὺς μεταστάσεως. & δὴ ὅτι παραφέντ@ τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰ ἐδόκει, δειπνήσας μὲν αὐτὸν ἔλεγεν ὡδὶ τῇ γυναικὶ τῇ πρότερα τῆς νόσου, Φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομισὸν μὲν τι ἡδέσθη τὸ Φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τ ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι πρὸς τοιήσεσιν ἐρώτων, φίλτρον γὰ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τοῦ ἀληθὲς ὅτι τῇ Φερώρα τελευτῇ. Φαρμακίδες τε ὑ εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς ἀραβίας. ἢ ὑ ταῦτα ἐπεκάλουν, & τ συλλαίου ἐρωμένης ἐν τοῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πίστιν τε αὐτοῖς ὅτι πρὸς τ & Φαρμάκου, εἰς τοὺς πόνους ἐληλύθεσαν, ἥτε μήτηρ τῆς Φερώρου γυναικὸς

CAP. VI.
Pheroræ uxor accuſatur veneficii, & Herodes cognoſcit Antipatri inſidias.

PHerora mortuo, Taphanitæ duo e libertis ejus cariſſimi Herodem adeunt, rogantes, ne inultam pateretur fratris mortem: utqve inquireret in miſerum ejus & injuſtum interitum. Qvo attentius aurem ſimul ac fidem præbente illorum ſermonibus, ajunt eum apud uxorem cœnaſſe ea die, quæ morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei mixtum novo cuidam cibi generi, quod guſtatum perniciem attulerit homini. id venenũ allatum ab Arabiſſa quadã muliercula, nomine quidẽ amatorium, re autem vera Pheroræ letiferum. ſunt enim Arabum mulieres veneficæ maxime. hæc autem, qvæ tũ inſimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiariſſima, ad eã comparandi veneni cauſa profectæ fuerant uxoris Pheroræ mater V. G

& ſoror, & cum illa reverſæ ſunt pridie, qvam il- A
le cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex ad
iram concitatus torſit ancillas earum & qvasdam
etiam ingenuas: & cum nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremo quædam dolore victa nihil aliud protulit, qvam qvod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoqvidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permovit, ita ut extorqveret B
earum ſecreta omnia, comeſſationesqve illas & occulta conventiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro privatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, ut abſtineret Pheroræ colloqviis. Addebant ancillæ, quanto patrem proſeqveretur odio, utqve ſæpenumero apud matrem de ejus longævitate quereretur, C
dum interim etiam ipſe conſeneſceret, ut non multum ſe juvare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, ut ne ſperare quidem tuto liceat: quandoquidem jam nunc, ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio: addere his ſolitum accuſationem ſævitiæ, non temperantis nec a filiis: cujus metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ vero in ſuam tetrarchiam. Hæc qvia D
probe congruebant cum illis, quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamqve in tam malitioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis ejecit e regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis ejus contra filium indignationem commovit quam Samarita E
Antipater, Antipatri filii procurator, qvi in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, qvod letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minime ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum unum ex amicis Antipatri, miſſum inde a Theudione avunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberiqve apud Pheroræ uxorem, a marito ad aſ-
ſervandum acceptum. De qvo rogata per regem F
mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox qvaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam dejecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia forte in pedes cecidit. ex qvo poſtqvam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contra extremos cruciatus minato, ſi quid per obſtinationem celare pergeret, juravit ſe omnia dicturam, ita ut acta ſint: &, G
ut multorum tum fuit opinio, nihil omnino mentita eſt. Venenum id, inqvit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſervavi acceptum a meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtqvam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανῆκον αὐτῷ ἀγόμενοι δεῖπνα πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς ἄλλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν καί τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος αὐτοῦ φανεροῦ διὰ πάντος, διὰ τὸ μηδεμίαν ἐξιπεῖν, τελευταίᾳ τις τῶν ἐκείνων αὐτῇ τῆς ἀλγηδόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, χρῆν δ' ὑπὸ καλεῖσθαι τοιούσδε αἰκίους δώσειν τὴν ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τὰ ἐπέχοντων αὐτὸν πάντων ὑπ' ἐκείνου. ταῦτα εἰς ὑπόνοιαν ἦρωδίῃ ἄγει, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τῶν γυναικῶν ἀνάπτει λίαν, οἵ τε κῶμοι, καὶ αἱ κρυπταὶ συῳδοὶ, καὶ δὴ καὶ λόγων μόνον τὸν υἱὸν εἰσημμένων ἐξοίσειν τοῖς Φερώρᾳ γυναιξίν. ἐπὶ τάλαντα ἑκατὸν δωρεὰ ὑπεκρυπτέσθην Φράζειν τοῖς Φερώρᾳ τὰ ἀντιπάτρου κελεύσεις τοῦ δὲ πατρός. μίσος τε τοῖς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ τοῖς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήκιστον δὴ πατρὸς βιοὺς ἐξηγμένην, καὶ αὐτὸν μηδὲν ἐλάσσονα δὴ γήρᾳ ὑπικαμένην, ὡς μηδ' ἐλθεῖν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί ποτ' αὐτόν. ὥστε τρέφεσθαί τε πολλοὺς ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφῶν παῖδας, ἁδαμῶς ἀδεᾶ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου πάσφαλῆ. καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν ἔτι πάσχειν αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν διδόναι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει δὲ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε μὴ καὶ αὐτῶν ἄπιστο ἤδη, τὸν μὲν ὑπὲρ ἡμῶν ἀγαθὰ τεχνῆσαι ὑπονοῆσαι, Φερώρᾳ δ' ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ τετραρχίας. ταῦτα, σωφρονοῦντος γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς καὶ πλὴν, δὲ μὴ ἀπιστίαν ἐπὶ ἀπατεύειν, σωφρονοῦντι αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κρατῆσαν ἅπαν ὑπὸ κακίᾳ δὲ ἀντιπάτρου τὴν δωρεὰν τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν περὶ αὐτὴν κόσμον τῶν πολλῶν ὄντα ἀφελόμενος, ἔστειλα αὐτὴν ἀποπέμπειν, καὶ τοῖς Φερώρᾳ γυναιξὶν φιλίαν ἐπέσυρε. μᾶλλον δὲ ἐξώργυνεν εἰς ὀργὴν κατὰ δὲ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμαρείτης ἀνὴρ ἀντιπάτρου, ὑπὸ τροπεύων τὸν υἱὸν δὲ βασιλέως ἀντιπάτρου, ἀλλά τε αὐτοῦ ἐν τοῖς βασάνοις κατεπῶν, καὶ ἐπὶ φαρμάκου θανάσιμον, δοῦναι Φερώρᾳ κελεύσειε τῷ δὲ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστήκοι τὸν ἐν τούτοις ὑποπτεύσιμον τοῦ πατρὸς δοκῶν. καὶ κομίσαι μὲν ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῶν ἀντιπάτρου φίλων. συλλαβεῖν δὲ ὡς Φερώρᾳ Δωρίδος θείου, μητρὸς ἀντιπάτρου ἀδελφοῦ δὲ βασιλέως παιδὸς, καὶ ὅτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρᾳ, δοῦναι φυλάσσειν δὲ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δὲ ὡμολόγει μὲν ἀνακείμενον δὲ βασιλέως, καὶ δραμεῖσα ὡς κομιοῦσα, ῥῖψαι κατὰ τέγους αὐτὴν, ἡ μὲν τελοῦσα ὑπὸ πόδας τῆς πτώσεως γιγνομένης. κατὰ τύχην ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὸν, ἀδεᾶν τε αὐτῇ ὑποσχόμενος εἰ τῆς οἰκείας μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ πειληθεῖς τρεπομένῃ, τρέψειν γε μὴν κακοῖς τῆς ὑστάτης ἀγωνιούσαν προσιεμένην ὑποχωρεῖν, καὶ ὠμοσεν, ἢ μὲν ἐρήσειν τὰ πάντα ὧν ἐπράχθη τρόπον, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. κομισθῆναι γὰρ ἐκ τῆς αὐγούστου τὸ φάρμακον ὑπ' ἀντιφίλου, ἀδελφοῦ τε ἑκείνῳ ἰατροῦ ὄντος ἐπέμψεν. κατὰ δὲ Δωρίδος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὴ, ὡς δὴ Φερώρᾳ λαβόντα ὑπὸ σὲ ὑπ' ἀντιπάτρου ἠπιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ ἐθεράπευες

αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικέμενον, ἐρῶν σῇ τιμῇ ἔυνοιαν, ἰὼν ὠθεῖ αὐτὸν ἐχρῶ, ἐπεκλάσθη τε τῇ Δημονίκῃ, & μεταπαλέσας με, ὦ γύναι φησὶν, ἠπείθησέ με ἀντίπατρος ὁ πατὴρ μὲν τοῦ ἐμοῦ, ἀδελφῷ δὲ τῷ ἐμῷ, ἀνάσιμον τε γνώμῃ σὺν θεοῖς καὶ φάρμακον ὁ Δημονίκου αὐτῇ πεπεμμένον. νῦν οὖν ἐπίδῃ ὅτι ἀδελφὸς ἀδὲν ἀρετῇ ἢ τοῦ πρὸ ἐμοῦ ἔχοντος ὠθεῖ ἐμοῦ ὑπάρχων ὤφλεν, ἐμέ τε ἐλπὶς ἔσκ ἐς μακρὰν ἀπέσεσθαι βίου, φέρε μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ ἀποπιάμενον τοὺς πατρῴους τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ φάρμακον, καί τε ἐμοῦ βλέποντος. καὶ μίσασόν τε ἀδὲν εἰς ἀναβολὰς πέμασεν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς. ὡς τὸ μὲν πλεῖον κατέσεσεν τοῦ φαρμάκου τυχόν, ὑπολειπόντος ὅλον, ἵνα εἰ φερόμενος μεταστάντος ὠθεῖσι κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεύς, μεθίστηται Δημάρατον ἀνεμένη τῶν ἀναγκῶν. ταῦτα εἰπόντα, τὸ τε φάρμακον & τὸ πυξίδα εἰς τὸ μέσον προῆγεν. & ἀδελφὸς ἦν ἀντιφίλου ἕτερος & μήτηρ αὐτοῦ, ἀνάγκης τε καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τῇ πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ & ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ, γυνὴ δὲ & βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γνομένη, κρύπτειν ὠφθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ Δημᾶς δὲ ἡρώδης σκηνίλεω τε ἐξέβαλεν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλασε τῶν Δαβηκῶν εἰς ὃ βασιλεύσει μετ' αὐτόν. & πενθερὸν τῇ χειροτονίᾳ ἀφίλαον σίμωνα τοῦ βοηθοῦ. καθίσᾳ δὲ ματθίαν τὸν θεοφίλου, ἱεροσολυμίτην γένει. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθὼν θεραπόντος ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς, διέφυγε τὸν φάρμακον κομίζων, δόσιν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ & φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ ὠθεῖσον μὴ ἄπιοιτο & βασιλέως, τούτῳ γοῦν μᾶλλον χαριζοίντο αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα ὧδε τὸν ῥώμης φίλων τῷ ἡρώδῃ, & κατηγορίαν ἀντιπάτρου, ὅτι κατηγορία ἐχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δὴ θεν Δαβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τοῦ θρασύβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι' ἐκείνου δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ & πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἕτεροις, ἀλλ' ὅτι τῇ κακείνης ὠθεσπελωλέναι τὸν κλήσεως αὐτῶν γνομένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τοῦ ἀντιπάτρου σωνέπεσον. χρᾶσθαι δὲ καὶ αὐτὸς ἀντιπάτρου τῷ πατρὶ ὠθεὶ αὐτῶν ὅτιμεγίστης τὸν αὐτῶν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων αὐτὸν μειράκια, τὸν λέγων τὴν ἡλικίαν τὸν ἀνάθεσιν πιθανόν. αὐτὸς δὲ ὧν τε ὠθεὶ σύλλογον ἡγωνίζετο, καὶ ὠθεὶ θεραπείαν τὸν πρώτων ἀνδρῶν ἐγεγόνει, κόσμος τε θέσπεσὸς παλάντων ἑωνητὸ Δαμασίων. θαυμάσαι δ' ἂν τις ὅτι τοσῶνδε ἐν ὐδαίᾳ καθ' αὐτὸν κεκινημένων μηνὶ ὠθεσπέρου ἐπὶ ἀδὲν αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δὲ ἰὼν ἥτε ἀκριβεία & φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ μῖσος τὸν ἀνθρώπων τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ὐδεὶς γὰρ ἰὼν ὡς θυμοῦ κινδυνεύων τῷ αὐτῷ, παρεῖς τὸν ἐκείνου ἀσφάλειαν, καθίστατο.

A eum & curandum veniſti, motus ille, & ad pietatem flexus tua benevolentia, me accita, ô uxor, inquit, circumvenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſteriis ſuum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me uſus eſt video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum, age, ne fratricidali animo manes majorum contaminem, me inſpectante venenum B illud exure. tum ſe ſine mora prolatum juxta viri mandatum concremaſſe, paulo ſervato, ut ſi poſt mariti mortem rex eam tractare vellet durius, poſſit ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque una cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Ac- C cuſabatur autem etiam pontificis filia regis uxor, quaſi ſecretorum horum omnium particeps, ſed conſcientiam diſſimulans. quapropter & ipſam rex abjecit, & filium ejus e teſtamento delevit, ubi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio privato ſurrogavit Matthiam Theophili filium Hieroſolymitani genere. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubjectus quæſtionibus fallus D eſt attuliſſe ſe venenum, quod daret patroni ſui matri & Pheroræ, ut ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simulqve venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſerarenturqve fatum E germanorum innocentium, jam enim & ipſi revocabantur in patriam, non ob aliud quam ut evocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excuſans, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis F ducentorum talentorum pretio. Mirum autem eſt, quod cum per ſeptem menſes ante ejus reditum tam multa contra eum in Judæa mota ſint, nihil eorum ad ejus notitiam perlatum ſit. In cauſa erat partim diligens itinerum obſervatio, & viarum cuſtodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat, qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet G quærere.

Κεφάλαιον ζ'.
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.

CAP. VII.
Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur.

Ἡρώδης δὲ ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ Δαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ὑπεκρυψάμενος τὴν ὀργὴν ἀντεπέθετο κελεύων μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι ὧδε τὴν ἐπιδημίαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

Cæterum Herodes ad Antipatri literas, quibus ſignificarat, rebus ex ſententia peractis brevi ſe rediturum in patriam, diſſimulata ira inſidioſe reſcripſit, properaret, ne quid ſibi per ejus abſentiam, quod nollet, accideret. Simulq;

modice de matre ejus qveſtus eſt; pollicendo remiſſurum ſe qverelas poſt adventum illius: modisqve omnibus magnam caritatem præ ſe ferebat, veritus, ne ille ſuſpicione aliqva tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias ſtrueret, & in ſe moliretur aliqvid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas vero qvæ Pheroræ mortem nunciabant, prius jam Tarenti acceperat triſti animo, non tam qvod Pheroram amaret, qvam qvod ille morte præventus pollicita de patre veneno tollendo non præſtiterat. Jam ad Celenderim oppidum Ciliciæ pervenerat, cum dubitare cœpit de reditu, vehementer contriſtatus matris ignominia: & amicorum qvoqve variabant ſententiæ, aliis eventum alicubi expectare, aliis ſine mora domum navigare conſulentibus. facile enim diſſoluturum criminationes omnium, qvandoqvidem nunc qvoqve non aliunde, qvam ex illius abſentia adverſariis audacia viresq; ad calumniandum creviſſent. Ab his perſvaſus navigare pergit, appellitqve ad portum Sebaſtum, qvem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellavit in honorem Cæſaris. Jamqve manifeſtum erat incidiſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente hominem, qvem prius votis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc vero contrariis votis licebat eum devovere diris fraterni ſangvinis ultricibus. Forte per idem tempus Hieroſolymis erat Qvintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc vero ab Herode in conſilium de rebus agendis adhibitus. Quibus una ſedentibus, ſupervenit Antipater omnium inſcius, & ita ut erat purpuratus in regiam ingreſſus eſt. qvo mox admiſſo, amicorum comitatus per janitores excluſus eſt. Id primum mentem ejus perculit, jam ſentientem, qvo deveniſſet: qvando etiam pater accedentem a complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac judicem in craſtinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: moxqve obvias invenit matrem & uxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Judæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat ſe, ut in judicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac rege, adhibitisq; in conſeſſum utriusq; amicis, acciti ſunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quiq; tormentis examinati fuerant: noviſſimeq; ſervi matris Antipatri, capti paulo antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſumma: ne reverteretur, qvando in patris notitiam pervenerint conſilia omnia, unicumqve ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caveat, ne in patris manus deveniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat, ne de cauſa ſua prius decerneret, quam cognoſceret, ſed defenſioni rem integram ſervaret: rex vero poſtqvam juſſit eum in medium ſiſti, deploravit infelicitatem ſuam in procreandis

A τῆς μητρὸς καὶ πατρῴων ὡς ἐλάχιστον, καθίσεσθαι μέμψιν ἐπαγγελλόμενος τοῖς περὶ αὐτὸν ὅποτε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, παντί τε τρόπῳ φιλότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνδείκνυτο, δεδιὼς μήκιστα ὑποψίαν, ὑπεξαλλαγὴν μὲν ὁδοῦ τοῖς περὶ αὐτόν, τῇ δ' ἔμπροσθεν ἐνδιατρίψειν ποιήσεις ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ καὶ ἀμφεσόμενόν τι αὐτῷ. τούτοις ἐν κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐπιτυγχάνει. τοῖς δὲ τὴν Φερώρᾳ τελευτὴν ἀμφιφῶσιν, ἐν πάροντα πρότερον, δεινῶς τε λύπης εἶχεν ὀδύνη τῇ Φερώρᾳ, διότι δὲ πατρὸς τὴν ἀναίρεσιν ἀμφεταξάμενος ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. ὡς δὲ κελένδεριν τῆς κιλικίας ᾠκοδομημένην ἐνεθυμεῖτο ἤδη τὸν εἰς Ῥώμην πλοῦν, δεινῶς τῇ ἐνθολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν, ἐκέλευον αὐτὸν παυτὶ πλεῦσαι καὶ ἀδοκήτως ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ ἀμελεῖν τὸν εἰς Ῥώμην πλοῦν. λύσιν γὰρ ἔσεσθαι μείζονα αἰτίων πάσαν, ὡς καὶ νῦν ἐκ ἑτέρωθεν, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ἀκηκοέναι, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ἐπιφημίζειν. τοῖσδε πειθεὶς ἐπλεῖτε καὶ προσέσχε τῷ Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατεσκεύασεν ἡρῴδης πολλῶν χρημάτων ἀπὸ τιμῆς τῆς καίσαρος, καλεῖ δὲ Σεβαστόν. ἐν προῦπτος δ' ἦν αὐτοπάτορι ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσιόντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξήει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἀποφθεγμάτων. τοῖς δ' ἀναπεπταμένοις θύραις σὺν σκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι πλὴν τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτίνειν ἐπελθόντες. ἐτύγχανεν δὲ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τὸν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν πόλλ', διαδοχὴ μὲν σατορνίνου τοῦ ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένου, ἦκον δ' αὐτός τε σύμβουλος ἡρῴδῃ, καὶ τῶν ἐπιτηδείων αὐτῷ δεῦρο. καὶ αὐτῶν συνεδρεύοντων, παρεῖναι ἀντιπάτρου ἄδηλος αὐτοῖς ἐκπύστου γεγονότος. εἴσεισι δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἔτι πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἀπὸ θύρας, ἀνιέρουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐξορύσσεται δὲ ἤδη σαφῶς οἱ ἐλπιζόμενοι καπηλείων, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀσπασόμενον ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν, καὶ βάλλουσιν ἐλεύθερα δὴ ἔτ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκροατὴν καὶ ἐλεγχὴν ἐσόμενον χάριν τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα καὶ ἅμα τε ἀκροώμενος καὶ παρὼν τῷ μελέτῃ προφερόμενος ὤχετο. ἐπαντιάζουσι δὲ αὐτὸν ἥτε μήτηρ, καὶ ἡ γυνή. αὕτη μὲν, ἡ μὲν ἀνιγόνου πάππου τοῦ πρὸς ἡρῴδου ἐδαίων βασιλεύοντι, παρ' ὧν τὰ πάντα σκεμαθὼν ἐν ὠμοσκοπίαις δ' ἀγῶνος μέλλοντος ἀπόντος. τῇ δ' ἑξῆς, συνεδρεύοντος μὲν κάρους τε ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, συλλόμη τε ἡ ἀδελφὴ, ἔνιοι μηνύσειν ἔμελλον, ὧν ἔνιοι βάσανοι γεγένασιν, δοῦλοί τε μητρῴοι δ' ἀνιπάτρου μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἐκείνου ἤκον, ὑπόθολλοι φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπανιέναι ὡς πάντων τοῦ πατρὸς ἥκοντων εἰς πίστιν, μόνῃ τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπεῖν καίσαρα, ᾧ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τοῦ πατρὸς ὑποχείριον γενέσθαι. ἀνιπάτρῳ δὲ προσπεσόντι τοῦ πατρὸς πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντι μὴ προδιεγνωσμένῳ κατακριθῆναι δίκῃ, ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτοῦ γενομένης τοῦ τοῦ πατρὸς, ἀκεραίως μένειν δυναμένῳ, ἔτι κελεύσας ἡρῴδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων τὴν ποίησιν, ἐπὶ δὲ παιάνας αὐτῷ τύχαις

τύχας γιγνόμενος, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quodqve ſenecta ætate incidiſſet
γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσαιτο αὐτῶν in Antipatrum. enumeravit deinde curas edu-
ἐπηνούμενος, καὶ πολὺν τὸν ἀγῶνα ἐν ἡμέροις ὡς ἐ- cationis & inſtitutionis, quamque benigne ſug-
λήλυθεν περιθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμπο- geſſiſſet illi ex opibus, quantum ipſe cuperet:
δίσματι γενέσθαι δὲ μὴ οὐκ ἄπιθανὴν τῇ ἐκείνων κιν- quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe, quo
δυνευούσῃ τελευτάν, ὥσπερ δὲ θᾶσσον δυσεβῶς τὴν minus capitalibus appeteretur inſidiis, ut regnũ,
βασιλείαν ἐκβαλεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταστέντος, quod jure & patris voluntate contingere poterat,
δίκῃ τε δὲ πατρὸς καὶ δίκη. τὸν τε ἀντίπατρον θαυ- ante tempus in impietatis præmium cederet.
μάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ἄν τοιαῦ- B Mirariqve ſe Antipatrum, quanam ſpe elatus in
τα χωρεῖν μὴ ἀπιστεῖσθαι. Δοκεῖν μὲν γὰρ ἀποφηναμένου Ἀλεξάνδρου τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἔτι ἐπ' tantam perveniſſet audaciam. Succeſſorem e-
ἐσχάτου τελευτᾶν, ἀξιώματός τε ἀπιφανείᾳ καὶ δυνά- nim principatus jam ſcripto teſtamento deſigna-
μει ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον tum fuiſſe: viventi quoqve ſibi ex æqvo parti-
προσόδου κομισάμενον, δωρεὰν δ' εἰληφότα, ὁδοῦ δ' cipem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habu-
εἰς ῥώμην τριακοσίων ταλάντων ἀριθμὸν. ἐπεκάλει δὲ iſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam
καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν τοιούτων γενομένων κατηγο- proficiſcentem inſtructum fuiſſe trecentorum ta-
ρίαν ποιήσαιτο, μιμητὴν γενόμενος εἰ μὴ, Δοκανῆς lentorum viatico. Objiciebat deinde fratrum
τῷδε ἐπαγωγὰς ἐπιζητοῦντα αὐτῶν συνήθων. τὰ γὰρ C accuſationem, quorum ſive ſontium idem accu-
πάντα οὐδαμοῦ ἦν, ἀλλὰ μεμυσμένα τῇ ἐκείνου μεμαθη- ſator atqve imitator, ſive innoxiorum circum-
κότι πεῖραν τε ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ventor ac parricida fuerit. Se enim nec com-
ἐκείνου. οὓς ἀπολύσειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς periſſe de eis quicquam, niſi hoc indice, nec in
πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων eos ſtatuiſſe, niſi ex hujus ſententia. eam nunc
εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἄπορος ἦν. καὶ Νικόλαον per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi
Δαμασκηνὸν Φίλων τε ὢν δ' βασιλέως, καὶ τὰ πάντα hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc di-
συνήθειαν τῷδε ἐκείνῳ, καὶ τῆς πράγματος ὃν πρα- centi lacrymæ obortæ orationem cum abrupis-
χθῆναι τρόπον ἐπυνθάνετο ἀκοῆς, δεηθέντα τοῦ βασιλέ- D ſent, rogavit Nicolaum Damaſcenum amicitia &
ως τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὅσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων domeſtica conſvetudine conjunctiſſimum, & pul-
ἐχόμενα ἦν. καὶ δ' ἀντιπάτρου τὴν ὁμολογίαν chre ejus negotii gnarum, ut proſeqveretur, quæ
πρὸς τὸν πατέρα πεποιημένου, καὶ ὅπως ἐπιδείγ- attinerent ad examinatos conſcios & ad convin-
ματος δ' ὑποίας πρὸς αὐτὸν διεξίοντος, τὰς τιμὰς αἷς cendum filium. Sed ille præveniens, cauſamqve
ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος ἂν ποτε γνοὺς μὴ σὺν ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ
ἀρετῆς ἀξίως ἀεὶ αὐτὸν γεγονότα. καὶ γὰρ ὅπως προ- benevolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pieta-
ϊδὼν δεινοῦ πάντων προβεβλεμένου σωφρόνως, εἴτε tis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe
τινα εὕρατο χειρῶν πόνῳ τοῦ αὐτὸν σκεπτεσθαι τὰ πάν- ſolerter, quid facto opus eſſet, & ſicubi res ope-
τα, εἰκὸς τε σὺν εἶναι τοῦ ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τ' παι- E ram ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia:
τρὸς ἐξελόμενον αὐτὸν ἐπιβουλεύσαι κατασῆναι, ἐς ἀφα- nec æqvum eſſe, ut qui patrem eripuerit ab alio-
νίζοντα ἀρετὴν ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ rum inſidiis, ipſe nunc ejusdem reus agatur cri-
ἐπὶ τοῖσδε μέλλοντι σωτηρίᾳ. καίτοι γε δ' μέλλοντος minis, & teſtatæ jam dudum pietatis novam a-
Δοκεῖν προαποδεδεῖχθαι, καὶ δ' σωσαπλανουμένου pud homines rerum imperitos maculam contra-
τιμῶν, αἷς εἰς τὸ παρὸν ὠφεῖσθαι, σὺν ἐπικεκω- hat. Quam enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cum
λύσθαι. εἰκὸς τε σὺν εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως ἐς ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis qvã
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ φόγων καὶ κιν- ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet parti-
δύνῳ ἐφιέσθαι δ' ὅλου, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ ὠφεληθέντι. F ceps? neqve enim probabile eſſe, affectatum
καὶ τοῦτο τε ἐγκαλούμενον τὴν ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ cum periculo, quod jam pro virtute contigerat,
μᾶλλον μὲν καὶ κατηγορηθὲν γιγνόμενον λαμβάνειν & ob incertam ſpem contemptam certam infami-
δυναμένων, κωλασθέντα τε ἐπεὶ φανεροὶ κατέστησαν am, maxime cum is conatus fratribus non ſucceſ-
πονηροὶ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. καὶ τοῦδε μὲν αὐτῷ ſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & convicto-
ἐπαθλα ἠγωνισμένων ὠφελήσειν μᾶλλον εἶναι, ἢ ἀκρατῶς rum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnite-
δυνοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπλυτόμενον. τῶν δ' ἀπι- re geſtorum, quæ argumento ſint, quam incor-
ῥώμης μαρτυρεῖσθαι καὶ αἰσχρὰ, ἀπίστους τῷ θεῷ ἀπατη- rupte parentem diligat. Quæ vero in urbe per
θῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' σκιᾶς γράμ- G ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus
ματα ἐπεσταλμένα, ὧν δ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας ac numini nemo poſſit imponere: extareqve ejus
εἶναι τὰς Δοκαλεῖς τῶν σεσιάζειν αὐτοὺς προθεμένων, de hoc literas, quas periniqvum ſit inimicorum &
τοὺς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ σωτεθεῖσαν σχολῆς improborum hominũ poſthaberi calumniis, qui-
τοῖς ἐχθροῖς ἐγκρυπτομένης, ἐν σὺν ἂν αὐτοῖς ἀπιδη- bus nihil magis ſit cordi, quam regiam familiam
μοῦντος θορυβεῖσθαι. Δοκαλλοντος δ' καὶ τοὺς inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium
βασάνους εἰς ὁμολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐ- per ſuam abſentiam, qvod ſe præſente nunqvam
χούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἡδονῇ τε πολλὰ habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abro-
τῶν ἐφεστηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς gabat qvęſtionibus, per quas neceſſitas exprime-
βάσανον. ἀπιτύχοις τροπῆς δ' σωεδρίου γιγνομένης, retur loquendi ad torqventis gratiam, & poſtre-
mo ſe quoq; torquendum offerebat nihil depre-
cans. His cum nonnihil moveretur concilium

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet converberante faciem, ut vel inimicos fleret miseratio, Herodesq; ipse quantumvis dissimulans fieret mitior: Nicolaus ut rogatus fuerat, accusationem a rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebatque testimonia, & indicia criminis, collecta ex quæstioni subjectorum confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æque mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti a malis consiliariis naturales affectus pietatis abolevissent, ambitione principatus magis quam opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sævior nocentissimis bestiis, a benefactoribus tamen injuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inqvit, ô Antipater, index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in convictos animadvertisti, nec improbamus, quod eos justa indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facile colligimus, illa quoq; te non ad securitatem patris, sed ad fratrum feciſſe perniciem, ut detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi qværeres, & deinde ipse in eum sævire posses impunitius, qvod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum, bene convenire tibi cum eis: quorum posthac uti possis in opprimendo patre opera. itaqve duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palam, quasi re bene gesta gloriabundus, sublatis fratribus: alteram clam majore facinore per occultas insidias conãdo patrẽ subvertere, cujus modo vindex videri volueras. Si enim vere detestatus esses illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, ut dignioribus sublatis, nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, ut in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc ævi parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominũ memoria. non enim qualicunqve patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, jam regiæ potestatis particeps, jam successor designatus, tũ præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu vero cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non contentus societate patris indulgentissimi, nisi qvoq; suã partẽ præriperes: & cujus te servatorẽ verbis præferebas, eum re vera qværebas perdere, non ipse tantum scelestus, sed matri qvoqve inu-

σφόδρα. ὃ δ' ὤκτειρεν τὸν ἀντίπατρον δάκρυσίν τε καὶ
οἰκείας ἐ προσώπε χεόμενον, ὥς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς
δι' οἴκτε καταῤῥῆναι, φανερὸν ἦ καὶ ἡρῴδει ἤδη καμ-
πόμβόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βελόμβον ἐκδῆλον
εἶναι, ἡκόλα δ' ἐξάμβ οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρ-
ξατο λόγοις. μειζονως σκδεινῶν, καὶ ἐπόσα σκ βασα-
νων ἢ μαρτυρεῶν σωῆγε τῶι ἀποδεῖξιν ἐ ἐγκλήμα-
τ. μάλιστα ἦ τῶι ἀρετῶι ὅτι πολὺ ἐχηγεῖτ ἐ
βασιλέως, ἢ περεῖς τε τροφᾶς καὶ παιδεύμαῖ χρη-
σάμβ τ ἱέων, ἐδαμοῦ γεν εὕροιτο ὀνησιφόρον αὐτῶ
πρεσβαίων ἑτέρος ἀφ' ἑτέρων. καὶ τοιγε ἐχ ἥτως
θαυμάζειν τ παρόντων τῶι ἀδελφῶν. νεωτέρες γὰ ὄ
κακία συμβόλων διεφθαρμένες ἀπαλεύσαι τα τῆς
φύσεως δικαιώματα, ὀχῆς θᾶττον ἢ χρημάτων μέ-
ποιεῖς παράδοσιν ὡς. ἀντιπάτρε δ' ἂν δικαίως τῶι
μιαρῶν καλῶπαλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ πατρὸς ὑ-
ερεγεθέντα τ λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰοβολώτατα τ ἑρπετ
μὴ μαλαχθέντ, καὶ τοιγε κἀκείνοις πρὸς ἐχθροῦς
μαλακίας ἐ ἀδικεῖν τὰς ὑπερβάσεις, ἀλλὰ μηδὲ τὰς
τύχας τ ἀδελφῶν πρὸς τε ὑ μιμητῶν αὐτῶν κατασ-
ναγ τ ὠμότητ ἐμποδὼν στάντ. καὶ τοιγε ὦ ἀντι-
πατρε τ ἀδελφῶν μιαυτὴς τε ὢν τολμήσας αὐτὸς ἦς,
καὶ ἐρῳνητὴς τ ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τ πφωρα-
μβύων. ὃ δ' τ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλεῖμβ θυμῶ χρῆσθαι
μὴ εἰλείφοντ, ἀλλὰ ἐ μιμεῖσθ τῶι ἀσεβήμασι παρα-
δόσοντ σκεπτωλήσαμεθα, ἐυρίσκοντες κἀκείνα σκ
ἐπ' ἀσφαλείᾳ ἐ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλεθρῳ τ ἀδελφῶν
πεφαγμβύα, ὅπως μισοπονηρία τῇ κατ' αὐτῶν φι-
λοπάτωρείαν πιστοῦμβ, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ
κακουργεῖν ὠῤῥαλαίοις δυναμιν. ὁ δὴ ὃ τῆς ἐργμις
παρέσησας. ἅμαῖ ὃ τὰς ἀδελφὰς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς
ἤλεγχες πονηρὰς γεγονότας, καὶ τὰς ὁμοπαθησάσας
αὐτοῖς ἐχ ὑποπτεύσας, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθῆκας, ὡς ὃ
σωῆκλεῖ πρὸς αὐτοὺς κῇ ἐ πατρὸς πιστεύμβ, ἐ-
πὰν εἶλω κατηγορεῖν, βελόμβ σοὶ τῶι ὑπεβελῶ
τῆς πατροκτονίας κερδαίνειν κῇ μόνας, ὃ δυοῖν ἀ-
γώνοιν εὐφροσυνῶν καρπύμβ, τροπᾶ ἐ σοῦ ἀξίαν.
φανερὸν μὲν ἐ κῇ τῶν ἀδελφῶν, ὦ καὶ ἠκολούθως
ὑπὲ τοῖς μεγίστοις. καὶ σὺ ἄξιον ἄτω φρονεῖν. εἰ ἦ μὴ
γε, σὺ χείρων εἶς κρύπτειν δόλον κῇ ἐ πατρὸς σωεπιθῆ,
ἐκείνες μὲν, ἐχ ὡς τοῦ πατρὸ ὑπεβεβουλκότας μι-
σῶν. ἐ γὰ ἂν ἐξωκλας αὐτῷ αὐτὸς ὑπὲ πᾶξιν ὠῤῥω-
ληθίαν. ἀλλ' ὡς διαδόχες τ ἡγεμονίας σε δικαιτε-
ρον ἂν ἡγεμβύες. τ ἦ πατρὸα ὑποφᾶζῆν τοῖς ἀδελ-
φοῖς, ἵνα μαστων ὡς ἐκείνων ὑπὲκπαθεῖσᾶς μὴ ἐλεγ-
χθῆς, ὧν αὐτὸς δίκας ὤφλεχεν ἄξι ὢμοι, τοῦτω
ὠῤῥῳ ἐ δυσνοᾶς ἐκπαράζους πατρὸς, ὑπνοῶν πατρο-
κτονίαν ἐ κοινεῖ, ἀλλ' οἵαν μέχρι νυῦ ἐχ ἱστόρησεν ὁ βιος.
ἐχ ἱὸς γὰ μόνον πατρὸ ἐπεβούλευες, ἀλλὰ ὃ φιλοῦπ
ὃ εὐεργετικὸς, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις ὃ
διάδοχ ὠφανθείς. καὶ τῶι μὲν ἡδονῶι τῆς ἐξου-
σίας ἤδη πολαμβάνειν μὴ ὑπεκκωλυβύ, ἐλπί-
δαῖ τῶι εἰσαῦθις γνώμην ἐ πατρὸς καὶ χεάμπαν
πεοησφαλισμένῳ. ἀλλ' ὁσιᾶ τῇ ἡμῶδε δεσπῇ
τε πράγματα, γνώμῃ ὃ ὃ πονηρία ἐκείνες τῇ ἑαυ-
βελόμβ ἐ πάντων σοι ὑπακουσοντ πατρὸς, ὃ
τὸ μέρ ἀφαιρεῖσθ, ὃ ὃν πεοσεπίς τοῖς λόγοις σώ-
ζειν, τοῖς ἔργοις ἐ τὴν ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον
αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμβ, ἀλλὰ καὶ τῶι μητρὶ φο-

ὦ ἐπι-

ὦ ἐπενέεις πιμπλὰς, καὶ ϛασιοπιῶν τὴν ἕυνοιαν τῆς ἀ-
δελφοῖς καὶ πελμῶν ϑηρίον ἀποκαλεῖν τὸν πατέρα, παν-
τὸς ἐρπετοῦ χαλεπώτερον τὴν Ἀφύνιον κατισχύσασι-
κῶ, ἢ τὸν ἑκάτου ἰὸν ὅτι τοὺς συγγενεϛάτους καὶ τοὺς
ὅτι πολίτας ἀνεργέτας παρεκάλεις ὅτι συμμαχίας
φυλάκων, καὶ τεχνους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ϕαρμα-
κμῶ καὶ ϑ γέροντ ῶ, ὥσπερ οὐκ ἀρκέσης σε τῆς
Ἀφύνιος μίσ ῶ τὸ ἐπονηρὸν ὠϕελῆσαι. καὶ νῦν ἐλή-
λυθας μὴ βασάνους ἐλευθέρων οἰκετῶν ἀνδράσι καὶ
γυναιξὶν Ἀφ᾽ σε γεγονύιας, μηνύσεις τ πεπωμοτῶν, ἀντι-
λεγὼν τῇ ἀληθείᾳ ἀπαθῶν. καὶ ἐχὶ μόνον τ πατέρα
ἀναιρεῖν μεμελετηκὼς οὐκ ϑ ἀνθρωπείᾳ, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ
νόμων καὶ σ γεγραμμένων, καὶ τῷ δρεπτῷ ϑ ἁρπ, καὶ
ϑ δικαίᾳ τῇ Φύσιν. ἔτως ἄρα ψευδὴς λέγων τοὺς
βασάνους τ πεπεβασανισμένων, ἵν᾽ οἱ μὲν ῥυσμένοι σε
τὸν πατέρα σκοροδῶσιν ϑ ἠληθεκέναι. αἰ ἢ σὺ βά-
σανοι δοξοποιεῖ. ἀ ξύνη ἄρε τ βασιλέα τ ἐπηρείας τ
σωϕῶν; ὐδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν ϑηρίον, ἐπ᾽ ὀλεθρῳ
μὴ τῶν ἀδελφῶν ἕυνοιαν πεϕασισμένον ϑ πατρὸς,
ἥτα ἢ μέλλοι καὶ μόνας παχέως ἀποσοβᾶν τῷ βασι-
λέως, πάντων αὐτῷ ϑηνασιμώτατον ἀναϕαινόμενον;
γὰς ὅτι πατροκτονία κοινόν ἐσιν ἀδίκημα καὶ τῆς Φύ-
σεως καὶ ϑ βίου, πεϕυκὼς ἀδὲν ἧσσων ὡς ϑ βεβου-
λευμένος. καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τῷ Φύσιν. πεϕρο-
πθαι ἤδη τὰ τῆς μητρὸς ἀντιπάτερ. ὁπόσα πρὸς τίνας
ὧν κακοϕροσύνη γυναικείως εἰρημένα. μαντείας τε
καὶ ϑυσίας ὅτι τῶν βασιλέα γεγονύιας. καὶ ὁπόσα μετὰ
τῶν ϕερώρας γυναικῶν ἀνὴρ πατέρα ἠσέλγητο μὴ οἷόν ὲ
λύμης ἐρωτικῆς. τ τε βασάνων τὰς ἀναγκαίους καὶ
ὁπόσα μαρτυρίων ἐχόμενα, πολλὰ ἢ καὶ παντοῖα λέγ, τὰ
μὲν πεπειραμένα. τὰ ἢ, πρὸς ϑ ὀργὰς ἀπαγ-
γελθέντα τε καὶ βεβαιωθέντ ἐφορμήματα. οἱ γὰρ ἄν-
ϑρωποι καὶ ἔτι καὶ φόβον ϑ ἀνηκέστου μὴ Ἀφαδρασύ-
μνοι τὸ αὐτὸ σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὅτι βα-
σανιζομένων τῶν κατηγορίας τ δεξάντων γεγονότα, καὶ τῷ τε
πολλῷ αὐτῷ συνεῖναι τυχεῖν, πρόϕανῶς αὐτὸν τοῖς
ἐχθροῖς ὡϕελῆ δεδοκήμαν, οἱ καὶ ἀπλήστως μίσους ϑ πρὸς
αὐτὸν ἐνεϕορουν τε, καὶ πάσαν δὲ ἔτ᾽ ἔτι ἔχθρα τῶν
ὅτι κεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγίστη τολμήσ ὢν
ἐπενόησαν κακῶν καὶ δυσμενείας τῆς πρὸς τὸν πα-
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ϛάσεως, καὶ ἀλληλοϕονί-
ων ἀναπεπλησκὼς τ αἶσαν. καὶ μήτε μίσ καὶ δίκῃ, μήτε
ϕιλία δι᾽ ἕυνοιαν χρώμενος, ἀλλ᾽ ὡς μελλήσει αὐτῷ
συμϕέρειν, ὧν ἃ πάντων ὐκ ἦν ἐπ᾽ ὠϕελοῦντ αὐτοῖς οἱ πολλοὶ
πεϕασισκόμενοι, ὅπερ δὴ μάλισα δρετῇ κρίνειν πε-
ϕύκασιν ὅτι τοῖς πράγμασι, Ἀφ᾽ τὸ καὶ ἔργῃς ἀπηλλαγ-
μένως ὅτι ψηϕίζειν τοῖς γιγνομένοις, καὶ καταβοᾶς ὐ
τοῖς πρὶν εἰρχθέντες πιθανῶν, πεϕαινομένης ἀδείας
ἐξέϕερον εἰς μέσον ὁπόσα, εἰδεῖεν. πολυτροπί τε κα-
κῶν ἀποδείξεις ἦσαν, ἐδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκα-
λεῖσ δυνάμενα, Ἀφ᾽ τὸ μήτε ἕυνοίᾳ τῇ πρὸς ἡρώδ λέ-
γειν τοὺς πολλοὺς, μήτε ὐσωφίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐϕ᾽
οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλεμένης. ἀλλὰ τὸ πονηρά τε ἡ-
γεῖσ τὰ πράγμα. καὶ τ ἀντιπάτερον ὐκ ἀσϕαλείᾳ
τῇ ἡρώδ, πονηρίᾳ ἢ τῇ αὐτ, πάσης ἄξιον τιμωρίας.
πολλὰ πρὸς καὶ ὠϕελῆ πολλῶν οἷς παρηγγέλλετ εἰπεῖν
ἀπορέμενα, ὡς τε τὸν ἀντίπατρον καὶ περ ὅτι πολεί-
σιν πάντα, δεινότατον ὄντα, ψευσάσθαι καὶ ἀπερυ-
θριάσαι, μηδὲ ἕσον δοκεῖ ϕωνῆς ὅτι τὸ ἀντιλέγειν

Arens ejusdem notam sceleris, & fratrum disturbans benevolentiam, dissidiisq; miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse venenatissimis quibusq; bestiis nocentior, proprio veneno abutens in conjunctissimos optimeqve de te meritos, muniensqve te custodibus ac variis tam virorum qvam mulierum technis contra unum senem, quasi non tua sola scelesta mens satis esset ad explendum odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, servos & ingenuos, post aperta conjuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem sperasti e rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simulqve Vari æquitatem, omnemq; quanta est in rerum natura justitiam: an ideo mentitos dices tormentis examinatos, ut fidem abroges patris tui servatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis regem Vare a cognatorum injuriis? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde ut solus regnet deprehensum instruendis illi capitalibus insidiis? Scis parricidium non privatum esse crimen, sed publicam vitæ ac naturæ injuriam, quod cogitatum etiam non minus quam perpetratum contaminet: imo qvod qui non punit, & ipse in naturam parentem est injurius. Post hæc matris ejus quædam adjecit: qvæ illa garrulitate muliebri effutierat. consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus. quæque ad testimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atqve hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam ejus fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis gravabatur: ut propriis sceleribus, hostili in patrem animo, disturbata, fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: ut qui nunquam nec odia justa exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idqve cum jamdudū a multis esset observatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eo gravior illi fuit adversarius: & quam primum tuto licuit, magnis vociferationibus reum urgebant, quicquid scirent certatim prodentes: cumqve variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neqve ad regis gratiam loquerentur, neqve periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes scelestos conatus Antipatri: eumqve non tam ob patris securitatem quam suometipsius merito de medio tollendum censerent, & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur, eum accusabant, verum etiam spontanei delatores pleriqve aderant: ita ut licet callidissimus esset mendaciorum artifex, & frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidem

contra valeret. Postqvam autem Nicolaus accusare eum & convincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si qvid haberet, quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem qvoqve ejus optare scire: qvam ne in ullo objecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi jacens, Deum conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, ut evidenti aliqvo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam unquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, ut qvoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu divini numinis. cum autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cujus invocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id qvod tum qvoqve Antipatro usu evenit: qvi cum ante omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente ultione destitutus juris præsidiis, ad divinam confugiebat potentiam, se in hoc divinitus servatum asseverans, ut pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum invocante, videns alioqui nullum fore finem, jubet proferri venenum in medium, ut quanam vi præditum sit experimento posset colligere: qvod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necavit hominem. qvo facto surgens abiit e concilio, & seqventi die Antiochiam profectus est, ubi plurimum solebat degere, qvod illic esset Syrorum regia. Herodes vero confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus qvænam fuissent ejus cum Varo ante discessum colloqvia, conjectura tamen erat cuncta regem facere ex illius sententia. conjecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significavit per literas, missis etiam qvi coram eloqverentur mandata, docerentq; qvam scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: qvibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim qvod si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam ut rem geras feliciter. Atqve hoc fuit argumentum hujus epistolæ: rex autem diligenter reqvisivit etiam alteram. ea tamen nusqvam comparebat, & servus Antiphili negabat se attulisse ullam præterea. & cum diutius hærerent, unus ex amicis regiis animadversa qvadam futura in interiore servi tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: deprompta-qve est inde epistola hæc fere continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo qvales jussisti literas: & adjeci confictum exemplar epistolæ qvasi a Salome ad dominam meam missæ: qva lecta scio qvod pœnas ab ea tanqvam ab insidiatrice exiget. Ea vero qvam a Salome scriptam videri

VII.

A τὴν ἰσχὺν ἐπιφέρεσθαι. νικηλάτου δὲ παυομένου τοῦ τε λόγων καὶ τῶν ἐλέγχων, δίδωσιν ἐκέλευσεν αὐτῷ πατρὸν ἔτι ἀπολογίαν τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ προφάσεις ἢ μὴ ἐνέχειν τοῖς ἐπιφερομένοις εἶναι. καὶ δὲ αὐτὸς εὐχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εὐθένειαν τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικηθῆναι φωρᾶν. ὁ δὲ ἐπὶ σώματος ἔκειτο ἀνατεταμένος, πρὸς θεὸν, καὶ πῶσι προσιὼν τὸ ἐπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι φωραθῆναι, μὴ ὄντα ἐπίβουλον αὐτὸν ἢ πατρὸς γεγενέναι. ἐπειδὴ μὲν ἅπαντες οἷς ἐπιλείπει ἀρετὴ, ὅταν μὲν ἐγχειρῶσι πονηροῖς, εἰ ἐν ἔτι τὸ πᾶσι τὸ θεῖον τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες ἑαυτοῖς τὰ ἔργα χωρεῖν. ὅταν δὲ φωρώμενοι κινδυνεύειν δίκην ἔχειν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτὸ μαρτυρεῖν τὸ πάντα ἐπιτρέπειν. ὁ δὴ καὶ τοῦ ἀντιπάτρου συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ ἢ θείᾳ ἀλαπεπεισμένος, καταφρονήσας αὐτὸν παντάχοθεν τῆς δίκης ἀπορία ἢ ἀλλαχόθεν ἐπιόντων οἷς ἀπολύσειν τὰ τὰ ἐγκεκλημένα, οὕτως ἐπαιρόμενος τῇ ἀρετῇ ἢ θείᾳ, μαρτυρίαν ἐπισκήπτων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύι τῇ σκηνῇ πεσούσῃ εἰς μέσους φάραγγος, ὅπως ἂν τὸν πατέρα πρόσοιεν τιμᾶν ὃν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ πάρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν ἀντίπατρον; ὅθεν εὑρίσκετο τέλεον τῆς ἀνακλήσεως ἢ θεᾶς, ὁρῶν ἀπέφαινεν ὃν τὸ μανόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὴν ἀξίαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τῶν ἐπὶ θανάτῳ τις ἐαλωκότων πίνειν κελεύσαντος· οὐάρου, καὶ φαρμάκου ἔδωκε. τότε δὲ ἐξαναστὰς ἀπῆλθε δυσθυμίᾳ, καὶ τῇ ἑξῆς ἐπ' ἀντιοχείας, ὅπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ βασιλεῖαι, διὰ τὸ συρίοις εἶναι τὸ βασίλειον εἶναι. ἠρώδης δὲ φαρμάκου μὲν ἐδόκει τὸν υἱόν. ἀδήλοις δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί ἐπ' αὐτῶν ἀπελήλυθε. ἐπάλξετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ σκηνὴν πρόσοπον ὅπως ἂν τὸν ἀντίπατρον ἐπράξειν δήσας δὲ αὐτὸν εἰς φρουρὰν εἰς κρίσιν πρὸς τὰ ἐγκλήματα πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς δοκιμωτάτους διδάξας τὰ κατ' αὐτὸν τὰ κακίαν ἢ ἀντιπάτρου. ἀλλ' ἐπειδὴ δὲ τοὺς αὐτοὺς ἡμέρας, καὶ ἐπιστολὴ τοῦ ἀντιφίλου πρὸς ἀντίπατρον γεγραμμένη, ἐν οἰκέτῃ δὲ αὐτὸς ἐτέλεσε. καὶ λυθεῖσα τοῦ δὲ βασιλέως παιδὸς ἐδήλου ἐπεμψάσθαι τὰ παρ' ἀκμῆς ἐπιστολὰ μὴ φειδομένου τῆς ἐμῆς ψυχῆς. εἶδα γὰρ ὅτι αὐθις κινδυνεύω τοῦ δύο οἰκείων ἐγνωσθέντων. σὺ δὲ εὐτυχοίης πρὸς τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τάδε ἐδήλου. ἔρρτε δὲ ἀβασιλεὺς καὶ τὰ ἐπ' ἐμοὶ ἐπιστολαί. ἃ μὲν φανερά γε λῶ, καὶ ἃ δὲ ἀντιφίλου δόλου ὡς τὰ ἀναγνωσθέντων ἔφερεν, ἠρώτα ἐπ' ἐμοὶ φυλακὴν. ὅπερ μὲν οὖν ἐχόντος τὰ βασιλέα τὰ φίλων τις τὰ δὲ ἠρώδη ἀναμφιλόγως ἐστερέμενον δὲ ὅλως τὰ ὄντος χιτῶνα, ἐνεδεδύκει δὲ δύο, ἔκασιν ἐντὸς τὰ ἐπιτυχῆς κρύπτειν τὰ γράμματα. καὶ λῶ δ' ἅτως. λαμβάνουσιν οὖν τὰ τὸν ἐπιστολὰ, ἐγγεγραμμένα τε λῶ ὧν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ ἀντιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἷαι ἦλθες ἐπιστολαί. σὺ δὲ πρόσεχε τῇ πρὸς τὸ ἐμὲ κυρίαν ὡς φάρμακον ἐγράψαμεν λῶ ἀναγνὺς, οἶδ' ὅτι μισήσεις σαλώμην ὡς ἐπίβουλον. λῶ δὲ ἡ φάρμακος τὸ σαλώμης δοκοῦσα εἶναι

ἐνεχθεὶς τ ἀδελφοκτονίαν αὐτῆς, ὅτι ἀντιπάτρῳ ἐπ' ὀνόματι τῆς Σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ Ἀλεξάνδρεια ἤλδι ἐπαγορευομένη, λέξω ὑπομνήσω αὐτῆς. τὰ δὲ γεγραμμένα ὧδε πως ἦν. Ἀκμὴ βασιλεῖ Ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιοῦμαι μηδέν σε λανθάνειν τ κατ' σὲ γινομένων, ἀλλ' εὑροῦσα ἐπιστολὴν Σαλώμης πρὸς τ ἐμὴν κυρίαν κατ' σὲ γεγραμμένην ἀκινδύνως ἐμαυτῇ σοὶ δὲ ὠφελίμως ἐξεγραψάμην κ ἀπέστειλά σοι, πιστεύσασα ἐκείνῃ ἔγραψε γὰρ ἀδόλως ἤλπισε. κατέχουσα οὖν τ ἐπιστολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο ἀντίπατρον, Ἀλεξανδρέως ὅτι Ἀλεξανδρίδη κελεύσαντα τὰ σὰ αὐτῇ τε γράψαι πρὸς Ἡρῴδην, ὡς Σαλώμης ἑκόντος αὐτῷ πρόσεστιν ἐπιγαμίας τε πένθος. κ ἀντίγραφον τ ὡς πρὸς δέκατον τ αὐτῆς πεμφθείσης ἐπιστολῆς ὑπὸ Σαλώμης ἀπεπέμψατο αὐτῇ. ἐν δὲ ἡ Ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐθέλουσα δὲ ἰκέλια τῇ κυρίᾳ Καίσαρος γυναικί, κ ἔπεισε τοῦ τε Φιλίᾳ τῇ ἀντιπάτρου, ὠνήσασα ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσει χρημάτων συγκακουργεῖν κατὰ τοῦ πατρὸς ἐκ τ πιθανῶν Ἡρῴδης δὲ ἐκπλαγὰς μεγάθει τ ἀνθρώπου κακίας, ὥρμησε μὲν κ ἀφανίζειν αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκηθρον μεγάλων γεγονότα πταισμάτων. κ μὴ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ἐς τὴν ἀδελφὴν ὑπόπτως διέκειτο, κ ἐκ κυρίας διεφθείρετο τ οἰκίαν. ἐξώτειλε δὲ αὐτὸν κ ἡ σαλώμη στρουθοκαμήλου κ πτεύην αὐτῷ κελεύσασα εἰς τὸν Ἡρῴδην πίστεως αὐτῶν αἰτίαν αἰτίας τε ὧν ἔχοντ. Ἡρῴδης δὲ μεταπέμψας, ἀπέκρινε τ ἰδίᾳ, κελεύων ἐπὶ αὐτῷ ἔχειν, λέγειν μηδὲν ὑποδόμενον. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦλθ, ἤρετ αὐτὸν ἐπὶ τῇ παρ' αὐτῷ πεφωράσθαι πονηρὸς ὤν, τὰς γοῦν συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατ' ἀξίαν. ὁ δὲ ἀντιφίλου τ πάντων αἰτίαν ἀνετίθει, ἕτερον δ' οὐδένα προσυπέθετο. Ἡρῴδης δὲ θαλάσσῃ ὥρμησε μὲν πέμψαι τὸν ἐν Ῥώμῃ τ ἰδίων ὡς κρίσουσα λέγων ὑφέξοντα τ ἐπὶ τοῖς ἐπιβουλεύμασιν. ἔπειτα δείσας μὴ βοηθείᾳ τ Φίλων ἐκκλιτὸς ἐκ κινδύνου ἀφυγών, αὖθις τὸν μὲν δέσμιον ὡς ἐσώτερον ἐφύλαττεν, αὐθις δὲ πρέσβεις ἐξέπεμψε ἐς Ῥώμην κατηγορίαν τε ἐρῶν, ὅπως τε ἀκμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, κ ἀντίγραφα τ ἐπιστολῶν.

A volebant, Antipatri commentum erat suppositò Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & regi scripsit in hanc sententiam. Acme regi Herodi. Cum mihi sit curæ ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inventam Salomes epistolam contra te scriptam ad meam dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat ut sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati ejus obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Judæa genere, agens in ancillatu Juliæ uxoris Cæsaris, operamqve hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qva contra amitam simul & patrem uteretur. Cæterum Herodes cognita hinc filii malitia, minimum abfuit qvin illum evestigio tolleret, ut concitatorem turbelarum omnium, qvi non solum suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens, & mori non recusans, si ullum extaret violatæ a se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio jubet illum cum fiducia promere, si qvid haberet qvod pro se afferre posset. Qui cum ad hæc ne hiscere qvidem valeret, rogatus ut qvando medius teneretur deprehensus in maleficio, saltem socios sceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitavit eum Romam mittere, ut apud Cæsaris tribunal parricidii causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum qvidem in vinculis ut ante retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adjutum eum Acmes opera, epistolarum qvoqve adjunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τ Ἡρῴδου νόσου, κ στάσεως τ Ἰουδαίων.

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Judæorum seditio.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅτι τ Ῥώμην ἦπιγον τ, ὅπως τε ἀναγκασθέντες δεῖσαι λέγειν, πρόσχυδὸν ἀχθέντες, κ τὰ γράμματα φέροντες εἰς νόσον ἦ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσών, Διαθήκας γράφει τῷ νεωτέρῳ τ υἱῶν τ βασιλείαν διδοὺς, μίσει τοῦ πρὸς τ Ἀρχέλαον καὶ Φίλιππον ὃν τ ἀντιπάτρου Ἀλεξόλου, κ μισθοῖ τε τάλαντα χίλια, ἐγγαμβρὶ ἰκέλια τῇ καίσαρος κ τέκνοις καὶ φίλοις ἑκατὸν ἑπτακόσια. ἐνεμε δὲ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ χρήματα καὶ προσόδους ἐς ἀγροὺς, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐκείνων. σαλώμῃ τε ὅτι μέγα ἐπλούτησεν τῷ ἀδελφῷ, ἔνιεν τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν Ἀλεξανδρίδῃ καὶ μηδαμοῦ θρασυνομένῳ κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δὲ ἤδη ἦν, καὶ δὴ ὡς ἐτῶν ἑβδομηκοντὼν ὤν, ἔχρῃσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ εἰς πάντα χαλεπῶς. αἴτιον δὲ ὤν δόξα τοῦ καταφρονῆσθαι καὶ ἡδονῇ τοὺς τύχης αὐτῷ τὰ ἐνόντα φέρειν. ἄλλως τε

Interea dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus testamentum condidit, successionem regni relinqvens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæsariq; legavit mille talenta, & uxori Juliæ liberisq; ejus & amicis atqve libertis talenta quingenta. Suis qvoq; filiis distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, qvam propter perpetuam & inconcussam benevolentiam ditavit egregie. Desperata deinde salute, qvod jam ad septuagesimũ ætatis annum accederet, mirũ in modũ efferatus est, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnib. in causa erat opinio contemptus, qvodq; existimaret gentem lætari suis infortuniis: qvam opinionem

confirmavit quorundam apud populum gratiosorum seditio, mota ex causa tali. Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Judæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idqve cari populo quod juventutem disciplinis institueret. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postqvam cognoverunt morbum regis esse incurabilem, concitaverunt juventutem, ut sublatis operibus quæ rex præter patriam consvetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse regi causam cum calamitatum domesticarum tum postremo præsentis morbi, videlicet quod contemptis legibus multa novare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra majorem portam templi dedicaverat donum pretiosum. aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, ut aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non c rere periculo, tamen etiam jucundæ vitæ præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori, & alioquin ignavos juxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio e præsenti vita discederent. magnum enim levamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmittam ad nepotes ac posteros, cujus in partem tota cognatio tam viri quam fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis juvenibus rumor supervenit extinctum regem nuncians, & propensos jam ad facinus perpulit. itaqve claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod ut renunciatum cognovit dux regius, majorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eo cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temere, facile reliquis disjectis & cedentibus circiter XL. juvenes resistere ausos comprehendit, cumq; his autores facinoris Judam & Matthiam turpe putantes cedere: omnesq; ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, ausi sint sacratam imaginem demere, ajunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, ut fortes viros decuit. Nam & honori divino, inquiunt, succurrimus, & legem cujus discipuli sumus, vindicavimus. Nec est quod mireris, si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyses autore & doctore Deo pertulit:

A ἐπειδή τινες τ δημοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπαιρέσιον αὐτῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἦν ἰούδας ὁ σαρεφαίου, καὶ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οὓς τινας τ παρ' ἡμῖν ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ θεοσεβεῖς διὰ παιδείαν δ νεωτέρα. ὁσημέραι γὰρ δημέρδον αὐτῶν πάντες οἷς περιουσίαις ἀρετῆς ἐπιτρδεύετ. οἵτε πυνθανόμενοι δ βασιλέως τὴν νόσον ἀπρεπεύειν ἄπορον οὖσαν ἐξήεσαν τὸ νεώτερον, ὡς τε ἐπὶ σα, ὧν τὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατασκευασθ ἐργα. ὑπὸ δ βασιλέως, παῦπαν θελόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα, ὧν τ νόμων φέρεσ. ἢ γὰρ διὰ τὴν τῶν παμ αὐτῶν παρ' ἃ δηγόρδευεν ὁ νόμ@ τῆς ποιήσεως, τάπ ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς ὧν τὸ εἰωθὸς δ ἀνθρώπ δετρέπη, καὶ δὴ C τὴν νόσον. ἦν γὰρ τῆς ἡρώδη τινὰ πραγματ δηγέλα ὧν τ νόμων, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ πεῖται ἰούδαν καὶ ματθίαν κατεσκδάικει ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ δ πυλῶν@ μεγάλ δ ναῦ ἀνάθημα, καὶ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ὁ νόμ@ εἰκόνων τε ἀναστάσεις δ πιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦσι κατ' αὐτὸν πεφυκημένοις, ὥς τε ἐκέλδον οἱ σοφισταὶ, τ ἀετὸν καθαιρεῖν. ἢ γὰρ εἴ τις ἀνθρώπ κίνδυν@ τῆς εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τὴν περιθεμένην ἀρετὴν ὑπ' αὐτῷ, τοῖς μὲν σωτηρία καὶ φυλακὴ δ πατρίου μελήσουσι τελδτᾶν, διὰ τὸ αἰδιον ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκδασαμένους, ἐν τε D τοῖς νεῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέ@. καὶ τοίνυν τοὺς ἀκινδύνως διαιτωμένους ἄφυκτον εἶναι τὴν συμφοράν, ὡς τε καλῶς ἔχειν τῆς ἀρετῆς ἐρασθέντας τὸ κατεψηφισμένον αὐτῶν μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένους ἀπιέναι δ βίου. φέρειν γὰρ κούφισιν πολλὴν τὸ μὴ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνήμην τὸν κίνδυνον εἶναι, τελδτᾶν, ἅμα μὲν τοῖς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ σι δ ἀγνώσης καταλειπόντι ἀνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε πεποιῆσθαι ὄφελ@ ἀνελλιπὲς τὴν ἀπ' αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται γὰρ λόγ@ εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φράζων τὸν βασιλέα, καὶ συνέπεσθε τῇς φήμης. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατέπαιον τε, καὶ πλέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατελούντων. καὶ ὁ στρατηγὸς δ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ὅπῃ μείζον@ διανοίας ἢ ἐπῆρτο, συνελαβών, ἅμα σὺν χειρὶ πολλῇ ἀγόμεν@ ὅπῃσι ἂν δέξοιεν τὴν πλῆθι τῶν πεφονευμένων καθαρεῖν τὸ ἀνάθημα, ὑπισχνεῖτο μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὅπῃ ὅλ@ φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτως τε καὶ μηδὲν δ ὀνήσοντ@ προαπεσκοπημένοις. τῶν τε νέων σὺν ἐλάττοσιν τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἳ θάρσει ἐμμένον ὑπιόντα, εἰς φυγὴν δ λοιπὸ πλῆθους καταζεντ@ συλλαμβάνει, καὶ τὰς εἰσηγήτας δ τολμήματος ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμένοις ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῷ, καὶ ἀνηρώτητο ὑπὸ τ βασιλέα. ἐρομένῳ δ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν δ βασιλέως εἰ τολμήσειαν αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ κ προφρονήτως γε ἡμῖν τὸ φρονηθέντα, κ πεπραχ δ τε πεπραγμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεπωδέσατης. ὅ τε γὰρ θεῖα τῇ ἀξιώσει πεπισμένα βεβαίᾳ ὑφ' ἡμῶν, καὶ δ νόμ@ τῇ ἀκροάσει πεφροντισμένα. γεύμασόν τε ὑδενὶ τῶν σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τηρεῖσθαι ἢ ἡμεῖς, νόμους, οὓς μονωθεὶς ὑπαγορεύσει καὶ διδαχῇ τοῦ θεοῦ χαράγμ@ καταλιπὼν,

ἡδο-

ἡδοῦ πεῖν θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν λοιπὸν πᾶσαν ὑπομένοντες, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φιλίᾳ δι' εὐσέβειαν μέλλειν στενάσεσθαι τὸ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον οὐδὲν ἐλλείποντες τῇ τόλμῃ δὲ λόγων χωρὶς ὄντες, ἢ παρασκευῆς τὸ ἔργον πεύσεσθαι οὐκ ἀπεπειράθησαν. βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς καταδήσας, ἐξέπεμψεν εἰς Ἱεριχοῦντα, καλέσας ἰσοδαίων τοὺς ἐπιφανεῖς. καὶ ὡς ἠγωνισμένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον διὰ κλινιδίου κείμενον ἀδυναμίᾳ δὲ σῆναι, τὰ ἀγωνίσματα τὰ ἐφ' ὅσον αἱ τύχαι ἦσαν ἐν αὐτοῖς διῆλθε μνημονεύων, καὶ δι' ναὸν τὸν καλλισκάλλιον οἷς μεγάλοις πάλαι τοῖς αὐτοῦ χρόνοις, μὴ δυνηθέντες ἕτεροι ἐκατὸν εἰκοσπέντε ἔτεσι μοναρχήσαντες ἐν τοῖς ἁπασιλέοις πιόνδε τι ἔπιμπλησαι δέ θεόν. κεκτημένον δὲ καὶ ἀναθήμασιν ἀξιολόγοις. ἀντὶ ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ χρεάσθαι καὶ μετὰ θάνατον καὶ παλιγγενεσίας μνήμην τε αὐτοῦ καὶ εὐκλειαν. κατέβαινε ἤδη, οἱονεὶ μηδὲ ζῶντα, ὑβρίζειν ἐπιχειροῦντος εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τῆς πληθύος ὕβρει χρωμένους ἀψαύειν τὰ αὐτοῦ ἀναθημάτων, καὶ καθαιρεῖν ὑβρίζοντάς τε ποινᾶσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτόν, ἀληθείᾳ δὲ ἅπερ ἐξετάζοι δι' ὃ γεγονότος ἱεροσυλοῦντας. οἱ δὲ διὰ τὴν ὠμότητα αὐτοῦ μὴ ὀκνῆσαι καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαιρέσασθαι τιμωρίαν, ἃ γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτῶν, φανεῖσθαι τε αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ ὄντα. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις πρᾳότερος ἦν. Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα πᾶσιν ἱερᾶσι ὡς αἴτιον δι' μέρους τούτων γεγονότα, καθεῖρξεν ἰώζαρον δὲ ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. ὅτι δὲ Ματθίᾳ τάδε ἐφρονήθη, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καταστῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν, ὃν ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αἰτία δὲ ἦν τόδε. ὁ Ματθίας ἱερομήνᾳ ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνείρατι ὁμιλῆσαι γυναικί. καὶ διὰ τόδε ἀδυναμῶν ἱερουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τοῦ ἐλλήμου συνιεράσατο αὐτῷ ἀγχίνους ὤν. ἡράδης δὲ, τόν τε Ματθίαν ἐπεπαύκει τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον Ματθίαν ὃς ἐγηγέρκει τοῖσιν καὶ ἄνδρας ἐκ τῶν ἑτέρων αὐτὸς ἔκαυσε ζωγρίας. καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡ δὲ νόσος μείζονος ἐνεπικραίνετο, ὄφλων ὧν παρανομήσειεν ἐκπεσούμενος δι' θεόν. πῦρ μὲν γὰρ μαλακὸν λοιπὸν, ὅδε πάλαι ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπαφωμένοις τὴν φλόγωσιν, ὁπόσον τοῖς ἐντὸς προσιέναι τὸν κάκωσιν. ὀπτημένα δὲ δεινὴ δι' δέξαν τὴν ἀπ' αὐτοῦ. ἀγρὸν μὴ ἔχ ἐργάζειν. καὶ ἕλκωσις τὰ τε ἐντέρων καὶ μάλιστα δι' κῶλα δεινὴ ἀληθόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς πόδας καὶ διαυγές. ὕδρωπικὸς δὲ περὶ τὴν ἧτρον κάκωσις λοιπόν. καὶ μὲν καὶ δι' αἰδοῖα σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα. πνεύματός τε ὀρθία ἔντασις δι' αὐτὴ λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ δι' ὀδμάτων. ἐσπασμῷ τε περὶ πᾶν μέρος ἰσχνὸν ἔχ ἐπομονητὸν προσπεπτέμενον. ἐλέγετ' οὖν τοῦτ' ἐπιζόντων, δι' οἷς ταῦτα προαπεφήνατο σοφία πρόκροι, πολλὰ δι' πολλὰ δυσεβεῖς ταύτῃ ὁ θεὸς ἐκπρέποιεν ὠμὰ δι' βασιλέως. καὶ περ δὴ μείζονος ἢ ἀντίκροι ἄντις παλαιπωρούμενον, ἐν ἐλπίδι δι' ἀναφήλαν λοιπόν, ἰατρούς τε μεταπεμπτὸν, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ παραλαμβάνειν χρῆσθαι μὴ ὀκνοῦντα ἐμμελῶς.

A nec recusamus mortem ac supplicium quodcunqve nobis intuleris, conscii nos non ob maleficium, sed pietatis causa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quam verbis præferentes fortitudinem, æqve tum ad constanter patiendum, alacres, atqve ante ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos misit Hierichuntem: moxqve accitis Judæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exhaustos pro republica, tum instauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonæorum regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec extructum id tantum a se, verum etiam ornatum votivis muneribus ac donariis templo dignissimis. ob hæc facta speraſſe se vel post obitum sempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas vivo etiam ac superstiti pro beneficiis reponi injuriam: & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ injuria licet in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cujus sacra compilata sint. Tum honoratiores quiqve veriti crudelitatem ejus, ne forte efferatus in se quoqve gravius animadverteret, negaverunt hæc facta ex ipsorum sententia, videriq; sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit sacerdotiū, quasi non alieno ab hoc consilio, eiqve successorem dedit fratrem uxoris suæ Joazarum. Hujus Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad unam diem substitui, qua Judæi populariter jejunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem jejunii, visus est sibi per somnum cum uxore congredi: & cum ob hoc ad rem divinam faciendam non esset idoneus, Josephus Ellemi filius adjutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterum Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem ejusq; socios vivos exussit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi vero morbus factus est gravior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quam intus popularetur viscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuo cibos suggerere: simulqve vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similiterqve inguina. ipsa qvoqve verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore gravissimo. super hæc omnia nervorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros divinos & fatidicos opinio, regem læsæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametsi gravius affligeretur, quā ut videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen evasurum se sperabat, accersendis medicis inteutus, & medicamentis conquirendis undiqve,

IX.

profectus etiam ultra Jordanem fluvium, calidis aquis se fovebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque jucundæ sunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fovendus in refertū oleo solium, visus est illis jam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reversus, nullamqve amplius salutis spem supereſſe intelligens, donativum militibus quinquagenas drachmas jussit distribui: magna deinde liberalitate usus in duces atqve amicos, rursum Hierichuntem reversus est: ubi atra bile prægravante eo immanitatis prolapsus est, ut facinus animo conciperet longe atrociſſimum. Nam cum e tota ditione nobiliores Judæorum ad eum convenissent, evocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æqvo sive fontibus seu innoxiis, universos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritoqve ejus Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: qvod qvidem ferendum esse, quando juxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qvi debeatur regibus. non enim ignotam sibi esse Judæorum mentem, qvod optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, qvandoqvidem vel a vivente etiam tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officii, levamen aliqvod præsentis hujus doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longe qvam aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non ficte lugentibus. Ergo qvamprimum viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non prius vulgandum qvam mandatum executi sint, jubere deinde ut circumventos una omnes jaculis configerent. Qvibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel qvod mandatorum fuerint memores, vel qvod obitum suum publico luctu honoraverint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac benevolentiam perqve omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam, ut cuncta juxta ipsius mandatum fierent. Nunc sane etiamsi qvis præteritam ejus in cognatos sævitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certe novissima ejus voluntate deprehendere potest, qvam inhumano animo præditus fuerit: qvandoqvidem jamjam e vita discessurus curabat, ut ex singulis familiis uno aliqvo sublato, totam gentem in luctū & carissimorum desiderium conjiceret, nec læsus a qvoqvam eorum, nec valens eis qvicqvam objicere: cum hi qvibus ullum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

ποταμόν τε περάσας ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς πρὸς καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ ὑπὸ τῇ εἰς πάντ' ἀρετῇ καὶ πότιμά ἐστιν. ἔξεισι δὲ τὸ ὕδωρ εἴτε εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὡς τε ἀναθάλψειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μεταστάσεως ἐποίησεν αὐτοῖς. τῶν δ' οἰκετῶν οἰμωγῇ χεομένων ἐπιενεγκών, καὶ μηδενὶ δὲ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, καὶ παρὼν αὐθις ἐπὶ ιεριχοῦντος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἦρε ἐπὶ πᾶσιν ἐξαγριάνασα, ὥς τε δὴ τελούντων, πεᾶξιν τοιάνδε ἐπινοεῖν. ἀφικομένων παρεστήγματι τοὺς ἐκ ἰουδαίων ἀνδρῶν πάντας δὲ ἔθνους ὅπου ποτε ἀξιολόγων, πολλοὶ δ' ἐφοῦντο ὡς δὲ πάντες ἔθνους κατακεκλημένους, καὶ πάντων ἀκροασαμένων δὲ διατάγματος, ὡς γὰρ θάνατον λῷον ἀνακείμενα, τοῖς ἀλογήσασι τῶν ἐπιστολῶν, ἐμμεμνημένου πᾶσι δὲ βασιλέως ἐμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις καὶ παρεχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μὲν, ἃ προῤῥωθελεγχε, ἐπὶ ποσῷδε τῶν ἀλγηδόνων αὐτὸν ἀπολυσόντων. καὶ τάδε μὲν οἷόν τε καὶ πᾶσι φίλον ἀδατυγχάνειν. ἀλοφυρμῶν δ' ἄπειρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁπῶν ἐπὶ βασιλεῖ πᾶσιτο ἂν, μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ἃ γὰρ ἀποστυγῶν τὴν ἰουδαίων ἀγάνοιαν, ὡς δύκτῃ αὐτῆς καὶ πάνυ κεχαρισμένῳ ὁ θάνατος αὐτῷ, ἀφ' ὧν καὶ ζῶντος ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγεσθαι καὶ ὕβρει τὰ αὐτοῦ πεφυκμένων. ἔργον δ' ἄρα εἶναι, καὶ φύσιν τινὰ αὐτῷ ψηφίσασθαι δὲ ἐπὶ τοιῷδε ἀλγηνοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ δὴ φρονῆσαι δέξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων μέχρι αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον θησέσθαι, καὶ ὁπῶς οὐδ' ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος ἀφ' ὧν ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ἐλοφυρομένων ἐπὶ παιδία καὶ γάλωτι αὖθ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τῷ ψυχρῷ ἀφέντα αὐτὸν, περισήσαντες τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγνοοῦν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰρ πρότερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε πρᾶξαι, κελεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους. καὶ πάντας δ' οὕτω ἀνελόντας τὸν τρόπον δι' ὃν ἐκεῖθεν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσαντας δὲ ἐνφρονοῦντος, κυρώσει τε ὧν ἐπιστείλαιεν αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεθνήξεσθαι. καὶ ὁ μὲν μετὰ δακρύων πιστιώμενος, καὶ δὲ συγγνώμης τῷ εὐνοίαν καὶ πίστιν δὲ θείου προσκαλῶν, ἐπεσκήπτε μὴ ἠπιώδεσι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν οὐ φθήσεσθαι. κατανοήσας δ' ἄντις τῷ ἀγάνοιαν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ἂν δὲ φιλοζωΐαν πράξειε τὰ εἰς τὰς συγγνώμας πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν οὐδὲν ἀνθρώπειον ἐισφερομένων, ἔργα δ' ἀπὸν δ' βίᾳ προνοίαν εἶχεν ὡς ἐπὶ πένθει δ' ἐρημίᾳ τῶν φιλτάτων τὸ πᾶν κατασήσειν ἔθνος, ἕνα ἀπὸ ἑκάστου οἴκου κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῶν γνωμένης, εἰωθότων οἷς πρασσούσης δικῆς δ' πρὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γενομένους τοιῷδε καιροῖς τὰ μίση καταπήγαζ.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.

Ταῦτα ᾗ ἀπιστέλλοντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρὰ τῶν εἰς ῥώμην πρεσβέων ἀποσταλμένων εἰς καῖσαρα. ἐξ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τ' τε ἀκμῆς ὀργῇ τῇ καίσαρος ἀνῃρημένης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτόν τε ἀντίπατρον, ὡς ἀπὶ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο πρὸς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσειεν, εἴτε κτιννύειν. τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχὺ μέν τι ἀνέπνευσεν ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, θανάτῳ τε τῆς ἀκμῆς ἐπιῤῥωμένος, καὶ ἐξουσίαν τοῦ ἀπὶ τῷ παιδὶ τιμωρίας. πεμφθεὶς ᾗ εἰς μέγα τῶν ἀλγηδόνων, ὥστε καὶ τεταλαιπωρημένος σιτίων, καὶ ἤτησε μῆλον καὶ μαχαίριον. εἰώθει γὰρ ἐν ἐκείνῃ πρότερον αὐτῷ, πρὸς λέπειν αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ καθ' ἑλίσσων τὸ μῆλον ἐσθίειν. λαθὼν ᾗ καὶ ὑποκρύψαμενος, γνώμην εἶχεν ὡς παίσων ἑαυτόν. καὶ ἐπεπήδακει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τῇ δεξιᾷ ἀλκάθου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου βασιλέως. καὶ ἀντίπατρος, πιστεύει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸ πατέρα ἔχειν, θάρσος τε ἐντεῦθεν ἀπὶ τοῖς λόγοις ὅλως ἤδη τῶν δεσμῶν ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀκινήτῳ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἱρκτοφύλακι περὶ ἀφέσεως ἦν αὐτοῦ διάλογος μεγάλα ὑπισχνουμένου εἰς τὸ παρὸν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς ἂν περὶ τοιοῦδε ἀγῶνος ἀνεπιστάτου. ὁ ᾗ, οὐ μόνον ἀπειθὴς ἦν πράσσειν ἐφ' οἷς ἤκουεν ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ἐπιστομοῦντι διάνοιαν τὴν ἐκείνου, πολλαῖς καὶ προσφορείαις παρ' αὐτοῦ χώμενος. ὁ ᾗ ἡρῴδης καὶ πρότερον ἐκ πολλοῦ μὲν δὴ ἀνίᾳ ἔχων, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἱρκτοφύλακος ταῦτα ἐρήνοντος, ἀνεβόησέ τε ἀναπταίσας τὴν κεφαλὴν, καὶ περὶ τῷ ὑπάτῳ ὤν. καὶ ἀπὶ κλίνης ἀναίρας ἑαυτὸν, κελεύει πέμψαί τινα τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ βέλους κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφου ἀσήμου ποιεῖν.

CAP. IX.
Antipatri exitium.

DUm hæc mandata cognatis dat, superve-nerunt a Roma literæ, a legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumqve Antipatrum re-linqui arbitrio & regis & patris: sive in exilium vellet eum pellere, sive capite plectere. His au-ditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuncii pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis libere statuendi de filio: mox repetitus gravi dolore, cibi tamen avidus, malum simul & cul-tellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere, tunc vero circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassetqve facinus, ni Achiabus nepos ictū præveniens, clamore sublato cohibuisset ejus dexteram: moxqve denuo luctus cum trepida-tione ac tumultu occupavit palatium, qvasi rege jam agente animam: qvem strepitum ubi per-sensit Antipater, ratus patrem vere vitam finisse, spem concepit fore ut solutus vinculis sine diffi-cultate regnum acciperet, cœpitqve cum custo-de carceris de missione agere, multa & in præ-sens & in futurum post acqvisitam potestatem pollicens. ille vero adeo non paruit, ut mox co-natus ejus regi renunciaret, utqve solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qvi jam ante male affectus erat erga filium, postqvam audivit custodem carceris, exclamans præ indi-gnatione: & caput sibimet verberans, qvamvis morti proximus erexit se in cubitum, jussitqve unum e satellitio sine mora eum occidere, & cor-pus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Κεφάλαιον ι'.
Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ τάφη.

Τὰς ᾗ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὖπω πρὸς τὴν διάνοιαν γιγνομένης. ἀντίπαν μὲν ὧν τῶν βασιλείων καταλελοίπει, τετράρχειν καθ-ὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, δρχελάῳ ᾗ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τήν τε γαυλανίτιν καὶ τραχωνῖτιν καὶ βαταναίαν καὶ παναιάδα, φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ, δρχελάου ᾗ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν εἶναι. ἰαμνίαν ᾗ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταγέμει, καὶ δργυρίῳ ἀπὸ τριακοσίων μυριάδας πεντήκοντα. ποιοῦσι ᾗ καὶ τῶν λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν εὐπορίᾳ καθιστάμενος. καίσαρι ᾗ, ἀργυρίου μὲν ἀπὸ τριακοσίων μυριάδος χιλίας, χωρὶς ᾗ σκευῆς τὰ μὲν χρυσᾶ, τὰ δ' ἀργυρᾶ, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ ᾗ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. πέμπτα πρὸς ἕξας ἡμέρα πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπατρον κτείνει τὸν τελευταῖον, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἐνέλειν ἀντίγονον, ἔτη τριάκοντα καὶ τριακόσια, μεθ' ὃ ᾗ ὑπὸ ῥωμαίων ἀποδέδεικτο ἐπὶ καὶ τριακοστὰ, ἀνὴρ ὠμὸς μὲν τὸ, ex qvo autem a Romanis rex declaratus est anno trigesimo septimo, vir in omnes

CAP. X.
Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutavit etiam testamentum. Antipam enim qvem prio-ribus tabulis regni successorem destina-verat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham consti-tuit. regnum vero Archelao largitus, Tracho-nitica, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignavit Philippo filio, germano fratri Archelai, Jamniam autem, Axotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribu-it, & argenti signati qvingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundeqve prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari qvoq; legavit argenti signa-ti centies centena millia, præterqve sua vasa tam aurea qvam argentea, magnumqve vestis pretiosæ numerum. Juliæ autem Cæsaris uxori, & qvibusdam amicis qvinqvagies centena mil-lia. His ita ordinatis qvinta die post qvam Anti-patrum filium occidit, vita defunctus est post de-trusum regno Antigonum anno trigesimo qvar-

ex æqvo ſævus, iræ ſervus, juris dominus: fortuna autem propitia uſus, ſi quis alius. ex privatis enim natus regnum aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper evaſit feliciter, vixitqve longiſſimo tempore. qvantum autem ad domeſticos & filios attinet, hic qvoqve felix fuit ſua ſententia, oppreſſis inimicis & adverſariis, ſed infeliciſſimus meo judicio. Cæterum Salome & Alexas priusqvam regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam qvemqve dimiſerunt, dicentes ipſum ita jubere, ut in agros digreſſi curarent ſuametipſorum negotia: atqve hoc pacto magno beneficio univerſam
XI. gentem ſibi devinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregataqve in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia, primum legerunt literas ejus ſcriptas ad milites, in qvibus gratias eis agebat pro fide ac benevolentia, rogabatqve ut eandem ſervarent & Archelao filio, qvem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentum perlegit, qvod non alias ratum habendum eſſet, qvam accedente conſenſu Cæſaris. Moxqve acclamatum eſt regi Archelao, & milites catervatim una cum ſuis ducibus pollicebantur eandem qvam patri hactenus præſtitiſſent fidem atqve operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur regi, Archelao curante ut exequiæ patri fierent qvam ſplendidiſſimæ, & omnē ornatum proferente ut in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, diſtincta variis gemmis pretioſis, & inſtrata purpura: corpus qvoqve amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptroqve in manu dextera. lecticam ſtipabant filii & cognatorum numerus. Hos ſeqvebantur milites diſtributi per nationum genera: primum ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germani, & deinceps Galli, omnes inſtructi velut ad prælium: reliqva deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. hos ſeqvebantur qvingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium usqve per octo ſtadia, ubi qvemadmodum ante mandaverat ſepultus eſt. Et Herodes qvidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies juxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum aſcendit: & qvacunqve tranſiret excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationibus. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatrices voces favoris indices, & ipſe viciſſim omni comitate reſpondebat multitudini, agebatq; grates qvod obliti patris ſui duritiæ, nihilo deterius erga ipſum affecti eſſent, pollicebaturqve parem pro eorum ſtudiis gratiam. adhuc tamen abſtinere ſe a regis nomine, qvod ab autoritate & aſſenſu Cæſaris pendeat, penes qvem ſit teſtamēti a patre ſcripti confirmatio. qvamobrem ne ab

εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἥστων, κρείστων δὲ δικαίᾳ, τύχῃ δ' εἰ καὶ τις ἕτερος κεχειρημένος εὐμοιρεῖ. ἐκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καθίστας, καὶ κινδύνοις πολλοῖς καὶ χαλεπῶν μυρίοις, πάντων ποιεῖ διαφέρειν, καὶ ζῆν ὅπη μήκιστον ἐξίετο. ὁπόσοι δὲ τὰ καθ' οἶκον καὶ ἐκ τῶν αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ σκείνου, καὶ πάνυ δεξιᾶ κεχειρημένος. ἀλλὰ τοῖς κείνου ἐχθροῖς κρατεῖν οὐχ ὑστερήσας, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσκόλως. σαλώμη δὲ καὶ ἀλεξᾶς πρὶν ἐκπυθέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ὅπη τὸν ἱπποδρόμου καθαπλείσμένους σκηπέμπουσι δὴ τὰ αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοὺς ὅπη τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πρόσταγμά τε αὐτὸ ἡδὺ εὐεργεσίαν μεγίστην εἰς τὸ ἔθνος. φανερὸν δ' ἦδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στράτευμα εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἱερεχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνεγνώσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένην, ὅπη τε πίστεως εὐχαριστία καὶ εὐνοίας τοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσεως τοῦ ὁμοίων παρέχης ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίστη. εἶτα μὲν τοι πτολεμαῖος τὸν σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πιστούμενος τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν. οἱ δὲ λήψεσθαι κύρωσιν σὺν ἄλλως ἔμελλον, ἢ καίσαρος συντυχόντος αὐτοῖς. βοὴ δὲν εὐθὺς ἐπαινούντων ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ στέφη τε αὐτῷ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὐνοίαν τε ὑπισχνοῦντο καὶ προθυμίαν τὴν αὐτὴν, συλλήπτορα τὸν θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν δὴ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελήσαν ἀρχελάῳ πολυτελεστάτην γοῦν τὴν σκηνοθεσίαν τοῦ πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον προκομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσαι τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὲ ὅπη κλίνης χρυσοῦς λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνήτε ἦν ἁλουργὴς καὶ ἀμπεχὲς πορφυροῦν ὁ νεκρὸς διαδήματι ἠσκημένος, ὑπερκειμένου στέφανος χρυσοῦς, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ προκείμενον. πρὸ δὲ τῆς κλίνης οἵ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγενῶν. ὅπη δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας προσηγορίας διέκειντο αὐτοῖς νεμηθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μεθ' ὃ τὸ θρᾴκιον, ὅπη δὲ τούτοις ἕποντο γερμανοί, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων δὲ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ἐκ τοῦ λοχαγῶν ἀριθμοῖ, καὶ τοῖς ταξιάρχαις αὐτῶν. τούτοις ἕποντο πεντακόσιοι τὰ οἰκέτων ἀρώματα φέροι. ἦσαν δὲ ὅπη ἡρῴδου σταδίου ὀκτώ. τῇδε γὰρ αὐτῷ ἐγίνοντο αἱ καθαραὶ τελεύσαι τοῦ αὐτοῦ. ἡρῴδης μὲν δὴ ὃν τελευτᾷ τρόπον. ἀρχέλαος δὲ, ὅπη μὲν ἑβδόμου ἡμέραν πένθους τῶν ἐν τῷ πατρὶ πόμων διετέλει. τοὺς γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον ἐπὶ πατρίου. ἑστιάσας δὲ τοὺς ὁμιλοῦντας καὶ καταλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὕς τινας ἴοι ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοπονούμενοι εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι τῆς εὐφημίας. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀναβάς, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνου χρυσοῦ πεποιημένου ἀνιδέξιος τοὺς ἐμίλους, χάρματι τῶν εὐφημιῶν τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἡδονῇ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὖ πω μνησικακοῖεν ἀνδ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὠργίσθη καὶ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ προθυμον αὐτῶν. ἄρτι μέντοι φειδοποιεῖσθαι δὲ βασιλέως ὀνόματος. τετιμῆσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, ἐπερ βεβαίως καίσαρ ἐπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἳ ἦσαν δὲ πατρὸς ἐξαφῆσαν αὐτῷ. διὰ τοῦτο αἰτίαν οὐδὲ τοῦ στρατευ-

στρατεύματος ἐν Ἱερειχοῦντι διάδημα αὐτῷ προθεῖναι
προθυμουμένου, δέξασθαι τὸ προσμάχητον τὴν ἐνθένδε τι-
μῆς, διὰ τὸ μηδέπω τὴν κυρίως δοθησομένην φανερὸν
εἶναι προσχόμενον. προϊόντων μὲν γὰρ εἰς αὐτὴν τὰ πρᾶγ-
ματα καὶ λανθάνειν ἀρετῆς ἐπιμελουμένῳ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν.
ἀπεδόκουν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι καὶ πα-
τρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. οἱ δέ, οἷον ὄχλος εἰώθασι φιλεῖν,
ὁμόσε τοῖς πρώτοις τῶν ἡμερῶν τοὺς ἀμείνους ἐμφανίζῃ
τῶν παρόντων ὅτι τοιάσδε ἀρχάς, ὅσῳ πράως καὶ ἀγεν-
πόλιτικῶς ὁ Ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μείζους τὰ ἐγκώμια
τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τοὺς αἰτήσεις δωρεῶν ἐπεφόρτιζον. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἐς ἐνιαυσίους φέρειν ὑπο-
κρινόμενοι βαρυνόμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οἱ ὑφ' ἡρῴδου
εἰρχθέντες, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, ἀπολύειν, εἰ-
σὶν δὲ οἱ ἄρσεις τὰ τέλη, ἃ ὑπὲρ πράσεσιν ἢ ὠναῖς ἡμισείας
ἐπέβαλλε, πρασταγόμενοι πικρῶς ἠπείλουν. ἀντιλέγειν
τε ἁπλῶς Ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἦρξατο ὁμίλους ἀποθεοῦσθαι
ὑπὸ πάντων πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν
τῆς ἀρχῆς ἰσχύσειν, τὴν εὔνοιαν αὐτῷ τὴν πλήθους. ὁπόσην
δέ τινας ἔχοιεν τοῦ θεοῦ καὶ δικαίαν τὴν πρόνοιαν μὴ τῶν φίλων.

A exercitu quidem apud Hierichuntem ultro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cum nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterum quam primum constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore ut benevolentia omnium videatur dignissimus: daturumqve operam, ut per omnia patre suo sit illis commodior. Illi vero, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem hujusmodi potestates ineuntium, quo mansvetius & officiosius eos colloqvebatur Archelaus, eo majoribus eum ferebant laudibus, poscebantqve sibi ab illo beneficia: quidam ut levius annuum tributum penderent: alii solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosqve diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus gravabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens ut conciliaret sibi multitudinis animos, non leve in eo momentum rerum suarum situm existimans. postremo re divina peracta convivium cum amicis iniit.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν Ἀρχέλαον.

CAP. XI.
Populi seditionem movit contra Archelaum.

Ἐν τούτῳ δή τινες τῶν Ἰουδαίων σπουδῇ ὄντες, νεωτέρων
ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ἀδύρονται Ματθίαν καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἳ τὸ διδασκαλεῖον
τῆς εἰς τὸ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τοῦ ἐκείνου ἀπεστέροντο,
ἤδη δὲ οἱ τῶν ὑπὸ καθαιρέσει καὶ χρυσοῦ ἀετοῦ κατεδεδι-
κασμένων, ὑπὲρ μέγα τι τῆς βοῆς καὶ οἰμωγῆς χεόμενοι,
καὶ τινα ὡς κλαύσιον φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρήθουν εἰς τὸν βασιλέα. συνῳδά τι αὐτοῖς ἠξιοῦτο μισθοῦ
τῆς ἡλικίας τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ Ἀρχελάου ἠξιοῦσθαι κο-
λάσεως τοὺς ὑπὸ ἡρῴδου τιμωρηθέντων, καὶ πάντων μὲν καὶ
πρώτων καὶ σκληροτάτων ἐπὶ αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶ-
τα παντοίως τε, νομιμότερόν τι ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιε-
ρᾶσθαι ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις Ἀρχέλαος καίπερ δει-
νῶς φέρων τὸν ὁρμὸν αὐτῶν ἐπιστάμενος, ἔχων τὸν ὅπως ῥᾳ-
στην ὁδὸν ἀνύσαι, προσκελεύεται αὐτῷ τάχος, ὅπως πε-
μπτικὸς τῶν δοξάντων κρατοίη. πέμψας δὲ τὸν
στρατηγὸν πείθοι χρήσθαι, καὶ τῆς ὑπὲρ τοιούτοις τιμωρί-
ας ἀποστέργοις σκοπεῖν, μὴ νέον τι ὂς τοῖς φίλοις αὐτῶν
συνθροῖ μὴ νόμων γεγονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὑπὲρ
μέγα δὲ ὑφίεσθαι προίοιεν, τάς τε κλήρους σὺν ἐν τοιοῖσδε
εἶναι, μᾶλλον δὲ ὁμονοεῖν ἕως καταστήσαιμι τῷ δέκτῳ, ὑπενευσάτῃ τῇ κρίσει ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε
δὲ καιρὸν βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ ἀνέ-
χειν, μὴ δὲ στασιάζειν δοκοῖεν. ὁ μὲν πεμφθεὶς ταῦτα παρῄνει τοῖς
διδάξας τὸ στρατηγόν, σκέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βο-
ῶντες λέγειν τε σὺν ἑαυτοῖς, καὶ εἰς κίνδυνον ἅπαντα λογιζόμενοι
σκέπτεσθαι καθίστασαν, καὶ τὰ ἄλλων ὅστις γε ὑπὲρ σωφρονισμοῦ
ἐπιστροπὴν τοιαύτην δέοι γενέσθαι τολμήσοι φθέγξασθαι
φανερὸς ἦν, διὰ τὸ πᾶν βουλήσεσθαι τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ
ἐξουσίᾳ τὰ ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγεμόνι, εἰ ζῶν-
τος πρῴδου στερηθεῖεν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς
αὐτῷ ἡγουμένης τιμωριῶν τῶν ἐπ' αὐτοῖς, ὠμηκότες
τὰς γνώμας, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγεμόνι ἔτι
μέλλησι ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

B

C

D

E

F

G

Interea Judæorum quidam novarum rerum cupidi per conventicula deflebant Matthiam & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi qvoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tunc cum clamoribus, & ejulatu in defunctum regem jactabant convitia, quasi in mortuorum solatium: congregatiq; in unum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indigne ferret, compescere tamen placide conabatur, qvod pararet profectionem ad Cæsarem, ut sententiam Cæsaris cognosceret. Itaq; misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, ut omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum moleste ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere injuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opusq; esse concordia, donec ad ipsos reverteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenue, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quod plus suæ voluntati tribuerent, quam autoritati præsidentium, & indignum ducerent, si amicorum quos vivo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio. adeo enim concitati erant ut id tantum jus & fas putarent, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiunt. & cum A
multi ad eos a rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminem audire sustinebant, sed ad majorem iram accendebantur, ausuri aliquid si major accessisset numerus. Cumqve festum instaret quo patrium Judæis est vesci non fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugii, quo summa alacritate, B majorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulliqve etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores, legis doctorum Judæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu qvem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad gravius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte, qui C compescerent homines, priusquam cætera turba hujus furoris inficeretur contagio. & si quorum eminueret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperaverunt, & ferientes saxis plerosq; occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucii. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porro de D rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaqve totum exercitum in eos immittit, simulqve equites, qui & advenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex iis peditum evasissent, jam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his eqvitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. E Archelaus autem per præconem edixit, ut omnes in sua discederent. illi metus gravioris mali festivitate relicta abierunt, quamvis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit una cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multosqve ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. F alii quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipue perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Judæam properans ad asservandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interveniens retinuit: G aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neqve arces occupavit in Judæa, neqve thesauros obsignavit regios, omnia relinqvens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam navigavit,

XIV.

Ἀντὶ αὐτοῦ, πρεσβεύς τε ἀμαθὴς, καὶ ἅτε ἐπιτηδείαν ἐπερόλης αὐτῷ ἡμωμένης τὸ πρᾶγμα ἡδονὴν ἐκ δ' παρωρμησαν τοὺς ἐχθίστους δοκιμωτάτους αὐτοῖς. πολλῶν δ' ἔτι δεχελάῳ πεμπομένων οἱ ἀγαλέξοντο αὐτοῖς, τ' δ' ἐχ τὸ ἐπείγον. γνώμη δ' τῇ αὐτῶν δοκεῖν πλείονων ὅπως εἰς τὸ πρόσθεν καλασπουδάσωσιν αὐτοὺς, ἐδέησ λοιπὸν ἦν αὐτῶν. ἀνάστασις τε ἦν λίαν ὀργῇ χωμένων. φανεροί τε ἦσαν ὄντες μέγα αὐξήσοντες τὸν ὄχλον ὁπλισθέντες ἐπισυρρέοντ αὐτοῖς. ἑορτὴν δ' τοῦδε τ ἡμέρων ἑορτῆς ἦν ἡ ἰουδαίοις ἄζυμα πρὸ τοῦ πάσχα, (φάσκα δ' ἡ ἑορτὴ καλοῦσι, μνῆμα ὄντος ἐξ αἰγύπτου ἀπαύστως αὐτῶν ἡμωμένης, ἐ θύουσι αὐτῇ πρόθυμως, πλῆθ τε ἱερῶν ὡς ἐκ ἄλλη κατακόπτουσιν αὐτοῖς νόμιμον, κατεπῇ πλῆθος ἀναβαίνοντ ἐκ τ χώρας, ἤδη δ' καὶ τ ἐπέκεινα τῆς θρησκείας δ' ἕνεκα) καὶ οἱ νεωτερίζοντες τὰς περὶ τὰ ἰουδαϊκὰ μαθήσεων ἐξηγηταὶ τ νόμων ὀδυρόμενοι, συνάντες ἐν τοῖς ἱεροῖς προφῆς ἠνάγκαζον, τοῖς στασιώταις ἐκ ὀλίγον μετ' αὐτῶν χιλίων μεταπτῶν αὐτοῖς. καὶ δείσας δεχελάῳ μὴ κίνημά τι δεινὸν βλάψῃ αὐτῶν τὴν δυναστείαν, πέμπει κατ' αὐτῶν τῶν πολιτῶν χιλίαρχόν τε τ ἵππεως τ ἐνεστηκότων πρότερον τ πάντα ὁμιλοῦντ δ' μωμένους αὐτῶν μὴ πάλαι καταστῆσαι, καὶ εἴ τινες ἀγαθοὶ πολλοὶ τ ἄλλων καθίστων προθυμίαν δ' στασιάζειν ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅπερ τότε οἱ στασιῶται τ ἐξηγητ τ πλῆθ ἐξαρέωσαν, βοῇ δ' ἀμελλάσμῳ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅπλ τοὺς ψαλάντας, καὶ ὠθίζοντες κατέλευσαν τοὺς πλείστους αὐτῶν. ἄλλοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχ τεταγμένοις φεύγουν. καὶ τοῖς μὲν παροῦσι πρόσχασιν ἀφ' ἑαυτῶν ἡ ἀναίρεσις λεώ. ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώζοντ πάντα, μὴ σὺν ἀνακινήσαι τὸν ὅπλ τοῦτο δὲ ὁρμῶν τῆς πλήθ. ἐκπέμπει δ' πᾶν τὸ ἐφιππάδον, καὶ τοὺς ὁπλίτας οἰ τοὺς τε αὐλὰς εὐθὺ ἐκώλυσαν τοὺς ἔξω πιέσαι βοηθεῖν, τοὺς ἐκπίπτοντας. ἐπὶ τ πεζῶν δέχονται ἀντιτελῆ θῶμα δ' ἀφάλεις ἤδη πεπισμένοι. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἐκτείνουσι οἱ ἵπποις. τὸ δ' λοιπὸν ὤχετο ὅπλ ὄρη τὰ πλησίον ἔχοντες. ἐκήρυσσε δ' δεχέλαος ἀναχωρεῖν ὅπλ τὰ αὐτῶν πάλιν. οἱ δ' ἀπέστευν τὴν ἑορτὴν καταλιπόντες, φόβῳ κακῶ μείζονος, καὶ περ θρασεῖς ὄντες ἅπαντες. δεχέλαος δ' ὅτι θαλάσσης κατήει μ' τ μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλὰς τ φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππου τ ἀδελφοῦ τε πάντα ἐφοίς καλήσας δ' οἶκα καὶ τ ἀρχῆς. συνεζήει δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη ἡρῴδου ἀδελφὴ τ ἄλλων ἀγομένη τὴν αὐτῆς. πολλοὶ δ' τ συγγενῶν, λογισμῷ ὡς συναγωνιούμενοι τοῦ δεχέλαου ὅτι κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δ' ἀντιπράξοντες, καὶ μάλιστα οἱ τ πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ πικρουμένου κατάδοας. ὑπανιόντ δ' ἐν καισαρείᾳ τ δεχέλαον σεβῖν ἡγεμὼν ἐπίτροπον τ ἐν συρίᾳ πραγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένον ὅπλ φυλακὴ τ ἡρῴδου χρημάτων. ἐαὐτ δ' ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ ἄναξ παρελθών. ἀλλὰ δ' πτολεμαῖος μεταπεμπτὸς τοῦ δεχελάου παρῆν. ὁ ἄναξ σαβῖνος χαριζόμενος, ἅτε τοὺς ἀκμὰς ὑπάρχοντ ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρειληφὼς, ἅτε τὰς ἰσχὺς κατεστήσατο, ἵνα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι ἡγεμονεύσειν π τοῦ αὐτῶν, καὶ ἐμβὰν ἐν τῇ ναυσὶ, δι' ἐπορεύετο.

ἄναξ

γήρω δ' ἐπ' ἀντιοχείας ἐξήιοντο κομιδαὶ, συβῖν- A alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hie-
ὅτι ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς ἁλαμβάνει τὰ βασι- rosolyma petiit, & occupavit regiam. accitis de-
λεια. μεταπεμψας γ' τὰς ἀρχεράρχας, καὶ ὅσοι δι- inde præfectis artium, & regiis procuratoribus,
οικηταὶ τ πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτῶν ἐφόδη- rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi
λῶ, καὶ τὰς ἄκρας καθίσατο ἢ αὐτῷ δοκοῖ. ἃ μὲν οἱ postulabat. Præfecti tamen non discesserunt a
φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, mandatis Archelai, sed omnia servabant in ipsi-
ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ παρεστήκει αὐτοῖς, us adventum integra, prætexentes ea se servare
καίσαρι γ' φυλάσσειν ἕκαστα ἴσως παρασκευάζοντες αὐτοῖς. Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis
τηνικαῦτα δ' ἔτυχεν τὸν καιρὸν ἀπὸ ῥώμης καὶ ἀντίπας, ἡρώ- filius Romam navigat, parandi sibi regni spe, ad
δου μὲν παῖς ἀπὸ ἀντιπατρίδος τῆς ἀρχῆς, ὑπαρχέσοι B quam excitatus erat per Salomen, quasi Arche-
σαλώμης ἠρέμου δ' ἀπὸ τοῦ ἄρξειν, καὶ πολὺ φθασάτω- lao præferendus, eo qvod prioribus testamenti
τερον ἀρχελάου ὡς ἀληθῆ ψευδῆ τὰ πραγματα, ἠξιω- tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ va-
κὼς τὰς ὑστέρας διαθήκας βασιλὰς ἀποφάνθαι, ὡς ἀσφαλεστέρας εἶναι τ ἀπογραφέντων. ἐπή- lidiores deberent esse quam illæ scriptæ posteri-
γετο γ' δ' τήν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικο- us. Ducebat autem secum matrem suam, & fra-
λάου πτολεμαῖον, φίλων τε ἡρῴδῃ τιμιώτατον γεγεν- trem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim He-
μένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα γ' αὐτὸν συ- rodis præcipuum, & tunc suis faventem partibus:
ἠθεῖα ἀντιπατρὸς τῆς βασιλείας φρονᾶν εἰρηναῖος ῥή- C sed maxime illum ad affectandum regnum mo-
τωρ ἀνὴρ, καὶ δόξῃ δεινότατος τῆς πρὸς αὐτὸν τήν vit Irenæus orator, vir eloqvens, & diu versatus
βασιλείαν πεπισ μένος. διὸ δὴ καὶ τῶν κελδόν- in regiis negotiis. quapropter svadentibus qui-
των εἶκεν ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ, ὄντι κατὰ τὰς ἀπο- busdam, ut fratri cederet natu grandiori, & hæ-
λήψεις τοῦ δ' πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, redi regni scripto in testamenti paterni tabulis,
οὐκ ἠνέσχετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο, καὶ noluit parere huic consilio. qui postquam Romã
πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ pervenit, omnes cognati ad eum defecerunt,
ἀνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσῳ γ' τοῦ πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα non tam ipsius amore, quam Archelai odio, liber-
μὲν ἀπὸ μισοῦντες ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων tatem maxime cupientes, & degere sub Romano
σωφρονεῖσθαι. εἰ δ' ἄρα τις ἀνήσοιτο λυσιτελέστε- D præside: quod si parum succederet, commodio-
ρον ἀρχελάου τὸν ἀντίπαν λογιζόμενοι, συνέπεσθον rem sperantes Antipam quam Archelaum, stude-
ἀντιπάτρῳ τῷ βασιλείαν. καὶ συβῖν- καταγορεῖ πα- bant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæ-
ρὰ καίσαρι δ' ἀρχελάου διὰ γραμμάτων. καίσαρ sari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at
γ' ἀρχελάου πρὸς πέμψαντ- εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, con-
οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθει τὰ αὐτοῦ, καὶ τῶν διαθη- tinentem jus suum & testamentum patris, simul-
κῶν δ' πατρὸς καὶ τὰς λογισμὰς τ ἡρῴδου χρημάτων que rationes pecuniarum Herodis obsignatas cũ
αὐτῷ σημαντῆρι νομίζοντα πτολεμαῖον, σκαραδόκει τὸ ipso anulo, atqve ita eventum expectabat. qui
μέλλον. ὁ γ', παῦτά γε ἀναγνὺς τὰ γράμματα, καὶ τὰς E perlectis his omnibus, Variqve ac Sabini literis,
δ' ἄλλας καὶ συβῖνου ἐπιστολὰς ὅπου τε χρήματα ἐν tum quantum pecuniarum esset ac annuorum
τούτῳ ἔτ- ἐφοίτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς reditum, præterea quæ Antipas sibi regnum
βασιλείας ἐπεπέμφει χρήματα, συνῆγε δὴ πρῶτα vindicans scripserat, amicos in consilium ad vo-
καχῇ γνωμῶν τὰς φίλας. συνῆσαν καὶ γαῖον τὸν ἀ- cat, & in his Cajum Agrippæ & Juliæ filiæ suæ fi-
γρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱὸν, πρῶτον lium, jam a se adoptatum, primum ei locum in
ὑπ' αὐτοῦ μεγονότα. πρῶτον τε καθεσθέντα παρέλαβε, consistorio tribuens: moxqve potestatem facit
καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τ ἐνεστηκότων, dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum
καὶ πρῶτ- ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπατρ-, δεινότατος F primus exoritur Antipater Salomes filius, vir fa-
πρὸς ἐπεῖν καὶ τοῦ ἀρχελάου ἐναντιώτατ-, ἔλεγε cundissimus & infensissimus Archelao, dicens e-
ἀρχελάῳ παραλόγως τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγον, ἔργῳ um per ludibrium nunc de regno agere, cujus
τῶν δυνάμεων αὐτῆς πρότερον ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι potestatem jamdudum invasisset non expectato
παρειληφότι δὴ τοῖς ἀπολωλόσι κ' τῶν ἑορτῶν. ὧν assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interi-
ἐναθεωτάτων ἄλλως, ἐχρῆν τῶν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω meret: qui etiamsi essent hanc pœnam prome-
χρῆσθαι δυναμένους ἀναγκαιοτάτους εἶναι, ἐν μὴ ὑπ' riti, ejus tamen exigendæ jus servandum fuisse
ἀνδρὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲν βασιλέως ἀδικηθῶτ- τὸ potestati legitimæ, non ipsi usurpandum, sive re-
καίσαρ- δι' ἀγνοιαν τοῦ αὐτοῦ ἐπερχόμενον. εἰ γ' ἰδιώ- gi cum injuria Cæsaris, cujus contemptissimet suf-
τῃ, πολὺ χεῖρον. ὡς ἀφ' τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντι- fragium, sive privato, quod pejus esset etiam.
ποιουμένῳ, καλῶς ἄν τι συγκεχωρεῖσθαι, ἀφ' τὸ καίσαρα G quare immerito nunc eum ab ipso hunc sperare
τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφῃρεῖσθαι. καθῆπτο γ' αὐτοῦ calculum, quem jam quantum in se fuit, ferendi
ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ μεταστάσεις ἀπικα- ejus jure privaverit. Ad hæc objiciebat ei muta-
λῶν, καὶ προσκάθισιν ἐπὶ θρόνου βασιλείου, καὶ δικῶν tos authoritate propria quosdam duces militiæ:
ἀφλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἠνομμένας, καταγνώσεις τε quodque sedisset in regio solio, & tanquam
αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων ἀφαίρεσιν, rex quasdam causas determinasset, annuissetqve
ὧν οὐδὲν μειζόνως ἐπενοήσαμεν postulatis populi, deniqve nihil non fecisset,
καθεσθέντα ὑπὸ καίσαρ- εἰς τοῦ ἀρχέλαον. quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo qvoqve dimissos ajebat eos, qvi in circo A
inclusi fuerant: multaq; afferebat alia, partim
vera, partim verisimilia propter juvenilem am-
bitionem hominis recens evecti ad tantum pote-
statis fastigium. præterea neglectum patris lu-
ctum, & comessationes insequenti mox post ejus
obitum nocte celebratas: qva indignitate moti
ad seditionem populum, videntem pro tantis be-
neficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam,
ut interdiu tanqvam personatus lacrymas finge- B
ret, per singulas autem noctes deliciis frueretur
regiis. qvi cum tam prævo ingenio sit præditus,
nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo re-
gnum acceperit, qvam hactenus fuisset erga pa-
rentem amantissimum. Cantu enim se oblectare
& choreis tanqvam in morte inimici, non patris,
haudqvaqvam abesse ab immani scelere. nunc
venire ad Cæsarem, ut annutu ejus regnum ac- C
cipiat, cum jam ante non aliter se gessisset, qvam
si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maxi-
me autem exaggerabatur in sacrato loco perpe-
trata cædes impia, idq; die festo, qvando tam ho-
spites qvam indigenæ victimarum more mactati
sint, & fanum refertum cadaveribus, non ab ex-
terno qvopiam, sed ab eo, qvi legitimam regis ap-
pellationem prætexeret, qvo facilius tyrannicum
suum ingenium explerot exercendis passim in o- D
mnes injuriis. Qvare ne per somnum qvidem
unqvam patrem, dum sanus esset, de hoc sibi post
obitum substituendo principe cogitasse, ut cujus
mores haberet cognitos: imo in potioribus ta-
bulis ejus adversarium successorem destinatum
Antipam. hunc enim a patre ad regnum vocatū
non animo, ante corpus præmortuo, sed integris
etiam tum & rationis & corporis viribus. Imo et- E
iamsi tum tale de Archelao fuisset patris judiciū,
qvale in posterioribus tabulis, ipsum tamen jam
satis declarasse, qvalisnam rex futurus sit, qvi
autoritatem Cæsaris in confirmando regno con-
tempserit, & privatus adhuc cives in templo ju-
gulare non dubitaverit. His dictis Antipater, &
ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius
cognatione testibus adhibitis, finem orationi im- F
posuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Ar-
chelao, cædem illam circa templum commissam
ipsorum improbitati imputandam, qvi non prius
a tumultuando destiterint, qvam ille coactus sit
eos vi compescere: hoc magis culpabiles, qvod
non solum malitiam suam exercuissent, verum
aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale
facinus. Insolentia enim eorum in speciem qvi-
dem infestatum Archelaum, sed re vera con- G
tumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse
injuriam. missos enim ab eo, qvi tumultuan-
tes sedarent, facto ab ipsis impetu contra jus &
fas necatos, nulla festi reverentia: qvibus pa-

ἀνετίθει ἡ αὐτῷ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἱπποδρόμου δεσμωτῶν
τὴν ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δ' πιθα-
νὰ δυνάμενα. διὰ τὸ φύσιν ἔχειν νέους τινὰς τῶν
νεωτέρων καὶ φιλοπράγμονας τῆς ἀρχῆς ἐπιλαμβανόντων
τὴν ἐξουσίαν. πένθους τε ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἀμελείας, καὶ
κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγενήσθαι. ἐφ' οἷς
δὴ καὶ τὸν πλῆθος ἀρχὴν τοῦ στασιάζειν λαβεῖν. εἰ
τοιαῦτα εὐεργετήσαντα αὐτὸν τοῦ πατρὸς, καὶ οὕτω
μεγάλων ἠξιωκότα τοιόσδε ἀμείβεται τὸν νέκυν, ὥσ-
περ ὑπὸ σκηνῆς δακρύειν μὲν ἐπιταττόμενον τὰς ἡμέ-
ρας, ἀπολαύοντα δ' ἡδονῆς τῇ ὑπὸ τῆς δεχῆς ὅσαι νύ-
κτες, φανεῖσθαί τε καὶ τῷ τὸν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρ-
χέλαον συγχαρούμενον τοῦ βασιλείου ὁπῆ γένοιτο
καὶ τῷ τὸν πατέρα. χορεύειν γὰρ καὶ ᾄδειν ὥσπερ ἐ-
χθρῷ πεσόντι, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς ἔτως μὲν συγγνώμης
τηλικαύτας δ' εὐεργετῆν ἐξηγμένου, δεινότατόν τε πάν-
των ἀπεφαίνετο. νυῦ ἥκειν ὑπὲρ καίσαρα πατεύσοντα
τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προ-
πεποιημένων ὅσοι γνώσοιτο ἂν ὄντα αὐτὸν καὶ βεβαίως
ἤδη δ' αὐτοκράτορα παρεληλυθότα. πλεῖστον δὲ μᾶλ-
λον ἐπὶ τοῦ σφαγεῖου τὸ ἔργον ἐδείνουν λέγων καὶ
τοῦ δυσσεβείαν, ὡς ἑορτῆς τε ἐνεστηκυίας, καὶ ἱερείων ἐν
προσώπῳ σφαττομένων ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ δ', ἐγχωρίοι. πλη-
θεῖν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, οὐκ ἀλλοφύλων, ἀλλὰ ἐμ-
μίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένων τῆς πάλε-
ως. ὅπως δυνηθεῖεν πληρῶσαι τῆς φύσει τυραννικὸν τὸ
πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένον ἀδικίαν. διὰ τοῦ μηδὲ
ὄναρ ποτὲ ἐρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου
ἀρετῆς ὄντος πατρός. ὑπεῖδεν γὰρ αὐτὸ τὸ τρόπον, ὃν
ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν τὸ ἰσχυροτέρων ἀντίπαν κα-
θίστασθαι. κληθέντα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὑπὲρ τοῦ βασι-
λείων ἐκ νεκρὸν ὄντα πρὸς τὸ σώματα καὶ τοῦ ψυ-
χοῦ, ἀλλὰ ἀκριφνὲς μὲν τὸ λογισμῷ χρώμενον, ἀλ-
κῇ δ' σώματος τῆς πάγμασιν ἐφεστηκότος. εἰ δὲ καὶ
πρότερον εἰς αὐτὸν ὑπίους τοῖς νῦν Ἀλεξανδρίδαις πατὴ-
ρ, ὑποφάνθαι ποτὲ πρὸς ἂν γνοῖτο βασιλεύς, τὸ μὲν
κύριον τοῦ Ἀρχέλαον τοῦ βασιλείου καίσαρα ἀφῃρημένον
δωρεᾶς τοῦ ἐξουσίαν, τὰς δὲ πολίτας ἰδιώτου ὄντα
ἀκμὴν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ὑποτεταγμένον. καὶ
ἀντίπατρος μὲν τοιάδε εἶπεν, καὶ μαρτύρων παρα-
σχόντος τὰ εἰρημένα κρατυσμὸν πολλοῖς τῶν συγ-
γενῶν, παύεται δὲ λέγων. ἀνίστατο δὲ νικόλαος ὑπὲρ
Ἀρχελάου. * τὰς γὰρ ὑπὲρ τοιῶνδε ἀρχόντας, ἀμείνον
τὸ καθ' αὑτὰς ὑβρίζοντας εἶναι πονηρὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ
ἀναγκάζοντας εἰς τοῦ ἄμυναν αὐτῶν ἐγγυωμένων πρα-
σσομένων. ὡς δὲ πολέμια εὗρον λόγῳ μὲν κατ' Ἀρ-
χελάου, τῷ δ' ἀληθὲς εἰς καίσαρα φανερὸν εἶναι. τὰς γὰρ
ὑβριζούσας κωλύσας φθαρησομένους, καὶ ὑπ' Ἀρχελάου
πεπομφότας κτείναι ὑπὲρ πεμένους, ἅτε δὴ θεῷ, ἅτε δὲ
νόμῳ τῆς ἑορτῆς ἐν φρονήσει γνωμένους, ὧν ἀντίπατρον οὐ
αἰσχυνόμενος ἐνδικητοῦ καθιστάμενον, ὑπὲρ θεραπεία ἐ-
χθρᾶς τοῦ αὐτὸν πρὸς Ἀρχέλαον, ἢ φύσει δ' ἀρετῆ δικαίᾳ.
οἱ παρελθόντες δὲ μὴ πρὸς Ἀλεξανδρίδας ἀρχὴς ἀδί-
κων ἔργων, οἱ δέ εἰσιν οἱ βιαζόμενοι δὲ μὴ θέλοντας τὰς
ἀμυνομένους ἐφ' ὅσα χωρεῖν. ἀνετίθει ἡ δὲ τὰ λοιπὰ
πᾶσι

trocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qvi priores injuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se protraverint. Cætera qvoq; de qvibus Arche-

πᾶσι τοῖς ἐν βελῇ τ κατηγόρων. ὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἀ μ A laum accusaverant, in eos ipsos accusatores re-
γνώμης τ αὐτῶν γεγνημένου αἰτία & ἀδικεῖν ἐπαγε-
σθαι. ἀ τῇ φύσῃ τοιστως αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι,
ἀλλὰ τῷ βλάπτειν ἂν δοκεῖν Ἀρχέλαον. τοσαύτα δὲ αὐτοῖς
ἐναγβελῶ & ὑβρισμοῦ τ εἰς ἄνδρα συγγνώμη, ἢ πα-
ρὸς μὲν & ἐργάτῃ, σωνήθη ἦ αὐτοῖς ἐ ἀεὶ παντος οἰ-
κείως πεπολιτευμένου. τὰς γε μὲν ἀληθικὰς ἐπὶ τε
σωφρονοῦντ γεγεράφθαι & βασιλέως, ἢ κυρωτέ-
ρας τ γεγραμμένων τοῦτερον, ἀλλὰ τὸ κρίσαρα δεσπό- B
τῃ τ ὅλων καταλεῖφθαι πρὸς τὴν κρίσιν τ ἐν αὐτοῖς
γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἀδαμῶς κρίσαρα τὴν
ὑβριν αὐτ, οἳ τ ἡρῴδε παντοίως ἀπολαύσαντες, παρ' ὃν
ἔζη κρίσαρ δωρεάμενος, τὰ πάντα ὅτι ὑβρεν γνώμης ἐπεί-
γοντ αὐτὸ, ἀθ' αὐτῶν ἀεὶ τ συγγνώμη τοιστων γεγονό-
των. ἔκρινε κρίσαρά τε ἀνδρὸς ἐπ' αὐτῷ πεπιημένου
τὰ πάντα ἐ φίλε ἐ συμμάχε καταλύσειν τὰς ἀληθ-
κὰς, ὅτι πρὸ τῆ αὐτὸ γεγεραμμένας. ὐδὲ μιμήσεσθ
καίαν τ ἐκείνων, τ κρίσαρ ἀρετὴν ἢ πίστιν, ὡς C
ἅπασαν τ οἰκουμένην ἀνεκδιαστον γνώμεν, ἐ μανίαν ἐ
λογισμῶ ἐκστασιν καταφερῆ ἀνδρὸς βασιλέως, ἧς μὲν
ἀγαθῶ τ διδασκάλου καταλελοιπότ, πίστει ἢ τῇ αὐτὸ
φερεφάλοτ. ὅτε ἁμαρτάνειν ἡρῴδην ποτὲ ἐκ
κρίσι & διδάσκε, σωφρονισμῷ κεχρημένου ὅτι τῇ κρί-
σαρ γνώμῃ τὰ πάντα πειθῆς. ἢ νικόλα μὲν τοι-
άδε διελθών, καταπαύει τ λόγον. κρῖσαρ ἦ ἀρχέλαον
φρονεσάντα αὐτῷ ἐκ τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνί- D
στη, φάμε ἀξιώτατον εἶναι τ βασιλείας. πολλὰ τε
ἀπέφαινε τροπὴν γνώμης τ αὐτὸ σὺν ἄλλα πράξειν,
ἀλλ' ἐπισταί τι διαθήκη ἐπηγορεύον, ἢ ἀρχελάῳ
συνέφερεν. ὁ μὲν τοίνε σκεκύρωτο ὐδέν, ὡς ἀνέγνω πα-
ραδείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας αρχέλαον εἶναι. κρὶ
διαλύσεως τ ἀνδρῶν γνωμῆς ἐσκοπεῖτ καθ' αὑτ εἴτε
ἀρχελάῳ τ βασιλείαν εἴη κυρώτων, εἴτε κοινῇ αὐτῶν
πᾶσι παντὶ τῷ ἡρῴδε γένει, ἢ ταῦτα πάντων πολλῆς E
ἐπικρείας δεομένων.

laum accusaverant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam injusta esse, quam ipsi videri velint, dum per hoc aliqvid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, cum de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certe a rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has vero tanto magis, quod Cæsari rerum domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cum maximis ab Herode vivo affecti sint beneficiis, nunc extremam ejus voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socii, & omnia fidei suæ permittentis: testamentum ratum habiturum. multum enim C interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atqve fidem toti orbi cognitam. quapropter non judicaturum parum sanæ mentis decretum ejus, qui probo filio successionem reliqverit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoqvidem verisimile non sit in deligendo successore erasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subjecisset omnia. In hunc modum D Nicolaus qvoqve dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissime, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: vidensqve hac promissione confirmatum in spe juvenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, unine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cum omnes ejus ope indigeant. XIV. E

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, ἐ ὡς ἔαρ τὸς αὐτῆς αὐτῆς σκόλασε.

Πρότερον ἦ ἢ κύρωσιν τινα τούτων ἠρώδης μαρθάκη τῇ ἀρχελάε μητὴρ, νόσῳ τελευτᾷ, ἐ ὡς ἀφ' ἁ- F
ρπ & συρίας στρατηγὸς παρῆν γράμματα τ ἰουδαίων ἀπόστασιν δηλοφέροντα. ἐ γὰρ ἀρχελάε μὴ τ ἐκ-
πλοῦν ἐπαρυθῆναι τὸ πᾶν ἔθνος, ἢ ἔαρ αὐτὸς, ἐπεὶ
παρῆν, τὰς αὐτῆς τ κινήσεως τιμωρίᾳ φθείρων, ἐ
& πλείστ & φόνοις ἀπίσχεσιν ποιησάμενος πολλῆς ἠνο-
μένης, ἐπ' ἀνθρωπείας τὴν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἓν
τῆς στρατιᾶς ἐν ἱεροσολύμοις λειπόμενον, τὴν ἰουδαίων
νεοτροπίαν ἀπισχνιοῦντας. ἀ μὲν ἐπερράνετό γε οὐ- G
δὲν ἀπὶ παύλῃ & μὴ ἀ σασάσοντ αὐτῶν. ὅτε γὰρ ἔαρ
ἄπιοι, ἢ συβῖνος ἀπέτροπος & κρίσαρος ἐπιτρο-
πεύων αὐτὸ μεγάλως τὰς ἰουδαίους κατεπόνει, στρα-
τιᾶ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς κρὶ θρασύτατ
αὐτῶν, κρὶ τὰ τολμήσει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυ-
φόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπεσσύγων τοὺς ἰουδαίους, κρὶ
σκυλεύσων ἀπὶ ἁρπαγὴν προθύμως ὥρμητ βίᾳ πάντα κερδῆ κρὶ

CAP. XII.

Seditio Judæorum contra Sabinum, & qvomodo Varus autores ejus puniit.

SEd priusqvam qvicqvam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo vitam finiit, & a Varo Syriæ præside venerunt literæ defectionem Judæorum significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gente tumultus, ad qvos compescendos cum Varus venisset, autoribus ejus motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, revertens Antiochiam, legionem unam reliqvit Hierosolymis, ut Judæis novandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen qvicqvam hac ratione profecit. Quamprimum enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Judæos, fretus relictis illic copiis, & parem se jam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Judæos his utebatur, molestans eos, & ad defectionem irritans: ut qui & arces occupare conaretur, & violentas pecuniæ regiæ scrutationes faceret, privati lucri &

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, si- A
cut nos vocamus celebritatem qvandam patri-
am, confluxerunt undiqve multa millia non so-
lum religionis gratia verumetiam indigne feren-
tes Sabini intemperias, nec tantum ex Judæa gra-
vius offensa, sed e Galilæa qvoqve ac Idumæa,
tum a Hierichunte, & trans Jordanem sitis oppi-
dis, omnes cupientes pœnas a Sabino expetere.
partitiqve trifariam hoc modo castra faciunt.
pars una Circum occupat. reliqvarum duarum
altera templum a Septentrionali & Orientali re- B
gione circumsidet. ab Occidentali altera, qva
fuit erat domus regia. Ita inclusos undiqve Ro-
manos oppugnare etiam parabant. Tum Sabi-
nus territus audacia hominum: qvibus decre-
tum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum
misit literas, hortans, ut properet, relictamqve
legionem præsenti periculo eripiat, alioqvi bre- C
vi contrucidandam. ipse consensa castelli tur-
re celsissima, qvæ in honorem Herodis fratris a
Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu
Romanis innuebat, ut in Judæos eruptionem fa-
cerent: & cum ne amicis qvidem se auderet
committere, postulabat, ut alii propter ejus ava-
ritiam mortis periculo se objicerent. qvi postqvā
progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. &
qvamvis strenue milites rem gererent, non ta- D
men frangebantur Judæorum animi, licet mul-
tis cadentibus, sed circumducta suorum parte,
ascenderunt porticus, qvæ erant in extimo tem-
pli ambitu: unde in adversarios pugnantes vel
mittebant, vel fundis intorqvebant lapides, non
tantum adjutores suorum, sed spectatores etiam
totius prælii. qvin & sagittarii e superiore loco
impetebant expositos ictibus, nec valentes con- E
tra missilibus ad se pertingere, eoq; facilius vin-
cebant. atqve hæc pugnæ conditio diu duravit.
deinde Romani indignitate rei moti, ignem clam
subjiciunt porticibus: qui multis accendentibus
& fomenta aggerentibus brevi ad tectum emicu-
it: ejus materies quod esset pice ac cera obinau-
rationem peruncta, facile correpta est incendio,
quo lacunaria illa pretiosa & magnifica absumpta F
sunt, & quotquot illuc ascenderant improviso
perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente una
præcipitati sunt, pars a circumstantibus telis con-
fixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoni-
ti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet
gladiis confecti sunt. quod si aliqui refugientes
qua ascenderant, in tutum se recipere volebant,
hos omnes Romani contrucidaverūt, quod ine- G
rmibus nihil prodesset ferocia, ita ut ne unus qui-
dem ex his qui tectum ascenderant incolumis e-
vaderet. Tum Romani, qua se incendiū remisit,
alii ab aliis protrusi, penetraverunt ad sacræ pe-
cuniæ conditorium, cujus bona pars furto

πλεονεξιῶν ἐπιθυμίας. ἐπισείσης ᾗ τῆς πεντηκοστῆς,
ἑορτὴ ᾗ ἡμῶν ἐστι πάτριος ὅτε κεκλημένη, ὅπι κ᾽ τὴν
θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ᾽ ὀργῇ φέροντες τὴν πα-
ροινίαν τῆς σαβίνε ὕβρεως, μυριάδες συνεθροίσθησαν
ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδου-
μαίων, ἱεριχουντίων τε ἡ πλῆθυς κ᾽ ὁπόσοι περαίωντες
ἰορδάνου ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων πλῆ-
θος λύ, ὁ πρὸς πάντας σπουδαίτερος, ἢ πολὺ προθυ-
μότεροι τ᾽ ἄλλων ἐπιπωρεῖα δ᾽ σαβίνε ὠρμήκεσαν.
ἢ τρία μέρη ποιησάντες ἐπὶ τῶνδε στρατοπεδεύονται,
χωρίων. οἱ μὲν τὸν ἱππόδρομον ἐπιλαβόντες, καὶ τ᾽ ᾗ
λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τὰ βόρειον δ᾽ ἱερὰ πρὸς μεσημ-
βρίαν τετραμμένοι, οἱ ᾗ τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον, μοί-
ρα ᾗ αὐτῶν ἡ τρίτη, τὰ πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἐν᾽ καὶ τὸ
βασίλειον λύ. ἐπρὸς ετο ᾗ τὸ πᾶν αὐτοῖς ὅπι πολι-
ορκίας τ᾽ ῥωμαίων ἀπαντᾶχθεν αὐτοῖς ἀποκεκλεισμέ-
νοις. ἢ σαβῖνος, ἔδεισε δὴ τότε πλῆθος αὐτῶν ἢ τὸ
φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ἐλίγῳ τὸ ἰουδαίων ποιεμένων
ἀπὸ δ᾽ ἡπάδας μὴ ἐθέλειν ἐφ᾽ οἷς αρετὰν κρίνειν αὐ-
τὸν νικᾶν, ᾠδαχρῆμα τε ὡς τ᾽ ἄφορον ἐπεμπε γράμ-
ματα, καὶ τοσοῦτος ἦς σὺκ ἀνῆκε κελεύων σὺν δ᾽ ὀξέως
βοηθεῖν ὡς κινδύνε μεγίστε τὸ ἐγκαταλειφθῆναι στρά-
τευμα ᾠδιεχρῆτο, λέγ. τὸ μὴ εἰς μαχεραν ἐλπίζειν
καταικηθησόμενοι ληφθέντες αὐτός. αὐτὸς ᾗ δ᾽ φρου-
ρεῖν τ᾽ ὑψηλοτάτων τ᾽ πύργων καταλαβόμενος. φασή-
ηλον, ὅπι τιμῇ δ᾽ ἡρώδε ἀδελφὸ φασαήλε ὠκοδομη-
μένον τε κ᾽ ἔτως ἐρημένον, τελευτῆς ὑπὸ παρθικῶν
αὐτῷ γομένης, κατιόντε τοῖς ῥωμαίοις ἐπιξένας τῆς ἰου-
δαίοις. αὐτὸς μὲν ὁδ᾽ εἰς τὰς φίλας τελμῶν κατέπεμ-
πεν, τὰς δ᾽ ἄλλας ᾠδεαπροθήκειν αὐτὸ τῆς πλεονεξίας
δικαίων. τολμησάντων δ᾽ εἰς τὸν ἔξοδον τ᾽ ῥωμαίων
μάχη σαφὴς καρτερά. καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔρ-
γων ἐκράτουν, ἐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις
ἔκαμνε τῇ ὄψει δ᾽ δεινὰ πολλῶν αὐτοῖς πεπλωκότων,
ᾠδιοδεύοντες δ᾽ ἀνίασιν ὅπι ταὶς στοαῖς, αἳ περῆσαν δ᾽
ἱερὰ τὸν ἔξωθεν ᾠδίολον ᾠδιέχεσαν, κ᾽ πολλῆς μάχης
γομένης, λίθος τε ἀφίεσαν, τὰς μὲν ἐκ χειρὸς ἐπάρ-
οντες. ἐς ᾗ σφενδόνων. ἀθλητὰ γὰρ ἐς τὰ τοιαύτης
μάχης ὄντες. ἢ οἱ τοξόται πάντες ᾠδατεταγμένοι μέ-
ρα ἐβλαπτον τὰς ῥωμαίας, λέγ. τὸ ἐκ δεξιοῦ τε εἶναι,
καὶ ὅπι χειρὶ ἀκρᾶς μὲν ἄποροι λέγ. ταινίφ περὶ τῆς εἰσ-
αιωνίζειν πειρωμένοις εἶναι, ῥᾴας ᾗ κρατεῖας τὰς
πολεμίας ἔχοντες. ἢ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη σωέ-
χη τοιάδε ἦσα. ἔπεσπε ῥωμαῖοι δεινῶς φέροντες τὰς
δρωμένοις πῦρ ἐνίασιν ταῖς στοαῖς, λαβόντες ἰουδαίων τὰς
ἀναβεβηκότας ἐπ᾽ αὐτάς. ἢ τὸ πῦρ ἐκ τε πολλῶν
πρὸς ἠέμων, κ᾽ μὴ τ᾽ ἐγείρει φλόγα δυναμένην, ἢ πλέ-
τ᾽ δ᾽ ἐροφὰ ἡ πρὸς. ἡ ᾗ ξύλωσις παρῆχεν ποιῆς τε ἢ
κηρὸ πλέον ἔτι ᾗ κηρὸν χεόμενον ἐπαλλιλιμμένον εὐθέως
ἥπτ. ἔρρα τε μεγάλα σκεύη ἢ ἀξιολόγατα ἠφανίζε-
το. κ᾽ τὰς ὑπὲρ τ᾽ στοῶν ὀλεθρος ὅσος ἀπροσδόκητος πα-
πέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ δ᾽ ὀρόφε καταῤῥαγέντες συγκατε-
φέροντο αὐτῷ. τὰς ᾗ ᾠδιεκδύειν ἐβάλλον οἱ πολεμίοι.
πόλλοι ᾗ ἀπορίᾳ τε σωτηρίας, καὶ σὺκ πολλῆς κακοῦ
τοῦ ᾠδιεσηκότ᾽, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐσέπεσον ἑαυτούς. οἱ
δ᾽ καὶ τῖς ξίφεσι χεώμενοι λέγδε σφὰν ἐποιοῦντο. ἐπὶ
σαι ᾗ εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὁδῷ ᾗ ἀναβεβήκει-
σαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτειναν γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα σκληρυμένους, οὐδὲν τῆς
ἀπονοίας λέγ. τὸ ἀνοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη ᾗ τῶν ἀνελθόντων ὅπι τὸ τε γ᾽ ὁδ᾽ ὀκτωκαί. καὶ ῥω-
μαῖοι λέγ. δ᾽ πυρὸς ἢ πυρκαϊὰ ὠθέντες, σκράτουν δ᾽ ἡσαυροῦ, καθ᾽ ἓν ἱερὰ λύ χρήματα, κ᾽ διεκλάπη μὴν

πολλὰ

πολλὰ ὑπὸ τ στρατιωτῶν, σαβῖν Θ ἢ πρεσπίπτειν εἰς τὸ A militum diſperiit, ad Sabinum autem propalam
φανερὸν πεντακόσια τάλαντα. ἰουδαίους ἢ, ἐλύπει μὲν qvadringenta talenta ex ea præda relata ſunt.
τὸ πάθ Θ τῶν φίλων οἱ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύ- Judæi vero duplici calamitate affecti ſunt, deſi-
πει ἢ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ὁ μὲν, ἀλλ' deratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & inſuper ſpoliato ſacrario, facto tamen globo e pugnaciſſimis circumdederunt regiam, incenſuros ſe eam & omnes intus occiſuros minitantes, niſi qvamprimum diſcederent: qvod ſi mox abirent, impunitatem Sabino una cum ſuis
ὅπερ αὐτῶν ἐπύγχανεν σωσεσραμμένον καὶ μαχιμώτα-
τον, τοῦτο ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε
ἐνιέναι αὐτῷ, καὶ πάντας κτενεῖν, κελεύοντες ἢ ταχ Θ
ἀπέναι, καὶ πρόσθεν μήποτε ἐπιχειρῆσαι ἀδείαν καὶ
σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τ βασιλικῶν τὸ πλεῖσον ἠυτο- B pollicentes: pro qvibus etiam aulicorum maxi-
μολήκεσαν σὺν αὐτοῖς. ῥοῦφ Θ ἢ καὶ γρᾶτ Θ τριχιλί- ma pars ſtabat. Rufus qvoqve & Gratus, qui
κ τ μαχιμωτάτων ὃ ἡρῴδ στρατόματ Θ ἔχοντες ſub ſe habebant tria millia bellicoſiſſimorum &
ἄνδρας τοῖς σώμασι θρασυτάτους, ῥωμαίοις πρόσθεν πο- ſtrenuiſſimorum virorum ex Herodis exercitu,
λεμίους. καὶ τὸ ἱππικὸν ὑπὸ τῷ ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ in partes Romanorum ſe tranſtulerunt: ſimulq;
καὶ αὐτὸ πρόθυμον τ ῥωμαίων ἐγεγόνει· ἰουδαίοις ἢ σὺν eqvitatus Rufo duci parebat, non mediocris ſane ad rem Romanam acceſſio. Interim Iudæi
ἡμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, nihilo ſegnius inſtabant oppugnationi, muros
καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐπέλλουν μὴ ἐμποδίζοις εἶναι suffodientes cuniculis, & adverſarios hortantes, C
ἢ ἀπολειπομένοις χρόνον περιόσιον αὐτοῖς ἐλευθερίων ut abirent, neve diutius vindicantibus ſe in li-
τῶν πατρίων. σαβῖνῳ μὲν οὖν οὐκ ἦν ὑπὸ τὴν ἀπέναι μὴ τ libertatem a majoribus acceptam obſiſterent. At
στρατιωτῶν, πιστεύειν δ' ἔχ οἷ Θ τι ὑπὸ τὰ πεπραγ- Sabinus libenter qvidem inde abduxiſſet mili-
μένα. καὶ τὸ λίαν μὲν εὐγνώμονον τ πολεμίων ἐπ' tes, ſed fidem promiſſis habere non poterat, pro-
ὀπτρεπῆ ὃ καταπεπομένῃ εἶχεν. ἅμα ἢ καὶ τὴν pter ea quæ perpetraverat, nimiam etiam æqui-
ἄφοβον ἔξιν πεσόντων ἐπέμενε τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τού- tatem hoſtium ſuſpectam habebat, & expectabat
τῳ ἢ ἐπ' ἄμφω μέρεα Ἰουδαίων ἐχώμενα τὴν ἰουδαίαν a Varo ſubſidium. In hoc rerum ſtatu etiam
καπελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας alibi per Judæam diverſis in locis innumeri tu- XV.
χερδῶν καὶ ἰουδαίων ἔχθρας ὑπὸ τὸ πολεμεῖν ἀφημένων. διχίλιοι μὲν τῶν ὑφ' ἡρῴδῃ ποτὲ στρατολογουμέ- D multus exoriebantur, ut qvemqve aut lucri, aut
νων καὶ ἤδη καπαλευκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συρέντες vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim vi-
πρὸς πολέμους τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιτεθέντ Θ αὐτοῖς rorum millia, qvi aliqvando ſub Herode meru-
ἀχαάβ ὃ ἡρῴδ ἀνεψιῷ, καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ erant, tunc vero dimiſſi domi agebant, in unum
μετέωρα ἀνεωσμένων ἐπὶ ἐμπειρίαν τὴν εἰς τὰ πολεμι- collecti bello impetebant regios, reſiſtentes ſibi
κὰ τῶν ἀνδρῶν, ταῖς ἢ δυσχωρίαις σώζοντ Θ ὁπόσα ductu nepotis Herodis Achiabi: qvi nusqvam
δύνατο. ἰούδας ἢ ὠὴ ἐξεκίνει ὃ ἐκ χίλησοῦ ὡς ὅπλ μέ- æqvo loco eos ſuſtinere auſus ut veteranos & bel-
γαθυμηθέντ Θ, ὑφ' ἡρῴδῃ ἢ μεγάλοις ληφθέντ Θ landi peritiſſimos, tuebatur ſe & ſua qvantum
πόνοις. ὅτ Θ οὖν ὁ ἰούδας τὸν σέπφωρον τ γαλιλαί- poterat aſperitatibus acceſſu difficilibus. Qvin E
ας συρεσάμεν Θ πλῆθ Θ ἀνδρῶν ὀπλισμένων ὅπλ- & Judas Ezeciæ latronum ductoris olim per He-
σμῷ τῷ βασιλεῖ ποιεῖ, καὶ ὅσων κρατήσας ὁπό- rodem magno labore expugnati filius, apud Se-
σα αὐτὸς ἀπήνεγκε, ὥσπερ εἰώθασι τὸν καθ' ἕνα, phorim urbem Galilææ collecta circa ſe hominũ
καὶ ὁπόσα ἔκ ματα, ὅσα κατελήφθη αὐτόθι, deſperatorum manu incurſabat regis ditionem:
φθορεὺς τε ἁπάντων ὢν ἄγων καὶ φέρων τὰς προστυχά- & potitus ejus armamentario, armatisq; inde ſu-
νοντας, ὑπ' ἐπιθυμίας μειζόνων πραγμάτων, καὶ ζηλώσας is ad unum omnibus, pecuniam qvoqve regiam
βασιλέων τιμῆς, σὺν ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, ἢ ἦ ὑβρί- in illis locis occupavit: jamq; formidando ac-
ζειν ἐξουσία, κτήσασθαι προσδόκων τὸ ἐντεῦθεν colis ſpoliabat, in qvoscunqve incideret, aſpi-
ἐλπίς. ἰοὺ ἦ καὶ σίμων δοῦλ Θ μὲν ἡρῴδου ἢ βασι- rans ad regnum, affectansq; hoc faſtigium non F
λέως, ἄλλως ἦ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ bonis artibus, qvarum imperitus erat, ſed no-
σώματ Θ ὑπὲρ μέτρ προύχων τε καὶ πεπισθμέν Θ. cendi licentia. Dum ita ubiqve turbatur, etiam
ὅτ Θ δὴ θεὶς τὴν ἀκολασίαν τῶν πραγμάτων, ἀφέδημά Simon Herodis regis ſervus, vir alioqvi & forma
τε ἐπέλαμψε πρὸς ἡδονὴν, καὶ πλήθους συρέντ Θ & ſtatura & robore egregius in primis habitus,
ἐπ' αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγελθεὶς μανίᾳ τῇ σκείνων, καὶ auſus eſt diadema ſumere: ſtipatusqve nume-
ἐπ' ἄξι Θ ἐλπίσας παρ' ὀντινοῦν, τὸ ἐν ἱεριχοῦντι βα- roſis copiis, & rex conſalutatus ab inſana multi-
σίλειον πίμπρησιν δὲ ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαπαλε- tudine, placebat ſibi præ qvovis alio, auſpi-
λειμμένα, πολλάς τε ἄλλας τ βασιλικῶν οἰκή- catus poteſtatem diripienda ac incendenda G
σεων, πολλαχοῦ τ χωρίων πῦρ ἐνιεὶς ἠφάνιζεν τοῖς ἐνε- Hierichuntina regia: paſſimqve crematis ali-
σηκόσι λίαν ἀναπαγεῖν τὰ ἐγκαπαλελειμμένα ὑπὸ regis palatiis, & præda conceſſa ſuæ factionis
πλέονων. ἐπέπρακτο δ' ἂν τι μεῖζον αὐτῷ μὴ τα- hominibus, majora etiam auſurus videbatur,
χέως ὑπερφθῆς γνομένης. ὁ δὲ γρᾶτ Θ τ βασιλι- ni mature occurſum fuiſſet. nam Gratus re-
κῶν στρατιωτῶν ῥωμαίους προσεθνικὸν Θ μεθ' ἧς εἶχε giorum militum dux, tum Romanorum partes
δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς fovens, ſuas copias contra Simonem duxit: ubi
μεγάλης ὑπὸ πολὺ γνομένης, τό τε πολὺ τῶν πε- poſt acerrimum conflictum tranſamnani homi-
ρὶ σίμωνα ἀσυντάκτων ὄντων, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπ' nes incompoſiti, & ferociter magis qvam pe-
ἐμπειρίᾳ μαχίμων διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμων Θ rite pugnantes deleti ſunt. ipſum Simonem per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncavit. Apud Amatha quoqve Jordani fiumini appositа palatium regium incensum est a quadam hominum colluvie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quod proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui vero externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graves superbia simul & avaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec majoribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentavit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quodvis arduum facinus, instrumentum, ut ipsis videbatur, idoneum ad occupandā tyrannidem, qvod eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, qvam in fratres qvasi legatos distributam obire jubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se servabat arbitrium: duravitq; diu potestas hujus, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exeqvitur: maxime in Romanos cædibus sæviens, & milites regios, utrisqve exæqvo infensus: his propter licentiam, qva sub Herode usi fuerant; Romanis propter recentem injuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebantq; ubiqve omnibus, vel lucri cupidine, vel in consvetudinem jam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductoremqve ejus Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliqvos nihilo meliora jam spectantes superveniens cum regio milite Gratus servavit, relictis cæsorum cadaveribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionem conferentes, & Romanos non levibus affecerunt incommodis, & suam gentem majoribus etiam involverunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, unus a Grato pugna victus, alter a Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliqvam, qvod ejus copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & jurejurando ipse qvoqve Archelao se dedidit. sed id aliqvanto post factum est. Tunc vero Judæa plena erat latrociniis, & ut qvisqve seditiosorum cœtus cojuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, qvod minima ejus mali pars rediret ad Romanos, ipsi vero inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterum Varus, cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliqvis (nam tres in

XVI.

A φυγῆ ἀλά τινα φάραγγα σώζοντα αὐτὸν χεάτες ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. κατεπῄγθη δὲ τὰ ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια, καὶ τινῶν συζώντων ἀνδρῶν σίμωνι ὡμοταλησίων. ὅτως πολλὴ ἀσρωσυνὴ ἐνεπλίτθυσε τὸ ἔθνει, ἀλὰ τὸ βασιλέα μὴν οἰκεῖον σὸκ εἶναι τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθα ἀρετῇ. τὰς δὲ ἀλλοφύλυς ἐπελθόντας σωφρονισὰς B μὴ συζυσιάσαντα τῶν ἀνθρώπων, ἐπέκλαυμα αὐτῶν ἀλά τε ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ψυεύθη. ἐπεὶ καὶ ἀθρόγγης ἀνὴρ οὔτε προγόνων ἐπιφανὴς ἀξιώματι, ἔτε ἀρετῆς περιουσία, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν ὢν καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως ὢ μεγέθει σώματα, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ ἀλαπρέπων, ἐτόλμησεν ἐπὶ βασιλέια φρονῆσαι, καὶ ἀλὰ τὴν ἡδονὴν τὸ πλέον ὑβρίσαι, καὶ θνήσκων σὸκ ἐν μεγάλοις τὶ γεάθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἐπὶ τοιοῖσδε ἀνάλωμα ἡγησάμενον. ἦσαν ὢ αὐτῷ C καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐπὶ μεγάλα πεφυῦχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισθμένοι, πρόβλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχα τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκας. συλλέγαν γὰρ μεγάλη πλῆθος πρὸς αὐτός. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ διεστράτευον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες ὑπ' αὐτῶν. ὁ ὢ διάδημα περιθέμενος, βυλευτήριόν τε ἦν ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη ἀνακείμενα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενε δ' ἐπὶ πολὺ τῷ δὲ τῆς ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ πρόσθεν ἐτόλμα μὴ ἀποτερμένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπιμανῆ προσκείμενοι ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν μίσει, πολιτευόμενοι ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρυς, τότες μὲν ὕβρει ἡ χρήσαντο ἐπὶ τῆς ἡρώδε ἀρχῆς. ῥωμαίυς ὢ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, προῖόντα ὢ ἃ χρῆν, καὶ ἐπὶ πλέον ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. διαφθορίς τε σὸκ ἦν τοῖς D πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδες ἐλπίδι, τὰ ὢ καὶ σωτηρίᾳ ἃ φονεύειν. ἐπιπεσόντα ὢ τότε καὶ ῥωμαίων λόχα ἐμπαιομένα, οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς πρατίας ἔφερον. καὶ προϊσάντες ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο ἃ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πεζῶν τὰς κρατίστας κατηκόντιζον. οἱ ὢ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, χαλᾶτε σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς γνωμένης, σώ- E ζοντα τὰς νεκρὰς καταλιπόντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίυς τε παρελύπησαν σὸκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ὅλον ἐπάκρωσαν ἐπὶ μέγα. χειροῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν χαλᾶν συμβαλών, ὁ ὢ πτολεμαῖος. καὶ τὸν πρέσβυ τατον ἀρχελάῳ λαβόντα, ὁ τελευτᾶν πάθαν τῷ σκεύου λελυπημένῳ, καὶ ἄπορον ἐπὶ πλέον ὁρῶν τὴν σωτηρίαν ἐπὶ νόσου καὶ καμάτου πολλῷ ψυλωθεὶς τῆς δυνάμεως, ἐπὶ δεξιᾶς καὶ πίστει ἃ θείου F ἀρχελάῳ παραδίδωσιν αὐτόν. καὶ τοῦδε μὲν ὕστερον γίνεται. λῃστρικῶν ὢ ἰουδαίων ἐμπλεως ἦν, ἓ ὡς ἂν τυχοίεν τινὶ οἱ συζυσιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς πρόσῃσιν ἐπ' ὀλέθρῳ ἃ κοινῷ ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθισάμενοι, τὰ ὢ ἐμοφύλου φόνου μήκιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρ ὢ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πανήγυρις τὰ πεπραγμένα, σαβίνου γράψαντα πρὸς αὐτὸν, δείσας τὸ τρίτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, πρία δ' ἐπὶ

συμίας

ουρίους τε πάντα λεῶ, καὶ ἵλους ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσα ἦν ἡτοιμασμένα ἢ βασιλεῖ ἢ τισὶ τετράρχαις τότε παρῆν, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἰρητο γὰρ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὅπου προεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ Βηρύτιοι διακοσίους αὐτῶν τὴν πόλιν οἰκοῦντας πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει γὰρ καὶ Ἀρέτας ὁ Πετραῖος ἔχθει τε παλαιᾷ Φιλίαν τῷ Ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρεῖς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τε πάντας τοὺς ἑαυτοῦ φίλους, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, χαλκαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἱ ὑπὲρ τὴν Πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε ἀντικαλοῦσιν εἰς μάχην τρέπεται, καὶ σὺν φόνῳ ἐλών, τοὺς μὲν οἰκήτορας λεηλατεδίσιτο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς γὰρ ὁ Οὖαρος ὅτι συμαρέσκοι τῷ παντὶ στρατῷ σπεύδων, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνέγκλητον ὅτι τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι. στρατοπεδεύεται δ' ἐν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδι κτήματι, Ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ Ἄραβες μισοῦντες τὸν Ἡρῴδου ἐμπεπρήκασιν αὐτῷ, ἐχθροὶ καὶ τοῖς φίλοις τοῖς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες συμφῶ κώμῃ ἑτέρᾳ διήρπασάν τε οἱ Ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν πάνυ ἐρυμνὴν οὖσαν καὶ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγε, ἀλλὰ πυρὶ καὶ φόνῳ τὰ πάντα, μεσοῦντος λεῶ. πίμπρανται δὲ καὶ ἔμμαοῦς, ἄρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν πολιτικῶν, προεκλιφθείσας ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὴ καὶ Ἱεροσολύμοις ἤδη σωτήριος, καὶ Ἰουδαίων οἱ κατὰ πολιορκίαν τάγματος τῆδε στρατοπεδούμενοι, τὸν ὄψιν τῆς πορείας τῶν στρατευμάτων ἐκ ὑπομείναντες ὤχοντο ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι δεινῶς δὲ ἄρα σοφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπέλυον τὰς αἰτίας, ὡς τὸ μὲν συνόδου τὸ πλῆθος διὰ τὴν ἑορτὴν ἠθροίσθη, δὲ δὴ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκήσαντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκῶν προθυμίαν ἔχοντες. παρακινδυνεύσασθαι δὲ τὸν Οὐάρου, ἰώσηπός τε ἀνεψιὸς Ἡρῴδου βασιλέως, χιλίαρχός τε καὶ ῥοῦφος τῶν ὑπ' αὐτοῖς τὰ στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος δὲ οὐκ ἀφίκετο Οὐάρου εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. Οὖαρος δὲ κατὰ τὸν χωρὸν πέμψας δὴ στρατὸν μέρος, ἐπιζητεῖ τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. συνομνυμένων, ὡς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν. ἐλήφθησαν δὲ οἱ διὰ παντὸς τὸν αἰτίαν στρωθέντες διακόσιοι. μὴ δὲ ἦσαν τὸν μὲν αὐτοῦ στρατιᾶς ἀποπεμπτέα, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἔτι ἀδαμινοῦς ὄντας τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτησαν αὐτοῖς καὶ παρήκουσαν τῶν δογμάτων, καὶ ὧν ἠζίου Οὖαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ὁπόσα δὲ κακουργεῖν ἐπεχείρησαν αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους Ἰουδαίους συνεγκέκλημπωδομένους, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ Ἀχιάβου συνελθόντες. ᾧ δὲ Οὐάρος τὸν πλῆθος συγχωρῶν τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα ὁπόσοι ἠγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. καίσαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀφῆκεν, ὁπόσοι τε συγγενεῖς ὄντες ἡρῴδου, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἐκόλασε μόνους, οἳ μηδὲν φροντίσαντες τοῦ δικαίου τῶν οἰκείων ἐστράτευον.

A universum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisq; regum ac tetrarcharum properabat in Judæam, ut obsessis succurreret, jussis qui præmittebantur, convenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam urbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non parvam manum misit tam peditum quam equitum. postquam autem apud Ptolemaida in unum convenit totus exercitus, partem ejus filio & amicorum uni tradidit ducēdam contra Galilæos ejus urbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, urbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, a civitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem a seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque ejus infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, moxqve incendunt, qvamvis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari jussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cum appropinquarent Hierosolymis, Judæi qvi legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi difugerunt, oppugnatione qvam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Judæi graviter a Varo increpati, excusationem afferebant, populum qvidem propter festū confluxisse, bellum vero non ex sua sententia, sed ex convenarum audacia susceptum: & se adeo non oppugnasse Romanos, ut potius una cum illis oppugnati fuerint. & jam ante obviam ei processerant, Josephus Herodis regis nepos Gratusqve ac Rufus cum militibus, & Romani qvi obsidionem tulerant. Sabinus enim in ejus conspectum non venit, sed subducens se clam ex urbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perqvirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios ut fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actiqve sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu, cujus non erat usus amplius, quique contra ejus voluntatem lucri studio multa maleficia patraverat, ipse audito decem millia Judæorum in unum confluxisse, properavit, ut eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autē, data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorū misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignovit, in solos aliqvot regis Herodis necessarios animadvertit qvod nec cognationis nec justitiæ respectu a nefariis armis abstinuerint.

Itaqve Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reversus est
XVII. Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eo Vari permissu Judæorum legatio, postulans, ut eis liceat suis legibus vivere: erantq; legati quinquaginta, quibus aderant Judæorum urbem incolentium plus quam octo millia. cumqve Cæsar convocasset in ædem Apollinis magno sumptu a se extructam concilium amicorum & primariorum civium, venerunt eo legati, prosequente Judæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari gravabantur, quod puderet eos coram Cæsare adversari homini tam propinqua conjuncto necessitudine. Aderat & Philippus, e Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, ut fratris advocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Judæi potestatem vivendi suis legibus, fore, ut diviso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Judæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse ulterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subjectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam novas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis vitam ademisset, cum longe deterior fuerit conditio superstitum, quos non modo perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiã eorum rapaces manus non abstinuerit. itaq; vicinas urbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis floretem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta vivendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse aviditatem amicorum ejus & aulicorum, atqve etiam servorum, qui hujusmodi exigendis præessent, ut hoc pacto injuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quam paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quam si sævissimæ bestiæ in eos comissum fuisset imperium. Itaq; cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quod ita putarent, fieri non posse, quin quicunqve tandem Herodi succederet, moderatius multo tractaret subditos: & in ejus gratiam patrem honoratum

A ἔαρος μὲν δὴ τὰ πρῶτα καταστησάμενος, καὶ φρουρὰν ἱεροσολύμων τὸ καθ' ἑαυτὸν καταλιπών, τάγμα, ἐπ' ἀντιοχείας ἠπείγετο. ἐρχελάῳ δ' ὅτι ῥώμης ἕτερον πρᾶγμα τῶν ἐφύοντο αὐχαὶ καὶ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὴν ῥώμην πρεσβεία ἰουδαίων ἄρας τὸ ἀπόστολον αὐτῶν τὸ ἔθνος ὅτι κεχωρηκότος ἔτους αἰτήσεως αὐτονομίας. καὶ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμη τοῦ ἔθνους πεντήκοντα, συνίστατο δὲ αὐτοῖς τὸ ἐπὶ ῥώμης ἰουδαίων ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. καίσαρος τε συνέδριον φίλων τι τὸ αὐτοῦ, καὶ ῥωμαίων τὸ πρώτων συναγαγόντος ἐν ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις πλήθεσιν ὑπὸ αὐτοῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ δὲ πλήθους τῶν αὐτόθι ἰουδαίων ἀφικνοῦνται, ἀρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων, ὅποσοι δὲ συνήθεις ἦσαν τοῦ βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν συντεταχθαι διὰ μίσος, τὸ πρὸς αὐτὸν ὕστερον, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι ἡδήσεσθαι καὶ παρ' ἄνδρος συγκείσθαι τοιάδε πράσσειν προθυμοῦντος. παρῆν δὲ καὶ φίλιππος ἀπὸ συρίας, ἐξορμῶντος αὐτὸν ἔαρος, τὸ μὲν κεφάλαιον, ὅτι συμπορεία τοῦ ἀδελφοῦ, πάνυ γὰρ δίνει ἔαρος αὐτῷ· ἡγεμονίας δὲ τῆς βασιλείας μεταπίπτουσης, καὶ παῖδα ἐπανῃρηκέναι ἔαρος, νέμησιν αὐτὸ ἡδέσεσθαι διὰ τὸ πολλὰς εἶναι τὰς αὐτονομίας γλιχομένους, ἐχ ὑστερῶν δὲ καὶ αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι. λόγῳ συν τῶν ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ καταλύσει τῆς βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ τῶν ἡρῴδου παρανομιῶν τρέπον. βασιλέα μὲν ὀνομαλῶς ἀποφαίνοντες, τὸ δὲ ἐν τῷ τυραννίσιν ἑκάστῃ τὸ ἀνήκεσον ἐναδεξαμένου εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἰουδαίων συνηθέστατα, χρῆσθαι, τὰ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ προσκαινουργεῖν δοκοῦντα, ἁπλαγμένου. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθριοι ἀπολώλεισαν, ἐχ ἱκανὸν εἶναι τοῦ προτέρου πολλῷ δυσχερεστέρους δὲ πάθας ἐκείνων τὰς ζώντας εἶναι, καὶ μόνον ὧν ὁ ἡρῴδης διανοίᾳ ἐπ' αὐτοὺς ἀνιαθῆναι, ἀλλὰ καὶ ὧν τὰ ὑστάτου. πόλεις μὲν γε τὰς μὲν προεισιλίδας, καὶ ἔτι δὲ ἀλλοφύλων οἰκημάτων κοσμεῖν, μὴ παύσασθαι καταλύσει τε καὶ ἀφανισμῷ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατοικημένων. πενίας δὲ πόρον τὸ ἔθνος ἀναπεπλῆκέναι, πρὸς ὀλίγοις εὐδαίμοσι παρειληφότα, τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συγχωρήσειε τὰ ἄδεια δὲ ζῆν, ψήφοις χρημάτων καταδικάζοντα. ἐχωρεῖς μὲν πρόσταξις φόρους ὑπεβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτει, χωρεῖς δὲ εὐπορίας εἶναι τοῦ καταβολὰς αὐτῶν τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις, καὶ τῶν ἄλλων, οἳ ἐπ' ἐκπράξει τῶν φόρων ἀξιοῦεν, διὰ τὸ μὴ εἶναι κτῆσιν δὲ ἀνυβρίστου, μηδὲ ὅπως μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. παρθένων μέντοι φθοράς, καὶ γυναικῶν αἰσχύνας, ὁπόσους ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ ἀπανθρωπίᾳ δρωμένας, συγχάν, διὰ τὸ ἡδονὴν ἴσην εἶναι τοῖς πεπονθόσι, δὲ μὴ γεγονέναι, τὸ δὲ ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. ποῆσαι δὲ ἡρῴδην ἐπεισαγαγεῖν τῷ ὕβρει αὐτοῦ, ὁπόσον δοκοῦν ἂν θηρίον ἀνθρώπων ἐπισκευὴν δυνάμενος αὐτῷ φθορᾶς ἡγεμονίας. πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων φθαλαβόντων τὸ ἔθνος, ἐδεμίαν ἰσορροπῆσαι πώποτε τοιάνδε δυσχέρειαν ἐπελθοῦσαν αὐτῷ, φθορᾶς ἔγκλημα κακώσεως, ἐν αὐτῇ ἡρῴδης ἐπεπόθει τὸ ἔθνος. καὶ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂν γενέσθαι τὸ ἀσμένως δέχεσθαι βασιλέα προσιέναι, οἰόμενους πάντα ὑπεναδὲν τὸν ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον ἡρῴδου μετριώτερον φαίνεσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα σωσόλο-

φύσεως

φύσεως αὐτοῦ θεραπεύοντας, εἰ τῆ μετρίᾳ τυχεῖν δυνηθείη, καὶ τἄλλα οἰκείως μέλοιεν. τῆ δὲ σπουδῇ μὴ ἐχ ἡρῴδε γνήσιον πιστεύειν ὑός, ἀδεῆ εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐξέως ἐπιζῆν ἂν πρὸς εὐθὺ τὸ δίκαιον αὐτοῦ, καὶ τοῦτο μηδέπω τὸ λοιπὸν κρατυνόμενον ἡγεμονίαν, δι' ὃ τὸ ἀπὸ ἡγεμονεύσειν, καὶ μὴ, τὸ ἐξουσίαν εἶναι. καὶ ὡς ὑπόδειγμα τοῦ τὰ εἰς αὐθις δρᾶν πλέονας τοῖς ἀρχθησομένοις μετριότητος, ἐθνομίας, ἢ χρήσειν ἂν θεὸς αὐτοῖς, δικαιοῦν τὸν πρώην ἀποδειχθέντος πράξεως, ὅτι τε τῆς πολίτας, καὶ τοῦ ἰσραὴλ, τρισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μέσῳ ποιησαμένου. πῶς οὖν ἂν ἤδη δικαίως μισεῖ χρήσειεν καὶ αὐτῶν, πρὸς τὴ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἔγκλημα τὸ ἀνιχνεύσεως καὶ ἀνθαλεγίας ὅτι τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ἢ γὰρ κεφάλαιον αὐτοῖς τὸ ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ παρ' ἧσδε ἀρχῶν ἀπολλάχθαι, προσθήκην ἢ συνέχως γεγονέναι, ὡσπερεσεῖς τοῖς ἐκείνοις πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτως ἔτι ἀληθῶς σωσιώδεις εἶναι καὶ νεωτερισμοῖς τε πολλὰ προσηκόμενον. εἴτε καὶ εὐτακτοῦντες μᾶλλον τυχόντες οἱ ὑπήκοοι αὐτοῖς. ῥαιδίως ἢ τὰ ἰδιώματα ἐρηκότων, νικόλαος τὰς τε βασιλέως ἀπολλαστὸ ἐγκλήματος, ἡγεμονίαν μὲν, ἀλλὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀπατηθέντων. ἐγὼ δὲ ἂν τὰς ἐγκλήσεις ἐκείνοις ὑπὸ μετρίοις, ἢ ὡς δὲ ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένους, ὑπὸ νεκρῶν κατηγορίαν σωθῆναι. τὰ ἢ ὑπ' ἐχθρᾶς πεπραχθέντα ὕβρεσι τῇ σκιῶν ἀνετίθη. οἱ ὀργιζόμενοι πάθεσι τοὺς νόμους, καὶ σφαγῆς ἄρξαντες τὸ κωλύειν ὑβρίζοντας προσηκόντως, ἀμαυρᾶς ἡμαρτῆς ἐγκαλεῖν. ἐνεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ ἐθισμὸν ἡδονῆς ἀπειθοῦσι δὲ πειθοῦς δίκης τε νόμοις, ὡς δὲ ἥλεγχε τὰ πάντα νικῶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς καῖσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐπέτρεψεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλυθὲν μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον δρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀναφαίνει, τῆς ἢ ἡμίσεος τῆς χώρας ἥπερ ἡμῴδης τετράρχει ἐθνάρχην καθίστη, τιμήσειν ἀξιώματι βασιλέως ἐπαγγελλόμενος ἔπειρ τῷ ἐς αὐτὸν δρετὴν προσφέροιτο. τὴν ἢ ἑτέραν ἡμίσειαν, νέμει διχῆ, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, φιλίππῳ τε καὶ ἀντίπατρῳ τοῖς πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσουσι περὶ τῆς ὅλης δρχῆς. τὰ τοίνυν μὲν ἥπερ περαία, καὶ τὸ γαλιλαίων ὑπερτέλλον, φοράτε λίβι, τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτος. βαταναία ἢ σὺν τραχωνίτιδι. καὶ αὐρανίτις σὺν τινι μέρει οἴκου δ' ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάου συντελούμενα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τέτε σαμαρειτικόν. τὸ πέμπτον μέρος ἔτι τῶν φόρων ἀφῆλεν, ἡμίσειαν αὐτοῖς καθίσιν ψηφισαμένοις, διὰ τὸ μὴ συναπολωλέναι τῇ λοιπῇ τολμῇ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ δρχελάου προστεθεῖσαι, στράτωνος πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἱόππῃ καὶ ἱεροσόλυμος. ῥαζὰ ἢ γαδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀποτάξας αὐτὰς τῆ ἄκρας ἕως συρίας προσθήκην ποιήσασθαι ἢ ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ καθ' ἑνιαυτὸν, εἰς τάλαντα, ἑξακόσια, ἐξ ἧς περιέλαβεν δρχῆς. καὶ τάδε μὲν τῆς ἡρῴδου ἥβης τῶν πατρῴων περιῆν.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi ejus benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idqve prius quam confirmatus esset in potentia, cum totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editumqve mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus civium Deo in ipso templo pro victimis jugulat. An non igitur omnes justissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & jus regni sibi vindicet? Postremo summa postulatorum hæc fuit, ut mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi provinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, utrum seditionibus delectentur, & rerum novationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis a legatis Judæorum, Nicolaus utriqve patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit, nunquam fuisse accusatum, nec esse æqvum eos qui si justam viventis accusationem attulissent, castigationem ejus sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ vero objiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cum affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, ajebat eos libenter agitari seditionibus, quod nesciant parere legibus, esseqve gentem omnium pervicacissimam. Hæc Nicolaus.

CAP. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Cæsar vero his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoqve pollicitus, quam primum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & ducenta talenta annua. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (ut vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus. Archelao vero Judæa & Idumæa, præterqve has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eo qvod cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio; in ejus ditione comprehendebantur urbes, Stratonis turris, Sebaste, Joppe, Hierosolyma, nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti urbes Cæsar ob id separatas a regni terminis Syriæ contribuit. Sexcenta autem talenta quotannis redibant e sua ditione ad Archelaum, atqve hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salomæ autem præter legatas a fratre urbes Jamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentiq; ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebatq; ex ſubjectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita ut teſtamento caverat. Duæ deinde ejus filiæ virgines præter relicta ſibi a patre, accepere ex Cæſaris munificentia ducena qvinqvagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imo totum etiam regis legatum mille qvingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliqvot vaſis ſibi retentis, non tam ob pretium charis, quam ob amici memoriam.

CAP. XIV.

De Pſeudalexandro.

XVIII. His ita ordinatis per Cæſarem, juvenis qvidam Judæus genere, educatus Sidone apud qvendam Romani civis libertum, adoptavit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qva referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium qvotqvot utrumqve viderant oculis: atqve hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaqve aſcito tribuli qvodam fraudis ſocio, qvi totius regiæ rerum gnarus, alioqvin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cujusdam beneficio, cui demandatum ſit ejus interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis qvoqve non deſinebat fucum facere: cumqve Cretam appuliſſet, qvotqvot Judæorum venerunt in ejus colloqvium, omnibus rem perſvaſit, & auctus ab eis pecunia, trajecit in Melum inſulam ubi magnam pecuniæ vim qvæſivit prætextu regiæ proſapiæ. Et jam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturumqve beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cumqve adnavigaſſet Puteolos, ibi qvoqve a deceptis Judæis ſimul favore exceptus eſt, concurrentibus tanqvam ad regem qvi Herodi vel hoſpitii jure conjuncti, vel aliqvo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum avida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qvi valde familiares Alexandro fuerant, perſvaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idq; aliis non dubitabant aſſeverare jurejurando interpoſito. Qvod poſtqvam Romam perlatum eſt, univerſa Judæorum illic agentium multitudo profecta eſt obviam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluenteqve certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationibus ut fieri ſolet in re præter ſpem incolumi.

σαλώμῃ ὃ πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν ταῖς Ἡρῳδιήμιδος δωρεαῖς, ἰαμνίαν ὃ λεὶ πεδπα Ϲ ἄζωτον, ϗ φασαηλίδ, ϗ ἀργυρίᾳ σημάτων μυριάδες πεντήκοντα, ϗ πρὸς τοῖς ἐζέπεμψ ϗ τ ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. λεὶ ὃ ϗ ταύτῃ πρὸς ὁδον ὧν πάντων, τέλαντα ἐξήκοντα ἐπ ἐτ, ϗ αὐτῆς ὁ οἶκος λεὶ ὢν τῇ ἀρχελάου ἀρχῇ. νομίζοντες ὃ ϗ οἱ λοιποὶ ὃ βασιλέως συγγενεῖς ὅσοι αἱ Ἡρῳδιήμιδι διηγόρδυν. δυσὶ ὃ αὐτὰ ϑυγατράσι παρθένοις χώρις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, ϗ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπιτίθ μυριάδων ἀνὰ πέντε Ϲ ἔσχον ἀργυρίου σήμασι, Ϲ συνῴκησεν αὐτὰς τοῖς Φερώρᾳ υἱέσι. χαρίζετ ὃ Ϲ ὅσοις αὐτῷ κατελέλυπτο τοῖς παισὶ ὃ βασιλέως, ὅτε πεντακοσίων ταλάντων Ϲ χιλίων, ὀλίγα τ σκευῶν ὑπελόμενο, ἐχ ὅτω μεγάθ πλὴν ὡς μνήμη ὃ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων ὃ πρὸς τύτῃ Ἡρῳδιανεγγμένων ὑπὸ κρίσεως, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὁπὸ ὃ τῆς σιδωνίων πόλεως ἀνατεθραμμένος παρά τινι τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰκόνισεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρῴδε συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἣ πρὸς ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀνῃρημένον ἰόν. Ἡρῴδης ἐμαρτύρητο παρὰ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὅτι παρόρμημα λεὶ αὐτῷ εἰς τὸ μεταπιέζεσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ἐμπερίαγμενα παρεμβολῶν ἐμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον ὃ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πανηρὸν ὃ ἄλλως, καὶ παράξαι μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας ὁμοίαλον αὐτῷ ἠμόμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρῴδε παῖδα, ὃν ταῖς Ἀμφικλεμμένου ὑπὸ πνο τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσταλμένων. κτείναντα γὰρ ἑτέρους οἷς ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτὸν τε περιποιήσαι ϗ τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβυλον. καὶ τότε αὐτὸς τε ἀνεπείρατο, καὶ τοὺς συντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλαττε ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρήτῃ προσενεχθεὶς ἰουδαίων ὅσους εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπῆγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὁπὶ μήλου ὁρμᾷ. πολὺ ὃ λεὶ συνεῤῥεῖν ὅσα, αὐτῷ προσῆκε χρήματα, προφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι ὃ ἀποπλεῦσαι τὴν πάτριον ἀρχὴν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας, ὁπὶ ῥώμης ἠπείγετο, ὡς ἀγαπωμένῳ τῶν ἰδιοξένων. καὶ δικαίαν μὲν προσκαλῶν οὐκ ἠπύχει καὶ τοὺς τῇδε ἰουδαίων ἀφ ὁμοίας ἀπάτης προσαγάγεσθαι. προσῆκον τε ὥσπερ βασιλεῖ εἴτε ἄλλοι, καὶ ὅσοις ξενία πρὸς ἡρῴδην, ϗ εὔνοια λεῖ. αὖτον ὃ λεῖ, τῶν ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους σὺν τῷ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὁμιληκόσιν ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τὸ πιθὸν ἐνεπίθει ὃ μὴ ἄχ ἕτερο, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον Ϲ ὤμνυσαν. ὡς τε καὶ προελθόντ εἰς τὴν ῥώμην λόγου ὃ περὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῇδε ἰουδαίων πλῆθο ὑπαπαντιάζοντες ἐξήεσαν, τῷ σωτῆρι δόξαν τ σωτηρίας θεαζόντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι ἀφ' ὧν τὸ μητρῴων αὖ γένος ὁπότε χωρεῖν ϗ ὃ ἐνωπὸ διεφερόμενος Ϲ πᾶν βασίλειον πρὸς αὐτ χῆμα λεῖ ἀναλώσασθαι τ ἰδιοξένων, μεγάλαι τε προπέμψεις ἐγίνοντο τῆς πλήθους, ὑποδοχαί τε εὔφημοι, καὶ ὅσοι εἰκὸς τοῖς ὕτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν οὐδὲν ὅπ οὐκ ἐπῆσαν τ.

καίσαρι

ηγησαμένῳ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστησε μὲν διὰ τὸ μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡρῴδην ἐν πείρασιν ὄντι μεγάλοις ἀνήκεστον αὐτῷ. διόπερ ἔν τῇ ἐλπίδι κέλαδον τῶν αὐτοῦ τινὰ ἐξελόμενον τῶν ὁμιλητικωτάτων τοῖς μειρακίοις, πέμψαντα κελεύσαι ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δ' ἀνὴρ οὐδέν τι βελτίων ὢν τὴν κρίσιν τῶν πολλῶν ἡμέρων. ἀμελεῖ καίσαρ ἀπάτης. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν ἐμφερῆς ἀμελεῖ ὡς τὰ ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐκλογιζομένους δυναμένους. αὐτουργία τις δὲ ἐπεπόρπητο τὸν ψευδαλέξανδρον, καὶ ὠδὴ τὸ σκέπασμα ἁρμόδιον ἦν σώματι τοιαύτης τροφῆς καὶ γυμναστικῆς συνεχομένῳ, ἃ τοῖς εὐφυέσι τῶν γεννωμένων ἐπιτυγχάνει μάλιστα. ἀπατᾶται δὲ ὅτι σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. ἀπατᾶται δὲ οὐ συμπνεόμενον ὅτι ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν, ἐξήτασε τοῦ ἀρίστου βούλεσθαι τι γεγονέναι συνεκλαπέντος αὐτῷ, ἐδίδου αἰτίαν ὁ ὠδηγηκὼς μεταμιμνήσκων τὸ ἀξίας, ἃς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἄτω γεγονότας. φαρμὰξ δ' ὅτι νήσου τὸ κυπρίων καταλελεῖφθαι, κινδύνων ὑφορᾶται τὴν θάλασσαν, εἰ τοῦ αὐτῶν συζυγίᾳ τι δεινὸν μὴ πάντας ἐξαλείφοιεν τὸ μαθηλάμενος υἱόν, ἀλλὰ περιὼν ἀρίστου βούλεσθαι μόνοις τοὺς ὑπὲρ βούλεσθαι κόπους. πῶς δὲ διέφυγε μόνος, καὶ σώζεται αὐτῷ ἐκ μηχανοποιΐας τῆς πράξεως, καίσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον, ἀλλὰ σὺ μισθὸς εἶπε προκείσεταί σοι μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτη χρησάμενος τὸ μὴ ἀπολέσθαι σοι τῆς σωτηρίας. φάθι δή μοι αὐτὸν τίς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξαπόλλυσθαι παρεσκεύασε. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπερβάλλον κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὃς γεγονὼς τυγχάνεις. καὶ δή, ἐγὼ μὲν ἄλλως πεπαυσάμην, φράζει πρὸς τὸν καίσαρα τὸ ὑπερβάλλον, ὅντα τρόπον, καὶ ἐφ' ὅ τι τυγχάνει συγκείμενον. ἐκέκραγε τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, ἐγὼ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τινὰ πρὸς αὐτὸν, δρασήλεον ὁρῶν αὐτουργοῦντα τὸ σῶμα, ἐρέσσοντ' ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει. τὸν δ' ἀναπαυόμενον κτείνει. καταδίκη δ' ἦρκε μηλίοις ὅσους τε πέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον ἀμελοῦντας ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς αὐτοσχεδιασθέντα, ἔτως ἀκλεῶς εἶχεν.

A Id ubi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quod sciret Herodem non facile potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum unum e suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illo mittit, jussum ut Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quod non tanta esset similitudo ut B etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quod ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animadvertit conspirasse in mendacia præceptorem atqve discipulum, & ex composito loqventibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset, C simul erepto Aristobulo, aut curnam ille non veniisset, ut una cum fratre jus tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare navigantes expositi sunt: ut si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed supereset saltem Aristobulus. Hæc illo asseverante, simulqve concinente autore hujus fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inqvit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & D quis te ad hæc audenda impulerit. neqve enim illius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cum non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & a quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, ut pollicita servaret, in remigum ordinem allegit, quod esset valido corpore: doctorem vero ejus affecit supplicio. cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atqve ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Κεφάλαιον ιε'.
Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα.

CAP. XV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

Ἀρχέλαος τὴν ἐθναρχίαν ὠφελήθη, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὑπικαλῶν συζεύξαντα τὰς φατρίας, ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου ἐκποδὼν ἐκπεσόντα ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δ' καὶ τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον ἐκπεπτωκός, τὴν τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰν τὴν κώμην ὠφέλησε διηρέουσα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγωγὴν αὐτῇ μισθωσάμενος τοῦ πεδίου φοινίξιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένου. κώμην δ' κτίσας, Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθησι, ἐξ ἧς πατρίου ὠφλίσκανεν πίνακα μὲν τὸν Ἀρχελάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δ' καὶ ἀδελφοῦ γαμετὴν ἠγαπημένην ἐξ ἧς ἐτέκνωσεν αὐτῇ, ἀπρεπῆ ὂν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγειν, γαμεῖ. διαστάσης δ' ὁ ἐλεάζαρος τῆς ἱερωσύνης, ὑπικαθίσταται αὐτῷ ζῶνα ἱερεῖ ὅστις παιδός. δεκάτῳ δ' ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου, πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔντε Ἰουδαίοις, καὶ Σαμαρεῖται μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρι, καὶ μάλιστα ὅτι ἔγνωσαν αὐτὸν ὠφληκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, detulerunt eum ad Cæsarem, maxime cum

XIX. Cæterum Archelaus jam ethnarcha in Judæam reversus, Joazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quod seditiosis consenserit: eamqve dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnifice reficit, aquarum quibus Neara vicus juvabatur, dimidio derivato in palmetum recens a se in subjecto campo consitum. novum etiam vicum conditum a se denominavit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui conjugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamvis Judæi lege vetentur fratrum uxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viventis locum Jesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Judæorum quam Samaritarum non ferentes ejus tyrannidem, scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

a qvo jussus fuerat ex æqvo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem ejus Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus qvicqvam scribere, Vade, inqvit, & qvam primum illum ad nos adducito. qvi accelerata navigatione in Judæam delatus, reperit eum cum amicis in convivio: indicataqve voluntate Cæsaris, ad protectionem, hortatus est. Mox ubi venit, Cæsar auditis ejus accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, qvæ est urbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed prius qvam Romam evocatus est, amicis tale narravit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas a bubus absumi: experrectusqve non contemnendam visionem ratus, conjectores divinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boves enim significare miseriam, qvod in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, qvia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterum decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, jamqve instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cujus visionem qvinta die venit in Judæam procurator Archelaus, ad evocandum illum missus a Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc ut jam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri hujus Archelai: qvo a patre occiso, iterum nupsit Jubæ regi Mauritaniæ. hoc qvoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore conjuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obversatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum vero expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribo, qvæ virgo mihi conjuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea qvidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliviscar veteris tuæ benevolentiæ, teqve liberabo ab hoc opprobrio, mihiqve te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud qvasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putavi, qvod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqvi res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & divinæ providentiæ argumentum continens.

A ἵνα δὴ πεισθῶς ἀναστρέφῃ πρὸς αὐτούς. ἐπίνων κἀκεῖνα ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τὸ δεύτερον ἐκέλευε τὸν ἑαυτοῦ πραγμάτων ἀρχέλαον ἐπὶ τούτῳ ἐνομαλῶς μεταπαλέσαι, γράφων μηδὲν ἀρχελάῳ παντελῶς ἡγεῖσθαι· ὁ δὲ ὡς ἔχῃ μάθοι φησὶ πολέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπιναγὲς αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐκπλεύσας ἐκ δὲ ὀλίγου πνεύσαντος, καὶ ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν ἀρχέλαον ἐν εὐωχίᾳ ὄντα, μετὰ τῶν φίλων, τήν τε ἀφροσύνην ὁποίαν μένει τῷ ἡγεμόνι, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ ἡγεμὼν ἀφικόμενος δὴ πάντων κατηγόρων ἀκροᾶται· καὶ αὐτὸς λέγοντος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυλακὴν ἐλαύνει, δεῖν οἰκητήριον αὐτῷ βίεννα πόλιν τῆς γαλατίας, τὰ δὲ χρήματα ἀπήνεγκαν. ὕστερον δὲ ἡ κληθεὶς δὴ ῥώμης ἀνελθεῖν ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐνδιηγεῖται τοῖς φίλοις. δοκεῖν μὲν δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλέως πυρὸς τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπειληφότας, δόξαι λῦσαι αὐτοὺς βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ B ἐξεγρόμενος, φέρειν γὰρ εἰς μέγα δόξαν λῦσαι τὸν ὄψιν αὐτῷ, μεταστέλλει τοὺς μάντεις, οἷς ἔνεισι ὀνειράτων ἡσυχαὶ ἀναστροφαί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἐφ' ἑτέρους, ἐγὼ δὲ εἰς ἕνα ἔκειτο πᾶσιν ἀφήγησις, σίμων ἀνὴρ γένος ἰσσαῖος, ἀσφάλειαν αὐτοσιμένος, μεταβολὴν πραγμάτων ἐλεγχῷ ἀρχελάῳ φέρειν τὸν ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν, βοῦς μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ἐπισφέρειν, ἅμα τὸ ἔργοις ἐπιπαλαιπωρεῖν τὸ ζῶν. μεταβολὰς δὲ αὖ πραγμάτων, ἅμα τὸ τὴν γῆν, πάντων τῶν σκευῶν ἀρομένην, ἐν ταὐτῷ μένειν ἃ δύναται. τὰς δὲ ἀσταχυας δέκα ἔτεσι, τοσοῦδε ἀριθμὸν ἑαυτῶν ἐρίζειν. πρεσβεύσειν γὰρ ἐνὸς ὑφηγήσεσθαι θέρους, καὶ τὸ χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. καὶ ἐμοὶ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτη δὲ ἡμέρα μετὰ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἡ ὄψις ἀρχελάῳ σωπῆλθεν, ἐ ἀναπαλαίμενος ἀρχέλαος πέμπτος εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ κρίσεως ἀφίκετο. περιστελλόμενος δὲ καὶ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνει, C βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ. ἣ ὡς πρότερον ἦσαν, σωφρόνει παρθένον λαοῦν ἀλέξανδρος ἡρῴδου μὲν υἱὸς, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν ἀλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς τελευτῆσαι, ἴσθα τὴν λυσίαν βασιλεῖ γαμεῖ. μεταπίπτοντος δὲ λυσίου χηρεύσαν ἐν καπαδοκίᾳ ὠδῇ τῷ πατρὶ, ἀρχέλαος ἄγεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ μαρίαμμιλον σκύλλων, τοσοῦδε αὐτὸν τῆς γλαφύρας ἀνέστρεψεν ἔρως. καὶ D συνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ἔναρ θεᾶ. ἐδόκειν ἀλέξανδρον ὀπτεύοντα θεασαμένη, χαίρειν καὶ προσβάλλειν προθύμως. τὸν δὲ καταμεμψάν τε αὐτῆς παιδοποιεῖσθαι, καὶ φάναι, γραφύρα, συνηγορεῖς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναῖξιν ἡ συνωμολογήσασα μοι καὶ συγκατοικιοῦσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γενομένων, λήθῃ παρεδίδους ἔρωτας τοὺς ἐμοὺς, θάτερον ὑπεκτιμῶμενον. πληθούσης δέ σοι ὑδὲ ἔτους ὑβρεως, ἀλλὰ καὶ E τρίτον ἐτόλμησας αὐτῇ ὠδῇ κατακλίναι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναγκαίτως ὑπισοῦσα οἰκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συνοικοῦσαν μετὰ ἀρχέλαον, ἀνδρα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ἀλλ' οὐκ ἐγωγε λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε πάντως τοῦ ἐνοχλοῦντος, ἐμοὶ ὥσπερ ἐμοὶ κατασκευάσαμενος. ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τοὺς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγὼ F δὲ οὐκ ἀλλοτρίαν νομίσας αὐτὰ τοῦδε τοῦ λόγου εἶναι διὰ τὸ τοῦ τῶν βασιλέων αὐτὸν συνεσχηκέναι, καὶ ἄλλως δὴ ὑπόδειγμά τι φέρειν, ὅτε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφεροῦς, καὶ θείας προμηθείας τὰ ἀνθρώπινα πεπληρῶσθαι τῇ αὐτῇ, καλῶς ἔχειν ἐνέμεσα ἐπὶ-

ὅτῳ

ὅτῳ ἢ ἀπιστῆται τὰ τοιάδε, γνώμης ἀναμφ. τ ἑαυ τ ἀπολύμα. οὐκ ἂν φθοίτο τῇ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ προτροπῇ. τ ἢ Ἀρχελάου χώρας ὑποπλεὼς προσνεμηθείσης τῇ Συρίᾳ, πέμπεται κυρεῖνος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμ. τε ἐν Συρίᾳ. ἑ τ Ἀρχελάου ἀποδωσόμ. οἶκον.

A Cui vero hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Cæterum ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illo a Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορίων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς κυρεῖνος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας καὶ ἰουδαίας, καὶ ἀποδωσόμ. τ Ἀρχελάου οὐσίαν. μεταπεσούσης τ ἰουδαίας οὐ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ὁ ἱππικὸς τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. ἑ ὡβὶ ἰούδα ὁ γαλιλαίου. Κεφ. α.

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁποῖαι τοῖς ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β.

Ὡς ἡρῴδης, ἑ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ.

Ὡς πιλᾶτος πιλάτου ἡ ἦλθεν κρυφα εἰσενέγκας εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς ὁ λαὸς, ἐξωσίασε τοὺς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτοὺς ὑπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ.

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ ὡβὶ πιλάτου. Κεφ. ε.

Οὐϊτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, ἑ ὡς πιθέριος καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ δέξασθαι μὲν τ πάρθων πᾶσαν ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς δρέτανν ἢ πολεμεῖν. Κεφ. ς.

Πόλεμος ἡρῴδου ὁ τετράρχου πρὸς ἀρέταν τ τ ἀράβων βασιλέα καὶ ἧτ. Κεφ. ζ.

Κάϊος ἀγρίππαν ὁ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς τιβέριον καίσαρα, ἑ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. ἑ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μὴ τῶν τιβερίου πελατῶν. Κεφ. η.

Ὡς ἡρῴδης τετράρχης ἀνάβας εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, ἑ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππας. Κεφ. θ.

Σπάσις τ ὁ ἀλεξανδρέως ἰουδαίων, ἑ ἑλλήνων, ἑ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γάϊον. Κεφ. ι.

Ὡς γάϊος πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δὺς ὑποπλὰς στρατοπέδου δυνάμων, πολεμήσοντας ἰουδαίους, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τ ἀνδριάντα. Κεφ. ια.

Τὰ συμβάντα τοῖς ὁ βαβυλῶνι ἰουδαίοις, διὶ ἀσιναῖον ἑ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ.

HÆC IN JOSEPHI DECIMOOCTAVO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvirinius mittitur ad censendam Syriam & Judæam, tum ut Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Judæa in formam provinciæ redacta venit Coponius vir eqvestris ordinis, ut eam tanqvam procurator Cæsaris administraret: ubi etiam de Juda Galilæo. Cap. I.

Quæ & qvot sectæ fuerint apud Judæos, & quæ cujusqve dogmata. Cap. II.

Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. Cap. III.

Ut populus tumultuatus sit propter clam illatas Hierosolyma a Pontio Pilato Cæsaris imagines, quoad Cæsaream a Hierosolymis deportatæ sunt. Cap. IV.

Quid Judæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. Cap. V.

Vitellii adventus Hierosolyma, & quomodo a Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. Cap. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. Cap. VII.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, utq; post excessum Tiberii a Cajo ejus successore solutus est. Cap. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cum Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, & ejus tetrarchiam Cajus Agrippæ donaverit. Cap. IX.

Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & utriusq; partis ad Cajum legatio. Cap. X.

Cajus in Syriam legatum mittit Petronium jussum Judæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. Cap. XI.

Quo in statu res Judæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVI-
TATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS OCTAVUS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Judæam mittitur a Cæsare, & procurator ejusdem Cæsaris in Judæam venit Coponius: & quomodo Judas Galilæus res novas molitus est.

INterea Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum usqve provectus, & in primis clarus, a Cæsare mittitur in Syriam, ut jura populis redderet, facultatesq; censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmæ equitum, penes quem esset totius Judææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Judæam venit jam attributam provinciæ Syriæ, ut percenseret facultates ejus regionis civium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi vero tametsi primum ægre ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Joazari, qui Boëthi fuit filius. atqve ita illius svasu sine controversia census peractus est. Extitit tamen post quidam Judas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adjuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quam manifestum servitutis professionem esse dictitans, & universam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim ut re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoq; rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita ut accenderentur ad audendum aliqvid. atq; ita dici vix potest quantum hi viri totam gentē conturbaverint, dū omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuisq; nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera privatorum lucrorū studio. Itaqve conficientibus se mutuo civibus,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ά.

Ως κυρήνιος ὁ τῶν ῥωμαίων ἐπίτροπος ἐπέμφθη τιμητὴς οὐσίας, καὶ ἰουδαίοις, καὶ ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὡς ἰούδας ὁ γαυλανίτης.

ΚΥρήνιος ὁ τῶν εἰς τὰ βυλλεῖα σπουδαιοτάτων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ἀπεπεπτελεκὼς, καὶ δι' ἃς πασῶν ὁδεύσας, ὕπατος ῥωμαίοις, πάντα ἄλλα ἀξιώματα μέγας ὢν ὀλίγοις, ἦλθεν οὐσίας παρεσόμενος τοῖς ἔθνεσιν ὁ καίσαρ, δικαιοδότης τε ἐθνῶν ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν ἰδίων ἡγησόμενος κωπώνιός τε αὐτῷ συγκαταπέμπεται, τάγματος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τῆς ἄλλης πᾶσιν ἐξουσίαν. παρῆν δὲ κυρήνιος εἰς τὴν ἰουδαίων προσθήκην τῆς οὐσίας ἠνυσμένης, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς ἰδίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ δ', καίπερ τὸ καθ' ἁρχὰς οὐδενὶ φέροντες τὴν ἀπογραφὴν ἀκριβῶς, ἐπειθήνησαν δὲ εἰς τέλεον ἐναντιοῦσθαι πεισάντων αὐτοὺς τῶν ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦντος αὐτῷ ἰωσήλου. οἱ μὲν γὰρ πεισθέντες τὰ ἰωαζάρου λόγων, ἀποτίμων χρήματα μηδὲν ἐνδοιάσαντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, σοφιστεύσας ὄνομα γαμάλα, σὺν δὲ σαδδώκῳ φαρισαίῳ προσλαμβανόμενος, ἠπάτησεν ὡς ἀποστασίᾳ, τῶν τε ἀποτιμήσεων οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἀνδραποδισμὸν ἀπεφαίνοντες, καὶ ἐλευθερίας ἐπ' ἀντιλήψει προκαλούμενοι τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαιμονεῖν ἀνακειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλειαν δὲ οὐκ ἐκ τούτου πεῖσιν ἀγαθοῦ, πιμελεῖ καὶ κλέος πανήσεσθαι τοῦ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον σὺν ἄλλῳ ἢ ὅτι συμπράξει τῶν βουλευμάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἂν μεγάλων ἐρασταὶ τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἐξαφίωνται φόνου δὲ ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονῇ γὰρ τῶν ἀκροάσεων ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, πρὸς καὶ ὅτι μεγάλῃ ἐπιβολῇ δὲ τολμήματος, κακὸν ἢ σὺν ἐσυοῦ μὴ φυέντος σὺν τῶνδε τῶν ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω δὲ εἰπεῖν ἀνεπολήφθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς σὺν οἷόν τε ἄπαυστον τὴν βίαν ἔχειν, δι' ἀποστέρησιν φίλων, οἷς καὶ ἐπελαφρύσειεν τὸν πόνον. λῃστηρίων γὰρ μεγάλων ὅτι θέσεσιν καὶ διαφθορᾶς ἀνδρῶν τῶν πρώτων, δόξα μὲν δὲ ἐρθυμίου τῶν κοινῶν, ἔργῳ δ' οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν στάσεις τε ἐφύοντο οἷς αὐτοῖς,

καὶ φόνῳ πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανέντ' ἀνθρώπων, οἷς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτῶν χρωμένων ὀλιγωρίᾳ ἕνεκα μὴ λειπεσθαι τῶν ἀνίκα θερμοτέρων. ὁ δὲ, τοῦ πολέμου. λιμός τε εἰς ὑστάτου ἀνακείμενος ἀναγκαιοτάτων, ἅπαντας ἀλώσεως, καὶ καταφορᾶς, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐνέμπρησαν περὶ τὸν πολέμιον ἤδη ἡσσώμενοι. ἔτως ἄρα τοῖς τῶν πατρίων κενοσπουδίας καὶ μεθοδολὰς μεγάλας ἔχει χάριτας ὁ ἀπολεμούμενος τοῖς σωφρονοῦσιν, εἴγε καὶ ἰούδας, καὶ σαδδοῦκος, τὴν πάρυσιν φιλοσοφίαν ἐπεισαγαγόντες ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ ταύτης ἐρασθέντες ὑπερηθέντες, ὅσον τε τὸ πλῆθος ἰουδαίων τῷ πολιτείαν ἐνέπλησαν καὶ τοὺς αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τοῦ ἀσωπηθῆναι πρότερον φιλοσοφίας τοιάσδε, ὧν ἡ ὀλίγα βέλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τοῖς κατ' αὐτῶν ἀποδεδειγμένοις τοῖς νεωτέροις ὁ φθόνος τοῖς πράγμασι συμπέπλεκται.

A & furiosissima contentione certantibus, ne externus qvidem hostis cessabat interim. ac ne extrema qvidem fames forte superveniens potuit eos compescere, qvo minus sævirent expugnandis oppidis, & fundendo civili sanguine, donec postremo malum eo progressum est, ut hostilis flamma Dei templum invaderet. Adeo periculosum est patrios ritus labefactare & convellere. Siqvidem Judas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuere, dum super tres pristinas sectas novam qvartam inducunt, & novitatum cupidos affatim ad se contrahunt, id qvod non in præsens tantum turbavit rempublicam, sed futurarum etiam cladium fuit seminarium. Qvamobrem conveniens videtur paucis de eorum placitis differere, propter qvæ tot mala gentem nostram inundaverunt.

B

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.
Τίνες αἱρέσεις ἦσαν ἰουδαίοις, καὶ ἐπόσαι.

C

CAP. II.
Quæ & quot sectæ fuerint apud Judæos.

Ἰουδαίοις φιλοσοφίαν τρεῖς ἦσαν οὐκ ἔξω πάνυ ἀρχαίας τῶν πατρίων, ἥπερ τῶν ἐσσηνῶν, καὶ τῶν σαδδουκαίων, τρίτην δὲ φιλοσοφίαν, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν τι περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθησόμεθα δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ' ὀλίγον. οἱ τε γὰρ φαρισαῖοι, τὴν δίαιταν ἐξαλλίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἅπαντα τῇ ἡγεμονίᾳ, τὴν εἱμαρμένην ἡγούμενοι τῶν φυλακὴν οὐ πεφαγορεύειν ἠθέλησε. τιμῆς γε τῆς ἡλικίας πεφήκασι παραχωρεῖν, οὐδὲν ἐπ' ἀντιπλέξει τὴν εἰσηγηθέντων ταῦτα θρασὺ ἐπαγόμενοι. πεῖσαί τε εἱμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ τὸ ἀνθρωπεῖον τὸ βουλόμενον τοῦ ἐπ' αὐτῇ ἐρμῆς ἀφαιροῦν, δοκῆσαι τῷ θεῷ κρᾶσιν ψυχῆς, καὶ τὴν σκηνῆς βουλητήριον, καὶ τὸ ἀνθρώπων τὴν θελησιν πρόχωρεῖν μὴ ὀρθῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχύειν τὰς ψυχὰς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ὀρθῆς ἢ κακίας διαπεπόλασις ἐν τῷ βίῳ γέγονε. καὶ τοῖς μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσιδεῖν, τοῖς δ' ὁρᾶν ῥᾴδιον ἀναβιοῦν. καὶ δὴ αὐτοῖς τοῖς πόθεν ποτὲ τετυχάνουσι, καὶ ὅσα θεῖα εὐχῶν καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσασθαι τῇ σκηνῶν τυγχάνουσι πρόσταγμα. οἷς τοσόνδε ὀρθῆς αὐτῆς οἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ἀθηναῖοι δ' ὅτι πᾶσιν κρεῖσσον, ἔντε τῇ διαίτῃ βίᾳ, καὶ λόγοις. σαδδουκαίους δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος σὺν αφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακὴν δ' ἀδαμῶν τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς τῶν νόμων. πρὸς δὲ τὰς διδασκάλους σοφίας οὐ μετίασιν ἀμφιλογεῖν ὀρθῶν ἀριθμοῖσιν. οἷς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔτυχεν ὁ λόγος ἀφίκεσθαι, τοὺς μὲν πρώτους τοῖς ἀξιώμασι. πράσσειν τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐπιτρεπτὸν δ' ἐπ' ἀρχὰς παρελθόντες ἀκουσίως μὲν ἢ κατ' ἀνάγκας, προχωροῦσι δ' ἐν οἷς ὁ φαρισαίοις λεγόμενος δῆμος τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτοὺς γοῦν τοῖς πολήταις. ἐσσηνοῖς δὲ ὅτι μὲν θεοῦ κατάλειπεν φιλεῖν τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, τὴν εἱμαρμένην ἡγούμενοι δικαίου τοῦ προσόδου. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήμασι τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ἐπιτελοῦσι διαφορότητι ἁγνειῶν ἃς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἱργόμενοι δὲ κοινοῦ περιβόητος, ἐφ' αὐτῶν τὰς θυσίας ἐπιτελοῦσι.

Judæi patriæ sapientiæ studiosi jam inde a multis retro seculis in tres sectas erant divisi, Essenorum, Sadducæorum: & eam quæ Pharisæorum vocata est. De his licet nonnihil in secundo Judaici belli volumine a nobis dictum sit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Pharisæorum victus simplex est: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictavit, id seqvuntur pertinaciter. majores natu venerantur, nec audent eis responsare monentibus aut obloqvi. Fato quæcunqve geruntur, tribuunt, nec tamen homini voluntatis assensum adimunt, hoc temperamento Deum uti dicentes, ut cum omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt esse immortales, & sub terris earum judicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hæc placita magnam sibi autoritatem paraverunt apud populum. & quicquid ad solennes precationes ac cultum divinum attinet, juxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri. Tantum habent a civitatibus sapientiæ, temperantiæ, & vitæ honestioris testimonium. At Sadducæorum opinio cum corpore extingvit simul & animas: nec quicquam præter legem servandam existimant. nam de sapientia cum præceptoribus disceptare ad virtutem reputant. hujus sectæ pauci sunt, sed fere dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quoties magistratus licet inviti suscipiunt, Pharisæorum decretis assentiuntur, ni facerent non ferendi a plebejorum multitudine. Essenorum vero placitum universitatis regimen citra exceptionem Deo asserit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æqve ac justitiam omni contentione expetendũ existimat. ad templũ autem donaria mittentes sacra ibi non faciunt, quod sanctioribus utãtur ceremoniis, qva propter excluſi a comũni fano seorsum sacrificãt.

moribus alioqvi sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum justitia, qva omnes Græcos & Barbaros longe superant, multis jam seculis triti in ejus continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliqvis dives magis utitur suis bonis, qvam qvivis nihil possidens. Atqve hoc instituto vivunt virorum supra qvatuor millia, nec uxores habentium, nec servos, qvod alterum ad injuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranqvillitati vitæ parum commodum. qvare per se ipsi viventes invicem sibi ministrant. Qvæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qvi ex agrorum reditibus & frugum proventu cibos eis conficiant. In summa eandem fere vivendi rationem sequuntur, qvam hi qvi apud Dacos Plisti nominantur. Qvartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Judas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi qvod constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, facilius vel exqvisitissima pœnarum genera laturi una cum cognatis suis ac carissimis, qvam mortalem aliqvem appellaturi dominum. qvod qvia multis sæpe spectatum scio, plures de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inveniant mea verba, imo illud potius, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. qvæ qvidem animositas plurimum in gente nostra crevit accensa acerbissimis Gessii Flori injuriis, qvibus postremo effectum, ut deficerent a Rom. pop. Et de Judæorum sectis hæc sufficerint.

A βέλτιστοι ἢ ἄλλως ἄνδρες τὸ τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πολὺ ἀπὸ γεωργίας πεφαμμένοι. ἄξιον ἢ αὐτῶν θαυμάσαι τῷ πάντας τὰς ἀρετῆς μεταποιεμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι ἐλλείψαν ἢ βαρβάρων τισὶν, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιᾶς συνελθόν, ἐν τῇ ἀπὸ τῶν δαιμόνων μὴ κεκωλύσθαι. τὰ χρήματα τὰ κοινὰ αὐτοῖς ἐστιν, ἀπολαύοι ἢ ἂν ὁ βουλόμενος τῶν οἰκείων μᾶλλον, ἢ ὁ μηδὲν ἐπ' ἂν κεκτημένῳ. καὶ τάδε πράττουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸ ἀριθμὸν ὄντες, καὶ ἔτε γαμετὰς εἰσαγόμενοι ἢ ἔτε δούλων ἀπτηδεύσει κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ ἢ κατὰ ἑτέρου εὐδιάφθορον ποίησιν, αὐτοὶ ἢ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες ἀπὶ ἀλλοκονία τῇ ἐπ' ἀλλήλοις ἐπιχερῶν. ἀποδέχεται ἢ τὰ παρόδων χειροτονοῦντες, καὶ ὅπου ἡ γῆ φέροι, ἄνδρας ἀναθεὲς ἱερεῖς ἀφ' ποιησιν σίτου τε καὶ βρωμάτων. ζῶσι ἢ ἁδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ἔτι μάλιστα ἐμφέρονται δακῶν τοῖς καλεῖσθαι λεγομένοις. τῇ ἢ τετάρτῃ τῶν φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατίστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμην τῶν φαρισαίων ὁμολογεῖ, δυσκίνητος ἢ ἐλαύνει ἐρως ἐστὶν αὐτοῖς μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφέναι. θανάτους τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ πάντων καὶ συγγενῶν τιμωρίας, καὶ φίλων ὑπὲρ ἕ μηδένα ἄνθρωπον ὑποσυγορεύειν δεσπότην. ἐωραμένοι ἢ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάπειστον αὐτῶν ὑπὸ τὴν πίστεως ὑπόστασιν, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ἀγὼ δέδοικα μὴ τὸ ἀπιστεῖν ὑπολειφθῇ τι τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτοῖς, ἴσον τι ἢ μὴ ἐλάττονος ἕ σκεινων καταφρονήματος δεχομένῳ τὴν παλαιοτροπίαν τὴν ἀληθινόν, ὀλίγου ἀφηγεῖ. ἀνοία τε τῇ σπουδὴν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος, νόσῳ φλαύρᾳ, ὃς ἡμῶν λεῖ, ἐξουσίᾳ ἕ ὑβρίζειν ἀπονοησαμένης αὐτὸς ἀποστάσεως ἐωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖ μὲν ἰουδαίοις, τοιάδε.

B

C

D

CAP. III.

Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

Qvirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractoq; censu, qvi incidit in annum trigesimum septimũ, post victum a Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cum mota esset contra Joazarum pontificem plebis seditio, privavit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes vero & Philippus suæ qvisqve tetrarchiæ res ordinavit, & composuit: qvorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculum. aliud deinde oppidum qvod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Juliada ab uxore Imperatoris appellavit. Philippus qvoqve Paneada sitam ad Jordanis fontes instruxit ædificiis, inditoCæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini urbis speciem addidit, freqventato incolis & aucto opibus, qvem Juliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterum Coponio, qvem cum Qvirinio missum diximus, Judæam administrante hujusmodi qviddam accidit. In festo azymorum qvod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi januas.

E

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρεινίου ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα δημοσιωθέντα ἤδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐχουσῶν, αἳ ἐγένοντο τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν ἀντωνίου ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος ἰωαζάρου τὸν ἀρχιερέα καθαιρεθέντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, ἀνανον τὸν σήθου υἱὸν ἀρχιερέα. ἡρώδης ἢ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτῶν παρειληφότες καθίστων. καὶ ἡρώδης σεπφωρὶν τειχίσας, στέφανον δὲ γαλιλαίᾳ πάντες ἦλθ αὐτὸ αὐτοκρατορίδα. βηθαραμφθᾶ ἢ, πόλις λιβιὰς ὑπὸ αὔτη, τείχει περιλαβὼν, ἰουλιάδα ἀπὸ δὲ αὐτοκράτορος ἀρχερούσης γυναικὸς. φίλιππος δὲ πανεάδα, τὴν πηγὰς δὲ ἰορδάνου κατασκευάσας, ὀνομάζει καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνην δὲ τὴν γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξίωμα, πληθύσας τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλία θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν ἰουδαίων διέποντος ἐν ἐφέσῳ κυρεινίῳ συνεκπεμφθῶν, τάδε πράσσεται. τὴν ἀζύμων τὴν ἑορτὴν ἀγομένης ἐν πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν τοῖς ἱερεῦσιν ἐν ἀνοίγνυσθαι τοῦ ἱεροῦ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρῶτον γένηται ἡ ἀνοῖξις αὐτῶν ἄνδρες

tunc igitur qvamprimum apertæ sunt

ἄνδρες σαμαρῖται κρύφα, εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες
διέῤῥιψαν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἀνὰ τὰς στοὰς πανταχοῦ. ὧν
ἅπαντες δ' ἱερὰ ἦρξαντο, μὴ πότερον ὅτι τοιαῦτα
νομίζοντες, τότε ἄλλα, διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ
ἱερόν. καὶ κουπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς ῥώμην ἐπανα-
χωρεῖ, διάδοχος αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ὠνόμαστο, μάρ-
κος ἀμβίβιος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη ἡ βασιλέως
ἡρώδου ἀδελφὴ μεταστᾶσα, ἰουλίαν ἰαμνίαν τε καλουμέ-
νην, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φα-
σηλίδα, καὶ ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη
φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται
δὲ καὶ τοῦτον ἄννιος ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ πολλὰ τὰ κατὰ
καῖσαρ, θυγατρὸς μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γεγενημένος,
υἱὸς δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες
ἓξ, ἡμέραι δυοῖν πλείονες, τοῦτον δὲ αὐτῷ χρόνον πενταε-
καίδεκα ἔτη συνῆρξεν αὐτοκράτωρ, βιώσας ἔτη ἑπτὰ
καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τοῦ καίσαρος τιβέ-
ριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰουλίας
υἱὸς ὤν. τρίτος δὲ ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμ-
πεται αὐτοῦ παρ' ἐκείνου ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος
ἀννίῳ ῥούφῳ οὐαλέριος γρᾶτος, ὃς πάσας ἱερέων
ἀνανου ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ
ὅτε δὴ μετ' ὀλίγον μετέστησας ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου
ἀρχιερέως ὄντα, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. σιμωνὸν δὲ διά-
δημά τε, καὶ τόνδε πάσας, σίμωνι τοῦ καμίθου τῷ ἀρ-
χιερωσύνην ἀποδιδοῦσιν. ὁ δὲ πλέον καὶ τοῦ δὲ σιμωνὸς
πρὸ πολλοῦ ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊ-
άφας, διάδοχος τοῦτῳ. καὶ γρᾶτος μὲν πάν-
τα πράξας εἰς ῥώμην ἐπανα χωρεῖ, ἐνδεκάτῳ ἔτει διατρί-
ψας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος
αὐτῷ ἥκει. ἡρῴδης δὲ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα δὴ τοῦ
τιβερίου φιλίας προσελθών, οἰκοδομήσας πόλιν ἐπώνυ-
μον αὐτῷ τιβεριάδα, τοῖς κρημνοῖς ὑπακτίους τῆς γα-
λιλαίας ὅτι λίμνῃ τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ ὅσα
ἄνωθεν ἔνεστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. συγ-
κλυδες δὲ ὤκησαν, οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ γαλιλαῖον, καὶ
ὅσοι μὲν ἐκ τῆς αὐτῶν γῆς, ἀναγκασθέντες, καὶ πρὸς
βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῶν τέλε-
ων ἐδέξαντο αὐτοῖς συνοίκους. τοὺς πανταχόθεν ὑπισχνου-
μένους ἄνδρας ἀπόρους, ἔστι δὲ ὃς μήτε σαφῶς ἐλευ-
θέρους, πολλά τε αὐτοὺς, καὶ ὅτι πολλοὺς ἠλευθέρωσεν, ὁ
ἀνεμέτρησεν, ἀναγκαῖσμα δὲ μὴ ἀπολέσθαι τὴν πόλιν
ὑπὸ θεῶν, κατοικιζόντας τε οἰκήσεων πλείοσιν τῆς αὐτῆς
γῆς ἀποδοσι, εἰδὼς ὠφέλιμον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, ὁ ἀπὸ
δὲ ἰουδαίους πατρίοις, διὰ τὸ ὅτι μνήμασιν ἀ πολλὰ τῆδε
τῶν ἀνθρωπείων νόμοις τὴν ἰσχυσιν πρὸς μάδι ψευδῶν. μιαροὺς
δὲ ὅτι ἑπτὰ ἡμέρας εἶναι τοὺς οἰκήτορας εἰσαγορεύει
ἡμῖν τὸ νόμιμον. πολύτας δὲ καὶ φραάτης ὁ παρθυ-
αίων βασιλεὺς κῆ ἔτη τὸ χρόνον, ὑπὸ δόλῳ αὐτῷ ἡμο-
μένης τοῦ φραατικὸς δὲ ἡέως, κῆ τοιαύτῃ αἰτίαν.
φραάτης παίδων αὐτῷ γνησίων ἡμομένων, ἰταλικῇ παλ-
λακῇ, ὄνομα αὐτῇ θερμοῦσα, ταύτῃ τοῦ ἰουλίᾳ καίσα-
ρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένῃ, τὸ μὲν πρῶτον
παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τῆς μορ-
φίας, περίον τοῦ χρόνου, καὶ παῖδος αὐτῇ ἐξ φραατικὸς γε-
νομένου, γαμετὴν λεῖ ἀνθρωπον ἀποφαίνει καὶ τιμίαν.
ἦν δὲ πᾶσιν οἷς ἔστι πιθανὴ τοῦ βασιλέως γενέσθαι,

A Samaritani quidam clam ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est, ut posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo post Coponius Romam revertitur, successore accepto M. Ambivio: cujus tempore Salome Herodis regis soror vita decedens Juliæ Jamniam cum sua toparchia reliqvit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemq; plurimis palmetis, consitam, qvorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, qvo præside Cæsar fato functus est, qvi secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitqve reipublicæ annos qvinqvaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in qvo numero qvatuordecim sunt anni, qvibus Antonius ei fuit imperii socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septē: Et Tiberius Nero privignus successit, Juliæ filius, Romanorum Imperator tertius; a qvo qvintus Judæorum præses missus est in Annii Ruh locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium jussit esse pontificem: qvo paulo post dejecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic qvoqve anno in hac dignitate exacto, jussus est eam cedere Josepho, qvi cognominabatur Caiaphas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Judæa exactis annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porro tetrarcha receptus in amicitiam Tiberii, de ipsius nomine urbem a se conditam vocavit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, unde non longe apud Emmauntem vicum sunt aqvæ calidæ. hæc partim a convenis, partim a Galilæis habitata est, qvorum nonnulli eo migrare coacti sunt, qvidam etiam e nobilitate sedes illic sibi optaverunt. qvoqve major esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi qviqve undecunqve confluentes, & in his aliqvot qvos non satis constabat esse liberos, hos magnis immunitatibus ac beneficiis prosecutus astrinxit ad habitandum, alii domos, alii agros largitus, qvo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris refertō, cum juxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorū rex per insidias sublatus est a Phraatace filio, hujusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillā Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona a Cæsare missam, primū in concubinarum numero habuit, procedente deinde tempore obstupefactō præcellenti mulieris forma, suscepto jam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam sibi conjunxit. Qvæ cum qvicquid vellet regi persvaderet,

cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit nihil ſe effecturam, niſi ablegarentur legitimi Phraatis filii. Perſvaſit igitur marito, ut Romam eos obſides mitteret: qvod illis ſine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi ad regnum educabatur: qvi tædioſum ratus expectare dum a patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conſpiravit, cum qua creditus eſt etiam ſtupri habere conſvetudinem. Ergo parricidio ſimul & inceſto exoſus popularibus, prius quam confirmaret ſuas opes per tumultum pulſus interiit. Tum vero nobiliſſimi Parthorum animadvertentes nō poſſe ſine rege conſiſtere ipſorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arſacidarum ſangvine, putantesq; ſatis eſſe ſemel violatam regiam majeſtatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciverunt. Is erat quidem regii generis, ſed inviſus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis eſſet, & ad iram proniſſimus. hunc conjurati aliquot interfecerunt, ut quidam tradunt, in convivio. ſolent enim perpetuo geſtare gladios. Ut vero a pluribus fertur, in venatione occiſus eſt. Legatione deinde miſſa Romam, petierunt regē unum ex obſidibus, prælatusq; eſt Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax ejus fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum ſimul & domeſticum. Sed brevi pœnitentia ſubiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientiſſimos. dedignabantur enim facere imperata mancipii, ſic vocantes obſidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli jure ſibi regem impoſitum, ſed quod turpius ſit, per pacis contumeliam. moxqve vocant Artabanum in Media regnantem, Arſacidam genere, ille paruit libenter, & præſto fuit cum exercitu. cui cum occurriſſet Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulſus eſt. Sed paulo poſt inſtauratus copiis Vononem auſum confligere vicit egregie, ita ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autem refugit in Armeniam, & a principio quidem affectavit ejus regionis dominium, miſſis Romam legatis ſuper hoc negotio. Ut vero repulſam paſſus eſt a Tiberio, pertæſo ignaviam hominis & moto Parthi comminationibus bellum jam intentantis: deſtitutus omni ſpe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præſidi ſe dedidit. is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſervavit in Syria. Armenis autem Orodem unum e ſuis filiis Artabanus regem impoſuit. Per idem tempus cum Antiochus qvoqve Comagenæ rex fato conceſſiſſet

A καὶ ἀπεύθυσε τῷ αὐτῷ παιδὶ ἡμέας τὰ πάρθων ἡγεμονίαν, ἐώρα μὴ ἄλλως ἡμῖν ὁμήσομεν ἢν μὴ ἀποσκιδῆς αὐτὴν μηχανηθείσης τῶν γνησίων ἐξ Θραάτε παίδων. τέως ἂν αὐτὸν ἐκπέμπῃ εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. ἐξ ἔτι μὲν, ἃ γὰρ ἀντεπᾶν εὕρηκε Θραάτῃ τοῖς θεσμένης ἀπιτάγμασιν, ὅτι τῆς ῥώμης ἐξεπέμποντο. Θραατάκης ἦ μόνος ὅτι τοῖς πρᾶγμασι τρεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο, ἅμα χρόνιον ἐξ πατρὸς διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπεβάλετο τῷ πατρὶ συμπράξειν τῆς μητρὸς, ἣ δὴ ἐξ αἰωνίαν λόγος. καὶ δι' ἀμφοτέρα μισηθεὶς, ἐδέησεν ἡσσον, ὡς τῆς πατροκτονίας τὸ μῖσος, τῆς μητρὸς ἐρωῖα τιθημένων τὸ πρᾶγμα, ἐπεὶ πρὸ ἐλαθεὶς πρότερον ἢ φωνὴν μέγας, ἐξέπλησε τὰ πραγμάτων, καὶ ἔτω θνήσκει. συμφρονήσαντες ἦ οἱ γνωσιώτατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ ἦ βασιλεύοντες ἐκ τῶν ἡμῶν τῶν ἀρσακιδῶν, ἀφ' ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχει ἦ πολλαχοῦ, καὶ μέχρι νῦν πρὸς ἐυδερείας τοῦ βασιλέως ἐκτὸς γαμεῖν τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ ἡμέτερον, ὁρῶντες ἐκ πολλῶν πρεσβεύσαντες. ἐπὶ ἦ καὶ ἄλλως μὲν ἀπίθανος ὢν ἀπὸ τοῦ πλήθους, καὶ ἀστατος καὶ ἐπιβουλὰς ἀμότητος, πάνυ δὲ ἐπὶ σκυθικὸς, καὶ σὺν ὀργῇ ἐς ὀργὴν. ἕνα ἦ τὸν ἐκ τῶν ἡμῶν. ἔτην μὲν δὴ συζῶντες, ἀποκτείνουσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀγρευθεὶς ἐπὶ τραπέζας, μαχαιροφορῶν γὰρ ἐσθῆτος ἄπασιν. ὡς ἦ ἐ πολεῖων καπχῆ λόγος εἰς ἦθος ἐμὲν προσάγοντες. πρεσβεύσαντες ἦ ἐς ῥώμην, ἢ τὸν ὧπο βασιλέα τὸν ὁμηρεύοντων. καὶ πέμπτην βουσάνης προκεκλημένος τὰ ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τοῦ τύχου, ἐὰν αὐτῷ δύο μέγιστα τὸ ἀπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν προσφέρων, ἰδία ἐ ἀλλοτρία. ταχέα ἦ ἀναπροπτὸς βαρβάρους ὑπεῖσιν, ἅτε καὶ σφαλερὰς φύσει ὄντας, πρὸς τετοῦ ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ προσταχθὲν ἤθιον, τοῦ ὑμηρείαν ἀντὶ θελείας ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ἐπικλήσεως τὴν ἀθεξίαν. οὐ γὰρ ἂν πολέμου δικαίῳ δεδοῦ τὸν βασιλεύσοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τῶν πάντα χάρον, ἐφ' ἡσσης ὕβρεως ἀφαιρεῖσθαι ἦ σκάλλον ἐρπάδανον μηδεὶς βασιλεύοντα, γῷ ἀρσακίδων. πείθεται ἦ ἐρπάδανος, καὶ μετὰ ἀγραλιᾶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει ἦ αὐτὸν βουσάνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ ὁ πλήθος τὰ πάρθων ἀφαταξάμενος, ἡττηθεὶς φεύγει πρὸς τὸς ὄρους τῆς μηδείας ἐρπάδανος. καὶ μετ' ὀλίγου συναγαγὼν πολλὴν ἀγραλιᾶν, συμβάλλει τε βουσάνῃ, ἐ νικᾷ, ἢ βουσάνης εἰς σελεύκειαν ἀφικνεῖται σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν. ἐρπάδανος ὁ πολλῇ τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενος ὑπὲρ ἐκ πολλῆς τὰ βαρβάρων, πρὸς κτησιφῶντα μὲν ἐ πολλοὺς ἀναχωρεῖ. καὶ κεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βουσάνης ἦ εἰς ἐρεμίαν ἀφικνεῖται, ἐ καταρχὰς μὲν ἐφίετο τὰ χώρας, ἐ πρὸς ῥωμαίους ἐπρεσβεύετο. ὡς ἦ αὖτις πιθέμενος μὲν ἀπέστη, πρός τε τὰ ἀνανδρίαν, καὶ ἐ πάρθοις τοὺς ἀπλοὺς, ἀναπρεσβεύσαντο δὴ πόλεμον ἀναπνόμενος, μηχανὴ ἦ λαὶ ἑτέρα βασιλείας ἐδεμία, ἐ γὰρ οἱ πρὸς νεφάτην δυνατὸν τὰ ἁρμενίων ἀρταβάνῳ πρόσθεν ἦ, ὥρμιδίωσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ τῆς συρίας τραπηγῷ. καὶ κεῖνος μὲν καὶ αἰδῶ τῆς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τοῦ ἦ ἐρεμίαν ὁρμὴν διδοῦσιν ἐρπάδανος, ἐνὶ τῶν ἑαυτὸ παίδων. ἐτελεύτησεν ἦ καὶ ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἀντίοχος, διέπ-

διέπεμψε· ὁ δὲ πλῆθος τοὺς γνωρίμους, καὶ περισσοτέρους ἀφ' ἑκατέρας μέρους, οἱ μᾶλλον δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπιτηδειότητα ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος βασιλεύεσθαι καὶ τὸ πάτριον. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀναστολὴν, πραγματοδομοῦντος αὐτῷ τὴν τύχης ἀπορρησίαν ἐπὶ θανάτῳ. καὶ δὴ ἐλθόντι καὶ ἀναστολεῖ, καὶ πάντα διορθώσαντι, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebejos & nobiles, his regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub rege, ut ante vivere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem qværente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur alias.

B

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

Πιλάτος ὁ τῶν Ἰουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ καταστάσεως ἀγαγὼν, καὶ μεθ' ὑσιασθεὶς ἐν Ἱεροσολύμοις διὰ καταλύσαι τὰ νόμιμα τὰ Ἰουδαϊκῶν, ἐποίησεν, ἐπὶ τοῦ μασὶ κομιστὰς τοῖς σημείοις εἰσοδεῖν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τοῦ νόμου. καὶ λέγεται οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὴ μὴ τοιούτοις κόσμοις σημαίας ἐποιοῦντο εἰσοδεύειν τὴν πόλιν. πρῶτος ὁ Πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ ὑφεθῆναι τὴν εἴσοδον ἰδρύσατο τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ, ἐπεὶ ἔγνωσαν κατὰ πρωΐαν πορεύσεις εἰς καισάρειαν ἱκετείαν ποιούμενοι διὰ πολλὰς ἡμέρας, διὰ μεταθεσθαι τὰς εἰκόνας. καὶ μὴ συγχωρήσαντος διὰ τὸ ὕβριν ἡμῖν φέρειν, ἐπεὶ περ οὐκ ἐξὸν συγχωρεῖν λιπαρεῖν, καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὄχλοις ἀθρόοις φανῶς διὰ καθίσαι τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς διὰ τὸ βῆμα ἦκε, τὸ δὴ, ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκεύασε, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸ ἐφευρόντα στρατεύειν. πάλιν δὲ τὴν Ἰουδαίων ἱκετείαν χωρούντων, λόγῳ συνθήματος κελεύσας τοὺς στρατιώτας, ἠπείλει θανάτου διὰ θήσειν ζημίαν οὐκ ὀλίγου, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν διὰ τὸ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πρόωθεν ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τοὺς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ πολιτεύσειν τῷ σοφίαν ὠφελήσεσθαι τῶν νόμων. καὶ πλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν διὰ φυλακὴ τῶν νόμων, ἀθροίζεται τοὺς εἰκόνας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔπραξε δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἀπὸ λάκκων τῷ ὀχλίῳ ῥεύματος, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατόν. οἱ δὲ, οὐκ ἠρέσκοντο τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ θορυβοῦσι, πολλοί τε μυριάδες ἀνθρώπων συναθροίσαντες, καὶ πόρρωθεν αὐτὸ παύσειν ἐβούλοντο. τινὲς δὲ λοιδορίᾳ χρώμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πάσχειν ὄμιλος. ὁ δὲ, στολὴν τῶν σκευῶν πολὺ πλῆθος στρατιωτῶν ἀπεχόμενον, οἱ ἐφέροντο σκυτάλας ὑπὸ τὰς στολάς, ἀφῆκε μᾶς εἰς ὁ τι εἰθέλοιεν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δὲ ἀφυλάκτων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ὑπεδείκνυσι τοῖς στρατιώταις ὁ προσκείμενος σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μείζονος ἦπερ ἐπέταξε πλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ὅσῳ δὲ μὴ κολάζοντες. οἱ δὲ ἐνεφέροντο τὸ μαλακὸν ἀδεῶς, ὥς τε ὁπλίτοις ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ πολεμικῆς διαφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτοῦ ταύτῃ δὲ ἀπέθνησκον, οἱ δὲ κατὰ τραύματα ἀνεχώρησαν. καὶ ὅτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται δὲ καὶ κατὰ τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος πιλάτου, οὐκ

CAP. IV.

Judæorum contra Pontium Pilatum seditio.

CÆterum Pilatus Judææ præses a Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in urbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus hujusmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuere præsides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod ubi cognitum est civibus, magno agmine petierunt Cæsaream, ubi per multos dies supplices oraverunt præsidem, ut transferret illas imagines alio. Pilato vero pernegante se facturum quod conjunctum esset cum injuria Cæsaris, cum Judæi precari non desinerent, sexto post die jussis clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quod aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, ut eos circumveniant, mortem minitans, nisi quæ primum quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes jugulos, manifeste præ se ferebant, vita sibi cariorem esse observationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legis studium, continuo reportavit eas imagines Cæsaream a Hierosolymis. deinde aqvæ ductum struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma a ducentesimo stadio. id aegerrime tulit populus & congregati per cœtus numerosos usqve ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere a proposito, nonnulli vero ita ut fit apud inconditam multitudinem, etiam convitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clam armatos fustibus, jussit reliqvam multitudinem corona cingere: & quamprimum vulgus cœpit jacere convitia, dedit illis signum ex composito; illi supra quam mandatum erat usi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucii: atq; hoc modo compressa est seditio.

Eodem tempore fuit Jesus, vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimosq; tam de Judæis quam de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quem accusatum a nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die vivus, ita ut divinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & usqve in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. VII. Circa eadem tempora etiam aliud Judæos turbavit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur prius de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Judæorum proſeqvar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quam natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, ut quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali conjuge digniſſimo. hujus amore captus eſt Decius Mundus juvenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia major erat fœmina, quam quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita ut offerret ei pro unica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decrevit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc ejus propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indigne ferens obſtinationem juvenis, blanda oratione conventum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe ut potiatur Paulinæ complexibus. Cumqve ille preces ejus libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato juvene, & accepta quantam petierat pecunia, novam doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porro eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conventis aliquot ex ejus ſacerdotibus, accepta fide ſilentii, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens viginti quinque millibus, & alteris totidem poſt navatam operam, indicat eis amorem juvenis, rogans ut omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benigne ſunt polliciti, quorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatoqve absqve arbitris colloqvio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & jubente ut ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, moxqve jactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quod dignata ſit amore Anubidis: marito quoqve indicat, conditam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideo facilius conceſſum eſt, quod cognita & probata eſſet viro pudicitia conjugis. itaqve in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamq; eam noctem obſecuta eſt juveni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeunte priusquam ſacerdotes doli conſcii ſurgerent, Paulina mane ad maritū reverſa congreſſum cū Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο τὸν ὄντα πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῃ ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. ἕως τε νῦν τῶν χριστιανῶν ἀπ' ἐκείνου ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε τοὺς ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τῆς ἴσιδος τὸ ἐν Ῥώμῃ πρᾶξις αἰσχίστη σὺν ἀπιθάνῳ μύσει συνετυχάνησε. καὶ πρότερον δὲ τῶν ἰσιακῶν τολμήματος μνήμην ποιησάμενος, ἵνα μεταδιδῶ τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς ἰουδαίοις γενόμενα. παυλίνα γάρ τις ἐπὶ Ῥώμης, προγόνων τε ἀξιώματι καὶ ἑαυτὴν ἐπιστήμῃ κόσμου ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προῆκουσα τῷ ὀνόματι, δυνάμει τε αὐτῇ χρημάτων ἰῶ, καὶ γενομένη τὴν ὄψιν ἐπιτερπής, καὶ τῆς ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνέκειτο ἡ ἐπιστήθεσις δὲ βίᾳ. ἐγεγάμητο δὲ ταρεντίνῳ τῶν εἰς τὰ πάντα ἀνδρῶν τῷ δεῖ αὐτὴν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δέκμος μοῦνδος τῶν ἐπὶ ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μίζων δὲ ἦν ὥστε ἀλλοναγ δώροις, ἀφ' ὧν καὶ πεμφθέντων εἰς ταὐτὸ δεῖν, ἐξήπτο μᾶλλον. ὥστε ἢ εἴκοσι μυριάδας δραγμῶν αὐτῇ δῶσειν ὑπισχνεῖται μίᾶς νυκτός. καὶ μηδὲν ὡς ἐπικωλυθείς, οὐ φέρων τὴν ἀτυχίαν ἔρωτος, ἐδόκει σιτίων βάναυσον ἐπιτιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ἐπὶ παυλίνῃ κακοῦ κατειληφότος. ὃ μὴν ἐπεψηφίζετο τέλος, καὶ πάσαν σὺν ἀπάτῃ τὴν ἐπιβουλὴν ἐποιεῖτο. ἰοῦδα γὰρ ἰδίᾳ παρῆν ἀπελθούσῃ τοῦ μέλλοντος πάσχειν ἴδιος κακός, ἢ δεινῶς φέρουσα, δὲ νεανίσκου τὸ ψήφισμα δ' ἀνεῖν, οὐ δὲ ἀφανῶς ἰοῦδα ἀπελθοῦσα, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη λόγου, πιθανήτε ἰοῦδα ἐλπίδων τινῶν ὑποσχέσει ὡς ἀφαιρεθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν παυλίναν αὐτῷ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δέησιν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ὅπως ἀλώσει τῆς γυναικός· καὶ ἡ μὲν ὅπως τούτοις ἀναγείρουσι τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα δέγμενον, οὐ πρὸς αὐτὸς ὁδὸς ἐστέλλετο πρὸς θεοδεξαχθησομένοις, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμενον. εἰσῆγε δ' αὐτὴν ἱερατεία τῆς ἴσιδος σφόδρα ὑπαγομένην, τεχνᾶται τοιόνδε. τῶν ἱερέων τινὶ ἀφικομένη λάθρᾳ λόγων ὅπως πείσει μεγάλως, τὸ μὲν μέγιστον δώσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν καὶ ἡμίσου, λαβόντος δ' ἐκβαίνει δὲ πράγματος ἑτέρως τοῦδε, θαμὰ φοῖτῶν δὲ νεανίσκου τὸ ἐρωτα, αὐτοῖς, κελεύσασα πιστεύειν ὅπως τῇ λῃψομένῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπουδάσαι. οἱ δ' ὅπως πλουτῆσαι δὲ χρυσίου φιλοχθέντες ὑπισχνοῦνται. καὶ αὐτῶν ὁ γερεύς ὡς τὴν παυλίναν ὡσαμένου, γλυφομένων εἰσόδων, καταμένας τε λόγων ἐλθεῖν ἡξίει, καὶ συγχωρηθέν, πεμπὸς ἐλεγεν ἥκειν ὑπὸ δὲ ἀνουβίου ἔρωτι αὐτῆς ἡδημένου δὲ θεοῦ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' εὐκτὸς ὁ λόγος ἰοῦδα, καὶ πρὸς τε φίλας ὑπεκαλλωπίζετο τῇ ὅπῃ τύχοις ἀξιώσει δὲ ἀνουβίου, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ εὐνὴν δὲ ἀνουβίου εἰσαγγέλθαι. σωνεχέφ δ' ἐκείνος τὴν σωφροσύνην τ' γυναικὸς ἐξεπεπαίδευμος. χωρεῖ δὲ ἐς τὸ τέμενος, καὶ ὅπνωσεν, ὡς ὕπνου καιρὸς ἰοῦδα, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ δὲ ἱερέως ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνὰ σκεπάδων ἰοῦδα, καὶ ὁ μοιχὸς, παρεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, οὐκ ἠμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτήν. πανύχιον τε αὐτῷ διηνυήσας ὑπαπελθεῖν ἰοῦδα ἔναγ. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἀρξάσθαι τῶν ἱερέων, οἱ τὴν ἐπιβουλὴν ἠδεσαν. παυλίνα πρωΐ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐνδιηγεῖται δὲ ἀνουβίου, καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγους τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ γὰρ τὰ μὲν ἡπίστουν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ἐρῶντες, παρὰ δὲ ἐν θαύμασι καθίσαντες, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὅπως τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀποδοίεν αὐτῆς. τρίτῃ γὰρ ἡμέρᾳ μὴ τὴν πρᾶξιν ὑπαναλύσας αὐτῷ ὁ Μάνδος, παυλίνα φησίν, ἀλλά μοι καὶ ἔτυχεν μυρίαδας δισσώσω δυναμένῃ οἴκῳ προσθέσθαι τοῦ ἑαυτῆς, ἀμηχανεῖσθαί τε ἐφ' οἷς προσκαλέσαιο οὐκ ἐνέλιπες. ἃ μὲν τοι εἰς μανίαν ὕβρει διεξέρχομαι μηδέν μοι μελήσειν τὴν ὀνομάτων, ἀλλὰ τὴν ἐκ τοῦ πράγματος ἡδονῆς, ἀνάξιον ἔνομα ἑαυτῷ ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπήλαυσα ἐπῶν. ἡ γὰρ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τοῦ τολμήματος, ἀπερρήγνυτό τε τὸν κόλπον, καὶ τὰνδρὶ δηλώσουσα πάντως τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ περιόψεσθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ γὰρ αὐτοκράτωρ ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέριος μαθήσεως σκληρᾶς αὐτὸν ἡμῶν ἐξετάσας τὰ ἱερέων, σκεύη τε ἀνεζευρώσεν, καὶ τὴν ἰδίαν ἐλεθρεῖ γυναῖκα, ἣν τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τὸ γύναιον. τὸν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ Ἰσιδος εἰς τὸν Τύβερι πταμὸν σκέλυσεν ἐμβαλεῖν. μισῶδες γὰρ φυγῆς ἐτίμησεν, κώλυμα δὲ μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὲν ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτηκὸς τὸ ἡμάρτημα, ἡπιωμένῳ. τὰ μὲν δὴ τοῦ ἱεροῦ τὰ Ἰσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὕβρεως μένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπίσημι γὰρ τὰ ἀφήγησιν τῶν Ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ ἐς τὸν τότε χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προσήμανεν ὁ λόγος.

A & idem apud amicas quoqve magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam consideranti, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obvius, ô factum bene Paulina, inquit, quod & ducenta illa millia mihi servasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quod Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atqve his dictis abiit. At mulier tum primum deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porro Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, unaqve Iden inventricem hujus sceleris, cujus præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoqve templo statuam Isidis jussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilii castigasse contentus est, crimen ejus in Cupidinis impotentiam referens. Et Isiacorum quidem facinus hujusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Judæorum per id tempus Romæ degentium adversitatibus.

B C D

Κεφάλαιον ε'.
Τὰ συμβάντα Ἰουδαίοις ἐν Ῥώμῃ, καὶ περὶ Πιλάτου.

Ἦν ἀνὴρ Ἰουδαῖος φύσεις μὲν τὰ αὐτά, κατηγορίαν πεφευγὼς νόμων, καὶ δεδιὼς μοιρίας τὰ ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς ἐς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβων, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν Μωυσέως, προσαγορεύων τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ἐπιφοιτήσασαν φυλὴν τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμους προσελκύσαι τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύρᾳ καὶ χρυσίον εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψασαι. καὶ λαβόντες, ὅτι χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ πιθανώτατα ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ Τιβέριος, ἅπασι μνησθεὶς πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν καὶ πρὸν τὰ φυλῆς ἀνὴρ ἐπισκήψαντ γυναικὸς, κελεύσαι πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ γὰρ ὕπατοι πεντακισχιλίους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς Σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείστους δὲ σκόλασιν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν ποσαρίων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. οὐκ ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ συμπαρὸν ἔθνος, συρρέψαντες αὐτοὺς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψευδὸς πιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλήθους τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων δεῖν τὸ χαμαιζῆλον ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγιώτατον τε αὐτοῖς ἐρῶν ὑπάρχειν, ἰχνεύειν τε ἔφασκεν ὁμόσε τοῖς θέλουσι τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, Μωυσέως τῆδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγεμόνι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, πεδιάδα λέγεται, παρελάμβανον τοὺς ἀπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πληθεῖ τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενοι ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλιτῶν, οἱ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

CAP. V.
Quid Judæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ERat quidam Judæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solum verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cum se in disciplinam dedisset Fulvia mulier nobilis amplexa legem Judaicam, persvaserunt ei, ut purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios usus verterunt, qvo jam ante destinaverant. Id postqvam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fulviæ marito de injuria conjugi facta qvesto cognovit, jussit universos Judæos ex urbe pelli. Ex qvibus Consules delectu habito, qvatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis gravissimis. Ita propter qvatuor scelleratos omnes Judæi coacti sunt urbe cedere. Interea ne Samaritani qvidem tumultu caruere. Concitavit enim eos impostor qvidã pro nihilo ducens mendacium, & omnia comminiscens ad plebis gratiam, jubens ut convenirent in montẽ Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseverans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, qvæ ibi Moyses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabã vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior clivum montis occupat eqvitibus suis & peditibus, qvi prælio congressi cum

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam vivos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctavit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatumqve cædis accusant, negantes defectionem fuisse a Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Judææ misso, Pilatum jussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad objecta per Judæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua provincia, qvum necesse haberet parere Vitellio, ad urbem iter suscepit: quo prius quam perveniret, vita excessit Tiberius.

ωεσοσωηθροισμένοις ὠδαπάξεως ἠμυνάμην, τὰς μὲν ἔκτειναν, τὰς δ' εἰς φυγὴν τρέπω. ζωγρίαι τε πολλὰς ἦγον, ὧν τὰς κορυφαιοτάτας & τὰς ἐν τοῖς φυγάσιν δυνατωτάτας ἐκτήνε πιλάτ. κ' σαντ. ὁ δὲ δ' ἐπὶ φυγὴν ἐτράπετο σαμαρέων, ἡ δὲ λὴ ὠδὴ ἐπὶ πιλάτ. ὑπαλυκὸν ἴασιν ἄνδρα συεμας τ' ἠγεμονίαν ἔχοντα, κ' πιλάτ. κατηγόρων ἐπὶ τῇ σφαγῇ τ' ἀπολωλότων. ὁ δὲ ἐπὶ δοκησάσῃ ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ ἀφορυγῇ τ' πιλάτ. ὕβρεως εἰς τὴν πεφαβὰ ὠδαμυέδ. κ' ἐπέλλι. μάρκελλον τ' αὐτ' φίλον ἐκπέμψας ἐπιμελητ' τῆς ἰουδαίοις ἠμυσάμων, πιλάτον ἐκέλευσεν ἐπὶ ῥώμης ἀπέναι, ωεὸς & κατηγορεῖν ἰουδαίοι διδάξαντα τ' αὐτοκράτορα. ἐ πιλάτ. δέκα ἔτεσιν ἀφατρέψας ἐπὶ ἰουδαίας, εἰς ῥώμην ἐπέμπετ, τ' ἐπέλλιε πρόμμ. ἐντολῆς ἐκ ἐν ἀντιφέν. πρὶν ἢ τῇ ῥώμῃ ωεοχεῖν αὐτὸν, φθάνει πδέρ. μεταξας.

CAP. VI.

Vitellii adventus Hierosolyma, & quomodo a Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. VItellius autem in Judæam profectus pervenit Hierosolyma, in ipsa festivitate quam Pascha dicimus: ubi exceptus honorificentissime, remisit civibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asservari a sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc jus habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex ejus nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea majorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum utebatur, recepturus privatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominavit ab amico Antonio, & stolam, ita ut ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius ejus, & successor, cujus regno in provinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessione nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa reposita, & obsignata sigillo pontificum atqve custodum sacri ærarii, præfecto castelli accedente ibi lucernam qvotidie. Hanc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter jejunii tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, jubens securum esse præfectum quonam illa reponatur, aut quando proferatur in usum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Josephi Caiaphæ pontificis subrogato Jonatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore a Tiberio literas accepit, mandante ut cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Κεφάλαιον ς'.

Οὐιτέλλιε ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, & ὡς πδέρ. ἐγράψεν αὐτῷ, δεηθέντων μὲν πέμψαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, ωεὸς δρέτανν δ' πολεμεῖν.

Οὐιτέλλι. δ', εἰς τὴν ἰουδαίων ἀφικόμ. ὅτι ἱεροσολύμων ἀνήκ, & ἣν αὐτοῖς ἑορτὴ. πάσχα δ' καλεῖ. δεχθεὶς δ' μεγαλοπρεπῶς ἐπέλλιος, τὰ πέλη τ' ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆσιν εἰς τὸ πᾶν τῆς ταύτῃ κατοικῶσιν, & τ' στολὴν & ἀρχιερέως, & τ' πάντα αὐτὸ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμθαι ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχθ τὴν ἐπιμέλειαν, καθὸ & ωρότερον ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δ', ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἦσαν ἔτως λεγόμενον, ἡ δὲ κατοίκησις αὐτῆς ἦν, ἀφ' ἣν αὐτῷ αἰτίαν. τῶν ἱερέων τις ὑρκανὸς, πολλῶν δ' ὄντων οἱ πδὲ σκαλευῶτ τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτ., ἐπὶ στενοχωρίσει τῷ ἱερῷ βάρει κατασκευασάμθ., ἐν ταύτῃ τὴ πόλει διαιταν εἶχεν & τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, ἀφ' ἣ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι & ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν καπρῶν, ἀναλαμβάνει τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἱ τε ἡμεῖς αὐτὸ ταῦτα πράσσειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρῴδης δ' Βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ἐπιτηδείῳ κειμένην, κατασκευάσας πλουτείως, ἀντωνίαν καλεῖν ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλ. ὢν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ κατελαμβάνει τὴν δὲ κειμένην κατεῖχεν, πιστεύων δ', οὐδὲν νεωτερεῖν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. ὕστερον δ' ἔπρασσεν ὁμοίως τῷ ἡρῴδῃ, καὶ ὁ ἐπικατασταθεὶς αὐτῷ Βασιλεὺς ἀρχέλα. υἱὸς ὤν, οὗ ῥωμαῖοι ὑπεδέξαμθοι τὴν ἀρχὴν, ἐπράπτω τῆς στολῆς & ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφεῖς αὐτῶν τε ἱερέων καὶ τῶν γαζοφυλάκων, & φρούραρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντ. ἐπεὶ δ' ἡμέραις ωρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοται αὐτῆς ὑπὸ φρουράρχ, & ἁγνισθεῖσα, χρησαμένου ὁ ἀρχιερεὺς μ' μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὖθις εἰς τ' οἶκον, ἡ περ ἐκεῖτο καὶ ωρότερον. & τοῦτο ἔπραττε τρισὶν ἑορτῆς ἑκάστ ἔτους κ' τὴν νηστείαν. οὐιτέλλι. δ' ὅτι τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ πιστὴν τὴν στολὴν, ἥτε κεῖσθαι μὴ πολὺ πάλμονεῖν ὑπισχνῆται τῷ φρουράρχῳ, κ' ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας εὐφημίαν & ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ἐπικαλούμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθῃ καθίστησιν ἀνάνου πὸ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' ἀντιοχείας δ' αὖθις ἐπιστὸ τὴν ὁδόν. πέμπει δὲ καὶ πδέρ. ὡς οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πράσσειν φιλίαν ωεὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβθ γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν, καὶ ἀρ-

καὶ Ἀρμενίαν παρεσκευασμένῳ, μὴ ὅπλων πολέων κακωθῆναι. πιστεύειν τε τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα δὲ Ἀρταβάνου υἱέος. ταῦτα δὲ γράφων πέμπει πρὸς τὸν Βιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ μηδὲν ἐνδοιάσαντα. οἱ δὲ αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον. Ἀλανοὶ δὲ δίοδον αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπῆγον τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ἥπτε Ἀρμενία, ἀφῃρητο αὖθις, καὶ πολυθρύλητος πολέμων τῆς παρθυαίων γῆς, οἵτε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάστατά τε τοῦ αὐτῆς τὰ πάντα, καὶ δὴ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τούτων τῶν μαχῶν ἔπεσεν μὴ πολλῶν σὺν δορυφόρων μυριάδων. καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα Ἀρτάβανον Βιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς πανηγύρεις καὶ φίλας ἑστίᾳ ἠμοιβήσατο μὲν κτείνειν διὰ τῶν δώρων ἐπηφότων. αἰσθανόμενον δὲ τοῦ Βιτελλίου ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, διὰ τὸ ἐκ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν σωτηθῆναι δὴ ἀνειδῶς δὲ ὅτι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὅπου αὐτῷ καθαρῶς συνειδήσει, καὶ τόδε ἤδη ἐφθαρμένον ὅτι δόλῳ τοῦ εὐνοίαν προσποιεῖσθαι, ἢ πέρας αὖτῳ γενομένης μεταπηδᾶν πρὸς τὰς προαφεστηκότας, ὅτι τῶν ἄνω σατραπειῶν ἐσωζεν αὐτὸν καὶ πολλοῦ μετὰ σταλαῖων ἀθροίσας δαῶν τε καὶ σακῶν, καὶ πολεμήσας τὰς ἀνθεστηκότας κατέσχε τοῦ ἀρχοῦ. ταῦτα ἀκούσας ὁ πέτρος, ἤξιε φιλίαν αὖτῷ γενέσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ καὶ κεῖνος προκληθείς, ἀσμένως ἐδέχετο τὸν πρὸς αὐτῶν λόγον, ὅπου τὸν Εὐφράτην παρῆσαν, ὅτε Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Βιτέλλιος. καὶ ζεύξεως δὲ πολλῆς γενομένης, κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλους ἀσπασιάζον μὴ φυλακῆς ἑκατέρου τοῦ πρὸς αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γενομένων, ἡρῴδης ὁ τετράρχης ἐστίασεν αὐτούς, κατὰ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα ὑπερκρεμάσας τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μετ' ὀλίγον πέμπει πρὸς ἡμέρον δαρεῖον τὸν υἱὸν μὴ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπάλληλον τὸ μέγεθος, ἰσόδουλον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, διὰ μυρίων τε μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτε τέως Βιτέλλιος μὲν ἐπ' ἀνθοχείας ἦεν, Ἀρτάβανος δὲ ὅτι τῆς Βαβυλωνίας. ἡρῴδης δὲ Βιτελλίῳ δι' αὐτὸ πρῶτα γνόντα πίστιν καὶ σαφεστάτων ὁμήρων τῆς λήψεως, σκῆπτρα χρυσοφορίας τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὑπατολλίν, καὶ μηδὲν ἀπολελοιπὼς ὅτι μὴ τῷ ὑπατικῷ. πρὸς Βιτέλλιον δὲ ὑπερμφθειῶν ὑπατολῶν, καὶ δὲ καίσαρος ὑπομνήσαντος πρὸς αὐτὸν ὡς θᾶλα αὐτῷ γνοῖτο, πρότερον πίστιν τοῦ αὐτῶν ἡρῴδῃ προτείνοντος, ταραχθεὶς ὁ Βιτέλλιος μεγάλως, καὶ πᾶσαν δέησιν τὸ μειζόνως ἢ ἐπέπραχτο ἀπολαμβάνων, ἀδήλων τοῦ ἐπ' αὐτοῖς ἔκρυπτεν ὀργῇ, μέχρις δὴ καὶ μετῆλθεν χρόνος τοῦ ἀρχοῦ παρειληφότος. τότε δὴ καὶ Φίλιππος, ἡρῴδου δὲ ἀδελφὸς, πολυτρόπου τὸν βίον, σχεδὸν μὲν ἐνιαυτῷ τῆς πρεσβείας ἀρχῆς, ἡγησαμένῳ δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τριάκοντα τ' ταραχωνίτου καὶ γαυλανίτου, καὶ δὲ βαταναίων ἐθνῶν πρὸς αὐτοῖς. μέτριον δὲ ἐν οἷς ἦρχεν ἀπὸ δικαίων τ' τρόπων τ' ἀπραγμονα. διαπρεπῶς μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ἐπιτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόοδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τ' ὑπιλέκτων, τ' δὲ θρόνου εἰς ὃν κρίνων καθεζόμενος ἐν τοῖς ὁδοῖς ἐπαύετο, ἐπου τις ἐπανάγκασιν ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ ὑπακοῆσαι, δὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ δὲ ὀξέος ἱδρύσεως δ' θρόνου ἢ ἢ τυχοῦ γενομένης, καθεζόμενος ἠκροᾶτο, καὶ πιμπράσθαι τε ἐπέτιμα τοῖς ἀλοῦσιν, καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν ἐγκλήμασι

A occupata Armenia, majora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maxime si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitavit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieverunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiserunt, & pervadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique ejus gentis ceciderunt una cum regis filio & multis popularium millibus, regioqve tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliqvot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inveniens remedium, quod ab optimatibus immineret periculum, habensqve suspectos & eos qvi in fide manebant, qvasi bene volentiam fingerent prima qvaqve occasione transituri in partes adversas, fuga se ad satrapias superiores servavit incolumem. Ubi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu: & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, convenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: ubi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo qvisq; satellitio. Post qvam autem de fœdere convenit, Herodes tetrarcha utrumqve excepit convivio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidentem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum qvinqve genere Judæum, Eleazarum nomine; qvi propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinqvens significandum per consularem præsidem. qvare supervenientibus Vitellii literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi jam ante esse cognita ex Herodis nuntiis. Qvo ille graviter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Cajum pervenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberii principatus vigesimo, qvum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuo modestus, & amator qvietis ac otii. Degebat enim semper in sua ditione. Qvoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subseqvente sella in qva sedens solitus est jura reddere: & si qvis ex occursu opem ejus invocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

IX.

innoxium. Obiit autem Juliade, & illatus in monumentum quod jam ante sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia fine liberis decesserat, ditionem ejus Tiberius provinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, ut tributa in ea tetrarchia collecta, servarentur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha uxorem habebat Aretæ filiam, cum qua jam multo tempore convixerat. Romam deinde iter faciens divertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Hujus uxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ majoris soror, ausus est de impetrando ejus conjugio mentionem facere. Qua assentiente, convenit inter eos, ut quam primum ille Roma revertetur in patriam, mulier migraret in ejus domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, ut Aretæ filiam ejiciat. Post hæc Romam navigat. Ubi postquam expedivit negotia propter quæ venerat, domum reversum uxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, ut se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, qvantum poterat celaris suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa qvæ jam ante curaverat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, a præfecto ejus excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate pervenit in ædes patris: eiqve indicavit Herodis animum. Unde simultates nata secvuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis utrinqve copiis bellum per legatos gestum est, commissoq; prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus a qvibusdam exulibus, qui pulsi e tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille vero indigne ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atqve hæc fuerunt mandata Tiberii. Apud Judæos autem fuit opinio, justa ultione numinis deletum Herodis exercitum, propter Joannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virum optimum, Judæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac justitiæ, simulqve ad baptismi lavacrum: qvod ita demum Deo gratum ajebat fore, si non ab uno tantum alterove peccato abstineant, sed animis per justitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Qvumqve magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ avida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, qvod viderentur

Κεφάλαιον ζ.

Πόλεμος Ἡρῴδου τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβων βασιλέα.

ΕΝ τούτῳ δὲ συμβάσας Ἀρέτας τε ὁ τετράρχης Βασιλεὺς, καὶ Ἡρῴδης Διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, ἐπὶ συνῳ χρόνον ἤδη πολλῷ. ἐλθόμενος δὲ ποτὲ εἰς Ῥώμην, κατέβη ἐν Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ἔντος οὐχ ὁμομητρίου. οὗτος δὲ τῆς Σίμωνος καὶ ἀρχιερέως θυγατρὸς, Ἡρῴδης ἐγένετο. ἐρασθεὶς δὲ Ἡρῳδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ τοῦ Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφῆς Ἀγρίππα τοῦ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἄπερξιν ποιεῖσθαι γάμων, καὶ δεξαμένης, συνθήκαι γίνονται μετοικίσεως πρὸς αὐτὸν ἐπειδὰν εἰς Ῥώμην ἀφίκηται. ἐν δὲ τούτοις συνθήκαις ὡς τε καὶ ἡ Ἀρέτα τοῦ θυγατρὸς ἀκούσειεν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἐστάλη ταῦτα συνθέμενος· ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει Διαπρᾳξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἐξῆλθε, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῷ τὸ πρὸς τοὺς Ἡρῳδιάδα συνθηκῶν γνομένης, πρὶν ἐκπλεῦσαι αὐτὸν γνόντα τὰ πάντα ἀκμαθοῦσαν, κελεύει πέμπειν αὐτοὺς ὅπῃ μαχαιρῶντος, μεθόριόν δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμῃ οὐκ ἀφανεῖ τοῦ ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠθηκὼς ἄνθρωπον προσδοκῶν. ἦν, προαπεστάλκει γὰρ ἀκόλουθον εἰς τὸν μαχαιρουῖτα, ὅτε περὶ αὐτῆς ἐπιστολὴν, πάντων εἰς τοὺς ἐδιοπειμένων ἡτοιμασμένων ὑπὸ στρατηγῷ Ἀρέτα παρῆν, καὶ ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κομιδῇ τῶν στρατηγῶν σὺν Διαδοχῇ, παρῆν τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τύχη· καὶ αὐτὰ τοῦ Ἡρῴδου Διάνοιαν ἐφράζει. ὁ δὲ Ἀρχελάου ἐχθρὸς ταύτην ποιησάμενος, ἅτε τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατηγοὺς ἀποστελλόντες ἀνὰ ἑαυτῶν. καὶ μάχης γνομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γνομένης ὑπὸ ἀνδρῶν φυγάδων οἱ ὄντες ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ ὀργὴν φέρων τοῖς Ἀρέτα ἐπιχειρήσιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ ζῶντα ἑλόντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτεινομένῳ πέμπειν τοῖς κεφαλὴν ἐπ' αὐτὸν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστελλε τῷ χῷ συρίαν στρατηγῷ. τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ δίκῃ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ πανοῦργον Ἰωάννου τὸν ἐπικαλουμένου Βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸ θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸν βάπτισιν ἀποδεκτὸν αὐτοῖς φανήσεσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ ἥδιστα ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τοὺς λόγους, δείσας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτὸς τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐῴκει

ἐκέκευσεν συμβελῆ τῇ ἐκείνε πράξοντας, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖ πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνῶναι, περιελαῦνων ἀνελεῖν, ἢ μεταβολῆς γνωμένης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσεῖν μεταμοῦν. καὶ ἐ μὲν ἐπιστείλας τῇ ἡρώδε, δέσμιον εἰς τὸν μαχαιροφόρον πεμφθέντα, τὸ περιπεπραγμένον φράσειν, ταύτῃ κτίννυται. τοῖς δ' ἰουδαίοις δόξαν ἀπὸ τιμωρίας τῇ ἐκείνε τὸν ἔλεθρον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος γενέσθ, ἢ θεὸν κακῶν ἡρώδην θέλοντα. Οὐιτέλλιος δ' ὡρμησε μὲν εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν ἀναλαβὼν δυοῖν τάγμασιν ἐπιλίτων, ὅσοι τε αὐτῷ φίλοι καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀφῆκαν. ἀπὸ τῆς πέτρας ἤπτετο, καὶ ἔσχε πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ἐπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρῃτοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν. οὐ γὰρ αὐτοῖς ἔνεστι πάτριον, προσιόνας εἰκόνας εἰς αὐτὰ φερομένας, πολλὰς δ' εἶναι σημαίας ἀπεικασμένας. καὶ πεισθεὶς μεταβαλέσθαι τῆς γνώμης τὸ ἀπὸ τοιαύτης προβουλεύσεως, καὶ διὰ μεγάλης πεδιάδος κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετ' ἡρώδε τοῦ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα ἀνῆκε, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων πληθυσὶ δι' ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ταύτῃ διατρίβων ἐποιεῖτο, ἐν αἷς ἐνέπλησε τὸν ἀρχιερωσύνιον ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ. τῇ πέμπτῃ δὲ καὶ γράμματα αὐτῷ ἐπιδημοῦντι ἀπήγγειλαν τὸν Τιβερίου τελευτὸν, ὥρκισεν τὸν πληθυν ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ καίσαρος. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ἀπὸ τῶν οἰκείων ἑκάστου χειμαδίσιον, πόλεμον σκῆψιν ἀφεὶς ὁμοίως διαλυόμενος, διὰ τὸ εἰς γαΐου μεταπεπλακέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ τὸν Ἀρέταν οἰωνοποιησάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν τοῦ Οὐιτελλίου στρατιωτῶν φάναι, μηκανᾶσθαι σφᾶς εἶναι τοῦ στρατοῦ τῆς ἀπὸ τύρας εἰσόδου. πυθόμενος γὰρ τῶν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνε ἀφεμένην διὰ τοῦ ἀγρίππα, ἢ ἐφ' ὃν ῥέποιτο ἡ φιλοσοβὴ τοῦ στρατεύματος. καὶ ἐπιστείλαντος μὲν, ἐπ' ἀνιοχείας ἀνεχώρησεν, ἀγρίππας δὲ ὁ ἀγριππᾶ υἱὸς ἐσαυτοῦ πρότερον ἡ πολλῷ ὕστερον, ἀπὸ ῥώμης ἄνεσι πράξων τι φιλίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος δυνάμεώς τινος αὐτῷ φιλομένης. βέλομαι οὖν εἰπεῖν ἀπὸ μακρότερον περί τε ἡρώδου, καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ φράσειν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν ἀνθρώπων ἀπιστουμένων, δίκαια τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβούντων, ἔστι ὅτε ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδῳ, σωθεὶς πολλοὺς ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρέντας τοὺς ἡρώδου ἀπογόνους. φέροι δ' ἂν τι καὶ σωφρονισμοῦ τοῦ ἀνθρωπείου ὕβρις, τὸ τὸν δυσχίαν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ τὸν ἀγρίππαν διηγησαμένῳ ῥεῦμα ἀξιώτατον γνωμένων, ἐς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, ἢ φιλοπάσων δόξαν τῶν εὐδοτῶν αὐτὸν, ἀπὸ τοσοῦδε ἠυξῆσθαι δυνάμεως. ἔρηται μὲν οὖν ἐ πρότερον πεῖ αὐτῶν, λεχθήσε δὲ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς. ἡρώδη τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ μαριάμμης τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνον δύο, σαλαμψὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἡ γαμεῖ φασαήλῳ τῷ αὐτὸ ἀνεψιῷ φασαήλε παιδὶ ὄντι, ἐ φασαήλε ἀδελφοῦ δεδωκότος αὐτῷ ἐ πατρὸς. κύπρος δ' ἀντιπάτρῳ ἐ αὐτὴ ἀνεψιῷ, ἡρώδε παιδὶ τ ἀδελφῆς σαλώμης. ᾧ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιᾶς γίνον ἔ παῖδες, ἀντίπατρος,

A nihil non facturi ex ejus consilio, judicavit satius esse prius quam novi aliquid exoriretur, illum tollere, quam rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaqve vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum seqvuta est Judæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

B Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, abſumptis duabus legionibus, & levis armaturæ, atqve eqvitum auxiliis missis a sociis regibus properans versus Petram pervenit Ptolemaidem. Qvumqve vellet per Judæam exercitum ducere, occurrerunt ejus regionis principes, deprecantes transitum. Neqve enim patrios ritus permittere, ut inferantur ullæ imagines, qvales Romana signa habebant pleraqve. Quorum precibus flexus mutavit sententiam de itinere proposito:
C missoq; per magnum campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festivitate quæ tum instabat publica. Quo postquam ventum est, honore summo exceptus a populo, hæsit ibi triduo: & interim a Jonatha in fratrem ejus Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberii, populum sacramento
D adegit in fidem Caji novi principis: revocatasqve ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellii nuntio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram pervenire illum exercitum. Unum enim e ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cujus jussu pararetur, vel eum contra qvem movendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit.
E Agrippa autem Aristobuli filius ante unum annum Romam venerat, ut propter negotia quædam conveniret Cæsarem. Sed prius quam de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quod ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat divina providentia, quandoquidem absq; pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec ulla humana
F potentia, ut licet videre in Herode, cujus intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sane exemplo potest esse hominib. ad retundendam insolentiam: simulq; in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex privata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam pervectus sit. Et quamvis jam ante de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic qvoq; diligentius. Herodi magno
G ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idq; ex ipsius patris autoritate: altera vero dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus e Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrum,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram vero duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſqve liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Druſillam. filii vero Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obiit. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud avum, Herodes & Ariſtobulus, ſimulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice vero neptis e Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, qvem una cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Joſepho qui regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Jotape Sampſigerami Emeſenorum regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Jotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias vero ſoror eorum nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat a Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuo nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, ejus qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filii tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus, atqve hæc eſt Phaſaëli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, qvos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole diſceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius qui a patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit e Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cum apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Jotapen, & Leſidis in Cilicia rexa Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri ab initio ab inſtitutis patriis ad religionem Græcorum deſcivit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole e vita exceſſerunt. Percenſitis igitur Herodis poſteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, ſupereſt ut narremus quibus ille fortunis jactatus, poſtremo ad maximam dignitatem ac potentiam evaſerit.

XII.

ἡρῴδης, ἀλέξανδρ☉, θυγατέρες τ῅ ἀλεξάνδρα τ῀ κύπ-
ρ☉ς ἣν ἀγρίππας γαμεῖ, ὁ Βερνίκ☉υ ἀλέξανδρ☉ς τ῅
γαμεῖ μὲν τίμι☉ς κύπρι☉ς, ἀνὴρ τ῀ ἀξιολόγων, παρ'
ὧ δὴ καὶ ἄπεκν☉ τελευτᾷ. κύπρῳ δ' ἐξ ἀγρίππα
μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες τ῅ τρεῖς, Βερνίκη,
μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας τ῅ καὶ δρῦσ☉ς τοῖς
ἄρσεσιν ὀνόμαζε, ὧν ὁ δρῦσ☉ς πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. τοῦ
τ῅ πατρὸς τούτων ἀγρίππας ἐπεφέρετο μ῀ καὶ ἑτέρων ἀ-
δελφῶν, ἡρῴδης τε καὶ ἀριστόβουλ☉ς, ἣν Βερνίκη. καὶ
οἵδε παῖδες ἡρῴδου, τ῀ μὲν μεγάλου. ἡ τ῅ Βερνίκη κο-
στοβάρῳ καὶ σαλώμης παιδὸς τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τού-
τους ἀριστόβουλ☉ς νηπίους θ' ἡσκε λιτῶν ὑπὸ τ῀ πατρὸς
σὺν ἀλεξάνδρῳ τοῦ ἀδελφοῦ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβῆ-
σαντες δ' ἄγονται ἡρῴδης μὲν ὅτ☉ τ῀ ἀγρίππα τὴν
μαριάμμην θυγατέρα ὀλυμπιάδ☉ς τ῀ ἡρῴδου βασι-
λέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ὅτ☉ τ῀ βασι-
λέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον. ὁ τ῅ τρίτ☉
τ῀ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλ☉ς, γαμεῖ ἰωτάπην
σαμψιγεράμου θυγατέρα τ῀ ἐμεσῶν βασιλέως θυγατρὸ
τ῅ αὐτὸς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῇδε ἰωτάπη. τ῀ τοίνυν
μὲν τ῀ δεξίωνος τέκνα. ἡρῳδιὰς τ῅ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ,
γίνεται ἡρῴδῃ ἡρῴδου τ῀ μεγάλου παιδὶ, ὃς γεγένηται
μαριάμμης τ῀ σίμωνος τ῀ ἀρχιερέως, καὶ αὐτὴ σα-
λώμην γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς ἡρῳδιὰς ὅπως συγχυσ
φρονήσασα τ῀ πατρῴων, ἡρῴδῃ γαμεῖται τ῀ ἀνδρὸς τῷ ἑ-
αυτῆς πατρῴῳ ἀδελφῷ Φασάηλον ζῶντ☉ς, τῶν τ῅ γαλιλαί-
ων τετραρχίαν ἔχει ὅτ☉ς. ἡ τ῅ θυγάτηρ αὐτῆς σαλω-
μὴ, Φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρῴδου παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς
τραχωνίτιδ☉ς. καὶ ἄπαιδ☉ς τελευτήσαντ☉ς, ἀριστο-
βούλ☉υ αὐτῷ ἄγεται ἡρῴδου παῖς τ῀ ἀγρίππου ἀδελφ῀.
παῖδες τ῅ ἐγγόνοι αὐτῆς, τρεῖς, ἡρῴδης, ἀγρίππας, ἀρι-
στόβουλ☉ς. ὅτο μὲν δὴ τὸ Φασαήλου, ἐ σαμψιγε-
γράμ☉υ. κύπρῳ δ' ἐξ ἀντιπάτρου θυγατρὸς γίνεται κύ-
πρ☉ς, καὶ αὐτὴ ἀλεξᾶ σέλκι☉ γαμεῖ τ῀ ἀλεξᾶ. καὶ
αὐτῆς θυγατρὸς ἰωῦ κύπρ☉ς. ἡρῴδης τ῅ ἐ ἀλέξανδρ☉ς τ῀
ἀδελφὼ ἔφυν ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. ἀ-
λεξᾶς δ' ὁ τ῀ ἡρῴδου παιδὶ τ῀ βασιλέως τοῦ ὑπὸ τ῀ πα-
τρὸς ἀνῃρημένου ἀλέξανδρ☉ς. ἐ τιγράνης ἐγεγόνεσαν
ἡμῖν ἐκ τ῀ δρεχελάου τ῀ καππαδόκων βασιλέως θυγα-
τρός. ἐ τιγράνης μὲν βασιλεύων ἀρμενίας κατηγε-
θὼν αὐτὸ ὑπὸ ῥώμης ἡγουμένων, ἄπαις τελευτᾷ. ἀλε-
ξάνδρῳ τ῅ τιγράνης ὁμώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ γίνε῅ παῖς,
ἐ βασιλεὺς ἀρμενίας ὑπὸ νέρων☉ς ἐκπεμπεται, ὑὸς
τε ἀλέξανδρ☉ς αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ὅτ☉ς ἀντίοχ
τ῀ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσιόδης
τε τ῀ ἐν χιλικίᾳ ἀπαντᾷ αὐτὴν ἴσχει βασιλέα. ἐ
τὸ μὲν ἀλεξάνδρ☉υ γ῅ν, εὐθὺς ἅμα τῇ φυλῇ τὴν
θεοσέβειαν ἐξέλιπεν τ῀ ἰουδαίων ὑπηκόων μεταλλάξα-
μενοι θεοὺς τε ἕλληνι πάτρια. τῶν τ῅ λοιπῶν θυγα-
τράσιν ἡρῴδου τ῀ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπε-
σεν. τ῅ τ῅ γνωμένων ἡρῴδου ἀπογόνων, ὃς κατελέλειπτο
ὄντων, ὁ μὲν ὑὸς ἀγρίππου ὁ μέγας τ῀ βασιλείαν
παρέλαβεν, τούτου τε μὴ τ῀ γνώσ☉ς προδεδηλωμένου,
διέξιμι λοιπὸν ὁπόσοις τε ἀγρίππα τύχαις συνέβησεν, ὡς
τε αὐτῶν ἀφάλειαν ποιησάμενο☉, ὅπῃ μέγιστον ἀξιώ-
ματός τε ἅμα προκόψειεν καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον ή.

Δπόστολος ἀγρίππα ἐπὶ βασιλέως πρὸς τιβέριον, ἐφ' οἷς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, ἐπὶ τιβερίου τελευτῆσαντος ὑπὸ γαΐου ἐλύθη.

Ἡρῴδου βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς, ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, ἐμοτροφίας ἐπιτηδείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς δρῦσον τὸν τιβερίου καίσαρος υἱόν, καὶ ἀντωνίᾳ τῇ δρούσου μεγάλου γαμετῇ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερενίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ προαγωγῶν ἠξιωκέναι τὸν υἱόν. φύσει γὰρ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεῶν πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκειν αὐτὸ ἠξιωκὼς τῷ δηλονότι τοιούτοις γενομένῳ ὀργίλῳ. ἐπεὶ δὲ ἡ βερενίκη τελευτᾷ, γενόμενον δηλονότι τῷ αὐτοῦ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τῆς εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ ἐκτῶν δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἀναλῶσαι τῶν χρημάτων, τὰ πολλὰ δὲ εἰς τὰς κρείττους ἀπελθόντος ἐπιλέξει ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πενίᾳ τε ἐν ὀλίγῳ πρὸς αὐτὸν ἰὼν, καὶ ἔτ' ἰὼν κώλυμα τὸ ἐν ῥώμῃ διαίτης. ἐπὶ τιβέριον τοῖς φίλοις δι' ἡδέων τετελευτηκότων ἀπάντων φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ διὰ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων δ' παιδὸς ἥττημα τῇ ἐκείνου. διὰ μὲν δὴ ταῦτα δηλονότι τὸ ἰσοδαίμονας πολέων, ὡς ἔπος κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένῳ ὀλεθρίως ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ δ' ἐκπίπτοντι τὰ χρέα πρὸς δανισταῖς, πολλοῖς τε ὅσοις ἐπ' ἀλεωρίᾳ δόξαι ἰὼν τινα οἱῳδιδῶσιν. ὡς τε ἀπορίᾳ τ' ποιητέων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑπαναχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν μακελλοῖς τὸ ἰδίᾳ μέμα ἐν φθονίᾳ δ' μελησόντων αὐτὸν ἰέναι. αἰσθάνεται δ' αὐτὸ τ' διανοίαν κύριος ἡγησάμενος, παντοία τε ἰέναι ἀπείργουσι τ' δηλονότι φιλτάτοις βουλεύμασι. διαπέμπεται γὰρ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡρῳδιάδα ἡρῴδῃ τῷ τετράρχῃ συνοικοῦσαν θυγατέρα, δηλῶσαι τοῦτο δηλονότι τῆς γνώμης δ' ἀγρίππου προβουλεύσασαν, καὶ τ' ἀναγκαῖα ἢ ἐπ' αὐτοῖς ἐξηγήσ. σκέλδιέ τε συνεῖναι δύναι βοηθεῖν, θεωρεῖσθαι ὡς αὐτῇ παντοίως κεφίζοι τ' ἄνδρα, ἐπεὶ ταῦτα σὺν ἐξόμοιον ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπεμψάντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν τιβεριάδα, καί τι ἐπαγγελτικὸν ὤφλησαν εἰς τὸν διάπαντα, ἀρχιερωσύνης τε τ' τιβεριάδος ἐπίτιμον. ὁ μὲν δηλονότι πλεῖόν γε ἡρῴδης ἐνέμενε τοῖς δεδογμένοις, καὶ πάνυ, ὁδὸν ὡς ἀρκεσιπαλεῖ. ἐν γὰρ τύρῳ παρὰ σωσθένα τὸν οἶνόν τε ἡδυσμένων αὐτοῖς λοιδωρεῶν ἀνεκτὸν ἐχ ἡγησαμένου ἀγρίππα, δ' ἡρῴδης τὸ ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδίδωσιν, ὡς φλάκκον τ' ταλικὸν ἴσασιν φίλον δηλονότι ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, συνεῖναι δ' ἐν τῷ τότε διέπειν. καὶ δεξαμένου φλάκκου τῶδε τοῦτο δηλονότι διαπεπραγμένου αὐτὸ ἐκεῖ ἀρχιβουλευτοῦ, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππα διάφορός τε ἰὼν, δ' μὲν ἐθελόντε ἔχθρα τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ δ' ταλικῇ τὰ εἰκότα τιμὲν φέρεσθαι. δ' μὲν δηλονότι ἀρχιβουλευτοῦ ἀνίᾳ τι δ' πρὸς τ' ἀγρίππαν δυσμενὲς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸ φλάκκον καθίσησιν, αἰτίαν τοιαύτην δηλονότι τῇ δυσμενείᾳ προβαλόντες. δαμασκηνοὶ σιδονίοις πρὸς ἑρῶν διάφοροι καθεστῶτες, μέλλοντες φλάκκου πρὸς τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τ' ἀγρίππαν ὡς περὶ αὐτῷ μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μεριδοῦσθαι τῆς αὐτῶν γνώσεως, ἀρχιβουλευτοῦ τε

CAP. VIII.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, utque post excessum Tiberii a Cajo ejus successore solutus sit.

PAulo ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per convictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberii filii, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi majoris conjugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in pretio. Cumqve natura esset liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in ejus indignationem incideret: sed postqvam Bernice defuncta est, factus jam sui arbitrii, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipue in libertos Cæsaris, quorum favorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ vivere: qvando & Tiberius amisso filio vetuit amicos ejus in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Judæam abiit re male gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importune urgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quod ejus propositum, ubi Cypros uxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque ejus Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreverit, & qua necessitate adactus: hortataqve est eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset sublevaret ejus miseriam, quamvis in longe minoribus facultatibus. Accersitus igitur a sorore, ejusqve conjuge, jussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia unde viveret, & magistratu ejus civitatis in eum collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, qvamvis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cum enim apud Tyrum in convivio largius indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quod suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. a quo receptus cum eo vivebat, jam ante habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo utrumqve complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quievit, quam & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione hujusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum cognito, quod Agrippa multum apud eum posset, rogaverunt, ut adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem qvia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inqvisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumqve ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & qvod non haberet unde alias viveret, decrevit navigare in Italiam. Sed cum deesset pecunia, jussit Marsyam suum libertum ut qvavis arte a fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qvi defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat ut accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter jam ante debere sibi nonnihil Agrippam asseverans, extorsit a Marsya syngraphum viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & qvingentis, eo facilius, qvod non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia, profectus Anthedonem, & ibi navem nactus, parabat se itineri. Id ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eo milites exacturos argenti trecenta millia, qvorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atqve ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se jussa simulat: sed qvamprimum nox terris incubuit, præcisis navis retinaculis navigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popposcit mutuo ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, conjugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fide jussit mulier. & mox Alexander qvinqve talentis repræsentatis Alexandriæ, reliqvam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti navigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Judæam itinere pedestri reversa est. Cæterum Agrippa postqvam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officii causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissime rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cæsar receptis literis ab Herennio, qvod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se e subjectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægre tulit: mandavitqve cubiculariis non prius admitti hominem qvam persoluto debito. Ille neqvaqvam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudii postea principis matre petiit mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. qvæ memor Bernices hujus matris consvetudinis, familiariter enim ea fuerat usa, simulqve educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

A πλεῖον ὡμολόγησε αὐτῷ. ἡ δὲ μὴ πάντα ἕτοιμα τῇ βοηθείᾳ τῶν Δαμασκηνῶν ὑπῆρχε ποιῆσαι. ἀριστόβουλος δὲ, οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, καταμηνύει πρὸς τὸν Φλάκκον. καὶ βασανιζόμενος ὑπὲρ πράγματος ἐπὶ φανερᾷ λύσει, ἐξωθεῖται τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν ἐμπεσὼν, εἰς πτολεμαΐδα πλεῖν, καὶ κατὰ τὸ ἄπρακτον τῆς ἀλλαχόθεν διαίτης, γνώμην ἐποιήσατο ἐπὶ τῆς ἰταλίας πλεῖν. ἐργάζεται δὲ χρημάτων ἀπορία, ἡνίκα μαρσύαν ὄντα, αὐτοῦ ἀπελεύθερον, πρεσβύτην ἤδη τῶν ἐπὶ τοιούτοις μηχανῶν δανεισμάτων ποιούμενον τινων. καὶ ὁ μαρσύας πρῶτον κελεύει βερνίκης ὄντα, ἀπελεύθερον τῆς ἀγρίππα μητρὸς, ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς ἐκείνης δικαίως ἐπιτετραμμένον τῆς ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παρασχεῖν ἐπὶ γράμματι, καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν μαρσύαν δύο μυριάδων ἀργυρίων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ χιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. ἀναχωρεῖ δὲ ἐκεῖνον καὶ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως πιστὸν. πλημμελήσας δὲ καὶ χρήματα τότε ἀγρίππας εἰς ἀνθηδόνα παραγίνεται, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀναγωγῇ ἦν. καὶ γῆς ἐρέννιος καπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας. οἱ ἐπιτάσσουσι δὲ αὐτῷ ἀργύρου, τριακοσίας μυριάδας ἀπαιτοῦντες τῷ κομιστῇ. ὀφειλομένας ὑπὸ ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπιφέρουσι δὲ μενοινῶντι. καὶ τότε μὲν πείσαντες τοὺς κελεύοντας ἀποπλεῖν, νυκτὸς δὲ ἀπηγμένης, κόψας τὰ ὑπάγεια, ὤχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πόλεως. ἐνθα ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι δάνειον αὐτῷ δίδωσιν. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἀνέφη παρασχεῖν, κύπρῳ δὲ οὐκ ἠρνήσατο, τοῦ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, καὶ τοῦ λοιποῦ ἄπασαν ἀρετήν. ἡ δὲ ὑπισχνεῖτο, καὶ ἀλεξάνδρου πέντε τάλαντα αὐτῆς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δῶς, τὸ λοιπὸν ἐν ὑπαρχίᾳ ἡμισείῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς δὲ ἀγρίππας τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἔτι μικρόν. καὶ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα ἐπὶ τῆς ἰταλίας πλησιάζοντα, αὐτὴ μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ ἰουδαίας ἀνέζευξεν. ἀγρίππας δὲ εἰς ποτίολους παραβαλὼν, ἐπιστέλλει ὡς τιβέριον καίσαρα γράφει διατρίβοντα ἐν καπρέαις, παρουσίαν τε τοῦ αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ τῇ ὄψει τῇ ἐκείνου, ἐξουσίαν ἔφεσιν αὐτῷ ἡμέρας εἰς καπρέας παραβαλεῖν. τιβέριος δὲ ἀσμένως ἐποιήσατο, τά τε ἄλλα αὐτῷ γράφει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἔτι χαίρειν ἀποπεμπόντων ἐπὶ τῷ σώῳ ἐπανήκειν εἰς τὰς καπρέας. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖτο μηδὲν ὑφελὼν δὲ ἐν ταῖς γράμμασιν ὑποτύμπανον, ἠπάτησέ τε τὴν ἐξένιζε. τῇ δὲ ἑξῆς, καίσαρ γραμμάτων αὐτῷ ἔρχεται ἐρενίου καπίτωνος ἀφικνουμένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας τριακοσίας δάνισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς τὰς καλένδας σκλιπὼν χρέους τὸ συγκείμενον ἀπαιτήσεως γινομένης, οὐκ ἔστιν ὅπως αὐτῷ χωρὶς ἀργύρου αὐτὸν καθήσεις δ' ὅπου τῶν ἐσπεραζομένων ἐξουσίας. ταύτῃ ἀναγνὺς τιβέριος, ἀπελαύνειν ὁ καίσαρ, καὶ θρασύλλῳ ἡμέρας τῷ ἀγρίππᾳ κελεύει εἰσόδων τῶν πρὸς αὐτὸν ἄχρι οὗ καταβαλῇ τι χρέος. ὁ δὲ μηδὲν τῇ ὀργῇ δ' καίσαρος καταπλαγεὶς ἀντωνίας δὲ τῆς γερμανικοῦ τε μητρὸς, καὶ κλαυδίῳ δ' ὑστέρου γινομένῳ καίσαρος, δάνισμα αὐτῷ δοθῆναι τριακοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας οἱ ἀμάρτοι τῆς πρὸς τιβέριον. ἡ δὲ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, σφόδρα δὲ ἀλλήλαις ἐχρῶντο αὐδὲ ὡμειλίκει. καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγενημένης,

διδοῦσι

δώσει τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσουσι τὸ χρέος, ἀνε- A præbuit ei pecuniam illam: & reddito, debito,
πικώλυτος οὖν ἡ φιλία, καὶ πιθανός. αὐθις δ' αὖτ' πρόσφορον σωισηπιν ἡγούνετο τὸν αὐτὸν, κελεύων τὰ nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoqve conciliatus est Cæsari, ut is nepotem
πάντα αὐτῷ τῆς ἐξόδου φιλοτυγχάνειν. ἀγρίππας δ' suum commendaret Agrippæ, mandaretq; ut
φιλία δεχθεὶς ὑπὸ τῆς ἀντωνίας, καὶ θεραπεύειν τρέ- progredientem semper comitaretur officii gratia. hoc beneficio devinctus & deditus Antoniæ,
πων τὸν γαΐον ἡνιόχῳ τε ὄντι αὐτῇ, καὶ δύνοια δ' πατρὸς cœpit Cajum nepotem ejus colere, gratiosum a-
εἰς τὸ πρῶτα πεμοιμένος. καὶ γὰρ οὖν ἄλλος σαμαρεὺς pud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliqvum materiam habuit demerendi Cajum officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum una gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, ut quam primum principatus locum Cajo digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: actum quidem sikuit. Insimulatus deinde a patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cum perductus esset ad Sisonem urbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, qvod esset cunctator, si qvis unqvam alius aut rex aut tyrannus. nam neqve legationes sine mora admittebat, & præsidibus provinciarum vel procuratoribus successorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos qvoqve negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos qvidem ideo admitti tardius, ne illis cito dimissis alii denuo creati redeant, atqve ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideo finere, ut parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad avaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaq; si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. qvod si successor immineat, nō suffecturos eorum aviditati provinciales, dum decessor tanto magis spoliat, qvanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliqvum. Utebaturq; hac similitudine: Consauciati cujusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum qvidā forte fortuna præteriens miseratus est, putans langvidiorem, qvam ut illas posset arcere, accedensq; propius parabat eas depellere. orante autem sauciо ut sic eum sineret, qvæsivit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imo his abactis majorem molestiam mihi faceres: nam hæ jam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil; qvod si recentes accederent, & famelicæ, me jam ante pessime affectum facile perderent. qvare se qvoq; ajebat hac ratione providere subditis, multorū rapacitate vexatis

πιθανὸς οὖν καὶ τῷ Τιβερίῳ. ἐν δὲ τῷ συνεχῶς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐπομένῳ τῷ ἁρματηλάτῃ Εὐτύχῃ τῷ ἡνιόχῳ τοῦ ἀγρίππου, καὶ ἐν ἀμαξιτῷ ὄντι, ἐπιλαβόμενος τοῦ Εὐτύχου ὁ Τιβέριος ἐκέλευσε λέγειν ὅ τι ἐν τῷ ἀνακτόρῳ ἐν τῷ ἀπολλωνείῳ ἐπὶ τῆς κιθάρας ᾄδων ἐπεφώνησεν ὁ Γάιος. ὁ δὲ Εὐτύχος ἐπιστὰς τῷ ὠτὶ τοῦ Τιβερίου ἐψιθύρισεν ὅτι ἐπεφώνησεν ὁ Γάιος ὅτι ἐπιθυμεῖ ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τὸν Τιβέριον ἐπὶ τὸν Γάιον. ὁ δὲ Τιβέριος ἀκούσας ἐκέλευσε τὸν Εὐτύχον σιωπᾶν. ἐν δὲ τῷ ἐπιμένειν τῷ ἁρματηλάτῃ τῷ Εὐτύχῃ ἐν τῷ ὁδῷ ἐπιλαβόμενος

qvi more muſcarum eos infeſtarent, maxime ſi ad innatam cupiditatem metu cito deſinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberii, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſupra viginti annis obtinuerit imperium duos in univerſum Judæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem ejus Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoqve cauſas ideo ſe ajebat ſerius cognoſcere, ne affecti ſupplicio cito leventur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multo gravius reddi illorum infortunium. Sane hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priusquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore a Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis fere centum ab urbe diſſitum, & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, cognoſcereturqve cujus accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris uxor fuerat: vel propter continentiam, quod florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licet hortante Auguſto ad iterandum conjugium, in eoq; vitæ genere omnem caverit infamiam. huc accedebat privatum beneficium, qvo maxime devinxerat hominem. Cum enim res novas contra eum moliretur Sejanus amicorum unus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, ut minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Sejani malitiæ. quam primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſime: traditisq; literis Palanti ſervorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberiũ, quibus ille cognitis Sejanum occidit, & ſocios conſilii; Antoniæq; jam ante habitæ in pretio, majorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidẽ ſi quid cõtra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultius a liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quod alteri molitur, ſibiipſe conciliet. quod ubi Agrippa audivit ex Antonia, tanto magis urgebat inquiri de hoc negotio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium a prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Cajo una cũ Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychum. ad quam ille: Deos teſtor Antonia, quod non ſponte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. qvo dicto Macroni Sejani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. qvo ſine mora veniente, rogat eũ

οἱ ἐν τρόπῳ μυῶν σκπλεμῶεν αὐτὸς, φύσ τοὺς κέρδ ὁρωρεγμένους σύμμαχον ϖροσλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα ἧ ταχέως ἀφαιρησομένῳ τὴν ἐνθενηδονὴν μαρτυρήσ δέ μοι τὸ λόγῳ ϖεῖ τῆς ὅπι τοιᾶτης φύσεως, τιβέριε τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο ϖρὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τὰς πάντας ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν διοικησοντας τὸ ἔθν, χράτην τε, καὶ πιλᾶτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐκ ὀπὶ μόνῳ ἰουδαίων τοιοῦτ λοιῷ, ἕτερ ἢ ὅπι τ λοιπῶν ἐθνικῶν. ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμωτῶν τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιεῖτο τοιαύτ διαγωθεῖν μὴ θανάτ χάριν γένεται τ ἐπιεικότων κακῶν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ᾽ ἀρετῇ τ ὅπι τοιούτοις τύχῃ σωελθεῖν. τριβομένοις γ, ἀχθηδόνι τῇ ὀπικειμένῃ μείζονα ϖροσγράφειν τὴν δυσχέρειαν, ἀλλὰ μὴν δὴ ταῦτα καὶ εὐτυχ ἀκροάσεώς τε οὐκ ἐτύγχανε, καὶ τὰ δεσμὰ λυέτερ. χρόνῳ γ ἐγκλεισμένῳ, τιβέριός τε ὀκ τ καιροῦ ἐις τὸ σχολαίτερον ϖροβαίνεται, ὅσον ὀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, καὶ ὁ ἀγείρας ἀξιοῖ τὴν ἀντωνίαν ϖροσκαλέσασθαι, ἡνίκα τῷ εὐτύχῃ τὴν ἀκρόασιν ἐφ᾽ οἷς ποτε τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτός. ἡμέρα δ᾽ ἦν ἀντωνία, τιβέριος τὰ πάντα συγχωρεῖν τε ἀξιώμαλ, δρᾶσον γὰρ ἀδελφὸς ἧ αὐτ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ ἧ σώφρον. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, χάριν τε ἀπέτεινε τῷ ϖρὸς ἕτερον, καὶ περ ἧ σεβαστοῦ κελεύσαντ τινι γαμεῖν. ἐ λοιδορίαις ἀπηλλαγμένον διεσώζετο αὐτῆς τὸν βίον, ἰδία τε εὐεργέτης ἦν εἰς τὰ μέγιστα ἧ τιβερίου. ὅπι βελῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ᾽ αὐτὸν ὑπὸ σημάνε φίλε τε ἀνδρὸς, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔχοντος διὰ τὸ τ στρατοπέδων εἶναι ἡγεμονίαν αὐτῷ, ἐ τῆς τε βελῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τ ἀπελευθέρων ϖροσέγενε, καὶ τὰ στρατιωτικὰ διέφθαρτο. πᾶν γὰρ ὅσον τε ἡ ὅπι βελὴ ὅπι μέγα, κἂν ἐπέρασε σημάνῳ τὸ ἔργον, μὴ τῆς ἀντωνίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ σημανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ὅπι τῷ τιβερίῳ συγκείμενα, γράφ ϖρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πάλαι ὅπι δοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τ ὑπηρετῶν αὐτῆς, ἐκπεμπει ϖρὸς τιβέριον εἰς τοὺς καπρέας. ὁ γ μαθὼν τ τε σημανὸν κτείνει, ἐ τὸν σωεπιβελῆς, τήν τε ἀντωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ϖροσελάμβανε καὶ πᾶσι πιθανήν. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς ἀντωνίας ὁ τιβέριος ϖροσκαλούμενος ἐξετάσαι τ εὐτυχον, ἀλλ᾽ εἰ μὴ καταψεύσεται φησιν ὁ τιβέριος ὅτι ἀγείρασα τὰ εἰρημένα, εὐτυχ δεκτὸν ποιήσεται παρ᾽ αὐτῆ τιμωρίαν τοῦ ὀπιτετιμηκα αὐτός. εἰ γ βασανιζομένῳ ἀληθῆ φανείη τὰ εἰρημένα, μήπω κολάζειν πρῶτον τὸν ἀπελεύθερον ἐπ᾽ αὐτὸν μᾶλλον καλοίη τοῦ δίκου. καὶ ὁ ἀγείρασα ταῦτα φαμένης ϖρὸς αὐτὸν ἀντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέρασιν γενέσθαι ἧ πράγματ. καὶ ἡ ἀντωνία, οὐ γὰρ ἀπὴ πολὺς ὢν ὁ ἀγείρασας ὅπι τοῦδε δείσθαι, ἡμέρᾳ ϖροσλαβοῦσα τοιάδε, ἐωρᾶτ μὲν τιβέριον ὅπι φορείᾳ χειμῶν ϖροϊόντων χαίρε τε ἧ ἐκείνης ἕνεκα ἧ ἀγείρασα, ἀπ᾽ ἀρίστης γ ἤσαν, ϖροσπεσοῦσα τῇ φορείᾳ, παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν εὐτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ γ, ἀλλ᾽ ἴσων μὲν εἶπεν ἀντωνία οἱ δεῖ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτ, ἀναγκῇ γ τῆς σῆς ϖροσκλήσεως ἐξαναγομένου, πρᾶξω τὰ πρασσόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μακρὰν ὡς σημανῆ διδόσθαι τὸν εὐτυχον ἀγαγεῖν. ἧ ὁ μὲν, ἰδὼν εἰς ἀναβολὰς παρεῖν, τιβέριος δ᾽ αὖ-

τὸν

τὴν ἄρετὴν ἢ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεσχηκότος. ὁ δ' φησὶν, ὦ δέσποτα, ἑωρῶντό μοι ἐπ' ἀμάξης, γαΐου τε ἅτου καὶ Ἀγρίππα σὺν αὐτῷ, καὶ σφῶν ἐχόμενοι τῶν ποδῶν. λόγων τε πολλῶν ἀνακυκλουμένων, Ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτο ποτε ἡμέρα ἡ μέλλουσὰ ὁ γέρων ἅτος χειροτονοίησε ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης. ὡδὲ γὰρ ἡμῖν πρόοδος ἂν γένοιτο ἐπὶ τὸν πλοῦτον. καὶ ἥτις οἰκουμένη γνοίη ἂν μακαρία κἀγὼ πρὸς αὐτῆς. πρόοδος δ' ἦν πίστις ἡγησάμενος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ Ἀγρίππᾳ παλαιὰν, διότι κελεύσαντος αὐτὸν γεραιτέρου πρόοδον ὑπὸν αὐτὸν γενόμενον, καὶ δρόσον παῖδα ὄντα, ὁ Ἀγρίππας ἐπιμίως ἤγαγε καταπροσυσάμενος τὰς ἐντολάς, καὶ πῶς ὡς τὸν γαΐον μετεπαίζειν, ἅτον μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων δ' ἦν τὸ μὲν οὐ σαφῶς ὄνυμα ἂν προσεξαγαγεῖν ἐξεπιστάμενος, τὸ δ' ὅτι ἂν προσδοκῶν τὸν τῷ Ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεύσαι. πιστὸν, ἐπανῆγεν ἀκριβούμενος τὰ εἰρημένα ἐπεὶ δ' ἡμέρων προϊοῦσαν τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν Ἀγρίππαν ἑστηκότα, καὶ μὲν δὴ φησὶν μάκρων ἅτον εἶπον δεῦρο. ἐπανερομένου δ' ὅν τινα ἂν, Ἀγρίππαν γε εἶπον. ὁ Ἀγρίππας, πρέπει μὲν καὶ δεσμὸς, ἅτι παιδὸς ὡς σωφρονεστάτου μνημονεύων, καὶ ὁ πρόεδρος τῆς ἐκτροφῆς. ἐμὲ μὲν ἦνυεν γέ πῃ, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν προφυγίοις δεσμίων. καὶ καῦμα τε γὰρ σφοδρὸν ἦν. ὁ δὲ οἶνος ὁπόπτης μὴ πολλὰς γενόστος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτὸν, καὶ πῃ καὶ ἡγωνία καὶ τὸ παρ' ἀξίαν καταλαμβάνων, θεασάμενός τινα τῶν γαΐου παίδων γαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγειωκομίζοντα ἤτησε πιεῖν. καὶ ὀρεξάντος προθύμως πιεῖν, ἀλλ' ἔπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὰ τῆς δεσποτῶν Ἀγρίππου γεγονέναι, Ἀγρίππου μοι γνωμένης τῶνδε τῶν δεσμῶν, οὐκ ἂν βραδύνοιμι ἐλευθερίαν ἐπιτρασπόμενός σοι τῶνδε γαΐε, ὃς δὲ δεσμώτη μοι γνωμένῳ Ἀγρίππᾳ καθάπερ ἐν τῷ πρότερον καταστάντι χήμαλη τῆς παρ' ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ ἐνέλιπες. ὁ δὲ οὐ ψεύσατο ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἡμέρᾳ. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸν γαΐου μείζονος ἐλευθερίου τε ἀφῆκεν παρὰ γαΐῳ καίσαρι γενόστα λαβών, καὶ τὸ ἀσίας ἐπίτροπον καθίστησιν. πλοῦτόν τε τὸν ἐξ Ἀγρίππα ὁ Βερνίκη τῇ γυναικὶ ὅπερ τοῖς ὁμοίοις Ἀγρίππου κατέλιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γήραος πλοῦτόν. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Ἀγρίππας δ' τότε διδοὺς εἰσῆκει πρὸς δ' βασιλέως πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς τὸν ἀθυμίας μετὰ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τιν' ὀρνέα καθίσαντα ὅπερ δένδρα ὦ Ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βασσάρα δ' οἱ ἑωμαῖοι τὸν ὄρνιν ἅτον καλοῦσιν, τῶν δεσμωτῶν τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν Ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δ' τὸ γένος, καὶ τῶν ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθὼν Ἀγρίππου λόγου, βέλεσς γάρ τινα ἀμφὶ τῷ παρῴνι ἔρεσς αὐτὸν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἐστάθη διερμηνεύς, ὦ νεανία φησὶ, καταχθεῖ μέν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλῷ τε ἅτου καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὸν τὴν τύχην. ἀπίστα δέ σοι τὰ λόγου, οἱ δὲ τῇ φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστῶτος διηρωῦτα δ' εἶεν τῶν θεῶν. ἴσθι γε μὲν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐπευτάνδουσιν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπομνύμενος, λέγω τὰ πάντα, ἅτε ἡδονῇ χαριζόμενος διδοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ἅτε Ἀγρίππης

Cæsar quidnam contra eum afferat a qvo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Cajus iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: ubi post multos sermones ultro citroqve habitos, Agrippa his verbis ad Cajum usus est: O si jam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos ejus Tiberius, qvem tu facile opprimeres. Tum vero ad publicam orbis felicitatem mea quoque privatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quod Agrippa jussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Cajum erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, injice vincula. At Macro non satis intelligens quemnam ille diceret. neqve enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cunctabatur, donec exactius rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuo Macronem appellans: An non, inquit, jussi ut huic vincula injicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa vero ad preces versus, per memoriam filii, cujus consvetudine simul educatus familiarissime usus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita ut erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum ureret, conspicatus qvendam e Caji servis nomine Thaumastum gerentem hydriam popposcit potum. & cum libenter oblatum hausisset, inquit, certe tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quam primum enim hanc necessitatem evasero, impetrabo tibi libertatem a Cajo, quandoquidem etiam vincto mihi non es gravatus ministrare, ut antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum a Cajo impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reliquit eadem ministerii conditione, apud quos in pretio usqve ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc vero Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdã æque vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cum insedisset bubo, unus e vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est e milite quisnam esset ille purpuratus, & cognito Agrippam esse, Judæorum nobilissimum, rogavit militem ut liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô juvenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improvisa fortunæ mutatio: nec facile credes prope esse effugium, sic consulente rebus tuis divina providentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, qvod nihil auribus tuis daturus sum, neqve te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quod hujusmodi prædictiones si eventus frustretur, majorem afferant mœstitiæ cumulum, quam si nunquam omnino auditæ fuissent. itaqve æqvum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dii portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim evadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atqve potentiam pervenias, usqve ad eorum invidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem qvoqve habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem qvando hanc alitem iterum videris, qvintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac ave nunciant: cujus rei cum habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, qvo spe futuri commodi levius feras præsens infortunium. proinde rogo ut qvãprimum felicitatem istam repræsentari tibi sentiες, des operam ut nos qvoqve eripiamur ex his adversitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, qvam postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia graviter ferens calamitatem juvenis, Tiberium qvidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit ut in custodia servaretur a militibus commodis moribus præditis, convictoremq; haberet centurionem ei curæ præpositum, & qvotidianis uteretur lavacris, & pateret ad eum libertis atqve amicis aditus, qvorum sublevaretur officiis. admittebanturq; ad eum, Silas amicus, & e libertis Marsyas atq; Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula qvasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum jam ante præmonitorum Macronis imperio. atqve in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterum Tiberius Capreas reversus primum langvore modice tentatus est: invalescente deinde morbo jam male de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, qvasi ad extremum colloqviũ. erant autem ei non naturales, sed adoptivi. nam Drusum unicum filium amiserat. supererat hujus filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Cajus ex Germanico fratre natus, jam adultus & disciplinis liberalibus pulchre excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, qvod esset modestissimis moribus, comis in alloqviis, & nemini se præferens. qvibus artibus non senatus modo ac populi favorem sibi paravit, verum etiam qvotqvot ubiq; sunt provincialium, qvos partim affabilitate, partim officiis devinxerat, qvam ob rem defunctũ omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tãqvã in privata qvisq; mœstitia. adeo citra omnẽ omnium offensam vixerat: qvod & filio ejus

A εὐθυμεῖν σε ἐπῳδαικῶς. αἱ γὰρ δὴ τοιῶσδε προαγορεύσεις ὑστερηκότως δ' ἀποδείξασιν, ἔργῳ χαλεπώτερον προσίδην τὴν ἀχθηδόνα, & μηδ' εἰς τὼν ἀκόλουθον ἀκροάσασθαι αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδυνώδες ὑπερβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμενόν σοι ἀμφοτέρῳ τὼν προαγορεύσεων τὰ θεῖα. σὺν ἐὰν ὅπως σὺν εὐθέως ἀπαλλαγῇ τε σοι τῶνδε τὰ δεσμῶν παρέσῃ, καὶ πρόοδος δὴ μήκιστον ἀξιώματός τε & δυνάμεως, ζηλωτὸς τοῖς ἀν γένοιο πᾶσιν οἷς νῦν δι' οἶκτον τὰς τύχας σὺ λαμβάνεις. εὐδαίμων τε ἂν τοιοῖς τὸν τελευτὸν, παρὸν οἷς τὸ ὅλον καταλείποιμι. μνημονεύειν δ' ὁπότε εἰς αὖθις τὸ ὄρνιν θεάσαιο ἕτον, πέντε ἡμέρας σοι τὸν τελευτὸν ἐσομένων. ταῦτα πεφάτο μὲν ἅπερ ἀποσημήνας σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαπορῶλαν τοῦτον τὸν ὄρνιν. προγνώσεώς τε αὐτῶν σωθεὶς τὸν ὠφελημένον ἀποστερῶν σε, ἀδικεῖν ἡγησάμενον, ὅπως ἐπισάμενος ἀγαθὰ μέλλοντα λυτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τὸν ἀχθηδόνα & παρόντα πήμα. μνήμην δ' ποιοῦσθαι εἰς χεῖρας σε ὠφελημένος & εὐδαίμονα, καὶ & καθ' ἡμᾶς ἀμφοτέρους δυσχέραινε ἢ τὰ νῦν πάσχομεν. καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς τοιάδε προσέπεσεν, εἰς τοῦνδε ὠφελεῖν γέλωτα τὸν ἀγρίππα, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον κατεφάνη τεθαύμαστο ἄξιος. ἡ δ' ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τὸν δυσχέρειαν, τὸ μὲν παρεῖναι αὐτὸ ἀμελέτητος, ἐργοδέστερον εἶναι, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις ψηφισμένον. εὑρίσκετ' δ' αὐτῷ ὠφελὰ & μάκρωνος τραπέζων τε μετρίων ἀνδρῶν, εἰ ὠφελὰ φυλάξειαν αὐτὸν ἐν φρουρίοις & ἑκατοντάρχοις ἐφεστηκότες τε σκηνοῖς καὶ σωθέτες ἐσομένοις, λουτρά τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων τινὰς τὸν τε ἄλλον ξυνόντων ἢ τῷ σώματι χρήσοντ' ἂν. εἰσήεσάν τε οὖν αὐτὸν φίλος τε σίλας, καὶ τῶν ἀπελευθέρων μαρσύας καὶ συχεὺς τροφὰς εἰς κομίζοντες οἷς ἐχαίρεν, & δι' ἐπιμελείας πάσης ἔχοντες, ἱματιά τε κομίζοντες ἅπερ στρωσοίησθ' πρὸς ἕξεως, ὁπότε νύξ χρώτο στορνύναι αὐτῷ συμπρὸς ἕξει τῶν στρωτῶν μάκρωνος στρωσάμενος. καὶ τοῦτο ἐπράσσετο ἐπὶ μῆνας ἓξ, καὶ τὰ μὲν κῆ ἀρχίππαν, ἐν τέτοις λοῖς. τιβέριος δ' ἐπιπεσὼν ὡς τὰς καρδίας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως. ἐπιδόσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τὴν νόσον, πατρὸς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, εὐοδον ὃς λοῖς αὐτῷ πεμφθέντος τῶν ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρῆζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ λόγων κοινῶν τελευτᾶν. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἐκέτι ἐρρωσθέντος γὰρ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. ἦσαν δ' τότε καταλείποιτο τιβέριος ἐπικαλούμενος γεμελλος, καὶ ὃς τε γερμανικὸς παῖς ἀδελφῶ ὢν ἐξ ἀδελφῶν γονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν σκεπτομένως ἐπιτηδείων, εὐνοίᾳ τε & δήμου ἠμείβετο, διὰ τὸν γερμανικοῦ & πατρὸς ἀρετάν. ἐπὶ μέγιστον γὰρ δὴ τὸ ἦλθεν ὠφελὰ τοῖς πολίταις τιμῆς, εὐσχημοσύνῃ τρόπου, καὶ δεξιότητι & ὁμιλιῶν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τὸν ἀξιώματος ἐκτώμενος & βουλεύσασθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μείζονος ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ & τῶν τελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλητότες ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δὲ πίστει τῆς ἐκείνων ἀφηγήσεως ὠφελαμβάνοντες. πάντ' τε αὐτὸ τελευτήσαντος προὐτέθη πᾶσιν, οὐ θεραπεία τῆς δεχῆς ἐπιψευδομένων τὸν συμφορὰν, λύπῃ δὲ ἀληθεῖ οἰκουμένων, διὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τὸν μετὰ-

εσιν αὐτὸ ἐπελήφθαι. οὕτως ἀνεπαχθῶς ὁμιλήσαι τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελ & τῇ παιδὶ αὐτὸ

ὠφε-

καὶ πᾶσι καταλελειπὸς, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ A plurimum profuit, cum apud cæteros, tum maxime apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cum Euodum jussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, ut manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinqvere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaqve augurium concepit, eum sibi successurum, qui seqventi mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, ut mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cum Imperator hæc volutans diluculo jussisset Euodum eum e filiis introvocare qui prior adveniisset, egressus ille Cajum offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius aviti propositi ignarus jentaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simulq; introducit juvenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit divinam providentiam, per quam sibi adempta sic potestas statuendi quæ decreverat: sentiensqve diversum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quam vicem infelicis nepotis, cui non satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in ultimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quam si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, juxta quorum consilia in tota vita pleraqve agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum unquam tantam fidem habuit divinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem jam extinctum cerneret: seqve ipsum culpabat, qui confugisset ad hujusmodi omina. cum enim liceret ei securo e vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunii. Itaqve quamvis turbatus inopinata principatus sui successione, invitus & reclamante animo sic Cajum alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consangvinitate me contingat, tamen cum meum de te judicium, tum vero deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem ut hoc adeptus non sis immemor benevolentiæ nostræ, qvi tibi sum tantæ felicitatis autor: & quam poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

ἐκεῖνο πρὸς τὸ μέλλον συγχωροῦς, ἀλλ' ὑπισάμενον,

gratius pro hoc beneficio, qvod post Deos totum meum est, potest reponere, qvam si illi non desis qvem tibi natura voluit esse conjunctissimum. nam alioqvin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto vero, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qvi in consangvinitatis jura peccant, nunqvã divinam ultionem effugiunt. Hæc Cajo extrema mandata dedit Tiberius, omnia qvidem pollicenti, sed ficte. Qvamprimum enim principatum assecutus est, fratrem juxta illius præsagium sustulit: & ipse qvoqve aliqvanto post conjuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Cajo successore sibi designato post paucos dies obiit, cum vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus qvinqve, diebus tredecim. post qvem Cajus reipub. præfuit, qvartus in imperatorum serie. Romani vero nuntiato ejus obitu vehementer qvidem gavisi sunt, non tamen audebãt credere: non qvod verum esse nuncium non cuperent, qvod jamdudum magno redemissent libenter: sed qvod vererentur ne tentati falsis nuntiis, si intempestive gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem gravius afflixerat, qvod esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; proseqvens, & pro innata sævitia mortem levissimam pœnam existimans. qvapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes qvantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas vero Agrippæ libertus cognita morte Tiberii, curriculo ad patronum properavit, lætissimum ei nuntium afferens. qvem cum offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraico, mortuus est, inqvit, leo. id ille satis intelligens, inopinatoqve perfusus gaudio, at tibi, inqvit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio qvam tandem dignã gratiam referam; si modo vera nuncias. tum centurio qvi custodiæ præerat, animadvertens tam Marsyæ festinum adventum, quam insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatusq; accidisse novi aliquid, rogavit qua de re inter se conferrent. quibus primo cunctantibus, cum ille urgere non desineret, tandem Agrippa ut jam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superveniens affert incolumem esse Tiberium, & brevi in urbem reversurum; quibus verbis territus graviter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quod cũ vincto lætũ convivium iniuisset nuntiato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impune falles mentitus mortem Cæsaris & non capite lues hãc linguæ petulantiã? Et cum dicto vinciri jubet, solutum hactenus,

ὡς σώτε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὸν τιῶνδέ σοι κατασταθέν ἀγαθῶν πρεσβεία, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτῇ πρόθυμον, καὶ ἅμα πρέπειν φροντίσειν ἀφ' τῶν συγγένειαν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τέχνῃ σοι καὶ ἀρχῆς ἐμῇ καὶ τῆς σωτηρίας πρείων γένοιτ' ἂν πρέπον, φροίμιον ἢ δ' δυσυχὲς μεθιστάμενον. αἵ τε γὰ μονώσεις ὑπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικάτων πραγμάτων ὄγκον καθίσασιν, καὶ θεοῖς οὐκ ἀτιμώρητα, ὁπόσα πρὸς δίκην πρασσόμενα ἀφανίζοι δ' νόμος τὸ ἐπιεικὲς πράσσειν πρόσταλοιῶ. ταῦτα μὲν ὁ πρέπον ἔλεγε, δ' μὲν πιθανὸς ἐν τῷ γαίῳ καίπερ ὑπιφυόμενος. ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὸν ἀρχεῖον, τόν τε πρέπον μαντείας αἱρεῖται τῆς σκηνῆς, καὶ τὸς ὑπὸ βουλῶν ἐπ' αὐτὸν συντεθεισῶν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. πρέπον μὲν γαίου ἀποδείξας ἀφ' δοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὑπὲρ δύο ἡμέρας, ἔβιωσεν, ἐν ὧν αὐτὸς τὸν ἀρχεῖον ἡμέρας τρεῖς, καὶ πέντε μῆνας, πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ ἑπτά. γαίου ἦ δὲ αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πρέπον τελευτῆς, ἀφραίνοντες μὲν τῷ ἀληθῶ τῆς ἀγγελίας, δ' μὲν πιστεύειν χαίρουσιν δὲ αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι, πρὸς πολλῶν γὰρ ἂν ἐπιμησθεν ἐνεμιτῶν τὸ ἐπιληπτόσθαι τῶν λόγων. δέει ἢ μὴ ψευδοῦς τῆς ἀγγελίας ὑμομένης πρὸς ἐξαναστάντες, ὑπιδηλοι ὧσι δ' αὐτῶν χάρματος, εἰτ' ἀπόλωνται διαβολῆς αὐτῶν ὑμομένης. πολῆσαι γὰρ ἀνὴρ εἷς ἦτος ῥωμαίων τὸς εὐπατρίδας ἐρεθίσου τὸ δεινὸ, δυσέργητος ὑπὶ πᾶσιν, ἐ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι κατασκὰς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τὸν αἰτίαν ἐπανέλοιτο τὸ μισεῖν, καὶ ὑπὶ πᾶσι μὲν οἷς κρίνοιεν ἐξαρχεῖν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τῶν κυφοπάτων ἀναπθεὶς τὸν ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ δ' ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τὸν ἀκρίασιν, εἰς ὅσον εὐσύλοντ' ἀπολαύσματι μεθ' ὧν σκευωλωτο δέματι κακῶν, ἃ προσωράτ' ψευδεῖσι τῆς ἐλπίδος. μαρσύας ἢ δ' ἀγρίππου ἀπελεύθερος πυθόμενος τὸν πρέπον τὸν τελευτὸν, ἔθη δρομικῶς τὸν ἀρχίππαν ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, σημείους προς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ ἢ σημείοις τε τὸ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι ἐπ' αὐτῷ πρεπερεχθεὶς, ἀλλά σοι τῶν ἀπάντων, καὶ τῆς ὑπὶ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτος ἐν ἐμοὶ παντὶ γνώμης, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἴη. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὡς γε τῇ φυλακῇ ἐφεισηκει δ' ἀγρίππαν, ἡσθεὶς μὲν τὸν τε παρόντος οἰκείου μεθ' οἷας ὁ μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῶν λόγων χάρμα, ἀγρίππαν σημελθὸν, ὡστ' πόσους καινοσίν τινα γεγενέναι τῶν λόγων, ἤρετο σφᾶς πρεῖ δ' λόγου πὸ ἐφεσηκότος. οἱ ἢ πως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένου ἢ δεσποσμένῳ ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰ φίλος τὸν, μηδὲν ὑποδοίασας. ὁ ἢ, ἐκοινοῦτό τε τὸν ἡδονὸν δ' λόγου, ἀφ' τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππαν φέρειν. πρεσύπθετε αὐτῷ δεῖπνον. εὐαχρμένου δ' αὐτῷ, καὶ δ' πόσου πρεσίοντος, παρὰ τῶν λέγων, ἐλῶν τε τὸν πρέπον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὰν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, ἀφ' τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, δεσμώτην τε ἔχ' ἐπ' ἀγγελία θανάτου καίσαρος σπενδηθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖ τὸν ἀρχίππαν δ' κλινιδίου. ἔχ' ἥπου φησὶν λήσειν με ἐκφυγὼν θάνατον δ' αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' δ' κεφαλὴν τῇ σῇ τὸν ἀναμαξάμενος τὸν λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀρχίππαν, λελυκὼς πρότερον αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθίστη. A
ἐνύκτα μὲν οὖν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις τοῖς κακοῖς.
τῇ ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἐπὶ τὴν πόλιν ἐχυμένος
μᾶλλον ὅτι τῷ τελευτῇ Τιβερίου, ἐφάνη τισὶ τοῖς ἀνθρώ-
ποις φανερῶς ἤδη θρυλούμενον. καί τινες ἐπὶ θυσίας ἐπτέλεον,
ἀπιόντά τε ἀφίκοντο ὡσεὶ ἐπὶ γαίῳ, ἡ μὲν πρὸς σύγκλη-
τον τοῦ Τιβερίου μηνύουσα τὸ τελευτῆσαι, καὶ αὐτοῦ ὡσεὶ
ληψιν τῆς ἡγεμονίας ἐμφαίνουσα, ἡ δὲ, πρὸς πίσωνα τὸν
φύλακα τῆς πόλεως ἔτι τε ἀγορεύουσα, καὶ τὸν ἀγρίππαν B
ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταχρῆσθαι εἰς τὸ οἰκεῖον ἐν ᾧ
πρότερον ἦν δεσμὴν διάστασιν εἶχεν. ὥστε ἐν ἡσυχίᾳ λοιπὸν
ἦναι τὰ περὶ αὐτῆς. φυλακὴ μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μέν
τι ἀνέσεως τοῦ εἰς τὸ δοκεῖν. χαίρων δ' ὡς ἐπὶ ῥώμῃ παρ-
ῆν, ἄγων δὲ Τιβερίου τὸ σῶμα, πομφάς τε αὐτοῦ πομπὰς
πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, ἀγρίππαν ἡ αὐθημερὸν
λύειν ὄντα προθύμου, κώλυμα ἀντωνία ἦν, ἔτι μίσει τοῦ
πρὸς τὸν δεδεμένον, προμηθείᾳ ἦ δὲ χαίρε ἀπεχθὲς, μὴ C
δέξαν ἀπάρασιν ἤδωνῆ δεχομένῃ τὸν Τιβερίου μεταστασιν,
ἄνδρα ὧν ἐκείνῳ δεδεμένον λύων ἐκ δόξειεν. διελθου-
σῶν μέν τινων ὀλίγων ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν
εἰς τὸ οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι. εἶτα ἦ τὸ
διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα καθίστησιν
αὐτὸν τῆς Φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμενος αὐτῷ καὶ τὴν
λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τὴν σιδηρᾶν ἁλύσιν χρυ-
σῆν ἰσοσταθμον, ἐπιτάρχειν ἦ ὅλης τῆς ἰουδαίας, ἐκπέμπει
μάρυλλον. δευτέρῳ ἔτει τῆς χαίρε καὶ παρὰ ἡγεμονίας, D
ἀγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ μενεῖν πλείονα χρόνον,
τὴν πρεσβείαν καταπαύσας, καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονο-
μησάμενος ἐπαινέσας. ἐπὶ συγχωρουῦντος δὲ αὐτοκράτο-
ρος παρεῖναι, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεὺς,
πλείστης τύχης ἐπιδείκνυσιν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τὸν
ἔξοδον τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀποβαίνει τε τὸ πρότερον
ἐπὶ τὸ παρόντι εὐδαίμονος. ἐπὶ μὲν ἐμακάρι-
ζον δὲ μὴ ἀμαρτίᾳ χρησαμένους τὰ ἐλπίδων. οἱ δ' ἐν E
ἀπιστίᾳ τοῖς γεγονόσιν ἦσαν.

Κεφάλαιον ιή.
Ὡς ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Ἡρωδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα,
ἡρῴδῃ, τετράρχῃ ὄντος ἐπὶ τῆς γαλιλαίας, καὶ F
περαίας, φθονῶ τῷ ἀδελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο,
ὁρῶσα, ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγυμνασμένον ἀνδρὸς
ἢ αὐτῆς, ἀφ' ἧς τὸ φυγεῖν μὲν τότε πεισθεῖσα τὴν ἔξο-
δον, ἀφελοῦσα τὰ χρέα μὴ δυναμένη, κἀθόδου ἦ
μετ' ἀξιώματος, καὶ ὅτως πολλοῦ τοῦ εὐδαίμονος. ἐλυ-
πεῖτο ἦ καὶ βαρέως ἔφερεν τῇ ὅτι ποτὲ μὲν μεταβολῇ,
καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τῶν ἐνδόξων ὠφθη-
μένων τῆς βασιλείας ὅτι φοιτῶντα, τοῖς πλήθεσι, ὅτι-
κρύπτεσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυστυχίαν δὲ φθόνῳ, ἀλλὰ
τὸν ἄνδρα ἐξῆρεν, κελεύουσα ὅτι τὸ ῥώμης πλεῖν ὅτι G
μνησίᾳ τὸ ἴσον. καὶ μὲν ἀνεκτὸν εἶναι φησὶ τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίπ-
πας ὁρισθέλε μὲν ὑπὸ ὧν, φυγεῖν ἐκὼν δὲ πατρὸς κατε-
γνωσμένης, πενίᾳ ἦ ἀπόρῳ σωθῶν, ὡς τέλεως αὐτῷ ὅτι-
κατρίζεσθαι πανάληθες ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ ἦ τὸ δεδανει-
σμένου τοῦ πλούτου πεποιημένος ἐπανελήλυθοι βασιλεύς,
αὐτὸς δέγε ὢν πρὸς βασιλέως, ἐκ δὲ συγγενὴς τῆς ἀρχῆς
καλεῖται αὐτὸν ὅτι μεταποιήσῃ τοῦ ἴσου, καθέζοιτο
ἅπαντων ἐν ἰδιωτείᾳ ἀφεθείσῃ. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερον γε,

& accuratius in posterum custodiri eum imperat: totamque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera vero die rumor de Tiberii morte increbuit, palam id jactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: moxque allatæ sunt a Cajo binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem urbi præfectum, idem indicantes, mandantesque ut Agrippam e castris dimissum restitueret in id quod ante habitaverat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licet custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterum Cajus Romam reversus, Tiberii simul corpus referens, more solenni funus celebravit sumptuosissime: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quod ea male vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberii facere, si confestim solveret quem ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestemque mutare præcipit. imposito deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Judæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caji Cæsaris Agrippa petiit veniam navigandi in suum regnum ordinandi ejus gratia, reversurum se hoc peracto pollicitus. Quod ubi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis felicitatis & egestatis pristinæ. & alii quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alii vix credebant tantam felicitatem hominis.

CAP. IX.
Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, invidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quam maritum cerneret fastigio: urebat eam nimirum, quod qui profugerat non valens debita dissolvere, tum reversus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hancque mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas invehi: adeoque non poterat imperare suis affectionibus, ut maritum assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta transmarina peregrinatione apud urbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli a patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reversus regno fruatur: ipse vero filius regis, & a cognatis ad regnum invitatus per desidiam nihil tale affectaret, privata vita contentus. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quam olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete. neqve ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondam ſuſtentatus ſit opibus: neq; per tuam patiaris ignaviam, ut illi videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quã tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo ante niſi tua miſericordia non potuit vivere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentive impendiis, quandoquidem non tam hæc ſervare ſit optabile, quam parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negotia: conabaturq; eam in diverſam ſententiam traducere. mulier contra quanto magis eum tergiverſari videbat, tanto urgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec prius deſtitit quam mariti extorqveret conſenſum, non valentis alias ejus importunitatem excutere. itaq; ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, una cum Herodiade Romam proficiſcitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtẽdum: & quamprimum eos e portu ſolviſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimulq; mandavit, ut per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda navigatione uſus, tantum modo a tergo relictus eſt, quod tum primum ad Cæſarem admiſſo ſupervenit, literasq; reddidit. uterq; enim Puteolos appulit, & Cajus tum forte apud Bajas repertus eſt: id oppidulum eſt Campaniæ, quinque ferme ſtadiis a Puteolis diſſitum: ubi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum imperatorum quisque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: invitantibus eo lavacris calidis ſponte e terra ſcaturientibus, tam ad ſartiendam corporum valetudinem, quam ad animos otio relaxandos commodis. Itaq; Cajus ſimul ab Herode ſalutatus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, qvod prius cum Sejano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faveret contra Caji novum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, verane eſſent quæ nuntiarentur de armorum numero. quo annuente, neq; enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adjecit, pecuniam qvoq; ejus donans Agrippæ indicit: Herodem vero perpetuo damnavit exilio apud Lugdunum urbem Galliæ. Cognito deinde propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi

A ἡρῴδην μηδὲν ἐλύπῃ σε τὸ ὂν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς εὖ
γέγονας εἶναι, νῦν χρὴ σὲ ἐρέχθην συγγνώμης ἀξιώματος.
μηδὲ ὑπόμενε ἡσσᾶσθαι πεζεύοντι τιμῆς ἀνδρὶ, τὰ πάντα
τετραπλάσιπόν τ' ὄν, μηδὲ πενίαν ἀνθελοῦ τ' ἐκείνε,
τῆς ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυνα-
μένοις, μηδὲ δεύτερεύειν ἀνεπαγχωτον ἡγοῦ τ' χθὲς ὃ
πρώην ἐλέῳ τῆς σῆς Δρουσιλλιωνότων. ἀλλ' ὅπῃ ἡ ῥώμης
ἔωμεν, καὶ μήτε πάνυ φειδώτις ἔσω, μήτε ἀργυρίε θα-
πάνης καὶ χρυσίε, Δρ. τὸ μὴ ἐπ' ὀθαμινοῖς ἂν βελτίο-
σιν ἡμέραις τιλὺ τήρησιν, αὐτῶν ἀναλώσεως τῆς ὅπῃ κτή-
σῃ βασιλείας ἕνεκεν ἧς. ὁ δ', πέως μὲν ἀπεμάχετ' ἀνα-
πῶν τιλὺ ἡσυχίαν, ὃ τ' ῥώμης τ' ὄχλον δι' ἀσφα-
λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὸν ἐπειρᾶτο. ἡδ' ὡς
ὅσον ἐξαναχωροῖτο ἐώρα, μειζόνως ἐπῆκειτο κελεύου-
σα, μὴ ἀνιέναι πάντα πράσσειν ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ. ὃ πέ-
τερος οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐ-
τῇ ἀκρισίως ἡμέρᾳ, Δρ. τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ἀποφυγὼ
αὐτῆς τὸ ὅπῃ τοῖς τοιούτοις ψηφισάμενον. ὠδασκάλησε
μὲν τε ὡς ἐνδεῶν πολυτελῶς, καὶ φειδοῖ μηδενὸς χρή-
μενον, ἀνήκεστ' ὅπῃ τῆς ῥώμης, ἅμα δ' καὶ τιλὺ ἡρῳδι-
άδα ἀγόμενον. ἀγρίππας δ' τιλὺ τε Δρουσιανὸν αὐτῶν,
ὃ τιλὺ ὠδασκάλει αἰθαναύμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευ-
άζετο. ἐπεὶ τε σκεπτόλυκος ἀνὴρ, πέμπει κ' αὐτὸς
ὅπῃ τῆς ῥώμης φερτουνάτον αὐτὸ τ' ἀπελεύθερον,
δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς κ'
ὑ ἡρῴδε. πάρε καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν γαΐον.
B ὁ δ' ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδιον, καὶ δεξιῶ χρη-
σάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπελείφθη ὑ ἡρῴδε, ὡς τε
τὸν μὲν ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὃ δ', ἐπικαπέντι, καὶ τὰς ἐπι-
στολὰς ἀποδόδε. καὶ προσπέλλουσιν ἀμφότεροι δι-
καιαρχίαι, καὶ τὸν γαΐον ἐν βαΐαις λαμβάνουσι, πλή-
θρων δ' ἐστὶ καὶ ὅτε τῆς καμπανίας, ἐσων ἀπὸ σταδίων
πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον. βασίλεια τέ ἐστιν οἰ-
κήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημέναι παρασκευαῖς, φι-
C λοτιμηθέντ' ὑ αὐτοκρατόρων ἑκάστ' προγενομένων
ὑ' ἐξαλλεάζ, λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ
γῆθεν αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ ὅπῃ τε ἰάσ τοῖς χρω-
μένοις, καὶ ἄλλως τῇ ἀνειμένῳ τῆς ζωῆς συμφορω-
τα. γαΐ δ' ἅμα τε προσαγορεύοντ' ἡρῴδιον, πρῶτον
ὃ αὐτῷ ἐνετύγχανεν, ἅμα τε ὃ ἀγρίππου τὰς ἐπι-
στολὰς ἐπιὼν, ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ σκηνοῦ συγκειμέ-
νας, κατηγόρει δὲ αὐτὸ ὁμολογίαν τε πρὸς φιλιανὸν
κατὰ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν
πάρθον ἐπὶ ὃ παρόντ' κατὰ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ὧν δ'
D δεγμά τε λῶ αὐτῷ ὃ λόγου μυρίσιν ἐπὶ ἐπιλιτῶν
ἐρκέσουσα, καταπεσὸν ἐν τῇς ἡρῴδε ὀπλοθήκης
ὑποκειμένῃ. σκηνεῖ τε τὰ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρε-
το τὸν ἡρῴδιον, εἰ ἀληθεῖς ὁ πρὸς τῶν ὅπλων λόγ'
ὃ δ', οὐ γὰρ λῶ ἕτερα εἰπεῖν Δρ. τὸ ἀντιφθέγξασθαι
ἀληθείαν, ἐπόντ' εἶναι τὰ ὅπλα, πρὸς ἡγεμόν'
εἶναι τὰ ὅπῃ τῇ ὑποστάσ κατηγορήματα, τῶν τετραρ-
χίαν ἀφελόμεν' αὐτὸν, προσθήκην τῇ ἀγρίππου
E βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ ἀγρίπ-
πᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, ὑποδείξας
οἰκητήριον αὐτῷ λούγδουνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῳ-
διάδα δ' μαθὼν ἀγρίππᾳ ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρή-
ματα, ἐδίδου ὁπόσα, σκηνῇ ἔλαβε λῶ, καὶ τῷ μὴ κοι-
νωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, τῆς αὐτῇ
F

ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei

τ ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνως τε & ἀξιώματι τῷ σεαυτῆ πρέποντως τάδε λέγῃς, κώλυμα δέ μοι ἐστὶν ἐξηνθηκὸς σε τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὐνοια ἡ πρὸς τὸ μεγαμηκόπα, & κοινωνόν με τῆς δαιμονίας ὑμῶν μίξεως, & δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸ δὴ τῆς τύχης καθ' ἡμῶν. ὁ δ' ὀργὴν & μεγαλόφρον & αὐτὴ ποιησάμενος, σωφήλαυνεν κ αὐτὴ τῷ ἡρῴδῃ, & τὴν οἰκίαν αὐτῆς τῷ ἀγρίππᾳ δίδωσιν. ἡρῴδῃ μὲν δὴ φθόνῳ & πρὸς τ ἀδελφὸν, κ ἡρῴδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ κακολογιῶν, δικαίως ταύτην ἐτιμήσατο ὁ θεός. γαΐ & δ' τ μὲν πρῶτον ἐναυτὸν, κ τ ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, κ μέτριον παρεῖχεν αὑτὸν, ὡς εὐνοικῶν πρὸς χώρᾳ, τῷ δήμῳ τε ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. πρεσβείων δ' ἐξίστατο & ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τ ἀρχῆς ἐκθειάζων ἑαυτὸν, & τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ & θείᾳ πολιτείᾳ ἦρτο.

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, ut tua majestate dignum est loqveris: sed mihi conjugalis amor impedimento est quo minus fruar hac indulgentia. non enim æqvum censeo, ut cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in adversa deseram. at ille indigne ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona ejus Agrippæ largitus est. atqve hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus invide ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloqventiæ uxoris nimis facili. Cajus porro primo ac seqventi sui principatus anno rempub. administravit egregie: moderateqve se gerens, & Romanorum sibi favorem conciliavit & provincialium, procedente vero tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliqvam insaniam divinos etiam honores usurpare ausus est.

B

C

Κεφάλαιον ί.
Στάσις τ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων & ἑλλήνων.

CAP. X.
Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

Καὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι κ ἑλλήνων, τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας σύσεως πρεσβεύσαι αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τ γαΐον. ἦν δὲ τῶν ἀλεξανδρέων πρεσβευτὴς εἷς ἁπάντων, ὃς πολλὰς τὰς ἰουδαίους ἐλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων, & ὡς τ κήνσορ & τιμῶν ἀξιοῖ. πάντων γὰρ ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, βωμοὺς τῷ γαΐῳ κ νέως ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτ ὥσπερ τοῖς θεοῖς δεχομένων, μόνους τοὺς δε ἀδόξου ἡγησαμένους ἀνδριᾶσι τιμᾶν, κ ὅρκιον αὐτοῦ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δ' & χαλεπὰ ἁπάντων & ἐρηκότ, ὑφ' ὧν ἀχθηνεὶς ἤλπιζεν τὸν γαΐον, & εἰκὸς ἦν, φίλων & πρεσβευτὴς τ ἰουδαίων τ πρεσβείας ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δ' & ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, κ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρ, οἵ & τὰ ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τ κατηγορημένων. ἀμελήσει δ' αὐτὸν γαΐ & κελεύσας σκηπτῶν ἀπελθεῖν, ὡς ἐρῆς τε ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δ' φίλων ἐξεισιν ὠθούμενος, κ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἳ πρὸς αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λέγω μὲν αὐτοῖς ὀργισμένῳ, ἔργῳ δ' ἤδη τ θεὸν ἀντιπυρέξαγοντας.

D

E

F

Cum qve inter Judæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab utraqve parte legati delecti ad Cajum missi sunt. Apion vero Alexandrinorum legationis princeps multa in Judæos jactavit crimina, interqve cætera quod Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cum quam late patet orbis Romanus Cajo extruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut jurare per nomen Cæsaris. Hic acerbe invecto Apione, multisqve aliis qvæ ad exasperandum Cajum facerent, Philo e Judæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est a Cæsare jubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab injuria. quapropter ejectus convitio, versus ad Judæos affectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Cajus iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Κεφάλαιον ιά.
Ὡς γαΐ & πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τ ἀνδριάντα.

CAP. XI.
Cajus in Syriam mittit Petronium jussum Judæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

Γαΐ & δ' ἐνδεινῶς φέρων εἰς τοσόνδε τιμὴ ἰουδαίων περιῶφθαι μόνων πρεσβεύειν δὴ συρίας σκήπτωνα πετρώνιον, ἀμφὶ δοχὴν & ἐπιτελίῳ τ ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ εἰσβαλόντα εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντας δέχοιντο, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ & θεῷ. εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα & τ πιεῖν. & πετρώνιος & συρίαν ὑφαλαβὼν, ἠπείγετο ἀμαχητεὶ δὴ τοῖς ὑπηκόοις & κήνσορ. συμμαχίαν δ' πλείστην ὅσην ἠθροίσατο, κ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὧν τὴν πτολεμαΐδος παρέλαβεν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἔαρ & πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, & πρὸς τὸν γαΐον ἔγραφεν περὶ τῶν ἐπεγνωσμένων. ὁ δ' ἐπαινεῖ τῆς προθυμίας αὐτὸν, κ σπέυδε μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δ' μὴ πεισθεῖσιν ἐντέταλται. ἰουδαίων δ'

Cajus porro indigne ferens a solis Judæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: jubetq; ut cum valido exercitu invadat Judæam: & si sponte id admittant, statuam ejus in templo Dei collocet. quod si detrectent, bello devictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, ut exeqverentur mandata Cæsaris: contractisq; quantum poterat auxiliis, cum duabus Roman. legionib. hybernavit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Cajo significavit per literas. qvi collaudata ejus industria, hortatus est eum ad agendũ gnaviter, & frãgendã bello gentis contumaciã. Interim Judæorũ

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quod si omnino decretum sit, statuam in fano ponere, ipsos primum interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam qvantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis observata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, forte valerent apud me aliqvid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subservire decretis Cæsaris, quibus contravenire impune non licet. Ad hæc Judæi, Si tibi Petroni certum est a præscripto Caji non discedere, neq; nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti divina potentia, & majorum nostrorum virtutis æmuli. neqve enim sumus adeo pusillanimes, ut quæ nobis cœleste numen imperavit proposito felicitatis præmio, ea prævaricemur intempestiva vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam qualibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cujus honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quam tibi per ignaviam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulqve ob neglectas leges indignationem numinis, cujus vel te judice potior quam Caji habenda est ratio. Ibi Petronius animadvertens eorum obstinatam pervicaciam, neqve se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properavit Tiberiadem, ut ex propinqvo melius res Judæorum dispiceret. Judæi vero magnum timentes e Romano bello periculum, sed majus ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, neve sacratam urbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citius, quam discedamus a legibus. simulqve procumbentes ac nudantes jugulos, paratos se ajebant ad excipiendos gladios. atqve hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cum maxime sementis essent tempora: quandoqvidem certissimum illis erat propositum, mortem potius quam statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris ejus familiæ, Judæorumqve primatibus accedunt Petronium, rogantes, ut consideraret obstinationem populi, neve illis desperandi ansam præberet, quin potius Cajo scribat quanta pervicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ δεήσεις, καὶ μηδὲν ὅλως ἀθρόαις μοίραις ἐπαναγκάζειν, ἀλλὰ σῴζειν τὰ πατρῖα. εἰ δέ σοι πάντως δοκεῖ τὴν ἀνδριάντα φέρειν, καὶ ἰσάν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρισάμενος, πάσας τὰ δεδογμένα. ἐλπὶς γὰρ ἐν δυναίμεθα πείσοντες συγχωρεῖν πράγματα, ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε καὶ νομοθέτου καὶ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν ἀνήκεια αὐτὰ κεχειροτονηκότων. πετρώνιος ὀργὴν λαβών, ἔφη. ἀλλ' εἰ μὴ αὐτοκράτωρ ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τάδε πράσσειν ἐπινοῶ, καὶ δικαίως· ὑμῖν πρὸς με ὁ λόγος ἐστίν. νῦν δέ μοι καίσαρος ἐπιτελεῖν πάσα ἀνάγκη διακειμένῳ τοῖς ἐκείνου προστεταγμένοις, διὰ τὸ εἰς ἀνήκεστα περιφέρειν ζημίαν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν. ἐπεὶ τοίνυν ἔτι φρονεῖς ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ὑπερβαίνειν τοὺς νόμους τῶν προγόνων πείσοντες ἡμετέρους ἐθέλοιμεν, ἀλλ' ἂν αὐτοὶ προθυμούμεθα νόμῳ τῷ προειρημένῳ πειθόμενοι χρῆσθαι, καὶ πείσαντες ἡμῶν τοὺς ἄρχοντας πόνοις τὰ ἡμετέρων εἰς νῦν ἀπαθῆ σῴζειν μεμνημένοι, ἀλλ' ἂν τολμήσαιμεν ὑπὲρ τοσούτων κακῶν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ προθυμούμενοι ποτ' ἂν ἀναίτιον φοβηθέντες. ἑτοιμοί ἐσμεν ἐς τύχας ἰόντες, ὑπὲρ φυλακῆς τε πατρίου, καὶ κινδυνεύειν προθυμούμενοι ἐλπίδα ἔσαν ἐξεπισάμενοι κἂν προεῖσθαι, διά τε θεὸν τὸ σημαινόμενον μεθ' ἡμῶν, ὑπὲρ πρὴ τε τῇ σκηνῇ τὰ θεῖα ἀναθεχομένων, καὶ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλεῖν τοῖς πράγμασι προσπτυγχάνειν. ὁ δὲ σὺν πολλοῖς, πολλὰ μὲν λοιδορούμενος ἀνάνδρως προσκειμένους, ὡς δι' αὐτὸ προβάσιν νόμου προτεινομένοις, καὶ ἅμα πολλὰ ὀργὴν θεοῦ, ὃς καὶ προβασιν δικαίῃ ἥμισυ ἀν βελτίων γοῦν. καὶ ὁ πετρώνιος ὁρῶν τὰ λεγόμενα θρασύμενον δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονεῖν, καὶ μὴ ἂν ἅμα χεῖρα δύναμιν αὐτῷ προβησομένους διακινήσαντος τοῦ ναοῦ τὸν ἀνδριάντα, πολλὰ ἔστεργε φρένον, τάς τε φίλους ἀναλαβών, καὶ θεραπεύων ἢ πρὸς αὐτὸν λόγῳ, ὑπὲρ πόλεμος ἡγεῖτο χρῆζων καταυθῆσαι τὰ ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. οἱ ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ ῥωμαίων πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα δὲ νομίζοντες τὸν ἐκ τοῦ προδομεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ἐπιστάζουν πετρώνιον εἰς τὸ πρὸ ἀμάθου ἡμύρισμον, ἱκετικὰ χεώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθίστασθαι, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὸν πόλιν, πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν σκηνὴν προδοσκοπῶν λογιζόμενοι, μήτε τῶν ἡμετέρων ἀθένειαν; οἱ δ' ἀδαμῶς πολεσόμενοι ἔφασαν, τεθνήξεσθαι δὲ πρότερον ἢ προβασιν τοὺς νόμους. ὑπὸ τὰ πρόσωπα κειμένοι, καὶ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι κτείνεσθαι ἔλεγον εἶναι. ἐπὶ τούτοις ἐπέσχεν ὑπὲρ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ δὲ γεωργῶν ἀπείπων λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τῆς ὥρας οὔσης πρὸς σπορᾶς, πολλή τε τῶν προαίρεσις αὐτοῖς, καὶ δὲ θρησκείαν ὑπομίας προθεσις, ἢ τῶν ἀνάθεσιν δὲ ἀνδριάντος θεάσασθαι. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων πραγμάτων, ἀγρίππας δὲ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ ἑλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, ἐπίασιν ὡς τὸν πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τῶν προθυμίαν ὁρᾶ τῆς πλήθους, μηδὲν εἰς ἀπόνοιαν αὐτῆς παρακινῆν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς γαΐον τὴν ἀγνώμοσυνην αὐτῶν πρὸς τὸν ἐπανόρθωσιν

τοῦ

ἢ ἀνδριάντων, πῶς τε ἀποστάντες ἢ γεωργεῖν ἀνέκα-
θέζοντο, πολεμεῖν μὲν ἢ βουλόμενοι ἀλλὰ τὸ μηδ' ἂν δύ-
νασθαι, χαυνῶν δ' ἔχοντες ἡδονὰς, πρὶν ὠφληθῆναι τὰ νό-
μιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀστέρωτος τῆς γῆς γυμνωθείσης, λῃστεί-
αι ἀναφύοιντ', ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τῶν φόρων. ἴσως
μὲν ἂν ἐπικλασθέντα τὸν Γάϊον, μηδὲν ὠμὸν βλαυονοῆ-
σαι, μηδὲ ἐπ' ἀναστάσει φρονῆσαι ἢ ἔθνους. ἐμβλέποντες
ἐς τὴν τότε βουλὴν ἢ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὸν ἀπλῶς ἢ
πράγματος. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον, ὅπως
τάχιστα πετρώνιον παρεκάλουν. πετρώνιος δ' ἢ ἔτι μὲν
τῷ τε Ἀριστοβούλου παντάπασιν ἐπικειμένων, ἅτε τὸ
ἀπὸ μεγάλων ποιῆσαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ
προχωρησαμένων ἐς τὰς ἱκετείας, ἔτι ἢ τῶν ἰουδαίων
ἀνωφελῆ τὴν ἀνθυβρίστησιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡ-
γούμενος, τοσῇδε μυριάσιν ἀνθρώπων μανίᾳ τῇ
Γαΐου ἀμυνόμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ
θεῖον σεβάσιμον ἔχειν, καὶ μὴ πονηρὰς τὸν μὴ ταύ-
την βίον ἐλπίδας διαπτᾶσθαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, ὅπ-
πῃ ἁλῶναι τῷ Γαΐῳ τὸ ἀνήκεστον αὐτοῦ, ὀργῇ φέροντος μὴ
ἐκ δίκης δὲ ἀμυνομένου αὐτοῦ τῆς ὕβρεως, πέ-
ρασι καὶ πάσαις πεῖσαι, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης
ὑπείκοντος, ἄψασθαι πολέμου θεοῦ αὐτοῦ. εἰ δ'
ἄρα καὶ κατ' αὐτοῦ τρέπει τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν τ
ἀρετῆς μεταποιουμένοις, ὥσπερ τοῦ δὲ ἀνθρώπων πλη-
θους πλουτεῖν, ἐκείνου πλῆθος ἡγεῖσθαι τὸν δεομένων
πολίτων. συγκαλέσας ἢ εἰς τὴν τιβεριάδα τοὺς ἰου-
δαίους, οἳ ἢ ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, καθεζόμενος ἐπ'
αὐτῶν τῷ τε ἐν τῷ παρόντι σφᾶς ἀγνώμης ἀπέφηνε
τῆς αὐτοῦ, ἢ οὐ πρὸς ἀτρ τὰ πεφραγμένα τῶν ὀρ-
γῶν ἀδεῶς εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ ὠφληκέναι ὑπο-
φέρειν τοῖς πράγμασι τοῖς ὠφληκόσιν χάρ
ἐσφερομένοις, ὡς καλῶς ἔχειν, τὸν γε τιμῆς τοσαύτης
ὑπερβολὰ, συγχωρήσαι τῇ ἐκείνου, ἀδὲν ἐναντίον
πρᾶξαι. ἃ μὲν ἐκείνου ἦγε καὶ, ἀσφάλειαν τε καὶ
τιμὴν τῶν ἐμαυτοῦ μὴ ἐκ ἂν ἢ ὑμετέραν μὴ ὁπλα-
μένων τοσούτων ὄντων ἀναλῶσαι, ἀμυνόμενον τῇ ἀρετῇ
ἢ ὁμῶ, ἐν πᾶσιν οἷς ἀεὶ μαχητὴν ἡγήσθε. καὶ τῇ
ὑπὲρ πάντα ἀξιώσει, καὶ δυνάμει θεοῦ, τὸ ναὸν ἐκ ἂν
φείσασθαι τολμήσαι. καὶ ὕβρει πεσεῖν τῆς τῶν ἡγεμονευόντων
ἐξουσίας. σέβομαι ἢ ὡς Γάϊον, γνώμας τε τὰς ὑμετέρας
ἀμαυρῶν, καὶ τὴν κοινωνίαν χωρὶς μὲν ἂν ἢ
καθ' ὑμᾶς ὠφελῆσαι πεισομένου, οἷς ἀεὶ χρήσθε ἀ-
γαθοῖς. καὶ συμπάσαις μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γὰρ ἀνθρω-
πίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία,
πρυτανεύσειν ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν πατρίων, ἔ αὐτὸ τὸ
μηδὲν ἀνθρωπίσεις ὠφελῆσαι βελτίοσι τιμῶν τ
εἰς θεὸν ἁμαρτεῖν. εἰ δ' ἐκπλαγήσεσθαί γε εἰς ἐμὲ
τρέψει τὸ ἀνήκεστον τ ὀργῆς, τλήσομαι πάντα κινδυνον,
ἔ πᾶσιν παλαιπωρίαν σωισθεῖσιν τῷ σώματι ἔ τῇ ψυ-
χῇ, ὥσπερ ἢ μὴ ὑμᾶς τοσῇδε ὄντας ὅπως ἄτους ἀγαθοῖς
πράξει διόλλυμι ὁρᾶν. ἀπεῖς ἂν ἐπὶ ἔργα τὰ αὐτ
ἕκαστοι, ἔ τῇ γῇ ἐπιπονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ἐπὶ ῥώμης,
ἢ τὰ πάντα ὥσπερ ὑμῶν δι' ἐμαυτὸν, ἔ τῶν φίλων, σοὶ ἀποστα-
λήσομαι λόγων. ταῦτα εἰπὼν ἢ λύσας τ ἰουδαίων τὸ σύλλογον, πορευθεὶς τ ἐς τὴν γεωργίαν ἠ-
ξίωσε τοὺς ἐντελεῖς, καὶ καθημένους τ λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σθαι. καὶ ὁ μὲν ὑμνῶν τὸν πολήθους ἀπῆλθεν. ὁ θε-
ὸς δὲ, παῤῥησίαν ἐπιδείκνυται τῷ αὐτοῦ πετρωνίῳ,
pro sua virili consolatus est. DEUS autem manifeste ostendit Petronio suam providentiam,

statuæ; utqve relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potius quam tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum non est unde possint persolui vectigalia. forte enim flecti posse Cæsarem ne quid sævius in eam gentem statuat, neve illi rebellandi materiam præbeat. Quod si non moveatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atqve hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius vero partim deprecatoris respectu enixe urgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Judæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caji perdere, & cæleste numen suamq; ipsius conscientiam reveritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quam ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quam primum furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantius mandata exeqventem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Judæis conventu ad Tiberiadem, postqvam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non a se ultro susceptam, sed mandato Cæsaris: cujus executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conveniens esse, ut ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium evectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem non præferam, quos scio merito pro patriis legibus contendere. imo ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Cajum missurus sum, per quos cognoscat vestram irrevocabilem sententiam, quantumq; in me erit hortabor ut honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cujus potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit ut & religio vestra integra ac inviolata maneat, & ille per immodicã honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quod si offensus iram omnem in me verterit, patiar quodvis periculum, sive in corpus sive in vitam illi sævire libeat, modo ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in urbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quam per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, ut agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum

qvodqve omnibus juſte atqve honeſte cœptis propitius faveat. Vix enim orationem finierat, cum repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam ſerena die ſignis præmonſtratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam ſiccitatem cælitus pluviam pene deſperantibus, etiam ſi nubes viderent, qvæ toties ſpem eorum fruſtratæ fuerant. Qvapropter terra tum præter ſolitum præterqve expectationem rigata largis imbribus, Judæis ſpes facta eſt non irritas fore preces Petronii. Qvin & ipſe præſes magis etiam obſtupefactus eſt, evidenter cernens curæ eſſe Deo res Judaicas, atteſtante tam inſigni prodigio, ut nemo niſi impudens poſſet contradicere. cumq; accurate ſuper hoc negotio ſcripſiſſet ad Cajum, dehortans ne tam multa millia in extremam deſperationem atqve perniciem adduceret, neqve enim niſi bello compulſos diſceſſuros a religione patria: neve ſeipſe mulctaret luculentis ex ea gente proventibus, æternumqve apud eam ſibi pararet improperium: id qvoqve adjecit, qvam carus ſit Deo populus, qvamqve manifeſtis ſignis declaret ſuam erga illos benevolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ degebat, indies Cajo reddebatur familiarior: qvando etiam convivium tale illi exhibuit, de induſtria procurato apparatu ſumptuoſiſſimo, adhibitoqve omni exqviſitiſſimarum lauticiarum ac voluptatum genere, ut omnes a tergo relinqveret in hoc certamine, atqve ipſum etiam Cæſarem. tantum illi ſtudium fuit demerendi principis per omne obſeqvium. is demiratus ejus tam animum qvam magnificentiam, qvi etiam ſupra vires ac facultates placere ſibi contenderet, volensq; cum eo certare mutuis officiis, jam vino qvoqve factus hilarior, Agrippam ad lætitiam provocantem ſic allocutus eſt: Eqvidem & ante expertus ſum tuam benevolentiam, qvando vivo etiam tum Tiberio ne periculis qvidem a me colendo deterritus es: & nunc video te, modo mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum qvidem tuarum ratione habita. qvare cum turpe mihi ſit a te vinci officiis, qvicqvid hactenus per me ceſſatum eſt jam penſabitur: tantumq; ad priſtinam meam erga te liberalitatem accedat enixe dabo operam, ut maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum ſit. Sic ille benigne promittebat, ratus ampla latifundia poſtulaturum, aut urbium aliqvarum vectigalia. ille vero qvamvis jã pridẽ preces paraverat, tamen hactenus diſſimulata tum demum per occaſionem aperuit, dicens neq; olim propter privatũ comodum præter mãdatũ Tiberii ſe illum coluiſſe: & nunc nihil aliud captare præter ipſius gratiam. nam & priorẽ munificentiam uberiorem fuiſſe qvam unqvam ſpe concipere potuiſſet, qvantumvis improba. etſi enim tu, inqvit, majora præſtare valeas, meis tamẽ

καὶ τὲω θεὸν τῶν ὅλως σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο ὁ λόγος, ὃν πρὸς τὰς ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγνόμενον, ἀφ' οὗ τὸ ἐπέκεινα τὲω ἡμέρας αὔθαμον ἦσαν ὑδὲν ὄμβριμον ἀποσταλέντες ἐκ τοῦ θεῖ τὸ ἀέρινον, καὶ τὸ πᾶν ἐτοῦ αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένου, ἐπ' ἀπογνώσει πίστιν τοῖς ἀνθρώποις ὕδατος ὃ ἄνωθεν, εἰ καὶ συννεφὲς ποτε θεάσαιντο τὸ ἀέρινον. ὡς τε δὴ τότε πολλῷ. καὶ παρὰ τὸ ἀνώπλος, καὶ παρὰ τὸ ἑτερόδοξον ἀφιγμένοις ὕδατος, τοῖς τε ἰουδαίοις ἐλπὶς ἐπὶ ὑδαμῶς ἀτυχήσειν πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ πετρώνιος ὁ κατεπλάγη μᾶλλόν τε ὁρῶν ἐναργῶς τὸ θεὸν τῶν ἰουδαίων προμηθούμενον, καὶ πολλὲω ἀποσημειώσασθαι τὲω ἐπιφάνειαν, ὡς μηδ' ἂν τοῖς ἔργῳ προθεμένοις πάντα φρονεῖν ἰσχὺν ἀνελλέξεως καταλελεῖφθαι. ὡς ὁ καὶ πρὸς τὸ γαῖον σὺν τοῖς λοιποῖς ἐποιήσατο ἔγραφεν, ἐπαγωγὰ δ', ἐπὶ τὰ πάντα, ἐπαντίως προκαλοῦντα μὴ τοσαύτας μυελάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, ἃς ἐκτείνοι, ὁ γὰρ δίκα γε πολέμου προσχωρήσειν ὃ νομίμοις τῆς θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερῆσαι, καὶ τὰ πεπραγμένα τὸ αἰῶνα ἐπιθεὶς τὸ μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θεὸς ὃ προσηκότος αὐτῶν τὲω δυνάμιν, ὡς ἀκριβῶς ἀπέφαινεν, καὶ μηδὲν ἐνδοίασον ὅτι δυνάμει τὲω αὐτῆς ὑπὲρ κίνυδος καταλιπεῖσαν. καὶ πετρώνιος μὲν ἐν τάχει λῷ. ἀγρίππας ὁ βασιλεύς, ἐτύγχανεν γὰρ ὅτι ῥώμης διατρίβων, προύκοπεν φιλία τῇ πρὸς τὸ γαῖον μείζονος. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ προνοίαν ἔχων πάντας ὑπερβαλλεῖν, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ ὃ εἰς ἡδονὲω φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τὸ λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γαῖον ποτε ἰσωθῆναι θελήσοντα ἐχ ὅπως ὑπερβαλλεῖν. τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπερῆρεν, ὃ τῷ τὰ πάντα καιρὸς ἐκφρονῆσαι παρασχεῖν. καὶ ὁ γαῖος ἐκπλαγεὶς τὲω τε μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἐρεσκείᾳ τῇ αὐτὸ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τὸ χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὲω ἀγρίππαν φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτὸ πεπαυσομένῳ, ἀνεμνήσθη ὑπὸ οἴνου, καὶ τὲω μεγαλοπρέπειαν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτεταμμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλοῦντος εἰς ποτον ἀγρίππαν. καὶ πρότερόν μοι τιμὲω σωτηρίαν ἔχοντι τὸ πρὸς ἐμὲ, ὃ πολλὲω εὐνοιαν μὴ κινδύνων ἀποδεξάμενον, οἷς ὑπὸ τιβερίῳ περιέστης δι' αὐτὲω, ὑπελείπεις τε ὑδέν, ὃ ὑπὲρ σωτηρίαν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν ἀμχρὸν γὰρ ἡγοῦμαί με ὑπὸ τῆς σῆς ἀρετῆς, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ὁλόγον γὰρ πᾶν ὅσον σοι δωρεῶν ἐχόμην ἀπεμισθούμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥᾳτὲω ἂν ἐμποθεῖη ὃ εὐδαίμονος, ἀρκοῦντα γάρ σοι πρὸς θυμίαν τε καὶ ἰσχύν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γλῶ τε πολλὲω αἰτήσασθαι, ἢ καί τινων πρὸς πόλεων. ὁ δ', καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤτησε παρακεκινδύνευκώς, οὐκ ἐφανέρου τὸ ἀρέσκειαν, ἀλλ' ὡς ὀκνῶν ἀμέλει τὸν γαῖον, ὅπως ὕστερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτὸ καταδοκῶν ὑπὲρ τοῖς πρότερα εὐπολαῖς θεραπεύσοι αὐτὸν, ὕστερον πεπαυσθαι τι τὸ εἰς χάριν τὸ ἐκείνῳ κερδῶν οἰκείων ἐν τινι λήψεσι. μεγάλα δ' ἦναι τὰ προδεδωρημένα, καὶ περαιτέρω τοῦ θράσος χωροῦντα τὸ ἐλπίδων. καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τῆς γέ μου δ' εὐμε-

ἀληθότ᾽ Ἀγρίππας τὴν ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ γάϊ᾽ ἐκπλαγεὶς τὴν Ἀγρίππου αὐτοῦ, πλείονας ἐνέκειτο αἰτεῖν, ὅπι χαρίζοιτο τ᾽ ἂν αὐτῷ προσχόμῳ᾽. ὁ δ᾽, ἐπὶ πέρ ὢ δεισότι προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν ἄξιον ἀποφαίνεις, αἰτήσομαί τ᾽ μὲν εἰς ἔλεον φερόντων ἀδὲν Ἀγ᾽ τὸ μεγάλως με ἐν Ἀγαπᾷ ἔπι, οἷς ἤδη παρέχες. ὅπι δ᾽ ἄν σοι δόξαν προσποιῇ ἐ᾽ εὐσεβῆς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ᾽ οἷς θελήσεις προσκαλῶ, καί μοι πρὸς δικαίας ᾖσιτο προσῇ τοῖς πυνθανομένοις, ὡς μηθ᾽ ἑνὸς ὢν χεπαμένου τοῦ τῆς σῆς ἐξουσίας αὐτυχεῖν πώποτε γνόμη. ἀξιῶ γάρ σοι ἐ᾽ ἀνδριάντ᾽ τῷ ἀναθεσιν λῦ πεποιῆσθαι χελώνης πετρώνιον εἰς τὸ ἰουδαίων ἱερὸν, μηκέτι πρόσθεν Ἀγρίππου. καὶ ὁ μὲν, καίπερ ὑπικίνδυνον ἔτο ἡγούμενο᾽, εἰ μὴ πιθανὰ ἔκρινεν γάϊ᾽, ἀδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, Ἀγ᾽ τὸ μεγάλα νομίζειν τε᾽ εἶναι, κύδον ἀναιρεῖσθαι τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἡγέτ᾽. γάϊ᾽ ἅμα τῇ θρασπεία ἐ᾽ ἀχείπωτ᾽ ἐνειλημμένο᾽, κ᾽ ἄλλως ἀπρεπὲς ὑπολαμβάνων, ὑπὶ τοσῶνδε μαρτύρων ψεύδους ἡμέας ὠφεῖν προθύμως ἐδιάζετο αἰτεῖσθ᾽ τ᾽ ἀχείπωτ, μὴ ἐ᾽ ὀφέ᾽ μεταμέλῳ χεώμε᾽, ἅμα ἐ᾽ ἀχείπωτ τὴν ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὖξειν τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἢ τοι προσόδοις χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, ἐ᾽ κοινῇ τ᾽ ἀθυμίας ὑπιμελῶτ᾽, πρεσβεύων τὰς νίκας, κ᾽ τὸ θεῖον, συγχωρῆι. καὶ χράφ᾽ πρὸς τ᾽ πετρώνιον, ἐκεῖνόν τε ἐ᾽ ἀθροίσεως ἐ᾽ στρατεύματ᾽ ἐπαινῶν, ἐ᾽ πρὸς αὐτὸν πρὶ αὐτῶν ἀπεσταλκότ᾽. νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τ᾽ ἀνδριάντα ἐστικώς, ἐστάτω, εἰ δ᾽ μήπω πεποιήσαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω καθυπαθεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν Ἀγάλυε, καὶ αὐτὸς ἐφ᾽ ἃ τὸ πρῶτον ἐσπέυδε, ἄπιθι. ἀδὲν γὰρ ὑπιδέομαί τ᾽ ἀναστάσεως ἐ᾽ ἀνδριάντ᾽, ἀχείπωτα χαριζόμε᾽ ἀνδρὶ παρ᾽ ἐμοὶ τιμωμένῳ μειζόνως, ἢ ὡς τε μεγάλῃ τῇ σκιᾷ, ἐ᾽ οἷς κελεύσθην αὐτεπιτεῖν. γάϊ᾽ μὲν δὴ ταῦτα χράφει πρὸς τ᾽ πετρώνιον, πρότερον ἢ αὐτυχεῖν ὑπὶ ἀποστάσει αὐτὸς κ᾽ δόξας ἐπιγεγ᾽. μηδὲν γὰρ ἕτερον ἀποσημήνας τὴν Ἀγρίππου αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἄλυκρυς ῥωμαίων ἀπειλεῖν. ἐ᾽ πρειαλγήσας ὡς ὑπὶ πείρᾳ ἐ᾽ ἡγεμονίας αὐτοῦ πεπολμηκότων, ἀνὴρ ὑπ᾽ πάσιν ἥσσων μὲν ἐ᾽ ἀχρᾶ, χρείσσων δ᾽ ἐ᾽ βελτίσ᾽, κ᾽ ἐφ᾽ οἷς τισι κρίνειεν ὀργῇ χρῆσθ᾽ παρ᾽ ὃν τι᾽ οὐκ ἐπιχώμε᾽, παρδοῦσιν αὐτῷ ἀδ᾽ ἓν τι᾽ οὐκ προσιθεὶς, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἡδονῇ πιθεὶς τῇ σκιαῖς τῷ κρίσιν ἐ᾽ εὐδαίμον᾽, χράφει πρὸς τ᾽ πετρώνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὅπασι σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν μείζονι λέγω τ᾽ ἐμῶν πεποίησαι ἐντολῶν Ἀγαπητὸς τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ σκιᾶν δρεθεὶς, ὑπὶ πρόσθεν τ᾽ ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύωσε σαυτῷ κρατεῖν ἡμέμνον, λογισάσθω πρὸς ἐ᾽ πιστεύσοι σοι ἐπισύντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεὶ τοι πρόσθεγμα ποιοῦντό σε, οἵ τε νῦν πάντες, καὶ ὅπασι ὕστερον ἥξουτ᾽ ἄν, μηδαμῶς ἀκυρῶν αὐτοκράτορ᾽ ἀνδρὸς ἐντολάς. ταύτῃ μὲν χράφει πετρωνίῳ τ᾽ ὑπατεῦσαι, ἐ᾽ μέλλ᾽ φθάνειν ζῶντ᾽ πετρωνι᾽ δεξάμε᾽ αὐτὸν, βραδύνοντ᾽ ἐ᾽ πλὴ τοῖς φέρουσιν εἰς πόνδε, ὡς τε πετρωνίῳ χράμματα πρὸ αὐτ᾽ ἀφικέσθ᾽, δι᾽ ὧν μανθάνει τὸν καὶ πλοῦτον. θεὸς γὰρ οὐκ ἄρ᾽ ἀμνημόνησεν ἔμελλεν πετρωνίου, κινδύνων ὃς ἀνειλήφει ὑπὶ τῇ τῶν ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτ᾽. ἀλλὰ τ᾽ γάϊον ὑποκυδάσαι θυμὸν ὀργῆς ὧν ὑπὶ σεβασμῷ τῷ αὐτ᾽ πράσσειν ἐτόλμησεν, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν ἐμέλλησε τῇ πετρωνίῳ ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχή,

A non ſolum meritis, ſed cupiditatibus etiam abunde ſatisfactum eſt. ibi Cajus attonitus hominis modeſtia, magis urgere cœpit, ut vellet uti ſua beneficentia, nihil non polliceri perſeverans. Tum Agrippa: Qvandoqvidem domine liberalitatem tuam tam benigne mihi offers, eqvidem petam, ſed nihil qvod ad divitias attineat, qvibus jam per tuam gratiam abundo. illud potius poſtulabo, qvod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum favorem numinis tibi conciliet. Mihi qvoqve glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc unam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, ut mandatum revoces, qvod Petronio dediſti, de ſtatua in Judæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam jaciens, non ignarus qvantum ſubeſſet periculum, qvodqve capitale eſſet placitis Caji contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus ultro ad petendum provocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciens etiam virtutem hominis, qvi pluris faceret pietatem, ſuæq; gentis tranqvillitatem, qvam incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans ejus induſtriam in comparando exercitu, & in exeqvendis mandatis, qvæ acceperat. qvod autem ad ſtatuam attineat, ſi qvidem dedicata ſit & poſita, ſinendam eſſe. ſin minus, non eſſe cur in eo negotio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reverti ad intermiſſa officia. remiſſum enim eſſe hoc Judæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris a ſe haberi, ut non poſſit voluntati ejus contradicere. In hunc modum Cajus ſcripſit Petronio, priusqvam ad defectionem ſpectare Judæos cogноſceret. allatis poſtea de rebellatione rumoribus: indigne ferens gentis audaciam, & contemptum imperii, homo omni dedecori obnoxius, nullamqve rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ qvovis abripi ſolitus, qvem refrænare nunqvam ſtuduit, imo ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi qvam maxime affectioni huic indulgeret, denuo ſcribit eidem in hanc ſententiam: Qvoniam plus apud te valuerunt Judæorum munera, qvam mea mandata, qvibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet judicem facio qvid de teipſo ſtatuere debeas, ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa qvidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare vivo reddita, qvi perferebant tardius navigantibus: ita ut prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caji exitio. Deus enim non fuit immemor Petronii, & periculorum qvæ propter ipſius honorem atqve Judæorum religionem ſubiit: ſed amoto a reipub. habenis Cajo propter impie affectatos divinos honores, tanto major habita eſt illi gratia tam a Romanis qvam a provincialibus,

maximo favore præcipuis ſenatoribus eum proſeqventibus, in quos potiſſimum Cajus debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Cajus ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterum Petronio prius redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſupervenerunt illæ, quibus jubebatur mortem ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei providentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſolverit, & Judæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo evaſit mortis periculum.

A μάλιστα δ' ὁπόσοι τ βελῆς πρόχοιεν ἀξιώματι ἀφ' ὧν τὰς εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρήσας τ γαῖον. καὶ πλάσ[τ]α μὲν μ[ὴ] πολὺν χρόνον, ἡ χάλκεα τοῦ πετρωνίου τ ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἀναγκαιοτέρου ὑπεσταλέα. τ δ' αἰτίαν ἐξῆς πλάστα, ἐφ' ὑπερβολῇ τ τρόπου ἀφηγησόμεθα. τοῦτον δ' λόγ. πετρωνίῳ μὲν πρότερα μὲν παρὼν ἡ Δασαφῶσι δ γαῖος τ πλάστου ὑπεσταλή, μετ' ὀλίγον δ' ἡ κελεύσαι αὐτ πλάστην αὐτοχειρί. καὶ ἤδη τ τῇ αὐτυχία δ' ὀλέθρου, ὃς τ γαῖον κατέλαβεν, καὶ δι' ὃν τ πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὡδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ὀκ δ' ὀφείλος μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τ τῆς εἰς τ ναὸν, ἐ βοηθείας τ ἰουδαίων σωτηρίας ἀπαχόμενον. καὶ πετρωνίῳ μὲν ὅτως μὴ ἀντιποδεὶς, διέφυγεν ῥᾳδίως ὁ κινδυνος δ ζωῆς.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Judæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

XVI. INciderunt in ea tempora graves motus Judæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesq; & calamitates quales nusquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accurate tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur urbs Babyloniæ, freqvens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtium aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidem flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Judæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramq; votivam pecuniam, in his urbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore transmittendam Hieroſolyma: quæ deinde a multis hominum illo deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Judæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & a matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, ubi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quod ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigavit verberibus. illi credentes ſe affectos injuria, detractis armis quæ ſervabantur in ejus domus pariete, contulerunt ſe in qvendam locum ubi fluvius ſcinditur, uberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorumqve fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit juvenum quisq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cũ enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam, morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' ἀσιναῖον ἀνίλαιον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δ' περὶ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τῶν βαβυλωνίων οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδεμιᾶς ἧς πρὸ ἐλάσσων, φόρου τε αὐτῶν πόλις, καὶ ὁπόσου οὐχ ἱσορημένου πρότερον. περὶ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησόμενος, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ παθεῖν συνέτυχεν. νεαρδὰ τῆς βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πλουσιανδρῶσα, καὶ χώραν ἀφθόνου καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων ἀνάπλεως. ἐστὶ δὲ καὶ σολεμίοις ὀκ εὐέμβολος, περιῤῥέουσα τε δ' εὐφράτης πᾶσιν ἐκτὸς αὐτῆς ἀσφαλισάμενος, καὶ κατασκευάσας τεῖχος. ἐστὶ δὲ καὶ νισίβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν δ' ποταμὸν περίῤῥουν, ὅθεν ἰουδαίοις τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, τότε δίδραγμον τὸ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατεπέμποντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα, ἐκ[ε]ῖσε τ ὥσπερ ταμιεῖόν τῆσδε τῆς πόλεως. ὁπόθεν δὴ ἱεροσόλυμα ἀνεπέμπετο ἡ κῆρες, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τῷ κομιδῇ τ χρημάτων παρελάμβανον, δεδότες τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποτελῶς ἐκείνοις δ' βαβυλώνιοι. ἦσαν γὰρ ἀσιναῖος καὶ ἀνίλαιος, γενεάρχαι μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δ' ἀδελφοί. καὶ αὐτοὶ, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μητὴρ προσετάξεν ἱστῶν μαθῆσαι ποίησιν ὑφάσεως ὑπὸ ὑφηγητοῦ τοῖς ἐγχωρίοις, ὡς τε τὸν ἄνδρας ταλασιεργεῖν παρ' αὐτοῖς. τὸ τις ὀ τῆς ἔργοις ἐφέσεως, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βραδύτητα ὑπικαλέσας τῆς ἀφύσεως, σκώλοσι τὰ πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τοῦ δικαίου λογιζόμενοι, καταπατήσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὑπόσα τοῦ τῆς αἰκείας φυλακτήριον, ὡς χοντες ἐς τι χωρίον ἀφ' ἑρῆξεν μὲν ποταμῶν ποικίλμον, νομὰς δ' ἀγαθὰς ὡς ἄγειν πέφυκε, καὶ χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα δαπανῶνται. συνῆσάν τε ὡς αὐτοὺς τῶν νεῶν οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτους τῆς ὅπλοις φραγμώτες, στρατηγοί τε ἦσαν, τῶν κακῶν ἡγεμόνες ὀκ ὀκνοῦντο εἶναι. προελθόντες δ' ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν, ἐπέμπτον τοὺς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῶν βοσκημάτων, ἢ δέχεσθαι πτερο-φήγινοιτ' ἂν, προσιέντες φιλίαν τε πεῖσόμενοι, καὶ ἀμύνειν τ ἀλλαχόθεν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἀφεγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπεῖθησιν. οἱ δ', οὐ γὰρ ἐν ἑτέραις ὡδὲ πάντα ποιεῖν, ἠκροῶντο, ἐ τῶν προβάτων ἐστέλλον ἐπι-

χρῆσθαι κελεύοντες. ὅσα τε δὴ ἐς πλείων αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχύς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βιάσοιντο ἐκ ἑκόντων ἐλαύνοντες κακουργεῖν. ἱκέσθαι τε αὐτοὺς ἤρτο πᾶς φόβος συγχάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πέριξ ὁμόροις. ὥστε ἤδη καὶ ἐς λόγους τινὰς αὐτῶν κατὰ τὸν Πάρθων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ἐπιφυόμενος κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναφῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθῆναι θέλων ἐπὶ πολὺ ἐξελθεῖν πρὸς ἐξαγγελτὸς γενέσθαι καταπολεμήσων τὸν στρατόν. ἐπεκαθίσας δὲ τὸ ἑλος, ἡσύχαζεν. καὶ ἅτε τῷ ἐπιόντων, ἵνα δὴ σάββατον ἄργιας πάντες ἄγουσιν Ἰουδαῖοι ἡμέρᾳ, οἰόμενος ἀτελμήτως ἐπιστήσειν αὐτοὺς τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἅμα χὶ λαβὼν ἄγειν δεδεμένους, καὶ βεβαίᾳ ἐπιστήσει χρήζων αἰφνίδιον ἐπιθήσειν τῷ ἐπιπλώσειν. ἀσινὴς δὲ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνθρες φησὶν, χρεμετισμούς μοι ἵππων ἐπέπτοντο ἀφορᾶσθαι, ἀλλ' οἷον ψόφους, ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπιβεβηκότων, ἐπεὶ καὶ πίνος ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χαλινῶν. δέδοικα μὴ ἐληλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι ἐπιστάντες. ἀλλά τις ἐπισκοπείτω κατόπιν, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεστηκότων ποιησόμενος. εἴη δὲ ὑπὲρ ψεύδεσιν λελέχθαι τὰ ἐρημένα. καὶ ὁ μὲν, πεδέσπε, καὶ ὤχετο· τινες δὲ προσποιοῦντες τὸ γινόμενον ἢ καὶ παρελθόντες, καὶ ἅτε αὐτὸς ψεύδους σαφῆ ἐλέγχους ἑκάστης ἔνιοι τῶν προσιόντων τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἐκείνοις πολεμίως ἐπιτρέψειν ἢ μέλλειν ὑμῖν ὑφεξειν. ἐπιλημμένοι δὲ ὅλῳ μηδὲν βοσκημάτων ἀφέροντες, τοῖς δείπνοις ἐπηλθον. ἡμῖν δὲ ἀπέλαυσιν χειρῶν καὶ ὤμοις, διὰ τὸ καθήργεσθαι ἐπὶ παρεόντων εἰς τὸ ἔργον. ἀσινὴς δὲ οὐκ ἄρα γνώμῃ καταπόντα κελεύειν ἐμέλλεν ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος δὲ ἐπ' ἀπράκτοις πολυτίμοις εὐφρανεῖν τοὺς πολεμίους, τὸ ἀλκῆς ἀναξιόμενος ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἐὼ ἐνεπιπλώκει, παρεμόμενον τιμωρίαν ὑπολαμβάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὸ ὅπλα. ἐπὶ τοῖς οὖν αὐτῷ χάρασσε ἐνεπίπτει, δ' ἐπὶ τὸ ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. ἐπολλοὺς κτείναντες αὐτῶν διὰ τὸ καταφρονοῦντας εἰς ἐπὶ τὰ ἔσχατα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, καταπλαγεὶς τοῦ τολμήματος τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διὰ τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμπει τῶν πιστοτάτων τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς Ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ γενομένης, ἐν ἐλάσσονι τιμᾷ καθ' αὐτὸν ἀρχὴν τὴν ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπέστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἀδικίαν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ὅπως φιλίας προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δέλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ἐπιοχήσειν καὶ τιμὴν, ἧς ὑμῖν, πρὸς τῇ νῦν ἔσῃ ἀρετῇ μελλήσει δυνάμει τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν. ἀσμένως δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπεδέξατο ὁδὸς τὰς ὁπᾶ, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ἀνίλαιον ἐπέμπει μὲ δώρων ὁπόσα πρέποι ἦν. ὁ μὲν, ὡς ἦλθε, ἐπὶ πρόσοδος αὐτῷ γίνεται πρὸς βασιλέα. ἀφικόμενος δὲ ἐπεὶ ἦλθε τὸν Ἀνίλαιον καταμόνας ἔχοντα, ἤρετο τὸν αἴτιον δὲ ἡ τὸν ἀσινῆ ἐφυστερηκότος.

A imperata facere. qvapropter necessitate coacti mittebant eis qvantumcunqve poscerent. qvo factum est, ut aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum qvoslibet, nemoq; vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeo ut ad Parthorum qvoqve regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postqvam hæc audivit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusqvam majus aliqvod B inde proveniret incommodum, collecto qvantum poterat e Parthis ac Babyloniis exercitu, properavit contra eos, cupiens ex improviso opprimere: obsessaq; palude suos jussit aliqvantisper qviescere. postridie vero Judæis sabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio vinctos se abducturum, paulatim procedebat, ut derepente in eos irrueret. Asinæus C vero qvi tum forte positis prope se armis cum sociis desidebat in otio: Viri, inqvit, hinnitus eqvorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne circumventi simus ab hostibus. sed procurrat aliqvis speculatum, qui nobis quid immineat certo renunciet. optarim autem vana esse, quæ di- D ximus. moxqve quidam profecti visum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem fuisse referentes: adesse ultores acceptæ injuriæ. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria consvetudine. at Asinæus longe aliter quam speculatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc voluptatem hostibus, ut per otium in se grassarentur cædibus: qvin E potius virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, ut si ita fors ferat, non inulti pereant: primusq; correptis armis suo exemplo ad similem excivit audaciam, ad conserendas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliquos coegit terga vertere. Ejus pugnæ F postqvam ad Parthorum regem fama pervenit, admiratus fratrum audaciam, concupivit eorum aspectum & colloqvium: confestimq; ad eos misit fidissimum e satellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi injuriam eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipsorum remittere, mississeq; se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quod amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis, G paratam esse regis munificentiam, foreqve ut hac sua virtute posthac rege favente utantur melius. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem vero Anilæum misit cum quibus potuit muneribus. Ivit ille ad regem, & facile admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solum veniisse, rogavit curnam domi reliqvisset Asinæum,

cognitoqve metu illum se continere intra palustria: per patrios deos dejeravit, nihil eos se læsurum in fidem venientes: idqve porrecta juveni dextra sanciit, quod apud barbaros conventuros certissimum est argumentum fiduciæ. nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persvasurum fratri, ut simul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis sibi his fratribus per Judæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, sive volentibus provincialibus, sive invitis non temperaret a maleficiis. Hoc igitur consilio illum accersiit. Asinæus vero facile a fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quam luculenter erga ipsos rex affectus sit, quodque ad firmandam fidem jusjurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perveniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generosum Asinæi animum, quod videret brevi statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie quasi nullius pretii, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore; qvod tam vasto animo respondeat, & inter epulas ostensum magistro militum Abdagasi prædicavit, denarrans qvanta fortitudine bella gerere soleat. Is cum rogasset, ut bona regis venia liceret illum interficere, pœnasqve tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat: negavit se hoc permissurum in hominem, qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & jurejurando adhibito. Quod si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo perjurio ad abolendam Parthorum ignominiam: sed redeuntem aggressus per vim absqve meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæo: Tempus tibi est, inquit, juvenis domum reverti, ne diutius hic ducum in te odia provoces, qui te fortassis etiam me invito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, ut eam tua cura tutam a latrociniis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. ille domum reversus castella partim nova condidit, partim quæ prius habuerat firmavit munitionibus: breviqve in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, a talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, a Parthorum quoque observabatur ducibus, qui in vicinas provincias mittebantur cum imperio. Adeo crevit ejus autoritas una cum potentia,

ἐπεὶ ἤ πωλήσειεν αὐτὸν δείσαντα, ἐν τῇ ἕλει καταμένειν. ὁ δή, τούς τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτούς, πίστει τῇ αὐτοῦ προσεχωρηκότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον ὅρκωμα παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνη βαρβάροις παράδειγμα δ' εἶναι φησὶν τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἀρχὴ γὰρ ἂν ψεύσηταί τις δεξιᾶς ἐπ' αὐτῇ δόσεως ἡσυχίας δὲ ἐπὶ τούτῳ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τὰ δὲ ἀσφαλείας ὅσοις ἡμῖν, ὅρκῳ τῶν ἐν ἀσυλίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνίλαιον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραττε δὴ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρήζων ἐνσώμασθαι τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτησάμενος τὰς ἐκείνου σατραπείας, ἐνδοιαστόν τι ὄντων καὶ Ἀβγασίᾳ ὑποπτευομένων μέλλειν ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ πρὸς ἐκείνῳ πολεμῶν τῷ ἐκείνου κατὰ χεῖρα τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅτι μέγα οἱ πρὸς τὸ ἀσυλίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, ἤπειρος συνισταμένη ἐπ' ἀκραισφῆ τὴν αὐτῶν, ἢ καὶ τότε γε ἀτυχοῦντες ὑπ' κακῶσαι μείζονες ὑπάρξειεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δὴ Ἀνίλαιος, πείσας ἰὼν τὸν ἀδελφὸν, τιμή τε ἄλλῃ προθυμίαν ἐπηγάγετο ὁ βασιλεύς, καὶ ὅρκιον τὸ γεγραμμένον. ὡς τε δὴ ἦκον ὡς τὸν Ἀρταβανον, ὑπ' ἡδονῆ αὐτὸς δεχόμενος ὑφηγούμενος, ἐθαύμαζέν τε τὸν Ἀσινάιον ὑπ' ἐν τοῖς πράξεσιν εὐψυχίᾳ, ἡνίκα πάντελες ὄντα ἀφθόνῳ βεβρωκότε καὶ πίσι τὸ πρῶτον ὕστατα ἐσωμελθόσι δοῦναι καὶ φρονήματος ἀφορμὰς, ὡς ἐδέησεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μέγα πάντα ὑφ' ἑαυτοῦ παρέχοιτο τῇ ψυχῇ ὑπ' σώματος. ὑφ' ᾧ τε πάντα δεικνὺς τὸν Ἀσινάιον ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τότε ἔνομα Ἀβασφῆ, καὶ τῇ πίστει δρεπτῇ ἢ χρῶντο εἰς πόλεμον. ὁ δὴ Ἀβδαγάσης κελεύοντος συγχώρημα αἰτῶ ἡμέρᾳ κτεῖναι αὐτὸν πολλὰ ὑπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν παρθυαίων ἀρχὴν, ἀλλ' οὐκ ἂν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα δίδωμι ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ προτείνει δεξιάν τε πέμψας, καὶ ὅρκοις πολλοῖς ἡνέᾳ πιστώσας. εἰ δ' ἀνὴρ τυγχάνεις τὸ πολέμιον ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπερκλεὴς χρήζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐπιδίκη τῷ δρκῳ πεπιστευμένῳ, ἐπαναχωροῦντι γοῦν ὅπι ἡμέρᾳ πρόσεισιν κράτει τῷ πρὸς σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας τὸ ἐμῆς. ἐπὼν δὲ μεταπαλέσας τὸν Ἀσινάιον, ὥρα σοι φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ὅπι τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πολλοῖς τὸν ἐνθάδε φθονοῦντων τῷ ὀργῷ ἐρεθίσῃς, ὑπ' χειρῶν σὺ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. ὥρα καταπιστεύω δέ σοι δίδωμι τὴν Βαβυλωνίων γῆν, ἀλίσῃ τὸν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένῳ πρὸ τῶν σῶν φρονήσεων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνει σὲ χρηστὸν ἀνεπίκλητον σοι φθάσαμεν τῷ ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ὅπι κούφοις, ἀλλ' ὅπι τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀνακεκμένοις. ταῦτα εἰπὼν, καὶ δῶρα δοὺς ἐπιφανῆ ἐκπέμπει τὸν Ἀσινάιον. ὁ δὲ εἰς τὸ οἰκεῖον φθάσας νόμῳ, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὅσοις πρότερον ὠχυρὰ, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγεγονὼς, καὶ ὅπου οὐκ ἄλλῳ τῳ πρότερον οὐκ τιμιότης ἀφορμῆς ἄρχας πραγμάτων ἐν τολμῇ γεγονότων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ παύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν δὲ ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἥσσον δρετῆς ἡ ἐν Βαβυλωνίων προϊοῦσα τιμή. ἰὼν δὴ ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει,

πάντα

πάντα τε ἤδη τὰ ὅλα τῆς μεσοποταμίας ἐφ' αὑτὸν ἦρτο πράγματα. ἐφύκει τε αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ὅλη ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀκμάζοντων δ' αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ἐπικαλαμβάνει κακῶν οὐ τριάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τῷ ἀρετῷ ἡ πρόνοια ἔδωκε μέγα δυνάμενος, ἐκτρέπουσιν εἰς ὕβριν ὅλη ὠφελοῦσα τῶν πατρίων ἔθων ὅλη τε ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπιπόντες. τῶν παρθένων τινὶ, γαμετῇ δ' ἀφίκετο τῶν αὐτόθι χωρίων, ᾧ δὴ καὶ ἔπεσε γαμετῇ, τάπι ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι προσηλθέ μοι παρ' ἐκείνων, καὶ μείζονα δόξαν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα ἱκάνωσε δ' ὑπερβολῆς. ταύτης ἔτι ἀκμὴ τῆς ὑπερβολικῆς ἐκμανθάνουσιν, ἔτι δ' ἄλλως αὐτόθεν ἡδόμενος, ἀνιλαῖος ὁ δ' ἀσυνάγε ἀδελφὸς ἐραστὴς τε γενόμενος καὶ πολέμιος. τὸ μὲν, ἐπεὶ δὲ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπράσσεσθαι τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ ὠφελαβών. τὸ δ' δυσανταλλακτον κρίνειν τὴν ὅλην μίαν. ἅμα τε οὖν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐκεχειροτόνητο, καὶ μάχης ἐπάκτου γενομένης πεσόντος ἀνηρημένῃ ἀλόχου ἐκράμητο ἐξαίσιος. ἐμοὶ δ' ἔχαιρε μεγάλων δυσχερῶν ἀνιλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ, καὶ ἀσυνάγῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν τινι μεγάλῳ κακῷ, ἅτε καὶ τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ δὲ πανδοκὸς πεθνηκότος, ἀγχιμάλου τε ἦγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτὴ πατρῷα ἦν, ὅπτιχώρουν τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ἔστιν ὅτι τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἔστιν ὅτι ξένης συνεπάγεσθαι, εἰσελθοῦσα καὶ ταύτῃ δ' πατρίῳ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐθος συναπῆγε. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λελη θότως αὐτῶν θρησκείαν ἐπῃσε. γαμετῇ δ' ὑποδεχθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μεθ' οἵων νομίμων ὅτι δ' ποτέρᾳ ἀνδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτούς. καὶ τῶν ἱερέων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπίσκηπτον, ὡς ὑδαμοῦ πράσσοι εὐσεβικά, ἃ δὲ ὁποίοις νόμοις τοῖς αὐτῶν προσφορᾷ, γυναῖκα ἠγνοῦσαν ἀλλόφυλον, καὶ ὠφελοῦσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὴν ἀκρίβειαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ δ' σώματος συγχωρῶν ἀπολέσῃ τὸ ἀρχεῖον δ' ὑπερβολῆς, καὶ τὴν εἰς νεῶ τοῦ δ' θεοῦ προσελθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δ' ὑδὲν ἐπέρχεσθαι, ἀλλὰ καί τινας αὐτῶν τὰ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε, καὶ ὃς κτείνομενος εὐνοίας τε τὸν νόμων, καὶ δ' κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπράσσατο αὐτῷ τε ἀνιλαίῳ καὶ ἀσυνάγῳ, καὶ, πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίαν τοῦ τ' ἐχθρῶν ἐπιχθείσαν γνώσεσθαι πλοῦτον, τοῖς μὲν, ὡς ἠγεμόσι ὠφελημένοις γεγονόσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ βοηθῶεν αὐτῷ πασθέ πάσχοντι διὰ τὸ σκαιοῖν τοῖς νόμοις. οἱ δ' ἐβαρύνοντο μὲν, ἐνέχοντο δ', μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ ἐκείνων, τῇ εὐδαιμονίᾳ σωθέντες. ἐπεὶ δ' καὶ τλεῶ θεραπείαν ἀκροῶν, δ' θεῶν τῶν παρὰ μοίρας τιμωμένων, οὐκ ἐπ' ἀνεκτὸν ἦγε μόνοι δ' ἀνιλαίῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὅτι τ' ἀσυνάγου ἐλθόντες καὶ πλέονες ἤδη κατέβαινον δ' ἀνιλαίῳ φάρμακα καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐωρακότα τὸ ὠφελῶν. ἀλλὰ νῦν γε, ὅτι προφλεῦν πεῖσαι δ' γεγονότος, πρὶν τλεῶ ἁμαρτίαν σκῆψαι τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐμοὶ δ' εἰς ἔλεθρον ἀνακεκλῆσθαι. τόν τε γάμον τ' ἀνθρώπῳ λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν, ἅτε αὐτοῖς εἰωθότων τε θεοῖς νόμων, καὶ τλεῖ θρησκείαν λεῖ ὅτι πηδεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει δ' θεῶ δ' αὐτῆς σεβασμίου πράσσεσθαι. ὁ δ' καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τλεῶ ἁμαρτάδα δ' ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ὄσων κακῶν, καὶ ἐσωθήσεσθαι μέν, ἀλλὰ ἰσχύϊ γε εὐνοίᾳ δ' συγγνοὺς νικωμένῳ, καὶ συγγνώμεσιν νέμων, ὡς τοῦ κρείττονος κακοῦ τῆς ἐπιθυμίας νικωμένου. ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέραι συνεῤῥέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν οἱ κατεξοῦ, τλωικαῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτὸν

Aut Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos qvindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quam neglecto pristino virtutis studio, contemptisqve institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorum quidam dux cum conjuge tam aliis dotibus quam insigni forma laudata usqve ad miraculum: hanc sive aspectu sive fama cognitam adamavit Asinæi frater Anilæus: & cum neqve suis imperare posset cupidinibus, neq; ulla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum ejus petiit: primoqve confli ctu cæso Partho, uxor in victoris potestatem & thalamum pervenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quam fratri fuit principium. cum enim amisso priore marito captiva duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere solebat & in itinere, clam inter cæteram supellectilem advexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalam operabatur sacris quæ a defuncto acceperat. id factum objurgabatur amicis utriusqve fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam uxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, a principatu excidant, quem divino favore consecuti sint. Sed adeo nihil profectum est his admonitionibus, ut præcipuus quidam confossus sit dum liberius invehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorumqve sociis, ulturum læsam & religionem & amicitiam, utq; simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quod autores injuriæ fuerint, hi quod patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamvis enim moleste ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptã ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factoqve concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si prius parum potuit quid utile sit dispicere, nunc certe erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, ut parum conveniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri injuriam. at ille quamvis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facile ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cum majores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tandem super ea fratrem

admonuit, anteacta objurgans, & jubens ut resi- A piscat in posterum, mulieremq; domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: qvia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliqvid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura qvod sub amatore judice impune auferret hoc facinus. Cæterum Anilæus ad se unum jam principatu B redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qvi in Matrimonio habebat Artabani filiam: eosqve magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraq; & res alias qvibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates vero qvi forte tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indigne ferens ultro se ab Anilæo lacessitum injuria, habi- C tamqve ludibrio suam dignitatem judicans, excita juvenum manu, collectoq; eqvitatu qvam potuit maximo, obviam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cum ad vicum qvendam ex suis perveniisset, ibi qvievit: qvod decrevisset postridie Judæos aggredi sabbato instante, qvod illis religioso otio colitur. qva de re præmonitus Anilæus a barbaro natione Syro alterius cujus- D dam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus qvo loco Mithridates celebraturus esset cū suis convivium: jusso curare corpus milite, noctu contra hostes properavit, ut inopinos opprimeret. qvo delatus circa qvartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem qværere. Mithridatem etiam vivum captum secum abduxit, nudum super asinum E impositum, qvæ apud Parthos gravissima habetur contumelia. qvem cum sic ad sylvam qvandam perduxisset, hortantibus amicis ut illum interficeret, ipsi diversum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim injuriarum posse impetrare veniam. qvamvis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: qvod F si gravius in eum consulant, non qvieturum regem nisi magnis cædibus in Judæos Babylone degentes vindicet: qvibus parcendum esse propter conjunctionem sangvinis, & ut ad illos sibi pateat refugium, si qva clades accidat, ut sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbavit multitudo cætera, atqve ita Mithridates dimittitur. qvi domum reversus ab uxore exceptus est G convitio, qvod regis gener post acceptas a Judæis tot tam insignes injurias, nunc captivus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non usuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne divortium faceret, invitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimans,

πρὸς ἀνιλαῖον, τοῖς τε πρώτων γεγονόσιν ὑβρισμοῖς, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἄνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τὰς συγγενεῖς. ἐπειθόμενος δ' οὐδὲν ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἡ γυνὴ δι' αἰσθανομένη μὲν θρεῖ τε κατηχοντα τοὺς λαοὺς δι' αὐτὴν, δεδοικυῖα δὲ ἀνίλαον μήποτε πάλαι ἐρωτὶ τῷ πρὸς αὐτὴν, φάρμακον τῷ ἀσινάῳ δοῦσα, ἐν τοῖς σιτίοις, μεθίησι τὸν ἄνθρωπον, ἀδεής τε ὢν ὑπὸ κρείττων τῶν πρὸς αὐτὴν πραχθησομένων τῷ ἔρωτι ἡνωμένῳ. ἀνιλαῖος δ' ὁ κατὰ μόνας ἤδη τὴν ἡμερινὴν ἀφηλάκων, ἐξάγει στρατιὰν ὑπὲρ τοὺς μιθριδάτου κώμας, ἀνδρῶν πλήρη ὄντα τῇ παρθυλῇ, καὶ βασιλέως ἐπιβαίνων τῷ γυναικὶ γεγαμηκότος, διὰ λείας τε ἦγε αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα εὐρίσκετο, πολλά τε πρόβατα, ἄλλα τε πολλὰ ὅσοις ὑπὸ πρόσληψιν τοῦ εὐδαίμονος ὠφέλεια τοῖς ἔχουσι. μιθριδάτης δ', ἐπύγχανε δὲ τηδε, ἐπεὶ ἀκήκει τῶν κωμῶν τὴν ἅλωσιν, οὐ δεινῶς φέρων ὅποτε μὴ πρόσθεν ἀδικηθεὶς ἀνιλαίου ἄρξειεν, καὶ παρόντος δ' ἀξιώματος ἱππέων, ἱππέας συναγαγὼν ταχίστους ὅσους εὑρίσκετο, ἔτι τῶν ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνιλαῖον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τῶν αὐτοῦ κατέχων, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπιούσῃ μαχούμενος. διὰ τὸ ἑορτάζειν τὴν ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν δέκατα διαγορεύειν. ἀνιλαῖος δ' ταῦτα πυθόμενος περὶ ἀνέξος συρὸς ἀλλοφύλης ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μιθριδάτης ἠμέλλε δαιτυμονεῖσθαι προπαρασκευάζεσθαι, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἅμα τοῖς πεισθεῖσιν χρήζων τοῖς παρθυαίοις ὑπνώττειν. ὡς δὲ φυλακὴν τεταρτίαν ὑπέπεσον, τοὺς μὲν, ἐπικοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτου δ' ζωγρίαν λαβών, ἤγαγεν ὡς αὐτὸν ὄνον γυμνὸν ἀναβιβάσας, ἥπερ ἀτιμίαν μεγίστην νομίζεται παρθυαίοις. καταγαγὼν δ' εἰς τὴν ὕλην μὴ τριστὰς ὁρμάτους, καὶ κελευόντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀπεδίδασκεν αὐτοὺς ἀσεβοῦντας αὐτὸς ἐναντία. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα, ἡγούμενος τε ὕπατα δ' πρώτου ὠφελῆσαι παρθυαίους, καὶ ὑπογαμίᾳ τῇ πρὸς τὴν βασιλέα μείζονος ἠμῶν μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ εἴπερ ὕβρεισεν μιθριδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρίας τῆς ψυχῆς εὑρέσθαι μὲν χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε πεπραχόσι. πάντα δὲ τὰ ἀνήκεστα ἔχειν ἀτρεμήσειν βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλως φαυλίσειν ἰουδαίων τῶν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, οὓς φιλεῖ καλῶς ἔχειν, διά τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀναστρέφειν εἶναι ἂν αὐτοῖς πάσματός τινος ἡγουμένοις τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληγῆναι χρῶμενον. ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πᾶσιος ἦν. ἀφίεται τε μιθριδάτης. ἐλθόντα δ' αὐτὸν ὑπεδέχετο ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσεται τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸ προθύμως, ἀγαπῶν δ' τὸ σωτηρίαν μὴ ἀκμαλωσίας ἔτι ἰουδαίων ἀνδρῶν ἡγούμενης. ἐπὶ νῦν ἐπανάγομαι τὸν λόγον ἢ γὰρ ἐς ὑπομνήσω τὰς βασιλέως, ἢ μὲν προλυπήσεσθαι πρὸς σὲ ὑπὲρ γάμου κοινωνίας. ὁ δ' αὖ, ὅτι μὲν τῶν ὑπαίθρων τὰ καθημέρων ἀχθηδόνα, μὴ φέρων, ὅτι δὲ τῆς γυναικὸς τὸν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ προδῷ λύσιν αὐτοῦ τῶν γάμων, ἀκων μὲν κελεύσας, συναγαγὼν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, οὐκ ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνων ἐπὶ καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ πρ-

τὸ παρθυαῖον ὂν ὑπὸ ἰουδαίων ῥᾳδίως ἀνίκητον μένειν. ἀνιλαῖος δ' ὡς μαθὼν προσελαύνοντα δυνάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ἀναλαβεῖν τοὺς πολεμίους, ὅτι χαίρει τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοίᾳ πάλιν τοὺς πολεμίους, καὶ τῷ τε πλήθει καὶ εὐωδίᾳ ῥᾳδίως ἀποτυγχάνειν, ἐξῆγε τῷ δυνάμει. πολλοί τε τοῦ οἰκείου στρατοῦ προσεγεγόνεσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων προπορευόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν προεκαλοῦντες τοὺς πολεμίους. προσιόντι δ' αὐτοῖς εἰς φυλίας ἑβδομήκοντα, καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πρείας μενούσης, καὶ μεσημβρίας, τοῦ ἡλίου τε τὸ δίψος ἐμβριθέστερον ἐπιφανέντος, προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ὑπερβολὴ δίψους, διὰ αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὸ ὀπλα μὴ δυναμένοις. τροπή τε οὖν γίνεται τοῦ ἀνιλαίου ἀρχοῦ, διὰ τὸ ἀπηγορευκότας ἀκρισὶ φύσει προφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. ἀνιλαῖος δ', καὶ ὅσον οὐδὲ αὐτὸν ἐν σωστικῇ ὁπλῇ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεχρὶ νικητικῆς τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρᾶς μιᾷ ῥᾳδίᾳ παρεσκευότος. ἀνιλαίῳ δ' προσῆλθε πλῆθος ἀπήρτου ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τῷ σωτηρίαν ποιουμένων, ῥᾳδίως χαλεπῆς τε παρὸν, ὡς τὰ ἀντανισούμενα τῷ τούτων πλήθει πλῆθος τῶν ἀπολωλότων. ἐμοὶ μὲν ἐμοὶ πᾶσιν τοῖς πεπωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἐμοὶ μὲν ἀλλαχῇ πανταχοῦ διαφοιτᾶ τὰς κώμας τῶν βαβυλωνίων, ἀναστατοῦσι τε ἅμα πάντα παρὰ τοῦ ἀνιλαίου ὕβρεως. οἱ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ περὶ αὐτοὺς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους ἀνιλαίου ἐξαιτήσαντες. καὶ μὴ δεξαμένους ἕτερον λόγον, ἀδὲ δὲ βουλομένους ἑκόντων ῥᾳδίως δυνατὸν ἦν, τῷ ἐφιλίῳ πεκαλέσαντο. οἱ δὲ καὶ τοιαύτης χρείας ἔλεγον τὸ διὰ τῆς ἐφιλίου συμβάσεως. καὶ πέμπουσι μὲν τῶν βαβυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνιλαῖον. οἱ δὲ βαβυλώνιοι κατὰ πύλας αὐτῆς γενόμενοι, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἐδιαιτᾶτο ἀνιλαῖος, ἅμα τε ἐπιπεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύοντι, καὶ καθ' ὕπνον τρεπομένοις κτείνουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους εὗρον, καὶ ἀνιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δὲ ἀπολαβόντες τὸ ἀνιλαίου βαρύτητος, ἐπεχείρησαν καὶ αὐτῶν μίσος τοῦ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διαφόροις καὶ ἐσχήκεσαν αἰτίαις τὸ ἐναντιώτατον τῶν νόμων, καὶ ἑτέροις ἐθέλουσι διαφέρειν πρότερον ἀλλήλων ἢ πάντων. καὶ τότε οὖν ἀπολωλότων τῶν ἀνιλαίου, ἐπῆλθε τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν δεινῷ πεμένοντες τὸ ὕβριν τὸ ἐς τὸ βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀνθιστάναι μάχῃ δυναμένοις, μήτε ἀνεκτὸν ἡγουμένοις τὸ συνοικίσαι, ἔγνωσαν εἰς σελεύκειαν τὴν ἐπὶ νῷ πάλιν ἀξιολογωτάτην, σελεύκου κτίσαντος αὐτοῦ τοῦ νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν, πολλοὶ μὲν μακεδόνων, πολῖται δὲ ἕλληνες, ἔστι δὲ καὶ σύροις οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτεύομενον. εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅτι πάντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δ' ἕκτῳ ἔτει μὲν τὸ πρῶτον, φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, καὶ καινὴ κτίσις ἐκ τῆς πόλεως καὶ διὰ αὐτοῦ ἀφιξιν εἰς τὴν σελεύκειαν, καὶ ἐσχάτη δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, διὰ αἰτίαν τοῦ ἀφηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ἐς ὅτι πολὺ ἐν ἔθεσι καὶ διχονοία ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρείττους οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικισθέντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἡνωμένων ἐπυθάνοντο, καὶ οἱ σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοχινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμικῶν θυμῶν

A Si homo Parthus Judæis victoriam cederet. Anilæus vero ubi cognovit adventare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra palustria, & sperans fortunam contra hostes priori similem, fretusque milite jam assiveto vincere, & ipse contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine se adjunxerant, rati profligandum hostem quamprimum in conspectum venerit. progressos autem meridiano tempore per regionem inaquosam ad nonaginta stadia Mithridates adoritur, æstu & siti laboreq; itineris adeo fessos, ut arma ægre sustinerent, ipse recentibus viribus: confestimque in fugam versis tanta cædes secuta est, ut multa virorum millia caderent. Anilæus autem stipatus globo juvenum effusissima fuga se in quandam sylvam recepit, relicta Mithridati lætissima victoria. Verum ad Anilæum brevi confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quam propriam salutem facerent: itaque detrimentum quod acceperat in prælio, suppletum est duntaxat numero. neque enim conferendi erant cum his qui ceciderant, eo quod essent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum castella, lateq; vastabat omnia. Tum Babylonii reliquiq; hostes miserunt Neerdam ad Judæos qui Anilæum deposcerent ad supplicium. quod cum non impetrarent: neq; enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos invitaverunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, missi sunt tam ab illis quam a Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonii perlustrato diligenter loco in quo se ille continebat, clam noctu irruunt in sopitos & gravatos crapula: & impune quotquot adepti sunt interficiunt, & ipsum Anilæum inter cæteros. Tum vero hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non ausus erat odium effundere in nostros homines, cum quibus illi propter diversos ritus perpetuum est dissidium, nunc his nunc illis prævalentibus: sublato inquam Anilæi sodalitio, in Judæos undique coortus est. Itaque non ferentes eorum violentiam, & sentientes se ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam urbem ejus regionis præcipuam, a Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune est Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eo postquam confugerunt Judæi, per quinquennium nulla affecti sunt injuria. sexto autem anno peste apud Babylonem grassante, demuo inde migratum est: quam multitudinem excipiente Seleucia, sequuta est Judæos major calamitas ex hujusmodi causa. in hac urbe semper Græcis male cum Syris convenit, Græcorum tamen factione præponderante. quo postquam a Judæis migratum est, eorum favore conditio Syrorum cœpit esse potior, aucta viris bellicosis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & A videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Judæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quisque familiares Syros appellaverunt de pace & amicitia, id qvod facile impetratum eſt. nam cum utrinqve primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi utriqve Judæos communibus proſeqverentur odiis: eosqve ex improviſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinqua- B ginta virorum millia: nec ullus evaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſervavit miſericordia. hi deinde receſſerunt Cteſiphontem urbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, ubi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi majorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibique ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ majeſtatis reverentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucenſium terror o- C mnes ejus tractus Judæos pervagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpiravit in eorum perniciem. quo factum eſt ut pleriqve Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam repoſuentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur a viris bellicoſiſſimis. Atqve ita ſe tunc habuerunt res Judæorum per Babyloniam.

ἐπεπαγμένων. καὶ οἱ ἕλληνες ὡσαύτως Ἰουδαίοις τῇ αὐτῇ, ἐρίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, τὴν διωνυμίαν ταύτην λέγοντες Ἰουδαίους εἶναι σύρους, διελέγοντο ἕκαστοι πρὸς τοὺς σύρους τοὺς αὐτῶν συνήθεις πρὸς γενόμενοι, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν διαλαμβάνοντες. οἱ δὲ ἐπείθοντο τὰ ἀμφοτέροις δόξαντα. ἐγένοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἑτέροις ἀνδρῶν πρασσόντων ὅπως διαλλαγὰς τὰ μάλιστα ἡ σύμβασις ἕξοιτο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἐποιοῦντο παρ' ἀλλήλοις τοῦ θυμοῦ τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος, ὅπλα πάντες ἀφ' ἡμέρας αὐτοῖς, κτείνουσι μυρίους ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντο τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γιτόνων ὑπεχωρήθησαν αὐτοῖς ἔφυγον. τότε τε λοιὸν εἰς κτησιφῶντα ἀποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς καθ' ἕκαστον ἔτος, καὶ πλεῖστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσυλίαν δὴ λοιὸν αὐτοῖς τῶν ἱδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκείων πεφρονηκότων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων γένος, τούς τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον λοιὸν σύρων ἐμπολιτεύον τοῖς πᾶσι ταῦτον ἔλεγον τοῖς σελευκίσιν ὅτι πολέμιον τὸ φῦλον ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πλεῖστον εἰς τε τὰ νεάρδα καὶ τὰ νισιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλήθει ἀπάσαν μαχίμων ἀνδρῶν κατοικοῦσαι. καὶ τὰ μὲν κατ' ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, φιλωτα ἔσχεν.

TAΔE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως Γαΐος ὑπὸ Κασσίου Χαιρέα ἀνῃρέθη. Κεφ. α.
Ως Κλαύδιος ὁ θεὸς αὐτὸς βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β.
Στάσις τῆς βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ.
Ως Κλαύδιος ὑπὸ Γαΐου ἀποδίδωσιν ἀρχίππῳ τῷ πατρὶ Ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ, καὶ Λυσανίου τετραρχίαν, καὶ προγράμματα, ὑπὲρ Ἰουδαίων τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων, καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ. Κεφ. δ.
Ἀπόλυσις ἀρχίππου τοῦ βασιλέως εἰς Ἰουδαίαν. Κεφ. ε.
Ἡ ὑπατικὴ πρεσβεία πετρωνίου τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωρίτους ὑπὲρ Ἰουδαίων. Κεφ. ς.
Περὶ τοῦ ἀρχίππου πράξεων ἄχρι τῆς τελευτῆς. Κεφ. ζ.

HÆC IN JOSEPHI DECIMO NONO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Qvomodo Cajus Imperator a Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. Cap. I.
Qvomodo Claudius Caji patruus coactus a militibus principatum acceperit. Cap. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. Cap. III.
Qvomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit addita Lysaniæ Tetrarchia; & edicta ejus in Judæorum gratiam, qvi Alexandriæ aut alibi in imperii orbe habitabant. Cap. IV.
Agrippæ in Judæam reditus. Cap. V.
Epistola Pub. Petronii Syriæ præsidis ad Doritas pro Judæis scripta. Cap. VI.
Agrippæ gesta usqve ad ipsius obitum. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ.
ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSNONUS.

CAP. I.
Qvomodo Cajus a Chærea cæsus est.

CAjus porro non in solos Judæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; qvam late Romanum patet imperium, qvod majoribus replevit calamitatib. qvam qvæ unqvam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maxime Roma ipsa ejus sævitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione qvam urbes cæteræ, præsertim senatores ac patricii, cæteraq; nobilitas: innumerisq; injuriis vexabantur qvi vocantur eqvites, opibus & dignitate senatoribus proximi, utpote ex qvorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibusqve & confiscationibus, qvæ tum fere cædis accedebant præmium. Se vero pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli a subditis, & Capitolium freqventans templorum omnium in urbe celeberrimum, Jovem ejus præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis qvoqve operibus suam declarabat insaniam, qvando a Puteolis urbis Campaniæ ad Misenum alterum maritimum oppidum gravatus triremi trajicere, & aliqvi ad suam dominationem pertinere existimãs, si a mari eadem qvæ a terra obsequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum ponte juncto medio sinus spatio, curru ultro citroqve vectatus est: id enim demum iter dignum esse majestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliqvit, & omnes insignis artificii tabulas atqve statuas edicto ad se comportari imperavit, qvicqvid ubiq; terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana urbe spectari debere dictitans. his spoliis palatium suum & hortos exornavit, aliosqve suos secessus per Italiam. ad hæc Jovem qvi a loco, in qvo universis Græcis colitur, cognominatur Olympius. opus Phidiæ Athenien sis statuarii,

A Κεφάλαιον ά.
Ως γαΐος ὑπὸ χαιρέα ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ἐπὶ τῇδε οἰκοῦντας ἐπεδείκνυτο τὸ ὕβρεως τὸ μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης ἐφωμίλει γῆς καὶ θαλάσσης ἣτιλεν αὐτῶν, ὅποσα ῥωμαίοις ὑπῆρχεν, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτὸ κακῶν, ὅσους μὴ ἰσόρροπος ἔστερεν. μᾶλλον δὲ ἠδύνατο δεινὸς τὸ πᾶσι ὁμοίως ἡ ῥώμη κατ' ὀλίγον αὐτῶν τιμιωτέραν τὸ λοιπῶν πόλεων ἠγωμένους, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἄγοντας καὶ φέροντας, καὶ μάλιστα τὸ συγκλητον, καὶ ὅσοι τούτων εὐπατρίδαι, καὶ προγόνων ἐπιφανεῖς τιμώμενοι. μυρία τε ἐξεῖργεν, καὶ τὸ ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιωμάτων δὲ δυνάμει χρημάτων ὁμοίαν τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τὸ πόλεως ἀγομένων, διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὸ βουλὴν εἶναι καλεῖσθαι, ὧν ἀτιμωσις ἦν καὶ μεταναστασις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα δημευομένων, διὰ τὸ δὲ τοὺς σφαγεῖς ὡς τὸ πλῆθος ἐφ' ἁρπαγῆς τὰ χρήματα αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθειάζεν δὲ ἑαυτὸν, καὶ τοὺς τιμῶντας ἀκέπι ἀνθρωπίνους ἤδη γίνεσθαι τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἰς τε δὲ θεὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὁ καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἂν αὐτοῖς ἐστιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐπόλμησε προσαγορεύειν τὸ δία. καὶ ταῦλα ἐπράσσε μανίας ὑδὲν ὑπολελειμμένου, ἐπεὶ δὲ ὑπὸ δημαρχίας τὸ πόλεως ἐν καμπανίᾳ καμφθεὶς εἰς μεσογείαν ἐπέραν πόλιν ἀπηλαύσθη, καὶ τὸ διέβασεν ὀλίγου ἡγεμὼν τρισὶ πρεσβεῦσι, καὶ ἄλλως ἀπεδάλλη ἡγεμὼν αὐτῷ δεσποτικὴ ὄντι τὸ θαλάσσης ταυτὶ καὶ ἐποίει καὶ ἐπὶ γῆς ἀπαντεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίους τριακοσίους μέτρον τὸ θαλάσσης, καὶ εἶσω τὸ κόλπου ὑπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ὀλίγῃ μὲν φύρᾳ τὸ ἅρμα. διὸ δὲ ὀλίγοι τοιοῦτοι πιστεῦσι καλῶς ἔχειν τοὺς ὁδούς. τὰ τε ἱερῶν τὰ ἑλληνικῶν ὑδὲν ἐπὶ ἀσύλητον κατέλιπεν ὁποῖα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τοὺς λοιποὺς καθοσιώσας ἀνθρώπων καὶ ἀναθημάτων ἀγορὰ κελεύσας παρ' αὐτὸ. ἐγὼ δὲ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν ταῖς καλύαις, πυγχάνην δ' ὢν ἔσω τὸ ῥωμαίων πόλιν, ἐκόσμησε τοὺς ἐν τέλει ἀγομένους, τῷ τε οἰκείων, καὶ τοὺς κήπους, ὁποίαις τε αὐτῷ καταγωγαῖς διὰ γῆς τῆς ἐπελῶν. ἐπεὶ καὶ τὸ ὀλύμπιον πεμῶμενον δία ὑπὸ τῶν ἑλλήνων. καὶ ὅτως ὑπεμασμένον ὀλύμπιον, φειδίου δ' ἀθηναίου πεποιηκότος,

ἐπὶ-

ἐκέλευσεν εἰς τὸν ῥωμαῖον μεταφέρειν. ὁ μὲν
ἐπεξελθόντων τῶν ἀρχιτεκτόνων, Φαμμούλων πρὸς μέμμιον
ῥηγῦλον, ὃς ἐπιτεταγμένος τῇ κινήσει δίος, ἀπολέσαι ἔρ-
γον κινήσεως αὐτοῦ μεγίστης μόνης. λέγειν τε μέμμιον μὲν
ταῦτα, καὶ σημείων μείζονων μεγίστων ἢ ὡς ἄν τινα πει-
θὼ ἡγεῖσθαι, ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀναίρεσιν. ὁ γραφεὺς τάδε
πρὸς τὸν γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ ἐσκλιπῶν ἀβλαβόνητον τὴν
ἀπιστολήν. ἀπολέσαι τε ἐκ τούτων αὐτὸν κινδύνων γνω-
μόνα, σώσειν φράσαντα ἤδη γαΐᾳ τελευτήσαντι. οἷς ἔτι ὁ
πρᾶξαι τὸ μανικὸν αὐτῷ, ὡς τε δὴ καὶ δυγατρὸς αὐτῷ γνω-
μόνης, ἀνακομίσας ἐπὶ τὸ καπετώλιον ἐπὶ τοῖς γόνασι
καταθεῖναι ἐσ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῶν δὴ γε-
γονέναι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονῆσαι αὐτῆς πατέρας, ὁπό-
τερον μείζονα φαίνοιτο ἐν μέσῳ ἑαυτοῦ καταλιμπάνων. καὶ
τάδε ἰσχυρὰ τοῖς πρὸ αὐτοῦ ὄντα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε
δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷς
ποτ' ἐβλήθησαν ἐγκλήμασι. σπανιώτατα γὰρ πάντα ἐπὶ ὅσοις
μέλλοι γνώσεσθαι. διὰ τοῦτο καὶ παραχρῆμά τῃ
σκηνῇ τὰ πολλὰ γίνεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυδίᾳ ἐπέλαμ-
ψαντι πολυδεύκης ὁ δῆλος κατηγορίαν, καὶ γάϊος
ἐδέξατο καὶ πατρῴᾳ δίκῃ θανάτου λεγομένης
ἐπ' ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι δὲ ὠφελήσειν δυνάμιν
ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεμέτρησε χρόνον αὐτῷ. ἀναπεπλησκό-
τει γὰρ αὐτοῦ συκοφαντιῶν καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην
ἣν ἐπῆρχε, καὶ πολλοὺς τῶν δήλου κατάσκοπον ἐπηρμένος τοῖς
δεσπόταις, ὑπεβάλλοντο τὰ πολλὰ ἤδη συνιέντες. τὸ μὲν
ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάσχειν ὀργῇ πιεζόμενον, τὸ δὲ πρὶν ἐμπε-
σόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων τιμεμένων, τὸ μεταχειρί-
σασθαι τὸν ἄνθρωπον. ὅ γε δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις καὶ τῷ
ἀσφαλεῖ μεγάλῳ συνεύεγκεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ
γάϊος αὐτῷ, ἐνίστε τῷ ἡμετέρῳ γένει εἰς ὀλίγον ἐξενεγκὼν μὴ σὺν ἀπολωλέναι, μὴ παχείας αὐτῷ τελούσης
ἀναχωνευούσης. βούλομαι δὲ διεξελθεῖν τὸν πάντα περὶ
αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπιδὴ καὶ πολλὴν ἔχει
πίστιν ἐς θεῖα τῆς δυνάμεως, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς ἐν τύ-
χαις κειμένοις, καὶ σαφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις αἴτιον τὴν
εὐτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ὅτι μηκιστὸν φέρειν κακὸν ἀρετὴς
αὐτῇ μὴ ἀναχωνευομένης. ὁδὸς δὲ τρεῖς ἐπὶ γάϊον
αὐτὸν παρεσκεύαζε, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν
ἡγεμονίαν εἶχον. ἀμίλιος τε ῥήγλος ὁ κορδύβης τῆς
ἐν ἱσπανίᾳ γῆς σωθεὶς τινὰς ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ δι' αὐτοῦ
πρόθυμος ὢν ἄρδεσθαι γάϊον. ἑτέρα δὲ αὐτοῖς συνεκρο-
τεῖτο τῆς χαιρέας καίσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν λεύ. μι-
νυκιανὸς δ' ἄννιος ὁ μινουκιανὸς οὐκ ὀλίγῳ μοίρᾳ τοῦ δὴ τὸν τυραννίδα παρεσκευασμένων λεύ. αἰτία δὲ αὐτοῖς μίσος δ' πρὸς
γάϊον συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι πᾶσιν ὀργίλον καὶ μισο-
χρήματον πρὸς τὸ μὴ ἀδικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχεν τὸ
μεγαλόψυχον καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' ὃ μηδὲ σεγνὸν
πρὸς ἡδονὰς τῶν βελτιόνων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο,
καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ ὁρασηρίοις μι-
νουκιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδᾳ τε συνήκειν, φίλον γὰρ αὐ-
τῷ τὰ μάλιστα ὄντα ἔτυχεν, καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλί-
γοις ἀνδρῶν γαΐᾳ, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὸ πρὸς αὐτὸν
ἀεὶ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν γάϊον ὅτι θανάτου ἀνακε-
κινημένου ἐπαφιέναι τῷ ὀργῇ, ὅτι τὸν ἐγχειρησιν ἐλ-
θεῖν. χαιρέαν δὲ αἰσχύνῃ φέροντα ἐνιδεῖν εἰς τὸν
ἀνανδρίαν τοῦ δὲ γαΐου πρόσφερομένου, καὶ ἄλλως
τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τοῦ γαΐου

A ausus est jubere in Urbem transferri: qvod tamē factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moveri posse illæsum simulacrum, & absqve vitio. ajunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: qvæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cumqve capite liendum esset neglectum mandatum, interitus Caji hominem exemit periculo. Eo deniqve insaniæ provectus est, ut natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, qvasi communem sibi cum Iove prolem, in medio se relinqvere dicens judicium, utro majore parente sit
B genita. atqve hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam servis licentiam deferendi suos dominos qvalicunqve crimine: qvod
C eo gravius erat, qvia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in ejus gratiam gerebantur omnia: adeo ut Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Cajus sustinuit inter judices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: qvod tamen ei non licuit. Itaqve cum totum suæ ditionis orbem repleret sycophantiis, & servos erexisset
D contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ injuriæ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcavere volentibus. Certe jus publicum, nisi illo subtato, salvum manere non potuit, præcipue nostra gens ejus cæde erepta est ex ipsi interitus faucibus. qvapropter libet mihi accurate denarrare totum negotium, vel ideo ut argumentum sit divinæ potentiæ, qvod & in adversis soletur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta
E virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, qvarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus a Corduba Hispaniæ civitate oriundus manum conjuratorum circa se habebat, qvorum opera illum tolleret: alterius Cassius Chærea tribunus erat caput: Annius qvoqve Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciverat. His Cajus invisus
F erat, Regulo qvidem qvod is natura omnem iniqvitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita ut non dissimularet sua consilia: qvæ cum multis communicavit, vel amicis, vel alioqvi viris strenuis. Minucianus vero partim Lepidum ulciscendi cupi-
G dine, qvem illi amicissimum & civem cum primis egregium Cajus occiderat: partim metu, qvod videret ejus odia semper esse exosis capitalia, decrevit illum ferro invadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi a Cajo molliciem, & alioqvi qvotidiana pericula, qvibus propter familiaritatem ejus erat expositus, optime

se putabat nece ipsius evasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti ejus dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negotium, & re bene gesta servandam ope sua rempublicam, cujus saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit ferventior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum qvod propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, qvibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis ejus perlibenter indulgent, tum qvoq; contentione magna rogabant, ut tributorum ac vectigalium relevaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus jubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multiqve hoc pacto capite plexi sunt. idq; tulit populus, & cessavit a clamoribus, exemplo doctus majorem vitæ rationem habendam qvam pecuniæ, qvod viderent pro importuno ejus studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitaverunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caji ferociam. Et sæpe qvidem epulantem invadere decreverat, certis tamen rationibus id distulit: non qvod dubius esset propositi, sed qvia captabatur occasio commodior, ut non irrito conatu rem ad effectum deduceret. jam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum vero exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, qvorum qvædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exeqvitur mandata negligentius, concivit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, qvoties ille redeuntibus vicibus signum a se peteret, fœmineum aliqvod & probrosum dabat vocabulum. atqve hæc faciebat, cum ipsum non puderet in qvibusdam a se institutis sacris uti amictu muliebri, cincinnisq; & alio ornatu qvo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qvi & qvoties talia signa acciperet, ferebat indignissime, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, esset-qve cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum a Cæsare, prædicabant fore ut afferret tale aliqvod ludicrum. qvapropter ausus est sibi aliqvot ascisere, justam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorii, omnibus fere perfunctus honoribus, alioqvin Epicureus & tum sectator otii. hunc detulerat inimicus ejus Timidius, qvod in Cajum jecisset convitia: & testem adhibebat Qvintiliam.

Ἀτελῆ τὲ τὸν σὺν ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνων· οἱ δ' ἦν καὶ πᾶσι κοινὴ περιδεήναι τὸν ὅπῃ τῶν πραγμάτων σκήψω, τὲ τε ὕβρει, θεωμένοις, καὶ ὑπεμύσιν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσιν ἀλαφρυγῆν ὁρᾶμένοις τὴν χάριν. ἴσως μὲν γὰρ ἂν καταρθῶσαι, καλῶς δ' καταρθῆσι τὴν κύτων ἀγαθῶν χρῶν ὅπῃ σωτηρία τ' τε πόλεως, καὶ τῆς ἡγεμονίας πᾶσι, καὶ μὴ ὀλέθρε ἀπειλὴ δ' πράγματος. σπάνια δ' χαιρέαν ἐπιτηδεῖ, ἐνόμιτός τε ὑπὸ θυμία μέζον, καὶ ἄλλως ὑπὸ δ' ἀδεέστερον περοτίναι τὴν χάριν ἀλλὰ τὲν χιλιαρχίαν ῥᾳδιώτης αὖτω κτήσεων ἐσομένης. ἐν τύτῳ δ' ἱπποδρομίαν ἦσαν, καὶ ἀπαύδαζε δ' ῥωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σωίασι δ' περθύμως ἐς τ' ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζοιεν δέον δ' τ' αὐτοκρατόρων κ' πλῆθος σωελθόντες. οἱ δ' ἀναβλέκτως τὰς δεήσεις κείναντες, ὐδαμῶς ἀχαριζόμενον. ἐκέλευον δὲ καὶ τ' χάριν ἐκθύμῳ τῇ ἱκετεία χεώμενοι τ' τελῶν ἐπανίεναι, καὶ τῶν Φόρων ὑπουφίζειν τι δ' ἐπαχθές. ὁ δ', ὡς ἐμάνετο, καὶ ὠλεόνῃ τῇ βοῇ χερομένων, ἄλλους ἄλλη ἀπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν περαγοντας. ἐμὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, ἐ εἷς περοστέτακτο ἑπόμενον, πλῆθοί τε ἦσαν οἱ ὑπὸ τοιότοις ὑποπτεύοντες. καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἐμάνετο δ' παραυτίκα τῆς βοῆς ἐν ὀλίγῳ τὲν ἕνεκα τ' χρημάτων ἐφθαλμοῖς ἐρῶντες ὑπὸ ῥιπτοις ῥᾳδιότησιν εἰς θάνατον αὐτῆς φέρουσιν. ταῦτα χαιρέαν ἐνήγαγε μειζόνως ἀπειθῆ τε τῆς ὑπηκόης, καὶ πάνυ κ' τ' ἀνθρώπων ἐξηρωικότα τὸν χάριν. ἐ πολλάκις μὲν, ἐ ῥᾳδ' ταῖς ἑτοιάσις ἐμέλησεν ὑπὸ χειρίαν, ἀμέλει ἀλλ' ἐπέκειτο λογισμῷ, τὸ μὲν κτάνειν, ἀπὸ εὐδοιαζὸν κεκερικώς, τὸν δ' κμῆον ὑπὸ σκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ὑπὸ καλῶ πεσάξει τ' βεβουλευμένων ταῖς χερσὶ χερῶτο. ἐρατεύετο δ' πολιὸν ἤδη χρόνον σὺν ἡδονῇ φέρων χάϊν τὲν σωναναστροφέων. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἰσᾶτε χάϊν ἐσπεξερόμενον τὲς τε φόρους, ἐ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καίσαρ ῥησυρὸν ἐφυστερήκει τοῖς καιροῖς, ἀφ' τὸ ἀναλασιάσαι δ' τὲν δυναμιν αὐτῶν χρόνον ἐκῆ πιεῖν δ' τῇ ἐκπεζει τρόπῳ τὰ αὐτὰ χεώμενον μᾶλλον, ἢ τῇ χάϊς περοτίθει ἀφ' τὸ φειδοῖ χρῆσθαι τοῖς τύχαις οἴκτον λαμβάνων τ' τὸν τ' ἐπαρξιν εἰς ὀργὴν περεγκαλεῖτο τὸν χάϊον, μαλακίαν ὑπικαλοῦντα. αὐτῷ δ' σχολῇ σωάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὴ τά τε ἄλλα, ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, καὶ ἑπτε τὸν σημεῖον αὖτω τὸ τῆς ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, ῥῆλεά τε ἐδιδοῦ πωμάτα, καὶ ταῦτα αἰσχίστης ἀνάπλεα. καὶ ταῦτα ἔπεισε αὐτὸς σὺν ἀπηλαγμένῳ ἐν πνεῶν τελεταῖς μυστηρίων, ἃς αὐτὸς σωίσατο, γιλὰς ἐνδυόμενον γυναικίους καὶ πίων περιθέσεις πλοκαμίδων ὑπνεών, ἀλλά τε ἑπόσα ὑπαπατεύσαι δηλύτητα, τῆς ὄψεως ἐμελλεν, αὐτὸς τὲν ὑπὸ πίστις αἰσχιόλεν ἐτόλμα χειρέα περοκαλεῖν. χαιρέας δ', καὶ ὁπότε μὲν ῥᾳδαλαμβάνοι. τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρέισετ', μειζόνως δ' ὁπότε ῥᾳδιδοίη γελώμενον τὸ τῶν ῥᾳδαλαμβανόντων, ὡς τε καὶ εἰ συγχλίαρχοι, παρέλθων ἐπισιῶτο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτὸ δ' καίσαρ κομίζειν, πέλεγέν τινα τῶν ἐωθότων φέρειν ἐς παρέλθων. ἐπὶ ταῦτα δ' αὖτω, καὶ θάρσος παρέισετ' κοινωνὸς τινας ῥᾳδαλαμβάνειν, ὡς σὺν ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενον. καὶ λεῖ γὰρ τὸ μηδὲν συγκλητικὸς μὲν, τὸς ἀρχὰς δ' διελληλυθὼς χεδὸν ἀπάσας, ὑπηνεμέον δ' ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπεάγμονον ὑπιτηδότης βίου. ἔτην ἐνδεικνυτο τιμιδίῳ ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησαμένου ἀπεστῆ κ' δ' χάϊν, μάρτυρα ῥᾳδαλαμβάνων κυϊντιλίαν γυναῖκα,

Caium, as if not in jest using anger. and he was not altogether unskilled in the liberal arts, having passed through almost all the offices, but idle, and for that reason a lover of a retired life. he was also hated by the emperor Claudius, because he had formerly been a friend of Caius. moreover he was a coward, and had been reproached with it by Caius. for when he was sent into Germany to command the army, he was frightened at the noise of the barbarians, and returned to Rome. he was also accused of having spoken ill of Claudius, and of having called him a fool. for these reasons he was hated by Claudius, and was afraid of him. he was also accused of having spoken ill of Claudius, and of having called him a fool. for these reasons he was hated by Claudius, and was afraid of him.

γωνίαν τ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπιφανείᾳ ὃ ἀρχάν πει-
σιάδας πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ πομπηδίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπου, ψευδῆ δὲ λέγων, δεινὸν ἡγεμόνης μαρτυρίαν
ἐπὶ θανάτῳ ἔρωτι ὑπηρχεῖν, βασάνων ἐκρῆζεν ὁ πο-
μήδης. καὶ χαίρων παροξυμμόνως, κελεύει τ χειρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἀθρόως βασανίζειν τ κυϊντ-
λίαν, χεώμενος τῷ χειρέᾳ πρὸς τὰ φονικά, καὶ
ἅπερ ἐρεθλώσεως δέοιτο, ἐπεὶ δ' νομίζειν ἀμύητον δια-
κονήσεσθαι τὴν λοιδορίαν φθόγγου τῆς μαλακίας. κυϊν-
τιλία δ' ἐπὶ τὴν βάσανον ἀγομένη τ σωιζόντων τινὸς
ὑπεδύνη τῷ ποδὶ, ἀπαιμμένου θαρσῶν, καὶ μὴ τὰς
βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. διοίσειν γὰρ μὴ ἀνδραγαθίας
βασανίζει ταύτην ὠμῶς ὁ χειρέας, ἄκων μὲν, καταναγκασθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ. καὶ μηδὲν ἐνδόντα, ἦλθε εἰς
τὴν ἔψιν τὴν καίσ. Δρακοντιανὴν οὐκ ἐν ἡδονῇ τοῖς θε-
αταῖς. καὶ ὁ καίσ. παθών τι πρὸς τὴν ἔψιν τῆς κυϊντ-
λίας δεινῶς ἐπὶ τ ἀληθόνων Δρακοντιανὴν, ὃ ἐκλήμ-
ματος ἡφίει τ αὐτὴν καὶ τὸν πομπήδιον. σκύλευμα δ' ἐ
χρημάτων δέκα τιμᾶ ἐξαμυθίας ἐπιμένων λαβεῖν,
ἐπὶ εὐπραγίαν δ' ἀφορητα τ ἀληθόνων. πάντα δεινῶς ἰνίασε τὸν χειρέαν, ὡς αὐτὸν ἀν-
θρώπου, καὶ ἐπὶ καίσ. παρηγορίας ἀξίοις ἐν αἰτίᾳ κα-
κῶν τοσῶν ἐπ' αὐτοῖς γεγονότος. φησί τε πρὸς κλή-
μεντά τε καὶ παπινιανόν, ὧν κλήμης μὲν ἐπὶ τ στρατοπέ-
δων, παπινιανὸς δ' ἐν αὐτῇ ἐπὶ χιλιαρχῶν, ἀλλ' ἐπὶ φυ-
λακῇ γε ὧν κλήμης τὰ πάντα δ' αὐτοκράτορος ἡμῖν
πράσσειν οὐκ ἐλλέλειπται. τ γὰρ συνωμοκότων αὐτῷ κ
τῆς ἡμετέρας προνοίᾳ καὶ πόνοις, τοὺς μὲν ἀπεκτείναμεν,
τοὺς δ' ἑτέρους ὡκάμεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἐλεεινοὺς κἀκείνω
φανῆναι. μὴ πόθεν τε δρεπτῆς ἡμῖν ἐξάγειν τ στρατιῶν; σι-
γήσαντος δ' ἐκ κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχυνῆ φέρειν
τὰ προσταττόμενα καὶ τῷ βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι
θεωρούντος, λόγῳ δ' αὐτῷ τὴν μανίαν ὃ αὐτοκράτο-
ρος προσκαλεῖν ἄδικον ἡγεμόνα προνοίᾳ ὃ ἀσφα-
λῆ, χαιρέαν δ' ἤδη λάρον χεώμενον ἐν λογοις τοῦ κιν-
δύνων ἀνεμόμοις πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τοῦ
πλήν, ἐ τὴν ὀργὴν ἐπιζῶν, καὶ ὅπ λόγῳ μὲν ἔφη χάριτος
ὑπὸ τοιούτοις αἰτίαν προσθήσομεν, τοῖς δ' πολλοῖς
ἐξεπίζειν πειρωμένοις, ἐγώ τε ὦ κλήμης, καὶ ἅπερ
ἐπαινῶν ἐκ πρὸς ἡμῶν σὺ, παύσας ῥωμαίοις τε καὶ τῷ
παντὶ ἀνθρωπίνῳ τοῖς ἐρέθλας προσφερόμενοι, ἐ ἐπι-
τάγμασι τοῖς χαίσ. Δρακοντιανόμενοι. γνώμην πατῇ αὐτῶν,
πρὸν παύσαι τοσαύτῃ ἤδη χεώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς
πολίτας καὶ τοὺς ἐπηκόους, Δρακοντιανόμεθα δορυφόροι ἐ
δήμιοι καθεστηκότες ἀντὶ στρατιωτῶν, κ τὰ ὅπλα παντὶ
φέροντες ἐκ ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὃ ἐκ χῆς τ ῥωμαίων,
ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ δ' ἀλλοτρίᾳ τάτε σώματα αὐτῶν ἐ
τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τὸ καθ' ἡμέραν αἵματι
φαιδρῆς ἐ βασάνοις τ ἐκείνων, μέχρι δή τις κ καθ' ἡμῶν
Δρακοντίου τοιαῦτα χαίσ. ἃ γὰρ εὐνοίᾳ τε πολιτεύ Δρα-
τιδὸς πρὸς ἡμᾶς, δι' ὑφορᾶσεως ἢ μᾶλλον, ἐ ἄλλως ὃ
πολλῶ τ ἀναλωμένων ἀποδεδωκότος. ὃ γὰρ δὴ σήσεται
ποτε χαίσ. τὰ τῆς ὀργῆς, Δρᾳ τὸ μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἡδονῶν
πρὸς αὐτῆς τυγχάνειν. σκόπει δ' προσκινούμεθα ἐ αὐτοὶ,
δέον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτον τε καὶ ἐλεύθερον
βεβαιῶν, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφισαμένῳ.
κλήμης δ' τ μὲν Δρακόντιον τ χαιρέᾳ, φανερὸς ὢν ἐπαι-
νῶν, σῶν δ' ἐκέλευε μὴ ἐ φοιτῶντος εἰς πλέονας λόγ-

mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. qvæ cum nollet amatorem ſuum falſo, ut erat, teſtimonio gravare in cauſa capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici. Tum Cajus exaſperatus Chæream jubet ſine mora torqvere Qvintiliam, ideo potiſſimum ei ſolitus cædes & qvæſtiones injungere, qvod putaret hæc executurum inclementius, qvo mollitiæ notam effugeret. Qvintilia porro cum torqvenda duceretur, conſciorum cujusdam obiter pedem calcavit, innuens ut bono eſſet animo, neve ad tormenta ipſius expaveſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaqve crudeliter eam examinavit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cumq; illa perduraret, duxit eam in Caji conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cujus miſeratione indigne laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium abſolvit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, qvam fortiter æqve ac feliciter toleraverat. Id vero indignisſime tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſævitiam, qvaſi tam immodicam, ut ipſum Cajum remedium ejus adhibere oporteat. qvamobrem ſic Clementem & Papinium alloqvitur, qvorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus urbanarum cohortium. Nos qvidem Clemens in tuendo Imperatore nunqvam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria conjuratorum alii necati ſunt, alii tormentis intantum lacerati, ut ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rumore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterum verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea jam confidentius commemorare cœpit calamitates urbis & imperii. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Cajum refertur: ſed ſi rei disqviratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imo toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qvi mandata ejus exeqvimur: & cum finem imponere poſſimus ejus tum in cives, tum in reliqvos ſubditos debacchationibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro ejus incolumitate, qvi eorum tam animos qvam corpora in ſervitutem redigit, contaminantesq; nos qvotidie cruore cæſorum & atrociſſimis qvæſtionibus, donec ipſius juſſu ab aliis pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqvi aſſvetus cædibus, qvas libidine moderatur, non judicio, nequaqvam conqviesſcet prius qvam nos qvoq; cæteris adjiciat: nimirum jam deſtinatos exitio, niſi mature proſpicimus & comuni libertati, & noſtrismet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum juſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus,

& evulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuito alicunde offerendam. sibi qvidem ob ingravescentem jam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit. secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quod non contemnendum nosset libertatisqve amatorem eximium, & ferentem ægre præsentem statum reipublicæ, expeditum aliqvod ab eo expectans consilium, decrevit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postqvam libenter id accipere intellexit, ut qvi jam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus siluerat, qvod cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc vero operam etiam polliceri non modo silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaqve rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se contulerunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Cajo vero suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano conjunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Cajus erat terribilis; præ cæteris in tales sævire solitus: & jam ante significationem aliqvam inter se dederant, qvæ tum agebantur inqvo se ferre animo. qvamvis enim metus periculi non sineret eos manifeste proferre odium qvo Cajum prosequerentur, tamen occultus qvidam ejus rei sensus mutuam inter illos benevolentiam conciliaverat. Et qvoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis civium nobilis, omnemq; laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo qvoqve congressu postulabant ut ipse initium sermonum faceret. ille rogavit Chæream, qvodnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim jam erat per urbem, qvomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretusq; Minuciani fide: At tu mihi, inqvit, libertatem signum da: cui gratias habeo, qvod me ultro properantem excitas. neq; mihi ampliori adhortatione opus est, si qvidem tibi qvoqve idem placere video, & priusqvam conveniremus jam ante consensimus. gladius hic qvo accinctus sum, ambobus sufficiet. qvare age, aggrediamur opus te autore, eqvidem volens ac libens sequar qvocunqve jusseris, adjuta tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, a qvo etiam terrum solet efficaciam sumere. ipse certe totus feror in hoc negotium, securus qvid mihi post eveniat: qvandoqvidem nec libet, nec vacat de me privatim dispicere in publica servitute patriæ,

καὶ διαχεομένων ὅπως κρύπτεως καλῶς ἔχοι, πρὶν τυχεῖν πράξαντας σκῆψιν δι' ἐπιβουλήματος ἡμερίνης κολασθῆναι. χρόνῳ δὲ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ὡς ῥᾳδίσουσι τὰ πάντα, ὡς ὠφελημένοις πᾶσι αὐτοῖς ἐπικουρίας τυχόντι. αὐτὸν μὲν δὲ τὸ γήρως ἀφεῖσθαι τῶν τοιούτων πόνων. τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σοφωτάτου χαιρέα σωτηρίαν καὶ ῥᾳστώνην ἐμηχανήσατο, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως τοῦ θεμένου, εἰ μὴ πεπεσμένα ἦν πῶς ἂν τις καὶ δύναιτο; καὶ κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύσῃ διὰ λογισμῶν τὰ πάντα προαιρέτων, καὶ ὅσον αὐτὸς εἰρήκει φερόμενος. χαιρέας δὲ δέησις ὡς κορυφαῖον σαβῖνον ἥπειγεν, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον δὲ ἄλλως ἐξεπίτομεν αὐτὸν, καὶ δι' ἐλευθέρας ἔρασιν, καὶ διὰ τὴν καθαίρεσιν τῶν πραγμάτων πολεμίως διακειμένου χρῆσθαι ἐκ δὲ ἐξέως ἐρεῖν τὰ ἐγκαρσίων ἐγχειρήσεως ἐπὶ αὐτὸν καλουμένους εἶναι τοὺς ἄνδρας, καὶ δεῖσθαι μὴ τοῦ κλήμεντος. ἐκφοιτήσεις ἥμισυ αὐτὸν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, καὶ τὰ καιρῶν τοὺς ἀναξιολάβους ἀεὶς τὰ ἐπερχαλλομένων τιμωρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀσμένως καὶ τοῦ σαβίνου τὰ πάντα ἐδέξατο, ἀπεκαὶ αὐτὸ γνώμης μὲν ἐκ ὑστεροῦντα ἴσης, δόξης δὲ πρεσβύτερον τινα πάντων ἀσφαλῆς εἶναι τὰ πρὸς ἑκείνους σπεύδοντα ῥᾳδιόντα, ἐπειδή τε ἄνδρες ἠυτύχηντο, καὶ μόνον σημεῖον ἐπιθέσθαι ἠσθημένοις, ἀλλὰ καὶ γνώμῃ φανερωτάτῃ τῷ αὐτὸ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. καὶ μηδένες ἀσφαλείας ἐδέοντο δὲ χαιρέα. τρέπουσι τε ὡς μινυκιανὸν αὐτὴ μὲν ἐπιτηδεῖος ἀρετῆς καὶ τοῦ ἐμοζήλου δὲ μεγαλοφρονοῦντα συγγνώμη, καίτοι ὑπῆρχον τῆς λεπίδου πλάτης. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐνῆσαν, μινυκιανός τε, καὶ λέπιδος, καὶ δήμαλις καὶ δυοῖν τοῦ καθ' αὐτὸν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐπὶ λαφοβερὸς ἦν καίτοι, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ τοῖς ὀλίγοις τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφιστάμενος. φανεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τὰ ὅπη τοῖς πράγμασιν ἀχθόμενοι. διαφθεῖν μὲν ἀλλήλους ἀδικίας τὴν διάνοιαν, καὶ μὴ τὸ πρὸς καίσαρα φόβου τε κινεῖσθαι ἀφέμενοι, ἄλλως δὲ αἰδαναμένοι καὶ ἀλλήλοις μισεῖν πρὸς τὸν καίσαρα, καὶ αὐτὰ δ' ἐνοία χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπαλλαμένοι. ἡμερίνης δὲ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπιπέρ σωθέλλειν, εἰωθότες δὲ πρότερον ὁπότε σωέλθοιεν τίμιον ἡγεῖσθαι τὸν μινυκιανὸν, ὑπερέχειν τε ἀξιοῦσθαι, ἠνιάτουν δὲ τῶν πολιτῶν, καὶ τοῦ δὴ πᾶσιν ἐπαχθέσθαι μᾶλλον ὡς ἄπιστοι τοῖς τύραννοι φθάσαι, καὶ κεῖνος χαιρέαν, ὅτι καὶ ῥᾳδιαλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος δὲ ἀπὸ τοῦ πόλεως ἰὼν ἤκουε τὸ χαιρέαν διὰ τῶν σημείων τὰ ὅσους πράσσομεν ὕβρεις. ὁ δὲ χαιρέας δὲ λέγων μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο δὲ μινυκιανὸς τι ὅτι πιστοὶ πιστεύσαιεν, ἐμιλία χρῆσθαι αὐτὸν, καὶ σὺ μὲν δὴ δώσεις εἶπε σημεῖον ἐλθόντες, χαίρεις δὲ σὺ δὲ ἀγνοοῦντες με μειζόνως ὑπερπαίσαι ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. δὲ ἐμὲ χρεία πλείονων ἐστὶ λέγων οἱ μὲ μαρσίεις δὴ καὶ τοῦτο δεκεῖ, γνώμης γὰρ τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγενήμεθ. καὶ ἐν μὲν τοῦτο ἔχει ἔξω ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσαι. ὥστε ἰδὲ καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἢ γὰρ ὦν εἰ βούλοιο αὐτὸς κελεύων με χωρεῖν, ἢ καὶ πρόσθεν καὶ ὑπηκοΐᾳ τῇ σῇ, συμπεσόντος τε πίστεως. οὐδὲ ἀπορία σοῦ τῆς τῶν ψυχῶν εἰς τὰ ἔργα προφερομένους, ὃ δὲ ἐσίδηρος δρασμὸς ἐκὼν ἔνεστιν. ὡρμηκότες εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐκ ὧν ἂν αὐτὸς πάθοιμι ἐλπὶς προφερόμενος, καὶ γὰρ ὀκνῆ καὶ δειλίαις μοι καταπονεῖν τοὺς ἐμαυτοῦ, δειλοῦ τε πατρὸς ἐλευ-

ἐλθόντος ἐπιλογῆναι, καὶ τὸν νόμων τὸν ὀλέθρου ἀφῃ- A
ρημένης. τάς τε πάντας ἀνθρώπους ἐλεύθερον ἀεὶ καλὸν
κατιδηφότα. ἀξιοῦσθαι δ' ἂν εἴλεω ἔφη καὶ δικαστὴν πί-
στεως ὅτι πιστοὺς τυγχάνειν, ὅτι ὁμοια φρονεῖν αὐ-
τοῖς καὶ σε μὴ ἀπολλάχθαι. μνησικακὲς γὰρ τῷ ὄρμῳ τὸν
λόγων θεασάμενος, ἠπατάζετό τε αὐτόμενος, καὶ προσα-
γόμενος τῷ τόλμαν αὐτὸ, ἐπαγόμενός τε καὶ ἀπασαόμε-
νος. μετ' εὐχῶν δὴ καὶ ἱκετηρίας ἀπέλυόντο, καὶ ἰσχυρίζον-
το τινες ὡς βεβαίως πεπραγμένα. ἐσπίπτοντος γὰρ εἰς B
τὸ βουλευτήριον χαιρέου φωνῶν τινὸς ἐκ τοῦ πλήθους ἠκούσθη
τινος ἐπ' ἐξόρμησιν, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ
πρακτέον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. καὶ τὸν χαι-
ρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπῳδέξαι μή τινος τῶν συνωμο-
τῶν προδότης γεγονέναι. εἶτα συνέντα, ὅτι προτροπὴ φέρει, εἴτε ὠφελημένος τῶν συνειδότων
ἀλλοτριώτερον τοῦ τινος, εἴτε δὴ καὶ θεοῦ ὡς ἐφορᾷ τὰ
ἀνθρώπινα αἰρόντος αὐτόν. διελήλυθε γὰρ πολλῶν
ἀποβόλλεσθαι, καὶ πάντες ἐν ὁπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν, C
βουλευτῶν ὄντες, εἰ ἢ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι δὲ στρατιωτικῆς συνῆ-
δεσαν. ἀδεὲς γὰρ ἦν ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηλθόμεν τὴν
γαῖαν μεπίστασιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο ὁπόῳ δύ-
ναιτο τῷ τρόπῳ μὴ ἧττον εἶναι τῶν ὅτι τάχιστα ὑστερεῖν
λέγειν, ἀλλ' ὡς ἔχοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις
καὶ δι' ἔργων ἦστο ὅτι τυραννοκτονία. ἐπεὶ δὲ κάλλιστος,
ἁπλοῦς ἱερὸς ἦν τῷ γαΐῳ πολῖται τε ἀνὴρ εἷς ἕτερος ὅτι
μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἰσοτύραν-
νον ἔσχε τῷ δυνάμιν, φόβῳ τε τῶν πάντων, καὶ μεγέθει D
χρημάτων, ἅπερ εἴθιστο αὐτῷ, δωροδοκώτατος γὰρ τῷ
εὐμεγεθέστατος, παρέν ἵνα οὗ ἐξουσία χρησόμενος
φόβῳ τὸ εἰκὸς, καὶ ἄλλως τε δὴ καὶ τῷ φύσιν ἐξεπεπλη-
μμελημένον ἀνήκεστον ἔσον, καὶ ἐφ' οἷς ποτὲ κρίνειεν οὐδαμῶς
ἀλλοτρίασμα χρωμένῳ, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλ-
λας δὲ κινδυνεύειν αἰτίας, ἐφ' ἧκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν
χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἑτεραπόδισε κρυπτῶς
μεμηχανήσατο πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι δὲ κἂν εἰς ἐκεῖνον ἦλθεν E
τῷ ἡγεμονίαν καὶ μεταστάντος, αὐτῷ τῷ ὑποθέσεν
τῆς τιμῆς τοῦ ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύειν, προκαταθέμενος χά-
ριν, καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γὰρ εἰπεῖν ὡς
κελευσθεὶς μεμηχανήσαιτο φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυ-
ρίας ἔνοιτο δὲ χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δὲ
προσποιεῖτο καλλίστος ὅτι θρέμ τῇ κλαυδίου τὸν λόγον
ἔσον, ἐπεὶ ὅτε καὶ ὁρμητικῶς μεταχειρίσαιτο κλαύ-
διον ἰσχύειν τὸ καλλίστου προφάσεων, ὅτε καλλίστας κε-
λεύσειε πρὸ τοῦ πρᾶξιν εὐκτὸν ὑποτελάμβανεν εἰ κακουρ- F
γῶν εἰς δὲ δεσπότας ὑποζολάς, ὃν ἂν ἐκ δὲ φιλοχρήματ
τ μισθὸν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἐκ τοῦ
θυκὴς δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τοῦ γαΐου, κάλλιστος
θεραπεύσασθαι χαρτὸς κατὰ θεσιν μηδαμῶς ὑπ'
αὐτοῦ ἡγουμένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τὸ χαιρέαν ὑποβολὴ τὸ
καθ' ἡμέραν ἦσαν ἐκνεύοντων πολλῶν. δὲ γὰρ χαιρέας ἐκὼν
δὲ πρόσθεν ἀναβολὰν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑπιδόμενον
τῇ πρᾴξει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ καπετώλιον ἀνόντα, καὶ τὰς G
θυσίας ὑπὲρ τοῦ θυγατρὸς ὑπιτελουμένας ὑπὸ τοῦ γαΐου,
παρὼν πολλάκις καιρός. καὶ ὑπὲρ τὰ βασιλικὴς ἱστάμε-
νον, καὶ δήμιο χρυσίᾳ καὶ ἀργυρίᾳ χρήματα διαῤῥιπτοῦντα
ὥσπερ ἐκ κεφαλῆς, εὔηλον δὲ ἦν τὸ στέγος εἰς τὴν ἀγο-
ραὴν φέρον, ὅτε τὰ μυστηρίων τῆς ποιήσεσιν ἀποῤῥητα.
πάντων γὰρ αὐτὸν ἀσφάλειαν ἔναγχος πεποίηκε δὲ καὶ
αὐτὸς εὐπρεπῶς ἀναστρεφόμενος, καὶ διαγνώσει δὲ καὶ
ὑπηρέτου τινὶ θρέπτ πιστεύοντα. εἰ δὲ μηδὲν τίμιον, ὡς τὰ θεῶν αὐτῷ δυνάμιν δὲ θνατὰ πεπιγχάνειν,

sublatis legibus, & omnibus imminente a Cajo pernicie. & dignus sum opinor vel te judice cui credatur hoc ministerium, qvando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est ut pergeret, apprecatus ut superi conatus ejus ratos habeant: atqve ita mutuum confirmati diversi abeunt. Ferunt hoc consilium qvodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cujusdam e turba audita est, jubens eum, diis juvantibus, destinata perficere. & primo suspicatus est rem ab aliqvo e conjuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut a qvopiam consicio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. jamqve multi participes insidiarum armati aderant & senatores & eqvites, simulqve militum qvotqvot erant consicii. nemo enim erat qvi non putaret necem Caji pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se qvisqve dabant operam ne qvis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis qvam opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus his se adjunxit Caji libertus: qvi unus plurimum apud eum poterat, socius qvodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq; pecuniis qvas ex munerum corruptelis paraverat: utebaturq; immodice hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cujus ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, qvod esset pecuniosus nimium. qvare ad Claudium clam desciscebat, colens eum qvod speraret successurum in imperium, & jam tum obsequiis captans ejus gratiam, qvo tandem apud illum qvoqve esset in pretio. nam & jactavit apud eum, jussum se ut veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudii. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qvi divino qvodam favore Caji furorem evasit gratiam Callisto persvasus habuit pro nunqvam accepto beneficio: Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies consciorum qvorundam segnicie. nam ipse invitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum judicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum e fastigio basilicæ, numos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra qvæ ipse instituerat. nam ipse Cajus incautus erat propter securitatem, licet versaretur inter continue præparatos ad insidias. Itaqve inter suos jactabat Chærea, si putarent illum a diis servari,

sibi uni & animum esse & facultatem, vel absqve ferro conficiendi hominem: adeo infensus erat conjuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota civitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qvi primus dominationem a populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conveniunt eo spectatum Romanorum mobiles una cum uxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facile successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretumqve est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quam consilium, ita ut vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies ultimus. tum Chærea sociis convocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segnitiem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Cajus exasperatus magis etiam sæviat. An non videtis quod ad hunc modum nihil aliud fit, quam libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cum debeamus nobis primum securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, unde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis vero tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem ultimum, post quæ peracta Cajum esse navigaturum? Decrevit enim navigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum vero fuerit, si emittamus e manibus hoc propudium hominis, terra mariqve triumphaturum de Romanorum ignavia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certe deliberationes vestras non expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita ut fortem virum decet, quicquid fors ferat, libentius perpessurus, quam ut me vivo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: moxqve palatium armatus gladio petiit, qvod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere, & forte ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se invicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Cajo: qvod nec senatoribus assignata essent loca, nec eqvitibus, sed promiscue sede-

αὐτὸ δ' ἂν ἰσχυὸ ἐγχειρεῖν, καὶ μὴ σὺν προφορουμένῳ διαζητήσειν τὸ παρὸν ἔτως οἱ ὀργῆς εἶχε τὸν συνωμότας ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τὸν καιρὸν μὴ διαφύγοιεν. οἱ δ' ἐκείνων μὲν νομίμων τι ζητοῦντα καὶ ἐκ ἀπαθῆς τῆς αὐτῶν ἐπαιρόμενον. ὁ μὲν ἀλλ' ἠξίουν, εἰς ὀλίγον γοῦν ὑπερβολὴ ζητήσας μὴ ὀφθαλμαῖς τοῖς ὑπὸ χειρῶν συνελθόντων, ταράξειν τὴν πόλιν ζητήσεων τῶν συνεργούντων τῇ πράξει γιγνομένων, καὶ τῆς αὐτῆς μελλήσεσιν ὑπὸ χειρῶν, ἄπορον τὴν ἀνδραγαθίαν φέρειν μόνοις ταῖς ἐκείνοις μείζοσιν. καλῶς οὖν ἔχειν θεωρῶν ἐν τῷ παλατίῳ ὑπὸ πλειόνων ἄπλοιαν ἔχοντα. ἄγοντας δὲ ὑπὸ τιμῆς ἔτι πρῶτον μεταφερομένους τὴν ἀρχὴν ἐ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τι πρὸ ἐ βασιλείας καλύβης πηκτὴ γεγομένην, καὶ ῥωμαίων τε οἱ ἀπατρέδαι θεωρῶσιν ὁμῶ πᾶσι καὶ γυναιξὶ ἐ κρύπτοντας ἐκείνοις τὰ αὐτῶν ἔτοιμα πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥστε πολὺ τὴν ὑπὸ χειρῶν πίστιν, δυνάμεως τῆς ὑπαντιαζεῖς εἰ καί τινες προθυμοῦντο μὴ ὠφελεῖν αὐτὸ βοηθεῖν. ἔχετο δὲ χαιρέας, καὶ τὰ θεωρῶν ἐπιλυσιτῶν τῇ πρώτῃ δεδογμένον ἄπλοιαν τὴν πράξεως. ἰσχυρότερον δ' ἰὼν ἐ κατ' ὀκνίαν προσέβαλλε τοῦτο. πρὸς τύχης συγχωρούσης ὑπερβολὰς, καὶ τοὺς τρεῖς ὑπερβαλλομένους τῆς νομίμοις ἡμέρας, μέλλης καὶ πλὴν πολλῶν αὐτοῖς ἐπαίχθη τὸ ἔργον. χαιρέας γὰ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολὺς μὲν ἦν καὶ ὁ παρελήλυθὼς χρόνος ὀκνηδίαν τε τὸ ὑπιμέλλοντας ὑπὸ τοῖς ἔτω βαλλόμενοις αἰρετῆς, δεινὸν δὲ εἰ καὶ μίασμα ἡμέρας ἀφαιρεῖσθαι πειζόνως. ἢ ἐχ ἑωμῶμεν ὡς τὸ ἑλεύθερίας ἀφαιρεῖμεν ἑκάστοτε ἡμέραν, ἢ πρὸ ἦκεν ἐ καὶ τυραννικὸ χαριζόμενοι; δέον αὐτοὺς παθεῖν τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιον ἐ δαίμονος ὠφελοῦντας δι' αὐτῶν ἐ ἅπαντος. τὸ αὐτὸ ἐν θυμῷ μεγάλῳ καὶ τιμῇ καθεστῶναι. τὸ δὲ ἀντιστῆναι ὡς ἐ πάνυ καλῶν διανεμόντων, ὅτι τὸν πράξιν αὐλιχρὸς δεχομένους, στυγῇ δ' καθυπερβολήτους, φησὶν, ὦ γυναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ ἐχ ὁρᾶτε τὸν σήμερον τὸ θεωρῶν ὑστάτην ἡμέραν ἔσαν, καὶ χίλιοι σκιαλλόμενον; ὅτι γὰ ἀλεξανδρέως παρεσκευασμένων καὶ θεωρίαν τῆς αὐγούστου. καλὸν δ' ἡμῖν πρὸς τῶν χειρῶν τὸ ἔνδοξον τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ σημῆναι, διό τε γῆς καὶ θαλάττης. πῶς δ' ὄκ ἂν δικαίως κρίνομεν αὐτὸς αἰσχυνῆ τῶν γνησιωμένων, εἴτις ἀναντὸς αὐγούστου κρίνειε, τὸ ὕβρει ἐχ ἡμεσόμενον ἀναχεῖν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν σὺν αὐτῷ εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς σκέψεις ἡμῶν, χωρήσω δὲ τοῖς κινδύνοις ὁμῶ σήμερον, ἡδονῇ φέρων πᾶν ὅτι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, ἐὰν ἂν ὑπερβαλοίμεθα ἄπρεπὲς. τὸ γὰ δὴ καὶ γένοιτ' ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τοῦτο σχετλιώτερον, χείρον ἀνασχεῖν ἐμὲ ζῶντα, εἰ μὲ τὸν ὑπὸ τοῦδε ἀρετῶν ἀφηρημένου. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτὸς τε ὡρμήκει πράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐσήμηνε θάρσος. πᾶσι τε ἐκ ἔρως ἄπλοιαν ἐ ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένους, ἕως δὲ τὸ ὑπ' ἐ παλατίου τὸ ξύλον ὑπερῳσμένον ἱππικόν. ἔθος γὰ τοῖς χιλιάρχοις ὅτ', ἐξωσμένους αὐτῶν ὠφὰ ἐ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἐκ τε ἡ ἡμέρα παθήκουσα εἰς αὐτὸν τῆς ὠφελήσεως τὸ σημεῖον. ἄρτι τε συνήει πολὺ θόρυβος τὸ παλάτιον ὑπὸ πολλῶν ἀσυδῶν, παρὸ καὶ διαπέρασεν ἐκεῖ, ὅτε τῇ συγκλήτῳ χωρίων, οὔτε τοῖς ἱππεῦσι. φύρδην δ' ἔζον τε, καὶ

γ. Ἐ τῆς ἀνδράσιν ἐρᾶ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δούλῳ ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. καὶ ὁ μὲν προϊόντων αὐτῷ γενεθλίων, ἔθυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἦρτο. Ἐ πίπτοντος τοῦ ἱερείου τινὸς σπονδῆς αἵματι τὴν ἀστρικὴν τήβεννον ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀναπλεως γενέσθαι. ἔτι γοῦν γέλωτα μὴν παρέσχεν, ἐπεὶ ὁ ἄρα εἰς οἰωνὸν τὸ ἀστρικὸν φανερὸν, ὅπερ καὶ προέφη τὴν καίσαρα. καίτοι ἱερεῖ ὄντι τὴν φύσιν τὴν ἑαυτοῦ, ὑπερφυέστατον ἡδέως κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητα ξυμμίκτων ὁμιλίας, πάνθ' ὅταν οὕτω σκοπῆται τὰ ξυγχαίροντα. μετὰ τὴν θυσίαν, ὅπερ τὴν θεωρίαν τραπέσης, ἐκαθέζετο, Ἐ ὡς εἰ αὐτὸν τὰ ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύαστο δὲ τὸ θέατρον, πηκτὸν ἐγίνετο καὶ ἔκλασον ἰνιαῖον τὸν, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴ μὲν, εἰς αὔθεμον, τὴν δὲ, εἰς σφᾶς εἰσόδους, καὶ ἀποχωροῦσιν, ὅπως μὴ παράσχωσιν οἱ ἔνδον ἀπλήμμυρα. ἐκ δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἑκατέρῳ διαφράγμασιν ἑπτὰ ἀπλήφιας ἐπαναστρόφους τοῖς ἀκροατηρίοις, Ἐ ἵππια ἀκροαμάτα. συγκαθημένης δὲ τοῦ πλήθους, καὶ τοῦ χαιρέα, σὺν τοῖς χιλιάρχοις ὃν ἄπωθεν ὁ καίσαρ εἶχε, δεξιὸν δὲ θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βαθύβιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς, ἤρετο κλεῖτον τοῦφον καθεζόμενον αὐτῷ, καὶ ὅτου ἐπαΐοι, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων ἐπιφέροιτο πεῖσις, ὡς μηδὲν ἡσυχάσειν ἕνα πάδε λέγων. ὁ δὲ φαμένου μηδὲν πεπύσθαι. σήμερον τοιγαροῦν ὦ κλεῖτε τυραννοκτονίας ἀγὼν ὡρύκει Ἐ ὁ κλεῖτος, ὦ γυναῖε, φησὶ σιγᾶ, μήτις ἄλλος ἀχαιῶν μεῖζον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὀπώρας ἐπιχεομένης τοῖς θεωροῖς, Ἐ πολλῶν ἐρινεῶν ἐπὶ σοὶ τοῦ ἀπαιῶ τιμωμένοις τοῖς κτωμένοις, ἐ καὶ ὁ ἤδη τοῖς ὠμοῖς αὐτοῦ ἐθεώρει μάχας, Ἐ διαπραξαμένων οἰκείων αὐτοῦ τῶν θεωμένων. ἐν τάδε ἡ σημεῖα μαθόντ' δύο ἡμέρας Ἐ μὲν ἐκάστου ἕνα καθ' ἑαυτὸν λαχθεὶς ἡγεμόνων, ὅτι ὀρχήσεις δράματα ἐπιτηδεύσειν κινύραν, ἐν ᾧ αὐτὸς πεκτένει, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἷμά τε ἰῶ πεχυμένον πλοῦ, καὶ τὸ ὠμοῖ τοῦ σταυροῦ ἐσκευασμένον, Ἐ τὸ ὠμοῖ τοῦ κινύραν. ὁμολογεῖται δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡδέως ἐν ᾗ φιλίππου τοῦ ἀμύντα μακεδόνων βασιλέα πτεῖναι παυσανίας εἷς τῶν ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. καίτοι δὲ διαζόντος ἔτι ὠδὰ μύσιον εἰς πλῆθος τῇ θεωρίᾳ καὶ τὸ πλοῦτον αὐτοῦ ἔναγες τὴν ἡμέραν, εἴτε λουτρῷ χρησαμένῳ Ἐ σίτου, εἴτε ἐπανίοι καθαρὸς Ἐ ὡς πρότερον, μιμησάμενος ὑπὲρ δὲ καίσαρ καθεζόμενον, καὶ δεδιὼς μὴ διαχυθὴ τὰ τῶν καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπιδὴ καὶ χαιρέαν εὐθὺς προεξελήλυθότα, ἐπανῆκτο θορυβούμενον αὐτὸν προελθεῖν. λαμβάνει δὲ αὐτοῦ τὸν τρόπον καὶ φιλοφρονούμενον δῆθεν, Ἐ πῖ δὴ φησιν ὦ μακαρίτη. Ἐ ὁ μὲν, αἰδοῦς δοκῶν καίσαρ καθίζειν. κρείσσων δὲ ὁ φόβος ἐμοῦ. ὀλίγον τε διαλιπὼν, εἶπε διανίσας. Ἐ ὁ καὶ ὁ δὲν ἐμαυτὸν ἐῶ, ἄξιόν τι δοκῶν ὅπῃ τινὶ τῶν ἀναπλήκτων πεῖσαι τὴν ἔξοδον. ἀμπεχόνας δὲ, καὶ αὐτὸς παρῆνει τοῦ καίσαρος καθ' ὃ πρότερον ἀπελθόντι πρός τι λουτρῷ Ἐ δείπνῳ ἡδέως, καὶ ἐπεὶ δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσαν δὴ πάντας ἀχθῆναι τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ σφῶν τὴν χαιρέαν ἕκαστον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐχρῆν ἕκαστον σφῶν τὰ πρὸς σκηνὴν μὴ ἀπολιμπάνεσθαι ὑπονοοῦντας. ἤχθοντο δὲ τῇ ἀναβολῇ, καὶ τοῦ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ ὡς τὸ ἐνατίαν ὥραν ἤδη τὰ τῆς ἡμέρας ἦν, καὶ χαιρέας βοᾶσθαι τοῦ καίσαρος, ὡς θυμοῦσθαι ἐπεισελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ παραστῆσαι. ὡς δὲ καὶ ὑπὸ πολλῷ φόνῳ τῶν βελτίστων, καὶ ἐπόθουν τῶν ἱππέων παρῆσαν

A bant viri cum mulieribus, & servi confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem divinam fecit Augusto Cæsari, ad cujus tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima, contigit respergi cruore togam Asprenatis unius e senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licet tum risu exceptum a Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Cajum ea die præter naturam suam fuisse affabilem, ita ut inveta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat januas, alteram versus subdivalem aream, alteram versus porticum, per qvas actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interscpta, ubi mimi versabantur, & musici. Cumqve jam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliqvis tribunis non procul a Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogavit assidentem sibi Cluvitum consularem, ecquid novi audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidii. tum Cluvitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achivorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & avibus propter raritatem gratis, Cajus delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxque duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo judex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & ejus filia Myrrha occiditur, multumqve ficticii cruoris fusum est tam circa crucifixum, quam circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse ajunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterum Cajo dubitante, permaneretne usqve finem spectaculi, præsertim cum dies esset ultimus: an lotus & cibo sumpto reverteretur, ut erat solitus: Minucianus supra Cajum assidens, veritus ne periret occasio, jam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Qvonam, inquit, bone vir, qvem ille reveritus sedit denuo. sed vicit timor: & paulo post rursum surrexit, Cajo non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, ut more solito lotus & pransus tum demum reverteretur: cupiebat enim, ut conscius, quod statutum erat peragi. Et jam Chærea conjuratos disposuerat, ut suo quisque loco navaret operam: ægreqve moras ferebant, qvod jam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reverti, atqve in sedentem irruere. qvamvis enim intelligeret id sine multa equitū, qui aderant ac senatorum cæde non posse fieri,

exiſtimabat tamen eam bene rependi libertate publica. jamqve tendebat in theatrum, cum ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cæſarem. Tum conjurati turbam dimovent, qvaſi Cajo hoc volente: re autem vera captantes ſolitudinem qvo facilius poſſent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus ſororis ejus maritus, & Valerius Aſiaticus: qvos dimoveri vetabat ſua dignitas. eos ipſe ſeqvebatur cum Paulo Aruntio. mox ubi regiam ingreſſi ſunt, relicta recta via per qvam eum præſtolabantur ſervorum miniſteria, & qva Claudius cum aliis præceſſerat, deflexit ad infreqventem qvandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco viſurus, qvi venerant ex Aſia, partim ad concinendos hymnos ſacrorum domeſticorum, partim ad ſaltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea ſignum poſtulat. & illo probroſum qviddam dante convitio ſimul ac ferro eum adortus ferit graviter, non tamen lætali vulnere: qvod qvidam data opera factum putarit, ut multis ictibus conſauciatus periret crucia'bilius, mihi non ſit veriſimile, qvia tale facinus non admittit lenta conſilia. qvod ſi hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuiſſe omnium ſtultiſſimus, qvi maluerit indulgere iracundiæ, qvam celeriter ſe ac ſuos eximere periculo: maxime qvando non deerant, qvi Cajo poſſent ſuccurrere, niſi qvam primum exhalaret animam. alioqvi videbitur ſe & amicos potius qvam illum affligere voluiſſe, cum poſſet re bene geſta clam ſe ultoribus ejus ſubducere, non perdendo temere tempus, vel ſeipſum potius. Verum hæc qvisqve, ut libuerit æſtimet. Cajus porro præ dolore vulneris, qvod humerum inter & collum impactum ne ulterius procederet oſſe juguli retentum eſt, neqve exclamavit attonitus, neqve invocavit opem amici ullius, ſive qvod nemini ſatis fideret, ſive præ ſuperbia: gemitu tantum edito, fuga ſe proripiebat ulterius. qvem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, ut in genu procideret: moxq; circumſiſtentium una vox erat, repete, atq; ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixiſſe fertur Aqvila, qvi ultimum exitium illi attulit. author autem facinoris merito Chærea dicendus eſt. qvamvis enim adhibuerit ſocios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi invenit. primusqve auſus eſt conſilium communicare cum aliis. qvod ubi probari ſenſit, conjuratos in unum contraxit uſus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cumqve res operam poſceret, hic qvoqve primus in eum irruit, & ſua virtute cædem exorſus trucidati cadaver proculcandum aliis præbuit. qvapropter merito qvicqvid

καθάπερ δεδιὼς, πεσθυμῶ λεῖ, καλῶς ἔχειν ἡγεῖμῶ, πᾶσιν ἀσφάλειαν ἢ ἐλευθερίαν ὠνεῖμῶ ἐν ὀλίγῳ πίπτειν τὰ κῆ τὰς ἀπολεμίους. Ὡς δὲ τετραμμένων ἐς τὸ θέατρον τ ἐισοδον, σημαίνε ἢ χαῖῶ ἐξαναστάς, καὶ βοᾷ λεῖ. ἀνέστροφον ἢ κ οἱ συνωμό Ὡ ἀνωθεῖντο τὴν πλῆθυν, λόγῳ μὲν ἵνα τὸ δυσχεραίνειν τ χαῖον, ἔργῳ ἢ ἐπ' ἀδείας βυλομένοι ἐν ἐρημίᾳ τ ἀμυνομένων καταφήσαντες αὐτὸν, ἁπλοῦς τῆς σφαγῆς. πεσεξήεσαν ἢ κλαύδι μὲν ὁ πατρῶ αὐτ, καὶ μάρκ μιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔπ ἢ ἀλέρι ἀνθυπατικὸς, οἷς ἐδὲ βυλομένοις διακωλύσαι δυνάμις λεῖ αἰδοῖ τῆς ἀξιώσεως. ἔπειτ ἢ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρεντίῳ. ἐπεὶ ἢ ἐν τῆς λεῖ δ βασιλείᾳ, τὰς μὲν εὐθείας ὁδὸς λείπ, καθ' ἃς δὴ ἐσήκεσαν τ δῦλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, ἐ πεσήεσαν οἱ πρὸ τὸν κλαύδιον. τρέπεται ἢ κ τινὰ παρεμπόρτε, κ ὅτι τόπον πρὸς λυτροῖς ὑποπτεύῶ. ἅμα καὶ παῖδας οἱ ἦκεσαν ἐκ τῆς ἀσίας καλοῦντας, ὑπομπὴς αὐτῶν ἐκεῖθεν ὑπομένης ὅτι ὕμνοις μυτηρίων ἀ ἐπιτέλει, ἔνιοι ἢ κ πυῤῥίχισμὸς οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσεσθαι. ταραλάζει ἢ αὐτὸν χαιρέας ἐ ἤπησε σημέῳ. ἔ ἢ τ εἰς χλεύλεω ἀναπεμφθέντα ἐπόντ, ὡδὲν ἐνδοιάσας λοιδορίας τε ἐξενήκ ἔ χαῖᾳ, καὶ πασιμῶ τὸ ξίφ, ἐπιμὰ πληγὴν σφοδράν. ἐμὲ μὲν λεῖ καιρ. καὶ τοιγε φασί τινες πεσνοίᾳ ἔ χαιρέα ὑπομένῃ τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν χαῖον, ἀλλὰ πλείονας πληθὰ τραυμάτων. ἐμοὶ ἢ ἀπόχρη ἐτ ὁ λέγ, ἀφ' ὃ μὴ ὑπεχωρεῖν ἐν τοῖσδε τοῖς πάθεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαιρέαν ἢ ἅπερ ἴτως ἐφρόνει, πάντων ἡγημὼν μωρίᾳ ἀφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ σὺν ἔ ἐξ Ὡ ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε, καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, ἀφ' ὃ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἔπ ὑπὲρ βοηθείων χαῖον μὴ φθάσαντα τλεῖ ψυχλεῖ ἀφεῖναι. καὶ τοῦτο μὲν χαιρέᾳ λέγον ἂν ὑπὲρ ἔ αὐτ τ χαῖᾳ τιμωρίας, ἀλλὰ τ αὐτ, καὶ τ φίλων, ὅπως ἢ καὶ πράξασιν καλῶς ἂν ἔχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τ ἀμυνομένων, ἢ ὅπως αὐτὸν εἰ τύχοι καταρθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρῄσειν αὐτόν τε ἀπολέσαι καὶ τὸν κράτον. καὶ τάδε μὲν ἐᾶσαι παρέσω τοῖς βυλομένοις, ἢ κ θέλοιεν. ὁ ἢ χαῖ Ὡ ἀληθὲς τῆς πληγῆς φερομένῳ, μεσηγὺς γὰρ ἔπιπτε, Ὡς ἔ ταχὺ φερόμενον τὸ ξίφ, ἐπέσχεν ἡ κλεὶς πρόσωπόν χωρεῖν, ἅτε ἀνθρώπειον ἀπὸ σκηνῆς ἔτι ἐπικαλέσαι τινὰς τ φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε Ὡ ἄλλως φρονήσ. ἔνιοι ἢ χρήσασθαι τοῖς τῆς ἀληθ τὸ πρῶτον εἰς τὸ πρόσθεν ἴεσθαι φυγῇ, καὶ δεξάμ αὐτὸν καρηνίᾳ βαίβιν τλεῖ Διόνοιαν ἤδη πεκατεργασμέν, ὠθεῖ κλιθέντα ὅτι γόνυ. πολλοὶ ἢ πρόσθεν ἐπ' ἐνὸς σκελεύσματ ἕκαστον τῆς ξίφεσι. πρόσκελευσμός τε τὰ πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς ἕρις αὐτοῖς λεῖ. τελευταῖον ἢ αὐχένας ὁμολογέσαι ὑπὸ ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγόν, ἢ μεθέσθαι αὐτὸν ἀκρεῶς. ἀναθεὶς δ' ἄν τις τλεῖ πράξιν χαιρέᾳ, καὶ ἡδέως πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὐ πρῶτός τε ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα, ὡς πραχθεὶς πρόλαβεν πολὺ τ ἁπάντων, Ὡ πρῶτ μὲν τολμηρῶς ἐξέπιπτεν τοῖς λοιποῖς, δεχομένων ἢ τ ὅτι τῷ φόνῳ λέγον, ἀτοράδας τε ἤθροισε, Ὡ τὰ πάντα φρονίμως συγ-

προτήσας ἔνθα γνωμῶν εἰσηγήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείττων ἐγένετο, κ λόγοις καθομίλησε χρηστοῖς, ὡς ἀ τολμῶντας λυσιτελεῖν ἀναγκάσετε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλαμβανε χεῖρα χρῆσθαι. φαύνε ἢ πάντων τὰ πρῶτός τε ὁρμῆσαι, καὶ ἀψάμ ἀρετῇ ἃ φόνε, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίβατον ὁδὸν ὁρᾶν Ὡ προτεθνεῶτα γαῖον. ὥστε ἂν δικαίως, κ ὁσα

καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγμένα τῇ χαρέᾳ γνώ- A & a ſocijs perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, in-
μῃ τε καὶ ἀρετῇ προσῆκεν, καὶ πόνῳ τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ induſtriæ atqve virtuti, acceptum ferendum eſt.
μόλις τέτταρα τραύματα ἀπολυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ τὸν Sic Cajus finiit multis confoſſus vulneribus. Qvo
χαρέαν, ἐπειδὴ κατέλαβον αὐτοῖς ἤδη γαῖον, ἐδόκουν μὲν interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe qva
πανύκτιος ἰόντες σώζειν αὐτὸν ἀμήχανον εἶναι, οὕνεκα venerant, videbat impoſſibile: ſive attoniti ma-
τὸ γεγονὸς. ἐδόκει γὰρ μικρὸν δεῖν τὸν αὐτοκράτορα ἀπηνύσθαι gnitudine facinoris, qvod non leve eſſet pericu-
τὸ κινδύνευμα ὑπὸ τῆς ἀνοίας. ἐδήμευε πρωΐ, ἔνθα προσφιλὴς, lum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſa-
καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ ἀναμενοῦσι ποιησόμενον τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, ἀλλὰ τῶν ἔνδον ὄντων τὰς ὁδοὺς καὶ ὡς B nam multitudinem, paratis ad ultionem militi-
ἔπραξαν τὸ ἔργον. καὶ μεγάλῃ πλήθει ἐμφράξουσιν αὐτοῖς τὰ θεραπαινεῖα, καὶ ὁπόσοι τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ φυλακῇ bus: ſive qvod anguſtæ erant viæ ubi pactata
τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου παρῆσαν τὴν ἡμέραν. ὁδοὺς τε est cædes, & refertæ famulis ac cuſtodibus, qvi
ἑτέρας χωροῦντες, παρῆσαν εἰς τὰ γερμανικὰ μὲν οἰκίαν omnes ea die præſto erant ad officium. proinde
ἧπερ πατρὸς, ὃν τότε ἀνῃρήκεσαν. σωτηρίᾳ μὲν ἦν ἐκείνη, per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germa-
ᾗ τὸ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἑκάστου τῶν ἐπὶ τῆς nici, cujus filium Cajum tum necaverant. hæ fu-
ἡμεδαπῆς γεγονότων ἀσκηθὲς διὰ μέρους ἀνομάλως τὰ οἰκοδομήματα μείων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, C erunt contiguæ palatio: qvod ita unum erat, ut
ὑπονυμίαν ἔλαχεν. καὶ δι' ἐκπλήξεως ἐκτὸς τὸ πλῆθος tamen excultum eſſet ædificiis per partes a ſingu-
τὸ ἔξοδον, ἐν ἀσφαλεῖ τὸ παρὸν ἦσαν, λαμβάνοντες ἀκμὴν κακῶν lis imperatoribus, qvorum appellationem retinê-
τῶν αὐτοκρατόρων παρελήφοτες. πρῶτοι δὲ ἐς τοὺς γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο καὶ τελευτῆς. bant. jamqve elapſi e turba ſatis tuti erant pro
δορυφόροι δὲ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τοῦ ἔθνους, ἀφ' οὗ κατέλεκτο, τὸ κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæ-
ἡμῖν δὲ χρῆσις πρῶτον ἐστὶν αὐτοῖς ἀπάνιον ἔτι σὺν ἐπιμιξ βαρβάροις, ἅμα τὸ ἡδέως λογισμὸν ἐπιδέχεσθαι ſaris. primi autem Germani ſenſerunt ejus inte-
τοῦ μόνου, ῥᾳδίως καὶ ἑτοίμως τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ D ritum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad
ἐρωμῇ συνιόντες τοῖς πολεμίοις, ἃ ἂν ὁρμήσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔτι οὖν πυθόμενοι ἃ ἔλαβε τὸ σφάγιον, principis cuſtodiam: homines natura iracundi,
καὶ θεασάμενοι τοὺς μὴ ἀρετῇ κεκινηκότας ἐπὶ τοῖς ut qvivis alii barbari, qvod plerumqve qvid fiat
ἴσης ἀλλὰ συμφορᾷ τῶν αὐτῶν, μᾶλλον δὲ αὐτοῖς non intelligant, robuſti corpore & primos hoſti-
προσφιλὴς ἦν καὶ δόσεσι χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτοῦ um impetus excipere ſoliti, & magnum ad vic-
κτώμενος, σταδίοις μὲν (προεσκήκει δὲ αὐτῶν, toriam momentum afferre in qvamcunqve partem
οὐδὲν χιλιαρχῶν, ἃ δὲ ἀρετῇ καὶ γυμνασίοις προ- incubuerint. hi cognita morte Caji vehementer
γόνων, μονομαχῶν γὰρ ἦν, ἰσχύϊ δὲ σώματος τῷ ἐπὶ E indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metien-
τιμίοις κτησάμενος ἀρχεῖν) διεξήεσαν τὰς οἰκίας ἀνερευνώμενοι τὰς σφαγὰς ἐκ μέσου. ἀστοχήσαντες χρεμπτόντων tes, ſed ſuis commodis; qvod gratioſus apud il-
αὐτοῖς, ἅμα τὸ πρῶτον προσπεσεῖν, ἐπὶ τῷ σοφῷ μιάναι τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λελέχθω πρότερον, los fuerat crebris largitionibus benevolentiam
σὺν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ σφετέρᾳ σωτηρίαν ἀποσημήνασθαι. γενόμενος, δεύτερος νωχελῶς ἐσαντίαζεν, τοὺς γυμνασιάρχους τῶν πολιτῶν. ἔπολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπατόρων, καὶ μηδὲν αἰδεσθέντων αὐτοῦ τὴν eorum ſibi comparans: moxq; duce Sabino (is
ἀξίωσιν ἰσχύϊ πεζῶν ἀφεῖρεν) τὸ ξίφος τῶν πρώτων F non ſua, aut majorum virtute, ut qvi gladiator
ἐπιόντων συμπλακεὶς, φανερὸς τέλος ἦν ἀπεγνωσμένως τεθνηξόμενος, μέχρι δὴ προσχεθεὶς πολλοῖς τῶν ἀμφὶ fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatum prove-
φερομένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους τραυμάτων. τελευτᾷ δὲ καὶ τῆς ἐκ τῆς βουλῆς σὺν ὀλίγοις ὑπὸ τυχαίως τοῖς ctus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos
γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον προσπεσόντες, ὑπὸ δὲ φιλοδημοσιωνίας, καὶ ἡδονῆς ἐπ' αὐτόπλης γλυκείᾳ χαρᾷ κεκέ- ſcrutabundi ubinam laterent interfectores Cæ-
νῳ, μῖσος ἐπέφαινε πρὸς αὐτὸ, τὸ μὲν πατρῷον ἐπὶ ἀντιπίᾳ, καὶ saris: & primum forte oblatum Aſprenatem
ἐμιώνυμον φυλάσσα ἐλάσας, καὶ μὴ δεχεσθεὶς, κτείνῃ γρα- G ſtrictatim laceraverunt, eum cujus togam cruore
μματέας ἀποπεμψάμενος, καὶ παρεῖναι μὲν ἀμφοτέρους ἐκφραγόμενος ἦκεν ἐπὶ τὸν ἐκ τοῦ θορύβου ἐκπεπληγμένης τῆς οἰκίας, κρύπτειν victimæ reſperſam diximus, infauſto ſane auſpi-
αὐτὸ ἀνθυπατικὸς ὢν, καὶ ἅμα φυλάσσειν τὸ γερμανικὸν τὸ εἰς τὸ cio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt civem no-
ἑρμαῖον ἀκριβῶς, καὶ ὅπως τοῖς φόνοις ἐμοίμως τὸ τε αἰτιᾶσθαι καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων. καὶ οἱ μὲν, ταύτῃ τεθνήκεσαν. bilißimum, & genus ducentem a multis impera-
ἐς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος ἅμα τὸ καὶ τελευτῆς ἐκπλῆξίς τε, καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν δὴ καὶ πάνυ ἡδονῇ toribus: qvi nihil apud furentes fieri ſuam di-
δεχόμενοι τὸν ἔλεθρον αὐτοῦ, καὶ ὡς πολλὰ ἠσκημένοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὡς δὲ ἐς ἀπιστίαν ἦσαν. gnitatem videns, homo validus extorſit gladium
reluctanti ei, qvi primus ſe invaſerat: videba-
turq; non inultus moriturus, ni circumdatus
multorum ſimul obrueretur ictibus. tertius e ſe-
natoribus Anteius cum paucis mala fortuna ſi-
ut priores in Germanos incidit, pertractus eo cu-
pidine viſendi Caji cadaveris, qvem vehemen-
ter oderat. ejus enim patrem eodem nomine ap-
pellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit
poſtremo miſſis illo militibus. paſcebat igitur o-
culos gratiſſimo ſpectaculo: verũ audito tumul tu
latebras qværitans, non effugit Germanorum di-
ligentem perqviſitionem, per iram ſontes juxta
atq; inſontes trucidantium. & illi qvidem tali fa-
to abſumpti ſunt. cæterum poſtqvam in theatrũ
rumor de morte Caji perlatus eſt, plus demirati-
onis invenit qvã fidei. qvidam enim etſi perliben-
ter interitũ ejus acciperent, qvẽ jamdudũ opta-
verant, præ timore tamen credere non audebant,

aliis contra ideo non libebat credere, qvia verum esse nolebant, atqve etiam majus putabant qvam ut humana virtute posset effici. hi fere erant pueri ac fœminæ atqve mancipia: tum nonnulli ex militibus: qvod ejus stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum qvemqve civiū, & prædarum participes. mulieres autem & juventus deliniti, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisq; id genus aliis: qvarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis. apud servos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra qvos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare conflictæ calumniæ, & indicata herili pecunia, non libertatem solum assequi, sed & divitias, qvod delatoribus octava confiscatorum bonorū esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel qvod aliqvid præsensérant, vel qvod verum esse misere cupiebant, adeo non proterebant gaudium, ut ne audivisse qvidem se fingerent: alii ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alii conscii, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne forte suspecti his qvibus expediebat tyrannum vivere, deposcerentur ad supplicium. nam & diversus rumor sparsus est, esse qvidem saucium, non tamen occisum, verum diligenter curari a medicis. qvo factum est, ut audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici ejus erant, qvi nunciabant, & hoc ipso suspecti qvasi fautores tyrannidis: aut contra infensi homini, & ideo nimis cupide etiam falsa pro veris credita, communicare cum aliis putabantur. accessit & alius rumor, qvi maxime nobilitatis obscuravit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic ut erat cruentatum procurrisse in forum, atqve ibi concionari apud populum. ita illi in diversos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se movere ausi sunt, metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quam quo factum interpretarentur delatores & judices. Sed postqvam Germani strictis gladiis circumdedere theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cujusvis ingressum expavescebant, quasi jamjam contrucidandi: hærebantqve inopes consilii, ut quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, sive insidiæ illæ fuerint, sive quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deosq; innocentiæ testes invocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ ἢ εἰς ἃ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν. διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν τι πιστεύειν ὅτι μὴ ὑπὲρ γεγονέναι, μήτε ἀληθὲς ὑπολαμβάνειν, διὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρωπίνῃ τινὶ ἀρετῇ χεῖρας γυμνὰς τελῶν πάντα δ' ὄχλους, ὅπλα τε ἔχοντας, καὶ πᾶσι δορυφορικοῖς. οἱ μὲν διὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ὑπὸ ἀνάγκης σωτηρίαν ἔντες, καὶ διὰ νίκας τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασόμενοι τὰς κρατήσεις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελειῶν τυγχάνοντες. ἡ δ' αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλῳ φιλεῖ, θεωρίαις τε, καὶ μονομαχίαις δόσεσι καὶ πότοις κρεωμομίοις, ἡδοναῖς ἀνιλημμένοι ἀπεκάοντο, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας τὸ πλῆθος, τὸ δ' ἀληθὲς, ἐκπεπλάνηνται τὰς μανίας καὶ τὴν ὠμότητα. οἱ δὲ δοῦλοι διὰ τὸ εὐπροσωπία τε εἶναι καὶ καταφρονημάτων τῶν δεσποτῶν ἀποτροφῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ἴσης τὸ καὶ ἐκείνου ἐπικαιρίας. ῥᾴδιον γὰρ ψευσαμένοις τε καὶ τὰ κυρίων πεπισθοῦσι, καὶ τὰ χρήματα συνδέδρασιν αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ πλουσίους, μισθοῦ τὰ κατηγορίων, διὰ τὰ ἆθλα αὐτῆς πεκεῖσθαι τὰς οὐσίας τῶν ἀσέων. τὰ δ' εὐπατριδῶν εἶναί τισι πρὸς ἐλεγόμενα φανέντα, τοῖς μὲν ἐκ τῶν πεποιθέναι τὰ ἐπιβουλεύειν, τοῖς δὲ ἐκ τοῦ δέλεαρ εὐκτὸν ἡγεμένοις, σιγὴ παρεδίδοτο, οὐ μόνον ὅτι τοῖς ἡγεμένοις χαρὰ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τὰ ἀκριβέστερα. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευδέσιν ἐλπίδος, τιμωρίαν σωτηρίαν, ὡς πεφοβημένοις ἀποφήναιεν τὴν διάνοιαν τὴν ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξεπισταμένοις διὰ τὸ τῆς ἐπιβουλῆς μεταχεῖν, μείζονες ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίαι, καὶ δεδιότες μὴ πρός τινα ἐπέντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴζετο ὠφελημένοις ζῶντος ἑαυτῶν, κολασθεῖεν ἐνδείξεως γενομένης. ἐπεὶ ἕτερος ἐπιφοιτήσει λέγων, ἐμιλληκέναι μὲν πεπύσμαν, ἀμύνειν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα, ἐν θεραπείαις τὸν τῶν ἰατρῶν εἶναι. ἐπὶ τε πρὸς αὐθις ἀφθεὶς, ὡς καὶ θεραπείας γνώμην ἀποφαίνοιτο τὴν αὐτὸ. ἡ δὲ φιλόπολις, ὑπὸ ἐγένετο εὐνοίας τῆς τυραννίδος, ἡ καὶ μίσους ἐκεῖνον χεούμενος, τὸ πρὸς αὐτὸν ἀδαμόθεν εὐνοίας χρωμένῳ, διαφθείρειν τὴν ὅτι τοῖς λεγομένοις πιστεύοιτο ἢ τοῦ τινων, οἱ καὶ μάλιστα τῆς εὐπατρίδας ἐφαίνοντο τὸ εὐθυμεῖν τὰ ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γεγονότα, καὶ ἀφρόντιν κομιδὴ τὰ σωμάτων ὥστε εἶχεν ἡματωμένον ὅτι τῆς ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ δημηγορίας εἶναι. καὶ πάντα μὲν εἰκάζετο βουλῇ τῇ ἀλογίστῳ τὰ θροῶν πρὸ ἠμένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξη τὰ ἀκουόντων λαμβανόμενα. ἃ μὲν τὸν γε ἐνέδραν ἐξ ἑλίων, δεδιότες τὸν ἐπενεχθησομένου πρὸ ἐξιόντων αὐτῶν. ἐπὶ δ' ἧς ἀξιοῖεν δίκης οὐκ αὐτὸς τὸν κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν ἠλήσαν τοὺς τε καταμηνύσοντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ ἢ πλῆθος τὰ γερμανῶν πρὸ ἐκὸς τὸ θέατρον ἐσπασμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν οὖ τινα ἐποδὸν ποιᾶ, εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα, μᾶλλα συγκοπήσειν. ἐν ἀμηχάνοις ἢ ἦσαν, ὅτε ἀπέναγ ἀφορος ἐπιφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τὸν ἀπὸ τοῦ θεάτρου πεπεδυκότες. ἐκπεπλῆσθαι ἢ ἤδη, βοὴ δ' θεάτρου ῥήγνυται καθ' ἱκετείαν τρεπομένη τὰ σεβαστῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ ἡμένης καὶ τὰ βουλήσεων τὰ ἐπανάστασιν, εἰδήτις καὶ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. φείδεσθαι οὖν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοτρίας ὧν τῶν ἀδὲν ἐν αὐτῷ ἡμένων ὑπολαμβάνειν τιμωρίαν, πυρέντας ἐν ἐρεύνῃ τῶν πεπραχότων ὅτι καὶ

πεπραγμένον ἦν κατασβῶσι. καὶ οἱ μὲν παῦσά τε καὶ περιστέρω μὴ δακρύων καὶ τύψεως θεσσάμενοι ὑπολαζόντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὅσα, ἀνεδίδασκον αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐς πλησίον, καὶ ὡς ἄντις ἀγωνιζόμενος πρὸ τῆς ψυχῆς εἰπεῖν τι ἔλεγον. θεραπὼν δὲ πρὸς τοῦτο τῶν σεβαστῶν ἡ ἐγὴ, καὶ μετὰ μελή-

μελήσαιτο αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βουλεύματος, ὡμόν τε γὰρ ἐδόκει, τὰς κεφαλὰς τῶν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀπηωρημένους, ὡς μείζονος ἐπάρχου οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐλέῳ ἅμα πάθους, ὡς τε παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς δέει ἐλλιπεστέρως τὰ τῶν κινδύνων ὁμιλήσαντα ἐπαναστῆσαι, ὧν ἄδηλον εἶναι τῷ συμφορᾶν, εἴπερ ἐς πόλιν φλαχθῆναι δύναιτ' ἄν. ὡς τε καὶ εἴ τινες τῶν ὠμοτάτων μισούντων καὶ μὴ δίκης τὸν ζῶντα, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν τῆς χαρᾶς, ἀλλὰ τὸ ἐπιφοβοῦν μὴ σωματωλυμένης γενέσθαι, τὸ ἧττον ἅμα καὶ πλεῖστον μηδέπω καὶ τότε ἐχεγγύων παρελθεῖν. ἐπεὶ ἤ ἐναρὴς ὁ ἀρένθιος τὰ κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτοῦ φωνῆς τε μεγέθει χρώμενος, καὶ χρήματα πλείστα ἐσκευασμένος ὁμοίαν τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δυνάμεί τε αὐτοῦ ἐφ' οἷς ἐβούλησε πεῖσαι τὴν πόλιν, ἔντε τῷ τότε καὶ τοῦ ὕστερον. ἔτι δὲ ἀλαθὴς αὐτὸν ὡς ἐπὶ πᾶσι μὲν ἀθυμοῦντα, καί τοι μέσῃ καὶ παρόντα τινὰ ἐν ἐχέτῃ πλείστῳ χαίρειν, ἀλλὰ μὲν κρείσσονα ἡ δεδασκαλία τοῦ φόβου, καὶ σπουδὴν ἅμα τοῦ κερδαίνειν τὸν σωτῆρίαν τῆς ἐς τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ἐπιτηδεύοντα, ὡς ἄν τις ἐπὶ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσατο ἀπολωλέναι, ἀπροσμάχητον δὲ χαίρειν τὸν θάνατον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμπροφερόμενον τε γεγονότα. ἤδη δὲ καὶ τῶν ἀρένθιον παρῃτοῦντο ἀνακαλεῖν τοὺς γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες κατιέναι πρὸς τὸν σίδηρον, ὡς ἀλαθεύσαντες χαίρειν τῷ τελευτῷ. ὃ τοι καὶ σαφέστατα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πάντας οἱ καὶ ὅπως οὖν τοῖς γερμανοῖς ἐντύχοιεν. ἐλπὶς γὰρ αὐτοῖς ἐπεγεγόνει, ἐμπνοῦν κεῖνον τὸν χαίρειν, οὐκ ἔστι δ' τινὰ κακῶν ἂν ἀπέχον. τοῦτον δὲ ἐπιέσθυσεν αὐτοῖς ἔννοια τῆς πρὸς αὐτὸν, ὡς καὶ μὴ δι' αὐτοὺς ἀπολωλεκότος τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ καὶ τοσαύτῃ δυσχερᾶ συνεσόμενον. παύονται δὲ ὁρμηκότος ἐς τὸν πυρρίαν μαθήσεως ἅμα δὲ ὁρμώμενος αὐτοῖς ἐπὶ τῇ πλάτῃ, ἅμα τε τὸ εἰς ἀγρεῖον ἐπιδιέσθαι τὸ πρόθυμον τῆς ἔννοιας, ἐς ἀμέλειαν αὐτοὺς ἀπολωλότος, ἢ δέει μὴ περαιτέρω τῆ ὕβρει χρωμένων ἐπιστρέφηται ἐπὶ τὰ βουλῆς, εἴπερ ἐς ἐκεῖνον πρὸς τῷ πρατος καταστάντος ἄρχοντος. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ' ὧν ἐπαύσαντο λύσης τῆς ἐπὶ χαίρει τῷ θανάτῳ καλαλαμβανομένης αὐτούς. χαιρέας δὲ, σφέδρα γὰρ πρὸς μανικιανὸν ἔσχισε μὴ ἀλαφθαρείη μανία τῶν γερμανῶν πρέσβεων, ἑκάστου τε τῶν θαλιωτῶν μετὰ πομπείας τὰ σωτηρίας αὐτῷ δεόμενος, καὶ μὴ ἀπωλέσαι πολλὰ ἐξέπεσεν πιθάνως. καὶ μανικιανὸς μὲν καὶ κλήμης, ἀνάγκη γὰρ ἐπὶ τούτων, μεθίησι πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιωσάμενα τῇ πράξει συμμαρτυρῶν, καὶ ἀρετὰ τοῖς ἐντεθυμημένοις, καὶ πράσσειν μὴ ἀποδεδειλιακότι. τυραννίδα γὰρ ἐς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῇ δὲ ὑβρίζειν ἐπαρθέντα, εὐτυχεῖς δὲ σὺν ἀραπαιδεύσαντας τοῦ βίου, μίσει τῆς ἀρετῆς πρὸς αὐτὰ χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύτης δυσχέρειας, ἐποίᾳ δὴ χαίρει συνελθεῖν, τῶν ἐπαναστάντων καὶ σωτηρίαν τὰ ἐπιθέσιν αὐτὸν ἐπιβούλου αὐτῷ ἡγουμένου, καὶ διδάξαντα, οἷς ὑβρίζειν ἀφεῖτο τὸ νόμου τὰ πρόνοιαν, πολέμῳ πρὸς αὐτὸν χρήσθαι τοὺς φιλτάτους. καὶ νῦν λόγῳ μὲν εἶναι τούτους οἱ ἀνῃρήκασι χαίρειν, ἔργῳ δ' αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῶν κεῖσθαι ἀπολωλότα. ἤδη δὲ τὸ θέατρον ἐξανίστατο τῶν φυλάκων, καὶ παραχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο τῶν ἔσω.

A in ſpectatores conſulerent: qvandoquidem hoc ipſum qvamvis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum aſprenatę capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quod incerti eſſent etiamnum an omnino periculum evaſerint. itaqve etiam qui juſtiſſimis odiis Cajum proſeqvebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium B ejus cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat utpote præco rerum venalium, paraveratqve ſibi ex eo quæſtu divitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quam maxime ad luctum compoſito. quamvis enim infenſiſſimus eſſet Cajo, tamen urgente C præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus uti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nuntiat ejus mortem, non paſſus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit revocare Germanorum impetum. ſimulq; tribuni jubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui D quomodocunqve inciderent in Germanos: qvi ſi aliqvam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, a nullo abſtinuiſſent maleficio. adeo illum diligebant, ut ſuarum animarum jactura redemptâ ſalutem ejus cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaqve tum demum cognita ejus morte, cohibuerunt impetum qvo in vindictam ruebant, vel qvod jam non amplius erat tempus declarandæ benevolentiæ, aut referendæ gratiæ, E vel qvia timebant non impune ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animadverſuro ſi forte ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caji cædem paulo ante excita. Cæterum Chærea, qvi valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſinguloſ militum prenſabat, de eo rogitans, precibusqve commendans eis ſalutem hominis: qvo factum eſt, ut ille una cum Clemente ad eum perductus collaudaret tam egregium facinus, teſtatus id eſſe e republica, eiqve ſenatus nomine gratias egerit, qvod F nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, ut elata brevi voluptate ex impotentis & iniqvæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum ut inviſa bonis omnibus: qvod & Cajo tunc accidiſſe, qvi jam rum ante conſpirationem initam legum contemptu, & non ferendis injuriis etiam amiciſſimos a ſe alienaverit, a qvibus nunc peremptus videatur, G cum revera ipſe ſibi exitii cauſa fuerit. Jamq; & in theatro ſpectatores tumultuabūdi cōſurrexerāt,

hujusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, ut curaret qvosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, ut sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam convenit, populusqve in comitium confluens trucidatores Caji qværebat, & is quidem serio, senatus vero tantum in speciem. cumqve Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset, ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus qvisnam esset ejus cædis autor, Utinam ego, inqvit. Consules autem edictum proposuerunt, in qvo continebatur Caji accusatio, jubentes ut domum redirent tam populus qvam milites, populo qvidem magnam relaxationem pollicendo, militibus vero præmia, si modo nihil turbarent & abstinerent ab injuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqva civitatem afficerent, neve ad rapinas verterentur & sacrilegia. jam autem totus senatorum ordo convenerat, præcipue qvi cædis erant conscii: audebantqve sperare aliqvid, qvasi ad se devoluto rerum moderandarum arbitrio.

CAP. II.

Qvomodo Claudius principatum adeptus sit.

In hoc rerum statu repente Claudius domi arripitur. Convenientes enim in unum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficturum tot urgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi utilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & qvodammodo socii. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qvi tum in senatum coiverant non præferendum, sive natalium claritatis, sive liberalis eruditionis habenda esset ratio: qvi constitutus in rerum fastigio præmia cuiqve pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus a militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nesciis Claudium raptum, & instare virtutis certamen, qvasi protrusus, nec tamen invitus, intrepide orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc ferme sententiam: Etsi incredibile videtur, Qvirites, qvod præter omnē spem nobis offertur post tam longum temporis spatiū, tenemus tamen libertatē, incertum qvidem qvā diu mansuram, & in potestate deorum sitam, qvorum hoc munus est: sed qvæ in præsens certe exhilarare nos valeat, qvicunq; seqvatur exitus. bonis enim viris jucundum est vel unam horam liberos in libera patria vivere, veterisqve illius & florentis reipub. aliqvem gustum capere. eqvidem priscæ illius libertatis non memini, ut post eam sublatam natus, præsentis sane sum cupidissimus, & felices existimo qvibus datum est in illa nasci atqve institui honestis studiis:

ἀρπᾶται δ' ἐν τούτῳ ὁ Κλαύδιος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδους ποιούμενοι αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοὶς λογιζόμενοι περὶ τῶν πραγμάτων, εὐρῶν δυνησομένην οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν κτήσασθαι τὴν ἀρχήν, εἴτε τις τὴν ἐν ἀρχῇ καταστήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ διὰ συνεργοῦς τὴν ἀρχῆς καταστάσει. καλῶς οὖν ἔχειν ἀκεραίων ἔτι ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι Κλαύδιον, πατρώων τε ὄντα καὶ τεθνεώτων, καὶ τῶν εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων. οὐδενὸς δ' τινος οὐκ ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ ἐν ἑκάστοις αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ ἐπιεικέστατα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα Σεντιος Σατορνινος τε, καὶ ἐπαξάμενος οὐκ ἀδωρήτως. ἦρπασε μὲν δὴ Κλαύδιον ὁ στρατιωτικὸς. γνώμης δὲ σεντίου σατορνίνου, καί τι πεπυσμένου τὴν Κλαυδίου ἁρπαγήν, καὶ ὡς ἐπιδικάζοιτο τῆς ἀρετῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταπλαγεὶς ἐπὶ τῷ συγκλήτῳ, καὶ μηδὲν καταπλαγείς, ἐλευθέροις καὶ γενναίοις ἀνδράσι πρέποντως πεισθῆναι τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ φωμαῖοι ἀπὸ τοῦ χρόνου πολλῷ ἦκειν ἀνέλπιστον ἔσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομέν γε ἐλευθέρου τινὸς ἀξίωσιν, δῆλον μὲν ἐφ' ὁπόσον ὠφελητέα ἐσμὲν καὶ γνώμης θεῶν οἳ ἔχαρίσαντο αὐτοῖς κειμένοις, εὐφραίνειν δ' ἐχρῆσαν καὶ εἴπερ ἀφειρεθείη μὲν αὐτῆς εὐδαιμονία σωζόμενοι. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα τοῦ ἀρίστου ἀθανατιζομένοις, καὶ μετ' αὐτὸ τελοῦσι τὴν ἀθανασίαν ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρίδι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἦν ὑπὸ δικαιωμένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ δ' τῆς πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ἐστι διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγενῆσθαι. τῆς δ' νῦν ἀπολήψεως πεπολαμένου μακαρίσαιμι ἂν ἀνδρῶν τοὺς ἐγχωρήσαντας καὶ συναφέντας αὐτῇ, καὶ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὡς Κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

Ἐν τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων, ἀμφίδιον ἁρπάζει Κλαύδιος ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδους ποιούμενοι αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοὶς λογιζόμενοι περὶ τῶν πραγμάτων, εὑρὼν δυνησομένην αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοὶς λογιζόμενοι περὶ τῶν πραγμάτων, εὑρὼν δυνησομένην οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν κτήσασθαι τὴν ἀρχήν, εἴτε τις τὴν ἐν ἀρχῇ καταστήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ διὰ συνεργοῦς τὴν ἀρχῆς καταστάσει. καλῶς οὖν ἔχειν ἀκεραίων ἔτι ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι Κλαύδιον, πατρώων τε ὄντα καὶ τεθνεώτων, καὶ τῶν εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων. οὐδενὸς δ' τινος οὐκ ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ ἐν ἑκάστοις αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ ἐπιεικέστατα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα Σεντιος Σατορνινος τε, καὶ ἐπαξάμενος οὐκ ἀδωρήτως. ἦρπασε μὲν δὴ Κλαύδιον ὁ στρατιωτικὸς. γνώμης δὲ σεντίου σατορνίνου, καί τι πεπυσμένου τὴν Κλαυδίου ἁρπαγήν, καὶ ὡς ἐπιδικάζοιτο τῆς ἀρετῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταπλαγεὶς ἐπὶ τῷ συγκλήτῳ, καὶ μηδὲν καταπλαγείς, ἐλευθέροις καὶ γενναίοις ἀνδράσι πρέποντως πεισθῆναι τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ φωμαῖοι ἀπὸ τοῦ χρόνου πολλῷ ἦκειν ἀνέλπιστον ἔσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομέν γε ἐλευθέρου τινὸς ἀξίωσιν, δῆλον μὲν ἐφ' ὁπόσον ὠφελητέα ἐσμὲν καὶ γνώμης θεῶν οἳ ἔχαρίσαντο αὐτοῖς κειμένοις, εὐφραίνειν δ' ἐχρῆσαν καὶ εἴπερ ἀφειρεθείη μὲν αὐτῆς εὐδαιμονία σωζόμενοι. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα τοῦ ἀρίστου ἀθανατιζομένοις, καὶ μετ' αὐτὸ τελοῦσι τὴν ἀθανασίαν ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρίδι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἦν ὑπὸ δικαιωμένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ δ' τῆς πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ἐστι διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγενῆσθαι. τῆς δ' νῦν ἀπολήψεως πεπολαμένου μακαρίσαιμι ἂν ἀνδρῶν τοὺς ἐγχωρήσαντας καὶ συναφέντας αὐτῇ, καὶ

τῶν

θεῶν ἐδὲν μεῖζον. ἀξίως τιμῆς τόσδε τοὺς ἄνδρας, οἷς ἐνῆν γεύσασθαι καὶ τοῦτο τῆς ἡλικίας ἡμᾶς ἐγδοσαν αὐτῆς. καὶ ἴδη μὲν εἰς πάντας ἀφ' ὧν ἔστιν ὠφελημένους τὴν ἀδειαν αὐτῆς. δέχεσθαι δ' ἂν ἡμῖν καὶ ἥδε ἡμέρα τοὺς τε νεωτέρους ἡμῶν, καὶ ἐμὲ γεγηράκαρδμ. αἰῶν ὑπεύθυνοι τοῖς πρεσβυτέροις ἐόντων ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γεγονότες μετασχεῖν. τοῖς δ' νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς κατασκέυσως ἀφεῖται ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγόναμεν. καὶ δὴ καὶ ἡμῖν, ἀφ' ὧν ἄρτι ὥρμαν, ἐδὲν πρόγραμμα προύκειτ' ἄζηλον μᾶλλον ἀρετῆς, ἢ μίμησιν ἐπιφοιτίζειν τοῖς ἀνθρωπείοις τε ἐλάττω τὰ θεῖα. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ τίδαν ἀκοῇ μᾶλλον ἢ ὄψει ὁμολογέω. οἷς δ' ὄψις ὁμιλήσας ἠδέμεν, οἷον κακῶν τὰς πολιτείας ἀναπιμπλᾶσιν αἱ τύραννίδες, κωλύσας μὲν πᾶσιν ἀρετῶ, καὶ μεγαλοφρόνως ἀφαιρούμενοι τὸ ἐλάττω, κολακείᾳ δὲ καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιζόμεναι, ἀφ' ὧν μὲν ἐπιστάται τῶν νόμων, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς τὰ ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ πάγματα. ἀφ' ὧν δὲ ἰδιῶται καὶ φρονήσεις ἀπὸ καταλύσει τῆς δημοκρατίας, καὶ ἀφ' ὧν διαφθείρομεν τὸν κόσμον τῶν νόμων τοῖς πολιτείαν διεπαρέχε, κρείσσον μὲν δ' δικαίᾳ ἡγούμεθα, ἥσσων δὲ καπηδίαν ἡδονὰν αὐτῷ κομίζοντα, σὺν ἔστιν ὅπ τῶν κακῶν ἡ διάφθορε τοῖ πόλιν. φιλονεικούντων πρὸς ἀλλήλους ἁπάντων οἱ ἐκείνοις ἀφαδοχοὶ τῆς ἀρχῆς καθίστανται, τὸ ἀφανισμοῦ δ' πᾶσίν, καὶ ὡς ἂν μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐρημίαν δ' ἡγούμενοι καταλείπειν. ἀφ' ὧν τὸ εἰσιέναι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τῆς αὐτῶν τοῖς κινδύνοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τὸ ἀρετῆ πρεσβύτερον πεπιστευμένους, ἀ μόνον ὑφαιρεῖν τὰ αὐχήματα, ἀλλ' ἐς τὸ ἀπὸ ἀπολιφθέν αὐτῶν τοῖς ἐλεύθεροις τὸ ἅπαντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητι ἀνυπόστου ἀπειλημμένων καθ' ἁπάντων ἦρξεν. ἐς ὧν ὁ καθ' ἡμᾶς ὁ σήμερον πένεως, πλέω τε πάντων δεινὰ ἀπεργάσας, ἀ μόνον εἰς τὰς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς συγγενεῖς καὶ φίλους ἁπαιδεύτῳ ὀργῇ ἐπαφεὶς ὁμοίως πᾶσι, καὶ μείζω καὶ ἀτιμίᾳ ἀδίκως τῷ πλησίον ἢ ἰατρεύσεως, ὀργὴν ὁμοίως εἰς τε ἀνθρώπους ἐξαρκιώσας καὶ θεούς. τυραννὶδι γὰρ ἁ κερδαίνειν τὸ ἡδύ, ἀδὲ μεθ' ὕβρεως ἀπολέσθαι, σὺν εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, καὶ χαμεύνας, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος. σὺν δ' πανοικεσία, διοχλουμένων τ' ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δ' τυραννὶδι πᾶν τὸ ἐλάττω, εἰς εὐνοίαν τε ἀκαλέσθαι αὐτῷ καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πεφρόνηκόσι, ὅπόσα πεπόνθασιν. σὺν ἔστιν. ἐξεπιστέμονοι γὰρ ὧν ἀναπολήσεσθαι κακῶν ἔστιν ἐς, κἀκείνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρώμενοι πρὸς τὸν τύχαν, αὐτοὶ λαμβάνειν αὐτοὺς ὧν πράξειαν μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύουσι κτήσεσθαι δ' ἀπόθεσιν τὸ ἀδεὲς, εἰς παντελῶς αἱρήσεσθαι δυνηθῆναι αὐτούς. τοιούτων δὴ κακῶν ἐπηγεμόνοτες, καὶ παντελεῖς ἀλλήλοις καταστάντες, αἵ περ πολιτειῶν ἐχεγγυώτατ' πρὸς τὸ πᾶρον εὔνοιαν, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ἁρμοζομένῳ τῆς πόλεως, ἐν ἡμῖν πρεσβεῖσαι. ἀφ' τὸ εἰς χρεῖον αὐτὸ τῷ ὠφελεῖσθαι ἅπαντᾶν. ἢ καὶ ἀνδραποφήναις γνώμαν, οἷς μὴ ἀρέσκοιτ' τὰ πρόσθεν ἡμῖν, ἐδαμῶς εἰς κινδύνων φέρων, ἀφ' τὸ μὴ δεσπότῃ εἶναι τ' ἐφεστηκότα ὦ ἀνεύθυνόν τι βλάπτοντι τῷ πόλιν, καὶ αὐτοκράτορι μεταχειρίσεσθαι τοὺς ἡρημένους. καὶ πρόφασιν τῷ τυραννίδι ἐδὲν νεώτερον, πλὴν ἥτι δέγμα, καὶ τὸ πρὸς ἐδὲν τ' ἐκείνῃ ἑλομένων ἀνθομολογέω χρώμενον. τ' γὰρ ἀρχαίης δ' τέρπνου

proximumqve post deos immortales honorem his viris habendum censeo, qvorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: qvæ felicitas utinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam junioribus nostrum qvam senioribus: his qvia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis qvia virtutis exemplum recens propositum est, qvod æmulari sit longe pulcherrimum, & non degenerare a claris majoribus. qvamobrem nihil nobis magis curandum est, qvam ut cum virtute vivamus, qvæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantum sunt cognitæ. ex his vero, qvæ ipsi videre licuit, satis intellexi qvantum malorum civitates invehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contra atqve adulationem docentes, qvando non juxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex qvo enim Julius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subvertit rempublicam, oppresso jure serviens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est qvo non attrita sit civitas, dum inter successores ejus posterior qvisqve præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire urbem generosis civibus: qvod existimarent hoc ad suam qvisqve tutiorem securitatem, si rem habeant cum depravatis hominibus, & optimorum virorum non solum magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non uno mortis genere: idq; cum multi jam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis gravaminibus oneraverint rempublicam. Qvorum unus Cajus qvi hodie fato suo functus est, graviora patravit qvã cæteri, non in cives solum, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & injustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neqve rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad placandos eos ulla injuriarum patientia est efficax. etenim conscii sibi qvam multis malis oppleverint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis levati, & nemini nisi vobis invicem obnoxii, id qvod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum civitatis decus, & justa cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his qvæ displicent, qvando nullus dominus cervicibus imminet cui potestas sit in earum authores animadvertere. qvid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, qvam istorum segnicies, qvi nulla in re libidini ejus refragati sunt? qvietis enim voluptate

victi, & assveti mancipiorum more vivere, dum honestæ morti turpem vitam præferunt, conjecerunt civitatem in calamitates non ferendas, quas partim audivimus, partim vidimus. Ante omnia vero tyranni interfectoribus honores quam maximos decernite, Chæreæ præcipue: qui vir diis faventibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cujus rationem haberi decet, ut pro adito libertatis amore periculo, a liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Julii Cæsaris: & hac parte anteferendus, quod illorum opera bellis civilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic vero cæso tyranno omnibus malis civitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caji effigiem: quod ille tum intentus alio non animadverterat: statimq; ea confracta est. Et jam nox processerat, cum Chærea signum a consulibus petiit: atqve illi Libertatem dederunt. adeo autem mutatas res mirabantur, ut ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primum ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chæreæ militibus tradidit his, qui a senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperii legitimi quam tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, pauloque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reversam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indigne ferens supersse uxorem Caji & filiam, mittit unum e tribunis Julium Lupum, qui utramq; interficiat: ideo potissimum illi demandato negotio, quod Clementis esset cognatus, & dignus, ut in partem veniret tyrannicidii, quasi totius consilii a principio conscius. non deerant tamen e conjuratis quidam, quibus crudele videretur sævire in mulierem, quando Cajus non ipsa incitante, sed suopte morem gerens ingenio civitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alii contra illam potissimum malorum omnium causam asseverabãt, a qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atq; ita unam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorũ sententia postremo vicit, & Lupus properavit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; venisset

ἠσώρμει, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραποδῶν ἐν τέτοις ζῆν, ὅποσα τε ἐπαθόμθ συμφορᾶς ἀνηκέστους, κακοῖς τε τοῖς πόλας ἐπεδόμθ, φόβῳ δ' μὴ ἀρετῆς τελευτᾶν μὴ αἰσχύνης τῆς ὑστάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον ἢ τοῖς δεμένοις τὸν τύραννον τιμὰς, αἵτινες μέγιστον τέτοις εἰσενεγκῶν, μάλιστα ἢ χαρίσα τῷ παντὶ. σωτὴρ γὰρ τοῖς θεοῖς εἰς ἀνὴρ ἔτ' μετὰ τῶν ἡμῶν καὶ γνώμη καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πύθωνα, ἃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅπι τῆς τυραννίδ' ὑπ' ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, πρόθυμόν τ' ἅμα καὶ πρόκινδυνόν τ' ὅπι τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τάς τε τιμὰς, πρῶτον τε ἀνεπιπλήκ|ως ἔτ' ἀναφλέγασθε. ἔργον ἢ κάλλιστον καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσι πρέπον ἀμείβεσθαι τὰς εὐεργέτας, οἵδ', δὴ καὶ ἀνὴρ ἔτ' θεὶ ἡμᾶς πάντας γέγονεν ὑδεὶς φιλοπλησίως καὶ ῥᾴστως καὶ βράστως τοῖς καίσαρ ἰούλιον ἀνηρηκόσιν. ἐπὶ γε μὲν, στάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανενεβρίπτουν τῇ πόλει, ἔτ' ἢ μὴ τῆς τυραννικτονίας, ἃ τ' ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν πόλιν. αὐτίκ' μὲν τοίνυν τοῖς λόγοις, καὶ τ' βελτίστων ἡδονῇ δεχθέντων, καὶ ὅποσοι τ' ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δέ τις τρεβέλλι' μάξιμ', ὡς ἐσαρέττας τὸν δακτύλιον ἔσυτῆς, λίθ' ἢ εἰκόνα καίσ' ἐγγεγλυμμέν' ἐδάκνετο αὐτῷ, καὶ ἀπορρᾷ τὰ λεγομένων καὶ ὧν ἐπύθετο πράξει ὅπερ ὡς ἐτ' ἐν λήθῃ γεγονότι. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ καταπήγνυται, ὡς ἐλθὼν ἢ νῦξ ὅπι μέγα, καὶ χαρέας ἢ σημεῖον αἰτεῖ τὸς ὑπάτους. οἱ ἢ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύμασι ἢ λῷ αὐτοῖς, καὶ ὁμοία αἰτήσια τὰ δρώμενα. ἔπι γὰρ ἕκας' τῷ μεθ' ὁ τὸν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ὅπι τὸς ὑπάτους σημεῖα ἡ φυλάδοσις. ἔτι γὰρ ὕστερον ἡ τυραννηθῶσαν τὸν πόλιν, κύριοι τῶν στρατιωτῶν ἦσαν. χαιρέας ἢ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδε τ' στρατιωτῶν τοῖς πρὸς τὸν σύγκλητον σωτηρήσουσιν, ἦσαν ἢ οἱ αὐτῶν τετάρτας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμιώτερον τῆς τυραννίδ' ὑπεδύσετο. καὶ οἵδε μὲν ἀπέστασαν μὴ τ' χιλιάρχων, ἀνεχώρει ἤδη καὶ ὁ δῆμ' ὑπεχαρὴς καὶ ἐλπίδ', καὶ φρονήματ', ὅπι τῷ κτησαμένῳ τὸν ἡγεμονίαν αὐτῆς, ἐκεῖ ὅπι τὰ ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα λῷ ἐ χαρέας αὐτοῖς. χαρέας ἢ ἐν δεινῷ τιθέμθ', ὑπεῖναι τὸν ἡγεμόν' καίσ', καὶ τὸν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοικὶ τ' ὄλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ὑπολείποιτ' αὐτῶν πρὸ ἐλεθέρωτ' πόλεως λῆθ' ἦσεσθ' τ' νόμων, ἄλλως τε πρόθεσιν ἐπιτάδακὼς τελῶσαι τ' αὐτὸ, καὶ πάνυ εὐφράναι μῖσ' τε πρὸς καίσαρ, ἰούλιον σκηπίωνα λοέπωνα, ἕνα τ' χιλιάρχων πτενοῦσι τὸν γυναῖκα καίσ', καὶ τ' ἡγεμόν'. κλῆθμ' ὑπὸ συγχωρεῖ τῷ λέπωνα τὴν ὅπι τοιόσδε πρόθεσιν λειτουργίαν, ὅπως μεθ' ἑαυτῶν ὅπι τὸ τῆς τυραννικτονίας ἀγάλλοιτ' ἀρετῇ πρὸς τῶν πολιτικῶν, ὡς καὶ ἅ πάντες ὑπὲρ ἐλευθερίας δόξειε κοινωνεῖν τῶν πρῶτον σπουδαζομένων. ἐνίοις ἢ τῶν σωφρονεστέρων, καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ὅπι τῇ γυναικὶ θρασὺ χειρώσασθαι. διὰ τὸ καίσαρ φύσ' τῇ αὐτῷ χρώμενον, ἢ συμβαλὴ τῇ ὀργῇ τὰ πάντα πράξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατεληφόσι κακοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν ὅτι καὶ ἀνθ' ἑῶν ἀπώλετο. οἱ ἢ καὶ τ' μὲν ὅπι τιμὰς ὀκνήσαι αὐτῇ γνώμην, τὸ ἢ πᾶν, καὶ τ' κατὰ καίσαρ πεπραγμένων κακῶν, ὀκνεῖν τοῖς αὐτίαν κατενεγκεῖν, φάρμακον τοῦ καίσαρ δοῦσαν ἐνίοις δούλοσιν καὶ ἐρύτοις ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφισάμενον εἰς μανίαν μετασῶ', τὰ πάντα αὐτοῖς ἐᾶσαι τοῖς νεανιεύμασιν ὅπι τοῖς ῥᾳθυμίαις τύχας καὶ τῆς κατεπούσης αὐτῆς οἰκειότητος. καὶ πέρας κυρωθὲν, ὡς τε αὐτοῖς τελῶσαι, ἀδεὲς γὰρ οἱ δραπετεύσοντες οἵσι τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐστέλλετο ὁ λοῦπω'. ἐφρόντισε ἢ οὐδὲν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ σχολὴ εἰς χαρέαν δεδιηνεκῶς τοῖς ἀπεσταλκόσι, δέλων ἐπευδαιμονῆς μεμαθὸς ἕνεκα τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ δήμου πεπονημένων. παρελθὼν δὲ ὅπι δ'

βασιλέως, καὶ λαμβάνῃ τὴν κεσωνίαν, γυνὴ ὑ A in palatium, offendit Ceſoniam humi ſtratam
λῶ δ' γαίᾳ, ὠδυκατακεκμηκυῖαν τῷ σώματι δ' ἀνδρὸς juxta mariti cadaver, inopem omnium, qvæ ſo-
χαμαιπετῆ, & πάντων ἐν ἀπορίᾳ, ὧν χαρίσοιτο ἂν ὁ lent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulne-
νεκρὸς τῆς μελαιθρίας, αἵματι τε ἀναπεφυρμένην ἐκ rum, afflictantem ſe cum jacente ſimul filia. nec
τραυμάτων, & πλέον τὴν πελαιτικὴν συμφορὰν alia vox ejus audiebatur qvam Caji accuſatio,
μόνην τῆς ἀνηκέστου παρεῤῥιμμένης. ἠκούετο τε ἐν τοῖς qvod amantiſſimæ uxori non paruiſſet præmo-
πρώτοις ἀδὲν ἕτερον, ἢ ὑπ' μέμψιν δ' γαίου, ὡς πλεῖον ἐ nenti toties. qvod qvidem tum ambiguum vi-
χθροῦ πολλάκις νουθετηθέντα αὐτὴν. ἐπ' ἀμ- ſum eſt, ſicut nunc qvoqve duplicem interpreta-
φίβολα αὐτὸς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' B tionem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſu-
ὁμοίως ἀσχέτῳ τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροατῶν, ὡς ὅτι luiſſe eam, ut rediret ad ſaniorem mentem, & in
ἡλίκιαν ῥοπὴν τὰς αὐτοῦ πράξεις ἠνεγκάμενον. οἱ μὲν cives ſævire deſineret, moderatumqve princi-
ἀπιστοῦντες ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβαλλόμενος pem ageret, ne forte provocati ejus crudelitate,
ἀπειλᾶν μανιῶν, καὶ δ' εἰς τὰς πλείστας αἰτίας, μετρί- paremei vicem reponerent: aliis contra, inſti-
ους καὶ μὴ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, μὴ πρὸ gaſſe eam maritum, ut ſine mora conjuratos ple-
αὐτῶν δοκεῖσθαι τρόπῳ τοῦ αὐτὸ χρῶμενον. οἱ δ' ὡς cteret, & qvamvis nihil comperti haberet qvod
λέγω δ' ἐκ τῶν συνόντων ἐπιφανέστατον γαΐου κα animadverſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idqve tum exprobratum illi qvod
λοῦντες μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ὀξέως πάντας
μετεχειρίσαντο αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῦεν, ἐν ἀ- C etiam admonitus ſegnior fuerit. adeo in diver-
δείᾳ κακῶν καταστάσεως. καὶ δ' ἦναι τὸ ἐπενθυζό- ſum ſenſum trahebantur verba mulieris. qvæ
μενον εἰς παρορμὴν ἀμφιλαφῆ μᾶλλον γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς κεσωνίας, καὶ dum advenientem Lupum animadverteret, oſtenſo jacentis cadavere, cum lacrymis & la-
ὅσα, οἱ ἄνθρωποι ἐδὲ αὐτῆς ἐφρόνουν τοιαῦτα λαι. ἡ δ' mentis rogabat, ut propius accederet: utqve
ἐπὶ θεάτην τὴν εἴσοδον δ' λέπιδος, τὸ σῶμα τοῦ ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pen-
γαΐου παρεδείκνυεν, καὶ ἄσον ἰέναι παρεκάλει μετ' dendem verba nihil ad ſuum propoſitum facien-
ἐλεφνμοῦ καὶ δακρύων. ἐπεὶ τε τῇ διανοίᾳ σωτηρ- tia, confeſtim nudatum jugulum præbuit, miſe-
ίαν ἐώρα τὸν λέπιδον, καὶ μηδὲν παρόντα, ὧν ὅτι D rabiliter ſuam conditionem deplorans, & urgens
πλεῖστοι ὄντι αὐτῷ κεχωρισμένῳ, γνοίησαν ἐφ' ὁ ne differret inceptæ a ſociis fabulæ extremum
χάρη, τὸν τε σφαγέα ἐγόμενε καὶ πάνυ παρῄνει, actum addere. atqve ita magno animo necem
πτοιωμένῃ ὁπόσα ἐκ τῆς ἔτω σαφῶς ἐν ἀπογνώσει pertulit, cujus comitem habuit etiam filiam in-
ἕξιν γεγενότος, καὶ κελεύσαι [illegible] fantulam: qvod mox ipſe factum renunciavit
αὐτὸ δ' δράματος ἐπ' αὐτοῖς σωθῆναι. καὶ ἦδε Chæreæ. Ita Cajus qvarto ſui principatus anno
μὲν ὑ ψύχης πεύτῃ πλοῦτος ὑπὸ δ' λέπιδος, καὶ ἐπ' finiit, vir & ante principatum maleficus, volu-
αὐτῇ τὸ γυμνάσιον. καὶ λέπιδος τοῦτο παρασχέλλων ptatibus deditus, & fautor delatorum, periculo-
ἐπῄδει τοῖς ὠδὲ τὸν χαιρέαν. γαῖος μὲν δὴ τοιαῦ- E rumq; metuens, atqve ea de cauſa ſangvinarius,
τα ἐπαυτὸν ἠγαπηνδύεσις ῥωμαίων λείποντα, ποσαῦ- unicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex injuſtis cæ-
τον μίαν. ἔτω πλοῦτος, ἀνὴρ καὶ πρότερον ἢ τῆς ἀρ- dibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra hu-
χῆς σωθῆναι, σκαιός τε καὶ κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον manum faſtigium, & divinitatis opinionem affe-
ἀφυγμένος, ἡδονῆ τε ἠσσώμενος, καὶ φίλος λεξεδα- ctans, popularique aſſentatione depravatiſſimus;
λῆ, καὶ τὰ μὲν φόβερα καταπεπληγμένος, καὶ λέ legum cancellos non ſecus quam virtutis impe-
γε ὑπὸ ὡς ἥκιστα φονικώτατος, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ' dimenta abominans, & intimam quidem amiciti-
ἑνὶ μόνῳ πιστὰ μένος, ὃ δ' ὑβρίζειν εἰς ὃς ἥκιστα ἐχθρὸν am pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vin-
ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πρὸς ὀργὴν ὃν ὃ dictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum o-
στένων, καὶ ὠφελούμενος. καὶ δ' μὲν θεὸς, καὶ νομίμων F mnium, quicquid collibuiſſet citra omnem con-
μείζων ἐπιτηδείως εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ἠσσώμενος ὑ tradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne a ſo-
ἑαυτοῦ τῆς πλησμονῆς. καὶ πάντα, ὅσα αἰσχρὰ καὶ roris quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo
μανὸς ὁ νόμος ἐπιτιμᾷ, τιμωρίαν ἐσέμισεν ἀρετῆς, καὶ illi maxima apud cives exorta eſt invidia, propter
φιλίας ἀμυήμων, εἰκαὶ πλείστη τε καὶ διὰ μεγίστων incredibilem & multis retro ſeculis inauditam li-
φθόνου εἰς τότε ὀργισθεῖσι ἐκπλήξαι κολάσεως ὑ ἐλαχίσ- bidinis licentiam. opus autem ejus regale, aut
της. πολέμιον ὑ ἡγεμόνος πᾶν τὸ ἀρετῇ σωτηρχόμενον, magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatũ
ἀνυπόπτευτον ὅτι πᾶσιν οἷς κελεύσαι τὸ ἐπιτυμίαν λαμ- ad utilitatem hominũ, præter receptacula extru-
βάνειν. ὅθεν ὑ ἀδελφῆ γνησία σωθῶ, ἐξ ὃ μάλιστα G cta circa Rhegium & Siciliam navibus frumen-
αὐτὸ φύεως ὠφελῆς τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ tariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra cõ-
μῆθος, ὡς τὸ πολλῶ χρόνῳ μὴ ἰσορημένον, ἐς τε αἰσ troverſiam maximum opus eſt, & utiliſſimũ navi-
χίαν, καὶ ἔχθραν τῶν πρὸς τὸν πράξαντα ὠφελημα gantib. ac ne id quidẽ abſolutum eſt: ſed imperfe-
λῶν. ἔργον ὑ μέγα, ἡ βασίλειος οὐδὲν οὕτω πε ctũ manſit remiſſa contentione operantiũ. in can-
πραγμένον εἶναι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ
ἀνθρώπων ἐσόμενον, πολὺ γε δ' ἦν ῥᾴγιον καὶ
σπουδαίαν ἐπινοῆσαι. ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἐπ' αἰ-
γύπτου σιτηγῶν πλοίων. ἔτυ ὑ ὁμολογημένως, μείζων τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. οὐ μὴν
καὶ ἐπίπλου γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ δ' ἀμβλυτέρας αὐτῷ ἐπινοίας κατελύθη. αὖτον δ' λαῖ,

fa fuit ſtudium rerum inutilium, & qvod pecuniam in privatas ſuas voluptates inſumere maluit, qvam in publicam magnificentiam. alioqvin orator facundus, & petitus utriusqve literaturæ tam Græcanicæ qvam patriæ: facileqve intelligebat omnia, ad qvorumvis orationes reſpondens extempore: & vel in maximis negotiis ſvadendi facultate præditus ſi qvis alius, qvam vel ingenii felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi paraverat. ad cujus laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberii qvi ante hunc imperavit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, a qvo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros cives a tergo reliquerat. nec tamen ei bona inſtitutio profuit, qvominus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt qvidvis facientibus impunitas. Uſus enim honeſtiſſimis amicis a principio, quo facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos a ſe alienavit uſurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliſcentibus poſtremo per inſidias eorundem oppreſſus eſt. III. Cæterum Claudius, ut ſupra dixi, cognito Caji caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatii, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam privatam vitam agens permodeſte ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literisq; ſe oblectabat Græcis maxime, omnem negotiorum devitans ſtrepitum. cum vero attonita vulgi multitudine, regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta ultro citroqve ruente temere, prætoriani qvi potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cæperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem jure cæſum exiſtimabat: quam quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſævientibus, ſuimet reſpectu magis quam utilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudii, maxime cum videret circumferri Aſprenatis & una cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate ejus ſe occulens. ibi Gratus unus e palatinis militibus, non valens ſatis vultum ejus diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns qui latere cupiat, propius acceſſit, licet rogatus ut diſcederet: & tandem protractum agnovit, inclamans alios ſequentes, profecto hunc eſſe Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos ut ſe rapiant, metuensque ne jubente Cajo plecteretur capite, rogabat ut ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur, Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cum potius debeas animum μειδίαμα, θιγὼν αὐτῆς τῆς δεξιᾶς, καὶ πάνυ φησὶ μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δέον σε μεγαλο-

ἡ σὲ τὸ ἀχρεῖα σπουδὴ, καὶ τὸ δαπανᾶν εἰς ἡδονὰς, ἀλλ' οὐ μόνος ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτὸς, ὑφαιρεῖσθαι τοῦτο τοῖς κρείττοσιν εἰνὸς μολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλῶσσαν τὴν ἑλλάδα, καὶ τὴν ῥωμαίων πατρίαν σφόδρα ἠσκημένος, σαφήνειάν τε ἅμα καὶ ἐμφατικὸν ἑρμηνεύειν, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων σπουδαζομένοις τε καὶ ἀγαπωμένοις αὐτὸς ἐπιτήδειος, φαίνειν πατρικὸν ἐν μεγίστῳ πρὸς ἀγαλλιάσεως παρούσης οὐκ ἠμελημένον, εὐκολία τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως ἅμα καὶ ἐκ τοῦ ἔχειν αὐτὴν μελέτης καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἀδελφῷ γὰρ παιδὸς ἐκ γενετῆς πεσόντος καὶ εἰς ἀφωνίαν γενομένου, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας αὐτὸς ἔσχεν. ἅμα τε αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα ἐν αὐτῇ κατορθῶν ἀμφοτέρων, καὶ συνφιλοκαλούντων, συνηθῶς τε ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος ἔσχεν ἐπιτυχόντος τε καὶ αὐτοῦ πολιτῶν, καὶ μέγιστον ἀνάγκασμα οἷα τε ἦν τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλήψεως ἀναλῦσαι τοῖς ἐπιγενομένοις ὀλέθρου αἴτιον καὶ τῆς ἐξουσίας. ὅτῳ οὖν πλεῖον ἡ δόξα καὶ σωφρονεῖν, εἰς ἀνυπεύθυνον τὸ πρᾶσσειν ῥᾳστώνην πίπτει. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις τοιαῦτα δοκοῦσι τὰ κατ' ἀπαρχὰς, καὶ τὰ παιδείας ἐδόκησε πλεῖστ' ἀρετοποιοῦντα, μέχρι δὴ τοῦ θρόνου δ' ὑβρίζειν ἀπαμφιάσασθαι εὐνοίας πρὸς αὐτὸν ἐμφανοῦς, μίσους ἐπιφυέντος αὐτῶν σπανιλάδες τελευτὰ κλαυσθέντος καὶ μάλιστα ἐφ' ὧν ἀπελαύσεις αὐτοῦ τῆς ἀκμαιοτάτης ὁδῶν ἡμερώσης, καὶ δ' οἷς μάλιστα ἐπιτηδεύσαντος πόθεν τῆς κράσεως τελευτῆς ἐν ἀμηχάνοις ὢν πρὸς τὸ σωτηρίας, ἐν νυκτὶ γενομένῃ κατειλημμένος ἔκφυγεν αὐτὸν, ἐδρεμίαν κινδύνων αἰτίαν τοῦ ἡγεμονεύειν ὑφορώμενος. μέτειμι δ' αὐτὸς ἐγὼ, καὶ τῆς αὐτοῦ δ' ἐκ τῶν πάντων λεγομένων, παιδείας τε σπουδῆς, καὶ μάλιστα τῆς ἑλληνικῆς, καὶ πάντας δ' εἰς θρύλλον ἀναπεμφθείσης πυκνῶς ἀπαλαίστων αὐτὸν. τότε γ' ἦσαν κατεληφυῖαι τὸν ὄχλον, καὶ δ' βασιλικὴν πάντος φρενώδικῆς μανίας ἀναπλεωγενότος καὶ δειλίας, καὶ ἀπειρίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπληθέστων σωματοφυλάκων, οἳ πρὸ τοῦ φρουρεῖν καλὸν ἦν, ὅπερ ἐστὶ φρουρᾶς καθαρπάσαντες, ἐβούλῃ πρὸ τῆς πεπραγότος ἦσαν. ἐπεὶ γ' ἂν περιεγγενέσθαι τὴν ῥώμαλίαν πιμπρᾶσθαι ἐν ὀλίγῳ πεφεύγοσι διὰ τὸ κ' δίκαιον αὐτὸ τὰς τύχας συνελθεῖν. πρὸ γ' οὖν αὐτὸς ἀνασκοπεῖσθαι μᾶλλον, ὃν τρόπον χρὴ καλῶς, καὶ τ' ἡγεμονῶν τε ἐν τιμωρίαις τ' σφαγέων ὄντων ἀμείνων χάριν τ' ἑαυτῶν μᾶλλον, ἢ δ' συμφέροντος τῆς πάσης, ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ κλαύδιος ἐφυλάττετο δεδιὼς τὴν τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπιδὴ τ' τὸν τ' αὐτοκράτορα ἐτεθνήκατο τῆς κεφαλῆς τῷ φερομένας. εἰσῆκει γ' καὶ πρόσωπον ὀλίγους βαθμοὺς χωρίον, ἐσκεδασμένος τοῦ κατ' αὐτὸν σκότου. καὶ ἰδὼν τ' τὸν τὸ βασιλικὸν τῆς τ' στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ δ' μὴ ἀκριβῶς μένου τοῦ ὄψιν ἀμαθῆς ὢν διὰ τὸν σκότον, τοῦ δ' ἀνθρώπου εἶναι τ' ἐπιλοχῶντα κρύπτεσθαι μὴ ἀπολλαγμένον. πρόσω τε ἐγγύτερον, καὶ ἐπιχωρήσαντος ἐπέκειτο, καὶ παπαλαῶν, ἅπτεσθαι ἐπεμαίνετο. φησὶ δ' ὅτι πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ σωθησόμεθα, ὅτου ἡμέρα φερόμενοι. κλαύδιος γ' ὑφαρπαγῆ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δεόμενος μὴ ἀποθανεῖν ἀποθνήσκοντος τοιαῦτα, φησὶν οὐκ ἐᾶν κατ' αὐτὸν ἀνεπιχθονίους ἀναμένειν αὐτοὺς ἐπιστοθεῖς, καὶ δ' ἀπορουμένους τ' γενομένου. ὁ γὰρ

φρονεῖν

φρονεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας, ἐῶ οἱ θεοὶ μᾶλλον ἀφηγημένοι τῇ σῇ σωφροσύνῃ σκέψασθαι, πότερον τὴν οἰκουμένην λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τῶν προγόνων ἀντιλάμβανε τοῦ θρόνου. ἀνεβάσαντό σε οὐ πάνυ βαίνειν τοῖς σοῖς δυναμένου, ὑπὸ τε φόβου καὶ χάρματος τῶν παρόντων. σωφρονοῦντα δὲ ἤδη τὸν Γάϊον καὶ πλείους τῶν σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν Κλαύδιον ἀγόμενον δεξιᾷ ἐπὶ τοιάνδε ζημίαν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα. ἀλλὰ βίᾳ δὲ πάντες, καὶ κινδύνοις ἔτι μετρίοις ὑπὸ τῆς Γαΐου δεσποτείας ὑπειληκότα. τινὲς δὲ καὶ τοὺς ὑπάτους ἐμπεσόντας μέσον ἡδέως τῷ σφετέρῳ. καὶ πλείονων δὲ στρατιωτικοῦ συρρεόντων, φυγὴ τε ἦσαν δ' ὁμίλου, καὶ προσόδων ἐπιφοίτησις δὲ κλαυδίᾳ δι' ἀσθένειαν δὲ σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες σφᾶς τῷ ἁρπαγεῖ αὐτοῦ ἀπογνόντος φυγῆς ἔσωζον αὐτούς, ἀπ' ἐλπίδος δέ τινος σωτηρίας δ' ἑαυτούς. ἐν δὲ τοῖς παλατίῳ γνόντες, πρῶτον μὲν οἰκειοθέλειαν τῆς ῥωμαίων πόλεως ἔστο ἀποδιδόντα ὁ σφᾶς αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη δημοσίᾳ ἀντιλαμβανόντος, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τῷ ἔνδον δεχομένοις δὲ κλαυδίᾳ. σφᾶς πλείστην τε τῶν αὐτοκράτορα σπεύδοντα τὸν ἄνθρωπον, εὐνοίᾳ τε δὲ γερμανικῷ, ἀδελφὸς ὢν τοῦ αὐτοῦ, ἔτι μέγα πᾶσι τοῖς ὑπολειπόσι καταλειπόμενος κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοῖς εἰσῆν τῆς πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυναστευόντων, καὶ ἐπόθουν ἔτι τῆς πρὶν ἀρχῆς ἡμαρτηκότα αὐτῇ. πρὸς δὲ τὸ ἀμήχανον δὲ πράγματος κατανοοῦσι, καὶ πάλιν εἰς ἐνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν διὰ πλῆθος κτησαμένου τὴν ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων, πρὸν ἔτι χωρῆσαι καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα κλαύδιον, μνήμονά σφισι τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμῆς, ἢ ἔτι τισὶ τοῖς ἡγουμένοις ἂν ἀρκέσαι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτῶν διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι δηλοῦσι. οἱ δὲ πιθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν προκλησιν, συμφράξαντές τε καὶ πεικλείσαντες ἦγον ἔτι δ' στρατοπέδῳ φεράδλῳ ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. διεφήκεσαν δὲ αἱ γνῶμαι δ' τε δήμου, καὶ τ' ἐκ βελῆς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἔπακτον αὐτοῖς ὑφ' τυράννων γνόμενον φιλοτιμούμενοι διαδιδράσκειν χρόνῳ παρέχον. ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε πρὸς ἐκείνων καθιστάμενος, καὶ τ' πολυετιῶν αὐτῆς ἐπισύμισμα τὰς αὐτοκράτορας εἰδώς, ἐς αὖτε καταφυγήν, ἔχουσε τῇ κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ, σάσιν τε ἔμφυλον, ἐπία καὶ ὅτι πομπῆς ἦσαν, ἀπαλλάξῃ αὐτῶν ὑπολαμβανόμενοι τὸν αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνόντα δὲ ἡ βελὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τ' στρατιωτῶν ἀφιγμένον ἐς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρετὰς ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξαιεν μὴ δεῖν ἔτι καθεξῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, πρέσχοντα τῇ συγκλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ἕνεκα, ἢ ἐσόμενον τὰ νόμῳ πρὸς χωρεῖν τε δ' ἔτι τοῖς κοινοῖς κόσμοις τῶν πρόσθεν μνημονεύοντα ὧν οἱ πρότεροι τύραννοι κακῶσαι τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσαι σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὸν βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων πεπονθυίας τῆς πατρίδος. καὶ πεισθέντα μὲν καὶ δ' πρότερον ἀπαγμὸν τ' ἀρετὴν

A ad principatum erigere, quem dii Cajo ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes foſſum calamitatibus. quare age majorum tuorum ſolium recipe. moxqve attollunt cum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. jam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita ut quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur ut hominem innoxium, & B qui totam ætatem exegiſſet in otio, ac ſæpe ſub Cajo adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de ejus cauſa judicium. Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, qvando etiam ipſius lectica rii fugerant, deſperantes de ſalute domini qvem C raptum viderant. itaqve cum hi ſoli tenerent palatium, partem urbis ut ferunt antiqviſſimam, & jam attentarent curam reipublicæ, major etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum evehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cujus gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates D immodicæ, & qvantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. qvem qvia in priſtinum reſtitui judicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi unus qvispiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cum liceat provecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis qvoqve affluenti- E bus communicabant. cumqve idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, ut ibi ſine impedimento reliqva peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat, dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam a tyrannis ſervitutem effugere cupiunt: plebs contra hanc felicitatem eis invidens, & frænum eorum cupiditatibus impe- F ratorium poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibiq; adverſus potentiorum injurias præſidium, gaudet auditis qvæ Claudio contigerunt, ſperans hujus opera carituram ſe bellis civilibus, & aliis malis quæ olim Pompejanis temporibus civitatem afflixerant: Senatus porro cognito qvod milites Claudium in caſtra transportaverint, lectos ſui ordinis viros illo miſerunt, qvi eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præ- G ſtare ut ſenatui permittat curam reipublicæ, & unus ſit e ſenatoribus, juxta leges proviſurus cum aliis qvomodo res adminiſtrari debeant: meminerit qve qvam miſere tractata ſit civitas vel a prioribus dominis, vel nuper Cajo principe, ſub qvo ipſe in communi fuiſſet periculo: neqve decere ut qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis ejus ſubjiciat. qvapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

ad priſtinum revertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore ut maximis cumuletur honoribus a liberis civibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qvi non gravetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubjici. qvod ſi nihil motus Caji exitu pergat in propoſitis, ſe certe obnixuros ejus conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare a ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſervitiorumqve multitudinem, qvorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qvi pro recto & honeſto certantes adjuvare ſoleat: nihil autem honeſtius qvam pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentesqve ad ejus genua ſuppliciter orabant, ne civitatem in bellum civile conjiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna freqventia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, ut ſi principatum ambiret, mallet eum a ſenatu accipere. hoc enim æqvius fore & felicius, ſi absqve violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperii capeſceret.

CAP. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

PORro Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſte legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decrevit principatum ultro oblatum non dimittere e manibus. IV. Is enim poſtqvam ſuæ dignitatis autorem Cajum exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet ut tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad ejus ſatellites, nuncians vivere qvidem eum, ſed qvia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterum ubi cognovit raptum eſſe a militibus Claudium, ægre dimota turba ad eum pervaſit, & nactus eum turbatum, pronumqve ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmavit hortatus ut magno animo in retinendo principatu pergeret. Jamqve unus erat e fautoribus Claudii, cum accerſitus a ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & ungventatus tanqvam a compotatione veniens, ex ſenatoribus qvæſivit qvid de Claudio factum ſit. qvibus id qvod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe qvidem ajebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſvadere tamen ut magis ſpectent utilitatem reipublicæ: qvam qvæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliqvid adverſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſervitia vocata ad pileum: ſubjunxit rex: Utinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen qvæ in rem veſtram puto promere. ſcitis qvi a Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris longo uſu peritiſſimos; pro nobis autem

προδεικνυμένω βέβαιον, τιμάς τε ὑπαρξόντας καὶ ὑπὸ ἐλευθέρων ψηφιοῦσθαι τῶν πολιτῶν, καὶ ἐπιχωριάσαι τῷ νόμῳ τὸ μέσῳ ἄρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἐπαινον ἀρετῆς. εἰ δὲ ὑποπτεύοιτο μηδὲν σκληρὸν πολιτῶν σωφρονιζόμενον, ὅπλα γε αὐτοῖς ὑπηρετήσειν. τό τε πλῆθος στρατιᾶς πολὺ εἶναι τὸ σωθησόμενον αὐτοῖς, ὅταν τε εὐπραγίαν, καὶ πληθὺν οἰκέτων οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δὲ μέρος τὴν ἐλπίδα εἶναι ἐν τύχῃ, τούς τε θεοὺς σὺν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρετῆς, καὶ δικαίως τοὺς ἀγῶνας ποιουμένοις. εἶναι δὲ τούτους οἳ ἂν περὶ ἐλευθερίας μάχωνται πατρίδος. καὶ οἱ μὲν πρεσβύται, ἡφάνιζον καὶ βρύχοις, δήμαρχοι δὲ ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖς δὲ ἐχρῶντο τοῖς λόγοις. καὶ καθικέτευον τοὺς γόνασιν αὐτῶν προσπεσόντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωρῶντες δὲ σπαδᾶς πληθυούσης κλαύδιον περιαγόμενον, καὶ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ἴσης συγκρίσεως πρὸς αὐτὸν, ἐπ' ἀρχῆς ὁρίζοντο, ᾧ τῆς βουλῆς δέχεσθαι διδομένου. ἀσφαλέστερον γὰρ καὶ εὐδαιμονέστερον χρῆσθαι τὴν μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τῶν διδόντων εὐδαιμονίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ δήμου.

ΚΛαύδιος δὲ, πυθόμενος τὰ μετ' ὀλίγας αὐθαδίας ὑποστείλειεν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμην τὴν αὐτῶν ὅτι τὸ μετριώτερον προτρέπομαι, οὐ μέλει, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν φόβῳ δαμάσεις, ἅμα μὲν χάρισι τοῖς στρατιωτῶν, ἅμα δὲ ἀγρίππα δὲ βασιλέως, κελεύοντος μὴ προΐεσθαι τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. πεζὰς μὲν καὶ περὶ χαίρων ὡς εἰκὸς ἄνδρα ὑπὸ αὐτοῦ δι' ὀλίγου τιμῆς ἠγμένον. καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν περιέπεσε δὲ χαίρου, καὶ ἀναθέμενος ὅτι κλίνης, καὶ περιστείλας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τὰς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν χαίρωνα ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντι δὲ ὑπὸ τραυμάτων, ἰατρὸς μεθίεσθαι λέγων. πυθόμενος δὲ κλαύδιον τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγὴν, ὡθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήγαγεν ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταλαβὼν αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μύροις τοῖς κεφαλῆς, ὡς ἀπὸ συνουσίας γινομένης ἀναλύσεως αὐτῷ παρῆν, καὶ ἤρετο τοὺς βουλευτὰς τί πεπράχει κλαύδιος. τῶν δὲ τὰ ὄντα φαμένων, καὶ προσυνερωμένων τινὰ γνώμην ἔχοι πρὸς τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ δὲ κατασκευὴν εὐκλεᾶ, ἕτοιμος λέγων τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐκέλευε πρὸς τὸ συμφέρον, πᾶν ὅτι καὶ εἰς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελόμενος. χρείαν γὰρ εἶναι τῆς δόξης μεταποιουμένους, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οἳ φράξαιντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀνωφελεῖς καταστάντες εἰς πόδε σφαλεῖεν. ἀποκεναμένης δὲ τῆς βουλῆς ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρήματα, ἐπιόσῃ, καὶ στρατιὰς τὸ μέντοι αὐτῶν εἶναι σωθησόμενον, τὸ δὲ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως δ' ἄλλων γενομένης. ἐπὶ μὲν ὦ βουλὴ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, πέφανται ὅσους ὑμεῖς ὑμῶν. λεκτέον δὲ ὅθεν εὐδοκιμοῦντί μοι, ἅμα τὸ ὑπὲρ σωτηρίας φέρον τὸν λόγον. ἴστε δὴ στρατὸν ὃς ὑπὲρ κλαυδίου μαχεῖται, πλήθει χρόνου στρατευσάμενον μεμελετηκότα. τὰ δὲ ἡμέτερα συγ-

ἀγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔστιν, καὶ τὸ σφῶν δόξαν τῆς δυλείας ἀσπιλαγμένων, δυσκρατητον. ὡς ἢ πρώτας μαχούμεθα σεσαγκότας ἄνδρας, μηδὲ ὅπως ἅπασιν τὸ ξίφη ἐιδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπτεον εἰς κλαύδιον πρεσβείας τε ἕνεκα, καὶ τοῦ θορύβου τὸν ἀρχέλαον, πρεσβεύειν τε ἕτοιμός εἰμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συμπαθούμενοι πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις, τῷ τε παρόντι φ βελῆς δηγεῖ καὶ μένας ὡς τὸν κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡμερωτέρου ἀπαντᾶν, καὶ τῷ ἀξιώματι τῆς ἐξουσίας χαρίζεσθαι. ἔλεγε δὲ καὶ κλαύδιος, ὡς θαυμάζειν τὸ βελῆς ἡδονῇ μὴ φέρειν ἀρχέλαον, ἀλλὰ τὸ ὠμότητι πρεσβῦσαι τῶν προτέρων, ἢ τὸ ἡμερωθέντων καταφανέντων. γενόσθαι δὲ αὐτὸς ἐπιεικέα τῇ καθ' αὐτὸν, μετρίων ἡμερῶν, ὀνόματι μὲν μένων τῆς ἀρχῆς ἰσομοίρης, ἔργῳ δὲ καὶ πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον. ἀλλὰ πολλῶν ἢ καὶ μικρῶν ἀδικούντων πραγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνου καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέχθη, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μέχρι ἐμμένειν πρὸς τὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίοις δραχμαῖς κατ' ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον ἐς ἀριθμόν, καὶ τοῖς ὅσοι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπατεύσαντες ἐτύγχανον. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τῶν βελῶν εἰς τὸ ἱερὸν νικηφόρου διός, ἔνθα δὴ νύξ λαβοῦσα. τοῦ δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτοὺς, ἐπεδείκνυον πρὸς τὸν ἀκροασιν. τοῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγονεισαν ἔξοδοι, προφασιζόμενοι ἢ χωρήσαι τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει ἐς ἐλευθέρα γενέσθαι, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδυνίᾳ ἐς δυλείαν ὑπάλληλοι διαβιοῦν ἀσφαλῶς ἀσφαλείᾳ ἐς πόνων, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων πρὸς τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι καταστῆναι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν ἐκ πάσης, καὶ διαβαλλομένων πρὸς τῶν ἐν χερσὶν, εὐφυέστερον αἱρεθῆναι ἐς συνεσκότου αὐτοῖς στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύοντες τὸν βελῆ ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πλουαρχίαν τὸν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτὸς, ἀπεφαίνοντο πρὸς ἐς μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ δοκεῖν ἐφέσιμον εἶναι. ὁρᾶν δὲ σκηνοις ἐπιτρέπειν, ὃς τις τοσαύτης προεστώσης ἀξίας, ὥστε εἶναι τὸ τῶν συγκλητικῶν λαὸν πολὺ πλέον, δι' ἁμαρτίαν μὲν ἐς καὶ τὸν ἐλευθερίαν αἰσχήματος, φόβῳ δὲ ἐς κλαυδίου. ἐς μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γόνος τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μινυκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὐτὸν γενναιότητα ἀξιόλογος ὢν καὶ ἀδελφιδοῦς γαΐου γεγαμηκὼς ἰουλίαν, προθυμές τε λῶν ἀντιποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων, ἐκατὸν ἔχειν οἱ ὕπατοι προφάσιν ἐκ προφάσεως ἀναρτῶντες. ἐκάλεσέν τε ἀσιατικὸν μινυκιανὸς ἐκ τοῦ γαΐου φαγέων ἀνέσχε τοιούτων ἀρχαιοῖς. ἐγεγένητο δ' ἀν φόνος οὐ τυχὸς ἐλάσσων, ἐπιχωρησάντων τοῦ ἐπιθυμούντων τῆς ἡγεμωνίας ὡς τε ἀντιπάλοις κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ἢ λῶν αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τοῦ στρατῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ἐπὶ τῆς πόλεως, ἑρέσθαί τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῶν μενόντων τῷ ἀρχέλαῳ, οἱ μὲν φοβοῖ τῆς πόλεως, οἱ ἢ καὶ φόβῳ τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπίστουν. ὑπὸ ἢ πρώτῳ ἀρχέλαῳ ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐπεχείρησεν λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῶν ἢ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶ παυσαντας αὐτοὺς τῆς χερσὶ, καὶ ἐξ εἰωθότος οἵους τε ἀρχεσθαι ἀνεθορύβησε, μὴ ἐφέσ μὲν ὅς τε εἰσῶν.

erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluvies intractabilis, qvos ne gladium qvidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. qvamobrem mihi, placet, mitti ad Claudium qvi ei deponere principarum svadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc ubi persvasit cum aliis aliqvot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autorqve fuit, ut responderet sicut decet ad summam potestatem evectum principem. Respondit igitur, mirum non videri qvod senatus ægre ferat subesse unius arbitrio, expertus aliqvot principum sævitiam. nunc vero degustaturum eum etiam æqvam ac moderatam dominationem, qvæ nomen qvidem principatus habeat, sed revera omnia gerat de communi sententia, qvare non esse cur de ejus fide dubitent, qvem in varia temporum conditione nunqvam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: moxq; concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos ut in fide maneant, viritimq; divisit qvina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocaverunt in Capitolini Jovis ædem: qvorum alii delituerunt in urbe, ne irent: alii rus mature sunt profecti, prævidentes qvonam res evasura esset, optantesq; tutam servitutem cum otio potius qvam ancipitem aleam reparandæ dignitatis priſtinæ. convenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum proforibus stantium tollitur, unum Imperatorem a senatu creari postulantium, ne qvod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam qvidem sententiam proferebant de uni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum ejus qvi videretur principatu dignior: qvod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu a Claudio. nec tamen deerant qvi affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatemve conjunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caji Juliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caji cohibuit. fuissetqve cædes qvanta vix unqvam alias edita, si qvis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum ultro confluentium. qvapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, qvod vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente jam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: qvos illi cum viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus unum imperatorem, idqve sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè ſenatus poterat expedire conſtitutionem reipublicæ, militibus autoritatem ejus contemnentibus, & interfectoribus Caji ampliſſimum ordinem militari inſolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram qvod imperatorem peterent, daturum ſe ait, ſi qvis ſignum afferret ab Eutycho. is erat auriga Praſinus Cajo dilectiſſimus, cujus eqvitio ſtabulis extruendis ille viles operas exegerat a militibus: idqve tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multaqve alia, allaturum ſe Claudii caput minitans. indignum enim eſſe, ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis ejus nihil moti, ſtrictis gladiis, & ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adjuncturi ſe his qvi jam ſacramento ipſius ſe obligaverant. ita ſenatus deſertus eſt a ſuis propugnatoribus, & conſules ferme in privatorum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporeq; occupatis omnibus, nec ſcientibus qvidnam agendum poſt irritatum in ſe Claudium. jamqve pœnitentes alius in alium jactabant convitia. Tum Sabinus e tyrannicidis unus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes contrucidaturum ait, qvam paſſurum ut ſe inſpectante imperium committatur Claudio, & aſciſcatur ultronea ſervitus, ſimulqve Chæream objurgabat, qvod cum primus contempſiſſet Cajum, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, qvaſi vero ſine hac ulla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus. ille contra hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen prius tentare mentem Claudii. Interim in caſtris multi ſenatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Conſul Q. Pompejus, eo magis inviſus militibus, qvod ſenatum ad libertatem hortatus fuerat. qvamobrem ſtrictis eum invadentes gladiis perpetraſſent cædem, niſi fuiſſent a Claudio cohibiti, qvi ereptum periculo aſſidere juſſit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliqvis ſenatoribus qvi cum eo ſimul venerant: aliqvot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius vero diſceſſit ſaucius, & eorum nemo non periclitatus eſt. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio ut mitius ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis non habiturum qvibus imperet. Cui ille libenter paruit, juſſitq; eos convenire in palatium, qvo ipſe per mediam urbem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebejæ multitudinis. e tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conſpicui proceſſerant in publicum contra edictum Pollionis, qvem Claudius paulo ante Prætorianis præfecerat. Ipſe perlatus in palatium convocatis amicis capitalem ſententiam in Chæream protulit. Quamvis enim facinus per ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen objectum eſt, & exemplum erat ſtatuendum ſecuritati futurorum principum. ductus eſt igitur ad ſupplicium una cum Lupo

A Διὰ τὸ ὠρμῆσθαι πάντας ὅτι τὸ μοναρχικὸν, τὸν ὑπ' ἐκείνου ἐπαλλόμενον ὡς σὺν ἀνεχόμενοι τὰς τριβὰς τῇ συγκλήτῳ ὑπὸ ἐλευθερίαν ἄρχειν τι, καὶ οὐ δεχθῆναι ἂν τὸν τύραννον, ἔτι δεχομένων τὰς τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶν ἵππων σφαγὰς συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις σὺν ἐφιέντων. ἐν πιέσει δ' ὄντων, χαιρέας τὴν ὀργὴν σὺν ἀναχόμενος τοὺς τὴν αὐτοκράτορα, δόξαν ἐπαγγέλλετο στρατηγὸν, ἢ τις αὐτῷ σημεῖον δώσει τύχῃ κομίσειεν. ἐπεὶ δ' ὁ εὔτυχος ἦλθε, ἡνίκα δὲ καλλιμάχου πεσόντος, θεασάμενος καὶ, καὶ τὰς οἰκοδομὰς τῶν στρατιωτῶν δὲ τοῦ ἐκείνου ἐπιτηδείου τὸ στρατιωτικὸν ἐτρίβετο, ἀπίμοις ἐρασίαις ἐπικόμενον. ἐς ἅπερ ὁ χαιρέας ὑπεκδέξεν αὐτὸς, καὶ ἔτερα πολλὰ παίζων τὴν τε κεφαλὴν κομᾶν δ' κλαυδίου. δεινὸν γὰρ ἀμ μανίαν ὧδε φρονοῦν δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. ἐμοὶ δ' ἐτεραπήσειν γε σὺν τῶν λόγων, ἀλλὰ σπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα δραμόμενοι ὤχοντ' ὡς τὸν

B κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὁμνύουσιν αὐτῷ. κατέλιπετο δ' ἡ σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τ' ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἐκάλησίς τε, καὶ κατήφεια λευ, δὲ ὅτι χρήσωνται αὐτοῖς τῶν ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ ἀνῃρεθῆναι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντ' καὶ μεταμελόμενοι αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος ἐς τῶν παίζοντα σφαγὰν, σφάζειν πρότερον αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα ἡσεσθαι, καὶ δολοφρατείαν τοσ-

C ψεύδη καταλαβόντα. τόν τε χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπεκάλεσεν, εἰ καταφρονήσας παίζειν πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας δὲ ἔτι ἀποδεδειλιῶσαν δυναμένης τῇ πατρίδι. χαιρέας δ' πρὸς μὲν θυμὸν ἐνδυάζειν οὐδὲν φρονεῖν ἔλεγε. βουλεύεσθαι μέν τι δεῖν ὑπὲρ ἀμυνομένων δ' ἅπασιν τὸν κλαύδιον. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ὅτι δ' στρατιῶται πανταχόθεν ὠθοῦντο κατὰ θεραπείαν τοῦ κλαυδίου, καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος κοίντος πομπήιος διὰ πάσας τοῦ στρατιωτικοῦ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας

D τὸν σύγκλητον ὠθούμενος, ὡρμήσαντες ἀπασάμενοι ξίφη. καὶ ἐπέπεσαν αὐτοῖς μὴ κλαυδίου διακωλυκότος. ὠθούμενοι δ' αὐτοῦ τὸν ὕπατον ἐξαρπάσας δ' κινδύνου. τῶν δ' συγκλητικῶν ὁ μὲν σὺν τοῦ κοίντου, ὁ μεὺ ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς, τοὺς δ' καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν ἀναθαρσήσαντες τῆς πρὸς αὐτὸν εὐτολμίας. ἀπώνιος δ' τραυματίας ἀνεχώρει, διὰ τε κίνδυνος εἶναι πάντας αὐτούς. καὶ ἀρξάμενος ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἠπιώτερον καταχρῆσθαι. ὠμόθυμον γάρ τι καὶ κακοῦ πρὸς τὴν βουλὴν, ὃ οὐκ ἔξεστιν ὧν ἄρξειν ἑτέρου. πεῖσαι δ' κλαύδιον, καὶ συγκαλεῖ τὴν βουλὴν ὅτι δ' παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, ὠθούμενος αὐτὸν δ' στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πληθύος. προεξῆσαν δ' τῶν παίζειν σφαγὴν εἰς

E τὸ φανερώτερον χαιρέας καὶ σαβῖνος ἁρπάζοντες σπεδόν κατ' ἀλλήλους πολλῶν, ὃν μικρὸν πρότερον κλαυδίου στρατηγὸν ἤρετο τ σωματοφυλάκων. κλαυδίου δ' ἐπεὶ περ εἰς τὸ παλάτιον ἀφίκνηται, συναγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου περὶ χαιρέου. τοῖς δ', τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δ' ἐπικαλεῖν τῷ πεπραχότι, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ἐπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀσφαλείᾳ δ' μέλλοντος χρόνου. ἀπήγετο οὖν τὸν ὅτι θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ λέπιδον

F τε καὶ

πη καὶ ξωμαίων πολίτης. λέγεται ἢ χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφοράν, ἀ μόνον τὸ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ ἤθει καὶ σχήματι, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνδίδοτο λάπωνα εἰς δάκρυα σκυπτόμενον. ἀποπτερμένου γέ τοι τὴν στολὴν ἐπὶ λάπωνι, καὶ τὸ ῥῖγος αὐτὸν ὑπονοοῦντος φησίν, ὡς σὺ μὲν ἀνδρεία ἐπὶ λάπωνι πεποίησαι πώποτε ῥῖγος. πληθυομένων ἀνθρώπων ἐπομένων καὶ θεᾶν, ὡς ἦκεν ἐπὶ τὸ χωρίον, ἤρετο στρατιώτην, εἰ μελέτης αὐτῷ γεγόνασιν αἱ σφαγαί, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ σκέλος κομίζων ὠχαΐνου μεταχρήσαιτο αὐτός. θνήσκει ἢ δυσμενῶς μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γνομένης. λάπωνος ἢ ἀπόνου δεξιῶς ὑποξηλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πολλῶν γνομένων, μόλις τὸ μαλακῶς τε σχῆλον ἀπέδωκεν. ὀλίγαις ἢ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες, καὶ χαιρέαν μοίραις ἐπίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθεμένας, ἵλεων δ' ἄμηνλιν εἶναι τε εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας ἀποκαλύπτοντες. καὶ χαιρέα μὲν τοιαύτη τελευτῇ δὲ βίᾳ σωθεὶς τυγχε. σαβῖνος ἢ κλαυδίᾳ μὴ μόνον τε αἰτίας ἀπολύοντος αὐτὸ ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἐᾶν ἔφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τὴν ἐκλιπαυτὸς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζῃ τε ἑαυτὸν πεπεισμένων τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῇ χειρὶ συνελθεῖν.

A aliisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cumque is detracta veste quereretur de frigore, ille cavillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogavit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulavitque eum, B quo ipse Cajum interfecerat. deniqve uno ictu feliciter periit. Lupus autem dejecto animo parum fortiter cervicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis post diebus qvando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum qvisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem conjiciebant, apprecati ut propitius non C iratsceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solum absolutus a Claudio, verumetiam permissus eandem qvam ante præfecturam gerere, iniqvum ratus, si a fide conjuratis data desciscret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum qvæsivit interitum.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν βασιλείαν καὶ προγράμματα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων. D

CAP. IV.

Qvomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta ejus in Judæorum gratiam.

Κλαύδιος ἢ ἐστρατιωτικὸν πᾶν ὅπλων ὑποπτον ἐκ τῆς ὀξέως ἀποσκευασάμενος, διάγραμμα πεποίηται τήν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, λέγων ὁ γαΐου παρέχειν, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα, προσθήκην ὧν αὐτῷ πεποίηται πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, E ὡς λέγω πάππου αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταύτην μὲν ὡς ἐφιλόμουν τῇ εἰκαιότητι δῶρα ἀπέδιδε, ἄφελαν ἢ τὴν λυσανίου, ἣ ὅποσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τῶν αὐτοῦ προσεπίθη. ὁρκια τε αὐτῷ τέμενος πρὸς τὸ ἀγρίππαι ἵδρυται τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. ἀντιόχειαν ἢ λίαν ἔσχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, κιλικίας μέρει τινί, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει ἢ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβάρχην φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γεγονότα, ἀντωνίαν αὐτοῦ ἐπιτροπεύσαντα τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, καὶ αὐτοῦ υἱὸς βερνίκην τὴν ἀγρίππα θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελευτὰ γὰρ μάρκος ὁ ἀλεξάνδρου υἱός, πρὶν γένου λαβεῖν ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ ἀγρίππᾳ ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἶναι αἰτησαμένῳ παρὰ κλαυδίου. συνίστατο ἢ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίοις, πρὸς ἕλληνας, ἐπὶ τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος γὰρ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ἐπὶ ἐχούσης τὸ σκῆπτρον πεπαπηνημένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων διαζώμενον, ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅπλοις ἦν ἤδη. καὶ κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ ἐπὶ αἰγύπτου, ὥστε τὴν ὁρμὴν καταστεῖλαι. πρεσβεύει ἢ καὶ ἀγρίππα διάγραμμα προσκεκληκότων αὐτὸν ἀγρίππα τε καὶ ἡρῴδου τοῦ βασιλέων, εἰς τε τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον ὧδε τὸν τρόπον. τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειγούσης ἀνέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

Claudius porro ablegatis militibus qvicunqve suspecti esse poterant, edictum proposuit, qvo Agrippam in regno per Cajum ante concessio confirmabat, collaudans simul ejus operam & industriam: addita insuper Judæa & Samaria, qvod olim ad ejus avi Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam ejus ditionem in Libano, qvæ Lysaniæ fuerat, adjunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs inciſum est in urbis foro medio. Antiochum autem suo regno privatum Comagena donavit & parte qvadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, F qvem Cajus iratus vinxerat: cujus filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: qvo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocavit, impetrato illi regno Chalcidis a Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Judæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Cajo gens Judæorum sub ejus imperio G vehementer oppressa, & multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: moxqve ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, ut seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam: Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Qvoniam cognitum habemus, Alexandrinos Judæos jam inde ab initio jus ejus civitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos a regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adjectamqve imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua jura integra, conservata per missos illo diversis temporibus præsides, nullamqve de eorum jure controversiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissumqve eis ab Augusto, ut in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, utqve quisque in suis ritibus maneat, neqve cogatur religionem patriam deserere: cæterum Alexandrinos concitatos contra concives suos Judæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse jura eorum a Caji insania: eisqve jus esse perseverandi in patriis ritibus. jubeoqve utramqve partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoveatur, idqve proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliqvum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus II. edicit. Petentibus a me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, ut permitterem Judæis in imperio nostro degentibus uti suo jure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantum causa, sed quia ipsos dignos judicamus hoc nostro beneficio, propter servatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam me Græcam quidem urbem negare illis jus suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conservatum eis fuit integrum: licebitqve in posterum Judæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus uti majorum suorum moribus, quos jam nunc moneo ut hac nostra gratia contenti modestius se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu vivant legibus. atqve hoc meum edictum civitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac provincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atqve dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum ut ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

CAP. V.

Agrippæ in Judæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declaravit, quomodo in Judæos animatus fuerit: moxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum majoribus honoribus commendatumq; per literas præsidibus provinciarum simul & procuratoribus omnibus. at ille ut re bene gesta magna celeritate

νυς συγκατωκηθέντας τοῖς πρώτοις ἐν τῷ καίρῳ τῶν ἀλεξανδρέων, ἔτους πολιτείας ὑπὸ τῶν βασιλέων τιτλοχέτας, καθὼς φανερὸν ἔχουσι ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτῶν, ἐκ τῶν διαταγμάτων, ἐμὴ τὸ τὴν ἡμετέραν ἡγεμονίαν ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ δὲ σεβασῶ ὑποταχθεῖσαν πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμφθέντων ἐπάρχων κῆ διαφόρως χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν περὶ τούτων γεγονέναι τῶν δικαίων αὐτοῖς ἄμα καὶ ὑπὸ καίσαρος ἀκύλας ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἐκ πεπομφότος ἐθνάρχου τῶν ἰουδαίων ἐθνάρχην μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχης γίνεσθαι, βούλομαι ὑποπτέχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, ἐκ μὴ προσδοκᾶν ἀναγκαζομένους τὰ πάτρια θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς ἢ ἐπαρχήναι κῆ τῶν παρ' αὐτῶν ἰουδαίων ὅτι τῶν ἰδίων καίσαρος χρόνων, ἃ διὰ πολλὰ ὑπόνοια ἐκ προφρονείαν, ὅτι μὴ προσῶν ἠθέλησε τὰ ἰουδαίων ἔθνος τῶν πάτριον θρησκείαν, ἐκ ἠθέσαγορεύειν αὐτὴν τὰ πεφυκόσιν αὐτούς. βούλομαι μηδὲν διὰ τὴν ἰδίαν προφρονείαν τὰ ἰουδαίων ἔθνη προπεπωκέναι. φυλάσσειν ἢ αὐτοῖς ἐκ τὰ πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι, ἀμφοτέροις ἢ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείστων ποιεῖσθαι προνοίαν, ὅπως μηδεμία παρεχθῇ μὴ τὰ προτεθειῶσί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μὲν ἐν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων διάταγμα ἔτι νεῖν τὸ πρόσω γεγραμμένον. τὸ ἢ εἰς τὴν ἄλλην οἰκουμένην, ἔχει ἕτως. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβασὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὑπατος χρεστηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων με βασιλέων ἀγρίππου κῆ ἡρῴδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, κῆ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ τὴν ἐμὴν ἡγεμονίαν ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ ἐ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἡδέως συνεχώρησα, ἀ μόνον ἔτι τοῖς αἰτησαμένοις μεχαριζόμενος, ἀλλὰ κῆ αὐτοῖς, ὑπὲρ ὧν παρεκλήθην ἐξίσης κρίνας, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲν πίστιν κῆ φιλίαν μᾶλλον ἢ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἐλλειψίδα πλὴν τῶν δικαίων τούτων δοθῆναι ἐπιδοκῶ. ὅθεν ἀ θεὸς σεβασὸς αὐτοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ τὴν ἐμὴν ἡγεμονίαν ἰουδαίοις τὸν ἐν παντὶ τῷ ἐφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀκωλύτως φυλάσσειν, οἷς κῆ αὐτοῖς ἤδη νῦν προσέλλω μετὰ ταύτης τῆς φιλανθρωπίας ἐπιτρέπειν, κῆ μὴ τοῖς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξευτελίζειν, τοὺς ἰδίους ἢ νόμους φυλάσσειν. ἔτι μοι τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων, τῶν κωλωνιῶν, κῆ μενικιπίων τῶν ἐν τῇ ἰταλίᾳ, κῆ τῶν ἐκτὸς βασιλεῖς τε, ἐ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβέων ἐγγράψαντος βούλομαι. ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ἐκ ἐλάττον ἡμερῶν τριάκοντα, ἔξην ἐκ πάσῃ καλῶς ἀναγινωσκεῖσθαι δυνατῷ.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόλλως ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, κῆ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποκλεῖσι ἐδήλωσεν ἐν τοῖς ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα ἢ ἀγρίππαν κομισάμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμῶς λαμπροτέραις ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τὸ ἑπτακαιδέκατον ἔτος, κῆ τοῖς ὑπατείοις διαγράμμασιν ὅτις εἶλας ἐράσμιον ἄγειν. ὁ ἢ ὡς ἔσχε ἐν τὸν ὅτι κριτίδιον τύχαις ἀνερχόμενον μετὰ τάχους

ταχέ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα δ' ἐλθὼν, χαρισηρίους ἐξε-
πλήρωσε θυσίας, ἃ δὲν τ κ' νόμον ἀπολιπών. διὸ ναζι-
ραίων χυρᾶς διέταξε μάλα συχνὰς, τὰ τε χρυσᾶν ἅλυσιν
τ δωθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἱσοστάθμων τῇ σιδηρᾷ,
ἣ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέδητ συγγῆς εἶναι τύχης ὑ-
πόμνημα, κ τ δὴ τὰ κρείττω μαρτυρίαν μεταβολῆς, τ
ἱερῶν ἔντος ἀνεκρέμασε θεοῦ ὑπὲρ τὸ γαζοφυ-
λάκιον, ἵν' ᾖ δέγμα, ἃ δ τὰ μεγάλα δυνάσθη πᾶσι πε-
σεῖν, κ δ τ θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. πᾶσι γὰρ δ' ἐν-
φάνιζεν ἡ τ ἀλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεῖς ἀγρίπ-
πας, ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτῶν ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀ-
ξίωμα. κ μετ' ὀλίγον τ πέδης ἐκβὰς, εἰς βασιλέα δ' πά-
λαι λαμπρότερον ἠγέρθη. ἀφ' τούτων ἐνοεῖτο ὅτι τῆς
ἀνθρωπίνης φύσεως ἃ πᾶσιν ὀλισθάνειν τὰ μεγάλη, ἃ τὰ
κλιθέντα δυνατὰ πάλιν λαβεῖν ὕψος. ἐπεὶ-
λῶς δ' οἱ θρησκεύοντες τὸν θεὸν ἀγρίππαν, θεόφιλον
μὲν τ ἀνάνε τ ἀρχιερωσύνης μετέῤῥιψε, τὸν δὲ βοηθ σί-
μωνι, τούτῳ καὶ θυγατρὸς ἐπίκλησιν δεῖ, τ σκεύη προσέν-
εμε μιλεῖ. δύο γ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ σίμωνι κ πατὴρ βοη-
θὸς, ἃ τῇ γυναικὶ βασιλὶς σωφρόνησεν ἡρῳδης, ὡς ἀνω-
τέρω δεδήλωται. σὺν τοῖς οὖν τ ἱερωσύνῃ ἔσχεν ὁ σίμων,
ἃ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ κ πρότερον ἔσχον οἱ σίμωνος. δ'
ὄντα παῖδες τρεῖς ὄντες ἐπὶ τ τ μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ
ἐπ τ προαγούσης γραφῆς παρέδομεν. καλασηπτὰ μῆνες
γὰ τοῦ τοὺς ἀρχιερέας ἔτ ὁ βασιλεὺς τὰς ἱεροσο-
λυμίτας ἡμέρ ατο τ εἰς αὐτὸν εὐνοίας. ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς
τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἃν καλῶς τι δέμ ἔτ ἀνιᾶσθαι
τῆς ἠπειπούσης φορυλεῖ. ὑπῆρχον γ ἀπεδῶκε πάντες δ'
φατνύματ ἔτ, σίλαν ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμε-
ταχόντα. παντὶ παντὶ γ ὀλίγου χρόνου διελθόντ ἔτ, δωρεῖ
νεανίσκοι τ ὁσιότητος ἐπιθέμενοι τόλμαν, καίτοι ἀεὶ
πεφυκότες εἶναι ῥᾳδιόλως θρασεῖς, καίσαρ ἔτ ἀνδρι-
άντα μισήσαντες, εἰς τ τ ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέθεσαν.
ὃ πόφθορα τ ἀχρείπτων παρῴξυνε, κατέλυσιν γὰρ τ
πατρίων αὐτοῖς νόμων ἐδώκατ. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς πέ-
τάλιον πετρώνιον, ἡγεμόνα γ τ συρίας ἔτ τοῦ, ᾤδαγέ-
νει γ ἐπὶ καλαλήλῃ τ δωρητῶν. ὁ γ ἐχθήσιον ἐπὶ τῷ πρα-
χθέντι χαλεπήνας, κ γὰρ αὐτὸς ἐκέμνεν ἀσεβῆσαι τὰ τ
ἐνόμων ᾤδῆσαν, τοῖς δεπρεπέσι τ δωρητῶν σὺν ὀργῇ
ἔτ ἔγραψε.

A reverſus eſt: & qvamprimum pervenit Hieroſolyma, votiva ſacrificia perſolvit, nihil omittens eorum qvæ lege præſcripta ſunt. unde & multos Nazareos tonderi mandavit: & catenam auream a Cajo donatam pondere parem illi ferreæ qvæ regias manus vinxerat, monumentum adverſæ fortunæ mutatæ in proſperam ſuſpendit in ſacrario ſupra gazophylacium: qvæ doceret ſpectatores & ſublimia poſſe corruere & Deum valere illa erigere denuo. omnes n. admonebantur B per hanc conſecratam catenam, qvod Agrippa levi de cauſa privatus dignitate ſit vinctus, pauloqve poſt compedibus ſolutus ſplendidiorem qvam ante principatum adeptus ſit: eam eſſe naturam rerum humanarum omnium, ut celſiſſima quæque prolabantur facile, rurſumqve inclinata reſtituantur in priſtinum faſtigium. Rite C igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium ſubmovit a ſummo ſacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in ejus locum ſubſtituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cujus filiam Herodes rex uxorem duxerat, ſicut diximus. idem igitur qvod fratres & pater ſacerdotium Simon adeptus eſt: quemadmodum olim ſub imperio D Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, ejus qui Onia patre prognatus eſt, ut ſupra meminimus. Conſtituto deinde pontificatu rex Hieroſolymitis benevolentiæ gratiam VI. retulit, remiſſo eis tributo quod ſoliti erant in ſingulas ædes pendere, decorum putans ſi non pateretur ſe vinci amore mutuo. Magiſtrum autem præfecit toti ſuæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum individuum ſocium habuerat. Paulo poſt Doritæ quidam juveE nes natura temerarii religionis ſpecie poſuerunt in Judæorum ſynagoga ſtatuam Cæſari, quod Agrippam vehementer commovit ad iracundiam, quod ea res perditum iret inſtituta patriæ. Qvare ſine mora ad Petronium Syriæ præſidem profectus queſtus eſt de Doritarum audacia. qui & ipſe non minus ægre ferens hoc facinus ut im- F pium, novatoribus illis aſperius ſcripſit in hanc ferme ſententiam.

Κεφάλαιον ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωριτὰς ὑπὲρ ἰουδαίων.

Πούπλιος πετρώνιος πρεσβύτης πρεσβεὺς κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωριέων τοῖς πρώτοις λέγ. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη θρασύτητος τινες ἐξήσησαν ἐξ ὑμῶν, ὥστε διὰ τὸ ἀπειθηκέναι τὸ διατάγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ ὀφεῖν δ' ἀφειδῶς ἰουδαίοις φυλάσσειν τὰ πάτρια, ἀσεβεῖν δ' ὑμᾶς αὐτοὺς, πάντα τὰ πάντα πρᾶξαι συναγωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τ καίσαρος ἀνδριάντα, ᾤδημένους οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ κ εἰς τ αὐτοκράτορα, δ' ὁ ἀνδριὰς βελτίων ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐπῆκτο, ἃ πάσας ἐν τῷ τ συναγωγῆς τόπῳ δ' φύσιν δικαίαν τ ἴδιον τόπων κυρεύειν κατὰ τὸ καίσαρος διάτειγμα. δ' γὰρ ἐμὸν διατάγματος μιμνήσκεσθαι γέλοιον ἔστι μετὰ τὸ δ'

PUblius Petronius, legatus Tiberii Claudii Cæſ. Aug. Germanici, magiſtratibus Dorienſium. Qvoniam tam audax eſt quorundam veſtrum inſolentia, ut etiam contra edictum G Claudii Cæſar. Aug. Germanici, quo Judæi permittuntur ſuis legibus vivere, ſynagogam eorum profanaverint, illata Cæſaris ſtatua, qvod religioni ipſorum non eſt licitum, atque hoc facto non Judæorum tantum pietas læſa eſt, ſed numen etiam Cæſaris, cui rectius in proprio templo ſtatua poneretur quam in alieno, maxime in ſynagoga, cum juſtum ſit & imperatoris judicio comprobatum, ut ſui quisque loci ſit dominus: ne mea decreta commemorem poſt

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Judæis non religionem tantum permisit, verumetiam æqvum civitatis jus cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseverantibus, jubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, ut si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentqve operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cum contra ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æqve curemus, quam ne ulla Judæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adjunximus ejus edictum apud Alexandrinos propositum: quod jam ante satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitavit, jus suum postulans, & ut suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem jubeo ut in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curavit, ut & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caveretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu privavit, quem Jonathæ Ananî filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum judicavit summo pontificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quam nunc reciperem. quod si quæris, ostendam qui honore hoc sit longe dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omniqve peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare ut idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Jonatha juxta ipsius consilium, fratri ejus Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo post Petronio Marsus in administranda provincia Syria successit:

αὐτοκράτορ. Δόγμα δ' ὑπερέψαντο Ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἔτι μᾶλλον συμπλιτεύειν τοῖς ἕλλησι κεκελεύκοτες. τοὺς μὲν οὖν τὸ Δόγμα δ' σεβασθ' ριαίτα πεπλημμεκότας, ἐφ' ᾧ Ἑαυτοὶ ἠγανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτ' ἐξέχειν, ἀ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει γεγενῆσθαι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ δ' ὄντως ὁρμῇ, τοῦ ἐκατοντάρχου προκλε ἐπελθόντα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τ' περὶ αγμάτων λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς οὖν πρώτοις ἄρχουσι φαίνω, εἰ μὴ βέλον' δοκεῖν τ' αὐτὸν προαίρεσιν γεγενῆσθαι τὸ ἀδίκημα, ὑποδεῖξαι τοὺς αἰτίους τοῦ ἑκατοντάρχου, μηδεμιᾶς στάσεως μηδὲ μάχης ἐοῦσης ἀφορμὴ γοῦν, ὡς δοκοῦσί μοι ἠρεθίσθαι Δόγματ' τοιούτων ἔργων, καὶ ἐμοὶ, καὶ δ' τιμιωτάτῳ μοι βασιλέως ἀγρίππᾳ ἑνὸς μᾶλλον πρόνοιαν ποιουμένων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς ὁραξάμενοι τὸ τ' Ἰουδαίων ἔθνος, τοῦ τ' ἐμοῦ κρίσεως σωμαθροισθὲν εἰς ἀπόνοιαν χωρῇ. ἵνα δ' γνῶε μᾶλλον, τί ποτ' ὁ σεβασθ' περὶ ὅλης δ' πράγματος ἐφρόνησε, τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αὐτῷ Δόγματα προτεθέντα προσέθηκα, ἅπερ εἰ ἐγνώρημα πᾶσιν ἦναι δοκεῖ, τότε κ' ὑπὸ δ' ἐμοῦ ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας δικαιολογησάμενος περὶ μὴ δεῖν αὐτὸς ἀφαιρεθῆναι τ' δ' σεβασθ' δωρεᾶς. ἐγὼ τοίνυν τὸ λοιπὸν, προσαγγέλλω, μηδεμίαν προφασιν στάσεως μηδὲ παραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἐθη. πρωνίου μὲν οὖν οὕτω προνοήσαντος, διορθώσεως μὲν τοῦ προσπεσόντος ἤδη τυχεῖν, χρεὼν ἦν προσπταίσαντι μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς ἀφεῖλε μὲν τ' ἱερωσύνης τ' καθυρᾶ σίμωνα, ἰωνάθῃ δ' πάλιν ἐπαὐτῷ ἦγε τ' ἀνάνου, ὃν ἀξιώτερον τ' τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δ' οὐκ ἀσμένως ἐφάνη, τὴν τοσαύτην ἀποδοκεῖν τιμήν. παρῃτεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σὺ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τέτιμημαι. χαίρω, Δία ψυχῆς ἔχων δ' ὅ μοι χάρις σῇ δίδωσι βουλήσῃ, εἰ κ' πως ἀδέν με τ' ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δ' ἐνδῦναι στολισμὸν ἱερὸν ἀρκεῖ μοι. τότε γὰρ αὖτ' ἀμφιασάμενον ἱσώτερον, ἢ νῦν ἀποδοκιμάζομαι. σὺ δ' εἰ βέλτ' τ' ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γένος λαβεῖν, διδάχθητι. πίστις, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἁμαρτίας, καὶ πρὸς σὲ βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφὸς ἔστι μοι, πείσονται τῇ τιμῇ δ' τοῦτον σωίσῃ. τοιοῦτος ὁ βασιλεὺς ἡδεὶς τοῖς λόγοις, τ' ἰωνάθου μὲν ἔσασε, γνώμῃ δ' ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθία τ' ἱερωσύνην ἔδωκε. καὶ μετ' οὐ πολὺ, πετρώνιον μὲν, μάρσος διεδέξατο, καὶ δεῦρο συ-

εῖαν.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ usqve ipsius obitum.

VII. Silla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius unquam periculi socius esse detrectaverat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter gravabatur regi aliquo modo cedere. semperqve licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloqviis molestus erat interdum extollens se immodice, & sæpe prioris fortunæ adversitates in memoriam revocans, ut ostentaret, quam studiosus ipsius cultor fuerit, nunqvã non labores in ejus gratiã

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τ' δ' ἀγρίππα πράξεων ἄχρι τῆς τελευτῆς.

Σίλλας ὁ δ' βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ Δὰ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀπηνάρνητο, ἀλλὰ καὶ πρὸς σφαλερωτάτους ὁδοὺς πολλάκις πίνυς, πεποιθὼς ἐπ' ἀνάπλεως, προσῆκεν λαμβάνων ἰσομοιρίαν βεβαιότητι φιλίας. ἐνίοτε μὲν οὖν ἐπικλίνετο τοῦ βασιλέως, παῤῥησίᾳ δ' Δὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς σεμνύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τοῦ βασιλέως τὰ συγγενῆ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τῷ ἑαυτ' ἀποδείξῃ προθυμίαν, συνεχῶς δ' ἐπ' ὠὶς ὑπὲρ αὐτοῦ σεμνύ-

σὺμμοι πολλὰ διεξιών. τούτων δὴ τὸ πλεονάζον, ὀνείδισμὸς ἐδόκει, διὸ τοσούτως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀκαμάτου παῤῥησίαν τοῦ ἀνδρός. ἐχ ἡδέως γὰρ αὐτὸ ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσει. δυσμενὴς ὢν ὁ διαπεσὼν ἅπερ ὠφλήκει φέρων. τέλος γοῦν ἀνιρέθισε σφόδρα ὁ σίλας τὸν βασιλέως τὸν θυμὸν, καὶ κεῖνος ὀργῇ πλέον, ἢ λογισμῷ δοὺς, τὸ ἐπιταρ χίας μόνον μετῆκε τὸ σίλα, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεδημευμένον εἰς τὴν ἑκείνου πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλυωθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν περὶ τὸν δρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν νῷ λαμβάνων, ὅσους ὑπὲρ ἑκείνου πόνους ἑκεῖνος ἀνέτλη. ἡμέραν δὲ ἑορτάζων αὐτὸς ἐβούλετο, ὅτι πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσύνας καθίστατο ἱλαρὰς, τὸν σίλαν ἀνεκάλει συμποσίου αὐτῷ ξυνέσιον αὐτὸν ἐνόμιζεν. τοῦ δὲ, τρόπος ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει προσηφένειν δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, οὐκ ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μείονας αὐτὸν λέγων, ὅτι παῖαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὸν μὴ μικρὸν ἀχθηλυμβάνων; ὅδε γὰρ τὰ πρῶτα μοι γέρα τὸ εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεύλητος ὢν ὑβρίσας. ἢ πεπαῶσ νενόμικέ με τῆς παῤῥησίας, ἣν ὅπου ποῖς σωθεὶς ἔχων βοήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ἐνέγκα πόνους, ἑκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γε ἐμὲ λύσεγκα μέλον δεσμὰ, καὶ σκότεον εἰρκτὴν. οὐκ ἐγώ ποτε τούτων λήσομαι. τάχα καὶ μοὶ τὸ δρισεῖχις σωσπίσειεν μνήμην, καὶ μεθαναστῶσα τῆς ἀρχῆς ἡ ψυχή. ταῦτα ἀνεβόα, καὶ διεπίφετο τὸν βασιλέα λέγων. ὁ δὲ ὡς ἀνιάτως ἐώρα διακείμενον, πάλιν ἔασεν ἐν φρουρᾷ. τὸ δὲ τὰ ἱεροσολύμων τεῖχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεόνλα πόλιν, δημοσίαις ὠχύρωσε δαπάναις, τὴν μὲν, εὐρυτέρων εἰς πλάτος, τὴν δὲ εἰς ὕψος ἐξαίρων. κἂν ἐξειργάσατο ταῦτα πᾶσιν ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μάρος ὁ τῆς συφίας ἡμᾶς κλαυδίῳ καίσαρι γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πεπλεσμένον. καὶ νεωτερισμόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν ἀγείρασι μὴ ἀτρέπτῳ πᾶσαν τῆς τὰ τειχῶν ἐξοικοδομήσεως. ὁ δὲ ἀπειθὲς οὐκ ἔκρινε. πεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς ἄγαν εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς, καὶ μεγαλοφρονήμασιν φιλοτιμος, καὶ πλείοις ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνῆκε αὐτὸν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι τῷ βίῳ ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ' ἀρὲν ἡρῴδῃ τῷ πατρὶ βασιλεῖ τὰ πρόσω συμφερόμενος. ἑκείνῳ γὰρ πατρὸν λοῦ ἦν ἐπὶ πλείονα δόξαν ἀγαπητὸν, καὶ τῶν ἀπηχθημένων ἀξιωθῆναι ἔλαττον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσέμνυνε δώσι χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε καθοσιώσεις, ἔστι αἷς ναοὺς ἀνέστησε, στοὰς ἄλλοις. ἀλλ' ἰουδαίων ἀδεμίαν πόλιν, ἀδὲ ὀλίγης ἐπισκευῆς ἠξίωσεν, ἀδὲ δώσεως ἀξίας μνημονεύθηναι. πεφυὼς δὲ ὁ τρόπος ἀρίστα, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀληθινὸν λοῦ φιλανθρωπος, καὶκείνοις ἐνθυμούμενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαιτα, ἐν σωτεχὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις λοῖ, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἔτηρει. ἀλλ' ποίας γοῦν αὐτὸν ἡμῶν ἀγνείας, ὅδε ἡμέρα τις παρώδευεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χρεύουσα θυσίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ἔπιχώριος

exhaustos memorans. qvæ cum sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita ut rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. injucunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremo in tantum exasperatus est regis animus, ut iræ plus qvam rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adservandum miserit. Elapso deinde aliqvanto tempore lenita jam ira, & ratione defæcata in consilium adhibita, reputavit qvantum laborum vir ille pro se pertulisset: cumqve natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersivit Silam, ut mox interesse velit regio convivio. ille ut erat moribus ingenuis non dissimulavit indignationem cujus justam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad qvem honorem me rex revocat, paulo post eo privaturus? neqve enim prius benevolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliavit eo me affectum contumelia. nisi forte putat lingvâ mihi posthac fore minus liberam: imo fretus conscientia nunqvam clamare desinam e qvantis eum eripuerim calamitatibus, qvantum laborum tulerim, ut illi incolumitatem & honores parerem: pro qvibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certe horum nunqvam oblivisear, sed etiam apud manes manebit mihi hujus injuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, jubens, ut eadem regi referrent. qvi cum videret immedicabilem, reliqvit eum in custodia. Conversus autem ad Hierosolymorum curam, muros novæ qvæ vocatur civitatis permuniit sumptu publico, latioresq; & altiores qvã ante fuerant reddidit: & fecisset adversus omnẽ humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qvi suspicatus molituros aliqvid novi, diligenter scripsit Agrippæ, ut a munienda urbe desisteret: atqve ille mox paruit. Erat autem is rex adeo natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, ut magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens qvæsitam munificentia gloriam, longe aliud qvam Herodes, qvi ante eum regnaverat. ille enim malitiosus erat ac proclivis ad sævitiam: & propter mutuum odium manifeste præferens erga Græcos majorem qvam erga Judæos benevolentiam: ut qvi externas urbes ornaret pecuniarum largitionibus, alias balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Judæorum autem nullum oppidum ornatu aliqvo dignatus est memorabili: nec ulla liberalitate prosecutus est. Agrippa contra mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æqvo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad juvandos præ cæteris in adversitatibus. quapropter libenter & continue degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ servator religiosissimus. purus enim erat a contaminamentis omnibus, nec ulla dies ei præteribat absqve sacrificio. Accidit aliqvando, ut quidam Hierosolymita legisperitus

nomine Simon advocata concione per regis abſentiam agentis tum Cæſarem, criminaretur illum, ut impurum & arcendum templi aditu, qvod non niſi dignis pateat. id ubi præfectus urbis illi ſignificavit per literas confeſtim accerſivit hominem: a quo forte fortuna repertus in theatro, aſſidere ſibi eum juſſit. moxqve ſedata voce & placide, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cum nihil haberet quod diceret, precatus eſt veniam. tum rex citius quã quisquam opinaretur reconciliatus eſt, clementiam magis quam iram decere reges exiſtimans, & lenitatem animi magis quam celſitudinem. itaqve illum dimiſit non ſine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honoravit civitatem Berytiam, magnis ſumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, ſimulqve æqve magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modo abſolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt ſplendidiſſime, exhibitis in theatro ſpectaculis, & muſicorum omne genus certaminibus, aliaqve voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad oſtentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde ſpectatores oblectare etiam catervatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duas cohortes fecit, ſeptingentorum quamque hominum, ut illis per imaginem bolli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atqve ita omnes mutuis abſumpti ſunt vulneribus. Poſt hæc a-
VIII. pud Berytum peracta migravit in urbem Galilææ Tiberiada. ſuſcipiebatur autem ab aliis regibus: venitqve ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emeſinorum Samoſigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonqve Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpitalitate excipiebat, oſtendens per hoc animi ſui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur a tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſupervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam usqve ad ſeptimum lapidem illi obviam proceſſit: quod quidem ſimultatis cum Marſo initium factum eſt, dum eodem cum hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi redderet, tantam regum concordiam ratus enim id non eſſe e republica, per idoneos nuncios mandavit ſingulis, ut ſine mora diſcederent: qua re Agrippa vehementer offenſus eſt. Marſum quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ vero adempto pontificatu ſucceſſorem dedit Elioneum Cithæi filium. Jamq; tertium Judææ totius regni annum exegerat, cum pervenit in urbem Cæſaream, quæ prius Stratonis turris dicta eſt: ubi ſolennes ludos celebravit pro ſalute Cæſaris: ad quam feſtivitatem magna

A ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα, σίμωνα ἐῶ ὄνομα τοῦτο, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τηνικαῦτα βασιλέως εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐπέλαμψεν αὐτὸν κατηγορεῖν, ὡς ἐχ ὅσιον εἴη. δικαίως δ' ἂν εἴρηται τὸν ναὸν τῆς εἰσόδου τοῖς ἁγνεύουσι. δηλήσεσθαι μὲν δὴ λόγοις ἐπεχείρησε τὸν δ' ὑπατικὸν τῆς πόλεως τῷ βασιλέως μηνύσαντα σίμωνα παῦσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν ἀβασιλεύς, καὶ καθέζεσθαι ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καλεῖ

B διλέγα παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἠρέμα τε καὶ πρᾴως, εἰπέ μοι, φησίν, τί τ' ἐκεῖδε μεμφόμενος ἐπὶ τοῖσδε νόμοις; ὁ δ' ἐπῶν ἔχων ἀδεῶς, τυχεῖν ἐδέετο συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἠσπάσατο πρὸς διάλλαξιν, τῷ πρώτῳ καὶ μέγιστον βασιλικωτέρων ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγάλοις ἡμῖν πολὺ σπάνιον. τὸ σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινος ἀξιώσας, ἀπέπεμψατο. πολλοῖς δὲ κατασκευάσας πολλὰ βηρυτίοις ἐκαρίτων ἐπέμπετο. θέατρον δὲ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει

C πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρον δὲ πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα τοῖς τόποις, καὶ στοὰς ἐν οἷσιν τὸ ἔγγιον στενοχωρεῖται δαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσοις, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπιδαψιλεύσατο δ' αὐτῶν τὴν κατέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὁπλιτῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ᾠδαγῶν, καὶ ποικίλης ψυχικὰ τέρψεως, ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πολλῶν μονομαχίαν, τοὺς δεικνὺς μεγαλόνοιαν. ἔνθα καὶ τῶν μὴ πολλῶν

D ἀντιπαῦξιν βουληθεὶς ἡδέως τὸ θεωμένων τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἐπέμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ὑποπεσόντας εἰς τοῦδε τὸν πόλεμον, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πόλεμος δ' ἔργον ἡδονῆς τέρψις ἀρέσῃ. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν ξηρυτῷ δὲ πόλεσιν τὸ θεωρημάτων, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν δὲ γαλιλαίας. ἐῶ δ' ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι

E θεάσασθαι. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσων σαμοσατέων, καὶ κοτυς, δὲ μικρᾶς ἀρμενίας ἐτος ἐβασίλευε, καὶ πόλεμων τῶν πάντων κεκτημένος. δωρεῶν τε, ἐτος ἀδελφὸς ἐῶν αὐτοῦ, ἦρχε δὲ χαλκιδος. ὠμίλησε δὲ πᾶσι καὶ τοῖς ὑποδοχαῖς, καὶ φιλοφρονήσεως μᾶλλον ἀφθονίας φρονήσεως ἢ ψος, ὃ ἀφ' ὅτου δοκεῖν δικαίως τὸ βασιλέας παρεῖναι τιμῆς. ἀλλὰ γὰρ τούτων

F ἀφιγνουμένων ἐπὶ παρ' αὐτῷ μέρος. ὁ δὲ συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. τοὺς φωμαίους οὖν ὑπερφυῶς ἠρῶν, ὑπωπτεύετο δ' πόλεως ἀπωτέρω εἰσίοις ἐπὶ τὸν βασιλέως. ὅτ' ἦ ἄρα ἐμέλλεν τοῖς μέρων ἀρχὴ γνώσας ἀφορᾶς, συγκαθεζόμενος ὅπως τῆς ἀπωλείας, ἀπαγγέλλεται τοὺς ἄλλους βασιλέας. μέρος δὲ ἦ τούτων ὁμόνοια ἐς μέγεθος δὲ φιλία τοῖς ἀλλήλοις ὑπωπτεύθη, συμφέρειν ἐχ ὑπολαμβάνων φωμαίοις δωρεᾶς ὧν τοσούτων συμφρόνησιν. ἑνὸς ἕνεκα τῶν ἐπιτηδείων τινὰς πέμπων ἐπέστελλεν ὅπῃ τὰ ἑαυτοῦ δίχα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίππας ἀναρρὼς ἐξεδέχετο. καὶ μάρσῳ μὲν ὀκ τοῦτο διαφόρως ἐχέτω δὲ χιερωσολύμων ἦ ματθίαν ἀφελόμενος, αὖτ αὐτὸς κατέστησεν δὲ χιερέα ἀλιωναῖον τὸν δ' κιθαίου παῖδα. τρίτον ἦ ἔτος αὐτοῦ βασιλεύοντι τῆς ἄλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. πανήγυριν ἦ ἐντεῦθεν θεωρίας εἰς τὸν καισαρος πρῶτον ἐπὶ σωτηρίας ἑορτὴν ἅπασι ἐπιτελοῦντος,

καὶ παρ' αὐτῶν ἤθροιστο τῆς τῶν ἐπαρχιῶν συντέλειας καὶ A multitudo nobilium ac procerum convenerat ex
πρεσβευτῶν εἰς ἀξίαν πληθος. δευτέρᾳ δὴ τῶν θεωρεῶν ἡμέρᾳ tota provincia, ejus celebritatis die secunda pro-
πρωΐ εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἐσθῆτι κατάστικτος ἐξ ἀργύρου πεποι- cessit mane in theatrum, amictus veste tota ex
κίλου παντός, ὡς θαυμαστὸν ὕφος ἔνυαι, παρῆλθεν εἰς argento mirabili opere contexta, quæ radiis ex-
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἐνθα τῆς πρώτης τῶν orientis solis perculsa & divinum quendam ful-
ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολεῖσα ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς, θαυμαστὸν ἀπέστιλβε μαρμάρων τι φέγγος, gorem emittens, venerationem cum honore in-
καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι φρικώδες. εὐθὺς δὲ οἱ κόλακες cutiebat spectantibus. moxque adulatores per-
τοῖς ὠδὲ ἐκεῖνον πρὸς ἀγαθὸν, ἄλλοθεν ἄλλοθεν nicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, B
ἀνεβόων, θεὸν προσηγορεύοντες, εὐμενής τε εἴης ἐπιλέ- rogantes ut faveret propitius. hactenus enim,
γοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλ- ut hominem reveritos, nunc agnoscere & fateri
λὰ τοιοῦτόν γε κρεῖττόν σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc
εἶναι. ἐπαινήσας τούτους ὁ βασιλεὺς, ὠδὲ τῶν κολακικῶν impiam adulationem ille nec castigavit, nec re-
ἀσεβῶν οὐκ ἀπεστράφη. ἀναβλέψας οὖν μετ' ὀλίγον pulit: pauloque post suspiciens vidit supra ca-
τὸν βύβωνα τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὄπτηχοινίᾳ τινὶ, ἄγγελον. ὃν τὸν εὐθὺς ἐνέπνευσεν put suum bubonem funi extento insidentem:
κακῶν εἶναι τε καὶ ποτὲ τῶν ἀγαθῶν ἡγούμενον, καὶ βραχὺ moxque, ut sensit hunc esse calamitatis nuncium
καρδίου ἔσχεν ὀδύνας. ἄθρουν δ' αὐτῷ τῆς κοιλίας C qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis
προσέφυσεν ἄλγημα, μὴ φοβερότητος δεξάμενον. indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim a
ἀναθεωρῶν οὖν τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φη- principio vehementia. conversis igitur in anni-
σὶν ἤδη καταστρέφειν ἐπιτάσσομαι τὸν βίον, ὑφαρπασθεὶς cos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatio-
τῆς ἐμαυτοῦ τοῖς ἄρτι μου κατηυθυσμένοις φωναῖς ne Deus vitam relinquere jubeor, fatali neces-
ἐλεγχόμενος. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θα- sitate coarguente vestrum mendacium. & quem
νοῦσθαι ἀπαίτουμαι. δεκτέον δ' τοῦ πεπρωμένου ἡ θεοῦ immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed
βούλησις. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν ἐδαμῶς φαύλως, ferenda est voluntas cælestis numinis. neque
ἀλλ' ἐπὶ τῇ μακαριζομένῃ λαμπρότητος. ταῦτα D enim male viximus, imo tanta felicitate, ut o-
λέγων ἐπιτεταμένῃ τῇ ὀδύνῃ κατεπέστη. μὴ ταραχθεὶς οὖν, mnes me beatum prædicent. hæc locutus cre-
εἰς τὸ βασίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάν- scente dolore discruciabatur. propere igitur re-
τας, ὡς ἔχοι τὸν αἰῶνα παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πλη- lato in regiam rumor sparsus est brevi esse mo-
θὺς δ' αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ἐπὶ στόμα κα- riturum. quamobrem confestim totus populus u-
θεσθὲν τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ δὲ βα- na cum uxoribus atque liberis saccum indutus
σιλέως. οἰμωγῆς δ' πάντα μὲν ἀνεπλέα κατὰ θριῶν. more patrio supplicabat Deo pro salute regis, o-
ἐπὶ ὑψηλοῦ δ' ὁ βασιλεὺς δωματίου κατακειμένου, καὶ mnia miscens lamentis & ejulatibus. Rex autem
κάτω βλέπων αὐτὸς πρὸς αὑτὸν ἀποκλαόμενος, ἄδα- in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stra-
κρυς ἦδε αὐτὸς ἐμοῦ. συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέν- tos humi prospiciens, non temperabat sibi a la- E
τε τῆς γεγενῆς ἀλγήματι διεφθαρμένος τὸν βίον κατέ- crymis. cruciatu deinde per continuos quinq;
χρεψεν, ἔτη γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέτα- dies nihil se remittente confectus vitam finiit,
ρτον. τῆς βασιλείας δ' ἑβδόμου. τέτταρας μὲν οὖν annum natus quartum supra quinquagesimum,
ὅλους αἰῶνος ἐβασίλευσεν ἐπ' αὐτοῦ, τῆς Φιλίππου μὲν τετραετοῦς ἐπὶ τριετίαν ἀρχῆς, τῷ τετάρτῳ δ', καὶ postquam regnasset per septennium. quatuor
τέλει τῷ ὅλῳ ἐπιδοὺς προσθηκῆς, τρεῖς δ' ἐπὶ Κλαυ- enim annos sub Cajo Cæsare obtinuit regnum
δίου τῆς Κλαυδίᾳ καὶ σαρος αὐτοκρατορίας, ἣν ἐκ τῶν primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui
τε πρόσθεν ὑπ' ἐκείνου ἐβασίλευσε, καὶ τῶν ἰσοδόξων προσ- quarto demum anno accessit & Herodis tetrar- F
λαβὼν, συμμερισάν τε καὶ κωμοπολιτείαν. προσωδεύσατο δ' chia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare
ἐπὶ πλεῖστος αὐτῶν προσόδους ἀφθόνως ἐπὶ χιλίαις præter jam dictam ditionem in Judæa quoque
μυριάσιν. πολλὰ μὲν τε προσεδανείσατο. τῷ δὲ Φι- regnavit & Samaria, simulq; Cæsarea. ex annu-
λοδώρῳ ἔνυαι δαψιλώτερα τῶν προσιόντων ἀνηλώ- is autem reditibus percipiebat cum plurimum
σειν. ἐῶ δ' ἀφειδῆ αὐτοῦ τὸ φιλότιμον. ἀγνοουμένης MCC. myriadas. nec his contentus, mutuum
μὲν τῆς πλήθους τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, συμφρονήσαν- accipiebat pecunias. Cum enim esset munificus,
τες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυναστεύων, καὶ ἑλ- impensis non sufficiebant reditus, quod liberali-
κίας ὁ ἔπαρχος, ἡ φίλος δ' βασιλέως, ἀφίασιν ἔπεμψαν tatem exerceret sine parsimonia. Cæterum G
κατηρεῶν τὸ ὀπτήδειον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς priusquam evulgaretur regis obitus, Herodes
δὲ ἐῶ αὐτῆς, ἀπέστραπτε ὡς δὴ δ' βασιλέως κελεύ- dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ
σαντος. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, τρόπῳ τοιού- militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt,
τῳ καταστρέψας τὸν βίον. ἦλθε δ' αὐτῷ καταλελειμμένοι, ὑὸς qui Silam communem amborum inimicum in-
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον, τρεῖς δ' θυ- terficeret: quasi hoc a rege mandatum accepe-
γατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη δ' πατρὸς ἀδελφῷ γεγα- rit. Atque hic fuit Agrippæ regis exitus. Su- IX.
μημένη Βερενίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρ- perstites autem ei fuerant, filius quidem unus
ῆσαν δὲ ἤδη οὐ δύω, μαριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, Agrippa annum agens decimum septimum: fi-
δεκατεσσαρεσκαιδεκάτην, τρεῖς δ' θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη δ' πατρὸς ἀδελφῷ γεγα- liæ vero tres. ex quibus Bernice nupta erat
μημένη Βερενίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρ- Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ
ῆσαν δὲ ἤδη οὐ δύω, μαριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, duæ tum etiam virgines erant, Mariamne &
δεκατεσσαρεσκαιδεκάτην, τρεῖς δ' θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη δ' πατρὸς ἀδελφῷ γεγα- Drusilla, hæc septennis a patre desponsata Julio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postqvam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum ejus obliti pessimam ei retulerunt gratiam, convitia non dicenda jactantes in defunctum: militum qvoqve vulgus, qvi tum forte aderant, protractas e palatio filiarum statuas unanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; ut poterant illudebant modis qvos turpe sit eloqvi: instructisq; per loca publica epulis convivia celebrabant coronis redimiti & delibuti ungventis, libantes interim Charoni, & sibi invicem propinantes præ gaudio qvod ex obitu regis conceperant. Atqve hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec avus ejus Herodes urbium illarum conditor, qvas portubus & templis magnificentissime ornaverat. Filius porro defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturq; apud Claudium Cæsarem. qvi audito Agrippæ obitu, & contumeliis qvibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius qvidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam juniorem mittere, simul ut jurejurando satisfaceret. Sed liberti & amici qvi multum apud eum poterant dissvaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, qvodqve etiam viriles gravare possit humeros. cumqve visi essent æqvum dicere, Cæsar præsidem Judææ totiusqve regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum ejus induceret. Ante omnia autem Fado injunxit, ut Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo injuriam contumeliasqve illatas adhuc juvenibus. alam vero Cæsariensium & Sebastenorum cum qvinqve illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesqve e Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei jussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, ut manere eos in Judæa permitteret: qvi seqventibus temporibus maximarum calamitatum Judæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. qvamobrem Vespasianus victor, ut paulo post dicetur, eos ex illa regione alio transtulit.

A μὼ ἀρχελάω ἧ χελκίᾳ παιδὶ μειρακίμμη, ἀριόπλα ἧ ἐπιφανεῖ, ἧ τ κομμαγηνῆς βασιλέως ἰμὲς λεὶ ἐτ⊙. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἐγνώσθη τ βίον σκληπτὸν ἀχρείπωσας, χαιρῆς, χ σεβασηνοὶ τ ἐυπαϊῶν αὐτὸ λαθόμθοι, τὸ τῶν δυσμθεεστάτων ἐπίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτων εἰς τὸν κατιχόμθον ἀπεπεῖς λέγοσχ, ⊂ ὅσοι γρατόμθοι τότε ἔτυχον, συχνοὶ ἧ ἦσαν, οἵκαδε ἀπῆλθον, χ τὰς ἀνδριάντας τ ἧ βασιλέως γυναικῶν ἁρπάσαντες ὁμιλαδὸν, σκόμμασιν εἰς τὰ πορνεῖα, ⊂ σήσαντες ἀπὸ τ τειχῶν ὡς δυνατὸν λεῖ ἐφύβριζον, ἀχθημονέστερα δηγήσεως ὁρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμθοι τόποις, πανδήμους ἑστιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμθοι, καὶ μυριζόμθοι, ⊂ ἀστένδοντες τῷ χαρόνλι, πεπωκότες τε ἧ βασιλέως σκηνοῖς ἀλλήλοις ἀντιπαδίδοντες. ἀμνήμονες ἧ ἦσαν οὐκ ἀχρείπτα μένον χρησαμθων παλαῖς εἰς αὐτὸς φιλοτιμίαις, καὶ ἧ πάππω ἧ ἡρώδη, ὅτι τοῖς πόλεις σκεῖν⊙ αὐτοῖς ἔκτισε, λιμθνας τε καὶ νεὼς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ ἧ ⊂ τεθνεὼτ⊙ ἰὸς ἀχρείπτας, ὅπι ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, τειφόμθ⊙ ὥῤῥῳ κλαυδίῳ καίσαρι. πυθομθνος γὰρ μὲν καίσαρ ὅτι πάντηκε μὼ ἀχρείπτας, σεβασηνοὶ ἧ ⊂ κομαιρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὼ ἤλγησεν. ὅπι ἧ τοὺς ἀχαριστήσαντας ὀργίσθη. πέμπειν οὖν εὐθέως ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τ̀ὴν βασιλείαν διαδεξόμθον ἅμα βελόμθ⊙ ἐμποδοῶν τοὺς ὠμοσμθνους ὅρκους, ἀλλὰ τ ἐξελθόντων, ⊂ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμθοι ἀπετρέψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τὰς παιδὸς ἐκβεβηκότι χρόνους ἐπιτρέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγθ⊙, ὦ μὴ δυνατὸν τὰς τ διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, ⊂ τελέως δ' εἶναι βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοὺς οἰκεῖα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τ ἰουδαίας καὶ τ ἄπασης βασιλείας ἀπέστειλε κύασιον φᾶδον, τῷ καπιχομθνῳ διδοὺς τιμὴν τὸ μὴ μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει ἧ πρὸ πάντων ἐπισεῖλαι τῷ φάδῳ κομαιρέσι, χ σεβασηνεῖς ἐπαλῆξαι τ εἰς τ καπιχομθνον ὕβρεως, χ παροινίας εἰς τοὺς ἐπ ζώσους. τ ὕλλω ἧ τ κομαιρέων, χ τ σεβασηνῶν, χ τοὺς πάντ' ἀπόρως εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ γρατεύοιντ. τ ἧ ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν παγμάτων ἐπιλέξαι γραλιώτας κατ' ὀκτὼ μυρίους, χ τ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. ἃ μὲν οἱ κελθέντες μετέπεσαν. πρεσθεύσαμθοι γὰρ, κλαυδίου ἀπειλίζαντο, ⊂ μθνῦν ἐπὶ τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἱ ⊂ τῆς ἐπεῖσι χρόνοις τ μεγίστων ἰουδαίοις ἐγθρῶν συμφορῶν ἀρχὴ ἧ κ̀ῦ φλῶρον πολέμ⊙ ἀτέρματα λαβόντ⊙. ὁ δὲν ἐπασιανὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐρεῖ μθν, ἐξήναγκ αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. ἐσθὴς τοῦ ἱερατικοῦ στολῆς. Κεφ. α.
Οὐ τρόπων ἐλένη τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης. καὶ τὰ πῶν γένος αὐτῶν ἐζηλωκὼς τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β.
Ὡς πλάσας ἀλέξανδρος πάτροπος τῆς ἰουδαίους τοὺς ἐν ἰουδαίᾳ. καὶ γαλιλαίους τὸν ὄχλον αὐτῶν ὄντας ὁπλίσασθαι. Κεφ. γ.
Ὡς ἐπὶ τούτοις πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε.
Περὶ τοῦ φήλικος πράξεων. Κεφ. ς.
Περὶ πορκίου φήστου πάτροπος, καὶ περὶ τῶν πραγμάτων. Κεφ. ζ.
Περὶ ἀλβίνου πάτροπος. Κεφ. η.
Ὡς φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος πολλὰ διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ.

HÆC IN JOSEPHI VICESIMO HISTORIARUM DE ANTIQVITATE JUDAICA LIBRO CONTINENTUR.

Contentio Philadelphenſium adverſus Judæos trans amnem Jordanem habitantes. deqve ſacra ſtola ſacerdotali. Cap. I.
Qvomodo Helena Adiabenorum regina, & ejus filii Monobazus & Iſates, atqve horum cognati religionem Judaicam complexi ſunt. Cap. II.
Qvomodo Tiberius Alexander procurator Judææ filios Judæ Galilæi puniit. Cap. III.
Qvomodo plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt. Cap. IV.
Seditio inter Samaritas & Judæos orta. Cap. V.
Geſta Felicis Judææ præſidis. Cap. VI.
De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. Cap. VII.
De procuratore Albino. Cap. VIII.
Qvomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Judæos affecerit injuriis, ut coacti ſint arma ſumere. Cap. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥ-ΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQVITATUM JUDAICARUM

Liber Vicesimus.

CAP. I.

Philadelphenſium & Judæorum diſſidium, deque ſtola ſacerdotali.

DEfuncto rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum, memoriæ regis amici hoc tribuens, a quo vivo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, ut Marſum amoveret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Judæam venit, offendit Judæos trans amnem Jordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma transamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multosq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quod non expectaſſent ſuum judicium, ſi putabant ſibi factam a Philadelphenſibus injuriam, ſed ita temere ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandavit. horum unum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo poſt capitis damnavit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditq; operam, ut tota Judæa purgaretur a latrociniis. Accitis deinde pontificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, ut talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, ut eſſet in Romanorum poteſtate, quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Judæi molirentur novi aliquid) primum, ut legatos ſibi ad Cæſarē liceat mittere,

A

Κεφάλαιον ά.

Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, ἐπὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ διάδοχον κλαυδιος ὁ κῆσαρ κάσσιον λογγῖνον μνήμης δ βασιλέως ἕτ' χαριζόμενος, πολλὰ διεγράμματο αὐτῷ πρόσθεν τοῦ μάρσου τὴν τ συνέχειαν πραγμάτων παρείσας. φάδος δὲ ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπάτερος ἀφίκετο, καταλαμβάνει ταραττομένους τοὺς εἰς τὴν περαίαν καθοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. ἧς δὴ οἱ τ περαίας χωρὶς γνώμης τ πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τ φιλαδελφέων διέφθειρον. τοῦτο πυθόμενον τ φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ἐπὶ μὴ τὴν κρίσιν αὐτοῦ προλαβόντες, ἔπερ ὑπὸ τῶν φιλαδελφέων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. λαβὼν οὖν τοὺς τρεῖς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς δ' ταραττοντας αἰτίους, δήσας παρεστάτιζεν. ἕνα τ μὲν αὐτῶν, ἀνεῖλεν, ἀνίβας ὀνόματι τοῦτο. ἀμαραμὸν δ' ἐλεαζάρου τοὺς δύο, φυγὴν ἐπέλασεν. ἀναιρεῖ δ' καὶ θολομαῖον ὁ ληστὴς μετ' ὀλίγον χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτόν, διαπεπραγμένος μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τοὺς ἄραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα τοῦτ' τὸν χρόνον ἡ ἰουδαία, φρονήσει καὶ προνοίᾳ τῇ φάδου. ὃς δὴ καὶ τὰ μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν δ αὐτοκράτορος, παρεῖχεν αὐτοῖς τὸν ποθούμενον χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς θέμις ἔχει, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, ἥπερ ἐστὶ φρούριον καταδέδαφ, κεισομένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δ' ἀνθίλεγον μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τὸν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφίκετο δὴ καὶ ἔτος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ δ' μὴ τὰ πρόσταγματα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς διπτερεύσας πρέσβεις ὡς κῆσαρα, πέμψαι τοὺς

τὰς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχῃ. εἶπε δὴ βεβαιῶναι, ἕως ἂν γνῶσι, τί πρὸς ταῦτα κλαύδιος ἀποκρίνει. οἱ δὲ, πιστεύσειν αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστείλαι τοὺς παῖδας ὁμήρους σπουδῇ. συναγαγόντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις. ὡς δὲ ἐφικόμενοι τῆς ῥώμης αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ πελλήνικος παῖς, καθ' ὃν ἦκουσιν αἰτίαν, ἐπύθετο· καὶ μαθὼν κλαυδίῳ κρίσαι, καθὼς καὶ πρότερον ἐπομνύμενοι ἐβεβαίωσαν τοῖς ἰουδαίοις ἀπερ ἤτουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάδῳ περὶ τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρέσβεις, ἔφη τοῦτο συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς ἀγρίππα χάριν εἰδέναι, παρ' οὗ ἐκεῖνα πάντα αἰτήσαντες. ἐπὶ τε τῷ ἀποκρίσει, τοιαύτην ἐπιστολὴν ἔδωκε. κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δήμαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδεγμένος, τὸ πέμπτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμιτῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, ἰουδαίων πάσῃ τῇ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππαν ἐμὲ, ἐν ᾧ ἐθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δι' εὐσεβέστατον ὄντα, παραγενόμενοί μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις δι' ἃς ἔσχε πρόνοιαν ὑμῶν τῆς πατρίου θρησκείας, καὶ αἰτησαμένων παρ' ἐμοῦ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ τὸ στέφανον σὺν τῇ ἐξουσίᾳ ὑμῶν, ἅπερ συγχωρῶ, καθὼς ὁ κράπης καί μοι τιμιώτατος βιτέλλιος ἐποίησε, συγκατατιθέμενος τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον μὲν τὸ ἐμαυτὸν δι' εὐσέβειαν ἑκάστους καὶ τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἐπίστασθαι ὑμᾶς ὅτι, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ἡρῴδῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὸ πρὸς ἐμαυτὸν εὐσεβὲς ἔχειν, καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς γνώμονα ἀποδέχεσθαι, πάνυ χαρίεσσαν ἔσχηκα πεῖραν, πρὸς οὓς ἔστι μοι πολλὰς δίκαια φιλίας κρατῆσαι ὄντας καὶ μοὶ πρώτους. ἔγραψα δὲ περὶ τούτων, καὶ κασσίῳ φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ τὰ γράμματα κομίζοντες κορνήλιος κέρων, τρύφων θεύδιον, δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐγράφη πρὸ τεσσάρων καλανδῶν ἰουλίων σατορνείνου, καὶ πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρῴδης ὁ ἀδελφὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ πελλήνικος, χαλκίδος δὲ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖνον πατρῷον, κλαύδιον κρίσαντα τὴν ἐξουσίαν δοῦναι, καὶ τὰ ἱερῶν χρήματα, καὶ τὰ τῶν ἀρχιερέων χλωρηνίαν. πάντων τε ἐπέτυχε, καὶ ἐκείνῳ τε πᾶσι τοῖς διαγόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρῴδης, μεθίστησι τὸν χιερωσσύνης τὸν ἰσραηλίτην, ἰωσήπου τοῦ καεῖ αὐτὸν ἐκεῖνος τὴν ἀμφοδοχίου τὴν τιμὴν ἀναχόμενος.

A qui ab eo petant sacræ stolæ servandæ jus: deinde, ut expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, ut legati mittantur, si prius darentur obsides. Qvumqve prompte liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qvi postqvam Romam pervenerunt, Agrippa junior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium agebat, ut diximus, cognito qua de causa venissent, rogavit Cæsarem, ut Judæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, jubens, ut Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib.pot.V.Cos.designatus IV. Imp. XP P. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totiqve Judæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, qvé ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quod sedulo genti vestræ provideam, rogantesq; enixe, ut pontificalem stolam & coronam vobis servare liceat, concedo quod petitis, qvemadmodum ante vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræqve voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemqve religiosum esse more suæ patriæ: deinde, ut gratificer Herodi regi & juniori Aristobulo, quos & mihi devotissimos novi, & vestri studiosissimos, meritoqve illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis: Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis: & Joannem Joannis filium. Datæ quarto Calendas Julias, Rufo & Pompejo Sylvano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit a Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, jusqve eligendorum summorum pontificum: impetravitqve hæc omnia, ita ut etiam posteris ejus idem jus manserit usqve ad belli Judaici exitum. Ipse Herodes Cantharam in ordinem redacto, Josepho Canei summum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

Οτι πρώτην ἑλένη, τὴ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

CAP. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & ejus filii religionem Judaicam complexi sint.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν τὴ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑλένη, καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, οὓς τὰ ἰουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τῶν ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ὃν καὶ βαζέως ἐπίκλησις ἦν, τὴν ἀδελφὴν ἑλένης ἄλλους ἐρωτι τῇ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἤγαγε, καὶ κατέσησεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δὲ ποτε τῇ γαμετῇ τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα περιτιθεὶς κοιμωμένῃ, ὑπνωτικὰ καθυπνωσε, φωνῆς τινος ἐδόξε ἀκούειν, κελευούσης αἴρειν τὴν χεῖρα ἀπὸ τῆς νηδύος τὸν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν

Per idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates ejus filius, ad religionem Judæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in uxorem ductam gravidam reddidit. Accidit deinde, ut una accubans, & manum reclinatam habens in uxoris uterum, vocem quandam sibi videretur audire, jubentem, ut manum a ventre tolleret, neve premeret

fœtum, qvi ut non ſine divina providentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox ut excitatus eſt, rem uxori indicavit: & natum eo partu filium Izatem nominavit. ſuſceperat autem jam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis uxoribus, manifeſte tamen omnẽ caritatem in hunc unum contulit: unde exorta eſt germanorum invidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, qvod is affectus non a malitia procederet, ſed qvisqve cupiebat patri eſſe qvã cariſſimus. Izatem vero cui valde timebat a fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum qvod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filii. Is libenter accepit adoleſcentem, qvem complexus ſingulari benevolentia, filiam ei collocavit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis qvadam regione, unde luculentos reditus percipiebat. Porro Monobazus jam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpatium, concupivit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eiq; donavit regionem, qvæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſervantur arcæ reliqviæ, qva Noe fertur evaſiſſe diluvium, oſtenditurqve ibi hodie qvoqve videre volentibus. In hac regione Izates vixit usqve ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quod maritus meus hæredem ſui regni Izatem optavit, eumqve hoc honore judicavit digniſſimum, attamen veſtrum quoque ſuper hac re judicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab uno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, ut experiretur voluntatem concilii. quibus auditis proceres primum more ſuo reginam adoraverunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libenterqve parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto patris judicio prælatum cæteris fratribus. offerebantqve ſuam operam, ut primum fratres ejus atque cognatos occiderent, quo ſecurius novo regi pararetur imperium. ſic enim liberum fore a metu, in quo eſſe poſſet propter illorum invidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta benevolentia differendam tamen fratrum ejus necem cenſuit in adventum filii, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, ut ſaltem vinctos aſſervaret, donec ille veniat, quo magis intuto ſit regnum Izatæ: interim aliqvem cui maxime regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impoſito ei

τὸν αὐτῇ βρέφος. θεῖα πρόνοια καὶ ἀρχῆς τυχὸν, καὶ πύλας εὐτυχεῖς τοξόμενον. παρελθεῖς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γλυκόμενον τὸν υἱὸν ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ἦν δ' αὐτῷ μονόβαζος· τοῦτο πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γλυκόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸ μὲν τοι πᾶσιν εὔνοιαν ὡς εἰς μονογλῶτ τὸν ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοῦτον ἦν παῖδι φῶλα τῆς ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τοῦτο μίσος ηὔξετο λυπρῶν ἀπάντων, ὅπου τὸν ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δὴ καὶ περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ τοῦ φῶλα πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. τὸν δ' ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει φῶλα αὐτοῦ μὴ μισήσωσι τοὺς ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς Ἀβεμέριγον ἦγεν ἐκπέμπει τὸν σασινὰ χαρακος βασιλέα, φῶλα καλῶς ἔχειν σκήνει τὸν παῖδος σωτηρίαν. ὁ δ' Ἀβεννηέριγος, ἀσμένως δέχεται τὸν ἔκδοσιν, καὶ δι' πολλῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τίθησι θυγατέρα, σύμαχον δ' ἐν τοῦτο ἔνομα ταύτῃ, δίδωσι δωρεὰν δ' χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μετέβαλε δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ δοκεῖν ἐλίγον αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁρᾶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λεγομένων. φέρει δ' ἡ γῆ πολὺν τὸ ἄμωμον ἀγαθὴ. ἔστι δ' αὐτῇ καὶ τὸ λίψανα τοῦ λάρνακος, ἐν οἷς νῶε ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ διασωθῆναι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τοῦ τελευτῆσαι τὸν πατέρα. ἡ δ' ἐξέλιπεν ἡμέρας τὸν βίον ὁμονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας στρατάπας, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικομένοις, ἔφη μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ ἅπαι, τὸν βασιλείας αὐτοῦ ἀδόξον ἰζάτην ἠὐξατο γενέσθαι, καὶ τοῦτον ἄξιον ἐκρινεν, ἀδὲ ὑμᾶς λελῆθέναι δοκῶ, ὠθούμενος δ' ὅμως καὶ τῶν ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλείονων καὶ βελόντων τὸν ἀρχὸν λαμβάνων. ἡμῖν μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅπου πείρα δ' τι φρονεῖεν οἱ συγκληθέντες. οἱ δ' ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκυνήσαν τὸν βασιλίδα, καθὼς ἐθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὸν δ' βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ σπανίως χαίροντες ἰζάτην δικαίως τοῦ δ' πατρὸς προκεκρίνθαι ἀδελφῶν καὶ τὰς εὐχὰς τὸν ἁπάντων. βέλεσθαί τε φασι προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς συγγενεῖς, ὑπὲρ δ' τὸν ἀρχὸν ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθαγεῖν. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸ γὰρ μίσος δι' αὐτὸ καὶ φθόνος γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τὸν πρὸς αὐτὸν δ' τὸν ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, τῷ δὲ καλεῖ δ' ὅμως διαφέρειν τὸν δεῖ τὸν ἀναιρέσεως τὸν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν ἰζάτης φῶλα δοκιμασθῇ. οἱ δ' ἐπὶ ἀνελεῖν συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτὸς δεσμοῖς παρῄνουν μέχρι τὸ σκήνει παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δ' αὐτῇ μεταξὺ προσήσεσθαί τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα, μονόβαζον βασιλέα προδεῖξασα

τὸ ἄμα-

τὸ διάδημα, καὶ δοῦσα, τὸν σημαντῆρα ἅ πατρὸς δα- A
κτύλιον, τῷ τε συμψήρᾳ ὀνομαζομένῳ περ' αὐ-
τοῖς, διοικεῖσθαι τὰ τοῖς τῷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς
ἀδελφῆς παρουσίας. ἦκε δ' ἔτοιμος ταχέως ἀκούσας
τῷ πατρὸς τελευτῷ, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν
μονόβαζον ὑποχωρήσαντος τῆς ἀρχῆς αὐτῷ. καθ'
ὃν δὲ χρόνον ὁ ἰζάτης ἐν τῷ παρόντι χάριτας διέτριβεν,
ἰουδαίου τινὸς ἐμπόρου ὀνόματι, πρὸς τὰς γυ-
ναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν
σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς B
γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, παραπλήσιον ὁμοίως ἐποίησε.
μεταπεμψαμένη τε ὑπὸ τῶν πατρὸς, εἰς τὴν ἀδι-
αβηνῶν συνεξῆλθε καὶ πολλοῖς ὑπηκόοις δέησιν.
συμβεβήκει δὲ καὶ τῷ ἑλένῃ ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς
ἰουδαίᾳ διδαχθεῖσαν, εἰς τὰς ἐκείνων μεταβαίνειν νό-
μους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικό-
μενος εἰς τὴν ἀδιαβηνῶν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀ-
δελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέ- C
ρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δε-
δεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν
σφᾶς αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς
μὲν ὁμηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε
κλαυδίῳ καίσαρι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον
ἐφ' ὁμοίοις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὴν
μητέρα τῶν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν,
ἔπεισε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταθεῖσθαι. νομίζων τε
μὴ ἂν εἶναι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ προστεμοιτο, πρά- D
ττειν ἐπετήδευεν. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπει-
ρᾶτο, διαφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα
γὰρ εἶναι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλοὺς δυσμενείαν τοὺς ὑπη-
κόους μαθόντας, ὅτι ξένων διαθυμήσεται καὶ ἀλλοτρίων
αὐτοῖς ἐθῶν. οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῷ
ἰουδαίους. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν.
ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. ὃς δὴ τῇ μητρὶ
συμφασκόντος, καὶ σφοδρὰ ἀπειλήσαντος εἰ μὴ ποιήσει E
καταλήψεσθαι αὐτὸν ἄφνω. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ ὃ
πράγματος ἐκδηλα πᾶσι γενομένα κινδυνεύσῃ πα-
ραχρῆμα ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδά-
σκαλος τῷ βασιλεῖ ἀπρεπῶν ἔργων γεγονώς. δυνά-
μενον δὲ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τῆς μητρὸς τὸ θεῖον
σέβειν, εἴγε πάντως κέκτηνται ζῆλον τὰ πάτρια τῶν ἰουδαί-
ων. ὅτι εἶναι κυριώτερον ἅ ποιεῖν. συγγνώμην
ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσοντος, μὴ πράξαντι τὸ F
ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑποκόων φόβον, ἐπεί-
σθη μὲν τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μὴ ποιῆσαι
δὲ, τῶν γὰρ ὑπομιμνήσκοντος οὐκ ἐξέβαλήκει παντάπασιν, ἰου-
δαίους τινὰς ἑτέρους ἐκ γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεά-
ζαρος ὄνομα, πάνυ ποιεῖ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβῶς εἶ-
ναι, προτρέψατο πρᾶξαι τοῦτο. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν
εἰσιόντος αὐτὸν, ἐκ παραλαβὼν τὸ μυσέως νόμον ἀνα-
γινώσκοντα, λαμβάνῃς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τῶν
νόμων, ἐκ δι' αὐτὸ τὸν θεὸν ἀδικῶν. ἃ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μό- G
νον αὐτούς, ἀλλὰ ἐκ ποιητέον τὰ προστεταγμένα ποιεῖν
ὑπ' αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπειρήτους μένῃς; ἀλλ' εἰ
μὴ τὸν ποιεῖ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ ἀσέ-
βεια, νῦν ἀνάγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ
ὑπερεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μεταστὰς δὴ εἰς ἕτερον οἴκημα,

diademate, & dato patris anulo ſignatorio, ſimulqve ſampſera, ut ipſi vocant: juſſitqve eum adminiſtrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & ultro cedenti Monobazo fratri in principatum ſucceſſit. Cæterum eo tempore qvo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Judæus qvidam mercator, Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Judaico. per has deinde cum Izatæ innotuiſſet, ipſum qvoqve in eandem opinionem traducit: accitumq; a patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. forte autem acciderat, ut etiam Helena ab alio qvodam Judæo inſtituta leges divinitus traditas complecteretur. Izates porro novus rex poſtqvam in Adiabenam reverſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrime. & cum occidere hos aut vinctos ſervare vetaret pietas, contra affectos injuria dimittere parum tutum videretur, neqvando de vindicta cogitarent: partem eorum una cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros utrobiqve obſides. cognito deinde qvod mater multum delectaretur Judæorum moribus, dedit operam, ut & ipſe ad eam religionem transiret. cumq: exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Judæum, niſi circumcideretur, paratus erat, & hoc facere. qvod poſtqvam mater reſcivit, conabatur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multum enim eam rem a rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neqve ullo pacto laturos Judæum in regio ſolio. ſic illa aliqvantiſper cupiditatem ejus retinuit. rex autem cum Anania contulit, conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus pœnas, ut author omnium, qvi non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absq; circumciſione Deum pie colere, ſi Judæorum inſtituta placeant. in hoc enim magis ſitam religionem qvam in circumciſione corporis: daturumqve Deum veniam, ſi neceſſitate coactus ſignaculum id omitteret, metu ne qva exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum regi perſvaſit, qvod voluit. Aliqvanto autem poſt, nondum enim omnino hæc cupiditas exciderat, alius qvidam Judæus e Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad ſalutandum enim regem admiſſus, cum eum offendiſſet legentem ſacra Moyſis volumina: Neſcis, inqvit, ô rex, qvantam injuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim ſatis eſt decreta ejus noſſe, ſed præſtat imperata ejus facere. Qvam diu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi jubentem, nunc certe lege, ut ſcias qvanta ſit impietas hanc omittere. His auditis rex non diſtulit negotium, ſed ſecedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit qvod jussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicavit eis qvid actum sit. qvos continuo stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perveniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi qvoqve videbant imminere periculum, ut conscïis & autoribus ejus consilii. Sed Deus providit ne eveniret qvod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & ejus liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibiq; uni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porro mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum qvam exterorum beatum divina favente providentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templumq; illud apud omnes mortales famosissimum, ut ibi Deum adoraret, votivasq; victimas redderet. Et qvia facile commeatum impetravit a filio, postqvam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam urbem, deducente filio dierum aliqvot itinere. accidit autem peropportune ejus adventus civibus. Cum enim per id tempus civitas gravi fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qvi copiam ficuum passarum inde adveherent. qvibus omnibus brevi reversis, cibos egenis distribuit, atqve hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius qvoqve ejus Izates comperto qvanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia qvibus nostram civitatem juverunt, dicentur postea.

III. Cæterum Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias a satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decrevit ad Izatem se conferre, ejus consilio qvæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatē in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad qvē propius accedens primum adoravit more patrio, deinde in hæc verba erupit: Ne despicias me rex tuum supplicem, neve contemnas opis indigū. Dejectus enim in privatam fortunā e regio fastigio, ad tuū auxilium cōfugi. Qvamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoq; rebus prospice, cum intelligas quibus omnes simus obnoxii casib. Si n. me inultū siveris, animabitur in cæteros qvoq; reges audacia incōditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymans, Izates autem audito ejus nomine, videnſq;

A καὶ τὸν ἰατρὸν ἐισκαλεσάμενος τὸ πρόσταχθὲν ἐτέλει, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον. τοὺς δ' ἔκπληξις εὐθὺς ἔλαβε καὶ φόβος ὅτι μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνεύσοιεν· μᾶλλον δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν ἀρχαῖον ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀναγομένων τὴν ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῶν ἄνδρα τὰ παρ' ἑτέροις ζηλωτὸν ἐθῶν. κινδυνεύσοιεν δ' ἂν καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐγκλήσεως. θεὸς δ' ὢν ὁ κωλύσων ἄρχειν τοὺς ἑαυτοῦ
B φόβους ἐλπὶς ἦν τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν Ἰζάτην περιστάντα κινδύνους, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παραχών, ἀποδεικνὺς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκόσιν ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλένη δ' ἡ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύοντα, τὸν δ' υἱὸν αὐτῆς μακάριον,
C καὶ θεῷ πᾶσι ζηλωτὸν, καὶ τοῖς ἄλλοθεν διὰ τὴν εἰς θεὸν εὐσέβειαν, ἐπιθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικέσθαι, τό τε πᾶσι ἀνθρώποις προσκυνητὸν ἱερὸν θεῷ προσκυνῆσαι, καὶ χαρίσηται θυσίας προσενεγκεῖν. ἐδόκει τε αὐτῇ παῖδος ἐπιτυχεῖν. ἅμα δ' ἦν πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ προκαλούσῃ κατανεύσαντος, καὶ πολλὰ προσκολακεύσαντος εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐπιμασθέντος, καὶ χρήματα πολλὰ δόντος, καταβαίνει εἰς
D τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν προπέμποντος ἐπὶ πολὺ τοῦ παιδός. γίνεται δ' αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιεζούντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλένη, πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολλοῦ σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δ' εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δ' πάλιν ἦλθον ταχέως
E κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς εὐποιΐας ταύτης, εἰς τὸν πάντα ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθομένῳ δ' καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν αἰσχρὰ πεπραγται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὴ τῶν πάρθων βασιλεὺς ἀρτάβανης, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας ἐπιβεβουλευκότας αὐτῷ σωτηθεικότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὤετο,
F ἔγνω πρὸς Ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν ὡσεὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς οὐκ ὀπτεύμενος καὶ τὸν Ἰζάτην γινωσκόμενος. καὶ πλησίον προσελθὼν, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ προῇς με τὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑπερηφανήσῃς δεομένου. πάντα
G γὰρ ὀκνὸς δὲ μεταβολῆς γιγνόμενος, καὶ ὀκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς δεήσεως χρῄζω. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὰ εἶναι νόμισον καὶ ὑπὲρ σοῦ προνοίαν. ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδίκητον προφθάντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ κατὰ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δ' Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε πύνθανε, καὶ εἰδὼν

ἰκέτην

ικέτευε αὐτῷ παρεσῶσαι τὸν Ἀρταβάνου, καταπήδησεν ἀπὸ ἵππου, καὶ θάρσυνεν αὐτὸν ὦ βασιλεῦ, μηδέν σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται τῆς λύπης ἡ μεταβολή. φίλον δὲ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς ἐκχήσομαι. τοιαῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ἤδη τὸν ἵππον Ἀρταβάνου, παρεῖπε τε ἢ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπανέμων τοιαύτην, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θαυμάσας δὲ ὁ Ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, εἰ τὴν ἑσπέραν αὐτῷ τύχοι εἰ τιμὴν ὑπωμόσατο καταβήσεσθαι μὴ ἐκείνης πάλιν ἀναβάντος· καὶ προηγεμένου. ὁ δὲ πεισθεὶς, ἵππου ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν ἐς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συνεδρίοις καὶ ταῖς ὡεὶ τῶν ἑστιάσεις προκαλούμενος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καὶ πολυτρόπως διδοὺς ὡς κοινῇ τῆς ἀνθρώπους αἰεὶ μεταβολῇ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν Ἀρταβάνου ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τ' αὐτὸς πεπραγμένων ἀμνησίας δεξιάν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. τὸ δὲ πάρθων ἄρχειν μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνεῖτο ἀμφοῖν, μὴ δύνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν Ἀρταβάνου ἑτέρῳ πεπιστεύκεναι. κιννάμου δὲ ἦν ὄνομα τῷ παρειληφότι, καὶ δεδοικέναι μὴ ἅμα αὐτοῖς οὐ τὰ τοῦ καταλάβῃ. μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ κίνναμος πρὸς τὴν Ἀρταβάνου. τεθράφθαι γὰρ ἐν αὐτῷ, καὶ φύσει εἶναι καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὑποκαλεῖν αὐτὸν πιστεύσαντα ὑποχωρήσειν τὴν ἀρχὴν ἀπαλλοτριοῦσθαι τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ Ἀρταβάρης πιστεύσας παρῆν. ὑπολειπόμενος δὲ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας πρὸ ἡμῶν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. καὶ Ἀρταβάνης ἔτω δὴ ἐς τὰ πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίστατο, πρότερον αὖτις σκήπτρων διὰ τὰς μεγίστας. οὐκ ἐμέμνητο μέντοι ἀμνήμων τ' εἶναι αὐτῶν διεργασιῶν, ἀλλὰ δωρεῖται τὸν Ἰζάτην τῆς μεγίστης παρ' αὐτοῖς. τὴν τε γὰρ τιάραν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ἐπὶ χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἐστὶ γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀφελὼν ἐκ τῆς ἀρμενίων βασιλέως ὑποτιμώμενος. νῖσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἦν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες κτίσαντες πόλιν ἀντιόχειαν ἣν μυγδονίαν προσηγόρευσαν. τοιαύτης μὲν δὴ τῆς τιμῆς ὁ Ἰζάτης ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνου, Ἀρταβάνης τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν τοῦ παιδὸς Ἀρδάνῃ καταλιπών. ἔτι δὴ τοῖς Ἰζάτῃ ἀφικομένοις, ἐπῆλθεν αὐτὸν μέλλοντα πρὸς Ῥωμαίους πολεμεῖν κατέχειν, συστρατεύεσθαι καὶ σύμμαχον ἐπιμάζειν, ἅμα μὲν ἐπῆλθεν. ὁ δὲ Ἰζάτης, τὴν Ῥωμαίων δύναμιν τε καὶ τύχην ὑπεστέλλετο, ἀδύνατος αὐτὸν ἐνέμενεν ὑπάρχειν. ἐπεὶ πεπαιδεύσεως πέντε μὲν τὸν ἀριθμὸν υἱέας, τὴν ἡλικίαν νέους, γλῶτταν τε παρ' ἡμῖν πάτριον, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μεμαθηκότας, πρός τε μητέρα προσκυνοῦντας τὸ ἱερὸν ὡς πάτριον, ἐκκαιδεκαέτεις λαβὼν, καὶ τὸν Ἀρδάνου σκύλλει, πρόφασιν μὲν τὰς Ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ πεῖραν, ἀφ' ὧν τούτων εἰδείη, αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὑπερθυμοῦντα τῆς ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὁ τότε πάρθος, πόλεμον εὐθὺς ἐκ τοῦ Ἰζάτῃ κατήγγειλεν,

A astare ſupplicem Artabanum, ab eqvo deſiliit, &, Bono, inquit, animo eſto rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. brevi enim finem habebit tua mœſtitia: inveniesqve amicum & ſocium meliorem, quam forte ſperaſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. Hæc loqvutus impoſito in eqvum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, majori regi hunc honorem exhibens. B Id Parthus rex tulit permoleſte, juravitqve per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in eqvum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conviviis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis ejus ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, re- C putansqve eadem poſſe cuivis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſvadens, ut ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum injuriarum memorem. paratus & jurejurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi vero non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, qvod jam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero revocato omnia flagrarent bellis D civilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum eſſet alumnus Artabani, & alioqvi honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, ut accepta a ſe fide reverteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: a qvo ille perſvaſus rediit. Cinnamus autem obviam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, unde ejectus fuerat E a magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qvi apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, qvæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donavitq; ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Nifibis. in ea olim Macedones condiderant urbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atqve hos honores Izates accepit a Parthorũ rege præmium. Non multo poſt Artabanus moriens regnum reliqvit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſvaſit ei, ut vellet ſibi belli adverſus Romanos gerendi eſſe ſocius, qvod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac G potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc qvia qvinqve adoleſcentes filios miſerat, ut lingvam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimulqve matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem qvoqve conabatur deducere a propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum a laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuo bellum indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes ejus vanissimas. Parthi enim postquam cognoverunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum ejus fratri Gotarzæ commiserunt, huic quoque paulo post sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porro Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prospere succedere, prædicariq; eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Judaicis ritibus. id ubi olfecerunt ejus regni magnates, ægre ferentes dissimulaverunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebantqve primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrii. ictoqve cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumqve jam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt: tergaq; vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se a magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, ubi inquisitione facta in autores ignominiæ, postqvam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsisq; plurimis, reliquos veram fugam coegit capessere. ipsum regem acriter persequutus in castrum Arsamum compulit: impetuq; facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reversus est, quamvis Abiam vivum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captivitatem voluntaria morte prævenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & a Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuo scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes ut Izatem interficiat, & dynastã alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum regem ajebant, eo quod patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nullam haberet justam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit: bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuntio Izates supra modum est territus, turpe ducés honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciensqve quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decrevit totam rem DEO committere; jacturus extremam de capite aleam:

A οὐ μὴν ἔλαθεν οὐδὲ τῆς ὅπῃ τοῦτο πραττόμενον, ἢ θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ἐματαιοῦτο. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὸν Ἀρσάνιον οὐαρδάνου, καὶ ὡς ὅπλα ῥωμαίους πολεμήσειν ἐκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὸν ἀρχὸν δὲ τοῦ ἀδελφοῦ κοτάρδη παρέδωκαν. καὶ δὲ τὸν μετ' ἐκεῖνον χρόνον ἐξ ὀλίγου τελευτήσαντα, Ἀρσάκεσιν οὐολογάσης ὁ ἀδελφὸς, ἐς δὴ καὶ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δωρεὰς ἔδωκε, παχόρῳ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ μήδων, τιριδάτῃ δὲ τοῦ νεωτέρου τοῦ ἀρμενίων. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὸν ἰζάτου πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν ὄντα παῖν ἀνθρώποις γεγυημένον, ἔχον ὀλίγωμοίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δὲ πρᾶξις αὐτῶν κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τάτῳ χαλεπαίνοντες οἱ μεγιστᾶνες, ἃ φέρειν μὲν τὴν ὀργὴν, καὶ νοῦν ἔχοντες, καιρὸν ὑπεδέχοντο ἐξ ὅτου δίκην ἐπαράξασθαι σπεύδοντες παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύεσθαι μελήσαντι κατὰ τὰ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπηγγέλλοντο δὲ καὶ αὐτὸν τοῦ πρώτου συμβολοῦ ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισοῦντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἐνδήσασθαι πίστιν, σπεύδειν παρεκάλουν. πείθεται δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὅπῃ τὸ ἰζάτου. μελλόντων δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτου σὺν σιωπῇ πάντες ὡς παντὶ δείματι καταπεπληγότες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις στρέψαντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ὁ ἰζάτης κατεπλάγη, νοήσας ἢ προδοσίαν τοῦ τῶν μεγιστάνων γεγονῆναι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὸν αἴτιον ζητήσας, ὡς ἔμαθε σωτηρίαν μὲν πρὸς τὸν ἄραβα, τὰς μὲν αἰτίας ἀναιρεῖ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ συμβαλὼν, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν εἰς ἄκρα ἔβαλεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα, διώκων εἰς πρόσω, ἐλόμενον σωθῆναι ἄρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχεσάμενον καρτερῶς, εἷλε τὸ χρῆμα. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δ' ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀδελφὸν οὐ καταλαβὼν ζῶντα, προεκκαταλαμβανόμενον γὰρ ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. ὑποτυχόντες δὲ οἱ τῶν ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τῆς πρώτης ὑποχωρήσεως, καταγνόντες αὐτοὺς ἐκ θεοῦ τοῦ βασιλεῖ, ἐδ' ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ χρᾶσθαι πάλιν ἐνόλογήσῃ, βασιλεὺς δὲ παρθῶν ἐτύγχανεν, καταλεύσαντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, καταστῆναι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῷ γένει πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐραστὴν ἑαυτῶν γεγόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρτο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, πλὴν τοῦ δ' πατρὸς αὐτῷ δεδόσθαι πιμὰς ἔπεμπεν ἀπαιτῶν. ἀπήντησαν δὲ, πόλεμον κατήγγελλεν. παράσχοι δὲ τὴν ψυχὴν ἐκμετρίως ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τῶν δωρεῶν ἐξίστασθαι δοκεῖν ἀλλὰ φόβου ἕνεκα πεάξας, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ πάρθος τὰς πιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειν, ἔκρινεν ὑπὲρ τῆς κηδεμόνι θεῷ τὴν ψυχὴν κίνδυνον

καὶ ἕτερον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καταπήξας μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὸ φρούριον ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπρήσας τὴν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. παντὶ τε προθυμότερος ἦν, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ ὁ Πάρθος μετὰ πολλῆς δυνάμεως πολλῶν τε καὶ ἱππέων ἅτερον ἐλπίδος, ὠθούμενος γὰρ σπουδῇ, βαλλόμενός τε χάραξι πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τοῦ Ἀδιαβηνοῦ, καὶ τὴν Μηδίαν ὁρίζοντι, τίθησι καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος· ὃς δὲ Πάρθος πεμφθείς, ὃς τῷ Πάρθῳ δυνάμιν ὅση τις εἴη ἠγγειλεν, ἀπὸ δὲ Φράατος τοῦ μὲν μέχρι βακτρίων τὰς ὅρους αὐτῆς πιέζοντος, καὶ τὰς ἰωνικοὺς αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχαρίστων τῶν δεσποτῶν τὰς ἑαυτοῦ γιγνομένων, καὶ φύσεως τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν, ὑδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα δὲ ἀγγέλου Φράσαντος, ὁ Ἰζάτης εὐθέως μὲν τῷ πάρθων δυνάμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γιγνώσκειν δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλαττον κρείσσω τὸν θεόν. καὶ τοιαύτῃ δὴ τὸν ἀπόκρισιν, δὴ τῷ ἱκετείαν ἱκέτευε δὲ θεῷ, χαμαὶ τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ ἀποδὺς τὸν κεφαλὴν κατηχμάλωτος, μὴ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐπήσθιεν, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ μάτην ὦ δέσποτα κύριε τῆς σῆς εὐνοίας χρηστότητος, τῶν ἁπάντων δὲ δικαίως μόνον καὶ πρώτον ἡγοῦμαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, ἐχ ἕτερος ἐμοῦ μόνον ἀμυνούμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως τῆς σῆς δυνάμεως καταπτήξουσιν, ἃ μεγαλορρήμονα γλώσσαν ἐπαφίενται δὲ περίκασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπτηνιᾶτο δάκρυσιν, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα δεξάμενος ὁλοσώμας ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο δάκων καὶ σακκῶν χήρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτοῦ τῆς ἀποδημίας ἐπιστρατεύσαντα μὲν διαρπάζειν τὴν παρθυαίων, ἄπρακτον δὲ ἀνεζεύξαι εἰς τοπίσω. καὶ ὁ Ἰζάτης ἔτω καὶ θεῷ πεύσεσθαι τὰς ἀπειλὰς δὲ πάρθοι Ἀδιαβηνοὶ. μετὰ δὲ πολὺν δὴ χρόνον πεντηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ ἡλικίας πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ πρὸς ἑκατὸν δυνάστας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας ἑπτὰ τοσούτους, τῷ μὲν τοῦ Ἀδιαβηνοῦ τὴν ἀρχὴν τὴν ἀδελφὸν μονόβαζον σκῆπτρα παραλαβεῖν, ἀμείβεται αὐτὸν, ὅτι καὶ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, μὴ τὸν δὲ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πιστῶς φυλάξειεν αὐτῷ τῷ δυνασείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἐλέει, τὸν δὲ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς ἐκ τοιοῦ μητρὸς στερομένου εὐσεβεστάτου παιδός, παραμυθίαν δ' ὅμως εἶχεν τῷ Ἀδιαβηνῷ ἀκούσασα εἰς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσεσθαι. παραγινομένη δὲ εἰς τὸν Ἀδιαβηνὸν, ὁ παῖς τῷ Ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον ἐπιβιώσαν. ὁ δὲ μονόβαζος πατὴρ ἐκείνης ὄντος, καὶ τὸν δὲ ἀδελφὸν πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα ἦψαν παρασκευάζει ἐν τῇ πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε τρεῖς τὸν ἀριθμὸν τρία στάδια τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον ἐπαγγελῶμεν. Φάδα δὲ τῆς ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος γόης τις ἀνὴρ θευδᾶς ὀνόματι, πείθει τὸ πλεῖστον ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ

A fretusque hujus auxilio liberos & uxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat adventum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum secum propere trahens copias opinione citius veniset, posuissetque castra ad fluvium qui Adiabenam a Media dirimit: Izates quoque non longe inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuntium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis e toto imperio quam late patet Bactra inter & Euphratem fluvium. minabaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum e suis manibus eripere. Hæc referente nuntio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longe potentiorem universis mortalibus, atque ita dimisso nuntio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi una cum uxore ac liberis jejunio, his precibus Deum invocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, teque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quam illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingva immanes voces non horruerunt jactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudivit Deus: illaque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita ut evidenter appareret Izatem tum servatum divina providentia. Non multo autem post exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimo quarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide servati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porro Helena mortem ejus compertam tulit graviter, ut par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cum audiret successisse suum majorem natu filium, ad quem conveniendum sine mora profecta est: reversaque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ supervixit. Monobazus autem ossa ejus & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab urbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porro procuratore apud Judæam IV. prestigiator quidam nomine Theudas persvasit magnæ vulgi multitudini, ut assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Jordanem fluvium. prophetam enim se jactabat, pollicens

sciſſurum ſe verbo fluvium & facilem præbiturum tranſitum, taliqve promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit ut nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qvi ex improviſo irruentes ex his multos interemerunt, multos vivos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cujus caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atqve hæc ſunt qvæ Judæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpii Fadi tempore.

A τοσόνμαλιτ πλαρὸν χίσιος, ἀτόδον ἔδη παρέχειν αὐτοῖς φάδος, ἐπὶ τοῦτο λέγων, πολλὰς ἡπάτησεν. ἃ μὲν ἔκασεν αὐτὰς ἡ ἀφροσύνη ἔναδε φάδε, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἐπ' ἀὐτὰς, ἡ τὰς ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, πολλὰς μὲν ἀνεῖλε, πολλὰς δ' ζωγρίας ἔλαβεν, αὐτόν τε τ' Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀπέπεμψαν τὴν κεφαλὴν, ἣ κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν δὴ συμβάντα τοῖς ἰουδαίοις ἐπὶ τῆς κυπρίου φάδε τ' ἐπιτροπῆς χρόνοις, τάδε ἐγένετο.

B

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Judæ Galilæi puniit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, ejus Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea urbe ſuo tempore ditiſſimi, qvi etiam erga Deum pietate ſuperavit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Judæam tenuit, qvando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum, in egenos diſtribuit, ut jam dictum eſt. eodem tempore etiam filii Galilæi Judæ Jacobus & Simon ſublati ſunt de medio, ejus qvi agente Syriæ cenſum Qvirinio Judæos ſolicitabat ad defectionem a Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem, rex Chalcidis Joſephum Camydæ filium privavit ſummo pontificio, eiqve ſuccedere juſſit, Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, qvo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octavo anno principatus Claudii, ſuperſtitibus tribus filiis: qvorum Ariſtobulus ex priore uxore natus eſt: e Bernice vero fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. ejus principatum Claudius Cæſar Agrippæ juniori donavit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Judæorum deſiderati ſunt, cujus cauſam primum explicabimus.

C

D

E

VI.

CAP. IV.

Quomodo plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per qvod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus undiqve ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliqvis, juſſit cohortem unam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi qvis forte exiſteret. nam idem & alii ante illum præſides factitaverunt feſtivitatum temporibus. ejus feſti die qvarta miles qvidam oſtendit populo nudata genitalia: qva contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum jactabant convitia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen ut deſinerent movere ſeditionem feſto tempore. cumqve illi adeo non parerent, ut majoribus etiam impeterent eum convitiis, jubet totum exercitū

F

G

Κεφάλαιον γ'.

Ως τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τὰς υἱὰς ἰούδα τ' γαλιλαίου ἀνέλασεν.

ΗΔη δ' φάδε τιβέριος ἀλέξανδρος διάδεχες, ἀλεξάνδρε παῖς δ' ἡ ἀλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἡ πλέτῳ πρωτεύοντος τ' ὁπ' αὐτὸν, ὃς διήνεγκε ἐν τῇ πρὸς τ' θεὸν εὐσεβείᾳ τ' παῖδος ἀλεξάνδρε. τοῖς γὰ πατρίοις ὅσιν ἐνέμενεν ἡ τ' ἐθεσιν. ἐπὶ τούτοις γὰ, ἡ τ' μέγαν λιμὸν ἡ τ' ἰουδαίαν σωθεῖσαν γενέσθ, καθ' ὃν ἐβ ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπ' αἰγύπτε, διένειμε τοῖς ἀπορεμένοις ὡς προείπον. πρὸς τούτοις δ' οἱ παῖδες ἰούδα τ' γαλιλαίε ἀνῃρέθησαν, ὃ τ λαὸν ἀπὸ ῥωμαίων ἀποστήσαντ' κυρηνίε τ' ἰουδαίας τιμητ' ὄντ', ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβ' ἡ σίμων, ὃς ἀναιρεθῆναι προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρ', ὁ δ' τ χαλκιδ' βασιλεὺς ἡρώδης, μεθισταὶ τ' ἰωσήπου τ' ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τ' καμύδε, τ' ἀλαδοχεὺ τ' τιμῆς ἀναιρεῖ τ' ἀνεδαῖ δίδωσι. τοῦτον δ' ἀλέξανδρ' κύριον ἀφίκετο ἀλάδοχ', ἡ πλάτα τ' βίον ἡρώδης ὁ μεγάλε βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τ' κλαυδίε καίσαρ' ἀρχῆς ἔτ', καταλιπὼν τρεῖς υἱὰς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν τ' πρώτης αὐτῷ τεχθέντα γυναικὸς, ἐκ βερενίκης δ' τῆς ἀδελφῆς θυγατρὸς βερνικιανὸν, ἡ ὑρκανόν. τ' δ' ἀρχὴν αὐτ' κλαύδι' καῖσαρ ἀγρίππα τ' νεωτέρῳ δίδωσι. χρόνος δ' ἐμπεσὼν τῇ τ' ἱεροσολυμιτ' πόλ, κινήσαντα τὴ τ' τῶν ἰουδαίων πάγματα διωκόντες, ἐφήμησαν ὑπὸ τούτης πολλοὶ τ' ἰουδαίων, ἡ αὐτέρων ἀφήγημα τῶν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ως πολλοὶ τῶν ἰουδαίων ἡ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πίσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνίσης, καθ' ἣν ἔθ' ἔστιν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλὰ κατ' παντα χόθεν ὠληθὸς συνάχθεντ' ὄπὶ τῶν ἑορτῶν, δείσας ὁ κύριος μὴ νεωτέρου τι παρὰ τούτων προσπέσῃ, κελεύει τ' χιλιάρχων μίαν τάξιν ἀναλαβόσαν τὰ ὅπλα ὄπὶ τ' ἱερὰ στοᾶς ἐλθεῖν, καταστελλόντας τὸν νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις ἦν. ὅπ δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς ἰουδαίας ἐπίτροποι ἐν τῇ ἑορτῇ ἔπραττον. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, γυμνώσης τὸ ἀναπαλύψας ἐπέδειξε τοῖ τὴν αἰδοῖα, καὶ πρὸς ὃ τ θεασαμένων, ὀργὴ καὶ θυμὸς λαῷ, ἐχ ἑαυτὸς ὑβρίζ λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἠτιῶντο. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τ' κύμανον ἐβλασφήμουν, ὡς αὐτοῦ τὸν στρατιώτην καθίσαντα λέγοντες. κύμαν δ' ἀκούσας, ὠ αὐτὸς ὁ μετρίως ἐφέρετο τὴν πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῄνει μὴν παύσασθαι νεωτέρων ὀπτιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ ζητεῖν ἐξάπινα ἐν ἑορτῇ. μὴ πιθῶν δὲ, μᾶλλον ἐπῆκτο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στρατόμε παντελῆ

ἅπλα

ἀναλαβόντας, ἦκεν εἰς τ ἀντωνίαν, φρέαρ ὂν ἱερὸν κα-
θάπερ κ πρόπυργον ἐπιμελῶς ἐπικείμενον τοῦ ἱεροῦ. ὡς δὲ
ἠθροίσθησαν τοὺς ῥαιλαίους, ἤρασάμενον τὸ πλῆθος, κ
φοβηθὲν, φυγὴν ὥρμησε. τ δ ἐξόδων στενῶν ὐσῶν, διώ-
κειν νομίζοντες ὄπισθ τ πολεμίων, κ ὑπονοθεύοντες κ τ
φυγὴν, πολλοὺς ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέ-
φθειρον. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τ κ τὸν
ἀριθμὸν ἐκείνων φθαρέντων. πένθος δ λαῷ τὸ λοιπὸν ἀντὶ τ
ἑορτ, κ πάντες σκληθόμενοι τ δ χῶν κ τ θυσιῶν, ὀδυ-
θρήνους, κ κλαυθμοὺς ἐτέλουν. τοιοῦτον μὲν ἐνὸς ἀστε-
λοῦς ῥαιλαίοις πάθημα γλυκὺ ὠδάσκασεν. ὅπου δ
αὐτῶν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, κ κακὸν ἄλλο ὠφορμή-
σας τ δὲ ἐφεστώτων ὄδι νεωτερισμοῦ τινες κ τὴν δη-
μοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄνωθεν τῆς πόλεως στέ-
φανον καίσαρ ὃν δῆλον ὁδοιπορῆσαι λῃστεύσοντες, ἅπασι
αὐτὸ τ κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δ τὸ πραχθὲν
ὁ κύμανος, εὐθὺς πέμπει ῥαιλαίους, κελεύσας αὐτοῖς
τοὺς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δ ὀπιφανεστάτους
αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὸ ἄγειν. τ δ παρὰ τῶν ἡγουμένων,
τ ῥαιλαίων τοὺς τὰς πατρίους νόμους, ἐν τινι κώμῃ λαβόν-
τας ἡμῶν, πολυθρυλήτους εἰς τ πάντων ὄψιν, διέσχισεν, ὑπὲρ
βλασφημιῶν, κ πολλὰ κ κερτομιῶν. οἱ δ ἰουδαῖοι ταῦτα
ἀκούσαντες, κ πολλοὶ συνδραμόντες καθαίρουσιν εἰς
καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύον-
τες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τ θεὸν ὃ περὶ οἱ νόμοι καθοσιώθη-
σαν ἐκδικῆσαι. ζέων γὰρ ἤδη ὑπερμόλυν, τ πατρίων αὐτοῖς
ὕπω πολυθρυλουμένων. ὁ δὲ κύμανος θέσθαι μὴ πάλιν
νεωτερήσαντα τὸ πλῆθος, συμβαλόντων κ τ φίλων, τὸν
ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις ῥαιλαίων πελεκίσας, ἔπαυσε τ
αὐτῶν ἐκθύτερα μέλλοντων ἐξαίφνης.

cum armis convenire in Antoniam caſtellum templo imminens, ut ſupra docuimus. vulgaris autem multitudo viſo adventu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cum eſſent anguſti viarum exitus, rati a tergo hoſtem inſeqvi, comprimebant ſe invicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita ut perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſaqve in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac ejulatibus: tantam cladem intulit unius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malum accidit. Qvidam enim qvi ex illa turba fugientes evaſerant, in publica via centeſimo ab urbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnesqve ejus diripuerunt ſarcinas. qvo audito Cumanus confeſtim eo miſit milites, juſſos ut vicos loco propinqvos diriperent. in hac populatione miles qvidam libros Moſaicos in qvodam vico inventos protulit, eosqve laceravit in conſpectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam convitiis. Hoc ubi ad Judæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes ut non ſuam, ſed læſi numinis ulciſceretur injuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri feriit, atqve hoc modo tumultum jam repullulantem ſedavit.

Κεφάλαιον ε.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

CAP. V.
Seditio Samaritas inter & Judæos orta.

Γίνε δ κ σαμαρείτας πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰ-
τίαν τοιαύτην. ἐθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορ-
ταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν
διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, κ τότε κατόδου αὐτοῖς κώ-
μης τ ναὶς λεγομένης, σαμαρείας δ ἐκ μεγάλης πεδί-
ου τινὸς συνάψαντες μάχλαι, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιρέσι
πυθόμενοι δ τὰ πραχθέντα τ γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς
κύμανον ἀφίκοντο, κ παρεκάλουν αὐτὸν μετίναι τῶν
ἀνῃρημένων τ φόνον. ὁ δ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τ σα-
μαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες δ ὅτι τάχα
γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τ ἰουδαίων ἐπιόντων ἐφ' ἁρπαγὴν
χωρήσαι, κ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. ὀλίγαν δὲ
κ καθ' αὑτὸν μοῖραν πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὴν ἐφ' ὕβρει δ
πάντα πεσοῦσαν ἀφόρητον. τ δ ἐν τέλει καταπεφρόνηκε αὐ-
τοὺς πειρωμένων, κ παισὶν τὸν κύμανον ἐπαγαγόμε-
νον δίκας ἀπαρέσασθαι πρὸς τ ἀνῃρηκότων, σκήνους
μὲν ἐ προσέχον. ἀναλαβόντες δ τὰ ὅπλα ἐβοήθη-
σεν ἐλεάζαρον τ ἐ ἀνανίᾳ πρὸς καλέσαντες. λῃστὴς δ ἐκ τοῦ
ἔτι πολλὰ τὴν ἀγαθοῖαν ἐν ὄρει πεποιημένος, κώ-
μας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι.
κύμανος δ τῆς πραξέως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀνα-
λαβὼν τὴν τῶν σεβαστηνῶν ἴλην, καὶ πεζῶν σπείρας
τάγματα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν
ὅπη τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν
ἀπέκτεινε, πλείους δ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δ πρῶτοι
τ τιμὴν καὶ γένους τ ἱεροσολυμιτῶν, εἰς εὐδοκίμους

POst hæc inter Samaritas & Judæos oritur diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies feſtos Hieroſolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliqvando igitur cum transirent vicum Samaritarum ditionis, qvi Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum defiderati ſunt. Id indigne ferentes eorum primates Judæos ad arma conciverunt, hortantes ut ſe in libertatem aſſererent. Servitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum vero fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum injuriis conjuncta ſit. Cumqve magiſtratus lenire eos conarentur, polliceturqve ſe Cumano perſvaſuros, ut pœnas de cædis autoribus ſumeret, vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit; aſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis jam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtaverat. At Cumanus cognitis qvæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam, & qvatuor cohortes peditum: armatisqve etiam Samaritanis contra Judæos proficiſcitur; qvos aſſecutus multos perimit, plures vivos captos abducit. Tum vero Hieroſolymitanorum primi genere atq; honoribus, ut viderunt ad qvantam

calamitatem ventum sit, induti saccos, & capita A κακῶν μέγεθος ἥκουσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ
sparsi cinere, modis omnibus conabantur flecte- αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίοις τοὺς ἐφε-
re multitudinem, præ oculis ei ponentes diruen- στῶτας ὠδυρόμενοι ἦσαν, καὶ πρόκειται πρὸ ὀφθαλ-
dam patriam, & templi incendium, liberosq; cum μῶν ἡμῶν ἡ, κατασκαφησομένη μὲν αὐτῶν τὴν
uxoribus captivos abducendos ut profanis nati- πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ γυ-
onibus serviant: rogabantq; ut mutato consilio, ναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμὸς ἐσομένους, μετα-
& abjectis armis quiescerent in posterum, & suas θέσθαι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἠρεμεῖν εἰς
quisque domos repeterent. His verbis tandem τὸ λοιπὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ
persuasi dilapsi sunt, latrones vero ad loca muni- εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ
ta reversi sunt denuo. Atque ex eo tempore uni- B πάλιν τοὺς ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὴ
versa Judæa repleta est latronum receptaculis. συμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη.

VIII. Porro Samaritanorum primates Numidium Qva- σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς νομίδιον κοδράτον τῆς Συρίας προεστη-
dratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem κότα, τὸν τηνικαῦτα ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα πα-
conveniunt, & Judæos accusant, quod vicos eo- ρεγένοντο, κατηγοροῦντες τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐ-
rum diripuerint ac incenderint, addentes non τῶν ἐμπρήσαι καὶ διαρπάσαι. καὶ οὐκ ἐπ' ἐκείνοις μόνοις
tam se ægre ferre propriam injuriam, quam con- ἠδίκησαν, ἀλλ' ἔτους ἀρξαμένου ἐφασκον, ὡς ὑπ'
temptam Romanorum potestatem, ad quorum ἐκείνων καταφρονήσαι, ἐφ' οἷς κρίσις ἐχέτω αὐτοὺς
cognitionem spectaret de injuriis provincialium C ὑπὲρ ἀδικίων Ἰουδαίους, ἢ νῦν ὡς ἀλλοτρίων ἡγεμό-
decernere: nunc istos quasi nulli usquam essent νας ῥωμαίους καταδραμεῖν. ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν σκο-
Romanorum magistratus, vicinos infestasse ex- δικίας τυχόμενοι. ταῦτα μὲν ἐν οἷς σαμαρεῖς κατη-
cursionibus. quamobrem nunc se venisse, ut γόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τῆς στάσεως καὶ τῆς μαχης αἰτί-
vindictam impetrarent a præside. Hæ fuerunt ους γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, πεσόντων δὲ πολυ-
querelæ gentis Samaritice. Judæi contra & se- μανον ὅρους ὑπ' αὐτῶν φερόντων, καὶ ὠδυρομένων
ditionis & pugnæ causam in Samaritas referebat, τὸν τῶν ἀνημπμένων φόνον. καὶ τετράρχου
sed maxime in Cumanum, qui muneribus illorū ἀκούσας, ὑπερπίπτει τὴν κρίσιν, ἐπεὶ δὲ φανερῶς
corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. ἐπεδὰν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὠδυρμένος ἀκριβέστερον
His auditis, Quadratus judicium distulit, dicens D ἐπιγνῷ τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπήεσαν ἄπρακτοι,
se prolaturum sententiam, postquam præsens a- μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον ὁ κοδράτος ἦκεν εἰς σαμά-
pud Judæam rei veritatem exactius cognoverit. ρειαν, ἔνθα διακούσας αὐτὰς τῆς παραχῆς ἐτελεύ-
Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo vero γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαν-
post Quadratus venit in Samariam, ubi cum jus- τας ἔμαθεν, ἀνεζεύρωσεν, οὓς κούμανος ἑλὼν αἰχ-
sisset reos causam suam dicere, comperit Sama- μαλώτους. καὶ κεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ὠδυρμένους
ritanorum culpa tumultum illum excitatum. Co- λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθί-
gnito deinde quod & Judæorum quidam res no- σας ἐπὶ βήματος καὶ δεσμίους τῶν σαμαρέων ἀφ-
vas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus E κέσθαι, διδάσκοντος ὠδυρμένου τινὸς σαμαρέως, ὅτι τῶν Ἰου-
vivos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam δαίων τις πρῶτος ὄνομα, δέτους, καὶ τινες σὺν αὐτῷ
instar urbis amplum, sedens pro tribunali, & ite- νεωτερίσαι τὸ πλῆθος παρεσκεύασαν, πεῖσαι τὸν ὄχλον
rum Samaritanorum causam audiens, didicit e ὑπὲρ τῆς ῥωμαίων ἀποστάσεως. κἀκείνους μὲν ὁ κοδράτος
quodam Samarita, Dortum Judæorum primā- ἀνελεῖν προσέταξεν. τὸν δὲ ἀρχιερέα, Ἰωνάθην ἄνανον ὄντα,
tem cum aliis quatuor sociis Judæos ad defectio- εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε, πρὸς τὸν καίσαρα λόγον ὑφέξοντας
nem solicitasse: quos præses affecto supplicio. Καίσαρα. κελεύει δὲ καὶ τοὺς τῶν σαμαρέων πρώτους,
Ananiam vero summum pontificem, & Ana num καὶ τοὺς Ἰουδαίων, κυβερνᾶν τὰ ὑπήκοα, καὶ κέλευμα χιλι-
ducem vinctos Romam misit, ut apud Claudium F αρχος ἦν ὁ τὸν εἰς ἀπείναν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα κελεύσμενος ἐπ' αὐτῷ πρὸς τῶν πρὸς ἀλλήλους
Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων
enim Samaritanorum atque Judæorum, simulque νεωτερήσῃ, εἰς τὸν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὸν εἱρωδομένων, καὶ πάσιον ἑορτὸν τοῦ ἄζυμα τελοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδένα
Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γινήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ἐπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. οἱ δὲ κούμα-
ire in Italiam jussit ad imperatorem, ut sub eo ju- G νον δὲ, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπμφθέντας
dice decerneretur de his quas inter se habebant εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι ὠδυρμένοι ἐπ' αὐτοκράτορα ἡμέ-
controversiis. Ipse veritus ne novum aliquid ρᾳσιν καθ' ἃ οἱ πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων
Judæi molirentur adiit Hierosolyma: ubi paca- λόγον ἔμελλεν. αὐτὸς δὲ μεγίστη τῷ κουμανῷ, καὶ τοῖς
ta invenit omnia, populumq; occupatum patrio σαμαρεῦσιν ἐπ', ὠδυρμένος ἀπελθόντων, ἐ
festo, & operantem sacrificiis. Credens igitur φίλων, καὶ οὐκ ἐγίνοντο τῶν Ἰουδαίων εἰ μὴ πρὸ ἀχρί-
nihil novaturos, reliqvit agentes festa, & Antio- πους ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταπαυόμε-
chiam repetiit. Cumanus porro & Samaritæ Ro- νους ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς
mam missi statuta die jubentur causam suam di- αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα
cere. Comparaverant autem sibi favorem liber- Δρου-
torum & amicorum Cæsaris: quorum opera vi-
cissim adversarios Judæos, nisi Agrippa junior
tum Romæ degens, & Judæorum primores pre-
mi favore potentum videns, multis precibus ob-
tinuisset ab Agrippina uxore Claudii, ut marito

Ἀγρίππαν πρεσβύτας τῇ αὐτοῦ δυναστείᾳ πιμορέ- A
σαντας τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως. καὶ Κλαύδιος τῇ
δεήσει ταύτῃ μεθυπερπεσθείς, καὶ Ἀγρίππας ὡς εὗρε τὸ
κακῶν ἀρχηγὰς τοὺς συμαρεῖς ὄχλους, τοὺς μὲν
ἀναβαίνοντας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τὸν δὲ
μάνην ἢ φυγὴν ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον
ἐκέλευσεν ἄγοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων
ὅτι τὴν πόλιν πᾶσαν συνέχυσεν, ἕτως ἀποκτεῖναι. πέμ-
πει δὲ καὶ Κλαύδιος Φήλικα πάλαντος ἀδελφὸν τὸν
κατὰ τὴν ἰουδαίαν μεθιστάμενον πραγμάτων. τῆς δὲ ἀρ- B
χῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν
ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ Βαταναίᾳ,
προσθεὶς αὐτῷ τὴν τραχωνίτιν σὺν Ἀβέλλᾳ. λυσανίου δὲ
αὕτη γέγονε τετραρχία. τὴν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαι-
ρεῖται, δυνασθεύσαντα τούτης ἔτη τέσσαρα. λαβὼν
δὲ τὴν δωρεὰν ὧδε καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδί-
δωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ περιτμηθέν-
τα θελήσαντι, δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν. ἐπιφανὴς C
γὰρ ὁ ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον
μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ
ὢν πρόσθεν προσηλυτούμενος αὐτῇ τε πατρί. καὶ μα-
ριάμμην δὲ ἐξέδωκεν Ἀρχελάου τοῦ Ἐλκίας παιδὶ, πρό-
τερον ὑπὸ ἀγρίππα δὲ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ
γνησίαν γυναῖκα αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. Ἀριστόβουλος δὲ
τῇ δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον
χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς D
ἰουδαίας ἐπετρόπευσε φῆλιξ ἰουδαίοις τούτοις, ὃς δὴ
ἰδὼν κάλλει πασῶν Ἀριστόβουλος, λαμβάνει τῆς γυναι-
κὸς ἐπιθυμίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῶν ἑαυτοῦ φίλων
ἰουδαίων κύπριον ὄντα, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμ-
πων πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὴν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐτῷ
γήμαντι, μακαρίαν πᾶσιν ἐπαγγελλόμενος, μὴ
καταφρονήσασιν αὐτοῦ. ἡ δὲ κακῶς πεισθεῖσα, καὶ
φυγεῖν τὸν ὀκνοῦσαν ἀδελφῆς βερνίκης βουλομένη φθό-
νον, Ἀριστόβουλος παρ' ἐκείνης ὀλίγοις ἐ- E
λάττετο, ὑπαβαίνουσα τὰ τε πάτρια νόμιμα πείθει, καὶ
τῷ φήλικι γήμαντι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ νεανίας, ἐκεῖ-
νος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς ἐκπύροισιν δὲ θεσβίᾳ ὄρους
ὑπὸ πότε καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μὴ πάντα δη-
λώσω. βερνίκη δὲ μὴ τοῖς ἡρώδου πολίταις ὡς αὐτῆς
ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγένετο, πολλοῦ χρόνου ὑπιχνεῖσθαι,
φήμης ὑπιχούσης ὅτι τὸν ἀδελφὸν σμήχει, πείθει πολέμω- F
να, κιλικίας δὲ τὸν ἔτος βασιλεύοις, περιτεμόμενον ἀγε-
σθαι πρὸς γάμον αὐτοῖ. ἔτως γὰρ ἐλέγχειν ὤετο ψεύ-
δους τοὺς Ἀριστόβουλος. καὶ ὁ πολέμων ἐπείθη μάλιστα
Ἀριστόβουλος τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἃ μέλει ὑπὸ πολὺ σωέμενον ὁ
γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολασίαν ὡς ἔφασαν, κα-
ταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τε γάμου, καὶ τῆς
ἕξεως τοῦ ἰουδαίου ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῷ αὐτῷ δὲ ἡμέρᾳ
καὶ μαριάμμη ὧδε γνησία μὲν τὸν ἀρχέλαον, σωσικοσ-
θενείου τοῦ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι ἡνία G
τε καὶ πλούτῳ, τότε δὲ καὶ τοῖς ἀλαβαρχίαν αὐτὸς
ἔχε. ἡνίκα δὲ αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππινον
προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων, μὴ
ἀκριβέστερον ὕστερον ἀπαγγελῶ μέν. τελευτᾷ δὲ κλαύ-
διος καίσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα τρία, μιᾶσας ὀκτὼ
πρὸς ἡμέραις ἕξοτ, καὶ λόγος ὡς δὴ τινων, ὡς ὑπὸ
τῆς γυναικὸς ἀγρίππινης φαρμάκοις ἀνήρητο. ταύτης

perſvaderet legitime cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultus autores juſtam proferre ſententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus ut comperit a Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad judicium venerant ſuppliciotradidit. Cumanum vero mulctavit exilio. Celerem vero tribunum juſſit perductum Hieroſolymam inſpectante toto populo raptari per vias, atqve ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Judæam miſit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Poſt hæc anno imperii ſui duodecimo Agrippam donavit Philippi tetrarchia & Batanæa, adjuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lyſiæ fuerat. Chalcidem vero ei abſtulit, cum jam dynaſta illius fuiſſet quadriennio. His donationibus ornatus a Cæſare juvenis collocavit Azizo Emeſenorum regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recuſavit ejus nuptias, quod mutata ſententia Judæorum religionem amplecti nollet, ut erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio conjunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre jam ante deſponſata fuerat: ex quibus nata eſt filia Bernice nomine. Druſilla autem non multo poſt dimiſſa ab Azizo ex cauſa hujusmodi. Felix cum eſſet Judææ procurator, viſa hac fœminarum omnium pulcherrima amore ejus captus, Simonem amicum ſuum, Judæum genere Cyprium, pro magno ſe gerentem ad eam miſit, qui mulierem ſolicitaret ut relicto priore marito ipſi nuberet, beatam fore pollicens, ſi non faſtidiret hominem. illa male conſulta volens evadere moleſtationes ſororis Bernices, invidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nubere: natoq; ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui jam adultus quomodo cum uxore perierit Veſuviani clade incendii tempore Titi Cæſaris, dicemus poſtea. Porro Bernice poſt Herodis obitum, qui idem maritus ejus & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſvaſit Polemoni regi Ciliciæ, ut circumciſus prius ſe duceret, rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſavit Polemon inductus maxime mulieris divitiis: id tamen conjugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam ut fertur diſcedente ab eo Bernice: qui mox deſertus ab uxore, & ipſe Judaicæ religionis deſertor factus eſt. Eodemqve tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migravit in thalamum Demetrii, primi inter Alexandrinos Judæos tam opibus quam genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum ſingulis poſt dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæſar exactis in imperio tredecim annis, & octo menſibus, diebusqve viginti fato functus eſt, aſſeverantibus quibusdam ſublatum eſſe uxoris veneficio. hujus

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus vero Domitius Ænobarbus unus ex Romanis illustrioribus: post cujus mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem uxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octavii. nam Octaviam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima uxore susceperat: qvam Neroni collocavit. sic enim nomen privigno adoptato mutaverat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus a patre acciperet successionem imperii, volensq; principatum suo filio qværere, procurata ut fertur morte Claudii, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clam veneno sustulit, nec multo post Agrippinam matrem suam ferro propalam, hanc illi gratiam non pro nativitate solum referens, verum etiam qvod ejus artibus ad imperium provectus sit. Occidit & uxorem Octaviam, multosqve viros illustrissimos, qvasi conjuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qvi res Neronis scripserunt: qvorum aliqvi in gratiam ejus ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alii indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in ejus famam debacchati sunt, ut merito damnandi sint in historia. qvos equidem non miror de Nerone mentitos, qvando ne superiorum qvidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, qvos tanto post nati nulla justa de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat ut libet scribere, qvando delectari videntur hac licentia. nos vero qvibus propositum est a veritate nusqvam discedere, qvæ a nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: qvæ vero nobis Judæis acciderunt, ea non tanqvam obiter tractamus, ne calamitatum qvidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas revertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius a Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donavit, jubens Tiberiada & Tarichæas parere ejus imperio: addita his & Juliade trans Jordanem sita, agroq; ejꝰ habitato vicis qvatuordecim.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Judææ præsidis.

Cæterum Judææ res prolabebantur usqve in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitiqve vulgi seductoribus. qvorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν [illegible] γερμανικὸς ἡμέτερος ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ μέτερος [illegible] ὁ τὸν ἐπίσημον κ τὸν ὠμότητι πολιν. ὃ πλάτησιππος χηρεύουσαν αὐτὸν ὅτι πολυχρόνιον, κλαύδιος ἄγει πρὸς γάμον, ἐπαγομένην κ παῖδα δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. πρωτηρικὴ τὸν γυναῖκα μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγγένοντο βρεττανικὸς, κ ὀκταουία, ἡ δὲ πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν [illegible] ἐκ πετίνης τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. κ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἤρμοσε τῷ νέρωνι. ἵνα γὰρ ὕστερον αὐτὸς ἐκποίησαι μέλοι ὁ ἦν ὁ ἡμέτερ. δεδοικὼς ἦ ἀγρίππαινα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς τὸν πατρὸς τὴν ἔχειν ἀπολάβοι, τῷ ἦ αὐτὸς παῖδι πρεσαρπάσαι βιαιομένῃ τὴν ἡγεμονίαν, ταῖς τὴν ἀνατον δὲ κλαυδίῳ, καθάπερ [illegible] λόγος, διεπέφαται, δηλαχέημα πέμπτης τῆς τραπέζης ἐπαρχον βιβρον, σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τε ἀπὸ θήρων τοὺς πλείστους δυναμένους ἀποξενίας ἐκ τοῦ παρεμβολείου νέρωνα, πρωταγορεύσαντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων ἦ τὸν ἔχειν ἔτω πολλαβῶν, βρεττανικὸν μὲν ἀθλίως πῖς πολλοῖς ἀναίρει διὰ φαρμάκων. φανερῶς ἦ σὺν ἐκ μαχαίρᾳ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, παντὶ ἀμοιβὰν ὁσιότητος αὐτῇ, ἃ μόνον τὸν ἡδέως, ἀλλὰ καὶ ἃ ταῖς σκέψης μηχαναῖς τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν πολλαβῶν κτείνῃ ἦ τὸν ὀκταουίαν ἢ σωσικλῆ, πολλὰς τε ἀπιφανεῖς ἀνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἀπιβαλὰς σωτῆρας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐῶ παλαιὸν γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὸν περὶ νέρωνα πεπραχασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν εὐπιπτόντες τῷ αὐτῷ, τὴν ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ ἦ διὰ μῖσος, καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ὅτως ἀναιδῶς συνεπορώντο τοῖς ψεύμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι κατηγόρους. καὶ ἀμαθίᾳ τῶν ἐπόμενοι τοὺς περὶ νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲν περὶ αὐτοῦ ἡμερῶν γράφοντες τὴν ἀληθειαν τὴν ἱστορίας τετηρήκασιν, ἢ τί πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἀδὲν μῖσος [illegible] ἀτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἡμερῶν. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ἀ προνοεμένοις τὴν ἀληθειαν ἐξέσω γράφειν ὡς ἤθελον, τούτῳ γὰρ χάριν εἰκασαν. ἡμεῖς ἦ σκοπὸν τὴν ἀληθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἁμαρτημένα τὴν προκειμένης ἡμῖν πραγματείας, ἐπ' ἄλλῳ μνήμης ἀξιώμεν. τὰ ἦ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλώμεν ἀ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας διασαφεῖν ἐκείνοις. ἐπανήκω τοίνυν ὅπου τὴν τοῦ οἰκείων πραγμάτων διήγησιν. πρῶτον ἦ πρώτῳ τῆς νέρων [illegible] δεκάτης ἔτει τελευτήσαντος ἐμεσῶν βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν δεκάτην [illegible]. τὴν ἦ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας πρωτοστασίαν, ἀριστόβουλος ἡμῶν τῆς χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὰ ἀγρίππαν ἦ δωρεᾶ μοίρα τινὶ τὴν γαλιλαίας ὁ ἡμέτερ, πόλεμόν τε καὶ ταριχέας ὑπακοὴν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι ἦ καὶ ἰουλιάδα πόλιν τὴν περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.
Περὶ τοῦ ἐπὶ φήλικος πραξεων.

Τὰ ἦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πράγματα, πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὑπάδυσιν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γοήτων ἀνθρώπων οἱ τὸν ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς καθ'

καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων, ἀνήρει, καὶ ἐλεάζαρον τὸν Δεινάιου παῖδα, τὸν συσταμένων τῶν λῃστῶν τὸ σωτηρίαν, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα. πίστιν γὰρ αὐτῷ παρασκευάσας ὑπὲρ οὗ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πέμψει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας, ἀνέπεμπεν εἰς Ῥώμην. ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τοῦ κρείττονος προΐστασθαι τῆς Ἰουδαίων πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πολίταις αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρ' οὗ κατέστη πεμφθῆναι τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπον, προφασιν ἐπενόει δι' ἧς μεταστήσει τὸν συνεχῶς ἐνοχλοῦντα αὐτῷ γινόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν πρόπαππον τοῦ Ἰωνάθου φίλον, ἱεροσολυμίτην τὸ γένος, Δώριν ὀνόματι, πέμψας χρήματα δώσειν ὑπεσχημένος, ἐπηγάγετο τῷ Ἰωνάθῃ τοὺς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. καὶ κατελθόντες ἐμηχανήσαντο διὰ τῶν λῃστῶν πρᾶξαι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τοὺς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες τῷ Ἰωνάθου, κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκδικήτου δὲ φόνου μεμηνότος, μὴ πόσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸν σίδηρον ἐμίσους κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀνῄρουν μὲν τινας ἑαυτῶν ἐχθροὺς, ἐς οὓς δὲ χρήματα ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἃ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν ἐνίους. καὶ γὰρ ἐκεῖ φάσγανα ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. διὰ δὲ τοῦτο οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποστραφέντα μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ ἱερὸν, οὐκ ἐπικαίριον οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ δουλείαν ὑπενεγκεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι ταῖς συμφοραῖς βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα, τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρωσε τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπεισθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. δεῖξειν γὰρ ἔφασαν σαφῆ τέρατα καὶ σημεῖα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν γιγνόμενα, καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τῆς ἀφροσύνης ἐπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ, ἐκόλασεν. ἀφικνεῖται δέτις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τὸν τῶν καιρὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβαλλόμενον τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον ἐλαιῶν ἔρκειν, ἔνθεν καὶ τῆς πόλεως ἀντίκρυς κεῖσθαι ἀπέχον σταδίους πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς κελεύσαντος αὐτοῦ, πίπτει τὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τείχη. δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. Φῆλιξ δ' ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῶν ἱεροσολυμῶν, προσβάλλει τοῖς περὶ τὸ αἰγύπτιον, καὶ πεντήκοντας μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε. διακοσίους δ' ζῶντας ἔλαβεν, ὁ δ' αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν δ' οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον παρῴκτιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ καὶ τὰ καισάρεια οἰκητῶν Ἰουδαίων, στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ τὸν κτίστην τῆς καισαρείας ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγενέναι τὸ γένος Ἰουδαῖον. σύροι δὲ τὸ μὲν

qvotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qvi non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo vivum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide qvod nihil mali eſſet paſſurus, perſvaſit ut ad ſe veniret: moxqve vinctum Romam transmiſit. cumqve odio proſeqveretur Jonatham ſummum pontificem, ut admonitus ab eo ſæpe de adminiſtrandis melius rebus Judaicis, ne omnium erratorum invidia publica in ipſum recideret, ad cujus preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitavit qva liberaretur ab ejus moleſtis interpellationibus. Grave enim eſt nocendi cupidis, ſi admoneantur crebrius. Qva de cauſa Felix amicum Jonathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, ut ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Qvidam qvaſi religionis ergo in urbem aſcenderunt ſicis clam ſuccincti ſub veſtibus, qvi permixti Jonathæ famulitio peremerunt hominem. cujus facinoris qvia nemo ultor extitit, invitati hac licentia ſicarii per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter privatas inimicitias, alios conducti pecunia, idqve non modo in reliqvis urbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. unde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum averſatum eſſe Hieroſolyma: temploqve ut non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flammis luſtralibus: gentiqve cum liberis ſimul & uxoribus ſervitutis jugum impoſuiſſe, qvo caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et urbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe divinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſvaſaq; multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore qvidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſvadens ut ſecuta ſe in montem Oliveti aſcenderet, qui e regione urbis ad qvintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo juſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita ut per eorum ruinas aditus in civitatem pateat. Qvo cognito Felix jubet milites arma ſumere: ſtipatusq; multis eqvitibus ac peditibus erumpens invadit turbam ſeductam ab Ægyptio: qvorum qvadringentis occiſis, ducentos vivos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream qvoque inter Judæos habitatores & Syros de pari jure civitatis rixa exorta eſt. nam Judæi potiore conditione volebant eſſe, qvod urbis ejus conditor Herodes rex fuerit Judæus genere: id Syri non

inficiabantur qvidem, sed ajebant urbem turrim Stratonis dictam a principio, qvo tempore nullum Judæum habitasse inibi. Qvæ res post pervenit ad cognitionem præsidum, correptisqve ex utraqve parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atqve hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Judæi freti divitiis per contumeliam Syros lacessebant convitio. qui tametsi inferiores, qvod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo qvod plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Judæos convitia. deinde ad lapides ventum est, ita ut multi utrinqve vel sauciarentur vel caderent. pænes Judæos tamen fuit victoria. Felix autem ut vidit contentionem progressam usqve ad belli speciem, prosiliens rogabat Judæos ut desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multisqve cæsis, plures captivos fecit: & multas eorum domos divitiis refertas in prædam concessit militibus. Judæorum vero honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogaverunt Felicem ut militibus receptui caneret, parceretqve jam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaeli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt a sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum civium, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, conflictantesque inter se mutuis certabant convitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante urbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, ut auderent servos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquotque pauperiores e sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quam justitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterum postquam Felici successor Porcius Festus a Nerone missus est, primores Judæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissetq; omnino pœnas injuriarum quibus Judæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in pretio erat apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc vero Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt ut impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Judæis ejus civitatis jus, hactenus comune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarum omnium causæ ortæ sunt. Judæi enim Cæsarienses ubi cognovetūt qvæ scripta sunt, magis etiam perstabāt in seditionib.

XIV.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τοῦ Φήστου ἐπιτρόπου, καὶ τῶν σικαρίων.

ΠΟρκίου δὲ Φήστου διαδοχὴ Φηλίκι πεμφθέντος τοῦ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν κατοικούντων ἰουδαίων, εἰς τὴν ῥώμην ἀναβαίνουσι, Φηλίκου κατηγορήσοντες. καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῶν εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων παιδελφῷ πάλλαντι ᾠδηκαλέσατο, συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τὴν κατηγορίαν δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύροι, βήρυλλος, παιδαγωγὸς ὢν τοῦ νέρωνος, πέμψιν τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεποιούμενος, πόθοις πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσεως ᾠδὴ τοῦ νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὰς ἀκυρώσαι τὰ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ βήρυλλος τὸ αὐτοκράτορα ᾠδηκαλέσας ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ἐπιστολὴν αὐτῇ τῷ ἔθνει ἡμῶν τῶν μὴ πάντα κακῶν τὰς αἰτίας παρέχειν. πολέμιοι γὰρ οἱ κατὰ τοῦ ἡγεμόνος ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύρους, σαφέστερα μᾶλλον ἔχοντα μέχρι

Περὶ τοῦ ἡρώδου, ὡμολόγει, ἔφασαν ἢ τὸν καισάρειαν, σράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλούμ, κατὰ τότε μηδένα γεγενέναι τῆς πόλεως τῶν ἰουδαίων οἰκήτορα. τούτου δὲ ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς ὤμους τοῦ σώσεως, ὡλιγαῖς ἡμέραις, καὶ τὸν παράχλιον ἔτω καπήλαον πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὸν πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλήτῳ θαῤῥοῦντες, καὶ μᾶλλον τὸ καταφρονοῦντες τῶν ῥωμαίων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίζοντες πρόσθεν. οἱ δὲ χρήματα μὲν ἠτιμωμένοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ἐπὶ τῷ τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις σκήπτρα βραβεύοντας ἑαυτοὺς εἶναι, καὶ σεβασηνοὺς, μέχρι μὲν τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. ἐπὶ λίθοις δὲ ἀλλήλους ἐβαλλον. ἐπὶ πολλοὺς δὲ ἐξεμάνησαν τραυμάτων τε καὶ πτώσεων σωθῆναι, νικῶσι μέν ἰουδαῖοι. φῆλιξ δὲ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ γενομένην, ἀπειλήσας, πείθει τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πλημμύροις δὲ, τοὺς βραβεύτας ἐπολίτους ἐπαφίησι. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πλούτου χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς βραβεύταις. οἱ δὲ τῶν ἰουδαίων ἐπιφανέστεροι, καὶ προσεύχοντες καὶ τὴν ἀξίωσιν δείσαντες ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς βραβεύτας ἀναπαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τοιοῦτον αὐτῶν δοιοῦσί τε μετάνοιαν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φῆλιξ ἐπείθη. καὶ δὴ τὸν τοῦ καισαρείου ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τὸν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι. ἐξαίφνης δὲ ἡ τοῦ ἀρχιερέως στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῶν πολιτῶν τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἑκάστου τε αὐτῶν σφόδρα ἀνθρώπων τὸ θρασυπέτειαν καὶ νεωτερισμῶν ἑαυτοὺς ποιήσας, ἡγεμὼν ἰουδαίων, καὶ συῤῥάσσοντες, ἐκακολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ πολλοὺς ὁρῶν ἀδεῶς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπροστατεύτῳ πόλει, τοῦτο ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας. τοσούτῳ δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς καταβαθὲν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐπὶ τοὺς ἁλῶνας τῶν ληψομένους τὰς τῶν ἱερέων ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν ἱερέων ὑπὸ ἐνδείας τελευτᾶν. ἅπας οὖν ἐπρᾶτο δίκαιος πάντες ἢ τῶν σωσιαζόντων βία.

Περὶ τοῦ σικαρίων.

ΠΟρκίου δὲ Φήστου διαδοχὴ Φηλίκι πεμφθέντος τοῦ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν κατοικούντων ἰουδαίων, εἰς τὴν ῥώμην ἀναβαίνουσι, Φηλίκου κατηγορήσοντες. καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῶν εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων παιδελφῷ πάλλαντι ᾠδηκαλέσατο, συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τὴν κατηγορίαν δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύροι, βήρυλλος, παιδαγωγὸς ὢν τοῦ νέρωνος, πέμψιν τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεποιούμενος, πόθοις πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσεως ᾠδὴ τοῦ νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὰς ἀκυρώσαι τὰ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ βήρυλλος τὸ αὐτοκράτορα ᾠδηκαλέσας ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ἐπιστολὴν αὐτῇ τῷ ἔθνει ἡμῶν τῶν μὴ πάντα κακῶν τὰς αἰτίας παρέχειν. πολέμιοι γὰρ οἱ κατὰ τοῦ ἡγεμόνος ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύρους, σαφέστερα μᾶλλον ἔχοντα

μέχρι

μέχρι δὴ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν. ἀφικομένῳ δ' εἰς τ' Ἰου-
δαίαν Φήστῳ, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τ' λῃστῶν κα-
κῶς ἔχειν, τ' κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπα-
ζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δ' καλούμενοι, λῃστὴς δέ ἐστιν ἕτε-
ρος, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χρώμενοι ξιφιδίοις ὡμοῖς
παρασησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τ' περσῶν ἀκινάκαις, ὅπε-
κάμπτουσι δ' καὶ ὡμοῖς παρασησίοις δ' ὑπὸ ῥωμαίων σίκας κα-
λουμένοις ἀφ' ὧν καὶ τ' προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλα-
βον πολλὰς ἀναιρούμενοι. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν τ' ἑορτ', καθ-
ὡς καὶ τὸ πρότερον ἔπαυσε, τῷ πλήθει, παντα χόθεν
εἰς τὴν πόλιν ὅτι τὴν θρησκείαν συῤῥυέντων, ἃς βλα-
βεῖεν ῥᾳδίως ἀπεφαίνοντο. πολλάκις δ' καὶ μεθ' ὅπλων,
ὅτι τὰς κώμας τ' ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ
ἐνεπίμπρασαν. πέμπει δ' Φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε
καὶ πεζικὴν ὅτι τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου
γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου, καὶ παύλαν
κακῶν εἰ βαδίσειαν ἕπεσθαι μέχρι τ' ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ
αὐτίκα τι ἐκεῖνον τ' ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας
διέφθειραν οἱ πεμφθέντες. κατ' δ' τ' καιρὸν τοῦτον, ὁ βα-
σιλεὺς ἀγρίππας ὠκοδομήσατο μεγέθει διάφορον οἴ-
κημα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, θαλησίου δ' ὑπε-
ρῷον. τότε βασιλέων ἐγένετο ὑπὸ τ' ἀναμωναίᾳ παρ-
δῶν, ἐφ' ὑψηλοῦ δ' τόπου κείμενον τοῖς κατὰ πόλιν ἀπ'
αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ὅλην περιπετάτῳ παρεῖχε τ'
θέαν, ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κα-
θεκόμενός τε κ' τὸ ἱερὸν πεφορτισμένα. ταῦτα δ' Ἰερο-
σολυμιτῶν οἱ πρόκριτοι, δεινῶς ἐχαλέπηνον. ἀ γὰρ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κ' τὸ ἱερὸν
θρώσκα κατοπτεύεσθ, κ' μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖ-
χον οὖν ἐγείρουσιν ὅτι τ' ἐξέδρας ὑψηλόν. ἧπερ ἦν ἐν τῷ
ἑσπέριον ἱερὸν τετραμμένη πρὸς δύσιν. ὁ μόνον δ' βα-
σιλικὸν τρικλίνιον τοῦ ἄντικρυ οἰκοδομηθὲν ἀπε-
κώλυεν, ἀλλὰ καὶ τ' δυτικῆς στοᾶς τ' κ' τὸ ἱερὸν ἔζωθεν
ἦσαν, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι τ' ἑορταῖς ἐποιοῦντο
διὰ τὸ ἱερόν. ὅτι τούτοις ἠνανάκτησαν ὅτι βασιλεὺς
ἀγρίππας, μάλιστα δ' Φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ πρόσταξεν
αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δ' παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦ-
ναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς νέρωνα, ζῶν γὰρ οὐκ ἐπαυ-
μένῳ καθαιρεθέντος τινὸς μέρους τοῦ ἱεροῦ. συγχωρή-
σαντος δ' Φήστου, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς
πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον τ' ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τ' γα-
ζοφύλακα. νέρων δ' ἀμφοτέρους αὐτῶν, ἀμέμπτους γὰρ
περὶ δ' πραχθέντος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἅτως ἐὰν τ'
οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὑπὲρ
τῶν Ἰουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα
προστάξειν ἀπέναι, τ' δ' ἑλκίαν, καὶ τ' ἰσμάηλον ὁμη-
ρεύσαντας παρ' ἑαυτῇ κατέσχεν. ὁ δ' βασιλεὺς ταῦτα
ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τ' ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τῷ σίμωνος
παιδὶ ἀρχιερέως, ὃν καλοῦμεν δ' καβῆ.

A donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Judæam Feſtus, offendit totam afflictam a latronibus vicos paſſim populantibus, quorum ferociſſimi appellati ſicarii. tunc ad maximum numerum excreverant, utentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incurvis, qvales ſicas Romani nominant, unde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, ut jam dictum eſt, feſtis diebus admixti turbæ undiqve in urbem confluenti religionis gratia, nullo negotio qvotqvot collibuiſſet tollebant de medio. aliqvando etiam armati invadebant inimicorum vicos, direptosqve tradebant incendio. Feſtus autem eqveſtres & pedeſtres copias miſit contra qvendam impoſtorem magum, qvi homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſſis, qvaſi ope ejus incolumes evaſuri eſſent a malis omnibus. hi univerſi una cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit inſigni amplitudine domum prope porticum in regia Hieroſolymitana, qvæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco, unde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari urbem volentibus, cujus voluptatis rex cupidus e cubiculo ſpectabat qvicqvid circa templum fieret. id ubi viderunt Hieroſolymitani proceres, tulerunt indigniſſime. neq; enim leges noſtræ concedunt ſpectari qvid agatur in templo, præſertim ſacrificia. qvamobrem altum parietem excitaverunt ſupra exhedram, qvæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum regii triclinii proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, ubi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi cuſtodiam. qvo facto tam rex offenſus eſt qvam Feſtus præſes provinciæ, qvi etiam juſſit parietem dirui. cives autem rogaverunt, ut liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes ſe poſſe vivere, ſi qvid demoliretur de templi ædificiis. qvo impetrato miſerunt ad imperatorem decem cives eximios, & Iſmaëlem ſummum pontificem, & Chelciam cuſtodem ſacri ærarii. Qvi audita legatione non ſolum ignovit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem, gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppeæ piæ fœminæ, qvæ pro Judæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permiſit, Chelciam vero & Iſmaëlem apud ſe detinuit tanqvam obſides. Id poſtqvam Agrippa reſcivit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis qvondam ſummi pontificis filio.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔ-
παρχον, φήστου τὸν πλοῦτον πυθόμενον. ὁ
δὲ βασιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱε-
ρωσύνην, τῷ δὲ ἀνάνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ
λεγομένῳ τὴν ἀγαδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, ἔτυ δὲ
φασὶ τὸν πρεσβύτερον ἄνανον, εὐτυχέστερον γνώσθαι

CAP. VIII.

De procuratore Albino.

CÆſar autem de Feſti morte accepto nuncio Albinum in Judæam miſit præſidem. Rex vero Joſepho juſſo privatam vitam agere, ſacerdotium ejus dedit Anani filio, & ipſi vocato Anano eodem qvo pater nomine. Seniorem iſtum Ananum ajunt fuiſſe omnium feliciſſimum.

ut qvi filios habuerit qvinqve, omnes potitos summi Dei pontificio, cum prius ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: qvod ad eam ætatem nulli ante summorum pontificum contigerat. Junior autem Ananus, is qvem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, qvod hominum genus apud Judæos in judicando est severissimum, ut ante docuimus. Talis igitur eum esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium judicum advocat: statutumqve coram eo fratrem Jesu Christi Jacobum nomine, & unà qvosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: qvod factum omnibus in ea civitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisqve ad regem clam nuntiis rogaverunt, mandaret Anano, ne qvid tale posthac ageret. nam ne nunc qvidem recte egisse. Qvidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu advocare concilium. horum verbis ille persvasus iracunde scripsit pontifici, daturũ sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Jesu Damnæi filio concessit. Albinus porro, ut venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, ut pacaret provinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturqve ob liberalitatem ab omnibus: qvotidieq; Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat servos pessimos, qvi adjuncto sibi audacissimo qvoqve obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qvi cunctarentur reddere. alii qvoqve pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multiqve sacerdotum qvibus ante ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarii die festo qvi tum supervenerat noctu urbem ingressi vivum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qvi eorum nomine promitteret, scribam dimittendum, si pater Albino persvaderet, ut ex eorum numero decem captivos solveret: tum Ananias urgente necessitate ab Albino impetravit, qvæ latrones illi postulaverant, id qvod majorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliqvam artem comminiscebãtur, qva ex Ananiæ cognatis qvempiam intercipiunt, nec prius dimittebãt, qvam e suis aliqvot reciperent auctiq; denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ qvæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocavit eam Neroniada: & theatrũ apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornavit spectaculis annuis, assignata in eum usum ingenti vi pecuniæ. Frumentum n. donavit

XVI.

πέντε γὰρ ἔσχε παῖδας, ἓξ τούτους πάντας σωθεὶς δὲ χειροτεθῆναι τῷ θεῷ. αὐτὸς γὰρ ἀφ' ἑστερῶ τῆς τιμῆς ὅτι πολὺν ὑπολαύσας, ὅπερ ὀλίγοι σωθέντων τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἔφαμεν παρειληφέναι, θρασὺς ἐν τρόπῳ, καὶ τολμητὴς διαφερόντως. αἵρεσιν δὲ μετήει τὴν σαδδουκαίων, οἱ περ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἐπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ὄντα τὸν ἀλεξανδρείας ἐποιοῦντο πορευόμενον, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν εἴη τῷ ἀνάνῳ, χωρὶς τοῦ σὺν γνώμῃ καθίσαι συνέδριον. ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπήλειν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας διὰ τὸ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀρξάντα μῆνας τρεῖς, ἰησοῦν τὸν δαμνέως κατέστησεν. ἐπεὶ δὲ ἦλθεν ὁ ἀλβῖνος εἰς τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσπέπραττο ἀσφάλειαν καὶ πρόνοιαν, ὥστε μέρος τι τοῦ χώραν εἰρωνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅπερ μέγα πρὸς ὑπόληψιν δόξης, καὶ τὸ παρὰ τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἠρίστο λαμπρῶς, καὶ γὰρ χρημάτων πορισμὸς. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δῶρα ἑστιάσεων, ἔχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἱ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτι τὰς ἅλωνας προσβάλλοντες τοὺς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπείχοντο τύπτειν. οἵτε δὲ ἀρχιερεῖς ὁμοῖα τοῖς σικαρίοις ἔπραττον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τῶν δεκάτων τρεφομένους, τότε πανεὶ ἔσχε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι καὶ τὴν ἑορτὴν, ἐπεφήκει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος ἐλεαζάρου, παῖς δὲ ἦν ἔτι ἀνανίου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἐξήγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα, πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσοι τὸν ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν ἀλβῖνον, τῆς αἰτήσεως ἐπέτυχεν. ἔτι μειζόνων κακῶν ἤρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπιτυχαινῶντο τῶν ἀνανίᾳ τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρεῖντες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν τινὰς τῶν σικαρίων ἀπολαβοιεν. ὑμόμβροί τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ἐλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκωσεν. καὶ ὃ τῶν δὲ τὴν κώμην ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην κωμόπολιν κατασκάψας, εἰς τιμὴν δὲ νέρωνος τιμὰς, νερωνιάδα, προσηγόρευσεν. ὁ βηρυτίους δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευάσαμένου, τῆς κατ' ἔτος θέσεως ἐθεᾶτο, πολλαῖς εἰς ἔτος μυριάσιν ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ εἰδὼν τοῦ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἦν πόλιν ἀνδριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τῇ τῇ ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν ἐκόσμησε, καὶ μικρᾷ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μεθ' οὗ αὐτῷ ὁ τῶν Ἰουδαίων ἦρξεν, διὰ τὸ ἀειαρύθμητον τὰ ἐκείνων, ξένην πόλιν κατοικεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ Ἀνανίας, ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ, τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης, ὃν καὶ βασιλεὺς, ἀφ' οὗ ἔτι ζάσης αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγίνετο. συνήματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπερεῖχε δὲ ἀνανίας τῷ πλούτῳ πρόσκαιρον τοὺς λαμβάνειν ἐπίμους. κατόβαρος δὲ, καὶ σαῦλος, αὐτὸς καθ' αὑτὸς μοχθηρὰ πλήθη συνῆγον, ἡμῖν μὲν ὄντες βασιλικῶς, ἐπὶ δὲ τοὺς ἀγρίππαν συγχύσεως τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα δὲ ἡμῖν σωτὴρ τῷ πόλιν ἡμῶν νοσοῦσαν, προκοπόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον. ὡς δὲ ἦλθεν ἀλβῖνος ἀπὸ δόξαν αὐτῷ χρήσιον φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρέχεσθαι, προσαγαγὼν τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τούτους προστάξειν ἀναιρεθῆναι. τοὺς δὲ οὐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὸν ἱερὸν κατατεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτοὺς ἀπέλυε. καὶ ἕως μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν διαφέρει, ἡ χώρα δῃώσεων ἐπληρώθη. τῶν δὲ λῃστῶν, φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, ὅσοι πρόσθεν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ἐπίσης τοῖς ἱερεῦσιν ἐπενέγκαι λινοῦν στολήν. πρόπαλαι γὰρ αὐτὰ τοῖς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύσεσθαι, κωμῳδεῖσθαι. καὶ τῆς ἀξιώσεως ἐδημάρτουν. ὁ γὰρ βασιλεὺς μὴ γνώμης τοῖς τὸ συνέδριον ἐπιχωρούσιν, συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς ἀποδεδύσθαι τὴν πρόσθεν ἐσθῆτα, φορεῖν λινοῦν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τι τῆς φυλῆς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοὺς ὕμνους ἐκμανθάνειν ὡς παρεκάλουν. πάντα τὰ ἐκείνοις τὰ πάτρια, ὧν ἀπεδεδάκτων, οὐκ ἐᾶν μὴ ἐχὶ δίκας ἀποδοῦναι. ἤδη δὲ τότε, ὁ τὸ ἱερὸν τετέλεσται. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἐργασαμένους τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους, διὰ τὸ τὰ προφῆ ἐκ τοῦ καὶ τὸ ἱερὸν ἐργασίας παρέξειν, καὶ χρήματα μὲν ἀποδύεται διὰ τὸ ἐκ δώρων φόβον ἔχειν ἀθέλων, προσορᾶσθαι δὲ τεχνιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοὺς θησαυροὺς βουλόμενος, ὁ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας ἐργάσαιτο, τὸν μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἐλάμβανεν, ἐπιδεῖν τὰ βασιλέα τὰ ἀναπολιτὸν σοὰν ἀνενεῶσαι. διὸ δὴ σοὰ μὲν ἔξωθεν ἱερᾶ, καὶ μένη δὲ ἐσ φάραγγι βαθεία, τετραικοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσι, ἐκ λίθων δὲ τετραγώνων κατεσκεύασο, ὧν λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πήχεις ὀκτώ. τὸ δὲ ὕψος ἐξ, ἔργον σολομῶνος δὲ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς δ', ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τὴν ἐπιμέλειαν δὲ ἱερᾶ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν καθαίρεσιν εἶναι ῥᾴδιαν, δυσχερῆ δὲ τὴν ἐκ σκιροῦ, ὅπου ἦν τοσαῦτα τούτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε δὴ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦργον δεήσειν, ἠρνήσατο μὲν τῷ τοῦτο δεομένοις. κατασπεύσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν ὃν

A ei populo, & oleum viritim distribuit: totamq; eam urbem ornavit statuis passim dispositis atq; expressis ad antiqva clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia pene sui regni ornamenta in eam civitatem transtulit: unde magnā sibi apud subditos paravit invidiam, qvod suos spolians externam urbem excoleret. eodem rege jubente Jesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Jesu Damnei filio non libenter sibi
B cedenti, unde natum est inter utrumqve dissidium. ascitis enim globis audacium juvenum sæpe a convitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus qvoqve & Saulus suam qvisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem favorabiles, alioqvi violenti & ad spoliandos infir-
C miores promptissimi. atqve ex illo maxime tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porro Albinus audito Gessium XVII.
Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis civibus, productis vinctis, qvotqvot erant in manifeste capitali culpa jussit interimi: reliqvos, qvi levioribus de causis conjecti erant in vincula, reductos in
D carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atq; in hunc modum vacuato vinctis carcere Judæa repleta est latronibus. Interea Leviticæ tribus homines qvorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, ut advocato concilio decerneret eis usum stolæ lineæ, qvæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim novationem pertinere
E ad perpetuam ipsius regni memoriam, neqve frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilii sententia permisit hymnorum cantoribus, ut deposito priore habitu, lineum, ut voluerunt sumerent. Aliam etiam ejusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos edisce re: qvæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunqvam violatæ absqve piaculo. Jam absolutum
F erat & templi ædificium. Populus igitur cum videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarū mercedibus victum qværere, nolensq; sacram pecuniam repositam habere, neqvando præda Romanis fieret, simulq; opificibus inde provisum cupiens: qvod vel una hora operato statim merces repræsentaretur: svasit regi, ut Orien-
G talem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro qvadringentos alto cubitos, saxis constructo qvadratis valde candidis: eratqve cujusqve saxi longitudo cubitorum viginti, sex vero altitudo: opus Solominis regis, qvi primus integrum templum condidit. Rex autem cujus curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, qvodcunqve opus demoliri facile, reparari difficile, maxime talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed urbem candido saxo consternere si liberet non

vetuit. Post hæc Jesu Gamalielis filio pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, qvo pontifice Judaicum bellum habuit initium. Conveniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, qvæ origo eorum, & qvi ad hunc honorem admittantur, & qvot usqve ad finem ejus belli fuerint. Primus igitur omnium, hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: qvo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. unde consvetudo obtinuit accepta a majoribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sangvine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur universi a primo Aarone usqve Phanasum, qvem, belli tempore seditiosi declaraverunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore qvo primum in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, usqve dum in Judæam ventum est, ubi Deo templum ædificavit rex Solomon. nam a principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viventibus etiam subrogari cœperunt alii. Itaqve hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primo penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. ex qvo autem die patres nostri ductu Moysis Agyptum sunt egressi, usqve ad templum a Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII post XIII. illos pontifices alii XVIII secuti sunt, a tempore Solomonis regis sibi succedentes, usqve dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram urbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Josedecum quoque pontificem illo abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Judæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captivitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Judæis, & reversis in antiqvam patriam permisit templum denuo condere, quando Jesus Josedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & ejus posteri quindecim universi usq; ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterum jam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul privavit, & sacerdotio, repulsoq; a successione ejus filio, Jacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia, quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ ejus conjugis amicitiam, persvasit eis, ut in Heliopolitica præfectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent. seq; illic pontificem

XVIII.

A Ἀνέκλυσεν. ἐπεὶ δὲ τὸν γαμαλιὴλ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν ματθίᾳ τῷ θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς ῥωμαίους πόλεμος ἰουδαίοις ἐλάβετο τὴν ἀρχήν. ἀναγκαῖον δ' εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ ποίαν ἔσχον τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεύσαντα τῷ θεῷ τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτοὺς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμένειν τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα ἐξ ἑτέρου γένους ἀρχιερωσύνης λαμβάνειν, ἢ τὸ ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ἑτέρῳ δ' ἥβιστα ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ τευξόμενος τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐβίουν οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ὃν Ἀαρῶνος ὡς ἔφαμεν πρώτου γενομένου μέχρι Φανάσου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδεχθέντος ἀρχιερέως τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων τὴν ἔρημον ἐπὶ τοῦ μωϋσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἑστώσης, ἕως μωϋσῆς τὸν θεὸν κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰουδαίαν ἀφίξεως, ἔνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν, ἀρχιεράτευσαν τρισκαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον ἕως τῆς ἐπὶ βίᾳ τελευτῆς τῶν ἀρχιερωσυνῶν εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ τῶν ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα οὗτοι τῶν δύο παίδων Ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι κατὰ διαδοχὴν τὴν τιμὴν παρελάμβανον, ἐνῆγε δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον αἴγυπτον, μωϋσέως ἄγοντος μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀνήγειρεν ἔτη δυοκαίδεκα καὶ τετρακόσιοι. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἑκκαίδεκα καὶ ὀκτὼ τὰ ἀρχιερωσύνης ἔσχον, ἀπὸ σολομῶνος B βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, μέχρι ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς στρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετήνεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰωσεδὰκου αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἐξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἐστι, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἡδὴ βασιλευομένων ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἀπολύσεως ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων γενομένης κῦρος ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ βαβυλῶνος ἰουδαίους πρὸς τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖραι. τότε δὴ τῶν ὑποτρεψάντων αἰχμαλώτων ἰησοῦς ὁ ἰωσεδὲκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. ἦν δὲ καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως ἀντιόχου τοῦ εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια, δεκαπέντε. πρῶτος δὲ ἀντίοχος ὁ προσηγορευθεὶς, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ λυσίας, τὸν ὀνίαν ᾧ μενέλαος ἐπεκάλει, πεπαυκότες τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν βεροίᾳ, καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν ἰάκιμον ἀρχιερέα γένους μὲν τοῦ Ἀαρῶνος, οὐκ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. διὸ δὴ καὶ ὁ ἀνανίας ὁ τοῦ τελευτήσαντος ὀνίου ἐξάδελφος ὁμώνυμος τοῦ πατρὸς φυγόμενος εἰς αἴγυπτον, διὰ φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους κατὰ τὴν ἡλιοπολίτην νόμον διαμαρτύρεσθαι τοῦ θεοῦ ναὸν παραπλήσιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἀρχιερέα

κατα-

καλασῆσαι. ἀλλὰ τοῦτ μὲν ὕστερον ἐν τῷ ἱερῷ καλασκευασθέντ@ A
ἐν αἰγύπτῳ, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δ' ἰάκιμ@ ἐτη
τρία τ ἀρχιερωσύνου καλαξάς, ἐτελεύτησεν. διεδέξα-
το δ' οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐναυτοὺς
ἐπὶ τοσοῦτος ἀρχιερέως ὄσα. πάλιν δ' οἱ τ ἀσαμωναίου
παίδων ἔκγονοι, τοῦ πρωτείου δ' ἔθνους ὀρεχθέντες, ἐ
πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἵνα δὴν ἀρχιερέα καθιστᾶ-
σιν, ὃς ἦρξεν ἐναυτοὺς ἑπτά. πέλευτήσαντ@ δ' ἐξ ὀπι-
θελῆς αὐτοῦ, ᾧ ἐπέδρας τ ὑπὸ τρύφων@ μηχανη-
θέντος ὡς ἀνωτέρω πρόπεμψάμεν, λαμβάνει τοῦ B
δ' ἀρχιερωσύνου σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ᾧ ἔτον δ' ὅλον
ὧδε συμπαντον ὑπὸ δ' γαμβρὸς Ἀλαφθαρένα, διεδέξα-
το παῖς ὑρκανὸς ἔνομα. ὃν καλαχρόνια τοῦ ἱερωσύνου
πλείονα τοῦ ἀδελφοῦ χρόνον ἐναυτῶν τριάκοντα ἓν ἔτ@
τ πρὸς ὑρκανὸς ἀποπλανώσας πέλυτα γηραιὸς, ἰδίᾳ τοῦ
κηδεστῇ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τοῦ Ἀλεξάνδρου καλαλιπών.
κληρονομεῖ δ' ἕτερον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν πέλυτή-
σαντα, τοῦ ἱερωσύνου δ' καλαχρόνια μὴ βασιλείας. ἐφ' C
Ἀλεξάνδρα ποιεῖται τὸν πρῶτ@ ἰδίας ἐναυτὸν ἕνα. βασι-
λεύσας δ' ὁ ἀλέξανδρ@ κ ἱερατεύσας ἔτη ἑπτακαίδεκα,
καλασκεῦσε τ βίον, ἀλεξάνδρα τῇ γυναικὶ καλασῆσαι
τ ἀρχιερατεύσαντα ἀπιτρέψας. ἡ δ' τοῦ μὲν ἀρχι-
ερωσύνου ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ δ' τοῦ βασιλείαν ἐν-
νέα ἔτη καλαχρῆσα, πέλυτοῦ τ βίον. τ ἴσον δ' χρόνον τὴν
ἀρχιερωσύνου ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μὴ γὰρ τὸν
ἀναιρεῖ αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀ- D
ριστόβουλ@, κ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τοῦ ἀρ-
χιερέως, αὐτὸς δ' ἐβασίλευσε, κ ἱεράτευσε δ' ἔθνους. ἔτη δ'
τρία τ βασιλείας, κ πρὸς μησὶ τρισὶν ἴσοις πομπηί@
ἐλθὼν, ἐ τοῦ τ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν κ κράτ@ ἑ-
λὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετ τ τέκνων ὄντος ἔπεμψε.
τὸν δ' ὑρκανὸν πάλιν τοῦ ἀρχιερωσύνου ἀποδείς, τοῦ
μὲν δ' ἔθνους πρωτείου ἐπέτρεψε, διάδημα δ' φορεῖν
ἐκώλυσεν. ἦρξε δ' πρὸς τοῖς ἓξ ἐνέα τοῖς πρώτοις ὑρκα-
νὸς ποταρχ ἔτεσι. βαρζαφάρνης δ', ἐ πάκορ@, E
οἱ τῆς παρθυαίων δυνάστ@, διαβάντες τὸν εὐφράτην,
κ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρία παρέλα-
βον, δ' ἀριστόβουλ δ' υἱὸν ἀντίγονον, καθίστασαν βασιλέα.
τρία δ' ἔτη, ἐ τρεῖς μῆνας ἄρξαντα δ' τον, στᾶσίς τε κατ'
ἡρώδην ἐξεπολίορκησαν, αὐτῶν@ δ' ἀνεῖλεν εἰς τοῦ
ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. τοῦ δ' βασιλείαν ἡρώδης πα-
ρὰ ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ὑπὲρ τὰς ὀκ δ' ἀσαμωναίου
γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ ποθὲν ἀσήμους, ἐ μό- F
νων ἐξ ἱερέων ὄντι, τοῦ ἑνὸς ἀριστοβούλου τ τιμὴν ἀπένεμε. τὸν δ' ἀριστόβουλον ὑρκανοῦ δ' ὑπὸ πάντων λη-
φθέντ@ ἰώνιον ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελ-
φῇ αὐτοῦ συνῴκησε μαριάμμῃ τοῦ δ' πληθὺς πρὸς
ἑαυτὸν ἠρώμενο@ εὐνοίαν, διὰ τοῦ ὑρκανοῦ μνήμην.
ὅτε φοβηθεὶς μὴ πρὸς τ ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλί-
νωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πνιγῆναι μηχανησάμε-
νο@ κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μὴ δ' τον G
ἐκέτι τῆς ἐκγόνοις τ ἀσαμοναίου παίδων τ ἀρχιερω-
σύνου δῆτις δοσεν. ἔπραξε δ' ὅμοια τῷ ἡρώδῃ πρῶτ τ κα-
τασκευῆς τ ἱερῶν, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, κ μὴ δ'
τον τοῦ ἀρχιερέως ῥωμαῖοι τῶν ἰουδαίων ὡς ἀφελαβόντες. ἐ-
στι οὖν οἱ ἀπὸ τῶν ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες,
μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, κ τοῦ πόλιν πῦρ@
ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες ἑκκαιδεκατῶι. χρόν@
δὲ τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά, καί τινες μὲν
αὐτῶν ἐπολιτεύσαντ' ἐπί τε ἡρώδου βασιλεύοντ@,

constituerent: de quo templo sæpe alias diximus. Jacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit civitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Jonatham creaverunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato e vivis, frater ejus Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cum per unum & triginta annos gessisset, jam decrepitus successori Judæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quam sacerdotii, postquam ille sumpto tum primum diademate unum annum utraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum conjungens pontificatui cum vigintiseptem annis præfuisset rebus Judaicis, moriens Alexandræ uxori permisit deligendi pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoque in regia potestate novennio e vivis excessit: quo toto tempore Hyrcanus ejus filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum, Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad privatam vitam redegit, & sibi ipse regnum simul usurpavit ac sacerdotium: exactisque in utraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superveniens Pompejus vi cepisset Hierosolyma, a victore vinctus Romam missus est cum liberis; & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate; præterq; priores illos novem, per alios XXIII annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum trajecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoque vivo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam jussu Antonii dedit supplicium. Herodes autem accepto a Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creavit pontifices, sed eum honorem quibusvis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absq; uno Aristobulo. hunc enim Hyrcani a Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ uxoris fratrem, ob favorem populi, & Hyrcani avi memoriam sumo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necavit natantem in piscina, ut supra diximus: neque postea ulli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus ejus filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt provinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu usque in diem qua templum & urbs incendente Tito conflagravit pontificatum gesserunt, in universum numero viginti octo: tempusq; eorum sacerdotii centum anni, & septem insuper; quorum aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao ejus filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in ejus fastigio pontificibus: de qvibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Qvomodo Florus Albini successor tantis Judæos affecerit injuriis, ut coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor a Nerone missus plurimis Judæos replevit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxitq; secum Cleopatram conjugem non minus improbam, per qvam, ut Poppeæ Augustæ amicam, Judææ administrationem impetraverat: adeo vero potestate violenter abusus est, ut Albinum Judæi desiderarent qvasi beneficum. nam ille qvantum poterat clam erat malus & nocens: Florus contra qvasi ad ostentandam missus malitiam, publice traducebat nostræ gentis injurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniqvitatem reliqvum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unqvam lucris satiabilis, undecunqve parva æqve captans ac magna, ut etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, qvam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeoqve nullus erat injuriarum vel modus, vel finis, ut miseri Judæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerẽtur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, judicantes ubivis etiam apud Barbaros se vivère posse commodius. Et qvid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel universos qvam paulatim perdere. Itaqve secundo anno postqvam is venit procurator in provinciam, duodecimo vero Neronis imperii, bellum id cœptum est: qvo tempore qvanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exacte cognoscere poterunt, qvi dignabuntur legere libros a nobis conscriptos de bello Judaico. atq; hic dicendi finem faciam de antiqvitatibus, qvas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Judæis, vel in Ægypto obvenerunt, vel in Palæstina cæteraq; Syria, tum qvas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, qvove modo tractati simus a Persis & Macedonibus, & postremo a Romano populo. his enim omnibus accurate descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum qvoqve res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharumqve potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita ut a principio sumus polliciti. ausimqve addere qvod nemo alius scriptor Judæus, externusve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulium meorum confessione disciplinas egregie calleo,

ἡ δὲ τὴν ἀρχελάου δ' παιδὸς αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ τῶν τούτων πολλῶν, ἀριστοκρατία μὲν ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος, τῶν δὲ περιστάσεων δ' ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς πεπίστευντο. περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς Φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος τοσαύτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕΣΙΟΣ δὲ Φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομένιος δὲ τὸ γένος ἦν ἐπήγετο δὲ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἀρετὴν φίλιον οὖσαν πομπηίας τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρία μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ὥστε δὲ περὶ τὴν ἐξουσίαν ἐγένετο κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνεσαι ὡς εὐεργέτην ἰουδαίοις. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέρυπτε τὴν πονηρίαν, καὶ δ' μὴ πᾶσι κατάφωρος εἶναι προῄει. γέγονε δὲ Φλῶρος καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τάς τε ἐθνῶν ἡμῶν παρανομίας ἐπέμπλασε, μήτε ἁρπαγῆς παραλιπὼν μηδεμίαν τρόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. λίαν γὰρ ἄπληστος πρὸς ἔλεον, πάντας δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰς ἁλόντας τῶν ἁλίσκων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστῆς κοινωνήσειν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ ἔπραττον, ἐξέλυσεν παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν δὴ τῆς μέρεσιν ἔχειν πεπισμένοι. ὃ δ' οὐ μέτριον οὐκ ἦν, ἀλλ' οἱ δυσχερεῖς ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας παρῃνεῖν ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τὰ ἰδίων ἐξιστάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὑπὸ δὴ ποτε πάντων τῶν ἀλλοφύλων κατακήσοντες. καὶ τί δεῖ πολλὰ λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενος ἅθρόως, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τῶν δεχῶν ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ὑπατείας Φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν ὁρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βιβλίοις γεγραμμένοις. παύσεται δὲ ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μετὰ ταῦτα πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη, τὸν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου διάδοσιν, μέχρι ἔτους δωδεκάτου τοῦ νέρωνος ἡγεμονίας, τὰ ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατά τε τὴν αἴγυπτον, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, τίνα τε πέρσαι καὶ μακεδόνες διαπεπράκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἰμαι, μὴ ἀκριβείας σπουδὴν ἔχειν, τηρῆσαι δὲ πεπειράμην, καὶ τὸν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῶν ἐν διακοσίοις ἔτεσι γενομένων. ἀπολαυὴν δὲ πεποίημαι, καὶ τὸν περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶντι δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔστι γὰρ ποιήσειν ἐν δεκὴ ἐπαγγελάμενον τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ χαρούσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων σωτηρίαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην οὕτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμενα τὰ ἐμοὶ συνήθη πλεῖστον αὐτῶν καὶ τὴν ἐπιχώριον παιδείαν διαφέρω,

καὶ τῶν

καὶ τὴν ἑλληνικῶν ἢ γραμμάτων ἐπιστήμας μεταχεῖν, τοῦ γραμματικοῦ ἐμπειρίαν ἀναλαβεῖν, τοῦ δὲ ῥητορικοῦ ἀκρίβειαν, πάντες ὑφ' ἑαυτῶν ἐκωλύσθημεν. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ εὐμενῶς ὑποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτους ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν ἔναγχ νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ τὸ μόνον, οὐκ ἐλευθέρων τισὶ τυχόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν ἥδιστον, μόνοις ἢ σοφίαν μαρτυρεῖσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπιστα-
μένοις, καὶ τοῦ ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἐρμηνεύ-
σαι δυναμένοις. διὰ δὲ τὸ πολλῶν πονησάντων περὶ τοῦ ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῶν πόνων τοῦ ἐπικαρπίαν εὐδὺς ἔλαβον. ἴσως ἢ οὐκ ἂν ἐπίφθονον ἡγοῖτο, περὶ καὶ ἡμᾶς τοὺμοῦ, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πεπραγμένων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔτι ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις ἢ καταπαύσω τοῦ ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ ἢ μυριάσι στίχων. καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ κατ' εἰδρομὴν, ὑπομνήσω πάλιν, ὅ τε πόλεμος, καὶ τὰ συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς τῶν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις ἐστὶ τρισκαιδεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς Δομετιανοῦ ἡγεμονεύοντος ἀρχῆς, ἐμοὶ ἢ δὲ ἡμέ-
σεως πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. προῃρημαι ἢ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων, ἐν τέσσαρσι βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων ἅ τε κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

Græcanicæ qvoqve literaturæ non ſine profectu dedi operam, qvamvis exquiſitam pronuntiandi rationem aſſeqvi per patriam conſvetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſervis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, ut eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix uni ſucceſſit atqve alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla invidia prohibet etiam de meo genere, geſtisqve per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atqve ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum vero ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem usqve diem evenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis vero meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Judæorum opinionibus, quas de Deo habent ejusq; eſſentia, & de legibus, qua re per eas liceat nobis facere alia, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERUM OMNIUM APUD JOSEPHUM MEMORABILIUM INDEX SECUNDUM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

AAron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
ejus filii quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filii ejus duo seniores dum offerunt, exusti, ibid.d
virga ejus floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.c. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abassarus a Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarte patri successit 1043. c
ejus mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissolvendorum peritus 268 a. & 1043. b
Abdonis principatus Hebræorum 159. b
Abel quid significet: occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa urbs 141. c
Abemerigus Isaæ suam filiam dat uxorem 684. c
Abenerus præfectus exercitus 183. b 194. b. Jebosthum Sauli filium constituit regem 212. c
pugnat contra Joabum, ibidem. transfert regnum ad Davidem 213. f
ab Joabo fraudulenter occiditur 215. a
Aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiaque ejus 1093. d
Abesalomus Ammionem fratrem jugulat 227. d
fugit in Gesura, unde à patre reconciliato revocatur, item forma ejus & cæsaries qualis, tum qvomodo Joabum tractarit. 228
popularem auram captat & regnum 229. c. cum patris concubinis rem habet 231. d. cogit magnum exercitum contra patrem 233. c. pendens in arbore interimitur 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipsi manum infert 688. e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173 b.
Abiatharus Abimelechi filius servatus à Sauli sævitia 196. f. confirmatur ei pontificatus 241.f
quomodo a Davide ultus, ejus domus sacerdotio privatur 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f
Tyriorum rex 1042 e. 1043.a
Abigæa Nabali uxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Joachimum e vinculis eximit 350. c
Abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155.g
urbe & tribu pellitur 156.c
Sicimas captas solo æquat 157.b
occiditur a muliere ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
Abironi cum suis terra dehiscit 107.c
Abisace puella calefacit senem Davidem 246.g
ambit eam uxorem Adonias 253
Abisæus Joabi frater. vir fortis 212 c 336. f. cum fratre Sabæum persequitur 238.e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242.c
Abrahamus quando natus 15.c
Lotum nepotem adoptat 15.g
e Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ibid.
hinc in Ægyptum proficiscitur. ubi uxorem fingit esse sororem suam 16. f. Ægyptiis disciplinas instituit 17. c. Assyrios vincit 18.c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius a Deo 18 e
genuit Ismahelem ex Agare 19.d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara. 21.a
a Deo tentatur 22.e
monumentum sibi & posteris comparat 24.b
ducit Chæturam uxorem, suscipit liberos ibid.c
Isaco quærit uxorem ibid.e
moritur 26.b
ejus arma contra Pharaonem 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adjutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474. f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a
Achabus Amarini filius regnum paternum majoribus contaminat id sceleribus, quam antecessores sui 285. e
agnoscit suum fatum & pœnitet 289. e. cedit Adadi filio bellum inferenti 290 c. eundem vincit 291.c
occiditur 295. d
ipsius liberorum capita præciduntur 310.c
Achar furtum committit 137.c
plectitur 138.e
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, ejusque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Jothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, belloque impetitus, magnam patitur stragem 321.d
Assyriorum regis auxilio ulciscitur Syros, stultus & impius moritur 322.d
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b
impetitur a 2000. militibus dimissis 607.d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773 e
militibus tumultuantibus resistit 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274.b. 280.c
Achilaus princeps commentariensium 247.f
Achimanus Berzellæi filius apud Davidem manet 237.f
Achimas Davidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Davidem commeatu juvat 196.b. accitus ad Saulū occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel a Davide ad Absalomum deficit 229.d male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Absalomum & se suspendit 233.a
Acmes Juliæ famulæ dolus 595 b. 771.d
Acmon gigas Davidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
Acusilaus Argivus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034. g
Adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Joa Israelitarum rege privatur 316 a
Adadus Syriæ & Damasci rex cum Davide confligens vincitur 221. f

*

Adadi hujus posteri dicti reges Syriæ, sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
Adadus tertius Samariam vastat ibid.
Adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292. c
Joramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302. e
bello aggreditur Jorammum 302. e
fugatur a deo 305. a
præfocatur ab Azaele 306. d
Adami creatio, & quid ea vox significet 5. a
lapsus & mulcta 5. e
ejus soboles, posteritas & mors 6. d
Adar mensis 132. e. 366. e. 381. f 414. a
Adar mensis dies XIV. & XV. cur festi Judæis 381. b
Aderus Syriam occupat, & rex ejus efficitur 273 f
Adoma quid significet 36. b
Adomus dictus Esaus ibid.
Adoni quid significet 145. e
Adonias Davidis filius regnum paternum affectat 247. a
fugit ad asylum, & veniam commissi a patre impetrat 248. d
salutat matrem Solomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254 b
Adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilaverat 145. e
Adoramus qvæstor tributorum ordinatur 241. e
lapidibus obruitur 275. e
Adulterii suspecta qvomodo purgetur 95. a
Adramalechus Senacheribi filius patricida 330. e
Adrazarus Sophenorum rex à Davide victus 222. c
Ægyptius vates seductor Judæorum 695. f
Ægyptii populus qualis 13. f 54. b
Ægyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17. c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintam fructuum portionem regibus pendant 53. c.
pugnant cum Æthiopibus 57. f
Hebræos insequuntur 66 a
quare Babylonem abducti 345. c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034. b. 1035. f
testimonium de Judæis 1039. c
1050. g. qvid eis Græcorum commercium conciliarit 1038. d
sexaginta millia Judæorum peremerunt 992. e per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Judæorum corrupere 1051. e
Ægyptiorum dii descripti 1054. c. 1065. servitus 1068. e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum jus civitatis largitus est. ibidem.
Ægyptum mare totum portub. caret 894. b
Ægyptum fames occupat 44. e. 53. a
Ægypti regina Solomonem invisit. 270. a
Ægypti descriptio 807. f. 895 g
Ægyptus unde nomen acceperit 1045. f
Ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539. b
Æmilius Jucundus à Judæis occisus 810. f
Æmilius Regulus Corduben. 653. e
Æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572. e
Æoles populus 13. c
Æratiæ qvis inventor 7. d
Æris genus auro pretiosius 222. d
Acinaces Persicus, qualis 697. a
Æta, petra, Sampsonis habitatio 161. c
Æternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956. f
Æthiopes, populus 13. f
bello Ægyptios infestant 57. f
qvomodo à Mose victi 58. d
Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem accepisse 279. f
Agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19. c
ablegatam una cum filio consolatur angelus 22. b
Agatharchides historicus 1050. b
Aggæus propheta 365. f. 366. e
Agiræ Nabathæi facinus 935. b
Agrorum terminos qvis primus fixerit 7. c
Agriculturam quis invenerit ibid.
Agrippæ Aristobuli filii soboles 628 a. varia fortuna 629. usque 637
M. Agrippæ in Judæos benevolentia 398. d
Agrippa in Asiam mittitur 540. a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549. d
ejus in Judæos studium 562. b 584. e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638. c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638. f
convivio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642. c
Judæos reconciliat Cajo 643. b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670. d
tergiversator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733 d
ejus in Judæam reditus 674. f
Silam vinctum adservat 677. b
reliqua ejus gesta usque mortem 677 678. 679. 680. & 793. 795. 796. 801. 803. 804 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893 906. 907. 913.
Agrippa filius Agrippæ 679. f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Judæis 683. b. Chalcidi præficitur 690. d. Claudio autor, ut Judæorum causam legitime cognoscat 693. a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat. ibid. b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694. f. domum extruit 697. c. Neroniada nominat & munificus est 698. g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030. b
Agrippæ regni fines qui 832. f
Agrippina Claudii Cæs. uxor 692. g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694. b.
Agrippium à quo conditum 746. e
Ainam invadunt Hebræi, & fugantur 137. d. capitur & succenditur 138. d
Alabarchiæ magistratus 693. f
Alanorum natio, qvis descriptio. 985. a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
Albinus Judææ præsidet 694. f.
Judæam latronibus explet malus 699. c 702. b
Albinus Rom. præfectus Jesum Anani filium misere mulctatum dimittit 951. c
Albini procuratoris direptiones & injustitia 121. per totum
Alcimus in pontificatum succedit, alias Jacimus dictus 421. e
profugit ad Demetrium ib. perit 424. b.
Alexander alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 630. d
Vide infra Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430. c
vincit 432. e
Jonathæ amicitiam ambit 430. e
Jonathan in summo honore habet 435. a. Ptolemæo Philometori hostis factus occiditur 437. f
Alexander Aristobuli filius Judæam infestans à Gabinio vincitur 476. e
rebellans Romanos qvotqvot potesti interficit 477. b
Hyrcano bellum infert 721. c
cum Gabinio pugnat 723. a
securi percutitur 723. f
Alexandri fictitii actus & fallaciæ 783. d
Vide Pseudalexander
Alexander Herodis filius Roma reversus ducit uxorem 549. c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555. 556. 557.
calumniis oppressus conjicitur in vincula a patre 568. f
reconciliatur patri per socerum. 569. f.
iterum calumniis urgetur ab Eurycle aliisque 573. 574
& in carcerem detruditur ibid. accusatus à patre Beryti, damnatur 578. f
strangulatur 580. b
Alexander Herodis filius veneficii accusatur à patre 711. e
iterum accusatur 715. d
& in vincula conjicitur 716. b
accusatur 719. g
strangulatur 761.
ejus soboles 762. a
Alexandri Herodis filii posteri in majore armenia regnaverunt 793. g.
Alexander Jamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456. c
circumvenit astu Ptolemæum Lathurum, à qvo postea vincitur 457. g.
iterum belligeratur contra eum 458. e
præliatur cum suis 460. c
cum Demetrio Eucæro ib. g.
immanitatis causa Thracides dictus: aliaque gesta & mors 463. 464. 713. 714. 715. 716
Alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673. e
ejus divitiæ quantæ 690 b
Alexander rex primus Machærunta ædificavit 980. e
quo tempore mortuus 1048. d
ejus morte Judæi Ægyptum & Phœnice translati 1049. b
Alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 383. d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384. d
pontificem Jadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Judæis qvæcunque postularent concessit 385. e 816. b

eo mortuo quomodo regna ejus occupata 386. f
Alexander Tiberii pater portam templi ſupra Corinthiam craſſiori auro & argento perfudit 917. b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinas Demetrii victi loco rex conſtitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Jamnæi uxor qvomodo à morituro marito inſtructa regnum ſervarit & adminiſtrarit 463.b
morbus ejus & mors 465. b
Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Ariſtobuli, infenſa Herodi 512. b 513.b
Alexandra Phaſaeli filia 617.g 628. a
Alexandria plus ſingulis menſibus quam Hieroſolyma toto anno pendit Romanis 807. g
iisdem quatuor menſium annonam miniſtrat 808. a
Alexandria civitas poſt Romam maxima 903. b
Alexandriæ portus deſcriptio 894.c
urbis ſitus deſcriptus 807.g 808. a
Alexandrinorum ſeditio contra Judæos 816.b
Alexandrini Veſpaſianum pro imperatore prompti agnoſcunt 894.
Alexandrinorum fortitudo & præſtantia in oppugnatione Hieroſoly. 922.e
Alexandrini quamdiu ceſſerint Judæorum ſolennitatibus 1065.
Alexandrini ſeditionis autores, Apionis ſimiles ibid.
Alexandrium arx 472. f 476.c
Alexas duxit Salomem uxorem 583. b. 223. f
juberur ab Herode nobiles Judæos ſe defuncto occidere 598.d
pie agit 600. b
Aliſas, aliſæi 13. c
Aliſfragmuthoſis rex contra paſtores gerit bellum 1040. d
Aliturus minorum actor 999.d
Allus Samarita, libertus Neronis 631 a
Althemus præ timore obriguit 744. c
Amalecitæ gens 74. b
Amalecitæ bellum Iſraelitis inferunt & vincuntur 75.d
Amalecitæ Hebræos ſubigunt 153. d. eorum rex captus & occiſus 185. a
Amalecitas quanto deus odio ſit proſecutus, & qvomodo Saulus eos extirpaverit 184. b
David cædit eos 207.f
Amalecus nothus Aliphazæ filius 36. c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Judæos propter Mardochæum concepit odium 375.a
conſuluit contra ſeipſum 378.b
in crucem Mardochæo paratam ſuſtollitur 380.a
& filii ejus 382.a
Amaræi filii quomodo Joannem Gaddim interfecerint, & quas ejus cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moyſis pater & Aaronis, deum invocans ut Hebræos redimat exauditur 55. b
Amaramus ſeditioſus exulat 682.c
Amarinus conſtituitur rex 284. f
Amarinus conſtituitur rex 284.f
obit diem ſuum, relicto principatus ſucceſſore Achabo filio 285. b
Amaſus Abeſalomi copiis præficitur 253. c. impetrat veniam a Davide, cui gratulatur regni reſtitutionem 236. c
conſtituitur præfectus exercitus 238. d
occiditur a Joabo 238. f
Amaſias filius Joaſis regis Judæ, vir bonus & pius patri in regnum ſuccedit 315.b.316. c
paternæ necis autores tollit, Amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur a propheta 317. a
minatur Joæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317.b
Amaſias ſacerdos 298.a
Amathus, Amathæ 14. d
Amathus caſtrum ad Jordanem 459.b
Ambitio quantum malum 215. b. per totum
M. Ambivius præficitur Judææ 619. a
Amenophis regni terminus 141.b
Ameſſes regni terminus ibid.
Amias Achaz. fil. bello ſuperatus à Zacharia trucidatur 321.f
Aminadabus Levita 171. c
Ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes male excipiuntur 157. f 158. d
Ammanitarum contumelia in Davidem 223. f
& quæ de eis ultio accepta 224. f. excinduntur 228.b
Ammanitæ & Moabitæ ſocii mutuo ſeſe occidunt 298. e
Ammaus exuſta 781.b
Ammaus thermæ ſanandis corporibus idoneæ 864. b
vide & Emmaus
Ammonius inſidiator Ptolemæi Philometoris occiſus 437.a
Amnon ſororem Thamaram ſtuprat 228. g
occiditur à fratre Abeſalomo 227.d
Amoræi cum ſuis regibus deleti 11 d. qui eorum ditionis termini. ibid.
Amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118. a
Amoſus Manaſſis filius regno paterno ſubſtituitur, qvod propter impietatem non diu tenens occiditur 333. a
Ananelus conſtituitur pontifex ab Herode 212. b
honore privatur 513. a
reſtituitur ei 511. a
Ananias Masbali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938 f
Ananias mercator Judæus regias mulieres Judaicam religionem docet 685. a
Ananias Nebedæi fil pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692. e
Ananias nominatur Sedraches 346. a
Ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452. g. 458.d
Ananias Phariſæus Joſepho ſe opponit 1013. f
Ananiæ pontificis liberalitas, ejusque ſervorum iniquitas 698.d 699. b. ipſius filius capitur à ſicariis 698. e
Ananiæ pontificis domus incenditur 811.
Ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ib. cum fratre interficitur 812. e
Ananus Anani filius pontificatum acquirit, & Jacobum lapidat 698. b
Anani ſenioris felicitas ib. a
Ananus Jonathæ filius Geſtio portas prodere voluit 819.g
Ananus Judæorum dux vinctus Romam mittitur 692. e
Ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe præparat 818. f
apparatum belli rurſus amittere noluit 819.a
milites contra Simonem Gioræ mittit ibid. e
Ananus pontifex, ejusque geſta 872. & 874. 875. per totum.
Anani mors Hieroſolymæ excidii principium 882.g ejusque virtutes celebratæ ibid.
Ananus Sethi filius pontifex conſtituitur 618. e. eo privatur 619. c
Ananus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956. c
Anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
Anaxagoræ Clazomenii mors 1079. f
Anchus rex Gittæ 195. c. 203.b
exercitum ducit in Hebræos 203. f. 206. d
Andromacho amicitiam renunciat Herodes 567.g
Andronicus Meſſalami filius orator 434. a
Angelus, quale nomen 522. b
Angelos cum mulieribus coiiſſe 8 c
Anilæi & Aſinæi Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
Animi unde certiſſimum argumentum colligatur 199.e
Anna Helcanis uxor 165.b
Annibas ſeditioſus plectitur 682. c
Annius Minutianus 633.e. 636. 671.e
Annius Rufus Judææ præficitur 619.b
Annus magnus quot annis conſtet 11. c
Anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Jobeli remiſſio 96. b
Anni quot ab exitu Iſraelis ex Ægypto uſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
Anteji interitus 661.f
Anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
Antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388. a
Antigonus Ariſtobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d
accuſat Cæſarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 491. d
reducitur in regnum per Parthos 494. e. amputat Hyrcano auriculas 497.e.
accuſatur Romæ, & placat pecuniis hoſtem 499. c
quomodo ab Herode oppugnatus ſit 500. c
& inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio 507 c
Antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508. b. 510. e. per totum.
Antipatrum & Hyrcanum accuſat 714.g
vincitur ab Herode 729. d. rex conſtituitur 732.d. qvam inſolens ex unica victoria factus 738. d. dat ſe vinciendum Soſio 741. d. ſecuri percutitur ibid. f

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obsidioni præficitur 452.b
qvomodo à fratre & cur occisus 454 f. 712. e
Antiochia Mygdonia, urbs 687.e
Antiochia, Syriæ metropolis 852.c
Antiocheni Demetrium ejectum recipiunt 437. d
Antiocheni soli cum Sidonis & Apamenis pepercerunt Judæis cohabitatoribus suis 815. e
Antiochensium odium in Judæos 398.c
Antiochensium petitiones apud Titum 976.e
Antiochus Antiochi Grypi filius victus & occisus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
Antiochus Antiochi Cyziceni filius superat Antiochum Grypi & superatur inde ab Encæro & Philippo fratribus ibidem 460
Antiochus Aspendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
Antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
Antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
Antiochus deus Alexandri fil. adolescens rex coronatur & amicitiam cum Jonatha init 440.a
trucidatur a Tryphone suo tutore 447.b
Antiochus Dionysius Antiochi Grypi fil. Damasci regno potitus quid gesserit 462.a
ejus cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e.
Antiochus Epiphanes Seleuci fil. & ejus gesta contra Judæos 407.g
usqve 419. 975. ad Elymaida vincitur 418. e
commissa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum. aliaqve ejus gesta 1087. 1088. 1089. 1090.
Antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Judæam irruptio sæva 708.d
Antiochus Epiphanes qvomodo ceperit Hierosolymam 929. f 934.e
Antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex constituitur 419.c
Bethsaritas expugnat 420. d
Philippum tutorem regnum invadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
Antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. qvomodo Judæam afflixerit 709.e
Antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Judæos 398.e
dat filiam Ptolemæo uxorem 401.a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
Antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398. e
Antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrii rex natus Tryphonem persequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur subigere, sed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hierosolymis, & cognominatur Pius 449. per totum.
regno & vita privatur ab Arsace 450. b
Seleucum Grypi vincit 460.a
Antiochus Grypus qvi & Philometor Demetrii Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syriæ occupat & Heracleonis insidiis occisus 451. d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834. f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acqvirit 611. e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469. b
Antipas regii generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554. d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568. e. 574.e
malicia ejus 582. per totum.
ejus in patrem insidiæ 585.a, 587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur civitate 749
fratrib. insidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766. c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769, 770. per totū.
occiditur 773. f
Antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717. f 718. per totum, aliaqve ejus gesta 722. usqve 727.
Antipater accusatus, declaratur præfectus Judææ a Julio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.c
Antipater qvi prius Antipas, qvomodo se suosqve evexerit, & Aristobulum regno ejecerit 469.c
Scaurum commeatu juvat 475.f
ejus autoritas, uxor & liberi 429.d
qvalem operam navarit Cæsari, aliaqve ejus gesta ibidem & 480
dynasta & procurator Judææ constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula provehit 483.b
Antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777. d
Antipater Samarita Antipatri Herodis filii procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766. b
Antipatris civitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum apparārunt in Herodis interitum 588.f
Antiqvitatū libri xx. qvod tempus complectantur, & qvas historias 702.e
Antonia Drusi majoris uxor Germanici & Claudii mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
ejus favor in Agrippam 634.c
ejus prudentia 637.b
Antoniæ ædificii Herodiani descriptio 919. c
Antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
Antonia turris ab Herode condita 544.f. 624.d. 746.d
Antoniæ fundamenta subversa 951.c
M. Antonii decreta pro Judæis 488. per totum.
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g. 729.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promovet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum e medio tollit 508.b 510 c
M. Antonius donatur ab Herode 510.c
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.b
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium a Cæsare 524.a
occisus 524.c. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Jud. præficit 734. b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
Antonius centurio a Jotapateno insidiis interemptus 850.d
Antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
ejus gesta ibid.
Antonius Primus e Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f ejus gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c
Romam properat ibid.
Antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
Aod. vide Jodes
Apachnæ regni termini 1040.b
Apamia obsidione liberata 727.c
Apellæus, mensis 370.a. 409.b
Aphrica unde sic denominata 24.e
Aphri & Æthiopes quantum annue pendant Romanis 807.e
Apion Alexandrinorum legatus contra Judæos 649.c
Apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
ejus portentosa mendacia de Judæis & tota vita taxata ibidem 1061. 1062. per totum. & ejus calumniæ & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Judæis impudentissime fingit 1065. 1066. 1067. per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazaræorum ducis prælium cum Jamnæo, & mors 459.c
Apollonius Antiochi dux, à Juda Maccabæo victus occiditur 413.b
Apollonius Davus præfectus Alexandri filii Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Jonatha 436.b
Apollonii Molonis mendacia de Judæis 1065. 1069. 1077.
Aponius senator laceratur 672.c
Apsanes Judæis præficitur 1041
Aqvila aurea supra portam posita dejicitur 596.b. 772.c
Aqvila qvare Romanorum insigne 838.b
Aquila Caligulæ interfector 660.c

Ara tabernaculi, & Arula ſuffumigatoria 83.f
Arabia, confinis Judææ. 469.c
Arabes qua ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
Arabes Hebræos ſubigunt 153.d.ab ipſis rurſum cæduntur 155.a
Arabum prælium cum Herode 519.f
Arabum Iudæam devaſtantium ſævitia 609.c
Arabum geſta in Iudæa poſt mortem Herodis 781.b
Arabes Judæorum transfugarum viſcera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
Aramus, aramæi 15.a
Arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
Aranes ubi mortuus ibid.d
Araſci templum 330.e
Arbela vicus 1022.f
Arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5. e
Arca Noe 8.e
Arcæ Noe reliquiæ ubi ſerventur 684. c
Arcæ tabernaculi forma 82.f
Arca in poteſtatem hoſtium venit 168 d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos pervenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
Arca transfertur Hieroſolymam in templum Salomonis 263.b
Arcades de antiquitate gloriantes, poſt Athenienſes literis eruditi 1035. d
Arce, alio nomine Arctipus, civitas 81. a
Arce, quæ nunc Petra, civitas 110. b
Archelais vicus conditur 613.f
Archelaidis palmeta 619. a
Archelaus Cappadocum rex 549. c 558. f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569. g. ejus prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608. c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601. g. 602. a accuſatur apud Auguſtum 603. e ethnarcha, non rex confirmatur ab Auguſto 611. e. Glaphyram fratris defuncti uxorem ducit 613. f accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614. a 784. b. venduntur ejus bona 618. e a fratre falsò calumniatur 767.d rex conſtituitur 773. g. in ſeditionem incidit 775. 776. 781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte levatus 783. a. ejus reditus quanti ibid.b.
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956 c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiusque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469. e. 470. b. cum Scauro fœdus init 471. f
Aretas qui antea Æneas conſtituitur Arabum rex 572. e. confirmatur 577. d
Aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472 d. 716. a. cum Herode bellatur 626. b. & Judææ infert bellum 716. a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721. c
Aretas Petræus Rom. auxiliatur 609.a
Argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034. f
Ariphanes Græcus hiſtoricus Judæorum mentionem facit 1051. a
Arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843. e
Ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
Arion procurator Joſephi Tobiæ fil. 405.
Ariſtæus Judæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
Ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123. b
Ariſtotelis apud Clearchum verba de Judæis 1048. a
Arius centurio confoſſus 608 d. 780.e
Ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
Ariſtobulus Agrippæ frater, Judæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
Ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcens pulcherrimus 514.d. ab Herode conſtituitur, pontifex, & occiditur ab eodem 513. f. 514. g
Ariſtobulus Alexandri Jamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405. b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471. c. qvale donum Pompejo miſerit, & controverſiam cum fratre apud eundem diſceptaverit 471. c. qvomodo à Pompejo tractatus 472. f vinctus abducitur Romam 475. e vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477. d. veneno ſublatus eſt 479.g
Ariſtobulus Herodis fil. reverſus Roma ducit uxorem 549. c. conjicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574. f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578. f. ſtrangulatur 580. b
Ariſtobuli filii Herodis, liberi qui 762. a 793. f
Ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796. c
Ariſtobulus Herodis frater, privatus mortuus filia unica relicta 793.f
Ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis f. dominiis multis donatur à Ner. 694 f
Ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752. b. qvomodo imperarit & ſævierit in matrem ac fratres 454. d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455. g. primus diadema regium uſurpavit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454. c. mors ejus 714. a
Ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930. a
Ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
Armenia regio 15.a
Arnon fluvius 110.c
Arphas vicus 834.a
Arphaxades Arphaxadæi 14.a
Artabanus Vonone victo Parthorum regnum aſſequitur 620. e
Artabanus a Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
Artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646.a
Artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 627.c
Artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale convivium inſtruxerit 373. b. accuſat uxorem & divertit ab ea. ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374.b. Amanen in ſummo habet honore 375. a. eundem cruci ſuffigit 380.b. Judæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemiſius menſis 259. c
Arrorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſervatus ſit 953.g
Arucæus Arcen condidit 14.d
Arudæus, Aradus inſula ibid.
Ariuntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
Arus vicus 609.c
Arvum loci nomen 195.g
Aſamonæorum gens Judæorum reip. ſtatum mutavit 367.b
Aſamonis montis Galilææ ſitus 818. c
Aſanus Abiæ filius regnum paternum accipit 282. c. ejus pietas, & bellum cum Zarao Æthiopum rege ac victoria. ibidem, mors 284. d 285. b
Aſcalon capitur 146.a
Aſcalon Judæis ſemper inviſa 831. a. ejus ſitus ibid.
Aſcalonitæ quingentos & duo millia Judæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815. d
Aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169. e
Aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curæ obſequitur Danieli 346. b
Aſchanaxes Aſchanaxi 13. c
Aſer nativitas 30. g. filii 52 d
Aſeritarum ſors in Chananæa 142. a
Aſiæ quingentas civitates uni rectori, & conſuli Romano parere 806. b
Aſinæus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum.
Aſiongaber, loci nomen 269 f
Aſoriis civitas 152. c
Aſoſra, buccina 97. b
Aſperſorium tabernaculi 81. a
Aſphaltites lacus 18. a. 773. a
Aſphaltites lacus repletus cadaver. 890. a
Aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891. b. ejus deſcriptio ibid.
Aſphar lacus 428.b
Aſprenatis prodigium & interitus 661. d
Aſſamonæi principatus quando deſierit 508. b
Aſſamonæorum familiæ quando & quamdiu principatus Judæorum conceſſ. 701.a
Aſſaracoddas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
Aſſaron quantum contineat 83. d
Aſſis regni termini 1040.b
Aſſuras Aſſyrii 14. f
Aſſyriorum imperium quando diſſolutum fuerit 331.c
Aſtabarri populus 14.b
Aſtapus fluvius 58. f
Aſtartes templum 209. a
Aſtartis rex Tyriorum, ejusque ſucceſſores enumerati 1043.a

Aftoborra fluvius 58.f
Aſtronomiæ qui primi inventores 8.a
Athenienſes quando & quemadmodum Romanis ſubjecti 405. d
Athenienſibus nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035. c
Athenienſes religioſiſſimi crediti 1068. c. ſcriptis legibus utebantur 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Evergetis ad Judæos 402. d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit jam victorem 742. f
Athrongæus vel athronges paſtor regnum affectat 608. b. 780. c
Avaris urbs Ægyptia 140. a &c. 1052. g
Auguſti Cæſaris in Judæos beneficia 562. d. in Herodem otium & Aretam 572. b. reditus cum utroque in gratiam 577. d. confirmat teſtamentum Herodis 611. e. in Italiam proficiſcitur 729. e
Auguſti mors, & quot annis imperarit 619. b
Aulæ regiæ deſcriptio elegans 914. e
Aulicæ deliciæ quæ 237. f
Aurea terra, regio 269. g. 271. a
Azael ab Adado cum muneribus mittitur ad Eliſæum, unde ſe regem futurum cognoſcit 306. b. contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, a qvo pacem redimit Joaſus rex 313. f moritur 316. a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223. c
Azarias compellatur Abdenago 346. a
Azizus Emeſenorum rex Agrippæ junioris ſororem duxit 693. b
Azotum peſtis propter arcam detentam invadit 169. b
Azotum captum & concrematum 436 b
Azymorum feſtivitas reſtauratur 323 d
Azymorum feſtivitatis inſtitutio 65. d. 93. b

B

BAaras loci, & herbæ deſcriptio 981. a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532. f
Babel quid ſignificet 12. c
Babylon locus cur ſit dictus ibidem
Babylonis extructio 65. c
Babylon in Cyri poteſtatem venit 352. a
Babylonica captivitas quando & quomodo acciderit 336. 337. 338. 339. 340. 341. per totum.
Babylonicæ turris inſtitutio 12. a. & quanta fuerit 12. b
Babylonii Judæos perſeqvuntur 649. e
Babyloniorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035. f
Bacca vicus 833. g
Bacchides dux Demetrii contra Judam Machabæum mittitur fruſtra 421. f. mittitur iterum ac cum Juda confligens vincit 424. f. 425. d. adigitur ad pacem cum Jonatha ineundam 430. b
Bacchidis ſævitia in Judæos, & ejus interitus 709. a
Bactriani populus 15. a
Badus qualis menſura 259. a
Bæonis regni termini 1040. b
Bagoas eunuchus 586. b
Bagoſes copiarum Artaxerxis imperator qvomodo Judæos ob homicidium in templo factum tractarit 383. a
Bagathous & Theodeſtes eunuchi conjurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374. f
Bathæles Ammanitarum rex 343. g
Bajæ, oppidulum Campaniæ, ubi & calidæ 638. d
Bal quis deus fuerit 311. b. ſacerdotes ejus univerſi ſublati. ibidem. ædes ipſius à fundamentis diruitur 311. d
Balachus Moabitarum rex Balamum ad Iſraelitas exercrandum mittit 112. d
Baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331. c
Balamus vates contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 112. f. bene precatur his qvos execrari volebat 113. per totum. malum conſilium dat Madianitis 114. e
Balſamus ubi naſcatur 270. f
Balſamum ubi proveniat 473. b
Balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit 352. a occidit Adoniam 254. b
Banaias ſatellitibus præponitur 241. f unus fortium Davidis 243. f
Banaias Salomonis copiis præficitur 254. f
Banaothas & Thanmus occiſores Jaboſthi ſupplicio afficiuntur 216. e
Barachas autor Iſraelitis ut captivos Judæos & Benjamitas dimittant 322. b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152. e
Baraſa expugnata concremata 417. c
Baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337. a. liberatur à carcere 343. c
Baris caſtellum, poſtea Antonia 717 c
Baris mons 10. b
Barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494. d. 730. c
Baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282. e. regnum occupat ibidem.
Baſanæ impietas à Gimone propheta graviter carpitur, ſed fruſtra, regnumque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 283. f
Baſſus addit ſe Caſſio 727. c
Batanææ, Trachonis & Auranitidis partiumque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782. g & 783. a
Bathuel Nachoris filius 15. f
Bathyllus Antipatri libertus venenum hero adfert 767. b
Batibii dictum 639. c
Beelſephon civitas 65. c
Begabri Idumææ vicus 890. e
Beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043. c
Belli leges 129. e
Benjaminis nativitas & nominis ratio 34. c. filii decem 52. b
Benjamitarum ſors in Cananæa 141. e
Benjamitæ poſt Jeſu ducis mortem quieti & agriculturæ ſtudent 146. b
Benjamitarum fortitudo & peritia militaris 148. c. cædes omnium usque ad ſexcentos viros 149. a quomodo ea tribus reſtituta 149 d
Berenice, locus 269. f
Bernice Agrippæ filia 628. a 673. e
Bernice Coſtobari filia 628. b
Bernice Ptolemoni nubit 693. e
Bernice Salomes filia datur nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549. c. fit exoſa Glaphyræ 564. b datur alii marito 761. a
Bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & ejus vitæ pericula 801. c
Bernice & Judæ ad Ceſtium de Flori geſtis retulerunt 803. b
Berotha civitas 139. b
Beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græce ſcripſit 1043. g. ejus hiſtoriæ verba & compendium de Judæis 1044. a. Græcos ſcriptores taxavit ibidem
Berſabe civitas 288. d
Berſabe puteus 21. d
Berytus domicilium Romanorum 576. e
Berytus Phœnices colonia Romanorum 972. e
Berytus quomodo ab Agrippa exornata 678. b
Berzellæus quantis beneficiis juverit Davidem regno pulſum 233. b. quam gratiam ei obtulerit rex 237. e
Beſarra oppidum 1007. e
Beſelel architectus 88. e. 98. e
Beſemmathe uxor Eſau 28. b
Bethalaga vicus 419. b
Bethel quid ſignificet 28. g
Bethemabem vicus 889. a
Bethleem toparchia 890. d
Bethmaus vicus 1003. e
Bethora locus 139. f
Bethſabes forma Davidem ad adulterium pellicit 225. b
Bethſamæ vicus 170 g
Bethſamitarum prophani LXX. arcam contingentes moriuntur 171. b
Bethſana, quæ Scythopolis 418. a
Bethſana, civitas 141. g
Bethſuritarum deditio 420. d
Bettæa capta & prædata 222. c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832. a
Bezethæ collis deſcriptio 919. g
Biblia qvot annorum hiſtoriam complectantur 2 f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806. f
Borcæus Agrippæ legatus à Judæis vulneratus effugit 819 d
Borcæus vicus 833. e
Bovis cornupetæ noxa quomodo vindicanda. 128. d
Boz columna veſtibuli templi 261. b
Bozus quomodo Ruthem acceperit uxorem 163. e. 164. a
Britannicus Clau. Cæſaris filius 644. a
Britannic. Claudii ex Meſſalina f. Neroni privigno in imperio poſthabitus 796. b
Britanni qvomodo & quando Romanis ſubjugati 805. g. 807. b
Broccus trib. plebis 670. b
Buccinarum excogitatio & uſus 97. b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694. b

C.

CAbrothaba locus 98. a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1034. e

Caduceatores ſacros eſſe & inviolabiles 522. a
Cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare provinciam occupat 488.f
Cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias ejus occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902. c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902.a
Cædeſa civitas 140. b
Cænopolis & forum qvod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
Cæron regio amomi ferax 684. c
Cæſar Judæorum & Archelai conventum diremit 782. f
Archelao ethnarchiam ſeu mediam regni partem dedit ibidem.
ejus promiſſio Archelao facta ibidem
reliqvam regni dimidiam partem in duas tetrarchias diviſit ibid.g
Cæſar qvæ Salomæ largitus ſit 783.b
Cæſar quas civitates Judæorum regno avulſas Syriæ adjecerit ibid.
Cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
Cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid. f. eum remigum numero inſerit 784. b
Cæſares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæſarea conditur 746. e. 747. g
Cæſarea Philippi dicitur Neronis 698. f
Cæſarea Judææ maxima civitas 854. f
Cæſaria templa 747.a
Cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Cæſarienſes contra Judæos apud Neronem victores 799.b
Cæſarienſes omnes Judæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
Cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818. b. duo millia Galilæorum cædit ibid. d.
Cæſennius Pætus rector Syriæ 974.a
Cæſennius Pætus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983. f
bellum movet contra eum 984. a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid. e
Cæſoniæ jugulatæ cum filia magnanimitas 667. c
Caiaphas conſtituitur pontifex 619. c
Cain qvid ſignificet, ſacrificat, jugulat fratrem, totus malus, multa invenit 6. d
ejus poſteri 7.f
Cajus Agrippæ & Juliæ fil. Auguſti adoptivus 603. e
Cajus Cæſar Agrippam vinculis ſolvit & tetrarchia Philippi tradita, regem appellavit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid. d
Caji uxor & filia occiſæ 666.d
ejus ingenium & mores 666. e
Cajus Cæſar Deum ſe vocari voluit 790.d
Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem.c
Caji literæ ad Petronium 792.b
Cajus per dolum interemptus, qvanto tempore imperaverit ibid. c
Calebus explorator Chananææ 99.a
Calidæ ad Bajas 638.e
Calidæ ad Emmauntem 619. d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 617. c
C. Caligula Germanici fil. 634. e
deſignatur Cæſar à Tiberio 635. f. occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636. b
Herodem cum conjuge mittit in exilium 638.g. qvali fuerit ingenio 641.b.643.e.
Judæis bellum illaturus revocatur à Petronio & Agrippa 643.a. moritur ib. f
ejus in omnes ſævitia, & divini honoris vendicatio, inſaniaqve tum conjuratio in ipſum, & ejus interitus 652. uſq; 660
Callimander ab Hyrcano victus interiit 452. e
Calliſtus Caligulæ libertus 657.c
Calumniarum qvanta vis 713. c
Cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Judæos à templi & urbis ædificatione prohibet, moritur 359.a. 360.b.
Campus regius, loci nomen 18. d
Cana, loci nomen 519 f.
Cana vicus Galilææ 1005.b
Cana ſeu Canatha 742. e
Carathenſes ibid. f.
Candelabrum tabernaculi 83.e
Capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861. c
Capharſiba, campi nomen 559.f.
Caphartophan Idumææ vicus 890.e
Capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c.
Capitolii templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
Cappadoces populus 13. b
Carmeli montis ſitus 852.f
Carræ, Meſopotamiæ civitas 15. e
Carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807. d
Carus, deliciæ Herodis 586.b
Caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388. a
Caſpiæ portæ 625.a
Caſſius Chærea 653. 654. 655
per totum occiditur 673.a
Caſſius qvæ geſſerit in Judæa 479.e
affligit Judæos 489.b
Caſſius Longinus Syriæ præſes 544.d
Caſſius Julio Cæſ. interfecto Syriam petit & qvid geſſerit 727, 728
per totum occiſus 729 e
Caſtor rerum Judaicarum ſcriptor 1065
Caſtoris Judæi verſutia & dolus erga Titum 924. f
Caſtra Judæorum, locus 480. f.
Catullus Libyæ Pentapolitanæ rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a. tria millia Judæorum trucidavit 997.b. ejus cruciatus & mors horrenda ibidem d.
Cedaſa urbs 441. e
Celadus Auguſti libertus 613. a
qvæ Cæſaris nomine cum falſo Alexandro egerit 783. g
Celer accuſatus Romæ cauſam dicit, & plectitur 693.a
Celer tribunus vinctus à Claudio Judæis ad ſupplicium Hieroſolym. mittitur 795. g
Cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448. a
Cenizus Hebr. in libertatem reſtituit 111. a
Ceſtius Gallus Syriæ præſes invadit Galilæam 1015. b. 1023.d
Ceſt. Feſtus à Claudio in Judæam procurator præmiſſus 793. e
ejus malitia 799.a
Ceſtius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821
Chabelo terra cur ſic dicta 267.e
Chabolo vicus 1015. b. 1016. c
Chærea Caji uxorem & filiam interficiendas curat 666.d
Chalamas Syrorum tranſeuphratenſium rex 224. d
Chalebo donatur pars agri Hebronis 145. g
Chaldæi, populus 14.g
Chaldæorum conſenſus cum ſacris literis 1046. d
Chamis patris irriſor 14.e
Chananæus, Chanaan 14.a
Chananæorum terræ præſtantia 98.e
Charetis mors apud Gamalam 867.d
Chariathiaris civitas 171.c
Chasleus menſis 409. b. 415.e
Chebronis civitatis antiqvitas 895.d
Chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458.e
Cherubeis qvid fuit 83.a
Cherubinorum deſcriptio 269.e
Chetim qvid Hebræis ſignificet 13.d
Chetimus & Chetima inſula ibid.
Chetomene qvalis veſtitus 84.c
Cheton qvid ſignificet ibid.
Chettæi populus 14.d
Chiramus operarius inſignis 260.g
Chriſtus & Chriſtiani 622.g.623.a
Chuſarthes Aſſyriorum rex Hebræos ſibi ſubjicit 150.e
Chuſus, chuſæi 14.a
Chuſis amicus Davidis conſtantiſſimus qvomodo ſe geſſerit apud Abeſalomum 230.c
Cilla civitas 198 b
Cillanos à Palæſtinis bello vexatos David juvat ibid.
Cinchares idem qvod talentum 83.e
Cinnyra, inſtrumentum muſicum 243. a
Cinyra fabula 659.d
Circenſes ludi 654. b
Circumciſionis prima inſtitutio. 19.c. 21.e.
Ciſus Saulis pater 174.e
Citharæ qvis inventor 7. d
Civitatem qvis primus inſtituerit 7. c
Claudius à militibus conſtituitur Cæſ. 664. d
Claudius Agrippam ad Senatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobiliſſimos interfici juſſit 795.g
Claudius qvandiu imperium adminiſtraverit 796. a. Agrippinæ uxoris Neronem privignum in imperium coopta verat ibid.
Clearchus peripateticus Ariſtotelem præceptorem ſuum de Judæis narrantem inducit 1047. e
Clemens præfect. urbanarum cohortium 655. c
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401. a
Cleopatra Flori uxor 702.b
Cleopatra Ptolomæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401. a
Cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur uxor ab Alexandro Antiochi, qvi & Demetrius dictus 434.e
Cleopatra Marc. Antonium in ſui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariamnem cum filio ad ſe vocat, & Antonium contra Herodem incitat. 513. usqve 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f 742. a. Herodem ad ſtuprum ſolicitat 518. d. occiditur 524. e. 745. f.
Clitus Tiberienſis altera manu mulctatur 1012. a. 828.e.
Cluvius 659.c.

Colossus Cæsaris 747.g
Comagenensium civilis contentio 620.g 621.a
Commeatus centum annorũ qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
Conon Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Convallis laudationis 298.f
Conventus Civium quæ utilitas 221.d
Coponius Judæis præficitur 616.b.618.g
Coponius procurator constitutus, Archelai finibus in provinciam redactis 784.g
Corban juramenti explicatio 1047.a
Corban, qvomodo se liberent 109.c
Coreæ, loci nomen 718.e
Cores seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f.
dat ejus pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
Corona triplex pontificis 86.a
Corræi, locus 172.d
Corus mensura qualis 100.b.536.f
Costobarus Idumeæ Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab uxore 532.b. ejus violentia 699.b
Costobarus & Saulus fratres una cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
Coturnices ubi copiose inveniantur 72.e
Cotys Armeniæ rex 678.d
Crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat perjurus 478.e. cum omnibus suis copiis perit 479.c
Crassus in Syriæ provinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
Cretenses moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
Ctesiphon, urbs 650.b
Cumanus Judææ præses constituitur 690.d. 794 a. & quid sub eo Judæis acciderit. ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Judæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
Cuspius Eadus Judæorum regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
Cydoessa Tyriorum vicus 869.e
Cyprus insula 23.d
Cyprus præsidii locus in finibus Hierichuntis 816.a
Cypros Herodis filia 617.f. alia Phasaeli filia 628.a
Cypron, castellum 559.f.& 748.b
Cypris Antipatri uxor 723.d
Cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syrres quemadmodum Romanis subditi 807.d
Cyrus Persarum rex Babylonem & regem ejus capit 352.a
Cyrus Judæis Hierosolyma repetere permittit, templumque restituere, ac vasa templi eis reddit, multaque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 359.b

D.

DAbariteni uxorem Ptolemæi regii procuratoris invadunt 1008.c
Dachari herbæ descriptio 86.a
Dagon, arx 448.d
Dagon præcipitatus 169.a
Dagonis templum exustum 436.e
Dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub una tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
Damascus à qvo condita 15.a
Damascus imperio Davidis subjicitur 222.b
Damascus a Metello & Lollio capta est 471.a
Damascenorum in Judæos severitas 1000.c.822.a.992.d
Dana oppidum 150.d.276.b
Danaus Argivorum antiquiss. 1041.g
Daniel vocatur Balthasar, & cupit durius vivere propter valetudinem & studia 346.a. insomnia divina videt 246.f. regi somnia interpretatur 347.f.348.a. Belthasaris visionem in pariete explicat 351.d. abducitur a Dario in Mediam & constituitur summus satrapa 352.b insidias patitur, sed insidiatores ejus luunt pœnam 352.f.353.a apud Ecbatana turrim ædificat ibid.e quam carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas superaverit 353.e. 354.355.
Danielis prophetia 415.f
Danitarum sors 142.a
Danitæ a Chananæis sedes mutare coacti 150.b
Danus, fons Jordanis 18.b
Danus nascitur 30.f
filii ejus 52.c
Darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obses missus 615.d
Darius Astyagis filius imperium Babyloniorum vastat, & Danielem abductum constituit satrapam, quem invitus postea leonibus objicit 352.b 353.a. hostes Danielis iisdem objicit & deum ejus prædicat ibid.
Darius equitum præfectus sub Agrippa 810.g
Darius Hystaspis filius rex Persarum creatur, quæstionem proponit, quænam omnium rerum fortissima aut potentissima 360.b &.f commonitus vero a Zorobabele Judæos libertati instituit, & immunitati, urbemque & templum restituere promittit & juvat 262.e.367.d mortuus successorem filium Xerxem relinquit ibid.f
Dathamum cum universa sua familia terra dehiscit 107.c
David filius Jessæi 164.e
David qualis, & qvomodo rex à Samuele unctus prophetat, & Saulo furioso hymnos occinit ad citharam 186.e 187.a ejus magnanimitas 188.b victoria de Goliatho 189.c amatur à Sauli filia, & sexcenta hostium capita Saulo adfert & filiam ejus uxorem ducit 190.e socerum fugit 191.192.193. per totum. spiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & insanum se fingit 195.c fugit inde alio atqve alio ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuisset noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a Nabali defuncti uxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d jungit se Ancho contra Hebræos 203.f.206.e. abducuntur ei ambæ uxores captæ 207.b Palæstinos cædit & uxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem supplicio afficit, & epitaphia ipsi ac Jonathæ conscribit 211.d rex unius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a ejus filii 213.d Abnero fœdere jungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215.d. regnum in universum ei confertur 217. à dominorum suorum occisores punit 221.d. 216.g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem convenerint 217.a. Jebusæos illudentes capit 217.a. amicitiam cum Iramo parat, & Hierosolyma civitatem Davidis appellat 218.c. Palæstinos superat, & arcam Hierosolymam transfert 219. per totum. Palæstinos frangit & Moabitas Adrazarumque Sophenorum regem 221.d. Thaenonem in amicitiam recipit, Idumæam subigit, & officia distribuit 222.e. 241.e. Jonathæ posteros beneficiis afficit 223.b legati ejus injuria à Naase afficiuntur, Syri, Mesopotamitæ, Ammanitæ deprædantur 223.e. 224.e. Bethsaben adulteram facit & ducit uxorem. Uriamq; interficiendum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b a filiis molestatur 229.e. per totũ. Absalomum filium regem salutat, cum fugit 229.e. patienter audit convicientem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Jordanem 233.b. prior filium aggreditur 233.d occisum luget 235.c. ignoscit hostibus, & recipit regnum, salutatur rex 236.237.238 per totum, decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238.c. Palæstinos ultimo fundit, hymnos ac musicam instituit 241.f fortissimi viri ipsius qui 243. per totum. populum recensendo deum offendit 244.b.è tribus malis infligendis pestem eligit, & Oromnæ aream emit 244.e 245.c. templi extruendi locus ei indicatur, ad qvod opifices & materiam comparat, filiumque instruit Salomonem, quomodo se debeat gerere nactus imperium ibid.e. 246.b. alloquitur, calefacit se Abisaces acculitu 246.g. Solomonem confirmat regem, officiaque distribuit & tribus, tum templi vasorumque descriptionem tradit 248.249.a per totum. Davidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid sub mortem Solomoni commiserit 250.g.251.a expirat ac sepelitur, maximusque cum eo thesaurus 251.c
Davidici generis regum finis, & qvot eorum fuerint 241.g
Debora prophetissa 152.d
Decimæ datæ 18.e.28.f. 109.a
Decius Mundus quantum insanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmii fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrii filius amicitiam cum Jonatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damascum constituitur, & Alexandrum Jannæum superat 460.b. 461.a. contra fratrem pugnans captivus ducitur ad Parthos ib.f. Alexandrum prælio superat 715.a
Demetrius Gadarensis libertus Pompeji 475.b
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Jonatha Judæisq; 438.b vincitur à Tryphone 440. decapitur à Parthis 443.f dimittitur, & in regnum restituitur ab Arsace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparaverit

paraverit 389.d. legem Judæorum transcribendam curaverit 391.b
Demetrio Phalereo in historia Judæorum venia concedenda, quod Hebraice nesciverit 1053.b
Demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochumque & Lysiam occidit 421.f
Judam occidit in prælio 425.e
Jonathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
Dei castra, locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 848. b
Deus Judæis omnem viam salutis ad interitum verterat 940. d
Dei decretum contra omne Judæorum genus 992.a
Dei definitio apud Mosen 1073.f
Dextra porrecta quid apud barbaros significet 646.a
Diagoras Melius in mortis periculo versatus propter Athenienses 1079.f
Dido soror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificavit. 1043.e
Diebus singulis quid Deus condiderit 4.b
Diglath, quid significet 5.c
Diluvii universalis descriptio 9.e
Dina Jacobi filia 31.b
stupratur, qua propter Sicimitæ universi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Tryph.
Diogenes Alexandri amicissimus a Pharisæis interficitur 716. f
Dionysius Tripolitanus securi percussus 471.g
Diophantus notarius sceleratus 574.e
Disciplinæ militaris exemplum pulchertimum 823.e
Disciplinas a Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos esse deductas 17.c
Dissimilium communionem etiam naturam horrere 123.f
Dius in historia Phœnicum integerrimus 1042.d
Dius mensis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
Dolesus nobilitate potens a Gadarensibus interficitur 888. f
P. Dolabellæ decreta pro Judæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum salvus evadit 902.e
a Mutiano productus populo rector insinuatur 903. a
Domitiano Germani subjiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Vespasiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero consalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, uxorem, virosque illustriss. trucidat ibid.c
Cæsarea excludit Judæos 696.f
Domitii Neronis vxor a marito occiditur 694.c
Domitii Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices urbs 1000.e
Doræ civitatis situs 1067.b
Doras Hierosolymitanus pontificem perimit 691.b
Doris mater Antipatri Herodis filii accusatur veneficii, & quomodo se gesserit 588.d. 766.b
Doritarum in Judæos insolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretib. additur 396.f
Dositheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 584.f
Draconis leges de supplicüs antiquiss. 1035.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
Drusilla Agrippæ filia 628.a
Drusium turris 747 e
Drusus Agippæ filius 628.a
Drusus Neronis filius 629.a.634.e
Drusus turris 538.g
Drymos loci nomen 730.e
Dystrus mensis 132.e.366.e.381.f

E

EButius decadarchus sub Vespasiano 839.e. Gamalæ occisus 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Jonathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos subjugarat, ab Jode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores ejus extincti a Syriæ rege 321.e
Elanus Basanæ filius alteto regni anno occiditur, una omnis ejus soboles tollitur per Zamarem 284.d. & e
Elcana Judæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Jud. 640.f
Eleazarus pontifex 2. d
Eleazarus Moysis filius 61 e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
Eleazarus pont. moritur 145.b
Eleazarus Dodeiæ filius unus fortium Davidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephanto confosso opprimitur 420.e
Eleazarus pharisæus homo seditiosus convitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus thesauri templi custos quomodo pactus cum Crasso 478. d
Eleazarus Anani fil. pontifex constituitur unius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex constituitur 613.e. privatur pontific. ibid.g
Eleazarus gigas, quam vasto fuerit corpore 625.d
Eleazari Asamonæi filii fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinæi, latro 691.f.695 .a. 791.a. 796.d
Eleazarus seditiosus exulat 682.c
Eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli seminarium fuit 809.g
rejecit Cæsaris hostias ibid.
Eleaz. Semei facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo socii contra Manahemum 812.e
Eleazari Simonis filii factio 904.c. 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ socii mors 895.a
Eleazarus sicariorum princeps Massadam obtinet 985.e
ejus ad suos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990.g.991.992. per totum
Elephantis quomodo pugnatum sub Antiocho Eupatore 419 f
Eleusa oppidum, Sebaste dictum 558. f
Eleutherus fluvius 742.b
Eleutheri equites 731.b
Eliabus architectus 78.b.88.e
Eliacias pontif. sub Josia rege 333.f
Eliacimus Josiæ fil. antea Joacimus dictus accepit regnum paternum, sed tributarium jam factum Aegyptiis 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336.e
occiditur 337.d
Eliacimus Joachini filius in pontificatum patri succedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciaverit & gesserit 285.e.286. a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300.b
Eliæ epistola ad Joramum Josaphati filium sceleratum regem 307.b
Elienens Cithæi filius pontificatum accepit 678. f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.c
filii ejus scelerati 165 a
exitium suum cognoscit 166.a
ipsius & filiorum mors 166 d. & f.
Elisæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam suppeditat Joramo Achabi filio 301.a
viduam a debitis liberat 302.d
Joramo insidias Syrorum indicat & Adadum capere ipsum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Jeum ungit regem Israelitarum 308.b
Joasus Joazæ filius ad se ægrotum venientem consolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadaver occisi a latronibus in ipsius monumentum injectum revixit 316.a
Elymus, elymi 14 f
Emian zona sacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 609.c
Emaus vicus. Vide etiam Ammaus.
Engaddi a sicariis invaditur 887. f
Eniachin tribus sacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enosa civitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes vestitus 85.b
Ephorus historicus Gallos & Hispanos prorsus ignoravit 1039. a
Ephorus Hellanicum in plurimis ostendit mendacem 1034.g
Ephremes Josephi filius 44.d
Ephremes in numerum Jacobi filiorum adoptatur pro patre Josepho 53.e
Ephremi pars quæ cesserit 141.f
Ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d
Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146. c
Epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot civitatibus Judæis prodit 472.e
Epicuræorum error refutatur 355 b
Epipharia, civitas 14.d
Epiphanes & Callinicus filii regi, Antiochi Cæsennio Pæto pugna forti obnituntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib. e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
Epomidis descriptio 85. f
Epulæ ferales Judæorum 775.a
Equitum Romanorum arma 836.d
Equus Modius Varo succedit 1003.a
Erebinthonicus vicus 937.b
Erica prætorianorum Achazæ præfectus occiditur 321. f
Esaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331. c. objurgat eundem propter thesauros Babyloniis monstratos 331. d
Esaiæ prophetiam cognovisse & credidisse Cyrum regem 357.c
Esaiæ vaticinium depravatum 996. c
Esaiæ nativitas 26.d. uxores 27.a

circumvenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconciliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vocaturque Adonus 36.a
Esdras Judæorum apud Babylonem degentium pontifex, a Xerxe quæ & quanta impetraverit 367.f.368.a quomodo populum mundaverit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit mortuusque sit 368.369.370 a per totum.
Escon puteus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem Judæorum cladem futuram cognoscens regi indicat 379.e impetrat Judæis vitam 380.b
Essen, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis 787 e. opinio de animæ divinitate ibid.g. aliud eorum & diversum collegium 788.d
Ethæus Gitthæus Davidis sectator præficitur exercitui 233.d
Eva quid significet 5.b ejus lapsus 5.e
Evæi populus 14.d
Evaratus Cous 760.a
Evemerus Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Evilas, Evilæ 14.b
Evodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in historia Judæorum venia concedenda quod Hebraice nesciverit 1051.b
Euphrates, fluvius 5.c
Eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumvenit, & domum ejus subvertit 573.f.758.e.759.f
Eutychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni malevolentiam Agrippæ 633.a
Eutychus, auriga Caji Cæs. 672.a
Excæcantis aliquem pœna 128.c
Ezechielis prophetia 335.f
Ezechias Achazæ filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323. per tot. Palæstinos bello vincit ibid. à Senacheribo oppugnatur 328.a in summam adactus desperationem Esaiam implorat 329.d posteritatem à Deo exorat 331.a. moritur ibid.f
Ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti servus 587.a
Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 764.d
Fabii centurionis fortitudo 720.b
Fames ingens 305.e.555.e
Fati potentiæ nemo potest resistere 580.d
Fauces locus 98 b
Faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater a Claudio ad Judæos missus 795.g
Felix præfectus militum Romanorum invadens Phaselum vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris gesta 796. per totum. vide Cl. Felix
Ferrei montis situs 891.a
Festus procurator successit Felici 798.a vide Porcius
Festorum descriptio 92.f.93. per tot.
Filii contumaces & protervi in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Israelis jura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flavius Josephus. vide Josephus
Flavius Sylva in administratione Judææ Basso succedit 985.d contra Massadam militem movet ibid. & 986.g. Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 994.g
Fletus, sylva 219.c
Florus templi thesauris frustra inhiat, a cujus expugnatione depellitur 802.g
Flori novus dolus &, avaritia in oppressione Hierosolymorum 802.f mendacium apud Cestium 803. per totum. vide Gessius
Fortes vere qui 206.c
Fortunatus Agrippę libertus Romam missus a suo patrono 638.c
Fratris uxorem ducere prohibitum 631.f
Fratris veri, quos & interitus ipse sociavit 1097.a
Frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestivus & præmaturus 123 d
Furii centurionis animositas 720.b
Furum pœna 117.e

G.

Gaba, quid significet 186.a
Gaba equitum civitas cur sic vocata 832.f
Gabaenorum injuria in uxorem Levitæ, & qvomodo e.propter mulctati 147. 148. 149 per totum.
Gabaon vicus 238.f
Gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Jesu 138. f. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907 d
Gabinius præfectus militum Pompeji 473.c. ejus gesta 476. 477. 478. per totum.
Gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. per tot. 980.e
Gadara restaurata 720.f
Gadaræ optimates legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 888.e
Gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
Gadæ nativitas 30.g & filii septem 52.c
Gadus propheta Davidi unius è tribus malis offert electionem 244 d
Galades colis & Galadena regio 32.e
Galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c in medio foro necatus ibidem. 896.d
Gales infectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
Galgala quid significet 157.d
Galilææ & regionis trans Jordanem quanti reditus fuerint 782.g
Galilæa minor quæ 832.f
Galilææ utriusque descriptio ibid. calamitas 834. per totum.
Galilæa tota à Romanis subacta 879.e
Galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
Galilæi contra Romanos 828.f
Galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Japhæ occisa 848 g
Galilæorum nova inventa & factiones Hierosolymis 897.b
Galliæ motus 890.b
Galliæ bellum desiit ibid.
Galliæ situs descriptus 806.e
Galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e
Gallos sub mille & ducentis militibus servire, qvibus penè plures habuerint civitates 806 g
Gamala filius Jesu 873.b
Gamala civitas rebellat 863.a ejus situs ibid. & 846. excisa 868.b
Gamalensium fides in Romanos 1000.f
Gamalensium cum Romanis acres conflictus 864.865.866. per tot.
Gamalensium cædes a Romanis 867.c
Ganges fluvius s. c.
Ganizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Israelitæ 146.a
Gazæi a Jamnæo obsessi captique 459.c
Gazara Palæstinæ urbs a Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos servitute exemerit 154.155. per totum. quot filios habuerit 155.f
Geman vici situs 794.f
Gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Genesar lacus descriptus 619.d. 869.d. ejusdem nominis descripta ibid.
Gentium enumeratio quæ Romano imperio subduntur 805.806
Gentium qui verenda Judæorum more circumciderunt, enumeratio 1047.a
Gentibus singulis quomodo a suis autoribus nomina sunt indita 12.f 13.14. per totum
Geon fluvius, & quid significet 5.d
Gerasæni quomodo se erga Iudæos habitatores suos gesserint 815.f
Gergesæi, populus 14.d
Germanicus veneno sublatus 621.a
Germanicus qualibus moribus 634.b
Germanicus Claudii Cæs. frater 694.a
Germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
Germani qualis gens 661.c
Germanorum descriptio 807.a eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
Germanorum agmina & bellum civile ab Antonio primo & Mutiano sedantur 893.d
Germani Capitolii collem occupant 901.e
Germani viribus corporum laudati 961.g
Germanorum magna ex parte defectio a Romanis 971.b defectionis causæ ibid.
Gersus Moysis filius 61.e
Gessius Florus Judææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capessenda compulerit 701.d & quam malus fuerit vir ibid.
Gessii Flori procuratoris qui Albino successit, crudelitas, impudentia & versutia 798.d avaritia apud Cæsarienses 799 d nova crudelitas in Hierosolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
Getheris Arani filius 15.d
Getuli populus 14.b
Gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
Gigantum posteritas a quibus perdomita 17.f
Gimon propheta Basani quæ mala ipsum maneant. vaticinatur 283.f
Ginæa vicus 813.d
Giscala Galil. oppidulum indomitū 868.c

Giſcala ſuccenditur & diruitur 1001.e
Giſcala à Joſephi militibꝰ diripitur, prædaq; populariꝰ conceditur 828. per totum
Giſcalorum ſtatus 1001 d
Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549 c. odio proſequitur Salomem 564. b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583. c
nubit Archelaꝰ Herodis filio, Alexandri fratri 613. f
item Jubæ 614. d
ejus ſomnium & mors ibid. e
Gobolitis regio 36. d
Godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343. a
humaniter tractat Judæos profugos ib.
ejus pietas, ſed illi noxia 344. a
occiditur ibid.
Goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187. e
interitus 189. c
Gomor, Gomarenſes 13. a
Gorgias a Juda Machabæo victus 414 e
vincit Joſephum Zachariæ 418. b
Gorion filius Joſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873. a
occiditur 885
Gotarzes Parthorum rex 688. a
Gotholia Achabi filia, uxor Jorami Hieroſolymorum regis 306. g
Davidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311. g 312. a. & regno & vita privatur opera Joadi 312. per tot. & 313. a
Græcorum & Judæorum diſſidium 649. c
Græcis turpiſſimum viſum Judæis inferiores fore 797. f
Græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806. a
Græcorum omnia nova & heri nuperque facta 1034. a
eorum regiones innumeræ corruptiones invaſere rerum memoriam delentes, ibid. Sera cognitio literarum ibid.
philoſophi primi Ægyptiorum Chaldæorumque diſcipuli 1034. e
Græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt. ibid. g
Græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035. b
Græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034. 1035. 1036. 1037. per tot.
Græcorum legislatores antiqviſſimi qui 1070. c
Græcorum dii deſcripti 1077. & ſeqq. per totum. eorum legislatores poëtis poteſtatem dederunt, ut, qvos vellent deos, introducerent, rhetoribus vero, ut decreta de rebuspublicis, qvæ vellent, conſcriberent ibid.
Grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64. b
Grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificavit 897. e
Gratus militum præfectus Simonem Herodis filium obtruncat 608. a
ſuis ſuccurrit 608. e 780. b
Gravidam calce percutiens quomodo plectendus 128. a
Gymnaſia Herodis 748. e

H.

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15. a
Hebræorum declinationis forma ibid.
Hebræorum nullus regnante Salomone ſervile opus faciebat 269 e
Hebræi bis ultra Euphratem ducti captivi 345. d
Hebron expugnatur, & conceditur Levitis 145. f
Hebronis oppidi antiqvitas 17. d
Hecataeus Abderita 1048. b. 1050. a
Hecatombæon menſis 110. c
Hecatontomachi Alexandri Jamnæi 457. f
Hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034. g
Helcanes Levita & ejus uxores ac liberi 169. b
Helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Judaicam 683. f
ejus monumentũ Hieroſolymis 913. c
Helenæ Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920. c
Helias vide Elias
Heliopolis 53. a
Helonis principatus Hebr. 159. b
Heniochi Romanis ſubjecti 806. b
Heoron, arca tabernaculi 81. f
Herennius Capito procurator Jamniæ 630. c
Hermæus qvi & Danaus denominatus 1052. d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046. e
Hermogenes Græcus Judæorum mentionem facit 1051. a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcid. 679. f
moritur 690. d
Herodes Antipatri filius 479. d
Hieroſolymorum dux conſtituitur, Ezechiamqve cum aliis prædonibus afficit ſupplicio 483. b
infantum ob cædem exoſus dicit cauſam 484. b
præficitur Cæliſyriæ. 485. b
Romanorum benevolentiam captat & aſſeqvitur 489 c
Malichum trucidat 490. f
Antigonum Ariſtobuli profligat 491. d
uxores & liberos ſibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492. a
accuſatus tetrarcha conſtituitur 494. a
ſtrenue pugnat ibidem
elabitur ex hoſtium inſidiis 496. b
difficilibus profectionibus exercetur usqve Romam 498. d
rex Judææ à Senatu Roman. declaratur 499. c
ex Italia navigat, & pugnat contra Antigonum 499. 500
prodigioſe ſervatus bis 505. c. & f
Hieroſolyma expugnat, & Antigonum capit 507. e
Antonio donat 508. a
Ariſtobulum pontificem occidit 513. e
à Cleopatra ad ſtuprũ ſolicitatur 518 e
bellum Aretæ infert 519. d
concio ad milites 521. b
Hyrcanum occidit 525. a
quomodo amicitiam Antonii excuſarit apud Cæſarem, & regnum ab eo obtinuerit 526. d
Mariamnem uxorem interficit & magnifice donatur à Cæſare 529. a 530. b
necatam à ſe uxorem luget miris modis 530. e
efferatur ad cædem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531. d 532. 533
arces in ſuam tutelam extruit 535 a
fami urgenti ſuccurrit 536. b
quomodo ſubditos in officio continuerit 537. g
Cæſaream condiderit, & à Cæſare ſit muneratus 539. b. 540. 541
ſalutat Agrippam 540 b
extruit templum Cæſari, & tributorum partem ſubditis remittit, & conventicula populi prohibet, & Eſſenos magnificat 541. b
templum novum ædificat Hieroſolymis ſumtuoſiſſ. 543. e
legem ſtatuit de furibus novam 548. a
navigat ad Cæſ & reductis Roma liberis dat uxores, Agrippámqve honorat 548. 549
qvartam tributorum partem ſuis remittit 553. d
ipſius familia domeſticis agitatur diſſidiis 554. c
filios ſuos apud Cæſ. accuſat 555. f
qvinqvennale certamen celebrat, arces condit 559. c
multaqve alia 561. b
qvalis ingenii, ibid. pecuniis deſtitutus Davidis ſepulchrum recludit 563. b. omnes conjunctos habet ſuſpectos 565. 566 567. 568. 569. à Syllæo iniqvè accuſatur apud Cæſarem 572. a
accuſat filios apud conſilium Berytenſe 578. a
ſtrangulat 580. b
liberis ipſorum proſpicit 583. f
qvas ipſe uxores habuerit & ſoboles ib. 617. f
Antipatrum damnatum in vincula conjicit 591. e
morbo corripitur teſtamentum conficit 595. f
morbus qvalis fuerit 597. e
ſub mortem liberaliſſimus & crudeliſſ. 598. b
vim ſibi conatur inferre, & Antipatrũ jubet occidi 599. d
teſtamento mutato moritur ac funeratur 600. c
teſtamẽto ejus confirmato qvantũ filiis ipſius patrimonium ſuperfuerit 611 e
præficitur Galilææ, & ſtrenue agit 715. f
accuſatur Hyrcano à malevolis 726. b
vindicat patris mortem 728. e
ejus victoriæ 729. b
accuſatur ib. e
qvomodo ſe geſſerit in pugna contra Antigonum & Parthos 730. f
731. 732. ædificat & multis premitur malis 733. f
Romam navigans jacturam facit ib. e.
rex Jud. conſtituitur 734. b
Antigonum expugnat & latrones 735. a. & ſeq. fratris mortem ulciſcitur 738. f
in gravia incidit pericula 739 b
Syros & Arabes vincit 742 e
conciliat ſibi Julium Cæſ. 745. b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746. 747 748. & ſeqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749. d
diſſidet cum filiis duob. & uxore 749 f. 750. 751. conciliatur filiis 751 g
iterum diſſidet cum ipſis 755. c
accuſat filios apud Cæſ. & Beryti 760. c
occidit 761. f. 793. g
occiſorum liberis proſpicit 762. c
qvot uxores & liberos habuerit 763. a
ejus domus iterum conturbatur diſſidiis 763. e
Pheroram extrudit 764. f
accuſat filium Antipatrum 770. a
morbo corripitur lethali 771. g. 772. a
crudelitas ejus & mors 773. e
qvomodo Romanum adduxerit exercitum 930. b
inſtaurat civitates 980. e. 988. e
Herodes Herodis fil. Juliada condit 618. f
tetrarcha fit, ibid. e. recipitur in amicitiam Neronis 619. d
qvomodo perierit 620. c

INDEX

Vitellii iram in se concitat 625. e
bello ab Areta superatur 626. e
Herodiadis amore capitur 626 b
uxoris importunitate in exilium detruditur 638. g
quali fuerit ingenio 679. f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Juliopolim condidit 789 b
a Caio Cæsare ob avaritiam increpitus in Hispaniam cum uxore fugit 790. d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793. f
Herodias Agrippæ soror, Herodis junioris uxor 626. b
odio prosequuta fratrem se suumq; maritum in exilium conjicit 638. g. 649. a.
ejus exprobrationes & stimuli 790. c
Herodion conditur 497. b. 732. 748. c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035. a. Romanorum non meminisse 1038. g
Herodotus erroris arguitus 279. a
Herodotus Halicarnasseus Judæorũ gentem non ignoravit 1047. a
Heroum oppidum 52. d
Hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034. g
Hettan prædium 272. a
Hezarbunis dux captus 155. b
Hieremiæ prophetæ vaticinium & epicedion Josiæ conscriptum 335. f. & seqq.
damnatur, iterum absolvitur 336. f
aufugit 337. b
Hieremias in carcerem conjectus torquetur 339. c
in cœnosum puteum præfocandus demittitur, verum rursus liberatur. 339. f. non vult proficisci Babylonem 343. b. donatur magnis muneribus & alia ejus gesta ibid. c
Hieremias consulens Joanni Careæ abducitur ab eo in Ægyptum, ubi Ægyptiis captivitatem indicat 345. c
ejus vaticinia celebrata 929. e
Hierichus urbs 112. a
excinditur, & restaurator ipsius diris devovetur 137. b
Hierichus desolata 890. f
ejus agri descriptio ibid. g
Hierichontis fons ex pestilenti & infrugifero salubberrimus, & feracissimus ab Helisæo factus 891. d
Hierichuntii agri bonitas 141. c. 473 b. 518. d
Hieroboamus Nabathæi filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Solomonis iram 274. c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276. a
duasque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium ejus apoplexia tangitur, & inde a pseudopropheta seducitur 277. g. 278.
filio suo ægrotante quid responsi acceperit a propheta 280. b
contra Abiam ducit exercitum 281. a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282. c
familia ejus cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Joæ filius regnum Israelitarum excipit 316. b
Syriam suo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio hærede relicto 318. f
Hieronymus historicus Judæorum 1050. f
Hierosolymæ rex cum vicinis regibus occiditur 139. f
Hierosolyma oppugnatur, inferioreque parte capitur 145. f
Hierosolyma civitas Davidis dicta, & quomodo exædificata 218. b
Hierosolymorum thesauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Joam 317. e
Hierosolymorum captivitatem qui prophetæ prædixerint 335. f
Hierosolymorum captivitas, direptio, & a fundamentis vastatio 342. per totum
Hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templumque ejus spoliatur & prophanatur 409. a
restituitur tam urbs quam templũ 415. d
Hierosolyma & templum a Pompejo expugnata 473. e
Hierosolyma diripitur a Parthis 497. d
Hierosolyma ejusque templum cur deus aversatus 695. d
Hierosolyma ad summum felicitatis evasisse fastigium & ad extremam esse dejecta miseriam 707. d
expugnatur ab Antiocho Epiphane 709. c
a Pompeio magno capiuntur 819. d
diripiuntur a Parthis 732. g
oppugnantur ab Herode 741. a. per totum
Hierosolyma Judææ umbilicus, ejusque situs. 883. g
descriptio 912. e. per totum & 1049 c.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887. g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969. e
quando in ea templum ædificatum ibid. e. ejus origo & finis ibid. f
Hierosolyma non idem voce Judaica quod Græca significat 1059. d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686.
Hierosolymitanorum supplicatio 795. b
Hierosolymitani officiose Agrippæ, & Politiano obviam progressi 803. e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811. a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813. e
Hierosolymitanorum turbæ & indignationes propter Josephum 816. d
Hierosolymitanorum miserabilis clades, & fuga ad Vespasianum 886. d. e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907. f
in legionem decimam excurrunt 909. a
eorum insidiæ contra Romanos 911. b
seditiones perpetuæ 920. d. per tot.
conflictus cum Romanis 920. d. & seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922. b
valde terrentur 926. e
eorum pertinacia 928. e
aurum deglutiunt 931. e
crudeliter afficiuntur 932.
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933. b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 931. 933
pertinacia crudelis 928. e
conflictus 935. e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939. e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940. a
famis incrementum horribile 941. c
Hierosolymitanorum quam multa millia paucis diebus per unam portam ejecta 941. a
egenorum quod millia portis ejecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946. d
mendacia inter seditiosos 949. c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950. d
pugna circa templum 952. e
dolus contra Romanos 953. b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a, circa templum 459. e
strages & fuga incenso templo 459. a
sex millia in porticum confugiunt, seque salvari ex propheta falso seducuntur 459 g. 960 a
plurimi confugiunt ad Titum 966 b
infinita multitudo veniit ibid. strages crudelissima, incendium, fames, captivitasque 967. 968. per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141. e
Hiezechielis prophetia 335. f. 338. e
Hin, mensura qualis 88. d
Hippeni Judæos suos cohabitatores male tractant. 815. d
Hippici turris descriptio 914. d
Hippodromos locus 773. c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis contulerit 1042. c. mulctatus quod Salomoni proposita ænigmata solvere non potuit ibid. f. ejus gesta ibid.
Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806. g
Historia apud Barbaros solennior quam Græcos 1038. b
historiæ scriptori quæ curanda 468. b
historiæ veritatem à Judæis honorari, à Græcis vero negligi 707. a
historiæ verè quod indicium 1035. e
historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
historicus mendax quantum à falsario instrumentorum differat 1024. e
historicus quis laude dignus 706. f
historici quod officium 1024. f
Holocautoma sacrificium cur dictum 91. a
Homeri poëmate nullum vetustius 1034. d
quomodo conservatum ibid.
homicidarum invitorum asyla 18. d
homicidii incerti inquisitio qualis fiat 122. f. 123. a
hominis creatio 4. e
hominis ætatis quis terminus præscriptus 8. e. 15. e
homines quando degenerare à virtutibus ad vitia cœperint 7. e
hominum commercia quibus vitanda 94. e
hominum ingenium quam sit malũ 197. a
Homonœa, loci nomen 1020. e
hortos pensiles a Nabuchodonosoro extructos 350. a
hospitii reverentia 20. a. 147. d
hyc vocis significatio 1040. e
hyoscyami descriptio 86. b
Hyperberetæus mensis 92. c. 263. b. 286. b
Hyrcanium vicus 742. d
Hyrcanus Alexandri Jannæi filius constituitur pontifex 716. d
fœderatur fratri & otiosam vitam elegit 468. d. & 717. d
cur ignavus habitus & fugerit ad Aretam 469. d
Scauri amicitiam frustra ambit 471. b
disceptat apud Pompejum cum fratre 471. a
redditur ei pontificatus 475. a. 481. e. honoratur ab exteris gentibus 482. d
honoribus ab Julio Cæs. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ ejus 497. e 732. a Par-

a Parthis dimissus ad Herodem revertitur, a quo perfide tractatur 511. per tot. occiditur tandem ab eodem 525. a. 749. f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus ejus nominis pontifex 624. d
Hyrcanus quomodo a Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710. f
ejus felicitas 712. b
iterum fit pontifex 720. e. 724. f
pontificatus confirmatur & regnum datur Judææ 726. f
Hyrcanus Josephi Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404. 405. 406. per totum
ejus gesta & mors 407 d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448. c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449. a
pacem ab eo redimit ccc. talentis, Davidisque thesaurum tribus millibus talentorum imminuit 449. g. 450. a.
urbes ab hostibus ablatas recuperat, pacemque cum Rom. init 450. d
Samariam obsidet & radicitus tollit, cumque deo colloquitur 452. per totum. ejus felicitas & mors 454. a
somnium de filiis quale aliquando habuerit 456. b

I

Jabinus rex Hebræos opprimit, opprimiturque ipse 152. c
Jabissa civitas & Jabissenorum officium in Saulum & filios ejus extinctos 209. b
Jabisus civitas capta, & omnes ejus habitatores cæsi præter cccc. virgines 149. b
Jachin, columna vestibuli templi 261. b
Jacimus, vide Alcimus
Jacimus Zamaris filius eques 584. f
Jacobi filii Isaci nativitas 26. d
præripit fratri benedictionem paternam 27. d
fugit fratris iram 28. b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30. c
visiones iterum 31. d
aufugit a socero 31. c
redit cum fratre in gratiam 32. f
luctatur cum spectro 33. b
Jacobus vocatur Israel ibid.
defodit Labani Deos 34. b
Jacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36. a
opulentia ejus & felicitas 37. a
Josephum luget 39 e
mittit filios frumentatum in Ægyptũ 44. f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51. d
moritur 53. d
Jacobus & Simon Judæ Galilæi filii aguntur in crucem 690. c
Jacobus frater Christi lapidatur 698. b
Jacobi, rectoris Idumæorum proditio 894. g. 895. a
Jacobi septimi ex fratribus Macchabæi supplicia & constantia 1096. b
Jaddus filius Joannis pontifex patris loco sit, 383. b. Alexandro magno negatorum venalium rerum 384. d. placat eundem & impetrat quod vult 385. c
moritur 386. g
Jadon propheta Hieroboami idololatriam objurgat 278. e. discerpitur a leone 277. e
Jahel. vide Jale
Jairus Galadenus, princeps Hebr. 157. e
Jale Sysarem occidit 153. e
Jalus custos thesaurorum Davidis 250. c
Janiæ regni termini 1040. b
Jannæus Alexander, quære Alexander.
Japha vicus 1016. d
Japhæ munitiones 848. a
Japhetus filius Noe 11. d
ejus soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12. f 13. a
Japhthes accitur ad principatum Israelitarum 158. a
victor filiam suam deo mactat, ibidem. e
Jar, mensis 259. c
Jardan vicus 833. f
Jason, alias Jesus, Oniæ pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408. c
Jason ut pontifex constituatur quantum æris numerarit Antiocho 1087. g
Jauanes Japheti filius 13. a
Jazarus pontificatu privatur 618. e
Jaziel propheta vaticinatur Josaphato 298. c
Jazoron urbs spoliata & concremata per Judam Macchabæum 416. c
Iberi, populus 13. b
Ibes serpentibus infestæ 58. d
Ides scelus & supplicium 622, 623
Idumæa unde dicta 36. a
Davidi subdita 222. f
ejus tumultus 779. g
Idumæi, quomodo circumcisionem & religionem admiserint 450. e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibid. g
seditio & tumultus 880. g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Gioræ 894. f
Joannis Leviæ pecunias prædantur 897. e ad Titum supplices veniunt 965. g. scelerata eorum facta repetita 980. a
Jeboslus Sauli filius cõstituitur rex 212. c
amittit regnum 214. b
occiditur per insidias 216. c
sepelitur honorifice a Davide 216. g
Jebusæi populus 14. d
Jebusæorum ludibrium in Davidem male ipsis cessit 217. f
Jechonias. vide Joachimus. nam binominis fuit
Jephthe. vide Japhthes
Jesraela urbs 288. c
Jessæus filius Obedæ 164. e
Jessæi filii qui 186. c
Jesus Christus describitur 621. f
Jesus Anani filius prædixit Hierosolymæ excidium 961. a
Jesus Damnæi filius fit pontifex 698. c
Jesus Gamalielis filius fit pontifex 699. a
Jesus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo privatus 408. b
Jesus Naveci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75. a
Chananææ explorationem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99 a
Moyses eum sibi successorem designat 118 c
prædicit, quæ gesturus erat 131. c
Chananæam explorat 134. b
Jordanem cum exercitu superat 135. f
Hierichuntem sine labore capit 136. d
& Ainam exscindit 138. d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139. b
reges Libano vicinos expugnat 140. c
munit civitates ibid. terram victoria quæsitam dividit tribubus 141. per totum. præcipit eis ut reliquias Chananæorum tollant 142. c
moritur 144. f. 145. a
Jesus Phabetis filius pontificatu privatur 537. d
Jesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878. 879 per totum, mors 882. e
ejus virtutes celebratæ 883. b
Jesu Saphiæ filii facinora 1003. e. & 1008. 1009. 1020. 1021. per totum
Jesus Sapphæ filius 812. d
Jesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966. c
Jesus Tobiæ filius quid gesserit 857. 858. 860. per totum
Jeus Amasis fil. Ramatham expugnat, & mungitur rex Israelitarum 308. b
Jezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310. a
Bali sacerdotes extirpat 311. d
contemptor & ipse numinis moritur Joaza filio successore relicto 313. f
Jeus propheta arguit Josaphatum 297. a
Jezabela quam mala mulier 285. d
minatur Eliæ interitum 288. c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289. d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310. a
Ilys, ager qualis 71. b
Immundi qui Moysi 94. c
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207. f. 208. a
Imperatores Rom. semper honoraverunt & ornaverunt templum Hierosolymitanum 940. e
Imperii Romani fines quousque 805. f. 837. b
Indorum mortis descriptio enarrata 991. e
Injuria maxima quæ 122. d
Inventa debere restitui 127. f
Inundationis universalis descriptio 8. e
Joabi cum Abenero pugna 212.
Abenerum turpiter occidit 214. f. 215. a
exercitui præficitur Davidis 222. f
Syros vincit 224. e
Davidis nomine belligeratur fortiter 225. 226. per totum
ingeniosum commentum fingit 228. b
Abesalomum interimit 234. c
Davidem Abesalomum lugentem increpat 235. d
præfectura privatur 238. d
Amasam interficit & Sabæum persequitur, caputque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238. f. 241. e
populum censet 244. b
occiditur 254. e
Joadus qvomodo Gotholiam regno spoliat & occidit, Joasumque regno præficit 312. a. 313. a
studet templo restaurando & moritur 314. a
Joachabis nativitas & quid significet 167. a
Joacimus Jesu filius pontifex 367. f
Joachimus Joacimi fil. in regnum paternum constituitur 337. d
abducitur in captivitatem Babylonem 338. a Aberatus e vinculis regiæ præficitur 350. c
Joacimus Josiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptiis factum 336. a
tributarius etiam fit Babyloniis 336. d
occiditur 337. d

Joacimus pontifex mortuus 370. g
Joannes, alias Hyrcanus. vide Hyrcanus.
Joannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenæ regionum rector designatus 822. e
Joannes Asamonæi fil. occisus 710. b
Joannis Baptistæ interitus 626. f
Joannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343 g
Ismaelem Godoliæ interfectorem persequitur 344. e
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345. a
Joannes dux militum Jonathæ 293. c
Joannes Effæus Tamnam missus, ut toparchiam administraret 822. e
Joannes Gaddis Matthiæ fil. 410. g
Medabensibus Amaræis occiditur 428. c
Joannes Idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922. g
Joannes Judæ fil. in pontificatu succedit patri & fratrem in templo occidit 382. e
moritur 383. b
Jonathæ ac Judæ fratris Joannis interitum vindicat 382. e
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430. a
ejus amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430. e. 431. b
Alexandro quam fuerit gratus 434. f
vincit Apollonium Davum 436. b
amicus fit Demetrio Nicanori 438. b
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440. a
deseritur à suis, tamen vincit, & renovat fœdera 440. f
capitur per proditionem 444 d
occiditur ibid. g
Joannis Levi filii Giscalensis facinora 1001. 1003. 1004. 1005. 1006. 1013. 1014. 1016. per totum. Giscalam Josephi jussu muro cinxit 823. b
ejus proditio & doli varii 824. a
dolus novus 826. b
fuga cum mille Syris fugitivis 827. a
ad defectionem incitat 868 d
Titum fallere conatur 869. d
Hierosolymam fugit 869. f
ejus excusatio apud Hierosolymitanos 870. f
Hierosolymitanis exitii causa 876. a
malitia, crudelitas & gesta 887. 897. 898 920. 923. 925. 931. 932. 933. 936. 940. 943. & seqq.
Joannis Levitæ conflictus 905. a
Joannis pontificis monumentum 920. f
Joas seu Joazes Joazæ fil. patris regno potitur 316. a
moriens regnum filio Hieroboamo relinqvit ibid. b
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317. c
perit ibid. f
Joasus Ochosiæ filius qvomodo à Gotoliæ sævitia servatus, & rex constitutus 312. a
à religione deficit & legibus 314. d
Zachariam Joadi filium in ipso templo lapidat ibid. e
ægrotans occiditur 315. a
Joazarus dux missus contra Josephum Matthiæ filium 827. c
Joazarus Josepho invidet 1013. c
Joazarus privatur pontificatu 618. e
Joazas Jeu filius regnum paternum assequitur 313. g. 315. b
Dei beneficio liberatus moritur 315. d
Joazus Josiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captivus in Ægyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Jobacchus torrens 33. b. 111. d
Jobel fil. Lamechi 7. d
Jobelus qvid significet 96. e
Jobeli anni remissio & libertas ibid.
Jochabel mater Moysis 55. f
Jodes, à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151. d
Johel Samuelis fil. qvomodo se in principatu gesserit 173. a
Jonas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318. a
quomodo ad Ninivitas missus sit, & in mare projectus ac à ceto haustus post triduum vivus in terram revomitus 318. c
Jonia unde sic dicta 13. a
Jonici Judæi apud Agrippam queruntur Gentilium injurias 550. e
Jonum in Judæos odium 398. d
Jonatas Anani fil. 676. c
pontificatum oblatum respuit ibid. & ejus gesta 795. d
Jonathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. c
Jonathas Sauli filius castrum Palæstinorum expugnat 179. c
hostes unico tantum armigero comitatus aggreditur 181. c
animositas & honestas 181. f
amor in Davidem 191. c. 193. c
fœdus cum eo 193. f
cadit in pugna contra Palæstinos 208. c
ejus posteri quo honore a Davide affecti 213. b.
Jonathæ cujusdam Sadducæi cum Pharisæis contentio 453. f
Jonathas homo vilissimus provocat ad singulare certamen Romanos 952. c
Pudentem equitem Romanum interficit, & a Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953. a
Jonathas Matthiæ fil. 411. a
defuncto fratri Judæ succedit imperii administratione 428. a
Jonathas Pharisæus 1013. f
insidiatur Josepho, servatur 1018. 1019.
iterum insidiatur eidem 1020. 1021.
Jonathas pontif. perimitur 695. c
Jonathas pontifex primus Massadam ædificavit, & nomen id imposuit 987. d
Jonathas qui alias Jonadab, socius Ammonis 218. d
solatur Davidem 227. f
Jonathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242. f
Jonathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996. e
ejus supplicium 997. d
Joppe à Cestii militibus capta, direpta & incensa 818. a
bis à Romanis funditus excisa 855. g
ejus situs descriptus ibid. c
Joppensium interfectorum quot millia 818. a
Joramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300. a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Elisæo cavet Syrorum insidias 303. c
fame urgente Elisæum jubet interfici, cujus mandati eum mox pœnitet 304. b
liberatur ab obsidione Adadi 305. a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308. a
occiditur ab Jeu, & cadaver ejus in agrum Nabothi projicitur 309. c
Joramus Josaphati fil. succedit in regnum paternum 302. a
fratres & amicos paternos occidit 306. f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliqvot 307. a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307. f
Jordanis refertus mortuis 890. a
Jordanis fontes & cursus 861. a
Josabetha Ochoziæ soror germana qvomodo Joasum servarit 311. g. 312. a
Josadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342. e
eximitur vinculis 343. a
Josaphatus à commentariis Davidis 222. g
Josaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 285. c
præsidia urbibus suis imponit, & collapsam religionem restituit 293. a
quantos habuerit exercitus 293. e. increpatur ab Jeu propheta, pietatemque ac justitiam colit 297. a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298. e
cum Joramo bellum infert Moabitis 300. d
moritur 301. f
Josephus Antipatri filius 723. d
oppugnatur ab Antigono 499. f
qvomodo perierit 504. e
arcanum non satis continens 516. b
Josephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750. f
Josephus Cabeus pontifex 697. f
privatur munere ibid.
Josephus Caiaphas. quære Caiaphas
Josephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683. e
eo privatur 690. c
Josephi Dalæi fatum miserabile 459. e
Josephus Ellemi filius 597. d
Josephus & Jesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Josephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 822. e
Josephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Josephus Itaburii montis planiciem muro circumdedit 866. f
interfectus Gamalæ 867. e
Josepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Judaicarum, & Belli Judaici historiæ descriptionis 1. c
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563. e
ipsius genus, filii institutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999. d
committitur ea ipsius tutelæ 1003. b
in quibus versatus sit periculis 1004. 1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Joannis insidias effugit & Jesu latronum principis 1005. f
ignoscit capto Jesu, & cum Ebutio bellum gerit 1007. a
insidiis, calumniis variis petitus evasit 1008 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011. d. civitates muniit 1013. a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014. e
astutia ejus in cognoscendis insidiis 1016. a
Joannis consiliis contra ipsum qvomodo occurrerit 1017. e
Jonatham insidiatorem servat, & legatos mittit Hierosolyma 1011. c
in sa-

in salutis discrimen incidit 1019.f
accusatur a Tiberiensibus & irridetur, eorumque urbem capit 1023. 1024. Simonem & Jonatham Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias falsi historici depellit ibid. f.
historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas servat 1027.f
Tiberiada servat, & Sepphorim capit, & profligatur a Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur a Vespasiano Titoque, & captivorum multos liberat, falsoque accusatur 1030. e
uxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Judaicum conscripserit, 705. 706 707. 708. per totum
Josephus Matthiæ filius utriusque Galilææ rector designatus 822.e
ejus singularis industria, ibid. dolo Joannis Giscalæi subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
adventu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis e Tyberiade de rationibus belli scribit 839.b
Jotapatenis auxilio venit 839.840. 841. 842. per totum.
ejus machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
qvomodo e catenis liberatus per Tytum & Vespasianum 991.b
ejus prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927. 928. 929. 930. per totum. in deditione in puteo delitescit 850.f
ejus socii ipsum persequuntur ibid.
ejus oratio philosophica ad socios 852.a ejus socii cum ipso cædes mutuas sortiuntur 853. e
cum altero sortem evadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 854. c
ferme exanimatur 939.c
ejus mater occisum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Joanni Hebraice nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis civitatis frustra obsecrat 965.b
Josephus Medicaster defectionis autor 1012.f
Josephi filii Jacobi nativitas 31.b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
solicitatur ad stuprum a domina 40.a
somnia explicat 42.a. 43.d
e vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Psontomphanecus 44.c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45. 46 per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50.d
patri adventanti occurrit 52.d
moritur, & ossa ejus in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Josephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. ejus historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum a Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorũ profectus. ibidem
Josephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit ut sibi testes essent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038.a
Josephus Simonis filius toparchiam administrat 822.e
Josephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Evergeten reconciliarit Judæis 402.b
festivum ejus responsum 40.e
uxores & liberi 403.e
Josephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416.f
vincitur a Gorgia 418.b
Josias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333.334. per totum. moritur 335.e
Josue. vide Jesus
Jothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitasque tributa pendere cogit, 320.e
filio Achaze successore relicto decedit 321.c
Jothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156.a
Jotape Sampsigerami regis filia 628.c
Jotapatæ situs descriptus 840.c
Jotapatæ excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu urbem repleverit 856.a
Jotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. per tot. calamitas miserabilis 845. 846 847
Jotapateni cujusdam capti a Vespasiano constantia 849.f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.e
Jous mensis 110. c
Jozarus constituitur pontifex 597.d
privatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Davide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid designet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b. 259.a
quibus donis fuit remuneratus a Solomone 267.d
Isacus nascitur & circumciditur 21. e. ducitur sacrificandus 23. a ducit uxorem 26.a. nascuntur ei gemini 26.d. Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27.a. fallitur ab uxore ib.c. moritur 34. e
Isacharis sors 141.g
Isboseth. vide Jebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filii nativitas & circumcisio 19.d Arabum autor est 21.f
ducit uxorem. gignit fil. xii. 22.c
Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 696.c
Ismael regii generis Judæus Godoliam interficit 344.b quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33.c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptiis, necantur, & gravibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
transeunt mare rubrum! 67.d
armis Ægyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71.d
coturnicibus pascuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 95.e. 98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d
Israelitæ inscio Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deserto obvenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amoræos extinguunt 111. per tot. a Madianitorum puellis seducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam, & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commoventur inter se propter aram in ripa Jordanis extructam 143. c. quomodo se gesserint post Jesus mortem 145.e. omisso bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Benjamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subjiciuntur octo annis 150.e. a Moabitis subjugantur, a Jode libertati restituuntur 151.a. iterum a Jabino opprimuntur 152. c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis misere tractantur 153. d restituuntur libertati per Gedeonem 154. f. sub Abimelecho male habentur 156.d
jam ab Ammanitis, sed per Japhthem liberantur 158.d
cæduntur a Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem a Samuele 171.d
male tractati ab Ammanitis liberantur a Saulo 178.a
cæduntur a Palæstinis 208.b
civili bello laborant 212
Israelitæ quot annis post Jesum nequiverint Chananæos ex Hierosolymis ejicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus cõprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant. & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem & quo tempore id factum 324.g
Itaburius mons 141.g situs 866.f
Italiæ bella civilia 896.d
Ithaciæ seu Hirenes concubinæ Ptolemæi Physconis sobrietas 1064
Ithamari domus privatur sacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Jubal & ejus inventa 7.d
Juctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
Jucundus Herodis satelles falso accusatus torquetur 574.b
Judæa latronibus expletur 698.d
Judææ regio ubi præstantissima 719.b
Judææ descriptio 833.d
Judææ nulla pars erat quæ non una cum Hierosolymis interiret 888.c
Judæus vivus captus, Titi jussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933.d

Judæi quando primum cœperint appellari 372.b
Judæis permittitur a Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357.b
impediuntur ab ædificando 360.a
a Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti juvantur in urbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reversi sint 262.f
quando templum absolverint 366.e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas vero decem ultra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deveniunt 376.a
quomodo a Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408. usque 419 sub Demetrio 422.a cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c in summa calamitate constituti post Judæ casum 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485.e
Judæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g.434.a
Judæorum sectæ quot 442.d
Judæi quam sint religiosi 474.b
Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Judæi seditionem excitant 596.601.604 605. 606.607.608. per totum
Judæorum constantia pro tuendis legibus 621.b. 640.a
Judæorum miseriæ sub Felici 695.a
Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Judæi male a Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Judæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Judæorum 20000. a seipsis contrita 691.a
eorum & alia clades ibidem
Judæorum cum Syris dissidium 695.g
Judæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Judæorum epulæ ferales 775.a
Judæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Judæi Petronio supplicant 791.b
Judæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Judæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797.d
Judæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsareæ 799.b
Judæorum dispersio in totum 809.d
Judæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Judæorum contentio cum Romanis ibid.
Judæi contra Judæos in Scythopoli 814.d
Judæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Judæorum & Romanorum strages in scenopegiis Hierosolymæ 818.e
Judæorum victoria insignis contra Cestium 816.
unde elati facti 830.e
Judæi a Romanis profligantur 831.d. 848.c
Judæorum clades ab Idumæis facta 882.b
Judæorum circa sepulturam cura ibid.f
Judæorum in Massada immane facinus 994.b
Judæorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995.d
Judæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Judæorum cura conscribendæ historiæ 1036.a
Judæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033.c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. eorum egressus ex Ægypto mille annis ante Iliacum bellum 1042.a
Judæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Judæorum fides & auxilia contra Ægyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Judæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribusque maximis facta 1064.1065
Judan Amasiæ regis mater 316.a
Judas, Judæi 14.b
Judæ portio in terra Chananæa 141.e
Judæ nativitas 30.f
consilium de fratris cæde vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filii tres 52.b
Judæ tribus gesta post Jesu mortem 145.c
Judam inter xii. fratres principatum obtinuisse 249.e
Judas Asamoniæ filius quid contra Antiochum utrumq; fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709.c
Judas Capsæi, vir strenuus 441.d
Judas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382.e
Judas Essæus propheta 713.c
Judas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Judas Gaulanites Galilæus seditionem inter Judæos concitat 616.c
ejus secta 617.b
Judas Jairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
Judas Judæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.g
Judas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
itidem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423.
f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424.b
cadit 425.e
Judas Sepphoræi sophista 772.b
Judas vates 455.b
Judicum status quis 178.e
Julia uxor Cæs. Augusti 559.d
Juliæ Augusti quid ab Herode legatum 599.f
Juliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
Julius Cæsar Pompejum fugit, & bellum cum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & beneficus erit in Judæos 481.a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 485.d
occiditur 489.a
Julii Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
Julius Capella 1000.f
Julius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667.e
interficitur & ipse 973.b
Jupiter Olympius 652.e
Jurisjurandi modus 24.f
Izatæ regis filii & fratres Tito supplicant 964.d

L

Labanus Batuelis filius 15.f
doloſe cum Jacobo agit 30.e
persequitur fugientem generum 31.d
Laboſardachus Niglaſaris filius in paternum regnum succedit 350.d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.b
Lacedæmonii cum Judæis societatem & fœdus faciunt 442.b
Lacedæmonii quando & quemadmodum Romanis subditi 805.e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.d
Largius Lepidas decimæ legionis præpositus 956.f
Latopolis 65.c
Latronum colluvies Hierosolymis 871. e.872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Judæa 694.f.695.f. 999.f
L. Lentuli decretum pro Judæis 488.c
Lepid.a Caligula occisus 653.f. 656. c
Leprosi quatuor Syrorum castra urgente inedia invadunt 304.f
Leprosorum conditio 94.c
& quod alicubi sint in pretio ib.e
Leuces loci descriptio 988.f
Levi, militum præfectus 1013.b
Levis nativitas 30.e
ulciscitur sororis stuprum 34.a
filii ipsius tres 52.a
Levias traditur 871.g
occiditur 871.a
Levitæ uxor quam nefande a Gabaonitis tractata 147.c
Levitæ ejus prudentia ib.c
Levitarum numerus 97.a
Levitis ac sacerdotibus civitates cum suo agro, & decimæ adscribuntur 108.g.109.a
earum civitatum nomina 142.c
Levitæ usum vestis lineæ impetrant 699. d
Levitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.a
Lex Moysis cur a poetis aut prophanis historicis non tractata 391.e.397.c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074 1075. 1076.1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 1070.d
Leges Moysis ad mores pietatemque pertinentes 121.a. 122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30.e
Libri duo & viginti apud Judæos chronici 1036.a
Liberius Maximus jussu Vespasiani Judæis stipendium indixit 983.d

Lybia dicitur Aphrica 24.d
Libys Libya 14.a
Linguarum multarum cognitionem cur Judæi non magni faciant 703.a
Longævi cur primi homines 11.b
Longinus tribunus a Judæis occisus 820.f
Longini equitis Romani forte factum 924.c
Longini juvenis Romani facinus 953.f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.g
captivus abducitur 18.a
servatur de excidio Sodomitarum 20.d
Loti uxor in salis statuam versa ibid.
filiæ cum patre coeunt ibid.f
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980.b
Machærunta quoque 983.a
Jardem Sylvam oppugnat 983.b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille juvenum interficit 893.a
Luctus tempus 326.d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenses 654.b
Luminum festivitas, & ejus institutio 415.e
Lupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Judæorum 995.e. templum Osiæ ablatis donariis claudit ibid.
Lustrandi populum modus 109.g. 110.a
Lustrationis tabernaculi modus 88.c
Lydda civitas à Cestio exusta 818.e
Lydi olim Ludi dicti 15.a
Lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490.d
interficitur a Cleopatra 519.a
Lysanias Parthos in Judæos incitat 730.c
Lysiæ committit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Judæos 413.d
Lysias vincitur a Juda Macchabæo 415.b
occiditur a Demetrio 421.g
Lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459.e
Lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 388.a
Lysimachi portentosa de Judæis mendacia confutata 1058.1059.1060.1061 1069. 1070. 1077. per totum

M

Macedones transisse pedites mare Pamphylium 68.b
Macedones quando Romanis subditi 806.a
Macedones Ægyptios subjugarunt 1068.e
Macchabæi natu maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius cum insigni tolerantia sermones 1083.a
ubi historia Macchabæorum fratrum
Machæra dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 903.d 738.b
Machir, tertii ex fratrib. Macchabæi constantia 1094.b
Macherunti Romanis persuadent ut præsidio suo decedant 816.b
Machærus quomodo capta a Romanis 982.c situs ejus descriptus 980.c
Macho capta & deprædata 222.c
Macro præfectus prætorianorum militum 633.b
Madianitarum filiæ Israelitas illiciunt ad delinquendum 114. 115. per tot. cæduntur cum suis regibus 117.f
Madianitæ Hebræos subigunt 113.d
cæduntur maxima strage 155.a
Madiana civitas 59.d
Madus, Madæi 23.a
Magnus campus regio 1014.c
ejusque descriptio 891.a
Magoges & Magogæ populi 13.a
Magus Ægyptius pseudoprophetes triginta millia hominum seduxit 797.a
cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones iterum Judæos afflixerunt 797.c
Magorum turba in Judæa 694.g 695.e
Malichus exactionum collector pro Cassio 727.d
novas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid. luit pœnas 727.e.728.a
Malichi Arabū regis perfidia 494.a 733.b
Malchus Arabiæ rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum. equites mille 834.f
Malichus Judæorum dux 714.e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Jannæum 476.c Antipatrum veneno tollit 490 interficitur ibid.f
Malthace uxor Herodis moritur 778.e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogativa 73.c
Manachases veltis qualis 84.b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 542.a
Manahemus Judæ Galilæi fil. Massadam invadit 811 g.812.a
velut rex Hierosolymam redit & princeps seditionis fit ibid.
interficitur 813.a
Manahemus occiso Seleſmo regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac post a Phullo pace redempta moritur 320.b
Manasses Josephi filius 44.d.52.b
Manasses in numerum Jacobi filiorum adoptatur 53.e
censetur loco Levi 96.f
Manasse pars dimidia Chananææ 141.d
Manasses Ezechiæ filius regnum paternum assequitur impiissimus, & prophetarum occisor captus a Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot. moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Joannis pont. fil. ducit uxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 491.b
Manasses trans Jordanem missus, ut toparchiam administraret 822.e
Mandra, locus 344.f
Mane, quæ diei pars 4.c
Manethon Ægyptius historicus 1039.d
ejus historiæ compendium 1039. 1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Judæorum confirmat 1092.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1091.a
ejus historia emendata ibidem. & 1054.a
Manethonis mendacia confutata 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
Manna qualis cibus 70.g
Mannæus Lazari ad Titum profugit 941.a
Manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
Mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163.e
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.g
M. Antonius, quare Antonius
M. Anton. Julian. procurator Judææ 956.f.
Mardochæus dux Judæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f. 367.d
Mardochæus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Judæorum calamitatem Estheræ indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
Mare rubrum Judæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
Mare vas templi cur sic dictum 261.b
& quam fuerit capax, ejusque usus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
Maresa urbs 283.a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955.a
Mariamne Agrippæ filia 628.a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, uxor Herodis 512.b
occiditur a marito 530.b
Mariamne Alexandri filia uxor Herodis Antipatri 729.d
ejus insolentia in maritum 750.a
occiditur 750.g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrii Alexandrini 693.f
Mariamne Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa civitas devastatur 732.d
Marsonane, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberii mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Judææ constituitur. 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massadæ castelli descriptio 887.f
Massatæ castelli situs descript. 986.g.987 a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Mesnaemphthes pileus 84.e
Masphatis civitas, & quid significet 171.g
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Judæa, ac moritur 709.b
Mathanes Baalis sacerdos trucidatur 313.b
Matthias Anani fit pontifex 676.e
privatur sacerdotio 678.f
Matthias Apsalomi, vir strenuus 441.d
Matthias Joannis filius sacra prophanare renuit, veramque religionem fortiter tuetur 410.g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
Matthias Margaloti seditionem movet 396.a
exuritur vivus 397.e
Matthias Margali sophista 772.b
Matthias pontifex mittitur ut Simonem Gioræ Hierosolymam introducat 898.a
Matthias Theophili constituitur pontifex 789.a. privatur eo munere 797.c
Matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
Maxilla, locus 161.g.162.a
Maraca civitas 15.b

Madabenſes Amaræi, Joannem Gaddis interficiunt 428. c
expugnantur ab Hircano 450.d
Medimnus Atticus & Siculus 100.b
Medi populus 13.a
Medi quod in Aſia regnaverunt Græcis cogniti 1038.f
Megaſſari facinus audax 935.b
Megaſthenes hiſtoricus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Davidi, marito periclitanti ſuccurrit 190.f 192.b. datur alii nuptum 202.a ridet maritum 220.d
Melchiſedecus rex Solymæ Abrahamum convivio excipit 18.d
Meliis impoſuit Pſeudalexander 783.e
Memnonis ſepulchri deſcript. 790.g 791.a
Memphiboſtus Jonathæ filius humaniſſime a Davide habitus 223.c delatus Davidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Epheſius ſingulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conſcripſit 1042.g
Mendæ civitas 335.d
Menedemus Philoſophus 396.d
Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius propter amiſſum pontificatum deficit a patriis legibus 408.d abducitur captivus & occiditur 421.c vide Onias
Menſa tabernaculi 83.b
Menſæ a Ptolemæo Philadelpho Judæis donatæ deſcriptio 403.d
Menſis anni primus Moyſi quis & cur 9.a
Menſuras quis excogitarit 7.c
Meroe unde dicta 58.f
Meſas, Meſanæi 15.a
Meſchus, Meſchini 13.b
Meſopotamiæ difficilis tranſitus 24.f
Meſre, Meſræi 15.f
Meſræi filii quibus populis nomina impoſuerunt ibid.
Meſſala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
Meſſalina a marito Claudio Cæſ. ob zelotypiam trucidata 694.a
Methir, tunica pontificiais 84.f
Metilius præfectus a cæde reſervatus 813.d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
Michæas propheta, vulnerate ipſum nolenti male ominatur, 292.e Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid.g Achabo interitum prædicit 294.d
Michæas propheta 336.g
Micholę uxor Davidis. vide Melcha
Mileſius arcis Damaſci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462.a
Militis cujuſdam facinus contra ſenatum Romanum 791.g
Militis Rom. impudentia quantam cladem Judæis dederit 691.b
Militis Moſaicos libros diſcerpentis pœna ibid.c
militiæ qui non commodi 129.f & qui ab ea immunes ibidem.g & ſeq.
Mina quantum pendeat apud Judæos 478.c
Minæus Ægypti rex, Memphis conditor 268.f
M. Minucianus 660.a. 671.e
Miſael appellatur Miſaches 346.a
Miſas Moabitarum rex propter negatum Joramo tributum quo neceſſitatis perveneritt 300.c
Miſenum oppidum 652.c
Mithridates ærarii Cyrii præfectus 378.b
Mithridates occiſus 473.b
Mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Ægyptios vincit 480.b ejus geſta 724.a
Mithridates quomodo ab Anilæo tractatus, quomodo ab uxore, deque ejus victoria 648.d. per tot.
Mnaſeas Græcus hiſtoricus 1051.a
Moabitæ penitus fracti a Davide 221.d
Moabitæ & Ammanitæ ſocii, mutuo ſeſe interimunt 298.e iterum ſternuntur & prædantur 301.d
Moabus, Moabitæ 21.a
Molonis mendacia de Judæis 1061.d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Judaiſmũ ſit amplexus 685.c ejus regnum 920.c
Monobazus Monobaci filius prorex conſtituitur 684.f rex fit 689.e
Mons Samaron, locus 281.b
Montem in alium locum devolutum 319.f
Mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
Moſes, qualis fuerit vir 3.
Moyſis nativitas 55.a quomodo ſervatus 56.b cur ſic vocatus ibid.f adoptatura regina 57.b
Moyſes diadema regium pedibus calcat ibid.c præficitur exercitui Ægyptiorum & Aethiopas bello vincit 58.b ducit Tharbin uxorem 59.b fugit Ægyptios ibid.c Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, exquibus unam ducit uxorem ibid.f. conſpicatur rubum ardentem in Sina 60.b confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61.f edit miracula, nomen Dei cognoſcit, redit in Ægyptum ibid. edit prodigia apud Pharaothem 61.f 62.63. educit Iſraelitas ex Ægypto, & quantus eorum numerus 65.b cujus ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e traducit eos per mare rubrum incolumes 67.d aquam amaram facit potabilem 70. 71.a. coturnices & manna impetrat à deo 72.e ex petra aquam elicit 73.f cum Amalecitis pugnat 75.b decem præceptorum tabulas a deo acceptas populo exhibet 96.g quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. Aaroni fratri ſacerdotium confert 87.e dedicato templo victimas offert 89.a in tabernaculo Deum conſulit 90.f tribum Leviticam Deo dedicat 94.a cenſet omnes tribus præter Leviticam, & ordinat profectioni belloque neceſſaria 96.f. mittit exploratores in Chananæam 98.d Coræ factionem compeſcit 104.d ejus juſtitia 106.f. luſtrat populum 109.g. Sehonem & Ogem reges delet 111. per tot. Madianitas cum ſuis regibus cædit 117.e. Jeſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid.g. morituras quid ſuis prædixerit 119.b. quas leges præſcripſerit 120.f uſque 136 exhortatur Jeſum ut in Chananæos exercitum ducat 131.e nube circundatus diſparuit 132.d lugetur triginta diebus a populo. ibidem.f
Moyſes fabulose dicitur fuiſſe leproſus 84.d vir admirandus 99.f
Moſeos quinque librorum ſcopus 1036.f
Moſes apud manethonem prius Oſarſiphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053. g. 1054.g
Moſes Ægyptiis vir divinus habitus 1056 d. ejus tempora quibus vixit deſcripta ibid. ejus virtus & geſta 1070. 1071. per tot.
Moſollani Judæi nobile factum 1049.f
Muchæus fert ſententiam contra Vaſten regem 373.f
Mulierum potentia 361.f
Mundi & univerſorum creatio 4.b
Mundum providentia dei regi 355.a
Mundus quomodo Paulinam conſtupraverit 622.f
Murus triginta novem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 937.b
Muſicorum inſtrumentorum Davidis regis deſcriptio 242.g
Mutiani & cæterorum rectorum petitiones 891.g
Mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

NAamis uxor Abimelechi Bethlemitæ & quid ſignificet 163.c quomodo Ruthem inſtituerit 164.b
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans a Saulo occiditur 178.b
Naaſes junior Ammonitarum rex injuria afficit Davidis legatos 223.f
Nabæotes, Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conviciatur Davidi 200.g quid ſignificet 201.c moritur ibid.f
Nabla, inſtrumentum muſicum 243.a
Nabrodes. qualis vir 11.f. 14.b
Nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Ægypti regem 335.d Joacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337.d duces ejus qui urbem Hieroſolyma ceperunt 341.b quomodo captũ Sedeciã tractarit 142.e Hieroſolyma penitus excindenda, & templum ſpoliandum, populumque Babylonæm traducendum curat 342.a Cœlen Syriam ac Ægyptum perdomat 345.c Judæorum nobilium quorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid.f ſomnium, cujus erat oblitus, vult ſibi indicari & explicari, quod facit Daniel 346.f. moritur 349.c. geſtorum ejus repetitio 350.d. poſterorum ejus finis 352.a
Nabuchus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæſus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c quod habuerit liberos ibid.

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditurque cũ omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais a Caine condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbathæ regionis situs 799.f
Narbatlene toparchia a Cestii equitibus vastata 818.a
Nasamones quomodo Romani subjugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Davidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias sibi regnum usurparet 247.c
Naumi prophetia de excidio Ninivitarum 321.a
Nazaræi deo devoti 109.b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839.g
Necessitate laborantes sublevare, homini decentissimũ & deo gratissimũ 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur a Josia, quem occidit 355.e
captivum abducit Joacum filium ejus 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336.c
vincit ibid.
Neemias quantum juverit Judæos apud Xerxem 371.d
Neerda urbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242.e
Nephthalimi nativitas 30.f
filii ejus 52.c
Nephthalitarum sors 142.a
Neronis gesta & præcipue contra Judæos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893 b
Nero contemptor nationis Judæorum 968 e
Nero indignatur ob res minus prospere gestas in Judæa 830.a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 698.f
Neruis cur Judæi abstineant 33.e
Netiræ & Philippi fratrũ fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Judam Macchabæum pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423 f
Nicanor amicus Titi sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.b
Nicolaus Damascenus Judæorum patronus 398.e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563.c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g
sententia de duobus ejus filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damascenus rerum Judaicarum scriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Judæis Jonicis 550. g
Judæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782.f
Nigro Peraitæ qui Idumæam regebat, a Judæis mandatum ut ducibus pareret 822.d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peraita, Silas Babylonius, & Joannes Essenus, duces Judæorum contra Romanos 831. b
quomodo occisus 885.c
Nigliſar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluvius 5.d
Nilus usque ad Elephantinem navigabilis 894 b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Assyriorum 330.d
Nisan, mensis 9.a.64.g.93.a. 366.f
Nisibis regio 687.e
Nisibis urbs 644.d
Noba oppidum sacerdotum 195.a
excinditur cum universis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Judæos 104.f
Nobilitatem generis unde Judæi discernant 989.a
Noe vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam construxerit & e diluvio sit servatus 8.e
ejus filii quales 11.d
vini usus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97.b.99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& ejus gesta 795.c
Nymphidius homo nequiss. 893.c

O

OBadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164. e
Obedias jumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo uxor ejus vidua per Elisæum sit a debitorum molestiis liberata 302. b
Obelas propheta captivos Benjamitas & Judæos liberat 322. a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b
superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Jonathæ dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex casu moritur 299.b
Ochosias Jorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta ictus ab Jeu perit 309.e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octavia Claudii Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205.e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cavendis, & juvat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta ejus ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Josiæ regi 334.b
Oliveti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.c
Olympius Jupiter 652.e
Onias & Dositheus Judæi duces liberaverunt Alexandriam 1064.c
Onias Jaddi filius patri in pontificatum succedit 386. g
Onias Oniæ fil. templum in Ægypto ædificat 433.a
Onias Oniæ fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios civitate ejectos 708. e
Oniæ, filii Simonis amicitia, cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488. a
vide Menelaus.
Onias Simonis Justi fil. pont. 391.a 401. b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex a Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064.
Onias, vir justus qui pluviam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470.d
Oniæ regio 480.d
Ophnes sceleſtus filius Elis 164.f.165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum ubi & quomodo proveniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia servire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
vivus capitur ab Assyriis, & transfertur cum universo regno Israelitarum in Mediam & Persidem 324.g 325.a.
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellii exercitum duxit 893.d 896.d
semet occidit ibid.
Othonis imperii termini ibid.
Otrus Armaniæ dominus 25.a
Oza attingens arcam examinatur 219.g
Ozæ percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Judæ patre mortuo capit 317. g
natura bonus & gnavus multis devictis gentibus urbem restaurat 319.a
deficiens a pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

PAcorus rex Mediæ 688.a
conjugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Judæos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Judæam ibid.
insidiatur Phasaelo 495.c. 730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Claudii Cæs. uxor 694.a
Palæstinæ situs, & ejus gentis odium in Hebræos 66.a
Palæstinos Sampson vexat 161.c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam e suis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæstini cum Judæis prœliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165 166. 172. 173.
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 189.d

denuo redintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cillæorum agrum invadunt 197.g
Sauli ditionem invadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos David superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmira urbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d.93.f
Panium, locus 541.c.746.d
Panii pulchritudo naturalis Agrippæ divitiis accurata 860 g
Pannychis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d.739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Parricidium quam grave sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum, Hyrcanumque cum Phasaelo captivos abducunt 494.e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a. 93.a 136.b. 602.a
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendum 206.a
Paulina quomodo a Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat & inaccessum facit ibid.
Pausanias Cerastæ fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata unde maxime nascantur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Judæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam votivam ubi deposuerint Judæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanii equitis forte factum 952.a
Pelusium urbs 184.e.894.b
Pelusium capitur 480.d.724.c
Pentecostes festivitate Judæos iter non facere 450.b
Pentecoste unde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Persæ populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de uxoribus ibid.e
Persarū contra Græcos expeditio 1034.e.
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnaverunt 1038.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035.a
Pestis quam sæva invaserit Davidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Josephū 39.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, civitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Peronius Ægypti præfectus a Herodem juvat famis tempore 536.c
Petronius præses Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Judæis cum suo periculo 641.d
Petronii epistola ad Doritas pro Judæis 675.f
Petronii adventus terribilis ex Antiochia in Judæam 790.e
Petronius Judæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanisus Samuelis filius e rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex a seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.e
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami conjugem concupiscit 17 a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. per totum
dimissos insequitur 65.f
cum omni exercitu deletur 67.f
Pharæ filii duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.c
Pharisæorum secta 442.d
autoritas 455.b. 463.e
Pharisæorum secta qualis 585.f
Pharisæi 617.c
Pharisæorum existimatio 716. &
& quomodo se gesserint regnante Alexandra ibid.
Pharmathi mensis 64. g
Pharnaces patrem Mithritatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725 .e
superat Felicem 729 a
accusatur a Judæis ibid e
circumvenitur a Pacoro 730.g
occidit sese 731. e
Phasaelus civitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 560.a 606.b 784 b. 779 b. 914.e
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam unam respuit uxorem ducere 564.b
alteram ejus ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
dissidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & uxor ejus accusatur veneficii 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757 g
rejicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ uxoris insolentia 763.e
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Judæis dissidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723 g
Philippus Amyntæ filius cæsus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ parti imperans Antiochum Cyzicenum superat 459 g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461 f
Philippus Archelai frater, quamobrem a Varo Romam præmissus 781.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.e
calumniatur a fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 781.g
Cæsaream ad Jordanis fontes & Juliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Jacimi filius Agrippæ copiarū præfectus 584.f
Philippus Jacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis servatus, ejusq; gesta 1003.a.1012.d
filiæ ejus duæ in excidio Gamalæ servatæ 868 b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo uni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filii tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14. c
Philo Judæorum legatus a Caligula repulsus 649. e
Philo historicus 1051. b
Philosophiæ tria genera apud Judæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Judæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1071.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui cōtra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.c
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliquā dimidia tribu 143.c.
succedit patri in pontificatum 145 b
Phison fluvius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus a Judæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.g
testimonium de Judæis 1039.c. 1042. 1043. per totum.
Phœnicum historiæ 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
a suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul perit 619.f 620.a
Phruræa festi dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phutes, Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488. a
Pilatus a Tiberio in Judæam missus 789. c

Cæſaris imagines Hieroſolymæ intulit ibid. quæcum Judæis Cæſaream egerit ibid. Hieroſolymis ſtatuas iterum aufert ibid.f
Judæorum tumultus propter Cæſar. imagines 789.c
tumultus alius ob Corban theſaurum ſacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piſo legatus Pompeji 473 f
Piſtus nobilis defectionis a Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hieroſolymorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Ariſtobulum 477.b
occiditur a Caſſio 479.d
Placidi & Joſephi velitationes circa Ptolemaida 1015 c
Placidus tribunus in exercitu Veſpaſiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
a Jotapata repulſus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
geſta contra Gadarenſes 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. Moſen imitatus 1079.b
Plinthines ſitus 894.b
Pliſtorum apud Draeos ſecta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circumciſionem admittit & Bernicem ducit uxorem 693.e
Politianus tribunus cur a Ceſtio Hieroſolymam miſſus 803.e
ejus oratio & geſta ibid.
Pollio Phariſæus Herodi amicus 510.b. 548 f
Polybius Megalopolitanus hiſtoric. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentavit 1051.c
Pompejus qualibus muneribus honoratus, & quæ geſſerit 471.e
ejus virtus 474.g
Pompejus Magnus Hyrcani & Ariſtobuli cauſam cognoſcit 718.d
Hieroſolyma capit 719 e. 720.b
Q. Pompejus Cos. 672 a
Pompeji malitia in oppugnandis Judæis 808.d
Pondera quis invenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 91.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis ſummi qualis electio 1073.c
Pontifices Hieroſolymis qua fraude creati ſint 872.c
Pontificum & ſacerdotũ diſſidium 696. c
Pontificum iniquitas 698.d. origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quotque fuerint ab Aarone uſque ad finem belli Judæorũ cum Romanis 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebejos translatus 475.d
Pontificatum ſolere perpetuum eſſe 513.e
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia apud qvos fuerit 624.c
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia repetitur a Fado 682.d
Pontius Pilatus Judææ præſidet 619.d
Judæos afficit contumeliis 621.b.623.g
accuſatur a Judæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis uxor 697.e.999.d
Porcius Feſtus Judææ procurator, & quæ ſub eo ſint geſta 696.e. quære Feſtus.
Poſidonii mendacia de Judæis 1065.
Prætoriani milites 668.d
Prætorii in caſtris Rom. deſcriptio 835.e
Prandium qua hora faciant Judæi ſabbato 1020.d
Principes ſinguli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priſcus centurio Jonatham Judæum ſagitta transfixit 953.a
Priſcus ſextæ legionis dux a Judæis occiſus 820.
Procymatium unde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.e
Prodigia excidium Hieroſolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus ſolis poteſtas data hiſtoriæ condendæ 1036.a
Prophetico ſpiritu ubi multi ſint correpti 192.f
Proſeucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienſibus vix mortem effugit 1079.f
Providentia deimundum & omnia regnat 355.a
Pſeudalexandri geſta 612.c
quomodo deprehenſus ab Auguſto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falſus.
Pſeudopropheta Hieroboami ſeductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator a Joanne Giſcaleo ſpoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Evergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Joſeph. 402.c
Ptolemæi Evergetis geſta poſt captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564.a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hieroſolyma 388.a traducit Judæos in Ægyptum 388. d ejus pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c irruptio in Hieroſolymam die ſabbati 1050.d. liberalitas & benevolentia erga Judæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452. d diſſidens cum matre regno privatur 452.g.456.a. obſidet Ptolemaidem 457. d. Aſochim oppidum capit, Alexandrumque Jamnæum vincit, & quanta ejus ſævitia 456.a
Ptolemæus Mennæus quomodo ſe a ſupplicio apud Pompejum redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damaſcum bello vexat 464.g
Ariſtobuli conjugem & liberos quomodo tractarit 480.a moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus 1. Judæos in Ægypto ſervientes libros dimittit, & legem Moyſis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curavit 389. uſque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. ſuccurrit ſuo genero Alexandro ſeu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur ſimul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ uxoris liberalitas erga Judæos 1064.a
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Phyſconis immanis crudelitas & injuſtitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Aſamonæi gener ſocerum occidit, & alia ſcelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluſerit, cujus matrem & fratres interfecit 448 e
Ptolemæi dicti Ægypti reges 212.a
Ptol. unde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 418.c.f
Ptolemaidis ſitus deſcriptus 790.f
Ptolemais duo millia Judæorum apud ſe habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenſes a Juda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri ſitientis aſtutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio poſt coitum cum uxore 94.d
Purificationis leges 94 a
Puteoli urbs 657.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares, vide Petephres.
Pythagoras Samius æmulatus Judæorum ſcripta 1046.f
multas Judæorum leges tranſtulit in ſuam philoſophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum ſtoicorum de divina natura ſententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ ſolis ſublatæ a Joſia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquageſimi anni remiſſio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a.
Quintilius Varus Syriæ præfectus 620.c
cognoſcit cauſam Antipatri 590. uſque 594. & inde ſeditioſos Judæos expugnat. 609.b
Quirinus ab Auguſto mittitur ad cenſendam Judæam & Syriam 616.b

R

Rabatha civitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe ſpeculatores Hebræorum tuetur a vi Chananæorum, & ſecuritatem ab hoſtibus impetrat 135. a
incolumitatem promiſſam recipit, & munifice donatur 137 a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga ſororem 30.f
mariti complexum ſorori vendit, furatur idola patris 31. a
ejus aſtutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Jetheglæus, ſacerdos, filiam ſuam Moyſi adoptato tradit uxorem 60.a
Moyſi ob victoriam gratulatur, & conſilium dat ei diſtribuendorum officiorum 97.c
Ramatha civitas 165.b
Rapſacis Senacheribi copiarum præfecti inſolentia 328.c
ipſe cum exercitu divinitus deletus 330.d
Raſes Damaſcenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Batuelis filia 15.f petitur in con-

nubium Isaco 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.e
Receme urbs quæ alias Petra 217.e
Recemus rex ibid.
Repudii libellum mittere maritis non uxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 323.b
Regis potentia 364.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Judæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignavis 206.d
Regibus subditi quæ ferant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas urbes condiderit 278.b
item arma comparavit, fœderibusque suum auxit regnum, & ductis xviij uxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit urbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissis ærea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespas. crevit & floruit 975.a
Romanorum in Judæos beneficia 398.c
Romani quibus honoribus & beneficiis Judæos affecerint 485.e.& inde.
Romanorum dissidium inter se 427.b
Romani Germanos captivos, ubigs circumduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti a Judæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia a Judæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Judæos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in servis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Giscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, ejusq; partem maximam diruunt 923.d
cum Judæis acriter confligunt. ibid. & 625.d.
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Judæorum revereri 917.f.
per legem Judæorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933. c. ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Judæis circa aggeres 943.f Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Græcos pervenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare construunt super ripa Jordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 30.e ejus pietas in fratrem Josephum 38.c se ac fratres proditionis insimulatos excusat 45.b. ejus filii quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus præfectus [illegible]ulitum, Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macheruntis descripta 981.a
Ruthes amor erga socrum suam, & ejus fortuna 163.f.164.a

S

Saba Aethiopum regia, quam valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabæus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem a David 238.b
Sabas, Sabæi 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid. b
Sabactas, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbæus orator supplicio addicitur 454.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus annis a Tito spectatus 976.c
Sabbatum & ejus vacatio a laboribus servatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo observatum 411.d negligendum aliquando ibid. & 428.d
Sabbion Alexandram Herodi prodit 321
Sabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hierosolymis regiam occupat 603.a
vexat Judæos propter avaritiam suam 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi supplicio 379.g
Sacchæus transfuga Josepho prodit insidias Joannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.c
Sacerdotum & pontificis cum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Judæos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92 93. 94 per totum
Sacrorum scribæ 54.e
Sadæas Xerxis præfectus 371.e
Sadocus pontifex constituitur 222.g.241.f.250.e
Saddocus novas res molitur 616.c
Sadducæorum secta 442.d. 617.c.784.g
Salampso Herodis filia 617.f
Salmanasar Cuthæos in Judæam transfert 345.e 364.g
Salmanasaris contra Israelitas vict. 359.a
Salome, alias Alexandra, uxor Aristobuli, solvit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome quæ Juliæ Augusti conjugi testamento reliquerit 789.a. ejus reditus erant sexaginta talenta 783.b
Salome Antipatri filia 723 d. soror Herodis prodit Josephum maritum suum fratri 517.b. alteri marito Costobaro repudii libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & earum uxores 553.c 594.f. accusatur Herodi 566.b. Alexæ jungitur connubio 583.b
Salome uxor Herodis moritur 1619.a
Salomon promittitur Davidi successor & templi extructor 210.g
nascitur 227.g. instruit eum pater 246.b. constituitur rex 248.a quomodo regnum nactus se de hostibus sit ultus 254.b. regis Ægypti filiam ducit uxorem 255.c. petit a deo & accepit sapientiam ibid.e. controversiam mulierum duarum dijudicat 250.d. toparchas quos habuerit & quantas divitias sapientiamque ac philosophiam 256.f. conjurationes & incantationes composuit 257.f
ejus cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & concessio 258.259. per totum. templum cum vasis quomodo extruxerit & arcam eo transtulerit 259. usque 266. somnium videt & regiam extruit cum domo reginæ 261.g. 266. quibus donis remuneraverit Iromum 1042.d Hierosolyma muris & turribus instaurat & urbes condit 268.c ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a quali satellitio stipatus incesserit ib.g quanta opulentia Hierosolyma auxerit 272.b deficit a pietate, ac ducit uxores D C C. & concubinas C C C. 272.d
prædicitur ei filium ipsius pœnas pro se daturum ib. multis hostibus a deo excitatis infestatur 275.a moritur Roboamo successore regni relicto 274.e quo tempore ædificavit templum Hierosolymis 1042.b
Salpadis filiarum hæreditatis jus 118.f
Saltis regis gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samæas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samæas vir justus accusat Herodem, & vaticinatur Judæis mala imminentia 484.d
Samaræi populus 14.d
Samaria qvæ Mareone unde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo æquatur 452.c
Samaria urbs. vide Sebaste 531.b
Samariæ regionis descriptio 833.d
& quid a Judæa discrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritarum odium in Judæos 36.b
accusantur apud Darium ib.c
Samaritæ Judæos infestant 401.a
Judæos se esse negant agentes feliciter 410.a
Samarita dissidium cum Judæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Judæorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatæ civitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quod significet, & quomodo natus 160.c
connubium & gesta ejus 160.d
Samuelis nativitas & prophetia 165.e
consilium de libertate recuperanda 111.
Samuel senio gravatus filiis reip. administrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 175.d. ostento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d
eidem regni amissionem nunciat 185.d. Davidem ungit regem 186.e
moritur 200.b. ab inferis revocatur per ventriloquam 204.e

Sanaballetes Darii præfectus dat filiam suam Nicaſo uxorem Manaſſi fratri laddi pont. 383.b
deficit a Dario, Manaſſi templum & ſacerdotium confert, moriturque 384.c
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus ſcriba 333.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Judæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus ſterili ibid.
expellit Agaræm cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b. 366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 731.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g. 226.a
Sardonyches xii. cum veſtitu pont. 90.a
quibus inſcripta ſunt nomina filiorum Jacobi, in Eſſene 85.d quæ virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fontejum Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas pervaſtat ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e 762.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
ejus ſententias in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patres quærens a Samuele rex conſtituitur 175.c. 176.f
quam decora fuerit ſtatura 174. e vincit Ammonitas 178. a Palæſtinos ſuperat, & aram extruit 181.f. quot liberos habuerit 183.b Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a regno exuitur 186. a numine privatur, & fit dæmoniacus 186.g. 187.a. commovetur contra Davidem 189.e. inſidiatur vitæ ipſius 190. a. 192.a Davidi reconciliatur 200.a conſulit ventriloquam 204.c
fortitudo ejus 205.g. 206.a cadit una cum ſuis filiis in prælio 208.f. ipſius progenies datur ad ſupplicium Gabaonitis 242.a ejus violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scenæ, locus 33.e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli perçutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. a Græcis qui Pontum navigant cogniti 1038.f. Anacharſim a Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis civitas 141.g
Scythopolis civitas Decapoleos maxima 856.g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Judæorum tredecim millia perfidiose interficiunt 814.f
Sythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ili, unus fortium Davidis 243.c
Sebaſte conditur 476 f. olim dicta Samaria 452.b. 531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 791.a
Sebaſtenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
a quo ſic dictus 590.c
Sedecias Joachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, ſed fruſtra ibid. c. expugnata urbe capitur cum uxoribus & liberis, crudeliterque tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
Sehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neronis inſidians occiditur 632.d
Seir quid ſignificet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Sclennarus Senacheribi filius patris interfector 330.e
Seleſmus Jabeſſi filius Zachariam Heroboami occidit, & regnum occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320. b
Seleucia urbs a quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyzicено belligeratur eumque necat 459.g
vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Aſiæ rex opes Judæorum ſacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Judæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 496.f
Semechonitis lacus deſcriptio 863.b
Semeis conviciatur Davidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328. a per totum. re infecta domũ ſe recipit 329.e.a filiis ſcnioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitolio convenit 792.c
Senatus Romani & plebis diſſidium 671.c
Senis cujuſdam magnanimitas. 503.a
Senis cujuſdam ſeveritas 737.b
Senius Gallus Syriæ præſes 190.e
Cn. Sentii Saturnini oratio 664.e
Sephoris urbs Galilææ 607.e. 1016.e 1023.c capta incendio abſumitur 609 b. 781.a
Sephoris cũ tribus aliis civitatibus a Joſepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris civitas Galilææ maxima 823.e
Sepphoritæ a ſeditioſis moleſtantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos bellum movent ſuo malo 1027.d
Sepphoritæ a Joſephi militibus ſpoliantur, prædaque redditur 828.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Veſpaſianũ pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni remiſſio 96.b
Septimi diei obſervatio 719.f
Septuaginta interpretes legem tantum Judæorum in Græcã linguã trãſtuliſſe 2.d
Septuaginta interpretes legis trãsferendæ cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati, 95.396.397. per totum
Serebæus dux Judæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma. 363.g
Serpentis invidia, & quomodo Evam ſeduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Ægypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Ægyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. ejus filii quales, & quas artes invenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d. 725.g
interficitur a Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarii unde dicti 697.a. eorum impia facinora 698.e
Sicarii Hieroſolymis palam latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Davidi a Saulo 203.d diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima urbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicimæ captæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Siderális ſcientiæ quis inventor 8.a
Sidonius, & Sidon urbs 14.c
Sidonii materiam præſtant Judæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 675.d
offendit Agrippam 676.f
occiditur 679.f
Sila Tiberienſium dux 1005. c. 1019.f
Silas Joſepho de inſidiis & perfidia Joannis Giſcaleni ſcribit 826.c
Silo dux Roman. exercitus 500.a. 734.e
corruptus deprehenditur 500. c. 735.d
Silus urbs 140.d
Simeonis nativitas 30.e
vindex ingenium, filii ſex 52.a
Simeoni quæ terræ portio ceſſerit 141.e
Simeonitidis tribus facta poſt Jeſum mortuum 145. c
Simonis Aſamonæi filii geſta 710.d
Simon Boethi filius pontifex conſtituitur 537.c
privatur ſacerdotio 589.c
Simon Camithi annuum pontificatum adminiſtrat 619.c
Simon Canthara conſtituitur pontif. 675.c. privatur eo 676.c
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Eſſæus Herodi ſomnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ ſectæ ſophiſta erat ib.
Simon Gamalielis filius ſtruit inſidias Joſepho 1013 d. capitur a Joſep. 1024.a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron invadit 819.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 829.a cum latronibus qui erant Maſſadæ, Idumæam populatur ibid. b
ex Acrabatena toparchia pulſus eſt ab Anano pontifice 894.a. ejus geſta ibidem & 895.896.897. 904.905. per totum 914.g. 920.a. 931.f. 932. g. 98. e. 846.c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis ſervus regnum affectans obtruncatur 607.g. 608.a

Simon Justus pontifex 392.a. 401.b 407.d. ejus filii tres, omnes pontifices 408.c
Simon Matthes Matthæi fil. 410.g strenue juvat fratrem Jonathã 429.a. & f
Simon Matthiæ Joannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres. 784.c
Simonis filii Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Sauli filii & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b 95.c
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14.d
Sis, nomen clivi, & quid significet 298.c
Sisa Davidis sit Scriba 222.g
Sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358.c conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthræus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causæ 1079.c
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.c
excidium ipsorum 20.c
Sodomiticæ terræ descriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b
earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata uxori ejus aperit 527.g
interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f
ejus animosa oratio ad Jacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorum laudes 1097. 1098. & seqq. ejus immania supplicia & insignis tolerantia 1099. 1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d 218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces unde dicti 24.c
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772.a
Sosius provinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d
Hierosolymis discedit 508.a
quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b. 685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & a quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a 695.g. 696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c
contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hierosolymam in deditionem accipit, templumque spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d
& quomodo imbelles notaverit ibid.
Syllæus ambitio Salomones connubio frustratur 566.c
latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f. 571.d
defert Cæsari Herodem 571.g. 572.a
accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576.b. 577.b
iterum accusatur 586.g. 587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Davidis imperio 222.b
Judæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a
Judæorum civitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g. 650.a
Syrorum cum Judæis dissidium 696.a
Syrorum vici & civitates enumeratæ quæ a Judæis vastabantur 813.g
Syrorum avaritia & crudelitas 940.a
Syfares dux Jabini exercitus quomodo occisus 153.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82. 83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e ejus interpretatio 86.f
illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum festivitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83.e
Tanis Ægypti urbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e
auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881.a
Templum in Garizin extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a
exordium & tota cum vasis descriptio 259.c. 260. 261. 262. per totum templo absoluto infertur arca 263.c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364.f 365.d. spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c
restituitur & repurgatur a Juda Macchabæo 415.d
Templi Hierosolymitani descriptio 915.f. 916. 917. 918. per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d
causa & principium ibid.
tempus a prima constructione per Solomonem usque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066.
januarum descriptio 1067.c
Tephthæi Garsensis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 895.c
Terentius Rufus rector militiæ a Tito relictus 972.b
Terminos terræ non movendos 123.c
Terra vera qualis 4.d
Tera motus ingens in Judæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Testes qui sint, qui minus 122.e
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora urbs 268.f
Thæno Amathenorum rex cum Davide amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Davidis filia, Absaloni germana 218.f
stupratur a fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum 145.b
toparchia 890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas, ibidem moritur ibid.
Tharsices Æthiopum rex 330.a
Tharsus, Tharsenses 13.c
Tharsus Ciliciæ urbs ib.
Thaumastus Caji servus 633.d oblatæ Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 679.b
Thebethus mensis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 832.g
Themosis regis gesta 1040.c
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Jannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Judæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 617.c
submovetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Theophrastus Judæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentavit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermusa Phraatis ancilla, & uxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas præligiator seducit Judæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri avunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.c
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & ejus inventa 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobiæ filii Antiocho Epiphani autores urbis Hierosolymorum expugnandorum 708.c
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.g
Thucydides multis tanquam fallax accusatur 1035.b
Thuri, mensis 263.b
Thygrammes, Thygrammei 13.c
Tiberias urbs 1023.c
a quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis seditio & sectæ tres 1000.c
Tiberias iterum rebellavit, Josepho, & iterum recuperatur 827.c
Tiberienses Vespasiano se dedunt 859.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 101.c
Tiberiensibus spoliatis præda redditur 828.d

Tiberius Alexander Judææ præficitur, ac Judæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius, vide Claudius
Tiberius Drusi filius, Tiberii Neronis nepos occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constitnitur 619.b. Isiacos & Idem supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberii imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluvius 5.c
Timagenes Græcus rerum Judaicarum scriptor 1065.e
Timæus rex Ægypti 1039.e
Timidius defert Popedium Cajo 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Judam Macchabæum sæpeque vincitur 416.c
Tirithaba vicus 613.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honeste monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintæ decimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Judæos 706.c
cum exercitu Alexandriam pervenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Japham expugnat 848.a
Jotapatam capit 949.g
item Gischalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Joannem Levi persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d ejus expeditio contra Hierosolyma & exploratio urbis 904.b
urbem acriter oppugnat 907.908. & seqq. 910.911. 922.923
fortitudo ejus & prudentia cum misericordia 924.925. 931.f. & seqq.
muros urbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captivis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
ejus gesta & virtutes 936,937. per totum. 944. usque 954.955.f. usque 960. 962. usque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Judææ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis & mirabilis descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Trajanus decimæ legionis rector contra Japham civitatem a Vespasiano missus 848.a. Tiberiadem missus ut civium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Jordanem devictis se Vespasiano jungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum feminæ gregum curam gerunt 59.f
Trojanarum rerum notatio 1034.c
Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405.g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f. 761.d
Tymius Cyprius 618.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum, cum plurimis equitum magistris a Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ ferme in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in navali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrii Judæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ 1042.b
Tyronis libertus in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filii Josephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

VAlerianus Decadarchus Tiberiadem missus a Vespasiano ut populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
ejus generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Judææ præficitur 619.e
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditurque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Judæa 780.f
Varus Agrippæ junioris regiæ præfectus ejusque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorũ 815.g
Vaste regina uxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 118.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Judæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Judæam venit 1030.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta ejus in Judæa passim habentur 837.838 usque 845.850.851.852.853.854. 855.856.857.858 & 860. 861 usque 870. & 885. usque 902
Vespera, quæ dici para 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ a Nerone deficit 899.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.a. 15.a
Vitellius Syriæ præses Judæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544. d.624.f. beneficus est in Judæos 624.c
exuitur provincia 649.f.
Vitellii pugna circa capitolium 893.d. 902.d. mors ibid.
Vitellii victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib. e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio primo obviam mittit 901.f.
exercitus totus deletus 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
ejus sententia in Herodis filios 578.e 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob devictos Judæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Una dies, pro, prima dies 4.c
Ur, Chaldæorum urbs 25.d
Uriæ virtus, & quomodo a Davide periculis fuerit objectus ut occideretur 225.c
Urbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Uses Damasci conditor 15.a
Uxores plures permittere Judæorum leges 583.d
Uxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

XAloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9. 2.64.g. 93.a
Xerxes Darii filius paterni regni hæres in Judæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f. 368.369. 370. 371. 372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

ZAbadis Magistratus 298.a
Zabelus dynastia 437.f
Zabulonis nativitas 31.b. filii 32.b
Zabulon civitas Galilææ a Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Joadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum universa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius seipsum exurit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscens & Moysi obloquens occiditur a Phinee 116.f
Zaræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis uxor mali consilii marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis uxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidii Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e

Zelotæ insidiis uxorem Simonis Giorræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt. ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidii Hierosolymitani 904.f
Zelotarum scelerata repetita 986. e. eorum immania supplicia ibidem.
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione privatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Davidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor ruſculum 20.f.
Zopyrion Græcus non obiter Judæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 361.e
reducit Hierosolyma dimissos a Dario Judæos eisque patrocinatur 363.e
princeps Judæorum captivorum 378. d.363.f

FINIS.